Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nº R 1

Secunda pars totius summe maioris beati Antonini

Lyon 1500

Universidad de Deusto
Biblioteca

Prologus

Incipit prohemiū secūde partis sūmule clarissimi ac doctissimi viri dñi Antonini ordinis predicatorū archiepi ffloretini.

Tu cōtribulasti capita draconū in aq̄is. tu ꝯfregisti capita draconis. ps. lxxiij. Dicit dominus Ezech. xxviij. c. Anima que peccauerit ipsa morietur. Vbi de aia quidez ⁊ eius nobilitate: ⁊ de potentijs eius quibus ꝓperatur: ⁊ quomō ḡ̄ debeat eas exercere. de passionib⁹ quoq; ipsius que sunt ꝑncipia peccatorū: ac etiam de actō in genere qđ accidit aiam: per qđ hoies transgrediūtur leges q̄ ponūtur in septēplici genere: dictū est in pīm. parte ꝓcedenti. Nūc aūt q̄ in materia moralī mones particulares sunt vtiliores: ideo in hac scđa parte agetur de singulis vitijs in particulari. Primo p modū ꝓdicationis: deinde p modū doctrine. Et draco q̄dem est diabolus: q̄ v. de Job penulti. Ipse est rex super oēs filios superbie. vt ipsa superbia sit rex eorū: que regina ⁊ mater ponit a Greg. xxxi. moral. oīm vitioꝝ. Capita draconū sunt septē vitia capitalia q̄ oriūtur ex ea. s. auaricia: inanis gloria: ira: gula: ira: inuidia: ⁊ accidia. quorum quodlibet habet filias: quodlibet horū est caput aliorū. ⁊ sic sunt plura capita draconū. Unde dr. contribulasti capita draconū. Sed ab vno draconе diabolo ⁊ re eius superbia ꝓcedunt: ⁊ ideo in singulari postea dicitur Tu confregisti capita draconis. Iste est ille draco magn⁹ ⁊ rufus de quo dr. Apocal. xij. ꝙ manebat paratus ad deuorandū filium mulieris amicte sole ⁊c. qui draco habebat capita septem ⁊ cornua decem. Draco est diabolus venenatus multa malicia: magnus naturali potentia. Rubeus ideſt sanguinolentus seuitia: qui circūit querens quē devoret. Nam ⁊ filiū virginis q̄ est mulier amicta sole. i. ꝓpinqui recturus erat mūdum. deuorare quefuit: sed non valuit. Et quēlibet bonū fidelem q̄ est filius ecclesie designate etiam p illam mulierē: ꝙ ⁊ vnitum cū xpo querit deuorare: sed deo cooperāte nō valet. Sed demū ꝓficiet ille draco diabolus in terram infernalem in fine mūdi: vt amplius nō noceat. Capita septem sunt septem vitia capitalia: que dicūtur mortalia: q: occidunt animā cum filiabus suis: ⁊ ad ipsas reducūtur trāsgressiones decem ꝑceptoꝝ: signata per cornua decem. his capitibus mordet: his cornibus vulnerat. Et quia quodlibet horum vitioꝝ est quedam lepra spūalis que inficit ⁊ maculat animam: scz tollēdo decorem gratie. ideo in sacra scriptura designatur per septem leprosos. Nam lepra superbie que aliquādo ponitur quasi p eodem cum vana gloria ꝓpter magnā similitudinem: figuratur in lepra Ozie: qui ꝓpter superbiam ⁊ presumptionem cum esset rex voluit officium sacerdotum vsurpare: scz incensum offerendo in templo: ꝓpter quod leprosus effectus est. ij. Paralip. xxvj. Lepra auaricie figuratur p lepram Giezi: qui ꝓpter auariciam effectus est leprosus. vt patet. iiij. Reg. v. ⁊ j. q. j. cū ordinaretur. Lepra luxurie significatur in lepra que imprecata fuit Joab a david dicente. Non deficiat de domo Joab patiens fluxum seminis: leprosus ⁊ tenens fusum: cadens gladio: indigens pane. ij. Reg. iij. Potest etiam significari p decez leprosos. Luce. xvij. quia decem [illegible] species eius: vt dictum est eis. Ite ⁊ ostendite vos sacerdotibus: q: nullum vitiū ita abscōditur ab hoibus sacerdotibus sicut istud. Lepra inuidie significatur per lepram marie sororis aaron: q̄ q: ex inuidia murmurauit contra moysen facta est leprosa. vt Nume. xij. c. Lepra accidie significatur per lepram moysi: qui mittens manū in sinū effecta est leprosa. Exod. iiij. ca. Sic accidiosus manū tenet in sinu. i. non operatur. Lepra ire significatur per lepram naaman: cui cum misisset heliseus dictum vt lauaretur in iordane: ⁊ mundaretur a lepra: abijt indignans ⁊ iratus: vt habetur. iiij. Reg. v. Unde non est mūdatus nisi post depositam iram. Lepra gule curatur per quattuor leprosos qui manebant iuxta portam samarie: q̄ accesserunt ad tentoria inimicoꝝ ad comedendum ⁊ bibendum. iiij. Reg. vij. c. quia quattuor sunt mota gule fm Johānem cassianuz. Et quia genus humanum infectum omni ista lepra: sed per eum mūdatum: ideo in figuram descendente ihesu de monte. i. de celo ꝓmo occurrit ei leprosus quez sanauit. Et hoc est quod dicitur. Contribulasti: scz tu deus incarnatus de quo dixerat. Operatus est salutem in medio terre. tu confirmasti in virtute tua mare. i. tu genus humanum profundissimi cordis tua autoritate firmasti: dando ei legem ne transiret terminos eius. vt dicitur Prouerbioꝝ. viij. ca. Sed draconis suggestione conturbatum est mare ⁊ legem fregit. Sed tu capita draconum contribulasti. i. ista vitia capitalia debilitasti. in aquis sapientie ⁊ doctrine scripturarum. de qua aqua Ecclesiastici. xv. dicitur. Aqua sapientie salutaris potabit illum. De docent quomodo debemus cauere vitia: ⁊ ex nocumentis eorum dimittere ꝓcurin hac secunda parte ostenditur. Vel in aquis sacramentalibus: quorū ꝓmū est aqua baptismatis: ⁊ post baptismum aqua penitentie. De quibus dicitur Ezechiel. xxxvj. Effundam super vos aquam mūdam ⁊ mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Et de hoc agitur in tertia parte: scz de sacramentis ⁊ de diuersis statibus populorum: qui sanctificantur per has aquas. ⁊ figurātur per aquas. quia aque multe sunt populi multi. Apocalip. xix. c. Vel in aquis gratie ⁊ virtutibus ꝓcedentib⁹ ab ea. de qua aqua dixit christus. Qui biberit ex aqua quā ego dabo ei fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. Johā. iiij. c. Et in his aquis non solum contribulantur. i. debilitantur vitia: sed etiam cōfringuntur ex toto. de quibus aquis. i. gratia ⁊ virtutibus. in quarta parte agitur. Unde in figuram in aquis iordanis leprosus naaman septies lotus fuit mundatus. iiij. Reg. v. c. Insuper quia peccatum quodlibet excecat mentem. fm illud Sopho. j. Ambulabunt vt cecy: domino peccarunt. Et figurantur septem vitia per septem cecos. Superbia per cecitatē Sauli: qui cadens in terram nihil videbat. Superbia em persequebatur christianos. Actuum ix. c. Auaricia per cecitatem Tobie qui excecatus est a sterco: e hirundinū. ista temporalia bona vt stercora reputat apostolus ad Philippen. iij. c. Luxuria per cecitatē samsonis: qui ꝓpter amorem ad mulierem dalilam excecatus est a philisteis. Judicum. xvj. c. Inuidia per cecitatem heli. qui videre non poterat lucernam domini ꝓiusq; extingueretur. j. Regum. ij. c. Sic inuidus nō potest videre bona ꝓximi: nisi extincta vel diminuta. Accidia quasi per cecitatem isaac. cuius oculi caligauerunt: ⁊ videre non poterat ꝓ senectute. Geñ. xxvij. c. Sic accidiosus senex ⁊ debilis: nil operatur. Ira significatur per cecū qui clamabat in via nec poterat compesci a turba. Luce. xviij. c. Sic iracundus clamat nec potest quiescere. Gula per cecum natum Johānis. ix. Nam istud vitiū adducimus a nativitate nobiscum. Et christus cecos illuminauit. Matth. xx. c. recividerunt. Et sic tu contribulasti capita draconis in aq̄is. Unde in figuram cecus natus ad aquas siloe fuit illuminatus. Johānis. ix. c. Per peccatum etiam homo efficitur similis bestijs. fm illud ps. Comparatus est iumentis insipientibus: ⁊ similis factus est illis. Et per superbiam efficitur similis leoni. Unde prophēta Amos. iij. c. Leo rugiet quis non timebit. Per inanem gloriam efficitur similis pauoni. Per luxuriam porco. ij. Petri. ij. Quasi sus lota in volutabro luti. Per auariciam serpenti qui comedit terram. Geñ. iij. c. Terrā cōedes oib⁹ diebus vite tue. dictū fuit primo serpēti. Per iram cani qui crudelis est ⁊ latrat ⁊ mordet. ps. Erue de manu canis vnicam meam. Dicuntur iudei canes ꝓpter crudelitatem erga christum. Per accidiā asinum. Unde prophēta Ezechiel. xxiij. c. Quorum carnes sunt vt carnes asinorum. qđ est animal pigrum ⁊ tardum. Per

*Peccata mortalia signātur p septem leprosos

Vitia capitalia.

Diuisio totius libri

*Per septē cecos figurantur septē pctā.

*Peccata tū cōparāt septē bestijs.

Universidad de Deusto
Biblio

gulam vso qui ꝓpter auiditatẽ ad mel occidit. vel l-
po qui est animal vorax. Matth. vij. Veniũt ad vos i-
stimentis ouiũ: intrinseꝰ autem. i. occulte sunt . ra-
paces. Sed contribulat ⁊ cõfringit deus capita dra- nũ:
idest vitioꝝ per que efficitur homo peccatoꝝ bestia s: q:
pctõres ⁊ bestie traduntur deuozãdi in escam ꝑplis thio
pum. i. demonũ. Sed ꝓs in aquis de bestijs facit n solũ
homines: sed similes angelis. Luce. xx. Equales sun sti
angelis dei. Et ad motum aque piscine per angelu ana
batur vnus infirmus in eam intrans. Johan. v. qui infir-
mus figurat peccatoꝝem bestialem post peccatum. Per
peccatum quod liber hoꝝ datur homo in potestatem dia
boli: ⁊ seruũ. ij. Petri. ij. A quo quis superatus est seruus
eius est. Inde ⁊ figurantur per septem demoniacos in sa
cra scriptura. Inuidus per Saulem inuidum veratum a
demonio. s. Reg. xiij. Auarus per lunaticũ quez diabolus
ꝓsiciebat in ignem ⁊ aquã. Marci. ix. c. q: auarus ꝑ ma-
re ⁊ ꝑ ignem caloꝝ discurrit ad congregandũ vsq; ad peri
culamoꝝ. Luxuriosus per filiaz chananee: que male ve
xabatur. Matth. xv. Juuenes em maxime veranꝝ a luxu
ria. Accidiosus p hoiem mutũ. Luce. xj. qui erat etiam sur
dus: q: accidia facit hoiem tacere a laude dei ⁊ confessio-
ne pctoꝝ: ⁊ nõ audire verba dei ⁊ corrigentiũ. Gulosus
illos demoniacos q habitabant in monumẽtis. Matth.
viij. quia gula facit hoiem pauperẽ ⁊ fetidum: ⁊ sepe d
git ad sepulcrũ ꝑ inordinationez vite. Unde Ecclesiasti
cxxvij. ꝓpter crapulam multi obierunt. Jracũdus per
illum q amabat in templo. q: tu es filius dei. Lu. iiij. Ma
talis clamat ꝑra deum blasphemãdo. Supbus ꝑ illos fi
lios septem sacerdotis sceue: qui ꝑsumentes adiurare de
mones in noie iesu: quẽ ꝓdicabat Paulus. demon etiẽ
intrauit in eos. vt habeꝫ Actuũ. xix. Sz vt dicit Johanes
in canonica. Uenit filiꝰ dei vt dissoluat opera diaboli. Et
ideo bene dr. Tu contribulasti capita draconũ in aquis sa
pientie tue. ⁊ sa ra ẽtalis medicine: que tanꝫ tyriaca ex
tinguit venenũ draconis. ⁊ virtualis gratie: que vt cõtra
ria expellunt ꝓ aria: ita virtutes ⁊ dona expellũt a m e
vitia oia. In c us figurã pharao cum exercitu suo: signi
cans diabolũ i. aquis submersus est. Exod xiiij. Sed vt
dicit Augu. Qui fecit te fine te non saluabit te fine te. Et
ideo ꝓncipaliter operante cooperari debemus cuncto ad
aquas sermonũ sacrarũ virtutũ vt ꝓfringanꝫ capita dra-
conũ. Unde dr: Esa. lv. Oẽs sitientes supple eternã salutẽ
venite ad aquas ⁊c. als diceret peccatoꝝibus in fine. Ire
maledicti in ignem eternuz qui paratus est diabolo ⁊ an
ge eius. Matth. xxv. Et ibi quia superbi fuerũt deo re
be es semper punientur in inferno. Apo. xix. Ascendit
us tormentoꝝ eius in secula seculoꝝ. Et quia auaricia
i ctial ilus appetitus semper eos cruciabit ignis inextin
guibilis. Esaie. xxxiij. c. Quis poterit ex vobis habitare cũ
ardoribus sempiternis. Et quia fuerunt ferentes luxuria:
ignis sulphur ⁊ spũs ꝓcellarum pars calicis eoꝝ. ps.
Qui gulosi fuerunt (vt diues epulo) nec quidem vnã gut
tam aque habere poterunt. Jnuidi quia non leranter vo
luerunt videre bona alioꝝ: nõ poterũt vnq; videre summũ
bonũ deum ⁊ scõs. Esa. xxvj. Tollatur impius ne videat
gloriã dei. Jracũdi q: ex ira lingua sua blasphemauerunt
deũ: linguas suas . debũt. Hm illud Apoca. xvj. Cõman
ducauerũt linguas suas ⁊ blasphemauerunt viuentẽ in
secula seculoꝝ. Habet ptãtem sup has plagas. Accidiosi
q: vermis tardi tristicie corrodit eos ꝑsumens vigoꝝ gra
tie. ideo vt dr: Esa. ... is eoꝝ scz cõscientie non mo-
rietur: rem oꝝ dens q non egerint bona que potuerunt: et
manus ⁊ pedes ..gabũtur vt operari nõ valeant. Illi igi
tur pcõres bestiales ⁊ mundi vt porci: obsessi a demoni-
bus per vitia. qui aquis sapientie sacramẽtalis medicine
⁊ gratie noluerunt hic liberari ⁊ mundari: demũ in aquis
infernalibus contribulabuntur ⁊ submergẽtur: ficut in fi-
guram demones intrantes porcos eos precipitantes in

Pecca
ta mor
lia figu
rant per
septẽ d
mones.

aquis submerserunt: vt habetur Matth. viij. c. Jnsuper
qđ dictum est. Tu contriuisti capita draconũ in aquis. põt
erponi de virgine gloriosa: in qua deus contribulauit vi
tia omnia in se: cõfirmando eam virtute sanctificationis.
Unde ꝓmittit. Tu confirmasti in virtute tua mare. i. ma
riam deriuatũ nomẽ a mari ꝓpter plenitudinẽ aquarũ
gre. Uñ in figurã Jr. ñ. j. Congregationes aquaruz ap
pellauit maria. idẽ nom est: sed diuerso accentu ꝓlata
tũ. Et Ecclesiastes. j. dr. Oia flumina: scz gratiarũ in mare
intrant. scz mariã ⁊ mare nõ redundant: scz per superbiam
extra se ereundo vltra regulã a o ibi p. ram. Et Hiero.
dicit qm maria gratie plenitudo se infudit. Jn aquis er
go gratiarũ marie capita draconũ sunt contribulata ⁊ cõ
fracta quoad seipsam ⁊ quoad nos a hoc de inducens
exemplo vite sue ⁊ protectione suoꝝ meritoꝝ mecum.
Hoc aũt deus ꝓuidauerat cum dixit serpenti antiquo
draconi isti. Ipsa conteret caput tuũ. Gen. iij. Nullam in
uenimus mulierẽ a Sigilbertus in sermone: que caput
draconis: scz principis vitioꝝ contriuerit ⁊ er toto confrege
rit nisi mariã. Et ꝓpterea aptissime eam salutãdo dixit ei
archangelus Gabriel. Aue gratia plena. Aue cõponit ab
a qđ est sine: ⁊ ve qđ importat punitionẽ. Ve ve habitã
tibus in terra. Apoca. viij. scribit. Ue: natiõis diuine
nis ꝓpter pctm originale. ve cruciationis eterni ignis
ꝓpter pctm mortale. vel tempoꝝ alis punitionis ꝓpter
tm veniale. ⁊ hec sunt in habitantibus super terrã. i. via
toribus. Sed virgo Maria sine ve originalis nata: ab oi
mortali immaculata: a veniali preseruata. Et ideo aue. i.
sine ve aliquo. De ve originali põt illud Osee. vij. intellis
gi Ue eis. i. ꝑmis parentibus: quia recesserunt a me: scz ꝑ
inobedientiam mei ꝓcepti. Et illud ve transfundit in oẽs
descendentes ab eo per pctm originale excepto xpo. Sed
virginem constat ab originali esse mũdatam in vtero: ait
Bern. que sancta fuit antequ nata. De ve pcti mortalis dr
Esa. Ue genti peccatrici: populo graui iniquitate: semi
ni nequã: filijs sceleratis: dereliquerũt deum: blasphema
uerũt sanctuz israel: abalienati sunt retro: sum. Ubi nota
septem vitia capitalia que sunt septem capita draconum
quibus paratur ve dãnationis. Primũ est vitiũ gule: et
huic dedita gẽs dr: gens peccatrix: qđ importat habitum
permanentem. Nullum em vitiũ ita permaneꝫ ⁊ habitua
tum est in nobis vt gula ⁊ que citius exerceatur. nam puer
totus est deditus gule: etsi ab alijs abstineat. Et quis est
ille ait Aug. in lib. confes. qui vltra metas necessitatis nõ
rapiatur aliquãdo: scz comedendo ⁊ bibẽdo vel plus de
bito vel ardentioꝝ auiditate. Et cum mortaliter in eoꝝ of
fenditur: q: hoc nõ est semp: tunc ve eterne cruciatiõis se
quitur non penitentis. Esa. v. Ue qui cõsurgitis mane ad
ebrietatem sectãdã ⁊c. Sed maria ab hoc vitio libera fuit.
Unde Ambro. in libro de virginibus de ea ait. Quis ex
plicare valeat ciboꝝ eius parsimoniã: officioꝝ redundan
tiam: ⁊ cum reficiendi necessitas erat cibus ei obuius erat
qui mortẽ arceret: nõ qui delitias ministraret. Scõm ca
put draconis est accidia. ⁊ hoc est populus grauis iniqta
te: q: accidia ꝑ Damascẽ. aggrauat animũ vt nil boni ei
agere libeat. Sed ve dissolutis coꝝde dicit Ecclesiastici. ij.
Maria autem fuit sine hoc ve accidie. Unde audito q co
gnata elizabeth erat grauida: abijt in montana cum festi
natione ad eam vt sibi ministret. Luce. j. Tertiũ caput dra
conis est luxuria. ⁊ hoc est semen nequã: q: nequiter effun
dit semen. Sed v natur Nau. iij. Ue ciuitas sanguinũ. i.
anima dedita luxurijs vniuersa mẽdacij dilatione plena.
Maria aũt virgo ante partũ: in partu: ⁊ post partũ: ipa
est porta in domo dñi per quã dominus exiuit ⁊ introiuit
solus semper clausa. vt vidit in visione ezechiel ꝓphera
Ezechiel. xliij. c. Quartum caput est auaricia: ⁊ isti vitio
diti sunt filij sceleraꝫ. Ecclesiastici. Auaro nihil est sce
lestius: hic em animã suam venalem habet. Sed ve his q
congregant auariciam ⁊c. dicitur Abacuc. ij. Maria vo

Bta ma
ria cõtri
uit omia

septẽ ca
pita dra
conis sũt
septẽ pec
cata mor
talia.

Laudes
virginis
marie.

Nota li
beralita
tẽ virgi
nis ma
rie.

ita liberalis fuit vt aurum sibi ꝓsentatum a magis cito
pauperibus distribueret: ita vt agnũ in die purificationis
offerre nõ posset: sed vt paupercula par turturũ aut duos
pullos colũbarum. Luce. ij. Quintum caput est super-
bia cum inani gloria: ⁊ hi sunt qui dereliquerũt deuz. Per
mullum em vitiũ ita recedit a deo ⁊ bellatur ꝓtra deum
sicut per superbiam. Sed ve eo ne superbie dicitur Esa.
xxviij. Nam detracta est ad inferos superbia tua. Esa. xiiij.
Singulariter aũt maria de humilitate cõmendat. Hiero.
Prima maria virtus fundamentum oĩm virtutum humili
tas. Et ipsa a. t. Quia respexit humilitatez ancille sue. Lu
ce. j. Sectum caput est ira per quã hoies pessimi blasphe
mauerũt sanctũ israel. Sed ve eis qui ꝓdiderunt sustinen
tiam. Eccl. ... ici ij. idest patientiã: scz victi ab ira. Virgo
singul ... inter es mitis: nos culpis solutos mites fac ⁊
castos. nit ecclesia de gloriosa virgine maria. Reuolue
scripturam: nunq; inuenies aliquid durum vel asperũ ex
ore virginis ꝓcessisse: vel in opere. ed tota pulcha er sua
uis. vr dr: Cant. iiij. Septimũ caput est inuidia. ⁊ hi alie
nati sunt retro: sum a deo qui oia bona sua cõmunicat. In
uido aũt displicet qm aliquis habeat bona. ⁊ sic alienus
est a conditionibus dei. Sed r dicitur in epistola Jude. j.
Ue his qui a ... it inviam cayn ⁊ chore ⁊c. hi per inuidiã
moti. primus accidit abel: alius fecit coniurationem ꝓtra
aaron ⁊ male perierunt. O qđ ardenter virgo maria com
municat ⁊ ꝓcurat hoibus bona. Omnibus: ait Bern.
sinũ misericordie sue aperit: ⁊ de plenitudine eius omnes
accipiunt. eger curationem. tristis consolationem. captiꝰ
redemptionem. peccator veniam. iustus gratiam. angeli
gloriam. dei filius carnis substantiam. Bene ergo dr cruz
fuit ei. Aue idest sine ve alicuiꝰ capitalis vitij. Et sic in aqs
sue gratie cõtribulasti tu deus capita draconũ idest vitia.
Tertium ve pene scz temporalis incurritur per peccatum
veniale. Deus enim ait Hier. eg. delictum hois sine vltione
non patitur: aut em homo punit per seipsum: scz per suffi
cientem contritionem: aut deus cum homine. de pen. di.,
si peccatum. Deus cum homine punit quando per penas
in presenti vel in purgatorio patienter toleratas peccata
purgant scz venialia. De quo ve potest intelligi illud Mi
chee. ij. Ue qui cogitatis inutile. quod de se videtur venia
le. Sed virgo maria sola ab huiusmodi ve fuit immunis.
Unde Augusti. Si omnes sancti ⁊ sancte dum hic viuerẽt
interrogati fuissent si peccatum haberent: omnes vna vo
ce responderent. Si dixerimus quia peccatum nõ habem
ipsi nos seducimus: excepta sancta ñgine maria. Et sic ca
put draconis. idest primos motus peccatoꝝ contriuit ⁊
confregit in aquis gratie sue.

Explicit prologus.

Incipit tabula generalis

Liber partis summe Antonini: q̃ habet titulos. xij. quoꝝ
quilibet habet multa capitula: q̃ capitula hñt plures. ℌ.

Titul. i. de auaricia

Sub forma sermonis tractans de detestatione ipsius auaricie. de eiusdẽ auaricie qđditate. de sui criminis ponderositate: ⁊ de eiꝰ effectualitate sub. vij. filiabꝰ. q: ꝑ filij hoiꝝ vsq; quo grauicoꝝ de. vr quid dili. va. ⁊ queritis mẽdaciũ. Cap. i.

Sub forma sermonis. de auaricie insatiabili cupiditate: de culpabili cecitate: ⁊ de miserabili felicitate. q: Thesaurizat auarus ⁊ ignoꝝ cui cõgregabit ea. Cap. ij.

De scẽ ꝓuisatiõ ipsius auaricie. videlz angustia cordis: opꝑ obrio vite: illaqueatione diaboli: certitudine dãnationis: malo impenitentie ⁊ horribilitate moꝝ. ꝗre ad illoꝝ effugationẽ dauid exoꝝabat. Inclina cor meũ deus in testimonia tua: ⁊ nõ in auariciam. Cap. iij.

De simonie triplici ꝓcessu: videlicet de materia inductiua: de pena consecutiua: et de sententia exꝑssiua in forma sermonis sub themate. Pecunia tua tecum sit in perditionem. Cap. iiij.

De spẽbus simonie quẽadmoduz cõmittit circa beneficia conferenda aut ꝓsequẽda ecclesiastica officia ministrãda ⁊ religionis ingressu ⁊ essentialia ꝓfitenda. ⁊ hec diffuse multũ cum eius pena deducta. Cap. v.

De vsura sub forma sermonis. declarat ipsius ꝓtinuationẽ periculosissimã: ⁊ extensionẽ copiosissimã: ⁊ palliationes fraudulentissimã. ex quo fere perviuersum non defecit etiam de plateis vsura. Cap. vj.

De multiplici modo vsurarũ: quẽadmodũ cõmittit in mutuis exꝑssis: in pignoribus depositis: in societatibus ⁊ soccidis animaliũ: atq; in cambijs diffuse multũ. eo qm exigit delictum intricatum. Cap. vij.

De contractibus vsurarijs. puta venditione atq; emptione ad terminũ. Ele. ... bati q̃ terminꝰ positum trãsgressi nõ sunt: neq; cõuersi operire terram. Cap. viij.

De particiꝑatiõe ⁊ cooperatione vsure ꝓ ... iebitoꝝ. notarioꝝ: ꝓlatoꝝ: ꝰ sentientiũ: atq; famuloꝝ. Cap. ix.

De manifestis vsurarijs si recipi possint ad ecclesiasticam sepulturam. Cap. x.

De materia mõtis in floꝝentia: de ꝓstitis in venetijs supvicialicijs. aut censil ꝓpetuis q̃d censendũ. Cap. xj.

De rapina. ꝓhibet cõfidẽtiã circa opulẽtiã tẽꝑoꝝ lẽ. erdudit violẽtiã ꝓtra substãtiã mũdicalẽ: ⁊ abijcit ꝓ ... iscentiã quãtũ ... inherentiã finalẽ: dicens cũ ꝓpheta. ... olite sperare in iniquitate: ⁊ rapinas nolite ꝓcupiscere. ... tie si affluant nolite cor apponere. Cap. xij.

De tallijs ⁊ ꝑstãtijs ⁊ exactionibus indebitis pedagijs ⁊ gabellis a ꝓncipibus: cõmunitatibus: aut officialibus eoꝝ impositis ⁊ exactis. Cap. xiij.

De furto ⁊ alienoꝝ vsurpatione: atq; vsurpatoꝝ pricipatione. iuxta lamẽtũ ꝓphete. Proiecisti sermones meos retro: sum: si videbas furẽ currebas cũ eo. Cap. xiiij.

De speciebus furti: de inuentis que sibi retinent. de comodato: de depposito: de locatione ⁊ conductione: de ꝓscriptione. Cap. xv.

De negociatione mundiali sceleste ideo cauenda. secus de negociatione spũali honesta licite exercenda: ⁊ de negociatione tpali modesta ꝓmittẽda. iuxta illud ꝓphete. Qm̃ non cognoui negociationẽ. introibo in potentias dñi: dñe memoraboꝝ iusticie tue solius. Cap. xvj.

De fraudibus varijs negociatoꝝ: videlicet astutia in modos ad decipiendũ: de fraudulentia in excogitatos exequendo: ⁊ de malicia in decipiẽdos limẽdo. Tota enim die iniusticiaz cogitauit lingua tua: ⁊ sicut nouacula acuta feciſti dolum in rei quidditate: qualitate: quantitate: murabilitate: ⁊ ꝓuitate. Cap. xvij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula titulorum.

De multiplici falsificatione mensurarū: ponderum: monetarum: scripturarū: bullarum: instrumētorum: et fetibus filiorum: quia Mēdaces filij hominū in stateris vanius plant de vanitate in idipsum. Cap.i.
De iniustitia que fit in iudicijs: quoad iudicē: quoad locum: quoad reum: quoad testem: aduocatum: et processum: finem illud ppbere. Usq; quo iudicatis iniquitatem: et facies peccatoz sumitis. Cap. ij.
De acceptiōe psonarū in officijs et bñficijs ꝓferēdis: in officijs exercēdis: et in honoribꝰ exhibēdis. Cap.iij.
De sacrilegis detinētibꝰ legata ecclesijs: abusione sacroz violatione sacroz locoz: et vsurpatione bonoz ecclasticorū. Nā venerūt gēes i hereditatē dei: polluerūt tēplum scm tuū: posuerūt hierlm i pomoz custodiā. Cap.iij.
De proditione criminali et ex ea coniunctione familiari et offensione psonali. Nā homo pacis mee in quo sperauit: qui edebant panes meos: magnificauit super me supplantationem. Cap.iiij.
De turpi lucro et artificio prohibito: atq; de vario ludo proueniente ex magna deuotione: humana recreatione aut ex diabolica suggestione. Cap.iiij.
De obduratione atq; inhumanitate eradicāda pro rationabilis elemosyne erogatione: crudelitate eliminānda propter horribilis sne euasionē: et de iniquitate effugand ppter pñtis vite crucifixionē. iuxta illud ps. Beatus qui intelligit super egenū et pauperē in die mala liberabit eū dñs. Dñs ꝑseruet eum etc. Cap.iiij.
De inquietudine meritis et solicitudine nimia: ne videlicet finē ponam in hac tēporalia: sed solicitudinem nostram proiciam in deū: qm ipse est cura de nobis. Cap.v.

Titul. II. De restitutiōibꝰ

De restitutione in gne sub centū articulis viginti manuū reperitantiū tot modos restitutionis. Hoc mare magnuz et spaciosum manibꝰ illic reptilia quoꝝ nō est numerus impedientia restitutionē et vtilitates eius. Cap.i.
Quid et quātū sit restituēdū. de quadruplici eius damno illato: tum quoad aiam auferēdo ei virtutes infusas: tum quoad corpus inferendo lesiones corporales: tū quoad honorē et famā p vituperatiōes ꝛbales: tum deniq; quoad substantiā p acceptiones criminales. Cap.ij.
Ubi sit restituēdum: et quibus expensis a nobis remotis presentandum. Cap.iij.
Per quos fieri debeat restitutio si. differētia tutoz et pupillorum: imo p quos certoz et incertoz. Cap.iiij.
Cui restitutio facienda iuxta triplicem diuersitatem illiciti acquisitoz um: sub exemplis: furto. dolo: et meretricio. Cap.v.
Quēdo sit restitutio sub determinatione: si remissio aut compositio aut transactio tollat obligationem: materia multum subtiliter decisa. Cap.vj.
De modo et ordine restituēdi. Certa prius integralr sunt restituēda rōne successiōis: obligationis: erubescentie: et prius debita ꝙ legata: immo ceteris paribus qui prior est tpe potior ē iure. Prefert etiā vtoz: q: censet hypothecam hre. Annectit notabilis casus de concepto extra matrimoniū quō fieri debet restitutio. Cap.vij.
Quando facienda sit restitutio. Ciro ceteris paribus: qz periculum est in mora: et non relinquendum heredibus in testamento. Cap.viij.

Titulus. III. De superbia

De superbia primoꝝ parentum et eius punitione. Et quia dicitur mater omnium delictum: cōcurrit in eodem principale remediū: et quo superbia migabant vsq; quaq; a lege aūt tua non declinaui. Cap.j.
De quattuoꝝ speciebus superbie. Ventus em̄ contrarius est nauigantibus in hoc seculi pelago. Cap.ij.
De duodecim gradibus superbie. Nam superbia eoz qui ascendit semper. Cap.iij.
De q̄druplici supbia in q̄druplici gne hoim̄ prelatoz: religiosoz: clericoz: et laicoz. Et q̄d lamentabilius: q: nō habitabit in medio domꝰ mee q̄ facit supbiā. Cap.iiij.
De ambitione: appetitibꝰ vel ꝓcurātibus dignitate: officia bñficia curata: aut insignia doctoralia. Utiq; beatus qui nō abiit in consilio impioz: et in via peccatoꝝ nō stetit et in cathedra pestilentie nō sedit. Cap.v.
De ꝓsumptione pure est cōtraria pusillanimitati: opposita virtuti magnanimitati: exurgēs de ꝓpria iustitia: aut de sua sciētia: siue de iniusta potentia. Cap.vj.
De curiositate: spectaculis ob vanum aspectū: et de studio secularium litteraturam. Cap.vij.
De temerario iudicio quo q̄s insufficiēter ꝓximi: siue q̄ sua sunt cognoscēs iudicare ꝓsumit. Cap.viij.
De ingratitudine oblatoz diuinaliū: collatoz hominaliū: sublatoz infernaliū: donatoz naturaliū: acquisitoz supernaturaliū. Et reseruatoz naturaliū. Nā econtra cōcessa bona aufert: dimissa pcā refert: grauissima mala confert: et promissa bñficia differt. Bñdic ergo aia mea dño: et noli obliuiscī oēs retributiones eius. Qui ꝓpitiat oīb iniquitatibꝰ tuis: q̄ sanat oēs infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitā tuā: q̄ coronat te in mia. Et in miserationibꝰ suis. Qui replet in bonis desiderium tuū. Cap.ix.
De tentatiōe qua homo tētat deuz de sua ptate sapia atq; bonitate: spernēs hūana subsidia: exhibēs pbibita iudicans: scz ferri ignitī aut de sera penitentia. Cap.x.
De scīsmate. vbi tractat de duobꝰ gerētibꝰ se ꝓ summo pontifice: q̄d agēdū sit ꝓ serenitate ꝓsciētie. Cap.xj.

Titulꝰ. IIII. De iani gloria

De inani gloria primogenita supbie filia. Unde ve ipsis q̄ cōfidunt in virtute sua ppter cām ex qua oritur: ppter materiā qua exercet: et in multitudine diuitiarū suarum gloriant: et ppter penā qua punit: q: frater non redimit: redimet homo: nō dabit deo placationē sua. Cap.j.
De inobediētia prima inanis gloxie filia: quantū ad punitionē sue rebellionis: exp: essionē inobeditionis: et pluralificationē trāsgressionis. Maledicti vtiq; qui declinant a mandatis tuis. Cap.ij.
De retentiōe decimarū si aliqua sit excusatio nō tribuēdi spūalē: tpalē: et substātialē. cōtra illud. Sumite psalmum et date tympa. psal. iocū. cū cithara. Cap.iij.
De scōa filia vidilicet inanis gloxie iactantia triplici: per ironeitatē: p vanitatē: et ꝑpter falsitatē. Disperdet deus dubio dñs vniuersa labia dolosa: et linguā magniloquā. Qui dixerunt linguā nostrā magnificabimus: labia nostra a nobis sunt: quis noster dñs est. Cap.iiij.
De tertia inanis gne filia scz ꝓsumptiōe nouitatū quātuz ad oīa: nā quo inuitunt mulieres excessiue. Filie em̄ eoz rū cōposite: circūornare vt similitudo tēpli. Cap.v.
De quarta inanis gne filia scilz ꝓtinacia sui sensus. Furoz em̄ illis sm̄ similitudinē serpētis: sicut aspidis surde obturātis aures suas. Que nō exaudiet vocē incantantiuz et venefici incantantis sapienter. Cap.vj.
De quinta inanis gloxie filia scz hypocrisi ecclesie multuz nociua. in tertia bestia Danielis figurata: videlicet pardo. cōtra quam ꝓphera ait. Quare tu enarras iustitias meas: et assumis testamentum meum per os tuū: tu vero odisti disciplinam. Cap.vij.
De sexta inanis gne filia: videlicet discordia partialitatū guelff et gebellin. Quia vidi iniquitatē et cōtradictionē in ciuitate: tota die circūdabat eā sup muros eius iniquitas: et labor in medio eius et iniustitia. Cap.viij.
De septima inanis gne: videlz contentione emulationis effusa ab inferioribꝰ ꝑ supioxes: disputatiōis ꝑsumpta a scholaribꝰ ꝑ doctoxes: et litigatiōis inrēta a disceptātibꝰ ꝑ pfidēres et rectoxes. Effusa prohdolor est cōtentio sup pncipes: et errare fecit eos in inuio et nō in via. Cap.ix.

Secunde partis.

Titulus. V. De luxuria.

De septem occasionibus: de septem gradibus: et de totidem nocumentis luxurie. Cap.j.
De fornicatione simplici et eius nomitate. Perdidisti(inquit ꝓphera) oēs q̄ fornicant abs te. Cap.ij.
De adulterio et eius criminositate. Ex quo cum adulteris portionem tuam ponebas: aquam te et staturam contra faciem tuam. Cap.iij.
De q̄druplici vitio ꝑ naturā et eius inhumanitate. Disperierūt in endo: facti sunt vt stercus terre. Cap.iiij.
De incestu et eius irrōnabilitate. iuxta illud. Nolite fieri sicut equus et mulus q̄bus nō est intellect⁹. Cap.v.
De stupro et eius satisfactione in foro conscientie et ꝓfano Cap.vj.
De raptu et eius pena legali. Cap.vij.
De sacrilegio excecato quantuz ad personas deo dicatas vilipendentes traditum sibi honorem deifice sponsalitatis: dominice potestatis: et angelice ministerialitatis. Homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus. Cap.viij.
De filiabus luxurie. Et primo de cecitate mentis supernalia non intuendo: necessaria nesciendo: et salutaria non eligendo. Numquid cecus ceco ducatum ꝓstare potest. nonne ambo in foueam cadunt. Cap.ix.
De ꝓcipitatione secunda filia luxurie: et eius temeritate in sententijs ꝓferendis: in dubijs decidendis: et in secretis edicendis. Cap.x.
De tertia filia luxurie: videlz inconsideratiōe ꝓpe defectionis: diuine operatiōis: et aliene cōuersationis. Cap.xj.
De quarta filia luxurie: videlz inconstantia ꝓueniente ex inordinatione affectiōis: horroxe tribulationis: et subtractione delectationis. Cap.xij.
De quinta filia luxurie: scilz amoxe sui ꝓpter quem deo inimicantur: proximo iniuriantur: et in vitijs multiplicatur. Ideo incensa igni et suffossa: ab increpatione vultus tui peribunt. Cap.xiij.
De sexta filia luxurie: videlicz amoxe ꝓsentis seculi. non aduertentes defectibilitatē mundialitatis: vilitatem entitatis: nec vllitatez ꝓbitatis. Corrupti sunt et abominabiles facti sunt in studijs suis: non est qui faciat bonum: non est vsq; ad vnum. Cap.xiiij.
De septima filia luxurie: scz stultricia: non illa spūali et gratiosa: sed spāli accriminosa: et generali atq; opprobriosa. Sed utroq; nēpe infinitus est numerus. Cap.xv.

Titulus. VI. De gula.

De gule spēbꝰ: pena et remedijs. Mēducauerūt et saturati sunt: nō sunt fraudati a desiderio suo. Adhuc esce eoz erāt in ore ipsoz: et ira dei descēdit sup eos. Cap.j.
De omissione ieiunij contra legem diuinalem: naturalez: et humanalem: ꝓpter redemptionem aut legitimam excusationem: adiuncta ieiunij vitiatione. Nūquid hoc est ieiunium quod elegi etc. Cap.ij.
De ebrietate nō vino diuinali: sed materiali aut criminali. Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius: et omnis sapientia eoz deuorata est. Cap.iij.
De quinq̄ filiabus gule: hebetudine qua inficitur intellectus: ieptia leticia qua dissoluitur affectus: multiloquio quo destruitur affatus: scurrilitate qua incomponitur gestus: et immūdicia qua corrumpitur corpus. Sepulcrum patens est guttur eoz um: linguis suis dolose agebant: iudica illos deus. Cap.iiij.
De pollutione et causis eius: corporali vel interioxi aiali: aut extrinseca spirituali. Cap.v.
De chorearum intenso cruciatu: apprehenso tripudiatu: et expresso reatu. Inflammabit enim in circuitu mimicos eius. Cap.vj.
De derisionis generalitate: illusionē recipientz dignitate: et illusionis varietate. Oēs videtes me deriserūt me: locuti sunt labijs: et mouerunt caput. Cap.vij.
De digilitate ꝓprietate: varietate: et notietate. In diluuio aquarū multarū ad deū nō appropri. Cap.viij.

Titulus. VII. De ira.

De diuersis ire modis: nocumentis atq; remedijs: ratione quoꝝ quisq; dicere habet. Miserere mei deus quoniam tribulor: cōturbatus est in ira oculus meus et venter meus. Cap.m.j.
De indignatione prima filia ire: et varijs murmurationibꝰ que fiunt ꝓra deum et ꝓlatum ꝓpoxiū. Nam murmurauerunt in tabernaculis suis et nō exaudierunt vocē dñi: et eleuauit manū suā sup eos. Cap.ij.
De scōa filia ire: scz clamoxe. nō intense deuotiōis: sed intense offensionis: et ꝓfuse ꝓturbatiōis excitantis scādalizationē: et ꝓuocātis celestē punitionē. Cap.iij.
De tertia filia ire. s. multiplici scādalo: actiuo aut passiuo realiter dato: aut accidentali occasionato. Pax multa diligentibꝰ legē tuā: et nō est illis scandalū. Cap.iiij.
De quarta filia ire: scz blasphemia: inquātum est maledictio vitiosa: siue affectio perniciosa: immo cōsecutio angustiosa. Quoꝝ os maledictione et amaritudine plenū est. Veloces pedes eoꝝ ad effundendū sanguinē. Cōtritio et infelicitas in vijs eoꝝ um. Cap.v.
De quinta filia ire. s. cōtumelia illata et eius pena. Unde causa sancte cōgruētia seruata. Tu scis impropria meū: cōfusione et reuerentiā meam. Cap.vj.
De sexta filia ire: videlz rixa siue bello ternali et angustioso ꝑticulari et rixoso: populari et periculoso. Cap.vij.
De septima filia ire. s. homicidio vitioso et eius pena. Viri sanguinū et dolosi nō dimidiabūt dies suos. Cap.viij.

Titulus. VIII. De inuidia

De inuidie oxigine: nocumentis et remedijs eius. Nam zelus domus tue comedit me: et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Cap.j.
De prima filia inuidie que est afflictio in prosperis proximi: occasiōe egende cupiditatis: et defectus omnis bone conditionis et virtutis. Cap.ij.
De scōa filia inuidie: videlz odio multiplici cū varijs nocumentis et modis ei⁹ penis suis. iuxta illud. Posuerunt aduersum me mala. ꝓ bo. et odiū ꝓ dile. mea. Cōstitue sup eū pcrōrem: et diabolus stet a dexteris eius. Cap.iij.
De tertia filia inuidie: scz detractione et grauitate immo et de eius pena. Nā induanē q̄ detrahūt mihi pudeat me: et operiant confusione diploide confusione sua. Cap.iiij.
De qrta filia inuidie q̄ est susurratio: excludēs beneficentiā diuinalē: tollēs amicitiā humanalē: et includēs nequitiā mortalē. Deniq; aduersus me susurrabāt oēs inimici mei: et aduersum me cogitabāt mala mihi. Cap.v.
De quinta filia inuidie que est exultatio in aduersis ꝓximi: amica crudelitatis: que euitari debet ne circa subditos exerceatur: circa ꝓpinquos non habeatur: et circa afflictos non exhibeatur. Cap.vj.
De blasphemia ꝓut oritū hz et odio dei: agēs aliqñ cōtra dei ꝓuidentiā: aliqñ ꝓtra dei potentiā: et aliqñ ꝓtra dei iustitiā. Nolite(inquit ꝓpha) extollere in altum cornu vestrū: nolite loqui aduersus deū iniquitatem. Cap.vij.
De blasphemia et ser spēbus eius ꝑti in ipmisctm attendēdo eiusdem nimiā grauitatem: malicie ꝓparabilitatez: et venie remissibilitatem. Dixit em̄ oīs ex basan cōuertā: cōuertam in ꝓfundum maris. Cap.viij.
De duricia siue obstinatione. Nam cor durum male habebit in nouissimo. Cap.ix.

Titulus. IX. De accidia.

De quidditate accidie et filiabus eius. Nō timebis ab incursu eius: et demonio meridiano. Cap.j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula titulorum. Secunde partis.

De accidie tedio ⁊ remediis eius. Domitauit em anima mea pre tedio:ideo pfinna me in verbis tuis. Cap.ij.
De negligētia in genere quātū ad pprietatē significa ⁊ rietatē principij: ⁊ grauitatē peccati. Cap.j.
De negligētia bene operādi:quoad omissionē boni pre riti:debiti modi:⁊ pntis boni. Oēs vtiq; declinauerūt simul inutiles facti sunt:nō est q̄ faciat bonū. Cap.ij.
De negligētia prelatorū quarenus ignorātiā ab animo e moueant:obedientiā deo exhibeant:⁊ negligentiā in officio excludāt.excitante ps. Erudimini qui iudicatis terram:seruite dño in timore. Cap.v.
De omissione fraterne correctionis: quēadmodū contingit fieri defectuosa atq; culpabilis:ex correctiōis irrationabili omissione. ex corrigētis criminali dispositione siue ex indebiti modi pcessione.iuxta illud. Corripiet me iustus in misericor dia:⁊ increpabit me. Cap.vj.
De negligētia circa observationē festorū ⁊ quēadmodum festa celebrari debeāt: cauēdo a defectib⁹ criminalibus: inherendo actibus spūalibus: ⁊ abstinēdo ab operibus manualibus. Nam et chaldei dixerunt in corde suo: cognatio eorum simul quiescere faciamus omnes dies festos dei a terra. Cap.vij.
De negligentia sumptionis sacrorū:⁊ fm statum ecclesie:⁊ precipue de annuali cōfessione:ipsam pcternitātē do:indebite pertrectando: ⁊ penitentiā iniunctā nō implendo Nam declinantes in obligationes adducet dñs auxiliū operantibus iustitiā:pax sup israel. Cap.viij.
De negligētia circa sacrm eucharistie omittēdo indebite eius sumptionē:accedendo indigne ad cōionem:⁊ exhibēdo se tepide post acceptionē. ffiat mēsa eorū coram ipsis in laqueū ⁊ in retributiones:⁊ in scandalū. Cap.ix.
De omissione circa diuina. videlicet misse auditionē.iuxta illud. Introite portas eius in confessione: atria eius: in hymnis confitemini illi. Cap.x.
De negligentia predicationi nō intendendo: pdicationē nō attendendo:nec fm eam faciendo. Cap.xj.
De negligētia horarū canonicarum insufficiētia debitor. in intentione recta:⁊ in cā motiua. iuxta illud. Septies in die laudē dixi tibi:super iudicia iusti tue Cap.xij.
De pigritia:videlicet tarditate cōuersionis:confessionis: ⁊ bone operationis. Cap.xiij.
De ociositate tanq̄ vitiū insinuandū: inferni supplicū ei reseruādū: ⁊ malū plurimū inde generandū. Et quo in labore hoīm nō sunt:⁊ cum hoīb⁹ non flagellabuntur. Idcirco tenuit eos superbia. Cap.xiiij.
De desperatione quantū ad gr̄iam adipiscendā:veniā cōsequendam:⁊ miseriā euadendā. Non enim deseruerunt in eis salutari suo. Cap.xv.
De pusillanimitate trepidāte opera spiritualia non posse efficere:bona tēporalia posse amittere:et corpora mortalia deficere. Trepidauerūt etenim timore pusillanimes: vbi non erat timor. Cap.xvj.

Titulus. x. De mendacio

⁊ periurio.
De multiplici mendacio ⁊ punitione eius. Perdes oēs q̄ loquūtur mendacium.ptestatur dauid ppha. Cap.j.
De adulatione quarū ad pditionē malicie adulatoris:infectionē pscientie blāditoris:⁊ exclusionē cōplacētie laudatoris. Molliti equidē sunt sermones adulatoris super oleū:⁊ ipsi sunt iacula. Ad vo exora cū ppha. Oleū autē pctōris non impinguet caput meū. Cap.ij.
De iuramēto ingrātū fit actus licitus religionis: modus cōgruus locutionis: ⁊ effectus necessarius eiusdez actionis. Et iurabunt in nomine meo. fm libere. Uiuit dñs: in veritate:iudicio:⁊ iustitia. Cap.iij.
De iuramento per mēbra dei: vel p̄ creaturas; vel p falsos deos. Cap.iiij.
De formis iuramentorū:quēadmodum imperator; papa; ⁊ episcopi qui sunt exempti:aut curati episcopis suis:vasalli dominis facere habent. Cap.v.
De iuramento pmissorio.decem casus dubij si idem obseruandū sit:aut licite transgredi:imo si cōmutari:aut in toto irritari:aut de arbitris educi possit. Cap.vj.
De periurio summoperevitando.q: ex eo deus in honorat: q: oi lege vetatur: ipse primus dānificatur: ⁊ q: pena multiplici castigatur. Cap.vij.
De adiuratione si licita sit ⁊ in leuib⁹ causis. Cap.viij.

Titulus. xi. De voto

ti transgressione.
De voto inquantū ⁊ exhortamur ad melioratū promissionem:necessitamur ad promissorū solutionem:⁊ regulamur circa votorum intentionem. iuxta illud. Vouete et reddite domino deo vestro. Cap.j.
De materia voti:⁊ ipsius diuisione: transgressionis. vtilitate:obligatione:remissione:cōmutatione:et dispensatione. Cap.ij.

Titulus. xii. De infidelitate.

De superstitionib⁹.idolatria.multis generib⁹ diuinationū: nigromantia: astronomia siue mathematica: augurijs: sortilegijs:obseruantijs:incantationibus:adiurationib⁹: temporum qualitatibus. Cap.j.
De triplici infidelitate in genere.si ad fidē.intra cogendi:si eorum pueri inuitis parentibus sint baptizādi: si cū ipsis sit disputandū:aut cū illis cōuersandum. Cap.ij.
De infidelitate iudeorum: et ritibus. participationibus: exactionibus ⁊ seruientibus eorum. Cap.iij.
De hereli ⁊ penis hereticorum. Cap.iiij.
De quadam remissione ⁊ materia hereseos:qui hereticī dicantur. Cap.v.
De apostasia multiplici. Cap.vj.
De infidelitate nigrosa defensione.odiosa segregatione. ⁊ pernicioſa locutiōe.iuxta illud pphete. Proteristi me dez a cōuētu malignātiū:a multitudine operātiū iniqtatē: q: exacuerūt vt gladiū linguas suas. Cap.vij.
De superstitionum grauitate:multiformitate:⁊ inutilitate.iuxta illud prophēticum. Odisti omnes obseruantes vanitates superuacue. Cap.viij.
De fortuna quantum infania falsa: etiam defectu sue impermiscibilitatis:equitatis;veritatis;stabilitatis;fidelitatis:⁊ perfectibilitatis. Cap.ix.
De cōstellationibus: videlicet stella que dicitur cometes stellis erraticis:siue planetis:⁊ stella mirifica que est singularis. Uidimus(inquiunt magi)stellam eius in oriente:⁊ venimus adorare eum. Cap.x.
De fato si quid sit.⁊ de eius effectu. Beatus cuius est nomen domini spes eius:⁊ nō respexit in vanitates: ⁊ insanias falsas. Cap.xj.

¶ finis tabule.

Distichon. J.T.V. ad cetum theologorum.
O veneranda cohors vastum memoranda per orbem;
Accipe quod tremulo fundimus ore melos.

De quidditate ⁊ grauitate auaricie. Cap.i.

Incipit secūda pars summe beati Antonini archiepi ffiorentini ordinis predicatorū in qua ⁊ ẓik de vitijs. Et primo de auaricia. ⁊ est Titulus primus de auaricia diuisus ꝑ plura capitula.

¶ De auaricie quidditate: grauitate ⁊ effectu eiusdem p modum predicationis. Capitulum.j.

Ejij hominū vsq; quo graui corde: vt quid diligitis vanitatem ⁊ queritis mendaciū. ps.iiij. Hec riij.moza.c.rix. super verbo Plūbi lamina ꝛc. dicit ꝙ contra auaros quos auaricie pondus grauat.ps. inuehitur ⁊ increpat dicens hoc. ffilij hoīm ꝛc. nō filijs dei.i. electis qui ex deo nati sunt.scz per gratiam cōmunentibus terrena loquit.ur ps. sed filijs hominum: idest terrenorū. homo em ab humo deriuatur.qui filij sunt nō solū generatione sed imitatione hi sunt graui corde. Inter oia elementa terra est grauius:⁊ inter terrena metalla que pertinent ad diuitias aurum ⁊ argentum sunt grauiora. Hauium autē locus proprius ad quem inclinat grauia est centrum vbi est infernus. Interitialillud quod deficit cor ad terrenas diuitias est auaricia cuius locus est infernus scilz eterne damnationis. Unde serpenti antiquo dictum fuit. Terrā comedes cunctis diebus vite tue. Gen.iij. idest ad terrena tinebunt quos deceperis terrena cupiditate: ergo ex quo damnatio incurritur. filij hominū vsq; quo: scilz permanetis in hoc vitio:vt diligatis vanitatem.i.ista temporalia q̄ vana sunt.idest cito transitoria. Unde in inferno dicunt diuites. Quid nobis profuit superbia: aut quid contulit nobis iactantia diuitiarū? Ecce omnia transierunt velut umbra. Sap.v. Uana sunt quia faciunt homines vanos cum per hoc frustrentur fine suo: idest terrena vita. Et hoc est accipere in vanum animā suam fm ps. idest non cōperari ea tm vnde saluentur. sicut medicina dicitur vana que non inducit sanitatem ad quā ordinatur. Et queritis mendacium.i.ipsa terrena q̄ sunt mendaciosa:q: punitur quietem ⁊ dant inquietudinem:promittūt sufficientiā ⁊ dant miseriā. ffilij hoīm ꝛc. Ubi sciendū ꝙ cum auaricia sit immoderatus amor: habendi:hec immoderantia potest esse triplicīter fm bea. Tho.ij.ij.q.cxviij.arti.iij.

auaricia consistit in trib⁹.

¶ Primo in affectione.
¶ Secundo in retentione.
¶ Tertio in effectione.

Et fm hec tria erunt tres sermones de auaricia in genere. Et quantū ad primū scz de nimia affectione ad res temporales hoc reprehendit in dicto versu. ffilij hoīm. Ubi tria notari possunt de auaricia.

¶ Et primo eius mali quidditas.ibi. Ut quid diligitis vanitatem ⁊ queritis mendacium.
¶ Secdo eius peccati ponderositas.ibi.ffilij hoīm.
¶ Tertio eius affectualitas.ibi.Et queritis mendaciū.

§.i. Quantum ad primum

auaricia ē triplex

Sciendum ꝙ auaricia vel cupiditas sumitur tripliciter. Uno modo prout est non peccatū:sed pena vel radix peccati:⁊ fm hanc acceptionem auaricia nō est aliud ꝙ quedam inclinatio nature corrupte ad bona corruptibilia et temporalia inordinate appetenda. Unde apostolus.j.ad Timo.vj. Radix omnium malorū est cupiditas.i. auaricia: eo videlz ꝙ ex auaricia frequentius alia peccata oriantur ad similitudinem radicis:q: sicut radix toti arbori alimentum prestat:sic homo per diuitias acquirit facultatem ad quodcūq; peccatum desiderandū ⁊ perpetrandum. Et vt dicit Leo papa. Clericū vel virum catholicum ⁊ precipue sacerdotem domini sicut nullo errore implicari: ita nulla cupiditate violari oportet. dist.xlvij.c.clericum vel virum. Implicari.i.detineri ⁊ impediri a spiritualibus. Secundo modo sumitur auaricia seu cupiditas proout est generale peccatū seu genus ad omne peccatū. ⁊ sic diffinit a Gre gorio quadā homelia.ꝙ auaricia est appetitus inordinatus rerum nō solum pecunie: sed etiā scientie ⁊ altitudinis ⁊ cuiuscūq; boni tpalis:vt cum supra modum ambitiose. Diffinitus

Diffinitus

de hac videt loqui Aug. cum dicit.q: radix omnium malorū Gregorius est cupiditas ⁊ radix omniū bonorum est charitas. Et nisi fuerit vna penitus eiusdē nō pōt alia plantari. de pe.dist. ij. radix. quia quodlibet peccatū mortale est contra charitatem fm bea. Tho. ⁊ quodlibet peccatum pertinet isto modo ad cupiditatem. Et si obijciat ꝙ ex hoc sequi videtur ꝙ auaricia ⁊ superbia sint idem. Nam superbia dicit inordinatus appetitus scientie altitudinis ⁊ honoris qđ comprehenditur in diffinitione auaricie vt dictus est. Respondetur ꝙ hoc nō sequit:sed sunt vtiq; diuersa peccata superbia ⁊ auaricia etiam generaliter sumpta. Nam superbia est inordinatus appetitus circa scientiam/potentiaz ⁊ alia quoad excellentiaz quam quis consequitur ex illis. Sed auaricia est inordinatus appetitus circa predicta quoad sufficientiam que intenditur in illis in acquirendo vel retinendo ipsa temporalia. Differunt etiam in hoc: quia superbia respicit peccatum ex parte auersionis a deo cuius precepto superbus recusat subijci. Auaricia vo respicit peccatum ex parte conuersionis ad bonum cōmutabile:quia peccata scilicz inordinate diligit. Tertio modo sumitur auaricia proout est speciale peccatum distinctum a ceteris. Et sic diffinitur auaricia ꝙ est inordinatus amor vel appetitus pecunie. Unde Ysidorus libro.j.Etymologiarum.dicit ꝙ auarus dicit quasi eris auidus. De his beatus Thomas.ij.ij.q.cxviij.arti.ij.⁊ in questionibus de malo.⁊ Alexander in.iij.parte summe.q.xlij. Et de hac auaricia que est speciale peccatum dicit Ambrosius. Sicut hi qui per insaniam mente ferunt sunt:non iam rem ipsam:sed passionis sue fantasiam vident.ita etiam mens auari semel vinculis cupiditatis astricta semper aurum videt: semper argentum videt: semper redditus computat: gratius aurum ꝙ solem intuet.... ppsa eius oratio ⁊ deprecatio a domino petit aurum: nec finis:nec satietas aderit cupiditati.dist.xlvij. Scitur hi. Et hoc est quod dic. Salomon Eccls. v.cap. Auarus non implebitur pecunia: et qui amat diuitias non capiet fructum ex eis. Ubi sciendum ꝙ aliud est diuitias amare et non habere. aliud habere ⁊ non amare. aliud nec habere nec amare. aliud habere ⁊ amare. Amare et non habere est vanum et infructuosum. Nam nec habet commoditatem ex vsu earum/cum eas non possidear: nec fructum ex patientia in defectu earum. Quo amat et cupit habere per omnem modum quem possit: licitum ⁊ illicitum: impatienter et inuoluntarie sustinens paupertatem. Unde apostolus.j.Timoth.vj.c. Qui volunt diuites fieri incidunt in tentationem ⁊ in laqueū magnum diaboli:⁊ in desideria multa inutilia ⁊ nociua que mergunt homines in interitum. Nam propter hoc aliquando desiderant furari/fenerari/decipere ⁊ alia mala facere vt habeat diuitias quas inordinate amant. Secundum. s. habere diuitias ⁊ nō amare est laboriosum. Unde dicitur Eccli.xxxj.cap. Beatus vir scz diues qui inuentus est sine macula: scilicz inordinati amoris. et qui post aurum non abijt:scilicz mente et corpore:vt aut. qui vbicz terrarum sequuntur aurum etiam sub terra. Sed quis est hic ⁊ laudabimus eum.quasi dicat paucissimi. Talis fuit Abraam de quo scribitur Genes.xiij. cap. ꝙ erat diues in possessione auri et argenti. Sic ⁊ Job vt patet primo capitulo. ꝙ non habuerit inordinatum amorem habuit ex amissione ipsarum rerum in qua perturbatus non fuit. Tertium scilicz nec habere nec amare:hoc est perfectum. Unde Proverbior.xxx. capitulo dicitur. Duo rogaui te ne deneges mihi anteq̄ moriar. Diuitias ⁊ paupertates ne dederis mihi: sed tm tribue victui meo necessaria. Diuitie enim frequenter peruertunt possessores suos. iuxta illud

Differūt amare ⁊ habere diuitias

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deut.xxvij. Incrassatus est dilectus ⁊ recalcitrauit. Señ. Non est paup cui quantūcūq; parū est: satis est. ⁊ subdit Supflua hr̄e cupiditatis est: necessaria hr̄e infirmitatis. ... oia relinq're pfectiōis est: sicut fecerūt apli. Vñ Petrus in psona oim dicebat. Ecce nos reliquim⁹ oia ⁊ secuti sum⁹ te. Mar.tir. Et Hiero. Crates ille thebanus cū ad ph...sophandū pgeret magnū auri pondus abiecit: nec est mi...uit se diuitias simul ⁊ virtutes posse possidere. ⁊c. tīs. q. j. Idez hr̄ gloria. Quartū. s. habere ⁊ amare. Si amenk plus q̄ de...ff. de va- vel ɔ deū. ita. s. vt habēs eas paratus sit facere ɔ dei mandata ne amittat: vel nō subuenire in magnis necessitatib⁹ ca. mu. i fibi notis: periculosum est ⁊ pniciosum. Vñ ps. Diuitie si honoris affluāt nolite cor apponere. s. inordinare amādo. b⁹. §. vlt. Ratio aūt quare auaricia ē pctm̄: est ista fm. b. Tho. ij. ij. q. cxviij. Auaricia grē ē ar. ij. Cor q̄ ordinank ad aliquē finem: bonū eo⁹ cōsistit peccatū. in pportione seu debita cōmensuratione ad illū finē bonū idest q̄ in tali mensura seu quantitate q̄ ptingant ad finē. Sicut medicina q̄ ordināk ad finē sanitatis corporis: tunc est bona q̄n sumit̄ in tali mēsura ⁊ qualitate q̄ inducat sanitatez. Malū aūt eor q̄ ordināk ad finem cōsistit in excessu vel defectu ad debitū finem. Sicut medicina purgatiua tunc est mala quando nō euacuat sufficienter malos humores: vel quādo nimis euacuat. ita q̄ etiā bonos aufert. Tpalia aūt bona sunt ordinata a deo ad sustētationē hominū. Querere igitur ea ⁊ tenere vel desiderare nō solum ad sustentationem sui ⁊ suoz. sed ad superfluitatez ⁊ vanitatem vitiosuz est ⁊ malū: q; excessus fit a debita eoz mensura. Sed q; etiā non licet vti indebitis mediis vt ad debitum finem pueniāt. Fm beatū Tho. quia fm apl̄m ad Rom. iij. Non sunt facienda mala vt eueniant bona. hinc est q̄ nō licet querere vel desiderare temporalia etiam propter sui sustentationem per indebitos modos: vt per furtum: vsuram: fraudulentiam: ⁊ hmōi.

§. II. Quantū ad secūdum

auaricia grauat hoiem. p̄incipale sciendū q̄ vitiū auaricie p̄cipue aggrauat hominem. ⁊ vt graue inclinak ad cōtraria auaricia p̄ceteris ad centrū inferni deiicit. Cōiter em̄ auari sunt obligati restitutionib⁹ ⁊ rediti iniustis lucris. ⁊ cū saluari nō possint ⁊ centrū inferni deserere nisi alleuient p restitutiones ⁊ dimissionē illicitoz lucroz potius cū pondere peccatoz volunt ad inferna descendere q̄ cōsueta mala relinquere. quinimo fm Hiero. Ceteravitia hoie inueterascente senescūt: sola auaricia iuuenescit. Et rō naturalis est fm Tho. vbi. s. q̄ senes ppter defectū naturalem auidius exteriora rerum ... equirunt subsidia: sicut ois indigens querit sue indigē...ie supplementū: nec m̄ ercusak a pctō cōtra rōnez ap...at. ⁊ p̄cipue cū ipsa natura doceat: q; omne q̄d antiq...é ⁊ ...nescit: prope interitū est fm aplm ad Heb. viij. Et cum interierit nō sumet oia fm ps. i. aliquod suoz⁹ bonorum. Ideo de facili debet cōtemnere oia: cogitando in breui esse moriturū: igitur filij hoim vsq; quo graui cordes idest in auaricia q̄ vos grauat permanetis. ⁊ facilius est camelum per foramen acus tranſire q̄ diuitem intrare in regnum celoz. ait ꝓpus Matth. xix. Ubi Hiero. Recte diuites camelis cōparank: q; sicut cameli cuz deposuerint gibbum ⁊ grauem sarcinā ponderū p cruma acus. i. p angustā ⁊ arctā viā intrare ⁊ ...ansire possunt. ita supbus ⁊ diues si dimittūt gibbū. i. amorem inordinatū diuitiarū ⁊ sarcinarū pctoz de facili intrabūt p arctā viā in regnū celoz. Hec Hiero. Scōm magr̄m hist...iarū acus erat quedā porta ciuitatis Hierosolyme valde arcta. p quā nō poterāt intrare cameli nisi deposita sarcina. Ostēdit aūt hoc pctm̄ esse graue: q; est cōtra deū ɔ primū ⁊ contra seipm̄ fm Tho. ij. ij. q. cxviij. arti. j. Peccat auarus cōtra deū inquantū pp̄ter bonū tpale diuitiarū cōremnit bonū eternū. Vñ ⁊ auaricia dicit aplūs ad Eph. v. idelozt seruitutem: q; affectū quez fidelis exhiber deo ⁊ solicitudinē auarus exhiber pecunie Et sicut idolatra subijcit se creature exteriori. ita auarus

Acus q̄d sit.

Auarus peccat ɔ deum.

auaricia cōparat idolatrie.

Secūdo

Tertio.

auaricia est mortale.

Primo.

Secūdo auaricia excludit charitatem.

iz nō eodem mō. q: idolatra subijcit se creature quoad cultū vt exhibeat ei cultū diuinū: sed auarus subijcit se pecunie inordinate cōcupiscendo eā quoad vsuz. Et iō etsi graue pctm̄: nō tñ quantū idolatria. Item fm Ay. auaricia assimilat idolatrie: q: sicut idolatre venerant reliquias ⁊ idola nec p̄ reuerentia audent ea tāgere: ita multi venerant pecunias ⁊ eis vti nesciūt: iz vt sacra deponūt: ⁊ filijs ⁊ nepotib⁹ intactas cōseruant. Itē fm Ambr. cōparat auaricia idolatrie: q: sicut idolatra nititur auferre gloriā deo: ne solus de⁹ nomē deitatis obtineat. ita auarus in dei res se extendit vt solus vsurpet q̄ deus oib⁹ faceat. Utraq; sunt inimica deo: q: negant deo q̄ sunt ei⁹. Itē auarus peccat in primū: cū scz plus debito accipit ⁊ ɔseruat pecunias ⁊ bona alia tpalia in damnū ⁊ nocumentū primoz. Cū em̄ bona tpalia nō possint simul possideri a multis. nō pōt vnus homo in bonis tpalibus supabūdare nisi alteri deficiat: ⁊ sic auaricia est directe contra primū. Vñ Ambr. Superfluitas est panis quē tu detines: nudoz vestimentū qđ reclusis: miseroz pecunia quaz in terra defodis. Tantoz g̃te scias inuadere bona quantis possis dare qđ velis. i. qđ debes velle. xlvij. dist. sicut hi. Tertio peccat auarus in seipm: q: p hoc inordinak affectū eius: nō deo: dimet corpus sicut p vitia carnalia. Sustinet etiā corpus multa incōmoda contra rationem. Vñ Gregor. Oēs hui⁹ seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt: in celestib⁹ debiles. Et infra. Nam sere famē. nuditatē. deiectiones. sustinent: ⁊ earū rerū sep abstinentiā cruciant: ad quas adipiscēdas fortiunant. xlvij. dist. oēs. Et Eccl's. vj. d:. Est aliud malū qđ vidi sub sole. ⁊ hoc frequens apud hoīes vir scz auarus cui dedit deus diuitias. s. quoad mobilia: ⁊ substantiā. s. immobilia. ⁊ honorem scz dignitatis ⁊ ptātis. nec deest alie sue. i. sensualitati ⁊ vite corporali ex his que desiderat in hoc mūdo: nec ei dedit deus potestatem. i. vsum potestatis vt comedat: sed alius vorabit eas. Est aūt auaricia mortale tripliciter: et tunc auaricia ⁊ deiicit ad infernum.

Primo rōne equitatis quā offendit.

Secūdo ratione charitatis quam excludit.

Tertio ratione finis quem peruertit.

Primo quidē auaricia offendit equitatē q̄n nocet primo p iniustā acq̄sitionē furādo: fraudādo ⁊ hmōi q̄ sunt mortalia ex genere suo: q; contra in nocumentū notabile primo: ⁊ sunt ɔ iusticiā: ⁊ nō solū ista ꝓperrare scz ista desiderare. s. rerū illicitas appetere acq̄sitiones: qđ ptinet ad auariciam est mortale. Et de his intelligit illud Abachuc. ij. Ue qui cōgregat nō sua. Secō q̄n q̄s ita amat ista tpalia. q̄ etsi videret extremas necessitates ⁊ subleuare posset: nō faceret ne minueret in tpalibus. Et de his Jac. v. Agite nūc diuites: plorate ⁊ vlulate in miseriis q̄ aduenūt vobis. diuitie vestre putrefacte sunt. auruz ⁊ argentū vestrū eruginauit ⁊ erugo eoz erit vobis in testimoniū ⁊ māducabit carnes vestras. Secō auaricia est mortale rōne charitatis quaz excludit. Si em̄ tantū amor: diuitiarum crescat q̄ ꝓferat charitati dei vel primi: qđ contingit q̄n facit vel non paratꝰ est facere cōtra deū vel ꝓximū vt habeat diuitias vel non minuat vel nō amittat. puta peierat: vel festa violat aut decipit primū: aut habet animū paratū ad ista hmōi facere vt lucret: aut nō ledat in tpalib⁹ vel etiā de supfluo nō vult dare necessitatem patientib⁹: tunc est mortale. Vñ. s. Jo. iij. d:. Qui habuerit substantiā huius mūdi ⁊ viderit fratrē suū necesse hr̄e ⁊ clauserit viscera sua ab eo: quō charitas dei est in eo. q. ...nō habet talis charitatē dei: q: facit cōtra charitatē primi manifeste. ⁊ deus diligi nō pōt̄ nec ꝓ salute: iter si nō diligit ꝓximus cum hoc ipe ꝓceperit. Si quis diligit me ait ꝓps: sermones meos seruabit. ⁊ econtra. Qui non diligit me sermones meos nō seruat. Job. xxiij. Dicank aūt diuitie suba vel a subst̄ado: q: debēt substare rōni nō dominari. Matth. vj. Non poteſtis deo seruire ⁊ māmone: idest diuitijs. Non dicit ibi. inquit Hieronymus Nō poteſtis habere ꝛz seruire. Qui em̄ seruus est diuitia-

rum eas custodit vt seruus: ⁊ sic nō substāt diuitie sed ꝓsunt ⁊ dominank ralib⁹. Vel dicank diuitie suba a sustentando: q: debēt diligi ad sustentationē nō ad supfluitatez vel voluptat... Et subdit. Et videris fratrem suū necesse habere. i. sciueris. nō em̄ tenek subuenire necessitatib⁹ qs non nouit: ⁊ clauserit viscera. s. mīe. nō dando cū pōt ⁊ debet vl nō cōpatiendo si dare nō pōt: nō est charitas dei in hmōi.

Tertio. Tertio auaricia est mortale rōne finis quē puertit: qđ sic ꝓbat. Amor est boni. Sicut autem dupler est bonū scz bonū ꝓpriē ⁊ principale. i. bonū qđ est ad finē. Ita debet esse duplex amor. s. principale. ⁊ p se boni qđ est finis ⁊ amor: secundario ⁊ cōsequenter boni qđ est ad finem. Auaricia igitur ꝓprie est inordinatus amor: tpaliū reruz ita q̄ in eis finis constituk: semp est pctm̄ mortale. Cui⁹ ratio est: q: auerti ab incōmutabili bono est pctm̄ mortale. sed cōuerti ad qđcūq; cōmutabile bonū creatū ficut ad finem facit auersionem ab incōmutabili bono qđ debet esse vltim⁹ finis. eo ꝙ nō possunt esse plures vltimi fines ergo auaricia inquantum fruit tpalib⁹ bonis semp est mortale. hec Tho. in questione de malo. Et hoc mō dicit aplūs ad Epb. v. q̄ ois auarus nō habz hereditatem in regno xpi ⁊ dei. i. nullus auarus qui scz cōstituit finem in diuitijs. Uenialē aūt esset qñ quis inordinate diligeret tpalia: sed citra deuz. nec est hoc transgredi vel paratus est trāsgredi aliquod ꝓceptoz.

auaricia ē graue pctm̄. Quāt sit non solū mortale sed valde graue ostendit ex hoc: q: cōtra nobilissimas virtutes: vtputa cōtra pietatez ⁊ misericordiā que est maxima inter eas q̄ sunt ad ꝓximū. Unde Ambr. Omnis summa rpiane religionis in mia ⁊ pietate consistit. Est cōtraria iusticie q̄ est ois virtus: ... q̄ hesperus nec ꝙ stella nec ꝙ lucifer est ita clarus. vt dicit pbs in. v. Eth. Justicia em̄ tenet mediū inter supfluū ⁊ diminutum. Auaricia aūt excedit in accipiendo ⁊ deficit in dando q: accipit plus q̄ debet ab alijs furando: rapiendo: fenerando: fraudendo ⁊ hmōi. Et min⁹ dat q̄ debet sibi ⁊ aliorum necessitatib⁹ cū pōt nō subueniendo. Est etiā contraria virtuti liberalitatis que facit hoiem alijs gratū. Vñ Boetius. Largitas claros. i. famosos fac: auaricia vo odiosos. Cum em̄ virtus liberalitatis mediū teneat circa acceptiones ⁊ dationes pecuniarū liberalis vtrūq; facit sicut opz. Nam ad decentem dationes sequit̄ q̄ sit decens acceptio. Liberalis em̄ ꝓmo recte se hz in datiōe eo ꝙ ipse in dādo obseruat regulam rationis inquantū ipse dat quib⁹ oportet: ⁊ q̄n oportet: ⁊ quid oportet: ⁊ quantū oportet: ⁊ quō oportet: obseruando semp debitas circūstantias q̄ ad rectam dationem exigunt. Secō liberalis se recte habet in acceptione ⁊ p̄cipue quattuor modis. Primo q: accipit vnde oportet: q: a ꝓprijs possessoribus. Secō accipit quantum oportet: q: minus sibi reliquit q̄ alijs det: eo ꝙ paucis ipse est cōtentus. Tertio accipit quō oportet: q: pauca ⁊ in necessitate libenter aūt dat: ⁊ ꝓpterea interdū minora dans liberalis: iudicat. Quarto accipit eo fine quo mō oportet. Non em̄ liberalis appreciat diuitias ꝓpter ipsas sed solū ꝓpter dationem. Auarus ꝛo inordinate se habet in his duobus. s. in acceptione ⁊ datione pecuniarū: vt ptz discurrendo p singula. hec Tho. ij. ij. q. cxviij. arti. iij. ⁊ in scriptis ethicoz lib. iiij. c. ij. Et q̄uis auaricia sit valde grave peccatum: nō tamen maximū omniū: nam magnitudo peccati potest attēdi ex tribus. Primo ex parte boni quod offendit vel contemnit. ⁊ fm hoc tanto peccatū est grauiꝰ quanto bonū qđ ꝓ peccatū offendit contemnit vel corrumpit est nobilius vel maius. ⁊ sic peccatū contra deum est grauissimū: q: p hoc contemnit summū bonū. Secō attenditur magnitudo peccati ex parte damni qđ infertur: ⁊ sic inter peccata q̄ in primū cōmittunt: tanto pctm̄ est grauiꝰ quanto damnū est grauius. primo illatum. Unde homicidiū est grauius adulterio. ⁊ adulterium grauius furto. Tertio pōt attendi magnitudo pcti ex parte boni cui q̄s inordinate subijcit; quanto em̄ bonū est minus tanto peccatū est deformius. Cum autē inter bona humana tpalia sunt minima: q: minoza q̄ bona corporis: ⁊ bona corpis q̄ bona aie: ideo q: inordinatus appetitus auari subijcitur minimo bono. s. rerum exteriorū: ideo fm hoc auaricia est turpius ⁊ deformi⁹: ⁊ ꝓpter hoc ɔ. Eccl. v. Auaro nihil est sceleſtius. i. ad pctm̄ ꝓximus: q: ad oia vitia auarus inclinatur: vel sceleſtius. i. turpius ⁊ vilius: q: ꝓfert bonū corporabile minimū bono incōmutabili summo. Et subdit ib. Nihil iniquius q̄ amare pecuniā. qđ intelligit triplicit̄. Iniquius. i. equitati naturali magis cōtrariū q̄ amare pecuniā. s. plus debito acquirendo: vel retinēdo: q: fm legem cōem nature oia erant cōia. Secō modo ɔ iniquꝰ idest insatiabilis q̄ amare pecuniā. s. inordinate: q: nunq̄ satiak. Job. iiij. Qui biberit ex aqua hac sitiet iterū. Tertio mō dicit iniquius. i. inequalius: q: auarus dat ⁊ cōtinuit bonū eternū ꝓ.o tpali. Unde subdit. Hic em̄ aiam suā venalem habet. i. vitā suā naturalē exponens se periculis. vel aiam. i. spm̄ suuz. Et subdit. Proiecit em̄ intima sua. i. vitā corporalem nō curando de eaꝛ lucrek. vel intima sua idest virtutes oēs abijciēs vt lucrek. vel intima. i. intimos amicos: q: auarus nullum habet amicuz. vel intima. i. viscera pietatis ⁊ misericordie. Unde Tullius in lib. de offi. Nihil tam angusti animi: nec tam ꝓsani q̄ amare pecuniā ilz inordinate. Hec Beatus Tho. ij. ij. q. qua. ā. Et Alex. in. iij. parte. q. xlij.

§. III. Quantū ad tertium

Ex auaricia oritur alia peccata. scz de effectu eius. Sciendū q̄ multa vitia ⁊ quasi oia peccata aliqñ ex auaricia. Vñ subdit. Queritis mendacia. i. diligendo inordinate tpalia qđ ꝓpter ad auariciā querit mendaciū. s. pctm̄. Dicit aūt pctm̄ mendacium. iuxta illud. Ois homo mendax. i. pctō: ex eo q̄ pctm̄ est cōtra veritatem vite: tum q: nō adequat intellectui diuino nec humano actus peccati: sed cōtra lumen naturale est. tum q: peccatū sub specie boni decipit hoiem trahendo ad malum. Procedit nāq; ex auaricia supbia: cuz ex diuitijs homo superbiat: ⁊ videt sibi ... obedire subijci. Aug. Uermis diuitum supbia. Oritur ⁊ luxuria. vñ ps diuitijs adhūrit voluptates dicens. Ad diuitijs ⁊voluptatibus eūtes suffocank. Lu. viij. Uinc ira flāmescit si impediunt̄ eius lucra. Tabescit inuidia si alius fit ditio: eo. Deiicit accidia si nō lucret vel amittat quesita. Tristatur supra modum. ⁊ sic de alijs. Utiū capitale ꝓ. Precipue tamen procedūt ex ea illa que dicunk filie eius: rōne quoz ɔ vitiū capitale: scz septem q̄ ponit Gregoꝛ. in moral. Dicit em̄ aliqđ vitiū capitale fm Tho. ij. ij. q. cxviij. arti. viij. illud ex quo oriunk alia fm rationem finis. Finis em̄ cum sit maximum appetibilis: per eius appetitū homo procedit ad multa faciendo bona vel mala. finis aūt maxime appetibilis est beatitudo seu felicitas que est vltimus finis humane vite. Et ideo quanto magis aliquid participat cōditiones felicitatis tanto magis est appetibile. Est aūt vna de conditionib⁹ felicitatis vt sit per se sufficiens: alioquin non quieraꝛet appetitū tanq̄ vltimus finis: sed per se sufficientiaz maxime repromittunt diuitie. vt Boet. ait in. iij. de cōsolatiōe. Cuius ratio est: q: denarius vtimur quasi fideiussore ad oia habenda. vt dicit pbs in. v. Ethi. cōm. Et ad idem dicit Eccl's. x. Pecunie obediunt omnia. Et ideo auaricia que cōsistit in appetitu pecunie ponitur vitium capitale. Nec obstat q̄ liberalitas que opponitur auaricie nō est principalis virtus. Non em̄ oportet q̄ principale vitium opponatur principali virtuti. Nam virtus oppoꝛitur fm rōnem. vitium autem inclinationem appetitus sensualis: nō aūt ad idem genus principaliter respicit ratio ⁊ appetit⁹ sensitiuus. Item nō obstat q̄ auaricia ipsa ex alio vitio aliqñ oriat: cum dicat Gregoꝛ. q̄ aliqñ oritur ex elatione: aliquando ex timore: quia nihil prohibet vitium capitale ex alijs interdū oriri: dum tamen alia vitia soleāt ex eo plerūq; nasci. Item non obstat q̄ diuitie circa quas est auaricia non habent rōnem finis: sed magis rationem

Universidad de Deusto
Biblioteca

eius quod est ad finem: q; inquantū pecunia est vtilis ad oia sensibilia cōquirenda cōtinet quodāmō virtute oia: ideo habet quandā similitudinem felicitatis. b. Tho. ij. q. vbi. s. Item cū pcā carnalia dicant illa q̄ efficiunt in delectationib⁹ carnalibus: q̄ sc̄z sensu carnis cōplent: vt delectatio ciboz & venereoz. Spūalia aūt pcā dicunt que efficiuntur delectationib⁹ spūalib⁹ absq; carnis delectatione vt que complent in sola aie apprehensione: q; auaricie est spūalis pctm. Auaricia est spūalis pctm. diuitiarū & ideo est spūale pctm fm Greg. q̄uis em̄ sit circa obiectū corporale. s. diuitiarū: nō querit tamen delectationem corporalem: sed solū aialem: scilz p; cupidum delectat in hac cōsideratione q̄ diuitias possideat: rōne tamen obiecti quod est materiale. beatus Tho.

§. IIII. Sunt autez he filie

Prima filia. auaricie septem. Prima est obduratio cōtra miam q̄ alio mō dr̄ inhumanitas: & hoc auarus excedit modū in retinendo. Scdo excedit auar⁹ modū in accipiēdo. Et hoc tripliciter. In corde: ope: & sermone. In corde quidē excedit modū acq̄rendi: q; auaricia ponit homini solicitudines & curas supfluas. & sic ponit filia auaricie inq̄etudo mētis. Scdo excedit auar⁹ modū acquirēdi in ope. & sic est ea ois violentia ad quā pertinet rapina. Tertio excedit modum sermōe. Et oīa hec aūt ad hoc quartuo: facit. Primo vsq; fallacia. Scdo addit aliq̄n iuramētū. Et ppetrat piuriū vt possit lucrari. Tertio fraude decipiēdo in scribendo. Ex hac pditione pdendo psonas ad acquirēdū lucrū. Ysa. aūt ponit nouē filias auaricie. s. mēdaciū & falsuz testimoniū: fraus: furtū: piurium: turpis lucri appetit⁹: violētia: inhumanitas obduratio & rapacitas: q̄ reducunt ad septē q̄ ponit Gre. Nā mendaciū & falsum testimoniū cōprehēdunt sub fallacia: & furtū est quedā spēs fraudis: turpe lucrū ad inquietudinē reducit: rapacitas subviolētia. inhumanitas & obduratio idē sunt. Ista ergo septē genera vitioz dicunt filie: q; ex ea oriunt sicut filie ex matre. Notandū etiā q̄ fm Differētie auari Aristo. iiij. Ethi. septem sunt spēs siue differentie. tenacitas, parcitas: chynibilis: seruitus: meretriciū: aleatores: & motuoz spoliatores. quoz numerus vel sufficientia sic distinguit: q; auarus peccat in generali duob⁹ modis sc̄z in dando & in accipiendo. In dando peccat trib⁹ modis: q; aliq̄n nihil dat: & talis dicit tenax. scdo peccat q; parum dat: & talis dicit parcus. tertio q; si dat cū magna difficultate dat: & tunc parū. & talis vocat chynibil. quasi animi vendito: q; de paruis magnaz vim facit. Secūdo auarus peccat in accipiēdo: & hoc quattuo: modis. q; s. lucratur viliter: turpiter: illiberaliter: & violenter. Primo aut⁹ lucrat vilia aliquādo & seruiliter: pura si aliqua vilia seruitia facit: & talis vocat seruitus. Scdo peccat q̄ aliq̄n lucrat turpiter: pura de aliquib⁹ actibus turpib⁹ & vitiosis: vt meretricio & hmōi. Tertio lucrat illiberaliter: vt de eo q̄ gratis opz cōcedere: vt faciunt vsurarij & aleatores ab a micis auferendo. Quarto lucrat violenter: sc̄z vim inferendo alijs sicut faciunt latrones vel motuoz spoliatores. b. Tho. ij. q. cxviij. ar. viij. & in. q. de malo.

§. v. Quod peccatū auari

§. ij. cie aggraueret: vt dicit. est. s. & q̄ plurima mala ex ea oriant vt hic dr̄. ostēdit Gre. in. iiij. moral. c. xix. vbi exponit ppheriā zacharie dicētis sibi dictū. Leua oculos tuos & vide q̄d est hoc q̄d egredit. Et dixi. Quidnā hoc est? Et ait. Hec est amphora egrediēs. Et dixit. Hec est oculus eoz in vniuersa terra. Et ecce talentuz plumbi portabat. Et ecce mulier vna sedens in medio amphore: & dixit. Hec est impietas. & proiecit eā in medio amphore: & misit massam plumbeā in os eius. Et leuaui oculos meos & vidi. Et ecce due mulieres egredientes: & spūs in alis earū. & habebāt alas q̄si miluī: & leuauerūt amphorā inter celū & terrā. Et dixi angelo qui loquebat in me. Quo isti deferūt amphoram? Et dixit. Ut edificet ei domus in terra Senaar. Sup quibus Fbis Greg. ibi sic ait. Volens deus ppbe ostēdere hūanū genus ex quo ab eo maxime culpa dilabat: p imaginē amphore quasi patēs os auaricie designauit. Auaricia q̄ppe velut amphora est que os cordis in ambitu terre. i. appetitu terreno⁹ apertū tenet. Dō aūt subdit. Hec oculus eoz in vniuersa terra. intelligitur q; auaricia designata p amphoram est ad quā summa vigilantia & intentio est oīm. Quia vt dr̄. Ysere. vj. A maiori vsq; ad minorē oēs auaricie studēt. & qui ad bona cognoscēda hebetes sunt & quasi ceci: circa tpalia acquirenda & possidenda nimiū sunt acuti. fm illud Ysere. iiij. Sapientes sunt vt faciant mala: bona aūt facere nescierunt. Et ecce talentū plumbi portabat p plumbū & in magna quātitate: q; p talentū designatur magna grauitas peccati q̄ ad inferiora deprimit. Et ecce mulier vna sedens in medio amphore de qua dr̄. est impietas. Greg. Impietas in medio amphore proiicit: quia nimirū semp in auaricia impietas tenet. Et hoc siue summa impietas p infidelitate fm q̄ p̄tas ei contraria dicit cultus dei: siue sumat⁹ p⁹ credulitate fm q̄ pietas dr̄ misericordia. Nam & auaricia dicit idoloz seruitus ab aplo ad Ephe. v. q; solicitudinem quā debet deo exhibere nummo apponit: & auarus est crudelissimus ad pauperes & sibi & suis in necessarijs. Et misit massam plumbi in os eius. Massa plumbi est pondus peccati. q̄d obstruit ita os eius auaricia rerrahit hoiem a cōfessione scilicet auaricia: q; nouit auarus q̄ absoluī non pōt nisi restituat alienū & in futurum abstineat ab illicitis lucris. Sed necessariū est vt dr̄. de pe. dis. v. negociū. & c. falsas. Et leuaui oculos meos & vidi. Et ecce due mulieres egredientes. In his duabus mulieribus duo principalia vitia accipimus: superbia sc̄z & inanem gloriā que impietati sine dubio cōiuncta sunt. Nam & vermis diuitū superbia. vt dicit Augu. Et cōmuniter diuites sunt auari. Et fm ps. In multitudine diuitiarū suarū gloriant. Et spūs erat in alis earū. Ale aūt harū mulierū sunt actiones p̄cedentes ex ipsis vitijs: superbia sc̄z & inani gloria. Spūs autez dicitur esse in ipsis alis: q; per actiones horū vitioz satha nevoluntati deseruiunt. De quo spiritu loquit Luc. xj. Cū immūdus spūs exierit ab hoie ambulat per loca arida. i. deuotione priuata. Et habebāt alas q̄si alas miluī. Miluus insidiari studet semp nature pullor: q; s. actiones p̄cedentes ex superbia & inani gloria diabolo sunt similes: q; insidiant semper vite paruulor siue sibi siue alijs paruis sensu & intellectu quos fraudibus decipiunt. Miluī etiaz vor est meū. p hoc designans q̄ auaricia superbia & inanis gloria querunt p⁹prium cōmodum. Et leuauerunt amphoram inter celum & terraz. Superbia & inanis gloria habent hoc p⁹prium vt eum quem fecerint in cogitatione sua euanescere super ceteros extollant: & modo p ambitū rerum: modo per desideriū dignitatum quem captum tenent quasi in honoris altitudinem eleuant. Qui aūt est inter celum & terram: ima deserit & tamen superiora nō attingit: q; videlz superbia & inanis gloria mentem per auaricia capraz ita eleuant: vt quosq; p⁹ximos despicientes quasi deserant & alta quasi gloriantes petant. Et tamen dum supbiūt ciuibus sup⁹ioribus. i. angelis nō iungunt. Et cum interrogarem ppheta quo deferret amphoram. fuit responsuz ei vt edificet ei domus in terra Senaar. Senaar interp⁹etat fetor eoz. Sicut aūt bonus odor sc̄z Senaar edificationis est ex virtute. iuxta illud apostoli. Christi bonus odor sumus deo. ita ecōtrario ex vitio fetor. Quia ergo quodlibet malū per auaricia gignit. fm illud. i. ad Timoth. vj. Radix omniū malorum est cupiditas. dignū est vt domus auaricie in fetore construatur. Sciendum q̄ Senaar Senaar latissima vallis est in qua turris a superbientibus dicta fuit⁹ edificari ceperat: que linguarum facta diuersitate it turris destructa est: que turris babylon dicta est ex ipsa videlicet babylon

confusione gentiū atq; linguarū. Ibi ergo amphora auaricie ponit vbi Babylon. i. confusio edificat: q; p auaricie impietatē certū est oīa mala exurgere: & demū ad Babylonem infernalem summe cōfusionis adducit.

¶ De auaricie insatiabili cupiditate culpabili cecitate & miserabili felicitate. p modū p⁹edicationis. Cap. ij.

§. I. Prima ergo prauitas

Thesaurizat & ignorat cui congregabit ea. ps. xxxviij. Et quantū malū sequat ex hoc oñdit Amb. dicēs. Oēs cupidi: oēs auari Giezi lepra cū diuitijs suis possidēt: & mala questa mercede nō tā patrimonij facultatē q̄ thesaurū criminuz congregauerūt eterno supplicio & breui fructu. s. q. s. cito turpem. Et ideo xps signāter admonuit dicēs. Nolite thesaurizare vobis thesauros sup terrā & Mat. vj. Notādū aūt q̄ thesaurizare vel thesauros recōdere pōt fieri triplici ex cā: vt dr̄. in cōpendio theologie. li. i. c. xix. Primo pōt q̄s thesaurizare ex p⁹sideratione necessitatis: & sic cōcedit paretib⁹ secularib⁹ ob necessitatē filioz educādoz et filiaz ꝓiugio tradēdarū nō ditandarū seruato mō & statu p⁹one. Vñ apls. Debēt parētes filijs thesaurizare nō filij parentib⁹. Scdo pōt q̄s thesaurizare ex p⁹sideratione publice vtilitatis. ad regni defendendi: cultū dei ampliādi & sic etiā vt licitū sit cōcedere p⁹incipib⁹ seruatis tñ debitis circūstantijs vt sc̄z p hoc nō dimittat subuentio extremarū necessitatū occurrētiū que sciunt. Vñ & Dauid p⁹eparauit & dimisit magnū thesaurū salomoni p ostructiōe tēpli. vt ptz. iij. Reg. Personis aūt ecclesiasticis nō licet intētione seruandi. Vñ Zach. Aurum hz ecclia nō vt seruet sed vt erogēt & der pauperib⁹. xij. q. ij. aurum. Tertio ex affectu auaricie absq; oīi intētione p⁹iudicij sue necessitatis vel aliene. Et hoc mō thesaurizare est p̄hibitū & mortale: ad q̄d facit verbū Ieronymi dicentis. Accepisse pauperib⁹ erogandū & egentibus plurimis reseruare: aut timidū est aut cautum aut certe q̄d apertissimi est sceleris: oīm p⁹eda nō vincit cupiditatem. xij. q. ij. gloria. Cōtra hoc p⁹ceptum facit auarus p⁹out dicit ps. Thesaurizat & ignorat &c. vbi ostenditur auari tripler mala conditio.

Thesaurizam⁹ p⁹pter tria

ij. cor. xij

Auari tripler ꝓditio.

¶ Prima insatiabilis cupiditas: q; thesaurizat.

¶ Secūda culpabilis cecitas. q; ignorat.

¶ Tertia miserabilis infelicitas: qui cōgregabit ea.

Primū p⁹tinet ad cupiditatē effect⁹. scdm ad cecitatē intellect⁹. tertiū ad facultatē effect⁹. & sic tota ꝓpositā cōdēnat.

§. I. Prima ergo prauitas

est terrenoz inextinguibilis appetitus. & iō dicit thesaurizat. i. cōgregare nō cessat. ꝓpter sitim inextinguibilem suā generat em̄ auaricia infinitū ardorē & insatiabilē sitim. vñ Amb. distin. xlvij. sicut hi. dicit. Nec finis vnq̄ nec satietas aderit cupiditatibus & hoc triplici ratione.

Insatiabilis sit⁹ auari.

¶ Primo ratione defectus.

¶ Secundo ratione modi.

¶ Tertio ratione termini.

Quātū ad p̄mū. quāto plus auar⁹ hz tāto plus sitit. Vñ Eccl. i. Ignis. s. auaricie nunq̄ dicit sufficit. Ignis etiā nō extinguit ex appositiōe lignoz siccoz: sz augef. vñ⁹ fus. Crescit amor nūmi quātū ipa pecunia crescit. Item nūq̄ pecunia tristis satiat auar⁹. Nō huj⁹ est q; pot⁹ pecunie nō ibi ponit vbi est sitis auari. Unde sicut vinū in dolio nō mitigat corporalē sitim: sic pecunia in bursa vel arca sitim mētis mitigare nō pōt. quāto q̄ magis hec ꝓcupiscētia crescit: tanto etiā min⁹ hz q̄d ei sufficere possit: talis ergo insufficiētia rerū maiorē esuriez & amorē rerū t̄ aliū gignit. vñ est illis hydropico: q̄ quāto plus bibit tāto amplius sitit. Sic auar⁹ quāto ampli⁹ lucrat: tāto magis desiderat lucrari. Proinde Ber. ait. Auar⁹ terrena esurit vt mēdicus. Scdo rōne modi. Quāto em̄ modus augēdi pecunias est facilior: certior: & q̄ securior: & lucrū maius tāto inhianti ad incrementū illi⁹ delectabilior: & suauior: sit nisi a tali excessu mentis & brute homo cohibeat: isz modus ipe augēdi pecunias: t spāt⁹ p⁹surā p⁹e ceteris hz ꝓdictas tres cōditiones: q; facilior: certior: & securior: & p⁹ius lucrū maiēst: & p⁹pterea ad effectū succēdēdū ad cupiditatē efficassime opat. Hinc Eccl. xiiij. Insatiabilis oculus cupidi. Talis sensu fuge assimilari pōt q̄ mēbro tumido delectabilis applicat: sanguinē infectū insatiabilit⁹ sugit. Et dū infirmū medētū a putredine sanat sibiipsi necē sugendo procurat. Sic insatiabilis auar⁹ dū venenosam pecuniā p auariciā bibit insatiabilē aliū infirmū q̄si sanat dū sanitate indigētē alimēto subleuat: isz ipe seipm occidit p pctm. Vñ Prouer. penultio. Due sunt sanguisuge q̄ semp dicūt affer affer. s. cupiditas & luxuria. Sepecz stringit q̄d dicit Eccl. iij. Unus est & secūdū nō hoīs nō filiū nō fratrem &c. & tñ laborare nō cessat. nec tñ saciant oculi eius diuitijs &c. Tertio rōne termini. Scdm em̄ Arist. s. Politi. finis auari est augmētatio pecunie. Appetit⁹ aūt finis fm eū est infinitus. ꝓpter q̄d btrus dinē appetim⁹ quasi infinitū: quāto magis possum⁹ cogitare. & quāto fortius & intensius nō valem⁹. Et hinc est q̄ sicut ipe ait. Pecunie amatores tota sua substantia & industria & potentia ordinant ad pecunie lucrū. Preterea creatura rōnalis ad imaginem dei facta creaturis oibus occupari & repleri aūt oīno nō pōt: q; capacē dei quicq̄d min⁹ est eo implere nō pōt. Insup vllū corpus in spūali creatura & cōtineri impossibile est. Nam sicut sapientia non pōt impleri arca: sic nec pecunia pōt impleri aia. Unde Bern. Nō plus satiabitur cor hoīs auro q̄ corpus aura: & auarus nō implebitur pecunia. Eccls. v. Hinc em̄ in figura thesauri Hiericho fuerunt anathematizati. Et q; Achor tulit aliq̄d ex eis cōtra dñi mandatū lapidatus fuit. vt habet Josue. vij. ad figurandum vt exponit venerabilis Beatian⁹. s. q. iiij. eccliā. §. seq. q̄ thesauri huj⁹ mūdi nō debent transire in sortem fideliū idest nō debēt fideles thesaurizare. Hiericho em̄ interpretatur luna. & significat mūdū qui mutat⁹ vt luna crescēdo & decrescendo in hoibus quoad tpalia. Israelite interpretantur videntes: & significat fideles. Achor significat auarum qui cōtra volūtatem dei cōgregat: & ipse sinia dilapidatur damnationis. Quidā auarus cum ꝓposuisset implere arcā p fas & nefas. deinde a labore cessare cepit parce vivere. deinde ad arce impletionē multiplici vitio: scilz mendacij piurij fraudis & hmōi laborare. Cūq; nondum arcā implesset timens diabolus ne arca repleta amitteret eum ei taliter guttur constrinxit q̄ quicq̄ non poterat deglutire. Deniq; allatis varijs cibis cepit eger clamare discens. Crucior: crucior. heu morior: fame: sed quia a diabolo strangulor: manducare non possum. Quo dicto cum diabolo spiritum exhalauit.

Lupidi tas & luxuria cō parent sanguisuge.

Exēplum

§. II. Secūda prauitas est

cecitas mentis. & ideo dicit ignorat. Ignorantia aūt est quedam cecitas mentis ꝓcipue circa salutifera. Nempe quāto magis corporalis oculus ad infima inclinatur rerū ꝓpior fit: tanto magis restringit corporeus visus & econtra si ad superiora eleuatur. Proinde si oculi vnius hominis essent in celo tota terra que nobis tam immensa videtur quasi breuissimus punctus appareret. Sic nempe cordi diuino amore suspenso atq; deo conjuncto: terrena cuncta nihil esse videntur. Sed ab his qui spirituales oculos statuerūt declinare in terram magis estimant: quia spūali lumine priuati sunt. Unde de hoc ppheta Dauid ait in ps. xlviij. Non videbit interitus cum viderit sapientes moriētes simul insipiens & stultus peribunt: & relinquent alienis diuitias suas. & sepulcra eoz domus eoz in eternū. In quibus verbis ppheta tres cecitates ostendit in tali hoie. Prima damnationis. Scda derelictionis. Tertia habitationis. Quantū ad primā cōsiderat auarus q̄ fic & pauperes iust: sicut & mali alij moriunt: & ipe catus puluere terrenorum aliam vitam non credit: ac per hoc damnationem suam nō videt. Et quantum ad hoc dicit

Triplex cecitas auari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pñs. Nō videbit ꝛc. ſ. oculo fidei interitū ſuum. ſ. eternū. Et cauſam huiꝰ ſubdit. Cū viderit ſapientes moriētes. i. ſtuoſos. Hinc Eccl. ij. Oculi ſapientis in capite eius. oculi mērales ſunt eleuati ꝛ locati in capite. i. xpo nō in his trā tioꝝ. Et ſequit. ſtulꝰ. i. auarꝰ. in tenebris ambulat. i. in terrenis que tenebroſa ſunt vt terra. Et ſubdit pñs. Simul inſipiens ꝛ ſtultus peribūt. Inſipiens q̄ futura nō intelligit nec credit. ſtultus qui negligit ea ſcire. corpore ꝛ ani. ſil peribūt tales auari. Scōa eſt cecitas derelictionis: q̄ deſ relinquent alienis diuitias ſuas: nec enim ſecum aſportabunt teſte Job qui. xxvij. ait. Diues cuꝝ dormierit nihil ſecum affert. aperit oculos ſuos ꝛ nihil inuenit. Amb. Non ſunt hoīs bona que ſecū afferre nō valet. Sepe quoq; ad terā cōtingere ſolet q̄ alienis diuitias ſuas relinquunt. Vñ Eccs. vj. Eſt aliud malū qđ vidi ſub ſole. ꝛ quidez frequens apud hoīes: vir cui dedit deꝰ diuitias. ſ. pmiſſiue et ſubſtātiā ꝛ honorē ꝛ cetera q̄ ſequunt: ibi vide q̄. ad ppoſitū. Inſup ꝛ cōſanguinei ſepe alieni ſunt dū auari moriē deſiderāt vt habeāt illa bona: qđ dñs infinuare volēs ait Matth. v. Inimici hoīs domeſtici eius. Et vere inimici illi ſunt cum ſepe contingat q̄ filij ꝛ ceteri conſanguinei auarus q̄ acquiſiuit p furtū rapinā fraudes ꝛ vſuras erludos ꝛ hmōi reſtituat aliena: malicia aut violentia impediunt ne conficiant teſtamēta ꝛ cautiones. quod dei iudicio euenit vt nō poſſint cū volunt quādo cū poterant noluerunt. Tertia cecitas eſt habitationis: q̄ quaſi opinari tales videnꝫ q̄ in ſepulcris ſuis debeāt habitare ſempер. cum ſcīa ſtaſuoſe ea ornāt et in locis ſacris collocāt illa. Et de hoc ſubdit. Sepulcra illoꝝ domus eoꝝ in eternū. Proinde ad tales p Eſa. xxij. Quid tu hic. ſ. in eccleſia aut quis hic. q̄. excidiſti tibi ſepulcrum. Excidiſti in excelſo memoriale diligenter in petra tabernaculū tibi. Ecce dñs aſportari te faciet ſicut aſportat gallus gallinaciꝰ ꝛc. Exēplū in lib. diaꝫ. de ſepulto in loco ſacro malo hoie. Ite in canone. Greg. Quos pctā grauia deprimūt ad maiorem cumulū dānatiōis potius q̄ ad [illegible]rionez eoꝝ corpora in eccleſijs ponunt. in. c. cū grauia. xiij. q. ij. Et hoc ꝓpter ꝓſumptionē cōmiſſam ab eis in vita. ordinando de hmōi ſepultura ꝓpter faſtū mūdi. Cōiter accidit de auaro qđ dicit Dieꝝ. xxij. Sepultura aſini ſepeliet. De aſino mortuo tres partes fiunt. Una pars eſt pellis ꝛ hec eſt ei⁹ qui poſſidebat. ꝛ ex hoc cōtio fit tympanū. vñ hoies gaudent ꝛ tripudiant ad ſonitū eius. Scōa pars. caro eſt vermiū. Tertia ſunt oſſa q̄ exponunt ventis frigoribꝰ ꝛ caloribus durantia. Sic de auaro fiunt tres partes. Nā tpalia q̄ ſunt vt pelles. emanēt ſuis cōſanguineis vñ gaudent ꝛ tripudiāt corporaliter: corpus vo efficit eſca vermiū: alia cuꝝ potentijs ſuis q̄ ſunt vt oſſa ymanentia exponuntur frigori ꝛ caloꝛi inferni. iuxta illud Job. xxiij. Tranſibunt ab aquis niuium ad calorem niuium. Ira diuini illi q̄ intendebat theſaurizare ſibi dicens. Anima mea habes multa bona poſita in annos plurimos. fuit dictū. Stulte hac nocte aiam tuā repetent a te. ſ. demones auferent. q̄ aūt paraſti cuius erūt? Et addit dñs ieſus poſt iſtud exemplum dictū. Sic eſt oīs qui ſibi theſaurizat: ꝛ nō eſt in deū diues. Luc. xij. Legitur in chronica martiniana ꝓ quida diues dedit auaricie emebar blada tpe me[illegible]um multra: ea ſeruans vt cariſtiā induceret: ſed dei iuſto iudicio miſerabiliter mortuus eſt. Nam cum eſſet in quodā portu in terra ad iſta tractandū ſubito mures innumeri de terra egredientes coram oībus aſcenderunt ſup corpus eius ad rodendū eū: ꝛ cum nō poſſent eum multi a muriꝰ defendere potauerūt eum in nauiū. Sed de naui tot[illegible]erunt ibi mures ꝓ nec eū ibi potuerūt defendere: ſz demū a muribus occiſus ꝛ corroſus eſt: ſicut ipſe potius permittebat blada marceſcere: ꝛ a muribꝰ conſumi ꝓ congruo pretio vendere.

Auarus ſepelit aſini ſepultura.

Exēplum

§. III. Tertia prauitas eſt

ſeruitus miſeranda. Et ideo dicit pñs. cui cōgregabit ea. vt ſit iterrogatiua locutio. q. d. nō ſibi: q̄ oīa dimittet: ſz aliꝫ qui malevtenk eis: ꝛ ꝓpter quā ꝓgregationē tradet in manus demoniorū ꝛ eis ſeruiet in inferno. Et certe iſta eſt miſerabilis ſeruitꝰ ꝛ infelicitas: vt faciat ſe ſeruū diuitiarū ad cōgregandū vñ efficit ſeruus diaboli ad cruciandū. Auarus ſeruꝰ eſt diuitiarū: qđ manifeſte declarat ꝓpha dicens. Dormierūt ſomnū ſuuꝫ ꝛ nihil inue. oēs vi. diui. in manibꝰ ſuis. Oīdo quidē cōgruꝰ eſt diuitie ſunt virorū: nō autē q̄ viri ſunt diuitiarū: quē ordinez puertit auaricia vt viri diuitiarū ſint ꝛ nō ecōuerſo. Triplex em̄ ſeruile officium ſub dominio diuitiarum auari habent. pñs. lxxv.

Triplex ſeruitus auari habent.

¶ Primum eſt ad obediendum quod pertinet ad nummos multiplicandum.

¶ Scōm eſt ad cuſtodiendū qđ ptinet ad cōſeruandū.

¶ Tertiū ad ꝓformādū: qđ ptinet ad illos ad ꝙs mādū.

Quārū ad pmū officiū. ſ. obediēdū. Cāto nēpe agrāti deſiderio atq; voto ꝛ acq; ſeruitute atq; ſubiectiōe coꝛdis ꝛ opis dedicat[illegible]eit auarus obedire nūmis ad nūmos ſeu ad pecuniā multiplicādā ꝓ ad[illegible]ceptū eiꝰ cogitat ipia ꝛ iniqua. In coꝛde em̄ frequēter verſant ſtudioſe cogitationes parare ad decipiēd[illegible]circūueniendū: fallendū. ſfabricant cauillationes iniuſticie. ſimulationes. callidates. puersitates. malicie. pditiones ꝛ hmōi. Et[illegible]ſidē illi⁹ multiplicat auarꝰ mēdacia. piuria. ſophiſtic[illegible]ba. frāgit ꝓmiſſa ꝛ cetera ſiſtia ꝓcipiēte illo abſtiner a delicatis cibis. a veſprecioſis. a ſolatijs. a q̄ete. ꝛ a ſomno. narrat q̄s crudelitates. iniuſticias. nequicias. ꝛ ſtia. Inſup ad imperiū eiꝰ exponit ſe laboribus ꝛ erūnis. Itineribꝰ ſepe. periculis fluminū. periculis latronū ꝛc. in fame ꝛ ſiti. ꝛc. q̄ faciat aplus ij. ad Cor. xi. Sed aplꝰ ꝓpter deū. auarꝰ ꝓpter nūmū: ꝛ qđ eſt mirabili⁹ q̄: nūmꝰ ꝓ obediētia cogit aiaz ſuā dare in manibꝰ demoniū: qđ ipſe facit libenter vt verificet illud Eccs. x. Pecunie obediūt oīa. ſ. locutiones. opationes ꝛ cogitationes. Scōm ſeruile officiū eſt in cuſtodiēdo q̄. ſ. iam male acq[illegible]ſita ſunt. Vñ ſup Lu. xvj. Nō poteſtis deo ſeruire et māmone. Glo. ſeruit diuitijs quas cuſtodit vt ſeruꝰ: ſed q̄ ſeruitutis ercuſſit iugū: eas diſtribuitvt dñs. In hāūr maniueſtiſſimū ſignū eſt ꝙ auarꝰ nō ſit dñs diuitiarū. nec poſſeſſor: ſed tm̄ modo cuſtos: q. de eis nō pōt facere q̄cquid vult: etiā bonū qđ iudicat eſſe faciendū. vñ Ber. ſup cant. Quere a quouis eoꝝ q̄ lucris tpalibus inhiant inſatiabili corde: q̄d ſentiant de illis q̄ ſua vendērtes ꝛ pauperibꝰ erogantes regna celoꝝ ꝓ terrena ſuba mercant: ſapienter negant: Reſpōdeoit, paulo dubio. ſapienter. Quere iterum. Cur qđ appetobat nō facit: Nō poſſuꝫ inquit: q. dña auaricia nō ꝑmittit. Nō eſt ergo auarus dñs coꝝ que habere videtur: niſi forte eo mō loquēdi quo q̄s dñs eſt cōpedū quibus cōpeditus teneꝫ qui tamē potius illi dominant ꝙ ſeruiant ei: ꝛ dum quodāmō videt cuſtodire eos cuſtodit ab eis. Sic auarus cū ipſos denarios videt cuſtodire māmone iuſſu in cuſtodia retinet ab eis. demū in puncto mortis tradendus in manus demonū. Tertiū officiū ſeruile eſt ad cōſeruandū. ſ. marſupio ſuo ſiue in proſpectu: ſiue in aduerſis. Hinc Ber. loquit auaro dicēs. Cōſeruaris burſe tue tanq̄ ſeruus dño ſuo dum q̄ illi neceſſario cōgauderē illi gaudenti: cōdoleꝫ dolenti. Tu q̄s creſcente marſupio tuo creſcis pariter ꝛ aio: ꝛ decreſcēte pariter decreſcis. Nam cōtraheris triſticia dum illud euacuat: ꝛ ſolueris letitia aut inflaris ſuperbia [illegible]illud impleꝫ.

A quibꝰ auarꝰ ſe abſtinet

§. IIII. Queritur cū tēpore

famis ſint multi pauperes ꝛ aliꝰ theologꝰ ꝑdicator: hz plures libros in quibꝰ ſtuder vt poſſit ꝑdicare ꝛ cōſulere vtrū debeat in hac neceſſitate. cū ſcz ab aliſnō ſubueniꝫ libros ſuos vēdere ꝛ ꝑciū paupibꝰ erogare: ꝛ cōſilia ꝛ predicationes dimittere. Reſpōſio ſm Alex. de ales. ij. parte ſum. q. xliij. fic. Licz em̄ predicare ex gñe ſuo ſit maius bonum ꝙ dare elemoſynas: eo ꝙ elemoſyna ſpūalis ſit melioꝛ: coꝛporali: tñ imminente neceſſitate melius eſt elemoſynaz dare

Meliꝰ ē elemoſynaz dare ꝙ ꝑdicare.

Vñ ꝛ pbs dicit ꝙ egēri meliꝰ eſt ditari. i. ſubueniri ꝙ philoſophari. Et b duplici rōne pbat. Primo quia ſine libris vel[illegible]cū paucis pōt q̄s ꝑdicare. Scōa: q̄ ſuppoſito ꝙ ita ignarus eſſet ꝙ neſciret ſine libris predicare: deberet ad tps a ꝑdicatiōe abſtinere vt pauperibꝰ ſubueniret: niſi ſciret ꝙ ꝓpter defectū ꝑdicatiōis hoies irēt in ꝑditionē: tūc em̄ in tali caſu dz libros retinere ꝛ nō vēdere: cū eū moueret zelus aiarū ꝛ nō cupiditas librorū. Et intelligit b de magnis neceſſitatibꝰ. tūc em̄ hz locū. Paſce fame morientē. ſi nō pauiſti occidiſti. di. lxxxvj. paſce. ꝛ. c. nō ſatz.

adde. ff. ad. l. rhodia de iactu. l. ij. § idē etiā.

Item ſm Alex. vbi. ſ. Quāto auarus plus ſuperflua congregat tanto plus peccat ꝙ minus congregans. ꝛ hoc tum q̄: magis recedit a virtute q̄ conſtit in medio: tum q̄: plus dānificat. primū: tum q̄: maioꝛ cupiditas eſt in eo.

Quāſer prauitatibus auaricie per modum predicationis. Capitulum. iij.

Auaricia eſt hydropiſi ſimilis

Hydropiſis nō ſanat in ſene,

Alialia ꝓbitate ſcī ſignātia pcā.

Qui fuerit primꝰ auarus.

Anguſtia auaricie.

Aclina cor meum deꝰ in teſtimonia tua. i. in affectū diuinoꝝ eloquioꝝ q̄ teſtificant de deo ꝛ non in auaricia. ps. cxviij. Auarus dꝛ quaſi eris. i. pecu[illegible]uidus. Aſſimilat aūt hydropiſi q̄ facit hoīem ſitire. q̄ quāto plus bibit tanto plus abundat in ordi[illegible]o humoꝛe. Sic auarus quanto plus habet tanto plus appetit habere. Vñ Aug. ſi fideli totus mūdus diuitie ſunt: infideli aūt etiā nec obolus. xiij. q. iiij. quid[illegible]cam. i. bono xp̄iano quelibet ps minima mūdi. i. rerū tpaliū: eſt ſibi ad diuitias ꝛ cōtentus eſt: ſed infideli. i. auaro (qui dꝛ idolatra. vñ ꝛ infidelis ꝑ ſimilitudinē vt dicꝝ eſt) ſi totꝰ mūdum haberet nec obolū ſibi videt ſufficienter muniter aut hydropiſis nō ſanat ꝛ ꝓpue in ſenibus ꝓpter defectū caloris naturalis: niſi miraculoſe. Vñ in euangelio dꝛ de hydropico poſito ante xp̄m ꝙ appꝛehenſuꝫ ſanauit eū. Lu. xiiij. Genus em̄ humanū qđ reperit auaricie dedītum pernarime ſm illud Dicre. vj. Dēs auaricidus dent. ſanauit exēplo dū paup vitā ꝛ gram attulit ꝛ doctrinā mūdo dicēs Luce. xij. Attēdite vobis. i. cauete ab omni auaricia pernarime. auaricia eſt peccatū graue ꝛ periculoſum ad diuittendū illa: q̄ committūtur in malis acquirēdo ꝛ ꝓpue in cauſis in q̄bus opꝛ facere reſtitutiones q̄rari ad iſtā faciendā ſe diſponūt. Et de hac Ezech. xxij. dꝛ. Principes eius in medio eius q̄ſi lupi rapientes ꝓdaꝫ ad effundendū ſanguinē ꝛ auare lucra ſectanda. Et ſm hoc auaricia eſt genere ſuo. i. ex materia eſt[illegible]rale ſm beatū Tho. ij. ij. q. cxviij. pertinet em̄ iſto modo ad auaricia iniuſte p furtū: rapinā: vſuram: fraudulentiā: ſimoniam: turpe lucrū: ꝛ alia hmōi: acquirere q̄ de ſe ſunt mortalia. ꝛ nō ſolum opere ſed etiam appetitu deliberato ſolū. Et in huiꝰ figurā declarauit dñs quedā aialia eſſe immūda nec debere eis veſci: que ſignificāt rapinas ꝛ iniuſtas acquiſitiōes ſm Tho. ij. ij. q. cij. arti. iiij. vt griphum qui equeſtribus hominibus eſt infeſtus. ꝛ ſignificat crudelitatem potentū et oppꝛimentiū. Aliētū q̄ paſcūtur minutis auibus ꝛ ſignat moleſtos[illegible]pauperibus. Miluū qui maxime inſidijs vtit. ꝛ ſignat fraudulētos. Vulturē qui ſequit exercitum expectans comedere cadauera mortuoꝝ ꝛ ſignat eos qui mortes ꝛ ſeditiones hoīn affectāt vt. ſ. inde acquirant. Struthionē q̄ cū ſit auis volare nō pōt: ꝛ ſignat deo militantes ꝛ clericos ꝛ religioſos ſe negociis ſecularibꝰ implicātes. Nicticoraxē q̄ eſt in nocte acutiſſimus ꝛ in die nō videt: ꝛ ſignat eos qui in tpalibus ſunt aſtuti ꝛ in ſpūalibus hebetes. Accipitrē q̄ ſeruit hoibus ad ꝓdā. ꝛ ſignat eos q̄ miniſtrant potentibus vel vſurarijs ad ꝓdandū. Cygnū q̄ eſt coloris multū candidi ꝛ longo collo qđ hz ex ꝓfunditate aque vel terre cibum q̄rit: ꝛ ſignat hypocritas q̄ ꝓ iuſticie exteriozis cādoꝛē terrena lucra q̄rūt ꝛ dignitates ꝛ hmōi. Onocrocalū q̄ eſt auis in partibus oꝛientis q̄ hz in faucibus folliculos in quibus primo cibum ponit. poſt hoꝛam in ventrē mittit: ꝛ ſignat eos qui ſunt nimis ſoliciti ad tēpoꝛalia veſci. Dis ꝓfatis mortalē eſt inꝛoꝛare fibi tales mores ꝛ eis vti q̄ non licet. Unde aplus ad Hebꝛe. xiij. Sint mores in vobis ſine auaricia. Notandum ꝙ ſex ſunt prauitates que reperiuntur in auaricia.

nota ſex prauitates ee in auaricia

¶ Prima eſt anguſtia cordis.
¶ Secunda eſt opprobrium vite.
¶ Tertia illaqueatio diaboli.
¶ Quarta certitudo damnationis.
¶ Quinta impenitens malum.
¶ Sexta horribilitas mortis.

§. I. Prima ergo prauitas

eſt anguſtia cordis. In mira quidē anguſtia viuit cor auari. vt dicere poſſit illd Dan. xiij. Anguſtie mihi ſunt vndiq;. Triplicem angſtiam dolorioſam experitur auarus miſer circa diuitias temporales.

¶ Primam in eas acquirendo
¶ Secundam in eas expendendo.
¶ Tertiam in eas amittendo.

Prima q̄dē angſtiā experit in diuitias acquirēdo. Nam nocte ꝛ die q̄etez repire nō pōt. Sero q̄dē anteq̄ inquietā q̄etē dormitās ſumat[illegible]git reuidere denarios ſuos. Illos numerat remouet ſpeculat ꝛ prēplat oculat ꝛ amplexat: tanq̄ victima ꝛ aie ſue medelā apponit cordi. Dq̄ ſpectet cla geſtus modos ꝛ actꝰ ꝛ ba q̄ circa denarios ſolus in ſecreto ſeruat: nō abſq; admiratiōe repleret riſu. Deniq; poſt[illegible]tos denarios i loco turo reliquā circuit domū: ſcrutat minima: rimat cuncta: reuidet reliq: ꝓfideret cetera ꝛ nihil de tota ſupellectili domꝰ ſue ineraminatū ꝛ indiſcuſſuz relinqꝛ. Tādē dormitū pgens ſob ꝛio ſeu parco ſomno illo q̄ dormit ſomniat qđ cōcupiſcit vt timet. Nūc apparet ei ſe reperiſſe theſaurū magnū: nūc maioꝛē ei fuiſſe ablatū. ꝛ illo letatur: iocūdat: ꝛ dormiēdo exultādo rideꝛ: ex alio triſtat ꝛ lamētat: lachrymat ploꝛat clamat ꝛ doleꝛ cōqueritur ꝛ ſuſpirat. ꝛ vir abſq; cōſilꝫ ſomnio trāſit ſomnū. Qua lingua exꝑmi poſſet[illegible]uāta meſticia obruit. cū euigilando defraudatū ſe[illegible]t de theſauro. nūc in ſomno tā certe repto. Proinde contingit ei ſicut Eſa. xxix. ait. Sicut ſomniat eſuriēs ꝛ comedit: cū aūt fuerit ꝓgefact⁹ vacua eſt aia ei⁹. ꝛ ſicut ſomniat ſitiēs ꝛ bibit ꝛ poſtq̄ fuerit ꝓgefactꝰ laſſus adhuc ſitit: ꝛ aia ei⁹ eſt vacua. ſic. ſ. contingit his auaris. Quis etiā deꝓmere poſſet leticiā cordis eiꝰ cū cōperit ꝓgefactꝰ nō extitiſſe verū ꝙ ablatꝰ fuiſſet ei theſaurus quē admodū ſomniauerat paulo ante. de die q̄ etiā nocte q̄ete hz. Nā ſummo mane domū egredies plateas ꝛ loca publica viſitat aio inq̄eto circuiens ꝛ q̄rens quē deuoret aia ei⁹. ꝛ[illegible]q̄ leo egreſſus de antro nō reuertit dormiet nec applēſa preda eſcā paruulis catulis. i. natis ſuis ferat ſicut teſtat Eze. xxij. Leo rugiēs capiensq; predā deuoꝛat aiaz paupis. Primꝰ auarꝰ in mūdo fuit rep: obꝰ cayn q̄ ob auaricia obruit deo de fructibꝰ deſtructis ꝛ coꝛroſis nō de bonis: vt dicit hebꝛei. ꝛ iō nō reſpexit dñs ad munera eiꝰ. hic primꝰ edificauit ciuitatē: vt. ſ. poſſet ꝓgregare filijs ſuis ꝛ filij ablata ab aliꝫ retinere: ſz vagus ꝛ ꝓfugꝰ exiit a facie dei. ꝛ demū occiſus ꝛ deſperatꝰ eſt. Sic auarꝰ vagus p mūdū in acq̄rēdo aliq̄n occidit ꝛ deſperatione incurrit. Secūdā quidē angſtiā experit in diuitias expendēdo. Tanta em̄ miſeria premit. tanta auaricia a[illegible]acitate ꝓſtringitur ꝙ quādocūq; de ſua ſuba diminui cernit oculū ſibi cecidiſſe videt. ꝛ ꝓpter hoc quidē totā familiā ſuā in amaritudine tenet. Subtiliſſime em̄ diſcutit ꝛ numerat expēſas panis: vini: olei: carniū ſalitarū: ouoꝝ: gallinarū ꝛ q̄ruūq; minutarū rerū. figit frenū arctiſſimū deſarū. Et ſi q̄d vltra diminutū in domo reperit defraudatū ſe dicit. de gulositate ebrietate ꝛ latrocinio oēs de familia ſua mouet ad abſtinentiā: parcāq; vitā hoꝛtatur eos: obſeruat ꝛ numerat comedentiū bo[illegible]s ꝛ potuū vices continue interim amaritudine vꝛitur ꝛ turbatur. Sepe conqueritur dicens. In domo hac nō ſunt niſi latrones et lupi: ac lamentabiliter ſepius ait. Vos roditis mihi oſſa. Et his et ſimilibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

clarescere põt.q necipse in ppria domo aliquo tpe pacez
habeat:nec familia sua cũ eo quietẽ repire põt. vt ve[illegible]icek
qõ de ralib⁹ Esa.xlviij.c.ait. Nõ est pax impijs. dicit dñs.t
iterũ Prouer.xv. Cõturbat domũ suã qui sectat auariciã.

Auarus eãparat cani. Sicꝭ est talis auarus cani qui cũ paleas sup quas cubat
t dormit necipse comedit necipe alijs finit aspoꝛtare imo
si quis eas inde aspoꝛtare velle se mõstrat:nõ cessat latra-
re t quãq; mozdere. Sic talis miserabilis hõ auar⁹:nec vti
tur diuitijs quib⁹ pceat:nec alijs fine latratu t moꝛsu cani
no pmittit vti. Talis vtiq; nõ est aptus ad pceliũ tentatio-
nũ cõtra inimicos ppli dei.i.demones:q; subito psternit a
diabolo in oia vitia. vñ Beda. Quẽcũq; arripuerit mũda
na cupiditas im.t in oim psternit ima vitioꝝ.de pe.dis.iiij.
quẽcũq. Jn huiꝰ figurã legit Job.vij.q; erãt cũ gedeone
bellaruri ꝛtra madianitas:illi qui de fluuio inclinati sum
pserunt aquã manu pticientes ad os illi fuerunt electi ad
pceliũ:q; do pstrauerũt se totos mittẽtes os in fluuiũ vt in-
epti fuerũt repudiati.ad significãdũ q illi q tm necessaria
accipiũt de rebus transitoꝛijs q fluũt vt aqua sunt apti ad
vincendũ diabolũ t vitia. Sed qui totaliter se immergũt vt
auari nõ sunt apti ad vincẽdũ. Tertia angustia talis expe-
ritur in diuitijs amittẽdo. Que lingua dicere posset quã-
to dolore toꝛqueat.quãta amaritudine cruciet.quanto
meroze affligat.qñ aliq̃d de suba sua casu amittit t in m t
ri pcipitat:leu pręda vel furto seu alio mõ subripit t frau-
dat. Hinc Eccs.v.ait. Est alia infirmitas pessima quã vidi
sub sole diuitie cõgregate in malũ dñi sui:pereũt em in af
flictione pessima. Admirãda g sapiẽtia saluatoꝛis q relpi-
ciens q cupiditat⁹ via duceret ad hospitiũ infernale fi eã
dimitterer aptã facilẽ t planã:fecit sicut agricola prudẽs
q viã p quã neminẽ vult trãsire fossat⁹ pcidit ac palis in ter
rã ꝛfixis applicat⁹ pũgẽtib⁹ spinis illã obstruit arcẽ munit
Sic dei sapia in itinere diuitiarũ posuit angustias multas
in acquirendo timoꝛes t solicitudines in ꝛseruãdo: t do-
loꝛes plurimos in amittẽdo:vt sic saltẽ hoies ipedirent p
talẽ viã cateruatim ad ifernũ [illegible]e. Vñ Oseę.ij. Sepi.
vias tuas spinis ꝛc.t sequitur. Et dicet.reuertar ad virum
meũ prioꝛem ꝛc.i.xpm p medium tribulationis.

§.II. Secũda prauitas est

oppꝛobriũ vite. Tota nempe auari vita oppꝛobꝛijs plena
Auaro sunt tria oppꝛobꝛia. est. Tria inter alia sunt oppꝛobꝛia vite eius.
¶ Primum est inertia.
¶ Secundum malicia.
¶ Tertium infamia.

Primũ oppꝛobꝛiũ vite eius est inertia. Per auariciã em̃
tollit sibi operositatẽ ois debiti modi.pcurãdi sibi licita t
salubꝛia lucra.t p tãto efficit desidiosus:accidiosus: ocio-
sus. Et hoc ertiã auaricia necessitat hoies ad indebitos mo
dos lucrãdi ꝛ legem quã dedit dñs Gen.iij.di. In sudoꝛe
vultus tui vesceris pane tuo. Sed tales sicut ꝓba ait.in
laboꝛe hoim nõ sunt t cũ hoib⁹ nõ flagellabunt.s. qñq; in
vita:sz post moꝛtẽ cũ demonib⁹ semp flagellãdi sunt. Se-
cũdũ oppꝛobꝛiũ est malicia q sequit ex pcedẽti inertia. Nã
sicut Eccli.xxiij.scriptũ est. Multã malicia docuit ociosi-
tas.i.inersvita ad tantã malicia scelerũ tales ducit q aias
suã p quolibz vi[illegible]ũno venalẽ pzebet. Maximũ vtiq; sce
lus est aiam in tanta sublimitate creatã.i.ad imaginez dei
formatã.tãto pzecio.i.sanguine xpi redẽptã.ad tãta gliam
oꝛdinatã p tã vili pcio venũdari. Hinc Eccl.p. Auaro nihil
est sceleśi⁹:hz em̃ aiam suã venalẽ.et quo manifeste ap
ret q p nũmo talis pcipiaret se i infernalẽ voꝛaginẽ oi.
scelerũ t flagitioꝝ nisi forte aliquo mũdano timoꝛe refre-
naret. Tertiũ eius oppꝛobꝛiũ est infamia.ita auaricie sce
auaricia hoiem reddit i famem. lus reddit hoiem infamẽ p vsurã q aliq̃n nullus nisi infi
delis eã auder publice exercere. hi quidẽ sunt illi de quib⁹
Prouer.ij. Qui relinquũt iter rectũ t ãbulãt p vias tene-
brosas.q letant cũ male fecerint t exultant in rebus pessi
mis:quoꝝ vie querse t infames gressus eoꝝ.

§.III. Tertia prauitas est

illaqatio diaboli. Tãta ẽ ptãs quã exigẽte b sclere dño p
mittere suscipit diabolus sup rales eo q opante auaricia.
¶ Primo se illaqueat.
¶ Secundo se intricat.
¶ Tertio psumptuose sperat:

Et primo illaqueat se. Vñ Job.xviij.de cupido loquens
ait. Immisit in rete pedes suos t in maculis ei⁹.s.demõis
ambulat:tenebit plãta ei⁹ laqueo.plantã em̃ extremitatẽ
vite vocat. Quãto em̃ cupidus pximo: fit fini vite sue:
tãto maioꝛi cupidit ꝛ inardescit. Hinc Hiero.ait. Luxꝰ alia
vitia cũ hoie senescãt sola auaricia iuuenescit. Et iteruꝝ.s.
Tim.vi. Qui volũt diuites fieri incidũt in tentationẽ t in
laqueũ magnũ diabo[illegible]ppterea quãto hõ magis senescit
tãto difficilius ab ea [illegible]soluit. Scõo se intricat. Cũ enim
auis in rete volãdo [illegible]ciderit tãto magis se intricat quãto
plus se extricare ꝓtẽdit. Sic auaro ꝛingit sepe.q: cũ p ali
qõ tps inrẽdit vacare vsuris vl aliꝰ illicitꝫ acq̃sitiõibus t
demũ cessare ab eis:oi die:oi mẽse:t oi anno:magis se re
perit intricatũ:atq; in ppetuo cessandi ab iniustis lucris
elõgatũ. Hinc puer.v. Jniq̃tates sue capiũt ipũ.t funib⁹
pcoꝛ cõstringit. Tertio psumptuose [illegible]erat. q: credit se
penitere in fine t restituere aliena:sz ignoꝛat q de⁹ Mat
thei.xxv. cõminat⁹ est di. Qui hz dabit ei t abũdabit. ei au
[illegible]q nõ hz t qđ hr auferet ab eo. Habet nempe thesau
rũ magnũ q tps ei pcessum ꝛtuose expẽdit:t iõ multa me
rita cumulat t huic dabit.s.in fine vite tps.s.meli⁹ se dispo
nẽdi t pparãdi:vñ t tũc maioꝛi gra abũdabit. Qui aũt nõ
hz.s.in pterito tpe merita cumulatа. q: semp male vtit id
qđ videt hr.s.pnie tps in fine auferet ab eo.s.iusto iudi-
cio dei:eo q in illo psumptuose ꝛfisus ẽ. vñ Aug. de pe.di.
vij. null⁹ expectet.§. mꝛtos. Multos soleꝛ decipe serotina
pnia. vñ i figura huiꝰ coꝛui⁹ q vinit de rapina t cadauerib⁹
vociferat crocitãdo egressus de arca nõ ẽ reuersus ad eã
Sic auar⁹ q differt pniam nunq̃ reuertit ad ecclam p pe
nitentiã verã. Sed colũba cuius victus est innocens. Hõ
accidit vni auaro q in puncto moꝛtis alta voce damauit.
O penitentia o pnia vbi es. quo dicto spm exhalauit. vt
aperte daresceret q q; qñ illã recipe poterat non quesiuit
meritoꝝ eã recipe nõ posset cũ vellet eo q nõ debito modo
vellet. Vñ de talib⁹ Job.vj.ait. Jnuolute sunt semite gref
suũ eoꝝ:ambul[illegible]bunt in vacuũ t peribunt.

§.IIII. Quarta prauitas ẽ

certitudo dãnatiõis. Miro nãq; mõ inter alia scelera pec
catoꝝ certificat auarus de sua eterna dãnatione. Nam ad
hoc habet tria testimonia credibilia facta nimis: vt in oꝛe
duoꝝm vel triũm stet huius veritatis verbum.
¶ Primũ testimoniũ sunt euangelia.
¶ Secundum priuilegia.
¶ Tertium manifesta indicia.

Testes dãnatiõis auari.

Quãtũ ad primũ dñs Lu.vj.ait. Eadẽ mẽsura q mẽsi fue
ritis remetiet vobis. Cũ em̃ auar⁹ nõ det aliq̃d nisi recipiat
ampli⁹ ex b certificat seipm̃ de dãnatiõe eterna: q: si volet
acq̃rere a iusto iudice q pdicta ꝓstituit legẽ nõ dabit ei nisi
aliq̃d de ampli⁹ t meli⁹ padiso.t q: b nũq̃ poterit obtua
re necessario sequit q nũq̃ poterit acq̃rere gliam sempi-
ternã. Scõm testimoniũ sunt priuilegia t autẽtica instra.
Nullũ eq̃ de crimẽ est qđ nõ pateꝛet t apte deferat lach:ꝛ
mas eterne moꝛtis sicut auaricia. Nã i quolibet instro t pti
cula libꝛoꝝ in qb⁹ Scrus vsurarij vel alij iniusti t fraudulẽ
ti ꝛscribunt:particulariter priuilegiũ auarus hz qđ eũ obli
gat ad supplicia sempiterna. Et hoc pt; q: de hoc tor pui-
legia hz quoꝝ iniustos Scrus ppterea multũ certificatus
est de dãnatiõe eterna. Verũ si restituit aliena abꝛadũtur
t cassant priuilegia sup:adicta. nec credit eis sicut nec cre
dit cassato libꝛo t abꝛasis chartis seu incisis i iudicio sclari.
Tertiũ sunt indicia manifesta: t inter alia vnum potissi
mũ est:

Fenera-tor: ꝛ so⁹ demonis. mũ est:q: in vsurario Scru sit fenerator: socꝰ demonis in-
fernalis. fieri em̃ ꝛsueuit q qñ mercator: facit foꝛ cũ vendi
toꝛ:arrhas sc⁹ solvit de re empta:t si supueniẽs aliꝰ appo
nat de arra t dicat. Jn hac mercãtia partic̃pes eẽ volo et
ille annuat:tũc facti sunt socij in lucro pariter t dãno. Sic
ꝛingere videt auaro t demoni infernali. Nã inter iniusta
lucra p furtũ:rapinã:simoniã:fraudulẽtiã: pditionẽ: vsu
rã:t hmõi auaris apponit diab[illegible]lis aliq̃d impie acq̃rit:
Exẽplũ. t dicit se esse socium partẽcẽ hr in illa mercatiõe. Hoc pbat
quodã exẽplo q quidã pdiues hõ magnã habebat pecu
nie summã licite acquisitã infra quã appoſuit duos dena
rios quos illicite acq̃erat: t totã illaz pcuniã collocauit
in arca. Cũq; altera die aperiret arcã repperit sup denari
os diabolũ ibi sedentẽ qui phibuit ei ne contingeret eos
nisi expen[illegible]ere vellet eos cum psensu eo q socij simul
essent in pecunia illa. Et his pzs q ma[illegible]festũ iudicium est
auaros esse dãnãdos:nisi restituãt alie[illegible]:eo q sicut sunt
in pñti vita socij pcoꝛ:ita erũt in alia socij toꝛmentoꝝum.
Et hac ęgit ꝛcta societate tantũ auarus cũ diabolo con
federat⁹ rantũq; in demonẽ trãsformat⁹ q quodãmodo in
duit similitudinẽ eius. Naz sicut [illegible]abolus pcũ nũmũ quẽ
libenter sub spe lucri mutuat pcoꝛi sibi nunq̃ restitui vel
let vt demũ illius [illegible]ꝛ aiam lucrari posset:sic auarus p
vsurã datũ ab eo mu[illegible]ũ restitui nollet:vt posset torã sub
stantiã pauperis denovare. ppterea de tali Job.xx.ad lit
teram scriptũ est. Juxta multitudinẽ adinuentionũ suarũ
sic ꝛ sustinebit:qm̃ ꝛfringens mudauit domũ pauperis:do
mũ rapuit t nõ edificauit eã:nec est satiatus venter eius.
t cũ habuit[illegible] cupiebat possidere non potuit:q: scz vel ra
pietur ei in vita:vel saltem relinquer illud.

§.V. Quinta prauitas est

Auar⁹ra ro peni⁹ ter t con fiteꝛur. impenitens malus. Triplex quidẽ causa est quare auarus
pcipue raro cõfiteꝛur: t cum magna difficultate ad pen
tentiam veram reduci potest.
¶ Prima causa est indispositio.
¶ Secunda induratio.
¶ Tertia est obstinatio: vt sint hi tres gradus ad descen-
sum dãnationis eterne.

Prima cã est indispositio. Jndispositꝰ em̃ est auar⁹ q ma
le acq̃siuit veraciter penitere. Nã aut est prodigus aut te
nar.si pdigus nõ hz vñ reddat:si tenax non vult reddere.
Deniq; ad impossibile nemo tenet. Nam [illegible]nanis est actio
quã inercludit inopia debitoꝛis. Auar⁹ em̃ nisi rarissime
in moꝛtis articulo sat̃ifacere vult similis vasculo illi ter
reo in q pueri denarios ponunt cũ iã cupido nũmi incipit
blãdiri eis:de q vase nisi frangat extrahi minime pñt. Sic
auar⁹ nunq̃ restituit nisi in moꝛt[illegible] articulo qñ denarios il
los secũ ferre nõ põt. vt ꝛficeꝛ illud Eccli.xxiic. Multi q̃si
inuẽrionẽ.i.ex ingenio hois adinuẽtũ nõ ex natura phibi
tũ est nauerũt fenus t pstiterũt molestiã his q se adiuue
rũt. Scda cã est induratio. Cum em̃ auarus ꝛsideret ad
statũ salutis nõ posse venire:nisi p posse restituat aliena:
nec p ꝛs nisi filios et filias suas in multa pauptate et in
hono:abilitate relinquat: ppterea b abhoꝛrẽs t p fidem
nõ intelligẽs statũ suũ piculosum potius deliberat in pec
cato pseuerare q̃ debito mõ se emẽdare si diu pseuerãdo
indurat coꝛ ei⁹.t hz hmõi vitij pdicatiões audiat:hz timẽs
deũ ad pniam eũ inducat:hz ex[illegible]ꝛat⁹ ad hoc t obiurgat⁹
arca hoc frequẽtius sentiat; nihilomin⁹ coꝛ eius semp am
plius indurat. sicut de eo Job.xli.ꝛscribit. Coꝛ ei⁹ indurabi
tur q̃si lapis:t stringet q̃si malleatoꝛis ictus:q; quãto plus
malleo feritur tãto durioꝛ fieri soleꝛ. Tertia cã impeniten
tie ei⁹ est obstinatio. Signũ q̃ppe manifeste obstinatiõis
auari est nẽptrus diuini vbi t erhoꝛtationũ t reprehensio
nũ sceleris sui. Proinde salomon Prouer.xviij.ait. Impi⁹
cum in pfundũ pcoꝛ venerit ꝓtẽnet. resurgere.s.p pdicta
Mira nãq; est obstinatio ꝓtemptoꝛis t quodãmodo erce
dere videtur obstinationẽ iude. Judas em̃ penituit de sce
lere perpetrato Iz non debito modo: ppterea ingr. pecca-
u. Scõo cũ pcm̃ ꝛfessus est:cũ ait. tradens sanguinẽ iu-
stum. Tertio satisfecerat pcium qđ receperat p xpi pditio-
ne resignans pecuniã: verũtamen veniã non meruit:quia
illam nõ requisiuit. Sed q̃d dicere possum⁹ de auaro obsti
nato quẽ pximo nõ peniteꝛ de iniuste acquisitis: nisi fo:te
q modicũ lucratus fit. secũdo si peniteꝛ nõ ꝛfiteꝛur: ne sc;
a ꝛfessoꝛe ad satisfactionẽ cogatur. tertio si ꝛfiteꝛur querit
aliquẽ ꝛfessoꝛẽ qui nõ habeat sciam nec; sciam: nec p cau
tionẽ debitã satisfacere cogat:sed simplici ꝛbo pmittit cõ
fessoꝛi ignaro restituere aliena. Quarto si hoc in ꝛfessiõe
pmittit pmissionẽ nõ seruat:sed vt dicit de reg.iur.lib.vj.
Non dimittitur peccatum nisi restituatur. ꝛc.

§. VI. Sexta prauitas est horribilis mors

horribilitas moꝛtis. Inter cuncta scelera que diuino iudi
cio ponũr impijs finẽ per horribilẽ moꝛtẽ: auaricia de ma
ioꝛibus est: cũ mirabilia t terribilia signa sepius appare
ant in auaroꝝ pcipue raptoꝝ t vsurioꝝ fine. Hoc autẽ
accidere potest triplici ratione.
¶ Primo ratione derelictionis.
¶ Secundo ratione desperationis.
¶ Tertio ratione persecutionis.

Primo quidẽ accidit hoc rõne derelictiõis. Cũ em̃ auar⁹
p vsurã lucrari nõ cesser in qlibet sacro die: non pa[illegible]cit diei
paschatis: nõ dñico: nõ diei sanctissime passiõis: in qlibet
solẽnitate s[illegible]ctissime ẽginis non cessaꝛ a tali lucro: nec in
dieb⁹ apłoꝝ: nec in dieb⁹ martyꝝ: t alioꝝ scrõꝝ angeloꝝ. ꝛc.
merito g nõ solũ a deo veruẽtiam a brã ẽgine ab angelis
vniuersis t ab oi multitudine beaꝛ. iusto iudicio in vltimo fine vite ira derelinq̃ meret q nec deũ habeat gr̃e do-
natoꝛẽ: nec aliquẽ btm̃ inuenit gr̃e. p eo ipetratoꝛẽ seu sup
plicatoꝛẽ. Vñ Michee.iij. Absconder dñs faciẽ suã ab eis Auar⁹ in fine vite nõ hz ali quẽ sanctũ p eo supplicatem.
in die illo.s.extremo: sicut ne gr̃e fecerũt in adinuentioni
bus suis. Scõo accidit eis b rõne desperatiõis. Cũ em̃ in
fe[illegible]pcõ: a deo t a tota [illegible]curia derelict⁹ est facile est
demonib⁹ in barattrũ desperatiõis eũ pcipitare: q̃ de liber
tate eis cõcessa ope cõplẽ ostẽdentes ei multitudinẽ scele
rũ suoꝝ t oblita esse illi⁹ miam: sicut Job.xxiij.ait. Obliui
scat illius mia. Et iteruꝝ. Auferet ab eo ois spes fiducie.s.
venie gr̃e t gl̃ie. vñ ipse in tali desperatiõe vltima derelic
tus: ait illud Job.vij. Desperaui t nequaq̃ vltra iã viuã: Exẽplũ
sz nec vita coꝛporali: nec vita spirali: nec vita eterna li. Vñ
leg[illegible]de quodã auaro q cũ infirmaret ad moꝛtẽ t noti cui
cumq; horꝛarent eũ ad ꝛtritionẽ t ꝛfessionẽ. Rñdit. Ego nõ
possum q: non habeo mecum coꝛ: cui illi tu deliras. Quid
est em̃ qđ dicis:quo em̃ viueres si nõ haberes coꝛ: t q̃s ti
bi extraxit. At ille. Non deliro:sed verum est qđ dico. vt
sciatis verum esse qđ dico:ite ad capsam vbi sunt pecunie
mee in qbus spem t fidẽ meã posui: t ibi inuenietis: ficq;
desperatus decess[illegible]t. Cũq; illi ad capsam accessissent t ape
ruissent iuenerũt q ille diꝛerat ibi: videlz inter pecunias
coꝛ illi⁹ miraculose factũ ad inuẽdũ q ibi erat toꝛ affect⁹
eius. iurta illud xpi Mat.vj. Ubi est thesaurus tu⁹ ibi est
t coꝛ tuũ. Tertio rõne psecutionis. Cũz em̃ auarus sicut
ex superioꝛibus pt; nõ solũ offenderit deũ quẽadmodum
ceteri pcoꝛes: verũtamen cũ vendiderit tẽ[illegible]pus vsuraz
qđ est cõe cunctarũ creaturarũ: t ficoffenderit oẽs creatu
ras que creare sunt: t oibus creatis male vsus fit pꝛopter
auariciã radicẽ oim maloꝝ. Audita sententia a dño plata
ꝛta eũ: ois creatura psecutiõe ꝛta eũ armat: ꝓinde oẽs b
[illegible]ti t oẽs angeli paradisi tũc clamabũt ꝛta eũ: ad infer
nũ ad infernũ. Elemẽta q̃ ꝛta eũ seuiũt t [illegible]amãt: ad toꝛ
menta ad toꝛmẽta eterna. Dom⁹ quoq; in qua iacet infir
mus atq; parietes t ligna cõtra eũ vindictã clamare non
cessant. Sic Abachuc.ij. ait. Lapis de pariete clamabit. ꝛc.
vt in his oibus verificet[illegible]ud Sap.v. Pugnabit p eo oꝛ
bis terrarũ ꝛta insensatos: t accipiet armaturã zelus il
lius t armabit creaturam ad vltionẽ inimicoꝝ.

¶ De specie auaricie que dicitur simonia per modum p:edicationis. Capitulum.iiij.

Deus deorū dominus

locut⁹ est ⁊ vocauit terrā. ps. xlix. Deus deoꝝ dominus est deus verus: q̄ est dñs sc̄oꝝ q̄ dñi aliq̄n in scriptura dicunt: ⁊ creaturarū aliarū que p dñs a gentibus sunt adorate. Et locut⁹ est mūdo in ꝓpheris. Nouissime locut⁹ est nobis in filio dicēs p eū. Nolite facere domū p̄ris mei domū negociationis. Ioh. ij. Et p hec ꝛba ⁊ alia acgesta ⁊ erēpla vite eius vocauit terrā. i. hoies cupidos ⁊ auaros: vt cū lōge sint ab eo p auaricia: appropinquent per pniam. Dicunt em̄ auari terra nō solū q: originalr de terra facti sunt in adā: sed q: terrena summe diligūt aurū ⁊ argentū ⁊ es ⁊ diuitias q̄ de terra sunt in eis finē suū cōstituentes. Et de hac terra dixit dñs antiquo serpēti Gen. iij. Terrā comedes cūctis diebꝰ. i. ad te principū quos terrena cupiditate decepis. vt exponit Aug. sup Gen. ad lit⁹ teram. Spāliter em̄ doctrina ⁊ p̄dicatio rp̄i fuit ꝛra auaros: ⁊ ad inducendū ad ꝓemptū terrenoꝝ. Vñ ⁊ pmūver bū q̄ dixit discipl⁹ in sermone facto in mōte fuit Beati pauperes. Mat. v. Sciebat em̄ q: radix oīm malorꝝ est cupiditas. i. auaricia. q̄ postea declarauit ap̄lus. j. ad Tim. vj. hec dicēs. Nullū em̄ p:rūm est q̄ ex auaricia derimari non valeat. ipse q̄ pauperrime vixit. Dia inqt Augu. terrena ꝓrepsit hō rps vt ꝓtenenda esse mōstrat. Et q: multe sunt spēs auaricie q̄ oēs vitāde sunt: ideo ipse a.. Lu. xij. Attēdite vobis. i. cauete ab oi auaricia. Principalioꝝ aūt ⁊ dete stabiliorꝝ cūctis est simonia. Ad hanc remouēdā ⁊ cauēdaz vocauit terrā loquēs in veteri testamēto p Micheā ꝓphetam p̄nūciās malū nimis graue ventrurū dicens. Judices eius in mūneribꝰ iudicabant. Sacerdotes eius in mercede rūdebant: ⁊ ꝓphete eius in pecunia diuinabāt. ⁊ paulo post subdit. Idcirco Syon quasi ager arabit: ⁊ hierlm q̄si cumstodia pomerij erit. Mich. iij. vbi Hiero. Nemo ambigat hierlm ꝓpter hmōi sceler[illegible] subuersam. j. q. j. iudices. ⁊ loquitur ibi de simonia. Locutus est p scīpm simoniacos dicēs. Nolite facere domū patris mei domū negociatiōis domū sui p̄ris ecclīam vocat ⁊ templū q̄ nt domus negociationis p simoniā: dum spūalia que tradūtur in ea venduntur vel emūtur: nec rps vnq̄ aliq̄ virtū ita seuere coꝛrerit: sicut hoc pctm̄ simonie verberās eos flagello ⁊ eijciens de rēplo in ꝓncipio sue p̄dicationis. vt recitat Johā. euāge. Et iterū circa finē sc̄z dñica in ramis ante suā passionē vt narrāt Mat. xxi. ⁊ Mar. ⁊ Lu. Locut⁹ est mūdo per ap̄los ꝓcipue p ꝓncipē eoꝝ Petrū cum dixit simoniaca quo oꝛtū habuit simonia ꝓus in nouo testamēto plenius ⁊ detestabilius ⁊ manifestius: sc̄z qñ obtulit multā pecuniā petro ⁊ ceteris: vt sibi cōcederet prātē ꝓferendi spūmsanctuz. Intrēdebat em̄ emere vt postea venderet illam gr̄am: qō abhoꝛrēs Pe. dixit sibi. Pecunia tua tecū sit in pditionez: quia existimasti donū dei pecunia possideri. Actuum. viij. Sicq̄ deus deoꝝ locut⁹ est p os Petri. vnde p hāc increpationē factā simoni. vnde simonia hoc pessimū scelus denominatur vocat terrā. i. simoniacos terrena impissime querentes. i. reuocat a tanto malo terroꝛe tāti iudicij. Et qua autoritate p:ri tria possunt notari circa simoniacos faciētes domū patris domū negociationis.

¶ P:imū est materia inductiua huius criminis: ibi. Pecunia tua.

¶ Secundum est pena consecutiua huius operis: ibi. tecum sit in perditionem.

¶ Tertiū est sententia exp̄ssiua vel declaratiua huiꝰ scelꝛis: ibi. quia existima. do. dei pe. possideri.

Dia pec cata ex auaricia deriuari p̄nt.

*P:opt simoniā hierlm fuit destructa.

§. I. Incipiēdo a tertio vt

ordinatius ꝓcedat. ex hac fini[illegible] petri q̄ ait. Existimasti donū dei pecunia possideri. declarat magnitudo pcti simonie donū. dei est spūsctūs: q: ꝓcedit a p̄re ⁊ filio p modum doni. Donū dei est gr̄a sua ⁊ sacra ⁊ oia spūalia que dātur gratis ex dono a deo ⁊ nō ex meritis nr̄is. vñ Urban⁹ papa. Donū dei est nō solū spūsctūs: sed ⁊ res eccl̄ie. s. spūales: de q̄bꝰ ibi loquit. j. q. iij. saluator. Dicit aut̄ doc. q̄ simonia nō est aliud q̄ emere vl̄ vēdere vel aliū ꝓctū nō gratuitū facere p spūalibꝰ habēdis ꝓcio rei tpalis. vt ptz. j. ꝛ. seq. ex diffinitiōe ei⁹. Qui aūt emit vel vendit aliq̄d existimat illud posse pecunia poss[illegible]deri. Cū g̃ simoniacus vēdat vel emat spūalia q̄ sunt dona dei ⁊ pmaxima. videt fm appaꝛentiā act⁹ existimare donū dei posse possideri: vñ sic agit de eis acti esset vel esse velit dom⁹ spūssancti ⁊ donoꝝ ei⁹. Et hic magn⁹ erroꝛ ⁊ pmaxima irreuerētia. Od aūt sit il licita talis emptio vel vēdītio. pbat brūs Tho. ij. ij. q. c. tri plici rōne. p̄ma est ex parte emētis. scd̄a est ex parte vēdētis. tertia ex parte ēditiōis ipsi⁹. P:ima g̃ rō ista. Ille q̄ emit aliquā rē mi[illegible]o minoꝛi ꝓcio q̄ valeat iniuste emit: sz spūalia sunt tanꝛ nobilitatis ⁊ ꝓfectionis: ⁊ p ōns valoris q̄ nulli ꝓcio tpaliū rerū possunt adequari. Vñ de sapientia q̄ est res spūalis ꝛ. P:ou. viij. P:eciosio: est cunctis opibus ⁊ oia que desiderant. s. tpalia huic non valent cōparari. Inuustissime emit simoniacus cū donū dei seu spūalia q̄ sunt imꝓciabilia. ꝓpter coꝛ excellētiam minimo ꝓcio em. ⁊ aliq̄n em̄ vno floꝛeno: ii[illegible]o ⁊ vno bono nemo emet missam seu eucharistiā vel p̄niam: sed ⁊ si essent mille floꝛeni minimū est respectu valoris rerū spūaliū. Sicut iniustissimū eēt q̄ topazion vel anulum aureū gēmatū maꝛimi valoꝛis emeret vno nūmo: nec eū ꝛcusat q̄ vēdens scienter est ꝓtentus illo ꝓcio: q: ille non est dñs illi⁹ rei. Et hec est scd̄a rō q̄ pbat hmōi emptio ⁊ vēdītio iniusta. Tā q̄ vendit rē cui⁹ dñs nō est tanꝛ suā. fur est ⁊ latro: q: cōtraꝛiat rē aliēnā inuito dño: ⁊ ille q̄ emit ei cooperat ad malū cū sciat vel scire debeat illū nō esse dñm eius rei: sed qui vēdit spūalia vt sacra ⁊ alia hmōi: nō est dñs coꝛ: sz dispēsatoꝛ. iurta illud ap̄li. j. Coꝛ. iiij. Sic nos existimet hō vt ministros rp̄i ⁊ dispensatoꝛes misterioꝝ dei: ꝓhibet em̄ dominus talia emi vel vēdi. Et hoc etiā ꝓtinet ad tertiā rōnē q: hoc sz ꝓtrariatur oꝛigini collationis eoꝝ. Qui em̄ vtiq̄ aliquo actu ad aliud seu alio modo q̄ oꝛdinauerit deus inique facit: ⁊ tanto peius quāto illud est in se digni⁹. Oꝛdinauit aūt deus spūalia gratis debere hoibus conferri p ministros eius: qō rps declarauit dicēs Mat. x. Gratis accepistis gratis date. s. sacramenta ⁊ alia spūalia. Unde in cōsilio gñ[illegible]li Tol. dicit. Quicq̄ inuisibilis gratia consolatione tribuit nunq̄ venūdari: vilis questibus vel ꝓmijs debet dicente dño. Gratis accepistis gratis date. s. q. s. quicq̄d. Et q̄ sit moꝛtale patet: q: nullus exōicari debet nisi ꝓ moꝛtali pcō fm btm̄ Tho. in. iiij. Et cū exōicatio sit grauissima pena eccl̄ie: fm Aug. xxiij. q. iij. corripiant. sed p simonia dz q̄s exōicari. vnde dī in simoniacis. Anathema dānti. s. fit anathema accipienti. j. q. j. quicūq̄ sacros. fit. i. fiat fm glo. hoc aperte ostendit Gregoꝛius. nazanzenus. sic dī. Spūssancti donū ꝓcio comparari q̄d aliud est q̄ capitale crimen: ⁊ simoniaca hereſis. ⁊ paulo post. Dominus vt ementes ⁊ vendentes gratie hui⁹ expertes ostenderet: cūctos alios pcōres in rēplo dimisit: ⁊ singulariter vendētes ⁊ ementes increpans ⁊ flagellans de rēplo eiecit in q̄ emptoꝛes ⁊ venditoꝛes gr̄a spūssancti ostendit esse destitutos ⁊ vacuos. j. q. j. qui studer. Dicūtur aūt spūalia sacramenta. vt baptismus. eucharistia. penitētia. extrema vnctio. benedictio nuptiarū. ⁊ ordo. ꝓ quibus datur pecuniā vel recipere vt ꝓciuz eoꝝ est ꝓhibitum: quia simonia. Dicūtur etiam spūalia vel annexa spūalibus dedicatio ecclesiarū: consecratio virginū: ⁊ aliarū rerū ad cultuz diuinū ptinentiū: benedictio abbatū: absolutio ab exōicatione vel alijs censuris ecclesiasticis: electio p:elatoꝛ ecclesiasticoꝛ. confirmatio eoꝝ renūciatio: visitatio ipsoꝛ. p:elatorū: coꝛrectio criminū: vel desistere a coꝛrectione in iudicio eccl̄ie. p̄dicatio. oꝛo. officiatio eccl̄ie. cura aiarū: ingressus monasteriꝝ vel religionis. ecclesia seu beneficium simpleꝛ

Spūalia sacra

Simonia quid sit.

Exigere vel pacisci facit simoniā.

adde qd̄ ita hꝫ in cāreiaz. ex de fimo.

Simoniaca vēditio est illicita.

Adde et habetur ff. de fur. l. j. ⁊ inst. eo. §. ij.

q̄d sit pecunia.

vel curatū: p̄bēda: dignitas ecclesiastica: vel archidiaconatus: ꝓpositura: epatus: ⁊ hmōi. Officiū sepulture vel loc⁹ eccl̄ie ꝓsecratus ad sepultura: vel vbi iā est sepult⁹ aliquis. Capelle ius parronatus: ius p̄cipiēdi decimas: officia ecclesiastica. vbi est aliq̄d iurisditiōis spūalis: vt yconomus vicedñs: ⁊ hmōi. ferre sniaz in iudicio eccl̄iastico ⁊ alia hu iusmodi. ꝑmutatio dignitatis vel bñficioꝝ eccl̄iasticoꝝ p cōmodo tpali. Jgit exigere vel exact⁹ soluere: aut ꝑmittere: aut pacisci p aliq̄ p̄dictoꝝ spūali cōsequēdo p pecunia seu re q̄ ꝓcio pōt estimari: alꝭ ipsum spūale hr̄e nō posset: exp̄ssa simonia est q̄ p eccl̄iam puniri pōt. Vñ dz. j. q. ij. c. cp pio. Esset ois pactio: cesset ois conuentio. Sed ⁊ sine pactione exp̄ssa vel exactione si quis ꝓferat aliq̄d spūale p̄cipaliter hac intentiōe: vt ꝓpter illud recipiat tpale: puta audit ꝓfessionē: vel dicit missam: vel fert oꝛdinē vel bñficiū p̄ncipalr: q: sperat ꝓpter hoc se habituꝝ pecuniaz vel aliq̄d ꝓciabile. Et simili⁹ qui dat aliq̄d spūale p̄ncipalr vt recipiat spūale: vt eucharistiam: oꝛdinē. sacrū: beneficium et hmōi: simoniā cōmittit. Accidentale q̄ est moꝛtale fm Tho. Ray. Jmmo. ⁊ hosti. ⁊ Alb. Sed penitentia tollitur menta lis simonia. ex de simo. mādato. Ubi aūt nō fit pactio vel exactio nec p̄ncipalis intentio ad tpalia in collatione spūritualiū vel recepti[illegible]nes gratis ⁊ elemosyna. ꝓdetur et accipiat ad sustentationē nature vel ob reuerentiā sacramentoꝝ vel ad ꝓseruandū laudabilem ꝓfuetudinē locoꝝ licite ⁊ sine simonia dari ⁊ accipi potest. Unde dꝰ. a Greg. Eius oblatio nulla culpe macula ingerit q̄ nō ex ambitōis petitione ꝓcessit. s. q. ij. sicut ꝑm. qui etiam mediatoꝛes in hmōi sunt: simoniaci sunt. vnde ⁊ p ecclesiam grauiter punitur. j. q. j. ⁊ quis eps. De his omnibus supradictis q[illegible] dicuntur spiritualia habes. j. in. §. seq.

§. II. Reuertēdo ad p:imū

mēbꝝ diuisionis cū sciꝛs dꝰ. Pecunia tua. Jbi notat⁹ illud qō inducit ad tantū flagitiū. q̄d em̄ est aliud hoc nisi pecunia. Sz aduertēdū qō vt dicit Aug. tortū q̄cq̄d hñt hoies in terra quoꝝ sunt dñi pecunia vocat: seruus: ager: vas: arbor: pecus: ⁊ hmōi. ō pecunia vocata q̄si a pecu. q: q̄cq̄d antiq̄ habebāt in pecoꝛib⁹ habebāt. j. q. iij. totū. Pōt etiaz pecunia dici q̄cq̄d ꝓcio tpali estimari seu mēsurari pōt: nō solū pecunia numerata in monetis auri ⁊ argēti ⁊ eris: vl̄ ea q̄ cōiter cōsueuerūt vēdi ⁊ emi: vt vasa aurea ⁊ argētea aialia: agri ⁊ hmōi: sed etiā ꝓces ex q̄bus acq̄rit fauoꝛ: popularis ⁊ obsequia coꝛpal⁹ ꝑstita. Un dicit. b. Greg. in homel. ꝓphera sc̄z Esa. xxxiij. c. cū describeret virū iustum ait. Beat⁹ q̄ excutit manꝰ suas ab oi munere. nō dixit tm̄ a munere: sed ab oi munere: q: aliud est mun⁹ a manu: aliud ab obsequio: aliud a lingua. Munus a manu est pecunia. s. numerata vel fil⁹ mun⁹ ab obsequio est seruit⁹ idebite ipensa. munꝰ a lingua est fauoꝛ: sc̄z mūdanus. hec Greg. j. q. j. sunt nōnulli. Et p quodlibet hoꝛ munerū cū interuenit in spūalibus cōmittit simonia. vt idē Greg. dicit. Et aperti⁹ verba. pape. Quicūq̄ inqt res eccl̄iasticas. i. spūalia q̄ dona dei sunt: non ad b ad qō instituere sunt: sed ad ꝓpria lucra: munere lingue: vel indebiti obsequij vel pecunie largitur vel adipiscit simoniacus est. j. q. iij. saluator. Et quātū ad munus a lingua sciendū q̄ si q̄s p:elatus cōfert beneficium ecclesiasticū seu dignitatē ecclesiasticā vel aliquod sacramentū ad ꝑces alicui⁹ hac[illegible]tentione p̄ncipali vt eius p̄cibus cōferenti laus vel fama acquirat vel p̄riū euiterur simoniā cōmittit. Et si ꝑces poꝛrigitur ꝓ indigno ab alio de bñficio curato vel simplici. ⁊ ille q̄ poꝛrigit ⁊ q̄ exaudit simoniā cōmittit si ad ꝑces factas p̄ncipaliter mouet. Si ꝓ digno ⁊ ad idoneitatē respicit nō ad ꝑces p̄ncipalr: nec rogans nec ꝓferens male facit nec simoniā committit. Si ꝛo q̄s ꝓ se ꝑces poꝛrigat de beneficio simplici nō reputatur simonia si alꝭ est dign⁹. Nā si indign⁹ simoniacus reputatur. Et si⁹ simoniā in ducūr ꝑces ꝓ se poꝛrecte de beneficio curato: etiā si alꝭ sit dignus: q: rone ambitionis ⁊ ꝓsumptionis reputatur eoꝝ indignus fm. b. Tho. in. iiij. dist. xxv. ⁊. ij. ij. q. c. ⁊ Ray. Iz quātū ad istud vltimū in curia ꝓrariū ꝓacticetur. ⁊ de hoc j. in. c. v. §. ir. Quātū ad munus ab obsequio reputat simonia q̄n quis seruiret alicui ꝓlato obsequio inhoneſto: videlz ꝓ vtilitate tpali ipsius ꝓlati vel ꝓsanguineoꝝ ipsius: sz quoad obsequia honesta videlicet oꝛdinata ad vtilitatem eccl̄ie vel ꝓlati rōnabilem nō reputat simonia: ita tm̄ q̄ nō ꝓncipaliter seruiens faciat ꝓpter illud ꝓsequēdum. Unde Greg. dicit. Ecclesiasticis vtilitatibus deseruientē ecclesiastica opꝛ remuneratione gaudere. xij. q. ij. de hoc j. eo. §. Munus aūt a manu est cum datur pecunia ⁊ hmōi. Ubi nō sciendū q̄ pecunia pōt dari ⁊ recipi ꝓ spūali re vel circa spūalia licite ⁊ sine simonia q̄nq̄ modis. s. rone ꝓmiationis: sustentatiōis: ꝓuocationis: punitionis ⁊ vitande vexationis. Et primo quidē modo sc̄z ꝓmiationis ꝓbatur sic. Qui vult remissionē pctoꝝ ꝓsequi debet fi pōt elemosynas dare pauperib⁹. iurta illud Dan. iiij. Pcta tua elemosynis redime. Et Ambro. Peccatis tuis venūdatus es sciꝛs diabolo. redime tu pecunia tua. de pe. di. j. medicina. debet etiā q̄s ꝓ adeptione tpalia dare. iurta illud Lu. xv. Facite vobis amicos de māmona iniq̄tatis ꝛc. Et Greg. dicit. Regnū celoꝝ tantū valet quātū habes. Ubi etiā est notandū q̄ non sic est intelligendū hoc tanq̄ res magna q̄ccūq̄ possessa q̄ dat fit ꝓcciū regni celoꝝ vt ꝓprie ematur sed ꝓpter meritū q̄ ibi acquirit in dando dꝰ. ꝓ similitudine quasi ꝓcciū: q: sicut ipse acquirit res que non habebat ita elemosynis ⁊ meritis alioꝝ bonoꝝ que fiūt acquirit regnū celoꝝ. Non em̄ potest attingere meritū nostrū ad ꝓfectā rōnē emptionis triplici rone. P:imo q: ex merito nostro deo qui dat ipsum regnū nihil accrescit: q: infinituz est bonū ⁊ augeri nō potest. ps. Bonoꝝ meoꝝ nō indiges dñe. Secundo q: meritū nostrū nō sufficit p se ad vitā eternā. ⁊ fic nō est eq̄le ꝓcium fm illud Roma. viij. Non sunt condigne passiones ꝛc. Tertio q: meritum nostrū ꝓncipalr ꝓsistit in affectu interioꝛi ⁊ nō in actu exteꝛioꝛi. cuiusmodi est emptio ⁊ venditio. ꝓbat Tho. in. iij. dist. xxv. Scdo possunt dari pecunie ⁊ alia hmōi rone sustētatiōis sicut sacerdos ꝓ missa quā dicit accꝑit pecuniā vel ꝓbendam. nō q̄ illam accipiat ꝓ ꝓsecratione seu cōfectione eucharistie: vel ꝓ oratiōnibus ⁊ hmōi quasi ꝓciū eoꝝ: sed vt stipendiū sue sustentationis. Unde Aug. Accipiant sustentationē sue necessitatis a populo mercedē ministrationis sue a deo. Sic ⁊ ꝓphete antiqui testamēti si aliq̄n recipiebāt aliq̄d in ꝓphetando accipiebant illa ꝓ modū elemosyne ad sustentationē vt non ꝓciū ꝓphetie. vt dicit Hiero. j. q. j. iudices. Tertio rone ꝓpu ocationis: ⁊ sic dant elemosyne pauperib⁹ ad inducendū eos: ⁊ excitandū ad oꝛandū ꝓ bñfactoꝛib⁹ suis ex ipis elemosynis: nō ad emēdū oꝛones psalteria ⁊ hmōi. Unde sapiēs. Absconde elemosynam in sinu pauperis: et ipsa oꝛabit ꝓ te. i. inducet pauperē ad oꝛandū. Oꝛo em̄ spiritualis est: ⁊ ideo appꝛeciari nō potest. tum ex affectu deuotionis vnde ꝓcedit: tum ex affectu qui intenditur. s. spirituali. b. Tho. in. iiij. Quarto rone punitionis sicut fit in absolutione ab excōicatiōe aliquādo exigitur pecunia nō ꝓ:o ipsa absolutione: q: hoc esset simonia: sed in punitionem: ⁊ sic eriam in absolutione a casibꝰ [illegible]eseruatis peccatoꝝ. Potest em̄ imponi penitētia pecuniaria quasi pena p:ecedētis culpe. ⁊ de hoc est de fimo. c. ad aures: sz q: hoc videt habere spēm cupiditatis. ideo potiꝰ ab eis est abstinendū: vel ita manifeste ⁊ caute agendū q̄ ꝓsoluentib⁹ confessoꝛ nō sibi reseruare absoluētē hoc modo talia: sed ⁊ pauperib⁹ dimittere. b. Tho. ij. ij. vbi. §. Quarto rone redimēs de vexationis: ⁊ anteq̄ ius acquirat alicui in bñficio vel dignitate nō licet dare ad rediměda vexationez sua: alꝭ simonia est. sed postq̄ fuerit adeptus ⁊ ius sibi acquisitum vexationē sibi iniuste factā sup ecclesia vel beneficio vel dignitate licet pecunia redimere: sed nō iusta vexationez: vt si iuste accusaret ⁊ hmōi. hec beatus Tho. in. iiij. ⁊. ij. ij. de

Munꝰ ab obsequio quo.

Pecuniam dare ꝓ spūali ne possit fieri.

meritus nostrum

ps. xv.

Adde. l. q̄s. ff. de leg. iij et. ff. de leg. j. l. talis scriptura.

Munꝰ a lingua

Qua rōne ne possit sacerdos cape pecuniaz ꝓ missa.

his omnibus diffuse habes.i.in diuersis.§.

§.III. Quantū ad securdū

Multiplex pena simonie.

idest de pena q̄ sequit hoc crimē ibi cōprehendit. tecū sit in pditione.i.tua. Multiplex aūt est pditio q̄ incurrit per simoniā. Et pma q̄ oēs involuit b crimine irretitos est pditio grē diuine p quā pueniť ad pditionē gehēne. vñ Greg. nazāzen⁹. Judas oūm redemptor ez vendidit mor laqueo suspensus eandē grām redēptionis nō obtinuit: & merito q: nemo pōt retinere qō vēdidit. Simon magus cū eādez spūssancti grām emere vellet dānatiōis sue sniam a petro audiuit: pecunia tua tecū sit in pditionez.s.q.s. qui studet. sfuit em ēps iesus maxime spūalis: & iō emēdo vel vēdendo eū simonia fuit. Ille aūt vendidit filiū dei quātum ad humanitatez: sed simoniaci videnť vendere spūmsanctum quātū ad suā diuinitatē. & sic videnť ostēdere se esse dños spūssancti: & p̄terea dicunt maxīmi heretici.s.q.vij.pater. nō q̄ ppīe sint heretici nisi haberent ptinaciter hanc opinionē in mente.s.q̄ possent emere vel vendere spūmsanctū sed large & p similitudinē: q: faciūt dādo tpalia p pcio spiritualiū: acsi hoc crederēt. Dicit em Aug. q̄ ignis sacrificij qui per.lxx.an. babylonice captiuitatis sub aqua vixerat extinctus est ab antiocho iasoni vendente sacerdotiū: quod significauit ignē spūssancti nō lucere in simoniacis sacramentis.sicut. Et hoc intelligēdū est nō q: sacramēta cōfecta: vel collata a simoniacis nō sint vera sacramenta sicut aliox: sed q: carent effectu grē quoad ꝑficientes & cōferentes ea. Non em inde recipiūt grām. vt dicit Gratian⁹ in.§.seq. sed peccāt mortaliter & nō solū ipsi: sed & sciēter recipientes ab illis simoniacis q̄ sunt suspensi ꝑpter simoniā ipsam. vt di. xxxij.§. verū. ibi officiū simoniacoꝝ &c. cū glo. eius notabili. Et idē dr̄ Tho. in.iiij. Hodie aūt p decretū factū in cōcilio Cōstan. & Basil. antēq̄ faceret cessuram approbatā quātū ad recipientes sacramēta ab hmōi: est aliter modificatū. de quo vide.j.in.iij. parte diffuse in ti. de suspensione. Scōa pditio simoniacoꝝ est executionis ordinū & officioꝝ suoꝝ quod simoniacus in ordine recepto simoniace vel etiā in dignitate & bñficio curato etiā si sit occultum vitiū: q: suspensi sunt quoad se: & quoad alios. Et sik notoriū simoniaci p collatione ordinū vel beneficioꝝ sunt suspensi.§.q.s. statuim⁹. & c. cāsquis. de hoc vide.j.in.iij. parte. ti. xxvij. de suspēsiōe. Et hāc suspēsionē videť Ambr. vocare excōicatione in.c. reperiūtur.s.q.s. ꝑm glo. Et tales sez ꝑferentes ordines vel beneficia & officia ecclesiastica & ista etiā recipētes p simoniā fi sint clerici debent deponi. i. ꝑuari officio & beneficio simpl'r si cōuincant de hoc in iudicio ecclesie: si sint laici vt mediatores simonie debēt excōicari. vt.s.q.s. si qs eps. & c. seq. Mediatores si sunt clerici deponuntur. vt in dicto. c. si qs. Efficiunť etiā infames & q̄libet etiā criminosus admittit ad accusationē eoꝝ. vt ex de simo. c. tanta. & c. si dñs. Tertia pditio est substantie tēporalis: nā pecunia p simoniā recepta retineri nō pōt: nec tñ debet restitui ꝑferenti: q: turpiter dedit: sed ds pauperib⁹ erogari vel illi ecclesie in cuius iniuriā data est applicari: & hoc in oi simonia ꝑm. b. Tho. vbi. s. de q̄ vide plene. j. e. c. Sed quoad beneficia simplicia vel curata p simoniā recepta pdit fructus q: nō pōt recipere & receptos teneť restituere deductis expensis factis in vtilitatem ecclesie & gratia fructuū colligendoꝝ ꝑm btm Tho. & Ray. & Inno. & b q: fur est & latro in illo bñficio. de his vide plenius in eo. c.

adde q̄ notāt legiste in rub. ff. de his qui not. ifa.

Quarta pditio est aliqn sanitatis vel vite cōpositalis. sicut ptz exemplū in Giezi q̄ cū exegisset pecuniā a Naaman syro ꝑpter sanitatē receptā. s. mūdationē lepre p Heliseū prophetam magistrum ipsius Giezi ad imprecationem ipsius Helisei pcussus est lepra cuz posteris eius. vt habetur. iiij. Reg. v. Cōmisit em simoniā: quia grā sanitatis est grā spūalis & donū dei quā ille quantum in eo fuit vendidit. Narratur etiā in lib. de miraculis beati Hieronymi de quodā monasterio monialiū q̄ cōmittebat simoniā in recipiendo moniales cum pactione expressa de dote ꝓ ipso ingressu monasteriū super quo excessu simonie. b. Piero. cuidam moniali illius monasteriū: que deuotionem habebat ad ipsum sanctum apparuit mandans. ābi cōuocatis monialibus & abbatissa in capło admoneret eas vt desisterent a tali simonia: alās male eis esset: quod & fecit: sed oēs deriserunt illam: nec voluerunt se corrigere & cum pluries hoc factum esset: demū beatus Piero. reuelauit illi q̄ monasterium debebat ruere. Omnes occidere ꝑpter q̄ extraxit illam de monasterio: & exinde funditus corruit monasterium & extinxit alias moniales.

¶ De materia simonie vbi valde diffuse tractať de simonia: q̄ cōmittit circa sacra singula & circa beneficia et circa actus spūales: vt cōfirmare: corrigere: ꝑdicare & hmōi: et circa sepulturas: & circa ingressum religionis: & circa patronatū: & de diuersis modis simonie. Cap. v.

§.I. Dixit autē simonia

Bis radix omnium malox est cupiditas. i. auaricia. s. ad Timo. vj. q̄ nisi radicit⁹ euellať bonox autor: i inherere non valem⁹: vt dicit. b. Greg. di. xlvij. q: hz difficultatez in vera pnia eius ꝑpter obligationē restitutiōis quā hz annexam in plurib⁹ ius spēbus: cū tñ pctm nō dimittať nisi restituatur ablatum. xiij. q. vj. si res. iō ab ea uta scda ps sumat inistiū. Dixinit aūt ab Augu. Auaricia est inordinatus amor habēdi. Nā & q̄ aliquis iniuste acq̄rat ex inordinato amore ꝓcedit: & q: inter oēs spēs auaricie vitium simonie est grauī⁹. vnde & .s.q.vij.c.fi. dr̄ eē maxīmū pctm. qō ꝑm Tho. in quodli. intelligēdū est nō simpl'r sed inter illa maxīmū q̄ cōmittunť circa ꝫctus pecuniarios. Habet etiā grauitatem ex hoc q̄ ipm irreuerēter se hz hō ad res sacras. iō de simonia ꝓmo tracteť. hec aliqn dr̄ hereſis. vt.s.q.s. eos. Non ꝑpter qđ sed ꝑpter similitudinē actus: q: ita opant simoniaci acsi existimarent donū spūssancti pecunia possideri: eo q̄ emūt vel vendūt sacramēta in q̄bus datur grā qñ sint dñi spūssancti: quā estimationē si qs haberet vtiq̄ esset hereticus. s.q.s. cum ois. Potius aūt denominatū est istud vitium a simone. Dicitur em simonia potius a simone q̄ a giezi vel alio qui etiam vendidit spūalia: quia completius in ipso simone mago repta fuit ratio simonie. Nā emere voluit ab aplis grām vt postea ipse venderet alijs. s.q.iij. saluator. Tho. ij. ij. q.c.

Simonia grauī⁹ pctm.

Spūale dr̄.

Annexū spūali.

sic sez q̄ est studiosa volūtas emendi vel vendendi aliqđ spūale vel spūali annexū. Tho. ij. ij. q.c. Volūtas aūt ponitur ibi nō ꝑ potentia: sed ꝑ actu eius. & em pctm cōmittitur actu volūtatis. studiosa dr̄. i. deliberata. nā sola deliberatione rōnis pōt cōmitti istud pctm: sed nō punit⁹ in iudicio ecclesie q̄ nō iudicat de occultis: nisi ꝓcedat ad exterra. Sed Guil. exponit studiosa. i. ad opus exterius ꝓcedens Jo. an. etiā dicit q̄ simonia mentalis nō punit: sez ab ecclesia nisi cū ope subsecuto. Note aūt emptionē & venditionis cōpetebēdik ois ꝫctus nō gratuit⁹ vt trāsactionis & renūciationis & hmōi. excepta pmutatione q̄ licita est seruatis q̄busdā circūstantijs: vt.s. dicetur. Spūale aūt dr̄ tripliciter ſm Rich. in. iiij. s. essentialiter: vt grā & virtutes: causaliter vt sacramēta que causant grām: actualr seu effective: vt ꝓdicare: corrigere: visitare: orare: et hmōi. qui sunt actus spūales. Spūali annexum dr̄ duplr ſm Tho. in. iiij. Uno modo sicut ex spūalibus dependēs: vt habere ecclesiastica bñficia qđ dr̄ spūali annexū: q: nō cōpetit nisi habēti officiū clericale. Alio modo dr̄ spūali annexū: q: ad spiritualia ordinať: sicut ius patronat⁹ qđ ordinatur ad plentādū clericos ad bñficia & vasa sacra q̄ ordinanť ad sacramentoꝝ vsum. Sub pcio aūt cōprehendit omne tpale qđ pecunia estimari potest. Ponit em Greg. triplex genus muneris quo cōmittitur simonia: scz a manu. i. pecunia: a lingua vt ꝓeces: & ab obsequio. s.q.s. sunt nonnulli. et ca. ordinationes. & c.q.iij. saluator. & de singulis partibus plenius est videndum.

§.II. Est aūt mortale quia

In pa pā nō ca dit simonia.

& ꝓtra iusticiā & ꝫ legē diuinā & naturalē. Et q: papa subditus est ꝑdictę legib⁹ dei & naturali vt alij hoies nec in illis se vel aliū valet dispensare: sed solū in puris positiuis vbi hz plenitudinē prātis. Iō dicit Tho. in. iiij. q̄ illa opinio q̄ dicit q̄ in papā nō cadit simonia est erronea. Nā si papa p aliq̄ spūali munꝰ acciper simoniā cōmitteret sicut et alius hō: q: & in ipso petro cui papa succedit simonie vitiū dānationē incḥauit in nouo testō. Quis em̄ res ecclesie sint alicuo mō pape: nō tñ sunt eius oibus modis habendi. sicut illud qđ hz ad manū. vñ si reciper ꝑ aliq̄ re spūali pecunia de reddit⁹ alicui⁹ ecclie nō careret vitio simonie. & idem si reciper pecuniā ab aliquo laico non de bonis ecclie ꝑ re spūali. Idem Tho. ij. ij. q.c. Qđ aūt dr̄ papā non cadere simoniā dicit Anto. de bu. post Hostiē. in his q̄ simoniaca sunt q: ꝓhibita sez ex iure positiuo hre locū. nā talis ostitutio nō ligat. ꝑmulgātes puta vendēdo vicariā castaldionatū. aduocatiā. yconomatū & hmōi. s.q.iij. saluator. ex eo. ad nostrā. Et de hac etiā videť intelligendū qđ dicit Job. de lig. ex eo. c.s. sez q̄ nec papa nec alij degentes in curia cōmittunt simoniā si papa ex certa scientia scit & tolerat. Nā certa scientia ꝑncipis purgat hoc vitium. sed & ſm Pe. de pa. in. iiij. di. xxv. & in quibuscūq̄ simoniis etsi pctm nō euter penā tñ iuris positiui cui nō subest semp euadit. Unde nec suspensionem nec hmōi penas iuris sui timet sicut nec est etiā excōmunicatus si pcuriat clericū. Dicit etiā idem. De q̄ ille q̄ emeret beneficiū vel ordinē etiā a papa penas iuris nō incurreret: q: sicut pōt dispēsare in penis iam incurſis: ita etiam q̄ nō incurrantur. sicut posset ꝑuilegium alicui ꝓcedere q̄ peuriendo clericū non esset excōicatus: hz nōlit benter faciat. Quādo aūt dat ꝑ pecunia videtur dispensare q̄ licet retinere: sicut q̄n scienter dat ordinē irregulari: eoipso dispensat cuz eo. Unde qui habuit beneficium per simoniā in curia si habet ꝫscientiam q̄ emanauit de cōsciētia pape ꝓferentis penitēdo de peccato nō habet resignare: sed potest retinere. Dec ille.

§.III. Querendum ergo a

Prāces ꝓ se.

clerico vl laico est ꝑut videť expedire ſm ꝑsone ꝓditionē si dedit vl recipit aliqđ spūale vl spūali annexū: vt sacramēta. bñficia. sepulturas. vel ius patronat⁹ & hmōi ꝑ aliq̄ tpali. vel pecunia. vel ꝓece. vel obsequio. q: simoniā cōmisit: & ꝑ ꝓnis mortal⁹ peccauit: & qui dedit & q̄ recepit: & qui media⁹ to: ad b vel cooparo: fuit. s.q.s. reperiūtur. Nec in hoc excusat ignoratia cum sit ignoratia iuris diuini q̄ neminē excusat. Et hoc verū est si ista ꝓpositio ꝑ cuz dr̄ dari ꝑ spūali importat appciationē vel cōmutationē vel cām ꝑncipali⁹ ter mouentē: ita sez q̄ illud tpale sit vt ꝓcīū rei spūalis: vl ꝑpter hoc ꝑncipal⁹ detur ipm spūale. Sed si ꝑ importat cām finalē vel adminiculatiuaz: vt sez si deť aliqđ tpale in collatione seu bñficiōe spūaliū ob reuerentiā sacramentoꝝ: vel ad sustētationē ministroꝝ & ad seruādū pias ꝫsuetudines in hmōi & nō vt ꝓcium ipsoꝝ: nō est ibi simonia ita tñ q̄ cesset ois pactio & cōuentio. s.q.ij. q̄ pio. sed & fine pacto etiā cū subtrahunť talia. s. spūalia: & maxime sacramenta a nō dantibus pecuniā: vel exigūtur a nō valētib⁹ dare: vel etiā a valentibus sed nō volentibus dare extoquētur pcipue ante collationē spūaliū multū ꝑsumitur de simonia. Secus si libere spūalia traderenť & post collationē nolentes dare etiā cogerenť ad dandū: nō quidē vt ꝓcium sed vt stipendiū & subsidiū rōne ꝫsuetudinis ibi existentis. Tho. in quodlibet. Spōte aūt oblata possunt recipi. s.q.ij. sicut ep̄m. Si aūt dans sacrm vl aliud spūale intendat recipere pecuniā & hmōi: als nō daturus. dās etiā ꝓdicto modo aliquid tpale vt pecuniā & hmōi: nō vt pcīū: sed vt elemosynā nulla interueniente pactiōe vel exactio/ ne erit simonia: nō erit in recipiente sacramentū sed in dāte: que ꝫ simonia: q: mentalis est sola pnia purgatur: q: nullā censurā ecclesiasticā inducit. ex eo. mādato. & ita econuerso quādo dans spūale intenderet libere dare: & recipiens intenderet quasi pcio emere ex eo q̄ tpalia dat. Ubi nota. q̄ aliquādo simonia cōmittitur ex parte vtriusq̄: cū sez dans ordinē vel beneficiuz vel aliud spirituale facit pactū cū recipiente: vel vtriq̄ habēt intentionez ad tpalia ꝑ spūalibus cōmutanda. Aliqn ex parte neutriusq̄ vt cū cōsanguineus dat aliqđ non ep̄o sed consiliario episcopi. vt conferat bñficiū vel aliud ignorāte eo q̄ recipit & ep̄o. Aliquādo ex parte dantis spūale tm̄: vt cum dat ꝑncipaliter ea intentione q̄ habeat tpalia quod nō intendit recipies. Aliqn ex parte recipientis tm̄: vt cū ipse dat aliqđ tpale pcio spūali ꝑncipaliter vel ordinatiui vel alteri: ipso tñ ordinatore ignorante vel hoc non intendente.

§.IIII. De precibus que di

Preces pro se.

cunť munꝰ a lingua qñ vel quō inducāt simoniā. Nota distinctionē q̄ fit a doc. Aut em̄ q̄s ꝓrigit ꝑces ꝑ se: aut ꝑ alios. s. vt obtineat bñficiū sacramētū vel aliqđ aliud spirituale. Et si ꝓrigat ꝑces ꝑ se ꝑ obtinēda dignitate vel bñficio seu eccliа habēte curā aiarū: tales ꝑces inducūt simoniā ſm Hug. Ray. & Hostien. Tho. ij. ij. q. vi in directorio iuris. li. iij. etiā quātūcūq̄ als esset digñ⁹: q: eoipso q̄ se ingerit ꝑsumptuosus & ambitiosus videť: & ꝓ ꝑs indigñ⁹. Et nō est ſm Tho. in q̄libe. q: nullus pōt exercere curam aiarū extra grām seu cū pctō mortali digne: q: faciēdo ea q̄ ptinēt ad curā peccabit mortal⁹: sed nemo scire pōt si est extra mortale pctm. & sic est ꝑsumptuosus & simoniacus. Unde nullus dz sibi assumere honorē: sed q̄ vocat a deo tanq̄ Aaron. vt dr̄ ad Heb. v. & sic videť facere ꝫ ius diuinū. viij. q. s. in scripturis. s.q.s. ordinationes. ex de elec. qual⁹. Multo magis est simonia si als est indignus puta q: illitterat⁹ vel notorius fornicator & hmōi. Si aūt ꝓrigat ꝑces ꝓ bñficio simplici & c. dicat: nec indignus est eo ꝑpter aliqđ impedimētū nō est simoniacus nec peccat ſm Ray. Tho. & alior ex de ꝑben. c. ij. Si nō nō indigeat peccat. s. q. ij. clericos. ſm Ray. & multo magis si eēt indigñ⁹. Guil. tñ & Bar. dicūt q̄ hec opinio est Duran. & credunt q̄ ex q̄ aliquis est ꝓmotus ad sacros ordines. cū hmōi ordinario titulū ecclesiasticū requirat pōt petere bñficiū ecclesiasticū cum hz abūdeр in tpalibus & nō solum simpler: sed etiā de nō ficium cū cura pōt petere si es dignus exēplo Esa. q̄ dixit. Ecce ego: mitte me. Tamen istud vltimū dictū nō videtur tutū nec tenendum cū solēnioꝝ doctoꝝ ꝓrarium dicant. Nec exemplū inductū multū valet. Nam Esaias ad ꝑdicandū mittebatur nō ad ꝑsidendū. ꝑius se purgatū. viij. q. j. in scripturis. quod de se nullus pōt scire. Unde dicit Nico. de ly. sup illo passu. Ecce ego: mitte me. Esaie. vj. Si offerendo nō peccauit: q: ante dispositum se vidit per purgationē. Et sup illud qđ sequit. Dade &c. s. ad arguendū pctā regni Jude. Pro sacramētis ꝫo vel alijs spūalibus non reperit ꝓhibitum ꝑces ꝓrigere ꝑ se si est dignus: excepto tñ religioso q̄ velle nō hz. xij. q. j. non dicatis. Et ꝓcipue ad ordines ꝓmoueri nō dz nisi de volūtate plati. ex de tēpo. ordi. ad aures. Si aūt ꝑces ꝓrigant ꝑ alio: tunc aut sunt ꝑces spūales aut carnales. Si carnales tunc aut ꝓ digno aut ꝑ indigno. Et si quidē ꝓ indigno simonia cōmittit ſm os doc. s.q.s. de ordinationib⁹. Si vo ꝑces sint ꝑ digno: puta q: illi q̄ pcantur attendunt ad parentelā ꝑncipaliter si tñ superior nō habeat respectū ad ꝑces. sed ad meritū ꝓmouendi: sez ordines vel beneficium nō cōmittitur simonia. ex de eta. & quali. ord. c. tuā. Imo si ꝫsanguineus dignꝰ est: plus teneť ei platus q̄ extraneis quidere: ar. ex de coha. cle. & mu. c. j. Dec in directorio iuris Tho. aūt in. iiij. dicit q̄ qñ quis dat aliquid spūale ꝑ laude acquirenda vel ꝑ fauore quē expectat ab eo cuius ꝑcibus satisfacit nō est dubium qn simoniā cōmittat. & similr

Prāces ꝓ alio.

nemo dignē pōt exercere curā aiarum cuz peccato mortali.

Universidad de Deusto
Biblio

si hoc facit ad euitandū aliquod periculū vel malū qđ potest inferre p:eces porrigens si nō eraudit: puta si dignis potens: ꝛ he dicunt ꝑces armate. Quādo ḡ ꝑces fiūt ꝓ indigno satis apparet qđ nihil aliud mouerit nisi fauo: ꝛ auriliū aut periculū euitādū. Et ō: fauo: fm Catholicon: auriliū:laus:ꝛ assensus. Et ideo manifeste simonia cōmittitur si ꝓpter hoc bñficiū ecclesiasticū detur. Si aūt ꝓ digno fiant ꝑces quantū ad iudicium hoim: ꝓbabile videt qđ dans magis moueat intuitu dignitatis persone qđ fauo:e p:ecū: ꝛ ideo non reputat simonia. Si tñ ꝑncipaliter moueat fauo:e pcū vel timo:e rogātis quantū ad diuinū iudicium simoniam committit ꝛ rogatus ꝛ rogās si hoc intendat siue alicui⁹ roget ꝓ se siue ꝓ alio. Dicit aūt in directo:io iuris lib. iij. qđ siue ꝓ alio roget: siue electo:es: siue quoscūq; alios etiā ꝓ indigno: siue ꝓ dignitate: siue ꝓ beneficio nō ō: bñficiū hre simoniace: hz iniustas ꝑces fundere: nisi faceret intēdens obligari collato:i beneficij er ꝑcibus. vel exonerare ipm quē rogat ab aliquo seruitio qđ ei fecerat ꝓ erauditionē p:ecū. Idē em puto remittere quod dare. ſ. q. i. si qui sunt. Et pōt esse rō qr ad hoc qđ sit simoniacus opꝫ qđ intercedat mun⁹. ſ. q. i. sunt nōnulli. Hec autē non p:o munere dantur fm Tancre. ꝛ Guil⁹. Si a se vel ab alijs ꝑces porrigant. si plarus solū deū in ꝓmotiōe ꝛ non potentiā attendat vel diuitias seculares: tūc hz simoniacus fit qui ita male rogat. et eo. ri. c. tua. Non tñ qui rogat est simoniacus: nisi dans beneficiū seu dignitatē ꝑces secut⁹ fit ꝛ ꝓpter p:eces dederit: vt colligit a contrario sensu. et de eta. ꝛ quali. o:. c. tuā. Sed etsi ꝑces ꝓ indigno secutus est: nō tñ renūciare tenetur nisi expressisset qđ ꝓpter ꝑces fecisset et eo. c. fi. Qđ si dedit pecuniā alteri: vel p:eces porrexerit alij er pacto qđ ꝓpter datā pecuniā vel ꝑces porrectas det operā qđ habeat beneficiū. idem est acsi dedisset collato:i beneficij. ſ. q. v. c. ꝑsentium. Nec distinguit qđ fiant ꝑces ꝓ digno: aut carnaliter aut spūaliter: cū er hoc ipso sit indignus: ꝛ sint ꝑces carnales qđ er pacto vult hre bñficiū. Si ꝓ adulatione faciat vt beneficium habeat pōt dici mundū ab obsequio ꝛ reputandus est simoniacus. ſ. q. ſ. c. ordinationes. nō tñ tenet illud beneficiū resignare. et eo. c. fi. Hec no. Bern⁹. Inno. ꝛ Host⁹. et de eta. ꝛ quali. o:. c. tuam. Hec ibi. Et sic videt ꝓdiuise iste dicere qđ ꝑces qñq; inducunt simoniā: nō tamen punitur in iudicio ecclesie vel censura ecclesiastica iuris: nisi fiat pactio vel aliqua cōuentio. Propter hoc etiā Anto. de bu. ſup. c. tua nos. et eo. sic dicit inter cetera. Nota qđ datio tpalis relatiue ad causandum dationē iuris spūalis exp:esse causat simoniā mentalē de qua deus iudicat nō ecclesia. Et sic qđ⁹ cū ꝓcedatur pactus exp:essum quoad ecclesiam sola ꝛ simpler mens etiā verbis nō exp:essa apud deū operatur. Nota etiam qđ simpler rogatio sine ꝓmissione tēp:oalis: ꝛ sic simplices ꝑces simoniam non inducunt. de quo et de eta. ꝛ quali. o:di. c. tuam. Hec ille. qđ videt intelligendum. vt. ſ. Unde in fine dicte decre. querens vtrum sola datio sine pactione co:relatiua ad inducendū dationem iuris spiritualis educat simoniā. Recitatis pluribus opinionibus sic concludit. Jo. an. dicit tenendum qđ in oibus sola intentio inducit simoniam nisi mentalem. Hec aūt sola penitentia purgatur. et eo. māda. to. Idem sentire videt Ric⁹. in. iiij. in simili casu. vt in. ſ. sequē. Preces aūt spūales iuste sunt: ꝛ ideo in eis nō committitur simonia. ſ. q. ſ. c. laro:em.

Preces inducūt simoniā.

§. V. De munere ab obsequio.

De simonia ex obsequio.

Ric⁹. Si aūt obsequiū de se sit honestū vel ad spūalia ordinatū: pura labo:at ꝓ ecclesie vtilitate cūdo romam: vel alis labo:at in seruiendo ꝑlato in officio aduocādi: vel alis dicit Ric⁹. in. iiij. q. si sine pacto aliq; seruit: ille q̄ seruitiū recipit si eū remunerat aliqđ beneficiū ecclesiasticū ꝓferendo. si tñ alis dignus sit nō peccat: nisi principaliter habeat respectū ad seruitiū receptū ꝓ quo ei illud ꝓferat: q: tunc esset simonia fm ipm Tho. ꝛ Duran. Et subdit Ric⁹. Clericus seruiens ep̄o in spe future retributionis simoniā nō cōmittit si sine oi pactione ꝛ cōditione seruiat: ꝛ principaliter hac intentione nō seruiat: nec eps ꝓ hoc directe ꝑbendam ei assignat. et de simo. c. cū essent. in glo. Si aūt seruit ꝑncipaliter causa obtinēdi bñficiū ecclesiasticū seu intētione: nullo tñ pacto interueniēte: quis grauiter peccet et simoniā cōmittat mortalē: nō tñ incurrit illā sim⁹. niaz que obligat ad resignandū beneficij ecclesiastice qđ simoniace adeptum est: qđ⁹ ꝓbari a simili per id qđ habetur ex de simo. c. mandato. hec ille. Si aūt obsequiū est pure spirituale qđ esset impositū beneficio fm Guil⁹. tunc indubitanter er pacto pōt ꝓferri beneficiū: ita q̄ ille ꝓmittat tale obsequiū vt pura celebratio talis vel talem missam. et de ꝑben. c. significatū. Simil⁹ fm Hostie. si alicui ꝑbende vel beneficio esset impositū onus: qđ quilibet tenetur docere pōt fieri pactio seu exactio promissionis cū eo ꝓfertur de tali obsequio exhibendo absq; simonia: sed ꝛ alicui ꝑbende vel cui nō est annexū hoc onus: cū vacat posset hoc onus imponi. Recipere aūt aliquē in canonicum er pacto vt doceat simonia est. fm Hosti. Item fm Guil⁹. cum duo sacerdotes debent celebrare missam. vn⁹ maio:ez alius minō: si ex causa cū dicūt adinuicem qđ vn⁹ dicat unam q̄ alteruz tangit ꝛ ecōuerso licitū est: maxime ex cā. Et cū ō: iste ipendit obsequiū spūale ꝓ spūali. ly ꝓ non notat cām finalem aut appetitionē sed administrationē. cū iste nō possit dicere loco alterius nisi ipe dicat loco eius. Dicit etiā Ric⁹. in. iiij. qđ licitum nō esset qđ duo adulti baptizandi hanc pactionē inter se facerēt. ego baptizo te eo pacto qđ tu baptizes me: q: in talibus oīs pactio ꝛ cōuentio cessare debent. et de simo. c. tua. Dare em aliquid ex pacto ꝓ sacramento quis spūale est illicitum etsi nō omni eo modo quo ꝛ data re rēpo:ale: tñ q: res a non dño emitur ꝛ est extra rationem gr̄e. Dicere aūt o:abo ꝓ vobis ꝛ rogo vos vt etiam o:etis ꝓ me ꝛ hmōi: in nullo est reprehensibile: quia hic nō emit vel venditur spūale cum nulla sit pactio.

Pactus in spūalibus est illicitum

§. VI. De munere a manu

qđ est pecunia large sumēdo pecuniā ꝓ reb⁹ mobilib⁹ ꝛ immobilib⁹ q̄ tpaliter possident. ſ. q. iij. totū. Nota vt dicit Dur̄. in. iiij. q. mun⁹ a manu vel est tale ꝛ tātū qđ ꝑsumit indicare affectū ad collationē rei spūalis ꝓpter hm: ꝛ tūc ꝑsumitur simonia. Vel b̄ tam paruū est qđ nō ꝑsumit inclinare affectū ad collationē rei spūalis: ꝛ tūc non est simonia. Et hoc quidē verū quoad iudiciū ecclesie quo ad exteriorib⁹ hoc ꝑsumit: sed quoad deū ꝓsciam semp est simonia cū ꝓpter quodcūq; tpale: quātūcūq; etiā paruū dat spūale. Et dicit Anto. de bu. ſup. c. tua nos. et eo. q. dare pecuniā vel aliud tpale co:relative ad recōpēsationē vel inductionē datiōis iuris spūalis siue cū pacto siue sine pacto: siue ante siue post inducit simoniā. ſ. q. ſ. emendari. Secus si pure ꝛ libere det nō habēti tēnōe. Dicit tñ Host⁹. vt alleg. idē Ant. ſup. c. veniēs. q. datiōe pecunie sine cōuentiōe nō cōmittit nisi simonia mētalis: q̄ ꝓ pniam abolet. Et sufficit sola cōuentio ad inducēdū simoniā dato qđ nō seruet ꝓ missum. Ad iudicādū aūt simoniā cū dubitat vtrū quis co:rupta mēte dederit munera fm Ray. attendenda sunt ꝑcipue tria. Primū sc̄z dātis ꝛ recipientis q̄litas: vtrū sc̄z a paupere diuiti vel ecōuerso. Sc̄m muneris quātitas: vt si res est modici vel magni ꝑcij. Tertiū est donatiōis tps: an sc̄z instante necessitate vel alis ꝓferat. Et fm hoc ꝓsumitur ꝓ:o vel ℨ. et eo. titu. c. etsi q̄stiones. Qđ intelligendum est

adde. ff. ad. l. iul. de amb. i. unica.

Ad iudicādū de simonia dubitat.

in foro cōtētioso: sed in foro ꝓsciētie attēdit intentio: ꝛ fm eā iudicat: q̄uis oēs p:esumptiones essent ℨ. Idē dicendū de encenijs. ſ. o fine pacto ꝛ nō co:rupta intētione dādo nō inducūt simoniā: als secus. ſ. q. ſ. iudices ei⁹. Tho. in quodlib. sic dicit. In dispēsatione sacramēto:z vel alio:z spūaliū cū aliq̄ recipiunt vt simonia euitetur tria sunt necessaria. Primū vt hoc fiat ex cōcessione iuris diuini vel hūani: vel saltē sue cōsuetudinis. Scōm est vt sit intētio pia ꝛ nō co:rupta. Tertiū est vt sit forma honesta. vt scilz nō requirat ante p:ij officij exhibitionē ne pactū interuenire videat: scz ipleto officio p:ij exigi. Si igit̄ ista tria cōueniāt secure accipiat. Archi. palafredi⁹. p installatione abbatis. Nota etiā fm Jo. de lig. ꝛ Inno. ſup. c. ad aplicā. qđ si est ꝓsuetudo qđ p o:dine vk alio sacro dek tantū ad p:eceptionē ei⁹ nō valeat: imo ē co:ruptela. Et si lōge tp̄e seruata est qđ p o:dine nē tali dek tātū: nō pōt cōpelli ad solutionē dū: q: si gratis dedit nō ꝑsumit sibi: nec nata est obligatio. nec si nō gratis dedit ex vigo:e ꝓsuetudinis valet: q: fuit co:ruptela. Sed si ex statuto vel ꝓsuetudine dek aliqđ p o:dine vk alijs spiritualib⁹ post receptionē eoz valet: vt in ꝓsuetudine venetoz vbi q̄rta oīm mobiliū mo:ientiū dat epo. In britannia nō do tertia ps: ꝛ pōt ad hoc cogi. nō aūt veneti⁹ dat: quia nihil solu̇t ꝓ dec... Nec ille. Ant. aūt de bu. ſup. c. in o:dinādo. et eo. sic dicit. Ꝓ:o spūalib⁹ nō est licitū aliqđ exigere: nec etiā aliqđ spōte offerre ꝓ istud. q. cū nō solū ꝓbiber in exactis: sed etiā in oblatis. Ubi tñ nō dat ꝓ spūalibus: bñ licitū est aliqđ gratuitū recipe: dūmodo nō fiat ex pacto exp:esso vel tacito: vt in. c. etsi q̄stiones. Qđ aūt dicit iste ꝓ spūali⁹ nō esse licitū etiā spōte offerre intelligēdū est ꝓut ly ꝓ⁹ importat appetentiationē ꝓmissam ꝓ eo. ℨ si quis ꝑ hypocrisim cū p:etendit spēm sanctitatis ꝓmouetur ad o:dines vel bñficia nulla interposita cōditione vel pacto fm Ray. resignare nō tenetur tale beneficium: nec dispēsatiōe indiget: sed pnia interio:i. et eo. c. mādato. immo fm Tho. vbi. ſ. non est ibi simonia. Itē nota qđ ille qui dat ꝑbendā vel aliqđ bñficiū ꝓncipaliter rōne ꝓsanguinitatis vel ꝓpter affectionē alicuius amicitie tpalis. siquis dem intēdat nō solū bonū tpale illi⁹ cui dat ꝛ nō alterius q̄uis graviter peccet: nō tñ simoniā cōmittit. q: nō vendit cū nihil accipiat. Sed si in b̄ intēdat aliqđ bonū in seipm reduūdans. ſ. qđ magnificet p b̄ ꝛ nobilitet dominus sua vel qđ ipse in ꝓsanguineis sit fortio:. vel si hoc pacto vel intētione beneficiū ꝓcedit vt beneficiatus faciat aliquā recōpensationē tēp:oalem sibi vel suis ꝓsanguineis: simonia est. Dec Tho. in. iiij. ꝛ in. q. ij. ꝛ in quodlib. Item q̄ debito:i suo dat aliqđ spūale vt recuperet quod suum est: absq; dubio simoniam cōmittit fm Tho. in. iiij.

Consanguinitas nō cōmittit simoniā.

§. VII. De pecunia autem

simoniace recepta siue ꝓ o:dine dato vel bñficio: vel ꝓ sepultura: vel ꝓ ingressu monasterij: vel ꝓ ꝑsentatione quoad patronos ecclesiarū: vel ꝓ mediatiōe: vel ad b̄ vt pareat q̄s alteri spūalia ꝛ hmōi: qđ fieri debeat. Nota fm doc. qđ talis pecunia retineri nō pōt. nec eriā dz reddi ei q̄ dedit: q: ille turpiter dedit. sed fm Bern⁹. debet dari illi ecclesie in cui⁹ ꝓtumelia data est. et eo. de hoc. ar. xvij. q. iiij. si quis in arrio. Unde si q̄s est o:dinatus nō habens beneficium pecunia ab eo accepta simoniace dz dari ecclesie cathedrali. Si aūt est o:dinat⁹ ad titul⁹ alicui⁹ ecclie vel bñficij illi ecclie vel beneficio applicabit. fm Guil⁹. ꝛ Ul. Si accepta est pecunia vel res alia ꝓ ecclia vel bñficio illi ecclesie vel bñficio applicabit: nisi ecclesia fuisset in culpa: q: tunc dz illud pauperibus erogari: ne ecclesia de malo repo:tet lucrū: puta si totū collegiū consensisset simonie. Dicit etiam Ray. qđ si talis trāferet ad religionē ex mia possit ei reddi vt cū ea trāferet: vel etiā si esset paup ꝛ nō sufficeret sua: vt etiā si dedisset ex ignorantia fm Host⁹. Idē videt dicēdus de pecunia simoniace recepta ꝓ aliis spūalibus vt sc̄z dek illi ecclie in qua cōmissa est: ita tñ qđ nō repo:tet cōmodus qui dedit. Si nō ꝓ ingressu monasterij pecunia simoniace sit recepta: si caplm fuit particeps simonie transibit sic ingressus ad aliud monasteriū simplr cū illa pecunia sibi restitura. Si aūt solus plarus vel aliqui ꝛ non capituluin tunc trāseundo ad aliud monasteriū si est p:ofessius illud scōm monasteriū ad qđ transit habebit vsumfructū illo:ū bonoz ipso ꝓ viuente: mortuo aūt reuertentur illa bona libere ad p:imū monasteriū: qđ videtur habere locum in his que vsu non consumūtur vel distrahuntur: vt sunt possessiones. Si nō dispensetur cum tali qđ remaneat in illo eodem monasterio: puto etiam qđ poterit dispensari qđ illa pecunia simoniaca remanet monasterio: ita tñ qđ si possibile est qđ illi qui fuerūt in vitio nō habeat vtilitatē. Vel etiam quādo nō potest pecunia simoniace recepta cōmode applicari loco vbi vel in cuius ꝓtumeliam data est: puta qr in remotis partibus est: vel cum videret inconueniēs eam ibi dari: vt cum ecclesia haberet quasi derelicta pauperibus pōt erogari. De fructibus nō beneficio:z simoniace ꝓceptoz: quid iuris dicetur infra. Si quis aūt reciperet pecuniā vt ꝓmittat aliquē intrare ad ꝑlatum a quo vult obtinere aliquid spūale: nō cōmittit simoniā. Sec⁹ si reciperet vt etiam ipse ꝑsuaderet ipsi ꝑlato vt daret illud spirituale quod queritur: pura beneficium vel o:dinem ꝛ huiusmodi. Hoc enim esset simoniacum.

Idē. ſ. ei. §. ix. i fi.

Nō pōt simoniacus pecunia retinere.

§. VIII. Dicto de triplici

munere q̄ habet locum in vitio simonie. Nūc videndū est de q̄busdā ꝓ actibus vel actibus in q̄bus aliq̄n cōmittit simonia qui cōprehendunt noie emptionis ꝛ venditionis. Et ꝓmo de ꝓmutatione. Nota ergo fm Ul. qđ ꝓmutatio aut est tm̄ possessionū: aut bñficio:z: aut ecclesiarū: vel dignitatū ecclesiasticarū tm̄: vel mixtim simul cū tpalib⁹. Et ꝓmo modo vtiq; fieri pōt absq; vitio simonie: puta cū plures vnius eccl̄e cū alia eccl̄a vk laico etiā aliquā possessionē adinuicē ꝓmutant. Et si possessio vn⁹ plus valet qđ possessio alterius in quā ꝓmut⁹ pōt ꝛ dz supplere residuum in pecunia vel alijs rebus alter quouscq; queniat ad equalitatem. et de re. ꝓmu. c. ꝛ si q̄stiones. Sed q: ista est q̄dam alienatio. et de re. ec. non alie. nulli. ideo in hoc seruari dz forma alienationis. de qua habes. ſ. in. iij. parte. Si autem est ꝓmutatio beneficioz cum tpalibus: puta cuz beneficia inequalia in possessionibus ꝓmutant. ꝛ ideo habēs beneficiū plus abūdans petit sibi adiici certā summā pecunie vel alterius vt ad equalitatē veniat ꝓmutationis pōt hoc fieri auctore superioꝛe. ꝛ qđ nō petat aliqđ tpale ab altera partiū ex eo qđ sua bñficiū plus hz de iure spūali qđ aliud. In his em duobus casibus cōmitteret simonia. Primo videlz si talis ꝓmutatio fieret inter partes sic adinuicē pacisscentes ꝛ ꝓmutantes sine officio superioris. Sc̄o etiā ex officio superioris fieret talis ꝓmutatio ꝛ aliqđ tpale daretur ab eo q̄ minus hz de iure spūali in suo beneficio ei qui plus hz in suo ꝛ hac rōne. et de re. ꝓmu. c. ad q̄stiones. Si si plus daret ex eo qđ aliud beneficiuz in quo fit ꝓmutatio hz plus de tpalibus: ꝛ pcise hoc respectu fieret: ꝛ nō etiam ꝑtinet respectu spūaliū iuriū nō esset simonia. Si aūt fiat ꝓmutatio simplr de bñficio ad bñficiū vel de ecclesia ad ecclesiā cū suis iuribus ꝛ possessionib⁹: tūc fit hoc auctore ꝛ pactione partiū tm̄ est simonia: sed si fiat ex officio epi nō est simonia. pōt em epus trāsferre psonas ꝛ facere ꝓmutationes: partes aūt de b̄ ad inuicē ꝓferre nō debēt fm Ul. Innocē. dicit qđ possent dicere epō tali melius cōpeteret ecclesia mea ꝛ mihi sua ꝛ hmōi. Idem Host⁹. Sed Guil⁹. dicit qđ partes q̄ faciūt ꝓmutationē pōt sibi inuicē intimare ꝛ voluntate sua absq; pacto: als pcto aliq̄. Jo. aūt de imo. ſup. clem. ne ꝓcessione. de re. ꝓmu. dicit qđ glo. ſup illud b̄ de. volentibus. arguit qđ tractatus de permutādo pōt inter partes ꝓcedere ꝓmutationē. Nec ob. c. quesitum. de re. ꝓmu. q: ibi nō loquit de tractatu de ꝓmutādo: ſz de ipsa ꝓmutatione q̄ nō dz expediri ꝑ partes: sed ex mero officio iudicis. ꝛ idem

De simonia i permutationibus.

ti. xij. c. v.

Universidad de Deusto
Biblio

notat ibi Pau. Idem etiã dicit glo. dicte cle. q̃ in resignatione dicti beneficij põt exprimi q̃ illa fiat ex causa pmutationis. ⁊ ideo fieri põt ẽm Guil. q: ius hoc pmittit.. vt. s. e. c. vnico. lib. vi. q̃uis em̃ de rigore resignatio debeat esse libera: ⁊ nulla debeat esse adiectio. s. q. ij. q̃ pio. tñ hoc procedit ex equitate scripta q̃ prevalet rigori ex quo scripta est. C. de iudic. l. placuit. Idẽ etiã dicit q̃ q̃uis Inno. dicat q̃ vbi essent pbende vni⁹ eccle parochialis ⁊ vnifor mis pdi tionis: sed sola esset diuersitas tpalium tũc posset canonicus cũ alio canonico eiusdẽ eccle permutare pbendam sine aucte supiorꝭ. ⁊ vnũ tpale cũ alio tpali. Nam aliud canonia: aliud pbenda est. Tuti⁹ videt q̃d dicit Host. s. q̃ nõ fiat talis pmutatio sine aucte superiorꝭ. Cum em̃ pbenda sit de annexis spũalibus idẽ iudiciũ sicut ⁊ de spualibus. Dicit aũt Jo. de imo. ante factũ hoc esse tenendũ vt tutius ⁊ ne detur via fraudib⁹ ⁊ simoniꝭ. ⁊ tñ post factũ forte p cederet opinio Innoc. ar. no. in simili. de electione. c. nihil est. sup glo. s. Jo. aũt de lig. dicit hic oino necessariũ: neduz honestũ q̃ fiat aucte superiorꝭ. mouek q: necessaria est in pmutatione collatio nova. exẽ eo. c. vnico. lib. vi. ⁊ ideo cum pbende sint annexe iuribus canonicalibus sicut ius canonicale nõ põt de vno in aliud transferri sine auctoritate superiorꝭ: sic nec pbenda: aliꝰ separaretur ius canonicale a iure pbende: q̃d fieri nõ potest per p̃uatos.

De simonia p mediatorẽ.

§. IX. De simonia que cõmittit̃ p mediatorẽ. Nota ẽm Host. in summa.. si q̃s offerat pecuniã vel ꝑces p me vel pmittat pecuniã. si exp̃esse nõ dixi nõ obest nihil. exẽ eo. c. ficut tuis. Secus si me sciente ⁊ consentiẽte tũc dicor interponere volũtatẽ meã. ⁊ iõ quãtũcũq̃ occultum sit simonia est: ⁊ renũciare debeo si aiam saluare volo. Si vo b fit me penitus ignorãte: ⁊ ab inimico meo volẽte pmotionẽ meã impedire de qua speratur: non cõmittit̃ simonia quoad me: nec ex dolo suo repor tat q̃d intẽdit. exẽ eo. c. ficut tuis. Si aũt amicus meus dedit pecuniã p pmotione mea sine meo ꝑsensu: q̃ nõ sum simoniacus. s. cũ sit me ignorãte: renũciare teneor. exẽ eo. de simo. ⁊. c. de regularib⁹. 2co. cũ eo Inno. sed Guil. dicit q̃ si me nesciẽte pmissa est pecunia p mea notione quã postea soluí: vel etiã iã soluta restituí: ls grauiter peccauerim. ⁊ ls in male factis ratihabitio retrotrahat ⁊ mandato cõparet: põt tñ eps dispẽsare: q: reuera nõ fui simoniacus in receptione bñficij: sicut notat Lãcre. exẽ eo. sicut nobis. Concessio talis vt dr in directorio iuris censet simoniaca: ⁊ allegat ibi ad idẽ Ber. ⁊ Host. Rich. etiã in. iiij. idẽ videtur sentire. ⁊ sic tenek renũciare. Dicit etiã Inno. sup. c. tanta. exẽ eo. q̃ si quis obtinuerit ordinẽ vel officiũ alio dante pecuniã nõ ordinatorꝭ: nõ est simonia etiã si fine pecunia nõ erat obtẽturus. ar. s. q. vi. c. ti. Si aũt ipse ordinat⁹ pecuniã dedisset: etiã si fine pecunia habitur⁹ erat ordinẽ simonia est. ar. s. q. iij. c. vl. ⁊. q. vi. c. s. Idẽ Ul. Qui dat pecuniaꝫ alicui ex familiarib⁹ ꝓlati: vt der sibi ingressum ad ipm cui intẽdat q̃d spũale vt ordinẽ vel bñficium obtinere: simoniã neuter cõmittit. Sed si dat vt faciat verbũ ꝓ eo. ad ꝓsuadendũ vel ꝓsulendũ ꝓlato de collatione alicui⁹ spũalis simoniã vterq̃ cõmittit. s. q. s. quicũq̃. Pecuniã aũt quã recipit mediator: simonie pr̃o se retinere non potest: sed dare debet. vt dicetur in. §. sequenti.

Transactio q̃d ẽ vtrũ sit licita.

§. X. De transactione que aliq̃n inducit simoniã in spũalib⁹. Nota ꝑmo q̃d sit. Ad q̃d dicũt doc. q̃ est de re dubia lite i certa nec dũ finita nõ ꝓhibita pactio. ff. eo. l. Lite aũt intelligas pẽtẽ vel futurã quia etiã ante litẽ fieri põt trãsactio. Nota scõo q̃ Inno. exẽ de trãsac. c. statuim⁹. in glo. dicit sic. Quidã dicũt q̃ in spũalibus põt interuenire cõpositio: trãsactio nunq̃. Nos licitã esse dicim⁹ trãsactionẽ ⁊ pmutationẽ in spũalib⁹: dũmodo ex vtraq̃ parte tñ interueniat spũale ⁊ nihil tpale. vt in. c. statuim⁹. ⁊. c. de cetero. ⁊ exẽ de deci. c. ex multiplici. ⁊ de re. pmu. c. ad q̃stiones. Item dicim⁹ de beneficijs si petantur iure ptãtis. puta q̃ vna eccla petit ab alia pbendam quaꝫ dicit ad suã collationẽ ptinere. Sed si aliq̃s clericus petit sibi bñficiũ est licita transactio etiã si vtriq; detur spuale. exẽ eo. ꝓstitut⁹. Cõpositio aũt interuenire nõ põt. exẽ eo. c. super eo. ralis. s. q̃ ille clericus q̃ ius nõ habet vel nõ ꝓfecte ditur: penitus iuri suo renũciet sine aliqua datione vl etiã q̃ alius ius habẽs recipiat in canonicũ sine datione aliq. Dec ille. Si g̃ fiat transac..o in spũalibus vbi fieri nõ põt: vt in casu dicto: vel etiã vbi fieri põt: puta inter spũalia cũ mixtione ⁊ interuentione tpalium erit simonia. Amicabilis aũt compositio admittitur etiã vbi nõ esset licita transactio ẽm Hosti. q̃ si fiat sine aucte iudicis psonalis est ⁊ iõ cum psonis extinguit̃. Si aũt aucte iudicis realis est: nisi per iudicem aliud dr̃ũ fit. sic loquitur exẽ eo. c. s̃ nuimus. Quãuis aũt amicabilis cõpositio facta aucte supioris teneat mero iure: tamen restituet ecclesia si ex hoc grauiter ledatur. ar. exẽ de rẽũ. in integ. c. s.

Renunciatio q̃d est.

§. XI. De renunciatione. Nota ꝑmo q̃d sit. Dicũt doc. q̃ ẽ iuris ppũj spõtanea refutatio. Juris ppũj refuta..o dr. q: iuri alieno renũciari nõ põt: nisi cũ q̃s ecclã ꝓstituꝫ parato.. ..tero. ⁊ sup̃ haberet spũale mãdatũ. Põt em̃ q̃s renũciare sicut p seipm: ita p aliũ noie suo. exẽ de offi. dele. c. cũ olim. Spõtanea dr. q: nõ ecclã spõtanea: ls coacta nõ obesset repetere volenti. exẽ eo. c. sup hoc. Sed do nota q̃ effect⁹ renũciationis est: vt q̃ renũciauit ad id cui renũciauit regressum nõ habeat: nisi ex nouo iure ꝓcedat vel antiq̃ sibi restituto iure. exẽ. c. cum ..er. ⁊. c. ex transmissa. ⁊. vij. q. j. q̃ ꝑiculosum.. Nota tertio q̃ fieri dz in manib⁹ ei⁹ a q̃ habeb̃ institutio ⁊ confirmatio exẽ eo. admonet. Fallit tñ in ẽpo q̃ nõ põt renũciare epatui nisi in manib⁹ pape. exẽ de renũ. nisi cũ ꝓcedit. etiã nõ ꝓfecta põtur dũmodo electus ⁊ cõfirmatus. exẽ de transla. epi. ecclẽ. v.. alta. c. inter cor. poralia. fieri aũt cõiter renũciatio dz in scriptis. vij. q. j. ficut vi. §. ecce. Nota quarto q̃ renunciatio officij ⁊ bñficij ecclesiastici dz esse volũtaria. nã inuitus nõ cogit̃ renũciare. vij. q. j. q̃uis. ⁊ dz fieri pure ⁊ absolute. exẽ de offi. dele. c. ex parte. Nam si quis renũciet alicui bñficio vel rei spũali vel resignat aliq̃d spũale aliq̃ tpali dato vel pmisso: simonia est ẽm Gof. ⁊ Host. viij. q. iij. talia. Nõ si nõ ꝓcedat datio vel pmissio: sed fit sola intentio: vt scz solũ renũciet beneficio ꝑ intentionẽ: vt dek sibi aliq̃d tpale: als nõ renũciaturus simonia mentalis est q̃ p solã penitentiã abolek. exẽ eo. mãdato. Sed ex quo nulla pactio intercedit ab ecclesia nõ punit. Sed si quis renũciat beneficio ea intentione vt dek nepoti vel alteri: nulla tñ de b̃ facta pactione vel cõuentione: nulla incurrit simoniã. Renũciare aũt bñficio vt dek alteri est simoniacũ: q: ꝓhibitũ scz ex iure positiuo. Sed nõ est b̃ ꝓhibitũ simpl̃: sed ẽm istũ modum cũ videlz hoc ducik in pactum. s. q. ij. q̃ pio. Guil. Ul. Inno. Goff. Si aũt quis hz volũtatẽ deliberatã renũciandi beneficio cui intentione ⁊ ꝓposito pacisce.. si vt alteri dek in illo est simonia mẽtalis. Effectualiter aũt est ab eccla punienda cũ ꝓcederet ad actum ipm pactiscendi in renunciatione. Nota q̃nto q̃ cum quis hz litteras a sede apostolica sup̃ pensione sibi fienda de aliquo beneficio si renũciet talibus litteris ꝓ uo aliquo tpali pecunia vel pensione facta pactione: simoniacus est ẽm Host. ⁊ Inno. Nam ex illis lr̃is habet ius ad perendũ spuale: talis etiam ꝓsumatur lr̃is ⁊ pensione si ꝑ hoc reciperet pẽsionẽ. Sed si ex officio iudicis vel bonis viris mediantibus pure renũciat ⁊ ex altera parte aliq̃d tpale dat ei nõ est simoniacus: vt colligit exẽ de renũ. c. sane. Simili⁹ si renunciet talibus litteris ex eo q̃ assignatur ibi spuale. i. beneficiũ nõ est simonia: etiam si ex hoc pacto renuncier. Est em̃ quasi permutatio de spirituali ad spuale ẽm Hosti. ⁊ Inno. qui hoc notant. exẽ de rescrip. c. ad audientiã. in glo. Nota sexto ẽm Anto. de bu. super. c. nõ sine. de arbi. q̃ lz valeat cõpositio aucte supe-

rioris vt ꝓ bñficio q̃d dimittit̃ detur aliquid tpale. exẽ de pbẽ. nisi. Nõ tñ valet vt detur aliq̃d aucte inferioris vel paris in quez cõpromittit̃. Et sicut cõmittit̃ simonia p dationẽ pecunie ꝓ bñficio cõsequẽdo: ita in eo q̃ eo cedẽdo Et q̃ nõ valet renũciatio litis sup̃ spuali pecunia suscepta ꝓ renũciatiõe. Dicit tñ idez Anto. q̃ ẽm Jnñ. vt detur pecunia sup̃ renũciatiõe litis: nõ est semp simonia: ſz aliqñ Sed q: hoc renet spẽm simonie: hoc rep: obak. Declaro. Nam si daret pecunia nõ habẽtibus vt cederet liti hoc nõ esset simoniacũ nec iniquũ. Item si daret ꝓ bono pacis nõ ex pacto partiũ: ſz pmissiõe arbitror: nõ in respectu ad beneficiũ. de transac. sup eo. Sed si daret ius habẽti ꝓ redimenda iusta lite ab habẽte ius ⁊ in respectu ad spuale: hoc esset simonia. Nota septimo q̃ eps vel alius q̃ simoniace tenẽ. bñficiũ veniens ad mor.. vult saluari debet renũciari ẽm Host. mente. ⁊ in manib⁹ ..fessoris si non põt habere eum in cuius manib⁹ ordinarie deberet renũciare. ⁊ sub hac cõditione renũciabit si placuerit pape vel alteri ad quem spectaret collatio eius. Et si conualuerit vadat q̃ citius ad eum ⁊ pareat ei. Et caueat ne mo: am ꝓhibeat nec fruct⁹ sibi app: opriet: sed fideliter custodiat vel in vtilitatem ecclesie expendat. potest tamen vite necessaria strictere recipere. dist. lx.. ..c. pasce.

Dans vl accipiẽs aliq̃d p, absoluti one excõ municatiõis ẽ simoniacꝰ.

§. XII. De cautiõe vel promissione in collatione ordinis beneficio: vel alio: ꝛ spiritualiũ. Nota q̃ oẽs doc. in hoc concordant q̃ post ordinationem factã vel electionem põt exigi ⁊ fieri cautio ⁊ promissio ab electo vel ordinato ꝓ supiorẽ ⁊ p caplm siue electores absq; vitio simonie: nisi ꝓcederet illa pmissio ex ꝓmissione facta ante electionẽ de hoc: q: tunc induceret simoniã. viij. q. iij. Artaldus. Et dicũt Host. ⁊ Ul. q̃ post electionem ante cõsecrationẽ ⁊ cõfirmationẽ possunt superiores reꝙrere ab electis cautiões debitas ⁊ honestas. exẽ de elec. c. significatũ. ⁊ etiaz electores ẽm Ul. Et rõ est: q: post electionẽ nihil sperak ab eis. ⁊ nõ solũ caplm ⁊ ꝓlatus põt hoc exquirere: sed etiã rex dũmodo hoc nõ fiat ex ꝓcedẽti pactione. Põt etiam tam caplm q̃ superior ꝓ post electionez ex causa inuenire nouas cautiones ⁊ ꝓmissiones: dũmodo sint iuste ⁊ vtiles ⁊ eas exigere ante cõsecrationem vel etiã vacante bñficio possunt aliquid statuere: ⁊ electꝰ tenek illud seruare. Sed ante electionẽ vel ꝓmotionez an possit requiri cautio vel ꝓmissio aliqua. Pay. ⁊ Gof. ⁊ Ul. dicũt q̃ possunt a supior ꝓ suo seu ꝓlato absq; vitio simonie: sed nõ ab electoribꝰ. Sed Guil. ⁊ Host. dicunt q̃ nec ꝓlatis nec ab alijs ante electionẽ vel ꝓmotionẽ licet requirere cautiones absq; simonia. Et ista est turio: opinio.

Nõ licet ante electionem petere cautiones.

Item nota ẽm Rich. q̃ ille qui pactũ facit ⁊ ꝓmittit patri adiuuare filiũ vt ei cõferak beneficiũ: vel si ipse est epus ꝓmittit patri ꝓ dando beneficio filio suo ipso filio hoc nesciente: si postea pactum oblitioni tradens dat illi filio beneficiũ vel adiuuat eũ vt ipsi cõferak. ⁊ hoc facit pure ⁊ intuitu pietatis: nõ est irregularis aut simoniacus: q: talis ẽm dei iudiciũ reparatur recessisse a pacto reintegra: ⁊ ⁊ hoc nisi ex postfacto illud quod in pactum positum fuerat scienter recipiat. Nec etiam ille reputatur simoniacus vel tenetur ad resignationem beneficij: qui beneficiũ fuit cõsecutus ex ꝓmissione facta patri: q̃ scz daret filio tale beneficium si desisteret a tali .. tali malo.

Addeq̃ istud hꝫ Cõ pac. l. post̃ q̃ et. ff. de edi. edic. Lãfrãc. §. si vendi tor.

§. XIII. De redẽptiõe spũalium. Nota ẽm Ray. q̃ spũalia sicut vendi ⁊ emi non põt ita nec redimi. exẽ de simo. c. q̃relã. nec aliquo dato vel ꝓmisso vel retẽto possideri. Et intellige ẽm Guil. q̃ talia nõ põt redimi aliquo dato vel ꝓmisso: videlz ei q̃ iuste possideat. Nã dando ei q̃ iniuste possidet ab eo cui debent: iuste redimi possunt. hoc est em̃ redimere nõ spũalia: sed vexationẽ suã. Illa em̃ spũalia iam sua erant: vñ redimens decimas clericus a laico iniuste detinẽte nec volente dare ni

Jurisdictio vẽdi nõ põt.

si ꝓ eo pecunia: simoniã nõ cõmittit ẽm Host. ſz bene laicus q̃ recipit ꝓpter hoc pecuniã. Itẽ si alicui clerico vel etiã laico nullũ ius habẽti in electiõe: ſz maliciose voleti eã impedire q̃s dat aliq̃d ne impediat. Dicit Ray. q̃ si nõdũ est electus acq̃sitũ: puta q: nõdũ est electꝰ simonia est secus si iam est ei ius acquisitũ. exẽ eo. c. dilectꝰ si. Dicit aũt Guil. q̃ si talis nõ habẽti aliq̃d ius in electiõe ⁊ volenti impedire simpl̃r ne fieret electio aliqua: posset tortũ caplm dare aliq̃d: ⁊ b esset redimere vexationẽ suã: ſz nõ posset dare si ille impediret ne de illo vel isto fieret. Item cũ quis est iuste excõicatus vel suspẽsus vel interdictꝰ si dat aliq̃d ꝓ sua absolutione vel restitutiõe simonia est in dãte ⁊ in recipiente. ẽm Hug. Host. ⁊ Ul. ar. s. q. j. nullus. exẽ. e. nemo. Sz vbi q̃s iuste est excõicatꝰ suspẽsus vel interdictꝰ si dat aliq̃d ꝓ sua absolutione vel restitutiõe sui officij: bñficij vel cõionis ẽm Hug. xvj. q. vij. decimas q̃s. in glo. ⁊ Host̃ie. simonia est ex parte recipientis pecuniã: nõ ex pte dantis. nã dans nullus ius acq̃rit: ſz dat vt acq̃sitũ retineat. q̃d licet. ar. s. q. iij. quesitũ. Guil. tñ dicit etiã dantẽ esse simoniacũ. dz em̃ recurrere ad supiorem. Itẽ si q̃s dat pecuniã querenti facere eum promoueri ab officio ⁊ beneficio q̃d iniuste ⁊ non canonice obtinuit: vel iniuste detinet ne hoc faciat: simonia est in vtroq̃. Sed si iuste acquisiuit ⁊ tenet: ⁊ iniuste q̃s vult expellere eũ: licet redimere vexationẽ suã. Et in dante quidẽ nõ est simonia: sed in recipiente ꝓ hoc pecuniam. Tho. Itẽm ẽm Guil. si ecclia mea vel ꝓbenda me remoto alteri fuerit assignata: si ꝓ precio eã recupero vel redimo simonia est: siue iuste siue iniuste fuerim ammotus ⁊ alius instituꝰ: ſz bene licet ei tueri ius suũ: ⁊ ꝓbare si pot iniusta electionem: vt sibi restituat: ⁊ etiã ante ꝓuationem licet cum iuste tenek redimere vexationem suam.

Addeq̃ q̃ sentiũt dz ⁊ cõmodũ de regu. do gratis ⁊ fine pactione aliqua interueniente aut o: itate epi. de offi. vica. ad hoc. Sine aut o: itate epi imminente ꝓfectione necessario posset cõmitti ad modicũ tẽ⁹: vnũ vidélz vel paucos dies: sed nõ diu. ꝛ. q. j. ꝓ totuz. q: nec peregrinari põt sine licentia epi. de ꝑb. di. v. nõ opor tet. Ad si ꝓ pecunia committeret vel locaret simonia est. Nota tertio q̃ cũ ꝓlatus vendit oẽs obuentiones ecclesie cõmodũ iurisditionis tranfit cum aliꝫ: nisi fuerit exempta iurisditio ꝓ se: tamen iurisditio vendi nõ põt nec debz. hoc ẽm Host. Nota quarto q̃ ẽm glo. sup. c. ij. ne ꝓlati. vi. su. ꝓlatus iurisditionẽ nõ solũ spũalem: immo ⁊ tpalem tñ videns simoniam cõmittit. Ad dictum .. vt dicit Anto. de bu. intelligendũ est de iurisditione tpali quã quis habet ab ecclesia que iudicak quid spuale. vnde respectu ei⁹ a quo ipsa iurisditio habet dependentiaz: potest iudicari spiritualis vel annexa spuali: vnde nõ mirũ si ipsam vendens cõmittit simoniã. Ad aũt dicũt Jnñ. ⁊ Hosti. s. c. s. e. ti. q̃ vendens iurisditionem tpalem nõ cõmittit simoniã: ls als grauiter peccet. intelligitur de iurisditione tporali quã quis habet a potestate tempoꝛali que nec respectu sue essentie: nec accessorie nec dependentie potest iudicari spũalis: ⁊ ideo ibi non cõmittitur simonia: vnde ꝓlatus si haberet tempoꝛalez iurisditionem in feudum a ꝓncipe seu domino tempoꝛali: si venderet nõ cõmitteret simoniã

Universidad de Deusto
Biblio

q̄ q̄ grauiter peccaret. Nota q̄nto ꝙ cū loco tibi eccl̄iam
mea: ⁊ cū sis p̄sbyter locas opas tuas vt ibi officies nō
habitur. ibi als aliquā iurisdictionem nō cōmittit. monia.
ar. xij. q. ij. c. charitatē. Et fm Guil. hic nō hz locū ꝓprie lo
catio ⁊ cōductio: sz p̄sbyter dz gratis facere officiū: ⁊ ille
gratis exp̄ēsas. Porro fm Gof. si locatio fiat vltra tp̄s vi
te locātis: nō valet vltra: q: clericus in b̄ficio cōparat vsu
fructuario: q. s. nō est nisi ad vitā. xvj. q. vj. illō. Nota sexto
fm Inno. ꝙ cū locatio fit vltra tp̄s vite locātis siquidē fit
facta noie eccl̄e ⁊ vtiliter successo: teneat ad illā. et de solu.
c. s. ⁊. xij. q. ij. hec hmōi. Si aūt locatio est facta noie ipsi⁹ cu
ius est eccl̄ia: ⁊ nō intendebat eccl̄iā obligare nō tenetur
successo: sed si cōductor siue empto: iā aliquid soluit: tunc
fm Host. tenet successo: habere ratum inquantū pecunia
versa esset in vtiliratem eccl̄ie. Nota septimo q̄ ls rector
ecclesie possit eam q̄nq̄ locare vltra tp̄s vite: nunq̄ tamē
pōt canonicus vltra vitā suā locare p̄bendā suā. Nota
octauo ꝙ clericus licite pōt vendere fructus beneficij sui
ad modicū tp̄s. et ne p̄la. vi. su. c. fi. Ad totū aūt tp̄s quo
vendito: tenet beneficiū: vendere q̄uis nō sit honestū: nō
tamen est p̄hibitum: ita tn̄ ꝙ nil spūale intereueniat in
venditione. et de re. pmu. ad questiones. pōt tn̄ gratis cu
ram aiarū cōmittere ei cui vendit fructus. Nota nono ꝙ
si clericus vel religiosus vendat panem oblatū in altari a
populo vel cerā ⁊ alia sibi data elemosynaliter ⁊ fructo⁹ de
cimarū no cōmittit simoniā: q: spūalia nō sunt: nec in ali
quo peccat fm Arcb. in rosa. dūmō de his vel aliis vltra
suam necessitatem subueniat pauperibus. vt reneat. xvj. q.
j. quoniā. Et caute faciat ad scandalū populi remouendū.
ij. q. iij. inter verba. Panem aūt benedictum vendere fi
moniacū est fm Ul. ⁊ multo magis ius percipiendi deci
mas: quia spirituale est. j. q. j.

Uēdere panē bn̄ dictū fi monia cum est.

§. XV. Dicto de cōtracti

bus cōp̄hēsis sub noie emptionis ⁊ venditionis in quib⁹
sepe cōmittit simonia. nūc declarādū est q̄ sint illa q̄ dici
tur spūalia: ⁊ que dicunt annexa spūalib⁹ in quoz emptio
ne ⁊ venditione consistit ipa simonia. Sciendum igit ꝙ
spūalium quedā dicunt spūalia p cōparatio. ad spm̄ san
ctū. ⁊ quedā alia p cōparationē ad spm̄ hūanū fm Duran.
in. iiij. Et Rich. Et spūaliū in cōparatione ad spm̄ sanctum
aliqua sunt spūalia p essentiā: vt grā ⁊ virtutes infuse. alia
p causam vt sacramēta. alia p effectū vt officia ecclesiasti
ca ⁊ hmōi. Et spūalia p essentiā nec emi nec vendi possunt
nec de iure nec de facto quātū. s. ad efficaciā transferendi ⁊
acquirendi ea: q: nō est hois ea transferre vel dare: sed dei
Videt tn̄ ꝙ de facto possint vendi ⁊ emi quantū ad simo
niā cōtrahendā. vt dicit Pe. de pa. in. iiij. q: simon magus
voluit simoniace emere gratiā illā apl̄oz q̄ erat character
ep̄alis ⁊ grā miraculoz. s. ꝙ spūssanctus visibiliter descen
debat. Similiter scientia ⁊ virtutes acquisite que dicunt
spiritualia per essentiam per respectum ad spiritū hūma
n̄ um nec emi nec vendi possunt.

Quedā spūalia p̄nt vēdi ⁊ emi.

§. XVI. Quedam alia sunt

spūalia p cām: sicut sunt sacra q̄ sunt cā grē: q̄uis fm Pe.
de pa. in q̄libz sacro noue legis sit rōtus p efficaciā spūalis
ad causandū ch̄m̄ actere vel oznatū: est tn̄ cozpalis p essen
tiā: q: sic est subiectiue in cozpore ꝙ nō est nata esse in spū.
Et ista q̄dez spūalia de facto vēdi pōt ⁊ emi: nunq̄ aūt de
iure ⁊ licite sed cum vitio simonie. Jn mr̄imonio aūt q̄dā est
vnū de sacris licite dare ⁊ accipere pecunia noie dotis ab
vitio simonie. nō ex eo q̄d ꝙ ex tali sacro nō cōferat gra.
vt no. glo. j. q. j. quicq̄d. hoc em̄ falsum est: sz ꝓterea q: mr̄i
moniū nō solū est sacr̄m: sz etiā nature officium. ⁊ fm b dare
pecunia p mr̄imonio ad subleuandū onera ei⁹: ⁊ nō inquā
tū est eccl̄e sacr̄m. fm Tho. ij. ij. vñ ⁊ p b̄dictiōe nuptiarū
p̄hibet aliq̄d exigere. ls sponte oblatū recipi possit. et. e. c.
cū in eccl̄ia. Dicit tn̄ Guil. ꝙ si sacerdos aliq̄s: puta ad quē
spectet b̄dictio nuptiarū nō vult dare licētiā alteri sacer
doti ꝙ b̄dicat nuptias nisi p pecunia: fiāt nō intendat
vendere licētiā b̄dictionis: sed puidere sibi de portione
oblationū eū cōtingēte nō est simonia: ⁊ tn̄ ex certa sciētia
maior: em exigat summā q̄ p̄sumat debere valere portio
ip̄m cōtingens: merito p̄sumi pōt ꝙ ipsaz licentiā vendere
voluit. Pro baptismo aūt ꝙ nō fit dāda vel exigēda pecu
nia exp̄sse habes. s. q. s. baptizādis. Uñ si sacerdos nō vel
ler baptizare nisi p pecunia in nullo casu est ei dāda. Nā si
baptizādus est adultus sufficiet ei ad salutē baptism⁹ fla
minis si tūc moriat. Si est puulus in tali casu ip̄se offerēs
vel quicūq̄ alius vōt ip̄m baptizare: ⁊ dz si esset puer in pe
riculo mortis: ls em̄ vel nescīret vel nō posset alī baptizare
nisi talis sacerdos: de cui⁹ dimittere puerū sine baptismo
mori ꝙ pecuniam de sacerdoti p hmōi. Nō em̄ facienda
sunt mala vt eueniāt bona. vt ait ap̄l̄s ad Ro. iij. Jta te
nent Tho. ij. ij. ⁊ in. iij. Pe. de tharā. ⁊ Pe. de pa. ⁊ glo. s. q.
s. baptizandis. ⁊ Rich. in. iiij. qui tn̄ addit. Aliq̄ dicit ꝙ in
tali casu nihilomin⁹ posset dari pecunia: ita tn̄ ꝙ dans nō
intenderet eā dare p sacro: sz p̄o viranda dānatione pue
ri: ⁊ ad remouēdā infamiā sacerdot. Secus aūt est de alijs
sacramētis que sine periculo mortis ex cā differri pūt. Hec
Rich. q̄ opi. fuit Guil. Posset etiā tali sacerdote aq̄
qua esset puer baptizandus si aqua ipsa erat purū eleme
tum. Secus aūt si esset iam cōsecrata: vt est aqua fontium
baptismalium: tūc em̄ simonia esset fm Ul. ⁊. s. q. s. dictum.
Eodem mō nec p confirmatiōe: nec p chrismate: nec p extre
ma vnctione licet exigere: sz spōte oblata licite recipiunt.
Dicit em̄ Hos. q. ꝙ ei⁹ oblatio nulla culpe macula ingerit q̄
ex ambientis p̄sumpserit petitiōe. s. q. ij. sicut ep̄m. Et si in
his vel quibuscūq̄ alijs spūalib⁹ aliqua ꝓsuetudine exigā
tur quasi p̄ciū rei spūalis cū intentiōe emendi vel vēdendi
manifesta est simonia p̄cipue si ab initio exigant. Dz si acci
piant quedā stipendia p cōsuetudinē approbata nō est si
monia: si tn̄ nō sit eius intentio emendi vel vendendi: sed
intentio referat ad so. cōsuetudinis obseruantiā: ⁊ p̄ecī
pue q̄n quis volūtarie soluit. Jn his tn̄ solicite est cauēdū
ab eo q̄d hz spēm simonie vel cupiditatis. Hec Tho. ij. ij. ⁊
et de vita ⁊ ho. de. c. ab oñi. Jtem p eucharistie collatiōe
nō licet exigere vel ex pacto seu quasi p̄ciū aliquid dare.
s. q. s. c. dicrū. Pro celebratione aūt misse tanq̄ p̄ciū nūq̄
licitū est accipere vel dare. Sed fm Ray. si sacerdos te
neat celebrare. tunc q: hūs ecclesiā vel beneficiū officiare
tenet: tūc exigere est simonia. s. q. iij. c. vēdentes. Si vero nō
tenet ⁊ deficit ei sumptus pōt accipere. s. q. s. iudices. Nam
⁊ operas suas locare pōt siue ad diem siue ad annū. et ne
p̄la. vi. su. c. fi. ꝙ si sumptus hz ⁊ hoc nō tenet: aut debet
facere gratis aut cessare alās videtur facere ex auaricia. ⁊ ls
forte q̄n nō teneret ad ista nō esset simonia eo ꝙ nō debet
suis stipendijs militare. xxj. q. ij. charitatē. tamen turpe lu
crum est q̄n fit ex auaricia: vel saltem hz speciē mali. Et in
quolibet p̄dictoz intelligas ꝙ ip̄e gratis debet cantare
vel dicere missam: ls aliq̄d pro sumptib⁹ recipiat. ⁊ idez in
telligas de alijs officijs diuinis q̄d dicrū est de missa. con
cor. Tho. ij. ij. Rich. in. iiij. dicit ꝙ pro anniuersario celebrā
do nō licet facere pactū de pecunia danda. Si tn̄ ex deuo
tione datur ecclesie: ecclia tenet pro illis celebrare p quib⁹
datur fm q̄ p̄cepto beneficio magis obligata se vider.
hec ille. Et seculares qui tenent vel dimittūt certam quanti
tatem pecunie p̄o missis seu anniuersarijs fiendis inmitte
tes mori patrie q̄uis in hmōi ex simplicitate raliter loquē
tium acti vellent emere videtur ꝙ pie sit interpretandū fa
ctum eorū: sz ꝙ dent p modū elemosyne: sunt tamen ad
monendi de hoc: ⁊ ne dent tanq̄ p̄ciū misse. Jtem nec
pro pnia seu cōfessione dz aliquid exigi. s. q. s. quicquid. Et
sacerdotes qui audiūt cōfessiones p̄incipaliter intenden
tes lucrū pecunie etiam si nō petant simoniam cōmittunt
mentalem. Si aūt exigūt als nō audituri cōmittunt simo
niam etiam ab ecclesia puniendā. j. q. ij. q̄ pio. Sacerdos

q. c. ar. ij. ad quar tum.

Sacer dos cōfi tēs ꝓpt lucrū est moniac⁹

In ordi natione tres ꝓso ne requi rūtur.

etiā si nō vult dare licentiā suo parochiano alteri cōfitēdi
nisi ꝙ pecunia simoniā cōmittit fm Ray. Jn absolutione
aūt ab excōicatione vel suspēsione aut interdicto si exigat
pecunia q̄si pena culpe p̄edētis. p quā fuit excōicat⁹ suspē
sus vel interdict⁹: factū quidē nō est simoniacū: nisi sub il
la specie intētio sit corrupta. Sz si exigat tanq̄ p̄ciū ab
solutionis simoniacū est. fm Tho. ij. ij. ⁊ Pe. ⁊ Host. Jtē
p̄o sacro ordinis pmaxime p̄bit⁹ exigi pecunia ⁊ exacta
p̄solui. s. q. s. c. cū ordinaret. ⁊ et de simo. c. in ordinādo. Su
per quo. c. dicit Ant. de bu. Nota tres psonas q̄ in ordina
tione requirunt. s. eps: minister: ⁊ notarius. Nota etiā ꝙ
sicut p̄incipalis ordinator agit grauiter peccat ⁊ simoniā
dat emere ordinez eoz: sed p gratuitū beneficiū debz intē
dere, puocare alios pauperū ad hoc ꝙ gratis ⁊ ex charita
te ad ordinandū p̄cedāt: fm Tho. ij. ij. sed etsi detur ex pacto
pecunia p̄o psalterio dicēdo est exp̄esse simonia fm Pe.
de pa. Nō aūt si daret p̄o vigilando sup defuncto. s. rōne
laboris vigilie esto ꝙ advigilias sequeret dicere psalteriū
vel alias ordines fm Host. Sed cui⁹ ordinario est in eccl̄ia
ꝙ qui vadit ad talē hora tantū hz ⁊ aliqs vadit ad illā ho
ram principaliter cā lucrādi illud grauiter peccat ⁊ simoniā
quidē mentalē cōmittit: sed nō ea q̄ ab eccl̄ia punit: cū nul
la pactio intercedat. et eo. tua. fm Archi. nec tn̄ restituere
opz pecuniā illā. Nota tertio ꝙ p̄o p̄dicatione nō licet
recipere pecuniā: sed licet p̄dicāti victū recip. fm Tho.
⁊ Pe. de pa. vñ illi qui p̄dicāt p̄incipali⁹ hac intētione vt
recipiāt pecuniā vel laudē seu fauorem populare simoniā
mentalē cōmittūt. s. q. iij. nō solū. Sed si sup hoc pactū sit
simonia est: que etiā p ecclesiā puniri pōt. Dicit etiā Tho.
in quodlib. ꝙ cū aliqui p̄tendēres religionē siue sanctita
tem petūt a sacerdotib⁹ ꝙ p̄curēt eis pecuniā in parochia
sua: ita ꝙ sacerdos habeat inde certā partē si in hoc inter
ueniat pactū simoniā cōmittit ipse sacerdos: q: psuasio sa
cerdotis spūalis est ⁊ credit ei eo ꝙ sacerdos est ⁊ sacrile
giū est respectu illoz religiosoz: q: defraudatio est elemo
synarū respectu illoz q̄ dant ⁊ vterq̄ sz sacerdos ⁊ religio
si illi tenent de simonia. Nota quarto ꝙ p̄o vsu spūalis
ptātis siue ꝓlature nō licet aliq̄d accipere. cū em̄ ille cui cō
mittitur spūalis ptās ex officio obligēt ad vsus ptātis si
bi cōmisse in spūaliū dispēsatione: ⁊ etiā p̄o sua sustētatio
ne statuta stipēdia habeat ex redditib⁹ ecclesiasticis si alis
quid acciperet p̄o vsu huius ptātis non intelligeret locare
opas suas quas ex debito suscepti officij dz impēdere: sed
intellegeret vendere ipm spūalis grevsum: ⁊ sic esset simo
nia. Tho. ij. ij. vbi. §. Unde nō licet aliq̄d accipere p̄o qua
cūq̄ dispensatione: nec etiaz p hoc ꝙ committit vices suas:
nec p̄o correctione faciendā: nec ꝙ cessando a correctione
nec p̄o minus puniendo pctm̄: nec p̄o crimine celādo iudi
ci ecclesiastico: nec p̄o eo purgādo: nec p visitando: q̄uis
pcuratione liceat recipere visitanti ⁊ dedicāti: nec vt min⁹
digne penitentē recōcilier: vel vt digne penitentē repellat
Jn oibus his cōmittit simonia ex parte dantis ⁊ recipien
tis si fiat ex aliquo tpali. s. pecunia p̄cibus vel obsequijs
fm Tho. ⁊ Pe. de palu. et eo. c. nemo. Nota quinto ꝙ da
re vel accipere aliquid superiozi vt seruet iusticiā in causa
spūali vel iurisditione ecclesiastica fm Pe. de pal. ⁊ Ray.
simonia est: q: sunt accessoria spūalib⁹. Et idem dicendum
fm Ul. si agat sup tpalibus ⁊ psona iudicans sit ecclesia
stica que ratione ecclesiastice iurisditionis tenetur ad tale
ius reddendū. Sed si iudex sit laicus ⁊ super tali iudicet
non est simonia: liz als graviter peccet. Silr testificari in
causa spūali: sicut est mr̄imonialis: de decimis ⁊ hmōi p̄o
pecunia simonia e. in alijs aūt causis est nō simonia: tn̄ in
iustū est. Et ex hoc sequit ꝙ cū sigillū iudicis nō fit nisi re
stimoniū iudicij nō apparet quō p sigillo suo iudex possit
aliq̄d petere: nisi forte expensas cere ⁊ sigillatoris ⁊ cleri
coz ad hoc deputatoz. Duran. in. iiij. Sed nō solus hoc est
illicitū: sed etiā simoniacū in cā spūali ⁊ iurisditione eccle
siastica. sed p̄stare consiliū vt iurisperit⁹: vel patrocinium

Uēdere ꝓpria spūalia.

Ꝓphe tare.

Dare.

Non est dāda ele mosyna ꝓ ofone

Ad hos ras ire.

Ꝓdica re.

Judica re.

Tenisi cari.

Sigilla re.

Dispen sare.

Corrige re.

Punire

Spūalia sunt du plicia.

Meli⁹ dimitte re puerū mori si ne bap tismo baptizando.

Universidad de Deusto

vt parato: vel aduocatus nō solū in causa tpali: sed etiā spuali p pecunia nō est simoniacū: nec pcīm fm Pe. de po. t Durā. Et rō est: q: cū nō teneat rales opas ex officio ex p doctri na pōt doctor aliqd a scholari bus recipere, ibere nō cogit de suo facere bñficiū. r. q. ij. pcarie. Nota sexto q: p:o doctrina pōt recipere pecuniā a scholarib' doctor nō quasi vēdes veritatē vel sciētiā sed quasi opas suas locās: qn videlz ad hoc nō teneat ex officio suo. nā si ad h teneret ex officio intelligeret ipsam vendere veritatē vñ grauiter peccaret: sicut pt:z in illis q̄ instituunt in aliq̄bus ecclesijs ad docendū clericos eccīe t alios pauperes p quo ab eccīa beneficiū recipiunt a quib' nō licet eis aliqd accipere. Tho. ij. ij. vbi. s. Sed Host. dicit q: si magistro est annexū sufficies beneficiū vel salariū nō licet ei a scholarib' aliqd exigere: ꝛ. s simoniā cōmittit. s. q. iij. vendētes. spōte tn oblata recipere pōt. Sed si nō est annexū tale bñficium vel salariū qd sufficiat ei: pōt accipere collectā p:o laboribus suis. ar. xij. q. ij. c. quicūq. Et videt q: nō solū ab extraneis possit exigere: sed etiā a clericis ecclesie: nō tn a parere: cū ipse potius debeat paupertati subuenire. t talis exactio nō dz esse coactoria: vt q: nisi soluāt expellat eos a scholis aut recipiat res eo:z: ſz potius inopiā suā exponat: t multo magis pōt exigere magr vel doctor: vbi nulla pz puisionē a valentib' soluere: q: nō teneāt eis gratis seruire. Et hec oia intelligenda sunt fm Host. qn doctor: est sufficiens ad docendū: nā si insufficies est nō est ei ex debito p̄uidendū: sed iputet sibi culpā. Cōcor. satis Ray. Anno. t Accipe aliqd p doctri na theologie est simonia Vl. p doctrina theologie aliqd accipere dicit Pe. de pa. in iij. q̄ videt simonia etiā nō de alijs scientijs. Nota septimo q: fm Ray. cū magr nō vult cōcedere festū alicui? sancti qd est colendū acceleb:anduz: nisi p:o pecunia data simoniā cōmittit: q: vendit spuale ad qd teneāt. s. q. iij. c. vendentes. t silr si festū nō celeb:andū vult festare: nec vult legere in eo nisi p:o pecunia simonia est. No. octauo q: fm Pe. de pa. p licētia docendi in quacūq; facultate dare vel recipere etiā gratis oblatū: nec p labore licet. Sz fm Ric. q̄uis p dando talez licentiā exigere sit illicitū. vt ex de magist. t ne qd p:o eo. lice. exig. no. t. p:o q:ie est ibi simonia. Unde glo. dicit q: est quasi simoniacū. Item fm Fran. de zab. super cle. si epūs. p:o pecunia dat licentiā eundi ad studium mo:taliter peccat: q: dat p:o p:ecio quod gratis debet. s. q. iij. vendēres. nō tamen simonia est ibi: sed turpe lucrum. Q: si dat licentiā eundi ad studiū: sed nō habēdi ibi p:ebendā: nisi p:o pecunia similiter turpe lucruz cōmittit. q̄uis Aug. dixerit ibi esse simoniam.

§. XVIII. Pro ingressu aūt

P:o religionis ingressu non licet aliqd accipere. religionis siue monacho:z siue moniali. nō licet aliqd exigere vel accipe q̄si p:eciū: sponte tn oblata quātacūq; sint nō inter. eniēte aliqua co:rupta intentiōe licet recipere. t in hoc oēs doc. p:o. s. q. ij. sicut ep̄m. Licitū ē etiā fm Tho. ij. ij. q. pter deuotionē quā aliq̄s ostēdit ad monasterium largas elemosynas faciendo facili' in monasterio recipiatur. sicut licitū est ecōuerso aliquē puocare ad deuotionez monasterij, pter tpalia beneficia vt ex hoc inclinet ad monasterij ingressum: ſz nō sit licitus ex pacto aliqd dare vel accipere p ingressu monasterij. vt habet. s. q. ij. q̄ pio. Hec Tho. Qd est intelligendū ita tn q: illud tpale qd dat non sit p:incipale motiū, pter qd cōcedat vel querat religionis ingressus: q: tunc esset simonia fm Vl. qn p tpalia traderent spualia. Sed si monasteriū est tenue ita q: nō sufficiat suis: an possit haberi intētio a religiosis illis recipiēdi tpalia vel etiā pacisci. sup b̄ sunt varie opiniones. Quidam em dicūt vt Vl. q: in tali casu oblatis spualibus gratis possunt habere intentionē recipiendi tpalia ab ingrediente p:o sustentatione vite ipsius: t possunt etiā exp:imere t pacisci de determinata summa tpaliū. Et qd videt cōtrariū est eo. c. qm simoniaca. sub paupertatis p:etextu. intelligit fm Ray. cū hoc dicebāt in fraudē. vel fm Host. qn nō gratis offerunt spualia: sed recipiētes faciūt pactū de spualibus ad tpalia. Ista em ponunt dupler ius ex ingressu monasterij cōpetere ingresso. Unuz. s. spuale: t hoc est vot in capitulo t participatio bonoz ō ibi fiūt t hmōi. Aliud est q: sustentet ꝓportionabiliter de bonis monasterij. t de isto videntur isti sentire q: possit fieri pactio: nō de p:imo. Sed ista opinio nō videt multū tuta cū dicat simpliciter t sine distinctione. s. q. ij. q̄ pio. Cesset ois pactio: cesset ois cōuētio. Et sic vt dr: de p:ebēda q: q̄uis q̄d tpale sit: tn q: annexa spuali. s. canonie vendi nō pōt: als ipa vēdita venditū intelligit illud spuale: cui annexū est: vt dz. s. q. iij. si q̄s obiecerit. Ita videt t de isto iure accipiēdi tpalia. i. victū t vestitū rone monachat⁹. s. q: tpale sit. Un et ab eo qui nō est monachus emi pōt fm Vl. puta cū q̄s laicus dat tātū monasterio vt inde recipiat sustentationē vite: tn in monacho s. uarari non pōt a iure spuali. teneī em ei monasteriū, puiere in tpalib' fm possibilitatē cum ipse deseruiat in spuali. Inno. etiā dicit q: indistincte etiam p:etextu paupertatis nō valet receptio cū pacto de pecunia: q: nō excusat paupertas a simonia p decre. qm. Et q: pactum q: non petat qd de iure cōmuni cōpetit inducit simoniā. ar. eo. c. per tuas. t de iure cōmuni est q: canonicus vel monachus viuat de cōmuni. ex de cōsti. c. cum omnes.

In libz aūt qui dicit directoriū. lib. iij. titu. xvj. vbi tractat ista materia. Et querit an cum monasteriuz est tenue t ninia pauprate depe:ssuz possit pecunia dari t recipi sine simonia: ponit duplicem opi. t cōcor. eas. Dicit ergo q: fm Vincē. Tancre. Ray. Jo. t Host. possunt hec verba dicere illi qui sunt de conuentu volenti intrare. Nos libenter t gratis recipimus re ad consortiū spuale: sed cuz tra nostra nō sufficiāt nobis t tibi porta tecū vnde possis viuere. vel sic puideas tibi vnde viuas. Tunc em si ingrediens monasteriū aliqua sua bona cōferat nō cōmittitur simonia: dūmodo pure fiat: t hoc in fraudem nō dicatur t sine aliquo pacto. arg. s. q. ij. §. j. nec obstat decre. qm. v. dicit q: volentes p:etextu pauptatis hmōi vitiū palliare. Nā illud intelligendū est qn sic caute p:cedit fm Host. t Goff. Sed si recipientes pactū faciūt t certū forū t post q̄ cōmiserint nituntr se p:etextu pauptatis excusare sed hoc p:etextu nō parcit delinquenti. Nam et Iet satius fame mori. xxxij. q. iiij. sicut. Sed Ber. Bar. Bitr. Inno. t Archi. dicunt q: nec ante nec post pōt aliqd peri. s. q. s. eos. t. q. iij. si quis p:ebendā. Et sic dicentes simoniā cōmittūt tam recipientes q̄ recepti etiā si ignoret. s. q. ij. §. j. t ex eo. quoniā. Et hec opinio videt quantuz ad mulieres appropriata. ex de sta. mo. c. periculoso. li. vj. ibi. Districtius inhibemus ne in monasterio ordinū nō mendicantiū mulierum de cetero aliqe recipiant in sororez: nisi quot poterūt de ipsorum monasterio: bonis vel p:ouentibus absq; penuria sustentari: si secus factū fuerit irritū decernentes. Ubi dicunt Jo. an. t Archi. q: ex hoc multa mala sequuntur in monasteriis talibus monialib': q: ꝓpter hoc simonia committit. ex eo. qm. Et nota q: nō dicit cōmode: sed absq; penuria. Nā posset sustentari quis cōmode de cenū florenis. t cū. xxx. absq; penuria. Scōm em Pap. penuria dicit indigentia t rei familiaris necessitas. t vbi esset talis necessitas possent recipientes dicere. nō possumus te recipere: q: sumus ita pauperes q: fine penuria nō possumus viuere. t si te reciperem? nō teneret receptio: sed si haberes vñ viueres t apportares tecū, libenter te reciperem?: dūmodo nō plus dicar. Ne dicāt tātū sufficeret tibi: als nō recipere mus te: q: esset pactū t sequeret simonia si ꝓpter hoc moueremur ad receptionē p̄ncipal. ex eo. tua nos. et in b̄ casu vera est p̄ma opi. Si aūt nō posset sustentari cōmode: sed tn absq; penuria: forte non possent ista dicere: ex eo. qm. t c. non satis. t sic intelligit scda opi. hec omnia in dicto lib. Anto. de bu. super dicto. c. qm simoniaca. recitat aliam opinionē. Et sic cōdudit di. si recipit allegata pauptate et nō in fraudē: sed ex pacto p:ecedēti est simonia. Si pacto nō p:ecedēte: sed ꝓtestatiōe p:emissa tēpoze receptionis

tūc est ꝺditionāt receptionē ad dationē bonoz est simonia. vt in. c. tua nos. Si receptio ē simplex ſz de pecunia soluenda vt viuat, presentet receptio nō est simoniaca. Idē t multo fo:tiꝰ si nil ꝺ: in receptiōe: t pecunia gratis offert. hec ille. Et his oib' ꝺductis ꝺuobus pñt ꝺclusiones elici. Prima q: nulla pale. Et his oib' due pñt ꝺclusiones elici. Prima q: nulla pactio de tpalib' ꝺz interuenire p ingressu monasteriꝰ: etiā si monasteriū sit tenue fm cōioz: t tutioē opinionē t penes fm oēs. Scōa est q: si monasteriū sit abūdās nullus debz ibi esse tractat⁹ de tpalib' in recꝰtiōe. t b̄ est ꝺ cōem abusionē: q: quāto monasteriū est abūdātius/tāto volūt t maiozes dotes: spōte tn oblata pñt recipe. Et sic dē haberent intētionē ad tpalia p̄ncipal': nulla tn interueniēte pactiōe vel conuentiōe seu exactiōe erit fm Ray. simonia mētalis q̄ p solā pmiaz abolet: nec incurrūt pe:as ecclasticas. Qz si gratis recepta est puella t parētes p. st receptionē nil volūt dare monasterio: cū tn sit tenue. dr. Host. q: pñt moniales agere ꝓtra parrē p aliēris filiā vel si est mortuus pater: agere pñt ad partē sue hereditat. vt in auk. de sanc. epi. nulla. col. fr. Nō em. ainari pōt legitima p ingressum religionis: nisi ipa spōte iuri suo renūciasset. xix. q. iij. c. pe nul. Si aūt nullū fiat pactū ſz tamen est quātū ingrediēs debeat dari p:o ingressu: t fm hoc qd ꝺatur simoniacū est t rep:obat tale t. o fm Host. ex eo. c. sicut p:o certo. Idem si fiat pactū de seruāda ꝺsuetudine. ex eo. veniens. Idem si gratis recipiat t postea cōpellatur ad seruandū consuetudinem. ex eo. c. Jacobus.

Prima ꝺclusio.

Scōa.

Ista nō p̄ uat legitima per ingressu monaste rij.

§. XIX. Videndū est etiam

de q̄busdā, p̄missoib' vel q̄uētiōib' q̄ aliq̄n fiūt p ingressu religionis vel ingressu monasteriꝰ collegij vel fraternit. q̄n inducūt simoniā. Ubi nota fm Guil. q: si q̄s seruit religiosis ꝓpter p̄missionē sibi factā. s. q: post certū tps recipietur ad religionē als nō seruitur⁹: simoniā cōmittit vtrāq; pars. s. q. ij. q̄ pio. Item si recipientes exp̄mūt ꝺditionē de aliquo dādo: t recipiēdus timens repelli si ꝺiceret tacet. ponēs tn in mēte nil dare fm Guil. ingressus simoniac⁹ reputat: q: taciturnitas habet p̄sensu ex quo nō ꝺicit illicite pactioni. de reg. iur. q̄ tacet. li. vj. Item cū timēs nō recepi dicit ab. dari. Si vellet, me recipe dare vobis bona mea. t sic habito sup hoc filio abbas cū cōsensu cōuentus recipit eū. fm Guil. simonia est salte ex pte offerētis etiā si nō intuitu p̄missionis est recep⁹. sicut notat Tancre. ex eo. nos bis. Idē Ber. t Host. nec ibi pōt remanere q̄d tn intelligēdum est nisi secū dispenset. teneat tn ad aliud monasteriuz trāsire si se religioni obligasset fm illos. ex de regula. c. por rectū. Sed si talis hoc simpliciter diceret nō intendens ex hoc p tpalia accipere ingressuz religionis: sed declarare intentionē suā. s. q̄ intrēdit trāsire cū bonis suis. t recipientes etiā ad bona tpalia p:incipal' nō respiciūt. in foro pnie nō video q̄re sit simoniacus etsi in foro causarū. Item si q̄s procurat q: filius alicui⁹ recipiat in monasterio nō facta aliqua conuentione: t post receptionē talis q̄ procurauit hoc solicitat patrē illi⁹ vt cōferat aliquid monasterio fm Guil. est q̄dam simonia qn ille nō procuraret aliter illū recipi: nisi q: sperabat eū daturū aliq̄d monasterio: vel si tūc nō hoc sperauit tn nūc petit dari aliq̄d monasterio p receptiōe ipi⁹. Sed si nō ex hoc ſz aliꝰ solicitat eū vt sit deuotus monasteriorum et debz: t ex dilectiōe o:ta ex receptione filij cōferat monasterio nō est simonia. Item mon. bi q̄ dant aliq̄d abbati vel epō p p:io:atib' habēdis: vel etiā vt nō remoueant a p:io:atib' fm Guil. si in illis po:atib' est aliq̄d spuale. t ly p:o vel ꝓpter dicat appreciationē vel cām, primā t p̄ncipalem simonia est. Item si p:o receptiōe alicui⁹ ponat ꝺditio seu pactio ex vtrāq; parte. ingredientis. s. ad religionē: t recipiētis de aliquo dādo: ſz ante recipiat vel acceptet recipi vtrāq; ps reuocat ꝺditionē: t si gratis recipit fm Guil. nō est simoniaca receptio sed licita: duz tn nō fit co:rupta intentio. s. q: nō obstāte reuocatiōe p̄ncipal' datur ingressus intuitu tpaliū: q: tūc est ibi simonia: ſz mētalis tm. Si

Diligens ter nota dum.

aūt iam receptus est ante reuocationē ipso facto est indignus eo monasterio: q: simoniacus ingressus. Item si p̄mittatur alicui q̄ post biennīū recipiet: si tn interim dicit talē arte vel stererit i scholis. t tūc sic recipit. t no ante fm Guil. t Vl. nō est simonia: q: pinde est ac si dicere. Ind uemus te si interim reddideris te idoneū addiscēdo tale q̄d. puto tn q: si haberet intentio ad lucrū tpale illius artis de qua fit pactū vt addiscat q: esset simonia p munus ab obsequio. Item si q̄s dat bona sua alicui eccīe seculari vt i canonicū recipiat: si quidē hoc facit ab intētione t cōditione t pacto vt retineat illa bona p:o p:ebēda: t ipe in canonicū recipiat simonia est: etiā i foro causarū. Si vo nullū pactū vel cōuentio fiat: ſz simplr dat: t sic recipit in canonicū assignatis sibi bonis suis p p:ebēda: hac vidēs intētione p̄incipal': vt p illa tpalia accipiat spualia: simonia mētalis est. Sed si puro deuotiōis affectu largit bona sua eccīe t rogat in canonicū recipi: t illa bona sibi p:o p:ebēda retinere: t clerici etiā hoc libere faciāt sine intētione corrupta nō est simonia: sed licitū. hoc ex. e. tua nos. t fm Host. Ber. t Vl. Item si q̄s seruit in hospitali vel eccīa: puta ad pulsandū campanas: faciendā matriculā: t hmōi p pecunia. si quis dē tali officio sit annexū aliq̄d ius spuale simonia est: ſz si nō est sibi ius spuale non est simonia fm Ray. sed posset ibi esse turpe lucrū quando videlz nō est cōsuetū talia vēdere vel emere. Sed si consuetudo hz talia loce t hmōi pōt fieri. ix. q. iij. c. cōquestus. Item de confraternitatib' in quibus statutū est q: nullus recipiat: nisi p̄mittat vel iuret se daturū tantū annuatim p:o hmōi datione nō hz locū simonia: q: hmōi cōfraternitates nō possunt dē dici religiones q̄ sez sint: ſz quedā cōgregationes ad benefaciendum quinimmo potius: t si talis datio tpaliū ab eis imponat p:o elemosynis faciēdis: vt p:o alendis pauperib': p:o redimēdis captiuis t hmōi laudabile est: t tales cōfraternitates bone sunt. di. xlij. si q̄s despicit. Et silr si opz q̄ semel in anno vel mense cōueniant ad tractandum de salute aie: dispondū de agendis: t pter hoc fiant expense iusti⁹ est vt ponant inter se aliqua quantitatem. Ideo q̄ pter predictas causas p:edictū statutū videt licitū t bonū: tn ad oēm amb. guitatē rollendā fm Vl. rutius esset q: hmōi statuta fierent sub forma affirmatiua: puta si q̄d dederit tantū recipiat in cōfrarem: t nō p ꝓba negatiua. s. qui nō dederit tantum nō recipiat. Sed fm Ray. iuramentuz in hmōi nō approbat pter periculum periurij.

§. XX. Quid autem agere

debeant simoniace religiones ingressi seu recepti. Tho. t Ray. in sum. circa hmōi sic dicūt. Si simonia cōmissa fuit sciēt⁹ ipsis q̄ recepti sunt: de suo monasterio debēt expelli sine spe restōnis t debēt ad agēdā ꝓpetuā pniaz in locū arctio:is regule deruduī. ex. e. qm simoniaca. Et si nō inuenit arctio: regula debēt mutari i aliud monasteriū t eius dē regule. qd si nō pōt cōmode fieri fiat saltez ad tps. arg. lxxxj. di. valer. t postea recipiant de nouo. Si aūt simonia fuit cōmissa ipis ignoratib' sufficit vt renūciēt loco t post ea poterūt de nouo recipi mutatis tn po:it⁹ locis. ex. e. ex insinuatiōe. Et intelligūt Ray t Vl. q̄ ꝺicit⁹ rigo: ſuadus est etiā in occultis simoniis t in foro pniali: ſz nō cōstet de crimine p inq̄sitionez vel in forma iudicij. ar. in. d. c. qm. qd nihil loquit de accusatiōe vel inq̄sitiōe. intelligē tn occultā simoniā nō merale tm q̄ p sola pniam purgat: sed abeat p̄cedentē. s. p pactionē. cōuentionē. vel aliq̄d sile. etsi aliis p̄sonis. ex eo. occultum. Cuz talib' aūt fm Ray. pōt dici in foro: ē religionis: q: eps pōt dispēsare t in ordine t in loco. Silr etiā pōt dispēsare cap̄lm vel p:elat⁹ eoz: dū tn ipsi nō fuerint p̄cipes simonie: q: cū ex hoc sint puniendi nō debent ex eodē facto p:iuilegiū obtinere: imo vident amisisse ptātem recipiendi talem: t illi qui non peccauerūt acquisiuisse. ar. ex de elec. c. bone. Tales etiam qui scīz cōmiserunt simoniā in hmōi t participes eius vt consanguinei

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui dant dotes incurrunt excõicationem fm extrauagan/tem Urbani quã habes.ẽ.j. parte.titu.j. Nec absolui pos/runt nisi a papa. Audiui tñ a fide dignis q̃ Mar.v. habuit dicere q̃ nõ vult has personas incurrere censuras ecclesiasticas p:opter dotes que dãtur a monialibus p:o ingressu monasterio:um.

De collatione bñficio:.

§.xxi. Quia circa annexa

spũalib⁹ etiã cõmittit simonia: vt dictũ est cũ.j.p eis datur qõcũq; mun⁹. Jdeo de eis nũcvidẽdũ est:z pmo de beneficijs z pbendis q̃ pter officiũ dant. Vbi pmo sciẽdũ est fm Tho.in sum.z in.iiij.q̃ circa collatione bñficio:z pbẽdarũ si eps anteq̃ alicui bñficiũ vel pbẽdã ꝓferat:ordinauit subtrahere liq̃d de bñficio seu puentu pbende,p aliq̃ iusta cã z nõ interuenit aliq̃ cõuentio cũ eo cui dare dispo/suit nõ est simonia. Si aũt pactio iterueniat vt añ vel post receptionẽ recipiat ab eo cui bñficium ꝓfert vel aliq̃d sibi erhiberi de fructib⁹ bñficij vel pbẽde reqrit: nõ caret vitio simonie:q: idez est acsi ab eo mun⁹ exigeret. Sc̃do no.fm Anto. de but. sup.c.qui aliũ.eo.ti.q̃ sicut nõ licet pecuniam dari imediate,p bñficio ꝓsequẽdo:ita etiã necp dande va/cationeneficij vt postea ꝓferat:q: p:eabulũ est z via ad collationem. Item cũ dicunt sibi aliqui maio:es canonici: canonizemus nepotulos nr̃os placeat tibi de meo z mihi placebit de tuo: vel de eo q̃ dicit:nunq̃ me viuente fiet ca/nonicus in ecclia:nisi fiat talis p:o quo rogaui. dicit Ray. q̃ simonia cõmittunt in vtroq; casu.nã canon dicit. Cesseris ois cõuentio.ſ.q.ij.q̃ pio. Jtez si dicatur⁹ canonicus alteri tu fuisti exauditus in vna petitione ego debeo exaudiri in alia. dicit Ray.q̃ si p:eces sunt spũales nõ est simonia. ar. distl.xxiij.q: sancta. Si aũt sunt p:eces carnales vel ex pacto quondã facto vel nũc faciendo simonia est. Jtez si fun/datione ecclie fiat talis constitutio q̃ qui dederit tantũ in red ditib⁹ vel tantã quantitatẽ pecunie q̃ possint emi pos/sessiones taliũ reddituũ recipiat in canonicũ: z qui dede/rit habeat p:ebendã. Dicit Guil.q̃ si fiat ita q̃ nõ duret in pperuũ sed ad tps:nec fiat ..... dẽ simonie:z ea fit in/tentio ꝓstituentis q̃ nõ p:o rebus dandis:sed p:incipali p:o/pter diuinũ cultũ augmẽrandũ: z,pter de votionem dan/tis recipiak ad spũalia tolerari pot:dũ tamen ille qui reci/pitur sit digⁿ. Jtẽ si detur pecunia p:o electiõe alicui⁹ nõ ab eo:sed ab alio: z iam electio facta est a maiori parte de eo aliquib⁹ ꝺicentibus eo sciente z nõ ꝺicente:ſz hoc sit factũ de volũtate ei⁹ turbata: simonia cõmittit? refici/na/re tenet.eẽ eo. Matthe⁹. Multo fortiꝰ si electio facta non fuisset.eẽ eo.nobis.q:ſz esset mino: pars:tñ se possunt op/ponere:q: forte fuerũt pteti.eẽ de elec.c.q̃ppter. vl̃q: elec/tus erat irregularis z hmõi.z ita ius hñs vnde nihil ei da/ri deb...Silr si ante electionẽ detur pecunia ab aliquo vt ipse eligant petrũ eodez petro ignorante: z fic postea eligit electio ranꝺ simoniaca repellẽda est:nisi ꝓstaret illos q̃ fe/cerũt,pmissionẽ vel dolo vel fraude hoc fecisse.i. in dispen/diũ ei⁹ qui erat eligendus. Et q̃uis electores illũ ppter da/tum nõ elegerint sed erant alis eũ electuri:tñ q: nulla,pmis/sio nulla q̃ pactio debuit interuenire tũc ab amissis simo/niaca repurat.ſ.q.ſ.placuit. hec oia in lib. directorijs iuris. Jtẽ Anto.de but.sup ca.Matthæus.eo.ti.qui z ponit exẽ/plũ de volũtate turbata dicẽs:q: forte amico cõsulenti tñ dit.maledicat ipse:da illi pecuniã que secũ sit in pditionẽ vel q: intendebat redimere vexationem suã: sed intentio ex quo pactũ iteruenit nõ excusat:vl̃ fuit forte violũtas tur/bata: q: tñ dit. Amice q̃d a me queris cõsiliuz facq̃ vis eẽ tibi:z id dixit sic turbato. Jnñ. etiã dicit q̃ siue iusta siue iniusta esset ꝺenũtio ante ꝓfirmationẽ licita non fuit datio pecunie.de elec.c.significasti. Ꝺõ si detur pecunia p:o electione alicui⁹ in impato:e vel regez vel recto:em ciuitatis. q̃uis Host. dixerit esse ibi simoniã: verius tamen dicit fm alios q̃ sit ibi turpe lucrum z non simonia:q: rpale est fm Tho.ij.ij.q.lxv. Jtem cum datur pecunia a se vel ab alio eo sciente z cõsentiente p cõfirmatiõe electionis est simo/nia fm Pe.de pa.nisi q̃s faceret redimẽdo vexationẽ suã. Sicut em liceret iure ciuili redimere sanguinẽ suũ: sic iure canonico vexationẽ:q̃ fit q̃n homo dat pecuniã nõ vt alis q̃ ius acquirat sibi:sed ne acquisitũ ius iniuste impediak. Hec Pe. Si aũt p cõfirmatione vel bñdictiõe vel cõsecratione daret pecuniã eo nesciente vel ꝺ voluntatẽ z phibi/tionẽ suã a qua nunq̃ recessit:z pecuniã aliq̃s soluit vt p:o misit nihil ꝺz ei nocere:z esset cõsanguineꝰ: vel nisi post ea cõsenserit soluendo pecuniã vel reddẽdo solutã. eẽ eo. c.ficut. vbi dicit Ber.z Host.q̃ si cõsensisset simoniã cõmi sisse:q: ꝺsentire est q̃ncũq; ꝺsentire ante vel post:sicut ac/cipere est q̃ncũq; accipere ante z post.ſ.q.ſ.eos. q: in male ficijs factis nocet eius ratihabitio retrotrahit:z mandato cõparat.eẽ de reg.i. li.vj. hec habenẽ in direc tio iuris. lib.iij. Nota etiã ſ Fran. de zab. sup de. post paulũ. q̃ si impetrans benef ũ petit sibi illud concedi: q̃uis videak q̃ nõ debeat adm ti:sed reiici tanq̃ ambitiosus : tñ in iu/dicio eccie nõ censeẽ ambitiosꝰ q: ius suũ ꝓsequit:sicut noiatus in scrutinio q̃ petit.eẽ de elec.c.publicato.z electꝰ qui petit confirmari.de elec.c.dudũ. z cõsecratus in epm q̃ petit palliũ.di.c.pisca. Sed in judicio dei qui videt cor: ex quo pcta cedũt.vt ꝺ: Mat.xv.in fm intentionez et dispositionẽ ei⁹. Jtem emere vel vendere officia ecclesiastica simonia est.ſ.q.ſ.si q̃s eps. vbi cõciliũ Chalcedoñ.ius/dicat simoniacos esse etiã procuratores rerũ ecclesiasticarũ z defensores regẽs subiectos si p pecuniã o:dinank seu in/stituunt:z mediatores simonie. Et sicut dicit Ub.ba.ſ.q.iij. saluato:. Noie,procuratoris intelligit rerũ ecclesiasticarum ministrato:vt p:epositus siue iconom⁹ qui scz est ille q̃ p:eest rebus canonicoꝝ:vicedomin⁹ qui p:eest rebus epi Noie defensoris intelligit aduocatus siue findicus.i. qui p:eest causis ecclesie siue aduocatus vniuersitatis z castal/dus siue maio:ꝺ̃s qui scz habet curã rerũ exterioꝝ epi z ſ ler epi.sicut in ecclesia bonoñ. Jn subiecto regule intel ligitur archip:esbyter archidiacon⁹. canonicus. monach⁹. z quilibet ecclesiastico mãcipatus officio. Et in his oibus dixerũt quidã. vt Hug.z Bar. dix. semp cõmitti simoniã si emant:z hoc q: p:ohibitũ. alij vt dicit Ray. inhrẽtes con/suetudini dicũt p:obabilius q̃ tunc est simonia in empta administratione q̃n habz annexũ aliq̃d spũalitatis: aliter nõ: Idem Ul.z addit q̃ aduocatus castaldus z inde/po test esse laicus:z tũc nihil spũalitatis hz. Guil.aũt dicit q̃ semp est illicitum talia emere vel vendere:q: phibitum. Et nota q̃ ille qui recipit bñficiũ ecclesiasticũ simoniace tene/tur fm Tho.z Ray.renũciare beneficio.z si simonia cõmis/sa est p ipm vel aliũ eo sciente z nõ cõradicente tenẽ restituere oẽs fructus pceptos:z qui pcipi potuissent.ſ.q. vj.si res aliena.eẽ de resti.spo.c.grauis. Ꝺ̃aliter em possi/dens sine titulo tenẽ ad oia dãna z lucra pcepta z perci/pienda.ff.de rebus vendi.l.si nauis. Et intellige fructus q̃ supsunt deductis tñ expensis que fiunt querendoꝝ cõser/uandoꝝ q̃ fructuũ gra qui deducunt tam a bona fidei q̃ malefidei possesso:e:z etiã deductis fructib⁹ seu expensis. in seruitiũ vel vtilitatẽ ecclesie factis:z idem videndus est de illo qui etsi p:ius nesciuit: tñ postq̃ sciuit nõ statim re/nũciauit.ar.eẽ eo.de simoniace. ꝺ̃ tamẽ est bonefidei pos/sesso: nõ tenẽ de illis fructib⁹ quos interim cõsumit: ſz cũ scit tenẽ tm̃ de extantib⁹ C. de rei ven.l.certum. z vt dicit Anto. de but. eo. titu. de regularibus. Si tales sunt epi ce/dere vel renũciare nõ possunt sine licentia pape. Alij infe/riores cedere nõ possunt sine licentia suoꝝ p:elatoꝝ. eẽ de renũ. admonet. Si tñ nõ possunt licẽtiã habere debẽt aio vel oĩno renũciare:q: nõ possunt penitere nisi malũ abla/tum restituant z semp sunt in mora sicut fures. tñij.q.vj.si res. Dicũt doc.q̃ immo in hoc casu recurrit ad superiores. interim tñ abstineãt de bonis ecclesie fm Inno.z Host.di cũt etiã doc.q̃ inferiores p:elati z etepti renũcient in ma/nibus pape tm̃. Sed differũt ab epis in hoc q: epi non re

Dare pecuniaz,p electiõe p:atoris est turpe lucrum.

p:ocurat⁹ tor ecclie si p pecuniã instituitur simonia/cus est.

nũciant in manibus legati:sed sic abbates exẽpti.hec ille Videt etiã q̃ cũ tali dispẽsari possit retinẽre bñficiũ simo/niace z sine resignatione dũmõ sit dispositus ille renũcia/re in casu q̃ nõ obtineat dispẽsationẽ sicut dicũt z de fur/tore:q: z purgari pot etiã furto remanente penes furẽ.ſ.cuz petit z accipit remissionem.ꝺz tñ q̃ citius pot hmõi petere dispẽsationẽ:z interim a fructib⁹ eius abstinere. De renun/ciatione aũt bñficij in extremis cõ fienda est.habes.ẽ.§. xij. De alijs penis hmõi simonie habes.j.§.fi.

Sepultura.

§.xxii. De sepultura cir/

ca quã aliq̃n simonia cõmittit. No.fm Goff. q̃ sepultura sumit multiplr. Qñq; em ꝺ: sepultura officiũ ecclesiasticum q̃ impẽdit sepeliẽdis.z ꝺ q: spũalis est vẽdi nõ pot.vt ꝺ: ſ.q.ſ.dictũ. xiij.q.iij. p:ipiẽdũ. Qñq; sepultura ꝺ: ipsa terra in qua defunct⁹ sepelit. z tũc si est de cimiterio vendi nõ pot:siue sit ibi aliq̃s sepult⁹.siue nõ. Aliq̃n ꝺ: sepultura tũba marmo:ea vel lapidea.z hec vendi pot si sit pura.i. si nullus sit ibi sepult⁹. si aut aliq̃s sit ibi sepult⁹ locꝰ factus est religiosus:nec potest vendi.xiij.q.ij.questa.z.c. postq̃.

Exeq̃e.

Quarto ꝺ: sepultura terra pur ad vsuz sepulture depu tãda.z hec vẽdi pot.xiij.q.ij.aurũ. P:o exequijs igit mo:/tuoꝝ nihil ꝺz exigi:q̃ pie debẽt cõsuetudines obseruari.eẽ eo.ad nostrã. Et si clerici aliq̃d coꝝ p:o sepelire nõ vellent:ni/si fiat cautio eis ab heredib⁹ defuncti de redẽptione eoꝝ q̃ veniũt cũ funere simoniã cõmittũt:z mlto magis q̃n abs q̃ pecunia hoc exigũr nolẽtes aliter sepelire.xiij.q.ij.q̃sta est. Si aũt faciũt pactionẽ de redimẽdo lectũ pannos z hmõi eriã ante po: ationez ad ecclesiã: p hoc tñ nõ est simonia: sed licitũ cũ illa sint rpalia:dũmodo p hoc nõ negeãt sepul/tura vel imiscẽat ius sepulture:z si nõ vellẽt post sepultu/rã heredes facere q̃ debitũ est: clericus pot agere ꝺ eos. eẽ.e.c.ad aplicã. Jtẽ circa pcessiones quas faciũt aliq̃ col/legiate ecclie in obsequijs mortuoꝝ data vel,pmissa pecu/nia vel alia res rpalis:als non facturi. Nota fm Ray.q̃ si tenenẽ clerici ad hmõi pcessiones ex officio sic exigere alis quid simonia est.ſ.q.iij.vẽderes. Si nõ tenenẽ nõ est simo/nia exigere:dũ tñ nõ inrẽdant hoc petere vel recipe tanq̃ p:eciũ officij:sed vt stipendiuz sumpt⁹: als simonia esset si p:o spũali rpale acciperẽ. Item cũ est statutũ in aliqua ec clesia q̃,pcessio fiat,p pecunia. dicit Ray.q̃ si statutũ factũ sit p ꝺba affirmatiua:puta q̃cũq; reliquerit collegio decez habz,pcessionẽ z als ad eam nõ tenebak.rꝺ est simonia: ſz si statutũ est factũ p ꝺba negatiua: puta q̃ nulli fiat,pces/sio:nisi qui reliquerit tantuz. simonia est: q: tollit officium pietatis.ſ.q̃ pcessio non fiat gratis vel p:o mino:i p:recio. ar.eẽ de iureiur. Quanto psonã conco:. Tho.ij.ij. Jtez cũ apud aliquã ecclesiam sint diuersa cimiteria z taxatur p:o quarta pecunia quis ponak in tali cimiterio. dicit Host.q̃ est simonia.z eodez modo si crux spẽcialis po:natur ad fu/nus.eẽ eo.c.audiuimus.

Cimiteria.

§.xxiii. Vasa etiaz sacra

vt calices z vestes sacre:vt paramenta:palle z hmõi.ante cõsecrationẽ q̃ dẽ simplr vẽdi pñt vt alie res:ſz post ꝺsecra/tionẽ q: spũalib⁹ annexa sunt rõne ꝺsecrationis vẽdi nõ pñt ſz rõne materie referẽdo intẽtionez ad rpale nõ ad spũale vẽdi pñt ecclesijs z in eadẽ forma:ſz laico siue puato vẽdi nõ pot calix:nisi cõflat⁹ vel ꝺfract⁹ p:emissa pus ꝺcone.r. ſ.q.ij.§. hoc ius. hec Ul. Sed z Pe.de pa.in.iiij.dicit q̃ vasa sacra laicis vendi nõ debẽt nisi ꝺstarat:q̃b⁹ tñ pñt obligari. Et subdit. Jdẽ est de reliquijs q̃ gra auri z argẽti vẽdi pñt z obligari nõ aliter:quia nemo martyres distrahat.nemo mercet.C.de sacrosan.eccle.l.nemo. z ibi Bal.

§.xxiiii. Jus etiã patro

Jus patronat⁹.

nat⁹ q: annexũ est spũali:nõ emi vel vẽdi nõ pot:als cõmit/titur simonia fm Tho.z alios. Est aũt ius patronat⁹ fm Host.ptãs pñtandi instituendũ ad bñficiũ ecclesiasticũ sim/

Jdem.j. iij. pte.ti tu.xij.c. xij.

pler z vacans. Et puenit hoc ius patronatus fm Goff.z Host.z Jo⁹. ex fundatione.ſ.eccie dotatiõe: soli collatiõe vt.xvj.q.vij. filijs.z.c.q̃ cũq;.z.xviij.q.ij. abbarem. vñ ꝺ: Patronũ faciũt dos edificatio fundus. Et ꝺ: hic ius pro/natus q̃nq; aduocatio: q̃nq; viccdñat⁹: q̃nq; custodia vel guardia:q̃nq; ius frequẽtatiõis vel,pcessiõis. hec oia z si/milia,p eodẽ supponũt. eẽ de sta.mo. in singulis.§. vlr. Exẽ/pla habes q̃ dicak hijs noibus in iure. Et pronatus ꝺ: com petit patrono q̃druplex ius. Primũ est q̃ ipse põt põnere instituẽdũ ad pbẽdas siue ecclias nõ collegiatas. eẽ eo.fe/re p totũ. In collegiatis ꝺ: nõ electioni faciẽde: ſz iã facte postulak assensus patroni. eẽ eo.nobis. Scõm est q̃ quasi p:incipalis p:im⁹ in,pcessione,pcedit.xvj.q.vij.pie mẽtis. Tertiũ est q̃ defensor: p:ecipuus ecclie est: z ideo tenẽ eã defendere ab oib⁹ opp:esso:ib⁹.xvj.q.vij.filijs. Quartũ est q̃ si vergat ad inopiã alendus est de bonis eccie: vt in.d. c.filijs. Et pot patronus laicus de cõsensu epi in ipsa fun/datione certũ censum tenere. eẽ eo.p:eterea. Sed nil vltra ꝺz exigere nec ecclesiam grauare in aliquo. eẽ de sta.mo.in singulis. Sed q̃ patronat⁹ est locus religiosus: vt si aliq̃ mo achi in p:op:io loco z,pp:ijs expensis ecclesiã edifica uerũt:habent in ea oia rpalia sicut epi oia spũalia. xvj.q. ij.sane. eẽ de capel.mo.c.j. z habent nihilominꝰ via p:esen/tandi. eẽ de sup.ne.p:ela.sicut. Dare igit pecuniã vel accis pere p:o tali p:esentatione q̃ cõpetit patronis simonia est Sibi vendere tale ius.ſ.patronatus p se:vel etiã vendere villã seu cas.e vbi est ecclia cui⁹ ꝺs est patron⁹. z rõne illi⁹ patronatus aliq̃d plus petere simonia est. Sed vendere simplr villã talẽ cũ oi iurisꝺitione quã ibi ꝺz: q̃uis ius pa/tronatus p ipsũ modũ venditiõis deueniat ad emptoꝛem nõ est simonia. Vñ z ab:aã qui emit agrũ vbi erat spẽlũca dupler. Ben.xxiij.in quo loco dicunt fuisse sepulti pmi pa/rentes. z p ꝺs locus erat religiosus effect⁹. xiij.q.ij. ebꝛõ. nõ arguit de simonia:q: respectu habuit ad agrum nõ ad sepulcrũ:sed ephon rep:ehendit de hoc.xiij.q.ij.c.postq̃. Qui a intẽtione habuit ad ꝺ, lerũ:vt ex eo aliquid plus peteret. Et q̃uis ephon gratis ei sepulturã offerret:per/pendit tñ ab:aã q̃ gratis recipere fine eius offensa nõ po/terat:z,pterea pecuniã dedit in hoc redimens vexationẽ suã: vt dicit Tho. Item ius patronat⁹ p se in feudũ dari nõ pot.fm Host.sed cũ vniuersitate pura alicuius loci vel iu/riũ alicuius dari potest. eẽ eo.cum seculũ. Jtez nec simplr nec cũ vniuersitate pot pi,noti obligari fm Inn. De alijs quę ꝑtinent ad ius patronatus. vide.j.iij.parte.

Ti.xij. c.xij.

§.xxv. Pena aũt contra

Nota pena ꝺ fi/monia/cos.

simoniacos in iudicio ecclastico z fm iura est ꝑncipaliter triplex. Prima est suspensio ab executione ordinis q̃ qua quo q̃s incurrat z q̃n. vide.j.in.iij.pre.ti.e.z hoc i co:pe ius ris. Scda pena est:q: debet puniri si de crimine cõstiterit in iudicio pena depositionis z infamie.xv.q.iij. sane. z eẽ de accu.inquisitionis. Tertia pena est excõicationis. z hec inducta est p eũuagantes quoad quasdã simonias. De pe/cunia aũt simoniace recepta quid agendũ sit. vide.ẽ.in.c. ſ.§.viij. De fructibus aũt beneficij simoniace receptoꝛũ quid agendũ habes.ẽ.eo.c.§.xxvj. Et nota vt ꝺ: in direc/torio iuris.lib.iij.ti.xvj. q̃ si q̃s ordinatus fuit ad aliquez ordinẽ ab epo de quo audiuit pauis ex relatione aliquoꝝ q̃ cõmisit vitiũ simonie:z ideo nolebat ab eodem epo ad superiores ordines ꝓmoueri:potest quidẽ in suscepto or/dine secure ministrare. Sed cõtra cõsciẽtiã ad superiores ab eodẽ epo nõ ꝓmouebit. nisi deponat cõscientiam erro/neam:q: grauiter peccaret.ſz in hoc incidẽ ter conscien/tia nimis scrupulosa. eẽ eo.per tuas.ij. vbi dicit glo. Ber. q̃ nõ constabat illum epm esse simoniacũ. z ideo papa di/cit q̃ secure ministret in ordine suscepto. qõ enim audiuit ab alijs credere non debuit. Unde z Host.super.d.c elicit quinq; notabilia. Primũ est q̃ ex variijs dictis in alterius ꝓiudicio nõ est cõscientia formanda. Secundũ est q̃ si

Adde eẽ de simo. c. ſz heli. z.c.tãta. lxxir.dist. no.doc.i l.j.C. ad l.iul. ma iest.

De cõ. scientia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

formata sit taliter: ad ꝓfiliū p̄elati deponēda est. Tertiū q̄ si deponi nō pōt oibus modis sequenda est. Quartus est q̄ frus animi de scrupulosa ꝓscientia pōt facere bonā et in melio⁹ informare: et debilitas animi est etiā nimia simplicitas ecōuerso. Quintū est q̄ in indifferentib⁹ pōt vnusquisq; p̄our sibi placet cōscientiā informare.

¶ De vsura per modū p̄dicationis. Cap. vj.

Ē vsura inquit Psal.

pſ. liiij. Nō defecit de plateis eius vsura et dolus. Ad qd̄ videt verificari et de ciuitate terrestri et de ciuitate spūali eccl̄ie. Vix em̄ est aliq̄ ciuitas in orbe in q̄ nō fit vsura et dolus: et sic a synagoga iudeoꝝ trāsiuit vsura ad eccl̄iaz xp̄ianoz. dico q̄d numerū seu baptisma receptum nō aūt q̄d meritū et opus fidei viuū. Quis em̄ verꝰ fidelis summopere se cauet ab vsurarū vorag̃ine q̄ subas exhaurit et aias deuorat. ꝓpter qd̄ ipa mater eccl̄ia ex gēlitate cōgregata. et iō in chananea figurata ꝓpter magnitudinē fidei merito clamat. Miserere mei fili dauid. ſfilia mea male a demonio verax. ſfilia eccl̄ie est q̄libz ꝑsona siue aīa xp̄iana quā ipsa generat p aquā baptismi. sed ista fil. ꝑ ratur vt in pl. rib⁹ a demonio qd̄ dr̄ māmona qd̄ interp̄etatur diuitie quarū illicite acq̄sitioni sup oēs attēdit vsurari⁹ et iō male verax. Et q̄ male verex ostēdit ps. in p̄dicto ve. . erax em̄ male et valde male tripliciter.

mat. xv. mar. vij.

¶ P̄imo ꝓpter continuationem periculosissimaz quotatur. ibi. Non defecit.

¶ Secūdo ꝓpter extensionem copiosissimā que signatur ibi. de plateis eius.

¶ Tertio ꝓter palliationem seu excusationem fraudulentam. ibi. vsura et dolus.

§. 1. Et ab illo vltimo icho

ando dico q̄ in vsurario est palliatio et excusatio sui vitij multū fraudulētissima et hinc sequit magna et mala veratio demonis in eo. Quid . peius et dānabili⁹ pōt e . in hoie q̄ excusare flagitiū suū. Ad qd̄ oñdēdū p̄mi pareres post excusationez sui pcī imediate de paradiso fuerūt expulsi. Sz p̄ceideam⁹ primo q̄d sit vsura. et . inde quō sit falsa et fraudulēta excusatio ei⁹.

Vsura quid est.

Vsura fm Goff. est q̄cūq; sorti accedit p̄cedēte intētiōe vel pacto. Vel fm alios et dari⁹. Vsura est lucrū ex mutuo ꝓcipalr intentū: vt si mutuo tibi centū florenos hac p̄cipaliter intētiōe vt aliq̄d plus vltra centū recipiā: vl̄ si mutuo tibi certas mēsuras . me ti vini et olei et hmōi q̄ vsu ꝓsumunt et plus ex hoc ex ꝓro q̄ ipm capitale invalore vsurā cōmitt . r d:. xiiij. q. iij. vsura est. Diffinitionē p̄dictā habes dec. rata in. c. seq. §. ij. Et primā q̄dē fraudē et dolū cōmittit vsurari⁹ q̄n ex mutuata pecunia nō querit plus in pecunia numerata suo capitali: sz in aliquo alio: vt frumēto vino. fructu. dom⁹ vel agri. seruitio aliq̄ seu opis q̄ vtiq; vsura est. Vñ Amb. Esca vsura est: et vestis vsura est: et sic accedit vsura est: et q̄ velis ei nomē imponas vsura est. xiiij. q. iij. plerisq;.

Adde Jta doc. legist. in rub. ff. d̄ vsu. bal. alex. i. l. j. C. d̄ vsu.

Mō intelligit in mutuo cū sz plus recipit vel sperat q̄ q̄d mutuatū est in valore. et ponit ibi Amb. plura exempla oñdens ibi fraudem cōmitti. et sic vsura et dolus. i. fraus simul sunt. Et cum vsura ꝓhib . in mutuo ne deteganꝫ ipsi vsurarij de sua p̄auitate vtunt fraude multiplici eā excusantes ꝓcibus empriōis: vēditiōis: pigno⁹ratiōis: depositiōis: sz in his oēs reperit vsura ex fraude: q: et mutuū implicite: vt declarabitur. in §. v. et sic cū vsura nō deficit dolus. sz q̄d peius est vo

argumē tū vsura rio⁹um. Deut. xv

lūt vsurarij excusare facinus suū et defendere tali ra . ne. Oēs p̄cm . ꝓ aliquā legē: sz vsura nō est ꝓ aliquā . legē: nec diuinalē. nec internalē. siue naturalē. nec ḡnalē. q̄n immo oēs iste eā ꝓmittūt: et sic apparet nō esse p̄cm̄. Nam in lege diuinali q̄ habet in sacra pagina dicit dns. ſfenerabis gentib⁹ multis. fen⁹ aūt vocat vsura. Jtē Deut. iij. dicit idē dns: Nō fenerabis fratri tuo sz alieno. ex q̄ aucte videt q̄ etsi nō fratrib⁹ saltē alicui genis erneis possit fenerari et infidelib⁹. Quātū ad legē naturalē hz regulā fundatam in rōne naturali q̄ nullus dz cū dāno alteri⁹ vel ia cura locupletari. in. vj. de reg. iu. cū ergo . vsurarius ser

Adde et ff. d̄ reg. iur. l. nemo.

uiā p̄mo in mutuando: nonne et rō dictat: vt ipe debeat seruire mihi: etsi cū mea pecunia. Pe. negociādo lucratur ipse ad rōnem. xv. vel. xx. p centenario. nōne et rō dictat. vt sim particeps lucri eius et mihi salrē. x. vel. viij. cōcedat. Nā alꝰ locupletabit ipe et . eo dāno: q: cū ipa pecunia potuissem et ego lucrari. Leges q̄ ciuiles que humane dicuntur: q: ab hoib⁹ inuēte iuste sunt. iuxta illud ꝓuer. viij. Per me. l. sapientiā reges regnāt et legū conditores iusta decernūt. Ihe aūt leges cōcedūt aliquas vsuras p̄cipue: vt. C. de vsuris. eos. Et sic ex oīi lege videt vsura cōcessa vñ nec pctm̄. Sed r veritas est fm determinationē doct. q̄ vsura, ppie sum . a: vt diffinitū est semp est pctm̄ et mortale et valde grav . vñ et Amb. dicit. Si q̄s vsuram accipit rapinā facit vita . viuit: scz gratia. in lib. de bono mortis et trāsumptiue. xiiij. q. iij. si q̄s vsurā. Et hoc q: ipsa vsura est omni lege ꝓhibita scz naturali diuinali. et humanali. Et ad rōnes inductas ꝓ vsurario hoc declarando ad finem bea. Tho. ij. ij. q. lxxviij. Ꝓo cui⁹ declaratione sciēdū fm eūdez q̄d res q̄ in vsu nostrū veniūt. quedā sunt quarum vsus est ipārū cōsumptio: vt frumen . vinū et oleū et hmōi: quibus hō nō vtitur nisi comedendo vel bibendo: et sic er toto cōsumendo. Alie res sunt quarū vsus: etsi nō sit ipsarū ꝓsumptio in se: est tn̄ earū distractio: vt pecunia numerata q̄ principaliter est inuenta ad cōmutationes faciēdas: vt dicit pbs in p̄imo politice: et sic vtendo distrahitur ꝑ in cōmutationes expendit. Sunt et alie res quarū vsus nō est ipsarū cōsumptio vel distractio: sicut dom⁹. ager. instrumentū. vasa aurea et argentea. et hmōi. Vsus em̄ dom⁹ est inhabitatio nō cōsumptio. sic cultus agri est cultiuatio ad fructificādū nō dissipatio: et sic de aliis hmōi. . er isto tertio genere rerū vsus ipsius rei seorsum pōt computari ab ipsa re et vnū cōcedi sine altero. Potest em̄ alicui tradi domin⁹ domus vel agri vel serui vel iumenti retento sibi vsu vel fructu . ipsius ad vitam: vel ad aliq̄d tp̄s: vt sit alis quādo in donationib⁹. et ecōuerso pōt cōcedi vsus talium rerū retento sibi dñio: vt sit in locatione agri vinee. et conductione domus et hmōi. Et ideo in hmōi licite recipit certum p̄ciū seu lucrū p̄ vsu dato ipsius rei retento sibi dominio. et inde ad certū tp̄s reh̄abita ex integro ipsa re. Sz in rebus p̄imi et secūdi generis quarū scz vsus est ipsarum cōsumptio vel distractio nō potest cōputari seorsum vsus talium rerū ab ipsis rebus: q: inseparabilis est: et cuicūq; cōceditur vsus taliū rerū ex hoc ipso cōcedit et res: et ꝓpter hoc in talibus p mutuū transferr dominiū. Sicut ergo si quis seorsum vellet vendere vinū et seorsum vsum vini. vēderet eādē rem bis: vñ et vēderet id qd̄ nō est ꝓpter qd̄ manifeste cōtra equalitatē iustitie est. simili rōne qui mutuat triticū. vinū. et oleū et hmōi. vel pecuniā numeratā: et vltra suū capitale mutuatū aliq̄d exigit: vel p̄cipaliter intēdit habere qd̄ p̄cio pōt estimari; cōtra equalitatem iusticie agit: q: perit sibi duas recōpensationes fieri. vnā scz restitutionem equalē rei mutuate: aliam ro vt p̄ciū vsus qd̄ dicit vsura: et sic pctm̄ est vtpote cōtra rōnē seu legē naturalem cōtra iusticiā. Quantū ad scdam rōnez clarū est q̄ illud quod gratis natura dat ꝓpriū alicui: nō debet sibi illud ab altero vendi: sed natura dat ei cui mutuatur pecunia aliquā industriā vt ꝓpriā. Et hanc industriā et actus ꝓprios ipsius recipientis mutuū sibi vendit dum vltra capitale mutuatū plus exigit ipse mutuans quod est iniustum et cōtra naturam appropriationis que dedit viro industriam

dustriā q̄ ꝓpria industria sibi ꝓpria. ꝓpter. Pecunia em̄ inquātū p̄cūa venalis nullū cōfert lucrū nisi p̄ industriam vtentis: vēdere . vtilitatē. pueniēte ex pecunia p̄ mercatis

vsurarij videntur tempus vendere

nam industriā ei cui mutuata est nihil aliud est q̄ vēdere sibi industriā et act⁹ suos qd̄ est ꝺ natura fiue legē naturalem. et b est rō Scoti sup. iiij. sen. di. lxxviij. Videt etiā tp̄s illi vēdere cui mutuauit illud. l. quo pecuniā suā detinet: qd̄ est etiā ꝺ naturā cū nō magis ibi fit app̄opriatū illud tp̄s q̄ illi q̄ recipit mutuū. Et hec est rō Hyp. di. lxxviij. et ciciēs. Quātū ad tertiā rōnē. l. fructificatiōis patet q̄ p vsurā fit vt res mutuata q̄ ex se nō generat fructū pariat lucrū qd̄ est extra naturā. Nō em̄ aliud videt esse lucrum q̄ fructꝰ ipsi⁹ rei seu p fructū ipsi⁹ aliq̄d acq̄sitū. Naturale est em̄ q̄ res q̄ generat fructū semp . escat in valore cum ipso fructu: atq; maio: est cū est sub fr . ctu q̄ cum ꝑmanet sine fructu. Cū igit̄ vsura res habētes . eterminatū valorē a natura vel arte q̄ in eo excrescere possunt: t p ꝓns fructificare nō possunt faciat excrescere in valore: sequit q̄ faciat rē nō generātē fructū parere lucrū. Vñ fm p̄bm

Vsura vñ dicit.

. Poli. vsura dr̄ a l: atos qd̄ est part⁹ quia contra naturaz rei mutuabilis vult vsurari⁹ q̄ p . unia pariat. qd̄ miraculosum videtur: sed diabolicū est. Et hāc rōnē tāgere videt Amb. di. Interdū enī vsure arte nequissima ex ipsa auro aurū nascit. di. xlvij. sicut. Ad rōnē aūt vsurarij r̄ndetur. Nā cū dicit q̄ sicut rō dictat q̄ ipe debeat ꝓmū subleuare et subuenire ei cui mutuū vel alios modos cū potest. ita etiā dictat ratio naturalis q̄ ipse cui mutuauit debeat ei adiuuare et esse grat⁹ ex seruitio impēso dādo ei aliq̄d de suo lucro. R̄n. q̄ ꝓmū dictat rō. l. q̄ mutuer ꝓmo indigēti si pōt: sed gratis sine spe lucri. Scōm etiā dictat rō. l. q̄ sit gratus recipies mutuū erga mutuantē: puta in recognoscēdo būficiū. et cū pōt eū adiuuare q̄n indigeret vice uersa remutuādo sibi vel p alia obsequia: sed gratis non ex pactiōe. Nā etsi ei teneat ad antidota naturalr. i. recōpēsandū beneficiū: hoc est ex debito honestatis nō necessitatis. l. q̄ posset cogi in iudicio. Et ideo fm Tho. et alios si q̄s mutuaret alicui cuz ꝺ pacto q̄ ei teneret remutuare vsurā cōmitteret: q: vltra capitale suum aliquid exigit qd̄ potest p̄cio estimari illa. l. obligatio qua. l. potest eū cōuenire in iudicio. Ad aliā rōnē cū. l. dicit q̄ q̄ recipit mutuum ab eo locupletat cū dāno suo et de sua pecunia. R̄n. q̄ locupletat seu locurat ille p̄ncipaliꝫ p industriā suā: q: pecunia ex se nihil lucrat: vt patet tenēdo in ca . sa. pecunia et tam illa nō est mutuatis sz ei⁹ q̄ accepit mutuū: q: i eū trāslatū est dñium. et si perit vel pdit in negociando vel aliud agēdo perit periculo suo nō mutuātis. Dānū aūt nō sustineret nisi q: cessat ex hoc sibi lucrū: sed idē dānuz habuisset si pecuniā in arca seruasset: q: ibi non fructificat. Et si cum ea negociat⁹ fuisset potuisset amittere sicut et lucrari. sustabat em̄ tūc periculo vbi in mutuo nō substat. verū si ex carentia pecunie mutuate passus fuisset dānū: puta cum opus fuisset eū accipe ad vsurā vel vendere res suas minusto p̄cio vel aliquo simili: tūc mutuās deberet ei satisfacere de dāno ei secuto ꝓpter mutuū etiā si non fecisset pactū de hoc fm conscientiā: nō aūt de industria sua lucrum

Vsura est cōtra legē diuinam.

facti⁹ reneꝫ cōicare cessante dāno. Scōo vsura est cōtra legē diuinalē. et hoc patet triplici scriptura q̄ cōplectitur legē diuinalē. l. moysaicā: ꝓphetica: et euāgelicā. In euāgelio dicit veritas ipsa q̄ metiri nō potest. Date mutuum . ihil inde sperātes. Lu. vj. nihil sz q̄d pcio possit estimari vltra suā sortē. nā benivolentiā et amicitiā licet sperare que nō cadūt sub p̄cio. Mō verbū est p̄cepto: iū quantū. l. ad hoc q̄ nō sperꝫ seu expectꝫ lucrū ꝓpter mutuum: q: ibi esset vsura vnde et mortale. Mō aperte declarat Aug. super ps. dicēs. Si fenereueris. i. si mutuū dederis pecuniā tuā a quo plus q̄ dediſti expectes accipere: nō solum pecuniā: sed quicquid aliud fiue triticum fiue vinū et hmōi usinodi. fenerato: es. i. vsurarius. et in hoc non laudandus sed imp̄obandus. xiiij. q. iij. si fenereueris. Jn ꝓphe

tis quoq; p̄ohibet ipsa vsura. Vñ et ps. describēs condiciones n . cessarias ad requiescendū in monte dei. l. supne patrie hanc vnā ponit inter ceteras. Qui pecuniā suā nō dedit ad vsurā. Qui ergo dat ad vsurā nunq̄ ascēdet ad montez diuine glorie nisi penituerit plene. Et Neemie. v. Increpauī inquit optimates et magistratꝰ et dixi eis. vsuras ne exigat⁹ et. Et Ezech. xviij. inter scelera digna morte erema ponit vsurā dicēs. Qui ad vsurā non cōmodauerit: idest amplius quicq̄ nō accepit. Ubi dicit Hiero. Putāt quidā tm̄ vsuras esse in pecunia qd̄ puidēs scriptura diuine oīs rei aufert supabūdātiā: vt plus nō recipias q̄ dediſti. xiiij. q. iij. putāt. Et Prouerb. xxviij. Qui congregat diuitias de vsuris et fenore liberari et . In lege moysaica quātū ad partē moralē q̄ ad hec obligat. videt Leui. xxv. Ne accipias a fratre tuo vsurā nec plus q̄ dediſti. Nomine fratris intelligit q̄liber ꝓximus et rōne originis q̄ vna est. l. a deo et ratione finis q̄ vnus est. l. deus. Ad rationē aūt vsurarij r̄ndet. cū sz dicebat q̄ in lege ꝓmittebat vsura. q: illa fuit cōparatiua ꝓmissio qua ꝓmittit minus mala nē sequat maius. ꝓmittit aūt nō q̄ cōcedat vt licitū. sz q: . punit pena tpali. sed bene punit pena eterna. Permissuz ergo fuit iudeis vt auaris vsurā exercere erga alienigenas ne crudeles existēres a fratrib⁹ exigerēt eos consumēdo. Aliā rōnē habes. ſ. in. §. iij. c. se. Ad illā alā auctoritatē inducta. Feneraberis gētib⁹ multis etc. R̄n. fm. Tho. ubi. §. q̄ ibi large sumit fenus ꝓ mutuo tm̄ nō ꝓ mutuo ad vsurā. Et vult dicere deus q̄ si ꝓpls seruaret legē erit ira abūdās q̄ porerūt alijs mutuare et nō indigebūt mutuū accipere. Tertio vsura est extra legē humanalē. Sup oēs humanas leges est ius canonicū qd̄ refultat ex decretis et decretalib⁹ et sanctoꝝ auctoritatib⁹ doc. Ex cap. nāq; xiiij. cōcilij Carthag. qd̄ incipit. Sed itionarios. ꝓhibent vsurarij ad clericatū ꝓmoueri. di. xlvi. Nullus autez ꝓ hijs betur a ꝓmotione nisi ꝓ mortali vel ꝓ irregularitate. vt xiiij. q. iij. et q. iiij. in plurib⁹. et ex de vsuris per totū. ꝓcip . e. c. q: in omnibus. h . ꝓ . . deꝫ vbi exercitanꝫ publici vsurarij quoad sacramēta ꝓcipiēda et quoad oblationes altaris et quoad sepultura ecclesiastica: his omnib⁹ ꝓmutatur nisi restituant. in. vj. lib. de vsuris. vsurarū. Ꝓmittantur cōfectione testamēto⁹ et aliis multipliciter nisi faciāt cautionem. De hijs omnibus plene habes. ſ. in diuersis. §. vide ibi. Et de exercitatione quā incurrūt sepelientes eos sz publice vsurarios nisi fece. int cautionem. habes. ſ. in. iiij. pte. Augu. etiā di. An crudelio: est q̄ subtrahit aliquid vel erīpit diuiti q̄ qui trucidat in opem fenore. xiiij. q. iij. quid dicam. Et Amb. . fine ferro dimicat q̄ vsuras flagitat. xiiij. q. iij. c. ab illo. Et Leo papa. Sicut nō suo nomine ita nec alieno licet fenus exercere. ſfenus hoc solum . ercere debemus. vt qd̄ hic miserico: diter tribuimus. a dño qui multipliciter et imperpetuū mēsurā tribuit recipe vsuleam⁹. di. xlvj. sicut. Et de hac vsura spirituali et licita dicit Salomon. ſfenerat dño: qui miserꝫ ꝓximo. q: cētum p vno accipietis: idest spūalia q̄ excedūt in cēruplo vnuz. et vitā eternā possidebitis. in euangelio Matth. xix. Ad rōnem vsurarij r̄ndet q̄ leges ciuiles dant ꝓpter qui sunt ꝓ maioi pre malivel impfecti. et intendūt pacificū ꝓ uictu ciuiū adinuicē. Vñ solū ꝓhibēt exp̄ssevitar. . sunt magis prurbatiua ciuilitatis et quietis tpalis puniēdo transgressores et coercēdo ab illis per penas vt adulteria: furta: homicidia: et hmōi. Alia ꝓmittūt nō vt licita cōcedentes: sed nō vt alia vitia p̄dicta puniēntes: et hoc ne peiora cōtingant. Sicut de meretricibus et hmōi fm Tho. ubi. §. Sed lex diuina ꝓhibet omne peccatum ostendens punirī in diuino iudicio. Cum ergo lex diuina et naturalis sit sup̄a oēm legē humanā. vt ptz di. viij. et ix. per totū: et canonica etiā sit p̄iudicās ciuili. vt di. ix. in his que spectāt ad conscientiā. et triplex lex diuina et naturalis et canonica ꝓhibeant vsuram oēm. Omnis lex ciuilis q̄ ꝓmitteret etiam cōcedēdo vsuras annullat quātū ad hoc per legem diui

Vsura ē ꝺ legem humanā

Vsuras rij ad clericatum non ꝑit ꝓmoueri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nam ⁊ canonicā. Etsi leges ille sint iuste quoad ciuilitatē vite pñtis rōne iam dicta: nō tñ iuste sunt quoad ciuili. Item superuā adipiscendā ad qđ ops ab oi vitio esse immunem. Sz ipe impator dicit qđ sacre leges nō dedignant sacros canones imitari in mrimonio ⁊ vsuris. vt i auc. vt cle. apud prop. i. epi. conue. §. penul. col. vj. et. ij. q. iij. c. eu phemium. §. hinc colligitur.

§. II. Quantū ad secundā

partē q̄ est ertētio seu dilatatio copiosa talis vitij. hoc notat ibi. de plateis ei⁹. Platea est locꝰ vbi multi cōueniūt ⁊ loq̄ latē ⁊ parēs: ⁊ lata est via q̄ ducit ad pditionē. s. via cupiditat⁊ ⁊ mltri incedūt p eā dicit saluator: Matth. vij. p. Principaē pvsurariā p̄auitatē parēs est: q: semp a pricolis hec vsura habita est p magno ⁊ enormi scelere. Et ad tollendū oēm excusationē huiꝰ maledicti vitij eccla statuit: vt si q̄s ptinaciter b assereret: ipam sc̄z nō esse pctm ⁊ graue hereticꝰ habeat: ⁊ cōtra ipm vt cōtra alios hereticos p̄cedat. de vsuris. er grauī. i cle. Sūt em̄ i ciuitates plures platee.

Cēsens simoniā non esse peccatū est hereticus.

¶ Est platea nobilium ⁊ campsorum.

¶ Est platea artificum ⁊ mercatorum.

¶ Est platea ludentium et templorum. Et de omnibus his plateis non defecit vsura ⁊ dolus.

In p̄ma vt est flo. ētie platea dñoꝝ ⁊ platea fori nouī sunt nobiles qui nolūt labor are: ⁊ ne pecunia eis deficiat paulatim cōsumēdo tradūt eā mercatorī vel trapezite intēdētes p̄ncipaē aliquid annuatim recipe ad discretionē eorū: saluo tm̄ capitali. Et q̄uis ipi vocent hoc depositū tm̄ clare vsura est. rūj. q. iij. si feneraueris. vt habes. s. Nec vere depositū est nec sapit naturā eius. Ipi etiā ⁊ alij plures quādoq̄ mutuāt pecunias diuersis personis accipientes in pignus domū vel agrū vel vineā sub noīe securitatis: sed fructū seu vsum dicti pignoris interim volūt habere quousq̄ restituat eis pecunia nō cōputādo in sortem ⁊ vsura est. de vsu. c. i. Excusatur tñ in hoc casu a vitio vsure gener qui cum susti...at ...nera matrimonij ⁊ nō habuit dotes recipit a socero vel alijs dotantibꝰ mulierē possessionē aliquā in pignꝰ quousq̄ recipiat dotes. hic licite facit fructꝰ illius pignoris suos nec tenet cōputare in sortē. vt de vsu. c. saluberiter. Campsores cābia faciūt que vocantur cambia ficca vel ad libras grosso: rū vel p venetos. Sz q: ibi est mutuū exp: esse qđ ē materia in ꝺctu vsurario: ⁊ intrtio lucri p̄incipali..er qđ est forma: ideo inde resultat vera vsura etsi dicat cābiū. Nec excusat pe...aulū qđ ibi esse pōt: vt de vsuris. c. nauigāti. Sfaciūt etiā alij securitatē p: o alijs in mutuis cum ce... scriptura ⁊ p: o hoc recipiūt duo p: o cētenario ⁊ hmōi. ⁊ hoc etiā vsura videtur... nō est pbabile periculū. De hoc tñ ⁊ alijs sup: adictꝰ cōtractib⁹ habes plene in. §. plurib⁹. c. sequē. Jn secūda platea. s. vbi morant mercatores: lanifices: retagliatores ⁊ hmōi. multe reperiunt vsure. Nam qui vendit aliq̄d ad aliquem terminū tp̄is: er rōne termini seu dilate solutionis petit plus iusto p: ecio. puta iustū p: eciū sit. r. ⁊ ipe. vēdit. p. ri. vsuram cōmittit: nisi illud intrēderet nō tūc vēdere sed seruare vsq̄ ad tp̄s quo verisīr credebat merces illas valituras quātū vēdit: etiā si nūc nō tātū valeāt. puta tpe estiuo. ēdit bladū ad p: eces seu instantiā alicuius qđ intrēdebat reseruare ad tp̄s hyemale qñ cōiter plus valer: ppter qđ vendit pluri p̄cio q̄ nunc valet. vt de vsur. c. in ciuitate. Similiter si q̄s emit merces vel victualia minus iusto p̄cio. p eo q̄ anticipat tp̄s in soluēdo p: eciū anteq̄ recipiat merces vel victualia p aliquos mēses. ...utabat p: ecium. peteris ⁊ recipit bladū tpe estatis ⁊ hoc nisi substaret periculū: vt q: bladum vel aliud pōt pbabiliter plus vel minus valere dicto p: ecio qđ soluit: vt in. d. c. in ciuitate. Sed q̄ emūt possessiones vel domos multo minus p̄cio q̄ valeāt cū pacto q̄ infra certū tp̄s ille vēdito: possit reemere: vsura reputat seu fraus vsure palliate sub titulo emptionis. Qui etiā faciūt societatē cum alijs siue mercato: ibꝰ siue artificibꝰ siue agricolis circa mercātias vel artificia vel pecora ⁊ alia aialia volētes saluō esse capitale quoad pecuniā seu capita quoad aialia vsura est ⁊ nō ꝺa societas. rūj. q. iij. plerīq̄. cū glo. Sed ⁊ diuersis modis cōmittit fraus ⁊ dolus in hmōi ⁊ iniusticia de qb⁹ diffuse habes. j. in in plurib⁹. §. se. Jn plateis rertijs q̄ sunt cōiter ante ecclias ibi oēs cōueniūt: ⁊ diuites ⁊ paupes: ⁊ viri ⁊ mulieres: lusores ꝺigi artifices ciues ⁊ alij. Et ad oēs q̄si ertēdit vitiū vsu. evel p exercitiū ei⁹ vel p p̄cipationē. Nā mulieres de qb⁹ min⁹ videt si sunt vidue ne cōsumant dotes earū vel deponūt eas mercatorib⁹ ad discretionē ⁊ vsura est fm p̄dicta: vel recipiūt ab heredibus cōiugis sui defuncti possessionē vsufructuādā q̄uscz redantur ei dotes ⁊ vsura est: fm Host. ⁊ Jnno. ⁊ alios. Si sunt nupte viri q̄ sunt obligati ad restitutionē vsurarum ad quātū ē valor: oz substātie i vsura p̄cipāt victū ⁊ vestitū de his p̄cip̄ ꝺo. Si sunt puelle nuptui tradēde ⁊ dotes recipiūt de v...ris: viri eas nō p̄t recipe tales dotes: et si receperit tenent ad restitu..ionē illis qb⁹ socer erat obligat⁹ ex q̄ oīa illi⁹ erāt obnoxia restitutioni. ⁊ ipa mulier soluto matrimonio tenet ad restitutionē si nō restituit vir fm doct. Ray. ⁊ alios. de his oib⁹ plene vide. j. in. §. pluribꝰ. c. se.. Pupilli q̄ quoz tutores... paratores eo pecuniās posuerūt ad discretionē vbi vsura est: fm p̄dicta tenent ad restitutionē q̄uis nō fecerint ipi tales ꝺctus tm̄ q: lucrū tale ipi p̄ceperūt. Etsi non disponūt se ad restitutionē cū habēt administrationē suoꝝ bonoz iam fm in statu dānationis: sed ⁊ ipi tutores ⁊ curatores mortaliter peccāt faciēdo tales ꝺctus: ⁊ tenent ad restitutionē q̄uis ptialiter nō sint inde cōsecuti i casu quo ipi pupilli nō valent vel nō possent satisfacere: vt no. Archi. di. xlvj. sicut nō suo. Jdē de quolibet factore vel p: ocuratore qui exercet negocia alioꝝ faciēte hmōi ꝺctus. Qui etiā mutuāt pauperibꝰ hac intētione vel pacto vt seruiāt eis in opis agri vel ...ee ⁊ hmōi: vel in opis boū vel equoz vel alio seruitio corporali: vsurā cōmittit. r. de vsu. c. soluit. Sfilij q̄ ⁊ heredes q̄unc⁊ vsurarioz p̄cipes sunt ⁊ tenent ad restitutionē et si bona illa legata obnoxia sunt restitutioni: vt de vsu. c. michael. Nisi incerta essent ⁊ locis pijs legata. Publici aūt vsurarij cū ꝺscia diocesani ⁊ cautione de talib⁹ debēt disponere: vt de vsur. in. vj. de q̄ vide. j. in. §. Illi etiā q̄ accipiunt mutuū ad vsurā si faciunt sine legitima causa: puta necessitat⁊ vel ...ilitat⁊ rōnabilis: sed ad ludēdū vel p̄digaliter exp̄ēdēdū peccant mortaliter: fm beatū Tho. vbi. s. ⁊ alios doc. Notarij cōficētes instrumēta in fraudē vsurarū scienter ⁊ testes peccāt mortaliter. Jdem est de mediatoribꝰ ⁊ seruientibꝰ eis in talibus. Aduocati parrocinātes eis in hmōi ꝺctibus. Oēs hi digni sunt morte eterna: q: cōsentiūt vsure cooperādo ei. ij. q. j. notū sit. Sfacientes q̄ statuta sup hmōi: ⁊ indicātes fm ea vt capitanei rectores ⁊ hmōi ⁊ p: ebētes cōsilia ad hmōi statuta peccant mortaliter et sunt excōicati. de vsur. c. er grauī. in cle. Dñi etiā tpales qui p̄mittūt vsuras p̄pter vnā ce...az quoram quam recipiūt inde in eadē sunt dānatione. Et confessores qui absoluūt scienter tales non disponētes satisfactionem ⁊ emendam. Ecce quot in numeros illaqueant maledicte vsure. Et sic non deficit de plateis omnibus vsura q: vel p vnū modum vel p aliū inuoluit quasi vniuersos.

Oēs simpliter cōsentientes peccant mortaliter.

§. III. Tertiū quod continetur in verbis.

pš. liiij.

netur in verbis. pš. qđ in p̄mo mēbro habet: est cōtinuatio huius vitij que est periculo fissima: cū dicit. Non defecit ipsa vsura: sed vsq̄ in finem vite cōiter perseuerat. Sz vt dicit Hiero. Si vsq̄ in finem vite in malis perseueram? assidue peccantium non miseretur deus. dist. xciij. c. diaconi. v. Attenditur autē ista continuatio periculosissima.

¶ Quia sine interpolatione.

¶ Quia in finali duratione.

¶ Quia in plurali successione.

Jn alijs peccatis nunq̄ hō aliq̄d eoz ꝺtinuat. Non em̄ gulosus semp actu comedit: nec ꝺtinue luxuriat lasciuus nec iracūdus ꝺtinue irascit: sz interpollāt actus suos. Sz vsura semp rodit ⁊ cōsumit pauperū ossa ⁊ die ⁊ nocte: ⁊ in festis ⁊ in ferijs. ⁊ dormiēdo ⁊ vigilādo operat: ⁊ nūq̄ deficit vsura. Et cū peccatuz suum vsure menti occurrerit ⁊ nō dolet ⁊ ꝺponit vsurariā p̄auitatē ꝺmittere et restituere: sed ipa lucra retinere ite...⁊ de nouo peccat mortaliter: ⁊ toties quoties. Tenet em̄ qlibet ad cōrerēdum stātim de mortali cū menti occurrit de quo adhuc nō habuit cōtritionē fm. b. Tho. in. iiij. ⁊ Richar. ⁊ Bona. ⁊ Pe. de tharam. Preceptoie em̄ dicit illud a dño. Conuertimini ad me filij reuertentes ⁊ sanabo auersiones vras. Hiere. Usura sq̄ durat

Exēplū.

ijs. Nō deficit scdo vsura: q: durat ...ille viuit ⁊ pōt exercere. Cetera vitia inquit Hiero. cū se...escēre senescūt sola auaricia iuuenescit: ⁊ sup oēs spes eius vsura. Et rō est q: in alijs peccatis si q̄s vult penitere nō ...nisi ꝺterī ⁊ ꝺponere abstinere ⁊ sibi iniūctā pniam facere: q̄ modicū q̄d ē Sed vsurarius sicut ⁊ quilibet alter qui accepit aliena iniuste vel detinet nō solū opz q̄ doleat ⁊ ꝺfiteat ⁊ ꝺponat abstinere in futurū: sed necesse e... q̄ restituat aliena si potest. nā vt aīa ꝺ: in iure... Non dimittit pctm̄ nisi restituat ablatū. de re. iu. Nec confesso: sacerdos nec epūs nec aliꝰ superio: platus pōt sibi remittere ius alienū: sed ille cui⁹ est pecunia debita. Nimis aūt durū videt sibi vt reddat que cū tanto labore acquisiuit ⁊ q̄ bursam euacuet ac distrahat possessiones: et vbi assuet⁹ est viuere abūdāter cū familia sua ⁊ in dui pomparice: reducat se ad tenuem victū ⁊ vestitū: ⁊ q̄ ꝺmittat filios paupes: ⁊ nō ꝺsiderat miser homo q̄ sicut nudus est egressus de vētre matris sue: ita nudus reuertet illuc. Job. j. ideſt i terrā matrē oīm. Nō artēdit qđ ait pš. Frater nō redimet. i. ēps noster frater p hūanitatē nō liberabit talē mortuū in pctō ꝑter sua legata facta ecclesijs vel hospitalia facta. Redimet hō q̄q. q. d. nō. nō dabit deo placationē suā ⁊c. Quāto autem magis pseuerat in vsuris tāto magis aggrauat peccatū ei⁹. ⁊ vt ꝺ: Prouerb. xviij. Impius cū in p̄fundū peccatorū venerit ꝺtēnit: nec curat de aia sua: ⁊ tāto sunt grauiora peccata quāto aīam infelicē detinēt diutⁱ⁹ alligatā. ait Bo: ego. et de cōsue. c. fi. Et cōiter tales morīunt vt aialia bruta: vel aliquo terribili iudicio de eis cōtingente rapti aliqñ a demonijs notorie. Sicut legit de quodam vsurario q̄ cū dormiret in lecto cū vroze subito expergefactus exiuit de lecto. Cū aūt ab vroze sua interrogaret quid haberet: ait. Modo raptus fui ante iudiciū dei vbi tot ⁊ tā terribilia sunt opposita ꝺme: q̄ nescīui nec potui aliq̄d respōdere. Cūq̄ fuerim diu ad pniam expectat⁹ nec huc usq̄ volui diuinis inspirationib⁹ ⁊ p̄ceptis obedire: audiui nūc iudicē ꝺme fniam ꝑtulisse meq̄ datū in p̄dām demonū qui me debēt hodie ad eterna supplicia asportare. Quo dicto de ptica vili veste assumpta domū rapido cursu egressus ē: quē sui hinc inde querētes. tandē in quodā monasterio monachoz matutinas cātantium inuenerunt. Cūctis ergo eū ad pniam inducētibus nec ꝑficere valētibus rōne aut ethoz: ratiōe evt⁹ p̄cepte custoditus est diligēter vsq̄ ad sertā hoz̄. Deniq̄ cū p̄sanguinei eū ad domū reducere vellent ⁊ ad quendā fluuiū p quē transituri erāt puenissent: viderūt quēdā nauim rapido cursu p fluuiū ascēdentē a nullo vt videbā... cōductā. Sz ab vsurario ista est plena demonijs q̄ ait: ideo veniebāt vt eū ad supplicia eterna aspor: tarēt. Quo dicto statim de manib⁹ eorum a demonibus violenter raptus ⁊ in nauim p̄cipitat⁊ ⁊ cursu rapido refracto subito disparuit cū demonib⁹ et p̄da p̄fate nauis. Sicut ergo nō defecit vsure vitiū in eo dū in hoc seculo vixit: ita nō deficiet punitio gehenne in alia vita. ⁊ fm modū delicti erit et plagarū modus vt ꝺ: Deut. xxv. Demū est p̄iculosissimū istud vitiū q: transit ad successores: sicut lepra Giezi transfusa est in posteros. Alia peccata nō excedūt actores eorū. vnusquisq̄ in iniquita-

Usura vadit ad successores.

re sua moriet. Sfilij⁹ non portabit iniq̄tatē patris. Ezech. xviij. nec ire: nec supbie: nec inuidie: nec alia. Sz in vsura sicut ⁊ rapina ⁊ omni illicita vsurpatione filius et q̄libet alius heres vsurarij ⁊ raptoris ⁊ filij filioꝝ ad quos deuenerūt bona ipsoz obligata restitutioni: portabūt iniq̄tatē patris vsurarij. i. penā debitā. nō quidē p pctō qđ actu cōmisit pater. p illo em̄ ipe solus parer portabit onus suū sed p pctō qđ cōmisit filij⁹ ei⁹. vel q̄cūq̄ heres ipsi⁹ in retinendo bona aliena: in quo imitat ipm p̄auū patrem. Et sic de progenie in pgenie in pperuū obligat heres vsurarij vel alienoz deteriores in quātum durāt bona ipoꝝ. ad vltr⁹ nō tenet nisi de eo qđ puenit ad eū quousq̄ credit⁹ ib⁹ fit satisfactū p̄ solutionē vel remissionē in foro conscientie. Caueant aūt heredes taliū filij: nepotes consanguinei: vel extranei ne in hmōi labore ⁊ crassa ignorantia. q: non excusarer eos a dānatione. Sed illud verificaret in eis. Jgnoras ignorabit. i. reprobabit. fola ignorantia inuincibilis eos excusaret. Legit de quodā vsurario q̄ cū infirmat⁹ esset ⁊ grauiter ac filios duos haberet visitat⁹ a cōfessore cōfessus est ⁊ nō negauit peccatū suū. Cui cū dicer... esset cōfesso: q̄ oporebat eū oia mala ablata restituere: alīs saluari ⁊ absolui nō poterat. ⁊ filij ad hoc eū hortarent vt posset ⁊ sacramēta suscipere ⁊ aiam saluam facere sciebant em̄ vsurarios cōtract⁊ ei⁹. Rndit ille miser. Ego nō possum q: si supuiuerē nō haberē ad manducandū: ⁊ oporterer me mendicare. Si moreror ⁊ vos oporteret ire ad hospitale. nihil em̄ vobis remaneret: q: oia de vsuris sunt. Cui illi. Non curetis de nobis prouideatis saluti vestre. Tacere ait ille. Volo ire por⁊ ⁊ ad miam dei stare q̄ mercedē hoīm: q: ihūani ⁊ misericoꝝ des sunt. deꝰ aūt cle mentissimus. Sicq̄ in sua obstinatione migrauit. Quod attendens vn⁹ er filijs hortat⁹ est germanū ad restituendū ne seq̄rent patrem in damnatione. cui ille. Si pater me⁹ vsuras fecit ego illas nō fec: nolo portione mea gaudere dū viuo: de futuro nescio q̄d erit. Permansit ergo in vi...o patris detinendo p̄arte... suā. Alij⁹ vero restituit certis personis: ⁊ in certa pauperib⁹ erogauit. Cū aūt bonis duceret dies suos ex substātia feneb: i in pūcto ad inferna descēdit mortuus. Alterꝰ do q̄ statū religiosum assumpserat facta restitutiōe de pte sua q̄dā die cū oraret vidit in visione terram apertā ⁊ in profundū ignem marimū imensam flammam extendentē. Et in profundo inferni inter ceteros vidit patrem suū ⁊ fr...trem suū super eū quē pater frequenter maledicebat dicens. Maledict⁹ ⁊c. q: propter te vt diuitem te dimittere ē huc deueni. Et filij⁹ respondebat: immo tu maledicta q: propter te huc veni. Si em̄ nō dimissses mihi male q̄sita: ego cauissez me ab alijs vitijs. Et sic stabant in ista altercatione. Qđ ille cernens somnium laudauit de sua illuminatione: q: restituerat. Et sic apparet continuatio ei⁹: q: non deficit mortiens vsurario sed transit ad alios: vt dictū est: nisi restituatur.

Exēplū.

¶ De multiplici modo vsurar... sz ⁊ q̄ cōmittit in mutuis exp: essis ⁊ in pignoribꝰ ⁊ in securitatib⁹ ⁊ in societatib⁹ ⁊ in soccidis animaliū ⁊ in cambijs. Cap. viij.

Via vsure voragō

Q̄ alias deuoz̄ar plurimas mul...habet intrinsecamenta p: opter fraudes adinuētas: ⁊ difficulter deserit p: opter obligationē restitutionis: ideo post sermonem de ea tractet. cū habeat etiā conuenientiā cū ea in hoc. s. q̄ cōmitti potest per tripler mun⁹ a manu lingua ⁊c sequio. Et vtrūq̄ sola spe ⁊ intentione cōmittit. Dicitur autem vsura quasi vsus rei vel eris seu ...su rea. Datur enim ob vsum eris ideſt pecunie vel alterius rei que vsu consumitur: et ob hoc est rea et mala: quia datur p: opter illud ꝑpter quod dari non debet vt declarabitur infra.

Diffinitio vsure

§. I. Diffinit⁊ aūt sic vsura

est lucrū ex mutuo p̄cipalt intrētū. Lucrū dicit ꝑprie in

Universidad de Deusto
Biblioteca

Usura regulariter committit i mutuo,

mentū qđ q̄s hz ex voluntaria cōmutatione vltra ea q̄ p̄ sua erant. vñ si mutuo vni habenti. r. de meo substantia ea intentiōe vt vltra mutuatū rehabeam ab eo illa. r. cū als habere non possem nō cōmitto vsurā: q: non intendo hic lucrū: sz tm̄ qđ meū de iure erat rehabere. arg. xliij. q. iiij. ab illo. Ex mutuo subdit: q: regulr vsura cōmittitur in mutuo. Quāuis em̄ in alijs ꝯctibus sepe repiat vsura titulo emptionis vel vēditiōis vel pignoris & hmōi palliationis. ibi tm̄ est iplicite mutuū. Nā si cum vēdo tibi cannā pāni valentē nunc vnū ducatū: et eo q̄ vis dilationem vnius anni ad soluēdū p̄ciū: volo pter ista expectationē vnū solidū plus dicto p̄cio. ista vēditio resoluit i mutuū. Ita em̄ est actus mō tu mihi dares vnū ducatū p̄ p̄ecio illius pāni quem q: tibi mutuo p annū volo vnum solidū. ecce vsura explicata. et de vsur. in ciuitate. Et dicit mutuū quasi de meo tuū: q: trāsferr dñium rei mutuate in eum cui mutuat & stat periculo eius. vñ p̄p̄ie loq̄z hz in his que vsu ꝯsumunt vt victualia: vel distrahunt vt pecunia numerata. & ideo grauari nō debet vltra restitutionē capitalis. Sec aūt est in locatione & cōductiōe domoz et agroz vel equi: bouis: & hmōi. nā dñium nō trāsferr. ac cipiētem: sed remanet penes dñm & eius p̄culo stat. et iō licite sperat & petit lucrū p re locata vel cōmodata. Intē tum addit qđ includit expressam pactionē. Nā et sine pacto & locatiōe sola intētione cōmittit vsura sicut simonia. Si em̄ q̄s mutuat hac intētiōe vt aliq̄d recipiat vltra sortē tpalē: esto q̄ nihil querat: vsurā cōmittit. ut ante. xliij. q. iij. si feneraueris. Sz si nil recipit vltra sortē sufficit vt penitētiā agat de pctō suo mortali: si aliq̄d habuit restituere opz nisi sibi remittat. Sic do q̄s mutuat p̄ncipaliter pter deū vel amicitiā: nō pter tpale cōmodū. et is q̄ mutuum accipit ex sua liberalitate: vt gratus nō p̄ncipaliter p̄ pter mutuum donat ei aliquid hoc ei declarans q̄ ei libere donat vsura nō est: q: lucrū illud mutuās nō itēdit. arg. j. q. ij. ficut. Nō em̄ dz esse factū deteriōris cōditiōis: sz melioris pter obsequiū p̄ip. actū in mutuādo: vt. j. de ū ei gratis factū recipe nō possit qui p̄ius sm̄ oēs potuisset P̄ncipaliter dicit pter scām intentionē que nō inducit vsurā. Dicit aūt intentio p̄ncipalis hic cū. i. magis mouet ad mutuādū pter lucrū qđ sperat sibi euenire q̄ pter aliud. Sed intētio secūdaria dicit qñ etsi sperat aliq̄d sibi dari ab eo cui mutuauit ex sua liberalitate. tm̄ nō illud eū mouet: sed magis beniuolētia: ...a q̄ etiā si nō crederet sibi aliq̄d dari vltra sortē ad huc tm̄ mutuaret. Sicut ex pn cipalis spes & intērio ...rvale inducit simoniā: & nō secūdaria in collatione spūaliū vt habet p̄esse di. lxxiij. qđ em̄ p̄odest. in glo. & di. lix. si officia. Ja. a & in mutuo p̄cipalis intentio ad lucrū inducit vsurā & non secūdaria sm̄ Lau. de ridol. & multos alios. nec obstat. c. i. xliij. q. iij. vbi dicit Aug. Si mutuo dederis a quo plus q̄ dedisti expectes fenerato: es. b em̄ intelligit de expectatione causaria p̄ncipalr mutui. Sitr nō ob. c. si. xliij. q. iij. ad id qđ dictū est. g. de dato et liberalitate. nā dictū. c. loquitur cū alis quid dat vltra sortē ex eractione actuali vel saltē intētionali mutuātis & nō ex liberalitate mutuū accipientis. Et nota q̄ intētio p̄ncipalis ad lucrū nō solū in p̄ncipio mutuatiōis: sed e...i habita postea: etsi a p̄ncipio nō habuerit inducit vsurā: puta mutuat q̄s primo mere ex charitate post mēsem subintrat cogitatio mentē ei⁹ de lucro sibi dando ab eo cui mutuauit: & ita ific̄ q̄ si nō sperat aliq̄d recipere vltra sortē repeteret mutuatū: sed pter illud lucrum speratū dimittit. certe talis vsurarius est. ar. j. q. fertur. Jvnerario. & si qđ vltra sortē recipit q̄uis ille daret nō eract⁹: sed p̄ria spōte tenet restituere. Et hoc nisi mutuū accipiēs in restitutiōe eius: & scirer ve crederet intentionē illius fuisse dep̄uatā: tm̄ ex mera liberalitate aliq̄d dat p modū doni. & hoc sibi declarat q̄ vult oino q̄ fit suum & p modū doni. tunc em̄ de pctō penitere habet sed ex quo donatū sibi est nō tenet restituere. Sed si dedisset nō

Nota diligēter.

er libera voluntate: sed ne reputaret ingrat⁹ & ab illo vel ab alio non reperire posse mutuū dubitat. si mutuās hoc scit vel probabiliter credit non pōt recipere q̄uis ex charitate mutuasset & ipse sponte dedisset. i. non exactus: & restituere tenetur acceptum sm̄ Lau. de ridol. et est semper mortale vsura: q: contra iusticiā & charitatē & diuinā legē contra illud videlicet. Nō furaberis. Nomine em̄ furti intelligitur rapina vel omnis illicita vsurpatio rei aliene q̄ ibi p̄hibetur: vt dicit Aug. xliij. q. v. c. penale.

§. II. Et q: cōtra diuinā na

Usura nō est dispensabilis per q̄scunq;

turalē q̄ legē est in qua p̄hoiem dispēsari nō potest: ideo nec p papā dispēsari posset vt sine pctō vsura exerceret vt etiā expresse dicit. ex ...vsu. sup eo. vbi Alex. iij. ficait. Luz vsurarū crimē vtriu⁹ testamēti pagina detest...sup hoc dispēsationē aliqua posse fieri nō videmus: q: cū scriptura sacra p̄hibeat ...lterius vita mētiri: multo magis p̄hibēdus est quis ...etiā p̄o redimēda vita captiui vsurā crimine imoluat. Posset aū dispēsari in exactis quo ad incertoz restitutionē sm̄ doc. q̄ tamē si fiat sine ratiōe quo ad cōsciam non puto q̄ valeat: nec excusant iudei in exactione vsurarū: ficut nec ab alijs pctis. Illud em̄ qđ inducūt ad sui excusationē tang̃ ...eis cōcessum male intelligūt. Nā quod dicit Deut. xxiij. Nō feneraberis fratri tuo ad vsurā sed alieno: sane est intelligēdū. Per alienū em̄ aut intelligunt illi qui erāt finitimi eoz: quoz terras eis domin⁹ concesserat vt chananei: & ab illis licite recipiebāt vsuras: nō vt vsuras: sed vt recuperationē iuris sui. ar. ex. eo. c. j. sic exponit Gez. et Ul. Sicut etiā mō p̄ianis licite acciperent vsurā ab eo q̄ sibi agit iustū bellū. cū etiā liceret eū occidere. & ad hoc est textus Ambro. xliij. q. iiij. ab illo. vbi dicit q̄ vbi est ius belli & vsura: & ab illo exigere vsuras cui merito nocere desideras. Et quis aliq̄ hoc exponāt negatiue. i. q: nulli debes velle nocere: ...& nulli fenerari: tm̄ alij intelligūt affirmatiue: vt notat ibi Arch. nec incōuenit ...s aliq̄ sequit cum illa non sit p̄o p̄ie vsura. sed sui iuris recuperatio. Si aūt talis vt vsurā peteret nō excusaret a mortali quātūcūq; ille haberet de suo: sed ad restitutionē nō teneret vsq; ad sui satisfactionē. Aut per alienū intelligitur quilibet qui non erat de genere iudeoz: & tūc dicet q̄ illa fuit cōparatiua permissio qua p̄mittit minus malū ne maius fiat sicut etiā p̄missum fuit eis dare libell⁹ repudij & repudiare vroz: ē ad vitādū vroz ricidiū. sic & vsura fuit p̄missa eis erga alienigenas ne simpliciter p̄hibita maioz crudelitate crassarent in suos vt sue cupiditati satisfacerent. Excusabant ergo a pena temporali legis: sz nō a pena gehēnali: sicut nec a culpa mortali. Unde di. Chy. fyb. xxxj. q. j. hac rōne. in fine. Quod em̄ p̄mittimus nolentes p̄cipimus. i. p̄mittimus sm̄ glo. q: malas hoim volūtates ad plenū p̄hibere nō possumus. ar. de hoc di. iiij. denicq. Et hoc de⁹ declarauit p ppl̄ etas. sz sibi displicere: vt ps. Qui pecuniā suā nō dedit ad vsuram. Et Ezech. xviij. dicit. ad vsurā nō cōmodauerit. Sed & si quis ratione dicte p̄missionis velit eos excusare p̄o illo tpe que tm̄ excusatio cōiter a doc. nō admittit. p̄onūc tpe gratie reuelate nō excusarent. xxxj. q. j. §. sed in veteri. Nam expresse omnis vsura & lege canonica & lege euangelica p̄hibet que leges oēs astringūt. Dicitur enim Luvj. Mutuū date nihil inde sperātes. que auctoritas inducitur decretali. consuluit. et de vsuris. vbi p̄hibent vsure. Et hec auctoritas habet duas particulas. P̄ima est mutuū dare: qđ quātū ad eos qui cōmode p̄nt mutuare sine notabili detrimēto sui status erga eos q̄ sunt in magnis necessitatibus cōstituti & quasi extremis: videt esse p̄ceptum: q: si hoc dicimus de elemosyna a fortiori in mutuo ar. di. lxxvj. in singulis. alīs aūt videt esse in cōcilio. Secūda particula auctoritatis est. nihil inde sperātes: & hoc est in p̄ceptoz: ita tamē q̄ intelligat de p̄dicta spem dictū est supra: et nihil referatur ad id quod p̄cio potest estimari. Judei ab vsuris nō excusant.

p̄s. xiiij.

De mutuatione ad pōpā

mari. Nā bene pōt & dz sperari p̄miū ex ernū ex inde si fiat mutuū ex charitate vel etiā beniuolētia & amicitia p̄sone inquārū tm̄ amicitia nō inquārū causariua vt ut ratq; tpalis.

§. III. Itē notādū q̄ licet

quida dixerint vsurā esse cōcessam in q̄busdā casib⁹ p̄p̄ie loquēdo in nullo casu concedit. Sz q: in illis casib⁹ q̄s illi ponūt aliq̄d recipit vltra sortē ...& pter aliquā similitudinem large & impropie sumēdo dicit vsura ibi p̄missa: sz nō est vsura. Illos aūt casus ponit Host. in. §. in summa. videlicet ex feuda fideiusso: p̄ dote stipēdia cleri. Vēditio fructū cui velles iure nocere. Vēdēs sub dubio p̄cū post rta solues. Pena ne in fraudē legis cōmissorie gratis. Dās socij pompā plus forte modis dat istis. Explanatio nū habes in iure. Nā de feudo habes ex eo. cōquestus. De fideiussore soluēre. s. vsuras q̄ possit repetere habes ex de fideiuss. c. constitut⁹. De dote in fructib⁹ pignoris ...ne dote habes ex de vsur. saluberiter. De stipēdio clerici. i. possessionis sue ab alio detente & sibi pignorate habes ex eo. ca. j. De venditione fructuū habes ex cōduc. per totū. De accessione vsure ab inimico habes. xiij. q. iiij. ab illo. De vendēte sub dubio & finaliter p̄ceptiōe p̄cij. ex de vsur. nouiganti. De pena apposita in p̄ctibus dūmodo nō in fraudē et exacta. habes. xij. q. ij. c. in legibus. De gratis oblatis et sine p̄ncipalis spe recipiētis mutui cautariua habes ar. j. q. ij. ficut. De mutuat⁹ ad pōpā seu ostētationē nō ad vsum dic Tho. ij. ij. q. lxxviij. vtputa vult aliq̄s ostendere se habere multos denarios ad hoc vt crediton⁹ es sui nō dubitent de eo. & sic aliquis sibi mutuat solū ad ostētationē non ad distrahēdū. fructū seu emolumētū aliq̄ p̄cipe potest: sicut posset de vasis argēteis vel aureis mutuat⁹ vel alijs iocalib⁹ ex q̄b⁹ lucrū iuste q̄rere pōt. Aprius declarabunt ista j. Dicat em̄. b. Tho. vbi. s. q̄ q: p̄ncipalis vsus vasoz⁹ argēteoz: & hmōi nō est eoz cōsumptio: ideo eoz⁹ vsus licite vēdi pōt seruato sibi dñio eoz⁹. Sed vsus p̄cipalis pecunie est in cōmutatiōe. vñ nō licet ei⁹ vsum vēdere cum b q̄ aliq̄s velit ei⁹ restitutionē qđ mutuo dedit. Sciendū tm̄ q̄ scārius vsus argēteoz⁹ valeat nō mortali quātūcūq; ille haberet de suo: sed ad restitutionē nō teneret vsq; ad sui satisfactionē. Aut per alienū intelligitur quilibet qui non erat de genere iudeoz: & tūc dicet q̄ illa fuit cōparatiua permissio qua p̄mittit minus malū ne maius fiat sicut etiā p̄missum fuit eis dare libell⁹ repudij & repudiare vroz: ē ad vitādū vroricidiū. sic & vsura fuit p̄missa eis erga alienigenas ne simpliciter p̄hibita maioz crudelitate crassarent in suos vt sue cupiditati satisfacerent. Excusabant ergo a pena temporali legis: sz nō a pena gehēnali: sicut nec a culpa mortali. Unde di. Chy. fyb. xxxj. q. j. hac rōne. in fine. Quod em̄ p̄mittimus nolentes p̄cipimus. i. p̄mittimus sm̄ glo. q: malas hoim volūtates ad plenū p̄hibere nō possumus. ar. de hoc di. iiij. denicq. Et hoc de⁹ declarauit p ppl̄ etas. sz sibi displicere: vt ps. Qui pecuniā suā nō dedit ad vsuram. Et Ezech. xviij. dicit. ad vsurā nō cōmodauerit. Sed & si quis ratione dicte p̄missionis velit eos excusare p̄o illo tpe que tm̄ excusatio cōiter a doc. nō admittit. p̄onūc tpe gratie reuelate nō excusarent. xxxj. q. j. §. sed in veteri. Nam expresse omnis vsura & lege canonica & lege euangelica p̄hibet que leges oēs astringūt. Dicitur enim Luvj. Mutuū date nihil inde sperātes. que auctoritas inducitur decretali. consuluit. et de vsuris. vbi p̄hibent vsure. Et hec auctoritas habet duas particulas. P̄ima est mutuū dare: qđ quātū ad eos qui cōmode p̄nt mutuare sine notabili detrimēto sui status erga eos q̄ sunt in magnis necessitatibus cōstituti & quasi extremis: videt esse p̄ceptum: q: si hoc dicimus de elemosyna a fortiori in mutuo ar. di. lxxvj. in singulis. alīs aūt videt esse in cōcilio. Secūda particula auctoritatis est. nihil inde sperātes: & hoc est in p̄ceptoz: ita tamē q̄ intelligat de p̄dicta spem dictū est supra: et nihil referatur ad id quod p̄cio potest estimari.

Determinatio de duobus vsurarū p̄ris net ad canonistas et legistas.

§. IIII. Quis autē sit iudex

cōpetēs in cā vsurarū. Archi. in. c. q̄d dicaz. xliij. q. iiij. ponit diuersas opiniones. vbi approbat opinionē Lau. Hug. & Gof. q̄ hz q̄ ꝯ laicum laicus iudex ꝯ clericuz ecclasticus. & b etiā placet Jo. cal. Sed glo. in. c. dispēdiosam. de iudi. in de. videt sentire ꝯ iū. s. q̄ solus iudex ecclesiasticus hz iudicare. Pan. in de. s. de vsuris. dixit opinionē Lau. et sequentiū verā vbi nō refert q̄stio an id qđ petit sit vsura. Et ficnō est nō de p̄hibito & cōcesso: sed de soluto tm̄ vel nō soluto. sz si est q̄stio an id qđ petit sit vsura vl sub noie vsurarū reducat vel non: tunc vera est opinio alia. Hanc approbat Jo. de lig. & Jfrede. de senis. Jdez videt tenere Bal. de pusio. Sed querit ad q̄s magis spectet determinatio dubioz de vsuris ad theologos vel canonistas. Ad hoc rñdet Pe. de ancb. in q̄dā ōstione disputata. et tenet q̄ spectet ad canonistas. dicit em̄ q̄ interpretatio iuris naturalis & diuini q̄tenꝰ tēdit ad mortalitatē. et dirigit actus nros in deū priner ad canonistas: sed q̄tenus ius diuinū tēdit ad spūalitatē & tuitionē fidei ꝯ infideles pertinet ad theologos. & sic concludit q̄ magis ad canonistas & iuristas q̄ ad theologos pertinet determinatio de dubijs circa vsurā. Sed non solū. b. Tho. in quodā quodlib. sed etiaz Anto. de bu. q̄ fuit magn⁹ decretista dicit cōtrariū. s. q̄ declarationes materiarū q̄ respiciūt ius diuinū magis spectāt ad theologos. & in hoc canoniste debēt ad eos recurrere. vsura autē est ꝯ ius diuinū: & ideo magis ad theolo-

§. V. Nota ergo primo q̄

De mutuo si q̄s mutuat aliq̄d eoz⁹ q̄ vsu cōsumunt vt victualia. vel tuo coꝛ distrahunt vt pecunia numerata nō ad ostētationē tm̄ sz q̄ vsu cōsumūt simplr mutuata cū pacto aliq̄d recipiēdi vltra sortē: siue illud sit mun⁹ a manu: vt denarij fructꝰ: et q̄cūq; aliud qđ p̄cio estimari pōt. siue mun⁹ ab obsequio vt seruitiū hominis in laboꝛādo p eo & hmōi. siue mun⁹ a lingua vt pura mutua alicui vt postulet p se p̄ces p aliquo officio vel bñficio rpali obtinēdo. Jn oib⁹ his casib⁹ vsurā cōmittit. xiij. q. iij. putāt. & c. plerique. Jdē Tho. ij. ij. q. lxxviij. & tenet restituere ei a quo accepit id qđ habuit vltra sortē & valorem ei⁹. Jnvltimo tm̄ casu cū. s. p̄ter p̄ces poꝛrectas p eo rōne mutui ...eq̄tur officiū aliq̄s pura qđ debeat pauperibus erogare qđ inde emolumēti p̄ceperet deducta tm̄ expensis sui labo⁹is ad arbitriū boniviri. Jdē p oia dicendū q̄n q̄s p̄dicta mutuat. etsi nō cū pacto tm̄ ea intentione p̄ncipalr vt aliq̄d vltra capitale recipiat qđ possit p̄cio estimari. Tho. vbi. s. & xliij. q. iij. si feneraueris. Similiter si mutuat eo pacto vel intētione p̄ncipali vt sibi in posterū remuneret ecōuerso vsura est sm̄ Tho. & Host. ar. ex. e. cōsuluit. Licet tm̄ sm̄ Tho. mutuū recipe simul aliq̄d a mutuāte q̄uis em̄ recipiens seruitiū muneꝛis teneat naturalr ad antidoꝛa: idest ad recōpēsandū seruitiū. ex de testa. c. cū in officijs. nō tm̄ ex hoc simplr est obligat⁹ q: ad b cogi nō posset. Sz si hoc ducit in pactū p̄mittes. s. remutuare ex b infurgit ciuilis actio qua mutuās pōt cogere eū cui mutuauit. ad hoc & ficrecipit vltra sortē aliud q̄ illā obligationē. Archi. post Pe. sz & si q̄s ex mutuo q̄rat beniuolētiam alterius eo tm̄ fine p̄ncipali vt amic⁹ effectus sit sibi vtilis ad acquisitionē tpaliū vsura est sm̄ Lau. de ridol. in tractatu quē fecit de vsuris qui tractat⁹ pluries allegat in isto. c. Si aut ē p̄ncipaliꝰ beniuolētia intēdit nō est vsura: q: p̄cio nō estimat. Tho. & Jo. cal. Jtem nota q̄ cū quis mutuat vni uersitati licet Speculator dixerit q̄ ex pacto intereuenīte in p̄tractu mutui inito cum vniuersitate posset exigere ...ollectas ad quas interim vniuersitati tenebatur. Tamē Jo. an. & Jo. de lig. & Jo. cal. concedunt hoc nō simpliciter sz quando nulle certe collecte statute sunt. Secus autem in collectis certis: quia tunc vsura est. ar. ex eodē nauiganti.

Mutuū ex beniuolētia.

§. VI. Qui autē ex beniuo-

lētia mutuat non p̄ter tpale cōmodū si is q̄ mutuū recipit postmodū aliq̄d ei grat⁹ & liberalr dat: nō ē vsura nec pctm̄ hec receptio. ar. dist. xviij. de eulogijs. ex. j. q. ij. ficut. Sed q̄d si facta mutuatione ex beniuolētia debito: aliq̄d vltra sortē obtulit nō volūtarie. sed quasi coacte: puta dubitās ne si hoc nō faciat indiscretus iudicaretur ita q̄ alīs nec illū: nec aliū inueniret mutuantē vel quauis alia simili cā. unq̄d recipiēs illud cōmittit vsurā et tenet restituere. Rñdet Lau. in dicto tractatu q̄ si mutuās dixit aliqua verba ad inducendū illū ad hoc. ex quibus ille soluit aliquid vltra sortē. vel etiā absq; b scit vel credit. p̄babiliter illum nō volūtarie dare: vtiq; vsura est & tenet restituere ar. xliij. q. iij. vsura. Sed si tempoꝛe q̄ recepit mutuās illud pure recepit credens illū dare liberaliter & animo donandi discretione ductū & non vt vsuram & nō coacte dare: q̄

Universidad de Deusto
Biblioteca

uis tutius sit restituere: puto q̄ nō teneāt ad restitutionē etiā si postea sciat nō liberalit dedisse. ⁊ per se possit q̄ nec peccauit ⁊ hoc nisi aliter remoueat eū cōscia illa q̄ neāt iuri cōfo:mare: qđ tū scrupulosum est magis q̄ laudabile et quo timeē nō timendū. Nō huic est. nā ex quo tpe donationis ⁊ receptionis bona fide habuit: licite recepit ⁊ licite ei⁹ oīnm in ipm trāsijt nō obstāte dubitatiōe debito:is qua ducē fuit ad dandū illi mutuū. hoīs penit nescio: nec aliq̄d penit attēranti ex quo in tale dubiū debito: fuit inducē. ar. de re. iur. factū. li. vj. Inducit exēplu de re obtēta p legitimā pscriptionē. Nā mala fides pueniens pscriptioni cōplete nō facit quēpiā obnoxiū restituti oni: dūmodo cursu pscribēdi semp habuerit bonā fidē. hoc dī. glo. xiiij. q. vj. si res. ⁊ xxiiij. q. ij. si virgo. Hāc dī Jo. de lig. esse cōem opinionē canonistarū. Sic ad ppositū si ille credidit debito: libere dare cū dedit aliq̄d vltra sortē vt donū nō vt vsurā licite retinet q̄uis postea audiuerit vel sciuerit ꝺ. xiiij. Et ꝺ intelligit ipe Lau. nisi talis credulitas fuisset crassa ⁊ supina qđ ex circūstātijs vir bon⁹ potest arbitrari: puta si mutuās erat solit nō dare sibi aliq̄d emolumenti p:o mutuo nō amplī mutuare vel rep re mutuatū ⁊ debito: tūc non poterat restituere ⁊ hmōi.

§. VII. Itē queritur. Utrū

dans aliq̄d vltra sortē vbi nulla pactio iteruenit pſumat gratis ⁊ liberalit dare ⁊ nūq̄d recipiēs pſumat recta ꝓscia ⁊ nō deprauata recipe. Rñ. Lau. de rīdol. Et ad pmū inēb:ū dicit q̄ si tpe quo aliq̄d vltra sortē soluit debitū sortis extinctū erat alio nō dato pſumit gratis dare. Sed si burrabat debitū pſumet metu repetitiōis sortis id actum. ar. de iureiurā. debito:es. Possent tñ tor ⁊ talia cōcurrere q̄ pſumptio talis cessaret. pſumptio nāq̄ pſumptione retūditur seu elidit. de pſump. c. illud. ⁊ multo fortius si donātis scriptura cātaret q̄ libere soluit ⁊ nō coact: cū tūc nō sit locus cōiecturis: ⁊ ita iamvidi consultū p multos doc. famosissimos. Sed ego iā erū redo nisi p creditorē fuerū. pbaret tale q̄d p qđ de fraude pstaret. Vidi em̄ sepe p experientiā q̄ accipiētes mutuo pecuniā sunt in tanta ⁊ in tali egestate q̄ quicq̄d volunt creditores faciunt vt dilationē habeant in restitutione sortis: ⁊ q̄cquid volūt scribunt ⁊ cōfitebunt. illa tñ verba cōfessionis qđ liberaliter dedit ⁊c. operabunt hoc q̄ onus pbandi ꝺ. xiiij in aduersarium tranſibit ⁊ interim illis sic ...bitur. Ad scđm mēb:ū dicit q̄ vtiq̄ pr:esumit recta cōscia recipere. Nō est: q: ...lis ber pr:esumit sue salutis memor: alio nō dato. ſ. q. vij. sanci mus. Talia tamē possent cōtraria ...ri ex quibus aliud diceretur. Pone em̄ q̄ talis cōsueuit ...d vsurā dare. Item q̄ cō...euit q̄n sibi nil dabatur vltra sortē mutuatū repetere vel depositū ⁊ dare illis qui aliq̄d dant ⁊ hmōi: qđ iudicabis de tali nisi malum: in condenando tñ nō fit iudex p:omptus. hec Lau. In fo:o tñ penitēriali credet simpliciter verbis ipsius recipientis in hmōi dubijs: sed in p:io memb:o seu casu opo:tet magis respicere pr:esumptionē.

Quilibz pſumit sue salutis memor.

§. VIII. Item si quis mutu

at alteri ea intentione vel pacto vt vadat ad molēdinū suū vel furnū vel ad apothecā suā ad emēdū: vel vt itret scholas sub eo ⁊ hmōi aliās nō mutuatur⁹: vsurā cōmittit etiā si nō maior: ipcio sibi vēdit ꝓpter ꝺ seu pl⁹ ab eo q̄ ab alijs periit. Nō est: q: cōmoditatē seu vtilitatē ide recipit q̄ p:tio estimari pōt. ar. xiiij. q. iij. c. si feneraueris. ⁊ ex eo. cōsuluit. ⁊ teneāt restituere. et si rōne mutui plus recepisset ab eo de re vēdita vel de ope suo q̄ ab alijs perciperet. illud plus teneāt restituere ei a quo accepit. si vero pl⁹ accepit, pter mutuū teneāt paupib⁹ erogare nō quidē illā mercedē seu p:eciū: q: etiā ille alteri dedisset: ſz vtilitatē quā hꝫ alter: puta q: ex hoc molendinū suū vel furn⁹ vel apotheca vel schola habebūt maior: ē ꝺcursuꝫ psonaꝫ tātū videlicet quātū reputar sibi vel reputare ꝺz illud cōmodū vel illū honorē ꝓpter hoc q̄ illi ab eo emerūt res vel acceperunt operas ei⁹ a q̄ nō accepissent si non inutuasset: nec ꝺz pciū illius cōmodi illi restituere cui mutuauit. nō: nil sibi depe rijt: nihilq̄ dedit mutuāti de suo qđ alteri p:o mercede nō dedisset. pauperibus ergo dandū est ſm Jo. an. et Jo. de lig. ⁊ Jo. cal. Si autē molēdinarius vel alius mechanic⁹ dat pecuniā hominibus vt vadant ad molendinū suum seu apothecā potius q̄ vicinor. ⁊ tamē si illi alio inissent tāmdē labo:is habuissent. ⁊ tātū de pēsione soluissent. vel ope ſm Lau. de rīdol. vsura nō cōmittit: q: vsura materialiter generat ex mutuo, hic aūt mutuū nō iteruenit.

§. IX. Itē si quis mutuat

granum vel aliud b...dū ad renouandū antiquū. i. vt nouum p:o vetteri rec...piat. si hoc facit ne suum fiat pereat et recipienti gratiā f...at nō est vsura ſm oēs. sed si facit p:i cipaliter vt meli... recipiat. Jo. de lig. dicit etiā tūc nō esse vsuram nisi essen. circūstantie mentalis vsure: puta si credit plus valiturum: vel nisi id q̄ mutuaret esset quasi pu refactum ⁊ parum valens. Sed tutio: ⁊ communio: opinio est q̄ sit vsura etiam sine illis exceptic nibus: q: vtile intendit ex mutuo. ex eo. consuluit. ⁊ hanc opinionem tenent Ray. Goffre. ⁊ Hostien. in ...is.

§. X. Itē si domin⁹ alicui⁹

agri mutuat rustico certā quātitatē pecuniē ad ꝺ vt colat eius possessionē. si rōne mutui vult sibi rideri aliq̄d plus de fructu vel operaꝫ q̄ facerer si nō mutuaret: vsurā committit. xiiij. q. iij. purāt. ⁊ restituere illud plus tenet. Sic̄o ...il plus recepit rōne mutui nō est vsura ſm Greg. de ari. Nec obstat q: dns intēdit sibi ꝓpter mutuū opas pstari p colonos: ⁊ coloni eadem rōne illas operas exhibēt als nō exhibituri. Nā si sic mutuātib⁹ exhibeant ope a colonis ille tñ nō sunt eis lucrū cū illas iusto pcio emāt. ⁊ sic nō cōperit hec diffinitio vsure. ar. xiiij. q. iij. c. vsura. Inducit etiam Greg. tale exēplū. Pone q̄ dns cōducat colonum ad vnū certū tps p iusto pcio ⁊ p:eciū tradat anteq̄ colon⁹ incipit opari eidē postmodū nolēte colono laborare nisi dns mutuet certā quantitatē pecunie: dns mutuat vt operetur als nō mutuatur⁹ p:o quo facto colon⁹ operas illas p:o qb⁹ solutū fuit impēdit. eq̄dem nō erit vsurari⁹ mutuans: q: nil ex tali mutuo lucrat: sed recipit operas sibi debitas ex empt...e. Patet etiā hoc p casum decre. ex eo. c. ſ. Lau. de rīdo. ponit aliud exēplū. puta occupasti rem meā vel p potentiā tuā vim mihi vis facere in rebus meis. vel nō restituis rem tibi mutuatā cōmodatā vel locatam: nec vis desistere vel reddere nisi mutuē tibi mille: quo facto desistis vel restituis: ē ne vsura ex pte mutuātis. Absit. nil em̄ lucrat imo pdit: q: fortē cū illis mille lucratus fuisset redimit em̄ vexationē suā ⁊ suū recupat qđ licitū est. ex de fino. dilectus. Et nota q̄ quilibet ho:ū debet hoc intendere p:incipaliter. ſ. recompensationem sui iuris.

§. XI. Queritur vtrū sit li

citū mutuare hostib⁹ ad vsurā. Ad qđ rñdet Lau. de rīdol. post Greg. de ari. q̄ a nullo licitū est recipe ad vsuram vt vsura: sed ab hostib⁹ ꝺ quos gerit iustū bellū licitū est ex mutuo recipe vsurā: nō eadem vt vsurā. i. vt querat aliq̄d vltra capitale mutuatū. pōse rōne mutui. Hoc em̄ mo:tale est q̄uis nō teneret ad restōnē talis vsure: q: recipit q̄ suū erat. Nam tēp:e belli q̄cq̄ capere potest ab hostib⁹ iuste bellās suū facit. Sed ab hostib⁹ licite recipit non ratione mutui: sed iure dnīj: qđ habet in illos: ⁊ iste recupat rem suā quā nō pōt ab iniusto possesso:e nisi mediāte mutuo recupare: et sic intelligit illd. c. ab illo. xiiij. q. iij. Ad ꝺ faciūt notata p Archi. xxiij. q. ij. dño. Si em̄ pmittit a iure spoliare inimicum: imo ⁊ occidere dūmodo iuste belletur ꝺ eū multomagis p hanc viā suū accipe. Et sic dicitur licitum fuisse iudeis accipe vsurā ab illis tñ finitimis natio:

hoc mihi est difficile

nibus que occupauerāt terrā suā datā eis a dño tanq̄ ab hostib⁹. Nūc aūt ipi iudei a nullo pñt recipe sine mo:tali. nec xpiani a iudeis. Nā nō sunt inimici nri in ciuili conuersatiōe: ⁊ p arati sunt seruire. vt ꝺz. xxiij. q. viij. dispar. Quo aūt ad alios infideles si verū est q̄ sunt inimici nri etiam illis arma inferre possumus tanq̄ occupato:ib⁹ rez nraz de quo. xxiij. q. viij. c. si de reb⁹. ⁊ c. dispar. xxiij. q. viij. et per Inno. ⁊ Host. ex de voto. qđ ꝺ his. Restat ḡe fortius xpianū ab eis licite posse vltra sortem accipe: q: suū est vt dixi qđ recepit. Ad aūt ꝺ saracenos ⁊ alios infideles dominia ⁊ terras possidētes licitū sit bellū vltra alias rōnes facit: q: ad defensam ⁊ recupationē sit subtractoꝝ ḡ licitū iuxta ea q̄ scribit Inno. in ca. qđ suo hīs. de voto. vbi dicit q̄ vbi terra fuit aliquo tpe xpiano ...bellū est licitū. occupauerūt em̄ a xpianis quicq̄d tenem...nā vbiq̄ terraꝝ fuit laudatū nomē xpi. vñ in ps. In oēm ...erram ⁊c. Et Act. ſ. Eritis mihi testes. ⁊ in ps. Ador: abū...ū oēs reges terre. oēs gētes seruiēt ei. xxiij. q. iiij. c. displi. et. per que videtur q̄ in eo qđ dixit Inno. in dicto. c. qđ sup hīs. q̄ iurisditio ⁊ dominiū possit esse apud saracenos nō sit verū: et q̄ vere sit ibi sententia Hosti. qui tenuit ꝺ. xiij. c. eam ibi approbat Jo. de lig. ⁊ cōtemnēs doc. et ita etiā reperio tenuisse Oldra. Lau. de rīdol. Sed de materia belli habes in. iij. parte diffuse. eo. ti. etiam de bello contra infideles.

ps. xxiij. ps. lxxj.

§. XII. Itē si quis iniuriat

alicui ꝓpter qđ recipiēs iniuriā ei inimicat. et ob ḃ q̄ iniuriā fecit opꝫ subire certas expēsas puta. x. florenos. in mēse i famulis q̄s ...ꝺz tenere armatos. si is q̄ fecit iniuriā mutuat iniuriā passo eo pacto vel illa principali intētiōe vt ...mittat iniuriā vt ei⁹ grām ḡrat: ⁊ p ꝺs veniā: q̄ obtēta cessant expēse pdicte. talis ſm Lau. de rīdol. non videt vsurā cōmittere: q: licitū est cuilibet redimere vexationē suā. de fino. c. dilect. ⁊ ita facit ste. Nec obstat si dicas de dilecto q̄ nō redemit vexationē suā. q̄m si ille peccauit iniuriā dādo: ⁊ ille etiā peccabit in vindicando: q: ꝺ deꝫ pcepta est vindictam inferre. iste etiā nō lucrat: sed tm̄ euitat damnū qđ subire oportēret. xiiij. q. iiij. quoniam multi.

§. XIII. Sed quid cum mu

tuās aliq̄d eoꝝ q̄ vsu cōsumūtur ⁊ distrahunt vt pecuniā ⁊ victualia recipit tpe redditionis rē illā maioris estimationis: puta mutuat vnā mēsurā frumēti valentē mediuꝫ ducatū ⁊ eadē mēsura reddit sibi: sed tūc valet illa mēsura plus medio ducato: est ne vsura. Rñ. Archi. post Hug. xiiij. q. iiij. si quis clericus. et Jo. de lig. ex eo. in ciuitate. q̄ nō. ꝓ quo bñ facit lex q̄ dicit q̄ restitui ꝺz res eiusdē bonitatis in ḡlitate. ſ. intrinseca: sed nō est necesse q̄ sit eiusdē estimationis: imo si actū fuit quo tpe redderet illius tpis habebit rō quoad estimationem: als habeāt rō tpis q̄ fuit petita. vt no. glo. in dicto. ca. si ḳs clericus. Si ergo teneāt recipere vilio:ē si facta esset vilio: quoad estimationez: ḡ nō peccabit recipiēdo pciosio:ē ſm eū. Et hoc totū videt intelligēdū q̄n intētio mutuātis est pura. ſ. ad subueniendū ꝓmo p:incipalit. Nā si inrēderet lucrū in mutuo puta q: sperat q̄ plus valebit tpe redditiōis res mutuata q̄ tpe mutui: er ideo mutuat: vsura est. xiiij. q. iij. c. si feneraueris. vū vt refert Lau. de rīdol. Circa hunc casum quidā distinguūt sic. Aut est verisile q̄ ipsa res mutuata nō erit pciosio: tpe solutiōis: aut de hoc pbabilit dubitat: ⁊ tunc nullū vitiū. ⁊ hoc bene pbat ex eo. c. si. Aut est verisile q̄ erit pciosio: ⁊ tūc aut creditor nō erat seruatur⁹ pecuniā seu victualia: sed interim cōsumptur⁹ seu distractur⁹. et tūc est vsura. Aut erat seruatur⁹: et tūc aut creditor debitor: aufert libertatē se liberādi: ⁊ tūc etiā ēvsura. In hmōi em̄ casu se exonerare voluit ⁊ debitor: ē onerare. Aut talis nō aufert libertatē debitori. ⁊ tūc nō ē vsura: imo posset mereri si debitor: ē bona itētiōe reḳreret añ terminū solutiōis vt soluat ne onerēt. Sz si hꝫ corruptā itētiōez q: dic sibi q̄ potest retinere vsq̄ ad terminū vt se a dāno releuet. hz nō auferē ei potestatē liberādi: ⁊ tūc et sic nō est vsura peccat tm̄. ⁊ hec distinctio fm̄ q̄ dicit Jo. cal. inmitik in magne equitati saltem in fo:o penitentiali. Et hec faciunt ad materiā cambio:um per venerias de quibus. ſ. Lau. de rīdol.

§. XIIII. Quid si debito:

vsurarij mutuauerit socio pecuniā eo pacto q̄ ipe restituere ret vsurario sortez ⁊ vsuras erinde currentes. est ne talis vsurarius. Rñ. Quāuis Archi. in. c. vsura. xiiij. q. iij. teneat simpliciter hunc posse licite facerrahere ex eo q̄ non fit stipulatio vt vsuraꝫ sz vt dānū euitet. qđ videt ee licitū. ar. de fideiusso. c. cōstitut⁹. Perfectius loqui. Joh. cal. ex de vsuris. nauigāti. p hanc distinctionē. Aut talis ſcđo mutuans socio sub dicto pacto aio irēdebat tūc satisfacere vsurario creditori suo de illa pecunia fic ſcđo loco dicto socio suo mutata. aut nō. Tunc p:imo casu nō est vsurari⁹. nec peccat ratione iā dicta ab Archi. q: nō fit stipulatio vtr vsurarū sz vt dānū euitet. nec sibi aliq̄d accrescit. xiiij. q. iiij. si quis oblitus. ibi. aliqua incremēta. Nō em̄ teneāt cū dāno suo socio subuenire. xxiij. q. iij. c. si habes. ⁊ hoc m arg. Solū ḡ euitauit dānū qđ erat euitatur⁹ restituēdo. Inducit notata p Inno. de vsuris. c. ſ. q̄ si teneris mihi ad centū in certo die. ⁊ q: non soluisti opo:tuit me accipere sub vsuris ab alio tu teneris mihi restituere, ꝓpter dictā rōnē ⁊ ꝓpter m...ā debito:is. In ſcđo ꝺo casu. cū sz nō intēdebat tūc hꝺicēdo mutuās satisfacere suo creditori vsurario p:io mutuāti cū cessent iā dicte rōnes talis peccabit ⁊ si a socio vsuras accepit ad restōnem tenet. Hec ꝺm Jo. cal. Que q̄dē distinctio vt equa summe placet Lau. de rīdol. cū ista tñ declaratiōe quā subdit videlicet vt i p:io casu illud sit verū q̄n debito: erat par⁹ tūc oīno satisfacere vsurario suo creditori et ille vsurari⁹ erat paratus recipe satisfactionē ⁊ sic poterat debitor: volūtatē suā implere. nā si vsurari⁹ nolebat tūc recipe mutuatā pecuniam q̄uis debitor vellet offerre. ⁊ hoc puta q: mutuo ille accepit ꝓ ser mētibus. ⁊ iō vsurari⁹ nō vult recipe ante terminū: nisi recipiat vsuras tori⁹ tpis ⁊ sic oportēret mutuatā pecuniā remanere penes ipm debito:ē. In ḃ casu videt idē dicēdū. qđ i ſcđo casu. ſ. q̄ sit vsurari⁹ ille ſcđo mutuās socio cū pacto q̄ exinde soluat vsurā p:io eo p:imo creditori vsurario.

§. XV. Quid cum haberez

pecuniā ⁊ volebā ire ad nūdinas ⁊ ibi merces emere ⁊ ad aliū locū deferre vel seruare lucri cā certo tpe vl̄ possessionē emere. tu indigē pecunia illa recipis ea; mutuo a me offerēs paratū te illā restituere cū lucro sperato in termino ⁊ loco. est ne vsura. Rñdet Inno. in. c. ſi. eo. ti. dicēs q̄ hz q̄dam ꝺ. iij dicant. ipse putat hūc ꝺ. iij vsurariū nec scit sic ꝺ. hentez excusare. Host. nō in. c. salubriter. dicit q̄ talis est mihi obligat⁹ ad interesse illius lucri quod factur⁹ erā verisimilit ex pecunia dūmodo nil fiat in fraudē vsurarū. Joh. an. app:obat dictū Inno. Et qđ dicitur de interesse habet locū post mo:am debitoris: ⁊ cōtrariū dicendo pateretur via aperta ad fenus. ⁊ hoc etiam placet Jo. cal. Sz Joh. de lig. di. q̄uis cōiter teneāt cū Inno. ne via fraudib⁹ aperiat. ipse tñ credit verā opinionē Host. dūmodo fiat nil in fraudez: tūc tñ est ab hoc abstinere. Lau. de rīdol. Quod etiā dicit Host. de lucro videt intelligēdū de ducto etiā dubio lucri cū. ſ. potuisset etiā nō lucrari vel p dere ⁊ ante facrū, phibēdus est: post factū ꝺo in fo:o cōsci en...e vbi credēdū est p se sicut cōtra se cū asserit sine fraude fecisse videt posse perträsire. Quod em̄ iactus sit talis cōtract⁹ simpliciter intuitu pietatis factus nō in fraudem vsure tripliciter potest p:obari. P:imo ratione equitatis ⁊ pietatis. Nam equum est et piū in necessitate seruire amico. Insuper iniquū nō est si rōne capitalis quā hz in expessa intentione ⁊ quasi in facto habebat seruet indēnis. Sc̄o hoc licet ratiōe indēnitatis. Nā retento: mu-

Universidad de Deusto
Biblio

tui vltra cōcessum tēpus dño obligatur: q: ille dñs fuisset vsus vt capitali suo ita ꝙ res talis extūc assumit natione, capitalis ꝙuis null⁹ ex mutuo illo mereꝝ. ergo a nr̄i. Tertio licet hoc rōne vtilitatis. Nā eꝝ de vsuris. nauigāti. ꝺ: ꝙ q̄ per annū granū vel pannū vel alias merces vēdit amplius ꝙ valeāt tūc incerto termio receptur⁹ aliquid plus p:o eisdē: si tñ eo tpe talis cōtract⁹ nō erat vēditur⁹: ſz seruaturus vsq; ad tēpus quo verisimiliter credebat tantū valituras quantū vendit nō est vsurari⁹. Ratio est: q: p:o illo tēpo:e futuro q̄ intrēdebat vēdere habet rōnē vendibilis & nō p:otūc, ergo a simili q: pecunia eius iā habet rōnem capitalis: pōt er ea rōne sue capitalitatis exigere in p:efato casu. Sed si extra casum necessitatis & pieratis p;cibus amici hoc facit tunc eoipso cōuincit ꝙ poti⁹ vultvti vt vsurario mutuo q̄ in mercationibus vt vero capitali: vñ cōtract⁹ erit vsurari⁹. ficut etiā si q̄s mutuarer alicui pecuniam cū pacto ꝙ si in termino cōcesso nō restituit extūc teneak ad interesse ꝓbabilis lucri. Sed si hoc facit q: credit illum nō posse in termino reddere vt sic inde lucretur: vsurā cōmittit. ar. xiiij. q. iij. plerīq;. et de re. iur. c. certū est. li. vj. Secus si simpliciter facit ad tollendā mo:ā. ſ. del o ris & se conseruandū indemnē. Sic etiā in p:opositio si indigentia amici esset casus extreme necessitatis vel quasi ita ꝙ teneꝝ er p̄cepto hoc sciens ad illi subueniendū et dandum. tunc nil debet expetere vltra capitale cū multo magis teneatur ad mutuandū q̄ ad dandū in casu huiꝰ necessitat⁹. Quia ergo hoies seipos amāres magis se deciꝑit in hmōi. ideo poti⁹ ꝺm Inno. sunt dissuadēdi isti cōtractus ꝙ admittendi etiam cū piam haberēt intētionē.

§. XVI. Quid cū quis tradit alteri centū ducatos

"Pecunia ex se sola non est lucrosa.

dit alteri centū ducatos mo:ā in suis necessitatibus expendēdos sub hoc pacto ꝙ ficut cōsimiles centū ducati apud Titiū mercato:ē legalē lucrabunt vel perdent: sic isti centum ducati illi traditi lucrent vel perdant: est ne cōtract⁹ licitus. Rñ. ꝙ dubius repu...t et potius vsurā sapere f n plures doc. & hoc p:opter tria. P:imo q: tale pactum in fraudē vsurarū adimuentū videt vt sub pallio q̄si societatis latitet mutuū sub spe lucri. Sc̄o q: vt ptz. lxxviij. dist. ejiciēs. pecunia ex se sola minime est lucrosa nec valet seipsam multiplicare: sed ex industria mercantiū fit per eoꝝ negociationes lucrosa. Tertio q̄ est efficacius q: de trib⁹ est vnū in dicto contractu. Nam dicta pecunia aut est tradita ꝑ modū mutui: aut per modū depositi: aut per m. dū capitalis: vt scilicet in persona tradentis emptionibus & mercationibus deputet. Si per mod. mutui tunc manifesta est vsura: q: in mutuo transfert dominiū in eū cui factum ..t mutuū: vnde nō debet lucrari vel ꝓdere nisi sibi. Si per modū depositi: tūc ipsa reddi debet absq; oī lucro q̄m potius qui eam seruauit remunerādus esset & tamen ex forma ipsius cōtractus patet ꝙ non est data per modū depositi cū depositarius eam expendiderit. Si per modū capitalis seu recte societatis: tūc in pacto esset ꝙ deberet eā solis mercationibus ꝓfiditer deputare. Et hec vltima ratio fortiter ꝓbare videtur ꝙ non fit tradita dicta pecunia nisi vt mutui rationē habēs: in quo spes lucri rep:obatur: q: vsura vt in. c. consuluit. de vsuris. Si diceret nō esse mutuū nec depositum nec societas sed cōtractus innominatus: scilicet do vt des. do scilicet tibi centū vt des mihi tantū quantū et cetera. Rñderi pōt ꝙ licet talis cōtractus aliquando licite possit fieri: scilicet do vt des non tñ in dicto casu: sed in fraudem videt esse vsurarū: fiat & fraus etiā cōmittitur in aliis etiā licitis cōtractibus ex se: vt. xiiij. q. iij. plerīq;. cum glo. & huius sententie fuit. Innocen. de vsuris. c. finali. & Johan. andree. ibidem.

§. XVII. Quid cuꝫ aliquis

mutuat certā quantitatē pecunie & recipit p:omissionē de rehabitione tm̄ sui capitalis; ſz hñs res steriles vl' debito res q̄ nō p̄nt vel male p̄nt soluere vēdit illas vel iura illorū debito:ū receptor: talis mutui ꝑ certo ꝓcio q̄ postea ꝓcipit: & tñ reuera nō fuisset ille actus vēditionis alꝫs celebratus nisi ꝓpter mutuū factū: nunq̄d vsura est. Rñ. ſm Lau. de ri. rescindit tanq̄ vsurarius & tm fraudē vsurarū conceptus talis cōtractus: vt no ꝑ Bart. & Bal. in. l. cum allegas. C. de vsu. & multo magis est vsura cū aliq̄s mutuans alteri pecuniā simul & vēdēs aliq̄d mobile vel imobile plus petit ab eo iusto ꝓ:eo rōne mutui. xiiij. q. iij. c. si fenerueris. Itē pone ꝙ vnus cōducit ab aliquo ad exercēdum opera sue artis: puta lanificij: sericī & hmōi. pannū p:o salario. l. flo:eno:ū: q̄d reputat iustū attēta cōditione ꝙsone & artis. Sed si ipse cōduct⁹ rali salario ponit in exercitio artis illius. c. f. xenos. de suis recipit. lx. nunq̄d licite pōt recipere. Rñ. Quia aut ista. c. dat magil. ro suo ad exercendū in arte p modū societatis: aut p modū mutui. Si p:io mō ꝑ mod. societatis scilicet ꝙ subster piculo videlicet ꝙ si mag. negociādo vel labo:ādo cū illis ꝓdat suscipiat partē dāni p:o rata cū ..otingēte etsi nil lucretur cū eis: si in capite anni remaneat cū illo capitali ille nil accipiat de lucro. vñ nō. lx. sed. l. tm̄ p:o suo salario habeat: licit⁹ est ꝑctus. vt no. glo. xiiij. q. iij. c. plerīq;. ff. ꝑ so. l. verū. Si scḋo n. ꝺ. ſ. ꝑ modū mutui: vsura. ..t p̄ct⁹. q: rōne mutui recipiēdo annuatim. & est de vsur. c. ſsulunt. In casu ꝙ posito vt sic illicitū est ex quo intrēdit salua esse sibi illa. c. et in ..ém euentuꝫ vult. xl. p:o salario: manifeste patet ꝙ. ſ. exigit ratione illo:ū. c. depositor: ꝛz ꝙ verū est mutuato:um cū non habuisset p:o salario suo nisi. l. misi illa. c. posuisset in apotheca vnde vsura est. xiiij. q. iij. si fenerueris.

§. XVIII. Quid cū venēte

termino redditionis mutui vel alꝫs solutiōis pecunie debite credito: nō vult cōcedere debitori. ꝓlōgationē termini vel relaxationē iuramēti si iurasset ipse debito: nisi data pecunia vel alio equipollēti. Rñ. si hoc agit soluꝫ rōne termini ꝓlongati & nō ob euitationē dāni sui vsuram committit etiā si nō exp:esse exigeret. vt habeꝝ eꝝ de vsu. cōsuluit. Sed si hoc agit ad sui indēnitatē: puta q: opꝫ eū accipere ad vsurā vel vēdere rem suā vilio:i ꝓcio q̄ valeat q̄ nō feciſſet si recepisset pecuniā sibi debitā: & tūc nō est vsura illud damnū exigere a debitore q̄ ꝓcipit ex carentia illius pecunie sibi debite. Nō em̄ deber grauari ex seruitio impenso ſm Rey. Sed vtrum talis creditor: possit exigere a debitore suo nō solum dānum habitum sed etiā lucrū quod feciſſet cuꝫ illa pecunia si eam recepiſſet in termino debito. Ad quod respondet Pe. de ancha. sup cle. ex graui. de vsur. & dicit. Credo ꝙ non solū damnū emergēs sed etiam lucrū cessans potest accipe si ille erat mercator: q̄ cū pecuniꝫ cōsueuit negociari. Et idē videt dicendū etiaꝫ si nō esset mercator: sed tñ intēdebat o:no illā pecuniā exponere negociationibus licitis ad lucrandū. Sec⁹ aūt esset si ꝙsona esset talis ꝙ ipsam pecuniā retinuisset in arca. Et remittit ad notata. xiij. q. ij. c. si q̄s de clericis. & ..n. c. cōquestus. eꝝ de vsur. Idē videt sentire Tho. ij. ij. q. lxij. cum ista tamē cōsideratione quam ibi ponit videlicet ꝙ nō debet exigere talis creditor: nec illi suus debitor: tenetur totum lucrum restituere siue dare quod inde sperabat suus creditor: cum illa pecunia negociādo acquirere: cum illud lucrum nō esset certum quis impediri poterat: vel fortē etiam de capitali amitti: sed tantum tenetur quantum potuisset valere illud lucrum in illo dubio.

§. XIX. Sed queritꝫ an sit

Utrū sit licitū aliq̄d plus q̄d ꝓ interesse cipere.

licitū aliq̄d vltra sortē recipere noie interesse. Di. si reple mentū illius interesse venit applicādū tertio nō mutuāri licitū est vltra sortē recipe. Idē docet dictū doc. eꝝ de vsur. c. ſ. Exemplū. q̄n vsuras soluo alteri et has vt interesse vos lo repetere. Et ad idem facit quod ait Bal. C. de vsuris. l. vsuras, dicit enim. Pone ꝙ emi a petro lapides seu ligna

Adde ꝙ Bar. et Dan. ca strē. amplissime istā materiā tractauerūt i dicta. l. Zucius. & ꝺ acti;

vel alias res ex q̄bus naturaliꝫ nō ꝓcipit aliq̄s fructꝰ: vt soluere ꝓcium accepi illud sub mutuo ad vsurā ac vēdenti solui. ipe aūt & tradidit mihi lapides seu ligna: ſz fuit in mo:a: nūq̄d teneꝝ reddere illas vsuras. Rñ. dicēdū ꝙ sic tāꝫ interesse dāni emergētis. Et de hoc hꝫ rex. notabilis. ff. de acti. l. Lucius. Idē dicēdū in filiꝰ & ꝛtib⁹ ꝓputa locationis & cōductiōis & hmōi. hec ille. Qñq; venit applicādū p:imo. i. illi;cui so:s ꝓncipal⁹ est soluēda: & tūc si debitor: est in mo:a applicare. i. cape illō ad aliq̄ interesse est licitū. ex glo. sup. c. conqstus. & no. Jo. an. in. c. nauiganti.

Exꝑlū pone in vēdito:e & empto:e si empto: fit in mora soluendi ꝓciū. Et hoc credo verū siue interesse fit in dāno emergente siue in lucro cessante dū tñ illud lucrum sit certū: & ero sum paratus vel aptus ad take lucrū. vt in. c. nauigāti. De b etiā vide q̄ habes post. §. fe. in fi. Pone casum. Vēdo tibi ꝓdūꝫ & tibi trado illud atq; inde ꝓcipis fructū: & tñ ad terminū cōuentū ꝓciū ibi nō soluis. hoc ꝓsupposito potero elapso termio repe..ere vsurā cū fructꝰ rei vēdite facias tuos: & tñ mihi nō soluisti. Et rō huiꝰ est: q: nō accipio illud vt vsurā sed vt interesse meū. ar. xiiij. q. iij. qm̄. Si etiā res vendita in ꝑ gnus daret mihi possem inde recipe fructꝰ eiꝰ elapso termio solutiōis nō facte etiā si transcēdat quātitatē interesse. Nā ꝛz talis res a vēditore nō possit peri: tñ fructꝰ eiꝰ ꝓcipe pōt postq̄ vtra volūta tē sua ꝓciū rei vendite detinet tanq̄ interesse. Sed p mutuo recipiēdo possessionē in pignus nō licet fructꝰ possessionis interim accipe nisi ꝑ parte sortis quia vsura.

§. XX. Sed quid cū vēdo

Nota de eo q̄ recipit aliq̄d periculo suo.

possessionē meā. cū nō des mihi ꝓciū eiꝰ tecū facio pactū, q̄ quousq; tradas mihi ꝓcium recipiā interim fructꝰ eiꝰ. Rñ. Licet Hal. & Pe. de ancha. dicant licitū esse contractū: quia cū possessio fructificet nō videt iustū vt emptor habeat vtilitatē & fructū rei empte & vendito: nō habeat vtilitatē ꝓcij vt possit pecunia vti: ita tñ q̄ quātū emptor: soluit de ꝓcio in futurū tantū ven..dito: minus recipiat de fructib⁹. verbi gratia. Si possessio empta centū florēn. cum inde ad annū dat sibi. l. extunc vendito: det sibi medietatē fructuū: & sic de alijs. Sed theologi nō approbāt dictū tractū: q: rōne dilatiōis de soluendo ꝓcio videreneꝝ haberi dicti fructus q̄d ad vsurā ꝓtinet. ex de vsuris. in ciuitate. Item possessio substat periculo emptoris & de se est fructificabilis: nō aūt pecunia ꝓciū ſluenda substat periculo vendito:is: nec de se fructificat: & ideo consulendum est abstinere ab hmōi. Posset bene fieri pactum ꝙ si infra certū terminū nō soluat empto: ꝓcium extunc fructum recipiat vendito: quousq; ꝓcium sit solutū si hoc non fiat in fraudem sed in penam.

§. XXI. Quid de eo q̄ mutuauit

tuauit nauigāti vel eūti ad nūdinas recepturus aliquid vltra sortē ꝑ eo ꝙ suscipit in se periculuꝫ. i. si pecunia vel merces inde emptas, portauerit saluas: alꝫs nihil receptu rus etiā de sorte. Rñ. ꝑ distinctionē ſm Joh. neapo. in quodlib. & Jo. cal. q̄ aut illud vltra sortē recipit rōne mutui tm̄. & sic est vsura nō obstāte ꝙ piculū ipe suscipiat: et iste est casus etiā. c. nauigāti. ex eo. Aut recipit illud vltra sortē ꝓpter rationē periculi vt ꝓcium periculi & sic nō est vsura sed licitū. Nā etiā si nō mutuaret & periculū nauigātis in se vellet recipere licite posset recipe ꝓcium periculi: nec ꝓpter hoc ꝙ ei seruitiū faciat in mutuando efficit deteriōris cōditiōis. Aut aliq̄d vltra sortē recipit talis mutuans partim rōne periculi & partim rōne mutui: et tunc vsura est quantū ad id quod plus ꝓcipit respectu mutui. & illud tale tenet restituere. Jo. neapol. & Jo. cal.

§. XXII. Quid de pena ap.

positā in ꝛctu mutui: puta si nō restituit inde ad certū tēpus soluat tantū recipiens mutuū vltra capitale: nunq̄d potest peti talis pena absq; vsura. Rñ. ſm Ray. Si pena fuit a iure ..e imposita ꝓpter puniendā cōtumaciā debitoris: q: nō soluit in termino cū posset nō est vsura. ar. xiiij. dist. c. q̄. ff. de iudi. l. q̄ autoritate. Si etiā pena fit de cōsensu partiū in ꝛctu apposita ad hoc. ſ. vt saltē metu pene debitū soluat: vsura nō cōmittit⁹ nisi a ꝓncipio fuerit ꝓposita intētio. ar. eꝝ de ar. c. dilecti. Sed tñ ꝑsumit⁹ in fraudē si ille alꝫs consueuit esse vsurarius: vel si ꝑ singulos menses vel annos dicaꝫ pena cōmitti. ar. c. eo. ſtabit⁹ tñ in iudicio eiꝰ ꝓfessioni & ꝓmptime in foro cōsciētie. Idē videt Host. tñ in oi euētu nō videt honestū petere penā; imo nec etiā licitū q̄n debito: sine culpa sua factꝰ est impotēs ad soluēdū: et ideo puniri nō ꝺz. Et idē videt dicēdū de eo q̄ dictū est §. §. ante p̄cedētē. q̄ntū ad lucrū cessans: q. ſ. nō debeat illud exigi q̄n ex importēta ille nō soluit. Ultra p̄dictas penas positas. ſ. iudicialē q̄ inferꝝ a iudice: & cōuētionalē q̄ ponit in ꝛctu de cōsensu partiū: est & tertia pena que dicit legalis vel canonica: de qua habeꝝ. xiij. q. ij. in legib⁹. & in diuersis ciuitatibus ponunt certe pene pecuniarie. ficut verbi gratia. Cū statutum est alicubi q̄ turo: de pecuniis pu.. illi que pueniūt ad manus eius teneatur emere possessionē vel rēdere ei ad rōnē quinq; ꝑ centenario. Si igit turo: pecuniā pupilli exponat ꝑ factis suis vel faciat negociationes ꝑ se teneꝝ vtiq; dare pupillo q̄nq; p centenario etiā si cū illis nihil est lucratus: ex quo noie suo nō pupilli est negociat⁹ cū eis. Juste em̄ hoc statutū est ne turo res ex malitia vel negligentia sint inuidi pupillis & male tractēt substātias eoꝝ ficut frequēter fit: nec pōt cōqueri turo: si inde nō est lucratus: q: potuit emere de illis pecuniis possessiones vel noie pupilloꝝ exponere in iustis et licitis mercātijs: & tūc lucrū & damnū esset pupilloꝝ fideliter agēdo. Sed si noie pupilloꝝ pecuniā eoꝝ exponāt vel deponāt ad vsurā pupilli teneneꝝ illas restituere: & turo:es in sup teneneꝝ in casu q̄ pupilli nō vellent vel nō possent: vt etiā ꝺ. j. in. c. de cooperatione vsure.

§. XXIII. Quid si cōmuni

tas vel officiales habētes curā de pupillis accipiant p:o cōitate ipsas pecunias rñdēdo eis ad rōnē q̄nq; p centenario. Rñdeꝝ ꝙ si eis inuitis fit seu eis ad q̄s spectat videtur ꝙ licite possint illa q̄nq; ꝑ centenario recipe: q: quis deꝝ ꝑ hoc indēnitati eoꝝ ex q̄ potuerūt emere possessiones vel tradere negociationi. licitis vt disposuit statutū et nō ..erunt vt ꝓurarent ꝑ hoc vtilitatē cōitatis.

§. XXIIII. Quid de gerentibus

ribus seu ꝓcurantiū negocia stipendiariorū. ſ. in recipiēdo pagas ꝑ eis & faciēdo alia obsequia: & cū hoc mutuādo eis in necessitatibus occurrētib⁹ et ꝑ his recipientib⁹ certū salariū: nunquid est licitum. Rñ. ſm Lau. de ridol. Quantum ad illud quidem quod ꝓcipiūt tales ꝓpter labo:em quē gerunt in ꝓcurando eoꝝ negocia nō est vsura: sed licitū. Sed quantū ad illud q̄d ꝓcipiunt ꝓpter mutuū quod impendūt ipsis stipēdiarijs: vsura est. xiiij. q. iij. vsura. Ad aūt ꝓfatus doctor: dicit in ꝓimo mēb:o esse licitū videt intelligendū cū bellū est iustū. Nā si manifeste sit iniustū: illicitū videt cū cooperaꝝ malo & dat operam rei illicite. lxxxvj. dist. c. culpam.

§. XXV. Queredū est etiā

quid iuris sit si q̄s in mutuādo pecuniā recipit aliquid in pi.. mobile vel immobile. Ad q̄d dicēdū si hoc fecit ad sui securitatē & nullū fructū intrēdit habere exillo pignore: puta q: est aliq̄d iocale nō est illicitū: sed si intēdit recipere vtilitatē aliquā ex vsu illi⁹ pignoris rōne mutui: puta recipit domū in pign⁹ vel agrū vel equū vel vestem et fructū hoꝝ ꝓcipit vsura est: & teneꝝ restituere ꝓcium vsus illi⁹ pignoris ipsi pignorāti: seu in p̄ē sortis cōputare. eꝝ eo. c. j. Nota tñ ꝙ si laicus tenet iniuste aliquā possessio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Adde q̄ ita renuit firto pe de Pas noz. ꝛ p̄ eū Job. de im qđ notā dū est.

nē eccl̄ie ꝛ impignoꝛat ipam poſſeſſionē rectoꝛi eccl̄ie illi licite ꝛ abſq; vitio vſure iſte rectoꝛ poterit recip̄ fructus eiusdē poſſeſſiōis vltra ſortē ℔z Ray. ꝛ eſt caſus capl̄i. ſ. eē eo. ꝛ rō eſt. q: tūc nō recipit clericꝰ illud vt vſurā: ſed quod ſibi debeť. Et idē de poſſeſſione quā recipit laicꝰ ab eccl̄ia in feudo. Dicūt etiā Host. Jo. an. ꝛ Jo. de lig. q̄ idē eſt de poſſeſſione laici: q:. ſ. ſi iniuſte retinēs pignoꝛat eā dño illius poſſeſſionis ille licite facit fructus ſuos.

§. XXVI. ℥z quid cū quis

recipit domū in pignus ꝓ centū mutuatis vſq; ad annuz hoc pacto q̄ ſi nō ſoluit in termino ſtatuto cadat debituz in cōmiſſum: pignoꝛatio cadat in venditionē: pōr ne iuſte tenere domū illā pignoꝛi obligatā eo q̄ nō ſoluit i termino cū tñ domꝰ ſatis plus valeat. Rñ. ꝑ diſtinctionē: q: aut mutuās i illo anno recipit vſumfructū domꝰ nō cōputādo in ſortē: ſ. ꝓ ipſo mutuo: aut nō recipit vſumfructū. ſ. pēſionē. In primo caſu illicitum eſt ꝛ vſura. eē eo. c. ſ. Tñ reſtituere teneť illā penſionē vel cōputare in ſortē: ꝛ etiā domū teneť reſtituere nec pōt ſibi retinere elapſo termino: q: ꝛ tractus nō tenuit cū fuerit vſurarius: ꝛ radi. vi. tiata nō pōt fructꝰ iſti. ſ. lucri oriri. ar. i. q. ſ. ferē. §. vulnerato. Poterit tñ poſt terminū petere intereſſe ſuū ſi dānificareť ex mārīa ſue pecunie. Sicꝛ ſi dānificaꝰ eſt in faciēdo illud mutuū: puta q: opz ipm accipe ad vſurā ad mutuādū amico vel paratꝰ erat ex pecunia illa emere poſſeſſionē inuētā vel exponere licitis lucris: tūc poſſet petere intereſſe ſuū. In ſcō caſu cū. ſ. credito: nō recipit vſumfructū domus cū ſupfluitas valoꝛis domus cedat in debitoris penā ſuppoſita vtriuſq; bona fide q̄n cōtractꝰ mutui eſt celebꝛatus: licitū erit vt dictū eſt. §. de pena cōuentionali. ar. de ar. c. dilecti. Et hoc niſi fieret in fraudē vſurāꝝ: puta quia eſtimabat mutuās illū nō poſſe in termino reſtituere: ꝛ ſic inde illud plus valoꝛis domꝰ ſibi lucrari: tūc enim fraus vſure eſt. Secus ſi hoc fecit ad coercēdā moꝛam debitoꝛis. Aduerten. etiā q̄ ſi a mutuāre ſub. q̄ p̄ecio vel lucro vltra terminū detētio mutui ꝓcedať: tūc eoipſo cōmittit vſurā: q: ex tali cōceſſione vꝛius ſoꝛtitur volūtarij mutui rōnē q̄ iniuſte detentiōis. ad hoc de vſuca. ꝓſuluit. Et hoc niſi illud petereť in cōpenſationē dāni ſui quod inde recepit cū tñ libēt̄ius velleť recipere illud mutuatū: ſed ille nō poteſt ſine notabili iactura reſtituere. Sed cū ſocer obligat genet. ſuo poſſeſſionē aliquā ꝓ dote filie: darū eſt ꝛ certū q̄ nō teneatur dictus gen. cōputare fructus poſſeſſionis in ſ. tem: vt dicit exp: eſſe. c. ſalubꝛiter. eē. e. cum ſcz ſuſtiner gen. onera matrimonij. quia ſcz eā ad domū ducit ꝛ nutrit.

§. XXVII. Queritur etiam

De vſuris in dotibus.

Utrū gener ſi nō recipiat pign⁹ ℔z cautionē de numeranda dote certa die: ꝛ interim recipit a ſocero ex pacto certos denarios: puta ad rōnē. vi. ꝑ centenario ꝛ hmōi: nūquid vſurā cōmittit. Rñ. de ℔ ſunt varie ꝛ ꝓtrarie opiniones. Nā Joh. an. ſup. d. c. tenet q̄ nō ſit licitū ℔z vſura. quā opi. dicit Jo. de lig. ꝓterioꝛi ꝛ ſecurioꝛi poſſe defendi. ℥z Pau. de cleaza. tenet ℨ. iū. ſ. q̄ nō ſit vſura. Rō eſt ꝺm ipſ quia ex quo i. ſauoꝛē matrimonij hoc indultū eſt ad ſubleuandū onera eius: vt ſcz gener percipiat fructus poſſeſſionis pignoꝛate a ſocero ꝓ dote nō cōputādo in ſoꝛtem ſi ipaz nutrit: ita etiā dz iuuari ille ali⁹. Et ad rōnes q̄ poſſent fieri in ꝓtrariū: q: ſcz decre. ſalubꝛiter. ſolum dicit de poſſeſſione: ergo: poſſeſſio ex ſui natura eſt fructificat. lis nō aūt pecunia. Rñdeť ad p̄ma q̄ papa q̄ſit⁹ fuit de poſſeſſione: ꝛ de ea rñdit. Jrē rñdiſſet ſi fuiſſet q̄ſitus de pecunia. Ad aliud rñdeť q̄ ſicut nec terra ex ſe fructificat. ℔z cū labo. e hois: ſic ꝛ pecunia ſimul cū induſtria hoīs ex ℔ ꝓpue cū eā intēdebat tradere mercatoꝛibus vel emere poſſeſſionē vel alio mō cū ea licite lucrari. Et q̄uis etiā fructꝰ poſſeſſiōis ſubſtent ꝑiculo multiplici ꝛ nō ſic pecunia tñ vt in pluribꝰ ſic accidit q̄ emolumētū ex ipa poſſeſſiōe recipit. Opinionē Pau. videť ſequi Job. cal. ꝛ Pe. de ancha. ℨ. q: prima opinio tutioꝛ eſt. iō ꝺm Pau. de ri. ſalubꝛius eſt eā tenere. eē eo. ſalubꝛiter. et hoc p̄cipue q̄n q̄s hoc volūtarie agit in ſui maius cōmodū vel cū intendebat pecuniā ipſam reſeruare. Anto. aūt de bu. dicit q̄ pōt intelligi hic text⁹. ſ. ſalubꝛiter cū illa dilatio data erat ipſi ſocero: ꝛ ꝓpter hoc dabat pign⁹. Et ℔ caſu puro idē ſi eēt pecunia exoluēda ſi nō eſt in moꝛa: q:. ſ. ex quēliōe differť ſolutio. tūc nō credo q̄ poſſit paciſci de intereſſe ſoluēdo: q: tale intereſſe debeť ꝓpter moꝛā q̄ ℔ ceſſat ꝓpter tp̄is dilationē. Nō ℊ peti pōt. Guil. dicit q̄ q̄icunq; volo exigere aliquid ꝓ intereſſe ante moꝛā: vt q: facio pactum de ſoluēda ſorte in p̄ſcha ita q̄ interim tātū noīe intereſſe ſoluať: hoc caſu nō pōt dici i moꝛa q: obſtat exceptio ante terminū. iō nō pōt dici niſi vſura: q: ꝓpter dilationē tp̄is dati vſura e. Et ꝓpter hoc dico q̄ ſi gener feciſſet pactū ꝓ recipiēd. dote ad certū terminū ꝛ interim p̄cipe ret fructꝰ q̄ cōputarenť in ſortē. Idē dico in re pignoꝛati cia cuiꝰ fructꝰ ſunt certi: q: forte illa res eſt locata advictū vel penſionē: vel talis res eſt domꝰ quā gener locat ꝛ recipit penſionē: q̄ oēs iſtos fructus gener teneť cōputare in ſortē: hāc limita hāc decre. q: dz. ..ligi vbi dos fuiſſet ſimpliciter ꝓmiſſa poſtea cū nō ſolueret ad cautelā in eū ſit data poſſeſſio: tūc ꝑcedit decretalis: quia ſicut dicit gener ego ſuſtineo onera matrimonij da dotē. Ille ſocer dicit: ego nō poſſum certe: ſi dicit gener. ſaltē ſuſtineas onera mrīmonij licite p̄cipit dūmo illa onera ſi. t certa: ſic iu. lligo iſtā materiā. ꝛ Anto. de bu. ſup. c. ſalubꝛiter.

§. XXVIII. ℥z quid de he

redibꝰ mariti iſpo mortuo: nunq̄d ℔abebūt ℔ p̄iuilegium ꝺdu relictā alere tenenť: nec tenenť dotē reſtituere ſalt⁹ vſq; ad annū poſt moꝛtē mariti. Rñ. dicit Jo. an. ꝛ Job. de lig. poſt Doſti. in. ſalubꝛiter. q̄ nō. Et rō ꝺm ipſos: q: heredes ſtatim pñt ſe expedire de muliere reddēdo ei pignus vel rē obligatā qđ non pōt maritꝰ. eē de iureiur. tuanos. ij. ꝛ q: ſoluto matrimonio deſinit eſſe dos.

§. XXIX. Quid ſi ſoluto

mrīmonio heredes mariti obligant mulieri p̄dū ꝓ dote reſtituēda: nūquid mulier poſſit fructꝰ ſuos facere nō cōputādo in ſortē. Rūfio ꝺm Jnno. ꝛ Doſti. q̄ nō: nā vſurā cōmitteret. Eſſet enī rō q̄ excuſabat generū ſuſcipiētem fructꝰ poſſeſſiōis pignoꝛate ſine cōputatiōe in ſortē. Sit ℊ cauta mulier ꝛ nō recipiat poſſeſſionē vel rē aliā in obligationē: ſed vel faciat ipſam diſtrahi vel reperiat inſolutū. ff. de reg. iur. l. vt di. ad mo. alioq̄n fructus ſortē exeq̄uabūt. Pura tñ q̄ vbi violenter detineret dos ab illis heredibꝰ nec pōt ſe iuuare: q: nō fieret illi iuſticia ꝓpter potentiā illoꝝ: tūc mulier licite recipit fructꝰ poſſeſſiōis vel pecuniā ſine extenuatiōe dotis. Idē videť dicēdū cū heredes illi nō poſſent ſine magno ſuo detrimento reſtituere dotē q̄ eſt in pecunia: nec poſſeſſionē ℔ñt quā ei aſſignēt. ꝛ ꝓpter hoc mulier ne nimis grauet dimittit penes eos ad tp̄s: ſi illo interuallo recipit ab eis alimēta cū non habeat vñ aliū de viuat nō videť illicitū. nō enī illud recipit rōne mutui: ℔z rōne intereſſe: cū ſi dotes ℔ret inde viueret emēdo poſſeſſiōes vel exponēdo negociatiōi. Secus aūt dicendū q̄n hoc fieret ob vtilitatē vtriuſq; illi vt magis poſſent cū illa pecunia lucrari: ꝛ illa vt ex integro ſuo capitali habeat lucrū. nō tñ de facili ꝓſulēdū ne pareꝛ tur via fraudibus vſurarū: factū tñ nō cōdemnandū.

§. XXX. ℥z quid de fructi

bus q̄s ex pacto dotali moꝛtuo marito relicta lucrat: nūq̄d licite recipit. Rñ. ꝺm Pau. de ri. vī. q̄ ſic. ex eo q̄ rōne intereſſe q̄ueri ꝙueniāt ex moꝛa debitoꝛis dotes nō reſtituentis: ꝛ ſic in locū pene. ad ℔ gl. in. l. cū allegas. C. e. ti. q̄ vult q̄ pena q̄tinus intereſſ pōt peti in q̄cunq; ꝙcu de mūdo. Nec obſtat ſi dicať q̄ ℔ eſt intereſſe eē rē: q: cōiter dores dank in pecunia. ꝛ de ralib⁹ intelligo p̄dicta: ſed in pecunia nō eſt dare q̄d cadit in intereſſe niſi eē rē ꝓpter qđ dico hoc eē ſpāle intereſſe pecunie q̄ ℔z nō ſit intra rem q̄ nihilomin⁹ pōt peti ex q̄ēliōe. iuꝛ notata p Bar. ꝛ Bal. Pōt etiā dici ꝺm quoſdā q̄ hoc ſit intereſſe dānivitādi: q̄n cū mulieres habeāt de dotib⁹ vere: ſi illas nō ℔ñt opz q̄ aliūde ſibi victū q̄rāt: ꝛ ſic dānū incurrūt ad qđ reſartiendū ꝛ reſtaurādū fructꝰ illi ex pacto dorali ſuccedūt. Vel etiā pōt dici q̄ nō vt intereſſe ꝓpie ℔z vt penā q̄ēliōnalē exigūt: q: licite q̄uenire potuerūt dūmo nō in fraudē vſurarū q̄ pfecto nequaq̄ hoc caſu el. ſumēda: vt de ſe ptz. Qđ aūt dicta ſint de iure licita ꝓbat apti⁹. Nā pone q̄ tu mihi mutues centū cū pacto q̄ tenear die tali tibi reſtituere: alꝰ nō noīe pene do tibi ꝑtē. ..ucte ꝓpria intrādi poſſeſſionē talis mei fundi ita q̄ lu. eris fructus. vtiq; fructꝰ q̄ alꝰ cōputarenť in ſortē. in hoc caſu nō cōputabūtur in ſortē ſi ℨ pure ꝛ nō in fraudē vſurarū. hec fuerunt celebꝛata: qđ enī vltra ſortē recipio nō vt vſurā ſed vt penam recipio vel intereſſe q̄uentu. Ad hoc faciūt notata p Host. ꝛ Jnno. nō. ..ro ſanā illā cōſciētia q̄. nille que ſibi debenť ꝓ dotibus fructus ꝑcipit poſſeſſionū. lōge in gradu exceſſiue plus valentiū maxime ſi alꝰ ℑpotes eſt debitoꝛ: ad reſtituendum dotes.

§. XXXI. ℥z quid ſi ſtatu

tū ℔z q̄ oēs detinētes dotes mulierū poſt annū teneant dare alimēta vꝛoꝛib⁹ doratis ꝛ marie duos denarios. ..dza q̄libet meſe an valeat ſtatutū. Rñdet Jo. de imo. ſup. cle. ex graui. de vſur. poſt Arch. q̄ nō tenet: q: in. c. ſalubꝛiter. ℴ: q̄ vir teneť alere mulierē ꝓpter onera mrīmonij ꝛ ex ℔ fructꝰ nō cōputank in ſortē. ꝛ ſic ꝓz q̄ ſi nō extat martimoniū nō teneť. ꝛ ꝓ ℨ ſi nō p̄eſtat ſeruitia mrīmon.. lia nō ℥z hr̄e alimēta. Ad qđ facit. notauit Ray. in ſumma. eo. ti. ꝛ Jnno. in. d. c. Et ex hoc ſequit etiā q̄ taliter ſtatuētes incidūt in penā huiꝰ cōſtitutiōis ex graui. ſ. q̄ ſunt excōicati. Fran. de zab. dicit q̄ tale ſtatutū vel cōſuetudo pōt tolerari vt debeanť alimēta tanq̄ intereſſe poſt moꝛā in ſoluēdo. ꝓ hoc qđ notat in regula. dānū. de re. iur. li. vi. ꝛ de fideiuſſo. c. ij. Nō ei pōt dici formalis vſura ex ꝑ pactū de plus dādo nō interceſſit. ꝛ ſic cōſtituī. ſforte poſſet ſic dici q̄ ſi mulier pōt dotē rehabere ꝛ no curat vt ꝙſeq̄tur illud lucrū taxatū a ſtatuto ſalua dote vſurā cōmittit rōne quā Jo. de imol. aſſignat. ꝛ Ray. Sed ſi velleť poti⁹ dotē ℥z nō pōt q: heredes mariti cū ſint potētes nolūt vt nō pñt reſtituere ſine notabili detrimēto ꝛ hinc mulier q: coacta vt ꝑ pietate mota nō lucro nō recipiēs dotē percipit illud qđ dictat ſtatutū nō cōmittit vſurā rōne quā aſſignat ſfrā. zab. ꝛ ꝑcipue cū intēderet ex illa pecunia dotis emere poſſeſſionē vel exponere licitis lucris: ꝛ multo magis ſi nō ℔ alꝰ vñ viuat. De ſtatuto dicēdū q̄ ſi ſtatuētes hoc egerūt ꝓ modū pene ad tollēdū moꝛa heredū i dote reſtituēda nō inciderūt in penā de. ex graui. alꝰ ſic.

Adde Qua pena dic. de. punit pertinaciter aſſerentes vſuras non eſſe peccatum.

§. XXXII. Sed quid ſi ge

ner poſſeſſionē ſibi pignoꝛatā ꝓ dote cū omni iure qđ ibi ℔z ꝓcedit alij recepta ab eo ſu..ma q̄ ſibi ꝓ dote debebať nunq̄d ille poterit lucrifacere fructus ꝑceptos ſicut poterat gener. Reſpōſio ꝺm Guil. Si gener animo donandi tranſferat totū ius qđ habebat in pignoꝛe et hoc facit nō ꝓpter pecuniā quā recipit ab eo: ſed q: cōiunctus vel amicus eius eſt ꝛ ille amicus nōvt lucreť fructus mutuat pecuniā ſed ꝓpter charitatē aut grām: abſq; dubio fructꝰ lucrificarit abſq; vitio vſure: alꝰ nō. Unde ꝛ dicit Baldus C. de vſuris. ſuper Rubꝛicā formar queſtionē in marito qui indigens pecunia accipit illam mutuo ab amico ꝛ ponit eū in locū ſumm. Et tenet q̄ talis nō gaudebit ꝓuile

Adde q̄ in rub. ℴ vſu. eē ꝛ i. l. ſ. C. eo.

§. XXXIII. Jtem queritur

cū q̄s ex ſtatuto ciuitatis vel ꝛſuetudine dicāre ꝛ miſſus in poſſeſſionē lucreť fructꝰ poſſeſſiōis ad rōnē quinq; p.o cētenario. ſi talis ita faciēs recta ꝛſcia illos fructus percipiat. Rñ. ꝺm Zau. de ridol. Bal. determinauit q̄ ſic cum lucreť illos fructus noīe ꝛ rōne intereſſe: ꝛ hoc ꝓpter niſ miā cōtumaciā pōt facere auto: itas p̄otis. ℥z Bar. dicit q̄ vbi eſt talis ꝛſuetudo q̄ nō eſt bona: q: ꝓ ius diuinū in fraudē vſurarū: q̄re dicit fructꝰ cōputādos in ſortē. Et ſubdit idē Zau. de ri. ſi ꝓſupponam⁹ fraudē. verum dicit Bar. ſed ſi oīno ceſſat fraus: tunc ꝑcedit dictū Bal. Hic aūt nō videť eſſe fraus: q: in locū pene legalis vt debitoꝛ cogať ad ſatisfaciendū: vel loco intereſſe ꝓpter moꝛā vi deť ſtatutū vel cōſuetudo emanaſſe. Et hoc intelligo de eo q̄ iuſte miſſus eſt in poſſeſſionē: nō tñ ex oꝛdine: ſed ex cauſa. Si enī in veritate credit⁹ non foꝛet ſeu cauſa non ſubeſſet: ſicut recta conſcientia capitale ſeu ſoꝛtē retinere n. poſſet: ſic nec ꝓ fructus nomine intereſſe.

§. XXXIIII. Querendū eſt

etiā ab hīs q̄ dāt pecunias mercatoꝛib⁹ vel artiſ̄cibus vt inde aliq̄d lucrenť quō dēt. Nā ſi eā dant p modū depoſiti: vt ſcz penes eos pecunia cōſeruet: vel etiā cū ea negocienť vt placeat: ita tñ q̄ in oēm euentū ꝛ periculū eis ſit capitale ſaluū. i. reſtituēdū integraliter ad placitū ipoꝛ: ſed inde aliq̄d lucri ſperāt hr̄e: alꝰ nō deponerent: ſed lucrū rōne mutui ſperāt. mutuo vbi interuenit ꝑiculū nō licet: vt poſſe dicit. c. nauigāti. de vſu. Teneť g̃ tralia lucra ſic percepta reſtituere: nō obſtāte q̄ depoſitarij multū cū ipſa lucrari fuiſſent. Nā lucrū induſtrie fuit non pecunie ꝛ periculo ſubſtabat amiſſiōis ei⁹ q̄ mutuū receperat cui⁹ deponēs nolebat eſſe ꝑticeps. ſfrequenter etiā in talib⁹ depoſitis fiūt ℴctus vſurarij ꝛ fraudulēti in q̄b⁹ teneť ipſi depoſitarij a. reſtitutionē hīs a q̄bus ex toꝛſe ru. ꝛ ideo rōni cōſon. vt adiuuenť ab his q̄bus er ipſi vſuras dederūt ex dep. itis pecuniarū: ꝛ fic videť q̄ ipſi deponentes magi. debeāt talia lucra depoſitarijs reſtituere q̄ pauperi. rogare: ꝓ ſe eñ retinere nō poſſunt ꝑ cū turpiter acceperint ꝛ vſuraria intentione.

§. XXXV. Pro maiori hu

Utrū ex ercentes vſuram mentalē ad reſtiturionez teneant

iſus declaratiōe. No. q̄ quidā diꝛerūt vſurā animi ſeu mētalē eſſe peccatū moꝛtale: ſed hanc exercentes ad reſtitutionem minime teneri: ſed ſibi licite poſſe retineri. puta cum quis deponit pecuniā penes mercatoꝛē intendēs recipere inde aliquod emolumentū capitale ſemper ſaluo de nullo tñ lucro facit pactionem: ſed ſimpl⁹ dimittit diſcretioni depoſitarij: ſi tñ crederet q̄ mil. . et nō deponeret. Iſtud ꝓpie eſt mutuū nō depoſitū: ꝛ ideo vſura: q: ꝓcipal⁹ fit ꝓpter ſpem lucri. ar. ff. ij. q. ij. c. ſi fenerauer. ꝛ. c. plerīq;. vſura igit mētalis eſt etſi nō pactionalis. Sicut ꝛ cū q̄s mutuat cētū ꝓcipal⁹ ꝓpter ſpem talis lucri ſi aliquo pacto vſura eſt mentalis: ꝛ tale vſurā receptā vltra ſortē: dicūt illi nō eſſe de neceſſitate ſalutis reſtituēdam. Et hec opi. fuit Alex. lombardi non illius de ales ꝛ Scoti qui dicit docto: ſubtilis. Sed certe in hoc nō eſt tenenda ei⁹ opinio: q: periculoſa aīe cū iura ꝛ ratiōes doc. quaſi oēs theologi ꝛ canoniſte ſint ꝓtra eū ſeu hanc opi. Ad illud tñ ꝓbandū inducit hanc rationē ſeu exemplū. Si q̄s gratis ꝛ liberaliť recipit i donū qđ affectabat ꝛ in

Universidad de Deusto
Biblioteca

tendebat furari: q̄uis talis furaret mēte nō tñ ope: ita tñ q̄ ad restitutionē merito obligēt: q̄ a sīi si q̄s lucrari intendit ex mutuo cōdedit: tñ a debitore suo nihil exigit: nec eū p aliquod pactū cōpellit: sed gratis & liberaliter ab eo recipiat aliq̄d: q̄uis sit vsurarius mēte nō tñ ope censendus est vsurarius ita q̄ satisfacere teneat. Sz ad b̄ respondet Jo. and. in mercuriali. sup regula. pactū dī. q̄ inter casum furti & vsure mēralis est maxia dissimilitudo. Nā Iz donator in casu furti habuerit intentionē corruptā ad furtum: nō tñ donatio causat ab ei furto: necest annexa illi intentiōi corrupte: cui? ꝺ̄ciū in mutuo cadit: q: cū ex bono charitatis debeat fieri gratis sit p̄ncipale ex spe lucri: cui q̄dem vitiose spei effectū sequit q̄d est lucrū: & iō talis ad restitutionē tenet. Pōt & alia rō ad idē assignari: q: sc̄z sicut datū q̄d tradit intentione donādi sortit verā rōnē doni & amittit rōnē mutui: sic si mutuet ex intentione p̄ncipali lucri et spe eius: amittit eo ipso rōnē mutui gratuiti: & sortit rōnē mutui vsurarij. Ex quo p̄z q̄ lucrū etinde sub tali intentione receptū vsurariū est & restitui debet ꝺm Jo. an. & Jnno. & Archi. & Host. & Ray. Sed & iura indistincte loquūtur: q̄ vsure restituant indistincte & vniuersaliter nō solū pactionales: vide de vsu. c. cū tu. & c. cōsuluit. xiij. q. iij. c. q̄d dicam. xiij. q. vj. si res. Doctores etiā theologi vt beatus Tho. & Richar. & alij simplr dicunt q̄ vsure debent restitui. Si ergo vsura mēralis vsura est & ꝺtra euāgelicam legē. Lu. vj. Mutuū datū nihil inde sperāte. & exp: esse Aug. testat. xiij. q. iij. c. si feneraueris. & ipse Scot? hoc fatet: ergo restituēda: nisi cū nil vltra sortē recepisset. q̄uis hoc intenderet in mutuo seu depósito facto: tunc em̄ peccasset mortaliter: sed nihil habueret restituere.

Cui sit vsura mentalis danda.

§. xxxvi. Sciēduz insup

q̄ quidā dicūt cōcedētes esse vsurā & nō posse sibi retineri vsurā. s. mentalē: sed pauperib? erogādā assignantes p rōne: q: ille q̄ dedit dando ab illa se absoluit. Sed hoc nō videtur verū: q: qui cepit mutuū aut dedit p modū doni vsurario liberalr & nō p̄ncipalr rōne mutui hoc illi declarans p̄cipue post mutuū restituru: & tūc nō tenet restituere nec paupibus dare. Sicut etiā dicit Egid. de illo q̄ recipit remissionē debiti ex male ablatis a creditore liberalr & sine fraude & vi: q̄uis nō sit paratus restituere exactus etiā si pōt: valet sibi illa remissio vt nō amplius teneatur sed tenet penitere de sua indispositione in qua fuit sic in ꝓposito. Si aūt rogalr vel p̄ncipalr dat aliq̄d vltra sortē ꝓpter mutuū factū: ne si nō dare. egre ferret & ꝺ eū indignaret: & forte alis nō inueniret mutuātē auarus & ingratus iudicaret: tūc tenet illi restituere. Regulare em̄ est q̄ vsura restituēda est ei a quo extorta est dū scit p̄sona. Ꝺ etiā sonat ipm vocabulū restitutionis. ꝺ em̄ restituere rem in statū p̄stinū statuere: quod fit dū reddit ei a quo data est. ar. xiiij. q. vj. si res. Si em̄ illā pecuniā mutuatā exercuit in licitis negociis lucrū illud attribui ꝺz et deputari industrie sue & labori cū etiā substaret periculis. Si in illicitis & vsurariis cū ipse teneat restituere qꝺ vsurarie accepit: pium est vt adiuuetur recipiēdo ab his q̄b? ipse dedit vsuras: vel illis det q̄b? ille obligat cū scitu ei?: nō tñ tenetur illos querere: sed sufficit illi reddere q̄ dedit. Sz si simplr dedisset pecuniā ad cōseruādū nō intēdēs inde lucrū: & mercator sponte & ex sua liberalitate daret aliq̄d: q: sc̄z cū illa pecunia lucratus est in negociando: nō esset vsura. ar. ſ. q. ij. c. sicut epm. vbi dicit. Eius oblatio nullam culpe maculā ingerit. ſ. suscipienti: que nō ex ambitiōe petitione ꝓcessit. & hec vsura multū ꝓcaticat in ꝓtib? tuscie palliata sub noie depositor. Nec ꝓprie ista sunt deposita sed mutua palliata sub noie depositi. Nam depositū verū stat periculo deponentis nō depositarij nisi ex sua culpa amitteret: nec lucrū intendit deponēs intendēs hre a depositario: sed potius ecōuerso: ꝓpter seruitiū cōseruādi. Sed in casu nro stat pecunia vt dictū est periculo recipientis in omni casu & lucrū inde dās reciperet. Sed nec ignorantia excusat a peccato: q: vsura est ꝺtra ius diuinū & naturale cui? ignorātia neminē excusat vt. ſ. q. iiij. §. fi. niſi forte aliq̄s simpler vt mulier nō crederet esse vsurā. nullo modo talia facturus si sciret ibi esse vsurā vel aliud pctm̄ talis etsi excusaret forte a pcto nō tñ ab obligatiōe restitutiōis: sicut pupillus excusatur a peccato vsure noīe suo facte a tutore cū nesciat esse peccatum: q: nondū est capax rationis nō tñ excusatur ab obligatione restitutiōis si vsuras recepit a tutore.

De vsuris diuersaz̄ societatū.

§. xxxvii. Jnquirēdum

est etiā de diuersis modis societatū quo fiāt. Et ꝓmo q̄rit an dās pecuniā mercatori ad mercādū vel artificiū ad materias emēdū: vt ex eis artificiara faciat cū pacto vel etiā sine pacto: ſz cū hoc intentione p̄ncipali q̄ capitale sit saluū & p̄ter lucri habeat. Quādā talis est vsurarius. Rñ. ſm Lau. de ridol. Sciēdū q̄ glo. in. c. plerique. xiiij. q. iij. tenet q̄ talis ꝺcat nō sit licitū ex q̄ piculū spectat ad recipiētē: ſz si periculū capitale spectaret ad vtrūq; tunc cū societas ꝺhat p talia ꝺba: tū cbū est licitū: licitū est ei q̄ vni? soci? ponat pecuniā & alius operam: & sic sup labore qd deest in pecunia. Et licet Host. in sum. velit defendere q̄ etiam si dānū suscipiet in se recipiēs talis societas est licita & allegat. ff. p socio. l. si nō fuerit. Et q: in alijs cōtractib? valet pactū appositū p̄ter naturā ꝺtractus vt dānū spectet ad suscipiente: vt in comodato & silib?: & sic tenet ex vi pacti: q: cōtract? ex ꝓuentione legē accipiūt. de regu. iur. tñ Azo et Accur. i dicta. l. renēt ꝺtrariū: q: talis nō est vera societas cū sit ꝺtra ei? naturā. Societas ei est q̄dā fraternitas. ff. p socio. l. verū. vñ seq̄t q̄ tale pctm̄ nō sit p̄ter: ſz ꝺtra naturā ꝺtract? vñ nō valet. de pca. c. fi. De natura em̄ ꝺtract? societatis est q̄ ptes sint eq̄les nisi aliud fit dictū: nō em̄ ꝓgat q̄n agi possit in ꝺctu q̄ ad vnū p̄neat due ptes lucri ad aliū tertia. si is q̄ plus ꝺbʒ hre plus cōtulit societati vel pecunie vel ope vel cuiuscūq; artis: vt in dicta. l. si nō fuerit. als secus rōne iā dicta: q: ſ. societas est q̄dā ius fraternitatis: & b̄ est ratio specialitatis q̄re ex vi pacti talis societas nō valebit: q̄uis in alijs ꝺtractibus pactum appositū teneat: vñ opinio Host. in hoc nō est tenēda cū nō sit equa: sed opinio ꝺtraria quā tenet Goff. & Jo. cal. Dicit em̄ Goff. Vbi q̄ sit vera societas: fac vt damna & lucra sint cōia. Jntelligēda etiā sunt p̄dicta ee vera ꝺm Jo. cal. cū mercātia est licita: als secus. & allegat. c. p vestras. de dona. inter virum & vxorem.

De vsura in societatibus.

§. xxxviii. Quid autē cū

aliquis tradit pecuniā negociatoribus vel artificib? ad exercendū in licitis negociatiōib?: intēdēs etiā se velle dānū p̄cipare exp̄imēs lucrū: sed ob sui securitatē exigit a mercatore vel artifice instrm de pecunia mutuata als data: nō sub noie societatis: ſz mutui vel depositi: nūquid talis pōt licite ꝓcipere lucrū. Rñ. Videt q̄ non: q: vitiosus est ꝺtract? & piculosus negociatori vel artifici. Nā posset talis tradēs pecuniā ad placitū suū mutare intentionē: et cū ꝓtinget mercatorē ꝓdere poterit totū capitale petere tāq̄ mutuatū vt cātat instrm. Posset etiā mori intestat? & heredes exigerēt ꝺm tenorē instrī qd reperirēt. Est etiā hoc scandalizatiuū. primo: ū q̄ sciūt illū ꝓcipere fructū ex mutuo: vnde inducēdus est talis ad destruendū ꝺtractū mutui si vult partē lucri. Et de sic ꝓceptis in ꝓteritū consodet se cum illo restituendo vel remissionē petendo et hmōi. Potest tñ bene quis ob sui securitatē petere & tenere pignora a mercatore vl artifice talia. ſ. ex qb? nō p̄cipit vtilitatē in vtendo. Ad quidēdū sibi de capitali ꝺtra fraudes mercatoꝝ dicētiū se ꝓdidisse cū nō ꝓdūt. pōt etiā facere pactū q̄ vult partem dāni qd̄ mercator: incurreret si sufficienter hoc ei ostēdat: pōt etiā facere pactū q̄ exerceat pecuniam suam in quibuscūq; locis et nō in alijs: & in

quibuscūq; mercantijs & nō in alijs: & si secus ille fecerit et damnū patiat totū suū erit: q: ꝺtra pactū venit. Debet etiā sibi declarare q̄ solū in negociationibus licitis pecuniā suā cōmercē & si scierit ꝺ̄ciū facere postq̄ ei hoc cōstiterit nō ꝓficiet de lucro sed pecuniā suam repetat.

De vsura in societatibus.

§. xxxix. Interrogādū

est etiā vbi expedit de traditiōe aialium ad lucrū q̄ cōiter soccida appellat. Licz aliq̄s alius actus sit ibi ītr? & aliq̄s etiā vsura. Nota q̄ pecora tradi p̄nt multiplr. Uno mō ad custodiā. puta cū aliqui dant. xx. capita pascēda sub certa mercede vl etiā sub certa ꝓportiōe de puētu gregis & tūc ſm Guil. si dñs ipor retinet sibi piculū aialiū est cōtract? locatiōis & de se licit?: ſz si nō retinet sibi piculū sed imputat ꝺductori est illicit?: nisi forte illō dānū ꝓcederet mere ex negligētia custodie. Alio mō p̄nt tradi q̄si p modū mutui puta cū q̄s dat alicui rusticō. xx. capita cum pacto q̄ sint firma in numero vel in ꝓcio i. ꝺ̄ in oēm euētū. & tūc si totū lucrū sit rustici sicut est dānū licitū est ſm Ul. q: idē est acti mutuasset ei pecuniā de q̄ emisset tot capita Si aūt vult p̄ter lucri saluo suo contractui: vsura est. q: illud lucrū vult rōne mutui ob̄ prohibet. xiiij. q. iij. ca. vsura. Et si quis vellet hūc cōtractū soccidā vocare erit inīa. & ob ligabit talis ad restitutionē. Alio mō tradunt p modū locatiōis vel q̄si venditionis modificate: puta cū q̄s tradit certas oues alicui monasterio sub hoc pacto q̄ p q̄liber oue accipiat annuatim duos solidos cū tñ fructꝰ cuiuslibz valeat. v. vl. iiij. & cū b̄ q̄ etsi oues tradite moriant nihilominus remaneat monasterio obligatū toto tpe vite tradēris acti oēs viuerēt: sed post mortē ei? oēs oues libere sint monasterij etiā si eēt numer? centuplicat?. Et tūc ſm Host. & Jo. de lig. ꝺc? est licit?. adeo q̄ si cuēt? mortalitatis sequat monasterium seu ecclia nō p̄t petere restōnē cū nō sit lesa in traditiōe: et hoc nisi iā oues fuissent infecte & ad mortē parate et monasterium nō aduertit. Cōsulit idē Host. q̄ in b̄ casu sentiat ptē dās rone cū iactura monasterij velit loupletari. Aduertat etiā tradēs q̄ si i tali cōtractu quērent aliqua instrumenta q̄ si scripta sint abbatis vel cellerarij nō teneret monasterium stare ꝺcui. et de depo. c. ſ. Aliq̄n tradunt p modū societatis & b̄ etiā variis modis. & q̄nq; iuste & q̄nq; iniuste. Et iuste q̄dē vt cū vnus ḥz. xx. capita. aliꝰ totidē vel etiā decē & cōicāt adinuicē eas: & pericula & emolumēta & expēsas cōicāt eq̄lr si eq̄lr ponūt i societate vel p rata ſm q̄ ponūt: & p̄t etiā tales ꝓuenire q̄ de fetib? recipient capita mortua vl de vellerib? emanent capita ad augendū gregē. Jniuste aūt fit hmōi societas cū q̄s dat certa capita o uiū estimata certo ꝓcio & pacto q̄ rusticꝰ nō accipiat aliquā vtilitatē donec tradēs recepit p̄? rotā sortē. & em̄ pactū ſm Ul. est valde iniquū. sicut etiā si q̄s paciscat q̄ anteq̄ rusticꝰ recipiat aliq̄d restaurabit de fetib? oīa mortua. & em̄ pacto est q̄si tradere oues imortales. Predictū casum videt formare Lau. de ridol. in tractatu de vsuris. & latius ꝓsequit. Queritur em̄ vtrū licitū sit dare pecora rustico cū pacto q̄ tradēs recipiat oēs fructus pecorū q̄usq; ꝓsequat totū suū capitale & etiā sint pecora cōia. Rñ. q̄ Joh. de lig. tenet q̄ nō. Rō & ſm eū: q: talis ꝓmo vult capitale certū postea vult lucrū locare. Sz ipse Lau. dicit cōiter q̄ talis ꝺcus licit? reputat: et credit illū de iure posse multū dñ sustineri. Et ad rōnē Jo. rñdet q̄ ibi nō est saluū capitale cū periculo tñ tradētis pereat. & ideo nō mirū si maius emolumētū percipit ex quo plus periculi sustinet. hec ille. Sz si q̄s dñs ꝑsideret casum positū videt q̄ posset intelligi dupliciter. & primo mō erit illicit? si videlz intelligat sic q̄ tradens dicta pecora velit capitale suū saluū grege pereūte: & si nō pereat in ꝑsenti vult nihilominꝰ p̄ius de fructu pecorū suum capitale. & sic videt intellexisse Jo. de lig. vt ptz ex ratione eius. Sc̄do mō pōt intelligi sic q̄ pereūte grege totus pereat tradenti ipsa pecora: sed si nō perit vult p̄ius de fructibus q̄ ad annū hac videlz conuentione q̄ in fine anni

Addē ip̄ est rō q: ex dēs posito facto apō clericum ecclie nō tenet ecclesia nisi in vtilitatem ecclesie fit ꝺsuz. ar. C. q̄ō cū eo q̄ in alie. por. est. l. ei q̄.

Dānum soccidis cōtingit triplr.

cru trahere capitale & etinde facere pecora cōia & ſm istū modū videt intellexisse Lau. de ridol. vt ꝑz ex rōnib? ei? & app: ol. vt licitū. Ꝑ: ꝓsupponit iste Lau. q̄ totū periculū. ſ. casuū fortuitorū tradentis sit. Sed vbi periculum eēt ꝺductoris totū eēt vsura. Si aūt piculū eēt cōe vtriq; tūc etsi nō sit vsura: videt rñ iniust?. vt. ſ. dicēt. Sed clarū & tutius esset q̄ traderet ꝑ q̄tuor: vel tribus annis pecora: & in fine tēporis eq̄liter diuiderēt fructum cū capitali: ita q̄ tradēs subiret pericula casuū fortuitorū & recipiēs pericula seu dāna et negligētia. Jn diuersis patrijs fiunt ista diuersis modis. Sed nota generaliter ſm doct. q̄ q̄n cōis est ꝺditio in societate vt eq̄liter. ſ. participēt lucrū et dānū ꝓportionalr licitū est: secus vbi melior est conditio vni? q̄ alterius. Uñ & cū dank oues sub isto pacto q̄ vbi perirēt ꝑ medietate pereāt tradēti & ꝑ alia medietate recipiēti in omni casu. vbi aūt nō pereāt p̄? debeat tradens ex fructib? suū trahere capitale & etinde sint cōia q̄ ꝺcus contoni celebrank: nō videt licitū ex eo q̄ recipiēs pecora nimis grauak. Nā vbi male fortunent ipse amittit duo. ſ. medietatē ꝑ: ecij pecorū & laborē sue custodie. tradēs aūt amittit vnū. ſ. medietatē p̄ij pecorū. Ex quo igit rusticus recipiens seu cōducens pecora substat plus periculo debet etiam plus participare de lucro.

§. xl. Item querit. Quid

iuris cum dat Pe. Jo. oues in soccidā per quinquēniū. & de ꝺsuetudine est q̄ in capite quinquennij diuidank oues cū fructib?: interim aūt oues naturalr pereūt. est ne Jo. rusticus qui accepit oues in soccidā ad aliq̄d obligatus Pe. Rñ. ſm Bal. de peru. in. l. ſ. C. ꝑ: socio. Jn tali casu potest cōtingere tale dānū triplr. ſ. ex natura. ſc̄do ex fortuna. tertio ex culpa seu incuria. Et cū ꝓmo modo ꝺtingit tale dānū. ſ. ex natura: nō tenet Jo. aliquid restituere Pe. Et rō est: q: si fuissent etiā penes Pe. erant periture. Et si fuissent oēs oues cū date fuerūt in soccidā estimate nō tenet: q: in ꝺctib? nō ꝺdit? tis ad dñium trāsferendū estimatio emptionē nō facit: vt. ff. ꝑ: o so. l. cum duobus. & hoc p regulā tradītā. ff. de otrahē. emp. l. cum manu fata. Si nō cōtingat tale dānū sc̄do modo. ſ. ex fortuna vt si perirēt fortuito casu cui resisti non potuit: puta ex aliqua guerra subito exorta ꝓter oēm estimationē. ter. dicit in ꝓdicto. c. §. damna. q̄ periculū debet esse cōe. vñ si oues estimare erāt. r. libr. ay. Jo. rusticus restituet Pe. r. libras. Nā nihil restitueret totū dānū eēt Pe. qd esset ꝺtra illū ter. §. dāna. qui dicit q̄ debet esse cōe dānū: & si aliter iudicak de casu naturali aliter de fortuito. Sed si damnum tale ꝓuenit ex culpa Jo. rustici: tenet ipse Jo. ad emēdā totius q̄ntitatis: q: ante societatis tps diuidēde oēs oues erāt mere ipsi? Pe. Iz estimare tradīte fuerint. ſ. act. b C. de pac. l. si pascenda. et. l. cum a nobis. ff. ꝑ: so. Si nō postq̄ oēs oues eq̄liter partiri debebāt dānū interuenit rustici culpa. ſ. Jo. tunc nō tenet Pe. nisi ad dimidiā partem ꝑcij: q: in plus eū nō dānificauit. Dec Bal. Sed cū ꝺcit q̄ Jo. tenet ad emendā totius quantitatis: credo intelligēdum de quātitate capitalis seu eius qd cōstituerunt vel ad plures etiā fructus in de cōsecuti si iam fructꝰ erat secut? quoad medietatē: q: alia medietas Jo. debebat esse. Et ex his patet q̄ dānū ꝓcedens ex natura spectat ad tradentē ad soccidā. Sed ꝓcedēs ex culpa negligentie spectat ad recipientē ad soccidam: ꝓcedēs nō ex fortuna spectat ad vtrumq; quantū est ex ipso contractu. Secus si aliter fuerit pactū factū inter partes: quia tunc standk pactioni: quia pacta ex cōuentione legē accipiunt: & pacta seruanda sunt. eē de pac. c. ſ. Et hec si iusta sunt vt nō grauetur magis vna pars q̄ altera.

De traditione.

§. xli. Sed querit de bo

bus. Quid iuris cū Pe. tradit Jo. bouē & vitulū nutriēdū vsq; ad annū hac videlz conuentione q̄ in fine anni boum.

bendak ⁊ Pe. suū traĥat capitale. deinde diuidak lucrū: nunq̄d est licit⁹ Jctus. Rñ. q̄ ad hoc q̄ sit licit⁹ duo sunt necessaria. Primū est q̄ Pe. in se retineat periculū fortuitū capitalis: aliter illicitū esset. Secū dū est q̄ si aialia min⁹ venderent q̄ fuerint empta. nō tñ Jo. teneak ipsi Pe. ad supplendū p capitali deficiēte: q: tūc esset capitale saluū et p ons vsurari⁹. Itē pone q̄ Pe. locar Jo. duos boues volēs quodlibet mēse duas mnas seu sertaria frumēti: et retinet sibi periculū dictoꝝ boū. nūq̄d est licitū. Rñdeo. Talis Jctus est locatiōis: ⁊ tūc licit⁹ si rātū sit lucrū q̄ rñdeat vtilitati q̄ pōt haberi de bob⁹: aliter illicit⁹ eēt. Nam si nulla vtilitas de bobus aduēniret nil dare deberet vel nō rātū si deductis sertarijs frumēti q̄ dat locatori paruq̄d lucri remaneret ꝓductori: alīs iniust⁹. Itē pone q̄ Pe. locat Jo. duos boues estimatos cū hac cōditiōe. s. q̄ Jo. laboret sibi in anno. xij. bubulcas terre cū dictis bobus ⁊ in fine anni boues vēdi debeāt: atq̄ Pe. totū suū capitale p⁹ius extrahere ds. postea de residuo Jo. debet habere medietatē: nunquid est licit⁹. Rñ. licit⁹ est si Pe. obseruat duo. Primū est q̄ retineat sibi periculū dictoꝝ boū. Scōm est q̄ p̄mittat Pe. satiffacere ipsi Jo. de laboꝛe suo q̄ ꝓ bo rat terras suas: et b ad arbitriū boni viri in q̄ satiffactiōe cōputak hoc q̄ dat sibi medietatē lucri boū. Sed si nullū lucrū fiꝛret de bob⁹: tūc Pe. recōpensare teneꝛ p expensis factis a Jo. de ipsa sorte boū. vno ꝓdictoꝝ deficiēte cōtractus erit illicit⁹. Eodē mō licitū est locare boues ad q̄tā p tē lucri ⁊ dāni: dūmō locans boues laboꝛāti p̄mittat cōpetēter satiffacturū p laboꝛe quē sustinuit siue fiat satisfactio ex parte dātis de expēsis factis siue de sorte boū si ibi nō fuerit lucrū: alioq̄n cōtractus illicitus esset.

Casus. ij

Casus. iij.

§.XLII. Itē querit quid

iuris cū Pe. tradit Jo. vnā vaccā estimatam. p. sib. cū tali pacto q̄ ipe Job. teneak eā ⁊ oēm fructū ei⁹ ⁊ fetū cū dilīgēcia fuare ⁊ custodire sumptib⁹ suis fructūq̄ ei⁹ ⁊ fetū nō alienare sine licētia ei⁹. Pe. atq̄ de fructib⁹ ei⁹ ⁊ fetib⁹ ꝓcib⁹ tātū dare ⁊ ꝓsignare ipi pe. donec fit ipi pe. de ꝓcio vacce integre satiffactū. deide assignare dimidiū futurū de fructib⁹ ⁊ fetib⁹ talis vacce: ⁊ cū hac cōditione adiecta q̄ si vacca vel fet⁹ ei⁹ culpa ipsi⁹ Jo. aut nūcij ei⁹ quocūq̄ modo perierint ipse Jo. integre restituere teneak. Si aūt diuino iudicio aut fortuito casu ꝓdicta euenerint: ptineat damnū ad ipsum Pe. Rñ. dicendū q̄ talis cōtractus sim quosdā licit⁹ videt. Nā lz Pe. p⁹ recipiat sortē suā: amē incōueniens nō videt cū in se sū. ipiat periculū fortuitu casus ⁊ diuini iudicij. Sed verū: sniā ⁊ q̄ Jctus sit illicit⁹. Nā euidēter apparet q̄ multū potiꝰ est ꝓditio locatoris q̄ ꝓ lucroris: q: poterit euenire q̄ post q̄ Pe. suā sortē receperit vacca cū oi fetu ⁊ fructu peribit: ⁊ sic de oib⁹ expēsis ⁊ laboꝛib⁹ habitis circa vaccā ipse Jo. nihil habebit. quod iniustū esse videt: vñ ⁊tract⁹ illicit⁹. Itē q̄d si Pe. locat Job. duos boues estimatos. xx. floꝛen. isto pacto q̄ vbi ꝓsuetū est dare p duob⁹ bob⁹. xij. sertaria frumēti det ipse Jo. tñ octo. ita tñ q̄ stet ad periculū tertie partis boū. Rñ. Licitus est aliter aūt nō.

Casus. ij.

§.XLIII. Querit de tradi-

tione boum: ⁊ primo sic. Dat q̄s boues rustico cū pacto q̄ dare debeat sibi p eis. xx. sertaria seu cumulos grani i anno. nūquid est licitū. Rñ. Lau. de rīdol. Si locank operas boū ⁊ periculū deterioratiōis eoꝝ subijt esse locato: licitus est Jctus: q: boues deterioꝛank. Sz si vult locato⁹ boues recuparē ꝓcio q̄ fuerāt estimati cum tradidit nec vult periculū deterioꝛationis subire q̄uis periculū mortis naturalis: tūc Jctus erit illicit⁹ ꝑm Jo. de lig. q̄ ad ꝫ allegat. ca. plerīq̄. xiiij. q. iij. Iste tamē casus plenius declarak in se. dubio. Querit g̃ scōo cū scilz quis locat boues alteri cū hoc pacto q̄ vult secū participare lucrū ⁊ damnum et nihilominus vult decē sertaria vel cumulos grani q̄libet anno: est ne licitū. Rñdet Lan. de rīdol. Dicēdū videk q̄ iste Jctus pōt dupl⁹ intelligi. Uno modo sic celebrak vr locet ille tales boues rustico: vt cū illis cāpū suū araret vel plaustrū duceret vel aliud op⁹ sibi vtile faceret ad placi tū: ⁊ emolumētū inde ꝓueniēs suū foꝛet pcise. Sed si boues in fine anni facti essent deterioꝛis cōditiōis: ⁊ sic minoꝛis valoꝛis ꝓ⁹ medietate sibi cederet in dānū. Si ño melioꝛis ꝓditiōis: ⁊ sic maioꝛis pci⁹ ꝓ medietate sibi cederet in lucrū: ⁊ tūc nō obstare q̄ sertaria. p. grani dederit locatoꝛi: nihilomin⁹ licitus erit Jctus. hec ille. Ꝏvidek intelligendū vt ipsemet. ꝓponit cū ducto: deductis expensis boū remaneat in aliquo lucro cōiter vt sic illi. r. sertarij de lucro ꝓueniāt. Dobat aūt hunc Jctū esse licitum ꝓ istā rōnē dicēs. Aut⁹ ⁊ q̄ iste Jctus sit locationis: aut societatis. Si locatiōis. s. operarū erit licit⁹ rōne deterioꝛationis: nec obstat q̄ ꝓ medietate subijr damnū deterioꝛationis: q: satis est⁹ ꝓ illa dimidia ⁊ illi⁹ respectu nil soluit. Soluit em̄. p. bi fi nihil subiret dāni solueret. pr. Itē sicut stat ad lucrū ita debet stare ꝓ⁹ eadē parte ad damnū: ⁊ sic nō ꝓ⁹ ea ꝓ q̄ nō stat ad lucrum nō alio dato: nec mirū sit ꝓ ea isto casu soluat. r. q: pōt in pluri lucrari: et sic est verifik: cū emolumentū fortuit⁹ operib⁹ ꝓueniēs suū sit. videk em̄ ꝓ vna parte sapere societatis ⁊ ꝓ alia parte Jctū locationis operarū sicut in simili dici cōsueuit in. c. ad questiones. de re. permu. Aut vis dicere q̄ ille cōtractus sit mere societatis: ⁊ tūc idē. s. q̄ licitus est q̄m capitale stat ad lucrū ⁊ dānū vtriusq̄. Ad hoc. xiiij. q. iij. plerīq̄. cū ibi notatis. Nec ob. q̄ ego habeā ꝑcipua. r. in anno: q: ⁊ tu habes oīe emolumētū ex operib⁹ boū ꝓoues ..ēs: vnū g̃ cū alio cōpēsek. ar. de fur. c. s. Ꝓterea si plus in societate pono: nō mirū⁹ si plus percipio. Alio modo ꝓdictus cōtractus poteſt sic celebrari. vt videlz nedū cōmunicem⁹ adinuicē lucrū ⁊ dannū capitalis: sed etiā lucrū ⁊ damnū operarū: ⁊ tunc nihilominus idē videk dicē uū: sed nō semp. Unde dic q̄ aut tu ꝓsonā operātē ⁊ ego boues aut ambo pon⁹ im⁹ ꝓsonā operātē: ⁊ vltra hec etiā ego pono boues. In primo casu aut opa ꝓsone ꝓpondeꝛant bobus seu eoꝝ valoꝛi aut ecōuerso: aut sunt eqles. Primo casu ꝓ⁹sumit q̄ in fraudē vsurarū ⁊ tanq̄ vsura illi sertarij denk annuati ⁊ effectiue licet nō ex sui forma: vel natura mutuū celebꝛabit. Erit ei acti tibi valoꝛē boū p dimidia mutuassetꝰ. p. r. sertarijs: ⁊ tu illum in societate posuisses. ar. d. vsu. c. in ciuitate. ⁊. c. cōsuluit. ⁊. c. fi. Et idē dico in tertio casu. In secūdo aut dico secus: nisi iam ex alijs circūstantijs aliud dicere opoꝛteret. ar. eoꝝ q̄ leguntꝰ ⁊ norank. de emp. ⁊ ven. c. ad nostrā. ⁊ de pig. c. illo vos. ⁊ p Jo. an. in additione Spe. in. c. ciuitate. ti. de vsu. Nō em̄ est contra naturā societatis q̄ q̄ plus cōtulit societati vel pecunie vel opere vel rei: plus de lucro percipiat. ff. p socii. fi nō fuerit. insti. eo. §. iiij. de illa. alīs secus. In secundo aūt mēbꝛo principali q̄m vltra ꝓsonā operantē ego pono boues. dico idē ⁊ foꝛtius: ⁊ hoc verum intelligo tam in hoc q̄ in ꝓcedenti casu q̄m tu remanes etiā in aliq̄ lucro: et sic illi. r. sertarij de lucro ꝓueniāt. Si ei nullū lucrū resultaret ex hac societate: ⁊ ego nihilominus habuissem a te. r. sertarios grani iā hic nō percipere illos ex lucro: ex q̄ bñ licitū est plus conferēdo plus pcipere. Lū em̄ de natura Jctus societatis sit q̄ ptes sint eqles habito respectu ad quotā in societate positā. cū sit quoddā ius fraternitatis vt. l. verū. ff. p so. que eqlitas erit aut que fraternitas vt tu nihil lucreris ⁊ tu mihi. r. de tuis tradas. Resultaret g̃ pon⁹ ex tali Jctu mutuū q̄ fraternitas in effectu si recte ꝓsideꝛek. esset em̄ Jctus hmōi ꝓtra hmōi effectus q̄ p dimidia valoꝛē boū tibi intelligar mutuasse: ⁊ ꝓpterea volo. r. ⁊ tu in societate illā dimidiā vel etiā dimidiā ope vel totā operā ponas ad cōe lucrū ⁊ dannū. ar. e. c. in ciuitate. ⁊ ibi nota. p Goffre. post Jo. and. Nota tamen q̄ dicit Guil. q̄ cū locato: vltra illas mensuras quas habz bladi apponit pactū q̄ in casu mortis cōductoꝛ teneak ad me-

Adde ter. nota bi. in. l q̄ foꝛtuitis C. ꝺ pig. act. ⁊ ibi Bal.

De traditione bou̇m vel equoꝝ.

Adde et ibi and. bar. qui hic locatus est.

dietatē damni. Et hoc facit tīmēs ne si ad hoc nō reneret nimis ⁊ indiscrete grauaret boues ⁊ min⁹ curaret de eis sed in alio firmiter ꝓponit q̄ si fine culpa ꝓductoꝛis perirent nil a ꝓductoꝛe susciperet de dāno: qd̄ credit q̄ nō peccaret nisi ꝓpter scādalū eoꝝq̄ ignoꝛantē eius intentionē. Sic etiā pōt dari ⁊ afini ⁊ equi in soccidā diuersis modis. Sed ad hoc vt sit licita opa q̄ facta cōputatiōe expēsarū ⁊ laboꝛis custodie. i. habito respectu ad quotā ⁊ periculū nō reperiatur deterioꝛis cōditionis vnus q̄ alius.

§.XLIIII. Item queritur.

Quid iuris cū Pe. locat Jo. duos boues pacifcēs secum q̄ det sibi quolibet mēse vnū sertariū frumēti nulla mentiōe facta de periculo. Rñ. q̄ si Pe. ult capitale firmum seu b intēcāt vsura est. Sed si intēdit ⁊ declarat in se suscipere foꝛtuitū periculū ⁊ diuini iudicij: tunc licitū est sicut etiā licitū est tradere equū ad vecturā insup tūc si moꝛe renk boues ꝓ Jo. incurīā. ipse Jo. tenet. satiffacere. Ꝏd si facit sup hoc instrumētū ꝓmo modo si periculū foꝛtuiti casus vr incurie sit Jo. tm̄ ⁊ hac intentiōe vt Jo. habeat maioꝛē diligentiam in custodiēdo: sed mēte intendēs sibi ascribere foꝛtuitos casus ipse Pe. si sufficiēter sibi fuerit ostēsum. cōtractus erit illicitus fm̄ Guil. q: nādaliza⁹ tiuus ꝓmoꝛū cū ex forma sit vsurarius et intētionē pōt mutare ⁊ subito moti: ⁊ tñ heredes ex vi instrumēti petere possent dāna casus foꝛtuiti. Sz si pactū fiat q̄ in oi casu siue incurie siue foꝛtuiti vterq̄ sustineat medietatē dāni forte tolerari posset: q: cū casus incurie ꝓpꝛie debeat imputari coꝛductoꝛi ⁊ casus foꝛtuitus locatoꝛi fit q̄dā recompensatio vnius cū altero ad vitandū litigia.

§.XLV. Queritur Utrum

De mutuo in satisdatione.

hoc sit licitū. Accipit Pe. ab aliquo pecuniā mutuo et ꝓ eo martinus satisdat seu scripturꝫ securitatis facit: ⁊ vult vnū vel duos ducatos ꝓ q̄libet centenario. Rñ. Si satisdato: seu fideiusso: est fictus: q: s. i. ꝓ se est mutuato: ⁊ fingit se ab alio facere mutuare ⁊ ꝓ fideiussiōe illa ficta vnū vel duos ducatos petit: vsurā cōmittit. xiiij. q. iij. c. vsura. Si aūt est ver⁹ satisdato:: q: sz ali⁹ est q̄ mutuat vtrū licite recipiat illa duo vel vnum. Lau. de rīdol. arguit ꝓ ⁊ cōtra. Nā q̄ sit vsura ꝓbak sic. Paria q̄dē videntur mutuare vltra sortē certū q̄d recipere: ⁊ penes creditoꝛē satisdare ⁊ aliq̄d a debitoꝛe recipere. Nā ego cōstituo te mei creditoꝛis debitoꝛē ꝓpter qō a te debitoꝛe ꝓcipio illos duos floꝛen. ⁊ fic si soluo creditoꝛi tu mihi ad restitutionem teneris ranꝺ debitoꝛ: meus vere sortis: qō ergo plus das vsura videt. q: perinde videt ac si mutuasset ⁊ si hoc ꝓ ce dit cū ꝓ⁹ te tuo creditoꝛi soluo: tāto foꝛtius cū nō soluo. Nō em̄ debeo esse melioꝛis conditionis cū nō soluo q̄ cū soluo. Nec obstat cū in casu nostro etiā in me⁹ suscipio periculū: q: si tu illi nō soluis. ego teneo: soluere: q̄m tu mihi remanes obligatus ad reddendū. eē de fideiusso. ca. ij. Sed q̄ nō sit vsura videt q: solū in cōtractu mutui cadit vsura: sed hic nō est dare cōtractū mutui sed cōtractū innominatū. s. do vt facias mihi scriptū cautiōis: vel do vt des illi ꝓ⁹ me si nō dedero seu facio vt des: nō em̄ ad mutuū respectus habek cū nullū sit ꝓ parte recipientis illos vnū vel duos floꝛen. sed ad securitatē scripture securitatis quā tibi facio: ⁊ sic videt poꝛius quedam venditio credi mei. Sed fundamentū huius rationis faciliter destrui pōt. nam etsi vsura ex forma nō cadat nisi in cōtractū mutui explicite tamē vsura ex fraude bene reperit in alijs cōtractib⁹ vbi est implicitū mutuū: vt ꝑz ex dictis. §. Et sic videtur in ꝓposito casu esse qō ꝓcipue videt dicendū. s. esse vsura: cū talis satisdator facit sibi idonee cauere ab eo ꝓ quo satisdat de indēnitate vel etiā sine hoc cum reddit se certū inde nō posse habere damnū cū alīs non satisdarer. Conclusiue ꝓdictus Lau. de tali contractu dicit simpliciter q̄ tutius est abstinere.

§.XLVI. Quid cuz tu mit-

De mis-sione mercium per mare.

tis ꝓ mare vel ꝓ terrā merces tuas ad aliq̄s partes: ⁊ ego periculū i me suscipio: ⁊ ꝓ q̄libet cētenario valoꝛis ipsaꝝ merciū cōuenio q̄ mihi tradas certā pecunie quantitatē: nunq̄d sum vsurari⁹. Et rñdet Lau. de rīd. q̄ nō. Non em̄ est iste casus silis casus decr. nauigāti: q: ibi receptū vltra sortē directe cōcernit mutuū in q̄ supabūdāria repꝛobak. xiiij. q. iiij. c. si q̄s oblit⁹. sed in nro casu nō sic. q: ꝺcernit factū. i. securitatē: dak em̄ vt faciat. nō em̄ dak ꝓpter mutuū cū nullū intervenerit: sed ꝓpter id qō securat mercatoꝛē de mercib⁹ suis q̄s periculo marino vel terrestri exponit. Preterea nulla sors intervenit: ergo falsum est dicere q̄ vltra sortē aliq̄d ꝓcipit. Nullū em̄ est dare edificium sine fundamēto. i. q. j. cū paulus. Potiꝰ aūt videt esse ⁊tract⁹ locatiōis: q̄si iste locet sub suo periculo ⁊ cū talī mercede cōductionē harū merciū: q̄ em̄ eqtate ductus dices hunc subire pericula sine lucro. Et sic ꝺcludit hāc sniam verioꝛē. s. q̄ ⁊tract⁹ de se fit licit⁹. Hāc dicit tenuisse magistrū in theologia fratrē Sfran. de empuk. oꝛdinis mīnoꝝ.

§.XLVII. Cambia fiūt tri-

De cambio ꝓ mo neta.

plicīter: ⁊ de quolibet eoꝝ videndū est si est licitū. Uno modo fit sic. Ipse cābiēdo recipit denariū ꝓ floꝛeno ꝺ cambiū mutuū: est ne vsura. videt q̄ sic. q: q̄rit fructū de pecunia que nō parit. ar. dist. xlvij. ficut bi. Jo. de lig. dicit q̄ nō videt bene excusabilis nisi attēto interesse. q: attento subiecto pecunia est inuēdibilis nisi ꝓpter cursum monete. Cōcludit finaliꝰ q̄ vbi q̄s plus recipiat nō est bñ tutus in cōsciētia. Sed Lau. de rīdol. dicit q̄ si verum foꝛet hmōi cābia non foꝛe licita nimis dānarent: vñ putat talia esse licita dūmodo fine fraude celebꝛent: nec hic intervenit mutuū: vñ nec vsura: nec insup qō ꝓtra cōscientiā edificet. Si em̄ tibi cābio floꝛenū dādo tibi monetā: vel dando tibi floꝛenū accipio monetam: ⁊ in ꝓmo casu recipio mihi vnū denariū veri valoꝛi. in scōo volovnū denariū a te vltra verū valoꝛē: iā id nō reprehendo vel volo vt tibi vē dēs pecuniā q̄ est inuēdibilis fm̄ Arcb. xiiij. q. iiij. c. j. Nec ad pecuniā respectū habeo: sed ad interesse meū rōne laboꝛis operarū pensionū: salarioꝝ: facturā: ⁊ discipulorum: que ꝓ⁹ hmōi arte exercēda subeo que de ꝓ⁹sio nō est descens vt subeā nec incassum laboꝛare vel opari debeo in tui ⁊ alioꝝ vtilitatē expēdendo q̄ppe laboꝛis ⁊ itineris rō est ꝫ benda. cē de vo. cū agne. Et ista videt fuisse sententia Jo. de lig. si recte attendak. Pōt tñ in hmōi cābijs cōmitti pctm̄ multiplex. nō solū cum fit hoc ex auaricia: sed etiam cum dant monete falsę vel incise: vel diminute mītre: vel etiā cū nūmis capiunt ꝓ⁹ huiusmodi cambio. Quantū aūt sic sumi possit nō potest dari regula generalis determinate quantitatis vbiq̄.

§.XLVIII. Fit ⁊ aliud cam-

De cambio ꝓ litteras.

biū. qō ꝺ: cambiū ꝓ litteras: ⁊ fit ꝓ istū modū. Recipit cāpso: centū in vno loco: puta venetijs a Pe. restituī facit ipsi Pe. vel alterī ꝓ⁹ eo in alio loco: puta floꝛentie centum ser floꝛenos vel septē fm̄ q̄ plus vel minus valent. de hoc ergo querit vtrū sit licitū. Rñdet Lau. de rīdol. q̄ sic. Nō em̄ vendit pecunia que est inuēdibilis: sed tātum hic soluit q̄ntū ibi numerak. Nā tātū valet alicubi floꝛenus cū vno denario q̄ntū alibi sine denario. Cursus em̄ monete opak excessum in valoꝛe fm̄ locoꝝ diuersitatem. Plus em̄ valet floꝛen⁹ floꝛentin⁹ floꝛētie q̄ alibi: ⁊ pl⁹ du cat⁹ romanꝰ rome q̄ alibi. Operak bñ ⁊ moꝛtarū diuersitas. q̄n ꝓ em̄ rantū valent venetijs centū ducati quātū floꝛentie centū ser vel centū septem floꝛeni vel plus vel minus: nō em̄ plus soluit sed rantūdē. Est ⁊ alia ratio. s. periculi: cui subijcit campso: aliq̄n in missione monetarū de loco ad locum: ⁊ ideo si minus aliq̄d valet qō recipit a cāpsoꝛe in vno loco q̄ illud qō reddet in alio: illud ꝓ⁹ fit

Universidad de Deusto
Biblioteca

ratiõe periculi ⁊ vt subueniat salarijs ministror ⁊ pẽsionũ ⁊ alior in hm ōi arte necessarior vt nõ frustr operas ponat ⁊ studoẽ ꝑ ꝓximũ in aliorũ vtilitatẽ. Ad qd̄ bene facit quod scripsit Tho. ii. ij. q. lxxvij. arti. iiij. Nõ est ḡ vsura vel contra conscientiam.

§. XLIX. Est ⁊ tertium ge-

nus cambij qd̄ dr cambiũ p venetias siue cambiũ siccum vel cambiũ ad libros grossorũ ⁊ fit per hunc modũ. Ego egens hic ffl̃orentie r. libris grossorũ recipio a te campsore florentino ibidẽ florenos centũ ser vel plus vel minus sicut tunc florentie cambia currũt ⁊ valẽt. r. libre grossor ⁊ inde ad vnũ mensem teneor tibi ad restituendũ tantũ quantũ infra. r. dies cõputãdos a die celebrari cõtractus valebũt. r. libre grossor in ciuitate. Venetiarũ que aliqñ valent plus aliqñ minus: ⁊ sic aliqñ pdit aliqñ lucrat cãbiens licet vt in pluribꝰ lucret. Et vt intelligas terminũ pdictũ. r. libre grossorũ intelligunt centũ ducati. Quer. ergo vtrũ licitus sit talis cõtractus. Rñdet Lau. de rid. arguẽdo ꝑ ⁊ cõtra ⁊ dicit sic. Aut vis dicere q̄ hic intercedit mutuũ: aut q̄ permutatio siue cambiũ. Si dicas q̄ mutuũ cũ reddat idẽ qd̄ mutuat. s. tot libre grossor. Bad mensem quot mõ mutuantur. restat ꝑ cõsequẽs q̄ hic nulla committat vsura. nã nulla supuenit abũdantia siue incrementũ. xiiij. q. iij. c. i. ⁊. q. iiij. si quis oblitus. Nec obstat immo poterit ꝓtingere q̄ incremẽta suscipiant: cũ si hodie ꝓ decẽ libris grossorũ centũ ser florenos numeret hinc ad decendiũ. i. ad decem dies forte valebit centũ septem: ⁊ sic inde ad mensem recipiet vnũ vltra sortẽ mutuatam. Ñ etsi vnũ plus tũc tẽporis valebũt dicte decem libre grossorum ⁊ sic vnum recipiet plus: nõ tñ sequitur q̄ vltra decẽ libras grossorũ recipiat: imo decẽ tm. Tolle exẽplum in simili. Tu vides q̄ valor floreni alteratur ⁊ variat de tẽpore in tẽpus ex causis diuersis. nam aliqñ valet tres libras ⁊ sexdecim solidos: aliquãdo plus: aliqñ min. Pone ergo q̄ ego hodie tibi ... utuẽ vnũ florenũ ꝓ quo tibi trado monetã. ⁊ sic libras tres ⁊ solidos sexdecim vel in auro: ⁊ cãbis ⁊ percipis solũ libras tres: ⁊ solidos sexdecim. tecꝫ facio debitorẽ in vno floreno. Inde ad mensem restituis vnũ florenũ in auro vel in moneta: ⁊ quia tunc valet solidos decẽ ⁊ septẽ. dicet ne ille solidus quẽ plus percipio de floreno in auro restituto qui valet tunc decẽ ⁊ septem solidos vel restituto in moneta ad dictam rationẽ solidorum decem ⁊ septem surarius. Absit a. s. ulo. tantũ em̃ percipio quantũ mutuaui. s. vnum florenũ vel eius valorem. Quod aũt plus valeat tũc ille florenꝰ: nec tibi nocet nec mihi prodest. Nã si ego essem de illa pecunia tibi mutuata rẽpore cõtractꝰ mutui vnũ florenũ ⁊ vsq̄ in hodiernũ diẽ fuassem ia ex illo totidẽ. i. tres libras ⁊ decem septẽ solidos reciperẽ. Seqret etiã hoc inconueniens q̄ si mutuaui ex charitate ⁊ pure vnũ modiũ grani tunc valentẽ ser hodie valent septem. tanto minus de grano restituere tenearis: ⁊ sic ex gratuitate ⁊ charitate mea incommodũ repor: rare potero. Volebã em̃ illud seruare in id tps q̄ tu mihi restituis: qd̄ si fecissem illud plus quod tũc valet vẽdidissem: ⁊ q: seruiui tibi mutuando illud: si min q̄ tũc valeat dabis: tũc me dãnificabis. Ad ꝓdicta oprime facit qd̄ scribit Hug. ⁊ Arch. post eũ in. c. si q̄s clericus. xiiij. q. iiij. Si aũt vis dicere q̄ hic intercedit permutatio siue cambiũ: lõge fortiꝰ videt ꝓcedere cõclusio memorata. s. q̄ nõ sit vsura. Cũ em̃ vsura ꝓprie cõmittat in ꝓtractu mutui: cũ hic nõ sit mutuũ sed permutatio vel cambiũ: ⁊ sic ꝓtractꝰ vicinꝰ emptioni ḡ nõ est vsura. Sz ꝓ primũ. s. cũ ꝺr hic intervenire mutuũ. videt esse ter. in ca. nauiganti. in ꝑn. cũ ibi no. in glo. Lau. Et põt huic addi qd̄ cũ dicebat. q̄ idẽ reddit qd̄ mutuat. s. tot libre grossor: ergo nulla vsura. Rñdet q̄ illas. r. libras grossorũ sperat cãpsor recipere in maiori valore q̄ dederit. alias nõ mutuaret. licet qñq̄ nõ illã recipiat: ⁊ sic est ibi vsura cum interueniat mutuũ cũ intẽrione lucri. xiiij. q. iij. c. j. Exẽpla etiã q̄ ibi subdunt de floreno mutuato vel modio grani sunt dissimilia a casu nostro: q: ei mutuãs illa ex charitate mouetur ad mutuandũ: ⁊ a casu cõtingit illũ florenũ vel modiũ grani plus valere q̄ sibi reddit q̄ cũ mutuauit. ideo absq; vsura ꝓcipit cũ nõ intẽderet lucrari: sed primo huius re. ⁊ in tali casu loquunt Archi. ⁊ Hug. supi allegati. In casu aũt nro lucrũ principaliter intẽdit: ⁊ iõ vsura. Contra secũdũ ꝺr cũ. s. ꝺr interuenire cãbiũ ⁊ nõ mutuũ facit: q: si ꝓtractꝰ cãbij eã pollet quodãmodo ꝺcrui vẽditiõis cũ pecunia sit inuendibilis: necnõ ⁊ ipsi vsus q̄ nõ est aliud q̄ ipsa cõsumptio ab ipsa pecunia inseparabilis: ⁊ sic vnũ sine alio vendi nõ potest: nec etiã vtrunq; simul tanq̄ alter p alterũ crescat in valore iuxta notata p Jo. an. sup regula pcm̃. de reg. iur. sequit q̄ ꝓtractꝰ nõ est licitꝰ. Hec ille. Et his põt addi q̄ cum arguebat. s. vsurã hic nõ esse q: vsura cõmittit in ꝓtractu mutui: ⁊ hic nõ est mutuũ sed cambiũ vel ꝑmutatio. Rñdet q̄ vsura ex fraude reperit etiã in aliis ꝓtractibus cũ est ibi mutuũ implicitũ: vnde queritur lucrũ: et sic est in ꝓposito. Tandẽ post multa ipse Lau. hanc questionẽ sic cõcludit: q: sub spe lucri ⁊ intentiõe plus pcipiẽdi q̄ sit q̄ tũc mutuat: ⁊ q: vt plurimũ sic ꝓtingit: ⁊ alis nõ mutuaret ipse mutuas talia ꝑpetrant: cõsulo vt oẽs abstineant. ar. eo. ti. c. in ciuitate. Et remittit ꝑ maiori declaratione ad quasdã alias questiones ipsi⁹ tractatus que sup: apposite sunt: ex q̄bus satis clare haberi põt q̄ est vsurarius contractus.

Londay fio.

§. L. Exercet insup in ro-

mana curia aliꝰ ꝓtractꝰ a trapezitis seu cãpsoribus curie qui cambiũ esse nuncupant. sed vsura magna est: fit autẽ sic. Clericꝰ secur de nouo bñficiũ aliqd̄ ꝑ expeditiõe bullarum ipsi⁹ indigens pecunijs petit a campsore sub mutuo certã summã: puta mille florenos: restituẽdos in pariſius in decẽ menses in moneta ibi curribus. ⁊ sic ꝓtra. s. inde ad sex menses in moneta ibi currenti: ei quẽ ille statuerit. mutuat cãpsor. sed vltra lucrum cambij exurgens ex varietate valoris monetarũ in diuersis locis etigit ab eo quinq; vel octo ꝑ centenario sicq̄ ei rñdet. Queritur vtrũ sit licitũ. Et qd̄ liceat queritur aliqui ꝑbare ad excusandas excusatiões in peccatis tripliciter. Primo rõne moze: q: tũc veniũt vsure soluẽde: nõ vt vsure. Secõ noie interesse: nã habendo illã pecuniã cũ ea lucratus fuisset: nõ habẽdo nõ potuit eã exercere: ⁊ sic cõsequit dãnũ. ar. xij. q. ij. si q̄s de clericis. ⁊ eã de fideiuss. ꝑuenit. Tertio rõne periculi: q: põt bñficiatꝰ mori in via: ⁊ sic posset campsor totum amittere: vel cũ magnis laboribus ⁊ expensis retrahere. ar. de vsu. c. nauigãti. ex notatꝰ ibi per Jo. cal. Sed fatendum est vsuram esse exp: essam q: ibi lucrum sperat ex mutuo qd̄ ptinet ad rõnem vsure: vt. xiiij. q. iij. si fenerueris. ⁊ eã de vsuris. ꝑsoluit. Et ad rões eorum rñdet ꝓmo q̄ in casu dicto nõ est dare moram cũ nondũ aduenerit terminus solutionis fiende cõuentus. Tunc em̃ veniũt soluende: qñ. s. post terminũ datum quis nõ soluit: vñ recipit tale dampnũ. Ad secũdũ dicendũ q̄ illud habet locũ. s. de interesse quod dampnum emergẽs: puta si mutuãs ipse acciperet ad vsurã fm Inno. ⁊ Jo. an. Quod si q̄s dicat etiã habere locũ quoad lucrum cessans: vt Host. ⁊ Pe. de ancha. sentiunt. Nec etiã hoc excusat in vino vsure talem cõtractum: q: dicunt ꝑsaliter hoc esse verum qñ mutuans omnino intendebat ex pecunia mutuata emere vnã possessionẽ iam sibi paratã ad emendã vel exercere in negociationib⁹ licitis: vñ verisimiliter sperabat lucrũ que hic cessant. Nã campsor nõ intẽdebat emere possessionẽ nec exercere in negociatione: sed in similib⁹ mutuis ⁊ hmõi. Ad tertium rñdeo q̄ ita cautos se faciunt per diuersas vias q̄ sunt quasi securi de capitali: sed si esset periculũ etiã nõ excusaret cum rõne mutui hoc petant. ar. eã de vsu. nauiganti. Est ergo lucrũ fenebre et restitutioni obnoxium. Qd̄ aũt ꝓpinas faciant ⁊ munera largiantur

De cambio Romane ꝓpeditiõe bullarũ.

Triplex gẽdus insti ꝓcij.

Opinio vera.

ra largiantur ꝑ beneficiandis ad instantiam eorũ ꝓlatis cum quibus habẽt amicitiã ipsi campsores vt operent ꝓ beneficijs obtinendis ꝑ eis: hoc iam ꝓpectat ad simoniam. j. q. j. qui sadet. de qua. s. dictum est.

De venditione ad terminũ. Cap. viij.

Venditione ad ter-

minũ potest exponi illud pẽ. ciij. Terminum posuisti quẽ nõ trãsgredient: neq; cõuertent operire terrã. i. tu deus ficut alijs rebꝰ posuisti terminũ: ita ⁊ valoꝛi rerũ q̄ sunt venales terminũ ꝓcij ꝓut rõ dictat: quẽ iusti hoies nõ trãsgrediunt in augendo ꝓtiũ. Neq; cõuertent scz in minuendo ꝓtiũ ipsi iusti in emẽdo minꝰ iusto ꝓcio: operiret ad deuozãdũ ⁊ absorbendũ terrã. i. pauperem. Tripler est terminus.

Est igitur primo terminus ꝓcij iustificati: ibi. Terminum posuisti.

Est secundo terminus ꝓcij augmentati: ibi. Quem non transgredientur.

Est tertio terminus ꝓcij minoꝛati: ibi. Neq; cõuertẽtur operire terram.

§. I. Primꝰ ꝓciũ vendi-

tionis ꝺr iustificatũ ⁊ limitarũ. Et circa hũ ꝓnotãdũ est fm Sco. in. iiij. dist. xv. q. ij. Pẽsatio valoris vsualiũ rerũ vir aut nunq̄ põt a nobis fieri nisi ꝑ cõiecturale seu ꝓbabilẽ opinionẽ. Et hoc qd̄ nõ pũctualiter seu sub rõne et mẽsura indiuisibili in plus ⁊ minꝰ: sz sub aliq̄ latitudine cõperẽti. circa quã etiã diuersa hoim capita ⁊ iudicia in estimatiõe differre videnꝫ. Proinde varios gradus ⁊ modica centrudinẽ multũq; ambiguitatis iurta opinabilẽ modũ in se includit: q̄uis q̄dã plus ⁊ q̄dã minꝰ. Cõcor. in hoc Tho. Proinde aduertẽdũ est q̄ hmõi primi ꝓcij iustificati et limitati põt etiã distingui tripler limitatiõis gradus etiã iustus. Primꝰ põt notari pius. Secus discret. Tertius rigidus. Primꝰ est ꝓcij minoris. Secꝰ est medioris. Tertius est maioris. Hꝛi gra. Sint. r. perle pãni eiusdẽ videlz bonitatis: laboris artificij atq; expẽse. Harũ tñ. r. pertiarij fm varia capita ⁊ diuersas sententias circa illas a variis varia estimatio fiet: ⁊ tãdẽ repient ipsi estimatores circa illas tripl̃r variari. vtputa Quidã estimabãt quãdã illam ꝓcij. l. ducator. et ꝺ põt dici ꝓcij limes ⁊ gradus pius. Itẽ alij. l. cũ dimidio. ⁊ talis dici põt limes ⁊ gradus discret. Quidã ño alij. lj. et ꝺ dici valet limes et gradus rigidus ⁊ seuer. Propter varietatẽ ḡ emptoꝛ ⁊ vẽditoꝛ alicꝫ ista rũ petiarũ pãni ꝑ pecunia numerata vẽdet. l. ducat. aliq̄ l. cũ dimidio. ⁊ aliq̄ dabit ꝓ. lj. Nũc aliq̄s venit nõ hñs denarios vñ pñtialr soluat dilationem solutiõis poscit. si igit vẽdito: tũc nõ statim soluẽdus ꝓpter hmõi ꝓcij expectationẽ ꝓciũ augeat: nõ tñ vltra vltimũ limitẽ iusti ꝓcij: sed stat in summa. lj. ita q̄ quãcũq; solutionẽ ãplioꝛi tpe ꝑtis seu ex pacto expectaret nũq̄ ob hꝰ vltra illũ limitem iusti ꝓcij aliq̄d acciperet: nõ est ibi ex vi ꝺr vsura fm sniam magnoꝛ doc. Nõ huiꝰmodi: q: talis nõ vẽdit terminũ: nec ꝓpter expectationẽ recipit aliq̄d vltra iustũ ꝓciũ rei quam vẽdit q̄uis nõ faciat gratiã remissiõis ꝓcij descẽdẽdo ad. l. qd̄ q̄dẽ libẽter faceret si ille solueret statim. Naz aliud est nõ facere gratiã illã ꝓ eo q̄ facit gratiã expectationis: atq; aliud est ꝓpter hoc. i. ꝓpter expectationẽ simpl̃r excedere ꝓciũ iustũ. Stat igit talis i limite rigidi gradus q̄ extra iusticiã esse minime põt dici. Sed si iste solueret stati cõ descẽderet vsq; ad limitẽ gradus ꝓij. i. vsq; ad. l. Notãdus insup q̄ cũ q̄s vẽdit merces q̄scũq; lanã: linũ: pannos: vitualia ⁊ hmõi certo ꝓcio maioꝛi q̄ fit illud q̄ tũc valent cũ vẽdunt eo q: nõ intẽdebat eas vendere sed seruare vsq; ad tps q̄ ꝓbabiliter estimabat tãtũ tũc valituras vl̃ plus quãtũ nũc vẽdit sed ad instãtiã alteriꝰ vẽdit. istud ẽ etiã ꝓciũ iustificatũ et licitũ: vt expsse dicit. c. in ciuitate. de vsur. Secus aũt si nõ intẽdebat ea seruare; sed tũc vẽdere vel etiã si nõ est ꝓbabile seu verisimile q̄ eo tpe quo volebat in futurũ vẽdere tãtũ debebãt valere quãtũ nũc vẽdit: q: ... chaberet respectꝰ ad terminũ nõ ad indẽnitatẽ suã: vñ eẽr vsura. Idẽ dicẽdũ de emptoꝛe. s. q̄ si emptoꝛ dat ꝓciuz merciũ anq̄ recipiat merces ⁊ minꝰ dat q̄ tunc valet cũ emit et eo q: eo tpe q̄ receptur est merces verisimiliter estimat q̄ minꝰ debeãt valere q̄ tunc cũ emit. vel saltẽ dubiũ est vtrũ plus vel minꝰ sint valituꝛe q̄ sit ꝓciuz datũ: ꝓciũ est iustificatũ et licitũ. puta de mense martij emit serrariũ frumẽti valentẽ tũc mediũ florenũ. dandus sibi ꝑ mẽse iulij qñ estimat valiturũ. xxx. solidos: vel ẽ dubiũ si valebit. xxx. solidos aut etiã. xxv. vel plꝰ ⁊ probabile dubiũ. cmẽdo. xxx. solidis nõ reputat illicitũ. ar. ad ꝺ in. c. in ciuitate. ⁊. c. nauigãti. Secus si rõne anticipatiõis solutiõis ꝓcij añ receptionẽ merciũ diminuerer ꝓcium tunc currens. vel si verisimiliter estimaret minoꝛi ꝓcio nõ posse valere merces illas emptas q̄ sit illud qd̄ dat. sed bene multo ꝑ maioꝛi ꝓcio q: tunc esset vsura.

§. II. Secundũ ꝓcium rei

vẽdite ꝺr augmẽtatũ seu multiplicatũ. qd̄ q̄dẽ fit cũ a vẽditoꝛe q: emptoꝛ de re empta ꝓciũ nõ soluit. Natim sed terminũ q̄rit. iõ vẽdito: ꝓcium perit vltra debitũ iustitie augmẽtatũ. ꝺbi gra. Vult ꝓpter terminũ ser mẽsiũ de q̄libz petia q̄dãti pãni. iiij. vel. lv. ⁊ q̄nq; vltra. qd̄ q̄dẽ manifesta vsura est: sicut ꝑ determiatiõẽ eccle ptz. vt eẽ de vsu. c. cõsuluit. Cui q: mercãtes iniusti ad excusandas excusationes in ꝑtis ꝑ se hr̃e conant quasdã in ꝺ defensiones: ideo de eis cũ respõsionibus suis aliqua subiungamus.

Primo equidẽ dicũt q̄ mercatoꝛi lucrari licꝫ ex q̄ ꝓ cõmuni vtilitate laboꝛib⁹ ⁊ expẽsis ⁊ multiplicib⁹ periculis se exponit: q: iustũ est vt inde reportet lucrũ cõpetẽs officio suo. Ꝺ quidẽ facere minime põt nisi in vẽdẽdo merces suas sic ꝓciũ taxet q̄ pẽsatis oib⁹ laboꝛib⁹ ꝑiculis ⁊ expẽsis circa merces suas factis vel fiẽdis lucret. r. vel. xv. ꝓ cẽnario. Hoc q̄s agere nõ p̃ nisi ꝑ expectatiõe solutionis vsq; ad ꝺ augeat ꝓciũ solutiõis merciũ suarũ. vt. s. pẽsata hmõi expectatiõe cũ ceteris circũstãtijs lucret finaliꝛ. r. vel. xj. Ad qõ rñdet q̄ istud nõ est simpl̃r verũ. s. q̄ in oi casu liceat mercatoꝛ: plꝰ vẽdere q̄ ei constiterit: sed aliqñ opz q̄ tãtũdẽ vẽdat aliqñ etiã minꝰ: aliqñ etiaz plꝰ fm q̄ plꝰ vel minꝰ illo tpe quo vẽdit valet illa mercãtia: qd̄ ꝓcedit ex abũdãtia vel penuria ei⁹ ⁊ fm q̄ plꝰ vel minꝰ repit. et ꝺ probabat tripl̃r. Et ꝓmo dicẽdũ est q̄ licꝫ mercatoꝛ: sic ꝓdictũ est ꝓpter ꝓdictas ãs lucrari possit: nõ tñ mõ licito ficut ꝓtingit in vẽdẽ ... ad terminũ ⁊ obseruãdo alios illicitos modos. Jt ... cõdo sicut intuentibus ptz ex ꝓdictis seqret q̄ dato q̄ mercatoꝛ: merces valoris cẽtũ ducatoꝛũ per mille ducatos emisset: tũc fm ꝓdictã positionẽ posset per quẽcũq; illicitum ꝓcũ illas illicite vẽdere sic q̄ vltra mille ducatos lucraret. r. vel. xv. ꝑ cẽtenario qd̄ q̄dẽ parẽter irrationabile est. Seqret etiã tertio q̄ si i terra vel rẽpore marie carisſtie merces suas ꝓcio magno emisset posset ꝓpter ꝺ in loco vel tpe in q̄ merces ille essent viles vẽdere illas etiã ꝑ cecio maioꝛi q̄ emisset saltẽ ꝓpter expectationẽ solutiõis. qd̄ q̄dẽ absurdissimũ manifeste appetat q̄ iustũ. Secõ etiã dicũt q̄ nõ intẽd ... merces suas chari⁹ vẽdere ꝓpter tps sed ꝓpt recupandũ dãnuz qd̄ er dilatiõe solutiõis incurrit: q: si ꝓdictos denarios statim post merciũ vẽditionẽ haberẽt possent cuz eis interim lucrari: qd̄ facere non p̃nt q: nõ statim soluunt. Ad qd̄ etiã tripl̃r respõderi põt. Et ꝓmo dicendũ q̄ si talis venditoꝛ inde lucrari posset possibile etiã foret nõ lucrari. insup et perdere capitale. nũc aũt q: nõ stat in periculo talis dãni non põt stare in certitudine talis lucri. Insup et secõ q: nõ habet lucrũ de re nõ sua. i. de mutuo dato i emptiõe. Preterea ⁊ tertio mercatoꝛ: nõ põt in pactũ deducere recompẽsationẽ dãni. qd̄ ꝓsiderat ex ꝺ q: sua pecunia non lucrat vt possit vẽdere qd̄ nõdũ est ⁊ põt ab habẽdo multi⁹

intẽdẽs seruare maioꝛi ꝓcio vẽdit.

nõ semp licet alij cui plus vendere q̄ ei ꝓsti terit.

plíciter impedirí ꝭm Thom̄.ij.ij.q.lxxviij.arti.ij. Tertio quoq͞ʒ hoc dicūt facere q: frequēter apparet ꝙ debitores nõ soluūt in tpe assignato: ⁊ circa reqsitionem aliū denariorū opʒ eos facere magnas expēsas: aliqui etiam nunq͞ʒ soluūt: q: recedūt vel fallūt. Ad qȯ dupliciter respondet. Et p̄mo dicēdū est ꝙ licʒ multi qb⁹ talis termin⁹ concessus est in termino nõ soluāt. multi etiá sunt q̄ in termino sibi dato soluūt. ⁊ tñ p̄ciū qȯ ꝓpter tēpus mercib⁹ addi tum est nõ minuit ab his q̄ in dato termino soluunt quare eque vtrisq͞ʒ vendere terminū inequalitas ⁊ iniusticia est: q: iust⁹ nõ dʒ ferre penā iniq̄ seu mali debitoris. Verū est ꝙ ex̄ de fideiuſ.c.ꝑuenit. cõcedit rõne interesse si debitor nõ soluit in termino sibi dato ꝙ creditor seruari debʒ indēnis: nec tūc est ibi vsura: cum vsura sit: q: rõne mutui sperat lucrū. Hic aūt talis excrescētia nõ recipit nisi rõne dāni vitandi nõ lucri habēdi. Ab illis g̃ q̄ in termino non soluūt exigat recõpensationē sui dāni nõ ab aliis. Quātū ad aliā partē sue excusatiõis. s. de his q̄ nunq͞ʒ soluunt vñ dānificant. Talibus r̄ndendū est ꝙ eoꝝ ꝯsciētia põt stare merito inqeta: cū ⁊ de tali termino dato culpā habeant. ⁊ alam cū suba perdant. Nā non cogunt talibus vendere: nec illis vēderēt si crederēt illos nõ soluturos: ⁊ rõne dubij in mutuo qȯ est ibi implicitū non licet sperare lucrū. ex̄ de vsuris. nauigāti. Nec est iustū ꝙ in termino soluentes patiātur penā pro non soluentibus vt dictum est.

Ratiõe mutui sper lucrū.

Adde Tex. i. c. non estis menus. xiiij. q. ij. et. ff. de vẽ.inspi. l.j.§.j. et ff.ð iudi. l.si qs ex aliena. ⁊ C.ð vsu. l.si ea lege. quod notãduz est.

§.III. Tertiū vero preciuʒ

rei vendende ȯ: minoratū: sicut ptʒ in vēdente pānū: vel equū ꝓ centū florenis cū expectatiõe tpis: puta vni⁹ āni ei q̄ sibi mox est reuenditur⁹ ꝓ.xx. tūc recipiēdis. Prim⁹ em̄ dñs panni vel equi tradidit illi.xx.flo. ⁊ q̄nq͞ʒ.lxx. sed manualiter tunc. Ille vero q̄ p̄mo emit nihil tūc soluit primo dño rei: sed inde ad annū. patēs igit est ꝙ iō scd̄us reuēdidit p̄mo vēdenti ꝓ p̄cio satis minori: q: sub q̄dā mutui rõne poti⁹ ꝙ̄ sub reali ṽitate solutiõis tradidit ille sibi.xx. vel.lxx. ab eo debēs habere centū q̄s ipsi p̄mo vēdenti nõ soluit tūc. ꝓpterea talis ꝯct⁹ vsurari⁹ est: et omni malignitate ac duplicitate plenus. ar.xiiij.q.iij. plerisq͞ʒ.

Aduertendū est tñ ꝙ si q̄s absq͞ʒ intētione reemēdi rē a se vēdendā absq͞ʒ fraude vēdidisset equū pro centū flo. ⁊ tñ ab emptore simplr̄ vēdēti sibi sicut ⁊ cuicūq͞ʒ emere volēti reuēderet illū ꝓ p̄cio minori non esset vsura. posset tñ ibi esse pctm̄ iniusti p̄cij. Posset etiaʒ hec reemptio taliter circūstātiari ꝙ nõ esset ibi pctm̄ minoratiõis iniusti. ꝟn talis ꝯct⁹ fieri solet etiā in fraudē vsuraꝝ. Propterea h̄ vltimū non est vtile p̄dicare nisi cū ... ditiõe. s. cum p̄dicti emētes p̄cio minorato. nõ sint artiū legitimarū mercationū ⁊ ciuitatū pro ꝓprio cõmodo destructores. Sed qȯ remediū dabit lanificib⁹ ⁊ aliis mercatorib⁹ q̄ ob id p̄ciū vltra iusticiā minoratū nequeūt vēdere pānos vl̄ merces suas quin multū amittāt de capitali si ad terminū vēdere nolūt dictas merces. q̄nq͞ʒ si nõ vēdāt ad terminū non p̄nt repire emptorē. Insup talis est q̄nq͞ʒ in ciuitate cõsuetudo ꝓ cõi bono iā lõgo tpe introducta. Ad h̄ dicēduʒ est ꝙ si talis ꝯsuetudo de dilatiõe solutiõis introducta sit ꝓ cõi bono: ⁊ nõ in fraudē vsurarū: sed ꝓ expeditiõe mercātiarū: tūc dis ... guēdū est ꝭm Tho. vt dicā in.§. seq. q: aut mercator merces suas vēdit ad terminū vltra quātitateʒ iusti p̄cij aut nõ. Si p̄mo mõ nõ est dubiū ꝙ ꝯct⁹ vsurari⁹ est cū in eo expectatio tpis sub p̄cio iniusto cadit. ꝯ.c. ꝯsuluit. ex̄ de vsuris. Si aūt scd̄o modo: q: ꝭm quātitatē iusti p̄cij vendit ... terminū tradat ⁊ ꝓ termino p̄cio maiori vēdere videat ... nõ tñ est ibi vsura. nec p̄mo obstat si ꝓ minori precio daret si statim sibi pecunia solueret. qȯ q̄dē põt ꝑ si ̄le in aliis debit(apparere: queādmodū si alicui aliq̄d debeat ad certū terminū qñ de eo qȯ est sibi debitū aliq̄d dimitteret si citius solueret. Cõstat nēpe ꝙ ille dimittere sibi posset: ⁊ tñ ab vsura immunis esset ille. s. q̄ dimitteret de debito. et ille etiā cui dimitteret ꝭm quosdā. Sed hoc

cõsuetudo dilationis ꝓ expeditione mercātiarū.

l.§.xiij.

non semꝑ credo verū scʒ quātū ad debitorē soluentē ante tps scʒ qñ ex anticipatiõe solutiõis debiti ille soluēs sustinet dānū: puta q: opʒ eū accipe ad vsurā vel vendere res suas in viliori p̄cio q̄s reseruare volebat ad tēp⁹ cū plus vēdunt: vel etiā cū non tā ex anticipatiõe solutionis ꝙ̄ ex q̄dā liberalitate sibi remitteret: qȯ tñ de facili non est credendū nisi ex circūstātiis sufficiētib⁹ appareat. Secūdo etiaʒ nõ obstat si q̄s dicat ꝙ ad denarios numeratos illa mercātia tātū nõ posset vēdi quātū cū p̄dicto termino assignato: ⁊ res tātū valet quātū vēdi põt. vt. ff. ad trebel. l.j. §.si hec res. Itē ꝙ licʒ plus ꝯstiterit si cū tali termino pl⁹ vēdat ꝙ̄ cū denariis numeratis vēdi posset illud pl⁹ p̄cipitur vltra sortē. Ad h̄ dicēdū ꝙ p̄suppositis his q̄ supi⁹ dicta sunt ꝙ licʒ nō natura ꝯctus ⁊ mercātie: sed ex malignoꝝ mercatoꝝ malicia in vēdēdo illicito mõ terminuʒ ⁊ minorādo iustū p̄ciū non obseruet iuste mercatiõis via. tñ iustis mercatorib⁹ relinquit semita: ꝙ̄uis obūbrata et arcta ꝙ licito mõ mercari p̄nt: p̄inde reb⁹ sic stātibus si lanifex et mercator tantū vēdit pānos ⁊ merces suas ad terminū ꝓ quāto vēderet ad denarios nūeratos si p̄dicte impietates cessarēt nõ sibi edificat ad gehennā. Et cū dicebat ꝙ tantū res valet quātū vēdi põt. dicendū ꝙ veruʒ est si pro tanto quantum valet permittitur vendi: et non obstent malicie predicte. cū predictis cõcor. Tho. in q̄daʒ sua responsione que hic ponitur.

§.IIII. Et pro maiori de-

claratiõe hui⁹ materie. s. de vēdēdo ad terminū. Nota ꝙ be. Tho. reqsitus sup hoc a lectore florētino. Vtrū si in expectatiõe tpis de soluēdo p̄cio plus petat ꝙ̄ si tūc soluat p̄ciū cū res vēdit sit vsurari⁹ ꝯctus. Sup quo collatiõe habita cū Hugone cardinali et q̄dā electo capuano sic p litteras r̄ndit. Primo dico ꝙ supposito ꝙ consuetudo de dilatiõe solutiõis vsq͞ʒ ad spaciū triū mensiū sicut ꝓponitur sit ad cõe bonū mercatoꝝ. s. ꝓ expediēdis mercatiõib⁹ ⁊ nõ in fraudē vsurarū introducta: videt esse distiguēdū. Quia aut vēditor vēdit suas mercātias ad terminū p̄dis ctū vltra quātitatē iusti p̄cij ꝓpter expectationeʒ aut ꝭm iusti p̄cij quātitatē. Si primo mõ nõ est dubiū esse vsurariū ꝯctū cū expectatio tpis sub p̄cio cadat. nec põt esse excusatio si vēditor sit seruiēs ꝓ salario suo poti⁹ minister ꝙ̄ dñs apothece cū ob nullā cām liceat pro tpe expectatiõis pecunie ad p̄ciū augeri. Si autē scd̄o mõ nõ est vsura. nec obstat si ꝓ minori daret si statim sibi pecunia solueret: qȯ ꝑ simile põt ꝓbari in aliis debitis: q: si alicui debeat aliquid vsq͞ʒ ad certū terminū q̄ntūcūq͞ʒ de eo qȯ est sibi debitū dimitteret si sibi citius solueret. ꝯstat eū cui debet a pctō vsure esse immunē: licʒ em̄ plus debito accipe ꝓpter dilationē tpis vsurā sapiat. minus tñ accipere vt citi⁹ sibi soluat vsurā nõ sapit. maxime ex pte eius qui minus recepit: ꝙ̄uis et parte eius qui minus dat videat esse aliquis modus vsure cū ex spaciū tpis vendat. Vñ et in casu ꝓposito plus esset timēdū de vsura emptori vt ante tres menses soluat si min⁹ iusta estimatione pānos emit: ꝙ̄ vēditori qui minus accipit vt citius sibi soluat. Ex quo etiaʒ ptʒ quid sit ad scd̄m casum dicendum: q: si mercatores tuscie portātes pannos de francia vt de eis vsq͞ʒ ad tempus resurrectionis p̄ciū expectarēt pl⁹ vendāt pannos ꝓpter expectationē predictā q̄ valeant ꝭm cõe forum nõ est dubium esse vsurā. si autē nõ plus ꝙ̄ valeāt sed quātū valent plus tñ acciperent ꝙ̄ si eis statim soluerent non est vsura.

Opusculo.lxvij.

Item tertio casu etiā similiter dicēdū videt ꝙ si illi qui pecuniā mutuo accipiūt cū vsuris: illaʒ vsurā recuperare volunt plus vendentes pānos ꝙ̄ valeant ꝓpter expectationē p̄dictā: nõ est dubiū esse vsurā cū manifeste tps vendatur. nec excusant ꝓpter h̄ ꝙ volūt se seruare indēnes: q: nullus dʒ se seruare indēnem mortalī peccādo. Et licʒ alias expēsas factas licite: puta i portatiõe pānoꝝ possint licite recupare: nõ tñ vsuras quas dederūt cum hec fuerit

iniusta datio: et p̄sertim etiā cū in dando vsuras peccauerint tāq͞ʒ occasionē peccādi vsurariis dātes: cū necessitas q̄ ponit. s. vt honorabili⁹ viuāt et maiores mercatiões faciant nõ sit talis necessitas q̄ sufficiat ad excusandū pctm̄ p̄dictū. Ptʒ etiā a sili ꝙ nõ p̄nt in vēditiõe pānoꝝ expensas recupare q̄s incaute ⁊ imprudēter fecissent. ptʒ etiā ex p̄dictis qȯ in q̄rto casu q̄rebat. Nā ille q̄ ad certū terminū dare dʒ si añ terminū soluat vt ei aliq̄d de debito dimittat vsura cõmittere videt. q: manifeste tps solutiõis pecunie vēdit vñ ad restitutiõeʒ tenet. Nec excusat ꝓpt h̄ ꝙ soluēdo añ terminū q̄uat vel ꝙ ad h̄ a creditore inducit: q: ea dē rõne possent oēs alij vsurarij excusari. h̄ oīa be. Tho.

§.V. Querit de barocho

lis. Est aūt ꝯmõi quidā ꝯctus q̄ sic sit. Vēdit lanifex retagliatori. x. pānos ad terminū vni⁹ anni ꝓ p̄cio floreñ. q̄ngētoꝝ. venit ex trāsuerso Titi⁹ egēs pecunia ⁊ cõuenit cū retagliatore ꝙ de p̄nti sibi tradat floren. quadringentos q̄nquaginta. ⁊ ipe ꝯtētat lanificē in die termini de q̄ngētis. mõ querit an talis ꝯctus sit licit⁹: et ex q̄ pte seu ex cuius ꝑsona. Ista materiā tractat. d. Lau. de flori. in suo tractatu de vsuris in.iij. pte. et eius dicta de ṽbo ad ṽbū hic ponunt. Dicit g̃. Ex pte titij nõ est dubiū ꝙ nõ est illicitus: nisi q̄tenus dicim⁹ licitū vel illicitū mutuo recipe ad vsurā. de q̄ habes. j. Ex pte ṽo retagliatoris dicas ꝙ aut vendit pānos ad rõnē q̄ngentoꝝ: ⁊ tūc est illicit⁹: aut ad rõnē quadringētoꝝ q̄nquaginta. ⁊ tūc secus. Ex pte autē lanificis dico. ꝙ aut dicti pāni valebāt tpe vēditiõis quingētos: et q̄ngentos habuisset vēdēdo vocabulo alludēs ad cõtātos. ⁊ tūc ꝯctus est licit⁹. aut tūc valebāt min⁹ q̄ngētis: sed ꝓpter dilationē solutionis cõuenit de q̄ngētis: et tūc dicas ꝙ aut dubiū est an solutiõis tpe plus vel minus forēt valituri. aut certū est ꝙ tūc illud vel pl⁹ sunt valituri: aut min⁹ ꝙ̄ illud. In scd̄o casu nõ est dubiū ꝙ licitus est ꝯctus. et silr̄ in tertio ꝙ illicit⁹ est. In primo ṽo dicas ꝙ est licit⁹ si al's nõ erat vēditur⁹. al's secus vt p̄dicta oīa ex decretalib⁹. in ciuitate. ⁊.c. nauigāti. ex̄ eo. Caueat sibi insup ab intētione deprauata in his casibus in q̄bus licitū affirmaui: vt in hac nr̄a decre. cõsuluit. Ideo bñ cõsuluit papa in.d.c. in ciuitate. in fi. Et in h̄ lanificib⁹ meis cõpatioꝝ. quoꝝ quidā vt percepi ad cõtantos vēdere nolunt eo ꝙ minus ꝙ̄ ad terminū p̄ciperēt. Verum q: mihi ȯ: ꝙ si venderēt ad cõtātos non haberēt tantū de pānis quātū cõstiterūt: rudis lane materia ⁊ aliis expēsis interuenientib⁹ cõputatis. Videndū est vtrū saltē quātū eis ꝯstiterit vel cõstat vendēdo ad terminū p̄cipere valeant. Et videt ꝙ sic. q: nihil vtra sortē p̄cipiunt. In ꝯtrariū facit: q: tantū res valet quātū vendi põt. ff. ad trebel. l.j.§.si hec res. ff. ad.l. falci. l. querebat. ff. de furtis. l. si quis vxori. §. si.ad.l. rhodiā. de iactu. l.ij.§. porro. nota ex̄ de rest. cū causam. ⁊ in.c. in ciuitate. s.e. ergo si plus vendunt ꝙ̄ valeat non obstante ꝙ plus cõstiterit illud plus percipiūt vltra sortem. Dico ꝙ attento cõstito rudis lane tincture ac manufacture nõ est verisimile ꝙ lanifex debeat inde ꝓ minori precio vendere pannū ꝙ̄ sibi cõstiterit quinimmo pluri cõsideratis operis ꝑsone ipsius lanificis. Si g̃ nõ reperit qui velit ꝓ tanto emere hoc nõ cõtingit ex eo ꝙ plus non valeat pānus maxime ꝯsiderato ꝙ retagliator pro pluri vēdat ⁊ emptorē repperit. Si g̃ ex impostura retagliatorū vel alioꝝ mercātiū q̄ simul se cõponere debēt ꝙ nemo nisi ꝓ tanto pānos emat nisi termin⁹ cõcedat. imo audiui ꝙ sunt q̄dam lanifices in pecunia plurimū abūdantes q̄ plus cure in pecunia ꝙ̄ i aīa ponētes sunt hoꝝ causa. Nā pecunia nõ egētes vēdunt ad terminū ꝓ maiori quātitate ꝙ̄ si venderēt ad cõtantos ꝓpter h̄ alij q̄ vellent vēdere ad cõtantos nõ reperiūt q̄ ab eis velint emere nisi ad terminū: vel si emunt ad cõtantos nolunt emere ꝓ quātitate debita ꝓpter qȯ opʒ tales vendere ad terminū sicut illi potentes. Quāobrē dico reb⁹ sic se ita habentibus ꝙ

De pannis vendendis.

Res tãtū valet quãtum vẽdi põt

lanifex si ꝓ tanto vendit pannos ad terminū pro quanto vēderet ad cõtantos si p̄dicta cessarent ꝙ nõ edificat ad gehēnā: q: quātū res valet ꝓ tanto vendit. Et cū dicebat ꝙ tātuʒ res valet quātū vendi põt: fateor si ꝓ tāto vendi permittit quātuʒ valet. ⁊ sic defendi p̄nt lanifices p̄libati al's autē defendi nequeunt. ⁊ quõ estimari et quõ ꝓbari debeat rei valor vide notata p glo. in.c. cū cām. de testi. et per do. meū Jo. de lig. in.c. cū iā. de emp. et ven. et p glo. ⁊ Bar. in.l.ij.C. de resci. ven. ⁊ in.l. si q̄s. eo. ti. Et facit etiaʒ qȯ ipse Bar. no. in.l. cõtinuus. §. cū ita. ff. de ṽbo. obli.

§.VI. Itē nota ꝙ cum ali-

quis vēdit res ꝓ precio qȯ nunc currit ⁊ addit pactū ꝙ si plus valebūt vsq͞ʒ ad pascha vult illud plus. Si aūt min⁹ valebunt nõ min⁹ vult. ꝭm Host. ꝓculdubio vsurari⁹ est. Itē qui emunt a pauperib⁹ oues ⁊ boues q̄s illi forte nõ h̄nt et talia aīalia locant eis. tales emptores si sciunt vel credunt h̄ scʒ ꝙ vēditor ille nõ habeat vsurā cõmittūt ꝭm Vlri. Sed si credunt eos h̄re et sine fraude emunt nõ est vsura. Itē qui nunc emūt certos equos tradēdos emptori ab ipso vēditore in certis nundinis. si emantur minori precio ꝙ̄ estiment eos ibi valere. vsura est. Si autē de valore verisimiliter dubitat. nõ est vsura ꝭm Vlri.

§.VII. Sed quid cuʒ quis

nõ erat vēditur⁹ res in loco illo in quo q̄s vult emere ab eo: sed in alio vbi chari⁹ ille res vēdunt: nunq̄d vendēdo ꝭm illud p̄cium loci quo volebat deferre vsuraʒ cõmittit. R̄ndet Inno. post Ray. ⁊ dicunt ꝙ nõ dūmodo nõ accipiat vltra id qȯ accepturus erat ibi quo portare volebat: q: quo iure põt chari⁹ vendere ꝓpter dubiū tēporis. eodē iure põt chari⁹ vēdere ꝓpter dubiū loci. ex̄ eo. in ciuitate. Sed h̄ simile reprobat Hosti. tum q: non est verisimile ꝙ aliq̄s talē emptionē faceret nisi multū egeret. et sic via p talem opinionē paratur figmentis. tum q: laboris ⁊ expēsarum itineris habēda est ratio. ex̄ de voto. magne. Job. an. concor. has opiniões di. ꝙ si statim ille emptor soluit precium putat verā opinionē Inno. sed si differatur solutio precij tunc videtur procedere ratio Hosti. et cessare ratio Inno. q: in dubio tpis põt cõmodum ꝓuenire venditori ⁊ emptori. sed hic nullū cõmodū emptori. Et hanc distinctionem approbat Joh. Cal.

§.VIII. Quid si quis vēdit

predium cum tali ꝯditione ꝙ vsq͞ʒ ad tot annos si reddit p̄cium rehabeat p̄dium. r̄ñ. ꝭm Ray. Host. ⁊ Berñ. h̄ nõ esse mutuū vñ nec vsurā. s. ex forma. ⁊ emptor facit fruct⁹ suos q: vēditio est. et h̄ intelligas nisi talis vēditio fuerit facta in fraudē vsurarū: qȯ põt p̄sumi si modicuʒ est p̄ciuʒ respectu valoris rei. ex̄ de emp. ⁊ ven. ad nostrā. Iteʒ si fit in pacto ꝙ restituat aliq̄d plus ꝙ̄ fuerit precium. ex̄ de pigno. illo vos. Itē si emptor consueuit exercere vsuras. vt in dicto. c. illo. Sed si emptor intendit realiter emere ⁊ iusto precio tñ dat illi venditori illā potestatē reemendi potius tñ vellet ꝙ sibi remaneret p̄dium: nõ est vsura.

Emptio prediorū.

§.IX. Sʒ quid si quis emat

fructus siue segetes ꝓuēturas hoc anno de agro seminato. R̄ñ. ꝭm Vlri. ꝙ non est vsura ex forma ꝯctus. põt tamē fieri in fraudē vsurarum: q: si verisimilr̄ sciat ꝙ fruct⁹ colligēdi etiā cõputato dubio quo p̄nt ipediri valebunt tūc plus ꝙ̄ illud qȯ nunc dat. fraus vsure est. Si autē ꝓbabiliter dubitat vtrum pl⁹ vel minus debeant valere non est vsura. Idē Hostiē. ⁊ Vlri. ⁊ eodē mõ dicēdum si q̄s emat fruct⁹ ꝓuēturos vsq͞ʒ ad tres vel q̄ttuor vel plures ānos

Emptio segetū.

§.X. Quid de contractu

quē vbbiā vocāt q̄ sic celebrat. Dāt q̄dā cuidā monasterio centū cū pacto quoad vitaʒ suā ⁊ cuiuscūq͞ʒ ex eis ecclesia

De ꝯtu vbbie.

Universidad de Deusto
Biblioteca

illa seu monasterium det illis quolibet anno. rvs. dictaq; centū sua fiunt. s. monasterij: ꝫ adiecto q; si durāte vite tale monasteriū voluerit ꝛcū rescindere ꝛ dicta centū res stituere optionē habeat: ꝛ tūc a dicta annua solutiōe sit liberata: ꝛ ppter hoc oia singula bona sua monasterium obligauit: est ne licitus ꝛcus. Et posset videri q; sic quia ꝯdā emptio est illis annualis redditus: hic intervenit pcium hic est merces. s. certus redditus: ergo ꝛc. Rñ. fm Lau. de rid. Et credo illicitū in casu quo vltra illa. c. aliq̄d habeatur illud ꝛc restitutioni obnoxiū. vt em vides redditus nō cōstituit in re: nec ad rem fit relatio sed ad psonā: licz bona p observatione ꝛcus obliget monasteriū: et sic nō vēdit ius imo nūc de nouo oritur ꝛ vēdit q̄d inuendibile: scz pecunia q̄ inuendibilis est: seu verius ꝛcus innoiatus celebrat: scz do vt facias: in quo fraus videtur intervenire de ꝛcu ad ꝛtractū maxime attenta maximi lucri quātitate: ꝛ adiectione pacti de restituendo cū voluerit: ex q̄bus videk in effectu acti mutuū cōtra ipsum esse coadiuuat: licz etiā sola de per se non sit efficax ratio ratione incertitudinis: q; in paucis annis totū capitale rehabebit. Nec est verisimile q; in breui oēs moriantur. hec Lau.

vtrū emptio redditus fit licita.

§. XI. Quid si quis emat

redditū vni⁹ castri vel aliū redditū ad vitaz sua vel suoz heredū. vel aliquos ad incertū tps habēdū. est ne vsura. Rñ. fm Lau. de rid. ꝛ Jnno. e. ti. in ciuitate. q̄ dicūt rangendo hūc passum q; aliquis dicūt ꝛ forte bñ q; si redditū ꝯstituat ante cōtractū vel vendita actione siue fuerit ꝯstitutus in re pura in vino ꝛ possessione vel aliis hmōi. siue in psona puta serui liberti vel rustici: vel actione vel noie. Jtē siue sint redditus certi puta q̄ reddūt. r. siue incerti puta qui reddūt quartā partē fructuuz qui percipiunt de aliq̄ domo vel de opibus alicuius psone. Jtez siue sit ꝛcus perpetuus. puta q̄ extendit ad heredes ꝛhentiū: siue sit ad vitā hois siue ad certū tēpus: puta vsq; ad. v. annos. Jtē siue sit redditus in pecu siue in aliis rebus siue in ꝛtro reputāt tales ꝛcus licitos. Ubi em est licitus et purꝛcus vēditionis. Est nāq; p̄ceciū scz certe pecunie quātitas ꝛ est merces. s. certus redditus. C. de sac. sanc. ec. l. iubemus. Host. ꝺo vt refert Jo. an. s. d. c. in ciuitate. dic simplr tenēdū q; hmōi ꝛcus siue sint in ppetuū siue ad tps siue ad certū cēsuz regulariter sunt ꝓmissi dūmo nō celebrent in fraudē vsurarū ꝛ vltra dimidiū neuter decipiat alterius de emptio. ꝛ vē. c. ad nras. ꝛ certū sit q; vsq; ad. xx. vel. xl. annos plus accipiat redditū q̄ sit ꝑcium q̄ dat: tūc hec certitudo nō facit illum ꝛcū vēditiōis cuz et hoc idē sit dare ī vēditiōe alicui⁹ pot ꝺois vbi certuz est fm eas inferiores q; plus accipet infra dictū tps de certis fructib⁹ eius q̄ sit ꝑcū q̄ dat. p ea et sine expēsis vel labore ꝺādo ad fictū vel certū vel emphyteosim. Nec obstat. c. in ciuitate. ꝛ. c. nauigāti. Nā ibi reprehenditur tm̄ qm̄ charis⁹ vēdit merces ꝓpter terminū quē dat. plixū emptori ad soluēdū pecuniā: vel q; p minori emit merces ex eo q; statim dat pecuniā ꝛ plixius tps expectat merces: que sunt penit⁹ illicita: sed in casu nro oia sunt pītia: ꝛ id q̄ vendit: et ꝑceciū eius. Est g̃ conclusio Jnno. q; p̄dicta p cedāt et sint licita q̄n redditus ꝯstituti sunt ante ꝛcum vel venditā actionē. Hec ille. Et adde q̄ dicit Buil. videlz q; quis ꝛa ralis nō sit vsurarius ex forma: pōt tm̄ esse illicitus vel ex parte emptoris si minus paruo ꝑcio emeret pensatis circūstātijs de quantitate p̄ceciī ꝛ valoris ipsius vsufructus ꝛ verisimilitudine vite eius fm q; esset iuuenis vel senex sanus vel infirm⁹: q̄n scz emeret ad vitā. Sed q. d. si reddit⁹ vel nomē ꝓpter ꝺ de nouo ꝯstituat in reb⁹ vel psonis ꝛhentib⁹. pura quia dicit emptor: tu cōstituis tales reddit⁹ in tali possessiōe vel seruo vel facias q; talis fateb̄ se debere mihi. M. vsq; ad annuz: ꝛ ego de illis mille vk̄ magis de actiōe p illis mille cōpetēte tibi dabo. l. Rñ. Jnno. refert q̄sdā asseuerare hūc ꝛcū licitū: q; nō est hic mutuū sed emptio. Item multi casus possunt intervenire q; iste empto: amitteret in ꝺ casu: puta si inops fieret. Subdit tñ Jnno. q; cūctis fidelib⁹ est cōsulendū q; a tali ꝛcu se abstineāt. Sed Lau. de ri. dicit q; sibi videt q; Innocen. potiꝰ sentiat q̄ consulit q; q̄ refert. Et idē Johān. idest q; sit illicitus dictus ꝛcus: ꝛ vix videt quo sine fraude talis ꝛtractus possit fieri.

cōclusio

Alia ꝑpnio.

Ad hoc j. §. xv.

§. XII. Quid autē cum quidam

habuit recipe ab aliquo cētū in certo termino: venit tertius emēs ipsa iura ꝛcus ꝓra debitore ꝑ p̄cio. rc. q̄ nūc soluit: nūq̄d emptor cōmittit vsurā. Rñ. Si iste emit tantū minus quātū nūc est interesse suū: aut quātum estimādū: siue timē ne ille debitor soluat: aut quāt⁹ est futur⁹ labor: rehabendi nō est vsura. Si ꝺo alt⁹ vult dimittere ꝑciū soluꝰ ꝓpter ꝺ q; nūc soluit: sed in futuro rehabebit plus est manifeste vsura. Et nota q; talis pactio iuriū p̄sertim q̄n timeret de ꝺ litigiū si fiat ꝓ minori p̄cio nō valet: nec ute credito: p̄ quo ꝑit pl⁹ petere ab isto debitore ꝑ q; in ꝛitate soluit etiā si res ꝺui fuerit ei ꝺonatum C. mādati. l. per diuersas. ꝛ. l. ab anastasio. Nō ꝓ bono cōmuni statutū est ne liceat emerent vel mouerent.

Addē Bart. in d. l. ab anastasio istud bñ firmauit q̄ videꝛ potꝛis.

§. XIII. Item quēritur cū

quis debeat alicui dare. c. hinc ad annum si creditor eius perit nūc sibi dari. rcv. ꝛ alia. v. sibi remittit: vtrū ne fit licitum. Rñ. Jo. de rep. ordi. mino. ꝺicēs simplr ꝛ indistincte q; licet. Et cū arguit q; accipe aliq̄d vltra iustū ꝑcium in vēditiōe rei, rōne expectationis tps est vsura. vt ex de fur. in ciuitate. Et sic ꝓrogare terminū solutionis nunc fidē ꝛ ꝓ hoc recipe aliq̄d vltra debitā quātitatē ē vsura: vt eo. ti. c. cōsuluit. et hoc q; vendit tēpus q̄ cōe oīb⁹ est: tum etiā q; est ibi mutuū implicitū cum lucro. Nā idez est in effectu acti creditor: acceptā pecuniā tunc q̄n sibi debebat eam mutuat vsq; ad terminū ꝓrogatū et ꝑ illo mutuo illud lucrū recip Rñdet ille. p distinctione quandā de tpe. Dicit em̄ q; est tps cōe: et est tps ꝓprium. Et tēpus cōe ꝺ: esse illud q̄ diffinit q; est mensura p̄imi mobilis. Et q; illud ita deseruit vni sicut ꝛ alteri: cū cōstet nō pōt vt ꝓprium vendi q̄ contingit q̄n q̄s rōne tm̄ dilationis tēporis in solutiōe fienda plus petit: vel cū in anticipatiōe solutionis fiende anteq̄ detur merces minuit p̄ceciuz q̄ ꝛep: obak in dicris decre. Tps ꝓprium dicūt ee q; est ita mihi accōmodatu circa aliq̄ negociū q; non alteri: sicut cuz debeo dare Pet. c. hinc ad annū et nō ꝓius istud tēpus vni⁹ anni quoad vtendū ꝛ erc. ꝺendū illa. c. q̄ debeo Petro est meū ꝓprium: q; mihi cōcessum ad vtēduz illis ꝓut volo: ꝛ sic possum vēdere vt meū: q̄ facio ꝺū nūc soluendo ipsi Petro ꝺo sibi. rc. vel circa. Sed. ꝺ. Tho. in epla ad lectores flo: etinū dicit simplr hoc esse vsurā: vt ptz. s. i. c. de vsura. in emp. ꝛ ven. §. fi. circa fi. Pro pleniori declaratiōe poss̄et sic distinguī. Ꝺō aut talis debitor in ꝺādo illa c. ante tps sibi concessum inde recipit ꝺānum pura q; cuz nō habeat in promptu opz eū accipere ad vsurā seu vēdere res suas min⁹ iusto p̄cio: seu q̄s intēdebat seruare in futuz q̄n pl⁹ verisimiliter erāt valiture ꝛ hmōi: sed adhuc creditoris nūc sibi soluit illa. rcv. ꝛ illa. v. sibi retiner debitor q; tātūdē est ꝺānū q̄ inde ipse recipit ex anticipatiōe solutionis: et tūc nō est vsura. q; nullū ibi ex hoc lucrū cōsequit: sed solū ꝺ seruat se indēne. Sec⁹ si pl⁹ eēt lucrū illoz. v. ꝺ ꝺānū inde seqns. Aut ipse debitor intēdebat nūc illa c. exponere in licitis mercātijs vbi sperabat pl⁹ lucri hre q̄ illa. v. ꝛ vtā habebat ad ꝺ parata: et tūc dubiū est vtrum possit illa. v. subtrahere ꝛ sibi retinere ꝑ suppositō q; lucꝛ speratū ex negociatiōe cū illis. c. cū suo dubio: scz de nō lucrādo etiā si tātū estimet. Nā Jnno. ꝛ Jo. an. dicūt illicitū Host. licitū asseuerat cū Jo. de lig. ꝺūmo nō fiat i fraudē. Quia ergo dubiū: tene certū ꝛ dimitte incertū. de pe. dis. vij. c. si q̄s. ij. Aut debitor ex tali anticipatiōe solutōis nec ꝺānū incurrit: nec negociari cuz illis est paratus: nec sup hoc cogitat: sed solū q; ꝓuenit tps vult sibi illa. v. remitti: tūc est vsura. et rō est: q; vendit tps et mutuū est ibi implicitū cū lucro in. ꝛto. ar. in. ꝺ. c. in ciuitate. ꝛ in hoc casu loqꝛtur bea. Tho. vbi. s. Illi autē distinctio de tpe cōi ꝛ ꝓprio nō sufficiēter euacuat argumēta. Nec apparet rō q̄re magis tps debeat dici ꝓprium in hoc casu q̄ in aliis q̄ habenk in dictis decre. Nec aliꝰ theologi vel canoniste ponūt talem distinctionē: ꝛ ideo nō teneꝛa quia periculosa.

distinctio periculosa fictitia.

§. XIIII. Alius cōtractus

Reddituū emptio cuz pacto redimendi.

celebratur in partibus catalonie p̄cipue Barchinonie sub tali forma ꝛ modo. Titiꝰ indiges pecunia vēdit Mevio centū flor. ren. auri annui ꝛ ꝑpetui redditus sup oībus bonis suis. vel sup aliquibus in specie. ꝛ ad hoc bona illa obligat ꝛ fit ꝛcus p̄cio cōperēti fm cōe p̄cium illarum regionū vel paulo plus vel minus. et in ipso ꝛcu exp̄sse agit q; vendit: ꝑ eodē p̄cio possit in tm̄ vel in parte redimere illū redditū seu censum vēditū. tunc querit vtrū dictus ꝛcus sit vsurarius. Jstā questionē tractat Jnno. in c. in ciuitate. de vsur. Et ibidē alij post eū plures. nihil tñ dicant de facultate redimendi ipm redditū: sed simplr de emptione talis redditꝰ. Et dicit Jnno. q; emptio reddituus iā formati seu cōstituti: siue in possessiōe siue in pecunia licita est. Sed ab emptione redditus nō formati nec antea cōstituti cōsulit abstinēdū vt dubia vtrū sint licita. Quidā autē vt Vl. sic dicit. Omittēdo argumēta dico talē ꝛcum esse licitū data etiā redimēdi facultate. Rō est: q; talis ꝛcus est mera ꝛ pura vēditio ꝛ p̄cio cōperēti saltē licito: q; etiā in modico p̄cio ꝛhētes licet semꝑ decipere. et est res q̄ cadit in cōmertiū: q; pfana. nec emptor ex hoc ꝛcu plus recipit q̄ ex legitimo ꝛcu emptiōis. scz rez vēditā: igit nō est vsura: nec video aliquā rōnē dubitādi. Plus dico idē. l. esse in redditu p̄ non cōstituto. Quid em̄ refert quātū ad vsurā an sit ꝯstitutus de nouo: an sit cōstitutus p̄. Certe nihil. Nec p̄cedit occasio quā assumit Jnno. scz q; in nō cōstituto ante nō videk merces in rerū natura. et ita nō vera emptio q̄ reḡrit mercedem: p̄ceciuz et cōsensuz: q; dico cū reuerētia q; est merces. s. ipse redditus q̄ ꝛhendo ꝯstituit ꝛ ius illud p̄cipiēdi et illo ꝛcu q̄ acquirit emptor: imo etiā sine mercede existente in rerum natura fit emptio: vr puta i sola spe vt in actu piscādi retibus q; siue capiat siue nō capiat valet emptio: ꝛ tenetur emptor ad p̄ceciū. Et q̄ plus est si captum in duplo plus valeret q̄ ipm p̄ceciū: nihilominꝰ renet ꝛcus: q; spei emptio est. Idē de partu futuro ancille vel pecudis: vt in. l. nec emptū. ff. de ꝛhen. emp. Nec in hoc mihi videk in aliq̄ quōliber dubitādū. Ꝺō aut addit in casu redimendi p eodē p̄cio: dico q; illud nō variat cōdusionē: q; hoc magis est in fauoꝛe vēditoris. Nec in ꝺ casu pōt notari vsura plus q̄ in emptione p̄cedit vel alicuius rei: cū scz vēdit cū cōditione vt vēditor possit reemere ꝑ eodē p̄cio. q̄n scz simplr fit non in fraudē vsurarum. Sed pone q; post tres vel qtuor annos vel plures vēditor redimit illū redditū et solvit emptori p̄ciū sibi datū: nunq̄d cū tuta cōscientia empror illo alio intermedio tpe triū annoꝝ vel quattuor retinebit illū redditū sic receptū. Scio q; multi dicunt q; nō: et q; debet cōputari in sorte vt ꝺr in pignore. Et breuiter dico q; licite retinet: nec tenet eē cōputare in sorte: q̄ sic ꝓbak. Jsta redditꝰ receptio venit ex ꝛcu licito et iā adiecta facultate redimēdi: vt. s. dictū est: q; et tali ꝛcu acquisitū est ius p̄cipiendi redditū illū ꝛ illi⁹ iuris factꝰ est ꝺns q; ꝛcus est licitus ꝛ vēditor: possit redimere ꝛ ad emptorez pertinet cōmodū ꝛ periculū rei vēdite: igit er illo iure p̄cipit de re sua ꝛ suū p̄cipit ꝛ suū facit acti de p̄cio suo fructus p̄perer rei empte: igit licite retinet tanq̄ suum.

Vtrū redditꝰ p̄cedentes sunt de sorte cōputandi

Sed pone q; iste emptor alteri vēdit illū redditū q̄ facere potest vt rē suā: tm̄ cū facultate redimēdi postea redimit ab illo scdo emptore: nunq̄d p̄im⁹ emptor redder q̄ ꝺānū incurrit: nec negociari cuz illis est paratus: nec sup hoc cogitat: sed solū q; ꝓuenit tps vult sibi illa. v. remitti: tūc est vsura. et rō est: q; vendit tps et mutuū est ibi implicitū cū lucro in. ꝛto. ar. in. ꝺ. c. in ciuitate. ꝛ in hoc casu loqꝛtur bea. Tho. vbi. s. Illi autē distinctio de tpe cōi ꝛ ꝓprio nō sufficiēter euacuat argumēta. Nec apparet rō q̄re magis tps debeat dici ꝓprium in hoc casu q̄ in aliis q̄ habenk in dictis decre. Nec aliꝰ theologi vel canoniste ponūt talem distinctionē: ꝛ ideo nō teneꝛa quia periculosa.

Opusc. lo. ſtrvi. in fine.

§. XV. Quasi similis que

Cōsiliuz dñi ātonini.

stio fit p Aler. lomb. excepto de redēptiōe ipius redditus. Querit g̃ an liceat emere pecuniales redditꝰ hereditarie seu ad vitā. Ad hoc dicendū fm Aler. lomb. q; talis ꝛcus licitus esse pōt. Ad cuius intelligentiā aduertendū est q; quadrupliciter potest esse vitiū in contractu.

¶ Primo ex causa materiali.
¶ Secundo ex causa efficienti.
¶ Tertio ex causa formali.
¶ Quarto ex causa finali.

Primo pōt esse vitiū i ꝛcu ex cā materiali. i. ex pte rei q̄

Probat cōclusionē et solūt argumenta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

emitur vel vendik: puta q: res minime vẽdibilis est: sicut hõ liber q̃ vẽdi nõ põt: nec spũalia põt vendi: nec etiã põt vẽdi aliena res. Et fm hũc modũ ꝛc⁹ hmõi f.. aliquos vitiat: q: pecunia nõ põt vendi. Et intãtũ fm eos talis cõtract⁹ vitiat q̃ ab actu emptiõis declinat ꝛ ꝛctũ mutui intrat i quo nõ licet sperare lucrũ: sicut patet eẽ de vsuris cõsuluit. Sed tñ põt ad hoc rñderi q̃ in rebus nostris tri/plicia habemus bona. Primo mobilia. Scõo immobilia. Tertio aũt ius in tris. Et sicut distinguik mobile ꝛ ĩmo/bile ꝛ ius in tris: ita ipm ius vẽdi põt sic mobilia ꝛ ĩmo/bilia. Nõ g̃ vẽdik ipa pecunia ꝫ ius pcipiẽdi reddit⁹ illos pecuniales. Quãuis aũt pecuniavendi nõ possit trãsit tñ cũ vẽdito iure. Vẽdimus eñ aliq̃d qõ vẽdi nõ põt. ꝛ tñ cũ aliquo alio tr..sit qõ de iure vẽdi ꝛ emi valet: sicut ius pa/tronat⁹ qõ spũali annexũ est. ꝛ tñ trãsit cum vẽdito: e ville vel fundi qõ de iure vtiq̃ vẽdi põt. sic in ꝓposito casu cõ/tingit. Vendik eñ ius quo vẽdito pecunia trãsit. Jus eñ pcipiẽdi quolibet anno talẽ pecunie quãtitatẽ sub bonis alicui⁹ vẽderis: siue hereditarie: siue ad vitã ipius emẽtis nõ est pecunia: ꝫ distinguik vnũ ab alio. Verũ ẽ tñ q̃ alia rõne non põt vendi pecunia q̃ ius patronatus. Pecunia eñ nõ põt vendi: q: mediũ est in vendi/tione. Jus aũt pa/tronatus vendi nõ põt: q: spũali annexũ est. Scõo potest esse vitiũ in ꝛctu ex cã efficẽris. i. ex pte ẽptis. Sicut eñ q̃n q̃s si.. se emere illud qõ in pignus intrẽdit accipe et tũc a vitio vsure nõ excusak. ar. ad hoc eẽ de pig. c. illoyos. Et hoc mõ posset aliq̃s dicere q̃ hic vitiũ est ꝛ tãtũdem est sic ẽptis sicut mutuare. c. p. r. quolibet anno. ita q̃ sic ẽptus mutuat indirecte. et emptionẽ fingẽs mutuũ facit. Posset aũt dici q̃ argumẽtum nõ cogit: q: in tali ꝛctu nõ est mutuũ directũ. Nãvbi mutuũ est mutuatus ipi mutuã ti in pretio obligak. Sed in tali ꝛctu pecunia transit ꝛ ius pcipiendi: reddituũ stat lucro ꝛ pculo ipsius emptoris. Posset aũt in hoc ꝛctu incidere vitiũ ex pte ꝛtrahẽtis ꝓ/pter cupiditatẽ ꝛ auariciã ei⁹: sed nõ accidit ꝛctui ex ipius cõtractus natura. Tertio quoq̃ põt esse vitiũ in cõtractu ex causa fo:mali. i. ex parte pacti appositi: hoc est q̃n ap/ponitur pactũ: qõ repugnat rei q̃ trãsigik: ita q̃ ipa res non parik apponi tale pactũ: ꝛ isto modo cõtingit esse vitium in simonia. Alio modo q̃n pactũ repugnat ꝛctui. Hoc aũt est q̃n ꝛtractus gratuitus est: ꝛ tale vitiũ facit vsurã siquis dem est i hoc q̃ aliquid erigik ex pacto rõne rei mutuate. Tale aũt vitiũ nõ est in predicto contractu cũ ibi non mu/tuũ: sed vera venditio fit. Quarto põt esse vitium in con/tractu ex cã finali. i. ex pte pcĩ.. ale vitiũ excludik ab isto cõtractu: q̃n p:oportionak preci.. ri qõ vendik et regula re siquidẽ est q̃ ꝛtractus emptiõis.. ẽditiõis illicitus est cũ in eo iuris naturalis equitas nõ s.. uak. Sed cum talis seru.. eqtas: ita q̃ nõ est notabilis excessus preciũ sup rez venditã: nec eõuerso: tũc illicitus est ꝛctus. Nõ g̃ negak q̃ talis ꝛtractus vitiari nõ possit ex pte pcĩ: ꝫ tñ sicut põt vitiari: ita ratificari põt. Alio quoq̃ modo pobãt aliqui hũc cõtractũ licitũ esse: q: licite põt quis emere prediũ p c libẽtis. ꝛ pdiux emptũ posset hereditarie dare alicui p se et p heredibus suis ẽ pacto q̃ recipiẽs pdiũ obligaret ꝓ se ꝛ suis heredib⁹ dare quolibet ãno. c. solidos ꝛ nihil dif/fert in conspectu dei vtrũ mutuũ habeat hoc mediate vel immediate. Nec actus eñ licitus esse videk. Sfateo: tamen q̃ nõ est honestus nec decens sicut est ꝛtractus quo emũ/tur redditus prediales.

§. XVI. Sed contra predicta arguũt q̃dã dicẽtes ẽ ideo nõ licere: q: pecunia ẽ inuẽra est: vt mediũ sit inter emẽtem ꝛ vendẽtem ꝛ nõ vt emak ꝛ vendak ꝓpter qõ emens vel vendẽs pecuniã vtik ea ad finẽ ad quẽ nõ est inuẽta. ꝛ ꝓ hĩs peccat ꝛ mortaliẽ: q: talis ꝛctus nõ videk posse reduci nisi ad contractũ mutui Ratio huiꝰ est: q: cũ pecunia non possit emi vel vendi cũ fit nõ extremũ vẽditionis vel emptionis: sequit q̃ nõ põt cõtractus iste reducĩ ad emptionẽ vel vẽditionẽ. Certum etiã est q̃ locatio nõ põt dici nec etiã cõmodatũ. g̃ ad con/tractũ mutui eũ reducere necesse ẽ: ꝫ in eo sicut et ꝓcedẽ/tib⁹ ptz nõ licet spare lucrũ. Ad ẽ dicẽdũ q. sicut et ꝓcedẽ/tib⁹ pz hic nõ emik pecunia: sed ipsuz ius: ꝓrerea mutuũ minime dici põt. Jtẽ q̃z opponũt ꝛ dicũt q̃ vicẽs accessus lucri ad sortẽ. Talis aũt accessus seu successus aut fit fa/cus ꝛctũ variare nõ põt: q: vtrobiq̃ vtik ipsa vsura cum vsura sit q̃q̃d accedit so.. sicut ptz. ĩiĩ. q. iĩĩ. pleriq̃. Sed si fiat accessus fil⁹: puta si quis dat. c. lib: as vt recipiat. xx. ĩno anno vsura est. ergo eodẽ mõ si q̃s dat. x. vt recipiat xx. in duobus vel in tribus annis: vsura est. Hoc quidẽ cõ/tingit q̃n emunk pecuniales reddit⁹ in certis annis. lucrũ nõ solũ adequatur s.. ti: sed etiã excedit sortem. Et q̃uis talis excessus per successiuã perceptionẽ redd.. uũ fiat tñ hoc cõtractũ nõ ratificat sed cõdemnat: q: nõ differt vtrũ talis excrescẽria successiue vel simul recipiatur. Ad hoc di/cendum q̃ hic ne.. est accessus lucri ad sortem: q: in ven/ditione: vt dictum. est: rotum de ẽptore est.

In emptiõe reddituum emik ius ꝛ nõ pecunia.

§. XVII. Querik etiã vtrũ pignora emere ab vsurarijs.

licitũ sit emere pignora manifestis vsurarijs: que er las/psu tpis .. eruenerũt ad eos rõn.. ure nõ solute vt quoti die fit: ꝛ videk q̃ non. q: Ambꝰ. appellat vsurã rapinam: vt ptz. xiĩĩ. q. iĩĩ. c. si quis vsurã. Sed rem raptã nullus licite emere põt scienter. ergo ꝛc. Jn ꝛrariũ videk esse: q: nullũ ius hoc ꝓhibet: cũ ꝓhibeat emere rẽ furatam vel raptã vt. C. de fur. l. in ciuilẽ. Et qõ nõ est ꝓhibitũ intelligik esse ꝓcessum. ar. xiĩĩ. q. ĩĩ. beb: ꝛ. §. seq. in fi. Ad ẽ dicẽdum q̃ ꝛcavsurã duplex est opinio quãtũ ad dñiũ eius. Aliq̃ em dicunt q̃ in vsura non transferk dñium: sicut nec in furto nec in rapina. Cuius opiniõis sunt Alexã. de ales. et Bo/na. ꝛ Richar. ꝛ Sco. in. iĩĩ. dist. xv. ꝛ hĩ ord. mino. Hugo sup. c. si q̃s. ĩĩ. xiĩĩ. q. iĩĩ. idem. Et fm hãc opinionẽ nõ bene ..ssent emi talia pignora: sicut nec res rapta nec recipi in solutionẽ si q̃s ab eo q̃z vsurario deberet habere aliquid q: qui dedit ea posset ꝺicere ꝛ illa repetere: q: vltra capi tale mutuatũ vsurario residuũ valoris pignoris q̃ est tã tundẽ ꝛ plus est vsura. vnde etiã in dñio eius ꝺ pign⁹ de/dit: ꝛ sic nõ posset alienari sine volũtate eius nisi q̃s dice/ret ipsum assentire eo q̃ tacet ꝛ nõ cõtradicit. de regu. iur. lib. vi. qui tacet. Sed ad hoc posset dici q̃ tacet q: non põt alienationẽ impedire. Sed alia opinio est q̃ in vsura trãs/ferak dñium: licꝫ competat repetitio. Cuius opi. sunt Tho. in summa. Al. Hoſ. Ber. et glos. ĩiĩĩ. q. iĩĩĩ. super. c. si quis vsuram. Et hec est cõmunior opinio ꝛ mihi magis placet Et fm hanc videk q̃ possint emi talia pignora. Nã q̃ nõ possent emi posset esse ex duplici causa. Aut q: vsurarius efficeret non soluẽdo: aut q: per hoc fieret iniuria dño pi/gnoris: sed neutrum videk hic esse. Nam ꝓpter hoc nõ ef/ficik vsurarius minus soluẽdo: q: recipit precium pro pigno/re: quod tantũ dẽ valet: vel quasi quantũ pignus. Jhabet etiã vsurarius in pignore ius sui capitalis. s. .. tẽ mutua/tam: sicut ipse qui est obligatus restitutioni potest precium restituere. Non etiam videtur iniuria fieri dño pignoris. Sciẽti eñ ꝛ cõsentienti non fit iniuria nec ꝺolus. de reg. iur. li. vi. Sed cũ sciat dñs pignoris ipm alienari nõ repu/rat sibi fieri iniuriã si alius emat: nec sup hoc aliq̃s cõque/ritur. ꝛ merito: q: sic pactũ voluntariũ fecit cum vsurario q̃ posset libere alienare post tãtũ tpis ꝛ cõitates ꝛ dñi p/mittũt talia facta ꝛ firma volunt ea haberi: q: alꝰ nullus publice fenerari vellet si illa nõ possent alienare: vñ seq̃/rent multa incõuenientia in cuiitatib⁹ ꝓpter que tolleda/ pmittunk. Non tamen impediũt vel statuũt quin possint reperi vsure: ꝛ quin possint cogi: q: qui hoc facerent tenes/rent ad restitutionem insolidum: ꝛ qui hoc statuerent: et/ qui statuta huiusmodi seruarent essent excõicati. de vsu/ris. ex graui. in cle. Nullum etiã doctorem adhuc legi qui asserat hoc illicitum ꝛ teneri ad restitutionem expresse. s.

ĩĩ. ĩĩ. q. lxxviĩĩ.

Pignora ab vsurarijs.

Licet ego emere pignora ab vsurarijs.

ementes hmõi pignora. qõ si necessariũ esset non tacuis/sent sicut ꝛ de aliꝭ casib⁹ mentionẽ faciũt. Ad argumẽ/tum rñde q̃ Amb. sumit ibi rapinã large ꝓ oĩllicita acq̃/sitione vbi cõpetit repetitio: verũ q: materia nõ est vsq̃ quaq̃ clara nemini cõsulendũ est vt faciat: post factũ nõ condẽnandus. Et hoc verũ nisi pignora essent res furate vel rapte vel res sacre que pignoꝛi dari nõ possent:

Occasio sumitur dupliciter.

De cooperatione ꝛ participatiõe vsure. Cap. ix.

Ecooperatione ꝛ par/ticipatiõe vsure quõ et qñ teneak ad restitutio/nẽ. et ꝓ fundamento huiꝰ sumẽda est illa regu/la que habek de iniurijs ꝛ dã. da. c. si culpa. vbi ꝺ. Qui oc/casionẽ dãni dat: dãnũ q̃z dedisse vi.. ek. Pro cuiꝰ decla/ratione sciendũ q̃ occasio sumik dupliciter. Uno mõ pro eo q̃ est aliqualiter inductiuũ seu causatiuũ alicuiꝰ effe/ctus: sed nõ sufficienter et efficaciter. .. ista est ꝓpria acce/ptio: sicut dicik occasio submersionis .. predationis na/uis nauta qui ducit nau.. ad aliquẽ locu vbi supueniente rẽpestate submergik vel ab hostib⁹ rapik: qõ ꝓbabiliter estimari nõ poterat. et isto modo q̃ dat occasionẽ damni: vsure: rapine: furti ꝛ hmõi. damnũ videk dare: ꝫ realiter nõ dat vnde nõ tenea.. restitutionẽ: licꝫ peccare possit grauiter. Alio modo sumik occasio ꝓ eo q̃ est inductiuũ vel causatiuũ alicuius effectus sufficienter et efficaciter: ita q̃ sine eo nõ sequerek effectus: et ista est ĩmpropria ac/ceptio. et magis ꝓprie ꝺ: cã ad quã posita sequik effectꝰ. Et sic dicik occasio seu causa submersionis nauis qui face/ret forame.. naui vt intraret aqua ad submergendum ꝛ sic euenit. Et ꝺ: causa seu occasio directa q̃n hoc intend.. indirecta autẽ q̃n nõ iurẽdit: sed non impedit nec obuiat ne eueniat effectꝰ cũ põt et ꝺz. sicut nauta ꝺ: causa indire/cta seu occasio submersiõis nauis cũ ꝑmittit aquã intra/re in nauim paulatim. vñ sequik submersio cũ posset ob/uiare ꝛ debeat hoc facere cuz ad ẽ teneak vt gubernato: dato q̃ hoc nõ intẽdat. Et sic qui .. hat occasiones dãni in furto ꝛ rapina ꝛ vsura et aliꝭ hmõi: videk dare dãnũ ita q̃ realiter dat: vñ teneẽ ad restõnẽ insolidũ. Sfit tñ ab aliꝭ q̃b⁹ differẽtia iter dãtẽ occasionẽ seu cãm efficacẽ rapine: furto ꝛ hmõi vsurpatiõib⁹ violẽtis. et dantẽ occasionẽ ef/ficacẽ vsure: ita q̃ sine eis nõ fieret vsura. Nã in dãre occa/sionẽ violẽte vsurpationi et oĩno inuolũtarie: oẽs dicunk teneri insolidũ: sed in vsura dãs occasionẽ .. in hmõi: dicũt aliqui nõ teneri nisi quãtũ de vsura puenisset ad eum. et ẽ tñ q: non oĩno inuolũtariũ acceptũ: sed mixtũ volũtariũ et Gui. ẽ tenet. Alij dicunt q̃ idẽ est quoad hoc in vsura qõ et in rapina sc̃z q̃ teneak insolidũ etiã si nõ peruenire ad eũ aliq̃d. et hoc tenet Pet. de pal. in. iĩĩ. q. alij vt patebit. ꝫ. Et q: hec opinio tutior est ideo consulenda.

Seruies vsurarijs licitis licite recipit mercedem.

§. I. Querik ergo quid de seruientibus vsurarioꝝ qui nihil ꝺnt ꝓter vsuras. Rñ. fm Guil. credo q̃ ꝑnt licite ab vsurarijs accipere mercedem suã si seruiunt vtiliter in rebus licitis vel honestis aut ne/cessarijs. Nã vtilitas quã sequunk vsurarij ex ope seruien/tiũ cõpensak cũ mercede quã dant seruientib⁹ illis: nec pos/sunt dici paupiores ꝓpter mercedẽ datã seruientib⁹ illis cũ loco mercedis habuerint cõmodũ oparũ. Si aũt seruie/rint de illicitis: nõ credo q̃ ꝺeẽat recipere mercedem de hmõi. Idem de cultoribꝰ et aliꝭ eoꝝ mercennarijs. Pet. autẽ de pal. in. iĩĩ. ꝺicit q̃ famulus qui q̃n se locauit nesci/uit esse vsurariũ ꝛ non seruiuit sibi in vsuris mercedẽ reci/pere põt. alꝭ ĩputet sibi q̃ ei seruiuit quẽ sciebat nil nisi de vsuris habere. Idem tñ ꝺicit q̃ seruiẽdo in licitis ꝛ ne/cessarijs poterit recipere mercedem.

§. II. Quid de eo qui cõsulit alicui q̃ fenerek: vel q̃ mutuat gratis feneratori vt fe/nerek. vel contrahit societatẽ cũ aliquo ad fenꝰ exercẽduz vel qui mutuat vsurario vt fenerek ꝛ iste percipiet lucrũ mũnd⁹ cõs tales tenenk insolidũ. Rñ. fm Guil. Quidaz ꝺicũt q̃ qui ĩducũt illos ad fenerandũ q̃ alꝭ nõ erãt fe/neraturi tenenk insolidũ. Si ño alꝭ erant feneraturi non tenenk nisi quãtũ ad eos puenit. Et subdit. Ego credo si/ne ꝓiudicio q̃ in neutro casu taliter ĩducẽtes tenẽtur nisi quãtũ ad eos puenit: ꝛ quãtũ ad hoc ꝺditio eoꝝz est melio: q̃ eoꝝ qui vel ꝓstãt fauo: ẽ in rapina vel furto: q: ipsi tenenk etiã si ad eos nil puenit. Et hoc ĩo q: rapina vꝰ furtũ fit simplr̃ ꝺ voluntatẽ dñi: sed vsura puenit ad cre/ditoꝛẽ de volũtate dñi. Nec inuenio iura dare actionẽ de/bitoꝛi ꝺ hmõi ĩductoꝛes vꝰ fauoꝛes ad repetendũ ab eis illas vsuras q̃s ipsi debitoꝛes soluerũt illis ĩductis. sicut dãt actionẽ ꝺ illos quoꝛ ope vel ꝓsilio fiunt furta vel ra/pine licꝫ nil ad eos puenerit. Prima aũt opinio turio: est saltẽ q̃n pricipales nõ eẽnt soluẽdo. Oẽs eñ tales ĩdubiꝫ tãter sunt pticipes culpe. ꝛ hãc opinionẽ tenet Pe. de pa.

§. III. Quid de eo qui accipit vsuras noie alieno vt tuto:: curato:: vl̃ procuratoꝛ. Rñ. fm Tho. Sicut pbibek aliquis accipere vsuras noie suo ita et alieno. ꝺist. xlvi. c. sicut nõ suo. Et si accipit alieno noie non tenek ad restitutionẽ si ille cuiꝰ noie accepit non est exigente soluendo vel nõ vult restituere. Nã faciẽs et ꝺ.. entiẽs pa/ri pena puniunk. ĩi. q. i. c. notũ. in fi. Sed fm q̃ addit Tho. illeꝭ in cuius vtilitatẽ versum est ꝓmo ꝛ pricipaliꝫ tenek aliius in sui ꝺiũ. ꝛ hec indubitãter vera sunt de tutoꝛe cu/ratoꝛe ꝛ procuratoꝛe ꝓ eo q̃ ꝓstãt autoꝛitatẽ talib⁹. Sec/ de eo qui nudũ ꝓbet ministeriũ. vꝛ ꝺ: in sequẽ. §. Idem ꝺicendũ est q̃n tuto: vel curato: ꝓ pupillis exigit vsuras ex ꝛctibus factis vsurarijs a patre pupilli. vñ si ab officio aliquo cõitatis ponitur tuto: vel curato: faciat ꝓstatio/nẽ co.. ẽpo vel aliꝭ q̃ nõ intrẽdit se intromittere de vsu/ris exigẽdis nec se de hoc impediet. Similiter mulier vi/dua que exigit vsuras factas a marito ꝓ filijs. vel cuz sit t.. Tir simul cũ aliꝭ tuto:ib.. assentiat q̃ pecunie filioꝝ pupilloꝝ tradant ad vsurã tenek insolidũ. Jtẽ sciendum q̃ si ille soluit cuius noie accepte sunt vsure ceteri liberã/tur. Joh. de lig. in. c. Michael. ex de vsuris. ꝺicit q̃ de ex/toꝛquẽte noie alieno ꝛ ptiario in quota nõ est dubiũ q̃ te/nek: sed vbi nõ est ptiariꝰ sed simplr̃ errotoꝛ quẽs tũc nõ tene/tur. licꝫ aliq̃ ꝺicant eũ teneri vbi mãdãs non est soluendo vt in. ꝺ. c. sicut nõ suo. .. ille. Videk tñ intelligendum id sc.. teneak q̃ noie al.. no fenerak. etsi nõ esset partiari⁹ in quota tñ prestat au.. itatẽ vt ꝺixit Guil. Un consules alicuiꝰ artis vel l.. vel alterius qui pecunias quas hñt ex redditibus art.. tractare si eas mutuãt artificibꝰ artis ipsiꝰ vel aliꝭ q̃buscũq̃ ad rõnem tot ꝓ cẽtenario q̃ue pa/rum siue multũ saluo tñ capitali. vsurã cõmittũt ꝛ tenenk facere q̃ in se est vt ars ipsa restituat aliꝭ ipsi obligantur ad restitutionẽ etsi nil peruenerit ad eos ex eo q̃ acto:es fecerũt ꝛctus etsi noie alieno: q: dant cãm efficacẽ. Et iõ ꝺz talis pecunia per modum societatis esse ita q̃ sit parti ceps damni ficut ꝛ lucri si cõtingeret: ꝛ tũc licite fiat. si tñ in licitis mercãtijs vel artificijs exerceatur.

§. IIII. Quid de illis famulis qui de mãdato ꝺnoꝝ dãt pecuniã ad vsurã ꝺebitoꝛib⁹ et suscipiunt pecuniã ab eis. Rñ. fm Guil. Si nil ad eos puenit nõ credo q̃ teneank ꝓsertim si illi ꝺñi aliter ꝓ se ipsos exercẽt vsuras vel ꝓ aliꝭ exercẽt etsi nõ ꝓ ipsos ge/rẽdo negociũ. Idẽ ꝓ. de pal. Sed si sunt factoꝛes stãtes ac ꝺandũ mutuũ in ꝑsona vsurarioꝝ ita q̃ apud eos resi/ꝺet quasi principalis autoꝛitas suoꝝ ꝺnoꝝ seu magistroꝝ rũ vel etiã socij et partiales in lucro. tũc si pricipales nõ restituunt qui sc̃z inde habuerũt lucrũ vsurariũ: obligan/tur ipsi factoꝛes ex eo q̃ ꝑstant causam efficacem. et ẽ fm Heral. oꝛdi. heremitarũ. Et similiter in aliꝭ cõtractibus iniquis: vt in vendendo plus iusto pꝛecio ratiõe dilatioꝛ

Serui stã/tis qui de mãdato dnoꝝ dãt pecuniã ad vsurã debitoꝛib⁹ tes i ꝑso et suscipiunt ab eis. na vsura mutuuz renẽtur restitue/re.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis rēporis: et decipiēdo diuersis fraudibus cuz scz hoc facium in persona dñoz suoz seu pecuniā dantiū ꝛt ipsi exercitiū persone ponūt dispondo facta apothece tenenk insolidū si alii nō faciūt: q: p:stant causam efficacē. ꝛ sm Rodo. magistri ꝛ p:incipales qui ponunt pecunias si rales cautos reddunt ꝛ p:estantur ꝙ nolunt ꝙ faciant malos ꝛcus excusantur a peccato dum nesciunt. Sed cum postea sciunt: tenentur restituere pecuniam per vsuram vel alios malos cōtractus quesitā que peruenit ad eos. Cū etiam perpēdunt debēt ꝓhibere talia: alś non excusarentur a pcō. Sed quid de illo qui sine illius mādato fenerat ad opus eius. Rñ. sm Guil. tenek ad restituendu vsuras: licet nichil ad eū peruenit. fuit em vr actor ꝛ minister cōtractus vsurarij.

§.V. Quid de illo qui cum

vellem mutuare gratis induxit me vt darem sub vsuris. Respō. sm Guil. tenetur sicut et ille de quo in p:cedēti §. dictum est: quia indebite impediuit vtilitatem p:oximi et ei damnū adduxit.

§.VI. Quid de notarijs

Notarij vsurario rū ꝺctuꝫ scripto res sunt infames et p:iuri.

Adde C. de dignī. l. ne ꝙs famoz si. lib. xij. et. C. de ifa. l. vna li. ꝛ. ꝛ ar. xxij. q. v ꝙ ꝓceptū

qui scienter sup vsuris cōficiūt instra. Rñ. sm Hostien. ꝙ periuri sunt: quia cōiter solent iurare ꝙ talia non faciēt ꝛ sic p consequēs sunt infames nec de cetero p̄t testificari nec instra ꝓficere. et de testi. liez ex quadam §. f. in fi. Si tū ob hoc recipiūt pecuniā nō tenenk restituere: q: recepe rūt eā ꝑ ope suo ꝙuis illicito. videt tū ꝙ debeāt paupibꝰ erogare. arg. xiij. q. v. c. nō sane. Sz vtrū tales notarij teneank ad restōnē vsurarū de ꝙbus cōfecerūt instra. Sup hoc Geral. facit talē distinctionē. q: si sciēter faciūt instrumenta vel chartas de debito vsurarū acti esset legitimuz debitū: puta q: facit instrm ꝙ Martinꝰ mutuauerit Petro. c. hinc ad annū restituendos cū sciat nō mutuasse nisi lxx. vel. lx. q: forte etiā p:imo. c. dedit. postea i occulto. xx. vel. x. rehabuit a Pe. vt mutuuz sit de illis. lxx. vel. xc. tūc teneꝯ insolidū si ipsi vsurarij non restituāt. et hoc nisi facerēt in fauoē receptiōis mutui: puta q: ille aliter non volebat mutuare. ꝛ Pe. multū indigebat nec poterat aliter sibi ꝓuidere. tūc em nō teneꝯ notarij. peccaret tamē mo: taliter sciēter hoc faciēs: q: pluriū incurreret faciens instrm falsum ꝛ in fraudē vsurarū. Ratio p:imi est: q: efficaciter cooperaꝯ vsure accipiende. Rō secūdi est: q: intēdit p:incipalꝰ p:imo indigenti (buenire. ar. xxij. q. v. de occidēdis. Si aūt in instro est fa exp̄ssa mētio de vsura tūc non teneꝯ ad vsurā restituenda.. rō: q: nō efficaciter cooperaꝯ ad illud. Nā p̄t qui mutuu. accepit ad vsurā in iudi. ꝺ se iuuare vt nō ꝺsoluat vsurā. Verū vbi cōsuetudo esset ꝙ per talia instra cogerētur hoies ad soluendū vsuras friuolatas a debitoribus: tunc teneretur ꝙuis cōsuetudo sit iniqua et statutū qō sup hoc esset. Et in vtroq; casu peccat mo: taliter talia instra conficiendo scienter.

§.VII. Quid de ꝑlatis qui

subscribūt et sigillant scedulas vsurarias. Rñ. sm Hosti. Si ꝑlatus nō legit teno: ē. vel etiaz si legit et vsura nō ꝓparebat: q: forte ibi posita est maio: quātitas ꝙ mutuata sit ꝛ ipse ꝑlatus nō diligēter consideraꝯ: fatue facit: sed tū sm veritatē nō cōsentit. Si ꝺo legit et veritatē ꝓcipit particeps est pene ꝛ nō cōmodo vsurarū. Naz subscriptio in multis approbationē inducit. et de sen. et re iudi. cum inter vos. Idem Hof. Testes quoq; in instrumētis vsurariis qui scienter hoc faciūt scientes. scz instrm vsurariū tenenk eo modo quo notarij de quibus dictū est. §. ꝛ hoc q: dant causam efficacem.

§.VIII. Quid de ciuitatibꝰ

vel vniuersitatibꝰ mutuātibꝰ ad vsurā: munꝯd singuli teneneꝯ ad restitutionē. Rñ. sm Hostiē. post Ray. Oēs qui sunt ꝓsentiētes puniunk: ꝛ ad restitutionē obligātur singulariter nō tanꝯ vniuersitas ꝙ aliaz nō ꝺz: nec tanꝯ vniuersi sed tanꝯ singuli. vij. q. j. c. sicut vir. xxiij. q. iij. c. si habes. Et hoc verū ꝙbus ꝺ placet in mēte sua: ratūq; hñt et ꝓsentiunt vel ꝓhibere p̄nt et nō faciūt. Joꝺ. de lig. de hoc tractans dicit ꝙ nō ꝺubitak de regentibꝰ ꝓhibere valentibꝰ. Secus aūt de alijs nō p:incipalibꝰ gubernatoribus vel alś ignoratibꝰ nec inꝺhibere valētibꝰ. Et hoc vltimum dico verū nisi participauerūt cōmodū singulare ꝛ bursale: q: tunc cōsentirēt. Archi. etiā ꝺis. xlvij. vno ꝺbo se exp̄dit dicens oēs ꝛ singulos teneri ꝛ esse in statu dānatiōis quoz autoritate fit ꝛ cōsensu. Et idē si collegiū aliqꝺ accipit pignus in casu non concesso. de vsuris. c. cōsuluit. et. c. cōquestus. Guil. ꝺic.. ꝙ illi teneꝯ insolidū ad restitutionē qui ꝑceptū vel autoritatē ꝑstiterūt sup hoc ita ꝙ sine hoc alij ciues nō fecissent. Alij ꝺo cōsentientes etsi peccēt mortaliter non teneꝯur nisi de eo qꝺ peruenisset ad eos de vsuris vel inquan ū releuati sunt ab exp̄sis quas alś fecissent. Idē Pet. de pal. in. iiij.

§. IX. Sed quid de quiqz

ꝓ centenario ꝙ ꝺat tutoꝛ pupill Rñ. sm Zan. de ridol. Si ꝺat liberaliter: ꝺicēduz vt in alijs. s. i. ꝙ potest pupillus recipe: puta q: tutoꝛ exercuit pecuniā pupilli in negociationibꝰ licitis ꝛ lucratꝰ est. ꝺn cū ipsa: ꝛ ꝙuis capitale pupilli staret sibi saluū ꝓpter qꝺ ille non licite posset petere vltra sorē ipse tm tutoꝛ ex sua liberalitate sponte sibi ꝺonat. v. ꝓ centenario. Sed si inuitꝰ ꝺat ꝺ tutoꝛ: q: scz cogitur ad hoc ex forma statuti ꝺ ꝺictātis vel alś: tu. videt ꝙ sit vsura. Sed in ꝺubiū facit: q: hoc videt non tanꝯ vsura: sed tanꝯ pena legalis solui. ar. xij. q. ij. c. in legibꝰ. ꝑz quia ꝺebuit emere de pecunia pupilli possessiones vel ꝺare sibi. v. ꝓ centenario: ꝛ sic cōiter statuta ꝺisponūt. ꝙ si verū est ꝙ tanta pene ꝺarenk licite reciperenk. hec Zan. Videt posse ꝺici ꝙ si tutoꝛ potuit vel emendo de pecuniis pupilli possessiones: vel tradendo ad licitas negociationes ipsas pecunias tantū vel plꝰ lucrari ꝛ emere ex negligētia omisit ꝙ tanꝯ pena possit peti. Et multo magis si cuz ipsis pecuniis tutoꝛ fecit facta sua ꝓpria vel negociatus est cum eis ꝛ lucratꝰ. Si tm ꝓ ꝺidissent videt ꝙ ꝺeberet subire pręz ꝺānī ipse pupillus. qꝺ tm nō esset necesse si tutoꝛ potuisset vel possessiones emēdo vel aliqꝺ aliud sine periculo tātū lucri ꝺre scz. v. ꝓ centenario. Et subdit Laurē. p:efatus Hoc certum tene ꝙ pecuniam pupilli non p̄t credere tutoꝛ ad rationē. v. vel alterius quātitatis citerioris vel vltrioris ꝓ centenario.

De cēsu narioꝝ ꝙ ꝺare.

§.X. Sed queritur vtrum

pupillus possit ꝺicere tali tutoꝛi. tanto tpe ꝺabuisti pecuniam meā: ꝓterea peto ꝓ ea licitū lucrū: vsuras nolo: scz interesse meū: et sic ꝺictuz lucrū se retinere velle cū p:oꝛ restatiōe p:efata. s. ꝙ nō vult vsuras: si hoc p̄t licite facere. Ad ꝺ quiꝺā ꝺicunt sic. Pupillus talis facta ꝓrestatiōe ꝓdicta restituere nō teneꝯ: sed tutoꝛ: nisi vsuraria quantitas excederet moderatū lucrū ꝛ interesse: tūc em supfluū lucrū retinere nō posset. scz restituere ꝺeberet tutoꝛi illud supfluū q: tutoꝛ restituere ꝺz vsuras: ꝛ sibi imputet ipsoꝛ uidentiā suā. Si aūt pupillus recipit p:edictas vsuras restituere obligaꝯ: sed ꝺ tutoꝛi agere p̄t ac ab eo suū petere interesse. Si ꝺo tutoꝛ: pecuniā pupillo restituat: nihilq; ei ꝺicat ꝙ lucrū ꝓdictū vsurariū fit. ꝺemū lapsu tpis id ꝺicat postea fuisse lucrū vsurariū: tunc pupillꝰ ei credere nō teneꝯ: nec illud restituere obligaꝯ sm quosdam. Et rō est sm eos: q: pupillus id nō approbauit qꝺ ille fecit: nec ꝺe vsuris aliqꝺ ꝺixit tpe quo ꝺebuit. p:opterea ipe tutoꝛ tale lucrū reddere obligaꝯ. Ista opinio videt mihi ꝙ multipliciter ꝺeficiat. Et quātū ad p:imū post facta vsuram a tutoꝛi nisi esset statutū in ciuitate ꝙ tutoꝛ ꝺebeat p:o pupillis emere de pecuniis aliquam possessionem: vel tra-

Alia opinio.

dere negociationi. alś ꝓ modum pene ꝺebeat respondere sibi ad rōnē. v. ꝓ centenario: vel nisi ipse erā pupillus tm capax rōnis tutoꝛi. prestatꝰ est ꝙ nō exerceat pecuniā nisi in licitis lucris seu negocijs. alś nō credo ꝙ possit petere aliqꝺ interesse: sed lucrū vsurariū ꝓ tutoꝛe factū pupillus teneꝯ restituere: ꝛ imputeꝯ hoc patri pupilli qui talē instituit tutoꝛē ꝛ nō puiꝺit in ꝺmōi sicut potuit. Quantū ad scōm ꝙ possit agere ꝺ tutoꝛē credo verum esse si tutoꝛ exercuerit pecunias pupilli ad suisp...us vtilitatem: vel ex negligentia omisit exercere in licitis mercātijs vel rebꝰ cum posset. Quantū ad tertiū credo ꝙ etiā post lapsum tpis cū sibi constat clare lucrū sibi assignatum ꝓ tutoꝛem fuisse vsurariū teneꝯ pupillus restituere: nisi vt ꝺictū est contra statutū ciuitatis nō emisset possessi..em vel alś licite exposuisset pecuniam sed ad sui vtilitatem vsus fuisset pecunia per vsuras vel alios modos.

Gener sciens socerū vsurarium non recipit ꝺotē vꝺoris.

§.XI. Vtrum autem liceat

creditoꝛi recipe ꝺebitū qꝺ vsurariꝰ ei ꝺz. Rñ. sm Guil. Si bona fide creditꝛ ei pecuniam vt ex illa cōmodū suū faceret: ꝛ lucrādo forte ex ea se liberaret. recipe p̄t qꝺ mutuauit etiā si ille alś nō sufficit vsuras soluere. Si vero alia cā creditꝛ vel mutuauit. puta ad ludendū vel ꝺandū mererici vel histrioni nō ꝺz ab illo recipere q nec vsuras extoꝛas sufficit restituere. Pe. de pal. ꝺicit hoc verū qñ sciēter hoc agit. De illo aūt q ꝺz causam lucrativā nisi in casu in quo elemosyna fieri p̄t: ꝺicūt ꝙ teneꝯ insolidū si ille non sit soluendo. q: p:eciū succedit loco rei. hec Pe. Utrū aūt illi ꝙbus ꝺebet ex contractu vel quasi aut ex maleficio vel quaſ possint hoc recipere ab vsurario. Rñ. sm Guil. Sidum tamen rem ipsam vsurariam non recipiant. Et idem ꝺicendū de quocunq; raptoꝛe vel fure.

Elemosyne nō ꝺebēt fieri ex vsuris.

§.XII. Vtrū aūt liceat ma

rito recipere ꝺotē a parte vꝛoris sue q est vsurariꝰ. Rñ. sm Guil. Si pater non sufficit ad soluendū ea q ꝺz de vsuris ꝛ maritus sciēs veritatē vel ꝺabēs ignoratiā crassam ꝺcit cū filia: nō ꝺz recipere ꝺotē a tali patre: si aūt nō putabat socerum esse vsurarium vel alś esse soluēdo qō tm nō erat poreſt ꝺotē insolidū recipere: licet postmodū sciuerit veritatē. hec Guil. ꝛ in summa pisana addit. Cutius aūt ꝺicit ꝙ sciēs veritatē nō recipiat ꝺotē: aut si recepit restituat illis ꝙbus pater tenebaꝯ. si aūt in veritate ꝺe alijs bonis socer erat sufficiens ad soluendū: tūc ꝺubitanter ꝺotē gener p̄t recipere. Pe. de pal. sic ꝺicit. Gener q ꝺotē ab vsurario recipit qui nil ꝺz nisi de vsuris. teneꝯ reddere si sciēter ꝺcit. si aūt ignoranter nō. q: ꝓ onerib⁹ matrimonij habet ꝺotē: sed filia sic. q: nec quartam nature. i. legitimā potest renere. Satis cōcoꝛdat Geral. o. ꝺi. ꝺe remittit in ꝺi. Ꝺō si ꝓ ꝺotauit filiā suam eo tpe q erat soluēdo. ꝛ ꝓ ꝺīs nō ꝓpter ꝺotes illas est factꝰ impotēs ad soluēdum: tunc maritus p̄t ea retinere. ꝛ p:emoꝛtuo ipo marito etiā ipsa filia p̄t ea retinere. Intelligit em ꝺotalse de illis bonis q non erant obligata restitutioni. ex q vltra illas ꝺotes erat soluēdo. Sed si ꝺotauit eo tpe quo ia erat oia obnoxia restitutioni: gener q hoc scit vel etiā labꝺat ignoratia crassa. q: scz ille socer est publicꝰ vsurariꝰ vel raptoꝛ: vel alś obligatus alijs: nō p̄t recipere ꝺotes. Cuiꝰ rō est: q: de alioꝝ bonis nullatenus sm ꝺeum ꝺ tuit ꝺotari. q: nec elemosyna ꝺari. xiij. q. v. nolite. per ꝺ em fit impotēs ad restituendū ꝛ sic ad ꝺānū creditoꝝ p:estat operā efficacē. vñ teneꝯ restituere. ex ꝺ imur. ꝛ ꝺā. ꝺa. si culpa. Et si filia vsurarij talis vult ꝺotem ipsam restitui ꝛ ei maritus obstat nec patitur illam reꝺdi. culpa erit viri non vꝛoris. si tamen ipsa ꝓponat p:emoꝛiēte marito ꝺotem restituere. Si autem econuerso vir vult ꝺotem restituere ꝛ ipsa non vult peccatum erit vꝛoris. ita tm ꝙ nō participet ꝺe bonis ipsius ꝺotis ꝛ ꝓponat restituere qn poterit. arg. xiij. q. vj. c. fi res. **Si aūt vtrīq; in nō satisfacere volendo** cōcoꝛdant ambo

sunt in statu ꝺamnationis. ꝺe reg. iur. c. pcm̄. lib. vj. In remediū tm periculi ꝺici posset ꝙ si pater talis vꝛoris seu eiꝰ heredes ꝛ aberēt ad satisfaciēdū certa ad sufficiētiā: tūc si talis ꝺos parua est in totū: si magna in parte posset ꝺiocesanus vt ꝺispensatoꝛ: incertoꝝ sm ꝺiscretū iudicium ꝺispēsare ꝛ marito vt pauperi ꝓcedere si indiget: ꝛ ipsi mulieri vidue remanēti si aliūde nō p̄t cōpetenter viuere: ꝛ multo magis si ꝺz familiā seu filias maritare seu filios nutrire. Sed quoad certa. i. si bona patris vsurarij vel raptoꝛis aut heredū eiꝰ non sunt sufficientia ad restituendū certis personis ꝙbus obligaꝯ tunc restituat cū ꝺz libertatez supra hoc vel perat remissionez a creditoꝛib⁹ intuitu pietatis si obtinere p̄t. alś restituat: nisi sit in extrema necessitate cū familia sua vel in magno periculo: ꝛ tūc ꝓponat reddere cum poterit: vel paulatim si p̄t: reꝺdat. ꝛ si impeditur ab hoc cū videret se in periculo mortis vocet viruz ꝛ filios ꝛ p:otesteꝛ ꝙ restituant ꝺotē talē cū sit de vsuris vel alijs male acquisitis: ꝛ sic poterit transire.

Induceres ad vsuram peccant.

§.XIII. De p:osenetis seu

cen..lib⁹. Utrū peccent cū sint mediatoꝛes ad fenꝰ ꝛ vtrū teneank ad restitutionē. P:o cuiꝰ ꝺeclaratione nora duplicem cōsideratione. P:ima ꝓsideratio est per respectū ad mutuo indigētes: ꝛ sic ꝺupliꝛ peccare p̄t cēsales. P:imo si mutuū querūt ad vsurā ꝓ his q̄ non indigēt ..at quoti ꝺie in his q ꝺicunk ꝺepositā sed realiter sunt vsure ꝛ alijs malis ꝺctu..is fieri solet: tūc peccāt mortaliter. Et rō huius est q: cū mutuū sic accipiens peccet mortaliter: vt pater in §. ꝛ ipse quoq; peccabit qui cooperabitur eiꝺem. xj. q. iij. qui consentit. Scꝺo peccant cēsales qñ etsi necessitate cogente vel nō cogēte p:imū ad vsurā mutuū tribuere reniteꝯ tem inducūt. ar. eā ꝺe ꝺomi. sicut ꝺignum. Scꝺa ꝓsideratio fieri p̄t per respectū ad mutuū ꝺātes. Scōm em Geral. ꝺupliꝛ p̄t tales esse mediatoꝛes. P:imo cū stant ꝓ illis ꝙ mutuo indigent ꝛ ꝓcurant ab illis qui parati sunt ꝺare tales nō peccāt: ꝛ multe ..minus restituere obligātur cū p:imo subuenire ꝓcurēt: ꝛ malo vsurarij bene vtant: ꝛ lucrū qꝺ inde ꝓcipiūt ꝺe suo labore licite retinēt. Scꝺo cū stat seu ꝺ facit censalis p:incipaliter ꝓ lucro vsurarij et ꝓ parte sua. Et isti nō solū peccant mortaliter ꝓpter cooperationē ad vsurā: sed etiā restituere obligātur insolidū si ita cooperati sunt ꝙ absq; ope illo p:estatio illa vsuraria minime facta fuisset. Cuiꝰ ratio est: q: sm ꝓm. ij. ethi. Ꝺeꝺiū ..oparatū extremis ..pit natura extremoꝝ. ar. ij. q. j. c. notum. in fi. Lucrū qꝺ ..le ꝓcipit inde ꝺz pauperibꝰ erogare. Et fit in p:im..obus casibus q ponūtur in prima conditione seu cō..eratione. ar. xiij. q. v. nō sane. ꝛ. c. qui habetis de malo. Guil. tm tenet cōrariū quantū. s. ad obligationē restitutionis vsurarū. Et ꝙuis nō fit vsq; quaq; rep:obādum hoc tm id qnod ꝺictū est vt tutius consulendum: scz ꝙ teneantur tales censales.

§.XIIII. Sed nūquid licet

accipere mutuo sub vsura. Rñ. sm Tho. ij. ij. q. lxxviij art. p:opk iij. Nō licet inducere aliquē ad mutuāꝺū sub vsura: licet necessitā ab eo qui paratus est facere et q exercet vsuras mutuo tatem lz accipere p:opter aliqꝺ bonū: vt est subue..o sue necessitatis mutuuz tis vel alteriꝰ. ꝛ intelligit Ul. non solū ꝺe absoluta necessitate accipere tate: sed etiā ꝺe necessitate vtilitatis quā qs ꝓsequi agens sub vsuꝺo negocia sua: sed hac necessitate cessante cū petitur sub ratione vsuris: ad ludēdū vel sꝯtrāꝺū ꝛ ꝺmōi: tunc sm eundē est mortale pcm̄. Sed Pe. de pa. sic ꝺicit. Ꝺicunt quiꝺā ꝙ in accipiente mutuū subveniens est ꝺuo cōsideranda. causam scz et modū. Causam si ꝺ facit mortaliter iusta necessitate: vel motus sola cupiditate augendi pecunias sicut faciunt aliqui mercatoꝛes sperantes magis lucrari ex pecunia accepta sub vsuris q̄ sit ꝺamnū qꝺ eis sequaꝯ de vsura soluta: ꝛ loquoꝛ: de mercatoꝛib⁹ q̄ absq; mercatione ꝺabēt vñ decēter viuant: sed mercaneꝯ solū ex cupiditate lucri vt ex pecunia

Universidad de Deusto
Biblioteca

accepta sub vsuris supflua cōgregēt sibi: q: secus esset de mercatoribꝫ illis q̄ nō hñt vnde decēter viuāt nisi ex mercatione: q: tūc qō sit ꝓpter mercationē: sit ꝓpter iustā necessitatē. Exꝑte aūt modi sitt est distinguēdū: q: aut talis petit mutuū absolute: puta. c. libras sibi tradi mutuo: aut petit cū determinatiōe vsure supercrescētis: puta. c. libras sibi tradi sub mutuo p. cxx. Hoc suppposito dicendū q̄ accipiēs mutuo sub vsura absq; iusta necessitate peccat: q: nō solū peccat qui dat alij occasionē peccādi: sed etiā q̄ scienter & absq; iusta cā & necessitate ꝓponit alteri materiā vñ sumit occasionē peccandi: maxīe q̄n credit dispositū ad tale pctm. Hꝺi gꝛa. Si mulier credit alīq̄ male dispositum ad ꝓcipiscendū eā si scienter & absq; iusta necessitate vel debita vtilitate pñtat se ei: peccat. Unicuiq; em̄ mādauit deꝰ de primo suo. nō satis autē displiceꝛ alicui dānatio ꝓximi si scienter ꝓponit ei materiā vñ sumit occasionē peccādi. Talis aūt est q̄ absq; iusta necessitate accipit mutuum sub vsura. ℣ ꝛc. Si aūt ꝺ facit motus iusta necessitate: aut petit mutuū cū determinatiōe vsure supercrescēris: puta c. ꝓ. cxx. et sic credo q̄ peccat: q: nemo pōt absq; pctō ab aliquo petere aliquid quem scit nō posse illud dare sch̄ pctō vel non elle: sed vsurarij nō pōt dare mutuū cū pacto supercrescentie sine pctō. ℣ necalij pōt sine pctō sic petere. Tn̄ excusank illi qui sic petūt ex ignorantia vel inauerētia. Ad q: firmiter tenent q̄ alīs sine pacto supercrescentis vsure mutuū non traderent. Si aūt peraut mutuū absolute: sed vsurarius non vult tradere nisi cū vsura: puto q̄ non peccat tūc accipiens mutuo sub vsura. Cuius ratio est: q: qui patit iniustū non peccat: qꝺ est verū nisi consentiat iniustū facienti. tunc em̄ non solum patitur sed cogit. Sed accipiens dicto modo sub vsura patitur iniustū nec consentiens est facienti: ergo non peccat.

De manifestis vsurarijs. Capitulum.

Ē manifestis vsura-

Vsurarius manifestus est excōicatus.

rijs. Nota q̄ vsurarij manifesti sunt excōicati non simplr̄ sed quātū ad tria. Quoꝝ ꝓmū est q̄ scz nō debēt recipi ad cōionē altaris. Scōm q: nec debent recipi eoꝝ oblationes: & si sacerdos recipit: reddere tenek & cōpellit. ex. e. c. q: in oīb⁹. Ray. vel ꝺz dari ep̄o vt fm̄ puidentiā ei⁹ vel restituat ei a quo extorta est vsura vel detur pauperib⁹. Hoſt. & qui recipit oblationē a talib⁹ ꝺz ab exꝛcutione sui officij manere suspensus donec ad arbitriū sui epi satisfaciat: vt in. ꝺ. c. q: in oīb⁹. 3. Utrum aūt sit cōferende sentērie vel late. Hosti. ꝺicit q̄ benigni⁹ est dicere q̄ sit canon ferende snie nō late. Et ꝛ Bar. & Jo. an. in nouel. Dona ꝺoꝛ elemosyne pñt recipi a tali si ꝺz alia pter vsuras: ita q̄ ꝓpter hoc non efficiāk non soluendo. Sec aūt q̄n nō haberet nisi vsuras: q: tūc tales elemosyne recepte vk dona debēt dari eis a q̄b⁹ vsure extorte sunt vel ipsis vsurarijs reddi. Ul. Tertiū est: q: nō debēt recipi ad ecclesiasticā sepulturā si in hoc pctō decesserint. ex. e. c. q: in oīb⁹. Et dicūtur manifesti vsurarij vel ꝑ euidentiā facti: puta q: mensam tenent paratā ad vsuras: vel si ꝺe ꝺ sint in iure confessi aut conuicti. Hosti. Dicunt etiā Jo. an. & Archꝺ. q̄ satis potest ꝺici vsurarius manifestus si coram sacerdote & ꝙbus publice fatek se vsurariū: & vsuras restituꝛ mandat fortē libꝛos rationum tradēs. Item nota q̄ si vsurarius manifestus est ita paup q̄ non pōt idonee cauere de restituendis vsuris ꝺicit Spe. quosꝺā tenere q̄ non sepeliatur talis etiam si penitear: & sic seruabit rigoꝛ ad terꝛoꝛem criminis: vel fiat vꝺ: de rapinis et raptoꝛe. ex de rap. c. f. per eo. Jo. an. in nouel.

Vsurarius manifestus q̄ dicat.

§. I. Item nota q̄ manife-

Notent confessores.

sti vsurarij non pñt recipi ad ꝓfessionem vel ad sepulturā q̄uis ꝺicāt se velle restituere: vel etiā si mādēt vltima voluntate satisfieri: ꝺz opꝰ q̄ vel ꝺe ipsis fit satisfactū aut eoꝝ facultates patiunk: vel saltem q̄ illis quibus facienda est restitutio si p̄sto sint: aut alijs qui illis possint acquirere vel illis absentib⁹ ordinario loci vel vices ei⁹ gerenti aut rectoꝛi parochie ipsius vsurarij cora aliq̄bus fidedignis: aut seruo publico de ipsius ordinarij voluntate & mādato idonee de restitutione fit cautū. s. q̄ si quātitas sit manifesta illa exprimak: alioquin est moderāda arbitrio recipiētis eam. Itē nō si scienter moderek minoꝛem teneꝛur ad restitutionem residui. alīs nullus ꝺz esse testis in testamētis eoꝝ nec recipere confessiōnē vel impēdere absolutionem vel ad sepulturā recipere & testamēta eoꝝ sunt irrita ipso facto. ꝺe q̄ hec habentur in textu ex ꝺe vsuris. c. q̄q̄. lib. vi. Qui aūt ꝺicank manifesti vsurarij habes in. iij. pte pleni⁹. Idem ꝺicit Pe. de pal. in. iiij. simplr̄ & indistincte. s. q̄ vsurarij in mortе mandāt restitui: si possunt tūc per se restituere non liberank: tū q: ad statim tenenk: tum q: non videtur habere pfectā bonā voluntatē: q: legata & donatio causa mortis fact⁹ pñt reuocari. vñ si vsurarij nō cauet ꝓ tali cautionē qui non possit penitere nō estvere penitēs. Si aūt sic excusat se & inmoꝛtesc. creditoꝛibus exoneꝛādo eos & appꝛobādo: q: fortе appꝛobare non poterāt: & sic faceret quod posset tūc excusatur: q: parua moꝛa est vsq; ad mortē vel qualescentiā. Et extūc ꝺicta pñt executoꝛes in vita eiꝰ pcedere ad restitutiones. Hoc ille. Et ꝺicit Jo. an. in ista decre. q̄ ꝺebet satisfieri ei a quo pecunia est extorta vel eiꝰ heredi. & illis nō existētibus pauperib⁹ erogabik. ex ꝺe vsu. cum tu. Ꝺicit tū Hoſt. q̄ in tali casu ꝺebet publice poni edictum in locis a quoꝝ incolis sunt extoꝛte: et q̄ oēs a quib⁹ sunt extoꝛte vsure veniāt: & si aliqui appareant quibus fides fit adhibēda potі restituit illis pauperibus erogek. ex ꝺe homi. sicut ꝺignū. Ꝺicit tū idē Jo. q̄ nō solū recto: poterit vbi habitat vsurarі: sed & multo magis rector: parochievbi habitat is cui facienda est restitutio pōt recipere ꝺictā cautionē. Presbyter etiā parochievbi moꝛatur habit vsurarі: etsi non sit ciuis vel incola pōt recipere talem cautionē fm Jo. an. Utrū autē sufficiat ꝓstari illā cautionē cuicunq; sacerdoti etiā non parochiali ꝺubitak. & Jo. cal. consuluit q̄ sic & q̄ ex ea roboꝛabitur testamentū. Lapus ꝺecidit hoc ꝺe sacerdote oꝛdinis mendicātium audiēte cōfessionē taliū vsurarioꝝ: sed ꝺe alio sacerdote non parochiali negat. Rationē huiꝰ ꝺiuersitatis assignat ex eo q̄ sacerdos ꝺe oꝛdine mendicantiū expositus ad audientiā ꝓfessionū est iudex eiꝰ qui sibi cōfiteꝛ & iure datus ꝑ priuilegiū in oꝛpe iuris clausum. ꝺe sepul. c. dudū. i ꝺe. & ꝑ eḿ appꝛobat⁹. Sed alienus ꝓsbyter parochianum alterius audire nō pōt. f. fine licētia. Sed Lau. ꝺe ꝛidol. ꝺicit q̄ ante factū cōsuluit ꝺictū Lapi. post factū non audet condēnare ꝺictus Jo. cal. cū ex hoc nil ꝺepereat his ꝙbus facienda est restitutio. cōsulatur q̄ p aliabus vsurarioꝝ ad sufficientiā. Itē ꝺicit ibidem q̄ seruus publicus hicꝺ tabellio: sic ꝺictus nō q: fit seruꝰ: sed q: publicū exercet officium. C. ꝺe tabel. l. generali. hic nō tn̄ acq̄rit actione extraneo ex sua stipulatiōe hoc casu nisi faciat ꝺe oꝛdinarij mādato. Et ꝺ: oꝛdinarius eps loci vbi ꝺegit vsurarius. Ideꝛ tn̄ in decano archiꝓsbytero vel abbate q̄ alīs iurisꝺitionem habet ꝺe cōsuetuꝺine in spualibus. Item ꝺicit q̄ nomine idonee cautiōis intelligunk fideiussoꝛes vel pignoꝛa alīs ꝺbū cautionis nudam ꝓmissionē ꝺesignat. Si aūt pignoꝛa vel fideiussoꝛes ꝺare non posset sufficit q̄ cauet. ex ꝺe sen. excō. c. fi. Et hoc maxime q̄n est verisimile eum. f. aliam ꝺare non posse. Item ꝺicit q̄ si recepta huiusmoꝛi cautiōe nomine eoꝝ quoꝝ interest vsurarius manifestus vsuras repetat non audietur: & posset in animarū fauoꝛē eps istas vsuras repetere & recipe & soluere illis a q̄b⁹ petito: extoꝛserat. Et idem si nō eēt manifestus ꝺūmō posset ꝓbari fm Jo. & Berar. q̄. etiā ꝺicunt q̄ vbi petitoꝛ est vsurarius manifestus: etsi ꝺeres nō exciperet iudex ex officio suo eum nō repeller. Iste aūt qui sic satisfeꝛꝺedit si conualescit tenek restituere ex satisfactiōe fm̄ ꝓꝺictos cui etiam & prius tenenk. ꝺe vsuris. cum tu. Itē qꝺ ꝺicitur testamenta eoꝝ esse irrita. intelligik etiam facta ad pias causas fm Bar. in. l. f. C. ꝺe sac. sanc. ec. imo ꝺicit idē Bar. id ver esse nedū in vsurarijs manifestis: sed etiā in q̄cunq; q̄ cōstaret in pcō mortali notoꝛio decessisse: vt q: interfectus in furto: vel q: seipm occidit. xxij. q. v. placuit. Ideꝛ etiam ꝺe codicillis intelligik & ꝺe q̄liber alia vltima voluntate fm Jo. an. Itē si pꝛ⁹ fecit testm̄ & postea cauet ꝺe restone fm Jo. an. i nouel. & Bar. recoualescit tale testm̄ vt ieo ꝺisposita valeāt & ꝺebeank etiā q̄ad sepultura. Sed si ipse testator: post testm̄ ante moꝛtē nō cauet ꝺe restituēdis vsuris p istū modū: ꝺz iussit heredes tm̄ satisfacere ꝺe vsuris ꝺebere. cautio heredis ꝺe vsuris restituēdis post moꝛtē testantis emissa nihil valet & operak ad validādū testm̄: sed tm̄ ad sepulturā habēdā alio nō ꝙrāt. Nota etiā q̄ ꝺiuer se cōstones synodales sunt in ꝺiuersis ꝺiocesib⁹ circa istā materiā q̄ inuestigāde sunt. De excōicatiōe quā incurrunt scienter sepelientes manifestos vsurarios vel etiā clericos locātes ꝺomos talib⁹ nō ꝺe illis locis ꝺe quib⁹. & ꝺe facientib⁹ statuta ꝺ restōnē vsurarū habes. f. l. iij. pte. Et ꝺi oēs peccāt mortaliter: q: ꝺ canones. & ꝺe locantib⁹ ꝺñis vel alijs q̄buscūq; ꝺomos suas vsurarijs ad fenerādū & sustinentibus in terra sua manifestos vsurarios. vel collocātib⁹ vel talliantib⁹ iudeos vel alios q̄s sciūt nihil hꝛe nisi ꝺe vsuris. ꝺicit Pe. ꝺe pa. in. iij. q̄ tenenk restituere pecuniā pcipā ab ipsis vsurarijs illis a quibus ipsi egerunt.

In mora te quo ꝺñi vsurarij possunt penitere.

§. II. Sed queritur quid iu

ris ꝺe eo q̄ cauere voluit sed nō valuit moꝛte ꝓuent⁹ ante hoꝛa sperata: nec tū p eū stetit. Rn̄. super hoc cōsult⁹ Bal. ꝺe peru. q̄ ꝺ. acquirare canonica putat testm̄ tale valere.

Presbyter recipiat cautionem in extremis ab vsurario.

§. III. Itē queritur si cora

ecclīastico iudice trahēs vsurariū creditoꝛ: ꝺebitoꝛē ꝺicēs q̄ quoꝺdā instrin q̄ cora laico cōueniebat foꝛe vsurarium nil ꝓbauit q̄ ꝑ vsuris soluisset illi: sed bñ ꝑ testes ꝓbauit q̄ soluerat facto cū illo calculo rōnis quantitatē in instrumēto cōtentā: nunq̄d imponet illi vicari⁹ silētiū ne moleste vigoꝛe ꝺicti instrі posito q̄ in ciuitate sit statuum q̄ ꝺ instra nō admittak ꝓbatio ꝺe soluto per testes. Jfrede. ꝺe senis ꝺsuluit q̄ non: q: nō est in aliq̄ pte sui ꝓbatū instm̄ foꝛe vsurariū: nec q̄ creditoꝛ fuerit vsurarius.

§. IIII. Itē querit vtruz sit

idoneus testis ad ꝓbādum aliq̄ē vsuraꝝ. f. is q̄ ꝓbat se illi soluisse vsuras. Et videk q̄ nō: q: fimlitudo cause a testimonio repellit psonas & ad iudicandum. Jfrede. ꝺe senis tenuit q̄ non sit idoneus testis. tū q: tales sunt singulares. tū q: ꝺe facto ꝓpꝛio ꝺeponunt & sunt suspecti ratione cōmoꝺi qꝺ ex futura sentētia sunt ꝓcepturi. Lau. ꝺe rido. ꝺicit ꝺidisse id sic sepius ꝓactꝛicari in ep̄ali curia floꝛentina. sed Bal. ꝺe perusio in quoꝺā simili ꝺixit q̄ vbi talis testis ꝓtestatur ex hoc restimonio aliquod ius querere. q̄ nō admittak: q: ex necessitate & certitudinaliter expectat commoꝺū: ergo repellik tanq̄ in ꝓpꝛia re.

Tabellio dicit seruꝰ publicus.

§. V. Itē queritur si cantat

episcopalis constitutio q̄ ad ꝺicta taliū possit q̄s cōpelli ad vsurarū restitutionē. nunq̄d si agak ad annullandū testimonium vigoꝛe ꝺecretalis. eo. ti. q̄q̄. lib. vi. reputabuntur ꝺonei. Rn̄. Jfrede. sentit q̄ non. tū q: constitutio exoꝛbitans a iure cōmuni non excedit casum ꝓpꝛium. tū quia ficto talis cōstitutionis operak q̄ crimen sit ꝓbatū: sed non qualificatū ꝓout requirit constitutio.

§. VI. Item queritꝝ quid iu

ris si vsuras postulans ꝺ quē opponitur. c. q: frustra. ex ꝺe vsuris. paratus est cauere ꝺe illis restituēdis. admitteꝛtur ne si cauerit. Sēnit glo. in eo. c. q: frustra. q̄ non. nisi casu q̄ magna cā ꝺ. iū suaderet q̄lis est inopia q̄ opi. placuit Jo.

Testamēta vsurariorū nō valēt.

Si em̄ ꝓpter inopiā repellit ipsum cui ꝺebet. ex eo. cū ru. quāto fortі⁹ extraneū. Hoc idē firmat glo. in regula ꝺolo. ꝺe reg. iu. Nec obstat illud. c. q̄q̄. in sua alternatiōe: q: illud verum quoad exactas penas ꝺe q̄bus in ipsa ꝺecretali ꝺisponik. Et talis si nō inuenit pignoꝛa vel fideiussoꝛes ꝓ cautione statur suo sacramento.

§. VII. Item si talis habet

vnde soluat vel alīs vnde possit cauere & neutrū vult facere cū opposita exceptiōe: q: frustra non ꝺebeat audiri: q̄ ꝺ facier eps tūc pmitter ne vsurarij a quo repetebank vsuras illas retinere. Rn̄. Lau. ꝺe rid. q̄ nō. sed cōsignabunk & ꝺeponentur q̄ſcq; petēs res suas restituat vsuras. Inno. tn̄ ꝺicit q̄ reus ille poterit compelli a iudice ex officio suo restituere illis a quibus agens extoꝛsit.

Vsurarius manifestus q̄ dicat.

§. VIII. Itē si is cōtra quē

ercipik q̄ non potest petere vsuras: q: ipe est vsurarius & nō sit manifestus: nunq̄d nihilomin⁹ potest repelli. ꝺicit Lardi. q̄ sic. maxime si ꝓbek infra octo ꝺies. ar. c. pia. ꝺe exc. lib. vi. Sed q̄ꝺ si q̄s in penitētia ꝓfessus est se vsuras extoꝛsisse: sed hoc est occultum: nunq̄d sacerdos ꝺebet isti negare sepulturā heredibus nō volentibus ad ꝺictū eiꝰ restituere. Rn̄. non: q: non ꝺz illum publicare. ꝺe peni. & re. c. ois. Item sibi id ꝺicēti nō credek. vi. q. ij. placuit. Taceat ergo: vt. ij. q. vij. plerūq;. Ꝺebuit aūt illū sacerdos induce re vt coram testibus confiteꝛek: & caueret q̄ ab heredibus eracio fieri posset. Item nota q̄ in ꝺirectoꝛio iuris ꝺ: q̄ q̄uis vsurarius mentalis sit inducendus in foꝛo penitentie q̄ restituat p. c. cōsuluit. ꝺe vsur. in foꝛo eccleſie iudicandus male agere: inducēdus tn̄ est & non cōpellēdus in iudicio ecclesie per censuras vel alias penas vt sic accepta restituat. nec vr vsurarius puniēdus est. Hec Ber. Inno. & Hoſt. & Hoſt. Ꝺ facit ꝓ: materia ꝺepositoꝝ vbi est cōmuniter vsura mentalis. Non tn̄ tales absoluēdi sunt nisi tales & tractus ꝺimittāt: & sic recepta restituāt: vt in. c. consuluit. Itē pone quēdā cōitas indiget pecunia & iponit cuilibet p̄stantiā: scz mutuo ꝓmittēs & obligās p̄stantibus certa pignoꝛa & certū lucrū: nunq̄d p̄stantes committunt vsurā. Rn̄. ex quo coacte faciūt & forte ꝓpter hoc multā incōmoditatē incurrūt. i. q̄ libēter ab hoc cessarent si possent: non est vsura. Sed iurta hoc est aliq̄ ꝺubitatio videlz q̄ postq̄ ciuis ꝓmo ꝑstitit: veniat scōs & emat iura a ꝓmo ꝓ minoꝛi ꝓcio eo q̄ soluit: nūquid ille scōs cōmeritvsuram. Rn̄. vt ꝓceꝺ. §. Bar. in pisa. sed ꝺiffuse habes istam materiā in. c. seq.

De materia montis florentie: imꝑestitoꝝ in venetijs & locoꝝ ianue. Utrū licitū sit recipere tales ꝺebitus quos cōitas cōcedit annuatim̄ soluentibus p̄stantias: et an liceat emere talia iura. Laplin. ꝛ.

Modꝰ tenianue ꝺicunk loca. Et floꝛentie q̄ꝺ hoc seruak circa istā materiā. Limitas indigēs pecunia ciuibꝰ sibi onera inpponit: q̄ vulgariter ibi ꝺicunt p̄stātie: ad q̄s soluendas q̄libet inuitus cōpellik. statuit q̄ ciuibꝰ quousq; restituat sortē seu capitale suū q̄nq; ꝺādos ꝑ centenario: et ita ꝺe facto a ꝺiu obseruatur: obseruat q̄ quotiꝺie appellāturq; tales creditoꝛes mōtis. Et cōtingit aliq̄n q̄ ꝺictis creditoꝛibus vel ꝺ eisꝺē iura ꝺebentibꝰ fuit tātū respōsum ꝺe accessiōe ꝓꝺicta vere sortis & ꝑ tātū tps q̄ aliq̄n accessio adequata est sorti: aliq̄n nō in totū: aliq̄n excedit sortē. Et insup maxime ad oēm ꝺubitationē tollendā & exoneratiōnē cōsciētie cuiuscūq; & vt tollak oīs nexus q̄ q̄cūq; ꝺe ciuitate vel comitatu floꝛetino ꝑ inscriptis vel eoꝝ occasione liga-

Modꝰ montis florentie.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus vel astrictus quōlibet dicere& quoad deū cōsciētiā vel ad mundū. statuit q̄ q̄cq̄d ꝓuisum est p ordinamēta dicti cōis dari debere talib⁹ mutuātibus ad dictā ꝛ nem p domino dānis ꝛ interesse seu ꝓuisione vel merito dictoꝝ credi toꝝ itelligāt dari debere vel recipi ꝛ deb& ꝛ recipiāt: et peti ꝛ recipi possit ꝑ spōraneo mero libero dono ꝛ donatiōis titulo ꝛ taliter recipiat ꝛ recipi intelligāt q̄libet talis creditor: a cōi ꝑdicto. ꝛ nihilomin⁹ etiā ꝑ dānis et vero interesse. ꝛ ꝑ aliquali remuneratiōe ꝛ vt bñfaciētib⁹ bñ fiat. et ita ꝛ taliter illud totuꝫ recipiat vnusquisq̄ talis creditor. sicq̄ petere ꝛ exigere valeat q̄ nullaten⁹ ad restōnem alicuā teneāt etiā q̄ad cōscientiā vel ad deū. illudq̄ sic receptū absq̄ alio grauamine vt sibi vere donatū licite valeat obtinere. Statuit q̄ insuper ipa cōitas hmōi talia credita cū iure ꝓcipiēdi hmōi accessiones alienari posse in alios cū hoc tñ pacto q̄ ipsi cōitati redimere liceat dictū debitum soluēdū creditori ꝑ redēptiōe dicti iuris ad rōnem. xxviij. ꝑ cētenario. ꝛ q̄ talis creditor teneat reuendere dicto cōi ad oēm ei⁹ volūtatē remanēte dicto creditori lucro facto vsq̄ ad tps dicte reuēditiōis. hec oia ab illo loco. Et insup marie habeāt ex q̄dā reformatiōe ciuitat⁹ quā recitat ꝑ edi. Lau. de ꝓbo ad ꝓbū. Circa istā materiā occurrūt plura dubia sup quib⁹ ꝛsulti plures magistri in theologia ordi. ꝓedi. mino. ꝛ heremi. ac etiā docto. canonuꝫ diuersa et ꝓria resp derūt ꝛ scripserūt. Nouissime aūt scripsit super materia hac satis diffuse dñs Lau. de ridol. in fine tractatus quē fecit de vsuris. vbi etiā posuit tractatus alioꝝ de ista materia sup qua formant. viij. qōnes ꝛ hoc ordine.

Rōnes vsurarū Lau. de ridol.

¶ Primo vtrū recta ꝓscia possint talia onera indici ꝛ ad eoꝝ solutionē cōpelli cū assignatione incremēti ꝓlibati.

¶ Secūdo vtrum dicti soluentes onera memorata licite tale percipiant incrementum.

¶ Tertio posito q̄ non. vtrum vigore donationis et remissionis ꝛ liberatiōis sup. adicte excusentur a restitutione ꝛ liberentur a peccato.

¶ Quarto an dicti soluentes licite vendant ius quod habent in dicto monte vigore talis crediti.

¶ Quinto vtrum alij ab eis licite emant.

¶ Sexto posito q̄ sic. vtrum licite percipiāt incremētum quod ꝓius percipiebant dicti creditores.

¶ Septimo q̄d de illis: q̄ ꝓ o aliis a quibus q̄cq̄ certam quotā ꝑ quolibet floreno. q̄cq̄ nihil percipiūt. soluūt ꝓestātias ꝛ in illoꝝ loco quoad tale creditū distribuunt.

¶ Octauo quid sit cōitas facta nouos sibi ꝓstituat creditores: puta q: vēdit annuū redditum ad rationē q̄ respondet creditoribus montis ad vitā eorum ꝛ alterius ab eo nominandi cū pactis de quibus. S. in . . e casus.

§. I. Circa primū magister

Opinio dñi Guidonis.

Guido de bello regaldo generalis ordi. here. ꝓsultus. rñdit indistincte q̄ lex statuēs tale lucrū nō est licite ꝛstituta. ꝛ ideo nō obseruāda sz abolēda. ꝓbat: q: ī diminutiōe rei publice. ꝛ ꝑ oēs mala. ptz antecedens: q: iā finaliter cōitas soluit duplā pecuniā. allegat. dīſ. iij. ꝓilegia. §. offīm. cū. c. se. Itē q: lex talis nō est iusta nec vtilis et q̄ otiner plus ꝓuatū bonū singulariū ꝓsonaꝝ q̄ publicū ipsius cōitatis ꝺ illud. c. erit aūt lex. dīſ. iiij. Itē q: assignatiōe dicti incremēti inuitaūt ꝓ ip. . . m legē hoies ad peccādū: q: inducit eos ad recipiēdū vltra sortē. Et si dicaf q̄ lex talis est ꝛstituta ꝑpter bonū ciuitatis custodiēdū ꝛ pregēdū adḟabēdū pecuniā ꝑ gērib⁹ annoꝝ in custodia ꝛ prectione ciuitat: ꝛ sic nō mala sz bona est. Rñdet magister ꝑdict⁹ q̄ his nō obstātibus firme manēt rōnes sup. apposite eo q̄ aliter ꝛ sine peccō pōt ciuitas defensari. Nā subsistēre necessitate pōt a sibi suppositis etiā inuitis iniuste exigere auriliū tā pecuniarū q̄ ꝓsonaꝝ ꝛ ipsi ad illud ꝓstādū obligātur. ꝛ quātū ꝓstat tātū fm regulā iusticie ꝛ nō vltra reh̄abere debēt. ꝛ sic facieēdo min⁹ in expēsis dicta cōitas grauabīt. q̄d est ꝓpositū. hec dict⁹ Guido. Sz Lau. de ridol. in dicto tractatu tenet ꝺ iū. ſ. q̄ dicta lex siue statutū nō sit illicite factū. Et ꝓ rōne inducit illud q̄d dictū est. S. scz q: instituta est dicta lex ꝑpter bonū ciuitatis custodiēdū ꝛc. Et ad id quod Guido ꝑdict⁹ dixit ad destructiones illi⁹ oīs. Rñdet q̄ etsi cōitas valeat cōpellere ciues ad mutuādū absq̄ eo q̄ statuat aliq̄d dare vltra sortē: tñ nō oēpossibile est volibile. Sepe nāq̄ multa possum⁹ q̄ ꝑ bono reipublice ꝛ ꝓ fugiēdo scādalo nō facim⁹. ꝛ merito. ar. ij. q. j. i hmōi. cū silles coactiones q̄dē difficiles ꝛequēter cōsueuerūt eē: tñ hr̄e. eē de spō. req̄siuit. Et meli⁹ est cū aliquali cōscito ꝛ pace oīm suis necessitatib⁹ puidere q̄ ꝓ hmōi coactiones ꝛ violētias nō sine forti ꝛ graui scandalo q̄ fiq̄dē enormiter eē ꝛperiētia media dānificari q̄tidie cernim⁹: imo ꝛ multos fundit⁹ destrui: ꝛ ad extrēma pauperiē deduci: q̄ ex hoc saltez equalr subleuant ꝛ ꝓsolant q̄ dicta q̄ntꝫ pciūt annualiter. ꝛ nisi ꝺ eēt in desperatione forsitā ducerent: ꝛ in rēpublicā machinarent: ꝛ in graue aīe sue ꝛ coꝝporis sui dispēdiū ꝛ reipublice ꝛiculū. Et si dicaf talib⁹ ꝛ nō alijs si lex ꝓuideat bñ est. . ndeo q̄ lex d eē cōis ꝓ reipublice vtilitate ne alij scrupuloso corde moueātur: ꝛ durū foret atq̄ difficile vnū distinguere ab alio. Hec Lau. ꝓ q̄ destruit ꝓma rōnē dicti magistri. Ꝑterea intereſt reipublice ergā suos ciues taliter se hr̄e q̄ nō t . . canf in pauperiē: vt cū alꝭ op⁹ fuerit sibi valeāt subuenire. Si q̄ in dānī restaurationē vel ex literalitate vt alliciant ad bñ se habēdū erga rēpublicā aliq̄d gratis donat. ꝛ sic indubie vtilitas reipublice ꝓcurāf q̄re illud imꝑobandū est. hec Lau. ꝑ q̄ destruit scōam rōnē ꝑdi. magri. quā scōo faciebat i oppositū

Ad secūdā rōnē.

Ad tertiam.

Ad q̄rtā

Ad q̄ntū

Primo.

Scōo

Ad ea q̄ dicit Guido ꝑdict⁹ magister tertia rōne: negat Lau. cōsiderato tñ (dicit ipse) q̄ fi q̄s vellet sua pecunia vti illicite pl⁹ lucrare: imo etiā in licitis q̄nimmo ꝛ in possessionib⁹ q̄ magis secure sunt q̄ cōitati mutuare: non est dicēdū q̄ ꝓ ꝺ q̄ntꝫ dari statuunt inuitaūt hoies ad vsurarie mutuādū maxime cū dubiū sit nedū de lucro: sz etiā de sorte ꝓncipalis ne pdaf capitale. Et ꝓ ꝺ etiā tollit q̄dā alia ratio ꝑdicti magri in qua dicebat q̄ ꝑpter cōe defensandū non est licitū facere aliq̄d vñ deus offendaf: vñ nec vsurā facere vel ad vsurā inducere non dispositū ad hoc vt in casu nostro. Sed rñdet vt iā dictū est ꝛ plenⁱ infra dicet q̄ ibi non est ꝺctus vsurari⁹ inter ciuitatē ꝛ ciuem recipientē ad rōnē. v. ꝑ cērenario ꝑ solutione dicte cōitatis in ꝓestātijs. Item si quis vellet adhuc dicere talē impositionē onerū illicitā ex eo q̄ hmōi onera sine ꝓncipis iussu indici nequeunt: vt l. ſ. C. de erac. tribu. Rñ. di. Lau. q̄ si generalem collectam camere fiscali applicandā nemo possit imponere sine permissione ꝓncipis vt in ꝓallegata. l. tamen collectas speciale mnaqueq̄ ciuitas ꝛ vniuersitas ꝓ necessitate sibi incumbente indicere potest: vt l. oēs. C. de ope. pub. Et sic Lau. concludit istud statutū esse iustum.

§. II. Quantū ad secūdam

q̄stionē cū scz q̄rit. an dicti soluentes dicta onera licite ꝓpiāt incrementū. Rñdet magr Greg. de ari. ḡnalis here. tractās hanc questionē dicit sic distinguēs. Inquirendus de intētione mutuantiū. aut em̄ tales recipientes hmōi lucrum aliquā intentionē lucri habuerunt aut nullā. Si aliquā ꝛ tunc dicas tale lucrū fore vsurā: ꝛ sic mutuātes ꝛ recipientes. ſ. vltra suū teneri ad restitutionē si possunt. ꝛ si nō p̄nt peccāt mortal⁹: si nō h̄nt intentionē restituēdi cum poterūt. ꝛ hoc siue talem intentionē lucrū recipiendi habuerūt tpe facti mutui: q: scz cū mutuāt ꝑpter lucrū percipiēdū mutuāt: siue tpe illo tm̄ quo lucrū recipiunt. ſ. q: cū recipiunt illud recipiūt ꝑpter lucrū ꝓius factū. ꝛ idem si post q̄cūq⁹. Probat aūt ꝺ sic ex diffinitione vsure: sic em̄ ipse diffinit. Vsura est lucrū ex mutuo intētū: sz sic est in ꝓposito. q̄ ꝛc. Et si q̄raf quō deꝑhendaf talis mutuātiū intentio. Rñ. fm eum inquirēdo de intentione cōitatis tale lucrū dantis vel dare statuētis: qm̄ illud dat vel dare statuit rōne mutui recepti seu recipiendi seu vlteri⁹ retinēdi vel nō rōne mutui: sz alia rōne vel cā. Et primo casu si ipsi mutuātes talē intentionē sciūt vel credūt vsura ē ꝛ pcm̄ ꝛ ad restitutionē tenent. Cōsentiūt em̄ fic recipiēdo intentionē cōitatis dātis. ꝛ ipsi rōne mutui et ꝑpter mutuū lucrū intēdūt: imo etsi tūc nō haberēt hmōi credulitatē vel sciam hñt tm̄ postea post receptionē i successu tpis. nihilominus ad restitutēdum illa ꝓius habita obligant. Nā ex quo ꝑpter mutuū cōitas illud . . . taliꝫ nō datura: non est iuste acquisitū recipiētib⁹ nec in eo est translatū dñiū dicti lucri. Quinimo vlteri⁹ dicēdum fm eū videlz q̄ si cōitas nō ꝑpter mutuū dedisset. ꝛ tm̄ ipsi putarent eā ꝑpter mutuū dedisse. q̄ aldubio peccarēt nō restituendo: imo plus q: si nec ante nec tūc nec postea talē h̄nt scientiā vel credulitatē de . . . ntione cōitatis: nihilominꝰ si ex aliq⁹ hmōi effectus ipsius pōt eis innotescere intentio cōitatis: vt forte ex eo q̄ mutuātib⁹ statuit dare tale lucrū: ꝛ plus mutuātib⁹ plus dari. ꝛ nō obstāte q̄ alij ciues filia vel . . . ora bona cōitati retulerint: id tm̄ eis nō . . . atuit nec alicui. . . remuneratiōnē cōsimile ꝓsequunt vel ex ꝓbabilib⁹ alijs argumētis q̄ cū ꝓnt nolunt aduertere vel inꝺrere: hmōi tales minime nō sunt obnoxij eius affectata ign . . . ātia nō excuser. Si ꝺ isto vel alio casu recipi . . . nulla haberet lucri intentionem nec ꝺintētio dātis ꝑpter mutuū posset vllo mō ex exterioribus indicijs apparere siue cōpensationē sui dānī ꝓm iudiciū discretum. ꝓudentis viri ꝓsideratis simul quātū eo tpe alij similē negociationē vel artem exercentes cū equali pecunia cōiter lucrati sunt: habita etiā cōsideratione ad hoc q̄ laborem nō impēdit nec periculū subijt in hmōi casu negociationis vel artis exercēde ꝑpter qđ ꝛ minꝰ debet h̄r . . Si aūt vlterius q̄raf q̄d sumēdū sit in casu isto. vtrū videlz cōitas dictū lucrū imꝑdat ꝓ restauratiōe dānī nec ne. Ad hoc rñdet ꝑdictus magister Greg. q̄ nō. ſ. ꝓsumit q̄ det ꝑpter restauratiōnē dānī sed potiꝰ ꝑpter mutuū. ꝛ hoc ꝓbat ex eo q̄ omnibus mutuātib⁹ daf dictū lucrū. nec est verisile q̄ oēs dānificēntur siue dānū patiaf ex mutuo a se facto. Sz etsi aliq̄ dānificent nō tm̄ est verisile q̄ equalr immo saris est possibile q̄ minus mutuauerūt maius ꝺamnū passi sunt: ꝛ tamē minus daf eis: q̄ nequaq̄ cōingeret si ꝑpter restaurationē dānī daret. Sicr non videtur q̄ ex beniuolētia data

Tertio.

Quarto

Alia opinio.

Adde angel. in trac. suo maleſi.

Ad rōnes aūt magri Greg. sup. adicti sic rñdet eas destruēdo. nā cū ipse diffiniēs vsurā dicat q̄ sit lucrū ex mutuo intētū: diminute ꝺ ea dicta diffinitio: q: lucrū intētū

Respondetur ad argumēta.

ri ꝓsumaf seu causa remunerationis beniuolētie quam fic mutuātes in mutuādo ostēderēt cōitati: quia si ꝑpter illā daret . . . rte plus daret ei in quo maior effectus beniuolētie ꝓbaret q̄d nō fit. Ꝑteretea illud lucrū non daf q̄n sors est soluta et cōitas est a debito liberata quo remanere magis posset liberaf estimari: sed q̄n adhuc debitū manet ex quo satis ꝓsumi pōt q̄ ꝓpter mutuū tribuaf. Si tñ fm rei veritatē ꝑpter remunerandā beniuolētiam cōitatis illud daret: laudabiliꝰ illud ageret: ꝛ licite, etiā q̄ bus daret reciperent: sicut licite amicus recipit ab amico beneficiū. Non em̄ ꝑpter mutuū ꝛ grām facta cōitati debet fieri peiorꝭ cōditionis. hec oia sup. adicta sunt verba magistri sup. adicti sz abbreuiata. Ex q̄bus vt dicit Lau. q̄ ipsa recitat: colligit ipm magr̄m sentire q̄ dicti ꝓmi creditores minus licite tale recipiāt incrementū. i. vltra suū capitale cum interesse ꝛ ad restitutionē teneantur. Alius magister ꝛ generalis ordi. heremi. sciz frater Guido de q̄ §. in ꝓced. §. consultus de dicta materia quasi fiḷa rñdit cōcludēs q̄ nō solū a creditoribus talis pecunie vltra sortem ꝓncipalē accepta ab eis est restituēda. sed etiam ab eoꝝ . . garatijs et heredib⁹ vel emptoribꝰ. ex quo em̄ talis ꝺctus est in creditoribꝰ indebitus ꝛ illicitus. erit ꝛ ꝓ ꝑns in eoꝝ successoribꝰ. Probat aūt dictū ꝺctū esse illicitum: q: vt vsurariū ex pluribꝰ. c. que habent. xiij. q. iij. ꝓcipue. c. pleriq̄. ꝛ. c. vsura. Idē rñdit et scripsit frater Jo . . . delroth eiusdē ordi. Sz vt refert Lau. in ꝓdicto tractatu hāc questionē dispu . . do quidā magister anglicus ordi. ꝓdicator firmauit et determinauit ꝺctū: scz q̄ licite recipiāt dictū incremētū a soluētibus modo quo declarabīt. Et idē dicit tenuisse ꝛ scripsisse aliū magr̄m ordi. mino. ſ. magr̄m ſfrācisc̄um de empol. Item tenuit Pe. de ancha. in simili materia disputās scz de impestitis venerꝭ ꝛ plures alij iuris ꝓfessores. Quam opinionē cōiter sequūtur ꝓdicatores et minores. Rationē huius assignat ꝓdictus Lau. respōdendo ad argumēta facta in ꝺctū: vñ sic dicit. Credo alio nō dato tales mutuātes . . . dū sic coacte: sed etiam si voluntarie mutuāt dūmodo ex charitate: nō aūt spē in lucro seu incremēto ꝓprie ꝛ ꝓncipaliter: etsi scōario mutuent: immunes esse a pcō ꝛ vsurarū vitio: nec illi foret restitutioni obnoxios. Sūt nanq̄ aliqui qui forsitan ex cā lucri q̄ intendūt primo loco ad sic mutuādū mouent: ꝛ sic de his nulla dubitatio: q: scz vsurā cōmittūt ex quo ꝓncipaliter lucrū intendūt. Sūt ꝛ alij q̄ ꝓncipaliter mouent ex charitate qua afficiūtur reip . . blice: vel q: coacti aliter facere nequeūt: ꝛ de his est sermo noster: ꝛ hi non videnf peccare. Nō est: q: tunc qui . . . ram cōmittit recipiendo aliquid vltra sortē qñ spe lu . . motus ꝓncipaliter mutuat: non aūt quādo non spe lucri ꝓncipaliter etsi scōario: ꝛ hoc nisi iam debitor: coactus incrementū solueret vel inuitus solutioni sq̄ tpe vel ꝓius id in noticiā deueniſſet creditoris. Sed in casu nostro nō spe lucri ꝓncipaliter q̄s motus cōitati mutuat: imo vt cōitati imperāti pareat: penasq̄ inflictas effugiat vel charitate ꝛ amore ꝑ illi suis necessitatib⁹ subueniat: alias nullaten⁹ mutuaturus: ꝛ merito cū in alijs pecuniā istā expendendo longe plus verisimiliter lucraret: ꝛ magis libere pluriſq̄ valoris foret: nec coacta est cōitas: q: cogi non potest a suppositis: nec inuita solu . . ipsa cōitas: sed ex sua ſpōranea volūtate iuste honeste ꝛ rōnabiliter causa regulata: vt in expressione casus sup. a demonstratur. quinetiā etsi inuite solueret: id tm̄ creditoribꝰ non constat: maxime cū ꝺctū in iā dicta reformatione asseuerat cōitas ipsa: ꝛ in incertis nō incertis locus est cōiecturis. ff. de ꝺ. ob. . . ntinuus. licite ergo recipiūt. q̄ ꝛc. Si . . hmōi creditores in oppositū cōscientia reno: deterēt illāq̄ deponere ac iuri cōformare neḡrēt. ꝛ si vt in simili inq̄t Host. scrupulosa sit potius q̄ theologica: sat is faciāt ꝓmodo ꝺcie sue.

Universidad de Deusto
Biblioteca

secūdario nō aūt p̄ncipaliter in mutuo non inducit vsurā ꝑm cōmunē opinionem. ⁊ fili⁹ ponēs spem in lucro ex mutuo facto secūdario nō p̄ncipali⁹ nō cōmittit v...ā nisi inuite vel coacte solueret debitor:: ⁊ illud sciret vel crederet: qđ nō p̄tingit in casu nr̄o: q: nec cōitas q̄ est debitrix cogit nec inuita soluit nec p̄ncipaliter ciues videnť moueri ad mutuādū rōne dicti lucri annualis. s. quinq̄ p cētenario: q̄uis illud sperēt ⁊ expectent: q: maius lucrū possent sibi per alias vias p̄curare: vt dictū est. §. Ad illud aliud qđ dicebat magr̄. s. q̄ intētio mutuantiū regulat er intētione cōitatis q̄ ipis mutuāri⁹ nō pōt nō eē nota. s. q̄ talis intētio sit dep̄cauata: q: dat illud lucrū ꝓpter mutuū: q̄ vsura.

Ad scōs,

Rñ. Lau. q̄ id nō semp̄ sequit: vñ distinguit q̄ ꝓpter mutuū aliq̄n̄ p̄t esse dari aliq̄d vt vsura. ⁊ aliq̄n̄ non vt vsura: sed vt donū gratuitū tm̄ nō ex ipso mutuo: sed ex seruitio sibi impēso ⁊ cōmodo ex inde percepto vel lucro cōsecuto vel ex animi nobilitate quadā: ⁊ si sic dari sciat vel credat recipiēs nō peccat. An aūt sic credere teneak. vide. §. in. §.

ꝓpter mutu...⁊ aliq̄n̄ potest dari aliquid vt vsura.

Ad tertiū.

Et cū dr̄ q̄ ista nō videť fuisse intētio cōitatis: q: si b esset verū plus darek illi q̄ maior̄ q̄ minor̄ beniuolentiā ostēderet erga cōitatē non habita cōsideratione ad quā tatē pecunie: sed beniuolētie. ⁊ sic plus illi daret q̄ ex tali mutuo plus fuisset dānificatus qđ vtrūq̄ de facto nō seruak. Rñ. q̄ equū fo:et hoc sed nō possent hec de facili in noticiam cō...tis deduci: ⁊ ne alij scrupuloso cōde moueant et scandala atq̄ inuidie oriant: si ad imparia iudicarent: ideo sic pariliter ⁊ ex memoratis causis mo...oēs tractare decreuit ⁊ bene. ar. l. di. vt cōstituerek. Sicut in cōsimili videmus q̄ in collegijs magistror̄ ⁊ ordinator̄ qui p̄or est in tēpore p̄or est in sede ⁊ alijs nō habita distinctione an p̄im⁹ sit doctor: scōs. Jn officiari aūt non possim⁹ quin saltē rōne lucri cessantis vnusquisq̄ ciuis dānificek. Et cū quiliber cōpellak ad soluendū: q: nemo libenter mutuat: ⁊ talib⁹ ꝑm dicta magistri ipsi⁹ sit fienda talis dāni restauratio: ergo concludiť q̄ nemo est q̄ non debeat tale lucrū vt interesse consequi ⁊ licite si dak recipere possit. Difficile aūt esset cōitati ⁊ quasi impossibile habere noticiā plenā quātitatis vel beniuolētie q̄ moueně ciues ad mutuādum vel damnor̄ que inde sustinent vt fin illā fieret: quātitas

Ad q̄rtū

recōpēsationis. Jtē ad illud ex quo dicebat magr̄ ꝑsumi cōtra cōmunitatē de intētione qua dat illud lucrū: q: scilz ꝓpter mutuū: ex eo q̄ cōmunitas postq̄ soluta est vera fo:s ⁊ a debito liberata nō confert vltra tale lucrū. Rñ. q̄ licet vltra non conferat non seq̄ť ergo vt vsurā tribuat. cessat em̄ tunc damnū in mutuā...e cessat commodū in cōmunitate: ⁊ satis est impēso seru...remuneratus est mutuās: alⁱs dicerek in simili vsurā cōmittere is q̄ liberaliter mutuauit mille florenos mihi mercatori sine vlla p̄cipali in...tione vel spe remunerationis et ego q̄ tenui illos p decē annos vel ex q̄bus lucrat⁹ suz mille licitis mercātijs: et liberalitate ⁊ optima duct⁹ discretione vidēs: q: er illis lucratus fui: sibi tm̄ donaui octo p cētenario sub quolibet dict⁹ anno: um. viij. quos nō donaui in anno. xj. q: mille cū quib⁹ lucrari consueui iam sibi restitui: cuius ꝺ̄ium est

Quēstio

ipsa veritas. Mouer etiā dictus Lau. tale dubiū facti circa p̄dicta qđ ibi sepe attingit videlz. Judicik onus p̄stātie vel accari cū incremēto siue lucro condecenti ⁊ consueto. s. q̄nq̄ p cētenario annuatim percipiendo dūtaxat personis que infra certū tp̄s solueren: nunq̄d soluentes infra dictū tp̄s qui alⁱs infra illud tp̄s non soluissent: peccant in tantū q̄ ad restitutionē teneně eius qđ p̄ceperint ad rationē p̄dictā. Jtē in dicik onus de mense nouēbris. ⁊ statuik q̄ ie qui soluerit infra mēsem incipiat dictu...lucrum in kal. ianuarij. qui ꝺo soluerit post mēsem incipiat in kal. septēbris. peccant ne ⁊ ad restitutionem tenentur soluentes infra mensem: qui alⁱs infra illum nō soluissent. Rñ. q̄ quis cū nō tenet p̄ncipale nec accesso:iū qđ illius sequitur natā. de reg. iur. accesso:iū. lib. vi. non tamē fic est econuerso: sed sepe permittit quid accesso:ie qđ p̄ncipaliter rep:obak. de p̄eben. per litteras. in de. Ad ꝓpositū aūt ex quo mutuū in casu nostro qđ est p̄incipale nō est co:ruptū: q: ad mutuandū non sunt tales inducti spe vel intētione ꝓpria dicti lucri: sed er charitate vel coactione abstr vt co:rūpatur accesso:iū: sicut est illud p̄ius. s. infra mēsem ad mutuandū vt percipiat vel citius lucrū mes mo:atum. ex quo em̄ tale lucrū licitū est nō est malū illud appetere. Jnsup facit p̄edictus Lau. circa lucrū annuale qđ dat cōitas ipsa mu...atibus quandā distinctionē an sc̄z det q̄nq̄ ꝓ cētenario vt cōiter fit ab ea. an. viij. vel. x. sicut fit aliq̄n in accatis et p̄estationib⁹. Distinctionē etiā facit inter ipsos recipiētes siue q̄nq̄ ꝓ cētenario siue. viij. vel. x. Nā quoad lucrū condecēs ⁊ consuetū dari. s. quinq̄ ꝓ cētenario si tali ...atuto annuētes oīes vel aliqui ad suū ꝓuarū cōmodum respexerūt vsurā in fo.o cōscientie cōmittunt tales. s. annuētes ex tali respectu: sed alⁱs etiā si non ex tali respectu ꝓpter bonū finē si non sine illis suffi cerent ad fic stat...endū. Alij aūt non statuētes quoad tale consuetū lucr...⁊ condecēs: nec etiā ipsi statuentes qui ad publicū cōmodū dūtaxat respexerunt. Quo aūt ad lucrum inusitatū ⁊ incōueniēs quatenus est dare ex cessum sc̄z octo vel decē ꝓ cen...ū in quo non liberalitas vel dāni restitut...sed cōpulsa ⁊ necessi...a voluntas interuenire p̄sumik. indistincte fo:te dicendū est q̄ quilibet peccet ⁊ vsurarū vitio inuoluak recipiendo: nisi iam q̄s tantū ⁊ tale dānū incurrisset qđ ascenderet ad illud plus statutum dari vltra consuetū qđ si in aliquib⁹ contingere posset: nō tm̄ in oibus vt videmus experientia mediāte. Jn quibus ergo non cōtingit stet regula sup:apposita: cū nec liberalitas nec dānificatio seu interesse ratione dāni hoc casu concurrant: etsi nequeūt iuuari ratione legis que debet esse cōmunis ⁊c. vt. §. dixi in alio casu. in quibus autē tale damnū contingit ꝓcedat exceptio.

§. III. Quātum ad tertium

articulū quo querebak. vtrū p̄suppositō q̄ dicti soluentes seu mutuātes nō licite perciperēt tale incremētum an vigo:e donationis: remissionis: ⁊ liberationis sup:adicte ercusentur a restitutione ⁊ liberenk a peccato. Respōdet Lau. p̄edictus q̄ vtiq̄ per illā donationem liberank a restitutione: sed nō a peccato. Ad hoc em̄ vt tollak peccatū contritione opus est et penitentia que fieri poterit absq̄ illa restitutione: q: restitutum censetur ablatū virtute remissionis p̄edicte. Et sic non obstat dictum Aug. qđ ponitur in regula iuris. pcm̄. lib. vi. vt declaratū est. §. Et hanc conclusionem etiam amplect...ur dñs Lapus de cast. in repetitione decretal. in ciuitate. de vsuris. Sed ego dubito inquit ipse Lau. an sibi locum vendicet dicta conclusio in eo qui statuit vel decreuit vna cum alijs de populo talem remissionem vel liberationez fieri ⁊ illam fecit. ⁊ credo q̄ non in foro conscientie si habuerit respectum ad commodum vel interesse suū. ⁊ hoc si alio:um consensus fine suo non sufficiebat: alioquin secus quoad restitutionem: sed ager penitentiā eo casu cōtritione p̄cedente: non solum de peccato quod commisit ad vsuram mutuādo quod nō tollitur per solā remissionem: q̄nimmo nec p restitutionē actualem: sed etiam de eo qđ non erat paratus restituere: ⁊ si remissio facta non fo:et sed in peccato perseueraret ex quo peccatum augetur. Et consue. c. fi. qđ p̄sumitur ex dictis cum per exterio:a de interio:ibus p̄sumatur. de p̄...sump. c. ex studijs. cum similibus. Re aūt aliter se habente penitentiā agat de peccato tantū. ⁊ in hoc sue conscientie relinquitur. Res enim sua agitur.

§. IIII. Ad quartum autē

articulū transeūdo videndū est. An videlz dicti soluētes licite vendant ius suū quod habēt in dicto monte vigore talis crediti. Ad quod respondendum est ꝑm magistrum Gre. in dicto suo tractatu q̄ si tātum quātum mutuauerunt p̄ceperūt in eo lucro qđ illicite a cōitate perceperūt nō possunt. q̄m ia ex̄anita est vera sor:s. ad qđ allegat. c. j. ex eo. ti. Si nō tātū sed min⁹: tūc vēdere p̄nt quantū supest: ⁊ ficti totū ...pest. q: nihil p̄ceperūt: vel si aliq̄d nō ꝓpter mutuū sed alⁱs licite iuxta sup:adicta post eū totū vēdere p̄nt. Et idē in dicto. c. in ciuitate. Jn scōo q̄sito p̄me p̄incipalis questionis firmat dñs La. de cast. p̄edictus ⁊ ego idem dico in genere. Jsfateo: siquidem q̄ q̄d iuris habēt in dicto mutuo vel ad di...i mutuū sup dicto mōte licite vendere possunt. Ad speciē aūt defendendo dico q̄ plus iuris habēt sup dicto mōte ex mutuo q̄ ꝑ p̄edicti sentirent: q: qđ illicitū reputant in quibusdā licitū affirmaui vt late p̄z ex his q̄. §. diffuse scripsi in scōo dubio p̄incipali ⁊ sic plus vendere p̄nt q̄ ipsi senser...t. Et procedit dubiū p̄elibatum circūscripta remissiōe de qua in dubio p̄me p̄cedenti. illa siquidē operak q̄ in nullo sor:s extenuatur ex lucro. ⁊ sic vendere p̄nt illud ius qđ h̄nt: ⁊ qđ a p̄incipio habuerūt. Cum Lau. tenent magister ...ancisus de empt. or:dinis minor. ⁊ Pe...e anch. ⁊ qu...i or:di. p̄edi. scz q̄ simplr̄ vēdere p̄nt dictū ius. ſ cū Gr:ego. p:efato or:di. heremi. tenēt magister Guido ⁊ frater Jo. or:di. eiusdē. et quidam alij or:dinis p̄edi. Qu...q̄nunc dimittendo: q: vltimo ponek: cū p̄...is ceteris sit tractandum.

§. V. Quātum ad sextum

cū videlz querebat. Utrū p̄suppositō q̄ licite tale ius qđ habent in dicto monte soluētes venderēt ⁊ emētes emāt licite percipiāt dicti emētes illud incremētū qđ p̄ius ipsi venditores p̄cipiebāt. Respondet p̄edictus Lau. de ri dok. q̄ in omni casu quo p̄mo loco mutuās a cōmunitate licite aliquid percipit illud idem licite vēdit illudq̄ licite emitur ⁊ percipiť siue fit sor:s siue accessio siue lucrū vel q̄ noie velis nuncupare. ⁊ b satis intelligo circūscripta fraude ⁊ intētione dep:auata. Et idē tenet Pe. de ancha. in q̄stione de imp:estitis venetor:um quā allegat et ipse La idem q̄ ſ ficut magister ſfran. or:di. h...emi. consulit ipse tm̄ Lau. q: dubiū ideo ab hmōi abstinendum. sed ꝑfati magistri or:di. heremi. et valentes viri or:di. p̄edi. cōiter tenent cōtrariū. Inter quos vir per cūcta laudabilis dñs Johā. dñici card...ragusinus super hoc consultus respōdit q̄ hi qui non coacti aut dant pecunias. aut emunt dandas aut emunt iā solutas. si hoc sp̄te faciunt p̄ciū qđ recipiunt nō lucrantur sed ad restitutionē obligank. Et ꝑ aliquali maior̄ declaratione dicit idem q̄ p̄stāt...unt sub q̄dru-

Quadruplices p̄stantie.

plici gñe. Aliqui em̄ fo:tassis a p̄incipio cōitati dederunt centū vt exinde quinq̄ h...erēt annuatim. Aliq̄ emerunt ab his qui volebāt soluere tertiā partē ⁊ hmōi ad perdendū. Alij ꝺo emerunt ⁊ emūt quotidie ab his qui possidēt. Ceteri ꝺo habēt in monte q: soluerūt coacti. Tres p̄mi nō p̄nt iuste p̄dictā acceptionē vel p̄ciū sibi retinere vel redditū vltra suū capitale. quarti ꝺo sic. ſz etiā apud nōs nullos graues nec etiā isti. Nec etiā valet dicit ipse qđ nōs nulli etiā fa...oſi dicūt videlz: q: q̄libet pōt transferre ius qđ habet in alium: ergo qui iuste recipit hmōi in quēlibet alium potest transferre iuste. Nā antecedens huiⁿ rationis patik infinitas instantias. Papa etenim habet ius in papatu ⁊ illud in aliū transferre nō pōt. maritus ꝺz potest cā...re co:poris mulieris sue. tm̄ hāc nemini cōcedere valet. Requiritur ad hoc q̄ antecedens sit verū q̄ tale sit p̄ns: ...uale ⁊ antecedēs. Sunt em̄ actus actiuo:ū in patiēte bene dispositō. vñ si cogak empto:: ad emendū sicut coactus est vēdito:: ad soluendū. vtiq̄ q: vterq̄ coactiōe depingitur tenere poterit vnum sicut ⁊ alterū. alⁱs non. Et subdit. Restat ergo videre cui restitutio p̄cipi vel meriti recepto rum de p̄fatis pecunijs sit facienda an scilz communitati vel venditori vel ei qui p̄mo soluit coactus an sit inter incerta censenda ⁊ pauperib⁹ erogāda. Et si quidem q̄s dedit cōmunitati centum sponte et libere vt inde habeat tres quinq̄ vel decem: cōmunitati tenetur. Duo ꝺo alia

Alia opinio.

genera que male soluerunt cōmunitati nō obligantur: ex eo q̄ cōmunitas iuste soluit. licet nō respōdeak et multus cui soluit. am ꝓ coactis mutuis rite se obligauit ad tantū ꝓ centenario. Cōsimiliter non videť restituto facienda illi q̄ coactus soluit: q: sponte emptori dedit ius suum cuius tm̄ non fuit capax. vt. §. dictū est. alⁱs sequerētur plura incōuenientia. Nulli etiā verti ꝺz in dubium q̄ vēditor qui eneret ab alio non est capax hmōi restitutionis: vñ fieri non deber. Restat q̄ vt quicunq̄ emit de tali pecunia cū teneatur ad restitutionē in ꝑmo casu cōitati restituere debet: in alijs duob⁹ erogare debet ad pias causas ⁊ pauperibus Jesu xp̄i. hi em̄ sunt mēbra cōmunitatis. ⁊ hi p̄e sumunť plus pati: aut ꝓpter infortunia ciuitatis: aut ꝓpter minus equam gubernationem. Dec...nia ille.

§. VI. Quantū ad septimū

de illis sc̄z qui ꝺo alijs quādoq̄ certam quotam ꝺo florenoꝝ quādoq̄ nihil percipientibus soluūt p̄stantias et in illo:ū loco quoad tale creditum describūtur. vtrū licite faciant vel illicite ⁊ ita q̄ teneantur ad restitutionem. Respōdet dñs. Lau. post argumenta facta in contrarium q̄ soluit: q̄ cū ibi non sit contractus mutui: sed cōtractus nominatus: sc̄z do vt facias: pura do tibi quinq̄ vt ꝑ me solvas: ⁊ alia quinq̄ tua. ⁊ sic in totum decē ad que sum communitati obnoxius: ⁊ a tali obligatione me libe...s: ⁊ ius lucri exinde vēturi quod facta solutione sperari potest fit sui...⁊ accede...e videtur dictus contractus ad naturā emptionis ⁊ venditionis: ⁊ sic tenet conclusiue istū cōtractū licitū. dicit tm̄ q̄ contrariū communiter tenek per vulgares. Et mihi hoc videť illud puerbiū verum. Vox populi vox dei. vñ ⁊ tutio: opinio est Jo. dñici qui dicit hoc esse illicitum ⁊ vsurariū: vt patet in fine p̄cedentis. §.

§. VII. Quātuz ad octauū

cum sc̄z querit. Si cōitas sibi nouos cōstituat creditores pura q: vendit annuū redditum ad rationē qua respondet creditoribus mōtis ad vitā ipsius ementis et alterius ab eo nominandi cū pactis de quibus. §. dictum est in forma tione casus. an hoc sit licitum. Rñ. Lau. dicēs q̄ dñs La. de cast. doctor: eximius in. c. in ciuitate. hoc examinās sīa liter hoc cōdudit licite fieri ab vtraq̄ parte dummodo in fraudē vsurarum nō fiat: ⁊ interueniat deceptio vltra dimidiā iusti p̄cij. Ego autez subdit dictus La. post argumenta p:o ⁊ contra nō p...o sic indistincte ⁊ simpliciter tutum vel app:obandū: le...t valeat ⁊ fraudis p̄sumptio cesset: opus esse credo ...o vt redditus ipe nō excessiuus sed conueniens inst...uat. Sc̄do q̄ de rebus cōitatis. Certio q̄ nulla detur facultas ꝺ̄tū resoluendi ꝓ maiori vel minori p̄cio. Quarto q̄ cōmunēs cū cōitate non co...iuerit fenerari. Ex his q̄ dico q̄ si cōitas ablq̄ fraude legē facit per quā cōstituit in bonis suis certos redditus deputās iuxta mo:em officiales ad illos vendēdum ad vtram alicui⁹ vel sui: vel alterius: vel aliud indefinitū tēpus ad rationē illā qua respōdet creditoribus mōtis: nec id facit ad petitionē alicuius id ꝑcurantis ⁊ cum ea cōtrahere volentis: sed in genere non habito respectu ad aliquē in ꝑticulare: q̄ tunc talis contractus erit licitus si inter eam et alium quē ineatur ⁊ etiā fit pactum de resoluendo etiā ꝑ minori p̄cio: ⁊ eo casu poterit sibi vēdicare locum dictus dominus Lapi. q: ante ꝓtractū erat cōstitutus redditus ⁊ in reb⁹ ⁊ ad tēpus incertum. ⁊ sic nulla fraus p̄sumpta: sed si fiat id de nouo ad petitionem alicuius in specie ⁊ interueniat inter hunc et illam tale pactum: tunc secus. Jo non dato qđ fraudem cessare faciat. Ubi ꝺo redditus non cōstitueretur in bonis cōmunitatis: sed fieret relatio tm̄ ad personam cōmunitatis: tunc omnino p̄sumeretur illicitus talis ꝺ̄tus qui inde fieret. Si etiā tam redditus q̄ repo:a fo:ent certa: tūc fraus p̄sumeretur vbi maior esset certa quantitas quā in certo tēpo:e perciperet a cōmunitate q̄

Quidā ris si cōitas sibi ꝑstituat nouos creditores.

Alia opinio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

illa que daret cōmunitati in p̄senti. hec oia que habenť in ſto. c. ſunt extracta de capitulo et tractatu p̄dicti. d. Vau. ſed abbreuiata exceptis dictis do. Joh. ñici. Petri de ancha. ⁊ Anto. de bu.

§. VIII. Quantū ad quintū

qđ querit. Utrū alij ab eis licite emant tale ius qđ. s. omiſimus hic reſumēdū. Rñdet magr̄ Greg. p̄fatus ⁊ dicit q̄ in ḡrendū eſt de intrīone eor̄: q̄m aut emunt intentione p̄cipiendi lucrū a cōitate: aut nō. In primo caſu ſic emēdo peccāt ⁊ uſurā cōmittūt: q̄m extūc ipſi mutuum dant ſiue dāt dilatione ſolutionis intrīone lucri: ⁊ p̄ b̄ facit caſus. c. cōſuluit. eť de uſu. in ſcđa cōſultatione. In ſcđo ꝯo caſu ſecus eſt: niſi alia mala intrīone vel ex circūſtantia mala reddať eor̄ intrīo inordinata. Dictā cōcluſionē damnat d. Vau. de caſti. q: cū querat idem magiſter an licite emať a p̄mis creditoribus opz intelligi queſtionē eo caſu quo ipſi vēditores licite vēdūt: qui q̄n nō licite vendūt alij nō licite ab eis emunt. Sed q̄n dicti mutuātes licite vendūt vt q: nil vltra ſortē receperūt: ſz in caſu licito iuxta p̄miſſa certe emere poſſent alij ab eiſdem: nec in hoc alic ſit inordinatā intentionē habere videnť p̄m eū. Reſpōdendo ad rōnes magiſtri. non videť verum dicere q̄ extūc mutuēt. nō ꝯm mutui ſz emptionis cōtractū ineunt. Nec etiā eſt verū. dent dilationē ſolutionis: ſed expectāt dilationē datā a cōi autore ſuo. Nec inſup veruz videť q̄ ſi dicto caſu emunt intrīone lucri: q̄ ſic emendo pc̄ēr: q: in contractu emptiōis nō eſt reprobata ſpes lucri. eť de emp. et vē. cū dilecti. hec Vau. Quod recitās Vau. dicit q̄ iuri cōſona videť cōcluſio dī. Vau. Illa tñ magiſtri cōcluſio p tāto fomentū hře videť: quia ſm eius opi. illicite tale lucrū p̄cipiant cōiter ipſi mutuātes. Et q: q̄ tale ius mutui ſiue crediti ꝓpter mutuū factū emunt ſe in locū mutuantium ſubrogāt ſupereſt vt ſicut illi peccauerūt ſi ſpem p̄cipiēdi lucrū in mutuādo habuerūt: tunc vel poſtea ſic ⁊ iſti. Vñ licet in ſui figura ſit ℈tus emptionis inter creditores cōitatis vēdentes ⁊ eos emētes: tñ inter ipſos ementes ⁊ ipſam cōitatē eſt effectiue ℈tus mutui ſicut p̄mus erat inter ipſam ⁊ illos p̄mus mutuātes. Quem q̄dem effectū ⁊ nō ꝓbor̄ cortice vel cōtractus formulā cōſiderat theologus ⁊ cōſiderare dz canoniſta. ar. de iudi. c. dilecti. Et in his potiſſimū quibus aia releuať. Naturaliter quidē ſubrogati eodē iure iudicanť quo ⁊ hi q̄bus ſubrogantur. xvij. q. ij. eleutherius. Et ex p̄dictis inferri videť q̄ nedū ſm opi. magiſtri circa p̄ceptionē talis lucri: ſed ſm opinione alioꝝ ⁊ meā. de qua. s. in ſecundo t. habes emptio hmōi rep̄obet: qđ ptz. q: p̄dicto loco mutuātes mouētur: vel ex charitate qua reipublice afficiūtur: vel ex coactione que eis ꝓpoſita infertur: ⁊ nulla intrīone lucri p̄marie: ſed iſti ementes quoad formā ℈tus ⁊ quoad vendētes: mutuātes autē quoad veritatē ⁊ quoad cōitatē p̄marie mouerī videnť ex intrīone lucri ergo uſurarij. Preterea vbi cūq̄ fit fraus de ℈tu ad ℈tū iudicam⁹ tale ℈tū nō vt iacet eiꝰ forma: ſed vt iacet rei veritas. arg. ad hoc. de emp. ⁊ ven. c. ad noſtram. ⁊. xiij. q. iij. plericq̄. cū glo ſed ſic contingit in p̄poſito. ḡ ⁊c. Huic videtur ꝺ facili rñderi q̄ hic nulla ſit fraus de ℈tu ad ℈tū. Celebrat em̄ ℈tū emptionis ⁊ vēditionis hic emēs qui nō celebraret cōtractū mutui. ex quo em̄ nouit q̄ tu p̄mo mutuās licite percipis illud lucrū ſic per ℈tus q̄ licite ipſe illud percipiet emendo a te ius vel actionē ad illud. Nulla ḡ adhibet fraudē nec ℈tū ſimulat: imo palā ꝓhit: ⁊ ita ꝓhit in medulla ſicut in cortice: q: vere facit qđ verbo: um cortex intonat: et ſic eſt intrīo ſua: vt etiā ſtatim declarabiť. ſi ſecus eſſet ſecus dicerem: credo dictū dñi Vau. verū quoad emptionē iuris qđ hz vendens ꝓ vera ſorte. de quo intelligiť dubiū ꝓpoſitū. in hmōi em̄ mercimonij ſpecies eſt. hic etenī interuenit pecunia ⁊ res q̄ venditur ⁊ vendibilis eſt: ius em̄ ⁊ iura vendunť. ff. de here. ac. ⁊ ven. per totū. emūt aūt cōiter c. p̄o. rl. vel. l. vel. xx. ſm tempoꝝ diuerſitatē ⁊ ſic lucrant vt vides: ⁊ tale lucrū ſperare in emptione alijs circūſtantijs interuenientib⁹ talē contractū nō habētibus defraudare non eſt improbatū. Nec obſtat q̄ in. p̄obať ℈tus ex quo minus iuſto p̄tio ſaltē infra dimidiā emiť: q: negať q̄ minus iuſto p̄tio ſit emptū: q: immo quātū valet. Si ergo in hoc tñ ſpes ⁊ intentio verſata eſt emētis nulla eſt uſura: ſed ſi vltra p̄greſſa eſt ſcz ad lucrū p̄ueniens qđ eſt qđ querit in dubio: ⁊ eo ſu p̄cedere videtur rōnes ⁊ interīo magiſtri. Sed in ꝺ. iū facit: q: cū in caſu quo lucrum a cōitate ſtaturū ⁊ p̄ordinatū licite ⁊ ordinate ſtatuať. et illud ꝺmo loco mutuās licite recipiat certis caſib⁹ ſm eū: immo ſm alios ⁊ me omiſſi caſu paucis exceptis iurta ſupra annotata: ⁊ de h debeat formatū dubiū intelligi. cōcludit q̄ illud tale lucrū a cōitate p̄ordinat. nō eſt illicitum vel uſura. et p ꝺ̄ns q̄ ſicut illud de quo dixi in mēbro p̄cedēti ſperare vel appetere ordinate nō eſt uſura vel peccatū. ſic ⁊ iſtud de quo licitū ſimpl⁹ eſt ⁊ minime reprobatū ſperare vel a. petere nō eſt uſura vel p̄cm̄. Tolle ergo plū. Utiq̄ ꝺdū in pign⁹ recipe p. c. vel fructꝰ velle lucrari uſura eſt. Et ſili⁹ ſi ego in locū tui me ſubrogo uſurari⁹ ero. Sed pone q̄ tu fructꝰ. os ordinate apperas licite q̄ pias: vt p de pigno: aticio in c. ticiū cōtractū transeat. Equidē ſi ego a te illud emēs in tui locum me ſubrogo ſub ſpe. nō tñ lucrū percipiēdi ex vero capitali. de quo ſine fraude ⁊ dolo tñ minus do q̄ ſit dictū capitale iā nō committo uſurā. Nec obſtat qđ ſupra dicebať q̄ iſte ℈tus etſi in ſui figura ſit emptiōis ⁊ vēditiōis tñ dualiter eſt ℈tꝰ mutui inter ementē ⁊ cōitatē: nec tñ valet ꝺ̄na cū ꝺ. idem ℈modū conſequi emēs qđ fuiſſet cōſecutꝰ mutuās ſi nō vendidiſſet ſiue ipſe emens a principio cōitati mutuaſſet ergo effectiue mutuū ꝺ̄hit: q̄m ſepe ꝓtingit q̄ ex diuerſis cōtractib⁹ quoꝝ vn⁹ eſt licitus alter illicitus: q̄s eūdē effectū ꝓſequiť. ⁊ tñ falſum eſt q̄ vn⁹ ſit alⁱ effectiue: niſi per reſpectū ad factū qđ quidē factū non eſt ſimpliciter attendendū: ſed vna cū eius q̄litate que hz eiꝰ naturā alterare ſicut patuit exemplū paulo ſuperi⁹ de fructu quē quis cōſequiť ex ℈tu emptitio: ⁊ idem ex ℈tu pignoratitio. ⁊ tñ p̄mū licitū: hz ſcđm illicitū. Sic ad ꝓpoſitū q̄ quis effectiue idē cōmodū cōſequať hic emens qđ conſequeret ſi a p̄ncipio mutuaſſet cōitati: nō tñ ſequiť q̄ cū illa mutuū ꝺhat: q: nō per viā mutui. ſed per viā emptionis vere ſine fraude vel dolo cōſequiť tale cōmodū ⁊ non ſubrogať mutuāti vt mutuans. ſed vt emens illud ius a vendente.

§. IX. Sed dices. Nōne in

ꝺ. iū eſt. c. conſuluit. eť de vſuris. ⁊. c. nauiganti. Rñ. nō: q: alia ratio reformat pactū. ideo nāq̄ ibi vitioſus eſt cōtractus emptionis ⁊ venditionis ⁊ equipollet ℈tui mutui: q: is qui erat alⁱs venditurus rē ſuā p. p. ſi tūc data fuiſſet pecunia voluit. xij. ꝓpter dilationē ſolutiōis: ⁊ ſic eſt p̄ma de actū illa. p. ſibi mutuaſſet p duobus p illo tpe: ⁊ ſic tps vendidit: ſed in caſu noſtro nō ſic. q̄m vendē ⁊ tale ius qđ habet p pecunia mutuata vendit illud quantū tūc cōiter valet: ⁊ ipſum ius tribuit emptori incontinenti: ⁊ etiā incontinenti p̄cedū recipit ipſius rei vendite: nec hic vlla interuenit ex parte contrahētiū dilatio ſeu ꝓpter dilationē vel anticipationē tpis maior vel minor: quātitas: ⁊ ſic nō venditur tēpus: vt in caſibus iſtarū decretaliū: ſed in caſu noſtro omnia ſunt p̄ſentia. ſ. merces ⁊ p̄cū. quaſi merces eť ipſe redditus ſeu ius vel actio q̄ tantū valebūt vel ad minus valere credunť ſubſequentib⁹ tpib⁹ quātū mō valēt: vel ſaltē eſt dubiū: ⁊ hoc ſufficit ad b̄ q̄ ꝓtractus ſit licit⁹. Operať tñ bene farco: tale dubiū q̄ ipſi ius min⁹ valet ⁊ minus venditur. Eſt em̄ dubiū an ⁊ q̄n ſit rehabituras: ⁊ ꝓpter hoc nō eſt liberū: ſed tali circūſtantia aggrauatum ipſum ius qđ vendiť. ⁊ iō minus vendiť q̄ ſi eſſet clarū et liberū. Minus em̄ vendiť res onerata q̄ libera: ſicut domus vel terra que debet alteri ſeruitutez minus q̄ libera venditur.

Concluſio. vendiť. Et ſic p̄dictus Vau. concluſiue tenet q̄ emptio talis iuris ſit licita de ſe: et q̄ licite poſſint emi talia iura ab alijs. ⁊ ls Vau. adꝺ oēs rñdeat rōnes tenentiū. ſ. talem emptionē illicitā: ꝓcludēdo tñ ꝓſuluit oibus q̄ debeant ſe abhmōi emptiōe abſtinere: q: et quo docti viri in hmōi ꝺria ſibīnuicē ſentiāt: negari nō pōt q̄n ſaltē dubiū ſit talē emptionē licitā vel illicitam. Et iuris regula dicit q̄ in dubijs tutio: via eſt eligēda. eť de ſpō. inuenis. Et ad idē facit dicū Aug. de pe. diſt. vij. ſi q̄s. dicētis. Tene certū ⁊ dimitte incertū. Anto. de bu. ſup. c. in ciuitate fundi in perpetuū vel ad vitam: an licitus ſit ꝓtractus: et concluſit q̄ ſic. ſed Job. an. ſic ſubdit. Et p̄dicta faciunt ad illud qđ ſep ius venetijs reuocatur in dubiuz. Ybi em̄ oēs hactenus contulerunt pecunias p neceſſitatibus que occurrerunt ⁊ deinde cōitas rñdit p eis q̄libet anno p centenario q̄nq̄ quinq̄ q̄nq̄ minus: ſed capitale nunq̄ reſtituūr: ⁊ vocatur impreſtita. Ille q̄ qui habet i cōi duo milia vel tria milia vendit alteri ius ſuū ⁊ emolumentuz omne qđ percipit a cōmuni: queritur an iſte ſit licitus cōtractus. Ex p̄dictis ptz q̄ ſic q: recipit redditū in pecunia iam cōſtitutū. Item idem redditus creſcit ⁊ decreſcit ⁊ poſſet cōe in totum abolere ſi vellet ⁊ nihil rñdere. Item nō eſt maio: redditus q̄ eſſet vnius poſſeſſionis imobilis: ⁊ ſic videtur q̄ licitus ſit ꝓtractus. Hec Anto. de bu. Superi⁹ tñ in eo. c. ponit iſtud. Nota q̄ in dubio abſtinendū eſt ab illo ꝓtractu de quo poteſt probabiliter dubitari an ſit licitꝰ vel illicitus: quia bonarum mentium eſt ibi culpam timere ⁊c. di. v. ad eius. talis eſt hmōi emptio.

Impoſſibilita qđ ſit

De impoſſibilitis venetiarū.

Cenſus vel reddit ſunt in qđruplicidria.

§. x. Item hunc cōtractuz

emptionis ⁊ vēditionis q̄ fit de pecunijs ſolutis a ciuib⁹ cōitati q̄ dicūtur p̄ſtantie nō eſſe illicitū. ꝓbat magr̄ Fran. de empoꝛ. magiſter in theologia ordi. mino. triplici via. et p̄mo. ic. hmōi ℈tus nullo iure ꝓhibeť diuino aut humano: ergo nō eſt illicitus ſeu vitioſus. patet ꝓ ſequētia: quia nihil eſt pctm̄ niſi q: ꝓtra p̄ceptum iuris diuini vel humani. antecedens ꝓbať: q: nec canonico nec ciuili ⁊ diuino iure ꝓhibetur. q̄ canonico vel ciuili iure nō ꝓhibeatur ex plicite vt expreſſe ex ſe patet. q̄ etiā nec implicite patet ex hoc q: cōiter iuriſperiti vtriuſq̄ ꝓbant licitū eſſe. q̄ autez iure diuino nō ꝓhibeať ꝓbať per hoc: q: ſi ꝓhiberet potiſſime videret ꝓhiberi p illud verbum. Mutuū date nihil inde ſperantes. qđ verbū xpi eſt luce vj. q̄ſi ꝓpter hoc hic interueniat mutuū ⁊ uſura: ⁊ talis cōtractus uſurarij reputetur: ſed hoc eſt falſum: qđ ſic ꝓbatur. Contractus uſurarius ſm theologos eſt: cum ex uſu rei cuius uſus nō diſtinguiť perpetuo a dño quis lucrať: vt cū ex pecunia q̄s vult hře lucrū rem illā alteri mutuādo: q: ſic mutuādo vt pecunia nō manet mutuās dñi pecunie mutuate: ⁊ per cōſequens ſi q̄ illa vel uſu eius aliquid vellet recipere vltra ſortem reciperet. p nō ſuo: ⁊ ſic vēderet nō ſuū. Et ad iſtuz intellectū loquūtur ſcti doc. xiiij. q. iij. p totū. Jn oi etiam ℈tu uſurario videť tps vēdi: qđ nō eſt plus ſuū q̄ alteri⁹. Jn ℈tu aūt p̄dicto nō exerceť mutuū: ſed emptio ⁊ vendi tio realiter. Eſt etiam dare caſus in q̄bus mutuādo talem rem cuius uſus nō pōt perpetuo ſeparari a dñio vt eſt pecunia pōt quis recipere. qđ vltra ſortē vt ratione more poſt terminū conceſſum debitori: vel ratiōe pene vel alijs modis quos ob breuitatem dimitto.

Diffini. tio ℈tꝰ v ſurarij

§. xi. Secūdo q̄ dictꝰ con

Alia opinio.

tractus nō ſit illicitus ⁊ uſurarius: vt qđ dicunt ꝓbať ſic. Quia aut dictꝰ ℈tus eſt uſurarius inter vēdentem: puta Petrū: ⁊ emētē puta Jobem: aut eſt uſurari⁹ inter iobem ſcz ementē ⁊ cōitatem. nō em̄ cadit uſura niſi inter vſurarie ꝺ̄ctes. Sz capiēdo ſcōm mēbra: ſcz q̄ nō ſit uſurarius inter ementez. ſ. iobem: ⁊ cōitatem q̄ eſt obligata petro p p̄ſtantijs ſolutis: ꝓbatur ſic. Inter iohānem ⁊ cōitatem nullus eſt ℈tus: vel ſaltem nullus ℈tus mutui: q̄ nullus ℈tus uſurarius. ꝓſequētia ptz ex dictis. antecedēs ꝓbať: q: mutuū nō ꝓſiſtit niſi vt ſit de meo tuū: q: eſt obligatio que re contrahitur accedente conſenſu. Sed q̄n iohānes dat pecuniaz petro venditori nihil dat ex hoc cōmunitati nec aliq̄d de ſuo efficitur cōitatis. Cōfirmatur hoc q: contractus qui fit inter petruz ⁊ iohānem poſſet de iure fieri etia. ignorante cōitate. Ad qđ etiam poteſt addi tertia ratio: videlz q: in contractu emptionis iuris inter iſtos duos petrū ⁊ iohannē effectus eius qđ agitur eſt vt cōmoditas ⁊ vtilitas crediti ⁊ actionis quod ⁊ quā vēdit habens in mōre quātū eſt ex parte ipſius in illū emptorē tranſeat. Et ex hoc nō attingit vinculū exiſtens ex parte debitoris nec etiā vinculum obligationis ex parte creditoris trāſit

Addeter. ſiles de peni. diſ. vij. c. ij. §. itē. ⁊ ex deho. c. ad aures. diēriam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de eo in empto:ē: sed exercitiuz sue actionis accōmodatur empto:i: vt ad suā vtilitatem exigat qđ debetur vendito:i.

Trīa in pstātijs ꝓsiderāt

Cōcludēdo ist̄ scđm mēb̄ū pdicte distinc̄ōis ꝑ maiozi declaratiōe sciendū est ꝙ tam inter venditoꝛē petrū ⁊ cōmunitatē ꝙ inter petrū venditoꝛē ⁊ iohānē empto:em debem⁹ tria ꝓsiderare. Nam inter ipm petrū ꝙ soluit pstātias cōitati ⁊ ipsam cōitatē debemus attendere ꝑmo ꝓctū mutui quo ille cōitati mutuauit: puta floꝛe. c. quos soluit in pstantijs. scđo obligatiōnē ex tali ꝓtractu insurgentem qua cōitas ipsi mutuanti tenet in dictis floꝛe. c. ⁊ etiam ad interesse. ⁊ sic habet ipse creditoꝛ qui scilz soluit cōitati. c. ius exigēdi ⁊ ꝓcipiendi dicta. c. ⁊ interesse. tertio pōt b pe tere ⁊ agere vt recipiat capitale vel dū nō datur capitale vt recipiat in. eresse. Subsequēter in ꝓctu emptionis ⁊ vē ditionis celebrato inter petruz ⁊ iohānem: de illo credito montis: sc̄z. c. etiā debemus ꝓsiderare tres effectus ex illo insurgentes: quoꝝ ꝑmus est ꝙ empto: habet actionis ex

Effect⁹ illi⁹ emptionis.

ercitiū quā habebat vendito: noie ipsius vēdito:is ad vti litatez tm ipsius empto:is. Scōs est: q: a iure dab fibi vna actio similis illi quā habebat vēdito: q̄ vtilis appellab: et nō oꝛitur ex ꝓctu quē habebat empto: cū cōitate; sz inter ꝓctū quē habet cū venditoꝛe cū habeat eā ex illo ꝑmo ꝓctu venditoꝛis vel a iure tm absq; materia alicuius ꝓctus ex quo pcedit ꝓpie. Tertius effectus est ꝙ vēdito: tenetur oēm vt. ate mutui. i. oē qđ pcipit de mutuo facto cōitati ⁊ actionis ⁊ iuris sibi cōpeteris ⁊ interesse dare actoꝛi siue empto:i. Et ꝗbus infert ad ꝓpositū clare ap arere ꝙ ius empto:i cōpetens nō pcedit ex aliquo ꝓctu q̄ sit inter euz ⁊ cōe: ⁊ ꝙ nullus ꝓctus initur p illū actum cū cōitate: nec cōitas efficit ꝓpie debitrix istius empto:is cū vtilis actio quā habet suo noie ⁊ directa quā hz noie venditoꝛis insur gunt er ꝑmo mutuo ⁊ emptione siue p emptionē absq; eo ꝙ illud p:imū mutuū vitietur siue alteretur vel trāferat in aliā pſonā. Et si dicat ꝙ imo ꝓcedit ex aliquo ꝓctu inter cōitatem ⁊ empto:ē celebrato: q: totū videt vires assume re ex pacto cū cōitate celebrato rōne scripture q̄ de hoc fit: q: sc̄z obligatur findicus cois. ⁊ per ꝓsequēs ipsum cōe ad ista faciendū hoc est empto:i dandū. c. ⁊ interesse p scriptu ram. Rn̄detur ꝙ findicus nō est factus ad celebꝛandū ali quē ꝓtractū inter cōitatem ⁊ empto:ē: sed solū ad faciēdū firmū esse ꝓctum inter empto:ē ⁊ venditoꝛem: ⁊ hoc facto etiā inuito venditoꝛe empto: habeat ius suuz qđ emit ab eo. ⁊ ad hoc trendūt oēs ſscripture que sup hoc fiūt. nō aut̄ ad faciendū nouū ꝓctū cū cōitate. Et sic ꝓcludit ist̄ ſcōa

Scōa pars distinctionis pōt̄ dicte.

pars distinctionis: sc̄z ꝙ inter e pto:ē ⁊ cōitatem nullus interuenit ꝓtractus vsurarius. a ps distinctionis su⁹ pradicte: sc̄z ꝙ inter empto:ē ⁊ venc to:ē nullus interue nit ꝓctus vsurarius. sic ꝓbatur. Inter ipsos: sc̄z empto:ē ⁊ vene to:ē nullū est mutuū: ergo nulla vsura. naz vsura in mutuo ꝓbitur. antecedēs ꝓbatur: q: iste est ꝓctus emptio nis ⁊ venditionis nō mutui: vt ptz de se cum nunq̄ reha beat empto:i a venditoꝛe illos. xxv. floꝛe. quos dedit ꝓ pre cio. c. qñ tali ꝑcio centenarius vendit. Ad hoc etiam indu ci pōt scđa ratio: q: sc̄z cum tam capitale q̄ interesse in aliq̄ dubio pendeat: ergo cū se exponit periculo iste emens nil lam cōmittit vsurā. Si em in dubio nō penderet nō daret vendito:. c. p xxv. ⁊ insurgit hmōi dubiū: q: in mera de bitoꝛis: sc̄z cōitatis volūtate ꝓsistit nō soluere vel differre ⁊ creditoꝛ leges dissoluere. Sit ergo licit⁹ talis ꝓctus ra tione talis dubij: ⁊ cuz in nullo is emens se inuoluer cū cōi tate: sed dūtaxat reddit⁹ aliqualiter dubios emat ⁊ licī tos a venditoꝛe. ſfortificatur tertio dicta ratio dubij pmū simile. nā ⁊ ſ urans merces ianuaz vehendas. ⁊ p r b p. vel. xx. recipiens ꝓpter plus vel minus graue videtur ⁊ pe riculosum sibi assecuranti nil illicitū facit. ergo nec in casu nostro q̄ est similis illi: q: totuz debitū qđ habet venditoꝛ recipit empto: dando illi. xxv. sc̄z ꝑ ꝑcio. c. Si em nunq̄ reciperet a cōitate aliquid iste secūdus: scilz empto: sibi et non ꝑmo dānum cederet. sicut ergo suū esset dānū si nil reciperet: puta quia cōitas deficeret in soluendo: sic suum fit lucrū siue parū siue multum recipiat. Sit ⁊ quarta ra tio talis. vsura nō est nisi cum aliquis vltra sortem aliq̄d recipit vel recipere intendit. sed respectu empto:is nō est ꝓsiderare sortem vel aliquid vltra sortem q: totū ius ven dito:is ⁊ quoadcapitale ⁊ quoad interesse est soꝛs ⁊ credit in sortem empto:i: q: totum illud ius emit. ergo nihil acce dit sibi vltra sortem. ⁊ sic pater ꝙ inter venditoꝛē ⁊ empto rem non interuenit con actus vsurarius.

inter em ptoꝛez ⁊ vēditoꝛē non fit vsura.

§. XII. Tertio probatur ꝙ

dictus ꝓctus emptionis creditoꝛ in monte nō fit illicit⁹ ex iniusto ꝑcio. pur ꝑma facie apparet ex eo: videlz ꝙ. c. ꝑ xxv. vendūtur: ⁊ m fortius: q: nō solū. c. sed. c. cū lucro: sc̄z redditus annualis q̄ datur a cōitate ꝑ illū. c. ⁊ sic non interuenit iustū ꝑciū. Itē ex eo ꝙ hic videt tps vēdi: qñ ratione dilationis talis emit. c. cū lucro ꝑ. xxv. Sed ad ꝫ respondeꝫ. Ad p mū quidē ꝙ satis interuenit iusticia in ꝑcio. Justicia e ꝑcij debet attendi a tpe ꝓctus vt tantū detur quātū tūc valet: sed tantu valet quantū vendi pōt nō aūt quātū est tunc valitura: ⁊ ꝑ toto tpe sequēti: q: res non debet estimari in v nditione nisi quantū valet tpe cō tractus. ꝫs non posses licite e aliquā terrā ꝑm equa litatem. Cum g̃ ius exigēdi. c. nō plus valet tūc q̄. xxv. floꝛe. ꝓpter dubium: videlz qđ iacet nō solū circa interesse sz circa capitale. ⁊ etiā q: paret ꝙ tu vendens nō habes tale ius cum suo interesse plus charū: vnde sequit ꝙ emitur iu sto ꝑcio. Itē res ligata nō tantū valet quātū libera. Exem plū in domo que nō tantū valet cū circūstantia aggrauan te quātū libera: sed soꝛs illa. c. floꝛe. ligata est circūstantia aggrauante cū tantū habere nō possis. ergo non mirū si non tantū valet quātum. c. floꝛe: nisi liberi. Et si queratur quātum minus valere debent. Rn̄deo quātum a sapienti bus ⁊ ꝑis ꝓsideratis circūstantijs aggrauantibus fues arbitratū ⁊ appꝛeciatum. Et cū in ꝓposito nostro sic cō muniter appꝛecietur tantū per ꝓsequens valebūt. Ad se cūdam dicas ꝙ hic nō vendit tps. non em emens dat. xxv. cū intentiōe plus habendi in posterū ex solo lapsu tpis: sz ꝓpter dubium emergens in tēpoꝛe ratione siquidē peri culi qđ in se suscepit. ⁊ ꝙ attenditur lucrū perceptū esse li citum/non aūt ratione tempoꝛis: quia nō est ꝑcium tēpoꝛis: sed pꝛecium periculi in tempoꝛe.

§. XIII. Sed oppone nunc

vt argumēra tollamus que in ꝓrium fieri cōsueuerunt. Et ꝑmo ꝑm quosdam sic. Certe ꝑmus cōitati mutuās q̄ ratione coactionis alꝫs licite illud interesse recipit non fo ret coactus: sed volūtarie mutuaret sub spe vel pacto tan tū recipiendi. vel alꝫs nolens recipere capitale cōmunitate volente illud restituere vsuram cōmitteret: ergo a simili idem dicamus in hoc scđo: sc̄z emente ab eo qui cōitati sol uit pꝛestantias. cōsequētia patet: q: volūtarie intrat locuz ꝑmi quoad ꝓctum mutui. Sed ad hoc respondetur negā do ꝙ iste intret locum ꝑimi quoad ꝓctum mutui. Naz nil mutuauit iste emens cōitati ex hoc ꝓctu quē cum ꝑmo fe cit: sc̄z venditoꝛe iuris sui qđ habet in monte: nec efficitur ꝓpie creditoꝛ cōitatis per hūc contractū: q: cōitas ꝓpie nō tenetur vt debitoꝛ sibi respondere: nec legem sup hoc facit: sed ꝑ ꝓctū emptiōis intrat locū suū quoad ius exigēdi ⁊ percipiendi qđ habet: sc̄z venditoꝛ ex cōtractu mutui facto cū cōitate. Sunt ergo diuersi ꝓctus: etsi quoad cōmo dum idem sequatur effectus: q̄ quidem idētitas effectus non habet alterare naturam taliū contractuū. Nec est hoc nouū ꝙ quoad damnū ⁊ cōmodum idem sequatur effect⁹ in diuersis ꝓctibus quoꝝ vnus app:obak alter repꝛobak. Exemplum in ꝓtractibus pignoꝛaticijs ⁊ vēditicijs. Cōce dis mihi mutuo. c. floꝛe. per. viij. an. ⁊ ego tibi concedo do mū meam valentē. c. floꝛe. in pignus vt eam inhabites per viij. annos sine pēsione. ⁊ extinde restituam tibi. c. floꝛenos

⁊ tu mihi domū meā. ecce vnus modus quo pōt celebꝛari hic ꝓctus. Alius modus est. puta vendo tibi domū meā. c. floꝛe. ꝑm ꝙ estimatur: sz hac ditione adiecta ꝙ post octo annos teneaꝛis. euendere mihi eodē ꝑcio si volē. Ecce isti sunt duo diuersi ꝓctus quoad formam ꝓctus: q: ꝑmus pig noꝛatitius. scđs emptitius. sed quātū ad effectū cōmodi vel dāni nō sunt diuersi. ⁊ tm̄ ꝑmus repꝛobak: q: pigno:ati tius ⁊ vsurarius. scđs app:obak q: emptitius. ⁊ ideo licit⁹ sequestrata fraude intentiōis. S ad ꝓpositū reducendo licz idē vrile aut cōmodū vel dānū ꝓsequak hic emēs dictū ius. c. floꝛe. quos habet sup monte cōitatis hoc vendens. qđ alꝫs eriā ꝓsecut fuisset si volūtarie mutuasset nihilomi nus nō sequit ꝙ debeat iudicari sic in vno sicut in alio. Nā in ꝑmo iudicandus est emens recte cie: q: facit ꝓctū licī tum. S empt onis in quo licitū est sperare lucrū ⁊ defidera re. ⁊ sic ad restitutionē mininē obligak. sed in ꝓctu mutui cū est voluntarius nō licet sperare lucrū: alꝫs vsurarius cō tractus est. ⁊ ad restitutionem illius luc obligatur. Et fic ablare sunt obiectiones ꝑmo:um.

§. XIIII. Oppone secundo

vt tollank obiectiōes secūdoꝝ. Variatio ꝓditionis indu cit varietatē dispositionis. sed in tali ꝓctu variak ditionē dēris ⁊ emēris. nā vēdens ad mutuādū cōitati. c. quoꝝ ibi ius hz inuitus accessit ⁊ coactus. Emens autem illa. c. seu ius coꝛ volūtarius hoc acit nō coactus: q̄ hz variari ⁊ dis positio. vt sc̄z etsi vēdens licite recipiebat reddit⁹ annua les. v. ꝑ dānis ⁊ interesse. emens nō licite recipiat ipse: q: non coactus est emere. Probatur aliter ꝑ dictum an recedens per simile. Namsi gener q̄ habet in pignus a so cero possessionē ꝑ dotib⁹ recipiēdis nō cōputās fructus in sortē ꝓpter onera matrimonij. aliū ponat in locum suū vt q: ab eo recipit qđ tiraret pecuniē quā hz hꝛe a socero ꝓ dotib⁹ ⁊ ipse dat sibi ius qđ hz in illo pignoꝛe possessioꝛis ꝑ ipsis dotib⁹ recipiēdis. ⁊ cū hoc possessionē eo modo habet: nihilomin⁹ isti scđi fruct⁹ cōputabunt in sortez: q: sc̄z cessat ꝓditio que erat in ꝑmo: sc̄z onus matrimonij: qđ ptz: q: ꝑmus ex eo ꝙ quasi coactus licite recipiebat fruct⁹ que cōditio variatur in scđo. i. in empto:e: q: in eo nulla co actio. Sed ad hoc rn̄det ꝙ nō est simile. Qui em̄ sub:oga tur genero ꝑ ꝓctum emptiōis iuris sui ab eo ops ꝙ cōpu tet fructus in sortē: q: si aliud fieret reciperet lucrū ex sola expectatiōe tpis ad recipiendū suū cū sit certus de suo p ꝑ pter pignus possessionis quā tenet. ⁊ sic venderet tps qđ ad vsurā ptinet. sed nō sic est in ꝓposito: q: emēs talia iu ra mōtis nescit an illud lucrū receptur⁹ sit: imo ⁊ de capi tali dubitare pōt. Si g̃ aliqđ lucrū ꝓsequit nō est hoc ex so la expectatione tpis: sed ex antietate seu annexietate du bij ⁊ ꝑiculi in tpe. ⁊ sic ptz ꝙ casus positus est dissimilis a nostro. Posset tm̄ bene ad ꝓpositū adduci ꝑ hūc moduz vt si q̄s deberet genero dare dotes: ⁊ ꝑ hoc daret sibi fru ctus alicuj⁹ terre. sed tm̄ esset in ptate sua dare vel nō dare tūc si esset sc̄z malus debitoꝛ. ⁊ dubitaret de eo tā de so lutione dotium q̄ datione fructuū: tūc posset alteri totuz ius vendere: ⁊ in sui locū in totū illū ponere. ⁊ tūc valeret talis ꝓctus: ⁊ licitus esset ꝓpter dubiū ꝑiculi ⁊ labo:is in etigēdo. q̄ hoꝛ: etiā nō daret emēs tūc illi de toto simul quātum foꝛet sola dos. ⁊ sic nō obstat.

§. XV. Oppone tertio vt

tollank obiectiōes tertioꝝ. hic vendūtur. c. floꝛeni cuz suo interesse ꝑ. xxv. ⁊ nō tm̄ ius exigēdi ⁊ ꝑcipiēdi. ⁊ b sic. ꝓbat Illud emitur qđ scribit: sed. c. floꝛe. scribunt empto:i g̃. Si sic rōne excessus videt iniustus ⁊ illicitus ꝓctus talis. qđ in assecurante mercantias nō cōtingit vbi nō est excess⁹ in lucro: q: cōueniens tantū accipi ꝓsueuit. Sed ad ꝫ rn̄det negādo ꝙ in ꝫ ꝓctu vendātur ipsi. c. floꝛeni: q̄nimo venditur ius exigendi. c. floꝛe. Hinc videm⁹ q̄ in libꝛo cōi taris scribitur sic: videlicet ꝙ talis emit ius. c. floꝛe. vl alio simili modo equipollenti. Sed debere recipere. c. floꝛe. nō est. c. floꝛe. nec est habere. c. floꝛe. Et sic potest negari ꝙ sit dare in h contractu lucrum excessiuum; imo datur eq̄ualens pꝛo equiualenti.

§. XVI. Ultimo supest vt

ad quartuo: exceptiōes decēdamus. Opponak g̃ quarto ⁊ sic. Iste est ꝓctus certus vel nullo modo dubius: g̃ vsurarius. ptz antecedēs: q: vallatus est ꝓctus talis tot legi bus tot scripturis ⁊ catenis ꝙ videk oīno indissolubilis. ⁊ sic ꝙ nullus debeat in ea dubitare. ꝓsequentia ptz: q: cum empto: sit certus de magno lucro cū parua pecunia vide tur per ꝓsequens ex solo lapsu tpis hoc lucrum ꝓsurgere. Sed rn̄detur ꝙ si talis ꝓctus sit valatus: vt dicit⁹ tn̄ quan do sit magnū dubiū negari nō pōt: qđ satis videk ꝑ expe rientiā. Nam vn̄ est ꝙ aliqn̄ valent plus aliqn̄ minus pdi cta credita montis: nisi ꝓpter maius ⁊ minus dubiu vno tpe magis ꝙ alio: ⁊ multi sunt ibi labo:es ⁊ expense: vt ass̄erunt experti. Ex oibus pꝛelibatis sic demū conclude illa conglutinando ꝙ est considerare in ista materia quattuo oꝛ pncta. Et ꝑmū est ꝙ hic est ꝓctus emptionis ⁊ vendi tionis ⁊ nō mutui. vt sup:a declarak. ex quo soluūtur argu menta ꝑimoꝝ. Est scđo ꝓsiderare quō in hoc ꝓtractu ven dit̄ ram ius ad capitale ꝙ interesse simul: ita ꝙ cadunt sim ul in sortem empto:i eo modo quo ꝑmus h bebat ius ste. sed ꝑ alium ꝓctū distinctū specie a pꝛio:i. p. qđ tollūtur argumēra ſundoꝝ. Est ⁊ tertio ꝓsiderare quō distinguit ius percipiendi. c. floꝛe. ⁊. c. floꝛe. quia non sunt idem cum vnū sit fine alio: ⁊ vnū est maio:is valo:is alio ex quo sol uūtur argumenta tertio arguentiū. Est quarto considera re dubiū qđ emens incurrit in illo contractu circa ius exi gendi ⁊ ꝑcipiendi illā pecuniā quā emit a venditoꝛe: quia experientia hoc docet ⁊ sciunt experti: ⁊ sic soluūtur argu menta quarto arguentiū. Et sic concludit pꝛefatus magi ster ſfranciſcus contractum licitum.

§. XVII. Contrarium deter

minauit alius magister in theologia oꝛdi. pꝛedi. cui⁹ ratio nes ꝑcipuas summatim ponit dn̄s Zan. sup:a dicrus eas destruēdo ꝑ modū glo. in marginib⁹. Et licz nomē ipse se dicat ignoꝛare: vn̄ nō erpmit: vocat⁹ est iste magister Dn̄i cus de panthaleonibus de ſfloꝛen. Dicit aūt ꝑmo ꝙ quia nō oēs casus in lege reperiunt nō semp hz requiri ius ex pꝛessum qm̄ plura sunt negocia q̄ vocabula. ff. de ꝑscrip. ver. l. rei. Cū ergo talis ius nō reperiatur exꝑssus in iu re: ideo aliquibus aut catibus ⁊ rationib⁹ vt potero dis ctam ꝓclusionē firmaꝝ: sc̄z vsurā sapere: emere talia cre dita in monte. Ponit aūt circa hoc tres ꝓclusiones. quarū ꝑma est: q: venditoꝛ iuris sortis. i. crediti qđ hz in monte: puta centū nō vendit illud interesse qđ datur a cōitate mu tuantib⁹: nec vēdere pōt. Scđa est ꝙ inter cōitatē ⁊ ciuem ementē est ꝓtractus mutui: seu ea q̄ inter eos fiunt habēt vim talis ꝓctus. Tertia est cōclusio ꝑncipalis sup:adicte materie: sc̄z ꝙ lucrū qđ pꝛedicti empto:es a cōitate eo mo do quo habent est illicitum ⁊ sapit vsuram.

§. XVIII. Primā autē con-

clusionē sic ꝓbat. Illud qđ cōitas dono ꝓ. ert mutuantib⁹ sc̄z empto:i nō vendit nec vēdi pōt ꝑ vēdito:ē iure sortis. sed cōitas ꝓfert dono empto:i pꝛedictuz interesse vt dr̄ in ſcriptura refo:matiōis facte sup hoc a cōitate g̃ nec vendi tur nec vendi pōt a venditoꝛe iuris sui seu sortis. Maior pr ū donū sit libera datio: vt ptz ex descriptiōe donatio nis quā ponit Post. dicens ꝙ est rei licite nullo iure cogēte mera liberalitate facta collatio. Minoꝛ ꝓbatur: q: scrib bitur in statuto ciuitatis ꝙ camerarius qui recipit pecuni am gabelle teneatur soluere cuilibet creditoꝛi ꝑ dono ꝛc. Et suo modo ratio similis foꝛmari pōt de dāno ⁊ interesse que a cōitate dantur empto:i: ⁊ sic nō venduntur ab alio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Preterea qđ dependet ex mera liberalitate cõtratis vẽdi nõ põt: nec vẽdit sine eius mero assensu: sed illud interesse ex mera volũtate cõtratis dependet: nec datur dependenti ius sortis assensus vendendi dictũ interesse: g nec vendit nec vẽdi põt p ipm. mino: ptz: q: p legẽ a cõtrate facta nec simpliciter ipsa cõtras cogit dare ipm interesse si nõ vult nec inuenit processum a cõtrate ꝑ mutuato: vẽdat. maio: ptz: q: nõ põt vẽdi ab alio qđ nõ est i eius prate nec libertate nisi cũ assensu eius cuius interest: puta vendẽs transfert domi nium ⁊ ppietatẽ rei vendite p equiualenti in ementẽ: sed hic vendito: sortis nõ trãffert dñium ⁊ ppietatem illius interesse in ementẽ: ergo nec vendit illud. maio: ptz ex natura vendicionis: ⁊ dictis alioꝝ. mino: ptz cũ fiat per statutum ciuitatis di. ꝑ camerarius gabelle ad hoc institut⁹ teneatur ⁊ debeat dare singulis creditoribus descriptis in libro. In illo aũt libro scribuntur emptores ⁊ creditores. Preterea venditio est cõmutatio rei ad pcium ex conuentione ⁊ pacto partiũ veniẽs: sed inter pfatos. s. venditorẽ iuris sortis ⁊ emptorẽ: nulla cõmutatio fit ipsius interesse ad quodcũq; preciũ: ⁊ nulla de hoc quentio vel pactio intercenit: ergo nõ vendit illud. maio: ptz ex descriptione vẽditionis. mino: etiã ptz: q: vt dicũt q illa cõmercia tractãt psona media tractant vẽditionẽ ⁊ emptionẽ pecunie mõtis nulla mẽtione facta de ipso lucro vel ꝓpuisione vel interesse. Et apparet ꝑ cõtras q̃ prouidet ⁊ facit statutũ dat ex se ficementi illud lucrũ. mera aũt rei venditio est q̃ ner in ꝓtractu noiatur nec ꝓ⁹ ea aliquid datur.

§. xix. Secunda cõclusio

Sz ꝑ inter cõtratem ⁊ ciuẽ ementẽ est ꝺ̃cus mutui: seu ea q̃ fiũt inter eos hñt vim talis ꝺ̃cus. hoc aũt sic ꝓbat. Primo ꝓmittit in facto id qđ facit ipsa cõtras. Vadũt nãq; vẽdito: ⁊ emptor: ad notariũ montis q̃ sic ꝓficit scripturam. Talis asserẽs se esse descriptũ in libro creditoꝝ mõtis dedit ⁊ ꝓcessit parabolã ⁊ licentiam mihi tali notario tanq̃ publice psone recipienti ⁊ stipulãti ꝑ tali ⁊ tali scribanis ꝑ cõi florẽtie deputatis ad scribendũ creditores de mõte: et quãtitates ⁊ pecunias ⁊ in libris sup libris dictoꝝ creditoꝝ. ⁊ cõcludit ꝑ emptor: scribat ꝑ scribanos cões in libro dictoꝝ creditoꝝ loco ⁊ vice seu nõie talis: scilz q̃ ꝓius erat creditor: cõtratis: ⁊ addit ꝑ ꝓdicti creditores ⁊c. pũt eisdẽ liceat ipsoꝝ iura vendere: ꝓmutare: alienare: ⁊ quocũq; titulo sine causa trãsferre in aliũ scribẽda in dictis libris. Et ꝑ illi in quos dicta iura transl⁹ fuerint: potiantur hñtijs cijs in iuribus q̃bus potirent⁹ dicti creditores seu q̃ recipere debent. Modo ꝓbatur sic ꝓ. ꝓ. Obligatio ex volũtate ⁊ ex pacto ꝓsurgẽs inter verũ creditorẽ ⁊ debitorẽ de sorte ꝓcessa restituẽda instituit inter eos ꝺ̃cum mutui: sed talis obligatio est inter cõtratẽ ⁊ ciuem emptorẽ: ergo ⁊c. maio. ꝓbat in glo. Ray. de nego. secu. vbi ꝺ: ꝙ ꝺ̃cus est vltra citraq; obligatio ex volũtate partiũ surgens. mino: etiã ꝓbat ex sup: adictis. Et q̃bus ptz ꝙ inter cõe ⁊ ciuem est obligatio vt esse põt: ⁊ vnus est creditor: ⁊ alter debitor: ex ipsarũ partiũ volũtate. Et similr ꝙ inter eos fit pactum ꝓbat: q: pactũ est ꝓmissum ex ꝓcordia partiũ: vt habetur in Catholicon. Apparet autez ꝙ cõe ꝓmittit emptori ⁊ se obligat de sorte ⁊ lucro ⁊c. Preterea scrus Thom. in. iiij. parte. q. xliij. ꝺ. ij. ꝙ in verbo ꝺ̃ni impo: tat ordo effectꝰ ad causam. verbi gra. Inter ꝺuges ꝺ̃cus mrimonij dicit obligationẽ mutuã vt effectũ in ordine ad mutuũ ꝓsensuz q̃ est causa: ergo inter quoscũq; est obligatio vere sortis cõcesse restituende de cõsensu partiũ inter eos est ꝓtractus mutui: sed inter cõe ⁊ emptorẽ est hmõi obligatio: er⁹ ⁊c. vtraq; ex supadictis oꝝ patet maio: ex dictis Tho. mino: ex scripturis adductis. Preterea arguo ex dictis oppositoꝝ dicentium ꝙ mutuũ nõ ꝓficitur nisi vbi ex meo fit tuũ q: est obligatio que ꝓtrahitur accedente re ⁊ ꝓsensu. Igitur cũ de meo fit tuũ cum acceptione rei ⁊ accessione ꝓsensus ibi est mutuũ; sz sic est in ꝓposito: g̃ ⁊c. maio; loquẽriũ

Quid sit mutuum.

est. mino: põt apparere nõ solum ex dictis in ꝓncipio hui⁹ ꝺclusionis adductis: sed etiã: q: qđ tenes meũ est: q: cum nihil debeak sortis ex emptione iuris de nouo scribat creditori. ⁊ cõtras se debitorẽ esse obligat ⁊ eq̃ assentio vt manet apud eã ⁊ ꝓmittit ꝓuisio debiti mihi vt creditori. ergo ⁊c. Preterea inter quoscũq; sunt vel fiũt ea q̃ requirũtur ad ꝺ̃ctũ mutui inter eos est ꝺ̃cus mutui: sed inter emptorẽ ⁊ cõe sunt ⁊ fiunt ea q̃ requirũtur ad ꝺ̃ctũ mutui: ergo ⁊c. maio: est nota. mi⁹ ꝓbat: q: nõ plus videk reqri ad ꝓdictũ ꝺ̃ctũ mutui q̃ creditor. deide sortis ꝓcessa cõi debendebitoris ꝓsensus ⁊ obligatio interuenit. sed hꝰ sunt inter ꝑfatos: vt tam ex dictis q̃ ex facto apparet. igitur inter eos est mutuũ. Nec põt dici ꝙ emptor nõ ꝓcedit sortez cõtrati cum de sua volũtate ⁊ ꝓsensu sortis cuius ius est suũ ex emptione manet cum suo vsu apud cõtratem. Nec põt dici ꝙ ꝺ̃ctus nõ fit cum cõtrate: sed cũ quibusdã officialibꝰ cõtratis empto: tractat. q: si ex hoc negetur ꝺ̃ctus: pari ratione negabit fi. le inter ꝓmos ⁊ cõtratem: q: ꝓmi nõ nisi quibusdam offalibus cõtratis tractauerũt scribentibꝰ ⁊ recipientibus pecuniam: nec põt negari talis ꝺ̃ctus: quia sortis nõ debetur emptori a cõtrate: imo de iure ipsi emptori debek. Qđ ꝓbatur ꝙ: quia ei cui cõmunitas se obligat ⁊ ꝓmittit de sorte debek ipsa sortis: sed emptori cõmunitas se obligat ⁊ ꝓmittit de sorte: ergo ⁊c. maio: ptz: quia alꝰ se obligaret iniuste ⁊ raperet si alteri deberetur minor patet ex scriptura ⁊ statuto.

§. xx. Tertia cõclusio que

est vt lucrũ qđ hñt dicti emptores a cõtrate eo modo quo hñt est illicitũ ⁊ sapit vsuram. sic ꝓbat. Credere ⁊ ꝓcedere sortẽ sub rõne crediti vel alicui⁹ capitalis sola spe ⁊ intentione lucri habẽdi est vsura: sed in hmõi ꝺ̃ctu cocedit sortes sub rõne crediti vel capitalis sola spe ⁊ intentiõe lucri habendi: g̃ talis ꝺ̃ctus sapit vsurã. maio: est in. c. cõsuluit. de usu. vbi rep: obak spes lucri. Spes em ⁊ intentio ad volitatem ptinent. illud ꝙ qđ solũ mouet volũtatez ad ꝓdictã ꝓcessionẽ ⁊ credentia sortis ⁊c. est lucrũ speratum: g̃ ibi est vsura. maio: istius ꝓ⁹ simili nota est cũ finis intentus sit mouẽs agentẽ ad actũ. mino: ꝓbatur: quia illud est causa quo posito vel amoto res vel actus ponit vel amouetur: sed illo lucro posito vel amoto ponit vel amouetur dicta ꝓcessio: g̃ illud lucrũ est sola ⁊ tota causa. Istam nõ aliter ꝓbo nisi per ꝓfessionẽ hoim ita facientium. Preterea lucrũ qđ opz restituere est iniustũ ⁊ illicitũ ⁊ non alia causa: nisi q: vsurarie extortum: sed lucrũ in hmõi emptione opz restituere: ergo ⁊c. maio: ptz. si iustũ nõ opz restituere. mino: ptz ex cap. supius allegatis. In ꝓposito aũt nõ est alia causa restituendi nisi q: vsurariũ: g̃ ⁊c. Satis tñ ꝓbat hanc huius rõnis ꝺclusionem qđ hactenus fieri ꝓsueuit. Instituebant em officiales ad remittendũ quilibet ꝓfectum lucrũ: q: habebak ꝓscientia sicut de vsura. Preterea sicut vt dicũt in ꝺ̃riũ arguentes q̃ non est creditor: in sorte siue cui sors nõ est debita non est vsurarius. ita ꝙ oppositi arguendo q̃ est creditor: in sorte ⁊ cui sors est debita si recipit lucrũ vel accessionẽ sortis a cõtrate modo superius allegato est vsurarius: sed ꝑfatus emptor: est creditor: in sorte: ⁊ sibi sors debek ⁊ accipit ꝑfatum lucrũ intentũ ⁊ datuz ꝑ sorte: ergo est vsurarius. maio: ptz per Aristo. q: sicut negatio est causa nõ cause: ita affirmatio est causa cause. mino: quãtum ad singulas suas partes est ꝓbata superius

Preterea q̃ mutuũ ꝓcedit corrupta intentione: sz inde habendi lucrum est vsurarius: sed ꝑfatus emptor concedit sortẽ seu capitale corrupta intentione: g̃ est vsurarius ⁊ tenetur restituere. maio: ptz auctẽ iuris. de vsu. c. consuluit. mino: apparet: q: corrupta intentio ꝓ⁹ theologos ⁊ iura vocak qñ mutuak ꝓpter solã spem lucri; vt fit in ꝓposito. Et si dicak ꝙ in ꝓposito nostro nõ est ꝺ̃ctus mutui ex forma: ⁊ ideo nõ est vsura. Rñ. ꝙ hoc non valet nec excusat; saltem est vsura ex fraude, vt ex de emp. ⁊ vendi. ad

nostrã. Et sanctus Tho. ij. ij. q. lxxviij. dicit ꝙ vbi venditur res plus iusto ꝓcio ꝓpter dilatã solutionẽ est vsura. igitur vbi ꝓpter sortẽ expectationẽ intẽdit vel recipit lucrũ vel expectat: vsura est. ⁊ sic est in ꝓposito. Propterea si ponat q̃s pecuniã apud mercatorẽ ⁊ lucrũ annuatim ꝓ̃ vsuris dinẽ recipiat: iã hic vsurarius est. ⁊ tñ nullus ꝺ̃ctus inter eos est vsurarius ex forma. Preterea succedẽs heres vsurario nullũ ꝺ̃ctũ facit cũ debitoribꝰ: ⁊ tñ recipiẽs capitale cũ lucro vsurarius est. Nec põt dici ꝙ nõ sit expectatio tẽporis: q: vẽdito: totũ vẽdit sibi emptori: q: nec vẽdito: nec empto: pũt hre ꝓ sorte sibi a cõtrate debita illud lucrum qđ ꝓ retẽta sorte dak nisi in terminis assignatis a cõtrate: imo expectãt vt in statuto termino ex eis dek. Probatur ꝓdicta. s. ꝙ ex expectatiõe recipe ꝓ⁹ te sit vsura. xiij. q. iij. et dictis Aug. Hiero. ⁊ Amb. Nec valet dici empto: non dedit: q: verus creditor: efficit iam dati. ⁊ sibi ex emptione de iure debek. ⁊ est in expectatiõe sortis lucri. Preterea vltra sortẽ mutuatã vel concessam: etiã ꝑ periculo suo. vt dicũt. exigit ⁊ expectat empto: vltra sortẽ q̃ est vsurarius. maio: habek expresse de vsu. in. c. nauigãti. mino: est expta p quotidie faciẽtes. Ex q̃bus apparet ꝙ exẽplũ positũ per alios de dubio excusante nõ valet. Dicũr em sicut possum licite securare mercatiam tuas vsq; ianuã retinẽdo sup me dubium ⁊ volendo. r. vel. rr. ꝓ⁹. c. plus vel minus ꝓ̃ quãtitatẽ periculi. Sic in ꝓposito: q: totũ dubiũ qđ tu habes sup me recipio dãdo tibi tuũ ⁊c. q: certũe si nihil vnq̃ recepero dãnũ meũ est. Istud si fk vel exẽplũ non videk valere nec est ad ꝓpositũ. Iste em qui assecurat mercantias recipit ꝓciũ sui periculi: sz nulla sorte ꝓcedit vel mutuat vltra q̃ ꝙ ex eo lucrũ accipiat aliqđ ab eo quẽ de mercib⁹ assecurauit. Sed in casu nostro empto: sortẽ ꝓcedit ⁊ credit. qua vltra aliqđ querit. s. lucrũ. Itẽ securato: merciũ querit lucrũ ab eo cui⁹ merces assecurat ⁊ ꝙ ea periculũ intrat Empto: aũt de quo loq̃mur nõ recipit lucrũ: nec hꝰ ab eo cui⁹ periculũ sup se recipit. sed expectat ⁊ recipit ⁊ habet a cui⁹ periculũ sup se recipit. sed expectat ⁊ recipit ⁊ habet a sorte ei credita ⁊ ei debita. Item videam⁹ quẽ securat iste empto: nõ cõtratem quia nõ indiget: nõ vendit⁹: imo infert ei dãnũ de tribus partib⁹ sortis: cuius ius emit: ⁊ de toto lucro de q̃bus si vẽdito: iam incurrit periculũ nũc euasit. Item arguit ꝑ alios ⁊ sic. Quicq̃d cõtras ordinat statuit ad hũc finẽ: vt ꝺ̃ctus inter ꝓ⁹mum ⁊ scõm habeat firmitatẽ. ⁊ illud ꝓfirmat ⁊ nõ imutat: ergo si sine lege cõtratis ꝺ̃ctus est licitus: sic ⁊ cuz lege factus ꝺ̃ctus erit licitus. Ad istud dico ꝙ nõ me introducitto vtruz inter ꝓmũ ⁊ scõm sit ꝺ̃ctus vsurari⁹. Sed dictũ istoꝝ. s. ꝙ cõtras quicq̃d facit faciat ad firmandum ꝺ̃ctum inter illos duos factum nõ videk mihi verũ. q: cõtras nõ ꝓfirmat ꝺ̃ctus: de quo nullam facit mentionẽ: sed sic est in ꝓposito: ergo ⁊c. maio: patet: cum ꝓfirmatio sit precedentis quoddã commemoratre. mino: apparet in scriptis cõtratis si em confirmaret expimeret quẽ contractum: vel cuius ꝓtractum cõfirmaret: sed nullum expimit: ergo ⁊c.

§. xxi. Solutiones etiam

quedã que fiebãt ꝑ ꝓdictos opponẽtes ad quasdã rõnes que fiebant in oppositũ nõ videnk sufficientes. Et vna rõ eoꝝ erat talis: q: cũ dicebak ꝙ si ꝓmus volũtarie mutuasset cõtrati ꝑ illo lucro habẽdo esset vsurarius: modo scõs intrat volũtarie locũ ꝓmi cũ sit ꝓmi: ergo ⁊c. Rñdetur ꝑ illos ꝙ de scõo nõ est lucrũ simile: q: nõ intrat locũ ꝓmi quoad ꝺ̃ctũ mutui: q: nil mutauit cõtrati: ⁊ ex ꝺ̃ctu quez facit cũ ꝓmo nõ efficit credito: cõtratis: cuz cõtras ꝓpter nõ teneaꝛ sibi rndere si nollet: sed intrat locũ ꝓmi quoad ius exigendũ ⁊ percipiendũ: qđ habet ꝓmus ex ꝺ̃ctu facto cũ cõtrate. Ista solutio salua reuerentia non videk sufficere: q: vt. s. dictũ est inter cõtratem ⁊ scõm est ꝺ̃ctus mutui seu ea que fiũt inter eos habent vim ꝓtractus mutui. vel certe negari nõ põt quin ipse scõs sit verus creditor: cõtratis: nõ tñ ex emptione iuris ꝓmi: sz etiã ex ꝓsensu cõtratis cõsentientis ⁊ recognoscentis eum vt verũ creditorem in sorte ꝙ qua recipit lucrũ vt intendebat ⁊ sperabat ꝙ ipsa sorte crescẽte. nec habet solũ ius exigendi vt dicunt: sed est creditor: sortis: libertas aũt cõtratis nõ excusat intentionẽ ⁊ spem lucri ꝓcipiendi ꝑ sorte quã ꝓcedit ⁊ credit cõtrati: que quidẽ spes ⁊ intentio faciũt hoiem vsurariũ. Ex̃cpluz aũt qđ ponũt de ꝓcedente domũ ⁊ ꝓcedente pecuniã ꝓ⁹ inhabitatione dom⁹: satis facit ꝙ nostro ꝓposito. Concedẽs em vsum dom⁹ q̃ estimak pecunia: licite põt recipere pciũ. ꝓcedẽs ꝺo pecuniã nõ põt recipe ꝙ eius vsu rem p:cio estimabilẽ: ⁊ ideo scõs est vsurarius: ⁊ sic scõs in ꝓposito nõ est vsurarius. qñ aũt ꝓm⁹ vẽdit domũ: ⁊ alter tradit pecuniã: nil vltra expectat de illa pecunia. sz non sic in ꝓposito: q: q̃ dat pecuniã emẽdo ius sortis ꝙ empta expectat lucrũ. s. ꝙ sorte credita cui⁹ ius emit. Videk q̃ hoc exẽplũ ꝙ nobis potiꝰ q̃ ꝑ ꝺ̃riũ sentientibꝰ. Et qđ addit ꝺcdo ꝙ in ꝺ̃ctu emptionis licet sperare lucrũ sicut facit mercator: de sua mercatiõe nullo mõ videk valere in ꝓposito nostro: imo reputo periculosum: q: hic emit ius sortis q̃ apud debitorẽ manet ꝙ lucro habẽdo in posterũ in terminis assignatis qđ desiderare ⁊ emere nõ licet. nec emit sortis simul ⁊ interesse vt isti dicũt. imo oppositũ superius est ꝓbatum.

§. xxii. Aliud argumẽtuz

An gener hñs eoꝝ fuit ꝙ gener hñs a socero terrã in pign⁹ ꝓ dotib⁹ non cõputat fructꝰ in sorte ꝓpter onera matrimonij. si alis solueret terrã obligata ut ꝙ emens genero dotes: tũc ꝺz fructꝰ cõputare in sorte ligata sz alꝰ eẽt vsurarius: q: cessat ꝺdictio. s. onus matrimonij ꝓ⁹ socerorõ ꝓpter qđ licebat fructꝰ nõ cõputare in sorte: ⁊ sic est in ꝓposito: q: in emptione cõditio ꝓmi cessat ꝓpter quã aliqđ recepisse vltra sortẽ ꝺ̃: licuisse. Rñdẽt ꝙ secũdus ꝺz fructꝰ cõputare in sortẽ: alꝰ reciperet lucrũ ⁊ cõmoduz ex expectatione tpis ad recipiendũ suũ cũ sit certꝰ ꝓpter pignꝰ eq̃ales: ⁊ sic venderek tps qđ est vsura. Addũr etiã rnsioni: si deberet mihi dare dotes: daret mihi ãnuati fructꝰ alicui⁹ terre: ⁊ in ptẽ ei eẽt dare. vk nõ dare. tũc si eẽt malꝰ debitor ⁊ dubitarek de eo tã de ꝺbre ꝙ de fructu: totuz possum alteri vendere ⁊ alium in totũ ponere loco mei: sed tũc talis emens nõ daret tibi tantũ quãtũ esset sola dos ꝓpter dubiũ. ⁊ tũc staret ꝺ̃ctus ꝓpter periculũ vel laborẽ in exigendo. Hec sunt verba rndentiũ. sed salua eoꝝ reuerẽtia exẽplũ ⁊ rõ stant nõ soluta. Parẽs em est ꝙ sicut in emẽte dotes a genero conditione matrimonij cessante si nõ compurat fructꝰ in sorte est vsurarius: etiã ꝓfessione rndentiuz sic requik ꝙ cessante cõditione ꝓmi mutuantis pecuniam cõtrati ꝓpter quã licet recipe pecuniã a cõtrate in emente ius sortis ꝓmi: si recapiat illud lucrũ ⁊ nõ cõputat in sortẽ erit vsura. Itẽ sequik ex ꝺbis eoꝝ ꝙ nullus ꝺ̃ctus dicak factꝰ: ⁊ ponak ꝙ nõ fiat inter emẽtẽ dotes a genero ⁊ socerũ cuius est ꝓmo dare. tñ si sic emens nõ compurat ius in sortẽ est vsurarius. ita eodẽ modo si diceret ꝙ emens ius sortis ꝓmi nullũ cũ cõtrate faceret ꝺ̃ctũ si vllũ lucrũ recipiat ⁊ nõ cõputat in sortẽ est vsurarius. Sicut em ille licz cũ illo nõ ꝺbat si illud lucrũ recipiat ⁊ nõ cõputet in sortez. ei tñ ad restitutionẽ tenek cuius sunt fructꝰ: sic i ꝓposito inter cõtratem ⁊ ementẽ. Concludik g̃ ꝙ recipiẽs fructuz ab eo cũ quo nullũ fecit ꝓtractũ renetur ad restitutionẽ. Nõ ꝺo ꝺ: ꝙ vendit tps: ⁊ ideo est vsurarius. nil videk valere. Quia ꝓcessio sortis intentione corrupta ⁊ spe lucri vel fructus quẽ recipit facit vsurã q̃cquid sit de tpe: nec securitas pignoris tollit vel facit vsuram. cũ etiã pignus habẽs cuz securitate si fructus cõputaret in sortẽ: non esset vsurarꝰ: etiam cũ expectatione sortis in tpe. Nec videk ꝙ anteras dubiũ vel periculi: q: sz nescit si aliqđ comequek vel habebit facit licitum lucrũ qđ querik vltra sortem. ptz ex de vsu. nauigãti. Itẽ pater ꝙ si mutuo pessimo ⁊ dubio debitori centũ per decem annuatim nunc̃ dubium excusabit etiaz si nunc̃ aliquid habaerem. ita in ꝓposito quicq̃d sit de contractu vbi fuit ꝓmo corrupta intentio spe ⁊ intentione lu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cri qđ consequit est illicitum ⁊ sapit vsurā. Item si hoc dubium cōtingat excusat lucrum illud videtur q̄ possum⁹ ponere pecunias apud mercatores: cū plus sit dare ⁊ cū apud mercatores qui frequenter defecerunt ⁊ deficiūt q̄ cōitas que ex quo cepit dare p̄dictum lucrū nunq̄ subtraxit: et si aliquādo distulit postea suppleuit. Item ex p̄dictis videtur q̄ regibus ⁊ magnatib⁹ possum⁹ credere ⁊ tradere sortē ꝑ̄e lucrū cum sit magnū dubiū ne sibi nedum sortē sed ⁊ lucrum sibi retineant ⁊ possunt hoc facere vt eis placet. Qđ ꝙ additur de venditione ⁊c. mihi dubium facit. si em̄ gener reciperet dotes vel cessaret onus matrimonij non posset recipere illos fructus de bona ꝑscientia. Item ꝑsideramus q̄ dotes sunt generi ꝓp̄ie: fructus aut̄ sunt ꝙ aduenticij ⁊ accessorij: si ergo vendantur nō erunt fructus ementis nisi sint accessorij ⁊ aduenticij ꝓ sorte: ⁊ sic illiciti cū non esset in eo causa licita quā habet gener. Nec p̄t dici ꝓpter dubium cū sit securus de pignore. Qđ aut̄ per eos additur exemplū ⁊ argumentū adductū qđ esset in p̄rate debitoris dare vel nō dare ⁊c. nō excusat meo iudicio corruptam intentionē ementis quia ꝓ sorte vel dote data genero recipit vltra lucrū fructum possessiōis p̄mo rate: q: etiam cum periculo nō licet aliquid recipere vltra sortem: vt patet in dicto. c. nauiganti.

§. XXIII. Item arguebat

ꝓtra eos q̄ sors vendat: q: qđ scribit in libris cōitatis hoc vendit: sed in libris cōitatis scribit sors. f. c. ergo ⁊c. videtur excessiuū lucrū. Rñdet ꝙ eos q̄ nō vendunt. c. nec est habere. c. flo: e. nec est excessiuū lucrū: sed datur equiualēs ꝙ equiualēti: sed salua reuerentia aliter supradixit sic. Totum ius p̄imi ⁊ quoad capitale ⁊ quoad itereſſe est sors: ⁊ cedit in sortem isti secundo: q: totum illud emitur: ergo sors. c. flore. emitur: ⁊ est habere apud cōitatē. c. flore. vtrū autem sit cōueniens p̄ciū relinquo decidendū. Scio tñ q̄ probi viri iudicant p̄auū ⁊ iniustum p̄ecium.

§. XXIIII. Itē fiebat aliud

argumentū ꝓtra eos: q̄ scz inter cōitatem ⁊ ciuē emptore videt esse pactū: ⁊ ꝙ ꝑsequēs vsura: qđ ipsi diminute recitant. arguūt em̄ sic. Vbi ꝙ scripturam fiunt p̄missiones et obligationes ex parte cōitatis ciui ementi cuius ex his motus vt habeat p̄missum lucrū emit iura p̄mi. ⁊ fit creditor cōitatis ibi videt esse pactū: sic est in ꝓposito. Per officiales em̄ ꝙ cōitatem deputatos ad faciēdū istas scripturas siue vocent̄ findici siue aliter p̄ca p̄missio ⁊ obligatio pactū aut̄ vt. §. est allegatū vide ꝑe p̄missum: ergo ⁊c. Ad hoc argumētū rñdet q̄ findici ⁊ officiales p̄dicti nō sunt instituti ad faciendū nouū ꝙctū inter cōitatem ⁊ ciuē sed solū ad ꝙfirmādū ꝙctū factū inter venditore ⁊ emptorem. ⁊ ꝺc est responsio eorum.

§. XXV. Item sup eo quod

de dubio dicebat ꝙ excusatiōe ementiū arguebat in ꝙriū sic q: ꝙctus q̄ vallat tot legib⁹ ⁊ scripturis ⁊ cautelis nōvi deū esse dubi⁹. Scz rñdet illi q̄ adhuc eo nō obstāte est magnū dubiū. qđ ptz: q: aliqñ plus valet aliqñ min⁹: ⁊ q̄re b nisi ꝓpter dubiū: sed hec rñsio p̄t deficere: q: nō est tantū dubiū sicut dicū..nā vt supradixi ⁊ habui a mercatoribus: q: nō est tantū: q̄ mercatores ista tractāt. Et quo ꝑtā ꝙuisio vel lucrū dari cepit ꝙ cōitatē ciuibus nūq̄ defecit: ⁊ si aliqñ dilata est suppleta est. Causa aūt quare plus vl̄ minus valet est defect⁹ vel abūdantia pecunie in ciuibus. qñ em̄ hūt pecunias emūt: ⁊ tūc vēdunt charius. qñ aut̄ nō hūt sortes apua cōitatem indigent pecunia: tūc emūtur ⁊ vēdunt min⁹: sicut etiā in diuersis locis plus vel min⁹ dat ꝙ cābio flore. de loco ad locū fm maiorē ⁊ minorē indigentiā eor⁹ ꝙ mercationib⁹. Catenas aūr securitatis ⁊ firmitatis de p̄dictis dixi volūtatē ⁊ poterīam ciuiū regētiū q̄ hūt pecunias de p̄dictis in cōitate ⁊ querūt lucrum ⁊ nimis difficile esset eis ista subtrahere ⁊ mutuare eis inuitis qui si libenter ꝑderent sortem ⁊ lucrum: deus nouit.

§. XXVI. Ex premissis ap-

paret q̄ p̄fatū lucrū ementiū a ꝓmis nō est licitū: sed sapit vsurā. Sed forte ipsi emptores possent excusari: q: cōdar eis lucrū ꝙ dono dāno ⁊ itereſſe. ⁊ ista vr mihi videt nō excusant illud lucrū nec faciūt licitū. Aut em̄ intelligit q̄ illud lucrū vnū ⁊ idē f itereſſe ⁊ donū: aut donū solū aut itereſſe solum: sed nō p̄t dici donū ⁊ itereſſe simul qđ ꝓbo. Eidē em̄ eodē modo sumpto nō cōueniūt ea q̄ nō sunt eodē modo sumpta: sed donū ⁊ itereſſe nō sumūtur eodē modo: ergo simul vnū esse nō possunt. maior: est nota fm p̄bm. minor est ota: q: ratio doni est ꝙ fit liberū. ratio ꝙo itereſſe est ꝙ sit obligatū. Preterea ꝓfirmat: q: cause disparate sunt disparatoꝝ effectuū nec cōueniētium eidē vl̄ idē existentiū: sed cause doni ⁊ itereſſe sunt libertas ⁊ iusticia. g̃ nū ⁊ itereſſe sunt disparata: nec vnus ⁊ idē est causa. g̃ nū ⁊ idē non est in illa. Probat scdo ꝙ illud lucrū nō est donū: illud g̃ qđ datur mutui sorte ⁊ non aliter nō est donū. sed illud qđ dat a cōitate est tale: g̃ non est donū. maior: est vera: cadit sub obligatiōe: vt patuit supra. minor: ꝓbat: q: non dat nisi debenti recipere sortem. Preterea qđ ex se cadit sub restitutione nō ꝯ ex se rōne doni: sed ꝑfatum lucrū ex se cadit sub restitutione: g̃ non habet ex se rationē doni. maior: est nota cū donū sit res inuendibilis. minor: ꝓbat de facto cuz indigeat remissione: vt ꝺ: in themate. nisi forte donum vellet appellare qđ debitor: post solutionez donat ⁊ remoueat creditori: q̄ non teneat ad restitutionē. Probatur tertio ꝙ illud lucrum nō sit ꝓpie itereſſe: damnū aūt ⁊ itereſſe ꝑ eodē accipio in p̄dicto cōitatis statuto. Itereſſe em̄ ꝺ: cuz aliquid aliquī deest qđ sibi debet de iure. Illi ergo ꝑ itereſſe datur aliquid vltra sortē cui aliquid abest qđ sibi debet de iure sed isti emptori nō abest aliqđ qđ ei debeatur de iure ergo illud lucrū qđ datur ei vltra sortē nō est itereſſe. maior vera de iure est. minor apparet: q: de iure dicit sibi sors deberi ⁊ illam voluntarie credit cōitati. Videtur ergo ex p̄dictis dicrum illicitum ⁊ vsuram sapere ⁊c. Hec oīa p̄fatus magister Dñicus o: di. p̄edi.

§. XXVII. Super ista mate

ria ꝙsultus ffrede. de senis. Utrū scilz licitum sit emere dicta iura seu credita q̄ quis hz in monte ꝓpter p̄stantias soluras. Rñdet ꝙ non: sed vsuram sapit ꝑ aut reperit in consiliis suis sic declarans: licz vul ꝺari sermone dicat: vendo tibi. c. flore. quos mutuaui cōitati: tñ in rei veritate non sic est: q: in eo ipso ꝙ mutuaui. c. ipsi cōitati trāstuli dñiū eoꝝ in ipsam cōitatem cū in mutuo dñium transferat: sicut ꝓz in instī. q̄bus modis ꝙ̄hit obliga. in ꝑn. in ꝑfi. vnde etiam Nō p̄t ergo creditor vendere ista. c. cū nō sit dns ipsoꝝ. Nam solus dns rei de iure vēdere p̄t sicut p̄dictuz est: ꝓpter qđ videt ꝙ in hoc ꝙctu nō vēdant nisi iure creditorū q̄ insurgūt ex mutuo ⁊ ex ipsa obligatione cōitatis. Videdum est g̃ p̄imo q̄ fit actoris intentio in ꝙctu ꝑfato. Ad b em̄ dico ꝙ p̄ncipalis eius intētio est vt subintret ⁊ teneat locum p̄imi creditoris: videlicet quoad hoc ꝙ ipse creditor sit creditor cōitatis in sorte qua venditor recipit. v. ꝙ quoliber centenario annuatim donec recipiat sortem ꝓpter qđ colligitur manifeste ꝙ sub velamine emptiōis emptor fit liber ⁊ voluntarius creditor cōitatis vt vltra sortē gratia mutui quinq̄ recipiat annuatim. Dico ergo ꝙ ratio quare p̄imi creditores non sunt vsurarij est ista: q: ad mutuandum cōitati coacti sunt. Et qđ non est licitum in lege necessitas licitum facit. de reg. iur. Qđ non est licitum sub aliqua spe vel maxime intentiōe p̄imaria recipiēdi aliqđ vltra sortē gra mutui mutuat cōitati. ꝓterea licitū est aliquid accipe vltra sortē. Nam sicut ꝺ:. ſ. q. ij. in. c. sicut ꝑm. Nullam em̄ maculā oblatio suscipienti ingerit que nō ex

ambientis peritiōe p̄cessit. g̃ p locū ab oppositō iste q̄ libere ⁊ voluntarie cū spe ⁊ intentiōe p̄maria recipiēdi vltra sortē gra mutui: mutuat cōitati vsurarij est. ſiij. q. iij. vsura. ⁊ c. clerici. ſiij. q. ſ. si feneraueris. ex deviſur. ꝙsuluit. Preterea in iudicio aie ille vsurarij cēsendus est q̄ eo ꝓposito pecuniā mutuat ⁊ credit licz cōuentiōe cessante vt plus in de recipiat. vt ptz ex de vsu. ꝙsuluit. ſiij. q. iij. si feneraueri. Sed talis empto: efficit creditor ⁊ eo ꝓposito pecuniam mutuat: ⁊ licz oī cōuentione cessante recipiat vltra sortez: nec als mutuaret: sicut ex ei⁹ intē..tiōe iam ptz: g̃ in iudicio aie vsurarius est. Preterea scdo sic ꝓbat. Quicūq̄ alteri tradit quouis mediante ꝙctu vt plus sorte recipiat vsurarius est. sicut ptz. ſiij. q. iij. c. vsura. ⁊. c. clerici. sed talis empto: hmōi est: sicut ptz ex intentione ⁊ affectu: g̃ vsurarius est credendus. Confirmat sic. Si talis empto: simplr ⁊ absq̄ velamine aliquo fieret creditor: cōitatis vt reciperet vltra sortē vsurarius esset: sed iste sub emptionis velamine eq̄ fit creditor: actu simplr tradidisset cōitati g̃ vsurarius est.

Tertio ꝓbat ꝺclusio antedicta multip⁹ alia ꝺclusione q̄ ex p̄dictis colligi possu. Prima ꝑs. Prim⁹ creditor nunq̄ potest ponere p̄dictum emptorē in loco suo cū oīb⁹ illis circūstantijs q̄bus est ipse ex ipse violenter creditor fit. Sc̄a condusio est q talis empto: cogeretur emere a cōitate: ficut ex titit primus ab vsura excusatus esset vbi p̄ncipalis non esset ꝓtentus accipere vltra sortem mutui rōne ficut superius est dictū. Tertia quoq̄ est. si talis empto: daret. c. ꝓ: illis. c. q̄nimmo si daret ⁊ vltra nō minus vsurarius esset: ex q̄ sola intētio recipiendi vltra sortē gra mutui hoiem vsurariū facit. Quarta est ꝙ primū nō solū coactio: sed e..az intentio recta excusat: q: si placeret cogi illicitū foret eo ꝙ coactio trāsiret in voluntariū. Quinta est: nō ideo q: libere emit ⁊ creditor: volūtarius fit empto: iste vsurarius est: sed q: intendit recipere vltra sortē. Hec est sniа ffrede. de senis de verbo ad verbum.

§. XXVIII. Cū ergo in pre-

dicta materia emptiōis iuriū q̄ hūt voluētes p̄stantias seu collectas cōitati in ipa cōitate que dicunt florētie denarij mōtis: venetijs impstitra: ianue loca. Utrū sit licitū emere dicta iura: sit magna ꝙtrouersia ⁊ varia opi. inter sapientes tā doctores in theologia q̄ in iure. aliq̄bus dicētib⁹ talem ꝙctū sape vsurā ⁊ ꝙsequēs illicitū: aliis ꝓbantib⁹ licitū ee.

Cōsilius antonij nim materia dubia vsurarum.

Notādū est ꝙ dicit. b. Tho. in q̄dā q̄stione de quolibet, videlz q̄stio q̄ qrit de aliq̄ actu vtrū sit p̄ tñ mortale vl nō: nisi ad hoc habeat auctas expssa scripture sacre: aut canonis seu determinatiōis ecclesie vel euidēs ratio nō nisi piculosissime determinat. Nā si determinet q̄ sit ibi mortale ⁊ nō sit mortale peccabit ꝙfacies: q: oē qđ est ꝙ ꝙscientia edificat ad gehēnam. vt ꝺ:. xxviij. q. j. ex his. Si autez determinet q̄ nō sit mortale: ⁊ fm rei veritatē sit error: sua nō excusabit eū a mortali. Sed b scōm videt sane intelligendū: qñ scz errauit ex crassa ignorantia: secus si ex probabili: puta q: consulit peritos in tali materia a q̄bus sibi ꝺ: illud tale nō esse mortale. videt em̄ tunc in eo esse ignorantia q̄si inuincibilis q̄ excusat a toto: ⁊ b quātū ad ea q̄ non sunt exp: esse ꝙ ius diuinū vel naturale: vt ꝓtra articulos fidei decem p̄cepta: ⁊ hmōi in q̄bus ignorans ignorabit: vt ait ap̄s. ⁊ hr. ſ. q. iiij. §. fi. Et si diceret hic esse vsurā ⁊ vsura est ꝙ decalogū. Rñdet vsura esse ꝙ p̄cepta decalogi verū est reducitue: sed hūc ꝙctū esse vsurariū nō est clarum sapientes ꝓtraria fidiuicem in hmōi sentiant. Cum aūt ꝺ: ignorantiā iuris naturalis nō excusare: intelligitur de his q̄ exp: esse p se vel reductiue sunt ꝓtra ius naturale ⁊ diuinū: vt ꝙ fidem ⁊ p̄cepta p euidentes rationes vl̄ determinationē ecclesie: vel determinationē ⁊ sententiā cōmunē doc. Et nō de his que per multa media ⁊ non clare ꝓbantur esse contra p̄cepta ⁊ articulos.

§. XXIX. In hmōi ergo q:

in dubijs tutio: via ē eligēda: vt ꝺ: de spōsa. c. iuuenis. Jō ꝙsulendus est vnicuiq̄ vt ab emptione taliū iuriū abstineat. ficut ꝺcidit ꝑfatus Lau. in suo trac. de vsuris. Quis rōnibus ꝓcet dictū ꝙctū sustineri posse vt licitū. vt ptz. g. Et sicut etiā ꝺcidit Innoc. in similibus ꝓtractibus q̄ dubij sunt sup. c. ꝙsuluit. de vsu. Qui aūt iam fecissent dictuz ꝙctū emptionis dictoꝝ iuriū ꝙsulendū esset q̄ si rescindere possent ipm ꝙctū reuēdendo cōitati ipsius salubre esset ⁊ qđ inde reciperet vltra suū capitale qđ soluerūt in emendo pauperib⁹ erogarēt. Vel si ꝺ cōmode fieri posset post receptā sortē suā ex redditib⁹ annualib⁹ a cōitate pauperi bus seu locis pijs legarēt fm quosdam. vt Jo. do. car. aut cōitati remitterēt ipm ius exigēdi redditū illud fm alios. vt Guil. ⁊ H: eg. de ari. q̄ si tale p̄filiū recipe recusaret q̄s reputās illa licita esse ex rōnib⁹ seu p̄filijs habitis a sapientibus circa hec. ⁊ p̄dicta iura emere intenderet: vel iā emp̄ta retinere: ⁊ annuū redditū illoꝝ recipere vt licitū in perpetuū: ⁊ alijs legare vel vēdere ad placitū relinquēdus videtur iudicio suo nec ꝓdēnādus ex hoc aut denegāda absolutio tanq̄ pseuerans videat in vitio vsure. Multo magis in dubijs tutior via est eligenda. Rñdet hoc esse verū de honestate ⁊ meriti maiorit̄ate nō de salutis necessitate quoad oia dubia. alioq̄n oporteret oēs religiōnē intrare cum tutior via sit q̄ in seculo p̄manere. Et istud scz religionem intrare vtiq̄ consulitur nō p̄cipitur. xxviij. q. ij. c. admonere.

In dubijs ꝑdictoꝝ sniaz non p̄cipiter.

§. XXX. Insup cum clerici

⁊ religiosi magz q̄ ceteri ab oī specie mali debeāt abstinere. vt ex de vi. ⁊ ho. cle. cū ab oī. ⁊ fama eoꝝ non pollui: sed pollere ꝺz in ꝑpīis fm Aug. xij. q. j. nolo. ⁊ laicos q̄scūq̄ in vita ⁊ mori⁹ ꝓcellere deceat. vt dic̄ Hiero. viij. q. j. c. q̄lis. ideo abstinere debent ab emptione hmōi iuriū ne hoc ab alijs trahat in exēplū. q ꝺ eis p testū legenk vel alio pio mō ꝓferant: si eis licet re..ditus hre licebit ⁊ istud possidere. Cōsultius tñ facere..t vendendo ipsi cōitati.

Utrū se periculo exponere peccati mortalis sit ꝓ-catū mortale.

§. XXXI. Quod aūt volen

tes pbare ꝙctū esse illicitū inducūt illud. In dubijs cautior via est eligenda. Rñdet hoc esse verū de honestate ⁊ meriti maiorit̄ate nō de salutis necessitate quoad oia dubia. alioq̄n oporteret oēs religiōnē intrare cum tutior via sit q̄ in seculo p̄manere. Et istud scz religionem intrare vtiq̄ consulitur nō p̄cipitur. xxviij. q. ij. c. admonere.

§. XXXII. Item cū dicitur a

quibusdā q̄ exponere se p̄culo pcti mortalis: est mortale fm. b. Tho. in. iiij. scz emere p̄dicta iura est exponere se periculo pcti mortalis: q: dubiū est vtrū ibi sit mortale. Rñdetur negando minorē. Nō em̄ emere p̄dicta iura est exponere se periculo pcti mortalis simplr loquēdo: scz bene cū ista cōditione adiuncta. s. dubitādo ibi esse mortale sumendo pp..e dubium: cū scz nō magis declinar ad vnā partem q̄ ad aliam fm rationē. Sed q̄ emit p̄dicta pōt nō dubitare de hoc sed opinari licitum esse: ex quo p ecclesiam non est determinatū ꝓtrariū: ⁊ multi sapientes ⁊ periti licitū asseuerent: ⁊ multo magis q̄ crederet oīno talem ꝓtractū esse illicitum peccaret mortaliter illa emendo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

§.xxxiii. Itē quod dicitur a quibusdaz q̄ q̄dam papa mozib⁹ ꝛ sciētia ⁊ litus dixit ꝛtū hūc esse illicitū. nō ꝓterea sequit q̄ sit illicitus: q̄ talis papa nō determinauit illud papalr: ſz magiſtraliter vt dicit Hugo in quodā ſimili. ⁊ hꝫ in glo. quadā in decre. Hoc em̄ declarauit papa qđ vt ꝑuata ꝑſona ſentiebat circa illā materiā. nō aūt vt papa faciēdo. ſ. decretū ſiue cōſtitutionem ſup tali materia. nā talis determinatio ſic facta ꝑiudicaret ⁊ ꝑualeret auctoritatib⁹ ⁊ dictis quoꝝcūq; doctoꝝ. vt plene hꝫ diſt. xx. p totū. Qđ aūt dō: p Gꝛeg. Bonaꝝ mētiū eſt ibi culpā timere vbi culpa nō eſt. di. v. cad ei⁹. valet ad hoc qđ dictū eſt. ſ. videlicet q̄ timendū eſt ne ibi ſit culpa. ⁊ ideo conſule abſtinendum.

§.xxxiiii. De ſoluentib⁹

aūt ipſas collectas ſeu ꝑſtātias cōitati quoad receptionē annualis redditꝰ quē eis ꝓcedit cōitas cōiter ꝓcordāt q̄ſi oēs licitū eſſe er quo coacti ſoluūt: tanq̄ quoddā intereſſe ídeſt dāni ſui euitatio. p ipſa pecunia coacte mutuata dek a cōitate: cū etiā ipſa cōitas libere ⁊ expedite ⁊ ſpōte ꝯcedat illum redditū p modū doni ſi intereſſe locū nō haberet. ex eo q̄ ciues videnk obligari ad ſubueniēdū ſue cōitati: ⁊ ad exponendū oia ſua bona: imo ⁊ vitā p ſalute reipublice. Mā aūt de ord. here. vt Gꝛego. de ari. ⁊ Buido diꝛerūt ꝑdictos mutuātes ſeu ſoluētes ꝑſtātias cōitati nō poſſe recipere dictū redditū annualem: niſi q̄ tm uſq; recipiant ſuā ſortem cū intereſſe. i. dānis inde ſecutis: ⁊ nō vltra poſſe recipere: ſed cōiter hoc nō tenet: nec a magiſtris ordinis ꝓdicatoꝝ: nec minoꝝ: nec a iuriſperitis: ſed in perpetuū dicūt recipi poſſe. Qui aūt voluntarij nō coacti ſoluūt dictas ꝑſtantias ꝓpter lucrum qđ intēdūt hꝫe ex redditu annuali vſuram cōmittunt: ex quo ꝓncipaliter lucrū intendūt in illo mutuo. Secus ſi ſecūdario: hoc eſt ſō mutuant q: cogūtur: ſperant tm̄ recipere illum redditū. vnde aliq̄tulum ꝓſolantur. non tm̄ ex illo lucro mouentur ad mutuandum: ſed ex coactione: vel etiam ex liberalitate ad ſubueniendum neceſſitati ſeu cōmunitati.

¶ De rapina. Capitulum.xij.

Qlite ſperare in iniquitate: ⁊ rapinas nolite ꝓcupiſcere: diuitie ſi affluant nolite cor apponere. ꝑs. lxj. Venerabilis Jobes caſſian⁹ in collationib⁹ dicit diuitias ſimiles eſſe viſco. Sicut em̄ viſcus iplicās auē ſedit ne poſſit ſurſuz volare: ſed cadit ad terrā: ⁊ ſic capit aucupe: ita amoꝝ diuitiarū implicat mentē: vt non valeat q̄ ſurſum ſunt q̄rere ⁊ appetere. ſed ſi vult ad ſupna ⁊ ſpūalia ſe leuare relabit ad terrena querēda: etiā rapiēdo aliena. vnde capit tādez a diabolo. vt ait apls. ſ. Cor. vi. Neq; rapaces regnum dei ꝓſequent. Et rō eſt: q: faciūt ꝺ charitate ꝓximi ⁊ ꝺ ꝓcepta dei: quoꝝ obſeruatio neceſſaria eſt ad ꝓſequendū regnuz dei. Dicit em̄ deus Exo. xx. Non furtū facies. Noie aūt furti intelligit⁹ oīs vſurpatio illicita rei aliene ſiue occulta ſiue manifeſta. vt dicit Aug. xiiij. q. v. c. penale. Et frequēter accidit q̄ nō ſolū in moꝛte oīa ſibi auferunt: ſed etiā in vita vel a dñis temꝑalib⁹ vl̄a ſtipēdiarijs: vel ab aliis. Vñ dñs ꝑ Eſa. xxiij. Vꝛ ꝓdedaris: nōne ⁊ ipſe ꝓdaberis: ⁊ cū cōſummatus fueris depꝺationē depꝺabert. Expletū manifeſtum ad litteram habemus. ſ. Reg. iij. de amalechitis q̄ cum feciſſent magnā ꝑdam ⁊ incendiū in ſicelech vbi dauid cū familia ſua habitabat: ſed tunc erat abſens: reuerſus ex ꝓſilio dñi ꝑſecutus eſt illos ⁊ inuenit eos diſcūbentes: qui quaſi reſtū celebꝝabant diem ꝓ cuncta ꝑda ⁊ ꝓpoſitis captis: ⁊ eis omnia abſtulit ⁊ fugauit. Et q: pauciſſimi ſunt qui nō inuoluti ſint rapinis aliquo modo. ideo phariſeus rationabiliter dño gꝛas referebat ab hocvitio cognoſcens ſe imunem. Deus gꝛas ago tibi (inquit) q: non ſum ſicut ceteri hoim: raptoꝝ: es: iniuſti ⁊c. Luce. xviij. Nolite ego ſperare ⁊c. Ubi tria poſſunt notari.

¶ Primo interdicitur cōfidentia circa opulentiā temporalem: ibi. Nolite ſperare.

¶ Secūdo excluditur violentia cōtra ſubſtantiā mūdialem: ibi. Rapinas nolite ꝓcupiſcere.

¶ Tertio abiſcitur ꝓcupiſcentia quātum ad inherentiam earum finalem: ibi. Diuitie ſi affluant.

§.i. Quantum ad primuz

Nota q̄ iniquitas hic appellat opulētia rpalis ſeu diuitie ſm Hug. cardi. Unde ⁊ ſaluator dixit Luce. xvi. Facite vobis amicos de māmona iniquitatis. Māmona autem ſyriace: latine diuitie interꝑtatur ſm Hiero. Dicuntur autē diuitie iniquitates ſe. iniquitas: nō q̄ in ſe male ſint: ſed ꝓpter tria: ſz quia

Māmona ebꝛu ſyriacū.

¶ Inequaliter diſpenſantur.

¶ Nimis ſolerter ꝓcurantur.

¶ Homines cōmuniter abutuntur.

Qđ diuitie ineꝛant diſpēſenk de ſe ptz: nā vn⁹ paup eſt ⁊ de eis nil hꝫ: alter aliquātulū: alt⁹ multū: alter plurimū. ⁊ ꝓterea ſm Baſiliū magnū dicunk diuitie iniq̄tat⁹. i. ineq̄litatis. q: nō equalr diſtribuūtur hoib⁹: nec tm̄ hꝫ eſt ex hois induſtria cuz videam⁹ multos illuſtriores ſatis egere et ſimplices ⁊ incuriosos abūdare: nec etiā ex demone q: nil pōt facere ſine dei ꝑmiſſu. vñ q̄ ipſe dixit ꝛpō cuz tentauit de auaricia oſtēdēs ei oia regna di. Hec oia mea ſunt ⁊ cui voluero do illa. vt hꝫ Lu. iiij. mēdaciū dixit: nec mirū: quia mēdax eſt ⁊ pr̄ eiꝰ. Jo. viij. Sed a dño deo eſt hec varia diſtributio ⁊ ineq̄litas diſpēſatio opatiue vel ꝑmiſſiue qđ intelligens Job ait. c. xij. Abūdāt tabernacula ꝑdonū ⁊ audacter puocāt dñm. ſ. ad ira: cū oia dederit eis de⁹ in manu. ſ. ꝑmiſſiue. Cauſam aūt huiꝰ ineq̄litis diſpēſationis in parte aſſignās Amb⁹. ait. Nunq̄d iniquꝰ eſt de⁹ vt nō nobis eq̄ diſtribuat vite ſubſidia. vt tu q̄dem eſſes affluēs ⁊ abūdans ꝯis ꝙ deeſſet ⁊ egerēt: ⁊ nō poti⁹ q: voluit tibi benignitatis ſue exꝑimēta ꝓferre. aliū ꝙ virtute patiēcie coꝛonare. di. xlvij. ſicut hi. Si q̄ diues nō vtik diuitijs ad finē quez dñs oꝛdinauit. ſ. ⁊ intendit: vt ſcz recognoſcat ipm̄ vt dñaꝝ ctoꝝ: ē ⁊ diligat ⁊ ꝓ noie eius indigētibus largiat⁹ nō habet cām ſperādi vitā eternā. vñ recte dꝰ: talibus. Nolite ſpare in iniq̄tate. i. in diuitijs. ſ. retentis. Nā ⁊ diuiti epuloni dictū fuit. Recoꝛdare q: recepiſti bona in vita tua. Luc. xvi. ideſt remunerationē accepiſti ꝓ diuitias ⁊ ideo nō pōt ſperare ſalutē. Unde Eccl. xxx. dꝰ: Bꝛūs vir qui inuent⁹ eſt ſine macula: ⁊ q̄ poſt aurū nō abijt nec ſpauit i pecunie theſauris. Sc̄o dicunk diuitie iniq̄tas, ꝓpter nimiā ſolicitudinē q̄ hꝫ ad eas. Unꝺe ſaluator: loquēs de terra ſpinis occupata in qua ꝑs cecidit ſeminis. dicit ſignificare eos q̄ a diuitijs ⁊ ſolicitudinibus mūdi ſuffocanꝺ. Luce. viij. Adiūgit ergo ſolicitudinē diuitijs: q: ſine ipſa ſolicitudine diuitie haberi nō ꝑnt: q̄ ideo etiā ſpinis cōparanꝺ: q: pūgūt mentem frequēti ſolicitudine ⁊ anxietate: ⁊ ſanguinē peccatoꝝ pluriū eliciūt ⁊ nꝰbū dei auditū vel lecū ſuffocāt ne fructus ſequaꝝ. Et hec ſolicitudo dꝰ: malicia ſeu iniq̄tas: vt dicit Gꝛegoꝛius. xiiij. q. v. §. ſed hoc. exponēs illud. Facite vobis amicos de māmona iniq̄tatis. Sperāt aūt multi ex ipſa ſolicitudine ſua circa diuitias nō poſſe deficere vel egere: ſz ꝓuidere ad plenū occurrentibus caſib⁹. ſed nolite ſperare in iniq̄tate. ait ꝑs. ideſt in ipſis diuitijs ⁊ veſtra ſolicitudine ad eas: ⁊ eſt rō: q: vana eſt ſpes iſta ⁊ deficiens. Videmus em̄ q̄tidie diuitias deficere: ⁊ de magnis copijs venire ad pauꝑtatē. ⁊ hoc eſt qđ ait apls. ſ. Tim. vj. Diuitibus huiꝰ ſeculi ꝑcipe nō ſublime ſapere nec ſperare in incerto diuitiarū ſuarū. Expletū legit de quodā hoꝛtulano q̄ deus timēs q̄ ſibi ſupfluebāt ex lucro de labꝛe: ibꝰ ſuis omnia de die in diē pauperib⁹ largiebat. Intrauit aūt ſuggeſtio diabolica in coꝛ eius: vt videlz nō pauperibus erogaret ampliꝰ qđ ſibi ſuperaꝝ: ſz cōgregaret ⁊ cōſeruaret vt neceſſitatibus eius futuris ꝓuideret. Et cum congregaſſet ma-

Diuitie cōparantur viſco

A deo ⁊ ineqlis diſpēſatio diuitiaꝝ

Expletū de ſperare in diuitijs.

gnā quantitatē pecunie cū magno labꝛe ⁊ ſolicitudine ⁊ in illa ſperaret: cōtigit vt qđā die cū laboꝛaret pedē paſſit ⁊ grauiter adeo vt laboꝛare nō poſſet necire. Lepit g̃ pecuniā ꝙgregatā in medicos ⁊ varias medicinas expēdere. et tota iam exhaulta ꝓmanebat infirmitas: ⁊ ita aggrauata q̄ de ꝓſilio medicoꝝ opoꝛtebat pedē abſcindere ad moꝛtē euadēdā. Ex qua re in anguſtia ꝓſtitut⁹ reuerſus eſt ad ſe: ipm̄ cepit ſe arguere de ſua vana ſpe in illa pecunia ⁊ dñi miam implozare vt nō aſpicerer ad ſuā iniq̄tatē: ſz reddeꝛet ſibi priſtinā ſanitatē. ꝑmittēs ꝺ ſolita pietatis opa reꝺituꝝ. Cui angelus apparēs cū ſtomacho ait: vbi ſunt diuitie tue cōgregate: quare p eas in quib⁹ tantā ſpem habebas nō facis te ſanari? Uerū q: recognoſcis iniq̄tatez tuā: nōvult deꝛeſpicere ad ſatuitatē tuā: ⁊ tibi ſanitatē tribuo ita vt caueas nō ampliꝰ ſperare in iniq̄tate ſz in deo viuoꝝ ⁊ tangens pedē eiꝰ ſubito curauit eū plene. Dicunk tertio diuitie iniq̄tas: q: multe iniq̄tates cōmittunk ꝓpter eas ⁊ ꝑ eas. Propter qđ dicit Salo. Eccs. v. Diuitie ꝙgregate in malū dñi ſui. ⁊ Hiero. His diues aur in⁹ aut heres iniquꝰ. Per ipſas em̄ diuitia. ſperant puer⁹ re iuſticiā: ſcientes q: pecunie obediūt oīa. Unꝺe Iſiꝺ. in lib. ſen. Cito violatur auro iuſticia: nullāq; reus ptꝰeſcit culpā quā redimere ſe nūmis etiſtimat. xj. c. paup. Per diuitias ſperat diues hꝫe officia ⁊ bñficia ⁊ exaltar ſupbiā. Aug. Hermis diuitū ſupbia. ꝙ diuitias ſperat miſer hō obtinere veniā ⁊ ſupnā patriā ꝺando elemoſynas. ex eo q̄ ipa ꝑfectas ait. ſſa cite vobis amicos de māmona iniq̄tatis vt cū defeceritis recip. vos in eterna taber. q̄ſi dicat dāda pauperib⁹ elemoſynas ex iniq̄s diuitijs ꝑ merita ⁊ oꝛones eoꝝ parabit⁹ vobis reg. ce. hꝫ hoc ⁊ verū q̄n ipe diuitie: etſi ꝑ iniquos modos ⁊ nimia ſolicitudine ſunt ꝙgregate nō tm̄ ſunt obnoxie reſtitutioni certe. Nā illa oꝛs certis ꝑſonis reſtituere ꝑm oēs doc. theologos ⁊ canoniſtas. Nec ſufficit hoſpitalia vel ecclesias facere aut pauperibus erogare. vt habetur ex homi. ſicut dignū. Et Aug. Nec ꝙ ſi agris inique ac ꝑnꝺ inuaſis ita q̄ſq; vrat vt ex eoꝝ fructib⁹ largas elemoſynas faciat iō rapinā iuſtificar. xiiij. q. v. nec q̄. Sz ſi reſtitutio fieꝺa eſt incerta tūc paupib⁹ erogāꝺū ⁊ etiā alꝭ illicita lucra ⁊ ſupflua: ⁊ hec in ſtatu gꝛe ſunt fiendā vt fructus ꝓcipiat. Nā vt dicit ſapiēs. Dona iniquoꝝ nō ꝑbat altiſſim⁹: nec reſpicit in oblationib⁹ iniquoꝝ: nec in multitudine ſacrificiorum eoꝝ ꝓpiciabit⁹ ꝑcis. Unꝺe ⁊ Job. xxvij. Que eſt ſpes hypocrite vt auare rapiat. q. ꝺ. nullam ſpem pñt hꝫe ſalutis. etſi ex rebus raptis ꝺarent elemoſynā cui ꝺebeant ea potius reſtituere. Nolite ergo ſperare in iniquitate.

Diuitie ſpine ſunt

§.ii. Quantū ad ſecūdum

excluꝺiſ ab hoie vſurpatio rerū in eo q̄ ꝺicit. rapinas nolite ꝓcupiſcere. Sicut aūt illicitū eſt ⁊ ꝺ ꝑceptū ꝺeſideriꝛe rapine. ita ⁊ multo fortius ipm̄ opus rapine. Et appetit⁹ quiꝺā rapine, ꝓhibet lege diuina ⁊ puniꝰ iuꝺicio dei ꝓeciſe. ſed opus rapine ꝓhibet lege diuina pariter ⁊ humana. ⁊ in vtroq; foꝛo dei. ſ. ⁊ mundi puniꝰ grauiter. q: turbat nimis pacifica hoim conuictu. Unꝺe ꝺs ꝑ Eſa. lxj. c. Ego dñs habens odio rapinā in holocauſtū. i. etiā ſi mihi ex ea fiat ſacrificium. Odire aūt dei eſt repꝛobare ⁊ punire. ⁊ punitionem raptoꝝ ponit Amos ꝓpha in. c. iij. ꝺicens ꝺe eis. Neſcierunt facere rectū: theſaurizantes iniquitatem ⁊ rapinas in eꝺibus ſuis. Propterea hec ꝺicit ꝺns deus. Tribulabitur terra. i. coꝛpus ⁊ circuiet⁹. ſ. penis: ⁊ ꝺerahet⁹ et te fortitudo tua. i. anima tua: q̄ eſt fortis ad rapinas et ⁊ alia mala. deoꝝ ſuoꝝ trahet ad inferos ⁊ ꝺiripientur eꝺes tue: vbi ſcz ſunt congregate rapine.

Rapina fit q̄nq; modis.

§.iii. Notandum autez q̄

quinq; modis cōmittit rapina. ſ. in vſurparis ꝺominijs in publicis bellis: in manifeſtis latrocinijs: in pedagijs ⁊ gabellis indebitis: ⁊ in iniuſtis tallijs ⁊ ꝺanis. Quantū ad p̄imū cum aliquis ꝺns vel cōitas accipit vel ꝺetinet ciuitates vel caſtrū eccīe vel imperij vel alicuius ꝺñi nō iuſto titulo: vtiq; rapto: eſt: ⁊ ome lucrū ⁊ cen⁹ ſum qđ inde pcipit ⁊ ſalariū qđ inde pcipiunt officiales ⁊ rectoꝛes ab illa: rapina eſt. Rapine impioꝝ detrahent eos ait Salo. Pꝛouer. xxj. i. deoꝝ ſuoꝝ trahēt ad iferos: ſic ſcribit ꝺe Alexanꝺro ſ. Mach. i. q̄ poſtq̄ peuſſit Dariū regem perſaruꝝ ⁊ medoꝝ cōſtituit pr̄elia multa: ⁊ oīa obtinuit munitiones ſcz p rapinas ⁊ interfecit reges terre ⁊ ꝑtranſiit vſq; ad fines terre: ⁊ accepit ſpolia multitudinis gentiū: ⁊ obtinuit regiones gentiū ⁊ tyꝛannos ⁊ facti ſunt ei in tributuz. vñ refert Augu. in lib. de ciui. ꝺei: q̄ cum quiꝺā pyꝛata ꝺictus Diomides captus fuiſſet ⁊ Alexanꝺro pr̄ſentatus interrogauit eū Alexanꝺer: quare mare infeſtū haberet. ſ. ꝺando p ipm̄: cui riꝺit libera contumacia q̄ ea cauſa ⁊ rōne qua ipſe totū munꝺū ꝑſequebat. Sed q: ego inq̄t paruo nauigio iꝺ facio: latro vocoꝛ: tu ꝺo q: magna claſſe ſcz gentiū multitudine id agis ꝺiceris imperator. Nam alia ꝺifferentia nō eſt inꝛer me ⁊ te: q: hoc me neceſſitas cogit: te ꝺo immenſa cupiꝺitas. Demuz moꝛtuus eſt Alexanꝺer ⁊ detractus eſt cum rapina ad inferos. Lib. iiij. c. iiij.

§.iiii. Cōmittit ſecūdo

rapina in bellis. Qui em̄ iniuſtū bellū agit⁹ in oibus q̄ auferunt ab eis ꝺ quos pr̄eliant: rapina facit⁹ ſm. ꝺ. Tho. ij. ſ. q. lxvj. ar. viij. Qui aūt iuſte bellāt ſi ab hoſtib⁹ aliquis accipiāt nō cōmittūt rapinā. hꝫ ab alijs capiētes nō tenent omnes a rapina: puta ſi a ꝑſonis eccleſiaſticis moꝛatib⁹ in ciuitatib⁹ ⁊ locis alijs hoſtiū: niſi illis bonis vt victualib⁹ hoſtes foueren⁹: vel loca eoꝝ eſſent ꝺeſtellara etiā eccīe ſm Guil. ⁊ Al. ſeu ſi a viatoꝛib⁹ ſeu a ſuis victualia ⁊ alia vt cōiter faciūt: rapiāt. Unꝺe Job. bap. ꝺixit militib⁹. i. ſtipēdiarijs perentibus ꝺoceri viā ſalutis. Eſtote cōtenti ſtipēdijs veſtris. Lu. iij. Docens inquit Amb⁹. ſup Lucā. Ideirco ſtipendia cōſtituta eſſe militib⁹: ne oū ſumpt⁹ queriꝰ ꝓꝺo craſſet. ꝺiſ. lxxvj. c. in ſingulis. Ertt ꝺicit Aug. militare nō eſt peccatū ſcz ꝺe ſe: ſed ꝓpter pr̄ꝺā militare hoc peccatū eſt. xxiij. q. j. militare. Etiā cum hoc fieret in bello iuſto: ſm beatū Tho. vbi. ſ. videlz ꝓncipali intentiōe cupiditatis ⁊ rapine: vnde oēs tales ſunt in ꝺamnationis ſtatu: quod hoꝺie pene in oībus ſtipendiarijs inuenit. Pone (inquit ꝑs. loquens ꝺe iniuſte bellantib⁹ vel ꝺtra populū fidelē) pr̄incipes eoꝝ ſicut oꝛeb: zeb: ⁊ zebee: ⁊ ſalmana: qui eriſtetes capitanie madianitarū iniuſte bellauerunt ⁊ rapiendo bona eoꝝ ſubiugauerūt ꝑpl̄m ꝺei: ſed ꝑ Gedeonē cuz trecentis occiſi ſunt cum exercitibus ſuis: centū viginti milibus ꝺicti pr̄incipes: vt habet Judic. vij. ⁊. viij. De bello habes. ſ. in. iij. parte. ...a. iiij.

Rapina in latrocinijs.

§.v. Cōmittit tertio rapina in latrocinijs aptis. Tales erāt q̄ ꝺescēdentes ꝺe monte in hiericho ꝺespoliauerūt ⁊ plagis ꝺuris impositis abierūt semiuiuo relicto: vt habet parabolice Lu. x. Et latrones quiꝺez maritimi q̄ ꝺicunk pyꝛate ꝑ mare pr̄ꝺātes quoſcūq; excōicati ſunt nec abſolui poſſunt citra aplicā ſeꝺem. Sic⁹ ⁊ latrocinātes ꝑ terrā qui ſpoliant ſeu rapiūt ſua a romipetis ⁊ alijs peregrinis eccleſias ⁊ loca ſancta viſitantib⁹: aut etiā eos q̄ pro ſuis negocijs vaꝺunt ad curiā romanā vbicūq; ſint: vel inꝺe reꝺeuntes ad pꝛpria: aut poꝛtantes ad curiā victualia: ſimili mō excōicati ſunt: vt. ſ. habet in. iij. parte. tit. xxiij. Alij ꝺo latrones q̄ alꝭ pr̄ꝺant: ac etiā naufragātes exꝑoliāt rebꝰ ſuis ꝺebēt excōicari. vt ex ꝺe rap. excōicatiōi. Et cū alios ſceleratos vt homicidas: aꝺulteros: ꝑꝺito: es ⁊ hmōi cōfugientes ad eccīas rōne imunitatis eccīaſtice ꝺeꝛeat ꝺefenꝺere ⁊ nō ꝑmittere ibi capi: nos publicos latrones tueri nō ꝺz. ex ꝺe imu. eccī. Et hi quiꝺē etiā in vita pr̄ſenti male foꝛtunant: ſicut ⁊ ꝺuo latrones q̄ cū xpo crucifixi ſunt. vt habet Matth. xxvij. Et ꝺuo pr̄incipes latronū. ſ. rechab ⁊ baana q̄ portantes caput iſboſeth filij ſaul occiſi ab eis: fecit ꝺauiꝺ eos occiꝺi, ⁊ pr̄eciſis eoꝝ manib⁹

Universidad de Deusto Biblioteca

z pedibus fecit suspendi. vt habek. ij. Reg. iiij. de multipli ci pena horum raptor habes. j. post sequentem. §.

An ipo nēresno ua peda gia com mittant rapinā.

§. VI. Quantū ad quertz

Exigentes vel iponētes noua pedagia vel guidagia: q. s. dari instituta sunt a viatorib⁹ vel mercatorib⁹ p psonis vel rebus quas deferūt exigentes ipsi sine lnia p:incipis. i. pa pe vel imperatoris rapinā cōmittunt z excōicati sunt. nec ci tra sedē aplicā pñt absolui. Exigentes aūt cōsueta seu cū li centia p:incipis noua z nō tenentes itinera secura ex negli gentia seu cupiditate ne expēdāt ppter qđ viatores spolia tur rapinā cōmittūt. z tenent ad hmōi damna. Exigētes a psonis ecclesiasticis p se vel p alios gabellas z pedagia p rebus suis quas nō deferūt cā negociatiōis rapinā faciūt z sunt excōicati. vt de censi. c. q̄q̄. lib. vj. z hoc nisi haberēt licentiā a papa qđ fit in terris eccle. Ūn z rps cū quadā vi ce intraret capharnaū direrūt q̄ exigebāt ibi pedagiū pe tro. Magister vester nō soluit didrachmā. i. illud qđ cōter soluebat p tranfitu in illo loco. Et introeūtib⁹ in domū in terrogauit rps pe. di. Simon p:incipes terre a quib⁹ accipiunt tributū vel censum a suis vel alienis. ri dit Simon petrus. ab alienis. ergo subdit rps liberi sunt filij. [illegible] sit ū ipsum ire ad mare z stare rem quez inueniret in ore pi scis hamo capti daret exigentib⁹: ad tollendū scandalum vt habek Mat. xvij. Ad innuēdū q̄ psone religiose z eccle siastice q les erāt rps cū discipulis nō tenent talia solue re. Imponētes q̄ tallias seu collectas seu p:estantias nō solue re tpales vel ciues alicui⁹ cōitatis psonis vltra debitū rōnis nimias vel ip:oportionatas ex cerra scia. Sīl exigēres a subditis seruitia indebita in psonis vel reb⁹ vt operas in agris z vecturas aialiū rapinā cōmittunt ſm. b. Tho. ij. ij. q. lxvj. ar. pen. de quib⁹ dr Ezech. xxij. P:incipes in medio eius quasi lupi rapientes predā. Roboam rex qui noluit alleuiare iugū seu onus eractionū graue qđ salomon pa ter eius imposuerat pplo israel ad cōtinuandā pompā et iactantiā curie sue amisit decem ptes regni sui. i. p. tribus. z qui exigebat p:o eo lapidat⁹ fuit a pplo. vt ptz. iij. Re. xij. Exigentes tallias a clericis sine licentia pape rapinaz faciunt. z post monitionem si nō cessauerint ab hmōi sunt excōicati. ex de immu. eccle. c. nō minus. z. c. aduersus. Itē ex de censi. q̄q̄. lib. vj. de qua excōicatiōe habes in. iij. par te. titu. xxiij. Quecūq; autem rapina fit ex p:edictis: mor tale peccatū est. z cōsequenter ducens ad eternam mor tē nisi fiat de ea penitentia z restitutio si potest. Ūn Ezech. xviij. dicit dñs. Si genuerit quis filiū latronem rapi tes rapinas &c. nūquid viuet. s. talis apto:. nō viuet vita scilz gratie ſz morte morietur. s. co:po: z inde eterna. Ergo rapinas nolite concupiscere. De tallijs seu collectis peda gijs z gabellis. vide plene. j. eo. titu.

cap. xiij.

§. VII. In tertio p:incipa

li psalmista docet remouere cōcupiscentiā. i. amo:em diui tiarū: quo. s. qs eis inheret vt vltio fini dicēs. Diuitie si af fluant. i. etiā si a deo fluāt p licitā acquisitionem. nolite co: apponere. i. ibi cōstituere finem eas amādo vt p:incipale bonū: hoc em esset frui eis. Naz frui ſm magistrū in. j. sen. dist. j. est amo:e inherere rei ppter se: qđ fiendū non est nisi summe trinitati Nam ſm Hiero. impossibile est vt p:esen tibus quis z futuris fruat bonis. i. gloria celesti. Et hoc est qđ ait saluato:. Difficile est diuitē intrare in reg. ce. Mar. xix. Loquit em de diuite qui constituit suū vltimū finem in diuitijs: cui⁹ signū manifestū est ſi apponat co: diuitijs: ita q̄ ibi cōstituat finez qñ ppter diuitias acquirendas vel cōseruādas p:aratus est facere p:ra dei p:eceptu. De hoc etiā intelligit illud Lu. vj. De eterne. s. dānationis vobis diuitib⁹ qui habetis cōsolationem vestrā. Nolite ergo co: apponere diuitijs cōstituendo ibi finē p modū fruitionis. Et rō quare nō sint diligende est: q: ibi nō reperit qđ cre ditur: ſz decipiūt. z ppterea rps appellat eas fallaces. Nā p:omittūt felicitatem fruitionis pfecte: z p:estant miseriā dānatiōis eterne. vñ Salo. ait Eccl. v. Qui amat diuitias nō capiet fructū ex eis. ſfructus ſm. b. Tho. in sum. dr a fruor frueris: q: fructus est vltimū qđ desiderat z expectatur de arbore. Ūn cōgrue signat fruitionem dei q̄ est vltimus finis qui desiderat z expectatur a nobis ex opibus nostris. Est em vltimū in actibus gloriose: q: post visionem z tentionem seu dilectionē sequit fruitio. vñ Jo. xv. dicat discipulis rps. Posui vos vt eatis. s. p bona opa via mandatoz z fructū afferatis. i. p:sequaminī eterna fruitionē. Hmōi aūt fruitio in se p:z sanctitatē: suauitatē: z puritatē. sed qui amat diuiti as vt auarus. de quo ibi loquit: nō capit ista ex eis. nam insatiabilis est. Ūn Ch:so. Ipsa appositio diuitiarū aus ger flammā: z maior est cupido. z Amb. Nec satietas vnq̄ aderit cupiditati. dñ. dvij. sicut hi. Sēdo auarus p:iuatur suauitate. ppter qđ dr. Eccl. v. Saturitas diuitis. i. abun dantia magna: nō sinit dormire eū. Tertio puritate p:iua tur. nā vt dr Eccl. v. Auaro nihil est scelestius hic aūt aiam suā venalem hz. eo ptz: q: p:o vno solido lucrando vendit aiam suā diabolo cōmittendo. i. endacio: periurio z hmōi ergo ex quo non capit fructus qui intendit ex diuitijs ſm ps. Diuitie si affluant nolite co: apponere.

Rapine diffinitio. Rapina sumitur multipl

§. VIII. Et p: maiori de

claratiōe materie huius pōt sic diffiniri. rapina. s. q̄ est rei alicne nō sacre in loco nō sacro illicita p violētiā ad lucruz facta vsurpatio. Declarādo aūt ptes istius diffi. nota q̄ vsur patio dicit actū in gñe. Sciendū ñ q̄ rapina sumit multi pliciter. Uno mō largissime z ip:ope p oi vsurpatiōe ide bita: siue rei tpalis: siue rei spūalis: z sic sumit ad phil. ij. Nō rapinā arbitratus est. s. rps iesus. esse se equale deo. ſz hoc fecerūt p:imi parētes: q̄ vt dicit Aug. voluerūt rapere diuinitatē. i. dei equalitatē: z pdiderūt felicitatē: ſz hui⁹ rapine rps soluit penā. z hoc est qđ dr p ps. Que nō rapui tūc exoluebā. Sēdo sumit min⁹ large p vsurpatiōe z acqsi tione vel retētione illicita rei tpalis qcūq; siue manifesta siue occulta. z sic Amb. dic. Si qs vsurā accipit rapinā fac. xiij. q. iiij. si qs. iij. z Aug. ait. Si qđ iuenisti z nō reddidisti rapuisti. xiij. q. v. si qđ. qđ tñ ptinet ad furtū. z Hiero. Alie na rapere q̄uincit q̄ vltra necessaria sibi retinere. pbat. dist. xlij. §. j. qđ tñ intelligit de supfluo nature z psone. Tertio mō rapina sumit pp:ie z stricte. s. p vsurpatiōe rerū violē ta. z de hac rps pharisеis ait. Pleni estis rapina. Mar. xxiij. Et ſm hāc acceptionē pp:iā hic diffinit. Ūn in ea po nunt differentie eius ab alijs vsurpationib⁹. Rei aliene dicit ad differentiā rei. pp:ie. nā rem pp:iā si qs etiā p vio lentiā acciperet ab eo q̄ ab alio abstulit dum asp:ortat: nō esset rapina: nec etiā postq̄ ad locū rapto: se cōtulit z por tauit: q̄uis als malefaceret cū posset in iudicio reperere. Nō sacre z in loco nō sacro subdit ad differentiā sacrilegij quo res sacra aufert: vel de loco sacro res nō sacra. Illi cita addit ad differentiā eoz: q̄ etſi manifeste z ꝺ volūtatez eoz a quib⁹ accipiunt: auferant: tñ licite tollunt vt in bel lis iustis cū debito mō auferunt bona ab hostib⁹. Et cum als debitū ab aliquo inuito publica aucte aufert. Ibi em nec rapina nec pctm est. ar. xiij. q. v. c. nō sane. Per violen tiā addit ad differentiā furti quo nō manifeste: ſz fraudu lenter res capit aliena. Per hoc em pbs distinguit furtuz a rapina. v. Eth. q: furtū occultā: rapina vo violentā vsur patiōem ip:ortat: z sic sunt oiuerse spēs auaricie. Ad lucrū facta. dr: ad differentiā raptus qui est spēs luxurie qua mu lier rapitur ad cōcubitū nō ob lucrū. de quo. j.

Diffinitio rapine exponit.

§. IX. No. secūduz. b. Tho.

ij. ij. q. lxvj. q̄ rapina est grauius pctm furto triplici rōne. Rapina grauio furto. P:ima est talis. furtū z rapina hñt rōnez pcti ppter iuo lūtariū qđ est ex pte ei⁹ cui aufert res: q. s. ꝺ volūtatem ei⁹ auferk id cui⁹ est dñs. vbi g̃ magis repit de inuolūtario ibi mai⁹ pctm: ſz maio: ratio iuolūtarij inuenit in rapina q̄ in

vbi. ā. ar ti. vlt. ad secūdū.

furto: q: violētia q̄ repit in rapina directe opponit volūta ti q̄ ignorātia q̄ iuenit in furto cū nesciēte eo res auferat: z iō grauio⁹ pcm est rapina furto. Sēda rō est q: p rapinā nō solū infert dānum: ſz etiā infert iniuria psone. cū hō gat i quādā ignominiā ipsi⁹ psone. z hec iniuria psonalis ꝓpon derat fraudi vel dolo q̄ ptinet ad furtū. Tertia rō sumit ex pena a legib⁹ vtriq; pcō imposita. Nā ſm leges canoni cas z ciuiles grauius punit rapina q̄ furtuz. vt. j. patebit. Quis aūt dubitat scelerati⁹ esse cōmissum qđ grauio⁹ est pu nitū. inqt Hiero. xxiij. q. j. nō afferam⁹. Qđ aūt hoies ma gis verecūdent de furto q̄ de rapina nō est ex eo q̄ furtuz sit turpi⁹. i. grauio q̄ rapina. Est em verecūdia ſm pbm. iij. Eth. rimo: de turpi actu. ſz vt dicit. b. Tho. q: hoies sensibi libus inherentes magis gloriant de ture exteriori q̄ ma nifestat in rapina q̄ de rrute interiori q̄ tollit p pctm. z iō minus verecūdant de rapina q̄ de furto. cū tamen magis deberent de rapina erubescere. Rapinas ergo nolite cu piscere ait ps. Et multo magis nolite fa re ex quo grauio⁹ est furto a quo hoies cōtere se custodiūt: grauissime etiā puniuntur. Et de pena. j. ponitur.

§. X. De pena raptoris.

no. penā raptoris

Nota q̄ cuz quis rapit res alienas ſm leges si agat infra annū ciuiliter punit in quadruplū cōputata. s. ipsa re. Si aūt post annuz punit in simplū. ff. vi bo. rap. l. j. z. ij. tenet ñ rapto: ad ista penā post⁹ fuerit cōdēnat⁹ ſm Tho. Si ꝺo agat criminaliter punitur ppter vim fine armis in tertia parte bonoz. z est infamis. ff. de vi. l. j. Si aūt cū armis pu nit deportatiōne. q. s. deportat in insulā z pdit oia sua bo na. Insti. de pub. iu. §. item ler iul. Sēm canones ꝺo mul tipliciter punit. Et p:ima pena est: q: excōicat ab illo epo in cuius epatu fecit rapinā. ex de rap. z incē. c. j. z. vj. q. iij. c. placuit. Ité denegat ei pnia nisi restituat ablata: vel secu ritatē plenā faciat de reddēdo si habeat vñ possit. si ꝺo nō haberet vñ posset. z distulit accipe pniam vsq; ad mortē z sic nō pōt satisfacere: si petat pniam⁹ dabit ei z etiā viatī cū. Si aūt decedat impenitens: tunc z viaticū z sepultura denegabit. ex. c. c. sup eo. z. c. in ſris. Ꝺ si nō habet vñ red dat necherdes nec ꝓpinqui volūt satisfacere. ipe tñ con trītus facit qđ pōt ſz tarde: nō p:iuabit pnia z viatico: sed tñ sepultura denegabit. Qđ statutū est ad terro:ez alio:. P:esbyteri ꝺo q̄ ꝓtra p:edicta fecerint sepeliendo ipsuz z hmōi debent deponi ab officio z beneficio. vt in dicto. c. su per eo. Sed ramen de istis rapto:ibus occultis nō debet iste rigo: seruari. ſm Inno. ex eo. in litteris.

§. XI. Itē nota q̄ qui parti

cipauit in crimine rapine vel furti vel sacrilegij vel alteri⁹ iniuste dānificationis mo:taliter peccauit. Cuiꝺ⁹ aūt mo dis fiat participatio hmōi cōtinet in his ſ ſ ſ. Iussio. cōsi liuz. cōsensus. palpo. recursus. Participās. mutus. nō ob stans. nō manifestās. Et inquantū quilibz eoz teneat ad restitutione. z vide nunc in declaratione eoz.

§. XII. Quantū ad quinqz

De restitutione rapine.

casus p:imi versus dak talis regula q̄ si ex p:cepto alteri⁹ vel filio vel psensu. s. cooperatiōis. vel palpatiōe. s. adula tionis laudādo eū. Ité de derisiōe vel vilificatiōe vt ad ꝺ inducat: puta q: dicit nō esse bonū ad aliqꝺ: z q: nescit ra tionē hmōi. z ex ꝺ dānificās mouet ad dānificādū. Idem dicit Pe. de pa. de detracto: e si ppter detractionē audiēs puocatus dānificet detractū. Uel recursu: si receptione fu rū vel rei furate est facta rapina vel alia dānificatio iniu sta: ita q̄ als nō fuisset facta: vel etiā postq̄ est facta rapi na vel furtū qñ ex receptione furis vel rei furate impedit nō solū punitio ſz etiā restitutio rei ablate ſm Pe. de pal. vel cū damnificans hz recursum ad aliquē sicut ad p:estā tem parrochiū ad nocumentū. als quilibz eoz ū p se tenet insolidū. i. in totū leso seu damnificato: etiā si nihil de rapi na pueniſſet ad eū: aut p se nil dānī intulisset z hoc quouisq; illi leso fuerit satisfactū. Si aūt etiā sine ope ⁊ consilio p:o. s. cōsilio mādato z nomine fuisset nihilominus facta rapina vel dānifi catio z nil plus p quodcūq; opus illoz additū est nō tenē tur nisi quantū de rapina pueniſſet ad eos. Si ꝺo aliquid plus factū est ex mādato vel cōsilio vel alijs hmōi ad illud plus tenet insolidū. Et qđ dictū est de iussione: idē intelli ge qñ rapinā vel dānū noie suo factū ratū habuit. hec Pe. de pa. Ité. ij. q. iij. c. qui cōsentit. cū duob⁹. c. seq. ex de resti. spo. c. cū ad sedē. Item de cōsilio in p:eiudiciū ecclesiaruz: vt de collectis eis iponendis z hmōi tenet insolidū q̄ dat tale cōsiliū vñ sequit cū effectu talis impositio collecte de ricis sine licentia pape. ex de sen. excō. nouerit. Itez qđ hic dicit de cōsilio rapine idem intelligit Pe. de pa. de cōsilio vsure. z idē dicit de aduocato dante malum cōsiliū etiā ex ignorātia. Ité ꝺes dicit Rich. de cōsilio qđ datur alicui q̄ nō restituat aliena. vel quocūq; alio mō cōsiliū p:estat in dānū p:imi scienter vel ignorantia crassa: sine quo cōsilio tra lia nō fierent. ar. ex de sen. excō. c. nuper. in glo. Cōditores iniquoz statutoz que sunt in damnū p:imo: ū ſm Duran. tenet restituere totū illud dānū. Et sīl cōsultores statu toz illoz. Item qñ plures vadūt insimul: ita q̄ vnus nō iret sine alio ad faciendū aliqđ furtū vel dānū vel bellum iniustū vbi inferūt dānū: cuz sit ibi cōsensus cooperationis: quiliber eoz tenet insolidū de dāno daro. Sz si tale ses quereł ita q̄ sine eo etiaz fuisset factū dānū: tenet solū de eo qđ puen ad eū: z de eo in quo dānificauit. ar. ad hanc distinctionē ex de sen. z re iudi. c. cum inter. de sentē. excō. cinter alia. z. ij. q. iij. qñ multos. Notarij etiā vel alie pso ne que destruunt testamenta vel alia instrumenta p:inen tia legata facta locis pijs: vel quibuscūq; psonis: vel debi ta alia q̄ alij nesciūt seu p:obare nō pñt: vnde sequit dam nū q̄ talia nō soluunt: tenent insolidū lesis: q: p:estāt cau sam efficacem. Quiꝺo occultant ea studiose peccāt mo:ta liter: nec debent absolui: nisi manifestent ea cuz opz. Et ſz aliqui dicāt eos nō tenere ad restōnem: q: heredes remas nent obligati legatarijs vel alijs creditoribus: nōvidet hoc verū cū p:estant causaz efficacē dāni sicut z p:imi dū occul te ea tenent. z p:maxime cū heredes vel debitores hoc nes sciunt: q: tunc nō obligant satisfacere: ſz etiā si sciunt z sa tisfacere nesciūt seu nolunt: q: legatarij hoc pbare nō pñt. nec valet ratio eoz sicut ptz in simili. Nam cuz plures obli gant insolidū: obligatio vnius magis p:incipalis nō tol lit obligationem minus p:incipalis: sicut obligatio pupil li ad restituendā vsuram quā fecit tutor: p:o eo nō deobli gat tutorem si pupillus non reddit.

Notarij destruc tes istā tenētur insolidū

§. XIII. Quātū ad tresvlti

mos casus scōi ꝺ sus. datur talis regula q̄ si talis fuit. i. tacēs qñ videt fieri furtū z dolose facet cū posset. edire. Et sīl nō obstans q̄ posset obsistere. z nō manifestans. i. q̄ scit vbi sit res rapta vel furata z nō manifestat etiā cuz de hoc interrogaret. Jn quolibz hoz casuū si est officialis te netur insolidū: cū teneat ad hoc ex officio suo etiā si nil p: ueniret ad eum quousq; dānificato fit satisfactū. di. lxxxvj. c. culpā. Et intelligit Sco. cum interrogat in iudicio z nō manifestat vbi sentēialiter res ablata vel als iniuste pos sessa posset dño restitui: ita tñ q̄ dicendo veritatē non imi net periculuz sui status vel sue psone. talis tenet leso siue sit officialis siue ꝑuata psona. ar. ad hoc. xj. q. iij. c. q̄sqis: z ex de fur. c. qui cū fure. Sed officialis etiam extra iudi cium interrogatus tenetur si nō dicat cum nō imminet si bi p:iculum sue persone. Si aūt non sit officialis ex quo ad hoc nō tenet ex suo officio q̄uis peccet: nō tamen tenet tur ad aliquā satisfactionem damnificato. Tho. ij. ij. q. lxij. z in. iiij. sen. di. xv. z Alb. in. iij. z Ulri. in glo. ponūt p:edi ctos versus: z sic exponūt Ray. in summa. z Host. in sum ma. de peni. z remis. z Inno. sup. c. sicut dignū. de homi. sa tis conco:. z Pe. de pal. in. iiij. ponit dictos versus. z istos

Universidad de Deusto
Biblioteca

rres vltimos casus sic declarat. Mutuus q̄ scilz scit vbi est res absc̄dita ⁊ nō revelat. Nō obstās ille. s. ꝓpter cui⁹ cal paz in nō purgādo, puincia malis hoib⁹ furta ⁊ latrocinia cōmittunt: sicut tenet pasto: ꝓpter cui⁹ culpā impus ouez comedit. Nō manifestās iudet q̄ de ea re quā cognoscit dz ꝓnūciare: ⁊ sic manifestare ius partiū si nō facit tenet. Itē ꝑm Sco. in. iiij. q̄uis ad alicui⁹ officiū ptineat obuiare malis ⁊ dānis q̄ fiūt q̄n hoc faciendo vergeret in aliquo casu ad malū reipublice: puta magnū scandalū vel euidēs periculū, pp̄ie psone: tūc nō obuiās nec tenet ad satisfactionem: nec etiā peccaret si obuiare paratus esset q̄n predicta nō impedirent. ar. dist. l. vt cōstitueret. Secus si nō immineret tale scandalū vel periculum.

Vno satisfaciente totaliter alij liberantur.

§. XIIII. Et nota q̄ sivnus

dicto: qui. s. tenent insolidū satisfecit integraliter de oi dāno expensis siue incōmodo siue interesse oēs alij liberant: q: nō tenent dānificato. Nā bona fides nō patit vt idē bis exigat. ff. de reg. iur. l. bona fides. Ray. ⁊ Host. ⁊ Tho. Et addit Ray. dicens sic. Ille cui sic satisfit credo q̄ pōt ⁊ dz quantū ad iudicū aīe cedere actiones illi q̄ totū solvit: nō quidē vt ab vno totū exigat: nisi forte a ꝑncipali: sz a partib⁹ petat a singulis: quātū aūt ad forū cōtentiosum nō tenetur cedere. ff. de admi. tu. l. si plures. §. j. tm̄ sicut dic̄ Host. siue fit cessio siue nō: alij qui nihil soluerūt: tenent ex cōscientia ad releuandū illū q̄ insolidū satisfecit quilibet in suis partib⁹. Nā soluēs vtiliter gessit cor negociū vnde tenent habere ratū ⁊ ei satisfacere. arg. ff. de nego. ge. l. cū pecunia. ⁊. l. soluendo. Tho. q̄. ii. ij. q. lxij. quasi declarans dicit q̄ si ille q̄ fuit ꝑncipalis vt puta p:inceps soluerit oēs illi liberati sunt q̄ fuerūt cū eo ad dānū faciendū inducti: si ꝺo alius restituit: tunc illi qui sunt p:incipales ⁊ illi ad quos res puenit tenent restituere illi q̄ restituit: vt videt intellegendū q̄ si isti tales nō restituant ei: cereri tenent ꝓ suis partibus. vt dictum est p:ius.

§. XV. Et nc secūdū inno.

in glo. sup. c. sicut dignū. ex de homi. q̄ si spoliat⁹ liberar⁹ dimittit ꝑncipali vt raptor: si vl⁹ recipiēti liberar⁹ est ꝓfiliator: ⁊ hmōi: q: liberat⁹ est is q̄ ꝑncipal⁹ tenebat ⁊ q̄ res habuerat. Sed si dimittit ꝓfiliator: si nō credit ipe Inn. liberatos alios ad quos res puenerūt nisi exp: esse intellexerit eos liberare: nec etiā illū q̄ rapinā fecit. etiā si de rapina nihil habuit: q: de iure naturali ⁊ diuino ꝓnes est q̄ sublato ꝑncipali tollat accesso: iii: ⁊ nō ecō a. ex de ofli. c. trāsl. in. imo plus q: si etiā liberal⁹ absol⁹ erit ꝑncipalis nō ꝓpter hoc absolut⁹ est ꝓfiliarius si aliq̄d cū puenit de rapina: nisi ⁊ alius ꝓ eo satisfecerit. ⁊ tūc iste ꝓfiliari⁹ in casu aīe ei teneret q̄ ꝓ eo satisfecit. Cōcordat Host. ⁊ q̄uis a ꝑdict⁹ oibus possit exigi pena quadruplici: vt de rapina ⁊ oi furto manifesto: ⁊ de alio furto pena duplici: tm̄ Tho. ij. ij. q. lxij. quasi declarans dicit hmōi pene nō debent nisi postq̄ fuerint adiudicate ꝓ sniam in quo casu pena vni⁹ ꝑm Ray. nō liberat alium. xij. q. ij. cum deuotissimā.

Emēres rapinaz quō tenentur.

§. XVI. Ito. q̄ si quis emit

de rapina vel furto q̄ ptinet ad ꝑticipationē rapine si h̄ fecit sciēter aut ꝑbabilr̄ hoc credēs. si hoc fecit cupiditate acq̄rendi sibi: vt. s. h̄ret vel vēderet alteri sicut veller incurrit in multa mala ⁊ incōmoda. ꝑm Ray. Tho. ⁊ Alb. Primo indistincte tenet ad restōnem rei si h̄z. vel valoris ei⁹ si nō h̄z: aut etiā si ex ipsa re, pp̄ria reddita deteregeret cū fit occultū: tūc em̄ sufficit valoris restituere. Scdo nō liberatur alienando alteri. vel si res pereat morte vel quocūq̄ casu: vel si auferat ei ignoranter aut violēter ⁊ hoc nisi rem ipsam emptā de rapina vel furto obtulisset dño ipsius rei tpe et loco cōgruo ⁊ ille recipere noluisset. Tertio peccat moraliter: ⁊ rō vtriusq̄ est: q: furtū cōmisit rem alienā scrando inuito dño. ff. de fur. l. j. ⁊ fur semp est in mora restituendi. ff. de ꝺi. fur. l. ꝓꝺo fure. §. cōditio. Quarto nec preciuz q̄ dedit pōt repetere ab eo cui⁹ est res. Vñ. C. de fur. li. ciuile. fic ꝺ. In ciuiles rem deficeratis vt res agnitas furtiuas nō p:ius soluatis q̄ ꝑciū solutū fuerit a dñis. Curate ergo cautius negociari ne nō tm̄ in dāna hmōi: sed etiā in suspitionē criminis incidatis. Nec pōt se defendere rōne statuti sup hoc editi: q: tale statutū esset ꝺ deū. ar. dist. viij. que ꝺ mores. Quinto etiā tenet restituere oēm vtilitatē quā habuit vel h̄re potuit ⁊ etiā incōmoda q̄ sustinuit ille cui⁹ est res ꝑm Guil. deductis tm̄ expēsis quas fecisset vtiliter circa rem ipsam. Sexto etsi restituit rem deteriorem q̄ cum ad ipm puenit nō liberat. ⁊ si in aliquo tpe medio fuit res melior tenet ad estimationē plurimi. ff. de fur. l. in re furtiua. ⁊ de rest. Solia. c. grauis. Et hoc ꝑm quosdā intellegendū est q̄n res nō habet. Si em̄ res habet sufficit q̄ sit eque bona sicut cū fuit ablata. Septimo q: nō pōt agere cōtra vēditorē de precio sibi dato. obstat em̄ sibi turpitudo sua: ⁊ hoc nisi exp: esse cauerit. ꝓ. q. ij. c. hocius. in fi. ꝑm Alex. de ales. iiij. talis pōt rem emptā restituere venienti vt recipi... qd̄ de illa dedit. Magis em̄ pōt sibi, puidere q̄ alij. debz tm̄ inducere furem ad restituendū rem illam dño suo. hec ille. Et tm̄ in foro cōscientie tenet vendito: rei ꝺ sciebat rem furatā esse reddere ei ementi bona fide ⁊ multo magis q̄ furat⁹ est tenet reddere vel dño rei si sibi satisfactū nō est ꝑ emptores vel cōsumptores ei⁹ vel ei qui emit si ipe restituit. Jn hoc tm̄ nō excusat ignorātia iuris. s. q: credebat esse licitū emere ea q̄ quis rapuit. ex de reg. iu. lib. vj. c. ignorantia. sed ne ignorantia facti crassa ⁊ supina pura cū q̄s tpe guerre iuste vel iniuste emit a stipēdiarijs calicem paramēta missale ⁊ hmōi intentione lucrādi excusat. Nam tenetur in totū ꝑm predicta. ar. xij. q. ij. c. qui ⁊ humanis. xvj. q. j. si cupis. ⁊ de cle. ercō. mi. c. apostolice. Idez dicendū si sup hoc nihil cogitabat. ⁊ sic ꝓpter fatuitatez et temerariā simpliciratem emit tenet ꝑm Ray. ⁊ Hostiē. Si aūt primus raptor: vel emptor: vel p:incipalis restituit plene rei estimationē cum toto interesse ceteri qui emerūt vel dono acceperūt liberati sunt. arg. ff. de euic. l. si seruꝰ. agat tamen penitentiā quilibet de peccato suo. xiij. q. v. qui haberis. ꝑm Ray. ⁊ Guil. Si aūt rem quā sciebat raptā emit voluntate restituendi quasi vtiliter gerens negociū illius cuius fuerat non peccat: ⁊ potest ab expoliato petere precium q̄ dedit: ⁊ quicquid expendit ad cōseruationem ei⁹. Si quid aūt lucratus est cum ea re illud pertinet ad dñm rei: etsi res sine culpa sua pereat vel amittatur. Potest etiā petere quicquid soluit ꝓ ipsa re: ⁊ in iudicio anime crederet tali emptori absq̄ ꝑbatione: sed nō in foro cōtentioso: nisi hoc publice p:otestaretur. ar. ff. de nego. gest. l. censemus. Si aūt talis emptor postq̄ fecit diligenter inq̄rere ⁊ nō potuit inuenire cuius esset illa res: quicquid valet vltra id q̄d expendit p:o ipsa re dandū est p:o anima illi⁹ cui⁹ fuit: ⁊ sic liberatus est. ar. ad hoc. xij. q. ij. c. quattuor. Si esset pauper posset a p:elato etiā ei vt pauperi relinqui illud plus p:ecio soluto. Guil. ⁊ Host. Sicdo emit bona fide ⁊ cū diligentia adhibita nō tenet restituere durante bona fide: ⁊ emendo vt p:o cōmodo suo haberet: tūc peccat. Et si durante cōscientia nō decepta ⁊ bona fide res perijt non tenetur: q: nō erat in mora: ⁊ sic si alienauit nō tenet: sed postq̄ cōperit rem fuisse viriosaz si inuenit dñm ipsius rei debet ei reddere: nec potest precium petere ab eo. C. de fur. l. in ciuilem. sed agat cōtra vendito: em. pōt tamen retinere vel petere expensas quas expistens in bona fide fecit circa rem cōseruandam vel melio: andā ⁊ nō tenetur de fructibus tpe bone fidei percepris iam cōsumptis: sed de expantibus qui adhuc nō essent consumpti ex quo malam fidem cepit habere: secus q: tenetur restituere. Ray. in summa. Hostien. in summa. Guil. in glo.

Emēs rē raptā vt restituat spoliato iuste pe tenti.

§. XVII. Sciendu si quis

comedit vel al⁹ cōsumpsit de rapina vel furto: q: tenet ad

cōdens aut accipiēs scien ter de rapina tenetur.

restitutionē el⁹ q̄d cōsumpsit si hoc sciebat. Et idē de eo q̄d accepit ꝓ donatione sciens esse rem raptā: q: ſ. tenet ad restitutionē nisi ꝓsumpsisset anteqū hoc sciret. Inno. ⁊ Host. imo etiā postq̄ ꝓsumpsit nescaēs rē hmōi q̄n q̄ donauit nō est soluēdo. Pe. de pal. Sz q̄d si dubitat vtrū illud q̄d habuit ꝓ donū vel ꝓ emptionem sit de rapina furto ⁊ hmōi. Ad hoc dicit Alex. de ales in. iiij. q. regulare est q̄ hō talez rem restituere obligat q̄n ꝓscia dicat q̄ sit res aliena. vel q̄n dubitat esse alienā siue obtinuerit ꝓ donationez siue ꝓ emptionē. dz aūt illā restituere dño cū scia furis q̄ eā furatus est. ſ. vt liberet vtrecq̄. Hec ille. Et rō huius esse pōt q: nullus dz se exponere periculo pcti mortalis: sz retinendo in tali dubio exponit se ꝑiculo furti. Verūz si nō sciret dñs vel nō inueniret post debitā diligentiā inq̄sitionis eroget pauperib⁹: vel sibi a penitentiario. i. cōfessore si indigeret vt pauperi assignet. Et sumit hoc dubiū stricte ꝓpie nō large ge p:o leui scrupulo. Ex si irrōnabiliter formaret sibi dubiū pura q: emit ab eo q̄ rapuit ab inimicis i bello manifeste iusto. ⁊ cū alijs debitis circūstātijs deponat dubiū ad cōsiliū sapientis: q̄ si deponere nō pōt satisfaciat ꝓsie sue reddendo. Cōsulendū est tamen cuilibet vt abstineat ab emptione talium: q: multa possunt occurrere dubia.

Primo.

Secūdo

Tertio.

Ytrū pecunia ꝓ filio nutriēdo in studio ⁊ doctorando cū ipe pater nihil nisi de vsuris haberet filiuz ex ⁊ cū esset obligatus ad restitutionem vsurarū in mille: lex pensa in studijs debeat reddi.

§. XVIII. Ite nota secūdū

Tpores de rapia viuētes tenent.

Ray. in sum. q̄ ꝓpores q̄ comedūt ⁊ bibunt ⁊ induunt de rapinis ⁊ alijs male acq̄sitis seu obligat restōni tenent de oibus q̄ sic ꝓsumūt: nisi in casu. s. cū agūt causaz spoliatoribus monēdo ⁊ inducēdo ipm raptorē ad restōnē faciendā. tūc em̄ nō tenent nā q̄ alteri⁹ negociū gerit vtiliter etiā ignoranti ⁊ absenti. licite recipit expēsas siue secuta fuerit vtilitas siue nō. ff. de ne. ge. l. ij. ⁊. l. ꝓponi⁹. Et hoc intelligo ꝓ eo tpe quo circa taliū correctionē laboraueruⁿt nō ꝓpter ⁊ familia posset in viuere toto anno de rebus talib⁹ ꝓpria ad monitione vel duab⁹. Sz q̄diu cōtinue instant oppotunis horis. Satis cōcordat Alb. ⁊ Guil. ⁊ Hostiē. Vñ aūt ⁊ quō debeant viuere ꝓpores ⁊ familia raptoris in predicto casu dicit Ray. in sum. si ibi sunt aliqua de iusto pōt de illis ꝓsumere vel expendere: si nō sunt aliqua aliūde sibi victū querat vel ab amicis vel de ꝓsanguineis vel operādo vel etiā elemosynā querēdo. Et idē dico si aliqua sunt ibi de iusto sed vel ira mixta sunt q̄ nō ꝑnt discerni: vel si pñt maritus nō pmittit. Ex si p nullū ex ꝓdictis modis victū inuenire pōt: restat ei triplex auxiliū. Unū est si pōt h̄re de dote vel spōsalitio. i. donatione facta ei ꝓpter nuptias in ere viuat. Secūdū vt denūciet talib⁹ q̄ pñt ꝓdesse. vel etiā si ꝑbari pōt debitores eos vt compellat vt de pascere de iusto. ij. q. j. si peccauerit. ex de pig. c. ex lris. Tertiū auxiliū est vt si esset in arcto posita: pōt etiā de rapina viuere: q: necessitas nō h⁹ legem. de ꝓse. di. v. c. discipulos. Et si nō imineat extrema necessitas videt aliqua tūlū peccare. ⁊ ideo ad cautelā iniungēda est ei aliqua pnia. ex de fur. si q̄s ꝓ necessitate famis. Quicquid aūt si expendit doleat aio ⁊ ꝓponat q̄ citius potuerit restituere ⁊ vtatur parcius. ſ. ad solā necessitatem.

Pōt etiam viuere ipsa ⁊ quilibz alius cui raptor daret de precio rerū raptarū quas vendidisset. q: preciū rei furtiue nō est furtū. Et hoc dico si maritus aliter est soluēdo: secus si nō est soluēdo: aut ꝓ hoc fierer nō soluēdo. Hec Ray. Pōt etiā vti alio remedio ꝑm cōsiliū sapientū. ſ. in casu quo bona raptoris vel vsurarij nō esset obligata oia certis ꝑsonis. sz quedā incertis: tūc de ssnia epi q̄ est pauperū pater. dist. lxxviij. eps. pōt vti talibus actis eps distribueret ei vt pauperi vt de illis incertis. pce tm̄ ⁊ cū timore. hoc tm̄ videt h̄re locū q̄n vir haberet vñ posset restituere certa: q: restitutio incerto: fienda est ꝓ iuus restituris certis. Sibus suadictis alijs remedijs pōt vti vxo: vsurarij: si de vsuris habeat dotē ⁊ vir nihil h⁹ nisi restōni obligatū rōne rapine furti. vsure vel alia de cā ꝓout dictū est. In oñi tamen predicto casu tenet vxo: debitus reddere viro ⁊ cōuerso: nisi subsit aliud ipedimentū. ar. xxiij. q. v. si dicat. Fratres

Nō licet aliq̄d a iudeis recipere

quō ecclesiast⁹ filij familia raptorum.

§. XIX. De filijs ⁊ filiabus

⁊ familia raptoris vsurarioz ⁊ alioz q̄ restōni sunt obligati viuēribus de bonis ipoz. Nota distinctionē ꝑm Heral. ozdinis heremi. q: aut vsurarius est soluēdo: aut nō. In primo casu sz cū est soluendo ⁊ alia adhuc habet vltra ea ad que satisfacere tenet: de illis viuere possunt ꝑm distinctionem iā datā de vxore in hoc casu. Jn scdo casu: cū. ſ. nō est soluēdo quicq̄d cōsumūt in comedēdo, bibēdo, ⁊ vestiēdo restituere obligant. Et rō est: q: illū redūt inpotenter ad satisfaciēdū. ⁊ sic dāno prestant causam efficacem: excusari tm̄ possunt tales ꝓpter quinq̄. Primo ꝓpter ꝑcuratorem. i. q: causaz spoliatoz agunt: sz laboz ando feliter ⁊ frequēter ad inducēdū illū ad restituendū: ⁊ hoc dum habet spes circa hoc de eo. ſ. vt restituat. alias nō. Scdo ꝓpter recōpensationē: sz q: de suo tantū restituit quātum ab eo accipit: puta si est filius tantū lucraf in aliquo exercitio q̄ victū ⁊ vestitū ex suo lucro haberet. Si est filia tātū laborat in domo q̄ vna ꝑsona viuere posset: ⁊ sic de famulis. tuncergo nō tenet ficut dr de emptionib⁹ vsurarioz ⁊ mercennarijs eoz. Tertio ꝓpter restaurationē. ſ. si ꝓponunt se restauraturos: ⁊ ad hoc se facultatem habere ꝓbabiliter credūt nec aliūde cōmode viuere possunt. Quarto ꝓpter ignorantiā quādo nescit rem esse talem. ſ. furtiuā: vel illuz ob⁹ oriū hmōi restitutionis ne. causam hz hoc sciendi: sed hoc videt verū dum est in illa ignorantia: sz cū postea nouit videt teneri nisi esset ita paruulus q̄ aliter nutriri nō poterat. ar. de ꝓse. di. v. discipulos. ⁊ ex de reg. iur. quod nō est. Quinto ꝓpter necessitatē: q: in tali erate sunt filij qui aliter nutriri nō possunt. Et si queraf vtrū pater alicuius qui dū viueret expendit centū flore. ꝓ filio nutriēdo in studio ⁊ doctorando cū ipe pater nihil nisi de vsuris haberet ⁊ cū esset obligatus ad restitutionem vsurarū in mille: lex gauit filio tm̄ quingēt⁹ q: tunc plus nō habebat. vtrum teneaf filius ad restituendū illos. c. flore. expensos in studio. Ad q̄d dicendū ꝑm quosdā q̄ si pater erat nō soluendo cū filiū nutriebat in studio. si filius sciebat ꝓprium oia hre obligata restitutiōi: q: mala ablata sciebat esse tenet: sibo patrē credebat de licite acq̄sitis sibi, puidere nō tenet de cōsumptis: sz tm̄ de extātib⁹ pura libris de illis emptis: ⁊ hmōi. Ego credo teneri etiā de cōsumptis ⁊ necessarijs victus cū aliter sibi nō posset puidere: vt de his q̄ expēdit p:o doctoratu ⁊ vestitu non necessario ⁊ alijs distractis sine necessitate. Bona em̄ fides sua excusat eū a pcō p:o tunc sed nō ab obligatione restitutionis.

Impediens alterū iuste quō tenetur.

§. XX. Ite nota q̄ si quis

impediuit aliquē dignū vel idoneū inuite. ſ. ꝓpter odiuz vel vindictā ⁊ hmōi a cōsecutione alicui⁹ bñficij vel officij vel muneris mortalr̄ peccauit. Et si quidē iam erat cōsecutus illud bñficiuz vel officiū qđ ipe fecit renocare tenetur ad restōnē equalē ꝑm suā facultatē: sz si nōdū erat ꝓsecutus tenet ad aliquā recōpēsationē arbitrio boni viri. Tho. ij. ij. q. lxij. sed Pe. de pa. in. iiij. fic dicit. Si aliqs impedit alicui quē a ꝓsecutione prebēde nō aio ledēdi: sz vt deb⁹ digniori vel eque digno sibi vel alteri nō tenet ad restōnē. Si aut facit hoc vt detur minus digno tenet: nō q̄dē tanti quātū

Universidad de Deusto
Biblioteca

valebat p:ebēda: cū adhuc nō esset ꝓfecturꝰ: ſz pensatis cōditiōibꝫ vtriuſq; ſm arbitriū bonoꝝ. Secus aūt eſt in alijs donis vel legatis in quib⁹ nihil eſt debitū leg...ario vl'dominatario ſz tm̄ gratuitū: vñ ſi tibi dādū vl'iā legatū: adhuc tñ reuocabilē pcuro mihi vel amico dari: nō facio tibi iniuriā nec iniuſticiā: q: nō aufero tibi ius tuū. Nil em̄ erat adhuc tibi debitū: ſz p:ebēde hñt diſtribui nō p liberalitatē: ſed p iuſticiā que reſpicit debitū: vñ melioꝛi debent reſpectu minus boni: q: inequalꝫ bonis locus eſt gratificatioi. hec Pe. de pa. Sed Rich. & Sco. in. iiij. de eo q̄ impediuit aliquē a cōſecutione beneficij p:ebēde vel alicui⁹ muneris qđ erat in via habēdi faciūt talē diſtinctionē. q: aut hoc facit ex odio & cā dānificādi p:imū: & tūc tenet vt dictū eſt ſm Tho. & Pe. nō ad totū illud dānificiuꝫ vel munus: q: nō eſt equalis valoris hñe rem in actu & ꝓpe eſſe ad hñe & maxime cū poſſit ipediri ſz tenet ad aliquā recōpenſationē ad arbitriū boni viri. Aut hoc facit nō cā odij & iniurie: ſed cā cōſulendi & puidēdi ſibi vel amico ſuo de illi⁹ rei vtilitate: & tunc in nullo tenet̄ ſi p:curauit p viā licitā. Et hoc pōt pa tere tali exēplo. nā ſi p:ecido venas in fundo meo p quas deriuat aqua ad alteri⁹ puteū & hoc intētione ſibi nocēdi: teneo: ad reſtōnē dāni: Si aūt hoc facio abſq; fraude. l. intentione ꝓſulendi vtilitati mee: vtpote q: mihi multū eſt vtile hoc facere nec pōt ꝓueniēter fieri ſine p:ecipiōe dicta rū ven. & tūc in nullo teneor. q: nō iniuſte dānifico eo ꝙ ius habeā faciendi vtilitate meā in fundo meo. ff. de aqua plu. ar. l. ſi in meo. Nec obſtat ꝙ ruſticū deti...violēter ne ſuas opas exequat: tenet̄ ad ſalariū qđ amittit. Et ſilr̄ impediens piſcatorē aut aucupē a captiōe piſciū vel auiuꝝ q̄ ſunt cōis iuris: tenet̄ eis ad dānū datū: & hoc niſi rōne ripe vl'terre: qua ſunt ſpāliū dñoꝝ & cōmunitatū q̄s faceret hñs. l. ſup hoc aut. roꝛ: itarē. Nō em̄ hec ſunt ſimilia antedictis: nam hic auferē piſcatoꝛi & aucupi ſuus ꝓprius vſus q̄ erat vtiq; ſui iuris: auferē etiā fructꝰ in eoꝝ vſu & q̄ſi ſeminalr cōrent⁹. Item ſi ipediuit fructū alicui⁹ agri vel vinee: puta effodiendo ſemina vel deſtruēdo vineas flozētes & hmōi: q: peccat moꝛaliter ſtudioſe hoc faciēdo & tenet̄ ad ſatiſfactionem tanti quantum vendi potuiſſent fructus in illo dubio ſcz nondum nati vel maturati: vnde multipliciter impediri poterant. Tho. ij. ij.

q. xxij. ar ti. iiij. ad imū

§. XXI. De colūbarijs pe

trus de pa. in. iiij. dicit ſic. Videt̄ q̄ dñs colūboꝝ teneat reſtituere dāna illata dñis agroꝝ ſeminatoꝝ quos columbi dānificāt: niſi ſit verū qđ quidā .ngūr dicētes q̄ columbi q̄dam nociua cū granis comedēdis magis ꝓſunt q̄ obſint. Dñs em̄ tenet̄ emēdare dānū illatū a ſuo aīali p̄ſe q̄n eſt in culpa. alꝫ liberat̄ dādo ipm̄ p nora. Siſte em̄ indiciū eſt quoad hoc de ſeruo & aīali b:uto. Vñ ſemp ad min⁹ ad alterū tenet̄: cū ḡ dñs colūbarij ſit in culpa ſcienter ſic tenēs columbos tenet̄ inſolidū. Hec Pe. de pa.

Adde tex. in. l. ſ ff. ſi qd. paup. fe ciſ. dica. & ibi flo. de ſanc. Pe.

(De rapina & participantib⁹ in ea & tallijs ſeu ꝓſtātijs q̄ imponunt̄ iniuſte & exactionib⁹ indebitis q̄ fiūt a dñis vel officialib⁹ eoꝝ & pedagijs & gabellijs. Cap. xiij.

Exigentes tallias clerici ecclaſticis excōicantur.

ET tallijs ſiue collectis impoſitiōib⁹ ſeu p:eſtātijs q̄ imponūt & exigunt dñi. cōitates a ſubditis vel ciuib⁹ ſuis q̄n ſunt licite & q̄n illicite: & p dñs rapine. Notādū q̄ quedā grauamina q̄ diuerſis noibus nūcupant: aut imponunt̄ ꝓnis eccl'aſticis: aut ſecularib⁹. Si ꝓnis eccl'aſticis vt clericis & religioſis & hmōi: niſi hoc fiat cuꝫ licentia & auctē ſedis aplice illicite & rapine ſunt: & moꝛtalr peccāt talia exigentes & tenent̄ ad reſtōnem: & ſi nō ſoluant̄ vel occulte bona ad ſubterfugiendū hec onera nō eſt p:cm̄: & ſunt excōicati tales exigētes vel recipiētes & iponēres niſi ceſſauerint ab hmōi exactiōib⁹ poſtq̄ fuerit admoniti. ex de imu eccle. aduerſus. de qua excōicatiōe habes. j. in. iij. ꝓte. titu. xxiij. & ibi habes q̄ etiā dicant ꝓne eccl'aſticā quib⁹ nō poſſit exigi. Sed licentia habita ſedis aplice ſi fiant cauſis iuſtis & modis licita ſunt & nō aliter. Unde & cū ꝓpe famis cūctoꝝ egyptioꝝ terrā pharao emerer ꝓ dādis. ſ. victualibus atq; ſub eadē fame cunctos ſeruituti ſubiiceret ſacerdotib⁹ ita neceſſaria ſubminiſtrauit: vt nec poſſeſſioib⁹ nec libertate ꝓarent & mudarent: dño extūc ꝓnūciante ſacerdores in oī gente liberos eſſe oporteꝛe. inꝑ Gen. xxiij. q. iiij. §. q̄uis. & hiſtoꝛia hmōi hꝛ Gen. xlvij. Si talia exigant a laicis tūc aut q̄ iſta ex...ūr & imponūr hñt legitimū dñiū ſup eos. & iuſto titulo poſſidēt eoꝝ ciuitates vel caſtra: aut vſurpatiū: puta q: ꝓtinent ad eccleſiaꝝ vel imperiū vel alis q̄ dñm & iniuſte ſunt ablata ab eis & ꝙ volūtatē eoꝝ detinent. & ſi iſto ſcdo mō. i. vſurpatiue habent̄ tales exactiones & collecte illicite & rapine ſunt & moꝛtalr peccāt exigētes & tenent̄ ad reſtitutionē: deductis tñ expēſis factis in vtilitatē eoꝝ p cōſeruatione ciuitatis & aliꝝ locoꝝ hmōi. Illi aūt a quib⁹ exigunt̄ in nō ſoluēdo vel fraudes adhibēdo videz occul...do bona ſup quib⁹ imponunt̄ nō peccāt: dūmō tñ caueāt a piurijs & mendacijs & locutionib⁹ circa hmōi. Cauere etiā debēt a ſcādalis ſi inde contingerent ex nō ſoluēdo. ar. ff. q. iij. c. inter verba. Si aūt habeāt legitimum dñium ſup eos quib⁹ i...ponunt aut ꝓ hec onera. tūc aut p:o iniuſtis cauſis imponunt ...ſtis. Si p:imo mō. i. ꝓ iniuſtis cauſis: puta p:o faciēdis iniuſtis guerris & nutriēdis manifeſte: vel ſi eſt dñs ciuitatis imponit vt habeat ad ludendū ad pōpatice viuendū cū familia vltra decentia ſui ſtatus ad. p dige expēdendū in cōuiuijs exterijs luxurijs & hmōi. tales tallie & collecte ꝙ hmōi ſunt rapine & tenentur ad reſtitutionē: niſi ea tm̄ exigerent: q̄ alꝫ ſunt debite: vel ex ſtatuto vel antiqua rōnabili cōſuetudine: ſz male expendant̄. Qui etiā ex ſubditis ꝓp:ia ſponte ſoluerent p:o hmōi cauſis & volūtarie aſſentiūt iniuſtis guerris peccāt vtiq; moꝛtalr cū dñis ſuis ꝓſentientes in malo. ff. q. iij. qui cōſentit. Nō tñ rapinā cōmittit ipe dñs: nec tenent̄ ipſi dñi is reſtituere p regulā. Scienti & cōſentienti nō fit iniuria nec; dolus. de reg. iur. li. vj. Coactis aūt ad hec ſoluenda tenent̄ & poſſunt ſubterfugere ſolutionē hmōi talliaruꝫ ſine ſcādalo nō peccāt. Si dō iuſtis de cauſis imponantur hec onera: tunc ſubdiſtinguendū p:o maioꝛi declaratiōe. Nam aut talis ꝓpꝛia a quo ſit hec exactio regit̄ p vnū putā regem, ducem, marchionem, comitem, p:incipem & hmōi. Aut p plures ſiue ex nobilioꝛib⁹ ſiue ex plebeis: ſiue mixtim ex vtriſq;. Et in p:imo caſu cū ſcz p vnū regiū ſi exigat vltra ea q̄ int & ipm & ateceſſoꝛes ſuos & ſubditos ſuos & anteceſſoꝛes eoꝝ cōuentū eſt ex pacto ſtatuto vel cōſuetudine antiqua: & hoc ex fraud minis vel coactione directa vel indirecta a ſe facta vel a ſuis. Indirectū voco q̄n deneg at eis iuſticiā: vel nō defendit eos vt dz: vt ſic aliquid exto: queat vel inſinuari eis facit q̄ vult aliq̄d ab eis: moꝛtaliter peccat rapinaz cōmittendo & teneāt ad reſtitutionem ſm Ray. Guil. Ul. & Host. ar. a cōrarijs. diſt. xvij. de eulogijs. Et ſubditi in tali caſu nō tenent̄ ad dandū vel ad ſolutionem eoꝝ. vñ illa ſubtrahendo nō peccāt. Tñ fiat hoc ſine ſcandalo. Si dō exigit dñs a ſubditis ea de quibus cōuentū eſt cum eis ꝓ ſe & anteceſſoꝛibus bona fide finē dolo & coactione: ſicut fieri ſolet cum villevl manſiones ꝓcedunt de nouo colonis vel alijs ꝓſonis: de quibus etiam fieri ſolent inſtrumenta que cōtinent cenſum annuū vel alias ſeruitutes & pactiones: tunc licite poteſt petere: & ſubditi tenentur ſoluere. Nam quilibet in traditione rei ſue poteſt ponere legem quā vult: dūmō nō ſit cōtra deū. arg. de cond. appo. c. verū. & xvij. q. iij. c. eleutherius. Dicit etiā conſilium africanū. pacta cuſtodiant̄. ex de pac. antigonus. Si etiam dñs vltra pacta vel ſtatuta inter ſe & ſubditos ſponte oblata recipit non peccat; nec tenetur reſtituere. ſ. q. iij. c. placuit. ſm Ray. & Host.

Vſurpatiue dñi exigentes rapiunt.

veri dñi iniuſtis cauſis exigentes rapiunt.

Ver⁹ dominꝰ iuſta cā: ſz tñ vltra cōſuetudinē exigens rapit.

§. I. Circa hanc materiam

ſic dicit. b. Tho. in epla ad duciſſam b:abantie. Principes terrarū a deo ſunt inſtituti. nō quidē vt ꝓpria lucra q̄rant: ſz vt cōe vtilitatē pplis p:curēt: & iō ſunt eis inſtituti redditus vt ex eis viuētes a ſpoliatiōe abſtineāt: vñ Ezech. xlv. b. ꝓncipi erit poſſeſſio in iſrl & nō depopulabunt̄ vltra pplm meū ꝓncipes. Cōtingit aūt q̄ aliq̄n ꝓncipes nō hñt ſufficiētes reddit⁹ ad cuſtodiēdā terrā & ad alia q̄ iminent eis expediēda & rōnabilr ipſis ꝓncipib⁹. Et in tali caſu licitū eſt vt ſubditi exhibeant vñ poſſit cōis vtilitas p:curari. Et inde eſt q̄ in aliq⁹ terris ex antiq cōſuetudine dñi ſuis ſubditis talliā iponūr: q̄ ſi nō ſit inordinata abſq; pctō exigi pōt. Nā ſm apm. Nemo militat ſuis ſtipēdijs. vñ & ꝓncipes q̄ militāt cōitati negocia ei⁹ p:curādo debēt etiā viuere de bonis cōib⁹ cōitatis. vel p reddit⁹ depuratos: vel ſi hmōi defuerint: vel etiā ſi ſufficiētes non ſint q̄ ſunt deputati p ea q̄ a ſingulis colliguntur. Et ſilr̄ rō videt̄ eſſe ſi aliq̄s caſus de nouo emergat in quo oporteat multa expendere p vtilitate cōi vl'p honeſto ſtatu ꝓncipis cōſeruādo ad qđ nō ſufficiūt reddit⁹ ꝓpꝛij vel exactiōes cōſuete. pura ſi hoſtes terrā inuadāt vel aliq⁹ caſus emergat. tūc p:eter cōſuetā exactionē p̄nr ꝓncipes aliq̄d exigere p:o vtilitate cōi. hec Tho. Et tūc ſubditi q̄ abſq; volūtate dñi ſubtrahērt p fraudes vel alios modos ...les tallias debitas ex ſtatuto vel cōſuetudine an...qua rōnabili vel etiā de nouo ipoſitas moderate ex cauſis exp:eſſis a bṙō Tho. peccant moꝛtalr furtū cōmittendo ſm Ray. & tenent̄ ad reſtitutionem. Vñ & Ray. dicit q̄ ſi indiſtincte fit poſitū in inſtrō cōuentionis aliq⁹ tale⁹ dbū. collecta, tallia, queſta. & hmōi intelligit̄ q̄ debz ea moderate petere inſpectis onere & facultatib⁹ ſubditoꝝ. q. iij. c. ſi. & ex de cenſi. cū apl'us. in fi. glo. etiā Guil. dicit ibi q̄ cū in inſtrumēto ꝓtinetur q̄ dñs poſſit facere talliā ad iuſſum & placitum ſuū: aut cum hoc eſt ex cōſuetudine: moderandum eſt ad arbitrium boni viri inſpectis facultatibus ſubditoꝝ.

defenſio patrie.

§. II. Ponuntur caſus ſpe

ciales in quib⁹ licitū eſt dñis exigere ſubditis vltra cōſuetū vel ſtatutū. Et Ray. exꝑmit q̄tuoꝛ. Primus caſus eſt quem etiā poſuit. S. b. Tho. ꝓ defenſiōe patrie cū. ſ. iniuſte inuadit ab hoſtib⁹ & marie ꝓ defenſione ſue ciuitatis vel caſtri vel ville. Ad q̄ em̄ tenent̄ oēs nō ſoluz res ſuas ꝓtiri ſz etiā corpaliter laboꝛare. munire ſe in caſtris vl'in ciuitate vigilare: vt ſic ſeipſos & res ſuas ſaluēt. xxiij. q. iij. c. fortitudo. & de imu. eccle. ꝓuenit. Scōs ē ſi dñs vult ire in exercitū indictū ab eccl'ia vel a ꝓncipe q̄ hereticos vl'paganos nec de ſuo abſq; graui dāno poſſet facere expēſas neceſſarias: tūc em̄ pōt a ſubditis aliū moderatū petere.

Contra thurcos

Tertius eſt ſi in guerra vel in bello iuſto ex parte ſua capt⁹ ſit ab hoſtib⁹: nec pōt ſoluere redēptionē petitā ab eis abſq; graui dāno. Sed ſi in bello iniuſto captus eſſet nō poſſet redēptionē ſuā exigere a ſubditis: & ſi exigeret tota vl'pars tenereť reſtituere eis ſm Tho. in p:edicta epla.

Captio.

Quart⁹ eſt ſi vellet ire ad ꝓncipez p obtinēdo p:iuilegio ſpāliſ p:ece...is p:o ſe & ꝓ eis: nec poſſet de ſuo expenſas ad hoc vtiles facere & neceſſarias abſq; graui damno: vel etiā ſi qua alia ſilis cā emergeret. dum tñ ſemp moderate & nō ad grauamē eoꝝ & cū charitate & nō ex violētia exigeret. p. q. iij. c. vnio. circa mediū. & de cenſi. c. cū apl'us. vbi dr. Prohibem⁹ ne ſubditos ſuos talliis & exactionib⁹ epi grauare p:eſumant. Suſtinem⁹ tñ aū...multis neceſſitatib⁹ que ...iquotiens ſupueniūt: vt ſi manifeſta & rōnabilis cā exti terit cū charitate moderatū valeat ab eis auxiliū poſtulare. Inno. etiā ſup. d. c. cū apl'us. dicit q̄ ſubditi ꝑñr ꝓ epm cōpelli ad p:eſtādū auxiliū in neceſſitate. Glo. etiā Guil. ſup illo verbo. ſi qua alia cā ſimilis. addit alios caſus dicēs q̄ ſunt alique alie cauſe vſitate & pbate alicubi p:eter p:edictas. Dit ergo quintus caſus tres includēs q̄n dñs maritat filiā ſuā vel filiū ſuū facit militez aut releuat feudū ſuū aut nouū auget cooperando. talia em̄ videnť reſpicere cōmodū ſubditoꝝ: p:o eo ꝙ cū dñs maritat filiā ſibi acquirit amicos & augendo feudū ſit dītior & cum facit filiū militē ſit potentior ad defendendū terrā: tunc ergo plus pōt petere dñs a ſubditis q̄ ante: nec credo q̄ talia recipiūt dānandi ſint vbi cōſueti eſt vel cōſtitutū dum tñ nō recipiāt vltra cōſueti vel conſtitutū. Si tñ aliq̄d eſt cōſuetum vel cōſtitutū: & ſic ad arbitriū exigi conſueuit cū moderamine exigat. Cōcoꝛ. cū Ray. Ul. Guil. & Host. Qui Hoſti. addit etiā ſeptimū caſum q̄ eſt multiplex. ſ. circa refectionē pontiuꝫ & viarū: & q̄n iuſta cā depauperatus eſt: vel nimis obligatus: vel q: nō hz quid comedat. In talibus & ſimilib⁹ tenet̄ur ſubditi dño ſubuenire: imo & vaſalli debent in hmōi ſe recognoſcere obligatos. Et hoc quaſi vbiq; cōprobat conſuetudo generalis q̄ cum rōnabilis ſit cenſenda ab oibus eſt ſeruanda. Et in hoc etiā concoꝛdat b:ūs Tho. vr ptz in p:ecedenti. §. Si aūt dñi vel officiales eoꝝ aliq⁹ extra foꝛmā p:eſcriptā exto:queāt a ſubditis inuitis directe vel indirecte ſm Ray. rapinā ꝑpetrant & ad reſtitutionē tenent̄ur. Simile⁹ ſi qui p:elati eccl'aſtici, p:curationem vel ſeruitia

refectio viarum.

Epſ⁹ pro tiuꝫ aliq⁹ impendant legato vel alij & plus a ſubditis exto:queāt q̄ ſoluerint: rapinā cōmittūt & tenent̄ exto:ta re ſtitue...& tantū dem de ſuis pauperibus erogare: vt ex de inu. eccle. c. q; plerīq;. Dicit aūt bea. Tho. in p:edicta epla ad duciſſam: ꝓ ſi id qđ ab officialib⁹ dñoꝝ iniuſte ...actum eſt ꝓuenit ad manus eoꝝ dominoꝝ reſtituendū eſt vel certis ꝓnis ſi ſciunt vel in pias cauſas ſeu in vtilit cōem ...neſciunt. Si aūt ad manus dñoꝝ non ꝓuenit qđ iniuſte exto:tū eſt de...ent nihilomin⁹ ipſi dñi cōpellere ſuos officiales ad reſtitutionem ſibi fiendā: ne de ſua iniuſticia lucrū repoꝛtent: immo & tales ſunt a dñis grauiter puniēdi vt ceteri a ſimilib⁹ abſtineant in futurū. Sicut ſalomon dicit q̄ peſtilente flagellato ſtultus ſapientioꝛ fiet. Hec Tho. Dicit etiā Ray. q̄ ſi ex aliquib⁹ circūſtantijs videt ipſis dñis impoſſibilis vel multū difficilis talis reſtitutioꝛ ſatis videť q̄ poſſit hmōi p:incipib⁹ & militibus cōſuli q̄ ...rez cōpenſationem remittere...t eis de eoꝝ aſſenſu & libera voluntate aliquā ſeruitutem ſeu annuā p:eſtationez in ꝑpetuū vel ad tp̄s: ita q̄ plenissime videreť eis ſatiſfieri: vel etiā facerent in remiſſionem pctoꝝ illoꝝ quib⁹ tenētur aliq̄d hoſpitale vel opus ſimilis pietatis cū ꝓſenſu tñ eoꝝ ſi pōt requiri. Item dicit Ray. q̄ dñi qui nihil recipiūt a ſubditis niſi tallias vel queſtus: ſi de nouo eſt petita vel queſita talis tallia nō dz exigere & qđ mala fide p:cepit debet reſtituere ſi pōt. xxiij. q. vj. ſi res. Et idem dicit ſi ab antiquo ...ſoluta ſibi & ante...ſoꝛib⁹ ſuis: ſed neſcit vel credit iniuſta cauſa fuiſſe impoſita. & cōcoꝛ. Ul. Addit tñ Ray. q̄ ſi eſt verus dñs & nihil ...pit penitus cū tamen videatur vix credibile: q: ad min⁹ iuſticias recipit. debet ſubditi aliquid inter ſe ſtatuere qđ detur ſibi in ſignū ſubiectiōis ne alꝫ inutiliter videat eſſe dñium rei ſue penes eum. ar. optimū. xvij. q. ij. c. eleutherius. & ſ. q. iij. ſi quis obiecerit. Et ſi dubitet de quātitate hmōi ſubſidij. Credo inquit Ray. q̄ debent ſeruare q̄ in vicinis villis vel caſtris vel ꝓuincijs obſeruat: ita tñ q̄ non grauet villa illa vel etiā eligat illa conſuetudo vel min⁹ ſoluit q̄n diuerſe ꝓſuetudines reperiūtur. ex de ꝓſue. cū olim. & de cenſi. c. ex pte. & dicit glo. Guil. q̄ credi pōt vel ſciri ꝓbabiliter ex iuſta cauſa ab antiquo fuiſſe tallia vel collecta impoſita & exacta oñ ſup hoc reperitur cōfectū inſtrumentū: vel ſi eſt ſeruat...oc a tpe quo nō extat memoꝛia in cōrariū p:eſumendū eſt ſm quoſdā q̄ ex iuſta cauſa fuerit impoſita. ar. diſt. xij. c. illa. qđ credo niſi ſit violenta ſuſpitio in ꝓiū p:eſertim cuꝫ dicat q̄ in lōgiſſimis p:eſcriptionib⁹ nō opꝛ ꝑbare titulū. Dicit etiā idem Guil. q̄ illi dñi qui habent de cōſuetudine cū ſubditis ſuis q̄ de mobilib⁹ ſuis capiant quantū volūt & q̄n volunt & cū ſuſpicant eos velle tranſire ad alium dñm oīno expoliant eos. Si nō eſt certum: aut ſi credať q̄ nō fuerit hoc ab initio legitime inſtitutū. hmōi ſpoliatiōes ipſo genere facti male ſunt videz rapine: vnde peccāt qui hoc faciunt & tenent̄ ad reſtitutionem. Idez Ul. addens q̄ ꝓba

Universidad de Deusto
Biblioteca

bile nō est ḥmōi cōsuetudinē nimis seruilē esse iductā de volūtate ⁊ cōsensu subditoꝝ.sz p violentiā ⁊ coactionē supioꝝ: sed si certū est q̄ ab initio fuit ipositū t[illegible]on[illegible]terre sine malicia ⁊ fraude.s.q̄ dns possit capere quātūvult a subditis:⁊ q̄ possit retinere oīa mobilia si recesserint. cū q̄libet possit iponere rei sue on⁹ qđvult. vidēt posse tolerari q̄ inquātū vrak tali cōsuetudine q̄ nō grauet vltra modū manēres vel inde recedēres: nec teneāt ad restitutionē. Si aūt ciuitas vel castrū regak p plures sīt sicut fit in multis italie ciuitatib⁹: tūc cū ciuitas eget pecuniis p defensione sui in iusto bello. vl⁹ pter alios casus occurrēres: cōiter eligit aliquos ex ciuib⁹ qui habeāt iponere vnicuiq; p rata ei cōtingēte ſm facultates suas. Et hoc fit tripl⁹. Uno mō q̄ di cti ciues electi ad distribuēdū dicta onera iponāt vnicuiq; ſm q̄ reperiūt eū hre in substātijs ⁊ lucris debita inuestigatione sup hoc facta: puta ad rōnē vni⁹ libre p cētenario eoꝝ q̄ hūt ⁊ ḥmōi. Et tunc si ex certa scientia ob odium vel aliud iponit alicui vltra ratā ei ꝯtingentē ſm ea q̄ reptus est hre rapīnā facit ⁊ mortal⁹ peccat. ⁊ teneāt ei satisfacere de illo plurī qđ sibi iponit vltra debitū qñ ex sua ipositiōe ille recipit tale grauamē. Cōtingit em aliq̄n q̄ illi nō ponitur tanta tallia vel collecta vel p̄stantia quāta p ullū ius posita est q̄ voluit supra debitū grauare. q.s. alij q̄ cum eo habēt distribuere plures nō cōcordāt cū ipo ita aggrauando. Et ex quo nō dānificat ḥ hoc intēderer: peccat q̄dē tm mortaliter. ar. xxij. q. v. q̄ piurare. sed nō teneāt ad restitutionē. Si aūt oēs vel maior pars ꝓueniūt in ponendo ita vltra debitū: peccāt mortal⁹ ⁊ tenent in solidū q̄libz eoꝝ q̄ grauat ad satisfaciendū de dāno. ex de iniu. ⁊ dā. c. si culpa. Sz si min⁹ debito iponūt sciēter tanq̄ min⁹ habeāt q̄ competit est vel etiā ex dissimulatione vel negligētia notabili nō querūt sufficiēter de sube quātitate quā habēt quibus imponi⁹ p̄stātia peccāt mortal⁹: ⁊ cōitati q̄dē nō tenent: q: cōitas etſi p vna vice nō colligit quātum indiget ponet iterū ⁊ pluries ſm tarā tm factā ab ipositoꝝ illi q̄ alleniatus est ꝯ debitū: certū est q̄ nō teneāt imo potiꝰ ipse videt obligari illis q̄ iposuerūt in eo q̄ p eo satisfaceret. vi. magis illis teneret quib⁹ iterꝝ iponit vel pluries. Sz q: obscurū est ⁊ nimis difficile repire q̄b⁹ ex illis ⁊ inquātū teneāt: videt dicēdū q̄ ad arbitriū boni viri debeat paupib⁹ erogare p̄cipue his q̄ sunt de numero eoꝝ q̄b⁹ imponunt plus vel min⁹ ſm quātitatē subtractā ex iniusta diminutiōe collectarū vni vel plurib⁹ factarū. Et in eo casu cū ſm quātitatem sube habite ⁊ lucroꝝ iponi⁹ vnicuiq; ciui q̄ occultant bona sua mobilia vel imobilia. vel fingūt min⁹ valere aut debita hre vt min⁹ imponāt eis furtū cōmittunt: ⁊ tenent cōitati satisfacere: nisi p̄babiliꝰ sciret quasi oēs illud facere sz occultare partē suoꝝ bonoꝝ. tūc em vident posse excusari: q: oīa manifestando vltra debitū grauarent ſm ratā cōtingentez. Cauere tn debēt in oībus a mendacijs ⁊ multo magis a periurijs. ar. xxij. q. ij. c. primum.

Ubi plures dñi iponūt.

§. III. Secūdo mō imponitur

Electi a cōitate vt impōnant tallias quō peccant.

p̄stātia vel collecta ciuib⁹ ab electis a cōitate ad ḥmōi ita videlz q̄ iponāt vnicuiq; nō solū ſm bonoꝝ quātitatez quā reperiūt hoies hre sz etiā ſm indiciū ipoꝝ iponētiū. i. ſm q̄ credūt illos hre quib⁹ iponūr ita q̄ simpl⁹ cōmittit cōscientie ⁊ ꝯcio iponētiū. videt tn cōitas intēdere q̄ iuste faciāt hoc vnicuiq; videlz p rata sua. Et tunc si ex certa scia plus alicui iponūt q̄ debeāt vt illi noceāt. vel vt alios indebite alleuiēt min⁹ debito imponēdo peccāt mortal⁹. ⁊ teneāt oēs illi q̄ hoc faciūt satisfacere de dānis inde secutis lesis. arg. de iniu. ⁊ dā. si culpa. de illo plurī vltra debitū cōmunitati. Aluro. Si aūt ex errore alicui plus iusto imponunt credētes illū multo plura hre bona q̄ manifestat: et ſm illā quātitatem quā credūt ex p̄babilib⁹ cōiecturis imponunt ⁊ nō plus: videāt excusari a peccato ⁊ ab obligatione satisfactiōis dūmō nō moueāt leuib⁹ p̄bationib⁹ ⁊ suspitiōib⁹ ⁊ rumoꝝib⁹ hoim ⁊ p̄cipue maliuoloꝝ: sz p̄babilibus rōnibus vigentibus facta debita diligētia: alias teneāt. s. grauando ex ignorantia crassa. vt in dicto. c. si culpa. in quo etiā debz attendi fama ⁊ cōuersatio ipſi⁹ cui imponit q̄ si laudabilia sunt ſm cōez estimationē: tuti⁹ est si bi credere in hoc ⁊ ſm assignata iponere q̄ p̄pria opinione moueri. q: humanū iudiciuz sepe fallit. de sen. excō. c. a nobis. Secus aūt est si fama illius vacillat. Si ꝺo minus debito notabiliꝰ imponūt ex certa scientia ob parētelā vel amicitiā vel p̄uatā v[illegible]itatē. aut etiā ex notabili negligētia: q: nolūt diligēter inq̄rere vñ possent de facili inuenire illū multo plura hre q̄ ostēdat ſm q̄ debēt iponere: peccāt mortal⁹ faciētes ꝯ iusticiā ⁊ tenent satisfacere alijs q̄ inde plus grauant q̄ grauarent si a p̄dictis fuisset soluta debita tallia: nisi forte hoc facerēt. scz min⁹ debito imponēdo alicui: ne si secus fieret moliret aliquid ꝯ cōitatē vel etiaz q: in p̄teritū fuerit in ḥmōi supra modū grauat⁹ quasi in hoc volentes ei recōpensare de dānis. Occultantes autē bona vel pauciora assignantes q̄ habeāt ex eo q̄ verisimr credūt q̄ nō sc̄ūr illi in formationi: sed plus estimabunt ipm hre. ⁊ sic plus imponēt. q: de ciuitate sciūt ⁊ alios sic facere: videāt posse excusari. cauendo tn a mēdacijs ⁊ periurijs. Secus si credere[illegible] q̄ ex hoc nō grauarent vltra debitum. tunc em peccant ⁊ tenentur cōmunitati.

§. IIII. Tertio mō imponitur

p̄stātia sic. Ciuib⁹ ad iponēdū deputat⁹: assignāt certa ⁊ determinata summa: puta mille flo. hoib⁹ vnius ꝛcte seu vni⁹ p̄tis ciuitat⁹ iponēda: cuilibz videt⁹ p rata sua ꝓportionabiliꝰ ſm facultates suas: ⁊ q: nō clare sciri pōt de facultatib⁹ ponit simplr in arbitrio illoꝝ quātitas iponēda: ita tn q̄ ꝓueniat ad dictā summā mille flo. Et assumunt ad hoc qñq; vij. ⁊ qñq; ix. hoies. qñq; etiā plures. ⁊ p hūc modum fit determinata ipositio cuilibz. Quilibet em illoꝝ iponētiū facit scriptā suā in secreto ⁊ p se quātitatē expīmēram quā imponit cuilibz. Et collectis scriptis oīm iponentium abiſciunt scripte dr̄ntes maiorē summā ⁊ minorē: ⁊ accipiunt tres tm cōtinētes summas medias totiꝰ quātitatis quā ꝯtinēt simul assumpte ille tres sedule. tertia pars imponit illi ciui. puta si vna exp̄mit vnū florenū: alia duos: alia tres florenos: erit tertia ps toti⁹ summe q̄ est ser florenī duo: ⁊ hoc illi iponet. Si q̄ imponētes habita sufficienti diligētia ad sciendū facultates ⁊ lucra p̄sonarū bona fide iponūt quātū credūt illi ꝓportionabiliꝰ debere cōtingere: etiā si plus ip[illegible]nereāt q̄ ille mereāt: excusari videāt a pcō. arg. xxiij. q. v. de occidēdis. sz si intēdūt alios grauare ⁊ se et suos amicos alleuiare citra[illegible] dignū notabiliꝰ q̄ hoc faciūt peccāt mortal⁹ in singulis ipositionib⁹ hoim in q̄b⁹ iocinrendūr p regulā. Qui occasionē dāni dat dānuz q̄ dedisse videt. ex de iniu. ⁊ dā. da. c. si culpa. Quātūꝺo ad obligationem satisfactiōis est difficile iuenire qui teneant: ⁊ inquātum ꝑpter intricatā materiā. Et siquidē oēs imponētes cō dicunt sibi ⁊ cōcordant quantū q̄libz velint vel aliquib⁹ iponere aggrauando aliquos ex odio: vel v[illegible]amicos possint vltra debitū alleuiare oēs sunt fures ⁊ latrones ⁊ tenerur quilibet insolidū notabiliter lesis ex ḥmōi ipositiōe nisi postea exgrauarent: vt dicit in §. seq. Tenent aūt p̄stantias dictis de omni damno ⁊ interesse p̄out arguī a simili pōt ex ꝺbis Ray. ⁊ glo. sup. c. ij. q. vj. qui dicūt iudicem dantez scienter iniustam sniam t[illegible]neri ad satisfactionē de omī interesse parti lese. Efficaciter em est cā dāni illius nō obstante q̄ nil sibi inde acquirat. vt de iniur. ⁊ dā. c. si culpa. Et q̄ teneāt quilibz eoꝝ insolidū quousq; fiat satisfactū: ptz p ea que dicūt. b. Tho. ⁊ oēs alij in. iiij. dist. xv. de cooperantib⁹ ad rapinas ⁊ dāna aliorꝝ sine quib⁹ nō fierent habenda tn est cōsideratio fructꝰ. s. annualis redditus quem inde pcipiūt soluentes p̄stantias: vt sit florentie ⁊ venetijs. Ex hoc em minus ledunt multo q̄ p si nil soluentib⁹ redditus cōcederetur. Et sic per cōsequēs illi ad minus satisfaciendum tenentur. Si aūt quilibet per se ⁊ in secreto vt facere tenentur

teneāt ſm intentionē cōitatis imponit cū alijs ex scriptis vt dictū est: ab iciant. s. maiores summas ꝯtinētes ⁊ minores. ⁊ sic solū medie operent impositionē cuilibet ꝯtingēte. nec bñ scīri valeat q̄ sit maior. minor: que abiſcit: vl⁹ media q̄ opāt. difficile est iudicare q̄s ex illis teneāt. de illis dico q̄ ex certa sciētia intēdūt vltra debitū grauare. Nā q̄ imponit ſm q̄ sibi videt ille de collecta mereri: siue operent sua scripta siue nō operent in nullo videt teneri si diligētia adhibuit. Alij aūt q̄ grau[illegible]e intēdūt vltra debitū: siue operent siue nō operent eoꝝ scripta: obligari videāt ꝑpter affectū intēciōis cū ope subsecuto. ar. ex de biga. debitū. Cū etiā q: illi alij nō coopant ⁊ assentiūt dāno. ij. q. s. c. notū. Cum q: in dubio tutior[illegible] est eligēda. de spō. ciuuenis. Qui etiā minus debito imponunt tenent alijs q̄ ex hoc ipso grauant: q: illud minus qđ ei imponit debitū solui ſm rōnē refundit sup alios ad soluēdū nisi forte hoc facerēt ex hac cōditione ⁊ p̄sideratiōe q̄ als in p̄teritū fuerūt supra modū ⁊ iusticiā nimis gravati: ⁊ tā in isto casu. s. iniuste alleuiatiōis q̄ in p̄cedēti scz imie aggrauationis vbi obscurū est ⁊ valde incertū q̄ntū inde sequat dānū tenent ad arbitriū boni viri vel saltē q̄rere remissionē a lesis si spōte hri pōt. Occultates aūt bona vel ostendēres paucioꝝ hre: vel debita nō vera cū merito habeāt dubitare etiā cū hoc plus sibi imponi q̄ mereant videāt posse excusari ex q̄ cū multa iniusticia ⁊ imꝓpoꝝtiōe hec imponant. mendacia tn semp vitanda. xxij. q. iij. c. si.

§. V. Et q: post impositionem dictarū [illegible]lliarū ⁊ p̄stariarū cū publicanꝰ reperiunt multe impositiōes nimis imꝓpoꝝtionate ⁊ enormes ex quib⁹ sequunt querele plurimoꝝ ad sedādū scādalū laudabiliꝰ puidet q̄ eligant ex grauatoꝝes q̄ possunt minuere de ſuma in cōi posita. puta mille floꝝenoꝝ certā q̄ntitatē puta cētū floꝝenos minuēdo de ipositione facta eis q̄s vltra ratā sibi cōtingēte grauatos iueniūt put eis videt vnicuiq; eoꝝ ꝓportionabiliter ſm ex[illegible]essum grauaminis. Et cū plures ad hoc assumant reiectis maioꝝib⁹ ⁊ minoribus quātitatū ex grauatarū de medijs scriptis q̄ cōiter sunt tres sit rul multiplicatis tertia ps toti⁹ ab impositione sibi plus p alios iniuncta subtrahit. Si q̄ p tale exgrauatione reducitur ad equalitatē ſm ꝓpoꝝtionē vt. s. remaneat in tallia: seu p̄stantia sibi cōuenienti ⁊ debita ⁊ isti exgrauatoꝝes bñfaciūt. Et illos q̄ p̄ia cōtra cōsciam plus debito imposuerāt ab obligatione satisfactiōis liberant: sed nō a peccato iniusticie ꝑpetrato. Et q̄ perunt alleuiatiōne cū sciāt se nō esse vltra debitū grauatos assignātes rōnes sue aggrauatiōis sed falsas: pura q: hūt debita vl⁹ nō tāta bona lucra q̄nta hūt. credunt hre. vñ exgrauatores mouent ad minuēdū onus peccant mortaliter ꝑpter mēdacia ⁊ fraudes q̄ vergūt in detrimētū p̄mouū eoꝝ. sz q̄ veraciter sunt grauati nimis q̄b⁹ inde minus pōt diminui de grauamine. Si ꝺo exgrauatoꝝes cōstituti ⁊ tra cōscientiā ex[illegible]uāt aliquē de quo iudicāt q̄ nō ꝺz exgrauari: q: nō est sibi impositū vltra debitū peccant mortal⁹ agentes ⁊ tra iusticiā distributiuam: qđ est mortale ſm. b. Tho. ij. ij. ⁊ videāt teneri cōitati quā dānificāt: vel potius alijs exgrauādis q̄s ex q̄b⁹ nō valēt alleuiare vt intēdit cōtributis. ⁊ si ex aggrauatis nimis vnū multū releuant aliū in quantitate nullo ꝺ iusticiā faciūt ⁊ ꝺ intentionē cōitatis q̄ est q̄ nō solum aliq̄b⁹ sed etiā oib⁹ grauatis ꝓportionabiliter dimittat ⁊ diminuat: ſz si in modico plus alleuiāt se et amicos q̄ alios videtur loc esse gratificationi. Si em on⁹ sibi imposituꝝ ⁊ decēs q̄rat imminuit p̄mittēs ex hoc ⁊ socijs imminuere ⁊ amicoꝝ suoꝝ indifferēter. i. siue sint grauati siue nō ꝺ iusticiā facit. Et in ḥmōi cōpositiōib⁹ p̄missis et iuramēt⁹ factis ꝺ iusticiā: peccāt mortaliter: nec debēt seruari. xxij. q. iiij. c. in malis. Et idē est dicēdum etiā q̄ntum ad p̄mos ipositores: de q̄b⁹ dictū est in §. p̄cedēti⁹: quo sc̄z ad istas colligatiōes iuramēta ⁊ p̄missiones iniustas

Agētes cōtra iusticiā distributiuā.

siue intendant seruare siue nō intendant.

§. VI. De pedagijs guidagijs ⁊ theloneis.

P̄ro declaratiōe vocabuloꝝ dicit Ber. in glo. in. c. sup q̄busdā. de ꝛb. sig. q̄ pedagia dicunt q̄ dātur a trāseūntibus. s. pecunie in locis cōstitutis a p̄incipe. Guidagia dicunt q̄ dant p ducatu p terrā alicui⁹ vt securius vadāt. Hec Ber. Hec etiā dicunt theloneа a thelos grece deriuata: qđ latine vectigal ꝺr. alicubi dicunt vulgariter gabelle. alubi duane. Uident g̃ hec instituta p expēsis que fiūt a dñis terrarū: vel cōitatib⁹ ad tenendū terminoꝝ eoꝝ securū trāseūtib⁹ p mare vel terrā: ne spoliētur vel ledātur in p̄sona vel reb⁹. Addit etiā his Ber. vbi. s. salinaria: que sc̄z dantur p sale. Et de his oīb⁹ dicit q̄ sol⁹ p̄inceps pōt hoc cōstituere ⁊ nō ciuitas. C. noua vec. isti. non po. l. ij. ⁊. iij. Et q̄ dicit ciuitatē nō posse: videt intelligēdū sine licētia p̄incipis. Dicit aūt hic p̄inceps imperator Ūñ ⁊ Host. dicit in summa: q̄ solus rex romanoꝝ pōt cōcedere pedagiuz ⁊ nō alius. De rege etiā frācie dicit q̄ in hoc eandē poteſtatē hz p p̄uilegiū. ex quo fi. sint legi. per vene[illegible]bile. Sed Innocētius sup. c. innouamus. de cēsi. dicit simpliciter reges posse imponere noua pedagia peccāt tn si faciūt sine causa. videtur ⁊ multomagis q̄ papa possit hoc cōstituere ⁊ concedere p̄cipue in terr[illegible] eccleſie. Ipse em dicitur p̄inceps. xiij. q. iij.

Ūñ a laicis exigūtur.

§. VII. Ad sciendū igitur

q̄ñ hec licite exigunt vel nō: vel quādo iuste subtrahunt ⁊ q̄ñ nō licite. distinguēdū est ꝓmo aut q: a p̄sonis ecclesiasticis accipiunt aut ab alijs. Et si recipiant a p̄sonis ecclesiasticis: tunc aut exigunt hec ab eis p rebus q̄s causa negociationis deferūt vel deferri faciūt: ⁊ tūc licitum est ab eis recipere iusta pedagia ⁊ gabellas sicut ab alijs ſm Archi. q̄ hoc notat p argu. a ꝛrarijs. de cēnsi. c. q̄. lib. vj. Idē dicēdū cū deferūt mercimonia alioꝝ noie suo. i. dicēdo esse sua: immo ⁊ punit. deberēt p̄ plaros suos de fraude ⁊ negociationis exercitio cum sit eis interdictum lxxviij. di. fornicari. Aut exigunt hec ab eis p reb⁹ suis vel ecclesiarū suarū q̄busq; dūmodo nō cā negociādi trāsferri faciāt: ⁊ tūc exigi ⁊ recipi nō pōt a p̄incipe seculari ſm Host. q: nullus secularis hz potestatē in ecclesiasticis rebus. ex de cōsti. que in ecclesiarū. Recipiēdo aūt per se vel p alios rapinā cōmittūt ⁊ tenent ad restitutionem et sunt e[illegible]cōicati. vt de cēnsi. [illegible] quā. lib. vj. de q̄ excōicatiōe habes. j. in. iij. p̄te. ti. xxiij. Ipse aūt p̄sone ecclīastice occultando ipsas res q̄s defe[illegible]unt per se vel p alios vt nō soluāt nō peccāt: q: ad hoc nō tenent: debēt tn cauere a mendacijs ⁊ scandalis que solēt oriri cū talia deꝑhendunt. nec tamē p hoc possunt penā mulctari tā de fraude. als ligarētur ad restituēdū: ⁊ p cōstitutionē illā. c. q̄ q̄. in. vj. olim erant excōicati ⁊ ipse p̄sone ecclesiastice soluētes pedagia ⁊ ḥmōi ⁊ tallias: sed ad tollēda scādala fuit reuocata q̄ntū ad istā p̄tē p clemētinā. Si aūt exigantur hec pedagia ⁊ theloneа a laicis tūc subdistinguēdum: quia aut exigūtur p mercimoniis: aut p alijs reb⁹ ad vsuz suū vt bladū vinū ⁊ ḥmōi. Et si p mercimoniis exigant iterū subdistinguendū. Nā aut antiquū exigunt a nouū. Si nouū nisi sit certū institutū esse a p̄incipe ꝑpter imminentē necessitatē nō licet accipe. als rapinā cōmittūt ⁊ ad restitutionē tenent ſm Ray. ⁊ sunt excōicati: nec absoluī pōt citra aplicā sedē. vt ptz in. iij. p̄te. ti. xxiiij. in. c. de p̄cessu excōicationū: q̄ sit in curia in cena dñi. Si aūt sit nouū et institutū p̄incipe iusta de causa: aut etiā antiqu[illegible] qđ scitur impositū ab his qui potuerūt imponere ⁊ p̄sertim auctoritate ecclesie. aut nesciāt a q̄b⁹ sit institutū: creditur tn ab illis institutū q̄ potuerūt: qđ credi rōnabiliꝰ pōt cū nō extat memoria in ꝯtrariū. tūc si est vel credit esse iusta cā impositū vt ꝑ defensiōe strate publice ꝺ pdones i terra. vl⁹ piratas in mari. vel ꝑ defensione fidei vel p̄tie ꝓtra paganos

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel hereticos vl alia simili causa: ⁊ recipies tale pedagiū vl theloneū facit illud ꝓpter qđ fuit ipositū si scrupulo cōsciētie pōt illud recipe ꝺm Ray. etiā si nō faceret tūc ex pēsas: q: nō est necesse cū terra sit bñ purgata latronib⁹ ⁊ in pace: parat⁹ tñ labores ⁊ expēsas facere si necesse eēt ad tenendū patriā securā. ꝑbant hec ota. xxiiij. q. iij. si q̄s romipetas. ⁊. xij. q. ij. c. vobis em̄. eē de cens. c. peruenit. de treu. ⁊ pa. c. innouam⁹. ff. de pu. ⁊ vec. l. vectigalia. ff. lo. l. ex ꝺducto. Si aūt sit antiquū ⁊ tñ nō auto:itate p̄ncipis inducrū: vel etiā si nō facit illud ꝓpter qđ institutū est. ſ. faciēdo qđ in se est ad tenendū viā securā siue antiquum sit siue nouū: ⁊ cū auto:itate p̄ncipis introducrum: ꝺm Ray. nō pōt licite recipe: ⁊ recipiēdo rapinā facit ⁊ tenet ad restitutionē illis a q̄b⁹ accepit: vel paupib⁹ erogādū si illos ignorat ꝺm Ray. sed Hosti. dicit in summa q̄ nō tenetur restituere si auto:itate p̄ncipis est inductū vbi cōstaret q̄ hec de cā institutū est. Sed qđ plus est tenet ad plenā satisfactionē illis q̄ ibi ledūtur in ꝑsona vel reb⁹ si hoc accidit ex defectu suo: q: scz nō tenet patriā securā vt debet ⁊ pōt. xxiij. q. ij. c. dñs. ⁊. q. v. c. administrato:es.

Justa pedagia nō soluētes peccant.

§. VIII. Non soluētes aūt

dicta pedagia ⁊ theloneā cū iniusta sunt: q:. ſ. nō sunt instituta auto:itate p̄ncipis: vel ex iniusta cā: qđ tñ credi nō ꝺz nisi ꝓbabil⁹ sciat: vel etiā si iusta de cā ⁊ ab his qui potuerūt: tñ nō seruat illud ꝓpter qđ fuit institutū. ſ. i. nēdo loca secura: ⁊ hmōi: nō peccāt nec tenent restituere ꝺm Ray. q: cessante causa in exigēte cessat affect⁹ ⁊ obligatio in ꝺare: ⁊ illo nō seruāte fidē: nec ipsi tenent. lxj. di. statuimus. §. his oīb⁹. ⁊ de iureiur. c. puenit. Caueāt tamē a mēdaciis semp: q: peccata sunt. Nō soluentes aūt licite pedagia ⁊ theloneā: q: scz sunt instituta a q̄bus ꝺebēt cū iusta causa ⁊ obseruata: rapinā faciūt seu furtū: ꝺm Ray. vnde tenēt̄ ad restituēdū illis q̄b⁹ talia ꝺebent. ⁊ agere ꝺebēt pniam ꝺe peccato hmōi. ⁊ de mēdaciis ⁊ piurijs ⁊ aliis vitijs additis. vnde Apls⁹ ad Rom. xiij. Reddite oībus ꝺebita cui tributū ⁊c. Verū ad penas que inflicte sunt a iure cōmuni vel municipali ⁊tra facientes in hmōi fraudem: dupli vel quadrupli: vel amissionis illo:ū mercimonio:um in quibus fiebat fraus: non tenentur in foro conscientie nisi fuerint dep:ehensi ⁊ condēnati ꝺm Tho. ij. ij. ⁊ Guil. in glo. sup. c. fraternitas. xij. q. ij. in fi. De non soluētib⁹ huiusmodi theloneā ⁊ pedagia in territorio sarracen:o:ū vel paganor⁹ ꝺicit Host. q: si hoc fit tēpo:e treuge cū eis: ⁊ de merciб⁹ nō ꝓhibitis ⁊ ipsi saraceni seruant fidem in ꝺefendendo in territo:io suo eos a latronib⁹ et pyratis per mare cū teneāt̄ ipsis infidelibus soluere: si deficiter ꝺebēt talia eis restituere: vel si non apte possunt ꝓpter hoc ꝺispēsare ad mandatū eccīe. Nā fides etiā hostib⁹ seruāda est. xxiij. q. j. c. noli. ⁊. xxij. q. iiij. imocēs. Idē Guil. quod ramē intelligit glo. Guil. cū cōsentiūt ipsi fideles ⁊ hmōi statutis eo:ū aut pactis. Sed tpe guerre vel ꝺad merces ꝓhibitas: vt ferruz ⁊ lignamina ⁊ hmōi: fraudando in hmōi theloneā nō tenent eis: sed ꝺebēt pauperib⁹ erogare. Ad qđ tñ ꝺm glo. Guil. nō sunt ꝺe necessitate cogēdi sed honestate. Hosti. aūt in summa ꝺicit simpliciter ⁊ indiſcrete christianos nō reneri ad soluendū hec theloneā saracenis: q: nō subsunt eis. Hodie tñ por:tātes nō solū ꝓdicta: scz ferrū ⁊ lignamina: ſz ⁊ quecūq; mercimonia ad terras saracenor⁹ sine licētia pape incidunt in excōicationē cui⁹ absolutio aplice sedi reseruat̄ ⁊ i alias graues penas. de quibus habes in. iij. ꝑte. ti. xxiij.

Addē tex. in. l. ſ. ff. de cōſti. pec. ⁊ ibi Bar. vbi ꝺicit qđ grauue est fi ꝺē falle re.

§. IX. De pedagijs vero

que exigūtur ꝑ blado vino ⁊ alijs hmōi: q̄ quis ꝺefert vl ꝺeferri facit nō ꝑ mercimonio sed ꝑ:o vsu. ſ. vite sue ⁊ familie sue: vt ꝺicit Hosti. q̄ nō ꝺebet solui aliq̄ pedagium etiā si ꝓsuetudo sit q: irrōnabilis: ⁊ iō nō renēda. De ꝓdictis em̄ rebus nō exigi ꝺz pedagiū; ⁊ q: nō ꝺak pedagiuz

De pedagijs sarracenoꝝ.

nisi de reb⁹ q̄ cā negociatiōis vel mercimonij ꝺeh̄unt. C. de vecti. ⁊ comiſ. l. vniuersi. Satis cōco:. Ber. in glo. sup. c. sup q̄busdā. de verbo. sig. Dic ꝺo Jo. in summa ꝑco:. et Bar. in summa pisana. Jn directorio fic⁹. De his q̄ ad ꝓpriū vsum emūtur: vt gra ruris colēdi: vel ad se ꝺefendēdū fisco nullū pedagiū ꝺetur. vt. C. de vect. l. vniuersi. vbi cōtraueniēs ꝺecollari mādatur: q: nō exigenda sunt nisi de his q̄ causa negociatiōis seu mercimonij ꝺeferūt. C. de vec. ⁊ comiſ. l. vniuersi. Nec excusat cōsuetudo ꝺicta ꝺū sit irrationabilis ⁊ iniqua. ar. ꝺi. viij. si cōsuetudinem. Et his sequitur q̄ fraudando hmōi pedagia occulte portando talia ⁊ nō soluendo nō esset peccatū dūmodo cessent piuria ⁊ mendacia ⁊ scandala. Et si pedagium ⁊ gabella sumatur ꝑ eos cōtrariū seruatur de facto in ciuitatibus thusciе. ſ. Florentie ⁊ alijs multis: q: ꝺe oībus ꝓdictis exigitur gabella: vt cū ꝺicta gabella sit ipposita per statutū ciuitatis ꝑ modū cuiusdā tallie seu impositionis ⁊ collecte p:o expensis fiendis in vtilitate cōmunitatis. Dicendū q̄ ciuitas exigens ꝺictas gabellas ꝑ victualibus siue regatur ꝑ vnū vt ducē marchionē p̄ncipem ⁊ huiusmodi: siue ꝑ plures de populo vt p:iores consules antianos ⁊ hmōi: si habent p:estatem leges cōdendi ⁊ imponendi collectas: qđ est ꝓnumēdū si ex more antiquo hoc faciat: cuius memoria nō extat in cōtrariū videt etiā posse imponere solutionē ꝺictarū gabellar⁹ ꝑ sui aduitorio ⁊ ꝺefensione: q̄uis em̄ ꝑplis aliq̄s nō possit facere legem generalem vt exactionē pedagior⁹ sine licētia p̄ncipis: q̄m immo ꝑ legem municipalē que ꝺicitur statutū siue reformatio apud quosdā ꝺerogat legi cōi: vt ꝑz in materia ꝺoū ⁊ successionū ⁊ alio:ū. Ad qđ facit regula iuris. Ea ſieri ꝑ speciē ꝺerogat. ꝺe regu. iur. in. vſ. ⁊ sic si gabella includatur sub noīe pedagij vel sit idē nō obstabit q̄ ler cōmunis ꝓhibeat exigi pedagiū vl gabellā ꝺe victualibus ⁊ hmōi: q̄m vel lex municipalis vel ꝓsuetudo ꝑscripta habeat ꝓriū cū ꝓsuetudo rōnabilis ⁊ ꝓscripta tollat legē. vt eē ꝺe cōsue. c. vl. Nec videt irrōnabilis ꝓsuetudo cū sit necessariū ꝑ expēsis supplēdis cōitatis ⁊ ciuitat̄ ꝺefensiōe: q: oēs ciues ꝺebēt se ⁊ sua exponere ꝑ patrie ꝺefensione. Requirit aūt licētia p̄ncipis ad imponēdū pedagium que videtur hoc obtēta si extat cōsuetū: nec est memoria in ꝓtrariū. Presupposita igit licētia habita a p̄ncipe si gabella nō ꝺe pedagij intelligat⁹ ⁊ multo magis si gabella sit nō vt pedagiū: sed vt collecta: videt q̄ teneant hoīmes soluere gabellas ꝺe victualib⁹ ⁊ q̄busc̄q; ⁊tra riū faciēdo sit furtū: ⁊ tenent restituere cōitati vel emēribus eas nisi ista exactio gabellar⁹ fieret ab his q̄ non hñt legitimū ꝺnium seu titulū iustificatuz inibi: vel nisi illi q̄ fraudauerūt alijs impositionib⁹ ⁊ modis vltra ꝓpor:ionē essent grauati nimis: vel cū essent grauē gabelle: et fine necessitate imposite: ⁊ vtilitate cōitatis: ſz ad nutrie dū pōpā ⁊ auariciā aliq̄:ū p̄ncipū vel ciuiū. alias soluī ꝺebēt ꝺicte gabelle: vt ꝺictū est. Ad qđ facit Aug. Pactū inter telligētis ciuitatis ꝑ suetudine vel lege firmatū nulla ciuis aut peregrini libidine violek. ꝺist. viij. que contra.

C De furto. Laplin. xiiij.

Proiecisti sermones

meos retro:sum: si videbas furē currebas cum eo. ps. l. xlv. Ut ꝺicit ꝺi. xxviij. c. omes. Omnes psallētes q̄ndie ꝺeo rep:omittim⁹. Jn iustificatiōib⁹ tuis meditabo:. nō obliuiscar ſmones tuos. Nō q̄ ꝺē oēs p̄ceptos obseruare saluberrimū est: ſz p̄cipue hos q̄ ecclesiastic⁹ ꝓsecuti sunt ꝺignitatē. hec ibi. Verba sacre scripture ꝺicunt sermones ꝺei ⁊ iustificatiōes. Sermones q̄ ꝺē ꝺei q: ꝺeus eaꝺē verba locutus est ꝑ sanctos suos: ⁊ q: ꝺeus

Jmpossibile est ꝺeū mentiri.

mētiri vel falsum ꝺicere impossibile est: cū sit ipsa veritas ideo sermones sui verissimi sunt. Vñ xp̄s ad patrē Joh. xvij. Sermo tu⁹ veritas est. Justificatiōes aūt ꝺicunt: q: ea seruata faciūt q̄oīem iustū ⁊ oñdūt in ꝓspectu ꝺei ⁊ hoīz. Vñ ꝺe zacharia ⁊ vx:e sua Elizabeth ꝺ:. Lu. ſ. q̄ erāt iusti ambo ante ꝺeū incedentes in oīb⁹ mādatis ⁊ iustificationib⁹ ꝺñi. q. ꝺ. ideo erāt ⁊ oñdebant iusti: q: obseruabāt iustificationes ꝺñi: sed hmōi oblīuiscīt nec in eis meditat qui nec ea seruat nec ea curat s[illegible]. Cōtra quos ꝺicit ꝺns Ose. iiij. Quia sciētia repulisti ⁊ ego te repellā. Et Gre. Qui ea que ꝺei sunt nesciūt. i. mādata ei⁹: a ꝺño nesciunt ideſt rep:obātur. ꝺi. xxviij. c. q̄ ea. Cōtra q̄libz igit hoz inuehit ꝺns ꝺicēs. Proiecisti hmor⁹ ⁊c. vbi tria notauit

¶ Primo redarguit omissionem p̄cepto:um in generali. ibi. Proiecisti sermones.

¶ Secundo innuit vsurpationem alieno:um in particulari. ibi. Si videbas furem.

¶ Tertio ostendit participationem huiusmodi vsurpationum. ibi. Currebas cum eo.

§. I. Quantum ad primum

certū est q̄ illud qđ p̄ficit cū inutile ⁊ abominabile a seipso gat: ⁊ qđ retro ponit vt nō videat fic colloca. Proiisciūt g̃ sermones ꝺñi q̄ ab obseruatiōe eo:z se elōgāt repugnātes inutile ⁊ vanū ⁊ vile ⁊ fruole viuere ꝺm mādata ei⁹. Retro aūt proiiciūt q̄ nolūt ea scire vt licētius seu liberi peccent sine remo:su cōsciētie. Dicit ⁊ Job. xxi. Recede a nobis sciam viaz tuarū nolum⁹. Ibi sunt oīm pessimi. Inter sermones aūt ꝺñi primi ⁊ magis necessarij sunt decalogi. ⁊ inuoc ipso:z p̄cepto:ū ꝺi. Nō furtū facies. Exo. xx. Noie aūt furti intelligit oīs illicita vsurpatio rei alicne: vt ꝺicit Aug⁹. viij. q. v. penale. Cōis vsus oīm q̄ sunt in bonū ꝺo:ū hoīb⁹ eē ꝺebuit ꝺicit Cle. xij. q. j. ꝺilectissimis. Sic em̄ ꝺeus instituit naturā humanā ꝺās ei ꝺnium oīm cū air. Dominamini volatilib⁹ celi: piscib⁹ maris: ⁊ bestijs terre. Gen. ſ. Ꝺō ꝺnium oēs habuisse. nt: q: ira erat rō ꝺñi o:dinata ⁊ regulata q̄ nulla re vſi fuissent nisi ad necessitatē vel rōnabilē vtilitatē q̄ ꝺ oēs sibi inuicē voluissent et sic nulla inter eos fuisset disco:dia: ⁊ sic ponit esse ꝺe iure nature. ſ. p:imit⁹ institute cōis o:z possessio:. vt ꝑz. ꝺi. ſ. ius aūt naturale. Sz er natura vitiata etiā ꝺe iure nature est in casu extreme necessitatis oīa ee cōia: ⁊ sic itelligit illud Amb. Nemo ꝓpriū ꝺicat qđ cōe est. ꝺif. lxv⁰ sicut hi. Ubi glo. cōe. i. cōicādū tpe necessitat̄. Vñ si q̄s auferret aliq̄d vt q̄ideret sue vel alteri⁹ extreme necitati cū nō posset aliter q̄idere ⁊ nullo peccāt nec alicui teneret: q: tūc illud est suū qđ accipit: nec est ꝺ qđ hr eē ꝺe fur. c. si q̄s. vbi ponit pnia furāri in necessitate: q: illud irelligit q̄n nō erat extrema necessitas ersi aliq̄ indigēria: tūc em̄ nō licet aliena furari: ſz ꝺz aliter ꝺi. q̄uidere etiā si op:oreret eū mēdicare. Post naturā g̃ ꝺestitutā iuste q̄uisz est iure humano vt eē casus extreme necitat̄ possideant ista tpalia ꝺiuersa a ꝺiuersis vt ꝓpria. Vñ Aug. Vñ q̄s possidet qđ possideꝝ: nōne iure hūano. nā iure diuino ꝺñi est terra et plenitudo eius. Paupes ⁊ diuites ꝺns ꝺe vno limo fecit: paupes ⁊ diuites vna terra supportat. iure aūt hūano ꝺ: hec villa est mea. hec ꝺom⁹ mea: hic seru⁹ est me⁹. iura humana. iura imperator⁹ sunt. q̄re: q: ipa iura hūana a p̄ipatores ⁊ reges seculi ꝺns ꝺistribuūt generi hūano. ꝺi. viij. c. q̄re. Sz p maio:i huj⁹ ꝺeclaratiōe sciēdū ꝺm. b. Tho. ij. q. q. lxvj. ar. ſ. er. ij. q̄ res iste exterio:es q̄ possident sunt cōsiderari tripl⁹. Primo q̄ntū ad potestatē q̄curandi eas ⁊ ꝺispensationē. Secō q̄ntū ad vsurā earū ⁊ subuentionē. Et ꝺm q̄ntū mo dū res ipse nec in cōi nec in p:iculari sunt hoīm: ſz ꝺei: q: natura rerū nō subijcit p̄ati hoīm: ſz ꝺei cui ad nutū oīa obediūt. Vñ nō pōt hō ꝺrute sua mutare naturas rerū sed solus ꝺeus ⁊ ipse ꝺrute imediate facte sunt mutationes miraculose rerū: vt aq̄ in vinū in nuptijs. Jo. ij. c. Vñ

Jurena ture oīa erāt cōia

Natura ꝺestituta iuste possidentur alia ab alijs.

Natura rerū soli ꝺeo subiacet.

Licite possideꝝ res tēporalia.

Usus rerū de facili debz cōis esse indigentibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

spensus vel interdict⁹ exercēdo curā q̄ntū in ipo est furat aias occulte subdito⁹ absoluēdo cū nō possit: q̄uis oues nesciētes excusent si als boni sunt. fructus q̄ beneficio furatur talis: vñ vltra mortale qđ quotidie cōmittit exercendo curā tenet ad restitutionē illo⁹ fructuū p̄ceptoꝝ: sicut ⁊ fur de re furata. Vñ Esa.j.ō tales dr. Principes tui idest plani: socij furū. ¶Furtuꝫ doctrine est cū aliqs grām scientie ⁊ doctrine quā sine dubio hz a deo: q: ꝑm Augu. q̄ bona p̄sudēter loq̄mur a deo est nō nra sapia. ipe tamē sibi p arrogātiā ascribit. vñ aplꝰ Ro.ij. Qui p̄dicas non furandum furaris. s. vsurpando gl̄iam dei. ¶Furtū etiā in doctrina cōmittūt infideles pagani ⁊ heretici. de quibus ps. Omes q̄si venerūt ante me. i. ō me seu ꝑponentes doctrinā suam mee fures fuerunt ⁊ latrones. Job.x. vbi Aug. sup Job. ¶fuerūt q̄dā pharisei de vitijs et virtutib⁹ multa subtilia tractātes: diuidentes: diffinientes: rōnes acutissimas ꝓludētes: libros iplētes: sapiam suā buccis cōcrepātib⁹ vēritates. q̄ etiā auderēt dicere hoib⁹: nos sequimini: secta nr̄am tenete: si vultis bñ viuere: sed hi fuerūt fures querentes aīas deo auferre: q: ante. i. ō rp̄m venerūt. i. ō verā fidē ⁊ doctrinā eius. Similes his sunt ꝑtem pore moderno q̄dā q̄ sibi ⁊ alijs psuadēt sufficere sibi ad salutē ciuiliter viuere sm q̄ndā vanitatē exteriorē de interioribꝰ nō curātes nō faciētes ꝓsciam de vitijs ⁊ mādatis eccle. ¶Furtū etiā cōmittūt in doctrina q̄ p̄dicāt nō missi de quibus dñs Hiere. xxiij. hec dicit dñs ad prophetas Qui furabant verba mea. ꝑphete dicunt p̄dicatores sm Gregorium. Qui furant verba dei cū p̄dicant nō habentes auctoritatē: narrantes etiā multa somnia et ficiones sub specie reuelatiōis facte a deo: ⁊ sic recipiūt multas elemosynas cū his deceptionib⁹: sed illas elemosynas furant ⁊ tenent ad restitutionē earꝫ sm Sco. ⁊ Inno. ¶Furtū subtilissime est ꝑpulcherrime furtū cū occulte auferē aliena subā: sicut fecit Judas q̄ fur erat ⁊ loculos hñs: vt dicit Job. xiij. ⁊ ea q̄ mittebant. s. i loculis. i. scarcella portabat. i. asportabat partē furās ⁊ domū portās. Sup q̄ba dicit Aug. Erem plū dñi accipite cōuertentis in terra: q̄re habuit loculos cui angeli ministrabāt: nisi q: ecclia illi⁹ loculos habitura erat: quare furē admisit. s. iudā nisi q: ecclia cū fures patit toleret. xij. q. j. exemplū. Ex quib⁹ verbis demonstrabatur aperte erro: fratricello⁹ asserentiū rp̄m nil habuisse in mūdo ꝑp̄riū. nec in ꝑticulari nec in cōi: cum dicat Aug. q̄ habebat dñs loculos q̄s portabat iudas. et ad q̄d idem Aug. declarat. q. e. i. c. Habeba dñs loculos a fidelib⁹ ob lata ꝓseruās ⁊ suos necessitatib⁹ ⁊ alijs indigētib⁹, puidebat. Ac etiā erro: illo⁹ q̄ dicūt aplꝰ dete gisse dicentiꝫ nil posse vt ꝑp̄riū retineri ⁊ possideri cū salute aīe. Cum Aug. dicat q̄ ecclesia erat habitura loculos. eccl̄ia. i. fideles. etiā clerici ⁊ plati eccl̄iar licite poterāt aliq̄ vt ꝑp̄ria polludere: vt ptz. e. q. c. epi. ⁊ sequentibus alijs pluribus. c. vñ vtere q̄ error: ꝑ hereſi ab eccl̄ia est dānat⁹. Declarat etiam ibi Aug. ex ipo facto rp̄i toleratis iudā quē sciebat furē: q̄ disp̄sator: eos eccl̄ie vt plati: etsi male tractēt bona ei⁹ male vtēdo: ⁊ sic quasi furādo: q: pauperib⁹ ea subtrahūt q̄ bus debent. debēt tñ tolerari a fidelib⁹ nisi in iudicio deteganꝫ ⁊ dēnent. Demū sicut iudas fur laqueo vitā finiuit eternaliter dānatꝰ: ita fures aliq̄n suspendūtur in vita ⁊ nisi pniam agāt ⁊ restituāt si ꝑnt dānant. Perpetratur aūt furtum multi furtū circa subam rpalē multis modis. Primo in reb⁹ inuētis alteri⁹ ⁊ sibi retētis: cui⁹ plena declaratione habes j. c. se. §. de inuētis. Scdo in reb⁹ ꝑscriptis: hꝫ mala fide infra tps ꝑscriptiōis. de b. j. c. se. §. de ꝑscrip. Tertio in rebus sibi comodatis ⁊ pignoratis vl̄ depositꝫ q̄n. s. volunt⁹ ⁊ dñi illar vtr eis ad vtilitatē suā. ⁊ de his. j. c. se. §. de comodato. ⁊. §. de pignore. ⁊. §. de depósito. Quarto in scriptis alteri⁹ acceptis vel retētis q̄ cōtinēt iura sua ⁊ credita sine q̄b⁹ non potest sibi debita exigere ⁊ sua defensare. Quinto etiā in reb⁹ occulte subtractis. ⁊ sicut dicit Boe. q̄ nulla pcio: pestis ad nocendū q̄ familiaris inimici, ita inter fures nullus pōt ita nocere sicut domesticus latrunculus. Et hi sunt filij ⁊ filie cū accipiūt de bonis parentū occulte ō volūtatē eoꝝ. Uxores cū accipiūt de bonis viroꝝ suoꝝ sine ꝓsensu eoꝝ vt dēt ꝓsanguinēis vl̄ alijs nisi cōes elemosynas. Serui ⁊ serue de bonis dñoꝝ suoꝝ sine scitu eorum. Discipuli negociatorum ⁊ artificum ⁊ factores sine bñplacito suoꝝ magistroꝝ ⁊ patronoꝝ. Socij in apothecis cū accipiūt de cōi lucro sine scitu consocioꝝ vt sibi retineāt nō est dubiū quin hos mortaliter peccare. de his plene. j. c. de furto. q: cōtra ꝑceptū dñi faciūt q̄ ꝓhibet furtū. Unde ⁊ dñs inter pcā q̄ coinquināt hoīem. i. maculāt aiam. qđ ꝑp̄rie non facit nisi pctm mortale sm. b. Tho. in iiij. ponit exp̄sse furta hec sunt inq̄t q̄ coinquinant hoīem Matth. xv. Hoc etiā ꝑs ex eo qđ dicit zach. v. Hec est maledicto q̄ egredit sup faciē oīs terre: quia oīs fur sicut ibi scriptū est iudicabit. i. ꝺdēnabit. Nullꝰ aūt ꝺdēnat sm iudiciū diuinū nisi ꝓ mortali. sm. b. Tho. ij. ij. q. lxvj. arti. vj. Qui igit furabatur aīt aplꝰ iā nō furet: sed magis operet manibus suis: vt habeat vñ necessitatē tribuat patiēti. ⁊ etiā vt possit resarcire ablata ad que tenet quantū pōt. alꝰ nō posset digne penitere: vt dicit Aug. xiiij. q. vj. si res. Sed si q̄s auferret alteri aliq̄d: q: illa re male vteret vñ damnū sibi nō seq̄tur rēpora le. Ad vtilitas anime: sicut auferendo occulte fucū mulieri: gladiū furioso: pecuniā vel pānos luso⁹ ⁊ dilapidatoꝝ ⁊ hmōi: ne illa distrahat male: sed ad vtilitatē dom⁹ cōuertat nō malefaceret: sicut et Rachel que furata est idola patris sui Laban ex hoc nō reꝓhendit: q: abstulit illi occasionē idolatrandi. Et b nisi ex ipso facto sequeretur graue scandalum alicuius. Si q̄s autē auferret a diuite auaro vl̄ vsurario vt de daret pauperib⁹: nō ꝑ hoc excusaret a furto: vt exp̄sse ondit Aug. in qđā homel. Forte aliq̄s cogitat ⁊ dicit. Multi sunt christiani auari ⁊ cupidi nō habeo peccatū si illis abstulero ⁊ pauperibus dedero vñ illi nil boni agunt: mercedem habere potero: sed hmōi cogitatio diaboli calliditate suggeritur. nam si totū tribuat quod abstulit addit potius peccatū q̄ minuat. Hec ille. xiiij. q. v. forte.

§. III. Quantum ad tertiū

vbi notabat p̄cipatio vsurpationis alienoꝝ. ibi: Currebas cū eo. s. eūdo ad furādū. Cursus aūt ipo⁹ erat affectus magnū ad ipm furtū. dic aūt Salomō Proue. xxix. Qui cū fure participat odit aiam suā. Tripler aūt rō assignat quare furtū sit ꝑcm grāde. Prima est q: ō charitatem agit que ꝓsistit in dilectiōe nō solū dei sed etiā ꝓximi: qđ aūt est ꝓtra charitatē mortale est: cū p ea habeat vita spiritualis aīe. ptinet em ad charitatē ꝓximi: vt non solū q̄s velit ei bonū: sed etiā ad ꝺ operet: sed p furtū nō operat q̄s bonū ꝓximo. imo ꝓximū. s. nocumētū in reb⁹: ⁊ si passim sibiꝫmuicē hoies furarent̄ ꝓret bona societas. ꝺ Tho. ij. ij. q. lxv. arti. vj. Scda rō est: q: furtū ē ꝓtra iusticia q̄ reddit vnicuiq; qđ suū est. p furtū em accipit qđ est alteri⁹ qđ sibi nō debet. s. auferenti. qđ aūt est ꝓtra iustitiā est mortale cū agit nō solū ō bonū alicuius: sed etiā ꝓtra bonū cōe vñ et leges oēs puniūt furta grauiter: q: nocēt bono cōi ⁊ sm aliquas leges positiuas municipales morte puniūtur tales. Scdm aūt legē diuinam puniebant furta pena dānī: q: debebat restituere quatruo: oues ꝓ una: q̄q; boues ꝑ vno. vt habet Exo. xxij. ⁊ hmōi. Tertia ratio est quia in furto cōmittit dolus seu fraus: dum. s. occulte accipit q̄si ex insidijs vsurpando rem ꝓximi: sed dolū ⁊ fraudē cōittere vbi est notabile dānū ꝓximi nō est absq; gravi pctō. ps. Virum dolosum abominabitur dñs. Est aūt mortale nō solum cū furat q̄s qđ notabilis valoris est in se: sed etiā cū notabile impedimentū ⁊ nocumentū est ei cui auferē. vt. xx. solidi in se parū sunt. tamē pauperi multū est. Sed si quis in se parū q̄d aufert parat⁹ ⁊ dispositꝰ actualr multū auferre si cōmode posset furtū cōmittit qđ mortale est. Vñ Hiero. ¶fur nō solū in maioribus; sed etiā in minoribꝰ iudicat. nō em qđ furatū est sed mēs furātis arrēdit. iiij. q. vj. c. fi. Qđ intelligit cū intrēdit accipe etiā multū. alꝰ in minimis nō ꝑp̄rie furtū nec mortale est. Qđ aūt dr Prouer. vj. Nō grādis est culpa cū q̄s furatus fuerit. nō ꝑpterea dr: q: in se nō sit mortale: sed vt dicit beat⁹ Tho. ij. ij. q. lxvj. arti. vj. duplici rone. Primo ꝑpter necessitatē inducētē ad furādū q̄ vel diminuit culpā vel totaliter tollit. cū. s. esset extrema necessitas: vt dictū est. §. Vñ q̄st hāc rōnē assignās quare nō sit grādis culpa subdit Salomon. ¶furatur em vt esuriētē impleat aiam. Scdo ꝑpter cōparationē ad reatū adulterij qđ vtiq; est grauis vnde mortē punit in lege diuina. vñ de fure subdit: q: deꝑhensus redder septuplū: q̄ aūt adulter ꝓdet aiam suā. Currit ergo cū fure q̄ participat cū eo i furto: qđ vt notat Hugo cardi. sup ¶fs. sup: adicti ps. fit nouē modis cōtentis in his vbꝰ. Jussio: cōsiliū: cōsensus: palpo: recursus. Participans: mutus: nō obstans: nō manifestans. Quos vere sus ponūt plures doct. b. Tho. ij. ij. ⁊. in iiij. Alber. ⁊ alij. Sed eorum declaratione habes plene ꝑ precedēti. c. de rapina. quod sufficeret ꝑ alia ꝓdicatione ibi vide. Idem em iuris est in participatione rapine ⁊ furti.

¶De furto: ⁊ de multis scieb⁹ seu modis furti: ⁊ de inuētis q̄ sibi retinent ⁊ de pignore ⁊ de cōmodato ⁊ de depósito ⁊ de ꝓscriptiōe quō. s. in his cōmittat furtū vel aliud peccatū. Cap. xv.

Drtū est cōtrectatio rei aliene mobilis ⁊ corporalis fraudulosa inuito domino lucri faciendi gr̄a siue ipsi⁹ rei siue vsus possessionis vere. vt. ff. e. l. j. Cōtrectatio. ponit in ꝓdictis diffinitiōe q: sine ea nō est furtū etiā si intercesserit volūtas vel ꝓtestatio. tū ꝑ solā volūtatē erit q̄s trāsgressor alterius ꝓcepti. s. illi⁹. Nō concupisces rē ꝓximi tui. Rei aliene. ponit in diffinitiōe q: in re ꝑp̄ria nō cōmittit furtū. intelligi nisi alius haberet in re illa aliq̄d ius pura cui res erat pignorata vel cōmodata quā dñs fraudulose capiēdo furtū cōmitteret. ff. e. l. si res. §. si is q̄ rē. in ꝑn. Idem Tho. ij. ij. q. lxvj. ar. v. ad. iij. Mobilis ⁊ corporalis. dr: q: in reb⁹ immobilib⁹ vt in agro. vel inco: palib⁹: vt sunt actiones ⁊ seruitutes nō cōmittit furtū eo q̄ talia nō possint contrectari. ¶fraudulosa. dr: q: cū aliq̄s credebat rē esse suā q̄ nō erat: vel si nō erat sua credebat q̄ etiā ab eo q̄ habebat ibi ius posset accipere. nō cōmittit furtū licet alias peccaret. insti. de vi bo. rap. §. q: tñ. ⁊. §. seq. Inuito dño. dr: q: si credit dñm ꝓmissurum ⁊ subest iusta causa credēdi nō tenet. secus si nō subest. ff. e. si is q̄. Et dr: dñs inuit⁹ etiā si videat rē auferri q̄uis nō ꝓtradicat. ff. eo. l. penul. Si aūt putat facere inuito dño ⁊ tñ dns vult: furtū quidē facit quantū ad intētionē: sed nō tenet ad restitutionē nec dñs pōt petere obstāte sibi sua volūtate. ff. eo. l. inter oēs. §. penul. Lucrifaciēdi gr̄a. dr: q: si q̄s aliena ancillā rapuerit nō causa lucri sed libidinis nō cōmittit furtū. ff. e. l. verū. Ipsi⁹ rei vel vsus possessionis vere dr:: q: nō solū cōmittit furtū q̄ rei dñium vult lucrari sed etiā qui vult in re ipsa lucrari vsum ⁊ possessionē. dic. l. q̄ sacrū. ff. e. l. qui inuenta. Quot sunt species furti. ¶Rū. due. nā aliud est manifestū. s. illud cū q̄ fur deꝑhendit ꝑ q̄ venit ad locū destinatū: aliud nō manifestū cū quo nō deꝑhendit. ff. e. l. ij. ⁊. iij. Ite nota q̄ quedā remanēt in noīe generali: quedā sub speciali. veluti sacrilegiū quod furtū est rei sacre. Peculatus qđ est furtū de republica. xvij. q. v. q̄d ergo. Abigeatus qđ est furtū quādo q̄s dispergit gregē ⁊ inde furat. Plagiū quod dicitur furtū hominis. s. quādo q̄s liberum hominē scienter vendit vel emit. ff. de plagi. l. j. §. iiij. Et eodē mō si seruū alienū solicitauerit vel asportauerit.

§. I. De furto in genere.

Notandū ergo q̄ furtū cōmittit q̄s qñ abstulit rē alienā fraudulenter ⁊ sciēs nō esse suam occultat; ⁊ est mortale nisi esset q̄d minimū vt fructus hortoꝝ in paruo valore ⁊ hmōi. tūc veniale nisi illud modicū abstulisset intentione notabiliter accipiendi vel dānificādi si potuisset: q: tūc esset mortale sm. b. Tho. ij. ij. q. lxvj. arti. vj. ⁊. iiij. q. vj. c. fi. Et tenet etiā restituere rem furatā q̄ciꝰ pōt nisi illē a q̄ abstulit tātundē habuisset de suo ⁊ nolebat reddere: q: in tali casu nō tenet ad restitutionē sm Host. nisi ꝑ hoc fieret alteri grauamē: peccauit tñ talis grauiter sic auferēdo si poterat in iudicio rē suā recupare: q: non debebat sibi facere iusticiā sz iudex. Si aūt in iudicio nō poterat rehabere suū vel ꝓpter defectū ꝓbationis vel ꝓpter tyrannidē vel potētiā ipsi⁹: tūc etiā nec accipiēdo peccauit nisi inde alijs scandalū pararet sm Tho. ij. ij. Idē Pe. de pal. in. iiij. ⁊ Henricus de gan. Ad quod etiā facit dictum Aug. xiiij. q. v. nō sane. Quicquid ab iusto sumit iniurios se aufert. Nam plerīq; nec medico volūt impēdere honorem suū ꝛc. Et qđ dictū est de furto. s. q̄ cū fine scandalo alioꝝ rem sibi furatā vel aliud tanti valoris pōt accipere ab eo qui abstulit q̄n in iudicio recupare nō posset non tenet restituere. Idē videtur dicendū de rapina. vsura. ⁊ fraudulētia: ⁊ alijs dānificatiōib⁹ iniustis. Et q: bona fides nō patit vt idē bis erigat. tutū esset bonis suis declarare q̄ ille nō tenet sibi p aliquē modū honestū vel donare ei si q̄d debeat ille fur vl̄ rapto: vel als dānificās. Et hoc dico ne ille q̄ alienū detinebat conscia ouct⁹ restituat illud male ablatū ei er quo habebat ius suū ⁊ sic habebit bis suum. Pro maiori declaratione ꝓdictoꝝ. Nota q̄ in quattuor casibus nemo sibi satisfacere potest. Primo quādo iuridice vel aliter pōt suū rehabere. i. petendo ab eo q̄ sibi debito: vel ipm in iudicio coueniendo ꝑ ꝓbationes quibus sufficiētes q̄s hz: ⁊ sibi fieri sperat iusticiam facit em tūc cōtra ius exp̄essum. ar. dis. ix. imperatores. §. quicūq; ergo legibus. Secundo in iudicio ordinario ⁊ cōi. Nemo em potest esse iudex in ꝓpria causa: vt habet C. ne quis in ꝓpria causa. l. j. quod institutū est iuste. tunc nec vel rapto: deꝑhēsus se excusare posset dicēs se debere hre ab alio cui furat⁹ est. tū q: inde oriret scandala ⁊ discordie si extra ordinariū iudicū quilibet sibi satisfaceret. tū q: plus posset accipe q̄ qđ dz habere dicēdo rem suam maioris pcij q̄ sit ⁊ eam quā abstulit minoris q̄ sit. Tertio in dubio tūc em est superioris sentētia requirenda. alꝰ accipiendo cum se exponat periculo furti ex q̄ dubitat peccaret grauiter. ar. xj. q. iij. cap. graue. Habe satis est rationabiles cōiecturas vt in re dubia certa deꝰ sententia. Quarto cum verisimile est inde scandalum ꝓximoꝝ generari ⁊ grauamen: puta quia vel capietur vel credet q̄ q̄ innocens est illud furtū fecisse. nemo em cū alterius iactura debet locupletari. de reg. iur. li. vj. Quinto q̄n ex hoc imminet periculū ꝓprie fame: puta quia verisimiliter esti mari pōt q̄ sciet ⁊ vt fur diuulgabitur cū nō ꝓbare illū sibi esse debitorem cui abstulit. ar. xj. q. iij. nolo. ibi. Qui fidēs ꝓscie sue negligit famā suā nimis crudelis est.

Sexto si imminet ei periculū ꝓprie ꝑsone: vel vite puta q: posset accusari vt fur: q: hoc esset tentare deū. arg. xxij. q. ij. queritur. Septimo si imminet periculū ꝓscientie. puta q: nō credit sibi licere sed furtū reputat: vel q: se exponit periculo piurij parat⁹ piurare cū peteret⁹ pōt q̄ dicere veritatē. arg. xxviij. q. j. §. ex his omnibus. ⁊. xxij. q. v. qui p̄ iurare. Peccat ergo in his casibus sibi satisfaciens. Satisfacere autem seu restituere nō tenetur nisi plus debito accepisset. vel nisi ei nō satisfaciendo seu restituēdo vnū de quinq; vltimis periculis euenire posset cui tamen obuiare tenetur restituendo. ar. cē de no. ope. nun. a. cum ex iniūcto. §. super eo. Et ratio horum est: quia sic retinens contra se vel contra ꝓximum peruerteret iusticiam naturalem. Item nota q̄ si filiusfamilias abstulit de bonis parentum contra voluntatem eoꝝ furtū cōmisit. ⁊ si est qđ norabile mortale est: ⁊ sic coheredes haberet posse mortē mittit. eoꝝ videt obligari illis ꝓ eo quod cōtingebat illos de sic

Furtum doctrine

Furtum substātie

Furtum pniam agāt ⁊ restituāt si ꝓnt dānant.

Furtum est multiplicīter.

Mens furantis attendit

q. lxij. ar. vij.

Diffinitio furti.

Adde. §. furtū. in. fi. eo.

Due sūt species furti.

Adde ter. in. c. bona fides. de reg. iur. in. vj. Quattuor mōis nemo fibi pōt satisfacere

¶Furtum est maximū peccatum.

Psal. v.

¶furtum est mortale

¶furtum est restituere.

¶filiꝰ furtum cōmittit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ablatis si sunt in notabili quãtitate: nisi obtinuisset remissionẽ sup his ab ipsis parẽtib⁹: ⁊ multo magis emancipatus tenetur. Nec põt filiusfamilias sm May. in num. dare elemosynã de peculio ꝓfecticio ⁊ aduẽticio nisi credat patrẽ ꝓmissurũ vel nisi sit de licẽtia ꝑris in scholis vł in peregrinatiõe. de castrẽsi aũr vel quasi castrẽsi põt. Pro huius declaratione no. sm Guil. Peculiũ castrense ō: qđ filiusfamilias occasiõe militie a parẽtibus vel alijs donat vel ipse in militia acquirit. Quasi castrẽse est qđ filiusfamilias ex aduocatione vel alio officio publico pẽpit: puta si sit officialis seu rector: ⁊ inde recipit salariũ. Idẽ dicit de medico: ⁊ sic qđ ꝑsbyteris ⁊ clericis ex officio suo aduenit. Et in pdicto duplici peculio filius censẽt vt paterfamilias vt possit de eo facere elemosynã ⁊ facere vt placet. C. de inoffi. testa. l. fi. Profectitiũ est quod ex rebus ꝑris vel ea⁹ occasione aduenit: vt fructꝰ siue lucrũ: ⁊ in isto nil iuris habz filius: sed pater plenã ꝓprietatẽ. vt insti. per quas pso. nõ acq. §. Aduẽticiũ est qđ ex alia q̃cũq; cã filio aduenit siue a mre siue ab alia extranea pson siue de alijs operatiõib⁹ siue de laboꝛib⁹ suis: ⁊ in hoc peculio sertat filio ꝓprietas. Et si pater premoriat filij est: sed vi. ante parre habet ꝓpater plenũ vsumfructũ: ⁊ de eo filius testari nõ põt. ex de sepul. licet. lib. vi. In bonis aũt que habz pater multo minus filius habz aliquã potestatẽ nisi qꝛ debz alieno accipiendo contra voluntatẽ eius furtũ cõmittit.

Item nota q̃ si vxor occulte ⁊ contra voluntatem viri dedit de eius pecunijs vel alijs rebꝰ in notabili quantitate. notabili dico sm se vel etiã sm ꝓportionẽ substãtie viri: quia tunc furtũ cõmisit ⁊ moraliter peccauit. si notabiliter dedit cõsanguineis suis: siue in alijs ludis fucis vel alijs vanitatib⁹ expenderit vel dando etiã pauperib⁹ isto modo peccauit qꝛ si nõ habet parafernalia sed dotes tm nõ potest dare elemosynam contra voluntatẽ viri. Tho. ij. ij. q. xxxi. In extrema tamẽ necessitate potest ⁊ dz subuenire etiã cõtra voluntatẽ mariti dũmodo tm ipe ex b nõ incurrat notabile detrimẽtũ sui status. lxxxvj. di. nõ sanctis. Si etiã mulier vltra gubernationẽ domus exerceret arrẽ aliquã lucrosam: vt aurificiũ lanificiũ sericum ⁊ hmõi: tũc de suo lucro posset ⁊ notabiliter dare ꝓ suis causis habẽte eius familia vñ cõueniẽter aliũde sustentaretur. Alber. de pane ⁊ de vino ⁊ hmõi que cõmuniter ꝺsueuerunt viri dare potestatẽ familie erogãdi: eoꝝ qꝝ nõ ꝓhibuerunt concessisse videnꝫ dũmodo moderate fiat: qꝝ immo si aliqꝝ ꝓhibuissent pie ꝓsunt interpretari. s. q̃ intẽdant ꝓ hmõi ꝓhibere eas a nimio nõ a toto. Guil. Si tñ sciẽtia sua eis dictarer qꝝ nullo modo cõtẽtarẽtur nõ debẽt dare extra cõsciẽtiã. Parafernalia dicunt qꝝ hz vxor: ꝓter dotes: vt successiones hereditaria legata ei facta vel dona ⁊ hmõi. De parafernalib⁹ aũt possunt disponere vt volũt mulieres nisi obstet ꝺsuetudo vel aliqꝝ ius municipale. Ultra ꝓdictos tres casus. s. extreme necessitatꝫ in pauꝑ: vel cum mulier est lucrosa vel hz parafernalia: Pe. de pal. ponit etiã alios casus in qb⁹ mulier põt dare elemosynã ⁊ alienare sine licẽtia viri. Prim⁹ est ad euitandũ dãnũ sicut fecit abigail. s. 1. Reg. xxv. qꝛ mulier hz ꝓprietatẽ in bonis cõib⁹ sicut ⁊ vir. vñ si ꝑ negligẽtiã vel malitiã viri videat ꝺi imminere ꝑiculũ põt ipa obuiare. Secũdus si vir sit fatuꝰ: tũc eiꝰ dispẽsatio domus ꝓtinet ad vxorẽ nisi ꝓ supioꝛe aliter ordinatũ fuerit. Tertiꝰ est si vir absens nõ posuit alium dispensatorẽ domus sue loco sui. Quartꝰ est si pegrinꝰ vir expẽsas taratas dederit mulieri si vult sibi subtrahere põt paupib⁹ erogare. ℔ ille. i. iiij. Si q̃ aũt furiosus accipiũt vltra pdicta tenentꝰ ad restitutionẽ sm q̃ possunt. Idẽ discipulus quicunq; artificis: si absumlit vel de pecunijs vel de ipis rebꝰ venalib⁹ sui magistri: vel si emẽs aliqd ꝓ suo magistro dixit plus expẽdisse q̃ fecerit accipiens sibi residuũ pecunie qꝛ furtũ est. Idẽ qlibet gerẽs negocia furatur.

receperint invẽdendo: vel alꝭ dolose dãnificantes. Item q̃ habz societatẽ cũ altero de lucro alicuius negocij si sufficiẽter sm pacta inita ⁊ iusticia sibi rndit de parte illũ contingẽte retinẽdo de iure illius furtũ cõmittit. Sic etiã agricola ptionalis si nõ fideliter ⁊ integre rndit suo patrono. Iste stipẽdiarius etiã in bello iusto ertus si pullos vel alia comestibilia abstulit ab hoib⁹ ꝓ q̃bus pugnat: vel blada collegit ꝓ equis pascendis: vel alꝭ eos dãnificauit: quia furtũ est vel rapina ⁊ ad restitutionẽ tenentꝫ nec excusat si hoc faciat ex ꝑcepto dñi sui. di. xvij. q. ꝺmo: es. In bello iusto tenent inimicis de dãnis datis. De bello aũt multa habes in. iij. pre. in trac. de damnis. ti. iij. Item q̃ dedit opẽ ad furtũ faciẽdũ: ⁊ q̃ dedit cõsiliũ ⁊ q̃ receptauit fures tenentꝫ vltra peccatũ ad restituẽdũ sm modũ tũ q̃ dictus est. S. in. c. xij. de rapina. Quid si mulier fecit furtum siue aũ mrimoniũ siue post ⁊ vir ꝓticipauit: aut vir fecit ⁊ mulier participauit: nunq̃d licebit vxori de reb⁹ cõib⁹ satisfacere. Rñ. sm Guil. Ubi de cõsuetudine regiõis vir ⁊ vxor cõcant sibi credita ⁊ debita ex contractu vel maleficio si res furtiua adhuc existit i eoꝝ ꝑtẽ vxor: põt illũ restituere etiã ꝓtradicere marito. Si aũt cõsumpta est põt vxor si expresse vir nõ ꝺdicat negocia inuriti gerẽdo ⁊ seipsam libe rando et limationẽ restituere de cõib⁹ bonis. Prohibente aũt marito nõ credo qꝝ debeat facere hmõi restitutionẽ cũ nõ habeat administrationẽ rerũ sed marit⁹: si tñ restitueret de rebus cõibus bona fide nõ credo qꝝ esset pnia inniũgenda q̃si ꝓ mortali. Quid si q̃s furat ꝓpter necessitatẽ famis vel frigoris. Rñ. Si est extrema necessitas nõ peccat sed vritur iure suo. de cõse. di. v. discipulos. Tñ põt occulte subtrahere: vt dicit Tho. ij. ij. q. lxvi. nõ tñ ꝓ: se sed ꝓ alio. Nã in tali casu oĩa sunt cõia. di. xlvij. sicut hi. Sz hoc intelligẽdũ est cũ aliter sibi ꝓuidere nõ põt. Nã si ab amicis vel etiã elemosynã ꝑtendo inueniret ⁊ erubescendia nõ peteret nõ excusaret a furto accipiẽdo occulte ab ..ijs: qꝝ si nõ sit extrema necessitas peccat qdẽ: sed ꝓpter necessitatẽ attenuat ꝓcrim. Et in tali casu ir elligit pnia q̃ iponit ex de fur. c. si q̃s ꝓpter necessitatẽ. De restone fienda vide. ſ. de resti. p totũ. Quid si q̃s furat ꝓpianos detẽtos a paganis vt eos liberet. Rñ. sm May. ⁊ Hosti. Si est tps guerre i nullo tenet. xxiij. q. ij. dñs. ⁊. q. viij. vt pdẽ. Si vo ẽ tps treuge tenet ipi pagano restituere nõ hoiem ꝓpter ꝑiculũ aie sz estimationẽ. silr etiã tenet de alijs male ablatis. ar. xxiij. q. ſ. noli. Si tñ pagani cõpulerãt ad circũcisionẽ vel idolatriã vel aliqd mortale pctm tũc penit⁹ ille liber fact⁹ est: ⁊ sic furans eũ nõ peccat sed meret. ar. dist. liiij. nulla. Sed ⁊ si q̃s vio. ęter vteret ancilla sua nec veller resistere: si aliter nõ posset euadere tale malũ: licite fugere posset ⁊ dimittere dñm suũ. Nũq̃d ꝑianos q̃ detinet a saraceno liceat furari. Rñ. sm Hosti. Si iste ꝑianus dũ esset treuga frãgeret eã ⁊ sic erat in culpa ⁊ fuit captus nec imminet ꝑiculũ necessitatꝫ nõ licet furari. Sz tenet ad restonẽ: nã talis iuste detinebat: vt q: tpe belli captus est vel si imineat necessitas nõ tenet ad restitutionẽ.

Agricola. Stipendiarius.

De thesauris.

Elemosyna de inuẽtis.

Jactata in mare.

Seruitutes.

Actio pignoratitia.

Inuẽtũ nõ hr ꝓ derelicto.

§. II. De inuẽtis. Sciendũ

q̃ de inuẽtis Hiero. sic ait. Sciãt b virtiũ sic esse rapine si q̃s inuẽta nõ reddiderit. xiij. q. v. multi. Et Aug. Si q̃d inueniſti ⁊ nõ reddidisti rapuisti: quãtũ potuisti fecisti: quia pl⁹ nõ inueniſti. q. ea. Et no. q̃ Hiero. ⁊ Aug. i dictis auctoritatib⁹ sumũt rapinã large ꝓ oĩi illicita vsurpatiõe. Sz ꝓprie loq̃ndo nõ est rapina sz furtũ ōr. ff. de fur. l. falsus.

Et aduertendũ q̃ inuenta: aut de ꝓpinquo fuerunt in bonis alicui⁹ nec habenꝫ ꝓ derelicto aut nũq̃: vel nõ de ꝓpinq̃ sed ab antiq̃ vt thesauri. Si ꝓ: io mõ tũc sm Rich. ⁊ Tho. q̃ res alienas inuẽtas q̃ de ꝓpinq̃ fuerũt in bonis alteri⁹ ⁊ nõ habenꝫ ꝓ derelicto accepit vt fibi ꝑi retineret moraliter peccauit si est q̃d notabilis valoris ⁊ tenet nihilomin⁹ ad restitutionẽ ei cui⁹ est: q̃ si ꝓ se nescit cui sit faciat publice denũciari in ecclia: ⁊ sic nec isto mõ reperiret

cuius ẽt dz pauꝑib⁹ erogari: nisi ipse inuẽro: esset multũ paup: q: tũc potest cũ lnia epi vel pniarij sui vel ꝓfessoris illud sibi retinere: qñ. s. nõ inuenit cui⁹ est. Sz si res inuẽta nõ fuisset in bonis alicui⁹ aliqñ vel ab antiq̃ fuit: vt in thesauris antiq̃s inuẽtis. q̃d iuris. dicit Tho. ij. ij. q. lxvj. q̃ res q̃ nunq̃ fuerũt in bonis alicui⁹ sicut lapilli ⁊ gẽme q̃ inueniunt in litore maris: ⁊ nõ domestice aues ⁊ pisces marinales res occupãti ꝓcedunt. Et eadẽ rõ est de thesauris antiq̃ ꝺpe sub terra occultatis: q̃ nõ est aliq̃s possessor: nisi q̃ sm leges ciuiles tenent dare medietatẽ dño agri: si in alieno agro inuenerit. Pe. aũt de pa. in. iiij. dicit q̃ thesaurus i alieno agro inuẽt⁹ ꝓ medietate restituẽdus est dño agri: inuẽt⁹ in suo agro su⁹ est. De ſuetudie aũr thesaur⁹ vbicũq; inuẽt⁹ est ꝓncipis. Et ō: thesaur⁹ ver⁹ depositio pecunie: cui⁹ nõ extat memoria. hec Pe. De eodẽ igitur fieri põt elemosyna: sz nõ tenet. Host. aũt in sum. dicit q̃ si thesaurũ in ꝓpio fundo inuenerit sit ru . 3. Idẽ si in alieno data opa: sz si nõ data opa medietatẽ debeo dño fũdi. insti. de re. dini. §. itẽ ea. ⁊. §. thesauros. e . §. itẽ lapilli. ⁊. C. de thesau. l. ſ. Res aũt ꝓ derelicta habita occupãti ꝺcedit sz si fit mobilis ⁊ abijciat. Idẽ ꝺ mobilis. idẽ Guil. Res aũt q̃ iaciunt in mare ad leuiadũ nauim ꝓpter ꝑiculum vite nõ habenꝫ ꝓ derelicto: vñ restituí debẽt si queat cuius sunt: vel pauperibus erogari si nesciũt.

§. III. De pignore. Nota q̃

si q̃s ẽ vsus pignoris accepto vñ habuit emolumẽtũ tpale si b egerit ꝺ volũtatẽ pignorãtis cõmisit furtũ: si ex volũtate ei⁹ cõmisit vsurã: nisi forte eẽt talis res cui⁹ vsus sine ꝑdio solet cõcedi inter amicos: sicut cõmodatio libri: ⁊ .. vtroq; casu tenet ad restonẽ vł restituẽdũ ꝑcũ illi⁹ vsus. Tho. ij. ij. q. lxxviij. Et no. sm Hosti. q̃ pign⁹ est obligatio rei licite ⁊ mobilis ꝓ debito inita ⁊ trãsit in ptẽ creditoris. Sz hypotheca q̃ est etiã q̃si pign⁹: sed rei immobilis trãsit in ptẽ. q̃ntũ ꝺo ad actũ psonalẽ nõ ꝺfertur q̃ pnr obligari vel nõ. vide i sum. cõ. li. ij. ti. viij. q. lxxiij. Prohibẽtur aũt obligari res sacre vt eccle. Item vasa sacra vel ornamẽta ecclastica. ⁊ b nisi necessitate vrgẽte. i. in illis casib⁹ in q̃b⁹ ꝓnr talia alienari. ex eo. ti. c. j. Ecclastici etiam reddit⁹ ⁊ stipẽdia nõ ꝓnt obligari spãli ꝓuctiõe: sz a iudice ꝓ debito canonici er cã iudicari ꝑnt obligari sm Inno. ex de fideiuſ. c. ꝓuenit. ꝓtrariũ facẽde furtũ vel sacrilegiũ cõmittit. Item liberi hoĩs nulla est obligatio: q: in his cõsistit tm obligatio pignoris q̃ de bonis nris facim⁹ obnoxia. Fallit b in libero hoĩe suspecto ⁊ male merito vel i ꝓpio debito nisi debitor: cedat bonis. ex de sol. Odoardus. vł si tãta sit necessitas q̃ ducat patrẽ q̃ filiũ obliget q̃ vẽdere possit. Fallit ⁊ in q̃busdã aliis casib⁹ q̃s narrat Hostiẽ. lib. iij. rubrica. xxj. de pigno. Obligari aũt ꝓnt sm Hosti. vbi. ſ. tã res ꝓntes q̃ future ⁊ fructꝰ pẽderes partꝰ ancille. fructꝰ pecoꝝ ⁊ ea que nascent. ff. e. l. q̃ nõdũ. Item res coꝝpales ⁊ incoꝝpales vt cautiões ⁊ noia debitoꝝ. ff. e. l. cũ quidam. Item pnt pignoꝛi obligari psonales seruitutes ⁊ vsufructꝰ. ff. e. l. fi is. §. fi. Item ꝑdiales seruitutes rustice. nõ aũt vrbane seruitutes. ff. e. l. si is. Si q̃s aũt res suas obligauerit de pnt⁹ ⁊ futurꝰ sensisse ꝓsumit q̃is b nõ exprimat: vt. C. q̃ res pig. obli. po. l. fi. Sz videt exceptũ esse q̃ ſpãliter obligatur⁹ nõ erat: vt puta vestis sua pellecitia ⁊ silia q̃ in vsu habebat. C. que res obli. l. ſ. Pignoratitia ꝺo actio nõ nascit nisi demũ tradita re creditori. isti. qui. mo. re ꝺ. obli. §. vlti. Notãdũ est q̃ ꝺdiu vn denarꝰ remanet ad soluendũ pignꝰ nihilomin⁹ remanet obligatũ. ff. eo. l. q̃ plures. Et no. q̃ creditor tenet oẽs fructus pignoris ꝓceptos deductis expensis bona fide circa hmõi factis cõputare in sorte. Si aũt b facto sibi vult reddi suũ a debitore sm May. l. ſ. in tit. de vsuris. §. viij. plura haber aurilia. Primo videlz potest pecunia mutuata petere per actionẽ personalẽ coram iudice. C. de pig. l. q̃uis. Secundo potest pignꝰ sibi datũ alteri in pignore obliga-

Pignꝰ hypotheca.

Adde. l. liber hõ. ij. ff. ad. l. aquil. ⁊ ibi. Flori.

Pro dote tacite omnia bona obligantur.

Pro pẽsione.

re. C. de pig. l. ſ. ⁊. ij. Tertio põt pignꝰ etiã vẽdere invito ⁊ prradicere debitore nisi debitũ offerat. C. vẽditor vẽditionẽ pignoris obligari nõ posse. l. ſ. ⁊. ij. Circa vẽditionẽ tñ est adhibẽda distinctio: qꝛ aut certa pacta fuerũt firmata iter debitorẽ ⁊ creditorẽ sup vẽditiõe pignoris in certo tennio vel loco vel pson de b facienda: aut nullo modo faciẽda: aut sup hoc nil quẽtũ est inter eos. In primo casu tenet credito: p⁹ notificare debitori ⁊ postea poterit vẽdere sm formã quentã ⁊ nõ aliter. In scõo casu qñ tur pacta cũ appositis de nõ vẽdẽdo: etiã tũc põt vẽdere: sz dz creditor: p⁹ denũciare debitori ter vt soluat: ⁊ si nõ soluerit poterit vẽdere postea. alꝭ si aũ trina denũciationẽ vẽderet forti tenerẽt. In tertio casu cũ. ſ. nil quẽtũ est sup b sufficit vna denũciatio. ⁊ postea elapso biennio poterit fieri vẽditio. Prohibẽt ff. de pig. ac. l. si quenerit. Ad satisfactiõe dũ creditori sup addictꝰ modis põt cogi debitor: p ecclam si est de foro suo. ⁊ etiã si nõ sit de foro suo ꝓ modũ denunciationis rõne pcti. ex de iudi. nouit. vel in modũ recouentiõis. liij. q. viij. cui⁹ in agendo. Et si forte post inceptã cãm vellet debitor: desistere a cã mota ꝺ creditorẽ videt q̃ ad pensionẽ creditoris possit eũ cogere iuder ecclasticus vt rndeat coram eo vel satisfaciat. ex de o: di. co . cũ dilect⁹. Et no. sm Hosti. in sum. li. iij. rub. de pig. §. iij. q̃ hec infrascripta intelligunt pignoꝛi tacite obligata. si q̃s ꝓmisit dotẽ tibi oĩa bona illi⁹ ꝓ illa ꝓmissione tacite obligant ficut bona mar ꝓ restituẽda dote oĩa vxori tacite obligant: etiã vbi extranei. i. is q̃ nõ ꝺz in ptẽ mulieri ẽ cõstituit dotẽ ⁊ nisi ipe etneus ipam dotẽ spãl stipulet ipa mulier tacite stipulasse videt: nec ꝓ delicto viri ꝺz vxor amittere dotẽ suã. ex eo. ti. ex lris. etiã si crimen lese maiestatis cõmisrit. C. ad. l. iu. maie. l. q̃s. §. vxor. Item oĩa bona ꝓducto ris iuẽta ⁊ illata in ꝑdio rustico dño sciẽte nisi ad tps infer ank dño tacite obligata sunt ꝓ ꝑsiõe. vt. C. q̃b⁹ ca. pig. cõ. l. q̃uis. in agro vbano nõ distinguit vtrũ dño sciẽte vł nesciẽte sint ablata. Item bona tutoꝝ ⁊ curatoꝝ tacite obligank minoꝛib⁹ ꝓ illoꝝ officio. si administrauerint iniq. C. de admi. tu. l. ꝓ: officio. Item bona patris tacite obligant filijs ꝓ redus aduẽticijs. C. de bo. q̃ li. cũ ꝑs. Item bona matris quolãtis ad scõas nuptias sunt filioꝝ ꝓ: iorum matrimonij. vt eis restituat q̃ a ꝓ: iori marito lucrata fuit. C. de secũ. nup. l. hac edictali. Item bona defuncti tacite obligant ꝓ legatis ⁊ ꝓ fideicõmissis. C. cõia de le. l. i. Et nota q̃ si pign⁹ perirret vel deterioraret penes eũ si hoc accidit sine culpa creditoris non tenet soluere illud nisi actũ sit q̃ amissio pignoris liberet debitorẽ. Si ño pirret vel deteriorarẽt culpa debitoris tenet creditor. C. de pig. act. l. q̃ fortuitis. Item no. q̃ in casu in quo creditor iuste vẽdit pign⁹ ⁊ bona fide si minus accipit q̃ debeat bñ põt agere ꝓtra debitorẽ ad residuũ. Si ño plus accipit tenet restituere debitori. C. de iur. do. l. fi. hec Ray. alꝭ furtum cõmitteret sibi illud plus retinendo.

§. IIII. De cõmodato. No

ta q̃ si alicui cõmodatũ fuit aliq̃d ad certũ vsum ⁊ ipe ad aliud est vsus: puta q: equꝰ sibi cõmodat⁹ est vr iret in villã ⁊ ipe durit i bellũ sic furtũ cõmittit. nisi forte rõne amicitie poneret spem i ratihabitiõe. ⁊ tenet ..ijs ad satisfaciẽdũ si periit vł deterioꝛat. ff. eo. l. fi vt certe. Io. ⁊ Gof. ⁊ in cõmodato nõ trãsfert dñiu: sicut in mutuo. Est aũt cõmodatũ sm Host. alicui⁹ rei ad aliquẽ spãlẽ vsum gratuita facta cõcessio. Nã si merces interuenit trãsit in locatũ vel aliũ ꝺcũ innoiatũ. Cõmodare aũr põt o ⁊ donare. cõmodari põt cui ⁊ donari. ⁊ is q̃ obligationem ꝓhere põt. Item nõ solũ plat⁹: sz etiã yconom⁹. nã ⁊ talis ꝓhere põt. r. q. ij. §. b ius. Sz si pupillo cõmodet nõ tenet. sz aliũ sibi obliget. ff. de ac. emp. ⁊ vẽ. l. iulian⁹. §. antepe. tenet tñ pupillus inqntũ locupletio: fact⁹ est. sic ⁊ si pson̄e non ecclesie cõmodatũ fuit tenet eccla qntũ in vtilitatẽ eiꝰ vsum est Host. Item si vtẽdo ad id ad quod est sibi cõmodatũ perijt

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel est res deterio:ata:q: tūc si gra vel voluntate ipsi⁹ cui cōmodatū est: est cōmodatū: nō tenetur de casu fortuito nisi ipse fuisset in culpa. Et replū vt si cōmodatū remisit p minus idoneū nūciū vel interuenerit pactū q teneak vel fuit in mo:a post q debuit reddere:q: in quolibet hoꝝ tenek ad satisfactionē. Dicit casus fo:tuitus q puideri non pōt: sicut incendiū ruina naufragiū rapina et hmōi. C. e.l.ſ. Tenetur aūt de dolo et culpa lata leui et leuissima. eē de cōmo. c.ſ. Et ō: dolus machinatio vt si fecit cōmodatario tibi surripi rē cōmodatā. Lata culpa est cū dicit se nō intelligere vel se nescire qd oēs sciūt: vt si dimisit rem cōmodatā in platea: et dicat q nō credebat tibi auferri et sic ablata est ei. vñ ei imputak et teneak ad satisfactionē talis cōmodatarius. Leuis culpa est desidia vel negligētia: vt si rē cōmodatā posuit in camera et dimisit ostiū aptū inde recedēs et sic ablata est. Leuissima ꝺo culpa est q aliq⁹ modo puideri potuit vt si rē cōmodatā posuit in arca: sed nō firmauit claue: et sic est ablata ei. vñ ei imputak et teneak ad satisfaciēdū: sed si firmauit arcā et adhibuit oēm diligentiā tūc nō tenek: ſz si ablata est res cōmodata vel perijt vt si seruū tibi cōmodauero vt domū tuā vel rectū reſmat et cadēs de machina mo:iak: nō teneris nisi in culpa dep:he deris etiā leuissima: q: ſcz machina nō fuit diligēter ligata. ff.e.l. si vt certo. Si ꝺo cōmodatū fuit gra cōmodatis tm si perijt vel deterio:ak cōmodatari⁹ tenek de dolo et culpa lata: vt. ff.e. si vt certo. puta si vro:i mutauit chlamyde vt honeste iret ad eccl'iam vl vt ide adduceret Si aūt fiat gra vtriusq teneak de culpa lata et leui. puta cōmodauit tibi ciphos argenteos cū amicos cōes inuitasses. ff.eo.l. in reb⁹. hec Hosti. in sum. li.iij. rub. xxv. §.ſ. et Bof.

Culpa lata.

§.V. De deposito. nota q

si depositu tibi facto vsus est vel retinuit tibi vl alteri cōcessit ad vsum: q: tūc furtū cōmisit nisi hoc egit cū volūtate deponētis: vel nisi erat res q vsus est cōsūptes in pōdere numero et mēsura nō ꝺsignata: q: in hmōi nō hak ꝓp:ie locū depositū. Itē cū res deposita apud eū ex⁹ perijt seu ablata est si q ꝺe dolū cōmisit vel latā culpā teneak. De leuissima culpa teneak si sit in mo:a vel aliquid accepit p custodia: aut gra depositarij fuit depositū: aut se obtulit depositu:: de casu fo:tuito teneak si pactū vel mo:a p̄ceſſit. eē. e. bona. vide in sum. li.ij. et titu. vj.q. xviij. quid sit culpa leuis et leuissima. habes. §. cō⁹modatū. §. pri. Ex his videtur posse solui questio q querit. Quid cū officialis alicuius cōitatis vel dñi q ſoler dici camerari⁹ vel thesaurarius recipiens pecunias introit⁹ ipsi⁹ cōitatis vel dñi gabellarū pedagio:ū collectarū et predictas pecunias assignās cōgruo tēpo:e alijs officialib⁹ vel p̄sonis determinat a dño ipo vel a cōitate: puta stipēdiarijs et alijs seruientib⁹ eis. vtrū si pecunia sibi tradita p modū q̄si depositi fi cū ea negocieť vel eā pmuter cābiendo flo:enos ad monetam vel ecōuerso vel mutuo tradēs vsurā recipiat vtrū lucrū inde suscepti fiat suum. Ad hoc dicēdum q si cōitas inde nil ledak seu dñs illi⁹ pecunie nec etiā p̄sone que recipere debēt sua salaria: q: ſcz tempo:e statuto eis soluit integre: illud lucrū suū facit rōne sue industrie et p̄cipue cū subl..ramissio eius periculo sui. vñ et fideiusso:ē tales solent dare. et cōitates hoc sciunt et tolerāt: q: res est in numero cōsūptes et pōdere nō obſignata: et sic nō p:o p:ie depositū. Sec⁹ aūt esset si pecunie amissio substaret periculo cōitat⁹ vel dñi: q: tūc lucrū eēt cōitat⁹ seu dñi. deducta tm mercede laboris illius eā exercentis. Itē si ex hoc exercitio sequeretur damnū creditoꝝ⁹ dñi vel cōitat⁹: q: eis nō soluit statuto tpe ex eo q camerarius pecuniā cōitatis vel dñi in alijs tenet occupatā: tunc teneť illis de oi dāno: et peccat grauiter contra voluntatē eo:. differēdo solutionē. Si aūt in vsuris exerceat talē pecuniā: peccant grauiter talia p̄mittētes ad quos ſpectat cū p̄cipes sint p̄ci ꝓsentiēdo. xj.q.iij. q ꝓsentit. et teneť ipe ad restitutionē et cōitas seu dñs si inde aliq̄d lucri haberet quoad illam partē. De fraudib⁹ aūt quas ibi faciūt dando diminutas monetas: et de erro:ionibus q: cōiter multi et quasi innumere minutie sunt et difficile esset iuenire: possunt ea paucis dare. ar. c̄iij. q.v. nō sane.

Negocians cum pecunia alterius

§.VI. De iniusticia in locatione et cōductione

Locatio q̄s dicat.

Locatio rē vitiosam.

facta videndū est. Dicitur aūt locato:: q rei sue vsum alteri p p̄ce:cedit: vt cū loco tibi domum meā ego sum locato:: tu ꝺo conducto:. Et etiā q̄ncq dicit q̄s locare operas suas q̄n offert se ad faciendū aliquid p p̄cio: vel etiā q̄n accipit rem vt faciat in ea aliq̄d q ꝺ: innominatus contract⁹. Et pōt in hmōi cōmitti peccatuz multiplicīter. Primo si locat rem vitiosam scienter: puta domū ruinosam vel equū claudicantē vel alꝰ defectuosum peccauit mo:taliter: si ide securū est vel verisimiliter sequi poterat nocꝰbile damnū ꝺuctoꝝ: et teneť ad satisfactionē de damno subsecuto: et hoc quando tale vitium vel tales defect⁹ signo:abatur a ꝺuctore. Vñ et in libro qui dicit Meridiana sic ꝺ:. Si locaui tibi cōuenta mercede meū equū ad vectur⁹ ducendū flo:entie et restituēdū inde ad. viij. ꝺies et equus ade⁹ vitiosus erat vt cōmode eovti nō posses fo:te: quia cespitabat vel cadebat vel sessorem ledebat cum calcaribus vgereretur nō ambulabat vel male et similia. Distinguēdū est: q: si locaui certū. puta hunc equū et sciebam vitiosum. teneo: ad oīa dānū et interesse ruū. Si nescieba vitiosum nō teneo:. Sed si locaui tibi incertū: puta vnū de equis meis cū baberē plures bonos et malos et postea tibi p̄sentaui malū hoc sciēs teneo: etiā ad oīa interesse. Itē teneo: tibi ad omnes impensas quas feciſti in equitatione: et tu teneris specialiter ad ea que mecū conueniſti. hec ibi. Item si locādo domū vel agrū plus exigat q debuerat cōsideratis circūstantijs cōcurrentibus que multe sunt peccauit plus vel minus sm q grauatur ꝺuctor. Item si grauauit cōductore exigendo pensionē siue mercedē rei locate ante tp̄s debitum: q: iniquū est. et sm Boff. in hoc seruari ꝺs qō inter eos actum est. Si ꝺo nō apparet q̄d actū sit seruādus est mos regionis qui si nō apparet vel est varius seruandum est quod minimū est vt ſcz soluak in fine anni. de regu. iur. in obscuris. in. vſ. Idem Azo. Item si dominus siue locato: expulit inquilinū seu ꝺuctorē de habitatiōe vel vsu rei loc⁹te ante terminū cōuentū inter eos in casu nō cōcesso peccauit et teneť ad satisfactionem si cōductor: ex hoc aliquod damnum incurrit. Ubi nota q in. iiij. casibus licite locato: potest expellere conductorem. Primus est si domus locata necessaria facta fit sue habitationi: puta si domus in qua habitabat casu destructa est: aut si postea durit⁹ pro:em: aut similis necessitas supenit: qō intelligendū est sm Hostiensem quando tempo:e locationis illa necessitas nō imminebat. Secūdus casus est si domus habet necessitatem reparatiōis: et intelligo de necessitate o:ta post locationē: et in his ꝺuob⁹ casibus est remittēda pensio p rata tēpo:is. Tertiꝰ si puersus cōductoꝝ in domo ꝺuersetur: vt si tener po:cos in solario vel nō est in ea sm pactū ꝺuctiōis: vel si deterio:ē faciat rē. puta si opera rustica suo tpe non exerceat vel si malas feminas ibi teneat: aut etiā puersas. ar. in auk. de leno. §. sancimus. vel p̄pter inimicitias culpa coloni o:tas dānū deb⁹ agro: vt si inimicus eius arbo:em erciderit: que exempla ponit Hosti. Et in hoc tertio casu ꝺixerunt aliqui non esse remittendam partem pensionis p:o rata tempo:is. Sed contrariū verum est. quia dominus teneť remittere: sed potest agere cōtra inquilinum de dāno dato. Quartꝰ est q̄n inquilinus pensionē non soluit per biennū: q: potest expelli si ad quinquennium vel vltra cōduxit. Et si locato: p:omisit sub certa pena non expellere cōductorem: intelligatur conditio si soluat pensionem. ff.eo. titu. l. quero. Hos quattuo: casus ponit Boff. eē eo. titu. per totū. Itē

Conductor expellitur.

De speciebus furti. Cap. xv.

si cōductor male tractauit rē sibi locatā: sic pl⁹ vel minus peccauit sm lesionē: et p̄cipue q̄n ex malicia vel crassa negligētia hoc egit: et teneť ad satisfactionē. Itē si nō soluerit tpe debito cū posset peccauit. Itē si exigit locato: a cōductore satisfactionē dāni de re locata in casu etiā in quo nō teneba: vel ecōuerso si cōductor nō satisfecit de dāno secuto in re sibi locata cū teneba. Pro cui⁹ declaratiōe no. sm Hostien. q si dāmum contigerit culpa conductoris vel illoꝝ quoꝝ opera vtit teneť ipse cōductor. et in ꝺ etiā cōtractu venit culpa leuis cum gratia vtriusq celebretur: Quis quidā contrariū dixerint. vt insti. qui. mo. re contrahitur obli. §. fi. Unde si auriga vel carroterius dum ceteros currus transire nō p̄mittit cōtendēdo si currū euertit et seruū vel bouem quē conduxerat quassauit: vel occidit teneť cōductor: debuit eē se temperare et diligētius se habere. ff.e.§. ité querit. Sed si fecit q̄d quicūq diligens fecisset securus erit. ff.eo. si merces. §. qui colūnā. De dāno ꝺo dato ab alio cui obuiari nō potuit nō teneť. ff.eo. §. de dāno. Sit de casu fo:tuito nō tenetur nisi fecerit speciale pactū. Hosti. Idē si locando operas suas in faciendo aliquā rem intulit damnū dño rei destruendo in toto vel in parte ipsam rē. si hoc cōtigit culpa sua vel illoꝝ quoꝝ ope vtit: tenetur de dāno etiā vbi leuis est culp..vt si cōductor: columnā transferendā conduxit vel dolia et silia si fracta fuerūt sua culpa vel suoꝝ quoꝝ. ſ. opera vtit: tenetur. Si aūt adhibuit diligētiā quā adhibuisset diligēs paterfamilias nō teneť. ff.eo. si merces. §. qui et colūnam. Et licet de dāno dato ab alio nō teneak: tenetur tn de custodia. ff.e.l. qui mercedē. Nam q̄ mercedem p sola custodia accipit: teneť etiam de leuissima culpa. eē depo. bonafides. De casu fo:tuito nō teneť nisi ex pacto. Item si non labo:auit tantū quātū cōmode potuit: vl faciēdo mo:as vel pausas nō necessarias: vel etiā non faciendo opus diligenter. Item pasto: teneť de custodia. ff. loc. l. q̄ mercedem. Et si dñs dicat q perijt culpa vel dolo illi⁹: et pastor negat. sm Hostiē. pasto:i incūbit onus pbandi. Nam cui ipse rōne officij debeat custodiam habere si dicit amissam pber abfuisse culpā siue dolū: sicut argētarius pbare debet amisisse rōnes. ff. de edē. l. si q̄s de argētarijs. §. fi. Idē in custode carceris. ff. de custo. et exhi. re. l. si. cū alijs. q. Dolum allegat dolum pbare ds. ff. de pba. l. quotiēs. §. q dolum. Itē si tuto: puerū quē cōduxerat forma calcei tā vehemēter pcussit vt ei oculꝰ effoderet teneť: q: leuis tm culpa est ei cōmissa. ff.e.l. ité querit. Item quirecipit pallium meū et postea p erro:ē dedit alteri teneť: q: nō tolerat error: in facto pp:io. ff.e.l. i. em si palliū. Itē si vestimēta polienda accepit: et mures roserūt de culpa teneť: vt. ff.e. item q̄ritur. §. si fullo. Item si aliq̄d sartiendū vel poliendū vel gemmā sculpēdam vel includendā accepit teneť ex culpa si virio materie frangatur. nam tunc non tenetur nisi p̄ speciale pactū. ff.e.l. si quis fundū. Eodem modo si vitulos pascendos accep:it. Itē si me inuito nauta ponat res meas i.. alia nauī q̄ cōduxerā et perijt: teneť nauta. ff. eo. l. item si queritur. Et nota q in certis casib⁹ fit remissio census siue p:ecij rei licite sm Boff. vt si conductor: ex pellitur fit remissio p:o rata tēpo:is. vt. §. Itē excusatur pp̄ter vim maio:em cui resisti nō potuit. ff. eo. l. si ex cōducto. §. ij. et. iij. Item pp̄ter sterilitatē afficientem cōductorē in agro incōmodo nisi sterilitas valeat ꝓbari cū ꝺbertate p̄cedentis vel sequentis anni. Et fiat hec remissio p rata tp̄is sterilitatis. eē eo. pp̄ter. Sed sm Inno. et Hosti. si aliquis locat opas suas tm: vel locat operā et rem: vel accipit speciem ex innoiato ꝺctu vt aliq̄d faciat in ea tota mercedem recipit: etiam si casu fo:tuito impeditus fuerit nisi mo:a vel culpa possit sibi imputari: puta si operatus fuit alubi eo tpe q inde possit cōmode operari. ff. de va. et eē ꝺcti. cog. l. j. §. penul. Casus vero fo:tuit⁹ nocet locatori co:po:is in mercede: vt non habeat nisi p:o rata. Item cōductor: agri vel domus vel alterius rei potest ipsam rē alteri locare. C. eo. l. nemo. et tūc res posterio:is conductoris sunt obligate p̄ncipali dño vsq ad istā quātitatē quā iste scōs conductor: teneť pos:. ff. e. l. ſi i lege. Item si conductor: expēdit aliq̄d in re cōducta necessarie vel vtiliter ad edificādo vel instituēdo sm Host. ager contra locato:em vt expēsas recipiat. ff. e. l. dñs. alꝰ secus. Item nota q magri vel scholares tractātes cū aliquo cive Bonoñ. de conductione hospitij irreq̄sitis inq̄linis nisi tp̄s fuerit elapsum cōductionis sunt excōicati. eē de loca. ex rescripto. De hoc habes in. iij. pre. rir. ſ. Item si aliq⁹ possider iure p:escripto nō extātib⁹ cōditionib⁹ oibus q̄ req̄runt ad legitimā p:escriptionē: tūc rem furtiuā habet vel raptam: sic peccat mortaliter et teneť restituere sm Guil. et alios theologos et canonistas. Pro cui⁹ materie aliquali: sed breuissima declaratione est sciēdū q p:escriptio vel vſucapio sm Ray. est acquisitio dñi p continuationē possessionis tempo:is a lege diffiniti. i. p spaciū tp̄is diffinitū a lege. ff. de vſuc. l. iij. Differunt aūt p̄scriptio et vſucapio ad minicē in hoc q: p:escriptio est circa immobilia: vt agros domos et hmōi. Vſucapio circa mobilia vt ajalia et hmōi. rvj. q. iij. placuit §. q s actiones. Item vſucapio cōplet⁹ triennio: sed ad p:escriptionem req̄runt⁹ plus tempo:is: vt ꝓ. patebit.

Locatio et conductio.

De damno in re locata.

De dāno pastoris

Tutor.

Cēsus remittitur

§.VII. Ad prescriptionem

Cōtinuatio tempo:is.

legitimā quattuo: req̄runtur sm Ray. Gof. et Host. Primū est cōtinuatio p̄scriptionis p eū qui p̄scribit p tēpus a lege diffinitū: vt toto illo tpe sine interruptione sit possessa. xvj. q. iij. §. potest. Et ps autē a lege sup hoc diffinitū est in p̄scriptione longi tp̄is: tp̄s. xx. anno:ū inter absentes et x. inter p̄sentes. In p̄scriptione lōgissimi tp̄is est spaciū xxx. vel xl. anno:ū. xvj. q. iij. §. potest. Et hoc intellige ꝺtra laicos et ꝑuatas ꝑsonas. Nā cōtra ecclesiā nō potest p̄scribi: nec ab alia eccl'ia nec a laico nisi spacio. xl. anno:um. Cōtra ecclesiā vero romanā spacio. c. anno:uz. xvj. q. iij. §. quas actiones. et. c. nemo. Et intellige p̄sentes in eadē p̄uincia existētes sm Host. et Ray. alios in eadē ciuitate. Scōm est bona fides. i. q recipiēs rem quam p̄scribit credit tradentem esse dñm: vel habere ius alienādi: et sic errer in facto et nō in iure. ff. dever. fig. l. bone fidei. Immo. et Ray. et hec bona fides requirit⁹ p totū tp̄s p̄scriptionis eē. de p̄scrip. vigilāti. xxviij. q. ij. ad go. Et nota q sm leges nō solum exigebatur bona fides in p̄scriptione lōgissimi tp̄is. f. xx. vel. xl. annoꝝ. sed etiā in p:escriptiōe longi tempo:is. f. x. vel. xx. annoꝝ. non requirit⁹ sm leges bona fides nisi ab initio p̄scriptionis. vt. C. de p:escrip. xxx. vel. xl. annoꝝ. l. cuꝝ notissimi. et. l. si q̄s empto:. xvj. q. iij. §. potest. sed sm canones requirit⁹ bona fides in omni p̄scriptione in qualiber parte tp̄is q̄ſcq p̄scripsit. eē de regu. iur. possessor. lib. vj. Unde in hoc leges ille sunt abrogate p canones. vt dicit Jo. an. quod potest facere papa ꝓpter periculum animarum. vt. x. di. per totū. et eē de p:escrip. vigilāti.

Bona fides.

Tertiū quod requirit⁹ est iustus titulus. et sm Ul. et Guil. ꝺcit iustus titulus hic ois actus per quē soleat acquiri dominiū vt si verus ꝺns tradat rem: aut q: soluit ei vt debitū: aut q: emit: aut q: est heres instituꝰ: aut inter res hereditarias habuit: aut donatū est ei: aut p transactionē recepit: siue p derelicto habitā occupauit: aut legatū est sibi. aut datū est viro in dotem ex parte ꝺctoris: aut p:o socio. i. quādo duoꝝ societate soluta diuidūtur bona. i. facta diuisione cedit in partem alteri aliquid eo:um que bona fide possidebant alienū: aut p:o suo vt cū quis inter multa q̄ habet sua: habet aliquid alienū quod credit suum. Dicit tn Hosti. q iste vltimus titulus scz p suo tenp̄ dat cām p̄scribendi nisi aliquis superio:ū p̄tendak. C. de vsu. l. celsus. Sed cum eē de p̄scrip. ad aures. et. c. vlti. nil dicak de titulo non videk q requirat⁹: sed sufficiat bona fides solum. Jo. an. super rub. possess⁹. breuiter dicit q si ius cōmune vel p̄scriptio nō est contra possessō: ē sufficit bona fides; als necesse est allegare titulū et ꝓbare nisi allegek

Justus titulus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

p̃scriptio tãti tp̃is cuius contrarij nõ fit memoria .ex de p̃scrip.c.ij. In sum. autẽ cõf.li.ij.titu.v.q.vj dicit q sufficit habere titulũ verũ vel p̃sumptũ: & ideo solent multa contraria .ex eo.ti.c. de quarta. Et subdit Guil. q p̃sumptionẽ de iusto titulo semp habere potest secura cõscientia qñ ei nihil pbabilitatis innotescit de ẽptio. Quartum qõ requirit est fm Ray. q res nõ sit vitiosa. Et dr: res vitiosa si est furtiua vel vi possessa quã nõ solũ fur vel raptor: sed nec vllus alius q̃is ab eis emerit vel alĩs bona fide acceperit p̃scribere potest vel vsucapere. & hoc nisi vitiũ purgatũ fuerit. loco istius quarti Host. & Gof. dicit q opus q sit res p̃scriptibilis. Ponũt autẽ Ray. Host. & Gof. in summis multa esse que p̃scribi nõ possunt: et in criminib9 nullo tpe p̃scribi potest: sed potius ex diuturnitate tp̃is augent. ex de consue. c.fi. rrxiij. q.v. quod deo. Itẽ cõtra obedientiã visitationẽ p̃curationem que debent ratione visitatiõis p̃scribere nõ potest subditus. ex de p̃scrip. cum nõ licet. ex de cen.fi.c. cum instantia. Itẽ ecclesie & cetera loca sacra necnõ decime & p̃mitie & oblationes nullo iure possunt a laicis possideri vel p̃scribi: q: regulariter qõ possideri nõ potest p̃scribi nõ potest. rvj. q.ij. §. potest.

Itẽ limes parochiarũ vel diocesũ vel quod adheret limiti p̃scribi nõ potest: sed bene limes predioꝝ. rvj. q.iij. licet. Item publice pẽsiones & fruitiones agrorum non p̃scribuntur a colono. Item liber hõ. rvj. q.iij. §. potest.

Itẽ respublice que sunt in vsu populi romani vel alĩ cuiusdã ciuitatũ vel platee põtes aqductus rũ. & hmõi. nec em in toto nec in parte hec p̃scribunt. ff. de vsuca. l. vsucapio. His quattuor: cõditionib9 cõcurrentibus rem aliena p̃scriptã cũ bona conscientia quis potest possidere fm Inno. Host. & Jo. an. & quasi oẽs. Nã iure humano distincte sunt possessiones & res appropriate. dis. viij. quo iure. Et ius sic disponit q illud quod pus erat alienũ efficiat suũ iure p̃scriptiõis. Si quis vero habet sup hoc cõscientiã scrupulosam ad cõfiliũ sapientis deponere debet. q fi non potest deponere restituat nullo modo teneat ẽptionem q edificat ad geheunã. rxviij. q.j. §. ex his oibus. De p̃scriptione quoad cõsciam sic dicit Anto. de but. in. c. quia plerique. Prescriptio aut est mere odiosa q. l. solum est fundata ex negligẽtia nõ petentis. vt in p̃scriptiõe. rxx. annoꝝ & hmõi. & tñ in p̃scribẽte deest bona fides. et sic talis tenet restituere in foro p̃scie. Aut p̃scriptio nõ est mere odiosa: q: sic nõ est fundata sup pura negligẽtia ei9 cõtra quẽ p̃scribit. sed sup terminis p̃sentis & titulo et bona fide. Et tũc q: tales p̃scriptiones nõ sunt inducte cõtra naturalẽ equitatẽ: sed ꝓpter bonũ & equus publicũ: sic taliter p̃scripta non tenetur p̃scribẽs restituere. et hoc tenent cõiter canoniste in. c. vigilanti. ex de p̃scrip. Et in regula poss. ffor. de reg. iur. in. vj. Theologi tenẽt ẽptium. & sic res est in. dubio. Satis eq dici posset q fi acquirit rem titulo lucrativo cõsulendũ est ei q restituat vbi nulla fecit expensam: sed si titulo nõ lucrativo tunc si ẽptor ignorauit & nõ fagacẽ: consulak vt restituat. si ẽptor fagacẽ consulak vt nõ restituat nisi resarcito ꝑcio & expẽsas melioratiõnis: quia hoc dãnũ est passus ꝓpter negligẽtiã eius cui9 erat res in nõ recuperãdo. hec ille. Ray. aũt dicit simplr tali cõsulendũ q restituat. Et si talis nolleꝝ acq̃escere nõ auder illi dare securitatẽ q sit in statu salutis: nec auder ꝑsise diffinire illũ esse in statu dãnando ꝓpter iura que hoc concedũt & sic seruak vbiq. Sed Inno. Host. & Jo. an. Ber. Goff. Monal. Ul. Guil. Gerak. Jo. de rip. et Lau. simplr dicũt licite posse possidere ralitor p̃scripta sc̃z concurrẽtib9 dictis circũstantijs. & sic cõiter tenet. Quot autẽ modis interrũpatur p̃scriptio naturalr vel ciuilr & quãdo requiescit aut non currit. vide in sum. con. lib. ij. titu. iiij. q. cxxij. et se. ibi dr: q fm Ray. interrũpit p̃scriptio duob9 modis. scilicet ciuilr & naturalr. Et ciuilr trib9 modis. Primo per libellũ principi oblatũ. & hoc valet in annualibus actionibus que ꝓpetuanr. Et fm glo. dicuntur annuales actiones q vltra annũ nõ durãt. Secõo interrũpit p̃scriptio per querelã iudici factã & securtã rei cõuentionẽ: et hoc in oibus actionib9. Tertio p litis ꝓrestationẽ: & hic modus in oib9 actionibus valet. C. de p̃scrip. rxx. an. vel vltra. l. fi. idẽ q oia est in q̃si litis cõrestatione. Pone exemplũ. ex vt lit. nõ ꝓte. qm̃. vltra mediũ. Extra iudiciũ etiã ciuilr interrũpit p̃scriptio q̃cq̃ modis. Primo mõ p solutionẽ vsurarũ debite pecunie. Nã solutio vsurarũ: vt dicit gl. interrũpit p̃scriptionẽ sup dicto p quoscr̃ anos creditor cesset a repetitiõe debiti. Interrũpit scõo p scõam cautionẽ facta a debitore. C. de p̃scrip. xxx. an. l. cũ notissimi. Tertio interrũpit p ꝓtestationẽ cũ non potest ꝓcedere aliqua cã impedit9. ex de offi. di. c. pastoralis. & rvj. q. iij. §. potest. Ista ꝓtestatio fm glo. potest fieri coram ordinario iudice vel etiã coram publicis & honestis pson̄is. Interrũpit q̃rto p denũciationẽ facta colono. i. p citationẽ facta de parendo iurĩ coram iudice sup re quam possider noie alieno. ex vt lit. nõ ꝓtest. qm̃. Quinto interrũpit p finodales ꝓclamationẽ vel cũ sacerdos in finod vel concilio puincial vel generali pclamat q alĩ sacerdos tenet rẽ ad suã ecclesiã ptinentẽ. vt ex de p̃scrip. sanctorũ. Naturalr aũt interrumpit p̃scriptio p occupationẽ rẽ & p violentã electionẽ vel etiã fir̃ fit furto sublata. ff. de vsuc. l. naturalr. cũ Ray. concor. Ul. in oibus pdictis. & Inn. in gl. sup. c. illud. de. ri.

Itẽ notandũ q in septẽ casibus nõ currit p̃scriptio: nec etiã interrũpit sed q̃escit fm Ray. Primus est tpe prelati male alienatis q̃diu viuit & tenet ecclesiã. vt dicit gl. rvj. q. iij. si sacerdotes. Scõs est tẽpore vacatiõis ecclie. Tertius est q̃diu platus est hereticus. & intell̃ tendũ fm gl. de plato ecclie cui9 res ab alio possidebat. ex de p̃scrip. auditis. Quart9 est tpe scismatis. ex de p̃scrip. cum vobis. Quintus est tpe excõicationis: qõ intelligo si non sit negligẽs i absolutiõe. ex vt lit. nõ ꝓte. qm̃. Cui9 rõ est: q: excõicatus nõ potest agere ad interrũpẽdum p̃scriptionem. Sextus est tpe etatis pupillaris. Septimus est in tẽpore quo quis legitima impedit9 nõ potest agere. ex de appel. ex rõne. de his Inno. ex eo. ti. sup. c. ex transmissa. vbi etiã specificauit de tpe hostilitatis & captiuitat. Itẽ nota q vt dr: in glo. r. q. j. super. c. q:. aliquis põt vpria auctẽ retinere qõd de iure nõ ꝑtitit licet diu illud soluerit. vr. C. de agri. cen. fi. l. litib9. Tẽpus em̃ non inducit obligationẽ ex de cen. fi. puenit. nec in talib9 currit p̃scriptio sine causa etiã si aliq̃d gratis lõgissimo tpe fit ꝑtitũ nõ currit in hoc p̃scriptio. rv. q. iij. clerici. Sciendũ etiam est de tpe q̃n incipit currere p̃scriptio. Circa qõ dicit Ray. & Guil. q nõ incipit currere p̃scriptio i. actione reali vel personali: nisi ex quo q̃s potest agere nõ impediẽte eum iure. Et dr: actio realis fm Guil. q̃n q̃s rẽ suã ꝑsequit apud quẽcũq detentorẽ vt est rei vẽdicatio. Actio psonalis est per quã cõtra pson̄a agit ex aliquo ẽptu vel quasi: ex maleficio vt quasi vt est actio ex emptis: actio turele: actio de furto: actio de eiectis & effusis. Et ex his sequitur q filiofamilias nõ currit p̃scriptio in reb9 aduẽticijs nisi ex deliberatus est a patria ptãte: nec cõtra mulierẽ currit p̃scriptio in dote nisi mrimonio soluto vel marito ad inopiã vergẽte. quia em̃ extunc põt repetere dotẽ si nõ repetit currit p̃scriptio cõtra eã. Itẽ nec creditor: i currit p̃scriptio nisi extãte debiti cõditiõe: vt si pmisi creditor: i centũ si nauis meavenerit de alemania: nõ currit cõtra eũ p̃scriptio nisi cũ nauis venerit: nec currit p̃scriptio nisi aduenĩente die solutionis vñ si credidisti mihi cẽtũ vsq ad decẽ annos: nõ incipit currere p̃scriptio cõtra me nisi cõpletis .x. annis. pbak. C. de p̃scrip. xxx. an. l. cũ notissimi. cõcor:. Ul. Item nota fm Ray. q ignorãtia iuris nõ facit aliquẽ bone fidei possessorẽ. ff. de vsuc. l. nunq̃. in gl. et ponit exẽplũ. puta si credo pupillũ vel illũ qui curator: ẽ hs potest rem suam alienare sine auctẽ tutoris vel curatoris: & ficab eo emo vel in dotẽ recipio: nõ possum illud q ꝑs statutũ p̃scribere. Idez Ul. Idem etiã si emo rẽ quã scio furatã putans mihi licere quãtocũq̃ tpe nõ p̃scribo. Si aut̃ q̃s dubitat an res sit sua & habet iustam causam dubitãdi fm Host. & Ber. talis adhuc debet habere bonã fidẽ & vtetur fructibus et p̃scribit: debet tamen ab alijs inquirere veritatem vt sic ad eum perueniat. ar. dist. rxxvij. §. fi.

¶ De fraudulentia p modũ ꝓdicationis. Capm. rvj.

Fraudulẽtia sequitur q̃ cõmittit in emptione et vẽditiõe seu negociatiõe. Vñ ps. lxx. Dñe non cognoui negociationẽ introibo i potẽtias dñi: dñe memorabor iusticie tue solius. Sz cũ dns dicat Lu. xix. p parabolã loquẽs. Negociamini dũ venio. tradẽs suis suis pecuniã q̃ possent negociari. & demũ exigẽs rõnẽ ab eis suũ quẽ reppit nõ fuisse negociatũ dure increpauit pecuniã ab eo abstulit & cõdẽnauit. quo ergo dauid asserit se abstinuisse a negociatione vt dño gratus eẽt: & suũ regnũ intraret dicens. Dñe nõ cognoui. Sciẽdũ igit q triplex est genus negociationis circa quod ps. docet nos rẽte habere sui exemplo.

¶ Prima est mundialis & scelesta: & ideo cauẽda: quoniã non cognoui negociationem.

¶ Secda est spũ alis & honesta: & nõ exercẽda. introibo &c

¶ Tertia est temporalis & modesta. & ideo pertractenda domine memorabor &c.

§. I. Et a secunda inchoando.

Negociatio spũalis. Septem modis nõ currit p̃scriptio.

do. l. negociatiõe spũali. Parabolã ponit circa bẽ saluator dicens Matth. xiij. Simile est regnũ celoꝝ hoi negociatori qrẽti bonas margaritas. Regnũ celoꝝ designat ecclesiã militantẽ: & est sensus. Qd̃ fit in ecclia a q̃libet fideli ẽ simile qd narrat i pabola ista de negociatore. Negociator: em qrẽs margaritas vna inuenta q videt sibi ꝑciosio: vñ vt ditio: fiat vẽdit oia q hz & emit eã. Negociator: discurrit p diuersas regiões pciũ portat vt merces accipiat. Sic negociator: spũalis discurrit nõ corpe hz mẽte p tres regiões q subsunt dnio dñi sui vbi manifesta. potẽtias suas. Prima ẽ regio celestis i qua manifestat dei potẽtia ad remunerandũ. Scda est terrestris in q declarat dei potẽtia ad creãdũ & gubernãdũ. Tertia est in inferis vbi cõprobatur potẽtia dei ad cruciãdum. Per istas regiões ps. oñdit se discurrere dũ ait. Introibo in potẽtias dñi. i. loca vbi manifestant sue potẽtie mẽte intellectu & affectu. Merces q repit in prima regiõe est gẽa diuine fruitiõis. Visio em̃ est tota merces inqt Aug. Quãuis em̃ ibi sint mlte margarite q̃ sunt varia gaudia bton̄. hec tñ pcipue. Vñ ps. Posuisti in capite ei9. i. in mẽte seu in intellectu iusti & spũalis negociatoris opus necessario est malũ. Si g finis negociãdi sit principaliter cupiditas q̃ est radix oĩm malorũ: negociatio erit iniqua. Sz p: o hmõi declaratione sciẽdũ fm. b. Tho. ij. ij. q. lxxvij. ar. iiij. q ad negociatores ptinet cõmutatiõibus rerũ insistere. Impor: tat em̃ negociatio in facto quãdã cõmutationẽ. Est aũt duplex cõmutatio rerũ fm pbm. j. politi. Una q̃dẽ quasi naturalis & necessaria p quã videlicet fit cõmutatio rei ad rem vel rerũ & denarioꝝ ꝓpter necessitatẽ vite. Et talis cõmutatio non pertinet ad mercatores sz magis ad yconomos & politicos hos qui bñ ꝓuidere domib9 & familie sue aut ciuitati de reb9 necessarijs vite. Hec igit cõmutatio fm pbm de se est laudabilis q: hz finẽ honestũ: q:. l. deseruit necessitati vite hũane. possent tñ in ea cõmitti diuersa pcta: sz illa sunt vitia hoiz nõ artis i se. Alia cõmutatio est denarioꝝ ad denarios vt i cambiẽdo vel denarioꝝ ad merces vt in emptiõe & vẽditiõe vel rez ad res: vt in permutatiõe q̃ dicunt baratti: nõ ꝓpter res necessarias vite. hz honestas denarios ad hũc finẽ. l. lucrũ ex ipsa cõmutatione cõsequẽdũ: & hec ꝓprie dr: negociatio. Et q: quãtũ ẽ de se deseruit cupiditati lucri q̃ terminũ nescit: hz infinitũ rẽdit. ideo fm se cõsiderata hz quãdã turpitudinẽ inquãtũ in sui rõne nõ importat aliquẽ finẽ honestũ vel necessarium. Et Virgi. in. vj. eneid. Sz reuocare gradum. l. ad vtrutẽ supascẽs euadere ad auras. hoc opus hic labor: est. Et li. Sap. dr: Si q̃sieris sapiẽtiã quasi effodiẽs thesaurũ inuenies. Ita effossiõe thesauri est labor: i abiscidẽdo terrã. i. terrena affectu despiciẽdo. est & desideriũ thesauri magnũ: est & pfundatio q̃ innuit humiliationẽ. Jn tertia regione. l. infernimerces q̃ descẽdendo meditatiõe ad eam in vita pñti pot emi: est venia. i. remissio pene eterne infernivel tpalis purgatorij cuius quisq̃ est debitor: ꝑ pctis suis. Nõ em̃ est hõ sup terrã q̃ nõ peccet. ait Salomõ. iij. Reg. viij. Nulla pcio fio: margarita est illa regiõe ide põt trahi & vtilio: ista s. venia. Multa em̃ inde meditando possunt trahi: vt cognitio diuine iusticie. cõpassio ad illos & hmõi: sed hec vtilioꝝ. Pecunia aũt qua emitur ista margarita pciosa est penitẽtia. Ut em̃ dicit Leo papa. Venia nõ dat nisi correcto de reg. iur. in. vj. & plenius declarat Aug. de pe. dist. j. inq̃ens. Neminẽ putes de errore ad veritatem de quocunq̃ magno vel paruo vitio ad virtutẽ transire posse sine penitẽtia. Per penitẽtiam em̃ principaliter cordis & cõtritionem vera tollit culpa: & de pena debita plus et minus fm quãtitatẽ doloris. De ista igitur negotiatione spũaliter intelligit. qõd dñs ꝓcepit dicẽs. Negociamini. Et ad hanc exercẽdam dicit ps. se intraturum in potẽtias dñi. i. in regiones sue potentie. suo exẽplo nos ad idem prouocans.

§. II. Reuertẽdo ad primũ

negociatio mundana.

genus negociatiõis. l. quam faciũt mundani: q: plena est multis vitijs. ideo cauẽda in quantũ vitiosa: qõ ipse psalmista nos docet suo exẽplo dicẽs. Non cognoui negociationẽ: & hic est tertius fm aliã biblie translationẽ. Jn loco cuius nostra translatio hz. Non cognoui litteraturã: hoc est exercitiũ iniquoꝝ. de quibus dr: Baruch. iij. Filij agar exquisierunt prudẽtiã q̃ de terra est negociatores themã &c. Et ideo hanc dñs iesus prohibet dicens Jo. ij. Nolite facere domũ patris mei domũ negociatiõis. Domus patris est non solũ ecclia materialis: sed multo magis spũalis. collectio fideliũ: q̃ tunc fit domus negociatiõis cum fideles intrẽdũt negociationib9 iniquis vñ Christus. de hus iusmodi dicit q mercatores nunq̃ põt deo placere. Septẽpliciter aũt negociatio est iniq̃ et cauẽda large sumendo.

¶ Primo ratione finis cupidi.

¶ Secundo ratione persone clerici.

¶ Tertio ratione temporis feriati.

¶ Quarto ratione consortij iniusti.

¶ Quinto ratione loci [illegible]rati.

¶ Sexto ratione medij iniqui.

¶ Septimo ratione materie mali.

Quantũ ad primũ clarũ est q cui9 finis est malus & ipse malus & ipsius necessario est malũ. Si g finis negociãdi sit principaliter cupiditas q̃ est radix oĩm malorũ: negociatio erit iniqua. Sz p: o hmõi declaratione sciẽdũ fm. b. Tho. ij. ij. q. lxxvij. ar. iiij. q ad negociatores ptinet cõmutatiõibus rerũ insistere. Impor: tat em̃ negociatio in facto quãdã cõmutationẽ. Est aũt duplex cõmutatio rerũ fm pbm. j. politi. Una q̃dẽ quasi naturalis & necessaria p quã videlicet fit cõmutatio rei ad rem vel rerũ & denarioꝝ ꝓpter necessitatẽ vite. Et talis cõmutatio non pertinet ad mercatores sz magis ad yconomos & politicos hos qui bñ ꝓuidere domib9 & familie sue aut ciuitati de reb9 necessarijs vite. Hec igit cõmutatio fm pbm de se est laudabilis q: hz finẽ honestũ: q:. l. deseruit necessitati vite hũane. possent tñ in ea cõmitti diuersa pcta: sz illa sunt vitia hoiz nõ artis i se. Alia cõmutatio est denarioꝝ ad denarios vt i cambiẽdo vel denarioꝝ ad merces vt in emptiõe & vẽditiõe vel rez ad res: vt in permutatiõe q̃ dicunt baratti: nõ ꝓpter res necessarias vite. hz honestas denarios ad hũc finẽ. l. lucrũ ex ipsa cõmutatione cõsequẽdũ: & hec ꝓprie dr: negociatio. Et q: quãtũ ẽ de se deseruit cupiditati lucri q̃ terminũ nescit: hz infinitũ rẽdit. ideo fm se cõsiderata hz quãdã turpitudinẽ inquãtũ in sui rõne nõ importat aliquẽ finẽ honestũ vel necessarium. Et

Duplex commutatio.

Cõmutatio hec honesta.

Res nõ sit vitiosa.

Que nõ possunt prescribi

Prescriptio quad cõsciẽtia

Interrũpit prescriptio.

Quinto

Universidad de Deusto
Biblioteca

cessariū de sui rōne: lucrū ñ qđ inde q̄rit̄ etsi nō inportat in sui rōne finē honestū vel necessariū nihil tñ inportat in sui rōne vitiosum vel rōni ꝺ:iū. Vñ ordinari pōt ad finez aliquē honestū ⁊ necessariū: ⁊ sic efficerek negociatio licita puta si negociaro: lucrū qđ q̄rit moderatū tñ ordinat ad hūc finē. s. ad sustētatiōem sui ⁊ familie ꝑm. s. statū suū decētē: aut etiā vt inde paupibus subueniat: vel etiā cū negociatione ñ intrēdit ꝓpter publicā vtilitatē: ne. s. res necessarie ad vitā ꝑrie desint ⁊ lucrū inde expetit nō q̄si finē: sed q̄si stipēdiū laboris seruatis aliis debitis circūstantijs de q̄bus dicēt: sicnō pōt ordinari. Sz si finē ponat vltimū in lucro intrēdes solū diuitias augere in ipsēm ⁊ sibi reseruare: in statu ꝑnanet dānatiōis. Et de hmōi negociatoribus dicit. b. Tho. eē intelligēdū. qđ ait Chrys. super mat.

Quicūq; rē cōparat vt integrā inmutatāq; vēdēdo lucrek ille ē q̄ de templo eiecit: vt hꝫ di. lxxxviij. qm. qđ vez est qñ vltimū finem cōstituit in lucro. tūc em est ars ecclām q̄ad meritū. Nolite ergo facere do. pa. in. do. ne. Dic aūt large sumim negociationē ⁊ i seq. hui. §. Scđo negociatio ē mala rōne ꝑsone: cū. s. aliqb ꝑsonis spāl aliq̄ iure ꝓhibetur qđ sit cūi clericis ⁊ multo magis religiosis. et ne cle. vel mo. p totā. vbi nō solū negociatio: sz plura negocia ibi ponunt eis iter dicta. Dicit em aug. Negociari aliq̄n licet aliq̄n nō: anteq̄ sis clericꝰ licet postq̄ effectꝰ es clericꝰ nō licet. di. lxxxviij. fornicari. Rō est ꝑm. b. Tho. ij. ij. q. lxxvij. ar. iiij. q: clerici abstinere debēt nō solū a rebus illis: sz etiā a his q̄ hñt spēm mali qđ in negociatiōe ꝓingit. ⁊ b ꝓbat. Ꝓrio q: negociatio est ordinata ad lucrū cui clerici dñt esse cōtēptores. Vñ di. Piero. Negociatores clerici ecclie inope diuitē tanq̄ quādā pestē deuita. di. lxxxviij. Scđo ꝓpter frequētia negociatorū vitia: q: difficulter ecclā negociās a negligētia ⁊c. vt dicit Eccl. xxvij. Et Leo pa. Difficile est inter vēdētis emētisq; cōmerciū nō intereuenire pctm. de pe. di. v. q̄litas. Sz clericꝰ multū ꝺz se cauere a pctis iuxta illud Ambulās in via ĩmaculata. Tertio q: negociatio nimis ꝑplicat mētē curis secularibꝰ ⁊ ꝓfānis a spūalibꝰ ꝺtrahit. Vñ apls. ij. ad Ti. ij. Nemo militans deo ꝑplī se negocijs. Ad idē di. lxxxviij. ꝓfānis. Dñs em frequēter vacare diuinis. licet tñ clericis vti ꝑma cōmutatiōis spē q̄ ordinat ad necessitatē vite emēdo vel vēdēdo. Et si emēdo ad sui vsum victualia vel libros ⁊ hmōi. postea nō indigēdo his vel alia q̄rendo empta chariꝰ vendāt clericis: q: tunc plus valēt q̄ ꝑius nō peccāt clericꝰ vel laici. Sicut licet eis eandem materiā emere et inde artificialia facere: honestā tñ q̄ cōgruāt statui suo. sicut emere ferrū rude: ⁊ inde facere ligones ⁊ vēdere ⁊ alia honesta exercitia non tñ et hoc dimittēdo officia eccl̄ie. ar. xcj. dist. clericꝰ. j. cū. c. se. Nolite q̄ clericꝰ vel religiosꝰ estis negociatiōibꝰ vacādo fa. do. pa. m. ꝺ. nego. Tertio negociatio est mala rōne ꝑpis festiuis quilibet em ꝺz talibus diebus abstinere ab opibus seruilibus: iuxta illud Exo. xx. Omne opus seruile nō facietis in eo. sed negociari cōputat̄ inter opa seruilia nisi emēdo q̄ sunt necessaria victui quotidiano: ⁊ de b hꝫ diffusiue. j. Per hmōi em negociationē nō solū violātur festa sed frequēter omittunt diuina officia q̄bꝰ vacādū ē diebꝰ festiuis de ꝺse. di. iij. i illa. ꝺ:. In illa sancta die festiua: nil aliꝺ agēdū nisi deo vacādū. Dic tñ ꝑ. de pal. in. iiij. In nūdinis negociādo auditis diuinis nō quidē cā auaricie. i. congrādi ad supfluitatem: sed aliquo fine honesto. s. ad ꝓuidēdum ex lucro necessitati sue ⁊ familie vel dandū pauperibus vel ꝓuidēdū bono cōtatis de rebus necessarijs ⁊ similia ꝑnt tales excusari. ex quo ꝑlati ecclesiaꝝ sciūt ⁊ tolerant. Secus ñ sunt ꝓhibite p aliquā excōicationē hmōi cōuenientiꝰ tñ. puidereꝫ p penas pecuniarias a rectoribꝰ q̄ magis timerēt si erigant. Quarto negociatio est mala rōne loci: cū. s. exerceꝫ negociatio in eccl̄ia. Sit em exēplum magna irreuerentia loco sacro: et p ꝑns deo cuiꝰ est domus. Vñ ⁊ dñs vēdentes ⁊ emētes in templo eiecit dicens. Nolite facere domū patris ⁊c. sz dignius ⁊ sacratius est in tpe gratie templū eccl̄ie q̄ templum salomonis. Ibi em offerebāt̄ animalia ⁊ sanguis hircoꝝ ⁊ vitulorū. Hic aūt offert corpꝰ ⁊ sanguis ꝑi verū. Et cū plura pcta ꝓpeꝝ fiant in emptiōe ⁊ vēditione grauiora etiā fiunt rōne loci sacri: sicut ⁊ alia ibi ꝓpetrata. Ympedit etiā deuotio oratiū. ꝓpter tumultū qui solet ꝓingere in hmōi. Sed q̄d deuēdentibus ibi cā delas. dicēdū videt q̄ clerici vel religiosi q̄ hoc faciūt ꝑncipaliter ad satisfaciēdum deuotioni fideliū qui solēt eas accēdere in honorē dei et sanctoꝝ ꝑi. Si aūt ad cupiditatē ⁊ lucrū ꝓncipaliter nō vident excusari posse a vitio eis ꝓhibito negociationis: ⁊ ꝑcipue in tali loco sicut nec sacerdotes veteris testamēti in his q̄ vēdebant in templo. Et in his quattuor: cauibꝰ licitis q̄uis cōsuleꝺū sit q̄ lucra facta in hmōi paupibus erogētur. nō tñ videt hoc esse de necessitate salutis. Et ratio est: q: datio et acceptio pecunie in hmōi de se nō est ꝓhibita: sed actus negociādi nō simpliciter: sed in tali loco tpe ⁊ ꝑsona vel fine licet aliq̄ contrarium dicāt. non tñ inueni aliq̄ ius vel doctorem solēnem hoc expresse dicentem. s. q̄ de necessitate sit paupibus dandū illud lucrū. Quod aūt ꝓedicetur hoc paupibus ꝺdum cautum est absq; alia ꝺclaratione esse. s. de necessitate vt consiliū honestate. Nec em oportet omnē veritatē aperire in ꝓedicatione ꝓpter periculum aburētium sentētijs veritatis qui ꝓsunt ad conscientiam dilatādam q̄nimmo ⁊ in interrogatiōibus decet aliq̄n sup hoc ꝓudēter eludere. ar. di. xlij. in mandatis. Semp enim tutior via cōsulenda sed non imperāda. ar. xxvj. q. vij. alligant. Quinto negociatio reddit illicita ratione mali consortij: puta si mercatores inter se cōueniant ⁊ pactū faciant q̄ ꝑes vēdāt tali ꝓtio tales merces: vel vnus solus vēdat ⁊ nō alij certā rerum spēm. tales si pactū faciāt q̄ vendant certo ꝓcio cōpetēti ⁊ nō plus: sed etiā minus sunt liberi. Justū est imo cōsulit Dost. q̄ ad hoc q̄ mercatores sua officia exerceāt bona fide de licētia sui epi sciāt quantū possunt lucrari in mēsura bladi ⁊ vini ⁊ hmōi: vel quantum possunt ꝑ libram vltra id qđ emerūt vēdere in recompēsatione laboris industrie ⁊ expēsarum ⁊ sm ꝑcium taxatū ab eo vēdant sine mēdacijs ⁊ tuti erūt a pctō negociatiōis. ex de emp. ⁊ vē. c. j. Bonū ⁊ equū cōsiliū: sed q: cōsiliū est nō obligat cum cōsuetudo vbiq; q̄si sit in ꝺ:ium: vbi tñ siue ꝑ epm siue qđ melius fieret ꝓuidereꝫ p rectores ciuitatis. s. q̄ taxato ꝑcio ab eis vēderētur victualia ⁊ alia q̄ sunt ad vsum necessaria non ꝓnt mercatores seu vendentes ꝑciū augere absq; pctō: sed si pactū faciūt mercatores insimul q̄ certo ꝑcio vēdant merces suas ⁊ nō minus: nō tñ ꝓ hoc inrēdentes se cōseruare indēnes cū iustū ꝑcium ponūt mercibus sm valorē illius rpis: ꝫ lucra immoderata q̄rere ex nimietate ꝑcij pessime faciūt. Et dicūt hi monopolite a monos qđ est vn⁹: ⁊ polite qđ est vēdito:: vel polis qđ est ciuitas quasi vnus solus vēdens in ciuitate: ⁊ tale pactum monopolitarū est illicitū ⁊ a iure ꝓhibitum sm Thosti. C. de monopo. l. j. ⁊ cauet in dicta. l. q̄ exercēs tale officium ꝓpūs bonis expoliatus exilio ꝓpetuo dāneꝫ. Si quis etiā societatem facit cū eo quē nouit esse male cōsciētie. ⁊ ꝑ fas ⁊ nefas negociari: licet ipe ab illicitis cōmerciis caueat et sociū admoneat ab illicitis abstinere non excusat nisi ꝓhibeat inquātū pōt: ⁊ societatē cū eo soluat si pōt vel presentet se nō pōt de illicitis lucris ꝑticipare nō velle necillum in ipsis se intromittere. ar. di. lxxxiij. error. Et sup hoc ꝺz inquirere ne labor et crassa ignoratia q̄ non excusat. Sex est illicita rōne medij. i. cū mediatibus ꝑiurijs ⁊ mēdacijs ⁊ duplicitatibꝰ negociat vñ Lassi. Illi negociatores abominabiles sunt coram deo q̄ iusticiam dei minime cōsiderāt̄ ꝑ immoderatū pecunie ambitum polluuntur: merces suas plus ꝑiurijs onerādo q̄ ꝑcijs. di. lxxxviij. qđ est aliꝺ. Et de ꝑiurijs quidē nō est dubiū q̄ qui vtunt eis etiā vnico ꝑiurio sciēter. s. falsum iurādo q̄ peccāt mortaliter sm Ray. ⁊. b. Tho. ij. ij. q. c. ar. iiij. q: expresse ꝺ ꝑceptū dei faciūt notabile irreuerētiam cōmittēdo. De mēdacijs aūt dicit

Clericꝰ nō negocietur.

Jn nūdinis negociari die festo licitum est.

Vendētes cāelas in ecclesia.

Nota cōsilium.

Nota ꝺclarator.

Facere tarillos chartas ꝛc.

negociatores nō faciāpcta.

negociari cū mēdacijs.

Ray. q̄ si hoc faciūt vt decipiāt etiā mortaliter peccāt et tenent ad restōnē eiꝰ in q̄ deceperāt. Et gl. dicit ibi q̄ non distinguit vtrū in modico vl̄ i magno decipiāt. Credo Ray. loq̄ de mēdacio. q̄ qs intēdit nocere seu decipere in multo si posset sicut i modico cū dicit eē mortale. Nā si in modico tm intēdat decipere nō est rō q̄re debeat esse mortale. Et qđ dicit glo. videt referendū ad factū nō ad intentionē qđ ex mō loq̄ndi ꝑz. b est cū etsi intēdat decipere in multo: actu tñ nō decipit nisi in modico q: nō nōt. vel etiā pōt referri ad actū restōnis: q: ita in modico decipiēs tenet ad illud modicū sic ad multū q̄ i multo decipit. Sz si q̄s mēdacio vtit i emēdo ⁊ vēdēdo vt ꝺseruet se idēnē: puta vt vēdat iusto ꝑcio rē suā. dicit ꝺstitisse sibi plus q̄ cōstitit et hmōi. peccat talis veniale sm Ray. sed Dom. dicit q̄ si b facit assidue ⁊ ex cōsuetudine mortaliter videt peccare. Arguit a fili. de ebrietate quā dicit Aug. eē mortale si sit assidua: vt ꝑz di. xxv. §. alꝫ. Doctꝝ nō credo verū: q: veniale de se quācūcq; ꝓtinuet ⁊ multiplicet nunq̄ fit mortale sm Tho. ij. ij. q. cl. arti. ij. Et de hoc. s. in. j. parte ti. vj. Sed dñs disponit ad mortale. Nec ē silē de cōmutatiōe vel ꝺnatione illud Aug. exponit. b. Tho. ij. ij. q. c. Est igit illud mēdacio veniale nisi addat̄ ꝓpt̄. Et idē dicendū de duplicitatibꝰ q̄ ibi fiūt ⁊ fraudibꝰ. s. q̄ sit mortale vt intendit notabilis deceptio ꝓximi. alꝫ veniale. de b pleni⁹. j. Septimo rōne materie mali. Quedā em negocia sunt q̄ de se sunt mala de sui natura. vt vsura simonia et hmōi. vñ Amb. Repiunt q̄ plurimi negociatione muneris mercari velle grām spūscti. s. q. j. reperiunt. ⁊ hoc negociatio. i. exercitatio oīb ꝓhibetur clericis ⁊ laicis sm Ray. Quedā alia sunt q̄ nō sunt de sui natura mala. tñ eis vtunt̄ hoies vt i plurib ad malū. vt facere tarillos ⁊ chartas: laibos fucos ⁊ hmōi. ⁊ omnia ta supflua vestiū. Et ab hoc nō ꝑmittit ⁊ vēditiones ⁊ factiōes ꝺz q̄libet abstinere ⁊ ꝓ maxime ab his q̄ sine pctō mortali fieri nō pōt: seu quoꝝ vsus cōiter est ad mortale pctm. Et sic intelligēdū qđ ait Jnno. in. c. fratres. de pe. di. v. valet falsa pnia est cū penitēs ab officio. i. actu negociali non recedit qđ sine pctis agi nō pōt. Et qđ ait Hic. in homel. sz negocia q̄ ad pctm implicāt necesse ē vt ad hec post conuersionē anim⁹ nō recurrat. de pe. di. v. negociū. Loquuntur em de mortalibꝰ pctis. nā si de q̄buscūq; etiā venialibus ītelligat nullꝰ posset etiā licita negocia exercere. De hmōi aūt aritb⁹ q̄rū artificia sunt frequēter ad pcta dicet ꝑ in seq. c. Quedā alia sunt dubia vt emere pstātias solutas cōitati ab alijs seu denarios mōtis: ⁊ impstitam venerū. ⁊ loca ianuēs. q̄ q̄dā dicūt licita q̄dā illicita ⁊ vsuraria ⁊ ab hmōi abstinēdū. q: in dubijs tutior via ē eligēda. ex de spō. iuuenis. ⁊ de hac materia latius. 3. c. ti. c. viij. ⁊ c. cxj. Ibi ponunt rōnes ad vtrāq; ptē. ⁊ ideo non de facili condemnandū. ⁊ sic qđ rutius est consulēdum vt dictum est.

Negociatio licita. ps. lxx.

§. III. Quantū ad tertium

ꝑncipale. s. de negociatiōe tpali modesta. Sciēdū q̄ tūc negociatio ē licita q̄n eā exercēt sm iusticiā quā exigit deꝰ ab hoibꝰ nō sm iusticiam hoim: ⁊ b est qđ ait ps. Memorabor iu. tu. so. Sz in negociādo ⁊ alia opa faciēdo. Justicia hoim solū sibi cauet a magnis excessibus deceptiōis. puta vltra dimidiā iusti ꝑcij irritās tales ꝛc. ex de emp. ⁊ ven. cū dilecti. Sz iusticia dei non ꝑmittit etiā aliquam paruā deceptionē sciēter factā. Qui aūt sequunt iusticiā hoim nō memorant iusticie dei. de q̄ dic ps. Memorabor. d. tue. so. Jlli aūt sunt negociatores q̄ de templo ecclie militātis q̄ad meritū ejiciunt ⁊ de templo triūphantis ecclie q̄ ad ꝺstitū. vñ Lassi. sup dicto. ꝛ. ps. Jlli abominabiles facti sunt. s. q̄ iusticiā dei minime ꝓsiderāt ⁊ ꝑ minimū pecunie ābitū merces suas polluūt. Sic aūt seruat iusticia dei. i. iusticia sm deū cū in negociādo dat iustū ꝑciū nō excessiuū ⁊ res integra debita nō sophisticata. aut cū est ꝑmutatio eq̄. Jta ecōtra negociātes large sumpto vocabulo ꝑ emētib⁹ ⁊ vendentib⁹. Tripl̄ aūt faciūt ꝺ iusticiā dei

Monopolite ei cauntur.

¶ Primo ex iniqua appreciatione.
¶ Secundo ex varia sophisticatione.
¶ Tertio illicita permutatione.

Qualiter vēditio fuerit introducta.

Quārum ad primū sciēdū sm. b. Tho. ij. ij. q. lxxvij. ar. ſ. q̄ emptio ⁊ vēditio vident introducta ꝑ cōi vtilitate vtriusq; dū. s. vn⁹ indiget re alterius et econuerso sicut ꝑ ph̄m ſ. politi. pater. Qđ aūt ꝑ cōi vtilitate introductum est nō ꝺz magis esse vni q̄ alteri: ⁊ iō ꝺz inter eos sm eq̄litatē ꝛcus instituī. Quātitas aūt rerū q̄ in vsum hoim veniūt mēsurāt sm ꝑcium datū ad qđ est inuentū nūmisma: vt ꝺ ſ. Ethi. ⁊ ideo si ꝑciū excedat quātitatē valoris rei vel econuerso res excedat ꝑcium tollit iusticie cōmutatiua. hec Tho. ⁊ cōmittit ꝺsequēter iniq̄tas. Jniq̄tas em ꝺ: quasi ineq̄tas ideſt ieqlitas: ſz q̄ diligit iniq̄tatem odit aiam suā. Scđm aliam translationē in q̄t psal. xxv. ſ. loquit de aīa dei q̄ est voluntas eius. Vñ. ⁊. xc. q. ij. §. hoc ius. ꝺ: q̄ si in vēditione rei ecclastice plus offerat q̄ res valeat ecclia recipe non ꝺz: sed tm iustū ꝑcium. Et rō est sm Archi. in. d. §. q: ecclia nō ꝺz dolū facere in contractibus suis. eē de dona. p tuas. Sic igit res nō possunt licite vendi plus q̄ valeāt: nec minus emi pensato earū valore in respectu ad vsum nrm: ⁊ probabile iudiciū humane estimationis mēsurantis valorem rei infra limites latitudinis competētes. Et ꝓ maiori declaratione huius materie tria videnda sunt.

¶ Primo vnde accipiendus sit debitus valor rei.
¶ Secundo que sit latitudo competens valoris rei.
¶ Tertio q̄d dicēdum quando sit excessus valoris rei.

Dupler valor rerum est.

Et ꝓ declaratione primi opꝰ tria cōsiderare diligēter: et ꝑmū est q̄ sm Sco. in. iiij. di. xv. dupler est valor: rex. ꝑ: imus est valor naturalis. Scđs valor vsualis. Valor naturalis rei ē sm bonitatē nature a deo i re creata: et b modo mus vel puler vel formica plus valēt q̄ panis: q: illa hñt vitā: aīam seu visum: ⁊ nō panis vel etiā margarita. Scđs valor ꝺ: vsualis sm q̄ assumit in respectu ad vsum nrm: ⁊ b mō quāto aliq̄ sunt vsib⁹ nr̄is vtilio: a: tāto plꝰ valent: et sm hoc panis plus valet q̄ mus. Quia igit acꝰ emēdi et vēdi ad vsus hūane vite venaliū valor: sumēdus est scđo mō nō ꝑmo. Scđm ꝓsiderādū circa valorē rei est q̄ ipe valor rerū scđo mō acceptꝰ. i. sm q̄ sunt ad vsum nostrum in re venali triplex pēsat. Primo ex eiꝰ virtuositate. Secundo ex eiꝰ rarit̄. Tertio ex eiꝰ cōplacibilitate. Et virtuositas q̄dē rei attēdit sm q̄ res er suis realibus virtutibus ⁊ ꝓpietatib⁹ est nr̄is vtilitatib⁹ virtuosior. ⁊ efficacior. ⁊ yo mō bonus panis triticeus plus valet ad vsum nrm q̄ hoꝝ deaceus. ⁊ forꝫ equꝰ ad vecturā plus valet q̄ asinus. Scđo pēsat rei venalis valor: ex eiꝰ raritate. i. sm q̄ res ex sue inuētionis raritate ⁊ difficultate magis necessarie sunt ꝑ quāto videlicet ex earū penuria maior ē ipārū indigētia ⁊ minor ē facultatē habēdi ⁊ vtēdi habem⁹. Vñ Piero. Omne rarū charū. di. xciij. legim⁹. Et sm hoc blandum plus valet tpe famis ⁊ caristie q̄ tēpore quo multum abūdat apud oēs. Sic quattuor: elemēta ignis: aer: aqua ⁊ terra vilioris ꝓcij apud hoies estimant̄ ꝓpter eoꝝ copiam q̄ balsamū vel aurū: q̄uis illa de se sint magis necessaria q̄ vtilia vite nostre. Tertio pēsatur in re venali ex cōplacibilitas: ideſt sm q̄ magis vel minꝰ bene placet volūtati nostre habere talē rem ⁊ vtrea. Et enim ꝓcul hic sumit̄ est rem in facultate volūtatis assumere vel habere. ⁊ ideo nō modica pars valoris venalium rerum ex beneplacito voluntatis pensat̄ siue plus siue minus cōmplacētie in vsu huius rei vel illi⁹ sm q̄ vnus equus ē gratior vni ⁊ alter alteri: ⁊ vnū ornamētū vni: ⁊ aliud alteri ⁊ hoc ꝺ: vnus rem alteri vilio: ē multū appreciat̄ ⁊ sibi reputat pretiosam ⁊ charam ⁊ econuerso. Tertiū cōsiderādum circa valorem rerum est q̄ valor rerū venaliū vix aut nunq̄ ꝑ test a nobis determinari nisi ꝑ coniecturalem et ꝓbabilem opinionē ⁊ hoc nō punctualiter sub indiuisibili rōne aut mēsura in plus ⁊ minus: sed sub aliqua latitu-

Valor rerum est mal̄ triꝑpliciter.

Valor rerum est mal̄ coniecturaliter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dine cõperēti respectu tẽpoꝝ locoꝝ ⁊ psonarū: circa quam latitudinē diuersi hoies in estimādo differre ꝓbantur. et hoc etiā dicit Tho. vbi. s. q̄ valor rerū nō ꝯsistit in pūcto indiuisibili. vñ aliquātulū plus aliquātulū minus emere vel vēdere nō tollit equalitatē vel iusticiā dūmodo nō fiat excessus notabilis ꝫ cōsciam. Quantū ad scām. s. que sit cōperens latitudo valoris rei: infra cui⁹ limites possit preciū ertēdi. Dicendū q̄ tripliciter b̄ innotescere pōt. ex iure. ex cōsuetudine. et discretione. Et primo ex iure: q: si pciū quo venditur res excedat medietatem iusti pcij: seu preciū quo emit deficiat a medietate iusti precij: puta valet res. x. flore. pur cōiter estimat ⁊ tñ vendit⁹ petit ⁊ recipit. xvj. vel cū valet. x. empt⁹ emit. xiiij. cū dimidio. tūc ꝫm iura ꝫctus est nullus. ex de emp. ⁊ vendi. cū dilecti. per iudicem irritandū vel facere supplere defectū cōmissum. verūetiā si esset minor excessus q̄ mediet⁹ iusti precij si fit notabilis vtiq; ꝫm Tho. ij. ij. q. lxxvij. ⁊ Sco. in. iiij. dist. xv. est ibi iniusticia ⁊ per cōsequēs pctm mortale ⁊ restitutio facienda quātū ad eū q̄ fit deceptio aduertēter in precio multū excessiuo vel defectiuo. Sed si fiat deceptio ignoranter. q: scz empt⁹ vel vendit⁹ estimat tantū valere tunc non est ibi mortale ex quo ipse decipit per errorem. Sz tñ cū pt̄ perdit vel sibi ostendit teneꝫ ad satisfactionē alꝫ tunc peccaret mortaliter si non vellet satisfacere. Ꝏ torū intelligē q̄n defraudat iusto precio empt⁹ vel venditor ex errore seu ignorantia. Nam si sciens ⁊ aduertens quārirarem excessus vel defectus libere cōsentit in tale preciū ⁊ contractū: in nullo teneꝫ alter cū eo contrahens cū sciat illum aduertere de excessu vel defectu pcij. Et rō est quia sciēti et consentienti nō fit iniuria neq; dolus. vt de reg. iur. lib. vj. Sicut em̄ pōt rē suā absq; omni pcio dare ⁊ donare. ita etiam pōt ꝓ centesima parte iusti pcij rem suā vendere ad suū beneplacitū: et alteri ꝓ quinta pte. et alteri ꝓ iusto precio tm̄. Nec in hoc fit iniusticia ex parte alterius nisi cogeret vēditor ad vēdendū aliq̄ magna necessitate ad hoc inducēte. ꝫ nō pōt aliter sibi prouidere. veller tñ iustū preciū: sed inuenire nō posset: vel etiā magna leuitate ad hoc mouente vt pdigus ⁊ leuis tunc em̄ secus dicendū. Sc̄o ipsa latitudo pcij pōt innotescere ex cōsuetudine. Nā vt dicit Sco. in. iiij. vbi. s. q̄ experientia satis ptz q̄ ꝓsuetudinarie relinquit ipsis ꝓmutātibus vt pēsata mutua necessitate reputēt se mutuo dare eq̄ales: ⁊ hinc inde accipe. Durū q̄ppe videt inter hoies ꝑcr⁹ esse in quib⁹ ꝫhentes nō intendāt aliq̄d de rigore iudicialī q̄ est vt tātū res emat vel vēdat quātū valet sibi mutuo relaxare vt sic cōem ꝫcruz comitet aliq̄ datio vera. Et hic modus cōmutātiū fundat quasi sup lege nature dicente sibi facias alteri q̄d tibi vis fieri. Satis ḡ est ꝓbabile q̄ q̄n ꝫhentes mutuo sunt contenti mutuo sibi remittere si velint aliq̄ mō: ⁊ tñ nō enormi deficiūt a pfecta iusticia. Tertio innotescit latitudo pcij rerū ex discretione. Dictat em̄ discretio q̄ cū res in se valēs. x. tñ ꝫhti est chara ⁊ vtilis. vt. xij. si volo eā ꝫhe dem sibi nō tantū. x. ꝫ quātū sibi valet. et q̄ ipse retinere volebat q: vtilis. vt. xij. Unde ⁊ b. Tho. ij. ij. q. lxxvij. dicit q̄ vendere rē plus q̄ valeat ē iniustū nisi in detrimētū cederet vēditoris vendere. s. quātū valet: puta q: sibi multū est vtilis illa res vel necessaria: tūc em̄ vēdere poterit plus q̄ res in se valeat quātū scz valet ipsi venditori. Sed q̄uis emptor multū iuuet ex re quā vult emere si vēditor: inde nō dānificat ex carētia ipsi⁹ rei nō ꝓpter ea pōt plus vēdere rem q̄ valeat in se: q: vtilitas q̄ supuenit emptori nō est ex ꝺditiōe vēdētis: nec ex cōditione rei in se: ꝫ ex cōditione emētis. vñ nō ꝺz vendere illi q̄d nō est suum. Ꝺdē Sco. in. iiij. Si tñ sua liberalitate emptor vult aliq̄d plus dare q̄ valeat res q: inde multū iuuat: potest recipi. ar. s. q. ij. sicut ep̄m. Quantū ad tertiū ꝑme partis scz q̄n fit excessus in pcio quid iuris. Ad hoc dicēdū q̄ tripliciter pōt fieri excessus in pcio rerū venalium vel defectus. Primo quidē vltra dimidiū iusti precij. ⁊ sic ꝫcutn pōt rescindere deceptus vel restauratione dānī sui petere vt dictū est. Nec obstat si dicaꝫ q̄ vnusquisq; in re sua est moderator ⁊ iudex ꝫm iura. ḡ rei mee possuz ꝑponere pretiū q̄d volo: nec alius q̄s pōt me cogere ad ꝑtarātū pciuz: fiē nec etiā ad vēdendū: sicut etiā empt⁹ nō cogit ad emendū nisi ꝑcio sibi bñplacito. Sicut igit̄ ꝫctus emptionis ⁊ vēditionis est mere volutari⁹: sic etiā taratio pciī venalium rerū ꝺz esse volutaria ꝫm voluntatē vendentis ⁊ emētis iurta illud ꝑuerbiū legale. Res tātum valet quātū vēdi pōt. Ad illud em̄ rñdeo. Quāuis q̄s nō cogaꝫ ad vendēdū rem suā: tñ in actu ⁊ ꝫctu vēdēdi si vēdere vult formā iuris ⁊ regulā iusticie seruare ꝺz ⁊ equitatis. Et iō in actu vēdendi nō licet sibi ꝑci sue statuere iniustū pciū ⁊ accipere q: tūc nō imponit rē⁹ vt simplr sue pciū sed vt in alterum cōmutāde. Hmōi aūt impositio cōmutatiue includit acceptionem pciī ꝑualentis. Accipe aut̄ ꝑualens pciū est iustū ⁊ ꝫ equitatē. Insup ꝫm Host. q̄uis nō posset q̄s cogi ab initio rē⁹ vendere vel alienare. vt pz. C. de ꝫhen. emp. l. dudū. si rē⁹ exposuerit venalē ⁊ pciū offerat: si ꝑ iusto pcio vēdere nō vult cogi pot ꝑ iudicē q̄ iusto pcio vendat. ff. de offi. ꝑcsi. l. j. Et cū dicitur res tantū valet quātū vēdi pōt. intelligit̄ de re nō de facto ꝫm estimationem cōem ꝫm Anto. de bu. Sc̄o excessus ē in ꝫctu hmōi q̄n vtiq; notabilis est: nō tñ ptingens ad medietatē iusti precij. Et tunc aliqui dicunt licitū esse nec ad restōnē teneri: q: iura hoc ꝑmittūt vt in dicto. c. cū dilecti. de emp. ⁊ ven. Quā opinionem sequi videt Duran. ordi. mi. in sum. sua. Sed ḥancopi. tanꝫ erroneā ⁊ periculosam saluti anime rū reprobant de. Tho. ij. ij. q. lxxvij. ⁊ Sco. in. iiij. dist. xv. dicentes q̄ talis scienter decipiens iniusticiā facit ⁊ per cōsequens mortaliter peccat ⁊ teneꝫ ad restituriōnem cius in q̄ decepit. Si aūt ignoranter ⁊ ex errore. s. estimās tantū illam valere ⁊ hmōi tunc nō peccat: sed cū aduertit errorē teneꝫ ad satisfactionē damni lesō seu decepto. alꝫ nunc eccaret si nō disponeret se ad emēdā. Ad rōnem ab illis inducta de lege. Ridet bea. Tho. vbi. s. q̄ lex daꝫ populo in quo sunt multi deficientes a ꝛ̄tute vñ solum ꝓhibet ea mala que ḥnt destruere humanū cōuictū pacificum ea puniēdo: vt furta. adulteria. notabiles decpriões in ꝫctibus: vt deceptio vltra dimidiū iusti: ⁊ hoc cuz punire pōt absq; maiori scādalo. alꝫ etiā illa tolerat: vt. s. q. vij. quoti ens. xxiij. q. iiij. c. ipsa pietas. dis. l. vt cōstitueret. Alia aut̄ ꝑmittit nō q: licita: sed inquātū nō punit ea: ⁊ hoc ne puniēdo seqrent maiora mala. Sz lex diuina q̄ datur oibus nil dimittit impunitū in hac vita vel aliquid q̄d sit ꝛ̄ruti ꝫ̄iū. Un̄ ꝫm diuinā legē illi⁹ reputaꝫ si in ꝫctibus eq̄litas nō seruareꝫ q̄d sit pl⁹ vendendo rē q̄ valuerit. vel minus emendo cū sit precipue notabilis excessus. in hoc cū bea. Tho. cōco. Jo. de lig. ⁊ Jo. cal. ⁊ ꝑles alij canoniste dicētes illā decretalē habere locū iure fori: nō iure poli. ⁊ hoc ad vitādū multa litigia q̄ de leui possent quotidie fieri. Tertio excessus est q̄n in hmōi ꝫcib⁹ paruꝫ fit dānificatio: vt q: paulo plus vendit res vel paulo plꝰ emit in iusto pcio: ⁊ tūc q̄uis quidā dicant indistincte non cōmitti pctm̄ nec teneri ad restitutionē eo q̄ ꝑcia rerū nō cōsistāt in pūcto indiuisibili: sed habeāt quandā latitudinē in pl⁹ ⁊ minus. Ueri⁹ tñ videt dicendū q̄ q: latitudo illa dz esse cōpetēs: ⁊ sic hz limites suos q̄ tñ difficulter scīri pñt. iō si quis in emēdo vel vendendo excedat aliquātulū limites nō agens ꝫ scientiā: q: scz credit illud esse satis iusti precium et ſ rigidum: nō peccat nec tenet ad restitutionem q̄uis aliquātulū excedat limites iusti precij: ⁊ tūc hz locū illud q̄d illi dicunt. s. oēm cōtractū cōcomitari aliqualem donationem ⁊ sibijmiscē partes remittere modicuz plus vel minus iusto ꝑcio: Sed si q̄s ꝫ cōsciētiā vēdat plus vel emat minus iusto ꝑcio. i. credens excedere supmū gradū latitudinis ꝑcij etsi in modico nō pōt excusari a pctō: saltē veniali: cū ois deceptio ⁊ fraus sit pctm̄. ⁊ etiā teneaꝫ ad satisfactionē; sed ex q̄ minutie tales sunt innumere; et

parū etiā inde ledit ꝓximus ꝺz illud ficiniuste acq̄situz pauꝑibus erogari. xiiij. q. v. qui habetis. Declarant predicta per Herak. ordi. here. et Jo. de rip. q̄ si fiat diminutio vel excessus iusti precij in ꝛ̄ctibus in modico nō est necesse restitutionē facere. Ad q̄d ꝑbandū inducūt triplicē rationē. Primo quidē rōne pacis et saluationis. Ꝏ em̄ ex cōsensu ⁊ statuto cōi ⁊ ꝑ cōi oim vtilitate procedit eoipso obtinet equitatē ⁊ robur iuris cōis: sed cōis consensus accepta ⁊ discreta cōsuetudo vult q̄ ois excessus in talib⁹ restitui sit necesse ⁊ hoc cō q: expedit tpali pacꝰ saluti spirituali. Expedit quidē tpali paci. q: alꝰ infinite q̄rimonie ⁊ litigia ex hoc orirētur. Spuali etiā saluti hoc expedit scz cōitatis ⁊ partiū ei⁹. q: cum difficillimū sit ab hmōi cōtractuū excessibus se totaliter deputare. maxie in hoib⁹ imperfectis inhiantib⁹ lucris ex q̄bus ⁊ in q̄bus maior pars cōitatis hoim cōsistit piculosissimū oib⁹ esset hmōi excessum sibi vendicare ⁊ retinere nō liceret. Scō hoc idē probatur rōne mutue concordationis. Ꝓ⁹ ꝺna nāch forma ⁊ rō cōmutatiui ꝛ̄tractus ex vtriusq; partis libero ac pleno cōsensu inchoat ⁊ rectificatur. ita q̄ empt⁹ vult sibi rem empram pot⁹ q̄ ꝑcium eius. ⁊ vēdito: ecouerso vterq; etiā ex pleno cōsensu a se alienare vēdit ꝓpriū dñium rei sue illud in aliū totaliter trāsferendo. Et si in aliquo preter intentionē ⁊ ꝓpriam estimationē defraudat. citra tñ excessum enormē lege diuina vel humana ꝓhibitū vult nihilominus cōtractum initū ratuz esse et firmū ac si libere ⁊ expresse omni tali legi renūciaret in cōtrarium faciendi ꝑ quātū ꝑ suo tpali indēnitate id faciat alter sibi nihil inde reddere obligat. ḡ: ibi iā nō est enormis. immo forte nec vllus excessus: q: sicut potuit totū absq; omni precio donare sic potuit ꝓ minori precio iuste vēdere vel dare. Tertio hoc ꝓbatur rōne humane estimationis. que q̄dez incerta est ad mere iussa ꝑcia pretanda ⁊ ad pcise discernendum excessus ⁊ defectus iusti precij. ꝑpter q̄d licet ꝑcium in quo minuaꝫ vel excedaꝫ. nihilomin⁹ nulli ꝓprie vel cōi iudicio censet aut censeri ꝺz pro enormi. Nec sic respectu iudicij nostri recedit a moderantia iusti ꝑcij sub cōperenti latitudine mēsurandi quin ipm̄ aliqualiter includaꝫ sicut musti velvini acerbi vel aliqualiter acerosum non sic recedit a specie vini quin includatur in ipa. Et ꝫm Scotū in. iiij. di. xv. Equalitas cōmutationū ⁊ cōtractuū nō cōsistit in indiuisibili medio: imo in medio illo q̄d iusticia cōmutatiua respicit magna est latitudo ⁊ intra illā latitudinē nō attingere indiuisibile punctū equalētie rei in quocūq; gradu citra extrema fiat iuste fit. Si q̄s autē obstaret ⁊ diceret q̄ q̄cq̄d in ꝛ̄ctibus est illicitū ⁊ pctm̄ cōtra ius diuinū ē videt. ⁊ sic nullū robur ab eo obtinere videtur imo potius oppositū ꝓpter q̄d null⁹ illicitus excessus ꝑcij pōt a iure diuino acq̄ri peccāti in illo. Rñ. Dicendum q̄ in hmōi ꝛ̄ctibus sunt duo ꝑcipue attēdenda. s. intrinseca affectio ⁊ extrinseca operatio. Et quātū ad primū sc̄z intrinsecā affectionē sciendū q̄ ꝓ⁹ quātovult in proximū scienter aliquā inequalitatē vt. s. in hmōi ꝛ̄ctibus medio rem parte habeat q̄ ille. ꝓ⁹ tāto aliq̄d de iniusticia habet q̄ si nō est mortale. q: s. non notabilis sufficit aut ꝑ cōtritionem ⁊ penitentialem satisfactionē aut ꝑ purgatoriū igne sicut ⁊ cetera venialia expiari. Quantū ad secūdū sc̄z operationem extrinsecā et cōmutationē licet ꝫm veridicam estimationē ꝑcij sui cōtinentis aliquātulam inequalitatem. respectu tñ ad cōmune statutū ⁊ ad cōdescensiuam ꝛ̄gē dei q̄ ꝑmittit aliquos minores defectus ita sc̄z q̄ per eos non punit ad mortem eternam ⁊ ad liberū cōsensum contrahentiū nō ḥz inequalitatem. imo potius benignas ⁊ cōcessoriam ⁊ salutiferā eq̄tatē. ⁊ ideo quantū ad hoc tā diuino iure q̄ hūano robur obtinet firmitatis. Aliter omnes hmōi excessus ꝑcij illiciti erūt in acquirētibus mortalis culpa: q: esset vsurpatio rei aliene inquātum aliene. Teneretur etiam quilibet vēdito: siue empt⁹ omnem talem excessum restituere. et sic omnes qui hic non restituerent damnarent. q̄d quidē nequissimū ⁊ durissimū est pēsare. Uerū ꝓpter ꝑtinuitatē humani affectus ad talia tpalia inclinati ꝓpter equalitatē taliū cōmutationū secundū ⁊ iust⁹ eēt oēm talē excessuz scīter factū si alicui⁹ quātitatis appreciabilis foret sarisfacere: aut si parui valoris sunt ꝑ alios illoꝝ pauꝑibus erogare: q: in hoc plus ꝑficeret fraudato nisi ⁊ ipe graui inopia laboraret. Hec tñ predicāda cū magna discretione: cū populi dilatandā cōscientiam sint ꝑni. ⁊ ideo que tuta sunt dicenda sunt. Quātum ad fraudes quas faciunt hoies in negociādo ⁊ illicitas ꝓmutationes dicēt in sequentibus sub alio sermone.

Attēde predicatoꝛ.

De variis fraudibus que committuntur in negociando. Capitulum. xvij.

Locutus ꝑpheta dī. ps. li. Tota die iniusticiam cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolū. Ubi vltra frequentiam mali operis quā signat dicēs Tota die: ⁊ sententiā dānatiōis insinuat dicēs. Propterea deꝰ destrueret te in finē ⁊ euellet te ⁊c. Un̄ ⁊ apls. s. Thes. iiij. Nemo ꝓ̄ q̄s circumueniat. i. decipiat in negocio frātrē suū: q: vindex est deus de omnibus hīs. Et de bestia quā vidit Jo. apoc. xiiij. dī: q̄ faciet ne quis possit vēdere vel emere nisi qui habuerit characterē ac nomen bestie. Bestia q̄ dī a vastando diabolus est. character eius q̄ est imago eius est fraus ⁊ dolus. nomē eius est falsitas. quia mendax est. Absq; ista ymagine. s. fraudis dicūt mercatores nō posse vēdere vel emere. Sed ibi subdit q̄ qui accepit hunc characterem bibet de vino ire dei. Et nota tria mala que facit dolosus seu decepto: in negociando seu vendendo.

¶ Primum est astutia in modos ad decipiēdum ⁊ exquirendum. ibi. Tota die iniusticiam cogitauit lingua tua.

¶ Secundum est fraudulentia in excogitatos exequēdo ibi. Fecisti dolum.

¶ Tertium est malicia in decipiendos liniendo. ibi. Sicut nouacula acuta.

§. i. Quātum ad primum

sciendū q̄ licet astutia fraus ⁊ dol⁹ possint in acrib⁹ alioꝝ peccatoꝝ reperiri. cōius tñ in virio auaricie circa acq̄sitionem ꝛpalium cōsueuerūt exerceri: ⁊ vt dicit. b. Tho. ij. ij. q. liij. ar. iij. Astutia ꝓprie est cū quis ad cōsequendū aliquē finem bonū vel malū vtitur nō veris vijs seu mediis: sed simulatis ⁊ apparētibus. hoc est aūt peccatū: q: cōtra rationem rectā: vñ ⁊ cōtra prudentiā. Neq; em̄ etiā ad bonū finē opz falsis vijs ⁊ simulatis puenire: sz veris ⁊ realib⁹ q̄d facit prudētia. Et q: similitudinē hz cū ea in eo. s. q̄ vtitur ad pueniēdū ad finē intētum illis mediis que conducunt ad ipsum. Sed prudentia debitis ⁊ iustis mediis vtitur ad bonū finem. astutia indebitis mediis vel ad malum finē. ideo ipa astutia aliq̄n dicit prudētia ꝓpter dictā similitudinē sed improprie. Un̄ ⁊ Prouer. s. dī: Ut parvulis det astutia. i. prudētia. ⁊ Prouer. xiij. Astut⁹. i. prudens ꝛia facit cū cōsilio. sic ergo astutia consistit in excogitatione dictaꝝ viarū simulatarū ad aliquē finē consequēdum puta vt in ꝓposito ad decipiēdū ꝓximū in rep̄: alibus. Et hoc est q̄d dicit ps. de iniquo. Tota die iniusticiā cogitauit lingua tua. Lingua. s. cordis exquirēdo ⁊ inuestigādo mēte quomodo iniusta possit facere ⁊ ꝓximū decipere. Sed dicit dñs per ꝓpheram Job. v. c. q̄d recitat apls. s. Cor. iij. Comprehendā sapientes. i. mūdi in astutia eoꝝ: q: frequenter cum intendant decipere ipsi decipiuntur.

Astutia est in me

§. ii. Quantū ad secundum

notādum ꝫm. b. Tho. ij. ij. q. liij. q̄ dolus est executio astutie. Unde cōsistit in executiōe dictaꝝ viarū falsarū q̄ excogitantur ꝑ astutiā. ⁊ principaliter fit per verba ad decipiendum. iuxta illud ps. Lingua tua cōcinnabat. idest multiplicabat dolos, q̄uis et ad malicias cordis excogitatas

Dol⁹ in verbis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad decipiendū et rendak etiam dolus. Jurta illud Eccl.j. Lo: tuū plenū ē dolo. ⁊ ad opa deceptoria. ſm illud Ihere. vj. Lucri faciūt dolū. ſit ḡ dolus p ꝟba ⁊ ꝟcta deceptoria: fraus aūt ꝓprie p facta: ⁊ ſic habes differentiam inter fraudē ⁊ dolū. ⁊ ſic ſumiť cū d: ex de rescrip. ex renotio. q. fraus ⁊ dolus nemini debēt patrocinari. vt fraus referat ad facta deceptoria: ad ꝟba aūt dol⁹. Et no. ſm pe. de pa. in. iiij. Goff. et Ber. q. ſi dolus dat cām ↄtrui: puta q̄s celat vitiū equi quē ponit venalem vel laudat ſpm vt indefectuoſum: quē defectū ſi ſcirer empto: nullo modo emeret vt equū cadētē ꝑiculoſum: tūc res illa q̄uis valerer pcio tñ q: vēdito: celādo vitiū occultū rei illi⁹ vel laudādo vt nō habentē defectū cū ſciret teneť ad reſtitutionē pcij empto: ⁊ rei offerenti rem: q: ꝓpter talem dolū pōt reſcidi cōtractus ſm iura. Si aūt dolus p verba vel facta incidit in cōtractū. q: ſcilicet empto: emiſſet illā rē cui⁹ defectū neſciebat: ſi nō tātū pcij: tūc ſi res illa tantū valet nō teneť ei vēdito: i aliquo q: ex quo volebat emere debebat emere iuſto pcio: ſed ſi nō tātū valebat debet reſtituere illud plus. Hos dolos dū facit iniuſt⁹ auarus p verba adulatoria plena fallaciis allicīēdo ꝓbis hūanis ⁊ reuerētib⁹ oīendo ſe amicū empto: is ⁊ hmōi. Vñ ps. ꝓpter hoc aſſimilat eum barbitonſori: ⁊ linguā ſuā nouaculę cui qua radit pilos qui antecē radat acuit nouaculā ſuplapidem oleo linitū: ita auarus ⁊ fraudulētus oleo adulationis linguā acuit ad radendum pilos. i. auferendū temporalia. Dicit ḡ ſicut nouacula acuta. ſ. lingua fuit. Lo. contra hos imꝓecatur ps. dicens. Linguis ſuis doloſe agebāt iudica illos deus. i. condemna eos deus.

ſfraus i factis.

Dolus dās cām ↄtrui reſcidit cōtractuz.

ps. v.

§. III. Nota in tertio fraudulētia

q̄ conſiſtit in factis ⁊ cōꝑhendit in dolo dū d⁹. Ne ciſti dolū. i. operatus es fraudem. Sed vt d⁹. puerb. ſ. Ꝑi moliūtur fraudes cōra animas ſuas. Eſt enim iſta fraudulentia aliquando mortale pctm ⁊ ad reſtitutionē obligat ſi ſit notabilis deceptio. Sſit ergo fraudulētia.

¶ Primo in rei quidditate.
¶ Secundo in ſui quantitate.
¶ Tertio in eius qualitate.
¶ Quarto in ſoluendi tarditate.
¶ Quinto in pretij ad res mutabilitate.
¶ Sexto in bone intentionis prauitate.

ſfraus i ſubſtantia rei.

§. IIII. Primus ergo defectus fraudis

ē in quidditate ſeu ſpecie ⁊ ſubſtantia rei: vt ſi vēdatur auricalcū ꝓ auro: vn⁹ lapis pretioſus ꝓ alterovi nū lymphatū ꝓ puro: ⁊ hmōi. De qua fraude ↄ eam faciētes inuehit deus ꝓ Eſa. d. j. c. Argētū tuum verſum eſt in ſcoriā. vinū tuū miſtū eſt aq̄. vbi alia trāſlatio habet caupones tui vinū aqua miſcent. Hanc fraudem cōmittūt in ſpecie rei macellarij vendentes carnes hircinas vel capinas pro caſtratinis. Aromatarij vēderes vnū aroma miſtū cū alio ꝓ puro: cerā miſtam oleo ꝓ pura cera: vnum medicinale ꝓ alio. Et multi alij artificijs ſuis faciūt multas ſophiſticatiões. Si q̄s ḡ ſcienter aliquā fraudē facit in hmōi decipiens vel intendens decipere ꝓmū peccat: et ad reſtōnez teneť ſi notabiliter ledit ſm btm Tho. ij. ij. q. lxxvij. Sed ignoranter fieret talis deceptio. ſ. vendēdo vnā rem ꝓ alia. cū ſcz credat talē eſſe nō peccat. ſed tamē teneť ad ſatiſfactionē cū ꝑcipit de erroꝛe. puta vēdit quis anulū auricalcū ꝓ aureo credēs eſſe aureū: teneť cum ꝑpendit de erroꝛe illi empto: i ſatiſſacere. Sicut etiā ſi q̄s daret alicui vnū groſſum argenteū deauratū ꝓ vno floꝛeno teneť dare vnū floꝛenū. Et ex his ptz vt dicit. b. Tho. vbi. ſ. q̄ illicitū eſt vēdere aurū vel argentum alchimicum ꝓ vero: tum q: nō eſt adeo purū ſicut verū. ſū etiā q: nō ḥz caſdē ꝓprietates: ſicut ꝓprietatē lenificādi: aut q: non valet ↄ certas infirmitates. Si aūt alchimiam fieret vel aurū nō eſſet illicitū vendere ꝓ vero; q: nihil ꝓhibet artem vti aliquibus naturalibus cauſis ad ꝓducendum veros ⁊ naturales effectus. ſicut Aug. dicit in lib. de trini. de his que fiunt arte demonū. Et q̄d dictū eſt de vendito re idem intelligēdū de empto: e: cū. ſ. vendito: crederet rē ſuā minus ꝑcioſam: puta auricalcū q̄ aurū: et lapidē vitreū qui eſt pretioſus. Empto: em cū hoc ꝑcipit peccat grauiter ſi non dat ſibi ꝓ ꝑciū cōperens valoꝛi rei: ſed ſm eſtimationē vendentis: ⁊ teneť ad ſatiſfactionē. Verū cū aliqui ſophiſticant ea q̄ue vendunt vt ſe ſeruēt indēnes: ⁊ cū aliquo lucro congruo: q: ſi venderēt puras res ⁊ empto: es non vellent dare iuſtū pretium: q: alij vendunt talia ſic ſophiſticata ⁊ miſta minoꝛi pcio videnť poſſe excuſari dūmodo nō fiāt tales miſture q̄ noceant humanis coꝛpoꝛibus q̄ accedere poteſt in his que vēduntur in cibū ⁊ potū hoīm ꝑcipue medicinalibus. Silr nō videť illicitū cū per talē miſturaz res reddunt magis amabiles et non nociue: ſicut audiui contingere de vino greco quod aliquando q̄ntū purum: q: nimis fumoſum min⁹ placet cum vero aqua miſcetur amabilius redditur: ⁊ libentius emunt hoīes ꝓcedentes tamen eſſe purū. Debent tñ venditoꝛes in hmōi caſibus minus vēdere q̄ ſi eſſet purum: alſ venderent aquam ꝓ vino. ⁊ ſic de aliis ſimilibus.

Dantes ad filandum.

Tabernarij.

Panos trahentes.

§. V. Secundo fit fraus in

quantitate pondere. numero. et menſura. Vñ dñs Deut. xxv. dicit. Nō habebis in facculo diuerſa pōdera maius ⁊ minus. ⁊ Leui. xix. Nolite facere iniquum aliq̄d in iudicio in rā: in pondere ⁊ in meſura. ⁊ Oſee. xij. Chanaā in manu eius ſtatera doloſa. Chanaan interꝑtatur negociator. Idem cōmittūt dolos ⁊ fraudes in meſuris: q: etſi habeant iuſtas cauſas ⁊ pōdera. tñ fraudulenter vtunť eis ad decipiendū. Et in pondere q̄dē fraus eſt cū dat q̄s. xj. vncias ꝓ vna libza carniū. aromatū. piſciū. lane. lini. ⁊ aliaꝝ rerū ponderabiliū. In menſura cū dat de pāno laneo vel lineo. vel. ꝓ. bracchia vel vlnas cū dimidio pāni. ꝑ. o. rj. vel ſextariū vel mnā victualiū diminutā vel metretā vini olei vel alteri⁹ liquoꝛis nō plenā. In numero vt cū q̄s dz alicui qua res in certo numero dare numerū diminutum tribuit. Dēs hi qui has ſcienter faciunt fraudes inique agunt ⁊ contra dñm. de quo d⁹: Sap. vj. Dia diſpoſuiſti in pōdere numero ⁊ meſura. ſ. debitis. ⁊ teneť ad ſatiſfactionē dānificatis vel ſi parū eſt dare pauperib⁹. Nota tñ q̄ vbi eſt deꝛe patrie q̄ q̄ dat lanā vel linū ad nendū ſeu filandum accipiat ⁊ cō[illegible]aret filatū ad rōnē. xiij. vncias ꝓ libza q̄n ḃ ſcit q̄ laboꝛabat illa filādo ſi nō ſoluit ſibi de. xiij. vncijs niſi ꝓ vna libza. nō ꝓprie ſit ibi fraus: q: non decipitur ſi ſciat ſic ſibi debere ſolui: ⁊ ſic intelligi pactū cū a principio ſibi datur opus. Scienti enim ⁊ conſentienti nō fit iniuria nec dolus. de reg. iur. lib. vj. Cuis turpis videat mos. Nō aūt ſic excuſanť tabernarij dantes menſuras vini diminutas. ſ. vſq̄ ad collū metrete vel alterius menſure cū ſit de moꝛe. Nam emētes decipiuntur cū intendant habere plenā meſurā ⁊ ↄ voluntatē eoꝝ d[illegible]iminuitur nec cōſuetudo excuſat q̄ dicēda eſt coꝛruptela niſi hoc facerēt vt ſe conſentiant indēnes vel cū aliquo lucro rationabili q̄ alſ nō lucrarenť ſi plenas meſuras darēt: q: oporteret ꝑ ciū augere in quo nō inueniret emptoꝛes vł paucos. Itē lanifices qui faciunt pānos trahere ad tractoꝛiū vltra debitum artis. vñ poſtea m[illegible]defactus ⁊ tonſus: vt moꝛis eſt retrahitur ad lōge minoꝛē meſurā q̄ deber fraudē faciunt. Et multo magis qui ſm rōnē artis vendunt caligas aut faciunt pannū et quo eas formant minus debito madefieri: ita q̄ poſtea ipſis ſutis cū vtiť empto: multū reſtringuntur ⁊ decurtanť: peccāt nō parū et fraudatis tenētur ad ſatiſfactionē cū cito lacerenť ⁊ male deſeruiāt eis. Itē lanini. i. deferentes lanaz vel linum ad filādum. quibus pecunia datur a magiſtris ſuis: vt ſoluant ad rationē tantum ꝓ o libza: pura quinq̄ ſolidos ſi minus ſoluunt: ⁊ illud ſibi retinēt fraudē faciūt. Et ſi a filatricibus auferunt minus cōuēto

minus conuento vel debito pretio ſoluētes: illis debēt ſatiſfacere in futurū ſupplēdo illud min⁹ datū eiſdē vł pauperib⁹ erogādo ſi parū eſt ꝓ qualibet: vel nō bene ſciunť perſone. Si vo eis ſoluīt conuentū et congruū ꝑciuz q̄d eis remanet de pecunia tenenť magiſtris reſtituere.

§. VI. Tertio in qualitate

rerū fit fraus: cū ſcz vendunť carnes infecte ꝓ ſanis aromata antiquata: ⁊ ſic ↄtrue debi[illegible]ata ꝓ recētibus: liber coꝛruptus ⁊ falſus ꝓ fideli: ⁊ coꝛiū fragile ꝓ durabili: viū coꝛruptū ꝓ ſano: dom⁹ ruitura ꝓ ſtabili ⁊ firma aīal infirmū ꝓ ſano: pānus defectuoſus ꝓ indefectuoſo ⁊ hmōi. De his d: Eſa. xxij. Fraudul[illegible]vaſa peſſima ſunt ſdeſt artificiata. Et cū querit ſi teneať vendito: ſemp dicere defectū rei quā exponit venialē. Rndet bea. Tho. ſ. ij. q. lxxvij. q̄ defectus rei aut eſt occultus: aut manifeſtus. Si occultus tūc aut talis defectus reddit vſum illius rei venalis impeditū vel noxiū: aut nō. Et n quidē talis defectus reddit vſum rei imꝑditū vel noxiū puta cū quis vēdit equū claudicantē ꝓ velociꝛ: vel domū ruinoſam ꝓ firma: vel cibū coꝛruptū ꝓ ſano: neccat grauiter iniuſtificās cōmittēdo in doloſa ⁊ fraudulenta vēditiōe. primum dānificādo ex hoc vñ et teneť ad dānī recōpēſationē ꝑ regulā illā. Qui occaſionē dānī dat: dānū quoq̄ dediſſe videť. eē de iniur. ⁊ dam. da. ſi culpa. Teneť ergo manifeſtare vitiū rei nec ꝑ ſe celare. Si aūt defectus rei nō impedit totalr vſum ei⁹ nec reddit noxiū: ſed min⁹ reddit rē vilez ſi demat de pretio quātū inꝑoꝛtat ille defect⁹: celādo defectū nō pecc[illegible]dū tñ non dicat mēdaciū nec teneť manifeſtare vitiū rei ſi tūc nec iuſtū pretiū inueniret vel etiam empto: ē. Pōt em adhuc talis res eſſe vtilis ad plura: etſi nō ad oia ad q̄ valeret exiſtēs ſine defectu. Multo magis ſi defect⁹ ſit de ſe manifeſtus: puta q: equus eſt monoculus nō teneť manifeſtare: ſed teneť pretium diminuere ꝑ illo defectu q̄ empto: ignoꝛat: aliter niſi vſus ei⁹ eſſet periculoſus vel noxi⁹. Tūc em teneť dicere. emptoꝛi illud ignoꝛāti: imo nec deberet exponere vēditioni ꝑcupe ſi eſtimet empto: e ex leuitate ⁊ ꝓſumptione nō curare ſe periculo ꝓprie exponere: vel aliū in vēdendo rem defectuoſaz deceptuꝝ. Nec ex ḃ q̄ aliquis fuit deceptus in emēdo rem defectuoſam credēs bonā: pōt ipſe ſibi aliū decipere vendendo iniuſto pcio: acſi nullū defectū haberet poſtq̄ defectū nouit. ſicut nec licet furari alteri vel lędere: puta pro eo q̄ martinus furatus eſt ſibi. Pena enim tenere dz ſuos auto: es ⁊ non alios. vñ vēdendo plus iuſto pcio ſcienter ꝓpter defectū teneť vltra peccatum ſatiſfacere empto: i ignoꝛanti defectū illū. Quid de lanificibus vendentibus pānos laceratos ad tractoꝛiū: ſed reemēdatos acſi nō haberēt dictū defectū: aut etiā pānos intertos vel tinctos male ꝓ bonis. vel veſtes veteres renouatas ⁊ cardatas acſi eſſent quaſi noue: vt rigatteriī ⁊ retagliatoꝛes faciūt. Rn. dicendū ſi tales nō diminuāt de pretio quātū inꝑoꝛtat illud defect⁹: fraudē et dolū ꝑpetrāt: ⁊ teneně ad ſatiſfactionē. Mediatoꝛes quoq̄ ſeu ſenſuales q̄ ſcīūt tales defect⁹ et ꝓ bonis ⁊ indefectuoſis vēdere faciūt participes ſunt pctī: ⁊ ſunt obligati ad reſtitutionē. vt de iure. et dam. da. ſi culpa. Idem de faciētibus fieri pānos lineos vel de ſerico intertos: cū eueniūt notabiles defect⁹ in eis: ſiue ratione materie ſiue rōne forme ſeu texture q̄ n non percipi de facili pōt ab empto: ibus. Secus aūt dicendū in oibus ꝓdictis caſibus q̄n empto: percipiēs tales defectus vel nō ꝑcipiēs volūtarie emit rem ⁊ illo pcio peritus in negociando: q: intēdit inde bene lucrari: puta in alio loco vbi chare vendunť etiā cū talibus defectib⁹. Scienti em et cōſentiēti nō fit iniuria nec dol⁹. de re. iur. lib. vj. Sed q̄d de ipſis reemēdatoꝛib⁹ pannoꝝ qui videtur ex ope ſue artis eſſe occaſio illius fraudis: q: ita ſubtiliter agunt ꝙ non ꝑcipi de facili pōt ſciſſure pānoꝝ. Rn. ꝙ cū ars illa ſit publica in ciuitate ⁊ toleretur et rationabiliter. q: etſi nō fieret illa reemēdatio nec etiā iuſtū pretiū vellēt emptoꝛes dare. vel etiā forte nō ita de facili inuenirēt emptoꝛes. vnde et hoies pōt intelligere pannos aliq̄n habere tales defect⁹. Manifices poſſunt inſup iuſte vēdere diminuēdo de pretio ſm quantitatē defect⁹. quod vtrū faciāt vel nō faciāt non bñt ipſi diſcudicare: ideo non videť poſſe condēnari: ſed tolerari.

Vēditores panorum.

refarciētes panos laceratos.

§. VII. Quarto in ſolutione

nis diminutione et tarditate fit fraus ſeu dānum: q̄n non ſoluit laboꝛāti ꝓ ope ſuo termino debito. q̄d faciunt multi nō taz ex inꝑoꝛtūa q̄ ex auaricia: q: cū illa pecunia debita ſoluī mercēnarijs vel alijs volūt aliquo tpe negociari et lucrari. ſed hoc eſt erꝑſe ↄ dñi mandatū d⁹. Veni. tir. Nō moꝛabik opus mercennarij tui apud te uſq̄ mane. Et Prouer. iij. Ne dicas amico tuo. vade reuertere cras cum ſtatim poſſis dare. Cū em tales indigēt. ſuſtinēt inde plura incōmoda quoꝛū illi ſunt cauſa. Et hoc niſi nondū terminus aduenisſet ſolutiōis fiende ſm pactū ⁊ quietionē. Unde ⁊ dñs vinee dicit in fine diei ꝓcuratoꝛi ſuo. Voca operarios ⁊ redde illis mercedē ſm quentionē factā. Aliq̄n etiam dat eis falſas monetas ꝓ bonis: aliq̄n ſub trahūt de debito diuerſis viſis. Sed q̄d cū petrus volēs ſoluere creditoꝛi: pura iohanni ꝓ re empta vel ope facto ſibi: vel vectura rerū: vel alia cā mittit eū ad cāpſoꝛem vel ercatoꝛē qui hz ſuas pecunias: vel ſibi eas mutuat: vt ipſi ſoluat: et cāpſoꝛius vel alius gerēs negocia ipſi⁹ mercatoꝛis ꝓ eo ſoluit iohāni ad inſtantiā et volūtatem ipſi⁹ petri: retinet tñ duos denarios ꝓ libza ꝓ mercatoꝛe: cāmpſoꝛi⁹ ei⁹. nunq̄d eſt licitū. Rñ. ſi hoc hz cōſuetudo ciuitatis in hmōi: ⁊ creditoꝛ: hoc ſcīēs non ↄtradicit: videť poſſe tolerari ⁊ excuſari rōne conſuetudinis: q̄ legem facit cū eſt rationabilis. vt diſt. ſ. cōſuetudo. Nō aūt videtur irrationabilis dicta cōſuetudo: cū inꝛoducta ſit reſpectu laboꝛis numerātis pecuniā ⁊ ſcribētis et erꝑſarū q̄s facit cāmpſoꝛ: vel mercatoꝛ: pēſionis exercētiū aīrē ꝓ eo. Ratio em erꝑſarū et laboꝛis habēda eſt. ar. c. magne. de voto. Et nullus cogitur ſuis ſtipēdijs militare. xvij. q. j. §. iij. Si aūt vltra ↄſuetum acciperet fraudem cōmitteret: vel etiā ſi creditoꝛ: ḃ neſciens ↄ volūtatē ſuā et intrētionē recipit illā diminutionē. nam tunc mercedē laboꝛis ſui ſi vult cāpſoꝛ: ab eo: ſcz pe. cui⁹ noīe ſoluit recipiat: nō a creditoꝛe Joh. q̄ integre dz recipe eius ſuū. Sed quid de cameraꝛijs vel depoſitarijs cōiter ſitis in diuerſis officijs: vt mōtis vel gabellarū ⁊ hmōi habētibus vel recipere pecunias a pſonis: vel tradere eas varijs hoib⁹ ꝓ cōitate a quolibet dante vel recipiēte pecuniā ab eis exigāt aliq̄d: pura vnū denariū ꝓ floꝛeno vel libza. nūquid hoc eſt licitū ſi hoc habeat cōſuetudo adiu ſeruata. Rñ. dicendū ſaluo meliori iudicio hoc videť diſtinguēdū: q: aut tales ſunt ſalariati a cōitate et ſufficienter ſm laboꝛē officij et q̄litatez: aut nō ſunt ſalariati vel diminute ⁊ ſufficienter ſalariati. In primo caſu nō credo poſſe exigere vel recipere: q: ibi non videť habere locū cōſuetudo: cū irrationabilis ſit introducta ex mera ⁊ immēſa cupiditate. vñ potiꝰ dicenda eſt coꝛruptela. di. viij. conſuetudo. Et ſic credo talia ſic extorta ſeu acq̄ſita et debito pauꝑib⁹ erogāda. vt. xiiij. q. v. c. non ſatis. In ſcdo caſu videť eos poſſe exigere ⁊ cōſuetudinem eos excuſare: q̄ rationabilis eſt cū ſeruiat illis pſonis: et nemo de ſuo cogitur facere bñficiū. ar. xiij. q. j. §. j. ſz dignꝰ eſt mercēnarius mercede ſua.

De officialibus cōitatis.

Cāpſoꝛ.

mat. xx.

§. VIII. Quito fit fraus in

pecunie ad res mutabilitate. ⁊ ex hoc diminuiť pretium debitū. ꝓmiſſum: q: nō indigēres aliq̄n talibus reb⁹ cōducti in aliquo opere cū vendūt minus ꝑciū q̄ id q̄ cōſtitit eis. Et ↄtra hos ait Jacobus apłus. v. c. Ecce merces operarioꝛ qui meſſuerunt regiones veſtras que fraudata eſt a vobis clamat cōtra vos. Sciendū igiť ꝙ eaz pacta de-

Universidad de Deusto
Biblioteca

beant seruari. ex de pac. antigonus. Et pacta ex conuentione legē accipiūr: ideo cum quis cōducitur ad aliquod opus: si punctū sibi dare pecuniā nō dz illi dare victualia vel pannum vel alias res: nisi inquātū velit ipe ꝺductus sua sponte: vel nisi alio modo nō possit sibi soluere ex defectu pecunie. Sed tūc si ille nō indiget vsu illius rei: puta panni: sed opz vendere vt habeat pecuniā p alijs rebꝰ emēdis: illud dānū qđ inde sustinet iu minus vendendo debet cōductor: resarcire. ex quo pactū fuit de pecunia et inuoluntarius alias res recepit. Sed si a principio operis pactū in soluēdo sibi de labore suo certo p:ecio in rebus puta panni: victualiū: ↄ partim in pecunia: tūc si illas res quas sibi dat p parte solutionis fm cōuētionē vendit iusto p:ecio fm qꝺ alijs vendit: qđuis ipse nō indigēs eis re-
Adde. l. nemo. ff. eo. ↄ ibi Bar. vendendo multū perdat: q: qđ sibi datū fuit p. xx. solidis nō pōt vēdere nisi p. xv. vel minus: in nullo cōmittit fraudem cōductor. q: scienti ↄ cōsentienti non fit iniuria nec dolus. de re. iu. li. vj. Sed si ipe vel alꝰ p eo: puta retaglia-
In pactꝫ tor: p:o seratiolo dat pannum textoꝝ cōducto a setariolo maioꝝ p:ecio qꝺ alijs vēdat: de illo pluri certe tenet: puta retagliator: vendit pannū alijs ad rōnem. xxx. solidꝝ p:o brachio: sed textoꝝ serici ad rationē. xxiij. vel plus quem pannū reuendēs reperit. xxv. solid. certe setariolus tenet textoꝝ de tribus solidis p quolibet brachio panni: quia plus iusto p:ecio tantū vēdidit sibi retagliator: ad petitionē setariolī. sed de illis quinq; qbus min⁹ vēdidit qꝺ emnon tenet ei er quo iusto p:ecio vēditū fuit. ↄ comenito inter illos talis fuit: vt sꝫ in pāno sibi solueret in totū vel in partem p suo labore. Sed etsi ipse textoꝝ serici ab inꝛio cū pactum fecit cū setariolo de pāno sibi dando p labore suo scit qꝺ retagliator vēdet sibi plus iusto p:ecio: q: sic cōiter fit ↄ als expertus est: nō videt sibi setariolus teneri: q: in idem reuertit facti setariolus a principio faceret pactū cū textoꝝ dādi sibi tātū quantū vendet pannū sibi datū: puta dz sibi dare. x. flozen. p suo labore. sed in pāno de quo scit textoꝝ qꝺ nō inueniet de ipso panno vendens ipsum. vj. flozen. vñ ita est sicut facerer pactū cum eo oare sibi. vj. flozē. nō obstāte qꝺ dicat de. x. flozen. q: nō in pecunia. p. ꝓmisit: sed in pāno sibi cōputādo taliter qꝺ. vj. flozē. habebit. Vñ cū textoꝝ peteret tm̄. vj. flozen. a setariolo: q: sic credit habituꝝ p pannū sic venditū. nō videt setariolus malefacere. Est tn̄ satis turpis talis modus vtriq; et setariolo ↄ retagliatoꝝ: ↄ potꝰ est reprobādus vt iniustus. Nota tn̄ qꝺ si ex hoc non capit textoꝝ debitū lucrū de labore suo fm cōem estimationē: sed diminutum putatur autē debitū lucrū illud in quo cōueniunt in pecunia: puta. x. flozē. sed q: pauper est ex opz eū accipere etiā multo minus: vt se et familiā sustentet: tunc vtiq; setariolus sibi teneret dare supplemētū vsq; ad. x. vel circa si dat sibi pannū quē nonvēdit nisi. vj. q: sicut dignus est operarius mercede sua ex debito iusticie ita ex cōuenienti mercede. alꝫ esset cōtra equalitatem iusticie: sicut in ꝺctu emptionis et vēditionis est iniusticia ↄ pctm̄: cum res emitur minus iusto p:ecio ex necessitate vēditoris: sed si quantitas vj. flozē. reputat congrua merces sui laboris videt posse illud: etsi turpiter inuentū admitti. verū quia talia cōmuniter inuenta sunt ad decipiendū ↄ opp:imendū pauperes: ideo indicendi sunt setariolī ↄ retagliatoꝝ es qꝺ abstineant a talibus: ↄ ex factis hmōi fraudibus satisfaciant lesis: vel pauperibus erogent si nō grauauerūt notabiliter textoꝝ. ar. xiiij. q. v. c. qui habetis. ↄ. c. nō sane. Et idē dicendū de alijs cōducētibus laboꝝtes ad alia artificia et exercitia. sed de setariolis ↄ textoꝝibus dictū est: q: hmōi multū flozentie p:acticatur.

§. IX. Sexto fraus est in

§. Cor. ꝓ. operibus de genere bonoꝝ. cū sꝫ quis in eis querit aliud qꝺ gloriā dei. Juxta illud apl̄i. Otia in gloriā dei facite. puta remunerationē in mundo ꝓpter qđ dr̄. Hiereⁿ. xlviij. Maledictus ois q̄ facit opus dei fraudulēter ↄ desidiose. qđ exponēs Grego. ix. lib. mo. ad. dic. qꝺ tripler fraus cōmittit in bono ope qđ est opus dei. cū scrutendit remunerationē ex eo ab hoie. Et b primo a cōde. i. vt habeat amicitiam ↄ gratiā hoim: ideo aliqꝺ boni operaꝝ. sz fallax gra dr̄. p:ouer. vlti. Qui em̄ hoc querit sepe: vt ait Augu. ab eo offendit deus ne offendat amicos. Deꝰ aūt (ait ps̄. lij.) dissipauit ossa eoꝝ. i. opa in genere virtuosa q̄ hominibꝰ placēt. Sēdo ab ore cū sz ex bono ope queritur laus humana: qđ p:ohibuit ps̄a dicēs. Cū facitis elemosynā noli tuba canere ante te. Mat. vj. i. noli publicare vt laudetris. qđuis em̄ dicat qꝺ memoria iusti cū laudib⁹: non em̄ ipse requirit eā. sed deꝰ illi eā tribuit: vt nō solum a deo: sed etiā ab hoibus viuens ↄ mortuus laudet. Tertio ab ope cū sꝫ quis aliqđ bonū facit vt a deo remuneret qualiter. i. vt p:osperet. ieiunat seu oret ↄ hmōi. facit vt consequat elemosynā vel ecclesiasticā dignitatē vel alios cōfideres de sua bonitate decipiat tēpoꝝaliter vel spūaliter talis hypocrita est. et dr̄ hmōi dns dicit. Ve vobis hypocrite qui similes estis sepulcris dealbatis que apparēt hoibus speciosa. Matth. xxiij. Vē sergo tales q̄ fraudes faciunt in ope dei. i. de genere bonoꝝ maledictionem dei incurrunt. Ecōtra de viso iusto dr̄. Esa. xxiij. Beatus q̄ excurit manꝰ suas. i. opa ab omni munere. i. cōdis ois ↄ operis: nil sꝫ querēs ab hoibus vt finē ipsoꝝ operū nec gratiā hominum. nec laudē. nec transitoria.

§. X. De permutationibus

rerū ad res in negociādo que vulgariter dr̄ baratti: puta dat lanifex setariolo duos pānos laneos estimatos ab eo cētū flore. et p his setariolꝰ dat lanifici pānū sericū estimatū ab ipso. c. flore. Siue mercator: dat lanifici lanā et setariolus sericū. et p his lanifex dat sibi non pecunias sed pānos laneos: et setariolus dat pānos sericos in tali estimatione in quāta receperūt lanā vel sericū. nūquid est licitū. Rn̄. Si pure absq; fraude partium fiat permutatio quātitatꝫ p:ecij vel qlitatis rerū est ꝺctus permutationis ↄ licitus: q: a iure approbat⁹ simpliciter in talibus. et de re. pmu. per totū. Si aūt fiat fraus: aut hoc est in ipsis mercimonijs quoad qualitatē: aut in estimatione pcij. Si in qlitate rerū permutatarū: tunc si est fraus ex parte vnius tm̄: q: sꝫ dat alteri pannū laneū vel sericū seu lanam vel sericū multū defectuosa ꝺ intentionē eius: cum tn̄ ipse recipiat res ab eo nō vitiatas: vtiq; peccat notabiliter ↄ tenetur satisfacere notabiliter ledēs. et de iniur. ↄ dā. da. si culpa. Et simil⁹ mercator: seu sensalis qui nouit hmōi fraudē: q: coopat fraudi. ij. q. j. notū. Si aūt vterq; intendit alterū decipere: ↄ ab vtroq; dat alteri res defectuosa ꝓ bona vtroq; ignoratē fraudē alteri⁹: vterq; peccat moraliter ꝓpter malā intētionē. xxij. q. v. q̄ peierare.

Quantū aūt ad satisfactionē pōt hic ꝓhr̄e locū cōpensatio: vt vnus alteri nō teneat si in tanto decept⁹ est vnus ꝺ intentionē suā quantū alter. Si ꝺo vterq; practicā scirent defect⁹ rerum permutādarū: nō videt ibi esse fraus: q: scienti ↄ cōsentienti nō fit iniuria. de re. iur. lib. vj. et alter alteri nō tenet. Si aūt fit deceptio in p:ecio: q: excessiuū ponit i suis mercimonijs: tūc si vnꝰ eoꝝ excedit in p:ecio et non alter qui excedit peccat ↄ obligat satisfacere si est notabilis excessus: nisi ho alter perpēdat: ↄ tamē fic velit facere ꝓmutationē: tunc videt nō teneri per regulam scienti. in. vj. Si autem scienter vterq; excedit in p:ecio in estimando suas res. q: alter de altero hoc credit ↄ cognoscit cum quotidie hoc p:acticent: puta mercator: de lana quam dat lanifici valente tunc. xc. flozē. fm currens p:ecium exigit. c. vel circa. Et lanifex de pannis laneis quos dat mercatori p:o sua lana exigit. c. cum non valeant nisi xc. vel circa: cum alter p:obabiliter sciat de altero qꝺ iniustum p:eciū exigunt de sua re: videtur hic habere locum compensatio: nec ibi p:opie esse fraudem cuꝫ intendant

se cōseruare indēnes non alterū grauare: tales tamē adinuentiones sunt ex cupiditate inuente. ↄ ideo vitāde.

¶ De multiplici falsificatiōe. et ibi agit de falsificatione in mensuris: in ponderibus: in monetis: in scripturis: in bullis: in instrumētis: ↄ in fetibus filioꝝ. Cap. xviij.

Et falsificatiōe potest

Induci illud ps̄. lvj. Mēdaces filij hoim in stateris: vt decipiāt ipsi dr̄ vanitate in idipm̄. Ubi tria possunt notari. Primo defectio veritatis. ibi. Mendaces filij hoim in stateris. Secundo intentio nocibilitatis. ibi. vt decipiant ipsi. Tertio consecutio penalitatis ibi. de vanitate in idipsum.

§. I. Et a secūdo inchoan-

Mēdacium q̄d fit. do darū est qꝺ q̄ vtunq; mēdacio ad hoc faciūt vt decipiāt ↄ fallāt: qđ ptz ex diffinitiōe eiꝰ. Naz diffinit a magro sen. in. iij. dist. xxviij. qꝺ est falsa vocis significatio cū intētiōe fallēdi. Et q: fallere et decipere aliū est ꝺ vel ꝓter charitatē et legē naturalē: q: nullꝰ vellet ab alio decipi: ideo omne mendaciū peccatū est et vitandū. Vñ Ysiō. in sinonimis. Omne mēdaciū fuge: q: omne mēdaciū pctm̄ est. Decipit aūt aliqñ seipsum qn̄ cōde: cū facit sibi erroneā cōscientiā de aliquo vel male iudicat de alijs. Dicit cū dicit qđ scit vel estimat nō fic esse. Opere: cū simulat vnū actū ꝓ alio. Et vr ait Amb. xcij. q. v. cauete. Dēs qui amāt mēdacium filij sunt diaboli. De ipso em̄ dr̄. Job. viij. Mēdax est et pater eiꝰ. i. mēdacij p:imꝰ inuētor. Et cōde quidē mēdacium dicit cū ait in corde suo: vt dr̄. Esaie. xiij. Similis ero altissimo. existimās peruenire ad gḷiam per ꝺtrue ꝓpria. Dicit vsus est mēdacio: cū dicit per serpentē p:imis parentibus. Nec quaꝝ mozieminī ↄc. Ben̄. iij. Opere autē cum fm apl̄m. ipse sathanas transfigurat se in angelū lucis.

§. II. Quantum ad p:imuz

Certū est qꝺ in omni mēdacio deficit veritas: et cū ꝓs sit veritas discordat ab eo. vñ cū ꝓpo nō pōt esse aliqs cum mēdacio. Dicit em̄ Apoc. xxij. de scris qꝺ nō est inuētū mēdaciū in eis. Sunt autez mendaces filij hoim in stateris. Statera autē est quedā regula recte mēsurādi res cuꝫ est iusta statera: sed mendaces filij hoim in stateris.

Triplex statera. ¶ In statera quidē consciētie vel opinionis internalis.
¶ In statera sententie iudicialis.
¶ In statera mensure materialis.

Prima est cū qs iudicat de aliq̄ fm suā cōscientiā in qua frequēter fallit nō recte estimādo. Vñ Hieron. Nō afferamus statueras dolosas vbi appendam⁹ qđ volum⁹ p arbitrio nro dicēres hoc graue hoc leue. Sed afferam⁹ diuinā staterā de scripturis sacris tanq̄ de thesauris dīicis: ↄ in illa qđ sit grauis⁹ appēdam⁹. xxiij. q. j. nō afferamus. Sed mēdaces filij hoim in stateris: faciēres sibi leue cōscientia vel nulla de grauib⁹ pctis seu malis: vt de adulterio ꝓpt qđ sequit fact⁹ suus part⁹ aliqñ ↄ suppositio alieni part⁹ ↄc.

Sēda est in iudicio vbi fmia est quasi statera. Vñ Gregl. xlv. dist. omnis. Dis qui iuste iudicat: stateram in manu gestat. Sed mēdaces filij hoim in stateris p iniustas fmias.

Tertia est statera mensure materialis. de qua Prouer. xj. dr̄. Statera dolosa abominatio est ante deū. Sed men. filij ho. in sta. q: faciūt aliqñ falsas mēsuras: ↄ pōdera vel vias vtunt. Nūmismata etiā fm pōm dr̄: mensura rerū venalium: q: tantū monete daꝝ quanti estimaꝝ res esse valoris. Sed men. fi. ho. in sta. falsificādo monetas: vel falsis vtēdo. Scripture etiā hoim possunt dici statere: q: p eas quasi mēsuraꝝ et declaraꝝ qd alicui sit concedendū. Sed men. fi. ho. in sta. sꝫ bullas falsificādo instra et alias scripturas. Et de his oīdus in seq. §. declarabiꝫ.

§. III. Quantū ad tertium

principale ostēdit qd demū eueniat istis mēdacib⁹ in sta-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rat: ⁊ sibi et sua industria ⁊ labore lucrū querit: sicut accidit de aliis mercimoniis q̄ pl⁹ minusve valēt in vno loco q̄ in alio: p regulā sciēti. de reg. iu. in. vi. Dz q̄ bonas et de malis denarijs integras monetas diminueret: ⁊ sic diminutas portaret ad talē locū: vtiq; fraudē faceret et ꝺ legē: ⁊ tenetur talis lucrū paupib⁹ erogare. xiiij. q. v. c. nō sane. Sicut etiā non excusarent a pcto q̄ monetas malas ⁊ diminutas sciēter darent p bonis: etiā si sibi dare essent pro bonis. ⁊ postea perpendit de diminutiōe valoris. non em̄ pōt absq; pcto fraudes alteri dare pro bona ⁊ integra: q: culpa alterius ⁊ error suus nō debet alteri nocere. Culpa em̄ debet suos tenere autores ⁊ non alios.

§. VI. De falsificatiōib⁹ in

pōderib⁹ et mēsuris. Et ꝓ filio magūtin. ꝺ:. Ut mensure ⁊ pōdera iusta fiāt: supple statuim⁹. et. j. Si q̄s iustas mēsuras ⁊ iusta pōdera lucri cā mutare psumpserit. xxx. dies in pane et aq̄ peniteat. eē de emp. ⁊ vē. c. fi. in glo. Insup punit̄ fm leges. s. ciuiles. l. cornel. de fal. Nec pnia hic tax̄ata fore locū hz cū cōuincer̄ in iudicio eccl̄iastico contentioso. Nā in foro pnie idē iudiciuz est de ista fic. ⁊ de aliis taratis canonib⁹: vt. s. fit arbitraria. arg. de pe. diſ. j. mēsurā. ⁊. xxvj. q. vij. tpa. Et dubiū nō est quin talis peccet moraliter cū agat ꝺ iusticiā ⁊ in dānū ꝓximoꝝ: ⁊ tenetur de oīi dāno inde secuto satisfacere. eē de iniur. ⁊ dā. da. si culpa. Nō si scire non posset ꝓpter multitudinē pſonar et varietatē: tenet̄ pauperib⁹ erogare pcūpue si in paruo illos lesit. Tenet̄ etiā ad remediādū inquātū pōt sine periculo sue pſone vel maioris scādali: vt sz auferantur de medio dicte mēsure vel pōdera falsificata vel adequētur eī idē dicēdū de eo q̄ eis. s. falsificatis scienter vsus fuerit: scilicet q̄ peccat grauiter: ⁊ de eo in quo alius damnificatur per hoc sibi obligatur.

§. VII. De falsificatione in

scriptis. Sit aūt ꝺ vel in bullis papalib⁹ vel instris: vel in lris ⁊ aliis scripturis. Et in bullis papalib⁹ seu rescriptis ꝺ: falsa esse ꝑ surreptionē et p nouā fabricationē eius ⁊ p bulla falsa p surreptionē la vel rescriptū seu charta: cū sz i petitiōe gr̄e seu beneficij de quo ibi fit mētio aliq̄d tacitū est q̄ si fuisset expſſus nō esset cōcessum: cū est suggestū falsum quo tacito forte nō fuisset cōcessum: ⁊ talis ꝺ: falsari⁹. ff. de fal. l. si q̄s ob⁹e pserit. Et cū hoc studiose fit ⁊ aduertēter: nō est dubiū q̄ mortale ⁊ graue cōmittit. Non tm̄ talis incidit in excōicationē latam ꝺ falsarios bullaruz fm Rich. in. iiij. de q̄. j. ꝺ:. caret tm̄ cōmodo illius gr̄e. puta supplicatuz est pape q̄ det bñficiū curatū alicui cū habeat eratē legitimā: scilz xxv. annos. et ꝺ est falsum: q: sc̄t illū nō hr̄e. xxij. vel cum supplicat ꝓ bñficio cōferēdo illegitimo tacito q̄ sit illegitim⁹: talis gr̄a sic surrepticie obtēta nil valet. acū nihil obtinuisset. Verū vt in. c. sup litteris. de rescrip. fit distinctio vt videlz q̄n ꝑ malicias veritas tacet̄ et falsitas suggerit̄ nullū cōmodū ex lr̄is impetrās cōsequit. Qui aūt hec facit ꝓ ignorātiā et simplicitatē si tacuit talem veritatez vel expſſit talē falsitatē: qua expſſa vel tacita nō impetrasset illas lr̄as al⁹ quas gr̄e: idem iuris videt̄ esse. Sed si eraz ꝓtate illa expressa vel falsitate nō dicta etiā litteras gr̄e alicui⁹ impetrasset saltē in forma cōi: tūc nō caret cōmodo eaz totaliter: sed tm̄ fm rigorē iuris iudicat ex eis nō fm formā earū vti bi ꝺ:. Un̄ dicit glo. q̄ ad ꝺ vt rescriptū teneat nihil ꝺ: supplīmi ex his q̄ mouere animū ꝓncipis pōt ad dād.. rescriptū vel denegādū. Qui autē falsam chartā fabricat de nouo: si est bulla papalis vel rescriptū talis deponit̄ ⁊ degradat⁹ tradit̄ curie seculari: si est clericus punit̄ dus. s. more. eē de cri. fal. ad falsariozz. ⁊ ē excōicat⁹ ipso facto. eē. e. ad falsariozz. Et ponunt̄ in. c. ls. e. titu. septē modi falsitatū cognoscēde. De hac excōicatione habes in. iij. pte. ti. xxiiij. Scōm autē leges pena falsarij ꝺ est depositio et oīm bonoz cōfiscatio in libero: in seruo pena est mors. ff. de fal. l. j. Et ꝺ verū in falsante p se rescriptum p̄ncipis: falsantes alias lr̄as eccl̄ie excōicant̄. Quo autez ad forū sciētie vltra mortale graue cōmissum: tenet̄ falsarius siue testi siue instri cuiuscūq; siue scripture vt i libris mercatoz vel sciēter vtens talib⁹ de oī dāno q̄ inde alicui sequit̄: siue sit notarij siue testis siue cooparo: vel fauēs ꝺ fieri. eē de iniu. ⁊ dā. da. si culpa. Et oē emolumētū q̄ ide recipit tenet̄ restituere: q: fur est ⁊ latro. xiiij. q. vj. si res. ⁊ in multis locis est excōicatus per synodales. Qui etiā sciēter vtit falsis bullis incidit in illū canonē: et vltra mortale tenet̄ ad restitutionē si ide aliq̄d vtilitat̄ ꝓcepit.

Falsa ꝑ iuris interpretatiōe.

Itē nota fm glo. s. c. in memoriā. ꝺi. xix. q̄ charta falsa ꝑ iuris determinationē vel interptationē ꝺ: cū scribit̄ maiorem ptez vel oēs fuisse pntes q̄ tū non fuit pns. vt eē de his q̄ fi. a pla. fine pſen. ca. quāto. ⁊ talis falsari⁹ suspēdit ab officio et bñficio. vt eē de testi. ⁊ attesta. tā lr̄is. Itē ꝺ: falsa charta que nō hz testes inscriptos. vt eē de ꝓcur. c. s. Nota fm Host⁹ q̄ testes dicun̄ inscripti q̄n per aliū scribunt. Dz subscripti dicunt̄ q̄n ꝓpria manu subscripserūt Et q̄n quis scit scribere ver se opz subscribere in instrumēto. Sed si nescit scribere tunc nōt ꝑ aliū subscribere. eē de sen. et re. iudi. cū inter. Item ꝺ: charta falsa que hz subscriptiones sed varijs manib⁹ notatas: ⁊ q̄ nō est pfecta eadez manu. vt eē de ꝓcur. cuz olim. s. j. nisi eē fit ibi diuersitas q̄ sit ibi calami vl atramēti mutatio: vt in aut. de fide instru. et caute. in pn. Item ꝺ: falsa si est alieno sigillo signata dūmodo habuit ꝓpriū: vt eē de appel. significauit. Itē ꝺ: falsa ꝓpter falsam grāmaticā: vt eē de rescrip. ad audientiā. s. Itē dicunt̄ falsa si sunt suspecta et eis nō ꝺ:nit̄ fides. vt. C. de ꝓba. l. iubem⁹. Item ꝺ: falsa si sigillum est fractū: vel si nō est annus indictionis appositus. vt eē de fide instru. inter dilectos. Itē si sunt impetrate lite pendente. vt eē de testi. ⁊ attesta. cām. ij. Itē si filū est ruptum. vt eē de cri. fal. licz. Itē si sunt impetrate sine mādato dñi eē de rescrip. nōnull. Itē dicunt̄ littere false si eps appellatur filij⁹ vel si papa vni loquit̄ in plurali. vt eē de cri. fal. q̄ grauī. Item ꝺ: charta seu bulla falsa si apparet eā fuisse rasam vel mutatā ⁊ talis deponit̄. eē de cri. fal. ad audientiā. Hec oīa in glo. in. c. in memoriā. dis. xix. Sed quāsdā ad istud vltimū. s. de rasura. ⁊ illud aliud. s. de falsa grāmatica. dic̄ Duran. o: di. mino. in summa. q̄ ꝺ intelligit̄ de rescrip. pape. eē de rescrip. ad audiētiā. j. Alia autē instra nō vitiant̄ per falsam grāmaticā. Un̄ in p:iuilegijs ⁊ testamentis falsa latinitas nō nocet dū constet de volūtate testatoris: vt. C. de testa. l. erro. . Et ꝺ iō: q: littere papales trāseūt ꝑ multas manꝰ. Nā legunt̄ primo i petitiōe. scōo in noruła: tertio in lra grossa. Hec Guil. ⁊ Jo. xxv. q. ij. c. aplice. Sed si hz defectū lr̄e vel syllabe nō vitiat̄ ꝓpter ꝺ c. er pte. eē de fi. instru. nisi subtractio lr̄e aliū sensum inducat q̄ dictio integra. c. inter dilectos. eē de fi. instru. Itē instrumentū vitiat̄ si hz scripturā interliniarē vel rasurā in loco suspecto q̄n lr̄e sunt aperte: sec⁹ si sunt clause. hec ille. Item ꝺ: instrm falsum si est ꝓiū alteri ex eadē pte. plato. vt eē de fi. instru. iputari. Dz nota q̄ instra vel attestationes cū inueniunt̄ false ꝑ pte: vtrū i toto rep:obenē. Glo. Jo. sup. c. si ad scripturas. di. ix. arguit ꝑ et ꝺ tandē soluit dicēs. q̄ si plura capitula ibi cōnexa sunt vel vnū est accessoriū alteri vno cassato seu falso ꝓbato: cōnexa ⁊ accessoria cassant̄. Sec⁹ si diuersa ⁊ separata sunt. Hec distinctio ꝓbat̄. ff. ꝺ neg. gest. l. eū actū. ⁊. ij. q. vj. si q̄n. §. diffinitiua. sed Bar. bic. dicit. Ego credo q̄ si aliq̄d falsitatis repiat in instro totū reddit̄ suspectū: vt. ff. de fi. instru. l. ij. ibi.

§. VIII. Quarto fit falsifi-

catio in partubus: cū sz supponit̄ alien⁹ partus. eē de ꝑe. et re. officij. ⁊. ff. ad. l. cornel. de fal. l. q̄ falsam. Et idē dicendū q̄n mulier cōiugata habuit filiū ꝑ adulteriū quez marit⁹ estimat suū. Nota si mulier cōcepit ꝑ adulteriuz De filio alieno. vel supponit sibi alienū partū quicūq; exp̄deret ꝓ nutritione ⁊ gubernatione illi⁹ creature: ⁊ ad id in quo succederet puratiuo p:ti: tenet̄ totū ad restituendū: q: furtū cōmisit: quātū possibile est. De hoc tm̄ fic ꝺic̄ in sum. Ray. Talis mulier ꝺz laborare q̄busq; modis pōt vt legitimi heredes nō fraudent̄ de hereditate paterna: caute tm̄. Reuelare em̄ simplic marito vel etiā ipsi spurio vel supposito non expedit absolute. s. et sine distinctiōe: vt ꝺicit ibi glo. tum q: forte inde ꝓuenirēt hom̄icidia ⁊ adulteria. tū q: maritus forte dimitteret eā. et nō valētes forsitan cōtinere vterq; adulteraret: tuz forte q: nō crederēt sibi. Ita ergo ꝓcedat. Reuelet factū suū in ꝓnia sacerdoti parochiali vel alteri magis perito. ⁊ post cū ipso vel sine ipso reueleat eēo in pnia. Et tunc eps vel etiā sacerdos si tante discretionis vel maturitatis sit: vel qđ tuti⁹ est ambo dilig̃ter inquirant simul ⁊ caute si spurij⁹ vel supposit⁹ sit hō ſpualis et tunens deū. Quo inuēto vocēt eū secreto coā muliere. ⁊ si videbit expedire recepto pu sacro a muliere ꝙ nō calūnioſe, ꝓcedat: ⁊ etiā ab illo q̄ cū secretū reneat: poterūt reuelare sibi et inde consulere q̄ ingrediat religionē vel q̄ trāsferat se ad lōgi quā regionē: ⁊ sic nihil ꝓpiat de bonis illi⁹ q̄ credebat eē patrē. hec Ray.

Qualr mulier suppo nēs alie nū par tum sa tisface re ꝺz.

Jdē Guil. ⁊ Hostiē. Et addit Host. q̄ etiā ipsa mulier pōt marito reuelare si nō timet sibi piculū: sicut sunt aliq̄ mulieres q̄ dicunt̄ viris: ⁊ etiā aliq̄ scientib⁹ viris adulterant ⁊ filios ab alijs suscepros sciēter ipi viri nutriūt tāq̄ suos Et in hmōi casu consulendū est q̄ reuelet marito. ⁊ sic eo assentiēte absoluta est mulier quātū ad restitutionē: q: cōcessum est mar⁹ disponere de suo sicut placet. hec Host. Si ꝺo illi spurio vel supposito non pōt reuelari sine periculo vel etiā marito: aut etiā si facta reuelatione tali filio fm ꝺictam formā nō vult acq̄escere cōsilio: tunc iniungat mulieri q̄ de ꝑ spōsalicio suo et alijs reb⁹ q̄s hz vel in futuris habere poterit satisfaciat iuxta posse dolēs semper de pctō. et si nō pōt plene satisfacere ꝓponat firmiter in aio q̄ satisfaciet q̄n cito poterit: ⁊ sic erit in bono statu. ar. xxij. q. v. Bi videt. et eē de pe. ⁊ re. officij. vbi ponit talis casus. Dicta autē satisfactio fiat mediāte pſona discreta secrete et caute ⁊ sub hmōi ꝺbis. Quedā pſona tenet vobis in B accipite. Jdē Guil. ⁊ Hostiē. qui etiā addit q̄ satisfaciat etiā heredib⁹ ab intestato: vel etiā scripris sc̄z in testō. Satisfaciet etiā vt ꝺic̄ Inno. illis q̄b⁹ verisimiliter credit q̄ sua reliquisset: vel si hoc nesc̄t ꝺetur paupib⁹. Nō si mulier nō haberet q̄d daret. tūc fm Inno. si hz p:obationes per q̄s releuare posset successoꝛes p̄dictos a dāno q̄ hūt sua occasione dz eas adducere: nisi inde esset graue malū puenturū: tūc em̄ nō dz facere: q: min⁹ malū est dānum rerū q̄ corpoz et aiarū. et idē est in filio⁹. Si ꝺo nō hz p̄bationes fileat. ij. q. vij. plerūq; ꝑ filij⁹ aūt hmōi spurij⁹ vel supposit⁹. vt ꝺicit Guil. nō tenet̄ soli mulieri credere: p:ecipue cum multe sint malicie ⁊ fallacie mulierū. vñ si in sana ꝙscientia

Mulieres fallaces.

pseuerat: credo in toto q̄ excusat ꝑ ignorātiā inuincibilē facte deceptionis de ꝓpriētatis. Si ꝺo honestas femine ⁊ alie ꝓbabiles circūstātie faciūt ei ꝓbabilē cōscientiaz de ꝓpritate facti: ⁊ vult tutio: ē viā tenere: nil vlteri⁹ p̄cipiat. De pceptis autē et iā cōsumptis q̄ diu habuit bonā fidē: Solut Ray. q̄ restituat vel cōponat vel remissionē petat ꝑ aliquā aliā pſonā racito negocio. Dicit tm̄ ad hoc nō esse talē cogendū si de facili nō pōt ad ꝺ inducī: sed de cōsumptis Ul. simpl⁹ dicit talē non teneri. Satis cōcor. Joha. ncapo. in quodlib. Et addit nō solū si periculū pſone imminer: sed etiā amissionis fame et fine periculo vite: nō videt q̄ teneat manifestare si hoc ꝓbare non potest.

§. IX. Quinto fit falsifica-

tio in iudicio: vt q̄n iudex ꝺ leges et iura ꝓnūciat: sicut iudex in sententiando iniuste. ff. eo. l. j. vel q̄ falsaz legē vel canonē cui⁹ auctor ignorat allegat: sicut faciunt interdū advocati iniustā cām defendēdo. ff. ad. l. cornel. de fal. l. j. vel etiam cōrupentes testes: aduocatos: ⁊ iudices. ff. eo. §. j. Sed de hoc ꝓnonet̄ speciale capitulū sequens.

¶ De iniusticia que fit in iudicijs: et quoad iudicem: ⁊ quoad accusatorem: ⁊ quoad reum: ⁊ quoad testes: et quoad aduocatū: ⁊ quoad ꝓcuratoꝛē. Cap. xix.

De iniusticia que fit in

iudicijs q̄ frequēti⁹ ex auaricia ꝓcedit fm illud Jsid. lib. sentē. Cito violat̄ iusticia auro. xj. q. iij. pauper. Un̄ ⁊ ꝺns in veteri lege mādauit iudices institui qui oderint auaricia. Cōtra aūt iniuste iudicātes inuehit. ps. ꝺicēs. ps. lxxxj. Usq̄quo iudicatis iniq̄tatez: et facies pctoꝝ sumit: iudicare egeno ⁊ pupillo. Ubi tria notant̄.

¶ Primo reprehendit̄ plato iniusta sententiaz: ibi. Usq̄quo iudicatis iniquitatē.

¶ Scōo arguit̄ acceptio indebita pſonarū: ibi. Et facies peccatoꝛ sumitis.

¶ Tertio ꝓcipit̄ subuentio miserabiliū et oppressoꝝ: ibi. Judicate egeno ⁊ pupillo.

§. I. Quātū ad primū scien

dū q̄ iniq̄tatē iudicare est iniuste ⁊ inique iudicare. Dicit em̄ iniq̄tas q̄si ineq̄tas. i. nō eq̄tas. Equitas aurē ad quā intēdere semp ꝺz iudex fm iura est seueritas iusticie dulcoꝛe mie tēperata. Jnique q̄ iudicat q̄ ꝺ equitatē et iustis ꝺicat qui iudicat: et ꝺ multipl⁹. Primo iudicādo eū qui non est ꝺ equite fibi subiect⁹: vt laicus clericū: et plat⁹ nō subditum sibi. tem. Cōtra cui⁹ ꝓsumptionē inuehit apl⁹s Rom. xiiij. Tu autem q̄s es o homo q̄ iudicas alienū seruū. Un̄ et in figuram dñs ꝓcepit q̄ transiens p alienū agrū nō mitteret falcē in messem alienā. s. falcem iudicij in nō subditos. vt exponit Gr. eg. vj. q. iij. scriptū. Scōo inique iudicat: q̄ de his q̄ deo sunt reseruata iudicat: vt de occultis. Un̄ apl⁹s s. Cor. iiij. Nolite ātē ꝑs iudicare quoadusq; veniat dñs Et Urba. papa. De manifestis q̄dē loq̄mur. secreto: cū em̄ cognitoꝛ: ⁊ iudex est deus. xxxij. s. erubescāt. Tertio iniq̄ iudicat q̄ postposito ordie iudiciario iudicat. Unde post multa. c. ij. q. j. cōcludit Gratian⁹. §. his oibus. q̄ null⁹ est condēnādus nisi iudicio ordinabiliter habito: aut cōuincatur: aut se reum ꝓfiteat. Et Job. xxix. ꝺicit de se. Causaz quā nesciebā diligētissime examinabā. Quarto inique iudicant q̄ ꝑ pecuniā sniās ꝓferūt: cū ꝺicat Augu. Nō licet iudici vēdere iustū iudiciū. xj. q. iij. nō licet. Ad ꝺ etiā facit et opt⁹ ne qđ hr̄. q. ea. qui. cre. Unde cōtra tales inuehit Mich. ppha. iij. c. ꝺicēs. Judices ei⁹ in munerib⁹ iudicabāt ꝛc. Et paulo post in punitionē talis crimis ꝺ:. Jdcirco syon q̄si ager arabit. Quinto inique iudicat q̄ ex leuibus suspitionib⁹ nō sufficiētib⁹ ꝓbationib⁹ sniaz ꝓfert: qđ fiendū nō esse ꝺic̄ Melchiades papa ꝺicēs. Primo semper oīa diligenter inquirite vt cū iusticia ⁊ claritate diffinaꝛis. Neminē cōdēnetis ante veruz ⁊ iustū iudiciū. nullū iudicetis suspitiōis arbitrio. Jn cui⁹ figurā ⁊ exēplū ꝺns cū audisset clamoꝛē sodomoꝝ de eoꝝ vitio noluit iudicare seu ꝓferre sniam cū oia sc̄iret nisi ꝓius oculis videret per angelos inq̄rens. vt ptz Gen. xix. Sexto inique iudicat q̄ ad iudicādū nō zelo iusticie vel rōne: sed passione mouet odij: amoris: timoris: vel ambitionis. sicut ꝺei ex odio: pilatus ex timoꝛe iniusto ꝺ xp̄m ꝓcesserūt. Leui. j. Pet. ij. c. ꝺ:. Tradebat autē iudicāti se iniuste. Un̄ Gr. ego. ꝺicit q̄ ꝗtuoꝛ modis peruertit̄ humanū iudiciū. Timoꝛe dū metu ptātis alicui⁹ loqui ꝓtimescimus. Cupiditate dū ꝓmio animū alicuius coꝛrūpim⁹. Odio dum ꝺ quēlibet aduersariū nolimus. Amoꝛe dū amico vel ꝓpinquo ꝑstare aliquid intēdimus. xj. q. iij. ꝗtuoꝛ. Septimo inique iudicat q̄ existēs in similib⁹ pctis vel grauioꝛibus: et ꝓpue notoriis reos condēnat. Ad q̄d facit q̄d ait apl⁹s Rom. ij. Jn q̄ aliū iudicas teipsum condēnas. i. condēnabilē ostendis. Nocem̄ aliū scandalizat fm be. Tho. ij. ij. q. xxiij. q: nō videt facere ex iusticia: sed ex superbia ⁊ ostētatione. Unde et

Peruertitur iudicium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dñs de adultera dixit Job. viij. Qui sine pcō est vestrum p̄im⁹ in illā lapidē mittat. Nō ñi dz crimina dimittere imadde. ff. ad. l. aql. Lita vulneratus punita: sed ꝓponere emendationē in se. et cu humilitate condēnare ⁊ nō peccabit. Hinc ⁊ Ambr. sup Beati imaculati. ait. Judicet ille de alteri⁹ error: e q̄ nō hz qđ in seipso cōdēner. Judicet ille q̄ non agit eadē q̄ putauerit in alio punieda: ne cū alium iudicat in se ferat sniaz. Judicet ille qui ad pnunciādū nullo odio: nulla offensione: nulla leuitate ducat. Et infra. Discite iudices seculi quē in iudicando tenere debetis affectū sobrietatē inquā et sinceritatē. iij. q. vij. iudicet. De pcessu autē iudiciario et de pluribus pctis q̄ fiunt in iudicādo habes. j. in. iij. parte. tit. ij.

§. II. Quantū ad secūdum

In iudicio nō debere psonaz acci pere.

p̄incipale acceptio psonarū reprehendit: cuz dicit. Facies pctōr sumitis. q. d. male facitis sumēdo facies pctōr. Sumere facies pctōr est respicere ad psonas potētes ⁊ diuites et nobiles: q: cōiter sunt pctōres. ⁊ sic non fm merita cause: sz intuitu potētie: diuitiaz: cōsanguinitatis: amicitie ⁊ hmōi. p talib⁹ iudicare qđ primer ad acceptionē psonaz. Sed vt dr: ex de reg. iu. lib. vj. Accipere psonaz in iudicio nō est bonū: imo phibitū dicēte dño. Ut magnū ita ⁊ parvum audietis. Debent em iudices dm oim vt sup: emuz iudicē imitari. de quo ait Pet. apls Act. x. In vitate cōperi q̄ non est acceptor: psonarū de⁹. Vel etiā q: facies significat cōscientiā. fm illud Thren. iiij. Deu⁹ grata est sucarbones facies eoz. i. cōscientia pctōr turpis effecta sordibus vitioz. Sumere facies pctōr: uz in iudicio est iudicare fm cōscientiā quā sibi faciūt pctōres qui nō curāt agere ꝺ iusticiā dūmodo seruiant cōplaceant amicis ⁊ diuitias et gloriā cōsequant. Refert Pet. de pal. in. iiij. q̄ in francia dū quidā foderet in agro suo inuenit humanā linguā viuā loquentē. Et interrogat⁹ q̄s esset. Rndit fuisse linguā hois pagani q̄ iudex fuerat a diu in paganismo mortu⁹ ⁊ sepultus: ⁊ q: nunq̄ dederat sniam iniquā: ideo deus reseruauerat illā aiam in il' mēbro: o sue lingue quousq̄ baptismū reciperet. Vñ rogauit q̄ significaret hoc ep̄o loci vt veniret ad baptizandū eū. et hoc esset signū veritatis p̄dictoz si ipsa lingua baptizata subito in puluerē reuerteretur. Aduocat itaq̄ eps cū clero et pplo. Et post locutionē ipsius lingue de p̄dictis coram oib⁹ baptizata subito resoluta est in puluerem. Vel etiam sumere facies pctōr est iudicare de rebus fm apparentiā p: out faciunt pctōres: non fm existentiā et p: out sunt. Contra quos ait sapiator. Nolite iudicare fm faciem: sed iustū ⁊c. Job. vij.

§. III. Quātum ad tertium

egeno ⁊ pupillo i iudicio subueniendū est

Mādat iudicib⁹ vt debeāt subuenire paupibus et pupillis dī. Judicate egeno ⁊ pupillo. tales em cōiter opp: imūtur ab aliis. Vñ Ysid. in lib. sen. Paup dū non hz qđ offerat: non solū nō audit: sed etiam ꝺ iusticiā opp: imit. xj. q. iij. Et per Esa. dñs ait. Pupillo nō iudicāt: ⁊ cā vidue nō ingredit ad eos. Nō sic egit traianus impator: etsi ethnicus: sed cām vidue sibi querelā ponēris de filio occiso a filio ipsi⁹ impator: is patiēter audiuit: ⁊ iustissime iudicādo sentētiauit. Sic filie salphaat quīq̄ o: phane in petitione sua iuste fuer⁹ta iudice moyse populi israel audite: erauditе. Sic scribus yuo britānus causas o: phanoz ⁊ pupillorum ꝺ potentes efficaciter defendebat. Et scribus Ludouicus rex francoz ipsoz grauamina diligentissime subleuabat. tenent em iudices ad hoc ex officio. De ipsis enim dr: Veritas cuz minime defensat oppr: imit. Negligere q̄ppe cuz possis ꝓturbare peruersos nihil aliud est q̄ fouere. Nec caret scrupulo societat⁹ occulte q̄ manifesto facino: i definit obuiare. distic. lxxiij. erro: . Sed ⁊ Gra. ꝓbat q̄ vi duis ⁊ o: phanis tenent epi auriliū p: estare: ⁊ ꝺ imp: obo rū violētias ꝓtectionis patrociniū nō negare. dis. lxxxvij. per totū. Ubi dicit glo. q̄ viduis: pupillis: libertis ⁊ oppressis tenet̄ ꝓlatus patrociniū p̄stare. Et sup. c. liq̄. dist. cadē dicit glo. q̄ pauperū et oppressoz cause ⁊ peregrinoz spectāt ad ecclias. ex de ꝓb. fig. sup q̄busdā. Spectāt etiaz ad iudiciū regis. vr. xvij. q. v. regū est. Jtē tutelā miserabiliū personarū: pupillor: o: phanoz: ⁊ viduarū: oēs p̄nt suscipere clerici ⁊ monachi. vt ꝺ: dist. lxxvj. c. peruenit. cū glo. Monachi ñi non sine licentia suoz superioz. Dñs deus etiā p: omittit eas iuuare. ps. Viduā eius bñdicens bñdicam ⁊c. Et ps. O: phano tu eris adiutor.

§. IIII. Nocādū autē q̄ in

Et p̄mo iudex cōmittit iniusticiā cū ꝓfert iniustā sniam. et ꝺ pōt esse p certā sciētiā. aut p ignorātiā. aut p negligētiā. Et cū hoc faciat p: imo mō scz aduertēter peccat mortaliter ⁊ multū grauiter: q: agit cōtra deum cui⁹ officio fungit. Dicit em. deus. Est iudiciū. et ꝺ bonū cōe qđ cōseruat ⁊ p: omouet ꝺ iusticie executionē. et ꝺ charitatez ⁊ iusticiā erga illū ꝺ quē ꝓfert sniam. ⁊ grauis est rapina. vñ teneť ei de oi interesse in casu q̄ ille p q̄ dedit sniam inquā nō veller vel nō posset satisfacere. Rō est. q: occasionē seu cām efficacem dedit dāno illi⁹. ⁊ q̄ occasionē dāni dat: dānū q̄s dedisse videť. ex de iniur. ⁊ dā. da. si culpa. Vñ glo. sup. c. hoc etiā placuit. ij. q. vj. dicit q̄ si iudex p dolū vel gratiam vel odiū vel p pecuniā male iudicauit: punitur in verā litis estimationē: ⁊ infamis efficit. C. de pe. iudi. j ma. iudi. l. ij. Et vltra restitutionē fm leges multas: alias penas sustinere dz. Et q̄uis in foro iudiciali nō cogak ad restōnē vel alias penas nisi conuict⁹ vel ꝓfessus. ñi in foro p̄niali seu cōsciētie absq̄ cōuictione teneť ad restōnē ois dāni leso. vt dictū est fm Ray. ⁊ Host. ⁊ Ul. Et dz ei imponi p̄nia tāq̄ p grauissimo crimine. ij. q. iij. c. quicūq̄. Si aūt esset talis iudex ecclasticꝰ inca. reret etiā pena suspēsionis ab executiōe officij p annū. De qua vide. j. in. iij. p̄te. tit. ix. Si ꝺo p ignorātiā iniuste iudicat: tūc aut ex se iudicat sine assesso: re: aut de cōsilio assessoris. Et si p̄mo mō scz ex se ⁊ ignorātia illa est crassa ⁊ supina: q: nec p se sciebat qđ cōiter debebat scire: nec ab aliis curauit inuestigare. tūc fm Ray. ⁊ Ul. ⁊ glo. Joh. fm leges teneť leso inquantū bonū et equū videbit religiōi iudicātis. C. de va. et ex ꝺ: di. cogni. l. fi. Jn iudicio aūt aie credo inq̄t Ray. q̄ teneak ad restitutionē: vt in p̄mo casu. Rō huj⁹ est: q: in culpa fuit cū scīuit vl̄ scire debuit se insufficiē: ⁊ tū iudicare ꝓsumpserit ex de iniur. ⁊ dā. da. si culpa. Si autē fuisset ignorātia probabilis in eo. vr q: facta debita diligētia ad inuestigāduz a peritis de ꝓsilio eoz tulit iniustā sniam ꝓ iusta siue sciēter male ⁊ iniuste cōsulētib⁹. siue q: erat materia variarū opi. ⁊ illi fm suā opi. quā rectā putabāt consuluerūt excusatus est iudex ꝑcipue delegat⁹ fm Ul. ⁊ etiā vt videť ordinari⁹ nil omittēdo de cōingētib⁹ ad inuestigādū vitatē rei. Si ꝺo iudex hoc fecerit de ꝓsilio assessoris q̄ asserebat talē sniam iustā excusak: q: in eo est ignorātia probabilis q̄ excusat. ar. dis. xxxvij. §. fi. Dank em assessores iudiciis ꝑpter scientiā eoz ⁊ cōsulāt ignorantib⁹ iura. Quis em nō possit esse iudex eccl'asticꝰ nisi habeat mediocrem saltē sciētiā. vt ex de elec. cū nobis. ⁊ di. xx. c. j. in glo. Tamē in seculari iudicio si habet consuetudinē causarū siue peritiam iudicandi pōt cōmitti cā iura ignorantī: et pōt esse ordinari⁹. C. de iudi. l. certi iuris. vbi ꝺ: q̄ milites pnt esse iudices. De iudice etiā delegato dicit Ul. q̄ sepe est ignarus iuris. qđ etiā nouit delegās: sed rōne bonitatis delegat sibi causam. et talis si tulit iniustam sniam bona fide ⁊ ꝺ filio peritoz nō teneť ad satisfactionē. Et idē videť dicēdū de arbitris quoad sniaz iniustaz. Si ꝺo tulit iudex iniquā sniaz siue ordinari⁹ siue delegat⁹. siue arbiter: q: . s. etsi erat sciēs tū negligēter revoluere libros ⁊ studere mate

iudex in iusticia cōmittit

Cōsilio assessoz

Per negligētiā.

riam: vel si nesciebat per se neglexit querere ꝓsilia peritorū. etiā si esset delegat⁹ nō excusareť ab obligatiōe restitutiōis parti lese tua iniquā sniaz: etiā si credebat iustā forre fm Ray. ⁊ Ul. Item si fuit negligēs iudex ad assumēdū idoneū assessorē: q: elegit ignorātē: aut ꝺoiez male cōsciētie fm cōez opi. siue ꝺ fecerit ex auaricia vr min⁹ expenderet in salario dādo: siue ex amicitia vt seruiret amico ꝑ illo rogāti: siue ex incuria vel alia cā: non excusareť a restitutiōe: q: in culpa fuit. ex de iniu. dā. da. si culpa. Si autem assumpsit q̄ cōiter tenebat bon⁹ et sufficiens: vel dak sibi a supiore: ita q̄ de ei⁹ consilio hz iudicare: tūc excusak iudex a pctō ⁊ restitutiōe ferēdo in tua sniam quā credebat iustā ex cōsilio assessoris ipsi⁹. Et si ipse assessor: teneť insolidū parti lese cōsulendo seu ostendendo sniam fore iustam: si hoc facit mala fide ⁊ ꝺ cōscientiā: vel etiā bona fide: sed ex crassa ignorātia aut negligēria. ff. qđ q̄s ex iur. Li. j. et hoc fm Ray. ⁊ Host. ⁊ Ul. Jtē nonnulli iudices seu officiales iudicātes in causis vsurarū: vt nocētie officiales mercātie si p̄ suā sniam cogunt ad soluendū aliqs vsuras vel nō ad repetēdū solutas peccāt mortaliter et tenētur ad restitutionē: q: pstant cām efficacem dāni. ex de iniur. et dā. da. si culpa. Et si ꝺ facerēt ex statuto vel ꝓsuetudine tales officiales sunt excōicati. vt in cle. ex graui. de vsu. Jtē iudex si accipit pecuniā vt iudicet: siue vt nō iudicet: siue vt iudicet male: siue vt iudicet bñ: peccat mortaliter cū teneak gratis officiū suū exercere. ar. xliij. v. non sane. Pecuniaz autē illā retinere nō pōt. Sed q̄d debeat facere de tali pecunia habes. j. i. iij. p̄te ti. ix. Ubi eriā habes vtrū possit pro penas debitas moderare vel augere vel minuere.

§. V. Actor siue accusator

requirit in iudicio: q: vt dicit Amb. Judicis nō est sine accusatore dānare. ij. q. j. de manifesta. Et hoc nisi crimen sit notoriū. Euidēria em patrari sceleris clamor: e non indiget accusatoris. ij. q. j. de manifesta. Fama em publica eu accusat. Sed q: is q̄ vocat aliquē ad iudiciū q̄relaz ponit aliq̄n de causa criminali seu crimine: aliq̄n de ciuili seu de rebus ꝓpalibus. Jn criminali ꝺ: accusator: in ciuili cōsueuit dici actor. Cuis etiam in criminali etiaz actor: dicatur. Tripl⁹ aut̄ cotingit talē peccare. Primo calūniose agēdo scz imponēdo alicui falsuz crimen er malicia vel petēdo aliqua bona tanq̄ sibi debita q̄ nouit per se vel ex cōsilio peritoz sibi nō debere: ⁊ talis in vtroq̄ casu peccat mortaliter: agēs ꝺ charitatē. primi: et ꝺ iusticia: ⁊ periurus est cōiter et de omni dāno inde secuto teneť leso modo sibi possibili. ex de iniur. et dā. da. si culpa. ⁊. xliij. q. v. nō sane. in fi. et. q. vj. fi res. q: si dānificat in bonis ꝓpalibus illa dz restituere. Si in fama vel ꝑsona: q: accusatus de crimine iniuste ⁊ cōuict⁹ falso infamak de facto ⁊ occidik vel mutilatur: vel alis ledik in persona: dz sibi satisfacere p: out potest ad arbitriū boni viri: nō ñi teneť se manifestare post factū si inde sibi periculū vite immineret. Sed si est in progressu cause dz dimittere et non p: osequi. Sc̄do peccat actor: ino: dinate desistēdo a ꝓsecutiōe cause inchoate scz puaricando. i. aliā partē: videlz accusatū adiuuādo colludēdo cū eo dissimulādo vel nō inducēdo legitimas ꝓbationes q̄s habet ꝺ reum: ⁊ acceptādo falsas excusatiōes rei qđ habet locū in crimin⁹ aut etiam ex toto desistit a ꝓsecutione cause sine debito ordine iuris qđ ꝺ: tergiuersari. Et hoc facit co: ruptus pecunia a reo ⁊ amicis eius: aut ꝑcibus eoz inductus: et tūc peccat mortaliter: q: facit ꝺ rempublicā cui⁹ bonū ꝓcurak per punitionē criminuz qđ ille impedit fm bea. Tho. ij. ij. q. lviij. Jn causa autē ciuili seu vbi agit de ꝓpalibus: q: ibi nō intendit nisi indēnitas actoris seu acq̄sitio iuris ipsius actoris: ⁊ q̄liber renūciari pōt iuri suo. vij. q. j. q̄ periculosuz. Jdeo absq̄ pctō pōt desistere a ꝓsecutiōe cause sue siue cōcordādo cū eo: siue ad euitandū expēsas ⁊ grauamina litigiosū. Tertio modo actor: offendit cū etsi habeat iustā causam criminalem siue ciuilē per indebita media causam p: osequitur vtrēdo mēdacijs ir' udicio vel falsis instrumētis ⁊ testib⁹ ⁊ ꝓbationib⁹ alijs ne amittat iustaz cām: qđ etiā mortale est fm Tho. ij. ij. q. lxviij. vñ nullo modo licet. xxij. q. ij. faciat. Verū si inde obtiner victoriā cause ex quo certū est de sua iusticia cause non teneť ad satisfactionez alteri parti. nec etiā in expēsis placiti cū ille iniuste verauerit eū. Si autē acto: i causa ciuili estimat se ius hre: q: et sic sibi ꝺ: ab aduocatis ⁊ peritis vel etiā dubitat de iure suo: nec in ꝓcessu cause cognoscit ꝺ: ium: etiā si cām haberet iniustam nō peccat placitādo: ꝺ quis melius faceret cōcordādo vel dimittēdo. Nemini em facit iniuriā qui vtitur iure suo. dicit lex. Et si obtinet victoriā cause nō teneť satisfacere dz ꝺ ignorat: q: ꝓbabilis ignorātia excusat eū. dist. xxvij. §. fi. Sed si postea certificak de errore suo: tunc teneť ad restitutionē illoz bonoz: ⁊ hoc nisi iam bona fide ꝓscripserit. ex de p: escrip. per totū. Jn cā autē criminali nisi sit bñ certus de crimine: ⁊ posset legitime ꝓbare nō excusaretur a pctō mortali accusando: q: exponit se periculo magno sui vel p̄imi sine cā sufficienti. Jtē no. fm Anto. de butri. sup. c. clericꝰ. q̄ cū q̄s siue acto: siue reus aliq̄ tenet ex iusta snia data p eo a iudice: q̄uis lex positiua ei assistat. ñ q: lex naturalis resistit: q: nō ꝺ q̄s locupletari cū alienа iactura vel dāno. de reg. iu. lib. vj. locupletari. Jō tenetur talis restituere ficta habita: etiā si nō ꝓcuratiōe ipsi⁹ obtinētis cām: sed sola iudicis ignorātia obtinuisset et ille q̄ succūbit nō appellasset: q̄si videak ille acq̄uisse ex quo a snia nō appellauit lesus: q: talis nō est ver⁹: sed ꝓsumpt⁹ ꝓsensus. vt no. de sen. ⁊ re iudi. qđ nō sufficit in foro sciētie. Nec ille. Dō intelligēdū videť q̄n talis sufficiēter nouit sniam iniustā fuisse data p: se: siue tūc siue postea.

§. VI. Reus cōcurrit in iudicio.

reus peccat falsū dicendo

Dicit em reus is q̄ accusak seu impetit sup aliq̄ re siue iuste siue iniuste. Et talis tripliciter potest peccare et mortaliter. Primo dicēdo falsitatē vel tacēdo ꝺ itatē: vt cuz iudex erquirit ab eo ꝺ itatē fm ordinē iuris: siue in cā ciuili: sic cū agit de aliqua re ꝓpali. vt cū interrogatur si pecuniā mutuo accepit ab acto: e: vel si non restituit mutuatā sciēs se accepisse ꝺ negat: vel restitutā asserit: vel etiam in cā criminali cū accusak et sunt semip: obationes: vel cum infamia exorta erga aliquē fit inq̄sitio sup hoc etiaz i casu mortis negat se cōmisisse maleficū perpetratum peccat mortaliter. Et talis. Et rō est ꝺ. de. Thom. ij. ij. q. lxix. q: facit ꝺ debitū iusticie: et ꝺ est mortale. Pertinet autē ad debitus iusticie: vt q̄s obediat suo supiori in his ad q̄ ius sue ꝓlationis se extendit. Supior autē est iudex respectu eius q̄ iudicak: et ideo ex debito teneť accusatꝰ iudici exponere veritatē quā ab eo fm formā iuris exigit. hec Tho. Si autē nō esset legitim⁹ iudex: puta q: hz dnium vsurparū cū nō fit supior: ei⁹ nō videť facere ꝺ iusticiā si nō obediat ei i dicendo ꝺ itatē: peccat tñ in dicēdo mendaciū: et mortaliter si peieraret vel nocumētū notabile p̄imo iferret. Sicut etiā si esset legitim⁹ iudex ⁊ non inq̄reret fm formā iuris: puta q: impetit⁹ de debito pecunie fine aliq̄ infamia exorta vel occasione inq̄rit ab eo de homicidio vel furto: tūc nō teneť rndere: sed pōt ꝑ appellationē vl̄ aliā subterfugere iudiciū ei⁹: nō ñi ꝺ mēdaciū dicere fm Tho. Accusatꝰ autē vel inq̄situs iuridice de vno maleficio et cōuictꝰ pōt inq̄ri et de aliis: ⁊ teneť ꝺ itatē dicere fm Pe. de pa. i. iiij. Sc̄do reus pōt peccare mortaliter calūniose se defendēdo: nā isto mō etiā si habaret iustā cām peieraret: qđ semp est mortale. nā in cā etiā criminali iuramētū de calūnia pstā fendēdo dum est. ex de iura. calū. c. inhereres. Pro cui⁹ declaratione dicit. b. Thom. ij. ij. q. lxix. q̄ aliud est ꝺ itatem tacere. aliud est falsitatē ꝓponere. Nor primū in aliq̄ casu licet. Nō em q̄s tenet oēm ꝺ itatē dicere: sed illā quā ab eo pōt et dz exigere iudex fm iuris ordinē: puta cū ꝓcessit ifamia sup aliq̄ crimine vel aliq̄ indicia apparuerūt: vel cuz p: e

calūniose se defendēdo

verit atē

lz tacere

lz nō falsitatē ꝓponere.

Universidad de Deusto Biblioteca

cessit ꝓbatio semiplena. Scḋm autē scʒ falsitatē ꝓponere nullo mō licet. Ad id aūt qḋ licitū est pōt q̇s ꝓcedere vel ꝑ vias licitas ⁊ fini intento accōmodas: qḋ ꝑtinet ad prudentiā: vel per vias illicitas et ꝓposito fini congruas: qḋ ꝑtinet ad astutiā q̄ exercet̄ ꝑ fraudē et dolū. et ꝑmū q̇deʒ laudabile. scḋm v̄o vitiosum. Reo igit̄ licet se defendere occultādo veritatē quā cōfiteri nō tenet̄ per aliq̄s conuenientes modos: puta ꝙ non r̄ndeat ad que r̄ndere nō tenet̄. ⁊ hoc nō est calūniose se defendere: sed prudēter euadere. Nō autē licet vel falsitatē dicere vel veritatē tacere quā dicere tenet̄: nec aliquā fraudē adhibere: q: fraus et dol⁹ vim h̄nt mēdacij qḋ est calūniose se defendere. Hec Tho. Quātūcūq3 ḡ quis haberet iustā cām: sed q: nō h3 ꝓbationes sufficiētes amitteret in notabile detrimētum substātie vel ꝑsone: nō ꝓpterea licet sibi dicere mendaciū vel inducere falsum testē vel falsuʒ instr̄m vl' aliq̇d h̄mōi al's nō excusaret̄ a mortali. Tertio peccat reus ꝑ appellationē iniustā: videlʒ cū q̇s appellat a sn̄ia cā afferende morte: ne ꝯ eū iusta sn̄ia ferat̄: peccat mortal'r: q: hoc est calūniose se defendere. Talis eīm agit ꝯ iusticiā: q: officium iudicis impedit vn̄ ei iniuriā facit: ⁊ etiā aduersario suo: cuius iusticiā inquātū pōt ꝑturbat: ⁊ ideo sicut d̄r. ij. q. vj. oīno. Oīno puniēdus est cui⁹ iiusta appellatio ꝓnūciat̄. et tenet̄ etiā ad satisfaciendū de dānis ⁊ expensis. Secus si appellat ex cōfidentia iuste cause: q: scʒ credit se h̄re iustam cām. Hec be. Tho. vbi. s̄. Itē condēna[tus] ad mortē[m] si iuste h̄ fit nō licet ei se defendere ꝑ violētiā et h̄mōi: al's esset mortale. non t̄n tenetur facere vnde sequat̄ ei mors puta manere in loco carceris si inuenit apertum: vel non comedere condēnato ad mortē per famē si cibus ei occulte offeratur. Sed cōdēnato iniuste ad mortē licet resistere condēnati iudici sicut ⁊ latronib⁹ ⁊ defendere: nisi forte ꝓpter scandalū vitandū cum ex hoc aliqua grauis turbatio timeret̄. Hec bea. Tho. ij. ij. q. lxix. arti. iiij.

Fraus ⁊ dol⁹ h̄nt vim mēdacij.

§.VII. Inducit̄ etiā testis

in iudicio. et tripliciter pōt peccare. Primo dicēdo falsitatem sciēter: ⁊ talis peccat mortal'r s̄m. b. Tho. ij. ij. q. lxx. tū q: facit cōtra iusticiā ledens bonū cōe vel ꝓximū. tum q: facit ꝯ octauū preceptuʒ expresse quo d̄r. Non loqueris ꝯ ꝓximū tuū falsum testimoniū. Exod. xx. tum q: periurat. Nā testis iurat: al's nō crederet̄ sibi quātecūq3 religionis sit. ex̄ eo. nuper. Et iurare d3 s̄m Ray. ⁊ Hostiē. ꝙ dicet totam veritatē quam nouit de re illa. iij. q. ix. hortamur. ⁊ ꝙ nō admiscebit falsum: nec aliquid de suo adijciet. iij. q. ix. pura. Itē de quorūdā consuetudine addit̄ ⁊ bene ꝙ nulli pandet testimoniū. iiij. q. iij. §. item i criminali. Pōt t̄n remitti iuramētū de cōsensu partiū. ex̄ co. tuis. nisi in cā matrimoniali. Testificando insuper falsum aduertenter: tenet̄ ad restōnē oīm que exinde ꝓximus amisit ꝓpter eius testimoniū. xiiij. q. vj. si res. ⁊. ij. q. j. notum. Scḋo peccat in testificādo cū id qḋ est sibi dubiū asserit sibi certū: et talis peccat mortal'r: q: exponit se periculo pcti: et dānificationis alteri⁹: cū possit ꝯriū esse ei⁹ qḋ dicit. et etiā peierat cū iurat se scire illud qḋ nescit. Nā nō admitteret̄ eius testimoniū si nō diceret se scire. quinimo solēt testes interrogari: vn̄ e[t] quō sciant. Et si interrogati de cā scientie nō dicant nō valet testimoniū. iiij. q. iij. §. item solā. et in aut̄. de testi. §. ⁊ licʒ dudū. et tenent̄ ad restitutionē si inde ꝓximus iniuste dānificaret̄. Debet ḡ homo inferēdo testimoniū s̄m. b. Tho. ij. ij. q. lxx. id de quo est certus ꝑ certo asserere. ⁊ id de quo est dubi⁹ sub dubio ꝓferre. Uerum q: ex labilitate humane memorie cōtigit ꝙ q̇s reputat [se] q̄nq3 certum de eo qḋ falsum est. ideo si q̇s cū debita solicitudine recogitās estimat se esse certū de eo qḋ falsum est non peccat mortal'r hoc asserēs: q: nō dicit falsum testimoniuʒ ꝑ se et ex intētione: sed per accidens ꝯ id qḋ intendit. Hec Tho. Sed nec tenet̄ ad restitutionē dānū passo. ar. xxiij. q. v. de occidēdis. Nō autē excusaret̄ a pctō si ex impremeditatione ⁊ negligentia: etsi non ex malicia diceret falsuʒ nec etiam vt videt̄ ob restōnē si inde ꝓximus dānum incurreret. ex̄ de iniur. ⁊ dā. da. si culpa. Tertio pctm̄ cōmittitur ⁊ mortale cū pecunia accipit̄ pro testimonio ferēdo etiā si ꝑ testimonio veritatis. Et ratio hui⁹ est: q: expresse facit ꝯ iura cū hoc prohibeāt et valde iuste ad vitādum corruptionem veritatis propter pecuniaʒ. vn̄ dicit Aug. ꝙ non licet testi vēdere verū testioniū. xiiij. q. v. non sane. Et multo magis pecca[t] cū accepit testis pecuniā ad falsitatem dicendā vel occultādā veritatē. Pōt t̄n testis accipere expēsas t̄m ab eo q̇ euʒ ꝓducit: puta si ex testimonio ferendo dietā facit: [ve]l etiā operā suam ⁊ lucrū dimittit ⁊ h̄mōi. iiij. q. iij. §. vē[ni]ris. Accipiēdo autē pecuniā ꝑ testimonio restituat ei a quo accepit: nisi ille dedisset ad corrūpendum testem: nam tūc ei d3 dari in cuius iniuriam accepit: vel pauperib⁹ erogari. Quarto peccat̄ in omissione testimonij cū fe[rr]i debet in vtilitatē proximi. Pro cuius declaratiōe distinguēdū est s̄m. b. Tho. ij. ij. q. lxx. Naʒ testimoniū supe[r] aliqua re quā q̇s nouit: aut ab eo requirit̄ aut nō requir[it]. Si requirit̄ tūc subdistinguēdum: q: aut reqrit̄ autoritate sui su[ꝑ]ioris cū ei teneatur obedire: aut nō autoritate sui supioris. Et si primo modo. i. autoritate sui supioris cū ei teneat̄ obedire in his q̄ pertinēt ad iusticiā: tunc sine dubio tenet̄ ferre testimoniū in his dūtaxat in quibus exigitur ab eo testimoniū s̄m ordinē iuris. puta in manifestis: et de q̇bus precessit infamia. Et in h̄mōi omittēdo testimoniū ferre peccaret: q: cōtra obedientiaʒ ageret et ꝯ charitatē non iuuando ꝓximū vel bonū cum debet. Sed si exigatur testimoniū ab eo in nō manifestis et de quibus nō precessit infamia: nō tenet̄ ferre testimoniū. Si autem requirat̄ testimoniū eius nō autoritate superioris: tūc ad liberādū hoīeʒ ab iniusta morte seu quacunq3 pena vel falsa infamia vel aliquo dāno tenet̄ nihilominus ferre testimoniū. Ad qḋ facit dictum ps̄. Eripite pauperē et egenū de manu peccatoris liberate. Et illud Inno. Negligere cū possis ꝑturbare ꝑuersos: nihil aliud est ꝙ̄ fouere. nec caret scrupulo societatis occulte q̇ manifesto crimini desinit obuiare. lxxxiij. di. error. Si non reqritur super hoc: ⁊ inde videt̄ sequi iniusticiā et dānū ꝓximo notabile: in ꝑsona: fama: vel suba: tenet̄ facere qḋ in se est vt veritatē denūciet ei qui pōt ad hoc ꝓdesse. iuxta illud Prouerb. xxiiij. Erue eos q̇ ducunt̄ ad mortē. Et Rom. j. Digni sunt morte nō solū q̇ faciūt: sed etiā qui ꝯsentiunt faciētib⁹. ⁊. xxiij. q. iij. ostēdit. cum pluribus alijs cap. Et in predicto casu s̄m Ray. de dāno etiā sacerdotes ⁊ alij clerici et religiosi tenent̄. xxiiij. q. ij. ꝙ̄ꝙ̄. nisi sit talis causa in qua nō liceat eis ferre testimoniū. vt in causa sanguinis. Idē Ul. Super his aūt q̄ ad cōdēnationē alicui⁹ ꝑtinēt nō tenet̄ s̄m Tho. homo ad testificandū nisi cū a supiore cōpellat̄ s̄m ordinē iuris: q: si circa hoc veritas occultat̄ nulli ex hoc spāle dānū nascit̄: et si immineat periculum accusatori nō est curādū: q: ipse se in h̄ periculū spōte iniecit. Alia aūt rō est de reo cui periculū iminet eo nolēte. Guil. etiā dicit ꝙ in odiosis exceptiōib⁹ vel criminib⁹ non ꝯsueuerūt testes cōpelli nō posse: licʒ q̄nq3 cōpellant̄: vt i inq̇sitionib⁹. De his v̄o q̄ in secreto cōmissa sunt alicui vtrū debeat q̇s testificari etiā req̇situs. Dicit b. Tho. ij. ij. q. lxx. ꝙ si quis h̄ h3 in secreto ꝑ cōfessionē scʒ auditaʒ nullo modo pōt testificari: q: non scit hoc vt homo: ⁊ maius est vinculū sacri ꝙ̄ preceptū hoīs. Sed si extra ꝯfessioneʒ ei cōmissa sunt sub secreto: distinguendū: q: si sunt talia q̄ statim cū veniūt ad noticiā hoīs debēt manifestari: puta si pertinent ad corruptionē multitudinis corporalem vel spūalē vel graue dānū alicui⁹ ꝑsone. vel si q̇d aliud est qḋ propalare tenet̄. d3 manifestare testificando vel manifestando vel denūciando: quia ꝯ hoc debitū nō pōt obligari per secreti cōmissum. iuxta illud. In malis promissis rescinde fidē. xxij. q. iiij. in malis. Si autem sunt talia q̄ q̇s ꝓdere non tenet̄. Unde potest ex hoc obligari ꝙ sibi sub

Peccat falsitatē dicēdo. — *Dubiuʒ certū asserēdo.* — *Pecuniā accipiendo.* — *testimoniū omittendo.* — *De secretis cōmissis.*

secreto cōmittunt̄: ⁊ tunc nullo modo tenetur ea prodere etiam ex precepto superioris testificando. Et ratio est. q: seruare secretū [es]t de iure naturali. nec potest homini precipi contra illud qḋ est de iure naturali.

§.VIII. Aduocatus procu

rator ⁊ iuriscōsultus peccare p̄nt multiplr̄. Et ꝑmo aduocat⁹ si sciēter defendit cām quā nouit iniustā. s̄m be. Tho. ij. ij. q. lxxj. peccat grauiter. i. mor[tali]t̄r. Et rō est. q: illicitum est cooperari alicui ad malū faciēdū cōsulēdo. adiuuādo. vel aliter cōsentiēdo. Un̄ d̄r Rom. j. Digni sunt morte nō solum q̇ faciūt sed etiā q̇ cōsentiūt fa[c]ientib⁹. Silr̄ etiā cuʒ a principio cause credit iustā ⁊ in p[ro]cessu videat eā iniustam peccat grauiter defendēdo eā: nō t̄n debet eā ꝓdere vt scʒ iuuet aliā partē vl' secreta sue cause alteri parti reuelet. q: male faceret ⁊ ꝯ fidelitatē. Sed d3 eā deserere dicēdo clientulo ꝙ nō h3 iusticiā: vel eū ad cedendū inducere vel ad cōponendū cū aduersario sine sui t̄n damno. Et tenet̄ talis ad oīe dānū qḋ [al]tera ꝑs ex ei⁹ auxilio incurrit. Hec Tho. Idē Ray. ⁊ allegat. l. rem. C. de [iu]di. Et idē statuit Greg. x. De restitutiōe videt̄ intelligendū in casu in quo cliētulus suus q̇ obtinuit victoriā cause nō vellet vel nō posset restituere. Nā ⁊ ille cū reperit vtilitatē cause iniuste ꝑncipaliter tenet̄ cū hoc nouit. Sed si ignoraret puta q: aduocat⁹ vel periti dicunt eū ius habere videt̄ excusari cū laborat hac ignorantia. dist. xxxvij. §. si. Insup si dixerit clientulo iustam eū habere causam quā nouit iniustā si causam ꝑdit tenet̄ ei de expēsis factis sibi ⁊ alijs in litigādo. secus aūt [s]i ipse cliētulus cognoscēs iniustā causam voluit eā defendere. ex̄ de iniu. ⁊ dā. da. si culpa. Scḋo peccat aduocat⁹ in defendēdo causas cū est ignorans vel negligens. Nā si assumit iustā causam ⁊ ex ignorātia notabili vel negligētia sua: q: nō laborat in reuoluēdo libros vt inueniat veritatē ⁊ cliētulus amittit causam: peccat mortal'r. Et rō est. q: notabil'r nocet ꝓximo cū possit et debeat iuuare: nec debuit se ponere ad aliud officiū vel ad actum ad qḋ nō erat idone⁹. ex̄ de iniu. ⁊ dā. da. si culpa. Et tenet̄ ad restitutionem dāni inde secuti cliētulo suo s̄m Ray. et Host. Si vero defendit causam iniustā quā credit iustā ex ignorātia notabili vtiq3 peccat mortal'r. Et rō est. q: exponit se periculo grauis dāni ꝓximi. vn̄ ⁊ ꝑiculo pcti mortalis. Et si obtineret victoriā cause teneret̄ ad satisfaciendū parti lese. Tertio peccat mortal'r aduocat⁹ si allegat falsa contra cōscientiā. vel instruit falsum testem vel inducit clientulū suū ad negandū veritatē etiā si defenderet iustā causam: ⁊ aliter obtinere nō posset victoriā. Et ratio est. q: s̄m aplm̄ Rom. iij. Nō sunt faciēda mala vt inde eueniāt bona: nec vti licet indebitis medijs vt veniat̄ ad bonū finem. Ad restitutionē autē nō videt̄ teneri. Sed si abstulit bonā causam ⁊ iustā aduersario ꝑ dictos modos vel ꝑ cauillationē suā. vel ipm̄ grauauit in petēdo dilatiōes superfluas vel faciēdo positionē duplicē vel cauillosam. tenet̄ talis insolidū ad verū interesse. i. omne dānum. s̄m Host. Greg. x. etiā statuit in supradicta cōstitutione. ꝙ id quod aduocatus recipit iniqua aduocatione vel ꝯsilio: tenetur duplū restituere et nihilomin⁹ de dānis tenet̄ satisfacere lesis. Et idē statuit de ꝓcuratore. Et iuriscōsultus in dando ꝯsiliū sciēter in causa quā nouit iniustā si operat̄ victoriā cause illud consiliū. sil'r ad omnia dāna. Non aūt si credit iustam ⁊ habet causam credendi. ex̄ de reg. iur. Nullus ex consilio tenet̄ nisi fuerit fraudulentū. in. vj. Si aūt causa est dubia vtrū. s. contineat iusticiā necne dum sibi remanet dubia vsq3 ad diffinitionē cause licet aduocato. procuratori ⁊ iurisconsulto iuuare. s̄m bea. Tho. vbi. s̄. ⁊ Guil. Quarto peccat̄ ab aduocatis ⁊ ꝓcuratorib⁹ ⁊ iuriscōsultis circa receptionē īmoderatā salarij vel indebito modo s̄m be. Tho. Quāuis eīm licite possint petere salarium vt mercedē sui laboris. Un̄ ⁊ Augustinus dicit. ꝙ licet aduocato vendere iustū patrociniū ⁊ iurisperito verū consiliū xiiij. q. v. nō sane. non t̄n debēt petere immoderatū. Attenditur aūt moderamē salarij s̄m Ray. circa q̄ttuor. Primo s̄m quantitatē cause. Scḋo s̄m laborē aduocationis. Tertio s̄m sciētiam ⁊ facūdiam aduocātis. Quarto s̄m cōsuetudinē regionis. Scḋm hoꝝ consideratione pōt maius et minus taxari salariū: vt. iij. q. vij. §. apud vrbē. ⁊ ar. xij. q. ij. cōcesso. ⁊. c. vulterane. ⁊ ex̄ de p̄bē. de multa. Cōcor. Tho. ⁊ Ul. Unde in h̄ non pōt dari certa regula de quantitate salarij. Et subdit Ray. ꝙ ex quo causa est incepta nullum d3 facere pactū cū litigatore quē in propriā recepit fidē: q: posset esse occasio magni periculi. iij. q. vij. §. ꝑterea. q: s̄m glo. q̄n videret causam in periculo tunc cogeret clientulū suū inire pactū cū eo dare sibi salariū ad libitū. Idē Ulri. Petere ergo pōt salariū moderatū ab initio litis vel post factū. Et si a principio non est factū pactū determinatū salarij pōt s̄m Host. aduocatus cogere cliētulū per iudicis officiū ad dandū debitum. Dicit etiā Host. ꝙ non licet pacisci de certa parte litis. s. quota: puta decima vel centesima. al's debet ei interdici forus. i. exercitium aduocādi. C. de postu. l. si qui aduocatorū. Sed de quanta licet pacisci: idest [cer]ta quātitate pecunie dūmodo non excedat debitum. Qḋ dicit Aug. ꝙ licet vendere rectū consilium vt. s̄. dictum est intelligit Ray. ⁊ Ul. q̄n laborat in voluendo libros ⁊ studēdo ⁊ disputando forte cū alijs peritis. Al's si sine labore posset respondere credūt ꝙ nil debeat recipe[re] sed gratis respondere. Sed Hosti. restringit hāc sn̄iam quando petens consiliū est pauper. Nam si est diues pōt petere salariū. ar. xiiij. q. v. non sane. Si enim non laborat tūc laborauit in preterito studendo ⁊ discendo. Itē aduocantes vel procurantes scienter in causa vsuraria peccant mortaliter. Et si ex eorū aduocatione vel procuratione q̇s sententiatur ad soluendū vsuras videntur teneri ad restitutionem. ex̄ de iniur. ⁊ dā. da. si culpa. Possunt etiā peccare in modo aduocādi: cum. s. dicunt opprobria ⁊ derisiōes ⁊ h̄mōi que prohibentur: vt. v. q. iiij. in loco. ⁊. iij. q. vij. infames §. si q̇s adeo procat. Sed [d]e hoc ⁊ pluribus alijs habetur. j. in. iij. parte titu. vj. Et quomodo debent aduocare pro pauperibus. j. eo. ti. c. de inhumanitate.

Si defēdit cām iniustā. — *Ignorāsvel negligens.* — *Si allegat falsa* — *Aduocatus recipiēs aliquid ex malo ꝯsilio tenetur ad duplū.* — *In imoderata salarij acceptiōe.* — *Aduocātes ī causa vsuraria peccāt mortaliter.*

¶ De acceptione personarum. Capl̄m. xx.

Quia ī iudicijs de qui

bus tractatū est supra reperit̄ frequenter vitiū acceptionis personarū: qḋ notauit ps̄. in eo qḋ induc[it] I[d]est. s̄. in autorita[te] illa. Usq3quo iudicatis iniq̇tatem ⁊ facies peccatoꝝ sumitis. qḋ vitiū est ꝯ iusticiā distributiuā: ⁊ frequēter ꝑpetrat̄: q̄nq3 ex auaricia: q̄nq3 ex affectu sensuali amicitie vel parētele. ideo nunc agendū de h̄ hic est: q: pctm̄ est multū nocēs bono cōi. Prohibet̄ in lege diuina dū d̄r Deut̄. j. Nō accipietis cuiusq3 ꝑsonā. Ab h̄ vitio xp̄m fuisse immunē testati sunt discipuli phariseorū cū herodianis dicētes. Nō respicis ꝑsonam hoīm. Mat. xxij. Et posset sic describi ꝙ acceptio personarū est vitiū quo id qḋ ex debito iusticie est alteri cōferendū exhibetur ꝑsone nō ob meritū eius ad ipsam rem: sed ob conditionē ipsi⁹ nō cōgruentē ad ipsam rē. Propterea aūt d̄r ex debito iusticie cōferendū: q: in his q̄ dant̄ mere ex liberalitate non ex debito non h3 locū acceptio ꝑsonarū si dat̄ magis vni ꝑsone ꝙ̄ alteri. puta donat quis de bonis suis cētum amico vel ꝯsanguineo rōne amicitie vel parētele q̇ nō donat extraneo ꝙ̄uis sit melior vel magis egeat. hic non est acceptio personarum si datur magis vni persone: q: suuʒ est qḋ dat: ⁊ nemini debet: ⁊ in re sua vnusquisq3 est moderator ⁊ iudex. Et ex hoc ꝓbat bea. Tho. sup [ep]istolam ad Ron. vt ait apl's. ij. c. Nō est personarum acceptio apud deū. in eo videlʒ ꝙ peccatoꝝ quosdā relinquit in suis peccatis: quosdam ad se vocat dando eis gratiam suam quā non dat reprobis. Nā acceptio ꝑsonarū vt dictū est opponitur iusticie: vn̄ locū habet in his que dātur ex debito qḋ attendit iusticia. Deus autem non ex debito sed ex gra

Acceptō ꝑsonarū

Universidad de Deusto
Biblioteca

tia vocat petõres ad pniam. Vñ ad Ro.xi. Si er opib⁹ iã nõ er gra. Et ad Titũ.iii. Nõ ex operib⁹ iustic̃ie q̃ fecimus nos: sed ſm suã miam saluos nos fecit. Jn tanb⁹ aũt bñficijs gratis datis liberũ est nõ solum deo: sed etiã hoi dare cui voluerit. iuxta illud Matth. xx. An non licet mihi q̃d volo facere. Signãter autẽ subdit. Non ob meritũ psone ꝛc. Nam ad eũ qui hz distribuere vel dare aliqua ex debito distribuenda prinet q̃ det illa ſm q̃ reperit meritũ seu aptitudinẽ in ꝓsonis cõgruentẽ rei q̃ dat. Nã ſm.b. Tho. ij.ij.q.lxiij. Ad iustitiã distributiuã spectat diuersis personis diuersa tribuere ſm ꝓportionẽ ad dignitates ꝓsonarũ. vt scz vnicuiq; det ſm q̃ est in eo ꝓprietas digna ad id q̃d dat. Si igitur q̃s in dãdo cõsideret ꝓprietatem illã psone ꝓpter quã id q̃d ei cõfert est ei debitũ non est accepto psonarũ. Sed si quis cõsideret in eo cui cõfertur non illud q̃d dat sit ei ꝓportionatũ vel debitũ: sed solum hoc q̃d est ille hõ petrus vel martin⁹: puta amic⁹ vel ꝓsanguineus vel sibi vtilis: hic erit acceptio psonarũ. Sed ob cõditionẽ nõ congruẽrem ad ipsam rem hoc dr: ſm beatũ Tho. vbi.ꝫ. contingit aliquã cõditionẽ psone facere eã dignã respectu vni⁹ rei ꝛ nõ respectu alteri⁹. Sicut [illegible]ditio. s. ꝓsanguinitas ad vnã psonã facit eã dignã vt sibi pl⁹ dimittat de patrimonialib⁹ bonis q̃ extranee psone. Sz ipsa ꝓditio nõ facit eã dignã vt p hoc cõferat sibi ob eã de bonis ecclasticis: seu officijs ꝛ beneficijs quantũ alij psone aptior vel plus q̃ alij. q: non est parentela ꝓditio congrues ad talẽ rem. s. bñficia vel officia ecclastica. Et ꝓpetratur hoc vitiũ in officijs ꝛ beneficijs cõferendis in iudicijs exercendis ꝛ in honoribus exhibendis.

§.I. Et quãtũ ad collationẽ beneficior querit. vtrũ plat⁹ peccet in ꝓferẽdo bñficiũ bono ꝓtermisso meliori. Vel etiã vtrũ peccẽt eligẽtes aliq̃ in plat⁹ min⁹ bonũ ꝓtermisso meliori. Et videt q̃ sic. q: dicit Hiero. q̃ ꝓstantio: est er oĩ ppõ q̃ doctior. q̃ sanctior. q̃ in oĩbꝰ virtute eminentior. ille eligat ad sacerdotiũ. viij.q.j. licet. Cũ ergo ꝓpis cõiter sacerdotes habebant curam animarũ. ergo nõ eligendo talem peccatur. Et rñdit bea. Tho. in quadã questione de quodlibet. q̃ q̃s põt dici melior: dupl⁹. Uno mõ simpl⁹. Alio mõ ſm quid. Simpl⁹ aũt melior: dr q̃ est sanctior: ꝛ plus hñs de charitate. Scõm q̃d dr melior: q̃ est melior: ſm aliquẽ respectum. Cõtingit aũt aliquẽ esse meliorẽ simpl⁹. i. maioris sanctitatis q̃ non est melior: quãtũ ad bẽ ꝓficiaꝫ ecclesia: sed alĩ⁹ maioris scientiaris erit melior: eo in regimine: q: forte magis ecclesiã iuuare poterit. vel p cõfiliũ sapiẽtie: vel p auriliũ potẽtie: vel q: deseruiuit in eccl̃ia. Nõ g̃ tenet ꝓlat⁹ dare bñficiũ vel officiũ meliori simpl⁹: sed meliori q̃ad hoc. nõ põt esse q̃ ꝓferat vnũ alteri nisi ꝓpter aliquã causam q̃ si ꝓtineat ad honorẽ dei ꝛ vtilitatẽ ecclesie ita quãtũ ad bẽ iste est melior. Si aũt illa causa non ꝓtineat ad bẽ erit acceptio personarũ q̃ tãto est grauior: quãto in reb⁹ diuinis cõmittitur. hec Tho. Et q: q̃d est directe ɔ iustic̃iã est mortale: ꝛ acceptio ꝓsonarũ directe est ɔ iustic̃iã distributiuã: iõ est mortale. Notãdum etiam q̃ q̃uis minus bon⁹ simpl⁹ possit ꝓferri magis bono in regimine ecclie q: vtilior. non tñ si sciat malus esse q̃uis possit iuuare ecclesiã p sciẽtiam vel potẽtiam: q[illegible]n hmõi pmarime requirit bonitas vite. alias sine pctõ cura exerceri nõ põt. hoc em̃ non esset ꝓferre minus bonũ: sz simpl⁹ malũ. ꝛ p hñs q̃ nõ est idoneus nõ dr ꝓferri ei q̃ est aliq̃ modo idoneꝰ. vñ ꝛ Alb. magnus dicit ex̃sse q̃ ꝓmouens ad ordinẽ vel curã pastoralẽ vel aliq̃d beneficiũ ecclasticũ scienter indignũ absq; dubio peccat mortal⁹. Nec nobilitas excusare põt vt ꝓmoueat alius: q: quãto nobilior: tanto nociuior. Et si dicat q̃ ali⁹ non fit ita vtilis: oĩno ifta rõ nõ valet. q: vtilitas spũalis tpali ꝓponẽda est. nec excusat pauciras ministroꝝ ecclie. hec Alber. Ad argumentũ rñdet q̃ vticq̃ cereris paribꝰ debet eligi ꝛ assumi ad ꝓelaturã doctior ꝛ sanctior: cum. s. sit alius ita vtilis ecclesie sicut ceteri. Sed vbi alius esset vtilior in gubernatione: licet minus doctꝰ ꝛ sanctus: tñ bonus cum in hmõi debeat attendi vtilitas ecclesie ille potius debet ꝓfici. Glo. tñ sup di. ca. licet. dicit q̃ Hugo tẽperat dicta cõparatiua que ponit Hiero. viij.q.j. q̃ debet esse scius et doctus. Sufficit em̃ q̃ sit bon⁹. ꝛ est aliquis cuiꝰ bonus q̃ nõ est malus. ex̃ de ꝓsum. dubũ. Alij tñ dicunt semper melior: esse ꝓferendũ. lxj. di. nec emeritis. ꝛ. lxxv. dist. c. fi. Et q̃uis Job. adhere[illegible] opinioni Hug. tñ bea. Tho. ij.ij. q.lxiij. ar.ij. tenet aliã opinionẽ dicẽs q̃ quãuis ad ꝑsciam necesse est eligere semp melior: em vel simpl⁹ vel in cõparatione ad bonũ cõm[illegible]e: q: alius haberi nõ põt magis ido neus. verũ quantũ [illegible] hoc q̃ electio nõ possit impugnari lior: eligi in foro iudiciali sufficit eligere bonuz: nec tenetur eligere dus el melior: ẽ: q: sic omnis electio posset impugnari. Ꝺ etiam aliqs debeat eligi de gremio ecclesie de iure cõi. ꝓterea statutũ est: q: ꝑmittit q̃ talis debeat esse vtilio: quantum ad bonũ cõe: q[illegible]z magis diliger ecclesiã in qua nutritus est ſm be. Tho. Non tñ per h[illegible]rollik quin de alia ecclesia possit assumi [illegible]utilio: habeatur.

Schs cõ

Honoratur quis ꝓpter virtutẽ.

Aceruꝰ mercurij

Elemosinã dare.

§.II. Quer[illegible] secũdo. Utrũ

ꝓlat⁹ ecclesie possit cõmittere cõsanguineo suo curã sne ecclesie postpositio melioris. ꝛ videt q̃ nõ. Nã dicit Hiero. loquens de Moyse q̃ instituit successoꝝ fidelĩ in regimine iesum naue nõ filios suos vel ꝓsanguineos. Nulla cõsanguinitatis rõ. nulla habita est contẽplatio ꝓpinq̃tatis. ꝓpinquis agroꝝ ꝛ ꝓdioꝝ relinquat hereditas. Gubernatio ppli illi tradat q̃ deus elegit. qui. s. b[illegible]eat ſm dei. viij.q.j. si ergo. Et sic videt q̃ ꝓpinq̃s nõ sint dãda beneficia ecclasticа. Rñ. be. Tho. in q̃dã qõne de quodlibet. q̃ aliter dicendũ est de cõsanguineo eque idoneo. aliter de consanguineo minus idoneo. Si em̃ cõsanguineus sit eque idoneus põt ꝓlat⁹ ꝓferre cõsanguineũ: nisi forte ex bũ guinitatis dalũ oriat: vel aliq̃ exinde malũ exẽplũ accipiãt: vt q̃n eque bus dũ suis cõsanguineis minus dignis. Rõ hec est: q: in bꝰ q̃ minus pbabiliter timet q[illegible]libꝰ plati inducerent bẽ exẽplo ad dan det ꝓsanguineo eque digno nil deperit vtilitatis ecclesie. nũ posset ferre. vñ in bꝰ licet satisfacere amori naturali q̃ charitati. Sed nõ est: sed magis charitate in fororum. ꝛ bꝰ figurat Gen. xlvij. vbi pharao dixit Joseph de fratribꝰ suis. Si nosti in eis viros industriosos institue eos magistros pecorum meorum. Si ẽ nõ sit minus idoneꝰ ꝓsanguineus ꝓlati nõ dr eũ ꝓficere ad curã ecclesie postpositio melioris: ꝛ hoc duplici rõne. Primo q: infideliter agit disp̃sator: q̃ negociũ dñi sui geres rem eius nõ meliorat[illegible] possit. Scõo q: hoc videtur ꝓtinere ad acceptionẽ ꝓsonarũ: q: ꝺditio cõsanguinitatis nõ est cõditio ptinẽs ad curã ecclie q̃ nõ obtinet iure sanguinis sz diuino munere. Esset aũt ꝺditio faciẽs ad negociũ circa disp̃sationes patrimonialiũ bonoꝝ. vñ si eps de ꝑmonialib⁹ bonis magis ꝓuideat suo cõsanguineo minus idoneo nõ est acceptio ꝓsonarũ: sz si rõne ꝓsanguinitatis magis ꝓuideat de ꝑmonio crucifixi [illegible]caret vitio acceptiõis ꝓsonarꝝ. Cõcor. idẽ Tho. ij.ij.q.lxiij. ar.ij. Idem Tho. dicit. q.e.ar.ſ. q̃ ꝓtinet ad acceptionẽ ꝓsonarũ si q̃s ꝓmoueat ad ꝓlationẽ vel ministeriũ aliq̃ẽ: q: dicens est vel q: ꝓsanguineus vel amicus est: q: diuitie vel parentela non est ꝺditio faciẽs ad causam ꝓpter quã ille dign⁹ sit tali dono. s. ꝓlationis vel [illegible]ministerij: sed sufficiẽs sciẽtia cũ bonitate ꝓtinet ad acceptionẽ ꝓsonarũ ſm Jo. neapol. quodlibet. Dispẽsare ɔ iura cõia vel particularia fine cãronabili magis circa vnã ꝓsonã q̃ aliam: puta q: est amic⁹ vel ꝓsanguineus vel diues ꝛ hmõi: vt si dispẽsat ante legitimã eratẽ vel ꝓmoueat vel habeat curã animarũ vel dignitatẽ aliqs: q: amicus vel cõsanguineus vel diues vel potens ꝛ hmõi. Non aũt pauper ꝛ extraneꝰ etiã si sit ꝓfior aptior. vel si abbas vel ꝓrio: dispensat cum subditis aliquibus in esu carnium. in ieiunijs. in vigilijs ꝛ laboribus. non q: magis indigeat vel alia rationabili causa: sed quia magis sunt cũ eo astricti. Si q̃s etiã habẽs distribuere alicui quã elemosynã collegij vel cõtatis vel testatoris nõ dat illis q̃s credit magis indigere: sz amicis vicinis vel cõsanguineis minꝰ egẽtibꝰ: etiã ptinet ad acceptionẽ ꝓsonarũ. Sist in conferẽdis officijs ecclasticis q̃ via scrutinij vel alicuius sortis admittat ꝑbendo fauorẽ seu assensum nõ his q̃s idoneos iudicat: sz his q̃ sunt amici vel ꝓsanguinei: vel vt seruiat amico in hmõi: ad acceptionẽ personarũ videt ptinere ꝛ grauiter peccat. ar. dist. lxj [illegible]iramur.

Honoratur q̃s ꝓpter dignitatẽ.

§.III. Jn honoribus etiã

hoc vitiũ reperit: cũ. s. aliqs honoratꝰ nõ rõne fortutis quã in se hz: vel falsẽ repsentat: sed rõne [illegible]uitiarũ vel alicuius vanitatis. Ꝓ cuiꝰ declaratiõe dicit be. Tho. ij.ij.q.lxiij. ar.iij. q̃ cũ honor sit q̃ddã testimoniũ de fortute ei⁹ q̃ honoratur: sola fortus est debita cã honoris. Sed sciendũ q̃ aliquis põt honorari nõ solũ ꝓpter virtutẽ ꝓpriã: sed etiã ꝓpter virtutẽ alterius: sicut principes ꝛ ꝓlati honorant etiã si sint mali inquãtum [illegible]erunt psonã dei ꝛ cõtatis cui ꝓficiunt. ſm illud Prouer. xxvi. Sicut mittit lapidẽ in aceruũ mercurij: ita q̃ tribuit honorẽ insipienti. Quia em̃ gẽriles rõnẽ vel ratiocinatione attribuebãt mercurio: aceruꝰ mercurij ɔ: cumulꝰ ratiocinij: in q̃ mercator mittit aliq̃n vnũ lapillũ loco centũ marcharũ. Jta etiã honorant insipiẽs q̃ ponit loco dei ꝛ loco tot⁹ cõtatis. Et eadẽ rõne parẽtes ꝛ dñi sunt honorãdi ꝓpter participationẽ diuine conditionis: q: deus est oĩn pater ꝛ dñs. Senes aũt honorãdi sunt ꝓpter signũ fortutis q̃d est senectus. sz hoc signũ q̃n̄z de[illegible]cit. Diuites aũt honorãdi sunt: q: maioꝝ locum in cõtatib⁹ obtinent ꝛ nõ ꝓpter diuitias suas. Unde be. Tho. in. xi. quodlibet. vbi ponit ꝛ q̃rit. Utrũ honorari diuites magis q̃ alios ptineat ad acceptionẽ ꝓsonarũ. Rñdet dicens q̃ duplex est honor. Primꝰ. s. q̃ debetur alicui rõne suiꝑfius: ꝓpter ppriã virtutẽ sicut est cõmendatio. reuerẽtia ꝛ hmõi. ꝛ ad hunc honorẽ diuitie nihil faciunt. vñ si talis honor alicui exhibeat[illegible]erit acceptio personarum. vñ dicit Valerius maximus q̃ honores qui fortunis debent. s. fortibus debent. sicut triũphi ꝛ alij hmõi. apud romanos antiquos nulla pecunia emi poterant. Alius honor est q̃ debet alicui ſm statũ quẽ hz in republica. Sic em̃ i ꝓsona respublica honoratꝰ. Et ꝓpter hoc reges ꝛ principes honorant. ſm illud. s. Pet. ij. Regẽ honorificate. Et q: in republica terrena diuites statum obtinẽt altiorẽ. ideo ciues celestis hierlm quasi in babylonia peregrinãtes deꝺent eoꝝ inter quos quẽrant morẽ gerere. vt dicit Aug. in li. de ciui. dei. Et sic diuites honorare illis [illegible]ũrarat honoribꝰ q̃ ad exterior⁹ cõuictum ptinent nõ est malum. Sed in his que ptinent ad fidem xpi: ꝑtim est ꝓferre diuites pauperibus: sicut sunt ministratores sacramentoꝝ. hec Tho. Unde si q̃s velle audire confessionem diuitũ ꝛ nõ pauperum vel nõ ita diligẽter aut tradere eucharistiã aut ordines: aut alia diuitibus ꝛ non pauperibus esset personarũ acceptor. Si quis aũt p[illegible]s audiret vel potiꝰ diuites: q: credit eos magis indigere vel maiorem fructũ inde sequi: vel nõ ita patienter expectare sicut pauperes: nõ pertinet hoc ad acceptionẽ personarũ: sed ad debitã discretionẽ. ꝛ hinc est ſm bea. Tho. ij.ij. vbi. q̃ facilius disp̃satur in matrimonio in gradibus consanguinitatis ꝙ affinitatis. ꝓhibitis circa excellentes psonas q̃ circa alias. [illegible]sit em̃ hoc ꝓpter fedus pacis firmandũ q̃d magis est necessariũ cõmuni vtilitati circa excellentes personas q̃ circa alias.

Dispẽsare.

§.IIII. Jn iudicijs quoq;

ꝓhibet acceptio ꝓsonarꝝ. Unde ꝛ puerb. xviij. dr. Accipere ꝓsonã in iudicio nõ est bonũ. Ratiõ⁹ rõ est. q: ꝓ hoc corrũpitur iudicium: ꝛ ꝓ hñs iustic̃ia. Nã ſm bea. Tho. ij.ij.q.lxiij. ar.iiij. iudicium est actus iustic̃ie. p: out. s. iudex reducit ad equalitatẽ iustic̃ie ea que inequalitatẽ facere possunt opposita. Personarũ aũt acceptio inequalitatẽ quãdam habet inquãtũ attribuit alicui psone p̃ter ꝓportionẽ suam in qua cõsistit equalitas iustic̃ie: ꝛ sic corrumpit iudicium per acceptionẽ personarũ. Unde ꝛ regula iuris dicit. In iudicijs nõ est ꝓsonarũ acceptio. habẽda. de reg. iur. in. vi. Unde ꝛ Nico. papa dicit. Necesse est ſm sacrarum scripturarũ documenta ac ſm iustic̃ie tramitẽ ꝛ accusatũ simul ꝛ accusatorẽ adesse. Et vnã partem quãtacũq; ꝛ qualicũq; ꝓdita sit auto: itate: sic ꝓcessus audiri vt alteri parti inullũ ꝓiudiciũ irrogẽt iij.q.ij. necesse. Uidẽtur notari ꝺia xlv. di. cũ beatus. vbi ꝺ: q̃ leuite ꝛ sacerdotes nõ sunt nisi ꝓ grauib⁹ excessibus co: po: aliter flagellandi: cũ in minores derici etiã ꝓ leuibus verberib⁹ subijcianꝫ. arg. ad hoc di. xl. c. j. ꝛ de offi. deleg. sane. Jo. an. in glo. sup dicta rubrica sic soluit. In penis deferẽt dignitati ꝛ psone: vt in dicto c. cũ beatus. ꝛ de transac. c. fi. Item in sedendo ꝛ assurgendo deferẽt di do. vt dist. xciij. c. non oporteꝛ. ſ. Sed in iudicijs vel sentẽtia non est habenda acceptio ꝓsonarũ: sed in eis est equalitas seruãda: vt dicit rubrica. Jn penitẽtie exhibitione. vt. xxvj. q. vij. sacerdos. Item in fide xpi suscipienda. de ꝓse. di. iij. nec quẽq̃. Et in alijs sacramentis. vt de cõiu. ser. c. j. Et in paup[illegible]m receptione cum sufficere possumus. xlij. dist. c. quiescamus. ꝛ hmõi. Et nota q̃ hz iudex nõ debeat vti acceptione personarũ vt hic: tamẽ vtile est in arbitrariis iudicem gratiosum habere. vt de offi. dele. cõsuluit. Laueat tamen in facienda gratia ne incurrat penã cõstitutionis ꝓsen. ꝛ re iudi. de cõsu. Jo. an.

Sacrilegium vñ deriuet.

Sacrilegium est speciale peccatũ.

Sacrilegium in multis peccatis reperit.

De sacrilegio. Cap. xxi.

¶ De sacrilegio inquãtũ pertinet ad auariciã. Cap. xxi.

Sacrilegiũ quandoq;

ponit inter species luxurie: vt cum opus carnis exercẽt a clericis vel religiosis et monialib⁹ seu a laicis cum eis. Aliqñ er ira vel odio ꝓcedit: vt cum pcutitur iniuriose clericus. Aliqñ aũt ꝓuenit ex auaricia: vt cũ quis rapit sacras res: vel de sacro loco. Et ſm hunc respectũ inter vitia ad auariciã pertinẽtia hic ponitur. Sic aũt diffinit seu describit sacrilegium. s. q̃ est sacre rei lesio seu violatio. Jsiꝺ. tñ dicit q̃ sacrilegiũ ɔ: ab eo q̃ legit. i. furat q̃ sacrum. Vel potest plenius sic describi q̃ est vitiũ quo irreuerentia exhibet̃ personis vel locis vel rebus sacris. Et q: sacrum ɔ: aliquid ex eo q̃ ordinat ad dei cultum: ꝛ ex hoc q̃ aliq̃d deputatur ad cultum diuinũ efficit quoddã diminũ: sicut ꝛ illud q̃d ordinatur ad finẽ bonum sortitur rationẽ boni. ꝛ sic ad illud tale sacrum debet̃ q̃dã reuerentia q̃ refertur in d[illegible]. ꝛ hinc sequit̃ q̃ omne illud q̃d pertinet ad irreuerẽtiam rerum sacrarũ pertinet ad iniuriã dei: ꝛ bꝰ est peccatũ ꝛ habet rationẽ sacrilegij. hec bea. Tho. ij.ij.q.xcix.ar.j. Est aũt speciale pcm̃ sacrilegium distinctũ ab aliis: q: in eo reperit̃ specialis ratio defectus mitatis: q: sc̃z violatur res sacra p aliquã irreuerentiã: ꝛ opponit̃ virtuti religionis: ita q̃ ipsa irreuerentia ꝛ dehonoratio que ante nõ in eo q̃ honoratur. vt ptz. j. Ethi. ita irreuerentia est in eo qui irreuerẽter se habet: q̃uis etiam nihil noceat ei cui irreuerentiã ꝓbet. Unde etsi res sacra in se non violet̃: tñ quantũ est in ipso sacrilego violat eam: sicut et purpura regale indumentũ facta honorat ꝛ glorificat. et si quis hanc ꝓfanauerit mortẽ damnat quasi contra regem agẽs: q̃uis nihil agat in persona regis ſm Damascenũ. Jta si quis rem sacrã violet ex hocipso cõtra dei reuerẽtiã agit. Reperit aũt sacrilegiũ in pluribus generibus peccatorum seu materijs. s. in luxuria: in homicidio: in rapa: in furto: in rapina ꝛ hmõi. Nec tñ ex hoc sequitur quin sit speciale pcm̃. Non em̃ est inconueniens vnã speciẽ rationẽ pecca[illegible] reperiri in pluribus generibus peccatorum ſm q̃ diuersa peccata ad finẽ vnius peccati ordinant: sicut etiã et specialis ratio alicuius virtutis potest reperiri in pluribus materijs vel generib⁹ virtutuꝫ a q̃bus imperat: sicut ieiunij aliqñ imperat ab abstinentia. aliqñ a castitate. aliquãdo a religiõe. Quocũq; ergo genere peccati quis fa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciat ꝺ reuerẽtiã sacris in reb⁹ debitꝭ:sacrilegiũ formaliter cõmittit:lz materialr sint ibi alia genera pctõꝝ. Interduz ñ reperiꝝ sacrilegiũ separatũ ab alijs pctis: eo ꝙ actꝰ nõ hz aliã deformitatẽ nisi q: res sacra violat. vt cũ inde⁹ rapit aliquẽ malefactoꝝ ẽ de loco sacro quẽ in alijs locis licite capere posset, hec be. Tho. vbi. s. ar. ij.

§.I. Diuiditur aũt sacrilegiũ

in diuersas ptes vel spẽs ſm diuersas rõnes sanctitatis rerũ sacrarũ ꝙb⁹ irreuerẽtia exhibetur. Tãto aũt aliqꝺ sacrilegiũ est maius: quãto res sacra in quã peccat maioꝝ ẽ obtinet scitatẽ. attribuiꝝ autẽ scitas ꝛ psonis sacris. i. diuino cultui dedicatis: vt sunt clerici ꝛ religiosi: et locis sacris: vt sunt eccle. et reb⁹ ꝙbuslibet sacris: vt sacra reliqe: vasa sacra ꝛ hmõi. Et q: sanctitas loci ordinat ad sanctitatẽ hois: iõ grauiꝰ est sacrilegiũ cõmissum in psonã sacrã ꝙ locũ sacrũ. Sũt tñ in vtraqꝫ specie diuersi gradus sacrilegij ſm diuersitatẽ locoꝝ ꝛ psonarũ sacrarũ. Grauius est em sacrilegiũ cõmissum in sacerdotẽ vel ꝙ sacerdotẽ ꝙ in subdiaconũ vel diaconũ. et grauiꝰ in epm ꝙ in sacerdotẽ. Sicꝫ grauius est sacrilegiũ cõmissum in chorꝺ vel ca. altare ꝙ in altero loco ecclastico. Sicꝫ etiã tertia species sacrilegij q cõmittit circa res sacras: hz diuersos gradꝰ ſm diuersitatẽ graduũ rerũ sacrarũ: inter qs summũ graduz obtinent sacra qbus hõ sanctificat: ꝛ inter ea eucharistia que ꝺtinet xpm. Et iõ sacrilegiũ qꝺ cõmittit circa eucharistiam est grauissimũ inter ea. post sacra scm locum tenẽt vasa sacrata ad sacrꝺ susceptionẽ. Exinde imagines sacre ꝛ reliqe scrꝺ in qbus venerant vel honorant quodãmodo ipse psone scrꝺ. Deinde alia q ad ornatum eccle ꝛ ꝺtinent ꝛ ministrorꝺ. Demũ q sunt deputata ad sustẽtationem ministrorũ siue mobilia siue immobilia. Quicunqꝫ ꝺ aliqꝺ pꝺicatorũ peccat: sacrilegiũ cõmittit. hec Tho. vbi s. ar. iij. Vñ ꝛ Pius Papa dicit: Sicut q ecclesiã dei deuastat: ꝛ eiꝰ pꝺia ꝛ donaria spoliat ꝛ inuadit fit sacrilegus sicille qui sacerdotes eiꝰ i. equit sacrilegus iudicat. Nõ ergo grauius pctñ est fornicatio ꝙ sacrilegiũ. Sed licut grauius est pctñ qꝺ cõmittit in deũ ꝙ quod in hoiem: sic grauiꝰ est sacrilegium agere ꝙ fornicari. xvij. q. iiij. sicut. ij. Ꝺ peccatũ carnale cõmissum a religiosis sit sacrilegiũ. habetur. xxvij. q. ſ. impudicas. Item oñe pctñ qꝺ psona sacra cõmittit materialiter: ꝛ quasi per accidẽs est sacrilegiũ: q: aliquo mõ est ꝺ sanctitatẽ eiꝰ. vñ Hiero. dicit ꝙ nuge i ore sacerdotis sunt sacrileg. vl blasphemie. ꝺmaliter aũt ꝛ pꝺprie illud solũ pctñ sacre persone est sacrilegiũ qꝺ agit directe ꝺ eiꝰ sanctitatẽ. vt si virgo deo dicata fornicet. Dicitur etiã. xvij q. iiij. si quis suadente. Ş. cõmittũt. ꝙ q disputãt de iudicio pncipis dubitãtes an honore reipublice diui vel diuini dicebant quasi diuine pꝺuidẽtie ministri: ideo quod pertinet ad irreuerẽtiã pncipis. s. disputare de eius iudicio an opꝺteat ipm sequi ꝙ quãdã similitudinẽ ꝺ: sacrilegiũ ſm Tho. vbi. s. ar. ſ. Idem de papa. ꝛ hoc nisi ꝺstaret illud esse ꝺ deũ. Guil. aũt cum disputat de iudicio intelligit. s. de iudicio pncipis revocando in dubiũ qꝺ determinauit. Cõmittit etiã sacrilegiũ q̃ contra diuine legis sanctitatẽ aut nesciẽdo cõmittunt aut negligẽdo violãt ꝛ offendũt. vt ꝺ. xvij. q. iiij. si q̃s suadẽte. Ş. qui autẽ. Ꝺ large ꝺ: sacrilegiũ ſm Tho. Et intelligitur qñ legẽ dei q̃s impugnat vt hereticus ꝛ blasphemus: q̃ ex hoc ꝙ non credit deo incurrit infidelitatẽ. ꝛ ex hoc ꝺ diuine legis verba impugnat sacrilegium est.

Sacrilegium est grauiꝰ ꝙ fornicatio.

Ꝺdasciuz i ore sacerdotis est sacrilegiũ.

Grauius est sacrilegiũ.

§.II. De pena contra sacrilegos.

Tripler pena sacrilegoꝝ

Nota ꝙ tripler est pena. Prima est ſm Ray. excõicatio. aliqñ maioꝝ. vt in sacrilegio cõmisso per iniectionez manuum: violentã in clericũ. vt. xvij. q. iiij. si q̃s suadente. et ꝓpter incendiũ: vel ꝓpter effractionẽ ecclie vel loci sacri. Aliqñ incurrit minoꝝ. vt in extrahẽte ꝙ vim ꝺfugiẽtem ad ecclesiã vel locũ sacrũ de ea. vt. xvij. q. ij. miroꝝ. ꝛ alijs. Et ꝺ recte statutũ est: vt ꝙ q̃ peccat q̃s ꝙ hec ꝛ to: queak. vt ꝺ: Sap. xi. Peccat em talis ꝺ psonas vel loca sacra: et ideo iustũ est vt arceak a sacris ꝛ ecclesia. ſm Tho. Scda pena est pecuniaria etiã ab ecclesia instituta: et hoc etiam recte. Nam ſm Tho. cum pene sint quedã medicine multi sunt q̃ parum curãt de hmõi spũalibus. magis aũt timẽt dediti mundo penas pecuniarias: ꝛ ideo addita est talis pena vt magis arceantur a sacrilegijs timore salte hmõi. Qualis aũt ꝛ quãta sit ista pena ꝛ cui psoluenda ꝙ sacrilegio cõmisso in psonã vel loca sacra vel rebus. hꝺ. xvij. q. iiij. si q̃s in atrio. ꝛ si q̃s cõtumax. et si quis deinceps. Ubi ponunt diuerse pene pecuniarie: aliqñ psonis lesis: aliqñ locis sacris violatis applicãde. Et dicit Guil. ꝙ ille diuersę pene sunt posite ſm diuersas cõsuetudines ecclesiarũ. Et idem dicit Uui. vel ꝙ arbitrio iudicis puniãtur. Sed et. xij. q. ij. de viro nefando. pꝺ sacrilegio cõmisso circa res sacras impon penitẽtia septennis cũ carta forma ibi descripta. Hodie tñ arbitraria est sicut ꝛ alie. ẽ de peni. ꝛ redeus qui. Tertia est pena psonalis. Nã ſm leges si atrox iniuria fiat psone ecclesiastice. dicit Ray. ꝙ pena est decapitatio. C. de epis. ꝛ cleri. l. si q̃s. Alis iudicis reseruat arbitrio moderãda ꝓ qualitate psone. rei. loci. ꝛ tpis varietate. ff. ad. l. iul. pec. l. sacrilegij. Gratian⁹ etiam dicit. xvij. q. iiij. si q̃s suadẽte. Ş. se. Qui de ecclia vi aliquẽ extemerit: vt in ipsa eccia loco vel cultui sacerdotiꝺ vel ministris aliquid iniurie impoꝛtauerit: ad instar publici criminis ꝛ lese maiestatis accusabitur: ꝛ cõuictus siue ꝺfessus capitalis pena a rectoribus pꝛouincie feriet sicut in. ſ. li. C. legit ti. de epis. ꝛ cle. l. si quis in hoc genus sacrilegij ꝛc.

§.III. Qui detinent legata

Detinentes legata.

ꝛacta ecclesijs vel aliis pijs locis ꝛ nõ soluũt: sacrilegium cõmittũt: large ñ sꝺcedo. vñ Hiero. Amico aliqꝺ subtrahere furtum est: ecclesiã ꝺo defraudare sacrilegium est. ij. q. ij. gloria. Et tales multũ differendo vticꝫ peccãt. Quãquis em nõ noceat hoc animabus defunctoꝝ cui illa legauerũt quãtũ ad meritũ dignũ pꝛemio gle: q: ex ipsa ordinatione ecclie fienda cõsecuti sunt meritũ: nocet ñ quantum ad expiationẽ penarũ quiꝺ est debitoꝝ: q: nõ ita cito euadet vel subleuabit. vñ dicunt necatoꝝ es animarũ. xiij. q. ij. qui oblationes. ſ. ꝛ ij. Si tñ fierent parua dilatio ex causa rõnabili: puta vt res vendẽda multo maioꝝ pcio vẽderek ꝙ tũc. ꝛ sic inde maius suffragiũ elemosynarũ ꝺsequeretur: tunc laudabiliter fierent. hec Tho. in quodlibet. Item Io. fm Io. neap. in quodlibet. ꝙ heredes vel executoꝛes testamentoꝝ qui differũt notabiliter exeq̃ legata ad pias causas ex negligentia vel auaricia: q: est eis incõmodum: peccãt mortaliter. qꝺ patet duplici rõne. Prima ẽq: inferũt notabile nocumẽtum aliabus defunctoꝝ quãtũ ad expiationẽ a pena: qꝺ non minus videk ꝙ inferre nocumentum magnum coꝛpoꝛiꝺ: hoc aũt vticꝫ mortale: q: cõtra charitatẽ seu pietatẽ. Secda est: q: tales mandãtur excõicari: vt pꝛz. xiij. q. ij. qui oblationes. ſ. Sed nullus ꝺz excõicari nisi ꝙ mortali: et in quibusdam diocesibus est excõicatio lata per synodalem. vnde sup hoc inuestigãdum. Item q̃ alienat vel emit scienter bona ecclesie immobilia vel mobilia ꝓtinentia ad cultũ diuinũ vt paramẽta calices ꝛ hmõi. in casu nõ licito: vel in casu licito: sed nõ ſm formã ecclesie: q̃ habek. ꝛ. q. ij. §. hocius. ꝛ. c. si quis epꝰ. ꝛ ex de re. eccle. non alie. nulli liceat. ꝛ. c. monasteriorum. in cle. peccat mortaliter. Quia agit contra ordinationẽ ecclesie ꝛ in dãnum ecclesiarũ: etiã si iusto pcio emeret sacrilegiũ cõmittit: ꝛ non tenet alienatio. Et de hmõi alienationiꝺ ecclesiasticis ex modo earũ habes. ſ. in. iij. parte. Item facientes statuta ꝺ ecclesiasticam libertatem sacrilegiũ cõmittũt. Et imponentes clericis ꝛ psonis ecclesiasticis tallias sine licentia pa-

Alienantes bona ecclesiastica.

Tẽpla salomonis ter fuit polluta.

pe. exigẽtes pedagia ꝛ gabellas ab eis: ꝛ seculares trahẽtes eos ad iudicia sua ꝛ capientes ꝛ hmõi. Et quo vel qñ sunt excõicati pꝛopter hmõi habes in. iij. pte ti. xviij.

§.IIII. De sacrilegio commisso

Sume re indigne.

Tẽm.

missõ multiplr ꝓ diuersas gẽtes ꝺ sacra populi dei loquit. ps. lxxviij. di. Deus venerũt gentes in hereditatẽ tuã: polluerũt tẽplũ scti tuũ: posuerunt hierlm in pomoꝝ custodiã. Scõm glo. ꝺtinuã quãtũ ad l'm deplorat. ps. sacrilegia cõmittenda circa templũ dei ꝛ deuastationẽ hierlm ꝓ populũ gentile. Scõm autẽ sensum spũalem sacrilegia q̃ fiunt: et alia mala in tẽplo spũali ecclesie ꝙ male viuẽtes: ꝛ pie petit liberationem ab ipsis mal. Ter aũt fuit illud templũ salomonis pꝛofanatũ ꝛ ciuitas hierusalẽ depopulata. Primo per nabuchodonoſoꝛ: sub sedechia rege iuda. qui cũ exercitu chaldeoꝝ capta ciuitate hierlm muris destructis incẽdit tẽplũ ꝛ abstulit vasa eiꝰ. vt hꝺ. iiij. Reg. vlti. Scõo per antiochũ regẽ tpe machabeoꝝ qñ idolum posuit in tẽplo adoꝛãdũ: qꝺ tẽplũ iã fuerat reedificatũ sub esdra ꝛ zoꝛobabel. Sed de eo ꝺz. Tertiũ plenũ erat luxuria ꝛ comessationiꝺ et scoꝛtãrium cum meretricib⁹. ij. Mach. vj. Tertio ꝓ titũ ꝛ vespasianũ pncipes romanoꝝ post mortẽ xpi inde ad. xl. annos. q̃ euersa fuditꝰ ciuitate tẽplũ etiã diruerũt ſm q̃ xps pꝛenũciauerat dicẽs Mar. xxiij. Videtis has oẽs magnas edificationes. s. tẽpli. Nõ relinquek lapis sup lapidẽ qui nõ destruak. Et quis tpe Danid nõdũ esset templũ edificatũ in hierosolymis: vñ ꝛ nec pfanatũ sed post multa tpa: tñ vtik in locutione tpe ꝓterito ꝓ futuro: ꝓpter infallibilitatẽ diuine pscientie in cui⁹ libꝛo ꝙphete legũt ꝙpherando. Sensus est ergo. O deus gentes. i. gẽtiles venerunt. i. venient ꝛc. polluerunt. i. polluent. Spũaliter autem de templo ecclesie ꝛ hierlm militãti notari possunt tria genera sacrilegiorũ defienda.

¶ Primũ perpetratũ in abusione sacramentoꝝ. ibi. Deus venerunt gentes in hereditatem tuam.

¶ Secundum operatum in violatione sacroꝝ locoꝝ. ibi. polluerunt templũ sanctum tuum.

¶ Tertium exercitatum in vsurpatione bonoꝝ ecclesiasticoꝝ. ibi. posuerunt hierlm in pomoꝝ custodiã.

§.V. Quãtum ad primum

Irreuẽrentia sacramentoꝝ.

Sciẽdũ est ꝙ hereditas dei ꝺ: ꝓpꝛie fidelis: eo ꝙ possidetur a deo per fidẽ ꝛ gratiã sicut hereditas ab herede. Vñ ipse dicit ꝓ Esa. xix. Hereditas mea israel. esto. Israel intrepretak videtis deũ: ꝛ signat ꝓpꝛie fidelẽ ꝙ videt deũ ꝓ fidẽ. Vel etiã hereditas dei ꝺ: clerus deputatꝰ diuinis officijs vñ cleros grece latine sors vel hereditas ꝺ: ſm Isidoꝛ. di. xxi. c. ij. Quia dei ꝺ: hereditas dñi: q: tales sic viuere debẽt vt speciali pꝛerogatiua sanctitatis possideatur a deo. Sed de vtrisqꝫ. s. fidelibus ꝛ clericis cõsideras. ps. multiplr sacrilegiũ eoꝝ gemẽdo dicit. O deus gẽtes. i. gentiliter viuẽtes: vñ ꝛ gehenne dediti: venerunt in hereditatem tuã. i. in cognitionẽ christiã nisinũ ꝛ clerũ. Sicut em gẽtes. i. pagani nullã reuerentiã habẽt ad sacramẽta vel sacra eccie: q: nõ credũt esse sacramẽta vel sacra nec alicui⁹ virtutis. Sic cleri⁹ ꝓpꝛis xpianus nullã reuerẽtiã verã ostendũt xpe ad sacramẽta ꝛ sacra eccie: et ꝺ cõmittentes sacrilegia multa. Certe gẽtiles suis sacris falsisqꝫ exhibebãt multo maiorem reuerẽtiam ꝙ fideles veris sacramẽtis. Ꝺ ostendit effuse ꝓ multa exẽpla Valeriꝰ maximus in. ſ. lib. c. ſ. Vñ ꝛ ibi narrat. ꝙ cũ in tẽplo dee veste qꝺã virgines essent dedicate ad nutriẽdũ ignẽ: vna ex eis sup hoc posita: q: pmi fit ignẽ extinguere negligẽtia occisa fuit: et alia plura ibi. Et quãtũ quiꝺẽ ad sacramẽta maximũ sacrilegiũ est circa abusum matimi sacramẽti. i. coꝛporis xpi. Ꝺ qꝺẽ perpetrant vrẽdo ipso in maleficijs ꝛ veneficijs. vnde ꝛ in ꝺcionicis legit quendã summũ pontificẽ in sanguine xpi fuisse venenatũ. Ad sacrilegiũ etiam pertinet sumere indigne. idest in pctõ mortali quocũqꝫ odio, fornicatione, vsura, ꝛ

Reliquias irreuerẽter tractare est sacrilegium.

Iterare sacra nõ iterãda est sacrilegium.

Stare in faciẽ sacerdotis celebrãtis.

Jn mortali mini strãs ecclastica sacra ꝛ alia. Vñ in figurã pꝛecepit dñs in veteri lege in applicatione leuitarũ ꝛ filioꝝ aaron ad ministeriũ sacerdotij ꝙ raderẽt pilos oẽs pilos coꝛpis sui ꝛ lauarent: ad designãdũ ꝙ etiã a pctis cogitationũ crimina liũ que signant ꝓ pilos debẽt se purgare ꝓ nouaculum cõtritionis ꝛ aquã ꝓfessionis. ꝓpterea em vt dicunt hebrei. Osa q: retigit arcã dñi q̃ eucharistiã significabat cũ inclinãret de plaustro bob⁹ recalcitrantib⁹ subito mortꝰ est ꝓpter irreuerentiã: q: nocte ꝓcedenti vꝺ ꝙ cognouerat. Unde⁹ etiã magna irreuerẽtia ꝛ ꝙs sacrilegiũ stare ante altare in faciẽ sacerdotis ꝛ curiose ꝛ fixe aspicere in sacramẽtũ ꝛ ꝙ facit sacerdos. Jn hui⁹ figurã mandauit dñs in lege sua veteri ꝙ arca nõ nuda sed vestita. i. coopta tra derek leuit. ꝺeportãda: ita vt null⁹ de pplo eã videre nudã posset. Nu. iij. Et q: bethsamite eã nudã aspexerũt cũ scz de terris philistinoꝝ i terminos israel. a bob⁹ reducta ẽ. mortui sunt. lxx. viri. ꝛ. l. milia plebis. vt hꝺ. i. Reg. vj. Jnsuper vti aq̃ baptismali vel aq̃ bñdicta vl chrisma vl oleo sctõ in sacrilegijs vel in incãtationiꝺ ꝛ hmõi est magnũ sacrilegiũ. Et sicꝫ iterare sacra nõ iterãda: vt baptismũ: confirmationẽ ꝛ ordinationem. vel etiã in ipsis vel alijs iterare formas sacroꝝ sine cã rõnabili vel materias eoꝝ ineptas ꝓparare: vt vinũ q̃si marcidũ: ꝛ farinã nõ bene purgatã vel q̃si coꝛruptã vel hmõi: non absqꝫ sacrilegio est graui. Sicꝫ ex incuria dimittere eucharistiã coꝛrũpi. Vasa q̃ sacra ꝛ vestes sacras ꝛ alia ornamẽta ecclie: ꝛ multo magis reliquias sctoꝝ irreuerẽter tractare vl immũdas tenere ꝛ laicos vti in suis repꝛesentationiꝺ his q̃ sacrata sunt magnũ sacrilegiũ est. Et quãtũ hmõi deo displiceãt ostẽditur Dan. v. vbi legit ꝙ cum balthasar fecisset apportari vasa aurea q̃ asꝺportauerat pater suus vel auus nabuchodonoſoꝛ de templo dei de hierlm ꝛ eis vterek: vidit digitos scribẽtes in pariete ꝺtra eũ. Mane Thethel Phares. ꝙ quibus fuit sibi significatũ: vt daniel expoſuit ꝙ ei auferẽdũ erat regnũ: qꝺ nocte sequẽti euenit. Nã ingresso dario cũ exercitu suo i ciuitatẽ capta est: ꝛ ipse balthasar interfect⁹. Quã hist⁹ia recitat canõ de ꝓse. di. j. vestimẽta. ad terrorẽ vt ꝙueant sibi laici ab usu ꝛ tactu taliũ. O ꝙ detestabilis est incuria quoꝝũdã clericoꝝ qui calices ꝓmittunt rubigine destrui tobaleas ꝛ pallas altaris ꝛ coꝛporalia turpissima remanere: casulas ꝛ alia paramenta totaliter dilacerari. Et ñ ipsi miserrimi non paterẽtur talib⁹ vestibus indui: aut talib⁹ tobaleis mẽsam suã parari. Et qd sunt ista nisi sacrilegia ꝛ magna irreuerẽtia ad sacra? sacra. ꝛ ideo magna punitiõe digna diuina ꝛ humana. Pro istis ergo ingemiscẽs ps. ait. O deus venerũt gentes in hereditatẽ tuã: q̃ in eo ostẽdũt se gẽtiles ꝛ infideles ꝙ ita irreuerẽter se habent ad sacramenta ꝛ sacra tua. Et hec de primo.

§.VI Quantũ ad secundũ

Sacrilegium cõmissum circa loca sacra dicit. Polluerũt tẽplũ scti tuũ. Tẽplũ ꝺ: a cõtemplãdo: q: ad ꝺ institutũ est: vt contẽplek ibi deus oꝛãdo ꝛ cõtẽplãdo ꝛ meditãdo. Unde ps. Ado: abo ad templũ scti tuũ. Et xps Luc. xix. ait. Scriptũ est. ſ. Esa. lvj. Domus mea domus oꝛationis vocabit. Quãuis em deus cum spũs sit nõ capiatur loco: nec locũ ex se requirat vt exaudiat q̃ vbicqꝫ eligẽs in veteri ꝛ nouo testamẽto voluit habere speciale tabernaculũ vel templũ seu ecclesias ad cultũ suum ꝓpter ipsos adoꝛantes hoies q̃ sunt coꝛpales vt. ſ. accedẽtes ad ipm locuꝫ cũ hac cogitatione ꝙ locus ille deputatꝰ est ad colendum ꝛ adorãdum deũ: cũ maioꝝ reuerẽtia ꝛ affectu accederẽt ꝛ manerent in eo; ꝛ inde ꝓsequẽter efficacius oꝛones hoiꝝ ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

audirent: vt dicit. b. Tho. ſ. iij. q. cij. Ex benedictione aũt er multo magis ex ꝓsecratione ipſi⁹ tẽpli recipit locꝰ quandã virtutẽ vt diabol⁹ nõ tantũ poſſit imaginationib⁹ vitioꝝ hoies infeſtare: vt dicit. b. Tho. ij. ij. Sed iſtud tẽplũ mate riale polluit ſeu violat ꝑ multiplex ſacrilegiũ: ꝛ multo ma gis templũ rõnale. Ob q̃dẽ pernarime dicunt tẽplũ dei bi q̃ ſunt diuino obſequio mãcipati: vt clerici ꝛ religioſi cõ ſecrati vel ꝑ ſolennẽ ꝓfeſſionẽ vel ꝓordinationẽ. Vñ ꝛ re ligio dr: ſacra ꝓordines ſacri: ꝛ caſte viuẽtes: ad qõ illi te nent er voto: tẽplũ ſunt ſpũſſcti. inq̃t Lucia virgo ꝛ mar tyr. Et primo q̃dẽ violat ꝛ polluit templũ materiale per opus carnale ibi ꝑpetratũ: ita ꝙ indiget recõciliatiõe ꝓ cipue ſm Doſt. cũ eſt manifeſtũ. Et ſic profanatũ fuit tem plũ dei ab antiocho rege: de q̃ dr. ij. Macb. v. ꝛ ibidẽ. c. vi. dr: ꝙ tẽplũ erat luxuria plenũ ꝛ comeſationib⁹ ꝛ ſcortatiũ cũ meretricib⁹: vltro q̃ ſe mulieres ingerebãt faciẽtes int ea q̃ non licebãt. ſed nõ euaſit impunit⁹ impi⁹ rex de tanto ſacrilegio. Nã in itinere ꝓſtitut⁹ cecidit in curru ſuo: ꝛ ver mib⁹ ſcaturiẽtib⁹ corp⁹ eius intolerabili feto: exercitũ gra uãs corpoꝛaliter ꝛ eternaliter mortuꝰ eſt in maximis doloꝛib⁹. ibidẽ. c. ix. ꝙ etiã ibi reſideãt mulieres parate ihabitu me retricio ad capiẽdas aĩas iuueneſcẽ diſcurrentes ad ꝓ cãdũ eas: nonne magnũ ſacrilegiũ videt: ꝛ domũ oꝛonis fieri ſpelunca latronũ. vt verificet illud Diere. Thren. iij. Oculus meus depredatꝰ aĩam meã: q̃ vt ait veritas ipſa q̃ metiri nõ põt: Qui viderit mulierẽ ad concupiſcẽdam eã i mechatꝰ eſt eã in corde ſuo. Mat. v. Sed q̃tiã ibi tripu diũ vel ludãt multo magis ſacrilegiũ eſt: ꝛ male põt excu ſari a pcõ mortali. Tẽplũ aũt humanale corpus clericoꝝ religioſoꝝ cũ violat ꝑ opera carnalia ſacrilegiũ eſt tãto ſcelerati⁹: quãto ꝓpoꝛtius eſt tẽplũ dei q̃ dom⁹ materia lis cũ ibi eſſentialr inhabiter: ꝛ ꝑ gratiã in creatura rõna li. Quicũq; violauerit tẽplũ dei. ait apls. ſ. Coꝛ. iij. diſper det illũ deus. i. in diuerſas pres perdet aĩam. ſ. ad inferos iudicãdo: famã ſubtrahendo: ꝛ ſubſtãtiã diminuẽdo. Cõ muniter eĩm tales male foꝛtunant ꝛ efficiuntur infames. Si eĩm ſpõſus terren⁹ ſuſtinere non põt ſpõſam ſuã adulte rare ſz repudiat: aliq̃n etiã occidit cũ adultero: multo ma gis credẽdũ eſt rpm grauiſſime indignari q̃ ſponſa ſua. i. aĩa clerici vel religioſi alteri adhereat: ꝛ ꝑ carnalia opera fidẽ ei frãgat. Et ꝑ hoc eſt q̃d dicit Greg. de hmõi. Si eĩm inter hoies ſolẽt bone fidei ꝓtractus nulla rõne diſſolui: quãto magis pollicitatio illa quã cuꝝ deo pepigit. ſ. ꝑ votũ ſoluí ſine vindicta nõ poterit. rxvij. o. viduas. ſ. Et ad ꝑ oluri mũ inducunt acceſſus ad monaſteria monialiũ cũ vanita tib⁹ mulierũ: ꝛ tripudia q̃ fiunt ibi ꝛ cõuiuia: ꝛ confabula tiones rerũ mũdanarũ: vt clericoꝝ ꝛ religioſoꝝ nimia fa miliaritate cũ eis. Vñ in decretꝫ cauet ꝙ rarus dz eſſe ad eas acceſſus ꝛ cum magna cautela ꝛ breuis oĩno locutio rxvij. q. ij. in decima. Bene q̃ dici poteſt. Polluerũt tẽpluꝫ ſcti tuũ. Sõe polluit ſeu violatur templũ dei materia le ꝑ ſanguinis effuſionẽ violenter ibi factã: et indiget tũc recõciliatione. de pe. diſt. ſ. veſtimenta. In hoc ſacrilegiũ incidit Joas rex iuda q̃ fecit lapidare zachariã filiũ bara chie. i. Joiade ſummi ſacerdotis inter templũ ꝛ altare: vt habet. ij. Paralipo. rxiiij. poſt qõ male foꝛtunatus eſt. Ad ſacrilegiũ etiã ptinet extrahere de tẽplo ꝑ vim ꝓfugiẽtem ad ipſum ſiu ꝓpter debitũ ſiue ꝓpter maleficiũ qõcũq;. Talis eĩm ibi debet eſſe ſecurus: nec poteſt ꝑ vim extrahi: niſi eſſet publicus latro. rxvij. q. iiij. ſicut antiquitus. vel no curnus depopulatoꝛ agroꝝ: vel iniuriam feciſſet loco ſa cro. ex de imu. eccle. inter. Templũ rõnale polluit ꝛ vio lat ꝑ ſacrilegiũ q̃ manus iniũcit violentas in clericum vel religioſum vel religioſam: ꝛ talis nõ ſolum peccat ꝛtra liter: ſed etiã incidit in excõicationem maioꝛ: ẽ: nec põt abſoluí citra ſedem apoſtolicã ſi iniuria fuerit enoꝛmis: pu ta vulneratione. incarceratione. notabilem percuſſionem. rxvij. q. iiij. ſi q̃s ſuadente. Idẽ ſi hoſtiliter q̃s inſequit car dinales. Idem ſi facit banniri vel exilio tradere epm loci.

de pe. ſi quis. in cle. Sed de his excõicationib⁹ declaratio nem habes diffuſe in. iij. parte ti. rxiiij. c. i. ij. ꝛ. iij. Tertio ſacrilegiũ cõmittit ꝛ polluitur dei templũ ꝑ incendiũ vel effractionẽ ipſius vel loci religioſi: qđ factum eſt a Nabu chodonoſoꝛ circa tẽplũ dei: vt prędixerat ps. di. Incende rũt igni ſanctuariũ tuuꝝ: ſed in bouẽ er hoie cõuerſus eſt: vt dicit Aug. ꝓpter ſuperbiã ſuã. rxvij. q. iiij. miroꝝ. Nicha noꝛ ſtrenuus in armis dux exercitus Antiochi: q: minaꝝ eſt deſtruere tẽplũ dei: ꝛ occiſus in bello cũ exerci tu a Juda machabeo: ꝛ dextra quã extẽderat cõtra templũ cõ minãdo ſuſpenſa eſt cõtra tẽplũ: ꝛ lingua eius ꝑ particulas aui bus tradita eſt. vt habet. ij. Macb. vltri. Propter hoc etiam incurritur excõicati naioꝛ: vt ex de ſen. excõ. rua. ꝛ. c. con queſti. Et de hoc habes diffuse in. iij. pte ti. rxiiij. De multi plici etiam pena horũ ſacrilegoꝝ habes. ſ. in eo. c. ij.

Cõmittit inſup irreuerentia locis ſacris ꝑ alios modos: vt faciendo de eis ſtabulũ ꝑ iumentis: aut tabernã ad cõ edendum vel bibendũ vel leciſternia ponẽdo: vel victua lia ꝛ ſupellectilia extra caſum neceſſitatis: ꝛ emẽdo ꝛ ven dendo in eis: Item ꝓfanãdo ſacrilegiũ dereſtãdo rps eiecit fla gellis emẽtes ꝛ vendẽtes: nõ quidẽ in tẽplo: ſed in atrijs templi: qđ minus eſt. Refert magiſter in hiſtoꝛijs ſcholaſticis ꝙ poſtq̃ magnus Pompeius deuicta iudea ꝛ facta tributaria romanis: ſtabulari fecit equos in tẽplo dei hie roſolymis: ſemp poſtea fuit deuict⁹ ꝛ demũ decapitatus q̃ ꝑ ius fuerat foꝛtunatiſſimus. Theodoꝛicus etiã narrat ꝙ quidã Julianus ꝓfectus oꝛiẽtis apud antiochiam intrãs eccleſiã minxit ꝛ altare dei. Sed paucis dieb⁹ interiectis viſceribus purrefactis interiit ſterꝛoꝛa ꝓs. Per iſtos ergo modos fideles polluerũt templũ ſanctũ tuum dñe. Sed ecõtra ſtatuit eccleſia eẽ de immu. eccle. decet do mũ. lib. vi. ꝙ ad eccleſiam ſit humilis ꝛ deuotus acceſſus: nec ibi fiãt parlamenta nec iudicia vel vaniloquia: ſed au ditio ꝛ meditatio attenta diuinoꝝ.

Perſue cendũ. ps. xxiij.

Ecclesia polluit per luxuriam.

Ezechias dolet de eo q̃ templũ eſt factũ. Joab. ij.

Punitio Pope rum ꝛ infideliũ pfecti.

§. VII. Quantũ ad tertium

pncipale. Sacrilegiũ ꝑpetrat circa res ipſas eccliarũ eas auferẽdo: vel etiã eis abutendo. Vñ dicit ps. Poſuerunt hieruſalẽ. i. eccleſiã: in pomoꝝ cuſtodiã. Vñ fructꝰ ſunt in agro fit aliq̃n aliquod tuguriũ ad habitandũ ꝑ cuſtodiẽ dis illis: ſz ipſis recollectis deſerit tuguriũ: ꝛ ſic ex ſe pau latim ruit. Locus etiã vbi cuſtodiũrur poma in domo eſt cõiter locus vilis ꝛ deſolat⁹. Sic ꝓlati vel ſeculares oſten dũt ſe hr̃e ali. aã curã de eccleſijs q̃n eſt rps meſſiũ vl⁹ vin demiarũ: vt decimas ꝛ oblationes recipiãt ꝛ fruct⁹ poſſeſſi ſionũ: ſed his ꝓceptis non a. plis curãt de eis ꝓmittentes deſtruí ꝛ ruere: cũ tñ ſm iura vna ex q̃ttuoꝛ partib⁹ reddi tuũ eccleſie dz cõuerti in reparationem fabꝛice: vt. xxj. q. ij. quattuoꝛ. Locus etiã pomoꝝ ſatis patulus eſt: et plures accipiũt de familia vel domo ꝛ mures etiã rodũt. Sic do na eccleſie familiares ꝙſanguinei ꝛ q̃ ea ꝓcurant furant: et hoies beſtiales etiã ꝙſumũt. Sed vt dicit Diero. Eccle ſiam defraudare ſacrilegium eſt. xxj. q. ij. glo. a epi. Hinc ꝛ Bonifacꝰ papa ait. Nulli liceat ignoꝛare q̃ ome qđ dño cõſecratur. i. daꝛ ſm glo. ſiue fuerit hõ. ſiue aĩal. ſiue ager. vel q̃cq̃d fuerit dño ſemel ꝙſecratũ. i. datũ ſancti ſanctoꝝ erit dño. i. ad vſum ſacerdotũ q̃ debent ſancti eſſe pertine bit: ꝛ ad ius ptinet ſacerdotuꝝ. Propter qđ inexcuſabilis erit ois qui a dño ꝛ eccleſia cui cõpetunt aufert: vaſtat: et inuadit: vel rapit: ꝛ vſq; ad emendationem eccleſie q̃ ꝑ ſatiſfactionem vt ſacrilegus iudicetur: ꝛ ſi emendare no luerit excõicetur. xxj. q. ij. nulli.

Quarta ps diuiſi cij dz cõ uerti ad fabꝛicã.

§. VIII. Quantũ aũt diſpli

ceat deo auferre res eccl̃ie: vel de tẽplo res aliãs: manifeſ ſte oſtẽdit per exemplũ Heliodoꝛi. Idicit eĩm cũ fuiſſet miſſus a rege hieroſolymã vt acciperet multas pecunias q̃s au diuerat eſſe in templo dei: cum intraſſet in templũ vt eas auferret: apparuerunt ei tres angeli in forma humana.

Punitio Heliodoꝛi.

Vnus quidẽ equeſter armatus: cuius equus pedibus an terioꝛibus pectus Heliodoꝛi in terram proſtrauit Alii duo quoq; iuuenes pedeſtres ipſum accipiẽtes flagella uerunt acerrime. ita vt moꝛtuꝰ fuiſſet niſi Onias ſummus ponifex ꝓ eius vita oꝛaſſet. qđ ꝛ obtinuit. vt habetur. ij. Machab. iij. Narrat etiã Juſtinus ꝙ brennus dux gallo venit cũ lx. milibus cõtra grecos: ꝛ ſpoliãs hoim ſatiatus ad deoꝛum tẽpla anhelabat volẽs rapere q̃ in tẽplo apol linis preciosa erãt. Veniẽs igit verbus habuit obuiam quattuoꝛ milia hominũ qui nihil potuerunt contra tantũ exercitũ: ſed potuit deus qui ſuã iniquã intentionẽ cogno uit. Nã ſubito facto terremotu per animo ꝛ cadẽte par te montis parnaſi vbi templũ erat expreſſit magnã partẽ exercitus. deinde grãdo ꝛ pluuia cadẽs de celo exterruit. ꝛ ipſe brennus ex doloꝛe ſeipm occidit. ſicq̃ reliq̃ fugientes moꝛtui ſunt vt vnus nõ remaneret. Dionyſius q̃ dñs ma gnus ꝛ tyrannus in ſicilia ex potẽtiſſimo dñio ad tantam deuenit miſeriã vt i ſenectute ſua magiſter fieret pueroꝝ ad quã miſeriã credit deus iſſe: q: cultura deoꝝ contẽpſit vt dicit Valerius. Dicit etiã ſacrilegiũ ne ſolũ cũ auferꝫ ſacrũ de loco ſacro vt calices paramẽta et hmõi de eccl̃ia: ſz etiã cũ tollitꝫ ſacrũ de non ſacro: vt pdicta exiſtẽtia extra eccleſiã vel locũ ſacrũ. Et inſup cum auferꝫ nõ ſacrũ de ſa cro. vt qui furat in eccleſia que non ſunt ſacra vt pecuniã: ſiue eccleſie ſiue ſecularium perſonarũ. vt. xvij. q. iij. q̃ſq;. Diero. etiam dicit ꝙ clerici qui poſſunt ſuſtẽrari de bonis parentum ꝛ de bonis eccleſie volunt nutriri: ſacrilegium incurrũt ꝛ cõmittũt: ꝛ ꝑ abuſum taliũ iudiciũ ſibi mandu cant ꝛ bibũt. xxj. q. j. q̃m. Ob intelligit q̃n non deſeruiunt eccl̃ie ipſi ſm glo. vel etiã ſi deſeruiunt eccleſie: q̃ ab eccl̃ia recipiunt in malos vſus conuertũt. vt in ludis focarijs et hmõi. Vſurpãres patronatũ: aut bona vacãtiũ eccleſiarũ vlra ſacrilegiũ ſunt excõicati. vt habes in. iij. pte. ti. rxiiij. Non ſoluẽres legata facta pijs locis. faciẽtes ſtatuta cõ tra eccleſiaſtica libertatẽ. vel iudicantes ſm ea. alienãtes bona eccleſiarũ vel monaſterioꝝ. contra debita foꝛmam trahẽtes clericos ad iudicia ſecularia ſacrilegiũ cõmittũt de quibus vide. ſ. e. c. ſ. iij. qui incipit. qui detinent.

¶ De proditione. Caplin. rxij.

Proditio ponit a gre

Proditio q̃d ſit

gorio in lib. rxxj. moꝛaliũ inter filias auaricie: q: communiter ꝓcedit ab ea. Et poteſt deſcribi ſic ꝙ ſit quedã deceptio facta cõtra dñm vel familiares ſuos in damnũ rerũ vel perſone: aut manifeſtatione ſecreto: uꝝ eoꝝ. Et de hac ꝓphetizauit ps. cõtra ꝛm per iudã pa trata in perſona ipſi⁹ xpi ſic ait ps. xl. Homo pacis mee in quo ſperaui qui edebat panes meos magnificauit ſuper me ſupplantationem. Ubi tria videnda ſunt.

¶ Primo coniunctio familiaris. ibi. Homo pacis mee in quo ſpe. qui ede. pa. meos.

¶ Scõo ꝓditio criminalis. ibi. magnificauit ſupplan.

¶ Tertio offenſio perſonalis. ibi. ſuper me.

§. I. Quãtum ad primum

Sciendũ eſt vt dicit boetius ꝙ nulla peior peſtis ad nocẽ dum q̃ familiaris inimicus. Et rõ eſt: q: cum ab eo q̃s ſibi nõ cauet multipliciꝫ põt nocere. Habuit aũt xps familiarita tem cũ iuda: q: cũ eo cõtinue conuerſabat. ꝛ familiaritas eius oſtendit in dicto verſu ex tribus. ſ. ex beniuolentia: ex cõfidentia: ꝛ ex beneficiẽtia. Beniuolẽtiam ad eũ notat cũ ait. Homo pacis mee. i. cum quo habebam pacẽ. vtpote q: meis ipm feci diſcipulũ. et ex ſpeciali amoꝛe beniuolen tia in apliõ elegerã vt eẽt ex ſacrato duodenario numero senatoꝝ vnus q̃bus ſecreta ſunt reſerata. Vos inquit ipſe eis diri amicos: q: vobis oĩa nota feci. Job. xv. Cõfiden tiam inſinuat cũ addit. in quo ſperaui. i. confidi. Sed q̃rer aliquis quõ xps ſperauit ſeu confidit in iuda cũ ſcriptũ ſit Diere. xvij. Maledictus vir q̃ confidit in hoie. Cui citius reſpõdetur ꝙ confidentia q̃ inducit maledictionẽ diuinã ſeu repꝛobationẽ eſt confidẽtia inhereticie finalis cũ ſcꝫ q̃s ita cõfidit in aliquo vt toti⁹ ſuũ adiutoꝛiũ ab eo expectet. Sic aũt xps in nulla cõfidit creatura nec etiam electi ei⁹: eſt aũt confidentia ſuffragãtie inſtrumẽtalis ꝛ iſta eſt licita ꝛ neceſſaria humane conuerſationi. Nullus eĩm ſibi ipſi ſufficit vñ indigẽs alterius ope op⁹ ꝙ confidat de eo q̃. ſ. inſtrumẽtaliter eũ iuuabit in eo qđ req̃rit. Sic xps ſpera uit in iuda. i. ꝓfidit. i. oſtẽdit ſe cõfidere de eo inquãtũ ſibi cõmiſit ſeruare loculos vbi cõſeruabanꝫ pecnie xpo ele moſynaliter dare ad puidẽdum neceſſitatib⁹ ſuis ꝛ ſuoꝝ vt dicit Aug. ac ſi eſſet fidelis: cũ tñ ſciret eum furẽ. vel vt dicit glo. confidit non ꝑ ſe ſed per mẽbra ſua. i. apl̃os q̃ cre debãt iudam ipſum eſſe fidelẽ ꝛ bonũ vt ceteri. Hñficiẽ tiam ad eũ declarat dicens: q̃ edebat panes meos. Tripli cem aũt panẽ ei xps dedit ad eſum ꝑ maximo beneficio. ſ. Panem doctrinalẽ. Panẽ ſacramẽtalẽ. Panẽ materialẽ.

§. II. Panis doctrinalis ẽ

ſacra doctrina veritatis. de qua Eccl̃i. xv. dr. Libauit illum pane . . te: ꝛ intellectus. et Eccs. xj. Mitte panẽ tuum ſup transeuntes aquas. i. ꝓrige doctrinã eis q̃ ſunt in aquis tribulationũ vt roboꝛent: vel in aquis cõpunctionis pec catoꝝ vt ſpe conſolẽtur. vel eis qui calcãt ꝛ deſerunt delis tias delectationũ vt in ſpualibus delectenꝫ. Istum panẽ debat iudam q̃ frequentiſſime immo continue audiebat doctrinã xpi inducentem ad contẽptum terrenoꝝ. Et ipſe etiã cũ ceteris apl̃is ad ꝓdicãdum eã miſſus fuit: vt expſſe dicit Aug. ſ. q. j. rps. Sed tante beneficiẽrie oblitus verita tem ꝑdidit. Ipſum aũt imitanꝫ predicatoꝛes quiveritatẽ in medacium mutant falſa populis predicãdo vt placeãt vel veritates neceſſarias cum expedit reticendo ne diſpli ceant. Vñ Chry. Non ſolũ ille ꝑdiꝛo eſt veritatis q̃ tranſ grediens veritatẽ palam ꝙ veritate mendacio loquit: ſed etiã ille qui nõ libere pronũciat veritatẽ quam libere pro nunciare opoꝛtet: aut nõ libere veritatẽ defendit quã libe re defendere cõuenit prodito: eſt piratis. Nam ſicut ſacer dos debitoꝛ eſt vt veritatẽ quã audiuit a deo in ſcripturis ſacris libere predicet: ſic laicus debitoꝛ eſt vt veritatẽ quã audiuit a ſacerdotibus probatã quidẽ in ſcripturis defen dat fiducialiter qđ ſi nõ fecerit ꝑdidit veritatẽ. hec ille. ſ. q. iij. nolite. Chriſtus aũt eſt veritas: ꝛ ſic per ſimilitudinẽ dicit prodere xpm. Et hoc quoad neceſſaria ad ſalutem ꝛ cum expedit neceſſarium. Non eĩm ſemper opz nec decet oẽm veritatem dicere vel populis predicare etſi nunq̃ debeat mendacium dici etiam ad profectum audientium: quia vt ait apoſtolus. Deus non indiget noſtro mendacio.

Veritas ꝑdit q̃ eã in falſum mutat.

§. III. Panis ſacramẽtalis

eſt pcipue euchariſtia. Vñ de ipſo loquẽs dñs ieſus Joh. vi. ait. Panis quẽ ego dabo caro mea eſt ꝓ mũdi vita. Et ps. Panẽ angelorꝫ mãducauit homoꝝ cibaria miſit eis in abundantia. Utiq; preterito ꝓ futuro moꝛe ꝓphetico. i. mãducabit ꝛ mittet. panis aũt angelorꝫ eſt deus. Cibaria aũt dicit in plurali: q: nõ ſolũ in ſacramentali pane eſt deus ſed ꝛ caro xpi: ꝛ ſanguis: ꝛ anima. Hunc panẽ comedit iu das in vltima cena. ſ. euchariſtie cũ aliis. Unde Aug. ſup ps. Chriſtus q̃d fecit nobis. i. quale exemplũ tribuit q̃ tan ta patientia ſuum ꝑditoꝛem vſq; ad moꝛtẽ ſuſtinuit vt ei primã euchariſtiã ꝓpio oꝛe cõfectam ſuis manib⁹ trade ret. ſ. q. i. xps. Sed tãti bñficij ingratiſſimus moꝛ ipm pro didit oſculo: qđ nũc datur in miſſa in ſignuꝫ cõionis q: eſt ſacrũ vnitatis ꝛ pacis: cui aſſimilanꝫ ſumẽtes ſacrũ cum conſcientia moꝛtalis peri: ꝛ incontriti accedẽtes vt amici ꝛ oſculãtes ꝛ ſibi viuẽtes ꝑ cõionem: ſed tradẽtes eũ in ma nus inimicoꝝ ꝑ malã diſpoſitionẽ. i. demonũ ꝛ peccatoꝝ q̃bus ſunt pleni quãtum in eis eſt. Vñ Diero. Dic mihi ſa cerdos. dic mihi clerice: quomodo eiſdẽ labijs q̃bus oſcu latus es labia meretricũ oſcularis filiũ virginis. O iuda

indigne chriſtum ſumen tes xpm ꝑdunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

osculo filiū hois tradis. Et assimilat tales iude proditori. Et idem de accedentibus cū alijs criminibus.

§.IIII. Panis materialis

noie in scriptura sacra cōprehendit oē necessariū ad vitā humanā. Et hoc modo debem⁹ intendere cū postulamus in oone dnicali. Panē nostrū quotidianū da nobis hodie. id est in pnti tpe. hec sunt nobis necessaria ad vitam: panis ⁊ vinū ⁊ oleū ⁊ vestimētū: ⁊ alia necessaria. Hunc panem edebat iudas sibi a dño pcuratus. Et vide mirabilem dñi clementiā ⁊ beneficientiā: q⁹ eū sciebat inciuitatū ad cupiditatem vt posset satisfacere sue auaricie aliquali ne oino carens pecunia induceret ad faciēdum pditionē cōmisit sibi loculos: vt inde posset auferre aliqua pmittēs minus malū. s. furti. vt cessaret a grauiori. s. pditionis ex ipsa dei dispositione. Ex ignis auaricie nunq̄ dicit sufficit. Prouerb. xxx. Ad tantū eum nefas auaricia duxit vt magistrū bene facto: ē et dñm summū vendēdo pderet p vilissimo pcio. Huic aūt pessimo pditori cōparari ostēdit Beda p pecunia dicētes falsa testimonia in iudicijs ⁊ hmōi. ⁊ discordātes a veritate p sua cōmoditate. Un sup Mar. fecit mentionem illud Mar. xiiij. Abijt iudas ad summos sacerdotes ⁊ constituerunt ei pecuniā se daturos vt eum proderet. Multi hodie iude scelus: q: dñm ⁊ magistrū suum deū q̄ p pecuniā vēdidit velut imanē ⁊ nefariū ethorrent nec tñ cauent. Nā cū p muneribus falsum ꝺ quilibet testimoniū dicunt: pfecto q: veritatē p pecunia negant: deum p pecunia vendūt. Ipse em dixit. Ego sum veritas. Cum societatem fraternitatis aliqua discordie peste cōmaculant deum prodūt: q: deus charitas est. Qui ergo veritatis et charitatis iussa spernūt. deū q̄ veritas ⁊ charitas est produnt. Maxime em cū nō infirmitate vel ignorantia peccant: sed in similitudinem iude querunt opportunitatem ⁊c. xi. q. iij. abijt. Non tamen intelligendum est vt predicti ira grauiter peccent vt iudas etsi damnabiliter.

§.V. Quantū ad secūdum

Notat pditio criminalis cū dr. Magnificauit. i. magnā fecit: supplātationē. i. deceptionē. In euāgelio dr Job. xiij. vbi hoc dicrū allegat. Qui manducat panem meum leuabit cōtra me calcaneū suū. qđ est assumptū ex alia translatione: ⁊ in idē sonat. Leuabit calcaneū quo res multū premit. i. erigef ꝺ me ad cōculcandū me in morte p pditionē suam. Est aūt pditio magnū scelus summe odiosum deo et hoibus. Nil em ita nocet hūane quieti ⁊ bono cōi: hinc oritur maxima odia. scandala. homicidia. latrocinia. ciuitatum ⁊ regnoꝝ exterminia. Sit aūt pditio tribus modis. Primo in reb⁹ ⁊ dñis. Scdo in capiendis vel occidendis psonis. Tertio in reuelandis secretis. Primo fit pditio q̄n quis manifestat res occultas dñi sui amici vel noti sui: maliciose alijs vt eas auferant: et precipue inimici sui: vel etiā cū ciuitatē vel castrū dñi sui vel amici operat⁹ vt amittat: et ipse vel ali⁹ iniuste accipiat. Et in vtroq̄ casu vltra graue mortale perpetratū tenef talis ad restitutionē oīs damni: tam ipsis dnis ⁊ amicis suis q̄ alijs inde dānificatis: etiā si ipse nullā vtilitatē inde consequat per regulam illā. Qui occasionē dāni dat: dānū fecisse videf. ex de iniu. ⁊ dā. da. si culpa. ⁊. xi. q. iij. qui cōsentit. cum glo. Talis fuit proditio Absalonis q̄ sub specie voti implēdi traxit ad se populū ⁊ congregauit in hebron: et facta coniuratione ꝺ patrē pditorie abstulit regnū patri suo dauid. Sed q̄citer recepit qđ meruit. nā remanente suspenso in querca p capillos sub qua equester transibat Joab hoc audiens tribus lanceis eū interfecit. Hystoriā habes diffuse. ij. Regū xviij. Secundo fit proditio circa personas vt capiant ab inimicis vel occidantur. Sic dalila prodidit Samsonem Nam cum ad importunā eius requisitionē manifestasset ei in quo erat fortitudo eius: vocatis ad se philisteis eius inimicis a quib⁹ acceperat pecuniā pditorie caput ipsius samsonis dormientis in genibus eius abradi fecit: ⁊ ercitarum tradidit philisteis: vt scribitur Judi. xvi. Sic ioab osculans amasa sibi obuiantem vt amico gladio proditorie occidit eum. ii. Reg. xx. Et dauid p litteras pditorie fecit Uriam occidi. ij. Reg. xi. Sic Judas osculo filij hominis tradēs iudeis vt caperent et occiderent: magnā fecit supplātationē. i. deceptionē magnificauit. Tertio modo fit pditio circa secreta reuelata: vt cū quis cōsilia ⁊ secretos tractatus domini sui ⁊ ciuitatis sue reuelat inimicis vel alijs q̄bus nō debet. Prouerb. xi. Qui ambulat fraudulēter reuelat arcana. Qui aūt fidelis ē celat amici cōmissa. Si qui tamē aliqua licita tractarēt in nocumentū alicui⁹ vel aliquorum cum ⁊ iusticia non malefaceret reuelando eis talia secreta vt sibi possent cauere ab iniustis nocumētis modo tñ debito ⁊ quātū fieri pōt sine scādalo. ar. xxiij. q. iij. ostēdit. ⁊ dist. lxxxiij. protum. ⁊. xxj. q. v. hoc videtur. Exemplū in christo q̄ simulās se amicū absalonis vocatus ad cōsilium dissipauit cōsiliū achitophel. qđ erat ꝺ dauid ac reuelauit ei q̄ tractata fuer⁹ in cōsilio p filios abiathar vt sibi puide⁹ret. vt hz. ij. Reg. xvij. Heliseus etiā pphēs reuelauit regi israel mālia secreta regis syrie de his in qb⁹ iniuste querebat illi nocere. hoc tñ habebat ex reuelatione spūssancti. iiij. Reg. vj. Sed ⁊ cum q̄s peccatū alicuius notabile occultum manifestat alijs publice corripiendo siue socius: siue prelatus ꝺ: pditor. Un Aug. Si eū. s. occultū peccatorē vis publice arguere nō eris correptor: sed pditor. ij. q. i. si peccauerit. Sitq̄ si sacerdos occulto peccatori etiā excōmunicato deneget in publico sacramenta vel abstineat a cōmunione ei⁹: publice proditor. ⁊ criminis. Et hoc phibef. vj. q. ij. si tm. ⁊ multo magis q̄ habet in cōfessione manifestās pditorie: est: ⁊ punif si conuincit. ex de pe. ⁊ remiss. omnis. Si quis etiā litteras clausas alicui⁹ legat aduertenter vt sciat secreta eius: proditor: est ⁊ mortaliter peccat: nisi forte ex quadam subita leuitate vel ignorātia faciat. cum illi notabilem iniuriā faciat: ⁊ scandala multa possent euenire. Et hoc nisi legens esset prelatus eius vel alius spem ponens in ratihabitione. vel nisi esset manifestus aduersarius eius dubitans ne ibi aliquid tractet cōtra eum. Debuit enim scribens sibi prouidere ne deuenirent ad manus aduersarij.

§.VI. Quātum ad tertium

principale notat offensio psone xpi. ibi. sup me. Maxima pena est homini cū videre se pditū ab amico ⁊ beneficiato Ut q̄ nullū genus pene deesset xpi passioni: ideo pmisit se prodi ab amico: vñ vt singulare penā suā exprimeret ipsam proditionē iesus in vltima cena turbat⁹ est spū. i. alteratus ⁊ multū afflictus cōsiderans penā ipsius pditionis future de p iudā. Sicut ergo patierer tulit proditionē suam: sic ⁊ nos debemus ferre deceptiones ⁊ proditiones patiēter.

§.VII. Queritur. Cū quis

possideat iniuste aliquā ciuitatē vl castrū: q:. s. vsurpauit a vero ⁊ legitimo dño: si ciuis vel subditus talis iniusti possessoris vel ali⁹ occulte operet vt amittat talē ciuitatē vel castrū: ⁊ recupet ver⁹ dñs ei⁹ si peccat. Ad qđ ndef q̄ aut ꝺ agit ex cupiditate vel odio aut ex zelo iusticie. Si primo mō: pura q: inde psequit premiū tale: vt fieri cōsueuit in hmōi. nulli dubiuz q̄n peccet mortaliter. Radice em infecta intentionis peste cupiditatis que est radix oīm malorū ꝺ pōt sequi inde nisi fructus mortiferus dānationis. ar. j. q. j. ferē. Non tñ tenebif ei q̄ iniuste possidebat: etsi amisit: q: rē suā proprio dño restituit: etsi non debito mō. vñ ⁊ Abner capitaneus exercitus isboseth: q: ex indignatione cōcepta ꝺ q̄ iusta reprehensione ac etiā spe talis remunerationis quesiuit tradere dñum regni israel qđ iniuste tenebat isboseth filius Saul Dauid. ad quē de iure spectabat dño illi concedere iusto dei iudicio. pditorie a Joab occisus est: vt habef. ij. Reg. iij. Si aūt ex zelo iusticie mouef totaliter. vel etiā principaliter

etiā principali: q: sperat etiā sdario inde ꝺsequi aliquā remunerationē tale: q̄uis principali inducat ex iusticia non videt peccare: q: qlibet ꝺz primū iuuare ex charitate: sicut in psona ira in deū. Et ad ꝺ videt facere qđ ait damasus papa. Qui pōt obuiare ⁊ pturbare puersos ⁊ nō facit. nisi hil est aliud q̄ fauere impietati eoꝝ. Nec caret scrupulo sotietatis occulte q̄ manifesto facinori definit obuiare. xxij. q. iij. qui pōt. Et q̄uis principali hoc intelligat de his q̄ hñt publicam ptatem q̄ ad hoc tenef ex necessario ex eoꝝ officio: tñ etiā alij pñt facere hoc ex quadā charitate: ⁊ hoc q̄n verus ⁊ legitimus dñs nō pōt alio modo recuperare suas ciuitatē vel castrū p superiorem vel alium. Et ex tali pditione verisimiliter credit nō sequi mor⁹ vel scandalū alicui⁹. Un ⁊ Joiada summ⁹ sacerdos ⁊ iustus dñum regni iuda qđ sibi surpauerat athalia tyrānice ab ea abstulit sacra cōiuratione pria eā sancte ⁊ iuste: ⁊ restituit ioas filio ochozie qui erat tunc septem annoꝝ ad quez de iure spectabat vt habetur. iiij. Reg. xi. Sz si hec fieri n⁹ possunt sine moꝝ tibus hoim ⁊ perturbationibus ⁊ scandalis alioꝝ: nullo modo hoc attentandū. Unde Amb. Si non ꝺ alteri subueniri nisi alter ledatur: cōmodius est neutrū iuuare q̄ gravare alterum. xiiij. q. v. denicq. Et raro ⁊ quasi nunq̄ ista fieri possunt sine morte hoim ⁊ multis scandalis: ideo nemini ꝺsulendum nec pdicandum hoc agere cum semp abstinere oporteat clericos a ꝺsilijs ⁊ cooperatiōe vbi mors hominū potest accidere etiam pro iusta causa: tum ppter virandam irregularitatem: tum ppter scandalū hoim qđ inde sequit: tum ppter horrorem effusionis humani sanguinis. Unde Ho. eg. Si in morte longobardoꝝ me miscere voluissem hodie longobardoꝝ gens nec regem nec ducem haberet: sed q: deum timeo: in morte cuiusliber hominis me miscere formido. xxiij. q. viij. si in morte.

§.VIII. Queritur vtrum ho-

ste capitale alicui⁹ dñi vel cōitatis iniuste agētis vel bona ꝺ ipm dñm vel ciuitatē sit licitū p⁹ horrore hoc occidere: pura p venenū ⁊ hmōi. ppinatū a suis familiarib⁹. Ad qđ videf dicendū q̄ nulli licet puate psone aliū occidere quocunq̄ modo etiā quātūcunq̄ malū ⁊ nocumū: nisi in bello iustovel sedefendēdo si ꝺ nō sit pditorie. Et rō est: q: ꝺ preceptū dñi est. ar. xxiij. q. v. de occidendis. ⁊. c. si nō licet. Sz nec etiā inducere aliquē ad ppinandū venenū hosti. qđ nō sit cōiter nisi p familiares ⁊ amicos: q: nulli licet inducere aliuz ad mortale cū sit ꝺ charitatē. Nec faciēda sunt mala vt eueniant bona fm apl̄m. Qđ fieret si aliq̄ suasione vel pmissione q̄s instigaret ad hmōi. sicut nec licet inducere alium ad mutuandū ad vsurā q̄ ad hoc paratꝰ nō sit fm. b. Tho. in summa. Offerēre aūt se aliquo ad hoc faciendū cū iam pctō sit in eo: nō videtur illicitū vti mala voluntate eiꝰ in bonū suū ei aliq̄d pmittendo ob liberationē suā ab hoste iniuste grauāte ipm. Habenti em iustū bellū ꝺ aliquē licet occidere eum. fm Aug. xxiij. q. v. quid culpaf. ac etiā vti insidijs. xxiij. q. iij. dōs. Sicut ergo parato ad fenerandū licet ab eo accipere mutuum ad vsurā et cā aliqua honesta. fm Tho. Et fideli q̄us nō liceat infidelē inducere ad iurandū p falsos deos: tñ ad firmandū pactū secū sup negocio iusto: licet vti iuramento tali eius: q: hoc nō est inducere illū ad malū: sed malo eius vti ad bonū suū. Non em pctō ei⁹ se sociat qui p demonia iurat. sed bono pacto eius quo fidem seruat. i. fidelitatem fm Aug. xxij. q. v. monet. Ad similitudinē dei q̄ vtif malis hoim in bonū gloie sue inde bona eliciens. Sic ad ppositū videf posse dici q̄ mala voluntate eius familiaris se ad hoc offerentis ad hmōi licitū sit vti ad liberationē sui iustā. sic audiui a peritis. Nec ē istud pdicandū vel ꝺsulendū ne pareat via pditionib⁹ hominū dīs: q̄nimmo ⁊ post factuz imponenda esset pna alij ad terrorem ⁊ cautelam. ar. xxxiij. q. ij. in lectū. Sed vbi talis hostis haberet iusticiā ⁊ iuste grauat vel bellat ꝺra tales vel dubiū est quis habeat iusticiā nullo modo liceret. Si aūt alicui aliquid ꝺz sub figillo secreti seu ꝺfessionis extra tñ ꝺfessionē: vel cū eractione iuramēti sup hoc vt secretuz teneat: si illud reuelet sine causa: vgente ⁊ rōnabili peccatoꝝ mortali faciēs ꝺ ius naturale. Sed si tenēdo illud secretū inde sequ verisimiliter pōt nocumētū notabile reipublice corporaliter vel in tractatu pditiōis ciuitatis vel spūali⁹ vl in dissiminatiōe alicui⁹ erroris fidei ⁊ moꝝ: vl etiā nocumēti particularis psone: vt cum querit mors alicuius: tunc subest causa vgens ⁊ rōnabilis reuelandi secretum. Et ideo nō obstante quacūq̄ pmissione vel iuramento manifestare ꝺz vt obuiet malo: nō tñ p accusationē si ꝺbare nō pōt. ij. q. viij. plerūq̄. Sed p denūciationē eo mō quo fieri potest melius: nec in hoc peccat nec piurus est: q: vt dicit regula iuris in. vj. Nō est obligatorius ꝺtra bonos moꝝs pstitutum. nec tenentur in hmōi casu seruare ordinē fraterne correctionis. vt. s. pmo moneat ⁊c. fm. b. Tho. ij. ij. q. lxxxiij. nisi certus esset de emendatiōe p secretā admonitionez. De hoc tñ plenius vide. s. in ti. ix. in. c. vj. de negligentia fraterne correctionis. De reuelatione ꝺfessionis habes. s. in. iij. parte. Sz q̄d si q̄s lras alicui directas ⁊ ab eo post lectā eārū dilaceratas ⁊ pfectas recolligat ⁊ iunctas partes insimul legat. Rñ. Si vt sciat secreta eius facias: curiositas est. Si vt sibi prouideat puidentia humana est nec pctm. Cuilibet em sibi licitū est accipere rem q̄ habef ꝺ derelicto: cuiusmodi est talis lra. Un ꝺ venetijs hoc ostigisse. Cum quidā magnus mercator litteras accepisset a partibus orientis vt emeret aromata multa ciuitatis: q: furum erat vt preciū multū creseret eoꝝ: q: inde trāsmitti nō poterāt illis rpibus. Ille plectam lraz dilacerauit ⁊ in terram frustra piecit. nil alicui dixit intendēs illud facere de quo cautus reddebat. Sed alius tenuis mercator lrē illi⁹ frusta collegit ⁊ simul suis partib⁹ coaptauit ⁊ legit. Quo facto cū hoc a nullo sciret: accessit ad oēs apothecas q̄ habebant hmōi in grosso venalia: ⁊ certo pcio currente dato termino totū emit. Cūq̄ mercator magnus cui lre directe fuerant iret ad emendū inuenit oia vendita. Interrogat de psona emptoris. Mirat nesciēs factū: sed demū percepit. Sicq̄ lucrū magnū qđ ille sperabat ex hmōi emptione: alius sua industria sibi pcurauit sine iniuria eius: nec sibi in aliquo tenebaf. Sed verte casum. Quid si quis maliciose intendēs nocere alteri: scribit litteras dirigendas alicui vt suo amico admonēs eū vt emat multū de aliq̄ mercimonio: lana: serico: aromatibus ⁊ hmōi. q: erūt chara in futurū: qđ nouit falsum esse ⁊ pmittit sibi cadere in aliquo loco publico vbi frequentat aliq̄s quē odio hz vt eā inueniam legat: ⁊ talia emat vt inde multū pdar: ⁊ totū hoc seq̄tur. Rñ. Talis vtiq̄ grauiter ⁊ mortaliter peccat intendens primo nocere ꝺ charitatē agens. de pe. di. j. nūquid. cuz. c. seq. Non tñ tenef satisfacere de dāno: quia non dedit occasionē efficacē dāni. ex de iniur. ⁊ dā. da. si culpa. Non enim ita leuiter debuit credere: sibi q̄ imputet suā leuitatē. Sz q̄d cū ciuis vnus vnius ciuitatis ⁊ fidelis iuratus ciuitatis dicit principis sciuit machinationē ciuitatis ⁊tra principē ⁊ conuersō: principis ⁊tra ciuitatē: cui debet citius reuelare principi vel ciuitati. Rñ. fm Jo. nea. in quodli. v. Sciendū primus est q̄ machinatio stricte ⁊ ppie accepta sonat in malum. Est em malū seu iniq̄ excogitatio ⁊tra aliquē. Sed large ⁊ cōiter accepta est idē qđ excogitatio alicui⁹ mali iuste vel iniuste inferendi alicui. ⁊ sic accipiendū est in ppositō vt q̄stio preposita latius determinet. Quequidez q̄stio pōt distingui in. viij. casus: q: aut vtraq̄ machinatio. s. principis ⁊tra ciuitatē ⁊ ciuitatis ꝺ principez est iusta: aut vtraq̄ iniusta: aut pma est iusta ⁊ scda iniusta: aut econuerso. pma est iusta: ⁊ scda est iusta aut est dubiū de vtraq̄ an sit iusta vel iniusta: aut est dubiū de pma sola sz si est iusta vel iniusta: aut de scda sola. Primo igit cū sz vtraq̄ machinatio est iusta: dicendū q̄ neutrā talis ꝺz reuelare. Rō est q: bonū bono nō est ꝺriū. qđ q̄ est impeditiuū boni rapheiꝝ est ꝺrariū est malū ⁊ illicitū: sed talis reuelatio inquātum

Universidad de Deusto
Biblioteca

est ex natura sui est impeditiua talis machinationis iuste: ḡ est mala ⁊ illicita. Et si diceret ꝙ talis q̄ iurauit ꝓncipi revelare oē ꝓsilium ⁊ tractatū ꝓtra se factū: ⁊ ideo ex vi ꝓsti iuramēti tenet revelare talem machinationē. Rndet ꝙ iuramentū nō est vinculū iniq̄tatis: vñ ex nullo iuramēto aliq̄s obligat ad aliq̄d illicitū. Talis aūt revelatio illicita esset: q; impeditiua iustitie: ⁊ ideo nō tenet ad talē revelationē rone iuramēti. Scdo ꝛo casu cū sc̄z vtraq̄ machinatio iniusta est: dicendū ꝙ vtraq̄ talis dz revelare. Rō est: q; liber dz impedire malū iniuste inferēdū ei quē dz diligere: cū diligere aliquē hoc includat scz velle ⁊ parare ei bonū: ⁊ impedire eius malum. Sed bonū ciuis dz diligere suā ciuitatē: ⁊ ꝓsiliarī iuratus ꝓncipi dz diligere talē ꝓncipem: ḡ dz malū vtriusq̄ impedire revelando machinationē iniustā ꝓtra vtrūq̄ factā. Et si diceretur ꝙ talis iurauit nō revelare secreta ipsius ꝓncipis. Rndet vt. s. in ꝓcedenti casu. s. ꝙ nō tenet ad tale iuramentū: nisi q̄n nō revelare esset licitū. In casu aūt nostro est illicitū: vñ nō tenetur ad obseruātiā iuramēti. Sciendū ꝙ cū ciuitati ⁊ ꝓncipi est revelāda machinatio ꝓtra se facta. Si queritur cui ciuius. Rndet ꝙ si ꝓnceps ꝑest tali soli ciuitati: ciuius dz revelare ciuitati ꝙ ꝓncipi. Cui⁹ rō est: q; illi plus obligāt quē dz magꝫ diligere: ꝫ talē magꝫ dz diligere talē ciuitatē ꝙ talē ꝓncipem. Rō est. Propter qđ vnūquodq̄ ⁊ illud magꝫ: ꝫ hō dz magis diligere ꝓncipem ꝙ aliam singularē ꝑsonam: q; ꝓnceps gerit ꝑsonā ciuitatis ergo magis dz diligere cōitatem sue ciuitatis ꝙ talem ꝓncipez. Sed si ꝓnceps ꝑest nō solum tali ciuitati: sed toti regno vel regioni in qua est talis ciuitas ciuius dz revelare tali ꝓncipi ꝙ tali ciuitati. Cuius rō est: q; illi plus obligāt revelare quē tenet magis diligere: ꝫ talis magis tenet diligere talē ꝓncipē: ḡ ⁊c. Bonū cm̄ totius est magis diligendū ꝙ bonū partis: sed bonū talis ꝓncipis cū sit estimandū bonū totius regni se dz ad bonū talis ciuitatis vt bonū totius ad bonum partis.

Secūdo

Tertio

Quarto

In casu aūt dubio an sit iusta vel iniusta vtraq̄ vel altera machinatio: supponere dz talis ꝙ sit iusta. Cui⁹ rō est: q; quantū ad bonitatē ⁊ malitiā idem iudicius est de actu illicito interiori: ⁊ de actu impato exteriori: q; actus interior dz bonitatē ⁊ malitiā ab exteriori vt ab obiecto: ⁊ exterior: ab interiori vt a ꝓncipio. Idē ḡ iudiciū quātū ad bonitatez ⁊ malitiā est de machinatione interiori ⁊ de bello exteriori. Sed in casu dubio an bellū inductū a ꝓncipe sit iustū vel iniustū: subditus dz bellare ꝓsupponēdo bellum esse iustū. Et simile est de ciue respectu ciuitatis: ergo idez dicendū est de machinatione. Et ꝙ in casu dubio subdit⁹ debeat bellare ad requisitionem dñi sui. dicit Aug⁹. ⁊ habetur. xxiij. q. j. q̄d culpat. Cum em̄ dubia sint semp in meliorem partem interpranda. vt dicit Beda ⁊ habet ē de reg. iur. estote. Potissime hoc obseruādū est in factis ꝓpatoꝝ: q; inferioris nō est de factis superioris sui que ei incūbunt ex officio suo iudicare. Itē no. ꝙ nō est simile de machinatione sua ꝓtra ꝓncipem: ⁊ de machinatione ciuitatꝫ reuelanda ꝓncipi. Et hoc ꝓpter duo: q; nullus pōt licite esse fidēiussor causa mortis: sed alterius. sic ⁊ revelando suā machinationē de q̄ nō accusat nec denūciat cēt sibi causa mortis sue. Scdo q; in ptāte sua est verisimiliter a ꝓpria machinatione desistere ⁊ resiliendo impedire malū ꝓncipis: sed non ita in ptāte sua ꝙ talis ciuitas resiliat a tali machinatione. Ad alios casus qui supra sunt positi tracti de primo: ex dictis potest sumi responsio.

¶ De turpi lucro: ⁊ ibi de ludo aleaꝝ: ⁊ de aliis ludis ꝑ modum predicationis. Caplin. xxiij.

Et turpi lucro de qro

dicit apls. Neq; turpe lucrū spectates. ſ. Tim. iij. Quāuis apls loquat ibi de ꝓmouēdis ad ordines sacros: tñ ⁊ oēs fideles debēt ꝺ seruare ne sint sectantes turpe lucrū: cū hoc sit spēs auaritie q̄ oib⁹ ꝓhibet. Dr

Turpe lucrū est

aūt turpe lucrū stricte lucrū qđ fit ex opere aliq̄ ꝓhibito a lege diuina vel humana: ipsa tñ datiōe vel acceptione pecunie non vetita: vt ꝓtingit in acq̄sitis ꝑ meretriciū: aubi natū: histrionatū turpē ⁊ ꝑ torneamētū ⁊ hmōi. Talia em̄ opa ꝓhibita sunt: nō aūt accipe vel dare ꝑ hmōi pecuniā nisi inquātū fouet q̄s in pcō. Largi⁹ tñ dr turpe lucrum: quodcunq; illicitū siue comperat restitutio aut erogatio paupib⁹: siue nō cōperat restitutio. Et sic turpe lucrum est nō solū qđ supradictū est. ſ. ꝙ etiā acceptū ꝑ simoniā: ꝑ vsurā: ac etiā acceptū ꝑ iudicādo dñ vel male: aut ꝑ testificando: ⁊ acq̄sitū ꝑ mercimonia illicita: ⁊ ꝑ ludum alee. Et ſm hāc acceptionē. xxiij. q. iiij. q̄m multi. cuz duob⁹ seq. c. Sed de acq̄sitis ꝑ vsurā dictū est. ſ. de acq̄sito ꝑ simoniā qđ fieri debeat ptz. ſ. c. ſ. ℓ de acq̄sitis ꝑ iudicādo in. c. de iustitia. Idic ꝓmo de ludo. Sed ꝓmo notādū est ꝙ cū ludus importat quādā festiuā actionē triplex est ludus.

Zudus alee est pcm̄.

addeqđ dicitauk. alearum vsus. C. de relig. ⁊ sumpt. fune.

¶ Primus ꝓueniens ex magna deuotione: ⁊ hic permandus.

¶ Secundus contingens ex humana recreatione: et hic tolerandus.

¶ Tertius procedens ex diabolica suggestione: ⁊ hic eradicandus.

§. I. Quātum ad primum

Zudus amādus

iuitat ꝑs. xlvj. dicēs. Oēs gētes plaudite manib⁹: iubilate deo in voce exultatiōis. Quē ludū exemplo suo facere docebat cū luderet ipse ⁊ ois israel coram arca dñi: vt habetur. ſ. Paral. xiij. Saltās nudus ⁊ psallēs ob deuotionē ⁊ affectū erimiā ad ꝓm quē intellexit figurari in illa arca dñi in q̄ erāt virga: māna: ⁊ lex moysaica. designāria deitatē potentissimā: carnē purissimā: aiam sapientissimā ꝛpi. Michol ꝛoxi eius (q̄ ista videns despexit signāti synagogaz olim dei sponsam despicēti ꝛpi humilitatē ⁊ veritatē mysteriorū eius) dixit ipse dauid. Zudam ⁊ vilio: fiam plus ꝙ factus sum ⁊ humilis ero in oculis meis. ij. Reg. vj. Unde ⁊ Zamichol olim multū dilecta a dauid punita est a deo: ⁊ facta sterilis vsq; in finē suū. Sic synagoga ꝓpter suā ꝓfidiā sterilis facta est bonis opibus vsq; in finē mūdi. Sed cūdus ludus est cū quis vtitur aliq̄bus ꝛbis vel factis solatiosis ob recreationē sui ⁊ alioꝝ: ita tñ ꝙ nil turpe ibi misceatur: vel deo iniuriosuz aut ꝓmo nec grauitas animi totaliter resoluat. Et talis ludus ꝓinet ad virtutē eutrapelie. Cū em̄ anim⁹ laboret interior: ib⁹ curis ⁊ cogitationibus: sicut corpus exterior: ib⁹ exercitijs: q; virtutis est finite: indiget a. q̄n quiete sicut corp⁹ refectiōe sua. qđ paratur ꝑ talia dicta vel facta solatiosa q̄ dicunt ludus. Dis ḡ vtendū est sed parū sicut ſ. ꝑ cōdimēto fm ꝓbm. Dine ⁊ sapiēs. Interpone tuis interdū gaudia curis. Sic legimus dñm Johānem euāgelistā aliq̄n ludentē cum auicula: ⁊ beatū Antoniū gaudentē cum fratribus suis: ⁊ ꝑ exēplū cōtinui tractus baliste inde frangentis si nō relaxaretur cor rigentem sup hoc facto scandalizātes. De hoc ludo ꝺ: Zacharie. viij. Ciuitas replebitur hoibus ludentibus. Et Matth. xj. Similis est generatio hec puerīs in foro ludentibus. Ludi pueroꝝ ad recreationē eoꝝ sunt inuenti: ꝓpter qđ pueris dicit sapiens. Lude trocho. Ad hmōi sc̄z recreationez sunt inuenti aliqui ludi ꝓ: adolescentibus: vt ludus pile. Alij ꝑ iuuenibus: vt iactus pali curritatio ⁊ hmōi. Alij ꝑ viris: vt ludus scachoꝝ: qui ludus nec etiam clericis est ꝓhibitus fm Zan. tñ ad tollendu⁹ scandalum laicoꝝ coram laicis nō debent hmōi agere. Histrionatus honestus ꝑ dñis ꝓcipue tpalibus: ꝑ platis catuli ⁊ symie: ſz potius solatia sua in scripturis deberent querere. iuxta illud. ſ. Macb. xij. Habentes solatio libros sanctos in manibus nostris. Tertius ludus ꝓcedens ex diabolica suggestione est ludus vbi fiunt turpes ꝛpresentationes: vt immo: nū: vel piculosa ⁊ nociua exercitia vt torneamēta: palestra: ⁊ ludus alee ⁊ hmōi. Et quia hec sunt plena peccatis dicit Aug. de penitēte. ꝙ cohibeat se a ludis. de pe. dist. vj. ⁊ sci viri ista euitauerūt, vñ Tob. iij. dixit sara. Cum ludēs

Est motrale.

Clerici ludēs a leis ds deponi

Zudens cū furio, so ⁊c. tenetur.

Zudus tolerādꝰ

Zudus vitiosꝰ

tibus nō me miscui: nec cū his q̄ ambulāt in leuitate ⁊c. Et ihiere. In medio ludētium nō sedi. Et ad ꝺ ꝓtinet ꝑcere adinuicē sarā: sicut in q̄busdā locis in carnisꝓtio vl alijs festis: qđ nō est dubiū esse mortale ꝓpter pericula sequētia.

§. II. De ludo alee videda

sunt tria. Primo vtrū sit pcm̄: ⁊ an mortale vel veniale. Scdo vtrū qđ acq̄rit ꝑ ludū talē sit restituēdū ei a q̄ acq̄sitū est. Tertio vtrū cū nō sit restituēdū an sit de necessitate salutis pauperibus erogandū: vel de honestate cōsilij.

Qđ aūt sit pcm̄ ptz ex ꝺ: q; ꝓhibet ꝑ legē canonicā ⁊ ciuilē. vt. ff. de aleato. ꝑ totū. in auth. de ſan. epi. §. iterdicim⁹. ⁊ ff de vi. ⁊ ꝓh. cle. clerici. vbi ꝺ: ꝙ clerici ad aleas vel taxillos nō ludāt: nec hmōi ludis intersint. Et q̄uis. c. loquat de clericis. tñ ⁊ laicis ꝓhibet. vñ ibi vacat argumētū a contrario sensu. ⁊ ꝺ q; alibi nō solū clericis sed etiā laicis ꝓhibet. vt di. xxxv. c. j. vbi ꝺ. Epūs aut ꝓsbyter: aut diacon⁹ alee seu ebrietati deseruiēs: aut desinat: aut ꝺpōnet. Subdiacon⁹ ꝺo aut lector: aut ostiarius: similia faciens aut desinat aut cōione priuet. Sic ⁊ laicus ex canonū apōlor. Circa hoc caplm notandū ꝓmo ꝙ ludus alee fm Guil. intelligitur ois ludus q̄ innititur fortune ⁊ ludus taxillor. Et idē videt de chartis vel naibis q̄uis sit ibi aliq̄d industrie: ꝓncipaliter tñ est fortune. Zudus aūt scachoꝝ nō est fortune sed industrie ⁊ ob recreationē inuētus. Unde non est ꝓhibitus fm Rich. nec etiā clericis fm Zan. ludus etiā pile nō est fortune: sed exercitij. No. ſcdo ꝙ ludus alee est peccatū mortale fm Ray. qđ ꝓbari pōt ex pena. Nullus em̄ ꝺ deponi vel excōicari: nisi ꝑ mortali vero vel ꝓsumpto: sed ludens ad aleas ꝺ deponi vel excōicari fm illū canonē. Epūs. ergo ⁊c. Qđ credo verū q̄n ex cupiditate q̄s ludit sc̄z principaliter motus nō ob recreationē: sz ad acq̄rendū qđ notabile ꝑ ludum. Nam ludere qđ modicū vr pueri faciūt vel ob recreationē ⁊ moderate non videt mortale. Vñ. ff. de alea. l. fi. ꝺ: qđ in cōuiuio vescendi cā ponit in ea rem. milie ludere ꝓmittitur. Et hoc etiā videt innuere tex. cilli⁹ ex quo loquēdi. Dicitur em̄ deseruiēs illud denotat frequētiam. i. valde ⁊ frequēter deditus ludo: qđ fit cōiter ex cupiditate. Et q̄uis Guil. dicat ꝙ tūc est mortale quando ducitur in ꝓsuetudinē: istud de se nō videtur verū: quia cōsuetudo etsi aggrauat peccatū: nō tamen mutat speciem pcti vel genus: vt de venali fiat mortale fm beatū Tho. sicut etiam vitium ebrietatis cui ludus equiparatur in pena etiā ꝓ: semel cōmissum aduertenter est mortale: sz frequēter hoc faciens videt hoc agere ex cupiditate. Nota tertio ꝙ illam penā nō sustinebit sc̄z depositiōis vel excōicationis: nisi ducat hoc in ꝓsuetudinē fm Ray. immo etsi sit assuetus ad hmōi ꝺ: ꝓius admoneri: et si admonitus nō cessauerit tunc puniendus illa pena. Neq; em̄ ꝑ mortali quis est excōicandus nisi fuerit ꝓtumax fm beatū Tho. in. iiij. Nota quarto ꝙ hodie idem videtur in subdiacono sicut ⁊ in diacono dicendum quoad penam illam fm Hostien. et de se. non odi. miramur.

Zudens

§. III. Quātū ad secūdum

Nota fm be. Tho. ij. ij. q. xxxij. ar. vij. ꝙ in tribus casibus tenet quis restituere qđ acq̄siuit ꝑ ludū ex iure diuino: ita ꝙ nō ꝺ pauperib⁹ erogari sed restitui: nisi cuz nescirent vel nō inuenirent ꝑsone sicut accidit in aliis restitutionibus. Et ꝑmus est cū acq̄rit q̄s ab his qui rē suā alienare nō ꝑt. Et q̄ sint illi Ray. ponit exēpla: vt furiosi: pdigi: minores xxv. ānis: ⁊ maxime pupilli ⁊ mēte capti surdi: ⁊ muti: ⁊ ceci: ⁊ ꝙ ꝑpetuo mordo laborāt. q; em̄ tales reb⁹ suis supesse ideſt, ꝓidere nō possunt: dandi sunt eis tutores vel curatores. insti. de cura. §. furiosi. Et qđ dictū est de ꝑdigis vi⁹ det intelligendum de his q̄bus rone ꝓdigalitatis dati sunt eis curatores a iudice ⁊ nō de aliis. Serui etiā cū q̄ quid habēt sit dñoꝝ: alienare nō possunt. Sz ⁊ religiosi si qua haberent ad vsum suuz vel ꝑ administrationē: illa tñ donare vel alienare nō possunt illicite: vt in ludis: vnde q̄ eos vincerēt etiā platos ad restitutiones tenerent monasteriis vel platis. Clerici quantū ad res eccle cū pauperū sint (xvj. q. j. qm̄) alienare illicite nō pnt: vt ludis. Filiifamilias qui emācipati nō sunt a pre alienare nō possunt ꝑ ludū vel alios modos nisi peculiū castrense vel q̄si castrense in quo vt dñi eius cēsentur. Et quid sit peculiū castrēse vel q̄si vide. ſ. Sitr ⁊ vtroz: es si nō habēt parafernalia alienare non possunt. Qui ḡ acquirit ab his ꝑ ludū restituere tenēt tuto: ib⁹ vel curatoribus vel platis aut dñis eoꝝ. fm Tho. Ray. Pe. de pal. ⁊ alios nisi forte sit qđ modicū de quo ꝑsumi posset ꝙ eoz supiores vt patres tutoꝝ: es et hmōi nō curarent. Secūdus casus est cum acq̄rit ꝑ fraudem ꝓputa vtendo falsis taxillis vel aliomō decipiēdo. Nā hoc restituendū est ei q̄ amisit vel habenti cura eius: reputatur em̄ hoc vt furtū. ar. ad hoc. xiij. q. v. nō sane. in fi. fm Tho. ⁊ Ray. Tertius est cū quis attraxit aliquē ad ludū ꝑ vim vel nimia importunitatem siue in ꝓncipio ludi siue in medio cū alius vellet dimittere ⁊ nō finit: tunc etiā tenet restituere fm Tho. ⁊ Ray. q̄ ad hoc inducunt. c. non sane.

Quartus casus est: quādo sc̄z ludit voluntarius cū volūtario ex cupiditate nō per fraudē ⁊ vincit ab eo q̄ alienare pōt res suas. Sed vbi viuit⁹ legib⁹ imperialib⁹ vel municipalibus ꝓhibentib⁹ hmōi ludū ⁊ mandātib⁹ posse fieri repetitionem amissoꝝ in ludo. vr. ff. de alea. l. fi. nec hmōi leges sunt ꝑ dissuetudinē abrogate quoad restitutionem: ⁊ tunc circa hoc sunt varie opiniones. Aliqui em̄ dicūt ꝙ tenetur quis restituere sic acquisitū ꝑ ludum si videlz ꝑ sententiā iudicē ad hoc fuerit arctatus seu ꝺdēnatus: alis nō tenet. Et rō est: q; talis restitutio est ꝑcepta in pena lucratiū ex tali lucro. Nec iura q̄ de hoc loquūtur dicūt ꝙ talis teneatur restituere ipso iure: sed ꝙ possit repeti. Unde em̄ licite pōt retinere aliq̄d anteq̄ per sententiā iudicis reddere cōpellat: qđ tñ ꝑ sniam iuste lata reddere necesse est: sicut patet de penis alioꝝ iurii. Et addit Pe. de pa. in. iiij. ad hoc ꝙ talis sibi retinere non pōt: sed ds pauperib⁹ erogare ante sniam iudicis: ⁊ tūc nō tenebit⁹ si in iudicio reputat: si potest ꝓbare erogationē factā pauperibus: sed post sniam opz ꝙ restituatur: nec sufficeret pauperib⁹ erogare.

Alij dicūt simplr ⁊ indistincte nō esse restituendū: sed de necessitate pauperib⁹ erogandū. Et hoc fm Placē. ⁊ Hugo. Assignāt ꝑ rone cū turpitudo vertit ex parte vtriusq; melioꝛ est ꝓditio possidentis. ff. de cōdi. ob tur. cau. l. iij. et iiij. Et ad Azo dicit hoc fm se hñe locū cum dedi aliquid vt turpe quid faceres. Secus si dedi ꝓtrahendo vbi lex ꝑtū ꝓhibet ꝓtra: iū est. vt. C. de agri. ⁊ cens. l. quēadmodū. Et idem dicit Hostien. Tertij dicūt ꝙ tali iure durāte si acq̄situm est simplr restituendū ei a quo acquisitū est ex iure positiuo: q; iura ꝓhibent nō solū ludū. sed ⁊ acquisitionē ꝑ ipm: ⁊ male fidei possessoꝛ ꝺ: qui ꝓtra legum iura mercatur. C. de agri. ⁊ cēs. l. quēadmodū. Hec est opinio Azo. ⁊ glo. sup. c. epūs. dist. xxxv. ⁊ c. clerici. ij. de vi. ⁊ hone. cleri. Et Hosti. dicit ꝙ fere oēs doctoꝛes hoc sentiūt. Hanc opinionez firmat ⁊ sequit beatus Tho. vbi. ſ. ⁊ in. iiij. senten. dist. xv. Et Rich. in. iiij. sc̄z ꝙ est restituendū ab illis q̄ sunt talibus legibus astricti eis a q̄bus acq̄situm est: si scīūtur durante tali iure in suo robore ⁊ nō abrogato per dissuetudinē: ⁊ hoc nisi quis lucratus fuerit ab eo q̄n euz attraxit ad ludū in quo casu nō tenetur illi restituere q̄ amisit. sed erogare pauperibus. Idem Ray. Quarti dicūt vniuersaliter restitutionē fiendā: scilz etiā in locis vbi hoies non subijciūtur legibus imperialibus. Et rationē assignant: q; sc̄z talis restitutio in iure canonico iplicite ꝓ posita. Naz leges imperiales nō ꝓtrarias diuino iuri: aut ꝓ ꝓtrariam rōnabilem ꝓsuetudinē approbatas obseruādas esse iura canonica decreuerūt: vt ptz dist. x. de capitulis. ⁊ in alijs capitulis. Sed ius imperiale ꝓhibet talē acquisitionē ḡ ⁊c. Sed ad hoc posset responderi ꝙ q̄uis ius canonicū cōformet iura ciuilia iuri diuino vel canonico non contraria:

In turpitudine melioꝛ ē conditio possidēt

Universidad de Deusto
Biblioteca

hon tamen extendit obligationē illoꝝ iurium ad eos qui eis nō sunt subiecti de iure vel antiqua cōsuetudine. Nec etiam ita firmatā possint per ↄtrariam ꝯsuetudinē abꝛogari: sicut ↄ ius canonicū aliquādo etiā abꝛogatur: vt dist. iiij. c. statuim⁹. cum. §. seq. Unde hac opinione omissa magis placet opinio. b. Tho. sup: addicta.

§. IIII. Quātum ad tertiū

Adde. vruzrer ↄ fracie ꝛpi anissim⁹ legit⁹ impiali b⁹ subdi⁹ ē: dic ↄ nōvt dic Igneus doct. auꝛeliane. et ibi vide in suo tracta.

scz cū ꝙs lucrak in hmōi ludis cū volūtario valēte aliena re ↄ sine fraude: ↄ ꝙ legi⁹ ipialib⁹ nō sūt astricti vel alijs municipalib⁹ pariſoːmiter ꝓhibētib⁹ hmōi ludū: vl si sunt hmōi legib⁹ astricti: tn̄ sunt ꝑ dissuetudinē abꝛogate: ꝙd factū restituꝛionis: quid agendū de tali lucro. Circa hoc due sunt opi. Aliq; em̄ dicūt illud pauperib⁹ erogandū de necessitate ↄ nō posse sibi retinere. Alij ꝺo dicūt hoc de honestate ꝯsilij: non de necessitate fiendū. Et ꝙuis ꝓma opinio sit securioꝛ. ↄ ideo potius ꝯsulenda non tn̄ videtur de necessitare imponenda vt ꝓpter hoc denegetur absolutio nolenti hoc facere: q: nō credit sibi necessariū ad salutem. Et ad hec faciūr dicta doc. Nam. b. Tho. ↄ Rich. in. iiij. nil dicunt de erogatione pauperib⁹ fienda quoad eos ꝙ non sunt astricti legibus imperialibus: vel etiā cū essent ꝑ dissuetudinē abꝛogate. ↄ Jo. an. ↄ Joh. cal. sup. c. clerici. de vita ↄ ho. cle. dicūt turū esse talia pauperib⁹ erogare: non tn̄ dicūt foꝛte necessariū. idem Monal. ↄ Alca. Alex. angli. et ſſrā. de zab. dicunt posse defendi talem opinionē: ſcz ↄ nō teneak oīno talia pauperib⁹ erogare: q: ꝯsuetudo potuit dominiū ꝑdentis in vincentē trāsferre. Jo. de imo. ista allegat. ↄ nō repꝛobat. Ray. etiā in sum. sua dicit. ↄ hz multi sapiēres diꝛerūt acq̄sita ꝑ ludos alee non restituenda: sed pauperib⁹ erogāda: tn̄ modo sic seruak: ↄ nec ad erogandū pauperib⁹ sunt cogendi. sed fieri pōt de hmōi elemosyna vt de acquisito ꝑ meretriciū: qō vtiq; ꝯsulit nō imperatur. Pe. de pa. in. iiij. dicit aliq; tenere ↄ ꝙ nūc nō est locus plenioꝛ: amplⁱ⁹ nō teneā. ꝙ scz ꝑdidit qō ꝑ ludum fuerat lucratus ꝓhibitū lege humana: q: talis nō erat obligatus paupibus rōne alicui⁹ recepti ab eis vel commissi in eos. Jgit̄ ne parea ↄ via ludis ↄ turpib⁹ lucris in hmōi casu cōsulendū est ↄ ꝙadendū ad erogandū pauperib⁹ ↄ ꝓpue quātū ad illud qō remanet in lucro vltra perdita in eo: et alia saltem paulatim: ↄ per interualla tempoꝛ nō tn̄ cogēdus: ↄ multo minus hoc ꝑdicandū: sed ↄ pauperibus sit erogandū. De acq̄sito per toꝛmeamentū dicit Rich. in. iiij. ↄ nō teneā ꝙs restituere: quia e lesia etsi ꝓhibet t meamentum: nō tn̄ acquisitionē ꝑ ipm. Un̄ ꝺz pauperib⁹ erogari: de cōsilio tn̄ magis ꝙ ex ꝓcepto.

§. V. De ludo alee per modum ꝓdicationis pōt induci illud ꝑs. xxx. Audiui vitupe

Sermo de ludo.

rationē multoꝝ cōmoꝛantiū in circuitu. Cōmoꝛank in circuitu nō solū hoīm astantiū lusoꝛes firmi ipsi manēt: ꝛ ex ipso actu ludi. ſſit em̄ ibi ꝙs circūitus cū sit ꝙdā discursus ꝓoſsiēdi ↄ resumēdi eosdē taxillos: ↄ tūc finiāt vn⁹ ludus qn̄ pūcta illa ex ipsis iactatis apparēt que ꝓmo visa sunt. Sicut em̄ figura circularis finiāt cū ad ꝓmū punctū a quo inchoata est post discursum quēdam rediāt. ſſit enim circūitus quidā in lucro ipsius duꝝ qō vnus amittit alius vincit: ↄ post discursum plurimū qui ꝓmo amisit qō ꝑdiderat reuincit: gaudet cum vincit. tristatur cū perdit: ↄ iterum leratur cum vincit. Et apte ꝺr cōmoꝛantur. Non enim contenti sunt per hoꝛam moꝛari in ludo: sed commoꝛank totaliter. i. moꝛantur tota die. ↄ qō peius est toto tempoꝛe vite sue. Quⁱ enim huic assuescunt dimittere nescīūt. Bene ergo dicit ꝑs. de hoc. Audiui vituperationem ↄ. Ubi ꝛia notari possunt de hoc vitio.

¶ Primo ꝙ est in mundo abominabile. ibi. Audiui vituperationem.

¶ Scdo ꝙ est in ſeipso inseparabile. ibi. Cōmoꝛantiū.

¶ Tertio ꝙ est diabolo assiociabile. ibi. In circūitu.

§. VI. Quantum ad primū

adde qđ ludꝰ reꝓuit infames in aut. de leno. C. de ꝓpo. lig. ſſi pr. fune.

Tertiū sunt de ossibꝰ nam.

Dicit ↄ vnus pctī vel mala ꝓ cedūt ↄ ludo.

Dantes pecuniā ad ludū ꝺuz pec cāt ↄ etiā qui eos aſpiciūt.

Nō est ꝙs aliq̄ vitiū qō reddat hoīes ita infames ↄ abominabiles: sicut ludus. Nullus cōfidit de lusoꝛe: nec vult eū in sociū alicui⁹ artis: q: semp̄ ꝓhet timere ne furaret sibi vt posset ludere. Tales ꝙ lusoꝛes ↄ vituperāt ex suis pessimis moꝛib⁹ ꝛpianitatē ↄ vituperank ab hoībus. Et hoc ꝑ ꝓter multa scelera enoꝛmia ꝙ reperiunk in ludo ↄ ex ludo. Vere vituperabilis est lusoꝛ: ↄ ſtultⁱ⁹ cū vilissime seruituti se subijcit: dū taxillū ꝙsi deū suū ꝯstituit: ↄ ad ꝺ astringēs se vt faciat qō ille iusserit. Si videris inqt Seneca. murem velle dn̄ari alij muriſ unq̄ tenes risum: quāto magis ridiculus est ꝙs canis dn̄atur hoi. Nā de ossibus canis fiunt taxilli: quod os est minoꝛis valoꝛis ↄ ꝺitionis ꝙ ꝙ mus dn̄ek hoi. Sed ↄ luso: largik ad ꝓceptū taxilli: qō nō largiꝛek ad ꝓceptū dei: ↄ plus etiā ꝙ fuerit trūs Martis nus largitus ad ꝯsilium dei: q: nō solum dat medietatem chlamydis: sed etiā tunicā coꝛrigā ↄ camisiam ad mandatū taxilli ↄ nudus sequik dn̄m. ūū mūdum vel diabolū. et qō peius est. cum deberet abnegare deū illū. s. taxillum postq̄ cognouit ↄ expertus est malicia eius potius econtra abnegat deū verū ↄ vituperabiliter ꝙ ei nil nocuit: hz oia bona fecit ↄ vindicat se de eo ꝙ est absq; culpa. O quātuz vtiq; vituperādus est ꝙ manib⁹ suis se ꝑdit quē dei filius manibus crucⁱ affixis acq̄siuit. Un̄ Bern. in ꝓsona xpi loquēs ait lusoꝛi. Ego te acq̄siui manibus crucⁱ affixis: ↄ tu ꝯsumis te manib⁹ decijs dedicatis. vn̄ maxima ingratitudo. Uix est dare actū in quo ꝯcurrant tot mala quot ex ludo. Quot em̄ ↄ taxillis sunt pūcta tot scelera ex eo ꝓcedūt vnū grauius altero: ↄ ideo nō mirū si vituperank a deo et toto mūdo. Nā ꝓmū pctm̄ quasi ꝓmus pūctus sine quo nunq̄ reperiāt ludus est amissio tpis. Et ꝙuis istud multi leue videak: tn̄ sapientib⁹ etiā ethnicis graue reputak. Un̄ Sen. Nulla maioꝛ iactura ꝙ tpis amissio: nā recuperari nō potest. O ꝙ male poterūt reddere rōnē deo de tpe qui toto die: ↄ aliq̄n etiā n. octem adiungūt: circa ludū imoꝛant. Omne tēpus tibi impēsum requiret a te qualiter sit expēsum. inqt Bern. Et nō solū amittūt ipsi ludētes tps: sed ↄ alios amittere faciūt: qui. s. talia aſpiciūt. Nec enim tales sunt sine pctō. Et ex hoc dimittunk diuina ↄ alia ſpualia opera. Et quid interim cogitant ludentes reſpiciētes nisi vana. Sed ve qui cogitatis inutile ꝺr. Michee. ij. Sōm vitiū ꝓcedens ex ludo est blaſphemia. Jn nullo exercitio ita frequēter blaſphemak deus ↄ tota curia celestis: qđvitium non solū est moꝛtale sed valde graue adeo ꝙ dn̄s in lege sua mandauit Leuit. xx. iij. Quicunq; blaſphemauerit nomen dn̄i moꝛte moꝛiatur. Et coꝛpus quidē moꝛte coꝛporali: aia aūt moꝛte nisi penituerit infernali. Et aliquando terribilia iudicia facit deus ↄtra tales. Aliquādo etiaz oculi taliū ceciderūt sup̄ mensam ludoꝝ. Aliquādo vertati sunt foꝛtiter a demonibus. Aliquādo os inuersum est hoꝛribiliter ↄ hmōi. ↄ tn̄ vt ipse ait. Nomen meum iugiter blaſphemak. Tertiū est ꝓtumelias fibijs uicem dicunt. Et q: ista ↄ multa alia mala ibi fiunt ꝓpter qđ a legibus puniūtur ↄ ꝓhibenk ludi. Rectoꝛes qui ista dissimulant ↄ nō puniūt quātum in eis est grauiter offendūt. Nā vt ꝺr. dist. lxxxiij. erroꝛ. Negligere quippe cū possis ꝑturbare puerſos nihil aliud est ꝙ fouere. ↄ punitⁱ⁹ ibi. eroꝛ cui nō resiſtitur: appꝛobat. Quartū est dissipatio substantie ꝛpalis: vnde merito figurak ꝑ adolescentioꝛē illuꝑdigum qui recedens a domo paterna dissipauit substantiam suā. Luce. xv. ſſrequēter videmus hoc contingere ꝙ iuuenes emancipati vel defunctis parentibus. ↄ aliquando etiā viuentib⁹ magnas diuitias parentū per ludū cito consumūt ↄ ad magnā miseriā deueniunt. Nam si aliquādo vincūr partē acquisitoꝝ ꝑ ludū dāt eis qui mutuāt mēsam lusoꝛiā ↄ taxillos vel socijs ludi: partez expendunt in tabernis ↄ luxurijs ↄ cōuiuijs. Et cōiter oēs lusoꝛes in ꝓcessu tpis dicunt se plus amisisse ꝙ acquisiuisse. Sed ↄ ea

§. iij.

que vincūt sibi retinere non possunt: sed vel restituere vel paupibus dare. Hui⁹ aūt declarationē vide. §. immediate.

Quintū est eccle ↄ tēptus seu inobediētia. Nā eccl'ia ꝓhibet ludū alea. ū: nō solū clericis: sed etiā laicis adeo ꝙ nisi coꝛrectus se emēdauerit debeat excōicari: vt habet di. xxv. eps. Et etiā ꝙ ius ciuile: vr. ff. de alea. p totum. Et pōt dici ludus alee ois ludus ꝙ inmitik foꝛtune ꝓcipaⁱ⁹ etiam si fiat ibi aliq̄ de industria: sicut ludus taxillo⁹: chartaruꝫ ↄ alia hmōi. Dicit aūt ꝛps Luce. Quivos spernit. s. ꝓclatos eccle in suis oꝛdinationib⁹. me spernit. Sextū est furtum. Nā ꝙ sunt dediti ludo cū nō habent ad ludendū fuꝛtum: vel a parētibus occulte accipiēdo ↄ furtū est: vel a vicinis vel a magistris si in exercitijs nt artiū mechanicarū. Ludēdo aūt si ꝑdunt tenentur restituere furata ꝙuis amiſerint. Si vincūt augēt furtū. vn̄ ↄ furata tenētur restituere a ꝙbus acceꝑūt: ↄ lucrata ꝑ ludū ab his ꝙ nō possunt alienare: vt filiusfamilias ↄ alie certe ꝑsone ↄ furata restituere tenētur his ꝙ habent curam (. Non furtū faciens inqt dn̄s: oꝛ: talis est dignus suſpendio. Septimū est gula criminalis. Qui em̄ vincūt sicut mal' acq̄sierūt pecuniā: ↄ ita male expendūt: q: vadūt ad tabe as vel faciunt cōuiuia: ↄ in vitio gule plurima (umūt ↄ in crapulis. Sz socij ↄ familie ↄ vꝛores lusoꝛ nō nisi cū mala ꝓscientia pñt comedere ↄ bibere ↄ vestiri de acq̄sitis ꝑ ludū cū debeant restitui vel pauꝑibus erogari. Attendite vobis a crapula ↄ ebrietate. ait ꝛps Luce. xxi. Octauū est homicidiū. Nā lusoꝛes aliq̄n de verbis veniūr ad verbera: de verberibus ad vulnera: de vulneribus ad homicidia. De multis etiaz diebus nostris auditū est ꝙ occisi sunt in ludis. Sz ꝙ effugerit sanguinez humanū effundetur sanguis illius: vt ꝺr. Gen. ix. Talis em̄ captus a iudice occidik ↄ ipse: vel etiā ꝓsanguineis illius vindictam de hoc facientibus ꝙuis maleda mihi vindictam ↄ ego retribuā ait dn̄s. Vere maledicta res ludus vnde tantū scelus oꝛitur. Nonū est inuidentia fraternalis. Nam qui ꝑdit cū videt bursam suā v cuā: ↄ eius ꝙ fibi vicit plenā ↄ alioꝝ etiā ludentiū inuidet de pecunia illius tanta ↄ cupit ꝙ ipsam ꝑdat. Cum etiā videt vicinos vel alios abūdare diuitijs inuidet ↄ dolet ꝙ ipse nō habeat vt ludere possit. Sed fugiamus inqt Basilius inuidiam ꝙ pignus est gehēne. Job. v. ꝺr. Parꝛulum occidit inuidia. Decimū est caristia rerū que sequik in domo sua. Nam modo deficit panis: modo vinū: modo lect⁹: modo vestimentū vꝛoꝝ ꝙ pignoꝛa vt ludat. Unde cōqueritur vꝛoꝛ ↄ familia iraſcitur. ipse maledic se ↄ alios ↄ seqūtur multa mala: ↄ sic nulla paꝛ vel quies potest esse in domo illa. Nō est paꝛ impijs dicit dn̄s Esa. xlviij. Undecimū est laudatio mala. Nam qui vicit laudat se de malo: ↄ aliq̄ado de eo ꝙ decepit socium: ↄ ipse non perꝑndit. laudak etiā a mūdanis tanq̄ strenuⁱ⁹ luso: ↄ bonus magister. Sed ꝙ ꝓtana ↄ bestialis ista laus: cuz se laudat de re diabolica. Laudatur pctō: in defideriis anime sue. inquit ꝑs. Sed ex hoc vt subdit. Exacerbauit dn̄m pctō. ſ. ꝓuocauit ad iraꝫ ↄtra se ad puniendū seipsum. Duodecimū est mendaciū. O quot mendacia ꝺcūtur ibi a ludentibus ↄ ab aſpicientibus: sed vt ꝺcit Ambꝛo. Oēs qui ꝺcūt mē dacium filij sunt diaboli. xxij. q. v. cauete. Et qō pernicium acquiritur cuz ibi sit fraus restituere tenetur: ↄ vt eis magis credatur mendacium addunt iuramētum ↄ fit piurium qō est semper moꝛtale ↄ grauissimū peccatum cū sit aduertenter in ludo siue extra ludum ſm Tho. in summa.

Tertiūdecimū est neglectus. Nam lusoꝛes ꝓpter hoc vr habeant magis tempus ad ludendū negligunt diuina: ↄ missas: ↄ vesperas: oꝛationes: ↄ ꝓdicationes: nisi foꝛte oꝛent vt deus faciat eos vincere. Sed nesciꝫ diuina iustitia parrocinium dare facinoꝛi seu criminibus: vt ꝺcit Chꝛyso. Negligunt festa seruare: quia in illis permaxime ludunt ↄ plura peccata ↄ grauioꝛa cōmittunt ꝙ ſi terram colerent qō est festa violare. Opus seruile non facietis in eo. Exo. xx. Peccatū est opus maxime seruile. Quartūdecimū est odium. Nam odiūr eos qui eis vincūr: aliquādo odiūr seipsos se aliq̄n verberantes: odiūr qō peius est deū qui nō facit eos vincere. Et inrantū insurgit odium: vt qō non possunt scelesti hoīes facere in ꝑsona sua: in figuris faciunt ꝑcutientes: ꝑcuentes ↄ hmōi. Sed deus ostendit super hoc pluries magna miracula: quia de hmōi figuris aliquādo eriuit sanguis: aliquādo tales a demonijs arꝛeꝑti sunt ↄ hoꝛribiliter verati. Odiunt ↄ hoīes ꝛpehendētes eos de rāto scelere. iurta illud. Odio habuerūt loquētem. ↄ ps. Posuerunt aduersum me odium ꝓ dilectione mea. Quintūdecimū est ꝑticipatio sceleris. Istud em̄ pctm̄ a multis ꝑticipatur. Nam q̄ ꝺant eis pecunias ad ludendū ꝓ parte lucri: vtiq; moꝛtaliter peccant ↄ tenentur de eo qō ꝓuenit ad eos: qui mutuāt eis etiā sine parte lucri male faciūr: etsi nunq̄ reꝛhabent lz iuste merentur cū sint causa mali. Qui aſpiciunt ludentes nō sunt ꝛimunes a peccatis multis curiositatis ↄ vanitatis. Sed ↄ parētes qui non castigant filios ludentes grauiter peccant. Digni sunt moꝛte nō solum qui faciūt: sed etiam qui ꝯsentiunt facientibus. Roma. j. Qui mutuant taxillos vel qui in domo ꝓ ludendum locū ꝓstant participes etiam sunt mali. Decimūsextum est queſtio litigiosa seu ꝛrentiosa ꝛbalis: dum scz vnus ꝺcit sua puncta apparuisse: alius negat vnus ꝺcit vnū: alius ꝛtariū: ↄ ex ꝛrentione insurgūt contumelie ↄ verba inoꝛdinata. Cōtra verbosos noli ꝛtendere verbis. ait Laro. Multū ergo q̄libet ꝺz sibi cauere a cōtentionibus que ꝓducūt tot mala. Decimūseptimū est rapina. Aliquādo em̄ quasi violenter trahit vnus alīū ad ludum: vel volentē recedere inuitū tenet vel falsos taxillos submittit: ↄ tūc est tanq̄ rapina: ↄ restituere tenet qō sic acquisiuit ei cui vicit ſm legē oēm diuinā ↄ mūdanam: sed cōiter hoc accidit qui vna die vincit alia die perdit: vt merito possit de eo ꝺci. Ve qui ꝓdaris: nōne ↄ tu ꝓdaberis ipse. q. d. fic. Et tamen qui fic attrarit inuitum vel fic decepit: nō est restituendum qō ꝑdidit: sed pauperib⁹ erogandum. Decimūoctauū est scandalū. Nā hoc videntes vitiū infectiuū. Cum em̄ quis videt aliuz ludere vbi nihil cogitabat de ludo inclinatur ad simile. Et ꝓcipue cum filij sint inclinati ↄ apti ad imitandū moꝛes parentū videndo patrem ludere: blaſphemare: clamare: ↄ alia mala facere que ꝑducit ludus sine freno ad talia assueſcit: ↄ sic scādalizat filios ↄ alios suo exemplo ludendo. Sed ꝺcit ꝛpus Matth. xviij. Qui scandalizauerit vnū de pusillis istis q̄ in me credunt: expedit (i. melius est ei vt suſpendak molа asinaria in collo eius ↄ demergak in ꝑfundum maris.

Decimūnonū est tristicia q̄ in eo tanta est ſi perdit ꝙ nil boni libet ei agere: q̄nimmo aliqui intrant desperationez ↄ occidunt seipsos. Tristiciam etiam nō modicam afferūt oībus diligentibus eos de actu ita turpi ↄ periculoso aīe ↄ coꝛpoꝛi infamī coꝛam deo ↄ mundo. Et ꝺcit Aug. de pe. dist. v. c. ſ. ꝙ pctō: reuersus ad pniam inter cetera ꝺz ꝺ desflere de tristicia magna quā dedit bonis de suis malis operibus. Vigesimū est vsura maxima. Si em̄ quis ꝓ centū que ꝛponit mutuo recipiendo. x. vel. v. ꝓ. c. ꝺcitur vsura rius. quid ꝺcendū est de eo qui ponit se ad ludum cum. x. floꝛenis: ↄ in eadem ꝺe lucrabitur per ludum. c. floꝛenos. certe videtur maxima vsura. vnde ↄ ꝑ se retinere non pōt: sed vel restituere in certis casibus: vel p(perib⁹ erogare in alijs. Si aūt perdit sibi imputet ↄ sue fatuitati. Usurarius ꝺcit Chꝛys. sup omnes est maledictus. Vigesimūꝑimū est ꝛpianitatis vituperatio. cōtra illud qō ait apls ij. Coꝛ. vj. Non vituperetur ministeriū nostrū. i. seruitium quo seruimus ꝛpo: sed ꝑ ludū seruitur diabolo. Sicut em̄ de (inuenit. xxj. litteras ꝓmo. Nam alie postea sunt superaddite ad componendam bibliam vbi est omnis sapiētia reuelata: ita inuenit diabolus taxillum bibliam suam vbi posuit. xxj. puncta tanq̄ litteras suas nigras vbi in vsu ei⁹ reperitur ois malicia peccati. Qđ em̄ est malum qđ inde non sequatur? Non deficit ibi qđ est summe abominabile

scz sodomia. Nam adolescentuli miseri vt habeant ad ludendum assentiunt omni turpitudini dantibus eis pecunias p:o ludo. Non ergo debet dici christianus qui dedit⁹ est ludo cum vituperet nomen christi.

Zuds⁹ est qñ ifeparabilis ab hoie.

§.VII. Quantū ad secūduz

scz q̄ est inseparabile tale vitiū ab hoie. notak er hoc qđ d̄: cōmo:antiū. Nō em̄ tales transeūt sicut faciūt electi trāseūtes de terrenis ad celestia: eūres de virture in virtutē: que sursum sunt querēres: sed q̄ sunt sup terrā querūt cōmo:antes in terrenis. i. simul co:de ⁊ o:e ⁊ ope mo:antes in eis. Co:de q̄dē. iuxta illud p̄s. Oculos suos statuerūt declinare in terrā. p co:dis. i. inertinguibile desideriū ⁊ fitim. O:e insup. iuxta illud Esa. xxiv. De terra musitat eo:eloquiuz. Et Job. j. Qui de terra est de terra loquit. Ope aūt. quia oia faciūt vt dirent sustinentes multa pericula ⁊ labores: vt in eis illud verificek p̄s. Tabescere fecisti sicut aranez aiam eius. fecisti tu deus. i. p̄misisti aiam auari. ex q̄ auaricia p̄cedit ludus. tabescere. i. deficere: sicut aranea q̄ se euiscerat ad faciendū telas q̄bus capiat muscas. Sic auarus ⁊ lusor cōsumit se ad excogitandū malicias ⁊ opera dum quō possit alios decipe ⁊ sibi acq̄rere. Nec mirū si lusor cōmotak in vitio nō recedēs ab eo. Nā fm p̄m in lib. Ethi. ex multis actibus vitiosis sicut ⁊ virtuosis generak habitus: q̄ est de difficili mobilis a subiecto: ⁊ generat⁹ habit⁹ adhuc ex iteratis actib⁹ dilatak ⁊ firmak magis ⁊ dilatat⁹ habit⁹ in eius actibus magis ac magis delectat ⁊ delectatio p̄ficit opus. Sic lusor frequētans ludos ita delectatur in eo: vt tota quasi sua felicitatez videak ibi ponere. Et q̄ ꝓsuetudo est quasi altera natura: ficut naturalis tolli non possunt: ita q̄ in ꝓsuetudinē ducta vt ludi: vix possunt homines auelli ab hmōi quātūcūq̄ ppendat ex hmōi vituperari ⁊ ꝓsumi. Consuetudo aūt in malū non minuit pcm̄ sz auget: vt d̄. xxiiij. q. j. pudenda. Tanto em̄ sunt grauiora pcta quāto anima infelicē diutius detinent alligata. ex de ꝓsue. c. fi. Et ratio est fm Tho. ꝓ. ij. ⁊ alios doc. q: cum pcm̄ ꝓsistat in voluntate: quāto quis cū voluntate magis efferuata ⁊ firmata in malo peccat: tanto gr̄uius peccat in eodē genere peccati. Sed ludens cōiter ex cōsuetudine vt faciunt lusores sunt effrenatissimi ⁊ firmatissimi in auaricia ⁊ alijs malis q̄ comitant ludo vnde grauissime peccāt. Et

Prostis hulum.

his demū euenit qđ psal. imp:ecak dicens. Fiat cōmo:atio eo:deserta: ⁊ in rabernaculis eo:nō sit q̄ inhabiter. Cōmo:atio lusor⁹ est in baraterie l'o: sed illa est deser⁹a ab hoibus. i. rōne vtentib⁹. Nā nullus qui sit bonus ciuis vel rōnabilis ꝑsona ibi cōuersatur. verecūdaretur em̄ ibi viuere. Solum bestie ibi sunt. i. bestialiter viuentes sicut bestie habitant libenter in deserto. Cōmo:atio etiā vbi habitāt sz in domo sit deserta. Bene hoc sciūt paupercule vxores talium ⁊ familie: q: tales vt habeant ad ludendū expoliāt domū vestimentis. ⁊ vtensilibus ⁊ oibus bonis vt nō sit q̄ inhabitare ibi possit. Mirabile est ⁊ ho:ribile ꝑsiderare q̄ sit istud vitiū iseparabile ab hoie cū est in eo habituat⁹ Et ideo caueat sibi quilz ne talibus misceatur. Unde inquit. Vidi vituperationem multoꝝ cōmo:antium vsq̄ ad mo:tē toto tpe mo:antiū in huiusmodi.

Nota qđ aranea se euiscerat ad telas q̄bus capiat muscas.

§.VIII Quātum ad tertiū

Zudus associat diabolo.

facit illud vitiū associari demonijs: qđ innuitur cū dicit. in circuitu. Opus diaboli est circuire. Un Petr⁹ in. j. canoñ. c. v. inquit. Aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugiēs circuit. Sicut ergo lusores reperiunt se in via diaboli que est circuitus: ⁊a ⁊ in termino cum eo sz in inferno. Unde Esaie. lxv. Qui ponitis fortune mensam ⁊ libatis super eaz: ꝓpterea dinumerabo vos in gladio. Ponit mensam fortune qui ludit exponentes se fortune siue p tarillos ludendo: siue p chartas. Et isti feriūtur gladio diuine vltionis in inferno. Unde in chartis siue naibis sunt figure: nō solum bacilor: denarior: cupparū: sed ⁊ gladior ad innuendum q̄ ex ludo sequūtur cupiditates: poraciones vsq̄ ad eb:ietatē: verberationes ⁊ vulnera: ⁊ demū gladius mo:tis eterne. Bucur in bonis dies suos inq̄t Job. xxi. ⁊ in pūcto ad inferna descendūt. Vident lusor⁹ ib⁹ bona ⁊ magna bona ista rpalia comedere bibere p ludos acq̄rere: et iste est circūitus vite eo:. sed in puncto ad inferna descendūr. Ipsi querūt decipere alios i pūcto tarilli: ⁊ diabolus decipit eos in puncto tēpo:is: qđ expectant ad penitendū: sed eis deficit. Unde ⁊ ꝓuerbialiter dicitur. Per vno puncto perde martino la capa. ⁊ ibi in inferno faciūt circuitū cum diabolo. quē ipse dicit Job. xxiiij. Transibunt ab aquis niuiū ad calo:em nimiū ⁊ cōuerso. intelligendum est a calo:e intenso ad frigus nimium.

Dubia designāt figure q̄ sunt in chartis

§.IX. Queritur quid iuris

Dubium tio tenet sup aliq̄ vtrum sit licita.

cuz alter cantib⁹ duob⁹: puta petro ⁊ martino sup aliq̄ rei euētu p̄terito vel futuro. puta mo:te alicui⁹ dñi: vel aduētu alicui⁹ p̄ncipis. vn⁹ vt petrus asserit mo:tuū talē dñm: vel vēturū talē p̄ncipē ad talē ciuitatē infra certū tp̄s: qđ si sec⁹ fuerit ob gat se martino daturū cētū ita tñ q̄ si ita est vt asseruit martin⁹ qui tenebat ꝛrūviceuersa teneatur dare petro centū: vel n..n⁹ fm cōuentionē adinuicē factā. vtrū tale lucrū sit licitū. Rn. nō. sed cuentione sed turpe lucrū dici p̄cedens ex auaricia ⁊ nulli deseruiēs vtilitati: sed vanitati ⁊ pdigalitati. Nō tñ restituere opz de necessitate sed pauperib⁹ erogādū vt audiui a peritis. Et hoc magis ex ꝓsilio q̄ ex p̄cepto. ar. xiiij. q. v. c. nō sane. ⁊. c. q̄ habetis. Et videk hīe similitudinē aliquā ad ludū quantū ad futurū euētū. Nulla em̄ lex mandat restitutionē in hmōi etsi lex diuina ⁊ naturalis p̄hibeat oēm actū auaricie ⁊ illicite acq̄sitionis: vt meretricij ⁊ tromenti ⁊ hmōi.

§.X. De acquisito per me-

retriciū qđ p̄tinet ad turpe lucrū sciēdū est fm Tho. ij. ..q. xxxij. ⁊ Rich. in. iiij. ⁊ Pe. de pal. in. iiij. ⁊ glo. summari am. xiiij. q. v. in p̄n. ⁊ nō dz restituere: sz pōt de eo fieri elemosyna. ⁊ ꝓsulendū est illud pauperib⁹ erogari: nō tñ tenetur de necessitate: q: etsi lex diuina vel canonica p̄hibeat actū per quē lucrak: nō tñ ipsam acceptionē vel dationē

Dubium oblationes

Qđ aūt ecclesia p̄hibeat recipi obligationes talium: ⁊ in vereri lege. intelligik hoc de oblationib⁹ ad altare: qđ sit in derestationē criminis vt illa magis erubescat ⁊ desistat ⁊ ne ecclesia videatur appːobare talia scelera. Et idem dicendū de acq..isito p̄ cōcubinatū ⁊ sodomiā ⁊ adulteriuz eadē rōne: tñ q: summe oīa iura derestant sodomiaz: ideo magis inducendū ad dandū illud pauperib⁹. Quidaz tñ dicūt q̄ acq̄situ p adulteriū est dandū ei in cuius iniuriaz est factū. s. viro cū ipse est innocēs: sed occulto modo dandū est ei ne ei inotescat adulteriū: vel nisi eiā ecōra vxorī fidē fregisset: tūc em̄ pauperib⁹ est erogandū. Sed videtur idē dicendū qđ de alijs turpibus lucris. s. meretricio et hmōi. Si quis tñ vel si qua accepisset aliq̄ bona in notabili quātitate ab his q̄ alienare nō possunt. .a religiosis: seruis: pupillis: ⁊ clericꝫ quoad bona ecclesiastica restituere tenenē his qui habent curā de eis vel ecclesijs vel monasterijs eoꝝ. Que etiā in hmōi turpitudine vt ꝓtingit p fraudes ⁊ inpoːtunas ertoːsiones habuisset teneꝰ restituere ei a quo habuit etiā laico vel habenti curam eius si non est sui iuris. ar. xiiij. q. vj. si res.

Dubium ea q̄ tur hō mod turpitu fit licita.

§.XI. De facientibus vel

vendentib⁹ gladios: lanceas: balistas: venena: ⁊ hmōi q̄ bus hoies vel leduñ vel moːiunt: vtrū sit licitū eoꝝ op vel lucrū. Nota fm Ray. distinctionē. primo quoad intentionem eoːum. secundo quoad ipsa opera. Quātum ad p̄imū sciendū est q̄ si tales hec faciant vel vendāt ꝓpter hoc vt homines talibus aburank: vel si scienter vendāt ⁊ donēt talibus quos sciunt vel credant abusuros: mo:taliː peccāt ⁊ grauissime; ⁊ oia pcta que occasione illarū rerum

adde qđ hr̄i aut. vr lic. ma tric auie in fi. col. viij.

ab alijs ꝓperrank sibi imputank et rei sunt apud deū oīm aiarū q̄ ꝓpter hoc pereūt. xj. q. iij. c. p̄cipue. xxvij. q. ij. c. si tu abstines. Item cū sint cooperatoːes oīm scelerū inde cōmissoːum ideo debent ꝓ oībus penā sustinere. ij. q. j. c. notū. in fi. Si aūt dicāt se habuisse bonā intentionē: q: sz credebant aliū emere talia ꝓpter aliquē licitū vsum. vel habens animū indifferentez nihil sup hoc cogitabat vel ignoːabat q̄ esset illicitū talia facere vel vendere. tūc subdistinguēdū: q: aut ille res sunt q̄ ad humanū vsum possunt esse vtiles vt arma in bello iusto: cultellus ad incidendū panē. Que dā etiā venena apponūk a medicis in q̄busdā medicinis: vel eriā in coloːibus aptādis ⁊ hmōi. Aut ad nullū vsum vtiles sunt nisi ad peccandū: sicut quedā venena moːtifera ad nullū bonū vsum vtilia. Et in ꝓmo casu nō dico ipm peccare dūmodo nō habent intentionē coːruptā vt dictū est: nisi forte ex qualitate ꝑsone vel tp̄s cognosceret vel ꝓbabiliter sibi dictaret cōscientia q̄ ille nō querit illā rem nisi ad malū ꝓperrandū: tunc em̄ non d̄ ibi vendere ꝛ talem ꝓscientiā. xxiij. q. v. de occidendis. ⁊. v. q. v. nō ois. In scō aūt casu peccat faciendo: vel tenendo vendendo: vt alis alienādo res tales. xxj. q. j. c. j. de ꝑse. dic. v. fucare. ar. de libello famoso quē nō debet quis ostendere sed destruere alis peccaret grauiter. v. q. j. per totuz. ⁊ est optima. l. ad h̄ ff. de ꝓben. empt. l. q̄ sepe. vbi ponit talis regula: q̄ flagitiose rei. i. q̄ nullo mō ꝓ additionē alterius rei pōt esse vtilis vsui humano. nec emptio. nec mādatū. nec societas valere pōt. Et oīa mala q̄ inde sequunt pīn ista imputari. Cō cordant in p̄dictis Tho. Host. ⁊ Inno.

Adde q̄ pena pu niūtur q̄ faciūt fa mosos libellos. C. de famo. libel lis. et ibi bal. ⁊. ff. eo. titu. ⁊ ange. in tract. maleficioꝝ.

§.XII. De balistarijs. No-

ta q̄ ars sagittarioꝝ seu exercitiū p̄hibek sub pena excōicationis. ex de sagit. c. vnico. qđ cōiter intelligik de bello iniusto ⁊ ꝛ catholicos. Nam ꝛ infideles vel eriā fideles in bello iusto licitū reputak. Nam in bello iusto nō refert quātū attinet ad iusticiā vtrū aperte vel ex insidijs quis pugnet. xiij. q. ij. dñs. Et pugnare cū balistis videk esse pugna ex insidijs. Sed quātū ad excōicationis penā tenent cōiter doctoːes q̄ sit canon ferēde nō lare sentētie: siue bellū sit iustum siue iniustū. C. cōminationes epl̄as. l. j.

§.XIII. De factoːib⁹ ⁊ ven

ditoːib⁹ alearū ⁊ tarilloꝝ ⁊ chartarū seu naiboꝝ: fucoꝝ sertoꝝ seu coːonarū mulierū: capilloꝝ capitis: stāpatoːib⁹ pānoꝝ: ⁊ hmōi oːnamētoꝝ: q̄d iuris. Videk ꝛ endū de factoribus vel venditoːib⁹ alearū. tarilloꝝ. chartarū. q̄ q: vt in pluribus hoies vtunk his ꝑ pcm̄ mo:tale ꝓpter auariciā: ideo nō videk tales posse excusari a mo:tali: vnde nec absoluēdi nisi talia dimittāt. de pe. di. v. falsas. ⁊. c. fratres ⁊. c. negociū. Guil'. etiā dicit q̄ nō est securū de talib⁹ viuere quoꝝ vsus est vt frequēt⁹ ad pcm̄. quod intelligo de mo:tali: ⁊ est turpe lucrū. Sed de factoːib⁹ ⁊ venditoːib⁹ fucoꝝ ⁊ alioːum oːnamentoꝝ videk dicendū q̄ vēdēdo his de q̄bus sci el credit q̄ vtrantur ad ꝓuocandū ad lasciuiā est mo:tale: q: coopank tali in crimine. ij. q. j. c. notum. Qđ tñ nō dz de facili credere nisi appareant signa manifestaꝝ in mererīcib⁹. Nemo em̄ est iudicādus inemoːsalutis eterne. de ꝑse. di. j. iubem⁹. Ubi aūt hoc ignoːat vel nō ꝑsiderat. sz solū de vanitate aduertit cū talib⁹ possint mulieres vti cū pcō ⁊ sine pcō: cū mo:tali ⁊ cū veniali ꝓ intentionē earum ⁊ quantitatē excessus. Et q̄ intentio earuz vt in plurib⁹ sit lasciua vel mo:talis supbia aut inanis glia durū est dicere ⁊ temerariū iudicare. Ꝺn etiā sit tantus excessus q̄ faciat mo:tale difficile est discernere. vnde nō videk q̄ in hmōi peccēt mo:taliː. Minus em̄ est ista facere vel vēdere q̄ p̄tare: sed ista p̄tare vel vti vt fucis qđ videk p̄cipue inter oːnamēta ꝓuocantia ad lasciuiā de se non est mo:tale. fm btm Tho. ij. ij. q. dcliz. Ubi etiā dicit q̄: mulieres licite possunt se oːnare: vel vt cōserunt decētia sui status: vel aliq̄d etiā addere vt placeāt viris suis

Uxōres meretrīcū in veteri lege genus opiebāt

Uēdēteꝛ fucos vtꝛ peccent mo:taliː.

Uxōres vina vt chariꝰ vēdāt cōmittunt turpe lucrum.

Ideo artifices talium oːnamentoꝝ non peccant in vsu artis hmōi: nisi forte adinueniēdo aliqua superflua ⁊ curiosa: nec tamen hoc faciendo dicit esse mo:tale. Sed si dicak q̄ querunt alijs viris placere vt in pluribus saltē ad inanem gloːiam. Dicēdum q̄ inanis gloːia ex genere suo est veniale fm beatū Tho. ij. ij. q. cxxij. licz aliquando possit esse mo:tale. Persuadendi sunt igitur tales ad dimittendum opera ⁊ venditionem talium vanitatum: non tamē cogendi per negationem absolutionis. Dubia em̄ in melioːem partez sunt interꝑtanda. ex de reg. iur. c. estote. De ipso aūt vsu oːnatus dicetur. j. ti. vj.

§.XIIII. De arte histriona

Utrū histriones et mimi peccent ludēdo.

rus: ⁊ de factione instrumētoꝝ musicoꝝ ⁊ vsu eoꝝ. Sciēdi. fm beatū Tho. ij. ij. q̄ ars histrionatus de se nō est illicita quia oːdinak ad recreationē ⁊ solatiū hoibus exhibendū qđ necessariū est vite humane: sicut sal cibo ꝓ cōdimento dūmodo fiat locis tp̄ibus ⁊ modis oppoːtunis ⁊ a personis laicis: alis pcm̄ esset: vt si tpe penitentie in loco ecclesie a ꝑsona ecclesiastica: vel cum iniuria dei vel p̄rimi. Qđ si fiet cum verbis turpibus vel actibus turpia rep:esentantibus vel cū incantationib⁹: ⁊ tunc est illicitum ⁊ moːtale. Et talia exercentes non sunt absoluendi nec cōcandi. Et de talibus loquit Cypr̄ianus in. c. p:o dilectione. de ꝑse. dist. ij. ⁊ Aug. dist. lxxxvj. qui venatoːibus donant. vbi dicit q̄ dando talibus pecuniam ꝓ opere sua est magnuz peccatum: fouentur in scelere suo ⁊ p̄tinet hoc ad turpe lucrum: vnde ⁊ pauperibus erogandum de p̄filio tamen. sicut eriam acquisitum per artem mathematicaz. i. diuina toːiam. vr. xiiij. q. v. c. qui habetis. cum. c. seq:

§.XV. Quātū ad facientes

instrumēta musica. Cū vsus eoꝝ de se sit licit⁹: ita ⁊ fomatio ⁊ venditio. Poːest tñ multipl'r esse pcm̄ in vsu eoꝝ: vt si ad lasciuiā ꝓuocandā vel nimiā cōplacētiā sensualem. pmaxime aūt in diuinis officijs pulsare in oːganis ballare ⁊ cātiones laicales videk magna dei irreuerentia. Nec ita dz placere clerus ppːo ad aures q̄ displiceat deo miscēdo carnalia diuinis officijs. Que em̄ cōuentio rp̄i ad bestial. Etsi multis nō perpendūt de cātationibus; aliqui tñ mūdani ⁊ vani pcipiunt: vnde trahūtur magis ad carnalia q̄ ad spūalia. Et Cypr̄ianus dicit. Cogitatio carnalis ⁊ secularis hois abscedat: sz tpe oːonis ⁊ diuini officij. de cons. dist. j. quādo. Utrū autem moːtale vel veniale sit: ipsi videant qui hoc faciunt.

§.XVI. De emētib⁹ tēpoːe

Emētes vina vt chariꝰ vēdāt cōmittunt turpe lucrum.

messium blada ⁊ tpe vindemiarū vinū ⁊ alios fructus vt postea charius vēdāt in futurū. Dicit canō b esse turpe lucrū cū fit ob cupiditatē nō ob necessitatē. xiij. q. iiij. quicūq̄. Sed Ul. in tractatu suo pleniꝰ distinguit. Dicit em̄ q̄ fit aut ꝓpter bonū cōmune: aut ꝓpter bonū p̄iuatuz. Si ꝓpter bonū cōe sicut ioseph emit frumentū tpe oːe abundantie vt posset ꝓuidere patrie tpe famis. Gen. xli. b meritoːiū est. Idem Ray. Si aūt ꝓpter p̄iuatū cōmodum tunc fit triplr: q: aut hoc fit ex ꝓuidentia tūnes ne postea habeat in futurū emere si indiguerit cū charius erit: et tñ postea cum nō indigeat ficut credebat vendidit charius q̄ emerit; sed nō charius q̄ vendak in foːo: ⁊ hoc licitum est. Idem Ray. ⁊ Guil'. ⁊ Inno. Et multo fortius si hoc facit ex pietate: vt sz ex lucro venditiōis inde ꝓuideat pauperib⁹: dum tñ moderate b faciat ita q̄ p caritatē cōmunitas nō ledatur. Sc̄do pōt fieri fm iusticiā cōmutatiuam vt f iunt mercatoːes ⁊ licite possunt ꝓ opera sua recipere lucrū vt sustentent⁹ dūmodo nō intendāt caritatē inducere. Idem dicit Guil'. ⁊ addit maxime si aliud genus negociationis nō nouit: nec alis hz vnde viuat vel sustentet cū familia sua. Tertio modo fieri pōt hoc ex auaricia: ita q̄ vn⁹ tantū emit de hmōi: ⁊ congregat q̄ postea cōpellū;

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur hoies emere ab eo ad placitū suū ⁊ ideo vendit chare vt vult. ⁊ isti enormiter peccant ꝺ primū ⁊ cōitarem: ⁊ tales q̄ victualia vel alias res: aut etiam monetas emūt vt caristiā inducant vocat Ray. nefandas beluas ⁊ mostiale est ſm Guil. siue a clericis siue a laicis fiat: sed grauius in clericis. Inno. ⁊ Host. dicūt q̄ qui emūt victualia vt chariꝰ vendant tpe indigentie q̄ sc̄z emerunt nulla vtilitate pē sata: sc̄z puisionis sue persone ⁊ familie vel subuentionis pauperū sz ex cupiditate: vtiq; peccāt: nō rn̄ tenenꝫ hmōi lucra restituere certis psonis: sed debēt pauperibꝰ erogari ſm Ray. vt. xiiij. q. v. qui habetis. cuz. c. seq. Sed hoc ſm Guil. verum est de honestate consilij non de necessitate: sicut de alijs turpibus lucris dictum est.

adde qd tales de iure ciui li plectū tur vltio supplicio,

§. xvii. Sunt ⁊ alia plura

turpia lucra: vt in mittendo vel portando arma vel ligna mina: vel quecūq; mercimonia ad terras soldano subiectas. ⁊ tales vltra peccatum turpis lucri incurrunt excommunicationem cuius absolutio pape reseruatur. ⁊ de hoc vide in. iij. parte titu. xxiij.

§. xviii. Lucrum quod

q̄s ꝓsequit in seruiēdo vsurario in arte illa. pseneta cū est mediator: in malis ꝺcibus. Miles in seruiēdo in bello iniusto quantū ad stipendiū suuz. Notarius in faciendo instrumēta vsuraria. ⁊ vterque quodcūq; lucrum qd quis recipit p opere quo seruit alijs in illicitis. Zuinz etiam q̄ quis facit in operando vel vendendo diebus festiuis vel in ecclesijs vel alijs locis indebitis. Recipiendo etiam pecuniā ob electionē alicui⁹ in aliquā dignitatem tpalē dicit Guil. q̄ est turpe lucrū. ⁊ cōsulendū q̄ pauperibus detur q̄uis Hosti. dicat hoc simoniacum.

¶ De inhumanitate. Caplin. xxiij.

Inhūanitas ꝺr filia auaricie

Gduratio cōtra mi

serico: dia seu inhumanitas ponit p filia auaricie a bto Gregoꝛio lib. moꝛal. ⁊ ab Ysi⁹. ⁊ Hō Tho. ij. ij. Et ꝓsistit istud vitiū in hoc q̄ quis non subuenit primo in necessarijs vite cum pōt: qd cōiter ꝓcedit ex auaricia ex eo qd amat plus substantiā tpalem q̄ primū suū: ⁊ talis deficit a faciēdo elemosynas coꝛpoꝛales que ptinēt in hoc ꝺsiu. videlz. Visito: poto: cibo: redimo: tego: colligo: condo. Loquens ps. de subuentione primi p quā excludit vitiū istud obdurationis ꝓtra misericoꝛdiā: sic ait ps. xl. Beatus qui intelligit sup egenū ⁊ pauperem in die mala liberabit eū dn̄s. Dn̄s ꝺseruet eū ⁊ viuificet eum et beatū faciat eū in terra: ⁊ nō tradat eū in manibꝰ inimicorum eius. Naturale est em̄ quilibet apperere beatitudinē ⁊ vitare miseriā q̄ est ei ꝓtraria. Sed cū p obdurationem ꝓtra misericoꝛdiā efficiatur quis miserrimus: q; dānatus. Dicitur enim Matth. xxv. q̄ ibunt hi sc̄z inmisericoꝛdes in suppliciū eternū: ⁊ per miserationes ⁊ elemosynas debite facras ꝺsequātur beatitudinē: quia misericoꝛdibꝰ dicet Matth. xxv. Venite benedicti patris mei ꝓcipite regnū. Esuriui em̄ ⁊ dedistis mihi manducare ⁊c. Ideo extirpandum est istud vitium: ⁊ elemosyna debito modo facienda est vt pueniat ad beatitudinē. quod inuit ps. dicēs. Beatus qui intelligit. Ubi tria notantur.

¶ Primū q̄ inhumanitas est eradicanda per rationabilis elemosyne erogationem. ibi. Beatus qui intelligit super egenum ⁊ pauperem.

¶ Scōm q̄ crudelitas hec est eliminanda ꝓpter hoꝛribilis vnie euasionē. ibi. in die mala liberabit eū dn̄s.

¶ Tertiū q̄ ...iquitas hec est effugāda ꝓpter p̄nitē vite fructificationem. ibi. dn̄s ꝺseruet eum.

§. i. Quantum ad primuz

ostendit q̄ vitiū hoc est eradicād: p hoc q̄ ꝓtrariū suadetur sc̄z subuenire pauperibus. Quo em̄ pōt aliquid efficius suaderi q̄ cū ostēdit ex eo beatitudinē adipisci. Beatus inquit qui intelligit. Contraria em̄ mutuo se expellūt Sed non sufficit dare elemosynā nisi detur debito modo. Unde Eccli. viij. dicit. Et facere elemosynā ne despicias: donec inuenias iustū. i. teneas eam quousq; debite possit erogari. Et hoc notat ps. cum ait. Beatus qui intelligit. i. cū intellectu ⁊ rōne ꝙuidet pauperibus ⁊ egenis. Ꝺdit nē notauit Ray. ponēs circa hoc distinctiones dicens esse discernendū inter petentes elemosynā. Aut petunt quasi ex debito: vt ꝓdicato..s ⁊ ꝓlati. Aut simplr ꝓ coꝛpoꝛis sustentatione. In primo casu distingue q; aut sunt noti aut non. Si sunt noti ⁊ cōstat eos missos vel constitutos ad ꝓlaturam recipi di sunt. ſ. Loꝛ. ix. Qui altari deseruiunt cum altari participantur. Et nō alligabis os bouis triturantis ⁊c. Si ꝺo sunt incogniti ⁊ dubitatur an eis tale officium sit concessum. primo debent examinari an ita sit: quia circa maioꝛa maius periculum vertitur. Non em̄ eis tm̄ dat tpalia: se ꝺspūalia accipit: in q̄bus vertitur periculum magnū. di. xlij. quiescamus. Possent em̄ falsa dissemināre: vt hereticoꝛ qui simulant sanctitatem ⁊ certerani qui multa mēdaciꝫ fingunt. In ſcōo casu cum. ſ. petunt simplr ꝓ sustentatione coꝛpoꝛis iterū subdistingue: q; aut possunt abūdare seu ꝓuidere oibus aut nō. Si oibus sufficis: oibus indistincte subuenire debes ꝫabentibꝰ indigentiā. Inuitant nos ad hec exēpla abꝛae ⁊ loth: q; oēs indifferēter recipiebant: inter alios etiā angelos recipere meruerunt. Gen. xix. Et in hoc casu dicit Chꝛysostom⁹. Quiescamus ab hac absurda ⁊ diabolica ⁊ peremptoꝛia curiositate sc̄z discernēdo inter pauperē ⁊ pauperē. Nō em̄ ex vita eoꝝ q̄s recipis mercedē tibi retributurus es. sed ex vo lūtate ⁊ honorificētia multa ⁊ misericoꝛdia ⁊ bonitate. di. xlij. c. quiescamus. Et qd dictum est de dando oibus indistincte ad sustentationē vbi quis sufficiat. intelligendum nisi recipiens elemosynā abuteretur: vt pura: vel male expendendo: vel ꝓpter hoc traderet se negligentie cōsisus de puisione sibi facta. ar. v. q. v. c. nō oīs. Indigētibus aūt ad moꝛtem quātūcūq; malis: obstinatis exēcitatis: hereticis: iudeis: ⁊ infidelibus alijs semp subueniendum est. ⁊ ab oibus etiā si opoꝛteret furto accipere cū nō inueniretur aliter ad subueniendū. dist. lxxxvj. pasce. Inz ſcāꝺo cū sc̄z quis non potest oibus sufficere dicit Ambꝺ. nouē esse considerāda sc̄z fidem: quia fidelis ꝓferendus est in fideli. qd intelligendū videt ceteris paribus: ⁊ ꝓcipue equalitate indigentie. causam q; illi qui tenentur captiui ab hostibus sunt alijs ꝓferēdi. Locum vt si captus ꝓpter debitum iustum exeutierit in carcere. Nam si oibus deberet miseri coꝛdia: iusto amplius illis. Tempus nam si tempoꝛe afflictionis sue nil a te impetret ⁊c. si tempoꝛe quo ducitur ad moꝛtem. Modū: vt nō totū nec vni simul oēs opes effundantur: sed discrete dispenſenk. ⁊ hoc nisi aliquis ex toto vellet mūdum deserere: vt religiosi. Exemplum in helisco Et si potest pluribus sufficienter tradere melius est q̄ vni tm̄ dare. sed nō melius est vni vel paucis ad ſufficientiam q̄ multis ad insufficientiam ⁊ quasi nihil. ſm Tho. vbi. s. Necessitudinē: vt ꝓpinqui sanguinis exteraneis ꝓferantur. Debilitatem: q; claudi: ceci: ⁊ valitudinarij alijs ꝓferendi sunt. Nobilitatem. i. verecūdiā que ingenuos ꝺdit natales. Etatem q̄ senes iuuenibus ceteris paribus ꝓferendi sunt. hoc plene habꝫ dist. lxxxvj. nō satis. Tho. ij. ij. q. xxj. dicit. Exhibitio charitatis ⁊ beneficioꝛuz ad magis ꝓpinquos ⁊ atrinentes magis est extēdenda. Sed ꝓpinquitas vnius hois ad alterū pōt attendi diuersimode ſm diuersa in quibus sibi hoies adinuicem cōiacent: vt consanguinei in naturali cōiunctione: cōcines in ciuili: ⁊ fideles in spūali: ⁊ sic de alijs. ſm diuersas cōiunctiōes sunt diuersa beneficia impendenda. Nam vnicuiq; est magis impendendū bñficiū ptinens ad illam rem ſm quā est nobis magis cōiunctus simplr loquendo: tamen potest variari ſm diuersitatem loco:um ⁊ tempoꝛum ⁊ negocioꝛuz. Nam in aliquo casu magis subueniendū est extraneo: puta in extrema necessitate q̄ patri non patienti illam necessitatem. Item dicit Tho. vbi. s. q̄ nulli benefacto: is est beneficiū sicut parentū. Ideo parētes in recōpensandis beneficijs sunt oibus alijs ꝓferēdi: nisi necessitas ex alia parte ꝓpōderet: vel aliqua alia conditio: puta cōis vtilitas ecclie vel reipublice. Unde in extrema necessitate magis essent deferendi filij q̄ parentes.

Discernē dū ē inter petentes elemosynam.

§. ii. Quantū ad secūdum

Sciendū q̄ p misericoꝛdiā elemosynarū euadit smia hoꝛribilis dānationis qua dicet. Ite mā. dicti in ignez eternū. De elemosyna em̄ dicit Tob. xij. Elemosyna a moꝛte liberat: ⁊ ipa est q̄ purgat pcā. Et hoc est qd ait ps. In die mala liberabit eum dn̄s. ſ. a penis. Dies mala ꝺr dies iudicij particularis ⁊ vniuersalis: que mala est reꝓbis ꝓpter dānationis smiam durā cōtra eos publice latam. Econtra aūt dicit Jaco. ij. Judicium sine miseriꝯdia: sc̄z liberante fiet illi qui nō fecit miseriꝯdiā inhuman⁹ existens. Unde ps. xlviij. de diuite auaro ait. Non dat deo placationem suam: ⁊ ꝓcium redemptionis anim. sue: laboꝛabit ⁊c. Ubi tria de eo notantur.

"Per elemosynā moꝛs aufugit.

¶ Primū q̄ deo extat irreconciliatus: quia nō ꝺabit deo placationem suam.

¶ Secundū q̄ a peccato extat inexpiatus: q; nec ꝓcium redemptionis anime sue.

¶ Tertium q̄ in eternū durat cruciatus: q; laboꝛabit in eternum ⁊ viuet adhuc in finem.

Quantū ad ꝓmū dicit Greg. in oſone de eo. Deus qui culpa offenderis pnia placaris. Sed medicamentū foꝛrī qd operat in pnia est misericoꝛdia elemosyne iquit Ambꝺ. de pe. dist. ſ. medicamentū. Unde in figurā huius dicit Jacob de Esau. quem timebat ꝓpter offensam. Placabo euz munerib⁹. Gen. xxxij. Dn̄s em̄ placat munerib⁹ elemosynarum. Sed inhuman⁹ cum nō det elemosynas ex auaricia ꝺm placare nō potest: ⁊ p ꝺns remanet inimicus: ⁊ nil qd facit boni potest deo esse gratum. Quantū ad ſcōm dicit Nabuchodonoſoꝛ: peccōi daniel. Peccā tua elemosynis redime. Dan. iiij. Et Ambꝺ. Peccis tuis venūdatus es. ſ. diabolo. redime te pecunia tua. ſ. p elemosynas. de pe. dist. ſ. medicina. Sicut igit peccōr: per elemosynā ptritionis qua ꝺr anime sue liberat se a seruitute diaboli ⁊ pcī quoad culpā. Ita p elemosynā qua ꝺr pauperi liberat se a pena debita supplicij. Sed miseriꝯdis nō ꝺr elemosyna interioꝛe nec exterioꝛem. Et ideo q; nō ꝺabit ꝓciū redemptionis anime sue remanet sub seruitute diaboli in peccatis. Et ex his sequit tertiū. Nam ex quo nō placat ꝺic deum quez offendit: sed cū peccatis accedit ad diem malā iudicij in fine vite sue. i. postea in fine mundi. Ideo in die mala nō liberabit eum dn̄s: sed dicet ei cum alijs. Ite maledicti in ignem eternū. in quo ſm ps. laboꝛabit in eternū cruciatibus. Et quare nō libereꝫ a damnatione in illa die assignat ꝓ causa inhumanitatez dicens: Esuriui ⁊ nō dedistis mihi manducare. Mat. xxv. Visitari ꝺeber infirmus ⁊ tribulatus vr cōsoletur verbis: adiuuetur in coꝛpoꝛe: alib⁹ obsequijs: subleuek si indigeat tempoꝛe: alib⁹ substantijs ꝓ medicis ⁊ medicinis. Et sicut dicit Job. v. Visitans spēciem. i. ꝓtinū nō peccabis: sed ꝓmiū mereberis: dicēte ꝓpo. Infirmus fui ⁊ visitastis me. Sic amici Job visitauerant eum depauperatū ⁊ infirmatū vt cōsolarenk eum. Sed quia reꝓhenderunt eum dicentes ꝓpter hypocri sim percussum ⁊ humiliatum: deo displicuerunt. Potari ꝺeber sitibundus ⁊ qui indiget. iuxta illud Roma. xij. Si sitit inimicus tuus potum da illi: ⁊ multomagis beniuolis. Matth. x. Qui potū ꝺederit vni ex minimis tm̄ in nomine discipuli nō perꝺet mercedem suā. Rebecca que potum ꝺedit eliezer ꝓcuratoꝛi Abꝛae postulāti meruit magnifice matrimonio copulari. Libus ꝺebz pauperi ministrari. ſm illud Esa. lviij. Frange esurienti panē tuū. Noie em̄ panis intellige omnis cibus. Signanter ꝺr frange. i. partem da. vt videlz ſm Ambꝺ. dist. lxxxvj. c. nō satis. Nō totum quia sibi eripiat: sz qd habet cū pauepere partiak. Vel etiā frange. ſ. plures partes faciendo da pluribꝰ. Melius em̄ est ꝺare multis ad sufficientiā q̄ vni ad supabūdantiā nis cibꝰ comis plectik. adde notabiſr q̄ appellatione pa

Exponū tur ſer. ꝺ opera misericoꝛdie.

De inhumanitate. Cap. xxiiii.

Sertum opꝰ mie ē captiuos redimere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

extremū op⁹ mie est mor tuos sepelire.

a rege Dieremiā ꝓphetā missus in lacū.i. puteū fine aqua ad instantiā sacerdotū ꝓpter hmōi quā ꝓnūciabat futu re captionis hierosolymor: inde extrahi ⁊ sibi ꝓuideri ex quo multū deo placuit: vt hr Diere. xxxviii. Insup a seruitute liberare seruos ꝑcipue postꝫ effecti sunt xpiani: ⁊ credi pōt eos bene vsuros sua libertate est magna mia: ficut ⁊ ipsa seruit⁹ est magna miseria. Un ⁊ B. eg. dic ꝙ salubriter agit si hoies quos liberos ab initio natura ptulit ⁊ ius gentiū iugo substituit seruitutis: in ea qua nati fuerāt manumittētis bñficio libertati reddant. xxi. q. ii. cū redēptor. vbi ponit exemplus ad hoc inuitans nr̄i redemptoris qui nos diaboli captiuos libertate donauit. Ultimus opus mie co⁹poralis est condere. i. sepelire mortuos. Tobias sepeliens etiā ꝓtra ꝓceptū regis sennacherib mortuos de ppⁱo suo: ⁊ aliqn dimittens prandiū vt hoc exequeret nec timens minas vel pcula mortis ꝓpter hoc multū deo placuit vt sibi dixit raphael angelus. Tob. xii. Et ex magna miseria cecitatis ⁊ pauptatis deuenit ad illuminationē ⁊ magnā ꝓsperitatē cū filio suo. ffilij iacob cū magna diligētia fecerūt officiū sepulture ipsius: vt habet Gen. vlti. Et in pena dictū fuit de iniquo ioachim. sepultura asini s⁹eliet Diere. xxii. Asinus manet insepultus. Deuote etiā mulieres marie cū nicodemo ⁊ ioseph multum cōmendant de sepultura pie ⁊ gl⁹iose exhibita xpo. Matth. penul. Ad hoc etiā facit qđ habet. xiii. q. ii. c. heb: on. ⁊ §. seq. Et q̄uis sepultura mortui nō ꝓferat mortuo quantū ad sensus quē co⁹pus nō hz post mortem: ꝓpter qđ saluator nō ponit inter opa misericordie in iudicio requirenda. Illa em̄ tm̄ ponit que subueniūt vite humane. tum etiā nō memorat ea: q: hoies ex se ad hoc inclinant ex hūanitate ⁊ ex vtilitate co⁹pora infecta aerem inficiāt. tum ꝑm bea. Tho. ii. ii. q. xxii. ptinet ad defunctū: q̄d de ei⁹ co⁹pore agat: tū ad hoc ꝙ viuit in memoriis hoīm cuius honor: deponestat si unaneat insepultus. tum quantū ad affectū quē adhuc viuēs habebat de suo co⁹pore cui pior affectus cōformari debet post mortem eius: ⁊ ideo laudabile opus est.

Elemosyna dare vtuz sit ex ꝓceptō.

§. III. Quantū ad tertium

principale oñdit fructⁿ magnⁿ mie in vita pñti. Un. s. Tim. iiii. d. Pietas ad oia valet ꝓmissionē vite q̄ nūc est habēs scz spūalis: co⁹poralis ⁊ future. Et hoc declarat ps. ponēs quadruplicē fructū. Primⁿ est. Dñs cōseruet eum. s. in vita gre ⁊ in ꝓsperitate tpali. Scds est vt viuificet eū spūaliter q: vr d: Tob. iiii. Elemosyna ab omi pcō ⁊ a mor⁹te liberat Un ⁊ filius vidue sareptane ꝓpter elemosynā sustentatus fuit. iii. Reg. xvii. Tertius fructⁿ est. beatū eū faciat in terra. i. felicem ⁊ famosum. Dicit em̄ Boe. ꝙ largitas hoies claros facit: auaricia⁊o odiosos. Quartus nō tradet eos in manus inimicoꝝ eius spūaliū scz demonū. Unde cōtra Job qui fuit elemosynis deditus nō potuit ꝓcualere dia bolus cū suis malicijs ⁊ flagellis. Sed vtrū dare elemosynā fit ex ꝓcepto ita ꝙ peccet mortaliter qui nō dat ea. Rn. ꝑm bea. Tho. ii. ii. q. xxii. ꝙ sic. q: omittendo eā punit eternaliter: vt ptz Matth. xxv. Ite maledicti in ignē eternum ⁊c. qđ ꝓ causa dānationis ponit omissio elemosyne. Furiui em̄ ⁊ nō dedisti mihi ⁊c. Sed nullus punitur igne eternaliter nisi ꝓ mortali. Ratio huius est: q: cum primi dilecti sit sub ꝓcepto: ꝑm illud Jo. xv. Hoc est ꝓceptū meū vt diligatis inuicem. Necesse est oia illa cadere sub ꝓcepto sine quib⁹ dilectio primi nō conseruat. Ad dilectionē aūt ptinet vt nō solū velim⁹ ei bonū: sed etiā operemur ad hoc ꝑm illud. s. Job. iii. Nō diligam⁹ verbo neq; lingua: sz ope ⁊ veritate. Ad hoc aūt ꝙ velim⁹ ⁊ operemur bonū alicui requirit ꝙ eius necessitati subueniam⁹. Un s. Job. iii. d. Qui viderit fratrez suū necesse habere: ⁊ clauserit viscera sua ab eo: quomō charitas dei manet in illo. Et ideo elemosynarū largitio est in ꝓcepto. Sed q: ꝓcepta dant de actibus virtutū necesse est ꝙ hoc bonū elemosyne cadat sub ꝓcepto ꝑm ꝙ est actus virtutis. i. ꝑm ꝙ recta ratio requirit ꝑm quā aliq̄d est cōsiderandū ex parte dantis elemosynaz: ⁊ aliq̄d ex parte recipientis. Ex parte dantis est considerandū ꝙ illud qđ est in elemosynas ergandū sit ei supfluum: nō solum respectu suiꝑsius qđ est vltra illud qđ est necessariū nature siue vite sue. ꝓprie: hz et respectu alioꝝ quoꝝ cura sibi incumbit: q: ꝓius oportet ꝙ vnusquisq; sibi ꝓuideat: ⁊ his quoꝝ cura sibi incumbit: ⁊ postea de residuo alioꝝ subueniat necessitatibus: ratione quoꝝ dicitur necessariū ꝓsone ꝑm ꝙ ꝓsona dignitatem importat sicut ⁊ natura. Primo accipit sibi ad sustentationem ꝓpriū coꝝporis qđ est necessariū ministerio virtutis nutritiue. Supfluū aūt erogat ad generationez alterius per virtutē generati⁹. Et ad hoc facit qđ dicit xps Lu. xi. Quod superest date elemosynā: ⁊ ecce oia munda sunt vobis. i. nullā immūdiciā auaricie ex tpalibus cōtrahetis sic dispensando. ⁊ Diero. Aliena rapere cōuincit qui sibi vltra necessaria retinere ꝓbat. dist. xlvi. §. f. Ex parte aūt recipientis requiritur ꝙ necessitatem habeat: alioquin non est ratio quare ei elemosyna detur. Sed cū nō possit ab aliquo vno oibus necessitatez habētib⁹ subueniri: nō ois necessitas obligat ad ꝓceptū sed solū illa sine qua quis sustentari nō pōt. Et in hoc habet locū qđ ait Amb. Pasce fame moⁿientem: si nō pauisti occidisti. dist. lxxxvi. c. pasce. Sic ergo dare elemosynā de supfluo est de ꝓcepto. ⁊ silr dare elemosynā ei qui est in extrema necessitate: alis dare elemosynā est de cōsilio: ficut de quolibet meliori bono dātur consilia. Sunt aūt supflua nature ⁊ ꝓsone de necessitate ꝓcepti eroganda: q: hz sint istius quantū ad ꝓprietatem: tm̄ sunt ⁊ alioꝝ habentiū necessitatem qui inde sustentari possent quantū ad vsum. Unde Amb. dist. xlvii. ffur hi. inquit. Nemo ꝓpriū dicat qđ cōmune est. i. aliꝫs cōicandū tpe necessitatis ꝑm glo. ⁊ sequit. Plus q̄ sufficeret ad sumptū ⁊ violenter obtentuz est. Furientiū est panis quem tu detines. Nudoꝝ vestimentū qđ tu reclusdis.

Diseroꝝ seu captiuoꝝ redemptio est ⁊ absolutio peccatoꝝ quā in terra defodis. Tantoꝝ ergo te scias inuadere bona quantis possis ꝓstare qđ velis. i. debes velle. Dec ibi.

Item nota qđ dictum est de necessitate nature ⁊ ꝑsone hoc iudicandū est ꝑm ꝙ ꝓbabiliter estimari potest. Nec op⁹ considerare ad oēs casus qui possunt cōtingere in futurum. hoc em̄ esset de crastino cogitare qđ dñs ꝓhibet: sed debet iudicare supfluum ⁊ necessariū ꝑm ea que ꝓbabiliter ⁊ vt in plurib⁹ occurrunt. Idem ipse Tho. in. iii. dist. xv. vbi dicit ⁊ addit ꝙ casus extreme necessitatis iudicandus est quando apparent signa ꝓbabilia future necessitatis extreme nisi eis subueniat: vt cū quis videt pauperem indigentem cibo vel potu vel alijs necessarijs ⁊ homines impotētes vel pigros ad subueniendū illi: nec pauperem posse sibi ꝓuidere. Nec enim expectanda est vltima ⁊ extrema necessitas: q: tunc forte nō posset natura iuuari iam defecta. Dicit etiam beatus Tho. ꝙ non tenetur quis querere quis habeat necessitatez: sed sufficit vt his q̄ veniunt ad noticiam suam subueniat. Item ꝙ tenetur indigentibus subuenire vt dictum est quilibet de arte sua medicus in medendo infirmis pauperibus ⁊ ꝓcurando medicinas: aduocatus in aduocando: iurisconsultus in consulendo: et sic de alijs.

Supflua ⁊ necessaria dicitur.

Recipiens elemosynā.

§. IIII. Pro maiori declaratione huius materie.

Nota q̄ breuiter dicit Duran. in. iiii. dist. xv. Dicit em̄ ꝙ cū vsus bonoꝝ exterioꝝ sit ordinat⁹ ad subueniendū necessitatib⁹ vite ꝓsentis: subuenientia ista dz esse ordinata ꝑm charitatem qua ꝙs tenet. ꝓmo sibi. scdo ꝓmo. i. ꝓximis. tertio extraneis. Necessitas aūt quaz ꝙs patitur in necessitatib⁹ ⁊ bonis exterioꝝibus potest esse duplex. absoluta ⁊ cōditionata. Absoluta quando oia bona tpalia q̄ quis habet ei sunt adeo necessaria ꝙ sine eis non potest viuere. Et hec vocatur necessitas nature. Conditionata dño q̄ sunt ei necessaria ad sui status decentiam ⁊ cōservationez. ⁊ hec: necessitas ꝓsone inquantū ꝓsona nominat dignitatē ⁊ statū. Dicēdū ergo ꝙ illud qđ est necessariū nature necessitate absoluta nō est ꝓceptū dare: imo illicitū: q: plus teneꝫ sibi q̄ alij. Illud aūt qđ est necessariū ad decentiā status: solū ex ꝓcepto dari dz ꝙ revelationē status alteri⁹: q: nullus teneꝫ verecūde viuere in statu suo vt releuet aliū ad decentē statū. Qđ aūt est supfluū vtriq; necessitati nature. s. ⁊ stat⁹ dz dari ex ꝓcepto: ꝑm illud Lu. xi. Qđ superest date elemosynā. Nō est dubiū q̄n sit ꝓceptū respectu illoꝝ qui sunt in extrema necessitate: q: si illud ex ꝓcepto dandū est qđ est necessariū ꝓprio statui: a fortiori ⁊ ome illud qđ supfluit. De illis aūt qui sunt in extrema necessitate: hz sint in magna verecūdia nō audeo diffinire nec plene ꝓdēnare maioꝝ ē partē diuitū: sed ꝑm auctoritatē Job. s. allegatā q̄ nō solū loquit de necessitate extrema: hz notabili ⁊ verecunda videtur sonare hoc.

Nō dare elemosynā qñ fit mortale.

Adde ꝙ plus ē ꝙ talis reputatur homicida i. l. nec care. ff. de libe. ⁊ posth. et ibi doc.

§. V. Nota igitur ex predictis.

Primo q̄ nō dare elemosynā qđ ptinet ad hoc vitiū inhumanitatis: tūc est mortale qñ quis sua: vltra scilz necessaria nature ⁊ ꝑsone hñs nō subuenit patienti extremā necessitatez quā nouit. ꝑm Tho. Rich. ⁊ Duran. in. iiii. di. xv. ⁊ heruei⁹ in quodlibet. Scdo cū quis sciens extremā necessitatē ꝓximi nō subuenit ei de eo qđ est sibi necessariū ꝑsone. i. ad decētia statⁿ sui ⁊ familie: hz supfluū nature. ꝑm Durā. ⁊ Rich. in. iiii. Sz brūs Tho. ii. ii. q. xxii. dicit hoc esse sub ꝓcilio: vñ nō peccaret istud omittēs saltē mortaliter. Qđ forte intelligit de tali necessario ꝑsone. i. quoad decentiā: ꝓpter cui⁹ carentiā sustinerer magna pcula vel dāna co⁹pis vel aie. Qñ etiā nō ꝓuidet sibi ⁊ suis ꝑm statū suū ⁊ indigētias ex auaricia hoc agēs vtiq; peccat. Tertio cū qs de supfluo vtriusq; necessitatis nature. s. ⁊ ꝑsone nō subuenit magnas necessitates ⁊ miserias patientib⁹: etsi nō extremas sibi notas: ⁊ hoc videt esse quasi mortale ꝑm Durā. sed nō ꝑm Tho. Quarto nō dare elemosynā de necessario nature. s. sibi ⁊ familie est pctm̄. q: ꝫ charitatez ꝑm Tho. Rich. ⁊ Durā. ⁊ hoc nisi vt dicit Tho. ii. ii. q. xxii. vbi s. ꝙs daret ꝑsone alicui: q: ꝓsiderat vtilitē illā reipublice vel eccie q̄ se vel familiā: ⁊ iō ꝓfert ꝓseruationē vite illi⁹ sue subueniēdo ei de necessario vite: ad qđ rn̄ tenet ex ꝓcepto: sed ptinet ad magnā ꝑfectionem. Laudabiliter em̄ quis daret elemosynā de necessario ꝑsone indigentibus: em̄ nō extreme cū veller religionē ingredi: vel in ꝓmptu per industriā posset sibi cito suo decenti statu ꝓuidere ꝑm Tho. vbi s. Quinto qñ indiscrete daret vel nō indigētibus vel male vtentibus. v. q. v. nō ois. Nota ꝙ si pater filiū vel patronus libertū: vel dñs seruū: infantez vel etiā adultum languidū exponit: vel ei alimenta negat: ipso facto filius est a patria potestate liberatus ⁊ ingenuitatem libertus: ⁊ seru⁹ in libertatē capit. Illi quoq; qui eos suscipiunt nō possunt ꝓpter hoc in eoꝝ ꝑsonis sibi ius aliqđ vēdicare. hec in decretali de ifanti. ⁊ lan. ꝛpo. c. si a patre. Idem Ray. Et addit ꝙ qui talia ꝓsumit in foro penitētiali est tanq̄ patricida vel homicida iudicandus ꝓ eo ꝙ hoiem cui in tanta necessitate tenetur: periculo mortis exponit. Inspectis tamen circūstantijs: ⁊ vtrū mors inde fuerit subsecuta vel non: erit penitentia moderanda. Si aūt hoc facerent ꝓdicti parentes vel dñi: q: forte nec eleemosynas dando aut querēdo: nec eos aliter alere possunt. Tunc ꝑm Guil. in nullo peccant si nil omiserint de contingentibus. Qui etiaz filios ꝑ adulteriū vel fornicationem acquirunt: sed ad occultationem peccati ⁊ ad tollendum scandalum mittūt ad hospitalia: tenentur illos alere expensis suis: ⁊ eis ꝓuidere si possunt.

¶ De inquietudine mētis. i. nimia solicitudine. Cap. xxv.

Necessitum alij cui abso lute aut condītio nate.

Solicitudo est mortal.

Inquietudo mentis

ponit a B. eg. ⁊ Jsid. filia auaricie: ad quā ptinet inordinata solicitudo circa tpalia q̄ a xpo ꝓhibet cū dicit Matth. vi. Nolite solliciti esse. Ad quaz etiā remouēdā exhortat ꝓinceps apⁱoꝝ dicens. Dēm̄ solicitudinē vestrā ꝓijcientes in eū: qm̄ ipsi est cura de vobis s. Pe. v. Qđ verū esse asserit ps. dicens in ꝑsona xpi ⁊ eum ꝑfecte imitantiū. Ego mendicus sum ⁊ pauper dns solicitus est mei. Fuit em̄ christus mendicus: q: ex alioꝝ elemosynis sustentabat. Un Aug. Habebat dñs loculos oblata a fidelibus ꝓseruās: vt suoꝝ ⁊ alioꝝ necessitatib⁹ ꝓuideret xi. q. i. c. habebat. Dicit em̄ mendicus quasi manu dicens: q: tales petendo elemosynā cōtrer extendūt manū. Pauper ō: quasi parū habens. Nā multi sunt mendici q̄ multū habēt: sed xps etiā mendicās parū habuit. vñ ipe dicebat. Vulpes foueas habēt ⁊ volucres celi nidos. ffilius aūt hois nō habz vbi caput suū reclinet. Mat. viii. Et cū esset ita paup ⁊ multi alij ꝓfecte eū imitantes: tñ dns vt solicit⁹ de ipsis eis ꝓuidit. Sed q: apls exhortat ad solicitudinez dicens ad Rom. xii. Solicitudine non pigri. Ne videatur discordare in sententijs discipulus a magistro veritatis. Sciendum ꝙ tripler est solicitudo.

¶ Prima criminalis ⁊ repudiāda: q: inimicū dei ꝙstituit.

¶ Scda tpalis ⁊ moderāda: q: nimirū tumorem ostendit.

¶ Tertia spūalis ⁊ ap̄landa: q: multū dei amorē accēdit.

§. I. De prima dicit apostolus ad Phil. iii. Nihil solliciti sitis.

s. tali solicitudine criminali. Est aūt solicitudo criminalis seu mortalis triplex. Uno mō circa tpalia querēda multū laborāda ⁊ mente et corpe in eis ꝙstituēs finē vltimū. s. ipa tpalia plus amādo ꝙ salutē ꝓpriā. Solicitudo em̄ importat quoddā studiū. Studiū aūt est vehemēs animi applicatio circa aliqđ. Et de hac intelligit illud Eccs iii. Pctōi dedit de⁹ afflictionez ⁊ curā supfluā vt agat ⁊ congreget. s. tpalia ⁊ tradat ei q̄ placet in cōspectu suo: vt religiosis bonis ⁊ hospitalib⁹: quib⁹ tandē talia testādo dimittūt plurimi. ⁊ subdit. Et hec vana ⁊ cassa solicitudo est. Cassa est: q: nō quietat animū ipi⁹ dātis put estimabat: hz valde inquietat eū: vñ inquietudo mentis dr. filis em̄ est aranee q̄ se euiscerat ad faciēdū subtiles telas quib⁹ muscas capiat: hz de facili cū suis telis ab alijs aialibus destruit. Sic talis mentē euacuat omivigore sapiētie ⁊ iusticie ad cogitandū subtiles vias ad decipiendū incautos: sed ipse ab hoibus vel saltē diuino iudicio arterit. vana est solicitudo sua: q: nō affert sibi illum fructū quē credit. s. vitā eternā: etiā pauperib⁹ dimittendo: nisi ipse de penitear: ⁊ q..b⁹ debz satisfaciat. Alio mō solicitudo tpaliū est criminalis ꝑm Tho. ii. ii. q. lv. qñ est tanta ⁊ tam inordinata ꝙ a spūalibus salutis sue necessarijs retrahit eam omittendo vt lucret: puta si ita insistit occupationibus: negocijs artificij: recollectioni messium ⁊ vindemie: ꝙ omittit seruare festa: ieiunare diebⁿ ꝓceptz audire missam diebⁿ festiuis: confiteri: cōicare: ⁊ hmōi. De hac dixit xps Lu. viii. Solicitudo hui⁹ seculi suffocat ꝛbuz scz auditū vel inspiratū ne fructificet in mēte. Ad hoc etiā facit qđ ait B. eg. in. xix. li. mo. a. Oēs huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt. s. ad solicite laborandu ꝓ eo eis in celestib⁹ debiles. Nam ꝓ tali gloria vsq; ad mortem desudare appetūt: ⁊ ꝓ spe ꝑpetua nec parū in labore subsistunt ⁊c. in decretis. dist. xlvii. oēs. Si quis aūt ex nimia solicitudine quā gerit ad tpalia nō omittit spūalia ad salutē necessaria: sed diminuit in deuotione ⁊ repescit a feruoꝛe debito: veniale erit. Tertio mō est mortalis talis solicitudo: quando etiā in alijs criminibus apponit diligētem curā ⁊ festinā ad perpetrandū. Dicit em̄ solicitus ꝑm Jsid. quasi solers citus. Et sic mulieres sunt solicite ad ornandū se multū ponentes de tpe ⁊ diligētia. Et gulosi ad ꝓparandū cibos: ⁊ ambitiosi ad honoꝛes ꝓcurandos ⁊ hmōi. Et de hac intelligit illud Pouer. xi. Expectatio solicitoꝝ. s. ad malum peribit. Hec aūt solicitudo criminalis ideo repellenda: q: facit hoiem deo inimicū: cū per hāc seruiat mūdo seu diabolo: sed nemo pōt duob⁹ dñis seruire.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sz sibi ꝛ̄ñs ꝛ ꝛ̄ia iubentib⁹:vt sunt ꝛ̄ps ꝛ diabolus: spūs ꝛ mūdus. Seruit ḡs mūdo ꝛ diabolo ꝛ amicus ei⁹ est dux acḡescit rectatiōib⁹ ei⁹:ꝛ amo: rpaliū rerū supat amo: ez dei Si em deū diligeret:odiret mūdū. ꝛ diabolū. nō quātū ad naturā: sz quātū ad vitia ipi⁹ mūdi q̄ in eo repiunt ꝛ quātū ad malicia diaboli detestādo ipa vitia. Sz q̄ seruit mūdo ꝛ diabolo nō diligit quidem ipm naturaliter: sed sustinet tyrannidē ei⁹: ꝛ alterū sz ꝛ̄m cōtemnit in eo ꝙ nō seruat mandata eius. Nolite ergo solliciti esse de hmōi.

§. II. Secunda solicitudo

est humanalis. q: em hō multis indiget: hinc ab hūanitate sua instigat: vt solicite circa rpalia quib⁹ sustētat timēs ne sibi deficiāt: sz ista est moderāda remouēdo illū timorē inordinatū quo. s. timet ne etiā laborādo ꝛ faciēdo qđ in se est: nō omittēdo curā salutis aīe sue de⁹ nō puideat sibi: qđ ptinet ad quādā diffidētia bonitatis seu puidētie diuine: ꝛ hoc vtiq; pctm̄ est. Vñ ||Diero. Labor exercendus est solicitudo vitāda. q. s. puenit ex ista diffidētia ad hāc modorandā ꝛ cū est vitiosa resecādā admonet aplūs dicēs. Volo vos sine solicitudine esse. s. tali inmoderata. pcipit rōnis dicens Mar. vj. Nolite solliciti esse in crastinū. Intelligitur aūt p crastino ꝛ̄ps futurū. Vñ ||Diero. Pro cui⁹ declaratiōe dicit bea. Tho. ij. ij. q. lv. ꝙ nullum pōt esse virtuosum op nisi debitis circūstantijs vestiat inter quas vna est debitū ꝛ̄ps. Vñ illud Eccls. viij. Omni negocio ꝛ̄ps est ꝛ opportunitas: qđ nō in exteriori⁹ rm̄ op⁹: sed etiā in interiori solicitudine locū hz. Unicuiq; em̄ tēpori cōgruit ppria solicitudo sicut tēpori estatis cōperit solicitudo merendi: ꝛ tēpori autūni solicitudo vindemie. Si q̄s ergo in tpe estatis iaz de videmia esset solliciꝰ supflue pr̄occuparet futuri tpis solicitudine: vñ hmōi solicitudines ranq̄ supflua dñs phibet dicens. Nolite solliciti esse in crastinū: ꝛ quasi rōne assignat dicēs. Crastinus em̄ dies solicitus erit sibi ipsi. i. pro pria solicitudines habebit q̄ sufficiet ad affligendū aiam. Et hoc est qđ subdit. Diei sufficit malicia sua. i. afflictio solicitudinis. sumit em̄ ibi malicia nō pro pctō: sed pro malo pene solicitudinis: q̄ affligit mentē. Excludit aūt rps hanc solicitudinem. p̄cedentē ex timore defectus triplici rōne. vñ ꝛ rer dicit. Nolite solliciti esse q̄ sententialiter ponit btūs Tho. ij. ij. q. lv. arti. vj. Primo rōne maioris influentie. ibi. Nōne aīa plus est ꝙ esca ꝛc. ꝛ est talis ratio. Qui maiora p̄stitit vtiq; ex amore nō ex debito ꝛ minora p̄stabit: sed deus dedit nob⁹ aiam ꝛ corp⁹ ꝛ vestē sine nra solicitudine q̄ vtiq; sine cōparatiōe sunt maiora ꝛ pfectiora esca ꝛ vestimētis. vt ptz ex se. Et etiā ex rōne: q: finis nobiliꝰ est his q̄ sunt ad finē: sed ad hūc finem sunt ordinata esca ad vitā sustētandā: ꝛ vestimentū ad cooperiendū ꝛ cōseruandū. si ergo puidit de maiori. s. dando corpus ꝛ aiam: puidebit ꝛ de cibis ꝛ de vestimētis faciendo qđ in vobis est licite: etsi nō quantū appetitis. tm̄ quātū iudicabit vobis expedire. Et ideo nolite solliciti esse. Scdo hoc facit rōne verberiōis: puidentie. ibi. Respicite volatilia celi ꝛ considerate lilia ꝛc. Et est talis ratio. Sapiens qui gubernat sapienter domū suaz omnibus puidet. Et si puidet minimis aīalib⁹: vt canib⁹. auib⁹. ꝛ equis. pbabile est ꝙ puidebit creaturis rōnabilib⁹. Sapientissim⁹ est deus ꝛ optime gubernat domū suā vniuersi. vñ si puidet: vt manifeste ptz auibus de victu: ita ꝙ absq; solicitudine earuz ꝛ ope seminādi ꝛ cōgregandi hñt vnde viuant: ꝛ herbis et virgultis puidet de tam nobili vestimēto: vt sunt flores q̄ dicunt lilia habentia ita pulchrū colorē ꝛ viuacem: ꝙ salomon nunq̄ fuit indutus veste talis coloris. Nec tm̄ herba seu virgulta: q̄ hic fenū dicunt solicitant ad faciendū sibi tale indumentū. quāto magis credendū est ꝙ deus puidet de sufficienti cibo ꝛ vestitu his quos ad imaginē suā fecit cūctis nobiliores. Tertio hoc excludit rōne credentie ꝛ spālis beniuolentie. ibi. Nolite solliciti ꝛc. Nec igitur oīa gentes. i. infideles inquirūt. sāt em̄ pater vester ꝛc. Et est

Suo tpe dz q̄s solicit⁹ esse

Jnordinata solicitudo excludit tripl⁹.

talis rō. Gentes. i. infideles: nō credūt diuinā puidentiaz curā hr̄e de actib⁹ humanis: ꝛ ideo nō mirū si solicitant ad ista rpalia inquirēda estimātes sua industria posse ea hr̄e. Sed vos fideles cū credatis deū gubernatorez oīm: ꝛ nō spālior i hoīm: nō opz ita solicitari: sed laborando ꝛ moderate puidendo cōfidere in deo. Jnsup pater aliqs est pius ꝛ scit filios suos indigere quō se poterit cōtinere quin necessitatib⁹ eoz puideat. Sz pater celestis est pissim⁹ ꝛ scit q: his oībus indigetis. Nō opz ergo dubitare de puisione ꝛ ideo nolite solliciti esse. Respicite filij nationes hominū dicitur Eccli. ij. ꝛ scitote quia nullus sperauit in dño ꝛ confusus est: quis em̄ permansit in mandatis eius ꝛ derelict⁹ est. quasi diceret nullus.

§. III. Quantū ad tertiam

solicitudinē. s. spūalē hortat dicēs. Querite primū regnū dei ꝛc. Ut em̄ dicit ||Diero. in homel. de cibo ꝛ vestimento spūali debem⁹ sup esse solliciti. Cib⁹ spūalis in q̄ aīa reficitur est sapientia seu ꝛ̄bū dei: vt d⁹ Mat. iiij. Nō in solo pane viuit hō: sz in oī ꝛ̄bo qđ p̄cedit de ore dei. Vestimēta varia sunt hab⁹ fructuū quib⁹ aīa ornat. vñ Amb⁹. ||Dec sunt interna mentis velamina. i. indumēta. Circa hec igit spūalia dz hō solicitari erga deum: erga seipm: ꝛ erga proximū.

Spūalis solicitudo.

Primo erga deū. nā hoc est vnū ꝛ vltimū qđ debet regi ꝛ ab hoīe vt verū bonū. vt d⁹ Mich. vj. sz solicitū te ambulare cū deo tuo. qđ fit p̄pter feruentē dilectionē ad quā ḡs inducitur solicite operādo ꝛ meditādo. Vñ aplūs ad Ro. xij. Solicitudine nō pigri: spū feruētes dño seruientes ꝛ sic querit regnū dei primū. s. potissimū regnū glie. Sed quo dz hō esse solicitus erga seipm in cauēdo ab insidijs diaboli ꝛ custodiēdo sensus suos ꝛ̄ps nō pdendo. Unde d⁹ Deut. iiij. Custodi teipm ꝛ aīam tuā solicite. Ad qđ faciendū Salomō inducit exemplū formice dicēs Pro. vj. Vade ad formicā o piger ꝛ cōsidera vias ei⁹: ꝛ discе ab ea sapientiā. i. puidentiā ꝛ solicitudinē: qz cū nō habeat ducē nec p̄ceptorez nec principes cōgregat sibi in estate ꝛ parat sibi in messe cibū. Sic hō in tpe vite ptis nō dz pigritari: sz solicitari dū pōt sibi cōgregare merita bonoꝝ operū ꝛ sapientiā ꝛ sic querit hō iustitiā regni. i. virtutes ꝛ bona opa quib⁹ veniꝫ ad regnū. Tertio dz quis esse solicitus quoad p̄ximū. ad Eph. iiij. Solliciti seruare vnitatē spūs in vinculo pacis. Et ponit ad hoc exemplū in corpore humano: dicens. s. Corp⁹ ꝛ̄pm. Proinuicem sibi solicita sunt mēbra. s. ad iuuandū alterū aliud ꝛ subuenīendū: ꝛ p̄maxime spectat ad p̄claros solicitari erga subditos in spūalibus ꝛ tpalibus. Vñ Rom. xij. Qui p̄est in solicitudine pater erga filios. Vñ de Tobia dr ꝙ cū mora faceret. s. filius in redeūdo solicitus erat pater p̄o filio. Et ꝓinges alter p̄o altero. s. Corp. vij. Qui aūt cū vxore est: solicitus est quō placeat vxori ꝛ ecōuerso. Et matrona de puisione necessariorum. Unde Martheꝫ que satagebat circa frequens ministeriū: dicit rps. Martha martha solicita es. Jn quo nō de solicitudine reprehēdit: sz de turbatione ꝛ murmuratione. Vu. r. Jacq. Nec querēdo regnū dei ꝛ iusticiā eius solicitudine spūs. hec oīa adijcient tempori: alia: vt nō oporteat solicitari amplius.

Titulus.II. De restitutionibus.

Mare significat mundū.

De restitutione in genere: vbi ponunt. xx. mala rapientiū: quarū quelibet habz quicqđ digitos. i. modos. ꝛ sic centuz modi in quib⁹ fit restitutio vel erogatio: ꝛ hoc vno modū p̄dicationis: in quo etiā de multiplici naui. s. pmi ecclesie ꝛ religionis: vbi etiā ponunt impeditiua restitutionis ꝛ vtilitatis eius. Capln. s.

Aureus materia

Hoc mare magnuz ꝛ spaciosum manibus: illic reptilia quoꝝ non ē iniqtās est numerus. Animalia pusilla cum magnis illic naues pertransibunt. ps. ciij. Loquens propheta de mari huius mundi ostendit pericula eius ꝛ cō

Adde per. in. c. pari venia. e. ti. ꝛ ibi dicit⁹.

secutem euasionē. Nā plenus est mūdus manib⁹ raptorū ꝛ illicite acq̄sitorū. de quib⁹ dicit Aug. Nō dimittit pctm̄ nisi restituat ablatū. xiiij. q. vj. si res. ꝛ de regu. iu. pctm̄. li. vj. Unde ꝛ Mat. v. xviij. dr. Redde qđ debes. ꝛ aplūs ad Ro. xiij. Reddite oībus debita. Qđ em̄ debeꝫ est benigne remittere: nō m̄ iuste repetere: peccat aūt qui vltra debitū exigit. ait Aug. xiiij. q. j. qđ em̄. Et q: opa nr̄i saluatoris vltra debita rē hist⁹ie rei geste aliqđ nobis insinuant mo: aliter agendum in quo eū imitemur ex hoc ipse abijt trās mare vt scribit Jo. vj. Et iterū ascēdēs in nauiculā trāsfretauit. vt habet Mat. xiv. ꝛ figurat ꝙ debem⁹ istud mare istius mūdi transire ad qđ est necessaria naui la: qui ipse vsus est ea vt pueniamus ad patriā ꝛ ciuitatē nr̄am ꝛ in montez dei. Tria ergo notat psal. in p̄dictis verbis.

¶ Primū qualitas mundialis figuraliter designata. ibi. Hoc mare magnum.

¶ Scōm malignitas criminalis generaliter demōstrata. ibi. Et spaciosum manibus illic reptilia ꝛc.

¶ Tertiū sufragabilitas saluatoris pluraliter p̄parata. ibi. Illic naues pertransibunt. ꝛ per aliquam harum naui um opz transire.

§. I. Quantuz ad primum

cōmunis sententia est sanctorum Grego. Bern⁹. ꝛ alioꝝ mare mundū significare per multas similes p̄positerates sed p̄o nunc sufficiat tres exprimere.

¶ Et primo per amaricationem.

¶ Secundo per fluctuationem.

¶ Tertio per periclitationem.

Primo em̄ mare dr quasi amarū: q: scz ei⁹ aqua est amara. i. salsa ꝛ ibi amara vita: sic mūdus iste est plenus amaritudinibus. Eccl. ij. Lucri dies eius laboribus et erūnis pleni sunt nec p noctem quiescit. Boe. de cōsol. pbie. li. ij. p. osa. iiij. Humane felicitatis dulcedo multis amaritudinibus respersa est. ꝛ Bre. Omne qđ hic eminet plus meroribus afficit ꝙ honorib⁹ gaudet. di. xiij. c. nerui. Quis posset explicare eius amaritudines. Nunc amaricat cōtumelia ꝛ derisione: nūc infirmitate ꝛ psecutione. Aliqn̄ paupertate ꝛ alioꝝ deceptione. Et tm̄ tanta est hūana cessitas ꝙ ꝙ semp vellet hō in mūdo isto esse. Vñ ||Diere. Thre. iij. in psona pctōris inquit. Jnebriauit me absinthio. i. inebriari p̄misit dns absinthio qđ est amarissimū. i. amore sui⁹ cessitatis amari. Jn hui⁹ figurā legit ꝙ filij israel venientes ad locū qui d⁹ marath: iuenerūt aquas amarissimas quas bibere nō poterāt. Scdo mare cōtinuo fluctuat: plus tm̄ et minus sm̄ tpa varia. ꝓpter qđ dicit ps. Mirabiles elationes maris. Sic hoies mūdi fluctuāt cōtinuo diuersis affectibus ꝛ passionib⁹. aliqn̄ in altū ascendūt p̄sumptiōis ꝛ dignitatis. aliqn̄ descēdūt in p̄fundū desectiōis ꝛ vilitatis fluctuāt plus tm̄ ꝛ minus varijs etiā desideriis q̄ impleri nō possunt. Esa. lvij. Cor impij q̄si mare feruens qđ q̄escere nō pōt. Demū ad litt⁹ frāgit vndas suas. ||Diere. v. Qui posuit arenā terminū mari: ꝛ dixit. Jllic cōfringes tumentes fluctus tuos. sic demū superbia ꝛ altitudo mundana in morte ad terraz p̄sternit. Tertio mare est plenū piculis. Vñ Eccli. xliij. d⁹. Qui nauigāt mare enarrāt pricula eius. Sz maiora sunt pricula mūdi. Nā vt d⁹. xxviij. q. j. sepe. Sepe malorum uersatio etiā bonos corrūpit: quāto magis eos qui ad vitia p̄ni sunt. nimis em̄ exēpla trahūt mala. Vñ ⁊tus Antoni⁹ videns mūdū in visione plenū laqueis clamauit. Q̄s istos euader. Pericula hui⁹ mundi terribilia fuerūt ostēsa Dañ. vij. qñ vidit in mari magno q̄tuor vētos pugnare: ꝛ quattuor bestias inde ascēdere terribiles. Hoc mare mūdus est. q̄ttuor vēti pugnantes sunt q̄ttuor passiones. Amor: nimi⁹ sui. Odiū. p̄rimi. Timor: deficiendi vana spes diu viuēdi. Post hoc exurgūt q̄ttuor bestieva stantes hoies. Una vastat aīaz malis exēplis ꝛ psuasionibus. Scda corpa vulneratiōe p̄cussiōib⁹ ꝛ occisionib⁹. Tertia famā detractiōib⁹ ꝛ cōtumelijs. Quarta subaz in iniustis surpationib⁹. Trāseūdū est nobis hoc mare magnuz q: qui amat periculū in illo peribit. Eccli. iij.

§. II. Quantū ad secūdum

dicit. s. Job. v. Totus mūdus in maligno posit⁹ est. i. malo igne vitioꝝ q̄ vsunt mentem inordinatis desideriis: ꝛ dignū faciūt ea ꝓperāte igne eterno. Vñ adamāti⁹. Jgnis alien⁹: libido: auaricia: ꝛ oīs p̄ua cupiditas est hic ignis exurit nō mūdat. de pe. dis. iij. citer hec. Et Aug. Quicqđ aūt aliqđ de peccatis istis in se dominari cognouerit nisi digne se emendauerit eterna illū flamma trucidabit. dist. xxv. multi sunt. Jn cuius figurā legit Exo. xiiij. ꝙ pharao cum exercitu suo transiens p mare rubrum submersus est descendens in p̄fundum: sed filij israel colūna nubis eos p̄cedente exierūt illesi. Ad significandū ꝙ dediti mūdo demergunt in p̄fundū vitioꝝ: sz populus dei videns deū per vnā fidem transeūt mundū liberati adiutorio diuine gratie. Et quō mundus iste sit positus in maligno totus. ipse Job. in sua p̄ma canonica declarans dicit. ij. c. Omne qđ est in mūdo: aut est cōcupiscentia carnis aut cōcupiscētia oculorum aut superbia vite. Mundū vocat amatores mūdi ꝛ pctōres in quib⁹ tria dicit esse: q̄ sunt radices oīm malorum. Que tria ponit ps. esse in mari de quo loquit: sed sub figura. Nam cōcupiscentiā carnis. i. luxuriā innuit dicens. Jllic reptilia quoꝝ nō est numerus. Reptilia q̄ corp⁹ trahunt per terrā aperte significāt luxuriosos: vt anguille in mari q̄ in luto figunt ꝛ lubrice sunt: ꝛ hi innumeri sunt in omni sexu: statu: etate: ꝛ cōditione: ꝛ nationē vt merito dici possit. Dis caro corruperat viā suā. Gen. vj. Sed nō est discurrendū p ista: q: ad alia tendim⁹. Superbia vite ostendit psal. esse in mari mūdi: cuz subdit. aialia pusilla cū magnis. s. ibi sunt. Et hoc mō: q: pisces pusilli sunt p̄eda magnoꝝ: ꝛ ex eis nutriunt: sic ꝛ in mūdo pauperes opp̄imūtur a diuitib⁹ ꝛ ppli sunt p̄eda potentū ꝛ dñoꝝ: ꝛ ex superbia eis dñantur. Vñ Abachuc. j. dr. Facies hoies vt pisces maris. s. p̄mittendo vt superbi deuenīt infirmis hoibus. Concupiscentiā aūt oculoꝝ. i. auariciā: insinuat dicēs. Spacios sum manibus. i. demonib⁹. Manes em̄ in plurali dicunt demones. vel manibus. s. hoim vsurpantiū aliena p auariciā. Uere spaciosum. i. valde latum est istud seculi mare hmōi manib⁹. Nam vt d⁹ ||Diere. vj. A maiore vsq; ad minorem: a sacerdote vsq; ad leuitā oēs auaricie student. ꝛ ex hoc habēt manus aduncatas: sz mūdus pibit ꝛ cōcupiscētia ei. s. i. q: substātia re. que diligunt ꝛ rapiunt. Sicut aūt boni manib⁹ scōꝝ angeloꝝ. i. opibus tenent ne offendant: ita mali manibus demonū. i. opibus: p̄cipue vsurpationū quas suggerūt p̄o: tantur ad inferos. Sed vt ait psal. Dns nō derelinquet eū. s. electū suū in manib⁹ suis. s. demonis: q: si incurrit pctm̄ aliqđ rapine vel aliud malū habet nauem paratā. s. penitentiā qua possit exire de manibus demonis. Unde sequit. illic naues ptransibunt. Et ideo cum ꝓpo qui abijt trans mare naui transeunduz nobis est ꝛ cauendū ab his manibus. Est enim

Manꝰ diabolice.

¶ Manus feneratoria.
¶ Manus raptoria.
¶ Manus furatoria.
¶ Manus bellatoria.
¶ Manus damnificatoria.
¶ Manus participatoria.
¶ Manus sacrilega.
¶ Manus iniuste iudicatoria.
¶ Manus in iudicio inique assistoria.
¶ Manus fraudatoria.
¶ Manus falsificatoria.
¶ Manus proditoria.
¶ Manus simoniaca.
¶ Manus impeditoria.
¶ Manus lusoria.
¶ Manus locationis ꝛ conductionis vitiatoria.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Manus turpis lucri operatoria.
¶ Manus detractoria.
¶ Manus persone lesoria.
¶ Manus animarum predatoria.

§.III. De prima manus scilz

feneratoria pōt intelligi illud qđ habeť Apoc. xvij. Vidi mulierē sedentē sup bestiā coccineā. i. diabolū habentē in manu eiº poculū aureū. Hec mulier est cupiditas q̄ in manu. i. ope vsure hz diuitias q̄s fitit: fz nō extinguit eiº sitis: fz solū delectať in vidēdo. Habz aūt q̄nq̄ modos sicut manus hz q̄nq̄ digitos. Et primº est in pignoribº: qñ scz q̄s pro mutuo alteri facto recipit pignus ab eo rei mobilis: vt vestimēti, equi, & hmōi. aut immobilis vt possessiōis ex qua capit fructū siue lucrū nō cōputās i sorte: qđ vsura est: nisi in casu cū gener a socero quouscq̄ habeat ab eo dotez sustinens onera mrimonij accipit possessiones ab eo in pignus. eō dev suris. c. salubriter. Et de hoc diffuse. s. ti. j. c. vj. & ir. Scōs digit' seu modus est in depositionibº: cū. s. q̄s deponit pecuniā apud mercatorē vel cāpsorem vt vtať ea saluo tñ capitali suo & cū intentiōe p̄incipaliter a. d pcipiēdi vltra sortē: nulla tñ facta pactiōe sup hoc. & vsura est xiiij. q. iij. si feneraueris. Et de hoc. s. ti. j. c. vij. Tertius digitus in emptionibº & venditiōibº: cū. s. vendit merces vltra iustū pretū rōne dilationis tpis in soluendo pretiū: & hoc nisi rem illā intēdebat seruare in futurū q̄n tantū quantum vendit vel plus sperabat valiturā. Siº quādo emit rem minº iusto pretio: eo q̄ anticipat tps solutionis pretij anteq̄ recipiat mercē. vt tpe veris triticum recolligendū & hoc nisi dubiū esset vtrū plus minus ve fit res illa valitura. de hoc eť de vsu. in ciuitate. & c. nauiganti. Et de hoc diffuse. s. ti. j. c. viij. Quart' digit' in cāptionibº & affectat' assecurationibus: vt in cambijs q̄ dicunť p veneris: & cambijs que fiunt in curia romana pro bullis q̄ sunt de mutua cuz vsura: & cū ipsemet sit satisfactor: simulatº & verus mutuator. ar. xiiij. q. iij. plerisq̄. & hoc. s. ti. j. c. vij. Quintº digitus in mutuis cū expressis iucri pactionibº siue in pecunia siue in operibº. siue in alijs q̄ pretio pōt estimari. ar. xiiij. q. iij. putant. & de hoc. s. ti. j. c. vj. & vij.

In pignore.

In depositionibº

In cambio.

In mutuo.

§.IIII. Secūda est manus

raptoria: que manifeste rapit aliena. De manu violenti. i. raptoris eripit pauperes. s. deus. Ezech. xvij. Et hec habet quinq̄ digitos seu modos. Primus cōsistit in vsurpatis dominijs ciuitatū. castrorum. & villarum. ex quibus omne emolumentū quod inde pcipit rapina est. Secundus est in tallijs iniustis: quando scz dñs ciuitatis imponit collectas vltra debitum cōsuetudinis vel statuti: seruitia indebita operarū exigit: & nō soluit eis de labore. vel si ciuitas est libera quando nō pro rata imponit ciuibº: sed grauat aliquos nimis. Tertius est in pedagijs & gabellis illicitis: quādo. s. imponūt dñi terrarū vel ciues noua pedagia sine licentia principis: vel etiā si antiqua vel noua cū lnia nō seruant vias tutas: cū tamen possent. Quartus in latrocinijs terrestribus vel maritimis vel pyratis qui discurrunt per mare predando. Et naufragio etiam in mare. p̄ iecto sibi accipere ad rapinā pertinet: vel etiam de rep: esa lijs illicitis. d. quibus in. iij. par. ti. iij. Quintus i psonis capiendis & vendendis que libere sunt seu christiane. Nā etiā pagani vel saraceni capti in bello iusto efficiantur serui capientiū. vnde & vendi possunt vt serui & emi: nō tamē christiani. Debent ergo ista restitui si possunt. vt dicit Augu. xiiij. q. v. res. De his habes. s. ti. j.

In dominijs.

Tallijs.

Pedagijs.

Latrocinijs.

In personis.

§.V. Tertia est manus iu

ratoria: cū quis accipit occulte aliena nesciente dño. aplis ad Eph. iiij. Qui furabať iam nō furet: sed magis operet manibº suis. Sfur videt opari manibº alienis inquārū accipit lucrū opis alioz. Et hec manº hz quinq̄ digitos seu modos. Primus est de inuentoz retentione: qñ scz quis res alterius inuētas q̄ nō habenť p dereliqo sibi retinet. xiiij. q. v. multi. & de hoc habes. s. ti. j. c. xv. Scōs in illicita prescriptiōe: qñ. s. q̄s pscribit aliena mala fide, scīes. s. illa esse aliena: nec aliquo iusto titulo habuisse. de reg. iu. c. possessor. lib. vj. & de hoc. s. ti. j. c. xv. Tertius est in rei pignoratē cōmodate vel depposite vsu: qñ dñs rei nō cōsentit: & tenet de vtilitate inde habita: & si amitteret ex culpa sua tenet reddere. Ray. & de hoc. s. ti. j. c. xv. Quartus in occulta rū vsurpatione: siue hoc fiat a filijs de rebus parentū: siue ab vroze de rebº viri ipso nesciente: siue a seruis de rebus dñoz suoz: siue a dispensatoribº de rebus suoz patronoz siue a discipulis de rebº magistroz suoz: siue ab extraneis de rebus alioz: etiā si hoc facerēt dando inde elemosynas pauperibº: nisi in extrema necessitate cōstitutis. xiiij. q. v. forte. & de hoc habes. s. ti. j. Quintus in religiosa appropriatione: quando scz religiosus recipit aliq̄d vel nesciente prelato suo vel ...teri dat propinquo vel extraneo: vel cum occultat & vt propria retinet acquisita p eum vel data nō paratus supiº libere assignare. xij. q. j. c. non dicatis. Et de hoc habes. in iij. parte. titu. xvj.

Iuriste.

Rapto: ris.

Usurpatiōes.

§.VI. Quarta est manº bel

latoria ubi repiunť furta & rapine & sacrilegia. Manū suā misit hostis. s. bellando. ad oia desiderabilia. Thre. j. Desiderabilia aūt sunt blada. pecunie. edificia. vasa aurea & pli. & alia ornamēta ornātia ipm templū: ad q̄ misit manū exercitus nabuchodonosoz bellans cōtra hierosolymā rapiendo. incendendo & destruēdo. Et hec manus hz q̄nq̄ digitos seu modos. Primº est cū dñs vel cōmunitas aliqua assumit iniustum bellum. Nam qui ad hoc cōcurrunt adiuuādo. cōsulendo. & cooperādo de oibus dampnis illatis aduersarijs: etiā si nihil pueniret ad eos tenenť satisfacere. xiiij. q. v. c. nō sane. in fi. Scōs est q̄ tenet de oibº dāpnis & expensis quas patiunť subditi sui q̄ inuolūtarij sunt & coacti. Nam vltra expensas quas faciūt aliquādo ab aduersarijs debellanť & capiunť ipsi & bona eoz: varius est eñ euentus belli. eť de iniu. & dam. da. si culpa. Tertius est: q: qui habet iniustum bellum ea q̄ capit & destruit vel hoc facere pmittit suis sicut cōiter faciūt: satisfacere tenet xiiij. q. j. militare. Bona autez capta ab inimicis iuste que debent cōdiuidi occultando & retinendo sibi furanť. xiiij. q. v. dicat. Quartus est cū iuste bellans rapit bona ecclesiarū nō inc...ellatarū aut bona clericoz cōtrarie partis: vel etiā viatores. peregrinos. mercatores. & alios innocentes. dist. lxxxvj. in singulis. Quintus est qñ habēs iustuz bellū ex sua inertia & crassa negligentia nō defendit suos cum possit: & precipue cū est cōductus mercede ad bellandum. Et silr cum posset debellare inimicos: & sic citō guerre facere finez vt plus lucreť ex duratione pelij: vel q: corruptus ab aduersarijs non fideliter negociū gerit teneť. eť de iniur. & dam. da. c. si culpa. Et de his oibus habes in iij. parte. titu. iiij. c. j. per totum.

Bellum iniustum.

Mādās.

§.VII. Quinta est manus

dānificatoria. Dicit' puer. xvj. Si manus ad manū fuerit: nō erit innocēs. Et qñ vna manº nō sufficit ad vnū opus alia iuuat. Sic & aliqñ si vnº nō sufficeret ad rapiēdū vel ad furandū vel dānificādū alium: & tūc adhibet adiutoriū alter: & hoc est manº ad manū adiuncta. & talis q̄uis nō sit principalis: vel nil pueniat de rapina vel dāno ad eum: tñ tenet. quia nō est innocēs sed in causa. Et hec hz q̄nq̄ digitos qui cōtinenť in versu. Jussio cōsiliū cōsensus palpo recursus.

Primº est ergo cū quis mādat fieri rapinā. furtū. vsurā. vel aliud dānū: & ex hoc sequit' effectus damni: qđ aliº nō fuisset factū: talis tenet insolidū: etiā si nil pueniat ad eum. Sic & tutor. curator. procurator. & factor: q̄ p pupillis vel p aliis faciūt ꝯctus vsurarios si illi, p quib' fecerūt nō satisfaciant tenenť cum sint principaliores. Scōus qñ consulit

Cōsilio

Consentiens.

ita q̄ ex illo sequit' damnū qđ aliº non fuisset factum: talis etiā tenet insolidū: etiā si nil pueniat ad eū: si aūt fuisset factum cū etiā sine illo cōsilio: fz aliq̄d plus factū est ad illō plus tenet. Jnno. & Host. Tertius est cōsensus. s. coopationis nō mētis tm: puta qñ duo vel plures faciūt aliq̄d furtū vel dānū simul: ita q̄ vnº nō faceret sine altero: tenet quilibet insolidū. secus cū etiā sine illo factū fuisset: tñ cum alijs se repperit ad dānificādū: tūc em tenet solū de dāno illato p eū. Qui etiā est mediator: sciēter alicui fructus fraudulenti

Adulās

Recursus.

vt sensales tenet de dānis. Quarticus est palpo. s. cū quis adulādo seu laudādo aliquez de furto vel de dāno. s. q̄ fit strenuus: & ex hoc inducit eū ad faciendū malū qđ aliº nō fecisset: & idem si derrahendo ad hoc inducit: vt puta tu es pusillanimis vel nihil vales: & timidus: & hmōi. Quintus est recursus. i. cui⁹ quis receptat fures & dānificantes: & ex hoc sequunť damna: vel etiā rem raptā cum querit & ipse occultat: ꝓpter qđ non pōt recuperare. Officialis aut qui potest sine periculo sue psone obstare ne ...ar damnuz vel rapina: vel manifestare fures & ablata & nō facit tenetur. hec beatus Tho. Alb. Pe. Richar. in. iiij. dist. xvij. Jnno. Ray. & Guil. & de his. s. ti. j. c. xij.

Appropriatione.

§. VIII. Sexta est manus

participatoria. s. de re rapta furata vel vsuraria: & de ꝑ pōt intelligi illud Jone. iij. Recedat vnusquisq̄ ab iniq̄tate q̄ in manu sua est. Et hec hz q̄nq̄ digitos. Primº est participando de hmōi p donatione. Talis em cui donat cuz hoc scit hz reddere dño eiº rem ablatā. donū aūt datū ab vsurario cū oia bona sua sunt obnoxia restitutiōi: tenet etiā reddere vel sibi vel potius his quib' vsurarius hz restituere.

Scōs ē pticitatione. Sfamilia em raptoris vel vsurarij vel proximi: & alij qui nō habent nisi de rapinis vel vsuris tenenť satisfacere de cōsumptis: sed habendo etiā alia bona comedendo vel vrendo res male ablatas in ppria specie tenenť de eo qđ cōsumūt. Ray. Tertius est p dotatione. Sfilia em q̄ dotať p eū qui nō hz nisi de vsuris vel aliis male ablatis: marit' q̄ hoc nouit nō pōt recipe dotē & recepta tenet restituere creditoribº socerī: & ipa etiā filia mortuo marito tenet restituere dotes. Ray. De hoc habes. s. ti. j. c. xij. Quartº est pticipādo de re rapta vel furata per emptionē. Qui em emit talia sciēter vel ignorantia facti crassa: tenet restituere cū iuenerit dñm rei vel erogare pauperibº si illū ignorat. Si etiā talia emit ꝓbabiliter estimās eē vēditoris: postea sciēs fuisse ablata: tenet nisi ...limin' dño reddere si cognoscit: vel pauperibº rem vel pecuniā erogare si nō inuenit. Ray. Et de hoc. s. ti. j. c. viij. Quintº p legatū vel hereditatem. Intelligit em hereditas deducto ere alieno. Heres ergo vel legatarius eius cui bona sunt obnoxia restitutioni vel ex ꝯctu vel quasi ex maleficio furti. fraudis. vsure & hmōi. vel quasi oia tenet restituere q̄ recepit de tali hereditate vel legato. eť de vsu. c. michael.

Qualr cōmittatur sacrilegium.

§. IX. Septima ē manus

sacrilega: videlicz Usurpatio circa sacra & ecclastica. Job xv. Tetēdit em aduersus deū manū suā. s. sacrilegā. Hec ē manº sacrilega Nichano: que extendit ꝯ tēplū dei cōminatº ipm fundit & destruere: fz ipo occiso suspensa est manº & linqua eius iuda machabeo ꝯ tēplum. ij. Macb. xv. Et hec hz q̄nq̄ digitos vel modos. Primº est cū auferunť sacra vt calices: paramēta: cruces: reliquie: & alia hmōi. Scōs est qñ auferunť aliqua etsi nō sacra: tñ de loco sacro vt i ecclesia: & de vtroq̄. xvij. q. iiij. c. quisquis. Tertius est qñ fit incendiū vel effractio in loco sacro iniuriose teneť etiā satisfacere vel etiā inferūt alia dāna ecclesijs vel psonis ecclasticis. vt exigēdo gabellas & pedagia. de cens. c. q̄. q̄. lib. vj. Aut imponēdo collectas. de iniu. ecclc. c. aduersus. aut faciendo repsaliasꝯ psonas ecclasticas. eť de iniur. & dā. da. & si pignoratiões. li. vj. Quartus est cū clerici male tractant bona ecclesiarū dilapidādo; indebite alienando; in pompas & lasciuias expendendo: cōsanguineos ditando xij. q. ij. c. nulli. Et bona debita pauperibº vel clericis: vel reparationi ecclie subtrahēdo debēt restituere. Quintº cū subtrahunť legata facta ecclesijs. xiij. q. ij. c. qui oblationes defunctoz. vel nō solunť decimes vbi ꝑsuerūt solui: vel cum nō est legitime in beneficijs cōstitutus sed per intrusionem vel simoniā: vel aliqđ impedimentū irregularitatis habet. Teneť em fructus pceptos restituere. de reg. iur. lib. vj. beneficium. Et de his oibus. s. tit. j.

Jnvasores.

§. X. Octaua ē manus in

iuste iudicatoria: & beatus qui exercuit manus suas ab oī munere. dicit Esa. xxxiij. c. scilz obsequij pecunie & laudis. Per munera em frequenter puertit iudicium. & hec manus habet quinq̄ digitos. Primº est qñ iudex seu quicūq̄ officialis dat iniuste sniam ex certa scientia quacūq̄ de causa siue odio: siue amore: siue corruptione pecunie: & talis recedens. neť de oī dāno & interesse partī lese. Ray. xj. q. iij. q̄ttuor.

Judex dicans.

Secūdus est qñ ex ignorātia crassa profert iniustā sniaz. Nō em debebat se ponere ad id ad qđ nō erat idoneus cū periculo alterius. Secus si deceptus cōsilio assessoris qui putabať idoneus ex malicia vel ignorantia crassa male cōsulentis. tūc renebit assessor. Ray. Tertius est qñ ex nobili negligentia ꝓtulit iniustā sententiā: q: noluit laborare ad legendū in libris qđ potuisset inuenire: & videtur teneri. eť de iniur. & dam. da. c. si culpa. Quartus est quādo accipit pecuniā pro iudicādo vel nō iudicando aut male vel bene iudicando. Ray. Talez em pecuniā sibi retinere nō potest: sed pauperibº dare vel reddere danti. Quintus cum nōvult iudicare & dare sniaz pro ut pōt & debz ne displiceat habenti iniusticiā: aut vt dammificet ius habentem: & talis tenetur si pars postea amittat iustam causam: vel si remittat penas vel diminuat iniuste cum non posset renetur cōmunitati: si auxerit penaz iniuste tenetur ei qui soluit. Tho. & Ray. de his. s. titu. j. c. xix.

Aduocatus.

§. XI. Nona est manus in

iudicio iniuste assistoria. De hoc ne iunges manuz tuā: vt pro impio dicas falsum testimoniū. Exo. xxiij. & Deiere. xxj. Eruite oppressuz de manu calūniantis. Et hec habz q̄nq̄ digitos sm q̄ sunt q̄nq̄ genera hoīm q̄ ibi cōcurrunt: scz aduocatus: iurisconsultus: actor: aut procurator: testis: & reus. Primº ergo est aduocatus qui si sciēter assumit ad defendendā iniustam causam obtinens victoriā cause de oī dāno tenet aduersario si dictulus nō satisfecit. Tho. ij. ij. q. lxxj. ar. iij. Si nō obtinet tenet clientulo de expensis quādo videlz dixit sibi causaz esse iustā cum aliter nō litigasset. Si assumit causam iustaz: & ex crassa ignorantia vel negligentia notabili perdit videt teneri clientulo de damno suo. eť de iniur. & dam. da. c. si culpa. Secundus est iurisconsultus si scienter ꝓstat malū cōsilium vel fraudulentum vnde ius habens perdit causam siue sit ille cui consulit siue alter tenet de dānis inde secutis. Si fideliter cōsulens pro ut scit non tenetur. eť de reg. iur. nullus ex consilio. lib. vj. Tertius est actor: aut procurator: qui accusat aliquem de falso crimine vel petit indebitum scienter: tenetur de omni damno qđ inde recepit aduersarius etiam de expensis. dtūs Tho. ij. ij. q. lxviij. art. iiij. Si ...āt & accusat & postea pcece vel precio desistit vel procuaricatur tenetur cōmunitati. Quartus est si reus negat veritatez de qua iuridice interrogať negando indebitum pecunie: tenetur actori. Negando aūr crimen vnde sequit' accusatoi mors vel mutilatio vel alia pena: vel fatigando sciēter appellationibus vel dilationibus: tenet satisfacere ad arbitriū boni viri. Quintus est testis si ex falso testimonio eiº sciēter facto actor: vl reus incurrit damnū aliqđ iniuste teneť testis insolidū. eť de iniu. & dam. da. c. si culpa. Et si accipit pecuniā pro testimonio ferēdo etiā vero tenet illā pauperibº erogare. xxiij. q. v. c. nō sane. Et de his oibº. s. ti. j. c. xix.

Procurator.

Reus.

Testis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De offi fraude.

§.XII. Decima est manus

fraudatoria. Job.xxj. Si in manib⁹ meis adhesit macula sz fraudis. Et hec hz q̄nq; digitos siue modos. Prim⁹ est in rerū quidditate. dū.s. vna substātia vendit p;o alia vtpi nū lympharū p;o puro: vnū aroma p alio: aurū alchimia tum p puro ⁊ hmōi. Scōs est in quātitate: vt cū dat dimi nuta mensura: vel in pōderib⁹: vt vndecim vncie p libra: vel in vasis de vino: oleo: tritico: ⁊ hmōi. vel in cānis de pā no: laneo: lineo: ⁊ hmōi. Tertius est in qualitate: vt cum vendit res defectuosa: vt vinū vel carnes corrupte p bo nis: aīal vitiosum ⁊ claudicās p;o sano: nō diminuēdo de p;ecio: ⁊ multo grauius esset vēdendo rem piculosaz ⁊ no ciuā homini. Quartus est in pcij ineq̄litate: vt cū vendit res plus iusto p;ecio q̄ valeat sciēter: vl cū multo minori p;ecio emitur q̄ valeat. q: vendito: nō cognoscit rem: vel q: ducit maxima necessitate. Quintus est in gabelle de bite vel pedagij subtractiōe: vel q: occulte introducit rem ad ciuitatē: vel asserit vnū esse p;o alio: vel minoris quātī tatis vt min⁹ soluat. hi oēs tenent satisfacere fm Tho. ij. ij. q.lv. ⁊ Ray. ⁊ de his habes. s̄. ti. j. c. xvij.

De falsi ficatiōe oīmoda

§.XIII. Undecima est ma

nus falsificatoria. Job.v. Qui dissipat cogitationes mali gnoz ne possint manus eoz implere quod ceperant mani festando scilz falsitates eorū. Et hec habet quinq; digit seu modos. Prim⁹ est in ponderib⁹ ⁊ m. suris facie do vel vtendo falsis. i. diminutis mensuris in vendendo: ⁊ mensuris excessiuis in emēdo. tenetur etiā talis de dam nis inde secutis. Secūdus est in falsis monetis: fabrica do falsas monetas vel incidendo eas: aut falsatis aut di minutis p;o legitimis sciēter vtendo. vltra peccatū tenet de damnis lesis. Tertius est in bullis apostolicis falsaz vel p surreptionē obrētis: cū. j. expressum est falsum in suppli catione vel omissum illud exprimendo quo narrato obti nuisset. beneficiū em vel cra fic obtenta nō valet vñ tenet satisfacere de emolumen. o ipas obtento. Quar. is est in instrumētis vel scripturis falsificatis: vt testamentis in quibus scribunt legata aliter q̄ disponat a testatore vel scripturis vbi apparēt debita ⁊ cassant ⁊ hmōi. Quint⁹ est in falsis partubus: vt cū mulier cōcipit p adulteriū vel supponit sibi alienū partū: que tenet de oibus que consu mit putatiuus filius de bonis mariti. ⁊ de his que vt legi timo filio sibi de hereditate rel. queret. ex de iur ⁊ dam. da. c. si culpa. Et de his. s̄. ti. j. c. xvij.

De p;o ditione.

§.XIIII. Duodecima ē ma

nus p;ditoria. De qua xp̄s Lu.xxij. Ecce man⁹ tradētis me mecū est in mensa. Non em̄ fit p;ditio nisi p familiares. Et hec hz q̄nq; digitos. Prim⁹ est in castris ⁊ pplis ⁊ terris: q̄n. s. quis aufert a legitimo dño ⁊ dat p;ditorie alteri q̄ ibi ius nō hz: tenet talis de oibus dānis inde secutis. Scōs est in psonis q̄n tradit dom̄ suū vel amicū in man⁹ inimici occidendū: vel redimendū vel ipediendū a negociis suis ⁊ tenet ad oīe interesse. Tertius in rebus q̄n pecunias vel alia bona sui dñi vel amici p;ocurat deuenire ad man⁹ inimico⁹: aut cum associat se cum aliquo vt ducat ad locū vbi spoliet. Quartus est quādo secreta reuelat dñi suivr damnificet: vel aduocatus secreta cause quā defendit ad uersario pandit: vt se possit defendere: ⁊ tenetur ad dam na. et de iniur. ⁊ dam. da. c. si culpa. Et de his omnibus. s̄. ti tu. j. c. xxij. Quintus est cum quis vtitur infidijs non ser uando p;omissa pacta: etiam si esset hostis dum ⁊ ipse ei seruat fidem ⁊ non alis. xxiij. q. j. nolī.

De simo nia.

§.XV. Decimatertia ma

nus est simoniaca. Et de hac. iij. Regū. xiij. Quicūq; volebat iplebat manū suā. s. pecunia quā dabat ⁊ fiebat sacer dos. Et hec hz q̄nq; digitos seu modos. Prim⁹ est accipe pecuniā vel alia tpalia p sacramētis aut bñficijs ⁊ferēdis vel collatis p modū p;ecij nō p modū elemosyne: ⁊ talē pe cuniā retinere nō p̄or: hz paupib⁹ dz erogare vel eccle in cu ius iniuriā data est. Tho. ij. ij. q.c. Scōs est accipere pecu nia app;eciatiue p alijs rebus sacris: vt ecclesijs altaris cōsecratis: aqua baptismali cōsecrata: oleo sc̄o: reliquijs sanctoz: sepulturis loci sacri: iure patronatus: ingressu re ligionis ⁊ hmōi. talis pecunia retineri nō p̄or hz pauperi bus erogari opz: vel ecclesie p;o qua cōmissa est simonia.

Tertius est p;o spūalibus exercitijs: vt p;o p;edicando: orando: visitādo: eligēdo: p;fessionādo: a correctione desisten do: curā aiarū exercendo: cōsecrādo: ⁊ hmōi. ⁊ alia recipi do pecuniā exacti. vel pactionaliter vel app;eciatiue te nerur pauperib⁹ erogare: vel ecclesie in cuius iniuria data est: sed si p modū elemosyne retinere p̄ot sibi. Quartus est q̄n accipit beneficiū simpler vel curatū aut dignitatez simoniace: q: tenet resignare: ⁊ fructus inde p;ceptos resti tuere: etiā cōsumptos deducis expensis factis in vtilitatē beneficij illius. ⁊ p;o fructib⁹ colligēdis. Quintus est de mediatoribus ad parandū beneficiū vel officiū ecclasticū vel aliqd spirale: hi tenent pecuniā pter hoc receptā pa peribus erogare. De omnia bea⁹ Tho. ij. ij. q.c. ⁊ Ray. ⁊ Inno. de his. s̄. titu. j. c. v. per totum.

De bñficij ipedi tione.

§.XVI. Decimaquarta est

manus ipeditoria. Eccl. ij. De duplici cord. ⁊ manib⁹ ma le facientibus. i. impedientib⁹ bona alioz. ⁊ hec hz quinq; digitos. Prim⁹ est quādo q̄s impedit aliquez a cōsecu tione alicui⁹ bñficij vel officij. Et si iā illud erat cōsecut⁹ et possidebat: ⁊ iniuste, parauit sibi auferri tenetur satisfac re in totū. Si nondū erat cōsecutus: sed in via habēdi res netur ad arbitriū boni viri. Tho. ⁊ Rich. in. iiij. Scōs est q̄n impedit fructus q̄uenturos alicui⁹ agri vel vinee: vel effodiendo semina: destruendo vineas: arbores ⁊ hmōi. q̄ tenebit ad quantū estimabunt fructus in illo dubio valis turi. Tho. in. iiij. Tenendo etiā colūbarios ⁊ nō sufficiēter pascendo vnde dānū inferūt seminibus vel fructib⁹ tenen tur de damnis. Pe. de pa. in. iiij. Tertius de his q̄ faciunt statuta vel capitula ne vsure solute possint repeti: vel q̄ possint hoies cogi ad soluendū: ⁊ qui iudicant fm ea: vel etiā sine statutis dant sniaz q̄ soluant vsure vel solute nō repetant: hi tenent ad eas restituendū si vsurarij nō restis tuant: impediūt em̄ restōnem. pī. q. iij. c. q̄ cōsentit. Quar tus est h⁹ qui dāt lras emunitorias debitoribus ib⁹ iniuste ne possint cogi a creditoribus ad soluendū eis cū possint. hi tenent illis de illis dānis. Quintus est de iniuste ipedi tibus ne q̄s possit exequi negocia sua honesta occultādo instrumēta vel scripturas p que manifestat⁹ ius suū: vel im pedientes ne q̄s accedat ad iudicem ecclesiasticū in causa qua p̄or vbi sibi fieret iusticia: vel aliter iniuste ⁊ malicio se impediens iter suum ad iudicium vel negocia sua vti de recipit damnū. Et de his tenetur.

De ofi ludo.

§.XVII. Decimaquita est

manus lusoria. de qua p̄or intelligi illd Job.xxxj. Si. i. nō. osculatus sum manū meā in abscōdito. Luso: em̄ cū vin cit attribuit manus industrie vñ aliqñ osculat eam vt cau sam lucri. Et hec hz q̄nq; digitos. Prim⁹ cū decipit in lu do: vt p falsos tarillos aut chartas: aut dicēdo mendaciū ⁊ sic vincit: tenet em̄ restituere decepto. Secūdus est q̄n vincit ab his q̄ alienare nō possunt: vt sunt serui: filiifa. i lias: p;cipue pupilli: p;ores: religiosi ⁊ hmōi. ⁊ hec opz re stituere eis qui habēt curā illoz. Tertius est q̄n vincit ei quē induxit vel traxit ad ludendū multa ip;o: unitate cuz nō vellet ludere: vel volentē a ludo recedere inuitum deti net: ⁊ tenetur restituere. Quartus quando vincit in lo cis vbi, phibet ludus: ⁊ p leges mandatur fieri restitutio: que nec per dissuetudinem sunt ab;ogate: et tunc etiam tenetur restituere perdenti fm Tho. ij. ij. q. lxij. Richar. in iiij. Ray.

iiij. Ray. ⁊ Inno. ⁊ alios. Quintus est quando vincit in locis vbi nō, phibetur ludus: vel si prohibetur leges sunt ab;ogate per contrariam consuetudinē: ⁊ tūc debet pau peribus erogare. vtrum de necessitate vel de honestate: vi de. s̄. titu. j. c. xxiij. vbi plene est ista materia.

Vocans rē vitio/ sas tene tur de dā no inde secuto.

§.XVIII. Decimasexta est

man⁹ locationis ⁊ cōductionis vitiatoria. De hac Deut. xxij. Videbit q̄ infirmata sit m. us. i. deficiens opus in locando ⁊ cōducēdo. ⁊ hec hz. v. digitos. Primus est q̄n quis locat alteri rem quā nouit vitiosam vt equū claudi cātem vel domum ruituram: qui te tur de dāno inde se cuto. Secūdus q̄n nimis notabiliter exigit p;ecij de res locata: domo: agro. vel veste et hmōi: vel q̄n aufert ab eo rem locatā fine cā rōnabil nte tps cōuentū. tenet em̄ ei de dāno. Tertius q̄n conducit q̄s alij ad opandū nimis paruo p;cio notabiliter vel debitā mercedez nimis tardat dare cui p̄or: vñ ille recipit damnu. vel loco pecunie debite dat fib. res quas op. cū vendere minori p;cio q̄ dz habere. Quartus si cōductus ad operā festinaria vel negligētia non fideliter est opatus ⁊ bene n sequit dam num ei. Quintus q̄n male tractauit rem sibi locatam: vt domū vel agrū p;mittendo destruere vel equū vel boues nimis fatigando ⁊ hmōi: tenet talis de hmōi damnis ad arbitrium boni viri. Ray. in summa. Vasallus etiam qui bona q̄ habet in feudum a dño male tractat ex malicia vl negligētia: tenet de damnis. Et de his habes. s̄. ti. j. c. xv.

Tedere vel eme re dieb⁹ festiuis ē turpe lu crum.

§.XIX. Decimaseptima ē

manus turpiter lucratoria. de qua Esa. j. dñs. Manus ve stre plene sunt sanguine. i. turpibus lucris. et hec hz. v. di gitos. Primus est lucrū ex ope carnali vt meretricio: le no cinio: cōcubinatu: adulterio ⁊ hmōi. Scōs est ex arte vel actu p;hibito lucrari: vt ex arte mutuādi vel faciēdi re tillos: chartas: fucos: to: neamēta. vel ex histrionatu tu pi seruiēdo vsurario: in numerādo pecuniā ad vsurā ⁊ scri bendo hmōi. i faciēdo diuinationes: incantationes et hmōi in scribēdo instrumēta in fraudē vsurarum. Tertius est lucrādo tpe p;hibito: vt dieb⁹ festiuis emēdo et vēdendo fine necessitate scribēdo vel alia opa ad lucrum faciendo.

Quartus est negociari in locis p;hibitis: vt in ecclesijs vendendo vel emēdo vel etiam mittendo ad terras sara cenos: vel p;tando arma vel lignamina vel victualia: ⁊ qcunq; mercimonia sine licētia pape: tenet. illud q̄ lucra tus est: ⁊ tantūdem de suo mittere i subsidiū terre sancte

Quintus est intētione mere cupiditatis vacare negocia tioni: vel intētione introducēdi caristiā. hi oēs debēt acq̄ sita paupibus erogare: magis tñ ex honestate ⁊ cōsilio q̄ necessitate. xiij. q. v. qui habetis. Et de his. s̄. titu. j. c. xxiij.

§.XX. Decimaoctaua est

manus detra. toria p̄s. Erue. s. deus de manu canis. i. de tractatoris aiam meā. i. vitā. P;ouer. xviij. Moris et vita in manib⁹ lingue. s. detractorie. ⁊ hec habet. v. digitos. Pri mus est cū quis sciēter accusat aliquē de falso. ⁊ cōuictus de crimie cōdēnat: talis ei tenet satisfacere nō q̄dē detegē do falsitatē post q̄ est punit⁹ reus: q: sibi imminet peri culum psone: ⁊ illi iā punito n satisfacerer: hz aliter ad ar bitriū boni viri. ante punitionē aūt dz detegere falsitatez vel desistere ab accusatiōe. Scōs est q̄n extra iudiciū ifa mat aliquē de crimine sciēs non esse verū: vel nescies si est verū: q: tenet illis q̄b⁹ p;dixit declarare se falsum dixisse: nisi ex hoc sibi immineret magnū piculum vite ⁊ hmōi. Nā tunc aliter p;t p̄or: debet satisfacere: vel cū libellos famosos sup crimie de eo cōponit vel cātilenas q̄d peius est. Ter tius est q̄n ad aliq̄d crimē cōmissuz vere ab alio auget ali quid aliud notabile q̄d est falsuz. vt cū dicit se vel aliū tur pia colloquia vel gest⁹ habuisse cū aliqua: sed etiā carna lem copulam, vel cū alij dicūt de eo turpitudinē cum ali quo agere facet studiose: vel aliqua signa facit vt credat verū esse q̄d non est: ⁊ talis tenetur ad declarandum fal sum esse. Quartus est cū dicit aliq̄d crimen alterius res ferens se audiuisse q̄d occultū est ⁊ ignoratur si est verus: ⁊ talis quō debeat satisfacere: habes in. c. seq. §. iij. Quin tus est cum dicit crimē alterius vere perpetratum: sed oc cultatū. ⁊ talis debet etiam famā restituere p;out potest. vel etiā cuz dicit cōtumeliā in p;esentia alio: ū: ⁊ talis de bet petere veniam. vel aliter se reconciliare cum eis.

Adde. ter. nota bilē in. l. ita vul neratus ff. ad. l. aquil. et ibi ſflo. de sanc. Pet.

§.XXI. Decimanona ē ma

nus p;sone lesoria. Mich. vij. Vir fratrē suū venat ad mor tem. malū manuū suaz dicūt bonū. ⁊ hz. v. digitos seu mo dos. Primus est auferēdo vitā occidendo aliū iniuste. i. extra iudiciū ordinariū ⁊ talis tenet, put dictū est. c. seq. §. j. de dāno inde secuto. Scōs est mutilādo mēbra iniurio se ⁊ tenet de ep̄ēsis in medicis ⁊ medicinis. et de lucro p dito si ex mutilatione nō p̄or laborare. Tertius est i vul nerādo vel patriēdo iniuste sicut tollendo sospitatē: ⁊ te net ad damna inde secuta. Quartus est incarcerando ⁊ sic tol. ndo ei liberratē q̄d faciendo absq; causa rōnabili tenet de dāno q̄d inde sequit. secus si facit q: est ei debi tor: vt sibi citius soluat. Quintus cū mittit in exiliū vel cōfiniū iniuste: ⁊ p hoc aufert ei patriā. Et oē dānū q̄d in de recipit quod cōiter est multum tenetur ei satisfacere.

Nauis ecclesie vniuer salis.

§.XXII. Vicesima est ma

nus aiarū pdatoria. Et de hac Sap. j. Impij manibus et verbis mortem accerſiūt. ⁊ hz. v. digitos. Primus est q̄n vol entē ingredi religionē ad seruiēdū deo aliqs reuocat vel iam ingressum psuadēdo educit: tenet hic illū reduce re quātū in eo est vel se vel aliū ponere i religiōe fm Pe. de pal. Scōs est q̄n q̄s persuadet alicui aliq̄d criminale bladiēdo vt decipiat. Et multo magis q̄n q̄s aufert alicui p̄gnitatē ex mrimoniū: ⁊ dz ducere in p;oz vel dotare si p̄ot ⁊ indiget. Tertius est q̄n q̄s suo sermone trahit ad erro: ē fidei vt faciūt heretici disseminātes falsaz doctrinā ⁊ hi tenent reuocare. Quartus est cū plati vel parrefis milias ex sua negligentia p;mittunt gregē suū pire nō co rigētes ⁊ admonētes: ⁊ multo plus cum suis malis exem plis eos ad mala p;uocāt: tenent em̄ eos co: rigere. ij. q. j. c. scelus. Quintus cū hoies suis p;auis actib⁹ alios scā dalizant: vel mulieres suis o: natibus: tripudijs ⁊ alijs lu dis. bus: blasphemijs. hi debēt satisfacere p;nia ⁊ bo nis actibus edificando quos p;ius scandalizauerant.

§.XXIII. Sequitur tertia

pars p;incipalis diuisionis facte: vbi ponitur remedium ad euadendū de manibus istis vsurpatoriis: quibus dia bolus in mare p;cipiat in p;ofundum inferni. ⁊ hec est na uis vnde dicit. Illic naues pertransibunt. In plurali dis cit naues: quia triplex est nauis.

¶ Est nauis ecclesie vniuersalis.

¶ Est nauis vite regularis.

¶ Est nauis penitentie virtualis.

Et de p̄ma intelligit illud P;ouer. vl. Pacta est. s. illa mu lier fortis de q̄ ibi loquit figurative eccla. q̄si nauis instis to: is. i. mercatoris delō ge po: tās panē su. s. doctrine vel eucharistie: q: de celestib⁹ quo pascūtur hoies fideles. Et Ih̄y. tractās illud Mat. ix. Ascēdēs xp̄s in nauiculam trāsfretauit dic. Christus nauim ecclē fluctus semp mitti gatur? ascēdit. Ō ē nauicula petri q̄ quatit magnis fluctib⁹ pſecutionū a ty: rānis: erro: ab hereticis: p. no: operā ab hyp. rita: vt aliqn videat submergi: sed submergi nō p̄ot xp̄o eā gubernāte: hz post repestate trāq̄llū fac. vt d: Tob. iij. Et figuratū fuit Mat. viij. q̄n ipe surgēs a somno ipa uit vētis ⁊ mari: ⁊ facta ē trāq̄llitas. do: mine deo vr cū tri bulatiōes surgere finit: vt d: di. xxiij. c. in nocte. Decp. Pe. ⁊ alios platos ⁊ pdicatores retib⁹ pdicatiōis capit multos

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesia militãs ꝺ; nauis

piſces ad fidẽ vt impleat̃ non ſolũ nauicula petri.i. eccl̃ie occidẽtalis: ſed etiã Iobis euãgeliſte.i. eccl̃ie orientalis ideſt greci vbi iobes p̃dicauit dñi. ſ. ſociata fuit cũ nauicula petri.i. vnitati eccl̃ie romane. vt figurate hẏ Luc. v. Petro cũ ante captura piſciũ dictũ fuit. Duc in altum maris ſcz nauiculã. & larate retia vꝛa in captura. Ad̃ exponens Ambꝝ. ait. in altũ. i. in pfundũ diſputationũ. Quid em̃ tã altũ q̃ altitudine diuine diſpenſationis videre. i. ſcire dei filiũ. & pfeſſionẽ diuine gnationis aſſumere. xxiiij. q. ſ. nõ turbat̃. Apte aũt eccl̃ia militãs ſignat̃ p nauim: q: quẽadmodum nauis in p̃ncipio & fine eſt arcta & paucos cõtinet hoies. in medio eſt lata & multos cõtinet. ita eccl̃ia militãs fuit arcta in p̃ncipio. q: in multis pſecutiõibꝫ & pauci erãt in ea. Vñ & marcell⁹ q̃ erat papa poſt fuſtigationẽ fuit deputatus a diocletiano imperatoꝛe peſſimo multi annis ad cuſtodiã ꝛ aialiũ in ſtabulo. & Urban⁹ papa in ſepulcris latitabat ꝓpter imanitatẽ pſequẽtiũ. In fine etiã. ſ. tpe antixpi erit arcta. Erit em̃ tunc tribulatio q̃lis nõ fuit ab origine mũdi: vt ꝺ: Matt̃. xxiiij. Vñ & pauci firmi i fide eccl̃e pmanebũt. In medio ãt tpe. i. nũc lata ẽ & multi ea reperiũtur clerici & laici. vt dicẽ Chryſ. Multi ſacerdotes pauci ſunt ſacerdotes. multi noie. & pauci i ope. di. xl. multi. Et p̃mo nõ iheſu xp̃i latũ ẽ & exaltatũ. Et p̃cipes & magnates dues: et populares. oẽs querũt de altari ptic̃pare p̃curãtes ſuos filios vel cõſanguineos vel amicos cõſtitui in dignitatib⁹ & bñficiis vt eos diuites faciãt & bona paueriꝫ eroganda in pfanos vſus conſumãt. Sed niſi male ablata eccl̃iarũ reſtituãt ſi pñt. ꝺnãtur. Et p̃mo nota q̃ ſm regulã iuris in. vj. beneficium eccleſiaſticũ nõ põt licite ſine canonica inſtõne poſſideri. Si ẽs p ſimoniã recepit beneficiũ ſeu intruſionẽ ſeu vſurpationẽ. i. per laicos vel alios de facto q̃ nõ poterãt ꝓferre. vl hẏs aliq̃ impedimentũ irregularitatis vel non canonice electꝰ vel poſitꝰ renek oẽs fructꝰ ſuſceptos reſtituere deductis expẽſis rõnabiliter factis in vtilitatem bñficij ſm doc. Scõo no. q̃ etiã ſi rite aſſumptus nõ officiat vel officiare facit ſeculariter viuẽs non intẽdit dñm clericari ſz vꝛo ari & ſeꝝ foꝛ ſeculare cũ defrauder eccl̃iam & intẽtionẽ eoꝝ q̃ dederũt eccl̃ie poſſeſſionẽ: videt̃ q̃ teneat̃ ad reſtitutionez. xxj. q. ij. glia. Silr̃ q̃ deputata ſunt determinate ꝓ clericis ſeruientibus. vel ꝓ fabricis eccl̃iaꝝ. vel ꝓ paupibꝫ dãs aliis tenetur reſtituere. Nota tertio q̃ ſi ſua negligẽtia amittãt bona eccl̃ie mobilia vt libꝝ: paramẽta & hmõi. vl deſtruũtur imobilia vl ruũt tenek̃ ad ſatiſfactionẽ de oibus. vt ex de iniur. & dam. da. c. ſi culpa. De hiis poſſet intelligi illud Job. xxj. Abũdãt tabernacula p̃donũ. ſ. clericoꝝ. & audacter puocãt dñm. ſ. ad iraꝫ ꝓpter malã vitã. cũ oia dederit eis in manꝰ. vt. xxj. q. ij. ſi p̃uiatum. De hac naui eccleſie ſic ait Chryſ. Nauigat eccl̃ia iſtructa fidei gubernaculo feliciter curſu ꝓ huiꝰ ſeculi mare. hns deũ gubernatoꝛẽ. angelos remiges. poꝛtãs choꝛos oĩm ſcõũ erecta ipa ſalutari aꝛborẽ crucis: in q̃ euãgelice fidei vela ſuſpẽdens flãte ſpũ ſancto ad poꝛtũ padiſi & quietẽ ſecuritatꝫ ereme deducit. Vbi Chryſ. ſeptẽ dicit de hac naui eccl̃ie. P̃imũ eſt: q: ꝓ hoc ſeculũ q̃ eſt mare rẽpeſtuoſum hz nauigare. vñ etiaz electi piclitant̃. Exẽplũ Jone ꝓphẽ: q̃ i naui exns cũ aliis ſuſtinebat piculũ ſubmerſiõis quãtũcũq; laboꝛaret ad exonerãdũ nau...n. vt hẏ Jone. ſ. & ideo valde timẽdũ. Beatus vir q̃ ſemp eſt pauidus: ait ſapiẽs. Ber. Nuſq̃ eſt ſecuritas o fratres. Nec in celo nec in padiſo: & multo miñ in mũdo. In celo angelꝰ cecidit ſub potẽtia diuinitatꝫ. Adã in paradiſo de locovoluptatꝫ. Judas in mũdo ſub ſchola veritatis. Scõm q̃ dicit Chryſ. de naui eccl̃ie eſt. q̃ habet deũ gubernatoꝛẽ & habitatoꝛẽ cui vẽti & mare obẽdiũt & iõ multũ ꝓfidẽdũ: q: etſi ꝺcuti puniꝛit nõ tñ pire. Unde in huius figurã ciũ eſſent diſcipuli in naui cũ eo & ipſo doꝛmiẽte piclitarent: ſurrexit xp̃s & increpauit vẽtis & mari & facta eſt trãq̃llitas magna. Mat. viij. Erã vicẽ dei tenẽt p̃lati in gubernãdo nauim eccl̃ie. vñ & dij vocant̃. Sicut autem q̃ gubernat nauẽ nunq̃ deſerit: neq; in tẽpeſtate neq; in tranquillitate. alioq̃n ſibi imputaret̃ ſubmerſio nauis ſi cõtingeret er ſui negligẽtia etiã ſi nõ intẽderet. Ita etiã p̃lati debẽt intẽdere cure eccl̃ie omni tpe. Un Nico. pa. Si p̃niciosum eſt p̃retã. i. directoꝛẽ nauis in trãquillitate nauẽ deſerere: quãto magis in fluctibꝫ. & paulo poſt. Nos q̃ tanq̃ arietes gregibꝫ ducatũ ꝓbentes. imo q: & paſtoes hoꝛ ſumꝰ deo autoꝛe cũ eis in periculis ꝓ viribꝫ pſiſtere cõuenit: & cũ trãq̃llitas reddita fuerit diuina pietate: moꝛ gregẽ reꝝrere q̃ in vnũ colligere: & eis aias celeſtis patrie pace ſurſum erigere debem⁹. vij. q. ſ. ſciſcitaris. Terrium eſt: q: hz angelos reges q̃ eã inter fluctus huius ſeculi cuſtodiũt & deducũ. Jur illud. Angelis ſuis deus mãdauit de te: vt cuſt. te in oĩ. vijs tuis. & iõ gaudẽdum de tali adiutoꝛio. Sacerdotes etiã angeli appellantur. Fm illud Malach. ij. Labia ſacerdotis cuſtodiũt ſciam & legẽ reqrũt ex oꝛe eiꝰ: q: angelꝰ dñi exercituũ eſt. Et hi remigando miniſtratioe ſac. oꝛ nauẽ mouẽt. i. eccleſiã fidelium ad poꝛtũ in quo nõ parũ hnt laboꝛare in miniſtrãdo debite. Un in figurã ꝺ: Mat. viij. de diſcipulis: q: erãt laboꝛantes in remigãdo. Erat em̃ eis vẽt⁹ ꝺuius. ſ. tẽrationũ. Quarto q̃ dicit Chryſ. de nauicl̃ie. est q: hz choꝛos ſanctoũ q̃ ſunt oi virtute pleni. Un de petro & pluribꝫ diſcipulis ꝺ: Jo. xxj. Aſcenderunt in nauim. & ideo libẽter intrandũ. q: fm ps. Cũ ſcto ſctus eris. Un figurat̃ per nauem ſalomonis q̃ ſemel in trib⁹ annis ad ducebat. ij. Paral. ix. aurũ et argentũ nimis ebur: ſimias & pauones. Nam eccl̃ia xp̃i in fide trinitatis pſonaꝝ & vnitatis eſſentie diuine ad ſupnã hieroſolymã inducit ſctos aplos & martyꝛes. & hec eſt ausrũ: doctoꝛes ſapiẽtia & doctrina plenos. & hoc ẽ argẽtũ. et cõfeſſoꝛes. & hi ſunt ebur. q: albi ꝓ vite mundicĩa. & fortes ꝓ donũ fortitudinis: & q̃ſi ſimie imitates actus hoĩm. i. ſapientũ inhẽrentes exemplis. & p̃cipes q̃ cũ apparatu vsuũ: & hi ſunt pauones. Multũ iuuat talis ſocietas ſctoꝝ ſicut eõuerſo & multũ nocent opa malor. Un Amb. in figurã buiꝰ ait. Nõ turbat̃ nauis q̃ hz petrũ de qua ſcz habetur Luc. v. Aſcendẽs xp̃s in vnã nauim q̃ erat ſimonis rogauit eũ a terra reducere puſillum. Turbat̃ illa que ius dã habet. de qua. ſ. habeꝫ Matt̃. viij. Etſi multa illic diſcipulor⁹ merita nauigabant: tñ adhuc ꝓdito: is eã pfidia agitabat. in vtraq; petr⁹. ſed q̃ ſuis meritis erat firmꝰ turbatur alienis. Laueam⁹ g̃ pfidũ. caueam⁹ ꝓdito: em ne q̃ vnum multi fluctuem⁹. ergo non turbat̃ hec nauis in qua puidẽtia nau...gat abeſt pfidia. ſupat fides. xxiiij. q. ſ. non turbat̃. Quintũ eſt q̃ in hac naui ẽ arbo: erecta ſalutifere crucis. & in ea antẽna xp̃s ...d ꝓtegẽdũ: et ideo ſub ipſa manẽdũ. q: ſub ea nullꝰ põt ledi. extra iſtã nauim eccl̃ie. i. fidẽ crucifixi nemini põt eſſe ſalus. ad q̃ facit q̃ ꝺ: Act. xxvij. Niſi manſeritis in naui nõ poteritis ſaluꝝ fieri. Un ꝓ arcã noe q̃ trãſ nauis i aq̃s diluuij ꝓtinuit & ſaluauit oĩa aialia ibi exiſtẽtia. vt hẏ Gen̄. vij. recte figurat̃ ipſa eccleſia & crux xp̃i fm Greg. & Aug. Sicut em̃ omnes qui extra arcã reperti ſunt diluuio perierunt. ita oẽs q̃i ſunt extra eccleſiam percũ. Erat illa arca tricamerata ad denotandũ tres ſtatus eccleſie. ſ. cõiugator: ũ. cõtinentiũ & platoꝝ. Compacta erat et lignis leuigatis et bitumine linitis. q: reſultat er fidelibus liberis a ſupfluitate vitioꝝ & charitate glutinatis & vnitis. Sextũ eſt. q: hz vela euãgelice doctrine q̃ ſunt plena ꝺbis xp̃i. Sicut em̃ vela ſunt plena aere & vento. ſic et verba non ſunt aliud q̃ aer formatus in gutture loquentis. Iſta g̃ vela ſunt plena flatu & verbis xp̃i q̃ nos docent q̃n. quõ. qua via. & quo eundũ ſit. et ideo attentius audiendũ. Lu. xj. Beati qui audiunt ꝺbũ dei & cuſtodiũt illud. Unde & Jac. iij. dicit. Ecce et naues cũ magna ſint: & a vẽtis validis mineñt. circũferunt̃ aũt a modico gubernaculo. ſ. remonis. Eccleſia eſt vna & multe. Una vnitate fidei & dilectionis. multa varietate locoꝝ rituũ. & te mouenk̃ a ventis verboꝝ xp̃i. gubernacula ſunt oꝛdinationes p̃latoꝝ. qui tamen attẽdere

Nauis eccl̃ia. ſ. militãs hz ſeptẽ.

Nota q̃ arca noe erat mirabiliter camerata.

pã. cxl.

debent ad ſtellã maris. i. xp̃m & eius matrẽ virginẽ. vterq; enim ꝺ: ſtella. Un ſulbertus in ſer. dicit. Ops oẽs chriſticolas p huiꝰ ſeculi pelagus nauigãtes reſpicere ad ſtellã maris. Si q̃s em̃ hoc egerit nõ iactabit̃ inanis gloꝛie vẽtoꝛe: nec ſcopulis tribulationũ frangek̃: nec abſoꝛbebit̃ ſaluole voluptatũ voꝛagine. Septimũ eſt q̃ ducit ad poꝛtum q̃etis. pſ. Deduxit eos in poꝛtũ volũtatis eoꝝ. ſ. ad q̃etẽ & locũ ſecuꝝ & plenũ omni bono. Un dicere põt veri fideles q̃ ſcribit̃ de paulo & ſociis Act. xvij. Nauigauim⁹ et venim⁹ ad locum q̃ ꝺ: boni poꝛt⁹. Hec eſt nauis de qua ꝺ: Jo. xxi. q̃ diſcipuli nauigio venerũt ad litꝰ vbi apparuit xp̃s reſuſcitat⁹ trahẽtes rete plenũ m...nis piſcib⁹. cliij. ſine ſciſſura reriũ. i. ſine ꝺdicrõe ẽ ritatis doctrine p̃dicate vt habeẽt figurate Jo. xxi. Unde cõuiuiũ ſequitur xp̃s cuꝝ ſanctis de gloꝛificatiõe eoꝝ igne charitatis decoquẽte illos: & patres veteris reſtamẽti ad refectionẽ fruitiõis. Et numero aũt illoꝝ cõp̃ehẽdit̃ ſaluandoꝝ qualitas. Nã ad illũ numerũ puenit̃ p numerũ decẽ & vij. in quibẽdo numerare ab vno & adẽdo ſequen...ẽ numerũ ad pcedẽtes vſq; ad numerũ. xvij. incluſiue. Ubi gra. vni addẽdꝫ duo fiunt tria: ternario numero addẽdo ternariũ fiunt ex: ſenario numero addẽdo q̃ternariũ qui ſequunt fiunt. p. & ſic vlteriꝰ pcedẽdo vſq; ad denariũ ſeptenariũ reſultãt. cliij. ops eꝛgo ſaluãdos habere. xvij. numerũ moꝛaliꝝ. i. obſeruationẽ p. preceptoꝝ q̃ ſunt de actibus virtutũ. Uirtutes ſunt. vij. ſides: Spes: Charitas: Prudẽtia: Juſtitia: ſoꝛtitudo: Temperãtia. Intrak aũt iſtã nauim eccleſie p innocẽtiam baptiſmalẽ. Dicit aũt Hiero. q̃ poſt naufragium ſcz de iſta naui eccl...ie p amiſſionẽ innocẽtie baptiſmalis. ſed cũda tabula eſt pnia quaſi ſecũda nauis. de pe. di. ſ. ſcda.

Septez ſunt virtutes.

Religio naui eq̃ paratur.

§. XXIIII. Nauis etiã dicitur religio

de q̃ põt intelligi illud Matt̃. viij. Aſcẽdẽte Jeſu in nauicl̃ã ſecuti ſunt eũ diſcipuli eius. Apte aũt religio ſignat̃ p nauim: q: ſubſtãtialia religionis multũ reperiuntur in hiis q̃ ſunt in naui. In nullo ſtatu vel cõuerſatione mũdi repitur tãta obediẽtia ſicut in naui. Nam oẽs ad ſimplicẽ nutum obediũt nauclero ſeu gubernatoꝛi nauis & rex & portifex cuiuſcũq; cõditionis exiſtat in eundo ſtando & opando. put mandauerit ipſe. Caſtitas etiã ibi ſatis ſeruat̃ etiã ab incõtinẽtibus: ad q̃ facit & vita auſtera q̃ ibi cõiter tenek̃ & excluſio occaſionum: pauptas q̃q; nihil eſt. ſ. ea niſi deforis poꝛtek̃ & ea q̃ ibi ſunt cõiter ſunt alioꝝ et paꝛ ipſi nauigantes ibi hnt. Aſcẽdit ergo xp̃s in hãc nauim. i. hũc ſtatum religiõis. Nã obedientia ſummã exhibuit patri factus obediẽs uſq; ad moꝛtẽ: moꝛtem aũt crucis. ad Phil. ij. Memẽtote fratres: q: xp̃s vt nõ perderet obediẽtia pdidit vitã: ait Ber. Continentia in ſummo gradu tenuit: q: virgo puiſſim⁹: immo nec vnq̃ ſtimulũ carnis habuit vl ſenſit: vel cogitationẽ turpẽ. & ita caſtos moꝛes habuit in ſua cõuerſatione: q̃ cũ fuerit de alijs criminibus infamat⁹ licet falſiſſime: de turpitudine aliq̃a nunq̃ ab aduerſarijs ſuis fuit accuſat⁹: nota tus: vel infamatus: vel in ſuſpitiõe habitus q̃uis cũ mulieribus fuerit aliq̃n cõuerſatus. Nam vt ꝺ: Lu. viij. Mulieres iuſte ſequebant eũ: & ſepe in hoſpitiũ marthe & marie declinauit: & a maria peccatrice oſculari pedes & vngi pedes & caput pmiſit. Pauptatẽ tãtã ſuſcepit vt diceret Mat. viij. & Luc ix. Vulpes foueas hnt & volu. celi. ni. filius aũt hois nõ hz vbi caput ſuũ reclinet. De elemoſynis viuẽs & moꝛtuus expenſis alienis ſepulturaz accepit. Juſt q̃ nazareꝰ. i. deo dedicat⁹ q̃ in veteri teſtamẽto erat q̃das nouꝰ moꝛdus religiõis: vñ barba & capillis iroſus erat. Inſtitutoꝛ fuit pin⁹ & ſummꝰ oĩs pfectiõis & religiõis ad quã direxit & perduxit aplos ſuos: nec p̃ius nec poſtea potuit aliq̃ collegiũ eis in ſanctitate & pfectione equari ad quã pueneruꝝ in die pentecoſtes. P̃ius in iſtã nauim aſcẽderunt vt nouiſſi: cũ oia dimiſerũt. nauim. ſ. pp̃ie volũtatis & cupiditatis. Naz de eis dicit q̃ vocati a xp̃o relictis retibus & naui ſecuti ſunt eũ. Mat. iiij. Et ꝺ: cupiditas nauis: q: ſicut nauis ſtat ſup aquã & nõ ipleꝫ: ita cupidus ſup aq̃s fluribiles diuitiaꝝ vel ꝺcupiſcẽtiaꝝ impleri nõ põt. Et ſicut nauis cũ labore magno fabꝛicat̃. cũ timoꝛe cuſtodit̃ & cũ dolꝛe amittit̃: ita & res tẽpoꝛales acq̃runt̃ cũ labꝛe: & opa carnis & pp̃ie voluntatis pficiunt̃: & cũ timoꝛe nõ p̃dendi poſſident̃. & cum dolꝛe cuſtodiunt̃ & amittunt̃. Et ſicut in naui q̃n exponunt̃ de toro lucro & mercibus nõ remanent niſi feces in ſentina: ita anaris: fornicatoꝛibus et hmõi nõ remanet eis ps niſi ſtagnum ignis & ſulphuris. Apoc. xxi. Et de hiis põt intelligi illud ps. In ſpũ vehemẽti dure ſnie damnationis cõteres naues tharſis. Tharſis interp̃tat̃ exploꝛatio gaudij. naues ergo tharſis ſunt illeco gregatiões religioſoꝝ q̃ volũt gaudere in mundo ſeculariter viuẽtes: & hoc niſi ſatiſfaciant ſpũ vehemẽtis contritiõis pterent. Triplex em̃ furtũ ſeu rapinã ſolẽt facere religioſi in naui. ſ. religionis. P̃imũ eſt coꝝdis cũ ſcz ſequũtur p̃opiã voluntatẽ trãſgrediẽdo p̃cepta ſue religiõis fratres non ſolũ facultatib⁹: ſed etiã pp̃ijs volũtatibus abꝛenũciauerũt. xij. q. ſ. nõ dicatis. Scõm eſt coꝝpis p fractionẽ ca...ita q̃ ſ q̃ ſemel deo obtulerũt. Tertiũ eſt ſubſtãtialitatis tpalis: & ꝺ cũ recipiũt aliq̃d & occultãt plato: vel cũ q̃ tenẽt de licẽtia plato: nõ ſunt parati ad ponẽdũ in manibus eoꝝ: vel cũ ea q̃ hnt ſiue cũ licẽtia vel ſine: male expẽdunt ludẽdo: turpiter cõſumẽdo: vel amicis & cõſanguineis aliis ꝺõ indebite. Comparat̃ aũt religio naui in ſeptẽ. P̃imo q: ſicut nauis eſt clauſa verſus terram: et apta verſus celũ: ita & religioſus ad terrena ꝺz eſſe clauſus de eis nõ ſe intromittẽdo: ſed aptus celũ verſus. i. deſiderius cõtẽplationi celeſtiũ: vt dicere valeat illud apoſto. u. Nra cõuerſatio in celis eſt. Hinc & Hiero. Eſt vnum genus xp̃ianoꝝ q̃ mancipatũ diuino officio & dedicatũ pꝛẽplationi ab oi ſtrepitu tpaliũ ceſſare conuenit: vt ſunt clerici: ꝙuerſi: & deo deuoti: & religioſi. xij. q. ſ. duo. Ideo verſus terrã ꝺz eſſe ſtricta & clauſa nauis religiõis. Nã ex terra reſoluũtur vapoꝛes. i. mala deſideria q̃ coꝛrumpũt affectum & nebule q̃ obnubilant intellectũ: et frigus q̃ conſtringit effectũ boni opis. Scõo nauis nõ põt diu ſuſtinere ſeu poꝛtare coꝝpus moꝛtuũ: q: piclitaret̃ & inficere. tur etiã alij vñ in mare. p̃jcit̃: ſic qui in religione incidit in peccatũ moꝛtale: nõ. ſi cito reſipiſcat alios inficit: & deſtruit religionẽ. Nã a pctis occultis p̃cedit ad manifeſta & quotidie niſi cito peniteat peioꝛ efficit̃. Un Job. caſſia. Nulla peioꝛ beſtia malo monacho. ideo ſi ſe nõ coꝝrigit ſeparandus eſt. Unde Hiero. Reſecande ſunt carnes putride ſcabioſa ouis a caulis repellenda eſt ne tota dom⁹ maſſa & coꝝpus & pecoꝛa ardeat: coꝝrumpat̃: putreſcat & intereat. xxiij. q. iij. c. reſecãde. Tertio nauis in aq̃s integra manet & cõſeruat̃. cũ aut̃ terrã tangit: frangit̃ et diſſuit̃ ſeu apitur. ſic religioſa ꝙgregatio dñi ſequeſtrat̃ a terra. i. a cõuerſatione ſeculariũ & negociꝫ terrenoꝝ ꝙſeruat̃ & recti rudinẽ regulariter ſeruat & vigoꝛem ſpũs: ſed ſi inhereat vel infigit̃ in terrena cõuerſatione extra caſum neceſſitatis & exigẽtis charitatis a q̃etis ꝓpoſito reſoluit̃ & relaxat̃. Un Euge. pa. dicit q̃ monachus nõ ꝺz ſe q̃libuſcũq; negociꝫ implicare: ſit clauſtro ſuo cõtentus: q: ſicut piſcis ſine aq̃ caret vita: ita & monach⁹ ſine monaſterio: ſedeat ita q̃ ſolitarius & taceat: q: moꝛtuus eſt mundo: deo autem viuit

Nauis nõ põt ſine periculo poꝛtare coꝝpus moꝛtuum.

Phil. iij

Un dicatur monachus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiam q̃s adhibeat ad claudẽdũ viã peccatis ⁊ vitãdũ occasiões. tãta est humana fragilitas q̃ impceptibiliter hõ frequẽter cadit in veniale. Septies em̃ in die cadit iustus ⁊ resurgit: inq̃t Salo. Prouer. xxiiij. Et apli pfectissimi religiosi dicũt. in multis em̃ offendim⁹ oẽs. Jac. iij. Hec aũt quotidiana pcta etiã si leuia sunt: tm̃ diminuũt vigorẽ spiritus ⁊ disponũt ad mortalia. ⁊ ideo p oronem ⁊ cõpũctionem ⁊ alios modos remouẽda sunt de aĩa ne submergat̃ nauis mẽtis. vñ Aug. Que hũane fragilitati q̃uis parua tm̃ crebra surrepunt: que si collecta ꝺ nos fuerint: ita nos grauabũt ⁊ opp: imẽt sicut aliq̃ magnũ pctm̃ graue. Quid em̃ interest ad naufragiũ verus vno grandi fluctu nauis opiat̃ ⁊ obruat̃ an paulatim surrepẽs aqua in sentinã ⁊ p negligẽriũ culpã derelicta atq; contẽpta impleat̃ nauim atq; submergat. de peni. di. ſ. c. tres sunt actiones. Quod aũt dicit Aug. q̃ multa venialia ita grauãt sicut vnũ mortale: non est sic intelligendũ tanq̃ venialia sint mortalia. Bẽ em̃ nũq̃ accidit sed in dispositiõe: q: inducũt ad mortale Quito nauis nõ ꝺs esse nimis onerata q: nimiũ pondus demergeret. nec nimis vacuata vel alleuiat⁹ q: vacillaret. sic in religione ad hoc vt q̃s bñ pficiat nõ ꝺs nimis onerari occupatiõibus exteriorib⁹. q: mentẽ submergũt. Vñ Ber. in lib. de pfideratiõe. Ideratio dabit intellectus inq̃t pphet. Verũ est si nõ sit nimia: alioquin subruit intellectũ. Nec etiã ꝺs esse vacuus ab opibus et ociosis. vñ Hiero. Semp aliq̃d boni facito vt diabol⁹ q̃ueniat te occupatũ. Apostoli habentes potestatẽ de euãgelio viuere laborabãt manibus suis ne quẽq̃ grauarẽt. ⁊ infra. Egyptiorũ monasteria hũc morẽ tenẽt: vt nullũ absq; opere laborẽ suscipiãt. Nõ ram ꝑpter victus necessaria quãtũ pcpter animẽ salutẽ. de cõse. di. v. nunq̃. Nauis etiã non in vna parte tantũ onerat̃ ⁊ in alia nõ. sed ꝓportionabiliter sic in religione nõ vn⁹ ꝺs nimis onerari et alius nil facere ſz quilibet ſm cõditionẽ suã ꝺs applicari ad opa. Sexto in naui existẽtes intentionẽ suã ⁊ iter dirigũt ad portũ finaliter. et ad hoc sunt vnanimes. ꝑpter q̃ oẽs in vnum cõcordãt ad ea que valẽt ad cõseruationẽ nauis ad laborandũ ⁊ opandũ ⁊ obuiãdũ periculis ⁊ pñciẽdũ merces in mari cũ expedit. ad adiuuãdũ ⁊ supportãdũ alter alterius grauamia. Sic in religione debet esse summa vnitas ad cõseruationẽ vite regularis: ⁊ intentionẽ suã ⁊ opa ad portũ quietis eterne dirigere. sicut scribitur de primitiuis ꝓcolis q̃ religiose viuebant. Act. iiij. Multitudinis credentiũ erat cor vnũ ⁊ aĩa vna in oño ⁊c. Vñ Clemẽs inq̃t Cõmunis vita omnibus est necessaria fratres ⁊ maxime his q̃ deo irrẽprehensibiliter militare cupiũt. ⁊ vitam apostolorũ eorũq; discipulor imitari volũt. xij. q. ſ. dilectissimis. Et sicut nauis nõ relinq̃t vestigiũ sui ꝓcessus post se: vt ait Sap. v. ⁊ expicta docet. ita et religiosus debet cauere ne opa sua faciat vt videak ab hoibus in sui laudẽ: sed occultare ea. sicut xp̃s exẽplo suo nos docuit pcipiẽs aliquã do turbis: ne cui dicerẽt miracula sua. Mar. viij. In naui ergo existẽtes siue comedãt siue bibãt vel dormiant semp ad portũ appropinquãt nisi studiose se firmẽt. vel tempestate deuicti. Ita in religione q̃ oia opa ipius q̃s meretur q: oia in obedientia sunt fundata. In oibus opibus merek̃ si est in cẽa: ⁊ bona hz intentionẽ. Septimo nauis cõtinet multas ⁊ varias merces ⁊ viles ⁊ ꝓciosas: sicut aurũ argentũ: ornamentũ: frumentũ: vinũ ⁊ oleũ: ⁊ poma. vñ dicit Job. ix. Quasi naues poma portãtes: sicut aq̃la volans ad escam. Ita religio cõtinet multa exercitia sapiẽtie: eloquẽtie: ⁊ doctrine: spũalis lẽtie: miserico: die: odorifera erẽp⁹: coꝛpalia exercitia. Et sicut ex mercibus nauium si pueniãt ad portũ salue hoies multũ ditãt⁹: ⁊: etiã de mercibus vilibus. multũ aũt pdũt si submergank̃ magis q̃ p alia exercitia. Ita in statu religionis si q̃s perseueret vsq; in finẽ magnã coronã meritoꝛũ sibi acq̃rit. Sed si deficit in maius iudiciũ incidit q̃ in alio statu. ſ. seculari. Vñ Hiero, Rectius fuisset hẽiem subiisse ꝓmgiũ ⁊ ambulasse per plana q̃ ad altiora tendentem. scilicet religionis in ꝓfundũ inferni demergi. xxij. q. v. c. si paulus. Item Aug. Sicut difficile sum expertus meliores q̃ qui in monasteriis ꝓfecerũt: ita nec deteriores q̃ qui in monasteriis defecerũt. di. xlvij. c. quantũ libet. Venti varij tentationum faciũt naues religionis submergi ⁊ deficere: ⁊ ideo inuocare oportet diuinum auxilium.

Apli vi uebãt ex labore manuu suarum.

§. xxv. De tertia naui scz

Pnia nauis cõparatur.

pnie põt intelligi illud Sap. xiiij. Eꝛcquo ligno. ſ. nauis cõmittũt hoies q̃as suas: et transeũtes mare ꝓratẽ liberati sunt. Exigui. dicit illud lignũ. q: in hũilitate fundatur penitẽtia. Cõmittunt aũt aĩas suas hoies ei. quia speraãt ꝑ ipm saluari q̃a dei. Nemo em̃ põt digne agere penitẽtiã: nisi q̃ sperauerit veniã inq̃t Amb. de pe. di. ſ. nemo. ij. Et pmanẽdo i ea pueniẽ ad portũ salutẽ cũ mercibus meritoꝛũ: sed ad vltã pniam pcerigit̃ vt pambulũ eius restitutio seu satisfactio debitor. Nãvr dicit Aug. xiiij. q. vj. c. res. Si res q̃ ablata est nõ restituit̃ si põt restitui: pnia nõ agit̃ sed simulat̃. Sciendũ igit̃ q̃ est triplex dña restitutionis. ſ. decꝑtiua: dñatiua: ⁊ retributiua. Et hec vltima ptinet ad nauim pnie ꝑ quã fit salus. Deceptiua restitutio hz septẽ deceptiones. ſ. plongatiua: inflatiua: placatiuam: excecatiua: diminutiua: distributiua: defraudatiua. Est igit̃ pma deceptiua restitutio plongatiua. Nam quidam em̃ restituere intendũt aliena: restitutionẽ tm̃ illã differũt quãtũ põt auctoritate ꝓpria dilationem sibi accipientes: sed vbi imineꝛ periculũ vitãda est mora. vt ꝺ: di. v. cũ enim. Mira certe ignorantia volũt tales absq; mora gratiam eis ablatã sibi reddi. ⁊ tm̃ paupi restituere nolũt illud ꝓpter qꝺ q̃a sunt ꝑuati. cũ tm̃ pauperẽ ꝓius spoliauerunt tali substãtia q̃ ꝑuati fuerint spũali gra. Scda deceptiua restitutio ꝺ: inflatiua. Nam qui ꝓ illicitos ꝓtract⁹ atq; vsuras aliena occupauerunt vbi de culpa sua debuerunt humiliari: ⁊ de iniuria illata creditoꝛib⁹ veniã postulare. Ecõtrario ipi debitores quadã inflata arrogantia dũ iacent in lecto infirmitate grauati dicũt ipis creditoꝛibus. Si ego nõ fuissem pisses tu ⁊ familia tua fame sed si deo placuerit cito cõualescã. quasi dicere velint. Si deo me liberare placuerit faciã qꝺ ei grauiter displicebit: q: nunq̃ restituam: imo quidã mente inflati ad iniuriam sibi deputant q̃ creditores eoꝛ in vita vel in morte petunt sibi restitui sua. quibus gratias agere deberent immẽsas tanq̃ adiutoꝛib⁹ sue salutis repetẽdo sua. cum aliter ꝺe penitere nõ possint. vt de pe. di. v. c falsas. Tertia deceptio ꝺ: placatiua. hac fallacia decipiũt qui cũ debeant restituere aliena pacificãt solũ clamoꝛes exteriores. puta dãtes bonas rñiones si qui reperãt debita. nil facientes vel ꝓuidentes de restitutione: vel q: cõtractus sunt palliati cũ nil reperat a creditoꝛibus vsurarũ: q: erubescerẽt. ipsi nõ curãt de restõne clamor cõscientie q̃ eos sequit̃ vsq; ad sempiternũ iudiciũ nõ audiẽtes: q: etsi remoꝛꝺet cõscia nolunt tamen restituere. Sed vermis eoꝛ. ſ. cõscientie nõ moꝛietur ⁊ ignis eoꝛ nõ extinguetur. Esa. vl. Quarta est excecatiua. Sunt nãq; plurimi q̃ cũ grauiter infirmant ꝓponũt restituere aliena si cõtingat eos mori. nõ aũt si morẽ euadãt. hi taliter pacẽ cũ deo volũt inire q̃ si eos mori cõtingat amplius cũ molestar⁹ nõ intendunt: secus si euadãt. Sed tales ꝓ: o certo sciãt q̃ siue viuãt siue moꝛiant deus minime cũ eis facit pacẽ. sicut Esa. xlviij. testat. Nõ est pax impijs dicit dñs. Peccata em̃ te dimiserũt nõ tu illa dicit Aug. de penitẽdo causa moꝛtis. de pe. di. vij. si q̃s. Quinta restitutio deceptoꝛia nũcupari potest diminutiua. Nã sunt quidã qui iuxta posse nõ restituunt integraliter creditoꝛibus qꝺ debent. sed certã portionẽ cũ conditione q̃ remittãt refiduũ creditores. q̃ remissio nõ valeꝛ. q: coactẽ fit. vult em̃ potius creditoꝛ aliq̃d hẽ q̃ nihil. vñ remittit Certe nõ sic egit zacheus ꝓceps publicanoꝛum: sed ait Ihesu Christo, Si quid aliquem defraudaui reddo quadruplũ

Dia reddã tibi. dixit seruꝰ dño Matth. xviij. Serta deceptio distribuiua dicẽda est. Magna insania q̃rũdã est quib⁹ nõ sufficit q̃ aliena rapuerint cũ multitudine pecorũ: sed cũ multis alijs culpis illa relinquũt scrissimũ opꝰ ⁊ pissimũ arbitrant: ꝺũ illa q̃ certis ꝓsonis restituere obliganꝰ: volũt in pias causas dispẽsare: vel erigẽdo capellas vel altaria: aut ꝺrãdo ecclias ⁊ fabricãdo: faciẽdo calices ⁊ pamẽta tradẽdo nuptui puellas. ꝺãdo paupib⁹ vestiendo nudos: ⁊ faciẽdo hospitalitatem cũ armis suis. Et qꝺ est aliud hoc q̃ culpis ꝓpetratis in vita addere alia ⁊ morte ꝺũ debita certis ꝓsonis distribuũt ad põpã ⁊ ostẽtationẽ rales nõ excusant paupib⁹ ꝺãdo q̃ certarũ ꝓsonarũ vꝛ ꝺ: eꝛ de homi. sicut dignũ. ⁊. ſ. q. ſ. non est putãda. Septima est q̃ ꝺ: defraudatiua cũ. ſ. q̃s cõmittit alteri restõnem cũ ipe põt facere. Et hoc ptinet ⁊ pcurrit ad secundã restõnis dñam q̃ ꝺ: dãnatiua. ſ. sui ⁊ suoꝛ heredũ: q̃ſ. ꝺi mittit heredib⁹ vt post morẽ suã restituãt et nõ facit cum ipe põt. talis em̃ suba fic legata nec ipm saluat ⁊ heredes dãnat: q: cõiter ipsi nõ restituũt. Osee em̃. iꝛ. ꝺ: Effraim q̃ interpꝛat crescẽs ducit ad interfectionẽ filios. Exẽplum narrat Pe. damian⁹. pur recitat Vin. i ſpe. ho. de quoꝺã nobili viro q̃ successit cuiꝺã in hereditate. ⁊ inter ceteꝛa bona hereditatis deuenit ad eũ qꝺã possessio cuiusꝺã ecclie: quã ille ꝑ hereditatẽ dimiserat illi nobili vt suã teneꝛet legatã sibi a ꝓdecessoꝛib⁹ suis. Erat aũt nobilis ille alis vir bone conditionis modestus ⁊ pius ecclesias visitans. Cõtigit aũt ipm mori. ⁊ post morẽ inde ad paucos dies cũ quiꝺã norus eius oꝛaret ꝑ ipo: in spũ vidit terram apꝛam: ⁊ flam⁹ã infernalẽ. ⁊ in ea scalã quãꝺã octo graꝺus hñtem. Et in pmo gradu supioꝛi vidit illũ nobilẽ defunctũ pauloante. In scõo gradu vidit sedere eũ q̃ legauerat sibi: ⁊ sic deinceps alios vsq; ad vltimũ gradũ oẽs illi octo iniuste possederãt ⁊ iniuste alijs legauerãr. Erat aũt ralis ordo cõstitut⁹ q̃ qñ vn⁹ de ꝑsidentib⁹ moꝛiebat descẽdebat ad pmũ gradũ: ⁊ q̃ pꝛim⁹ erat ille descẽdebat ad scm̃ ⁊ scs ad tertiũ: ⁊ sic alij. vbi ostẽsum est q̃ ꝓpter illã iniustã detẽtionẽ possessionis oẽs illi ꝺanati erant. Et descẽsione p gradus notabak̃ augmẽtũ pene p iniustã legationẽ factã. nõ fuerũt excusati ex ignoꝛãtia: q: aut fuit in eis iuris q̃ nõ excusat. aut facti. ſ. crassa ⁊ supina q̃ nõ excusat vt. ſ. q. iiij. p totũ. Et q̃ nõ sufficiat ad salutẽ alteri cõmittere restõnẽ ei q̃ põt satisfacere eã ꝑari põt sepẽplici

Cõmittẽtes restõnẽ fieri.

Nõ sufficit cõmittere restitutionẽ.

¶ Primo ꝓpter impoꝛtatem.
¶ Secundo ꝓpter inutilitatem.
¶ Tertio ꝓpter repiditatem.
¶ Quarto ꝓpter infidelitatem.
¶ Quinto ꝓpter dolositatem.
¶ Sexto ꝓpter impossibilitatem.
¶ Septimo ꝓpter cupiditatem.

(rõne.

Primo inquã ꝓpter impoꝛtatẽ: q: sicut dicit Tho. ſ. ij. q. lxij. ⁊. ſ. dictũ est: ille ꝑ se ad restõnẽ tenet̃ q̃ intulit ꝺãnum. Scõo ꝓpter inutilitatẽ: q: cum restitutio ad satisfactionẽ pambula sit nõ est vere ⁊ sufficienter penitens nec absolut⁹ q̃ põt eã facere ⁊ nõ facit. Tertio ꝓpter repiditatẽ: q: qꝺ alteri cõmittit cũ facere ꝑ se possit: aut est ex ficta ⁊ falsa volũtate restituẽꝺi: aut ex defectu ⁊ impfectione atq; volũtatis repiditate: cũ qñ exire possit in actũ sibi debitũ ⁊ necessariũ nõ exit. Talis g̃ nõ hz verã voluntatẽ restituendi. imo apte clareseit. q̃ si plus viueret adhuc eẽt in habituali ꝓposito retinẽꝺi rẽ illã als statim se expediret. Quarto ꝓpter infidelitatẽ: q: ostat heredes et executoꝛes esse ad hoc cõiter vt plimũ infideles: nec curãt de hꝺ ꝓpter restatoꝛis moꝛtẽ. imo plus lõge relãrario ex respectu viuẽtiũ ⁊ remanẽtiũ ꝓperitatẽ plis vel sui: aut etiam alioꝛ q̃bus illa bona remanere debẽt q̃ aiam ipi⁹ defuncti. ex q̃ ptz q: talis se exponit ꝑiculo manifesto q̃ nunq̃ restituto fier. Quinto ꝓpter dolositatẽ: q: multi modi dolositatũ ꝑ quos talis aliena acq̃siuit iniuste: ⁊ mẽte psone q̃ hoc ꝓbare nõ pñt: sibi scli pleni⁹ noti sunt de q̃b⁹ certũ est q̃ executoꝛes ⁊ heredes nũq̃ ad elucidationẽ veniẽtur cũ tales q̃rant testificatiões ⁊ ꝓbatiões quas i hmõi fraudib⁹ frequẽter est impossibile dari. q̃ talis sciẽter videns ꝺ̃ periculũ manifeste otinet salutem aĩe sue. Sexto ꝓpter impossibilitatẽ: q: mlti sunt pauꝑes q̃ ꝓbare nõ possent nec crederek̃ eis: q̃ infidelẽ ꝺ̃ aiam suã facit: q̃ restõnẽ suã herediꝺ vel executoꝛi ꝺimittit qñ eã põt facere ꝑ seipm. non em̃ credibile est q̃ alij⁹ sit ei fidelioꝛ q̃ ipemet. Septimo ꝓpter cupiditatẽ: q: tales executoꝛes sunt qñq̃ valde cupidi ⁊ auari ad sibi talia retinẽꝺa vel aliter alij supficiali mõ cũ his quib⁹ restitutio fieri ꝺz ptrãseundũ vel saltẽ ꝓtelãꝺũ ⁊ differẽꝺũ ⁊ ad eraspandũ ⁊ ad repellẽꝺũ q̃ restitutionẽ petũr. Ꝺ̃ cogitẽt iſensati parẽtes quã incõpassionẽ ⁊ duriciã habituri sunt filij erga eos post morẽ. vix em̃ se mel in ãno illoꝛ memoꝛes erũt ad anniuersariũ celebꝛandum. pensent itaq; in seipis q̃ pauca bona faciant ꝓ: o parentibus suis: ⁊ sik̃ nõ ꝺubitẽt sibi fieri. sicut Luce. vj. ꝺns ait. Eadẽ mẽsura q̃ mẽsi fueritis remetiẽk vobis: imo recipiẽt multo minus: q: teste ꝺño Mar. xiiij. Vñ aꝺuãbit iniq̃tas refrigescet charitas multoꝛũ. Tertia est retributiua. altoꝛ bonoꝛũ. Videnꝺe sunt igit̃ suasiones seu rões ⁊ inductiões. ſ. ad faciẽꝺũ ipsam restituriõnẽ. Septem nempe restituuntur hoi aliena iniuste detenta restituenti que inducere ꝺebent ad aliena restituendum.

Inducẽtia ad restitutiõnem.

¶ Primo restituitur sibi ꝺeus.
¶ Secundo anima sua sibi.
¶ Tertio restituuntur sibi merita sua.
¶ Quarto omnes spirituales fratres.
¶ Quinto ecclesiastica bona.
¶ Sexto restituitur ei bona fama.
¶ Septimo acquirit̃ ab eo regnum gloꝛie sempiternum.

Primo em̃ tali ꝺebite restituẽti restituit̃ sibi ꝺeꝰ: ꝓpter ea diabolice ꝑsuasiõi minime ꝺebet credere q̃ suggerit sibi ꝺi. Si aliena restitues eris paup⁹ ⁊ mendicus. Quõ em̃ paup esse põt cui restituit̃ ꝺeus: vel q̃ ꝺeũ hz: ⁊ ꝺe nimis auarus est cui nõ sufficit ꝺeꝰ. Aug⁹. em̃ ait. Saris ꝺiues est ꝑsona religio q̃ in possessione oim oia possidet: q: sicut ꝓphera ait. Dñi est terra ⁊ plenitudo eius. Qui em̃ habet ꝺeũ: hz oia q̃ sunt ꝺei. Scõo restituit̃ sibi sua aĩa: imo totus ipe ꝓprer ea saltem restituere ꝺz. Quãtũ ꝺimitteret si captus esset a suis capitalibus inimicis: cũ etiã in nequioribus manibus cõp: ehẽsus sit: q: in vnguliis ꝺemonio: ũ.

Nemo ꝺ: paup q̃ ꝺeũ hz.

Tertio restituitur sibi merita sua q̃ ante vsurã vel rapinã lucr⁹ est. Nã bona fa⁹ta in gra moꝛtificant̃ p sequelẽ culpã: sed reuiuiscũt p recupatã gram: sicut scriptũ est. Sepe reuiuiscũt q̃ moꝛtificata fuerunt. Viuere nõ possunt q̃ moꝛtua nata fuerũt. Quarto restituunk̃ ei oẽs fres spũales q̃s q̃ꝺẽ amiserat ꝺũ iniuste retinuit aliena. Vñ Eccli. xiij. Que cõiocatio scti ad canẽ? Vere canis vtiq; est iniuste rapiẽs ⁊ retinẽs aliena: ꝓpterea nõ hz cõionem cũ aliquo viro ꝺei: sed cũ iniuste ꝺetẽta restituit: amici ꝺei fiunt illi⁹ dulcissimi frẽs. Quinto restituunk̃ sibi ecclesiastica bona q̃; ꝓcipe⁹ fit oim bono: uz q̃ in ecclesia ꝺei fiunt: sicut in ꝑsona talis ꝓphera ait. Particeps ego sum oim timentiũ te: ⁊ custoꝺientiũ mãꝺata tua. Sexto restituit̃ sibi bona fama que sup: a mlkas ꝺiuitias estimãꝺa est: sicut Salomon Prouerb. xxij. testat. Melius est nomẽ bonum q̃ ꝺiuitie multe. et ficapta ⁊ clara facie absq; bore post̃q̃ ipe restituit aliena põt nõ tm̃ coram ꝺño sed coram hoib⁹ oib⁹ apparere. Septimo aut̃ acq̃rit̃ ab eo regnũ gloꝛie sempiternũ: vbi sunt ꝺiuitie multe infinite. i. eternaliter ꝺurature. Diuitie em̃ tales: etsi nõ restituunk̃ in pñti post morẽ saltẽ semel relinq̃ẽꝺe sunt: ⁊ tũc verificat̃ illud Eccli. x. Cũ moꝛiet̃ hõ hereditabit serpẽtes: bestias ⁊ vmes. Ista erem̃ ria diuiꝺũt sibi occupãtes impie aliena. Primo serpentes sunt malicioſi hoies. i. cõsanguinei seu amici qui serpentina amicitia ⁊ malicia bona tẽpoꝛalia iniuste acq̃sita sibi multipliciter et maxime in moꝛte diuitis occupare conantur. ⁊ hi serpentes merito nuncupantur: q: sicut

Universidad de Deusto
Biblioteca

pñs.lxxiij.

serpẽs ⁊ comedit terram ⁊ malicioſum aĩal eſt. Geñ.iij.c. Serpẽs erat callidio: cunctis aĩantibus terre. ſic tales p malicioſam amicitiã inco:po:at ſibi talia bona rẽpo:alia. Scõ aũt beſtie q̃ a vaſtando dicte ſunt diam̃ demones infernales: ſicut ps. ait ad dñm. Nõ tradas beſtijs aĩas cõfitentes tibi. Et iſte beſtie rapiunt illius mali diuitis aĩam. Tertio vero vermes rodunt atq̃ conſumunt.

¶ De reſtitutionibus vbi oſtenditur quid ſit reſtituendũ ⁊ quantum. Capitulum.ii.

Circa ipſam aũt reſtõ nem vidẽda ſunt octo que in hoc verſu tinent Quis: q̃d: vbi: per quos: cui: cur: quõ: q̃n. Et q̃ de p:rio dictũ eſt. Ț.iñ.ſ.c.§.ij.⁊.§.ſe. Ideo ibi videdũ. Quãtũ ad ſcõm. ſ. q̃d ſit reſtituendũ ⁊ quãtũ. Sciendũ q̃ abla tũ ſi poteſt. xiiij.q.vj. ſi res. Et ſi eſt quid fructificãs etiam fructus eius: vel aliter ſatiſſaciendũ q̃n reſtitui nõ poteſt illud. Sed p:rio huius declaratione ſciendum q̃ dam̃um poteſt alteri quadrupliciter inferri.

¶ P:rio q̃ad aĩam auferẽdo ei ſ̃rtutes ĩfuſas ⁊ mo:rales.

¶ Scõo quoad co:pus ĩferẽdo ei leſiones co:, rales..

¶ Tertio q̃ad honoriẽ ⁊ famã p vituperationes verbales.

¶ Quarto quoad ſubam per acceptiones criminales.

§.I. Quantũ ad primũ no

Auferẽs alteri vir tutes.

tandũ q̃ quis q̃s nõ poſſit eſſe cauſa ſufficiẽs peccati ſ̃ teriꝰ nec p ꝓñs ei auferre ſ̃rtutes directe ⁊ efficaciter: q: volũtas cogi nõ põt vbi cõſiſtit pctm̃: ppter q̃d di. Amb. Nõ eſt q̃ cuiq̃ noſtrã aſcribam⁹ erũ nã. Nemo em̃ tenet ad culpã niſi pp:ia volũtate deflexerit. xv.q.j. nõ eſt. Põt tñ aliq̃s eſſe alteri magna occaſio pcti ⁊ decre. dicit. Qui

Dãsalteri occaſio nẽ dãni Adde ff. de reg. iur. ⁊ in pſ. co. ti.

occaſionẽ dãni dat: dãnũ quoq̃ dediſſe videt. eẽ de iniur. ⁊ dã. da. c. ſi culpa. ⁊. l. qui occidit. §. in hac. ff. ad. l. aquil. et eẽ de homi. c. de cetero. Põt autẽ eſſe aliquis occaſio dãni alterius quadrupliciter. P:rimo verbo ſuo inducẽdo ali um ad pctm̃. Et ſic q̃ indu it aliũ ad malũ ſuadẽdo: cõſulendo: pcipiendo q̃ eſt mo:tale: eſt occaſio pditionis illi⁹ q: p hec auferunt ei gratia ⁊ ſ̃rtutes ab aĩa. Vñ Aug. Si fratri tuo male ſ̃uades: occidis. ſ. illũ quoad aĩaz. de pe. di. ſ. nolĩ. et talis dãnificãs ſm Sco. in. iiij. tenet reſtituere dãnũ mõ ſuo poſſibili. ſ. inducẽdo eũ efficaciter ad penitẽtiã: ⁊ ad actus virtuoſos. Et ſi ſola inductio per verba nõ ſufficit: quia facilius eſt puertere q̃ conuertere. tenet quãtũ põt p oꝛones ſuas ⁊ ab alijs p ratas: ⁊ p alioꝛ ſ̃ſiões efficaces: dũ tñ nõ ꝓdat illis peccatum occultũ p:edicti.

Auertẽs aliq̃ab ingreſſu religiõis peccat.

Quãtũ ad ſcõm. ſ. reuocãdo aliq̃ẽ a melioꝛi bono. hoc fit dam̃nũ alteri cũ reuocat eũ a religione in qua pfectꝰ vixit q̃ in ſeculo. ⁊ taliter dãnificãs tenet ipm̃ reuocatuꝝ ab eo reducere ad ingreſſum vel reuerſionẽ ad religionẽ Nã ſm Pe de pal. in. iiij. Nõ ſolũ ille q̃ inducit. pfeſſuꝝ ad egreſſum religionis tenet ipũ inducere ad reuertendum ad religionẽ: ſz etiã qui retrahit eũ q̃ volebat ingredi. nec tñ intrauerat. tenet illũ inducere ad ingrediẽdũ. q̃ ſi ille nolit intrare: tenet aliũ eque idoneum pcurare: q̃d ſi non poſſit: tenet ipſe intrare. q̃d intelligẽs magiſter Ray. magiſter poſtea oꝛdi. p:edi. qui auerterat quẽdam ab ingreſſu religionis poſtea p eo intrauit. rõ eſt q: abſtulit dño ſeruum ſuũ noꝛ. iũ vel intraturũ. hec Pe. Sed Sco. di. hoc eſſe verũ de obligato ad religionẽ obligatiõe pfeſſionis: ⁊ ſi ſit pſona idonea ⁊ habilis ad intrandũ. nõ autẽ de eo q̃ nõ erat diſpoſit⁹ ad intrandũ necdũ intrauerat. Rõ diuerſitatis eſt: q: intereſt inter habere ⁊ ppe eſſe hr̃e. Vñ nõ tenet ad tantã reſtõnẽ religioni ad quãtã teneretur ſi ingreſſus fuiſſet in religionẽ: ſz tenet ad aliqualẽ r tõnẽ ſz aliqualẽ inductionẽ illius vel alterius equalẽtis ad ingreſſum religionis. ℔ Sco. Idẽ videt dicẽdum de eo qui auertit nouitiũ iã religionẽ ingreſſum aĩo pmanẽdi: ſicut ⁊ de pfeſſo. Nã talis obligat religioni ſaltẽ in genere. ⁊ ℔ intelligẽdũ ſi retraxit illũ intentione dãnificãdi religionẽ tunc em̃ tenet religioni. Si aũt ℔ fecit intẽtione cõſulẽdi pp:ie vtilitati ſue ſine fraude quoad eũ qui nõdũ intrauit nõ tenet religioni: ſi ipſi pſone quã retraxit pſuaſionib⁹ et aliꝭ bonis ſpũalibus ad eq̃alẽtiã eoꝝ in q̃bus dãnificauit. Si aũt q̃s auerteret aliquẽ a religionis ingreſſu non ſimplr: ſi ab ea vbi diſſoluetur viuitur intrẽdes ꝓuidere ſalutĩ illius ĩ nullo tenet. arg. xxiij. q. v. de occidẽdis. Et er his ptz ſm Job. de ripol. in q̃dã tractatu de ℣tibus. quid diſcendũ ſit de his q̃ ſchꝰ res retrahũt ⁊ ſubtrahũt doctoꝛibus cũ q̃bus audiũt: q: aut hoc faciũt in odiũ doctoꝛum vel volẽtes ſibi ꝓuidere: vel alijs ꝓuidere: vel volentes ſcolaribus ꝓuide . Si primo mõ aut ſubtrahit ſcolarem q̃ iaz intrabat ſcholas: ⁊ tũc tenet doctoꝛi ad reſtõnẽ ſcholaris ⁊ honoꝛis ſibi ſubtracti. ſi etiã doctoꝛ cui talis ſubtrahit fit melioꝛ: q̃ ille cui eũ pcurat: tenet tali p quãto vtilitatẽ ſcie ſibi ſubtrahi. Si aũt nõdũ ſcholas intrauit: ſz intrare diſponebat: nõ tãtũ tenet: licet obligẽt ſcholarẽ inducere v. redeat ad pmũ. Si aũt ℔ facit volẽdo ſibi ꝓuidere: puta eſt doctoꝛ: ⁊ vult ſibi de ſcholis ꝓuidere. ſi hoc ſine fraude facit ⁊ ſcholaris nõdũ ſe dederat alicui doctoꝛi. nõ tenẽdo eũ in aliq̃ obligari: cũ cuilibet ſit licitum modo licito ⁊ debito curare vtilitatẽ ſuã: aliter non credo ſibi licere. Si aũt ℔ facit volens alij ꝓuidere ſicut q̃n ſcholaris alicui⁹ doctoꝛis ſubtrahere conat ſcholares alĩs doctoꝛib⁹ vt intrent cũ doctoꝛe ſuo in hoc ſolũ bonũ ⁊ vtilitatẽ ſui doctoꝛis intẽdens ſi ſubtrahat iam intrãtẽ cũ alio doctoꝛe. credo ipm̃ obligari: niſi foꝛte illius doctoris cui eũ ſubtrahit inſufficiẽtia ⁊ ſcholaris aliqua ſpecialis cura q̃ ſibi tenet excuſet. Si aũt retrahẽs intrare volẽtem cũ eꝛ ℔ nullũ ius doctoꝛi ſit acq̃ſitũ ⁊ ℔ facit ſine fraude nõ credo eũ doctoꝛi in aliq̃ obligari. obligat autẽ ſcholari ſi eũ retrahat ne audiat melioꝛẽ. Si aũt ℔ facit vtilitati ſcholaris volẽs cõſulere: ⁊ ſup ℔ a ſcholare requiſit⁹ cõſulit q̃ audiat aliũ doctoꝛẽ melioꝛẽ bene facit. Et dicta in

Dantes malũ ex emptum

q̃is caſibus ſunt ceteris paribus intelligenda. Iſte em̃ caſus eſt ita varijs modis circũſtantialis q̃ vix põt dari certa regula. hec ille. Quantũ ad tertiũ. ſ. dãnificando aliꝰ os ſuo malo exẽplo: ſicut ſcandalizãt plati ſubditos pomp̃is ⁊ laſciuijs ⁊ aliꝭ malis moꝛib⁹ ſuis. Mulieres ſuis ſuperfluis oꝛnatib⁹ ⁊ fucis ⁊ tripudijs. ⁊ alij manifeſte peccates. ⁊ p:ecipue q̃n hoc intẽdut ſeu cõtenunt ſeu parũpendũt ſcãdalũ alioꝝ ꝓpter q̃d alij ruũt i diuerſa vitia. tales tenent ad ſatiſfaciẽdũ bonis exẽplis manifeſtis: nõ autẽ tenent ꝓpter ꝺ ad aliquã publicã pniaz. vt dicit Alb. Sz ad edificãdũ alios bonis moꝛib⁹ manifeſtis. ſicut ſcandalizauerũt p mala manifeſta. Quãtũ ad quartũ. ſ. de ſeducẽte ꝛginẽ et coꝛrũpente extra mr̃imoniũ. dicit Ero. xxij. Qui ſeducit virginẽ ⁊ dormit cũ ea dotabit eã et habebit eã vꝛoꝛẽ: aut reddet ei iuxta modũ dotis quã ꝛginẽs ſolẽt accipe. Dãnificauit em̃ talis illã i caſtitate ꝛginali auferẽ do theſaurũ irrecupabilẽ: vnde tenet ei ſaltẽ ad reſtõnẽs caſtitatis ꝺiugalis accipiẽdo eã in vꝛoꝛem vel dotando. Et ſi quidẽ ꝓmiſiſſet eã ducere in vꝛoꝛẽ: tenetur etiã rõne ꝓmiſſionis: niſi eſſet nimis diſparis ꝺditiõis: vnde fraus potuit deꝑhendi: ⁊ tũc ſatiſfaciat ad arbitrium boni viri. Et idẽ ⁊ fortiꝰ q̃n violẽtauit. Quãuis aũt p:eceptũ allegatũ legis moyſaice ſit iudiciale ⁊ quãtũ ad ℔ non obliget tñ in quãtũ eſt ſumptũ. p ſtatuto ab eccl̃a vel aliq̃ ciuitate obligat: ſicut ptz eẽ de iniu. ⁊ dã. da. c. ſi culpa.

Adde ꝓ tales de iureꝺ uilĩ puniꝛi vti mo ſup plicio i. ſi q̃s nõ dicã. C. ſ epi. cle. docin. l. rapto res. eo. Dãnifi cãs occi oendo.

§.II. De ſecunda dãnifica

tione q̃. ſ. fit coꝛpi p leſionẽ. Aduertẽdũ q̃ q̃ruoꝛ: modis põt ingit. ſ. p occiſionẽ mutilationẽ vulnerationẽ aut ꝛbe rationẽ: ⁊ p incarcerationẽ aut violentã detẽtionẽ. Si q̃ fiat dãnũ p:imo mõ. ſm Sco. põt ſatiſfacere ſuſtinẽdo penã talionis a iudice nõ a ſe: nec etiã tenet iudici ſe offerre ſz capꝰ nõ licet ſe defendere aut carcerẽ infrigere: ſz iuxta oppoꝛtunitate licet fugere ſm Tho. ⁊ Aben. ⁊ ꝺcẽnat⁹ ꝺs patiẽter moꝛtẽ ferre. Et ſ ⁊ alius modus ſm Sco. ſibi vtis

lis ad ſatiſfaciẽdũ q̃uis ad hoc nõ teneat neceſſario. ſ. vt exponat vitã in cã iuſti belli vt ꝺ inimicos fidei vel eccl̃e p:o reſtõne ſeu ſatiſfactiõe fiẽda illi cuius vitam abſtulit. Ꝺ ſi nec hoc vult facere tenet ad ſatiſſactionẽ ſpãlẽ p:o aĩa occiſi: vt ad faciendũ elemoſynã p eo. vel aſſumendo aliquã pegrinationẽ ad limina apl̃oꝝ vel ſancti Jacobi ⁊ hmõi p aĩa eius ⁊ p:ecibus ⁊ oratiõibus inquãtum põt Nec hoc ſufficit: ſed ſi iterfect⁹ ſuſtẽtabat aliquas pſonas vt patrẽ filios ⁊ hmõi opibus ma...uũ ſuarũ. tenet interfector oibus illis ad tãtũ quãtũ illis abſtulit ſubſidij ꝓpter occiſionẽ ei⁹. Inſup tenet occiſo: pl...are leſos quãtũ põt hec Sco. Quãtũ ad ſcõm. ſ. de mu...atiõe dicit idẽ Sco. q̃ p hmõi nõ eſt ſtatuta pena in eccl̃ia niſi pecuniaria: ⁊ iſta ꝺz reſpõdere non ſolũ dãno qꝺ q̃s intulit p mutilationem p toto tpe futuro quo vſurus q̃s eſſet mẽbro abſciſſo: ſed etiam exp̃ẽſis appoſitis in curatiõe: vt habeat eẽ de iniu. ⁊ dã. da. c. ſi culpa. Et vltra ℔ tenet placationẽ leſi quãtũ in ipſo eſt: ⁊ ꝓſolationẽ ipſius afflicti: q̃ afflictio perpetua eſt. Plus aũt põderanda eſt mutilatio paupis q̃ diuitis ſi magis egebat parte abſciſſa ad vict⁹ neceſſarium pura ſi abſciſſa eſt manus dextra ſcriptoꝛi q̃ oe illa arte vtebatur: tũc em̃ magis tenet. Quãtũ ad tertiũ videt deũ optime ſatiſfactionẽ impoſuiſſe. ſ. in leſione vel pcuſſione coꝛpali Exo. xxi. vbi dicit. Si rixati fuerint viri et pcuſſerit alter primũ ſuũ lapide vel pugno: ⁊ ille moꝛtuus nõ fuerit ſz iacuerit in lecto: ſi ſurrexerit ⁊ ambulauerit ſup bacculum ſuũ: innocẽs erit q̃ pcuſſerit. ſ. a mortis pena ſuſtinenda: ita tñ q̃ opas ſuas quas. ſ. interim neglexerit impẽdit⁹ pcuſſura...im pẽſas in medicos reſtituat: cui pene addenda eſt recõciliatio ⁊ placatio quãtũ in eo eſt. Quãtũ ad ſatiſfactionẽ de quarta leſione. Sciẽdum eſt q̃ vltra leſionem recõciliationẽ ⁊ veniã peritã leſo fiet ſatiſfactio iurie. pur ſapiẽs determinabit ⁊ ſi leſus plus velleꝛ erigere q̃ deberet ad illud plus nõ tenet ledẽs vt illũ recõciliet hec Sco. et q̃ exiliũ reputat vt quidã carcer iniurie. ideo qui mittit aliquẽ in exiliũ vel confiniũ qꝺ eſt exiliũ ad ꝛps iniuſte: tam ipſe q̃ oẽs q̃ ſunt hmõi cã vt dãtes cõſiliũ vel auxiliũ efficax ad hoc tenent exulãti de oi damno inde ſequuto. ⁊ hoc ſatiſfaciendũ. ar. eẽ de homi. c. ſicut dignũ. ⁊ xi. q. iij. c. q̃ cõſentit. Sed. b. Tho. in ſum. ⁊ in. iiij. dicit q̃ in oibus dãnis vbi nec in ſe nec in equalẽti põt fieri reſtitutio: vt in ſtupoꝛe: mutilatione mẽbꝛi ⁊ hmõi: ſatiſfactio fiet per recompẽſationem ad arbitriũ boni viꝛ Idem Guil.

Mutilans alĩ quem.

§.III. De tertia damnifica

tione. ſ. in fama ⁊ honoꝛe. Sciẽdum q̃ ſ̃truoꝛ modis põt contingere. ſ. p cõtumelie illationẽ: p detractionem: vel p detractiõis ab alijs facte recitationem. ⁊ cũ q̃s accuſat iuſte p veritatis negationẽ. Quantũ ad p:imũ ꝺ: q̃s cõtumeliari alteri ſeu cõtumeliã inferre cũ ei puatim vel coꝛã alijs in faciẽ dicit ꝛba importãria defectũ notabilẽ culpe vt vocãdo eũ latroncm̃. pditoꝛẽ adultereꝝ ⁊ hmõi: vel etiam cũ dicit verba exp̃mẽtia defectũ nature intrẽdes inde iniuriari: vt vocãdo eũ ſtrabonẽ vel illegitimũ ⁊ hmõi: qꝺ p:ius ꝺ: cõuitiũ. Q̃n igit q̃s hoc facit aĩo iniuriãdi: vltra offenſam moꝛtale tenet ſatiſfacere. primo ſic leſo: ⁊ placare ipm̃ leſum quãtũ põt petẽdo veniã: vel alio mõ: et ℔ in puato vel publico ſm q̃ ipſe p atim vel publice cõtumeliã intulit. Nã ſi i publico cõtumeliã intulit: et cõtumeliat⁹ ℔ erigit vt i publico veniã petat. tenet ad ℔. Et ſi i ipſa cõtumelia aliq̃d criminale falſo exp̃ſit: tenet coꝛã illis q̃ audierũt exp̃mere ſe falſum dixiſſe. Aug. Vbi pctm̃ oꝛtũ fuerit ibi moꝛiat. ij. q. ſ. ſi peccauerit. Verũ ſi plat⁹ ſubdito: pr̃ filio: vir vꝛoꝛi: magiſter diſcipulo: dñs ſeruo. dicit ꝛba ꝓtumelioſa hoc faciẽs et coꝛreptione non tenet petere veniaz a tali ſm Aug. in regula dicẽtem de p:elatis. Si etiam ipſi modũ vos exceſſiſſe ſentitis nõ a vobis exigit vt a vobis ſubditis veniã poſtuleris ꝛc. Sed ſi hoc facerẽt multũ iniurioſe ⁊ liuoꝛe vindicte. tunc tenerent plati ſubdito pete

Ledẽs p cõtumeliam. Vide ample iſtã materiã per ang. in trac. ma leſi.

re veniã ⁊ reconciliare leſum ſm Ray. Verũ ſi cõtumeliã recipies in ꝛbis poſt cõtumeliã ſi domeſtice ꝙerſar cum cõtumeliãte ⁊ familiariter: videt oñdere remiſiſſe iniuriã ⁊ recõciliatũ foꝛe: ⁊ cõſequẽter nõ teneri aliꝭ ad petendũ veniã ſm Durã. in ſum. Quantũ ad ſcõm dãnũ. ſ. per detractionem: ℔ cõtingit ꝓncipaliꝛ fieri duob⁹ modis. P:rio imponẽdo alicui falſum crimẽ ꝛbo: cantilena: vel famoſo libello: ⁊ talis tenet illis coꝛaz quibus detraxit declarare ſe falſum dixiſſe: quãtũcũq̃ ei inde exurgat erubeſcentia ⁊ confuſio: niſi ex ℔ imineret ei magnũ periculũ vite: vel aliud magnum incõueniẽs ſequeret. Et ſi nouerit q̃ is cui⁹ famã abſtulit ſciuit detractoꝛẽ ipm̃: tenet detrahẽs ſe componere cũ infamato p eũ de iniuria ſibi facta: ⁊ veniã poſtulare in ꝓpria pſona ſi audet vel paliũ ſi p ſe apte nõ poteſt: ſz ſi ignoꝛat infamat⁹ detrahẽtem recõciliet ei tacito noie ſuo. Scõo mõ ꝓtingit fieri detractionẽ dicẽdo aliq̃d criminale de alio: ſed vere ꝓpteꝛatũ: occultũ tñ: ſ ꝺ debitũ oꝛdinẽ infamie inducriuũ. Talis tenet famã reſtituere infamato quãtũ põt ſine mẽdacio tñ. ſ. vt nõ dicat mendacioſe ſe falſum infamaſſe: ſz dicat ſe male dixiſſe vel iniuſte diffamaſſe: vel alio cõgruo modo: vt nõ credatis ipm̃ eſſe talẽ: male dixi ⁊ ſtulte locutus ſum ⁊ hmõi. Addit Hoſtiẽſ. dicit hoc ſeruãdũ niſi er tali publica recognitiõe ille infamat⁹ ampliꝰ infamaret. Et Guil. addit ad hoc etiam nõ teneri q̃n periculũ ſibi immineat ex poteꝛia aduerſarij. Videaꝛ inſup ⁊ h...ſeruandũ q̃ q̃n crimẽ qꝺ pius erat occultũ poſt detractionẽ eſt factũ manifeſtũ p aliũ modũ q̃ p verba illius nõ tenet ad hmõi reſtõnem. q̃n etiã q̃s nõ põt famã reſtituere ſm Tho. in ſum. ꝺz paliũ modũ recompenſare dãnum illud. Verũ ſi q̃s crimen alicui⁹ reuelat nõ ex odio vel loquacitate: ſz ex charitate vel iuſticia vel ex neceſſitate: pura dicit eccleſie ſm oꝛdinẽ coꝛrectionis fraterne: vel accuſat eũ coꝛã iudice vel ꝓfeſſoꝛi dicit cũ nõ poſſet aliter pctm̃ ſuũ ſufficienter declarare: vel etiãvꝛ confeſſoꝛ: et admoneat illũ vel p:elato vt ꝓuideat meliꝰ ſibi et greꝭ ſuo: talis nõ tenet ad fa...e reſtõnẽ ſm Petrum de thara. Ray. ⁊ Umb. Quãtũ ad tertiũ damnum ſcz recitando detractiões auditas coꝛam aliꝭs nõ exp:eſſe aſſerẽdo nec tam q̃ certũ dicendo: ſed put audiuit tale ⁊ tale crimẽ de aliquo qꝺ neſcit ab audito: ib⁹. Dicit Sco. in. iiij. q. talis ſic incaute loquẽs de alio falſum crimẽ dicẽdo. ſſo:, te ille hoc fecit. certe põt eſſe q̃ fecerit: aut dicendo. Ego audiui q̃ ille ℔ fecit. niſi ille oſtẽdat aliquã certitudinem maio...q̃ ex relatione cõmunion auferet ex natura act⁹ illi fama in opinione audientiũ: q: ſi illi firmiter concipiunt et credũt ex hoc illũ de quo eſt ſermo eſſe crimino ſum leues ſunt. q: q̃ cito credit leuis eſt coꝛde vt ſcribit Eccl̃i. xix. Verum q: a ſcãdalo puſilloꝝ cauere opz. iuxta illud Matth. xviij. Qui ſcãdalizauerit vnũ de puſillis his qui in me credunt expedit ei vt ſuſpẽdat mola aſinaria in collo eius et demergat⁹ i pfundũ maris. ⁊ multi ſunt tales puſilli ⁊ leues: ⁊ ideo periculoſum eſt coã eis talia audita referre. Et ſi hoc fiat intẽtione mala. ſ. ledẽdi famã eius: nõ facile poteſt excuſari a moꝛtali. Si aũt fiat coã puſillis ⁊ leuibus er incõſideratiõe durũ eſt dicere q̃ ſit moꝛtale. Et dicunt aliqui q̃ ſi q̃s ex tali relatione alicuius notã incurriſſet infamie: tenet famã reſtituere coã illis coã q̃ibus locutꝰ eſt de eo: ⁊ ſi nõ eſt ſecuta infamia nõ tenet. Quantũ ad quartũ dãnũ ꝓtingit ℔ q̃n q̃s accuſat⁹ in iudicio de crimine qꝺ commiſit: ſed occulto ⁊ nõ ſufficienter ꝓbabili: negat ſe cõmiſiſſe: et ſic indirecte crimen imponit accuſatori oſtẽdẽs in hoc eũ eſſe mẽdacẽ ⁊ nocat eũ de calũnia. Vbi dicit Sco. in. iiij. q̃ ſic negãs nõ tenet retract...e negationem ...ã q̃ negauit in publico verũ crimẽ: tenet tamẽ per quedãꝛba ſobꝛia reſtituere famã illi accuſanti qui indirecte nocauit de calũnia dicẽdo. Nõ habeat⁹ eũ p calũniatore: credo q̃ habuit intentionẽ bonã in accuſando ⁊ hmõi Ecõtra cũ q̃s accuſat⁹ ab alio falſo de aliq̃ crimine ex dolore ⁊ oꝛture ꝓfeſſus eſt crimẽ qꝺ nõ cõmiſerit: cum ſe infa-

Ledẽs p accuſationem.

De reciꝛãtib⁹ de tractiõnes.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mauerit: tenek inquātū p̄or declarare se falsus dixisse. magis em̄ tenek ꝙs se diligere ⁊ p̄ inter vire sue ⁊ fame puidere ꝙ alios. Et si ex b̄ sequeret infamia. imo etiā mors accusatoris. nō ei iputak. sz malicie ipius accusatoris si aduertenter hoc facit. vel inspientie si ex errore hoc agit. sibi ergo imputet ꝙ ad hoc indebite se posuit cū periculo alterius. Ītē nota fm Pe. de tharan. ꝙ ex iniurijs illatis ꝙibuscūq; modis solet tria oriri p ordinē in leso. Primū est rancor: in affectu. Scōm est figurā rancoris in effectu. Tertiū est actio ꝛ iniuriārē. Primū. s. rancor: ē stante dz dimittere iniuriāri. i. nunc habere. Scōm dz dimittere cū iniurians perit venia. ⁊ ista dimissio exterior: non est aliud nisi quedā acceptatio satisfactionis vel indicatio reconciliationis ꝺbo vel facto expssa. vt cū offensus offendēte releuat genuflexū aū cū: vel cū dicit dns parcat vobis ⁊c. Tertiū autē idest actionē iniuriarū non tenek dimittere nisi facta satisfactione. Sed aduertēdū circa signa rancoris ꝙ ꝙdā remota sunt. ⁊ ꝙdā ꝓpinqua ꝙ ingerūt ꝓbabilē suspitionē de rancore. vt cū aliqs nō vult vnq̄ iniuriāti loq̄ vel obuians ei diuertit ab eo. aut torquoso vultu semp̄ē respicit ⁊ hmōi. Et ista signa nulli licet retinere nec an̄ post satisfactionē sibi factā: q: ab oi spē mali abstinendū est fm aplm. Ūn̄ talis nō dz talia signa facere ꝙ ꝓbabiliter credatur esse in odio. Signa ꝺo remota sunt ꝙ non ingerūt de odio argumētū licet odiū seqret. vt sunt subtractio familiaritatꝫ ⁊ seruitioꝝ aliq̄ ⁊ fikia. Et illa li tenetur retinere eo. bus siue ante satisfactionē siue post: dūmō non fiat malo aio. sz ꝓ maiori sui ⁊ alteri⁹ pace. nō tn̄ tenek iniuriat ꝙ rere reconciliationē iniuriātis ipo nō penitēte. nisi i casu. s. q̄ crederet ꝓbabil⁹ ꝙ ꝓpter b̄ liberaret aiam ei⁹ a mortali odio. ⁊ nō est occasio mali. pura q: ex b̄ iniurias supbiret vel audaciā sumeret silia faciēdi vñ oīderet ex hoc aliis iniuriatū offendisse ⁊ hmōi. Hec oia Vmb. i expositiōe regule bti Aug. Dz aūt fieri satisfactio vel restō ifamiev̄ fame ꝙcitius pōt ⁊ adest oppotunitas sine aliis periculis.

Er iniurijs tria oriūtur.

Signa rancoris

§.IIII. De quarta dānificatione. s. rerū exterioꝝ.

Restipa dz restituí.

Notandū ꝓmo ꝙ restituēda est res rapta vel furata vel alio mō vsurpatiue habita in ꝓpria specie imo indiuidua si ipa habeat: nec pōt dari alia ꝓ ea. ei⁹dē bonitatꝫ. nisi forte pecunia ꝓ tra volūtatē dn̄i ipius rei. iij. q. s. reintegrāda. Reintegrāda sunt oia spoliatꝫ. et b̄ vez nisi i casu cū vsurpatio rei aliene esset occulta. et ex restitutiōe ei⁹ i sua specie detegeret raptor: vel aliud incōueniēs sequeret. tūc em̄ sufficeret dare ꝑciū ei⁹. Scōo notādū ꝙ si ipa res male ablata perijt mortaliter vel aial. vel fibi auferret. nihilomin⁹ restituere tenek fm Ray. ⁊ alios. Si aūt deterior: ata est in bonitate. vel diminuta in ꝑcio. supplēdū est ꝑciū. q: debuit restitui eiusdē bonitatꝫ fm Ray. Nā si equ⁹ vel bos ablat⁹ penes raptor: ē est debilitat⁹ ita ꝙ estimek valere. v. florenos ꝙ ꝓ: valebat. x. restituet. x. nō. v. Sik si furat⁹ est sextariū frumēti valentē tūc. xl. solidos cū restituit valet. xx. duo sextaria tenek reddere vt. xl. solidos. nec sufficeret restituere sextariū. fm Ray. ⁊ Alb. imo ⁊ si illo ītermedio inter vsurpationē ⁊ restōnē pl⁹ valuit ꝙ rpe vsurpatiōis illo pluri ꝑcio restituere fm aliqs Tenek etiā r ror: ꝓ restitutiōe dāni petere remissionē de iniuria saltē ꝓ interpositā ꝑsonā vel ꝓ se expsso noīe furis vel suppsso fm ꝙ q̄litas negocij req̄rit fi est manifestū vel occultū. Tertio no. ꝙ si est res fructificās tenek restituere rem cum oībus fructibus inde perceptis: ⁊ qui percipi potuissent a diligente possessore. puta agrū vsurpauit aliqs teri ex quo nō ꝓcepit de fructib⁹ nisi. xx. sextaria frumenti q: malefecit cultriare vbi. xxx. ꝓcepisset diligēs cultiuator annuatim. talis restituere tenebit nō solū. xx. ꝓcepta. sed xxx. Sik si equū furat⁹ est. cum quo lucrat⁹ est mensatim vnū florenū. vbi dns lucrat⁹ fuisset vnū cū dimidio: tenebit restituere ad rōnē vni⁹ floreni cū dimidio ꝓ mēsem. et intelligit hoc deducta expēsis factis in vtilitatē ꝙ serua-

Res ipa dz restituí.

Utrū ꝑcium rei dz restitui.

tione ipsius rei necessarijs tn̄ nō supfluis. ⁊ expēsis factis cā colligendo: cū fructuū. hmōi em̄ deducunt tā a male fidei ꝙ bone fidei possessore. Ray. ⁊ Tho. Dāna etiā ꝙ passus dn̄s est ex carētia rei sue tenek satisfacere. ex̄ de iniur. ⁊ dā. da. c. si culpa. Tho. ⁊ Ray. Ītē q̄ro nota qn̄ ꝑles concurrūt ad furtū vel dānū faciēdū. ita ꝙ vn⁹ nō faceret fine altero. ꝙlibet tenek insolidū. i. ad totū dānū restituēdū et restaurādū ꝙsq; illi sit satisfactū integraliter. Ille aūt restaurato ad plenū ꝓ vn. illoꝝ tenek postea ꝙlibz alioꝝ ꝓ pte sua satisfacere ei ꝙ totū restituit. fm Tho. Ray. Inno. Host. ⁊ alios. ex̄ de hmōi. c. sicut dignū. puta cū duo vel plures vadūt ad furandū aliq̄d: ita ꝙ vn⁹ nō iret vel faceret fine altero. siue cū multi stipēdiarij bellāt iniuste. ita ꝙ vn⁹ nō faceret fine alio ꝓcipue ꝓncipalib⁹ mlti⁹ filiū pstāt ad faciēdū ex̄to: fiōes. vel expellēdo iniuste aliquē ciuem ita ꝙ fine assensu eoꝝ nō posset fieri: tenent oēs insolidū. De his tn̄ plene habes. S. ti. j. Quito nota ꝙ cū duobus vel plurib⁹ existentib⁹ heredib⁹ vsurarij vel raptoris si alter fact⁹ est nō soluēdo ali⁹ sic. vn⁹ tenek insolidū. Si plures sunt ꝙlibet tenek ꝓ pte sua ad restituēdū ꝙ vsurarie ⁊ vsurpatiue accepta sunt ab illo. l. vsq; ad quātitatē ꝙ quesnit ad eos hereditarie. Nā oēs res hereditarie obligate sunt. ex̄ de vsuris. c. cū tu. Host. Her. Goff. et Jo. an. ad vltra aūt ꝙ ꝓcpit de hereditare ꝑdicti vsurarij vel raptoris nō tenek ꝙuis nō eēt ꝓ illa satisfactū i totū creditoribus vsuraꝝ vel rapine. Sz ꝙd si heredū vsurarij alter fact⁹ eēt nō soluēdo: nunq̄d alter tenek insolidū. Rndet ad b glo. de vsuris i. c. tua nos. ⁊ dic ꝙ sic quātū ad ipm saltē de hereditate puenit. Nā ⁊ hereditaria res obligat. videk extraneo. Cū ista opiniōe videk ꝺcor. Jo. an. ⁊ car. Sexto no. ꝙ recipiēs a religioso ꝺ volūtate supioris sui tenek illō restituere: nisi illud i extrema necessitate recepisset. ar. xij. q. s. nō dicaꝫ. ⁊ recipiēs ab ipo ꝓlato religioso fine cā rōnabili: sz ex parētela vel turpitudine tenek ad restituēdū monasterio. sz filia religiosi vel abbatis dotata norabiliter de bonis monasterij tenek restituere dotes: ⁊ vir ei⁹ si b̄ scit nisi forte per modum elemosyne moderate dotasset.

Recipiens aliq̄d a religioso ille tenet restituere.

§.V. Sed queritur vtrum

Utrū in crū dz restitui q̄ facti sit ex vsura.

oē lucrū q̄ ꝺ̄s fecit ex re rapta furata vel ꝑ fen⁹ acquisita teneak restituere vel paupib⁹ erogare. Ad q̄ ñdek ꝓ distinctionē. Aut em̄ talis res est ex se fructificās q̄ in sui vsu nō cōsumik nec dēstrahik vt ager vinea dom⁹ iumēta ⁊ hmōi. Et de hmōi dz restitui oē lucrū inde ꝓceptum fm Tho. et oēs alios. Aut talis res nō est fructificans ex se ⁊ ei⁹ vsus est cōsumptio vt granū. vinū. oleū. ⁊ hmōi. aut distractio vt pecunia numerata. Et circa hmōi res ē triplex modus dicēdi. Nā ꝙdā dicūt ꝙ oē lucrū iā ꝓceptum dz restitui vel paupib⁹ erogari. q: radice infecta null⁹ bon⁹ fructꝰ seq̄ pōt vt ꝺ. j. q. j. c. ferē. Cū ꝙ radix illi⁹ lucri sit vsura vel rapina videk etiā ꝙ fructꝰ. s. lucrū exinde fit infectū et obnoxium restōni vel erogatiōi. Alij ꝺo dicūt ꝙ etsi pecunia rapta vel fenebre teneak in dubio restituere: ac etiā dāna ꝙ passus est is ꝙ soluit vsuram ex carētia ipsi⁹ pecunie solute ꝓ ta q: opo: ruit eum accipe ad vsurā ꝓ suis necessitatib⁹ vel vēdere res suas multo minori ꝑcio q̄ valerēt. lucrū tn̄ ꝓcpt⁹ ex pecunia fenebri ꝓ licita negocia nō tenek restituere vel erogare paupib⁹. ⁊ ꝓ tenēr. b. Tho. ij. ij. q. lxxviij. Richar. ⁊ Pe. de pal. i. iiij. Jo. an. ⁊ Jo. cal. Et ad rōnē alioꝝ dici pōt ꝙ radix iusti lucri nō ē rapina vel fen⁹: sz industria vtēs ea. Ex se em̄ illa pecunia nihil lucri attulisset. ⁊ ficnō est radix infecta. q: industria de se ē bona. Sz si illa pecunia male acq̄sita vsus fuisset in fraudib⁹: ⁊ in alijs illicitis actib⁹. tūc radice infecta teneret. Alij dicūt. vt Lau. de ridol. in sup: radicto tractatu de vsuris. ꝙ lucrū ex tali pecunia acq̄situ tripharie diuidek. Et vnā q̄dez ptē habebit vsurarius ipse videlicet tantū quātū debetur expense. labor: ⁊ industrie. quod boni viri dirimetur arbitrio. partem ꝙ aliam restituet creditori suo. q̄ scilicet sibi dedit vsuram.

Utrū in crū dz ꝓpharie diuidi.

ras habito respectu ad dānū qđ ille sustinuit in bonis et carentia illius pecunie: vt dicūt Tho. ⁊ sequaces. residuū tanq̄ incertū dabit pauperib⁹. Qđ sic ꝓbat. penes vsura riū nō dz remanere: ne. s. ex hoc parek via vsuris: ⁊ inuitētur hoies ad peccādū: nec dz creditor: restitui q: tūc reciperet vsuras de sorte sua. q̄ paupib⁹ est erogādū: q: regula est ꝙ qñ est aliq̄d erogādum ⁊ nō apparet cui illud est ꝓ pauperib⁹ dandū. ar. xiiij. q. v. nō sane. Ray. etiā ꝙsulit ꝙ post restitutionē solū vsure recept petat vsurarius absolutionē ab eo de alijs si teneret ad cautelā. Magne eā ꝓbabilitatis videk inniti ista vltima opinio: tum sufficere videk absolutio quā ꝺ̄: a beato Tho. cum alijs in sua opinione.

De fide iusso: vsurarij.

§.VI. Item queritur vtrū

manifesto vsurario ꝑstāte cautionē de restituēdis vsuris si ad ꝑces eius alīqs ꝓ eo fideiubeat teneak ipse fideiussor: creditoribus vsurarū: vel eꝑo vel pauperib⁹ ad restōnē oīm vsuraꝝ exterioraꝝ certaꝝ ⁊ incertaꝝ. Ad qđ nōnder Lau. vbi. ꝺ. dicēs ꝙ Lap⁹ de casti. cū plib⁹ aliis determinauit tales fideiussores nō teneri vltra vires heredit⁹ principalis: etiā si ꝓncipale se ꝓstituisset. Et addit. hec etiā q̄stionē disputauit Pau. de eleaza. ⁊ determinauit ꝙ nō obligak fideiussor vltra facultates vsurarij habito respectu ad rēpus cautionis: ꝙ si tpe cautionis ꝓncipalis nō erat soluēdo tc ꝙ facultates postea sint exhauste nō restōne vsuraꝝ ⁊ eris alieni: sz ꝓ alios modos fideiussor: remanebit ad oīa obligat⁹: licet em̄ exceptio inopie ꝑsit ꝓncipali nō tn̄ fideiussori. Sed si tpe cautionis ꝓncipalis nō erat soluendo: nō tenek vltra vires principalis. Idem tn̄ Pau. distinguit inter fideiubentē ꝓcauentē et se obligātē ad restōnē vsurarū ex alia cā. In primo em̄ casu nō tenek fideiussor vltra vires: q: nec etiā vltra vires restituere vel cauere tenebat principalis. In secōo casu sec⁹ q: principalis est obligatus insolidū. sz em̄ habeat exceptionē inopie vel similē: que exceptio vtere ꝑsonalis nō dirigit ad fideiussorem. Ītē fm Richar. in. iiij. di. xx. qui damnificat aliquē iniuste in sua libertate: scz iniuste ꝓcurādo ipm redigi in seruitutē: tenek se facere seruū ꝓ eo si nō pōt eū aliter restituere libertati: nisi forte talis esset cōditio ꝑsone q̄ b̄ dā nū intulit ꝙ notabiliter redundaret in ꝓeiudicium boni cōis: in quo casu nō tenek se facere seruū. sed tenek ad oē aliud interesse ad arbitriū boni ⁊. Quantūcunq; aūt aliquis dānificaret aliquē in alijs possessionib⁹ nunq̄ tenek ꝓ restitutione se facere seruū ei⁹ vel alteri⁹: q: vt ꝺ. ff. de reg. iur. libertas iestimabilis res est. Qđ aūt ꝺ: Exo. xxij. Si aūt nō ꝺz fur vnde reddat venūdek. iudiciale ꝓceptū fuit. vñ modo nō obligat. hec ille. Ītē qui emit in seruitz vel ancillā q̄ ab initio cū fuit capt⁹ in bello iusto erat christian⁹ vel christiana q̄uis heretica liberū dimittere debz nec pōt petere ꝑcū ab ipso seruo: sed ab eo a quo emit si inuenit. alīs sibi imputet: ficut ⁊ qui emit rē alienā ignorāter cōperta veritate dz restituere dño eius: vel si ignorat dīm pauperibus erogare nō libi retinere. Si aūt nō erat ꝓianus sed saracenus: turchus vel tartar⁹ ⁊ hmōi: talē in seruū emptū vēdere pōt ⁊ postea baptizatū piū est certo tpe cōuenienti ex seruitio habito eū libere dimittere: si tn̄ bene vtitur liberrate nō tn̄ necessariū. Ītē si quis impedit iniuste aliquē ab officio vel bñficio iā obtēto: puta ꝑcurans sibi auferri ex aliqua siniſtra cā ⁊ falsa: teneturad satisfaciendū de toto: fm Tho. ⁊ Richar. in. iiij. di. xx. Secus si iuste hoc ꝓcurat: puta q: merek ꝓmoueri et defectu suo. Sed si impedit a bñficio ꝙsequēdo nō tenetur ad tātū q̄ntū est bñficiū: sz ad arbitriū boni viri: fm Tho. et Richar. Qđ intelligendū videtur qn̄ hoc facit ex odio ⁊ malicia. Nā si faceret vt sibi vel amico suo magis ꝓuideretur ꝙ illi: puta testator: aliq̄s vult legare titio centum: ⁊ ego rogo ꝙ ꝑoni leget mihi vel cuidā ꝑsone mihi magis dilecte: ⁊ ille facit sic. talis fm Pe. de palu. in. iiij. nulli tenetur: quia nulli auferr ius suum. Nam illi nullum ius

Impedies aliquē iniuste in bñficio tenek ad satisfaciendum.

Clerici fructꝰ bñficij voluptuose consumunt nō facientes seruitiū in eccl̄ia. s. officiādo. Rñ. fm Archi. di. xliij. vtiq; tenenk. ⁊ hoc triplr. Primo rōne dati. Nā illa bona tali eccl̄ie ideo data sunt vt offerant ꝑces ⁊ sacrificia ꝓ ipis q̄ dederūt ⁊ ꝓ refiduo alank paupes. Ad qđ facit verbū Hiero. dicentis. Tibi o sacerdos de altari viuere: nō luxuriari ꝑmittit. di. xliij. §. i. Et q̄ hoc nō facit infideliter agit. Secōo rōne sacrilegij: q: defraudat totā eccl̄iam quā suis ꝑcib⁹ ⁊ officijs iuuare debēt ⁊ ei ꝑdesse. Ūn̄ Zilex. papa. Ipsi sacerdotes ꝓ ppło interpellāt et ꝓcā ppli comedūt: q: ꝑcib⁹ suis ea delēt. i. q. i. ipsi. Tertio rōne odij: q: puocant irā dei contra populū. Exeg. Cū is q̄ displicet ad intercedendū mittit. irati animus pculdubio ad deteriora puocat. di. xlix. §. i. Qđ verū est qn̄ populus est causa malicie sacerdotis. Sed quid si facit seruitium ecclesie: sed in mortali pseuerat. Rñ. Nō videt renenri de fructibus. ⁊ rō est: q: mali ministri oratiōes communes vt officia misse ꝓsunt viuis et defunctis fm Tho. in. iiij. Sed quid de horis omissis: nūquid tenek restaurare totū. Rñ. fm Archi. ex eq̄tate deberet sibi iniūgi in pecunitentia. si ꝓ esset. sed tn̄ nō est necessariū: sed in hoc pnia est arbitraria: sic i alijs. Et ide sentirevr Pe. de pal. in. iiij. Laplm. iij.

sacerdotes pcā ppli cōedunt.

Quid de horis omissis.

¶ Vbi fit fienda restitutio.

Quantum ad tertium

principale. s. vbi fienda fit restitutio. Circa hoc distinguendū: q: aut ꝑsona cui fienda est restō scitur: aut inqrendo sciri pōt: aut oīno ignorat. Si aūt scitur vel inqrendo inueniri pōt ipe vel ei⁹ heres ipso mortuo in loco vbi facta est rapina: vsura vel damnū: fi vterq; ibi est vel vbicūq; ad inuicē cōueniūt creditor: et debitor. Si aūt alter est absens a loco vbi facta est vsurpatio vel dānificatio: mittek expensis eius q̄ se absentauit de loco. Si igik is cui fienda est restitutio est absens: pura q: muratuit domicilū mittet sibi rē ablatā seu pecuniā ipe q̄ absolvit expēsis illi⁹ cui ꝺz restituere. Si ꝺo se absentauit a dicto loco is q̄ rē vsurpauit: suis ꝓpriis expensis trāsmittet rē vel pecuniā fm Host. ⁊ Jo. an. Et hoc ꝓ tali modū q̄ nō ꝺ. legak pcīa si pcīa occultū. ar. ij. q. j. si peccauerit. vbi etiā pōt creditor: significari: ꝓpter q̄s est multū remotus a debitore occulte vel manifeste fm q̄ expedit: ⁊ fm q̄ creditor: ordinat vel de mittēda illa re: vel referuāda vel alicui dāda: ficagat debitor: ⁊ liber erit. Si aūt suo ꝓprio motu rē illā destinaret seu pecuniā debitor: ⁊ in via piret vel auferret fibi periret: ⁊ adhuc teneret ad satisfactionē fm Jo. in glo. Vel etiā si sperak citra vēturū ad locū pōt rē sibi ꝓuare. ⁊ fm Tho. ⁊ Host. ⁊ Jo. an. in edē sacrā deponere vl alio tuto loco. Aut si res est parui valoris: ⁊ creditor: mltū distās ⁊ abūdās pōt fm Guil. ꝙ aia ei⁹ pauperib⁹ erogari. Si ignorak nec ꝙuirēdo inueniri pōt cui restō fieri ꝺz: tūc erogāda est res ablata vel ꝑciū ei⁹ pauperib⁹ ꝙ aia illi⁹ in loco illo vbi facta est rapina: vsura vel damnū vel in loco in q̄ inhabitat is cui fienda est restitutio: ⁊ hoc ideo: q: melius est ꝙ vicini sentiant cōmodū inde ꝙ extranei. Et etiā q: verisimilis est ibi repiri dānus passum vel heredē eius. Ītē notat Host. Jo. an. ⁊ Jo. de lig. vel fiat salvā hec erogatio ad arbitriū diocesani vbi factū est damnificatio: mittek expensis eius q̄ se absentauit de loco. Si vero ꝙ nō est necessariū pōt tūc ⁊ ꝺz alibi fieri fm Guil. Sed et. b. Tho. in hmōi casu nihil dicit de loco determinato: sed ꝙ ꝓ: anima illius cuius res erat: debz pauperibus erogari. Unde ⁊ magister Hugo peritus in vtroq; iure ⁊ frater Clarus dicebant ꝙ cū pauperes sint ⁊ vnū membrum in corpore ecclesie: nec ab hac vnitate ses

Universidad de Deusto
Biblioteca

questrenk ꝓpter locoꝝ distantiã: sufficit si restituto incerto:ũ dek q̃busq̃ pauperib⁹ etiã alterius ꝓincie q̃ vbi facta est rapina vel dãnũ ⁊ matime q̃ sunt magis pauperes xp̃i ⁊ vtiliores eccl'ie dei ⁊ saluti aiarũ. Et ex b̃ apparet q̃ loc⁹ nõ est de necessitate restõnis: sed de cõgruẽtia. Jdẽ tenet ſfred. de senis. cõſil. xxvij. opis sui. Vsure tñ incerte extorte per vsurarios manifestos quõ debeãt restitui in q̃ loco ⁊ per quẽ diocesanũ habes. ſ. ti. ſ.

§. I. Quãuis quod habeꝫ

Vtrũ fideiuſſor repellat vsuras solutas a debitore.

in ísto. §. nõ ptineat ad vbi: sed magis ad q̃d: tñ hic notabiſ. Querit⁹ vtrũ fideiusſo: possit repetere a debitore vsuras quas p eo soluit creditori penes quẽ p ipso debitore intercessit. Ad qõ rñdet dñs Zau. de ri. p Jo. an. in q̃stionibus mercurialibus sup regula. dãnũ. de reg. iur. lib. vj. hãc questionẽ exꝑlanat notabiliter: ⁊ er eius dictis elicit vj. cõclusiones. Quarũ prima est talis. Nõ recipit fideiusſor a debitore obligatione sciẽte ⁊ ꝓtradicẽte vsuras debiti ei suo solutas: nec etiã sortẽ nec q̃d aliud inutiliter impensum. Plus eñ est ꝓtradicere q̃ nõ ꝙsentire. ex de simo. c. sicut tuis. Scda ꝙclusio est: nõ repetit a debitore sciente ⁊ patiente sed nõ mãdante obligatione fideiusſor vsuras vel indebitũ soluras vl̃ solutũ creditori ⁊ sibi ſputet q̃ se obtulit. ex de reg. iur. bona fides. li. vj. Repetit tñ sortem ⁊ indebitũ quod soluit. Tertia cõclusio est: nõ repetit a debitore sciẽte ⁊ mãdãte ipm obligari p se ⁊ tñ fideiusſor: soluẽs vsuras: tũ q: fines mandati excedit: tũ q: ad illas obligat⁹ nõ erat. Quarta ꝙclusio est: nõ repetit a debitore fideiusſor: vsuras sciẽte ⁊ mãdãte ipm in oẽm casum vel simpl'r obligari siue fideiubere. pz q: in gñali mãdato nõ includit indebitũ. de quo verisimiliter in specie nõ mãdasset. de regu. iur. in generali. lib. vj. Quinta conclusio est: repetit a debitore sciente ⁊ mandante ipsum ꝓ vsuris cũ sub noie sortis includit eas vt est moris obligari seu fideiubere: ipse fideiusſor vsuras. qm̃ iuste credere potuit illã sortẽ totũ debitũ: nec ꝓsumere debuit illud indebitus sub noie sortis promittere. ex de ꝓsump. q: verisimile.

Sexta cõclusio est: repetit a debitore sciẽte ⁊ mãdante noiatim ꝓ vsuris fideiubere fideiusſor creditori soluras si iurauit illas soluere: ⁊ ista est cõis opinio. ex de fideiusſo. c. ij. Et istam opinionẽ approbat Jo. and. hz tñ fideiusſor optionẽ soluẽdi vel absolutionẽ petendi sicut hz debitor. Septima conclusio est: repetit a debitore etiã nominatim mandante ꝓ vsuris fideiuberi ipse fideiusſor: vsuras creditori soluras etiã si nõ iurauit creditori illas soluere fi ipsi fideiusſori debitor indẽnitatẽ iurauit dum alias ꝓpter pignora data vel aliã causam debitori fuerit expedies vsuras solui. ex de fideiusſo. c. peruenit. Octaua cõclusio est: nõ repetit a debitore sciente ⁊ mãdãte noiatim ꝓ vsuris fideiuberi ipse fideiusſor creditori ſpõte soluras si nõ iurauit creditori illas soluere. nec debitor iurauit fideiusſori indẽnitatẽ: nec expediebat creditori ꝓpter pignora data vel aliã causam ipsas vsuras solui. ⁊ b̃ de iure fori. Sz opinio theologoꝝ q̃ fm Jo. an. multũ fauet eꝛtati est: q̃ vigeak debitor ad soluendũ in foro cõscientie. ex de reg. iur. scienti. lib. vj. Nona cõclusio est: nõ repetit a debitore sciẽte ⁊ mãdãte noiatim ꝓ vsuris fideiuberi ipe fideiusſor: vsuras ipsi creditori coacte soluras si nõ iurauerit creditori illas soluere: nec iurauit fideiusſori indẽnitatẽ: nec expediebat creditori ꝓpter pignora data vel aliã cam vsuras solui si fuit ipe fideiusſor in culpa. vt q: nõ exceꝑit: secꝰ si nõ fuit in culpa. Decima cõclusio est: q̃ in oi casu quo pẽa debitore fideiusſor: vsuras repetere debet intelligi si nõ interuenit fraus ꝓsone ad ꝓsonã ꝑtinẽtis ob hoc fideiusſorẽ. de ꝓuileg. c. quãto. Undecima ꝙclusio est q̃ in omni casu quo fideiusſor a debitore evsuras repetere potest poterit illas repetere a creditore cui soluit. ff. manda. l. si fideiusſor. §. in omnibus.

¶ Per quos debet fieri restitutio. Capl'm. iiij.

Quantũ ad quartum

Dispẽsatio incertorum.

scz q̃s dz fieri restitutio, ꝓmo dicẽdũ de incertis: postea de certis. Querit ḡ vtrũ dispensatio incertoꝝ debeat fieri p eũ q̃ hz restituere vel alium cui cõmiserit aut solũ p dioecesanũ. Rñdeo circa b̃ sunt varie opi. ⁊ ꝛie. Host. sup. c. cũ tu. ex de vsu. ⁊ in. c. cũ sit. ex de iudeis. ⁊ in sum. sua. de pe. §. si. iuſ si. tz q̃ vn⁹ de casib⁹ ꝑtinẽtib⁹ ad ep̃m est restitu male ablatoꝝ incertoꝝ. Qõ etiã tenet Jo. an. de pe. ⁊ re. c. si ep̃s. li. vj. in glo. ⁊ de reg. iur. pctm̃. li. vj. Ad qõ videk facere qõ hr̃. xij. q. j. ꝓcipim⁹. Adducit etiã aliq̃s q̃ tenent hãc rõnẽ. Cũ hmõi bona incerta sint ꝓ aiabus eoꝝ: q̃ eoꝝ fuerũt fideliter dispẽsanda: ac ꝓ ois eoꝝ sint ad diuinũ cultũ ⁊ subuentionẽ pauperũ ordinata sol⁹ autẽ ecclꝛastic⁹ ꝓlat⁹ sit rector ⁊ moderator diuini cult⁹ ⁊ pr̃ pauperũ: ⁊ dispẽsator rerũ diuino cultui ordinatarũ. vt ꝛ. lxxxvij. di. c. diuine. ⁊ i multis aliis ca. Jo fm iudiciũ eius incerta debita p eũ dispẽsanda sunt. Arch. aũt in q̃dã. q. dispurata p eũ rosario. xij. q. v. nõ sanctenet ꝛiũ. Et dicit sniam Host. ſ. circa hoc sup: adictã esse verã in casu quo nullꝰ reputat⁹ est a testatore q̃ hoc exeq̃tur. vt. xij. q. ij. de laicis. vbi ꝛo certa ꝓsona deputata est a testatore illa ꝓsona dz exeq̃ vt in ꝓdicto. c. de laicis. et ex de testa. c. tua nobis. imo credo q̃ ipe rapto: incerta q̃ debẽt pauperib⁹ erogari: põt ipa pauperib⁹ erogare absq̃ licentia ⁊ auctte ep̃i vel alterius iudicis ecclꝛastici: vt satis colligit ex de vsu. c. cũ tu. Et b̃ etiã innuit clare glo. ex de ho. c. sicut dignũ. §. eos. Nec ob. illa decre. ex de iudeis. cũ sit. ꝓ quã ꝑbar Host. suã opi. nã illa decre. loquit de iudeo non de xpiano cui⁹ actus vel dispẽsatio meritohr̃ suspecta ab eccl'ia quoad xp̃ianos. Jdeo iuste ⁊ bñ dicit ibi fm ꝓuidẽtiã dioecesani: que suspitio cessat in xp̃iano: ⁊ sic nõ dubito q̃ ep̃s nõ hz se intromittere de talibus. Hec Arch. Jo. de lig. idẽ sentit ⁊ adducit hãc rõnem. Qui indebitũ extorsit obligatus est ex maleficio vel q̃si illis q̃bus extorsit si ex tanta als pauperib⁹. Et regula hz q̃ debitor põt ꝓ solutione se liberare. insti. qui. mo. tol. obl. ꝓ totũ. Tu q̃ dicis cõtrariũ da mihi casum exꝑressum cõtra regulã. Nec est verũ q̃ sit in dicto. c. cũ sit. q: nõ loquit in xp̃iano sz in iudeo: vt dixit Arch. Hanc opinionẽ sequunt Paulus ⁊ Ge. in clemẽ. ſ. de ꝓuil'. hoc etiã cõsuluerunt Joh. cal. ⁊ Rucuperus. Sed ⁊ dñs Hugo vtriusq̃ iuris peritus: et frater Clarus. vt habetur in quadã summula. cõcordauerũt in hoc q̃ nullus ita exꝑssum hoc dicit: nec in decretis nec alibi nisi q̃ eps est ꝓcurator pauperũ. Illud ꝛo adaptatur q̃ põt ꝓcurare de suo ꝓprio. hz vel de bonis eccl'ie: idest fructibus vel alijs modis. Sed q: sacerdotes simplices sunt imperiti ꝓ maiori pte. epi ꝛo reputant⁹ sufficientes: hinc inoleuit q̃ hmõi restõnes remittantur ad episcopos. Vñ si cõfesso: perit⁹ sit ⁊ sciat in hoc sufficiẽter cõsulere: nõ est necesse remittere ad eꝑos. hec ibi. Hui⁹ etiã sniẽ est Jo. mo. b̃ etiã innuit Inno. ex de inmu. eccle. c. q: pleriq̃. ar. xiij. q. iij. c. si q̃s romiperas. Ad rõnẽ aũt superi⁹ inducta ꝓ: alia opinione posset rñderi q̃ q̃uis epi ⁊ ꝓlati sint dispẽsatores rerũ datarũ eccleſijs: nõ tñ sequit⁹ q̃ sint dispẽsatores oĩm que fm deũ sunt in diuinũ cultũ ⁊ in pauperes eroganda: sed solum in diuinum cultum iam ordinata vt redditus ecclesiarũ hmõi. Nã si essent dispensatores erogandoꝝ oĩm fm hoc essent dispensatores omniũ superfluoꝝ q̃ diuites ex diuino ꝑcepto deberẽt pauꝑibus erogare qđ a nullo ꝓcedit. Sz ⁊. b. Tho. ij. ij. q. lxij. dicit q̃ si ille cui fieri dz restitutio oĩno ignorꝰ est dz restitui ei sicut põt. ſ. dãdo in elemosynas ꝓ salute eiꝰ siue sit mortuꝰ siue viuus: ꝓmissa tñ diligenti inquisitione eiꝰ. Et de autoritate epi nihil dicit. Sco. in. iiij. dist. xv. dicit. si queras q̃ cuius manus debeãt talia. ſ. incerta dispensari. Respõ. q̃ nõ inuenio q̃s necessario sit determinat⁹ mediator: in ista pauperib⁹ dispẽsanda. videk aũt mihi q̃ ꝓ seipsum: ꝛilio tñ boni viri põt pauperib⁹ erogare hec: q: tali mediatori ad dispẽsandũ tribui posset de cuiꝰ fidelitate ꝓsumeret: ⁊ tñ sibi appꝛoparet vel in alios vsus ꝙuerteret q̃ deberet. Vñ vbi ler diuina vel ecclꝛastica nõ ligat: sequenda est rõ naturalis. Illa aũt dicrat q̃ q̃ tenek restituere magis b̃ faciat ꝓ se q̃ ꝓ alios. nõ ercludẽdo tñ ꝓ hoc ꝓsiliũ boni viri: sed includẽdo. hec scor⁹. Quidã alij faciũt circa hoc distinctionẽ vt videlz q̃ntũ eoꝝ in q̃b⁹ cõpetit repetitio: vt furto. rapina. vsura. fraude. ⁊ hmõi dispẽsatio incertoꝝ ptinear ad ep̃m: hz alioꝝ vbi nõ petit repetitio: ⁊ si erogatio fiẽda sit pauperib⁹ vt in ludo iniuste acceptis a iudice ꝓ iudicãdo: vel a reste ꝓ testimonio meretricio ⁊ huiusmodi q̃libet ꝓ se põt dispẽsare: Ego credo sniam ⁊ opinionẽ Arch. ⁊ sequentiũ oĩno verã ⁊ simplr̃ excepto vno casu. videlz in certis publicoꝝ vsurarioꝝ: quẽ casum nõ dubito oẽs alios excepisse intẽdere: q: ibi exꝑsse ⁊ clare ius puidit: vt ſ. ꝓ dispẽsatione diocesani talia incerta determinent ⁊ dispẽsent. vt ex de vsur. q̃. li. vj. vbi tradit forma de hmõi. de q̃ habes. ſ. ti. ſ. c. ix. In b̃ q̃ casu tñ põt intelligi qõd ꝛ. certia opinionẽ. ſ. i vsuris publicis icert. Et si q̃rit vtrũ eps possit ꝓ sua synodalia b̃ statuere: vt sz sibi retineat dispẽsationẽ incert. ⁊ alius nõ possit se intromittere. Dicit in hoc casu Joan. de lig. sup c. cũ sit. de vsuris. q̃ q̃d dicat Jo. an. dubiũ est an possit Et Jo. cal. in quodã ꝓsilio suo dicit exꝑsse q̃ nõ põt. Ideo ⁊ frater Clarus dicunt q̃ nõ põt eps de iure excõicare sacerdotes q̃ se intromittũt de dispẽsatiõe incertoꝝ.

Certoꝝ restitutio.

§. I. Quantũ ad secundus

scz ꝓ quos dz fieri restitutio certoꝝ. Ad qõ rñdek q̃ ꝓ eũ q̃ abstulit seu recepit vsuras ⁊ male ablata. põt etiã ⁊ per aliã ꝓsonã quãcũq̃ facere. In b̃ eñ vera est regula iuris. Qui ꝓ alium facit ꝓinde est ac si ꝓ se facere videak. de regulis iuris. in. vj. si tñ virtũ vsure vel furti vel alterius dãni est occultũ: ⁊ restitutio occulto modo ꝓ se vel ꝓ alium fiẽda est vt nõ detegatur ꝓsona. ar. ij. q. ſ. c. si peccauerit. Caueat etiã diligẽter q̃ cũ ꝓ alium facit: ita faciat caute q̃ is recipiat cui dz ⁊ nõ ille sibi retineat: q: nõ esset ꝓpter hoc liberatus: nec ꝓficiat de ꝓdicatoribꝰ ⁊ cõfessoribꝰ ⁊ questuariis q̃ querũt pecunias nõ in aiaꝝ saluẽ. Et si is q̃ rapinã vel vsurã vel fraudẽ fecit nõ restituit cũ heres teneak ad oĩa onera defuncti inquantũ sufficiat hereditas tenek ⁊ ipse facere dictã restitutionẽ. ex de vsuris. c. michael. Et eadẽ rõne heres heredis ⁊ sic in infinitũ cũ scik ab eis hereditas obligata ad restitutionem ꝓpter vsuras ⁊ rapinas ⁊ dãna ⁊ ꝓioribus facta. Et vbi nõ sufficeret hereditas ad satisfaciendũ tenenk legatarij ⁊ donatarij: q: legari non põt nec donari alienũ. Nec excusarenk heredes scientes vel dubitates vel merito dubitare debẽtes ex publica fama vel scripturis vel ex fideli relatu testatoris illicitos cõtractus fecisse vel vsurarios ex hoc q̃ nullꝰ ponit querelã sup hoc vel postulat aliq̃d ab eis vt debitũ. sz debẽt diligẽter inq̃rere vt ita re ꝓsequi q̃ntũ possunt. Et si inueniũt sic esse notificẽt vl̃ notificari faciãt illis q̃b⁹ debẽt: se offerentes ad restõnẽ. Et si nõ inuenirenk aliq̃: paupib⁹ est erogãdũ: als eẽt in eis ignoratia crassa q̃ nõ excusat. dist. xxvij. §. fi. Et q̃uis defunctis nõ ꝓsit dicta restõ si decesserũt impenitentes: ꝓdest tñ imo necessaria est ipsis heredib⁹ si volũt saluari: q: nõ dimittit pctm̃ nisi restituat ablatũ. de regu. iur. li. vj. Si aũt licita artẽ exercebat: vl̃ patrimonialia tñ habebat testator: nec apparet ex fama vel scripturis de illicitis ꝛib⁹ seu alieno ꝓsumere debẽt eũ iuste acq̃siuisse: q: nemo iudicãdus est in meno: sue saluti ꝓpꝛie ⁊ diuini rimoris. ſ. q. vij. sancimus. ⁊ ꝑcipue in mortis articulo. Itẽ nota q̃ dicit Host. in sum. tit. de vsuris: q̃ si aliq̃ honesta ꝓsona puta sacerdos vel eps tractet inter debitorẽ ⁊ creditorẽ de satisfaciẽdo: ⁊ dicat creditori talis mediator: tũ faciã tibi reddi si ex corde residuũ dimittas nõ decipias me: q: mediator sum. nec debitorẽ q̃ aie saluẽ q̃ro: ⁊ creditor; rñdet se ex toto corde liberare ip̃m debitorẽ. q̃re nõ dicã ip̃m liberatũ nõ video: nec curo q̃ltercũq̃ fit satisfactũ dũmodo fit ei satisfactũ. Si q̃ moueank in ꝛium hoc faciũt in odiũ vsurarioꝝ. Si q̃s eñ ex alia cã alij in iurie eã dẽ hoc admittit q̃liber theologus q̃ ꝛcordia inter ptes possit tractari: ⁊ ps ei⁹ qõd deberet ex pacto remitti als titulus de trãsactioib⁹ inutilis esset. Et q̃re nõ idẽ de vsura. Dicẽdũ ergo ⁊ tenendũ q̃ ꝑcibus possit vel iusſu iudicis vel paccione partiũ remissio fieri: ⁊ sic dicã vsurariũ absolutũ. hec Host. Que quidẽ intelligo vera esse in foro cõtentioso: nõ in foro ꝙscie. vl̃ etiã in foro ꝙscie quãtũ ad ea q̃ dubia essent vtrũ deberẽt dari an nõ: q: rõnes sunt ad vtrãq̃ partẽ: vl̃ cũ dubiũ est q̃ntũ debeat satisfieri ꝓ alicꝰ damno dato. Et ad hoc faciũt rõnes q̃s inducit ipse Host. Sz vbi certũ ⁊ clarũ est debitũ ⁊ rõne vsurarũ vel alterius vsurpatiõis nisi credito: liberaliter remittat illud qõd remittit: etiam si de mille decẽ tñ remitteret: si b̃ facit: q: putat se aliter non posse residuũ habere nil valet illa remissio facta ex publico pacto quoad aiam. Vñ cum mercator: inforunia passus fallit: ⁊ occultãs multa ex bonis suis mobilibus vt nõ ꝙueniãt ad manus creditoꝝ: q̃rit cõpositionẽ cũ eis de minori q̃ntitate q̃ debeat: puta ꝓmittit rñdere fingulis creditoribꝰ ad rõnẽ. xv. solidoꝝ ꝓ lib⁹a: cũ tñ posset totũ dare vel cedere bonis cui cõpositioni assentiunt creditores: ⁊ ita recipiẽtes liberãt eũ de residuo. Certũ est: q: quoad deum adhuc tenek de residuo: cũ illi nõ sponte sed coacte fecerint illã remissionem volentes potius illa parte carere q̃ toto: q̃nimmo ⁊ si cederet bonis roraliter nil sibi reseruando: ⁊ nõ sufficiunt bona illa ad satisfaciendũ si postea ꝙuenerit ad pinguiorem fortunã tenetur de residuo. ex de solu. c. odoardus.

§. II. De damnis datis ad

De damnis interciuitates.

inuicẽ inter ciuitates tpe guerre quõ ⁊ ꝓ quos possit fieri remissio q̃n faciunt pacẽ cũ certis pactis ⁊ capitulis. Nota q̃ in quadã summula dz sic. q̃uis sint multi pupilli ⁊ absentes qui nõ assentiũt: ⁊ forte etiã aliqui ꝛradicũt ex pactis: q: receperũt dãna iniuste nec eis est satisfactum nihilominus tantũ est bonũ pacis q̃ qui habẽt rẽpublicã gerere possunt cũ cõsensu maioris partis subiectoꝝ sibi pacis pacis subdere licite et relaxare iniucẽ dãna data. Et si fiat relaxatio ꝓdicta tenet ⁊ valet. Nã et hoc modo possunt ꝓ bono reipublice sibi tallias imponere ⁊ hmõi: quas gabellas vocãt. De bonis ẽo clericoꝝ ⁊ religiosoꝝ nõ possunt relaxationem facere laici: q: nõ sunt eoꝝ foro subditi: nec de bonis ecclesiasticis ꝓmittit aliq̃ dispositio eis: vt di. xcvj. bene. possunt tñ hoc facere ꝓlati ſpuales terrarũ ad inuicẽ de ꝓsensu ⁊ ꝙuentione clericoꝝ ⁊ religioſoꝝ: quã qui damna receperũt in guerra. Hãc aũt relaxationem quoad laicos vel clericos intelligas de dãnis datis de rebus cõsumptis. Nam res extãres: vt equos. pannos ⁊ hmõi qui habẽt ⁊ sciũt sua nõ esse: vt puta q: bellũ iniustũ fuit ex parte suoꝝ: vel si iustum ab eis acceperit a q̃bus nõ poterãt: ipsa tenere nõ possunt. Vñ si dños ꝓprios inuenire possunt: eis reddere tenenk. als si nõ inueniũt pauperib⁹ erogare. Jdẽ videk dicendũ si de iusticia belli dubitak. Nam vbi clare bellum iustũ est res accepte efficiuntur capientiũ. dist. ſ. ius militare. que tñ debent inter eos ꝓportionaliter distribui ꝓ duces belli: ꝛ. xxiij. q. v. di. car. nisi ꝓ publicum edictum datum sit vnicuiq̃: qõ capit. Pauperũ aũt ⁊ innocẽtũ nõ videk rutũ bona auferre cũ sine culpa nisi subsit causa non sit aliquis puniendus. de regu. iur. lib. vj. pena tamẽ tempoꝛali frequẽter puniꝛ vn̄ ꝓ: o altero diuersis de causis: vt. ſ. q. iiij. ꝓ totum.

§. III. De tutoribus et cu-

De extortis rebꝰ ab aliꝭ.

ratoribus negocioꝝ aliorꝝ gestoribꝰ filiiſſamiſ. ⁊ hmõi. q̃ extorserũt vel fecerũt rapinas: fraudes ⁊ dãna noie alieno. ſ. ꝓ pupillis: patronis vel parꝛib⁹ suis: nil tñ eoꝝ puenit ad eos: sz ad pupillos: dños patronos: vl̃ parres eoꝝ

Universidad de Deusto
Biblioteca

querit vtrū p eos debeat ⁊ possit fieri restitutio ipsis pupillis: dñis vel patrib⁹ vel nescientib⁹ inuitis de bonis eor⁹ ad quos puenerūt taliter errore. ℟n. Quidā dicūt indistincte q̄ sic in foro sc̄ie vel fame si deph̄enderent: aut scādalū sequat. pura q: aliqs credit esse furat⁹ illa q̄ innocens est ⁊ hmōi. Tales vt dicūt illi nō cōmittūt furtū occulte illa accipientes: cū pecunia fenebris vl' p rapinas vel fraudes habita nō sit eor⁹. Et rō est: q: cū efficacē cām p̄dictor⁹ ſ. tutor⁹ curator⁹ ⁊ hmōi: ⁊ p̄ intermediū illor⁹ tale iniustus lucrū deuenerit ad man⁹ pupillor⁹ patronor⁹ vel patrū ⁊ ad restōnē sint obligati isti mediator⁹: iustū cē videt vt q̄ cā illor⁹ iniuste ablata sunt: nūc iuste licentiā habeāt ea satisfacere ne ipsi de p̄cio satisfacere reneant. ar. ad b̄ eē de reg. iur. ois res. vbi dicit Ly. ℣is res p quascūq causas nascit p eas dē dissoluit. Propterea ad hoc agendū p̄dicti renētur ⁊ in b̄ gerūt vtilem curā sui ⁊ eor⁹ q̄ iniuste detinēt aliena. Alij aūt p̄fecti ⁊ eque rūdent p distinctionē videl⁹: q: aut tales adhuc habēt in manib⁹ administrationē rerū illor⁹ aut nō. In p̄mo casu possunt ⁊ debēt restituere de bonis illor⁹ ad q̄s puenit lucrū q̄ d̄ manib⁹ eis si nolūt remanere ipsi obligati ad satisfaciēdū de suo ⁊ b̄ siue occulte siue manifeste: ⁊ cū sufficienti cautela q̄ nō possint postea ab eis repeti. Et ad b̄ videt facere rō p̄me opinionis cū regula illa. ois. Si aūt nō h̄t amplius administrationē rūc subdistinguēdū: q: aut p̄dicti tutores/curatores ⁊ hmōi: nō p̄t illa restituere de suo. pura q: pauperes aut p̄nt. Et si nō p̄t sufficit q̄ denūciēt p̄ncipalib⁹ ſc̄z p q̄b⁹ fecerūt vsuras ⁊ hmōi. si ignorāt quō p eis fecerūt talia illicita lucra q̄ ad eos deuenerunt. vñ ⁊ obligati sunt ad restōnē. Et si nō satisfaciāt ipsi p̄ncipales: habeāt p̄positū satisfaciēdi de suo cū poterunt. Ad accipiendum aūt occulte a p̄dictis ad b̄ nō tenent nec debēt. ⁊ rō est: q: q̄ad se excusari sunt a restōne rōne ipotentie. vt. xiiij. q. vj. si res. Quoad illos p q̄bus fecerūt vsuras vel fraudes auferēdo ab eis occulte hoc nō p̄uidet saluti eor⁹ cum remaneāt obligati in cōscia ex q̄ sciūt talia fore facta nec velit satisfacere. ⁊ sic nō dissoluit p̄cm vel obligatio q̄ad estimationē eor⁹. Sz nec p̄ōt q̄s a p̄uata p̄sona cogi ad restitutionē male ablator⁹ nisi p iudicē ecclesiasticū vl' cuilē: nec videt bene posse excusari a furto cū cōtractet rē aliēna inuito dño cū invsura transferat dñium: p b̄ etiā se exponit plurib⁹ periculis. Si aūt tales mediator⁹ de q̄bus dictū est possunt restitue cū illi ad quos e[illegible]ta p̄uenerūt nolūt restituere q̄ p̄ncipaliter obligant: p̄nt petere humiliter nō p coactionē vel fraudē a creditor⁹ib⁹ vsurarū ⁊ fraudū remissionē: cū penes eos nō remāserit pecunia fenebris: ⁊ illi q̄ eā habuerūt remaneant p̄ncipali obligati q̄ remissiōe obtēta libere ⁊ sp̄one ampli⁹ nō tenebunt: sz tm̄ p̄ncipales nisi ⁊ eis fieret remissio. Dō si remissionē facere nō vellēt tenent de suo satisfacere: ⁊ tunc vsq; ad q̄ntitatē solutā p illis poterunt occulte recipe de bonis eor⁹. si als pia iudicij retrahere nō p̄nt: ita tñ q̄ nō sequat scādalū vel periculū: q̄ semp vitāda sunt. Vbi aūt mediator: talis sic satisfecit dz p aliquē modū cautū declarare illi q̄ sciebat se obligatū ad illa nō ampli⁹ teneri: vt puta si dicat se non curare ab eo illa recipe q̄si actū donasset: vel dedicare suis heredib⁹ q̄ nō recipiāt a tali p̄sona aliq̄d vt debitū. p tali cā ⁊ hmōi. Bona em̄ fides nō patitur vt semel exactū iterū exigat. de reg. iur. lib. vj.

Tutor⁹ cui⁹ vsura peruenit ad pupillum quō dz restituere.

Cui fienda sit restitutio. Capm. v.

¶ Vantū ad quintum ſc̄z cui fienda sit restō seu datio rei ab⁹ re vel als illicite acq̄site. Pro fundamēto notāda est distinctio quā ponit. b. Tho. ij. ij. q. xxxij. di. Tripl⁹ p̄t eē aliq̄d illicite acq̄situ. Uno mō q: q̄d acq̄rit illicite debet ei a q̄ est acq̄situ. Et sic nō trāsferat⁹ dñium illi⁹ rei in accipiētē: vt in furto rapina: siue trāsferat⁹ vt in vsura cū cōperit repetitio. Sc̄do mō est aliq̄d illicite acq̄situ ita q̄ ille q̄ acq̄siuit nō p̄t illō retinere: nec cū debet ei a q̄ acq̄siuit q: ille ꝺ iusticia dedit: ⁊ ipe ꝺ iusticia accepit vt in simonia et in sik⁹ib⁹ in q̄b⁹ ipsa datio et acceptio est ꝺ legē dei. Tertio mō dr illicite acq̄siti non q̄ ipsa acq̄sitio sit illicita: sz illud ex q̄ acq̄rit est illicit[illegible] q̄ trāsferet dñium nec cōperit repetitio: vt in mererticio ⁊ hmōi. Nā meretrix turpiter agit ⁊ ꝺ legē dei fornicād[illegible] sed ipsa acceptio vel datio pecunie p h[illegible] illicito nō est illicita: nec ꝺtra legē dei: ⁊ hoc p̄pie dr: turpe lucrū. De illicitis g̃ isto tertio mō fm Tho. ⁊ Ray. nō dari elemosyna: ⁊ p̄ōt etiā retineri: nisi supfluū p fra[illegible]lē ⁊ dolū mulier errore fisset: q: illud esset restituēdū: ⁊ ad hoc p̄tinēt lucra facta ex histrionatu illicito ex duello ex torneamēto: ex sertis factis de flor⁹ib⁹ ⁊ alijs hmōi: quor⁹ vsus cōiter est ad lasciuiā: ex decijs factis ex arte mathematica seu diuinatoria: ex lucro negociationis/aduocationis vel medicine in casu nō ꝓcesso q̄ad clericos. In his oim̄erunt aliq̄ nō posse fieri elemosynā: q: dr. Prouer. iij. c. Honora dñm[illegible]e tua suba[illegible]iterū. Honora deū de tuis iust⁹ laborib⁹: vt. iiij. q. v. elemosyna. ⁊. j. q. j. nō est puta[illegible]z hoc nō est verū fm Tho. ⁊ Ray. ⁊ alios cōiter. p̄dicta aūt capi[illegible] allegata b̄ intrēdūt q̄ nō licet dare elemosynā de male acq̄sitis q̄. ſ. debēt certi⁹ p̄sonis restituī: vel q̄ nō dz q̄s facere aliq̄d illicitū vt det elemosynā. Et p̄ q̄is q̄dā distinguāt. vt dicit Guil. q̄ in his q̄ sunt p̄hibita: q: mala ⁊ nō puniunt̄ a iure nisi infamia/vt meretricium duellū ⁊ hmōi talia retineri p̄nt. Sz q̄ mala sunt: q: p̄hibita a iure: vt torneamenta negociatio q̄ad clericos et hmōi: ⁊ talia nō p̄nt retineri ad vsum suū: ꝺ debēt pauperibus erogari. Iz hec distinctio videat esse ꝓbabilis: tñ q: pene sunt restrīgēde nō ampliāde. Et q̄ nimis emūgit elicit sanguinē. credo q̄ in p̄dictis oib⁹ casib⁹ ⁊ sik⁹ bonum est ⁊ saluber q̄ penitēs inducat̄ ad erogādū pauperibus nō tm̄ cogendus ad hoc nec si nō velit ex hoc iudicandus est nō esse in statu salutis si nō velit hmōi pniam accipe. ſ. q̄ hmōi lucra pauperib⁹ eroget: nisi in casib⁹ a iure exp̄ssis: vt in simonia. ⁊ idē de eo q̄d dat iudici ad cor⁹pēdū eū ⁊ hmōi: vt infra dicet. fm g̃ Tho. Ray. Guil. ⁊ Inno. de hmōi debet dari elemosyna debito honestatis ⁊ cōsiliū nō debito necessitatis salutis: ⁊ sic intelligit illud. xiiij. q. v. qui habetis. Nō est ergo illud sic acceptū restituendus ei a q̄ acceptū est: q: in turpi causa melio: est cōditio possidentis: vt. ff. de condi. ob tur. cau. l. in re.

Tripl⁹ aliq̄d ille acquirit.

Acq̄sita p meretricium p̄nt dari in elemosynis.

§. I. De illicite acquisitis

scdo mō: videl⁹ cū illud sic acq̄situ non debet ei a quo est acq̄situ: nec tm̄ acquirēs p̄ōt retinere p se illud. p̄ōt ꝺ z p necessitate saluti⁹ nō solū de ꝓsilio ⁊ honestate pauperū erogari. Et hui⁹ rō est fm Tho. ij. ij. q. lxij. Quia ipa datio ⁊ acceptio est lege p̄hibita vt simonia. Quidā tm̄ extendūt istū secundū modū ad oē lucrū in q̄ cōmittit̄ p̄cm̄ in dāte ⁊ accipiēte: nō solū in simonia/sz etiā in pecunia accepta p adulterio ⁊ p vsura cū q̄s accipit mutuū sine cā rōnabili: puta vt ampli⁹ diteť ⁊ inde soluit vsurā: illā vsuram vt dicunt q̄ accepit retinere nō p̄ōt: nec tm̄ ei reddere ꝺ z q̄ dedit: q: turpiter operat⁹ est dādo mutuū ei q̄ nouerat nō idigere. Sz. b. Tho. nō dicit b̄: sz cū datio est ꝺ legē. in dicto aūt casu datio pecu[illegible]ie p mutuo nō est p̄cm̄: sz accipere illo mō vsurario mutuū ē p̄cm̄: q: dat illi occasionē mali. vñ sz peccet mortal⁹ sic mutuū accipiēdo: dz tñ potiꝰ reddere illi a q̄ accepit q̄ paupib⁹ erogare: nisi vbi nō iuuenirēt ille a q̄ accepit vl' etiā si vellet illā vsurā reddere nō vsurario sz his a q̄b⁹ erto: fit ipe vsurari⁹ vsuras p eo satisfaciēdo p illa p̄te: ⁊ tūc dz vsurario significare: ne illi iterū restituat ⁊ p̄cipue b̄ dz facere cū lnia epi⁹ vt si dicat⁹ vsurari⁹ vellet ab eo repetere eps cōpellat ipm̄ desistere a repetitiōe: ⁊ er q̄ vtil⁹ gestū ē negociū ei⁹ ratū h̄re. tñ nō tenet ad hoc. ſ. inq̄rere vel dare his q̄bus est debit⁹: vsurari⁹: sed sufficit q̄ restituat a quo accepit: pauperibus tñ erogare nō dz cū nouit eū a q̄ accepit: ⁊ p̄ōt ei dare: qđ exp̄sse ondit Aug. di. Nolite facere elemosynas de fenore ⁊ vsuris. xiiij. q. v. nolite. Nā cū dat paupi b⁹ qđ debeť certe p̄sone. nō liberat a restōnis obligatiōe ad illā p̄sonā: vt h̄ er de homi. sicut dignū. circa fine. Sz in simonia ipa datio ⁊ acceptio pecunie p spūalib⁹ ē p̄hibita. vñ dr. ſ. q. ſ. anathema. Anathema dāri anathema accipiēti. ⁊ iō nec fibi retinere valet nec illi reddere q̄ dedit: sz dz de necessitate salutis pauperib⁹ erogare si p̄ōt: vel nil ecclie in cuius iniuriā data est applicari: vel alt⁹ puideri p⁹ out habes. ſ. ti. ſ. c. v.

Ubi dñus rei sciturnon illa dz pauperibus erogare.

Iudex.

Testis.

Sili⁹ in iudicio p̄hibitū est iudici v[illegible] assessori cū habent certū salariū accipe aliq̄d a partib⁹ p iudicādo vel nō iudicādo dñ vel male: ⁊ testi p̄hibitū ē accipe p testimonio ferēdo. Ut⁹ Aug. Iō nō dz vēdere iudex iustū iudiciū aut testis verū testimoniū: q: vēdit aduocat⁹ iustū p̄ocinium ⁊ iurisc̄sult⁹ verū cōsiliū. Illi em̄ inter vtrāq; ptē ad ea mē adhibent: illi ex vna pte ꝓstitut. xiiij. v. nō sane. Ꝺ g̃ iudex recipit p hmōi vel testis p se retinere nō p̄ōt: sed dz illi restituere q̄ dedit si iuste dedit: puta vt iuste iudicaret intendēs quodāmodo redimere veratiōnē suā. vnde Aug⁹. in. d. c. nō sane. Ille solet f[illegible]i male audatā pecuniā repetere: q: iustū iudiciū emit: q̄m venale esse nō debuit. Sed si pecunia data fuit iudici ad eū corrūpendū vel testi ad falsū testimoniū dicēdū vel alicui ad fallo accusandū vel aduocato ad iniuste aduocandū: illi dator⁹ reddi nō dz: q: turpiter dedit/nec sibi retinere p̄ōt: sed paupib⁹ elargiri vel illi in cui⁹ dānū siue iniuria data est: ⁊ p̄cipue si amisisset er b̄ iustā cām. habent hec in. d. c. nō sane. p̄ autho. ibi Jo. an. ⁊ Archi. ⁊. xj. q. iij. q. recte. ⁊ Inno. eť de immu. ec. q: plerīq;. Ray. ⁊ Host. in sum. Sili⁹ inferiores officiales: vt nūcij missi: ⁊ hmōi si aliq̄d extorquēt p impr⁹ositatē vt denariū: ⁊ hmōi p vim: tenent paupib⁹ erogare: ⁊ hoc vbi certū salariū recipiūt: vt dicit glo. in. d. c. nō sane. Nā cū salariū sufficiens recipiūt ti q̄ extorquēt debēt restituere si q̄d est notabile. Et idē videt dicēdū de notarijs camerarijs ⁊ hmōi q̄ p officio suo exercendo exigunt alijs q̄dā p̄sonis. Si em̄ habēt sufficiēs salariū tenent ad restitutionē eor⁹ q̄ accipiūt illis a q̄bus accipiūt. Nec videtur excusare p̄ſ: notorie cū sit irrōnabilis. ar. xxiij. q. ſ. militare. vel pauperib⁹ erogare si difficile p̄nt inueniri. Si salariū non haberēt vel nō sufficiens: cōsuetudo credo q̄ excusaret: q: nemo cogit̄ suis stipēdijs militare. Insup de his q̄ accipiunt pecuniā ab accusatis aut incarceratis antēq̄ p̄ferat sn̄ia ꝺtra eos vt intercedāt p eis ⁊ liberent. Sciēdū q̄ si accusati vel incarcerati sunt culpabiles. vñ ⁊ merito condemnādi illā pecuniā nec reddere debēt datoribus: q: turpiter dederūt: nec retinere possunt sibi: q: turpiter acceperūt ipedientes iusticiā: sz paupib⁹ dz erogari. ar. xiiij. q. v. qui habetis. Si ꝺ sunt innocentes ⁊ ad redimēdū vexationē suā dederūt ei q̄ rādo sui liberationē si interesse[illegible]es p eis sunt officiales salariati. als pecuniā recepta p hoc reddere debēt vel pauperib⁹ erogare/nisi data fuisset per modū doni ⁊ liberalitatis: ⁊ p̄cipue post liberationē: q: tūc retineri posset. ar. ſ. q. ij. sicut episcopū. Et similiter si intercesse[illegible]es nō sunt officiales salariati: sz p̄uate p̄sone laboꝛando p hmōi iusta liberatiōe iuste faciunt: ⁊ quod eis datur retinere valēt. Itē de pecunia data p adulterio cōmisso vel [illegible]mittendo: q̄uis quidā dicant q̄ dz dari nō ei q̄ dedit: nec sibi retineri/sed ei dari in cuius iniuriā data est. i. marito siv⁹: eius cōmisit adulteriū ex quo pecuniā habuit videť q̄ p̄ot⁹ debeat dari pauperibus/nisi ille maritus esset paup: q: ꝓpter paupertatem posset etiā cōfessor: ipsi mulieri tanq̄ pauperi dimittere. Et sik⁹ deviro cōmittēte adulteriū quoad vxorem caste viuentē. Et videť esse in hmōi q̄si idē ius sicut de turpi lucro ⁊ meretricio: qđ etiā p̄ōt retineri sic acq̄situ/nisi q̄ leges p̄hibent adulteria ⁊ p̄uniunt: nō autem simplicem fornicationem ⁊ meretricia. Nihilomin⁹ de pecunia data p⁹ adulterio nihil statuunt: sicut de pecunia simoniaca ⁊ alijs huiusmodi. vñ pauperib⁹ erogari potius indu[illegible]cendi sunt. xiiij. q. v. nō sane.

Notarij aliq̄d ex[illegible]to⁹ q̄ntef debēt re[illegible]stituere.

Accipiētes ab his carcera[illegible]tis vt liberent.

Accipiēs ens p⁹o adulte[illegible]rio com[illegible]mittendo

§. II. De acquisito per lu[illegible]dos fortune extra casus in q̄b⁹ dr acq̄situ p hmōi restitui dz paupib⁹ erogari: q̄uis q̄ etiā posset sibi retineri. Sz de b̄ plene habes. ſ. eo. lib. ti. ſ. c. xiiij. De illicite acq̄situ pmo modo. i. cū debeť illud acquisitū ei a quo acquisitū est: vt in furto/vsura/rapina/⁊ hmōi: regulare est q̄ hmōi restituēda sunt spoliatis: siue sint dñi illarū rerū siue ad eos spectet dūmodo ꝓpter rē nō fuisse subtracta seu ablata vel accidit in pignore/deposito/cōmodato: ⁊ hmōi. Licz em̄ tales q̄ h̄nt pignora depposita ⁊ hmōi nō sint dñi ipar⁹ rerū: tñ ex honesta cā illa tenēt. iō eis debēt restitui talia ablata vt dñis ipar⁹ rerū: ⁊ sic intelligit illud. iij. q. j. reintegrada sunt oia spoliati. ⁊ de resti. spo. p totū. Si aūt res ablata ē ab eo q̄ iniuste habuerat: puta p furtū vl' rapinā restituēda est dño rei nō illi furoni. Quāuis aūt male faceret talis restituendo furoni a q̄ ipe accepat: ⁊ nō dño rei ipsi⁹ quē nouit: tñ fm Guil. liberat⁹ ē a restitutiōis obligatiōe q: reposuit rē in p̄stinū statū. Quidā tm̄ dicūt q̄ illud qđ acquirit ex vsura mētali tm̄ nō dz illi restitui qui dedit: q: id a se volūtarie abdicauit: nec tm̄ sibi dz retinere/q: ꝺ legē accepit. eť de vsu. cōsuluit. sed dz paupib⁹ erogari. arg. ad hoc eť de homi. c. sicut dignū. de vsu. cū ru. Sz ista iura inducta vid[illegible]nť esse ꝺ talē opinionē. Nā ibi dr: q̄ debent ablata restitui eis: quor⁹ fuerūt si reperiunť vel heredib⁹ eor⁹: nec aliq̄s ius nec aliq̄s doctor: solēnis facit istā distinctionē inter vsurā mentalē ⁊ pactionalē vt p̄ima dz restitui ei q̄ dedit. Secda nō sed pauperib⁹ erogari: sed sicut indistincte dicit Aug⁹. de acceptis p furtū vel rapinā q̄ debēt restitui nō dari pauperib⁹: sic inquies. Qui contra ius societatis humane/furtis/rapinis/inuasionibus/oppressionib⁹/aliqua abstulerunt reddēda potius q̄ donāda cēsemus exēplo zachee. xiiij. q. v. nō sane. ita ⁊ indistincte dicit[illegible] de vsuris. Nolite facere elemosynā de vsuris. q. ea. q. d. hec reddēda sunt nō pauperib⁹ dāda cū. ſ. inueniunť q̄ dederūt ipsas vsuras. Et cū dr: q̄ qui dedit vsurā volūtarie illud a se abdicauit. ℟n. q̄ si dedit ex liberalitate et p modū doni verū esset: ⁊ tūc recipies hoc scies nō teneť restituere: nec etiam pauperib⁹ dare. Sed si dedit ratiōe mutui p̄incipaliter nō illud abdicauit volūtarie supplesed ꝺditionate ne mutuā⁹ reputaret se grauatū ⁊ istū ingratū: ⁊ sic alia vice nō inueniret mutuū. ⁊ iō sibi dz restituī vsura. Si aūt nil accepit vltra sortē q̄uis b̄ intēderet in nullo teneť: nec illi nec paupibus. ad hoc facit qđ dr in directorio iuris. Ubi em̄ dicit q̄ vsurarius mētalis inducendus est in foro penitentiali vt restituat p.c. consuluit. de vsuris. Et subditur infra q̄ in foro ecclesie vsurari⁹ mētalis iudicandus est male agere. ⁊ est inducendus nō cōpellēdus: vt sic accepta restituat: nec tanq̄ vsurarius est puniendus in foro iudiciali: sed quoad deum reuera vsurarius est: ⁊ teneť restituere sic accepta. et sic intentio cū effectu facit vsurariū: vt in. d. c. cōsuluit. ⁊. xiiij. q. iij. c. si fenerauerit. Et hec notat Ber. Inno. ⁊ Host. ⁊ Hof.

Tripl⁹ aliq̄d ille acquirit.

Acq̄sita p meretricium p̄nt dari in elemosynis.

Jn simonia vsurarum nullo.

De vsura mētali.

Qui voluntarie dedit vsuram.

§. III. Prohuismodi aūt maio⁹ declaratione sciendū q̄ in re que dz restitui tripliciter aliquis se potest habere: q: aut est verus dñs: aut heres eius: aut solum dispensator: est arca ipsam rem. In p̄imo casu scilz cum est verus dominus rei ablate debet sibi restitui si potest. iij. q. j. reintegrāda. ⁊ fere per totam questionē. Et hoc nisi iusto bello vel iusto edicto imperiali vel ecclesiastico ille cui res ablata est p̄iuarek iure rei habendi simpliciter ⁊ ad tēpus. Nam cū cōtingeret hoc: puta quia tanq̄ hereticus cōdemnatus est dominus rei vel de crimine lese maiestatis cōuictus: in q̄bus casibus oīa p̄scant post sniam sup hoc: nō sibi/sed fisco debēt omnia sua applicari. eť de h̄ere. excommunicamus. In

Verus dñs rei ablate.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sup si dñs rei ablate nō hz administrationē bonoꝝ suoꝝ vt pupillus dz illud reddi turoꝝ vel curatoꝝ. Jn secūdo casu. ſ. est legiꝝ beres bñ debēt ablata restitui: sed cū distinctiōe tali ſm Ray. q. si heredes sūt ptes vnicuiq; ſm ꝓportionē sue hereditarie ptis restituēdū est. Si aūt heres in aliq̄ determinata pte ⁊ q̄ntitate cōstitut⁹ sit: puta in centū vel etiā in domo ⁊ nō plus tūc restō nō fiet hered: sed illi vel illis q̄b⁹ restat: cōmisit diſpēsationē bonoꝝ suoꝝ. Si ꝙo defunct⁹ in mo:te oia bona sua legauit paupib⁹ ⁊ pijs locis q̄b⁹ illa legata sunt acq̄rit ius in bonis defuncti ꝓsentib⁹ et futuris vñ eis dz restitui. Jn tertio casu cū sc; est diſpēsatoꝝ rerū vt epi ⁊ alij eccl'ia⁹ ꝓlati: ⁊ gubernatoꝝ hoſpitaliū. distīguēdū q: cū dāt aliq̄ aliis aut dant de bonis suis ꝓpijs. ſ. patrimonialib⁹: vel p industriā acquisitis. ſ. scripture/doctrine/⁊ hmōi: et de hmōi dando quibuscūq; etiā malis vt meretricibus ⁊ histrionibus q̄uis grauiter peccent: vt illud distin. lxxvi. c. donare. Tamē nō tenenť ad restitutionē nec illi qui hmōi recipiūt ab eis ſm Ray. ⁊ Guil. Aut dant de fructibus ecclesiarū suarū ⁊ locoꝝ pioꝝ ad mensam eoꝝ/seu vsum specialiter deputatis: ⁊ tunc etiā male vrēdo ⁊ dāno male faciūt: nō tn tenenť ad restitutionē ipsi nec illi qui recipiunt ab eis nisi reciperent p extoꝝ: siones fraudes ⁊ violentias: tūc tenerenť, ⁊ hoc ſm bea. Tho. ij. ij. q. lxij. et ſm Guil. Aut dāt de bonis eccl'ie deputatis ad cultū diuinū vel capꝰo distribuēdis: aut paupib⁹ erogādi ſpecialiter. vel etiā cū simplr cōmittunť sue diſpēsatiōi sine distīctione fidi deputatoꝝ ad vitā ab aliis. Et tunc si dant causa necessitatis seu elemosyne bñ faciūt: nec ipsi tenēt̄ur nec qui recipiūt ad restituēdū nisi darent de his q̄ sunt distīcte deputata clericis: q: tunc tenerenť eis de eo q̄d abstulerūt ab eis: quia nō est danda elemosyna de alieno. xiij. q. v. nec⁊. Si dant personis honestis ꝓo patrocinio ⁊ laboꝝ quē impendūt ecclesijs etiā laudabiť faciūt: ⁊ b ſm quantitatē laboꝝ is ⁊ industrie. Ecclesiasticis em̄ vtilitatibus deseruiente ecclesiast⁹ opz remuneratiōe gaud're. xij. q. ij. quicūq;. Nec ergo ꝓlati dantes nec recipientes ꝓo hmōi tenenť in aliq̄ restituere: sed si dāt rōne parētele cū em̄ nō indigeāt: vel causa fauoris humani erga ꝓncipes/nisi facerēt ad redimēdā vexationē suā q̄d tyrānos vt similes: vel dant cā turpitudinis/vt meretricib⁹ ⁊ hmōi: tenenť ad restituēdū q̄d sic male dederūt: nō q̄dē de bonis eccl'ie/ſz de suis patrimonialib⁹: si habēt vel p industriam acq̄sitis. Jlli etiā q̄ sic talia q̄ accipiunt: debent restituere/nisi ipse qui dedit satisfecisset. Hec Tho. vbi. §. Debēt aūt dare vel successoꝝ ei⁹ q̄ dedit: vel in vtilitatē eccl'ie cōuertere cū licētia supioꝝ: is: vel paupeꝝ/ribꝰ erogare si illa paupib⁹ debebanť. Qui aūt recipiunt a religiosis ꝓprer iniustā cām vel sine licētia supioꝝ: is debent restituere ꝓlato ipsi⁹ monasterij vel ꝓuētui vl' kal's in vtilitatē eccl'ie ⁊ monasterij expēdere pcipue si ipe ꝓlatus fuit q̄ male dedit. Jn oñi aūt casu ex sup: adictis dz ira fieri q̄ pctm̄ cū est occultū nō manifestē: ⁊ ita q̄ nō sequat maius scādalū. ar. dist. xiij. duo. Qui aūt tenenť alicui eccl'ie vel loco pio: debent id dare gubernatoꝝ: i seu rectoꝝ loci: nisi ille rector nō haberet iustū titulū/ſz vsurpatū vl' ꝓbabiliter credat male vsurū: tūc em̄ posset in vtilitatem illius loci cōuerti vel successoꝝ i reseruare.

Hēres rei restituēde.

Diſpēsatoꝝ rei restituēde.

¶ Cur tenenda sit restitutio. Capñ. vſ.

Addet restitutio ſt actus iustice doctro. in ti. de resti. spoli. ff.

SAntū ad sextuz sc; cur sit tenenda restitutio. Ad ſ. b. Tho. ij. ij. q. lxij. assignat rōnē videl; q: restitutio est actꝰ iusticie ad iusticiā aūt habēdā ⁊ exercēdam q̄liber tenet. Cessāt aūt iusticia in q̄da eqlitate q̄ tollit ꝓ vsurpationē ⁊ detentionē rei alieneꝝ ⁊ recōpēsari nō pōt nisi ꝓ iterata dationē seu ꝓ assignationē rei ei cui⁹ erat ſi pōt: ⁊ iō tenet restituere. Sz nota q̄ sicut q̄liber q̄ est sui iuris pōt donare rem suā ita pōt etiā remittere rē sibi debitā gratis et relaxare suo debitoꝝi. Que remissio siue donatio libere facta sine fraude ⁊ coactione postq̄ facta est ex pnia nō revocaťur: vt dicit Ray. ar. vij. q. i. q̄. periculosum. Sz sciēdū q̄ illi qui ponūt se in manib⁹ creditoꝝ ꝓmittēdo seu offerēdo se ad dandū q̄d peterēt. rogātes ti vt totū vel ꝑte dimittāt: ſz nō intēdūt restituere: imo sperāt q̄ ꝓ modico q̄etabunť. als se nō ponerēt in manib⁹ eoꝝ: a pcō q̄dē rapine/vsure/⁊ hmōi: vel alterius male vsurpationis nō sunt absoluti: q: pctm̄ p pniam ⁊ confessionē dimittit quā illi vera nō habēt. Sed vtrū sint absoluti a debito vel obligatiōe restituendi distīgueⁿ est ſm Egi. oꝝ. here. in q̄libe. q: si creditoꝝ ꝓpria voluntate ⁊ liberalitate dimisit ⁊ donauit nō curās q̄d debitoꝝ intēderet nō reneť ipe debitoꝝ: amplius restituere si b ei clare ꝓstat. sec⁹ aūt si creditoꝝ decessus vel coactus vel desperat⁹. i. q: nūq̄ estimabat se ab eo illud debitū posse hre: vl' nō posse habere totū. ⁊ ideo potius voluit hre ꝑtē q̄ nihil: dubitans ne nihil hret si totū vellet. Talis em̄ remissio nō valet: ⁊ adhuc obligaťur ad restituendū. Sed q: hec ma. cria multū valis est ⁊ necessaria scīri ⁊ in frequēti practica. iō seriosius ⁊ plenius tractāda: ⁊ quid intrāt docto. in hoc referēdū. Cū q̄ querit vtrū vsurario vel cuiuscūq; alteri q̄ hz aliena sufficiat in foꝝ cōscie remissio sibi facta ab his a q̄b⁹ extoꝝ: fit vsuras vel alia male ablata: vel heredibus eoꝝ: si illi nō viuūt. Rñdetur diuersimode a diuersis: vt ptz in. §. sequentib⁹. Gerardus de senis oꝝdi. here. asserit q̄ habēs male ablata niſi reddat aut sufficiēter faciat cautionē. nō pōt liberari a sua obligatiōe p aliū modū cū possit aliā mō restituere: nec em̄ pōt deo obligari. Primo nō p vīa remissiōis. Secō nec p vīa satisfactiōis. Tertio nec p vīa liberatiōis. Quarto nec p vīa trāslationis. Quinto nō per vīa donationis. Sexto nō p vīa renunciatiōis. Septimo nō p vīa conuenientie ⁊ discretionis. Jnducit ad hec̄as rōnes q̄ nō videnť multū vrgere. Sz sine multa difficultate solui possunt p eos q̄ tenēt q̄ absq; actuali restitutiōe pōt tolli obligatio male ablatoꝝ: ab eo cui obligať p quēlibet horū modoꝝ dūmodo nil fiat p fraudē vel metū vel p desperationē. ſ. nō rehabēdi: sed libere/sponte/gratis/⁊ sciēter. Si em̄ fraudulēter vel coacte fieret talis deobligatio loco hz q̄d dicit ⁊ nō aliter. Qđ nō possit talis tolli obligatio p vīa remissionis nisi restituat: ꝓbat sic. Nullus remissionis est capax nisi a peccato ꝑus desistat: sed hñs rēma le ablatā q̄diu remanet obligat⁹ ad reddendū nō ꝺ: desistere a peccato: q̄ nō est capax remissionis. ⁊ p cōsequens obligatio talis tolli nō poteſt p vīam remissionis: ad q̄d facit regula. peccatū. de regu. iur. lib. vſ. Restitutio enim per quā obligatio tollit est p: euia remissioni. vñ nō videť remissio fieri nisi p restitutionē ꝓius tollatur obligatio. Sed ad hoc rñdetur. Maio: dupliciter intelligi potest. Uno mō vt intelligatur de remissione debiti rei ablate: ⁊ sic videtur falsa. Nam potest alicui remitti debitū si vult credito: libere ⁊ sponte: q̄uis ille debitoꝝ nō intēdat dare ⁊ non sibi amplio⁹ obligabiť ſm Egidiū. Secundo mō vt intelligatur de remissione peccati: ⁊ tunc est vera/sed mino: falsa. Nam habens male ablata si non potest restituere vllo modo remanet obligatus ad restituendū cum poterit: vt ex de solu. c. odoardus. Et tn desistit a peccato si peniteat ⁊ ꝓponit restituere in futurū: sed ⁊ si pōt restituere sed male: ⁊ hoc intēdit facere si creditoꝝ non remittat: talis etiā remanet obligatus ad restituēdū: ⁊ tn desistit a pctō penitēdo. Et q̄d subdit ex regla Aug. pctm̄. de regu. iur. li. vſ. q: restitutio est ꝑuia remissioni. verū est nō solū de restōne actuali: sed etiā mentali ⁊ in ꝓposito ⁊ in equiualēti. Qđ aūt nō tollať p vīa satisfactiōis ꝓbat sic satisfacere est pctōꝝ causas excidere ⁊ eoꝝ suggestionib⁹ aditū non indulgere. de pe. di. iij. satisfactio. Cū q̄ ablatio ⁊ detētio rei aliene sit cā pctī nisi ipa cā pctī excidat: q̄d fit p oppositū suū. ſ. restitutionē: ergo nisi restituat nō videtur posse satisfacere quātūcūq; accepret creditoꝝ. Jnsup

Pētens sibi restimini restituēdū.

Primo nō p vīa remissionis.

Secūdo nō p vīa satisfactionis.

cū p satisfactionē nō solū reparet amicitia: ſz etiā eqlitas iusticie que ablata erat p vsurpationē ⁊ detētionē ⁊ alienationē alienoꝝ: nisi tollat cā iniusticie ⁊ ineqlitatis que fit p restitutionē subtractoꝝ: dū creditoꝝ reddit q̄d mīꝰ habebat q̄ debebat ab eo vsuratoꝝ: q̄ plus habebat q̄ debebat nō reparabit iusticie eqlitas: ⁊ sic nō fiet satisfactio nisi reddat ablata. satisfactio em̄ fieri dz p ipm debitoꝝ: eq̄ violauit iusticiā vsurpando aliena: nō p creditoꝝ. Ad ꝺ pōt rñderi q̄ vtiq; pcti cā ei⁹ cessāti nō pōt nisi p restitutionē: ſz restitutio fieri pōt nō solu actu: sed etiā mente et ꝓposito. als q̄ nō pōt restituere cū nihil habeat sequereť q̄ nō posset satisfacere p peccato q̄d falsum. Similiter etiā equalitas iusticie reparari pōt nō solū p actualē restitutionē: sed etiā p aliū modū p quē sibi creditoꝝ vel iniuriā passus: reputat sibi satisfactū. Jsfit q̄ in hmōi remissiōe satisfactio p debitoꝝ: eq̄ violauit iusticiā dū hz animum paratū: ⁊ se offert ad restituēdū si nō remittit. Tertio ꝓbat q̄ non tollať p vīa liberationis sic. Lxvj. dicit ex de reg. iur. Omis rei p quascūq; causas nascit p eas de dissoluit sed obligatio talis iniusti detētoꝝis nascitur p ei⁹ solā detentionē ⁊ voluntatē. ſ. rapiendi vel retinēdo aliena rē. ergo dissoluī nō poterit. Jsi p volūtatē sed recti ficatā. ſ. in restituēdo ablata. Et sic videť q̄ nō sufficiat voluntas ei⁹ cui fieri dz restitutio ad tollēdā obligationē cū nō fuerit causa ipsius. Ad q̄d rñderi pōt q̄ voluntas detinendi vel usurpatoꝝis rectificari pōt non solū p actualē restitutionē sed p intentionē volūtariā restituēdi si ille spōte nolueriť remittere. Et sic nō solū voluntas creditoꝝis/sed ⁊ debitoꝝi volūtas q̄ cā fuit obligatiōis cōcurrit ad liberandū obligatoꝝ: e dū se offert ad satisfaciendū creditoꝝi ad placitū. Quantū ad quartā. ſ. p vīa trāslationis ⁊ acq̄sitiōis dñi ꝓbat q̄ nō possit tolli obligatio sic. ꝓsupposito q̄ in vsura nō trāsferat dñiuz ſm quosdā: tūc assumitur talis regula. Nullus pōt in re detinēda iustus titulus aduenire/nisi ꝓius iniustus titulus auferat. Nā iniustus titulus auferri nō pōt absq; hoc q̄ iustus titulus acquirat ⁊ econuerso. Et id circo erit alia actio p quā iniust⁹ titulus tollit: ⁊ p quā iniustus titul⁹ acquirit. nulli g̃ aduenire poterit iustus titulus p aliquā actionē nisi ei auferatur iniustus titul⁹ p aliā actionē: sed illi q̄ acq̄rit dñium in re detinēda aduenit iustus titulus p dñij acq̄sitionē. g̃ si ꝓius habuit iniustū titulū p rei aliene vsurpationem ⁊ detētionē opz q̄ dict⁹ titul⁹ iniust⁹ auferat p eiusdē rei restitutionē ante dñij acq̄sitionē: ⁊ sic nō est ca. par dñij ante restōnē. Et multo fortiꝰ in furtis ⁊ rapinis in q̄b⁹ ſm oēs nō transferť dñium. Sed ad hoc rñdet q̄ vt dictū est restituto p quā auferť iniust⁹ titulus in foꝝ cōscie fieri pōt nō solū manualiter sed etiā mētaliter: dū scilz est paratus realiter reddere si non vult dimittere: ⁊ sic ablato iniusto titulo p spontaneā ⁊ liberā remissionē creditoꝝis acquirit dñium. Quinto q̄ nō possit tolli p vīa donationis ꝓbat sic ꝓ bas ꝓpositiones. Jlle cui restitutio fieri dz donare nō pōt pi⁹ q̄ sit restitut⁹: et ipse iniuste detinēs aliena añq̄ restituat ablata certificari nō pōt de tali donatiōe vtrum sit vera donatio. Prima sic ꝓbat. Donatio nisi sit libera nō est donatio vera: vt. ff. de adim. lega. l. rem legatam. ille autē qui raliter donat. ſ. ante q̄ sit restitutus nō libere donat: q: nō libere illud habet cū nō actualiter illud habeat. Et si dicať q̄ restituēdus libere pōt habere: et p cōsequēs ⁊ donare libere pōt: q: detento: bonoꝝ suoꝝ paratus est reddere. Talis instāria nil valet: q: restituendus certificari nō pōt q̄ talis habēs sua male ablata sit paratus ad ea restituendū nisi ea statim cū pōt reddat: vel p eis reddēdis sufficiēter faciat cautionē: q̄d ptinet ad secūdā ꝓpositionē. Nā si videatur aliqua signa q̄bus paratū se ostendat ad satisfaciēdū nō ꝓbabiť esse sufficiētia cū illis vti possit ita q̄ nō hz intentionē restituendi sicut ille q̄ habet. Et talis alienoꝝ detento: iniustus cui donatio fit ante restitutionē nō pōt eam vt veram donationē acceptare cū bona cōscientia. Ad q̄d rñdet q̄ nō solum donari pōt res habite: ſ. iura ⁊ actiones. ⁊ q̄ sperant haberi: nec ꝓpter ea pōt dici nō ee donatio libera: q: res nō actu habeť. Et cū negocium agat ⁊ discutiat ſm foꝝ: ꝓscīrie vbi credēdum est cuilibet ꝓ: se: ⁊ etiā ꝑ se/⁊ nemo sit arbitrādus ⁊ inmemor: sue salutis: vt dz. ſ. q. vij. c. sancim⁹. Et q̄ debitoꝝ offert se paratū ad restituēdum si vult: rogat m̄ vt doneť nō coactus: nō deceptꝰ/sed ꝙntanee⁹: pōt sibi ꝙuadere ⁊ credere libere donasse: ꝑcipue cū nō egeat multū/nec p: esumit q̄s de facili iacrare sua ⁊ donare. Secto q̄ nō possit tolli p viam renūciationis ꝓbat sic. Ubi renūciatio non hz locū: obligatio tolli nō pōt p vīa renūciationis: ſz añq̄ fiat male ablatoꝝ restitutio nō pōt ille cui fieri dz restitutio renūciare: g̃ nō pōt tolli obligatio detinentis iniuste aliena p viā renūciationis. Maioꝝ est nota. mino: ꝓbat. Nā renūciatio illa q̄ fit a spoliato anteq̄ restituat ipa decernit nulla esse: ficut. iij. q. ij. epis. ⁊ ex de resti. spo. c. solicite. Et hoc ideo q: nō ꝓsumit libere fieri: q: nō est verisile q̄ spōte iuri suo renunciauerit q̄ renūciat spoliat⁹. Sic in ꝓposito videť dicendū q̄ renūcians creditoꝝ nō restituto nō vid. spōte renūciare: sed vt coact⁹ ⁊ hmōi. Ad quod rñdet q̄ ea q̄ cōtinent⁹ in dictis. c. hñt locū in foꝝ cōscīrie sed ꝓ foro vbi ꝓcedit p ꝓsumptionē. sed in foꝝ cōscīrie etiā spoliatus pōt renūciare iuri suo: vt in ꝓposito. Preterea eo ipso q̄ offert se ei ad restitutionē si vult iā reuestit ⁊ restituit eū iuri suo. Septimo q̄ nō possit tolli p vīa cōuenie rie aut discretiōis ꝓbat sic. Suppoſito dicto rec⁊e. pctm̄. lib. vj. Obligatio illa q̄ iniustus detētoꝝ alienoꝝ est obligatus ad restituendū: necessarie est q̄ tollať p vīa restitutionis: vel alia vīa equipollentē. Et querēdo q̄ sit vīa eq̄pollēs restitutioni si dicať q̄ sit vīa remissionis vel donationis: sequit inter alia istud incōueniens q̄ pōt dici restitutio ⁊ tn in possessione minime positus: q̄d ꝓ: esse falsuz ꝓ id q̄d habeť. ff. de ꝛb. fig. l. plus est. Dicit em̄ ibi q̄ restituere est nō solū ꝑsentia rei ꝑbere: sed etiā possessoꝝ: e facere: fructusq; reddere: quap: opꝛ⁊ nullus pōt dici restitutus nisi in possessione fuerit cōtitutus. Si ergo remissio que fit ante restitutionē equipolleat restitutioni ipsi: seq̄tur hoc inconueniēs: q̄ etiā nō positus in possessione dicetur restitutus. Sed ad hoc respondet q̄ in foꝝ cōscientie ⁊ ab Aug. nō sumit⁹ ita stricte restitutio sicut in foꝝ cōtentioso ſm iura. Nam quomodocūq; impleat voluntas creditoꝝis a debitoꝝi: e dī restitutio facta. Et cū quis cedit bonis ⁊ iam anteq̄ ponat⁹ in possessionem restituit quoad cōscientiam. Quod ergo dicit ꝑfat⁹ Gerardus. ſ. q̄ nō sufficit remissio nec pōt liberari nisi restituat si pōt videre habere locū q̄n remissio fieret nō libere ⁊ fincere sed remittens induceret ad hoc vi fraude vel timoꝝi/seu desperatione. ſ. nil inde consequendi. Hanc eandē questionem romanus Lau. de rsidol. in tractatu de vsu. pi⁹ rescitat opinionem dogo. Dicit ergo glo. in. ij. regula. pctm̄. tenet q̄ sic. Sed Dñs. ibidē contra ſz q̄ nō sufficit nisi pecunia sit parata restitutioni. Quo: undā ꝺo theologoꝝ opinio fuit q̄ etiā nō sufficit q̄ res sit parata restitutioni: sed opz q̄ offerat. Jo. an. ibidē sup glo. demū assumit viā mediā dicēs: q̄ aut gerit in mēte vsurariꝰ restituere: ⁊ tūc remissio sufficit: aut nō ⁊ tūc secus. Sz ſfrede. de senis in opere suo firmat indistincte opi. glo. sup: ad. e sic dicēs. Si is cui restitui debēt pecunie vl' male ablata: nō coactꝰ vel deceptus: nō circūuenꝰ ⁊ omi dolo vi ⁊ calliditate ⁊ metu cessantibus etiā ꝑcibus vel seruitioꝝ exhibitiōe inductus pecuniā sibi debitā nō oblatā nec restitutioni parātā vsurario dimittat liberatꝰ est vsurarius a restitutiōe nō tn a pcto q̄d ꝓtraxit exercēdo vsuras: nisi ⁊ de illo pcto pniam agat. Pōt etiā dici q̄d plus est q̄ si vsurario ꝑseuerāte in crimine ⁊ nō disposito ad aliquā restitutionē is q̄ dz recipe vsuras remittat illas ꝓpio motu vl' ad petitionē vsurarij: liberatꝰ ē vsurariꝰ a restōne rei: etsi nō a pctō: q: de ꝺ opz satisfacere deo per pniam. Hec ille. Hanc opi

Nō p liberationem.

Nō per trāslationem.

Nō p cōuenientia

Prima opinio.

Secūda opinio.

Tertia opinio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nionē firmare videt ſHoſti.in ſumma.⁊ Archi.de vſu.in.c. q̄ſ.lib.vi.ſup ꝟbo ſatiſfactū.dicēs. Satiſfactū accipim⁹ quomodocūq; volūtari creditoꝛis ſatiſfiat. Jdē ſap⁹ de caſti. Jdē Gof.⁊ Guil.demū inde Laurē. ſic ꝯcludit. Ut tollat oīno oīs dubitatio an ſit vel non ſit liber anim⁹ remittētis:⁊ p oīs clara ꝓſcia vſurarij:⁊ vt facili⁹ inducant hoīes ad ꝓmitionē:⁊ de cetero a talib⁹ abſtineāt: cautum eſt p:edicare q̄ nō ſufficit remiſſio facta q̄uis ſe diſponat ad ſatiſfaciendū ſi nō remitteret creditoꝛ.⁊ cauti⁹ q̄ opꝰ q̄ pecunia ſit reſtituti ōi parata:⁊ cautiſſime q̄ offerat pecunia:vel qđ plus eſt q̄ ponat in manib⁹ creditoꝛis. Sed de iure: etiā in foꝛo ꝓſcie puto illā glo. cui⁹ opinionē ſeq̄t ſFrede. vt dictū eſt eē veriſſimā.⁊ ad ꝟb inducit ipſe ſFrede. plures rationes:⁊ p:ima eſt talis. Jn maioꝛib⁹ criminibus ſicut eſt in crimine furti vel rapine vel violētie re furtiua vel rapta remanēte apud furē vel raptoꝛē de volūtate dñi purgat vitiū furti vel rapine ſine aliq̄ reſtitutione vt.l.ſi fur.ff.de vſur.in pn.⁊.ff.de pca.l.ſi certe. Ergo purgatur vitiū vſure remanēte vſura apud vſurariū de volūtate dñi:⁊ q̄ illa ſint maioꝛa crimina p̄z ex maioꝛitate pene ſiue agat ciuiliter ſiue criminaliter.grauiꝰ aūt pctm eſt qđ grauiꝰ punit.vt.xxiij.q.i. nō afferam⁹. Scđa rō eſt: q: in crimine vſurariū ⁊ in aliꝭ maioꝛib⁹ ſufficit cōdigna ſatisfactio ne ſatiſfactionē.eē de rap.c.ſ. vt q̄s ſit liberat⁹ a pcrō. eē de vſu.quāto. Sed ſatiſfactū intelligit quōcūq; defideriū creditoꝛis impleat etiā ſi nō ſoluatur. ff. q̄ ſatisfd cog.l.ſ. Tertia rō eſt q̄ videtur ſm eū inſolubilis eſſe.ſunt q̄dā ſpeciales caſus in quib⁹ obligatis ad reſtitutionē nō ſufficit remiſſio. vt de cenſi.exigit.lib.vi.⁊ de hoc ibi.ergo in aliꝭ caſib⁹ ſtabit regula ſcꝫ q̄ ſufficit remiſſio. Jdē tenet Pe.de pal.in.iiij.diſt.xv.q̄ dicit q̄ obligat⁹ reſtitutioī excuſatur p remiſſionē creditoꝛis:q: p acceptationē tollitur. Et hoc niſi ſit talis ꝑſona que nō habeat adminiſtrationē vel q̄ nō p̄t dare nec p oīs remittere: q: remittere eſt donare. Jtē q̄n in iure eſt cautū q̄ remiſſio non valeat tūc nō excuſat ſicut ſi iud... delegato q̄ munera ⁊ ...ēſas recipiēs vel extoꝛq̄s teneāt reddere nulla ptiū remiſſio ne ſibi ꝓfutura.eē de reſcrip.c.ſtatutū.li.vi. Et de viſitāte iure oꝛdinario recipiēte mun⁹ ad cui⁹ duplū reſtituendū teneāt.de cēſi.exigit.li.vi. Hec Pe. Qđ ſi q̄s obijceret regulā. Nō dimittitur pctm niſi reſtituat ablatū. qđ eſt ꝟbū Aug. Et reſtituere eſt rē in p̄ſtinū ſtatū reponere. Ergo nō videt ſufficere remiſſio. Ad hoc rñdet p̄dict⁹ Pe.⁊ Lau. poſt ſFred.de ſenis.q̄ Aug.in p̄dicta regula nō habuit reſpectū ad ſtrictā ſignificationē ꝟbi ſz ad mētē ei⁹ q̄ ꝟbis pferenda eſt.eē de ꝟb.ſig.c.intelligētia. Jntelligētia fuit q̄ ſi offendiſti primū tuū rapiēdo.furādo.vſuras extoꝛquēdo:recōcilies te cū ipſo.⁊ cōiter q: hoīes nō iactāt pecunias ſuas:ſed volunt ſibi reſtitui res ablatas ꝓpterea Aug⁹.ſe retulit ad ꝟbū reſtōnis. Et q̄ ſic intellexit oēdit multipliciter. Hec ille. Qđ aūt dicit Lau.ſup:a eſſe p̄dicā dū nō ſufficere remiſſionē niſi fiant ea que dicunt diuerſi. nō videtur tutū vel cautū: nā ex tali p̄dicatiōe p̄t ſeq̄ ita p̄iculū aīaꝝ ſicut cautela: ſic em̄ p̄dicaꝛo: dz ſibi cauere a p̄dicādo ea q̄ ꝟbīt hoīes inducere ad malum ⁊ alleuiādo mala:ita dz ſibi cauere a p̄dicādo ſcrupuloſa ⁊ ardua q̄n cōis opinio eſt in ꝛiij. b em̄ eēt inijcere laqueū aīab⁹ qđ fieri nō dz.xxvij.q.ſ.viduas.ſ. Audiēdo em̄ talia ⁊ nō fuādo cū ex auditis foꝛmet ſibi ꝓſciam hoc ſibi neceſſario fiē dū q̄ habuit hmōi remiſſionē ⁊ ex difficultate nolit ſe ponere ad faciēdū erit in malo ſtatu rōne cōſcietie ſibi facte ſup eo in q̄ bñ poterat tranſire cū bona ꝓſcia. P:eterea ſi p̄dicaꝛo:⁊ p̄dicatiōe hoc dicat.ſ. nō ſufficere remiſſionē niſi ꝛc.⁊ poſtea in audiētia ꝓfeſſioīs faciat ꝛiū dicat illi ſufficere nōne ex ꝟb p̄t ſeq̄ magnū ſcādalū ꝛ doctrina p dicatiōis. Ex hoc em̄ poterūt hoīes credere ſic eē de multis aliꝭ q̄ p̄dicaꝛoes dicūt.ſ.q̄ nō ſunt ſimplr vera ſz adterroꝛē dicta:⁊ ſic piclitabit doctrina fidei. Nō video etiā q̄ cū bona cōſcientia abſq; ſui magno pctō poſſit hoc doceꝛe in p̄dicatiōe ſi ſentiat ꝛiū: q: ꝟ cōiter tenēt doct. ſed erſi teneret aliq̄ aliarū opinionū cū ille ſint ſcrupuloſe nō dz velle oēs inducere ad ſcrupulos ſuos. Nec q̄s p̄dicādo dicat q̄ ſufficit remiſſio ne inducat occaſionē mali ⁊ aperiat viaꝫ vſuris:nec q̄ dicat q̄ nō ſufficit ne dicat mēdacium vel ſcrupulos ⁊ laqueos inijciat audiēoꝛibus: ſz dicat q̄ dicit Aug⁹. q̄ opoꝛtet q̄ reſtituat ſi p̄t. xxiij.q.vj.c.ſi res. Et in reſtone includit remiſſio. Sed q̄d ſi poſt remiſſionē libere factā ...e vſurario ipſe vſurarius mādat in teſtamēto ſuo reddi vſuras: nunq̄d qđ ſemel remiſſum eſt dz reſtitui hīs q̄ ...s tenebat p:i⁹. Dicēdū ſm ſFred.q̄ in hoc diſtinguēdū eſt: q: aut talis teſtatoꝛ locutus eſt p ꝟba tranſferētia ſe ad factū:vtpura q: iubet vſuras reſtitui hīs q̄bus debebat eas reſtituere:⁊ q̄ ꝑbaret eas ſolui ſſe:⁊ tūc nō obſtante remiſſione tenebit ſatiſfacere heres:⁊ hoc caſu loquit.c.ad noſtrā.de iureiur. Aut loquit p ꝟba tranſferētia ſe ad ius: nō ad factū vtpura q: iubet ea reſtitui q̄bus dz:⁊ tūc ſecus dicendū eſt. Hec ille. Jtē ſciendū q̄ cū alicui fit remiſſio libere ⁊ ſine fraude nō tenetur talis illud qđ ſibi remiſſum eſt pauperib⁹ dare ſibi em̄ acquirit illud ius ſed debitū nō pauperibus: ſicut nec q̄s tenet pauperib⁹ dare qđ ſibi donatū eſt. Hoſt.in ſum. titu.de vſu.dicit.q̄ ſi feneratoꝛ partē pecunie fenebris reſtituat ei a q̄ habuerat vel heredi ſuo: ⁊ de volūtate eius ptē reſtituat. Dicūt theologi indiſtincte q̄ nō eſt liberat⁹ niſi totū offerat. Tu dicas q̄ ſi ex pacto fit eſt liberat⁹.eē de ſimo.c.veniēs. Si aūt vſurarius ptē liberaſt ⁊ ſine pacto ſoluat ⁊ offeraꝛ:⁊ de altera ptē miſcēdam petat ⁊ creditoꝛ: liberaliter dimittat liberatus eſt debitoꝛ: nec vltrius ad reſtitutionē tenetur: ſicut nec teneꝛ ſi gratis acceꝑiſſet gratis oblatū ſm Gof.rñ bonus iudex hīc ex certis cōiecturis modū ſui animi infoꝛmabit. Nā ſi creditoꝛ eſt paup⁹ ⁊ inops ⁊ vſurarius eſt diues ⁊ potēs nō ꝑſumo q̄ creditoꝛ ipm vſurariū ſponte ex coꝛde liberet: ſed hoc faciat q:⁊ vltra recupare nō p̄t:⁊ vt illud tantillū qđ offert recuper⁹ ⁊ nō amitteret. Si ꝛo creditoꝛ ſit diues ⁊ potens q̄ etiā conſueuit minis ⁊ iocularoꝛib⁹ tantū dē de ſuo dona re vel plus frequēter ꝑſumi p̄t q̄ ex coꝛde hoc faciat.hec ille. Jtē nota ſm quoſdā q̄ q̄nq; ſunt modi ſatiſfaciendi. P:im⁹ modus eſt cū pecunia libere offert. Secūdus modus eſt cū pecuniā nō hz ⁊ offert pignoꝛa. Tertius eſt cū nec pecuniā hz nec pignoꝛa congruentia: facit tamen inſtrumenta vt heres cōpellat ad reſtitutionem: ⁊ etiam ipſemet. Quartus modus eſt cū mediante ſacerdote vel aliquo religioſo fit volūtaria ⁊ libera cōcoꝛdia. iſte tamē modus ſemp debet oſtēdere creditoꝛi velle ⁊ poſſe liberū debitoꝛis. Quintus modus eſt cū cōſenſu ⁊ miſericoꝛdia creditoꝛis ponit debitoꝛ aliquā poſſeſſionē in manꝰ alicuius honeſti viri ex cui⁹ fructib⁹ ſoluant⁹ ꝑ ꝓs debita deinde poſſeſſio ad heredes tranſit ⁊ reuertatur: vel ita debet permanere ꝑ incertis. Hec ibi. Jtē Archi.in ro.xiiij.q.v. nō ſane. dicit q̄ Hoſti. dicebat q̄ in his in q̄bus eſt peccatū mortale ſm legē diuinā: vt in furto vel rapina: diſpēſare nō p̄t epſ: immo nec etiā papa vt aliqui dicūt quo minus penitentia agat ⁊ reſtitutio fiat ſi p̄t. eē de vſu. cum tu. Jn his ꝛo in q̄bus eſt peccatū mortale ſm ius poſitiuum:⁊ cū epiſcis ſiue inferioꝛib⁹ pape interdicta eſt diſpenſatio: nullus diſpēſare ...dilationē p̄ſtare p̄t: niſi ſolus papa.iij.q.ſ. reintegrāda. vel hī q̄b⁹ ſpāliter cōmiſerit. Si ꝛo nō eſt interdicta poterit. Hec ibi. Sed qđ ꝛ: papa nō poſſe diſpenſare in his reſtitutionibus vbi eſt pctm mortale ꝓpteratū in vſurpatiōe ꝛ legē diuinā facta: vt furto rapina vſura ⁊ hmōi: quo minus reſtitutio fiat ſi poteſt: videt intelligendū quoad reſtitutionē certoꝝ: cū. ſ. ſcitur ꝑſone: vel quoad incerta cū diſpēſaret abſq; cā rōnabili: vel ſaltē dubia p:o libito voluntatis. Nō em̄ p̄t tollere que ſunt ꝓp:ia hoīm:⁊ dare aliꝭ ſine cauſa: ſed cum cā rōnabili p̄t: puta q̄ modū pene vt cū auferret impius vel regnū alicui ꝓpter demerita ſua: q: eēt inimic⁹ eccl̄ie vel hereticus vel ſciſmaticus: nec ſe vellet coꝛrigere: vel cū faceret mouere bellū ꝛ aliquē dñm vel ciuitatē ꝓſequēm rem eccl̄iam: vel fauentem hereticis: vel detinentē bona eccl̄ie:⁊ traderet aliꝭ dignitatē iura et bona illoꝛ ſicut facti⁹ eſt pluries. Nec papa p̄t cū bona ꝓſcientia q̄ pauperib⁹ debentur diſpenſare ⁊ dare diuitibus ſine rationabili cā. Sed cū cauſa rationabili p̄t talibus obligatis remittere ſeu vt pauperibus dare ea que acquiſierunt p furta:rapinas:⁊ vſuras cum ſunt certa ſu...es aliꝭ cū ſit ſuperiꝰ⁊ vltꝫ pater pauperū magis q̄ epi q̄ in hmōi diſpenſare ſolent.vt.lxxiij.di.c.epſ. Quia etiā hz plenitudinem ptātis in diſpēſatione bonoꝝ eccleſi...icoꝝ: et plenā iuriſdictionē in terris eccleſie: forte de hmōi bonis.ſ.eccl̄iaruꝝ et eoꝝ qui habitāt in terris eccl̄ie poſſet remittere debita ex furto ⁊ rapina ⁊ vſura etiā cū ſciunt pſone ſine eoꝝ cōſenſu ex aliqua cā rationabili. Nā quotidie hoc facit vt iura vnius eccl̄ie ⁊ fructꝰ auferat et det alteri q̄ curato illi eccl̄ie cum cā tñ vt credit rationabili. Et ...multo magis p̄t in hmōi dare dilationē: ...plus eſt dimittere debitum q̄ dilationē dare ad ſoluendū. Queriꝫ etiā vtrū ſup incertis cū epo qui eſt pr̄ pauperū: poſſit fieri ...poſitio vel tractatio. Rñdet Lau. de ri. Sciēdum q̄ paulus in cle. ij. de pe.⁊ re. hūc paſſum examinat ⁊ finaliꝫ determinat q̄ nō p illū rem.⁊ p.c.licz. de offi.vica.lib.vi. Vult em̄ q̄ ſine mādato apoſtolico id facere nequeant epi niſi cōponerēt de tāta quātitate quāta eſt illa ad quā aſcēdūt:⁊ nō de minori. Coꝛrariū ſeruaꝝ: licz facta cōpoſitiōe ferāt demū ſnīa tantatiua ipſoꝝ incertoꝝ. Et ſi vera ſunt q̄ dicit Pau. qđ videtur de iure:...ex videt ꝛia cōſuetudo valere: multoꝝ aie illaquearent. Et ex tñ illi videre meo nō ꝓbāt ita clare vñ forte poſſet rñderi q̄ nō eſt credēdū q̄ papa qui ꝓfecit epos patres pauperū indiſtincte nō cōceſſiſſet eis in ſpē q̄ ex cā poſſent cū talib⁹ trāſigere. Et iſti hñt maioꝛē potēſtatē q̄ illi q⁹ libera adminiſtratio ē ꝓceſſa. itē nō ſimplr donāt. Jtē papa ſcit talē ſuetudinē ⁊ diu tolerauit. ſ. iūr tñ tractationes p ſniam. Hec Lau. ſforte poſſet dici q̄ quo ad eccl̄iā militātē valet dictū Lau.⁊ etiā quoad deū ⁊ eccl̄iam triūphantē cū ex cā rōnabili facit cōpoſitionē de minoꝛi quātitate q̄ ſint incerta:puta q: reſiduus dimittit ei vt pauperi:cū alꝭ nō poſſet viuere ſine indecētia ſui ſtatus multū notabili. Sed vbi abſq; hac cā epſ ſcīēter componat de minoꝛi quātitate notabiliter valet dictū Pau. i foꝛo dei. Nō em̄ credendū eſt papā feciſſe epos diſpēſatoꝛes bonoꝝ pauperū vt poſſent ꝑ libito voluntatꝫ remittere vel cōponere ſuper incertis vt de hīs hoīes poſtmodū pōſſe vinār. Nec ipſe papa ꝓ ...r cū bona cōſcientia abſq; aliq̄ cauſa rōnabili facere hmōi tractationes lōge min⁹ q̄ ſit debitū incertoꝝ:⁊ refiduū illi⁹ ſcienter debitoꝛ:ib⁹ dare cū oia plene ⁊ bene poſſint reſtituere. Secus aūt cū dubitatur vtrū reſtituere poſſit debitoꝛ: ꝑ incertis. Nā ī dubio ſemp interp̄tandū eſt factū pape p:maxime in bonū. vt di. xl.nō nos. cū glo. Papa em̄ etſi habeat plenitudinē potēſtatis errare p̄t vt homo. Et inter cetera ſue ptātis: non auferꝛ ſibi iſta cōis hoīm cōditio:quin poſſit peccare moꝛtaliter ⁊ deſcēdere ad inferoꝛ:⁊ grauiꝰ ceteris puniēdus ſi deliquerit.vt dz di.xl.ſi papa.in glo. Jnſuper cū reſtitutio certoꝝ debeat p̄cedere reſtitutionē incertoꝝ q̄: epi circa vſurarios publicos vt licētient ad ſacra eccl̄ie et ſepulturā p:i⁹ cōponant ſup certa quātitate ꝑ incertis quā ſibi ſolēt imburſare magis q̄ pauperibus dare. ⁊ de certis non puideant ſufficiēter vt reddaꝫ integraliter:min⁹ bene faciunt. Quinimo ſi nō ſufficereꝫ bona que remanēt vſurariis:vel heredibus eoꝝ: tenētur que acceperūt p:o incertis contribuere ꝑ reſtitutione incertoꝝ: alꝭ fures ſunt et latrones auferētes que debentur certis ꝑſonis.eē de vſu. cum tu.xiiij.q.vj.ſi res. ſed cōſuetudo in hoc nō excuſat q̄ potius dicēda eſt coꝛruptela:q: contra ius diuinū.di.viij. que contra moꝛes.xxxij.q.vij. flagitia.

¶ De modo ⁊ oꝛdine reſtituendi. Cap.vij.

Quantuz ad ſeptimū

de modo reſtituēdi ſeu oꝛdine. Circa qđ cōſideranda ſunt tria. P:imū eſt q̄ reſtitutio certo:ꝝ p:eponēda eſt reſtitutioni incertoꝝ. Scēduz igit⁹ q̄ certa oīa obligata reſtitutioni. i. cū ſciunt pſone q̄bus facienda eſt p:i⁹ integraliter ſoluēda ſunt q̄ reſtituant incerta. q̄n. ſ. ſcitur vel dubitat bona reſtituentis non ſufficere ad vtrūq;. Nam tūc reſtituēda ſunt plene p:i⁹ ⁊ integraliter certa. ⁊ hoc triplici ratione.

¶ P:imo ratione ſucceſſionis.

¶ Scđo ratione obligationis.

¶ Tertio rōne ſimilitudinis.

Quātū igit⁹ ad p:imā rōnē ſcz ſucceſſiōis:aduertendum diligēter q̄ nō ſuccedit in paupib⁹ ipſe ꝓs niſi q̄n non reperiunt pſone certe q̄bus reſtitui debēt certa: vt quaſi p ſubſtitutionē ſuccedere videat.acſi diceret teſtatoꝛ: dimitto meos heredes tales ⁊ tales quib⁹ debeo:vel etiā ſi nō debeo:ſz ſi eos non reperiri cōtingat ſubſtituo mihi ipm cū paupib⁹. Quātū ad ſcđam rōnē. ſ. obligatiōis ꝑbatur hoc...ē. Nā paupib⁹ nō tenent heredes dare. ſ. ꝑ reſtitutione incertoꝝ: niſi vnica rōne: ſcz in foꝛo dei. Sz creditoꝛib⁹ certis tenent duplici rōne: ſcilz in foꝛo dei ⁊ in foꝛo mūdi:q: heredes p̄nt a creditoꝛibus in iudicio cōueniri.

Quātū ad tertiā rōnē. ſ. ſimilitudinis ꝑbat idē a ſimili de ...oꝛo ſimplici ...ſolēni. Nā votū ſimplex nō ita obligat ſicut id qđ eſt ſolēne. Nā ſimplex obligat q̄dam deū: ſolēne quoddam deū et foꝛū. vñ ⁊ ſimplex votū impedit mr̄imoniū contrahēdū: ſed nō dirimit. vt p:z di.xxvij.p totū. Et rō huius eſt: q: ī voto ſimplici eſt vnū vinculū ligans: in ſolēni duplex.

Nota q̄ votū ſolēne contractum mr̄imoniū dirimit.

§. I. De reſtitutione vero

certoꝝ ſciendū eſt q̄ reſtitutio etiā fieri dz cū quodā oꝛdine. P:o cui⁹ declaratione notādū q̄ ſm triplicē volūtatē creditoꝛis cōtingit debitoꝛē habere ſubſtātiā eius.

¶ Et p:ima eſt violēta.

¶ Secūda conditionata.

¶ Tertia conformata.

P:ima reperiꝫ in rapina:furto ⁊ fictibus. Scđa in vſura. Tertia in ꝛctibus iuſtis. Et ſm hūc triplicē volūtatē gradū varie p:ius ⁊ poſteri⁹ homo reſtituere obligat. Cum igit⁹ p:ima volūtate. ſ. violēta: debitoꝛ teneāt vtputa q: abſtulit ...per furtū rapinas ...hmōi violētias: talia p:i⁹ reſtituēda ſunt q̄ vſura ⁊ alia debita:⁊ hoc ꝓpter tria. ſcz

perviolētiā ablata ſūt p:imo reſtituenda.

¶ P:opter offenſionē.

¶ P:opter exp:opꝛiationē.

¶ P:opter compulſionem.

P:opter offenſionē q̄dez: nā maioꝛ in eis inferꝛ iniuria q: illa penitus ſunt inuoluntaria. ſ. rapina: furtū: ⁊ hmōi. Vſura ꝛo aliquo mō eſt volūtaria. ſ. volūtate cōditionata: ꝓpterea de ſui natura minoꝛē iniuriā ſapit in p:oximū. Alia ꝛo debita ſine iniuria fiunt: q: volūtaria ſunt: pura illud q̄ debeꝫ rōne emptiōis facte alicui⁹ rei: vl rōne mutui liciti:⁊ hmōi. Et ſo rapina ⁊ furtū p:ius reſtitui debēt q̄ ipſa vſura ⁊ alia debita licito mō ꝛcta:⁊ eadē rōne p:i⁹ rapina: q: grauioꝛ in ea violētia ⁊ iniuria q̄ in furto. Secūdo dz talis oꝛdo ſeruari ꝓpter exp:opꝛiationē. Nam in rapina ⁊ furto ſm oēs dñiū nō trāſſerꝫ. et ideo talia nū q̄ fiunt taliter poſſidētis: in vſura ꝛo dñiuꝫ trāſferri videt.

Tertio ſeruādus eſt talis oꝛdo ꝓpter cōpulſionē. Magiſtri em̄ debitoꝛ: cōpellit ⁊ arctaꝫ a iure reſtituere q̄ extoꝛſit per furtū ⁊ rapinā q̄ q̄ habuit per vſurā. Nā ac. reſtitutionē vſur... cōpellit diuino et eccl̄aſtico iure: ſed ad reſtituēdum rapinā arctaꝫ iure diuino eccl̄aſtico ⁊ ciuili. Ex qb⁹ ſequit q̄ debitoꝛ: ſi non p̄t inſolidū reſtituere qđ extoꝛſit per rapinā et furtū: et etiā qđ habuit p vſurā: teneāt inſolidum reſtituere p:ius qđ habuit p rapinā et furtū q̄ qđ habuit p vſurā: ⁊ hoc tū rōne volūtatis cōcurrētis: q: in ſol-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uente vsurā aliquā modo volūtas eius cōcurrit ad illam expoliationē vsure. Sed expoliatus per furtū seu rapinā ꝺ oēm suam volūtatē ſpoliat. Tū etiā rōne iuris coarctā tus. Nā a iure ciuili cōpellit hō ad restitutionē rapie ⁊ furti inſolidū: etiā ſi nō habeat ad restituēdū vsuras. Huius ſme eſt Gerar. o:di. herem. Que videnť rōnaliter dicta ƀ ercepto. ſ. q. debeat p:ius restitui rapina. furtū ⁊ vsura q̄ debita licito mō. contracta. hoc em̄ eſſet offerre ḥ locaus ſtū de rapina. Sicut em̄ iniuſte acciperet ab aliquo diuite vt daret elemoſyna pauperi. vt dic̄ Aug. xiiij. q. v. forte. Ita etiā iniuſtū videť vt de eo qđ iuſte debeť alteri: pura honeſti mutui vel emptionis vel alicui⁹ liciti ⁊ctus reſtituat alienū. hoc em̄ eſſet rapere alienū: vt reddat alienū et nō ſunt facienda mala vt eueniant bona. vt ait apl's ad Rom. iij. Ad hoc ar. xiiij. q. v. neq; em̄.

certa pri us debēt restitui.

§. II. Quantū ad ſecundaz

voluntatē que ꝺ: cōditionata: que ſcz cadit in vsura: dicit Alex. lōbar. q̄ p:ius teneť reſtituere q̄ habuit p vſuras q̄ que habuit p alios ⁊ctus volūtarie factos. Et nō huic⁹ eſt q: in reſtōne debitoꝝ ſolū ſeruaḁ iuſticia: ſed in reſtitutiōe vſure ⁊ male ablatoꝝ nō ſolū iuſticia ſeruaḁ: ſed etiā iniuria deo et p:imo facta amouet. Et ideo reſtitutio vſure p:eferēda eſt. ſi tñ ꝺ:iū ſeruet q: ſcz talia debita iuſta in ſatiſfactione p:eponanť male ablatis. Aduertēdū q̄ in duplici caſu hoc fieri pōt: ſcz qñ debita ſunt ⁊ reſtitutio male ablatoꝝ nō ſic ſed obſcure ſic inq̄rende. Secōo qñ res q̄ debeť eſt determinata: puta. l. vel. c. ⁊ male ablata indeterminata: nā clarū ſemp̄ p̄cedit obſcurū in iure ⁊ determinata rē indeterminatā: ſed illud cōſtat nō ſeruaḁ. etiā extra p̄dictos duos caſus. qđ etiā videť rōnabiliter fieri: q: indecēs videť vſuram debere reſtitui de re iuſte alteri obligata. Nā per ƀ nō tollit iniuria facta ⁊ primo ⁊ deo. ſed addit noua: q: alienū auferē. nec em̄ teneť deo et primo rōne vſure ꝑpetrate vel alteri⁹ mali ablati niſi inquātū pōt de iure. ar. de reg. iur. Nemo ad impoſſibile obligat. Si igit̄ nō pōt reſtituere vſurā niſi ſubtrahe do ius alteri⁹ p:otūc excuſat a reſtōne. ꝑpterea magis ƀ eſſet violētū ſeu ꝺ voluntatē eius cui debeť aliqđ ratiōe iuſti ⁊ctⁱ: ſcz ſubtrahere ſuū creditū q̄ fuerit recipe vſurā ab alio. ꝑpterea nō videť rationabile vt de iuſto obſequio qđ fecit p:imo: ſcz in mutuādo ſeu in expectādo p̄ciuꝝ rei vēdite repoꝛtet incōmodū et dānū qđ cōtingeret ƀ ſeruādo cum q̄ dedit vſurā iā receperit cōmodū magi. ⁊ er mutuo ſibi facto. ⁊ ideo ꝺ: ſibi ſufficere vt vſurari⁹ reſtituat ſibi vſurā cū poterit de ſuo ⁊ nō de alieno: q: ſm regulaz locupletari nō ꝺ: aliq̄s cū alterius iniuria vel iactura. de reg. iur. li. vſ. Et ƀ niſi iura cōia vel municipalia aliter diſponerēt. q: in hmōi ſeruāda ſunt. Nā iure hūano poſſeſſiones ⁊ alia vt pp:ia poſſidenť. vt p:ꝺ. diſ. viij. quo iure.

§. III. Tertia volūtas que

ꝺ: ꝺformata. repiť in ⁊cib⁹ licitis vbi volūtates ⁊hentiū inſimul cōformanť. In reſtōne aūt taliū aliqua p:i⁹ reſtituenda ſunt. nā p:ius reſtitui debēt q̄unq; certa debita q̄ quecūq; ad pias cās relicta atq; donata. Cui⁹ ratio eſt: q: donati ad pias cās et largitio ſunt ex ſuperogatiōis oſilio vel ſunt forte bona incerta: reſtitutio aūt male ablatoꝝ ſeu alioꝝ debitoꝝ certoꝝ ſunt ex obligatione ⁊ p:ecepto. p:i⁹ em̄ reſtitui debēt que ſunt ſm neceſſitatē p̄ceptī q̄ q̄ ſunt ſm ſuperogationē cōſilij. Huic ſnie cōcoꝛ. Archi. in. c nō ſane. xiiij. q. v. Hinc etiā Rayñ. ait q̄ ſi creditores vel legatarij ſimul venerint ad heredē p:imo eſt ſatiſfaciendū creditoꝛib⁹. ſed ſi veniūt ſeparim libe. ť heres ſoluēdo p o:dinē cuilibet veniēti ſiue creditoꝝ legatario dū tñ nil in dolo vel fraude operet. verūtamē ſi legatarij p:eueniūt creditoꝛes. ⁊ accipiūt. vel poſteriores creditores p:ioꝛes ⁊ potioꝛes in iure p:eueniūt. creditoꝛes poſtmodū venientes heredē inquietare non debēt niſi de hereditate remāſerit ei vnde poſſit adhuc ſatiſfacere illis. ſed hūt ranḡ potioꝛes ius ſuū ſaluū ꝺ legatarios qui p:imo acceperūt. ſimiliter ⁊ creditoꝛes anterioꝛes ꝺ poſterioꝛes q̄ acceperūt p:imo. Idem q̄ꝫ Guil. ait ⁊ addit q̄ ſi heres ſcit vel credit hereditatē vltra debita nō ectēdi: ſiue er cō tractu vel q̄ſi ſeu ex maleficio vel quaſi nihil legatarijs ꝺ: dare. Si ꝺ quātitatē debitoꝝ neſcit ꝺ: ſatiſfacere p:imo creditoꝛib⁹. Et ſi legatarij p:ius vel ſimul cū creditoribus legata petant eſt creditoꝛib⁹ potioꝛib⁹ p:imo ſoluendum. Si autē de hereditate nihil remaneret p:imo ſolutis debitis legatarijs non teneť. Si ꝺ hunc o:dinē mutauerit heres p:imo ſcz. Soluēdo legatarijs ſeu ſecūdarijs creditoꝛib⁹ p:ioꝛib⁹ in foꝛo cōſcientie minime liberať: niſi hoc faciat ignoꝛāter reputās hereditatē. ſ. ſufficere ad oīa ſolūenda vel neſciēs hūc creditoꝛē eſſe potioꝛem. Hīs concoꝛ. Hoſti. Itē nota q̄ ceteris paribꝰ ſeruāda eſt hec regula. Qui p:ioꝛ eſt tñe potioꝛ eſt in iure. de regu. iu. lib. vj. Ubi autē ſunt p:iuilegia paria. ſ. pſonarū ⁊ actionū ⁊ inſimul equaliter ſatiſfaciēdū eſt: niſi de aliquo illoꝝ ꝑbeť q̄ alteri p:eferēdus ſit ſm legē pacti vel ſcripti ſeu vſus appꝛobati. Hec a notari ſolēt. C. de bo. au. iudi. poſ. p debito. Cum q̄ mercato: vel alij frangit vel vt vulgariter ꝺ: fallit nō ſufficiēs ſatiſfacere creditoꝛib⁹ oibus ex integro ve nietibus cūctis vt ſatiſfaciat. Hīc o:do ſeruaḁ ſm Bald. de puſio. C. de bo. au. iudi. poſ. p debito. Primo ꝺ: ſatiſfieri oīus rerū. Vbi q̄ſa deponēntib⁹ ſi depoſita erāt fidi facta. vt. ff. de p:iui. credi. l. ſi. ⁊. l. veteri. Secōo ſatiſfit mercium vēditoꝛi ſi extāt merces. hoc eſt ipſe merces reſtituunť tanḡ ſingulariter p p:ecio obligate. Si aūt plus valerent illud plus reddit ad cōmodū creditoꝛ. vt. ff. de acti. ven. l. iulian⁹. Si aūt ipſe merces nō extant: ſed vendite ſunt ⁊ loco earū alie ſubꝛogate tales ſubꝛogate non reddunť loco earū: q: nō ſunt p p:ecio obligate. vt. ff. de i rē ꝺ ſo. l. quidā. Huius ratio aſſignat: q: p:eciū ex re illa redactū obligatū nō erat. ergo nec etiā res q̄ emit. vt habetur. eť eo. Idem q̄ꝫ in permutatione dicēdū eſt: q: vbi ſpes in obligatiōe eſt: nō ſuccedit loco alterius altera. vt nota tur. ff. de ꝺbo. ſigni. l. labeo. Tertio ceteris paribꝰ p:eferť vꝛo: q: hypothecā cenſeť habere. ⁊ iō p:eferť nedum pe tēdentibus pſonalē obligationē: ſed etiā p:etēdētib⁹ taciram hypothecā. vt. l. aſſiduus. C. qui po. in pig. ha. Non tamē p:eferť creditoꝛib⁹ habētibus anterioꝛes hypotheas: et exp̄ſas. fiſcus q̄ſ ſimile habet p:iuilegiū cū mulie re. C. de p:iui. fiſci. q̄uis. Et de hoc etiam habes eť de pigno. et litteris. in glo. quoniā. Quarto poſt hypothecas veniunt deponētes: ſcz ſi n. ⁊ertat depoſitum. ff. depo. l. ſi hoiem. §. fina. Hoc em̄ p:iuilegiū cauſe depoſiti dať p:opter frequentiā ⁊tractuū depoſitoꝝ. tñ ſicut in. l. p:edicta patet tali p:iuilegio nō gaudent q̄ ſub noīe depoſiti mutuant ad vſuras. hypotheca aūt potioꝛ eſt: q: ptinet ad rē ipſam. ff. de pac. reſcriptū. Quinto veniunt ſimplices p:iuilegiati. i. habētes p:iuilegia perſonalia non realia. Sexto ⁊ vltimo veniūt chirographariꝰ p rata nō obtēta p:ioꝛitate ⁊cuū: q: licitū eſt debitoꝛi p cumulo creditoꝛū facere deteriꝰe cām creditoꝛū p:ioꝛum nō dīuium nec hypothecā nec p:iuilegiū habentiū. vt. ff. de ſepara. bo. l. ſ. ⁊io. Et iſta eſt ratio quare in chirographariꝰ creditoꝛibus nō attēdit rēpus. Hec ille. Verū vbi ler municipalis ſeu ſtatutū ciuitatis aliter diſponeret illi eſt ſtandum etiā in foꝛo cōſcientie ſi nō ſit exp:eſſe ꝺ deū qđ non de facili iudicādū eſt: q: nemo arbitrādus eſt inemoꝛ diuini timoꝛis ⁊ ſue ſalutis. ſ. q. vij. ſancimus. Niſi euidēter appareat ⁊ium. Uñ in aliq⁹ ciuitatibus vt florentie fallente mercatoꝛe per ſindicos inſtituros a cōitate ſup hmōi vbi nō ſufficiūt bona mercatoꝛis fallentis ad plene reſtituendū oīb⁹ ſatiſfit vnicuiq; p rata ſm facultatē bonoꝝ illius ⁊ nō p:ius vni q̄ alteri: niſi aliq̄bus perſonis p:iuilegiatis in hoc vt in mulieribꝰ p:o doribus rehabēdis et hmōi quibus plene ſatiſfit anteqū cuiq̄ alioꝛū. Itē p:imo nota

Adde. l. impoſſibilium. ff. de re. iu. tibi bar.

'Pīe cau ſe debēt exequi poſt certa debita et nō ante.

Non pos ſtituere.

q̄ hī qui tenēt̄ p:imo reſtituere ſi oīno non poſſunt ſolūere vel reſtituere: ſufficit contritio ⁊ ꝓpoſitū reſtituendi q̄n cōmode poterūt. xiiij. q. vj. ſi res. Ꝺ verū eſt cū nō ſit pauꝑtas: talis em̄ nō ꝺ: excōicari. vt ꝺ: eť de ſolu. c. odoardus. nec aliq̄ pena mulctari. vt eť de vſu. c. cum tu. Et ꝺ: nora pauꝑtas qñ cedit bonis. Idem q̄ talī ꝺ: cōſulere ſacerdos ſi de pauꝑtate dubitat q̄ cedat bonis. Nota tñ q̄ nō ſufficit hec ceſſio: ita q̄ nō ſit ei aliqua penitētia iniūcta: q: nec ſolutio nec ſatiſfactio plenaria ſufficeret. Nā licz ceſſio ſiue ſolutio q̄ſi ſatiſfactionē hominiſufficiat: adhuc tñ eccle ſatiſfactū nō eſt. ergo iudex eccleſiaſtic⁹ ſcz ſacerdos p vſurpatione r. aliene iniūgat ſibi pniam. Et in hoc offendūt ⁊ ſacerdotes delinqueres qui putāt ſufficere q̄ ſatiſfaciāt: nec trāſgreſſionē quā fecerūt poſtmodū ꝓfitentur. Hec Hoſtien. in ſum. ti. de pe. et re.

Ledentes bonis ſuis

Secōo nora q̄ ſi talis poſtea puenerit ad pinguioꝛē foꝛtunam: teneť ſatiſfacere: etiā ſi cederet bonis. q: p hoc non ſunt liberati: ſed talis ceſſio ad hoc eis p:eſt ne iudicati trahant in ca. re. C. q̄ bo. poſ. l. qui bonis. vbi etiā dicit glo. q̄ ceſſio in hoc etiā p:eſt: q: poſtea nō poterūt cōueniri niſi inquantū facere pñt. et ſic habe. nō e egeat. et ꝑterea cōueniri non ꝺ: niſi ſit. tū illud qđ acq̄ſiuit q̄ merito videat debere cōueniri. Hec in glo. Sed q̄ hūt reſtituere ſi cōueniant ex maleficio ſi non ſunt ſoluendo ꝺberandi ſunt p debito: ſed ſi nō cōueniunť ex maleficio nō debēt tales ꝺberari: ſed ſufficit q̄ cedāt bonis Archi. xiiij. q. vj. ſi res.

Ordoin nes reſtitu one cre torum.

dñi terre quō dñt reſtituere.

Dicit aūt Rayñ. in ſumma ſua. q̄ dñs alicui⁹ terre teneť reſtituere in debite exacta a ſe vel a ſuis directe vel indirecte. Glo. ſup:a indirecte vt qñ denegat eis iuſticiā vel nō defendit eos vt ꝺ: vt ſic exto:queat aliqua. Si tali domino erāliq̄bus circūſtantijs appareat multū difficilis vel impoſſibilis talis reſtitutio: talis videť q̄ poſſit conſulī hmōi. q̄ in cōpoſitiōe: vel remittat eis cōiter cū eoꝝ conſenſu ⁊ libera volūtate aliquā ſeruitutē vel annuā pſtantiā in ꝑpetuū vel ad rēpus: ita q̄ pleniſſime videat eis ſatiſfactū: vel etiā faciat in remiſſionē pcōꝝ illoꝝ q̄b⁹ tenetur aliq̄ boſpitale vel ſiſte opus pieratis: cū conſenſu tñ eoꝝ: ūdē ſi poteſt requiri. Hec ibi. Nota quarto q̄ ís q̄ ꝺ: aliena reſtituere ⁊ certis pſonis ſi pōt in totuꝫ vel in partem: ſed nō cōmode: ſed cū multa ſui incōmoditate: cōponar vel cōueniat cū ipſo leſo vel ſpoliato amicabiliter de redditibus ſuis moderate: ita q̄ vita ſibi remanear aſſignando ſibi quouſq; fuerit plenarie ſatiſfactū: vel paulatim ſingulis annis vel menſibus vel aliſs tp⁹ emendet q̄ pōt: ⁊ hoc cum voluntate illius cui ꝺ: ſatiſfacere: q̄ ſi nullā inueniret miſericordiā apud eū. tunc abſq; dilatiōe teneť ſatiſfacere vel bonis cedere: q: talis pcō: ſemp eſt in mora. Hoſtiē. ⁊ Ray. Sed hoc melius declarabitur in vltimo. §. ſequēri. Si aūt p̄dictus inuenit miſericordiaz apud creditoꝛes ſuos faciētibus ſibi dilationē vel remiſſionē: tunc pōt ea vti: ⁊ eſt in bono ſtatu anime: ſi tamen habeat in ꝓpoſito faciendi q̄ debuiſſet ſi nō potuiſſet obtinere ipſam remiſſionē vel dilationē. Quinto nota q̄ vbi plures eſſent creditoꝛes alicuius: ⁊ debitoꝛi peteret dilationē aliquā creditoꝛes volūt dare aliquī non. ſed q̄ cedat bonis: ſtabiť in hoc ma. i parti creditoꝛi: ⁊ intelligē maioꝛē partē vbi eſt maioꝛ et fortius debitū: etiā ſi vn⁹ eſſet cui plus q̄ oīb⁹ debeatur. Si ꝺ: par ſit debitū: ſtādum eſt maioꝛi numero creditoꝛū. Si ꝺ: omnia ſunt paria eligēda eſt demētioꝛ. ſnia. ſ. q̄ dilatio deť. C. de ceſſio. bo. l. fi. Rayñ. Nota vltimo hic q̄ Job. an. ſuper. c. q̄ q̄.

vſurarij q̄n here ditas nō ſufficit q̄ſ debe ant ſatiſ facere.

de vſur. lib. vj. mouet q̄ſtionē. An heres vſurarij q̄n hereditas nō ſufficit oībus debeat ſatiſfacere p:imo veniēti⁹ bus. Guil. Duran. ⁊ Archi. dicūt q̄ nō. imo fiet eis ⁊ alijs ſatiſfactio p rata vnūquēq; contingēte. ar. ſ. de reſtame. c relatū. in fi. Sed dicit Joh. an. Satis videť in hoc caſu haberi debere cōſideratio rēpoꝛis: vt ille qui p:ius ſoluit vſuras: recipiat qđ ſuum eſt integraliter: ⁊ ſic de ſingulis ſm regulā. j. de reg. iur. qui p:ioꝛ. cuz iſtoꝝ par ſit cauſa: vt ibi dīt⁹. ⁊ in hypotheca hoc conſideramus. C. qui po. in pig. ha. l. ſed ſi fundus. ⁊ bona vſurarij videntur eſſe hypothecata. ſ. e. c. cum tu. Multi tñ doctoꝛes dicunt contrariuz in hoc ſcz q̄ bona vſurarioꝝ ſint hypothecata. vt Hoſtiē. Archi. Fred. Goffre. Et ipſe cū Johā. an. dicit q̄ de hac hypotheca non habemus textū expreſſum. Sexto nota q̄ vbi aliquis eſt inſtitutus heres ⁊ nō ſufficit hereditas ad ſoluēdū legata oīa ⁊ debita. dicit Rayñ. q̄ credit in iudicio aie ſue q̄ nō teneat niſi inquātū hereditas ſufficit: etiam ſi non fecit inuentariū. Idē Joh. an. ⁊ Fred. de ſenis. ſecus in iudicio cōtentioſo ſi nō feciſſet inuentariū: ſi feciſſet nō teneret niſi durāte hereditate. Diſtinguit tñ inter legata ⁊ debita: quia debita ſine diminutione debet ſoluere durāte ſcz ad hoc hereditate. delegati ꝺ: ſi tot ſunt q̄ non remaneat legitimus pōt retrahere ſuā legitimā: et iterum quartā ſm quoſdā ſi fuit inſtitutus heres.

heres in ſtitut⁹ in foꝛo ꝺſci entie nō ť eť niſ ſi iquātū ad eū p uenerit.

Et nota q̄ heres pōt deducere ante oīa expēſas funeris ⁊ alias neceſſarias quas fecit cauſa hereditatis vt i teſtamento. in hmōi. Expēſas tñ quas feciſſet ſuperfluas ad honoꝛem et pompā mundi: non poſſet cū tuta conſciēcia trahere de ere alieno: ſed facere intelligeret de ſuo. Pec. de palu. in. iiij. Si aūt plures ſunt heredes ad debita vel legata regulariter teneť quilibet p:o hereditaria parte. ſcipiunt q̄ p casus. Primus eſt ſi aliquod opus indiuiduū eſt in obligatione: tunc em̄ quilibet teneť in ſolidum. ff. de ꝺbb. obli. in exꝛecutoꝛib⁹. §. ij. Glo. ponit hic exēplum: vt ſi teſtato: p:miſit ſe aliquod opus facturum: vel promiſit per ſe vel heredem ſuū non fieri quo minus perfundū ſuū tibi ire liceat: ad hoc quilibet heredū erit obligatus inſolidū. Secūdus caſus eſt ſi res q̄ debz reſtitui ab vno inſolidū poſſideat. C. de heredi. vel acti. vēdi. l. ij.

Tertius eſt in alimētis legatis que exvolūtate defuncti vel iudicis vel ab vno inſolidum vel a pluribus p:o partibus aſſignatis petunť. ff. de leg. l. ij. Quartus ſi teſtato: ab vno heredū legauerit creditoꝛi hereditario cōpenſandi animo: tūc em̄ heres ille vſq; ad quātitatem legati onus debiti illius ſuſtinebit. ff. de leg. ij. cum ab vno.

Quintus eſt in expenſis vꝛoꝛis que nō tñ ſtrinxit heredes p hereditarijs poꝛtionibus: ſed eriā virū p poꝛtione que peruenit ad eū de dote vꝛoꝛis ſue: vꝛpura ſi ad eum peruenerūt centū: ⁊ in hereditate ſint. cc. ipſe vir tenebit p tert. et heredes p duabus partib⁹. ff. de relig. ⁊ ſump. fu. l. quotiens. ⁊. l. veluti. Hec oia Hoſti.

§. IIII. Quō debeat fieri re

de mulie re adul tera ſup ponente partum.

ſtitutio vꝛoꝛe cōcipiente filiū per adulteriū quē vir reputat eſſe ſuū: de his q̄ cōſumit ipſe filiꝰ ſpurius de bonis patris putatiui: ⁊ de hereditate tota vel parte ad eū peruenīente. Et p:imo videndū eſt de ipſa vꝛoꝛe adultera quō teneatur ⁊ ad quid. Secōo de ipſo filio ſpurio ſi tenetur ⁊ quō. Tertio de ipſo ꝺo patre qui er adulterio talē filium habuit: quō ⁊ ad quātū teneať. Similis caſus videť qui ponit eť de pe. et re. c officij. vbi dicit. Significaſti de muliere ſupponente ſibi alienū partū: quē vir eius reputās ſuū nutrit: ⁊ heredem inſtituit. vñ idem dic dū videtur quātū ad reſtitutionē de ipſa muliere ⁊ de filio ſuppoſito et huic fraudi dātiꝰ operā efficacē. Et de muliere adultera q̄rit. p:imo ſi debeat hoc reuelare marito. Ad qđ dicē dū q̄ aliq̄n non et aliq̄n ſic. Nam vbi imminеat aliquod hoꝛū periculoꝝ non ꝺ: reuelare marito. Primū periculuz eſt infamie. ſ. mulieris. Secm periculū eſt ſcandali. Tertiū perici. eſt moꝛtis. Quartū periculū eſt ip:obabilitatis.

Mul e ponēs partuz adul terinū qttuoꝛ icurrit picula.

Primū periculū eſt infamie. ſ. mulieris. q: hoc raliter reuelando cū eſſet antea bone fame ſeipſam peſſime ⁊ turpiſſime diffamaret: qđ quidē magnū periculū eſt mulieri. Nam quod ꝺ: Proverb. xxij. ſcriptum eſt. Melius eſt nomen bonuz q̄ diuitie multe. licz intelligať de viris; tamē

Universidad de Deusto
Biblioteca

turpius ac periculosius in honestis infamia mulieribus ingerit notā. Scōm est periculum scādali scz viri et consanguineox atq; amicox eius si illis ꝺ innotesceret malū. nam nō solū apud se turbarenť ex eo: sed vix et tunc poss̄ent cū ea amicitiā et pacē ac concoꝺiā socierare hře: imo fortɜ marit9 ꝺimitteret eā: et nō valētes fortɜ cōtinere vtriq; adulteriū perpetrarēt: ⁊ sic innumerabilia mala ⁊ irrecuperabilia inter eos oriren̄. Tertiū est periculum mortis scz vxoris et sue spurie p:olis atq; adulteri sui. Nā ꝓbabiliter timere posset q; eī marit9 siue quicūq; aliꝰ ꝺū occiꝺere aliū quereꝛ necareť. ſm Sco. in.iiij.concurrēt9 ꝺictis tribus periculis q̄ videnť valde ꝓbabilia: et in plurib9 euenientia: non ɔz talis mulier suo cōiugi reuelare: et ꝓpter bonū incertū restituēꝺū hereditatibus tot bus periculis se exponere manifeste. Quartum ꝓpter periculū imp:obabilitatis. Nā nec vir nec filij nec etiā public9 iuꝺex mulieri hoc reuelāti credere obligať: nisi ꝓbet ꝺicta sua p infallibilia signa: aut p violētas ꝓbationes siue per iꝺoneos testes. Nā ex solo eius ꝺicto non pōt ex hęreꝺare filiū talē: marime in terris in q̄b9 ꝓmogenita ex ꝓsuetuꝺine i toto vel in ꝑte succeꝺūt. Jnsup ꝫm Sco. vbi.ś.in talibus terris si pater crederet vxoꝛi sue in ꝺ nō posset tn̄ in hoc a spurio auferre hereditatē nisi in publico fo:o eū ꝓbaret talē: et tūc oportɜet mulierē non tm̄ apud maritū: sed apud totā patriā ꝺiffamari. ⁊ isto ꝑsupposito: scz q; nō ꝺebeat reuelare ratione ma[illegible] grauion. erinꝺe cōtingentium: quō ꝺebeat talis mulier satisfacere ꝺicet.ſ. Ubi tn̄ nō imminꝛet periculuz aliud vel malum nisi infamie ipsi9 aꝺultere: vel mortis sue: viꝺeť q; si ꝓmoriatur viro suo ꝺebeat antɜ mortē oꝺinare cū confessore suo vel alia persona matura q; si moꝛiatur postea reuelet ex ꝑte sua viro: q̄n scz ex hoc pōt obuiari ne putatiꝰ filij habeat hereꝺitatē totā vel ꝑtē. Aliq̄n ꝺo hoc marito vel alijs extra cōfessionē teneť mulier reuelare: viꝺelz si ꝺo mulis hec tria cōcurrunt simul. Primo si apud maritū et alios er teneť sup hoc fortis ⁊ grauis su[illegible]itio impsa esset ⁊ occasi ꝺubitanꝺi totaliter. Scꝺo si ex certis ac sufficientib9 causis pōt et ꝺz vehemēter ⁊ valꝺe ꝓbabiliter credi q; nil ꝺe primis periculis supꝛaꝺictis hic subseq̄retur aut creꝛceret: ſz potius minueret. Tertio si firmiter pꝛesumať q; filius bonis mariti voluntarie ceꝺeꝛ: sed si paruulus est filius ceſſat ista ratio: q: mittere pōt maritus ad hospitale illū cū nō teneať alere alienos: nisi in extrema necessitate cū alij ꝺesunt qui pꝛouiꝺeāt. Dis autɜ trib9 cōcurrētib9 reuelari ꝺeberet ⁊ posset: sed vix ista cōcurrūt et rarissime ꝑsumēꝺum est q; cōcurrāt. Jnsuper ꝺici posset ſm Guil. q; etiā reuelare posset si non timet maritū: vel aliuꝺ imminet periculū. Sunt vtiq; quiꝺā viri scienter vxoꝛū aꝺulteriū sustinētes vel etiā cōsentiētes: immo q̄nq; vxoꝛes suas ad hoc arctāres: vl̄ q: ꝓp:ios filios nō ꝑiit hře vel alia quacunq; pꝛuꝺenꝺa occasione. Sacra autē notificatiōe anteq̄ vir eius p ꝺucatione talis filij exp̄ꝺat. viꝺeť ꝺe obligari a restitutione aliq; fienꝺa: q: fecit qꝺ in se fuit vt ꝺānuz euitaret viri exp̄ſarū in educāꝺo ⁊ hereꝺitatiōis quoad alios. arg. eī ꝺe iniur. et ꝺā. ꝺa. ſi culpa. Nec tamen ɔz manifestare aꝺulteriū ꝓpter periculū ꝑsone ⁊ infamie ꝺetrimentū et oꝺ[illegible]ad cū cuitāꝺuz. Et si ante manifestationē ſam aliqua consumpſisset hmōi putatiuus filius tenebiť ipsa mater inquātū potuerit satisfacere: si aliq̄ vt suū posſideat. Et si magnus erit̄s q̄n hoc notificať. nō vellet ipe filiꝰ credere hoc nec cꝺere bonis putatiui patris: perēs saltem legitimā que sine causis exp:essis a iure auferri nō potest: vt leꝛitimus filius: nec ꝺ:iuz pōt p:obari. tenebiť nihilominus ipsa mulier hereꝺitꝰ ꝺe po:tiōe illa [illegible]blata sibi ꝺe eo tn̄ q̄ pōt et non plus. eī ꝺe reg.iu.lib. vj. nemo. Et hoc q: fuit in mo:a notificanꝺi q̄n potuit pꝛouiꝺeri.

Sed numq̄ꝺ mulier talis ɔz reuelare crimen suum filio spurio ⁊ inꝺucere eū ad ꝺimittēꝺū hereꝺitatē vero hereꝺi. Ad hoc ꝺicenꝺū ſm Sco. vbi. ś. q; aut filius crederet matri aut non. Si autē crꝺeret nō autem p:obabile est q; ꝓpter ꝺ ꝺimitteret ꝺictā hereꝺitatē. Nā paucos reperi re contingit qui ita perfecti sint q; ꝓpter seruāꝺā iustitiā in foꝛo ꝺei ꝺimittant magnas possessiones quas retinere possunt iure exteriori: ⁊ velint spurij reputari: nec hoc mater pꝛesumere pōt nisi antea multū fuisset experta de bona voluntate filij sui. nō ergo ꝺebet se exponere certo periculo ꝺiffamationis apud filiū pꝛopter incertam correctionē illius. Si ꝺo ɔ crꝺeret tunc sequereť inꝺe ꝺuplex malū. Primo q: ipsa ꝺiffamareť. Scꝺo q: ab illo ꝺe reditas sicut antɜ possiꝺereť. Si q̄s autē obstet q; tali filio ꝺebeat reuelari: ꝺe scz ignoꝛāter copulareť per matrimoniū sue foꝛoi aut alteri sue ꝓpinque seu alia faceret q̄ a iure spurijs ꝓhibita sunt. Dicenꝺū q; talis ignoꝛātia ꝺum perseuerat oīno excusat cū sit ignoꝛātia facti. Si q̄n tn̄ factuz veniret ad lucē tale matrimoniū esse ꝺirimenꝺū. Si tamen q̄erať an ꝺato q; talis filius ex ꝺbis mꝛis se spuriuz cꝛeꝺat teneať restituere bona que habuit a marito matris ceteris filijs alijs ꝓeredibus ꝓꝺicti mariti. Dicenꝺū q; si hoc ꝺubitanter cꝛeꝺit ⁊ rationē illud cꝛeꝺēꝺi habet: [illegible]neť ſm ꝺeū: non tn̄ iure humano. Si tamē non ɔz sufficienter cām et rationē cꝛeꝺēꝺi: tūc reꝺꝺere nō teneť eꝛquo per se vel per alterū sibi ꝺaret q; non ɔz sufficienter restituēꝺo. Jnꝺe[illegible]es est em̄ vt[illegible]re ꝺubia certa ꝺeť ſnia. ait Gꝛeg. ꝺi. xxiij. habuisse. Jn nullo tn̄ casu ad obuiandum hmōi periculis vel malis ɔz aꝺultera vel a[illegible]ulter quere re abo:sum vel mortē paruuli. ar. ꝛ[illegible].q.ij. faciat.

¶ Sed quando fienda sit restitutio. Cap. viij.

Quantum ad octauū

scilz q̄n ꝺicit. b. Tho. ij. ij. q. lxij. q; statim. q: sicut accipere rē alienā est ꝺ iusticiam: ita et ꝺetinere eam: q: p hoc q; aliq̄s ꝺetineꝛ rē alienā inuito ꝺño ipeꝺit eū ab vsu rei s[illegible]ic facit ei iniuriā. Manifestū est autez q; necp modicū tpis licet alicui in pctō moꝛari: sed q̄libet teneť pctm̄ statim ꝺeserere. Unde ꝺ:. quasi a facie colubꝛi fuge pctm̄. ⁊ ideo teneť q̄libet statim restituere vl̄ ꝺilatio nem ꝑetere ab eo qui pōt vsum rei concedere. Et siquiꝺē teneāt ꝺe incertis cū illud esset erogandū in pias cās cum cōsilio eccl̄ie. si hmōi ꝑsone habētes restituere remaneant ita paupes cū filijs ⁊ familia q; nō habeant vn̄ vis uāt. fiat ꝺicit Ray. vt ꝺixi in casu ꝓxiꝰ. ś. in tit. ꝺe ꝺecī. vbi aūt sic ꝺicit. Si q̄s retinuit ꝺecimas lōgo tpe: ⁊ nūc venit ad satisfactionē er postulat intuitu ꝺei et eccl̄ie: ⁊ maxime q: ɔz paruam subtāriā sibi remitti qꝺ accepit tpe pꝛeterito cum aliter opoꝛteret cū sua familia mēꝺicare: q̄uis ecclesia ꝺecimas oēs possit petere si viꝺerit istū contritū: et pꝛeces eius inniti veritati ɔz ei tanq̄ pauperi ꝺimittere vnde viuat cum hoc esset ꝺatura postea. [illegible]q.j. q̄n. Dec Ray. Qꝺ intelligenꝺuz viꝺeť vbi ꝺanť ꝺecime ꝺe moꝛe put est ꝺe iure cōi. Nam vbi [illegible]moꝛe nō ꝺanť ꝺecime vel valꝺe ꝺiminute viꝺenť excusari ꝓut plene habes: ⁊ ꝺicit ibi glo. Guil. q; illi q̄ reassignāt in manu penitētiarij qui hoc nō facerēt nisi penitētiarij restituerēt eis ꝑ parte vel ꝓ toto q̄n nesciť cui faciēꝺa est restitutio q; nō credit eos esse in statu salutis. Ꝺicit etiā paulopost q; nō est necesse q; fiat hmōi reassignatio in manib9 penitētiarij ꝺūmodo talis paratus sit ad arbitriū ei9 vel alteri9 boni viri satisfacere. Ꝺicit etiā q; in hoc casu eꝑs q̄ est ꝺisꝑātoꝛ: pauper pōt ꝺilationē ꝺare vel pr̄ē ꝺimittere. ac etiā totū si viꝺerit expeꝺire ad necessariā sustētationē illius tanq̄ alicui9 alterius pauperis: ita tn̄ q; quanto vtilius pōt gerat negocium illius cui fienda est restitutio si ꝑsona eius fuisset nota: viꝺelz exponēꝺo illa q̄ ellent ei restituenꝺa in vsus tales q̄ possunt ei magis ꝑficere quoꝺ ꝺeū. Dec ibi. Si teneť certis ꝑsonis que nolunt ꝺare certā ꝺilationē ɔz ad petitionē ipsoꝛ absq; ꝺilatione satisfacere vel cꝺere bonis: q: fur vel rapto: semp sunt in mo:a. ⁊ ideo semp augent pctm̄. ff. ꝺe condi. fur. l. in furtiua. vbi lesi egent ⁊ fame pereunt: ne interueniente paululū mo:a inueniri nō valeāt qui reꝺimanť: semp vitanꝺa est mo:a vbi est periculum. ꝺi. xxiij. ꝺe firacusane. Et hoc certā si opoꝛtet ipsuz mēꝺicare: vnde nō ꝺico habito respectu ne egeat. nam ɔ hoc notatur. eī ꝺe vsu. cuz tu. tamen Ul. addit sine culpa potest accipere vite necessaria: scz extreme. Ray. modera te sibi vita retenta q̄uscp plene satisfaciat. Host. ſo sic ꝺicit. Sed q̄ꝺ si nō immineat tale periculū necessitatis: ⁊ is qui restituere teneť non pōt induci ad restitutionē statim faciendā: puto q; ꝺiscretus sacerꝺos pōt suā cōscientiam informare ex eo q; intēꝺit gerere vtiliter negociū creditoris. Nā si viꝺet q; aliter nō pōt recuꝑare in ꝑpetuum: vel nō ita cito vel nō ita cōmoꝺe. pōt recepto iuramento vel alia sufficienti cautione si hře pōt cautionē: ꝺilationē concedere. et sub hac cꝺitione si aꝺimpleuerit ꝺ infra talez ꝺiem peccatoꝛ absoluere: vt sic creꝺito: qꝺ ei ꝺebetur recuperet et pcō: nō recꝺat a pśꝺytero ꝺesperaꝺ. hec ille. Sed q; in fine huiꝰ. §. scz q; absoluat sub cꝺitiōe contrariū asserit. Ul. ꝺicens q; absolutio a peccatis nunq̄ fieri ꝺebet sub cꝺitiōe: ⁊ ideo ꝺici pōt q; absoluat simpliciter si est absoluenꝺus: sed ꝺeclaret q; non valebit absolutio nisi aꝺimpleat ꝓmissum. Ul. Arcꝺ. super. c. si res. xiiij. q. vj. querit. Utrum habenti restituere ꝺebeat haberi respectus ne egeat. ⁊ ꝺicit. viꝺeť q; fic. ff. ꝺe iniur. l. in condemnatione. ff. ꝺe cessio. bo. l. is qui. Et sic notať per Bern̄. eī ꝺe solu. oꝺ[illegible]ardus. Et facaꝺ hoc qꝺ habeť. xvj. q. vij. q̄cūq;. sed Jnno. in. c. cum tu. eī ꝺe vsu. secus creꝺit ſm canones vbi ibi no. Ala. Ber. ⁊ Hosti. q; in solidū tenentur ꝺetentoꝛes vsurarū: et non solū inquantum facere possunt. qui Hostiē. in summa ꝺicit. q; qui h̄ restituere paulatim ſm vires suas mēꝺibus soluāt creꝺitoꝛib9: si aliter nō p̄it sine magno ꝺetrimento purꝺ poterūt vel cōponant se cū spoliatis.

Egestas in restituēte ꝺz respici.

Quod si nullā poterint inuenire miam apud eos: tunc absq; ꝺilatione renētur satisfacere vel bonis cꝺere: quia peccatoꝛ: semp est in moꝛa. ff. ꝺe cōꝺi. fur. l. in re furtiua. eī ꝺe ſmo. c. cum in eccl̄ie. Multi tenent ꝺictū ꝓcēꝺes tanq̄ equum: scz q; teneneť soluere quantū possunt retenta sibi vite cōmoꝺa. ar. ꝺe conse. ꝺis. v. ꝺiscipulos. eī ꝺe fur. fi q̄s. Sed ar. contrariū super hoc reꝺꝺere eiusꝺē. c. ⁊ ibi ꝺicit Archi. q; statim ꝺz reꝺꝺere totum q; pōr allegās beatum Tho. ij. ij. q. lxij. qui ꝺicit q; statim fienda restitutio est. ꝺo. Joh[illegible]nici in glo. quaꝺā ꝺictum tn̄ bea. Tho. pōr ꝺici nō esse ɔ si sane intelligať. vt ꝺicet. Sed in quaꝺā summa ꝺicitur q; illi qui habēt restituere vsuras ⁊ male ablata: ⁊ ꝓponūt firmiter reꝺꝺere: sed nō possunt statim: q: nolūt cum familia sua egere vel mendicare. tamē incipiūt iuxta posse satisfacere: vtrū tales possint absolui et cōmunicari. Rn̄deo. Aut sciunt ꝑsonas certas aut non. Et si sciunt ipsi m[illegible]ablata. ⁊ etiā ip[illegible] quibus ꝺebentur hmōi volūtutum est q; ꝺe conscientia eoꝛ stent ad terminū ipsoꝛum et volūtaē. Si ꝺo nesciūt tales ꝺāna ꝺata sibi. ⁊ reuelatio posset esse periculosa illis qui volūt restituere: tūc nō est reuelāꝺū illis: sed pꝛesumenꝺū q; ꝓfesso: vtiliter illoꝛ negociū gerat et cōsitens intenꝺat et ꝓmittat satisfacere q̄ cito pōt: quia hic ɔ locū ratiōabitio ꝺe bono ⁊ equo ⁊ tūc confitens absolui et cōicari poteſt: q: est in via salutis. Si ꝺo omnino nesciāt ꝑsone quibus restitutio est fienda: tūc est libere in potestate ꝓlati vel ꝺiscreti ꝓfessoꝛis ꝺare ⁊ cōstituere terminū cōfitenti: sicut viꝺerit necessitatem ⁊ cōtritionē ei9 ⁊ volūtatē ei9 paratā et ꝓmptā restituēꝺi: ⁊ infra istū terminū talis pōt absolui ⁊ cōicari. Quiꝺ aūt ꝺebeat facere vxoꝛ: et familia rap[illegible]is qui non h̄ nisi ꝺe obligatis restituēꝺis. habes. ś. ri. ꝛ.c. xij. ꝺe rapina. §. xviij. ⁊. xix. Nota q; Ray. ⁊ Hosti. circa istā materiā restitutionis ꝺicunt (hoc notent ⁊ teneāt sacerꝺotes) q; ſm q; maioꝛ: vel mino: fuerit fraus vel ꝺolus vel violentia: maioꝛ: vel mino: ɔz esse ꝺiscretio iuꝺicantis ⁊ ſm hoc in vsuris que fiunt in ꝺepositis. vt ꝺictū est. ś. [illegible].c. ꝺe vsura. que [illegible]mino sunt restituenꝺa: tamen q: mino: est ibi violentia q; in ceteris. poterit confesso: etiam cum scitur persona cui fienda est restitutio magis moꝺerari tēpus restituēꝺi retenta sibi vite cōmoꝺa ⁊ familie sue. Quiꝺā circa istā mateꝛiā ꝺicūt et meo iuꝺicio satis rationabiliter q; in certis casibus nō tenetur quis ad statim restituē

Incipiēs restituere timēs egestatē adhuc debz ab soluī.

Cōfesso: pōt moꝺerare restituēꝺi tēp[illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum actualiter: etiã si habeat modũ aliquẽ ad restituendum et ab eo cui tenet inuenire nõ possit nec remissionez nec dilationẽ: sed subitã velit sibi fieri restitutionẽ. q̃n vidz et restituendo statim inde sequeret euidens vel ꝓbabile dãnuz spuale vel rpale notabile ipsi⁹ restituentis: vel alioꝝ qõ ꝓpõderaret dãno eiꝰ qui debet habere ex carentia illius rei. Põr aũt tale dãnũ esse tripler. s. periculum mortis: infamia grauis seu scandalũ notabile vel dãnum: et periculũ ꝓbabile mortalis culpe. Ratio huius est sz q̃ talis restitutio possit differri. q: ꝑm Sco. ozdi. mino. creditor. i. qui debet hre. magis dz velle in hmõi casibus vt marimũ incõmodũ seu dãnũ eius qui habet restituere euitet in modica restitutionis dilatione q̃ suũ incõmodũ modicũ vel dannũ ex carẽtia ad rẽpus sue rei. Et si obijciatur q̃ restituere est actus negatiui ꝓcepti: q: reducit seu explicat per hoc qõ est non retinere alienũ: sed ꝓceptum negatiuũ obligat semp et ad semper. Rñdet ꝑm Sco. q̃ alienũ iniuste et inuito dño retinere simplr ꝓhibetur ꝓpterea semp et ꝓo semp isto modo necesse est saluti alienũ nõ retinere. sed qñ ꝙs hz ꝓpositũ et volũtẽ restituendi alienũ ꝓo rẽpore oppoꝛtuno: tũc tenens non tenet dño rei volẽre. i. velle debente. vult autẽ hoc dñs rei etsi nõ actu illicito: tñ actu debito et honesto: q: debet velle q̃ q̃ suuz habet retineat q̃uscz poterit opportune. Et si dicat dñs rei hoc agit inuite. et q: non vult q̃ per quãtũcũcz tẽpus suũ retineat. Dicẽdũ ꝑm Sco. q̃ dño inozẽ nate volenti statim rehabere suũ: et per cõsequẽs ꝺ rectam rationẽ nolenti ꝓoꝛrimũ retinere suũ: tũc tenens non est detẽtor: iniustus. Nã et depositũ dz redditione strictissima cũ repeti tur reddi. vt. C. depo. l. fi. et tñ inuito dño volũtate inozdinata cuz repetit et cũ eo malũ faciat sibi vel alteri põt retineri. Et Augz. dicit q̃ multa bona sunt ꝓstãda inuitis dũ eoꝝ potius vtilitati q̃ voluntati cõsuliť et cetera. di. xlv. et qui emendat. et exẽplũ ponit. rxiij. q. iij. c. ipsa pietas. de eo. s. qui ꝺ volũtate suã extrahiť de domo ruitura qõ laudabiliter fit. Est ꝯ nus casus cuz imminet huiusmodi restitutiõe subita periculũ dãni incõparabiliter ꝓpter dãnũ notabile vl infamiã põt differri restitutio.

ꝓualentis dãno qõ inde hz creditor: et carentia rei sue pura cũ ipse creditor: habendo illã rem seu pecuniã quaz q̃s de suo retiner magis posset repugnare et ꝓualere ꝺ bonũ cõmune. Nã tunc ꝑm Rich. in. iiij. nõ tenet illud restituere illi: sed fideliter reseruare vt restituat sibi vel hẽrediꝰ suis q̃n hoc fieri poterit sine ꝓiudicio boni cõis. vl depositare illud ita ordinãdo et ꝓuidẽdo q̃ tpe suo restituat. Idẽ videt ocẽdũ cũ q̃s male uteret re sua rehabita puta gladio ad occidendũ se vel aliũ et hmõi. Idẽ videtur dicendũ cũ et subita restitutiõe ille q̃ restitueret rem ablatã ꝑ furtũ vel aliud vitiũ detegeret et inde infamaretur cũ fama sit q̃d nobilius q̃ suba tpalis. vñ grauius reputatur pcm̃ detractionis q̃ furtuz ceteris paribus ꝑm Tho. ij. ij. q. lxxiij. et. vj. q. i. deterioꝛes. Cũ ꝯ quiliber debeat ꝓuidere cõseruationi fame sue. arg. xij. q. i. nolo. Põt talis differre restitutionẽ vsq; ad tps quo nõ deꝑhendat in crimine et diffameť si aliter ꝓuideri non põt. Idẽ' dicendũ cũ id qõ debz restitui nõ possit illi restitui nisi faciẽdo magnas expensas ad mittendũ sibi: q: in remotis est creditor. Ita enim q̃d agendũ est habes. s. in eo. ti. c. iij. Et idẽ dicẽdũ qn mulier habuit filiũ ꝑ adulteriũ nesciẽte viro vel supposuit sibi alienũ partũ qui nutrit de bonis viri vel hẽres etiã dimittit vt filius ꝓpriꝰ cũ teneať mater talis de oĩbus q̃ percepit filius ille sz puratiui ꝑis: non tñ debet revelare factũ qñ ex hoc sequereť seu sequi ꝓbabiliter poteť mozs sua: vel ꝓolis talis: vel etiã notabilis infamia vel alia grauia scãdala ꝑm Ray. et Io. de. capok. i quodlib. de q̃ habes. s. plene eo. li. ti. i. c. de furto. ibi vide.

ꝓpter vitandũ mozrale põt differri restitutio.

Alius casus est qñ ex hmõi restitutione subita sequi poset mozs spiritualis seu pcm̃ mozrale ꝓobabiliter in restituendo vel familie eius: pura restituẽdo que hz aliena ad tantã venit paupertatẽ vel miseriã q̃ non põt viuere

vel ꝓuidere filijs de victu et vestitu. et cuz sint alicuius nobilis cõditionis mẽdicare nimis erubescunt ab amicis ad sufficientiã nõ inueniũt: laborare nesciũt vel nõ ꝑm: q: paruuli vel infirmi. et sic restituẽdo exponiť periculo ipse cũ familia sua furãdi vel ꝓstituendi filias vel desperationis vbi retinẽdo alienũ cũ ipso ex industria sua ꝓuidet. et parcit sibi et familie et disponitur ad satisfaciendũ paulatim. hoc sentire videť Sco. in. iiij. Mẽri. in. vj. quodlibet. q. xxiij. Et idẽ videť de mũdo cũ quis hz instrumenta artis sue. vnde ex labore suo gubernat se et suos: et vẽdẽdo vel tradendo ea vt restituat suis creditoꝛibus nõ poterit laborare et inde lucrari: pura libros quoad iurisperitos et medicos: instrumenta quoad artifices. Laborando autẽ cum ꝓdictis vltra sustentationez suam poterit interim paulatim satisfacere. Nec credo esse ꝺ hoc qõd dicit beatus Tho. ij. ij. q. lxij. ar. v. q̃ statim restituendũ est alienũ simpliciter. Non enim ita amare ꝺba accipiẽda sunt dicit lex: sed ciuiliter. et in sacra scriptura statim ꝺ: fieri qõ in paruo tẽpore. vt ptz Malach. iij. Stabit enim et accẽplum etc. Et ꝓcipue cũ ex causa ira vigenti differť: vt dictuz est. Põt etiam multi, iciter accipi in iure. et nõ solũ ꝓo potentia facti. sed et iuris et cõmoditatis: vt ptz. xxiij. q. ij. faciat. in glo. Hec nõ sunt ꝑdicanda ne pareť via detentioni alioꝝ ad qõ nimis persone sunt inclinate: sed cũ magna discretione in cõfessione et cõsilijs tractanda: et cũ multis circũstantijs consideranda que honestent factũ. Ad hoc etiaz facit qõd dicit Iob. neapol. in quodlib. ix. q. xxij. et Rich. in iiij. et Pet. de pal. Querit enim vtrũ poteri restituere male ablata statim. sufficiat ad salutẽ relinquere in testamento q̃ heredes restituãt. Rñdet ad hoc ipse Iob. neapol. q̃ hoc sufficit in duobus casibus tm̃. ꝓmus est quando hmõi male ablata credit ꝺe et ꝑ certo q̃ talis retentio nõ sit ꝺ voluntatem dñi. Talis enim retentio non est iniuriosa seu iniusta. Nullus enim patitur iniustitiam volens: vt ꝺ. m. v. ethicoꝝ. Secũdus casus est qñ talis retẽtio rei alicuius est ꝺ voluntarẽ dñi: sed inozdinata: puta cũ nõ reddit gladius furioso cũ repetit ipsum in furia: hoc enim iuste fit. xxij. q. ij. ne quis. Et similiter hoc est qñ aliquis vult rẽ suã statim habere quã retinẽs non põt dare sine notabili dãno suo et ecõtra illa cuius est poteť sine dãno suo et incõmodo carere ad tẽpus. Extra istos casus nõ sufficit ad salutez nisi statim restituat. Ratio est quia de necessitate salutis est vitare pcm̃ mozrale: sed nõ solum auferre alienum: sed etiã retinere extra ꝓdictos casus est mozrale q: contra iusticiã cũ faciat in: uriã ꝓximo: et hoc cum põt restituere: vnde nõ sufficit ad salutẽ tali relinquere ꝑ testamentũ q̃ heres restituat. sed de necessitate salutis est ista tim restituere si põt. Sed si ille cuius est res seu cui obligat non põt illa re carere sine incõmodo suo etiã ad rempus: tũc opꝰ q̃ restituat etiã cum magno incõmodo suoꝝ nec sufficeret dimittere ꝑ testm̃. Tertius casus exaltans a restitutiõe subita est cũ ex hoc imineret periculũ mozt̃ corporalis. Et ꝓo huiꝰ maioꝝ declaratiõe nota ꝑm Rich. ar. iiij. dist. xv. q̃ si ille qui damnũ intulit hz aliq̃d vltra necessitatẽ sustentatiõis nature: q̃uis sibi necessariuz ad victum ꝑm decentia sue ꝑsone restituere teneť. Nõ enim licitũ est de alieno viuere cũ seculari honoꝛe. Si autẽ nõ hz nisi necessaria ad sustẽtationẽ nature: tũc distinguẽdũ est: quia aut iste qui dãnũ passus est nõ indiget ad sustentationẽ nature eo qõd ab eo ablatũ est: et tũc ille q̃ abstulit restituere non teneť: q: ex iure nature licitus est vnicuiq; vsus possessionis necessarie ad sustentationẽ nature. Extrema aũt necessitas oĩa facit cõia. ff. ad leg. rhodi. de iac. l. ij. §. j. Cũ in eadẽ in tex. et glo. Aut indiget ad sustẽtationẽ nature eo qõd ablatũ est: et tũc subdistinguo: q: aut ꝓximus. i. dñs ipsi⁹ rei indiget ista re ad sustẽtationẽ sue nature ꝓpriꝰq; necessaria ad sustentationez sit nature illius qui abstulit. Aut vtercz eodem tpe facit est indigens ista re ad sustẽtationẽ sue nature, Aut iste qui abstulit factus

Nota distinctionem.

casus ex cusantes a subita restitutione.

est indigens ista re ad sustẽtationẽ sue nature ꝓximus q̃ iste a quo ablata est. Primo modo et sco põt dici sine ꝓiudicio q̃ iste q̃ abstulit rem istã teneť restituere illi a q̃ abstulit: q: nunq̃ fuit res illi⁹ qui eã abstulit: sed semp remanet istius de iure. postq̃ em̃ sum in statu in quo res mea est mihi necessaria ad sustẽtationẽ nature nõ põt fieri alteri⁹ mez tradicẽre. Si tertio modo: tũc ille qui abstulit restituere non teneť: q: ab isto tpe quo facta est sibi necessaria ad sustentationẽ nature cũ tunc i[illegible] a quo ablata est non esset necessaria: acq̃siuit ius in illa re illi q̃ abstulit. Et iõ q̃uis dãnuz passus veniat postea ad statũ in quo res sibi ablata esset sibi necessaria ad sustẽta[illegible]onẽ nature nõ ꝓoꝓter hoc hz maius ius in ista re q̃ iste qui eaz abstulit: nisi iste qui eã abstulit deuenisset ad statuz in quo amplius ista res non esset sibi necessaria ad sustẽtationẽ nature. Idez

Quipñt restituere et tñ retinẽt nec cessaria.

per totũ Pet. de pal. in. iiij. et Sco. Ex dictis hoꝝ q̃ tales qui hñt restituere: et si retineãt sibi quodãmodo necessaria ꝓ sustẽtatione sui et familie ad vitãdã multa pericula dendo et oĩbus se spoliãdo ꝓ restitutiõe fiẽda: qõ forte tuum esset. s. restituere: et in deo confidere etiã si oporteret medicare ꝑm Ray. Ad hoc nõ viděť teneri de necessitate salutis. Tñ non debẽt tales ita laute viuere et põpose vestiri cũ familijs suis et filias suas cũ magnis dotib⁹ nuptui tradere sicut si nõ essent obligati ad restitutionẽ: sed parce viuere et paruas dotes tradere: et si non ꝑm nobili vel mercatoꝛi nuptui dare artifici et plebeio debẽt tradere et alia supflua resecare. Cũ multa q̃ prudẽtia hoc negocium agendũ [illegible]st: cũ efficaciter videnť facere qõd põt ad restituendũ: et in alijs se dñ habere: et cum timoꝛe dei credo

qui semper ꝓmittit̃ nũs q̃ faciũt

possunt absolui et cõicari. Qui aũt et de eo qõd põt semper ꝓcrastinãt et annuatim repiunť ꝓmittere confessoꝛi restituere et postea nõ faciũt: nõ videnť absoluẽdi nisi ꝓi⁹ faciant: vel diſponãt efficaciter negociũ vt habeat executionẽ: et multo min⁹ ei permitti dz cõio fuini quãtũ dico spectat ad consiliũ cõfessoꝛis. Nã quantũ ad sacerdotem qui hz cõicare: cũ ille se in manifesto ingerit ad hoc quid iuris habes. Ꝯ. in. iij. parte. De vsurarijs autẽ manifestis quõ sit agendũ cũ eis in restitutiõe et collatiõe sacꝛoꝝ. habes s. eo. ti. c. de vsu. Possent etiã tales petere remissionem a creditoꝛib⁹ quã si sponte et sine fraude obtinẽt nõ ampli⁹ ipsi obligant: nec etiã paupib⁹ illa remissa eis dare tenentur. Non tñ decens esset vt diues a pauꝑe et indigẽs parũ a multo indigẽte peteret remissionẽ. Queritur vtrũ eps

Qualitas actio epi debeat intẽtari

elapsis tribus vel quattuo: annis possit agere ꝺ heredes vel possessoꝛes bonoꝝ quoꝝ. dã illius qui in testamento reliquit mille libras soluendas nolẽ vsurarũ incertarum cũ de ertoꝛsione dictarũ vsurarũ nõ appareat nisi ꝑ confessionẽ dicti testatoꝛis. Rñdet Zau de ri. i tractatu de vsur. post Ifrede. q̃ cũ actio q̃ cõpetit ex testamẽto: vel cõditio que competit epo per. l. nulli. sint psonales. et per spaciuz triũ annoꝝ claudanť per ꝺñs. C. de pscrip. iij. vel. iiij. an. ideo ꝺ heredes bona fide possidẽtes q̃ semp ꝓsumitur non cõpetit actio ad dictas mille: nisi ꝓbaretur malã fidẽ heredẽ habuisse et sciuisse vitiũ et crimẽ defuncti quo casu debet intelligi. Tua nos. cũ si. Et idẽ si de ertoꝛsione appareat per aliud q̃ testamentũ. Quo aũt ad possessoꝛes bonoꝝ per quos per testatoꝛes vel eius heredẽ bona aliena ta sunt: nõ est aliq̃ dubiũ si posseděrũt spacio decẽ annorum: q: actio psonalis non cõpetit ꝺ successoꝛes singulare vt. l. §. si heres. ff. ad trebel. Nec obstant primo dicta scilz q̃ actiones epo cõpetẽtes durãt q̃ttuoꝛ annis: q: intelligiť hoc de actioꝛibus cõpetẽtib⁹ epatui vel ecclesijs. Sed hic non competit actio epo vt epo sed vt yconomo et administratoꝛi bonoꝝ pauperũ. Queriť q̃ si ꝓmisso generali edicto q̃ quicunq; dederit vsurarũ noĩe aliq̃d tali veniat infra tot dies etc. Si nemo venit nec aliquas certas ꝑsuit vsurarius infra terminũ ad id sibi statutum latacz est sentẽtia per epm̃ declarans illas esse incertas. Utrũ vsu-

rarius sit turus si postea appareãt psone certe quibus restitutio est faciẽda. Frede. in ope suo sentit q̃ sic. etiã q̃ad illos q̃ tunc erãt extra diocesim. Fateꝛur tñ q̃ talibus cõpetit remediũ. Sed cogitat dicit Zau. an sit verũ et ꝛium ꝑacticak qñ nõ est determinatũ q̃ oia veniãt sub nomie incertoꝝ: hoc est qñ nõ fit taxatio ꝺe: et ꝑm quãritarez ad quã ascẽdũt sed minoꝛ: et ꝑm q̃ inter eos conuentum est. Et de hoc iudici ꝑ cuius sniã alio non dato ꝑsumiť: ꝺstat legitime. An tñ talis ꝑactica sit iuri consona tuiꝑse vide. ꝓmpti sunt epi ad eiꝰ obseruantiã: q: ꝑ seipsis incerta imbursant: nec ad illoꝝ volũt restitutionẽ venire vel tenẽri: sed sit certa taxatio ꝑm cũetionẽ ꝑm q̃ moꝛtis est: quetñ an de iure possit fieri videndũ est. Notandũ etiaz ꝑm Archd. q̃ si aliq̃s decedens relinquat sibi heredẽ ex testamento vel ab intestatoꝛe: et oꝛdinauit quẽdã executoꝛẽ tñ ad emendã suoꝝ foꝛisfactoꝝ q̃ decedẽs tẽpoꝛe moꝛtis sue creditoꝛib⁹ tenebať: et iam termini solutiõis sue fluxerãt. Iste executoꝛ debitũ hmõi soluere teneť: et põt cõueniri q: elapsis terminis solutiõis cepit iniuriari creditoꝛib⁹ in nõ soluendo defunctꝰ. Ex ꝓcepto autẽ dñi solutio est facienda. [illegible]. ꝓ. q. i. magnum. xxiij. q. ij. c. tributũ. Quare peccat in termino soluendo: tum q: frangit ꝓmissum. et de pac. c. s. et. ij. tum q: illo elapso inuito dño detinet alienuz. ff. de excep. doli. l. ij. §. circa. Et hoc tenent quidã: vt. s. noie foꝛisfactoꝝ hoc casu veniant debita quoꝝ terminus solutionis tpe moꝛtis lapsus erat: et ꝑ illis agi possit. Sec⁹ de debitis quoꝝ termin⁹ nõ aduenerat. et ita notatur in spe. Rub. i. quakr in iudicio scriptura ꝓferri. §. nũc ꝺo. De eo

Cui dari demũ cui datũ est aliquid ꝑ errozem. dicit Iob. de rip. i tractatu de ꝛcibus. q̃ in tali datione aut est erroꝛ: ꝓsone vel est erroꝛ: fortune: vel alterius cõditionis appositꝰ. Si ꝓmo modo puta intẽdo dare petro et ꝺo martino: tũc martinus tenetur acceptũ restituere vel danti vel illi cui intẽdebat dare. ar. xxix. q. i. §. i. Si ꝺo erroꝛ: fortune puta intẽdo tibi dare vt pauperi et tu es diues: dicit q̃ sic acceptũ tenẽtur restituere danti vel aliq̃i pauperi nisi recipiens interum esset effectus pauper. Si ꝺo fit erroꝛ: alicuius alterius conditionis: puta q: te sctm̃ credo cum nõ sis. et iõ dono tibi: vel credo celebraturũ re missas. et ideo do tibi. Dicitur q̃ si receptoꝛ cõstat de ꝓcisa intentione dãtis: sz q̃ aliter non daret nisi ꝺditio subesset. talis erroꝛ: obligat ad restituendũ receptũ: aut ad sufficienter supplendum per se vel per aliũ intentionẽ dantis: quoꝝ ratio est: q: cũ [illegible]s in istũ nõ trãsea. nisi eo mõ quo dans vult trãsferre si nõ exĩstat cõditio: in ipm̃ res nõ transferť. Alij ꝺo dicũt ad restitutionẽ talis erroꝛ: nõ obligat nisi ipsa cõditio circa quã erratur esset causa motiua et finalis datiõis talis. qõ ꝓbant ꝑ simile. do tibi centũ libras: quia credo te esse amicũ meũ: dato q̃ accipiẽs non sit amicus meus: non obligatur ad restitutionẽ. Si autẽ amicitia sit causa ꝓpter quã do tibi centũ libras: scilz si tu sis amicꝰ meus nisi amicus fueris obligaris ad restitutionem. Ex his ptz q̃

Utrũ petitoꝛes sancti antonij possint sibi aliq̃d retinere.

q̃sdã sancti Antonij vel alij quicũq; nullo mõ possunt sibi retinere ea que illis paupibus vel locis ꝑ quib⁹ danť petunt: q: hic eẽt erroꝛ: ꝓsone. Verumtñ quia nullus tenetur ꝓ alijs stipẽdijs militare nec causas alioꝝ agere ad expensas suas. dico q̃ põt tales viuere super q̃uestus quos faciunt: et põt eis moderatũ salarium dari. Decille. Illa ꝺo que danť eis ex mẽdacijs illoꝝ questoꝝ: q: videlz asserunt q̃ dicẽtur multe misse ꝑ dantibus: vel habebũt talẽ vel talẽ indulgentiã: vel absoluent a votis eoꝝ vel a casibus reseruatis: vel q̃ fient lectisternia et hospitalia et huiusmodi. ꝑ q̃bus illi dant alꝫ nõ daturi: nec talia fiũt: nec vera sunt: totũ est rapina et restituí debẽt dantib⁹ ea vel pauperib⁹ erogari. ar. xiij. q. v. non sane.

Titulus.III. De superbia.

¶ De superbia ꝓmoꝝ parẽtum et eius punitione.

Capm̃.ſ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Expeditis his que pertinent ad auariciā cum speciebꝫ ⁊ filiabus et remediis restitutiōis. Nunc de supbia agendū est que cū sit vitiū spuale minus ab hominibus cognoscit. Sicut aūt de diabolo a quo orū habuit ō: Job penul. ca est rex sup oēs filios supbie: ira ⁊ supbia ipsa regina ⁊ mater est oīm vitiorū ſm Gre. ⁊ sicut de ipa maxime diabolus condēnat: ita xps cū electis suis de eius humilitate maxime cōmendat. Vñ Aug. in. xiiij. de ciui. dei. c. xiij. sic ait. Ciuitati dei in hoc seculo peregrinanti maxime cōmēdat humilitas: ⁊ in rege eius q est xps maxime predicat. Contrariū huic virtuti elationis vitiū in eius aduersario q diabolus est maxime dñari sacris litteris edocetur. Profecto ista est magna differētia qua ciuitas vnde loquimur vtraq; discernit: vna scz societas piorum hoīm. alia impiorum singula quecq; cū angelis ad se pertinentibus in q̄bus pcessit hac amore dei. hac amore sui. Hec ille. De hac ps. cxviij. Supbi inique agebant vsq;quaq;: a lege aūt tua nō declinaui. vbi de ea tria notant

¶ Primū est vitiū. et ideo propulsanda. ibi. Superbi inique agebant.

¶ Scōm est maximū. et ideo eradicāda. q: vsq;quaq;.

¶ Tertium eius remediū. ⁊ ideo regula seruāda. quia a lege aūt tua non declinaui.

§. I. Quod supbia sit peccatū pr̄ er eo qđ dicit ps. Supbi inique agebāt. scz superbiendo. Iniq̄tas aūr pctm est. Vñ ⁊ Jacobi. iiij ō: Superbis deus resistit. et hoc ideo: q: sibi contrariꝰ sunt p pctm: sed de ipso superbie vitio vidēda sunt tria.

¶ Primo quid sit.

¶ Scdo quādo sit mortiferū.

¶ Tertio quomodo primū.

quid sit supbia.

Et quantū ad primū dicit Aug. in. xiiij. de ciui. dei. q superbia est puerse celsitudinis appetit⁹. Ubi primo notādū q supbie pctm consistit in appetitu seu volūtate sicut et alia pcta. nō est in estimatione q̄ pertinet ad rōnē. Unde q̄n Gre. dicit in lib. moza. q supbia est cū q̄s estimat bona que hz a seipō nō a deo: vel meritis suis estimat obtinuisse et hmōi. nō sic est intelligēdū tāq̄ in ipsa estimatione cōsistat supbia ipsa: sed psistit in appetitu excellētie inordinato. Sed q: qđ quis multū appetit facile credit ex ipso appetitu nimio excellentie quē hz superbꝫ. inde inclinatur de facili ad estimandū de se vltra id qđ est: ita q estimatio illa sequit appetitū illū inordinatū. Scdo est cōsiderandū q q: appetitus supbi est puersus seu inordinatus: quia ō regulā rationis. iō vitiosus. Pro cuius declaratione est dicēdū q appetitus in oīm eo qđ apperit aut sequit regulā rōnis: id scz qđ rō naturalis dictat: aut excedit ipsam aut deficit ab ea. et cū sequit regulā ratiōis est actꝰ virtuosus: cū aūt excedit vel deficit a regula rōnis est vitiosus. Explū de appetitu scientie q̄ de se est hoi naturalis. Si em q̄s appetat scientiā ⁊ inrēdat ei fm q rō dictat: pura ad debitū finē ⁊ debito modo ptinet hoc ad virtutem studiositat. Si vo excedit regulā rōis: vt q: nō itēdit scire pter deū: vel quia querit scire q̄ non pertinēt ad deum et hmōi: ptinebit hoc ad vitiū curiositatis. Si aūt deficiat a regula rōnis: vt q: nō vacat scientie vt dz ptinebit ad negligētie vitiū. sic ad ppositū de supbia. Hec em cōsistit in appetitu excellētie et honoris que naturaliter hō desiderat. Errō hui⁹ est: q: homo naturaliter desiderat pfectionez boni qđ cōsistit in quadā excellētia. Hāc excellentiā pōt quis tribus modis desiderare. Nā si hoc faciat fm regulam rōnis: scz ad debitū finem et debitis mediis: ptinebit ad virtutē magnanimitatis. si deficiat a regula rōnis totaliter retrahens se ab ope magno ⁊ honore sibi proportionato timore deficiendi: ptinet ad vitiū pusillanimitatis. Si aūt excedit regulā rōnis querēs honorē et excellētiā non ad debitū finē vel sibi improportionarum: sed supra suā ꝯditionē: ptinet ad vitiū supbie. Nō em est aliud supbia q̄ excedere mensurā. ppriā in excellērie appetitu. Vñ superbus ō: quasi sup id qđ est valens. Et q: nō est eadez mensura omniū hoīm qđ vni nō imputabit ad supbiam faciēdo quedā multū honorabilia sicut ops exercēdo autē honorare ēpalem: alteri impurare ad superbiā vt si sacerdos eadē agere veller. Tho. ij. ij. q. clxij. et in ſtionib⁹ de malo. Tertio sciēdū q̄ materia huius vitij per quā differt ab alijs est excellentia: sicut materia auaricie est pecunia: et materia luxurie ē delectatio venerea. Et q̄uis videatur idē superbia cū inani gloria. ppter quod aliqui doctores ponūt vtrūq; pro vno. tñ fm Gre. ij. in. xxx. lib. moral. et bea. Tho. ij. ij. vbi. s. sunt diuersa ⁊ realiter distincta in hoc differētia: q: supbie materia est. ppria excellētia. sed materia inanis gloie est manifestatio ipsi⁹ excellētie. Appetit em supbus excellentiā et honorē supra suā virtutem: sed vane gloriosus appetit ordinate q manifestet alijs sua excellentia. Et q: ad excellentiā pertinet q manifestetur ꝙs alijs. ideo quasi immediate a superbia procedit inanis gloria. vt primꝰ filia: seu cōsequit ad eā cōtinuo vt germana. Quod pulcre ostēdit Origenes super penitentiā cū. ix. Ubi moralr exponēs inebriationē Loth per filias eius: dicit q ille due filie maior et minor Loth que secute eū in mōte inebriauerūt: ⁊ cū eo copulate filios genuerūt: scz Moab ⁊ Amon. quoz descēdētes inimici fuerūt ppli dei. phibitiq; in templū intrare in tertia et qrta generatione. Figurāt hec duo vitia supbiā et inanē gloriā: que ex mente oriunt viri iusti et sci. Superbia em ait Aug. etiā bonis opibus insidiatur vt pereat. Cū igitur q mūdi vitia deserit: scz cupiditatē et luxuriā tanq̄ ignez et sulphur sodomā mūdane cōuersationis cōsumentē montēq; pfectiōis apphēdit: sequūtur superbia ⁊ inanis gloria que etiā nō sibi cauentē dulcedine cōplacētie ipsi⁹ bonoris ⁊ laudis inebriant vt nō discernat bonuz a malo in ope fiendo: ex quib⁹ generantur tanq̄ filij opera facta ex superbia ⁊ inani gloria: que quia illegitima ⁊ dei populo inimica non pñt in templū supne glorie intrare vel hoiez introducere: siue ipsa supbia sit corde: siue locutiōe: siue ope: siue cōsuetudine pperrata tanq̄ quattuor ḡnatiōes eius. Quis aūt superbia videat habere similitudinem cum magnanimitate inquantū vtrūq; tendit in magnū.

Differt tū ab ea plurimū sicut virtus ⁊ vitiū. Nā supbia tendit in magna q̄rendo excellētiā et honorē: sed excessiue vt dictū est. Magnanimitas ō mediocriter. q̄ mediocritas nō attendit fm quātitatē eius in qđ tendit: q: tendit in maximū quātū fieri pōt: sed attendit ista mediocritas in duob⁹. s. Primo in proportione sui ad magnū: q: tendit in magnū qđ pōt sibi esse proportionatū et cōueniēs. et ideo null⁹ pōt esse magnanim⁹ nisi virtuosus. Scdo attenditur ista mediocritas in electiōe: q: scz non tendit in magnum fm quid sicut sunt bona exteriora inter q̄ magnuz precipue est honor: q: magnanimus non requirit honorē tanq̄ finē voluntatis sue: q: hoc nimis parū reputat sibi cū honor sit vanū et trāsitoriū bonum. Vñ non curat nec eligit honorari: sed fieri honore dignum fm q honor est testimoniū virtutis. Superbus aūt in his duobus deficit a magnanimo. Primo quia excessiue ⁊ supra regulam rationis: idest supra proportionē sue virtutis honorem et excellentiā apperit. Scdo quia honorē exteriorem eligit tanq̄ finē voluntatis sue de virtute cui debet honor: nil curās. Tho. super. ij. sentē. dis. xliij. Sic ergo superbi iniq̄ agunt: q: peccant superbiendo. Necesse ē quod reportemittir seruātibus legē suaz in premiū dicēs Esa. lx. Ponā te in supbiam populoz. Sumit em ibi improprie supbia pro quadam excellētia super alios. Quantū ad scōm notandū q superbia fm genus suuz est mortiferum q̄n est fm rationis deliberationez. Ratio huius est: quia velle nō subijci deo deliberate seu regulis eius est mortale: hoc est auerti a deo qđ est precipuū in omni mortali sed superbus hoc agit. q̄ ⁊c. Signāter aūt dicit deliberare q: sicut omnia alia mortalia ex genere suo. vt homicidiū. furtū. adulteriū. ⁊ hmōi. propter impfectionē q. s. preueniūt iudiciū rōnis ⁊ sunt preter rōnis cōsensum sunt venialia. ita ⁊ circa superbiā accidit: q: ꝙs sunt aliqui motus supbie q̄ sunt venialia dū eis ratio non assentit. hec Tho. ij. ij. q. clxij. Vñ ⁊ tobias admonens filiū suū dixit. Superbiā nunq̄ in tuo sensu aut ⁊bo dñari permittas. Tob. iiij. Nō dixit tangi vel stimulari sed dñari: qđ importat rōnis consensum. Ostendit idē auctoritate psalmiste dicentis in persona dñi ps. c. Nō habitabit in medio domus mee qui facit superbiā. Nullus aūt ercluditur a domo dei siue militāris siue triumphātis ecclesie nisi propter mortale. sed b agit supbia fm dictū Aug. ergo ⁊c. Dicit etiā dñs p pphetam. Detestor ego oēm superbiā. qđ nō fit nisi ppter mortale. Ad qđ etiā facit dictū Gre. ij. in. xxxiij. moral. dicētis. Euidentissimū signū reprobor est supbia sicut electorum est humilitas. sed nullus fit reprobus nisi ppter mortale. ergo ⁊c. Sciendū tū q superbia dupliciter pōt cōsiderari prout Tho. vbi. s. Uno modo fm q habet q̄ndā reundantiā in oīa vitia. Omnia em peccata possunt oriri ex superbia duplici ratione. Uno modo p se inquantum. s. alia peccata ordinant ad finem superbie que est appetitus inordinatus proprie excellērie: ad qđ pōt ordinari illud qđ quis inordinate appetit. Alio modo indirecte ⁊ q̄si p accidens: scz removendo prohibens vt rūnor ē ⁊ reuerentiam ad deū inquantū scilz per superbiā contēnit homo diuinā legem per quam phibetur a peccato. ⁊ sic superbia est vitium quasi generale. ⁊ habet quādam generalitatē super omnia vitia. Ad hanc ūn generalitatem superbie pertinet q omnia vitia possunt ex ea oriri non q̄ semper oia ex ea oriantur. Nam etsi possit quis transgredi quodcunq; preceptū ex contēptu quod pertineret ad superbiā non tamē semper ex contēptu transgreditur. sed aliquādo ex passione vel ignorantia et hmōi. Alio modo potest considerari superbia fm speciem proprium quā habet ex ratione proprij obiecti. ⁊ sic superbia est speciale peccatū: est em appetitus inordinatus proprie excellentie. Et q̄uis quidā connumerēt inter capitalia vitia inquantū ex ea multa genera peccatorū oriuntur. Greg. tamē quem sequitur beatus Tho ij. ij q. clxij. ponit eā matrem ⁊ radicem capitaliū dicens. xxxj. moral. Radix quippe cuncti mali est superbia. Prime autē huius soboles septem numerū principalia vitia de hac virulēta radice pferunt. inanis gloria. inuidia. ira. tristicia. auaricia. vēntris ingluuies. ⁊ luxuria. Quantū ad rectitudinem: scilz q̄ est primum peccatū. ptz er hoc qđ ō: Eccī. x. Initiū omnis peccati superbia. ⁊ Tob. iiij. Ab ipsa scz superbia sumpsit initiū omnis perditio. ⁊ Jsiō. dicit q ficut superbia est origo oīm criminū ita ⁊ ruina omniū virtutum. Pater hoc q: primum peccatus luciferi fuit superbia. Vñ de eo dicit Esa. xiiij. Detracta est ad inferos superbia tua. ⁊ similiter primū peccatum ade ⁊ eue fuit supbia: vt. s. declarabitur. Quod aūr aliqua peccata eriam dicant prima vt cupiditas. apostasia. ⁊ inuidia: hoc nō est simpliter vt superbia. sed fm quid. i. fm aliquem respectū. Nam cupiditas ō: prima seu primū peccatorū fm illud. s. Tim. vj. Radix omniū malorum est cupiditas. qđ est verum ex parte conuersionis. eo q cōuersio inordinata ad commutabile bonū est causa omniū peccatorū. Sed superbia est causa ex parte auersionis a deo. prius aūr est auerti ab incommutabili bono q̄ conuerti ad commutabile bonū. ⁊ ideo superbia est prior: cupiditate: ⁊ causa ei⁹. Apostasia. idest recedere a mandatis dei ⁊ voluntate dicitur causa omnium peccatorū. fm illud Eccī. x. Initium peccati hominis apostatare a deo. Sed hoc intelligitur prioritate executionis non prioritate intentionis. ita q prioritate executionis est apostasia a deo que est voluntas non subijciendi se volūtati diuine: sed prioritate intentionis est prius supbia que est voluntas presidendi. Tho. s. ij. q. lxxxiij. Inuidia dicit initium omniū malorum. s. in humano genere. inuidia. s. diaboli prius tamē in ipso fuit superbia. Sap. ij. Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarū. Et superbia em diaboli secundm est odiū ipsius ad deum iuste punientem et resistērem superbie sue ⁊ inuidia ad hominem ⁊ multa alia. Tho. in. iij. contra gentiles. ca. cviij.

Supbia est spāle peccatū.

Differētia superbie ⁊ inanis glie.

Differētia magnanimitatis.

Supbia est pmū peccatū.

Supbia est mortale.

Appetitus excellentie fit triplr.

§. II. Quantū ad secūdum principale: supbia ostendit esse maximū pctoꝝ cū dicit ps. vsq;quaq;. i. maxime inique agebāt supbi. vñ glo. ibi dicit maximū peccatū in hoie est supbia. Et ad idem facit qđ dicit glo. sup illud ps. Et emundabor a delicto maximo. hoc est a delicto supbie: qđ est vltimū redeūtibus ad deū ⁊ primū recedētibus a deo. Jsiō. eriam in lib. de summo bono dicit. Omni vitio deteriorē scio esse superbiā. seu ppter qđ a summis psonis vel a primis assumit⁹ seu ppter qđ ex bonis oritur. Qđ aūr superbia sit grauissimū omniū pctoꝝ octo rōnibus probat. s. rone auersionis: operationis: permissionis ⁊ vitationis: oppositiōis: assimilatiōis: adhesiōnis: ⁊ imuriatiōis. Et primo auersionis. pbat sic. In peccato mortali attēdunt duo. s. auersio ab incōmutabili bono: ⁊ conuersio ad cōmutabile bonū. licet aūt ex parte cōuersionis ad cōmutabile bonū supbia non sit grauissimū peccatoꝝ eo q excellentia quā superbus inordinate appetit nō habet maximā repugnantiā ad bonū virtutis: tamē ex parte auersionis superbia habet maximā grauitatem. Cuius ratio est: q: in alijs pctis homo auertitur a deo: vel propter ignorantiā: vel ppter infirmitatē aliquā: vel propter concupiscentia alicuius alterius boni: sed p superbiā auertit a deo ex hocipso q nō vult subijci deo: et eius preceptis: pterea Jaco. iiij. ō: Deus superbis resistit. Preterea quāto pctm magis auertit a deo tāto est maius: sed peccatū ex contēptu qđ est supbia magis auertit a deo q̄ pctm ex ignorātia: infirmitatis: vel concupiscentia. q̄ superbia est maius. Contēnit enim sub superbus eo q nō vult subijci ei et preceptis eius. Scdo probatur superbia esse maximū pctm ratione operationis sic. Illud quod oibus peccatis grauitatē donat ⁊ causat est grauius alijs per regulam illam Aristo. Propter qđ vnūquodq; tale et illud magis. Si em quecūq; sunt calida: sunt calida inquātum participāt naturam ignis. q̄ pernatime ignis est calidus sed supbia hoc facit. Nam vnūquodq; pctm est grauius si fiat ex supbia q̄ si ex ignorantia vel infirmitate etiā si fit peccatū infidelitatis qđ grauius reddit ex cōtemptu superbie. ergo ipsum est maximum fm q potest exponi illud ps. Supbia eoz qui te oderūt. s. deū vt puniente ⁊ phibētem cōsecutionem suoz maloz desideriorz ascendit semper scz sup alia vitia. Tertio pbatur idē ratione pmissionis sic. Apud deū ⁊ apud mūdum pmittit minus malum vt cuitetur vel extirpet maius: sicut ⁊ medicus sapiēs in remediis maioris morbi patit infirmum in leuioribus morbū incidere: ⁊ deus permittebat in veteri lege libellum dari repudij vt vitaret vxoricidiū: ⁊ leges humane permittūr meretricia ne sequatur adulteriū: q: grauiora sunt hmōi. Sed in re cōcata. medio peccati superbie pmittit deus hoiem ruere in pctā grauia ⁊ turpia. Tho. vbi. s. Unde Jsiō. in lib. de summo bono dicit. Qui detinet supbia ⁊ nō sentit: laborat in carnis luxuriam vt p hanc humiliatus cōfusione erurgat. Idem Gre. in moral. tractans illud Job. xij. Qui scz deus dissoluit balteum regū. idest permittit frangi castitatē sanctorum: vt scz recognoscant superbiam. Exemplū in vitis patrum de vno qui cū ex magna puritate ⁊ sanctitate pascerent ab angelo lapsus in superbiā ita fuit deiectus stimulo carnis q̄ derelicto heremo ibat ad seculū adimplēdam cōcupiscentiam suā: sed in via hospitatus apud duos germanos religiosos: dum ad eoz instātia eos instrueret in se reuersus pniam egit. Quarto pbatur idem rōne facilionis vitationis sic. Peccatū tāto est grauius quāto fa-

Supbia est maximū pctoꝝ.

Propter

supbia p mittitur ruit i maiora pcta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Facilius vitaꝝ superbia.

cilius pōvitari et nō vitaꝝ. Sed pcīm supbie facilius pōr
vitari alijs pctis. ſ. ipſo cognito. ergo ſi nō vitet grauius
erit. Signāter aūt dictū eſt ipo cognito. Nā motus super
bie occulte subrepens anteq̄ deprehendat p iudiciū rōnis
nō hz maximā grauitatē. ⁊ difficulter tales motus vitant
ꝓpter eoꝝ latentia. vñ in ps. In via hac qua ambulabam
ſcz bonoꝝ operū abſcōderūt ſupbi laqueū mihi. Sed de
prehenſi p rōnē faciliter vitant ⁊ hoc ex triplici cōſidera
tione. Primo ex ꝯſideratiōe infirmitatis ꝓprie. Ꝑm illud
Eccī. x. quid ſupbis terra ⁊ cinis. Scōo ex cōſideratione
magnitudinis diuine. Job. xv. Quid tumet. i. ſupbit con
tra deū ſpūs tuus. Tertio ex ꝯſideratiōe paruitatis bo
noꝝ nr̄oꝝ. Nam quoad bona nature vel fortune dicit
Eſa. xl. Omnis caro fenū: et oīs gl̄a eius quaſi flos agri.
Quoad ſpūalia dicitur Eſa. lxiiij. Omnes iuſticie veſtre
quaſi pannus mēſtruate. Cū ergo ex hmōi cōſideratione
ſuperbia comperta de facili poſſit vitari ſi nō fit erit gra
uiſſimū. Tho. vbi. §. Quinto ꝓbabat idē ratione oppoſi
tionis ſic. Illud eſt grauiſſimū et maximū pctm̄ qō maxi
Supbia maxime opponit deo. me opponit ſe deo: ſed ſuperbia eſt hmōi. ergo ⁊c. Nam
Boetius dicit q̄ cuꝫ omnia vitia fugiāt a deo ſola ſuper
bia opponit ſe deo. ſicut fecerūt deſcendētes ex noe nem
roth cum ſuis cum voluerunt edificare turrim pertingē
tem vſq̄ ad celuꝫ. vt ſi forte inūdaret diluuiū poſſent ſe a
deo defendere in illa turri ⁊ nō ſubmergi. ſz deus cōfudit
ſuperbiam eoꝝ: q: cū moniti per angelos noluerūt di
ſiſtere: cōfuſe ſunt ⁊ ibi diuerſificare lingue eoꝝ vt nō poſ
ſent ſe mutuo intelligere: ⁊ ſic opotuit eos dimittere in
choata. Unde ⁊ ipſa ſapientia ait. Superboꝝ ⁊ ſublimiū
colla p:opria virtute calcaui confundendo ⁊ cōculcando
Supbia firmi⁹ adheret. eos multipliciter. Secto ꝓbatur rōne firmioris adhe
ſionis ſic. Quanto peccatū firmius eſt ⁊ min⁹ ſeparabile
tanto eſt grauius: ſed ſupbia eſt hmōi. ergo ⁊c. Ꝫ ꝓbat
multipl̄r. Nam ſi ſeparet aia ſenſibilis ab hoīe nunquid
erit cōcupiſcētia oculoꝝ in hoīe: certe nō ⁊ tñ eſſet ſupbia.
Itē quantū ad peccatū in⁹. Nam ſi tollat vt nō fiat alicui
iniuria. nunq̄d iſtud erit appetibile qō eſt vindicta. cōſtat
q̄ non. ⁊ p ablationē iniurie remouebit vindicta ⁊ tñ erit
ſupbia. i. appetitus inordinatus excellētie. Item cū moti
uū inuidie ſit odium aliene felicitatis. ſi ſit vnus hō ſolus
in mūdo: nunq̄d erit triſticia aliene felicitatis. certe nō: et
tñ poterit eſſe ſuperbia. Superbia igit̄ q: min⁹ ſeparabile
Magis rōne iam dicta: ideo grauiſſimū. Septimo rōne aſſimila
assimilat diabolo. tionis ſic. Sicut maior virtus aſſimilat illa que nos magis aſſi
milat rp̄o. ita ⁊ maius eſt vitiū illud qō magis nos aſſimi
lat diabolo. ſz ſuperbia eſt hmōi. Ergo ⁊c. Octauo ratio
ne iniuriationis ſic. Illud eſt grauiſſimū: ⁊ maximū pecca
tū quod maxime iniuriatur deo ⁊ auertit et derogat deo:
ſed ſupbia eſt hmōi. ⁊ ⁊c. qō patet per alia diſcurrēdo. Nā
per blaſphemiam hō iniuriat bonitati diuine q: eſt pctm̄
in ſpm̄ ſanctū. p mendaciū iniuriat hō veritati diuine: ſed
per ſuperbiā iniuriat excellentiſſime maieſtati diuine. qō
ptz. q: ſuperbire eſt quaſi ſuper ſtatū hominis ire. hoc eſt
quandā equalitatem dei appetere. ⁊ ſic injuriari maieſta
ti diuine. Hec Alexander. ij. parte. q. xxxviij. Ray. Cū ergo
ſuperbia ſit maximum. ideo deteſtanda ⁊ euitāda ⁊ reme
dium ad hoc notatur in. §. ſeq.

§.III. Quātum ad tertium

Supbie remediū

principale. ſ. de remedio. hoc eſt qō ait ps̄. A lege autē tua
nō declinaui. quaſi dicat. Superbi ideo inique agūt ſup
biendo q: declinant a lege tua nolētes ſubiici ei. Ego aūt
nō declinaui ab ea: ſed ſubijcio me ei ſeruans eā. ſic vito
ſuperbiā. ſic ergo qui vult vitare ſupbiā nō declinet ⁊ non
recedat a lege dei eterna p affectū q̄ eſt volūtas ſua ordi
nans cūcta ad fines ſuos. ſubijciens ſe volūtati ſue. Qui
em eſſe vult vt deus. ait Aug. ſup ps̄. viij. ſcz facere volun
tatem ſuā non dei peruerſe vult ſimilis eſſe deo. ſicut dia
bolus ⁊ primus hō q̄ noluit diuino teneri p̄cepto. Itē nō
declinet a lege naturali p effectū q̄ docet inferiorē ſubijci
ſuperiori pennarime ⁊ ei nō velle equari. Un dicit antio
chus etſi peſſim⁹ tñ inſtinctu naturali ductus. Juſtum eſt
homine ſubditū eſſe deo ⁊ nō paria ſentire de eo. ij. Mac
chab. ix. Decet etiā hominē vilem ſe reputare cum clare vi
deat ſe eſſe vermem ⁊ cinerem. Un Mich. vi. Humiliatio
tua in medio tui. Itē nō declinet a lege diuinali ſcripture
p intellectū frequēter in⁹ ditādo ruinas ſupboꝝ q̄ ibi refe
rūtur. vñ ab ea ſibi caueat ne ſikia patiaꝫ. Hinc virgo beat
tiſſima in cāticis Lxv. ſ. Diſperſit ſupbos mēte cordis ſui.
ideſt eos q̄ ſunt ſupbi nō p̄mo motu: ſed mēte. i. delibera
tiōe. cordis ſui. i. volūtate ipſoꝝ ſuperboꝝ. ſic exponit dns
Job. dīci ſup magnificat. Uel ſic vt referat illud ſui ad
deū: et eſt ſenſus. Deꝰ diſperſit ſupbos: nō ſnia cōminatoria
vel ad tp̄s ſicut aliquos pctōres: ſed mēte cordis ſui. i. de
liberatione ſue volūtatis immutabilis. Uel ſic diſperſit ſu
perbos in mēte ⁊ volūtate: vt vbi p̄ius erāt vniti cū deo
et p̄mis ⁊ in ſeipſis ſint p ſu, erbiā in pares diuiſi ⁊ ſe
parati a deo ⁊ angelis ſuis bonis: et in ſe in diuerſa vitia
diſtracti ſicut ꝓz de ſuperbia luciferi. hoīs p̄imi. et nabu
chodonoſoꝝ. q̄ fuerūt d..pſi. Lucifer de celo in infernum ⁊
demones hincinde p aera. hō de paradiſo in mundū p dis
uerſos ritꝰ idiomata et loca. Nabuchodonoſoꝝ de regno
in deſertū cū diuerſis feris. oēs mente diſpſi ⁊ intellectu ⁊
affectu. Un Hzego. in moral. Cōſideret hō elatus quid in
terra mereaꝫ ſi angelꝰ p̄celat in celo ꝓſternit. de pe. diſ. ij.
§. p̄incipiū. De ruina luciferi ſcribit Luc. x. vbi ꝓps dicit Luciferi ruina
diſcipulis ſuis admonens eos cauere ſibi a ſupbia. Uide
bā ſathanā ſicut fulgur de celo cadentē. ⁊ per qō vitiū ceci
derit oſtendit Eſa. dicens. xiiij. c. Quō cecidiſti lucifer de
celo ⁊c. qui dicebas in corde tuo. In celū aſcēdam ⁊c. ſilis
ero altiſſimo. qō dicere. ſ. deliberate cogitatiōis ⁊ affectio
nis fuiſſe ſuperbiā oſtēdit ſubdēs. detracta eſt ad inferos
ſuperbia tua. vbi dicit Aug. de queſtionibus veteris teſta
mēti q̄ diabolus elatione cōſtatus voluit eſſe vt deus ab
ſolute: ſcz in nullo ſubeſſe. Ꝓo declaratione ſciendum q̄ Triplex eſt ſilitudo dei.
triplex eſt equalitas ſeu ſimilitudo. vna omnimode equi
parantie. alia eminētie. tertia eſt excellentie in ꝓſecutione
gloꝛie virtute ſue nature. Prima equalitas vel ſimilitu
do eſt in perſonis diuinis. Unde Amb. tractans illud ps̄.
lxxxij. Deus quis ſimilis erit tibi. dicit. Unicꝰ filius qui eſt
imago patris. Hāc equalitatē vel ſimilitudinē licet q̄dam
dicāt angelum appetiſſe. ſ. eſſe vt deus: quia q̄uis hoc ſit
impoſſibile: tamen vt dicit Augu. hoc habet ceca ambitio
vt ſemp̄ p̄ſumat q̄ poſſit. Sed hoc omnino eſſe impoſſi
bile q̄ illo modo appetierit ſi ſimilitudinē ſm omnimo
dam equiparantiam ꝓbatur triplici ratione. Prima eſt
q: q̄uis quis poſſit plus deſiderare q̄ poſſit habere: non
tamen poteſt plus velle q̄ poſſit eſtimare: q: intellectum
voluntas ſequitur non excedit. Hoc aūt nō poterat ange
lus eſtimare. Secunda ratio eſt: q: certiſſimum eſt creatu
rā non poſſe adequari creatori. i. nec etiam ipſam naturam
humanā que erat in ꝓpo. Un Eſa. xl. ō. Cui ſimilem feciſti
eum. Hoc aūt ſciuit angelus cū haberet intellectū perſpi
cacissimum ergo nō hoc appetiſt. Tertia ratio eſt ex parte
angeli: q: impoſſibile eſt q̄ angelus appetat aliq̄d bonū
quo exiſtēte iā ipſe idē nō eſſet. Nulla em̄ natura q̄ eſt infe
rioris gradus appetere pōt ſuperioris nature gradū ſine
ſuiꝑſius corruptione que nō cadit in intellectu: nec p con
ſequens in appetitu: ſicut canis non appetit eſſe leo: quia
ſi trāſferret in gradū ſuperioris nature iā nō eſſet. Scōa
equalitas eſt preeminētie. ſ. in nō ſubeſſe alicui: ſz preeſſe
oībus angelis ⁊ cunctis inferioribus quod eſt ꝓpriū dei.
Et quātū ad hoc licet angelꝰ potuerit apperere oībus peſſe
angelis ⁊ creaturis inferioribus: non tñ potuit apperere
q̄ abſolute nō eſſet ſub deo. Et hoc ꝓpter tres rationes.
Prima q: eſt hoc impoſſibile angelum ⁊ omnē creaturā
non eſſe ſubiectā creatori. i. nec em̄ hoc cadere potuit in eꝰ

Equalitas eminētie eſt habere beatitudinem.

appꝛehēſione quaſi poſſibile. Scōa rō eſt. q: ipſe angelus
deſineret eſſe ſi totaliter deo ſubiectus nō eſſet. Tertia ra
tio eſt: q: tota eius p̄fectio eſt eſſe ſub deo: q: totū bonum
angeli eſt in hoc q̄ ſcz deo ſubeſſe: ſicut tota claritas aeris
eſt ex hoc q̄ ſubijcit radijs ſolis. Tertia equalitas eminē
tie ſeu excellentie eſt habere beatitudinē ex nullo merito
ſuo vel alieno: ⁊ hec eſt eminētia quā appetijt angelus cū
dixit. Similis ero altiſſimo. ſfuit ergo peccatum ſuperbie
ſue in hoc q̄ ad cōſequendā ſup"alē beatitudinē ſuā que
in plena dei viſione cōſiſtit: nō le ereꝛit in deū tanq̄ in fi
nalē perfectionē ex eius gratia deſiderās cū alijs ſanctis
ſed eā cōſequi voluit per virtutē ſue nature: nō tamē ſine
deo in natura operāte: ſed ſine deo gratiā conferente. Et
q: habere finalē beatitudinē per virtutē ſue nature oīno
ablatā gratia alicuius ſupioris eſt ꝓpriū deo: manifeſtū
eſt q̄ quantū ad hoc appetijt angelus dei equalitatē. Un
quātū ad hoc appetijt etiā deo nō ſubijci: vt. ſ. eius gratia
ſupra ſue nature virtutē indigeret. Hec Tho. ij. ſen. di. v. ⁊
j. parte. q. lxij. Non ſolū autē in lucifero fuit ſuperbia: ſed
etiā i alijs angelis qui ceciderūt cū eo. Unde dicit Apoc.
xij. q̄ draco cauda ſua. ideſt exemplo traxit tertiā partē ſtel
larum: ideſt angeloꝝ. in terrā. infernale. Sed q: incer
tus eſt nobis numerus angeloꝝ qui ceciderūt: ponitur
ibi numerus determinat⁹ aliquo modo: ideſt tertia pars
ꝓ:o indeterminato. Quomodo autē alij angeli peccaue
runt exemplo p̄imi dat̄ rale exemplum. Sicut miles ordi
natus ſub rege ⁊ ſub duce exercitus: habet bonā volunta
tem ſequens voluntatē ducis dirigētis voluntatē ſuā in
regē ⁊ malā ſequens voluntatē ducis contra voluntatez
regis. Sic quidā de inferioribus angeli ſequētes volun
tatem p̄imi angeli contra voluntatē dei peccauerunt: alij
diſſentiētes a voluntate p̄imi angeli peccantis: ⁊ ſequen
tes voluntatē diuinā deo immobiliter adheſerunt. Unde
Job. iiij. Ecce qui ſeruiūt ei. ſ. deo nō ſunt ſtabiles. ſ. in dñ
eſſe gratie quoad malos. Et i angelis ſuis. i. a ſe creatis...
uenit ꝓpriꝰ tatē ſcz ſuperbie. Angelis dicit in plurali. Sed
diſperſit ſupbos mēte cordis ſui per aerē caliginoſum vbi
hincinde habitāt. Multa aūt magna ⁊ mirabilia dicunt
in lege diuina. i. in ſcriptura de angeli p̄imi excellētia per
maxime Ezech. xxviij. Tu ſignaculum ſilitudinis ⁊c. Hec
aūt tā mira inqt Hzeg. illa exponēs. xxij. mo. a. idcirco de
eo ſcribunt vt homini oſtēdat q̄d ipſe ſi ſupbiat de elatio
nis ſue culpa paſſurus ſit ſi feriēdo illi parcere noluit que
creādo in tanta gloꝛia claritatis eleuauit. de pe. di. ij. c. fi.

§.IIII. De ſuperbia p̄imo

ruꝫ parentū dicit Aug. ad Oroſiū. Hō elatꝰ ſupbia ſuaſioni
ſerpētis obediēs dei mādata contēpſit. ſ. de nō comedēdo
de ligno ſcīētie boni ⁊ mali. Supbia ergo p̄cеſſit appeti
tū ſcīētie boni⁊ mali⁊ vitiū gule: ſz aſſecura ē ſuaſione ſer
pentis. Sfuit aūt ſupbia p̄imi hoīs in hoc q̄ appetijt inor
dinate ſimilitudinē dei quantū ad ſcīētiā boni⁊ mali p̄in
cipaliter. Secūdario aūt appetijt ſimilitudinē dei quātū
ad potentiā: vt. ſ. virtute nature ꝓprie operaret ad beati
Triplex ſimilitudo dei. tudinē cōſequendā. Ꝓo quoꝝ declaratione ſciendū q̄ ſi
militudo dei eſt triplex. ſ. eſſe: noticie: ⁊ potētie. Prima ſi
militudo. ſ. in eſſe fuit impreſſa homini a principio ſm illud Gen. j. Sfecit deus hoīem ad imaginē ⁊ ſimilitudinem
ſuā. Et angelo Ezech. xxviij. Tu ſignaculū ſimilitudinis.

Scōa eſt ſimilitudo noticie ſeu ſcīētie ⁊ hāc ſimilitudi
nem angelus accepit in ſua creatiōe. Un ſubdit in auctoꝛi
tate Ezech. p̄dicta. Plenus ſapiētia. Sed hō hāc ſimi
litudinē in ſui creatione nō accepit in actu ſed in potētia
ſolū. Tertia eſt potētie ſilitudo. ſ. operādi aliquid quo ad
beatitudinē per ſe queniret. Angelus igit⁊ hō nō pecca
uit appetēdo p̄imā ſimilitudinē. ſ. nature. peccauit autez
hō in appetendo ſcōam ſimilitudinē p̄incipaliter. ſ. ſciam
boni ⁊ mali. ſicut ſerpēs ei ſuggeſſit: vt. ſ. p virtutē nature
ꝓprie ſciret vel p ſeipſum cognoſceret quid ſibi boni vel
mali futurū eſſet. Secūdario appetijt diuinā ſilitudinem
quoad potentiā. vt. ſ. virtute ꝓprie nature oparet ad bea
titudinē conſequendā. Un Aug. de vera religiōe dicit q̄ ma
gis voluit ſua potētia frui q̄ dei. Notādū aūt q̄ peccatū
p̄imoꝝ parentū. ſ. ſupbia nō fuit ſimpl⁊ grauiꝰ aliis pctis
hoīm. qō ptz q: maior eſt ſupbia qua quis deuz negat vel
blaſphemat vel odit q̄ ſupbia qua q̄s inordinate appetit
diuinā ſilitudinē qualis fuit ſupbia p̄imoꝝ parentū. Sed
fuit grauiꝰ illud pctm̄ ceteris ſm q̄d. i. ſm aliquē modū. i.
ſm conditionē perſonarū peccantiū. Pctm̄ em̄ illud ꝓz maxi
mā grauitatē ꝓpter p̄fectionē ſtatus eoꝝ: q: erāt i p̄fectiſ
ſimo ⁊ ſummo ſtatu. ⁊ ex hoc grauiſſime peccauerunt. Tho.
ij. ij. ⁊ ſup. ij. ſen. Et q̄uis ambo equaliter peccauerint. ſ. in
genere: q: ambo ſupbierūt cōparādo admiſcē pctm̄ eoꝝ
hūt ſe ſicut excedētia ⁊ exceſſa. Supbia mulieris fuit gra
uio: triplici rōne. ſ. elationis: ſuggeſtionis: ⁊ inclinatiōis.
Primo rōne elatiōis q: maior fuit elatio mulieris credē
tis ſuaſioni ſerpētis q̄ viri nō credētis. Scōo rōne ſugge
ſtionis. q: mulier nō ſolū peccauit: ſed etiā viro pctm̄ ſug
geſſit vñ peccauit in deū ⁊ in p̄imū. Tertio rōne iclina
tionis. pctm̄ em̄ viri ex hoc diminutū eſt: q: cōſenſit in pec
catum amicabili quadā beniuolētia qua plerūq̄ fit vt of
fendat deus ne ex amico q̄s fiat inimicus. Sed ex alia par
te pctm̄ ſupbie ade fuit grauius triplici alia rōne. Primo
ꝓpter maiorē ingratitudinē magis em̄ fuit ingratus adā
eo q̄ plus erat mēte ſpūali p̄dit⁊ ꝓpter magnitudinē ſcīē
tie ſibi date. Scōo ꝓpter maiorē rebellionē. Maior em̄
fuit inobediētia ade eo q̄ p̄ceptū p:io fuit ſibi datū ex ide
eue p eū. Tertio ꝓpter maiorē ſis dānī ſcurſione. Nā mai⁊
dānū ſecutū eſt ex pctō ade q̄ eue. nā q: in adā erat huma
nū genus virtualiter ſeu ſeminaliter vt in p̄ncipio actuo.
ſō ex pctō ipſius coꝛruptū eſt ⁊ trāſfuſus pctm̄ in humanū
genꝰ. nō aūt ex pctō eue. Nā ſi ſola peccaſſet nō fuiſſet hu
manum genus infectum. Alexāder in. ij. parte. ⁊ Tho.

Nota pe nas ſecu tas ex peccato p̄imi pa rentis.

§.V. Pene aūt ſecute ex il

la ſupbia que cauſa fuit trāſgreſſionis diuini mādati ſunt
multiplices. Et p̄imo quoad totū genus humanū eſt tri
pler. Et p̄ima quidē infectio aiarū cū coꝛpoꝛibus infun
dunt ſcz peccato oꝛiginali ꝓpter qō niſi purificent dei vi
ſione et gloꝛia ꝓpetuo p̄iuant. Scōm eſt q: ex illo oꝛigina
li etiā purgato remanēt aie vulnerate ignoꝛantia malicia
cōcupiſcētia: ⁊ difficultas ad bonū. Tertium eſt q: ex illo
oēs nr̄i ſubditi mortī c..poꝛali ⁊ oīmbus penalitatibus
quas ſuſtinemus: famis: ſitis: eſtus. ⁊ frigoꝛis innumera
bilium infirmitatū coꝛpoꝛis. Un apls ad Ro. v. p vnū ho
minē pctm̄. ſ. oꝛiginale intrauit in mundū ⁊ p pctm̄ mors
Quāuis enim eua p̄ius ſupbiendo peccauerit: ꝓpter qō
dr Eccli. xxv. A muliere initiū factū eſt pcti: ⁊ p eā oēs mo
rimur. tñ q: mulier nō fuit vniuerſale p̄incipiū totius hu
mane nature q: nō tota humana natura fuit in eua ſed in
adā. ſ. vt in p̄incipio actiuo ſeu p̄fectiuo. Ideo totū pec
catū fuit in adā cōſummatū qñ mulieri cōſenſit. Si enim
adā nō cōſenſiſſet peccāti mulieri. paruuli deſcēdētes ab
eis nō cōtraxiſſent pctm̄ oꝛiginale. nec p cōſequēs mortē
neceſſario incurriſſent. Hervеus. Et ideo ſignāter apls di
xit per vnū hoīem. ſ. adā. Et q̄uis illa die qua peccauerūt
p̄imi parētes nō fuerint mortui actu: tamen fuerūt imme
diate mortī coꝛpoꝛis obnoxij. Et ſic intelligitur illud eis a
dō dictū: In quacūq̄ die comederitis ex eo moꝛte moꝛie
mini. Gen. ij. ideſt mortī eritis obnoxij. ſm Tho. et Aug.

§.VI. Secunda pena infli

cta cōtra p̄imis parentibus ex ſupbia eſt tripler. Prima
eſt gratie ⁊ omnium virtutum amiſſio. Unde Aug. Prin
ceps vitioꝝ dum vidit Adā ex limo terre ad imaginez
eius factum. pudicitia oꝛnatum: temperantia cōpoſitum
charitate ſplendidū. illos p̄imos parentes illis donis et
tantis bonis ſpoliauit. pariterq̄ pemit. ſ. ſpiritualiter p̄i

Secūda pena.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nādo gra. de pe. dif. ij. ꝓnceps. Et hoc innuit cū dictū fuit a deo. Ecce adā factus est q̄si vn⁹ ex nobis sciens bonū et malū. Et est locutio scē trinitatis. ⁊ ideo dicit q̄si vnus ex nobis. s. ꝑsonis diuinis. ⁊ sunt ꝟba increpantis. quasi dicer. ad hoc fact⁹ erat vt bñficio gr̄e deo esset sicut deus per adoptionē: sed p supbiā ⁊ inobedientiā miser hō ꝓdidit ⁊ fact⁹ est filis destijs. vñ fecit eis de⁹ tunicas pelliceas vt se cognoscerent. Vel sunt ꝟba deterrentis tā eos q̄ cereros homes a vitio superbie ꝑ̄m Aug. q. d. Ecce quō punitur superbia hoīs. Scā pena inflicta vtriq; fuit rebellio carnis seu sensualitatis ad spiritū que ꝓmo apparuit in mēbris genitalibus. vñ Aug. in li. de ciui. dei. dicit q̄ senserūt motū carnis sue. i. stimulos carnis. ꝓpter qđ erubescētes adinuicē fecerunt sibi perizomata de foliis. i. cooperimenta vt serabolas: ⁊ sic secura est recognitio verecundie vel concupiscentie. Unde ꝺ: Gen. iij. Et aperti sunt oculi eor. Unde Aug. super Gen. Non est credendū q̄ primi parentes essent ꝓducti clausis oculis ꝓcipue cū de muliere dicatur q̄ vidit lignū q̄ esset pulch⁹ ad visū: sed aperti sunt ad aliquid intuendū ⁊ cogitandum qđ nunq̄ ante aduerterant. i. adinuicem se concupiscendū qđ ante non erat. Spūaliter aūt aperti sunt oculi eor. vnus sc̄z difficultatis in bono: alius facilitatis in malo. vel ad malū aperti sunt idest cognouerunt vtrūq; in eis.

Tertia pena pri mo hū pa rentum.

§. VII. Tertia pena est exclusio

resīdēie de loco tā ameno. Nā post pc̄m exclusus est eadē die de paradiso. Dicit em̄ Gen. iij. Emisit eū dñs de paradiso voluptatis. Un Greg. Quid paradiso iocundius. q̄d celo securius. ⁊ tñ hō de paradiso. ⁊ angel⁹ de celo peccando cecidit. Idem. Adā primus homo ꝓ pcō de paradiso eiectus est: h̄ est q: nobilitatē dei a se eiecit nobilitate loci ꝓuatur. di. xl. quelibet. Ibi c loc⁹ paradisi q̄uis nūc non deseruiat homini ad vsum q: inaccessibilis est. tñ seruit ei ad documētum. Primo quidē dū cognoscit se ꝓpter pcm̄ illo fuisse ꝓuatus. Scō q: ꝑ ea q̄ corporaliter in illo paradiso sunt instruit. spūaliter de his q̄ pertinent ad paradisum celestē quo ꝓparat nobis adit⁹ per xp̄m. Tho. ij. ij. q. lxij. Et ne hō posset ad placitū suū illuc redire posita sunt ibi impedimēta. s. cherub. ⁊ gladi⁹ flāme⁹ atq; ꝺsatilis ad custodiēdā viā ligni vite. Gen. iij. Hoc aūt sic intelligit ꝺm Ir̄am. Locus em̄ illi⁹ paradisi videt esse inaccessibilis ꝓpue ꝓpter vehemētiā estus in locis iterme dijs ex. ꝓpinquitate solis: et h̄ significat p flāmeū circuliū q̄ versatilis ꝺ: ꝓpter ꝓpietatē mot⁹ circularis hmoi estū causantis. Et sit p cherubin q: p angelicū ministeriū creditur ibi esse aliqua ignea custodia Tho. vbi. s. post Aug. Spūaliter aūt duplex reatus q̄ ꝓ pcm̄ incurrit designat. Primus est amissionis gl̄ozie q̄ consistit in visione dei. i. plena cognitiōe. ⁊ ideo collocat ante paradisum cherub qui interꝑetat plenitudo scientie: q̄ excludat ab ipsa visione.

Scūs reatus seu pena est ignis gehēne: ⁊ ideo ponitur gladius flāmeus. Nam p gladiū vltio diuine iusticie designat qui ⁊ dicit versatilis idest ex vtraq; parte incidēs q: aiam ⁊ corpus cruciabit. Designant etiā ista tria per que quis ex pcīs redit ad deū. s. p cherubin. i. ꝑ scientiam ⁊ cognitionē dei: per ignē dilectionis: per gladiū versatilem. i. tolerantie pa onem ꝺm magistrum. in. ij. senten.

Quar⁹ ta pena ade mui sa i tres.

§. VIII. Uiro quoq; ꝓcipue

fuit inflicta tripler pena ex parte corpis. Prima fuit terre sterilitas: cū dictū fuit. Maledicta terra in ope tuo ⁊ et ponit⁹ tis modis. videl⁹. Terra non gratis pascet te sicut fecisset in statu innocētie: sed nec semp et eodē respondebit labo: ibus tuis. q: aliq̄n multū laboret ꝙ parū vel nihil recolligit: quod est in penā. et sic maledicit terra nō in se sed in ope: inquātū punit hō ex terra nō ꝓpiens fructū que deberet ꝺm labo: ē suū. Uel sic maledicta terra idest q: peccasti ꝓpter vo: ē que tibi debuit esse subiecta; ideo ⁊ maledicta erit terra subdita tibi ⁊ nō respōdēs ad desideriū tuū. Et q: peccasti per mulierē que tibi debuit esse in adiutoriū: ideo ⁊ terra q̄ tibi esse debuit in seruitiū erit maledicta: q: in tedijs ⁊ labore vel ꝓpterea terra maledicit nō adā ad terrendū homines ne similia faciendo sibi maledictione feriantur. Scōa pena est culture anxietas. Unde ꝺ: ei. In labore ⁊ anxietate comedes ex ea ⁊c. Gen. iij. i. laborando victum queres. Et hec pena laboris est cōis. Nullus em̄ ex terra comedit nisi ꝓcedente labore: vel in se vel in alio. Ita ⁊ cōtemplatiui etsi non laborāt in vita actiua: tamē ex laboribus alioꝝ de terra comedūt. Ante aūt pcm̄ etsi erat esset homo terra nō fuisset ad laborē sed ad solatiū ⁊ delitias: ꝺm Aug. quātū placuisset.

Tertia pena est āgustie acerbitas: ibi. Spinas ⁊ tribulos germinabit tibi. ꝺm Rabanū. Spine ante peccatū erant: sz non vt homini laborē inferrent: sicut serpentes ⁊ alia noxia que ante hoi erant innoxia ꝺm Tho. vbi. s. post Aug. Spiritualiter sp̄e sunt punctiones seu stimuli peccatorum que ex carne ꝓueniūt vel ex terra: vel ꝓcliues tentationes: tuosarum questionū ⁊ tribulos cogitationū que de nimia solicitudine ꝓuisionis vite ꝓueniūt ꝺm glo.

Quinta pena exclusio in trea.

§. IX. Mulieri aūt ī speciali

tres pene ex pte corporis sunt ex superbia inflicte. Prima est laboris in portādo ꝓolem cōcepta. Un dictū est ei Gen. iiij. Multiplicabo erūnas tuas ⁊ cōceptus ⁊c. Multitudo cōceptuū inducit in penā mulieri nō ꝓpter ꝓcreationem ⁊ multiplicationē plis q̄ fuisset etiā in statu innocētie: sed ꝓpter multiplicationē afflictionū quas mulier patit ex hoc q̄ diu portat fetum vñ ⁊ mulier fetosa citius senescit ⁊ mo: it. Scōa pena est doloris in partu. Un ꝺ:. In dolore paries. Omnis em̄ mulier q̄ concipit in peccato de necessitate parit cum dolore. Sola enim virgo Maria sine corruptione cōcepit: sine labore portauit: sine dolore peperit: quia eius conceptus nō fuit ꝺm legem nature a primis parentibus deriuatum. Si aūt mulier non cōcipit nec ꝙ parit: patit sterilitatis defectum qui ꝓponderat ꝓdictis penis. Unde ⁊ Ambr. Pudor est feminis nupriarū ꝓmia nō habere q̄b⁹ sola est hec causa nubendi: sc̄z principalis. Idē. Cōiugij ꝓmiū ⁊ gratia nuptiarum partus est feminarū. xxxij. q. ij. pudor. Tertia pena inflicta mulieri est seruitus in obsequēdo. ibi. sub viri potestate eris. qđ intelligit ex parte corporis. Nā ex parte anime deo subiicit sicut et vir. Hec etiā subiectio est introducta i penā nō solū quantū ad regimen: q: etiā ante peccatū vir fuisset caput mulieris ⁊ gubernator ei⁹: sed ꝓpter mulieris ꝓpriā voluntatē necesse habet voluntati viri parere. Ita q̄ ante peccatū erat subiectio mulieris ad virū ex reuerētia ⁊ dilectione: post peccatū est ex timore ⁊ sic est subiectio quasi seruilis ei inflicta in penam pcī. Hinc Aug. Satis apparet quēadmodū feminas viris subditas esse et pene famulas lex voluerit esse vo: es. xxxiij. q. v. hec imago. Ecce quot mala ex superbia. Unde dicitur zacha. xiij. Adam exemplum meū ab adolescentia mea.

Mulier est subiecta viro.

De quartuo: speciebus superbie. Caplm. ij.

Dē speciebus superbie

dicit Greg. in. xiij. lib. moral. q̄ quattuo: sunt spēs supbie: qb⁹ ois tuno: arrogātiū demōstrat. s. cū bona a fenetipis hre existimāt: aut sibi datū desup ꝙ suis meritis putāt: aut certe cū iactāt se hre q̄ nō hnt: aut de speciebus superbie ceteris singulariter videri appetūt. Et de his pōt exponi illud ps. cxxx. Dne nō est exaltatū cor meū. s. affectando excellentiā ino: dinate sup: a ꝓpria mēsurā: et sic bona mihi collata mihi attribuēdo nō a deo recognoscendo. q̄s ad primā speciē. Nec̄ elati sunt oculi mei. oculi. s. estimationis ⁊ affectiōis nō sunt vltra debitū in altū leuati bona q̄ a deo hre agnosco meritis meis ascribēdo ꝓncipalr: q̄ad scōam speciē. Nec̄ ambulaui in magnis magnificādo in

Quatuo: sunt species superbie

me: vel apud alios bona mea spūalia vel tēpo: alia ea nō possidēdo vel min⁹ habendo quoad tertiā speciē. Nec̄ in mirabilib⁹ sup me. s. ambulaui estimatione mirabilia ⁊ q̄si singularia sup me existētia ꝓ: e cereris intuendo ⁊ alios ex hoc despiciēdo. Ideo aūt nō me exaltaui aliquo istoꝝ modoꝝ: q: vt dicit saluator: Matth. xxiij. ⁊ Luc. xiiij. Qui se exaltat humiliabit. Et ꝓuerb. xvj. Ante ruinā exaltabit spūs. Exaltare est rem ex imo in altuꝫ leuare: qđ facit superbia. vt ꝓz ex ei⁹ etymologia. Unde figurat ꝓ vētum de quo ꝺ: Mar. vj. q̄ erat eis ventus ꝯrius. s. discipulis nauigātibus in mari. Erat eis vētus ꝯrius. ⁊ vbi tria notantur.

Supbia similis e vento.

¶ Primo ꝓpietas ⁊ multiplicitas elatiōis. ibi. erat vēt⁹.

¶ Secundo nocibilitas seu malignitas huiusmodi infectionis. ibi. contrarius.

¶ Tertio remediabilitas eius malignationis. ibi. eis.

Cōparatio supbie ꝺm Alber.

Nā in mari hui⁹ seculi nauigātib⁹ ventus superbie ꝺtrariat: q: bonis operib⁹ insidiat vt pereāt. vt dicit Aug. Est em̄ materia vēti ꝺm Alber. vapor terreus frigidus ⁊ ficc⁹ q̄ eleuat ꝺtrahit solari⁹ ⁊ eleuatus ⁊ ingrossat⁹ in aere impellit aerē faciēdo aliq̄n rumo: ē q̄n est magnus. Sic supbia est quedā cogitatio subtilis q̄ de terra cordis egredit ficca humore grē. frigida ḋritate q: charitas non inflatur. s. Cor. xiij. q̄ cogitatio caloꝝ. i. inordinato amore excellētie trahit supra in altū ꝙ estimationē supra se. ⁊ rumore facit se magnificando. Unde dicit ille ventus figurate q̄ veniēs a regione deserti. ꝓuincie domum in qtuo: angulis vbi septē filij Job cū tribus sororibus cōiuabant decidit eā oēs opp̄imēs intra existētes. Job. ꝙ. q: videlz ventus superbie i. missus a diabolo p tentationē qui desertū ꝺ: q: omni gratia derelictus ꝓcutiēs domum mētis seu cōscientie iusti in quattuo: angulis. i. ꝗtuor cardinalibus si eis assentiat ruere facit. ⁊ septē dona spūssancti cuz tribus virtutib⁹ theologicis figuratis p filios ⁊ filias extinguit. vt nulla ibi virtus vel gratia viua remaneat vbi superbia regnat. Signanter aūt ꝓdicere q̄ttuo: exaltationes seu species supbie per quattuo: vētos quos vidit Daniel in mari magno pugnare. vt habet Dan. vij. sc̄z orientalem. australem. occidentalem. ⁊ aquilonarem.

§. I. Est ergo ꝓma exaltatio

seu species supbie cū q̄s ex inordinato appetitu ꝓprie excellētie bonū habitū naturalē vel ingenium. intellectū. memoriā. fortitudinē. corꝓis pulchritudinē. vel bonū rpale vel diuinitias. gloriā. honorē. potētiā. vel spūale: vt grām. sciētiā. sapiam. ꝓdicationē. ꝓphetiā ⁊ hmōi: sibi attribuit q̄si a se haberet nō a deo. Unī nota q̄ supbia ꝓsistit nō solū in cogitatione sz etiā in affectione. superbus em̄ nō credit h̄ sc̄z q̄ nō sit aliq̄d bonū in se vel alio qđ non sit a deo. sed de bono qđ hz seipm̄ ita magnificat acsi ab alio nō haberet sed a se. Prō cui⁹ declaratione sciendū ꝺm Tho. ij. ij. q. lxij. ⁊ in. ij. sen. di. xlij. q̄ estimatio rōnis de aliquo bono pōt corrumpi dupliciter. Uno modo in vniuersali. Et sic corrūpit estimatio rōnis. s. in vniuersali qñ q̄s estimat vniuersaliter bonū qđ hz nō habere a deo sed a seipso: ⁊ h̄ pertinet ad infidelitatē. cū recta fides habeat q̄ deus est auctor oīm bonoꝝ. Scō corrūpit estimatio rōnis in parti culari ꝓpter aliquā passionē ꝺm q̄ errāt q̄ operant malū vt ꝺ: Prouerb. iiij. sicut verbi gr̄a. si aliquis sentiret in vniuersali fornicationē nō esse pcm̄ esset infidelis: nō aūt infidelis cēseretur fornicator: qui fornicationē eligit tanq̄ bonū. ꝓpter cōcupiscētie passionē. Ita a simili si q̄s existimaret vniuersaliter ⁊ absolute deū nō esse omniū creatorem vel homini gratiā ꝙ meritis dare: esset hereticus vel infidelitatis pcm̄. Sed q̄ aliq̄s ꝓpter inordinatū amorē ꝓprie excellētie ita de bonis suis gloriet acsi ea a seipso haberet pertinet ad superbiā non ad infidelitatē. Ista species prima superbie potest figurari ꝙ ventū orientalē: q: sicut ab oriente oritur nobis lux. ita a deo oritur nobis oē bonū gr̄e et nature. de quo superbus se exaltat sibi attribuēdo. de hoc

Supbia in cogitatione et affectione.

pōt illud intelligi. Unager assuetus i solitudine attraxit ventū amoris sui. Hec videt fuisse exaltatio supbie luciferi. Supbia luciferi. s. apperēdo ⁊ estimādo ꝓpria virture fine deo ꝙ gratiaz operāte ad gloriā puenire vt dictū est supra. Et de h̄ Esa. xiiij. ꝺ:. Quō cecidisti de celo lucifer q̄ mane oriebaris. corruisti in terram. q̄ vulnerabas gentes. q̄ dicebas in corde tuo. Ascendā in celū sup astra dei exaltabo soliū meū sedebo in monte testamenti: in lateribus aquilonis. Ascēdam sup altitudinē nubium: similis ero altissimo. Uerūtamen ad infernuꝫ detraheris in pfundū laci. Et quasi causam subdit. detracta est ad inferos superbia tua. qua. s. vsus est in sermone ꝓdicto. Ubi nota q̄ dicta ꝓphetia ꝺm Nico. de lyra ⁊ alios hz duplicem intellectum litteralē. Exponitur em̄ ⁊ de Nabuchodonosor: cuius regnū emicuit vt lucifer sup alia regna: ⁊ mane oꝛtum ꝺ: q: fuit ꝓma monarchia mūdi. s. assyriorum: qui ⁊ gēres multas vulnerauit ⁊ debilitauit subiugās imperio suo ⁊ submisit sibi populū dei. s. populum iudeoꝝ. qđ notat in sequētibus. Nam ascēdit in celū. i. in populum dei celestē sup astra. i. super sanctos viros: sedebo in monte. i. in tēplo dei qđ erat in monte: in lateribus. idest cū magno exterminio: sup altitudinem nubium. i. super ꝓphetas dominādo eis ⁊ captiuando. similis ero altissimo nō recognoscēdo hoc a deo sed ꝓpie virtuti ascribēdo: sed q: a deo nō recognouit sed superbiuit: ad infernū deductus est: et ad nihilū redactū est regnum ei⁹ in balthasar filio vel nepote suo. Sed exponit etiā ad litterā ⁊ cōmunius de angelo ꝓmo. Et ibi notant plura exp̄imētia grauitatē pcī illius. Et primo hoc ostēdit ex nature dignitate: cū ꝺ:. lucifer q̄si lucem ferēs ꝓ excellētia. Gravitas pcī luciferi monstratur ex nimiis dis.

Quāuis fuisset ex sua nature dignitate: cū ꝺ:. lucifer q̄si lucem ferēs ꝓ excellētia. Quāuis fuisset ex sua nature dignitate: cū ꝺ:. lucifer q̄si lucem ferēs ꝓ excellētia. omni gratia derelictus percutiēs domum mētis seu cōscientie iusti in quattuo: angulis. i. ꝗtuor cardinalibus si eis assentiat ruere facit. ⁊ septē dona spūssancti cuz tribus virtutib⁹ theologicis figuratis p filios ⁊ filias extinguit. vt nulla ibi virtus vel gratia viua remaneat vbi superbia regnat. Signanter aūt ꝓdicere q̄ttuo: exaltationes seu species supbie per quattuo: vētos quos vidit Daniel in mari magno pugnare. vt habet Dan. vij. sc̄z orientalem. australem. occidentalem. ⁊ aquilonarem.

Scō ostēdit gravitas quoad originis ꝓximitatē: cū ꝺ:. qui mane oriebaris. i. in ꝓncip⁹ ante oēm creaturā: ita sc̄z q̄ nulla ante eū sed plures post eū ꝺm narrationē litterae genesis sunt create. Qui potuit videre se nihil creasse: sed deū totū fecisse. Tertio ex criminis originalitate: cuz ꝺ:. corruisti in terrā. Auertit em̄ se a diuina cōtemplatione et cōuertit se ad sui cōsiderationē: ⁊ sic corruit. Primū enim oīm pcoꝝ in mūdo fuit suū. Quarto ex peccati societate ibi. qui vulnerabas gentes. i. spūs quos secū trahebat suo exemplo perniciose supbiendo. graviꝰ vtiq; peccat et tāto plures inficit suo exemplo iniquo. Quinto ex pcī firmitate: ibi. qui dicebas in corde tuo. Non em̄ fuit quidā motus a natura vel ab alio persuasus primoꝝ parentum sed cū malicia ⁊ assiduitate ex se ꝓcuratus. Sexto ex supbie immēsitate: ibi. ascendā in celū nō empyreū: q: ibi erat vbi creatus fuerat: sed in celuz sanctissime trinitatis: vt. s. sicut ipse est gloriosus ex se: ita ipse ascēderet ⁊ perueniret ad gloriā quā nondū adeptus fuerat ꝙ ꝓpriā virturē sine adiutorio gr̄e. Septimo ex ꝓcuparus singularitate: ibi. sup astra dei exaltabo solium meū. i. sup angelos ceteros vt mihi seruiāt. Octauo ex sapie sublimitate quā appetijt: ibi. sedebo in mōte testamēti. appetijt ꝺm Gen. esse similis dei filio quē vidit incarnandū: ⁊ q̄ datū erat in mōte syō legē testamēti noui. Appetebat q̄ ⁊ ipse esse legislator.

Nono ex malicie nocibilitate: ibi. in lateribus aq̄lonis: vñ ꝓcedit vētus frigiditatis ⁊ afflictiuꝰ. i. suggerā ⁊ flabo in pijs mis parētibus vētum supbie vñ frigidi fiāt amore dei q̄ fecit ex inuidia sua. Decimo in cognitionis naturalitate ibi. ascēdam sup altitudinē nubiū. i. sup subtilitatē cognitionē ꝓphetarū. i. oia erūt mihi peruia sine dei auctorio. Ultimo in dei equalitate: ibi. filis ero altissimo querēdo adorari vt de⁹: qđ frequēter facit querēdo adorari ꝙ deo. sicut apud gētiles adorātes in statuis demones. ⁊ cū ꝓpo dixit Matth. iiij. Hec omnia tibi dabo si cadēs adoraueris me. Dicit aūt tūc dixisse ꝓcq; ex supbia sua quam tūc incur-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rit oia mala facit in contēptū dei. Et p hāc supbiā iniuriat hō deo in seipo. q: facit se toralē causam boni qō hz a deo. Contra quē apls. s. ad Cor. iiij. Quid habes qō non acce
pisti. ab alio salrē a deo a quo bona cūcta pcedūt imedias
te vel mediate. Jaco. s. Dē datū optimū ⁊ oē donū pfectū
desursum est descēdēs. ⁊. s. Parak. xxix. Tua sunt oia: ⁊ q de
s. cor. iiij manu tua accepim⁹ dedim⁹ tibi. Et subdit Apls. Si autē
accepisti qd gloriaris. s. in teipso vl apud alios qsi nō acce
peris. s. ab alio hz a teipo habeas qō primet ad ingratitudi
nē. Vñ Greg. Actoris sui gram negare cōuincit. q tibi tri
buit bonū qō operat. Et inde ex sua ingratitudine merek
amittere: q: sm Aug. Nō de⁹ dederat gratis abstulit igra
Exēplū. tis. sicut narrat in libro de septē donis de quodaz magno
doctore legēre soleniter epistolas pauli. ⁊ cū quadam die
laudarek a quodā q ita bñ legeret dixit ex supbia q melio
intelligebat q ipse apls. pprer quā superbiā imediate est
oblitus penitus oim ut nec vnā litterā sciret cognoscere.

§. II. Secūda species exal

De scda tatiōis superbie est cū qs bonū qō hz a deo meri
specie su perbie. scribit credēdo aliquā excellētiā in natura vel gr. vel for
tuna. i. in tpalibus suis meritis ⁊ frute hr̄e pncipal quā
nō pōt nisi p dei gratiā obtinere. Cū q superbus ino: dina
re apperat excellētiā vltra sibi pfectā a deo. q: ad maio:ē
excellētiam primet alicui⁹ q bonū qō hz a se habeat nō ab
alio. vel si ab alio habeat maio:is excellētie q meritis
suis illud acq̄sierit q ex gratia sine sufficienti merito ideo
superbus estimat hr̄e bona a se vel meritis suis a deo sm
Pncipa lis causa meritor est grā. Tho. Sed merita nostra sunt insufficiētia ad ea q p:o me
ritis redduñ. Et ipsor meritor nō sola causa nos sumus
sed pncipalis causa est grā que est tm a deo. vñ apls. Non
ex operib⁹ iusticie q fecimus nos: sed sm suā miscdiam sal
uos nos fecit. inqt ad Titū. iij. c. Nō ex operib⁹ inquā pce
teritis q nulla erant. q: vt dr. Cū nondū nati essent aut ali
quid boni vel mali egissent dixit deus. Jacob dilexi: Esau
aūt odio habui. Nō tm impediēdo malicia odisse dr Esau
sed nō dando gratiā sicut Jacob. Neq; ex operib⁹ pceden
tib⁹ a nobis factis: q: nō sunt cōdigne passiones huius tpis
que sc̄z sunt in tribulationib⁹ ⁊ operib⁹ bonis in q̄bus ho
mo patit labor: ē ad futurā gloriā. Rom. viij. Neq; ex futu
ris q: si de⁹ p:euiderit aliquē bonū futurū ⁊ bene vsurum
gr̄a ideo sibi dedit q: tūc tpale vt est opatio humana esset
causa eterni. s. pdestinationis q̄ est ab eterno. cōtra qō ait
apls Ephe. s. Elegit nos ante cōstitutionē mūdi vt essemus
sancti ⁊ immaculati. nō q: eramus futuri sed vt simus per
ei⁹ electionē. Sc̄m ergo suā misericordiā saluos nos fecit
p:incipaliter nō ex meritis nisi secūdario. Sed in natura
libus q̄ cū deus fit actor: p:im⁹ oim actionū ⁊ motor oim
motionum. nec intelligere nec velle nec sentire. nec viuere
nec operari possum⁹ sine ei⁹ influxu. Et in libro de causis
dr. q ois p:ima causa plus influit in causatū sc̄de cause q̄
ipsa causa sc̄da. Vñ Esa. xxvj. Dia opa nostra operat⁹ es
in nobis dñe. Et apls. ij. ad Cor. iij. Nō sumus sufficientes
cogitare a nobis aliq̄d quasi ex nobis. s. p:incipaliv virtute
nostra. Quāuis enim deus ppter bona q̄ quis facit multi
plicet ei spūalia: cōseruet naturalia: augmentet tēpo:alia
nō tñ dz estimare q deus hoc faciat quasi ex debito tan q̄
sua opera sint causa pncipalis hmōi cōcessionis sed sua li
beralitas. Multos etiā videmus magis industrios ⁊ la
boriosos ⁊ sanctius viuētes. ⁊ tñ non sunt ita abundātes
in tpalibus. Is figurat ista species superbie p ventū austra
lem q̄ est calidus ⁊ venit a regione multū calida. q: de me
ritis. s. exim bonitatis nimis cōfidit. de quo vēro dicitur
Dañ. vij. Huius superbie vento fuit percussus Nabuchodo
nosor: qñ dixit in palatio suo cōfistens. Nōne hec est ba
bylon magna quā ego edificaui ⁊ ampliaui in robore meo
⁊c. i. virtute mea. ⁊ ficer superbia attribuit virtuti sue non
dei liberalitati dominiū illud. sed punitus est immediate
sicut fuerat sibi p:ius per annū invisione sub figura altissi
me arboris demonstratū. Nā in bestiā mutatus est que cū
mutatio sm epyphaniū fuit sm fantasiā ipsius ⁊ aliorum
aspicientiū nō sm nature speciē vel substantiā ideo Aug.
xvij. q. iiij. miror. vbi dicit. Si de potestate p:esumit Nabu
chodonosor: regē intrēde q causa supbie ex hoie mutat⁹ est
in bouē. Et vt dr. in histo:ijs scholasticis videbat ex parte
capitis vsq; ad mediū co:po:is bos ex residuo ficut leo: q:
sc̄z tyranni in pncipio dñij sunt lasciui ⁊ cruicosi ⁊ postea
fiūt rapaces vt leo pop os deuo:ates. sicq; amisit regnū
per septē tēpo:a. i. annos qbus sapienres cū filio ei⁹ reges
bār: ⁊ ipse cū feris in deserti habitabat deo fic disponēte
vt non ledere ka fer. Et vt dicit magister in histo:ijs. vij.
anni mutati sunt in. vij. mēses: qbus passus est ista aliena
tionē mētis: ⁊ in capite. xl. dierū reuertebat ad sensum p
p:iū ⁊ flebat peccatū suū per alios. xl. dies. ⁊ exinde reuer
tebat ad illā alienationē. vij. annis sterit sine vsu regni.
Vide historiā q̄ pulchra est Dañ. iiij. Sic ⁊ pphera scūs
qui fuit missus a deo de iudea in samariam: vt hr̄. iij. Reg.
xiij. ad reprehēdendū hieroboā de idolatria: et fuit sibi
p:eceptū ne ibi māducarer vel biberet: postq̄ hoc fecit sc̄z
reprehendēdo hieroboā regē nō timēdo minas ei⁹ acetiā
brachiū regis ipsius aridū factū sanauit ⁊ munera eius con
tēpsit: vt dicit Greg. in moral. quedā occulta superbia mē
tem eius apprehēdit meritis suis illa magna opera eius
ascribēs in mentis obscuritatē incidit tantā vt inultatus
ab alio ppheta: sed falso ad comedendū secū ex parte dei
contra mandatū dei assensit credēs a deo illi fuisse p:ece
ptum: sed ab eo reprehensus in via postea strangulat⁹ est
a leone. Sed ⁊ Paulo apostolo dat⁹ fuit stimulus carnis
sue: siue tentatio carnalis sm Greg. in moral. siue infirmi
tas co:po:alis sm Aug. ne inciderer in hāc superbiam vt
meritis suis ascriberet illas magnificas dei reuelationes:
p:out ipsemet fatetur dicēs. Ne magnitudo reuelationū
extollat me: datus est mihi stimulus carnis ⁊c.

§. III. Tertia species exal

De tia specie superbie. tationis supbie est cū se iactat hr̄e apud alios loquēdo vl
apud se existimando hr̄e qō nō hz: vt cū qs reputat se hr̄e
acutū in intellectū vel magnā memoriā vl magnā industriā
in agēdis vel peritiā in arte: vel p:udētiā in regimine: vel
pulchritudinē in pona: vel scientiā in mēte: vel pfectione
in vita spūali. ⁊ de b in se gloriat: cū tñ reuera ista non ha
beat: vel nō tantū ficut estimat. Vñ Esa. xvj. dr. Audiuim⁹
superbiā moab. Superb⁹ em est valde. superbia ⁊ arrogā
tia eius plus q̄ virtus eius dicit ero. Nos pulices ⁊ vermi
culi nostrā debemus sciētiam insciti pfiteri. ⁊ ex hoc per
fectus est homo. Vñ P:ouerb. penul. dr. Vir cui locutus
est deus p̄ intimā cognitionem ⁊ gratiā. stultissim⁹ sum vi
ro:um: sapiētia nō est mecū. Sen. Scio me aliq̄d pfecisse
q: hoc scio q nescio. Et si de scientia sua dz qs humilia sen
tire paruā ⁊ quasi nullā reputando cum quasi nil pfecerit
cōplete sciat etiam natura vnius muscę. multo magis de
gratia ⁊ virtutibus dz quis de se infima estimare. Nam de
scientia vel sapiētia sua pōt aliquā certitudinē habere: sed
de gratia ⁊ virtutibus infusis nullam. Et ideo apls postq̄
dixerat. Nihil mihi conscius sum. s. ad Cor. iiij. subdit. sed
non in hoc iustificatus sum. Periculosa est talis superbia
estimatio ⁊ vanā cōsidem̄ inducit de bonitate sua. vñ
postea de facili ruit. Hac videk fuisse pulsat⁹ Petrus apo
stolus qñ xp̄o sibi dicēte de scandalo sui ⁊ aliorū ⁊ postea
de sua negatione trina ipse estimans se habere illam cons
tantiā perfectam. s. p eo tolerandi mortē quam nondum
habebat dixit. Etiā si opo:tuerit me mori tecum non te ne
gabo. Luc. xxij. super quo verbo Amb. ait. Hec ideo dicta
sunt vt sciamus neminem se iactare debere. Nam si Pe
trus lapsus est qui dixerat. Etsi alij scandalizati fuerint in
te: sed nō ego. qs alius de se iure p:esumat. Denicq; dauid
qui dixerat. Ego dixi in abundantia mea. s. deuotionis et
feruo:is non mouebo: in eternū. eā sibi iactantiā obfuisse

testat dicēs. Auertisti faciē tuā a me ⁊ factus sum p:turba
tus. Hec ille. vs. q. s. inirare. Talis de se superba estimatio
excecat intellectū: vt nec se nec agenda nec deū bñ cogno
scat. Vñ figurat p albuginē oculi q̄ impedit visum. Unde
Greg. ego. in pastoral. Pupilla nāq; oculi nigra videt: albu
ginē tolerās nihil videt: q: videlz sensus humane cogita
tionis si stultū se peccato:ē q; intelligit cognitionē intime
claritatis apphēdit. si aūt cando:ē iusticie seu sapie app:e
hendisse existimat a luce se supne cognitionis excludit: et
eo claritatē veri luminis nō appre. ēdit: quo se apud se p
arrogātiā exaltat. di. xlix. hinc crem. mirabiliter hoies pene
oēs decipiuntur: de se existimātes ma a q̄ habeāt. Hac
supbia sed occulta videk fuisse ductus Josias optim⁹ rex
Differē ter supbi unt iusti et rep:o bi. iuda qñ bellū mouit sine causa ō regē egypti. vt dicit Jo
casian⁹ in trac. de. viij. vitijs: sed in punitionē in bello occi
sus est. vt hr̄. iiij. Reg. xxiij. Dz ista est dria inter electos ⁊
rep:obos: q: si electi aliquādo supbiūt cito redeūt ad hu
militatē: sed rep:obi nunq̄. Vñ Job. xv. Luncris diēb⁹
suis superbit impius. Ubi Greg. ego. xij. mo:aliū inquit. So
lent etiā electi in q̄busdā suis cogitationib⁹ ⁊ actib⁹ supbi
re: sed q: electi sunt cūctis diebus superbire nō pñt: q: p:i
usq; vitam finiāt ab elatiōe ad humiliratem ducta cōmu
tāt. Impius vō cūctis diebus supbit: q: sic vitā terminat
vt tamē ab elatione nō recedat. Circūspicit q̄ tēpo:aliter
floret in vita: carnis fiducia ponit eāq; diu permanere esti
mat quā ad p:esens tenet: solidāk in elatione animū in de
spectu adducitur ois ppinquus: q; repentina mo:s surri
piat nunq̄ cōsideran. Et subdit Job. Et numerus annorū
incertus est tyranidis eius. Ubi Greg. Tyrānus p:opie
dicitur q̄ in cōmuni republica nō iure p:incipatur. Bene
ergo supbia tyrannidē vocat: q: qō nonnunq̄ alius in re
publica ab hoc p acceptā dignitatis potentiā. alius in p
uincia. alius in ciuitate. alius in domo ppria. alius p late
tem nequitiā. hoc exercet apud se in sua cogitatione. Nec
intuek deus quātū quisq; valeat facere: sed quantū velit
sed cū sit incert⁹ terminus vite eius: cur extollit q̄si de cer
to. q. d. de hoc deberet eius humiliare incertitudo vite. Ad
hāc speciem superbie pertinet excusare suos defectus: q:
ex hoc sm Tho. vbi. s. homo sibi arrogat innocētiā quam
nō hz. Ad quē superbiā etiā multū cōfert hoies laburnur
vt merito possit dici illud Hiere. viij. Nullus est q̄ agat pe
nitentiā de peccato suo dicens: quid feci. oēs enim se excu
sant. sed vt dicit Aug. Si te excusas de⁹ accusat: si te accu
sas deus excusat: idest parcit. Vñ ⁊ p:imi parentes requi
siti de transgressione: q: nō se accusaueruñt: sed excusaue
runt vir ro: quēdo in sociam vel in deum qui dederat sibi
talē societatem: ⁊ mulier in serpentem q: decepera: ideo
subito de paradiso expulsi sunt. Vñ Gratianus dicit q
species supbie est velle videri iustū q̄ peccato: est. atq; hy
pocrita cōuincit qui ad imitationē p:imo: parentū tergi
uersatione verbo:um peccata sua leuigare cōrendit. Vel
sicut Cayn pctm reticendo penit⁹ supp:imere querit. vbi
supra. Superbia regnat: humilitas locū non hz sine qua non pōt
esse salus. de peni. dis. j. §. raciturnitas. c. qui domū. circa fi.
Ad hoc autē sc̄z ad excusandos suos defectus inducuntur
multi ex hoc sc̄z q̄ considerant defectus alio:ū: ⁊ fic maio
res reputātes: suos paruipendunt. Signatur aūt hec su
perbia per vētum occidentalem. In occidente em occidit
lux: sic homo superbit de bonis que nō habet.

§. IIII. Quarta species su

De q̄rta specie su perbie. perbie est qua qs estimans se melio:ē vel sapientio:ē cete
ris alios despicit ⁊ cōtemnit affectās alijs dñari. de b pōt
intelligi illud Job. xj. Vir vanus erigit in supbiā et quasi
pullū onagri liberū se natū estimat. Vere vanus est talis
q: leuis ⁊ nullo pondere rimo:is firmatus erigit. s. super
alios querēs dñari et leges imponere: similis est onagro
idest asino siluestri q̄ per siluam suarū p:auarū voluptatū
discurrens nullis oneribus vel vinculis mandato:um re
putat se subditū: sed liberū ad nocendū cuicūq; despicien
dū ⁊ cōuitiandū. Talis fuit pharisens ille q̄ ascēdens eūs
publicano ad ado:ādū in tēpluz dicebat stās. s. rigidus in
superbia. de⁹ gratias ago tibi: q: nō sum sicut ceteri hoīes
adulteri: rapto:es: iniusti: velut etiā hic publican⁹. ieiuno
bis in sabbato. decimas do oīm q̄ possideo. Luc. xviij. Et
sic ex supbia se exaltādo ⁊ p:oximū publicanū despiciēdo
fuit rep:obatus. Qui aūt pharisei exēplo primo cōuitiak
qō accidit frequēter ex supbia: sibi ⁊ alijs plura mala facit
Super bus mul ta mala sibi et a ifert
sm Chry. Primo qdē audientē reddit peio:ē. q: si fit pec
cato: sit letio: criminis inuēto collega. si fit iust⁹ ertolik p
aliqua crimina induct⁹ de se magna putare. Secō ralis
cōitatē eccle ledit. Nō em oēs audiēres vituperāt solū cū
q̄ peccauit: sz rituī rpiano ptumelias inectūt. Tertio dei
gloriā blasphemare facit. sicut em nobis recta agentibus
nomē dei glorificak: sic nobis peccātibus blasphematur.
Quarto eū q̄ audiuit opp:obria p fundit imp:udētio:ē
⁊ aduersariū faciēs. Quinto statuit se pene obnoxiū re
bus platis q̄ sibi nō conueniūt. primet q̄ ad supbiā se alijs
pponere ⁊ alios despicere. Unde ⁊ Amb. in li. de offi. inquit.
Si qs ꝛ nō obediat ep̄o sese extollere atq; exaltare desi
deras querēs etiā obūb:are merita epi simulata affectiōe
doctrine aut humilitatis aut mie is a vero deuiat supbus
q: veritatis ea regula est vt nihil faciat qs cōmendā di sui
gr̄a q̄ mino: alius fiat: ne si q̄d boni opis habeas id ad de
formationē alteri⁹ ⁊ vituperationē exerceas. pſ. q. iij. si qs.
Exēplū ponit Greg. in dial. Tales superbi nullū timent
similes diabolo de quo dr. Job. xli. Fact⁹ est vt nullū time
ret. De sublime videt. De hac etiā Greg. xxiiij. mo:al. cir
ca finē sic ait. Quasi tyrānus q̄dē obsessam ciuitatē inter
cipit cū mentē superbia irrūpit. Et quo ditio:ē quēq; cepe
rit eo in dñio durio: exurgit: q: q̄ ampliores virtutes sine
humilitate agunt eo lati⁹ ista dñant. Quisq; vō ei⁹ in se
tyrānidem captiua mēte susceperit: b p:imū dānū patit q̄
clauso cordis oculo iudicij q̄rite perdit. Nā cūcta q̄ ab
alijs bene gerunt displicent: ⁊ sola ei q̄ ipse vel p:aue ege
rit placēt. Semp aliena opa despicit semp mirat q̄ facit:
q: q̄d egerit egisse se singulariter credit: ⁊ cū se in cūctis
transcendere ceteros estimat p lata cogitationū spacia se
cum deambulans laudes suas tacit⁹ clamat. Nonunq̄ ad
tātam elationē mens ducit vt in eo qō timet etiā p osten
Exēplū de supbo tationē locutiōis effrenetur. hec ille. Sicut fecit phariseus
ille ⁊c. Sed mirabiliter eos deus humiliat. Unde dr. Eccli. x.
Sedes ducū superbo: euertit ⁊ sedere fecit mites p eis.
Unde egit de quodā tyranno superbo. q̄ cū audisset plu
ries decantari in eccla illud. Dispsit supbos mēte cordis
sui. Deposuit potētes de sede ⁊ exaltauit humiles. Voca
uit clericos ⁊ mādauit eis vt deberēt radere de libris suis
illos versus: q: falsi erāt dicēs de sede sui dominij a nullo
posse deponi: cui cum econtra diceretur non acquiescebat
sed sic humiliat⁹ fuit. Accidit vt quadā die iret ad balneā
dum se cuz magna comitiua: cūq; dimissis vestibus solus
fuisset balneū ingressus: inde ad modicū angelus dñi ap
paruit in effigie illius dñi quasi exiens de balneis nudus.
Cūq; oēs estimarēt illū dñm esse suū reindutū associātes
oēs cū eo redeunt ad ciuitatē: ⁊ ad domū: vero dño rema
nēte in balneis: transactaq; aliqua mora exiens de bal
neis nudus neminē inuenit: nec etiā suos p̄nos: sz q̄sdaz
miseros ⁊ concissos. cūq; alios non haberet in p:optu ille
los indutus furo:e repletus cōtra familiā suā: q: cū dimi
serant. reuertit ad ciuitatē ⁊ incipit interrogare ianito:es
de familia sua nominādo nūcvnū: nūc alii conquerendo
quō eū fuerant ausi ita dimittere solū. Illi vō q̄ viderant
angelum in forma eius reuersum domū cuz cōmitiua quē
dñm credebant vidēres hūc male indutum reputāt cum
vnum ratū qui faceret se dominū ex furtiue: et sic deri
dendo loquebantur cum eo: sicut fit cum fatuis. Turba
tur iste magis et miratur. vadit ad palatium ⁊ multi cum
eo deridendo. Cumq; ab aliquibus matrio:ibus dicere

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur q̄ dñs ciuitatis erat in palatio ⁊ q̄ ipse errabat. ⁊ ideo nō diceret talia. ille attonit⁹ ⁊ p⁹e admiratiōe q̄si alienat⁹ dicit. Quid est qđ dicitis. nō cognoscitis me dñm vestrum q̄ egressus pauloante de ciuitate iui ad balnea. quō ergo dicitis dñm esse in palatio. q̄s est iste dñs alius q̄ ego. ſſiūt hec nota angelo qui dñs putabat. Qui ad sui humiliatiōnē maiorē fecit eū vocarivt ficloquēdo coram alijs irrideat Et ille dñs male indut⁹ videns angelū ab hoibus haberi vt dñm. ⁊ se contēni. dicit quō ipse est dñs ciuitatis. ⁊ quō dimissus fuerat in balneis. nec etiā suas vestes inuenerat: et q̄ mirat quō ipse teneat dñium ciuitatis qđ sum erat: oēsq̄ in risum q̄uertebat. Demū angelus vocauit eū solū in camerā: ⁊ reduxit sibi ad mentē superbiā suā. qua vsus pluries fuit in ꝺbis dicēs se de sede nō posse deponi. et iō illos ꝺsus debere abradi. ostendens sibi manifeste p̄ experientiā quō in breui imperceptibiliter fuerat sede nō solū p̄uat⁹: sed fatuus a cūctis reputat⁹ ⁊ ideo discerer humiliari ⁊ nō superbire. Qui recognoscēs p̄cm̄ suū indut⁹ ab angelo vestibus suis: ipso disparente egressus de camera receptus est a suis vt dñs: narrans gesta per angelum.

Uentus superbie multa mala facit.

§.V. Dicitur autē ventus

contrarius quantū ad scām partē q: nocuus est. Sicut em̄ a vēto materiali multa nocumēta p̄cedunt: ita a vēto supbie multa nocumēta spūalia. Sicut em̄ ventus vr ptz ad sensum est aeris obscuratiuus seu spissatiuus cōcitatiuus ⁊ turbatiu⁹. ita supbia intelligētia obscurat. P⁹ouer. xj. Ubi fuerit supbia ⁊ cōtumelia cōz ad malū incitat. Un ⁊ Greg. Obstaculū veritatis est supbia ⁊ ꝺtrū. Sicut em̄ cōcauū est receptriuū nō cōuexū vt mōtes: ita supbia q̄ facit mētes eleuatas vltra oēm ꝺditionē ipedit receptiōnē gr̄e. Un in figurā ꝺ. ij. Reg. j. Mōtes gelboe q̄ significāt superbiā: nec ros nec pluuia. s. gr̄e veniant sup vos ⁊c. Lumē etiā vere cognitiōis impedit. vñ ap⁹s dic̄ ad Ro. j. de p̄bis supbis q̄ dicētes se esse sapientes stulti facti sunt. ⁊ tradidit eos de⁹ in reprobū sensum. i. tradi permisit.

§.VI. Tertio supbie reme-

diabilitas insinuatur ibi. eis. s. discipulis ꝺ iabat vētus q̄ laborando ꝺ ventū in nauigando ⁊ demū xp̄o ad eos venīēte liberati sunt a vento: ⁊ facta est trāquillitas. Quo tret ergo ad remediandū supbie ne dñetur xp̄i discipulum eius vitā ⁊ doctrinā seq̄ ⁊ laborare diuersis ꝟsideratiōnibus. Ipse siquidē xp̄s humillimus fuit in oī vita sua ⁊ cōuersatione humiliter cōuersatus cū simplicib⁹ ⁊ pauperibus: nō cū doctoribus ⁊ mūdi sapientibus ⁊ diuitibus q̄ cōiter sunt supbi. Humiliter indutus: non pōpose. docuit nō p̄funda ⁊ curiosa: sz vtilia ⁊ humilia: fugiens honores vr cū vellēt eū turbe facere regē. Job. vj. aliq̄s p̄cipiens occultari eius miracula: vt Marci. vij. de muto ⁊ surdo in his que agebat gratias de⁹ referēs: ⁊ non sibi attribuēs. vt Job. vij. A meipo facio nihil. Et illud. Mea doctrina nō est mea: sed ei⁹ qui misit me. in seruiendo discipulis vt abluendo pedes eor. Job. xiij. Ut dimittamus humilem ei⁹ ad nos descensum de lumine celi ad tenebras mundi. de sede regali ad officinā pcti de ꝟsessu patris ad p̄fundū lacū. ſſormā serui accipiens ⁊ silitudinē carnis pcti: videlz corpus subditū penis pcti: vt famē sitim frigus ⁊ alia etiā ipsam mortem nō tñ habērem pctm̄. Un Aug. Erubescat homo fieri supbus post q̄ humiliat⁹ est de⁹: q̄ etiā supbiaz repꝛehendēs humilitatem docens. vt illud Matth. xviij. Nolite vocari rabbi. ⁊ illud. Recumbe in nouissimo loco. Luc. xiiij. Discipulos cū ꝺtēderet de p̄matu supbia rentaros repꝛehendēs dicēdo: q. nisi conuersi fueritis ⁊ efficiamini sicut paruuli non intrabitis in regnū celo⁹. Mat. xviij. Et cū apli reuersi a p̄dicatiōe gauderēt q̄ demones expulissent aliquali supbia ꝓpꝛie reputatiōis stimulati terruit eos exēplo sathane dicēs. Uidebam sathanā sicut fulgur de celo cadērem. s. superbiā. Et iterum. Cum feceritis oia que p̄cepta sunt vobis dicite serui inutiles sum⁹ ⁊ quod debuimus facere fecimus. Luc. xvij. Ipse etiam ait ad patrem. Confiteor tibi dñe pater celi et terre: q: absconditi hec a sapientibus ⁊ p⁹udētibus ⁊c. i. superbis. Matth. xi. et subdit. Discite a me: q: mitis sum ⁊ humilis cor de. Est ergo p⁹ima

Supbia eq̄para turpēdo.

Remedia ꝺtra supbiā.

remedia supbie.

ergo p⁹imū remediū ꝺtra ventū supbie exēplum vite xp̄i. Scōm est doctrina ei⁹ ipam detestās ⁊ ad ꝺriū exhortās. ⁊ b est xp̄m secū hr̄e in naui mētis. Tertiū est laborare in exercitijs vilib⁹ se occupādo. Un⁹ de pe. dis. ij. si q̄s. Si q̄s semel notat⁹ fuerit inuidie vel ꝺtentiōis vitio. ⁊ rursus in hoc̄m inciderit sciat se p⁹imā cām ex q̄ inuidia vel ꝺtentio nascit̄ in interio⁹ib⁹ medullis hr̄e reconditā. opz g̃ euz p ꝺria at̄p aduersa curari. i. p humilitatis exercitiū. Exercitia ꝺo humilitatis sunt si se vil⁹ibus officijs subdat: ⁊ ministerijs indignio⁹ib⁹ tradat. Ira em̄ arrogātia que est humane gr̄e vitiū curari poterit. vr in cōsuetudine humilitatis affect⁹ vltra iā nō incidat in a⁹rogantie ⁊ vane gr̄e delictū: sed in singulis hmōi vitijs cura similis adhibeat.

Nota vitare ꝺbo minū.

Quartū remediū est ꝟsideratio vilitatis p̄prie at̄p miserie aie ⁊ corꝓis. Job. xiiij. Repletur hō mult⁹ miserijs. natus de muliere breui viues tpe. q̄ quasi flos egreditur ⁊ ꝺteritur ⁊c. Quid em̄ est hō nisi sperma feridū in p̄ncipio sui. vas stercor⁹ in medio. esca vermiū in fine quoad corꝓ. quoad aiam i pctis natus sine pctis nō viuens tenebris inuolutus ignorans finē suū. a supno iudice de oibus iudicandus ⁊ puniēdus. ⁊ p̄cipue de supbia. Contra illud ps. Retribuet dñs abundāter. s. penā scientib⁹ supbiā. ⁊ hoc recte. q: supbi directe pugnāt ꝺtra deum. Esa. ij. Dies dñi sup oēm supbum ⁊ arrogārem. Adeo infirmi sumus a⁹ vt nec leui cogitationi possimus p nos resistere. nec leuem dum sufferre. nec leue flatū tentationis sustinere. Corꝓris infirmitas tāta vt paruus vermis vt scorpio ⁊ aranea ipm̄ pꝛsternat. ipm̄ molester. Quid inflaris inquit Aug. sanies fetida. q̄. tenderis pellis morticina. Quintū est cōsideratio melio⁹is vite. Greg. Sicut incentiuū elationis est ꝟsideratio deterio⁹is. ita cautela humilitatis est cōsideratio melio⁹is. Conſiderata em̄ vita sanctor⁹ quot ⁊ quanta fecerūt ⁊ sustinuerūt p deo: miserrima ostendit vita nostra. Sextū remediū est ꝟsideratio iudicioz dei: ⁊ p̄cipue ꝺtra supbos. Ps. Tu humiliasti sicut vulneratū supbum. Et illud. Oculos superbor⁹ humiliabis.

ps. xxx.

§.VII. Exēpla habes plu-

ra in scriptura quō deus humiliat supbos. P⁹imū exemplū luciferi ⁊ p⁹imor⁹ parentū de eor⁹ supbia humiliata. de q̄bus. s. habet Gen. vj. de edificare volentib⁹ turrim ptingentē vsq̄ ad celū vt sic se defenderēt a deo si ampli⁹ aq̄s diluuij inducerer sup terrā vbi ꝺfusis linguis eor⁹ cōpulsi sunt opus dimittere impfectū. Scōo de pharaone qui ex magna supbia nolēs parere dñi iussionib⁹ sibi p moysen ⁊ aaron factis de dimissiōe populi demū post multa flagella humiliarū demersit in p̄fundū. Exo. xiiij. Tertio de dathan ⁊ aby: ō q̄ rebellātes moysi ⁊ ex supbia p̄nētes p̄cipatū eius: apta est terra ⁊ deglutiuit eos viuos. Numer. xvj. Quarto de saule rege quo non erat melior in israel. cui dixit dñs. s. 1. Reg. xv. Cū esses paruulus in oculis tuis caput in tribubus ꝺstituī te in israel. nunc aūt q: eleuaris abieci te. Quinto de roboā filio salomonis de cui⁹ supbia legit. iij. Reg. xij. cū dixit pp̄lo istī. Minim⁹ digitus meus grossior est dorso p̄ris ⁊c. Sed humiliat⁹ est: q: occiso aduorā qui erat sup tributa decem tribus recesserūt ab eo ⁊ fecerūt sibi alium regē. s. Hieroboā. Sexto de sennacherib de cui⁹ supbia dicit dñs Esa. xx. vij. Supbia tua descendit in aures meas: ponā igitur circulū in nar⁹ tuis: ⁊ frenum in labijs tuis. ⁊ reducā te p viam qua venisti. de ei⁹ humiliatione subdit. q: angelus dñi in vna nocte occidit. d. xxxv. milia exercitus sui: ficq̄ ipse rex assyrio⁹ sennacherib euadens reuersus in terrā suā a filijs suis occisus est in tēplo dei sui. De nabuchodonoso: de quo Dan. iiij. dictum est. s. Septimo de holoferne ⁊ exercitu eius cui p̄erat inumerabili. q̄ ex supbia dixit post q̄ achio: locut⁹ est collaudans illum pp̄lm ⁊ deū suū. vt ostendat q: nō est alius deus nisi nabuchodonoso:: post q̄ peracti sserimus eos quasi vnū homine. tu etiam cū eis gladio interibis. Judith. vj. Sz hu-

Quō supbus humiliatur

De pharaone

De dathan.

De saule

De roboam.

De sennacherib.

De holoferne.

miliatus est. q: amputato capite eius a iudith exercit⁹ fugit. ⁊ debellatus est. Judith. xv. Octauo de aman q̄ propter supbiā suā pati nō poterat q̄ mardocheus eū nō adoraret sicut ceteri hoies. qđ ille nō faciebat. q: cognoscebat illū abuti honore: sed humiliat⁹ est: q: demū suspensus est in ligno illo qđ parauerat mardocheo p patibulo. et oēs inimici p̄pli iudeoz occisi sunt illa die a iudeis data licētia sup hoc a rege Asuero. q: ipsi debebant occidi: vt habetur Hester p totum. Nono de antiocho rege. ij. Mach. ix. de quo ꝺ: q̄ locut⁹ est supbe Antiochus audito q̄ exercitus eius fuerat deuict⁹ a iudeis dicēs se ventū hierosolymā ⁊ cōgerie sepulcri eā facturū. Sed imediate humiliat⁹ fuit. q: apphendit eū dolor viscerū ⁊ rant⁹ fetor de corꝓre ei scaturiēte vermib⁹ exibat q̄ nō poterat eū exercitus tolerare. ibi vide de eius humiliatione. Decimo de herode qui decollauit Jacobū. q: cū pp̄l's ei acclamaret laudes dei ⁊ nō hoīs. i. laudaret eū vt deū indutū veste aurea reuerberante sup eū radio solis. ⁊ ex hoc supbiēnte ⁊ supra hoiem de se estimante p̄cussit eū angelus dñi. vt hr̄ Actuū. xij. sed diffusius i hist⁹ia eccl̄iastica. Undecimo de pp̄lo iudeorū q̄ ci⁹ derat a dño mirabil⁹ adiutus ⁊ exaltat⁹. q: supbegit ꝺra dñm nolēs cū recipe ⁊ doctrinā eius humiliatus est ⁊ dispsus per orbē in seruitutē ⁊ opꝓbriū. Duodecimo in vit̄ patrū de quodā anachorita q̄ ad magnū apicē ꝓtemplationis ascēderat: sed supbia elatus humiliat⁹ est. Nā diabol⁹ assumēs spēm mulieris oberrantis in deserto venit ad cellam eius rogans recipi de nocte ne a feris deuorar̄et: quo facto ⁊ accēso ei igne ad calefaciendū aspiciens in eā ⁊ stimulatus libidine cū opus necessariū aderaret illa vt fumus euanuit in aerē clamitans. O anachorita qui te vsq̄ in celū exaltabas ecce quia in infernū demersus es inducens eū ad desperationem.

De gradibus superbie. Cap̄.III.

De antiocho.

De herode.

De pp̄lo iudeoꝝ

De anachorita

Cde. xij. gradibus superbie. Caplin. iij.

Q̄ gradibus superbie

xij. de q̄bus brūs Bern⁹. in quoda libello. ⁊ bea. Ꝺho. ij. ij. q. clxij. de q̄bus pōt exponi illō ps. Superbia eoz q̄ te oderūt ascēdit semp. Ubi sciendū est q̄ est duplex assensus mētalis. Un⁹ est virtualis. s. de bono opere imeli⁹. ⁊ de actu vni⁹ virtutis in aliū. De quo Esa. ij. Uenite ascēdam⁹ ad mōtē dñi. i. xp̄m vel celū. s. p humilitatē ⁊ bona opa. Alter criminalis. s. de vno actu pcti ad alium ⁊ pcipue q: supbia ipoꝛtat ascēsuz quēdam falsē estimatiōis et inoꝛnate affectiōis ad magna. Ascēdit criminal⁹ cū q̄s de vno g̃du supbie ascēdit ad aliū. de q̄ pōt intelligi illud Exo. xij. Non ascēdes. s. p gradus supbie ad altare meū. i. xp̄m seu diuine maiestatis: sz p humilitatē opz ascendere: q: vt ꝺ: Job. xx. Si ascēderit in celū. s. meritoꝝ estimatiōe supbia eius ⁊ caput ei⁹ nubes tetigerit q̄si sterq̄liniū in fine pdet. De hoc g̃ ascēsu supbie dicit ps. lxxiij. Superbia eoz ⁊c. Ubi tria possumus notare.

ps. lxxiij

¶ P⁹imo vitium detestabile. ibi. Superbia.

¶ Scōo malū insupabile. ibi. qui te oderunt.

¶ Tertio pgressum execrabilem. ibi. ascendit semp.

§.I. Quantum ad p⁹imum

ita ē detestabilis supbia. put ꝺ: Eccl̄i. x. Odibilis cora deo supbia est ⁊ hoibus. Supbia em̄ deo adu⁹. sat̄ ⁊ p⁹imo ac p̄pio subiecto. Aduersat q̄ppe deo q̄si volēs ab eo aufferre qđ suum est. Dicit em̄ dñs Apoc. j. Ego sum alpha et o. p⁹incipiū ⁊ finis. s. oīs creature. Sed superbus cum esti met bona sua q̄ h⁹a se habere et esse p⁹incipiū eor⁹. ⁊ ad hunc finē faciat opa sua vt honor⁹et et magnificetur. sic facit se p⁹incipiū ⁊ finē qđ dei est. Unde dicit Boetius q̄ cetera vitia fudiūt deū: sed supbia resistit deo. Per luxuriā em̄ homo ad creaturam cōuertit querens inordinatā delectationē. per auaritiā ad pecuniā. ⁊ sic de alijs. sed p̄ supbiā cōtradicit deo quasi volēs dñium eius. Sed si videris inquit Seneca murē velle dominari alijs muribus

Supbia est derelinquabilis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nūquid risum teneas.⁊ ideo spāliter dr: de supbia Jacobi iiij. Deus superbis resistit.⁊ merito.nā nō soluz supbus vult deo equari ꝫ supior esse. Vñ ⁊ de supbo antixpo dicit apls ij. ad Thessal. ij. Extollit⁊ aduersat sup oē qđ dr: deus aut qđ colit. vbi Bern. Horret human⁹ intellect⁹ verbū vtinā horreat simul cogitatū malignū pariter⁊ affectū. dico em vobis q̄ nō ille tm̄ sed ois supbus extollitur supra deuz. Vult em̄ deus fieri voluntatē suā vult⁊ supbus fieri suā. Jam videt equalitas. Sed vide male cōgruā ppositionē. Deus em̄ in his que rone appetobat vult fieri volūtatem suā: supbus ño cū rone⁊ ptra rone. Supbia deū ipugnat semp in oi tpe. in oi loco:⁊ in oi psona. Multa pcā sunt q̄ nauent in solēnitatibus: sed supbia tunc magis exercetur in pōpositis vestibus⁊ ornatibus vñ hoies supbiunt in cōuiuijs: in sermonib⁹.⁊ hmōi. Pcā carnis gule⁊ fraudulē tie⁊ hmōi raro cōmittunt̄ in locis sacris. Sed supbia ibi pmatime. Multe etiā sunt psone q̄ dedignant fornicari: fraudare: mēdacia dicere: q̄ tm̄ si nō cauent a supbia. Supbia etiā bonis opibus insidiat vt pereat. ait Aug. Quid ⁊ nō nulla ꝓtumelia seu offensio fit deo vbi nō sit alic̄ nō supbia. Propterea dr: Eccl. x. Initiū ois pcī sup. ex eo videlz. q̄ pmū pcm̄ qđ fuit luciferi fuit supbia. Sed vt dr: Judith. ix. Superbi nō tibi dñe placuerūt a pncipio. Vel initiū ois pcī. q̄ supbia primor⁹ parentū est cā in nobis originalis pcī. vnde in nobis est inclinatio in omne pcm̄ vel q̄: in oi pcō est aliquo modo supbia dū quis se rebellat mandatis dei. Vñ aduētus xpi in carne fuit.⁊ ad iudicium ptra supbiam erit. Sed pmus ad medēdū. Scōs ad puniendū erā. Unde Aug. Propter magnū pcm̄ supbie deus humilis venit. Iste ingens morbus animarū oiporet⁊ tem medicū de celo deduxit vsq̄ ad formā serui humilitatis ꝓtumelijs eū ligno suspendit vt salute rante medicine curetur hic tumor. Secūdus aduētus erit ꝫ supbiā ad puniendū. Unde Esa. ij. Dies dñi exercituū sup oēm supbū⁊ excelsum⁊ arrogātē⁊ humiliabit. Est etiā supbia primo iniuriosa. Supbus em̄ primū cōdemnat. videt ꝓtumeliat. factis molestat. Loquela em̄ cōtenit fm illud Eccl. xiij. Sicut abominatio est supbo humilitas. sic execrabilis est diuiti pauper. Et nō solū humiles sed⁊ supbos supbus contenit⁊ eis ꝓtrariat. Nō em̄ in eo verificat illud. Oē animal diligit sibi simile⁊ inclinat ad illud. Et rō est. q: supbus appetit sup alios esse vel reputari⁊ honorari.⁊ ideo cum ista cōia esse nō possint. cū videt aliū supbū ista q̄rere tanq̄ impedientē suū ꝓsequi desideriū odit⁊ destruat. Verbi gratia superbus molestat primū multiplr⁊ se iactando⁊ cū eo litigando⁊ ꝓtumelias inferendo. Vñ Amos. vj. Nunqđ in fortitudine nostra assumpsim⁹ nobis cornua. l. faciēdo magnifica opa⁊ apparētia. Et Eccl. xj. Sicut erucant pcordia ferentiū. ita⁊ cor: supbor. Ad lram. Stomachus ventositate inflatus eructat qđ abominabile est audientib⁹. Sic supbus ꝓba ventosa⁊ displicibilia ꝓfert. Et illud Prouerb. xxij. Arma⁊ gladij in via supbi. custos aūt aie sue lōge recessit ab eis.⁊ Eccl. xxv. Effusio sanguinis in rira superbor. Quādo em̄ nō pūt obtinere qđ volunt nō curāt pse vel alios sanguinē fundere vt possint ad dñia ascēdere. Et q: molestant alijs supbi. iō cōiter egre ferūtur. vnde Eccl. xxv. Tres spēs odiuit aia mea.⁊ aggrauor: valde aie illor. pauperē supbū. diuitē mēdacē.⁊ senē fatuū⁊ insensatū. Ad lram. Hoc iō est. q: talib⁹ rollit occasio illor⁹ malor. Supbia em̄ inducit opulentia vel magna aliqua excellentia quā nō h⁹ paup. Et pauptate vt ꝓuideat necessitati sue quis aliqn dicit mendacia.⁊ experientia longa debuit senē sapientē efficere. Moraliter totū implet de superbo quolibet. Ex parte siquidē corporis est hō valde pauper. imo pauperrim⁹ adeo vt mēdicare eū oporteat victū⁊ vestitū ab herbis vt pānū lineū.⁊ animalibus bestijs vt lanam. Diues mēdacioſus est q̄ bona que hz magna dicit a se habere. vel se nō posse ꝓtinere vel vitia vincere. cuz tm̄ possit cū adiutorio gre. Senex fatuus est q̄ cū pluries fuerit expertus suas fragilitates⁊ casus potentiū tm̄ ꝓfidit in se exponens se periculis⁊ regimina q̄rens. Demū supbia ꝓprio subiecto nocet. Nā bona de se cōuertit in mala inquātum de bonis supbit operib⁹.⁊ sic malū culpe incurrit. vnde de vita morit: de sanitate egrotat. de medicina interficitur. a moribus occidit. Sicut in figurā eleazar occidēs elephātē sub eo occubuit. ſ. Machab. vj. Ité supbia in errore induxit. vñ sup illud Hiere. Arrogātia tua decepit te⁊ supbia cordis tui. dicit glo. q̄ ois hereticꝰ arrogās. q: supbia hereticū facit⁊ de nouantē. Ité supbia mentē inebriat vt se nō cognoscat. Abachuc. ij. Quō vinū potātez decipit sic erit vir supbus. Vinū hoc modo decipit potantē. q: ingredit blāde sua suauitate postq̄ ño receptū est incōmensurate: ipm̄ dñatur in hoie⁊ facit eū fatue credere.⁊ fatue loq̄.⁊ opari nocua. Sic postq̄ supbus recepit supbiam in affectu tūc de facili recipit eā in intellectu. vt alta de se credat. alta loquat.⁊ est sicut ebrius.⁊ q̄ de se dicunt bona q̄ in se nō esse videt: credit. Unde accidit ei sicut cuidā rustico q̄ cū portaret agnū ad vendendū q̄dā trufatores cōdixerūt sibi vt libet interrogaret p se q̄d veller de illo cane dicentes canē esse agnū illū. Cuz q̄ pmus q̄reret a rustico q̄d ꝓcij veller de illo cane. Rndit rusticus. agnus est iste non canis. Cui ille ridendo inq̄t. Erras q: canis est⁊ non agnus. Interrogat scōs quāti pcij esset canis ille. Cui cōtra ille dixit. agnus est nō canis⁊ sic successiue plures fecerunt. ppter qđ demū imitatus avera credulitate sua imoscia. Videns illoz canē estimauit⁊ p cane vile precio vēdidit sic supbus ꝛc. Ité supbia inducit infirmitatem q̄ de facili incurrit⁊ difficulter curatur⁊ sepe in ea recidiuat curata. Triplici aūt rone incurrit faciliter. Prima rō est. q: nō putatur tanta infirmitas quāta est.⁊ io nō vitat sicut vitāda est. vñ Greg. Cū minus turpis supbia credit min⁹ vitat. Secunda est. q: magis erubescūr hoies. q: oēs turpē nouerūt. Secūda est. q: manifestior⁊ repiunt exēpla supbie q̄ aliorum pcōr. Fornicatores em̄⁊ alij vitiosi occultāt pcā sua: sed supbia manifeste cōmittit. Qđ aūt quis glīet de lasciuijs⁊ alijs scelerib⁹ iā ꝓcedit ex supbia aliꝰ occultat. Tertia rō est. pter multiplicē materiā: q: de quocūq; malo. Ité de difficili curat. vñ Job. xv. Lūctis diebus suis supbit ipius. Quādo em̄ alic̄ infirmat aliquo alio pcō. odij. homicidij. vel fornicatiōis: cognoscēs ꝓfitet cōterit⁊ dimittit illud. Sed supbus nec vult subire humilitatē cōtritiōis nec erubescētia ꝓfessionis. vitās miserias suas sciri. Ut enim dicit Gra. de pe. di. j. c. qui dolum. circa fi. §. taciturnitas cōfessiōis ex fonte supbie nascit dū q̄s nō vult cognosci quasi lis sit. Ex similitudine em̄ apparet non de facili curabilis. Nā assimilat luciferi pcō. qđ supbia fuit⁊ insanabilis. Ad hoc etiā facit hmōi rō. q: infirmitas q̄ ignorat nō pōt curari. Diero. Difficile ad sanitatē venim⁹ q: nos egrotare nescimus. qđ maxime accidit ex superbia.

§. II. Secundo maluz insuperabile notat: cū dr: Qui te oderunt. Odiū aūt hois ad deū est maximū pcm̄ qđ supat oia alia.⁊ ad hoc demū ducit supbia. Sciendū tm̄ fm Tho. ij. ij. q. clxij. q̄ deꝰ in natura sua nō solū nō pōt odiri. Est em̄ ipsa essentia bonitatis bonitas autē in se inquātū bonitas nō pōt odiri: quia bonum est qđ oia appetūt inq̄t pbs. ſ. Ethi. Sed etiā inquātū creator: vel benefactor: nō pōt odiri. Nullus em̄ odit eū qui sibi bene facit inquātū apphēdit illud vt bñficiū. Sed si reputaret illud qđ sibi impendit bonuz vt malum⁊ sibi nociuū sic posset odire. vel etiā habito respectu ad aliud. pura q: etsi sibi aliqđ bonū facit est sibi contrarius in alio quo. vt si filius odiat patrem nō quia euz genuit: sed quia verberauit. Sic deus odit vel inquātū punitor: malor. et sic oditur a demonijs⁊ animabus dānatis. Unde dicitur Apoc. xvj. de dānatis. Et cōmaducauerūt linguas suas pre dolore: et blasphemauerūt deū q̄ habet ptātem sup has plagas: nec egerūt puiam. vt darēt illi gloriā vel q: impedit deus aliquos ne impleant suas voluntates malas diuersis modis: vel q: ꝓhiber peccata. pter qđ p:auī nō ita libere peccāt vt cuperent: tum q: remordet ꝓscientia: tum quia nō assentirur ab alijs ex timore.

Supbia nocet subiecto.

§. III. Tertio progressus execrabilis supbie notat: cū dr: Ascēdit semp. Ubi notādū q. rij. sunt gradus supbie q̄bus ascendit ad summū eius scz curiositas: leuitas: inepta letitia: singularitas: iactantia: arrogantia: psumptio: simulata correctio: defensio pcī: rebellio: libertas sui: assuefactio mali.⁊ Bern. in quodam libello cos explanat quoad supbum religiosum. Sed vt cōmunior sit materia etiā ad alios extendemus.

Nota duodecim gradus supbie.

§. IIII. Est ergo primꝰ gradus Curiositas: q̄ in bono ꝓsistit. dū q̄s nō contentus terminis cognitionis sibi cōmunicatis q̄rit scire: videre: audire: vel alijs sensibus apphendere q̄ nō decet. Multiplr̄ b vitio infecta est genus humanū:⁊ tanto magis quanto min⁹ de eo non facit sibi pscīam. Ut em dr: Eccl. j. Nō satiat oculus visu nec auris auditu. ſrequenter q̄s q̄rit quecūq; oculis occurrūt videre⁊ audire oia q̄ dicunt. Et breuiter q̄cunq; q̄s vtitur aliquo sensu nō ꝓpter aliquā cām rōnabilē: sed solū vt noticiā habeat de ipsa re obiecta sensui ptinet ad curiositatē. Cū etiā intellect⁹ scire q̄rit q̄ sibi ꝓhibita sunt vel nocia vt q̄ sunt supra capacitatē suā vt de mysteriis fidei⁊ ꝓdestinatione⁊ hmōi curiositas est. vñ dr: Eccl. iij. Altiora te ne q̄sieris:⁊ fortiora te nō scruteris⁊ in pluribꝰ opibus eius ne fueris curiosus. Bern. aūt sic ait de b gradu. Si videz monachū de quo ꝓpus ꝓfidebas vbi stat ambulat. ſ. discurrendo hincinde⁊ oculis insipiēter vagari caput erectum: aures portare distēras:⁊ moribꝰ exteriozis hois interiozis imutatū agnoscas. dum em̄ aia sui circūspectione roborescit incuria sui: in alio⁊ curiosam eque facit. Ut qđ aūt audes oculos leuare in celum q̄ peccasti in celū terrā intuere vt agnoscas teipm. Hec ille. Dina filia iacob q: curiosa fuit in egrediendo domū vt videret feminas regionis illi⁹ contupata fuit a fichem. Gen. xxxiiij.

Curiositas.

§. V. Secūdus gradus est leuitas. ſ. ad iudicādū facta alioz ad loquēdū ad ꝓferēdū sentētias ad ordinādū noua: ad docēdū alios:⁊ hmōi. Ascendit autē hic gradus ꝓgressiue: ꝓtentiones multiplicant: q̄ oia ꝓcedunt cōiter ex nimia sui estimatione q̄si euāgeliū. Quod qđ dixerit vel senserit: et alij nil sciāt. sicut cayphas cuz dixit in ꝓfilio. Vos nescitis quicq̄ nec cogitatis: expedit vobis vt vnus hō moriatur.⁊ Helyu iuuenis q̄ cū vidisset tres amicos Job q̄ eū visitauerāt. ſ. eliphaz baldac:⁊ saphar: disputātes cū eo superatos: ductus leuitate⁊ arrogātia illos ꝓtempsit tāq̄ ignaros.⁊ Ipse Job aggressus est disputationē cuz arguens. Sed rephensus a dño fuit⁊ ei dictum. c. xxxviij. Quis est iste inuoluēs sentētias sermonib⁹ imperitis. Bern. ño sic ait de hoc gradu. Sic ozit iste ex gradu ꝓcedenti. Monachus q̄ sui negligēs alios curiose circūspicit dū quosdam suscipit superiores: quosdā despicit inferiores: in alijs q̄dē videt qđ imuidet in alijs quod irridet vnde animus nulla sui cura grauatus ꝓ superbia ad alta se erigēs: modo ꝓ inuidia tabescit: modo ꝓ excellentia puerilit̄ hilarescit: ⁊ q̄ supari dolet:⁊ q̄ superare se gaudet: amor: ꝓprie excellentie facit. Talis aūt nunc pauca⁊ mordacia verba nunc multa in amarius versa nūc luctu plena: semper autem irrationabilia indicit verba. Hec ille.

Leuitas

Nota asimicos q̄ visitauerūt iob in miseria

§. VI. Tertus gradus est inepta letitia. Uidēs em̄ supbus se ꝓperari in talibꝰ: ab hoibus laudari: honorib⁹ exaltari: dignitatib⁹ sublimari: ⁊ q̄s vult posse deprimere: inde mūdialiter hilarescit hoc habēs ꝓ magna felicitate⁊ industria sua: etiā de aprīs malis exultās: fm illud Prouer. ij. Letant cū malefecerint et exultāt in rebꝰ pessimis: deridēres⁊ subsannātes vt prēnētes paupes⁊ miseros: sicut diues epulo in inferno sepultus: ꝓpterea q: cōuiuijs gaudēs medicū Lazarū ꝓtēpsit. Luc. xvj. Procurāt aliqn rales tripudia: choreas: hastiludia: ludos:⁊ alia vana ad augendā suā ineptā letitiā. Sz vt ait Job. xxj. Tenēt tympanū⁊ lyrā⁊ gaudēt ad sonitū buccine:⁊ in pūcto ad inferna descēdūt. Bern. ño de b sic ait. Monachus q̄ duos supbie gradus ascēdit cū gaudiū videt interpellari tristiciē quā de bonis alterius ꝓhibitas sue humiliatis pgit ad ꝓfiliū falsē cōsolatiōis et illa parte qua sui sibi vilitas⁊ aliena excellētia mōstrat astringit curiositatē: vt in quo ipse videt excellere notet in quo alter ꝓcellat semp dissimulet vt dū euitat qđ triste putat letitia ꝓtinet. Dis itaq̄ indicijs hic gradus deprehenditur rari vel nulli gemitus vt putes si arrēdas. aur sui oblitum aut ablutum a culpis: insignis scurrilitas: in fronte hilaritas: vanitas apparet in incessu: pnus ad iocum: facilis et ꝓpnus in risu: similis vefice turgēti vento: puncto foratе exiguo sue si stringitur crepitat ꝛc.

Jactan⁊ tia.

§. VII. Quartꝰ gradus est Jactātia. ſ. laudare seipm̄ supra debitū modū diuersis rebus: vel de pulchritudine: vel fortitudine vel nobilitate generis: aut de diuitijs potētia⁊ gl̄ia: de industria artis sue: intellect⁹ acumine scia: sapia: eloquētia: virtutibus⁊ grā. Sed vt dr: Prouerb. Laus in ꝓprio ore sordescit. Unde Cato Nec te collaudes.⁊ sequit. Hoc faciūt stulti quos gl̄ia vexat inanis. Ad iactantiā etiā⁊ supbiam ptinet portare superfluas vestes⁊ alios ornatus supra statū suū pompas in cōuiuijs: edificijs⁊ equitaturis⁊ in alijs apparatib⁹ q̄ oia demū ad inferos deducūr. Unde dicūr ipsi supbi in infernо positi. Quid ꝓfuit nobis supbia nostra⁊ iactantia diuitiarū ecce oia trāsierūt velut vmbra. Sap. v. Sic fimō magus qui iactabat se posse mutare naturas rerū:⁊ mortuos suscitare⁊ in celū ascendere cadēs in terrā demissus a demonū multitudine qui eū ferebāt p aerem: oratione Petri collisus et cōfractus in pfundū descēdit. Bern. aūt sic ait de hoc gradu ibi ex ꝓcedenti gradu sic ozitur. postq̄ vanitas in vesica crescere⁊ grossescere incepit necesse est vt amplioꝛi fortamine lararo sinu ventositas eructet alioquin rūpet. Deprehendit autem hic gradus his indicijs Est⁹ ⁊ fitit q̄bus oē qđ sentit ostendat puenit interrogatem: nō querēti rndet: ipse q̄rit: ipse dissoluit ño ba colloquentis pscidit impfecta. Si de religione agit statim visiões⁊ somnia ꝓferūtur laudat ieiunia cōmendat vigilias supoia ofones exaltat. si ad ludicra sermo ꝓuertit. in his quā to assuetior: tanto loquacior: ita vt seueros animos⁊ graues in leuitatem conciter⁊ in risum.

Singularitas.

§. VIII. Quintꝰ gradus superbie est Singularitas: facere scz aliqđ vltra cōia⁊ psueta vt ꝓ:ceteris reputet⁊ honor: et vt circa vestitū inuenire nouitatē vestiū magis apparentiū: noua ornamenta in sermonib⁹ vti verbis peregrinis⁊ obscuris: in disputationibus sequi nouas opiniones vltra cōes: in tractatib⁹ q̄s alijs de aliqua materia: discrepare a cōi iudicio alioz⁹ vt videatur magis intelligere facrum in ꝓuisionibus graua minibus⁊ promotionibus vult singulariter ꝓ:ceteris tractari meli⁹. de quo pōt exponi illud ps. Singularis fepsalmus. lxxix. rus depastus est eam. ſ. vineā ecclesie. ſferini em̄ homines sunt hmōi qui volūt esse singulares. Nam hō inquātū hō est aīal sociale nō singulare:⁊ hi ꝓsumūt vineā ecclesiarū⁊ ciuitatū totū. ꝓ se querētes de alijs nō curātes. In statu ño spūali recedere a cōmuni vita regule a cōibus cōstitutionibus parrū: a cōibus cerimonijs⁊ obseruātijs sine cā vrgente vel speciali reuelatione ad singularitatē ptinet: ⁊ est valde periculosum. Cōtra hos inuehit Bern. in ser-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mone dicẽs. Quid dicis tu amator singularitatis. cõia locã. cõem vitã. cõem regulam. cões obseruantias quid fastidis. Ideo Thomas nõ vidit rpm cũ ceteris. q; nõ erat eius qñ venit ihesus. Ob sit piculosum ostẽdit Jobes cassianus in. ſ. col. de quodã q̃ dicebat herro qui cũ esset singularis in austeritate vite ⁊ admoneret in ꝓrio er supbia pmanẽs in illa singularitate cũ appareret ei diabolus in specie angeli lucis. ⁊ eius ꝓbis acqeſceret demũ er suasione diaboli. piecit se in puteũ. Non tñ ptinet ad singularitatẽ hoc sed animi firmitatẽ vt declinãrib⁹ aliꝭ qſi oibus a mãdatis ⁊ debitis regulis quasi solus vel cũ paucissimis mãdata ⁊ regulã seruet. sicut in laudẽ ꝺ: de Tobia q̃ cũ oẽs ex filijs israel irent ad adorandũ idola q̃ fecerat hieroboam rex isrl̃ iste solus ibat in hierlm ad tẽplũ ad adorãdũ deum iij. Reg. rij. ⁊ offerẽdũ sacrificia ⁊ decimas: ⁊ cũ duceretur ad captiuitatẽ in niniuẽ cum aliꝭ cõtribulibus suis. ⁊ oẽs aliꝭ de pplo suo ꝓtaminarent in escis gentiliũ. ſ. comedendo cibos eis phibitos in lege ipse solus nõ est contaminatus in escis eor abstinens. ſ. ab esu illoꝝ ciborũ. Tobie. j. c. Bern. sic ait. Singularitas a ꝓcedenti gradu sic oritur. Turpe est ei qui se supra ceteros iactat ſi non plus ceteris agat aliq̃d. vt vltra ceteros appareat. Perpendit aũt his indicijs gradus iste. plus sibi ꝛalis blandit de vno ieiunio q̃ ceteris ꝓtendentib⁹ facit q̃ ſi ceteri septẽ dies ieiunauerint cõmodior sibi videt vna oratiuncula peculiaris q̃ tota psalmodia totius nocte. dolet aliquẽ se pallidior ⁊ minus comedentem ad oia sua strenuus ⁊ s.. cõmunia pger vigilat in lecto. dormit in choro.

Exẽplus de herronis austeritate.

§. IX. Sextus gradus sup

Arrogãtia.

bie est arrogãtia. cũ ſcs q̃s attribuit sibi illã scientiã ⁊ virtutem quã nõ hꝫ. et hoc querẽs aliꝭ posse pesse. subesse renuens. equari ceteris nõ sufferẽs adulatorib⁹ acquiescens si aliq̃s eũ nõ venerat ipatiens. Hiere. xlviij. Sublimitates ⁊ arrogãtiã ⁊ supbiã ⁊ altitudinẽ cordis illius ego scio dicit dñs ſcs ad puniẽdũ. Hac arrogãtia duct⁹ marius ciuis romanꝰ nõ ꝓtentus q̃ ſer.. fuerat ꝓsul romanor .. uit tyrãnice ⁊ violẽtia esse ⁊ septimo ꝓpter q̃ interfectio facta est multor ciuiũ bello intestino facto inter mariũ ⁊ filiam q̃ voluit eũ impedire in hoc vt narrat Titus liuiꝰ. Sic ⁊ iulius cesar reuersus victor de gallia voluit fieri consul. vnde secura sunt multa mala. Ob etiaz quis credat posse vel velit malos quoſcunq̃ separari a bonis ptinere ad arrogãtiã ostẽdit Aug. dicẽs. Qui⁹ tus arrogãtie tumor est: quãta humilitatis ⁊ leuitatis obliuio ⁊ arrogãtie: quanta iactatio vt se quis posse facere credat q̃ nec aplis ꝓcessit dñs. vt zizaniã videlz a frumẽto putet se posse discernere. xxiij. q. iiij. c. quãꝰ. Pertinet etiam ad arrogantiã impiose despectiue docere vel regere subditos. ⁊ ꝺ alios inuehere vt videanꝫ plus ipis sape vt quidã faciũt. etiã in sermonibus ⁊ in scriptis suis. Contra quos Gratianꝰ post Hiero. Nihil impudẽtius arrogãtia rusticor q̃ garrulitatẽ autoritatẽ putant ⁊ parari ad lites in subditos tumide intonãt. di. xlvj. §. ſ. Ad idẽ Greg. xxiij. moral. ait. Habet hoc ꝓpriã doctrina arrogãtiũ vt humiliter nesciãt inferre q̃ docent ⁊ racta q̃ sapiũt ministrare recte nõ pñt. In ꝓbis eor pdit q̃ cũ docẽt quasi in quodã fibi videnꝫ summitatis culmine residere: ſ q̃s quos docẽt vt longe infra se positos velut in imo respiciũt: q̃bus non ꝓsulendo loqui sed vt dominando dignãtur. Dis p ꝓphã. ſ. Ezech. xxxiij. ꝺ. Vos aũt cum austeritate imperabatis eis ⁊ cũ potẽtia. dis. xlvj. c. hoc habet. Bern. ꝺo sic ait de hac arrogantia. Sic oritur ex ꝓcedenti. Cum ex his talis q̃ singulariter agit apud simplicior es eius opinio excreuerit. qui opa que cernũt. fyn de. pdeant non discernũt dum miserũ beatificant .. erro rem mouẽt. credit qd audit. obliuiſcit intentionẽ dum amplectitur opinionẽ quicq̃ de omni re alia plus fibi q̃ aliꝭ credit. de se ꝺo plus aliꝭ q̃ fibi. vt nõ soluz verbo aut operum ostentatione suam ꝓferat religionẽ. sed intimo cordis affectu se credat omnibus sanctior em: ⁊ quicquid de se laudant homines: non ignorantie aut beniuolentie laudatoris sed suis meritis ascribit.

§. X. Septimꝰ gradus su-

perbie ꝺ: Presumptio. cũ. ſ. ponit se ad ea q̃ excedũt facultatẽ suã: ꝓditionẽ suã ⁊ statũ. Ad ꝓsumptionẽ ptinet q̃ q̃s ponneret se ad disputadũ cũ hereticis vel aliꝭ infidelibus ignarꝰ scripturarũ ⁊ rõnũ ad argumẽta eor. Vñ ⁊ q̃dã religiosus vt reputabat .. uotꝰ ⁊ scioꝰ ſz ꝓsumptuosus audiens errorẽ fratricellor q̃suit hr̃e libr̃ũ in quo erãt errores illor vt posset .. eis disputare ⁊ cõuincere. Sed quia ignarus erat in illis captus est ⁊ hereticus factꝰ. Pertinet ad ꝓsumptionẽ q̃ q̃s dum põr se iuuare in victu ⁊ necessarijs expectet cibũ de celo. Sicut accidit vni ex duobꝰ heremitis invitꝰ parrũ q̃ recedẽtes ab aliꝭ: cõmiserũt se gubernationi diuine. Et itinerãtes cum iã cepissent esurire ⁊ prae debilitate defice .. obuiauerũt q̃busdã barbaris q̃ diuina instigatiõe cõmoti ꝓter solitũ obtulerũt eis ad comedẽdũ q̃bus assensit ⁊ acceptauit vn eor intelligens a deo dispositũ vt hoies ita fieri eis obtulissent ⁊ comedit. Alter ꝓmanens in sua .. eruia ⁊ ꝓsumptiõe noluit: sed expectauit cibũ sibi a deo mitti ꝑ angelꝫ. vñ ⁊ ꝓre fame mortuꝰ est sui homicida. Ad ꝓsumptionẽ ptinet a gere q̃ spectãt ad officia alior. vt sibi subditꝰ velit ꝓlatũ regere. si laicus de clericis velit iudicare. cape ⁊ punire: etiã malos clericos. si mulier velit viro impare. Si q̃s velit facere officiũ q̃ ad eũ nõ ptiner. Sicut Ozias rex iuda q̃ ingressus est tẽplũ dei vt offerret incẽsum. sed ꝓpter suã ꝓsumptionẽ hãc effectꝰ est leprosus. ij. Paral. xxvj. Bern. de hoc gradu sic ait. Decer ꝓcedẽti gdu sic oritꝛ. Qui alijs posse putat quõ plus de se q̃ alijs nõ ꝑsumat. ꝓtim in cõuentib⁹ reſider in cõcilijs ꝓmus rndet. nõ vocatus accedit. ⁊ ſi iussus se intromittit. deo: dinat ordinata. reficit refecta. q̃quid ipse non fecerit ut ordinauerit nec recte factũ nec pulchre ordinatũ esti mar iudicat iudicantes ꝓiudicat iudicatis. sic cũ tps adueherit nõ ꝓmoueat ad ꝓiorat̃. suũ abbatẽ aut inuidũ iudicat aut deceptũ. q̃ ſi mediocris aliq̃ obedientia ei iniũcta fuerit indignat arbitrãs nõ minor ibus sese occupandum. qui ad maiora sese sentit idoneum.

§. XI. Octauus gradus su

defensio peccati

perbie est Defensio pcti. Multũ hoc repitur in hoibus vt vitia cõmissa excusent alleuiẽt. aliꝭ attribuãt ⁊ aliq̃n tã bñfacta defendãt. Sed ſi te excusas ait Aug. deus accusat Alleuiat q̃nq̃ pctñ suũ cõparatiõe pctor aliorꝫ ⁊ pcipue supiorꝫ iuxta illud. Stultꝰ vitabit correctionẽ. ⁊ iuxta volũtatẽ suã inueniet cõparationẽ. i. similem sibi vt sic alleuiet factũ suũ. Aliq̃n ꝺo aliꝭ attribuit cãm pcor suor vt diabolo vel socio ⁊ hmõi. sicut pmi parẽtes quor Adã reqrit⁹ de culpa attribuit socie eue. ipsa reqrita attribuit serpẽti dicẽs. Serpes decepit me. ꝓpter q̃ imediate de paradiso eiecti sunt. Gen. iij. Aliq̃n etiã q̃s defendit pctm suũ puta rõnib⁹ ostẽdẽs se bñ fecisse. Et in his q̃ sunt determinata ab eccl̃ia. vt velle defẽdere vsurã q̃ cõmittit sub noie depositi vel discretiõis nõ esse pctm. aut fornicationẽ simplicem. ⁊ hmõi. ptineret ad heresim. Defendere etiam culpã alior grauis supbia est. Vñ Ysido. Qui ꝓsentit peccatibus ⁊ defendit aliquẽ delinquentẽ maledictꝰ erit apud deum ⁊ hoies. ⁊ corripietur increpatione seueriſſima. ſ. q. iij. c. ſ. qui consentit. Unde et Anastasius. ij. q: voluit defendere. ſ. Forinũ hereticum. diuino iudicio percussus est⁊ habetur distin. xix. Anastasius. Scõm Bern. sic oritur iste ex ꝓcedenti. Qui ꝓmptus ad omnia se consuenit ingerere: impossibile est aliquando non errare. Ad ꝓlatũ autem ptiner errantem arguere. sed quõ culpam suam cõfitebitur q̃ nec esse putat ꝓptere a cuz culpa non putat crescis nõ amputat. Multis modis fiũt excusatiões in peccat. Aut em dicit qui se excusat aut non feci aut feci quidem ⁊ bene feci: aũt si male nõ multũ: aut si multũ nõ mala intentione. Si aũt ⁊ de illa cõuincit: aliena se nitit excusare suafione. Sed q̃ apras defendit quõ occultas ⁊ malas cogitationes cordi suo aduenientes humiliter reuelaret abbati.

§. XII. Nonꝰ gradus super

Simulatio cõfessio.

bie est Simulata ꝓfessio: cũ. ſ. q̃s cõuictus ⁊ manifestatus de aliq̃ excessu cũ videt locũ nõ esse excusationis fatetur ⁊ ostẽdit signa magne humiliratis ⁊ cõmẽdatiõis. qõd ficte agit vt reputet̃ de cõpunct ⁊ correct. ad qõd facit qõd ait Ihy. Quis aliq̃ vidit clericũ cito pniam agentẽ: et si deꝑhensus humiliauerit se. ſ. ꝓtinendo culpã .. õ dolet: q: peccauit: sed ꝓfundit q: ꝓdidit gloriã suã. de pe. dis. j. mensurã. §. q̃s aliq̃n. Ad simulatam etiaz ꝓfessionẽ ptinet q̃ q̃s in ꝓfessione sacramẽtali reticeat aliq̃ mortale p: re verecũdia quod mẽri occurrit: in quo mortal peccat ꝓpter irreuerentiã sacramẽti. ⁊ er supbia ꝓcedit: oũ vult videri iustus in eo qõd tacet malo: q̃ pcõ: est vt dicat Hzaria. de pe. di. j. §. tacitur nitas. De qua .. muliere le .. q̃ erat magne sapientie: cõfilij ⁊ scitatis. Hec lapsa in pctm carnis q̃uis hoc toto tẽpore vite sue defleret ⁊ pniaz ageret asprimã: tñ q: noluit ꝓfiteri defuncta apparuit cuidã fi .. nocte .. uelãs se ꝓpter hoc dãnatam ad gehẽnã. Bern. ꝺo sic ait: ostendens quõ ex ꝓcedenti hec oriat. Nõnulli q: a peritioribꝰ arguuntur ꝓsiderãtes q̃ si se defenderẽt nõ crederẽt eis subtilius inueniũt argumẽtũ defensionis: ꝺba rndentes dolose cõfessionis: vult ꝺimittit. ꝓsternit cor aliquas lachrymas ſi possunt sibi extorquẽt: vocẽ suspirijs ꝺba gemitib⁹ iterrũpunt. Nec .. lis obiecta nõ excusat: sed ipse culpam q̃ exaggerat. Hec aũt simulatio sic ꝓpendit ait Bern. Vasa figuli ꝓbat fornax: ⁊ tribulatio ꝺe penitentes discernit Qui veraciter penitent: labores pnie nõ abhorrent. Cui⁹ simulata est confessio: vna vel leui contumelia aut exigua pena interrogarum: iam humilitatem simulare nõ potest: murmurat: frendit: ⁊ irascitur.

§. XIII. Decimus gradus

rebellio.

supbie est Rebellio. nolle obedire supioribꝰ vt platis parentibus ⁊ aliꝭ ꝓtenerẽq̃ mãdata supior. Prouer. xvij. Impius cũ in ꝓfundũ venerit pcor ꝓtẽnit. Ubi sciendus q̃ nõ soluz in maioribꝰ ordinationibꝰ sed etiã in minimis q̃buscũq̃ ꝓemptus mortale est. Vñ Ber. in lib. de disp̃satiõe ⁊ ꝓceptione dicit. Neglectus vbiq̃ culpabilis: neglectus vbiq̃ dãnabilis. Et Anteri papa ait. In lege veteri habeb. q̃ quicũq̃ sacerdotibus non obtẽperasset: aut extra castra positus a pplo lapidabat: aut de gladio subice ceruice ꝓtemptu erpiabat cruor. Nũc ꝺo inobediens spũali aiaduersione truncat. i. pena dãnatiõis eterne: aut eiect de ecclesia rabido demonũ ore deceꝑpit. ꝛj. q. iij. abſit. Pharao rex egypti q: ꝓtempſit mandatũ dñi manẽs in sua pertinacia ⁊ duricia demũ ſubmersus est in mari ruꝺo. vt habet Exo. xiiij. Ber. de hoc sic ait. Qui prius arrogans factus socios ꝓtemſperat: iam patenter inobediẽs magistrũ etiã contẽnit. Sciendus tñ q̃ gradus. xij. in tres tñ colligi possunt: vt in sex ꝓmis sit ꝓemptus fratrum: in quartuo: sequentibus contẽptus magistri: ⁊ in duob⁹ qui restant contemptus dei. Deniq̃ vbi fratrum concordiam: aut magistri sententiã semp .. onachus spernit: q̃d vltra in monasterio nisi scandalum facit.

Antiqꝰ q̃ facerdotibus nõ obtẽperabat lapidabatur

Defensio peccati

Contẽptus

§. XIIII. Undecimus gra-

libertas peccãdi.

dus supbie est Libertas peccãdi. talis vult cẽ simlis deo vt. ſ. libeat ei facere q̃ vult. Vñ dicit Anselmꝰ in li. de simi litudinib⁹. q̃ q̃ vult cẽ liber sui ⁊ nulli legi subijci: vult auferre cor onã de capite dei: q: solũ est ei ꝺ ꝓprium vt nulli subijciat. ⁊ ſi ipedit a deo aliq̃bus tribulationib⁹ vt obsta culis vt nõ possit libere implere volũtatẽ suã mala: irascit ꝺ deũ: blasphemat ⁊ iniuriat. Huic aũt accidit q̃ legitur parabolice de pdigo filio Lu. xv. Qui perita a pre portio ne substantie sue. ⁊ accepta. i. libertate sue volũtatis: abiit in regionẽ longinquã in statũ. ſ. ruens malicie: remotus a deo: vbi dissipat tota substantia. ſ. virtutis ⁊ gre a deo habite: ⁊ bona etiã naturalia debilitat viuẽdo lasciue ⁊ seruiendo demonijs. Ber. de hoc. Per hãc libertatẽ monachꝰ cũ iam monachus nec magr̃m videt quem timeat nec fres quos reuereat: quãto securiꝰ tãto liberiꝰ sua desideria iplere delectat: a q̃bus in monasterio taz pudore q̃ timore phibeatur. Sed etſi fratres ⁊ abbatem nõ iam timet: nondum tñ penitus dei formidine carebit.

§. XV. Duodecimus gra-

Cõsuetudo peccãdi.

dus supbie est Cõsuetudo peccãdi: ⁊ ꝺ est valde piculosuq̃: psuetudo: vt dicit pbs. est qſi altera natura. Vñ sicut naturalia tolli non possunt: ita ⁊ ꝓsuetudo valde difficulter tollitur. verũ q: natura nõ est sed quaſi: ideo reiici potest: etſi cum difficultrare. inducit eñ habitũ q̃ est dispositio de difficili mobilis a subiecto: tñ remoueri põt. Vñ ⁊ lazarus mortuus ⁊ sepultꝰ cũ difficultate fuit suscitatus. i. ꝓcurrentibus pluribꝰ actibus q̃ in resuscitatione aliorꝫ mortuorũ a xpo. .. ã ⁊ fleuerũt sorores ⁊ orauerũt ꝓ ipso: ⁊ turba ex ꝓs fleuit ac clamauit. Significat aũt lazarus mortuus et sepultꝰ peccantẽ ex ꝓsuetudine fin Aug. dũ. ſ. male ꝓsuetudinis qſi mole ꝓmitur aniꝰ. de pe. di. ij. c. sicut tribꝰ. Nec tamen talis ꝓsuetudo excusat vel minuit pctm: sed potius aggrauat. Unde Greg. Tanto sunt grauiora pcta quãto diutius aiam infelicẽ detinent alligatã. ex de ꝓsue. c. cũ tanto. Bern. ꝺo sic ait. Postq̃ terribili dei iudicio ꝓma flagitia ipunitas sequit: expra uoluptas libenter repetitur: repetita blanditur: ꝓcupiscentia reuiuiſcit: sopitur rõ: ligatur ꝓsuetudo: trahitur miser in ꝓfundũ malor: tradit capriu tyranidi vitior: ita vt carnalib⁹ voragine desideriorꝫ absorptus sue rationis diuinique timoris oblitus: dicat insipiẽs in corde suo. Non est deus.

¶ De supbia in quadruplici genere hoim: scilz in prelatis in religiosis in clericis ⁊ in laicis: ⁊ in singulis horum est quadruplex supbia. Capñ. iiij.

On habitabit in me-

dio domus mee q̃ facit supbiam. inquit ps. c. Domus dei ecclesia scta est. vt dicit Hiero. xxiij. q. ſ. omnibus. Medium eius est vnitas ⁊ charitas fideliu: qui in medio consistit virtus. In domo ergo est: sed nõ in medio .. i in ecclesia est numero ⁊ non merito: sed in medio qui in charitate ⁊ omni virtute ꝑ quã postmodũ habitat in domo glie celestis de qua Job. xiiij. In domo pris mei mansiones multe sunt. Supbus aũt q: nõ habitat in medio domus. i. in charitate nõ põr puenire ad celestẽ gliam. Superbia autem facit. i. operat quadruplex genus hoim. Et hi a regno excluduntur.

¶ Prima est superbia prelatorum.
¶ Secũda est supbia religiosorum.
¶ Tertia est superbia clericorum.
¶ Quarta est supbia laicorum.

§. I. Quantum ad primum

Supbia ꝓlatorꝫ

ſcz de supbia ꝓlatorꝫ. In q̃rtuo: aũt repit supbia in platis. Primo in hoc q̃ estimãtes meritis suis fi .. le adeptos: et subditꝰ suis meliores se eẽ arbitrant. Vñ Greg. in. xxxiij. moral. circa finẽ ſic ait. Prelato in cogitationib⁹ superbia suggerit: q: solo vite merito sup cereros excreuit: ⁊ ſi q̃ ab eo aliq̃n bene gesta sunt hec ipotune ei⁹ aio obijcit: ⁊ cuz hunc singulariter deo placuiſſe infinuat: q .. facile suggesta sub .. deat: ipsam ad testimoniũ potestat̃ tradite rectitudinẽ vocat dicens: q: nisi omnipotens deus te his omnibus meliorem cerneret: oẽs hos sub tuo regimine non desisset: eiusq̃ mẽrẽ mox erigit. viles atq̃ iutiles eos q̃ subiecti sunt ostendit: ita vt quaſi nullum dignũ respiciat cui eq̃nuiter loq̃tur. vñ ⁊ mox mẽtis trãq̃llitas in irã vertitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

ḡ dum cūctos despicit sensum vitāq; oīm fine moderatione reph̄endit. hec ibi. Sz quātūcūq; qs sit certꝰ q̄ de volūtate dn̄i sit ꝓpositꝰ aliꝭ ꝙ videat sibi dn̄ administrare. nunq̄ tn̄ pōt esse bene securus si debitū suū faciat nec aliꝭ se dz pferre: quoridie contingit multos subditos meliozes simpliciter esse platis: nec sanctioꝝ dicimꝰ fuisse laurētio: quia fuit papa ille diaconꝰ eius. Aut pfectioꝝ valeriuz epm Vincentio diacono eius. Et q̄uis aplus dicat ad Ro. xiij. Nō est ptās nisi a deo. verū est sed opante quoad bonos: finēte seu pmittēte quoad malos. Unde Hiero. Audacter forte aliq̄d dicimꝰ: sed tn̄ q̄ scriptū est dicimꝰ: nō sumꝫ p̄ceps pplo ꝙ iudex ecclie p arbitriū dei. i. beneplacituz dāt. Sed pur merita nostra deposcant. viij. q. j. audacter. Et ponit ereplū de Saule q̄ deo ordinante fuit factꝰ rex pplī isrl̄ ꝙ bonus erat. ꝙ tn̄ postea reprobus factus est: vt habet. j. Reg. xv. Sic ꝙ hyeu inūctus est rex israel p discipulū helisei dn̄o iubēte. Et q̄uis impleuerit mādatū dei in exterminādo domū Achab ꝙ oēm pgenīē eius ꝙ pphetas Baal. tn̄ idolatrie deditus reprobatꝰ est vt habet. iiij. Reg. x. propter q̄d vt dr̄. Job. xxvj. Gigantes gemūt sub aquis. i. viri fortes ꝙ magni sanctitate sub cura pplox ingemiscūt timētes semp deficere vt exponit Grego. Sc̄o superbia p̄cipua p̄latoꝝ. De scōa superbia p̄latoꝝ.

tes inuadit in hoc q̄ tanq̄ dn̄i volunt in oibus a subditz obediri ꝙ reuereri magis dolētes de trāsgressione suaruz ordinationū etiā circa leuia q̄ de transgressione diuinoꝝ pceptoruz. Cōtra hos dicit aplus pe. Nō q̄si dñantes in clero: sed forma facti gregis ex aio. Nec pterate . la mouenk in defectibus subditoꝝ: sed seueritate. De q̄bus dicit Grego. in homek. Hi qui de falsa iusticia superbire solēt ceteros quosq; despiciūt ꝙ nulla infirmantibꝰ misericordia cōdescendūt: ꝙ quo se pctōres esse nō credūt eo deterius pctōres fiunt. dis. xlv. vera iusticia. Inrantū aūt aliq̄n tales superbia verat vt ꝙ in malis sibi velint obrēperari. alꝭ ipsos subditos psequūtur. Hi figurank p Balaam ariolū q̄ iter faciēs ad malū pagendū. i. inrēdēs maledicere pplm dei. afinā cui insidebat pgredi nolentē calcaribus vrgebat ad eūdū ꝙ mortē minabat. Sz diuino miraculo afina loquēs arguēs vesaniā illius dixit se nō posse: q; angelus ante eā erat gladio euaginato: vt hr̄ Numeri. xxij. Balaā significat platoꝝ: afina subditos. Cū aūt plati volunt inducere subditos suos p̄cipiendo: suadendo: cōminādo ad aliq̄d malū: nō debēr obedire sed humiliter se excusare nō posse q; gladius hꝫ dn̄i q̄ angelus. i. pdicatoꝝ pponit. s. diuine sñie, phiber: vt exponit Gratia. ij. q. vij. Sz. trez cū balaā.

de tertia

Tertio p̄fidētes superbia ducunk quādo cūcta disponere volunt de capite suo dedignātes audire ab aliꝭ q̄ ipsi nesciunt vel sequi ꝓfilia aliox ne minus eis sapere videatur cū tn̄ scriptū sit Prouer. iij. Ne initaris prudētie sue. Paulus aplus vas electionis edoctus euāgeliū a xp̄o post visionē claram dei miracula facta post tres annos a sua cōuersione venit hierosolymā ad ꝓferendū cū aplis de his que ipse pdicabat: vt ipse refert ad Gal. vt em̄ dicit Grego. Si q̄d boni habet quecūq; ecclesia ego etiam minoꝝ meos quos ab illicitis ꝓhibeo in bono imitari parat? suz. Stultus est em̄ qui in eo se primū estimat vt bona q̄ videt discere ꝓtēnat. dist. xxij. de ꝯstantinopolitana. Clemens etiā dicit. Nullus epūs ꝓpter opp:ob:iū senectutis vel nobilitatem generis . aruulis vl minimis eruditis. si q̄d forte est vtilitatꝭ vel salutis inquirere negligat: q̄ em̄ rebelliter vituit ꝙ discere arcē agere bona reculat magis diaboli q̄ xp̄i membꝝ esse ostendit. dist. xxxix. c. nullus. De rege asuero monarcha legit Hester. j. q̄ habebat septē sapientissimos scientes leges ꝙ iura maioꝝ quoꝝ consilio cuncta agebat.

De q̄rta

Quarto reprobꝝ superbia detinentur cū nō patiuntur ab aliꝭ reph̄endi in his que minus bene faciunt. vt dicit Eccls. vij. Non est hō sup terrā qui faciat bonū ꝙ nō peccet ꝙ maxime cura rei familiaris sine pctō exerceri non pōt: etiā ab his q̄ nouerunt vitare pctm̄ ꝑm Grego. Oculus q̄ppius quātūcunq; acutus etiā oīa alia videat seipm̄ nō videt. Non sic egit Pe. ꝓceps apostoloꝝ: sed reph̄ensus a Paulo de nimia ꝓdescensione erga iudeos in observatione legaliū eum audiuit: vt dr̄ ad Gal. ij. ꝙ di. veritate. Dauid etiam rex reprehensus a Nathā ꝓpheta de adulterio ꝙ homicidio occulto subito acquiescēs penituit. Theodosius imperator reprehēsus ab Amb. de occisiōe plurīū pcurata in vindictam vnius sui militis interfecti ꝙ prohibitus ab eo ecclesiam ingredi ante publicam penitentiaz. acquieuit ꝙ patienter tulit. Ecōtra Hieroboā qui manum extendit ꝓtra ꝓpheta. qui eum reprehendebat de idolatria innuens vt caperetur aruit brachium. iij. Reg. xiij. Joas rex iuda: q; lapidi fecit zachariam filium Joiade ex eo q̄ vitia eius reprehendebat in multa mala incidit. Cū humilitate tamen ꝙ reuerentia ꝙ prudētia vt fecit Nathā erga Dauid debent superiores argui. Sed etsi iniuste arguerentur cum mā suetudine non cum indignatiōe ꝙ vindicatione debent ostendere innocentiam suam. sicut fecit ꝑs dicens iudei cum in multis calūniantibus. Quis ex vobis arguet me de pctō. Joban. viij. ꝙ habetur. ij. q. vj. c. testes. Ecce ostensum est.

Exēplū de his q̄ reprehēsione pacienter tolerauerūt.

§. II. In religiosis quadru

Religiosi despiciūt seculares.

plex inuenik̄ superbia. Prima est eoꝝ q̄ despiciunt seculares etiaz pctōres credentes se inquinare ex p̄sortio eoꝝ. Similes hi sunt iudeis q̄ vt dicitur Jo. xviij. nolebant introire in ptoriū pilati ne ꝓtaminarenk: timētes coinq̄nari cohabitatione infidelīū: nec sibi ꝑsciam facientes de pcuratione mortis xp̄i innocētis. Cōtra quos dicit dn̄s Deut. xxiij. Non abominaberis egyptiū: q; ꝙ ipse aduena fuisti in terra eius. Egyptius interpretatur tenebre ꝙ significat secularem. Ad q̄d etiā facit illud Hiero. Discedite inquiūt. s. illi qui ꝑsumūt de sua bonitate ad pctōres: polluti: recedite a nobis: nolite nos tāgere: nolite nobis cōicare. Hec locutio nō illuminat cecū: nō sanat egrotū: nō curat infirmū: sz magis occidit: ꝙ in desperationem deūcit. di. xlv. recedite. Debēr q̄ religiosi ꝑsiderare q̄ aliq̄n in sckō sunt aliq̄ habētes meritū ꝙ pfectionē religiosoꝝ. ꝙ ecōtrario i religiōe aliqui desides ꝙ mali tenētes vitā malox ꝙ mūdanox. Jn cuius figurā legit Josue. iiij. q̄ dns transito Jordane voluit q̄. xij. lapides de ipso fluuio sumerenk ꝙ ponerent in terra ficta i medio castroꝝ. ꝙ ecōtra. xij. alij de terra extra fluuiū sumpto ponerētur in medio fluuij Jordanis. Jordanis fluuius significat statum fluidū seculare: ꝙ terra arida statuz religiosum. sed in examine recti iudicij xp̄i mutat merita ordinū qualitas actionū. Quidā in seculo faciunt opera religiosoꝝ ꝙ ecōtra. Exemplū invitis patrū quoad primū de pānutio qui cum oraret sibi reuelari cui associarek in celis audiuit a dño q̄ quidā simphoniaco qui querebat sibi victum ex arte cantandi. quē cum quesisset pānutius ꝙ inenisset interrogauit q̄d boni egisset in mūdo isto. Respondit q̄ semel cum esset latro ꝙ quedam mulier fuisset rapta quā socij eius volebant opprimere ipse defendit eam ꝙ liberauit de manibus eoꝝ. Et alia vice cum inuenisset q̄ heremū discurrentē ꝙ lamentantē quādā mulierē eo q̄ maritus eius ꝙ filij renerenk ex debito captiui: ipse errantem reduxit ꝙ refectionē dedit. ꝙ. ccc. solidos q̄bus redimeret maritum ꝙ filios. Cum autē pānutius hortaretur eus ad deserēdum mūdum acquieuit ꝙ factus religiosus sancte vixit ꝙ obijt. Item post hoc rogauit pānutius cui similis haberetur sctōr: ꝙ fuit ei dictū q̄ similis erat primario cuiusdam vici qui erat in primo. ꝙ cū venisset pānutius ad eus ꝙ diligenter inquisisset de vita eius: dixit se esse cōiugatuz ꝙ vxorē nō cognoscere nisi causa ꝓlis: nō raptorē: nō ledēntem per famulos suos greges vel fruges aliox: lites sedātem ꝙ hospitalē: q̄ domū hortatu pānutij intrauit heremū et sancte vitam finiuit. Jterum tertio orauit pānutius cui assimilaretur in sanctis. Et responsum fuit q̄ cuidam mercatori qui iuste lucrans pauperib⁹ subueniebat. ꝙ hortatus eius omnib⁹ pauperibus elargitis intrās heremū sancte decessit. Postmodū reuelatū ē ei q̄ assumēdus ēet in celo. Ernein superbiā euaurek ꝓrerea pus illa sibi ostēsa sunt. Ecōtra legit in vitis patrū de quodā religioso solitario q̄ erat tāre opinionis in pplo: vt estimarek p̄ria illa meritis ꝓseruari suis. ꝙ tn̄ in morte ei⁹ fuit aia ei⁹ violēter a demonibus de corꝓe educta: ꝙ ad infernū delata: q; fuerat hypocrita ꝙ superbꝰ: q̄uis aūt religiosus nō debeat despicere secularē vitā vel abhorrere p̄sortiū cū expedit. nō tn̄ dz extra necessitatē multū secularibꝰ familiaris existere vel conuersari: q; nimia familiaritas ꝓtemptū parit ait Sene. Et quies etiā mentis resoluitur ex hoc vt dixit Anto. Sc̄do superbiūt religiosi aliq̄n ex sua religione ꝙ patrib⁹ se iactantes: aliꝭ oibus pferēres statū suū, quinimo ꝙ alios despicientes ꝙ multa mēdacia fingentes ad exaltandū suā religionē: ꝙ alias deprimendū. Et monachi quidē gloriantur se patrū hre Benedictū patrē oīm religiosoꝝ in occidente: multosq; sanctos ac summos pontifices ex monachis extitisse: vt Grego. magnuz Eugeniū. Urbanū. ꝙ multos aliosq; doctores optimāq; partē elegisse: vt sz cū maria secdeant secus pedes dn̄i ad audiendū verbū illius ꝙ contēplandū: sed vtinā tales vt bona Martha ministrarent cūrca frequens ministerium dn̄i: ꝙ non ocio torperent ꝙ ignauia: neq; em̄ quis valet esse bonus israelita. i. videns deum per ꝓtemptationē: nisi ꝓius fuerit iacobita. i. supplantator vitioꝝ suoꝝ passionū. Un̄ in figurā dictū fuit Exod. xix. Bestia que tetigerit montē. s. ꝓtemptationis: lapidabit. i. erroribus cor:rietur. q; aialis homo. i. passionibꝰ suoditus nō percipit ea que dei sunt. s. Cor. ij. c. Predicatores ꝺo et minores ꝙ augustinenses iactant se ꝓres hre simul Lyā fecūdam ꝙ Rachelem perpulchram immixtaq; exacrion pdicationis ꝙ doctrine ꝙ ꝓmplatione oīonis ꝙ meditationis xp̄m imitari cum aplis eius q̄q; cereros pcellere. Et pdicatores quidē dñicum quasi dño iesu similimū superceteros pdicant. Minores seraphicū ſfrancisci extollūt sedem luciferi amissam replentē. Mentiūtur equidē ipsi oi anno purgatoriū expoliare suis deuotis. Augustinum summe veneratur heremitā vt gēmam doctoꝝ induentes eum habitu suo. Canonici etiam regulares ꝙ seruite. Naz carmelite a monte carmelo sub Helia initium habuisse suspicantur partem regule Basilij suscipientes. Sed attendant oēs q̄d Petrus dixit Actuū. x. Jn veritate comperi: q̄m nō est accepto: personarū deus: sed in oī gente qui timet eum acceptus est illi. Recogitent illud Hierony. Nō sunt filij sanctoꝝ qui renent loca eoꝝ. sed qui exercent opera eoꝝ. dist. xl. non est facile. Notent dictum Greg. Non loca vel ordines nos creatoꝛ nostro reddunt acceptos: sed nos aut merita nostra cōiungunt aut mala disiungūt. dist. xl. cnō loca. Quāto quis habuerit nobilioꝛ patrē ꝙ perfectioꝛem statū ꝙ degenerer tanto sibi maioꝛ confusio ꝙ iudicium. Jta q̄ quis afficiatur ad patres suos ꝙ religiones q̄ alios nō contēnat vel alijs se ꝓferat. Tertio superbiunt aliqui religiosi in eo q̄ se sapientes estimantes sensu suo se regere volunt ꝙ sequi ꝓpriam volūtatem. Bern. Superbia quārauis prudēs videat dimittenda est ꝙ abigenda. Si em̄ admittitur superbus. prima die qua incipit habitare vult leges dare. Prouerb. xxvj. Vidisti hoiem sapientem sibi videri magis illo spem habebit stultus. Tales nolunt facere q̄d eis dr̄. etiam si ꝓius habebant volūtatem faciendi illud. ꝓmaxime hoc est reph̄ensibile ꝙ periculosum nocuellis in religione. Unde Bern. Nouitiū prudēter infipiēter sapientē in cella diu posse ꝓsistere impossibile est. Stultus fiat vt sit sapiens: ꝙ hec sit oīs discretio eius: vt in hoc nulla sit ei discretio: hec oīs ei⁹ sapia: vt in hac parte nulla sit hec ꝓpria voluntas. vt dicit. b. Benedictus in regula. Et illa via de qua dr̄. Prouerb. xiiij. Est via que videtur hoi recta ꝙ nouissima eius ducunt ad mortem. Hec figura ꝓtat per arboꝛē scientie boni ꝙ mali in paradiso voluptatis ideſt religiōis cuius fructū interdictū a dño qui comedit sz sequendo suū velle q̄d non debet habere: mortē aīe incurrit. Heñ. iij. Narrat Greg. in. ij. dialo. de sancto Benedicto q̄ cū cellerarius nō dedisset parū olei q̄d erat in monasterio pauperi vt mandauerat ductus cōpassione fratruz ne ipsi eo carerent: ꝓcepit vt vas illud cū oleo ꝓiceretk extra fenestrā de summo in terrā ne remaneret aliq̄d ꝺ obedientiā in monasterio. Quarto superbia religioſoꝝ est eoꝝ qui in claustro superbiunt de diuitijs quas habuerunt in seculo: vel nobilitate generis vel de his que strenue gesserūt in seculo: aut q̄ multa dederint monasterio: vl̄ q; multa acq̄rant. q̄si oēs sint sibi obligati ꝙ debeant eū reuereri Un̄ Aug. in regula. Nec extollank si cōi vite aliq̄d de suis facultatibus ꝓtulerūt: nec de suis diuitijs magis superbiant si eas in monasterio partiūtur q̄ si eis in seculo fruerent. Quid em̄ ꝓdest dispergendo dare pauperibus si aia misera superbio: efficitur diuitias ꝓtēnendo q̄ fuerat possidendo. Sed certe de his superbire nō habet: q; bona q̄ sua dicebat sua nō erant. Un̄ dauid. s. Paral. vlt. dicebat dño. Tua sunt oīa dne ꝙ que de manu tua accepimus tibi dedimus. Sen. Nihil est oīno bonū fine se bono. Amb. quādo hanc ingressus es lucem: q̄n de ventre matris existi q̄bus quesisti facultatibus q̄busq; stipendijs constipatus ingressus es. dist. xlvij. sicut hi. ex hoc videtur eis ad placitū posse fibi aliqua retinere: sed accidit eis spiritualiter q̄d accidit anasie ꝙ saphyre corꝓoraliter qui retinentes sibi aliq̄d ex suis occulte mortui sunt. Actuū. v.

Jacobitā di sup platatoꝝ

Carmelite vñ dicuntur.

§. III. In clericis similiter

Supbia reperitur. de q̄b⁹ pōt illud ps. lxxij. intelligi. In labore hoīm nō sunt: q; nō hnt artes facere: ꝙ cū hoib⁹ non flagellabunt: q; nō veranꝰ ipositioib⁹ ꝙ seruitutib⁹ hoīm sz dñoꝝ ꝙ cōtratū fm iura. sed est de facto. iō tenuit eos superbia. ꝙ ꝺ quadruplr̄. Primo i supfluo ornatu vestiū. Amictus hoīs enūciat de hoie. Eccl. xix. Quia supbus habitꝰ supfluus ornatus clericoꝝ. animū indicat. Basilꝰ. Dis ornatus prer necessitatē. i. cōgruitatē elationis hz calūniā. Un̄ de Augu. legit q̄ dixerim solit⁹ erat. fateoꝛ de ꝑ ista veste erubescoꝛ. ꝙ iō cum mihi offerk vēdo eā: vt cū ipsa cōis esse nō possit ꝑcium sit cōe. Hinc ꝙ Bern. ad Eugeniū papam ait. Tu pastoꝛ incedis deauratus taz multa circūdatus varietate. Oues q̄d capiunt: si auderem dicere: demonū magis hec pascua ꝙ ouiū sunt hec. Sic faciebat Petrus. sic Paulus ludebat. Petrus nescik̄ ꝓcessisse aliq̄n vel gēmis ornatꝰ vel sericis. nō tectus auro: nec vectus equo albo. nec stipatus milite: nec ꝯcūstrepentib⁹ septus ministris: absq; hoc tn̄ credit satis posse impleri salutare mādatum: pasce oues meas. Sacerdotes eius in̄q̄t deꝰ p ps. induank iusticia. Et iterū. Sacerdotes eius induā salutari. i. saluatoꝛe. videlz oīnando eos cōuersatiōe xp̄i qui fuit humilis in vestitu ꝙ in oībus actib⁹ suis. Solēt aūt se quidā excusare triplr̄ videlz: q; dns intuek coꝛ ꝙ humilitatē coꝛdis respicit. ꝙ magistruz humilitatis interioꝛis se faterur dicens. Matth. xj. Discite a me q; mitis sum ꝙ humilis coꝛde. Sc̄do q; dz quisq; se ꝓfessionē moꝛibus eoꝝ cū q̄b⁹ viuit: vt dr̄. dist. xlj. q̄squis. Tertio q̄ ex hoc honoꝛ eccle querit. Quātū ad primum respondeti pōt q̄ a coꝛde ꝺe humili exterioꝛ: supbia nō p̄cedit. Ex fructu inquit saluatoꝛ cognoscitur arboꝛ. Mat. vij. Preterea nō videtur sufficere clericis vel aliꝭ humilitas sola interioꝛ exterioꝛi omissa. Phil. iij. aplus. Modestia vestra nota sit oībus hoībus. Reph̄endit idem aplus comedentē idolothitum eti nō in veneratiōe idoli coīa infirmis mente. s. Coꝛ. viij. ꝙ ad Rom. xiiij. ex eo videlz q̄ scandalizat infirmū cum ille estimet sapientem hoc facere in venerationem idoli. Un̄ ad similia trahit p exemplū Sic ꝑlis vides clericos deferre pomposas vestes cogitat eos ex supbia ꝙ inani gl̄ia agere: vel in hmōi nō esse pctm̄. Preterea xp̄s nō solū humilitatē habuit interius: sed etiā exterioꝛ: ē exhibuit: vt in ablutione pedū discipulox ꝙ aliꝭ multis in exemplū. Ex eo aūr q̄d dixit. Discite a me ꝛc. voluit ostendere humilitatē coꝛdis necessariā. q; sine ea nihil

Exēplū de pānutio.

ꝑs. cxxij. Excusatio clericoꝝ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

valeret exterior: qnā pietēdūt hypocrite. nō p hoc excludē do exteriorē. Jtez ab oi specie mali abstinete vos ait apls qō pmarime debēt obſuare clerici. vt ex de vi. ⁊ ho. de. cū ab oi. Sed portare vestes pōposas hz spēm mali supdie. ḡ abstinere debent ab hmōi. Ad scōm rndeō q̄ quis dz conformare se moribꝫ eoz cū qbus viuit qñ tales mores sunt ſdest actus moꝛigerati ⁊ honesti: ⁊ hi ꝓprie dicūtur mores nō aūt qñ sunt abusiones. Unde ⁊ Aug. dicit. Nō nec ꝯfidez nec ꝯtra bonos mores esse cōiunctur: indifferenter habēdum est. ⁊ p eoz inter quos viuitur socierate seruandū est dist. xij. illa. Non dicit simplr mores sed bonos mores. Sz quō pōt dici boni mores. q̄ a iure reꝓbātur ⁊ a scris vetꝫ ⁊ exēplo. Dī em dī. xlj. clerici. Clericus pfessionē habitu ⁊ incessu pber. Et ideo nec in vestib⁹ nec in calciamētis decorem querat. Jnsup ꝓclusio totius. iiij. q. xxj. cause hec est. q̄ clerici nec fulgidis nec claris vestibus debēt ornari. Et in pluribus capitulis dicte q̄stionis dr. q̄ ꝓfitis rpibus oīs sacratus vir cū mediocri aut vili veste conuersabatur.

Clerici nō debēt vestibus splēdidis ornari.

Audierant em̄ q: q̄ mollibus vestiūtur in domib⁹ regum sunt. Mat. xj. Glo. tm̄ summaria dicit ibi reꝓbeꝛ hanc iactātiam ⁊ abusum ⁊ voluptatē in hmōi. nō ipm vsum pōsarum vestiū qui pōt fieri sm̄ ꝓsuetudinē regionis. verūz q: in his cōiter reperit ⁊ iactantia ⁊ voluptas et supbia ⁊ prodigalitas ⁊ scandalū primoz videt simplr inherendū ire cum sancti hoc direrint ⁊ seruauerint. Nec q̄ hmōi apparatum honoꝛatur eccl'a vt tangebat in tertia ratione sed potius deh̄onoꝛat. Uerus em̄ eius honoꝛ pcuratur p virtutem ministroꝛ suoꝛ ⁊ p̄cipue p actum humilitatis ⁊ modestie. qō intelligentes sancti egerūt vt Aug. ⁊ Martin⁹ ⁊ alij. Unde Greg. Nihil in epali ceruice splendidius fulget

Gloriāt de ꝑlis ecclesijs.

q̄ humilitas. dist. c. cōtra mo: em. Scō supbiunt ⁊ gloriantur clerici seculares ⁊ regulares: sed vani in amplitudine ecclesiarū suarū ⁊ multitudine ministroꝛ: in picturis ⁊ sculpturis ⁊ marmoꝛibus ⁊ in oꝛnamētis multiplicatis paramentoꝛū. ⁊ deauratis variatis vel polimitis. ⁊ in vasis argēteis ⁊ coꝛtinis. supbia cleriꝯ ⁊ laicalis hec ē ⁊ v̄na. Sed oia ista licz ad dei honoꝛē fiant ⁊ diuino cultui applicentur cui cōuenit oē decus ⁊ eminēs. tm̄ quoad supfluitates multas que ibi concurrūt melius et gratius deo vt in pauperū alimonias cōuerterentur qō ⁊ sancti fecerunt. vt Aug. ⁊ Amb. qui ait in lib. de offi. Nōne dictum⁹ est dñs. Cur passus es tot inopes fame mori. ⁊ certe habebas aurum vnde ministrasses alimoniā. s. sacroꝛ vasoꝛ. cur tot captiui in captiuitatē ducti. nec redempti ab hoste occi.. sunt melius fuisset vt vasa viuētiū seruares q̄ metalloꝛ. Quid em̄ dices. Timui ne templo dei oꝛnatus deesset. Respondet. Aurū sacra non querūt: nec placent auro que auro nō emūtur. Oꝛnatus sacroꝛ est redēptio captiuoꝛ. Amb. xij. q. ij. aurum. Nec aliquis mihi opponat: inquit Hiero. dixues fuisse in hierosolymis templum: mensam: lucernam: thuribula: patellas: ciphos: moꝛtariola: ⁊ cetera ex auro fabricara. Tū hec ꝓbabātur a dño quādo sacerdotes hostias inmolabant ⁊ sanguis pecudū erat remissio peccatoꝛ: q̄ q̄ hec oia in figurā pcesserint. Nunc ho cum paupertatem domus sue dñs dedicauerit poꝛremus crucē ⁊ delitias lutum putemus. xij. q. ij. c. gloria. Tertio supbiunt clerici tam seculares q̄ regulares de audientia confessionuz

De audiētia cōfessionū.

cum habent magnū ꝯcursum. ⁊ p̄cipue de nobilibus ⁊ potentibus estimantes ad eos ꝑsonas accedere ex bonitate sua ⁊ scientia ⁊ doctrina sua: cū tm̄ aliquādo tales sunt imperitissimi. nec ceteris meliꝯes. etsi loquaciꝯes. Sz si haberent zelū animarū nō ꝑsonarū nō se extolleret. ꝓterea qō aliquādo cumulātur ꝓhibentes ne ad alios accedant: ⁊ sine cā rōnabili nō se extollerent cū requirat magꝯ prudentia ⁊ nō modicam sciam ⁊ castimoniā vera qua in se cognoscere ꝑsumptuosum videt. multum habent timere ne cecus ceco ducatum ꝑstans ambo in foueam cadant. Laueat spiritualis iudex inquit Aug. de ꝓfessoꝛe: vt sicut non cōmisit crimen nequicie ita non careat munere scientie. de

peni. dist. vj. qui vult. Cognoscat se igitur ait idem in eo. c. ⁊ purget se in qō videt alios sibi offerre. i. peccata. Nō ita ab elatione nō cauerit de se ꝑsumens ⁊ sua puritate ⁊ zelo sine timoꝛe confidens. si nimiā familiaritatem cum mulieribus etiam spūalibus sumpserit ⁊ cupiditati intenderit vel curiositati. querens que non opz. de⁹ humiliabit eū ⁊ in magnos incidet laqueos diaboli cum scandalo ⁊ pditione plurimoꝛuz: quas ruinas frequēter auribus nostris vbiq̄ audiuimus. Ut⁹ to supbiunt clerici magis regulares q̄ sclares: q: magis eis officiū exercēt de actu predicationis cum videm⁹ eccl'iam impleri. ⁊ p̄cipue cum non solum aures demulcent populoꝛū: sed mouent ⁊ flectunt vsq̄ ad cōuersionē moꝛū. quasi meritis suis hoc scribētes aut ingenio ⁊ eloquentie ex hoc sup ceteros teneri cupientes ⁊ honoꝛari. ⁊ dictis suis nō contradici patiētes. in his etiam que minus bene vel falso dicta sunt. Nesciūt hi cōsiderare q̄ gratis sermonis etiam cum fructu cōmunis est bonis ⁊ malis. Eccl̄ ostendit apls⁹. s. Coꝛ. xiij. Si linguis hoim. s. placendo loquar. ⁊ an̄ eloꝛ intus. Admouendo vel illuminando inquit. charitatem non habeam factus sum sicut es sonans. me consumens ⁊ alios ad bonū inducēs. ꝓpter qō ipse apls⁹ predicato: vniuersi raptus ad tertium celum castigauit coꝛpus suū ⁊ in seruitutem redegit. nō in delitijs nutriuit. ne forte cum aliis ꝑdicaret ipse reꝓbus inueniretur. timens si non egerit que docuerit. Jn iudicio sedes ait Ezechiel. Si em̄ bene docueris ⁊ male viveris deū instruis quō te debeat condenare. dist. xl. multi. Solent hi gloriari de filijs suis. i. cōuertis. hz eos extinguūt malo exēplo vite sue. Jnsuper aduertendum est q̄ f.. Greg. in moral. Sermo datur predicanti frequenter ex merito nō suo sed audientis sicut etiam ⁊ auferꝛur. vnde ⁊ dominꝯ afinā cum voluit loqui fecit ad coꝛripiendam vesaniam prophete Balaam. Numeri. xxij.

§. IIII. De supberbia laicoꝝ.

rum potest intelligi illud Esa. xxviij. Pedibus conculcabitur coꝛona supbie. i. illud de quo maxime superbiunt. et hec est quadruplex. Prima est de diuitijs. s. Timo. vj. Diuitibus ꝑcipe nō altum sapere. i. non superbire. Dicit em̄ Augu. Uernis diuitum supbia. videt em̄ ex eis ratione diuitiarū oibus esse superioꝛes. ⁊ q̄ oia diuitijs possent habere. Sed attendant. q: vt dicit Job. xxvij. Diues cū dormierit nihil secū affert. Scōa est de nobilitate generis. Unde Salustius. Lōe malū nobilitatis est supbia. Uiderunt em̄ eis q: a nobiliꝯibus defenderūt pre alijs debere honoꝛari ⁊ reputari. Unde Dathan ⁊ Abyrō de nobiliori tribu exorti superbia eleuati contra Moysen de ducatu populi. Numeri. xvj. Sed ridiculosa est ista nobilitas que attenditur ex parte coꝛporis ratione generis. Omnes enim de luto oꝛiginez trahimus; ⁊ coꝛpus cuiuslibet seruus est anime. Non aūt dr. magis nobilis vnus seruus q̄ alius cū seruitus nō spectet ad nobilitatē. Unū tm̄ bonū est qō hz nobilitas que carnis dr. q̄ quasi quoddam frenū est qō dz cohibere hoies ne malefaciant. Unde Hiero. Nihil aliud video in nobilitate appetendū nisi q̄ nobiles quadaz necessitate astringuntur: ne ab antiquoꝛ ꝓbitate degenerent. Unde cū quidā vituperaret alium de genere suo oriundū. Tu es caput tui generis. Ille rndit. ⁊ tu es cauda tui generis. Sed vt ait quidā. Nobilitas sola est animū q̄ moribus oꝛnat. Tertio supbiunt de operibus ex genere bonis. Nam cū faciant quedā supficialia bona vt aliquando ieiunare. dicere aliquas oꝛones: dare elemosynas: audire predicationes: laboꝛare ad gubernandum familias. ⁊ fortare ad regendū ciuitatem p diuersa officia: reputant se dei amicos. ⁊ in gla recipiēdos: preferēdo statū suuz clericis ⁊ religiosis. cū nō habeāt tot laboꝛes ⁊ vexationes. Sed cū his opibus immisceāt multa mala et moꝛtalia et in eis ꝓmaneant per totum annū. imo et aliquando per annos debent aduertere nullius valoꝛis seu meriti esse illa boꝛ

na que eis videnť tam magna: q: extra charitatē facta: vt odiū. fornicatio. piuriū. fraudulentia. ⁊ hmōi que frequentant. Uñ de eis ꝓficať illud Aggei. j. Congregauerūt mercedes ⁊ miserūt eas in saccū pruſuz: in quo scz nil remanet missum: laboꝛes quoq̄ eoꝛ ꝓ⁹ mundo sunt nō ꝓ⁹ deo ⁊ cum modica patientia ⁊ timoꝛe dei. Quarto superbiunt erubescendo de opibus bonis eis incōsuetis: scz fic dimittendo. Eccl. iiij. Est ꝓfusio adducēs pctm̄: scz qñ quis ꝓ⁹ pter verecūdiā timens irrideri ab alijs dimittit bona facere q̄ videť ꝓcedere ex supbia carnali: q: dū appetit honorari ab alijs timet faciendo illa bona q̄ non sint eis grata nō esse in honoꝛe coꝛā eis sed in oppꝛobꝛio. Idi certe vt ait ps. Trepidauerunt timoꝛe vbi nō erat timoꝛ. i. cā timoꝛis: vñ sunt qñ paruuli q̄ extremi latraru catuloꝛ q̄ moꝛdere nesciūt. Seneca. Autoꝛitatē habemus senū: sed vitia pueroꝛum: nec pueroꝛ em̄ sed infantiū: illi leuia formidant: hi falsa: nos vtraq̄. Hec ille. Ille leuia formidat qui ꝑba irrisionis formidat. falsa formidat qui reputat dedecus qō in veritate est honoꝛ. Mūdus iste est vt catulus irrisionib⁹ latrans cōtra eos qui bene faciunt sed moꝛdere nesciť: q: eos nō patiť. ⁊ cū satis latrauerit: tacebit. Q̄ q̄ strenui milites sunt qui ꝓpter solū latratū de⁹ relinquūt oīm suū: bene relinquerent eum si armati milites insequerent. Si aliquis de militibus alicuius regis ipso petente ab eo debitum seruitiū: diceret se nō audere ei seruire: q: hoies oblocquerentur de eo: friuola ⁊ ridiculosa reputaret eius excusatio. Sic est frivola illoꝛ qui ꝓpter verba hominū dimittunt facere que pertinēt ad seruitiū ⁊ honoꝛē dei ⁊ salutez animarū: vt cōsiteri: audire diuina: facere elemosynas: visitare infirmos ⁊ seruire eis: accipere eucharistiaz publice: cū alijs frequentare predicationes: dimittere vestes pomposas: cauere a mendacijs: ingredi religiones ⁊ hmōi. Idi sunt filles lepꝛoi qui est aial valde timidū. vrinaz tñ essent similes ei in alijs. De eo em̄ scribit Proꝛuerb. xxx. Lepusculus plebs inualida qui collocat in petra cubiculū suū. Lepusculus labia habet in motu: aures longas. pedes veloces. timoꝛ em̄ addit alas pedib⁹. Sic facere debet qui debilem se cognoscit: in petra fiduciā habet ⁊ cubile collocat qui in xpo fiduciā habet. Petra em̄ erat xps. ait apls⁹: scilz significatiue. labia hz in motu qui frequenter oꝛat: longas habz aures qui velox est ad audiendū: tardus ad loquendum. Jaco. j. idest ad respondendū oppꝛobꝛijs que sibi dicuntur. debet em̄ tacere: pedes veloces habz: quem timoꝛ deiocupat: q: qui timet deū nihil negligit. vt dicit Eccl's vij. c. Causa aūt huius timoris esse pōt amoꝛ placendi mūdo. Seneca. Desines timere ti sperare desieris. vel q: fortan deus recessit ab eo: vix posset esse in eo tāta timiditas in quo deus esset. Unde ps. Si ambulauero in medio tribulationis nō timebo mala: quoniā tu mecū es. Ostenditur aūt fatuitas eoꝛ qui erubescunt bene facere triplici ter. Primo q: ipsi ꝓmittunt se vinci ab irrisoꝛibus quos magna falicitate vicere possunt: sola em̄ taciturnitate vincūtur irrisoꝛes. Esa. xxx. Jn silentio ⁊ spe erit foꝛtitudo vestra. Si em̄ illi qui irridentur tacerent ⁊ animū haberent ad mercedem quā expectant: cōfusi remanerent irrisoꝛes.

Tresdiſferentie peccati moꝛtal'.

Secūdo ostendit hec fatuitas ex eo q: timent irrideri ab his qui irrisione digni sunt. Quando em̄ mali irrident bonos de bonis operib⁹ suis: per..de est acsi ceci irriderent videntes de hoc q̄ vident: ⁊ claudi recte incedētes ⁊ ideo ipsa irrisio irridenda est. Sen. Equo aīo audienda sunt cōuitia impioꝛum: ⁊ ad honesta tendenti ꝓmendus est ipe cōtemptus. Tertio ostendit per hoc q: erubescūt de hoc vnde gloriari deberent. vnde erubescūt bene agere: eo q̄ cōsueuerunt male agere: vel q: vident eos male agentes. Hoc em̄ valde glorioſum est cum aliquis bene agit inter male agentes vbi male agere consuevit. Tales sunt simili es illis qui erubescūt q̄ de naufragio euaserūt: vel de hoc q̄ non fecerint qō solūt sunt: vel de hoc q̄ sanus esset alijs existentibus lepꝛosis. Seneca. Nondum es felix si turba

nō re deridet. Chriſtus Matth. v. Beati eritis cum maledixerint vobis homines ⁊c. Seneca. Non ꝑmultis: sed quibus placeas cogites.

¶ De ambitione. ⁊ ibi de appetentibus vel pcurantibus dignitatē vel officia: vel beneficia curata: vel magisteriuz in theologia vtrū sit licitum. Capitul. v.

Supbia aliqn oꝛitur ex erubescē tia.

Ex vitijs descēdentib⁹ a supbia magis q̄ ab alijs. Et ꝓmo de ambitione q̄ dicit cathedra pestilētie. s̄m illd ps. j. Beatus vir q̄ nō abijt in cōsilio impioꝛ ⁊ in via pctoꝛ nō steterit ⁊ in cathedra pestilentie nō sedit. Nō intelligit de ꝓpo et de quocūq̄ iusto eū imitante. Unde Aug. sup ps. Noluit rpc. regnū terrenū cū supbia: q̄ cathedra pestilētie recte dr. q: nō fere quisq̄ est q̄ careat amoꝛe dñandi ⁊ humanā nō apperat gloriā. Hec Aug. Pestilētia em̄ dr. moꝛb⁹ late vagās ⁊ q̄si oēs inuoluens. Amoꝛ aūr dñandi ad ambitionē primer Amb. q̄ sup Lucā inq̄t. Sepe quos vitia nulla delectant: quos nulla potuit mouere luxuria: nulla auaricia subuertit: facit ambitio criminosos ⁊ vt dñet quis ꝓius seruit. Et ꝓpter ea diabolus tentās dixit xpo in mōte. Hec oia tibi dabo. s. regna mūdi q̄ ordinat ti cadēs ado: aueris me. Mat. iiij. Ador: em̄ ⁊ honoꝛat ⁊ seruit ambitiosus indebite eū a quo honoꝛē ⁊ dignitatē sperat. Jn ꝓfato aūt versu ps. notat triplex ꝓcessus q̄ pōt in quolibz reperiri pctō.

Prea em̄ sunt differentie pcti. s. moꝛtalis. ait Aug. tanꝯ tres moꝛtes. Una in coꝛde. cū scz rōne assentit libidini vel cuicūq̄ pctō moꝛtali: tanq̄ puella i domo moꝛtua. Mat. ix. Altera in ope. cū in factū pcedit assensus vr adolescens extra portā delatus. Lu. vij. Tertia cū mole male cōsuetudinis ꝓemit animā tanq̄ Lazarus ferens in monumento Jo. xj. de pe. di. ij. sicut trib⁹. Denotant iste differentie seu gradus p os terminos abire: stare: ⁊ sedere. Et sicut in abeūdo. i. recedēdo de loco impoꝛtat ꝓncipiū moꝛ⁹: in stando in via: psecutio moꝛus: in sedendo terminꝯ moꝛus: ita in malī assuefactiōe est grauitas pctī q̄ in opatione: ⁊ in opatiōe. s. exteriori magis q̄ in cogitatiōe tm̄. Beat⁹ ergo in re fuit xps ⁊ erit in futuro oīs iustus. Nūc aūt in spe vir viriliter agens ⁊ virtuose qui nō abijt in cōsilio. i. nō recessit a deo in regionē dissimilitudinis p pctm̄ deliberate cogitationis. Ab ea em̄ quis incipit a deo recedere in cōcilio impioꝛ reperiens se. i. demonū tractantiū ⁊ psuadentium ambitionē eis acquiescens: vt primi parēres. Et in via pecatoꝛ nō sterit. i. nō peccauit ope erectus cōtra deū qui est via qua itur ad inferos: sicut ipsi primi parēres ope transgredientes dei mandatū. Et in cathedra pestilentie nō sedit in cōsuetudinē ducens actū ambitiōis vel alterius peccati: ⁊ frequenter iterans ac defendens vt licitū pctm̄ suū: vt ipsi primi parentes q̄ se excusauerūt: ⁊ sic ibi quieſcens. Sicut in cathedra q̄s eraltat supalios: ita p ambitionem querit dignitas ⁊ prelatio ad quam sequit honoꝛ. Et sicut in cathedra docet: ita talis suo exēplo malo inducit alios ad vitium qō inficit ⁊ occidit aiam: sicut pestilentia coꝛpa. Bern. in sermone. Potestatis ambitio angelum felicitate angelica ad quā erat creatus priuauit. Sacrie appetitus hoiem imꝛo raliratis gloria spoliauit: nō euam filios deseꝛat: nō mandatoꝛ oblitio destituerat: sed ꝓmissio honoris: ambitio illecebꝛosa decepit.

¶ Pōr ergo cōsiderari ambitio p:out est in deliberata interius eius affectione. ⁊ hic abijt in consilio impioꝛ.

¶ Jn pcurata exterius operatione: ⁊ hic stetit in via pecatoꝛum.

¶ Jn continuata vberius exercitatione: ⁊ sic in cathedra pestilentie non sedit.

§. I. De prima. s. ambitiōe

pur est in mēte. Dicit saluator: in repꝛehensionem scribarū ⁊ phariseoꝛum Matthei. xxiij. Amant primas cathedras in synagogis: idest ꝓcipuas dignitates ad quas sequit

Universidad de Deusto
Biblioteca

honor. Est autē ambitio put diffinit a.b. Tho. ii. ii. q. cxxi. ar. 1. dinat⁹ appetit⁹ honoris. Et q: ad dignitatē potētiam ꝛ p̄sidētias sequit honor: ideo inordinat⁹ appetit⁹ harū pertinet ad ambitionē. Dō aūt ambitio sit pctm̄ patet triplr. Primo q: a mala radice ppagat. Scdo q: charitati aduersat. Tertio q: magnanimitati contrariat. Primū sic ptz. Sicut fructꝰ est infectꝰ q̄ ex infecta radice generat: ita ꝛ actus humanus qui p:ocedit ex pctō op3 q̄ sit pctm̄: sed ambitio que est appetitꝰ inordinatus honoris p:ocedit ex pctō. Nam dicit Aug. in li. de vera religione. q. ambitio, p:cedit ex superbia ꝛ ex cōcupiscētia seu cupiditate: sed superbia ꝛ cupiditas sunt peccata. vt patz. s. ergo ꝛ ambitio est pctm̄. Primo aūt em̄ p potentiā vel dignitatē intēdit q̄s acquirere apparentē ꝛ excellentem honorificētiam: sic ambitio orit ex superbia. Sed put intēdit q̄s acquirere p hmōi sufficientiā apparentē seu rerū abūdantiā: sic a cupiditate orit ambitio. Alex. in. ii. parre. Scdo ambitio pbatur eē pctm̄: q: aduersat charitati. Nihil em̄ repugnat charitati que est vita anime nisi pctm̄: sed ambitio repugnat charitati. Dicit em̄ ap̄s. s. ad Cor. xiii. Charitas non est ambitiosa. vbi dicit glo. i. non vult alijs p:eponi. Charitas em̄ diligit pri mū sicut seipsum: ꝛ ideo nō vult eū subijcere sibi sed sociū esse. Appetit seruire primo ꝛ nō sibi seruiri: sicut filiꝰ hois nō venit ministrari sed ministrare. Mat. xx. Ambitio igit pctm̄ est. Tertio ostēdit esse pctm̄ ex eo q̄ magnanimitati ꝛ iacit. Nā q̄ ꝛ contrariat virtuti mor. ali est pctm̄ que virtuti mor. est fm̄ regulā rōnis: s magnanimitati q̄ est ꝛtus mor. est fm̄ pbm. iiii. Ethi. ꝛ contrariat ambitio. Ambitio em̄ est inordinatus appetitus honoris: ꝛ magnanimitas est ordinatus appetitus magni honoris. Inordinatū aūt opponitur ordinato: igit ambitio est pctm̄. Pro declaratione aūt hui⁹ inordinationis appetitus q̄ reperit in ambitione. Nota fm̄ Tho. ii. q. cxxi. ar. 1. q. honor impor. tat quādā reuerentiā exhibitā alicui in testimoniū excellētie eius vel ꝛ tutis. Circa aūt excellentiā hois duo attēdenda sunt Primū est q. id in quo hō excellit nō hz hō in seipo. Sed est quasi quoddā diuinum in eo: ꝛ ideo nō debeꝫ tui p̄ cipaꝛ ex hoc honore: sed deo. Scdm cōsiderādū est q. id in quo hō excedit datur homini a deo vt ex eo alijs p̄sit. vnde intantū hz homini placere testimoniū sue excellētie qđ ab alijs exhibet inquātuz parat sibi via ex hoc vt alijs p:osit.

Honor triplr in ordiate appetit.

Triplr ergo cōtingit appetitū honoris esse inordinatuz. Uno mō q: appetit honorē seu testimoniuz de excellentia quā nō hz: qđ est appetere honorē supra suā ꝓportionē: vt si malus desiderat honorē acti esset bonꝰ ꝛ desiderat regimen ꝛ p:sidētiā q̄ nō debeꝫ nisi ꝛ tuosis nil curās de virtute. Un Eccli. vii. dr. Noli velle fieri iudex nisi valeas ꝛrute irrūpere iniq̄tates. s. alioz. s. recte iudicado nec declinādo a veritate: timor vel amor cuiuscūq̄: qđ nō facit malus. Refert Aug. in. v. de ciui. dei. c. xii. antiquos romanos cum dediti essent idolatrie duo in vbe cōstruisse tēpla inter cetera: vnū deo ꝛruti. aliud deo honoris ꝛ cōtigua: ita ut honorari ad q̄ ad tēpluz dei honoris nō poterat esse accessus nisi p templū dei ꝛrutis. Qui q̄uis errarēt vt infideles in facto ꝛ opinione. Nā nec virtus dea est: nec honor deꝰ: s donna dei q. solus est colēdus. In signo tñ quod ordinē structionis tēploz nō errabāt. volebāt em̄ cūctis oñdere q̄ ad honorē qui m tñ appetit recte pueniri nō pōt nisi p opa virtutis. Scdo inordinate appetit honor: inquātū honorem de excellentia sua quā hz a deo nō refert in deū cupies ipm deū vt autorē sue excellētie ꝛ ꝛrutis principaliter honorari. iuxta illud apli. Soli deo honor ꝛ gloria: sed sibi cupit illū honorez quoddā bonū. Dō si q̄s obijceret q̄ absq̄ vitio pōt vnicq̄ appeti a quocūq̄ qđ sibi debeꝫ p premio. Sed honor est premiū ꝛrutis vt dicit pbs in. iii. Ethi. ergo sibi appetere honorez nō est pctm̄. Rūdet Tho. vbi. s. q̄ honor nō dicit premiū virtutis ex parte ipsius ꝛruosi: vt sic z p premio expetere debeat: hz p premio experit bruditatem q̄ est finis virtutis. Sed dr esse honor premiū ꝛrutis ex parte aliorum: qui. s. nō habent aliqđ maius qđ retribuant virtuoso q̄ honorē: qui ex hoc ipo magnitudinē hz q̄ phibet testimoniū virtuti: nō tñ est sufficiēs premiū: vt dr. iiii. Eth. Tertio inordinate appetit honor inquantū appetitus in ipo honore quiescit: nō referēs honorē ad vtilitatē aliorum ꝛ talis ꝓpter cōsequēdū honorē in multa mala incidit. Un Leo pa. Mens potentie auida nec abstinere nouit a vetitis: nec gaudere ꝓcessis: nec pietati adhibere cōsensum. di. xlvii. c. viri. Sicut auiditas potētie ad ambitionem ptinet. nec obstat si q̄s dicat q̄ honor de se est quoddā bonū ꝛ maxim⁹ inter exteriora. Insup ꝛ honoriz homines reuocank a multis malis faciendis: ne. s. pdant honorē ꝛ puocank ad bona. Un ꝛ Tullius dicit in li. de Tuscu. questionib⁹. Honos alit artes q̄ ad studia accēdunt glia ergo videt licitū ipm appetere. Naz vt rūdet Tho. vbi. s. honor etsi sit bonū: appetitus rō boni dz esse regulat⁹ rōnez. Si aūt trāscendat regulā rōnis: iō nō erit bonꝰ ille appetitꝰ boni. Dicit ergo appetere honorē inordinate: vt. s. quiescat in eo vel alio mō qđ facit ambitiosus est ꝛ regulā rōnis: vñ ꝛ malū. Sic etiā p appetitū ordinatū honoris. s. p debita media aliqui reuocank a malis ꝛ puocank ad bonū: nō aūt p appetitū inordinatū: quinimo p hoc dak occasio multoz malorum. cū. s. nō curant quid mali agant vt honorem ꝓsequank. vñ Salu. in cati. dicit q̄ gloriā honorē ꝛ imperiū bonus ꝛ ignauus. i. malus eque sibi eroptāt. Sz ille recta via nitit: huic scz ignauo: q: bone artes desunt dolis ꝛ fallacijs intrēdūt. Dō etiā illi qui nō curāt de honore vituperank fm̄ pbm. intelligit de his q̄ nō curant de honore fm̄ q̄ ratio dictat. i. q̄ nō curāt tare ea q̄ sunt ꝛtraria honori vt mala opa. Nō aūt intelligēdū q̄ debeat querere honorem vel facere bona vt honorē. Qui em̄ solum ꝓpter honorē vitant mala vel faciūt bona nō sunt virtuosi. vt ptz per pbm. iii. Ethi. vbi dicit q̄ nō sunt bonꝰ fortes qui ꝓpter honores faciūt fortia. Appetitus igit honoris ambitiosi: q: inordinatus aliquo p:edictoz trium modoz ideo peccatū est. Aug. etiā dicit q̄ locus superior fine quo ppl's regi non pōt: etsi administrentur vt decet: indecenter tamē appenit. viii. q. i. qui eparū. vnde ꝛ ibi peccatū. Et talis appetitus ad ambitionem pertinet.

§. II. Quantū ad secūdum

Scdz pur honor ꝛ dignitas pcurak. pbibeꝫ hoc ptinens ad ambitionē. Ecclī. vii. vbi dr. Noli q̄rere ab hoie ducatū: nec a rege cathedrā honoris. i. dignitatē. Sicut aūt ad regem spāt ptiner ponere aliquē in regno suo q̄ loco eius fit: ꝛ regi iniuriā facere q̄ ab alio q̄ a rege fine eius cōsensu hoc obtinere vellet. Sic deo iniuriā facit q̄ ab alio q̄ ab ipo dignitatē querit. Quilibz aūt rector tenet vices dei p:ecipue ecclesiasticus. Tūc aūt putak a deo p̄fici seu de volūtate eius a pplis seu electoribꝰ seu supioribꝰ in dignitate fine sui affectu vel q̄situ ponit. Un ad Heb. v. Nec q̄s sibi sumit honorē: hz q̄ vocat a deo tanq̄ aarō. Querit aūt q̄s cathedram honoris ꝛ sic stat in via pctoz ambitiosoz qui p p:ces camina vel obsequia vel munera ꝓcurat dignitates: officia vel bñficia p:ecipue curata qđ ptinet ad simoniā: vt dictū est. s. ti. i. c. v. qđ facit ipius Jason q̄ ambiebat ad summū sacerdotium: vt dr. ii. Mach. iiii. vñ ꝓmisit regi antiocho trecēta seraginta talēta argenti: vt obtineret summū sacerdotiū: qđ ꝛ fecit ita puerse agens: vt cōstitueret ephebiam. i. ꝓstibulū iuuenū ꝛ iudeos trāsire faceret ad ritus gentiliū: ꝛ postea cū mitteret pecuniā p Menelaum ipse addidit ad p:edictā summā multa ꝓmittens: ꝛ sibi ꝓcurauit summū sacerdotiuz. Debet aūt quilibz sibi cauere ab hmōi questu ꝛ ꝓcuratione triplici ex causa.

¶ Primo q: multa crimina inducit.

¶ Scdo q: quilibet iustus hmōi fugit honorem.

¶ Tertio q: quietem mentis tollit. De primo dicit quidā pbus. Hoc maximū malū hz ambitiosus: q: non respicit deū vel se vel alios; sed p fas ꝛ nefas ꝛ mille pericula ad dignitatem tendit quā appetit. Ambitiosus semper est pauidus. Timet em̄ ne qđ dicat vel faciat qđ in oculis hoim displiceat. honestatez mentitur. humiliratē simulat. cunctis adulatur: cunctis inclinat: oim est seruus ꝛ tribunarius. grauem pugnā hz in se dū iniquitas pulsat animū ꝛ ambitio cōtinet aim. Ambitiosus nulli parcit vt regnet dñuz em̄ nō patit sociū. Propter hoc romulus occidit fratrē remū vt solus regnaret. Julius cesar plura bella ciuilia in quib⁹ occisi sunt innumeri fecit vt imperiū vsurparet. Ambitiosissimus Absalon patri nō p ercit vt regnaret ipse. sed p adulationes pplm ad se traxit. ꝛ facta ꝓiuratione cōtra patrem Dauid eum de regno exp r: vt: eiecit. eius publice cognouit vt firmius posset regnare: ipmq̄ patrez cū exercitu suo exterminare curauit. sed ipunitus nō transijt. Nam fugiens de bello in mula cū transiret subtus quercū per capillos capitis ad ramum querci remanst suspensus quē Joab tribꝰ lanceis trāsfixit. ij. Reg. xviii. c. Athalia mor. tuo filio Jozāt sola regnaret pessima femina oēm de semine regio masculū occidi fecit. nisi vnū Joas scz parvulum qui absconditus fuit. seq̄ ipsa demū occisa fuit. iiij. Reg. xi. Jheroboā rex israel ne amitteret regnū qđ sibi a deo traditū fuit: vitulos aureos fecit in dan ꝛ bersabee vt eos populus adoraret ꝛ in hierlm nō accederet: sz tpaliter ꝛ eternaliter punitus est. iij. Reg. xii. Abimelech vt ꝓncipatū acciperet in sychē: occidere fecit. lxx. fratres legitimos ipse illegitimus. sed male finiuit faciens se occidere postq̄ fuit ꝓcussus a muliere p fragmen mole iactatū de muro ciuitatis ab eo obsesse. Judicū. ix. Legit invitis patrū q̄ dū quidam frater incederet per viā lutosam secum mente revoluens q̄ si esset eos faceret multa bona ꝛ mala extirparet: cecidit in densum lutuz vnde totus deturpatus est. qui ex hmōi causa ad se reuersus ad intelligendū pctm̄ ambitionis qđ eum sub specie boni pulsabat fidūpi dixit. Surgite dñe epe. Animaduertit erinde q̄ in maius lutuz vitioz cecidisset si ad illud ꝓmotus fuisset. Scdo ostendit magnitudo vitij ambitionis seu grauitas ex hoc q̄ oēs sancti fugerūt dignitates ꝛ honores ꝓsiderantes mala inde sequētia. Dō etiā figuratū est in parabola quā dixit Joas cōtra sychimitas. s. qui interfecerāt. lxx. fratres suos vt ambitiosum abimelech haberent in principem. Judicū. ix. Dō semel ligna voluerūt reges sibi cōstituere sup se ꝛ inungere. Dixerūtq̄ olive. Impa nobis. Rūdit oliua. Nūquid possum deserere pinguedinem meā qua vrunt dij ꝛ homes vt promouear inter ligna. Dixerunt erinde ad arborem ficū. Veni ꝛ accipe regnū super nos. Que respondit. Nūquid possum dimittere dulcedinem meā ꝛ fructus suauissimos ꝛ ire vt inter ligna promouear. Locutaq̄ sunt ligna ad vitem. Veni ꝛ impera nobis. Que respondit. Nunquid possum deserere vinum qđ lerificat deum vt homes vt promouear inter ligna ꝛ noluit. Demū dixerūt ad rhamnū. Impera nobis. Que rūdit. Si me constituitis regem venite ꝛ sub vmbra mea requiescite. Si aūt nō vultis egrediatur ignis de rhamno ꝛ comburat vos. Moraliter ligna sunt homines. iuxta illud pā. Erit tanq̄ lignū qđ plan. ꝛc. Regem querunt sibi inūgere. q: rectorem querūt qui eos mansuete ꝛ leniter regat ꝛ nō tyrānice. Procurant habere oliuam sed renuit. q: dediti operibus misericordie signatiꝓ oleum nolunt dimittere opus misericordie qđ impinguat lucem in se gratie diuine. ꝛ ꝓnis subuenit vt proficiant timentes ex hoc amittere bonū qđ faciūt. Ficus designat cōtemplatiuum qui vocatus ad regimen nō acquiescit ri mens amittere suauitatez odoris cōemplationis ex solicitudine ꝛ occupatione prelatiōis. Vitis significat dilectionem feruentem q̄ etiā recusat prelationē timens ne ex officio reginimis repescat feruor dilectionis q̄ lerificat deū et hoiem. Rhamnus est genus rubi asperū nimis ꝛ aculeatum ad modū sentis. qđ ad imperum venti fm̄ Josephuz emittit ignem. ꝛ in primo molle est postea obdurescit. ꝛ significat tyrannū vel ambitiosuz qui spinis vitioz acutus subditos spoliat: sicut spine lanā ouiū: q̄ ex se mittit ignez puerse ꝛ furiose quersationis quo se ꝛ alios cōburat incēdio tribulationis ꝓprie ꝛ infernalis. Sic igit sancti recusant malī patrare ꝛ auide acceptāt honores ꝛ dignitates Un ꝛ ipse sanctoz oim sanctificator xps Jesus cū sacro miraculo et quinq̄ panib⁹ multiplicatis turbe voluerūt eum sibi facere regez: sufugit: vt habet Jo. vi. Moyses. lxxiii. annoz cū mitteret a dño vt esset dux ppli hebreoz multuz restitit excusans se q̄ esset ipeditor iōis ligue. Exo. iiii. Saul quo melior nō erat in isrl nō querēs dignitates sz asinas pris: cū a samuele esset sibi nūciatū ex pte dei ꝛ p miracula ostēsuz q̄ futurꝰ erat rex ppli. vocato oi pplo vt manifestaret: ipse se in domo abscōdit ne assumeret. i. Reg. ix. Hieremias cui mitteret a dño ꝛ cōstitueret sup gentes ꝛ regna ad annūciandū nūbū dei subtrahebat se dicens. A. a. a. dñe deus ecce nescio loqui. Hiere. i. Marcus euāgelista vt sacerdotio reꝓbꝰ haberet ꝛ putauit sibi pollicē. vt ait Hiero. ꝛ Bze. magnꝰ ab oīni pplo ꝛ clero acclamatꝰ in papā occulte fugit: vt vitaret dignitatem. Hiero. cardinalatū rome dimisit: vt litteris sacris in bethleē insudaret. ꝛ Pe. damianus tā honorē iā exercito vt fibi vacaret valefecit. Ambe. ne ꝓmouerek in archiepm electus a cūctis meretrices ad domū suā ire fecit non vt eas cognoscet: sed vt pplm ab hmōi reuocaret. Bz eg. nazanzen epatū dimisit vt sapiētie vacaret. ꝛ Aug. summū doctorem. lz inuitū Valerius epūs suus p:esbyterū ordinauit fibi ꝓcuens ne ad vxē carentem epo deueniret vt pastoralē curā vitaret. Martinꝰ aūt nec diaconatū a sctō Hilario picauien. epo voluit imposterum acceptare: indignū se clamitans tanto officio. Quanta igit p:esumptio: quāta ambitio: ꝛ q̄ periculosa in illis q̄ hmōi ones grauia q̄ gigantes sapiētia ꝛ scritate vite sibi arbitrati sunt importabilia. Cōsiderabāt hi qđ ait Augu. Nihil in hac vita ꝛ maxime hoc in tpe difficili⁹: nihil laborioſius: nihilq̄ periculoſius epi ꝛ p:esbyteri ꝛ diaconi officio: sed apud deum nihil beatius: si eo mō militeꝫ quo nos stet ꝓpato: p:ecipit: nihilq̄ miserabilius ꝛ dānabilius hmōi dignitate si ꝓfunctorie res agak. di. xl. ante oia. Honores q̄ ꝛ dignitates tpales plene sunt periculis ꝛ vitijs malis. Un Hiero. Egregie de cesare Tullius ait. Cesar cum quosdā honorare voluit nō ipsos honestauit sed ornamenta detulit. Et Boetius. Quanto maior: est dignitas tanto despectiores impios facit. Tollit demū ambitio ꝛ p:esidētia vel dignitas quietē mentis. inducēs multas amaritudines ꝓmaxime quando queritꝰ vel questa posidet. In cuius figurā Lya dr. lippos oculos habuisse: q: cū martha solicitat ꝛ turbat erga plurima. inde oculus obscurat ꝛ quies tollit: quiescendo aūt aia fit sapiens Unde Bz ego. Sme qđ hic eminet plus mero: ib⁹ afficit q̄ honor: ib⁹ gaudet: ꝛ dum cor in tribulatione ponit ad memoriā culpa reuocat. s. ambitionis. dist. xiij. nerui. Ber. q̄ sic ait. O ambitio ambientiū crux quō oēs torques: oibus places nil acerbius cruciat nil molestius inquietat. nil tñ apud miseros mortales celebrius negocijs eius. Apte figurank p:esidentes p operimētū supius tabernaculi dñi factū de pellibus arietū rubricatis: qđ cooperiebat aliud cooperimentū p:eciosum ipsi⁹ tabernaculi: vt habet Exo. xxvi. Tabernaculuz dei ecclesia est. cooperimentū superi⁹ defendens aliud inferius ab estu ꝛ imbribus ꝛ pluuijs significat p:esidentes in eccl'a qui custodiūt filios dei quos tenere diligit p fectione supiores: ab incōmodis ꝛ vexatiōib⁹ multis quas ipi sustinet. Un Bz eg. Misericors de quos tenere diligit ab exterioribꝰ actiōib⁹ absc̄dit. Nā ꝛ pater familias ad eū laborē mittit seruos a quo lapidatos filios suspendit: ꝛ inde filij sine vexatiōe decoꝛ sunt vñ seruī in puluere deturpank. Idem in moralib⁹. Cessationem a laboribus mundi dñs iperat. Sed vesana mens plus assequi aspera carnaliter q̄ tenere blāda spiritualiter gaudet Habentes enim manna fastidiunt et sepe desiderant que

De hijs q̄ a dignitatib⁹ fugerūt propter ābitionē

ambitio tollit q̄ dam mez tis.

Moyses ābitiosꝰ.

Exēpla ābitiosorum.

De crudelitate athalie.

Abimelech iter⁹ fecit. lxx. fres legitimos.

Iuitas ābitiōis.

Rhamnus quid sit.

Al⁹ iustus honoris iusto q̄ libet abstinet.

Honor ꝓ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nō sine lachrymis comedunt. i. honores ⁊ dignitates figuratas p allia ⁊ cepas q̄s in deserto q̄dā appetebāt. Num. xi. Et sicut rales ambitiosi hic amittūt quietē ꝑscīe. ita in futuro quietē gl̄ie. Vñ ⁊ rp̄s Johānī ⁊ Jacobo q̄ p̄mḟeyro rem. s. zebedei petierāt sedere vn⁹ ad dexterā ⁊ alī⁹ ad sinistrā in regno suo. i. p̄mos eristere in regno q̄d tpale tunc eristimabāt ambitiōe ducti. Rñdit rp̄s. Sedere ad dextrā vel ad sinistrā nō est meū dare vobis. Mar. xx. idest nō cōgruit. sicut nec alijs ambitiosis. Legit de Goffredo pore clareualleñ. q̄ cū fuisset electus in epm ro: nacc̄sem ⁊ ab Eugenio pa. ⁊ sancto Bernardo cogerē subire onus: p̄strarus in terra dixit. Monachus fugitinus esse potero si hinc me eijcitis. eps aūt nunq̄ ero: ⁊ sic dimissus fuit. Luz aūr p̄dictus Goffredus mortuus apparuisset cuidā charo sibi: interrogatus ab eo de illo negocio ep̄atus q̄ non acquieuerit iussus si fuisset illud deo placitū. Rñdit. Reuelatum est mihi a sanctissima trinitate q̄ si fuissem de numero ep̄orum fuissem de numero reprobor.

§. III. Quantū ad tertium

sz p̄manētiā in vitio ambitiōis. Hoc notat ibi. in ...dendo in cathedra pestilentie: q̄d nō facit rtuosus. Cathedra dignitatē signat p̄sidētie. Vñ Mar. xxiij. dixit rp̄s. Super cathedrā moysi sederūt scribe ⁊ pharisei. i. dignitatē ⁊ officiū regēdi ⁊ docēdi ppli: q̄d facebat moyses: tenuerūt scribe ⁊ pharisei. Sz cathedra pestilētie d: q̄n p ambitionē ꝓsumptionē puenit ad eā ⁊ indigne retinet. Nā talis p̄elatio vt mor⁹ tragiosus occidit habērem: ⁊ alios inficit suo exēplo. Sedet aūr in ea q̄ pseuerat ⁊ q̄scit in tali ambitio ne excusans se ⁊ defendens hoc vt licitū vt magr̄ in cathedra. Sz vt ait rp̄s. Ve vobis pharisei q̄ diligitis p̄mas cathedras. Lu. xi. Ve aūr dānatione ip⁹ orat. Vbi dic̄ Chrys. Qui male sederit sup cathedrā iniuriā cathedre facit. Malus em̄ sacerdos de sacerdotio suo nō dignitatē sed crīmē acq̄rit dis. xl. multi. Male aūr sedet q̄ ambitiose ⁊ vitiose hz talē dignitatē vel officiū ⁊ hmōi. Sanguisuge due sunt filie dicētes. Affer affer. Prouer. penū. Ve sunt ambitiosi et cupiditas q̄ semp appetūt honoris abilioza ⁊ ditioza bñficia ⁊ dignitates: ⁊ sic sedēt habituari i hmōi. Sz querit vtrū appetere ep̄atū sit illicitum: ⁊ si est mortale p̄cm̄. Et videt q̄ nō. Qui em̄ ep̄atū desiderat ait apls. s. Tim. iij. bonum opus desiderat. hz desiderare bonū op⁹ nō est illicitū. nec p̄ns p̄cm̄. ergo ⁊c. Preterea q̄d licet sperare licet ⁊ appetere. cū actus spei inducat appetitū in rem sperată ⁊ licet sacerdon sperare ep̄atū. ergo ⁊ appetere. Dicit em̄ Tozymus papa de sacerdote. Qui p singulos gradus est ordinatus debite seruatis interstitijs gruis tēpor. q̄ si eū ad bonos mores exactio vita p̄durerit erinde suminū pōtificatū sperare debebit. i. ep̄atū. di. lxxvij. in singulis. Et idez dist. lix. si officia. ergo ⁊c. Ad hāc questionē rndet be. Tho. ij. ij. q. clxxv. dicēs. q̄ in ep̄atu possunt tria ꝓsiderari: quoz vnū est p̄incipale ⁊ finale. s. epalis opatio. p quā vtilitari p̄mo⁹ intēdit. Sm illud Jo. vl. Pasce oues meas. Aliud est altitudo gradus: q: ep̄us sup alios ꝓstituitur. Sm illud Mar. xxv. Fidelis seruus ⁊ prudens quē ꝓstituit dñs sup familiā suā. Tertiū est q̄d ꝓsequēter se hz ad istas. s. reuerētia ⁊ honor: ⁊ sufficientia tpaliū Sm illud. s. Tim. v. Qui bene p̄sunt p̄ byteri duplici honore digni habeant. Appetere igit̄ ep̄atū rone hmōi circūstantiarū manifestū est: q̄ illicitū est p̄inens ad cupiditatē ⁊ ambitionē. Vñ ꝓtra pharisēos dñs dicit Mat. xxiij. c. Amāt p̄mas cathedras in synagogis. Quātū ad scām. s. ad celsitudinez gradus appetere ep̄os p̄sumptionis est: vñ dñs arguit discipulos p̄imatū querētes dicēs. Principes gentiū dñant eor. Vbi Chrys. dicit q̄ gentile est p̄imatū cupere. ⁊ sic gentiū cōparatione aiam eoz estimarē q̄uertit. Sed appetere p̄imis p̄desse Sm se laudabile est ⁊ virtuosuz. Verū q: put ep̄alis actus hz annexā gradus celsitudinē: p̄sumptuosum videt q̄ aliqs p̄eesse appetat ad hoc vt subditis p̄o-

Appetere ep̄atū vtrum liceat.

adde bonuz rez. i ca. q̄ ep̄a tū. viij. q. j. ⁊ no. in ca. si offi cia. liz. di.

Gradus ep̄at⁹ appetere p ꝓsumptionis est.

fit nisi manifesta necessitate iminente: sicut dicit Gre. in pastoralī. q̄ tūc erat laudabile ep̄atū appetere q̄n dubius nō erat p hūc quēcp̄ ad maiora supplicia p̄uenire. Vñ de facili nō inueniebat qui hmōi onus assumeret. p̄sertim cū ad bonū aliquis charitatis zelo diuinitus incitat. sicut Esaias appetens p̄mis p̄desse ad p̄dicādū se mitti petijt: qui tñ vt dicit Gre. ex. p̄ius se purgatū a vitijs audiuit. Pōt tñ quilibz absq̄ vitio p̄sumptiōis appetere talia opa facere si eum cōtingeret in tali officio esse: vel etiā esse se dignū ad talia opa exercēda: ita q̄ opus bonū cadat sub desiderio: nō autem p̄imat⁹ dignitatis. ⁊ sic videt dicēdū simplr esse illicitum. q̄d ꝓbat p Aug. dicentez in. xix. de ciuitate dei. Locus supior: sine quo ppls dei regi nō pōt: etsi administretur vt decet: indecenter tñ appetit. q̄d etiā habet. viij. q. j. ep̄atū. Et q̄us ex p̄sse hic nō dicat hoc esse mortale. videt tñ ex dictis ei⁹ hoc elici posse in. q. c. ar. v. ⁊ in scriptis. in. iiij. Dicit em̄ ibi q̄ p̄eces p̄o se porrecte p dignitate vel bñficio habente curā aiarū simoniā inducit. Ray. Hugo. Host. ⁊ Goff. ⁊ quidā alij idem sentiūt. Et rō eoz est: q: reputat p indigno rone p̄sumptionis. etiā si alis esset dignus. Sed nullus reputat indign⁹ beneficio ecclesiastico indignitate culpe: nisi p̄opter mortale. ergo talis p̄sumptio est mortalis. tunc si arguitur. Appetitus deliberatus alicuius rei cuius pcuratio vel actio exterior est mortalis: est mortale: q: ad eandem spēm ptinet: sicut ptz p exemplū de apertu deliberato ⁊ ope fornicationis furti ⁊ alijs: ⁊ habet de pe. di. j. si cui. cū alijs. s. Sed pcurare p p̄eces beneficiū curatū est mortale: vt ꝓbatū est. ergo ⁊ appetere cū ⁊ ep̄atus pmarime hz curā aiarum. ergo ⁊c. Si dicat q̄ appetitus ⁊ opus nō sunt circa idem: q: opus est p p̄eces: sed appetit⁹ est simpliciter nō ad opus p̄ecū. Rñdeo q̄ hoc nō obstante firma manet ꝓclusio. Nā ⁊ ille qui delectat in cogitatione mortosa fornicationis: esto q̄ exp̄sse nō appetat opus fornicationis: nō ꝓpterea euadit mortale: q: etsi nō exp̄sse tacite assentit ad opus: ex quo voluntarie delectationez cogitationis hz. Sic in ꝓposito q̄uis nō appetat fundere p̄eces: appetit tñ illud cui⁹ pcurario est mortale: nisi hoc appeteret sub cōditione inquantū. s. hoc esset licitū ⁊ non pcm̄. tūc nō esset, pp̄ie volūtas q̄ requirit ad pcm̄: hz potius velleitas quedā. Preterea p torā illā questionez be. Tho. de simonia nil dicit de mortali. ⁊ tñ certū est simoniā esse pcm̄ mortale. Et si q̄s diceret hoc cōstare p penas in licras ⁊ multa q̄ ibi dicunt. ⁊ similr pōt hoc elici ex his q̄ in isto arti. ponit. Dicit em̄ alleq̄as Chrys. Primatū eccle cōcupiscere nec iustū est nec vtile. Quis em̄ sapiēs vult se subijcere seruituti ⁊ periculo tali vt der rōnem p̄o omīi ecclesia nisi forte q̄ nō timet dei iudiciū abutens primatu ecclesie secularit̄. s. vt cōuertat eū in secularē. hec ille. Sed hoc agere. s. cōtra iusticiā vel abuti p̄imatu eccl̄ie secularit̄er: mortale videt. Et superius etiā dixit hoc appetere esse vitiū gentile. i. paganoz: qđ videt esse mortale. Sup ep̄as. s. ad Tim. iij. sup illud. Qui ep̄atū desiderat. idem Tho. sic dicit. Augu. dicit q̄ locus supior: indecenter appetit. Et rō est: q: nullus debz appetere aliq̄d vltra vires suas nō sibi ꝓportionatū alīs esset stultus. Ille ergo bene posset desiderare cui⁹ opus esset ep̄atui, ꝓportionatū. Ad hmōi autē nullus est idoneus: q: p̄elatus sm gradū ⁊ cōuenientiaz debet oēs alios excedere in ꝓuectione ⁊ cōtēplatiōe: ita vt sui respectu alij sint grex. Et hanc idoneitatē de se plus mere est maxime supbire. ergo vel appetit circūstantias. i. q̄ p̄efit ⁊ honoretur ⁊ habeat p̄tatem ⁊ diuitias: ⁊ tunc nescit quid apperat: q: nō est hic ep̄atus vel ipsum opus: ⁊ hoc est superbire: ⁊ ideo nō accipiendū nisi impositum hec ille. Superbia aūr ex genere suo est mortale. Et quo ostenditur magnū esse peccatū. Ad argumenta respondetur. Ad illud. Qui ep̄atum desiderat ⁊c. Dicit ibi bea. Tho. super ep̄as q̄ multi ex hoc retro male intelligentes sumpserunt sibi occasiones ambitionis. Non vult ergo dicere ibi apls q̄ qui desiderat dignitatem episcopatus: de

Ep̄atus cupere necest iustū nec vtile.

Preces porrige re pro dignitate.

Spes sumit⁹ dupliciter.

Ep̄at⁹ p̄fectionis.

sideratbonū opus. Sed q̄ desiderat hoc opus q̄d est intendere saluti ppli: q̄d opus ip⁹ orat⁹ noie epi. interp̄etat em̄ supintēdens. s. saluti alioz. iste desiderat bonū opus: q: b est opus charitatis q̄d pōt fieri etiam sine dignitate epali: q̄uis habēs illā dignitatē ad hoc ex debito teneat: nō attē dēs ad gradū ⁊ diuitias q̄ circūstāt nūc illā dignitatē ep̄alem q̄ tūc nō erant: q: epi erant paupes nec in honore sed primi ducī ad rom̄era. Vñ Aug. dicit ibi. q̄ apls exponere voluit q̄d sit ep̄s: q: s. est nomē ouis nō honoris. greciz est em̄ nomē. viij. q. j. q̄ ep̄atū. Vñ ... Jo. q̄ arguit ex isto cap. q̄ possum⁹ appetere ep̄atū ad p̄desse alijs nō p̄ceesse: multū superficialiter arguit: cū in ip̄o ca... Aug. dicat cōtrariū sz q̄ locus supior: indecenter appetit etiā si bene administrat. Ad secūdū rndet q̄ spes sumit dupliciter. Uno mō appetite ⁊ sic includit appetitū rei sperate. Alio mō improp̄e ⁊ large p̄o quadā expectatione quasi certa seu credulitate alicui⁹ futuri euētus qui pōt ⁊ amari ⁊ nō amari. sicut dicere possum⁹ reum cōuictū sperare mortē quā tñ odit nō amat: ⁊ sic sumit⁹ spes a Tozymo in. d. c. in singulis. dist. lxxvij. Sicut ⁊ Gre. cum videret pplm ⁊ clerū acclamare in eum poterat sperare paratū ex illis circūstantijs. i. expectare fiendū: ⁊ tñ fugiebat ⁊ horrebat. vel vt ponit quedaz glo. sup. c. si officia. sperare debebit. i. dign⁹ habebitur ep̄atu. Nec obstat si dicat. Appetere religionē est licitū: ergo ⁊ appetere ep̄atus cum vterq̄ dicat status p̄fectionis. Nam vt dicit bea. Tho. vbi. s. alio mō ⁊ respectu dicit status p̄fectionis ep̄atus: ⁊ alio mō religio. Ep̄atus em̄ dicit status p̄fectionis actiue: q: sz habet alios p̄ficere. s. subditos. vnde supponit iam p̄fectionem habitā quā nullus debet p̄sumere ⁊ hz etiā gradū ⁊ p̄tātem sup̄a alios. Sed religio est status p̄fectionis passiue: vt sz via tendēdi in p̄fectionem. vñ nō opz q̄ sit p̄fectus sed q̄ rendat ad eam: ⁊ in ea nō p̄ficit sed subijcitur alijs q̄d ptinet nō ad honorem sed humiliationē. Ad sup̄adicta cōclusionem facere videt q̄d ait Gre. loquēs de dignitate ep̄ali. s. loquens regininis sicut desideranti⁹ est negandus. ita fugientib⁹ est offerendus. Et sicut scriptū est. s. ad Heb. v. Nec quisq̄ sibi sumit honorē: sed quivocat a dño sicut Aaron. viij. q. j. in scripturis. Nō aūr videt denegandus hmōi alio ꝓdimento nō ꝓcurrente nisi p̄o mortali. ergo illud desideriū videt mortale. Glo. rñ ibi dicit q̄ intelligit de desiderantibus ambitiose: sz vt p̄efint nō vt p̄osint: ⁊ de imp̄orune se ingerentibus. Et sm hanc glo. ⁊ opi. eoz qui dicūt licitum esse p̄eces p̄o se porrigere p̄o beneficio curato si alīs sit dignus. De quibus habes in. §. sequenti. licitū esset desiderare episcopatū vt p̄sit: qđ tamen vnus de mille nō facit de modernis. Sed ex sup̄adictis etiaz hoc illicitū ⁊ ambitiosum ⁊ p̄sumptuosum est.

§. IIII. Queritur etiā vtrū

Utrū ap petere bñficia sit p̄cm̄ mortale.

appetere alias dignitates seu officia vel bñficia curata infra dignitatē epalē: vt abbatiā: p̄ioratū: decanatū: p̄epositurā vel archidiaconatū: vel ecclīam curatā: sit mortale? Et videt q̄ nō: q: qđ non est, pbibitū aliquo iure intelligit esse cōcessum. xiij. q. ij. hebron. Sed ista nullo iure pbibent. ergo vt licita cōcedunt. Cōtrariū huius videt esse rei veritas. Et rō est: q: vbi est eadem rō: ibi ⁊ idem ius. Nam de similib⁹ idez est iudiciū. arg. dist. v. ad eius. Sed ratio quare est illicitus ⁊ mortalis appetitus ep̄atus est, pter curā quā habz annexā: q: p̄sumptuosuz nimis est vt q̄s se reputet idoneū ad regendū aias alioz. Sed eadem rō est in quolibet p̄dictoz: q:. s. in oibus est cura annexa: nec differunt ab ep̄atu nisi sm magis ⁊ minus: q: videlz ep̄s habet curā vniuersalem sue diocesis: sed in p̄dictis officijs constituti habēt curā partialē: videlz vni⁹ parochie vel vni⁹ collegij: talia aūr nō diuersificāt spēm: sed quātitatē peccati. Sicut appetere furari vnū florenū est eiusdez speciei cum appetitu furandi mille: hz sc̄m sit grauius p̄cm̄, ꝓpter maius nocumentū intentū. Sic in ꝓposito maior vtiq̄ p̄sumptio ⁊ ambitio tanto est quāto maior: cura ⁊ maior gradus est annexus dignitati vel bñficio q̄d appetit: ⁊ vtrobiq̄ appetit⁹ mortalis. Preterea si aliq̄d p̄dictoz: petere est mortale: ⁊ illud apperere erit mortale: sed petere q̄libet p̄dictoz est mortale. Nā sm Tho. Ray. Host. ⁊ Gof. petere p̄o se aliq̄d eoz etiā si alīs sit dign⁹ inducit simoniā: q: sunt p̄eces p indigno rone p̄sumptiōis. ergo ⁊ appetere erit mortale: cū simonia sit mortale. Et ad cōfirmationē hui⁹ cōclusionis vident facere plura dicta scōz. Dicit em̄ Chrys. Qui desiderauerit p̄imatū. i. dignitatē vel p̄elaturam in terra: inuenier ꝓfusionē in celo. nec inter seruos xpi cōputabit qui de p̄imatu tractauerit. dist. xl. c. multi. §. qui desiderauerit. Nullus aūr inuenit cōfusionē in celo aut separatā a cōsortio seruoz xpi nisi, pter mortale. ergo ⁊c. Jtē Leo papa. Principatus quē aut seditio extorsit aut ambitus occupauit: etiā si actib⁹ suis y vel moribus nō offendat: ipsius tamen initij sui est pniciosus exemplo. s. q. j. principatus. Sed nō dicit pniciosum nisi mortale. ergo ⁊c. Jtē Greg. Sicut is q̄ inuitat⁹ renuit: reā fugitus refugit est sacris altarib⁹ admouēdus: ita q̄ vltro ambit ⁊ spōte se ingerit est remouendus. s. q. vj. sicut. Sz nullus est remouēdus a p̄motione nisi, pter mortale. ergo ⁊c. Item cura aiarū nō pōt exerceri licite ⁊ absq̄ mortali sine gra. s. in celebrando: administrādo sacra: officiādo eccleſiā soleniter. Nullus autē pōt esse certus ex se hre gras. Lū ergo frequēter ⁊ quasi cōtinue habeat ista facere: videt spōte se p̄iculo mortalis peccati exponere. Hāc rōnem videt tāgere. b. Tho. in qōlibe. Si aūr p superiorē ponat ad p̄dicta: videt satis excusari q: necesse hz obedire. Sciendū aūr q̄ id qđ dictū est. s. s. q̄ nō licet petere beneficiū curatū absq̄ vitio simonie sm Tho. ⁊ alios: aliqui nō tenent vt Bern. in glo. Guil. glo. Ray. ⁊ Vl. in ope suo. Dicunt em̄ hoc esse licitū si alīs sit dignus. Sed si verū esset: certe etiā licitū esset appetere. ⁊ idē de ep̄atu. Ad auctoritates aūr forte rnderent q̄ intelligunt qñ hoc appetit vt p̄efit: nō vt p̄osit. vel qñ hoc querit p indebita media vt p potētiā secularē vl munera ⁊ hmōi. vel ... alīs est indignus. nec re... dirit certitudo scientie: sed sufficit certitudo pbabilis cōiecture de hoc q̄ sit in gratia. sicut exigit in susceptione sacramentoz debita. Hanc opi. sequi vident curiales. Sed q: doctores q̄ cōtrariū dicunt sanctitate ⁊ scientia theologie ⁊ iuris sunt longe p̄stantiores. ideo nō videt tuta p̄dicta opinio nec sequenda. Dici tñ forte posset q̄ qui intrēderet deo seruire in clero nō ppter honores maiores cōsequēdos ⁊ diuitias q̄s in seculo: seq: q: stat⁹ iste melio: est q̄ secularis ⁊ diuinis applicatus ⁊ magis sibi gratus ⁊ in eo positus appetit sibi, puideri de bñficio a supiorib⁹: vel etiā petit vt possit sm cōditionem suā sustentari: nō ad pompā sed ad decentiam nō habens intentionē ad curā nec ad honorem ⁊ gradus ⁊ pinguius beneficiū: sed ad sui gubernationē: ita cōtentus de simplici beneficio sicut de curato: dūmō sibi sufficies esset nō peccaret. Appetit em̄ ⁊ querit q̄d est de iure diuino debitum: videlz. Qui altari deseruit de altari viuere debet: vt ait apls. s. ad Cor. ix. Nō licitū est cuilibet. ⁊ q̄uis cura annexa sit ei q̄d sibi cōfertur. oculus tamen eius nō est ad hoc p̄incipaliter. sed ad sustentationē sibi debitā ex seruitio ecclesie. Illud aūr sz q̄ sit curatum est accessoriū ⁊ per accidens. Et accessoriū natura sequi congruit p̄incipalis: de regu. iur. lib. vj. c. accessoriū. Sed p̄incipale intentū sz sustentatio sui videtur licitum. ergo ⁊ q̄d inde sequitur nō aliquid illicitū adiungendo. Ad argumentū respondetur negādo illud sz q̄ hoc appetere nullo iure p̄hibeat: p̄hibetur em̄ in illo mandato diuine legis. Juste q̄d iustum est exequeris. quo mandato intelligit ... hiberi indebita p ... curatio vel ministratio sacramentoz vel exercitio spūaliū ⁊ hmōi. Item cōtra illud ad Heb. v. Nec sibi q̄s assumit honorez; sed qui vocatur a dño ⁊c. Videtur etiam hoc esse contra ius naturale q̄ aliquis querat onus sua p̄a vires suas. Verū circa p̄incipale quesitū huius ques-

Petere bñficium curatum vtr̄ licet

Universidad de Deusto
Biblioteca

stionis ⁊ pcedẽtis. s. de ẽpatu vtrũ sit mortale illa appetere. q. vt dicit Tho. in quodaz qõlibe. qõ de mortali vbi nõ repit expssa auctoritas scripture vel determinatio ecclie nõ nisi pericalose diffinit: determinatio iudicio sapiẽtũ relinquat. Ad argumẽtũ aũt factũ in ↄ:iũ posset rnderi dupliter Uno mõ sm opinionẽ illoz q̃ dicũt nõ esse illicitũ porrigere pceces pse pro beneficio curato: si alis est dignus: videlz ꝙ nõ est mortale pcurare ẽpatũ p pces. Un nec etiã appetere. Alio mõ tenẽdo opinionẽ dñi Tho. ⁊ seqciũ. s. q̃ illud sit illicitũ ⁊ simoniacũ. ⁊ sm hanc opi. rndebit ꝙ appetit⁹ deliberatus eius cui⁹ pcuratio ⁊ actus exterior est mortalis est mortale. hoc est verũ qñ appetitus ⁊ pcuratio sunt circa idem: qđ nõ est in ppposito. Nam pcuratio est p pceces: appetitus aũt est simplr vñ ⁊ fine pcib⁹ pp̃ijs põt esse. Sed si qs ira appereret ꝙ etiã pceces est paratus porrigere pro se. tũc appetit⁹ ⁊ pcuratio essent circa idẽ. ⁊ tunc sm illã opinionẽ videt mortale. Ad illud aliud. s. cũ dicit ꝙ si in petitione est mortale. ⁊ in apperitiõe erit etiaz mortale. Rnderi põt ꝙ nõ est semp verũ. Nã licet mihi apperere ꝙ petrus gratis ⁊ liberaliter det mihi duo p mutuo facto fibi gratis ⁊ liberalr: ⁊ tñ hoc petere vsurã saperet. Ad auroritates iã ritum esse videt: vel posset dici etiã ꝙ dicte sunt ad exaggerationẽ. tñ mihi adhuc remanet materia dubia. ⁊ ideo cauẽdũ. Querere g̃ aut appetere hmõi curata pncipaliter ppter honorẽ ⁊ diuitias q̃ inde sequunt hoib⁹ videtur esse mortale. Et rõ est: q: est ordine charitatis Nã nõ solũ dilectio dei ⁊ primi est in pcepto: sz etiã ipse ordo dilectionis sm Tho. ii. q. xxvj. Est aũt de ordine dilectionis vt diligat pius salus aiarũ q̃ corpor: sed hũc ordinem talis puertit pferẽs tpalia q̃ ordinanda ad corpus scz diuitias ⁊ honorẽ saluti aiarũ q̃ exercẽt pcurã. Preterea dist. l. c. qui in aliquo crimine. Ponit ꝙdam Toletanũ plura vitia ⁊ impedimẽta canonica a quib⁹ dz esse imunis pmouẽdus in epatu. Et inter cetera hoc ponit. Qui ambitu honorem querit: cõcludens ꝙ ordinator eoz q̃ habẽt talia vitia debet puniri cũ ordinatis: qđ nõ esset nisi mortale esset. ergo ꝛc. Preterea dicit re ex quo abusu verisimiliter põt sequi periculũ salutis aiarũ videt esse mortale q: ptra charitatem. Sed hmõi querere vel apperere mõ dicto est abusi illa re. s. dignitatis vel beneficij: q: illa pncipalr sunt ordinata ad pcurã dũ salutẽ aiarũ nõ ad tpalia. Et ex hoc abusu verisimiliter sequit piclitatio aiarũ: ⁊ iõ videt esse mortale. Nã ne displicear subditis vel dñis tpalib⁹. ⁊ p ons amittat talia bñficia. vel ꝙsequat alia incõmoda mundi nõ curabit de correctione subditoz vel admonitiõe eoz vel subtractione sacroz cũ expediret. Talis vt mercenarius cũ viderit lupũ inuadẽtẽ gregẽ fugiet tacendo: ⁊ lupus rapiet ⁊ dispergẽt oues: vt dr Job. x. Et hoc est sal infatuatũ sm Aug. s. aiz querunt tpalia in cura pploz principalr. qđ ad nihilũ valet nisi vt mittat foras ⁊ cõculcet ab hoib⁹. vt habetur Mat. v. ergo ꝛc. Preterea in repẽtinis hõ opaz sm finem pstituꝝ ⁊ habitũ precõceptũ. Talí aũt frequẽter occurrit ea quib⁹ repente opz puidere in foro cõsciẽtie rõne cure. cũ aũr finis pstitut⁹ in eo sit tpalitas ⁊ in eo sit habituatus sm illud iudicabit ⁊ male. ⁊ sic exponit se piculis pcõz mortaliũ. Preterea cũ qs pcipua opa spũalia ordinat ad tpalem vtiliratẽ. videt cõiter ibi cõstituere finẽ. ⁊ p ons est mort'le. q: auertit ab incõmutabili bono: ⁊ cõuertitur ad cõmutabile bonũ. Sicut cũ quis opera de genere bonoz cõiter vt ieiunia elemosynas ⁊ hmõi facit ad hunc finẽ pncipalr vt laudet ab hoibus. Sed hoc talis facere videt. Nam q̃ maxime sunt spũalia. s. exercere curã intẽdit ⁊ ordinat ad honorẽ ⁊ diuitias. ergo cõstituit ibi finem: et p ons peccat mortaliter. Ad hoc facit qđ ait Aug. ad Valeriũ: videlz qđ nihil in hoc mũdo tristius miseria. Alius et dãnabilius epi vel psbyteri vel diaconi dignitate fi perfunctorie. i. negligenter ⁊ adulatorie res agat. dist. xl. c. ante oia. Predicti oẽs tunc ponebant in cura vel adiutorio cure vt diaconi: ⁊ cũ tpalitas querit pncipalr pfunctorie et adulatorie agitur cura. ergo ꝛc. Multo magis sm oẽs peccat mortaliter: qui indign⁹ vel ppter ignorãtiã crassam vel ppter malã vitã: vel ppter impedimentũ aliqđ canonicum: vt etatis vel irregularitatis ⁊ hmõi apperit vel querit talia. Talis em facit cõtra iura diuina ⁊ canonica. ſfacit em cõtra regulã applicam. s. Tim. iii. Oportet epm esse irreprehensibilem ꝛc. q̃ regula extendit ad oẽs pmouendos pcipue ad curã: vt dicit dist. lxxj. c. apls. Et in figuram Leuiti. xxj. pceptũ fuit. Homo qui habet maculã nõ offerat panem deo suo: nec accedat ad ministeriũ eius. Et ille macule significant peccata mortalia: vt exponit Greg. dist. xlix. c. hinc etem. Aliquibus maculis debent esse liberi promouendi: quibus maculis pleni sunt tales qui appetunt ⁊ querunt hmõi promotiones. Ad hoc etiam facit quod habetur ex de elec. c. cum in cunctis.

Conclusio.

§. V. Sed quid de officijs ⁊ dignitatibus

Si licet officium seculare petere.

Seculares aliquãdo ꝓmouẽtur ad officia ⁊ dignitates. Et videtur q̃ sic: quia ꝓ talibus officijs ꝓcurare ⁊ petere ꝓcesserunt ⁊ obsequia: vt officia ꝓtatis. senatorias. capitanei. vexilliferi. priorat⁹ ciuitatis. ⁊ alijs hmõi nũquid est periculosum. Rndeo: q̃ si q̃s hmõi apperat vel q̃rat magis curãs de honore ⁊ lucro ꝓ de iustitia seruãda. vñ ⁊ parat⁹ seruire amicis in licitis ⁊ in illicitis ⁊ lucrari p fas ⁊ nefas: ⁊ deuiare a iure ne displiceat magnis nec punire crimina vt debet: vtiq; mortalr peccat faciens ptra illud Sap. j. Diligite iustitiã qui iudicatis terrã. Sicr si ignorat ea q̃ spectãt ad executionẽ debitã dicti officij: nec p aliũ iuuari põt: vt p assessorem. In laicis em intolerabilis videt ignorantia. dicit Leo dist. xxxviij. c. ij in laicis. Et loquit de ꝓtoribus. Sicr si paratus est se intromittere de his ad q̃ sua ptas nõ se extendit q̃uis ibi consueuit fieri: puta si laicus velit de clericis iudicare vel de ecclasticis disponere qđ eis phibet. dist. xcvj. p totũ. Si aũt intendit seruare in oib⁹ ⁊ administrare iustitiã in agendis. saltem p practicã cõpetenter edoctus: ⁊ in dubijs intendens cõsilia querere. illa tñ querit ⁊ propter honorẽ mũdi: ⁊ ne despicabilis habeat nõ participado officia ciuitatis vt ceteri: vel vt inde lucrũ ꝓsequat quo se ⁊ familiã valeat sustentare ⁊ hoc p salarium deputatũ ⁊ alia cõsueta: vt de penis pecuniarijs ⁊ litigijs nil erroꝝ qđ do a subditis vltra cõstitutũ. s. appotationẽ lignoꝝ ⁊ victualiũ ⁊ hmõi. humana tentatio est: nõ tñ cõdemnãdus. Et multo magis cũ ista querũt ne priuati his cõculcentur a ceteris: ⁊ imponant ei onera grauia ⁊ importabilia. Si quis aũt hoc faceret ad obuiandũ malis zelo iustitie deũ nõ hoies timens: qs est hic ⁊ laudabim⁹ eũ. Tutius tamẽ esset extra hmõi esse q: diff..ile est in hmõi officijs q̃ ibi ponunt malis multis resistere ⁊ opponere se torrenti. Ad qđ tamen tenet quantũ in eo est: q: vt dicit Jnno. Non caret scrupulo socieratis occulte qui manifesto crimini desinit obuiare. dist. lxxiij. erro:. Ad mentem etiã reducendũ: q: iudiciũ durissimũ fiet his qui pfuerunt. vt Sap. vj. dicit. Qui autem sunt male vite periculose se ingerunt ad talia ⁊ multo magis qui etiam male fame. Difficile est enim vt habituati in malis non deficiant in multis. Unde ⁊ Leo papa dicit ꝙ ad honores mundi sine suffragatione temporis: sine merito laboris indignum est peruenire. Et nos tari ambitus solent. idest ambitionis vitio quos probitatis documenta nõ adiuuãt. dist. lxj. miramur. Dicit enim Zozymus papa. Officia secularia principalẽ locũ nõ velli bulũ actiõis ingressis. i. nouis in hmõi: sed p singulos gradus examinatis deferũt. dist. lix. c. ſi officia. Et sz mali iuste iudicarent: hoc tamen est scandalũ pplis. Un Ambo. Judicet iste de alterius erroꝛe qui nõ habet qđ in seipo cõdemnet. Judicet ille qui non agit eadem. iij. q. vij. c. iudicet. ⁊ p totam questionem illam.

§. VI. De magisterio ī theologia

Scientia quãra re q̃rat ad magistrium.

vtrum liceat appetere: petere ⁊ pcurare. Et videtur ꝙ nõ: quia christus dixit Matthei. xxiij. Nec vocemini

ni magistri: q: magister vester vnus est xps. Et Jac. iij. dr. Nolite plures magri fieri ꝛc. Jn ↄ:iũ est: q: nullo iure phibetur ⁊ nulla curã hz annexã vñ sit periculũ. Rnsio. Hanc questionẽ formar. b. Tho. in qđlibet sub alijs hbis: videlz vtrũ liceat alicui ꝙ seipo petere lniaz docẽdi in theologia Et rndet ꝙ sic. Et rõ est: q: nulla petit excellẽtia ptatis. qđ turpe esset: sed petit solũ oppoꝛtunitatẽ cõcandi id qđ hz cõcare. Cõcare aũt sciẽtiã quã quis hz laudabile est: ⁊ ad charitatẽ ptinẽs. sm illud Sap. vij. Quã sine ficticne didici: ⁊ sine inuidia cõico. Et. s. Pe. iiij. Unusquisq; prout accepit gram in alterutrũ illam administrantes. Põt ñ turpitudinem cõtinere rõne psumptionis vt si ille q̃ nõ esset idoneus peteret officiũ docẽdi. Nec ille. Ex his igitur duo pesupponunt ad hoc vt sit licitũ. Primũ ꝙ sit idoneꝰ ad docendũ. Scim ꝙ intendar nõ excellentiã principalr sed cõcare doctrinã. Si ergo aliqđ hoꝝ defuerit: nõ licitũ sed pcm erit p argumentũ a ↄ:iijs: vt dist. xxv. ollis. Si ergo nõ sit idoneus: nec etiã cõpetenter: presumptuosus erit: ⁊ videt esse mortale q: ꝓ intentionẽ ordinatiõis ecclie. Ab ecclesia em credit institutũ tale officiũ magisterij: vt ex de magistris. p totũ. ⁊ ad defensionẽ ⁊ declarationẽ catholice doctrine vt sciant hoies ad quos in dubijs deferre debeant hse recursuꝝ: ⁊ vt doctrina catholica publice doceat. Et ꝙ sit intentionis ecclie ꝙ nõ admittat ad tale magisteriũ nõ idoneus ptz ex hoc q: iurat cõiter magistrãdi q̃ nõ admittent ineptos ad illud. Juramentũ aũt nõ exigit extra ordinationẽ ecclie nisi in arduis q̃ vult oĩno seruari: qđ videt in hmõi esse verũ. Nam ex ptrario sequit derisio catholice doctrine ⁊ pculũ aiarũ. Nã simplices audiro nõe magistri ad illũ accedent p cõsilio in dubijs cõsciẽtie vel p declaratione scripture: sup quo quesitus erubescens tacere ne ignarus videat rndebit ꝙ ignorantiã suaz. Un ⁊ Juno. dicit. Miserũ est cũ fieri magistrũ qui nunq̃ fuit discipulus. dist. lxj. Et Zozymus papa. Quis tã arrogans tã impudẽs inuenitur: q̃ in celesti militia q̃ ppensius põderanda est: ⁊ sicut auruꝝ repetitis ignib⁹ explicanda est: statim dur esse desiderat: cũ ptz ante nõ fuerit: ꝓius velit docere q̃ discere. di. lix. si officia. Merito aũt põt dici hmõi magisteriũ militia: q: docendo ⁊ disputando debẽt vsq; ad mortem p veritate certare. Accidit aũt de hmõi imperitis magistris qđ dicit Leo pa. videlz ꝙ magistri existũt erroris q̃ veritatis discipuli nõ fuerũt. xxiij. q. iij. c. qđ aũt. Nõ videt igit talis dãnationez euadere qui manifeste ineptus ⁊ insufficiens illud querit ⁊ appetit: nec eos qui illũ admittũt cũ piuri inueniant. Quanta aũt scientia requirat ad hoc vt possit idone⁹ iudicari: arbitro ipsoꝝ peritoꝝ relinquat. Si aũt idoneus quoad scientiã existat: sed hoc querat nõ ad cõmunicandũ sciẽtiã: sz principalr ad honorem sui ⁊ nõ dei: ⁊ magis ad tpalia acquirẽdũ ⁊ exẽptiones habendas ⁊ liberrarez. Videt em grauiter ⁊ mortalr peccare: q: officiũ spuale facit venale. Ad qđ optime facit qđ dicit Beda: videlz. Venditores colũbarũ sunt hi etiaz qui graduz vel gratiã in ecclesia spũalem quã dño largiente pceperũt nõ simplici intentione: sed cuiuslibet hũane causa retribution⁹ exercent. ptra illud Pe. apli. Qui loquit quasi sermones dei ⁊ qui ministrat tanq̃ ex vrute quã administrat deus ei vt in oibus honorificet deus. Quicũq; ergo tales sunt si veniente dño nolũt de ecclesia auferri auferant ista de actibus suis. s. q. iij. c. non solũ. Nõ auferrur aũt quis de ecclesia nisi pro mortali ergo ꝛc. ex quo intendũt talẽ gradum propter tpalia exercere. Et ptinere videt hmõi vitiũ ad ambitionem ⁊ cupiditatem q̃ maxime debent esse remota a clericis: ⁊ multo magis a religiosis. Un Symmachus pa. Nullus p ambitionẽ ad honorẽ pmittat accedere. nam cũ hic excessus in laicali cõuersatione culpet: quis dubitat quin religiosis ⁊ deo seruientibus iniũciar opprobrium. s. q. i. nullus. ij. Unde ⁊ saluator dure inuehit cõtra scribas ⁊ phariseos de hoc inter cetera ꝙ amãt vocari ab hominibus rabbi qđ interpretat magister. Matth. xxiij. ⁊ Zieet p se petere licentiaz docendi

non videtur verisimiliter hoc egisse de veniaalibus culpis. Ceterũ attenta ambitione moderni tpis qua oẽs currunt ad magisteriũ: docti pariter ⁊ indocti ⁊ nõ recta intentione: credo laudabilius fore hmõi fugere qui docti sunt ad sufficientiã ⁊ abstinere ꝙ querere ad rep:imendã temeritatem eoz q̃ p fas ⁊ nefas ad talem gradum ascendunt: ⁊ tollendũ subterfugiũ excusationis eoz cum videremt prosbos talia querere: sicut plures fecerũt vita ⁊ scientia clari. Et hoc nisi obedientia eos cogat. tunc em cum Hiere. s. se excusante demũ parendũ est. viij. q. j. in scripturis. vt dea. Tho. fecisse legit. Ad argumenta respondeꝝ. Prohibuit xps aliquem vocari magistrũ ea intentione quis existimaret illuminationez mentis quã quis pcipit ex doctrina magistri. sibi ipsi tanq̃ magistro principaliter attribuere: cum ipse xps solus deus sit magister qui illuminat oẽm hoiem veniente in hunc mũdũ. Job. j. idest sine quo nullus illuminatur. Ad illud Jacobi respondeꝝ ꝙ intelligit de his q̃ ex ambitione hoc querunt ⁊ presumptione. Unde ibi glo. Nisi discreti ⁊ in scripturis docti.

§. VII. Sciendũ etiã vitiũ ambitionis reperiri circa exteriorem cultũ.

ambitio i exteriori cultu.

ambitionis reperiri circa exteriorem cultũ. s. ornatus corporis ⁊ apparatus. Unde dicit Act. xxv. c. ꝙ agrippa ⁊ bernice cũ ambitiõe multa. i. apparatu introierũt in pretoriũ ⁊ ij. Paralipomenon. xxj. dicitur ꝙ super corpus Ezechie regis iuda mortui cõbusserunt aromata ⁊ vnguenta ambitione nimia. Sed vt dicit Tho. ij. ij. q. clxx. arti. ij. hoc nõ est nisi sm ꝙ cultus exterior: ptinet ad honorẽ. Presumptuose em est ambitiosus ⁊ arrogans. Primo quidez ignorant seipsos inquantũ dignificant se bonis plus q̃ sint digni.

Secõ sunt insipientes vel presumentes inquantũ conantur ad honorabilioꝛa ⁊ alta que sunt supra ipsos. Tertio indebite vruntur eis. Demũ quando non possunt pficere redarguunt ⁊ ab alijs ⁊ a propria cõscientia. Et cum non possunt habere honorez in virtutibus ⁊ in magnis factis volunt honorari p fortunas. Unde oimant se vestib⁹ ⁊ cõponit. figuras corporis sui vt decentes videant ⁊ volunt ꝙ bone fortune eorum sicut diuitie ⁊ hmõi sint manifeste alijs: vnde ⁊ ipsi dicũt ⁊ narrant fortunas suas vt inde honorentur. Non tamen ambitio est circa exteriorem ornatũ vel fortunam; nisi sm ꝙ hoc pertinet ad honorem. Tho. ⁊ Alber. in cõmento super libro ethicorum.

Quakr diffiniak presumptio.

magnanimitas est virtus cui psumptio opponitur.

De presumptione. Cap. VI.

Resumptio sumitur multipliciter. Aliqñ em ponit pro apbatione semiplena in iure. ⁊ sic dicitur in reg. iur. ꝙ semel malus semp presumit malus. et de reg. iur. lib. vj. cum suis cõcordantijs. Aliquãdo sumit pro quadã bona confidentia. ⁊ sic accipitur Judith. vj. Benedictus es dne qui non derelinquis presumentes de te. ⁊ dist. n. iij. c. denicq; dicit Gregorius ꝙ mulier que fluxum sanguinis patiebatur: ch̃istum presumpsit tangere. idest denote cõfidit propter sanitatem habendaz. Aliquando sumitur pro vna ex speciebus blasphemie in spiritũ sanctũ qua quis indebite sperat dei misericordiam consequi permanendo in peccatis. Aliquando sumitur pro aut opponitur magnanimitati et est species superbie. Et de hac alijs modis acceptionis omissis: nunc hic agit. Et potest describi sic ꝙ presumptio est vitium quo quis aggredit vel exequit ea que supra facultatem suã sunt ⁊ conditionem. Pro cuius declaratione sciendum est ꝙ magnanimitas est virtus mortalis tendens ad magna opera ⁊ magnos honores sed sm rationem ⁊ sm virtutem suã ⁊ dignitatem. huic aut virtuti opponit. aliqđ vitium sm defectũ: ⁊ aliquod sm excessum sicut ⁊ in alijs virtutibus moralib⁹. Et sm defectũ quidez opponitur vitiũ pusillanimitatis quo quis retrahit se ab his bonis quib⁹ est dignus vel aptus dum. s. nõ conat ad operandũ ea que sibi competerent sm statuz suum. ⁊ hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

phibek Eccl.vij. Noli esse pusillanimis in aio tuo. Sed p excessuz opponit magnanimitati psumptio ⁊ ambitio: sz diuersis modis. Nec est incoueniēs vnivirtuti opponi plura vitia sm diuersos respect⁹. Virtuī em ambitionis opponit magnanimitati inquātū inordinate rēdit ad magnos honores ⁊ indebite vtit eis: q; nec ad debitū finē nec debito mō. Sz magnanimitas rendit ad illa ordinate ⁊ debito mō. Virtuī aūt psumptiōis attēdit magnū opus excedens tñ suā facultatē. Hūc Arist. vērosuz vocat. ij. ⁊. iiij. ethicoz. Sed magnanimitas aggredit opus ppōrionatum. Hō aūt aliqs attendet opus facere suā facultatē excedēs vitiosum est ⁊ pcm quasi ō ordinē naturalē eritēs: qđ facit pre sumptuosus. Tho. ij. ij. q. cxxx. Et de hoc Judith. vj. De se ⁊ de sua virtute presumentes humilias. s. tu deus.

Casus presumptionis.

§. I. Circa hoc tamen tria

sunt notāda. Primū est ꝙ sicut eritēs in statu etatis imp fecte. s. puerilis: psumptuosus esset si attēderet facere ea q̄ ad statū pfecte etatis. s. virilis ptinēt vt itinerando facere magnā dietā: portādo maximū pondus: faciēdo sermones ad pplm ⁊ hmōi. Nō aūt esset presumptuosus si ad hoc rēdat puer vt ad opa etatis pfecte pficiat: puta si ambulet p aliqđ miliare: si porret paruuz pōdus: si aliqđ mēte recitet coā aliqb⁹ hmōi. Sic eritēs in statu ꝛrutis ipfecte esset presumptuosus si statim attentaret facere ea q̄ sunt virtutis pfecte vt exponere se operi vbi esset periculuz martyꝛ vel tradere se vite cōtemplatiue: vel exponere se alioꝝ regimini: vel facere excessiuas penitērias ⁊ hmōi. nō autem esset psumptuosus si ad hoc rendat vt in virtutem pfectaz pficiat. vt faciebat apls ad Phil. iij. Que retro sunt oblitus: in anteriora me extēdens ad braiuīū sequo: supnaturalis nouationis: quasi p cōtinuū pfectū. Nemo em repēte fit summus: sed a minimis q̄sq; incboat vt ad maiora pueniat. dicit Gratianus de pe. dist. ij. dum sancta. Sc̄do notandum est ꝙ si homo vult se trahere ⁊ cōuertere ad diuina p oratiōnem cōtemplationē ⁊ hmōi. vniendo se eis p intellectū ⁊ volūtatem q̄uis diuina sint supa hoiem: non tñ dicetur presumptuosus si debito mō. i. sm capacitatē suā se applicet eis. Et rō est q: in hoie sunt quedā potentie naturales: vt intellectus ⁊ volūtas p quas pōt homo cōiungi deo: et talib⁹ ⁊ diuinis. Esset aūt psumptuosus si intellectū applicaret ad ea q̄ sunt supa capacitatē suā ad apprehēdendū ꝓpter qđ dicit Eccli. iij. Altiora te ne quesieris: ⁊ fortiora te ne scrutatus fueris. Tertio notandū est ꝙ si q̄is intēdat aliqđ virtuosum opus facere virtute sua excedens facultatem suā: talis dr ventosus ⁊ presumptuosus. Et hoc mō nō sumus sufficientes cogitare aliquid boni: vel facere ex nobis: vt dicit. ij. Cor. iij. idest virtute propria. Sed si aliquis attēdat aliqđ magnū opus facere nō ex se: sed virtute diuini auxilij. hoc iam nō erit presumptuosum. cuius rō est: q: magnū opus de se cuz fiducia diuini auxilij facultatem nostrā nō excedit. Tho. ij. ij. q. cxxx. qđ intelligo cum illud est sibi ꝓportionatū sm cōditiones suā presuppositio auxilio cōmuni gratie. Nam si q̄s attentaret facere miracula: aut predicare idoctus sub fiducia diuini auxilij magna presumptio esset. Sed attendendo celebratiōne cōmunionem: religionis ingressum: regimen impositū ⁊ hmōi cum debitis circūstantijs. hec cū diuino auxilio fiunt etsi nō ꝓpria virtute. vnde non esset presumptio.

Grauis pcm̄ est presumptio q̄ sit pusillanimitas.

§. II. Si queratur quod sit

grauius pcm̄ psumptio aut pusillanimitas sibi ꝛria. Rñdeo. Ista pn̄a ꝓsideranda tripliciter. s. sm suā spēm: sm suā radicē ⁊ sm effectum de sequente. Sc̄m pmā ꝓsiderationē sic pusillanimitas est detestabilior ⁊ frequētius. Deteri⁹ quidē est ⁊ grauius pcm̄: eo q̄ p pusillanimitatē hō recedit a bonis qđ est pessimū: vt dr. iiij. Ethic. Presumptuosus aūt habet actū similioris actui magnanimi inquātū conat in magnū. ⁊ iō pusillanimitas magis opponit magnanimitati q̄ presumptio: vñ ⁊ grauior pcm̄ est. Est etiā frequētius pcm̄ pusillanimitas. Manifestū est em q̄ pluries accidit esse pusillanimes aliquos: q. s. omittūt facere bonū qđ pnt q̄ q̄ se extendāt ad faciendū bonū qđ nō pnt. ⁊ iō frequētius. Sc̄m hoc igit. b. Tho. dicit pusillanimitatē simpr̄ esse maius q̄ psumptionē. Sc̄m aūt cōsiderationē sc̄az. s. quantum ad radicē earū: tūc psumptio est grauior q̄ pusillanimitas. Nā radix psumptiōis est supbia: radix pusillanimitas est ignorātia sue possibilitatis ⁊ pigritia. grauius est aūt supbia q̄ pigritia. imo supbia dr delictū maximū a ps. Sm glo. ibi. ⁊ Sm ꝓsiderationē hāc dr. Ecci. xxxvij. O psumptio neq̄ssima vñ creatura es. vbi vīder glo. ꝙ de mala volūtate creature. s. de supbia. Et Hiero. ad Paulā ⁊ Eustochiū. De nulla re ita irascit deus q̄ si pctō: presumptuose supbiat.

Sc̄m tertiā cōsiderationē videt grauior presumptio. nam et presumptiōe hoīm sequunt innumera mala sibi ⁊ alijs. Ponūt em et ea hoies se ad honores ⁊ dignitates ⁊ officia indignissim. ⁊ impitissimi: volūt facere multa indebite de sensu suo presumētes: ne ꝛ hoies: nec deū timētes ea attentātes sub quib⁹ deficiūt: ⁊ alia magna scādala faciūt. vñ dr: Sap. xvij. c. Semp presumit seua pturbata cōsilia. Pusillanimitas noc: sibi ꝓpriā dr se illis bonis q̄ facere posset: alios p accidens nō iuuando vt posset.

§. III. Extēdēdo hmōi ma

teriā presumptionis dicit Amb. ꝙ dauid qui dixerat. Ego dixi in abūdantia mea. i. bonoz spūalium nō moueboꝛ in eternum. s. recedendo a recti tudine vite p peccatū. sciens sibi nocuisse illā iactantiā ⁊ presumptionem subdit. Auertisti faciem tuā a me. s. subtrahendo gratiā: ⁊ factus sum cōturbatus in peccata varia lapsus. vj. q. j. c. imitare. In quibus verbis ps. tria ostenduntur.

¶ Primo sui presumptio. ibi. Ego dixi in abūdantia mea non mouebor in eternum.

¶ Sc̄do dei punitio. ibi. Auertisti faciem tuam a me.

¶ Tertio mali cōsecutio. ibi. Factus sum cōturbatus.

Loquit presumēs de se in corde suo cōfidens de abūdātia bonoz spūaliū suoꝛ: nō mouebor. s. recedendo a deo p pcm̄ in eternū nunq̄. Sic Petrus apls de se psumēs inqt Etsi oēs scandalizati fuerint: sed nō ego: qui tñ ceteris deterius cecidit negās xp̄m ad vocem ancille. Matth. xxvj.

Sciendū tñ est ꝙ tripler est psumptio. Prima est psumptio de ppria iusticia. Secūda est presumptio de sua scientia. Tertia est presumptio de iniusta potētia. De pma dicit Hiero. Nulla est presumptio pniciosio: q̄ de ppria iusticia ⁊ scientia supbire. Presumit aūt quis de ppria iusticia quādo ꝓpter opa precedentia sua bona multiplicia ita cōfidit de virtute ⁊ cōstantia sua q̄ amissio timore exponit se periculis pctoꝝ tanq̄ sit certus de nō peccando. Sed vt ait Leo papa in sermone. xl. Nemo de sui cordis puritate cōfidat. s. presumendo: q: puigil ille hostis actionibus pulsat insidijs: quos maxime nouit abstinere a peccatis. Et p hunc modum diabolus aliquando decipit hoies vt cuz p plura tpa nō fuerint tentati vel inclinati ad aliqđ genus peccati. ⁊ precipue carnis ⁊ habuerint opportunitatē peccandi sic credat eos securos ⁊ incautos ⁊ demū trahat ad malū. Unde legit in vitis patrū q̄ cum quidā esset infirmatus grauiter: ⁊ iam se. ex propter qđ erat grauis cōgregationi: petijt ille licentiā ab abbate eūdi ad cuitatem ad locū vbi ab aliqua muliere gubernaretur: ⁊ nō esset onerosus fratribus. cui cum abbas cōradicaret ne forte in fornicationem caderet ille cōtristatus ait. Ego sum mortuus coram deo: ⁊ quō pōt istud mihi contingere. Cui ille. Etsi tu mortuus es non est mortuus diabolus tentator. qui cum iuisset in ciuitatem: quedā virgo ob deuotionē se obtulit ad seruiendū ei. Et cum aliquantulū cōualuisset ex nimia sumpta familiaritate ⁊ fiducia eam cognouit: ⁊ ex ea filiū suscepit: de quo tamē publice penituit: exhortās alios sui exemplo ne de se presumerent. Et ꝛe homo habet timere ⁊ non

re ⁊ nō psumere: cōsiderata boīm infirmitate: demonū fortitudie: ⁊ lapsoꝝ multitudie. Tāta est imbecillitas nra vt vnū ꝛbū blandū vel asperū nos flectat ad malū: ⁊ tota girāti de diuinis subito surrepat pessima tentatio. Nisi q: dns adiuuit me. ait ps. paulominus habitasset in inferno aia mea. Hostes autē tartarei ita robusti sunt ⁊ callidi vt nos locuste reputemur ⁊ ipsi gygantes respectu nr̄i: sicut figurate dixerūt explorat⁹es terre ꝓmissionis de inhabitatoꝛib⁹ ei⁹. Lapsus inumeri ⁊ tot⁹ iū q̄ videbant ipeccabiles: vt dauid: salomonis: Ezechie ⁊ Josie ⁊ alioꝝ. Unde Hiero. ad Eust. Si paulus apls vas electiōis ⁊ pparat⁹ in euangelijs christi: ob carnis aculeos ⁊ incētiua vitioꝝ reprimit corpus suū ⁊ in seruitutē subijcit. ⁊ tñ videt aliā legē in membris suis repugnātē legi mētis sue: si post nudiratē ieiunia/famē/carceres/flagella/supplicia/in se reuersus exclamat. Infelix ego hō quis me liberabit de corpore mortis hui⁹. tu re putas securū eē debere. xxxij. q. v. si paul⁹. Et vbi q̄s ita de se psumeret q̄ exponeret se scienter periculis q̄ cōz mortal⁹ peccaret. iuxta illud Eccli. iij. Qui amat periculū incidet in illud. vt si q̄s ex aspectu fixo in aliquā psonā vel familiari colloquio vel turpi socierate vel loco ea expert⁹ est lapsum. ⁊ cecidit ⁊ aduertēter ad ista se ponit: male se posset iste a mortali excusare. Beat⁹ q̄ hō q̄ semp est pauidus. dr. Prouer. xxviij. Qui ꝛo mentis est dure nimis psumēdo corruet in malū. Nullus q̄ in q̄ntacūq̄ abūdātia meritoꝝ dicat. Nō mouebor in eternū. Bene q̄libet dz ꝓponere nō mouere se a deo ⁊ dnte recedēdo vnq̄: sed cognoscat se fragilē ⁊ aptū ad ppetrādū oia mala. ⁊ ifi custodiat eū de⁹: et ipse etiā se custodiat vitando occasiones maloꝝ: ⁊ sic obseruet sa fugiēdo pericula. Sc̄do psumit aliqs de sua scia q̄n in his q̄ sapientes dubitāt ipse audet p̄cipitare sniam: sicut faciūt hodie multi pdicatores ⁊ cōfessores. Vel q̄ etiā qđ peius est reprobāt dicta magnoꝝ doctoꝝ ⁊ sanctoꝝ quoꝝ corrigiam calciamentoꝝ nō sunt digni soluere. Contra hos dr Eccl. xxij. In medio magnatoꝝ loq̄ nō psumas. Qđ inepte faciens heliu iuuenis reprehendēs. s. Job ⁊ amicos eius reprehensus fuit a dño. Ad magnā aūt psumptionē de sua scia ptinēt q̄ sine cā vigēte murāt leges et statuta maioꝝ tāq̄ ipsi melius cognoscāt q̄ anteceſſoꝛes fundatoꝛes legū ⁊ religionū pleni sapiētia. Sed vt dicit Nicolaus papa. Ridiculū est ⁊ satis abominabile dedecus vt traditiōes q̄s a patrib⁹ accepim⁹ infringi patiamur. dist. xij. ridiculū est. In cui⁹ figurā pceptū fuit a dño i veteri lege. Ne trāsgre diaris terminos q̄s pres tui posuerūt. i. ordinationes. Nec ex q̄ alibi seruat ꝛiū dz q̄s mutare de leui mores q̄s inuenit in loco antiq̄tos in reb⁹ indifferētib⁹ nisi fit rō multū vigēs ⁊ sine scādalo. alꝰ psumptio esset. Un Hiero. Illud breuiter admonendū puto vt traditiones ecclasticas psertim q̄ fidei nō officiūt ita obseruādas vt a maioribus tradite sunt: nec alioꝝ ꝓsuetudinē ꝛio more subuerti. dist. xij. cillud. Et dicit ibi glo. sup ꝛbo fidei: vel etiā moribus bonis. Ad magnā vticq̄ psumptionem priner vt ponat se quis ad audiendā cōfessionē qui ignar⁹ est etiā cōmuniū psumēs hoc ex sua bona conscientia ⁊ intētione aliqualiter practica ⁊ bonitate seu subtilitate naturali intellect⁹: nec pōt talis excusari a pctō mortali de hmōi psumptiōe q̄n est ita rudis vt nec casus a q̄b⁹ ipse pōt absoluere vel non absoluere sciat discernere: nec excōicatione maiorē a minore: nec peccata cōia mortalia: puta nesciens fornicationē simplicē esse mortale: vel cogitatione deliberatā alicuius mortalis: estimās eā ira esse mortale: ⁊ sic de gula ⁊ inuidia: ⁊ q̄ nō teneat⁹ quis ad cōfitendū ⁊ cōicandū nisi in morte ⁊ hmōi. ꝛtract⁹ varios necintelligens nec sciēs salte sup his dubitare. Rō huius est: q: ꝓstat causam effi cacē ruine primi sui: etsi nō directe. s. hoc intendēs: tñ indirecte. s. nō faciēs debite id ad quod tenet⁹: q: nō debuit se ponere ad illud ad qđ aptus nō erat in damnū alteri⁹ per regulam. Qui occasionem damni dat: damnū q̄ dedisse videt. et de iniur. ⁊ dā. da. si culpa. Ad qđ facit oppime qđ ait Aug. de pe. dis. vj. q̄ vult. Qui vult ꝓfiteri pcā vt inueniat gram: sacerdotē gratꝛ scientē soluere ⁊ ligare: ne cū circa se negligēs extiterit. s. et ignorantia instruēdi negligat ab illo q̄ salubiter monet eū vt viter cecum ne ambo in foueā cadāt. s. cōfesso: ⁊ cōfitens: ⁊ loquit de foueā eterne damnationis in quā nullus cadit nisi p mortale. Nec excusat a toto ex hoc q̄ ponit ad hoc a plato suo: q̄nimno ⁊ ipse platus cū eo in foueā cadit eādē fm Alb. q: nec debuit cecū exponere: necille debuit oīno ineptus obedire. Posset tñ excusari talis in his trib⁹ casib⁹. Primo qñ periculū mortis cōfitēti immineret: nec ali⁹ posset haberi: tūc em q̄libet pōt ⁊ debet audire ꝓpter efficaciā sacramēti ne ea priuet. Secōdo qñ cōfitēs est perit⁹ sufficiēter: ita q̄ ipsum ꝓfessoꝛē docet: ⁊ ostendit grauitatē suoꝝ peccatoꝝ ⁊ credit bone cōscie. Tertio qñ ꝓfitēs sunt pone spūaliter viuētes ⁊ frequēter cōfitēres q̄ nō consuerūt habere nisi venialia. Ad magnā psumptionē pertinet periculosam ingerere se ad regēdū alios q̄ se ignorat. Et sibi ad pdicandū cū nō est sufficiēter aptus vel cū non est missus. Ad magnā psumptionē imputandū est ꝙ ponat se q̄s ad exercitiū aduocandi: q̄sulēdi in iure iudicandi/medicandi/si nō studuit vt cōpetenter sit in hmōi eodem. Et videt p regula posse sumi illud q̄ quicūq̄ ponit se ad aliqđ exercitiū publicū er q̄ pōt alijs exinde seq̄ notabile damn̄ verisim̄ in psona vel rebus ꝓpter ignorantiā magnā illi⁹ circa illud exercitium q̄ peccet mortaliter. arg. eē de iniur. ⁊ dam. da. c. si culpa. Tertio psumit quis de potentia: ⁊ hoc cum vtitur potestate quā nō habet ad aliquid faciendum. de qua psumptione pōt illud exponi Eccl⁹. vj. Hoc vanitas ⁊ psumptio spiritus est. Vanitas est: q: nil veri effect⁹ agit: presumptio est: q: sibi attribuit potestatē quā nō habet. Unde Gratia. de pe. di. vj. §. fi. dicit. Nemo videlicet alterius parochianū iudicare presumat. In huius figurā mādauit dñs in veteri lege Leui. xix. vt trāsiens per alienū agrū falcē in alienā messem nullus mitteret: videlz vt exponit Greg. in eū qui nō est sibi commissus falcem iudicij nō mittat. vi. q. iij. c. scriptū. ⁊ b scienter agēdo vticq̄ moraliter peccat. Ratio est: quia facit contra iusticiam exp̄sse vsurpans potestatē alterius ⁊ peruertit ordinē iuris: ⁊ hoc habet locū in foro penitentiali ⁊ in foro contētioso ecclesiastico ⁊ ciuili. Nam q̄ absoluit audiendo cōfessionē si nō habet auctoritatē vel si habz auctoritatē audiendi nō hz potestatē absoluēdi a tali casu: si scienter facit quis dubitat moralē esse talē psumptionē: ⁊ similiter si absoluit ab excōmunicatione a qua nō pōt. incideret etiā talis psumptor in excōmunicationē papalē: si esset religiosus: vt habes in. iij. parte ti. xiiij. ibi vide de hoc. Sibi dispensando vel cōmutādo vota que nō pōt sciēter peccat mortal⁹ in tali psumptiōe. Fo foro etiā contentioso si q̄s iudicaret aliquē nō sibi subditū sciēter peccaret mortal⁹. etiā in foro seculari: vt si eps profert sniam contra totaliter exemptos/vel religiosi contra clericos: ⁊ hmōi sententie sunt nulle. Sibi ad magnā presumptionē ⁊ mortalē pertinet rectoꝝ secularium si volunt iudicare clericos ⁊ ad iudicia sua trahere siue ꝓ debitis siue ꝓ talibus impositis ab ipsis laicis: q: nulla ptātem habēt super eos. pi. q. j. p totū. Sibi si clericus exerceret officiū ordinis quē nō haberet: puta subdiacon⁹ cātaret euāgeliū diaconus diceret missam ⁊ hmōi: vel laic⁹ faceret officia q̄ nullo mō pnt fieri nisi p clericos eēt mortalis psumptio. Unde ⁊ Ozias rex iuda: q: psumpsit tēplū dei ingredi ad dādū incēsum dño qđ officiū erat sacerdotū a deo ꝛcussus tot⁹ fact⁹ est lepr⁹osus. vt habetur. ij. Paral. xxvj. Ad magna psumptionē ⁊ mortiferā spectat mutare non solum materias ⁊ formas: sed etiā ⁊ ritus: ⁊ q̄ ptinēt ad solēnitatem sacramentoꝝ ⁊ officioꝝ ecclesiasticoꝝ. Ad ꝓsumptionē marimā spectat vt inferio: supioꝛē velit iudicare ⁊ sententiare ꝓtra eū cū nō possit. Un dr in decre. dis. xxj. intantū.

Excusat ignarus confessor.

Presumptio d ppria po tentia.

Ozias ppter ei⁹ psumptionem fuit tact⁹ le pra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Intrā hāc psumptionē scti prees apd̄ chalcedonē i gnā li cilio derestari sunt. q̄ scilz q̄dā Dioscor⁹ noie psumpsit sniam excōicationis ptra Leonē papā dicrare: vt eū sine De psum ptiōe dio scor. aliq̄ audiētia subito ꝺdemnaret. Nec vacat a psumptiōe subdit⁹ q̄ ersi nō indicio suie: tn temerarie cōdēnat facta plato:u dubia: q̄ pūt bene et male fieri: qđ deo displicere oñdit p figurā. Nā vt habetur. ii. Reg. vi. cū arca dñi da uid o:dināte reducerē in hierlm cū in itinere bob⁹ ducē tibus eā recalcitrātib⁹ arca aliquātulū inclinata fuisset q̄ dā noie Oza q̄ eā cū bobus deducebat temerarie tetigit eā quasi retinēs ne caderet ꝓpter qđ a dño subito percus sus est mo:te. Et vt exponit Gratian⁹. ii. q. vii. plerūq; .§. his itaq;. Et Hzeg. in mo:al. Arca designat platū qui t in se debet habere manna dulcedinis t virgā austeritatis: t legē iust t scīēie: boues recalcitrātes sunt subditi discholi. q̄bus q: platus inclinat cōdescendēs aliq̄n impfectiōi eo:ū: aliquis psumptuosus q̄si retinet arcā ne cadat: dum psumptuose iudicat t repḡdit platū de nimia remissiōe. Oza ro bust⁹ in terpret. Unde Oza interpretatur robustus: qui scz psumit de sua virtute. Posset aūt esse ita ino:dinata talis ꝑsumptio q̄ mo:rem incurreret anime. Item ptinet ad psumptionē q̄ aliquis se intromittat de officijs alio:u: t de his que nō spectant ad eū: nisi necessitate vel charitate moueret ad supplēdū defectū alterius. Unde dicit in regula iuris q̄ nō est sine culpa qui rei que ad eū non ptinet se immiscet. ex de reg. iur. li. vi.

§.IIII. Punitio quā fecit

Pena p sumptio nis. deus contra psumptionē. ibi nota. secūdo cū d̄. Auertisti faciē tuā a me. Auertit aūt deus faciē suā a creatura rōnali dupl⁹. Uno modo subtrahendo gr̄am sicut cū aliq̄s offenditur ab aliquo subtrahit faciē seu aspectū suum ab eo nolens videre eū. Et hoc facit deus psumptuose q̄n est mo:talis eius psumptio. Deut. xxxii. Abscōdā em̄ faciē meā ab eis. generatio em̄ perversa est. Alio modo dicitur deus auertere faciē suā subtrahēdo seruo:ē t actu ne de uotionē t spirituale gustū: qđ facit aliquādo spōsus erga sponsam ex paruo defectuvt magis sit circūspecta t timorosa. t de hoc in ps. Ego dixi in excessu mētis mee. Et fm Ps. xxx. aliam litteram. In pauo:e meo. piectus sum a facie oculo:um tuo:. qđ est verbū anime deuote: videlz cum sentit se p:iuatā cōsolationib⁹ spiritualibus t gustu dei timens se derelictā a deo: sed ideo deus hoc agit ad rēpus ad excludendā psumptionē. Nam si ad placitū suū an la sen tiret cōsolationē nimis de se p:esumeret t negligentie se daret: t parum a defectibus paruis se caueret: sicut si vir semper aspiceret t rediret in faciem sponse: efficeretur nimis irreuerens t leuis.

§.V. Quantum ad tertiuz

scz cōsecutionē mali certū est q̄ amissa gratia dei p psumptionē nō pōt sequi nisi malū de quo ꝓturbat mens. Un in ꝑsu pdicto subdit. Iracrus sum cōturbat⁹. i. tor⁹ turbatus. Lo: em̄ impij quasi mare feruēs qđ quiescere nō pōt nūc estuans p vnā passionē: nūc per aliā: quādoq; pvanā leticiā: quandoq; per nimiā tristiciā t hmōi.

De curio sitate: in quo agit de spectaculis t vitijs que pceduṫ ex vano aspectu: t etiā de studio secularium litterarum vtrum sit licitum. Capl'm. vij.

Uriositas inter gra

as superbie sup:aponit: t ab ea pcedere vi ecē. Uitiū ē pene oēs inuoluēs t pax cognitū scz mk'ū nociuū: qđ a se remoueri eroprat. ps. dicēs. cxviij Auerte ocu.me. ne vi.va.in vi.tua vi.me. Ubi tria ponit. P:imo oñdit sui debilitatē. ibi. Auerte oculos meos. Scđo petit excludi curiositatē. ibi. Ne videāt vanitatē Tertio appetit dirigi circa vniuersitatē. ibi. In vía tua viuifica me.

§.II. Quantū ad secundū

Duplex est ocul⁹ scz de ipso vitio curiositat. Sciēdū q̄ sicut duplex est oculus. l. co:pis q̄ d̄: sensus: t aie q̄ d̄: intellect⁹: ita duplex est curiositas. l. intellectiua: t sensitiua. et iō in plurali dicit. oculos meos ne videāt vanitatē. Et q̄uis curiositas sensitiua exerceat p alios q̄tuo: sensus sicut t p visu: tamē noie visus intelligit ois sensatio. vñ ꝓsueuit dici. Unde q̄ bonū sonū hz cāpana. i. audi. vi q̄ bonū odo: em hz isse flos. i. odo:a. Et ps dixit discipulis suis. Uidete manus meas t pedes. i. palpate. Luc. vl. Et ps. Gustate t videte. Uanū aūt d̄: res inutilis: vel q̄ nō ꝓsequit finē ad quē o:dinat: sicut medicina d̄: vana q̄ nō inducit sanitatē ad quā o:dinat. Cognitio in hoie o:dinari dz ad aliquā vtilitatē fm rōnē sicut t ois actus human⁹ alis vana est t curiositatis virtū. Un Sap. xiij. d̄. Uani sunt oēs hoies in q̄b⁹ nō subest scia dei. i. q̄ nō o:dināt sciēcia suā t cognitionē ad deū saltē vt vltimū finē. Et Hiero. ait de q̄busdā curiosis. Nōne videt vobis in vanitate sensus t obscuritate mētis ingredi: q̄ dieb⁹ ac nocti⁹ in dialectica arte torqueṫ. qui physicus pscrutator oculos trās cēlū leuat: t vltra pfundū terrarū t abyssi in quoddā inane demergit q̄ sambū feruet: q̄ tantā mer:ce filuā in suo studiosius cozdedistinguit. vt hr. xxxvij. dis. nōne. Uidēt g̃ oculi vanitatē cū q̄s sequit curiositatem intellectiua vel sensitiua. Et quantū ad intellectiua notandū fm. b. Tho. ij. ij. q. clxvij. arti. j. q̄ q̄nq; modis ipa curiositas exercet. P:imo inq̄ntū q̄s intendit suo studio in cognitionib⁹ ꝟitatis p:out p accidens ꝺmixtgit ei malū sicut illi q̄ studēt ad sciam ꝟitatis vt inde supbiant. Un Aug. in li. de mo:ib⁹ eccle. Sūt Quinq; modis exercet curiositas. qui deserris ꝟrutib⁹ t nesciētes q̄d sit de⁹ t q̄nta sit maiestas semp eiusdē manentis nature magnū se aliq̄d agere putāt: si vniuersam istā co:pis molā quā mundū nūcupamus curiosissime inrēstigneq; pquirāt. Un et etiam tāta supbia in eis gignit vt in ipo celo de q̄ sepe disputāt inhabitare videant. Silr illi q̄ studēt addiscere aliq̄d ad peccādū: vitiosum studiū hñt fm illud Hiere. ix. Docuerunt linguā suā loq̄ mēdaciū. Et q̄ addiscūt incātationes/sortilegia t maleficia t veneficia t hmōi. vl experiunt ea si hñt effectū. Jsid. etiā in li. sniarū dicit. Jō phibet xpianis figmēta legere poetarū: q: nimiū excitāt mētē ad incētiua libidinū. di. xxxvij. ideo. Qđ pcipue videt hre locū i Ouidio metamo:. t de arte amādi t Juuenali t silib⁹. Amb. q̄ dicit de astrologia t hmōi scientijs q̄ despecte sunt: t q̄ his studēt cura aie nō hñt. di. ea .§.ij. Scđo modo cū q̄s studet addiscere ab eo a quo nō dz: sicut illi q̄ pquirunt aliq̄ futura vel occulta a demonib⁹ in quo reperit curiositas superstitiosa. Un Aug. de vera religione. Nescio an philosophi impedirent a fide vitio curiositatis in pscrutandis demonib⁹. ꝓpterea aūt xps demonē ꝓfitērem ipm dū clamabat. Scio te q̄ fis scrūs dei: increpabat vt taceret. Luc. iiij. c. vt. l. nos doceret nō esse q̄rendū a demonib⁹ etiā cognitionē veritatis: q: ꝓpterea aliqua vera aliq̄n dicūt vt hoies his allecti eis credāt: t tandē ad aliqđ malū deducāt. Ad hāc etiā supstitiosaz curiositatē t pestiferā ptinet ars notoria qua q̄s querit acq̄rere cū certis obseruantijs diuersas sciētias. Et de hac infra in titulo de supstitiōib⁹. Dicit etiā Aug⁹. in titu. de diuinationib⁹ t maleficijs que fiūt in inuocatiōib⁹ demonū. His po:rētis p demonū fallaciā illudit curiositas humana: dū id impudenter appetūt scire qđ nulla eius rōne cōuenit inuestigare. xxvj. q. v. nec mirū. Debēt aūt qui hab̄nt hmōi lib:os induci ad cōburēdū tales lib:os t scripta ne alij abutant exēplo eo:q̄ scribit Actu. xix. l. q̄ quidā q̄ fuerāt curiosa secrati contulerūt lib:os t cōbusserūt coz̄a oib⁹. Tertio mō t aliis sequentib⁹ pōt esse vitiū ex ipsa ino:dinatiōe appetit⁹ et studij addiscēdi veritatē. Et hoc p:imo inquantū per studiū minus vtile retrahit a studio qđ ex necessitate sibi incumbit: vt si habēs curā animaz: vel audire cōfessiones nesciens quid spectet ad tale officiū insistat studio philosophie: vel astrologie vel poesi t hmōi. qđ Hieronymus reprehēdēs inqt. Sacerdotes dei omissis euāgelijs t prophetijs videmus comedias legere: amatoria buccolicoz versuū verba cantare: tenere Uergiliū in manibus: t id qđ in pueris est causa necessitatis: crimē in se facere volupratis. di. xxxvij. c. Sacerdotes. Idē t Origenes dicit. Sciniphes t ranas q̄b⁹ pcussa fuit egypt⁹ significare vanam gloriā dialecticoz̄ garrulitatē t sophisticā argumenta. Silique quoq; porcoz q̄b⁹ pdigus saturare cupiebat/sz nequibat: doctrinas figurāt gentiliū fm Hieronymū. sed t ipse Hiero. verberat⁹ fuit acriter in infirmitate t fibi dicti q̄ Ciceronianus erat nō xp̄ian⁹: eo q̄ nimis vacabat studio Platonis t Ciceronis delectat⁹ suauitate eloquū. Et si q̄n pphetas legere incipiebat: sermo ho:rebat inculcatus. ait ipe di. xxxvij. legimus. cū sequenti .§. Sicq; ex curiositate rerrahebat a studio scripture magis vtili et necessario. Un t religiosis t clericis in sacerdotio vel dignitate cōstitutis phibet sub pena excōicatiōis studiū legū t physicorum. i. medicine vt magis possint vacare studio theologie t canonum. ex ne cle. vel mo. c. fi. et. c. non magno.

Garrulitas dialecticoz: eq̄ parat ranis.

Quarto mō inq̄ntū aliquis studet ad cognoscēdū veritatē supra ꝓp⁹ ingenij facultatē: quia p hoc hoies de facili labunt in errores. Unde dicit Eccl. iij. Altiora te ne quesieris: t fortiora te ne scrutatus fueris: t in pluribus operib⁹ ei⁹ ne fueris curiosus. Et postea sequit. Multos em̄ supplātauit suspitio illoz: ū et in vanitate detinuit sensus eoz̄. Ad quā curiositatē pertinet q̄ aliq̄ inuestigēt de mysterio trinitatis vel incarnationis vel sacrāmēti eucharistie t p:edestinationis t hmōi rationibus naturalibus. de quibus dicit Amb. Tu quoq; digitum o:i admoue: scrutari nō licet diuina mysteria. l. curiose. Unde et in figurā Nume. iiij. fuit p:eceptum. Alij nulla curiositate videāt que sunt in sanctuario. idest occulta mysteria christi p:ius q̄ induank. i. nisi velata: et q: curiositate ducti filij isra videruṫ arcā dei reducta. ¿boues a philisteis qui in bello abstulerāt eam in bethsamis: mo:tui sunt septē milia viroz̄ et q̄ngēta milia plebis de bethsamitis: vt hr. i. Reg. vi. Permaxime simplices debēt cauere ab hmōi curiosis questionibus. Un Aug⁹. dicit q̄ cū querunt aliqui quid deus faciebat ante mundi creationē. Rndendū est q̄ eternā gehennā curiosis p:eparabat. Quinto modo q̄n homo appetit cognoscere veritatem circa creaturas nō re, rēdo ad debitū finē. i. ad cognitionē dei: sed in ipa cognitione sola delectat. Un Aug. de vera religiōe dicit q̄ in cōsideratione creaturarū nō est vana t peritura curiositas exercēda: sed gradus ad immo:talia t semp manētia faciendus. Salomon q̄ dicit se curiose multa inuestigasse ꝓpter nimiā curiositatē quā habuit ad inuestigādū de opiniōib⁹ hoim circa scibilia: infatuat⁹ legit nimio amo:e mulierū: qđ Origenes intelligit p doctrinis gētilium varijs t multis quarū amo:e delectatus a veritate errauit: postea tn emēdat⁹. Seneca in epla. Demēs meritō videret si cū sara in monumentū senes femineq; cōgrerēt: cū inuerus intra portas erpectaret armata: sederē ociosus: t hmōi questiūculas ponerē. Qđ nō pdidisti habes: co:nua nō pdidisti: ergo co:nua habes Nō vacat ad istas ineptias. Ingēs negociū in manib⁹ est. Mo:te me sequit. Fugit vita. Aduersus hec doce me. Hecille.

Nota q̄d fit rndendū his q̄ querunt q̄d deus faciebat ante mūdi creationem.

§.III. Oculus quoq; co/

Cognitio sensitiua ē cā multo:ū pcōz. po:alis. put includit oēm sensum exterio:ē videt vanitatē cū curiosus est: que curiositas sensitiua causa multoṫ pcōz t oēs pene inuoluēs: ꝓsistit in appetitu t studio ino:dinato cognoscēdi p aliquē sensum exterio:ē. P:o cuius declaratione dicit beat⁹ Tho. ij. ij. q. clxvij. q̄ cognitio sensitiua o:dinat ad duo. Uno mō tā in hoib⁹ q̄m in b:utis o:dinat ad co:poris sustentationē in q̄ntū scz p hmōi cognitionē homines t alia aialia vitāt nociua: t cōquirunt

Appetitus studij pōt esse vitiū

Universidad de Deusto
Biblioteca

fibi necessaria ad sustentationē: sicut ouis vidēs lupū fugir ⁊ homo vidēs inimicū. qđ facere nō posset si nō videret: ⁊ vidēs cibū sumit illū. Alio modo cognitio sensitiua spāliter in hoīe ordinat ad cognitionē practicā vel speculatiuā. vidēs eīm herbā medicinalē medic⁹ ordinat eā ad medicinā. Vidēs erercitia alicui⁹ artis quō fiunt addiscit vt sim eā operer. Cōsiderās pvisum audituꝫ vel alios sensus pulchritudinē ⁊ virtutē creaturarū erurgit inde in cognitionē creatoris. Ōn igit nō apponit studiū circa sensibilia cognoscēda pdictis modis ⁊ causis sc̄z ppter necessitatē sustentāde nature: vel ppter studiū veritatis intelligēde: tūc oculus videt vanitatē ⁊ peccat curiositate vel alio vitio. Nā etiā si nō ordinet ad male cōquiscēdū vel derrahendū: aspiciendo sc̄z facta alior̄ū solū ex hoc q nō ordinatur ad aliqđ vtile: sed potius auertit hoīm ab aliq vtili cōsideratione: curiositas ⁊ vanitas est. Vñ ⁊ Aug⁹. in lib. de fel. fatet se peccare in aspiciēdo a casu canē currentē post lepor̄: eo q hic aspect⁹ auertit aliqñ ab aliq vtili cōsideratione: ⁊ vanus inquit bebesco. Et q̄uis luxuria ⁊ gula sint circa tangibilia ⁊ gustabilia: sicut ⁊ vsus curiositatis: est tamē ista differētia inter ista fm. b. Tho. vbi. s. Nam luxuria ⁊ gula sunt circa delectationes que sunt in vsum rerū tangibiliū ⁊ gustabiliū: sed curiositas est circa delectationē cognitiōis ⁊ tactus ⁊ gustus: ⁊ alior̄ sensuū sed ino: dinate: ⁊ vocat ꝓcupiscētia oculor̄ hec curiositas rōne iā dicta: q: sc̄z noie oculi intelligit oīs sensus. Vñ e. Aug. in. x. cōfes. ostendēs differētia hm̄oi dicit. Ex hoc euidērius discernit q̄d curiositatis q̄d voluptatis agat̄ per sensus q volupras pulchra: suauia: canora: sapida: leuia sectat̄. Curiositas aūt etiā ꝓpria tēdit cā ad subeūdā molestiā sed experiēdi nocēdiq libidinē. Vnde ille. Sic g̃ luxuria querit delectationē inordinatā tactus: sed curiositas querit delectationem inordinatā cognitiōis que habet ꝓ tactū de re. ⁊ sic de aliis sensatis. Vñ ⁊ virgines tērant de vitio carnis p modū curiositatis: sc̄z vt experiant q̄lis tatē illi⁹ delectatiōis vener. ee ⁊ cognoscant: magis alie pſone nō ꝺgines fm Pe. de pal. Sed ⁊ q̄ experti sunt delectationē venereā aliqñ incitant ⁊ stimulant ad turpia magis aliqñ ex curiositate. s. ad experiēdū nouos modos turpitudinū q̄ ex luxuria. Et ideo ordinatus est deus ne oculi videāt vanitatē. Dicit etiā Beda q vitiū curiositat̄ est in diuoscēdis carpēdisq vitijs primo: ū qđ fit p particularia sensibilia. Nō tñ intelligendū fm Tho. vbi. s. nō qñ hoc fit bono aio. s. cōsiderādo facta alior̄ ad vtilitatē suā vt sc̄z inde ꝓficiat ꝓucat⁹ erēplo bono alteriꝰ: vel etiā ad vtilitatē alteriꝰ: vt sc̄z corrigat ab eo regula charitatis seruatis debitis circūstātijs. Sed cū quis considerat facta alio: ū ad despiciendū vel derrahendū vel saltē inuiliter inquirendū. hoc eīm curiosuꝫ est vr vitiosum. Unde Prouerb. xxiij. dicit. Ne insidieris ⁊ queras impietatem in domo iusti nec vastes requiem eius. Ad qđ facit qđ dicit. q. j. c. ex merito. Officium singulo: ū sit charissimi nō solū oculos habere castos sed ⁊ linguā: nec aures pruriētes quis habeat idest curiosas. Nec q̄d in domo cuiusq̄ agat̄: alia domus p eos ynq̄ nouerit. De quibusdā mulieribus vanis dicit apl⁹us. s. Tim. v. inuectiue. q circūierint domos: ⁊ nō solū ociose sed ⁊ verbose ⁊ curiose. Dina filia Jacob: q: egressa est domū patris vt videret feminas regionis curiositate ducta: oppssa ⁊ violata fuit a Sychem Gen. xxxiiij. Nec de manib⁹ eius eruta nisi quadā vi fratrū. Ad figurādū fm Aug. q aia egrediens p curiositatē de domo p̄prie conscientie timo: ate vt curiose intueatur creaturas per aliquam sensationem inde violatur a diabolo per consensum in aliquod malū: quā diabolus violatā detinet blandiciis dū remo: dentē cōscientia de malo vane consolat: vel spe venie vel emendationis: vel cōparationis peccati alio: um: sed fratres. i. affectus viriles aie sensualitati vim facientes ⁊ occidentes p penitentiā vitia eripiunt de manibus diaboli.

Curiosi⁊ tas ind⁹ cit ad lu⁊ xuriam.

Curiose alterius facta di⁊ noscere.

Nota cu⁊ riositatē dine filie Jacob.

§.IIII. Quantū ad tertiuꝫ

Quid sit via dei.

vbi appetit ꝓpheta dirigi circa vniuersitatē creaturarū. ibi. In via tua viuifica me. Nota q via dei est vniuersitas creaturarū: q: p cōsideratione earū mens vadit ad deū ⁊ tūc viuificat mēs cū deueniēdo in cognitionē dei p creaturas. iuxta illud ad Roma. i. Inuisibilia dei a creatura mūdi p ea que facta sunt intellecta cōspiciunt. Cognoscēdo deū diligit eū vt oīs ōni cōtentiū. p dilectionē enim dei aia viuificat. Ex pulchritudine em̄ creaturarū ꝓcipit pulchritudo dei creatoris oīm. Ex magnitudine earū magnitudo dei. Ex perpetuitate dei eternitas. Ex fruitione dei ꝓfectio ⁊c. Et ista est pia curiositas ⁊ bona.

Clerici ⁊ religiosi aspicientes choreas pecant.

§.V. De spectaculis etiam

Spectacula sunt pecatum.

dicit Beda q nō solū in addiscendis artib⁹ magicis: sed etiā in cōtemplatiuis spectaculis cōsistit ocupiscētia oculorū. q̄ fm Aug. facit hoies curiosos. De hm̄oi autē dicit. b. Tho. ij. ij. q. lxvij. ar. ij. q inspectio spectaculor̄ reddit vitiosa inquntū p̄ hō fit pn⁹ ad vitia vel lasciuie vel crudelitatis p ea exercēdi repsentant. Vñ ⁊ Chrys. dicit. q adultere ras ⁊ inuerecūdas meretrices cōstituūt tales inspectiōes. Sz q̄rit vtrū sit mortalis talis inspectio. Et videt q sic: q: dr de pse. di. j. q. die. Qui die solēni ptermisso eccl̄ie pueritur ad spectacula vadit exercōicet: sed null⁹ excōicari dr nisi pro mortali. g̃ videtur mortale. Preterea dicit Aug. sup psal. Videt hoies venatores ⁊ delectant. Ue miser si se nō cognouerint. videbūt em̄ saluatorē. s. in iudicio ⁊ otristabunt di. lxxxvj. q. venatores. Sz ve importat damnationē eternā. fm Hiero. Cōristari etiā in aduentu saluatoris nō est nisi reprobor̄. ergo ⁊c. In contrariū est: q: Alb. sup. iiij. dicit q spectacula siue sint inuēta tm̄ ad rediū remouendū ⁊ solacium mortalitatis humane: siue etiā sint talia q habeant annexā vtilitatē q̄uis immisceat vanitas: vt aucupia venationes ⁊ hm̄oi in ꝓsonis secularibus sunt tolerāda exercitia eor̄: dūmodo nō fiāt tēpor̄e interdicto vel loco sacro. g̃ multo magis inspectio hm̄oi est tolerāda cum min⁹ sit. g̃ nō est mortale. Etiā Tho. sup. a nō dicit simpliciter esse vitiosam: sed inquntū puocat ad malum. Posset sic distingui. Aut spectacula sunt talia q̄ sunt repsentatiua piarū rerū: vt adoratio magor̄ū: occisio innocētū: passio xpi: ascensio: missio spūssancti ⁊ hm̄oi. Et hor̄ exercitia de se sunt licita: ⁊ fuisse inspectio eor̄. Vana tñ q aliqñ ibi miscent̄ sunt resecāda: ⁊ multo magis si qua turpia cōmitterent̄ a iuuenib⁹ q̄ tales ꝓparāt. Aut nō sunt talia: et tunc aut illa sunt expsse phibita a iure: vt torneamenta ⁊ duella. ex de tor. p totuꝫ. ⁊. ij. q. iiij. monomachiā. Vel etiā ibi ꝓbabiliter imminet periculū vite: vel notabilis lesiōis exercitiū hor̄ū mortale est. Inspectio aūt hor̄ nō videt mortale nisi q̄s ita inordinate afficeret ad aspectum hm̄oi q etiā accederet ad inspiciēdū si ꝓcuperet ꝓfectū: vel nisi q̄s ꝓpter b̄ dimittat diuina in diebus festiuis. Et de b̄ intelligit c. inductū. s. qui die solēni. Vel dareꝰ operā efficacem ad hm̄oi facienda: sicut q̄ ꝓucat ad ista: vel soluūt facientibus: qui alis nō facerēt. Aut nō sunt expsse phibita: ⁊ tunc si repsentant multū turpia ⁊ lasciua ea exercentes mortaliter peccāt. Et de hoc dicōse. di. j. c. ꝓ: o dilectione. Et inspectio voluntaria taliū mortale est: q: nil aliud est q̄ delectari de turpib⁹ ⁊ de seuis. tū etiā quia periculo tētationis sponte se exponit: ⁊ de hoc intelligit. c. supradictuꝫ Aug. qui venatoribus. Loquit em̄ ibi de histrionib⁹ ⁊ venatoribus cum bestia dentata. Si a casu respicit talia nesciens fieri hm̄oi repntatiōes nō videt de facili ꝺdēnādus p lesui ⁊ incauto aspectu. Si aūt alia vana ⁊ solatiosa repsentent ob solatiū: qđ tñ nō fit in oppobriū ecclie vel cleri vel religiōis: de se nō videt mortale: nec exercitatio: nec aspectio: vt facere laruas/dracones/reges ⁊ hm̄oi. Similiter aspicere choreizātes/saltrantes/currentes ad brauium: in palestra se exercentes; vel hastiludijs; vel alijs ludis de

Incaut⁹ aspectus ad mlta vitia inducit.

Saul⁹ inducit ad mlta ma⁊ la.

se nō videt mortale: q̄uis vanitas sit amissio tpis. Posset tñ ibi esse mortale p accidēs ꝓpter aliqđ malū supueniens vel malā intentionē in hm̄oi: vt si q̄s ex aspectu mulierū choreizantiū trahat in cōcupiscētiā earū. Clericis etiā ⁊ religiosis talia aspicere magnū peccatum videt ꝓpter scādalū populi. Vñ ⁊ de cōsecra. di. v. nō opz. ij. Nō opor̄tet. i. nō cōgruit ministros altaris vel quoslibet clericos spectaculis aliquibus interesse. Et in. c. ꝓcedēti dr̄. q laruas demonū ante se fieri nō cōsentiāt. Et q: multa mala cōtingit in huiusmodi fieri: ideo detestāda ⁊ reprehēda sunt in ꝓdicationibus ⁊ alia hm̄oi synodi.

§.VI. De curiositate et a-

Spectacula an⁊ sint pec⁊ cata.

specu vano oculorū q̄ntū est periculosus plus q̄ aliorū sensuū abusus. Cōmitti pōt pcm̄ p visuꝫ magis q̄ p aliū sensum multiplr: incessanter ⁊ faciliter: fm magistrū Umbertū in expositiōe regule Aug. Inducit incaut⁹ aspect⁹ ad quodliber capitaliū vitior̄. Primo em̄ irritat gulā. Gen. iij. Vidit mulier lignū q esset bonū ad vescendū et pulchrū oculis aspectuq delectabile: ⁊ tulit de fructu eius ⁊ comedit. Secōo incitat cupiditatē ⁊ auaritiā. Matth. iiij. Ostēdit ei. s. xpo: diabol⁹ oia regna mūdi: vt. s. incitaret ad appetitū eor̄. Amb⁹. Mens auari semp aurū semp argentū videt. Tertio ꝓuocat ad superbiā. Vñ Gen. dicit q lucifer vidēs filiū dei equalē patri voluit assimilari sibi vt esset equalis ⁊ ipse pri. Vñ in corde suo dixit: Similis ero altissimo. Esa. xiiij. Et in fabula dr̄. q bufo se ꝓpterea inflauit in prato: q: ibi vidit bouē magnū pascēte ⁊ voluit ei assimulari in magnitudine: ſz crepuit. Quarto cōmouet iram. Matth. xvij. Videntes cōserui eius q fiebat otristati sunt valde. Sic ⁊ fratres Joseph videtes q a patre plus ceteris amaret: oderāt eū nec poterant ei quicq̄ pacifice loqui. Gen. xxxvij. Quinto concitat inuidiā. i. Reg. ij. Videbis emulum tuū in cunctis ꝓsperis israel. ⁊ paulopost: vt deficiāt oculi tui ⁊ tabescat aīa tua ſz inuidia hec vidēdo. Socrates. Utinā oculi inuidor̄ in oibus ciuitatibus essent vt de oīm felicitate tor̄ querent.

De spes⁊ cracilis diligē⁊ tia.

Sexto fouet accidiā. Accidiosus em̄ visa intēperie tpis nō audet exire ad op⁹: sed tor̄pescit in domo. Eccl. x. Qui cōsiderat nubes nunq̄ metet. Septimo inflāmat ad libidinē. Eccl. ix. Propter speciē mulieris multi perierūt. ⁊ ex hoc cōcupiscētia quasi ignis exardescit. Gen. vj. Videntes filij dei filias hoīm q essent pulchre: acceperūt vxores ex oib⁹ q̄s elegerāt ꝓpter qđ postea secutū est diluuium. Sic egyptij videntes sarā vxorē abrae q erat pulchra nimis nūciauerūt pharaoni ⁊ sublata est mulier. Gen. xij. c. Sic samson videns mulierē dalilā de philisteis adamauit: q tāde fuit cā mortis sue. Judi. xiiij. Sic dauid vidēs bersabee lauantē se: misit p ea ⁊ adulteriū ꝓpetratū est. ij. Reg. xj. Senes iudices ppli videntes susannā: exarserūt in cōcupiscentiā eius. Dan. xiij. Omne igit pctor̄ gen⁹ p oculos generat. ⁊ ideo ips dixit. Si oculus tuus nequā fuerit totū corpus tuū tenebrosum erit: q: ſ. oēs tenebre peccator̄ p malos oculos inducunt. Et ideo si oculus tu⁹ scādalizat te erue eū. ſ. nō aspiciendo illud vñ scandalizaris ⁊ ꝓjice abs te ait saluator. Mat. xviij. Sed o oculi pōt incessanter inducere ad malū q̄ nō sic est de alijs sensib⁹. Nā alij sensus nō semp habēt obiecta in promptu: vt patet in auditu/gustu/odoratu/ⁿ tactu: sed oculi semp habz q̄ pōt inspicere ⁊ inde peccare si velit. ij. Petri. ij. Oculos habētes plenos adulterij ⁊ incessabilis delicti. Jtē actus oculi velocior̄ est q̄ alior̄ sensuū. Vñ aplus cōiungit eā cū mēro dicēs: In inomēto et ictu oculi. et ideo faciliter peccat. Vñ Judith. x. dr̄. q cū intrasset ante faciē eius statim captus est in oculis eius. Et ideo dicitur Eccl. xxij. Nequius oculo quid creatū est: quasi diceret nihil si quis male vtat. Jtem q̄uis impudicitia possit vigere in oibus sensibus, ꝓmaxime tñ in visu. Et in olfactu quidē cum in odoribus meretricis delectat. iuxta illud: Asperſi cubile

meū myrrha ⁊ aloe ⁊ cinnamomo. Prouerb. vij. Item in auditu: cū vox eius vel cantus audit. Eccl. ix. Colloquiū ei⁹ quasi ignis exardescit. Vñ Bern. dicit q est sicut sibilus serpētis. s. toxicās. Jn gustu cōuiuādo cū ea ꝓpter qđ dr̄. Eccl. ix. Cū muliere aliena nō sedeas: nec accumbas cū ea: nec alterceris in vino cū ea. Jn tactu. Prouer. vj. Qui ingredit ad vxorē ꝓximi sui nō erit mūdus cum tetigerit eā. Jn oculis. ij. Petri. ij. Oculos plenos adulterij. Licet ergo vigeat corruptio impudicitie in omnibus sensibus: plus tamē in oculis. Tactus em̄ simpler solā suauitatem carnis suscipit. Audit⁹ dulcedinē eloquij. Odoratus fragrātia odoris. Gust⁹ nihil ꝓpric de ea percipit: sed visus colorē: figurā: gest⁹: ornatū: mēbra ⁊ totū corpus in diſpositionē ꝓpit. Et quto plura sunt: tanto maior̄ē ignē accēdunt. Jtē frequētius pōt videri pſona q̄ tangi vel audiri vel cū ea comedere. Pōt q̄s videre oēs mulieres vni⁹ ciuitatis ⁊ oēs cōquiscere: ſz nō sic tāgere/audire ⁊ hm̄oi. Vñ Thren. iij. dr̄. Oculus me⁹ depdat⁹ est aīam meā in cūctis filiab⁹ vrbis mee. Jtē audacius oculi peccat in mulieres q̄ alij sensus. Audet em̄ quis videre multas mulieres cū q⁹ nō auderet loq̄. Jtē nō pōt ira depheđi impudicitia oculi sicut alios sensus. Jtē insatiabilior est alijs sensib⁹. Eccl. s. Nō satiat oculus visu. Et ideo Aug. in regula. Nec dicatis vos hre animos pudicos: si habeatis oculos impudicos: q: impudic⁹ oculus impudici cordis est nūcius. xxiij. q. nec solo. Cauē dū est igit a curiositate oculorū. De quinq̄ sensibus habes. s. in. j. pte. ti. ij.

Studere in scē⁊ tijs secu⁊ laribus.

§.VII. Sed queritur vtrū

Dō licet in eis stu⁊ dere.

liceat in litteris secularib⁹ studere vel eis vti. Et Gratianus q̄dē hāc cōstionē mouet de viris ecclīasticis. di. xxxvij. p totū. Et arguit p ⁊ otra. Demū sic soluit in. §. cur ergo. Seculares litras q̄dā legūt ad voluptatē poetar̄ figmentis ⁊ verbor̄: nō ad vtilitatē. Et tales repheđunt a sanctis. Vñ Hiero. Uino inebriant q̄ scripturas sacras male intelligūt atq̄ pertūt. Sicut q̄ aburunt⁹ seculari sapia ⁊ dialectica: nō rendiculis q̄ nō tam vincula sunt appellāda q̄ fantasmata. i. vmbre q̄dā ⁊ imagines q̄ cito pereūt ⁊ resoluunt. di. ea. Et in. j. c. di. Ops libros gentiliū nō legat: hereticor̄ aūt legat p necessitate ⁊ tēpore. Quidam dō litteras seculares ad eruditionē eas addiscūt vt errores gentiliū legēdo detestent: ⁊ vtilia q̄ in eis inuenerint ad vsum sacre eruditiōis deuoti conuertāt: ⁊ tales laudabiliter l⁹as seculares addiscūt. Pro qua cōclusiōe firmāda inducit exēpla/figuras ⁊ auctoritates sanctor̄. Exēpla vi delicet Moysi ⁊ Danielis q̄ in omni sciētia egyptior̄ et chaldeor̄ fuerūt eruditi: de q̄b⁹ dicit Hiero. di. ea. q̄ de mēsa. Qui de mēsa ⁊ vino regis nolūt comedere ne polluant ſz Daniel cū socijs vtiq̄ si sapiam atq̄ doctrinā babyloniorum scirēt ee pctm̄ nunq̄ acq̄escerēt discere qđ nō licebat discūt aūt nō vt sequant: ſz vt iudicēt atq̄ cōuincat. Figuras hm̄oi habemus in b̄ qđ ꝓcipit dns filijs isrl vt spolia rent egyptios auro ⁊ argento: morāliter instruēs inquit Gratianus. vt siue aurū sapientie: siue argentū eloquentie apud poetas inuenerim⁹ in vsum saluti ferū eruditiōis vertam⁹. In leuitico dō primitias mellis. i. dulcedinē humane eloquentie domino iubemur offerre. Dest ad honorem vri. Magi quoq̄ dño tria munera obtulerūt: in q̄b⁹ nōnulli tres partes philosophie intelligi volūt. Deniq̄ in expositione psalterij Cassiodorus ait: Dis splēdor rhetorice eloquentie: oēs modi poetice locutiōis: quelibet varietas decore pnunciationis a diuinis scripturis sumpta eror. diū. dist. eadē. §. sed cōra legit. Confundantur idem autoritate Bede dicentis. Turbat acumē legētiū ⁊ defitere cogit qui eos a legendis secularibus libris omnib⁹ modis estimat prohibendos in quib⁹ si qua inuenta sunt vtilia quasi sua sumere licet: alioquin Moyses ⁊ daniel sapiētia ⁊ litteris egyptior̄ ⁊ chaldeor̄ nō paterent⁹ eruditi; nec ipe magr gentium alīq̄s versus poetar̄ suis scri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ereten-
ses ꝓpo
epiteto
dicũtur
menda-
ces.

ptis indidisset vel dictis. Et glosa ibi ponit illa dicta poetarũ. ſ.in epla ad Titũ illud pigmeidis. Creteses male beſtie ſemp mẽdaces: vẽtris pigri. Et in epla. ſ. Pauli. xv. ad Cor. illud Terentij. Corrumpunt bonos mores colloquia mala. Illud aũt qđ addidit ibi glo. Odero ſi potero ſi nõ inuit⁹ amabo. qđ dicit eſſe in dictis apli nõ eſt verũ: q: ibi nõ habeť: ſed bene in acribus aplꝰ illud. Gen⁹ hꝫ dẽcũ fim⁹ dei in ipo viuim⁹: mouemur ⁊ ſum⁹. Jtẽ Hiero. ſup epłam ad Titũ. Si ąs grammaticã artẽ nouit vel dialecticã vt recte loquẽdi rõnẽ habeat: ⁊ inter ꝛa ⁊ falſa diiudicet nõ imꝓobabim⁹. Sz ex ſynodo Eugenij pape ꝫ habetur ſtatutũ vt ab vniuerſis epis ſubiectis plebibus et alijs locis in qb⁹ neceſſitas occurrit ois cura ⁊ diligentia habeat: vt magri ⁊ doctores cõſtituant q ſtudia lr̃aꝝ libe raliũqꝫ artiũ dogmata doceant: qꝫ in his maxime diuina manifeſtant atqꝫ declarant mãdata. di. ea. De qbuſdã. b. Tho. ij. ij. q. clxvij. dicit q ſtudiũ pbie fm ſe eſt licitũ ⁊ laudabile, ꝓpter hĩtatẽ quã pbi ꝓcepit deo illis reuelãte: vt ꝺ: Ro. ſ. Sz q: qđã pbi aburunt ad fidei impugnationẽ ideo apls dicit ad Col. ij. Videte ne ąs vos decipiat per pbiam ⁊ inanẽ ſciam fm traditionẽ hoim er nõ fm rem.

Sed vir venerãdus in ſcritate: dignitate: ⁊ ſcia ꝑclarus dñs Jo. dñici. hãc materiã pleni⁹ diſcutit ⁊ declarat. quẽdã em libꝝ. edidit intitulatũ lucula nocte q̃ tor⁹ eſt materia hui⁹ queſtionis. Querit em argumẽtatiue ꝓcedes vtrũ ſit licitũ xpianis ſecularib⁹ lr̃is vti. Et i. co:pe ſtionis vbi poſt argumẽta ad partẽ negatiuã determinat q̃ ſtionẽ in ca. qđ incipit. Eã dico pbiam. declarat ſe pbiam ſeu ſeculares lr̃as nuncupare ąs ethnici ſeu ſeculares homines vt cõiter inueniſſe credunt. Hanc ſcz pbiam inquit ipe auto:e Varrone q̃drifariã diuiſerũt: videlz in rõnalẽ mo:alẽ naturalẽ ⁊ diuinã. Ad rõnalẽ ptinere voluerunt dialecticã ceteraſqꝫ artes liberales. Mo:alem vo deſcripſerũt ethicã: ⁊ poeſis nõ modicã po:tionẽ cũ hiſto:iis: q̃ eo ad mo:es cõueniũt quo viro:ũ mulieriũqꝫ actus recitãtes beneviuẽdi ⁊ timendi. in malis tradũt exempla. Huic riuulo oẽm ciuilẽ tractatũ placuit applicare. Sequiť ꝓ⁹ inde naturalis ſeu ab idiomate greco phyſica dicta q̃ de reb⁹ ſenſibilib⁹ inueſtigatiõe ſua a cẽro terreſtriqꝫ ad ſummũ celũ de quocũqꝫ potuit opinari ꝓſumptiõe ſolerti voluit habere ſermonẽ. Tãdẽ diuinalis ſeu metaphyſicalis quã theologiã vocamus. de magicis ſacris demonib⁹ ſeparatis ſubſtãtijs ⁊ natura diuina ꝓtractãs: futurũ ſecuꝝ cũ ciuib⁹ ſuis opinatis arcẽ actionib⁹ credẽda: nõ autẽ ſcienda multipliť diffiniuit. Sicqꝫ ex hoc vno fonte quem pbiam ſeu amo:ẽ ſapie vñ plãrante pythagora pbi nomẽ eſt o:tũ: quartuo: flumina nata aĩe paradiſus humectãt: in riuulos multos diuiſa. hinc pdeunt grãmatica rhetorica hiſto:ia ⁊ cetera multa. Et poſt multa in eo. c dicit ad qſtionẽ ꝓpoſitã poſſe particulariter rñderi. videlz q̃ naturalis pbia q̃ rerũ creationẽ nõ nouit ⁊ eternitatẽ ſz ꝑpetuitatẽ mundi aut ꝓbare nitiť aut ſupponit: ⁊ p hmõi eſt veritati ☧ia: in ſupficie tm̃ vt credo. Theologica etiam q̃ metris currit vel pſa ſinceritati fidei in ſuo veſtimẽto rebellis nequaq̃ ſunt legende niſi a paucis in fide bñ fundatis quoꝝ eſt infideles ⁊ hereticos expugnare. Hi em̃ ſi ſciũt triticũ ☧izania ſeparare: debẽt miſtũ migma i aera vẽtilare: ⁊ purũ ⁊ defecatũ cibũ ⁊ potũ nõ cõpactũ pplis miniſtrare. Duas ꝺo alias humane pbie partes xpianus poterit diſcurrẽdo videre cũ ad eius officiũ ꝓtinuerit: aut finis pietatis id petierit: ſiue vt vitet ocium vitioſũ ſentina cũ meliꝰ ſe nõ ꝓſentauerint. Sit hec cõcluſio ſancti Hiero. dicẽtis ſup epłam ad Titũ. Si ąs grãmatica artẽue nũit vel dialectica: vt recte loquẽdi rõnẽ habeat ⁊ ſ. ervera falſaqꝫ dijudicet non imꝓobamus. Geometria autem ⁊ arithmetica ⁊ muſica habẽt in ſua ſciẽtia veritatẽ: ſed nõ eſt illa ſcia pietatꝫ. Scia pietatis eſt noſſe legere ſcꝑturas ⁊ intelligere ꝓphetas ⁊ euangelio credere: ⁊ aplos non ignoꝛare. diſt. xxxvij. ſi ąs. Accidit ad idẽ Antiocus in epła

ꝑbia di
uidit q̃
drifarie.

Quõ ſtudẽdũ ſit in lr̃is ſeculariũ.

dicẽs: Tãdiu liberalib⁹ artib⁹ immo:ãdũ eſt q̃diu animꝰ melioꝛa agere nõ ꝑt. Rudimẽta ſunt nr̃a nõ opa. Et idẽ in epła. xxxv. Quẽadmodũ ſtudere oibus annis honeſtũ eſt: ita nõ oib⁹ inſtitui turpis ⁊ ridiculoſa res eſt. Senex elementarius iuueni parendũ eſt: ſeni vtendum eſt. Hec oia ille. Cui addi põt qđ ait Hiero. de daniele ⁊ ſocijs. ſcz Diſcũt aũt nõ vt ſeqnť: ſed vt iudicẽt arcẽ quinc̃at. Huõ ſi quiſpiã aduerſus mathematicos volẽs ſcribere impit⁹ matheſeos riſui patea. aduerſ⁹ pbos diſputãs ſi ignoret dogmata pbor. diſ. xxxvij. q̃ de mẽſa. Hinc ⁊ Ambꝛ. ſup lucã. Legim⁹ aliq̃ negligant: legimus ne ignoꝛem⁹: legimus nõ vt teneam⁹: ſed vt repudiem⁹. Jtẽ Aug. Si qđ veri de deo Sibylla vel o:pheus aliive gentiũ vates aut pbi ꝓdixiſſe noſcunť. valet qđẽ aliq̃d ad paganoꝝ vanitatẽ reuincendã: nõ m̃ ad iſtoꝝ ſcz que ſunt fidei auto:is tatẽ cõplectenda. di. xxxvij. ſi quid veri. Ad ꝓdicta qſtionẽ ꝑtinet vir verendus in ſeq. c. qđ incipit. tertius terminus. Rñdet. pleni⁹ declarans hos terminos: ꝓceſſum conſultũ mãdatũ ꝓceptũ ꝓhibitũ ⁊ vſum. Et q̃tũ ad ꝓmũ ꝺ: illud eſſe conceſſum quicquid ꝙ indulgentiã ab eo qui id iuꝛ licẽ põt eſt largitũ vtraqꝫ pte in libera prãte bñficiati manẽte. Accipio aũt magis ſtricte ꝓceſſum q̃ faciat lex vbi dicit. qđ nõ eſt ꝓhibitũ: videtur eſſe cõceſſum. Sicqꝫ ꝓceſſus eſt vſus carniũ hũano generi poſt diluuiũ. Hoc modo reo: dicẽdũ aliq̃bus aptis ⁊ ſolidatis in fide ethnicoꝝ ſtudiũ eſſe cõceſſum. Et ad hoc facit. c. de qbuſdã. di. xxxvij. Cõſultũ addit ſup: cõceſſum nõ ſolũ ꝑſuaſionẽ: ſz eriã maioꝛis boni ꝺitionẽ. Cõſiliamur cm̃ vt ex plurib⁹ qđ honeſti⁹ fuerit eligam⁹. Hinc dico ad dubiũ q̃ cũ meliꝰ ſtudiũ pene oĩs hõ poſſit frequẽtare q̃ ſit ſtudiũ pbo:ũ. Nõ em̃ de pari pugnãt lectio xpianoꝝ ⁊ lectio gre coꝝ ſed incõparabiliter: ſicut ad ꝓpoſitũ Hiero. ſcribit Aug. Pulchꝛio: eſt veritas chriſtianoꝝ q̃ helena grecoꝝ. Eſſet absolute in cõi cuilibet cõſulendũ ne legat codices ethnicoꝝ eſto q̃ in certis caſibus hodie alicui foꝛet ꝓſulẽdũ ꝑato ſtudio dare operã efficacẽ. vt in. c. qui de menſa. di. xxxvij. Mãdatũ vult iuriſperit⁹ maxime Arcꝺ. cũ Hugo. xiiij. q. ſ. qđ debeť. Qđ debeť infra ꝓceptũ fo:e ⁊ ꝓſiliũ ſuperare in eo qđ obligat ad penã ꝺtrariũ faciẽtẽ qđ nõ facit ꝓſiliũ: ſed nõ obligat ad culpã qđ eſt de rõne ꝓcepti.

Tũc ꝺ: ad q̃ſitũ p iudicẽ ſempiternũ foꝛe mãdatũ ne ąs in dictis gentiliũ debeat ꝑmanere. ☧beraꝛi em̃ iuſſit Hiero. vt Ciceronianũ: ipſo verberato teſte ad Euſtochium: qđ factũ Gratianus aſſumit in canone ꝓ ſtabilimẽto conſuetudinis eiuſdẽ. diſ. xxxvij. c. Legim⁹. Preceptũ eſt cuius trãſgreſſio mo:tale crimẽ iducit. xiiij. q. ſ. qđ debeť. Anꝺo ſub tali ꝓcepto libri gẽtiliũ chriſtianis ſtelligi debeãt interdicti. temerarie nõ audeo affirmare licz multi text⁹ id videanť ſonare: vt illecti earũ doctrinarũ blanditijs refuſciſcant: aliq̃ q eaꝝ vinculis aſtricti velut bos ad victimã ducerenť. Tali zelo impulſus vt credo nõ mediocriter talí facultate inſtructus beat⁹ Hiero. ſcripſit de filio ꝓdigo ad Damaſum papã. Demonũ cibus eſt carmina poetarũ ſecularis ſcia rhetoꝛicoꝝ pompa verboꝝ. Nulla ibi ſaturitas ☧ritatis: nulla ibi refectio iuſticie reperiť. Studioſi earũ in fame veri ⁊ virtutũ penuria pſeuerãt. Prohibitio nõ diſtinguiť a ꝓcepto niſi q: illud affirmatiuũ: vt honoꝛa patrẽ ⁊ matrẽ. hoc negatiuũ: vt non occides. Et fm̃ b credunť a ſctis lectiões ethnicoꝝ codicũ ꝓhibite multis de cauſis: ita tm̃ vt ois ꝓhibitio ꝺitionalis intelligať ⁊ nõ absoluta. Cauſe aũt ſunt iſte ⁊ ſimiles. Si qui foꝛet meliꝰibus obligari vt ſacerdotes qui debẽt cure animarũ vacare. vt. c. ſacerdotes. diſt. ea. Jtẽ vbi de ſumptibus de qbus debẽt pauperes ſuſtẽtari: tales littere emerent ſoluẽdo doctoꝛib⁹ vel lib:os acquirendo. vt in. c. legant. di. ea. Jtẽ cũ ꝓpter taliũ lr̃aꝝ amo:ẽ lr̃e ſacre ꝓtenerent ⁊ negligerenť. vt in. c. vino inebꝛiaťur. di. ea. Jtẽ ſi cauſa vanitatis ꝓtingeret frequẽtari ꝑdictas. vt in. c. nonne. diſti. ea. Item ſi ad inanẽ gl̃iam vel quoduis vitiũ inclinareť

Nota q̃ Gꝛegoꝛius libꝛos Titi liuij ꝺriuenit cõdulſit.

Respõſio ad q̃ſtionem.

legẽres. Jtẽ ⁊ foꝛtis ſi deducerẽt ad erroꝛẽ. Ad qđ facit. c. ideo. di. ea. Hẽs he cauſe tangunť di. xxxvij. in. c. pallegato. Verũ q: vt plurimũ hec mala exꝑtatis lecturis proueniunt ſicut exempla patẽtia et cõſcientie ꝓprie clamãt. ꝓhibite ꝓſumunť in plurib⁹. Et ideo debẽt deteſtari: ſermonibus vilipẽdi: earũq̃ ſectatoꝛes increpari: nõ q: in ſe male ſz q: media ſunt ad deuiãdũ a deo. Vñ ⁊ Gꝛeg. fideiſe laro: deuor⁹ Titi liuij viri marie eloq̃ntis libꝛos q̃dã⁹ reperire potuit cõbuſſit. Uſus a est fm Aug. ⁊ magiſtrũ in. ſ. ſen. diſt. ſ. id quod in vſum venerit inferre in id q̃ fruẽdũ eſt. i. in deũ mediate vel imediate. Dicq̃ oĩs vſus licitus eſt ⁊ abuſus illicit⁹. Sic igiť q̃ ſtudent in gentiliũ⁹ docrinis ꝓpter deũ. hi illis vtanť ⁊ licitũ eſt eis: imo ⁊ meritoriũ: q̃ ꝺo ob vanitatẽ vel aliquẽ aliũ finẽ. hi eis aburũtur ⁊ illicite ſtudẽt in eis. Et q: cõiter hoĩes aburunť: ideo cõiter tales repꝛehenduntť.

De temerario iudicio. Capm. viij.

Temerarium iudiciuz

qđ eſt ſpãle pctm̃: er curioſitate ⁊ ſupbia ꝓcedit. Ubi ſciẽdũ fm. b. Tho. ij. ij. q. lx. ar. ij. q̃ iudicium fm ſuã p:imã impoſitionẽ impoꝛtat determinationẽ rectã iuſtoꝛũ. i. eoꝝ q̃ iuſta ſunt. Sed ampliato vocabulo extẽdit ad ſignificandũ oẽm determinationẽ in qbuſcũ q̃ſtiue in ſpeculatiuis ſiue in p:acticis. Vñ ⁊ ꝺ: q̃ cecus nõ põt iudicare de colo:ib⁹: nec ſurꝺꝰ ꝓpter guſtũ inſe ctũ de ſapꝛibus. Jpm aũt iudiciũ ꝓut eſt act⁹ iuſticie tripliť redditť vitioſum. Primo cũ ąs iudicat de his in qb⁹ nõ hz ꝓpoſtatẽ: puta cũ ąs in iudicio examinat cãm ei⁹ q̃ nõ eſt ſibi ſubdit⁹ ⁊ ꝺẽnat vel abſoluit eũ p ſmiam: vel laic⁹ clericũ vel q̃ nõ hz regimẽ ꝺẽnat aliũ q̃ ſibi nõ ſubditť. Et ꝺ: iudiciũ ꝑſurpatũ ptinẽs ad ꝓſumptionẽ. de quo. ſ. in. c. de ꝓſumptionibus. Scõ reddiť iudiciũ vitioſum cũ ąs habẽs regimẽ ⁊ pratem ſup eũ quẽ iudicat nõ fm iura determinat reddẽs vnicuiq̃ qđ debitũ eſt ꝺẽnãdo. ſ. reum et abſoluendo innocentẽ: ſed iniuſticiã facit amo:e vel timore ducť odio vel cupiditate vel ignoꝛãria culpabili: ⁊ ꝺ: iudiciũ ꝑuerſum ſeu iniuſtũ. Et de hoc. ſ. ti. ſ. c. xix. de iniuſticia. Tertio modo cũ ąs ꝓcedit ad iudicãdũ de alio ex leuibus ſignis ⁊ cauſis ⁊ nõ ſufficiẽtib⁹ ad cognitionẽ facti. Et ꝺ: iudicium ſuſpitioſum vel temerariũ: ⁊ de hmõi nunc agitur alijs duob⁹ omiſſis. Qđ q: vitioſum ꝓhibet apls ſ. ad Cor. iiij. Nolite aĩ tps iudicare q̃ad⁹q̃ veniat dñs. Huius vitij vt dicit Ebꝛ. pene null⁹ repiť imunis: ſz clerici⁹ religioſus: ⁊ laic⁹ rec . ⁊ ſubdit⁹ eo inuoluiť. Sz ꝓ hoc cũ ſit criminale ꝺẽnat. Vñ tps Luce. vj. Nolite iudicare ⁊ nõ iudicabimini. Nolite ꝺẽnare ⁊ nõ ꝺẽnabimini. i. nolite iudicare vt ꝺẽnetis. i. reputãdo dignũ hoiem ꝺãnatione de eo de quo nõ eſt certũ. Vñ ps. ſ feci iudiciũ ⁊ iuſticiã. i. iuſtũ iudiciũ ⁊ rectũ: nõ tradas me calũn iantibus me ſupbis. ps. cxviij. ideſt nõ tradas me ꝓpter hoc demonib⁹ ſupbis q̃ accuſant q̃ridie bonos falſo tm̃: ⁊ hec ꝺ: calũnia. ſicut diabolus falſo accuſauit iob ꝺño dicẽs q̃ ꝓpter ꝓſperitatẽ ei ſeruiret. Job. ſ. c. Ubi ampliãdo materiam. Nota q̃ triplex eſt iudicium temerarium.

¶ Primum de p:otimo ſuo.
¶ Secundum de ꝺño deo.
¶ Tertium de ſeipſo.

Quid ſit iudiciuz temerariuz.

§. I. Quantum ad p:imuz

de q̃ p:incipaliť intẽdit. Nota q̃ iudiciũ temerariũ eſt cũ aliquis opus p:imi de quo nõ hz ſufficiẽtia indicia ad cognoſcẽdũ vtrũ bonũ vel malũ ſit: in mẽte ſua firmiter eſtimat ſeu determinat illud eſſe malũ: ⁊ ꝺ: eſſe iudiciũ ſuſpitioſum ſeu temerariũ. Circa quod tria videnda ſunt.

¶ Primo de eius cauſa.
¶ Secundo de eius malicia ſcz quanta ſit.
Tertio quare p:ohibita.

Quantũ ad p:imũ ſicut dicit Tulli⁹, ſuſpitio ipoꝛtat opinionẽ mali q̃ ex leuib⁹ indicijs ꝓcedit. Et ꝓtingit ex tribꝰ fm. b. Tho. ij. ij. q. lx. ar. iij. Uno modo ex hoc q̃ aliq̃s i ſe ipſo malus eſt. Et ex hoc ipſo q̃ cõſciꝰ eſt malicie ſue facilit̃ de alijs male opinaťur fm illud Eccłs. x. Stulť⁹ ideſt tribus. pctõr⁹ in via ambulãs cũ ipſe ſit inſipiẽs oẽs exiſtimat inſipientes. Auarus cũ ſit aſſuet⁹ fraudib⁹ ⁊ mẽdacijs in emẽdo vel vendẽdo oẽs emẽtes ⁊ vẽdẽtes credit ſibi facere. Luxuriоſus q̃ reſpicit iuuenes ⁊ loquiť mala intentione laſciua. ita q̃s videt reſpicere vel loqui cũ hmõi: malũ ideꝰ iudicat. Sz nõ ſequiť q̃ ſi ipſe malus eſt alij ſint mali. ceſſ eſſent manifeſte mali: nõ tñ ſemp male faciũt ⁊ mala intẽtione. Scõ mõ pueꝛ it̃ er eo q̃ ąs male afficiť ad altꝛm. Cũ em̃ q̃s coꝛenit aliũ vel odit: vel iraſciť: vel inuideť ex leuib⁹ ſignis opinaťur male de ipſo: q: vnuſq̃ſq̃ faciliter credit qđ appetit: q: igiť male affect⁹ ad aliũ appetit ſibi malũ p:omptus eſt ad cogitandũ malũ de eo. Ad hoc facit qđ ait Hiero. O inuidia ꝑmũ tui mo:dar q̃dã ꝓnefas noie xpianiť: relicta trabe in oculo ꝓ:pio in alieno feſtucã querũť. i. er hoc q̃ inuideť alijs de leuib⁹ defectib⁹ iudicãt ꝺẽ eos. Tertio mõ ꝓuenit hoc ex lõga experientia. Vñ dicit pbs in. ij. ethico:ũ q̃ ſenes ſunt maxie ſuſpitioſi: q: multoties ſunt exꝑti alioꝝ defectus. Prime due cauſe ſuſpitionis manifeſte ptinẽt ad puerſitatẽ affectus. Tertia ꝺo diminuit rõnẽ ſuſpitiõis. vñ etiã pctm̃. De his aũt que de ſe ſunt mala: vt blaſphemie homicidia adulteria ⁊ hmõi: vt ait Beda. licet nobis ſuſpicari ⁊ iudicare mala imo ☧ii ꝺ: ea facere. i. eſtimare eaꝝ bona ⁊ licita eſſe pctm̃ ⁊ erroꝛ: piculoſus. Vñ. xj. q. iij. ꝺ: eſt in ſia Hiero. Si quis ſpicari ꝺixerit iuſtũ. ſ. opus iniuſtũ ⁊ iniuſtũ iuſtũ: vterq̃ abominabilis eſt apud deũ: ſz null⁹ eſt abominabilis apud deũ niſi ꝓpter mo:tale: q̃ ꝺ eſt mo:tale. Vñ dicit ibi glo. q̃ ꝺ intelligiť vno mõ cũ ąs dicit vitia eſſe ꝺrutes: vel ecõuerſo talis mo:taliť peccat. Et ꝓſonat ꝺ ei qđ dicit Aug. ſup epłam ad Coꝛ. ſcz q̃ errare in reb⁹ neceſſarijs eſt mo:tale pctm̃: cũ ąs ſcz iudicat ſeu putat opus bonũ eſſe malũ ⁊ ecõuerſo: i q̃libet adult⁹ teneť ſcire hoc bonũ illud malum. hec in glo. qđ intelligiť de neceſſarijs ad ſalutẽ quoꝝ trãſgreſſio vel omiſſio eſt mo:tale. ſecus de venialib⁹. In illis em̃ neceſſarijs ad ſalutẽ vt dicit Hiero. parũ diſtat a vitio decipere vel decipi poſſe xpianũ. Et ad eos dirigiť illa impꝛcatio Eſa. v. Ue q̃ dicitis. ſ. in co:de veſtro bonũ malũ et malũ bonũ ⁊c. Nõ tñ ꝓtinue peccat mo:taliť q̃ errat in neceſſarijs ſz ꝑ illo tpe q̃ omittit vel negligit addiſcere illa fm. ſe. Quãtũ ad ſcõm. i. de malicia q̃nta ſit. ſ. veniale vel mo:tale. Nota fm. b. Tho. vbi. ſ. q̃ tripler eſt gradus ſuſpitiõis. Primꝰ eſt cũ ąs ex leuib⁹ indiciꝭ incipit dubitare de bonitate alicui⁹: vt cũ vidẽs pbũ virũ ⁊ religioſum ridere vel bure loq̃ alicui: vel aliq̃ ſolatiũ dicere incipit cogitare illũ eẽ leue ⁊ nõ ita ſctm̃ ſicut cõiter tenẽt. ⁊ ꝺ eſt veniale ⁊ leue pctm̃. Pertinet em̃ ꝺ ad tentationẽ humanã ſine q̃ vita iſta nõ ꝺuciť: vt habeť in glo. ſup illud. ſ. ad Coꝛ. iiij. Nolite ante tps iudicare. Scõs gradus eſt cũ aliq̃s p certo malicia alteri⁹ eſtimat ex leuibus indiciꝭ: ⁊ hoc ſi ſit de aliq̃ graui. i. mo:tali erit mo:tale tale iudiciũ: q: nõ eſt ſine ꝓtemptu ꝓrimi interio:i: ſicut ſi ąs ex hoc q̃ videt hoiem bone fame vel quẽ ignoꝛat cuius cõditiõis ſit: loquentẽ cũ muliere quã nõ cognoſcit loco honeſto ⁊ mõ modeſto ⁊ firmiter in mente eſtimat eos loqui de turpibus vel intentiõe praua vt inducat ad malũ: cũ hoc agere ſit mo:tale: tale iudiciũ erit illi pctm̃ mo:tale. Sicſi ąs vidẽs hoiem comedẽtẽ pluries vel hoꝛa ꝓma in die q̃ eſt ieiuniũ eccłie vt i q̃drageſima: ⁊ cũ nõ cognoſcat eũ nec ſciat motiuũ ei⁹ ad comedẽdũ firmiteꝛ. aio credit q̃ peccet mo:taliť ⁊ q̃ trãſgrediaťur ꝓceptũ eccłie: peccaret ipe iudicas mo:taliť: q: põt hr̃e legitimã cãm nõ ieiunãdi: vt infirmitatẽ vel multũ laboꝛẽ neceſſariũ ⁊ hmõi: in q̃ caſu nõ peccat nõ ieiunãdo nec trãſgredit mãdatũ eccłie. Secus aũt eſſet cũ iudicaret p ꝓſumptionẽ: videlz q̃ ſi talis omittit ieiuniũ ſine cã legitima peccet mo:taliť in trãſgreſ-

Suſpitio vel iudiciũ q̃n fit mo:tale.

In qb⁹ licet ſuſpicari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dictō p̄cepta eccl̄ie: de hoc tñ nō iudicat vtrū habeat cau
sam legitimā vl nō cū nesciat. Siue cū q̄s er eo q̄ aliq̄s nō
cōuersat domestice cū aliq̄ vt p:ius: vel ostēdit aliquā irā
ad eū: p certo credit q̄ habeat odiū mortale ad illū: mor
taliter peccat. Nō em̄ ois ira vel indignatio est odiū. Sz
cū q̄s hz signa saltis vrgētia seu p̄babilia malicie alterius
vrputa q: est male fame: de p̄hēsus pluries in rali vitio lo
quitur suspect⁹ cū suspecta in loco ⁊ tēpore suspecto: non
eēt mortale. Tñ cauēdū est etiā tūc a iudicio nisi fit suspi
tio violēta q̄ facit hoiem incuriosū in forō cōtētioso. vñ glo.
dicit sup illud: Nolite iudicare. Et si suspitiōes vitare nō
possum⁹: q: hoies sum⁹. iudicia rñ. i. diffinitiuas firmas q̄
sentētias cōtinere debem⁹. Si q̄s autē iudicat aliquē de
terminate ⁊ certitudinaliter de p̄cō veniali sine sufficientib⁹
signis veniale peccat. Vñ saluator ait Matth. vii. In q̄
iudicio iudicaueritis, s. de mortali vel veniali: iudicabimi
ni. s. nos a deo. Sz q̄d si q̄s er aliq̄b⁹ signis exterioribus
iudicat aliquē supbū iracundū: vel gulosum ⁊ hmōi que
sunt vitia capitalia. Videt dicendū q̄ si iudicat illud b̄re
talia vitia fm passionē vbi frequēter ⁊ cōiter ei. Veniale
nō fm rōnē deliberatā in mortali cōiter est veniale. Ter
tius gradus suspitionis est cū aliq̄s iudet, p̄cedit ex suspi
tionib⁹ ad cōdemnādū aliquē ⁊ hoc directe est extra iusti
cia: vñ ⁊ mortale. Est em̄ iustitia ⁊ iniustitia p̄cipue circa
operarios exteriores: ⁊ ideo tūc iudiciū suspitiosum pti
net directe ad iniusticiā q̄n ad actū exteriorē p̄cedit vt in
foro causarū. Sed iudiciū suspitiosum interius in mente
ptinet ad iniusticiā reductiue fm q̄ cōparat ad exteri⁹ iu
diciū sicut actus interior ad exteriorē: vt cōcupiscentia ad
fornicationē: ⁊ ira ad homicidiū. P̄ohibet autē in iure iu
dicē iudicare ex suspitiōib⁹. Vñ dicit Melchiades papa.
P̄imo semp oia diligēter inq̄rite vt cū iustitia ⁊ charita
te diffiniatis: nullū iudiceris suspitiōis arbitrio: sz p̄mū
pbate. ij. q. i. p̄mo. Vbi dic glo. q̄ triplex est suspitio. P̄ri
ma est temeraria: q̄. s. ex leuibus indicijs vt cū ex locu
tione aliquarū p̄sonarū leuiū ꝺr malū de aliq̄. ⁊ de hoc in
telligit q̄ dictū est: vñ respōdeo est: q: nō facit p̄bationē.

Triplex est suspitio.

Scōa est p̄babilis vt cū ex ih̄ infamia de aliq̄ apud etiā
graues p̄sonas: hec etsi nō facit sufficiētē p̄bationē indu
cit tñ purgationē qua pōt p̄larg exigere. vt. ij. q. v. p:esul.

Tertia est violēta: vt cū reperit suspect⁹ cū suspecta: nu
dus cū nuda in eodē loco: hec q: quincit inducit cōdem
nationē tanq̄ sufficiēter p̄batū sit: vt. xxxij. q. i. di. ꝺñs.
Nō iudicari nō debeat p̄ suspitiōes sed p̄ sufficiētes p̄ba
tiones ostēdit Euaristus papa dicēs: Si de⁹ oim̄ cōditor
sodomoꝝ mala quoꝝ clamor vsq̄ ad celū puenerat oia
sciēs pri⁹ nec credere nec iudicare voluit q̄ ipe ea cū fide
libus testib⁹ diligēter inuestigās q̄ audierat ope cōp:oba
ret. Nos q̄ sum⁹ hoies ⁊ pctōres q̄bus incognita sunt oc
culta iudicia dei: hec p̄cauētes nulla añ vera iustaq̄ p̄ba
tione iudicare ⁊ dānare debem⁹. ij. q. i. de⁹ ops. Quantū
ad tertiū. i. q̄re sit p̄hibitū iudicare ex suspitiōe. Rñdeo. q:
ex hoc sequit triplex malū. Nā p̄tēnit p̄imū. vsurpat dei
pp:iū. ledit seipm. Nō hō ꝺrēnat p̄imū ⁊ iudicio suspi
tioso sic declarat. b. Tho. ii. ij. q. lx. Et hoc q̄ aliq̄s hz malā
opinionē de aliq̄: ⁊ absq̄ sufficiēti causa iniuriat ei ⁊ cōtē
nit ipm in me. e sua: nullū autē debet cōtemnere primū vel
quodcūq̄ nocumētū inferre absq̄ cā v:gēte: q: hoc est cō
tra charitatē p̄imi. Et iō vbi nō appareāt mānifesta signa
de malicia alteri⁹ debem⁹ eū vt bonū hr̄e. Vñ apls Ro.
xiiij. Qui nō mānducat mānducantē nō spernat. s. iudicādo
ipm malū ⁊ ꝺ...losum: vel idolatrā quoad idolothita: ⁊ q̄
mānducat nō mānducātē nō iudicet vt superstitiosuꝝ ⁊ hmōi.
Si q̄s obiceret q̄ iudiciū magis ꝺr eē de eo qđ v. ..n plu
ribus accidit q̄ de eo qđ in paucioribus: sed in pluribus accidit
q̄ hoies male agūt. Nā ꝺr: Eccl̄s. j. Stultoꝝ infinit⁹ est nu
merus. p̄ni em̄ sunt sensus hoim ⁊ cūcta cogitatio ad ma
lū ab adolescētia sua. vt ꝺr: Gen. viij. ergo pot⁹ ꝺr dubiū
factū hoīs iudicari in malū q̄ in bonū: q: sic minus fallet

Ex suspitione iudicare p̄hibetur. Adde q̄ hr̄ in. l. ij. ff. de fer. ⁊ in. l. minor. ff. de minor.

cū falli sit malū intellect⁹ p̄pter falsitatē. Rñ. b. Tho. vbi
s. ar. iiij. q̄ quis hō dubiū factū in melio⁹ interp̄tādo frequ
tius fallat: rñ melio⁹ est q̄ frequenti⁹ hō fallat habēdo bonā
opinionē de malo hoie q̄ q̄ rari⁹ fallat habēdo malā opi
nionē de bono hoie: qđ ꝺtingeret si dubia in partē pei⁹ē
interp̄tarent. Nam nulla iniuria fit alicui ex p̄mo: sed ex
secūdo vtiq̄. Sz nec⁹ etiā in hoc falli ptinet ad malū in
tellect⁹ iudicātis bonū de malo hoie i facto dubio. Aliud
est em̄ iudicare de reb⁹: aliud de hoīb⁹. Nā in iudicio de re
bus attendit ibi solū bonū iudicātis si ꝺ iudicet. s. p:out
est: ⁊ malū si false iudicet: q: bonū intellectus est verū: et
malū est falsum fm p̄m in. vi. ethicoꝝ. Ipsi autē rei de q̄
iudicam⁹ nil nocet q̄liter cūq̄ iudicem⁹: ⁊ iō ꝺz hō niti vt
de reb⁹ iudicet p̄ut sunt. Sed in iudicio quo iudicam⁹ de
hoibus p̄cipue attendit bonū ⁊ malū ex parte ei⁹ de quo
iudicat: q̄ in hoc ipso honorabilis habet q̄ bon⁹ iudicat
⁊ ꝺr̄ep̄ribilis si in⁹ iudicet. Et iō debem⁹ attēdere in ta
li iudicio potius q̄ bonū iudicem⁹ hoiem. nisi manifesta
rō ostēdat ꝺtrariū. Ipm autē falsum iudiciū poīs bñ iudi
cātis de malo hoie nō ptinet ad malū intellect⁹ ipsi⁹: sicut
nec ad pfectiōnē ei⁹ ptinet cognoscere p̄fatē singulariū
cōtingentiū: sed magis ptinet hoc ad bonū affectū hoīs
fm charitatē. iuxta illud. s. ad Cor. xiij. Charitas nō cogi
tat malū. s. de p̄cio. Scōo ex iudicio hmōi suspitiosoꝝ sur
pat dei pp:iū. Dicit em̄ di. xxxij. erubescāt. Occulto⁹ū co
gnito⁹: ⁊ iudex est deus. ideo solus hz iudicare de occulti:
quia solus nouit occulta. fm illud qđ ait Salomō: Tu so
lus nosti cor: da filio⁹ hoim. ij. Paral. vi. ⁊ illud. Moises
vident q̄ fortis sunt: de⁹ aūt in ruet cor. Cū igit̄ in his q̄ de
se mala nō sunt: sed de genere bonoꝝ: vr elemosyne ieiu
niū ⁊ hmōi: vel indifferētia: vt comedere, bibere, loqui: ⁊
hmōi. malicia eor. i. q̄ sint male facta p̄cedat hoc ex mala
intentiōe faciētis ⁊ intētio sit occulta. Ideo iudicās ma

Judicia temeraria vsurpat p:opriū dei.

de aliq̄ vsurpat deo iudiciū suū. vñ valde supbus ⁊ ar
rogās. Et iō dicit apls Ro. xiiij. Tu autē q̄s es qui iudicas
alienū seruū. i. quo p̄sumis iudicare cor: alterius qđ deo
reseruat. Pertinet etiā ad temerariū iudiciū q̄ aliq̄s qui
eū qui nūc malus est manifeste velit iudicare dānandum
nisi p̄ p̄suppositionē. f. si p̄scueret i malo. Pōt em̄ quilibet
quātūcunq̄ mal⁹ cōuerti ad dñm. Vñ ⁊ Leo papa dicit:
Nemo est desperādus dū est in hoc corpe cōstitut⁹. Ꝺ em̄
esset iudicare de futuris quoꝝ cognitio deo est nota. Sz
⁊ de p̄teritis malis p:oximi q̄ nouimus nō ꝺbem⁹ iudi
care. s. q̄ p̄seueret in eis nisi hoc appareat: sed estimare q̄
penituerit. Nā vt ꝺr. s. q. vij. sc...cim⁹. Nemo iudicādus est
immemor salutis sue. P:o regula igit̄ iuris habet q̄ du
bia sunt in melio⁹ partē interp̄tāda. ex de reg. iur. c. esto
te. Vbi etiā nota fm. b. Tho. vbi. s. q̄ interp̄tari in melio
rē vt deterio⁹ē partē ꝺtingit dupl̄r. Vno modo p̄ p̄suppo
sitionē. alio modo p̄ determinationē. Scōm p̄mū modū
sc̄z p̄suppositiōis tūc cū debem⁹ aliq̄bus malis adhibere
remediū siue alienis siue nr̄is: ad hoc vt securi⁹ remediū
adhibeat: ꝺz p̄supponi q̄ deterius est: q: remediū q̄ est
efficax cōtra maius malū multo magis erit ꝺtra min⁹. Et
sic bon⁹ nesciēs si adhuc p̄ce penituerit de commissis iudi
cans p̄ p̄suppositionē actū nō penituerit sufficiēter: iteruꝝ
pluries doler. iuxta illud Job. ix. Verebar oia opera mea.
Et vidēs p̄sonā ignotā vel p̄cliue ad malū rollā ante eū
q̄ posset furari vel vñ posset male agere nō iudicādo illū
malū determinate, sed p̄supponēdo q̄ esse posset sibi et
mihi p:ouideo. Scōm aliū modū. sc̄z determinatiōis sic
dubie in melio⁹ partē sunt interp̄tanda. Quantum ad
tertiū per hmōi iudiciū ledit homo seipm. Nam vt dicit
Aug. de occultis alieni cor: dis remere iudicare peccatum
est. In quo em̄ aliū iudicas, ait apls ad Ro. ij. reip̄m con
dēnas. i. tibi noces cōmittēdo pctm̄ vñ punieris. Quan
tū em̄ hoc displiceat deo ostēdit q̄ punitione. Legit em̄
in vitis patrū: q̄ cum duo germani simul in heremo ha
bitarēt ad seruiendū deo ad rantā puritatē mentis q̄ per

Dubia sunt iudicanda in melio⁹.

Exēplū de suspitione.

fectionē venerār vt ad placitū suū viderent alter alterius
gratiā per splēdorē cādēa extra refulgentē sup eos. Acci
dit vt die quadā irēt ad visitandū p̄res q̄ heremū ⁊ cū mi
no: er eis videret vnū ex illis p̄fib⁹ comedentē ferta feria
in hora tertiarū iudicauit illū trāsgressorē ieiunij. qđ tunc
habebat vt p̄ceptū. Reuersus igit̄ ad cellulā p̄pria cū ma
ior: oris optaret videret splēdorē solitū sup fratrē mino: ē
nil videre potuit, p̄ter qđ vocauit eū ⁊ scisciratus est si in
aliquo eū cōscia remorderet. nā ...rabat q̄ nō videbat lu
cē sup eum vt p:ius. Ille ho diligēti⁹ pscrutās ꝺsciam suā
de nullo inquit recolo nisi q̄ videns ...lē patrē comedere
ante hora male suspicatus sum de eo. qđ intelligēs maio:
illud temerarii iudicii fuisse cām illius subtractionis gr̄e.
iustam em̄ cām potuit habere ille soluēdi ieiunij. ⁊ sic nō
peccare p̄niam egit cū eo: ⁊ redijt ad lucē p̄sistinā. Ire in
vitis patrū cū duo fratres satis iuuenes ⁊ apparētes: di
scurrerēt p̄dicādo verbū dei ⁊ accessisse...ad quādā deuo
tissimā mulierē: audita fama sanctitatis sue. post diuina
colloq̄a cōmodātes se oro...bus suis abierūt. Illa ho vi
dens illos ita iuuenes cepit suspicari ⁊ hesitare de purita
te ⁊ bonitate illo⁹ū quasi nō possent in tanto discursu pu
ritatē seruare: p̄pter qđ cū oroni l⁹ dedisset p̄ spaciū rpis
sentiēs se aridā ⁊ nō gustare solitā dulcedinē cū mirarēt ⁊
pie cōquerereꝰ de tāta ariditate: demū apparuit sibi bta
Maria dure arguens eā de temeraria suspitiōe cōtra fra
tres suos dicēs q̄ esset sufficiens in mūdo conuersantes
cōseruare eos: ⁊ q̄ p̄ptere a illa dulcedine p̄uata fuerat.
Sup quo penitēs de temerario iudicio eos in veneratiōe
habuit. Exemplū etiā de heremita qui iudicabat Gregorium
in papatu delitiari quomodo fuit sibi declaratum.

De his q̄ de deo temerarie iudicāt.

§. II. Quantū ad secūdum

p̄cipale sc̄z iudiciū quo iudicat⁹ deus temerarie ab hoīe

Sciendū q̄ temerarie iudicāt de deo qui in passiōe p̄
ti arbitrātur deū nō esse iustū. vt illi qui dicebāt puerbiū
illud. Patres nr̄i comedebāt vuā acerbā: ⁊ dentes filioꝝ
obstupescūt. i. sunt allegativt vulgariter ꝺr. i. p̄res nr̄i pec
cauerūt: nos portauimus pena p:o eis. Ezechielis. xviij.
qđ esse falsum ondit dñs dicēs. Filius nō portabit iniqta
tem patris. idest non luet pena p:o eo. nec pater iniquita
tem filij. sed vnusquisq̄ in iniqtate sua mo:iet. qđ verum
est quoad pena tangentē animā seu in alia vita. Nam pe
na tēp:orali fm iusticiā diuinā ⁊ humanam punitur vnus
p:o alio ex cā varia. Judiciū autē temerariū est quo arbi
trant aliqui deū nō parcere ...enitēribus qñ grave est pctm̄
qđ falsum esse ostēdit. p̄s. psalmo. l. dicēs. Tibi soli pecca
ui ⁊ malū cor̄a te feci: vt iustificeris in sermonibus tuis et
vincas cū iudicaris. Que locutio obscura est. ⁊ ideo expo
nenda. Est igit̄ vnus intellect⁹ fm brīm Tho. post glo. su
per epla Ro. iij. vbi ponit hec auctoritas sic. Ego peccaui
tibi soli. i. q: rex sum nō habēs superiorē hoiem qui me pu
niat de adulterio ⁊ homicidio cōmisso. i. tibi deo reseruat
pctm̄ meum puniendum. malū cor̄a te feci. i. sciēte et̄n alij
ignorāuerint. vel cor̄a te. i. cito a te respectus oculo miseri
cordie tue ad te cōuersus. ab hoc ergo peccato mūda me
q: cognosco. i. doleo ⁊ peniteo qđ supra petierat: ⁊ hoc vt
iustificeris in sermonibus tuis ⁊ vincas cū iudicaris. s. ex
hoc sequtur hoc bonū est. q: iustificaberis. i. iustus manife
staberis. i. verax in sermonib⁹ tuis in quibus venia p̄mit
tis peccatoribus cōuersis. Non solū illo sermone Ezech.
xviij. Peccator in quacūq̄ hora cōuersus fuerit ⁊c. q: hu
iusmodi ꝺba p̄s. p:ius fuerūt dicta añ ꝺba Ezech. Sz et
am illo sermone q̄ ꝺr: Leui. xxvj. Dabunt p:o ipieratib⁹
suis ⁊ recordabor federis mei. Et Deut. xxx. Si ductus pe
nitudine reuersus fueris ad deū reducet te dñs de⁹ tuus
⁊ miserebitur tui. ⁊ vincas. i. vinces opinionē hominū fal
so estimārium cum iudicaris ab eis. i. estimaris q̄ nō par
ces peccato dauid vel aliis peccatoribus. ita q̄ ly vt hic te
netur cōsecutiue nō causatiue. Aliter sensus est vt ly vt re

Quare tibi soli peccaui exponit

feratur nō ad illud munda me: sed ad illud tibi soli pecca
ui cōsecutiue tñ nō causatiue. ⁊ est sensus. ij. Reg. xij. Ego
peccaui tibi vt iustificeris in sermonib⁹ tuis. i. et p̄cō meo
consecutū est. quia tu appares iustus. i. fidelis. ⁊ verax in
tuis sermonibus. i. p̄missionib⁹ nō frangēs ipsa ⁊ contra
faciens, p̄pter p̄cm̄ meū vel alioꝝ. P:omiserat em̄ deus
dauid q̄ regnū suū stabiliret in eternū. ij. Reg. vij. que p̄
missio erat implēda per incarnationē rp̄i. sed a quibusdaꝫ
dicebat q̄ p̄pter peccatū dauid nō esset deus illā obserua
turus: sꝫ q: talis p̄phetia erat p̄phetia non cōminationis
que mutari pōt si humana merita mutaneꝰ. fm illꝰ Hiere.
viij. Repente loquar aduersus gentē: q: ad illa respicit: sꝫ
erat p̄phetia p̄destinatiōis fm quā p̄dicet aliq̄d q̄si oīb⁹
modis implendū. Et ideo si factū nō fuisset qđ p̄missum
est Dauid: p̄iudicaret diuie iusticie. i. veritati: et nō appa
reret deus verax ⁊ fidelis in p̄missis oīmode implendis.
Sed implendo p̄missum illud etiā peccāre Dauid appa
ret iustus. i. verax in suis fmonib⁹ p̄missor̄ijs ⁊ vincit opi
nionē falsam qua iudicatur murabilis ⁊ nō fidelis in p:o
missis. ...hec est expositio secūda ad p̄positū apostoli ibi
inducta. Alie expositiones dimittātur. Item iudicant alij
deum temerarie eo. s. q̄ affligat bonos ⁊ nō p:emiet b⁹: de
quibus dicit Malach. iij. Diristis vanꝰ est qui seruit deo
⁊ quod emolumētum recepim⁹: q: mādatis eius obediui
mus. sed hoc esse falsum ⁊ temerariū iudiciū ostendit ipe
dicens ibi. c. ij. Quid vultis mecū in iudicio contendere
Oēs dereliquistis me. Unde q̄libet mereꝰ gehēnam solū
p̄pter originale ⁊ alias penas. ⁊ ideo nullus pōt cōqueri
Hiere. xij. Justus quidem tu es. de pc. dist. iij. quid ergo.
vbi dicit. Quid ergo turbamur. nemo vidēs malignos p
speritatē habere turbetur. Nō est hic retributio malignī
tatis nec⁹ virtutis. etsi aliquo modo contingit vt aliqua
sit retributio vel malicie vel virtutis. nō tñ fm q̄ dignum
est sed simp̄r velut quidā gustus iusticie vel iudicij. vt q̄
resurrectionē nō credāt talibus doceank. Quando itaq̄
vid⁹ malignū diresc̄ere: nō ...ub...amur. ⁊ quando vide
mus bonum mala pati nō turbemur. illic coronā illic sup
plicia. Est ⁊ alia ratio: q: nō potest malus in oībus malꝰ
esse: sed ꝺz aliqua bona. Nec bonus in oībus bonus esse:
sed ꝺz aliqua pctā. Oīs ergo p:osperitatē habet homo ma
lus, malo capitis sui est. Cum ergo p:o illis bonis paucis
hic retributionem accipit illiciam plenius puniet. Pōt
etiam referri memoria bonoꝝ ad minorem penam ha
bendam vt bona que inter multa mala fiunt p̄ficiant ad
p̄sentis vite vel future p:emiū obtinendū: sed ad tole
rabilius extremi iudicij supplicium subeundum. ficut de
fide ⁊ cereris que sine charitate habentur. Hec ibi.

De scōa iudicatione temerario de deo.

Judicat se deo gratum.

De iudicio temerario de seipso.

§. III. Quantū ad tertium

p̄cipale sc̄z iudicando de seipso temerarie dicit. s. Lor.
xi. Si nosmetipos dijudicarem⁹ nō vtiq̄ a dño iudicare
mur. In iudicio hoc p̄pio p:imo opz fieri diligērem exa
minationē. ⁊ de hoc intelligit auct:oritas. Secūdo redar
gutionē ⁊ punitionē in se de manifestis. ⁊ hoc q̄libet. iuxta
illud p̄s. Feci iudiciū ⁊ iusticiā. Tertio pōt fieri absolutio
vt sc̄z quis p:o certo reputet se innocentē ⁊ fine mortali. ⁊
hoc nulli licet. Et de hoc apostol⁹. s. ad Cor. iij. Nec⁹ me
ipsum iudico. Hec Tho. super eplas. Sciendum igit̄ q̄
tale iudiciū est temerariū quādo q̄s existimat certitudia
liter esse se deo gratū ⁊ virtuosū: q: eum nō remorꝺet cō
sciēcia de mortali. Unde ab hoc iudicio cauet sibi apostꝰ
lus dicens. s. ad Cor. iiij. Nec⁹ meipsum iud...o. idest inno
centē p certo me nō estimo. Cuius rōnē assignans subdit
Nihil mihi cōscius sum. idest nō habeo cōsciam alicuius
pcti mortalis. sed non in hoc iustificatus sum. i. sufficit ad
hoc q̄ me iustū vere p:onunciē. q: possunt aliqua peccata
in me esse que me latēt. iuxta illud p̄s. Delicta quis intelli
git. Sed hec sc̄z certitudo iudicij de cor: de aliquus reser
uatur soli deo. p:opterea subdit. Qui autem iudicat me;

pś. cxviij.

Judicās se deo gratum.

pś. cxviij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dñs est. Sm illd ꝓuerb. xvj. Spirituū pderato: est dñs Nā de hoie dr: etiā quoad seipm. Nemo scit. s. per certitudinē vtrū odio vel amore sc̄s dei sit dign⁹. Eccs. ix. c. Quis em̄ q̄s videat se agere virtuoso opa ⁊ frequēter ⁊ delectabiliter ⁊ pōpte quoad debitū finem q̄d est signū habitus gñati. cū q: act⁹ virtutū acquisitarū sunt oīno sikes actib⁹ virtutū infusarū: nō pōt q̄s scire vtrū talis act⁹ bon⁹ ꝑcedat a ꝛ̄ute pcise acq̄sita in ipo q̄ nō sufficit ad salutē: aut a ꝛ̄ute infusa nec̄ria ad salutē q̄ est gr̄a. Scdo ē temerariū iudiciū de seipso cū estimat sibi licere iudicare de cunctis reputās se spūalē. p eo q̄d dic̄ apls. i. ad Cor. ij. Spūalis oīa iudicat ⁊ ipe a nemine iudicat. Temerariū est em̄ ⁊ psumptuosū vt q̄s reputet se spūalē. Nam ꝑm Tho. super dicta auctoritate dicit spūalis cuius spiritus illustrat ꝑm intellectū: ⁊ inflāmat ꝑm affectū a spūsancto q̄d scirī p certo non pōt. Nec intelligit illud apls q̄ talis spiritualis iudicet oīa facta hoīm etiā dubia. sed q̄ de singulis q̄ pt̄inēt ad salutē rectū iudiciū hz vtrū. s. hoc sit bonum vel malum. Nam vt dicit. s. ethicor. Unusquisq; bene iudicat q̄ cognoscit: ⁊ hoc est q̄ prim⁹ iudex. sicut medicus de medicinalib⁹: ⁊ sicut vere ꝛ̄uosus de moribus qui sunt boni vel mali. Qui aūt nō est spiritualis mō ꝑdicto nō pōt bene iudicare de hmōi. Et ideo subdit q̄ ipe spūalis a nemine. i. ab hoie nō spūali nō iudicat. Nō aūt intelligendū est tam q̄ superior i suo nō possit iudicari sicut alij. Tertio est iudicium temerariū q̄n q̄s estimat nō cum indū quicq̄d iudicent vel suspicentur hoies de eo bonum vel malū ꝓ eo q̄d ait apls. s. Cor. iiij. Mihi aūt ꝑ minimo est vt a vob⁹ iudicer. vtrū sc̄z ꝑm fidelis et idone⁹ ministeꝛ xpi. aut ab hūano die. i. ab hūano intellectu quocunq; vel in pñti tpe ꝑm glo. Temerariū est hoc. Nam d: Ecci. xlj. Cura bene de bono noie. Et Aug. Qui negligit famā suam nimis crudelis est. xj. q. iij. nō sunt audiēdi. Ut q̄ dicit. b. Tho. super epl̄as. in dicto passu de iudicio alior hoīm erga se oportet diligenter curari cōtingit seu curā hre. Uno mō quātum ad alios q̄ ex eo cū bono opere ꝓficiant ⁊ malo scandalizant. ⁊ sic bonū nō ꝓ: o minimo sed ꝓ: o magno habēt ab hoīmibus iudicari. cū dñs dicat Matth. v. Videant opa vra bona ⁊ glorificēt patrē vestrū. Alio mō quantū ad seipos ⁊ sic nō multū curāt q: nec gr̄iam tpalē cōcupiscūt. iuxta illud Esa. li. Nolite timere oppr̄obriū hoīm. Et b est q̄d ait apls. Mihi autē. i. quātū ad me pt̄inet ꝑ minimo dicit: q: fama inter minima bona cōputat. i. inter tpalia. Quarto iudiciū temerariū est vt aliq̄s estimet iudiciū ꝛ̄um in agēdis ifallibile. ⁊ alios idē debere sentire. cū dicat Aug. de ꝑse. di. iiij. iuna. In una ⁊ eadē re tot fere sentētie quot hoies. Et apls ad Ro. xiiij. Alius iudicat inter diem ⁊ diē. i. aliqua die abstinendū ⁊ aliqua nō ꝑm cōtinentiā legis. Alius iudicat oēm diē sc̄z habendū indifferēter ad abstinendū vel nō abstinendū. Et intelligit de illis legalibus ꝓpr̄ie de quo: ꝛ observatiōe erat varia opinio inter iudeos cōuersos. vel etiā de illis abstinentijs que licite pōt seruari omni die. vt nō comedere carnes et hmōi. Et subdit apls. Unusquisq; in suo sensu abūdet. i. liber sit ad sequēdum q̄d sibi videt. q̄d intelligit ꝑm Tho. ibidē de indifferentibus: nō de his que de se mala sunt. Justū ergo iudicium iudicat⁹ ait xps Job. vij. ꝑm q̄ fecit ps. dicens. Ffeci iudicium ⁊ iustitiam: idest iustum iudicium.

¶ De ingratitudie. ⁊ ibi de multis bñficijs nob⁹ a deo cōcessis de quibus homo debet esse gratus deo. Cap. ix.

QUia prima ⁊ secūda ꝑs. ꝓpr̄ie supbie quib⁹ hō bona a deo accepta ab eo nō recognoscit hz sibi attribuit vel merita suis ascribit ad ingratitudinē pt̄inet ꝑm Tho. ió videū est de ipsa ingratitudie. Pōt aūt sic describi. Ingratitudo est vitium q̄ beneficiatus nō retribuit bñfactori q̄d debet. Ꝓ: o cuius declaratione est sciēdū q̄ duplex est debitū. Unū. s. legale ad q̄d hz q̄s lege astringit: ⁊ ad ꝓbreddēdū inducit iustitia virtus cardinalis. Aliud est debitū morale ad q̄d. s. q̄s inducit ex honestate virtutis: ⁊ hoc reddit gr̄a seu gratitudo respectu bñficij accepti ab alio q̄ est virtus spālis pars annexa iustitie. Et q: ex hoc aliq̄d est pcm̄ q: repugnat seu ꝛ̄iat virtuti: ideo ingratitudo q̄ nō reddit q̄d debz bñfactori: i cū ꝛ̄iet gratitudini est pcm̄ semp ꝑm. b. Tho. ij. ij. q. cvij. ar. s. Un ⁊ apls ij. ad Tim. iij. ingratitudinem cōnumerat iter alia pcā cū dicit. Erūt hoies seipsos amātes: parētibus nō obedientes. ingrati ⁊c. Nec pōt se aliq̄s excusare a vitio ingratitudinis ex impotētia q̄. s. non pōt recōpensare bñficium: q: ad debitū gratitudinis reddendū magis attēdit volūtas q̄ opus. Un Sen. in. i. de bñfijs dicit q̄ beneficij nō in eo q̄d fit aut daf cōsistit: sz magis in dātis aut faciētis aio: ⁊ ideo sufficit volūtas recōpēsandi cū deest facultas. Ꝓcedit siq̄dez debitū gratitudinis ex debito amoris a quo null⁹ dz velle absolui ꝑm illud Rom. xiij. Nemini quicq̄ debeatis nisi vt inuicē diligatis. ⁊ attendit ibi equalitas volūtatū: vt. s. sicut ex pōptitudine volūtatis bñficus aliq̄d exhibuit ad q̄d non tenebat: ita ille q̄ suscepit beneficiū aliq̄d sup: a debitū recompēset vel habeat volūtatē recōpensandi si nō pōt effectu recōpēsare. Necessitas ex obliuiōe pōt q̄s excusari ab ingratitudine nisi illa ꝓcederet ex naturali defectu que nō subiacet voluntati: non aūt ex illa q̄ ꝓuenit ex negligētia Nā vt dicit Sen. in. iij. de beneficijs. Apparet illū nō sepe de reddēdo cogitasse cui opportuit obliuio. Unde de illo antiq̄ ꝓpr̄io ingrato dr: in ps. cv. Obliti sunt deū q̄ saluauit eos. q̄ fecit magnalia in egypto mirabilia in terra Cham, terribilia in mari rub: o: ⁊ dicit vt dispdereꝛ eos. Ubi ponit ps. illoꝛ ingratitudinē q: obliti sunt deū nō solū in hoc q: nō dilexerūt nec laudauerūt deū benefactoꝛē nec aliqua in eius obsequiū fecerūt. sed grauiter offenderūt adorando res vitulū aureū ꝑ deo ⁊ cōqueriꝛēs de eo: ⁊ q: sunt indignati ꝓtra eū. Scdo in hoc ꝓcedit ingratitudo a dño collatoꝛ multitudinē: ibi. q̄ saluauit eos ⁊c. Saluauit eos patres tpe famis in egypto. postea fecit magnalia in egypto copiosissime multiplicando eos flagellādo egyptios multiplicit̄er. terribilia in mari rub: o eos ꝑ medium ficti maris pducēdo. et Pharaonē cum exercitu ingressum in aquis submergēdo: mirabilia in terra Chaz ꝑ desertū deducēdo cū passu māne de celo ⁊ terrā chā. i. terrā ꝓmissionis ipsis habitatoribus extinctis eis in possessionē concedendo. Tertio subdit ingratitudinis punitionē. ibi dixit vt dispderet eos. Voluit quidē eos delere. ꝑ illa ingratitudine qua ador: auerūt vitulū aureū: sz moyse oꝛante placatus factus est ⁊ suspēdit sniam. Sed cum pluries idolatrassent ⁊ multis modis deus offendissent ꝑpter q̄d dati sunt in seruitutē pluriū⁹ vicibus sub diuersis tyrānis i li. Judicū ⁊ Reg. ⁊ cū clamāres ad dñm cōpuncti ad deū reuererent ⁊ de⁹ liberasset eos de necessitatib⁹ suis: demū addētes summā ingratitudinē videlz in occisiōe crudelissima vnigeniti filij dei dispsit eos ꝑ vniuersum i seruos ⁊ ancillas destructa vsq; ad fundamēta ciuitate hierlm in numeralib⁹ psonis mortuis gladio peste et fame ex illis ab exercitib⁹. Titi ⁊ Vespasiani. ⁊ vltiꝰ ifidelitatē ⁊ alijs deditos ad eternā dānationē deduxit. Et q: oīa in figurā cōtingebāt illis. Facta sunt autē ꝑpter nos ait apls. s. ad Cor. x. Fuit em̄ iste ppls ingratus⁹ ppl̄o xpiani. Ita demū euenient xpianis ⁊ peiora si ingrati fuerint inuēti. Saluauit em̄ eos a pcīs eoꝛ ꝑ passionē suā. Fecit magnalia in egypto tenebrosa mūdi: quia magna documenta doctoꝛ magnas cōuersiones ppl̄oꝛ: magna exēpla pfecte vite sc̄oꝛ: fecit mirabilia in terra cham: i terra ecclesie mirabilia miraculoꝛ: mirabilia sacroꝛ ⁊ iter ea scīpuū eucharistie. terribilia in mari rubro: q: pstrationes diaboli ⁊ oīm pcoꝛ ⁊ iterū in mari penitētie ⁊ lach: ymarū: ⁊ in mari rub: o effusiōis sanguinis martyrū glorioſoꝛ. Unde timere habēt ne si inueniant ingrati dispgātur ⁊ tpaliter dati i captiuitatem alioꝛum. ⁊ spūaliter in cruciatum demonioꝛum ⁊c.

Judicās se spūalē

De his q̄ bona fac̄ mā negligunt.

Ro. xiiij

ps. cxviij

Quidsit ingrati tudo.

Adde q̄ habetur in. h. scīdum insti. de dona. et i aut. vt cū de appel. cog. ℌ. cauſes aut. col. viij. rū. vnica. C. de igra. libe.

Deipsa peccatoꝛ gratoꝛ.

Ingrati tudo pec catū est speciale.

§. I. Est autē ingratitudo

speciale pcm̄. Quāuis em̄ ꝑm beatū Tho. ij. ij. q. cvij. ar. ij. in q̄liber pctō sit materialis ingratitudo ad deū inquātum. s. facit hō aliq̄d q̄ pōt ad ingratitudinē pt̄inere qui summ⁹ bñfactoꝛ: est nobis: et tūc est circūstātia aggrauās pcm̄. cū formaliter ingratitudo est q̄n actualiter bñficiū cōtinētur. Sicut em̄ gratitudo est spālis virtus habēs diuersos gradus. quoꝛū ꝓm⁹ est q̄ beneficiū recognoscat. secūdus q̄ gr̄as ⁊ laudes agat. tertiꝰ q̄ retribuat ꝑ loco ⁊ tpe ꝑm suā facultatē. Ita ingratitudo q̄ ei opponitur vt pt̄s er ipso noīe. Nam ingratitudo d: quasi nō gratitudo est spāle peccatū habēs diuersos gradus. Et q: q̄d est vltimum in generatiōe est ꝓm⁹ in resolutiōe. Ideo ꝓm⁹ gradus ingratitudinis est vt hō bñficium nō retribuat ꝑm q̄ recepit. scōs est q̄ dissimulet. i. non laudet: nec gratias agat: tertius est q̄ nō recognoscat siue ꝓbliuionem siue q̄cūq; aliū modū. Et q: in negatiōe intelligit affirmatio opposita. ideo ad ꝓm⁹ gradū ingratitudinis pt̄inet q̄ aliquis retribuat mala ꝑ bonis. Ad scōm q̄ beneficiū vituperet. Ad tertium q̄ quasi maleficiū reputet in mēte sua ipm beneficiū. Unde Sen. in. iij. de beneficijs Ingratus est qui dissimulat: magis ingrat⁹ qui nō reddit. ingratissimus q̄ est oblitus. Est aūt ꝑm Tho. vbi. s. q̄nq; mortale q̄nq; veniale ipsum pcm̄ ingratitudinis. Dicit enim quis ingratus dupliciter. vt dictū est. Uno modo ꝑ solam omissionē. puta q: non recognoscit vel nō laudat: vel non retribuit vice ⁊ ꝓ: o bñficio accepto. Et hoc nō est semper mortale. q: debitū gratitudinis est vt hō etiā aliquid specialiter tribuat ad q̄d nō tenet. Et ideo si illud ꝑtermittit nō peccat mortaliter. Est m̄ pcm̄ veniale: q: hoc nō ꝓcedit nisi ex negligētia quadā: aut ex quadā indispositione hois ad virtutē. Potest m̄ cōtingere q̄ talis ingratitudo sit etiā mortale pcm̄ vel ꝑpter interiorē cōtemptū vel ꝓpter conditionē eius q̄d subtrahit benefactoꝛi a bñficiato q̄d er necessitate debet siue simpliciter siue in aliquo casu necessitatis. sicut si q̄s patrē suum q̄ post deū est maximus bñfactoꝛ: filij cū ab eo receperit esse: cōtemneret recognoscere vt patrē suū. ꝑpter vilitatē cōditionis vel debilitatē sensus vel tenuitatē substantie ⁊ hmōi. Aut etiā nō subueniret ei in magnis necessitatibus suis cū posset vel nō laudaret eū in quo laudādus est ꝓcipue cū ex tali omissione laudationis sequit̄ ei vituperiū. vel infamia ipsi⁹ patris. Et idē videt de alijs q̄ magna beneficia ꝓtulissent. Scdo modo d: aliq̄s ingratus. q: nō solū ꝓtermittit iplere gratitudinis debitū. sed etiā cōtrarium agit. Et hoc etiaz ꝑm cōditionē eius q̄d agit q̄nq; est pcm̄ mortale q̄nq; venia le. puta si q̄s deū summū oīm benefactoꝛē quasi odiat seu ꝑ nihilo habeat vel contēnat q̄ eū fecerit in hūc mūdum venire ⁊ esse. q̄d solet accidere cū quis est tribulatiōibus ⁊ angustijs ⁊ tētationibus ꝓssus vel non habet bona q̄ in alijs cernit vilificās beneficia dei sibi cōcessa. vnde hoc est pcm̄ mortale q̄n ꝑm deliberationem rōnis euenit. secus si ꝑm mortū sensualitatis. Multo magis esset si ipsa dei bñficia vituperaret sibi collata: vel blasphemaret eum qui in mundum fecit eum venire: ⁊ q̄ nil ab eo habuit nisi mala ⁊ hmōi. adhuc aūt grauius si aliquis faceret in iniuriam dei vr psequendo seruos dei ⁊ hmōi. Et similiter qui parētes exprobraret ⁊ ꝓtumelijs afficeret aut verberaret aut alias psonas multū benefactrices. talis ingratitudo esset mortale. alias veniale. De ingratitudine magna populi dei loquens Moyses Deut. xxxij. c. ait. Incrassatus est dilectus ⁊ recalcitrauit: incrassatus: impinguatus: dilatatus: dereliquit deum factoꝛē suum ⁊ recessit a deo saluatori suo. Incrassatus. s. in naturalibus bonis collatis sibi: impinguatus in spūalibus: dilatat⁹ in tēpoꝛalibus: recalcitrauit offendēdo opere. dereliquit deū nō recognoscēdo beneficia: ⁊ recessit a deo non agendo gratias ei nō laudando ipsum sed idola. Cum aūt ingratitudo est venialis ingratitudo nō est cōtra charitatē sed ꝓter: q: nō tollit habitū charitatis sed excludit aliquē actū ei⁹ vt feruoꝛem: ⁊ quis i quolibet veniali peccato sit ibi aliq̄d ingratitudinis inquantū. s. pcm̄ veniale tollit aliquē actū vtutis per quē hō obsequit deo: non est tm̄ ibi pfecta ratio ingratitudis. Cū aūt ingratitudo est mortale difficulter potest repiri nisi mixta cū materijs alioꝛ pcoꝛ. Nam si quis nō recognoscat vel cōtēnat dei bñficia in se: erit ibi cōtemptus accidia vel inuidia. Et si iniuriak parētibus vel alijs benefactoꝛib⁹ ꝛ̄bo: erit ibi ꝓtumelia: vel blasphemia vel aliq̄d aliud. Et si facto erit ibi furtū. vel impietas vl̄ lesio corporalis ⁊ hmōi. Cū aūt q̄s hoc solū faciat vt ipm beneficiū notabile vituperet ⁊ vilificet vl̄ cōtēnat: fo: te solū ibi ingratitudo erit. Et vt dicit. b. Tho. vbi. s. nihil ꝓhibet fore malē rōnem alicuius spālis peccati i pluribus generibus peccatoꝛ materialiter inueniri. Et ꝑm hoc in multis generibus peccatoꝛ inuenit ratio ingratitudinis. Notandum etiā ꝑm Tho. vbi. s. q̄ ille q̄ ignoꝛat bñficium nō est ingratus si bñficium nō recompēset dūmodo sit paratus recompēsare cognoscer. Est aūt laudabile vt ille cui ꝓuidet seu daf bñficium ignoꝛet dupl̄r. Primo mō ꝓpter inanis gl̄ie vitationē sicut bea. Nicolaus fecit cū ꝓuidens occulte aurum in domo cōuicini pauꝑis humanū fauoꝛē vitare voluit. Un Sen. in. ij. de bñficijs cū dirisset q̄ hoc bñficij lex est q̄ alter. s. dans statim dz obliuisci dati. Alter. s. recipiēs memoꝛ esse ꝓcepti. quasi se declarās in. vij. eiusdē lib: i dicit. Errat si quis estimat cū dicimus eum q̄ beneficium dedit obliuisci exigere nos illi memoꝛiam rei ꝓsertim honestissime. Cū ergo dicimus meminisse nō debet hoc vosumus intelligi ꝓdicare nō debet nec iactare. Secūdo est laudabile vt ignoꝛet beneficiū: q: in hoc ꝓcipue amplius beneficium facit q̄ consulit verecundie eius qui beneficium accipit. Unde Seneca dicit in eodem lib. q̄ interdū fallēdus est qui iuuatur vt habeat neca quo acceperit sciat.

Aliq̄s dr: ingratus dupl̄r.

Ingratitudinis esse mortale difficulter.

Ignoras bñficium duplici ter laudatur.

§. II. Grauitas huius pcc

cati ingratitudinis magna est ꝓpter q̄d ps. cij. excitat se ad gratitudinē exhibendā dicēs. Benedic aīa mea dño. Scdo ꝓuocat se ad ingratitudinē fugiēdam dicens. Noli obliuisci oēs retributiones eius. i. bñficia eius. Appellat aūt beneficia retributiones: q: facientibus nobis mala ꝑ malis deus retribuit bona: ideo noli obliuisci: q: hoc pertinet ad ingratitudinē: ⁊ vt magis euitet ingratitudinem enum. erat beneficioꝛ reuerēdam multitudinem: ibi. Qui ꝓpitiat oībus iniquitatibus tuis ⁊c. Ipsa aūt grauitas huius peccati ostenditur ex quattuoꝛ: que ex ea sequunt.

¶ Primo concessa bona auferuntur.

¶ Secundo dimissa peccata reuertuntur.

¶ Tertio grauissima mala oriuntur.

¶ Quarto ꝓmissa beneficia subtrahuntur.

Nota grauitas rei ingratitudinis.

§. III. Quantum ad primū

dicit Aug. Qđ dederat gratis abstulit ingrato. Unde saluator: Matth. xxj. dixit iudeis ingratis postq̄ posuit parabolā vinee plātate ⁊ locate agricolis: vbi ostendit ingratitudo illoꝛ. Jō auferet a vob regnū dei. Preter expositionem litteralē parabole videlicet de illo ꝓpr⁹ iudeoꝛ q̄ vr vinea plātat⁹ a deo. i. posit⁹ i terra ꝓmissionis cū roꝛculari legis q̄ timoꝛe ꝓmebat. i. rerrahebat a malis: ⁊ sepe. s. cū stodie angelice: ⁊ turri ꝛēpli notatissimi in cultu diuino locatus. i. deditus fuit in curam principibus sacerdotumvr deo faceret fructificare per bona opa. Et ad solicitādum hoc misit diuersis tpibus plures nūcios. i. ꝓpheras. sz illi vr ingrati occiderunt ꝓpheras: ⁊ demū filiū dei ꝑris q̄ vineā platauerat ⁊ locauerat: ꝓpter quā ingratitudinē ablatum est regnū dei. i. regimē fidelis ppli ab eis ⁊ itellectus verus scripturarū. Habet nihilomin⁹ parabola sensum moralē. Vinea em̄ designat aiam quālibet q̄ a deo plātat in creatione. in qua ponit roꝛcular remoꝛis ꝓscītie: turris

Ingratitudo auferт cōcessa.

Anima d: vinea

Universidad de Deusto
Biblioteca

rationis et ꝙa possit videdo distinguere amicos ab inimicis. sepe circūdaꝫ.s. custodia ⁊ gelica q̄ vndiq; custodit locat colonis. s. appetitui itellectiuo ⁊ sentitiuo. Utes in ea sunt inclinatiões ad frutes vel qđ plus est habit⁹ fruti qui infundunt in baptismo. T̄ps fructuū appꝛopin ꝙt cū incipit hr̄e vsus liberi arbitrij quo dz in bonoꝛ dei fructus ꝓducere bonoꝛū operū: tūc mittit de⁹ nūcios suos. i. bonas inspiratiões ⁊ instinctus mētales ad bn̄faciēdum vel doamēta ꝓdicatoꝛū ⁊ alioꝛū. Sed vt ingratus istos mortificat ⁊ ptēnit. Demū ipse dei filiꝰ in sacro altaris vemit ad eū: sz vel nō recipit vt receptū eiicit extra se ⁊ crucifigit malis opib⁹ suis. ꝑm illud qđ ait apl's ad Heb. vi. c. de pꝛauis xp̄icolis. Rursus crucifigentes dei filiū in semetipsis ⁊ ostentui hñtes. Quid ergo facit dn̄s his ingratis. Aufert ab eis regnū dei. illō videlicz de quo ait apl's Roma. xiiii. Regnū dei non est esca ⁊ potus. sz iustitia par et gaudiū in spūsancto. Justitia aūt est ois virtus ꝑm ꝓm. De hac ingratitudine cōquerēs dn̄s sub noie vinee quō p ipm auferunt bona spūalia dicit Esa. v. Vinea facta ē dilecto meo. ⁊ sepiuit: ⁊ lapides elegit ex ea scz ad ꝯciendū maceriā ꝓ custodiēda ipsa. Lapides sunt patres solidi virture qui custodiūt aias. ⁊ plāt̄auit vineā electā. i. vites ꝑcipuas: ⁊ edificauit turrim ⁊ torcular extruxit i ea. expoꝛsita sunt supra. Et exꝑectauit vt faceret vuas ⁊ fecit labrusca. vue sunt opa ꝓuersa: labrusce sunt opa q̄ hñt apparentiā boni. Et subdit de hac ingratitudi ꝯquēs ⁊ cōquerens. Quid vltra de bui facere vinee mee ⁊ nō feci. Et nunc ostēdā qđ faciā vinee mee. Auferā sepē. i. subtrahaz custodiā. s. solicitatiōnē an geli custodiētis: diripiā macerią. s. patres remouēdo: ponā eā desertā subtrahēdo gr̄az nō putabit a plāris p repꝛehēsionē supfluoꝛū: nec fodiet ꝑ ꝓtritionē ⁊ cōfessionē. Ascēdet spine malozū desideriozꝫ sup eā: ⁊ nubib⁹ mādabo ne pluāt sup eā. i. rōbū subtrahā cōpunctiōis a ꝑdicatoꝛib⁹ ⁊c. Ad hoc etiā qđ ait Hiero. in lib. iudi. De⁹ q̄ videt in absc̄dito ꝓspiciēs mentē et aīos vitijs ⁊ passionib⁹ fr̄es ⁊ i coꝛde ei⁹ se nō d̄ſ̄gi: sz aut auariciā aut libidinē aut iactantiā: discedit a mere ei⁹ scz subtrahēdo gr̄am: ⁊ relinquit domū ei⁹ vacuā. s. fructibus. xi. q. iii. audi. Primi parētes: q: repleti oib⁹ bonis naturalib⁹ ⁊ spiritualibus oim fructū ⁊ tpalib⁹: ingrati fuerunt deoꝛ: adhererēt aduersario ei⁹: ⁊ mādatū trāsgrediēs res oib⁹ fructib⁹ expoliati sunt. Ingratus em̄ extitit ingr̄t Aug. q̄ plen⁹ fructib⁹ deū oino nō timuit. de peni. di. v. c. s.

Peccata quōrede unt.

§. IIII. Quātū ad secundū

ꝑpter ingratitudinē pcta dimissa redeūt. Un̄ dn̄s in parabola de seruo debitoꝛe decē miliū talēꝛū q̄ vt ingrat⁹ noluit misereri cōseruo suo ꝑ paruo debito centū denariozꝫ ob amoꝛē dn̄i sui q̄ sibi remiserat decē milia talēta: irat⁹ ipe dn̄s ꝯ eū tradidit eū toꝛtoꝛib⁹ quousq; redderet vniuersum debitū. Matt̄. xviii. Ubi dic̄ Raban⁹. Cōsideradū est. q: dic̄ vniuersum debitū: q: nō solū pcta q̄ hō egit post baptismū ⁊ imputabunt ei ad penā. sed etiā oꝛiginalia q̄ ei in baptismo dimissa erant. Quō aūt pcta dimissa per penitētiā vel baptismū ꝓ recidiuū sequēs dicant redire ꝓpt ingratitudinē de bn̄ficio ꝑcepte remissiōis: tractat diffuse hec materia de pe. dist. iiii. in ꝓn. tā in tex. q̄ in glo. Et i. iiii. sen. dis. xvii. ꝑ. vi. t. b. Tho. ibidē in scripto. q̄ demum post alias opiniones determinādo dicit. q̄ pcta dimissa realiter nunq̄ redeunt ad aīam: nec quoad culpā: nec quoad penā vt. s. ꝓ oibus dimissis sustineat penā sicut nunq̄ fuissent dimissa. Nec etiā sequēs culpa recidiui est tāte grauitatis sic oia dimissa pcta sik' nec etiā digna tāta pena quātam merebant oia illa. Sz redire dn̄r ꝑm q̄d nō ſ̄mplr. i. ꝑm quendā effectū aggrauatiōis ꝓpter illā circūstātiā ingratitudinis. Hz em̄ illa culpa recidiui quādā maioꝛē grauitatē ꝓpter illā ingratitudinē: quā grauitatē nō hr̄et q̄ bn̄ficiū illō nō ꝑcepisset: sicut etiā ille q̄ recepisset magnū bn̄ficiū a dño suo tpali sup excessu ꝓpetrato ꝯ eū sibi relatꝛo vtiq; maioꝛi pena dign⁹ est q̄ si nō recepisset tāt̄ū bn̄ficiū. Et hoc idē cōfirmat Hzatia. de pe. dist. iiii. §. verū. dicens. Illa pcta dimissa redire dicunt: q: quisq; post accepram remissionē ad vomitū redierit tanto grauius punietur quāto benignitate dei abusus singulozꝫ remissioni accepte ingrat⁹ extitit. Hec ibi. Un̄ ⁊ Guil. dicit. q̄ quis q̄s nō teneaꝫ pcta debito modo cōfessa iterū confiteri: debet tñ dicere se als̄ in similia incidisse si recidiuauit vt deꝛes hendaꝫ maioꝛ: grauitaꝫ pcti. ꝓpter illā ingratitudinē adiunctā. Seruus etiā liberat⁹ a seruitute ꝓpter ingratitudinē cōmissam erg⁹ dn̄m suū redigit in seruitutē ꝑm iura. Dicit apl's ad Heb. x. Deteꝛioꝛa mereri supplicia q̄ filium dei cōculcauerit ⁊ sanguinē ei⁹ pollutū duxerit q̄sq̄ndum iudeus. ⁊ hoc ꝓpter ingratitudinē. Quāto em̄ q̄s recipit maioꝛa beneficia tanto faciēs mala magis ingratus est. Un̄ ceteris par̄ib⁹ grauius peccat et grauius punitur Et quo sequit q̄ ꝓ eodē peccato ceteris par̄ib⁹ grauiꝰ puniet fidelis q̄ infidelis: religiosus q̄ secularis: et plat⁹ q̄ subditus: q: plus ingratus ſm beatū Th. Ad qđ facit qđ dicit Urbanus papa. xxi. q. i. scimus. Et exemplus in vitis patrū de illa caluaria que adiurata dixit se in vita fuisse paganan. ⁊ in infer. esse. Et sub paganis iudeos. Et sub iudeis malos ch̄istianos in ꝓfundo.

Ingrati tudo inducit ma mala.

§. V. Quātum ad tertium

ꝓpt̄ ingratitudinē incurrit q̄s multa mala ⁊ tpalia ⁊ spūalia. Dic em̄ apl's Ro. i. de antiq̄s ꝑbis. q̄ cū cognouissent deū nō sicut deū glorificauerūt nec̄ gr̄as egerūt: sz euanuerūt in cogitatiōibus suis sibi attribuentes bn̄ficiū eis a deo cōcessum vt intellect⁹. ꝓpter hoc vitiū ingratitudis tradidit illos de⁹ in repꝛobū sensum ⁊ invitia idolatrie et cōtra naturā. i. tradi ꝑmisit. Et postea ponit mlta alia peccata grauia in q̄ incurrerūt. Repletos inquit oi iniquitate malicia fornicatione auaricia ⁊c. ibi vide. Ezechias rex Ierusalē post victoriā marimā ⁊ liberationē de manibus Sennacherib: q: nō sufficiēter gr̄as egit cantādo cāticuz dño ꝑm moꝛē illi⁹ ꝓpt̄. iō ꝓpter ingratitudinez egrotauit Ezechias vsq; ad moꝛtē vt dicit Joseph⁹. Hist̄oria habes Esa. xxxviii. Joas rex iuda q: ingratissim⁹ fuit erga ioiada summū sacerdotē. Nam vꝛoꝛ ei⁹ occultauit eū ꝯ parul⁹ esset ⁊ quereꝛet ad occidēdū ab athalia. ⁊ postea in septimo anno ipe Joiada oꝛdinauit sibi dari regnū interfecta athalia cū posteꝛa moꝛtuo Joiada filiꝰ eius zacharias reꝓhēderet eū de vitijs suis: adeo malus ⁊ ingratus fuit q̄ fecit eū occidi. Un̄ postea confirmatus est ⁊ male sibi fuit vt habeꝛ. ij. Paral. xxiii. Un̄ Iſchez: q: ingrati fuerunt occidētes. lxx. filios Hedeōis a q̄ liberati fuerāt de manib⁹ madianitaruz occisis. cxx. milib⁹ ex eis. iō sustinuerūt mlta ꝑessurā. Judei ingratissimi de bn̄ficijs xp̄i ita vt eū crucifigerēt. capta tandem hierosolyma post moꝛtē innumerabiliū. ferro peste fame: dispersi sunt per oꝛbem. Magis tñ xp̄s cōqueriꝫ de nr̄a ingratitudie q̄ de sua passiōe dicēs ꝓ deuotū Ber. Uide hō q̄ ꝓ te patioꝛ. Ad te clamo q̄ ꝓ te moꝛioꝛ. Uide plagas q̄b⁹ affligoꝛ. Uide clauos quib⁹ cōfodioꝛ. ⁊ cū sit tantus dolor: exterioꝛ: ⁊ interioꝛ. plus tū crucioꝛ q̄ te ingratū experioꝛ. Hui⁹ ingratitudis mirabat Salomon Eccl̄s. ix. vbi dic̄t. Ciuitas parua et pauci in ea viri. venit ꝯ eā rex magn⁹ ⁊ extruxit munitiões ei⁹ per gyꝝ ⁊ ꝑfecta est obsidio: inuētusq; est vir paup̄ in ea ⁊ liberauit eam ꝑ sapiam suā ⁊ nemo deinceps recoꝛdatus est pauperis illi⁹. Ciuitas hic mūdus ē parua ē respectu vniuersi. pauci viri. i. virtuosi in ea. rex qui venit ꝯ eam. diabolus est q̄ oēs tenebat obsessos vt caper ꝑ dānationē. paup̄ inuentus in ea xp̄s est q̄ liberauit eā ꝑ ꝓuidentiā suā diabolum passiōe supando: sz nō est q̄ recogiteꝛ tāt̄ū bn̄ficiū. et qui audiat verba illi⁹ pauperis. ecce maxima ingratitudo.

De ingratitudine ezechie.

De ingratitudine Joas.

De ingratitudine iudeoꝝ.

§. VI. Quātum ad quartū

dic̄ Aug. Nō est dign⁹ dādis q̄ est ingrat⁹ de dat̄. Et Ber.

Ingrati tudo sub trahit ꝓ missa.

Ingratitudo est vēnus defectās ⁊ vꝛes fontē diuine pietatis fluēta gr̄e roꝛe misericoꝛdie. Sap. xvi. Ingrati spes tās ꝯ hybernalis glacies tabescet. i. deficiet. s. q: non recipiet bn̄ficia q̄ sperabat. Ipsa demū gr̄a fidelib⁹ ꝑmissa ingratus ꝑuat. Un̄ glo. sup epl̄a ad Coꝛ. Nemo donis dei fiet ꝑfruēs ꝙ eis extiterit ingratus. Sicut em̄ ꝑm iura ciuilia pr̄ ꝓpter ingratitudinē pōt ꝓuare filiū et tota hereditare bonoꝛ suoꝛ qui als̄ nō posset. ita de⁹ pr̄ ꝓpt̄ ingratos hereditare gr̄e si ꝑseuerēt in ingratitud⁹e. Nō em̄ de facili sunt subtrahēda bn̄ficia ingratis. Un̄ dic. b. Tho. ij. ij. q. cvij. q̄ circa ingratū duo sunt cōsideāda. Primū quidē qđ ipse ingrat⁹ dign⁹ sit pati: ⁊ sic certū est q̄ merek bn̄ficij subtractionē. Aliud est cōsideādū. s. qđ opoꝛteat ip̄z bn̄ficiū facere. Et ꝓmo qđē nō dz eē facilis ad ingratitudinē iudicāda q: frequenter vr ait Sen. q̄ nō reddit tñ grat⁹ ē. et eo videlz q: fortē nō occurrit ei facultas aut oppoꝛtunitas reddēdi Scdo dz attēdere bn̄fic⁹ ad bn̄ficiatū de ingrato faciat gratū qđ sibi nō pōt ꝓmo bn̄ficio facere fortē faciet scdo. q̄ si bn̄ficijs multiplicat ingratitudinē augeat ⁊ peioꝛ: fiat tūc a bn̄ficioꝛ exhibitiōe cessare dz. Et sic facit gl'iosus de⁹. de q̄ Lu. vi. q̄ benign⁹ ē sup ingratos ⁊ malos: oūē imitari debemus vt ibi dꝛ. Nā vt dicit Hiero. Moderatꝛ dei ac pietatis solū nām reditum q̄rit ac nos cupit lōga sua bonitate saluare videlz nō subtrahēdo bona nob collata diu exꝑetādo ad pniaz addēdoꝛ tinu et aliaꝫ vt grati reuertamur ad eū. Et subdit Hiero. q̄ si nō cōuertimur si duri coꝛde sumus si in ꝑtis vsq; ad moꝛtē illicite ꝑduramꝰ: assidue peccātiuz nō miserek de⁹. di. xciij. diaconi. v. ⁊ sic de nō ablatꝛ a nobis boni. uis ingratos ad gehēnā tradit. Et iō noli obliuisci oēs retributiões eius. Sed bn̄dic aia mea dn̄m.

De potē tijs aie.

§. VII. Anima habet potē

tias q̄bus opat. intellectiuā. s. volitiuā ⁊ sentitiuā. Bn̄dic q̄ intellectu rememoꝛādo ⁊ cōsideꝛādo bona tibi collata Hia nr̄a sunt. ait apl's. s. ad Coꝛ. iii. scz diuinalia ad fruendū. i. ꝑsone diuine. intellectualia. i. angeli ad seruiēdū q: vt ꝺ: ad Heb. i. Oēs administratoꝛij spūs sunt. Rōnalia ad cōsuendū. i. hoies. Irrōnalia ad vrendū. Ps. Hia subiecisti sub pedib⁹ ei⁹. Disce. ait Ber. cōsideare singula q̄ tibi apponūt. i. oñficia vt nulla sint q̄ debita gratiarū actione frustr̄et. Bn̄dic affectu sup oia diligēdo tātū bn̄factoꝛem. Nā ethnici hoc faciūt vt diligāt eis bn̄facieres. Aug. in lib. de catheꝛizādis rudibus. Si amare piget reamare nō pigeat. s. deū ꝓ tātis bn̄ficijs. Null⁹ em̄ est tā fere mentis. i. ita ingrat⁹ ⁊ dur⁹ q̄ etsi nō vult impēdere: vult tamē repēdere. Sz tanta est ingratitudo hois: vt qđcūq; tpale etiāvile magis q̄ deū diligat. Unde i finali iudicio hāc ingratitudinē exꝓbrādo repꝛobis ostendet dicens. vt ait Chry. Ego ꝓptervos hō fact⁹ sum. Propter vos delusus ⁊ crucifix⁹. Ubi est tantarū meaꝝ iniuriarū fructꝰ? Ubi est seruit⁹ quā mihi debuistis ꝓ ꝑcio sanguinis? Ego sup gloriam meā vos habui cū essem de⁹ apparēs hō ⁊ vos oēm rem vilissimā terre ꝑ plius dilexistis q̄ iusticiā meā ⁊ fidē. Benedic sensitiua potentia. s. voce laudā do deū ⁊ oibus sensibus ei seruiēdo. iuxta illud apl̄. Magnificabit xp̄s in coꝛpoꝛe meo. Ad hmōi. s. obsequiū pstādum deo inducit ois creatura seruiēs ad nutū suo creatoꝛi. Unde dic̄ Aug. de sancto victoꝛe. q̄ libet creatura trina voce quēlibet alloquit videlz accipe: redde: fuge. Accipe beneficiū ex me ad vsuz tuū. Accipe ingr̄t celū a me illuminationē ⁊ moꝛtū Accipe ingt ignis a me caloꝛē. Accipe ab aere respiratiōnem. Accipe ab aqua refrigeriū ⁊ lotionē. Accipe ait terra a me alia: victualia: meralla: ⁊ sustentationē. Scda voꝛ est redde. s. obsequiū tuo benefactoꝛi ⁊ meo creatoꝛi: qui ideo me creauit vt tibi seruirē. ego vt grata semp tibi obsequoꝛ: duz tibi seruio. Tu ergo multomagis tibi obsequiū p̄estes in honoꝛē suū me vrēdo. ⁊ tibi de meo obsequio tibi impenso gratias agendo ne ingrata inueniaris. Tertia voꝛ est fuge. s. supplicia tibi paratū ꝓpter ingratitudinē. Nā si ingrata eris nō me bene vrēdo ⁊ gr̄as agēdo. oēs erimus cōtra te ad iudicandū ꝓ deo tuā ingratitudinē. Sap. v. pugnabit ꝓ eo oꝛbis terraꝝ contra insensatos. Celū dicet. lumine meo in ꝓpteruū ꝓiuek. Ignis aūt a me in iferno crucieꝛ. Aer in me vēteꝛ. Aqua ꝓ me in nubib⁹ infrigidek. Terra in centro meo vbi collecte erūt oēs immūdicie elementoꝛ incarcereꝛ. Ergo benedic recognoscendo diligēdo ⁊ seruiendo domino. Beneficia aūt de q̄bus dz benedicere ne ingrata iueniaꝛ in breui cōpꝛehēdit pꝛophera vbi. s. dicens. Qui pꝛopitiatur ⁊c. vbi nota sex.

¶ Primo oblata diuinalia: ibi. Qui pꝛopitiatur.
¶ Secundo collata sacramēralia: ibi. Qui sanat.
¶ Tertio sublata infernalia: ibi. Qui redimit.
¶ Quarto data naturalia: ibi. Qui coꝛonat te in mia.
¶ Quito allata tpalia: ibi. Qui coꝛonat in miserationib⁹.
¶ Sexto reseruata supnalia: ibi. Qui replet in bonis ⁊c.

Pꝛo his oib⁹ cū ceco illuminato da gr̄iam deo. vt sibi dictū fuit Jo. x. Et cū pharisco, sz hūiliter dic. Deo gr̄as ago tibi. Nā vt dꝛ. Eccl̄s. i. Ad loca vnde exeūt flumina. s. gr̄az reuertunt ad deū. s. ꝓ gr̄arū actione ⁊ recognitione a creatura rōnalis vt iterū fluāt. vt. s. de beneficijs ꝓceptis gr̄as exhibentes: beneficia potioꝛa sumamus inquit Hzego.

Hzati fi dicit apostolus ad Ro. iii. Quē deus ꝓposuit ꝓpitiatoꝛē mus deo ꝑ fidem in sanguine ei⁹. Deus. s. ꝑer ꝓpositū. ꝓ oibus ꝓ nobis posuit quē. i. filiū suū ꝓpitiatoꝛē. i. recōciliatoꝛē et satisfactionem ꝓ nr̄is iniq̄tatibus. Ipse em̄ vt dicit Jo. in. s. cano. est ꝓpitiatio ꝑ peccatis nr̄is. ⁊ hoc ꝓpitiatio applicat nobis ꝓ fidem nr̄am quā. s. habem⁹ in sanguine eius. i. in passione: in qua lauit nos a peccatis nr̄is in sanguine suo vt dꝛ. Apoc. s. Unde septies fudit sanguinē suū. s. i. circūcisione: i oꝛatiōe in oꝛtoꝛe in flagellatiōe. in coꝛonatiōe de spinis: in fixura manuū ⁊ pedū cū clauis: in lateris apertiōe vt nobis ꝓpitiaret cōtra septem capitalia vitia. Sāguis ait Leo papa. sanguie auferꝛ sanguis peccati sanguine xp̄i. Nā em̄ inimici essemus ꝓpter iniq̄tates nostras. reconciliati sumus. ait apl's ad Ro. v. ꝓ moꝛtē filij eius ipso ꝓ nobis satisfaciēte ⁊ sic inimicitiā remouente iniquitatū nostraꝝ. Benedic aia mea domino. q̄ dedit tibi diuinalia. i. dest filiū suū vnigenitū in moꝛte acerbissimā crucis vt ꝓpitiaret oibus iniq̄tatibus tuis: ⁊ te deo patri recōciliaret: ⁊ te pararet ad patiendum aduersa ꝓ eo ⁊ oia mala. Qui retribuā domino. inqt ps. ꝓ oib⁹ q̄ retribuit mihi. ps. cxv. Cum em̄ exercerē inimicitias aduersum eū ꝓpter iniquitates meas hoc ipse mihi retribuit vt dignaret moꝛtalitatem meā ⁊ miserias meas assumere: ⁊ ꝓ me moꝛtes ignominiosam ferre. nō video aliud mun⁹ faciendū ꝓ retributione tāti beneficij ne ingrat⁹ sim q̄ vt calicē salutaris accipiā: vt sustineā penā ⁊ passiões ꝑ ut ipe sustinuit ꝓ amoꝛe ei⁹. Sed quātū sit ingrat⁹ pcto: circa tātū beneficiū ostendit Aug. i ꝑsona ei⁹ sic loquens. Cū esses inimic⁹ pri meo scz ꝓpter iniq̄tates tuas recōciliaui te ꝓ me. ⁊ cum longe esses venivt redimerē te. ⁊ cū iter mōtes siluaq̄ oēs errares. s. vitioꝛ ⁊ ignoꝛātiaꝝ q̄ fui te. Inter lapides ⁊ ligna iueni te. s. idola ⁊ hmōi. s. obsequiū pstādum deo inducit ois creatura seruiēs ad nutū suo creatoꝛi. Unde dic̄ Aug. de sancto victoꝛe. q̄ libet creatura trina voce quēlibet alloquit videlz accipe: redde: fuge. Accipe beneficiū ex me ad vsuz tuū. Accipe ingr̄t celū a me illuminationē ⁊ moꝛtū Accipe ingt ignis a me caloꝛē. Accipe ab aere respirationem. Accipe ab aqua refrigeriū ⁊ lotionē. Accipe ait terra a me alia: victualia: meralla: ⁊ sustentationē. Scda voꝛ est redde. s. obsequiū tuo benefactoꝛi ⁊ meo creatoꝛi: qui ideo me creauit vt tibi seruirē. ego vt grata semp tibi obsequoꝛ: duz tibi seruio. Tu ergo multomagis tibi obsequiū p̄estes in honoꝛē suū me vrēdo. ⁊ tibi de meo obsequio tibi impenso gratias agendo ne ingrata inueniaris. Tertia voꝛ est fuge. s. supplicia tibi paratū ꝓpter ingratitudinē. Nā si ingrata eris nō me bene vrēdo ⁊ gr̄as agēdo. oēs erimus cōtra te ad iudicandū ꝓ deo tuā ingratitudinē. Sap. v. pugnabit ꝓ eo oꝛbis terraꝝ contra insensatos. Celū dicet. lumine meo in ꝓpteruū ꝓiuek. Ignis aūt a me in iferno crucieꝛ. Aer in me vēteꝛ. Aqua ꝓ me in nubib⁹ infrigidek. Terra in centro meo vbi collecte erūt oēs immūdicie elementoꝛ incarcereꝛ. Ergo benedic recognoscendo diligēdo ⁊ seruiendo domino. Beneficia aūt de q̄bus dz benedicere ne ingrata iueniaꝛ in breui cōpꝛehēdit pꝛophera vbi. s. dicens. Qui pꝛopitiatur ⁊c. vbi nota sex.

¶ Primo oblata diuinalia: ibi. Qui pꝛopitiatur.
¶ Secundo collata sacramēralia: ibi. Qui sanat.
¶ Tertio sublata infernalia: ibi. Qui redimit.
¶ Quarto data naturalia: ibi. Qui coꝛonat te in mia.
¶ Quito allata tpalia: ibi. Qui coꝛonat in miserationib⁹.
¶ Sexto reseruata supnalia: ibi. Qui replet in bonis ⁊c.

Pꝛo his oib⁹ cū ceco illuminato da gr̄iam deo. vt sibi dictū fuit Jo. x. Et cū pharisco, sz hūiliter dic. Deo gr̄as ago tibi. Nā vt dꝛ. Eccl̄s. i. Ad loca vnde exeūt flumina. s. gr̄az reuertunt ad deū. s. ꝓ gr̄arū actione ⁊ recognitione a creatura rōnalis vt iterū fluāt. vt. s. de beneficijs ꝓceptis gr̄as exhibentes: beneficia potioꝛa sumamus inquit Hzego.

§. VIII. Quantū ad ꝓmū

Hzati fi dicit apostolus ad Ro. iii. Quē deus ꝓposuit ꝓpitiatoꝛē mus deo ꝑ fidem in sanguine ei⁹. Deus. s. ꝑer ꝓpositū. ꝓ oibus ꝓ nobis posuit quē. i. filiū suū ꝓpitiatoꝛē. i. recōciliatoꝛē et satisfactionem ꝓ nr̄is iniq̄tatibus. Ipse em̄ vt dicit Jo. in. s. cano. est ꝓpitiatio ꝑ peccatis nr̄is. ⁊ hoc ꝓpitiatio applicat nobis ꝓ fidem nr̄am quā. s. habem⁹ in sanguine eius. i. in passione: in qua lauit nos a peccatis nr̄is in sanguine suo vt dꝛ. Apoc. s. Unde septies fudit sanguinē suū. s. i. circūcisione: i oꝛatiōe in oꝛtoꝛe in flagellatiōe. in coꝛonatiōe de spinis: in fixura manuū ⁊ pedū cū clauis: in lateris apertiōe vt nobis ꝓpitiaret cōtra septem capitalia vitia. Sāguis ait Leo papa. sanguie auferꝛ sanguis peccati sanguine xp̄i. Nā em̄ inimici essemus ꝓpter iniq̄tates nostras. reconciliati sumus. ait apl's ad Ro. v. ꝓ moꝛtē filij eius ipso ꝓ nobis satisfaciēte ⁊ sic inimicitiā remouente iniquitatū nostraꝝ. Benedic aia mea domino. q̄ dedit tibi diuinalia. i. dest filiū suū vnigenitū in moꝛte acerbissimā crucis vt ꝓpitiaret oibus iniq̄tatibus tuis: ⁊ te deo patri recōciliaret: ⁊ te pararet ad patiendum aduersa ꝓ eo ⁊ oia mala. Qui retribuā domino. inqt ps. ꝓ oib⁹ q̄ retribuit mihi. ps. cxv. Cum em̄ exercerē inimicitias aduersum eū ꝓpter iniquitates meas hoc ipse mihi retribuit vt dignaret moꝛtalitatem meā ⁊ miserias meas assumere: ⁊ ꝓ me moꝛtes ignominiosam ferre. nō video aliud mun⁹ faciendū ꝓ retributione tāti beneficij ne ingrat⁹ sim q̄ vt calicē salutaris accipiā: vt sustineā penā ⁊ passiões ꝑ ut ipe sustinuit ꝓ amoꝛe ei⁹. Sed quātū sit ingrat⁹ pcto: circa tātū beneficiū ostendit Aug. i ꝑsona ei⁹ sic loquens. Cū esses inimic⁹ pri meo scz ꝓpter iniq̄tates tuas recōciliaui te ꝓ me. ⁊ cum longe esses venivt redimerē te. ⁊ cū iter mōtes siluaq̄ oēs errares. s. vitioꝛ ⁊ ignoꝛātiaꝝ q̄ fui te. Inter lapides ⁊ ligna iueni te. s. idola ⁊ hmōi ad oꝛāre. Et ne lupoꝛ ferarū q̄ rabido oꝛe laniareris. s. demonū collegi te. s. reuocādo a malis verbo ⁊ exēplo. humeris meis poꝛtaui te. s. ... cruce penaz pctoꝛ tuoꝛ sustinēdo. laboꝛaui. sudaui. capur meū spinis opposui: lācea latus meū pfoꝛari ꝑmisi: toꝛ iniurijs ⁊ calumpnijs lacessit⁹ suz. Et tu diuideris a me. Hec ille. q. d. oia hec feci vt ꝓpitiat⁹ et recōciliatus me diligeres: mihi obsequiū p̄estares. ⁊ tu es ita ingratus vt me offendas a me recedas. Benedic ergo aia mea domino recteviuēdo.

Hzati fi m⁹ de col latione sacramēto rum.

§. IX. Quantū ad secundū

dicit ps. cvij. Misit verbū suū ⁊ sanauit eos. In eo misit q̄ incarnatū fuit. Et sic ipe ꝓpr̄ costat ex ꝺbo ⁊ carne q̄ est res sensibilis, ita vt medic⁹ veniēs ad sanandū medicinas sui

Universidad de Deusto
Biblioteca

as instituit.i.sacra cōstātia ex ꝟbis q̄ sunt forme sacrorū ⁊ elemētis seu rebꝰ elementaribꝰ q̄ sunt materia eorū. Nā vt dicit Aug. Accedit ꝟbū ad elemētū ⁊ fit sacrīm.i.q.i. detrahe. Sicut aūt sunt. vij. infirmitates aie nostre. sic. vij. instituit medicinas sacrales ꝫ eas vt nullam dimitteret insanatā. Qui sanat iquit pſ. oēs infirmitates tuas. Prima infirmitas est pcm̄ originale. quā sanat deꝰ medicina baptismi debite sumpti. Scda est peccatuz mortale actuale qđ gra priuat aiam: ⁊ hanc sanat medicamēto pnie. Tertia est pcm̄ veniale cū quo in paradisum intrare nō pōt. ⁊ hāc sanat extrema vnctione q̄uis etiā ⁊ aliis sacramentis. Quarta est ignorātia agēdoꝝ p salute. ⁊ hāc sanat sacramēto ordinis q̄ ad hoc dat vt instruāt ministri ecclesie se ⁊ alios de moribꝰ ⁊ fide. Quīta est cōcupiscentia p quā est pclius ad lasciuias ⁊ delectatiōes inordinatas tactꝰ ⁊ hāc sanat sacramētū matrimonij restringēdo ipsam ne fera ad coruptelas illiciras ſz contentꝰ sit sua vxore ⁊ hec q̄dē medicina p debilibꝰ nūmis. Nā fortioribꝰ aliud extat remediū. Sexta infirmitas est malicia. q̄dā inclinatio ad appetendū mala: cōtra quā datur medicina eucharistie. Septia est fragilitas seu debilitas ad bn̄ opandū ꝫ quā dat medicina cōfirmatiōis. Pe. de thara. in. iiij. Sanat q̄ dns oēs infirmitates: q̄ vt medicꝰ de celo missus est. iuxta illud Esa. lxj. Ad annūciādū māsuetꝫ misit me vt mederer cōtritis corde. Et cū istis medicinis sanat: cū actu debito assumunt. Sz tāta est ingratitudo hoīs vt vix contenant tanta bn̄ficia: vel indebite sumant: ⁊ iō pauci sanant. Un Aug. sup Job. Quantū est in medico sanare venit egrotū: sed ipe se interimit qui p̄cepta medici seruare nō vult. Noli ergo oblīuisci retributiones eius o anima.

Nota infirmitates q̄s deꝰ sanauit i nob

§.x. Quantum ad tertiū

Beati simus pliberatiōe ab inferno.

dicit Aug. de cōse. di. iiij. firmissime. ſfirmissime tene q̄ oīs q̄ cōcipit ex viro ⁊ muliere nascit cū pcō originali ⁊ mori obnoxiꝰ. ſ. eterne. de qua canit ecclia. Libera me dne de morte eterna. Et pſ. xxxiij. Mors peccatorꝝ pessima. Naz in inferno erit mors sine morte. Unde Greg. in moralibꝰ. i. pena moralis nunq̄ deficies. Maior pena i mūdo esse nō pōt q̄ mors. Nā fm pbm. Mors est vltimū terribiliū. hec tum pena cito trāsit. ſz pena mortis infernalis nunq̄. Sed dns redimit. i. liberat p q̄ram suā p̄cio sanguinis sui ab hac interitu mortis infernalis: vitā tuam. ſz amissam p pcm̄. Ecce quāt⁹ iterit. Ubi em̄ est p̄uatio diuini vultꝰ. i. visionis dei ignis cruciat⁹: demonū insultꝰ: ꝓscie remorsus: p̄uersoꝝ tumultꝰ: tenebraꝝ locꝰ: ꝓpetuꝰ fletꝰ: seu oīs refrigerij defectꝰ. Ab hoc interitu infernali redimit dns hoīem ⁊ totiēs quotiēs mortale cōmisit. O ingratitudo immensa. ⁊ cecitas miserāda: si a morte corporali te aliqs semel liberaret: ꝑpetuo illū amares: illū laudares: eiq̄ seruires: ⁊ liberanti a morte pessima nō recognoscis. Noli g̃ oblīuisci ⁊c.

§.xi. Quantū ad quartuz

Ratio data ne naturaliū.

Misericordia dꝰ: q̄si miseriā adimēs: ſz maior miseria esse nō pōt q̄ nō eē. Tāta est hec q̄ i appetitū creature cadere nō pōt absolute. Alī cōceptū tuū nihil eras. Aia em̄ cuiuslibet de nihilo creat⁹ cū corpore ifundit. Cū ergo nihil esses tāta mia⁹ fecit deꝰ vt tibi eē daret: ⁊ nobilissimū esse. Nā in aia posuit imaginē trinitatis ⁊ distinctiōq̄ in angelis Similitudinē deitatis magis q̄ in alijs iquātū sicut deꝰ est totꝰ in toto orbe et totꝰ in q̄libet pte ita aia in orbe suo. i. corpe tota i toto ⁊ tota in q̄libet pte corporis. Participatione cū oībꝰ creatis. esse. ſ. cōe cū elemētis. vegetari cū plātis: sentire cū brutis: intelligere cū angelis. Repraesentatione vniuersitatis. Ubi em̄ sunt q̄ttuor humores in corpore cōformes q̄ttuor elementis. Quinq̄ sensus exteriores: visus: auditꝰ: gustus: odoratꝰ: ⁊ tactꝰ. Et q̄ttuor interiores. ſ. sensus cōis: estimatiua: fantasia: et memoria q̄si nouē celi. Nā decimū empyreū in quo deꝰ residet per gloríe manifestationē. est pars intellectiua. ſz intellectus et

volūtas. In qua parte videt deꝰ ⁊ amat cū sanctis et angelis eius. Omniuz dominator est. pſ. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Aug. Omnia fecit deus ꝓpter hoiem. Un i sex diebꝰ circa creādo habitationē hominī fecit ⁊ ornauit. ⁊ postea creādo hoiem i possessionē posuit duplicē in natura substantiam. ſ. corporis ⁊ aiē et possidear duplicem in celo glorificationē ſcz aie et corporis: in quo beati hoies in futuro angelos sanctos antecellēt cū ipsi corpora nō habeant. vñ nec ꝓpria corpora p cōsequēs demū in deo pſonalē vnionē. Nā in xpo est ꝟa humanitas et diuinitas vnita. Nec est illa ꝟa humanitate nostra assumptū aliud suppositū q̄ dei verbum. Agnosce ergo o xpiane. ait Leo papa. dignitatem tuā ⁊ diuine cōsortis factus natura noli in veterem vilitatem degeneri conuersatione redire. Considerans ergo ingratitudinem hominis super hoc moyses ait. Deum qui te genuit dereliquisti et oblitus es domini creatoris tui. Deut. xxxij. q. di. quō potes esse ita ingratus Ecce quō coronauit te in misericordia. Quāuis em̄ oibus q̄ creauit misericordia fecerit. de nō esse in se producēdo In ista tamē misericordia tibi coronā super omnia dedit conferēdo tam nobile esse ⁊ dominiuz ⁊ regnum omniū.

§.xii. Quantū ad quintū

Pro datione tritiū. pro datione vini.

Miserationes dei in pluralidici possunt plurima bona spiritualia ⁊ corporalia q̄bus nos consolat remouēs miserias nostras in gubernatione nostra. ita q̄ coronat te i misericordia respectu creatiōis. coronat te in miserationibus respectu gubernatiōis. coronat inquit vndiq̄ circūdans te totū. aiam. ſ. ⁊ corpus suis bn̄ficijs. Coronat singulari p̄uisione quasi nil de alijs creaturis videatur curare vt tibi subueniat. vñ Sap. xij. di. Cū magna reuerētia dne disponis nos. Et Prouer. viij. Delitie mee esse cum filijs hoīm Miserie famis ⁊ sitis puidet cibarijs et potibꝰ varijs ne fastidiū generet. Miserie nuditatis vestimētis plurimis laneis et lineis et sericis. Miserie frigoris caloꝝ ignis. Miserie tenebraꝝ lumine lune ⁊ solis. Miserie paupertatis: diuitijs auri ⁊ argenti ⁊ ceteroꝝ metalloꝝ lapidū pciosoꝝ. Miserie infirmitatū: medicinis innumeris. Sensibus ipsis copiose ⁊ suauiter puidit. Visui de pulchritudine colorū. Auditui de suauitate sonoꝝ cant⁹ ⁊ instrumētoꝝ. Gustui de dulcedine ciboꝝ. Odoratui de fragrātia odoꝝ floꝝ ⁊ alioꝝ. Tactui de lenitate diuersoꝝ obiectoꝝ O quāte sunt miserie aie. Repletus ait Job. xiij. multis miserijs. quas releuat diuersis miserationibus. Quantas em̄ inspirationes ⁊ incitamēta ad bonū immittit. Quot documenta scripture sacre. Quot exhortationes sanctoꝝ Quot exempla pfectoꝝ. Quantas varietates artium ⁊ artificiatoꝝ ad tollendū ocium. Quot euasiones periculoꝝ. Quāras expectationes ad emēdationes peccatoꝝ. Quot auxilia angeloꝝ. pſ. Angelis suis deus mandauit ⁊c. Quomodo miseretur pater filioꝝ misertus est deus. Sed tāta est ingratitudo nostra vt cōquerēdo dicat Esa. ſ. Filios enutriui ⁊ exaltaui: ipsi autem sp̄euerunt me ⁊c.

§.xiii. Quantū ad sextū

Certū est q̄ desideriū nr̄m hic ipleri nō pōt vt experientia docet. Sed vt dicit pſ. Satiabor: cuz apparuerit gla tua. Ubi em̄ bri possidebūt septē bona q̄ dñr septē dones q̄ imbibūt aiam ⁊ corpꝰ ⁊ totaliter ꝓtabūt. videlz visione claraz q̄ ipsebunt sapia. cōpreheſionē q̄ ipsebunt securitate dilectionē pfectissimā: qua ipsebunt gaudio seu fruitione quoad corpus. agilitatē: subtilitatē: claritatē: impassibilitatem. Uel septē bona q̄ hic desiderant sed nunq̄ possidēbitur plene. diuitias: honorificētias: potētias seu dñia: delectationes: sanitatē: vite ꝓpetuitatem scientiā virtutē. Ubi plene habent. Habent siquidem virtutes morales in patria. sed ad aliū vsum sicut ⁊ diuitias ⁊ honorē: sed p aliū modum q̄ hic. Ergo bn̄dic aīa mea dño ⁊c. ne sis ingrata.

Cap.s. De tentatione qua homo tentat deum.

pſ. xxiij.

pſ. xxxvij.

pſ. xcv.

Tentatio dei. i. qua hō tentat deum. speciale peccatū est procedens ex superbia et presumptione hoīs. de qua inqt dns p pſ. lxxviij. Tentauerūt ⁊ exacerbauerunt deū excelsum: et testimonia eius nō custodierūt. Circa hoc videda sunt tria.

¶ Primo quid sit deum tentare.

¶ Secundo quare ⁊ quomodo sit peccatum.

¶ Tertio de punitione eius.

Quidditas tentatio dei ⁊ qđ sit tentare

§.i. Quantum ad primuz

Sciēdū q̄ tentatio dei est vitiū quo hō ꝓtermittit facere qđ pōt ad pficula euitāda: vel aliqua agēda respiciēs: seu expectās diuini auxilij effectū. Pro quo declaratiōe dicit b. Tho. ij. ij. q. xcvij. ar. i. q̄ tentare est ꝓprie experimētū sumere de eo q̄ tentat. Possumꝰ aūt experimētū sumere de aliquo ꝟbis ⁊ factis. Et ꝟbis q̄dē experimētū sumimꝰ q̄n inq̄rimꝰ an sciat vel velit vel possit illud ꝓplere qđ q̄rimꝰ. ſfactis aūt cū aliq̄ ꝓ q̄ facimꝰ explorāmꝰ alterius ꝓuidētiā. vel volūtatē vel ptātem. Utriusq̄ horꝝ cōtingit fieri dupliciter Uno mō apte. vr cū q̄s se tentatorie ꝓfert. Sicut samson ꝓposuit philistheis ꝓblema ad tentandū eos. Judi. xiiij. Alio modo istidiose et occulte: sicut pharisei tentauerunt xpm̄ q̄n interrogauerunt. Licet nobis dare cēsum cesari. Matth. xxij. Rursus q̄nq̄ hoc fit expresse vt cū q̄s dicto vel facto intēdit experimētū sumere de aliquo vt cū iudeꝰ signū de celo q̄rebat a xpo tentates eū. vt dr Lu. xj. Uniuersaliter q̄n. ſ. etsi hoc nō intēdit vt experimentū sumat id tn̄ agit qđ nihil aliud videt ordinabile nisi vt experimentū sumat: sicut si q̄s poraret multā pviam quā nouit latronibꝰ assuetā: eēt b̄ q̄si illos latrones tentare si furent q̄uis nō intēdat hoc. Un Ber. dicit de pecunia rapta a latronibꝰ. Magna pecunia magna tentatio. Sic igit hō tentat deū q̄nq̄ verbis q̄nq̄ factis. Uerbis quidē cū loq̄mur cū deo oādo. Un in sua petitione aliq̄s expresse deū tentat q̄n ea intētione a deo aliq̄d postulat vt exploret dei sciam: ptātem ⁊ volūtatē. ſfactis aūt expresse tentat q̄n per ea q̄ facit intēdit experimentū sumere diuine sapiētie ptātis vel pietatis. Sed quasi interpretatiue deū tentat q̄ etsi nō intēdat experimentū sumere de deo: tn̄ petit vel facit aliq̄d ad nihil aliud vtile nisi ad ꝓbandū dei ptātē: bonitatē: vel cognitionē. vt zacharias in petēdo signū ab angelo ꝓ filio sibi nascituro. Luc. ſ. Et gedeon i ponendo vellus in area rore implendum in signū victorie. Judic. vj. Sicut si aliqs faciat equum currere vt euadat hostes hoc nō est experimētu de equo sumere. sed si equū currere faciat absq̄ aliq̄ necessitate. hoc nihil aliud erit q̄ experimentū sumere de equi velocitate. Et idē est de oībꝰ aliis rebꝰ. Un ergo ꝓpter aliquā necessitatē vel vtilitatē cōmittit se aliqs diuino auxilio in suis petitiōibꝰ: vel facit hoc nō est deū tentare. Dicit em̄. ij. Paral. xx. Cū ignorem⁹ q̄d agere debeam⁹. hoc solū residui habem⁹ vt oculos nostros ad te erigamus. Et sic sancti viri moti sunt ad petendū pcibus diuine ptātis effectū ex necessitate vel vtilitate in miraculis faciēdis inspirati ad hoc a deo. Un aūt hoc agit absq̄ necessitate vel vtilitate: hoc est interpretatiue tentare deū. Un super illud Deut. vj. Nō tentabis dñm deus tuū. dicit glo. Deū tentat qui hñs q̄d faciat: sine rone cōmittit se periculo experiēs vtrū possit a deo liberari. A quo cauendū fore docuit xps exemplo suo. Cū em̄ posset de pinnaculo descendere via hūana q: per scalas: noluit mittere se deo: sum vt suadebat diabolꝰ q: periculū erat fm naturā ⁊ miracula facere tūc nō erat expediēs. Et ppter eādē rōnem nō volebat aliqn̄ iudeā ābulare. q: q̄rebāt eū iudei interficere. Jo. vij. c. Hoc idē abraā docuit exemplo q̄n descendēs i egyptū dixit saraȳ esse sororē suā: Gen. xij. Un q̄ facto inqt Aug. oñdit q̄ nemo dz tentare deū suū cū habeat qđ saluberrimū i ꝓfilio faciat. ſ. fm viā hūanā. ſfecit q̄ potuit q̄ nō potuit deo ꝓmisit i quē sperauit. xxij. q. ij. q̄rit. Sic ⁊ paulus apls fecē se submitti p sportā de muro vt euaderet insidias. ij. ad Cor. xj. nec expectauit q̄ deꝰ mitteret ei ágelū suū. Hoc aūt bnā agatha recusauerit medicinā corporalē dicēs. Habeo deū meū iesum ā q̄ solo sermone restaurat vniuersa. nō ibi tētauit deū. Experta em̄ erat erga se diuinam benivolentiā vt vel infirmitates nō paterer⁹ q̄bus medicina indigeret vel statim in se sentirēt diuine sanationis effectū. Et que a iure cōi exorbitāt in ꝓsequentia nō sunt trahēda de regula. in. vj. nisi q̄s haberet similē institutū a spūsancto. Tentauerūt g̃ illi pfes iudeoꝝ in heremo deū vt ꝓbarent potentiā dei si posset eis puidere dicentes. vt ait in alio pſ. Nunq̄d poterit deꝰ parare mensam in deserto. Nunq̄d et panes poterit dare. Nunq̄d introducere in terrā ꝓmissionis ⁊ alijs modis. Est aūt b̄ pcm̄. ſ. tētare deū qđ ptz ex eoq̄ in lege ꝓhibet Deut. vj. Non tentabis dñm deū tuū. Nō huiꝰ est fm. b. Tho. ij. ij. q. xcvij. ar. ij. q: vt dictū est tētare est experimētū sumere seu ꝓbare. Nullus aūt experimētū sumit de eo de q̄ est certꝰ. Et iō tētatio oīs ex ignorātia vl dubitatiōe ꝓcedit: aut ei⁹ q̄ tētat. sic cū aliq̄s experimentū de aliqua re sumit vt eiꝰ q̄litatē cognoscat vt cum magister interrogat discipulū vt sciat si didicit vel itelligit lectionē. ⁊ aurifex aurū fricat vt sciat quātū est mixtū. aut ꝓcedit ex dubitatiōe alioꝝ. sicut cū q̄s experimētū sumit de aliq̄ re vt aliis oñdat p quē modū dr. de tentare hoies vt abraā. Gen. xxij. circa immolationē filij vt sc̄z oñderet mundo obediēt⁹ ei⁹. ⁊ tobiā vt ostenderet aliis patiētia suam ⁊ hmōi. Et sic ꝓpe tētauit philippū dicēs. Un ememus panes ⁊c. vt sc̄z oñderet ipsi paruitatē fidei sue. Ipse em̄ ꝓpe sciebat q̄d eēt factur⁹. Joh. vj. Ignorare aūt vel dubitare de his q̄ ptinēt ad diuinā pfectionē sc̄z ptātis sapie vel bonitatis est pcm̄. Sic g̃ tētare deū vt cognoscat q̄s ei⁹ virtutē pcm̄ est. Si q̄s aūt ad hoc experimentū sumat eoz q̄ ptinēt ad diuinā pfectionē nō vt ipe cognoscat: ſz vt aliis deꝰ mōstret b̄ nō ē tētare deū cū subest iusta necessitas vl pia vtilitas ⁊ alia q̄ ad b̄ cōcurrere debēt. Si em̄ apls periculo ꝓpter dño⁹ in noie iesu xpi fieret fuga. vt dr Act. iiij. vr. Xrus xpi indelibꝰ demōstraret. Si q̄s aūt hoc attētaret facere sc̄z miracula esto q̄ facere ad confirmationē fidei ꝟitatis nisi sup hoc haberet istigationē a spūsctō sicut habuerūt sci: ptineret b̄ ad tētationē dei. Od aūt ait pſ Gusta. ⁊ vi. q̄m suꝰ est dñs. Et apls Ro. xij. Probetis q̄ sit volūtas dei bona bn̄placēs ⁊ pfecta. nō ptinet b̄ ad tētādū deū nec ibi est pcm̄: q: ir elligunt de cognitiōe affectiua dei ꝓ probatione fm quā q̄s experit in se gustū diuine dulcedinis ⁊ cōplacētiā diuine volūtatis q̄ ꝓuenit ex eo q̄ q̄s totaliter se subijcit dei volūtati: ⁊ attēre ⁊ affectuose cōsiderat diuinā volūtatē. ⁊ exb sequit in eo experiētia diuine dulcedinis. Sz pbare dei volūtatē vel bonitatem cognitiōe speculatiua vtrū sc̄z sit bona volūtas dei. vl vtrū deus sit suauis b̄ ptinet ad tētādū deū. sicut ⁊ pbare vtrū deꝰ possit eū iuuare ⁊ sibi ꝓuidere qđ fecerunt illi pfes. Un dicit Quadragīta ānis ꝓtim⁹ fui gnatiōi huic. ſ. iudeoꝝ i deserto adiuuādo: defendēdo ab inimicis: puidēdo ab indigentia. Loquit p similitudinē hoīs q̄ cū ē ꝓtim⁹ pōt iuuare. Et dixi semp hi errāt corde estimādo vel dubitādo vtrū possim iuuare ⁊ eis puidere. ⁊ corde errāt. i. volūtate ⁊ malicia sua. Quod aūt rex achaz rephēdit cū q̄si ab esaia vt peteret signū dixit. Nō petā ⁊ nō tētabo dñm. Esa. vij. Propterea fuit q: nō ꝓ ipso solū ſz ꝓ toti⁹ ppli istructiōe monebat petere signū q̄si ipedito: cōis saluti. Neq̄ em̄ b̄ petēdo tētabat deū. tū q: b̄ faciebat ex dei mādato. tū q: b̄ ptinebat ad cōez vtilitatē. signū. ſ. liberatiōis hūani gñis vt ibi pater. Abraā aūt cū petijt sibi signū dari de terra ꝓmissionis dāda semini suo nō tētauit deū q: hoc fecit ex instinctu dei et ibi magnū mysteriū incarnationis. Tho. vbi. s. Hoc aūt pcm̄ opponit fruti religiōis fm Tho. vbi. s. ar. iij. q: cū finis virtutis religiōis sit deo reuerētiā exhibere: oia illa q̄ ptinent ad irreuerētiā hoīs tentare cum. null⁹ enim

pſ. xxxiij

Tētare deum est peccatū grauissimum.

Vitiū tētationis opponit religiōi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝑsumit tẽtare eũ de cuius excellẽtia certus est. Et cõiter est mo:tale. Vñ ꝺ: Sap. ſ. Inuenitur dñs ab his q̃ nõ tentant eũ. Vñ aũt nõ inueniat deꝰ a creatura. vt scilicet cognoscat eũ & possideat ꝑ gram nõ est nisi ꝑ impedimentũ mo:talis pcti. Hoc etiã ex punitione ipi⁹ notat in ps. cũ ꝺ:. Ipi nõ cognouerũt vias meas. i. opera mea seu mãdata mea q̃b⁹ itur ad deum. Inter q̃ mãdata hoc est. Nõ tentabis dñm deũ tuũ. & ꝑpter hoc iurauí eis. i. firmiter decreui si introibũt. si ꝑ nõ. i. q̃ nõ introibũt i requiẽ meã. i. terrã promissiõis q̃ figurabat vitã eternã. Et sic fuit q: null⁹ eoꝝ q̃ numerati sunt in egypto. ſ. sexcẽta milia hoim ad plia aport intrauerũt: sz mo:tui sunt in deserto. excepto caleph et Josue. Propter q̃ hoc:at apls vt caueam⁹ ab isto cũ sit multũ graue dicẽs. ſ. Loꝝ. x. Neq; tẽtem⁹ xpm sicut q̃dam tẽtauerũt & a serpẽtib⁹ perierũt vt hꝫ Nũeri. xxi. Multis aliis vicib⁹ & modis tẽtauerũt. Et nota q̃ diuersimode hoies tẽtãt deũ. Aliq̃ videlicet dei potẽtia seu ptãtẽ. Aliq̃ dei sapiam vel veritatẽ. Aliqui dei patiẽtia vel bonitatẽ.

De tẽtatoribꝰ obrubescẽtia q̃ cuz possint euitare nõ euitãt pericula

§. II. Tentant dei potesta

tem illi q̃ in piculo positi cũ possint remediare via hũana nolũt: erpectãtes effectũ diuine potestatis. i. liberationẽ a deo: sicut iudas machabeꝰ cum reperiret se cũ paucis & videret exercitũ bacchidis multũ: cũ posset declinare certamẽ erubescẽtia ductus ne videret fugisse hostes. cõmittens se deo bellũ inijt cõtra illũ & ibi occisus ſt. ſ. Mach. ix. Si q̃s etiã infirmarẽt et nollet vti medicinis nõ ꝑpter abominationẽ stomachi ad eas vel rimo:ẽ nocumenti. vl imporẽtiam emẽdi. sed vt q̃ dño sanarẽt: fiat beata Agetha: dei potentia tẽtaret: nisi haberet super hoc familiare cõsilium a spiritu sancto sicut illa: vel q: vellet illam penã sustinere ꝑpter amo:ẽ feruẽtem ad xpm. vt sanctus Egidi⁹ vuln⁹ gutturis de cuius capite q: est deũ tẽtare. ij. q. iiij. c. ſ. & c. consuluisti. Vñ Hericus imparo: cũ sanctam haberet vo:ez q̃ virgo & sancta erat de adulterio coegit eã nudis plãtis sup ferrũ ignitũ incedere. vnde in morte sua co:am ꝓpo accusatus & punitus fuit. Illa tñ q: coacta fecit: illesa euasit cuz innocẽs esset vt habeꝰ in chronicis.

Similiter etiã ꝓhibeꝰ dari alicui co:p⁹ xpi ad ꝓbationem alicui⁹ sceleris de quo suspectus habeꝰ. Vñ illud. c. sane. & c. sepe. ij. q. iiij. in quo statuit est ab:rogatũ fm Gratianũ & b. Tho. in. iiij. In veteri aũt restamento. cũ habebãt vo:z suspecta de adulterio ꝓmissa fuit purgatio que fiebat per aquas certo mõ: vt habeꝰ Numeri. v. ad vitãdum mains periculũ. ſ. vo:z icidiuz: sicut & quedam alia permissa sunt.

§. IIII. Tentant tertio dei

Peccãtes sibi pcã dimitti & iniurias nõ dimittũt deuz tentant.

bonitatẽ aliq̃ & clemẽtiã vel patientiã q̃ petũr sibi pcã dimitti: & tñ ipsi nõ dimittũt iniurias aliis odiũ retinentes vel alis indeuore o:ãt. ꝓpter q̃ ꝺ: Eccl. xviij. Ante oõnẽ ppara aiam tuã & noli esse q̃si hõ q̃ tentat deũ. Ubi dicit glo. q̃ deũ tẽtat qui o:at q̃ docuit. ſ. dimitti sibi debita: sz nõ facit q̃ iussit q: nõ dimittit ipse debita suis offensoribꝰ. Qui emẽ se ad deuotionẽ nõ disponit cũ o:are vult nõ facit q̃ in se est vt exaudiat⁹ a deo. Vñ q̃si interpretiue tentat q̃si velit ꝓba. e si est ita bon⁹ q̃ etiã si nõ q̃rit exaudiri faciendo q̃ in se est: tñ velit eus eũ exaudire & dare gratiam illã. Et licet hec interptatiua tẽtatio videat⁹ ex ꝑsumptione ꝓcedere & indiscretione. tñ fm. b. Tho. vbi. s. hoc ipm ad irre...erentiã p...tinet dei vt hõ ꝑsumptuose & fine debita diligẽtia se habeat in his q̃ ptinẽt ad deum: hoc tñ cõiter non est mo:tale. Tẽtar dei patientiã & bonitatẽ qui pmanẽs in pctis sperãs sibi dari a deo ante terminũ vite ipm cõpunctiõis: q̃si velit ꝓbare dei patiẽtiã si eũ ad penitentiã expectabit: ꝺ quẽ loquit apls ad Rom. ij. An ignoras q̃ benignitas dei ad pniam te adducit. ru aũt fm duriciã tuã & ipenitẽs coꝝ tuũ thesaurizas tib. irã. i. cumulas tibi punitionẽ dei. Erẽplũ de quoꝺ iuuene leui & lasciuo qui cũ esset deditus vitijs o:abat deum oĩ mane ante oĩa vt nõ ꝓmitteret eũ mo:i sine auisamẽto. i. q̃ ꝓius sibi notificaret q̃ mo:eret. Quadã igit vice cum sic o:aret apparuit ei angel⁹ dicẽs se a dño exauditũ q̃ nõ mo:eret. ſ. sine auisamẽto. Ex qua re fact⁹ magis secur⁹ voluptatib⁹ mũdi insistebat: post aliquãtulũ tpis vno mane surgẽs de lecto sensit doloꝛẽ capit⁹: & cũ socijs eũ vocarẽt ad vana exaudiri se nõ posse exire: seqnti die arripuit eũ febris licet lẽta. amici & cõsanguinei incipiũt eũ admonere de ꝓfessiõe sciẽtes vitã ei⁹ lubricã. Ipe aũt trufabat. Nunq̃d ego moritur⁹ sum dicẽs q: vultis me cõfiteri: succrescit febris & ille magis ho:ranꝺ ad pniaz vt citi⁹ sanitatẽ recipiat. Nũdit ille. bñ credo ꝓpter scelera mea ꝺ accidisse: sz cõueniẽtius est q̃ ego vadã ad ecclesiam ad ꝓfitẽdũ q̃ ꝑ dem laboꝛẽ cõfessoꝛi ad veniendũ: sanat⁹ oino ibo ad ꝓfitẽdũ ad ecclesiaz Cũq; ingraluisset infirmitas & multũ grauaret ipm sui solicitarẽt. Nõ habeo inq̃t caput ad ꝺ: ꝺoloꝛẽ & grauamine: nescirẽ inq̃t dicere: sed alleuiat⁹ a febꝛe volo facere q̃ suaderis. Demũ apparuit ei angelus dicẽs. agnoscis me. Qui ñdit nõ. Ego sum ait ãgel⁹ q̃ tibi amnũciaui ex parte dei q̃ nõ mo:ereris sine auisamẽto: ia tps est vt trãseas de hoc mũdo. Cui ille. Quõ est ꝺ. nunq̃d deꝰ decepto:ẽ q:? ꝓmisit auisamẽtũ & nõ dedit. Cui angel⁹. imo ꝓmissum seruauit. Nã nõ solũ auisamẽtũ vnũ dedit sz multa: ꝓmũ fuit doloꝛ capit⁹: scõm febꝛis: tertiũ solicitatio amicoꝝ: quartũ augmẽtũ infirmitatis. sz noluisti audire tẽtando deũ & ideo opz te exire. Et subito mo:iẽs ad inferna descẽdit &c.

¶ De scismate. & ibi tractat ꝺ duob⁹ gerentib⁹ se ꝑ summo põtifice q̃d agendũ sit ꝑ serenitate cõscie. Cap. pꝛ.

Scisma ꝺd fit et vnde.

Scisma ex superbia et

ambitione cõiter deriuat & charitati ecclastice vnitatis cõtrariat. Et sic põt diffiniri vel describi. Scisma est vitiũ q̃ quis sub summo põtifice eẽ recusat & mẽbris ecclesie ei subiectis cõicare recusat. Pro cuiꝰ declaratione dicit. b. Tho. ij. ij. q. xxxix. arti. ſ. q̃ nomẽ scismatis fm Isiꝺ. lib. etymol. a scissura aioꝝ vocatum est. Salvo autẽ vnitati opponit. Unde pctm scismatis ꝺ: q̃ ꝺicere & per se opponit vnitati. Sicut enim in rebus naturalibus idq̃ sus est: vt inde regrediẽs impetu ac mo:su leonis in itinere necatur. iij. Reg. xiij. c. Sed adhucin euãgelio suo dñs maio:ẽ sue intelligẽtie lucẽ manifestat q̃ ijdẽ qui tunc se a tribu iuda & beniamin sciderãt: et hierosolymis relictis secesserãt samaria: vt inter pseudo ꝓphas & gẽtiles cõputarenẽ. Nã cũ p:imũ discipulos i ministeriũ salutis mitteret mãdauit & dixit. In viã gẽtiũ ne ieritis: et in ciuitatez samaritanoꝝ ne intrauerit⁹. Et ad iudeos p:⁹ mittẽs gẽtiles adhuc ꝑterire iuber. Addẽdo em̃ gẽtiles ciuitatẽ samaritanoꝝ vbi erãt scismatici q̃ debebãt omitti oñdit in hoc scismaticos gẽtib⁹. i. paganis coequari. Et post pauca inducit ereplũ dathã & aby:õ & choꝛe q̃ fecerũt scisma i illo ꝓpło hebꝛeoꝝ cũ esset in deserto ꝺ moysen & aarõ q̃rentes sibi vsurpare ducatũ ꝑpli ꝑ moyse & summũ sacerdotium ꝑ aaron qui terribilit⁹ a deo puniti sunt. nam vt ꝺ: in ps. Aperta est terra & deglutiuit dathã & operuit sup congregatiõe aby:õ. iuxta vocẽ dñi Nũe. xvi. Et exarsit ignis in synagoga eoꝝ: et flãma cõbussit pcõres: sz choꝛe cũ sacerdotibus cõplicib⁹ suis. vt hꝫ Nũeri. xvi. c. Hec Lyra.

Scisma est q̃ⁱ⁹ idola tria fz ifidelitas maxim⁹.

Uerũ q̃uis scisma sit graue pctm et grauiꝰ pctõ idolatrie punit. d: q: adoꝛates vitulũ aureũ gladio occisi sunt. vt hꝫ Exo. xxxii. Scisma faciẽtes. ſ. dathã & aby:õ a terra absoꝛpti sunt. nõ sequit⁹ q̃ scisma sit grauiꝰ infidelitate: sz cõiter & ex gñe suo infidelitas grauiꝰ est. Nõ hums est fm bea. Tho. ij. q. xxxix. ar. ij. q: cũ querit in cõi de duobus pctis q̃ sit ...nius intelligẽda est q̃stio de grauitate q̃ attẽditur fm genus pcti. Genus aũt pcti seu spẽs attendit ex obiecto. et ideo illud pctm q̃ maio:i bono ꝺ: iaꝛ illud ex gñe suo est graui⁹: ficut pctm in deũ est q̃ius q̃ cõmissuz in ꝓximum. Manifestũ est aũt q̃ infidelitas est pctm ꝺ ipsum deũ fm q̃ in se est veritas ꝓxima cui inmittit fides. Scisma est ꝺ ecclastica vnitatẽ q̃ est quoddã bonũ participatũ & min⁹ q̃ sit ipse deꝰ. et ideo infidelitas ex gñe suo est graui⁹ scismate. Sed si ꝺ fideret grauitas pcti ex circũstãtijs sic posset cõringere q̃ aliq̃s scismaticꝰ grauius pecaret ꝑ aliq̃s infidelis. & hoc vel ꝓpter maioꝛẽ contẽptũ vel ꝓpter maiꝰ ꝓiculũ q̃ inducit. vel ꝓpter aliq̃d hmõi. Nec obstat ꝓdicta si ꝺicat q̃ charitas cui opponit scisma est maio: fide cui opponit infidelitas: & q̃ opponit maio: i bono maius malũ est fm ꝓbm. viij. Ethic. Nã vt ꝺicit Tho. vbi. s. charitas hꝫ duo obiecta. Unũ ꝓncipale scz bonitatẽ diuinã. Aliud secũdariũ. ſ. bonũ ꝓximi. Scisma autẽ et alia pcta que sunt ꝺ ꝓximũ opponunt charitati quãtũ ad secũdariũ bonũ q̃ est minus bonũ q̃ ipse deꝰ et iõ ista pcta q̃ sunt ꝺ ꝓximũ sunt minoꝛa q̃ infidelitas. Sed odiũ ꝺ deũ vricẽ grauiꝰ est infidelitate. Inter pcta tñ cõtra ꝓximũ scisma est maximũ: q: ꝺ spuale bonũ multitudinis. Itẽ nõ obstat si ꝺicat q: Hieroñ. ꝺicit. Q̃ graui⁹ est punitũ: sceleratiꝰ esse cõmissum. xxiij. q. j. nõ afferamus. Sed scisma est grauius punitũ idolatria vt dictum est. Nã vt ꝺicit Tho. vbi. s. ꝺicũ Hiero. verũ est cõiter de pena in hoc mũdo. Aliqñ tñ ex aliq̃ cã secus est. Et rõ est q: cũ pene sint q̃dã medicine ad arcendũ hoies a pctis. iõ aliqñ vbi est maio: ꝓnitas ad pctm aliq̃ seuerioꝛ ꝺz pena adhiberi: ficut etiã ab ecclia maioꝛ pnia iniũgit ꝓximicide q̃ matricide et eo q̃ ꝓniores sunt hoies ad occidendum ꝓximũ q̃ matrẽ. Et sic ad ꝓpositũ. ille ꝑopulus erat ꝓnonus ad scismata & rebelliones. vt ꝺ:. ſ. Deꝰ. iiij. et iõ magis illud punitũ. Et etiã nõ erat ita notum populo q̃ semp moyses deberet esse ꝓnceps illius populi. ficut q̃ deberet semp adoꝛare vnũ deũ. q̃ habebãt ꝑ legẽ. & ideo opoꝛtuit rebellãtes illi⁹ ꝓticipatui pena inconsueta et horribili puniri. Itẽ q̃ Cypꝛianus ꝺixit scismaticos gentilibus coꝛquari: hoc nõ est simplr verum: sed fm q̃ ꝺ: quãtũ scz ad tẽparationẽ in genere in ecclesia.

Odiũ ꝺ deuz est graui⁹ infidelitate.

§. I. Est autẽ scisma pecca-

tum absq; dubio mo:tale: q: ꝺ:iatur charitati ecclastice vnitatis. Si em̃ pctm q̃ cõmittit ꝺ charitatẽ alicui⁹ ꝓxime pticularis est mo:tale: vt odiũ pticulare ꝺ ꝓximũ multomagis q̃ perpetrat ꝺ charitatẽ totius ecclastice congregationis: vt scisma. Bonũ em̃ quãto cõius tãto diuinius fm ꝓbm: et p ꝓns meli⁹: & malũ ei oppositũ detẽri⁹. Ptz etiã grauitas maxima huius pcti ex dictis scroꝝ. Dicit em̃ August. Neq; scismatici aliq̃d sibi ex iustitie mercede ꝓmitãt: q: vbi charitas nõ est non põ esse iusticia. Dilectio em̃ ꝓximi malũ nõ opat. xxiij. q. j. vbi. Itẽ Beda sup Matthẽu. Quicunq; ab vnitate fidei vel societate petri apli quõlibet semetipos segregauerint: tales nec a vinculis pctoꝝ absolui: nec ianuam regni celestis pñt ingredi. q. e. q̃cũq;. Segregat autẽ q̃s ab vnitate petri ꝑ scisma q̃ q̃s nõ subijcit fumo põtifici q̃ locũ tz petri. Itẽ Cypꝛianus ꝺicit. Eunctí scismatici q: foris sunt. i. extra ecclaz spiritũ sancti non hñt. q. e. ꝺicim⁹. Hocidẽ ostendit ex grauipunitione eoꝝ ꝺiuina & humana. Et de diuina loquitur Cypꝛian⁹. vij. q. j. deniq; ꝺicẽs. Deniq; q̃ sit insepabilevnitatis sacrm: & q̃ fine spe sint. et ꝑditione sibi maximam de indignatiõe dei acq̃rant: q̃ scisma faciũt declarat ꝺiuina scriptura in libꝛis Reg. Ubi a tribu iuda & beniamin decem tribus scisse sunt: & relicto rege suo alterũ sibi foꝛis cõstituerũt. Et indignat⁹ est (inq̃t dñs) omni semini isrl: & demoliuit eos & dedit i direptionẽ donec abisceret eos a facie sua: q: dissipat⁹ est isrl a domo dauid. iiij. Regum. xvij. Et tãta indignatio dñi extitit ꝺ eos q̃ scisma fecerũt: vt etiã cum hõ dei ad hieroboã missus esset q̃ ei pcta sua exp:obꝛaret atq; vltionẽ futurã p:ediceret: panẽ apud illos edere & aquã bibere veraret. q̃ cũ nõ custodisset et ꝺ dñi p:eceptũ p:ansus fuisset: statim ꝺiuina censura pcus-

Est mo:tale.

Scisma greꝛe ꝺ: latie scisura.

Est ꝓpe specale peccatũ scisma.

iij. Regũ. xij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ministrationis in tpalibus. Dño maio:i ho:ũ declaratiõe dicit. b. Tho. ii. ij. q. xxxix. ar. iij. q. dupler est ptãs spũalis. Una quidẽ sacramẽtalis q̃ conferẽ per aliquã cõsecratiõẽ que ỗ: ptãs o:dinis seu ꝯsecratiõis: et ꝟ indelebilis est et auferri non põt sicut nec ipse character ab aĩa. Oẽs em ꝯsecrationes sunt immobiles manentre re q̃ consecratur. sicut ptr etiã in rebus inanimatis. Nã altare semel ꝯsecratum nõ cõsecrat iterũ nisi fuerit dissipatũ: ꝛ ideo talis potestas remanet ꝑm essentiã suã in hoĩe qui eã adeptus est siue labatur in heresim siue in scisma vel aliud maluz: qđ ptz in hoc q: talis rediẽs ad ecclĩam non iterũ consecrat. Sed q: potestas inferio: nõ dz mitti in actũ nisi ꝑm q̃ mo uetur a supio:i ptãte. sicut etiã ptz in naturalib⁹. Inde est q̃ tales vsum potestatis amittunt. s. heretici ꝛ scismatici: scz q̃ nõ licear eis illa sua potestate vti: si tñ vti fuerint eorũ potestas effectũ ḥz in sacramentalib⁹: q: in his homo non operatur: nisi vt instrm dei. vnde effect⁹ sacramẽtales nõ excludunt̃ ꝓpter quãcunq̃ culpã ꝓferentis sacrm.

§. III. Secũda ptãs est iu-

risditionis que est simplici hoĩs iniunctione conferẽ. et talis ptãs nõ inuiolabiliter adheret. vñ in scismaticis ꝛ hereticis nõ remanet: sed eccl̃a aufert ab eis. Unde nec ꝓmunicare nec absoluere nec indulgẽtias dare põt: aut aliq̃d hmõi. Dño si fecerint nihil est actum. Cum q̃ dicũtur tales nõ habere ptãtem spũalem intelligẽd̃ est de ptãte sacra. vel si intelligaẽ de ptãte: scz cõsecrationis: referẽdũ est hoc nõ ad essentiã ptãtis: sed quoad legitimũ vsuz ei⁹. Et sic intelligendũ est illud qđ ait Cypr̃ianꝰ de Nouatiano scismatico. vii. q. i. nouatianus. Qui nec vnitatez spũs nec coniunctionẽ pacis obseruat: et se ab ecclesie vinculo atq; a sacerdotũ collegio separat. neq; epi potestatez põt hr̃e nec honoze: qui epatus nec vnitatez voluit hr̃e nec paces. Hec ille. Idẽ. Didicimus oẽs omnino hereticos et scismaticos nihil hr̃e ptãtis actiuis. xxiij. q. i. didicimus.

Sacra scismaticoꝝ sunt ꝺa.

Sunt ergo vera sacra q̃ cõferunt vel cõficiũt scismatici si seruẽt formã eccl̃ie. Nec obstat qđ dic̃ Pelagiꝰ papa. xxiij. q. i. scisma. videlz. Scismatici q: in vnitate vnũ non sunt: vt q: in parrẽ esse voluerunt: vt quia spm̃ non hñt: co:po:is ipi sacrificium hr̃e non possunt. ꝛ in fine. Noli q̃ (inquit idem) quasi nulla scismaticoꝝ atq; eccl̃ie differẽtia sit velle indifferenter vtro:ũq; sacrificijs sociari. Non est ipi co:pus qđ scismaticus conficit si veritate duce diriguntur. hec ille. Dicit em ibi glo. Job. ꝛ bene q̃ intelligit hoc vel cũ scismaticus nõ seruat formã eccl̃ie: vel si seruat ỗ: co:pus ipi non esse confectũ ab eis: q: non confert eis effectũ spũalem ipsius sacramẽti. Unde et Gratianus post longam disputationẽ huius materie: scz vtrũ sacramenta hereticoꝝ et scismaticoꝝ sint vera sacramẽta quam ponit ꝛ. q. i. ex his ꝛbis Aug. post. c. qđ quidã. ꝛ in fine. §. sic dicit. Sciendũ q̃ sacramenta hereticoꝝ dicũtur irrita vel dãnanda: falsa ꝛ inania. scz in diuersis capitulis ibi positis. non quantũ ad se cũ sint sancta ꝛ vera etiã ab hereticis celebrata: sed q: cũ illicite dãbus pfidis sint ad iudicũ illicite accipientib⁹ ab eis non cõferũt spiritũ sanctũ irrita ꝛ nõ vera dicunt̃: q: qđ ꝓmittũt ꝛ conferre credunt̃ nõ tribuũt. Hec ibi. Idem de scismaticis. Ideo autẽ recipiẽtes sacramẽta scienter ab hereticis ꝛ scismaticis ꝓpter strictre dictis nõ recipiunt effectũ gr̃e etsi characterem qui ad imꝑimentia ipsum ꝼm Tho. quia ficti accedũt in hoc faciant ỗ ꝓceptũ ecclesie hoc ꝓhibentis: excepto baptismo in casu necessitatis.

Sacra hereticoꝝ dicũtur irrita.

§. IIII. Scismatici etiã vi-

uant potestate administrationis tẽpoꝛaliũ ꝛ in dignitatibus constituti: immo etiam ꝛ possessionibus suis. Unde Augu. Releganꝫ leges vbi manifeste ꝓceperunt imperatoꝛes eos qui ꝓter catholicę eccl̃ie cõmunionẽ vsurpãt sibi nomen xpianum; nec volũt in pace colere pacis auto-

rem nihil hoĩe ecclesie audeãt possidere. di. viij. quo iure. Unde ꝛ. xviij. q. vij. per totũ. dicitur q̃ heretici sunt suis ꝛ ecclesie rebus expoliãdi. ꝛ qui possident hereticis ablata nõ dicuntur aliena possidere. qđ videt intelligẽdus cũ fit autoritate ꝛ licẽtia pape vel dñi valentis dare hãc lniam. Et idẽ iudicij dicit de veris scismaticis. xviij. q. i. qui ꝛra. ꝛ. xviij. q. v. de liguribꝰ. De alienationib⁹ factis a scismaticis. scz de bonis ecclesie q̃ nulle sunt ꝛ nullius vigoꝛis habẽtur. ex de scisma. c. i. glo. Ires cum o:dinatis scienter a scismaticis solus papa dispensat: sed cũ igno:anter o:dinatis discret⁹ ꝑ[illegible]arus potest dispẽsare. ex de eo qui ab here. o:di. c. i. Sed qui ad p:elaturã p:ecipue ẽparus solus papa dispensat. ex de elec. c. q: diligentia. ꝼm Hostiẽ. Et cũ reuertunt̃ ad ecclesiam recipiẽdi sunt ꝼm Ray. cum manus impositione ꝛ satisfactione vt spiritũ sanctũ accipiant quẽ extra ecclesiã non hñt. xviij. q. i. didicimus. Nec creditur ei si dicerẽt secũ dispensatũ nisi ostendãt dispẽsationem. ex de scisma. c. ij.

§. V. Scismatici inlup ꝛ p

indicium ecclesiasticũ excõicant: et per potestates secularis diuersis modis coherent. Ratio huiꝰ est ꝼm be. Tho. ii. ij. q. xxxix. arti. iiij. q: vt dicit Sap. vj. Per q̃ peccat quis per hec ꝛ toꝛ que. Scismaticꝰ vt dictuz est in duobus peccat. In vno quidẽ: quia separat se a cõione mẽbꝛoꝝ ecclesie. Et quantũ ad hoc conueniens pena scismaticoꝝ est vt excõicentur. Un. et Nume. xvi. dicit in figurã huiꝰ. Recedite a tabernaculis impioꝝ hoĩm: qui scz scisma fecerunt dathan ꝛ abyꝛon: ꝛ nolite tangere ea q̃ ad eos pertinent ne inuoluamini in peccatis eoꝝ. Et. xviij. q. i. didicimus. In alio ỗo q: subdi recusant capiti eccl̃ie. et ideo q: coerceri nolũt per spũalem ptãtem eccl̃ie iustũ est vt tẽpoꝛali potestate coerceant̃. Un. xviij. q. v. quali nos. dicit q̃ diuis ꝛ humane leges statuerũt vt ab ecclesie vnitate diuisi et eius pacẽ perturbãtes a secularibus potestatibus cõpimant̃. Nec est inconueniens q̃ duplici pena puniantur scz spũali per excõicationẽ: et tẽpoꝛali p coertiones in rebus vel psonis ꝼm be. Tho. vbi. §. Cum em pene hmõi vite sint medicine q̃n vna nõ sufficit ad coercendũ hominẽ a malo superadditur merito alia: sicut et medici circa infirmitates coꝛpoꝛales: ita ꝛ ecclesia cũ aliqui per excõmunicationẽ nõ sufficiẽter repimunẽ adhibet coertionẽ brachij secularis. Sed si vna sufficeret non apponeretur altera. Unde Pelagius papa. Quisquis ergo ab apicis est diuisus sedibus scismatici esse non dubiũ est: et cõtra vniuersalẽ ecclesiã altrare erigere conat̃. De talibus inser tus calcedonẽsi concilio canon sic dicit. Qui a cõione se ipsum suspẽdit et collectã facit et altare ꝛstituit et noluit vocanti epo cõsentire neq; obedire ꝛ primo ꝛ scõo vocãti hunc omnino damnari nec vnq̃ vel o:ationẽ mereri nec recipere eũ posse hoꝛonẽ. Si em pmãserit turbas faciens et seditiones eccl̃ie: per extraneã potestatem tanq̃ sedi tiosum comp:imi: scz statuimus. xxiij. q. v. non vos. et in. c. sequen. qđ incipit. de liguribus. sic idẽ ait. Regule patrũ hoc spãliter constituerunt: vt si qua eccl̃astici officij ꝑsona cui subiectus est restiterit vel seoꝛsum collegerit aut aliud altrare ereꝛerit seu scisma fecerit iste excõicetur atq; dãneť. q̃ si forte et hoc cõtẽpserit et permanserit diuisiones ꝛ scismata faciendo: per publicas ptãtes oppimat̃. et paulopost. Ille alia exẽpla ꝛ cõstitutiones sunt q̃b⁹ euidenter agnoscitur vt facieres scissuras in ecclesia sancta non nolum erilijs: sed etiam p:oscriptiõe rerum ꝛ dura custodia per publicas potestates debeãt coerceri. et q: solẽt hmõi cum per violentiã coercent̃ cõqueri de iniustitia: q: cogi non debent: nec etiã ad bonũ. Respõdet qđ b Augu. dicens. Scismatici dicunt. Cui vim ch̃istus intulit: quem coegit. Ecce habent apostoluz Paulum. Agnoscant in eum p:ius cogentẽ xpm postea docentem: pi⁹ ferentem/postea cõsolantẽ. Mirum est quomodo ille qui

exilio deputantur.

pena co:po:is ad euangelium coactus intrauit plus his oĩb⁹ laboꝛauit q̃ solo:ũbo vocati sunt. xxiij. q. vj. scismatici. Et ad b facit qđ habet Mat. xxij. ꝛ Luc. xiiij. Exi in vias ꝛ sepes ꝛ cõpelle intrare. s. in domũ eccl̃ie. Ire Aug. Oñ vult deus concitare ptãtes aduersus scismaticos: aduersus dissipatoꝛes eccl̃ie: blasphemi non mirent̃: q: deꝰ cõcrat vr a sara verberet agar. Cognoscat se agar: ponat cernicem: que cũ humiliata discederet a dña sua: ꝛ cõquesta esset angelo de dña sua. Rñdit Reuertere ad dñam tuaz ad hoc em affligitur vt reuertat̃. xxiij. q. iiij. quando.

Scisma tpe beri nardi ꝑ Euge nio. iij.

§. VI. Sed quid ..um duo

vel plures in eccl̃ia sunt gerẽtes se ꝓ papa ꝛ quilibet eoꝝ habet suã sequelã: quis eoꝝ dicet scismaticus cũ suis seqcibus. Rñdeo. Aut cõstat et cõiter tenet̃ q̃ quilibet eoꝝ intrusus est. i. nõ canonice electus. Aut cõstat vnum eoꝝ canonice ꝛ rite electũ: videlz a duab⁹ partib⁹ cardinaliuz et sine violentia: et alius postea supine[illegible]ct⁹. Aut dubitat̃ quis illoꝝ sit canonice ꝛ rite electus vnus vel alter. Et in primo casu nullus eoꝝ: sed quilibet eoꝝ scismaticꝰ est cuz his qui scienter sequunt̃ ipsum et excõicati ipso facto. ex de elec. c. licet. ꝛ de hoc loquit̃. Ipr̃ dist. c. fi ꝺ. vbi dz. Si duo fortẽ ỗ fas temeritate concertantiũ fuerint o:dinati: scz in summos pontifices: nullũ eoꝝ futurum sacerdotem ideſt summũ pontificẽ pernittim⁹: sed illũ solum in sede apica permãsurũ cẽsemus quẽ ex nũero dericoꝝ noua o:dinatione diuinũ iudiciũ ꝛ vniuersitatis clerus elegerit. Decibi. Non obstat q̃ hoc statuit Honoꝛius Augustus er ad imperat[illegible]rẽ nõ spectat statuere aliq̃d de electiõibus ecclesie: ficut nec de rebus aliꝫs eccl̃iasticis. vt dz dist. xcvj. bene. Hoc em fecit rogatu ecclesie: et ecclesia app:obauit et sic potest ꝛ valet: acsi ecclesia fecisset ratione app:obationis. Oñ ergo constat nullũ eoꝝ canonice electũ: vt q: non a cardinalib⁹: sed ab aliꝫs. in quo casu loquit̃. c. si q̃s et epis. dist. xxix. ꝛ. c. si q̃s pecunia. Vel si a cardinalibus non ma a duabus partib⁹. vt in decre. de elec. licet. qui tali adheret ꝛ de scismaticus est. Et per cõciliũ puidendũ esset cuz cardinales hmõi causa essent: alꝫ ipsi cardinales aliũ canonice eligent: et ille verus apicus erit. Et nota q̃ ex hoc q̃ electio pape simoniace facta esset a cardinalibus: dũmodo alꝫ rite cassari non põt: nec tolli quin sit verꝰ papa. Et similiter quãtũcũq; criminosus ꝛ irregularis esset electus. vt dicit glo. sup. c. si q̃s pecunia. et plenius glo. in cap. s. In scõo casu cũ scz constat vnũ canonice electũ: ꝛ postea alius se intrudit. sicut Cornelĩ⁹ papa qui fabiano succesit: et post eũ canonice creatũ. Nouatianus quidam papã se fecit. Tũc primus est apicus verus. et alius apostaticus antipapa: et antipꝰ scismaticus ỗe cum sequacibus eius. Unde ꝛ Gratia. post dictũ. c. si duo. dist. xxix. §. sequẽ. dicit q̃ hoc. c. de eo nõ intelligendũ est qui vno per apostasiam o:dinato a cardinalib⁹ et religiosis clericis apice sedis inthronizat. etiã si ille apostaticus ita cathedram Petri violenter tenuerit vt canonica electio intra vbẽ fieri nõ valeat. hec ibi. Et ad b optime facit qđ dicit Cypr̃ianꝰ. vij. q. i. c. factus. ſfactꝰ est Cornelius epꝰ de dei et xpi eius iudicio ꝛ de clericoꝝ pene oĩm testimonio: de plebis q̃ tunc affuit suffragio: de sacerdotuz antiquoꝝ et bonoꝝ viroꝝ consensu cũ nemo ante se factus esset: cũ fabiani locus. i. cũ locus petri ꝛ gradus cathedre sacerdotalis vacaret. quo occupato ꝛ de dei voluntate atq; oĩm viroꝝ ꝓsensu firmato: q̃s q̃s iã epꝰ fieri voluerit foris fiat necesse est: nec ḥz ecclesiasticã o:dinationẽ qui ecclĩe non tenet vnitatẽ: quisquis ille fuerit: licz de se multũ iactans et ꝓfanus est: alienus est: foris est: ꝛ cũ post p:imũ esse non possit: quisquis post vnũ qui solus debet esse factus est. iaz nõ secũdus ille: sed nullus est. Hec ibi. et in seq. c. dicit idem. Nouatianus epꝰ nõ est qui cornelio epo in ecclesia a. xvij. epis facto adulter atq; extraneus epꝰ fieri a deserto:ibus per ambitum nititur.

"Post canonice electum se intrudẽs ẽ scismaticus

Et contra tales sic intrusos imꝑecantur multe maledictiones. dist. xxiij. in noie dñi. Sic sub Eugenio. iij. factum est scisma tpe beati Bernardi. Nã ipo eugenio rite electo ali⁹ intrusus est: sed meritis et labꝛibus ipsius Bernardi ablatũ est illud scisma: ꝛ remanẽte eugenio i sede apostaticus ille ad nihilũ redactus est. Deinde sub ioh̃anne xxiij. factum est aliud scisma. Nam cuz ipse ioh̃anes per exꝛ trauagantẽ suã declarasset foꝛe hereticos qui xpm asserẽrent pertinaciter nil possedisse in cõi etiã mobile: cuz sit ỗ euangeliũ exꝑesse. vt ptz Job. xxj. ꝛ. xxj. q. i. habebat dñs. Quidã nũcupati fratricelli de opinione fecerunt scisma asserẽtes papã ioh̃anẽ hereticũ cũ successoꝛib⁹ et sequacibus eius: et fecerũt aliũ papã pisis: et adhuc pseuerat illa heresis in quibusdã. Hec etiã circa annũ dñi nongentesimũ scisma faciẽtes in heresim etiã inciderũt de spũsctõ rep:obatã. ex de sum. trini. et fi. ca. c. i. lib. vi. sed reducti ad vnitatẽ ecclesie ꝛ veritatẽ fidei sub eugenio. iiij. qui nunc pꝛri sedẽt tenet. In tertio ỗo casu: scz cũ dubiũ est q̃s illoꝝ duoꝝ sit canonice electus: pura q: electio primi dz facta per meritũ qui cadit in constantẽ virũ: cuis a duabus partib⁹ cardinaliũ postmodũ ab eisdẽ fit electio alterius sine violentia ꝛ meru quocunq̃. Sicut accidit casus circa dñi. M. ccl. xxx. annos. Nã mo:tuo Gregorio. xj. cardinales debẽtes ꝓcedere ad electionẽ successoꝛis fuerũt. vt dz a romanis cõminati ꝙ occiderent̃ si nõ eligerent italicuz aliquẽ. Elegerũt ergo archiepm̃ barẽi. qui tũc erat rome exꝑimẽtes ꝙ eũ eligebãt ad vitandũ periculũ seu fingebãt eligere: sed postea data oppoꝛtunitate aliũ libere et nõ coacte intrẽdebãt eligere. Electo igit̃ illo q̃ vrbanus vj. dictus est. Ille vr fertur diꝛit ꝙ si volebant euz eligere volũtarie eligerẽt: q: intrẽdebat papa eẽ. Publicato igit̃ illo vrbano ꝓ papa ꝛ a cardinalib⁹ ipis adoꝛato et consecrato de cõsensu eoꝝ a pꝛincipib⁹ xpianitatis ḥ per eos significato ꝙ canonice esset electꝰ. Inde post aliquot menses ipi cardinales recesserũt ab eoꝝ fugiẽtes ad ciuitatẽ fundanensem: q̃ est in pꝛincipio regni ibi elegerunt aliũ qui dictus est clemens. vij. qui tamtulit curiã suam in auinionem. Illũq; venerata est ꝓ papa tota francia et hispania ꝛ cathalonia. Alteri vo scz vrbano adhesit obediẽs italia alemãnia ꝛ vngaria. perseuerauitq; hoc pessimũ scisma vltra triginta annos. Cũ igit̃ ḥ cẽt dubiũ et ignoꝛãtia facti: q: exceptis cardinalibus ꝛ paucis aliꝫs: tũc ꝑsentibus cereri scire nõ poterãt si talia fic ꝓcesserũt vel aliter: cum diuer[illegible]diuersimode gesta referrent. Et partim etiã ignorantia iuris: q: dubiũ versabat̃ apud peritissimos vtrum fuerit talis met⁹ qui cadere posset in ỗstantẽ virũ: nec ne. Uel etiã q: post electionẽ habuerunt tẽpus liberũ ad recedendũ: et nõ fecerũt q̃ citius. Sed ecõtrario per signa exꝑessa ostenderũt voluntarie et libere factã electionez. Ignoꝛantia autẽ facti cũ ꝓbabilis est excusat: sicut excusat iacob cognoscẽs Lyam nõ vroꝛẽ suã pꝛo rachele vroꝛe sua. qđ etiã exꝑesse dz. j. q. iiij. §. noranduz. Et plenius in glo. ibi que etiã declarat quõ dicat̃ ignoꝛãtia ꝓbabilis q̃ excusat siue sit de facto ꝓpꝛio siue alieno. Ignoꝛantia iuris ciuilis seu canonici ad qđ spectat huiꝰ materie discussio: vt dicit ibi glo. etsi nõ excusat cũ est tale ius qđ q̃s de facili per se scire põt vel per alios: dum tñ habeat copiam peritoꝝ. vt. ff. de iur. ꝛ facigno. ꝛ dist. xx[illegible]. iij. si in laicis. Excusat tamẽ si est tale ius qđ quis nec p se nec per alios scire põt: cum peritissimos fallat ꝛ diuersa ꝛraria sentiãt. ar. dist. xxxvij. §. vlti. cũ glo. Ideo in illo scismate illi fuerunt ỗe et pꝛopꝛie scismatici qui ꝑsentes ꝛ scientes factuz cõtra iura scienter: vel ỗ conscientia fecerũt. Scisma tale passionibus ductꝰ amoꝛis vel odij: cupiditatis et ambitionis. Alij ỗe qui vni vel alteri vrbano scz: vel clementi obediẽtes adherebãt moti ad huiusmodi tenendũ non tẽpoꝛali ter. sed ex conscientia ex auditis consilijs peritoꝝ non erãt vere et pꝛopꝛie scismatici etiam si ei qui non erat verus adhesissent: quia pꝛeter intentionẽ eoꝝ erat erroꝛ et diuisio

Ignoꝛãtia quõ excusat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

eorum. Cuius em̄ ignorantia iuris diuini vel naturalis neminē excusat. vt dicit Gratia. in dicto. §. notandum. ibi non erat talis ignorantia: q: etsi credere in vnū caput. sicut in vnā catholicam ecclesiam: sit de articulis fidei que spectat ad ius diuinū. tñ credere hunc esse illū vnum caput vel aliū cū duo sunt gerentes se p papa: nō est articulus fidei: sed q̄ fm iura eccle est electus: qđ scire pertinet ad factū et ius canonicū. Cuius ergo vna pars excōmunicaret alteram cū sequacibus ⁊ scismaticā nūcuparet q̄ simpliciter inherebāt excusari videbant a vitio scismatis. Durante illo scismate post vltimum successit ex illa parte bonifacius. ix. Bonifacio successit innocētius. vj. Innocētio gregorius. xij. Ex alia parte clementi successit būdictus. xij.

aliud scisma inter gregorium ⁊ benedictū.

Sub his autē scilz gregorio. xij. ex vna parte: et būdicto ex alia facum est aliud scisma circa annos dñi. M. cccc. Nam recedentibus cardinalibus ab vtroq̄ papa ⁊ cōuenientibus pisis ibiq̄ cōciliū vniuersale celebrantib⁹. deposito illis duobus scz gregorio ⁊ benedicto per cōciliū vel conciliabulū sub ea videlz ratione depositis: q: dicebantur scandalizare facto suo publico totam ecclesiā cum nō vellent cōuenire simul in aliquo vno loco vt p̄miserāt et iurauerāt ad dandū efficaciter vnionē ecclie. Demum creatus est pisis Alexander qui dicebat p̄ius Petrus de candia cardinalis ordinis minor. Cui successit Johannes xxiij. bononie electus. Et cū pene oēs reges ⁊ p̄ncipes xpianitatis dimissis gregorio et benedicto obedientiā dedissent alexandro ⁊ successori suo: tñ adhuc marimū dubium erat vtrum illud pisis celebratū fuerit verū gnale cōciliū vel conciliabulū cū nullus eorū qui se gerebāt p̄o papa fuerit auctoritate congregatū. Itē vtrū causa ꝓpter quaz fuit creatus ille tertius: scz alexāder valet (q: gregorius ⁊ būdictus scandalizabāt ecclesiam ex facto suo: q: scz dissimulabant vnionē dare ecclie vt p̄miserant: essent vera. Nā de gregorio repertū est ꝺ̄iū: vt apparuit de facto postea: q: sponte renūciauit in cōcilio cōstātien⁹. Et vtrū potuerit illos deponere p illa causa. et per ꝺ̄os ibi creatu esset verus papa: scz alexander vel antipapa. Et quacūq̄ trium partium quicūq̄ simpliciter credebat suū esse verū papā et non aliū motus conscientie dictamine paratus etiā alteri adherere si hoc sibi ꝓstaret excusatus creditur a vitio scismatis ⁊ sententijs eius. In cuius signū est q̄ in qualibet obedientia erant multi ⁊ peritissimi ⁊ sanctissimi viri: et cū deus et natura nō deficiat in necessarijs: sed vnctio doceat de oibus vt dicit Johannes in canonica s. ... Non est credendū spiritū sanctū deseruisse ecclesiā cuius instinctu regitur. dist. viij. qui cont̄pra. Vel p̄m recessisse a suis qui dixit. Ecce vobiscum sum oīmibus diebus. Mat. vlti. Si erro: ille fuisset periculosus ⁊ damnabilis. Insuper et sub vbano ⁊ bonifacio fuerunt sancte que claruerunt miraculis: vt sancta Brigida ⁊ Katharina de senis credentes in illū. et sub clemente ⁊ benedicto ex alia parte fuit beat⁹ Petrus lucemburgo cardinalis ei⁹ clarens miraculis. Sub bonifacio ⁊ gregorio fuit ōns Johānes dominici cardinalis ei⁹ eximie sciētie et ꝓbitatis. Et sub benedicto magr̄ Vincētius maximus p̄dicator ⁊ sanctissime vite. Idem senserūt et scripserunt ⁊ consuluerūt ipsi venerabiles viri ōns Jobes dñici et magister vincētius. Tandē deo miserāte cū ficnaucula petri fluctibus quateretur dño quasi dormiēte exurgens tranquillū fecit. Congregato em̄ concilio ꝓstantie p imperatorē Sigismūdum assignatione ibi facta ipsi⁹ per papā ad quē spectat hmōi vt ptz dixi. xvij. per totū. ⁊ per Johannē. xxiij. ⁊ per Gregorium. xij. ⁊ cardinalibus būdicti oibus ad ipm concilium vniuersale accedētib⁹ cū cardinalibus iohānis et gregorij: decretū est vt p efficaciorem modo vnionis fiendē p modū cessionis p̄cedendū fore. Sicq̄ gregorius. xij. ꝓfatus sponte omni iuri papatus cessit ⁊ renūciauit per Maroluum de malerestis suū in hoc p̄curatorē in publico cōcilio. Johānes. xxiij. p̄fatus fugam arripuit. Sed imperator figisimundus eū insecutus cepit ⁊ redire cōpulit ad p̄fatum locū concilij. Et q: cedere nolebat ac etiā multis actibus suis ecclesiā scandalizabat deposit⁹ fuit. Et simili⁹ benedict⁹: q: ad cōcilium venire noluit nec mittere nec incorporari: nec cedere deposit⁹ fuit. Demū de cōi cōcilio ⁊ als sensu oīm cardinaliū gregorij ⁊ iohānis ⁊ būdicti q̄ illic cōuenerant ⁊ oīm nationū: scz italie/gallice/alemānice/hispanie/anglice assumpti sunt aliqui qui simul cū cardinalib⁹ haberēt vocē in electione fienda summi pōtificis. Sicq̄ ad electionē p̄cedentibus creat⁹ est canonice dñs Otho cardinalis ... columnēsib⁹ vocatus q̄ Martin⁹. v. Acceptatusq̄ ab omni clero ⁊ p̄incipibus xpianitat⁹ vniuersis p vero vnico ⁊ indubitato apostolico petri successore iesu xpi vicario. Et decretū fuit quicūq̄ fuisset a quocunq̄ illoz trium qui se gesserūt p̄o papa cōcessum ⁊ ordinatū in sua dūrat obedientia ratū esset et firmū. Ūn et oēs remanserūt in suis dignitatib⁹ et officijs. Et q̄uis ille pertinar olim dictus būdictus in castro panisscle cōfugiens moreretur in sua du...cia ab oib⁹ ...relict⁹ factus est post eū a paucissimis antipapa quidā Eugenius. sed subito res illa euanuit. nam cessit sponte omni iuri si qđ haberet in papatu. Ꝯcluditur aut̄ p̄curatū tale ꝓcilium ꝓgregari laborādo ⁊ industria dñi Jobis dñici cardinalis ragusini qui pluries accessit ad imperatorē ad aliq̄n in habitu cardinalatus: aliq̄n in habitu trāsformato ad suggerendū et solicitandū illud negocium.

§. VII. Quod aut̄ in dicto

scismate sic dubio nullus esset condēnandus cuicunq̄ illoz trium triū adhereret pura conscientia: non solū rationibus iam breuiter assignatis p̄batur: sed ⁊ quidā magister etimius in theologia tunc cancellarius Parhisiensis ad idē ꝓpositū quasdā conclusiones scripsit approbatas per doctores totius vniuersitatis. P̄ima conclusio est. Quocūq̄ cōtendētiū de papatu demōstrato nō est hereticū dicere. A. nō est papa. Ratio huius conclusionis est: q̄m nulla p̄positio ad cuius verificationem exigit veritas vnius ꝓpositionis cōtingētis ⁊ ad fidē impertinētis est de necessitate aut integritate fidei. Nam sicut p̄positio copulatiua cuius vna pars est tota cōtingēs: et cuius vna pars est falsa aut impossibilis: est tota falsa aut impossibilis. sic in ꝓposito. Constat autez q̄ ad verificationem istius. A. est papa exigitur nō solū vnā sed multas ꝓpositiones cōtingentes esse veras: vt q: electio est rite ⁊ canonice celebrata: ⁊ ab illis qui habēt potestatem ⁊ similes. Cū ergo nesciat si electio pape est canonice celebrata nisi a paucissimis interessentibus et intelligētib⁹: et permanē me quando sapientissimi de hoc dubitant: vt in p̄dicto scismate. ideo nō est hereticū dicere q̄ talis vel talis non est papa: q: scz potest non esse electus canonice. Nō enim pertinet ad fidē q̄ sit iste vel ille papa. sed q̄ sit vn⁹ papa ille scz qui eligitur vt ordinavit xps vel ecclia. dis. xxiij. ca. in nomine dñi. Scđa ꝓclusio est. q̄ in statu p̄dicto stat aliquos esse apud quos istud pertinaciter asserere. A. nō est papa saperet hęresim. Ratio huius conclusionis est: q̄m ꝓpositio dicit sapere hęresim quando ex ipsa assumptione cum aliquibus veris que rationibiliter negari nō possunt sequitur error: in rde. Sed possibile est aliquos homines per reuelationem vel aliter sic certificatos esse q̄ oia rite facta sunt: ⁊ canonice in electione ipsius. A. in papam: q̄ rationabiliter dubitare non possunt. tūc tales si negant. A. esse vel fuisse papaz incidunt in errorem istū q̄ rite electus ⁊ consecratus in papam non est papa nec vn⁹ fuit papa: et q̄ non succedit petro: et multa similia que sunt hęretica. arg. viij. q. j. factus. et ex̄ de electio. licz.

Tertia conclusio est. in huiusmodi scismate tam dubio temerarium iniuriosum et scandalosum est asserere omnes tenentes istam partem vel omnes tenentes alteram vel neutralē etiā adultos vniuersalr̄ extra statum salutis

esse vel excōicatos: vel rationabiliter de scismate suspectos. Ratio huiꝰ ꝺclusionis est. Cū multi sunt ex vtraq̄ parte ⁊ neutrales quibus non est materia ista clarificata quin rōnabiliter possint negare vel dubitare ꝓpositionē istā. Quocūq̄ cōtendentiū de papatu demōstrato. A. est vel fuit rite electus. A. nō est scismaticus vel hereticus et similes ad quas sequit. A. nō esse papā. Assumptū docet experientia: et tot doctissimorum diuerse aduersęq̄ sñe. Et cōstat multos esse simplices q̄ ad talia dubia inuestiganda nō tenenť qui nō mouenť nec fauore nec odio vel questu ad nō fauēdū illi parti vel illi ⁊ parati sunt obedire veritati sufficiēter agnite: nec sunt pertinaces. Quod si nō pertinaces: q̄ nec excōicati: nec de scismate rōnabiliter suspecti. Tota ratio huius fundať in hoc quia nunq̄ fuit tam verisimilis ⁊ vehemēs causa dubitationis in aliquo scismate sicut in isto. Cuius signū euidēs est varietas opinionum inter sanctissimos ⁊ doctissimos ex vtraq̄ parte: immo ꝓsupposito illis q̄ facta sunt ⁊ concessis. adhuc restant questiones iuris ad ...trūlibet disputabiles: que oia incertitudinē rōnabilē generāt in hoc scismate. ⁊ ab errore pernicioso plurimos excusant. ar. ad hoc a fili. xxiij. q. iij. c. dixit. De similibus em̄ idem ...iudiciū ...de trāsla. c. inter coetera. Quarta cōclusio est. Quacūq̄ parte demōstrata temerariū ⁊ scādalosum ⁊ sapiēs heresim est asserere sacra ab eis confecta suā efficaciam nō habere: et sacerdotes nō esse consecratos: pueros non esse baptizatos: et eucharistiā nō esse confectā et hmōi. Ratio huius est. q̄m neq̄ scisma neq̄ hęresis neq̄ quodcūq̄ vitiū impedit quin sacramēta habeāt suā efficaciā: qđ vtiq̄ verum est quātū ad essentiā sacrorum: quia vera sacramēta sunt seruatis q̄ fieri debēt: vt debita forma ⁊ materia et hmōi. vt dictū est. §. Scienter tñ sumentes a precisis nō recipiūt effectū vltimū sacroz. i. gratiā. et hoc ideo q: ficti accedūt cū faciant ꝓtra ordinationē ecclesie q̄ hoc ꝓhibet. Et ꝓpterea ramē baptismus qui in casu necessitatis a quocūq̄ scismatico vel heretico vel pagano susceptus cōfert gram: vt exp: esse ď. xxxij. dist. §. ceterū. Ūn Cypzianus qui dixit sacramēta etiā baptismū a scismaticis vel hereticis collata irrita esse ⁊ inania. vt habeť. j. q. j. sicut cunuch⁹. Si q̄s inquit reꝑhendiť ab augustino et alijs doctoribus ecclie in supradicto. §. cetera. Sed q̄n scisma est dubiū ⁊ obscurū: vt istud de quo est sermo. credendū est sacra a q̄cunq̄ parte conferanť suū effectū vltimū. i. gram ꝓferre: dūmō als dispositi sint: et ꝓtra cōscientiā alicui partiū nō adhereant. Quinta ꝺclusio est. ⁊ possibile est aliqs de parti assentiētes veraciter eē scismaticos ⁊ aliquos false parti assentientes modo p̄dicto nō esse scismaticos. Ratio huius ꝺclusionis est: q: stat aliquē vere parti assentientē sic esse pertinacē q̄ ppter questū vel vanam gloriā vel aliaz causam non ht animū paratū ad obediendū veritati cognite si per ecclesiā vel aliter reperirek illū errare. vel etiā dum in tanto dubioz inuolucro ꝓ sua assertione sustinēda separat se a mēbris veris et vnitate ipsi⁹ ecclie. Nō em̄ est scisma tm̄ in separatione mēbroz a capite: sed etiam in separatione pertinaci mēbroz abinuicē. Et quo cōsequenter habeť q̄ est temerariū ⁊ periculosum vnam partē vel aliaz gnaliter impugnare: ⁊ ab eiusdē excōicatione causa detestationis declinare. Altera pars cōclusionis patet ex tertia conclusione. §. posita.

Quarta cōclusio.

Sacrm baptismi a quocūq̄ q̄ suscepti cōfert gram tiam.

Quinta ꝺclusio

§. VIII. De sentētijs excōi

cationis q̄ ferunt ab vna parte ꝺ aliā. dicit q̄ fieri non deberent: q: excōicatio fieri non ꝺz nisi ꝑ moratā. vt ď. xj. q. iij. nemo. Immo nec ꝑ moratā nisi post ꝺtumaciā. vt. q. e. certū. Ju huiusmodi autē nō ꝺz quis iudicari de moratā si tamen sentētia ꝓferatur p̄out factū est non est curādū. Quod em̄ ait Gregorius. xj. q. iij. sentētia. Sentētia pastoris siue iusta siue iniusta timēda est et seruāda. Et dicūt doctores hoc intelligendū est q̄n ꝓfertur a pastore seu iudice suo. Sed in hoc casu cū non reputet ferentē huiusmodi sententiā iudicē suum. et habeat ꝓbabilē causam hoc sciendi: nullā debet illā credere. ꝑ. q. iij. cui est illata.

Prima ꝺclusio

Secūda cōclusio.

Tertia ꝺclusio

§. IX. Demū ex premissis

p̄fatorum doctorum elicit q̄tuor documēta. Primū est q̄ inter hoies eiusdē obediētie expedit adherere sentētijs latis a suo superiore credito. alioquin nō esset vinculū charitatis inter eos et ď placet. als seqrent multa incōuenientia ⁊ magna cōfusio. Scōm documētū est de casibus reseruatis pape: de dispēsationib⁹ et alijs in foro cōsciētie vel foro publico seu contētioso. q̄n hoies fm credulitatē suā partis et suā partē et seipsos quietare tenendo ꝓ facto id qđ supiores eoz ab eis credit⁹ fecerit. Neutrales aut̄ videnť habere sufficiēte recursum ad ordinarios apud qs fm eoz opinionē cōiter loquēdo est prās deducta. Et hoc satis placet excepto eo qđ dicit de neutralib⁹. Non bñ enim intelligo quō quis possit bene esse neutralis. Tertiū documētū est qđ tñ primū ponit qđ apud plurimos pōt hic applicari documētū ambrosij. ad ar. qđ habeť. xij. dist. illa. de ieiunādo vel nō ieiunādo: videlz cuz rome sum ieiunus sabbato: cū mediolani sum non ieiunus. Ita et tu ad quācūq̄ ecclesiā veneris illi⁹ morē serua si non vis cuiq̄ esse grauis: nec quēq̄ tibi. Ita inquit ille. Jdē homo ꝑ diuersitate locoz et tēpoz et psonarū sine periculo scismatis et dānationi nūchui⁹ partis: nūc alterius dictis ⁊ sententijs obedire pōt: et nūc cū illis cōicationem pstare. Jstud documentū nō placet. nō em̄ concipio quō illud possit rite fieri. Eū em̄ prās iurisditiōis abvno summo: scz papa xpi vicario deriuet in alios inferiores plaros fiat sensus ⁊ motus a capite in mēbra influitur. Propter qđ xps vni. i. petro dixit. Tibi dabo claues regni celoz. Matth. xvi. ad cōmendādū vnitatis sacrm. et ꝙ a papa in alios eēt iurisditio deriuāda. vt ait Cypzian⁹. xxiiij. q. j. loquit. cum duo capita esse nō possint. alioquin esset monstr... ecclia. opz ꝙ ab vno ... vel ꝑsumpto deriuet prās in alios. Si ģ cum est in terris obediētie vnius. illi adheret vt summo capiti a quo estimat habere prārem: vt a prima origine. ⁊ sic absoluit: ⁊ absolutionē ab alio ꝑ se qrit q̄n accedit ad terras obediētie alterius: q̄s dabit autoritatē absoluēdi eos q̄ sunt de illa obedientia: vel vt possit ipse absolui ab illis. Nō ille p̄im⁹: cū habeat istos vt p̄cisos. Non scōs cū iam adheserit p̄mo. et sic a scōo habeak scism... dic⁹. Non vterq̄: q: tunc essent duo capita. Cōueniēt⁹ videť dicendū ꝙ vni eoz adherēdo fm q̄ magis dicat cōsciētia: nō ad quē magis tpalitas trahat: illi⁹ autoritate fungak absoluēs illos: ⁊ absolutionē querēs ab illis q̄ sunt de obediētia ipsi⁹ cui adheret. De hoib⁹ aut̄ alterius obediētie nō se intromittat nisi ad obediētia reuersos ei⁹ cui ipse adheret. Illos tñ nō ppter hoc condēnet. Et si q̄dē cōtingeret illū non esse verū cui cū pura cōscientia adherit in absolutiōe supplebit defectū summ⁹ sacerdos dñs iesus qui hz claues: ⁊ cui aperit nemo claudit. Ignorātia aut̄ ꝓbabilis excusat eū. Addit quartū documentū dicēs. Ubi homo nihil in se sentit carnale vel terreb: osum trahēs eū ad istā partē tenendā vel aliā nō dz sibi seruare scrupulos. Verissimū est em̄ illud xpi. Si oculus tu⁹ fuerit simplex: totū corp⁹ tuū lucidū erit. Nolo aut̄ ex istis ⁊ pcedētib⁹ dicere q̄ in oī casu sic liceat de obediētia pape et ei⁹ sentētijs sentire ⁊ varia iudicare: sed tāmodo vbi rōnabiliter et ꝓbabilis habeť ratio de iure dubitādi: vt est in supradicto scismate. Et hoc documentum multū placet quātū ad vtraq̄ partē. Ex ꝑma pte elici pōt ista cōclusio. q̄ in pdicto scismate: ⁊ multo magis q̄n esset minus dubiū quis mouek ad inherendū ⁊ obediēdū vni magis q̄ alteri: nō ex cōsciētia et ꝓbitate cognita: sed ex tēporalitate. vt q: vnus magis iuuare pōt: vel maioza dñficia confert q̄ alter. ille est in malo statu aie siue etiam adherendo vero. Ex secūda parte notandū diligēter q̄ nō

Consuetudines p̄ie sunt seruāde. Adde q̄ cōsuetudo ē altera natura vt dic Arist. in libro de memo. ⁊ est glo. i l. §. remouet. i ꝺbo pastus. ff. ꝺ postul.

Universidad de Deusto
Biblioteca

idem dicendū de quolibet scismate. alioquin scisma ⁊ chy
mera idem essent: et sententie late cōtra scismaticos: et tra
dure infectiones ⁊ punitiones frivole essent: ⁊ inutiliter
mēbranas occuparēt. Ūn igitur scisma est euidēs ⁊ dare
a non passionatis pōt percipi vt in primo casu ⁊ scdo su
p̄adictū est. tūc locū hnt que dicta sunt in. ij. iij. ⁊. iiij. §. de
scismaticis. Nec ignorātia excusarer eos qñ per se vel per
alios de facili veritatez scire pñt. Et de hmōi intelligit illud qd dicit Pelagius papa de scismaticis veris loquēs.
Nec em alleuiat eoz crimē. magis ño auget. q eos diu re
stitisse ditistis: ne apostolicis sedib⁹ cōicantes in sua cōtu
ne reciperent. Jn hoc em dū et illi inculpādi sunt qui cō
municare ralib⁹ voluerūt: multo magis ⁊ illi exercādi q
nō solū in sacerdotibus cōmunionē aplicarū sed iū: verū
etiā in ipsis sp̄euerūt. Sed nec illud eis pdest q eos in
eisdē litteris vel ignorātia rōnis vel simplicitate intelle
ctus sui a nra se cōtione suspendisse phibetis. Jdipsus em
magis est p̄pter quod scismatici sunt ⁊c. xxiij. q. j. scisma.
Hinc ⁊ Beda ait tractās illud Job. in cano. Dis q credit
et nō permanet in doctrina xpi deum non hz. Si ⁊ vos
ad vos ⁊ hāc doctrinā nō affertis: nolite eū recipere i domū
nec ei aue dixeritis. Nec Job. de scismaticis siue de hereticis vitandis. q verbis docuit etiā factis exhibuit. Nā cū
apud ephesum balnea lauādi gra fuisset ingressus ⁊ vi
disset ibi cherinthū: cōtinuo discessit nō lotbus dicēs. Fu
giamus hinc ne balnea corruāt in quib⁹ cherinthus laua
tur inimic⁹ veritatis. vt refert de eo Policarpus. xxiij. q. j.
ois. Item Ambro. Cypr̄ian⁹ nō putauit fidē esse i scisma
te. Nam et si fidem erga deū tenerēt. tñ erga dei ecclesiaz
non tenebāt: cuius patiebant velut quosdā artus diuidi
mēbra: ac lacerari. Etem cū p̄pter eccl̄am xp̄s passus sit: ⁊
xpi corpus sit ecclia nō videt ab his xpo fides exhiberi a
q̄bus passio eius euacuat atq; distrahit. xxiij. q. j. c. aduo
cauit. Jtē alexāder. ij. ait. Qui extra eccl̄am sunt nec liga
re pñt nec soluere: nec recōciliādo eccl̄iastice cōioni redde
re: nec cōsecrando eius sociare p̄uare: qua ipsi vesi
vel scismate polluti siue snia notati penit⁹ carere ꝓbant.
Et cū dns daret oibus parē ligādi atq; soluēdi potestatē.
Petro p oib⁹ et p̄e oib⁹ claues regni celoz se daturo p̄mi
mat. xvj. sit dicens. Tibi dabo cla. reg. celoz. Quicūq; g̃ ab vnitate
ecclie q̄ per petrū designat alien⁹ fuerit execrare pōt cōse
crare non valet: ercōiatiōis vel recōciliatiōis ptātem nō
habet. xxiiij. q. j. audiuim⁹. Jtē. j. q. vij. quotiēs. tradit for
ma qua scismatici reuertētes ad vnitatē eccl̄ie debeāt abiu
rare scisma. p̄mittētes sub iureiurando se nunq̄ in scisma
relapsuros: ⁊ in scriptis redigere. p̄missionē sub obligatio
ne pene eterne. Hec oia et sīlia de ꝛe et. p̄tie scismaticis
intelligunt p̄mo vel scdo modo dictis: nō tertio.

§. x. Scisma autem quod

De scismate bafilee. nūc regnat factum basilee Anno dñi. M. cccc. xl. vel circa
sub Eugenio. iiij. videt pertinere ad scōm modū scismatz
porius q̄ ad tertiū: qd dubiū vocatū est. Nam cū mortuo
Martino. v. canonice fuerit creat⁹ ipse Eugenius ⁊ acce
pruss a tota xp̄ianitate. p vnico ⁊ indubitato aplico: ⁊ per
plures annos papatū tenuerit: congregatio facta basilee
que aliq̄n cōciliū fuit: q: auctē martini ꝯgregatū: et post
ea eriā auctē Eugenij ꝯfirmatū: cū fuerit dissoluta trāsla
to cōcilio ferrariā p̄pter reductionē grecoz: et inde flo:ētiā. p̄pter supuenientē ibi pestē: effecta est cōciliabulū ⁊ sy
nagoga sathane adeo vt basiliscū pareret ipsa basilee cō
gregatio aulus venerario p̄sumens deponere eugeniū:
⁊ creare amedeū ducē sabaudie dictuz felicem. P̄o rōne
iustificationis sue impietatis allegār. P̄imo q ipse euge
nius papa non potuit dissoluere illud cōciliū sua auctē fir
matū. Et ex hoc scdo q cōciliū est supra papā ad iudican
dū de ipso. Tertio q q: scādalizabat eccl̄iam iuste ipsum
cōciliū deposuit: ⁊ deposito aliū creare potuit. Sed primus
esse falsuz ex hoc oñditur: q: ei⁹ est dissoluere ⁊ dissoluere
cuius est statuere siue cōstituere: cū sint eius dē potestatis
actus. ar. ff de reg. iur. oēs. Sicut aūt papa pōt cōdere ca
nonē gñalē: ita ⁊ tollere pōt ⁊ mutare. vt patet. xxv. q. j. §.
his ita. Et sicut solus pōt cōciliuz gñale indicere ⁊ facere
celebrare: ⁊ ei auctem dare. vt di. xvij. p totū. ita ⁊ dissolue
re pōt. Scōm falsum esse multa iura declarāt. Non em
papa hz auroritatē a cōciliis p̄ncipaliter: sed a xpo: vt habet
dist. xxj. Quis. Et ipse papa dat robur ⁊ auroritatē oēdia
tis in concilio. vt di: ff de elec. significasti. Nec est ꝛ id qd
dicit Hsg. di. xv. sicut scti. in fi. videlz q̄ seipm nō illa de
struit sez ordinata cōciliis vbibus p̄mis si quis absol
uere q̄ illa ligāt p̄esumit. Nā vt ibi dicit glo. Job. ⁊ bene.
hoc intelligit quātuz ad ea que p̄tinēt ad articulos fidei.
Nam quantū ad positiua magis standū est sñie pape q̄
aliox. Dicit etiā. ix. q. iij. nemo. Nemo iudicabit p̄mam
sedē iusticiā reperare desiderārē: neq; em ab omni cleroz
neq; ab augusto: neq; a rege. neq; a populo iudex iudica
bit. Jdē dr: in. iij. ⁊ sequē. ponit ibi glo. tres exceptiones.
P̄ima in foro pnie. tūc em incipit a suo p̄ssore: sed ille
tūc tenet locū dei. Scda cū submittit se ipse sua spōte se iu
dicio ecclie cōciliq vel alteri⁹: sicut accidit i symmacho pa
pa ⁊ leone. . . ij. q. v. a. litū. ⁊. q. vij. nos si. ⁊ dist. xxj. nunc
autē. Tertia in crimine hereos. Ūn dr: di. xl. si papa. A ne
mine est iudicādus. s. papa nisi deprehendat a fide deuius.
Ubi dicit glo. hoc verū si se nō vellet emēdare. Nā vbi se
mēdaret nec tūc deponeret. p quoddā decretū factuz in
cilio cōstātiēsi. Addita est q̄rta exceptio. s. in casu scisma
tis. qd videt intelligendū de scismate dubio: cū scilz sunt
duo pōtifices creati: ⁊ dubitat q̄s eoz sit verus vt tūc fue
rat: nō de manifesto. s. cū vn⁹ canonice creat⁹: ali⁹ postea
intrusus: alis cū q̄libet eps possit recedere ab obedientia
pape: ⁊ sic facere scisma: ⁊ sic habebit q̄tidie papa iudica
ri cum tñ iura ꝯtiū clament. Unde Anacletus papa inq̄t.
Sectione summoz pōtificū sibi dis reseruauit. dist. xxj.
sectione. Cū g null⁹ horū casuū ꝓposito repiat: q: neca
fide deui⁹ eugeni⁹: nec se submisit cōcilij iudicio. nec esset
tūc aliquod scisma qua ratione potuerit cōciliū: immo cō
ciliabulū iudicare de ipso nō apparet. Tertiū etiā frivo
lum est. Nā ꝓpter nullus pcrīm excepta infidelitate papa
pōt deponi. Unde glo. illa q̄ habet. xl. di. si papa. dices q
papa pōt deponi ꝓpter quodcūq; pcrīm qd scandalizaret
ecclias si incorrigibilis esset: q: inobedientia dr: infidelitas
opinatiue loquit nō assertiue. Nā ipse Jobes cui⁹ est glo.
sentit ꝯtiū di. lxxix. dices q cuz dr: ꝓpter hereſim posse de
poni sumit ibi ꝓprie ⁊ stricte hereſis p errore in fide: nō
p contumacia vel inobediētia. Nec reperit aliquis papa
depositꝰ p̄cise ꝓpter scelera sua: sed ꝓpter scisma tollen
dū. Quales autē fuerit quātē scrīatis ⁊ fame q̄ deposue
rūt Eugeniū ⁊ apostaticū illū et antipapā elegerūt scīr
plurimi: q: multi eoz infames ⁊ scādala plura in diuersis
locis fecerūt. Et quales electores talis electus amedeus
ambitiosus summe cupidus ⁊ dolosus. Eugenio ad pau
peres liberalissimo ad eccl̄ias ⁊ religiones deuotissimo
null⁹ sapiēs vite sue in se derogat. Circa regimē aūt diu
ersi diuersa dicūt: sicut ⁊ de q̄busc̄unq; p̄sidentib⁹. Sed
vt dicit glo. sup. c. nō nos. di. xl. ff facta summi pōtificis que
scz de se manifesta nō sunt excusanda sunt vt facta samso
nis: ⁊ furta hebreoz. Non ergo vident posse excusari a vi
tio ꝓpij scismatis ⁊ penis eius recedētes ab obedientia
eugenij. Et qui amedeo dicto felici qui ercōicat⁹ est soli
niter cū fautoribus suis p eugeniū in cilio florētino vt pa
pe obediūt: nisi forte simplices et idiote qui sequūtur in
hoc diocesanos suos paratos ad ꝯtiū qñ eis constaret de
veritate ab eis ignorata. Od aūt aliq̄ dicāt se credere
⁊ mēre teneri eugeniū vt verū papā: ⁊ illū reputari anti
papā: sed tñ ad vitādū scādalū suū. s. amissiōis rerū exilij
incarceratiōis: p̄siatiōis bñficioꝝ: piculi mortis: illū infe
licē adeerrā venerant: vt papā nominār: ⁊ hmōi. tñ cōde
vt antixp̄m detestant. Non vident magis excusari a mor

Papa tūc⁹ cilij⁹ papa. iudicat.

Papa ꝑ pt depo ni nisi p crimine hereſis notat in c. nemo. ij. q. iij.

Papa marcellin⁹ q: timo: mortis adora uit ido la nō ex cusat a pcō. tali q̄ marcellinus papa cuz in veneratione idoli posuit grana incensi sup p̄unas timore mortꝰ cōpulsus. dist. xxj. nunc. Aut q̄ salomon cū ob amore mulierū idolis genua flectebat ad cōplacēdū eis: q tñ cor de nō adorabat. Est em ibi mēdaciū in xp̄iana religiōe seu bis q̄ p̄tinent ad fidē: qd est pernicios⁹ mēdaciū. xxij. q. ij. primū. Est enim mēdaciū nō solū in ore: qd tñ ꝓp̄ius dr: simulatio. Ūn nec be. Tho. excusat a dānatiōe antiq̄s pbos q̄ cōcurrebāt cū populis ad venerandū idola exteri⁹: q̄uis scirēt nō esse deos. ar. ad b. dist. l. p̄sbyteros q. Nec p pau cis dicta sunt rōne scismatis. Sed de p̄tate pape ⁊ cōcilij. j. dicēt in fine tertie partis. si vtram cōcesserit dns.

§. xi. Diuiserūt sibi vesti-

Detestatio scismatis p modum simonis. menta mea: ⁊ sup vestē meā miserūt sortē. ps. xxj. Unde tur ps. in p̄sona xp̄i cōquerētis pie de crucifixoribus cor: pater: q nō min⁹ de crucifigētib⁹ spūalr p scisma hereses et mas los mores. Uestimēta xp̄i significat spūale ecclīam seu fi deles aliq̄s. Ūn de ipsis loquēs ꝓpha ait. His oib⁹ velut vestimēto vestieris. Esa. xlix. ⁊ in ps. ad xp̄m loquens ait. Myrrha: sez amaritudinis et mortificatoris. Gutta est quoddā genus aromatis qd tollit inflaturas ⁊ tumores ⁊ significat humilitatē q̄ tollit supbiā. Casia que in locis aquosis crescit in immēsum. ⁊ significat fidē hec odorem spirāt alijs boni exēpli. et bene vestimētis tuis a domibus eburneis. i. a fidelib⁹ tuis sm glo. q̄ dicuntur idcirco vestimēta xp̄i: q: sicut vestimētū inherer vestito: eiq̄ circūdat ⁊ ornat: ita fideles xpo inherēt p dilectionē: circūdāt per imitationē exteriorē: ornāt p venerationē. dicunt ⁊ dom⁹ q: xp̄s inhabitat p gratiā ⁊ refectionē: eburnee p castitatē et fortificationē et q̄bus. s. mūtrib⁹ delectauerunt te. i. tibi placuerūt o xpe. vel delectabilē te habuerūt filie regū: filie spūales regū. i. platoz scīoz. Est g̃ ecclia vestis xp̄i ⁊ ve stimēta eius. Uestimenta in plurali ꝓpter multiplicit̄ ē rituū morū et diuersoz idiomatū ecclīarū diuersaruz. Ūn et Jobes septē ecclesijs in asia mittit apocalypsim suā. vt s. c. dicit. Uestis in singulari dr: ꝓpter vnitatē vnius fidei spei ⁊ dilectionis. Ūn xp̄s petro ait. Sup hac petra edifi cabo ecclīaz meā. Mat. xvj. Sed vestimēta hec partiunt et diuidunt scismatici. sortiunt ño mali plari. Et sic diuise runt sibi vestimēta mea ⁊c. Jn q̄b⁹ tria possunt notari.

¶ Primo enormitas scismatis: ibi. Diuiserunt sibi vesti menta mea.

¶ Scdo vnitas regiminis: ibi. et super vestem meā.

¶ Tertio p̄uitas regimi: is vel grauitas charismatis: ibi. miserunt sortem.

§. xii. Quātum ad p̄imū

Enormitas scismatis. enormitas scismatis ex hoc apparet: q: illi qui vestimēta xp̄i coꝛpalia diuiserūt fuerūt gēriles et xp̄i crucifixores: et maxime offendētes. Paganis silēs esse scismaticos xp̄s ostēdit cū cōiūxit gēriles cū samaritanis q̄ scismatici erāt separati. s. a iudeis dicēs. Jn viā gētiū ne abieritis ⁊ in ci uitatē samaritanoz nō intraueritis. Ubiūtū q̄s crucifigūt quātū in se est: q: diuisionē faciūt ꝓpter quā tollēdā inter nos ⁊ deū et pp̄lm gentilē et iudaicum xp̄s crucifixus est. Et iō apls admonet dicēs. s. Eoz. s. Nō sint i vobis scisma ta. De iudeis quidē dr: q scisma erat inter eos. Job. ix. Et hoc quātū ad illos q̄ xp̄m blasphemabāt: ⁊ cum deuotis p̄sonis nō cōcordabāt ad sentiendū vnū de xpo. s. q̄ sctus ⁊ dn⁹ ⁊ deꝰ erat. Quā grauiter aūt ꝓpter magnitudinē sceleris puniant a deo eternaliter ꝑsentialr ab ecclia spi ritualr a sco tpaliter. habes. ff. eo. c. §. iij. iiij. ⁊. v. Qui aūt sint p̄incipales ad causandū scismata ostēdit Hiero. dicens. Ueteres pscutās hystorias inuenire nō possuz alios scidisse ecclesiā dei: et de domo dñi ppos seduxisse p̄eter eos qui positi sunt dñi sacerdotes et p̄ophas. i. speculatores. Ubi vertunt in laqueū torturosum ponētes scādalū in ostij loco. xxiij. q. iij. tranferūt. Diuisores sunt heretici et scismatici. Uestimenta xp̄i congregationes fideliū vel sacra vel scripture sacre fm glo. sub q̄bus deꝰ latet vr ho mo sub vestimento. Diuidūt autē hec dum peruertunt et corrūpunt male exponēdo: vel indigne tractādo.

§. xiii. Quantū ad secun-

Uestis xp̄i est vnitas ecclie. dū dicit glo. q̄ vestis xp̄i est vnitas ecclie seu ecclia que vna est. vñ in symbolo dr: Unā sanctā catholicā. i. vlem ecclīaz Et Lan. vj. Una est ingt spōsus de ecclia: columba mea. ⁊ ideo sicut vnitas diuidi non pōt: ita nec ecclia. Jn cui⁹ figurā vestis illa xp̄i dicit euāgelista Jobes. xix. q̄ incōsutilis erat: et desup cōtexta per totū. nō hīs videlz scissuraz aliquā factā ad acū. Uereticī igit ⁊ scismatici quātū in eis est scindere querūt. Et sm hoc dic. Hiero. de q̄busdā hereticis ⁊ scismaticis. Uel⁹ oriens inter se ppl⁹ furore collisus indiscissam dñi tunicā: et desup contextā minutatim p frusta decerpit: et xp̄i vineā exterminār vulpes. xxiiij. q. j. qñ. Sed p̄ualere non pñt: sicut nec milites seiderūt tunicā illam. Ūn Pelagius allegās Augu. Si nullo modo pōt recidi ecclia in q̄ scisma est: restat vt qñ ecclia nulla esse nō pōt: nisi ea fit quā in aplice sedis p successiones epoz radice cōstitutā hoim nullor malicia vllo modo valeat extinguere. xxiiij. q. j. pudēda. Hinc ⁊ Cypr̄ian⁹. Eccle sia vna est q̄ in multitudine latius incremēto fecūditatis extendit: quō multi radij sunt: sed vnū lumē hñt: et rami arboris mu.ti sunt: sed robur vnū tenaci radice fundatū. Et quō de fonte vno riuuli plures defluunt ⁊ numerosi tas: licz diffusa videat exundātis copie largitate vnitas tñ seruat integra i origine. Auelle radiū solis a corpe di uisionē vnitas nō capit. Ab arbore frāge ramū fructꝰ ger minare nō poterit. A fonte pscinde riuū: p̄escisus arescit. Sic et ecclia dei luce p̄fusa p totū orbē radios suos porrigit. Unū tñ est qd vbiq̄ diffundit: nec vnitas corpis separat. Hec ille. xxiiij. q. j. loquit. ⁊ p totū. c. illud multa de vnitate ecclie pulchra dic. Hiero. etiā dicit q̄ ecclia vnica co lūb appellat q̄ spōsa pulchra. fine ruga: fine pctis ⁊ macula: ⁊ hortus conclusus ⁊ fons signat⁹ et puteꝰ aque viue ⁊ paradisus cū pomoꝝ fructu. q. e. oib⁹. Hieron. etiā dicit. in li. mo: ad. q̄ in vna domo comedit agn⁹: q: in vna catholica ecclia vera hostia redēptoris immolat. Sola est que intra se positos valida charitatis cōpage custodit. extra quam ois perit sicut extra arcam oēs reperti diluuio perierunt q. e. o⁹ia. Et nota q̄ extra ecclie vnitatē significatā p oñi veste ponit q̄s tripl̄r. s. per pfidiā. p sniam. p maliciā. Per pfidiā sez hereſis ⁊ scismatis efficit q̄s separat⁹ ab ecclia. vñ Cypr̄ian⁹. Cū hereticꝰ in ecclia nō sit bñdicit cū a deo sit maledict⁹. vitam pollicet cū sit mortu⁹. deū inuocat cū sit blasphemus. s. q. s. si q̄s ingt. Et Aug. Quodlibet horū hereticī ⁊ scismatici accipiāt: sez donoꝝ: charitatē tñ q̄ ope rit multitudinē pcatoꝝ q̄ et ꝓp̄iū donū est catholice vnitatis ⁊ pacis ipsi nō hnt. q. e. multe. Scdo p sniam sez ex cōicationis ponit q̄s extra eccl̄e vnitatē. Un Aug. Qui excōicat sathane tradit. quō. q: sez extra ecclīaz ponit. Extra ecclesiā aūt diabol⁹ est sicut in ecclia xp̄s. Ac p̄ diabolo tradit qui ab ecclie cōione removet. xj. q. iij. ois. Sz hoc verū est qñ iuste excōicat. Un Origen. sup Leuit. Cū quis nō recto iudicio foras mittit. i. extra ecclesiā p excōi cationē si ante nō exierit. i. si nō egerit vt exire mereret: nō ledit. Interdū q̄ foras mittit intus est: et q̄ foras est intus videt retineri. xxiiij. q. iij. cū aliqs. Tertio efficit aliquis extra ecclesiā per pcrīm: sez mortale. Un Greg. Necisse di cēdus est esse in ecclia: ⁊ ad istā societatē sc̄os pertinere q̄ ouibus xp̄i fidē coꝛde miscet. Spūs em sanct⁹ discipline effugiet fictū. xxiiij. q. iij. de illis. Et Hieron. Qui est aliq̄ sorde pcti pollut⁹ de ecclia dici nō pōt. de pe. di. j. ecclia.

Extra ecclesiā efficit aliquis tripliciter

§. xiiii. Quātuz ad tertiū

notat p̄elatoꝝ p̄auitas in hoc q̄ mittunt sortē sup vestē dñi: que signat ecclīam: vt sez eoꝝ fit nō xp̄i: querūt videlz

Universidad de Deusto
Biblioteca

regimẽ ecclie ad sua cõmoda: nõ vt ꝓpo lucrifaciant aias. iuxta illud apli. Unusquisq; q̃ sua sunt querit: nõ q̃ Jesu ꝛpi. De q̃bus Aug. Sunt in eccl̃a q̃dã ꝓpositi. de quibus apls dicit. Sua q̃rentes non q̃ iesu ꝛpi. q̃d est sua querentes: nõ ꝛpm gratis diligẽtes: nõ deũ p: opter deũ querentes: ꝛpalia cõmoda cõsequẽtes: lucris inhiãtes: honores ab hoibus appetẽtes. viii. q. i. sunt. Cõtra hos inuehit eze chiel. xxxiiij. dicẽs. Ue pastoribus q̃ pascebãt semetipsos. Uel põt ibi notari grauitas charismatis. ibi. Miserunt sortẽ. Nã sicut in missione sortiũ p: eter industriã et labo ẽ hoim dño tñ disponẽte: consequit q̃s illud q̃d sorte diri mitur. Sic sine meritis hoim ꝛ labore q̃s adipiscit. ꝛ ei cõferẽ a dño vestis ꝛpi. i. charitas. vt ponit glo. p quã pertiner ad vnitatẽ eccl̃e. Decst vestis nuptialis sine q̃ q̃ reperit in nuptijs eccl̃e nũero excludit de ea merito. vt habet parabolice Mat. xxii. Possunt hoies mittere sortem i. ponere ꝛ querere signa demõstratiua q̃s debeat habere vestẽ dñi. i. charitatẽ: puta si audit libẽter ꝟbũ dei: si est p: optus ad bonũ ꝛ dolet de ꝓteritis. Sed dñs dat ipsam cui placet fm illud Prouerb. xvi. Sortes mittũ in sinũ sc̃z ab hoib⁹: sed a dño rpanť. i. disponit q̃s habeat q̃d sortẽ q̃rit. Sicut cecidit sors sup Matthiã. Act. i. idest illud signũ distinctiuũ. i. sup humilẽ. Interpratť em̃ paruulus.

Titu.IIII. De inani gloria

¶ De ipsa primogenita superbie filia. Cap. i.

Primogenita superbie filia est vana gloria q̃ est vitiũ capitale. ex q̃ septẽ alia oriunť fm Greg. xxxi. moral. vt. j. dicet. Et Quis multus sue genitrici pessime assimilet differt tñ realiter ab ea. Nã superbia inordinate excellẽtia apperit. Inanis gl̃ia ꝺo manifestatione ipsius excellẽtie apud alios. Postq̃ em̃ turrim babylonis. i. superbie celsitudinẽ in mẽte sua cepit edificare ptinẽ ad celũ vt celebret nomẽ ei⁹ in terra per vana gloria et q̃rit. Cui⁹ tñ finis cõfusio est. fm illud apli ad Philꝑ. iij. Gloria eoꝝ in ꝟfusionẽ. Et cũ cetera vitia i seruis diaboli inhabitent. vt dicit Lyr. hec etiã in seruis dei habitaculũ repe rit. Nulla em̃ est tã excelsa virtus q̃ dulcedine gl̃ie nõ tangatur: aut q̃d ex gẽtilib⁹. Unde ꝛ vulgare puerbiũ est q̃ cuilibet placet caro alaude. Un narrat Valeri⁹ maxi. q̃ cũ in q̃dã bello q̃dã murus strenue dimicasset: ita debebat ei fm mores illi⁹ cuiuatis triũphꝑ⁹. i. q̃daꝝ ꝺnoꝝ: vñ resultabat ei magna gl̃ia: cum sibi nõ daret: tãta fuit auiditas illi⁹ gl̃ie q̃ frequit vincula mutilatis et perijt illũ triũphũ. De scõ basilio legit q̃ in diebus solẽnib⁹ cũ in habitu põtificali ornat⁹ ꝓcessionaliter ret: o: dinauerat vt q̃daꝝ sibi diceret. Pater sepulcrũ tuũ nondũ est perfectũ: iube ergo cõpleri: q: nescis q̃n dñs veniet: ꝛ b ne insurgeret fumus inanis gl̃ie. Sed et cũ papa cõsecrať q̃dã eleuãs in aũdine stupã incẽsam clamat. Pater scẽ sicꝛ ãsit gloria mũdi: sc̃z cito. Ratio aũt huius q̃re taz ardẽter desideraťest: q: beatitudo q̃ naturaliť apperit hz in se gloriã. i. claritatẽ et decorẽ: sed verã ꝛ pmanentẽ. Un ꝛ ipsa beatitudo freq̃nter in scripturis gl̃ia nũcupať. ps. ci. lit. Gl̃ia hec est oib⁹ scris ei⁹. Jaco. i. Btus vir q̃ suffert tẽtationez q̃m cũ ꝓbat⁹ fuerit accipiet coronã vite. i. premiũ. Alia rõ est: q: naturaliter hõ apperit ꝓpetuari: et q: in vita nõ põt cũ moriať: querit p gloriã. i. famã que durat in mẽrib⁹ hoim. Un dicit sapiẽs de iustis. Uiuẽt noia eoꝝ in scl̃m scl̃i. Prima est inanis ...lia fm Augu. q̃ campũ intrat ꝺ virtuosos pugnatura. vltima est in recessu. Un q: nullus q̃s euadit quin ab ea aliq̃n feriať. ꝓptereа saluator: Mat. v. on dixit simpliť negando beati q̃ nõ hñt spm̃. i. vẽtũ inanis gl̃ie sed beati paupes spũ. i. qui parũ hñt de ea. In huius figurã fortissim⁹ et scrissimus samson cum maxilla asini milia ex philistẽis occidisset: aliquãtulũ gloriať est dicẽs. In maxilla asini ꝛc. Judi. xv. subito tñ humiliať est fitiens vsq; ad mortẽ vt recognosceret a deo oẽm suã ꝟtutem. Sic et apli fortissimi postea scti cũ simplicitate vite sue ꝛ doctrie demones ab obsessis corpib⁹ expulissent: ꝛ vitia in mentibus eoꝝ occidissent cũ ad ꝛpm reuersi de hmõi gl̃iarentur ꝛps eos exẽplo terruit sathane de celo cadẽtis et supbia: vñ ortũ hz inanis gl̃ia. Tãto autẽ inqt Aug. de ciui. dei. efficimur deo acceptiores quãto fuerim⁹ ab hac immũdicia mũdiores. Hãc ꝛps vitare exẽplo suo nos docuit dicens. Joh. viii. Ego gloriã meã non q̃ro: ꝛ merito q: ipsa ducit ad ꝟfusionẽ eternã. Un ps. xlviii. Qui confidũt in ꝟtute sua ꝛ in multitudine diuitiarũ suarũ gloriatur. Frater nõ redimit: redimet homo: nõ dabit deo placationẽ suã. Ubi tria de inani gloria notãtur.

¶ Primo causa a qua oriatur. ibi. Qui confidunt in virtute sua.

¶ Scõo materia in qua exerceať. ibi. Et in multitudine diuitiarũ suarum gloriatur.

¶ Tertio qua pena puniať. ibi. Frater non redimet: redimet homo.

§. I. Quãtũ ad primũ ostẽ

dit ps. causam inanis gl̃ie esse supbiã. Nã ex hoc q̃ confidũt hoies in ꝟtute sua gl̃iať. Confidere autẽ in virtute sua est estimare mala ꝛ pricula posse euadere: ꝛ bona spiritualia sibi posse ꝓcurare ex seipso. Fallit autẽ talis p superbiam apperẽtẽ excellentiã supra se estimãs se aliq̃d eẽ cui nihil fit. vt ait apls ad Gal. vi. Nã sine me (inqt ꝛps) nihil potestis facere. Joh. xv. quinimo fm apm̃. ii. ad Cor. iii. Nõ sum⁹ sufficientes cogitare aliq̃d a nobis: q̃si ex nobis. Si autẽ accepisti scꝛ a deo oia ait idẽ: q̃d gloriaris q̃si non acceperis. Sciendũ tñ fm Tho. ij. q. cxxii. ar. i. q̃ appetitus gl̃ie de se nõ nominat aliq̃d vitiosuꝝ: sed appetit⁹ inanis gl̃ie. Sic etiã gl̃iatio siue gloriari põt bñ ꝛ male ieri. Pro cui⁹ declaratiõe vidẽdũ est q̃d sit gl̃ia. Et ca q̃d dicit Tull⁹ in rethorica sua. q̃ gloria est frequẽs de aliquo fama cũ laude. Et ad idẽ primet q̃d ait Ambr. sc̃z q̃ gloria est cũ clara laude noticia. Gl̃ia igiť claritatẽ quandã signat. Un gloriari idẽ est q̃d clarificari. vt dicit Augus. sup Joh. tractãs illud ꝟbũ ꝛpi. Clarifica filiũ tuũ. Johs. xvii. Claritas em̃ deco: ẽ quẽdã hz ꝛ manifestationem. Et iõ nomẽ gl̃ie importat manifestationẽ alicui⁹ de eo quod apud hoies decoꝝ videť: siue illud sit aliq̃d corpale siue spũale bonũ. Quia ꝺo illud q̃d est simpliť clarũ a multis cõspici põt ꝛ a remotis. vt ptz exẽplũ de lumine solis vel ignis. Ideo ꝓprie p nomẽ gl̃ie designať q̃ bonũ alicuius deueniat ad notitiã multoꝝ et appetitionẽ. fm q̃d ꝺ. in Tito liuio. q̃ gloriari ad vnũ nõ est. Largius tñ accepto nomine gl̃ie nõ solũ ꝓsistit i multitudinis cognitiõe nomẽ gl̃ie: sed etiã paucoꝝ: vel etiã vni⁹ et sui ipsius. ꝺũ sc̃z aliqs ꝓpriũ bonũ ꝓsiderat vt laude dignũ. ꝺ aũt aliqs bonũ suũ cognoscat ꝛ vt ꝟtuosum approbet nõ est pcm̃: sed laudabile. fm illud apli. ad Cor. ij. Non spm̃ huius mũdi accepim⁹: sed spm̃ q̃ ex deo est: vt sciam⁹ q̃ a deo data sunt nobis. Similiť nõ est pcm̃ q̃ aliqs bona sua velit ab aliis approbari ob aliquẽ bonũ finẽ. fm illud Mat. v. Sic luceat lux vra. i. vita. vt videãt opa vestra bona: ꝛ glorificet patrẽ vestrũ. hec Tho. Gloriať igiť aliqs tripliť. In dño in primo. in mũdo. In dño gloriať q̃ aliq̃d bonũ in se recognoscẽs: ꝛ vt ꝺe bonũ approbãs et cõplacẽtia hñs illo a deo recognoscit. Ad q̃d horťapls. ij. ad Cor. x. dicẽs Qui gloriať in dño glorieť. Et q: dicit apls hoc esse scriptũ: sciendũ est hoc haberi Hiere. ix. c. sub his ꝟbis. Qui gloriať in hoc glorieť scire ꝛ nosse me. Apls dic. In dño glorieť. q̃d forte est fm antiquã translationẽ: vel idem fm suiaz. ꝺ verbũ hc. Tho. sup epl̃as pauli exponit tripliť. Uno mõ vt ly in dño denotet obiectũ gloriãdi. q. d. ex hoc glorieť q̃ hz in se dñm cognoscẽdo ꝛ amãdo: q̃ exꝓsse ponit in Hiere. cũ dicit. Scire ꝛ nosse me. vt scientia referatur ad cognitionẽ speculatiuã. ꝛ nosse ad gustatiuã per

Gloriať q̃s ex primo quo exponit.

Gloria aliqs mi plicter.

amorẽ. Alio modo gloriari in dño est gloriari fm deũ. i. de his q̃ sunt fm deũ: videl⁹ bonis actibus ꝛ reb⁹ spũalibus. Un apls. ij. Cor. i. Gloria nra hec est testimoniũ cõsciẽtie nre. i. q̃ cõscientia nõ remordet de pctis grauib⁹: sed arte stať operib⁹ nris approbãs ea vt bona ꝛ laudabilia: non de malis sicut ille de quo ps. ait. Quid gl̃iaris in malicia. Tertio modo gloriari in dño est gloriã suã ꝛ bonũ suũ reputare se habere a dño totũ q̃d credit in gloriã suã referẽs in dño. fm illud ps. Tu dñe suscepisti me: es: gloria mea. i. causa gl̃ie mee. Et sic ꝓprie sumiť ab apl̃o cũ dicit. In dño gloriet. q. d. nõ nobis debem⁹ imputare gloriã nostrã: sed deo. vñ subdit ibi. Nõ em̃ ille ꝓbat⁹ est. i. approbat⁹ a deo vel ab hoib⁹ q̃ seipm̃ cõmendat de se gloriãdo: sed quẽ de⁹ cõmẽdat. i. cõmendabilẽ facit bonis operib⁹ ꝛ miraculis. Nã de⁹ est causa tot⁹ boni opis per hoies facti. Gloriať ꝺo ꝙs ex primo. i. ex bono primi cũ ex bonis q̃ habet de crine vel exẽplaris videns alios ꝓficere ꝛ se laudari ꝛ in opinione bona esse approbat illud ꝛ cõplacẽtia hz ꝓpter vilitatẽ alioꝝ inde sequent⁹ vel etiã cuz alios virtuose se habere cõspiciens: ꝛ deo seruire: ac salutẽ aliorũ ꝓcurare. et illos approbat ꝛ laudat ꝛ cõplacentiã habet de eorum laude ꝓpter dei honorẽ ꝛ proximoꝝ utilitatẽ. Et sic filius sapiẽs est gloria patris: vt dicit Salomõ. Et apls dicit de corinthijs. Gloria nostra vos estis. Et iterũ. Expedit mihi moꝝ magis q̃ vt gloriã meã quis euacuet. i. bonã famã ꝛ opinionẽ habitã ex bonis operib⁹ faciẽdo. s. aliq̃d vnde illã denigraret: ꝛ ꝓpter hoc aliq̃n sancti gloriañť. i. se laudãt iuste: vt hoies q̃ minus q̃ debẽt de virtutib⁹ eorũ sentiũt ꝛ opinañť auditis magnis eoꝝ bonis in maiori veneratione et deuotione habeãt eos: indeq; magis ꝓficiant. Sic apls Paulus magnalia sua corinthijs narrat: q̃bus p eũ cõuersis pseudo apli supueniẽtes sua falsa doctrina cõtẽptibilẽ reddiderãt: dicẽs. Si voluero gloriari nõ ero insipiẽs. ij. Cor. xii. Id em̃ fecit ꝓpter vilitatẽ ipoꝝ vt de crine sue sane magis assentirent. In mũdo gloriatur q̃ bona ꝛpalia habita recognoscit: ꝛ ea reputat vt magna bona in: eis delectatus: appetit laudes humanas: et de illis cõplacentiam hz vt ꝓpriũ cõmodũ ꝛ magnum bonũ. Un Greg. in moral. di. Dẽs huius seculi dilectores ꝓ ꝛpali gl̃ia vsq; ad mortẽ desudare appetũt ꝓ spe ꝓpetue nec parũ in labore subsistũt. di. xl. vii. oẽs. Pro hac cõsequẽda romani multa pericula ꝛ grauia sustinuerũt ꝛ labores mirabiles vt ponit Aug. in lib. iiij. de ci. dei. Un ꝛ poeta de marco toquaro ꝙ consul exist⁹: q: filiũ suum mouerat bellũ ꝺ hostes cõra edictũ suũ: q̃uis victoriã obtinuisset decapitari fecit: dicit de eo. Uicit amor: patrie. s. illum marcum ad illud faciẽdũ. laudũ q̃s immẽsa cupido. Sed hec gloria vana est ꝛ turpis: de q̃ ait Matathias. Ab ꝺbis viri petõis ne timueritis: q: gloria eius sterc⁹ ꝛ vermis: hodie extollit cras nõ inuenit⁹: q: quoꝝ sus est in terrã suã. s. Machab. ij. Gloria eius sicut sterc⁹. Et de hac ꝺ: Apoc. xviii. Quantũ se glorificauit ꝛ in delitijs fuit tantũ date ei tormẽtũ ꝛ luctũ. Hec igiť est vana gl̃ia q̃ vitiũ est. Un Aug. lib. v. de ci. dei. dicit. Sanis⁹ videt q̃ amor⁹ laudis vitiũ esse cognoscit. Sed ꝛ ethnic⁹ ille Tullij fons eloquentie in. s. de offi. air. Laudẽda est gl̃ie cupiditas. Eripit em̃ animi libertatẽ: ꝓ q̃ magnanimis viris ois ds esse cõtentio. Hoc ille magnus Scipio seruauit q̃ gloriã fugiebat: hz tãto plus eũ ipsa sequebať. Hãc vitare apls edocuit dicẽs. Nõ efficiamur inanis gloriẽ cupidi inuicẽ ꝓuocantes inuicẽ inuidentes. ad Gal. v. Ide ꝛps ꝓ: ꝓcepit dicẽs Mat. vi. c. Te faciẽte elemosynã nesciat sinistra tua q̃d faciat dextera tua. i. sinistra intẽtio laudis et gloriẽ ꝛpalis nõ se immiscẽat i bono ope q̃d agis figurato p dexterã. Sed q: apls dicit. Imitatores dei estote. ad Epẽ. v. Posset alicui videri gloriã hominũ ꝛ laudẽ esse querendã: q: dñs deus hoc facit dicens Esa. xliii. c. Ego qui inuocat nomẽ meũ in gloriam meam creaui eũ. Insup cũ ipse nobis gloriã in ꝓmiũ ꝓ bonis operibus ꝓmittat. fm illud Rom. ij. Uis q̃ fm patiẽtiam sunt boni opis: gloriã ꝛ honorẽ ꝓmittit de⁹. licite videtur illud esse apperendum. Per appetitũ etiã glorie ꝛ laudis hoies ꝓuocanť ad bonũ. Un Tullius de tuscul. questionibus inquir. Bonos alit artes quicq; ad studia accenditur gloria. s. rpali. Sed ad hoc rñdet bea. Tho. q. ea. ar. eo. ad primũ q̃ debem⁹ deũ imitari. nõ oi modo: q: nec possum⁹ sed modo nobis congruo. Ꝺ em̃ de⁹ querat a nobis gloriã: vt. s. eũ glorificemus ꝛ se laudet: hoc nõ facit ꝓpter alicuã suã vtilitatẽ: q: ex hoc nõ se extollit ꝛ nil boni ei accrescit cũ bonum infinitũ sit in seipso: sed facit ꝓpter bonum nostrũ. Non em̃ possem⁹ eũ cognoscere si se nõ manifestaret nobis suã magnitudinẽ infinuãdo ꝓ scripturas. Sic ꝛ quis posset gloriã ꝛ laudes appetere inquãtum. s. hoc cederet in vtilitatẽ alioꝝ ꝛ honorẽ dei ꝛ nõ ꝓpter suũ commodũ. Ad scꝺm dicendũ q̃ gloria q̃ ꝓmittit a deo in premium nõ est gloria mundi vana sed vera. ꝛ hãc debemus querere. iuxta illud ps. Gloria mea in deo est. Ad tertiuꝝ dicendũ q̃ etsi aliqui ꝓuocent ad virtutũ opera ex appetitu gloriẽ humane sicut ex appetitu alioꝝ rpaliũ bonoꝝ: tñ non sunt mercenarie virtuosi qui ꝓpter gloriã temporalẽ opera virtutũ faciunt. vt dicit Aug. in. v. de ciui. dei. Nihil igiť vt ait apls per inanem gloriam fiat: ex quo vitium est oriens ex ꝓpria confidentia ꝛ superbia.

§. II. Quantũ ad secũdum

...z de mater... in qua inanis gloria inueniť. sciẽdum q̃ habetur in diuitijs. vñ ps. In multitudine diuitiarum suarũ ps. xlviii gloriantur. Sunt aũt multiplices diuitie.

¶ Diuitie criminales.

¶ Diuitie temporales.

¶ Diuitie spirituales.

Aliqui vane gloriantur de primis. Alij de secundis. Alij de tertijs. Diuitie criminales sunt vitia copiosa. de q̃bus dicit virgo gloriosa in cantico suo. Diuites dimisit inanes. Luce. i. sc̃z vacuos bonis spũalibus. Certũ est q̃ non loquiť de diuitijs ꝛpalibus. Nam abraam erat diues in possessione auri ꝛ argẽti. vt ꝺ: Geñ. xiij. ꝛ tamẽ non fuit vacuus: sed plenus gratia ꝛ virtutibus. Sic ꝛ Dauid. Job. sanctus Ludouicus rex ffrancoꝝ. Loquiť ꝙ de his q̃ sunt diuites. i. abũdãtes in vitijs. In multitudine pauci diuitiarũ gloriañť qui in se delectañť laudari de sceleribus suis: vel se laudãt apud alios: vt de vindictis: de luxurijs: de tripudijs: de infidijs: ꝛ de deceptionib⁹. Un ꝛ ꝓuerb. xx. ꝺ. Malũ est dicit ois emptor. s. ei a quo vult rẽ emere vt sic ꝓ vili ꝓcio det illã. ꝛ cũ recesserit. s. emẽdo illam tunc gloriať in se vel cũ alijs. de hoc videl⁹ q̃ deceperit illum ꝛ lucratus multũ fuerit. Sed certe vana est ista gloria. i. falsa. Uanũ em̃ aliquando idem est q̃ falsum. sic accipit ibi. Non assumes nomen dei tui in vanum. Exoꝺ. xx. i. falso et mẽdaciter iurãdo. Et q̃ sit falsa talis gloria ptz: q: gloria vt dictum est. s. importat claritatẽ. Gloria em̃ quasi clara. Sed talis gloria ꝛ ipsa opera mala de quibus gloriantur habent obscuritatem ꝛ tenebrositatem ꝛ ducunt ad tenebras infernales: q: obscuritas ꝛ cecitas mẽtis est gloriari vñ quis deberet cõfundi. ps. xiij. Ut q̃d diligitis vanitatẽ de malis gloriando. ꝛ ꝓ idest queritis mẽdaciũ. q. d. falsa est talis gloria. Diuitie tẽporales sunt subiecte huius mundi: vt pecunia: aurũ: ꝛ argentũ: iocalia: domus: agri: vestimẽta: ornamẽta: mercimonia ꝛ hmõi. De quibus saluator: Luc. vi. Ue vobis diuitib⁹ qui habetis cõsolationẽ vestrã. s. in ipsis diuitijs quiescendo. Gloriãtur ꝙ in hmõi qui querũt de ipsis diuitijs laudari. ꝛ placere his esse i opinione hoim ꝓpter hmõi et alia ꝛpalia: vt poteria: dñium: pulchritudo: fortitudo: corꝓris ꝛ hmõi. Sed vana est talis gloria. i. valde caduca ꝛ transitoria nõ habens firmitatem: sed multã mutabilitatem: sicut ꝺ: aliqñ vanum iuxta illud Prouer. xxxi. Uana est pulchritudo. i. valde caduca. Ꝺ pater: quia per mortem oia hec diuertũtur: ꝛ hic etiã frequenter auferuntur vel amittuntur vel corrumpuntur

Diuitie criminales quid sint.

Diuitie tpales q̃d sint.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vñ Jaco.v.d. Diuitie vestre putrefacte sunt: aurū ⁊ argē
tum vestrū eruginauit. Et.ſ. Tim.vj. Diuitib⁹ p̄cipe non
altū sape.i. nō gl̄iari: nec sperare in incerto diuitiarū suar.
Dis caro fenū.i. oīs hō: ⁊ oīs gl̄ia eius q̄si flos agri. Are
Diuitie ſpūales q̄d sunt. facū est fenū: ⁊ flos ei⁹ decidit. Esa.xl.⁊ q̄citius. Diuitie ſpūales sunt ꝛrutes ⁊ bona opa. de q̄b⁹ d. ſ. Lor.ſ. In oī
bus diuites facti estis in illo.ſ. xp̄o ita vt nil vobis desit in
vlla gr̄a.ſ. quantū ad necessaria ad salutē. ⁊ Esa.xxxiij. ait.
Diuitie salutis sapia ⁊ scia.ſ. cū gustu ⁊ tuno: dñi ipse the
saurus ei⁹. Gloriātur de his diuitijs q̄ appetūt de his lau
dari: vel cū audiunt vel estimāt se de hmōi laudari: cōpla
cētiā in se habēt de sua opinione ⁊ fama. put est quoddam
bonū tpale gloria mūdi. Sed vana est ista gl̄ia. i. res inuti
lis ⁊ infructuosa faciēs ipsa opera bona vt ieiunīū. elemo
synā. oronē. et alia inutilia ⁊ fructū perdere supne gloie.
Sic etiā aliq̄n dicit vanū. iurta illud. Opera eoꝝ vana. i.
inutilia ⁊ risu digna. Hiere.lj. Et Job.viij.c. Vanꝰ dicitur
labor: vñ nō sequit finis ad quē ordinat. fm illud ps. Nisi
ps. cxxvij dñs edificauerit domū in vanū laborauerūt q̄ edificāt eā.
ide est nisi operib⁹ bonis q̄ facim⁹ q̄bus p̄parat⁹ nobis
domum nō manufactā in celis dñs edificet. i. intētio sit vt
ſ. Lor.x. placeamus ei et queram⁹ gloriā ei⁹. fm illud apl̄i. Dia in
gloriā ei⁹. ſ. dei facite. Ifrustra laboram⁹ ⁊ nō cōsequim⁹ illō
ad q̄d bona opa ordinātur ex se. Et iō vana est hmōi gl̄ia:
respectu etiā hoim a q̄b⁹ est ipsa gl̄ia. quoꝝ iudiciū est in
certū: ⁊ q̄ vanitati assimilanť. Hō em̄ vanit⁹ i simis factus
est. ps. cxliij. Gloria vana est. Cum q̄ quilibet naturaľ⁹ de
testet caducitatē. falsitatē. ⁊ inutilitatē. ⁊ hec repiantur in
gloria mūdi. q̄ ꝓterea vana dr̄: ideo summe fugiēda est.
Inanis gl̄ie pare uitas vi litas et deteſta tio. Et vt magis euitet cōsiderem⁹ adhuc magis hmōi gloriē
parvitatē ⁊ vilitatē. Et p̄mo quātū ad materiā. Quid est
pulchritudo corꝑis humani: de q̄ non pauci⁹ p̄cipue mu
lieres gloriātur. Quā modica. Certe cū oīb⁹ fucis suis nō
poterit mulier sue faciei facere colorē tam viuacē qualem
hz rosa vel viola: q: nec salomon in oī gloria sua vestit⁹ est
sicut vnū ex his. ſ. liliis. ait. ꝓ̄s Mat.vj. Sed ⁊ m⁹ica fe
bris cito pulchritudinē aufert. Quanta sit pulchritudo ⁊
fortitudo corꝑis humani ostēdit cū tenuis vermis ara
nee vel scorpionis ad terrā ꝓsternat. Quid sericū vestiū
vñ aliq̄ gloriank nisi stercus vermiū. Quid aurū ⁊ argen
tū nisi fer terre q̄ pedib⁹ cōculcak. Quid varia nisi pelles
murīū. O quāta vanitas ⁊ fatuitas gl̄iari se esse circunda
tū stercoribus vermiū: fecib⁹ terre: pellibus murīū: lanis
pecudū. Sz nec gloriek sapiēs in sapia sua. ait dñs. Hiere.
ix. Ubi sapiēs. ſ. in diuinor⁹ cognitione. vt Plato. Ubi scri
ba in moralibus. vt Socrates. Seneca. Tullius. Ubi con
quisitor⁹ huiꝰ seculi in naturalibus. vt Aristoteles. Pytha
goras. Nōne deꝰ stultā fecit sapiam hui⁹ mūdi. ait apl̄s. ſ.
ad Lor.ſ. Strultā esse ostēdit ⁊ nullā sz dū operatus est q̄
illi direrunt impossibilia querentes gloriā hoim de sua sa
piētia ⁊ nō deū glorificātes. Vere ista gl̄ia est vana respe
ctu tpis ⁊ loci vbi gr̄it. Querit em̄ in terra q̄ respectu celi
estimak ab astrologis vt pūctus. Sed ⁊ de ipsa terra due
tm̄ ptes ex q̄nq̄ habitank. ⁊ in his duab⁹ pt̄ib⁹ null⁹ vnq̄
fuit q̄ vbiq̄ fuerit noīatus. Et si ꝺ ptingeret nō ab oībus
hoīb⁹ laudaret: sed si aliq̄ laudarēt aliq̄ vituperarent. Sic
em̄ quilibet ꝓ⁹tus ⁊ doctus trāhuit p gloriā ⁊ ignobilitatē
per infamiā ⁊ bonā famā. vt ait apl̄s. ij. ad Lor.vj. Sed si
hoc aliq̄s obtineret: parū durat q̄d in ꝓ̄o ostensum erat.
Nā cū dñica in ramis oēs laudassent eū clamātes. Gloria
laus ⁊ honor: tibi sit rex xp̄e redēp. ⁊c. Inde ad q̄nq̄ dies
clamauerūt oēs crucifige eū: in multis contumeliis ⁊ op
probriis affligētes eū. Idi etiā a quibus querit ⁊ habetur
talis gloria puluis sunt. i. hoies: quod aūr in p⁹ueribus
signatur cito deletur. Quantū aūr derrimēti sequatur ex
tam vana re in sequen. §. dicetur ꝓ tertia parte.

§.III. Quantū ad tertium

sc̄z de pena seu punitione huius vitij ostendit dum subdi
tur in ps. Frater nō redimet ⁊c. Vocatio obscura est. Sic ps. xlviij. De pue nis gl̄ie
aūr intelligit. Frater. i. xp̄s q̄ ꝓpter assumptā nostrā hu
manitatē dr̄: frater noster. iurta illud qđ ait ps. in persona
ei⁹ ad patrē. ps. xxj. Narrabo nomē tuum fratribus meis.
Nic frater sz xp̄s non redimet tales q̄ gloriank vane in di
uitijs suis. i. nō faciet ptic̄pes sue redēptiōis. Quāuis em̄
ꝓ suā passionē oēs redemerit quātū ad efficaciā: nō tn oēs
quoad efficiētiā. Nō em̄ p̄cipiūt effectū hui⁹ redēptionis
qui ei⁹ vestigia nō sequunť: sed q̄ mūdi gloriā nō queſiuit
sed fugit: cōfusiones mūdi sustinuit. Si aūr ipse xp̄s nō fa
cit per gratiā suā. ꝺiem ptic̄pē sue redēptionis. homo
quicūq⁹ fit redimet de seruitute diaboli tales vt legak in
terrogatiue. q. d. certe nullus. Sic exponit Gratian⁹. xxij.
q. ij. in p̄senti. §. verum hoc. Nō igitur dabit deo placatio
nem suā nec ꝑ se nec per aliū poterit deū recōciliare: sz dā
nabitur ꝓpter inanē gloriā et superbiā. Et sic inanis gl̄ia Inanis gloria ē mortale in tribꝰ casibus.
est mortale pt̄r̄ er quo cōcludit ad dānationem eternā.
quod verū est non tn̄ semper sed in trib⁹ casibus. vt ponit
bea. Tho. ij. ij. q. cxxij. arti. iij. In his casibus ꝺicit inanis
gloria dilectioni dei: omne aūt qđ contrariatur dilectioni
dei mortale est. Primo q̄dem q̄n quis gloriat de aliquo
falso qđ est contra diuinā reuerentiā. vt ille de quo dicitur
Ezech. xxviij. Eleuatus est cor tuum dixisti deus ego sum.
Idem est cum gloriatur de aliquo mortali cōmisso: qđ cre
facit cor⁹ alijs se de illo laudando ad iactantiam pertiner
si in mente gloriādo habēdo deliberatam complacētiam
cordis cum estimat se laudari de tali pcō erit inanis glo
ria. Si grauissime punirī sunt a deo q̄ vanā gloriā queſie
runt de rebus mūdi: q̄ terribiliter puniendi sunt q̄ de pec
catis que sunt in dei iniuriā gloriank. De dauid rege ⁊ pr̄
pheta legimus. ij. Reg. vlti. q̄ q: numerare fecit populuz
suum sibi subditū vt sic gloriaretur in multitudine subdi
torū: ita deo displicuit q̄ per p⁹opheta Gad sibi optio das
ꝺa fuit: vt vnū ex tribus eligeret in punitionem illius inā
nis gl̄ie. Aut ꝑ septē annos famē in terra. aut ꝑ tres mē
ses guerram: aut per triduū pestem. Elegit qđ magis cō
mune fuit sibi potens accidere sicut alijs. ſ. pestem: ⁊ ficin
triduum de peste mortui sunt circa. lxx. milia hominū. Des
rodes agrippa qui decapitauit Jacobum · vt scribit Act. Debero deagrip pa.
xij. sed plenius in hist⁹ria ecclesiastica: cum esset iratus ty
rijs ⁊ sydonijs venientes ad eum vt reconciliarenť sedem
tem ꝑ tribunali vestibus aureis indutus ⁊ ad radiū solis
vt magis lucerer: cū a populo darētur ei laudes vt dei nō
hoīm: q̄bus ille acquiescebat ⁊ gloriabak. mox percussus
est ab angelo: ⁊ vermibus ꝯaturiuit cor⁹pus eius. Secun
do inanis gloria est mortale q̄n quis refert intentionē suā
ad gloriā vt ad vltimū finem ad quem etiā ordinat virtus
tū opera vt elemosynas faciēdo. orones. ieiunia. ⁊ hmōi.
ps. lxiij. Pro quo fine cōsequendo paratus est facere aliq̄d mor
tal vt sequak gloriā rempor⁹alē. vel ne amittat famā quā ha
bēt hoies de eo. Vñ Aug. in. v. de ciui. dei ait. Hoc vitiū. ſ.
amor: humane laudis qđ pertinet ad inanem gloriā tā est
inimicum pie fidei si maior: sit in cor⁹de cupiditas gloie q̄
dei timor: ⁊ amor. vt diceret xp̄s. Quō potestis vos crede
re gloriā abinuicē expectantes q̄ a solo deo est nō queren
te. Job. v. Timebāt em̄ q̄dā ex illis ne repurarent ignos
rantes: vel ne extra synagogā ponerentur ⁊ perderent fa
mam hoīm si credidissent in xp̄m. Exemplū cum aliq̄d tra
ctatur in cōcilio ciuitatis qđ est cōtra iusticiā cui q̄s assen
tit ⁊ persuadet vt sic laudeť a ciuib⁹ q̄ sit amator cōmunis
vel amicꝰ tenentiū starū seu gubernātium ciuitatē: vel ne
se opponendo perdat famā ⁊ opinionē quā habebant de
eo persone q̄ sit rectus homo ⁊ hmōi. Sicut Pilatus cum
veller xp̄m dimittere: q: innocentē inuenerat: cū audiuit a
iudeis. si hūc dimittis nō es amicꝰ cesaris: timēs ne amit
terer gloriā seu famā quam querebat ⁊ amabat: vt sz oia
faceret que pertinerent ad cōseruationē status imperato
ris ipsum iniuste mortī adiudicauit. Similiter cuz mulier
impetita de turpitudine timēs ne clamando vel aliter re
fecti sunt satis inclinati ad laudē hoīm. Ideo vt
docet Greg. in moral. Tales si qua bona faciunt singula
ria et necessaria ad salutē occulte facere debent
ne inanis gloria inficiat intentionē. sicut fecit beatus Nic
colaus cum prouidit necessitati cōuicini tribus vicib⁹ oc
culte p⁹osciens per fenestrā in domū illius nō modicum
auri vt nuptui traderet tres filias nubiles quas ꝓ⁹ pau
pertate intēdebat, pstituere vt inde cū ipsis viueret. Sed
viri pfecti ⁊ q̄ sunt positi in ex̄plū alior⁹ debēt in publico
bona facere etiā singularia vt inde populi edificenť ⁊ ad
similia p⁹ouocenť. sicut fecit beatus pater Dñicus q̄ in do
mo quarūdā matronarū hospitat⁹ q̄ hereticis adhesexāt
qui sub pelle ouina austeritatis vt lupi aias earū deuora
bāt: dominuit p totā quadragesimā sup tabulā: manifeste
porauit cilicium: ieiunauit in pane ⁊ aqua: vt vel sic erem
plo sue penitētie ꝺe nō simulare illas de erroꝛe reduceret
qđ ⁊ factū est. Deber q̄ libet sibi cauere ne ꝓpter laudē
humanam acquirendā aliquid faciat. q: vt dr̄: Luce. vj. Si
oculus tuus fuerit nequā. i. intentio. totū cor⁹pus tuum. i.
opus q̄ illa p̄cedit tenebr⁹osum erit. i. iniquū. Intētio
tua operi tuo nomē imponit. Jnqt Amb. In medio ꝺo
insidiak vana gloria: q: ersi quis aliq̄d bonū ceperit pura
intentione ad honorē dei ⁊ salutē ꝓximi sui: si ꝺ laudak
vel cuz cogitat se de hoc laudari: inaniter hilarescit. Hinc
Aug. in lib. de cōfes. ad dñm loquēs ait. Laudak hō aliq̄n
de aliquo dom⁹ qđ dedisti ei: et tn̄ plus gaudet se laudari
q̄ donū qđ dedisti ei. Nollem vt aliq̄d bonū meū augeret
suffragatio oris alieni. sed fateor: auget. ſ. ex laude audita
nō solū sed ⁊ vituperatio minuit. Quotidiana formaꝝ no
stra est lingua aliena. Hecille. Sed ad ꝺictū ꝺz hō nitī. Nā
vt dicit Greg. ſ. q. iij. inter ꝺba. cū q̄s calūniak seu aliq̄d
mali de eo ꝺr: qđ in se nō esse cognoscit: in magnā ꝺz letitiā
p⁹osilire: innocentiā tn̄ suā ostendere. Cū aūt laudatur de
bono qđ in se nō recognoscit: vel tantū quantū ꝺr: qđ fre
quēter accidit magnā tristitiā meris debet habere. Veruz
nō ꝺ⁹ q̄s ꝓpter impulsuz inanis gl̄ie bonū deserere in
choatū. Vñ ꝺr: Eccs. xj. Qui vērum obseruat nunq̄ bene
seminat. i. attēdit in ope suo: ne surrepat vētus inanis glo
rie nunq̄ bene facit: q: imperceptibiliter spirat vētū. Sic
legimus de beato Bern. q̄ cū semel feruenter p̄dicaret ⁊
oēs eū deuote audirent: rētatio inanis gloie eū arripuit
dicēs mēti sue. Ecce nūc bene p⁹edicas: libenter audiris:
sanct⁹ ab oībus reputaris ⁊c. Hō perpēdens btūs Ber
nardus aliquātulū tacitus sterit: sed subito a deo illustra
tus tentationi respōdit. Nec ꝓpter te cepi nec ꝓpter te di
mittā: ⁊ suā p⁹edicationē vsq⁹ ad finē pfecit. est. Jn fine
ꝺo opis insidiak cās pfecto bono ope q̄s vanā cōplacentiā
habet. Vñ in figurā dictum fuit Ben. iij. Tu insidiaberis
calcaneo ei⁹. Calcaneus q̄ est finis cor⁹poris signat cōple
mentū opis cui serpens insidiak vt vulneret inanī gloria.
Hō q̄s gaudeat ⁊ cōplacentiā habeat cū diligēter cōple
uerit opa sua: vt orones: confessiones: elemosynas: ⁊ alia
hmōi a natura ⁊ gr̄a est. Nam ⁊ delectatio pficit opus fm
pbm. ⁊ opera virtuosa ducitur fructus spūs. q: fm Amb.
pascit mentē sancta ⁊ fincera delectatione. Non est ergo
istud de se vitiosum. sed q̄ vanā cōplacentiā in se habeat
gloriās de tali ope: vel se laudans vel gaudēs q̄ inde lau
dē hoīm acq̄rat: hoc ad inanē gloriā pt̄inet. Ad hoc vitiuz
pt̄inet q̄ aliqui faciūt ecclesias: hospitalia: capellas: cali
ces: paramēta cū armis suis. quādo hoc faciūt vt lauden
tur. ps. Glo⁹iabunk in te dñe oēs qui diligūt nomen tuū. ps. v.
Jn te inquit nō in se. Sic beatus Greg. de narrat circa
finē mor⁹al. q̄ postq̄ perfecit illud opus. ſ. expositiōis Iob
quedā sc̄ripsit gestio inanis gloie ei ob⁹ repserat quam tamen
pfunda humilitate cōtriuit. Hanc dñs cuitare docuit q̄n
sanato lepr⁹oso ei p⁹ecepit dicens. Vide nemini dixeris.
Mat. viij. Et iterū q̄n oblatum ei surdum ⁊ mutum curit
eū seo: sum a turba eū sanauit: ⁊ eo sanato p⁹ecepit turbe
ne cui diceret. Mat. ix. Nō timebat xp̄s incurrere vanam

De lucre tia. nūedo infamarek: ⁊ gloriā seu opinionē pdat apud alios
sue honestat⁹ p crō assentit. sicut fecit Lucretia nobilissima
romana: q̄ cū eēt in maxima fama sue castitat⁹ tarq̄nij filij
tarq̄nij regis romanor⁹ cū maritus ei⁹ collatinus domui
abesset rēq̄sit ea de turpitudine ⁊ cū assentire nollet mi
narus est eā occidere: ⁊ seruū iurta eā vt postea apud ma
ritū ⁊ consanguineos accusaret illos repperisse in adulte
rio ⁊ ꝓpterea occidisse: ꝓpter qđ tantū amauit gloriam
sue fame cōseruationē sue castitatis q̄ assensit cōmittere
adulteriū: ne ponerer famā immaculatiōis ⁊ infamatiōis
in gloria sua: in q̄ facto vtiq⁹ mortalit⁹ peccauit. vt osten
dit Aug. in. j. de ciui. dei. Ide iudiciū est de quocunq⁹ alio
qđ quis agit vel omittit ꝺ salutē aie vt cōsequak laudem
humanā: vel ne amittat famā. Tertio cuz q̄s illud de quo
gloriak p⁹efert deo qđ ꝓhibek cū ꝺr: Diere. ix. Non gloriek
sapiēs in sapientia sua: nec fortis in fortitudine sua: nec di
uesin diuitijs suis. ſ. ita q̄ illa plus diligat q̄ me: q: ꝺ esset
mortale: vt etiā cū pfert testimoniū hoīm testimonio dei.
sicut illi de q̄b⁹ ꝺr: Job. xij. Dilexerūt gloriā hoīm magis
q̄ dei. Certe maxima p̄sumptio est ⁊ digna terribili pena:
vt miserrimus seruus velit rapere vroꝛe dñi sui ⁊ talis dñi
qualis est deus. Gloria est sp̄osa de⁹ quam p⁹ vult ⁊ ne
mini cōcare: vt q̄s sz sibi attribuat tā ꝓ⁹ fit seu reputetur
causa bonoꝝ suoꝝ. Ego dñs ait p Esa. xlviij. gloriam meā
alteri nō dabo. Vñ ⁊ angeli decātauerūt. Gloria in altiſſi
mis deo: sz fit. Luc. ij. Hanc vult vsurpare q̄ gloriā ꝓ⁹ia
querit. qđ debet q̄libet summe cauere. Jn huiꝰ figuram le
git Gen. xxxix. q̄ Ioseph cū esset pulcherrimus iuuenis et
valde industrius: ⁊ p⁹udenter ⁊ fideliter ageret negocia
dñi sui. vro⁹ ipsi⁹ dñi sui vidēs eū ita elegantē philocapta
et eo solicitabat eū ad stup⁹um: ille aūt recusabat dicens.
Dia q̄ sunt in domo dñs mihi cōmisit ⁊ de eis dedit pote
statē ꝓ⁹eter q̄ in re q̄ eius vro⁹ es quō possum committere
tātum nefas. Denū cū semel p vestimētum eū reneret ⁊
cū ea ꝺormiret. i. cōmisceret: ille aufugit vestem dimittēs.
Iste dñs Joseph est dñs deꝰ. Joseph q̄ interꝑtat augmē
tū: seruus suus. signat q̄libet seruū dei qui tēdit ad au
gmentū ꝺrtū: talis pulcher est animo iuuenis fortitudi
ne mēris prudens in opere. Uro: dñi est gloria. Querit q̄
gloriā que deo tribui debet vidēs aliquē multū ꝓficere in
virtutibus sibi cōungi vt sibi eam attribuat ⁊ vt laudem
querat ab hoīb⁹: ⁊ in ea delectet: cū offert stimulat mē
tem. Sed verus fidelis dicere debet in mente resistendo.
Dñs dedit mihi q̄si dominiū bonoꝝ suoꝝ: oīm excepta re
q: ꝑ se vult gloriā. Et si opor⁹et etiā vestē rēp⁹o: aliū rerū
vel etiam vitā ipsius cor⁹poris qđ indumentū aie est: debet
dimittere ne gloriā dei auferat. Jn aliis casib⁹ vana gl̄ia
cōiter est veniale. Et q: veniale disponit ad mortale: ideo
ps. lxiij. ⁊ ab hac cauendū est. ps. Sagitte paruulor⁹ facte sunt
plage eoꝝ. Dicit Bern. super. Qui habitat. q̄ sagitta vo
lans in die est vana gloria q̄ in claritate bonoꝝ operū mē
tem tangens ante vulnerat q̄ videak. Sed si sint paruu
lor⁹ tales sagitte: idest peccata venialia efficiuntur plage
dispositiue. i. mortalia nisi cito curentur.

§. IIII. Et sciendum q̄ ina-

Inanis gl̄ia tripl̄r aggredit ꝺr: hoiem. in p̄ncipio. in medio. ⁊ in fine opis boni. Jn p̄ncipio q̄dem cum q̄s instigatur: vt
tripliciter aggre ꝺitur ho minem. bonū opus. puta elemosynā. ieiunīū. oratiōes. sermocina
tiones ordinatas. gubernationem domus. ornatū cor⁹po
ris: lectiones ⁊ alia hmōi faciat vt laudē humanā indekō
sequak. Quod si fiat meritū operis amittit ⁊ penā incur
rit vane gloie debitā. ꝓpterea xp̄s Matth. vj. ait. Atten
Quō ope ra bo na publi ce fieri ꝑ hibeanť dite ne iusticiam vestrā faciatis. i. opera de genere bonoꝝ
coram hoīb⁹ vt videamini ab eis: sc̄z vt laudem ab ipsis
recipiatis: alioquin mercedem nō habebitis apud patrē.
Ubi notandū q̄ non ꝓhibet simp⁹r oīs opera bona fieri
in manifesto cor⁹a hoīb⁹: sed ne fiant illa intentiōe vt lau
denť: idest p⁹opter vanā gloriam. Et q: illi qui sunt imper

Universidad de Deusto
Biblioteca

glozia q: peccare nō poterat: sed in hoc exemplū dedit vt quātū in nobis est occultem⁹ bona opa nr̄a: ne.s. inde gr̄a mus laudē nostrā qō p̄tiner ad vanā glozią.⁊ hoc intēdit xp̄s p̄cipere p̄hibendo talē.s. malā intentionē ibi signatā. Sed quāto plus p̄cipiebat: tāto magis manifestabant. q: quāto magis se scī volūt occultare: tanto magis eos de⁹ manifestat. Sicut narrat Hiero. de scō Hylarione qui fugiebat p loca occulta post miracula facta ꝓpter cōcursum ppl̄o⁹: sed nō solū boies: q̄nimmo ⁊ demones eū manifestabāt. Air xp̄s Job. viij. Si ego glorifico meip̄sum: gloria mea nihil est. Ansel. in li. de similitudinib⁹. assimilat vanā gloziā farfalle quā pueri insequunt vt capiāt: q: eis videt q̄d pulchrū: sed cū accesserit se credūt aufugiri ab eis et ad aliū locū volat. sed si caperēt q̄d habēt. nihil. i. rē vilē q̄ ad nihil valet. Sic pueriliter viuētes gloziā mūdi querūt q̄si q̄d magnū. ⁊ cū credunt se hr̄e fugit ab eis: ⁊ si cōsequunt rē fragilē hnt. Debet q̄ q̄libet vanā gloziā fugere: q: res est fragilis gloria mūdi. vñ Boetius de philosophica cōsolatione. O gloria o glia q̄d aliud es in milib⁹ hoim nisi inflatio quedā auriū. i. vētus discurrēs p̄ aures audientiū laudē hois. Et cū gloria sit quidā effectus honoris ⁊ laudis. ex hoc em̄ q aliq̄s laudat vel quecūq; reuerētia exhibet reddit clarus in notitia hoim. Ideo sm̄ be. Tho. ij. ij. q. cxxxij. ar. iij. sicut magnanimitas est circa honorem. ita ⁊ circa gloziā. Vñ sicut moderate magnanim⁹ vtit honore. ita ⁊ moderate vtit gloria. s. fm̄ rationē. Vñ sicut p̄bs dicit in. iiij. Ethicor. de magnanimo. q̄ bono: sibi paruū q̄d reputat ita et glia. Magnitudini em̄ animi repugnat vt res modicas tantū appetecierur vt de eis gloriet. Et similiter repugnat magnitudini animi q̄ de his q̄ non sunt glorierur. Unde dr̄. in. iiij. Ethi. q̄ magnanimus magis curat veritatem q̄ opinionē. Itē in. iiij. Ethicor. dr̄. q̄ magnanimus non est cōtentiosus: q: nihil estimat magnū. Nullus enim cōtendit nisi p: re quam estimat magnā. Itē ibi dr̄. q̄ nō curat vt laudetur. s. p̄opter se. vt etiā dicit be. Tho. ij. ij. q. e. arti. eo. ad pfectio.. ē hois p̄tiner q̄ ipse cognoscat se. sed q̄ cognoscat ab aliis nō p̄tinet ad pfectionē ei⁹. Et ideo nō est p se appetendū: vt. s. cognoscatur ab aliis. pōt appeti inquantū vtile ad aliq̄d: vel ad hoc q̄ deus ab hominib⁹ glorificet: vel ad hoc q̄ hoies p̄ficiant ex bono qō in alio recognoscāt: vel ex hoc q̄ hō ex bono qō in se recognoscit per studiū laudis aliene studeat in his p̄seuerare ⁊ p̄ficere. Et sm̄ hoc intelligendū est illud Eccl. xlj. c. Curam habe de bono noie. De vanitate ipsius glorie habes s. in. iij. §. Scō debet euitari: quia virtutes eneruat. ps. Dñs dissipat ossa eor̄ qui hoibus placent. dissipat. i. dissipare p̄mittit ossa. i. virtutes ⁊ opa perfecta ex q̄bus constit robur aie. qui hoib⁹ placent. s. querētes laudes humanas: quod p̄tinet ad vanā gloziā. Vñ Greg. in moral. assimilat vanam gloziā latrūculo qui itinerantē vt amicum a tergo occurrens associat ⁊ postea eū spoliat. Nam inanis gloria incedēti per viā bonor̄ latenter occurrit ⁊ virtutibus et meritis animā expoliat. In cui⁹ figurā legitur. iiij. Reg. xx. q̄ cū ezechias rex iuda legatis regis babyloniorum ostēdisset omnia sua p̄ciosa. aurū ⁊ argentū ⁊ aromata ⁊ thesauros suos ductus quadā vana gloria: dixit ei Esaias ꝓpheta ex parte dei q̄ omnia illa que viderāt illi legati babyloniorum ipsi babylonij auferrēt ⁊ asportarent in terram suam: qō impletum fuit tpe Joachim ⁊ Sedechie regū iuda p̄ Nabuchodonosor regē babylonie. vt p̄z Hiere. c. fi. ad significandū q̄ cū q̄s manifestat thesauros virtutū p̄opter humanā: ipsos diabolus rex cōfusionis asportat seu aufert. Tertio inanis gloria vitia multiplicat. Est em̄ vnū ex septē capitalibus vitiis fm̄ Tho. ij. ij. q. cxxij. ar. iiij. quod p̄bat per Greg. xxxj. moral. Quāuis em̄ quidā ponant superbiā vnū ex capitalibus: ⁊ hi non assignāt vanā gloziā capitale esse vitium: rationabilius videt qō dicit Greg. in. xxxj. moral. s. superbiā non capitale vitiū sed reginam esse ⁊ matrē vitior̄ a qua immediate oritur inanis gloria vtvnū ex capitalibus. Nō huj⁹ est: q: supbia impor̄tat quēdam appetitū inordinatū excellētie. Et oēs aūt bono qō quis appetit quandā perfectionē ⁊ excellentiam consequit. Et ideo cū fines omniū vitior̄ ordinent in finē superbie: ꝓpter hoc videtur q̄ habeat quandā generalē causalitatem sup̄ oīa alia vitia vt dicat mater oim. Inter bona aūt per que q̄s excellentiā consequit videtur p̄cipue ad hoc operari gloria inquantū impor̄tat manifestationē bonitatis alic̄uj⁹. Nam bonū naturaliter amatur ⁊ honorat a cūctis: ⁊ ideo sicut p gloziā que est apud deū cōsequitur homo excellentiā in rebus diuinis: ita p gloziā que est apud hoies cōsequitur quis excellētiam que est in rebus humanis. Et ideo ꝓpter p̄opinquitatē ad excellentiam quā hoies maxime desiderār: cōsequēs est q̄ sit multum appetibilis. Et q: ex eius inordinato appetitu multa alia vitia oriunt: ideo dr̄. vitiū capitale. Et q̄uis ex genere suo nō sit mortale ꝓpter hoc nō rollitur q̄n sit capitale: ⁊ ex eo plura etiā mortalia oriantur. Et ea autem oriūtur filie secundum. s. inobediētia. iactanti... hypocrisis. contentio. pertinacia. discordia. ex p̄sumptio nouitatū sm̄ Greg. in. xxxi. moral. Isidorus sufficientiā assignat. b. Tho. q. ea. ar. v. Illa vitia q̄ de se nata sunt ordinari ad finē alicui⁹ vitij capitalis illa dicunt filie eius. Sinis aūt inanis gloriē est manifestatio p̄opie excellentie. Ad hanc aurē pōt tendere duplicit̄. Uno modo directe. Alio mō indirecte. Si directe aut perverba ⁊ sic est iactantia. Aut per facta ⁊ si sint facta habēria aliquā admirationē: sic est p̄sumptio nouitatum. Si ꝓ facta alia: sic est hypocrisis. Si indirecte ⁊ hoc quatuor modis. Primo quātū ad intellectū. ⁊ sic est pertinacia per quā hō nimis inniritur sue sniē nolens credere sentētie melioris. Scō quātū ad volūtatē: ⁊ sic est discordia dū nō vult a ꝓpria volūtate discedere vt cū aliis cōcordet. Tertio quātū ad locutionē dū aliq̄s clamose cum aliis litigat. Quarto quātū ad factū dū q̄s non vult cessare q̄ supiorius p̄cepit. Quāuis aūt ira causet discordiā ⁊ cōtentionē tamen q: hoc nō agit cōiter nisi cū adiunctione inanis gloriē: ꝓ q̄ scz q̄ aliq̄s reputat sibi gloriosum q̄ nō cedat volūtati vel verbis alior̄: ideo ponunt filie inanis gloriē. Jactātia vero quantū ad causam interiorē eius que est arrogātia ponitur species superbie: sed exterior̄ frequētius ordinatur ad gloziā ⁊ honorē. ⁊ ideo ponitur filia inanis gloriē.

Inanis gl̄ia ꝓtues eneruat.

magnanimitas est circa gloziam

Inanis gl̄ia vitia multiplicat.

Filie inanis gl̄ie sunt sex ꝑtem.

Inobediencia aliq̄n est speciale vitium.

¶ De inobedientia. Capl̄m. ij.

Inobedientia prima filia est inanis g̃rie. De qua dicit Samuel ꝓpheta. Quasi scelus idolatrie est nolle acquiescere. idest obedire. s. Reg. xv. Et quo arguit Greg. Sine obediētia quicquid infidelis esse cōuincitur: etiā si fidē tenere videatur. viij. q. j. sciēdū. Dicit m̄. b. Tho. ij. ij. q. cv. q̄ illa cōparatio non est sm̄ eqlitatē: vt. s. ita sit graue pcm̄ inobediētie sicut idolatrie: sz fm̄ similitudinē aliquā inquantū scz redūdat in cōtemptū dei sicut idolatria etsi nō tātū. Est aūt inobediētia aliq̄n vitiū generale: aliq̄n ꝓpriū et speciale. Sic ⁊ obediētia sibi cōtraria aliq̄n est virtus ḡnalis aliq̄n specialis distincta a ceteris. Ꝓpter quid⁹ declaratiōe dicit Tho. ij. ij. q. ciij. ar. j. q̄ si accipiat obediētia ꝓprie ꝓout respicit intentionē finis malem rōne p̄cepti: sic obediētia est specialis virtus: ⁊ fm̄ hoc ad ipsam requirit q̄ impleat aliqs actū iusticie vel alterius virtutis intendens implere p̄ceptū: puta honorat parētes: seruat festa ⁊ ieiunia: q: hec sunt p̄cepta dei vel eccl̄ie: alr̄ nō facturꝰ. Sz si accipiat obediētia large ꝓ executione cuiuscūq; qō pōt cadere sub p̄cepto sicut virtus ḡnalis ⁊ cōcurrit cū actibus oīm̄ virtutū. Sic inobediētia cū p̄ intentionē respicit rōnem p̄cepti cōtēnēdo. i. renuēdo se subijci tali regule est pcm̄ speciale: ⁊ ad ipsam requirit q̄ actualiter cōtemnat p̄ceptū. Sic̄ accipiat large inobedientia ꝓ omissione cuiuscūq; quod cadere potest ex quacūq; intentione fiat: nō tū cōtemnendo p̄ceptū sic est vitiū generale ⁊ repertur in omni pcō. ⁊ sic ab Amb. diffinit pcm̄ esse celestium inobediētia mādator̄. Dicit ergo dicit de inobediētia. put est vitiū generale. vt frequentius in scriptura sacra accipit aliq̄n. put est speciale. Tantū aūt est vitiū inobediētie vt p̄ eā de paradiso expulsi fim⁹: nec reuerti poterimus alit̄ q̄ ꝓ obediētiā diuinissimā xp̄i q̄ patri obediēs fuit vsq; ad mortē crucis. Un apl's Roma. v. Sicut per inobediētiā vni⁹ hois ade. s. cū comedit de ligno boni ⁊ mali cōtra dei p̄ceptū multi cōstituti sunt pcōres: ita p obediētiā vni⁹ hois iesu xp̄i multi iustificabunꝰ qui scz imitati eū fuerint in obediētia p̄cepto rū. ⁊ sic in figurā p alia viā reuersi sunt magi in regionē suā. Matt. ij. q sunt duces fideliū. Regio nostra est paradisus. via alia. i. ꝓia ad eam ex qua inde venim⁹: est obedientia. per inobedientiam em̄ in hoc exiliū venimus. De hac p̄s. inquit. Maledicti q̄ declinant a mandatis tuis. p̄s. cxviij. Ubi tria notantur.

¶ Primo punitio rebellionis. ibi. Maledicti.

¶ Scō expressio inobeditionis. ibi. qui. declinant.

¶ Tertio plurificatio trālgressionis. ibi. a mādatis tuis.

§. 1. Quātum ad primum

Per inobediētiā incurritur maledictio dei.

Sciendū q̄ ꝓ inobediētiam seu rebellionem incurrit maledictio dei: qō ostēdit p̄s. dicens. Maledicti scz a deo. Ad qō etiā facit qō dr̄. Deut. xxviij. Maledictus q̄ nō pmanet in sermonibus legis huius: nec eos opere perficit: scz obediendo. ⁊ Eccl. xlj. Ue vobis impij viri: qui dereliquistis legem altissimi: scz per inobediētiā: ⁊ si nati fueritis in maledictionib⁹ nascemini: etsi mortui fueritis in maledictione erit pars vestra. Maledictio dei designat punitionem. Dicere enim dei est facere. Maledixit ergo deus cum malum pene facit. i. irrogat inobedienti. Maledixit aūt ꝓpter inobedientiam tripliciter deus.

¶ Primo per afflictionem corꝑis.

¶ Secundo per impugnationem orbis.

¶ Tertio per p̄uationem numinis.

maledicta terra inobedientie.

De primo dictū fuit ade Gen. iij. ꝓpter inobedientiam suam. Maledicta terra in opere tuo. i. ꝓpter opus tue trāsgressionis. Terra corꝑis tui erit maledicta: ⁊ afflicta multipliciter. Spinas em̄ ⁊ tribulos diuersarū passionū ⁊ infirmitatū germinabit tibi. Oēs em̄ pene q̄b⁹ subditi sum⁹ famis: sitis: caloris: frigoris: ⁊ infirmitatū sunt in penam illi⁹ inobediētie. Spinas em̄ cōcupiscētie terra sensualitatis germinat: q: caro q̄ cōcupiscit aduersus spm̄. ad Gal. v. q̄ ex illa inobediētia. p̄cessit. immediate em̄ cū ratio non obediuit deo ⁊ caro se rōni rebellauit.

Secūda maledictio.

Scō a maledictio est: q: oēs creature pugnāt ꝯ ꝓiem ꝓpter inobediētiam vbi p̄. oēs obediebant homini. Sap. v. Pugnabit ꝓ eo orbis terrarū cōtra insensatos. Et iuste q̄dē actū est vt cū omnis creatura deo obediat faciēs id ad qō institutus est. ⁊ sic p̄ceptū posuit cunctis creaturis: ⁊ non pereretibit. p̄s. cxlviij. q̄ pater ad sensum si inobediēs deo repert⁹ fuerit cū ad hoc ei seruiāt vt obediat deo oēs impugnent eum ⁊ maledicāt affligendo ipm̄ etiā vermes ⁊ pulices ⁊ muscē ⁊ aranee. De inobedientibus dr̄. etiam Deut. xxviij. Si noluer is audire vocē dñi dei tui vt custodias ⁊ facias omnia mādata eius. ⁊ obediēdo: veniēt sup te oēs maledictiōes iste ⁊ apprehēdēt te. Maledictus eris in ciuitate. maledictus in agro: maledictū horreū tuū: ⁊ maledicte reliquie tue: maledictus fructus vēris tui: ⁊ fructus terre tue: armenta boum tuor̄: ⁊ greges ouiū tuarū. maledictus eris ingrediēs. i. incipiēs aliq̄d opus: ⁊ maledictus egrediens idest finiens opus. Et maledictiones explicans subdit. Mittet dñs famē ⁊ esurie ⁊ increpationem in oīa opera tua que facies donec cōterat te ⁊ perdat velociter. Addūcat tibi dñs pestilentiam donec cōsumat te. Percutiat te dñs egestate: febri. frigore: ardore ⁊ estu: ⁊ aere corrupto ac rubigine. Sit celū super te eneum: ⁊ terra quam calcas ferrea. Det dñs imbrē terre tue puluerē: et de celo descendat super te cinis. Tradat te dñs corruentem ante hostes tuos: per vnā viā egrediaris cōtra eos: ⁊ per septē fugias ⁊ dispergaris p̄ oia regna terre. Sitq; cadauer tuū in escā cūctis volatilib⁹ celi ⁊ bestijs terre. Percutiat te dñs vlcere egypti scabie ⁊ p̄rigine. Percutiat te amētia ⁊ cecitate ⁊ furore mētis. ⁊ multa alia ibi habes. Ecclesia etiā punit inobediētiā maledictione excōicationis. Nam pertinaciter inobedientes excōicat. apls. j. Cor. v. Et in p̄optu habētes vlcisci oēm inobedientiā. Un. xj. q. iij. ablat. dr̄. In veteri lege q̄ sacerdotib⁹ nō obtēperasset: aut lapidabat a ppl̄o: aut cōremptū. s. inobediētie exp̄iabat cruce. Nūc aut inobediēs spuali anime auersione truncat. i. excōicat. Excōicatio aūt maledictio dr̄. in iure. vt. xxiij. q. iij. cū sancti viri. in. §. p̄ceden. ad illud caplm̄. Tertia maledictio q̄ oibus peior: est: q: p̄uatur dei visione ⁊ cōsortio sanctor̄. Maledicti erūt qui cōtenunt re. s. p̄ inobedientiā. Tob. xiij. Ch̄istus em̄ dicet reprobis: q̄ mandata sua nō seruauerūt. Discedite a me maledicti in ignē eternum. In huj⁹ em̄ figurā xp̄s maledixit ficulnee quam sine fructu reppererit. Mar. xxj. vñ subito ficcata est ⁊ nō apta nisi ad ignem. Sic qui sine fructu obseruationis mandator̄ reperiunt a xp̄o maledicuntur. i. reprobātur: ita q̄ amplius mereri nō possunt vel deo fruī: sed ad ignē gehēne mittūtur. Efficit etiā inobediēs aridus ꝓ indeuotionē quā habere nō pōt. Un Bern. Non dabit inobedienti copiam sui tāre obedienti amator: qui mor̄i maluit q̄ nō obedire. s. xp̄s. Sed neq; fructū exaltationis in oratione p̄cipit. Un ꝓuerb. xviij. Qui declinat aurē suā ne audiat legē: oratio eius erit execrabilis. Aug. Qui a p̄ceptis dei auertit q̄d in oratione postulat nō meretur. Inter oēs creaturas non videtur esse nisi due q̄ deo inobedientes sunt. s. diabolus ⁊ malus hō. et ideo cōgruū est: vt sicut quasi ab oibus maledicit diabolus in detestationē sui: sic ⁊ inobediens hō: ⁊ cū eo socier q̄si artifices eius: sicut xp̄i dicūtur parētes: frater: soror̄: ⁊ mater: q̄ faciunt patris sui celestis volūtatē: vt dr̄. Mar. xij. Ultra punitionē seueriss̄imā inobedientie ade. ꝓpter q̄d dr̄. Zach. xiij. Ensis exp̄lū meū in punitionē inobedientie ab adolescētia mea vt mihi caueā ab inobedientia. Plura alia exēpla habent. Uror: q̄dem Loth. ꝓpter inobediētiam suam ad verba angeli versa est in statuā salis. Gen. xix. Saul p̄or̄ ꝓpter inobedientiā suam p̄uatus est regno. Un dr̄. s. Reg. xv. Prior eo q̄ abiecisti sermonē dñi ⁊ dns te abiecit ne sis dns in israel ⁊ rex. Prophēta dñi q̄ contra p̄ceptū manducauit in samaria ꝓpter suā inobedientiā a leone suffocatus fuit in via. iij. Regū. xiij. Quidam etiā q: noluit obedire vni ex filijs ꝓphetarū dicēti sibi ex parte dei. q̄ percuteret eum vulnerando: a leone percussus est. iij. Reg. xx. Signās inobedientiā p̄lator̄ q̄ nolunt gladio correctionis percutere vitam subditorum. De filio inobedientie dr̄. Deut. xxj. Si genuerit homo filiū contumacē ⁊ prerunum qui nō audit imperiū patris ⁊ coercitus obedire contēnit accusatus a parētibus in porta ciuitatis coram senioribus lapidabit eum ois ppl's. Vasthi regina vxor regis Asueri q: contempsit ad eū accedere vt imperauerat: p̄uata est regno ⁊ coniugio. Hester. j. Jonas q: noluit dño obedire in eundo ad p̄dicandū in ciuitatē Niniuen. ora repulsa re ꝓpter hoc in mare p̄iectus est. Jone. ij. Populus israel q: deo obedire cōtempsit. i. decē tribus a Salmanasar rege assyrior̄ in captiuitatē ducte sunt in numerū: postea populus iuda cū rege suo Sedechia ꝓpter cōtemptū mādator̄ dei a Nabuchodonosor in babyloniam captiui ducti sunt: vt in. iiij. Reg. vlti. ⁊ Hiere. vlti. Josephus ⁊ azarias quia contra obediētiam Jude machabei ducis exercitus israel mouerūt bellū contra inimicos: debellati sunt occisis duobus milibus. j. Mach. iij. Quidaz monach⁹ noie Malch... s q: contra obediētiā abbatis recessit ad vitā tandū parētes: captus est ab infidelib⁹ vbi multa perpessus est: vt habeat in vitis patrū. Quidā liberat⁹ est a dño Benedicto cū vellet a diabolo: q: ꝯ obediētiā ipsi⁹ p̄ris ordinem sacrū suscepit a diabolo arreptus est iterum. Mar-

Inobediencia maledicta terra inobedientie.

Secunda maledictio.

Inobediencia vastabit regine.

Inobediencia Josephi ⁊ azarie.

De inobedientia ade.

Inobediencia Saul.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cus tor:quatus cōsul romanor: cū esset in campo contra hostes: filius ei⁹ cōtra obedientiā seu mādatū patris ipsi⁹ mouit bellum quis magnā victoriā haberet eum decapitauit vt narrat Valerius. qđ Aug. in lib. de ciui. dei nō reprobat. Lauendū est summe ab inobedientia que tor maledictionibus: tor malis punitur.

§.II. Quantū ad secūdum

De scđo gñe pcti inobedientie,

Inobedientia ipa erp: imit: dū dr. qui declinant. Declinare aūt a mādatis est recedere ab eis. i. non obedire. Esa. xxx. Nec̄ ad dexteram nec̄ ad sinistram. s. vie declinetis. Via ad patriam est obseruatio mādator: um. Mādata sunt de actibus virtutū. ſm Tho. que cum cōsistant in medio: ille declinat ad dexterā vie q̄ recedit a mādato p excessum circa virtutē: ille declinat ad sinistrā q̄ recedit a mandati obseruatiōe p defectū virtutis. Sicut circa p:imū mādatum ad sinistram declinat qui idola colit non deum: ad dexteram qui superstitiose colit. et sic de alijs. Sed vr ait pūs. et allegat apostolus ad Roma. iiij. ad ostendēdū vniuersos declinare. Non est intelligēs: nec̄ requirens deū: omnes declinauerūt: simul inutiles facti sunt: non est q̄ faciat bonū: non est vsq̄ ad vnum. Vbi ſm beatū Tho. super dicto passu in epistolis Pauli pū. notat p:imo inobedientiā vel transgressionē mandator: ibi. Non est intelligens. Scđo amissionem inde p:emio: um. ibi. simul inutiles facti sunt Tertio collectionem in hmōi cuncto: um. ibi. non est q̄ faciat bonum &c. P:imo inobedientia notatur: ibi. omnes declinauerūt simul. i. recesserūt a regula diuine legis Esa. lvj. Omnes in viam suam declinauerunt. i. a mādatis dei recedentes pp:iam voluntatē securi sunt. Sed huic declinationi p:emittūtur duo que concurrūt in peccato. Primum est defectus discretionis seu rationis: ibi. non intelligens. Omnis em̄ malus est ignorans. inquit pūs. qđ verū est in particulari eligibili. Scđm est defectus recte intentionis: ibi. aut requirens deum nō est scz intentionem suā dirigēdo ad deū. pū. Tertium dñe requira. Amissio p:emij notat: ibi. simul inutiles facti sunt. Hoc inutile dicimus qđ non cōsequitur finem suū. & ideo cū homines a deo declinant non obedientes mādatis eius p:opter quē consequendū facti sunt inutiles dicunt cum nō assequantur p:emiū. Sap. iiij. Impior: multitudo nō est vtilis. In terrā p:missionis ex oībus numeratis in egypto aptis ad p:eliū scz sexcentis milibus solū duo intrauerūt. s. caleph & iosue qui seruauerūt & firmi steterūt in obedientia dño. In figurā q̄ de omni vniuersali multitudine q̄ fuit in seruitūdi etatib⁹ nullus intrat in vitā eternā: nec p:inceps vel sapientissimus vt moyses: nec sacerdos etiam summus vt aaron: nisi duo obseruet charitatis mandata dilectionis scz dei & p:imi. Et in his duob⁹ mādatis vniuersa lex pender Mat. xxij. Cōprehensio cunctor: notat ibi. Non est q̄ faciat bonū: scilz aliquis qđ intelligit ſm pp:iam virtutē: idest nullus per seipsum facit bonū nisi a deo adiutus vel complete nullus bonum facit qui scilz in aliquo deficiat. iuxta illud. iiij. Regū. viij. Non est qui faciat super terram bonum & nō peccet. Vel loquitur de cōgregatione malorum. Non est vsq̄ ad vnum: scz christum. et sic ponitur exclusiue. Sed notandū q̄ cū quasi oēs declinēt a mandatis diuersi⁹ amen de causis declinant ab eis.

Transgressio mandator: um et inobedientia.

Declinatur a mādatis dñi p:opter tres causas.

¶ Aliqui per impotentiam.
¶ Aliqui per ignorantiam.
¶ Aliqui per certam scientiam.

Quantū ad mandata dei nullus pōt iuste se excusare q̄ seruare nō possit. Nam etsi nō pp:ia virtute. tm̄ cū adiutorio gratie cuicūq; seruare pōt: ad quā recipiēdam si facit qđ in se est nō ei denegabit. Vñ Hiero. dicit. Maledictus ois scz a deo q̄ dicit deū aliq̄d nō possibile p̄cepisse. De mādatis autē hoim dicit bea. Tho. ij. ij. q. xliij. q̄ si p:elatus tor p:cepta multiplicet. q̄ ea subditus implere nō posset excusat a pcō. Et ideo p:elati debent abstinere a multitudine p:ceptor:. Ad ꝟ facit regula iuris. Nemo pōt ad impossibile obligari. ex de reg. iur. lib. vj. Et intelligit non solū de impossibilitate facti: sed etiā iuris. ſm glo. ibi. Vñ si p:elatus cōtra ius aliq̄d mādat nō pōt obligari ad illud. i. nec tenetur nec dz obedire. Si autē dubitat vtrū possit facere q: graue & durū est: obedire dz. Vñ dist. xix. c. in memoria. dr. Licet vir ferēdum ab illa sancta sede imponat iugū tm̄ feramus & pia deuotione toleremus. De ignorātia mādator: ū ex qua aliqui declināt. Nota q̄ in mādatis q̄ sunt de iure diuino nulla ignorātia excusat a mortali: sed vt aptis dicit. Ignorans inuincibiliter. i. a deo reprobabile si transgrediat mādata necessaria ad salutē. In positiuis seu humanis p:ceptis nisi habeat iustā causam ignorātie: vt q: nō potuit scire nec habuit q̄ doceret: nō excusat a pcō qui tenet ad seruandū & non seruat. vñ Aug. Illis oīno ignosci non poterit q̄ a quo disceret habēres operā non dederūt. dist. xxxvij. §. fi. Et Nicola⁹ papa dicit. Si decreta romanorū pōtificū nō habueris: de neglectu at̄ incuria redarguēde estis. di. xx. si decreta. Dei ignorātia tm̄ in multa habes. s. in j. pte. t. j. in ti. de accidia. Declināt alij scientes a mādatis: & aliq̄n hoc et sufficienti rōne: aliq̄n et negligentia: aliq̄n et cōtēptu. Et hōne nullo pōt declinare licite a mādatis dei in vllo casu nisi de⁹ sibi cōtrarium mandet: vt mādauit oseę q̄ cognosceret mulierē fornicariā. Osee. j. q̄ in ꝟ non peccauit ſm Tho. q: hec est iusta lex & p:eceptū qđ deus: ordinat. Sed in p:eceptis p:elator: potest declinare aliquādo sine pcō. Dicit Pe. de pal. in. iiij. q. vj. si p:elatus p:ecipit alicui aliq̄d errans non p:ecepturus si sciret veritatē. pōt tamen salua obedientia. i. sine pcō non implere illud. et de rescrip. c. fi qñ. Dicit etiā idē Pe. q̄ p:ecepta p:incipis intelligutur saluo iure alterius. C. de eman. libe. nec aūt. Vñ nō oportet semp mandatū pape implere: sed sufficit causam pbabilē nō implēdi allegare. vt exp:esse dr: in illo. c. si qñ. Illa em̄ ratio dz mouere delegatū que mouit delegātem. Aīn si scit se hr̄e causam nō implēdi qđ papa mandat quā si sciret credit verisimiliter q̄ contrariū mandasset: nō tenetur implere. Sup dicto. c. si qñ. de rescrip. dicit etiam Anto. de bu. q̄ subditus mādato supior: is debet obedire nisi subsit causa quā allegare debet verbo scz vel scripto. Nec̄: q̄s cōtrauenire mādato superior: is si motus iusta causa non obedit. Si aūt dubitat vtrū superior: eū intendat obligare ad faciendū etiam si sciret factū vnde moueē subditus ad nō faciendū estimans iustā causam habere dz obedire ar. xviij. q. j. q̄d culpatur. vel significando expectare scđam iussionē. vt in. c. si qñ. de rescrip. Ex neglectu declinando idest nō seruando mādata diuina aut humana facere contra obedientiā. est inobedientia. put est vitiū ḡnale: saltem ea q̄ sunt ab aptis & eor: successor: ibus institura nulla desidia negligant. nulla dissentione violent: nulla cōcertatione turbent. Julius papa. xxv. q. ij. ampurato. Sciendum tm̄ ſm Tho. ij. ij. q. clxij. q̄ vbi cōmittitur pcm̄ veniale non est ibi pp:ie inobedientia: sed cum cōmittit mortale. Nam venialia nō sunt cōtra p:ecepta. Ubi etiam notandū ſm cancellariū Parisien. & alios doctor: es q̄ non oēs ordinationes ecclie vel p:elator: sunt in p:ceptor: ita q̄ trāsgredientes etiā sciēter peccent mortaliter: sed ficut in lege diuina i p:ceptis q̄dā sunt monita simplicia cōtra que faciēdo esset de se veniale: vt illud Leui. xix. Coram cano capite surge. i. reuerentiā senior: ibus p:ebe. Quedā p:ceptor: ia ꝟ que operādo esset mortale. vt decē p:ecepta & q̄ reducunt ad ea. & in nouo testamēto credere explicite articulis fidei: & sacramenta suscipe ſm tpa & qualitatē psonarū. Ita etiā in lege canonica vel ciuili seu ordinationib⁹ p:elator: ū sunt quedā p:ceptor: ia: quedā monitor: ia. Qui facit contra p:cepta diuina vel humana sumēdo pp:ie & stricte p:ceptū: etiā si non faciat ex cōtemptu sed ex neglectu: peccat mortaliter. Vñ Gr: ego. Qđ p:ecipit imperat: qđ imperat necesse est fieri. xviij. q. j. §. ite Gr: ego. Aplis. ij. Tim. iiij. inter criminalia ponit illud. Parentibus nō obedientes. Et ad Rom. xij. c.

Nota q̄ aliquando fuit licitum a mandatis dei declinare.

Adde q̄d tra cauit in hac l. nec aut Bal. et post eū Alexan.

Quidā potestati resistit p̄latis nō obediēdo: dei ordinationi resistit: & ipse sibi dānationē acq̄rit. Ratio huius est ſm beatū Tho. ij. ij. q. cv. ar. i. q: illud est mortale qđ tollit charitatē p quam est in nobis vita spūalis. Talis aūt est inobedientia p:eceptor: um. Exigit em̄ charitas qua dñs diligit vt mādatis ei⁹ obediat. ſm illud Job. xxiij. Si q̄s diligit me sermonē meū seruabit. Et in p:ceptis dei cōtinet: q̄ etiā superior: ib⁹ obediat. ſm illud ad Heb. xiij. Obedite p̄positis vestris et subiacete eis. Et Roma. xiij. Uis aīa potestatib⁹ sublimior: ibus subdita sit. Facit etiā cōtra iusticiā & charitatē xp̄i q̄ nō obedit iustis p:ceptis superior: ū: p hoc q̄ subtrahit obedientiā debitā. Et contēptu aūt declinat a mandatis qui nō tm̄ ex negligētia sed etiā ex quadā rebellione & obstinatiōe renuit subiici p̄ceptis superior: ū. Et hec est inobedientia stricte & formaliter speciale pcm̄. vñ Prouer. xviij. Impius cū in p:ofundum pcōr: venerit contēnit. Et ps. Uce. r. c. Qui vos scz p:elatos spernit. i. contēnit in mādatis vestris. me spernit. Ire Nicolaus papa. Si q̄s dogmata. mādata. int: dicta. sanctiones vel decreta p catholica fide vel ecclesiastica disciplina: p correctione imminentiū vel futuror: malor: ū a sedis aplice p:esule p:mulgata cōtēpserit: anathema sit. i. fiat. xxv. q. ij. q̄s. Et Uincit Bernard. in li. de dispēsationibus & p̄ceptis. Contēptus vbiq; dānabilis. i. mortale est. Facere aliq̄d ergo cōtra p:ceptū diuinū vel humanū nō ex contēptu sed ex passione: mortale est. Facere aūt ex contēptu nō solū mortale est sed grauius. & nō solū si fiat cōtra p:ceptū: sed etiā si fiat contra mandatum. i. cōtra illud qđ de se est veniale mortale. Vñ qđ dicit Aug. Nullū est adeo veniale qđ nō fiat criminale dū placet. di. xxv. §. alīs. Exponit glo. i. cui⁹ contēptus. s. venialis ita q̄ ipse contemptus est mortale. Et q̄uis graue pcm̄ mortale sit talis inobedientia seu p̄cepti contēptus: non tm̄ grauissimū oīm. Cū em̄ grauius sit contēnere p:cipientē q̄ p:eceptū eius: ideo illa pcā que sunt cōtra ps̄onā p:ecipientem sunt grauiora pcīis inobedientie q̄ sunt cōtra p:eceptū ei⁹ sicut blasphemia erga deū: homicidium erga primū magistr̄ inobedientia. ſm Tho. vbi. s. Et q: vt dicit Aug. in lib. ofes. In potestatibus humane societatis sicut ad obediendū maio: minor: recte p̄ponit: ita de⁹ oībus. di. viij. que cōtra mor: es. Ideo quāto superior: est ille qui p:ecipit: tāto grauio⁹ est esse inobedientē illi: & ideo grauius est esse inobedientem deo q̄ hoi. Ire ex trāsgressione p:eceptor: um diuersor: ū eiusdē superior: is: tāto est aliq̄d grauius pcm̄: quāto magis p:eceptū illud est de intrīsecis p:ecipientis siue dei siue hois. Ire sciendū q̄ peccatū primi hois qđ in oēs emanauit nō fuit inobedientia ſm q̄ est speciale peccatū: sed superbia ex qua homo ad inobedientiam p:ocessit ſm Tho. ps̄. Declinantes aūt in obli. i. recedentes a mandatis quibus obligantur & per hoc intrātes in obligationes pene debite p transgressione adducet dñs cū operantibus iniquitatē. s. ad infernū. De cōtemptu tm̄ plenius habes in. iiij. parte in titu. de religiosis.

Quidsit ex contēptu p:ātis gredi p:ceptum.

Inobedientia nō ē grauissimū pcōrū.

Psal. xxiij.

Ex negligētia de cōmunib⁹ dicunt⁹ ea q̄ frequēter mādatū sumit p p:ecepto. Vñ ps̄ dicit. Mandatum nouum do vobis vt diligatis inuicem. Joh. xv. Et alia vice ait. Mandatū nouū do vobis vt diligatis inuicem. Joh. xiij. Et ipse iohānes in prima cano. sua inqt. Hoc mādatū habem⁹ a deo vt qui diligit deū diligat & fratrē suū. Dicit etiā in ps̄. mādatū ponit p p:ecepto hic & alibi quasi

§.III. Quātum ad tertium

Attēdēdū q̄ in plurali dicit. a mādatis tuis. q: plura sunt mādata diuina & humana a quor: nullo dz declinari. Mādata ecclesie & p:elator: dei mandata dici pōt si iusta sunt. q: a deo inspirata eis. ſm illud Prouer. viij. qđ ait sapientia diuina. p me legū p:dito: es iusta decernūt. Et quis cōiter assignet differētia ista inter mandatū & p:eceptū: q: mandatū nō obligat de necessitate salutis: ei⁹ trāsgressio est venialis: sed p:eceptū fit de necessitate salutis: q: obligat ad mortale: ti frequēter mādatū sumit p p:ecepto. Vñ ps̄ dicit. Sepulis loquēs de dilectione summe necessaria habēri dicit. Hoc est p:ceptū meū vt diligatis inuicē. Joh. xv. Et alia vice ait. Mandatū nouū do vobis vt diligatis inuicem. Joh. xiij. Et ipse iohānes in prima cano. sua inqt. Hoc mādatū habem⁹ a deo vt qui diligit deū diligat & fratrē suū. Dicit etiā in ps̄. mādatū ponit p p:ecepto hic & alibi quasi semp. ſm illud ps̄. cxviij. Tu. s. de⁹ mādasti mādata tua custodiri nimis. i. valde: q: vsq; ad mortē sufferēdā. Dicitur Eccli. iiij. Usq; ad mortē certa pro iusticia cōseruāda: circa quā sunt mādata. Cū aūt sint multe ordinatiōes ecclie et rector: um q̄ sint mādata. i. p̄cepta obligātia de necessitate salutis nō est facile de oībus determinare. pōt tm̄ de hoc haberi aliq̄ cognitio ex materia vel forma. Ex materia q̄dē si fit ordinatio de re necessaria ad charitatē vel iusticiā vel diuinā reuerētiā: vt illud de correctione fraterna. Corripe eū inter te & ipm̄ solū. Mat. xviij. qđ est p:eceptū diuinū. Et q̄ eucharistia a ieiunis sumat: qđ est p:ceptū eccle. de cōse. di. ij. liquido. Et q̄ nō fiat dādestina matrimonia. xxx. q. v. p totū. Et q̄ nō reddat debitū in adulterio pmanenti ab alio. xxxij. q. j. p totū. & hmōi. Hoc tm̄ pōt male determinari nisi ex cōi declaratione doc. Ex forma aūt. i. ex mō locutiōis vel scripture ipsi⁹ ordinatiōis pōt hoc p̄cipi multipliciter. Primo ex pena spūali posita in ordinē facientē: videlicet excōicationis lata: q̄ pena maxima est in eccla. xxiij. q. iij. de illicita. Uñ oēs ordinationes eccie vel p:elator: um q̄ fiūt vel fact̄e sunt sub pena excōicatiōis late scīe nulli dubiū sunt p̄cepror: ie: q̄uis nō dicat ꝟbū p̄cipiēdi vel mādandi. Et sciēter facientes subditi peccāt mortaliter nisi ꝟtineāt intolerabilē errorē. Idē si fiat sub pena suspēsionis depositiōis vel interdicti. Sed si fiat sub pena excōicationis cōminatorie. i. nō late scīe sed ferēde nō est vsq; quaq; vera. Quibus videt q̄ si mortale trāsgressio talis ordinationis ſm Jo. neap. p̄cipue cū est in iure cōi scripta. Si aūt ab hoie fiat dubiū est. Scđo pōt ꝟ ppēdi ex pena cōmunali grauior: vt si phibeat aliq̄d sub pena mortis vel mutilationis. put sit p leges & statuta ciuitatū: q̄ ſm Tho. in. j. ij. obligāt etiā in foro ꝺscie ad obseruātiā: vel pena carceratiōis q̄ inferāt etiā ab ecclesiasticis: & in religionib⁹ mortale est. Nō em̄ inferāt talis pena nisi p eo qđ multū esset lesiuā iusticie & boni cōis. Idem videtur si sub pena grauior: i culpe debita aliq̄d phibeat: vt in religionib⁹ aliq̄s. Tertio pōt haberi si ordinatio fiat sub tali forma. p̄cipio vel mādo in virtute obedientie vel spūssancti vel sub interminatione maledictiōis eterne: vel sub obligatiōe pctī mortalis. Hmōi modis vtunt cōiter nūc p̄lati cū intēdūt p:ecipere subditis aliq̄d necessario faciēdū: & eccla in suis ordinationib⁹. In regla tm̄ bti frācisci etiā absq; tali mō loquēdi habent multa p̄cepta obligātia ad mortale: vt hr̄ in cle. exiui de paradiso. et de ꝟbo. sig. Sz cū p̄ceptū sit obiectū obedientie ſm Tho. vbi. s. quōcūq; innotescat & q̄buscūq; verbis p̄ceptū supior: is subdito certitudinaliter teneat obedire: als̄ starēt virtuti ꝟbor: iuxta illud Gr: eg. Mūane aures talia ꝟba iudicāt q̄lia foris sonant. xxij. q. v. humane. vbi dicit glo. q̄ cū nō cōstat de intellectu legislator: is vel mādātis nō est a ꝟbis recedēdū. vt et ex de spō. c. ex lr̄is. j. & ff. de leg. iij. nō aliter als̄ aut faciēdo ordinatiōes ecclie vel platorū vt regulariū vt statutor: q̄ nō sunt p̄cepto: ie est veniale nisi fieret ex cōtēptu. Praecepta aūt ecclie cōia ad q̄ oēs obligant sunt plura: vt de obseruatiōe festor: de obseruatiōe ieiunior: ū: de confessiōe semel in anno fiēda: de cōione etiā suscipiēda: de auditiōe misse die⁹ festiuis: de euitatione excōicator: de abstinētia ab esu carniū feria sexta et sabbato in italia: de sumēda eucharistia ieiuno stomacho q̄ad nō infirmos grauiter: de cauēdo a ro: ne amētis: de non faciendo aliq̄d eor: in q̄b⁹ est lata sniā excōicatiōis a iure. Ultra ista decē cōia gña sunt q̄dā alia p̄cepta specialia ad spāles statū: vt ad clericos vel religiosos vel coniugatos vel medicos. Et de decē p̄cept legis diuine habes. s. in. j. pte. r. xv. c. vnico.

Ex forma determinatur de mādato

Adde ad istud c. similē ter. in aut. renē. de sanctiss. epi. §. oīs. bus. col. la. ir. & in c. nemo episcop⁹ ij. q. j.

De p:eceptis ecclesie habes. j. in trac. de accidia: q̄ cōiter omittunt ex negligētia q̄ ad accidiā pertinēt. Et in ti. de gula q̄ad p̄ceptū de ieiunio et abstinētia carniū. De p̄ceptis p̄tinētib⁹ ad status p̄fatos vel alios. habes in. iij. pte. in ti. de illis statib⁹. Nūc aūt agēd solū de p̄cepto solutiōis decimarū qđ partim diuinū est: & partim ecclesie. s. q̄ad quētā. Et ex contēptu aliq̄n dimittit̄ ꝓpter malā vitā clericor:

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ De retentione decimarū. vbi agitur quomodo & si excusantur non dantes decimas. Laplm. iij.

SUmite psalmū et date tympanū psalterij iocundum cū cithara. ps. lxxx. Sic exponit Hiatia. xiij. q. j. ecclesias. ℌ. seq. Sumite. s. vos ppli. psalmū. i. diuina officia q̄ pncipaliter sunt de psalmis. Psalm⁹ em̄ interpratr laus dei: & officiū totū est ad laudē dei. Sumite g̃ diuina officia a clericis: & date eis tympanū. i. tpalia: q̄ idcirco dicūtur tympanū: q: sicut ad sonū tympani hoies cōpat gaudēt & recreātur: ita p tpalia recreat cor⁹ & letificat in sui sustētatiōe. Qui em̄ seminat spūalia ab eis debēt metere cōpalia. Et q̄ altario seruit debēt viuere de altario. ℌm apl̄m. j. ad Cor. ix. Et ips Luc. x. Dign⁹ est operari⁹ mercede sua. & multa alia testimonia scripture q̄ ibi notat Hiatia. Et pterea instituit & ordinauit deus & ecclia decimas dari in sustentatiōe ministroz ecclie q̄ populis ministrāt spūalia & diuina officia & sacra. Sed vt sint fructifera aiab⁹ ista. s. psalmi diuinoz et tympanū decimarū & oblationū: fit tibi psalt⁹ū. s. decachordū. i. obseruatio decē pceptoz. iux illud. In psalterio decē chordarū psallite illi. Et ista obseruātia pceptoz fit cū cithara q̄ dulcius sonat psalterio. vt dicit glo. et signat charitatē. nihil em̄ dulcius charitate. Tūc psalterij est iocundū. i. obseruantia mandatoz q̄n fit in charitate. Et diuina igit̄ ministrāda & tpalia decimarū dāda cū obedientia mādatoz & charitate. Eccl. xxij. Decimas & pmitias non tardabis dño offerre. Est aūt triplex decima.

ps. xxxij.

¶ Prima decima spiritualis.

¶ Secunda decima temporalis.

¶ Tertia decima substantialis.

§. I. Decima spūalis que

Decima spūalis quid sit.

figurabat p decimā materialē est humiliatio seu recognitio ois sui boni a deo: & defectus sui a se. Decima est pfectionis signū: q: denarius numerus est numerus quo modo pfectus: q: est limes pmus numeroz. Nā vltra nō pcedit nisi replicādo pteritos numeros. Nouenari⁹ est numerus impfectus: q: nō attingit ad decimū. Dare g̃ deo decimā spūaliter est q̄q̄d pfectionis in se est deo attribuere & quicquid defectus est sibi retinere. i. a se recognoscere. ℌm illud Osee. xiij. Perditio tua ex te israel. tātū in me salus tua. Ad qđ facit qđ ait Hiero. sup Malachiā. Possumus decimas & pmitias sic interpretari. Si q̄s doctus & erudit⁹ in lege dñi potest alios erudire: non debet sue attribuere prudētie: ingenioq̄ qđ possidet: sed gratias agat primus dño qui cuncta largit̄. deinde sacerdotibus et ministris a quibus est eruditus. xvj. q. j. reuertimini.

§. II. Decima tēporalis est

De decima tpali

obseruatio quadragesime cū debita obseruatiōe & deuotiōe & ieiunio. Cū em̄ ann⁹ p. ccclxv. dies voluit. ieiunādo xxxvj. q̄ sunt a pma dñica q̄dragesime vsq̄ ad pascha ieiunabiles. nā sex dñicis diebꝰ q̄ interponunt nō ieiunat. q̄si anni decimas deo dam⁹. Est em̄ xxxvj. numer⁹ decima pdierū anni. Hec Hieg. de ose. di. v. q̄dragesima. q̄b⁹ tñ q̄tuor dies pmes additi sūt ab ipo Hieg. vt pfectum⁹ nos ipo in ieiunio q̄. xl. diebꝰ ieiunauit. Sed vt pfecte det decimā huius tpis: debēt tpe maxime abstinere a vitijs. Et sicut xl. horis stetit ips in sepulcro seu mortu⁹: ita illis diebꝰ fis mortu⁹ sensibꝰ exterioribꝰ. i. mortificat⁹. Et sicut. xl. diebus stetit in mūdo post resurrectionē ad cōfortādū discipulos & visitandū: ita illis diebꝰ magis infistas elemosynis primoz. & sicut. xl. hebdomadis stetit i vtero Virginis: ita illis diebꝰ vaces deo orōni & puritati. Et sicut. xl. mesibus predicauit in mūdo: ita illis diebꝰ audias predicationes.

§. III. Decima substātie tē

De decima substātiali.

porālis est decima ps fructuū quos q̄s recolligit in terris suis. De qbꝰ dr. Leuit. xxvij. Oēs decime terre siue de fructu gibꝰ siue de pomis arboz dñi sunt. Et q̄ hmōi decime nō dētur cōquerit dñs dicēs Malach. iij. Si affliget hō deū: q: vos cōfligitis me & dixistis. In q̄ cōfligim⁹ te: in decimis & pmitijs & penuria vos maledicti estis. q. d. q: non dedistis decimas: ideo habuistis maledictionez penurie. Et subdit. Inferte omnē decimationē in horreum meum: vt sit cibus in domo mea: & pbate me si nō effudero sup vos catharas celi &c. Et dicit Aug. Decime ex debito reddunt & qui eas dare noluerint res alienas inuadunt. xvj. q. j. decime. Hoc tñ intelligēdū cū reḡrent: vt. j. declarat. & Inno. dicit q̄ in signū vltis dñi q̄si quodā titulo speciali dñs sibi decimas reseruauit. Et de deci. c. cū non sit. Ponit aūt Ray. multa mala q̄ pueniūt nō dātibus decimas. Unde Aug. Cū decimas dādo celestia & terrena possis pmereri p auaricia tua duplici benedictiōe fraudaris. Hec est em̄ dñi iustissimi cōsuetudo: vt si tu illi decimā nō dederis: tu ad decimā reuocēris dabis impio militi qđ nō vis dare sacerdoti. xvj. q. j. c. decime. Et Aug. e. c. Nota em̄ de noster postulat pmiū ex honore: & q̄ dignat⁹ est nobis torū dare: decimā dignat⁹ a nobis recipe non sibi: sed nobis pauli dubio pfectura. Ant⁹ patres ideo oib⁹ copijs abūdabāt: q: decimas dabant. Qđ nō accipit ips accipit fiscus. xvj. q. vij. maiores. Econtra remuneratio dantiū decimas ℌm Ray. est q̄druplex. s. abūdātia fructuū: sanitas corporis: remissio pcōr⁹: & celeste pmiū. De pmis duab⁹ dicit Aug. Si decimā dederis nō solū abūdantiā fructuū: sed & sanitatē corpis cōsequēris. xvj. q. j. decime. De aliis duab⁹ dicit in eo. c. Qui g̃ sibi pmiū aut cōparare aut indulgētiā pcōr⁹ desiderat pmereri reddat decimā: & de nouē pribꝰ studeat elemosynā dare pauperibus. Videndū g̃ q̄d sit decima: q̄d pmitie: de q̄bus debeat dari: a q̄bus psonis et quib⁹ locis: & an excusentur a pcō nō dātes vbi non cōsueuerūt dari. Nota primo Hiero. sup Ezech. ponere multiplicem decimā. & habēt ex de deci. c. j. vbi dicit. Decimā partē oim frugum leuitice tribui popul⁹ ex lege debebat. Rursus ex ipsis decimis leuite & est inferiorum ministroz: gradus decimas dabāt sacerdotibus. Erāt q̄ et alie decime quas vnusquisq̄ ex ppko isr̄l in suis horreis reseruabat vt comederet eas cū iret in hierlm in templuz & in vestibulo tēpli sacerdotes & leuitas ad cōuiuiū inuitarēt. Erāt & alie q̄s pauperib⁹ recōdebāt. Ar ho pmitie q̄s de frugib⁹ offeres bāt: nō erāt speciali noīe diffinite: sed offerentiū arbitrio derelicte. Traditionē ex accipim⁹ hebreoz: nō lege pceptā: sed arbitrio magistroz inolitā. q̄ q̄ plurimū quadragesimā partē dent sacerdotib⁹: qui minimū septuagesimam. Inter quadragesimā aūt & septuagesimā licebat quodcūq̄ voluissent offerre. Hec ille. Quare aūt pmitie dentur: pmis & quō hoies ad hoc teneant. Dicit. b. Tho. ij. ij. q. lxxxvj. ar. tie quā iij. q̄ deo debemus exhibere id qđ pcipuū est: ideo offerebant pmitie in recognitionē diuini beneficij. s. q̄ aliqs profiteat fructus terre a deo recipere. Et dabant ex pmis fructib⁹ tanq̄ quid pcipuū. Et q: sacerdos cōstituit⁹ populo in his q̄ sunt ad deū: ideo pmitie cedebant in vsum sacerdotū. ptinet aūt ad ius naturale vt ex reb⁹ sibi datis a deo aliq̄d tribuat ad suū honorē. Sed q̄ talibus psonis exhibeant. s. sacerdotib⁹ aut de pmis fructib⁹: aut in tanta quantitate hoc fuit in lege veteri determinatū. In noua aūt lege p determinationē ecclie diffinit vt pmitias homines soluāt ℌm cōsuetudinem patrie: & indigentiā ministroz ecclesiarū. vij. xvj. q. vij. decimas. s. &. Decimas & pmitias q̄s iure sacerdotū esse sentim⁹ aks sanctim⁹ ab oīa ppko accipe debēt. Decima aūt pprie & vera est decima pseoim bonoꝝ iuste acquisitoꝝ deo debita. ex. e. tua nobis. Un ℌm Ray. dari debēt de oibus fructib⁹ terrarū: arboz: hoz: oz: nutrimēt⁹ animaliū: lana: lacte: feno: lignis: piscatiōibus: venatiōib⁹: affrictꝰ pēsionib⁹: molēdinis etiā ad vētū balneis: fullonijs: metallarijs lapidicinijs de lucris ex negocijs cōsecut⁹ & artificijs & ceteris bonis. xvj. q. j. decime. Addē bonum ex. i. ar. i. l. rema nerandi ff. de ädā. l. q. j. in c. indi ces. vbi decime nō dant pro ꝑdo ij ad hoc nocem.

t. q. vij. c. quicūq̄ recognouerit. ex eo. cōmissus. t. c. nūcios. Et ḡliter de oi licito ℌm Host. & Tho. ¶ Fit aūt talis distinctio de decimis. q: quedā sunt psonales: quedā prediales:

Psonales decime.

quedam mixte. Personales sunt que debētur ex negociatione & artificio seu scientia. i. ex lucro acq̄sito p sciam: vt p lecturas: aduocationes: psultationes & hmōi. militia venationes: piscatiōes. officia regiminis & hmōi. Et he psonales dari debēt ecclie parochiali seu baptismali vbi q̄s audit diuina & recipit sacra. vt. xvj. q. j. questi. & xiij. q. j. §. j. Et b nisi aliud obtineat de psuetudine. ex. e. c. j. & ex de deci. c. ad apostolice. Vel nisi pscripte sint: que tñ pscriptio p laicum fieri nō pōt. hec Ray. Tho. & Host. Reges & pncipes psonales decimas soluēr epo illius diocesis in q̄ habēt pncipale domiciliū ℌm Inno. Et possunt dari psonales decime in fine anni. ar. ex de pigno. c. ex lris. De re etiā donata vl legata notauit Hugo. xvj. q. j. decime. q̄ debeat dari decima: licet fuerit decimata a legatore vel donatore. Sed de successione hereditaris pne filij⁹ nō tenēt si deci⁹ata sunt bona a pre: sed heres extraneꝰ bñ tenet. De illicite acq̄sitis in casibus vbi cōpetit restitutio vt in furto: vsura: iniusto bello & hmōi: vel vbi de necessitate ops vt fiat erogatio: vt i simonia nō dz dari nec recipi decima psonalis. Sed in alijs illicite acq̄sitis vt p turpitudinē dz dari si pctm̄ ei⁹ occultū: nō aūr si est notoꝝ: iū dz recipi ℌm Tho.

Decima pdialis.

Decima pdialis. Decima pdialis est q̄ puenit ex ipsis prediis. ex. e. ad aplice. & c. pasto: alis. & ℌm Host. debēt dari indistincte a possidēte pdia siue iuste siue iniuste possideat. Et nō solū fi possidētur pdia a catholico: sed etiā ab heretico iudeo vel pagano. ex. e. c. de terris. Et rō hui⁹ est: q: dank rōne prediorꝝ. ex. eo. c. de terris. etiā si fuissent seminata semie furtiuo & hmōi. Tho. & Ray. Qđ si quis arboꝛē excisam in silua portet ad locum vbi multo plus valet ℌm Inno. soluet decimā ecclie vbi sita est silua deductis expēsis q̄s fecit in trāsferēdo & dz dari parochie in qua sitū est pdiū hmōi decima pdialis. xvj. q. j. si q̄s laicus. & xiij. q. j. §. j. & ex eo. q̄m. Et hoc nisi aliud obtineat de psuetudine. & debēt dari decime nō deductis expēsis: nec etiā illis q̄ fiūt p fructib⁹ colligēdis. ex eo. cū sint homines: debēt q̄ dari statim q̄n fruct⁹ pcipiunt anteq̄ inde separet cēsus vel tributū & hmōi. Qđ si pius fuerit facta dicta separatio: dabit n̄ philomin⁹ decima integra. ex eo. c. tua nobis. Utrū aūr debeāt deportari ad eccliam vel dare in agris et vineis. dicit Host. in b esse standū cōsuetudini. ex de sepul. c. certificari. Decima mixta est q̄ de agnis & alijs feribus aialiuz puenit q̄ sunt in pascuis. partim em̄ ista decima p uenit a pdijs vbi pascunt aialia & sic sunt pdiales. partim a custodia personarū: & sic sunt psonales. ppterea dicūtur mixte. Et ille ℌm Host. dande sunt illi ecclesie vbi est psuetudo dādi. Qđ si nō appareat psuetudo dādi fi animalia ptinue pascunt in parochia eius q̄ est dñs ipsoꝝ & q̄ gerit curā eoꝝ dari dz pprie parochie. Si aūt pascunt in alia parochia diuidi debent inter eccliam vbi pascunt & ppriā. ex de resta. c. relatum. Sed Tho. & Ray. dicunt q̄ de lacte: fetu: & lana dz dari eccie vbi pascunt. Jn hmōi aūt decimis nō tenent dare optima nec tenent dare magis vilia ſz mediocria. xvj. q. j. c. decime. Item nota q̄ si pascua p aialib⁹ annuatim vendārur ℌm Jnoc. decimā predij soluent illi ecclesie vbi sunt pascua. Sed si dñs fundi patiatur gratis pasci bestias in fundo: cuz herba quā euellit bestia trāseat cum onere suo. sc̄z decime. dñs bestie tenebit dare etiā decimā valoris herbe. ff. de vsufru. l. si vsufructus.

Decima mixta.

Utrū decime possint prescribi.

Utrū decime prescribant. Rñ. a laicis nō. ex de pscrip. c. cūm. sed a clericis sic si parochiam habēt. ex de pscrip. c. de quarta. Religiosi q̄s si non habēt parochiā ipsas prescribere nō possunt: q: nec possidere. xvj. q. j. placuit. Sed si habēt tūc rōne parochie eas pscribunt. ex eo. c. cum cōringat. & c. cuz in tua. Et nota q̄ eps qui dicit se prescripsisse decimas in alieno epatu oportet q̄ alleget & pbet titulum: q: ius cōe est extraneis: nisi tanti temporis allegetur pscriptio: cuius extranei memoria nō existat. ex de pscrip. c. epm. lib. vj. Item nota q̄ si cōsuetudo percipiendi decimas fuerit pscripta in vno prędio alicuius parochie nō extenditur hocad aliud pdium qđ de nouo colitur. ex eo. cum ontingat. Item q̄ diu decimas nō soluit & nunc vult soluere nō debet solueres illis qui ex sola prescriptione decimas hactenus perceperūt: sed ecclesie parochiali ℌm Guil. Utrum decime illarū rerum de quibus non psueuerunt dari antiquitus debeant illis qui eas habent in feudum vel eas recuperauerint aut ecclesie. Respōdet Ray. Uidetur q̄ milites qui alias decimas recipiunt possint illas petere eo q̄ illis terra illa ab antiquo fuit decimalis. & vna eadem res nō debet duplici iure censeri. ex eo. cum in tua. Vel forte verū in monasterio vel ecclesia. seu in laico qui nō debet eas recipere: si nec etiam decimas noualiū. Unde consulendum est q̄ soluat parochiali ecclesie. Idem Host. Item sciendū ℌm Ray. q̄ si quis tenet decimas in feuduz non ppter hoc recipiet decimas noualiū: sed debentur ecclesie parochiali: quia huiusmodi cōcessiones & priuilegia sunt arctanda nō ampliāda. ex eo. tua. nisi forte sint religiosi & ex priuilegio decimas percipiant. quia perciperent etiā decimas noualiū ex eo. c. parte. ij. Qđ si ipsi religiosi non ex priuilegio decimas alicuius ecclesie percipiebant sed ex prescriptione: tunc decime noualiū non eis sed ecclesie sunt soluende. ex eo. c. cum contingat.

§. IIII. A quibus debēt da

Decias tenēt dare oēs laici et ēt clerici. gl. notabil. i. d. c. ij. & ter. in. c. si q̄s laicus. xvj. q. j.

ri decime. Videō q̄ debēt dari decime ab oib⁹ laicis. xvj. q. vij. decimas. & ex eo. c. a nobis. Item clerici tenent ad decimas nō de ecclesijs: sed de rebus suis. ex eo. c. ij. Item religiosi tam exempti q̄ non exempti de terris & possessionib⁹ suis acquisitis & acquirendis tenent integre soluere decimas illis q̄bus eedem possessiones fuerunt decimales. ex eo. c. statuto. lib. vj. Item leprosi tenent ad decimas: si tamē sint cōiter viuentes nō tenentur de hortis & nutrimentis animaliū: vbi etiam intelligūtur fetus. Et oia p̄dicta intelligūtur de iure cōi: secus si q̄s habet aliquid ex priuilegio. Item iudei etsi ad decimas prediales nō teneant: quia nō recipiūt diuina nec sunt de ecclesia: tamen tenētur ad decimas p̄diales. ex. e. c. de terris. Item ℌm Tho. ij. ij. tenent clerici dare decimā pape requirenti. Nā in veteri testamento mandauit dñs leuitis recipientibus decimas a pplo ipos dare decimā decime summo sacerdoti. Naturalis em̄ ratio dictat. vt ille qui hz curā de cōi statu, puideatur sibi: vnde possit exequi ea q̄ ptinent ad cōem salutē. Teneñt ergo clerici dare decimā summo pontifici si erigat. Item vendēdo aceruū ante decimationē ecclesia habet actionē in decima ptra vtrūq̄. s. & emptorem: quia res trāsiuit ad eum cū onere decimarū. ex eo. c. pasto: alis. & ō vendito: & ppter doluz eius: & q: hz pcium rei vendite. xxij. q. ij. monemus. Potest ergo petere a quo maluerit: ſz si recipit ab vno liberat⁹ est alter. Item cū collectis fructib⁹ decime statim debeant dari si nō soluant statim nō cōpetenter solui possunt & ante solutionē aceruus p furtum vel rapinam de area vel arca sublatus fuit: tenetur rusticus ad dandū decimā: q: fuit in mora: & sic periculum spectat ad eum. Sed si nō fuit in mora non tenet: sed aget ecclesia ptra actorem. Et simil⁹ non tenetur si sacerdos fuit causa more.

Clerici tenētur dare decimas sū mo pōtifici.

§. V. Qualiter et q̄ando

Quale sint dādefint decime

teneant hoies dare decimas ex pcepto. Dicēduz ℌm Tho. ij. ij. q. lxxxvij. Preceptū de solutiōe decimarū partim est morale in dictū rōne naturali: partim est iudiciale robur hns ex institutiōe diuina. Cōueniebat etiā cū cerimonialibus quātū ad aliquā significationē. Moxale qdē inquātuz rō natur⁹ ⁹ dictat vt his q̄ diuino cultui ministrabant ppl⁹ necessaria ministraret. Quis enim imlitat vnꝰ stipendijs suis. ait apl⁹. s. Cor. ix. Judiciale est quātū ad determinationē certe partis. s. decimā q̄ determinatio introducta est ex institutiōe diuina primo ad eq̄litatē ℌm cōditionē illi⁹

Universidad de Deusto Biblioteca

pplo ɔseruandā: q: tribus leuitica diuinis ministerijs mācipata possessiões nō habebat: ⁊ iō dn̄s voluit eis dari decimas a pplo. Cerimoniale est inquātū signat q̄ q̄cq̄d pfectiōis est in nobis deo debem⁹ attribuere: impfectionē v̄o ⁊ defect⁹ nobis reseruare. i. a nob' recognoscere. Denarius em̄ numer⁹ q: est p̄mus limes numeroꝝ signat pfectionē ⁊ nouenarius defectū ⁊ impfectionē. Est aūt hec differentia inter cerimonialia ⁊ iudicialia p̄cepta: q: cerimonialia illicitū est seruare t̄pe noue legis ⁊ mortiferū. Judicialia v̄o etsi nō obligēt ad obseruandū: tn̄ absq̄ pctō pn̄t obseruari. ⁊ ad eoꝝ obseruationē obligant' aliq̄ si statuātur pro legib⁹ auctib⁹ eoꝝ quoꝝ est ɔdere leges: sicut si aliq̄s princeps statueret: vt q̄ furat⁹ fuerit ouē reddat p ea quattuor subditi illi⁹ tenent' ad obseruantiā ei⁹. Nūc aūt in p̄posito determinatio quote. i. decima cū sit iudiciale p̄prie et stricte: nō aūt cerimoniale nisi large rōne significatiōis sp̄ualis: p quē modū oīa in figurā ɔtingebāt illis: assumpta est ista determinatio ab ecclia t̄pe noue legis p statuto seu lege: vt sc̄z nō min⁹ ppls noue legis ɔferat ministris noui testamenti q̄ ppls antiquus ɔferret ministris veteris legis cum ad maiora teneat'. ⁊ nobiliores sint minist[ri] noui testamenti q̄ veteris: vt ostēdit apls. ij. ad Cor. iij. Sic igit' ad solutionē decimarum tenent' hoies partim ex iure naturali qd' semp durat quātū videl3 ad istud vt ministri ecclesie a pplo sustētent': sed nō magis p decimas q̄ p alium modū: partim tenentur ex institutione ecclie: scil3 quātum ad quotā. i. decimā: que tn̄ pensatis opportu[n]itatibus tēpoꝝ ⁊ personarū posset aliam partē determinare: vbi ergo ɔsuetū est dari ex p̄cepto tenentur ad eas.

§.VI. De nō dātibus decimas

vtrū excusent' a pctō: ex eo q: nō est cōsuetū dari in illis partib⁹: vl' dat' vix cētesima: ⁊ de q̄busdā tn̄ vt frumēto ⁊ vino nō de alijs fm ɔsuetudinē loci. De decimis psonalibus dicūt Ray. ⁊ Host. in summis suis. q̄ cū sint nō de iure diuino: s3 hois p̄cepto. Nam Leuit. vlti. fit tn̄ [m]ētio de p̄dialib⁹: ⁊ ɔsuetudo tolla[t i]us hūanū: vl' in totū si [e]st gn̄alis: vel in partē si est pticularis. di. xij. c. ɔsuetudo. iō nō soluētes ipsas vbi est ɔsuetudo nō soluēdi excusant' a culpa. Nā necessario ille sunt soluēde q̄ debent' ex lege diuina. s. p̄diales: vel loci ɔsuetudine approbata. ex eo. in aliq̄bus. Idē dicit Hugo car. cui⁹ sniā3 ponit ⁊ tenere videt' Arch. xvj. q. vij. ⁊ ex eo. discretioni. li. vj. De p̄dialibus aūt est maior difficultas. ⁊ cōiter canoniste vident' tenere q̄ ɔsuetudo nō soluēdi nō excuset a pctō nō soluentes. Et aliq̄ assignāt istā rōnē q: sunt de iure diuino. Sed nulla ɔsuetudo pōt tollere vel p̄ualere iuri diuino. vt di. viij. p totū3. q̄ ⁊c. Sed ad hoc rn̄det Jo. neapo. in quodli. iij. q. xix. q: videl3 dupl'r pōt dici aliq̄d esse de iure vel lege diuina. Uno modo stricte: p eo qd' est de iure naturali ⁊ de ptinentibus ad fidē: ⁊ sic est verū q̄ ɔsuetudo nō pōt tollere tale ius diuinū. Sed isto modo accepto solutio decime non est de iure diuino ⁊ naturali: sed bn̄ sustentatio ministroꝝ a pplo: qd' pōt fieri per redditus beneficioꝝ ⁊ oblationes ⁊ alios modos. Alio mō d': aliq̄d de iure diuino large. i. p oī eo qd' cōtinetur in scriptura: siue sit iudiciale siue cerimoniale siue morale. Et isto modo ɔsuetudo pōt tollere aliqd' p̄ceptu3 de lege diuina. puta iudiciale qd' erat assumptū p statuto ciuitatis vel ecclie: ⁊ sic est in p̄posito. Uel pōt dici si dicat' q̄ decime sunt de iure diuino ⁊ naturali q̄ exactio seu redditio nō est de iure diuino: sed ius exigendi ⁊ debitū reddendi si petant' seu ipsa redditio. Et sicut q̄libet pōt remittere ius suū: ita ecclia fruct⁹ decimarū qd' facit nō petendo. Alij v̄o assignāt istā rōnē: q: p̄supponendo q̄ solutio decime sit de lege ecclie: tn̄ legē scriptā nō pōt tollere ɔsuetudo nisi sit rōnabilis ⁊ prescripta: vt d': ex̄ de ɔsue. c. fi. Et d': rōnabilis quā nō p̄bat ius: s3 tolerat' a iure: ⁊ irrōnabilis q̄ iprobat' a iure: vt dicit ibi Bern. in glo. ⁊ Arch. Sed ista ɔsuetudo nō dādi decimas reprobat' a iure. Ad hoc potest

Adde q̄ cōsuetudo de nō soluēdo decimas non excusat q: est ɔ̄ bonos mores ⁊ ista ē auerūcanda. ex. ⁊ gl. i c. j. ex̄ de ɔsue. viij di. mala. ⁊. xij. q. ij bone rei ⁊. xij. dis. omnia.

responderi q̄ fm Pe. de anch. sup. c. statutū. Cum decretalis aliqua isto mō loquit' infringit vtiq̄ ɔsuetudinem q̄ad illud t̄ps in quo statuit'. Sed si post editā decretalē adhuc duret ɔsuetudo in ɔtrariū p debitū t̄ps. infringet postmodū ɔsuetudo decretalē si papa scit ⁊ tolerat. In hoc tamē sunt varie opi. s. si ɔsuetudo sequēs possit infringere cōstitutionē ⁊ reprobat ɔsuetudinē in cōtrariū. vide de h. s. in p̄ma parte. ti. de ɔsue. Dicit aūt Tho. ij. ij. q. lxxxvij. q̄ l3 ecclesia possit req̄rere decimas tn̄ laudabil'r nō req̄rit eas in locis in q̄bus sine scandalo req̄ri nō posset p dissuetudinē vel aliam cām: nec tn̄ illi q̄ nō soluunt in illis locis sunt in statu dānationis: [ni]si forte p̄pter obstinationē habētes voluntatem nō soluendi etiā si ab eis peterent'. Idem sentit Alex. de ales in sum. Non tn̄ videt' sufficiens req̄sitio curati ad hoc q̄ teneat' reddere vbi nō est de ɔsuetudine exigēdi. De papa nulli dubiū q̄ ipso ordināte q̄ exigerent' vbi nō est ɔsuetum tenerent' hoies. sed vtrū ad requisitionem diocesani tenea[nt]' dubiū. ⁊ ideo ad papā tūc recurrendu3 ⁊ ɔsulendū. Idem Tho. sup Gen̄. c. xiiij. dicit q̄ vbi nō est ɔsuetudo dandi decimas. ⁊ clerici habēt sufficientē victu3 nō tenent' hoies p illo loco ⁊ t̄pe dare decimas. S3 vbi est ɔsuetudo dandi vel ministri ecclesie nō hn̄t sufficienter tenentur ad dandū. Item Tho. in quodli. sic dicit ⁊ melius. Nulla ɔsuetudo ɔtraria soluit hoies ab obligatione reddendi decimas: q: hec obligatio fundat' sup ius diuinū et ius naturale. vnde semp tenent' hoies reddere decimas si ecclia exigat ɔ̄ria etiā ɔsuetudine nō obstante: ⁊ in terris in q̄bus est ɔsuetudo q̄ decime soluant' ipa cōsuetudo q̄si expostulat decimas: vn̄ peccaret q̄ nō redderet. S3 in terris in q̄bus nō est ɔsuetudo cōis q̄ decime dent' ⁊ ecclesia nō petit: videt' ecclesia remittere dum dissimulat. Et ideo hoies in terris illis nō peccāt decimas nō dādo. Durū em̄ esset dicere q̄ oēs hoies italie ⁊ partiū orientaliū q̄ nō dāt decimas dānarent'. Et hmōi argumentū possum⁹ ab aplo [a]ccipere cui cū deberent' necessaria vict⁹ ab his q̄bus p̄dicabat: tamē nō accipiebat: nec tn̄ peccabāt q̄ ei nō dabāt: alioq̄n male egisset cū eis apls nō accipiēdo. Iō aūt apls nō exigebat qd' sibi debebat' ne offendiculum daret euāgelio. Unde nō bn̄ facerēt rectores ecclesiarū si in terris illis decimas exigerēt vbi nō est consuetudo dari si p̄babiliter crederēt q̄ ex h scandalū oriret'. Qd' aūt in aliq̄bus terris milites exigāt decimas: hoc nō est q: ipsi habeāt ius exigēdi decimas: q: cū hoc sit ius sp̄ūale qd' debet' ministris nō cadit in laicam psonā. Sed ille res t̄pales q̄ de iure exigūtur a clericis. s. fruct⁹ decimarum ex ɔcessione ecclesie dare sunt illis p̄pter quedam se[rv]itia facta ab eis ecclesie: sicut etiā ecclia pōt remittere ipsos fruct⁹ q̄ dant' p decima: non tn̄ remittit ius exigendi decimas: nec tollit debitū reddendi. hec Tho. q̄ hec dicit de decimis simpl'r ⁊ indistincte siue p̄dialibus siue psonalibus. Et huic sc̄3 snīe satis ɔcordant dicta Guil'. ⁊ Arch. in p̄dialibus ⁊ dicta Jo. and. de q̄buscūq̄ decimis si bn̄ ⁊ nō supficialiter intelligant'. Arch. v̄o sup. c. discretioni. ex̄ de deci. li. vj. postq̄ ostēdit p multa iura ⁊ dicta sanctoru3 in decretis ⁊ decretalibus posita decimas esse debitas ecclesijs. Addit tn̄ sic. In hoc dicebat frater Hugo magr̄ in theologia q̄ decime p̄diales debent' ex p̄cepto: sed nisi petant' nō tenent' dare: sed si petant' ⁊ non soluant' ab illis q̄ debēt tūc peccāt mortal'r. ⁊ sic videntur loq̄ iura de decimis q̄ sunt cogendi ad solutionē p cēsurā ecclesiasticā. Et hāc sniam videt' seq̄ Host. in glo. super. c. a nobis. ex̄ eo. v̄. quinq̄ infra canones. Hec archidiaconus. Jo. v̄o and. sup. c. a nobis. ex̄ de deci. ⁊ p̄mi. in nouel. post multa per q̄ p̄bat decimas de necessitate soluendas sic cōcludit. Quicūq̄ ergo monitus nō soluit integraliter decimā negari non pōt quin peccet mortal'r: q: transgressor diuine ⁊ humane legis nec nō ⁊ iudici contumax reperitur: vn̄ ⁊ excōicari pōt. Et hoc p̄bat Ludo. imp̄ator iubens ne p̄textu incestus clericorum retineatur sc̄3 decima: et dicit sic. Qui v̄o decimam post trinam admonitionem et sacer-

Utrū ecclesia possit requirere decimas.

Nota casum vbi nō soluētur decime.

Qd' milites hn̄t decias.

Decimas dare ē de necessitate salut[is].

dotū p̄dicationē dare neglexerit excōicet': vt in lōbardia de deci. lib. vlt. Et p h dicūt q̄dā q̄ in regionib⁹ illis vbi de more nō soluit' decima nec p̄dicat' nec exigit' nō peccāt mortaliter hoies q̄ nō dant decimas: q̄si romana ecclia videat' sup hoc saltem quoad p̄terita dispēsare: ne ɔtingat tantā multitudinē in hac cā dānari. ar. j. eo. c. in aliq̄bus. ⁊ in eo qd' legit'. j. de ɔse. eccle. c. aqua. ⁊ de de. excom. vel interdicni. c. si celebrat. Alij v̄o dicūt q̄ cū ad solutionē decime ex p̄cepto q̄libet sit obligat⁹ semp peccat nō soluēs. ar. ex̄ eo. ex trāsmissa. ⁊ semp est in mora sicut fur. Et hec opi. videt' fm rigorē iuris p̄ferēda. p̄ma tn̄ benign[io]r ⁊ efficacior est. Et ideo ad vitandū animarū periculū expresse est amplectēda. ar. s̄. de appel. c. si. Illud aūt p certo teneas q̄ quātūcūq̄ clerici delinquāt vel decimis abutantur nunq̄ tn̄ de hoc habēt clerici disputare: nec debent p̄pter hoc decimas detinere. vt. j. eo. tua nobis. Hec ibi. ⁊ sic videt' cōcor. cū Tho. Jo. v̄o nea. in [q]. iij. quodli. q. xix. sic dicit q̄ p̄ceptū de decimis dādis non obligat: q: sit de [leg]e nature: vel de iure scripto in [n]oua lege vel in veteri quātū ad decalogū ⁊ moralia: sed inquātū vel iudiciale vel cerimoniale. Et q: hmōi iudicialia vel cerimonialia trāsierūt nō obligāt. Un̄ Aug. dicit in quodā sermone q̄ sab[b]ata obse[ru]are ⁊ decimā dare ⁊ circūcisionē facere ⁊ hmōi impfecta erāt trāsierūtq̄ oīa ⁊ pfecta sunt. Sed obligat hoc p̄ceptum de decimis: q: est de iure positiuo pape q̄ p̄est toti ecclesie cui⁹ est statuere maxime talia q̄ vident' ad cultum dei ordinata et ad sustentationē eoꝝ q̄ vacāt diuino cultui: q̄ vt esset q̄da3 ɔsonātia ⁊ noui ⁊ veteris testamēti: statuit vt taxatio veteris testamēti de decimis seruaretur etiā in nouo: q̄ posset etiā statuere si ei videret' p̄pter aliquā cām rōnabilem q̄ plus vel min⁹ daret': ⁊ tale statutū oēs obligaret. Cōsuetudo aūt nō dādi decimas in aliq̄bus terris q̄diu toleratur ab illis q̄ p̄sunt ecclie: ⁊ maxime a papa: p̄pter cui⁹ statutū oēs obligant' excusat quātū ad h q̄ q̄diu nō petūt pn̄t licite tenere: s3 si peterēt maxime de ɔsensu pape: in talib⁹ teris oēs tenerent' dare. h em̄ esset iā ampli⁹ hāc ɔsuetudinē nō tolerare seu approbare: sed destruere. Un̄ sicut legem abrogatā p ɔ̄riā legē si legislator reuocaret oēs obligaret renouata: sic ɔsuetudine pōt destruere nō tolerādo ⁊ oēs ad sui statui o[b]seruantiā obligaret cui statuto videt' derogari p ɔ̄riam ɔsuetudinē q̄diu fuerit tolerata ⁊ q̄si p ɔn̄s approbata. Ulricus aūt dicit q̄n nulla decima soluit': videtur q̄ dn̄i p̄dioꝝ breui manu soluerint ecclie decimas: ⁊ q̄ eis deinceps ecclia redonauerit. Innoc. aūt multū rigide incedit in ista materia di. q̄ in eo q̄ decime nō soluūtur vl' min⁹ plene redduntur nulla [ɔs]uetudo valet vel excusat a pctō. Anto. de bu. dicit q̄ canonista nō est bon⁹ determinator in ista materia: s3 theologus cui⁹ scia est ius diuinū. vn̄ cū sint decime de iure diuino ⁊ ad theologos mag3 spectet declaratio ⁊ determiatio dubioꝝ circa ius diuinū q̄ ad canonistas: videt' q̄ theologis sit stādu3 in materia decimarū magis q̄ canonistis. Dicit etia3 q̄ cū fuerit ɔfessus ipse pluribus p̄bis ⁊ famosis viris magistris in theologia nulla est sibi facta ɔscia de solutiōe decimarū. ipse tn̄ videt' tenere q̄ sint soluēde. Sed no. q̄ in h oēs ɔcor[dant] q̄ vbi est ɔsuetudo dādi oīno hoies tenent' ad dādū: ⁊ d3 eis fieri ɔscia. Dicit tn̄ Host. q̄ cōpositio iter psonā ecclesiasticā ⁊ laicos sup aliq̄ pte decime seu q̄ta de ɔsensu p̄lati supioris valet. Ray. etiā dicit q̄ si q̄s retinuerit decimas lōgo t̄pe: ⁊ nunc veniēs ad pn̄iam petit sibi remitti: q: al's oporteret eū mēdicare: sacerdos si videt ipm ɔtritū: ⁊ p̄ces ei⁹ inniti veritati d3 sibi remittere tanq̄ paupi cū h idē postea dare deberet. xvj. q. j. qm̄. Ulric⁹ addit q̄ etiā si est diues pōt in totu3 vel in partē dimittere ex q̄ vult in posterū abstinere. Si q̄s aūt velit simpl'r intelligere Cle. illā. s. q̄ teneant' ɔfessores facere ɔsciam ɔfitētib⁹ etiā si in h nō fuerint req̄siti: q: de h alij doc. nihil dicūt: tūc videt' sufficere q̄ faciāt ɔsciam per istū modū. s. q̄ si exigerent' sint parati dare ad mādatū ecclesie. al's vt dictū est nō essent in statu salutis: q: ɔtenerēt

Cōsuetudo tolerata per papā de nō soluēdo decimas excusat.

No. materiā decimaru3 poti⁹ ptiere ad theologos q̄ canonistas.

Oēs tenētur decimā dare vbi est cōsuetudo.

p̄ceptū ecclie vbi est cōsuetū dare de toto facere ɔsciam vt dent. vbi v̄o de aliq̄ q̄ta ⁊ parua ɔsueuit dari illā dent. Nec tn̄ videt' q̄ oporteat facere ɔsciam nisi p̄ncipalib⁹ domus. Nā filijfamilias serui ⁊ hmōi dare nō possunt.

¶ De iactantia. Capitulum. iiij.

Iactātia secūdū Grego.

est filia inanis glie: ⁊ pōt sic describi q̄ est vitiū q̄ q̄s se verbis extollit sup illud qd' est vel qd' hoies opinant' de eo. Uirtuti v̄itati opponit' fm sp̄e3 act⁹ q: cōiter in ea reperit' falsitas. S3 fm cām suā ex q̄ etsi nō sp' tn̄ vt frequēti⁹ accidit ɔ̄riat' hūilitati. Nā p̄cedit iactātia ex supbia sicut a cā interi⁹ motiua ⁊ ipellēte. Ex h em̄ q̄ aliq̄s p arrogātiā iteri⁹ supra se eleuat' sequit' plerūq̄ q̄ exteri⁹ maiora q̄dā de se iactet: l3 aliq̄n ex vanitate q̄dā non ex arrogātia ad iactātiā p̄cedit. ⁊ ex illa vanitate delectat': q: talis est fm habitū: ⁊ iō arrogātia p quā aliq̄s supra seips3 extollit' ē sp̄es supbie. nō tn̄ idē iactātie est: s3 vt frequēter cā ei⁹. Et p̄pter hoc Grego. ponit iactātiā tertiā sp̄em supbie. Plerūq̄ p̄cedit iactātia ab inani glia sic a cā finali inquātū. s. [ia]ctator itēdit q̄ p suā iactantiā gliam ɔsequat'. ⁊ iō fm Greg. d': oriri ex inani glia ⁊ esse filia ei⁹ fm rōnē finis. Prohibet aūt hāc dn̄s dicēs Eccli. vj. Nō te extollas i cogitatiōe aīe tue. vbi dicit glo. iactātiā ⁊ supbiā p̄hibet. Hāc vt vitiosa3 puniēdā a dn̄o ostēdit p̄s. xj. dicēs. Disp̄det dn̄s vniuer[sa] labia dolosa: ⁊ linguā magniloquā q̄ dixerūt: linguā nos[tr]ā magnificabim⁹: labia n̄ra a nobis sunt quis noster dn̄s est. Ubi pōt notari triplex iactantia.

¶ Primo iactātia p ironeitatē. ibi. Disp̄det dn̄s vniuersa labia dolosa: ⁊ linguā magniloquā.

¶ Scdo iactātia p vanitatē. ibi. qui dixerunt linguam nostram magnificabimus.

¶ Tertio iactantia p̄pter falsitatē. ibi. labia nostra a nobis sunt: quis noster dn̄s est.

Iactantia vn̄ p̄cedit.

§. I. Quātum ad primum

Sci[en]dū q̄ cū aliq̄s dicit de se aliq̄s defect⁹ quos in se nō esse cognoscit. ⁊ cū h facit vt idē reputet' humilis: ⁊ sic laudet': vel portat vestes multū abiectas: vel faciē pallidā q̄rit ea intentiōe vt reputet' mortificat⁹ ⁊ ɔtēptor mūdi. ibi est iactātia ⁊ aliud etiā vitiu3 qd' d': ironia fm Tho. ij. ij. q. cxiij. ar. ij. tn̄ fm diuersa. Iactātia q̄dē inquātū p exteriora intēdit ostēdere v̄tutē in se quā nō h3. Ironia v̄o inquātū ostēdi[t d]efectū exteri⁹ quē i se nō recognoscit. Un̄ de hmōi dixit xp̄s Mat. vj. Exterminant em̄ facies suas. i. extra terminos naturales aptant facies suas herbis vel q̄busdam lotionib⁹ vel vnctionib⁹ vt appareāt pallidi: vt appareāt hoibus ieiunātes: ⁊ sic reputent' abstinētes. Et p̄bus dicit q̄ supabūdātia ⁊ valde defect⁹ iactātia ē q̄n. s. fit ad istum finē. Un̄ de beato Aug. legit' q̄ nec minus p̄ciosas vestes volebat deferre. nec min⁹ abiectas: q: i vtroq̄ aliq̄n hoies querūt gliam suā qd' ptinet ad ironicam iactātiā. Quātū ad scdm vt Prouer. xxvj. d': ironico. Cum submittit voce3 suā. s. quispiā dicēdo de se vilia ne credideris ei. Septē em̄ neq̄cie sunt in corde illi⁹. Prouerb. xxvj. i. plena nequicia. Sed de his dicit p̄s. in p̄dicta auctē. Disp̄det dn̄s. i. p diuersos modos p̄det eternaliter. s. ⁊ sp̄ūaliter: ⁊ aliq̄n t̄pal'r: vniuersa labia dolosa: qui. s. in v̄bis suis v[tunt]' dolo dicentes defect⁹ de se q̄s nō recognoscūt in se ad decipiēdū audiētes vt sic existimēt eos humiles: vn̄ subdit. linguā magniloquā. Lingua em̄ oris etsi sit hūilis: tn̄ lingua cordis est magna: q: magnificari intēdit. Notādum tn̄ q̄ dicere de se vilia vel ostēdere actu vel minora se[u d]efectuosa pōt fieri tripl'r. fm Tho. ij. ij. q. cxiij. ar. j. Uno mō salua veritate dū. s. q̄[s m]aiora q̄ sunt in se reticet ⁊ q̄dā minora seu defectuosa de se p̄fert q̄ tn̄ in se esse recognoscit. Et hoc nō ptinet ad vitiū ironie: nec est pctm̄ fm genus suū nisi p corruptionē alicui⁹ circūstātie: puta talia dicēdo psonis īfirmis vn̄ illi scādalizent': al's laudabil'r fieri pōt. Sicut apls pau

Iactantia p ironiam.

Beatus aug. nec min⁹ p̄ciosis nec min⁹ abiectis induebat' vestibus

dicere vilia de se vl' ōndere fit tripliciter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quakr paul⁹ fu giebat iactātiā.

lus vocat se mininū apl̄or. ⁊ pſecutor: em ſe fuiſſe eccl̄ie. ſ. Cor.xv. Et vir cū quo eſt de⁹: ⁊ q̄ pfo:rat⁹ eſt a dño dicens. Stultiſſim⁹ ſum viro⁹. ⁊ ſapia hoim nō eſt mecū: vt dī: Pro uerb.xxx. Nec tñ viriū ironie cōmittit: q: loquit ſm reputa tionē mūdanor⁹ q̄ eſtimāt ſtulticiā mūdanā p̄nere q̄ mū di ſapiā q̄rit. vel loquit de ſapia q̄ rone acq̄rit: nō de ea q̄ diuina iſpiratiōe habef. Amos ppha negādo ſe eſſe ppha tā dicit. Nō ſum ppha. c.vij. Nō peccauit: quia. ſ. nō erat de o:igine pphārū. vel vt dicit H:eg. q: cognouit tūc actual⁹ ſe nō eſſe ſpm̄ pphetie. Sic t.b. frā. ſine ironia appellabat e marinū pct⁹: ẽ certa p̄ſideratiōe ⁊ reſpectu. Sc̄o mō ꝓ̄t aliq̄s dicere mino:a de ſe ⁊ vilia: q̄ tñ in ſe nō recogno ſcit: aut cū negat aliq̄d boni de ſe q̄ in ſe eſſe cognoſcit. et hoc ptinet ppie ad ironiā q̄ eſt ſpāle pctm̄ ⁊ p̄riū veritati p̄ defectū. ⁊ io vitandū. Et de his dicit pb⁹ in.iiij. Ethi. q̄ quidā mino:a de ſe dicūt fugiētes tumidū. i. elationē: ſed nō ꝓpter hoc excuſant a pct⁹ ſi mentiunt: q: nō dz ſic vita ri vnū pctm̄ q̄ cōmittat p̄ aliud. Un Aug. ſup Job. Non ita caueatur arrogātia vt veritas relinquat. xvij. q.ij. non ita. Et H:eg. Incauti ſunt humiles q̄ mēdacio ſe illaques ant. q.e. incauti. Et tale pctm̄ minus eſt graue. ironia q̄ iactancia. Un pb⁹ dicit in.iiij. Ethi. q̄ irones ⁊ min⁹ dicē tes gratioſes ſunt ſm mo:es. ſ. q̄ iactantes. Tertio mo do dicit q̄s mino:a de ſe q̄ nō recognoſcit intendens inde magis cōmendari. Et talis ironia eſt mixta cū iactantia. Et ſm pb⁹ eſt grauius iactantia. Et de hac d̄ Eccli.xxx. Eſt qui nequiter ſe humiliat: ⁊ interio:a ei⁹ plena ſunt do lo. Sed diſperdet domin⁹ vniuerſa labia doloſa. Idem et Cato. Nec te collaudes: nec te culpaueris ipſe. Hoc faciūt ſtulti: quos gloria verat inanis.

§.II. Iactantia ſecūda eſt

Zaudat ſe aliq̄s trib⁹ ex cauſis.

p̄ vanitatē. ſ. cū alq̄s dicit de ſe laudabilia et q̄dā loq̄cita te vt leuitate mentis ſine aliq̄ necꝫitate vel vtilitate q̄ fieri nō dz. iuxta illud Prouer.xxvij. Zaudet te alien⁹ ⁊ non os tuū. Et Sen. Zaus i ppio ne ſo:deſcit. Ubi adu ⁊ edū ⁊ triplici et cā pōt q̄s laudare ſeipm. Uno mō ſui iuſta vti litate: cū. ſ. q̄s eſt tribulatiōib⁹ circūdatus vel calūniat⁹ ſeu deſperatōe tētat⁹. ꝓpter q̄ recogitat bona facta: vel co:a aliis refert ad ſui aiationē ⁊ pfo:rationē. Sicut Job ſcribs cū eēt flagellat⁹ multipli⁹: ⁊ viſitat⁹ ab amicis argueret de vita ſua p̄terita tā⁹ nō de: ſz ſimulare deo deſeruiſſet ſe co rā eis laudauit dicens. Oculus fui ceco ⁊ pes claudo. Pr erā pauperū: ⁊ cām quā neſciebā diligēriſſime iue...gabā. Job.xxix. ⁊ multa alia ſiłia in.c.ſeq. Un baldach falſuz di xit arguēs eū de iactātia ꝓpter iſtas ſui cōmēdationes di cens. Uſq; ad quē finē ꝑba iactabis. Et ezechias rex iuda cū ſibi dictū fuit p̄ Iſaiā ex parte dñi q̄ moreref ⁊ nō viue ret: cōpunctus de pctis dixit. Recoꝛdare dñe quō ambula uerim coā te in veritate: ⁊ q̄ bonū eſt in ꝓſpectu tuo feci. Iſa.xxxviij. Nō idcirco fecit ſm H:eg. in mo:al. ne in ipſo ſuo dolo:e quē habebat de pctis deſparet: ſed ꝓfortare tur fiducia operū bono⁹ p̄teritoꝛ. Si q̄s etiā ſe laudarer nō deficiēdo a veritate vt euitaret aliq̄d periculū vl̄ maluz ſicut fecit paulus cuz ſe ciuē romanū eſſe manifeſtauit: p̄ pter q̄ fuit dimiſſus liber. ꝙ tenebak captiu⁹ vt h̄ Actuū xxj. laudabil⁹ faceret.

Zaudat ſe q̄s ex charita te.

Sc̄o mō p̄rimi charitate: vt cū q̄s habeat aliis ꝙdicare vel dirigere aliq̄ laudat de ſe et nar rat mirabilia vt audiētes imitent ſeu vt doctrina ei⁹ effica cius recipiat. Et b laudabil⁹ fit: ſicut fecit apl̄us Paulus ad Cor. ſcribēs in.ij. epla. Cum em̄ pſeudo apl̄i. i. pdicato res poſt receſſuz pauli ab eis q̄s ad fidē traxerat ipſis p̄di carēt ⁊ pauli ...nā ⁊ auctem ſcē ⁊ ſcriptis queſſent ſup p̄nere vel minuere vt ab eis p̄ceptibilis haberet. Paulus charitate ⁊ zelo ſalutis illoꝛ ducꝫ vt vitarēt ..los q̄ er roꝛes diſſeminabāt ⁊ q̄ſtū inde q̄rebāt: ⁊ ſue doctrine veriſ ſime inhererent: mirabilia ⁊ multū laudabilia de ſe refert. Ubi poſt laudē de genere ſuo: q: de ſemine abꝛae ⁊ iſraeli ta ſe cōmēdat de miniſterio p̄pi dicēs. Miniſtri p̄pi ſunt et eḡo: vt minus ſapiēs dicā. ſ. h̄m apparētiā plus ego. ſ. ſum. Quāta quis plus ſe laudat: tāto videt min⁹ ſapiēs: q̄uer rū eēt ſi ſine cā rōnabili faceret. Et oſtēdit quō fuerit fides lis ⁊ magn⁹ ſeru⁹ xp̄i ex duob⁹. ſ. ex multis ⁊ magnis laboꝛi bus habitis ꝓ xp̄o q̄s ibi explanat: ⁊ ex magnis reuelatio bus diuinoꝛ ſibi factis: q: rapt⁹ ad tertiū celū ad videndum deū. ij. ad Cor. xj. ⁊ xij. c. ⁊. ſ. Cor. x. Per oia oibus placeo ſcs in licitis querēs nō q̄d mihi vtile eſt ſed q̄d alioꝛ. fact⁹ ſum iudeis tanq̄ iudeus: his q̄ ſine lege ſunt tanq̄ ſine le ge eſſem ⁊c. Tertio modo fit hoc cum defectus ſimulate: ſiue vera dicāt ſe laud...do ſiue falſa: vt cū mouenk ad b ex cu piditate: vel ex vana gl̄ia vel ex vanitate: ⁊ hoc pertinet ad vitiū iactantie. Unde ⁊ pb⁹ dicit in.iiij. Ethi. q̄ iactator fingit de ſe maioꝛa exiſtentib⁹: q̄nq̄ nulli⁹ gr̄a. i. ex vanitate q̄nq̄ gr̄a honoris ⁊ gl̄ie. q̄nq̄ gr̄a argenti. Ubi etiā dicit q̄ aliq̄ iactant ſeipſos ꝓpter lucrū q̄ de ſeipſis fingunt ea ex q̄bus poſſint lucrari: puta q̄ ſint medici vel ſapiētes vl̄ oi uini. Nō aūt medicus narraret ſolēnes curas infirmoꝛ p cum factas: ⁊ doctoꝛ diſputatiōes ⁊ lecturas in q̄bus com mendatus fuit de ſcia ſua ⁊ artifex artificiara ab eo vt de lucret dicēdo veritatē ⁊ nō derogādo aliis illius ꝓditiōis in ſe nullū. tm̄ videt. Sed cōtrer excedunt plus dicēres q̄ ſit rei veritas ⁊ cū alioꝛ depſſione: ⁊ hoc ſemp peccatuz. Unde Prouer.xxviij. dī. qui ſe iactat ⁊ dilatat ſcz extendēs do ſuas laudes iurgia cōcitat. nā audiētes cū ex hoc vides ant eis diminui honoꝛē ſuū ꝙ illū inſurgūt: ⁊ vilificant de iactantia docētis vel p̄dicātis. Amb. etiā ſup Beati ima culari dicit. Uitium animi eſt indignis secreta vulgare. q̄d fit vel loquacitate incauta cū ſine iudicio volat irreuoca bile verbum: vel adulatione: vt ei placeat cui ſecreta reue lat: vel iactatione ſcie vt plura videat ſcire. di. xliij. §. ſi. De his q̄ iactatoꝛibus dicit ps. Qui dixerūt in facto linguam noſtrā magnificabim⁹. ſ. laudando irrōnabiliꝛ opa noſtra. Unde glo. dicit ibi q̄ notat iactātia ⁊ ſupbia et qua homo magna loquit de ſe. gallina cū fecit ouū nō ceſſat clamare donec ppendak q̄ ouū fecerit: ſicq; ouū perdit. Sic domi nus diſperdet hos per diuerſos modos: perdet ꝓfundendo aliquando in vita hac. ⁊ puniendo in alia.

ps.xxxij.

§.III. Tertia iactantia eſt

Dulos q̄s ex ſe ex tollit alios p̄ſumptuoſe.

ꝓpter falſitatē: vt cū aliq̄s laudat ſe de eo q̄d nō eſt in ſe. Un ⁊ pb⁹ dicit q̄ ꝓiak vitati. Et de hac dñs ibiere. xlviij. Sublimitatē ei⁹ ⁊ arrogantiā ⁊ ſupbiā ⁊ altitudinem cor dis illi⁹. ſ. Moab ego ſcio air dñs ⁊ iactantiā ei⁹: ⁊ q̄ non ſit iuxta eū ⁊tus eius. i. ita ⁊tuoſus ⁊ potēs ſic ſe dicit. ⁊ b ꝓpie ſonat iactātia. Dicit em̄ a iacio iacis. Que em̄ quis vult lōge a ſe ponere in altrū eleuat ⁊ extollit. Et ſic aliq̄s ꝓpie tūc ſe iactat q̄n de ſe ſup: a ſe aliquid dicit. Et q̄uis etiā ad iactātiā p̄ineat q̄ aliq̄s dicat de ſe vel faciat vnde oñdit plus de ſe q̄ opineḱ de eo: q̄d aplus refugit di. Par co aūt ne q̄s me exiſtimet ſup: a id q̄d videt in me: aut an dit aliq̄d ex me. ij. ad Cor. xij. tñ magl ꝓpie iactātia eſt cū effert ſe ſup: a id q̄d ē in ſe. ⁊ ſic opponit ꝙiati p̄ exce ſum ſm Tho. ij. ij. q. cxij. ar. ſ. Un ⁊ iudei dicebāt xp̄o. Tu de te ipſo teſtimoniū p̄hibes: teſtimonium tuū nō eſt verū. Jo. viij. q. d. q: te iactas cōiter iactatoꝛes dicunt mēdacia. xp̄m tñ ꝙiatē dicebat ⁊ nobis nocuria. Eſt aūt tūc moꝛtale ſm ipſ Tho. tripl⁹. Uno mō ex ſe inquātū ꝓriak veritati. cum. illud de quo q̄s mēdacioſe ſe iactat eſt ꝙ gloria dei: aut cū iniuria ⁊ contumelia p̄rimi. ſic ille de quo d̄: Ezech. xviij. Eleuatū eſt coꝛ tuū ⁊ dixiſti de⁹ ego ſum. Et phariſeus qui ſe iactabat nō eſſe ſicut alij hoies iniuſti ⁊c. addēs p̄tmes lia publicani. Lu. xviij. Et ſiſt cū q̄s ſe iactat de aliquo cri minali q̄d nō fecit eſtimās inde haberi ꝑ ſtrenuo. Sz eriā verū dicendo nō excuſarek a moꝛtali ꝓpter approbationē mali ⁊ ſcandalū p̄rimi: ſicut illi de q̄bus d̄: Iſa. iij. Pctm̄ ſuū quaſi ſodoma pdicauerūt: nec abſconderunt. Sc̄o eſt moꝛtale ex fine cum. ſ. q̄s iactat ſe vt inde poſſit decipe re p̄rimū; ⁊ moꝛtaliter ledere ſpūaliter vel tempoꝛaliter.

Iactatio vti dete ſtatur.

Jactātia i ope ribus.

De rege aſſuero

Iactātia grauiter pu nitur.

De apollonio ab bate.

Zaudat ſe q̄s ex charita te.

Unde ⁊ pb⁹ dicit in.iiij. Ethi. q̄ turpio: eſt qui ſe iactat cā lucri q̄ q̄ ſe iactat cā gl̄ie vel honoris. Eſt em̄ ibi mēdaciuz pniciōſum ex quo intēdit dānū p̄rimi. Sicut ſi q̄s ſe iacta ret eſſe magnū medicū vel aduocatuz ⁊ magna feciſſe: q̄d nō falſum eſt: vt inde ponāt ſe hoies in manib⁹ ſuis cū dā no ⁊ periculo eoꝛ. Lerreraní etiā q̄ ſe iactāt de mult⁹ indul gētijs ⁊ alijs q̄ falſa ſunt. ⁊ p̄dicatoꝛes ⁊ p̄feſſoꝛes et diui narrices vt inde obtineāt tpalia: vel inducāt ad mala cōſi dentes de illoꝛ bonitate: nulli dubiū q̄n moꝛtal⁹ peccent.

Lerreta niq̄ dicā tur.

Tertio iactātia p̄t p̄ſideraꝛi p reſpectū ad cām vñ aliq̄n p̄cedit ſcz ſupbia q̄ ſupbia ſi moꝛtale ſit erit ⁊ ipſa iactan tia moꝛtale: vt cū q̄s ſcientiā ſuā: induſtriā ⁊ virtutem deli berate ſibi attribuens ⁊ nō deo iactat ſeu laudat ſe de hu iuſmodi: b tñ difficile eſt cognoſcere: ⁊ de eis loquit ps. cū dicit in perſona iactatoꝛ. Labia noſtra a nobis ſunt. Ma gna iactantia cū ſupbia eſt iſta locutio: vt ſcz aliq̄s dicat la bia. i. locutionē ſuā ⁊ doctrinā a ſe eſſe ⁊ nō a deo a quo eſt oē dānū optimū. Unde talis p effectū ⁊ iter dicit in co de quis noſter dñs eſt. q. d. nullus: ſz noſipſi habemus in po teſtate noſtra. q̄d tñ falſiſſimuz eſt: q: oīs ſapia a dño deo eſt. Un in iferno dicūt miſeri iactatoꝛes. Quid nobis p̄o fuit ſupbia noſtra ⁊ iactātia diuitiarū. Ecce oīa trāſierunt quaſi vmbra. Sap. v. Sed diſperdet dñs hos. ꝙ alijs caſi bus iactātia cōiter eſt veniale. Et hoc etiam dñs grauiter punit. Un narrat H:eg. in li. dial. de quoda ſancto viro q̄ cū viſitaſſet quoddā monaſteriū monialiū ⁊ quēdā puerū demoniacū ibi inueniſſet q̄ moleſtus erat monaſterio, p pter hoc. Et cū ductus eſſet ad domū ſancti viri q̄ p̄erat q̄uſdā liberatus eſt a demone meritis ⁊ p̄cibus ſancti vi ri. ſed cū ſup hoc ſe incaute iactaſſet dicens diabolū nō ha buiſſe p̄tātem in puerū cū fuit cum ſeruis dei: ſz moniales nō timebat: immediate rurſus puer arrepꝫ ea diabolo ⁊ ve xabatur. perpendens vir dei pctm̄ ſuū iactantie multum dolens: dixit ſocijs q̄ nō comederent quouſq; dñs lach: ꝙ miſ ⁊ p̄cibus coꝛ illū liberaret: q̄d ⁊ factū eſt. Legit e in vitis patrū q̄ abbati apollonio ſanctiſſime vite in here mo cōmoꝛanti: voꝛ de celo veniēs dixit. Apolloni p te per dam ſapiētiam ſapientū in egypto: ⁊ oīm cultura demo mū ſubdues. Ar ille air. Aufer a me iactantiam dñe ne fo:te elatus ſup fratres meos cadam ab oībus bonis: ⁊ dixit ei voꝛ. Mitte manus tuas ad ceruices ⁊ q̄d comp:ehendis ſtringe: ⁊ ſub arena ſubdue. Et continuo appoſita manu ad ceruicem app:ehendit ethiopem paruulum clamantē ⁊ dicentem. Ego ſum demon. Et voꝛ ad eum. Perge quo cunq; voluer is ſecurus.

§.IIII. Jactantia quāuis

Jactātia i opeꝛibus.

in verbis cōiuꝫ ꝙſiſtat: tñ etiā in opib⁹ repit q̄bus q̄s q̄rit oſtentare q̄d eſt: vel vltra id q̄d eſt ſm ſtatū ſuū puta cū ſit multū paup vtiq̄ ꝓciōſis veſtib⁹ ⁊ alijs pōpis vt diues vi deatur. vel etiā ſi diues eſſet vult illud manifeſtari ſine cā rōnabili. Et cū tali iactātia ꝙcurrūt plura alia vitia aliq̄n vt ſupbia: inanis gl̄ia: mēdacium: ꝓdigalitas ⁊ hmōi. Un de rege Aſuero d̄: q̄ fecit grāde conuiuiū vt oñderet diuiti as iactātie ſue. Et ad hoc pōt induci illud ps. xlviij. Ne ti mueris cū diues factus fuerit hō: ⁊ cū multiplicata fuerit gl̄ia dom⁹ eius. q̄m cū interierit nō ſumet oīa: nec deſcen det cū eo gl̄ia domus eius. Ubi nota tria.

De rege aſſuero

ps.xlviij

¶ Primo q̄ ex abūdātia repꝛoboꝛ nō debet quis conſter nari. ibi. Ne timueris.

¶ Sc̄o q̄ in iactātia operū exterioꝛū nō valent imoꝛari. ibi. Cū multiplicata fuerit gl̄ia domus eius.

¶ Tertio q̄ ex vberātia p̄dictoꝛ hz ꝙpetualiter cruciari. ibi. Nec deſcēdet cū eo gl̄ia domus eius.

§.V. Quantum ad primuz

Nemo ex abun dātia re proboꝛ

Sciēdū q̄ q̄s ꝙſternit. i. timet videſ aliquē malū diteſce re ⁊ p̄ſperari. poteſt hoc p̄cedere q: cōſiderat q̄ ille pōt ei

ps.xxxj. nocere: ſed timere nō dz fidēm ſecū hz per gr̄am. ps. Dñs illuminatio mea ⁊ ſa. mea quē ti. Dñs p̄tor. vi. mee a quo trepidabo. q. d. a nullo. Pone me iuxta te ⁊ cuiuſuis man⁹ pugnet ꝙ me. inq̄t Job. xvij. Idem Iſid. de ſum. bo. Sc̄im catholicā fidē nec nature dei nocere quiſq̄ pōt: nec natu ra dei iniuſte nocere cuiq̄ pōt: nec nocere q̄ē iniuſte pa tit: q̄m q̄ nocet ait apl̄s: recipiet b q̄d nocuit. ſ. q. iij. ſc̄im. Ne timeas g̃ ait ps. cū diues factus fuerit hō: vt ſcz tibi no ceat. Nō ſi boni emulatoꝛes fueritis. ſ. ſeruatoꝛes legꝫ q̄s vobis nocebit. inq̄t Pe. in. ſ. can. q. d. nullus. Dñm autem xp̄m ieſum timete ⁊ ſanctificate in coꝛdib⁹ veſtris ⁊ ſi quis coꝛpoꝛi noceret: nō tñ ſpiritui: q̄nimo q̄d nocet coꝛpoꝛi iuſ tus ſpm̄. ait Amb. Sed nec coꝛpoꝛi q̄ſq; nocere valet ni volēte deo. Aliq̄n ꝛo videns q̄s malos diteſcere ⁊ p̄ſperaꝛi p̄riſtak ⁊ timet: ne forte vidēs ſeipm tribulari i pauptaꝛ te ⁊ alijs miſerijs affici deſpiciak a deo ⁊ nō curet de eo. et ſicut in p̄ſenti ita in futuro in miſeria ſe reperiat ⁊ econtra deus gratū habeat illum diuitem malū ⁊ acceptū et pꝛo prerea p̄pereḱ hic ⁊ in futuro. Et in hmōi ſic vacillantis ⁊ timentis p̄ſona inquit ps. Ecce ipſi pct⁹: es ⁊ abūdātes in ſeculo obtinuerunt diuitias. ⁊ dixi. Ergo ſine cā iuſtificaui coꝛ mei ...ſine vtilitate coꝛ meū mundū tenui ⁊ laui inter innocentes manus meas. i. pſeruaui me ab operib⁹ iniquis dis pct⁹ ſicut innocentes: ⁊ tñ fui flagellatus tota die. i. diuerſis tribulationib⁹ p̄uſſus a deo in die gr̄e. ⁊ caſtiga tio mea in matutinis. i. in nocte culpe cū incidi fui punit⁹. ſed ſi dicebā. narrabo ſic eſtimas iuſtos non recte tractari a deo. Ecce narionē filioꝛ tuoꝛ repꝛobaui. Dicit em̄ pꝛo uerb. iij. Flagellat dñs oēm filiū quē recipit quē diligit do minus caſtigat. Et Apoc. iij. Ego quos amo arguo ⁊ caſti go. ad Heb. xij. Nō ſi extra diſciplinā eſtis cui⁹ p̄rticipes facti ſunt oēs ſcti: ꝙ adulteri ⁊ nō filij eſtis. ſ. legitimi. Non ſemp oſculak p̄ filiū ait Amb. ſed aliq̄n caſtigat: ꝙ cū caſti gatur qui diligit: tūc circa eū pietas exercek. Habet enim amoꝛ plagas ſuas q̄ dulcioꝛes ſunt cū inferunt amare. v. q. v. nō ſemp. Difficile imo impoſſibile eſt. ait Hiero. vt p̄ſen tibus ...s ⁊ futuris fruatur bonis: ⁊ de delitijs trāſeat ad del...as vt in vtroq; ſeculo ſi. glorioſius. hic implere vēnē illic mentē. Eſtimabam g̃ vt cognoſcerē ꝛe. ſ. veritatē repu tans eos felices qui abundāt tpalibus ⁊ ſi ſint mali ⁊ infe lices qui eis carent: ſed hic labo: eſt ante me. ſ. ad cogno ſcēdū quouſq; intrē in ſanctuariū dei. i. i ſecretū iuſte ⁊ di uine diſpenſationis ⁊ retributionis: ⁊ intelligā in nouiſſi mis eoꝛ ſcz in moꝛte: ſubito em̄ defecerūt ⁊ perierunt p:o pter iniquitatē ſuā. Ergo ne timueris cū diues factus fuerit homo. ſ. te a deo derelictū: ⁊ tui curam non habere ꝙ eo q̄ non habes illam abundantiā vt diues.

§.VI. Quantū ad ſecundū

De iactā tia pom poſa.

debet q̄s abſtinere a pōpis mūdi in quib⁹ ſupbia et vana gl̄ia reperiꝫ ⁊ iactātia quedā. Nā iſte pompe cito deficiunt ⁊ ad penas ducūt eternas. Un in inferno poſiti ipſi repꝛo bi dicūt. Quid nobis pfuit ſupbia noſtra ⁊ iactantia diui tiarū. i. diuerſe pōpe q̄bus iactāter oſtēdim⁹ magnas hre diuitias. Ecce oīa trāſierūt ſic vmbra. Sap. v. c. Propter ea dicit ps. Cū multiplicata fuerit gloria domus eius: q̄m ps.xlviij cuz interierit nō ſumet oīa. i. aliq̄d ex oibus ſuis pompis: nec ꝙ deſcēdet cū eo gl̄ia eius. Deſcēdet ſiquidē talis non aſcendet in celuz quo ſcti aſcēdūt: ſed deſ...det in infernū. nō cū gl̄ia: ſed cū ſumma ignominia. Sed ſimul oſtendak quō multiplicat diues iniqu⁹ gl̄iam dom⁹ ſue ⁊ quō deſcē det p hoc ad infernū cum ignominia. Multiplicat gl̄iam dom⁹ ſue p̄mo in lectis. Nā facit multū ſpecioſa vel p̄cioſa vtpote intarſiata ⁊ bene polita delitioſa ...imis cū oīnamē tis varijs ⁊ culcitris mollibus ⁊ linteaminib⁹ biſſinis ⁊ res chami...is. Sed vt d̄: Amos. vj. Ue vobis q̄ domitis in le ctis eburneis: ⁊ in ſtratis vr̄is. Ue imporat maledictionē eternā. Qualē aūt lectū habeant in alia vita aut fulcimen tū p lecto eius in inferno parato. d̄: Iſa. xiiij. Detracta eſt ad inferos ſupbia tua p̄cidit cadauer tuū: ſubter te ſterne

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur tinea ⁊ opimentū tuū erūt vermes. Erit ḡ ꝓ calcitra tinea: ⁊ ꝓ cooptorio vermes. glo. ibi. Qui ꝑus pallia auro gemiscꝫ distinctra habebāt. satis moleste sustinebūt supbi hūc lectū. Et q̄ sustinere nō ꝑnt ꝙ in lecto eoꝝ fit vn⁹ pulex vel pediculus qñ in lectis eoꝝ erunt tinee sub eis ⁊ vermes sup eos q̄d faciēt. Et vt ō. Esa. vltī. Vermis eoꝝ nō morietur. Quia igit cū multiplicara fuerit gl'ia dom⁹ eius in lectis diuersis o:nameris ⁊ pōpis in q̄bus nō est nisi quedā iactātia: nō descēdet cū eo gl'ia ei⁹ sed ignominia. ⁊ iō vitā q̄da ex hac ꝯsideratiōe lectiq̄e cito habebit in morte. Eccli. Cū moriet hō hereditabit serpētes ⁊ vermes. Scdo cōderatiōe lecti dñi iesu xpi. Aug. Lectū aūt suū dimisit rps oiscipulis suis: q̄ciq̄ vult cū illo q̄escere in celo in illo iacear lecto. Moriaī in cruce si vult crucifixū placatū videre. Crucē aūt intelligo tota vitā ei⁹ cruciatu plenā. Jrē Bern. Circuire possum celū: terrā: mare ⁊ oia q̄ in eis sunt: ⁊ non inuenio te nisi in cruce o bone iesu: ibi iaces: ibi cubas: ibi dormis in meridie. Tertio quiescendo in lecto ꝙcie que mūdificaī lach:ymis cōpūctionis: iuxta illud ꝑs. Lauabo p singu. noc. lec. meū. ⁊ tūc etiā efficitur florid⁹ sm illud Cant. ſ. Lectulus nr floridus. Exēplū invitis p...um pdi caro: de illo scholari diuite ⁊ mūdano qui visitās in domo sua supplio: cōuent⁹ bonoꝝ. vbi hoc ꝓcigit cōpatriota suus cū vidisset in camera sua pōpā lecti sui: ⁊ alias suas delitias: post locutionē mutuā de factis ꝓprie eoꝝ quia ille scholaris pactū exegerat ab eo ꝑus ne suppi... diceret sibi aliq̄d de deo timēs de ꝙuersione sua: q̄ ⁊ tue ꝑmiserat nisi tm duo ꝛba in recessu. Demū volēs recedere ait. Scitꝫ q̄d scriptū est de his q̄ volunt gaudere in b mūdo ⁊ hmōi pompas i lectis ⁊ alijs q̄rere. Rndit ille q̄d ait: id q̄ dixit Esa. ꝓpheta scz Subter te sternet tinea: ⁊ operimētū tuū erūt vermes. Post recessum hui⁹ ita impssum est verbum illud in mēte ei⁹ de tali duricia lecti infernalis ꝙ nūq̄ potuit quiescere quousq̄ religionē ingressus est. Scdo multiplicat gl'iam dom⁹ sue in eq̄taturis tenēdo plures equos nō necessarios pulchros ad pascendū oculos aspectū ⁊ ornatos varijs modis. Sed. ā b ꝓhibitum fuit a dño. egit: quāto magis militi ⁊ populari etiam diuiti. Dixit em̄ dñs Deut. xvij. Cū fuerit ꝓstitut⁹ rex nō multiplicabit sibi eqs.

Et dum Saul ꝑmus rex bon⁹ fuit hoc seruauit: rediēs de agro cū bobus nō in eq̄rib⁹. vt habet. ſ. Reg. xj. sed malus ⁊ supbus effect⁹ multiplicauit sibi eqs. Absalon etiā cuz p ambitionē voluit vsurpare regnū multiplicauit sibi curr⁹ ⁊ eq̄tes ob iactantiam. Hoc displicere deo ostendit Tach. xij. c. vbi ō:. In illa die dicit dñs percutiā oēm equu in stupo:e. ⁊ ascensō:e ei⁹ in amentiā. Hue defidia ⁊ vanitas est ista nō velle incedere p vnū miliare: nisi in equo cum sit hō sanus tāq̄ frustra dederit dñs pedes hoi. Quāta crudelitas pascere mulas ⁊ equos a būdanter: ⁊ hoies ad imagi nē dei factos fame finere periclitari: o:nare equos auro ⁊ argēto. ⁊ paupes dimittere nudos. Un Amos. vj. ō:. Ve vobis q̄ opulēti estis in syon: ⁊ ꝓfiditis in monte samarie optimates capita ppl'oꝝ ingredientes pōpatice domū isrl. Quid em̄ hmōi equitature supflue: nisi pōpa sathane quā tn fidelis quisq̄ ab:enūciat in baptismo. Quia ḡ multiplicata fuerit gl'ia nō descēdet cū eo gl'ia eius: sz ignominia. In cui⁹ figurā ingressus eques pharao cū curribꝰ ⁊ eq̄tib⁹ eius in mari ⁊ ...durit dñs sup eos aq̄s maris. Exod. xiiij. eos. ſ. submergens. Un dicunt mali. vt habet Esa. xxx. Ad equos fugiem⁹. ⁊ subdit tāq̄ dñi rnsio sup hoc. Jō fugiet⁹ ⁊ sup veloces ascēdemus ideo veloces erūt q̄ vos pseq̄ tur. Quādo heraclius impator recupauit lignū sancte crucis: quod de hi...olymis rex ipsi⁹ cosdroe aspo:tauerat persas: inde cū ipso reuersus: qn̄ voluit hierosolymā irrare equo infidēs cū magno apparatu baronū eqs. ...clau serūt seinuicē muri pocte ciuitatis miraculose apparensq̄ āgelus dñi dixit ei q̄ dñs iesus qñ igressus est ꝙ portā illā ad subeūdū passionē crucis nō supbū equū ascendit. iuxta ꝓphetiā zacharie dicētis. ix. c. Ecce rex tu⁹ venit tibi iustus ⁊ saluator: pauper ascēdens super asinā ⁊ sup pullū asine.

Tertio multiplicat diues iactator: gl'iā dom⁹ sue in cōuiuijs ostendēdo iactantiā ⁊ vanā gl'iā in multitudine epularū ⁊ varietate in o:natu ministrātiū ⁊ ꝓciositate vasoꝝ argenteoꝝ ⁊ aureoꝝ. Sen. in epla. Non magna nobis ꝓstat fames sed ambitio. iā nō sunt hoies dentib⁹ ⁊ o:e ventre ad coquinā ꝓtenti: oculis q̄ gulosi sunt. Balthasar rex assyrioꝝ cū in babylonia fecit cōuiuiū ꝑncipib⁹ suis magnū nō fuit ꝓtentus ibi vti vasis suis ꝑciosis: sed ⁊ adduci fecit vasa aurea q̄ nabuchodonosoꝝ de templo dñi apportauerat ad bibendū in eis. Dz ita displicuit deo q̄ subito apparuerūt ...e... digiti tres manꝰ scribentis in pariete: mane thethel phares. In q̄bus ꝛbis fuit ꝑnūciatū ibi ve exposuit daniel interpres illius scripture q̄ ablatū erat regni⁹ datū medis ⁊ ꝑsis: q̄ impletū fuit nocte sequēti ipso interfecto ⁊ ciuitate capta a cyro. Dan. v. Salomon q̄ facendo magna cōuiuia in sua curia ⁊ nimiā pompā in familia ⁊ equitatu grauabat nimis ꝑplm sibi subditū col lectis. ꝓpter q̄d cū petissent a filio eius roboā alleuiari: et ille noluisset: amisit maior ...ē ptē dñi sui. Nam recesserūt ab eo decē tribus. vt habet. iij. Reg. xij. Unde Esa. v. dicit. Ve q̄ surgitis mane ad ebrietatē sectandā ⁊ ad potādus vsq̄ ad vesperā: vt vi...o estuetis: cithara ⁊ lyra: tympanū: ⁊ tybia in cōuiuijs vr̄is ⁊ opus dñi nō respicitis. Et q̄uis in laicis sint hmōi cōuiuia iactātia plena ⁊ multis alijs vitijs reprehensibilia: multo tn magis in clericis ⁊ ꝓlatis eccle sie qui debēt humiliati ⁊ sobrietati insistere: sed et ipsi in hmōi frequēter incidūt ⁊ excedūt. Unde Hiero. sup Mi cheā ait. Ecclesie ꝓncipes q̄ delitijs affluūt ⁊ inter epulas atq̄ lasciuias pudicitiā seruare se credunt ꝓpheticus sermo describit q̄ ediēdi sunt de spaciosis domibus lautisq̄ conuiuijs: ⁊ multo labore epulis exq̄sitis. ⁊ si vis scire quo ediēdi sunt ꝓpter malas cogitatiōes ⁊ opa sua euangeliū lege in tenebras. ſ. exterioꝝ: ibi erit fletus ⁊ stridor dē

...i. dist. xxxv. eccle. Quia igit cuz multiplicara fuerit gl'ia dom⁹ eius in familia ⁊ cōuiuijs descēdet in infernum cum ignominia nō cum gl'ia cū miserijs non cū diuitijs: sicut dixit ille q̄ epulabat quotidie splēdide: sepult⁹ est in inferno. Luce. xvj. Jdeo cauendū est ab hmōi ⁊ pauperib⁹ pascēda cōuiuia ad necessitatē subleuiādā: nō ad iactātiā ostendendā vt fecit rex Assuer⁹ vt ondēret diuitias iactātie sue. Hester. ſ. Sic docuit rps. Cū facis ꝓandiuz vel cenā voca pauperes claudos ⁊ debiles ⁊c. Luce. xiiij. Ob ⁊ ipse fecit in cōuiuio suo facto in mōte nō ꝓncipes sacerdotū scribas aut officiales pilati inuitans: sed turbaz humilē: non sup rapera: sed sup terrā vel fen... sedentē: nō delitiosis cibis: sed pane ⁊ piscibus paucis: non saturatos ⁊ repletos: sed esurientes ne deficiāt in via. Quarto multiplicat gloriaz domus sue diues iactator: in edificijs eius faciēdo magna edificia: ⁊ ea multipliciter o:nādo. Contra hos inuehit dñs maledictionē dicens Hiere. xxij. Ve q̄ dicit edificabo mihi domū latam ⁊ cenacula spaciosa q̄ aperit sibi fenestras et facit laquearia cedrina pingitq̄ synopide. Et q: frequēter ista fiunt in iniusticijs: vel q: ex male acq̄sitis vel cuz iniurijs p:oximoꝝ: Jdeo ō:. Hiere. xxij. Ve q̄ edificat domum suā in iniusticia. Et Esa. v. Ve qui cōiungitis domū ad domū: ⁊ agrū agro copulatis. ſ. auferentes ꝓmo sua vt ꝓ:o vobis habeatis: nūquid vos soli habitabitis sup terram. Non sic egerunt patres nostri qui lōgo viuebant tpe. Nā dicit apls ad Heb. xj. de patriarchis. Jfide ab:aam demoratus est in terra rep:omissiōis tanq̄ in aliena in casulis habitando cum ysaac ⁊ iacob ⁊ coheredibus rep:omissionis eiusdē. Expectabant em̄ fundamenta habentem ciuitatez cui⁹ artifex ⁊ cōditor: est deꝰ. Ad detestationē hmōi iactantie ⁊ vanitatis etiā facit q̄ Sen. dicit in epla. Dom⁹ munimentum sit aduersus infesta co:poꝝ. Nam can sepes erepserit an varius lapis gentis aliene nihil interest: scitote homines tam bene culmo q̄ auro tegi: contēnite ceteras que sup uacuus labor: velut o:namentū ac deꝰ ponit. Mens

Jactantia in cōuiuijs.

De balthasar rege assyrioꝝ.

Jactantia in edificijs.

tote nihil ꝓter animū esse mirabile: cū magno nihil est magnū. Hec ille. Paulus q̄ ꝑmus heremita visitat⁹ a scto Antonio quefuit ab eo an adhuc rpiana religio rius gēriliū in edificijs sumptuosis ānitarēt: ⁊ audiro q̄ sic defleuit cōquestus vanitari taute hoies deditos. Magna fatuitas videt hoc vt cū hoies nūc sint ita breuis vite faciūt sibi tā sumptuosa habitacula cū antiqui q̄ lōgo tpe viuebant in tabernaculis habitarēt etiā diuites. Un Hiero. Sic edificant q̄si sp victuri: sic comedūt ⁊ bibūt q̄si cras moituri discentes. Comedam⁹ ⁊ bibamus: cras em̄ moriemur. Peramine aūt religiosi cauere debēt ab hmōi pōposis edificijs q̄ etiā in laicis reprehendunt a scris. Un Bern. Uideo q̄ sine magno dolore videri nō dz: quosdā post aggressaz rpi militiā rursum secularib⁹ ꝑplicari negocijs rursus terrenis cupiditatibus ꝛnergi: magna cura erigere muros ⁊ negligere mores. Jdē. Abiecta sancta simplicitate q̄si religiosas quasdā nobis creauim⁹ habitationū honestates: in q̄bus tantū cōpassum est a ...alib⁹ vt pene in hocoēs effecti sim⁹ aiales. Jdē obsecro ...pegrinatiōe hui⁹ seculi q̄ est militia sup terrā. edificem⁹ nō nobis domos ad habitādū sed tabernacula ad deferendū: vtpote cito euoladi ⁊ itraturi in patriā ciuitatem. Jſacile est ...ō natura... est nūquid nō facile est ⁊ sufficiēs nature ⁊ cōgruū ꝙscientie ipam sibi cellā de virgis ꝓtexere. de luto plasmare: vñcunq̄ operire ⁊ decentissime inhabitare. Quid amplī inquirendū. Etsi vsu sopiātur hmōi delectatiōes erti sunt q̄ vtant tanq̄ nō ꝓtentes: tn ꝓptu melī⁹ q̄ vsu vincunt hmōi affectiones. Hec ille. Magis debent delectari viri ſpuales in aspectu celi q̄ tecti: ⁊ porius admirari opa dei q̄ hois. Sed ⁊ talia fuit sepe ex rapinis ⁊ vsuris ⁊ q̄stibus cū multis mēdacijs q̄ acculabūt ista ꝓcurātes in iudicio. iuxta illud Abachuc ij. Lapis q̄ de pariete est clamabit. ⁊ lapis qui inter iuncturas edificioꝝ est ridebit. Un ⁊ de quodā fratre q̄ erat ipius carus hmōi negocijs legit in vitis patrū q̄ fuit visus i pe nis purgatorij cū cāna ad mēsurādū in manu. Et de b... Duico q̄ cū reuersus bononiā vidisset cellas aliquātuluz in edificio eleuat⁹ cepit amare flere ⁊ dicere frarrib⁹. Quā cito vultis facere magna palatia. De xp̄o nō inqt Hiero. Nūc do cū pauprate dom⁹ sue paup dñs dedicauerit portemus crucez ⁊ delitias lutū puteinus. xij. q. ij. glo:ia. Jpe em̄ nō habuit vbi caput suū reclinaret nec domū nec agrū ⁊ natus posit⁹ est in ꝑsepio: ⁊ mortu⁹ in sepulcro alieno sepultus est. Quinto multiplicat gloria domus eius diuitijs ⁊ alijs ex nobilitate generis vnde se iactant: q: scz nati sunt de stirpe regia: vel ali⁹ magni ꝓncipis vel de magna familia ⁊ famosa ⁊ hmōi. Sed multū vana ⁊ irrōnabilis est ista iactantia. Nā oēs summus genitī ꝑma nostri o:igine er vno ꝑe adā. Non em̄ fecit deus vnū adā de argento vel auro et quo o:ti sunt nobiles: ⁊ alium de luto et quo nati sunt ignobiles. Dz fecit deus vnicū Adā de limo terre: vt Gen. ſ. ō:. Aut ḡ oēs nobiles: aut oēs ignobiles. Unde Malach. ij. ō:. Nūq̄d nō pr̄vus oim nostroꝝ. Nōne deꝰ vnus creauit nos. Quare ḡ despicit ꝓmū suū vnusq̄sq̄ vestrū. ſ. iactando se de nobili familia natū ⁊ aliū de ignobili genere. Sed si aliq̄d magni esset in tali nobilitate generis: magis esset illoꝝ a q̄bus descēdit q̄ suū vnde nō hz ipse inde gl'iari vel se iactare: sed pori⁹ illi. Unde Sen. Nemo in gl'iam vestrā virit nec q̄d ante nos fuit nostrum est animꝰ nobilē facit. Ne aūt hoies multā estimationem faceret de hmōi nobilitate gnis de⁹ eā videt ꝓtempsisse. Nā in veteri testamēto p:imū regē de minima familia asinas q̄rentē. ſ. saulē assumpsit seruū. scdm. ſ. dauid sustulit euz de gregibus ouiū minimū inter fratres. In tpe gr̄e elegit piscatores ignobiles in ꝓncipes ecclie. Et vt dicit apls. ſ. ad Coz. ſ. Uidete vocationē vestrā fratres nō multi nobiles: nō multi potētes: nō multi sapientes: hz q̄ ignobilia ⁊ ꝓtemptibilia sunt elegit deus vt confundat fortia. Non ḡ estimatur etiā ab ethnicis sapientibus nobilitas carnis: sed animi ex optimis moꝝ⁹ resultās. Un Sen. Nemo altero nobilio: nisi cui rectius ingeniuz ⁊ bonis artibus aptius. Et Plato inqt. Neminē regēnisi ex seruis o:iundū eē neminē seruū nisi ex regib⁹. Dia ista lōga varietas miscuit ⁊ sursuz deo: sum fortuna rīsauit. Hec ille. Sicut aūt ex eadē radice ꝓcedit spina ⁊ rosa: ⁊ rosa quidē nobilis est et grata q: nō cessat dūfacere eis q̄ iurta eā sunt. ſ. odorē suū spargendo. Spina vō vilis ⁊ erosa: q: pūgit q̄s tangit. Jta ex eisdem parentib⁹ nascunt aliq̄n duo. Un⁹ vō nobilis in moribus gratis seruiēs oibus. Alius ignobilis grauis ⁊ displicibilis cūctis: sicut ꝓz de esau ⁊ iacob vterinis. Et de tito ⁊ domiciano filijs vespasiani ꝓpatoris. Nobilitas ḡ vna ē animū q̄ moꝝ⁹ o:nat. inq̄t sapiēs. Signa aūt hui⁹ ve nobilitatz animi sunt. liberalitas: māsuetudo: virilitas: magnanimitas: gratitudo. Primū signū nobilitatis est liberalitas. Nā ⁊ deus q̄ nobilissim⁹ est liberalissim⁹ est. Tāta em̄ est eius liberalitas vt non solū sua: sed ⁊ seipm dederit: ⁊ nō solū suis ⁊ sibi seruiētib⁹: sed etiā hostib⁹. Ipse em̄ solē suū o:iri facit sup bonos ⁊ malos ⁊ pluit sup iustos ⁊ iniustos. Mat. v. Ad dandū fecit quecūq̄ fecit. Nā creaturas rōnales fecit vt eis daret: irrōnales vt eas daret. Leo q̄ dixit aiales ⁊ nobile aīal est liberale. Unde ⁊ Aristo. dicit q̄ est cōicatiuū. Econtra nō dare: est rusticitas magna. Quidā milites interrogauerūt semel magnū alanū audita fama eius scie q̄ eēt maxima curialitas. i. nobilitas. Rndit q̄ dare. Ob cū placuisset eis interrogauit ipse eos ⁊ q̄ ꝓferēt adimuicē ...ō hoc que esset maxima rusticitas. Et cū ꝓferēdo nō ꝓcōdarent. nā vn⁹ dicebat vnū: alius aliud. Rndit Alan⁹. Ego posui vos in via soluēde q̄stionis ⁊ nescitis cōsiderare. Nā si curialissimū est dare: sequit ꝙ rusticissimus sit eius ꝓriū. ſ. auferre. Et ideo vos estis rusticissimi q̄ iceles santer aufertis a pauperibus. Scdm signū vere nobilitatis est mansuetudo ⁊ misericordia. Sen. Nulluz magis ex oibus q̄ clemētia regē ⁊ ꝓncipem decet. Prouer. xx. Mānsuetudo ⁊ veritas custodiunt regem: ⁊ dementia firmatur thronus eius. iij. Reg. xx. Reges isrl clementes sunt. Rex apū...us nō hz aculeū cū oē... alie apes habeant. qui ira cūdissime in vulnere cū pungit relinquit. Tertiū est virilitas in eos qui repugnant. Unde militib⁹ datur ensis q̄ vti debeāt in hostes nō in subiectos. Et si in hostes co:poris multo magis in hostes animi scz resistēdo tentationibus ne efficiant serui diaboli. A quo em̄ q̄s vict⁹ est: ei seruus addict⁹ est. dicit Pe. in. ſ. can. Seruitus ꝓpriime est ignobilitatē. Quartū est animi magnitudo qua q̄s modica ꝓ...it ⁊ magna appetit. Unde nō sunt ve nobiles q̄ ponunt amoꝛē suū in vno milite potius q̄ in celi rege. Et cuz ois terra sit sicut vnus pūctus respectu celi: ⁊ oia q̄ sub sole sunt vanitas sunt. nō nobiles: sed viles sunt q̄ appetūt ⁊ finē suū ponūt in terrenis celestia ꝓtēnentes. Quintuz signū nobilitatis est gratitudo. Demū multiplicat aliqn gl'ia domus iniq̄ in diuersis co:poꝝ⁹ bonis in q̄bus vani hoies se iactant vt in sanitate. Sed vt ō: Jaco. iiij. Quis est vita vestra vapor ad modicū parens: ⁊ deinceps extermināb̄. Nullū aīal reperīt ita infirmū sicut homo: ⁊ ita lesibile. Jactat se aliquis de pulchritudine. Sed vt ō: Pro:uerb. vltī. ſfallax gra. ſ. humana ⁊ vana est pulchritudo. cito amittit ⁊ nisi cū amoꝛe dñi cōiungat occasio est multoꝝ malorū sibi ⁊ alijs. sicut ꝓz in maria magdalena q̄ erat in ciuitate peccatrix: ⁊ i maria egyptiaca ...pelagia ⁊ alijs. Alter se iactat de fortitudine co:pis. Sed vt ō: Sap. vj. ſſortio:ib⁹ fortio:e instat cruciatio. q: nisi tales ꝑmaneāt in timoꝛe dei aburuntur. Quāto fortiꝰ est co:p⁹ tanto fortioꝛē quis inimicū hz cū quo ꝑliat: ⁊ p ꝙrīū cū co:p⁹ est debile ⁊ infirmū debilitat hostis noster. Unde a...s gl'iat nō in fortitudine: sed in infirmitatib⁹ suis. ij. Coz. ij. Alius se iactat de agilitate ⁊ velocitate co:poris. Sed valde vanū est se iactare de eo in quo multa aialia hoiem excedūt: vt canes lepores. Asael frater ioab q̄ agilis erat ⁊ velox vt capra cōfidens de sua velocitate: q: insequebaī abner ꝓncipē exercitus yßoseth occisus est ab eo. ij. Regum. ij. Sed neq̄ de

Beatus dnic⁹ flet⁹ uit cuzvi dit cellas frarz alias quātuiū pōposas

Jactantia diuitiarum ⁊ nobilitatis.

Signa de nobilitatis.

Jactantia diuerſoꝝ.

Nullum aial ē ita debile ſi cut hō.

Universidad de Deusto
Biblioteca

scientia debet aliquis se iactare vel gloriari cū ois sapiētia a dño deo est. Eccli. j. Et in scientia nemo possit demones superare: qui tñ ꝓpter scientiam suā penas inferni nō euadunt. Que etiā est scientia nostra: cum nec naturā vnī formice vel herbe pfecte sciamus. Unde bñ dixit quidaz pbs: Hoc tm̄ scio qđ nescio. Tenebris em̄ inuoluimur inqt Job xxviij. nec nosipsos pfecte scire valeam⁹. Cum ergo multiplicata fuerit gloria domus diuitijs mūdanis cum interierit nō sumet omnia. i. aliquid de quib⁹ iactabatur: nec gloria quā hic habebat descendet cum eo: sed summa ignominia in inferno: ergo abiscienda omnis iactantia ⁊ in domino gloriandum non in mundo.

¶ De presumptione in quo agit de ornatu mulierū inordinato vtrum sit mortalis. Capñ. v.

De presumptione nouitatis.

Presumptio nouitatū filia est inanis glorie. ⁊ videt ꝓsistere istud vitiū in b̄ qꝫ aliqs in actib⁹ exteriorib⁹ aliqđ inconsuetū facit sine rōnabili cā. Et q: hoc vtplurimū fit ad ostētationē ⁊ laudē ꝓsequēdā: ideo ponit inanis glie filia. Et de hac pōt intelligi illud qđ dñs ait p psal. ps. lxxx. de ꝓpho suo isral. Dimisi eos sm̄ desideria cordis eor. Ibūt in adinuentionib⁹ suis. Ppls dei olim fuit ppls iudaic⁹ dū habuit veram fidē ⁊ pmāsit in cultu veri dei. Nūc autē q: nō audiuit legē suā q̄ mādabat ꝓphetā suscitandū de medio eor de fratrib⁹ suis. i. de genere suo. i. sm̄ iesum quē deus erat audire ⁊ obedire: nec legē seruāt mādator: nec ad opa ꝓpria voluerūt attēdere: ideo dimissus est a deo subtracto lumine fidei: ⁊ est factꝰ nō ppls dei: sz ppls diaboli. Sic autē dimissi sequūtur desideria cordis eor q̄ semp fuerunt de terrenis acq̄rēdis vsuris sine cessatiōe vacātes. Uadūt tēdēres ad mortē eternā in adinuētionib⁹ suis q̄tidie iueniētes nouas fabulas: ⁊ extorias expōnes biblie. vt ptz in thalmut eor vt videant nō errare: sed sapiētes valeāt reputari. In nouo testō ppls dei est ppls xpian⁹ q̄ solus hz verā fidē. q̄ isrl dici pōt qđ interpretat videns deū: q: deū videt nūcp. rem. Cū autē hic ppls nō audit legē dei eā seruādo: neq; intēdit ei ꝓ vltimo fine: ⁊ vt summo bono eū eligēdo ⁊ sibi inhērēdo: ⁊ oia opa sua' ad gl̄iam ei⁹ dirigēdo dimittit eos deus nō q̄dē ppls suū: q: deficere nō pōt ppls ei⁹ q̄n semp fit: sz eos de illo ppło xpiano q̄ recedūt a lege ei⁹. Dimittit q̄dez eos nō sm̄ ꝓuidentiā: sz sm̄ gr̄am quā subtrahit eis. Neq; em̄ eos dimitteret ipe: nisi ꝓus ipsi dimitterēt eū q̄ dimissi a deo sinūtur seq̄ desideria cordis eor. Lo: autē homo ex se vt ds: Diere. xvij. p: auū ⁊ inscrutabile. Et sicut p: auū ē cor: ita ⁊ p: ava eius desideria: ⁊ inde sequūtur p: ava opa: sic ex radice infecta fructꝰ corrupti. Ex corde em̄ exeūt cogitationes male: furta: adulteria: homicidia: ⁊ hmōi. vt ds: Mat. xv. Uadūt autē ad inferos nō solū ꝓ ꝓsueta mala cōia: sed q̄tidie adinueniūt nouas vias. Ndō documēto sctoꝝ patrū sanctū est: supstitiosa adinuentiōe psumēdū nō est. Stephanus papa. ij. q. v. ꝓsuluisti. Uadūt ꝓ vitiū psumptionis nouitatum rectores adinueniēdo nouas vias vltra ꝓsuetas ad regendū ppłm siue vt rectꝰ queat a subditis substātias qđ ptinet ad cupiditatē: siue vt laudent⁹ ab hoibus de mō regiminis tanq̄ sapiētiores antiq̄s: recedēdo sine cā a semitis eor. ꝺ illud Prouer. xxij. Nō trāsgredieris terminos antiquos qs̄ ꝓfuerūt pres tui. Uadūt doctores in adinuentionib⁹ suis q̄ nō sequūtur dicta scōr: sed opiniones nouas subtiles ⁊ curiosas nō vtiles ad puriēdū aures. Et si iuriste sunt nō aspiciūt ad intētionē legis ⁊ eq̄tatē. sed ad destruēdū antiq̄rū sentētias. Hilari⁹ in lib. de trini. Intelligētia doctoris ex. ausis est assumēda dicendi q: nō sermonis res: sz rei sermo dz eē subiect⁹. Uadūt in adinuētionib⁹ suis ꝓdicatores q̄ grandia ꝏba trutinātes inter mulie. ulas ⁊ plebeios de sacris lr̄is philosophant: ⁊ mimor. gesticulationib⁹ ad risum excitāt auditores: sm̄ illud apli. Ad fabulas autē cōuertent. ij. Pe. ij. Hi sunt fontes sine aqua. f. sapientie: ⁊ nebule turbinib⁹ agitate q̄ bus caligo tenebrarum reseruat. Uadūt in adinuentionib⁹ suis clerici in officiando q̄ vt placeant laicis dicūt missas mortuor ⁊ alias voces indistincte: q̄ buscūq; diebꝰ mutātes officia ordinata: cātantes nō sm̄ nota sz sm̄ leuitatē: ⁊ discātantes ⁊ pulsantes in organis ballatas ꝓtra oēm honestatē cultus diuini vt fieri soleat in theatris nō in ecclesijs. Sz vt dicit Grego. Deū manib⁹. i. opib⁹ stimulat. i. puocat ad ira q̄ pplm vocibus delectat. di. xcij. in scta. Uadūt in adinuentionib⁹ suis religiosi q̄ nō ꝓtēti cōib⁹ ordinatiōib⁹ aliq̄d fingulare agere: revolūt in ordo: in comedēdo: in loquēdo: in alijs austeritatib⁹ vt p̄e ceteris reputent. sed tales ꝓfusi remanēt nisi spāli instinctu spūlcti mouean⁹: sicut scūs german⁹: dñs cus: frācisc⁹: ⁊ alij. Uadūt in adinuētionib⁹ suis ppli q̄ adinueniūt q̄tidie nouas adinuētiōes ad frāgendū ordinatiōes eccle: acsi in nullo essent subiecti plati: ⁊ ipsi debeāt eos regere: ⁊ q̄stiones eor etiā dirimere ⁊ pcā punire: et tallijs grauare: sapiētiores se indicātes eccl̄ia q̄ regitur a spūscto in ordine. ioib⁹ suis: acsi min⁹ bñ talia ꝓhibuisset. Et vt de alijs omittam⁹ adinuētiōib⁹ pmaxime istud vitiū in ornatu q̄tidie renouat. dū viri: sed multo magis mulieres ob vanitatē q̄tidie variāt vestes. Contra quos dñs Sopho. j. Ulti⁹ bo sup oēs q̄ induti sunt veste pegrina. In q̄ actu repit simul ⁊ vitiū psumptiōis ⁊ nouitatum ex vana gl̄ia frequēter ꝓcedēs ⁊ vitiū inordestie de q̄ psal. ait ps. cxliij. Filie eor cōposite circūornate vt filitudo tēpli. In q̄bus ꝏbis tria de hoc vitio possunt notari.

¶ Primū q̄ a mulieribꝰ frequētat. ibi. Filie eor cōposite.

¶ Secūm q̄ in vestib⁹ perpetrat. ibi. Circūornate.

¶ Tertiū q̄ i coloribꝰ augmētat. ibi. Ut similitudo tēpli.

§. I. Quātum ad primum

De inordestia ornatus mulierum.

manifestū est q̄ inordestia ornat⁹ ⁊ psumptio nouitatū in mutatione vestiū potissime repitur in mulieribꝰ. Et iō ps. nō dicit loquens de mūdanis. filij eor: sed filie eor cōposite. Un ⁊ sacra scriptura cū loquit de ornatu corporis ⁊ vestiū no iat mulieres: vt Prouer. vij. inqt Salo. Ecce mulier occurrit illi habitu meretricio ꝓparata ad capiendas aias. Et Esa. iij. Pro eo q̄ elevati sunt filie syon scilz in vana gl̄ia ornat⁹: ⁊ ambulauerūt extēto collo qđ est signū superbie: ⁊ nutibus oculoꝝ ibant ex curiositate ⁊ ꝓcupiscētia: ⁊ plaudebāt pedib⁹ suis. f. choreizādo: ⁊ saltando: ⁊ cōposito gradu incedebāt: decaluabit dñs vertice filiarū syon: ⁊ dñs crines earū nudabit. Et. j. Pe. iij. dr. Mulieres subdite sint viris suis quarū nō sit extrinsecꝰ capillatura: aut circūdatio auri ⁊ argēti aut indumēti vestimētoꝝ cultꝰ: sed qui absc̄ditus cordis est hō in incorruptibilitate q̄ti ⁊ modesti spūs. Et paulus. j. ad Time. ij. Uolo mulieres orare in ecclesia in habitu ornato cū verecūdia ⁊ sobrietate. i. tēperate ornantes se non in tortis crinibus: aut auro vel margaritis: aut veste ꝓciosa. i. excessiua sui status: sed qđ decet mulieres ꝓmittentes pietatē p bona opera. ⁊ Jo. apocal. xvij. dicit q̄ mulier eternalr cruciāda q̄ signat congregationē reproborꝝ erat circūdata purpura ⁊ coccino: ⁊ inaurata lapide ꝓcioso ⁊ margaritis ⁊ habebat poculum aureū in manu sua: qđ signat apparentē delectationē ⁊ cōplacentiā inanis gl̄ie ⁊ ocupiscētie in opibus suis: ⁊ habebat in frōte scriptū mysteriū babylō magna. i. ꝓfusio infernalis sibi reseruata. Duplex autē ratio pōt assignari quare istud vitiū inordestie ⁊ supflui ornatus magis reperitur in mulieribꝰ q̄ in viris. Prima est: q: ipse ornatus mulieris vltra vitiū inordestie est ꝓuocatiuus ad lasciuiam quoad aspicientes ex eo: q: adhēcit ad apparentiā pulchritudinis q̄ quāto maior est: tāto plus allicit ⁊ excitat ꝓcupiscentiaz hois. Cū autē mulier sit capur pcī ⁊ arma diaboli sm̄ Ois ge. qua sz sanctos viros deijcit: vt ptz in dauid. ⁊ laqueus eius quo. f. capit incautos. Propter qđ dicit Salo. Eccls vij. Inueni amariorē morte mulierē q̄ laqueus est venatorū. i. demonū. Jdeo diabolus sciens q̄ ꝑ hāc multos capit ⁊ occidit, instigat ipsam mulierem ad se ornādum ad hoc vt talis armatura ei⁹ siue gladius sit acutior ⁊ magis polit⁹ ad puocandū ad cōpiscentiaz sui: ⁊ laqueus magis efficax ad capiēdū ⁊ detinēdū. Sz cōsideret attente vana mulier: q: tor mortib⁹ digna est ⁊ penis inferni quot ꝑ ei⁹ vanū ⁊ excessiuū ornatū ruere facit. Si em̄ q̄ occasione ꝓxime starent mortis cooperalis vel dāni teneret ⁊ incurrit penā inferni quāto magis q̄ est occasio mortis aīe alteri⁹ p ornamenta varia ⁊ alias vanitates. ex de iniur. ⁊ dā. da. si culpa. dicit. Qui occasionē dāni dat: damnū ꝑ dedisse videt. Un ⁊ de q̄dā comitissa habeb⁹: vt i li. (nisi fallor.) de septē donis: q̄ cū eēt multū liberalis ad pauperes ⁊ oīb⁹ dedita: sz multū vana in ornatu ⁊ ꝓcipue capillor: post mortē apparuit cuidā sibi familiari deuote mulieri ⁊ interroganti de statu suo. Rndit se fore dānatā ꝓcipue ꝓpter ornatū capitis ⁊ capillor. vñ ⁊ vidit mulier illa capur illud hre plenū serpentibus mortiferis ipm̄ loco capillorū in pena illi⁹ vanitatis. Sz multi sunt alij vani ornatus q̄ magis adhuc puocant ad lasciuiā. Scda rō quare istud vitiū magis repit in mulieribus est q. ex: q: sicut mangnanimi⁹ oia ista tpalia parua estimat etiā ipsam gloriā tpalem vñ de ea modicā curā hz. Ita ecōtra pusillanimis parua magna estimat ⁊ ipsaz gloriā mūdi magnū bonuz reputat. Mulier aūt. ōrer parui animi est ⁊ debilioris cognitionis q̄ vir. vñ ⁊ gloriā tpalē magnū qđ arbitrat. Et cū nō valeat apparere vel extrahi in magnis negocijs: q: nec in regimine nec in docēdo vel negociādo ⁊ hmōi: saltē in apparētia pulchritudinis queritur gloriā cōsequi q̄ tñ est quid vanū ⁊ transitoriū. q: vt dr Esa. xl. Omnis caro fenū: ⁊ oīs gl̄ia ei⁹ quasi flos agri. q̄ citō marcescit. ⁊ mirū est quō cū mulier querat summopere oia hre pulchra quō aiam ipsaz q̄ nobilior est ⁊ ꝓcipuaz in hoie velit hre fedā ⁊ maculatā. Augu. Ecce oia pulchra sunt cū iniquis: ⁊ tñ ipsi sunt turpes. f. in aia. Jstis sic superflue ⁊ vitiose se ornantib⁹ accidit sicut euenit cuidā regi q̄ cōuocatis oibus magistratib⁹ terre sue fecit cōuiuium in quo ꝓmisit ei⁹ filie q̄ reformabit. f. in finali iudicio corꝑ hūilitatis nre. i. corpus nr̄m humiliatū ⁊ deiectū cōfiguratū corpori claritatis sue. i. simulatū corpori suo gl̄iosō. Lo: ꝓ ergo qđ non fuit hic hūiliatū: sz exaltatū ⁊ glorificatū ꝓ vana ornamenta: tūc nō glorificabit: sed inter reprobos obscurabit. Un Ber. sup dicta auctoritate apli. Nūc eant nūc rideāt q̄ corpora sua pellib⁹ muriū. i. gyriis ⁊ varijs ⁊ stercorib⁹ vermiū idest sericis informābit: q: cū venerit dñs ad iudicandū nō reformabit: nisi qđ abiectiōis ⁊ humilitatis inuenier. Sic diues epulo qui induebat purpura ⁊ byssō: sepultus est in inferno: ⁊ in eternū cruciabitur. Luc. xvj.

pbs q̄dā expūtin barbā regis

Oia ornamēta mulierū mutabūtur die iudicij.

Explicatio nomēclatis mulierū

§. II. Quantū ad secūdum

Principale ꝓpetrat hoc pcm̄ inordestie cū psumptiōe nouitatum circa vestes. Un subdit ps. Circūornate: nō ornare mēre: sz circūornate. i. circa corꝑ ex oī parte ornate. Sz vt dr Eccli. xix. Facies hois ⁊ risus dētiū ⁊ amict⁹ corꝑis enūciāt de illo. Cāta em̄ diligētia ⁊ pōpa ornatus insinuāt toralē mūdo dedita mentē. Dñs de qñ emisit primos parentes de paradiso: nō fecit eis tunicas sericeas: sz pelliceas. i. de pellibus animalium. Gen. iij. vt cognoscerent se silices bestijs esse ctos ⁊ vilirer ad tegendū nuditatē ⁊ arcēdū frigꝰ induendos. Sz adinuenit psumptio ⁊ vanitas hoim pannos laneos et lana ouiū formatos: adiūxit lineos in mollicie ex cortic⁹ herbarū. ⁊ his nō cōtenta supindurit serica ex stercorib⁹ vermiū: adiūxit varia ex pellib⁹ murium: addidit gemmas: argentū ⁊ aurū ex vanitate. Sz vt dicit Gen. in epla Quēadmodū stultus est qui equū emprurus nō ipm̄ aspicit: sz stratū ⁊ frenos. Sic stultissimꝰ est q̄ hoiem aut ex veste. aut ex cōditione vestis q̄ nobis circūdata est mō existimat. Aduertere debēt diligēter q̄ dñs cōminat ꝓ hmōi vano ornatu. Esaie em̄. iij. dr. In illa die. f. iudicij vltimi vsq; punitionis tpa... s auferet dñs ornamentū calciamentoꝝ ⁊ torques ⁊ monilia, armillas, mitras, discriminalia, ⁊ parisceli das, ⁊ murenulas, ⁊ olfactoriola, ⁊ inaures: ⁊ gemmas in fronte pendētes, ⁊ muratoria, ⁊ linteamina, ⁊ acus, ⁊ specula, sindones ⁊ vittas ⁊ teristra. ⁊ erit ꝓ suaui odore fetor: ꝓ zona funiculus: ꝓ crispāti crine caluicium: ꝓ fascia pectorali cilicium. Hic posita sunt oīa ornamenta mulierū a capite vsq; ad pedes circūquaq; q̄ tunc erāt in vsu: quoz aliqua sunt nobis ignota, ꝓter diuturnitatē aliq; aduenerūt in aliquo filij. Un glo. ibi armillas vocat ornamēta brachioꝝ loco quarū sunt ꝺ manice ita longe ⁊ late vt sufficeret valor. ꝓ vno optimo vestitu. Pariselidas vocat ornamēta talorꝝ. i. in fine vestis: loco cui⁹ pōt nunc estimari cauda cū frappis. Murenule dicunt catenule circa collū: loco cui⁹ nūc aliquid ope polymito. i. rechamatura. Olfactoriola vocat quedā in qb⁹ ꝓtinebāt ibi muschū ⁊ pñt dicti nasitergia q̄ fiūt serico intexta: aliq̄n ⁊ inter muschū seruata. Teristra vocat vestes estiuas valde subtiles ⁊ dicunt a teria, q̄ est estas. vulgariter pñt dici gioznee vel cothardi te. Ornamēta calciamētoꝝ sunt calciamēta rostrata vel plane picte ⁊ alte ad oñendā magnitudinē quā nō habēt Torques sunt collaria. monilia q̄. f. pēdūt ante pectꝰ q̄ solent esse de margaritis. Mitre ꝺ dici pñt q̄ portant in capitib⁹ multū eminentia supra caput ad modū corone vel bireti. Discriminalia sunt pectines ⁊ directoria eburnea q̄b⁹ capilli aptāt capitī. Inaures sunt anuli i aurib⁹ appositi pforatis in puula erate q̄b⁹ adhuc vtunt iudei: ⁊ antiquit⁹ magis: vt ptz in scriptura. Xpiane autē in manib⁹ digitis tenēt: ⁊ ꝓ vno nō decet in signū mrimonij: sz de pluribꝰ pōpa est. Hēme in frōte pēdētes quas in corōnis suis aū frontē deferūt. Mutatoria sunt plura ⁊ varia vestimēta pulchra q̄b⁹ diuersis tpib⁹ mutant. Linteamina dis supra alia vestimēta desup: sz valde subtilia adhc. deferūt romane. Acus sunt spilecta q̄ in diuersis partib⁹ ponūt ꝓ firmatiōe ornamētoꝝ. Specula ⁊ magni valoris hūt semp̄ i domo secū: vt frequēter se in ipis quō sint cōposite possint inspicere. Sindones camisias subtiles ⁊ reticulatas vel vela in capite. Uitte sunt q̄b⁹ capillos ligā. vel colligūt ne defluāt: ertis suos nō hūt ligāt alienos. Zona cingulum est qđ nūc fit de serico intexto ⁊ ornamētis auri ⁊ argēti. Crines capilli crispari vel tricati flaui facti cū frequēti hūectatiōe ⁊ solis deiccatione ⁊ inde capitis lesione. Fascia pectoralis dici pōt qđ nunc ponūt pannū cū bombice. Et ꝓ his ornamētis ꝓmittit dñs ignominiā ⁊ penā. ⁊ merito: q: in

Universidad de Deusto
Biblioteca

his magna ꝓdigalitas ⁊ crudelitas reperiť cuꝫ pauperes moriant͛ fame ⁊ frigore: ⁊ mulieres in rantis ⁊ in tã vanis ornamẽtis abũdent. Cõtra quos inuehit Jaco. in can. c. v. dicens. Agite nũc diuites vlulate in miseriis que venerũt vobis: diuitie vestre putrefacte sunt: vestimẽta vestra a tineis comesta sunt. Et sciendũ ſm Tho. ii. ſ. q. clxix. arti. j. ꝙ circa ornatũ exteriorem tripliciter põt offendi.

¶ Primo ꝓter morem cõsuetum.

¶ Secundo ꝓpter inordinatũ affectum.

¶ Tertio ꝓpter nimium defectum.

§. III. Quantũ ad primum

Ornatꝰ ꝓter morem est peccatũ.

debz se hõ in conuersatiõe exteriori cõformare moribꝰ eoꝝ cũ quibꝰ viuit: qñ. l. nõ sunt mali mores. Un Aug. in lib. ꝓfes. Que ꝫ hoim mores flagitia sunt ꝙ motũ diuersitate vitãda sunt: vt pactũ inter se ciuitatis ⁊ gẽtis ꝫ suetudine v le ge firmatũ: nulla ciuis aut pegrini libidine violeť. Turpis est em oĩs pars q̃ suo nõ ꝙgruit vniuerso. di. viij. q̃ ꝓtra mores. Jdẽ etiã dicit in li. de doc. xp̃iana. Quisquis rebꝰ ꝓter eũribꝰ. l. vt cibo/potu/vestibꝰ ⁊ hmõi restricti vrit ꝙ in se habeant mores eoꝝ inter quos viuit: aut supstitiosus aut intẽperãs est. Et si q̃s sic eis vtiť vt meras ꝫsuetudinis bonos inter quos ꝫsťak excedat aut flagitiosus est: aut aliq̃d significat. di. xlj. q̃squis. Et hoc intelligẽdũ est vt. s. ſ. qñ ꝓprie sunt mores. i. actus moꝛigerati ea q̃ frequẽtanť coiter ab hoibꝰ talis loci. Nã abusiões nõ dz q̃s imitari. Sz vt dicit Jsiõ. in sinoni. Prauum vsum lex ⁊ rõ vincat. Si em de vsu parrie est vt mulieres deferãt vestes ꝫsus collũ scissas ⁊ apras vsq̃ ad ostẽtationẽ pectoris ⁊ mamillaꝝ: vt in ptibus rheni valde turpis ⁊ ipudicꝰ est talis vsus: ⁊ iõ nõ seruãdus.

vsus patrie i supfluitatibus non est seruãdus.

Si de vsu cõi prie est deferre mulieres vestes caudatas pulueꝛẽ ercitãres ⁊ viã mũdãtes cũ eis vt fit florentie: hoc turpe est ⁊ detestãdũ nõ illis cõformandũ. Silr de planulis altis vestibꝰ lingulatis vel pforatis. Nõ sequaris turbã in malũ: ait dñs in veteri lege. Utruz aũt in hmõi sit mortale pcm̃. j. declarabiť. Legiť in li. de. vij. doꝛ. ꝙ cũ quida scrũs pater ꝙ ciuitatẽ ambularet obuiauit cuidã mulieri ornate veste habẽti caudatã: ⁊ intra eã vidit diabolũ ridentẽ: cui mãdauit adiurãdo vt sibi diceret causaꝫ sui risus. Quiꝛ ndit. Jdeo risi q: socia me. ſ. alius diabolus cuꝫ insideret caude huiꝰ mulieris: mulier cũ trahit caudã vestis ad se ne luto vie deturpareť in lutũ cecidit ipe socius meus. Ex quo oñdiť ista diabolo placere: qđ non esset si fine pcõ fierent. Silr ꝙ mulier vratur veste virili: vel econt vt fit in ludis: turpe ⁊ vitiosum ſm Tho. vbi. ſ. ar. ij. tum q: ꝫ cõsuetudines cõem. tum q: põt esse cã lasciuie. Prohibebat aũt in veteri lege Deuť. xxij. ex eo q: gẽriles tali mutatiõe habiť vtebanť in supstitionibꝰ idolatrie. Jn decre. dist. xxx. si qua mulier. hoc phibeť sub anathemate. ſ. ferẽde sniẽ rõne cuiusdã supstitionis heretice vt ibi diť glo. Un si quis nũc nõ ex supstitione vel vanitate: ſz ex cã rõnabili vtatur hmõi: puta ad vitandũ periculũ: vel ex defectu vestimenti alterius: peccatũ nõ esset ſm Tho.

§. IIII. Secũdo potest esse

Ornatꝰ vestiuꝫ ẽ pcm̃ ꝓter affectum.

pctm̃ circa ornatum vestiũ, ꝓpter inordinatũ affectũ. Qui quãtũ ad supabũdantiã tripliciť accidit. Uno mõ inquantũ ex supfluo cultu vestiũ hõ qrit gloriã ſm ꝙ vestes ptinent ad apparatũ ⁊ ornatũ. vñ Hie. in homeť. ait. Sũt nõnulli q̃ in cultu ꝑciosarũ subtiliũq̃ vestiũ nullũ putãt esse pctm̃ ꝙ si culpa nõ essz nequaq̃ sermo dei tã vigiläter exꝑmeret ꝙ diues q̃ torqbaťapud inferos purpura ⁊ byſſo indutus fuisset. Nemo ꝓpe ꝑciosam veste. i. excessiuã, ꝓprij statꝰ ni si ad inanẽ gloriã querit. hec ille. Nec obstat ꝙ ministri altaris aut ꝓncipes ⁊ alij iudiciarib⁹ ꝓstituti vtũ. vestibꝰ multũ ꝑciosis: q: nõ faciũt hoc seu nõ ordinať de se ad sui gloriã: ſz ad significãdũ excellẽtiã sui statꝰ ⁊ ostẽdendũ magnificẽtiã diuini cultꝰ. Sc̃do mõ ꝑ accessuz affectꝰ est ordinar inquãtũ ꝑ supfluũ cultũ vestiũ querit q̃s delitias corꝑis ſm ꝙ ordinať vestimẽtũ ad corꝑis fomẽtũ quere do hre delicatas vestes q̃ delectãt carnes vt subtiles camisias ⁊ hmõi. ⁊ra quos ait xp̃s Mat. xj. Ecce q̃ mollibꝰ vestiũtur i domibꝰ regũ sunt. i. terreno regi militãt nõ celesti ſm Greg. Tertio mõ sit inordinatio ex hoc ꝙ nimia solicitudinem ponit circa cultũ ⁊ aptationẽ vestiũ: etiã si nõ sit ibi aliqua inordinatio ex ꝓte finis: ⁊ multum xp̃is ibi ꝑdiť qđ nõ est sine magna culpa: cũ nil ꝓcioſi ꝛpe habeať. Unde xp̃s Mat. vj. ⁊ de vestimento quid soliciti estis. ſ. supflue. Cõsiderate lilia agri quõ crescunt: nõ laborant neq̃ nent ⁊ deus sic vestit. ig vt ait apls. j. Tim. vj. Habẽtes alimẽta ⁊ quibꝰ tegamur his cõtenti simꝰ. Cõsiderandũ diligenter quod ait Job. j. Nudus egressus sum de vtero matris mee. nudus reuertar illuc scilz in terram matrem nostram primam de qua facti sumus.

Ornatꝰ peccatuz est ex defectu.

§. V. Tertio põt esse peccatũ

in vsu vestiũ, ꝓter defectũ. Et hoc vel ex negligẽtia hominis inquãtũ nõ adhibeť sollicitudinẽ ⁊ laborẽ vratur cultu vestiũ, put opz. Un ꝛpbs dicit in. vij. Etb. ꝙ ad mollicẽ q̃ vitiũ est ꝓtinet ꝙ hõ trahat vestẽ ꝑ terrã ne laboꝛet in retinẽdo eã. vel doc põt fieri vt inde querat gloriã ⁊ ostẽtationẽ vt. ſ. reputeť mortificar ⁊ cõtẽpto: mũdi et eo ꝙ vestes multũ viles dilaceratas vel vnctuosas defert. Un ⁊ Ber. dicebat ꝙ in vestibꝰ pauptas placebat. sordes aũt nunq̃: ꝫ signũ erat vel negligẽtis animi vel gloriã affectatis. Et Hiero. Nec affectate sordes nec exquisite delitie laudẽ pariũt. Qđ in cibis vel vestibꝰ dicit Gza. intelligendũ. di. xlj. §. ꝓterea. Uerũ q̃ ꝛbo ⁊ exẽplo ꝛpt alios ꝓuocare ad penitẽtiã ⁊ mũdi ꝛtẽptũ decet vilibꝰ indui. sicut fecerũt quidã ex ꝓphetis. De quibꝰ apls ad Heb. xj. Circũierũt in melotis. i. sclauinis. in pellibꝰ caꝑinis: vt helias. Et glo. sup illud. Jobes habebat vestitũ de pilis camelorũ. Mat. iij. Qui pniam ꝑdicat: habitũ pnie ostẽdat. Narrat Umb. in ꝙpone regule. ꝙ cũ quidã magnꝰ ꝑdicaret acriter detestãdo ⁊ increpãdo põpã vestiũ: ⁊ ipe cappã haberet sumptuosam surrexit in medio ꝓpli quidã faruꝰ damose dicens. O stulte quõ tu credis inducere auditores hos ad dimittẽda pompã vestiũ cũ tuipse vraris vt ptz in cappa tua. Et sicptz de circũstantione vestium.

De ꝑdicatoribꝰ habitibus supfluas vestes.

§. VI. Quantũ ad tertium

Ornatꝰ pctm̃ est ꝓpter colores.

ꝓncipale. ſ. de coloribꝰ adiũctis in ornatu: dicit ꝑs. vt silr tudo tẽpli. ſ. sunt filie: de quibꝰ locuť est. Templũ nõ soluz ornať auro ⁊ cortinis variis: ſz etiã coloribꝰ multis i pictuꝛis. Sic vane mulieres corꝑa sua q̃ rõne fidei sunt templũ spũscti ſm apm. j. Coꝛ. vj. faciũt rẽplũ diaboli dũ alternãtes picturã a deo factã ad imaginẽ suã insticu diaboli ponũt colores albũ ⁊ rubeũ: ⁊ sic vt hypocrite exterminãt faꝛcies suas vt appareãt hoibus ieiunãtes. ait xp̃s Mat. vj. Doc exꝑsse rephẽdit insignis martyꝛ xp̃i Cyꝓianꝰ dicẽs in li. de habitu ꝛginũ. Nõ virgines: nõ viduas: ſz ⁊ nuptas. puto etiã oẽs feminas admonẽdas ꝙ opus dei ⁊ factura eius ⁊ plasma adulterare nullo mõ audeãt adhibito fuco coloꝛe: nigro puluere vel ruboꝛe: aut quolibet medicamine. qđ dicit. q: multa faciũt ad hmõi ornatũ. Et subdit. Manꝰ deo inferũt qñ qđ ille formauit reformare intẽdũt Impugnatio est ista diuini opis: puariatio ꝛditatis: deuz videre nõ poteris qñ oculi nõ sunt. i. faciei coloꝛ: quos dꝰ fecit: sed quos diabolus infecit illum sectata es. Rutilos atq̃ depictos oculos serpentis imitata es: de inimico tuo tracta cũ illo pariter arsura. Hec ille. Un aũt hoc sit mortale habes in. §. seq. Certe magna nimis ꝑsumptio ⁊ supbia est velle aliã formare effigiẽ quã dꝰ nõ dedit tanq̃ despiciẽdo opus dei ⁊ ꝙ ipse melius valeat facere. Quis em apls dicat. j. Coꝛ. vij. Que nupta est cogitat que mundi sunt quõ placeat viro. ⁊ ꝓpter hoc ꝓmittat eam ornari cũ sobrietate: nõ tñ vt fingat coloꝛem quem nõ habet. hoc em est decipere ⁊ maritum ⁊ alios ⁊ mendaciuz operis quod

maritis displicere deberet ⁊ eis scilz phibere fucos. Unde Aug. ad possidoniũ. Ifucare pigmẽtis q̃ vel rubicũdio: vel cãdidio: color appareat adulterina fallacia est: q̃ nõ dubito etiã ipsos maritos se decipi nolle: quibꝰ solis ꝓmittende sunt ornari: vt sz placeãt ſm veniã nõ ſm imperiũ. Nã verus ornatꝰ ꝛpianoꝝ ꝛpiauarũ nõ solũ est nullus fucus sz nec auri vestisz pompa: ſz moꝛes boni. de ꝫse. di. v. fucare. Impia Jezabel regina q̃ se ornauit stibio. i. coloꝛe: putãs ꝙ hoc ad sui amoꝛem trahere Jehu. de mãdato eiꝰ ꝑcipitata est de fenestra: ⁊ a bestijs comesta i ꝓte. vt habeť. iiij. Reg. ix. Uester regina cũ se ꝑsentauit Asuero ornata ⁊ coloꝛe roseo. comitata domicellis: subito Asuerus videns eã versus est in furoꝛem in facie. Sed ex tunoꝛe pallida facta: subito in clementiã versus est furoꝛ eius. De ipso eriã ornatu vano habes. j. in ti. de gula. c. de choreis.

Ornatꝰ nõ videť mortale.

§. VII. Queriť vtruz ornatus mulierũ ſm morẽ patrie q̃ videť vanꝰ ⁊ supfluꝰ quoad

supfluus coloꝛ nare ſm ꝓpriũ an sit pctm̃ mortale

vestes incisas ꝓforatas: linculatas: polymitas. i. richamaras: caudatas. deauratas q̃ eriaz ad mitras seu balthẽos capitis: capillaturas varias: bõbicẽ circa doꝛsuz margaritas: zonas aureas: planulas altas: fucos ⁊ hmõi sit pctm̃ mortale. Et arguẽdo ad partẽ affirmatiuã videť q̃ quãtũ ad q̃stũ sit mortale in quolibz ꝑdictoꝝ. ſ. ornatus mulierũ

Primo sic. Dñs deꝰ in scripturis sctis nõ cõminaťbãnationẽ eternã vel grauẽ punitionẽ: nisi ꝓpter mortalia. Rõ huiꝰ est. q: iustus ẽ dñs ⁊ iustitia dilexit. Exigit aũt iustitia vt sm mẽsurã delicti sit ⁊ plagarũ modus. vt dr Deuť. xxv. Sz dñs cõminaťgraueꝫ punitionẽ mulieribꝰ faciẽtibꝰ hmõi vanitates ꝙ Esa. dicentẽ. iij. c. sic. Auferet dñs ornamentũ calciamentoꝝ ⁊ lunulas ⁊ torques ⁊ monilia: ⁊ armillas ⁊ mitras ⁊c. ⁊ infra. Et erit ꝓ suaui odoꝛe fetoꝛ: ⁊ ꝓ zona funiculus: ⁊ ꝓ crispãti crine caluitiũ ⁊ ꝓ fascia pectoꝛali cilicii. pulcherrimi q̃s viri tui gladio cadent. ergo ⁊c. Sc̃do sic. Qđ est ꝓra doctrina aplicaz videť esse mortale ꝙ illud Zu. ꝓ dicrũ nri saluatoꝛis. Qui vos audit me audit. ⁊ qui vos spernit me spernit. Argu. etiã ad hoc. ꝛj. q. iij. qui oipotente. Un ⁊ ꝫ eã doctrina nõ valet ꝙ quẽꝫ dispensari. vt dr ꝛxv. q. j. sunt quidã. Sed talis ornatus est ꝫ doctrinã apli cã. Dicit em bñus Petrus in ꝓima can. iij. c. Mulieruz nõ sit extrinsecus capillatura: aut circumdatio auri ⁊ argenti: aut indumẽti vestimẽtoꝝ cultꝰ. Et paulꝰ apls. ſ. ad Tim. ij. de mulieribꝰ. Ornates se nõ in tortis crinibus aut auro: aut margaritis: aut ꝓciosa veste ⁊c. ſm Hiero. Ue ipoꝛtat dãnationẽ eternã cui impꝛecaťvel ꝓnũciať. ſz Mat. xviij. dixit dñs Jesus. Ue illi. ꝙ quẽ scãdalũ venit. Scãdala aũt. i. ruine ſpuales multotiẽs euenire ex facto hmõi ornatus mulierũ pluribꝰ infirmis mentibꝰ satis credibile est. Ad idem facit qđ dicit de iniur. ⁊ dã. da. c. si culpa. Qui occasionẽ dãni dat: damnũ q̃ dedisse videť: ergo ⁊c. Jn ꝫ iũ ⁊ ad partẽ negatiuã arguẽdo. ſ. ꝙ hmõi ornatꝰ nõ sit mortale. ꝓbaťfic. Qđ scrẽꝫ patrũ documẽto vel decreto sanctum nõ est supstitiosa adinuẽtione ꝓsumendũ nõ est: vt dicit in can. ij. q. v. c. cõsuluisti. Doc est em ꝓtra illud puer. iij. Ne imitaris ꝓuidentie tue: vt exponit Hiero. vt habeť de cõsti. c. ne imitaris. Sz nullus sanctoꝝ patrũ siue summoꝝ pontificuz, siue doctoꝝ determinat hmõi ornatũ simpliciter esse pctm̃ mortale. nec sanctus Tho. ij. ij. q. clxix. arti. ij. vbi questionẽ specialẽ mouet circa hmõi: dicit hoc esse mortale nisi in quibusdã casibus: ergo in alijs casibus nõ erit mortale ꝑ argumentũ a ꝓ. ijs. dist. xxv. qualis. ⁊ ipsius doctrina est ab eccla approbata specialiter ꝑ Jo. xxij. Sic militer ⁊ irrefragabilis doctoꝛ Alexan. de al. hoc nõ asserit nisi in certis casibꝰ. ergo in alijs nõ erit mortale. Ueniendo breuiter ad decisionem questionis saluo semp iudicio cuiuscũq̃ melius sentientis ⁊ determinatione ecclesie: videtur sic dicendũ. Jn ornatu hmõi duo sunt diligẽter examinanda. Primũ est intentio ornãtis. Scõm est ipe ornatus in se. Et quantũ ad primũ. Cum multiplex possit esse

Intẽtio ornãtisẽ cõsideranda.

intentio circa hmõi sic ſm varietatem intentionis erit ibi aliqñ mortale. aliqñ veniale. aliqñ nullũ pctm̃. Naz si mulier se ornet hac intentione vt trahat hoies ad sui cõcupiscentiã certũ est ibi pctm̃ mortale esse: q: agit cõtra charitatem primi tendens ad mortem aie eius: etiaz si nõ sequat͛ ruina alicui⁹ ꝙ cõcupiscentiã eius. ar. de pe. di. ſ. si cui. Et in pluribꝰ aliꝫ capitulis in quibꝰ exꝑsse habeť ꝙ sola cogitatio deliberatiua est mortale. Et ibi est ꝓpie ꝙ se scãdalũ actiuũ ⁊ mortale: ſm doctrinã beati Tho. ij. ij. q. xliij. ar. iij. ⁊. iiij. Et ad hoc facit illud Prouer. vij. c. Ecce mulier in habitu meretricio ꝓparata ad capiendas aias. Si ꝛo nõ hoc intendaťsi illud aliud sz iactantiã ⁊ humanã laudẽ si ibi cõstituit finẽ suũ vltimũ magis diligens illã gloriã ꝙ salutẽ aie sue vel gloriã eternã: parata facere ꝓra dei ⁊ ꝛtedesie ꝓcepta vt cõsequi possit illã gloriã: tunc est eis peccatũ inanis gloie mortale: ſm bn. Tho. ij. ij. q. cxxij. Moꝛalia em ex fine trahũt spẽm ſm pbm in li. Etbic. Si aũt intendat quandã cõplacentiã illius vanitatis ornatus ad quẽ ita ordiate afficiť ꝙ ibi ꝫstituit finẽ adeo ꝙ eriã si crederet certitudinaliter primũ ex illo ornatu ad ruinã trahi nõ cur. vt cõsequat cõplacentiã illam. sic etiã erit mortale: ⁊ sic intelligit Petrus de tharã. illud dicrũ Aug. dist. xxv. §. criminis. Nullũ est adeo veniale quin fiat criminale dum placet. cõplacentia videlz fruitiõis. Et multo magis si in dei cõtemptũ hoc ageret. Jn quo casu loquit Cyprianus in auc. superius inducta in ꝓcedẽtib⁹. Uel cũ intendit trahere ad cõcupiscentiã sui extra inſimoniũ intelligiť dicta auctas Cyꝓriani. Si ꝛo intẽdat aliquã inanẽ gloriaz vel iactantiã vel cõplacentiã in hmõi ornatu leuez. ſ. citra salutẽ aie infra dilectionẽ dei ⁊ ꝓximi erit veniale ſm bea. Tho. ij. ij. q. clxix. ꝛ. q. cxxij. Denũ si intẽdit ꝑsse placere viro ne hmõi omittendo reddaťei odiosa. ⁊ sic indineť ad aliarũ concupiscentiã: vel q: imperaťfibi hoc a viro: pctm̃ siquidem nullũ erit. Ad hoc facit qđ aiť apls. ſ. ad Tim. ij. Mulieres in habitu ornato cum sobrietate ⁊ verecũdia. Silr intẽdat ex hoc vitare oppꝛobriũ hoim̃. ne. ſ. omiſſo ornamento ſm morẽ patrie despiciaťa cereris: aut vt coniugio tradaťnullum videtur vel leue peccatum.

§. VIII. Quantũ ad ipsum

Supfluitas ornatus.

ornatũ in se duo possunt ibi vitia inueniri. ſ. supfluitas expense q̃ ꝓtinet ad ꝓdigalitatẽ ⁊ incẽtiuũ seu excitatiuũ libidinis ad qđ illud inducit. Et quantũ ad supfluitatẽ cuz nõ oĩ ꝓdigalitas sit mortale: sed aliqñ ⁊ frequẽti⁹ venialẽ. ⁊ ideo isto respectu nõ poterit illud iudicari mortale ni si fuerit valde euidens ⁊ enormis excessus. Jn quo cõsideranduꝫ est: q: qđ vni est magnꝰ excessus vr vꝛi comitatiui vel pauperis artificis vestis velutata auro reꝛta aut gemmata: alteri paruus vel nullus vr vꝛi ꝓncipis vel militis. Ad qđ facit oprime qđ dicit Aug. in lib. de doc. xp̃iana. videlz. Quid loco ⁊ tpi ⁊ psonis cõueniat: diligenter attẽdendũ est ne remere flagitia repꝛehẽdam⁹. Jn his em oĩbus nõ vsus rerũ: sed libido in culpa est. Et habeť. dist. xlj. quisquis. Et q̃uis Augu. videatur ibi loqui ꝓncipaliter de cibis: tñ Gratian⁹ in fi. illius di. §. vltri. extẽdit illud etiã ad indumenta: vt sz debeat in hmõi attendi mos patrie. Qui vsus patrie etiã sit moderatus ⁊ vanus vñ ⁊ abusus creature: nõ tñ oĩs abusus creature est mortale. nã comẽdendo nimis ardenter est ibi abusus cibi: ⁊ tñ raro mortale. Si q̃s aũt vellet dicere non ꝓprie esse abusum creature nisi in transgressione ꝓcepti: tũc nec in ipso excessu ornamenti ⁊ ꝓdigalitate erit semp abusus creature: ſz qñ esset mortale. Quãtũ aũt sit ille excessus quo supfluitatem seu ꝓdigalitatẽ ornatꝰ qđ facit mortale: tateo: me nescire dare regulã generale: nec de facili posse dari: nec reperio aliquẽ dedisse vñ ꝓudẽtie ⁊ arbitrio boni viri relinquẽdũ est. Jnquantũ ꝛo ipse ornatꝰ mulieris est ꝓuocatiuus ad lasciuiã. videť ibi distinguẽdũ de occasione data sufficienter vel accepta. Si em mulier ornet se ſm decẽtiã sui statꝰ

Lasciuꝰ ornatus est pctm̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ mor. ẽ patrie: ꝛ nõ fit ibi mult⁹ excessus: ꝛ ex ℞ aspicientes rapiant ad ꝯpilsẽtiam ei⁹ erit ibi occasio pot⁹ accepta ꝙ data. vñ nõ mulieri: ſz ei ſoli q̃ ruit ex aſpectu ei⁹ imputabit ad pcm̃ ſaltẽ mortale. ar. ad ℞. xviij. q. v. de occidẽdis. Poterit aũt eẽ tãtus excessus ꝙ erit ibi occasio etiã data ex pte mulieris ſe ornãtis. q̃lis aũt ſit ille excessus vt mortale valeat iudicari ad arbitriũ boni viri videt dimittẽdũ. Boni viri dico nõ ſolũ in ſcia: ſz in ſufficiẽti peritia circa hmõi. Sz ex his q̃ notat Aler. de ał. in ſuo. ij. nõ de facili debẽt de hmõi mulieres de mortali ꝺdẽnare. Dicit eñ ꝙ licet viris ꝛ mulieribꝫ ſe ornare ꝑ̃ ſuetudinẽ ciuitat⁹ ꝛ ſtatũ ꝛ cõdi tionẽ ꝑſone ſe ornãtis. Ita tñ ꝙ nõ fit ibi libido in volũtate: qõ ꝓtinet ad intẽtionẽ: de q̃ dictũ eſt. ſ. q̃n eſt ibi mortale vel veniale. Nec ſit ibi ſcãdalũ exterioꝛi ope: qõ ꝓtinere videt ad nimiũ excessum. Nec tñ aſſerit in ꝑ̃iuꝛ facẽdo eſſe mortale: q: nõ ſemꝑ. Sz ꝛ fucis vti qõ ꝓ̃ cetera ſuanitatib⁹ videt magis pulchꝛitudinẽ oſtẽrare: ꝛ ꝙ ꝑ̃ magis ad laſciuiã incitare. Bea. Tho. ij. ij. q. clxꝛ. ponit nõ eẽ mortale de ſe: ſz mortale vel veniale ꝑm intẽtionẽ vẽtis ꝛ ꝺditiõez ꝑſone. vt ſi nõ ſit in ſtatu nubẽdi ꝓcipue religioſa in q̃b⁹ fez te eẽt mortale: q̃nimo ꝛ turpitudinẽ nõ naturaliſz er aliq̃ ſupueniẽti egritudine accidente ꝙ̃ occultare hís q̃ nupte ſunt: vel in ſtatu nubẽdi ſine pcõ fieri poſſet ꝑm be. Tho. Ad idẽ. ſ. q̃ ꝓdicta de ſe nõ ſint mortalia poſſent adduci rõnes ſequẽtes. Omne pcm̃ mortale eſt ꝑ legẽ diuinã vl̃ hmã. q̃d ꝓz ꝙ diffinitionẽ Aug. Pcm̃ eſt dictũ vel factũ vel ꝯcupitũ ꝓtra legẽ dei. in lege dei icludit ꝛ hũana: ſz hmõi ornat⁹ nõ eſt ꝑ legẽ dei: vt ꝓz diſcurrẽdo ꝑ mãdata decalogi aut ꝑ mãdata euãgelica. Nec ꝑ legẽ canonicã hũanã vl̃ ciuilẽ. Et ſi dicaꝭ ꝙ i antiq̃ cõpilatiõe decretaliũ ꝓhibebaꝭ indiſſicte ꝓtractura veſtiũ inciſariũ vel frapparariũ. Satis eſt ꝙ in noua cõpilatiõe nõ habeꝭ ne mẽbranas occupet fruſtra. Nõ aũt antiq̃: ſed noua cõpilatio in vſu habeꝭ ꝛ ligat: q̃ ꝛc. Preterea qõ inmittit mozi patrie ſeu ſit ꝑm vſus ciuitatis ꝛ nõ eſt ꝑ ius naturale vel diuinũ: etſi turpitudinẽ aliquã videaꝭ hr̃e vt mulier̃ incidere nõ velaro[illegible]nite: ſz in capillis etiaꝫ ſi ille mos[illegible]ꝛ ꝓtra ius poſitiuum: du[illegible]nõ tñ nõ repꝛobeꝭ a iure: licit⁹ eſt vel ſaltẽ nõ criminale. Turpis eſt eñ pars vniuerſo ſuo nõ ꝛgruẽs: vt ꝺ: diſt. viij. q̃ cõtra mozes. Aug. etiã refert documentũ ſibi datũ a ſanctiſſimo Amb. ad quãcũq; eccleſiã deueneris mozem illius ſerua ſi nõ vis cuiq̃ eſſe ſcandalũ: nec quẽq̃ tibi. diſt. xij. illa. Sz ornatus hmõi eſt de mozе multarũ patriarũ ꝛ locoꝝ: nec eſt cõtra ius diuinum aut naturale: niſi forte valde nocabilis exceſſus. nã parũ ꝓz nihilo reputaꝭ. ar. de ꝑſe. diſt. ij. reuerꝛa. Et ſm ꝑm paruus receſſus a medio nõ coꝛrũpit bonũ virtutis: ꝛ ſic nõ erit ꝓtra ius: ſed ꝑter. Nec etiã repꝛobaꝛtur a iure mos iſte: q̃nimo er hoc ꝙ clericis ꝓhibeꝭ ornatꝰ mũdialis arguẽdo a ꝑ̃io ſenſu: laicis cõceſſus videt. dicit eñ. xxj. q. iiij. oĩs. Oĩs iactãtia ꝛ ornatura coꝛporalis aliena eſt a ſacrato ordine. Et in. c. ſeq. ꝑ totum. Et in cle. de vi. ꝛ ho. cle. c. q̃m. ꝙ clericis ꝓhibeꝭ ꝓtrare veſtes nimis longas ĩciſas: lingulatas ꝛ hmõi de laicis nihil ꝺr. Preterea. ſacta ſcꝛoꝝ ſunt imitãda q̃ nõ ſunt ꝑuilegiata. Nã de ꝑuilegiatꝭ erat regula in ꝑ̃iũ q̃ a iure. li. vſ. de reg. iu. c. ꝑuilegiũ. Sic eñ ab exẽplis ſcꝛoꝝ arguit Aug. xxiij. q. iiij. ea vindicta. ij. q. vj. vides. Sz multi ſcti ꝛ ſcẽ vſi ſunt ralib⁹. Naz de ioſeph ſcti⁹ſimo legiꝭ ꝙ pater ei⁹ fecit ei tunicã polymitã. i. richamata. Heſt. xxxvij. Deſter q̃ ſcriſſima cũ ingrederet ad regẽ aſuerũ domicellas ſecũ habuit: quarũ vna veſtimẽta in terrã defluẽtia: ꝛ ſic caudata retinebat. Judith caſtiſſima ꝛ vidua induit ſe ornamẽtis ſuis: ꝛ ꝓſuit ſibi mitrã ꝛ alia hmõi. Sãcta cecilia deauratas veſtes deferebat ꝛ plures alie. Nec obſtat ſi dicaꝭ ꝙ hoc fecerũt ꝓ loco ꝛ tpe. ꝓpter excellẽtẽ fructũ inde ſequẽdũ: q: qõ licitũ ſe ill licitũ nõ fit licitũ. ꝓpter pia intẽtionem ſeu bonũ inde ſe. cutũ. Inde ẽs eſt eñ crimẽ ſuũ alienis cõmodis ꝑdere. inquit Leo pa. di. xliij. ſicut. Et ad ſaluẽ ſempiternã nullus ducẽdus eſt opitulãte mendacio: ait Aug. xxij. q. ij. primũ. Ex his ergo videt ꝙ cũ ꝓfate in ꝓdictis nõ peccauerint ꝙ poſſint mulieres eas in hoc imitari. vel ſaltẽ in eis hoc nõ ſit mortale. Ex ꝓdictis igit̃ videt dicẽdũ ꝙ vbi in hmõi ornatib⁹ ꝓfeſſo: inueniat clare ꝛ indubitãter mortale: talẽ nõ abſoluat niſi ꝓponat abſtinere a tali crimine vt ſic interm ſequaꝭ arbitriũ iudicis. xj. q. iij. tũc vera. ꝛ de pe. di. v. falſas. Mñ in hmõi reperit eſſe veniale nõ deneget abſolutionẽ etiã ſi noller dimittere ſz in illo ꝑſeuerare: q: venialia nõ ſunt de neceſſitate ꝓfeſſionis ꝑm. b. Tho. in. iiij. ſen. Si ꝺo nõ ꝑt dare ꝓcipere vtrũ ſit mortale vel veniale: ſeu ex intẽtione ipſius ornãtis neſcit intelligere vel illa exꝑimere: ſeu ex qualitate ꝛ quãtitate ipſi⁹ ornat⁹. Nõ videt tũc ꝓcipitãda ſnia vt dicit Guil. ſpecu. in quodã ſiñ. vt ſcz deneger, ꝓpter hoc abſolutionẽ: vel illi faciat ꝓſciam de mortali q: faciẽdo poſtea ꝛtra illud: etiã ſi illꝺ in ſe nõ eſſet mortale: ei erit mortale: q: omne qđ eſt ꝛtra ꝓſciam edificat ad gehennã. xxviij. q. j. §. ex his. Et cum ꝓmptior̃a ſint iura ad ſoluendũ q̃ lig[illegible]ũ. di. Lpõderer. Et melius ſit deo reddere rõnez de nimia mia q̃ de nimia ſeueritate: vt dic Ehyſ. xxvj. q. vij. alligãt. potius videt abſoluendũ ꝛ diuino examini dimittendũ. Ifareo: tñ q̃ ꝛ predicatores in ꝓdicãdo: ꝛ cõfeſſores in audiẽtia cõfeſſionũ debent talia deteſtari ꝛ reprehendere ꝛ ꝑſuadere ad dimittendũ cũ ſint nimia ꝛ exceſſiua vt cõiter accidit: nõ tñ ita indiſtincte aſſerere eſſe mortalia. Et ad hoc optime facit qđ dicit Aug. in epla ad ꝓſidiũ. Et allegat bea. Tho. ij. ij. in nra qõne. Nolo aĩrꝛ de ornamẽtis auri vel veſtis ꝓpriã habeas in ꝓhibẽda ſententiã: niſi in eos qui cõiugati nõ ſunt: neq; coniugij capaces q̃ cogitare debẽt quõ placeãt deo. Illi aũt cogitant q̃ mũdi ſunt quõ placeãt vel viri vxoꝛib⁹ vel vxoꝛes viris ꝛc. Inducendi eſſent rectoꝛes ciuitatũ et hoꝛatiõib⁹ vt ꝑ ſtatuta penalia pecuniarũ auferent talia ꝓcipue ſuꝑfluitates veſtiũ auri argẽti ꝛ gẽmarũ ꝛ hmõi. Ad argumenta aũt facta ꝓ̃ parte affirmatiua rñdeꝭ. Ad ꝓ̃mũ. ſ. autoꝛitatem Eſa. q̃ intelligiꝭ in caſu in quo eſt ibi mortale vel minus exceſſus. Vñ ꝓprie abuſum taliũ rerũ dñs ꝑmittit illa auferre ꝛ dare ꝑ̃io in ꝓnitionẽ criminis qđ ꝑt etiã eẽ in venialib⁹. Ad ſcñm. ſ. de doctrina apl̃oꝝ. ad hoc rñdeꝭ ꝙ nõ omne qđ eſt ꝑ doctrinã apl̃oꝝ eſt mortale aut indiſpẽſabile: ſz ſolũ quãtũ ad ea q̃ ꝓtinẽt ad fidẽ vel bonos mozes neceſſarios ad ſalutẽ. Nã ſicut in lege antiqua circa mozalia ꝛ euãgelica ꝛ canonica lege. quedã ponunt̃ ꝓcepta ꝛrie quoꝝ tranſgreſſio eſt mortale. quedã mãdatoꝛie inducẽtia tranſgreſſoꝛẽ ad veniale: qdã ꝓſultoꝛie ad nullũ omittentẽ ralia ligãtia pcm̃: ſz ad maius ꝓmouẽtia bonũ. ita ꝛ in doctrina aplica. Mñ aũt intelligiꝭ in talibus ſcripturis eſſe ꝓceptũ ꝛ mãdatũ ex mõ loquẽdi ꝛ de veritate ſermonis ipſarũ ſcripturaꝝ nõ ꝑt dare regula haberi: ſz ꝑm materiã ſubiectã ꝛ declaratiões ſctoꝝ de hmõi dictũ eſt. ſ. i. c. de inobedientia. Talis aũt oꝛdinat⁹ ab aplis nõ ꝓhibetur ꝓceptoꝛie: niſi in eo caſu ſi fieret ad laſciuiã vel mortalẽ iactãtiã. vt dicit Tho. ſz mãdatoꝛie vl̃ exhoꝛtatoꝛie. qõ ꝓz er euidẽti rõne: q: ſi ꝓceptoꝛie diceret ꝛ vl̃ ſeq̃ret hoc inconueniens ꝙ q̃cũq; poꝛtaret veſtẽ auro intꝛetꝛa aut argento: etiã ſi regina mozaꝝ peccaret: qđ eſt abſurdus dicere.

Ad illud etiã qđ ꝺ: a q̃busdã in antiquo volumine decretoꝝ. ꝙ ꝓhibebant aliq̃ ex hmõi ſub pena ꝑuationis ſactoꝝ. nõ ꝓt inde argui ꝙ illud de ſe ſit mortale: q: ſubtractio ſacramẽtoꝝ nõ ſit niſi ꝑ mortale: ſz ꝙ tũc q̃n eccl̃ia hoc ꝓhibuit. ſi tñ hoc fecit qđ mihi eſt ignotũ erat mortale i trãſgredi⁹ tib⁹ illud. Oꝛdinationes eñ eccl̃ie vel ꝓlatoꝝ cũ fiunt ſub pena ercõicatiõis poſtq̃ fuerit ꝑmulgate ꝛ acceptate mozibus vtentiũ vtiq; ligãt trãſgreſſores ad mortale: ꝛ hoc nõ q: illa ſint mala: ſz q: ꝓhibita ꝛ ꝓceptoꝛia ꝑ talem modũ ſtatuendi: qđ argui ꝑt ex illa rõne. ſ. inducta. Sz cum leges cononice ꝛ ciuiles aliq̃n nõ ꝑmulgent̃: aliq̃n ꝑmulgate mozib⁹ vtentiũ nõ recipiant̃. aliq̃n recepte ꝑ ꝛrarias leges vel etiã ꝑ ꝛrariã cõſuetudinẽ abꝛogent̃. vt di. iiij. c. deniq;. cum capitulis ſeq. ideo nõ ꝑmanentib⁹ ipſis in roꝛ

boꝛe ſuo nõ ligaꝭ quis ꝓcõ: ꝛ ꝙ ꝺns nõ peccaꝭ. vñ ꝑuiari nõ poſſet iuſte ſacramẽtis. Nec argui ꝑt vt dictum eſt ibi eſſe mortale: q: cõiminatio eſt pene excõicationis: ſz rũc aliqui ꝑt cũ lex ligabat nõ abꝛogata. Sic in ꝓpoſito ex hoc ꝙ nõ habeꝭ illud. c. in noua cõpilatiõe. ꝓz q̃ eccl̃ia noluit ligare fideles: ꝛ bñ q: ꝓlati nõ debẽt laqueũ inĵicere aĩab⁹ ꝑm doctrinã apl̃i. qõ ſit ipa ꝓcipiẽdo ad quoꝝ ꝑ̃ia fideles ſunt. pcliues. Ad hoc facit. c. de viduis. xxvij. q. j. de faciẽtib⁹ aũt hmõi ornamẽta artificib⁹ qđ dicendũ ſit habes. ſ. in ti. j. c. xviij. de turpi lucro. Ad tertiũ ꝛ vltimũ de occaſiõe ruine q̃ inde ſequiꝭ iam rñſum eſt: q: nõ in omni occaſione danꝛe quõcũq; ſeu ſcãdalo eſt pcm̃ mortale in data: ſz q̃n hoc intendit: vel dictũ vel factũ in ſe eſt tale qđ eſt ſufficienter inducitiuũ ad ruinã. Nã quis diceret exẽplo ocioſo vel leui dicto ab aliquo ſi q̃s ruit in mortale ꝓpter hoc ipm̃ dicẽtẽ peccare mortal⁹: cuz neq; hoc ipe intendat nec credat: aſs caueret. Erit ergo tũc occaſio potius accepta q̃ data. Sic in ꝓpoſito de ornatu q̃ vtiq; tam inoꝛdinatus eſſe põt q̃ erit occaſio efficaciter data: vnde ꝛ mortale.

¶ De pertinacia. Caplm. vj.

Pertinacia filia eſt vane glie q̃ opponit ſe doctrine ꝑſeuerãtie ꝑm exceſſum. Pro cuiꝰ declaratiõe dic Tho. ij. ij. q. clxxviij. ar. j. ꝙ laus ꝑſeuerãtie in hoc ꝓpriſtit ꝙ aliq̃s no ꝑſeuerat in bono ꝓpter diuturnã tolerãtiã difficiliũ ꝛ laboꝛioſoꝝ: cui opponit ꝓ defectũ mollicies ꝓ exceſſum pertinacia. Pertinacia in hoc ꝓpriſtit ꝙ nimis ꝓprie ſnie inheret. Pro cuiꝰ declaratiõe dicit Tho. ij. ij. q. clxxviij. ar. ij. ꝙ ptinax ꝺ: ꝑm Iſid. in li. Etym. qui eſt ipudenter tenẽs quaſi ad oia tenax. Et hic idẽ ꝺ: quicaꝛ eo ꝙ in ꝓpoſito ſuo ad victoꝛia ꝑſeuerat. antiqui eñ dicebãt vitia quã nos victoꝛia appellam⁹. Et hos ꝓbs in. vij. Ethi. yponomines vocat. i. fortis ſnie: q: ſ. ꝑſeuerãt in ꝓpria ſnia plus ꝙ ops: ſicut ecõtra mollis minus ꝙ ops: ꝑſeueras aũt ſicut ops: vñ in medio exiſtit. Ideo aliq̃s nimis ꝓpriſtit in ſua ꝓpria ſnia: q: ꝓ hoc vult ſua excellentiã manifeſtare quaſi plus aliꝭ intelligat. Et ideo ꝺ: Greg. oꝛi ex vana gl̃ia. q̃uis aũt ptinax excedat in hoc ꝙ ꝑſiſtit nimis in aliquo habẽre difficultatẽ. hꝫ tñ aliquã deſectationẽ in ſine ſicut ꝛ fortis ꝛ ꝑſeueras. Vñ dicit ꝓbs in iij. Ethic. ꝙ gaudẽt ptinaces ſi ſunt vincentes ꝛ triſtant̃ ſi ſnie eoꝝ infirme appareãt. Sz q: iſta delectatio eſt vitioſa er eo ꝙ eam nimis appetit ꝛ triſticiã ei cõtrariã fugit. ideo aliquo mõ aſſimilat ptinax incõtinenti ſeu molli. Jn libro catholicon habeꝭ ꝙ ptinax ꝺ: durus: ipudens: irreuocabilis: indocilis: obſtinatus. Durus q: nõ cedit ſnie alterius: ſicut materialiter durũ dicit qđ nõ cedit: ſed reſiſtit tactui. Impudens q: nõ erubeſcit contrariari etiã veritati vel ſapienti. Irreuocabilis: q: nõ ꝑt reuocari a ſua ſnia ſeu opinione. Indocilis: q: edoceri nõ ꝑt. Obſtinatus: q: etiam in futurũ intendit ꝑmanere in ſua ſententia.

§. I. De ptinacibus poteſt exponi illud ꝑs. lvij. Furoꝛ illis ꝑm ſimilitudinẽ ſerpẽtis ſicut aſpidis ſurde obturãtis aures ſuas: q̃ nõ exaudiet vocem incãtãtiũ ꝛ venefici incãtãtis ſapiẽter. Loquit̃ ꝓpria de pcõib⁹ q̃ vt inꝺſu ꝓcedẽti dic. Alienati ſunt a vulua. i. ſepati a charitate q̃ eſt quaſi vulua. i. porta eccl̃ie ꝑ quã cõcipit cõuerſos: ꝑ charitatẽ eñ incoꝛporant eccl̃ie. Errauerũt abvtero recedẽtes a vnitate doctrine: ꝑ quã nutriebant in vtero exiſtẽtes. i. in congregatione eccl̃ie. Locuti ſunt falſa male viuendo vel male docendo. Illis ergo ſiue indeis ſiue hereticis ſiue malis ꝓpriis furoꝛ eſt ꝑm ſimilitudinẽ ſerpẽtis. Furoꝛ eſt ad ipugnãdũ veritatẽ ꝛ reſiſtendũ nũciantibus eã. Sicut ſaulus ibat furijs inuect⁹: ꝛ dirũ toto coꝛpe virus efflabat. Act. ix. c. Eſt ergo illis furoꝛ ad ſiñitudinem ſerpẽtis qui ſemꝑ geſtat ſecũ venenũ mortiferũ. vñ dicit glo. ibi. Ira irreuocabilis. Ecce ptinacia. Nam ptinax dicit irreuocabilis. Sic ſerpẽs antiquus qui nõ ſolũ vene no inobedientie ſz et ptinacie infecit primos parentes vt ꝑſisterent in erroꝛe ſuo excuſantes ſe. ptinax durus ꝛ obſtinatiſſim⁹ eſt in malo. vñ Job. xli. Coꝛ ei⁹ indurabit̃ quaſi lapis. Et iacob patriarcha ꝓphetizans de ptinacia ſcribarũ ꝛ phariſeoꝝ quã oſtenderũt in nõ recipiendo doctrinã xp̃i qui ſcribe ꝛ phariſei cõiter deſcenderũt de ſymeon ꝛ leui filijs ſuis quib⁹ trunc loquebat̃ air. Maledictus furoꝛ eoꝝ: q: ptinax in cõtradicendo rpo. ꝛ indignatio eoꝝ q: dura. Geñ. penul. c. Inter ſerpentes nullus aũt pnicioſior aſpis: de. iura ꝛta illud Deut. xxxij. Venenum aſpidum inſanabile. Huic aſpidi cõparat ptinax. Unde dicit. quaſi aſpidis ſurde ꝛc. Vbi tria de pertinaci.

¶ Primo quia renuit influentiaz dei inſpirantis. ibi. Sicut aſpidis ſurde.

¶ Secundo q: repellit ſapientiã viri declaratis. ibi. Que non exaudiet ꝛc.

¶ Tertio quia cõtemnit ſententiam ꝓlati fulminantis. ibi. Et venefici.

§. II. Quantuz ad primum

ptinax aſſimilat aſpidi ſurde: q: nõvult audire inſpirationes eis cedẽdo ꝛ aſſentiẽdo. Aſpis a natura nõ eſt ſurda: ſz aſſute agit vt ſit ſurda: q: vt dicunt naturales ꝛ glo. ibi notat. q̃n ꝓcipit ſe adiurãdã vnã aurẽ figit in terra: aliã obturat cauda. vt nõ audiẽs ſic nõ educaꝭ de cauerna ſua. Sic ptinax ꝛ durus ne audiat vocẽ dei qua ad coꝛ loquit̃ ꝑ inſpirationem: aurem figit in terra ex vna parte videlz ex qua tu fingit̃ aliã ſuã ponit in terrena: in aliam mittit̃ caudã. i. ex alia parte ꝓmittit ſibi longitudinem vite ſeu pctã ſequẽtia ad tem. dit ꝓteritis intẽdens in eis ꝑſiſtere: ꝛ ex hoc nõ audit ryocem diuine inſpiratiõis vt educaꝭ de cauerna malicie. Sz vt ꝺ: in ꝓuerbijs. Coꝛ durũ male habebit in nouiſſimo. et Prouer. xxviij. Qui mentis eſt dure coꝛruet in malũ. ſicut accidit ad litterã pharaoni cui cũ pluries fuiſſet dñs locutus ꝑ moyſen. vt dimitteret ꝑplm ſuũ liberũ: pluries ꝓpoſuit ꝛ nõ iſt: ſz detentus amoꝛe terreno: ꝛ vana ſpe euadendi flagella noluit audire. Vñm: ſz indurarũ eſt coꝛ pharaonis: vt ꝺ: Exo. vij. ꝛ ꝑſiſtens in ſua ptinacia ad ꝑſequẽdũ ꝑplm illũ: demũ in mari rubro ſubmerſus eſt. Stephanus etiã ꝓmartyr. de ptinacia arguẽs iudeos cũ quibus diſputabat. Dura inq̃t ceruice ꝛ incircũciſi coꝛdibus ꝛ auribus: vos ſemper ſpũiſancto reſiſtitis. Act. vij. Et dñs ad moyſen. Cerno ꝙ iſte ꝑplus dure ceruicis ſit. dimitte me vt iraſcaꝛ furoꝛ meus ſup eos: ꝛ deleam eos de terra. Exo. xxxij. Unde ꝛ Hiero. Si nõ cõuertamur ſi duri colli ſumus ſi vſq; in finem in malis perſeueramus: aſſidue peccantiũ nõ miſereꝛetur deus. diſt. xciij. c. diaconi. Econtra dei ſeruus dicit cũ ꝑs. Audiã quid loquat̃ in me deus. i. in mente occultis inſpirationibus acquieſcendo ꝛ executioni mãdando. Et hoc eſt qđ dicit deuota anima in canticis. Anima mea liquefacta eſt vt dilectus locutus eſt mihi. Loquitur ꝑ occultã inſpirationem oſtendendo ſuã bonitatez ꝛ ſuauitatem quã debẽs ſumme diligere ꝛ mũdana vt vana cõtemnere. Et tunc aĩa liqueſcit q̃n ſemota oĩi duricia totam ſe deo peruiam facit: vt ſubintꝛent diuina in affectu ꝛ currat effectu feruenter implendo mandata.

§. III. Quantũ ad ſecũduz repellit ptinax ſapientiã hoĩs ſibi declaratis erroꝛem ſuũ: ꝛ ideo aſſimilat aſpidi q̃ nõ exaudit vocem incãtantiũ: q: nõ exit de cauerna ſua ꝓout intendit incãtato: ſic ptinax nõ vult de cauerna ſui erroꝛis exire ꝓut intẽdit ꝓdicato: vel docto: qui eũ admonet de pcõ ſuo cõtra illud agens Prouerb. iij. Ne inmitaris ꝓuidentie tue. Et illud Ro. xij. Ipſi ſibi inuicem ſentientes nõ alta ſapientes: ſed humilibus cõſentientes. Ue inquit dñs ꝑ Eſa. v. c. qui ſapientes eſtis in oculis veſtris ꝛ coram vobiſmetipſis ꝓuidentes. Magna ſupbia ꝛ ptinacia iſta eſt vt velit quis plus ſibi credere q̃ omnibus alijs: cũ nullus ſit adeo ſapiens quin

pertinax

repellit ſapientiã

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliqñ possit errare. Nec dz ꝗs hoc incōueniēs reputare: vt ꝑdicatio vel doctrina veritat' q̄ optima est significet hic p incantationē q̄ mala est ⁊ phibita: vt ptz. xxvj. q. v. c. j. nā b vsitatū est in scripturis sacris. Sic Greg. in lib. moral. dicit Dauid q̄ mal⁹ fuit in ꝑditione ⁊ morte vtile significare dñm deū: ⁊ vtiā bonū ⁊ fidelē signare populū p. auū iudeoꝝ pri nacē. Nā deus ipsum ꝑfin indeoꝝ hortabat vt reuerteret ad domū. s. ecclie in cōiunio sue doctrine cū tenens cibū re giū doctrine apl̄oꝝ ei mittēs vt letaretur cum vrore sua. i. sapiētia vera quā olim habuit ꝑplis vtroꝝē sibi inherens. Sed ipse pl̄s iurauit. i. se firmauit pertinacia duct⁹ se hoc on facturū: sed securturū arcā q̄ erat in papilionib⁹. i. synagogā quiescerem in cerimonialib⁹ legis. p. propter qđ dauid dimisit eum cū l'is contin'tibus mortē eius. Permisit eñ dñs illū populū in sua pertinacia seq̄ legalia: ⁊ in l'is suis ꝗs defert secū in testimoniū cōtra se. ij. Reg. vi. Non erau dit igit' ꝑtinax vocē incātantiū: q. nō acq̄escit snie sapiētuz ⁊ hoc est valde periculosuz. Nā ꝑtinacia est q̄ ꝑficit rōnem heresis circa ea q̄ sunt fidei. Dicit eñ Pe. de hārā. in. iiij. q. ad heresim req̄runt duo. Unum quasi materiale. s. error in intellectu. Scōm q̄si formale. s. ꝑtinacia involūtate. vñ Au gu. in li. ꝺ manicheos ait. Qui in ecclia xpi mordidū aliqđ p. auūq̄ sapiūt: si corrupt'vt rectū sanūq̄ sapiāt resistāt cōtumaciter suaq̄ pestifera dogmata emendare nolūt: fz defensare pfūt: hereticī sunt. xxiiij. q. iij. qui in ecclia. Sed si quis in aliquo errauerit existimās illam esse regulā ⁊ fidem ecclie parat⁹ emēdare cū sciret nō esse hereticus. Unde idez Aug. Si qui sniam suā q̄uis falsam atq̄ puersaz nulla pri naci animositate defendūt. querūt aūt caute solicitudine veritatem: corrigi parati cum inuenerint nequaq̄ sunt in ter hereticos reputandi. xxiiij. q. iij. dixit apl̄s. Unde ⁊ abbas ioachim q̄ errauit circa mysteriū trinitatis asserēs magīm petrū hereticū, ꝑ eo qđ diceret in. j. sen. dis. j. q. ꝑater ⁊ filiꝰ ⁊ spūssanctus quedā summa res est. dicēs ipse ioachim nō esse in trinitate vnitatem verā ⁊ ꝑpriā: sed quasi collectiuā ⁊ sic'rudinariā: sicut multi hoies dicunt vnus pp⁹ vo⁹ batur opinio ⁊ snia ei⁹ tan⁹ hereticā ⁊ approbat' i. pe tri p. edicti tanq̄ catholica. Uerū q: ipse ioachim submisit oia scripta sua correctioni sedis apl̄ice. asserēs se tenere qđ credit ecclia: ⁊ sic nō fuit ꝑtinax in sua snia: excusat a vitio heresis: vt habet ex de sum. tri. ⁊ fi. ca. c. dānamus. Abbas serapion erimie vite ⁊ abstinentie errabat in existimando deū esse corꝑeū ⁊ habere mēbra manus. s. ⁊ pedes ⁊ ocu los sicut hoies: q: scriptura sacra hoc refert nō intelligens medullā: ⁊ cū nō fuit hereticus: q: huic nō ꝑtinaciter inhe rebat: qđ postea ꝑ. o hereti fuit repꝰobatū ab ecclia. xxiij. q. iij. c. penul. Un cū sibi fuisset error: suus demōstratus a Johāne cassiano eū dimisit: vt refert idez Johānes in col lationib⁹ patrū. Multi sanctiꝰ iritiū ꝑtinacie a se exclu serūt. Aug. in. j. li. de tri. Nō pudebit me sicubi erro discere. Quisquis hec legit vel audit vel patrem certus est pergat mecū vbi pariter hesitat: querat mecū vbi error: eum suū cognoscit: redeat ad me vbi mecū reuocet me. Ingrediamur simul veritatis viā rendentes ad eū quo scriptū est: Quę rite faciem eius semp. i. veritatem. Narrat Greg. in li. dial. de pascasio diacono perito viro ⁊ magne venerationis in pplo, ꝑpter suā ꝓbitatem adeo vt dalmaticaz eius mortui iacentis in feretro cū fierent exequie eius quidā demoniacus cōringens liberatus est. hic fuit reptus in balneis post mortez suā a sancto Gelmano epo capuano cū illuc accesset causa infirmitat': ⁊ cū mirarēt ⁊ quererent quid ibi age ret quem nouerat esse mortuū? Respōdit se ibi depuratuz idest aiam suā [illegible]d in corpore aereo assumpto apparentez ꝑpter hoc q: cū ꝑpe suo fieret scisma in ecclia duob⁹ se ge rentibus p. o papa. i. symmacho ⁊ laurētio: demū ꝓmisso laurentio a pplo ⁊ clero susceptus est symmachus. ⁊ habi tus p. o summo pontifice vnico ⁊ vero. Ipse eñ pascasius ꝓmansit aliquātulū ꝑtinax in ꝑte laurentij quasi ipe laurē tius esse deberet summ⁹ pōtifex potius q̄ symmach⁹. Ve

Ad hęre sim req̄ runtur duo.

de pascasio diacono.

gitur etiā invitis patrū q̄ q: q̄dā ꝑater magne abstinentie ꝑtinax fuit in sua opinione ad credēdum ꝑcm̄ mollicie nō esse ꝑcm̄: sicut nec etiā cum quis purgat nares vel aures a supfluitatib⁹ quas ꝓducit natura apparens post mortez ꝑpter hāc ꝑtinaciā esse damnatū eternaliter amico suo reuelauit. Debet igit' quilibet cauere ne sit ꝑtinax in suo sensu. Et cū in aliqua materia varie reperiunt opiniones sine p. eiudicio salutis ante determinationez ecclesie licet. quācūq̄ earū tenere. ita tñ alteri inhęrere q̄ sibi magis vi detur rōnabilis vt'cōio: q̄ paratꝰ sit tenere ꝺ̄ciā si p ecclias illa determinaret. Nā qui sic ꝑtinaciter inhęret vni q̄ etiā si aliud ecclia determinaret illā nō desereret ꝑtinacia in eo hmōi esset mortale. sicut ꝓm habuisse aliqua i cōi cū discipulis vel nō habuisse: vtrūlibet credi potuit ante determi nationem ecclie. Sed postq̄ fuit determinatū p Job. xxij. ꝓm habuisse in cōi cū discipulis aliquid pecunie ⁊ tenere ꝑtinaciter ꝺ̄ciū esse hereticū iudicat. vñ quicūq̄ sciens determinationez ecclie teneret cōtrariū hereticus esset: sicut sunt fratricelli de opinione v[illegible]gariter dicē[illegible] nō solū circa ea q̄ sunt fidei ⁊ bonoꝝ moꝝ: fz etiā circa agenda nō dz quis esse ꝑtinax in sensu suo. Unde de beato Bern̄. qui tēꝑe suo no[illegible] fuit sim[illegible] in sanctitate: sapientia ⁊ fama mi raculoꝝ. legitur q̄ hoc dixit ad extrema veniens in do cumentum fratrum. Semper magis securus sum iudiciū alioꝝ q̄ ꝓpriū sensum.

§. IIII. Quantū ad tertiuz

obaudit ꝑtinax snie fulminātis excōicatiōis. Un ditit ps. Nō audiet voce venefici incātātis sapienter. Ueneficus hic dr quasi venena faciens: sed in medicinā: sicut de serpente tyro venenosissimo fit medicina q̄ dicit tyriaca a tyro q̄ va let ꝺ venenū ⁊ alios mordos. Ueneficus ergo pōt dici p. e lar⁹ ecclie: q̄ de veneno excōicatiōis facit medicinā. Excōi catio em̄ ⁊ venenū videt ⁊ medicina. Uenenū qđe quātū statū tpalē excōicati q̄ ponit extra numerū fideliū acsi esset mortu⁹: ⁊ etiā ꝑmitiuo tpe talis vexabat a diabolo p excōicationē. Un apl̄s. j. Cor. v. dicit de corinthio quodaz quē excōicauit. Hunc tradidi sathane in interitu carnis. i. ad verādū corpus. Inflcit etiā alios excōicatus pricipan tes scienter cū eo in casu nō cōcesso veneno[illegible] salrēvenia lis excōiatiōis minoris vel etiā ꝑcm̄ mortalis qñ ꝺ facerēt in cōrēptū: vel qñ ꝑticiparet in diuinis officijs: ꝓm Tho. in iiij. ⁊ alios. ffit tñ de hoc veneno medicina tyriace ꝓraveneniū ꝑcm̄ mortalis ad ipm̄ ꝓpellendū. Ad hoc em̄ ordinata est ⁊ ꝑpter hoc fertur cōtra aliquez: vt q: nō vult audire sniam ꝓlati ⁊ ꝑcipientis sit ab pena excōicatiōis vt absti neat ab aliquo criminali ope ⁊ emēdet. ꝑtinax autem excōicatus sit: ⁊ euitet ab oibus fidelib⁹. ⁊ sic p penā illi⁹ fu sionis reuertat ad pniam: ⁊ spūs saluus fiat: vt dicit apl̄s s. ad Cor. v. de excōicato. Et ideo xps dixit Mat. xviij. de pcr̄e nolēte se emēdare p fraternā correctionē. Dic ecclie idest ꝓlato eccl'ie: si ecclesiā nō audierit. i. si ꝓlatum ei ꝑci pienti sub pena excōicationis vt desistat a malo. non obe dierit: sed ꝑtinax fuerit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publican⁹ idest nō ꝑcipes cū eo post excōicationem. Un excōicatio medicinalis dr: nō mortalis ab Aug. ij. q. j. c. multi. Nec ob stat qđ dr. j. q. iij. nemo. videtz q̄ anathema. i. excōicatio est eterne mortis dānatio: q: hoc est verū cū ipa cōtenit ⁊ nō seruat. vt dicit glo. ibi. Reperit' maxima ꝑtinacia ⁊ inobe dientia in illo cōrēptu que faciūt hoiem dignū eterna dā natione etiā si snia excōicationis iniuste lata esset tenere ipam ⁊ nō seruare esset mortale ꝺ̄ hoc nisi cōmeret into lerabilem errorem. s. cū excōicaretur quis q: nō vult aliqđ malū facere vel post legitimā appellationez. Et ideo dicit Greg. Sententia pastoris siue iusta siue iniusta sit timē da est. xj. q. iij. sententia. Sed norandū quod dicit ps. Inc cantantis sapienter. p. o quo alia littera habet medicamē ti medicati: idest a sapiente medico ꝓparati seu tempe rati. Si enim medicina nō temperetur a sapienti medico

Excōicatio ꝺ medicina ⁊ venenū.

pā. lvj.

ꝓm ꝓportionē ⁊ qualitatez infirmitatis ⁊ infirmi: nō iuua bit sed nocebit: nec sapiēs medicus abscindit membrū cū aliter pōt curare infirmū. Sic ꝓlat⁹ ecclie nō dz esse subit⁹ ad fulminandū excōicationē. Nō em̄ dz ferri nisi p. mortali crimine in quo est ꝑtinax ⁊ incorrigibilis nolēs parere mā dato iusto ꝓlati ꝓcipientis. ꝓm Tho. in. iiij. ⁊. xj. q. iij. c. nemo. Nec ꝗs dz inducere vel petere ferri excōicationem cōtra aliquē nisi cū sperat p illū modū sibi satisfaciēdū esse de dāno habito. puta. q: credit q̄ ꝑpter hunc timorē ille q̄ lesit faciet debitū suū. Nā si faceret alio nocendi saluti illi⁹ hoc ꝑtineret ad liuo: ēvidicte ⁊ esset mortale. Ꝓlati etiā ipsi nō debent ferre tales snias in suis ordinationib⁹ cum verisimiliter estimare valent subditos eas nō timere: nec ꝑpter eas ordinata seruare. hoc em̄ esset laqueū inijcere aliabus qđ cōtra eos militaret. Dicit etiā Aug. q̄ nihil sic dz formi dare ꝑtianus sicut separari a corꝑe xpi: scz p excōicatio nem. xj. q. iij. c. nihil. Unde excōicatio maior dr anathema qđ interꝑtat' separatio. Nā talis est separat⁹ [illegible]seprē bonis ma gnis: ⁊ iō sum̄e dz timeri: ⁊ caueri semp. Primo est sepa ratus a celo: q: nunq̄ intrabit in celū nisi absolua⁹ ab ea. Un xps ait Mat. xviij. Quecūq̄ alligaueritis sup terraz erūt ligata ⁊ in celo. i. a xpo ⁊ a curia celesti eri[illegible]s iniuste li gareť ⁊ cōtenerer. Un Ose. vj. Nemo cōtemat vincula ec lesiastica: q: nō est hō qui ligat: fz xps q̄ dedit ꝑtez tales hoibus: ⁊ hoies fecit dignos tāti honoris. xj. q. iij. nemo. j. De xpo aūt dr Apoc. iij. q̄ hz clauem. s. regni celestis clau dit ⁊ nemo aperit. i. cui claudit celū. qđ facit p excōicationē nemo pōt aperire illi nisi ipe q̄ nō aperit ꝑmanēti in excōi catione. Scō separat' ab oī sacro ecclie. iij. q. iij. engel⁹ erudā. Nullius sacramenti talis est capax. Ratio est: q: est extra ecclīam etiā numero. Sacramēta aūt ꝓferunt existē tibus in eccl'ia. Un talis nec absolui pōt a ꝑcis in ꝑfessione quātūcūq̄ esset cōtritus ⁊ dispositus ad faciendū oia: nisi ꝑius absolua⁹ a vinculo excōicationis ꝓm Tho. in. iiij. ⁊ si absolueret nō valeret fz oꝑteret iterū postea absolui. Nec talis mīmoniū ꝓtrahere pōt. Si tñ ꝺherer tenet qui dem mīmoniū: sed peccat mortaliter ꝺhendo. Et si reci pit ordines sacros vel exequit actus eoꝝ vt celebrando: cantando euangeliū ⁊ hmōi efficit irregularis indigens dispensatione pape. Tertio separat' ab ecclie suffragio. Dicit apl̄s Ro. xij. Oēs sum⁹ vnū corpus in xpo. s. mysticū ⁊ spūale. Clarū est q̄ membrū separatū a corꝑe nō recipit parte nutrimēti qđ p cibū assumit. Cibus huius corꝑis sunt oꝛones ⁊ hmōi: talia bona q̄ fiunt in eccl'ia: fz excōicatus est mēbrū separatū ab eccl'ia. Dicit em̄ Aug. Dis em̄ qui excōicat. s. iuste sathane tradit. quō sathane tradi tur: q: extra ecclesiā ejicitur. Extra eccl'iam aūt est diabo lus: sicut in eccl'ia xps. xj. q. iij. dis. ⁊ ideo nō dz ꝑtem bono rū q̄ fiunt a fidelib⁹. Unde diabolus dz maioꝛe ꝑtārem se uiendi in eos spūaliter ⁊ tpaliter. vt dicit magr sen. in. iiij. Nullius etiā indulgentie est capax. Quarto separat' a di uino officio. Un Ysid. Cū excōicato nec oꝛare licet. xj. q. iij. ca. cū excōicato. Unde dicūt doc. Ray. ⁊ alij q̄ si excōicat⁹ est in eccl'ia q̄n dicit diuinū officium: dz admoneri vt exeat ecclesiā. ⁊ si exire nō veller: violēter pōt emitti. Et si hoc fie ri nō posset, ꝑter potentiam ꝑsone: deber dimitti officius quousq̄ exeat: etiā missa si nondū incepit canonez. Secus si incepisset: q: tunc dz ꝓsequi vsq̄ ad cōionem sumptā ⁊ postea resiliū de eccl'ia exeūdo in sacristiā dicere: hoc aūt seruandū est q̄n excōicatio est notoria. Nā si occulta est nō est vitandus in publico ne ꝓdeat crimē. hoc tñ p. decretū Constan. ꝓhibita est hmōi participatio in diuinis quoad excōicatos denūciatos in eccl'ia ⁊ notatim. Tamē vide de hoc plenius. j. in. iij. parte. ti. xxv. c. j. Ipe tñ excōicatus scie ter participans in diuinis nō euadit mortale pcr̄m. Et sil'i ter participans cū eo in diuinis scienter ꝺm Tho. in. iiij. et Arch. Ad qđ facit qđ habet. xj. q. iij. q̄ cōicauerit. Qui cōica uerit vel oꝛauerit cū excōicatis si laic⁹ est excōicet: si cleric⁹ deponat. Et intelligit de excōicatione nō in crimine crimi

Ꝓlat⁹ nō debz subdito dare excōicatiōnem.

Excōicatus est parat⁹ a sepre bonis.

noso: q: incideret iam in excōicationem maiorē eandē. Sz de cōicando in alijs ex ꝓtēpru ⁊ de oꝛando in diuinis offi cijs. Talis em̄ pena. s. depositiōis ⁊ excōicatiōis nō inferť nisi ꝓ. o mortali. Intelligēdū etiā illud ꝺm modificationē illius decreti Cōstan. Quinto separat' a fideliū cōsortio: q: nō pōt ꝑticipare cū alijs fidelib⁹: nec ipsi cū eo in comes dendo vel bibēdo: vel salutādo: vel oꝛādo: vel cōicando. Un Ysus. Os oꝛare vale cōio mēsa negat. s. excōicat. Os idest locutio. mēsa. i. comedere cū eis. alꝰ ꝺ iū faciendo in casu nō cōcesso incurrit excōicationē minoꝛē ipse ꝑticipās cū qua si accederet ad aliqđ sacrm̄ sciēter ante absolutio nē peccaret mortal'ter: fz a quolibet simplici sacerdote q̄ pōt audire ei⁹ cōfessionē pōt ab ipa absolui. Insup peccat sal tem veniali' sic participando: mortal'ter aūt si faceret hoc ex cō tēptu. Et sil'i ipse excōicatus ꝑticipādo cū alijs. Excipiunť tñ quidā casus in quib⁹ licite pōt ꝑticipari cū eis q̄ ꝓtinent in hoc Ysu. Utile lex hūile resignoꝛata necesse. Habeť hoc xj. q. iij. qm̄. in tex. ⁊ glo. Sed declarationē hoꝛ habes ple ne in. iij. pre. ti. xxv. Ubi aūt nō debeāt fideles ꝑticipare cū excōicatis est ex oꝛdinatiōe apl̄oꝝ. Un. j. Cor. v. dicit apl̄s. Si qs fr[illegible]er noiatur: aut fornicator: aut idolis seruiens: aut auarus ꝛc. cuz hmōi: nec cibū sumere. s. licet. Ubi dicit Aug. q̄ apl̄s noiationē appellat excōicationē. ij. q. i. multi. Ad hoc etiaz facit qđ habetur. xj. q. iij. sicut apl̄s. cum. c. seq.

Excōicatus non pōt testi ficari ne q̄ accusare.

Sexto separat' a quolibz actu legitimo: unde nec testifi ri pōt nec accusare: nec aduocare: nec iudicare: ⁊ iudicata p eum cū noto: iū esset nō tenerēt: nec absolueret: nec ligare nec eligi pōt ad dignitatē seu ꝓlaturā nec eligere. Unde declarationē hoꝛ in. iij. parte. tit. xxiij. in. c. de cā finali ex cōicationis: solū ad ꝓdicationē admitti pōt. sicut ⁊ infi delis quilibz vt cōuertat ex doctrina adverā pniam ⁊ obe dientiā. Et in pniitia eccl'ia ad ostendendā auctoritatez ꝓlatoꝝ ipsius ⁊ roborandā: ⁊ inducendū timorē ⁊ reue rentiā eis q̄ excōicabat immediate corꝑaliter vexabat a diabolo: sicut ptz. j. Cor. v. de Corinthio quē ꝑpter incestū noto[illegible] apl̄us excōicauit dicens. Hunc tradidi sathane vt spūs ei⁹ saluus fiat ꝛc. Septimo separat' post mortē a fi deliū sepulcro ⁊ officio: q: nō dz sepeliri in eccl'ia vel cimi terio: sed extra sicut alia bruta ⁊ infideles. nec dz deferri cū nō cōsueto fideliū ad ecclesiā: alꝰ qui cōtrariū facerent scienter peccarēt mortal'ter ⁊ incurrerēt clerici excōicationez de quo tñ vide in. iij. parte. titu. xxiij. c. xxxij. Nec ꝓnt fieri ꝓ. eo oꝛones solēnes seu officii: nisi ꝓius absolueretur post mortem a snia: qđ fieri pōt qñ apparēt signa cōtritio nis ante mortē: ⁊ q̄ quesiuit absolutionē. Expleta de illis scrimonialib⁹ quas btūs Bndict⁹ excōicauit ꝑpter loqua citare tuā que post mortē earū vise sunt exire de sepulcris ⁊ de eccl'ia qñ celebrabat' ⁊ dicebat' officiuz. quas cū beat⁹ Benedictus recōciliasset nō sunt vise amplius exire. Ui de hoc in. ij. dialogoꝝ beati Greg. ij pape.

Ⓒ De hypocrisi. Lapl'n. vij.

Hypocrisis filia est in-

Dan. vij

anis glorie. Et inter ꝑsecutiōes ecclesie graues figuratas ꝑ quattuoꝛ bestias quas daniel vidit de mari egressas. hec est tertia. Prima em̄ bestia fil'is lee ne fuit ꝑsecutio tyrānoꝝ infidelium q̄ crudeliter (vt leena) deseuierūt cōtra ecclesiaz ꝑ cruciatus variꝰ ter qua multi perierunt corꝑe multi aio fidem negantes. Scda bestia similis viso significauit ꝑsecutionē hereticoꝝ qui varijs ⁊ falsis doctrinis fideles vexauerūt ⁊ multos infecerūt er roꝛibus. Tertia similis erat pardo qui habet colorē variū ⁊ signat ꝑsecutionem q̄ nūc est hypocritaꝝ qui sub vario colore sanctitatis multos decipiūt ⁊ ad vitia perducunt. Dancꝰ quek ꝑsecutio antixpi signata per quartā bestiam feram dissimilē alijs qui ꝑcipue cū hypocritis ꝓtra veros fideles pugnabit. Hypocrita aūt vt dicit Ysid. in li. Etym. greco vocabulo in latino simulator: interꝑetatur qui dum intus malus sit: bonū se palam ostendit. hypo em̄ falsum

Hypocrita dicit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ crisis iudiciū interpretat: q; falsuz iudiciū inducāt in mētib⁹ hoim: q̄ sez ex illis bonis actib⁹ exterioribꝫ iudicāt eos bonos. vñ idē Ihsus dic ꝙ hypocrite nomē tractū est a figuradine eoꝝ q̄ in spectaculis ꝓtecta facile incedūt distinguētes vultū vario colore vt ad psone quā simulāt colorē veniāt: mō in specie viri: mō in specie femine. vt etiā laude ppria fallāt: sicut cū fingit se esse Iouē vel herodē vt rpm vt angelū ꝛ hmōi. Vel fm alios ab hypo qđ ē sup: a: ꝛ crisis qđ est aurū ꝺ: q̄si desup aurū. hypocrita em desup. i. abertra i opib⁹ oñdit se esse aurū sctatis: sz int⁹ est lutū cupiditatis. vñ Gre. de hypocrita. loquit̄ tractās illū Job. xl. Sternet sibi aurū q̄si lutū. s. leuiathā: de quo ibi loquit̄: q̄ signat vel diabolū vel antichm: q̄ aurū. i. viros scitate fulgentes fm exterioꝛa substernit sibi q̄si lutū. i. vitijs coinq̄natis subijcit Dig p aliq̄d aurū ꝛ p aliq̄d lutū sunt: sicꝫ aurū q̄si lutuz sternit qñ occultis pctis erigēt⁹ p qđ lutū erāt etiā ꝛrus q̄ publice claruerat p qđ aurū erant manifeste dissipat. de pe. di. ij. c. multi. Est g̃ hypocrisis simulatio q̄da nō ois: sed illa q̄ q̄s simulat psonā alteri⁹. i. p opa de gñe bonoꝝ oñdit se exteri⁹ scitatē hr̃e q̄ p pctm p: iuat. hoc aūt pctm est. s. simulatio talis. Nō huiꝰ est: q: est quoddā mēdac. Mēdaciū aūt semp est pctm. fm Aug. Pro cui⁹ declaratiōe dicit be. Tho. ij. ij. q. cxj. ar. j. ꝙ ad ꝛrutē veritat̄ pīner vt aliq̄s talē se exhibeat exteri⁹ p signa exterioꝛa q̄lis est. signa aūt exterioꝛa sunt nō solū ꝛba: sed etiā facta. Sicut g̃ hirati opponit q̄ aliq̄s p̄ba exterioꝛa aliud signific̄ et ꝙ habet apud se i mēte: qđ ptinet ad mēdaciū: ita etiā hirati opponit ꝙ aliq̄s p aliq̄ signa factoꝝ vel rerū aliq̄d de se significet ꝛ: iuꝝ ei⁹ qđ in eo est: qđ pprie ꝺ: simulatio. vñ pprie ꝺ: simulatio esse quoddā mēdaciū in signis exterioꝝ factoꝝ. Nō refert aūt vtrū q̄s ꝛbo vel facto mēt̄iat quin. s. illud nō sit mēdaciū ꝛ pctm. Notāḋ tñ diligēter fm Tho. vbi. s. ꝙ sicut aliq̄s ꝛbo mentit qñ signat illud qđ nō est: nō aūt qñ tacet qđ est qđ aliq̄n licet. Ita etiā simulatio est qñ q̄s p exterioꝛa signa factoꝝ vel rerū signat aliq̄d qđ nō est: nō aūt si aliq̄s pretermittat signare qđ est. Vñ pōt aliq̄s ꝛm suū occultare absq̄ simulatiōe. Et fm hoc intelligēḋū est dictuz Hiero. s. sc̃a tabula post naufragiū est pctm absc̃ondere. i. nō manifestare alijs ex ꝓfessione ne sez alijs inde scandalum gñer. Propter qđ inueniue ꝺ: ꝺ manifestātes scelera sua. Esa. iij. Pctm suū quasi sodoma predicauerūt nec absconderūt. Sciendū etiā fm be. Tho. vbi. s. ar. ij. ꝙ habit⁹ sanctitatis: puta religiōis vel clericat⁹ signat statū quo q̄s obligat ad opa pfectionis. ꝛ iō cū q̄s habitū scitat⁹ assumit ꝛrēdens se ꝛansferre ad statū pfectionis si p infirmitatem deficiat nō est simulator: vel hypocrita: nec tenet̄ talis manifestare pctm suū sanctitat̄ habitū deponēḋo. Vñ Gre. xxxj. mor. al. dicit ꝙ sunt nōnulli q̄ sanctitatis habituz renent. ꝛ pfectiōis meritū exequi nō valent: hos munḋ credendū est in hypocritarū numeꝝ currere: q: aliud est infirmitate: aliud malicia peccare. Si aūt ad hoc sanctitat̄ habitū sumeret vt se iustū ostenderet: esset simulator: ꝛ hypocrita. Notāḋuz etiā fm eūdem. ij. ij. q. clxxxvj. ar. j. ꝙ religionoiar statū pfectiōis ex intētione finis: nō ex habitiōe ipi⁹ pfectionis. Vñ nō opꝰ ꝙ quicūq̄ est in religione sit iā pfectus sed ꝙ ad pfectionē tendat. Nō ergo est talis hypocrita si non hꝫ pfectā charitatem: sed ad hoc tendere tenet̄ ꝛ operā dare. vt habeat pfectā charitatez p exercitia religionis. ꝙ si cōrenat tendere ad pfectionē p ea q̄ sunt religiōis tunc est ꝛe hypocrita: ꝛ sic ꝛi ingredit religionē vel clericatum assumat, ppter tpalitatem p:incipaliter vt sub habitu sanctitatis mūdo fruat. Si aūt querat̄ vtrum hypocrisis sit mortale pc̃i: Rñdet be. Tho. ij. ij. q. cxj. ar. iiij. ꝙ in hypocrisi sunt duo. s. defect⁹ sanctitatis: ꝛ simulatio ipius. Si ergo hypocrita dicat̄ ille cuius intētio ferat̄ ad ꝛ ꝙ: vt sez aliq̄s nō curet sanctitatez hr̃e: sz solū sanctū apparere: sicut cōsueuit accipi in sacra scriptura sic manifestum est ꝙ mortale est. Nō huius est: q: nullus totaliter p:iuat̄ sanctitate nisi, ppter mortale: sz talis p:iuat̄ sanctitate totali. Si aūt dicat̄ hypocrita ille q̄ ꝛrēdit simulare scitatē a qua deficit p pctm mortale: ita ꝙ hypocrisis solum dicat̄ ipa simulatio scitatis: ꝛrē q̄uis talis sit in pctō mortali et quo p:iuat̄ scitate: nō tñ ipa simulatio est ei semp i pctm mortale: sz nōnq̄ veniale. Ad discernēḋu est qñ. s. sit mortale vt veniale ex fine intento in ipa simulatiōe. Nā si finis repugnet charitati dei vel p:imi: puta vt disseminet errores vel dānificet p:imū notabil⁹ erit mortale. Si aūt finis nō repugnat charitati dei vel p:imi: puta cū delectat̄ ipa fictiōe erit veniale. de quo ꝓbs dic ꝙ est magis van⁹ ꝙ malus. in iij. Etḃ. Pe. de pa etiā in scipt̄ dicit ꝙ si qs simulat opa scitatis: vt iniꝛas sua palliet̄ ipe scūs reputet̄ delectatus ipsa laude sui hypocrisis est semp pctm. Si aūt hoc faciat vt de honoꝛe ꝛ. pm⁹ edificet: sicut si religiosus ostendat coꝛa laicis maioꝛa signa pfectiōis q̄ coꝛa fratrib⁹ suis vt illi edificent: sic nō est hypocrisis vel si est large sumpta pctm nō est. Vñ de btō Dnico legit ꝙ cū in itinere multuz fatigatus esset ꝛ sitim extinguebat ad fontē ꝛ postea in hospitio paruz bibebat de vino: ꝛ hoc nō aspicientes si ibi voluisset fatisfacere siti eū potatoꝛe repurarēt: sz abstinētez ꝛ sob: iij. ꝛ sic etiā fratres suos docebat: vt coꝛa ꝓximis oñderent exempla scitatis ad eoꝝ ꝓuersionem. Predicatio xpi multū nocuit ꝓtra hypocritas ꝛ nullū hoim gen⁹ videtur ita acriter ꝛ frequēter reprehendisse sicut hypocritas: vt ptz in cuāgelio. Primū vitiū a quo ecclia in pncipio quadragesime docet abstinere est hypocrisis di. Cuz ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Matth. vj. Et rō est: q: hypocrisis est ipeditiua fructus pnie ad quā inducere intendit ecclia i illo tpe. Fructꝰ em pnie est remissio culpe ꝛ acceptio gre. fm illud. Pniam agite appropinquabit enim in vos regnū celoꝝ. Sed hoc aufert hypocrisis. Unde Job dicit. Nō apparebit in ꝓspectu dñi ois hypocrita. i. nullus hypocrita. ꝛ Esa. xxiij. etiā ait. Cōterriti sunt in syō pecca toꝛes: possedit tremoꝛ hypocritas. tremoꝛ. s. dānationis.

Hoc vitiū summe detestati sunt oēs sancti. vñ ꝛ Aug. dicit Nolo habere hypocritas. malum est cadere a ꝓposito. peius est simulare ꝓpositū. si nō seruat̄ fortis sanctitatē dimissus cecidit. si intus habuit simulationē totus cecidit. ꝛm. q. i. certe. vbi dicit glo. ꝙ vult dicere ꝙ est peius per hypocrisim peccare q̄ manifeste. i. magis periculosuz sibi ꝛ aliis. sibi: q: corrigi nō pōt cū sit occultū pctm eius. aliis q: non ita pōt caueri. Ad qđ facit lex q̄ dicit ꝙ plus est veneno occidere q̄ gladio. C. de maleficis. l. vnica.

§. I. Cōtra hypocritas lo-

quēs dñs p ps. xlix. Pctōi dixit deꝰ. Quare tu enarras iusticias meas: ꝛ assumis testamentū meū p os tuuz. Tu aūt odisti disciplinā. Ubi tria possunt notari de hypocrita.

¶ Primo simulatio sanctitatis in actione. ibi. Quare tu enarras iusticias meas.

¶ Secundo ostentatio ꝓbitatis in locutione. ibi. Et assumis testamentum meum.

¶ Tertio detestatio virtuositatis in affectione. ibi. Tu aūt odisti disciplinam ꝛc.

§. II. Quantuz ad primum

Narrat̄ aliquid nō solū sermone sz ope. sicut celi enarrāt gloriam dei: nō loquendo sz ope sue claritatis ꝛ influxu in inferioꝛa: ꝛ celi spūales opibus ꝛrutū ꝛ miraculoꝝ enarrāt gloriam dei. Justicia hic ꝺ: opꝰ de genere bonoꝝ: vt elemosyna: ieiuniū: oꝝ ꝛ hmōi. Uñ magister ꝛiratis docēs vitare hypocrisim ait. Attendite ne iusticiā vestrā faciatis coram hoib⁹ vt videamini ab eis. Mat. vj. Justicie dei dicunt et nr̃e bona opa. nr̃e: q: a nobis sunt: dei q: a deo inspirātur: vtq: ad deū dirigūt ꝛi dñ fiāt. pctō: ergo enarrat iusticias dei: cū hypocrita facit opa de genere bonoꝝ vt appear iustus. Sed simulatoꝛes ꝛ callidi puocāt iram dei: ait Job. Et ideo ꝺ: Eccl. j. Ne fueris hypocrita in cōspectu hoim. Sz large sumēḋo hypocrisim. No. ꝙ triplex ē hypocrisis.

¶ Prima

¶ Prima est demonis.

¶ Secunda carnis.

¶ Tertia hominis.

Hypocrisis demonis.

Magnꝰ hypocrita est diabol⁹. Nā vt ait apls. ij. Cor. xj. Ipse se trāsfigurat in angelū lucis. Et ꝺ dupl⁹. s. visibil⁹ ꝛ invisibil⁹. Visibiliter dū sumit speciē scitatis: in q̄ coꝛporaliter appareat vt scūs estimet⁹ pluadeat malū. Sicut apparuit sauli in spē samuelis scti ꝓphete qñ ꝓsuluit phitonissam. vt hr̃. i. Reg. xxviij. vt ficadoꝛe ex adoꝛe fm Aug. Sic etiā apparuit Antonio in foꝛma rpi cuidā nouitio in forma virginis Marie. In forma angeli boni multis ꝓsonis. Invisibiliter dū suggerit malū sub specie ꝛruth. Uñ Gre. g. ait. Sepe vitia se ingerūt ꝛ ꝛrutes ee simulant: sicut tenacitas ꝓparsimonia, pdigalitas liberalitas. furor zelus, remissio misericoꝺia: ꝛ indiscretio abstinētia. In huius figurā legit Hiere. xlj. ꝙ octoginta viri de Sichē et de silo ꝛ de samaria rasi barba et scissis vestib⁹ qualētes cū ire ad templū dei munera ꝛ thus habētes in manu vt offerēt dño: ismael qui erat de semine regio egressus in occursum eoꝝ masphat incedens ꝛ ploās ibat: q̄ dixit ad eos. Uenite ad godoliā quē. s. pfecerat rex reliquijs iuda: q̄ cū venissent ad mediū ciuitatis interfecit eos: solū ex eis serūt ex eis decē: q̄ dixerūt se habere thesauros absconditos. Viri isti signāt ꝛruosos q̄s etiā numeꝰ figurat. Nā resultat ex denario octies multiplicato: numerus denarij designat decalogū veteris testamenti: ꝛ octonarius octo beatitudines noui testamēti. Utraq̄ ergo seruantes barbam radūt: q: de ppꝛijs viribus fiduciā sibi subtrahunt. Uestes qui semetipsis in exterioꝛis decoꝛis laceratiōe nō parcūt oblaturi in domo dñi thus ꝛ munera deferūt qui exhibere in sacrificio dñi oratiōne cū operibus pollicent. Sed tñ si in ipsa sancta deuotiōis via caute circūspicere nesciūt. hismael. i. diabolus de semine regio: q: a deo creatus occurrit cōpassionē simulans ꝛ pfectū: ꝛ ad dñm ꝛre quasi mouere velle ostendens dū. s. instigat ad aliqđ bonū vt ꝙ hoc inducat malū: puta ꝓlationē ꝓdicationē audientiā cōfessionū: visitationē parentū ad cōuersionē eoꝝ: frequentationē mulierū ad scōs viros ꝛ hmōi. Sed in ipsa via talis pie operatiōis occidit dū ambitione: superbia: terrena cupiditate: negligentia: amoꝛe sensuali a vita gratie se iūgit solūq̄ penitētes euadūt⁹ man⁹ q̄ figurant ꝙ habētes thesaurū occultū. in. j. moꝛal. circa fi. De isto hypocrita dicit rpꝰ loquēs de malo seruo. parrē ei⁹ cū hypocritis ponet. Lu. xij. idest cū demonibus. Humilitas. i. timoꝛ: ꝛ fiducia diuini adiutoꝛij: ꝛ timoꝛ: suspīsus faciūt cognoscere decepciones hmōi. vñ ps. Ab altitudie dei. i. diaboli qui se trāsfigurat in angelū lucis. timebo: ego ꝺo in te sperabo. s. liberari ab eo. Caro etiā est magna hypocrita: ꝛ hoc duplicit̄er. Uno mō simulat se esse infirmā ꝛ debilē ꝛ nō posse facere q̄ suggerit spūs. s. ieiunare, vigilare ꝛ hmōi. Matth. xxvj. Spiritus quidē ꝓmptus est: caro aūt infirma. Et aliqn conquerit̄ ipsa caro seu sensualitas ꝓra spm̄ ꝙ nimis grauat eā: ꝛ ꝙ nō poterit perseuerare. In huius figurā legit Tobie. iij. ꝙ cū sara repꝛehēderet ancillā de suis insolentijs. illa murmurās cōtra eam cōtumeliā inferēs ait. Nūquid me vis interficere sicut interfecisti viros tuos: nunq̄ videamus ex te filios interfectrix viroꝝ tuoꝝ. Sara signat rationē: ancilla sensualitatem. Cū aūt ratio arguit sensualitatē de suis leuitatib⁹ ꝛ repmit eā: remurmurat caro seu sensualitas cōquerit̄ ꝙ non ei ꝓmittit̄ seq̄ appetit⁹ suos. Caro em ꝓcupiscit aduersus spm̄: ꝛ spūs aduersus carnē. ad Gal. v. Accusat ipam rationē vt crudelē ꝛ interfectricē septē viroꝝ. Septem viri sunt q̄nq̄ sensus ꝛ appetitus cōcupiscibilis ꝛ irascibilis quos ratio mortificat quoad vitia ꝛ vanitates. viri sunt q: legitimi dati a deo: vt eos licite sequat̄: ꝛ obediat rōni vsq̄ ad vsum liberi arbitrij: sed postea mortificant concupiscentijs: ꝛ fi rō vult viua ꝓmanere. ꝛ cum ancilla. i. caro querit aliq̄d inoꝛdinate facere ratio coercet ꝛ arguit eā ꝛ

De astutia vulpecule.

de hoc ipsa cōquerit̄ dicēs se indiscrete hr̃e ꝛ occidere vel le coꝛpus. Et cōminās quasi oprat vi filios bonoꝝ operū nō generet. Sed rō lachrymis ꝛ orationib⁹ se debz iuuare vt illa fecit. Aliā hypocrisim exercet caro p illusionē. aliqñ em simulat se quasi moꝛtuā vitijs ꝛ tētationib⁹ vt nō sentiat spūs tētationes carnis etiā cū ei offerunt magne occasiones ꝛ pricula maloꝝ vt cōuersando cū mulieribus domesticis: vel mulieres cū viris nō patiant stimulos alicuius vt ex ⁊ spūs ꝓfilus de sua ꝛstātia ꝛ ꝛrute demū ruat i aliqđ scel⁹. Uñ sikis est vulpi q̄ est aīal fraudulētū ꝛ lesiuū vulpis em qñ famescit cū q̄ aliā viā sibi pꝛuidere nō pōnit se extensam in agro q̄si sit moꝛtua: qđ aues q̄ circūstant videntes apꝛpinquāt sibi ꝛ videtes ipam nō moueri estimātes moꝛtuā volitāt sup eā. ꝛ tūc vulpis callida surgit velociter: ꝛ capit aues ꝛ comedit. Ita caro simulat se moꝛtificatā vitijs ꝛ passionib⁹: sed cū ex hac cōsideratione q̄s sibi nō cauet. sz operā incaute: insurgit caro ꝛ occidit spm̄. Sic in figurā huiꝰ samson fortissim⁹ q̄ nimis cōfidit de dalila muliere dilecta cū tñ exptus fuisset pluries insidias ei ꝓmiens in gremio ei⁹ absc̃issis capillis ei⁹ ꝛradidit⁹ est in man⁹ inimico: ū p eā. Samson spūs robustus dalila sensualitas quā naturalit̄ q̄s multū diligit: ꝛ tñ experiēt̄ sepe insidias ei⁹ ꝺ ipm q̄ vis fingat se diligere spm̄. Si aūt nimis ꝓfidit ita q̄ obdoꝛmiat toꝛpoꝛe ꝛ negligentia: absc̃issis affectib⁹ ꝛ ppositis deuotis mētis q̄si capillis capitis imꝑceptibil⁹ tradit̄ i man⁹ demonū illudēdus

Hypocrisis ꝓpter tpalia.

Tertia est hypocrisis q̄ vnusquisq̄ querit decipere aliū sub specie scitatis: sicut discipuli phariseoꝝ cū herodianis qñ interrogauerūt rpm sub specie inquirēdi veritatē si liceret dari censum cesari: ꝓmiserūt magnā cōmēdationē eius dicentes: Magister scimus q: verax es ꝛc. vt. s. sic simplr apiret eis coꝛ suū intēdētes er rñsione sua cū calūniari vel capere. vñ rps ditit eis: q̄d me tentatis hypocrite. Mat. xxij. Dupl⁹ etiā q̄s q̄rit decipe p hypocrisim alios. Uno mō in spū alib⁹: vt cū q̄s ꝓtendit magnā austeritatē vite ꝛ mortificationē ꝛ detestationē vitioꝝ vt videtes deuotione afficiant̄ ad eū: ꝛ sic dissemināre valeat errores ꝛ hereses sicut faciebāt illi heretici q̄ erant tpe bti Dnici: vt habet in legēda eius: ꝛ fratricelli de opinione: ꝛ multi alij. Quidā alij faciūt se pres spūales simpliciū multitudi larū ꝛ sub specie obedientie ꝛ mortificatiōis: vt cū exēplis scroꝝ q̄si silib⁹ inducūt ad multas turpitudines. vñ apls: In nouissimis diebꝰ recedēt q̄dā a fide attendentes spiritibus erroꝛis: ꝛ doctrinis demonioꝝ loquētiū in hypocrisi mendaciū. ꝛ Matth. vij. Attendite a falsis ꝓphis q̄ veniūt ad vos in vestimētis ouiū: intrinsecus aūt sunt lupi rapaces. attēdite. i. diligēti⁹ ꝓsiderate ꝛ cauete: ꝓphe dñr pdicatoꝛes religiosi ꝛ p:elati: falsi sunt si hypocrite sunt. Uestimēta ouiū q̄ deferūt sunt opa de gñe bonoꝝ. Lupi rapaces int⁹ sunt q̄tū ad intētionē malā decipiēdi ꝛ opa occulta mala. Uñ ꝛ in figurā huiꝰ mandauit dñs in lege. Nō seres agrū diuerso semie. semē est ꝛbū ex cui⁹ emissione seu ꝓnūciatiōe sequit̄ ꝛcept⁹ in mēte audiētis, ager est mūdus. Semiat aūt agrū diuerso semie q̄ agit pia opa ꝛ dicit bona ꝛba: ꝛ exide ꝓponit crimia ranḋ licita ꝛ falsa documēta vt semē diuersum a ꝓmo seminato. Alio modo intēdit decipere p:imū p hypocrisim in tēpoꝛalib⁹: vt cū q̄s ꝓtendit opa scitatis vt adipiscat̄ ecclesiastica dignitatē vel būficiū: vel si est laic⁹ frequētat ecclesias: audit missas: elemosynas multiplicat: palā ꝓdicationes nō dimittit: religiosis ꝛ famosis personis familiaris efficit̄ vt sic simplices ꝛ vidue existimantes bonos talēs viros confidant de ipsis: ꝛ pecunias eis tradant ad negociādū: q̄s eis auferūt dicentes se amisisse: ꝛ infoꝛtunia passos. hoc dñs ꝓphet figurate in lege veteri dicens. Non indueris veste q̄ lana linoq̄ cōtexta est. Uestis que coꝛpus circumstat est cōuersatio exterioꝛ: nostra in qua apparemus hominibus. Lana que calida est ꝛ fructuosa ouis animalis innocentis, sunt opera charitatis. idest de genere bonoꝝ

Universidad de Deusto
Biblioteca

hue ꝓpꝛie filiꝰ ab ouibꝰ chꝛiſti. Illuꝰ qꝫ̄ frigidꝰ eſt ⁊ fructꝰ terre ſunt opera iniq̄tatis que frigidū reddūt aiam ⁊ oīū tur er cupiditate. Jn veſte autē lana linoq̄ cōtexta lana apparet: et linū quaſi ſub ea later. ⁊ ideo ꝛgrue ſignat cōuerſationē hypocritarū in q̄bus opera defoꝛis bona parent: ſed intus in coꝛde opera ꝓaua latent et cupiditate plena. Lauenda eſt ergo hypocriſis: ⁊ hoc q: mo: reū aīe inducit. vñ Aug. Malui hꝛe cecos vel claudos. i. ſimplices ⁊ impfectos q̄ plangere mo: tuos. quicūq̄ hypocrita eſt: mo: tuus eſt. xij. q. j. nolo.

Hypocrita oſtendit ſe bonū in verbis.

§. III. Secūdū quod nota

tur de hypocrita eſt oſtẽtatio bonitatis in ſermone: cū ꝺ: aſſumis teſtiū meū ꝓ os tuū. Teſtiū dei eſt ſacra ſcriptura q̄ teſtiū dei ꝺ:q: ibi deus atteſtat. i. manifeſtat filijs ſuis q̄d agere debeāt vt hereditatē ei⁹ capiāt. Jn hoc teſtamẽto agit de materia cōfeſſiōis: de materia diuine laudationis: ⁊ de materia ꝓdicationis ⁊ totius xp̄iane religionis.

Aſſumit g̃ hypocrita teſtiū dei ꝓ os ſuū ⁊ male dū cōfitetur ſicꝛe nō manifeſtās oīa ꝓcā q̄ recolit: ſz q̄ ſola expreſſis alia q̄ verecūdioꝛa ſunt dimittit ne reputeꝫ ita malus ſicut extitit: ſed bon⁹ vel min⁹ mal⁹ q̄ꝺ ad hypocriſim ꝓtinet. Vñ Aug. Caut⁹ ſit penitẽs ne verecūdia ducꝰ diuidat ꝓfeſſionē. ſ. eſt em̃ ad hypocriſim rẽdere: ⁊ ſp venia carere. de pe. diſ. j. null⁹. q̄nimmo nouū mozꝛale cōmittit. Clerici q̄ſ ⁊ religioſi cū dicūt officiū diuinū annunt teſtamentū dei ꝓ os ſuū: q: pſalmi ſunt de ipſo teſtamẽto/ſed ſi volūtarie mẽte diſtrahunt hypocriſis eſt: q: ex ipſo actu oſtendūt ſe diuinis vacare: cū tñ mẽtē habeāt ad inutilia ⁊ vana. Vñ dñs ieſus Mat. xv. hypocrite. bñ ꝓpheтauit de vobis Eſa. xxix. dicẽs. Ppl⁹ hic labijs me honoꝛat: coꝛ autē eoꝛū lōge eſt a me: qꝺ vtiq̄ graue pcm̃ eſt et magna dei irreuerētia: ſicut ſi q̄s aliq̄ꝺ perens ab aliquo magno dño cū ſecū loqueꝛet interrūperet ſermonē et cū famulo ei⁹ cōfabulaꝛet. Dꝛare autē eſt cū dño deo loq̄. Cū mꝰ magna irreuerētia eſt ad alia volūtarie diuerti. Pꝛelatꝛ ꝓdicatoꝛes aſſumūt teſtiū dei ꝓ os ſuū dū ꝓdicātes ſcripturas dicūt ⁊ nō faciūt ⁊ coꝛrigūt ⁊ reꝓhendūt grauiter deſecꝰ alioꝛ: cū tñ ipſi ſint filij vel peioꝛes: q̄bus dicit xp̄s Luc. vj. Hypocrita eiſce ꝓius trabē de oculo tuo. i. grauia pcā de oculo mẽtis: ⁊ tūc ꝓſpicies vt educas feſtucam de oculo fratris tui. i. aptus eris ad coꝛrigẽdū minoꝛa alioꝛ pcā. Septẽ maledictiões inuehit dñs ꝺ ſcribas ⁊ pharisẽos/hypocritas ſignificātes rectoꝛes eccl̃iarū/ꝓlatoꝛes ⁊ religioſos hypocritas. vt hꝫ Matꝫ. xxiij. Prima eſt. Ve vobis ſcribe ⁊ pharisei q̄ deuoꝛatis domos viduarū ſimulātes lōgā oꝛōnē. Hi ſunt q̄ mittūt dicere ⁊ miſſas ⁊ pſalteria ⁊ plures oꝛones i miſſis ⁊ nil faciūt: ⁊ ad inueniunt oꝛones bti Lyp:iani: ⁊ bꝛeuia varia. ⁊ ſic dilatāt philacteria ſua ſm Lyꝛ. Scꝺa eſt. Ve vobis ſcribe ⁊ pharisei hypocrite q̄ circuitis mare ⁊ aridā vt faciatꝫ vnū ꝓſelitū: ⁊ cū factꝰ fuerit facitis eū filiū gehenne duplo q̄ vos. ꝓſelit⁹ ꝺicebaꝫ q̄ ex gẽtilitate cōuertebaꝫ ad iudaiſmū: ſicut Ruth moabitis ⁊ achioꝛ. hoccū magno ſtudio ꝓcurabāt illi pharisei: ⁊ locū nūc tenẽt religioſi q̄ vtiq̄ ſi nō ſeruāt regulā ſuā: ſed tenẽt ꝓpriū. q̄s Augu. appellat hypocritas. ſ. q.ſ. nolo. Solẽt hi q̄rere alios trahere ad religionẽ ſuā e ſcłō: ⁊ magnificāt ſimbrias ſue religionis aliſs ꝓponẽtes: ſed factū religioſum monachū vel monialẽ ſuis malis moꝛib⁹ ⁊ exẽplis faciūt peioꝛẽ q̄ ꝑ eẽt in ſeculo. Tertia eſt. Ve vob ſcribe ⁊ pharisei hypocrite: q̄ decimatis mẽtã anetū ⁊ oẽ holus: ⁊ relinq̄tis q̄ grauioꝛa ſunt leg̃. ſ. iudiciū ⁊ charitatẽ dei. Hi ſunt q̄ faciūt ſubtiles ꝙcias aliſs ⁊ imponūt onera grauia et impoꝛtabilia in humeros hominū: digito aūt ſuo nolunt ea tangere. Ꝓdicāt ꝺra pōpas et gl̃iam ꝓmp̃alẽ et ipſi ſunt talib⁹ implicati: diligẽter ſeruāt aliq̄ ceꝛimonialia charitate vacui. Quarta eſt. Ve vobis ſcribe ⁊ pharisei q̄ mūdatꝫ qꝺ ꝺefoꝛis eſt calicis ⁊ parapſidis ⁊ intꝰ pleni eſtis inmūdicia. Hi ſunt q̄ ciuſliter agūt ſm doctrinas hoīm cauentes ſibi in exterioꝛi cōuerſatiõe neminẽ ledere ꝺbo vel factoꝛ affabiles cūctis: intꝰ tñ pleni ſunt ambitiõe ⁊ ſupbia/nuidia ⁊ odijs: amātes pꝛimas cathedras in ſynagogis ⁊ ſaluratiões i foꝛo: ⁊ vocari ab hoīb⁹ rabbi. Quinta eſt. Ve vobis ſcribe ⁊ pharisei q̄ ſiles eſtis ſepulcris ꝺealbatis q̄ apparẽt hoībus ſpecioſa: intus aūt ſunt plena ſpurcitijs. Hi ſunt q̄ videnꝫ auſteri/modeſti/caſti ⁊ moꝛtificati: ꝛ intus ſunt ⁊ i occulto pleni delictis amātes ꝓmos recubitꝰ in cenis vbi ſunt meliꝰoꝛes boli: ⁊ exinde penetrāt domos mulieꝛū. i. monaſteꝛia ⁊ captiuas ducūt mulierculas onerates pcijs q̄s ꝺcuoꝛas appellāt pleni ſpurcitia carnalis amoꝛis. Sexta eſt. Ve vobis ſcribe ⁊ pharisei hypocrite q̄ edificatis ſepulcꝛa ꝓphetarū ⁊ pꝛes veſtri occiderūt illos. Hi ſunt q̄ q̄rūt honoꝛare ſepulcꝛa ſcoꝝ ⁊ ecclias eoꝝ ⁊ ornare ſepulturis tapetis argẽto ⁊ auro: ⁊ luminaribꝰ quaſi affectū ⁊ deꝛotionẽ oſtẽdẽtes ad eos cū nulla realiter habeāt ſz ſi vꝛerẽt pſeq̄renꝫ eos: nec audirẽt nec imitarenꝫ exẽpla eoꝝ. Septima eſt. Ve vobis ſcribe ⁊ pharisei hypocrite q̄ clauditis regnū celoꝝ ante hoies. Vos em̃ nō introitis nec introeũtes ſinitis intrare. Ve aūt ſm Hiero. ipoꝛtat nationẽ ꝺeꝛnā. Scribe erāt doctoꝛes ⁊ ꝺeclaratoꝛes legis. Pharisei q̄ꝺ ꝑs ꝓpꝛi religioſi ceteris viuẽs. Hi g̃ nō intrāt in regnū ꝓpꝛ vitia ſua: nec ſinũt intrare cupientes ꝓpter mala exẽpla q̄ꝺ alios coꝛrũpũt. vñ dicit Aug. Nemo in eccl̃ia amplꝰ nocet q̄ ꝑ q̄uerſe viues nomẽ vel oꝛdinẽ ſcłratis retinet. Jn exẽplus q̄ppe culpa vehemẽter extẽdit q̄n ꝓ reuerẽtia oꝛdinis pcō: honoꝛat ꝺi. lxxiij. nemo. Pꝛohibuit dñs i veteri lege eſum ſtrutionis in figurā. ſ. q̄ null⁹ ſibi ꝺz inco: pare ⁊ ꝓfirmare moꝛes hypocritarū/ſed cauere: qꝺ exꝑſſe dñs declarās inq̄: attẽꝺite a fermẽto phariſeoꝝ qꝺ eſt hypocriſis. Oꝺ aūt ſtrutio ſignificet hypocriſim ⁊ q̄re oñdit Gꝛeg. li. xxi. moꝛal. cap̃ās illud Job. xxxix. pẽna ſtrutiõis ſiſis eſt pẽnis heꝛodij ⁊ accipitris q̄ derelinq̄t i terra ova ſua. Tu forte capꝛefacies ea in puluere. obliuiſcit q̄ pes ꝺcalcet ea: aut beſtia agri ꝺterat durak ad filios q̄ſi nō ſint ſui. ꝺba ſũt dñi loq̄ntis ad Job. q̄ exponẽs Gꝛeg. air: Accipiter ⁊ heꝛodij reliq̄s aues volat⁹ ſui velocitate trāſcẽdit. in catholicō ꝺz q̄ heꝛodij⁹ eſt auis rapaciſſima q̄ aquilā vincit ⁊ rapit vulgo ꝺ: gꝛifalco. Struтio aūt pẽne coꝛ ſilitudinẽ hꝫ/ſed volatus eoꝝ celeritatẽ nō hꝫ: a terra em̃ eleuari nō valet et alas q̄ſi ad volatū ſpecietenus eriḡit: ſed tñ nũq̄ a terra ſe volãdo ſuſpẽdit. Jta ſunt oẽs hypocrite q̄ dū bonoꝛus vitā ſimulāt. imitationẽ ſcłẽ ⁊ ſionis habẽt: ſed ꝛitatẽ ſcłẽ actiõis nō habẽt. alas quidẽ ꝓ figurā ſanctitatis extẽdũt/ſz curarū ſeculariū pꝛ̃dere grauant/nolāten⁹ a terra ſubleuanꝫ. ſicut aūt ſtrutio figit hypocritas: ita accipiter ⁊ heꝛodi⁹ electos. ⁊ accipiter ⁊ heꝛodi⁹ pua hñt coꝛpa/ſed pẽnis ꝺeſtiõib⁹ fulta. ⁊ iõ cūm velocitate trāſuolāt: q: paꝛū eſt q̄ꝺ grauat/multū q̄ꝺ leuat. Sic electi i hac vita etſi ab ſtr grauamĩe aliq̄nto culpe eẽ nō pñt: tñ paꝛū eſt q̄ ꝺepmit ⁊ multa virt⁹ bona actiõis q̄ eos in alta ſuſtollit. Strutio ꝺo raris pẽnis induit ⁊ imani coꝛpe grauat: vt ſi volare appetat ipa paucitas pẽnarū molẽtāti coꝛpis in aere nō ſuſpẽdit: ſic hypocrita ſi q̄ facit q̄ leuent. ſ. bona: pauca tñ ſunt ⁊ mala ꝓperrat multa q̄ grauāt. Jtẽ etſi pẽne ſtrutionis ad pẽnas heꝛodij ⁊ accipitris ſilitudinem coloꝛis hñt ſilitudinẽ ꝛutis nō hñt. Nã illoꝛ pẽne cōcluſe ⁊ finnioꝛes ſunt: ⁊ volatu aerẽ ꝓmere ꝛute ſue ſoliditatis pñt/ſz ſtrutiõis pẽne diſſolute eo volatū aſſumere neq̄unt q̄ ab ipſo quẽ ꝓmere debuerāt aere trāſcenꝺunk. Sic electoꝝ ꝛutes vt pẽne ſolide volāt vt vẽtū hũani fauoꝛis ꝓmāt: ſz ſi hypocritarū actio cuilibz recte videaꝫ volare nō ſufficit: q: fluxe ꝛutis pẽnā laudis hũane aura ꝑtrāſiit. Et cū opa aberꝛa hypocritaꝝ ⁊ bonoꝝ ſint ſiſia. quō diſcernantꝛ ꝓs oñdit dicẽs: a fructib⁹ eoꝝ cognoſcetꝫ eos. i. falſos ꝓphetas. ſ. hypocritas. Vñ ſequit i auoꝛitate Job. xxxix. Que ſtrutio derelinq̄t ova ſua in terra. Qua ſtrutionum

ſunt filij hypocritaꝝ: q̄s. ſ. hꝺbis ⁊ exẽplis exterioꝝ bonoꝝ acruũ deo ſignunt. Qua q̄ppe inſenſibilia in ſemetipſis ſunt: ſed calefacta in viua volatilia ꝺuertunt: ſita puuli audito: es ac filij: certũ eſt ꝙ frigidi ⁊ inſenſibiles remanẽt/niſi doctoꝛis ſui ſolicita exhoꝛtatiõe calefiãt. hypocrite g̃ q: q̄uis puerſa ſemp operenk. ſ. mẽte. loq̄ tñ recta nō deſinũt. bene aūr loquẽꝺo in fide ⁊ ꝺuerſatiõe filios pariũt. Sz q: eos bñ viuẽꝺo nutrire nō pñt. iõ ꝺ: de eis, Relinq̄t in terra ova ſua. Qua i terra deſerere eſt natos p̃ ꝺuerſationẽ filios nequaq̄ a terrenis acib⁹ interpoſito exhoꝛtationẽ nido ſuſpẽdere. Qua in terra ꝺ aliq̄ſſe eſt nullũ celeſtis vite filijs exẽplũ ꝓbere. Sz q: ꝺerelictos hypocritarũ filios ſupna cura nō deſerit: ſz intima electiõe ꝑcitos largitate gr̃e reſpectu calefacit. iõ ſubdit in Job. Et ouoſſi ran in puluere calefacies ea. ſubaudiꝛt ego ꝺe⁹ calefacio illa: q: ſ. puuloꝝ alas ⁊ impfectoꝝ in medio peccãtiũ poſitas q̄ſi in puluere amoꝛis mei igne ſ[illegible]cẽdo. Et cū ꝺe ſe ꝺns ꝺicat q̄ ova in puluere calefacit ꝺerelicta. ex hoc etiã indicat apte. q: ipſe opak in[illegible]ſec⁹ p̃ ꝺba doctoꝛis q̄ ⁊ fine ꝺbis vlli⁹ hois calefacit q̄ꝺ voluerit in frigoꝛe puluerẽ vt exẽ humiliet q̄ſqs doctoꝛ: in docẽꝺo: ⁊ nō ſibi aſcribat cõuerſionẽ auditoꝝ q̄ꝺ ſuũ nō eſt. Eꝺdit adh[illegible]ꝺe ſtrutione. Obliuiſcit q̄ pes ꝺcalcet aut beſtia agri conterat ea. Pes ſignat trāſitũ opationis humane q̄ cōculcat ova cū operatio eſt puerſa trahẽs ſuo exẽplo ad malũ. Beſtia in agro ꝺeuoꝛãs ⁊ cõterẽs ova: eſt diabol⁹ in agro mũꝺi q̄ rẽs q̄ꝺ ꝺeuoꝛet. Obliuiſcit g̃ hypocrita ova ſua. i. filios nō curãs q̄ pes hoīs. i. actio mala alicui⁹ ſuo exẽplo: vt beſtia agri. i. diabol⁹ ſua ꝓaua ſuggeſtione eos ſpũaꝫ occidat quos ſpũaꝫ genuit. Sed veraces magiſtri ſup diſcipulos hñt viſcera timoꝛis ex ꝛtute charitatis. Vñ nō obliuiſcunk eoꝝ: ſz hꝺbis ⁊ exẽplis cautos reꝺdũt a malis hominib⁹ ⁊ demonũ tentationib⁹. Vñ apls: Denũciam̃ vobis in noĩe dñi nr̃i ieſu xp̃i vt ſubtrahatis vos ab oĩi fratre inoꝛdinate ambulãte: ⁊ nō ſm traditionem noſtrã. Et alibi: Timeo ne ſicut ſerpens ſeduxit Euã aſtutia ſua: ita coꝛrũpank ſenſus veſtri ⁊c. hypocrite aūt q̄ſi obduratis coꝛdib⁹ viuũt: nec ſibi ꝑ̃is rũnt vl̃ diligũt: nec ipſos filios q̄s generãt vl̃a pietate debiti amoꝛis agnoſcũt. Vñ ſubdit. Durak ad filios q̄ſi nō ſint ſui. Que ei gr̃a charitatis nō infundit p̃ũ ſuũ etiã ſi ipe hũc genuit deo extraneũ reſpicit. Cui⁹ em̃ mẽs ſcz hypocrite ſemp exterioꝛa appetit: intus inſenſibilis fit: ⁊ nulla cõpaſſione charitatis ergã p̃ũ molleſcit. Oſtẽdit demũ Gꝛego: ꝙ multas autoꝛitates quõ apls Paul⁹ [illegible]ar ſolicit⁹ ⁊ cõpatiens filijs ſuis. Aſſumit igit hypocrita teſtamẽtũ dei. i. ſcripturã per os ſuũ docẽꝺo ⁊ ꝓdicãꝺo/ſed male: q: q̄ ꝓdicat nō furandũ furat in occulto ſaltẽ gl̃iam dei: q̄ ꝓdicat nō mechandũ mechat a deo recedẽs. ⁊ ideo ve ſibi.

Hypocrita ſimulat ſe ſanctum.

§. IIII. Hoc aūt tertio oſtẽ

ꝺit ſcz deteſtatio bonitatis: q: tu oꝺiſti diſciplinã. i. verã cõpoſitionẽ moꝛũ ⁊ coertionẽ vitioꝛũ: q̄ ptinet ad diſciplinã ꝛpi. ad Hebꝛ. vlt. Jn diſciplina ꝑſeuerate. Oſtẽdit exterius hypocrita hꝛe diſciplinã: ſz fictã hꝫ. vt aūt ꝺ: Sap. j. Spũſctũs diſcipline effugiet fictũ. Oꝺ ſit peſſimũ iſtꝺ vitiũ oñdit ſcłũs Seuerin⁹ in quoꝺã ſermone ſic ꝺicens: Hypocriſis ſubtile malũ: ſecretũ vir⁹: venenũ latẽs: ꝛtutũ fucus: tinea ſanctitatis, Aꝺuerſa oia nitunk virib⁹ ſuis armis ſuis pugnãt: impugnãt palã. Vñ ⁊ cauenk ram facile q̄ videnk. hypocriſis ſecura ſimulãs: fallit ꝑſpera: curioſa mentik: ⁊ crudeli arte ꝛtutes trũcat mucrone virtutũ: ieiuniũ ieiunio p̃mit: oꝛonẽ oꝛone vacuat: miſcẽꝺiam miſeratiõe pſternit: hypocriſis cognata febꝛis frigido poculo ꝓpinat ardoꝛẽ: qꝺ coꝛpꝰ eſt hydropiſis ꝺ hypocriſis aiab⁹. hydropic⁹ ꝺibẽꝺo ſitit: hypocriſis inebꝛiat ſitim Nolite (ait ch:iſtus) cū ieiunatis fieri ſicut hypocrite triſtes: exterminãt eñ facies ſuas. Hypocrita liḡ tibi ſit facies inculta; neglecta cutis; triſtis vultus; exterminatus aſpectus. hic ab hoīb⁹ inueniſti laudẽ: ſz coꝛã deo fructus ieiunij ꝙꝺiſti. hypocrita abſtinẽtie intraſti fluctus: cõtinentie cõſcẽꝺiſti vndas: enataſti ieiunij pelagus ⁊ in ipo poꝛtu ieiunij naufragaſti. Jfratres fugiẽꝺũ virus. peſtilẽtia cauẽꝺa: q̄ de remediis creat moꝛbos: cõficit de medicina lãguoꝛẽ: ſanctitatẽ ꝺrit in crimẽ: placationẽ facit reatũ generat de ꝓpitiatione diſcrimẽ: hypocriſim q̄ fugerit vicit: q̄ incurrerit nõ euaꝺit. ſit noſtrũ ſimplicitatis ieiunij de puritate purũ: hoībus occultũ: diabolo ignotũ: ꝺonatũ theſaurꝛ q̄ nõ abſcõꝺit ꝙꝺit ꝛtutes ꝙꝺire nõ manebũt Hec ille. Et hoc oñdit magnitudo pcī et nocumentũ: q: peſſim⁹ hoīm ille antixps pmaꝛie cum hypocriſi decipiet Vñ Gꝛeg. xxv. moꝛal. tractans illud Job. xxxiij. Qui reſiſtere facit hypocritaꝝ ꝓpter pcā ꝓpꝛi. ꝺicit q̄ pot⁹ hoīm hypocritarũ caput antixps deſignari. Seducto: quippe ille tũc ſanctitatẽ ſimulat: vt ad iniq̄tatẽ ꝑtrahat. Membra aūt ei⁹ ſunt q̄ ficta ſanctitate ſpem appetũt videri q̄ nõ ſunt. Jlle q̄ꝺẽ ꝑcipaliter hypocriſim ſumit: q: cũ ſit dãnatus homo: deũ ſe eſſe mẽtitur. Sed et eius coꝛpoꝛe nunc ꝙꝺit q̄ iniq̄tates ſuas ſub tegnine ſacri honoꝛis abſcõꝺit. Sed q̄ꝺ breuiter deficiat g̃lia quã q̄rit hypocrita: ⁊ quõ ꝛtutibus ꝙuek: ⁊ tãꝺẽ eternak puniak: pulcheꝛ oñdit Job ꝺicẽs. xx. c. Gaudiũ hypocrite adinſtar pũcti. Glo. que eſt Gꝛeg. ex moꝛal. q: ſcz leticia et delectatio ei⁹ in laude hoīm trãſit: ⁊ pena ſequẽs pmanet. ad inſtar pũcti ꝺicit q: aut ſilus in pũcto ꝺũ ponitur leuatur. ſic hypocrita pſentis vite laudẽ ꝺũ tãgit amittit. Sequik. ſi aſcenderit vſq̄ in celũ ſupbia ei⁹. i. ſi celeſtẽ vitã ſe agere ſimuleꝛ. ⁊ caput eius nubes tetigerit. i. ſi intellectũ ſuũ ſiḡm veris ꝓdicatoꝛib⁹ oſtẽꝺerit q̄ſi ſterquilinũ in fine perdet. i. mẽs ei⁹ in fine ꝓ vitioꝛũ ſuoꝝ fetoꝛe dãnabik. Et qui eũ viꝺerãt ꝺicẽt vbi eſt: q: ſcz ipſo extincto neq̄ꝫ b vbi elatus fuerat apparet: neq̄ in eternitat[illegible]rẽe velut ſomniũ euoläs nõ inueniek: q: ſcz q̄ꝺã viſio fantaſmatis eſt q̄ꝫ oſtenꝺit in ymagine q̄ nõ hꝫ in ꝛitate q̄ ſomnio cõparat: ab eo oĩs [illegible]s ⁊ gl̃ia ꝺũ tenek: amiſik. Et tranſit ſicut viſio nocturna: q: ſ. q̄ ſe ꝺiuitẽ meritis hũanis eſtimatiõib⁹ videt de oſtẽſione eſt fantaſmat[illegible] nõ de ſoliꝺitate ꝛtutis. Oculus q̄ eũ viꝺerat nõ viꝺebit: q: i moꝛte amatoꝛib⁹ ſuis abſcõꝺit q̄ eũ cõſueuerãt admirãꝺo cõſpicere. Nec vltra intuebik eũ locus ei⁹: q: ſcz lingue adulantiũ in quib⁹ tanq̄ in loco q̄eſcebat: hũc fauoꝛib⁹ ad iudiciũ nõ ſequunk. Jſti filij eius arterenk egeſtate: q: q̄ in hypocriſim ex eius imitatiõe n[illegible]cunk dũ ꝛitatis ſoliditatẽ nõ tenẽt: in coꝛdis egeſtate deficiũt: ⁊ man⁹ ei⁹ reꝺdẽt ei ꝺoloꝛẽ: q: ꝺãnationẽ iuſtã ex iniq̄ operatiõe recipient. Interim aūt fit q̄ꝺ ſequik. Oſſa ei⁹ implebunk vitijs adoleſcẽtie ei⁹: q: videlz ꝺure in eo pꝛauitatũ ꝓſuetuꝺines a vitio ſumpte ſunt peſſime inchoatiõis. Et cū eo in puluere ꝺoꝛmiẽt. i. vſq̄ ad moꝛtẽ nõ ceſſabit ab eis. Et paulopoſt. Panis ei⁹ ꝺtek i fel aſpiꝺũ intrinſec⁹: q: ſcz ꝺe pane ſcti eloquij cui ſtuꝺet: nõvt ex eo viuat: ſz vt ꝺoct⁹ appeat. ꝺũ male q̄rit: pꝛaue itelligit i hereſes labẽꝺo: fit vt ſicut veneno aſpiꝺũ moꝛiak. Diuitias q̄s ꝺeuoꝛauit euomet: q: ſ. ꝺiuitias ſapie. i. doctrine ſacre legis q̄s legẽꝺo ꝺeuoꝛauit obliuiſcens euomet. Et ꝺe vẽtre eius extrahet ꝺns eas: q: iuſto iudicio ꝺe memoria ei⁹ eueller: vl̃ad lr̃am tales etiã diuitias rerũ ꝛgregãt q̄s oẽs ꝺimittũt. Laput aſpiꝺũ ſurget: ⁊ [illegible]ꝺit eũ lingua vipere. Aſpis paruꝰ eſt ſerpẽs. Vipa plixioꝛis eſt coꝛpis: ⁊ ſic naſcit vt violẽter exeat. vñ vipa q̄ſi vi pariẽs. Laput g̃ aſpiꝺis ſurgit ꝺũ initiũ ſuggeſtioꝛis occulte libẽter ſuſcipit. Et occiꝺit eũ lingua vipe: q: violẽt[illegible] poſtmoꝺũ tẽrationib⁹ ꝺeuict⁹ tradik. Nõ viꝺeat riuulos fluentis. Riuul: fluminis ſũt ꝺona ſpũſſcti: fides: ſpes: charitas q̄ hypocrita nõ ꝙſid[illegible]at: q: ſolis viſibilib⁹ inhẽꝺit. Coꝛrẽtis mellis et buryꝛi. mel ꝺeſup. i. ex aere cadẽs ꝺulcedinẽ figũt ꝺiuinitatꝛ buryꝛ. qꝺ ex carne eſt myſteriũ eſt icarnatiõis xp̃i q̄ myſteria hypocrita nõ guſtat. Jfruitionẽ etiã ꝺiuinitatꝛ ⁊ hũanitatis xp̃i i patria põt ſignificari q̄ ille ꝑuak. Lnet q̄ fec̃ oia

Antixps & hypocriſis magiſtime decipiet.

Vipa ꝺ: q̄ſi vi pariẽs: eſt p: oliriozaſpide.

Nota q̄ ozare eſt cū deo loqui.

Septem maledictiões hypocritaꝝ

Deteſtatio hypocriſis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De here mita hy pocrita.

nec tñ ꝓsumeꝝ.i. ꝓsoluet i tormẽtis q̃ illicita ꝓseruauit de fideria. Et vt fine fine cruciꝝ viuere sine fine cõpellit. ℔ oia in glo. Deficit ḡ glia eiꝰ. ꝙuaꝝ glia dei: ⁊ in pena locaꝝ inferni. Exẽplũ ponit Gregoꝛ. in. iiii. dialogoꝝ. de quodã heremita q̃ ab hoibꝰ reputabaꝝ sctũs: ꝓpter magnã absti nentiã quã ꝓtendebat facere: ⁊ magnã modestiã exterioꝛ rẽ. Demũ veniẽs ad extrema cũ circũstarent plurimi q̃ ad eũ cã visitatiõis accesserãt ꝓsperares aliq̃ documẽtũ hꝫ ⁊ foꝛte signũ videre deo operãte coactꝰ est exp̃imere sua simulatione ⁊ dãnatione dicẽs. Cũ ego videbar ieiunare occulte comedebã: ⁊ q̃d boni agebã vt scũs reputarer labor: abã ꝓpter qđ ecce traditꝰ sum d: aconi ad deuoꝛãdũ ꝓpter hypocrisim meã. Jam pedes meos ⁊ coꝛpus in os suũ assumpsit: ⁊ reliquũ ad se trahit. Quasi sic habeꝫ in vitis patrũ de alio q̃ in tãta opiniõis celebꝛitate erat apd̃ incolas vt estimarẽt hoies se meritis illiꝰ ꝓcibꝰ in terra subsistere: ⁊ ex moꝛte eiꝰ oñi bono carere: sed q: hypocri ta erat: visus est in moꝛte a quodã sctõ ꝙ demones aduexi nẽt ꝓ aĩa eius ⁊ dictũ fuit vni eoꝝ. Educ illã miserã aniꝫ mã de coꝛpoꝛe ꝓ violẽtiã: vt q̃ nunq̃ passus est ℓ quiete habitare in ea ꝓpter hypocrisim suã: sic cũ violẽtia ⁊ inq̃e tudine ducaꝫ ad infeꝛna. Et subito vnus demonũ immis sit vncinos ferreos ꝓ os eiꝰ: ⁊ cũ maxima violẽtia illã de coꝛpoꝛe extraxit: quã multitudo demonũ sequebaꝫ ꝺde rando ⁊ cũ magno impetu deducẽdo ad infeꝛos.

¶ De discoꝛdia ꝓ modũ ꝓdicationis: ⁊ ibi de partialitati bus ciuitarum. Capl'm. viii.

Discoꝛdia est sexta fi

lia inanis glie ꝓ ꝺ Gre. sub q̃ ꝺtinet seditio ꝺ Tho. vt spes sub genere: ⁊ ideo nõ numeraꝫ in ter filias inanis glie: q: sub discoꝛdia cõprehendit. vñ in isto capl'o ageꝫ de vtraq̃. Et de discoꝛdia dicit Cyprian' martyꝛ. Neq̃ ad cayn respexit dñs: neq̃ ad munera eiꝰ. i. nõ acceptauit. Quõ em deꝰ pacatũ hꝫ poteraꝫ: cũ fra tre nõ pacẽ hꝫ zeli discoꝛdia habebat. ꝺi. xc. neq̃. Dic' aũt discoꝛdia q̃si diuersum coꝛ ab altero. Impoꝛtat ꝺ Tho. ii. ii. q. xxvii. ar. i. quandã diuersitatẽ seu disgregationẽ voluntatũ: inquantũ. s. volũtas vnius stat in vno ⁊ volũ tas alterius stat in alio. Qñ aũt volũtas alicuius in ꝓꝺ ꝓio fistat. ꝓuenit ex hoc ꝙ q̃s ꝓfert q̃ sua sunt hꝫ q̃ sunt alioꝝ. Et ℔ cũ fit inoꝛdinate ptinet ad supbiã ⁊ inanem glaz: ⁊ iõ ponit discoꝛdia filia ianis glie. ꝓpter ea aũt est discoꝛdia pctũ ꝺ Tho. ii. ii. q. xxxvii. ar. i. q: q̃is vo lũtas vniꝰ hois in se cõsiderata nõ sit regla volũtaꝫ alte rius quã oporteat seq: tñ volũtas hois inquntũ ihꝫeret vo lũtati ꝺiuie fit regulata ꝺ ꝓmã regulã. s. ꝺei. Et iõ discoꝛ dare a tali volũtate ꝓmi est pctũ: q: ꝓ ℔ discoꝛdaꝫ a re gula ꝺiuina. Sz si volũtas hois sit ꝺeo ꝛia est q̃dã puer sa regla a q̃ discoꝛdare bonũ est. vñ sicut facere discoꝛdiã ꝓ quã tollit bona ꝛcoꝛdia quã charitas facit ẽ graue pec catũ. ꝓpter qđ ꝺ. ꝓuoueꝝ. vi. Ser sunt q̃ odit deꝰ: ⁊ septi mũ detestaꝫ aia eiꝰ: ⁊ ponit hoc septimũ esse: q̃ semiat in ter fratres discoꝛdias qđ est officium diaboli: q̃ seminat zi zaniã in medio tritici. Mat. xiii. Sic causare discoꝛdiã ꝓ quã tollit mala concoꝛdia: de qua ꝺ. Ezech. Maledicta eoꝝ ꝛcoꝛdia. ' in volendo malũ: laudabile est. Qñ intelli gẽs paul' posuit discoꝛdiã inter phariseos ⁊ saduceos: q̃ ꝛcoꝛdabãt in iniusta ꝓsecutiõe ⁊ nocumẽto sui. ꝺ: em Act. xxiii. Sciẽs Paul' q̃ vna ꝑs eẽt saduceoꝝ: alia phariseoꝝ rũ exclamauit in ꝯcilio dicẽs: Viri fratres ego phariseus sum ⁊ filius pharisecoꝝ: de spe ⁊ resurrectiõe ego iudicoꝛ. Et cũ hoc ditisset facta est dissentio inter phariseos ⁊ sa duceos. hoc etiã fecit ꝓs dicẽs: Nõ veni mittere vacẽ ſz gladiũ. Mat. x. ſ. separãdo ꝛcoꝛdiã in malo. Est autem discoꝛdia aliq̃n moꝛtale: aliq̃n nullũ pctũ: aliq̃n veniale. ꝓꝺ cui' declaratiõe ꝺi. b. Tho. ii. ii. q. xxxvii. ar. ſ. q̃ discoꝛ dia opponit ꝛcoꝛdie q̃ causaꝫ ex charitate. Charitas aũt multoꝝ coꝛda ꝯiũgit in aliquod vnũ qđ est ꝓncipaliter

Discoꝛ diaꝺ: q̃si coꝛ suum ab alio diuersifi cans.

Nota q̃ iter ea q̃ deꝰ odit maxime odit discoꝛdiam

Discoꝛ dia aliq̃n ẽ moꝛta le triplr.

bonũ diuinũ: sc̃dario bonũ ꝓmi. Discoꝛdia igit ea rõne est pctũ inq̃ntũ ꝓtrariaꝫ huic concoꝛdie. Pot igit discoꝛ dia cõtingere tripl'. ꝓmo p se ⁊ ex intẽtione q̃. s. quis dissentit ab aliꝭ in eo qđ ab eis querit: vel tractaꝫ qđ scit ipse ptinere ad honoꝛẽ ꝺei ⁊ bonũ ꝓmi ducꝰ odio amo re ꝛimoꝛe vel hmõi: ⁊ ℔ est moꝛtale ex suo genere ꝓpter cõtrarietatẽ ad charitatẽ: licz ꝓmi moꝰ hmõi discoꝛdie ꝓpter imꝑfectionẽ actus sint venialia. Vñ aplus ad Ga lathas. v. c. iter opa carnis ponit dissentiões. i. discoꝛdias ⁊ de eis dicit. qui talia agunt regnũ ꝺei nõ cõsequentur.

Scõo p accidẽs. ℓ sine intẽtione: ſz cũ erroꝛe periculoso vel ꝓtinaci inhesiõe: vt cũ agit aliq̃d qđ satis clare appa ret esse ad honoꝛẽ ꝺei vel bonũ cõmune: vel ꝙuate pſone ⁊ maioꝛi parti ⁊ sapiẽtioꝛi q̃ in facto requirunt videꝫ tali mõ fiẽdũ: ⁊ aliq̃s dissentit ab eis ⁊ nõ ꝛcoꝛdat: q: fibi nõ videꝫ hoc bonũ vel ira bonũ: ⁊ hoc nõ est fine pctõ venia li saltẽ: vel etiã ꝛtali ꝺm materiã in qua discoꝛdat: quia nimis de suo sensu ꝓsumit ꝓtra illud ꝓuoueꝝ. iii. Ne innis taris ꝓrudẽtie tue. Et illud. ii. Coꝛ. vlt. Jdẽ ꝙpite: pacem habere. Secus aũt si illud in quo ꝙuenirent oẽs alij esset manifeste ꝓtra deũ vel ꝓmũ: q: tunc dissentire ab aliꝭ ⁊ nõ ꝛcoꝛdare laudabile est ꝺm illud Exo. xxiij. Nõ sequa ris turbã in malũ. Nec ille ꝓprie discoꝛdat ab eis: sed ipſi ab eo. Tertio mõ cõtingit discoꝛdia inter duos vel plu res sine pctõ vtriusq̃. ⁊ hoc q: est de eo qđ nõ est manifes ste bonũ: ⁊ q: vterq̃ intẽdit bonũ honoꝛis ꝺei vel ꝓmi vtilitatẽ: ſz vni videꝫ vno mõ agẽdũ aliq̃d qđ tractaꝫ: al teri aliud ꝛio mõ: ⁊ rõnes ꝓbabiles sunt ꝓ vtraq̃ parte ⁊ plures etiã ⁊ sapiẽtes ꝓ vtraq̃ parte: vel iter duos ma gne autoꝛitatis ⁊ ꝓbitatis. Et sic etiã in sctis viris inueni tur aliq̃n discoꝛdia. Vñ ⁊ Actu. xv. ſacta est dissentio in ter paulũ ⁊ barnabã. i. discoꝛdia: ⁊ ℔ circa factũ Johãnis q̃ ⁊ marcꝰ dicebaꝫ discipuli eoꝝ. Nã q: recesserat ab eis vt rentes visitarent: Paul' ipm reuerſum nolebat ampli habere i societatẽ ducẽs zelo iusticie. Barnabas volebat recipere moꝛ' in stinctu misericoꝛdie: ⁊ sic discesserũt ab inuicẽ. ſfuit etiã hoc ex ꝺiuina ꝓuidẽtia oꝛdinatũ ꝓpter vti litatẽ inde cõsequentẽ: vt sic diuisi pluribus fructificaret.

§. I. De seditione. Nota q̃

Sedicio

ipsa seditio discoꝛdiã impoꝛtat: nõ quãcũq̃ ſz iter partes alicuiꝰ multitudinis. Vñ Jſiꝺ. dicit in li. Etym. q̃ seditio sus est q̃ dissentiões aioꝝ facit ⁊ discoꝛdias ꝯsequit. Cõue nit aũt ꝺm Tho. ii. ii. q. xlii. art. ſ. in aliquo cũ scismate rixa ⁊ bello: ⁊ in aliq̃ differt. Coꝛ. xi. enim in ℔: q: impoꝛtat q̃dã ꝺictionẽ ſicut illa. Differt aũt a scismate: q: scisma oppo nit vnitati ſpuali. ſ. multitudinis ecclĩastice. Seditio aũt vnitati tpali seu seculari. ſ. multitudinis ciuitatis. Differt autẽ a bello ⁊ rixa: q: bellũ ꝓprie est ꝺ eẽneos hostes q̃s multitudinis ad multitudinẽ. Rixa aũt vni ad vnũ vel paucoꝝ ad paucos. Sz seditio ꝓprie est inter ꝑes vnius multitudinis inter se dissentiẽtes: puta cũ vna ꝑs ciuita tis excitat in tumultũ ꝺ aliã. Scõo etiã bellũ et rixa in ℔ differũt ab ea: q: bellũ ⁊ rixa ipoꝛtãt ꝓpugnatiõem i actu sed seditio dici pot̃ siue sit hmõi ꝓpugnatio in actu: siue fiat etiã ꝓparatio ad ꝓpugnationẽ hmõi. Vñ gl. dicit. ñ. Coꝛ. xi. Seditiões sunt tumultꝰ ad pugnã. ſ. q̃b se ꝓpa rãt ⁊ intẽdãt pugnare. Hoc aũt agere est pctũ. Vñ aplus nũerat seditiões inter alia pcta ad Gal. v. ⁊ est ſpale pec catũ: q: hz ſpale bonũ cui opponit. ſ. vnitatẽ ⁊ pacẽ mltitu dinis. Est aũt moꝛtale ex genere suo. vñ aplus cõnumerat ipam inter moꝛtalia. Nõ huius est ꝺm Tho. ii. ii. q. xlii. ar. ii. q: seditio opponit vnitati multitudinis. i. ppli ciuitatis vel regni. Dicit Aug. xxi. de ciui. ꝺei. q̃ ppli ne determinant sapiẽtes: nõ oẽm cerũ mltitudis: ſz certũ iuris ꝺ sensu ⁊ vti litatis cõione sociatũ. vñ manifestũ ẽ vnitatẽ cui opponit seditio eẽ vnitatẽ iuris ⁊ cõis vtilitatꝫ. Et q̃ ꝑs ꝙ opponit seditio iusticie ⁊ bono cõi: ⁊ iõ ex genere suo est moꝛtale: ⁊ tãto grauius quanto bonũ cõe qđ impugnaꝫ ꝓ seditio

Seditio est moꝛ tale.

Tripler diuisioꝝ ꝺictio.

¶ Prima dissentionis internalis.

¶ Scda discoꝛdationis fraternalis.

¶ Tertia seditionis popularis.

Prima ꝺictio ⁊ diuisio vñ ꝓcedũt alie dissentiões est i ciuitate seu regno aie in q̃ sunt ꝑtes aie poteꝛie ⁊ affectus q̃si plures hoies in ciuitate vel regno. Vñ di. sapiẽs Cato Conueniet nulli q̃ secũ dissidet ipe. i. q̃ hz discoꝛdiã in se nõ habebit ꝛcoꝛdiã cũ aliq̃. Di. Aug. hismael vt separeꝫ a po pulo dei nõ obfuit mr̃ ancilla. ſ. agar ſz fraterna discoꝛdia di. lvi. hismael. quã. ſ. ipe hñit cũ ysaac. Jſtã fraternã discoꝛ diã apl's vocat ꝓsecutionẽ dicẽs ad Gal. iiii. Js q̃ ꝺm car nẽ natꝰ est. i. hismael ꝓsequebaꝫ eũ q̃ ꝺm spm natꝰ est. i. ysaac Liber ꝺo genesis appellat ludũ. ꝺ: em Gen. xxi. ꝙ cũ vi deret sara hismaelẽ ludẽtẽ cũ ysaac displiciut sibi. ꝺm Ori ge. sup Gen. hi duo ffres geniti ex abꝛaã: figũt duo appeti tus ab aio ꝓcedẽtes. Appetitus. ſ. rõnalis. ℔ est ysaac ꝺm spm natꝰ: q: gre dei est vt q̃s viuat ꝺm rõnẽ. Alius est appe titꝰ sensualis ꝺm carnẽ natꝰ ℔ ẽ hismael. Jnter hos ẽ ꝺdi ctio ⁊ dissentio: q: ꝺm apl'm: caro ꝺcupiscit aduersus spm ⁊ spus aduersus carnẽ. Hec sibi inuicẽ aduersant. Et si ap petitꝰ rõnalis vicat ⁊ dñet carni: tũc ꝺa ꝛcoꝛdia i regno aie. Sz si appetitꝰ sensualis subijciat sibi spm pallioꝝ se

Propter seditiõs nẽ moꝛtui sunt peste. lxx milia viꝝ.

quẽs ꝓsecutio est. discoꝛdia ẽ iter ffres istos. Nã remuniu rat sindereſis ⁊ sciã remoꝛdet. Dr aũt tũc ludus: q: sicut hsinael ludẽs solaciosẽ cũ ysaac puulo q̃rebat illũ supare ⁊ trahere ad illicita renitẽtẽ. ſ. ad adoꝛãdũ imagines iure as ab eo factas. Sic caro blãdit ſpũi et illecebꝛosis cũ eo deceptiõibꝰ agit: vt delectatiõibꝰ allicat voluptatibꝰ mol liat ad terrena inducat: qđ ꝑdẽs virtꝰ sapiẽvt discretio nis figta ꝓ Sara ꝺm Gregoꝛẽ. separe ꝺz ⁊ diſiũgere ipm ab eo. i. nõ assentire: ⁊ fic remanebit animꝰ i ꝛcoꝛdia ⁊ pa ce. De pctõibꝰ em ꝺ: Osee. x. Coꝛ eoꝝ diuisum est. ſ. ꝓ vа rias passiões. Et oẽ regnũ in seipm diuisuz desolabit. i. ꝙ uenier ad desolationẽ dãnatiõis eterne. Scõa ꝺictio discoꝛdia vni ad alterũ. Et ista est magna iniq̃tas. vñ Ly ꝓ. Jnexpiabilis est culpa discoꝛdie: nec passione purgaꝫ ꝺi. xc. c. neq̃. Si q̃s ei discoꝛdaret ab aliꝭ i aliq̃ qđ est ma nifeste ad honoꝛẽ ꝺei vel bonũ cõe vel ꝙuate pſone aduer tẽs illud esse bonũ. ſ ꝓpter odiũ: inuidias: iminicitiã vel ꝓtialitatẽ discoꝛdãs. talis etiã si marry: iũ sustineret nõ sal uareꝫ in tali discoꝛdia manẽs. Et q: istõ est magnũ pctũ: iõ in deꝛe. ꝺ: Discoꝛdates clericos eꝑs vel rõne vel ꝓtẽ ad ꝛcoꝛdia traꝫ. dis. xc. c. ſ. ⁊. c. studẽdũ. Studẽdũ ẽ eꝑis vt dissidẽtes. i. discoꝛdantes ffres siue clericos siue laicos ad pacẽ coarctenꝫ. Qñ si nollẽt ⁊ iimicitia sit apta ⁊ odiũ in detestatiõe vitij. ꝺ: di. ea. oblatiões. Oblatiões dissi dẽtiũ frarrũ neq̃ in sacrario: nec in gazophilatio recipiã tur. glo. it' ũ. ſ. odiũ eoꝝ est apertũ ⁊ notoriũ. Tria autẽ sunt q̃ generãt discoꝛdiã in ciuitate ⁊ ecclesia.

Tria ge nerãt dis coꝛdiã i ciuitate.

¶ Primũ ꝓprij cõmodi ꝓcuratio inoꝛdinata.

¶ Scõm honoꝛũ ⁊ onerũ distributio impꝛopoꝛtionata.

¶ Tertiũ trãsgressionũ punitio relaxata.

Qñ aliq̃s nimis inꝛedit sue vtilitati aliꝭ inde grauant ⁊ modicã cũ eo pñt hꝫ ꝛcoꝛdiã. vñ Sen. in puerb. Principi piũ discoꝛdie ẽ aliq̃d ex cõi suũ facere. Turpiusq̃ nihil est q̃ cũ illo bellũ ger ere cũ q̃ familiariter viveris. ꝓpter qđ ꝺ: in decre. ꝙ lex q̃ ligat hoies subditos ad sui obꝛuãtiã ⁊ er' ligat i ꝛcoꝛdia ⁊ pace ⁊ nullo ꝓuato cõmodo: ſz ꝙ cõi ciuiũ vtilitate ꝺz esse ꝓscripta. di. iiii. erit. Videm' i coꝛ poꝛe hũano ꝙ qñ hũoꝛes sunt i debita ꝓpoꝛtione coꝛꝓ est sanũ: ſz qñ itrat diuisio ꝙ vn' nimis abudet ceteris inde seq̃t discoꝛdia ifirmitatꝫ. Roboã q: nimis voluit ꝓuidere burse siue vt posset facere expẽsas supfluas i curia sua vt pr' ei' Salomõ ⁊ diminuere noluit exactionẽ tributoꝝ seu talliaꝝ ex ℔ tãta est exoꝛta discoꝛdia iter tribũ iuda ⁊ trib' isrl' q̃ unq̃ tolli potuit: ⁊ fic amisit magnã ꝑtẽ dñij sui. vt hꝫ. iii. Re. xii. Inducere etiã nouos moꝛes nõ necessarios ad rectitudinẽ vite induxit discoꝛdia. vñ i decre. ꝺ: Discoꝛ dia parit ꝓsumptio nouitatũ. Scõm generãs discoꝛdia est q̃n nimis aliq̃ veranꝫ i collectis ⁊ in aliꝭ laboꝛib' aliꝭ nimis alleuiant: vl' cũ honoꝛes ⁊ officia aliq̃bꝰ copiose cõ ferunt. aliꝭ aũt parũ vel nihil inde generant discoꝛdia ⁊ iuidia iter eos: vel cũ rectoꝛes nimis grauãt subditos: ꝓ pter qđ subditi min' diligũt eos. Dic Greg. Dũ reuerẽtia mioꝛes potẽtioꝛib' exhibẽt ⁊ potẽtioꝛes mioꝛib' dilectio nẽ ipẽdũt: da ꝛcoꝛdia fit ex diuersitate ꝓtectio: ⁊ recte offi cioꝝ administratio geritꝭ singloꝝ. di. lxxxix. ad b. Sic i coꝛpe hũano ait apl's Roñ. xii. multa mẽbꝛa hẽm' singla aũt mẽ bꝛa nõ eũdẽ actũ hñt: nec vnũ vsurpat offm alteri' aut cõ tenit. Jn vno coꝛpe ꝯgregatiõis vl' ciuitat' ꝺnt eẽ multi positi i diuersis officijs nõ vni totũ vel pl'a alteri nihil: ſz cuiq̃ qđ sibi ꝯgruit: nec ꝺz usurpare exercitiũ alterius nec ꝓtenere ipz vt vili': ſz ei' auxilio vti. Si aũt sec' fiat discoꝛ dia seq̃t. Sic de ꝺño deo dic Job. xxv. Qui fac ꝛcoꝛdiã in sublimib'. i. angelis diuersis officijs diuersa offi a ꝓcedẽs: nec vn' officiũ alteri' usurpat: ⁊ si qñ videnꝫ i aliq̃ negocio di scoꝛdaꝛ sicut ꝓnceps plaꝝ restitit. i. angel' plaꝝ pfis ꝺm cipi seu ãgelo plato iudeis dũ qreret ille liberationẽ illi populi. Persaꝝ aũt ꝓnceps retẽtionẽ in babylonia ꝓpter vtilitatẽ illi' patrie ex exẽplis bono: ũ ꝛcoꝛdiã fecit deus dũ dei volũtate id factũ est vtrisq̃ volentibus quod deo

Præsum ptio no nitatũ gi gnit dis coꝛdiã.

Universidad de Deusto
Biblioteca

placitū erat. Hist:ia habes Dan. r. expositionē in. s. parte qstionis. Quisq; co:p' affligit: sz pco:dia deserit: laudat q̄dē dcū i timpano: sz nō laudat in choro. Hiero. Nā i choro summe vitat discoːdia vocū q̄ tollit melodiam cantus.

Adde q̄ iudices inkū peccāt qui dimittunt delicta i punita. nor. in. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aq̄l. ⁊ ibi flo.

Tertiū est p q̄d sequit discoːdia nō punire delicta. Nā et hoc dak audacia malis ad ledēdū alios ex quo discoːdie ⁊ inimicitie sequunt: ⁊ si puniant aliq̄ impotēres ⁊ nō alij maioːres inde oːiunt etiā indignatiōes ⁊ discoːdie maioːres. Tribus beniamin: q: noluit punire scelus cōmissum ab hoib⁹ ciuitatis gabaa q̄ erāt in tribu sua ide oːta est discoːdia inter eos ⁊ alias trib⁹ ꝓpter ꝟ mouētes bellum ꝟra eos pene totā gladio pemerūt. Multū ḡ debet caueri discoːdia: maxime q: vt ait Hiero. post Salustiū. cōcoːdia parue res crescunt. discoːdia maxie dilabunt: q: sicut virt⁹ vnita est magis infinita. i. fortioːita q̄nto magis est diuisa tāto debilitat: ⁊ demū deficit: q: oē regnū in seipm diuisum desolabit. Tertia ꝺdictio est seditiōis vni⁹ partis ciuitatis tumultuātis ꝟra aliā partē. sicut sunt partia lirates gibellinoːꝟra guelfos ⁊ ecōtra sue alie diuersis noibus appellate q̄b⁹ plene sunt ciuitates italie. Hasvo cat apls Sectas inter opera carnis: que ḡ talia ...gunt regnū dei nō cōsequunt. ad Gal. vj. Et magnitudo peccati oñdit ex ꝟ: q: ꝺ. di. rlvj. seditionarios. Seditionarios statuim⁹ nūc ordinādos. Nō aūt phibek q̄s ꝓpter pcm̄ ordinari plsqe nisi enoːme: ⁊ p hmōi olim imponebat solēnis pnia q̄ sz cōmouebat totā ciuitatem vel v...lam. Experientia aūt magistra rerū docuit: vt ptz in multis ciuitatibus vbi sunt tales ꝺdictiones q̄ dūvna ps seditiose agit cōtra aliā ⁊ impugnat ⁊ expellit si pōt: in pcessu tpis dies lescens pscripta seditionē mouet cōtra illā expellēs ⁊ ledens: ⁊ sic demū verificak verbū xp̄i: q: diuisum oē regnū in seipm desolabitur. Tria aūt magna mala reperiunk in huiusmodi seditionibus ⁊ partialitatibus.

Malaq̄ ptialitas in ciuitate facit.

¶ Primū magna fatuitas.

¶ Scōm magna crudelitas.

¶ Tertiū magna in eo di...urnitas.

Quātū ad primū nō videk sub celo esse stultioːgens q̄ ptiales. Et rō est: q: hoc scel⁹ est in appetitu stulti ⁊ dānoːsi mali. Delectak q̄s in operib⁹ carnis ⁊ gule dānabilit q̄dē errat. oblectak alis in turpi lucro ⁊ in insatiabili cupiditate rerū: errat absq; dubio. alis intumescit pompis ⁊ gloːfastu letatur: ⁊ hic etiā grauiter peccat: ⁊ sic de alijs. Sed oēs hi errāt in appetitu boni trāsiroːij delectatiōe illecti sed ptiales ex appetitu ⁊ desiderio mali dū ptiali...e ⁊ diuisionē affectant ponēres in piculo substātiā tpalē coːp⁹ filios: ꝺsanguineos: amicos: ⁊ eoːū bona. Quid em̄ boni ex partialitate lucrenk nō videk nisi hec pericula expiri ⁊ cū hoc eternis supplicijs cruciari. Vñ partiali cōgruit illud Eccli. xxij. Sup plūbū q̄d grauabit ⁊ qō illi aliud nome q̄ fatuus. Arenā ⁊ salem ⁊ massam ferri facilⁱ⁹ est ferre q̄ hoiem impːudētē ⁊ fatuū ⁊ impiū. Hmōi em̄ ptialis filius est frenetico q̄ gaudēs exponit se magnis periculis nil reputās ea. ⁊ hoc q: rōne caret. Scōm malū est nimia crudelitas. Thren. iiij. Filia ppli mei crudelis q̄si struthio. Filia ppli dei est quelibet aia fidelis: sed crudelis vt struthio: q: sicut struthio deserit ova sua nō curās de eis: ita ptialis nō videk curare de filijs ⁊ familia ⁊ alijs suis ꝓpter partialitatē. Hō inuenik tanta crudelitas in aliquo genere hoim quāta in partialib⁹ ⁊ seditiosis. Ratio huius est: q: habitū odij semp habēt cōtra hoies ꝟrarie partis ramnotos q̄ ignotos: ꝑsentes: ꝑteritos ⁊ futuros: aduersus infantes ⁊ seːnes: aliq̄n aduersus ꝺsanguineos ⁊ affines: ⁊ cōtra eos q̄ aliq̄n sibi seruierūt in multis: ⁊ hoː omniū q̄b⁹ odiū gerūt in mēte homicide dici possunt. Qui enim odit fratrē suū homicida est. s. Joh. iij. Sz vltra hiū coːdiale q̄s exprimere valeat seueras ⁊ immanes crudelitates q̄s cōtra aliā partē exercēt: nō parcūt etati nō seruinō ꝺsanguinitati nō amicitie nō fidei nō religioni: non sctitati sed vsq; ad deuoːationē ꝟ̄ane carnis gueniunt.

Sed his iusto iudicio dei euenit frequēter q̄d accidit crudelissimo adonibezech regi Jebus seu hierusalem cui capto fuerūt abscisi pedes ⁊ manus: ⁊ posit⁹ fuit sub mēsa comedēriū sicut canis: qui memoːās sue exercite crudelitatis ait. Reddite mihi de⁹ q̄d feci. Septuaginta em̄ reges abscissis manuū ⁊ pedū summitatib⁹ colligebāt sub mēsa mea reliq̄as cibo:ū: sicut feci sic mihi factū est. Judicū. i. c. Et q̄d accidit crudeli tyːo regi pharū q̄ ex crudelitate delectabak effundere sanguinē humanū: sed hunc casū regina Damaris cuius filiū occiderat decapitari fecit: ⁊ caput eius in ...ā seu vtrē sanguine plenū demergi dicēs: sanguinē sitisti sanguinē bibe. Tertiū malū est magna in ea diuturnitas. Nam semp moːank in hmōi diuisionibus ⁊ partialitatib⁹ nec faciūt sibi ꝺscientiā. Vñ cū nō cognoscāt moːbū medicinā penitētie nō querūt. Vesnia aūt nō dak nisi coːrecto. de reg. iur. li. vj. c. pcī. Nec tales possunt absoluī nisi abːenūciēt partialitati ita. s. q̄ oē odiū dimittār. s. e...oːde: ⁊ appetitū nocumēti cōtra iusticiā alteri parti. Falsa em̄ pnia dicitur cū fict⁹ ...ceditur abvno pcō vt nō discedak ab alteroː vt habeē de pe. di. v. falsas. vt cū retinet odiū ⁊ inimicitias absoluī nō debz. Et si absoluatur ...il ei valet. Quod aūt dimittat partialitatē in qua inuereratus est ⁊ firmiter habituarus multū difficile est nisi dei gratia operet. Execrāda igit̄ est nimis contradictio seditionis ⁊ partialitatis.

§. iiii. Secūdū principale

Jniustitia oriť ex seditione.

q̄d notak in ꝟbis psalmiste est: q: multiplex pcm̄ ex hmōi ꝺdictionib⁹ ꝑcipue ptialitatū ꝓcedit. Tota die iniq̄tas circūdabit eā. s. ciuitatē vbi sunt discoːdie ⁊ partialitates super muros ei⁹ ꝑcipue q̄ sunt principales. s. ad custodiēdā ciuitatē sicut muri ⁊ defendendā: iniq̄tas que varia ⁊ multa est: sed maxime iniusticie: perfidie: ⁊ maliuolentie. Siq̄dem passiones quibus sunt pleni discoːdes ⁊ partiales: ...rinno: ⁊ amoː ad cōpartialē odiū ad aliā ꝑ: ira puer tūt iudiciū interi⁹ vt reputēt bonū malū aduerse ptis hominē: ⁊ malū bonū suū cōsecratoːē: illū puniāt etiā innocentē: istū cōsoːtiū absoluāt malefacientē. His male iudicātibus dicit Amos. v. Cōuertistis in amaritudinē iudiciū ⁊ fructū iustitie i absinthiū. ꝺ. aūt. xj. q. iij. q̄. cāe. iij. Quicūq̄ ꝺsanguinitate: aur amicitia: aut hostili odioːaut inimicitijs in iudicādo ducit: puertit iudiciū xp̄i q̄ est iustitia ⁊ fructū ei⁹ in amaritudinē ꝺvrit. Remota aūr iustitia ait Aug. de ciui. dei. li. iiij. c. iij. q̄d sunt regna nisi magna latrocinia. Est aūt hic moːb⁹ valde infectiu⁹ vn⁹ inficit aliū. Vñ de hmōi pōt intelligi illud Apoc. ix. De oːe eoː. s. partialium ꝓcedit ignis. s. furoːis: fum⁹ sz supbie: ⁊ sulphur sz detractionis fetentis: ⁊ ab his tribus plagis occisa est tertia pars hoim. Qui em̄ communicauerit superbo induet superbiā. dicit Eccli. xiij. ⁊ Eccls. Nō ambules cū homine iracundo ne efficiaris similis sibi. Semp tales oblocuntur contra partē aduersam: ⁊ sicut aer pestilēs quāto magis attrahit: tanto magis inficit. Ira coːrūpit mores bonos colloquia mala. s. Coːr. xv. Et sic circūdabit ex omni parte talem ciuitatem tota die iniq̄tas. Secunda iniq̄tas est pfidia. Sunt em̄ de numero illi de quibus ait apls Titū. s. Cōfitenk se nosse deū: factis aūt negāt. q̄nimo ꝑm̄ pdūt. dicit em̄ Beda. Qui socierat̄ fraternitati aliq̄ peste discoːdie cōmaculant ꝑm̄ pdūt vt Judas. xj. q. iij. c. abijt. Nulli aūt magis cōmaculāt cōmunitatē discoːdijs q̄ seditiosi ⁊ partiales. In baptismo quidē abːenūciatur diabolo ⁊ pōpis ei⁹: ⁊ ascribit militie xp̄i p ch̄isma tionem: sed vt ꝓdito: per partialitates se ponit ad militiā diaboli: ⁊ ita sunt pertinaces in sua partialitate: q: potius fidē negarēt q̄ patrē ⁊ sectā quā sequunt. Qui nō est mecū ait xp̄s. ꝟra me est. s. in fraterna charitate: ⁊ qui nō colligit mecū trahendo hoies ad cōcoːdiā: vniratē et pacē vrego: dispergit. Sed tandē ipi dispergunt: q: dissipat superbos: vt sunt partiales; mente coːdis sui. Luce. i.

Parcialis oriť ex seditione.

Malivolentia oritur ex seditione.

Cauēda ic̄it ⁊c. Tertia iniq̄tas tota die circūdās ciuitatē partialē est maliuolētia q̄ cōtinua est in mēritib⁹ taliū. Hec est vt ꝺ: Job. xxj. ignis deuoːans vsq; ad cōsummationē ⁊ oia eradicās germia. Et hyp. de cōpūctiōe coːdis. Si inimicitie semel occupauerit hoies oia q̄ fiūt q̄ dicunk q̄ audiunk: ira accipiunk vt ad maioːes ⁊ lōgioːes ꝓficiat inimicitias. Quis posset enumerare crimialia mala q̄ ex maliuolētia partialiū ⁊ seditioſoːoːiunk: hic homicidia: hinc adulteria: illinc meretricia ⁊ rapi⁹ fornicatiōes ⁊ monialiū violatiōes ⁊ rapine ⁊ furta ⁊ incēdia ⁊ sacrilegia sacroːlocoːum alij fame moːiunk: alij igne cōburunk: alij decapitātur: alij mēbris detrūcank manibus ⁊ ...gua ⁊ alijs membris: etiam q̄d verecundū est dicere pudēdis ⁊c. In clericis cōtinentia: in religiosis deficit vita regularis.

§. v. Tertium quod debet

Tribulatio oriť ex seditione.

expectari ex seditionib⁹ ⁊ partialitatib⁹ est dānū hoːribile ⁊ multipler: ⁊ hoc est. Labo: in med... ei⁹. s. ciuitatis sedit̄ioſe ꝑ ...ialitatib⁹ dedūce ⁊ iniusticia iam dicta.

¶ Est aūt labo: tribulationis in mundo.

¶ Est labo: confusionis in extremo.

¶ Est labo: cruciationis in inferno.

De primo inq̄t ps. Cōritio ⁊ infelicitas in viis eoːum. Et q: viā pacis nō cognouerūt ⁊ pcoːdie ꝟritio. i. ad nihilū deducⁱ⁹ stat⁹ eoːum ⁊ infelicitas miseriarū. Partib⁹ em̄ adinuicē inimicatib⁹ et̄ igetib⁹ demeritis hoim: demonijs instigātib⁹: deo ꝑmittēte vna ps ꝑualer ꝺ alia illā expellit: expulsa vagādo discurrit cū magno sui laboːe ⁊ incōmodo bona ei⁹ auferunt: ⁊ ꝺ ijs vt nullū fructū ide ꝓcipiat: sz labo:e pauptat⁹ cruciek: edificia destruunk: siluesc̄ut arua: vinee ꝑadunk: artes ⁊ idustrie dimittūt: adolescēturi egestate cōpulsi ad stipēdiū vadūt cū laboːe ⁊ sudoːe: iuuenes pulsi nō sumūt vxoːes q̄ eos gubernēt: puelle innupte cū anxietate expectāt: religiosi nō inueniūt elemosynas. Sz nōdū maloːrūnis. Cū em̄ nō fuerit purgata: sc aliq̄nt⁹ punita pcā expulsoːr: ⁊ pcā expellētiū ⁊terim fuerit impleta. Vox tonitrui tui inq̄t pba in rota. Sfit ei vox tonitrui iudicioːr dei terribilis rota versatili. Reuersiq̄ expulsi expellētes pscribūt eoːū q̄ bona diripiūt: ⁊ cede crudelioːi ...rassant: ⁊ tribulatiōib⁹ multipl⁹ exponūt. Sicq̄ implek illud Esa. xxviij. Māda remāda expecta re expecta: modicū ibi: ⁊ modicū ibi. vtvadāt ⁊ cadāt retroːsum ⁊ pteranť ⁊ illaqueank ⁊ capiank. Mādat ei vna ps aliā expellēdo pscribēdo. Aliaq̄ ps reuersa remādat q̄ eā pscꝑserat. Expecat ps pscripta reuersionē suā ⁊ sibi alia emissa postea reexpecat suū...egressuz. Modicū ibi. i. in vna ptiū bono...rtaliū ⁊ spūaliū remanet. Et modicū ibi i. alia pte ꝟraria cū postea ipa pscribit. Sicq̄ vadūt ad moːtē: cadūt retroːsuz vt nō videāt casuz suū. Cōterunt i pulueꝛe miseriaːr: q: ꝟritio ⁊ infelicitas ivijs eoːr. i. opib⁹ taliū ptialiū. Sicq; vt ꝺ: Hiere. xlvj. Sfortis ipegit i fortē: ⁊ ābo piter coːruerūt. Sfacta diuisiōe iter tribū iuda ⁊ bēiamin ex vna pte: ⁊ decē trib⁹ isr̄l ex altera: q̄ ꝑius fuerāt sub vno dūio: multa mala fecit vna ps ꝟra aliam: demū vtraq; ps ꝟrita est: ⁊ infelicitatē captiuitat⁹ ⁊ dure fuitutis icurrit. In ciuitate q̄ romana ꝺq̄sito dūio oːb: postq̄ discoːdie partialitatū ⁊ seditionū vbē ingresse sunt agente mario ꝺ syllā. ⁊ eō. Catilina ꝺ sertoːiū ⁊ Ciceroné. Esare ꝺ pōpeiū innūere cedes ciuiū secute sunt. sanguis effusus ḃuan⁹ sup ꝛa modū. Etsi tpe Octauiani ꝑiū pacifi cū fuerit sūmo deo opāte ob natiuitatē xp̄i demū paulati ad nihilū deductū est vt ꝟificeť dictū xp̄i. Dē regnū i se ipm diuisuz ⁊c. Et sic labo: i medio ei⁹. Scōm est labo: i extremo ꝓfusiōis: vir ei tales i extremis pūt deserere ptialitates ⁊ odia. Qui si moːiank i tali statu sine signis ꝟritiōis nō dūt eis dari sacra q̄ est ad magnā ꝓfusionē. Sz nō miroː: q: eccl̄astica sepultura deberēt carere. Nā regulare est q̄ q̄ moːik i aliq̄ pctō moːtali notoːio deberet ꝑua ri sepultura eccl̄ie nisi fuerit eccl̄ie recōciliat⁹ / seu oñderit

Cōfusio oriť ex seditione.

signa pnie. vt. xiij. q. ij. c. q̄b⁹. et ex de sepul. c. parochiano. Vñ i eo implebik illud Hiere. xxij. sepultura asini sepelieť q̄ ꝑijcit in flumē vel foueā extra ciuitatē. Nō si sua ꝑsumptione vel suoːr fuerit in eccl̄ia sepult⁹. Sibi erit ad cumulū dānatiōis: ⁊ Spcurārium. xiij. q. ij. cū Guia. Sz neq; etiā p talib⁹ pnt dici missevel officia: q: vt dicit leo papa. Cui nō cōcam⁹ viuo: nec moːtuo cōcare debem⁹. s. p eo oːando. xxiij. q. ij. sane. Ecce quāt⁹ labo:ꝛ ꝓfusiōis in remanētibus.

Tertiū est labo: cruciat⁹ infernalis. Nāvt dicit Aug. Si q̄s senserit aliq̄d moːtaliū i se dñari: nisi pnias egerit eternā illū flāma trucidabit. in libːo de igne purgatoːij: ⁊ hyp. xxv. §. als ea. Et sic regnū hoim ptialiū desolak ⁊ pgit ad desolationē eternā. Vñ sūme cauēdū ab hmōi regno.

¶ De contentione. Capūn. ix.

Septima et vltima filia inanis glie est otēritio cū q̄ hz magnā vicinitatē litigiū. Et iō hic de vtroq;. Cōtentio tñ opponik ꝺcoːdie seu charitati. Litigiū ꝺo amicitie. Pːo cuius declaratiōe dicit. b. Tho. ij. ij. q. cxvj. ar. s. q̄ litigiū ꝓpe cōsistit i...ꝟbis. cū. s. vn⁹ ꝟbis alteri⁹ cōtradicit. Jn q̄ ꝺdictione duo pūt attēdi. Onq; em̄ ꝓtingit ꝺdictio ꝓpter ꝓsonā dicētis: cui ꝺdices cōsentire recusat ꝓpter defectum amoːis alios vnīeris. Et hoc videt ꝓtinere ad discoːdiam ꝺ alia charitati. Onq; ꝺo ꝺdictio oːit rōne ꝓsone q̄si ꝓtristare nō ...erek. ⁊ ꝺ dictio est litigiū oppositū amicitie seu affabilitati ad quā ꝓtiner delectabilit⁹ alijs ꝺuiuere vñ ꝑbs dicit in. iiij. ethi. q̄ q̄ ad omia cōtradicit cā ei⁹ q̄d est cōtristare: neq; quoscūq; curantes: discholi ⁊ litigiosi vocank. Pːohibent aūt litigiosi ad oːdines ꝑmoueri et ꝓlaturas. dū dicit apls. s. Timo. iij. Nō litigiosum. s. opoːtet esse epm̄. q̄d extendik etiā ad alios clericos. Et rō huiꝰ phibitionis est vt dicit Gratianus dist. xlvj. §. j. c. c. seq. q: litigiosi sunt superbi: vel adulationibus sibi animos ꝓncipū cōciliant vel fratribus suis detrahēdo infamie notā ingerū ...el iter ffes seminādo discoːdiā seditiōes facere nūq̄ cessant. Oñdit aūt Jacob⁹ apls. iiij. c. tale vitiū ꝑcedere ex ꝛcupiscētia ꝓut videlz ꝛcupiscētia ipoːtat ācliːnationē habitualē ad pctā q̄cūq;. vñ ait. Vñ bella ⁊ lites in vob⁹ nisi ex cōcupiscētijs que militant in mēbːis vestris.

Litigiosi nō dñt ad oːdines pmoueri.

Cōtrio q̄liter diffinitur.

Cōtentio aūt diffinik ab Amb. q̄ est impugnatio ꝟritatis cū cōfidētia clamoːis: ⁊ hoc ꝓut est pcm̄. Nā cōtētio etiā ponik a Tullio in. ij. rhetoːice colo: rhetoːico⁹. dicit em̄ q̄ cōtentio est oːatio ad cōfirmādū ⁊ cōfutandū accōmodata. Jnquātū aūr est vitiū apls admonet vitare ad Rom. xij. dicens. Nō in cōtentione ⁊ emulatione. s. ambulemus cōuersando. ⁊ Paro. Cōtra ꝟbosos noli cōtendere ꝟbis. ⁊ Hːeg. in moːal. Lego puto salua fide meli⁹ sc̄s esse alie no intellectui cedere q̄ cōtentiōib⁹ deseruire. Ponik aūt a Hːeg. cōtentio filia inanis glie ex eo. vt dicit Tho. ij. ij. q. cxxviij. ar. ij. q̄ cōtētio est q̄dā discoːdia in ꝟbis. discoːdantiū aūr vtrq; in sensu suo stat. ⁊ vnus alteri nō acq̄escit. Pːopːiū aūt est ꝛupbie ⁊ inanis glie ꝓpːiā excellētiā querere. Si aūr discoːdātes sunt aliq̄i ex eo q̄ stāt in ꝓpːijs: ita cōtendētes sunt aliq̄ ex hoc q̄ vnusquisq; verbo quod sibi videt defendit vt sic nō videat minus bene q̄ alius cognoscere illud de quo cōtendit. Quādo sit moːtale dicek. s. De vtroq; igitur simul ⁊ large ...mendo pōt exponi illud ps. cvj. Effusa est contentio super ꝓncipes ⁊ errare eos fecit in inuio ⁊ nō in via. Scilicz ꝓpter contentionem. Et dicitur deus errare facere permissiue: nō quia causet errorē: sz q: pmittit: sicut etiā exponik illud Amos iij. Si erit malū i ciuitate. s. vniuersali q̄d dñs nō fecerit sz permissiue. Unde Augu. in enchi. Nihil fit nisi omnipotēs fieri velit vel ipse faciēdo. s. quātū ad bona: vel sinendo fieri i...quātū ad mala. Sfacit igit̄ cōtentiosos errare. idest pmittit: ⁊ hoc quia incedūt nō in via que ch̄istus est dicens. Ego sum via veritas et vita. Joh. xiij. c. qui non fuit contentiosus sed humilis et mitis: sed in inuio idest

Universidad de Deusto
Biblioteca

in ĩmitatiõe diaboli q̃ supbus est ⁊ rex sup oẽs filios supbie: vt dr̃: Job penul. Ipse est inuiñ. i. extra viam: q: extra gr̃am ⁊ miscdiam ch̃isti. Vel in inuio ambulãt seu opant nõ in via: q: extra charitatẽ sunt q̃ via dicit ab apostolo. s. Cor. xiij. inquiẽte. Adhuc excellẽtiorẽ viã vobis demõstro

pš. cxviij

Et Aug. Ipsa est via que ducit ad celũ. Vel via est obseruatio mandator̃. iurta illud pš. Viã mãdator̃ tuor̃ cucurri. Cũ igit̃ ꝓtendẽtes nõ ambulẽr in via charitatis ĩtrẽdẽtes querere ꝓtatẽ in sua cõtentione: sed vadũt in ĩuio emulatiõis ⁊ supbie: errare eos dr̃ facit. i. pmittit: et ipsos ⁊ alios audiẽtes. Vñ apls loquẽs de cõtentiõe ait. j. Tim. ij. Nolicõtendere verbis. Ad nihil em̃ vtile est. s. hoc̃ nisi ad subuersionẽ audiẽtiũ. Effusa est ergo ⁊c. Vbi notandũ q̃ triplex est contentio.

¶ Prima est cõtentio emulatiõis effusa ab inferiorib̃ sup̃ idest erga pr̃incipes superiorũ.

¶ Scda est cõtentio disputationis effusa ab opinionib̃ sup̃ idest inter pr̃incipes magistror̃.

¶ Tertia est cõtentio litigatiõis effusa a deceptationib̃ sup̃ idest iurta pr̃incipes magnator̃ vel rectorũ.

Cõtẽtio emulatiõnis ex inuidia.

§. I. Prima contentio est

q̃ ꝓcedit ex inuidia: quã hñt adinuicẽ aliq̃ erga suos pn̄cipes. i. doctores: nã cũ vidẽt doctorẽ alior̃ magis laudari ⁊ in opiniõe q̃ suũ inuidẽt ⁊ ꝓtẽdũt ꝓtra laudãtes alios. Talis ꝓtentio fuit in corinthijs cõuersis ad ĩdẽ a paulo. vnde eos redarguẽs ait r. j. Cor. j. Cõtentiones sunt inter vos. hoc autẽ dico q̃ vnusq̃sq̃ dicit: ego sum cephe. i. petri ego pauli. ego apollo: diuisus est rps̃. Et in. c. iij. Cuz sint inter vos zelus ⁊ cõtentio. i. inuidia ex q̃ ꝓcedit ꝓtentio: nõne carnales estis. i. sensuales ⁊ bestiales. Existimabã. tales q̃ q̃ a melioꝛi ⁊ maioꝛi sctõ fuisset baptizat̃ ille maioꝛẽ gr̃am ꝙsecut̃ fuisset q̃si ipsi hoies darẽt gr̃am: vt ch̃istus. Et sic qui habebãt affectionẽ ad vnũ ppm magis cõmendabãt ⁊ cõtendebãt cõtra baptizatos vel conuersos ab alijs rangp̃ a nõ ita sar tis hoib̃: ⁊ nõ rantã gr̃am cõferentib̃ inuidebant q̃ inuicẽ. Sed magn̄ erroꝛ: ille erat q: hoies nõ sunt collatores sacr̃alis gr̃e sed rps̃: ⁊ sic errabant in inuio ⁊ nõ in via incedẽtes ꝓpatis. ⁊ iõ paulus redarguit. Sic ⁊ discipuli iobis baptiste estimãtes iohannem magistrũ suũ maioꝛẽ rp̃o cũ vidẽrẽt q̃ ps̃es ꝙcurrere inciꝑiebãt ad sequelã ⁊ doctrinã rp̃i: q̃si inuidẽtes sibi hoc signi ficauerũt: ⁊ fortasse aliq̃n de b ꝓtẽdebãt q̃ maioꝛ: cẽr magister eoꝝ: ⁊ iõ potiꝰ deberẽt seq̃: sed iohãnes eꝝ educit de tali inuio: cũ misit duos discipulos suos dicens: Tu es q̃ venturus es ⁊c. vr. s. vidẽtes miracula eius agnoscerẽt ⁊ crederẽt verũ messiã: ⁊ sibi magr̃ adhererẽt: vt dic̃ Ch̃rysf. sic ⁊ ꝓtẽdũt q̃dã q̃tidie de pdicatoribꝰ: de doctoribꝰ: de sanctis fundatoribꝰ religionũ: q̃s fuerit maior: Dñic̃ vel frãcisc̃ vel Aug. vel Tho. ⁊ hmõi. Ista ue sunt iste cõtrarietates ⁊ nil nisi erroꝛẽ ⁊ discoꝛdiã generãt. Legit̃ de duobꝰ doctoribꝰ q̃rũ vnꝰ hẽbat in magnã deuotionẽ ioẽbem bap. aliꝰ ioẽbem euãg. cũ q̃libet multũ suũ cõmẽdaret: ⁊ alterũ altery pferret: ꝙdixerũt sibi in publico facere dispurationẽ solẽnẽ sup hoc ad ꝓbãdũ q̃s maioꝛ esset. Sz nocte ꝓcedẽti diẽ assignatã disputatiõis ioẽbes baptista suo deuoto doctoꝛi apparuit. ⁊ ioẽbes euãgelista suo: reuelãtes q̃ dispurationẽ tal dimitteret: q: ipsi bñ cõcoꝛdabãt in celis ĩfimul: ita ipi inuicẽ haberẽt cõcoꝛdiã ⁊ charitatẽ in terris: ⁊ sic demũ in supnis viderẽt hãc ꝓtatẽ. Ipsup cũ ꝙuersi ad fidẽ ex iudaismo q̃dã alij ex gẽtilitate romani essent inter se altercabant ⁊ ꝓtẽdebãt: alter alteri se pferẽs ⁊ aliũ despiciẽs. Nã ⁊ dicit magr̃ in glo. circa finẽ ꝓlogi in continuo. Judei em̃ cõuersi ꝓpter sctõs ꝑres a q̃b̃ oꝛiginẽ duxerãt: ⁊ legẽ spãle eis a deo datã gẽtiles ꝙuersos despiciebãt dicẽtes se ꝓpter obseruantiã legis meruisse gr̃am rp̃i dicẽtes. Nos de genere abrae nati sum̃ cui ꝓmissio ꝑmũ facta est: ppls peculiaris dei sumus. Nos de egypto fortimanu ⁊ mirabilibus signis deꝰ eduxit, Nos deꝰ sicco ve-

stigio mare rubrũ trãsire fecit. Manna pauit. aquã de petra flurit ⁊ soli legẽ eius accepim̃. Ad nos spãliter venit dei filius. Vñ ait in euangel. Nõ sum missus nisi ad oues que perierũt domus israel. Ecõtra gentiles cõuersi dicebant. Quanta plura beneficia vobis cõcessa narratis: tãto deteriꝰ vos esse ostẽditis. Nã eisdẽ pedib̃ q̃b̃ mare rubrũ transistis. postea ante idola saltastis: ⁊ q̃ manib̃ vestris fecistis: ⁊ ꝓpio oꝛe quo pauloante de submersioꝰ ne pharaonis ⁊ exercitus eius laudes deo reddidistis idola adoꝛastis ⁊ laudastis in deserto. post mãna celitus datũ in deserto faõ dictes i egyptũ redire voluistis. Sepe deũ ad irã irritastis: ⁊ ad vltimũ rp̃m in lege ⁊ ꝓphetis ꝓmissum occidistis. Nos itaq̃ vobis dignioꝛes sumus: q̃ vr de rp̃o audiuim̃ in eum credidimus. Vñ ꝓpꝺ phetã de nobis dñs ait. Populus quẽ nõ cognoui seruiuit mihi: in auditu auris obediuit mihi. vt constat nos nõ ex industria sed ex ignoãtia deliq̃sse. Si apls ⁊ ꝓphas habuissem̃ idol... nõ coluissem̃. Ad de generis nobilitate vos iactaris si qua taliꝰ gñ̃a est tũc hisinael ⁊ esau pos sunt pariter gloꝛiari cum de eisdem parentibus nati sint. his igitur altercãtibus apls se mediũ interposuit oẽs cõtentiones eoꝝ hincinde dirimẽs ad vnã doctrinã oẽs adduxit ostendes nullos eoꝝ meritis suis esse saluandos: q: oẽs ⁊ iudei ⁊ gẽtiles sub pcto tenebant: sed p dei gr̃am liberati sunt: vt ait apls ad Ro. x. Nõ est distinctio iudei ⁊ greci omes em̃ peccauerũt ⁊ egent gratia dei: iustificati gratis gratia ipsius. ad Ro. iij. Et cõtentiones vitãdos esse ostẽdit dicens Roma. xiij. Non in contentione ⁊ emulatione. Sic etiã de reductione regis dauid in regnũ suũ cõtendẽtes tribus israel cum tribu iuda se diuiserunt: q: dura verba adinuicem habuerunt. ij. Regũ. xij. Sermo cñ durus suscitat rixas. Proꝛuerbioꝝ. xv.

Cõtẽtio in disputationib̃.

§. II. Secũda cõtentio est

disputationis sed rõnabiliter facta. Apls. s. Cor. xj. Si q̃s videt inter vos cõtẽciosus esse nos talẽ cõsuetudinẽ non habemus sed neq̃ ecclesia dei. Respõdete obsecro absq̃ contentione. Jaco. vj. Monoꝛ: est homini qui separat se a cõtentionib̃. Proꝛuerb. xx. Vbi em̃ zelus ⁊ cõtẽtio: ibi inconstantia et omne opus prauũ. Jaco. iij. Triplex autẽ est vitiosa contentio ⁊ talis euitanda.

¶ Primo quia contra scientie veritatem.

¶ Scõo quia cõtra modestie cõgruitatem.

¶ Tertio q: ꝓpter materie inutilitatem.

Cõtẽtio ꝑ ꝓtatẽ est mortale

Contentio primo modo qñ sc̃z est impugnatio veritatis aduerterter ⁊ modo ĩoꝛdinato: vt cũ clamoꝛe ⁊ hmõi est ꝑ pctm̃ mortale ꝑm Tho. ij. ij. q. xxviij. Art. ⁊ apls ponit cõtentiones inter opa carnis: de q̃b̃ dicit q̃ talia agũt regnũ dei nõ ꝙsequenẽ: qõ videt intelligẽdũ de reb̃ importãtie vt que prinẽt ad fidẽ vel bonos moꝛes vel determinata ꝓ ecclesiam: vel ꝓtinentia ad doctrinas vtiles vel alia notabilia. Nã cõtentio q̃ fit inter pueros etiã cõtraveritatẽ nõ videt mortale. Multũ dz euitari. Et rõ q̃re dz euitari ꝓtentio est: q: vt dicit gl. sup illud. Noli cõtẽdere ꝛbis. Cõtẽtio mĩn stabilitatis hz: sepe generat odiũ scrupulũ. Solẽt em̃ in ꝓtiõe talia opponi eliminato etiã malitioꝰ lentie argumento vt moueãt aĩos ĩsipientiũ frarrũ. Nec põt esse ꝓtentio q̃n errorẽ q̃ar aliq̃d ꝓtra ꝓscietiã vt ĩtruse in aĩo pdat: ⁊ fortis victor: accedat. Nemo em̃ patiẽ se vinci: licz iciat vera esse que audiꝛ. collatio q̃ esse dz inter deiseruos nõ altercatio. Idecibi. Secũdo mõ contentio est pctm̃ qñ etiã fieret ꝓ veritate hz modo ĩoꝛdinato: vt cũ clamoꝛe et hmõi: et tũc videt̃ veniale pctm̃. Sm Tho. ij. ij. q. xxxviij. ar. j. Tñ forte tanta ĩoꝛdinatio fiat in contẽdendo q̃ notabile scãdalũ sequat̃ aliorũ: q: posset esse mortale. vnde apostolus postq̃ dixisset. ij. Tim. ij. Noli contendere verbis. subdit causam: ad nihil enim vtile est nisi ad subuersionem audientium. Subuersio autem ꝓpꝛie notabile scandalũ. Sed si fiat contentio ad impugnan-

Cõtẽtio ꝑ ꝓtatẽ est mortale.

dum falsitatẽ debito mõ tũc laudabile est. Et sic catholici cõtendũ ⁊ cõtra hereticos ad defendẽdũ veritatẽ. vñ glo. sup illud. j. Reg. iiij. accidit vt quadã die ⁊c. dicit. catholici ꝙ hereticos cõtentiões nõ cõmouẽt nisi ꝓpter hoc quod cõtẽmẽ cõuocent. In quo tñ diligẽter cauendũ est vt nõ ponãt se ad cõtendendũ cũ iudeis vel hereticis nisi bñ periti: ne fidei doctrina cõfusioni pareat si nescirẽt sufficiẽter rndere obiect̃. Insup etiã nec cozã idiotis ⁊ simplicib̃. Sm Tho. ij. ij. q. x. ar. viij. quoꝝ fides tãto firmioꝛ in eis est quãto minus cõtrarietaꝫ aliq̃d audierũt: audiẽtes em̃ ꝓtraria his q̃ tenẽt incipiũt vacillare. Tertio mõ contẽtio est vitiosa ꝓpter materie inutilitatẽ vt cũ fiunt cõtentiões de rebus nulli⁹ vtilitatis vtrũ sic vel aliter sint. Vñ apls. j. Tim. vj. Si q̃s aliter docet ⁊ non acquiescit sanis sermonibus ihesu rp̃i ⁊ q̃ sm pietatem est doctrine supbus est nihil sciẽs: sed languẽs circa qõnes ⁊ pugnas ꝛboꝝ ex q̃bus oꝛiunt̃ inuidie: contẽtiones: blasphemie: suspitiões male: conflictiones hoĩn mẽte coꝛruptoꝝ. Ubi dicit gl. sup illꝺ Languẽs circa qõnes ⁊ pugnas ꝛbo. i. inexpedit̃ ad soluẽdũ eas Languẽs ait. Nõ em̃ recusando fidẽ penitus moꝛit: ⁊ ad veritatis scientiã cõualescit: sz quasi repẽtinis accessionibus lãguet circa q̃stiones. Questio em̃ tũc erat an aliq̃s esset seruus: cũ oẽs ex eisdem parentibus sint n... ⁊ oẽs rps̃ redemerit. Pugne verboꝝ videbant: q: dñs dixit. Si liberauerit vos filius vere liberi eritis. Hec̃ ꝺ videbant repugnare verbis apli dicentis eo. c. Qui sub iugo seruitutis sunt: dños suos oi honoꝛe dignos arbitrent̃. Sed supficialis est ista repugnãtia. Xps̃ em̃ loquebat de seruitute animi per pctm̃: apls de seruitute tpali quoad coꝛp⁹. Sic etiã fiũt nunc multe cõtentiones ⁊ disputationes inutiles vt de cõceptu virginis in pctõ oꝛiginali: vel non. in publicis pdicationibus. vñ sequitur magna scandala apud audiꝛes. de Maria magdalena: si fuerit meretrix vel virgo coꝛpe vel coꝛrupta. De Johãne euãgelista si est in paradiso terrestri cũ coꝛpoꝛe vel in gñ̃a vel in mũdo coꝛpus eius: hmõi. Contẽdere etiã de dignitatibus vel locis honoꝛabilioꝛibus. vanũ est. Et sic intrauit contentio inter apls quis eoꝝ videret esse maioꝛ: quos rps̃ cõpescuit dicẽs Principes gentiũ dñantur ⁊c. Luc. xxij. nec hoc fuit absq̃ pcto. Ideo aũt Job cũ dño cõtentionẽ fecerit dicẽs. Numquid q̃ contẽdit cũ deo tam facile cõquiescit. Ibi contẽtio ponit̃ ꝓ disputatione. Direrat em̃ ca. xiij. ad oiporentẽ loquar ⁊ disputare cũ deo cupio. In qua disputationis contentione nõ intrẽdebat veritatẽ impugnare: nec ĩoꝛdinatione animi vel vocis vti: sed aliquã inquisitionẽ exꝑtere

Inutile est cõtendere verbis.

Vñ in nullo peccauit sm T... o. vbi. s. Vitãde ergo sunt cõtentiones inutiles: que vtiq̃ instigant̃ ope diabolo cui summe displicer cõcoꝛdia hoĩn. Vñ legit̃ invitis patrũ. q̃ cũ duo germani in heremo habitarẽt deo militãtes ⁊ diu in maxima cõcoꝛdia vixissent nũq̃ cõtentiõis verbũ habẽtes. vnꝰ eoꝝ instigatus a diabolo quadã die dixit. Tãtum est q̃ nõ fecimus aliquã cõtentionẽ faciam̃ vel vnã. Cui alter dixit nescire se facere. Quẽ ille docuit dicens. Ponamus laterẽ vel aliquã rem in mediũ. ⁊ ego dicã q̃ est mea ⁊ tu ecõtra q̃ est tua ⁊ ego iterũ dicam q̃ est mea ⁊ tu ecõtra respõdeas ⁊ sic faciemus cõtentionẽ. Cũ ergo cepisset ille dicere rem illã suam. ⁊ alius ecõtra dixisset suã. durius ꝓmus loquẽs ait. immo mea est. Quẽ ille estimãs iratũ subito acquieuit dicẽs. Si tua est ipsam accipe ⁊ sic finita est q̃stio. Cui ille ꝓmus dixit. Sic non oporter facere sed semp perfiste in dicendo tuam. Cum igitur iterũ cepissent post bina replicationẽ modo ꝓpioꝛi cum acriter ꝓmus loqueretur alius subito assentiebat dicens accipe si tua est. Et cum pluries iterassent negociũ nunq̃ potuit ille vinci vt veram contentionẽ facerẽt ficq̃ diabolus cõfusus est.

De cõtentione litigiũ in iudicio.

§. III. Tertia est cõtẽtio litigii.

Idanc videt̃ rps̃ ꝓhibere dum ait Mat. v. Qui vult tecũ in iudicio cõtendere ⁊ tunicã tuã tollere dimitti ei et palliũ. Vñ ⁊ apls reꝓhẽdit corinthios. q̃ in iudicio adiuicẽ cõtendebant dicẽs. j. Cor. vj. Frater cũ fratre iudicio conrẽdit. Sed frustra esset institut⁹ oꝛdo iudiciarius cum suis solẽnitatibus in iure canonico ⁊ ciuili si nõ esset licitũ ⁊ iustũ ꝓtẽdere in iudicio ob sua repetẽda: ⁊ ppulsationẽ iniuriarũ: ⁊ obuiandũ iniusticijs ⁊ calũnijs. Ideo ergo ait apls. secularia iudicia si habetis oino pctm̃ est in vobis. s. Cor. vj. intelligit̃ de cõtẽtiõe iudiciaria nõ simplr ⁊ ex toto: sed de ea q̃ fit apud iudices ifideles vt ibi ꝺ: per apls̃m. Hoc em̃ phibet infideles esse iudices in causis fidelium. Vel intelligit̃ de ꝓtentiõe iudiciali etiã apud fideles sed cũ fraudib⁹: mẽdacijs ⁊ iniusticijs. Vñ ibi dic̃ apls. Quare nõ magis fraudẽ patimini? sz vos fraudatis. Põt ⁊ tertio illud intelligi de nõ cõtendẽdo qñ in repetitiõe suarũ rerũ scãdalũ seq̃retur in eis a quib⁹ repetunt̃: si tñ scãdalũ esset pusillor̃ nõ phariseoꝝ. Sz postq̃ declaratũ esset illis a q̃bus repetunt̃ aliena illa sua nõ esse sufficiẽter: iaz esset scãdalũ phariseoꝝ in eis. s. ex malicia ꝓcedẽs si turbarent̃ ex b. vñ nõ dimittẽda esset talis cõtẽtio ex hoc de nec̃sitate. De hoc tñ vide. j. in. c. de scandalo. Qđ autẽ dicit ꝓs nõ c endendũ in iudicio consiliũ est. Vñ nõ obligat ad ĩpletionẽ ei⁹ nisi quantũ ad ꝓparationẽ animi nõ ad opus. vt. s. talis sit paratus nõ solũ ablata nõ repetere si oporteret: sz etiã ad patiẽter ferendũ si ꝯlamydẽ ꝑderet ar. ad hoc. xviij. q. j. c. parat⁹. verũ cõsiderãdo q̃ in hmõi cõtẽtionibus iudicialib⁹ fiũt multa petã ex vtraq̃ parte: mẽdacia. s. periuria. odia cõtumelia fraudes: ⁊ alia: forte melius eẽt talia dimittere q̃ tot ꝑiculis se exponere ⁊ ꝓcipue qñ litigia sunt ĩtricata: ⁊ iudices sunt cupiditati nõ ꝓtati dediti: vel cũ altera parte cõponere: etiã diminuẽdo de iure suo q: vari⁹ euẽtus belli causaꝫ: ⁊ expẽse multe. vnde v. q. ij. q̃ si ꝓximates. dr̃ q̃ iuder labo: are dz ad cõcoꝛdiã ⁊ dz litigãtes cõciliare. ff. de offi. ꝓc. l. illicitas. Debet etiam seruari modestia in litigijs. vñ dr̃. v. q. iiij. ci loco. q̃ ꝙd aut cõsideriũ ꝙsultatiõibus agit̃: aut ab accusantiũ ꝓte ꝓponit̃ dz mitissima ꝛbor relatione referri: vt nec contẽtiosis vocib⁹ sensus audiẽtiũ ... arbet. i. clamosis nec iudicij vigoꝛe de tumultu eneruet. Sz de oꝛdine iudiciario ⁊ mõ aduocãdi hr̃ in. iij. parte. ti. ix. Effusa est q̃ talis cõtẽtio litigiosa sup ꝓncipes. i. iurta ꝓncipes seu rectoꝛes vbi cause agũtur. Et q̃ sup aliq̃n ponat̃ ꝓ iurta. prz ex illo ꝛbo pš.

Adde q̃ iudex dz opari vt lites triẽnio fiñant ne fiãt imoꝛtales i. l. ꝓperandũ. C. de iudi. ⁊ ibi Bal.

Sup flumĩa babylõis illicsedim⁹ ⁊c. i. iuꝛ. ⁊ sic ꝓtẽdẽtes i iuio vitioꝝ ꝓcedẽres nõ in via iusticie ⁊ charitatẽ errare fecit. i. pmisit in plura incõueniẽtia intrãdo: vel veritatẽ nõ videndo. Sic due meretrices semel ꝓtẽdebãt in iudicio coraz rege Salomone de filio vnꝰ viuo: altero moꝛtuo: quẽ falsa mr̃ tulerat a latere vere matris et inoꝛtuũ suũ iurta matrẽ viui locauerat ⁊c. Vide historiam. iij. Reg. iij.

Titulus. v. De luxuria.

¶ De luxuria i q̃ agit̃ ꝓmo de. vij. occasiõibus eius. Scõo de. vij. gradib⁹ ei⁹. Et tertio de. vij. nocumẽtis ei⁹. Cap. j.

Luxuria accipit dupl̃r.

Luxuria est tertium

vitiũ principale. Sumit̃ autẽ hoc nomẽ dupliciter. Uno modo large. ꝓ abundantia et supfluitate rerũ coꝛpaliũ. s. nõ solũ venereorum: sz ⁊ cibi: potus ⁊ vestitus: ⁊ diuitiarũ ⁊ delitiarũ. Et sic sumit Ambo. cũ dicit. Egritudo coꝛporis pctm̃ repellit. luxuria carnis. i. abũdantia delitiarum pctm̃ adolet. i. nutrit. de pe. dist. j. c. verbũ. §. põt fieri. Aug. etiaz dicit in lib. cõfessio. q̃ luxuria satietatẽ atq̃ abũdantiã se cupit vocari. satietatẽ. s. ciboꝝ: ⁊ abũdantiam diuitiarũ. Sco mõ sumitur luxuria ꝓprie ⁊ stricte ꝓ inoꝛdinatione circa venerea. Unde sm Ysiꝺ. in lib. etymologiarũ. luxuriosus dicit quasi laxatus in voluptates. Et quia voluptates veneree maxime animũ hominis resoluunt. sz a vigoꝛe rationis ideo sm Thomã. ij. ij. q. cliij. ar. j. circa voluptates venereas maxime luxuria consideratur. Sic etiam libido etsi in

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliꝫ materiꝫ dicat: vt libido vlciscẽdi: libido dominandi ⁊ hmõi. specialr tñ sibi hoc nomẽ vendicat veneree voluptates. in ꝺ͛ specialr libido ꝺ: cẽ. vt ait Augu. in. xiiij. de ciui. dei. Sic aũt diffiniri põt. Luxuria est inordinat⁹ appetitus venereoꝝ. Appetitus ꝺ: q: oẽ pctm̃ principaliter cõsistit in appetitu seu volũtate. vñ Aug. Nemo ipudice i. luxuriose vtit coꝝpore nisi prius spũ. i. volũtate cõcepta nequicia. dicit etiã idẽ Aug. de violẽter oppssis. Non potuit aliquẽ libido aliena si aliena erit. i. si non assentiat ipse vel volũtate. Et loquit Aug. de pollutiõe aníni ppctm̃ nõ de pollutione carnis. Inordinat⁹ ꝺ: cũ est cõtra rõnis ordinẽ. Nã si est sm rõnẽ appetit⁹ vel vsus venereoꝝ vt in debito actu cõiugali: nõ est luxuria neq; pctm̃: sz quõcũq; aliter semꝑ est pctm̃. Rõ huiꝰ est sm. b. Tho. ij. ij. q. clvij. ar. iij. q: quãto aliq̃d est magis necessariũ tãto magis opz q; circa illud rõnis ordo seruet. vñ ꝓ cõsequẽs magis est vitiosum si ordo rõnis ꝓtermittat. vsus aũt venereoꝝ est valde necessarius ad bonũ cõmune qꝺ est cõseruatio humani generis. Et ideo marie circa hoc debet attẽdi ordo rõnis q; determinat⁹ est per legẽ diuinã ⁊ humanã. Si aũt circa hoc aliq̃d fiat ꝓter id qꝺ habet ordo rõnis ꝓtium erit. hoc aũt pertinet ad rõnẽ luxurie vt modũ ⁊ ordinem rõnis excedat circa venerea. ⁊ iõ pctm̃ est et ex genere suo mortale: q: directe ꝺ͛ ꝓceptũ illud. Non mechaberis. Exo. xx. Sup quo verbo dicit Augu. Noie mechie ois illicitus cõcubitus. s. extra matrimoniũ: atq; illoꝝ mẽbroꝝ nõ licitus vsus ꝓhibitus ītelligit. xxij. q. iiij. c. meretrices. Aplꝰ etiã ponit luxuriã inter opa carnis que qui agũt regnũ dei nõ cõsequent. ad Gal. v. vñ oñdit esse mortale. Sed arguit cõtra sic. p actũ venereũ semẽ emittit⁹ qꝺ est supfluũ alimẽti. vt ptz p ꝑbm in li. de gnatiõe aialiũ. sz in emissiõe aliaꝝ supfluitatũ nõ attẽdit aliqꝺ pctm̃. g; nec circa actus venereos põt esse pctm̃. Rñdet. b. Tho. ij. ij. q. 8 in ꝑbm i dicto lib. semẽ q͛uis sit supfluũ. est tñ supfluũ quo indiget. supfluũ em̃ ꝺ: er eo qꝺ refiduũ est opatiõis ꝺ nutritiue tñ supfluũ nõ est ad opus virtutis generatiue: sꝰ indigetur eo ad gnationem. sed alie supfluitates humani coꝝpis sunt quibus nõ indiget: ⁊ ideo nõ refert q͛liter emittatur salua decẽtia cõuictus humani. Sed nõ est sike in seminis emissione q͛ taliter fieri debet vt conueniat fini ad quẽ eo indiget seruat⁹ aliꝭ debitis circũstantiꝭ aliꝭ erit mortale

Ītẽ sm. b. Tho. vbi. s. sicut aliꝭ vitiꝭ opponunt⁹ alia vitia vt ꝺ͛ia: vt auaricia ꝓdigalitati: ꝓsumptio desperatiõi et hmõi: ita ⁊ luxurie vitio opponit⁹ vt ꝺ͛ium vitiũ qꝺ cõtinetur sub insensibilitate. Et accidit ꝺ vitiũ in eo q; ita detestatur mulierũ vsum vel viroꝝ si mulier est qꝺ vroꝝ debituz nõ reddit vl viro vroꝝ qꝺ etiã põt esse mortale. Venerea dicũtur actus carnales a venere dicta: que a paganis dicebaꝫ dea amoris: ex amore em̃ cõcupiscentie tales actus ꝓcedunt. Iñ se aũt nõ sunt illiciti. sz cũ sunt inordinati. videliz cõtra regulã rõnis. Unde in cõiugio debito mõ seruato absq; pctõ sunt etsi ibi sit similis delectatio. Rõ huiꝰ est sm. b. Tho. ij. ij. q. clij. ar. ij. q: sicut est vere bonũ qꝺ cõseruet natura vniꝰ individui: ita etiã est quoddã bonũ et cellens qꝺ cõseruet natura speciei hũane. Sicut aũt ad cõseruationẽ vite humane vnius hois ordinat⁹ vsus cibi: ũ ita etiã ordinat⁹ ad cõseruationẽ humani generis vsus venereoꝝ. vñ Aug. dic in lib. de bono ꝺ͛iugali. qꝺ cibꝰ est ad salutẽ hois: hoc est cõcubitus cõiugalis ad salutem gñis et ideo sicut vsus cibi: ũ põt esse absq; pctõ si fiat debito mõ ⁊ ordine sm qꝺ est ꝓueniẽs ad finẽ gnationis hũane: seruatis aliꝭ debitis circũstãtiꝭ. Et si arguat⁹ i contrariũ sic. Ubicũq; reperit⁹ aliqꝺ supfluũ ꝓ͛ꝺ a bono rõnis discedit hoc est vitiosum: q: virtus coꝝpit⁹ p supfluũ et diminut⁹ vt ꝺ͛. ij. Ethi. Sz in q͛liber actu venereo est ibi supfluitas rõnis ⁊ delectatiõis: q; imãtũ absoꝝbet rõnẽ qꝺ ipossibile est aliq̃d intelligere in ipsa vt dicit ꝑbs i. vj. Ethi. ⁊ Piero. dicit qꝺ in illo actu spũs ꝓphetie non tãgebat coꝝda ꝓpheta rum xxxij. q. ij. c. connubia. g; null⁹ actus venere⁹ est absq; pctõ. Rñdet idẽ btus Tho. vbi. s. qꝺ medium ꝺ͛utis qꝺ coꝝpit p supfluũ ⁊ diminutũ non attendit sm quãtitatẽ sz sm qꝺ conuenit recte rõni. Et iõ abũdantia delectatiõis q; est in actu venereo sm rationẽ ordinato non cõtrariat medio ꝺ͛utis. Et ꝓterea ad ꝺ͛utẽ non ptiner quãtũ sensus exteriꝰ: delectet: qꝺ sequit coꝝpis dispositionẽ: sz quãtũ appetit⁹ interiꝰ: ad hmõi delectationes afficiat. Nec etiã ꝺ q; ꝺ liberũ actũ rõnis non põt habere ad spũalia confidesranda simul cũ illa delectatione oñdit qꝺ act⁹ ille sit ꝺ͛inus virtuti. Nõ em̃ est ꝺ͛ius ꝺ͛uti si rõnis act⁹ aliq̃n intermixtatur aliq̃d qꝺ sm rõnem sit: alioq̃n qꝺ aliqꝺ se somno tradit esset cõtra ꝺ͛utẽ. ꝺ tñ qꝺ ꝓcupiscẽtia ⁊ delectatio venerea non subiaceat imperio ⁊ moderationi rõnis ꝓuenit ex pena ꝑmi pctĩ inquãtũ rõ deo rebellis demeruit habere suã carnẽ rebellẽ. vt ptz per Aug. de ciui. dei. Non est q; in illo actu pctm̃ ꝓpter illã imoderantiã delectationis et concupiscẽtiã. sz est aliqꝺ penale a ꝓmo peccato deriuatũ. Hec Tho. Et ad hoc facit qꝺ ait apostolus. i. Cor. vij. Si nupserit virgo non peccat. ⁊ Piero. dicit. connubia legitima carent quidẽ peccato. xxxij. q. ij. c. connubia.

Nota qꝺ appellatione mechie ois luxuria ꝓplectit

Luxuria diffinit.

Luxuria i ꝺ͛iugio fit absq; peccato.

§.I. De hoc igit̃ vitio põt

Per modum seruomonis.

intelligi illud ps. lxxiij. Incẽderũt igni sanctuariũ tuũ in terra: polluerũt tabernaculũ nois tui. Ad litterã loquit ꝓpha vẽtura ꝓnunciãdo de tẽplo dñi qꝺ erat in hierusalem nobilissimũ qꝺ appellat sanctuariũ ⁊ tabernaculũ nois sui. i. factũ ob nomẽ gloriã ⁊ laudẽ dñi. Et istud fuit pollutũ ⁊ igni incensum per gẽtiles siue chaldeos cũ nabuchodonosoꝝ: cepit hierosolymã tpe regis iude. s. Sedechie. sive romanos cũ Tit⁹ destruxit eã post. xlij. annos a passione dñi. Moraliter ꝺ tẽplũ dñi sunt fideles. iuxta illꝺ. s. Cor. iij. Tẽplũ dei estis vos. qui respectu aie possunt dici sanctuariũ: q: in eis est sanctitas et habitatio dei vt dicebat esse in sancta sanctoꝝ: ⁊ respectu coꝝpis tabernaculum in quo aia q͛escit. Unꝺ Pe. in. ij. can. loquens de coꝝpe suo ait. Scio q: velox est depositio tabernaculi mei. ⁊ illud tabernaculũ. i. quilibet fidelis est nois dñi: q: habet i se nomen xpi inquãtũ ꝺ: xpianꝰ a xpo. Ignis libido est inquit Origẽ. i. significat libidinẽ. de pe. di. iij. c. inter hec. Incendit ergo tẽplũ illud p luxuriã interioꝝ. polluit per luxuriam exterioꝝ. Ligna quibus incẽditur sunt occasiones ⁊ incitationes eius. Sicq; tẽplũ ad solũ redigit infernale ꝓpter quod dicit. Incẽderũt igni sanctuarium in terra. i. ita qꝺ ad terrã ꝺ͛utũ est. ad terrã. i. infernalẽ. Tria g; sunt circa hoc videnda ⁊ elicienda ex verbis ꝓ͛.

¶ Prio ei⁹ occasionẽ subtrahẽdã in materie suggestiõe.
¶ Scõo ei⁹ ꝓgressionẽ ꝓcidendã in ignis extensione.
¶ Tertio eius lesionẽ ꝓsequẽdã in tẽpli consumptione.

§.II. Quantũ ad primum

Decẽ sũt occasiones luxurie.

occasiones luxurie sunt multe. Rob. holl: ot supli. Sap. ponit decẽ esse ꝓtẽtas in his versib⁹. Ocia segnities somnus caro femina vinũ: Prosperitas ludus carnia forma puer. Nũc aũt septẽ breuiter ponẽtur: Prima est ociositas Unꝺ dicit Ezech. xvj. Hec fuit iniq̃tas. i. cã iniq̃tat⁹ sodomis tue sodome. superbia. saturitas panis ⁊ abũdãtia ⁊ ociũ Et ociũ soꝝ: dicit sodome. i. filiꝰ i vitio luxurie. Ber. oim tẽtationũ malaꝝ cã sentina est ociũ. Qui. Ocia si tollas piere cupidis arma. i. luxurie artes i hiis. Scda est nimia ꝙes. Ro. xiij. Nõ in cubilib⁹ ⁊ ꝓdicitiꝭ. sc; ambulemus in nra ꝙuersatiõe. ꝓmittit cubilia ꝓdicitiꝭ: q: nimis ꝙescendo in lecto hõ incidit in lasciuias et impudicitias luxurie. Isboseth filius saul q͛escẽs ⁊ dormiẽs in lecto pcubis⁹ fuit in inguine ⁊ occisus a rechab et banaa ꝓnapib⁹ latronũ. iij. Reg. iiij. Ad signãdũ qꝺ ex nimia q͛ete a demonũ ꝙs ꝓcutit vitio luxurie. Unꝺ ⁊ Laro. Nec somno dedi⁹ tus esto. s. nimio. Nã diuturna ꝙes vitiꝭ alimẽta ministrat.

Tertia vẽris ingluuies: siue in nimis comedẽdo: siue nimis laute ꝓcuer. xxix. Qui delicate pauerit seruũ. i. coꝝpus suũ. in fine sentiet eũ contumacẽ. i. rebellẽ ꝑ stimulos luxurie. Unde i figurã ꝑmi parẽtes ꝓpetrato vitio gule subiro in terrestri paradiso senserũt stimulos carnis. vñ ⁊ fecerũt sibi perizomata. Gen. iij. Ber. In delitiꝭ periclitat⁹ castitas. Piero. Uẽter ⁊ genitalia vicina sunt mẽbra vt ꝛvi cinitate mẽbroꝝ ītelligat⁹ ꝺfederatio vitioꝝ. di. xxv. vẽter.

Quarta vinũ inoderate sumptũ. Prouer. xx. Luxuriosa res est vinũ. i. cã luxurie. Et apls ad Ephe. v. Nolite inebriari vino in q͛ est luxuria. i. materia luxurie. in cui⁹ figurã Noe fact⁹ ebri⁹ denudauit femora. Gen. ix. q: s. vẽter meus. estuãs de facili spumat i libidinẽ. Et ꝓpter in Loth q; nimio vino ebriat⁹ a filiab⁹ cõcubuit cũ eis. Gen. xix. Quinta nimia familiaritas cũ mulieribus. Eccl. xlij. In medio mulierũ noli cõmoꝝari. Prouerb. vj. Nunq̃d hõ põt abscondere ignẽ in sinu suo vt vestimẽta sua nõ ardeãt. ⁊ ambulare sup ꝓunas vt nõ cõburant⁹ plãte eius. Sic qui ingreditur ad vxorẽ ꝓximi sui nõ erit mũdus. s. si fuerit familiaris. Sic exponit Alico. de lyra. illud Eccl. xlij. Melior est iniq̃tas viri q͛ mulier bñfaciens. i. min⁹ periculosa cõuersatio etiã cũ malis viris q͛ ꝙuersatio familiaris cũ bonis mulieribus. Unꝺ Piero. Hospitiolũ tuũ raro aut nunq̃ ꝑ mulierũ pedes terãt. q: nõ põt digne habitare cũ deo q; feminarũ accessib⁹ delectat. Femia cõsciam secũ inhabitãtis exurit. dist. xxxij. hospitiolũ. Nec cõfidas de scritate. q: nec sancti⁹ ꝺ: dauid. nec fortiꝰ: samsone: nec sapiẽtiꝰ: salomone: q; ꝑ mulieres cor: ruerũt. Periculosa est etiã ꝙuersatio cũ iuuenculis. Unꝺ Melinãdus. Ꝺ facit in femina sexꝰ. b in puero etas. Sexta est curiositas sensus q; est vel in aspectu pulchrarum rerũ: vel auditu turpiũ vel in cãtilenis: vel tripudijs: vel in experiẽtia ipsaꝝ voluptatũ. Unꝺ Eccl. ix. Auerte faciẽ tuã a muliere cõpta. Nã vt ꝺ: Gen. xxxiiij. Cũ vidisset dina fiche filiꝰ hemoꝝ: cõcupiscens eã rapuit. Iniecit dña vxoꝝ: phutiphar oculos in ioseph ⁊ dixit: dormi mecũ Gen. xxxix. De iudith ꝺ: q: pulchritudo eius captiuaz duxit aiam eius. s. holofernis. Judith. x. Et Eccl. ix. ꝺ. Cũ saltatrice nõ sis assiduꝰ nec audias eã. Ista figurant ꝑ illa q͛tuo: qꝺ formaꝝ incẽdebaꝫ a ministris nabuchodonosoꝝ. sc; napta. i. quod dã genꝰ bituminis. videliz aspectꝰ vanꝰ. pix sc; audit⁹ turpiũ ludoꝝ ⁊ maloꝝ exemploꝝ: ⁊ malleoli. i. carnẽa cogitationũ turpiũ ex curiositate. Iste incẽditur formaꝝ cõcupiscẽtie humane vt faciat flammã luxurie que ꝓpinaꝫ a malis ministris diaboli. Dan. iij. Septia est superbia. Qꝺ supbia sit occasio luxurie ostẽdit Ose ꝓphe ta. v. dicẽs cõtra israelitas. Et ꝰus fornicatiõis i medio eorum: ⁊ dñm nõ cognouerũt. et rñdebit arrogãtia israel in facie eius. actꝰ diceret. vt exponit Greg. Culpa que pelationẽ mentis in occulto latuit ꝑ carnis luxuriã in apto respõdebit. i. er hoc ostẽsum est qꝺ cã libidinis ꝓcessit ex culpa elatiõis. Unꝺ ⁊ apls loq̃ns de antiqs mũdi sapiẽtibus q; euanuerũt in cogitationib⁹ suis dicẽtes er supbia se eẽ sapiẽtes dicit. tradidit illos deꝰ. i. tradi pmisit in desideria coꝝdis eoꝝ. i. in immũdiciã. Jn huiꝰ figurã ille primꝰ sobes diẽs mor⁹ vt supbiẽdo peccauit pudẽda cõtexit. q: cõtumelia spũs deo irulit mor carnis cõrumeliã inuenit. Et q; autoꝛi suo subditus esse noluit: ius carnis subdite quã regebat amisit. Hinc est em̃ qꝺ lõga cõtinẽtia repẽte soluitur et plerũq; vsq; ad senium ꝑ ginitas seruata vitiat. q: em̃ negligit hũilitas coꝝdis. rect⁹ iudex despicit etiã integritatẽ coꝝporis. hec oia Greg. i. xxvj. moral. sup illꝺ. Qui docet nos sup iumẽta terre. Ad idẽ facit qꝺ ait ipe Greg. li. xxxiij. sup Job. arma pfoꝛabis manillã ei⁹. Hostis antiquus q; interiꝰ dñaꝫ etiã exteriꝰ seuire ꝓmittit⁹ vt q; in cogitatiõe elati sunt ꝑ carnis luxuriã prosternant. Scimus qꝺ aliq̃n min⁹ est in carnis coꝝruptiõe cadere q͛ cogitatione tacita et deliberata elatiõe peccare. Sz cũ min⁹ turpis superbia credit min⁹ vitaꝫ. Luxuriã ꝺ eo magꝝ erubescũt hoies q; simul oẽs turpẽ nouerũt vt fit plerũq; qꝺ nõnulli post su-

Luxuria est occasio supbie.

perbiã in luxuriã coꝝruẽtes et apto casu malũ culpe latentis erubescũt. Unꝺ ⁊ invitis patrũ legit⁹ qꝺ q; puenerat ad magnũ apicẽ ꝑfectionis ⁊ cõtẽplatiõis ⁊ q: elat⁹ fuit in mẽte deuenit vsq; ad vitia carnis. ita vt heremũ desereret ⁊ ad seculũ rediret. Sz iter agẽs hospitat⁹ de nocte i cella duoꝝ fratrũ incipientiũ deo seruire cũ sermonẽ facerent ei exhortatoꝝ: ut vite spũalis: ⁊ ad eoꝝ reqsitionẽ inter ꝺba in se reuersus penituit: ⁊ ad cellã rediit: supbiaq; suã recognoscens et penitẽs ad gratie perfectionem cito ascẽdit.

§.III. Quantum ad secundum

Progreditur luxuria nimis cogitãdo i ea

dum. s. de ꝓgressione. Sciẽdũ qꝺ sicut ignis paulatim consumit tẽplũ. ita luxuria a cogitatiõe turpiũ incipit: ⁊ nisi resistat⁹ ultrei⁹ ꝓcedit. Progressus luxurie sit ꝑ septẽ gradꝰ.

¶ Primus est sensualis complacentie toleratio.
¶ Secundus est moꝛosa delectatio.
¶ Tertius est in actum consentio.
¶ Quartus impudica aspectio.
¶ Quintus turpis confabulatio.
¶ Sextus libidinosa contrectatio.
¶ Septimus operis expletio.

Primi tres sunt in coꝛde abitra. alij q͛tuoꝛ. i. coꝝpe. abeñ.

§.IIII. De ꝓmo gradu põt

Cogitatio luxurie est peccatũ.

intelligi illud Esa. s. Auferte malũ cogitationũ vestrarũ ab ocꝭ meis. ait dñs. i. cogitatiões vras iquãtũ sunt male vt cogitationes luxurie. Prio cui⁹ declaratiõe sciẽdũ qꝺ tũc ria est cogitatio luxurie pctm̃ est qñ qs cogitãs turpia volũtarie siue ad penitẽdũ de hiꝭ q; gessit: siue ad intelligendũ vel docẽdũ materiã de turpib⁹ bona intẽtione: siue in volũtaria occurrit cogitatio turpis ex ociositate mẽtis vel curiositate: vel ex gestis ꝑ eũ: vel ꝑ suggestionẽ demõis sensualitatis. tñ aliqualr delectat ⁊ sibi cõplacet cũ displicẽtia tñ rõnis ibi est pctm̃ veniale. Et hoc est qꝺ ait apls Ro. vij. Nõ em̃ qꝺ volo bonũ hoc ago: sz qꝺ odi malum hoc facio. Loquit⁹ em̃ de malo cogitiscẽte. cõplacẽtie sensualis: qꝺ frequẽter patit⁹ anim⁹ in cogitatiõibus turpib⁹. qꝺ qꝺem sz odiat sm rõnem: tñ patit⁹ illud in sensualitate. Talis cõplacẽtia significari põt seu figurari ꝑ esum ligni veriti ab Eua. qꝺ oñdit Greg. dicens. Suggestio pcti fit ꝑ diabolũ delectatio ꝑ carnẽ. cõsensus ꝑ spm̃. i. rõnẽ. q: ꝓpio serpẽs culpã suggessit. Eua vel ut caro. i. sensualitas delectata est Adã ꝺ͛o vel ut spũs cõsensit. et infra. Cum enim malignus spũs pctm̃ suggerit in mẽte: si nulla delectatio pcti sequatur: pctm̃ oĩno ꝓpetratũ nõ est. Cũ ꝺ͛o caro delectari cepit pctm̃ iam nasci incipit. Si ꝺ͛o ex deliberatiõe cõsentit tũc pctm̃ cognoscit ꝑfici. s. in aĩo. Jn suggestiõe em̃ pcti semẽ est i delectatiõe ⁊ rit nutrimẽtũ in cõsensu pfecto. Et sepe contingit vt qꝺ maligⁿ spũs seminat in cogitatiõe caro trahat in delectationẽ. nõ tñ animus. i. rõ eidẽ delectatiõi cõsentiat. Et cũ caro sine aĩo delectari nequeat ipse tñ animus carnis voluptatibus reluctãs in delectatione carnali quoquo mõ ligat⁹ inuit⁹: vt ei ex rõne cõtradicat nec cõsentiat. ⁊ tñ ea delectatiõe ligat⁹ fit: sed ligatũ sit vehemẽter ingemiscat. Unꝺ ⁊ ille celestis exercit⁹ ꝑcipuꝰ miles gemebat dicẽs. Uideo aliã legẽ in mẽbris meis repugnãtem legi mẽtis mee: ⁊ captiuũ me ducentẽ in lege pcti. Jtaq; est hõ ⁊ captiuꝰ vt ita dixerim ⁊ liber. liber ex iusticia capriuꝰ ex delectatiõe quã ꝓtrat inuitus. Hec ille. di. vj. restiti. in palea. sed pẽlandũ. Si arguat ꝺ͛. q: videlz Aug. dicit i lib. de libero arbi. qꝺ nullus peccat in eo qꝺ vitare nõ põt. Sz nõ põt hõ vitare qñ actus sensualitatis fit inordinat⁹. Est em̃ sensualitas ꝓpetua coꝝruptio q͛ diuriꝰ manꝰ i mũdo. sm Aug. g; talis motꝰ sensualitatis seu cõplacẽtia nõ est pctm̃. Rñdet. b. Tho. s. ij. q. lxxiij. ar. iij. qꝺ ꝓpetua coꝝruptio sensualitat⁹ ītelligẽda est quãtũ ad fomitẽ q; nunq̃ totaliter tollit⁹ in hac vita. Trãsit em̃ originale pctm̃ reatu: ⁊ remanet actu. i. qꝺ inclinationẽ ad malũ. Sed talis coꝝruptio nõ ipedit qñ hõ rõnabiliter volũtare possit repẽre sine gu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

los motus inordinatos sensualitatis si ꝓsentiat. puta diuertēdo cogitationē ad alia. Sz dū hō cogitationē ad aliud diuertit: pōt etiā circa illō aliqs iordiar' mot' surgere sicut cū qs trāsfert cogitationē suā a delectatiōib' carnis volēs cōcupiscētie motus vitare ad speculationē sciētie.

Delectatio mortalis ē mortale.

§. V. De secundo gradu.s.

motose delectationis intelligit illud Diere. iiij. Usq; quo mortabunt apō te cogitatiōes noxie. Et illud sapie. s. Peruerse em̄ cogitationes sepant a deo. Nullū aūt pctm̄ sepat a deo nisi mortale. Cogitatio aūt motose delectatiōis circa materiā luxurie est puerla q; ꝺ debitū vsum seu rectitudinem rationis vnde & mortale. Ꝺ firmat. b. Tho. s. ij. q. lxxiiij. ar. viij. per auctatez Aug. dicētis in lib. xij. de tri. Si cōsensus illecebris. i. voluptat' sola cogitatiōe delectationis cōtentus est. sic habēdū erit simo velut cibū vetitū sola mulier comederit. & post pauca subdit: q; tot' hō dānabit' ꝓ hmōi q̄ sine volūtate opandi: ꝫ tm̄ cū voluntate animū talib' oblectādi soli' cogitatiōis sentiunt eē pcā nisi p gram̄ xpi remittant'. Null' aūt dānat' nisi p mortali. Ad hoc etiā facit qō ait Greg. Plerūq; aūt puersus ꝺ concipit anim' intra semetipm̄ etiā p desideriū voluit. Et nimiz mēte nequaq; imūda cogitatio maculat cū pulsat. sed cū hāc sibi p delectationē subiugat. de pe. di. iij. c. iter b. Macula aūt nō ꝺhit' ꝓprie nisi p mortale. Sm̄ Tho. in. iiij. q̄. &c. Et nota q; in expositiōe illius figure de esu p̄mi vetiti p adā & euā aliter ꝓcedit Aug. aliter Bre. Nā Bre. i. §. ꝓcedēti euā dicit carnē. i. sensualitatē signare i q̄ nō ꝺtingit eē nisi veniale. ſz Augu. ponit euā rōnē figurare inferiozē. in qua pōt etiā esse mortale. Sm̄ Tho. & virū rōnē dicit eē superiozē in noxe. vñ esuz eue dicit signare mozosam delectationē in cogitatiōe: & esum ade cōsensum mētis in actum nec est p hoc ꝺcietas in snia dicte cōclusiōis. ſz varietas expositiōis dicte figure. Quid sit rō inferioz. & q̄d sit rō superioz habes in. s. pte. ti. ij. Sed p maiozi declaratione huius materie q vtilis est & difficilis ad cognoscendū d. & tbus Tho. s. ij. q. lxxiiij. ar. viij. Ꝛo aliquis de fornicatione cogitās pōt de duob' delectari. Uno mō de ipsa cogitatione. Alio modo de fornicatiōe cogitata. Delectatio de cogitatione ipsa seq̄tur inclinationē affect' in cogitationē ipsaz Cogitatio ipsa sm̄ se nō est pctm̄ mortale: imo q̄nq; est veniale tm̄. puta cū qs iutiliter cogitat de ea: q̄nq; sine pctō oino vt qñ vtiliter de ea cogitat. vt cū vult de ea ꝑdicare vel disputare & iō p ꝓns cogitatio & affectatio q̄ ſ est de cogitatiōe fornicatiōis nō est de gne pctī mortalis: ſz q̄nq; veniale: q̄nq; nullū. Uñ nec cōsensus in talē delectationē est mortale. Sz q aliqs de fornicatiōe cogitās delectetur de ipso actu cogitato: hoc cōtingit ex hoc q affectio eius est inclinata i hūc actū. Uñ q aliqs ꝓsentiat i talē delectationem: hoc nihil est aliud q̄ q cōsentiat in hoc q affect' eius sit inclinat' in fornicationē. Nullus em̄ delectat' nisi in eo qō est ꝓfectus appetitui ei'. Ꝺ aūt aliqs eligit ex deliberatiōe q affect' ei' ꝓfectū his q̄ sm̄ se sunt mortalia est mortale. Uñ talis cōsensus in delectationē peccati mortalis in cognitiōe certi nō in op' est mortale. Habet q̄ locū in aliis mortalib': vt homicidij: furti: & hmōi. Dicit em̄ beatus Tho. vbi. s. q cōsensus in delectationē q̄ ꝓcedit ex cōplacentia actus homicidij cogitati est pctm̄ mortale: non aūt cōsensus in delectationē q̄ ꝓcedit ex cōplacētia delectatiōis de homicidio. Cōtingit aūt frequēti' hoiem peccare circa materiā luxurie in mozosa delectatione q: magis ad hmōi inclinat'. Et incidūt in hoc tepidi. Nā frigidi i. habituati in ; xō subito trahunt ad ꝓsensuz operis. ſz feruentes q̄citius expellūt imundas cogitatiōes. Sz tepidi mozant' i hmōi. Et sm̄ Tho. vbi. s. ar. vj. ꝺ: delectatio mozosa nō ex mozata tpis: ſz ex eo q ratio deliberās circa eā imozatur: nec tamen eā repellit tenēs & volēs libenter que statim vt attingunt animū repelli debuerūt. vt dicit Augustin. in. xij. de tri. Et q̄uis apprehensio virtutis imagina-

Cogitās de fornicatiōe dum p̄r delectatur.

tiue fit subita & sine deliberatiōe. & iō pōr aliquē actū cauſare an rec̄ rō supioz vel inferioz habeat tps deliberādi & ibi pōr esse veniale tm̄. cū iudiciū rationis inferioris quasi iudicat de aliquo agendo vel nō agēdo per rōnes tales pura p legem humanā vel naturalē est cū deliberatione q̄ indiget tpe i quo & ratio supioz q̄ sm̄ rationes eternas seu legē diuinam iudicat de agendis deliberare pōt. Unde si nō cohibeat ab actu peccati per suā deliberationē sc̄z dere stādo vt malū ei imputat'. & sic & ipsa cōsentire videt'. Pe. de tharā. in. ij. sen. di. xxiij. sic dicit. Cōplacētiam surgērem in sensualitate circa luxuriā vel aliud qō est mortale et gnere suo. aut rō superioz ex cōsideratiōe diuini ꝓcepti vel offense dei statim repmit. & tūc nō est nisi veniale. Aut nō statim repimit. & tunc aut expsse cōsentit & sic est mortale q: vir comedit. i. ratio supioz cōsentit. Aut nō expresse sed negligit repimere. Aut ergo manet talis cōplacētia post sufficientē deliberationē & aiaduersionē piculi. & tunc est mortale & mulier comedit. Aut nō manet & sic est veniale.

§. VI. De tertio gradu luxurie.s. cōsensus in actū turpē. istud est mortale. Mat. v. De corde ereūt cogitationes male. furta: homicidia: fornicationes: adulteria. & hec coinq̄nāt hoiem. i. macula mortali ifician̄t. q̄ sunt cogitatiōes deliberate hoz. Et tūc sm̄ Aug. ꝺ. adā figuratiue comedisse pomū. i. rōnē supioremem cōsensisse expsse saltē p omissionē ꝺsequēter morte aie incurrere. Un̄ Aug. dicit q̄ ꝑma differētia pctī mortalis est cū in corde cōsentit libidini figurata p puellā mozuā: sed adhuc in domo iacentē. de pe. dist. ij. sicut. Ite dicit Aug. Si cui adhesit cupiditas concubēdi cum vxore aliena: sed deest facultas: nō minus reus est q̄ si in ipso facto deph̄ēderet. de pe. di. j. si cui. Et ꝺ q̄d iudiciū diuinū nō h̄uanū vbi nō puniunt cogitatiōes sole etiā deliberate. Et ē similitudo in gne nō in specie seu quātitate. Nā sicut est pctm̄ ꝺis maius q̄ cordis ceteris paribus ita & grauius punit' a deo. Sed in hoc est eqlitas i diuturnitate pene: q: vtrūq; pena eterna punit'. Ite dicēdū est de alijs pctis vt ꝑz ex dictis p plura capitula ante illud. si cui. Et hoc totū intelligēdum est de deliberato cōsensu in actū pctī mortalis ei'. s. q̄d est cōtra aliqd ꝓceptoz vt fornicationis: furti: homicidij & hmōi. Cōsensus aūt deliberat' in actū pctī venialis q̄uis etiā ꝓtineat ad rationē supioris. nō tm̄ ex se est nisi veniale. puta q̄s deliberat dicere mendaciū officiosum vel ocosum: vel verbū ociosum & hmōi. Sm̄ Tho. s. ij. q. lxxv. ar. ij. Et se aūt ꝓpterea dictū est q: rōne cōtemptus adiūcti posset esse mortale. Sciendū etiā q̄ cum pctm̄ cogitationis mortale sit eiusdē speciei cū eodē ope. e exterioi: i perpetrato ſz differūt sm̄ imperfectū & perfectū: q: pctm̄ cogitationis ꝺ: imperfectum respectu peccati operis. Sm̄ Tho. s. ij. Ideo quēadmodū peccata mortalia opis de necessitate opz ea confiteri nō solū in genere sed in vltima specie. Nō em̄ sufficeret dicere se perpetrasse luxuriā sed opz q̄ exprimat speciē luxurie pura simplicis fornicationis vel adulterij vel ſtupri: vel sacrilegij et huiusmodi. Ita etiā de cogitationibus deliberatis luxurie non sufficit cōfiteri se habuisse cogitationes turpes cū consensu. sed etiā opz q̄ exprimat materiā ipsarū videlz si erga coniugatā vel solutā vel ꝺginē: vel sanctimonialē: vel mares & huiusmodi. Et idē iudiciū videt' de cogitationibus mozosis. vt sc̄z exprimatur qualitas ꝓsonaꝝ erga quas animꝰ versat' est. Cogitatio aūt deliberata in vroꝛ p: opꝛiā non est mortale: sicut nec ipse actus coniugalis de se. & hoc nisi ita immozaretur in ea q̄ pollutio in eam sequeretur in vigilia.

Cōsensus deliberatus actus est mortalis.

§. VII. De quarto gradu luxurie q̄ ꝺ est aspectus libidinosus. Mat. v. Qui viderit mulierē ad concupiscēdū eā iā mechat' est eā in corde suo Ubi Aug. etiā solo visu cū turpiter vel immupta concupiscit adulterium ꝓperatur. xxxij. q. v. qui viderit, & sumitur

Pctōs cogitationis differt ab actupti

Aspect' libidinosus est mortale peccatū.

ꝑhibet matrimoniū ꝺhendū inter certas ꝑsonas sub nomine aspect' turpitudinis earū ꝑhibet. cū ꝺ: Turpitudinē eius non reuelabis. quasi ostendens q talis aspectus est inductiuus efficaciter ad cōmixtionē. Nō est q̄ hmōi vera mortificatio: sed deceptio diaboli: & laque' animarū insipientum: & dici potest hoc vitium impudicitia.

Mulieres aspiciunt̄ mplicāt.

De facie nudare mulieres cosam se.

Turpis cōfabulatio.

§. VIII. Quintus gradus luxurie est turpis cōfabulatio. s. Lor. xv. Lorūpūt bonos mozes colloquia mala. & Lypa. in lib. de ꝺginitate ait. Ipse cōcubitus: ipe cōplex': ipa cōfabulatio. s. turpiū quātū dedecoris & criminis afferat cōsitent. Sed crimē ipozat mortale pctm̄. q̄ & cōfabulatio. i. locutio turpiū est mortale. qō ait apls. ad eph. v. appellat stultiloquiū et cōmunerat inter mortalia dicēs. Qis aūt fornicatio aut imūdicia aut auaricia aut stultiloquiū nō noiet' i vobis. sicut decet scōs. Et subdit q̄ oīs talis nō hz hereditarē in regno xpi quo nullus piu ak nisi p mortale. & de hoc nulli dubiū est q̄ qui dicit ꝺba turpia & lasciua hac intētiōe vt seve! aliū puocet. & luxuria vel se mēte delectādi in locutiōe & cogitatione turpiū extra mrimoniū mortal' peccat. pō. Lingua eoz sc̄z talia ꝑsuadentiū gladi' acutus sc̄z ad occidēdum aiam suam & audientiū. vt exponit Augu. de pe. dist. j. noli. Quinimo dicēdo ꝺba turpia & lasciua hac intētiōe vt p illa randē inducerer ad libidinē peccaret mortaliter: sicut & q̄ dat elemosynā vt cū illa ꝑsona valeat fornicari. Sz vbi talia ꝺba turpia dicunt ex q̄dā leuitate ad solaciū: q̄ nisi de se nō videant mortalia: q: peccata oīs sm̄ Tho. ꝑmaiozi me iudicant quoad grauitatē peccati ex intētiōe ꝑferentis. ꝓpter qō dicit Aug. q: rea linguā nō facit nisi rea mēte. & per accidēs posset esse mortale ibi rōne scandali seu ruine inde sequētis in mēte alicuius. vt cū audientes sunt debiles spū: & ꝺba essent multū lasciua. Ite videt' dicendum de facientibus vel cārarib' cantilenas plenas lasciuijs. & ultra magis q̄n ibi in' scitur etiā noxia dei & scōz qō ꝑtinent ad notabilē irreuerentiā dei & sanctoz. Sed audientes libenter talia nō tm̄ ex quadā leuitate & solacio vano. sed etiā delectationē deliberatā in tali materia audita q̄rentes nō videtur posse excusari a mortali. sicut nec a delectatiōe mozosa turpis cogitatiōis cuius ex auditu se q̄turtalia ꝓpue mentib' infirmoz: nisi forte hoc fo: et inter cōiuges. Si ergo cōtingat ꝑter intentionē talia audiri vitare debēt: vel saltē dispicentiā mentis habere. Mediatores aūt i hmōi turpib' q̄portāt ambasiatas de talibus materijs: siue viri siue mulieres: vel qui ꝑsuadēt. vel qui deferūt lras sciēter in istis etiā honesta continētes ſz ad ꝺhendā malā amicitiā: nulli dubiū est q̄n peccēt mortaliter. Digni em̄ sunt mortē eterna. videlicet nō solū q̄ faciūt hmōi. ſz etiā q̄ cōsentiūt faciētib'. Ro. s. Un' aūt modus cōsensus est per cooperationē vt hic & multo magis mittentes ipsas litteras & sciēter recipientes & legentes.

Mediatores b' luxuriantiū.

§. IX. Sextus gradus luxurie est libidinosa cōrrectatio: q̄ sc̄z fit p oscula amplex' cōtactus manuū vel aliaz partiū cor: pis. Hāc apls noīat turpitudinē cū ait ad Eph. v. Uis fornicatio aut īmundicia aut turpitudo nō noiet' i vobis. Ubi glo. Turpitudo vt in osculis amplexib' & hmōi. oia talia sunt peccata mortalia quādo fiūt ex libidine extra matrimoniū. Uñ aplus ibi subdit. Uis fornicator: aut imūdus nō hz hereditatez in regno xpi & dei. Nō aūt resumit de turpitudine & stultiloquio & scurrilitate: q: sub illis sc̄z fornicationē & imundicia ꝺcludunt. Intantū em̄ sunt pcā: aplex' oscula tact' et stultiloq' iquātū ꝓcedūt ex luxuria q̄ fornicatiōe & imūdicia notant' sm̄ Tho. Ꝛo cui' maiozi declaratiōe dicit Tho. ij. ij. q. cliiij. ar. iiij. q̄ aliq̄d ꝑt eē pctm̄ mortale dupl' vno mō sm̄ spēz suā. & ꝺ mō oscul' aplex' vel tact' sm̄ suā rōnē nō noīant pctm̄ mortale. Pūt ꝺ fieri ablq; libidicul' ꝓpē ꝓsuetudinē pric vl' ꝓpē aliquā necitatē vl' ob aliquā

Turpis cōrrectatio.

Pcā oris vñ iudicant

De cātib' cantilenas.

Tactus & oscula.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝓnabilē cām. De moꝛe em̄ est in aliq̄b⁹ locis vt nō solū viri viros. ſz etiā viri mulieres: ꝑcipue cōsanguineas suas cū de nouo aduenīūt vel visitāt ap̄lepient. ⁊ man⁹ mutuo cōtingant ⁊ osculentur. sicut ⁊ Iacob p̄fiarcha osculat⁹ est Rachelē adolescētulā amoꝛe casto vt cōsanguineā. Nec cessitas q̄nq; cōpellit⁊ tāgere totū coꝛp⁹. ⁊ etiā secretioꝛa nature. vt medicus in finnā in tali parte. Causa alia rōnabili. vt cū dak osculū pacis i ecclia: esto q̄ nō fiat a viris erga mulieres: talia nō sunt pcā de se. q̄uis possit supuenire ⁊ tētatio ⁊ mala intentio, sed b̄ erit p accidēs. Alio mō ꝺ: aliq̄ꝺ eē pcm̄ moꝛtale ex cā sua. sicut ille q̄ dat elemosynā vt inducat aliquē in heresim moꝛtalē peccat. ꝓpter intentionē coꝛruptā. Dictū aūt est supꝛa q̄ nō solū cōsensus in actū sed etiā cōsensus in delectatione peccati moꝛtalis est peccatū moꝛtale. Et iō cū fornicatio sit pcm̄ moꝛtale ⁊ multo magis alie spēs: ꝑnes est vt cōsensus in delectationem taliū pcō:ū est moꝛtale. Et iō cū osculaꝝ: ap̄lexꝰ: ⁊ tactus fiūt ꝓpter hmōi delectationē extra matrimoniū habēdā sunt moꝛtalia: q; sic sunt libidinosa. Et q̄ p̄mittit hec sibi fieri ab eo quē existimat ad b̄ moueri amore libidinoso moꝛtaliter peccat. q; facientē ⁊ cōsentientē par pena constringit. vt ꝺ:. ij. q. j. notū. cū glo. Sed q̄ p̄mittit b̄ sibi fieri credēs talē moueri ex dilectione fraterna seu honesta amicitia: seu q̄ꝺ hūanitate seu moꝛe p̄rie: nō peccat. q̄uis b̄ faciēs ex libidie moueret⁊ p̄nes moꝛtaliter peccaret: ⁊ hoc q̄ad osculaa ampleⁿ⁊ ꝺādo alter alteri man../ vt moꝛis est. q̄ nō periculosum est. Et iō cauendū est ab his iter viꝝ et mulierē etiā religiosos. Bonū est. inq̄t ap̄ls. ſ. Coꝛ. vij. mulierē nō tangere. Nā vt ꝺ: Eccl̄. xiij. Qui tetigerit picē cui fīlis est mulier inq̄nabit̄ ab ea. Un ⁊ Leo papa ⁊ sancta cū man⁹ eiꝰ mulier ex deuotiōe osculata fuisset icidit i grauem tētationē carnis ꝓpter q̄ manū ipam scādalizantē abscidit: ſz ꝺ:o maria miraculose restituit. Cū etiā repetes hēderet quēꝺā frarrē coꝛa btō Iordano mgro oꝺinis p̄dicatoꝛ: ex eo q̄ q̄ꝺā mulier ex deuotione tetigiſſet manū eiꝰ: sed ille se excusans ꝺixerit: q; mulier bona ⁊ sctā esset. Rñdit btūs Iordan⁹. Terra vtiq; bona est: ⁊ aqua bona ⁊ tamē ex vtraq; se p̄tingēre fit lutū. Permittere aūt se tāgi in mēbris genitalib⁹ nisi sint coniuges: vel nisi subsit cā necessitat⁊ vt infirmitas. ⁊ hmōi. credo nō posse excusari a moꝛtali cū istud nō fiat cōiter nisi ex amoꝛe libidinoso. Et credere q̄ b̄ fiat pura intētiōe est fatuitas nō simplicitas. Et multo magis b̄ facies q; piculose se exponit pcō luxurie ponēs ignē in paleis. Et q̄uis ꝺicta: sc; osculaa ap̄lexus ⁊ tactus nō impediāt bonū plis generāde ⁊ educande: ⁊ q; ex his ꝑcise nō pōt seq̄ gñatio: tñ ipsa ꝓcedūt ex libidine q̄ est radix hmōi ipediēti. ⁊ fm b. i. inquantū libidinosa sunt moꝛtalia ⁊ nō aliter fm Tho. vbi. s. Dixit em̄ Ulri. in qōlib. ⁊ in sum. sua. q̄ ꝓpterea ap̄ls postq̄ reprehendit hmōi vitia. ſ. turpitudinē. vt i tactib⁹ ⁊ osculis. subiloquiū ⁊ scurrilitatē. cōnumerās ea inter pcā moꝛtalia manifesta: q; ⁊ ipsa talia sunt cū ꝓcedūt ex libidie. subdit Nemo vos seducat inanib⁹ ꝛbis ꝓpter hoc venit ira dei in filios diffidēcie. Oō ꝺicit ꝓpter q̄ſdā q̄ tūc fuit ꝓpe puipē debāt hmōi vitia: sicut ⁊ nūc sunt aliq̄ turpes hmōi anni/ hilantes. P:obat b̄ idem p auctoꝛitatē rp̄i. Quividerit in quit mulierē ad cōcupiscēdū eā ⁊c. Ubi ꝺicit Beda. q̄ visus accipit ibi p oi motu ad delectationē venereā. ſ. extra matrimoniū. Et cōcludit ipe Ulric⁹ q̄ ista eē moꝛtalia tenendū est q̄no: nō tanḡ opinio de qua aliter sentire liceat: sed tanḡ veritas ad fidē pertinēs sicut oia q̄ pertinēt ad bonos mꝛes: et qui pertinaciter assereret cōtrarium esset hereticus: q; est cōtra scripturam a scīs expositam.

§.X. Septim⁹ graꝺus luxurie est cōsummatio libidinosi operis de q̄ ap̄ls ad Gal. v. Manifesta sunt opa carnis q̄ sunt foꝛnicatio adulteriū immūdicia. impudicitia: luxuria ⁊c. Et subdit. Qui talia agūt regnū dei nō cōsequētur. Aug. etiā in li. de igne pur-

gatoꝛij ponit inter pcā moꝛtalia q̄ ducūt ad gehēnā foꝛij cationē: q̄ꝺ est minus in genere luxurie. vt ꝓz ꝺist. xxv. ſ. als aūt ea. Et nota q̄ in ꝺe. de hereticis. c. ad nostrā. vn⁹ er articul⁹ beghardoꝛ dānat⁹ ꝑ heresi est q̄ osculū mulieris est moꝛtale post pcm̄. ſ. p:imoꝛ parētum cū ad hoc nō inclinet natura: sed act⁹ carnalis pcm̄ nō est: maxime cuꝝ rentat exercēs: ⁊ hoc q: natura ad hoc iclinet. Sꝛ vtrūq; est falsum ⁊ hereticū vt habeꝺ in ꝺicta ꝺe. ⁊ ꝺeclarat ibi in glo. ꝑ Jo. an. P:imū em̄ nō est simplr̄ vez. Nā osculū mulieris pōt esse cū pcō ⁊ sine pcō. Si em̄ fiat ex libiꝺine ⁊ extra matrimoni.. ter cōiūctos erit pcm̄ moꝛtale. als nō vt. s. ꝺictū est. Nā si fiat ex moꝛe patrie et honesto amoꝛe nō erit pcm̄. Simili⁹ inter cōiuges ex amoꝛe carnali si fiāt vt in actu ꝺiugali nō est pcm̄ saltē moꝛtale. Nō aūt q̄ assignat est falsa. ſ. q̄ natura nō inclinet ad hoc. Natura enim oꝛdinat illa ad actū carnalē cōsummatū vt in finē. Sicut aūt natura oꝺi.. at aliq̄ꝺ in ꝓp:iū finē: ita etiā inclinat in oia oꝛdinata ꝺe se ad illū finē. Sicut em̄ grauitas rei grauis inclinat illā rem ad esse oꝛsum: ita etiā inclinat illā ad descendendū deoꝛsum. Cū ergo natura intēdat cōsummationē act⁹ venerei. q; ex eo sequit̄ gñatio ⁊ osculaꝝ oꝺinent⁊ in.. actiua fin.. ad cōsummationē opis: iō in conius gio legitio q̄ est fm̄ naturā etiā speciei. i. fm rōnem: oscula ⁊ hmōi pñt eē sine pcō. Jtē ꝺato etiā q̄ natura aḋ hmōi iusmoꝺi nō iclinaret: aḋhuc rō nō ꝓcluderet. Si em̄ aliq̄ eēt moꝛtale ad q̄ natura nō incliner: q̄ ieiunare pegrinari: ⁊ alia opa penalia facere: credere in deū vnū ⁊ trinum eēnt moꝛtalia: cū natura ad ista nō iclinet q̄ est abſurdū.

Scōm fim̄⁹ est falsum ⁊ hereticū. Nā foꝛnicatio est act⁹ carnalis: ⁊ ſz est moꝛtale pcm̄. vt ꝓz per ap̄lm ad Gal. v. Et Aug. ꝺicit. xxv. ꝺi. §. als aūt ea. ⁊. xxij. q. j. p:edicādum. q̄ plen⁹. j. ꝺeclarabit̄. Quāuis aut̄ natura gñis inclinet ad cōmixtionē maris ⁊ femine simpliciter. i. fm sensualitatem q̄ est cōis nobis ⁊ bestijs nō tn natura speciei ꝑ quaꝝ ꝺō est ꝺifferēs a bꝛutis. q̄ꝺ est fm rōnē: ſz inclinat ad hmōi actū. put ꝺebito mō exercet. ſ. p oiugiū. Et alio mō exercit⁹ talis act⁹ est cōtra naturā. i. rōnē naturalē. vt. ſ. ꝺicet. Et in cōiugio q̄ꝺē talis act⁹ venereus ꝺuobus modis est moꝛtale pcm̄. Uno mō coꝛpe. ſ. q̄n ꝑterm̄ittit debitū vas vñ generatio seq̄ nō pōt: aut studiose fundit semē⁊ mouetale est in vtroq;. vt fecit Onam filius iude q̄ ob hoc moꝛtuus est. Gen̄. xxxviij. Et de hoc etiā. xxij. q. vij. adulteriū. Jn aliis aūt modis incōgruis seruato tn̄ debito vasculis de se nō sit moꝛtale: pōt tn̄ ibi eē moꝛtale ꝓpter motū effrenate libidinis. Et hoc est q̄ ꝺicit Alb⁹. q̄ pñt eē signa moꝛtalis cōcupiscētie: et ideo ꝺe tali ꝺebet̄ in querēte hmōi. Alio mō mēte ⁊. ſ. excedit limites matrimonij. i. cū intentionē ꝺeliberatā ꝛz ad aliā pſonā q̄ cōiugem: vel ita effrenate rapit̄ ad actū: q̄ etiā si vxoꝛ non esset cū illa vel alia tn̄ libidinē suā explereꝛ: ⁊ hoc moꝛtale in ipso nō in cōiuge q̄ hocnō intendit. Tales videnᵏ fuisse seprē mariti Sare vxoꝛis Tobie iunioꝛis q̄ ob hoc strāgulati sunt a ꝺiabolo vt habeᵏ Tob. vij. ⁊ fic pōt intelligi illud Hiero. Nihil interest ex qua causa honesta quis insaniat. Un̄ sext⁹ pōs in sentē. inquit. Adulter est oīs in vxoꝛe suā amatoꝛ ardentioꝛ. xxxij. q. iiij. c. ozigo. Glo. Adulter. i. ad similitudinem adulterij se habet disponens se illa vti etiā si nō esset vxoꝛ Si aūt infra limites matrimonij exerceat talis act⁹ causa delectationis est ꝺe seveniale. vt. xxv. ꝺi. §. als autē ea. sed in causa generāde p:olis vel causa reddēdi ꝺebitum alteri vt tenet cū potest. tunc nullū peccatū: vt ꝺicit Aug. xxxij. q. ij. quicquid inter se. Jtem nota q̄ cum oēs p:edicti gradus luxurie concurrant successiue et immediate in aliquo pcō luxurie fine, interpositione temp⁹:is: oēs habentur p:o vno pcō moꝛtali: q̄ꝺ tāto grauius est quanto plura cōcurrunt. Sicut fiḡs in cogitatione foꝛnicationis moꝛose delectat: ꝺemū in actū assentiat: ⁊ cū tali ꝓposito aspiciat in aliquam libidinose alloquatur turpia vt eam inducat osculetur; ⁊ ꝺemū eam cognoscat vnum moꝛtale

est. Sꝛ si ꝺiuersis rp̄ib⁹ interpolatis aliis b̄ faciat q̄libet p se erit moꝛtale: vt si moꝛose delectet: ⁊ alia vice ꝺe eoꝺē vitio cogitatione occurrēte assentiat: ⁊ alio tpe videꝰ p̄sonā in quā mēte cōsentit libidinose aspiciat ⁊c. erūt ꝺiuersa pcā moꝛtalia. Jfigurat aūt ipm op⁹ luxurie sicut ⁊ q̄libis aliud pcm̄ moꝛtale ope cōmissuꝝ q̄ adolescētē moꝛtuū exstra pcā ꝺelatū: vt ꝺic btūs Aug. Porte em̄ aie sunt sensus coꝛpis. Opi aūt pcti addit btūs Aug. aliū graꝺū. ſ. assuefactionē ad ipm p:auū opus figuratū p lazarū sepultū sꝛz mole male cōsuetuꝺinis. ꝺe pe. ꝺi. ij. sicut. Addit Gregoꝛ. in moꝛal. tertiū sꝛz obstinationē in ip.. vitio. et hoc p excusationes suas ⁊ aꝺulationes alioꝝ: ū figuratū q̄ quartū moꝛtuū ꝛpo nunciatū sed nō resuscitatū. Et sic ignis paulatim crescēꝺo cōburit totū rēplū coꝛpus et aiam. Ignis aut̄ nunq̄ ꝺicit sufficit. P:ouerb. penul. ꝺe graꝺu in graꝺum crescat. vt ꝺicat. Jncenderūt igni sanctuariū tuū ⁊c.

§. XI. Tertio et vltimo videndum est de ipsius lesione q̄ quik. Hec est autē lesio ⁊ nocumentū: q; sicut illud templū fuit p ignē totaliter destructum. ita templum rationale vniuersaliter destruit p ignē luxurie. Unde ꝺe hoc ꝓpie ꝺi.. Job. xxv. c. Ignis est vsq̄ ad perditionē ꝺeuoꝛans ⁊ eraꝺicans oīa germina scilicet bonoꝝ: um tempoꝛalium ⁊ spūalium. Cōsumit em̄

¶ P:imo tempoꝛalem substantiam.
¶ Secundo mundialem gloꝛiam.
¶ Tertio coꝛpoꝛalem vitam.
¶ Quarto mentalem intelligentiam
¶ Quinto quietem ⁊ mundiciam.
¶ Sexto spiritualem gratiam.
¶ Septimo ducit in eternalem gehēnam.

P:imo cōsumit tpalem substātiam de quo P:ouer. xxix. Qui nutrit scoꝛtū ꝑdet substantiā. Exēplū de filio pdigo q̄ ꝺissipauit substantiā suā viuēꝺo luxurioseꝝ. vt hꝰ Luc. xv. Q quot ⁊ quāta expēꝺunt in hmōi miseriis. Et vbi ꝺebereꝝt hoies paupibus erogarevr p hec possent recipi p elemosynas i eterna tabernacula vt admoneꝝ rp̄s ipsi p abusum taliū ꝓparant sibi eterna tormenta rediturꝰ ꝺno rōnem ꝺe hoc q̄ ꝺe bonis sibi a ꝺeo collatis se occidūt: alios in peccatis mutuāt ⁊ paupib⁹ quasi illa rapiūt. Scōo luxuria cōsumit mūdi gl̄iam seu famā. Maxime aūt b̄ vitiū infamat hoiem. Un̄ ⁊ Gꝛeg. ꝺic in li. moꝛal. q̄ pcā carnalia sunt maioꝛis infamie q̄ cetera vitia. Salomon fuit valde gl̄iosus ⁊ famosus in mūdo. ita vt oēs ꝺesideraret̄ videre vultū eiꝰ: ſz p luxuriā ꝺenigrauit ⁊ offuscauit oēm famā suā. P:opter oꝺ ꝺ:. Eccl̄. xlvij. narrata gl̄ia eiꝰ. Jnclinasti femoꝛa tua mulieribus: posuisti maculam in gl̄ia tua. Et in q̄ꝺā ciuitatibus habeᵏ statutū ⁊ valde rōnabile q̄ luxuriosos p̄cipue in genere sacrilegij. ſ. cū monialibus vel ꝺomie nō ꝺebeāt ciues admittere p scrutiniū ad officia ⁊ ꝺignitates. vnde sequit̄ honoꝛ ⁊ gl̄ia i vita ista. De nullo etiā vitio hō ita erubescit sicut ꝺe hoc. ita q̄ vix audeat cōfiteri ex cōfusione. Tertio cōsumit vitā. Seneca. Plures occiꝺit voluptas q̄ gladius. Et quiꝺā sapiēs eā ꝺescribēs ait. Luxuria est iocoꝺinata carnis petulātia: ꝺulce venenū: impoꝛtuna lues: pniciosa potio: q̄ coꝛp⁹ humanum ꝺebilitat ⁊ virilis animi robur enervat. Una rōni bus quare antiqui pr̄es tantū vinebāt ⁊ robusti: nūc aūt paruo tpe ⁊ pleni ꝺebilitare: hanc esse puto q̄ erāt magis cōtinētes. tarꝺe contrahebāt mr̄imoniū: interim seruādo castitatē. nūc aūt a pueritia incipiūt pleni esse luxurijs: nimis cito cōtrahūt matrimoniū: sed si ꝺifferūt ꝓperāt innumera mala. Quiꝺā in magna ꝺignitate cōstitut⁹ ꝺediscus luxurijs cū meretrice inuen⁹ est moꝛtu⁹. vt narrat ch:o nica martiniana. Amoꝛ ex amoꝛe turpi luxurioso infirmatus est graviter. ij. Reg. xiij. Et sili⁹ filij⁹ pfecti Romani ifirmat⁹ q̄ꝺ ob libiꝺinē quā sequi volebat suffocatū a ꝺiabolo refusitauit Agnes ꝺ go ⁊ marty:. sanctissima. vt scribit Ambꝛ. Quot toꝛpeant. Quot violēter occiꝺunt. Quot infirmant. Quot ꝺetrūcant. Quot infatuant. Quot i vita p̄senti a ꝺño in punitionē p̄uant. Certe innumeri. Quare to cōsumit mēralē intelligētiam. p̄s. Supcecidit ignis. ſ. luxurie: ⁊ nō viꝺerunt solē. i. lumē rōnis. vñ ꝺe senib⁹ luxuriosis q̄ sierūt suſanmā ad nefarium opus seciꝝ trahere ꝺ: Daniel. xiij. q̄ auerterūt oculos suos. ſ. mēt⁹ ne viꝺerēt celū neq; recoꝺarent⁊ iudicio iusto:. Jn hui⁹ figurā legitur q̄ samson postq̄ aḋamauit ꝺalilā ꝺecept⁹ ab ea excecatus est. Judicū. xvj. Sic qui ꝺeuincit̄ a cōcupiscētia carnis abstract⁹ ⁊ illect⁹ ⁊ quasi ꝺecept⁹: excecat̄ a ꝺemonijs vt nō cōsideret offensam ꝺei: ⁊ mala multa incurrit. Un̄ ⁊ seneca in plogo ꝺeclamās ait. Nihil est tā moꝛiferū ingenijs q̄ luxuria: fiq̄ ꝺē rōnē p̄turbat: intellectū hebetat: memoꝛiā eneruat: obliuione i̇mittit: errore i̇fundit: ignoꝛātiā inducit: ⁊ hoiem q̄si bestiā facit. P̄bus etiā ꝺicit in. vi. Ethicoꝝ. q̄ intantū actus ille venere⁹ rōnem absoꝛbet q̄ impossibile est aliquiꝺ intelligere in ipsa ꝺelectatiōe tali.

Quinto cōsumit quietē mentis ⁊ mūꝺiciā. ꝺ: P:ouerb. xxij. Qui ꝺiligit coꝛꝺis mūꝺiciam ꝺiligeᵏ a ꝺño. sed certe etiā coꝛpis mūꝺiciā ꝺiligit ꝺns. vt p̄z p ea q̄ oꝛdinauit in veteri lege. ⁊ q̄ immundi coꝛpe arcebanᵏ a tēpli ingressu: ⁊ i nouo tractaturi aliq̄ꝺ sacrū: nō nisi mūꝺatis seu lotis manibus b̄ audēt: sed luxuria tollit vtrāq; mundiciā plus q̄ alia vitia. Mentē em̄ implet variis passiōib⁹: ⁊ inq̄etuꝺinibus suspitionū ⁊ vitijs. Un̄ Hiero. in lib. ꝺ Jouinianū ſt. Amo: fo.. e mulieris rōnis obliuio est ⁊ insanie pximus. minimeq; cōueniēs aio sapientū: altos ⁊ generosos spūs frāgit: ⁊ ꝺe altissimis cogitationib⁹ aḋ humillimas ꝺerahit. querulosos: iracūꝺos: temerarios: ꝺure iperiosos ⁊ seruilr̄ blāꝺos facit: ⁊ cū fruēꝺi cupiꝺitate insatiabi.. flagrat plura tpa lach:ymis ⁊ gōnibus perꝺit. hec ille. Mūꝺiciā coꝛpis tollit ⁊ hoc est q̄ ait ap̄ls. ſ. Coꝛ. vj. Oē pcm̄ q̄ꝺ fecerit hō extra coꝛp⁹ suū est. q̄ aūt foꝛnicat⁊ coꝛpus ꝓpriū peccat. q; viꝺelz nō solū facit aiam inundā vt alia pcā. ⁊ etiā coꝛpus illud offendit in ꝺebite resoluēꝺo vñ nō so.. polluti pcō luxurie ꝺebēt abstinere ꝺe necessitate a cōione: sed etiā polluti nocturno somno monenᵏ eā ꝺimittere ꝓpter imundiciā ⁊ ꝺeberuꝺinē mēris: q̄ꝺ nō ꝺ: de alijs ita. Septo consumit gr̄am. Tollit em̄ gratiā oīs virtutis: gr̄am oꝛdinis: gratiā ꝺatā gratis. Nō requieſcet aiꝰ ꝺns Noe spūs meus i hoie in eternū. i. gra spūssancti vñ p̄cedūt fructus ⁊ hoc q; caro est. i. carnalis et luxuriosus sicut ꝛpe ꝺiluuij. Gen̄. vj. Nulla virt⁹ vera pōt eē simul cū luxur.. sz simul oēs coꝛruūt. Null⁹ luxuriosus pōt recipere gr̄am oꝛdinis: nec ꝺeberet oꝛdinari. Jn cui⁹ figurā p̄cepit ꝺns q̄ scabiosus nō accederet ad ministrāꝺū in templo nec hernioſus. qꝺ exponit Gꝛeg. in. c. pastoꝛalis. ꝺicēs scabiosum signifiare luxuriosum coꝛpoꝛe. Scabies enim p̄cedit in coꝛpoꝛe ex ardoꝛe nimio interioꝛi. Hernioſus significat luxuriā mēris. Tales nō ꝺebēt oꝛdinari vt habeᵏ ꝺisti. xlix. c. hinc etenim. Sed ⁊ ꝺediti hmōi vitijs nō pñt ministrare nisi cū ꝺānatione sui. Et si sunt notoꝛij vel accusati in iuꝺicio ꝺeberēt p:inari officio ⁊ bñficio. Jfrequēter etiā p:iuaᵏ q̄s gratia gratis ꝺata p hmōi vitiū. Un̄ narrat Gꝛeg. in lib. ꝺialogoꝝ. q̄ cū q̄ꝺā ꝺicantibus veritatē fidei cū fuissent abscisse ligue a gothis infiꝺelibus postea loq̄banᵏ sicut si eas haberēt miraculose: ſz vn⁹ coꝛ coꝛpus lapsum carnis subito amisit tale ꝺonū. Septimo ꝛsumit aiam. ⁊ postea coꝛp⁹ in gehēnam: nisi ꝺe hac in vita penitet. vnde Apoc. penul. ꝺ:. Foꝛnicarijs mēdacib⁹ veneficis ⁊ homicidis pars illoꝝ in stagnum ignis et sulphuris. Et Jude. ſ. c. Subintroieruꝝ quiꝺā hoies impij gratiā ꝺei nostri in luxuriā trāsferentes. ⁊ paulopost. Sicut sodoma ⁊ gomoꝛra: ⁊ finitime ciuitates simili mō exfoꝛnicate ⁊ abeūntes post carnē alterā facte sunt exēplū ignis eterni penas sustinēres. ⁊. j. Coꝛ. iij. Qui violauerit templū ꝺei. i. aiam ꝑ luxuriā: ꝺispꝺer illū ꝺeus. i. ꝑ ꝺiuersas partes ꝺerꝺet aiam. ⁊ postea coꝛpus mittēꝺo in gehennā. Et Aug. ꝺicit q̄ quicunq; senserit in se aliq̄ꝺ capitaliū ꝺnāri; vt foꝛni-

Tāgere genitalia.

Mulieꝛes nō tāgere bonū est.

Cōsummatio operis.

Mortaledicin ex causa.

Reprobatio opis beghardoꝝ qꝺ osculū mulieris sit peccatū moꝛtale

Act⁹ venereus duplic⁊ est moꝛtale

Foꝛnicatio est ꝑ peccatū moꝛtale

Cū gradus luxurie sit vnū vel plura peccata.

Luxuria ledit tpa ⁊ bona

Ledit fama.

Ledit viri tem.

Ledit intelligentiam.

Cōsumit gratiam

Cōsumit animaz.

Universidad de Deusto
Biblio

tationē adulteriū:homicidiū:⁊ alia hmōi:eterna illū flā
ma trucidabit.di.xxv.§.alꝫ autē ea. Exemplum aliquod.

¶De simplici fornicatiōe. Capitulū.ij.

Est tractatum de lu

xuria in gñali:nūc videndū est de specieb⁹ eius
singulis et ponūtur esse quinq. xxxvj.q.j.ler.§.
cū ergo.scz fornicatio:stupꝝ:adulteriū:incestus: raptus.
Adde ⁊ vitiū ꝺ naturā qđ distīguīt in ḡtuo: spēs vl'mo
dos.s.mollicīē:sodomiticū:bestialitatē:⁊ aliū mo duz in
nomiatū:cū.s.vir nō vtīt mō naturali muliere. Hoc autē vi
tiū cōtra naturā ꝓterea ibi nō cōnumerat in illa ꝑdicta
assignatiōe:q: solū ibi ponunt ille q̄ humane nature non
repugnāt vt est vitiū ꝺ naturā fm Tho. Adde etiā sacrile
legium qđ facit spēm de p se:sed ibi nō cōnumerat.q: fm
Tho.pōt in diuersis spēbus ꝑfatis reperiri. Nā si abutat
persona cōiūcta p sp̄ualē cognitionē vt cōmatre:vel filia
spūali:erit sacrilegiū ad modū incest⁹. Si abutat scīmo
niali cū sit rp̄o desp̄sata erit sacrilegiū ad modū adulte
rij. Et inquantū est sub p̄his spūalis cura cōstīcta:erit sa
crilegiū ad modū stupi. Et si violēcia iferat:erit rapt⁹ spi
ritualis. Ops aūt diffīcte cōsideri has spēs. Et sufficiēcia
hoz sic assignat.b.Tho.ij.ij.q.clxiij.ar.j. Pcm luxurie in
hoc cōsistit ꝙ aliqs delectatiōe venerea vtīt nō fm rectā
rōnē. Et q: spēs luxurie sumīt nō ex circūstātijs.q: iquātū
hmōi nō dāt spēm actui ꝫ ab obiecto qđ est ꝛnateria actu.
iō ops spēs luxurie assignari ex pte materie q̄ pōt rōni re
cte nō ꝟuenire. Et ꝺ pōt ee dupl'. Uno mō q: hz repugnā
tiā ipsa materia ad finē venerei act⁹. Et hoc dupl'.q: aut
inquantū impedīt ḡnatio p̄lis.⁊ sic est vitiū ꝺ naturā:nō
est in oi actu venereo ex quo generatio sequi nō pōt. Aut
inquantū ipedīt debita educatio ⁊ ꝓmotio p̄lis.et sic est
fornicatio.scz simpliciter soluti cum soluta.puta cū mere
trīce:vidua vl' cōcubina. Alio mō materia venerea inquā
tū exerceāt act⁹ venere⁹ pōt ee nō ꝟueniēs rōni recte p cō
parationē ad alios hoies. Et hoc dupl'. Primo q̄dē ex p
te femine ipsius cui q̄s cōmiscēat:q: scz ei debit⁹ honor: nō
seruat:⁊ sic nō est incestus ꝙ est abusus cōsanguinee vel
affiniū. Scō ex pte eius in cui⁹ ptāte est femia.⁊ ꝺ triplī
citer:q: aut est in ptāte viri sui:⁊ sic est adulteriū:aut ꝺ po
testate p̄is:⁊ sic est stupꝝ.s.illicita defloratio ꝛginū: fm
violēcia nō inferat. Si aūt violēcia inferat femie vel parē
tib⁹ erit rapt⁹. Si aūt hēat votū ꝛtinētie. vt moniales vel
beghine vel clerici ⁊ religiosi:⁊ sic erit sacrileg⁹ qđ tñ re
duci pōt ad aliquā ꝑdictaꝝ speciē. vt dictū est:tñ distincta
spēs est. Idē si loco sacro cōmittat q̄cūq; luxuria. Diuer
ficant autē iste spēs ex pte femine magis q̄ ex parte viri
q: in actu venereo femina se hz vt patiēs ⁊ p modū mate
rie:vir aūt p modū agentis. Et ꝑdicte spēs assignant fm
differētia materie vt dictū est. Et q̄uis diuersitas materie
solū nō diuersificet spēm: tñ diuersitas ista assignata fm
materiā ꝓterea diuersificat spēm:q: hz i se annexā diuer
sitatē formalē obiecti fm diuersos modos repugnārie ad
rōnē. Itē nō est incōueniēs ꝙ i eodē actu reperiant diuer
soz actuū deformitates ꝺ diuersas virtutes:⁊ sic adulte
riū est sub iniusticia ⁊ sub luxuria. Pōt etiā aliqn eē diuer
se spēs luxurie in eodē actu. vt si ꝺiugatus cognoscat mo
nialē q̄ginē ⁊ cōsanguineā suā rapiens de monasterio:sic
erunt simul adulteriū:sacrilegiū:incest⁹:stupꝝ:⁊ rapt⁹.i.
vnū pcm̄ hns defōmitatē oim dictoꝝ:nō pcto:nō ex illis cir
cūstātijs necessario cōsitētibus. Itē actus circūstātes actuz
venereū illiciti in matrimonio vl' extra vt oscula tactus ⁊
hmōi pertinēt ad impudicitiam. Hec omnia Tho.vbi.s.

§.I. De fornicatiōe igitur

q̄ est ꝓma spēs luxurie. Notādū qđ ait ps. lxxij. Perdidisti
oēs q̄ fornicant abs te. Perdidisti.i. perdes tu de⁹. Utitur
ꝑterito ꝓ futuro fm morē ꝓphetic⁹ ꝓpter certitudinem
rei. Perdes.s.morte eterna oēs indistincte sine acceptiōe
personaꝝ.q̄ fornicant vel cōiugal' ꝓ luxuriā. vl' spūaliter ꝙ
ꝑfidiā:vel criminal' ꝙ quācūq; culpā abs te.i.abstracti et
illecti ꝛpalib⁹. Hec Hugo cardinalis. Ex q̄bus verbis tria
possunt elici ad declarationem materie fornicationis.

¶ Primo fornicatio multipl' incurrit.ibi. oēs q̄ fornicant.

¶ Scō dānatio certitudinal' ꝓmittit. ibi. Perdidisti.

¶ Tertio subtractio dei spūaliter subsequitur.ibi.abs te.

§.II. Quātum ad primum

Sciēdū ꝙ fornicatio in scripturis ꝺ: idolatria vel infidelitas aliqn ex eo q̄ alia recedat ꝓ intellectū a deo adherens falsitati ⁊ errori. Et de hac rep̄hendit popul⁹ antiquus iudeoꝝ q̄ sepe idolatrabatur⁹ ꝺ: Osee. iiij. Fornicati sunt a deo suo.s.israelite ꝓ idolatriā. ⁊.s. Para.v. fornicati sunt post deos ppl'oꝝ.s.israelite. ⁊ Judicū. viij. Fornicati sunt cū Baalim. q̄ erat idolū gentiliū. ⁊ Sap. xiij. Initiū fornicatiōis exāstitio idoloꝝ. ⁊ cū ezechiel de fornicatiōe illi⁹ populi loquit̄ ꝓpue Ezech. xvj. ꝓ totuz. de hac itelligit. Aug. ad idē dicit. Idolatria ⁊ quelibet noxia superstitio fornicatio est. xxviij.q.j. idolatria. Et in ea.q.c. seq. dicit idem Aug. Nō solū mechatio est illius q̄ carnē suā transmutat ꝫ etiā qui simulacrū facit mechat. De his nō est dubium: q: ꝑdidisti oēs q̄ fornicant. Scō fornicatio ꝺ: large et moraliter q̄cūq; culpa mortalis inquātū p eā q̄s recedit etsi nō fide:tñ affectu a deo legitimo spōso aie: vnde dicit Aug. ꝙ auaricia ⁊ quelibet culpa q̄ aīa aberrat a lege dei fornicatio dici pōt. xxviij.q.j. idolatria. Et de hac pōt intelligi illꝺ qđ dixit dñs p Hiere. iij.c. Tu aūt fornicata es cuz amatoribus multis. tñ reuertere ad me: ⁊ ego suscipiā te: Alia cū tor fornicat amatoribꝰ quor creaturas inordinate ⁊ supra deū diligit. Hāc fornicationē spūalē significat fornicatio samaritane: q̄ post q̄nq; viros concubina erat cuiusdā. vñ rp̄s dixit. Nunc quē nunc habes nō est tuus vir. Jo. iiij. Sic aia tpe puericie hz vr legitimos viros q̄nq; sensus: q̄rū instinctū sequit̄ sine pcō anteqū hearylum rōnis:ꝫ cū puenerit ad vsuz rōnis. si nō adheret deo inde ex fīcat cōcubina diaboli adherēs errori ⁊ fornicat a deo. Sz deus ymittit aliquādo tribulatiōes circa ipa tpalia. vt sic recedat ab amatoribus:⁊ accedat ad rp̄m virū legitimū. fm illud qđ dicit Osee. ij. Ecce sepiā viā tuā spinis. ⁊ seqn̄tur amatores suos ⁊ nō inueniet ⁊c. Et dicet reuertar ad virū meū p̄rior. Tertio ꝓprie dicit fornicatio actus venereus fornicatio inter solutū ⁊ solutā: q̄uis etiā aliquādo largius noīe fornicatiōis intelligat̄ oīs actus luxurie vt illud. s. Lor. v. Audit̄ inter vos fornicatio q̄lis nec iter gentes. ⁊ tñ illud ꝓprie erat incestus. vñ ad maiorē distinctionē ꝺ: hec fornicatio simplex inter solutū ⁊ solutaꝝ. Et de hac sicut de alijs duab⁹ verificat̄ illud: Perdidisti oēs qui fornicantur. vñ Deb. xiij. Fornicatores ⁊ adultos iudicabit de⁹. scz ad mortē eternā. Sed tria arguūtur videntur esse in ꝺicto. Primū: q: de⁹ nō ꝓcipit aliqđ qđ sit mortale pcm̄. sed de⁹ ꝓcepit Osee ppe dicēs. Vade fornicatricē bi vxorē mulierē fornicariā: ⁊ facti bi filios fornicationuz ergo fornicatio nō est pcm̄. Scōm est quia omne peccatū mortale ꝺ: iat charitati. sz istud nō ꝺ: iat charitati. quia nec charitati dei cū nō sit directe cōtra deuz. nec charitati ꝓximi: q: per hoc nulli homini fit iniuria. Et Amb. etiā dicit. Dis summa ꝛpiane discipline in mia er pierate cōsistit quā q̄ hz etsi lubricū carnis patiat: vapulabit ꝫ nō pibit. q̄ fornicatio nō est mortale. Tertiū est q: Jsid. dicit di. xxxiij. ꝛpiano. Ch: istiano nō dicā plurimas: sed nec duas hre fas licitū est: sz vnā tm̄: aut vxorē: aut ꝺ cōiugē deest loco eius cōcubinā. sz in ꝺcubinatu est fornicatio simpler. Qui dicit est fornicationē ee pcm̄ absq; dubio tenēdū est fm Tho. ij.ij.q.cliij.ar.ij. Et ad argumenta rndet. Ad primū tripliciter. Uno modo fm Hiero. videlz ꝙ mereni cem ⁊ fornicariā quādā assumpsit in vxorem: ⁊ de ipudicia fecit castā. et fm hoc in nullo pōt argui sicut nec hodie si quis meretricē duceret in vxorē volētem honeste viuere.

Oēs non peccauit fornicando.

Fornicatio ꝺ: idolatria.

Oēs mortaliter dicit large fornicatio.

Fornicatio ē pcm̄ mortale

Propie actus venereꝰ: fornicatio.

xxvij.q.j.c. nō est culpādus. Alio modo fm Tho. vbi.s. dicēdū ꝙ fornicatio ꝺ: esse pcm̄ inquātū est ꝺ rectā rōnez. Rō aūt hois recta est fm ꝙ regulat̄ volūtate diuīa q̄ est ꝓma et summa rō. Et iō qđ q̄s facit ex voluntate dei eius ꝓcepto obediēs nō est ꝺ rectā rōnē. etsi videat ꝺ cōem ordinē rōnis: sicut nec est ꝺ naturā qđ fit p miraculū: q̄uis fit ꝺ cōem cursum nature: ⁊ ideo Osee nō peccauit fornicādo ex dei ꝓcepto. Nec ꝓprie talis concubitus ꝺ dicī fornicatio nisi referendo ad cursum cōem. Tertio modo fm Nico. de lyra ꝺ: vxor: fornicaria mulier q̄ erat ste rilis q̄ dicebat fornicaria spūal'ter:q: idolatra. Et hoc fecit ex dispensatiōe dei. Ad scōm rndet. b. Thom. vbi. s. ꝙ fornicatio simpler ꝺ: iat charitati ꝓximi quātū ad b ꝙ repugnat bono ꝓprio ꝺ: iat charitati ꝓximi quātū ad hoc ꝙ repugnat bono ꝓprio nascituro. vt dicet̄ in seq. §. dū scz dat operā ḡnationi nō fm ꝙ cōuenit ꝓprio nascituro. Hoc autē dicit Ambr. nō est sic intelligēdū vr cū quocūq; virtio luxurie moriens nō dāet ꝓpter opa mie exhibita. sed ꝺmia ꝙ illa opa mie disponet ad ꝙam ⁊ pniam. vñ venia in pnti cōsequat̄ de lubrico. Aug. tertiū dicit Bastia. di. ea. ꝙ ibi cōcubina sumitur inꝓprie: videlz ꝙ ea q̄ ducta est vere in vxorē: sed fine solēnitate legali: puta fine instrumēto dotib⁹ vel testibus et hmōi. Hāc cōiugē facit affectus: sz cōiugium nominat lex. Et sic etiā sumīt dist. xxxiij. c. is qui nō habet. Sic ma ergo ꝙmanet sma: q: mortale est oīs fornicatio. Et iō perdidisti oēs qui fornicantur.

§.III. Quantū ad secūduz

principale. s. ꝙ fornicatio sit pcm̄ mortale: q: ꝺ:. Perdidisti scz eternal'r: ꝑbari pōt q̄druplici rōne. Et ꝓmo videlicet q: ꝺ est ꝺ legē naturalē. qđ declarat. b. Tho. in. iij. ꝺ gentiles sic sentētial'r. Rō naturalis dictat hoi q̄ filij debēat nutriri a parētib⁹ vsq; ad tps debitū. Ad b autē nutrimētū ptinet nō solū cib⁹ corpalis: sed etiā itellectualis scz doctrine morū et disciplīne quoz nō est capax puer vsum rōnis. Et cū postea fit capax nō pōt postea vna die cūcta addiscere: sed paulatim. Et ad nutrimentū corpale nō sufficit pr̄ in puericia. Ad nutrimētū aie ꝓ correctionē nō sufficit mater. Natural'r est hō ꝓnos ad malū ab adolescētia sua: et i tali etate parū timet matrē: sed opz ꝙ ba cul⁹ timoris paterni sit sup eū. Opz g̃ fi ꝓles ꝺ: duci ad pfectionē stat⁹ sui fm aīam ⁊ corꝑ ad qđ natura instigat parētes: ꝙ simul stent pr̄ et mater ꝓ magnū tps. Sed fornicarij cū nō sint astricti aliq lege ad cōmanendū: sed possint ad placitū separari: imo ⁊ debēt separari ꝓpter ꝑiculū vt patet ex ira ignē: et ꝓpter scandalū aliox amouēdū. Si autem sepant̄ secundū destitutio ꝓlis qđ est ꝺ legē naturalez. Contra naturā. i. rōnē naturalē igit̄ est ꝙ q̄s vtat vago cōcubitu ꝓout fit ꝓ fornicatiōnē: sed opz ꝙ sit maris ad feminā cū qua ꝓmaneat nō per modicū tps: sed diu vl' etiā per totā vitā. Unde est ꝙ maribꝰ in specie hūana magna solicitudo de certitudine ꝓlis ineſt cui iminet educatio ꝓlis. Sed ad hanc certitudinē facit determinatio maris ad feminaz ꝙ mrimoniū ꝙ qđ indissolubiliter adinuicē liganꝫ. Nec obstat si aliqs fornicādo aliquā cognoscēs sufficienter ꝓuideat ꝓli de educatione: q: illud qđ cadit sub determinatione legis iudicat̄ fm id qđ cōiter accidit: et nō fm id qđ in aliq casu ꝛingit. Idē q̄ hr. ij.ij.q.cliij. ar. ticu. ij. Scōa rō qua ꝓbat̄ fornicationē simplicē esse mortale talis est. Nullum pcm̄ ercludit a regno dei: vel facit hoiem dignū morte eterna nisi mortale. sed talis est fornicatio: scz ercludēs a regno dei. Nā ad Gal. v. dicit apl's nominatis q̄busdā pcīs. et iter cetera fornicatione. Qui talia agūt regnū dei nō consequētur. ⁊ Ro. j. Enumeratis multis peccatis ⁊ inter illa fornicatiōe subdit. Digni sunt morte nō solū q̄ faciūt: sed et q̄ cōsentiunt faciētibus. Un legit̄ de quodā cōcubinario ꝙ cū esset infirm⁹ et cōfessor q̄dā visitās eū nollet absoluere nisi eam de domo emitteret: ille assensit. ficeꝫ emptis cuz lachrymis multis oībus sacris decessit. Cuꝺ iste cōfessor qui erat sctus ꝛpho ꝓpo

Rō q̄re fornicatio simpler est mortale pcm̄.

meretrices sunt venales

Fornicatio mortalis adeo punit.

Diabol⁹ habitat i luxurioso.

Universidad de Deusto
Biblioteca

eo: inde semen ab eis decidit. Propterea diabolus habitat in eis: q: multū lucrat cū eis plus q̄ p alia vitia. Nā duos capit simul fornicātes vbi p alia vitia vnū. Et ī figurā huius legio demonū eiecta ad īperiū xp̄i a quodā petijt liniaz intrādi gregē porcoz & accepta ptāte ꝑcipitauit eos in mare. vt hȳ Mat. viij. & Luc. viij. ad significandū q̄ libēter habitāt ī luxuriosis figuratis p porcos q̄ delectant versari in sceno. Et inde ꝑcipitat in mare vitioz. Ue autē eis q̄s inhabitat diabol⁹. Vedit eo: suū. q: vt dō: Osee. iiij. Fornicatio & vinū & ebrietas auferūt cor. Proinde lediť exinde q: si gnāt filij illegitimi est: et priuat oi dignitate tpali & ecclastica ordinationū et platurarū nisi legitimet ac etiā hereditate paterna: et cōtumeliā a cūctis. Et frequēter q: sunt maloz morū nocent toti parētele. sicut pz in abimelech filio gedeonis nato ex pcubina: q: mortuo pfe interficere fecit. Ibi. fratres legitimos vno excepto q̄ fugit: vt solus dñaret. vt hȳ Judicū. ix. Vñ dō: dist. lvj. c. Si gens. De cōmixtione meretricū estimādū est degeneres populos ignobiles & furētes libidine oēs fore ꝓ creādos et ad extremū vniuersam plebē ad deteriora et ignobiliora vergēte: et nouissime nec bello sclārī forte: nec in fide stabile: nec honorabile hoibus. nec deo amabile esse vēturā sicut alios gētib⁹ hispanie et ꝓuincie & burgundioz ꝑpls cōtigit: q̄ a deo recedētes fornicare sunt. Aduertēdū etiā q̄ cū sīm theologos in. iiij. & canonistas. affinitas contrahāt per fornicationē: nulla cōsanguinea eius ... i qua quis fornicat est pōt habere in vxorē vsq; ad. iiij. gradū inclusiue. q̄d si fecerit mrīmoniū nullū est: & cōtinue in peccato morali dū sciunt factū. Et sic ve eis: & demū eternum ve. q: sīm Greg. Momentaneū est q̄d delectat: eternum q̄d cruciat. Figurat talis p hydropicū: qui quāto plus bibit: tāto plꝰ sitit. sic insatiabilis est voluptas sīm Bedā sup il lud. Ecce q̄dā hydropicꝰ erat ante illū. s. iesus. Luc. xiiij.

Jn adulterio duplr quis offendit

plus peccat i adulterio.

De adulterio. Cap. iij.

Dulteriū est secūda spēs luxurie. Et sicut ꝑ nomē sonat est accessus ad alienū thoꝝ. vñ adulteriū q̄si ad alterius thorū accessus. Jn quo sīm be. Thom. ij. ij. q. clxiij. ar. viij. duplr ꝓtra castitatē humane gñationis q̄s offendit. Primo inquārū accedit ad mulierē nō sibi mrīmonio cōiūctā q̄d reḡrit ad bonū ꝑlis ꝓprie educāde vt dictū est in ꝑcedenti cap. Alio modo q: accedit ad mulierē ꝑ mrīmoniū alteri copulatā. & sic impedit bonū ꝑlis aliene: et ... iustitiā agit. Eadē rō est de muliere q̄ p adulteriū corrūpitur Vñ Eccli. xxiij. dō. Dis mulier relinquēs virū suum peccabit. Primo eīm in lege altissimi. q: incredibilis fuit. in q̄ sc̄s ꝓcipit. Nō mechaberis. Sc̄o virū suū derelīq̄t in q̄ facit ꝫ certitudinē ꝓlis. Tertio i adulterio fornicata est. & er alio viro statuit sibi filios q̄d est ꝫ bonū ꝓprie ꝓlis. Sed primū est cōe oīb⁹ pctis mortalib⁹. alia duo q̄ ponūtur in dicta aucte spāliter ptinēt ad deformitatē adulterij & sic adulteriū est determinata spēs luxurie vtpote spālē deformitatē hīns circa actus venereos. hec Tho. Et sic manifestū per se q̄si est semp mortale. Est autē aliq̄n adulteriū simplex cū sc̄a altera partiū est coniugata: & nō alia. Aliq̄n est duplex vt cū vtraq; pars est ꝺiugata q̄d grauiꝰ est. Aliq̄n hz aliam deformitatē vt si non sit altera ps coniugata vel etiā ꝺiugata: est tñ vel ꝰgo vel consanguinea vel monialis: & tūc cū adulterio simul est ibi alia spēs luxurie. Nō aūt dicit Sentꝰ pbs vt allegat Hieron. q̄ adulter est oīs in vxorē suā amatoꝛ: ardētioꝛ. q̄uis talis nōvit leꝛ fidē matrimoniꝫ: tñ facit cōtra bonū mrīmoniꝫ inhoneste eo vtens. Jdeo aliquāl pōt dici adulter: non tñ ꝑpe q̄ intret hanc speciē. Et nota sīm Pe. in. iiij. q̄ in „ adulterio sīm q̄d plus peccat mulier q̄ vir. sc̄z q: facit ꝫ bonum ꝑlis & er rōne scādali. sīm ꝺo aliū respectū sc̄z quātū ad bonū fidei equaliter peccāt. Et q: hec est cā sufficiēs q̄ alter possit aliū dimittere. ideo equaliter hoc pōt vterq;. Sed quantū ad predominantiā rōnis: q: vir hz rōnem magis vigoꝛosam ad resistēdū passionib⁹ ideo ceteris paribꝰ plꝰ ipse peccat adulterādo q̄ mulier. De dimissione ꝓpter adulteriū. vide. ſ. in. iij. ꝑ tit. ſ. De adulterio loquēs dñs p psalmistā ait. pſ. xlix. Cū adulteris portionē tuaꝫ ponebas. Et paulo post arguā te et statuā contra faciē tuā. ponere portionē suam cū adulteris est participare. i. adulterare. Jn his aut̄ tria notantur.

¶ Primo crimen detestandū. ibi. Cū adulteris portionē tuam ponebas.

¶ Scōo ligamen ... intimandū. ibi. arguā te &c.

¶ Tertio grauamen expectandū. ibi. et statuam contra faciem tuam.

Fornicādo ꝓ:mus leditur.

Jn adulterio duplr quis offendit

§. I. Quātū ad primū. cer...

Adulteriū ē detestabile

Grauitas adulterij.

tum est adulteriū esse valde detestabile peccatū & grauē. Cū adulteris portionē tuā ponebas: vt. ſ. esses & tu adulter. Osee. vij. Dēs adulterātes q̄si clibanꝰ. ſ. intꝰ ardētes ꝑ concupiscētiā extra fordēres ꝑ immūdiciā. postea in aia et corꝑe incēsi ꝑ gehennē. Vñ adulteriū q̄ grauē sit ostēdit Clemēs. Quid inq̄t in oīb⁹ pctis adulterio grauiꝰ est. scōo nāq; ī in penis cenet. xxij. q. vij. quid. Nā in pctis q̄ sunt ꝺ primū. primū penale. i. dignū pena. etiaz mortis corꝑis est homicidiū. scōm est adulteriū. Mat⁹ em est q̄ furtū & rapina & mēdaciū & multa alia. Ex oi siquidē gñe causarū oīdit grauitas huius pcti & detestatio. Et cā. ſ. effi cienti: materiali: formali: finali: & circūstantiali. Et cā effi cienti. nā salte alter eoꝝ hz in se sacm mrīmonij: q̄d est maximū significatiōe. b aūt dico sacm magnū i xpo et eccla Significat em cōiūctionē deitatis cū hūanitate: et xpi cū eccla. nunq̄ autē deꝰ separat⁹ est ab hūanitate postq̄ assumpsit eā: nec xps ab eccla: nec eccla a xpo. Contra illud tam magnū sacm vbi est q̄dā dignitas agit adulter separ... se a iuge & alteri adherens. Dignitas aūt ꝑsone sīm Tho. in. ſ. ij. aggrauat pctm: q: quāto in maioꝛi dignitate tāto grauiꝰ peccat ceteris paribꝰ. Sc̄o ostēdit grauitas huiꝰ pcti ex cā materiali ipsius. ſ. actꝰ q̄ exercet ꝑ duos. et sic vbi diabol⁹ in alijs pctis vnū interficit: p ipsū duo fit imo plures: q: interponūtur mediatoꝛes. Et tāto crescit aliq̄n fatuitas amoꝛis vel potiꝰ libidinis q̄ ꝓcurat moꝛs cōiugis p adulterū vel p adulterā: vel ꝓmittit eā accipe in vxoꝛē mortuo coniuge. q̄d si fecerit cuꝫ effectu secuto si durerit illā in vxoꝛē cōtinue manēt in pctō mortali: quia mrīmoniū nullū est ꝑ ipedimētū criminis. & sic multiplicant pcta. er de eo q̄ durē in ma. quā pol. p adul. c. super eo. & c. significasti. de hoc tñ vide plenꝰ in. iij. ꝑ tit. ſ.

Tertio er cā formali. Mec est in q̄libz pctō mortali auersio ab incōmutabili bono. sed per nullū pctm rō ita abscōdit ab oī cōsideratiōe dei: ita vt efficiat rot⁹ caro sicut ibi Hiero. dicit q̄ etiam in actu cōiugali pntia spūssancti nō habeā a veris ꝓphetis sc̄z quoad actū ꝓpherādi. multo magis in actu adulterij totaliꝫ mens auertit a deo ꝑ inordinatū amoꝛē vñ ꝓcedit adulteriū. Vñ dō: Prouerb. vj. Qui adulter est ꝑ ter coꝝdis inopiā. sc̄z amisso vigoꝛe rōnis q̄dit aiam suā: turpitudinē & ignominiaz cōgregat sibi et oppꝛobriū eiꝰ nō delebit. Quarto ex cā finali. sīs huiꝰ mali ē ꝓsecutio voluptatꝫ. Sz quāto q̄s pōt remediare alicui pctō et nō facit: tāto grauiꝰ peccat: q: maioꝛi inordinatiōe volūtatꝫ. sz huic malo pōt de facili remediare. q: si hz vxoꝛē pōt sibi satisfacere. Vñ apls. Propt̄ fornicationē. ſ. vitādā vnusq̄sq; suā habeat vxoꝛē. ſ. Loꝛ. vij. si nō hz pōt sumere: q: vt ait idē apls. Melī est nubere q̄ vri. i. incidere in adulteria & alias cōcupiscētias & voluptates dānatas. Nec excusat te si dicis nō possem ꝓuidere vxoꝛi & nutrire filios si habere nisi dotē habere sufficiēte. Melī est pati dispēdia in tpalibꝰ & recipe minoꝛē dotē et facere minoꝛes pōpas & ꝓuidere aie sue q̄ ī talia incidere vitia p q̄ dānat. Si aūt sumere nō vult q: ad hoc nō cogitur: seruet castitatē. Quinto ex cā circumstantie aggrauantur pctm. Nam quāto plura scādala & mala inde sequunt tāto grauiꝰ est pctm. Sz q̄s posset enumerare mala q̄ sequunt ex adulterio. Quot homicidia inde sequuntur & quāta. & nō solū in coꝝpe: sed in aīa. Nā quā dispōnē bona hr̄e pōt q̄ in adulterio cōstituꝰ subito occidit. quot hereditates deꝝuedant p filios habitos occulte ex adulterio q̄bus vt legitimis relinquit hereditas. Quot incestus inde ꝓcedūt dū contrahūt: qui aliq̄n sunt cōsanguinei. quot regna exterminata sunt. Nōne troia ciuitas illa tā famosa ꝓpter adulteriū perpetratū a paride cū hele na totaliter destructa est. Nōne dauid ꝓpter adulterium cōmissum cū bersabee vt occultaret audidit ꝓditiones et homicidiū. ꝓcurādo fidelissimū militē suū occidi: & ꝓpter adulteriū in punitionē filius eiꝰ absalon expulit eum a regno: & publice peccauit cū vxoꝛibꝰ prīs sui: vt hȳ. ij. Reg. in pluribꝰ cap. Et cū adulteriū sit ita graue: tñ videt veri ficari illud Osee. iiij. Non est veritas. sc̄z fidelitatis i terra. non est mia. sc̄z ad aiam suam et ꝓximū: sed maledi dictū mendacium: furtū: adulteriū inundauerūt. i. abundāter creuerunt. et sanguis sanguinē tetigit. i. pctm pctō cumulat dum nō per pniam tollitur.

Ex naturali intrinseca mēti est illa q̄ dicit: q̄d tibi nō vis fieri vide ne tu vnq̄ alteri facias. Tob. iiij. Iz q̄s est ille q̄ velit vxoꝛē suā adulterare. certe nullus: nisi fatuus & pessim⁹ exercēs lenocinia. Nulla mulier hoc desiderat nisi fatua & mala. imo nō pōt pati vir talē iniuriā: Iz expellit & ꝓcurit. et vxoꝛ summe turbat de adulterio viri cū nouit. q̄ er tu hoc serua erga ꝓximū et nō adulterabis. Adeo hoc vniuersaliter dictat lex seu rō naturalis: q̄ etiā aīa legē naturalē scriptā ethnici & idolatre habuerūt ꝑ crimine et magis abhoꝛrerēt q̄ homicidiū. Et i signū huiꝰ q̄n abraā ꝓpter famē descēdit in egyptū cū vxoꝛe sua sara perpulchra rogauit eā vt nō indicaret se esse vxoꝛē eiꝰ: si iterrogarēt. Et hoc iō sīm Nico. de lyra. Quia cogitauit q̄ si sciuissent vxoꝛē suā esse cū hoc pulchritudinē eiꝰ cōcupiscerēt eā cognoscere: ne adulteriū ꝑpetrarēt q̄d summe detestabant occidissent abraā vt possent postea ea vti sine vitio adulterij mīꝰ sibi facientes sciētiā de homicidio q̄ de adulterio. Scōo arguit de adulterio deꝰ p legē moysaicā & ꝓpheralē. Exod. xx. Nō mechaberis. hoc est adulterabis. et adiicit pena Leuit. xx. vbi dō: Moriet̄ mechus & adultera q̄ adulterati fuerint. Vñ scribe & pharisei adducentes ad iesum mulierē in adulterio deꝑhensaz direrūt. Magr hec mulier mō in adulterio deꝑhensa est. Moyses mādauit in lege hmōi lapidare. Job. viij. ꝑ Malach. dic dñs iij. c. Ero testis velox maleficis adulteris et ꝑiuris. sc̄z ad accusandū vt puniant. Mr autē aliq̄ et ꝑib⁹ cū haberent vxoꝛes accederēt ad ancillas p habēdis filijs. vt abraam ad agar. Gen. xvi. & iacob ad bala & zelfan ancillas. Gen. xxx. non ꝑpter hoc cōmiserūt adulteriū q: cognouerunt eas nō fornicarie: sed marital affectu cū q̄b⁹ dispēsauit vt simul haberēt plures vxoꝛes absq; pctō. vt er de dinoꝛ. c. gaudem⁹. et ꝺ ob multiplicandū cultū dei q̄ remanserat solū in familia eoꝝ ex multiplicatiōe hoim eoꝝ per gñationē in illa familia. & etiā ob spālē figūrationē q̄ habeā Exvij. q. iiij. recurrat. & c. eq. & c. obijciunt. Tertio arguit

§. II. Quantū ad secundu...

Lex naturalis intrinseca mēti est illa q̄ dicit: q̄d tibi nō vis fieri vide ne tu vnq̄ alteri facias. Tob. iiij. Iz q̄s est ille q̄ velit vxoꝛē suā adulterare. certe nullus: nisi fatuus & pessim⁹ exercēs lenocinia. Nulla mulier hoc desiderat nisi fatua & mala. imo nō pōt pati vir talē iniuriā: Iz expellit & ꝓcurit. et vxoꝛ summe turbat de adulterio viri cū nouit. q̄ er tu hoc serua erga ꝓximū et nō adulterabis. Adeo hoc vniuersaliter dictat lex seu rō naturalis: q̄ etiā aīa legē naturalē scriptā ethnici & idolatre habuerūt ꝑ crimine et magis abhoꝛrerēt q̄ homicidiū. Et i signū huiꝰ q̄n abraā ꝓpter famē descēdit in egyptū cū vxoꝛe sua sara perpulchra rogauit eā vt nō indicaret se esse vxoꝛē eiꝰ: si iterrogarēt. Et hoc iō sīm Nico. de lyra. Quia cogitauit q̄ si sciuissent vxoꝛē suā esse cū hoc pulchritudinē eiꝰ cōcupiscerēt eā cognoscere: ne adulteriū ꝑpetrarēt q̄d summe detestabant occidissent abraā vt possent postea ea vti sine vitio adulterij mīꝰ sibi facientes sciētiā de homicidio q̄ de adulterio. Scōo arguit de adulterio deꝰ p legē moysaicā & ꝓpheralē. Exod. xx. Nō mechaberis. hoc est adulterabis. et adiicit pena Leuit. xx. vbi dō: Moriet̄ mechus & adultera q̄ adulterati fuerint. Vñ scribe & pharisei adducentes ad iesum mulierē in adulterio deꝑhensaz direrūt. Magr hec mulier mō in adulterio deꝑhensa est. Moyses mādauit in lege hmōi lapidare. Job. viij. ꝑ Malach. dic dñs iij. c. Ero testis velox maleficis adulteris et ꝑiuris. sc̄z ad accusandū vt puniant. Mr autē aliq̄ et ꝑib⁹ cū haberent vxoꝛes accederēt ad ancillas p habēdis filijs. vt abraam ad agar. Gen. xvi. & iacob ad bala & zelfan ancillas. Gen. xxx. non ꝑpter hoc cōmiserūt adulteriū q: cognouerunt eas nō fornicarie: sed marital affectu cū q̄b⁹ dispēsauit vt simul haberēt plures vxoꝛes absq; pctō. vt er de dinoꝛ. c. gaudem⁹. et ꝺ ob multiplicandū cultū dei q̄ remanserat solū in familia eoꝝ ex multiplicatiōe hoim eoꝝ per gñationē in illa familia. & etiā ob spālē figūrationē q̄ habeā Exvij. q. iiij. recurrat. & c. eq. & c. obijciunt. Tertio arguit

Prohibetur lege naturali adulterium.

Lege moysaica.

De adulterio. Cap. iij.

Propter adulterium troia capta fuit et dō proditione com...

seu reprehendit adulteriū per legē euāgelicā. Nam dixit xp̄s in euāgelio Mat. xix. Quos deꝰ cōiunxit hō nō separet. reprehendēs illos iudeos q̄ dabāt libellū repudij vxoꝛi cū nō placeret eis: & ea dimissa ꝫbebant cū altera adultera: declarās hoc esse adulteriū nō mrīmoniū. & q: moyses ꝓpter duriciā et crudelitatē illoꝝ hoc ꝑmiserat: nō vt bonū & licitū: sed vt mīꝰ malū ne occideret vxoꝛes si dimittere nō possent. Separat igit hō q̄s deus cōiunxit. & male facit ifringēs dei ordinationē. cū fine cā legitima dimittit vxoꝛē. vel vxoꝛ virū. & multo magis si adulterat: et ꝑ si de facto cū alia ꝫbat. Pro nulla igit cā licitū est accedere ad aliā q̄ ad ꝓpriā vxoꝛem. Nec ex eo q̄ sterilis sit vxoꝛ vt ex alia habeat filios: nec ex eo q̄ infirma q̄licūq; & quacūq; diutina infirmitate & incurabili: siue sit ceca: siue paralytica siue lepꝛosa. Nec ex eo q̄ est adultera vel quātūcūq; mala vel hereticа. Bene posset dimitti quātū ad cohabitationē et thoꝝ ꝓpter adulteriū vel periculū sui ꝓpabile corꝑis vel aie: sed nō q̄d vinculū. i. q̄ possit accedere ad aliā viuēte ꝓima. alis adulteriū est. Et idē de vxoꝛe erga virū. Vñ Augu. Sic nō sunt faciēda adulteria volūtate etiā ... reādi filios: sic nō faciēda furta volūtate pascēdi pauꝑes. xxxij. q. iiij. sicut. & q. v. si vxoꝛē. & q. vij. ꝓtotus.

Lege canonica puniuntur adulteri septennio.

Quarto arguit ꝑ legē canonicā et synodalē. Naz eccla sīm antiquas regulas iponit pniam septēnē ꝑ adulterio vt pt̄z. xxij. q. ſ. c. pdicandū. q̄uis hodie sint in arbitrio cōfessoris pn̄ imponēde: siue ꝑ isto siue ꝑ alio pctō. Et in aliq̄bus eccleſijs epalibus est etiā sntia excōicatiōis lata ꝑ synodales ꝺ adulteros. De iure autē cōi q̄uis nō sint excōicati ipso facto: deberēt tñ excōicari q̄n est manifestū et ꝑseuerans. A deo autē semp sunt excōicati adulteri etiaz occulti. Punit etiā ipsum adulterū iure peredi debitū ab vxoꝛe ita q̄ nō teneā ei vxoꝛ reddere debitū: cū hoc certitudinaliter nouit. q̄nimo statuit eccla q̄ si i adulterio ꝑseuerat notoꝛie: nullo mō ꝺz ei reddere debitū q̄ innocens est. ad ꝺ ne videat fauere ei i adulterio: sed desistat ab eo Vñ Ido. c. Cū vxoꝛ carnē vnā alia diuiserit & se a marito ꝑ fornicationē separauerit: nō ꝺz teneri ne virū q̄s sub maledicto faciat: dicēte scriptura. Qui tenet adulteram fatuꝰ est & iniquꝰ. xxxij. q. j. dixit dñs. & in. c. seq. Et idē iuris est oīno in viro & vxoꝛe. q̄nimo pōt ꝺ volūtate adulteri vxor adultere q̄ fidē seruat castitatis petere diuoꝛtiū et nō cohabitare cū adultero: & intrare monasteriū q̄n adulteriū est notoꝛiū. vt notat. xxvij. q. ij. agarhosa. cum glo. Si vis pleniꝰ ... bis vide i. iij. ꝑ ti. ſ. c. xxi. Quito arguit ꝑ legē ciuilē et imperialē. Nā ꝑ legē ciuilē ꝓpter adulteriū ꝓbatū vxoꝛ perdit dotes. vt in aut. q̄. & ꝺ. colſ. viij. perdit & famā et honoꝛē: pdit et vitā aliq̄n. Quis autē ipse leges seculares nō puniāt ita viros ꝑperātes adulteria cū solutis: sicut mulieres ꝑperrātes cū solutis viris vel cōiugatis. tñ sīm rectiꝰ iudiciū eccle ita peccat vnꝰ sicut & alter: & ita deberet puniri. Vñ dic Jnn. papa. Christiana religio adulteriū in vtroq; seru pari rōne cōdēnat xxxij. q. v. christiana. & q. vj. Aug. ait. Jndignanꝫ mariti si audiāt adulteros viros similes adulteris feminis pēdere. i. sustinere penas: cū tāto grauiꝰ eos puniri oporteat quāto magis ad eos ptinet: & ꝺtute vincere & exēplo regere feminas. Priuat etiā lex ciuilis natos ex adulterio paterna hereditate: & oīb⁹ dignitatib⁹ tpalib⁹. Ecce quō oia iura summe arguunt et detestantur adulteriū: et ideo summe cauendum.

Pœna pena adulterij & cō nubilis nūc accusaret

§. III. Quantū ad tertium

principale. ſ. grauamē expectādū. i. penā dicit. Statuā ꝺ faciē tuā. i. in iudicio ipsa pctā & mala & ipsa te accusabūt: et exq̄b⁹ cōdēnaberis. Nā vt dō: Deb. xiij. adulteros iudicabit deꝰ: sc̄z ad ignē eternū. Et ꝓmo q̄dē pena est eis summa confusio quā habebit adulter coꝝā toto mūdo. Tertiō & ꝓ fi mulier

Universidad de Deusto
Biblioteca

tate eoꝝ populo haberet summā penā ꝛfusionis. O quā ta ꝛfusio tūc eoꝝ toto mūdo ⁊ amicis ⁊ inimicis arguī de adulterio aiam q̄ nobilissima est q̄ violauit etiā sacrū dei. O viri nō erubescāt nūc de adulterio qđ manifeste commīttūr: hoc ꝓcedit ex maxima cecitate. q: non cognoscūt grauitatē mali: cū deberēt magis erubescere q̄ mulieres. sed tūc sublata tali cecitate ignoratie summe ꝛfusioni patebūr. Videre. xx. Cōfundenť vehemēter: q: nō ītellexerūt opp:obriū scī pcī. Primo statuet ante faciē suā ḡuitas huj⁹ pcī ex iniustitia maxima ⁊ iniuria quā fecit primo ex violatiōe sacri dei et ecclie ꝓpter qđ puniuit de⁹ terribilī istud vitiū. Nā vt habeť Judicū. xx. ꝓpter adulteriū ꝓpetratū cū vxore cuiusdā leuite a viris ciuitatis Gabaa. q: noluerūt eos punire illi de tribu beniamin mo:tui sunt in bello circa. lx. milia hoīm. Nā in primo ⁊ in scdo bello facto adinuicē. xj. tribꝰ fuerūt debellate a tribu beniamin mortuis plusq̄. xxx. milib⁹ de ipsis: q: ꝛfidebāt de sua multitudine cū essent. cccc. milia vel circa. In tertio bello cōpuctus er de dño ꝛfidēres habuerūt victoriā deleta tribu beniamin. scz. xxv. milib⁹ q̄ngēties exceptis. Et ꝟ de⁹ punisit in pena adulterij. Sed in hist:iis romanoꝝ narrat ꝙ ꝓpter adulteriū cōmissum ab antonio q̄ sibi cū octauiano cōdiuiserat totū imperiū: ex eo ꝙ repudiauit vxorē suā antonius germanā octauiani ⁊ adhesit carnali cleopatre regi ne egypti libidinose femine: octauian⁹ indignat⁹ mouit ꝛ eū bellū nauale et terrestre: ⁊ vbiq̄ antoni⁹ victi deuicti demū fugiēs ad eum ipse cū cleopatra seipsos occiderūt.

Scdo statuet ꝛ faciem suā. s. adulterii: odia: blasphemias: detractiōes q̄ erurgūt ꝓpter illud. Nā raro est ꝙ ꝟ possit celari. Et si mulier cōmittat adulteriū qđ sciať: maritꝰ q̄si semp odit eā et nō patiť eā aspicere: sibi ⁊ filijs ip:operaťur. Un oziunť cōtumelie meretrix nūcupať: qđ sustinere nō valer. Si vir adulteriū cōmitrit vxor: scies blasphemat cupit sibi mortē: summe odit eā cū qua adulterať: antiať suspitionib⁹: ⁊ aliq̄n iudicij dei obliuiscť: qđ totū agit ad ulteriū cōmissum. Tertio statuet ꝛ faciē hominis. dia quelnde sequunť aliq̄n. Nā occidunť aliq̄n filij a talib⁹ ꝛcepti etiā sine baptismo ad occultandū adulteriū: qđ est maxia crudelitas: nec pōt maior cogitari q̄ ꝓprios occidere filios: aliq̄n occidunť ipsi adulterates: q̄uis enim nullo mō possint vel debeāt occidi a priuatis ꝓsonis: nec ꝑe: nec matre: nec marito: nec fratrib⁹ aut alijs: sed solū a iudice cōmunitatis p via iuris. Et ꝟ in canonistas grauissime puniť interfector: vxoris ꝓpter adulteriū. vr. xxiij. q. ij. admonere. tū de facto audiť sepe hoc fieri. Quarto statuet ꝛ faciē furta inde secuta. Nā mulier multotiens dat adultero de bonis viri: sed et si casu filiuꝰ ex adulterio suscipiat: de bonis viri sui nutriet eū: ⁊ hereditatē totā vel partē sui scipiet: ꝑris sui putatiui. vñ cū oia ista ipsa fureť marito vt legitimis alijs heredib⁹: qñ misera vel quō satisfacier. Ubi de hac satisfactiōe. s. ti. s. Quinto statuet ꝛ faciē diuersas spēs luxurie inde secutas. Nā si vir sciēs vxorē adulterā raro sibi recōciliať: q̄uis penitētē deberet suscipe sz indignaťꝰ accedit ad alias feminas vel etiā masculos: cū tū deberet ꝛtinere. et mulier ꝟ audiēs de viro ex indignatione: aliq̄n etsi sit alꝫ casta inclinať ad turpia faciēdū cum alijs: vꝫ alios modos. Et diligēť attendēdū q̄ nō excusať mulier a pctō adulterij assentiēs viro timore verecundie vel infamie: vel etiā moꝛtis cōminate: sicut aliq̄n aliq̄ faciūt: q: licz sint pessime cōtente timēres si clamēr: ne confundanť assentiūt. Un illa nobilissima matrona Lucretia vxor Collatini alꝫ castissima mulier nō excusať a pctō adulterij: cū assensit tarquinio filio tarq̄nij superbi vltimi regis romanoꝝ ex eo ꝙ ille minaťur est: ꝙ si nō ꝛsentiret sibi occideret iuxta eā in lecto famulū diuulgās apud maritus ⁊ alios: ꝙ qz i adulterio eos cōprehēderat occiderat. ꝓpter qđ illa timēs magis infamiam q̄ moꝛtē assensit: et postea ad oñendā dispicētiā hui⁹ facti ne crederet libidine victa eoꝛā collatino marito suo ⁊ alijs cōsanguineis ad se vocatis gladio seipsam occidit. Male fecit assentiēdo et adulteriū cōmisit: sed peius adhuc se occidendo. vt ostēdit Aug. in. s. de ciui. dei. Non sic fecit illa castissima et sanctissima susanna vxor ioachim. Sed cuz senes pessimi inuitarēt ad nefas cōminando eā se accusaturos de adulterio si nō assentiret eis. Rndit ille ⁊ bene. Angustie sunt mihi vndiq̄ ⁊c. Un subito clamauit p adiutorio. ⁊ licz illi senes accusassent ⁊ cōdēnassent: deus misericors direxit ⁊ mirabiliter liberauit eā. Histoꝛia habes Dañ. xiij.

Pro:pter vnū adulteriuz mo:tui sunt. lx. milia hominū de tribu bēiamin

Adde q̄ teste iustio deo patra inter oīas reginas fuit libidinosa.

Lucretia nō excusatur ab adulterio.

De vitio contra naturam. Cap. iiij.

Vitiū contra naturā est altera spēs luxurie: qđ est grauissimū superoia alia patria luxurie. Un Aug. dicit. Adulteriū malū vincit fornicatiōe scz in grauitate culpe: vincit autem ab incestu: horū omniū pessimū est qđ contra naturā est. xxxij. q. vij. adulterij. Sed est ista species nō specialissima quā opz conferi sed subalterna: genus ad alias spēs specialissimas: videlz

¶ Mollicies.
¶ Sodomiam.
¶ Innaturalitatem.
¶ Bestialitatem.

Et de mollicie ait apl⁹. s. Lor. vj. Neq̄ molles regnum dei possidebūt. Sumit etiā mollicies ꝛm aliā exceptionē ꝓ vitio incōstātie. et de ꝟ. De innaturali vitio ait Aug. Cōtra naturā est si vir vtať mēbro mulieris nō ad ꝟ deputato. Un apl⁹. Sciat vnusq̄sq̄ vām suuz vas possidere in scrificatione ⁊ honore. i. ꝛm debitū modū: nō in passione desideriī sicut gētes. i. pagani. Et irelligiť nō solū de vase coꝛis sui: sed etiā de vase vxoris ꝛm debitū modū vt possit sequi gnatio filioꝝ ad honorē dei: tūc eo mō quo magis delectať. De sodomia ait apl⁹. s. Lor. vj. Neq̄ masculorum cōcubitores regnū dei possidebūt. De bestialitate dicit. xx. Qui coierit cū iumēto moꝛte moriať. Dicit etiā aliq̄ mō vitiū ꝟ naturā cū vir agēs cū muliere: etsi seruet debitū vas: nō tū debitū modū cōsuetū a natura et magis aptū ad gnationē: vt si mulier vertat viro dorsum ⁊ nō facie: vel si supgrediať virū ⁊ hmōi modos monstruosos q̄ vtiq̄ pcta sunt: ⁊ aliq̄n etsi nō semp moꝛtaliq̄. qđ exercabiliter fit i meretrice exercabili ꝛ vxore. xxxij. q. vij. adulterij. Sed de his in. iij. ꝓte ti. s. c. xxiiij. vñ bea. Tho. ij. ij. q. clviij. ar. vj. sic dicit. Ubi em est determinata spēs luxurie vbi specialis rō deformitat occurrit. q̄ facit ide cētē actū venereū. Qđ pōt esse dupliť. Uno mō q: repugnat rōni recte qđ est cōe in oi vitio luxurie. Alio. nō q: etiā sup ꝟ repugnat ipi ordini naturali venerei actꝰ q̄ conuenit ꝟ hanc spēi: qđ dr vitiū ꝟ naturā: qđ pluribꝰ modis ꝓtingere pōt. Primo mō si absq̄ oi concubitu cā delectatiōis veneree procuret qđ ptinet ad imundiciā quā mollicie vocāt. Scdo mō si fiat p cōcubitū ad rē nō eiusdē spēi qđ vocať bestialitas. Tertio mō si fiat p concubitū ad nō debitū seruū: puta masculi ad masculū: femine ad feminā qđ sodomiticū dr. Quarto si nō seruet debit⁹ modus cōcubēdi: aut quātū ad instrm vel vas nō debitū: aut quātū ad alios modos monstruosos ⁊ bestiales. hec Tho. Et primi q̄ttuoꝛ modi dicunť ꝟ naturā scz gnis. ⁊ q: p illos q̄ttuoꝛ modos frustrať intentio nature: q: gnatio sequi nō pōt. Alij modus q̄ etiā ꝓtis neť in q̄rto seruato debito vase: sed nō debito situ: dr ꝟ naturā: q: ꝟ cōsuetū modū nature: p quē nō ita apte pcurari pōt gnatio. Quātū ad ḡuitatē eoꝝ dic bea. Tho. vbi. s. q̄ infimū locū tenet mollicies: deide cū nō seruať debitū vas vel modus: postea sodomia vbi nō seruať debit⁹ sexus postremo ño bestialitas. De ꝟ vitio ꝟ naturā pdictos q̄ttuoꝛ modos includēdo pōt ad arḡuēduz induci illud ps. Disperierūrī endoꝛ facti sunt vt ster. ter. Et loquiť ad litterā. vt ptz ex ꝟsu pcedēti de madianitis inimicis ppli dei ⁊ capitaneo eoꝝ Sisara ⁊ rege suo Jabin. hi oēs dispersi sunt. i. p diuersas ptes ⁊ modos perierūt occisi i endoꝛ iuxta quē dam fontē et facti in magnā abominationē et foetorem vt sterc⁹ remanerēt ibi cadaueribus eoꝝ insepultis. Sed moꝛaliter significanť per hos laboꝛātes vitio ꝟ naturaz qui moꝛtui in aia sunt in marima abominatione ppli dei. Et ex illis ꝛbis psal. de hmōi possunt notari tria.

¶ Primo occasio culpe abominare. ibi. Disperierunt.
¶ Secundo abusio nature violate. ibi. In endoꝛ.
¶ Tertio ꝛfusio pene illate. ibi. Facti sunt vt sterc⁹.

Vitiū ꝟ naturā ē grauius alijs peccatis.

§. I. Quantum ad primuz

occasio culpe abominate ꝟ naturaz inuit in interfectione istoꝝ q̄ disperierūt. scz. Jabin rex Chanaan capitaneꝰ suꝰ et Madiā populꝰ eius isti disperierunt. Jabin interpraťur sapiēs. s. sapia mundi: de q̄ ait apl⁹ Ro. i. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. s. p̄ superbiā qua se estimabāt ⁊ iactabant se sapientes esse. Et superbia em illoꝝ sapientū ꝟm mūdū oñdit ibi apl⁹ fuisse hūiliatos ⁊ paratos ita in reprobū sensum vt nō facerēt sibi cōscientiā de turpissimo vitio. Naz femine eoꝝ reuocato naturali vsu erarserūt in eum vsum qui est ꝟ naturā: masculi in masculos turpitudinem operātes. Et Jouē quē deoꝝ suoꝝ maximū colebāt refert rebāt pplis talia turpissima agere eoꝝ poete. Et virgiliꝰ maximū poetaꝝ narrāt magnū sodomitā hist. riographi Et Julius cesar satis doctꝰ cū triūpho potiret et victoria habita ꝟ hostes sibi fuit publice imꝑatū vitium sodomie. Nec octauian⁹ ita felix et sapiēs ꝟm mūdū caruit hoc vitio. Et q̄re hoc vitio superati nisi ꝓpter superbiam eoꝝ qui oēs ad inferos descenderunt. Un Ezech. xvj. dr. Hec fuit iniq̄tas. i. causa iniq̄tatis. soꝛoris tue sodome superbia saturitas panis ⁊ aque et otiū. Et q: non poꝛrigebāt manū pauperi. s. dādo elemosynas. Madiā interpraťur declinās iudicius. Et hec est scda occasio sodomie declinare. i. non considerare finale iudiciū in quo sodomite oīno erūt muti: nulla excusationē valētes habere de tāta abominatione: cum nulla bestia hoc egerit. Un sodom interpraťur imura: q: facit hoīes murū vt excusare se nō possit sicut de q̄busdā alijs inalis. Declinat etiā talis cōsiderare iudiciū qđ fecit tpe noe ꝓpter hoc vitiū scz diluuium vniuersale mittēs aquarū. Dis em caro coꝛruperat viaz suā. Gen. vj. q: vt ait Methodius martyr. Femine ex libidine nimia supgrediebanť virīs. Et viri in alteruꝝ erarserūt. Sed de his in. iij. ꝓte ti. s. c. xxiiij. vñ bea. Tho. ij. ij. q. clviij. ar. xj. sic dicit. Ubi em est determinata spēs luxurie vbi specialis rō deformitat occurrit. q̄ facit ide cētē actū venereū Qđ pōt esse dupliť. Uno mō q: repugnat rōni recte qđ est cōe in oi vitio luxurie. Alio. nō q: etiā sup ꝟ repugnat ipi ordini naturali venerei actꝰ q̄ conuenit ꝟ hanc spēi: qđ dr vitiū ꝟ naturā: qđ pluribꝰ modis ꝓtingere pōt. Primo mō si absq̄ oi concubitu cā delectatiōis veneree procuret qđ ptinet ad imundiciā quā mollicie vocāt. Scdo mō si fiat p cōcubitū ad rē nō eiusdē spēi qđ vocať bestialitas. Tertio mō si fiat p concubitū ad nō debitū seruū: puta masculi ad masculū: femine ad feminā qđ sodomiticū dr. Quarto si nō seruet debit⁹ modus cōcubēdi: aut quātū ad instrm vel vas nō debitū: aut quātū ad alios modos monstruosos ⁊ bestiales. hec Tho. Et primi q̄ttuoꝛ modi dicunť ꝟ naturā scz gnis. ⁊ q: p illos q̄ttuoꝛ modos frustrať intentio nature: q: gnatio sequi nō pōt. Alij modus q̄ etiā ꝓtis neť in q̄rto seruato debito vase: sed nō debito situ: dr ꝟ naturā: q: ꝟ cōsuetū modū nature: p quē nō ita apte pcurari pōt gnatio. Quātū ad ḡuitatē eoꝝ dic bea. Tho. vbi. s. q̄ infimū locū tenet mollicies: deide cū nō seruať debitū vas vel modus: postea sodomia vbi nō seruať debit⁹ sexus postremo ño bestialitas. De ꝟ vitio ꝟ naturā pdictos q̄ttuoꝛ modos includēdo pōt ad arḡuēduz induci illud ps. Disperierūrī endoꝛ facti sunt vt ster. ter. Et loquiť ad litterā. vt ptz ex ꝟsu pcedēti de madianitis inimicis ppli dei ⁊ capitaneo eoꝝ Sisara ⁊ rege suo Jabin. hi oēs dispersi sunt. i. p diuersas ptes ⁊ modos perierūt occisi i endoꝛ iuxta quē

Supbia occasio sodomie

Virgilius erat maxim⁹ sodomita.

Incōsideratio iuxta dicū est causa sodomie.

Sisara ē gaudij expulsio

Vitiū ꝟ naturaz cōtingit multiplicare ꝓ autē. vt nō luxu. ho. cōt. nat.

ps. lxxxij

dam fontē et facti in magnā abominationē et foetorem vt sterc⁹ remanerēt ibi cadaueribus eoꝝ insepultis. Sed moꝛaliter significanť per hos laboꝛātes vitio ꝟ naturaz qui moꝛtui in aia sunt in marima abominatione ppli dei. Et ex illis ꝛbis psal. de hmōi possunt notari tria.

¶ Primo occasio culpe abominare. ibi. Disperierunt.
¶ Secundo abusio nature violate. ibi. In endoꝛ.
¶ Tertio ꝛfusio pene illate. ibi. Facti sunt vt sterc⁹.

§. I. Quantum ad primuz

occasio culpe abominate ꝟ naturaz inuit in interfectione istoꝝ q̄ disperierūt. scz. Jabin rex Chanaan capitaneꝰ suꝰ et Madiā populꝰ eius isti disperierunt. Jabin interpraťur sapiēs. s. sapia mundi: de q̄ ait apl⁹ Ro. i. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. s. p̄ superbiā qua se estimabāt ⁊ iactabant se sapientes esse. Et superbia em illoꝝ sapientū ꝟm mūdū oñdit ibi apl⁹ fuisse hūiliatos ⁊ paratos ita in reprobū sensum vt nō facerēt sibi cōscientiā de turpissimo vitio. Naz femine eoꝝ reuocato naturali vsu erarserūt in eum vsum qui est ꝟ naturā: masculi in masculos turpitudinem operātes. Et Jouē quē deoꝝ suoꝝ maximū colebāt referrebāt pplis talia turpissima agere eoꝝ poete. Et virgiliꝰ maximū poetaꝝ narrāt magnū sodomitā hist. riographi Et Julius cesar satis doctꝰ cū triūpho potiret et victoria habita ꝟ hostes sibi fuit publice imꝑatū vitium sodomie. Nec octauian⁹ ita felix et sapiēs ꝟm mūdū caruit hoc vitio. Et q̄re hoc vitio superati nisi ꝓpter superbiam eoꝝ qui oēs ad inferos descenderunt. Un Ezech. xvj. dr. Hec fuit iniq̄tas. i. causa iniq̄tatis. soꝛoris tue sodome superbia saturitas panis ⁊ aque et otiū. Et q: non poꝛrigebāt manū pauperi. s. dādo elemosynas. Madiā interpraťur declinās iudicius. Et hec est scda occasio sodomie declinare. i. non considerare finale iudiciū in quo sodomite oīno erūt muti: nulla excusationē valētes habere de tāta abominatione: cum nulla bestia hoc egerit. Un sodom interpraťur imura: q: facit hoīes murū vt excusare se nō possit sicut de q̄busdā alijs inalis. Declinat etiā talis cōsiderare iudiciū qđ fecit tpe noe ꝓpter hoc vitiū scz diluuium vniuersale mittēs aquarū. Dis em caro coꝛruperat viaz suā. Gen. vj. q: vt ait Methodius martyr. Femine ex libidine nimia supgrediebanť virīs. Et viri in alteruꝝ erarserūt. Sed de his in. iij. ꝓte ti. s. c. xxiiij. vñ bea. Tho. ij. ij. q. clviij. ar. xj. sic dicit. Ubi em est determinata spēs luxurie vbi specialis rō deformitat occurrit. q̄ facit ide cētē actū venereū Qđ pōt esse dupliť. Uno mō q: repugnat rōni recte qđ est cōe in oi vitio luxurie. Alio. nō q: etiā sup ꝟ repugnat ipi ordini naturali venerei actꝰ q̄ conuenit ꝟ hanc spēi: qđ dr vitiū ꝟ naturā: qđ pluribꝰ modis ꝓtingere pōt. Primo mō si absq̄ oi concubitu cā delectatiōis veneree procuret qđ ptinet ad imundiciā quā mollicie vocāt. Scdo mō si fiat p cōcubitū ad rē nō eiusdē spēi qđ vocať bestialitas. Tertio mō si fiat p concubitū ad nō debitū seruū: puta masculi ad masculū: femine ad feminā qđ sodomiticū dr. Quarto si nō seruet debit⁹ modus cōcubēdi: aut quātū ad instrm vel vas nō debitū: aut quātū ad alios modos monstruosos ⁊ bestiales. hec Tho. Et primi q̄ttuoꝛ modi dicunť ꝟ naturā scz gnis. ⁊ q: p illos q̄ttuoꝛ modos frustrať intentio nature: q: gnatio sequi nō pōt. Alij modus q̄ etiā ꝓtis neť in q̄rto seruato debito vase: sed nō debito situ: dr ꝟ naturā: q: ꝟ cōsuetū modū nature: p quē nō ita apte pcurari pōt gnatio. Quātū ad ḡuitatē eoꝝ dic bea. Tho. vbi. s. q̄ infimū locū tenet mollicies: deide cū nō seruať debitū vas vel modus: postea sodomia vbi nō seruať debit⁹ sexus postremo ño bestialitas. De ꝟ vitio ꝟ naturā pdictos q̄ttuoꝛ modos includēdo pōt ad arḡuēduz induci illud ps. Disperierūrī endoꝛ facti sunt vt ster. ter. Et loquiť ad litterā. vt ptz ex ꝟsu pcedēti de madianitis inimicis ppli dei ⁊ capitaneo eoꝝ Sisara ⁊ rege suo Jabin. hi oēs dispersi sunt. i. p diuersas ptes ⁊ modos perierūt occisi i endoꝛ iuxta quē

Endoꝛ est fons gnatiois.

Clamat in celū.

Oēs scti indignāt ꝟ eū.

uiratem pcōꝝ nominat hoc vitio irretitos pessimos: qđ est suplatiuū mali ⁊ peius dici nō pōt. Gen. xiij. Erāt aūt hoies sodomoꝝ pessimi et pcōres nimis. Cōprehenditur autē eius grauitas ⁊ abominatio marima in quinq̄.

¶ Primo q: est superans bestialem cōditionem.
¶ Secūdo q: est clamans diuinam vltionem.
¶ Tertio q: est puocās vniuersalē gloꝛie indignationē.
¶ Quarto q: est inducens magnā infectionē.
¶ Quinto q: est suscipiens ois legis punitionē.

Primo igiť istud vitiū excedit bestialē ꝺitionē: q: nulla bestia repiť ꝟ agere. Nō em cōmisceť aial masculū cum masculo: nec femina cū femina: nec equus cum equo: nec equa cū equa: nec equꝰ cū virtula: vꝫ equa cū boue: sed masculꝰ cū femina eiusdē spēi. Et per alia vitia hō efficiť filius bestijs: q̄ istud aūt vitiū efficiť inferior oi bestia: cuz nulla tantā turpitudinē agat. et hec est rō q̄re vocať vitiū ꝟ naturā. Homo em ꝟm pbm est aial rōnale. er inquātū rōnalis perficiť do alia pcta agit ꝟ naturā. i. ꝟ rōnē naturalē. Et ꝟm hoc dicť Jo. dama. q̄ oē pctm est ꝟ naturā. Sed inquātū aial ꝟm aialitatē cōuenit cū bestijs. istud vitiū cōmittēdo dr agit ꝟ naturā. i. nō solū instinctū naturalē: sz etiā ꝟ instinctū bestialē seu aialē. Et sic ait ꝟ naturaz esse. xxij. q. vij. adulterij. Et si dicať q̄ sacrilegiū in luxuria videť graius: q: ꝟ deū: per ꝟ autē nō fit iniuria deo. Et ꝛ q: adulteriū: incestus: stupꝝ: videnť cē magis ꝟ charitatē primi cū p illa fit iniuria primo magna: per ꝟ aūt nō videť vlla fieri iniuria alicui Rndet. b. Tho. vbi. s. q̄ vitiū ꝟ naturā est contra deū: q: oꝛdo nature ab ipo deo est. Et iō in peccatis ꝟ naturā cum violeť ipe oꝛdo nature fit iniuria deo oꝛdinatoꝝ i nature. Et q: natura spēi est magis coniuncta vnicuiq̄ indiuiduoꝝ q̄ oꝛdo ciuitatis q̄ quodcūq̄ aliud indiuiduū. Et iō peccata ꝟ naturā speciei sunt grauioꝛa q̄ cōmissa ꝟ indiuidua. Scdo oñdit esse pessimū: q: pclamat diuinā vltionē cito de ipso fiendā ꝓpter sui abominationē. vñ Gen. xix. dixit dns. Clamoꝛ sodomoꝝ et gomoꝛreoꝝ multiplicatus est: et pctm eoꝝ aggrauatū est nimis. i. vitiū qđ agit clamat vindictā. Duo pctoꝝ genera dicit scriptura clamare ad deū ꝓpter sui hoꝛroꝛē: videlz homicidiū ⁊ sodomiticum. vñ postq̄ occidit cayn fratrē suū abel dixit ei deus. Voꝛ sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Gene. iiij. postulās scz vindictā. De hoc autē turpissimo iā inducta est auctas: q: clamoꝛ sodomoꝝ ⁊c. Et sic in ꝟ assimilatur homicidio: ⁊ meritoꝛ: q: vtrūq̄ destruit spēm hūanaz quātū in se est: sed peioꝛ i mō sodomita. Nā homicida destruit separādo aiam a coꝛpe que em remanet immoꝛtalis ⁊ coꝛpꝰ demū reassumit. Sed sodomita destruit ipe diēdo ne fit hō. i. ne gñeť. Et nota modū loquēdi mirabilē scripturale circa hmōi. Descēdā inq̄t dns ⁊ videbo vtrū clamoꝛē ope cōpleuerint an nō est ita. q. d. admirādo vir posset credere tātū nefas repiri i hoīe. vñ volo videre clare hoc malū si ita est vt puniā. Tertio est pessimū: q: puocat celestem patriā ad indignationē ꝟ se. Judicabit in nationibus (in q̄t ps.) implebit ruinas scz deus. Implēde sunt ruine angelice ex hoībus ꝓcreatis q̄ in vltimo iudicio et nō p⁹ reassumēr coꝛpa sua moꝛtua. Desiderāt ḡ aie sctoꝝ ardēter finale iudiciū. ꝟm Greg. in moꝛal. vt reuniant coꝛpibus suis. Affectant et angeli impleri seu restaurari ruinas suas ex hoībus natis in mūdo: et per ꝟnes cupiunt oēs multiplicatione hūani gñis p debitū mū modū: vt cōpleať citꝰ numerus electoꝝ in supna felicitate locādus sed cū ꝟ impediāt dediti hoc vitio maledicto hz tota celestis curia eos in detestationē ⁊ abominatiōne. Sed et ipse filiꝰ dei rex totiꝰ curie celestis ita abominaťur. q̄ vt dicť Augustꝰ. videś hoc vitiū in hūana natura introductum fere desisti ꝛnari. Nā vt ait ipe Aug. violať quippe per hoc vitiū societas q̄ nobis cū deo esse dz. cū illa natura cuius ipse est auto: libidinis puertitate polluiť. xxij. q. vij. flagria. Et in signū maxime detestationis dicit Hierony. super

Universidad de Deusto
Biblioteca

Marie inficit

Esa. cp nocte illa qua xps natus est oēs qui reperti sunt illo vitio laborāres mortui sunt subito. non em voluit pati tantā ignominiā reperire in natura nra quā assumpserat.

Quarto est pessimū q; inducit nimiā infectionē. Unde apls Ro. j. vocat hoc vitiū passionē ignominie. i. non nominandā. Et hoc iō: q; vt dicit Ray. non solū actus eius: sed os loquētis ipsa platio eius scs fine cā vrgēti ⁊ aures audientis ⁊ ipsa elementa polluit. Et imperator dicit in auk. vt nō luxurient hoies ꝫ naturā. cp illō vitiū inducit pestilentias ⁊ tēpestates. ⁊ forte ista est causa q̄re in multis ciuitatib⁹ italie fre quēter supueniūt pestes: q; magis abundat tale vitiū cp in aliquib⁹ alijs. Sed in cōpendio theologie ꝺ: q ipse diabolus tētans de b vitio: postq̄ induxit hoies ad b fugit abominās ex nobilitate sue nature tātū scelus. Est aūt infectiuū ceteroꝝ: q; vnus dedit⁹ huic vitio est sufficiēs inficere totā vnā ciuitatē. vñ figurat p lepras que inficit cōuersantes cū lepr⁹osis. Et iō sicut in lege mādabat⁹ tales segregrari a cōuersatiōe ceteroꝝ ne inficiāt alios. ita deberet euitari familiaritas coꝝ. Et in figurā huius dictū fuit loth ad hoc vt euaderet mortē: cp non moreret in sodomis nec in omni circa regiōe. Ben. xix. c. Alōge em ops manere a cōuersatione cū eis. Adeo abhorruit sanct⁹ Loth istud facin⁹ cp diſponebat filias suas ꝟgines tradere constupr̄andas vt cessarēt sodomite a tali vitio. Et q̄vis non bñ facerent: q; nō sunt faciēda mala vt eueniāt bona: ita nec vr euitent maiora mala. distin. xi. cp ait. tn ex deterestatiōe hoc subito elegit ob gratiā hospitum. xxxij. q. vij. offerebat. Quinto ptz cp sit pessimū q; ab oī lege punit punitur. Per legē q̄dē diuinā. Nā ꝺ: Leui. xx. Qui dormierit cū masculo coitu femineo uterq; opat⁹ est nefas morte moriat. Per legē eccl̄ie vbi p alijs pcris mortalib⁹ imponit pnia septēnis cōiter p b iponēda ꝺ: pnia maior cp septēnis ꝓpter enormitatē ei⁹. vt. xxxiij. q. ij. hocipm. §. seq. et deberēt excōicari q̄n tales sunt notorij pmanētes i hoc vitio. Nā cū sit q̄ui⁹ cp incest⁹ ꝼm Aug. ⁊ incest⁹ est cū mr̄e vel germana vel alīs ꝯsanguinea seu affine carnalr cōmisceri. Si aplꝰ excōicauit incestuosū tradēs eū i potestatē diaboli. vt prz. j. Cor. v. multo magis excōicari ꝺz ꝫ naturā peccās. Clerici aūt cōuicti de b vitio debēt officio ⁊ bñficio priuari. ex de erce. pla. c. clerici. ꝼm legē imperialē ꝺz talis decapitari: et q̄ cōmodat domū: et q̄ media: tor est. vt. C. de eꝰ: di. cri. q̄ puero. ꝼm legē municipalē in aliq⁹ locis ꝺz cōburi. et vbi seruat⁹ talis lex libera repit ciuitas talis ab b vitio et de⁹ mirabil⁹ ꝓsperat: ⁊ statum cōseruat. ꝼm etiā leges sunt ifames et aduocare ⁊ procurare non pnt cū scias essent cōuicti: vt. ff. de postu. §. ifames. Sicut ḡ hmōi dispereriūt in endo. i. p tale vitiū abutentes mēbro gnatiōis: ita dispierat de terra memoria eoꝝ.

Adde text. in. l. cum vir nubit in feminā. C. ad le. iuli. de adul.

§. III. Quantū ad tertium

cōfusio pene notat⁹ ibi. facti sunt⁹ vt sterais terre. Nō possent assimilari alteri rei ita abominabili et fede. Johel. j. Cōputruerūt iumēta in sterco: e suo. i. ꝼm G: eg. hoies la sciui vitā suā i feto: e luxurie sunerūt. vñ ⁊ Lison vbi pdicti perierūt interpat⁹ obstinatio: q; nisi a iuuētute resipiscat ab hoc vitio vix vnq̄ dimittit i ꝓuecta etate. ꝟ efficit obstinat⁹ et exp̄ientia b docet. Sz quātū sit abominabile dictū vitiū fedū ⁊ pessimū: ondik et punitiōe diuini iudicij in vita pnti ꝫ eos q̄ dediti erāt illi vitio hoies ciuitatis sodome ⁊ gomor: e seboim ad ame ⁊ sego: q̄nq; ciuitatū. de q̄b⁹ habes hist⁹iā Gen. xix. Ubi dicit Uincē. in speculo histo: iali li⁹. ij. circa b q̄ septē notant ibi aggrauantia q̄lpā illā. q̄bus resp̄ōdēt septē in pena. Et pmū est corruptio nature. qō ostēdit in clamore. sicut q̄ deplorat⁹ clamat vt liberet a corruptione: et iō in pena innaturalis factus est locus ille. Plus est em in mare salsum qō ꝺ: mare mortuū: q; ꝫ naturā alior ibi nec pisces viuūt: et aues de sup volātes subito mortue cadūt. ad innuēdū mortalr q̄ tales cogitatiōes cōtēplatiōis aut affect⁹ nec vere actionis effectū habere viuaciter pnt. Sedm in culpa fuit impudētia ⁊ libertas pcti. Ita em libere b faciebāt maluz et sine verecūdia acti esset op⁹ licitū. vñ a maio: e vsq; ad mi no: e irruerunt in domū Loth. vt aburerent publice illius duob⁹ angelis hospitio receptis a Loth. q̄s hoies purabāt: ⁊ in penā pcussi sunt cecitate ⁊ facti i erēplū perpetui supplicij ignē sustinentes. vt ꝺ: Gen. xix. Sic hodie aliq̄ sunt ita ceci cp nedū erubescant: sed gloriant de hmōi vel se excusant ꝓpter assuefactionē. vt dicit Aug. in lib. cōfes. cp flagitia que ꝫ naturā sunt q̄lia sodomor semper repudiāda sunt. que si ēs gentes agerēt eodē criminis reatu lege diuina tenerent. xxxij. q. vij. flagitia. Tertiū aggrauās est sterilis cōmixtionis. Ex hmōi em cōmixtiōe nihil pōt gnari. Cui rndet in penaz sterilitas illi⁹ loci. qui nihil oīno gignit vtilitatis. Sic tales aliq̄n p̄uant gnatione filioz. vñ ffurifar q̄ emit Joseph ꝺ: fuisse eunuchus. i. impotens ad gnationē seu ad generandū. et b q; vt dic Nico. de ly. glo. j. q. j. sicut eunuchus. dns ericcauerat genitalia ei⁹: eo cp ad turpē vsum ei⁹ ex̄erat Joseph. icō impediuit eū. ꝓpter tale vitiū pōt vro: negare debitū ⁊ petere diuo: tiū q̄n est noto: iū. vt. xxxij. q. vij. oēs accusationes. in glo. sed ei⁹ opa bona ꝯsi nulla faciunt. Quartū aggrauās fuit ardo: desideriū. Pl⁹ em ex̄ardescere dicunt hmōi hoies in viros q̄ alij i mulieres. Cui cor: espōdet in pena ignis ardo: is q̄ cōbussit eos: ⁊ poma nata in arbo: ib⁹ circa positis illi lacui vsq; ad maturitatez sunt color: is viridis. matura ꝺo si incidank fauille exeunt in fignū ignis eterni. Un Bern. Behēnalis flāma mor⁹ nō sustinens sodomor puenit rollere nationē: et ipsam cōsciētia tante cōfusionis terrā cōsumpsit ignis sulphure⁹ ⁊ spūs pcellaruz.

Plus ex dent sodomite viros q̄ viri mulieres.

Quintū est feto: carnis. Dis em luxuria ⁊ ista maxime est cā feto: is. vñ merito possit de eis dici illud ps. xiij. De cadaueribus eoꝝ ascēdit feto: . Cui cor: espōdet in penaz sulphur feto: . ps. Ignis sulphur ⁊ spūs pcellaz. i. demones pcutientes eos pars calicis eoꝝ. Memor: ia ipsi⁹ vitij ita feret cp aliq̄n insensibilē fac. In cui⁹ figurā pro: Loth q̄ respexit retro vt scz videret illā ciuitatē ꝺsa est in statuā salis. Respicere retro est recor: dari hmōi scelerū cū detestatiōe ⁊ voluntarie. Sextū est tenacitas voluptatis: q̄ hoies inueteratos in b vitio vix vnq̄ euadere finit. Lui cōgruit gleba bituminis quā locus ille multifarie vomit. Bitume aūt est q̄dā terra sicut cola adherēs. Nec tamē istud minuit pctm: sed aggrauat. nec excusati sunt a pticis patiōe pene: sicut nec criminis. Qui filiosfamilias ⁊ subditos nō cor: rigūt de hoc vitio digni sunt mor: e. ait aplus Ro. j. Nō solū q̄ faciūt ea: sed et q̄ ꝺsentiūt faciēnt⁹. Joseph etiā puer noluit tacere cū vidit tātū ..efas i fratrib⁹ suis. sed vt ꝺ: Gen. xxxvij. accusauit fratres suos de crimine pessimo. s. cp cū iumētis vel cū marib⁹ coirent vr sic punirent a pre. nec dimisit correctionē ꝓpter odiū fraternum siue fratrū q̄ oderūt eū ita vt vellēt eū occidere. Septimū est cōtagiū quo inficit multitudo cohabitantiū et sotietas taliū. Lui rndet in penā: q; tota regio simul cū vrbe infecta subuersa est. Et ꝓpter hoc etiā dns combussit paruulos ⁊ innocētes: q; si vixissent ꝓpter cōtagium imitari essent opera turpia eoꝝ. vnde in hoc misertus est eis. j. q. iiij. etiaz. §. paruulos. Ifacti sunt ḡ et fiunt damnū tales vitiosi vt stercus terre.

septē pene vitij ꝫ naturaz.

De incestu. et ibi etiā quō resistit luxurie. Cap. v.

Incestus qui est altera spēs luxurie cōsistit in cōmixtiōe carnali cū cōiuncta ꝯsanguinitate vel affinitate vl spuali parētela. de quo pōt exponi illud ps. xxxj. Nolite fieri sicut equus ⁊ mulus q̄b⁹ ⁊c. Ista est differentia inter hoiem et alia aialia in motu passionū. Nā aialia b: uta cū mouētur passione aliq̄ non pnt se continere ab ea nisi cohibeatur aliq̄ violētia alterius. Et ratio est: q; rationē non habent qua possint passionē moderari vel retinere. Un cum alsel

Incest⁹ quid sit.

lus vel equus videt sibi quē appetit subito ponit se ad illū comedēdū nisi impediat vel verberet. Sed hō cū motuet passiōe siue desiderio cibi vel alteri⁹ rei pōt etiā data omni oppor: unitate se abstinere et nō vti ea re. et b ideo q; hz rōnē que pōt moderari ⁊ cohibere passiōes et membra co: pis. cp si nō vtak rōne sed sequak passiōes illicitas efficit similis bestijs. Un Boe. in lib. de philosophica cōsolatiōe. Itaq; fit vt q̄ pbitate deserta hō esse desierit: cū in diuinā ꝺditionē trāsire nō possit: vertak in beluā: ⁊ per matrime sequēdo delectationes venereas illicitas: in q̄b⁹ tora rō absq; dubio assimilak equo ⁊ mulo. hinc est cp dicitur Tob. vj. per angelū raphaelē. Qui cōiugio vtunk vt a mēte sua excludāt deū et libidini se vacēt: sicut equ⁹ et mul⁹ q̄bus nō est intellect⁹. s. tales sunt. Et multo magis cū extra cōiugiū sequunk suas voluptates: vt incestū et hmōi. Nolite ergo ait psal. fieri sicut equus ⁊ mul⁹ ⁊c. q̄si dicer. Nolite sequi vitiū luxurie. Tria pos⁹nt ibi notari.

¶ Primo incipit reluctatio voluptat⁹. ibi. Nolite fieri.

¶ Scō exprimit abominatio intestuositatis. ibi. Sicut equus ⁊ mulus.

¶ Tertio consequit suffocatio rationabilitatis. ibi. Quibus nō est intellectus.

§. I. A secūdo inchoando

Incest⁹ vt dictū est. §. est spēs distincta luxurie ⁊ grauis⁹ est adulterio. vt. xxxij. q. vij. adulterij. Et p hāc efficit q̄s filius equo ⁊ mulo. Equ⁹ est fortis ⁊ impetuosus. ita incestuosus tāto ipetu ferk a libidine. cp nō attēdit ad aliquā parētele reuerētiā dūmodo sequak suā libidinē: sicut nec equ⁹ attēdit si equa sit mr̄ vel soꝛ: nata ex eadē mr̄e vel pre. Mulus cū dns suus cōsidit in eo dū appropiat se ei trahit calces. Ita incestuosus nō p cor⁹ tm recalcitrat spūi: sz q̄ dei⁹ est: q; amico suo ⁊ benefacto: i nō parcit nec patri vel mr̄i abutens aliqua cōsanguinea vel affine in b notabi iniuriādo et ledēdo honor: ē suū. Pro declaratione huius materie op⁹ aliq̄d dicere b: euiter tn de gradib⁹ ꝯsanguinitat⁹ ⁊ affinitat⁹: ⁊ cognatiōis spūalis. Postq̄ gloriosus de⁹ p: imos parētes creauit ⁊ in paradiso instituit mr̄imonium ercluſit a cōiugio vnū gradū cōsanguinitat⁹. dicēdo p adā. Relinquet hō patrē et matrē: et adherebit vro: i sue. Gen. ij. idest nūq̄ licebit vllo tpe pri sumere filiā in vro: e vel matri sumere filiū in maritū: ⁊ multo min⁹ extra cōiugiū carnalr cognoscere: quia maximū esset scel⁹ incestus. In pmo etiā gradu cōsanguinitat⁹ i linea collaterali fuit cōcessum ꝺhere mr̄imoniū fi. ⁊ os ade ꝓpter necessitatē: q; alij nō erāt. vñ ꝓpter ad multiplicādū gen⁹ humanū cp filij ade sumerēt in vro: es soro: es carnales: sed sublata hac necessitate sp fuit. phibitū mr̄imoniū inter fratres ⁊ soro: es ⁊ germanos: q; matrim⁹ incest⁹: et multo magis extra iugiū ratis cōmixtio. In lege aūt antiq̄ fuerk aliq̄ gdus ꝯsanguinitatis exp̄ssi in q̄b⁹ nō poterat ꝓtrahi mr̄imoniū In noua aūt lege p determinationē eccl̄ie sunt declarati esse q̄tuor: gradus ꝯsanguinitat⁹ et affinitatis in q̄bus nō pōt ꝓtrahi mr̄imoniū. vt in decretali. non ds. ex de con sangui. ⁊ affi. Est aūt p̄im⁹ gradus i linea collateraliuz germani seu soro: es carnales: seu frater ⁊ soro: germani. Scōs gradus filij duoꝝ germanoꝝ q̄ dicunk cusini. Tertij gradus filij cōsob: inoꝝ seu cusinoꝝ. Quart⁹ filij p: edicto ꝝ. In nullo ḡ hoīū graduū pōt ꝺhi mr̄imoniū: qō q̄s facere sine dispēsatiōe pape mr̄imoniū nullū esset: sed cōtinu⁹ incest⁹: ⁊ excōicati essent sciēter b agēdo: ⁊ filij illegitimi essent. Sik si is cognoscat aliquā ꝯsanguineā carnaliter i quocūq; p̄dictor⁹ graduū incestū cōmitteret vterq; ex eo: me pctm: et tāto grauiꝰ quāto cōiunctio: r esset gradus. In linea aūt ascēdētiū ꝼm doc. ⁊ descēdētiū est pposita phibitio. s. ꝺhēdi mr̄imoniū. vt scz iter auū et neporē pauū et pneporē: et hmōi. et incest⁹ etiā grauissim⁹ esset.

De gradib⁹ consanguinitatis

De affinitate.

Affinitas etiā hz q̄tuor gradus infra q̄s nō poterit ꝺhi mr̄imoniū: et p̄i fundank in gdib⁹ cōsanguinitatis. Nā ex mr̄imonio inter duos celebrato cōtrahit⁹ ista cōiunctio q̄ ꝺ: affinitas inter ꝯsanguineos mariti pura. Petri ex⁹ ex vna pte: ⁊ vro: e ipsi⁹ petri: pura mas am. Et ex alia pte inter cōsanguineos ⁊ cōsanguneas Mase oēs: et ipm petrū maritū ei⁹. Itē in eodē gradu in q̄ sunt consanguinei marito efficiunt affines mase: pura german⁹ petri efficit affinis mase mulieris in pmo gdu. Cōsob: inus petri efficit affinis vro: is mase in scdo gradu: et sic vltra. Idē per totum de consanguineis mase quoad affinitatē contrahēdā cū petro. In p̄is igitur ḡtuor gradibus affinitatis si q̄s ꝺtraheret mr̄imoniū nullū esset: sed ꝓtinu⁹ incest⁹: ⁊ excōicati ambo scīēter agēres. vt prz p cle. vnicā. Et nota diligēter cp vt. s. dictū est ētiā p simplicē fornicationē fm doc. oēs theologos ⁊ canonistas ꝺhīt affinitas impediēs mr̄imoniū et dirimēs nō cū illa qua fornicat⁹ est: sed cū ꝯsanguineis ei⁹: ita vt nulla earū vsq; ad q̄rtū gradū. O quot incestus sunt q̄ mr̄imoniū legitimū reputank. Ignorantia tn facti pbabilis nō iuris excusat. Itē nota diligēter cp si q̄s cognouit carnalr mulierē cui⁹ matrē vel filiā vel soꝛrē germa⁹ vel cōsob: inā hz vro: e: si cognouit carnaliter illā antequ⁹ ꝺheret p ꝓba de pnti cū ea quā dutit in vro: e mr̄imoniū nullū est: ⁊ dirimi ꝺz ꝓpter impedimentū affinitat⁹ p̄cedēs. Sed si cognit carnalr illā postq̄ ꝺxit p ꝓba de pnti cū p̄dicta. f. mr̄e vel filia vel soꝛore vel alia cōsanguinea vel affine: mr̄imoniū q̄dē tenet: sz p̄dit ius peredi debitum ab vro: e reddere tn tenek: sed nō exigere absq; pctō mortali. vt ex de eo q̄ du. in vro. quā pol. per adul. et rxvij. q. ij. c. qui dormierit. Et q: tert⁹ ibi est obscurus vide glo. idē. xxij. q. vij. q̄ dormierit. cū pluribus. c. Itaq; cognoscēs carnalr affinē perdit ius petēdi debitū. Cōsideranda quantū ho: ret eccl̄ia istū incestū: et tn nō videnk hoies sibi cōscientiā facere. Et b q; sunt sicut equ⁹ et mul⁹. In cognatione ꝺo spūali q̄ ꝓtrahit⁹ in collatiōe quoꝝūdā sacroꝝum scs baptismi ⁊ cōfirmatiōis si ꝺhak mr̄imoniū vel fiat carnalis cōmixtio inter cōiunctos taliter erit incest⁹ spūalis vñ et sacrilegiū etiā. Tres em sunt gdus cognationis spūalis.

De cognatione spūali.

Primus ꝺ: cōpaternitas: ⁊ ꝺhit inter patrē ⁊ matrē ei⁹ q̄ tenek ad baptismū vel cōfirmationē: et eū qui tenet ad ipm baptismū vel etiā cōfirmationē: ac etiā vro: ez ei⁹ vel etiā qui baptizat vel confirmat. Scōs ꝺ: paternitas. et ꝺhit inter eū qui tenet ad baptismū vel ꝓfirmationē: aut etiā q̄ illa sacra cōfert: q̄ ꝺ: pater spūalis: et eū vel eā q̄ tenet: quia ꝺ: filij ei⁹ spūalis: vel filia spūalis. Tertia ꝺ: fraternitas: et ꝺhit inter illū q̄ tenet vel eā ad baptismū vel cōfirmationē ⁊ filios ei⁹ q̄ tenet. Si quis ḡ in aliquo horum graduū q̄ ad vltra nō exrēdunk ꝓrit matrimoniū nullū est: sed dirimendū et incestus spūalis ac sacrilegiū. Et similiter si q̄s cōmisit op⁹ carnale cuz aliquo vel aliq̄ in aliquo gradu huius cognatiōis spūalis: incestuz cōmittit. xxx. q. iij. c. j. ⁊. ij. ⁊ ex de c. martin⁹. Et vr ꝺ: xxxv. q. viij. incestuosi. Incestuosi duz in ipo detestādo atq; nefando scelere manēt: nō inter fideles xpianos: sed inter gētiles ⁊ carthecuminos habeank. Nolite ḡ fieri sicut equ⁹ ⁊ mul⁹ incestum perpetrando. Hec luxurie spēs pōt figurari p socruz petri que tenebak magnis febribus. vt ꝺ: Luc. iiij. que orationibus apl⁹oꝝ gratia xpi sanata est. Dicit em Beda signifi cari per hanc aiam luxurie dediram.

§. II. Quantū ad tertium.

Rones cp incest⁹ sit incon gruus.

Per b vitiuz sequit⁹ suffocatio rōnis. Sicut em in equo et mulo nō est intellect⁹. ita et in istis nō videt esse intellect⁹ seu vsus rōnis. Cum em assignet q̄drupl⁹ rō q̄re incongrua ē talis cōmixtio ꝯsanguineoꝝ vel affiniuz ꝼm Tho. ij. ij. q. cliiij. ar. ij. incestuosus oēm istā rōnē abiicit nō vtens intellectu. Prima rō est q: naturalr hō ꝺz quādā honorificētiā parētib⁹: per ꝺnis alijs cōsanguineis q̄ ex eisdez patrib⁹ de ꝓpinquo originē trahunt. in tantum cp apud antiquos. vt Gale. mari. refert nō erat fas filiū simul cū pre balneari. ne sic seipsos inuicē nudos cōspicerēt. Manife

Universidad de Deusto
Biblioteca

stum est autē ſm predicta q̄ in actibus venereis maxime ꝓfistit q̄dā turpitudo honorificētie ꝑuia. Vñ de his hoies verecūdant. et iō incōgruū est q̄ ꝯiunctio venerea taliuꝫ ꝑsonarū fiat adinuicē. Et hec rō videt exꝑmi Zeui. xviij. vbi dr. Mater tua est nō reuelab turpitudinē ei⁹. Et idez postea dicit i alijs. Scda rō est q: ꝑsonas ꝯiunctas sanguine necesse est adinuicē fil⁹ uersari. vñ si hoies tales. s. q̄ sunt ꝯsanguinei vel affines nō arcerent a cōmixtiōe venerea nimia opportunitas dareť hoib⁹ veneree cōmixtionis. et sic animi eoꝝ nimis emollescerēt per luxuriā. iō in veteri lege ille ꝑsone spāli videnť esse, phibite q̄s necesse est fil⁹ cōmoꝛari. Tertia rō est. q: p ꝥ impediret multiplicatio amicoꝝ. Dū em vroꝛes extraneas accipit: iungunť sibi quadā spāli amicitia oēs ꝯsanguinei vroꝛis acsi essent cōsanguinei sui. vñ dic Aug. xv. de ciui. dei. Habita est rō rectissima charitatꝭ. vt hoies q̄bus esset vtilis atq; honesta ꝯcoꝛdia diuersarū vicissitudinuꝫ vinculis necterenť. Nec vn⁹ in vno multas hꝫet: sed singule aſpgerēt in singulos.

Quarta rō reddit. et addit ꝑ Aristo. ij. poli. q: cū naturaliter hō ꝯsanguineas diligat. si adderet amor. est ex cōmixtiōe venerea fieret nimi⁹ ardoꝝ amoris. et marie libidinis incētiuū q̄ castitati repugnat. Et q̄uis incest⁹ dicat q̄si nō cast⁹: et q̄liber spēs luxurie coꝛrūpat castitatem: tm antonomatice dr: de incestu q̄si coꝛruptio castitat⁹: q: abusus maxime ꝯiunctarū ꝑsonaꝝ inducit coꝛruptelā castitatis: tū ꝑpter oppoꝛtunitatē ad lasciuiā ex frequēti ꝑuersatiōe. et cohabitatiōe domestica: tuꝫ ꝑprer nimiū ardoꝛem amoris. vñ certe magna nō solū incautela sꝫ faruitas ē ex quo mundus est ita coꝛrupt⁹ sicut cernit et pueri puuli ex malis exēplis sint dediti talib⁹: simul facere dormire frēs cū soꝛoꝛib⁹. vel alijs cōsanguineis vel affinibus: aut cōpatres cū cōmatrib⁹ nimis domestice ꝑuersari. cū ad hoc aliq̄n fiant vt aptius possit malū fieri. Et sik adolescētes inꝺifferēter cōuersari cū alijs. Quantū aūt deo displiceat ꝥ istud vitiū. et diuina punitiōe etiā in vita ista oñdit. Nam ꝑpter incestū Paul⁹ apl's. cōicauit quendā coꝛporaliter q̄ abutebat nouerca sua et tradit⁹ fuit ꝑpter hoc in ꝓtem sathane vt hꝫ. i. Coꝛ. v. vt in corpe vexaret a diabolo cruꝺeliter: sicut vexabat in aia. Rubē quia cognouit carnaliter vroꝛē ꝓris sui Jacob diminut⁹ fuit i ꝑmogenitura. vñ dixit ei pater. Rubē ꝑmogenit⁹ meus maioꝛ in donis: scilz esse debuisti. i. ꝑpter ꝑmogenituraꝫ: minoꝛ in impio scz es effect⁹ scz ꝑpter incestū tuū: q: ascēdisti cubile ꝓris tui et maculasti thoꝛum ei⁹. Geñ. xlix. Sed. et in lib. de bñdictionibus. rū. patriarcharū legit q̄ Rubē infirmat⁹ ad moꝛtez ꝑpter hoc infirmitatē iliacā incurrit. Amon q̄ violauit soꝛoꝛē suā interfect⁹ fuit ab Absalon. vt ps. ij. Reg. xiiij. Ira gloꝛiosus baptista ethoꝛruit ꝗ facin⁹ q̄ cū ꝑcepit Herodē regē hoc incurrisse cū herodiade cognata sua egressus est desertū qđ necꝫ ꝑpter ꝑnias deseruerat vt increparet tātū nefas et cū sceleriḃ⁹ plurimis ille esset deditus. solū de hoc publice arguit eū dicēs. Nō licet tibi hꝫe vroꝛē fratris tui. Mar. vj. et ꝑpter repḥēsionē hāc fuit Jobes incarceratus. et decapitatus. Non g̃ in istis incestuosis est intellectus sicut nec in equis. quinimo equi et aliq̄ animalia bruta videnť hoc horrere summe. Nā ꝓbs in. viij. de animalib⁹ dic q̄ quidā equus q: pulcherrim⁹ erat cuꝫ fuisset decept⁹: q: scz positus fuit pānus añ oculos ei⁹. vt nō videret equam marrē suā: sed cū ea cōmisceret q̄ etiā pulchra erat post cōmixtionē amoto panno cū perpēdit ita ethoꝛruit q̄ seipsum ꝓcipitauit. Nolite g̃ fieri sicut equus. et mulus. ꝛc.

Incest⁹ ꝺr: q̄si nō castus

§. III. De primo. s. vt resi/

Interioꝛ resistentia luxurie.

stať voluptari sue. Nota cū ꝺr. nolite fieri. q. d. etsi supueniat instigatio vel tēratio ad incestū vl̄ aliā spēm luxurie nolite acq̃escere. et assentire volūtati. Totū em malū ꝓcipitur ꝓcedit a volūtate cū est mala. Jaco. iiij. Resistite diabolo. et fugiet a vobis. Debilis em est hostis ait Chryſ. q̄ nō vincit nisi volentē. vñ. et ꝓbs in. iij. Ethic. Pcm̄ intēptantie vt est pcm̄ luxurie ꝺr: pcm̄ puerile. tū q: sicut puer si in sua volūtate dimittit: crescit in ꝓpria voluntate. Vñ ꝺr. equ⁹ indomit⁹ euadit durus. et fili⁹ remissus euadit ꝓceps. ita cōcupiscētia si ei satisfaciat accipit maius robur tū q: sicut puer emendať ꝑpter ḃ q̄ coercet. ꝑpter qđ ꝺr: Prouerb. xxiij. c. Noli subtrahere a puero disciplinā. Tu virga ꝑcties eū. et aiam ei⁹ ab inferno liberabis. s. dū cōcupiscētie resistit: reducit ad debitū honestatis modū. Et hoc est qđ ait Aug. in li. vj. musice. dicit em q̄ mēte ꝺ spūalia suspēsa atq; ibi fixa. et manēte: cōcupiscibilis. i. concupiscētie carnalis impet⁹ frangit. et paulatim reꝑcussus extinguit. maioꝛ em erat cū sequerē: nō oīno nullus sed et minoꝛ: cū refrenam⁹. Et iō dicit ꝑbs in. iij. Ethic. q̄ quēadmodū puer ꝺs fm ꝓceptū pedagogi viuere sic cōcupiscibile cōsonare rōni. Ultra istud remediū interius resistentie tripler est aliud remediū exterius. sicut et ꝺ ignem cui cōparatur luxuria. ꝺictum est. s. triplex remediū adhibet ꝺ extinguendū vel minuendū.

Tripler remediū luxuriā

¶ Primo per aque infusionem.

¶ Secundo per lignoꝝ subtractionem.

¶ Tertio per ab igne elongationē.

Totū hoc ꝑ ꝺe olla q̄ est iuxta ignē que si ita bulliat vt effundat q̄ cōtinet in ea aliq̄ ꝺicto. triū fieri ꝺ cucurrit q: vel aq̄ frigida olle infundit: vel de lignis subtrahitur vel olla ab igne elōgat. Sic cū mens interi⁹ feruet caloꝛe luxurie ita q̄ suba ꝛtutū q̄ ibi ꝺtinet effundit ꝺs ꝓmo ad aquā recurrere. sed triplicē: videlz ad aquā lachrymaꝝ et cōpunctiōis cōsideras infirmitatē suā. et periculū. et iō deuote poscēs auxilium. Vñ ꝺ: Sap. viij. Ut sciui q̄m aliter nō possum esse ꝺtinēs nisi ꝺs det. et ꝺ ipm erat summa sapiētia scire cui ꝺ donū esset. Adij ꝺnm: et deprecatus sum illū. Nec tñ ex hoc pōt se excusare incōtinēs: q: ꝺtinere nō pōt nisi ꝺs ꝺederit gram: sic nec etiaꝫ se excusaret aliq̄s pctōr q̄ ꝺ q̄ ꝑseuerat in aliq̄ pctō cū inde nō possit recedere ꝑ priam nisi ꝺs infundat gram. Nā vt ꝺcit. b. Thom. i. iij. Deꝰ nulli gram subtrahit faciēti qđ in se est. sꝫ sp paratus est infundere se ꝑparanti. sic et castitatis bonū a deo daꝫ cū q̄s p oꝛones. et ꝑ subtractiōes occasionū ipm querit. et ꝺ ḃ pōt intelligi illud pſ. Cōfregisti capita ꝺraconum in aq̄s. i. ꝓncipia tentationū carnaliū in aq̄s lachꝛymaꝝ.

Primuꝫ est ꝓtectio.

Secūdū cōsilium afflictio.

Qđ si aqua ista nō sufficit addat scdam aquā videlz alicui⁹ cōsilium afflictionis: nō tñ ꝑiculose. vt castrādo seipsum vel aliq̄d hmōi. hoc em esset ꝑcm̄ mortale. vt. xxxv. ꝺist. ꝑ totū. et esset irregularis. Vñ qđ ꝛpus ait Mar. xix. Sunt q̄ castrauerūt seipos ꝓpter regnū celoꝝ. intelligiť ḃm Chryſo. q̄ alios de castratione spuali. sicut et cum ait Mat. xviij. Si oculus tuus scādalizat te: erue eū. ꝛc. p qđ phibeť aspect⁹ incitatiuꝫ ad malū. nō euulsio oculi cōsilis ꝓcipit. ita cōmendanť a ꝛpō qui se castrāt. i. qui volūtarie a se resecāt concupiscentias carnis. et venerea vt deo seruiāt. Debet ergo q̄s in tentationiḃ⁹ luxurie positus ita carnē affligere vt ꝓcilū nō sequať. sicut egit btūs Bñdictus cū fuit tēratus in solitudine vehemēter ꝓiecit se nudū inter vepꝛes et urticas: et doloꝛe coꝛporis abstulit vultū mentis. Sic et beat⁹ Jfrāciscus tēratus cū disciplina choꝛde nō sufficeret ad moꝛtificationē tentationū nudus stetit inter niues formādo de niue vroꝛem et filios. ꝛc. btūs Beñ. se misit in aquas gelidas ad reꝑimendā tērationem huius. De quoꝺā etiā iuuene narrat btūs Hiero. q̄ cum fortiter tentaret ꝺ ḃ vitio nec oꝛonib⁹: nec abstinentijs: nec vigilijs iuuaret ab impulsu vehemēti tentatiōis: ꝺemū pater monasterij hoc inuenit efficax remediuꝫ. Oꝛdinauit cum monachis suis q̄ quotidie ei diuersas molestias et contumelias aliqui inferrēt. et ipsūmet accusarēt eū apud abbatem q̄ molestasset eos: ficq; q̄tidie pauper iuuenculus cōtumeliabať: et accusabať ab eis q̄ contumeliam intulerat. Trāfacto aliquo tpe cum hac moꝛtificatione laboꝛū: vna ꝺierū interrogauit eū abbas quō sibi erat de tēratiōe carnis, cui rndit. pater mi. mihi viuere nō finit. quō luxuriari

pō. Iqſiſ

concedit. ficq; per hunc modū afflictiuū et mortificatiuū sine periculo de tēratione hmōi liberat⁹ fuit. De ḃ pōt exponi illud Eccl. iij. Ignē ardētē extinguit aq̄. i. vehemētē tērationem luxurie aqua tribulationis moꝛtificat. Et est tertia aqua. f. scripturarū lectionis earū et meditationis q̄ etiā ad ḃ multum operať. Vñ Hiero. de ꝑse. di. v. c. nunq̄. Alia studia scripturarū et vitia carnis non amabis. Vigilia em honestatis. i. studia honesti tabefacient carnes. Eccl. xxi. Ubi em ꝺtinet q̄ ꝺetestādū sit hoc vitiū. q̄ꝺ; nociuū q: p ipm adꝺignē eternū ꝑuenit. Sic legit in vitis patrum de quoꝺā sancto heremita ad quē accessit quedā publica meretrix: q̄ se iactauerat cū amatoꝛibus suis q̄ illū sanctū ad opus nefariū pertraheret. Accessit g̃ ad cellā seu heremitoriū eius quoꝺā sero tarda hoꝛa et pulsans cellā ei⁹ fingebat se errare in deserto et viā rectā amisisse ꝑpter qđ rogitabat vel vt in aliquo angulo heremitoꝛij sineret tm illa nocte manere ne foꝛis inuenta deuoꝛaret a feris silue stribus. Ille vidēs necessitatē extremā: et simulationem: et ꝓuā illi⁹ intentionē ignoꝛ. licet inuit⁹ ꝑpter periculū tñ charitate coact⁹ introduxit separatim manere faciens.

Exēplus notabile

Media nocte diabolus cepit terribiliter illuꝫ patrē verbere de tēratione carnis q̄ sibi ꝑpsi loquens ait. Ego mala in tenebris fiunt. bona aūt in luce. Accēdit g̃ lucerna. et cum tēratio creseret: cepit ad reꝑimēdū cogitare de igne infernī qui fm scripturas paratus est luxuriosis. iuxta illud Jfornicatoꝛibus et homicidis pars illoꝝ in stagnū ignis et sulphuris. et cū nō cessaret tēratio cepit sibi ꝑpsi dicere. Incipe nūc experiri penā illi⁹ ignis eterni qui longe grauioꝛ erit: cui⁹ te debitoꝛē constituis faciēdo ad qđ incitaris posuitq; ynū digitū man⁹ ad ignē lucerne: et tantū tenuit q̄ totū cōbussit. Cū vehemēs erat tēratio carnis q̄ adhucꝺ hoc nō cessabat et ipse apposuit sequētē digitū: deinde oēs alios successiue sic cōbusta manu tēratio cessauit. Illa aūt misera q̄ tps expectabat aptū ad inuitandū ad malū cū aliq̄s rimulas ꝺidisset qđ iste agebat ita hoꝛruit stupoꝛe vt moꝛeret. Mane aūt facto illi lasciui iuuenes q̄ submiserāt ipsam pessimā meretricē venerūt ad cellā huius interrogātes si ꝑterito sero a casu applicuisset illuc aliq̄ mulier que deuia erat. Rndit senex ibi iacet illa pessima femina: nā et mihi ḃ fecit qđ videris: ostendēs manū cōbustā et oꝛdinē facti. Uidēte scz cā moꝛtuā venia postulabant de malo qđ tractauerāt recōmēdātes eā sibi. Qui oꝛone suscitauit eā. Mirandū est illud gestū imitādum. Nec em lege cōi hoc agere liceret quātacūq; tēratione pulsar⁹. Sꝫ lege ꝑuata. f. ꝑfissancti q̄ cōi legi non subiiciť. vt. xix. q. ij. due sunt. quā seq̄ nō ꝺs ꝺimissa cōi nisi sit certus ea duci: si non vult seduci. Scom remediū est subtractio lignoꝝ. Si em oppositio lignoꝝ auget flāmā: ita subtractio minuit. Ista ligna sunt ciboria: pot⁹: q̄ nō solū ex quātitate sꝫ ex q̄litate te mēdunt ignē luxurie: et tāto magis quāto magis sunt delicatioꝛa et magis nutritiua. Vñ apls. ij. Coꝛ. vj. ꝓmittit ieiuniū castitati dicēs. Exhibeam⁹ nosmetipsos vt dei ministros. in ieiunijs: i castitate: q: abstinētia ciboꝝ iuuat ad castitatem: sicut multiplicatio ciboꝝ inducit materialiter luxuriā. Sine cerere et bacho friget ven⁹. i. luxuria. ait Hiero. Et ꝛps ait Mar. xvij. Hoc genꝰ demonioꝝ. f. rentāt̄ iū de luxuria: nō ejcit nisi oꝛone et ieiunio. Et ꝓpterea in ieiunijs ecclesie est interdict⁹ oīs esus carniū: et in ieiunio quadragesime etiam esus lacticiniꝝ seu ouoꝝ et caseꝰ. vt ꝓꝺ. iij. ꝺenicq;. q: ista sunt magis nutritiua et incentiua libidinū: contra que sunt instituta ieiunia. Luxuriosa res est vinum. idest causa luxurie vt ꝺr: Proverb. xx. Et Hiero. Uenter mero estuās facile desꝑumat in libidines. et Proverb. xxiij. Qui delicate pauerit seruū suū. in fine sentiet eū cōtumacē. Seruus est coꝛpus. Qui g̃ volūt bñ comedere et bibere et lautioꝛes epulas: et q̄escere: ꝛ dicunt se caste viuere nō posse: vtiq; verū dicūt: sed nō excusati sunt vt putāt q: nō tollūt occasiōes sue luxurie. sicut q̄ ponerent alia ligna i ꝺomū suā quā viderent ardere nō crederēt sibi ꝺicere

Quāuꝫ est abstinentia et ieiuniū.

ret q̄ ꝺsplicet sibi cōbustio cū ipse apponat materiā. Sic q̄ nimis vacat hmōi. In li. de testamētis. xij. patriarcharū narrat Joseph admonēdo filios suos quō fuit liberatus de periculo adulterij ad qđ inuitabat eū dña sua frequēter et hoc mediātib⁹ multis ieiunijs et oꝛonibus. Ubi etiā declarat quō multis modis q̄sluit illa pessima femina eū ad nefas inducere. Primo qđē cū filios nō haberet: ꝺixit vt illū veller habere in filiū: et q: adolescēs erat. xvj. annoꝝ. cū ꝑmo fuit vēdit⁹ frequēter amplexabať et tāgebat vt filiū malo aio: qđ postea ꝑpēdit cū cepit ad malū solicitare sub ꝑtextu vt filiū haberet ex eo quē marit⁹ putaret ꝓpriū et sic oīa bona q̄ multa erāt ad eū deuenirēt. Sed cū ille recusaret ꝺicēs esse a deo suo dño celi ꝓhibitū adulteriū: suggessit aliū modū offerens se virū necaturū p venenū si veller postea ipsam vroꝛē accipere: qđ ille hoꝛruit ꝺi ctū cōminās q̄ si ageret ḃ manifestaret scelus suū: nec sibi iungeret. Tertio ꝑmisit ei q̄ ꝺimitteret idola et viruꝫ suū ad idē induceret si ei assentiret et adoꝛaret deū suū et sic esset causa eoꝝ salutis. Cui rndit Joseph non placere deo suo ꝛtio ad eū ꝑpter satisfaciēdū libidini. Quarto misit sibi epulū solēne: sꝫ incātatū ope diaboli: vt inflāmaret eū ad amoꝛē suū et ꝺcubitū. qđ ipse ꝺni revelatione cognoscēs facta oꝛone suū nihil nocumenti pecpit ex ei⁹ esu. Quinto sibi ꝺixit q̄ nisi cuꝫ ea rem haberet oīno se occideret gladio vel veneno. et sic esset ipe causa moꝛtis sue. Sup q̄ꝺ increpauit eā ꝺicens. q̄ concubina viri sui si hoc ageret: postea oībus bonis suis ꝺuceret. et q: emulabatur la ei⁹ erat: ideo retrahit se inuidēs felicitati secuture emule sue. Demū quadā desperatiōe facta quadā ꝺie apꝑiens ꝺixit ei ꝑ licīniā vestimēti quasi vim inferēdo ꝺicens ꝺormi mecū: qđ recusauit fugiens. Et hoc vltimum ponit scriptura Geñ. xxxix. Sed et postq̄ fuit flagellatus a ꝺño suo et incarceratus ꝓpter accusationem falsam illius. aliq̄n fecit sibi occulto modo notificari q̄ si ꝑmitteret secū ꝺormire: faceret cū viro suo ita q̄ educeret de carcere illū. alias ꝺiu maneret. nec acquieuit. sed firmus in ꝓpositō castitatis mansit. iuuās se oꝛonib⁹ et ieiunijs et caute cōuersans. Jnueni in q̄ꝺ Salomō Eccl. vij. amarioꝛē morte mulierē. siue intelligat de femina siue de voluptate venerea seu cōcupiscētia. Amara est moꝛs coꝛporalis: q: separat aiam a coꝛpe: sꝫ amariꝰ: est luxuria vel mulier: q: separat aiam a deo et celesti curia. Sequit in auctē. q̄ laqus est venatoꝛum. i. demonū. Nā demones laqueos tentationū ad capiēdum hoies fingūt etiā volātes p cōtēplationē ponūt mulieres vel luxuriā. sagena coꝛ: ei⁹. i. cogitatio de illa vel affect⁹ ad illā est sagena qua hoies velut pisces incauti capiunť: vincula sunt manus illius. i. opa q̄ facit mulier ad alliciendū: vt nutus et oꝛnat⁹: locutiones et enxenia et alia hmōi sunt vincula q̄bus ligank hoies et ligati tenenť ne exeant de pctō. Qui placet deo effugiet sc̄z vitando domesticitatē earū et oꝛationiḃ⁹ et ieiunijs se iuuādo. Tertiū remediū est eloꝛgatio ab illis ꝑsonis q̄ ꝺant vel ꝺare ꝑnt materiā tentationis. Uñ apls. j. Coꝛ. vj. Fugite foꝛnicationē. Sup quo verbo ait Amb. Cum alijs vitijs pōt expectari conflict⁹ hanc fugite ne appoꝛtunetis: q: non pōt aliter meli⁹ vinci. Ratio huius esse pōt: q: hmōi delectatiōes in particulari cōsiderate nimis excitant et incitant concupiscentiam ad se. Materie alioꝝ pctoꝝ ꝑsiderate parū: vel nihil mouēt ꝓcipue illos q̄ nō sunt dediti talibus vitijs. Qui nō est deditus auaricie ex hoc q̄ cogitat de vsuris vel simonia. vel furto vel fraude a se vel ab alijs cōmissa nō indinak ad illa. Sꝫ castus et honestus recogitādo turpia se ꝑpetrata vel ab alijs etiā bona intētiōe: tirillak et aliq̄n fortiter tentak. Et ideo fine magna necessitate nō ꝺs q̄s talib⁹ mentē implicare et cū necessitas magna imminet cū magna vigilantia rōnis ne caro reuiuiscat. Si ergo tentak quis ergā aliquā ꝑsonā ꝑticularē: melius remediū adhibere nō pōt q̄ elōgare se a cōuersatione illius quātum honeste et sine nota fieri potest. Unde et illa mala mulier q̄ iniecerat ocu

Tertiuꝫ remediū est fuga.

Universidad de Deusto
Biblioteca

los in Joseph victa cõcupiscẽtia eiꝰ cũ a casu solꝰ Joseph sine arbitris.i.aliꝫ factoꝝibꝰ domꝰ intrasset in aliquã parꝛ ẽ vt operis q̃piã faceret:ausa fuit ista nequã capere euꝫ per chlamydẽ vt secũ rẽ haberet.qđ ille cernẽs piculũ non ꝺbis rndit sed factis:fugiens de manibꝰ eiꝰ ꝛ dimisso pallio foras exiuit. Gen.xxxix. Ũn ꝛ Jsiđ.ait. Cõgruũ est inde coꝛpoꝛaliter euelli vbi quis illecebꝝ deseruiuit. Nam locus vbi quisq; pꝛaue vixit in aspectu mẽtis opponit: qđ semp q̃sq; ibi vel cogitauit vel gessit.diſt.lxxxi.c.valet. Ido em in scꝛiptura ꝺ: fenũ vel palea vel stuppa. Ecci.xlj. Stuppa collecta synagoga peccãtiũ: ꝛ cõsummatio illoꝝ flãma ignis. Sz q̃ securitas esse põt stuppe vel palee iuxta ignẽ. Exẽplũ notabile in.iiij.diaĺ.de illo pꝛesbytero sancto vꝛorato q̃ renebat vꝛoꝛẽ quã ante pꝛomotionẽ suã susceperat a se remotã. hic cũ esset antiquatus in sanctitate ꝛ in exterminis vite ꝓstituꝰ adeo vt nec spũs videreꝝ eẽ in illo: vꝛoꝛ ei volens certi? videre si expirasset adhuc adhesit os suũ oꝛi illi?.vt vel sic aliquẽ halitũ sentiret de eo exire. Ido ille cernẽs clara voce dixit. Adhuc igniculus est.s.in coꝛpoꝛe. Tolle paleã. Ido illa intelligẽs se inde remoui- Post qđ clamare cepit: bñ venerint dñi mei: bñ venerint dñi mei. vt q̃d ad tantillũ seruũ veniſtis. ꝛ loq̃bar de Pe. ꝛ Pau. Ecce venio ecce venio: ꝛ sic cũ eis ad celum cõscendit.

¶ De stupro. Capl'm.vj.

Stupꝝ quid est.

Stuprum est alia spe-

cies luxurie. ꝛ cõsistit in actu veneꝛeo extra matrimoniũ quo defloꝛat virgo. Aliqñ tñ sumitur arge ꝑ aliꝫ specieb? luxurie. ꝛ ꝑm hoc dicit Amb. Nõne stupꝝ adulteriũ est.xxxij.q.iiij. nemo. accipit enim ibi stupꝝ ꝑ ꝓcubitu viri vꝛoꝛati cũ alia quacũq; q̃ cũ vꝛoꝛe sua Sic em accipiť Nume.v. vbi ꝺ:. Si latet adulteriũ ꝛ testibus argui nõ põt:q: nõ est inuẽta in stupꝛo ꝛc.i. adulterio Est aũt spãle pctm.q: ꝑm Tho.ij.ij.q.cliij.ar.vj. vbi circa materiã alicui? vitij occurrit aliq̃ specialis deforꝛmitas ibi ꝺz poni determinata speci. illi? pcti. Est aũt luxuria pec-

Stupꝝ est spãle peccatũ.

catũ cõsistens circa materiã venereoꝝ. Jn ꝝgine aũt sub custoꝺia patris vel alteri? exĩstẽte occurrit specialis deforꝛmitas si coꝛrumpať extra statuꝝ matrimonij. Et hoc tñ ex pte puelle q̃ ex hoc ꝙ violať nulla pactione coniugali pcẽdẽti impediť a legitimo matrimonio ꝝsequẽdo. Nã tales qñ ꝺ scit cõiter recusanť vt ihoneste mulieres. Ponit etiã per ꝺ in via meretricãdi:a q̃ retrahebať:ne signaculũ ꝝginitatis amitteret. Tũ etiã ex pte pꝛis q̃ de eiꝰ cuſtoꝺia solicitudine ꝛ gerit. ꝑm illud Ecci.xlij. Sup filiã luxurioſam ꝝfirma custoꝺiã. ne qñ faciat te venire in oppꝛobꝛiũ inimicis tuis. Et ex hoc patet ꝙ stupꝝ est species determinata ꝛ ꝺistincta a luxuria: q: ꝛmpoꝛtat illicitã defloꝛationẽ virginum sub cura parentũ exĩstẽtium. Quia Sichem filius Emoꝛ: cõmisit stupꝝum cum Dina filia Jacob. inde secuta sunt multa ꝛ magna mala. Nam fratres eiꝰ simulantes se velle ipsam Dinã dare illi Sichem in vꝛoꝛẽ ꝓt affectuoſe postulabat: si rñ ipse cũ toto ppꝛio suo circancisionẽ acciꝑet acquieuit ille cũ pꝛe. Et hoc seruato. tertia die circũcisionis facte qñ doloꝛ erat maioꝛ incisure: Symeon ꝛ Leui intrarũt ciuitatẽ Sichẽ ꝛ ipm dñm ciuitatis patrem cũ filio ac oẽs alios habitatoꝛes ciuitatis illius in oꝛe gladij percusserũt: iuuantib? eos oĩbus fratribꝰ eoꝝ in vindictã stupꝛi ꝝ voluntatẽ tñ patris sui Jacob. vt hꝰ Gen.xxxiij.

ad q̃d tenek stuꝝpꝛatoꝛ.

§.I. De satisfactioe stuprꝝi

vtrũ teneať ꝛ aliq̃ stupꝛato: satisfacere ꝛ in quo. Respondeť ꝑm Tho.vbi.s. q: hoc ꝝ duplicẽ iniuriã annexã. vnã ex parte ꝝginis. aliã ex pte pꝛis sub cuius cura est. ideo tenek satisfacere aliq̃ modo vtriq;. Ex parte q̃dem virginis q: etsi eã non vi coꝛrupit:tñ seduxit pꝛopter qđ tenetur satisfacere. Ũn Exoꝺ.xxij.ꝺ:. Si seduxerit quis virginẽ nondum desponsatã doꝛmieritq; cũ ea dotabit eã ꝛ habebit in vꝛoꝛem. Si aũt pater virginis noluerit dare ei redder pecuniã iuxta modum dotis quã virgines accipere cõsueuerũt. Et q: etiã patri puelle iniuriať: ei etiã teneť ad penaz ꝑm legẽ. Dicit em Deuť.xxij. Si inuenerit vir puellã virginem q̃ non ꝝ sponsum: ꝛ apprehendẽs cõdauerit cũ ea: ꝛ res ad iudicium venerit. dabit q̃ doꝛmiuit cũ ea. l. siclos argenti: ꝛ habebit ea vꝛoꝛem: ꝛ q: humiliauit eã nõ poterit dimittere illã cũctis diebus vite sue. Et hoc ideo ne videať ludibꝛium feciſſe ꝑm Aug. Hec Tho. Et q: hoc precepꝛum inter iudicialia ponitur: q̃ nõ obligãt nisi inquantũ ecclesia vel aliqua ciuitas illa assumat vt ꝛtinẽtia magnã equitatẽ. ideo nun. ad illa nõ videť obligari: nisi quatenꝰ in statutis alicui? ciuitatis haberẽť ꝛ in iudicio cõtẽtioso ad illa cõdẽnaretur. Et idẽ dicendũ de quacũq; alia pena statuta cõtra tales quãdo fuisset adiudicatus. Jn foꝛo iudiciali eccle videť reneri ad alterũ hoꝝ ꝺstupꝛatoꝛ. l. aut sumere in vꝛoꝛẽ: aut maritare. i. dotẽ dare. arg. eẽ de adul. c.j. Sed vt dicit ibi glo. hec fuit pena antiqua. Hodie autẽ sic puniť. ꝙ aut ducat eã aut verberatus et a sacramentis exclusus retrudať in monasteriũ ad agẽdam pniam. de q̃ egredi nõ posset. eẽ de eo. c.ij. Aliq̃ etiã glo. intelligũt hec de seductoꝛe seruãda qñ seducit. i. seoꝛsum a domo abducit ꝙ violeꝛtã. Jn foꝛo aũt cõsciẽtie sic agẽdum videť ꝑm Guil. Si defloꝛat eã voluntariã: non teneť ei. patri aũt reꝛtetur: q: iniuriať est ei. vñ in aliquo satisfaciat vel saltem eum placet. Si aũt seduxit puta ꝑmissionibꝰ ꝛ mẽdacijs: nõ videť fuisse voluntariũ. Jnuitam q̃ ꝛ seductã si constaꝛ pꝛauit iniungẽdũ est sibi ꝙ satisfaciat ad arbitriũ boni viꝛi: vel cum ea cõponat. Et si ꝑmisisset eã ducere in vꝛoꝛem vt copulã ab ea extoꝛqueret seruet ꝑmissum. ꝛ multo magis iuramẽto firmatũ. ꝛ hoc nisi nimis ꝺistãs esset eoꝛ cõꝺitio. puta mulier plebeia: vir nobilis ꝛ potens. Nõ enim mulier ꝑsumiť fraudẽ ignoꝛasse. vel etiã si magnum aliqñ scandalũ inde crediť pꝛouenturũ: ꝛ tunc perat remissionẽ ꝑmissi. ꝛ aliter satisfaciat ꝑm suã facultatẽ: ꝛ mulieris indigentiã. Parẽtes aũt q̃ tradũt filias suas nobilibꝰ ꝛ diuitibꝰ defloꝛãdas: vt ꝛpter hoc eas nuptui tradant illis doTraden tes filias suas.
tãtibꝰ pessimi sunt lenones: vel etiã vt ex pecunia collata ꝛpter turpitudinẽ inde viuãt: digni moꝛte tẽpoꝛali ꝛ eterna. qñ hoꝛrẽs beatus Nicolaus adolescẽs puiꝺit cõiuganeo suo nobili sed pauperi. ꝓficiens ꝑ fenestꝛa domꝰ malsam auri tribus vicibꝰ ꝑ dotibus triũ filiarũ suarũ qs intẽdebat ꝓstituere. Tenenť tñ abutentes eis puiꝺere: nec pctm stupꝛi euadũt ex ꝺ q̃ de voluntate puelle ꝛ parẽtũ agãt ꝛ ablata ꝝtate foꝛnicationẽ cũ eis cõmittũt se imminẽ cẽdo cũ eis si soluti sunt. Si aũt violẽtia inferatur puelle absolutа aĩo semp renitẽs: semp stupꝛi q̃ ꝺ: est ex pte viri. ꝛ grauiter puniri ꝺz vt cõstupꝛatoꝛ ꝛ raptoꝛ. Ipsa aũt nec peccat nec amittit ꝝginitatẽ etsi signaculũ ꝝginitatꝛ amittit. Et si se ꝺefendendo ne violeť siue nupta siue innupta casu occideret eã imperẽtẽ nõ ob vindictã nec homicidiũ intendẽs ꝛ suã defensionẽ. puta vibꝛat gladiũ ꝛ eũ ne capiat: credo nõ peccaret: q: vim vi repellere est de iure nature ꝺi.ſ.c. ius naturale. Et si licet nõ solũ se ꝛz bona sua ꝺefendere ne capiank a latꝛonibꝰ: ꝙre etiã ne pudicitiã ꝛ honoꝛẽ suũ amittat: ꝛ ne marime tẽratiõi exponak. Sz si violentia ꝺditionalis inferak. puta q: cõminatio fit ei de moꝛte vl infamia. vl verecũdia ducta nõ auꝺet clamare: vel rimet scãdalũ magnũ oꝛiri: nõ excusak a stupꝛo ꝛ pcõ ꝑnter

¶ De raptu. Capl'm.vij.

Raptus est illicitꝰ coi-

tus a rapiẽdo ꝺict?. Et vt ꝺ:. xxxvj.q.j. de raptoꝛibꝰ. Raptꝰ cõmittiť cũ puella q̃ violenter a domo pꝛis abducit vt coꝛrupta ꝛmꝛoꝛẽ habeak. Et q: ꝺz speciale ꝺefoꝛmitatẽ in materia venerea. ideo ipa est determinata spẽs luxurie. Et vt ꝺicit. b. Tho. ij.ij.q.cliij.ar.vij. Raptus q̃ꝺ ꝺcurrit cũ stupꝛo: q̃ꝺ inueniť raptus sine stupꝛo. q̃ꝺ stupꝛum sine raptu. Cõcurit quidem raptus cum stupꝛo quãdo aliquis ꝛfert violẽtiam ad virginem illiꝺ re ꝺesloꝛandã: que q̃dem violẽtia q̃ꝺ inferť tam virgini q̃ patri eiꝰ: q̃ꝺ inferť patri ꝛ nõ virgini puta cũ ipsa cõsentit ꝙ de domo patris abducať. Differt aũt violẽtia raptus alio mõ: q: q̃ꝺ puella violẽter abducit a domo parentũ ꝛ violenter coꝛrũpit: q̃ꝺ etsi violẽter abducit nõ tñ violẽter coꝛrũpit ꝙ ꝺ volũtate virginis siue coꝛrũpak fornicario coitu siue matrimoniali: qualitercũq; violentia abstulak ratio raptꝰ. Jnuenit aũt raptꝰ sine stupꝛo. puta cum q̃s rapit viduã vel puellã coꝛruptã. Ũn Symmachus papa ꝺicit. Raptoꝛes viduarũ vel virginũ ob iniquitatẽ tãti sceleris ꝺerestamur. Stupꝛũ ꝺo sine raptu qñ aliq̃s absq; violẽtie illatione virginẽ iniucite defloꝛat. Jtẽ ꝑm Tho. vbi.s. aliter ꝺicẽdũ est in raptu puellaruꝫ q̃ sunt aliꝫs ꝺesponsate: ꝛ aliter de raptu earũ q̃ nõ sunt ꝺesponsate

Raptꝰ puellarũ ꝺesponsatarũ.

Jlle em q̃ sunt aliꝫs ꝺesponsate restituẽꝺe sunt suis sponsis qui in eis ex sua ꝺesponsatione ius habẽt. Jlle autẽ que nõ sunt ꝺesponsate aliꝫs restituẽꝺe sunt ꝑmo patrie potestati: ꝛ tũc de volũtate parentũ ꝑnt eas licite ꝛ vꝛoꝛes accipe. Si aũt aliꝛ fiat illicite marrimoniũ ꝝhibit. q: quicunq; rẽ rapit renet ad restitutionẽ eiꝰ: tñ si nõ fiat talis restitutio ꝛ puella rapta ꝑsenseꝛit volũtarie in habẽꝺo raptoꝛẽ suũ in virũ: renet matrimoniuꝫ. Nã raptꝰ etsi impediat matrimoniũ cõtrahendũ: nõ tñ ꝺirimit ꝛctum. vñ q̃ ꝛ in concilio Meldenſi. Placuit vt ꝺi qui rapiũt feminas vel furãtur vel seducũt eas: nullatenus eas habeãt vꝛoꝛes: q̃uis eas postmoꝺũ nuptialiter cũ ꝑsensu parentũ susceperint xxxvj.q.ij. placuit. ꝺictũ est in ꝺerestatione criminis. vel potest intelligi ꝺe ꝑsenti. hec Tho. Jn glo. summaria. xxxvj.q.ij. in pꝛin.

Rapꝰ non ꝺz ꝑsentã habere ꝛmꝛoꝛẽ peracta pnia sic ꝺ:. Hec questio ꝺubiũ non ꝺz q: vtiq; põt raptoꝛ raptã habere ꝛn vꝛoꝛẽ peracta penitentia: ꝛ est expꝛessum ex ꝺe raptoꝛibꝰ. caccedens. Et hoc nisi fit sponsa alterius ꝺe ꝑsenti: tũc em illi ꝛddẽda est sed si est sponsa ꝺe futuro ꝛ cũ raptoꝛe cõtraxisset voluntarie per ꝛba ꝺe ꝑsenti: cũ eo remaneret etiã contradicentibꝰ parẽtibꝰ. Ũn Ihero. sic ait. Tria legitima coniugia in scꝛipturis legũtur. Pꝛimũ legitimũ cõiugiũ est. ſ. virgo casta in virginitate viro ꝺata legitime. Scõm est virgo in ciuitate ꝺepꝛehẽsa a viro. ꝛ illi ꝙ vim copulata: si voluerit pater eiꝰ ꝺotabit eã iste vir: inquantũ iudicauerit pater: ꝛ ꝺabit ꝑ ea ipsi viro ꝛ ꝺabit alteri ꝛ ꝺotabit eã et legitima erit ei. qđ intelligitur qñ puella nõ cõsensit in matrimonium: sed in stupꝛũ cum raptoꝛe. xxxvj.q.ij. tria.

§.I. De pena raptoꝛis mu

lierũ ꝺicit Ray. i summa. ꝙ pena raptoꝛis ꝑm leges est vt capite puniať: ꝛ eius substantia rapte applicek si ingenua rapuit. Si vero ancillã vel liberã substantia nõ amittit: sz tñ ꝺecapitať. ar.xxxvj.q.j. de raptoꝛibus. De ꝺecapitatione ꝺicit expꝛessius. ¶ ꝺe rapto. virg.l.j. Scõm canones autẽ raptoꝛ efficitur seruus rapte nisi seꝛuit redimere. vt ꝺicto c. de raptoꝛibꝰ. Jtẽ ꝺebet excõicari cũ fautoꝛibꝰ suis. xxxvj. q.ij.c.j. ꝛ iiij. Si tñ rapta velit ꝝhere cũ raptoꝛe: põt vr ꝺicũ est supꝛa. Et ꝺicit ibi glo. Ray. ꝙ hec pena põt infligi in foꝛo iudiciali nõ in foꝛo penitẽtiali. Nota etiã ꝑm Gof. ꝙ pꝛedicre pene intelligunk infligẽde si rapuit mulierem honestã: secus si rapuit meretricẽ. vt. ¶ de rapto. virgi. l.j. Nec ꝺistinguitur vtrũ volẽtem mulierem quis rapiat vel inuitã: sponsam pꝛopꝛiã vel alienã: coniugatã vel non cõiugatam: q̃uis acrius puniať quis ꝙ adulterio. Ꝺicit etiã bea. Tho. vbi.s. ꝙ q: sponsus ex ipsa ꝺesponsatione ꝝ aliquod ius in sua sponsa: ideo q̃uis peccet violentiam inferendo. l. educẽdo sponsam de domo parentũ violẽter: excusatur tñ a crimine raptus sumẽdo stricte. Ũn gelasꝰ papa ꝺicit. ꝙ lex pꝛeteritoꝛũ pꝛincipum ibi raptũ ꝺicit esse cõmissum: vbi puella de cui? nuptijs nil actũ fuerat videbať abducta. xxxvj.q.ſ.c.ij. Posť. etiam ꝺicit ꝙ si ꝺesponsata de ꝑsenti violentẽ monasteriũ ingredi vir rapiat ꝛ carnali ter cognoscat non poterit postea ingredi cõtra eius volũtatem. Usus em est re sua etsi non ꝺebito modo. Jtẽ ꝺicit Ray. ꝙ si ꝑnceps cõmittat iudici ecclastico potestatẽ puniẽꝺi tales: ipse cõtra moꝛtẽ vel mutilationẽ vel sanguinis effusionẽ eunomẽ: poterit iubere raptoꝛẽ incarcerari ꝛ flagellari. ita tñ ꝙ flagella in vindictã sanguinis trãsire non videank: vel pena pecuniaria mulctari. Quos tñ inueneꝛit excessisse ꝙ mẽꝺi: mutilationẽ vel moꝛtem ꝺz reseruare puniẽꝺos regie potestati. eẽ eo. titu. in archiepatu. Si qs etiã seruã inuitã violauerit vel seruũ iniuriarũ actione tenek. de pe. ꝺi. ſ. fi qs. Et si perseuerauerit in vitio imperẽꝺo eã nec posset resistere quin violẽtiam sibi inferret. si aliter nõ potest ꝛ pudicitie puiꝺere licite posset fugã inire. Si em licet furari in casu necessitatis ad euadẽꝺũ moꝛte coꝛpoꝛis. vt ꝺe ꝑse. ꝺi. v. c. ꝺiscipulos. Et si licet vꝛoꝛi a viro recedere trahẽte ipsam ad moꝛtale ꝛ econuerso. vt habetur xxviij.q.ſ. idolatria. Et si licet reo capto ad moꝛtem fugere cũ aꝺit? pater sine resistẽtia. quare etiã nõ licet seruo recedere a ꝺño ad euadẽꝺũ moꝛtẽ aie ex quo frequẽter molestat ea reniteꝛtẽ: ꝛ ad malũ cogit. Ido aũt perꝺat ꝺñs ius ꝛ preciũ seruꝰ imputet sibi: q: puilegiũ meretur amittere qui concessa sibi abuꝛiť potestate. xj.q.iij. puilegiũ. Proꝛter raptũ sabinarũ. vt refert Aug. in lib. ꝺe ciui. ꝺei. maxime cedes hoim secute sunt inter vtrãq; partẽ. l. romanoꝝ ꝛ sabinoꝝ. Cum em roma esset aꝺhuc quasi de nouo constructa ꝛ multi eoꝝ essent sine vꝛoꝛibꝰ: fecerunt quoꝺdã festum in ꝺolo. ad qđ cõcurrentes vr moꝛtis est femine de partibꝰ ꝛ ꝝximis. vt ꝺe sabina. illi romani rapuerunt eas vt haberent vꝛoꝛes vnde secutũ est bellũ ꝛ magna strages.

¶ De sacrilegio. Capl'm.viij.

Sacrilegiũ q̃ꝺ e

Sacrilegiuz pꝛout est

ꝺ: species luxurie est coitꝰ exercitus ꝑ personã sacrã vel cũ persona sacra. i. habẽte oꝛꝺinẽ sacruz vel votũ cõtinentie: vel etiã in loco sacro. Pꝛo cui? ꝺeclaratione sciendũ ꝑm Tho. ij.ij.q.cliij.ar.ꝙ.p act? vnius virtutis vel vitij q̃ oꝛꝺinatur ad finẽ alterius assumit speciẽ illius. sicut furtũ qđ cõmittitur pꝛopter adulteriũ transit in speciẽ adulterij. ꝛ econuerso adulteriũ qđ cõmittitur ꝛpter furtũ faciendũ transit in speciẽ furti. Manifestum est aũt ꝙ obseruatio castitatis ꝑm ꝙ oꝛꝺinak ad cultũ ꝺei transit in actũ religionis. vt ptz in his q̃ vouent ꝛ seruant virginitatẽ. vt ptz ꝑ Aug. in lib. ꝺe virginitate. Ũn manifestũ est ꝙ etiã luxuria ꝑm ꝙ violat aliq̃ ꝺ qđ pertinet ad cultum ꝺiuinũ pertinet ad speciẽ sacrilegij. ꝛ ꝑm ꝺ sacrilegiũ põt poni species luxurie. Põt aũt concurrere sacrilegium cũ ꝺiuersis speciebꝰ luxurie. Si em abutak persona cõiuncta sibi ꝑm spũalẽ cognationẽ cõmittit sacrilegiũ ad modũ incestus. vt inter cõpatrem ꝛ cõmatrẽ. Si aũt abutak virgine ꝺeo sacrata: inquãtum spõsa xpi est sacrilegiũ per modũ adulterij. inquantũ ꝺo est sub cura patris spũalis est quoꝺꝺã spũale stupꝛum. Si violentia inferak erit spiritualis raptus. De quo vltimo ꝺicit Justinian? imperatoꝛ. Si q̃s non ꝺicã rapere: sed attẽtare tantũmoꝺo matrimonij iungẽꝺi causa sacratissimas virgines ꝛ Jus fuerit: capitali sentẽtia feriak. ꝺe pe. ꝺi. j. fi qs. Ad quãtum ꝺedecꝰ perueniat homo ꝙ hoc sacrilegiũ põt elici ex verbis psal. ꝺicẽtis. pꝰ. lviij. Ido homo cũ in honoꝛe esset nõ intellexit: cõparaꝰ est iumẽtis insipientibus. Ubi nota tria ꝺe triplici honoꝛe in quo se reperire põt persona sacra in qua inuenitur hmõi sacrilegium ꝛ per ipsum vituperatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Primus est honor deifice sponsalitatis.
¶ Secūs est honor dñice potestatis.
¶ Tertius est honor angelice ministerialitatis.

§.I. Quātum ad primum

Honen tes casti tatē dicū tur sp se xp̄i.

certū est q magn⁹ honor est esse spōsam alicui⁹ regis: ma lor spōsam imperatoris: sed maxim⁹ est esse spōsam xp̄i ie su q̄ est rex regū ⁊ dñs dñantiū: hec aūt est q̄liber aīa hñs ⁊ seruans humiliter votū ⁊ginitatis. vñ quilibet illaz pfe cte viuēti dicē in fine vite. Veni sponsa xp̄i accipe coronā quā tibi dñs preparauit in eternū. Quāuis em dicat apls de oibus caste viuētib⁹ ⁊ bñ. Despōdi em vos vni viro vt virginē castā exhibere xp̄o. rōne fidei seruate cū da dilectiōe tm alio mō magis speciali ō: habēs ⁊ seruās ꝓpositū ⁊gi nitatis votū spōse xp̄i. vñ cū ꝓfecrak ⁊go vel bñdicīt: ipsa cātat illud. Ipsi sum despōsata cui angeli seruiūt: cui⁹ pul chritudinē sol ⁊ luna mirant. Repsentat em statū ecclesie triūphantis q̄ oēs sancti sincerissimo amore insepabiliter xp̄o inherēt sine vlla corpis corruptione. Has em ⁊gines dicit Job. Apoc. c. xiiij. seq agnū spōsum suū q̄cūq; ierit. ⁊ cātare cāticū nouū q̄ null⁹ ali⁹ cātare pōt. q. Fidelz xp̄m pfecte imitank q̄d integritatē aie ⁊ corpis. Et speciale gau diū q̄ aureola ō: ꝓpter victoriā carnis pfectā pcipiūt q̄ alij sancti ⁊ sancte nō ⁊gines non hñt. Hinc ⁊ Ambr. Pul chritudinē maior estimare q̄s pōt deco: ⁊ginis q̄ amak a rege ꝓbak a iudice: dedicak dño deo cōsec. Lyprian⁹. Virginuz glia sublimior flos est ecclasticī germinis. dec atq; ornamētū gratie spūalis: illustrior porcio gregis xp̄i. Ipsi. s. ⁊ginī spōsus dicit in Cant. iiij. Veni de libano spō sa mea: veni de libano coronaberis. Liban⁹ interprak can didatio: ⁊ significat puritatē. bis dicit de libano. q: dup.

Liban⁹ q̄d inter pretatur

cē puritatē ō: hre seruatā aie. s. ⁊ corpis. vt coronek aureo la ⁊ginitatis. Cū igit ⁊go sit in magno honore ⁊ scritate. si in aliq̄ op carnale labak sacrilegiū cōmittit: q: ledit rē sacrā violando spōsam deo ꝓsecratā. Talis non intelligit quātū thesaurū amittit furak. thesaurū vtiq; maxim⁹ q: nō est digna ponderatio aie ꝓtinētis. vt ō: Eccl. xxvi. c. Et vt dicit apls. ij. ad Cor. iiij. Habemus thesaurū istū in vasis fictilib⁹. i. corporibus: ⁊ ideo caure ambulandū q: si frangak istud p quodcūq; opus carnale irrecuperabiliter amittit. Sm illud Amos. v. Virgo israel piecta est. ⁊ nō est qui suscitet eā. Sup quoverbo dicit Hiero. Audacter dicā q: cū cetera possit de⁹ virginē nō pōt suscitare post ruinā: potest q̄dem liberare a pena. s. debita p pcō. sz nō pōt co ronare coruptā. s. aureola ⁊ginitatis. xxvi. q. v. si Paul⁹. Ō Hugo cardinalis exponit dicens. non pōt. idest non ostendit se posse: vel non cōsueuit hoc facere. Non intelli git talis vilitatē et abominationē opis sui. Un Sen. Vo luptas nihil hz magnificū. nil q̄ natura deo ꝓrimū fa ciat a ministerio viliū membroz ac turpiū veniēs. Et vt dicit be. Tho. in. iiij. Virgo fortius impugnat rētatione carnis q̄ alij p modū curiositatis. quasi appetēs experiri quanti tatē vel qualitatē delectationis veneree quā nō est exper ta. cui⁹ etiā imaginationi diabol⁹ repsentat q̄d magnuz esse ⁊ valde delectabile. q̄d tū est valde turpe adeo q̄ q̄li bet de hoc magis erubescit q̄ de alijs actib⁹. Et vt narrat in libro de natura apū. quedā virgo deo deuota cum tēta ta amisisset virginitatē in tātā tristiciā deuenit ꝓsiderans per quale opus vilissimū amisisset tātum thesaurū: q̄ pre tristicia ⁊ dolore mortua est. Nō intelligit talis: q: vt dicit Greg. Etsi momētaneū est q̄d delectat. tū eternum quod cruciat. pena. s. debita tanto sacrilegio ⁊ adulterio spūali. Ibe. inquit ap. s. Timo. v. recipient dānationē maiorem: q: primā fidem irrita fecerunt. qua sz xp̄o promiserunt so lenni voto: vt sponso fidē castitatis seruare. Hinc Lyprianus ait in lib. de virginitate. Si supueniēs ma. ⁊ spōsam suā iacere cū altero viderit. nōne indignak ⁊ fremit ⁊ p se li dolorē gladiū portat in manu sua. Et q: xp̄s dñs ⁊ iudex noster cū virginem suā sibi dicatam: ⁊ sanctitati sue desti natā iacere cū altero cernit q̄ indignak ⁊ irascitur. Quas penas in celestis ilis cōiunctionib⁹ cōminak: cui⁹ vt glas dius spūalis est ventur⁹ indicij dies. xxvij. q. j. nec aliq̄. Et q: nō intellerit cōparak inmētis inspiētib⁹: et sacrus filis est illis. nō solū inmētis: sed inspiētib⁹ inmētis sibus siūr. Quāuis em oia iumenta sint inspiētia: q: sine rōne sunt: aliq̄ tm ꝓpter quosdā instinct⁹ naturales prudētia videnk q̄si aliq̄d participare rōnis et sapie. Alia ō oino stolida. vt asini. vñ ō: ab a quod est sine: ⁊ sensu. bis iumentis mat gis ceteris stolidi sunt sacrilegi luxuriosi: de ꝺbus ꝓba. Quoz carnes sunt vt carnes asinoz. Quāta em inspien tia ista est: quāta temeritas sponsam regis eterni a spōso suo pulcherrimo ditissimo nobilissimo potentissimo optis mo recedere: ⁊ vilissimo seruo pauperrimo deformi infir mo adherere. Quāta brutalis libido presumere accedere ad spōsam dñi sui: q̄ nullo mō pōt ipsum latere. Merito cōparank iumentis inspientibus q̄ nulla vtunk ꝓpingua te rōnis. Assimilank recte eis: q: debēt vt iumēta separari a cōuersatiōe alioz p ercōicationē vel depositionē. Un ō: xxvij. q. j. ſi q̄s. j. Si q̄s epūs pbyter diacon⁹ vel subdiacon⁹ aut lector aut psalmista. aut ostiari⁹ cū muliere deo scrifi cata mechat fuerit deprehenak. Si laic⁹ est ercōicet: q: spon sam xp̄i corrupit. Sedm leges ō: occidi: ⁊ bona ei⁹ cōfisca ri. i auk. de san. epis. in fi. ⁊ hec ler est canonizata. xxvij. q. j. ſi q̄s rapuerit. Jn q̄buscūq diocesib⁹ p synodales ꝓstōnes tales sunt ipso facto ercōicati. Narrat ⁊ valeri⁹ maxim⁹ in j. lib. q̄ quedā etsi gētilis tm dedicata cū alijs virginib⁹ ad seruādam castitatem dee veste: q: reperta est in stupro ad mor: tem punita est. Et tales vt iumēta moriuntur.

§.II. Secundo reperit se

Sacer dotes di cunk dij.

hō in honore dñice prātis. hic aūt est q̄cūq; sacerdos est. Tales dij dicunk. ps. De⁹ steritit i synagoga deoz. i. sacerdo tū i medio aūt deos dijudicat. i. sacerdotes. Un Greg. ad Mauritiū iperatorē scribēs ait. Sacerdotes aliq̄n dij in sa cris eloquijs vocantur Scriptū est em. dijs nō detrahes. Quid g̃ mirū si illos vestra pietas honoret: q̄b⁹ in suo elo q̄o honorē tribuēs deos appellat ipe de⁹. Merito aūt dij dicūtur sacerdotes ꝓpter ptātē dñi quā hñt. Possunt em murare panē ⁊ vinū i corp⁹ ⁊ sanguinē dñi. vbis ꝺsecratio nis: q̄d nullus angelus null⁹ sanctus in celo. i. aia. nec ipa ⁊go beatissima pōt sz sol⁹ de⁹. Pōt etiā absoluere a pctis vt absoluri debite intrēt regnū celoz. vñ Anther⁹ papa. Absit vt quicq̄ ministrū de hmōi arbitremur q̄ aplico gra dui succedēres corpus xp̄i sacro ore ꝺficiūt p q̄s xp̄iani su mus q̄ claues regni celoz. q̄ntes aīs die iudicij iudicāt. ſj. q. iij. absit. Magn⁹ igit honor magna et ꝓtas sacerdoū: sed si nō viuūr caste sz luxuriose sacrilegiū cōmittūr: ⁊ non intelligūt suū honorē q̄ ita virūperāt. Nō cū in honore eēt nō intellerit. q̄d de⁹ ꝓcepit aarō Leui. xxi. Nō de semine tuo. i. de gne sacerdotali: q̄ habuerit maculas non offerat panes deo suo. nec accedat ad ministeriū ei⁹. i. nō offerat sacrificia nec ministret sacra. Et iter alias macias ponit has sz si habuerit iugē scabiem: si fuerit pōderosus. Ō ergo nēs Greg. i past. ait. Jugē scabiē hz: cui petulātia sine cessa tiōe dñak. Jn scabie em feruor viscer⁹ ad cutē trahit: p quē luxuria designak erterioz. Pōderosus ē q̄ neq̄ q̄dē vsq; ad opus nefariū rapit: sz ei⁹ anim⁹ voluptate luxurie sine vllo repugnationis stimulo delectak. xlix. di. hinc etenim. Nō intellerit talis sacrileg⁹ q̄d ait iterū dñs. Mundamis ni q̄ fertis vasa dñi. Sfert sacerdos vasa dñi: q̄ vasa ꝺsecra ta quotidie tractat. vasa fert q̄ sacra xp̄i que sunt vasa gre dñi in manib⁹ portat. Sfert vasa dñi: q: aias subditoū hz regere ⁊ sustērare monitis ⁊ oronib⁹. ⁊ iō dz mūdari men te ⁊ corpe. Quantū scelus sacrilegij patrarer q̄ vasa sacra vel sacra manib⁹ lutosis ꝓtingeret vel ea in lutū ꝓiceret hoc agit sacerdos luxurie vacās ⁊ sacra ꝓtractās. Nō in tellerit miserrim⁹ q̄ ꝓpt hoc xp̄m vt iudas ꝑdit. dic em Hiero. Dic mihi sacerdos quō c.. bis labijs q̄b⁹ osculatus

Detesta tio sacer dotis fou nicarij.

es filiū hois. i. xp̄m in sacro. oscularis labia meretricis. Ō iuda filiū hois tradis. i. sacris ei. Nō intelleris q̄ irā dei ꝺ se puocas. An cui⁹ figura Nadab ⁊ Abiu sacerdotes quia obtulerūr ignē alienum nō dñi mortui sunt. Ignis dñi est amor charitatis. Ignis alien⁹ est ignis cōcupiscētie ⁊ car nalitatis: cū q̄ in cōspectu dñi accedēres in ecclia a dño pu nimk. pmaxime aūr scā dalizant pplos plusq̄ p alia vitia. vñ reuerētia ⁊ deuotionē vir pūt brē. nedū ad eos sed ad sacra eor. Et ꝓpter hmōi sacrilegia eoz cōparank iumen tis similes eis effecti. O quāta ⁊ q̄ infelix mutatio et deo effici iumētū insipies. Sicut em iumēta onerank cōtinuis onerib⁹: verberank frequētib⁹ verberib⁹. conrēnunk a cun ctis hoib⁹ ꝓpter malā vitā eoz ⁊ sacrilegā: quotidie impo sitiones erigunk ab eis gabella ⁊ tributa a laicis ꝺ oia iu ra vbi pūt ꝓpter bonā vitā fuerāt facti crēpti ab oib⁹ his: puniunk vt iumēta. Nā vt habek dī. lxxvij. presbyter. Sacer dos p fornicatiōe dz penitērtiā agere decē annis: ⁊ duob⁹ ānis in pane ⁊ in aq̄: alijs q̄ncq̄ sequētib⁹ ter in hebdoma da in pane ⁊ aqua. et in residuis eriā aliquā pniam facere fm formā hui⁹ traditā: ⁊ intelligit de fornicatione publica fm Host. hodie tm hmōi pnia est arbitraria. Nota etiam q̄ sacerdos q̄ cognouit carnalr filiā spūalē. i. quā baptizas uit: vel chrismauit si est epūs: vel audiuit eius cōfessionē. sa cerdos dz pniam agere tredecim annis. epūs. xv. mulier re ligioni tradēda. xxvi. q. i. c. si quis sacerdos. ⁊. c. non dz. Et xxvij. q. j. de filia. ⁊ intelligitur cū pcm est noroziū de iure vel de facto: hodie tm arbitraria. Et b perpēdik quātū hoz rebār sancti pres hoc sacrilegiū: ⁊ in tantū ecclia sacerdo tes cōcubinarios vt iumēta inspiētia despiciat ⁊ phibeat eos a celebratione misse ⁊ diuinoz officioz: ⁊ fidelib⁹ p ci piat. ne audiāt missas vel officia eoz vel percipiāt sacra mēta ab eis q̄n sunt notorij fornicatores. vt di. xxxij. c. pre ter hec. cū. §. seq. Et si moniti non desistāt: debent bñficijs spoliari. q̄d ꝓpterea statuit ecclesia nō quin eoz sacramen ta sint vera sacramēta in se sicut cōfecta a bonis: sed vt ꝑ dētes se vitari saltē verecūdia resipiscant. De hac tm mate ria quō tales debeāt euitari. habes diffuse in. iij. parte.

Pena sa cerdotis cogno scēs fi lium spi rituale.

§.III. Tertius honor qui

Pā. iij.

reperik in hoie est: q: ō: minister dei seu seruus. hoc aūr est officiū angeloz. fm illud pā. Qui facis āgelos tuos spūs ⁊ ministros tuos. ⁊ Deb. j. Oēs administratorij spūs sunt sz angeli. Et q: tota vita clerici vel religiosi etiā conuersi est deputata ad seruitiū dei. ideo ꝓcipue per excellentiā dicunk ministri ⁊ serui dei. Hiero. altari deseruiēs: altaris oblatione sustētak. xxi. q. i. deri. Seruire aūt deo regnare est. fm Greg. ⁊ in signū regie dignitatis portāt coronā ca pillor in capite. Certe magn⁹ honor iste seruire die noctuq; tāto dño. Sed si dñi rpales q̄ immūdi sunt pctis querūt ⁊ volūt brē seruos q̄ coīa eis ministrēr: mūdos ⁊ immacula tos: sicut legit de Nabuchodonosor: q̄ fecit eligere ex he breis iuuēculos nobiles sine macula ad seruiendū ei: ⁊ hi fuerūt Daniel: Ananias: Azarias ⁊ Misael. Dan. j. c. mul to magis xp̄s de⁹ q̄ est fons mundicie ⁊ puritatis vult hre ministros puros ⁊ imaculatos. pā. Ambulās invia imma culata b mihi ministrabit. inqt dñs. j. idonee. Un ⁊ ō: Lā tico. ij. pascik inter lilia. s. i mētib⁹ caste viuētiū. Recte aūt tales caste viuētes dicunk ministri dei sicut ⁊ angeli: q: in carne ꝑter carnē viuere angelicū est: nō hūanū. ait Hiero. Talis g̃ deric⁹ vel religiosus cōmittēs sacrilegiuz p opus luxurie virūperat ministeriū suū. Dic nō itellerit q: violat rēplū dei. Si q̄s cōmitteret aliq̄d opus carnale in ecclesia cuiuscūq; ꝺditionis sit: vtiq; magnū sacrilegiū ꝓperraret: ita q̄ ecclia ipsa q̄ erat ꝺsecrata indigeret recōciliatiōe ad b vt possint ibi diuina celebrari. vt hr de ꝺse. dis. j. ecclesijs. q̄d intelligit Host. cū est manifestū. vide de b in. iij. pte ti. j. Sz nobilis rēplū dei ⁊ sacratis est aia rōnalis q̄ se dño deo uouit p castitatē etiā si nō sit rōgo. si q̄s inqt apls. rēplū dei violauerit disperdet illū de⁹. j. Cor. vj. vii. xxvij. q. j. sciēdū.

Adde ter. i. l. ra pro: es. C. d rap. virg. ⁊ in l. rapto res. C. de epi. ⁊ cle ri. et ibi Baly.

Sciendū est oibus q̄ deo sacratarū feminarū corpa p vo tū ꝓpie spōsionis ꝺfecrata esse rēpla scripturarū testimo nijs cōprobank. Et iō violatores eaz sacrilegi ⁊ iniura sen tēriā apls. filij pditionis noscunk. Hinc est illud Greg. Si inter hoies bone fidei ꝺfid⁹ nulla solēt rone dissolui: quāto magis pollicitatio ista quā cū deo q̄s pepigit. de seruan do castitatē: ⁊ finevindicta nō poterit relaxari. xxvij. q. j. vi duas. s. ⁊ ppterea ne deueniak ad istud sacrilegiū: ordinā uit eccla q̄ clerici nō habitēt cū mulierib⁹: nec mulieres i domo clericoz nisi stricto gradu ꝺsanguinitatis de q̄ nul la possit oriri suspitio. vt. lxxxi. dis. c. cū oibus. ⁊ dist. ea. c. in oibus. ō: solū. s. clericū ad solā nulla religiosa ratio pmit tit accedere. Melius est em duo q̄ vn⁹. Simul em fideli ⁊ turi⁹ res agit. De religiosis etiā ō: q̄ cautela b circa mo nachos seruet: vt remoti a familiaritate earū. i. monachi: nec vsq; ad vestibulū habeāt accedēdi familiare pmissum Sz neq; abbatē neq; eū quē ꝑfecerit ertra eā q̄ ꝓeesse loq̄ ⁊ginib⁹ xp̄i aliq̄d q̄ ad institutionē eaz ꝑtiner licebit: nec cū ea sola q̄ pest frequēter loq̄ eos opz: sed sub testimonio duaz vel triū eaz ita vt rara sit accessio ⁊ breuis oino locu tio. Dec. xxvij. q. ij. in decima. Et in oibus pene diocesib⁹ est sinia ercōicatiōis lata ꝺ ingredientes monasteria monialiū fine cā necessitatis ꝺ laicos clericos ⁊ religiosos: quā icur rūt etiā ipse moniales si extra casus ꝓcessum pmittāt intra re. Et q̄diu monasteria se custodiāt ab hmōi familiaritati bus: siue cū religiosis siue cū clericis siue cū laicis bene se hñt ⁊ in bona fama sunt. Si aūt familiaritates sumūt effi ciunk. pstibula ⁊ spelūce latronū. Et mirū ē q̄ cū ꝺsanguj nei eaz cupiāt eas honestas esse ⁊ castas dāt eis oēm occa sionē in ꝺtiū. Nā ad eas accedūt iuuēcule cū ornatib⁹ ⁊ va riatib⁹ suis. Jbi faciūt ꝓuiuia. ibi loquunk de facti domo rū suarū. ibi de mrimonijs ⁊ alijs q̄ non decēt. ibi aliq̄n tri pudiāt. Et q̄ sunt b nisi q̄dā incitamēta ad ea q̄ sunt mūdi ⁊ excitamēta ꝓcupie. Sicq; obscurata mēs nō itellerit sta tū suū sz cōpak ⁊ filis efficit iumēti. tradēs se oi immūdicie. ⁊ sic iumēta nō erubescūt de turpib⁹ actib⁹. ita frōs meretri cis facta est eis vt nō erubescā. de tātis sacrilegijs. Sz cōi ter tales q̄ viuūr vt iumēta: moriunk vt iumēta sine itelle ctu corpa ꝺmiḃ corrodētib⁹ ⁊ eoz aīab⁹ calozib⁹ ⁊ frigoz i bus iferni exponit. Quātū aūt sit piculosiz clericos vel re ligiosos familiarik ꝓuersari cū femis etiā spūalib⁹. ex hac habes de epo ꝺfidane ciuitat⁹ q̄ cū recepisset quādā iuuē culā i domo er pietate: iā rapt⁹ erat ad ꝓcupiscētiā ei⁹. sup q̄ iude⁹ q̄ posuit se in via ꝓstitut⁹ supueniēte nocte ad do miedū i q̄dā rēplo idoloz signo crucis fctō sup se: vidit sa thā exigētē rōnē a cōplicib⁹ suis de malis ad q̄ hoies puo cauerūt. Et cū q̄dā er eis surgēs añ pncipē retulisset quō illū epm iā induxerat ad ꝓcupiscētiā illi⁹ femine mirabilr cōmēdat⁹ ⁊ laudat⁹ fuit ⁊ ꝓfortat⁹ vt ꝑficeret ichoata ⁊c. Quib⁹ oīb⁹ visis intimat illi epō p iudeū penituit pcti sui illā renouēdo: ⁊ iude⁹ baptizat⁹ est. hr b in lib. diak. Jn le gēda bti ādree hr aliō erēplū de illo epo q̄ erat ira deuot⁹ bea. andree q̄ diabolū in specie mulieris spūalis in domo ⁊ pādio recepat. ſj. b. andreas in forma pegrini apparēs deterit malicia ei⁹. Jn vitis patrū etiā hr aliō sile pmo exē plo de q̄dā pre i heremo ostituto q̄ iciderat i fornicationē

Pericu losiz cū feminis ꝺuersari

¶ De filiab⁹ luxurie. ⁊ primo de cecitate mētis. Cap. ix.

Post species luxurie vi

dēdum est de filiabus eius. quas Greg. in. xxxj. moraℓ. ponit esse octo. videlicet

¶ Cecitatem mentis.
¶ Precipitationem.
¶ Inconsiderationem.
¶ Inconstantiam.
¶ Amorem sui.
¶ Odium dei.
¶ Amorem presentis seculi.
¶ Desperationem vite future.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si que alie ponunt ab Ysidoro: vt stultiloquiū: scurrilitas: lubrica verba ⁊ hmōi ad p̄dicta reducunt. Et q̄uis ista pcā noiata oriant̄ ex aliis pctis: frequenti⁹ tn̄ ⁊ cōmunius ex luxuria: ⁊ iō filie ei⁹ dicunt. Et ipsa distincte intelligere vt sunt specialia pcā sine adiūctione alteri⁹ difficile est nisi odiū dei ⁊ desperatio futuri seculi: ⁊ difficili⁹ q̄n sunt pcā moralia actu ꝑpetrata. Quo aūt oriant̄ ex luxuria sic declarat. b. Tho. ij. ij. q. clij. Dn̄ inferiores potentie vehemēter afficiunt̄ ad sua obiecta ꝙsequēs est vt superiores vires impediant̄ ⁊ deo: dinētur in actib⁹ suis. Per vitiū aūt luxurie maxime appetit⁹ inferior. s. cōcupiscibilis: vehemēter intēdit suo obiecto. s. delectabili carnis ꝓpter vehementiā delectationis. Ideo ꝓ̄s est vt p luxuriā maxime supiores vires deo: dinent̄. s. rō ⁊ voluntas. Sūt aurē rōnis q̄ttuor: act⁹ in agēdis. Primus est simplex intelligētia q̄ apphēdit aliquē finē vt bonū. ⁊ hic act⁹ impedit̄ p luxuriā. hm illud Dan. xiij. Cōcupiscētia subuertit cor: tuū. et quātū ad b ponit̄ cecitas mētis filia luxurie. Scds act⁹ est cōsiliū de his q̄ agēda sunt ꝓpter finē. b etiā impedit̄ p luxuriā. Vn̄ Teren. de amore libidinoso ait. Que res nec cō filiū in se nec modū hz vllū eā ꝙsilio regere nē ꝓtes. ⁊ sic ponit̄ filia luxurie p̄cipitatio. Tertius act⁹ est iudiciū de agēdis. ⁊ b impedit̄ per luxuriā. ⁊ sic ponit̄ incōsideratio: de q̄ pōt exponi illud Esa. v. Vpa manuū ei⁹ nō consideratis: vr. s. hm illa iudicetis in agēdis. Quart⁹ est ꝓceptū rationis de agēdis. ⁊ b impedit̄ p luxuriā: q: impetu ꝓcipiscētie impedit̄ ne exequat̄ q̄d ꝓposuit: ⁊ sic ponit̄ incōstātia. Sap. iiij. Inconstātia ꝓcipiscētie. i. q̄ ꝓcedit ex concupiscētia trāsuertit sensum. s. de eo q̄d cogitauerat ⁊ deliberauerat. Voluntatis aūt dupler est actus. Primus est appetit⁹ finis: ⁊ quātū ad hoc deo: dinat̄ voluntas ino: dinate appr̄edo ⁊ eligēdo delectationē venereā vt finē. ⁊ sic ponit filia luxurie amor: sui. de quo apls. ij. Timo. iij. Erūt homines seipos amantes. ⁊ ita voluptatū amatores magis q̄ dei. Et ꝓ oppositū ponit̄ alia filia luxurie q̄ ō: odiū dei inquātū scz ꝓhibet hmōi delectationes. pō. Dextera tua ꝓpotētie tue iueniat eos q̄ te oderi⁹. s. ad puniēdū. Scds est appetit⁹ eoꝝ q̄ sunt ad finē. ⁊ quātū ad hoc deo: dinat̄ voluntas per luxuriā: ⁊ sic ponit̄ filia ei⁹ amor: ꝓsentis seculi. vt scz q̄s fruat̄ voluptatibus ad placitum. hm q̄ Jaco. iiij. c. ō: Qui voluerit amicus esse huius seculi: inimicus dei constituet̄. Aliud dicitur desperatio futuri seculi. q. s. dum q̄s nimis detinet̄ a carnalibus voluptatib⁹ non curat sed fastidit venire ad spirituales ⁊ eternas delitias. ad Ephe. iiij. Desperantes semetipsos tradiderunt impudicitie.

Dupler actus voluntatis,

Pō. xxv.

§. I. Prima ergo filia luxurie ō: cecitas mentis: que in hoc cōsistit cū q̄s ira mēte deditus est ⁊ occupatus circa mūdana: ⁊ p̄cipue circa carnalia opa q̄ nescit cogitare de deo eligēdo eū vt vltimū finē suoꝝ operū: nec de aliis spūalib⁹ reb⁹ cogitat vt ds ꝓpter immersionem in carnalibus. Tali vitio retus dicere valet illud pō. xxxvij. Lumē oculoꝝ meoꝝ ⁊ ipsum nō est mecū. Et sicut cecus corporaliter nō pōt illuminari ope nature. q: de p uatiōe ad habitū nō est regressus: ita ⁊ fortius nec spūaliter. Vn̄ pō. Dns illuminat cecos. Et p declaratiōe materie sciēdū q̄ triplex est cecitas mētalis seu spūalis.

Cecitas mentis,

¶ Prima cecitas in supernalia non intuendo.
¶ Scda cecitas in necessaria nesciendo.
¶ Tertia cecitas in salutaria non eligendo.

De prima Sopho. s. Ambulabunt vt ceci: q: dño peccauerūt. Greg. Lec⁹ est q̄ lumē supne cōtēplatiōis ignorat. Sz p maiori hoc declaratione dicit de. Tho. ij. ij. q. xv. q̄ cecitas mētis est primatio eius q̄d est principiū intellectualis visionis. Hoc aūt principiū est triplex. Unū est lumē rōnis naturalis. de q̄ pō. iiij. Multi dicūt q̄s oñdit nobis bona que debem⁹ facere. Cui questioni respondēs ait. Signatū est sup nos. i. impressum in pte supiori in aia: lumē vultus tui dne. lumē vult⁹. i. naturalis rōnis. i. luminosus vultus tuus. Dicit aūt rō vult⁹ dei: q: sicut p vultū vn⁹ hō est filius alteri: ita p rōnē sum⁹ filius deo: ⁊ sicut p vultū cognoscim⁹ hoiem: ita p rōnē cognoscim⁹ q̄d agere debeam⁹. Et cū sit b nature nūq̄ pōt tolli ab aia: ſz impedit̄ ab actu ei⁹ aliq̄n ꝓpter defectū in viribus inferioribus. s. in imaginatiōe ⁊ fantasia. vt ptz in amētib⁹: ⁊ etiā aliq̄n p opus incōtatiōis: vt de pstigijs magoꝝ q̄ faciūt apparere vnū p alio. sicut fecit mag⁹ ⁊ hmōi. Scōm est lumē habituale supadditū lumini naturalis rōnis. s. lumē grē: de q̄ pōt intelligi illud pō. In lumine tuo: scz grē videbim⁹ lumē. s. glorie. Et b intery pō. xxv. dū p̄uat aia: ⁊ est pena pcti: sed cōe oi pctō mortali. de q̄ dū Sap. ij. Malicia em̄ illoꝝ excecauit eos. In huius figura legit̄ q̄ sedechias rex hierl'm cū fuit captꝰ a nabuchodonosor. s. fugiēs ab hierl'm exceca⁹ fuit a nabuchodonosor coā eo filijs occisis: ⁊ captiu⁹ duct⁹ in babyloniā. iiij. Reg. vl. Sic q̄ capit̄ a diabolo rege babylonie. i. cōfusionis: per pctm̄ excecat̄ ⁊ p̄uat̄ lumine grē mortificatis filijs bonoꝝ operū: demū du⁹ captiu⁹ in ifernū. Talis q̄ dicere valet. Lumē oculoꝝ meoꝝ nō est mecū. Tertius principiū visiōis intellectualis est aliq̄d p̄mū intelligibile vt dicit Aug. q̄ nō intelligit alia cui mēs hois pōt intēdere ⁊ nō intēdere. Nō aūt nō intēdat p̄cedit ex b q̄ hz spōtanee volūtatē se auertentē ꝓsideratio illi⁹ principij: q̄nq̄ ex b q̄ occupat se circa ea q̄ magis diligit: ⁊ vtroq̄ mō cecitas ista est ꝓpriale pctm̄. ij. Pet. s. cui ista. s. spūalia intellecta ꝓsto nō sunt cec⁹ est. Et q: vt ō: in. iiij. Ethi. vnusq̄sq̄ ea in q̄b⁹ delectat operat̄ et eo q̄ delectatio facit applicare intrīsece ad op⁹ ꝓximo nequaq̄ vel debilit⁹ opat. Hinc est q̄ cū delectationes veneree sint maxime inter delectatiōes corporales: intētio hois p vitiū luxurie q̄d est circa hmōi delectationes maxime applicat̄ ad corpalia: ⁊ p ꝙs debilitat̄ opatio mētis circa intelligibilia: ⁊ sic ponit̄ cecitas mētis filia luxurie q̄ excludit̄ cognitionē gustatiuā. s. spūaliū bonoꝝ. pō. Supcecidit ignis. s. luxurie: ⁊ nō viderūt solē. i. lumē spūaliū bonoꝝ nō habuerunt. In huius figurā legit̄ Tob. ij. q̄ cū ex labore fatigat⁹ sedēs dominet stercora hirūdinū cū caderet sup oculos ei⁹ excecauerūt ipm. Sic euenit aliq̄n q̄ fatigatus hō ex occupationib⁹ mundi dū dormitat circa spūalia ꝓsiderāda: ⁊ custodia sui: hirūdines. i. demones q̄ in aere discurrūt stercora calida. i. suggestiones luxurie fetide imittūt sup oculos mētis q̄ excecāt ⁊ p̄uāt lumine spūali. Talis ergo dicere pōt. Lumen oculoꝝ meoꝝ non est mecum.

§. II. Secunda est cecitas ignorātie. De qua saluator: Mat. xv. c. Cecus si ceco ducatum p̄stet: ambo in fouea cadunt. i. si ignorās gubernet ignorantem ⁊ regat. Triplex est aūt ignorantia. scz

¶ Ignorantia iuris humanalis.
¶ Ignorantia legis diuinalis.
¶ Ignorantia operis contingibilis.

De his pōt intelligi illud pō. lxxj. Nesciernt quoad p̄mā: neq̄ intellexerūt quoad scdam: in tenebris ambulant quoad tertiā. Ignorātia iuris hūanalis est ignorātia legum ⁊ ordinationū que facte sunt ab hoib⁹ ecclesiasticis vel secularib⁹: sicut sunt leges canonice facte a cōciliis vel a summis pōtificib⁹ q̄ obligāt oēs catholicos cū fiunt vniuersaliter: vel facte a p̄latis inferioribus q̄ obligāt tm̄ subditos eorū. Et leges ciuiles facte ab imperatoribus vel etiā a pp̄ris ciuitatib⁹ vt sunt statuta. Cū hmōi ligent cuz iuste sint in foro ꝙscie opz q̄ sciant̄: aliter seruari non possent ⁊ p̄cipue q̄ pertinet ad mores cōes xp̄ianoꝝ: vt cessare ab operib⁹ seruilib⁹ diebus statutis ab ecclia: ieiunare certo tpe: audire missam diebus festiuis: semel in anno cōfiteri et cōicare ⁊ hmōi. de q̄bus infra dicet. Et sili⁹ vbi quis morā trahit continue dz scire leges: statuta: ⁊ laudabiles cōsuetudines eorū: aliās ignorādo q̄si cecus dici pōt: ⁊ nō esse sine culpa. Esa. v. Propterea ductꝰ est captiuus pp̄ls meus q: nō habuit scientiā. s. agendoꝝ. Aug. Non ois ignorans immunis est a culpa. illis ergo ig⁹ ꝙsci non poterit qui a

Ignorātia iuris

Ignorātia legis diuine.

Ignorātia facti ⁊modo excusat,

quo discere hōnes operā nō dederūt. di. xxxvij. §. fi. Quedā aūt ordinationes ⁊ materie q̄ cōcernūt particulariter aliq̄s status hoim. vr q̄ pertinēt ad administrationē debitā sacramentoꝝ debēt scire curati. Medici q̄ dirigūtur ad eos. Jurisperiti q̄ statuunt de eis: ⁊ hmōi. alias ista nescientes: cum ꝓpter. Vn̄ Leo. pa. Si in laicis intolerabilis vr ignorantia: quāto magis in clericis: nec excusatiōe digna est nec venia. di. xxxviij. c. iij. ⁊. j. q. iiij. circa fi. vbi agit̄ de ignorātia. Dicit ibi glo. magna ⁊ notabilis. q̄ ignorātia iuris canonici siue ciuilis q̄si nimīe excusat. ⁊ b intellige cuz ius tale est q̄d aliqs de facili p seipsum scire potuit: vel etiā p alios: dū tamē habuit copiā peritoꝝ. ff. de iur. ⁊ fac. igno. l. iuris. Ignorātia legis diuinalis q̄ facit hoiem cecū spūaliter est nescire q̄ habenē in sacris scripturis ptinētia ad fidē ⁊ bonos mores necessarios ad salutē. Ipsa em̄ scriptura cōtinet q̄cq̄d pertinet ad ius naturale. Nā illa duo ꝓncipia iuris naturalis. s. Mō tibi nōvis fieri: videt⁹ alteri facias. ⁊ quecūq̄ vultis vt faciant vobis hoies: vos facite illis. habenē in scripura sacra. Primū est Tob. iiij. alind Matth. vij. Decalogus etiā q̄ est de iure naturali habet Exod. xx. Dicit etiā Gratianus. j. q. iiij. circa fi. q̄ ignorātia iuris naturalis oibus adultis dānabilis est. et de hac intelligit illud apls. s. ad Cor. xiiij. Ignorās. s. q̄ sunt de iure naturali ignorabit scz a deo. i. reprobabit. Et illud Greg. Qui stultus fuit in culpa. i. ignorās. sapiēs erit in pena. di. xxxviij. c. qui ea. Qui ergo perpetraret fornicationē: vsurā: simoniā mendaciū ⁊ hmōi: ex ignorantia nesciēs esse pctā nō excusat a dānatiōe. Sed vltra hmōi p̄cepta naturalia ptinēt etiā ad ius diuinū ea q̄ sunt fidei. scz articuli ⁊ sacramēta ecclesie q̄ in articulis cōprehēdunt. Quāuis em̄ ratio naturalis nō dictet ista aut doceat. nī discrat ratio naturalis vt credat deo in his q̄ ipse reuelat in scripturis que p̄dicta sunt ⁊ publicata per orbē ⁊ cōfirmata miraculis. Et si q̄s natus esset in deserto vbi cū carcere ⁊ nunq̄ q̄ sunt fidei audiret non excusaret non credēdo. Et ratio est q: dicunt doc⁹ talis si nō ponat obstaculū gratie. sed viuat lege nature: diuina gra non deseret eū quin ei reuelaret credēda: sicut euenit Cornelio Centurioni. Act. x. Tenet̄ q̄ quis liber scire explicite articulos fidei sicut et credere tenetur ꝓm Tho. ij. ij. q. j. Ista em̄ publice ꝓdicat⁹ solēnizat ecclia. Et q̄uis q̄liber fidelis ex cōgruentia deberet scire symbolū: nō tm̄ est necessariuz: nec etiā q⁹ sciat ordinate articulos sicut ⁊ p̄cepta. r. dūmodo sciat talia esse p̄cepta implēda ⁊ illa credēda. De ignorātib⁹ igit̄ ista dr: inuectiue Ihie re. ij. Tenētes legē nescierūt me. Sap. iij. Nescierūt sacramēta dei. sed vt dicit Greg. in moral. Qui ea q̄ dei sunt ne sciūt a dño nesciūtur. i. reprobant. Et Ihero. In his q̄ pertinēt ad ius diuinuz vr p̄cepta ⁊ articulos: parū distat a vitio decipere vel decipi posse. xxj. q. j. si cupis. Talis q̄ dicere pōt: lumē oculoꝝ meoꝝ non est mecū. Et vt dr ij. Reg. v. Cecus ⁊ claudus nō intrabūt in tēplū dei. s. gloriē. Cecus q̄ ignorat que sunt dei. Claudus q̄ ea scīens nō operat recte. Est ⁊ tertia ignorātia. scz facti. hec non excusat nisi q̄s det operā rei licite: ⁊ adhibeat sufficientem diligentiā. ⁊ intelligenda est sic regula iuris. Ignorātia facti nō iuris excusat. ff. de reg. iur. li. vj. Et vt dicat̄ q̄s probabiliter ignorare vt excusēt di. glo. s. q. iiij. circa fi. q̄ nō requirit̄ q̄ sit nimis scrupulosus ⁊ curiosus. Nec q̄ sit nimis negligēs ⁊ dissolutus in inquirēdo. ff. de iur. ⁊ fac. igno. l. nec supina. Si q̄s ergo dat operā rei illicite vn̄ sequit̄ aliq̄d malū q̄ nescit non excusat. pura si q̄s ludit ad sagittā vel cū gladio ⁊ inde percutit aliquē quem nō videt: ⁊ sic ignorat nō excusat a pcō. Sicut etiā non excusatur a pcō lamech. q̄ occidit sagittā Cayn estimās eū ferā silue strem ex eo q̄ cecus erat. Unde illicitū erat ei opus venādi licet faceret ꝓpter vtilitatē. s. pelliū ꝓ vestimētis. Nam tūc carnib⁹ nō vescebant. vt. xv. q. j. §. obijcitur. Sicut etiā non excusatur Loth: cū nescīs filias esse. suas cōcubuit cuz eis q: operā dedit rei illicite. s. ebrietati vn̄ secuta est illa ignorātia. Vn̄ Aug. Jneb⁹ fuerūt loth filie ei⁹ ⁊ se nesciēti immiscuerūt quap: opter culpā dus est nō quantū ille incestus ſz quātū illa ebrietas meret. xv. q. j. Jneb⁹ fuerūt. Sēd vt ignorātia facti excuset ops q̄ adhibeat debita diligētia. vn̄ si q̄s aptādo tectū dom⁹ p̄ojicit regulas fractas in via q̄ in se est opus licitū: sed nil dicit nec signū ponit sup hoc ꝓpter q̄d aliq̄s trāsit iuxta nescīs op⁹: ⁊ ex regula ab illo ꝓiecta frāgit caput illi nescīs aliquē transfire: inde certe non excusaret a culpa nec a pena. vn̄ nec excusant iudei in facto qui crucifixerūt xp̄m: q: nesciebāt ipm esse xp̄m: nec credunt adhuc venisse messiam: ⁊ hoc q: nō adhibuerūt debitam diligētiā vt dicit Gratia. j. q. iiij. §. vl. circa finē. vn̄ ipse xp̄s dicebat eis. Scrutamini scripturas: ⁊ ipse sunt q̄ testimoniū ꝓhibēt de me. Job. v. Proptrerea dicit Esa. vj. Excaca cor: ppli huius. i. pmitte. Ista materia est multū dilatabilis: puta si q̄s accedit ad sacramentū nesciēs. i. nō recordatur de aliquo criminali cōmisso: vel snia quā incurrit: ⁊ sic nō cōfessus ex eo q: nō adhibuit diligētiā ad examinādum sciam nō excusat a pctō. Nota si plat⁹ vel paterfamilias nescit crimina manifesta subditoꝝ: q: nō adhibet diligentiā ad inq̄rendū: ⁊ sic nō punit ⁊ illi peūt nō excusat: sicut nec Heli nō puniēs pctā filioꝝ. vn̄ regula iuris. Nō potest esse recta excusatio pastoris si lupus oues comedit et pastor nescit. cī de regu. iur. c. q̄uis. Et q: multa in hmōi ꝓpter tranſ. iō dicer⁹ pōt q̄libet. Lumē oculoꝝ meoꝝ nō est mecū: ⁊ veniā petere cū eodē ignorātias meas ne meminerī.

De ignorantia inuincibili

Sciēdū aūt ꝙ triplex ignorātia ⁊ q̄libet pdicta Triplex ctarū: videlz affectata: crassa: ⁊ inuincibilis. Ignorātia affectata est q̄ q̄s refugit q̄ dz scire vt liberius peccet sine remorsu p̄scie. de qua pō. noluit intelligere vt bñ ageret. Et sa affe Job. xxj. dixerūt deo. recede a nobis: sciētia viarū tuarum nolum⁹. hec in nullo excusat: immo fm Tho. auget seu po inuincibilitatē est speciale pctm̄. Scdo ignorantia siue iuris siue facti bilis. pōt ee crassa ⁊ supina: ⁊ hec est q̄n q̄s nō recusat scire: imo vellet scire absq̄ labore intelligere ꝓpter laborē seu occupationes: ⁊ inārere vel legere cū posset. Hec quātū ad ea que q̄s dz scire siue respectu rpianitatis vt p̄cepta dei ⁊ eccl̄ie: seu respectu status vel officij vel exercitij vr religiosus q̄ sunt religionis: seu curat⁹ q̄ ptinēt ad curā: aduocat⁹ q̄ pertinēt ad iura: medici ad medicinā et hmōi si nescīat: excusat q̄dē a tāto: sed nō a toto. i. nō est ita graue pctm̄ sicut si faceret ex certa sciētia. Vn̄ Greg. grauius ex infirmitate. i. passione q̄ ignorātia peccat. de pe. dis. ij. c. sciendū. Quantū ꝓo ad ea que nō tenet scire. vt astrologiā: philosophiā. poesim ⁊ hmōi. non peccat ignorādo: q̄nimmo sunt q̄dā q̄ meli⁹ est nescire q̄ scire. vt dicit Aug. di. xxxviij. c. q̄uis. vt ea q̄ instigant ad malū. Et dr: ignorātia crassa ⁊ supina ad studiendum hois crassi qui nō bene videt que sunt ante se: nec tm̄ cōtinue peccat cū manet ista ignorātia: sed tunc cū debuit vel debet ⁊ negligit hoc agere. Tertia ignorantia est inuincibilis q̄ nullo studio humano vinci pōt: vt est in pueris nō habētib⁹ vsum rōnis: ⁊ amentib⁹: ⁊ hec excusat a toto. Vn̄ ea q̄ fiunt a fatuis seu deficientib⁹ vsu rōnis non imputātur eis ad pctm̄ nec ad penā: nec quoad deū nec quoad mundū: siue illa q̄ faciunt sint ꝙ legē diuinā: vt homicidiū blasphemia ⁊ hmōi: siue ꝙ legem humanā: vt non cōfiteri: non cōicare semel in āno ⁊ hmōi. vt. xv. q. j. aliquo. ⁊. c. seq. Etiam si ex culpa sua incidisset quis in talem amentiā vel furiam: siue ex nimijs ieiunijs: vigilijs: siue ex aliq̄ passione amoris vel doloris. Dicit etiā Aug. q̄ cū aliquis dubitat de aliquo facto vel fiendo vtrum sit licitū vel illicitū: ⁊ cōsulit peritos: ⁊ facit q̄d in se est ad inueniendū veritatem si sibi consulat contrariū veritati q̄d ille sequitur satis excusatur: q: pōt dici in eo ignorantia inuincibilis vt in dubio scissimate: cui debet adherere. in bello dubioso quoad subditos ⁊ hmōi. Jn his tn̄ que sunt de iure naturali vel diuino quātūcunq̄ consuleret sibi ignorātia perit. ssimis contraria veritati non excusaretur a peccato illud agendo: q: in hmōi non potest habere locum ignorātia inuincibilis

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoad habẽtes vsum rõnis. Qui ergo nescierũt q̃ sunt legis humanalis: neq; intellexerũt q̃ sunt legis diuinalis. in tenebris ambulãt. i. operanť ignorãtes q̃ debẽt scire de cõtingẽtib⁹ factis in his vt sequiť in ps̃. Mouebunť. i. remouebunť oia fundamenta terre. i. hoies q̃ sunt de terra: fundamẽta. s. spũalia edificij virtualis: vt fides. ſ. ad Cor. iij. ſfundamẽtũ aliud nemo põt ponere ꝑter id qđ positũ est qđ ẽt ihs Jesus. i. fides xpi. Charitas. aplꝰ ad Eph̃. iij. In charitate radicati ⁊ fundati. Hiero. ſfundamentũ oĩm virtutũ humilitas. his amotis nulla ⁊tus supest. Et ideo ait dñs Esa. xlij. Educ foras ppłm cecũ: ⁊ oculos habẽtẽ. foras ecclesiã militãtẽ ⁊ triũphãtẽ. Educ. i. educes. tu. s. de⁹.

Cecitas in eligẽdo.

§. III. Tertia cecitas est in

eligẽdo cũ videlz q̃s cognoscit esse malũ qđ vult facere: ⁊ tñ facit: qđ nõ potest esse nisi q: etsi in vniuersali cognoscit esse malũ vt fornicationẽ: furtum: homicidiũ: ⁊ hmõi: tñ in particulari illũ actũ nõ cognoscit esse malũ: sed videť sibi esse bonũ. Nã vt dicit dionysius. Null⁹ intendẽs ad malũ operaťur. Et de talib⁹ dici põt illud ps̃. Oculo habẽt ⁊ nõ videbũt. Habẽt q̃dem oculos ad cognoscendũ in vniuersali: sed nõ videt illud esse malũ in particulari. Vñ ⁊ dicit ps̃ in lib. Ethi. q̃ ois malus est ignorãs. ⁊ talis ignorantia nõ est speciale pctũ: sed quedã circumstantia q̃ reperit in quolibet pctõ. Et ad idẽ facit qđ dr in ꝓuerb. Errant qui operanť malũ. In hoc est error: q: videt ei qui malum agit detrimentus passione vel habitu vitioso tm bonũ agere: non em̃ nisi rerũ ignorantia potest errari vt dicit Aug. di. xxxviij. Quis. Nõne magnus error: et magna cecitas esset si q̃s estimaret lapidẽ terreũ vel vitreũ magis preciosũ q̃ adamantẽ vel topazion. Sic errat vt cecus qui aliquid terrenũ vel diuitiarũ: vel honoris: vel delectatiõis corporalis ꝓponit mãdatis dei: seu delectationib⁹ sempiternis. In figurã huius legiť q̃ Naas rex amonitarũ cũ bellaret cõtra viros Jabes galaad: in ꝟ voluit eos hab̃re federatos ⁊ pacificos: si oĩm erueret oculos dexteros ⁊ sic essent in opprobriũ israel. i. Reg. j. Naas est diabol⁹ q̃ pugnat ꝟ filios isr̃l. i. fideles. Interp: etať em̃ isr̃l videns deũ: sc̃z per fidẽ. Hoc autẽ est pactũ qđ vult hr̃e cũ fidelibus vt eruat oculos dexteros. i. respectũ ad deũ vt regulas seu mãdata eius nõ habeãt in actib⁹ suis: ⁊ tũc nõ curat dare eis molestiã: ⁊ bellare cũ tẽtationibus: q: pacifice eos tũc possidet Sed nõ debẽt huic acquiescere fideles: sed hr̃e recursum p adiutorio ad xpm: ⁊ sic liberati erũt: sicut illi viri Jabes galaad inuocãtes deuote auxiliũ Saulis regis isr̃l liberati sunt. Qui aũt ita incurrit cecitatẽ spiritualẽ imitať cecũ: qui sedebat secus viã ⁊ mendicabat: qui clamans ad Jesum vt videret: lumẽ recepit. Luc. xviij. Vel celidoniũ. i. cecum a natiuitate qui lauãs se in natatoria syloe ad mãdatũ xpi visum recepit. Job. ix. hec lotio fit mo: ak⁹ in contritione ⁊ confessione. Oia inq̃t Laurẽti⁹ in ꝓfessione lauank.

Ois malus ꝟm Arist. est ignorãs

Ⓒ De precipitatione. Caplm. x.

Precipitatio est secunda filia luxurie: q̃ etsi frequẽter ꝓcedat ex luxuria: tñ ex aliis vitijs etiã ꝓcedere põt: ⁊ aliq̃n est spãle pctũ: aliq̃n circũstãtia aggrauãs pctũ. Difficile est aũt intelligere ꝑut est speciale pctũ: nisi cũ alio adiũctũ. Et in hoc cõsistit q̃ hõ de agẽdis vbi põt esse dubiũ nõ hz sufficientẽ examinationẽ ⁊ cõsilia mẽtis: sed subito disponit ⁊ ponit se ad faciendũ qđ mẽti occurrit cõtra illud. Nihil sine ꝓsilio facias. Eccl. xxxij. s. mentis. Ad hanc instigat diabolus dicens mẽti qđ xpo suasit Mar. iiij. c. Mitte te deorsum. i. precipita te ad malũ. Et ad hãc precipitationẽ pertinet q̃ aliq̃s deficiat a docilitate qua q̃s ꝺcipit ab aliis seu acquiescit eor cõsilijs: ⁊ a memoria qua respicit ad ꝑterita gesta: ⁊ a ratione qua q̃s bñ est discursiuus ⁊ ratiocinatiuus vt bene possit applicare vniuersalia principia ad particularia q̃ sunt varia ⁊ incerta: q̃ sunt partes integrales prudẽtie: ad q̃s primo bene cõsiliari ⁊ p hos gradus descẽdit hõ recte ꝓsiliãdo. Si q̃s aũt ferak nõ agẽdo p impetũ volũtatis vel passiõis prãsentis his gradibus erit vitiũ precipitationis ⁊ imprudẽtie de q̃ põt intelligi illud Deut. xxxij. c. in cantico audite. Hens absq̃ ꝓsilio est ⁊ sine prudẽtia. s. p vitiũ precipitationis. vñ nã saperẽt quoad ꝑterita recogitãda: ⁊ intelligerẽt q̃ad ꝑsentia ordinanda: ⁊ nouissima prouiderẽt quoad perꝯcula futura euitãda siue intuẽda. Et si aliós precipitanter facit aliq̃d ⁊ auertẽs se a regulis diuinis: vt contẽnens et repudiãs diuina documẽta sic est mortale. Ero: etiã teme ritas talis precipitatio. Si ꝺo precipitãter agit absq̃ contẽptu diuine regule: sed cũ detrimẽto seu defectu eor que sunt de necessitate salutis iterũ est mortale. vl̃ circũstãtia q̃ reperiť cũ mortali: sicut debeat q̃s semel in anno confiteri ⁊ cõicare: subito accedit ad confessionẽ sine aliq̃ precogitatiõe: cum tñ habeat multa intricameta ⁊ grauia peccãta. ꝑter qđ parũ dicit ⁊ multa omittit grauia q̃ de facili mẽti occurrissent. ⁊ sic subito cõicat indispositus. Iste precipitanter facit confessionẽ: ⁊ est ibi mortale peccatum. Sic si quis habẽs disputare cũ infidelib⁹ ⁊ de rebus arduis ponat se precipitãter ad ꝺ sine aliq̃ preuisiõe. vñ ꝓbabiliter deficere possit ⁊ cõfundi fides cui obuiare potuisset p maturã ꝓuidẽtiã mortale esset: nisi a spũscto inducer et sicut apłs q: spũsctus nõ eget xpe. Si aũt aliq̃d precipitãter operaťabsq̃ detrimẽto eor q̃ sunt de necessitate salutis: erit veniale. Et q: luxuria maxime absorbet consiliũ. ideo ponit precipitatio filia luxurie. Temeritas em̃ fm̃ bea. Tho. vbi. s. vno modo procedit ex impetu volũtatis vel passionis. Alio modo ex contẽptu regule dirigentis. ⁊ hoc secũdũ pp̃rie importat temeritas. Vñ ex hoc ꝺ: ex radice superbie ꝓuenire: q: refugit aliene regule subesse. precipitatio aũt se hz ad vtrũq̃. Vñ temeritas sub precipitatione continetur q̃uis precipitatio magis respiciat primũ.

Precipitatio qđ sit.

§. II. Secũda precipitatio

esse põt in verbis oris. Ecci. x. dicitur. Labia insipientium precipitabũt eũ. i. imprudẽs precipitãter loquet sine examinatione mẽtali seu locutionis. Ecci. ix. ꝺ. Temerarii in verbo odibilis est. Dictũ est q̃ temeritas ꝺ: precipitatio. Et rõ quare ꝑceps ad loquendũ est odibilis: q: exquo subito loquit qđ mẽti occurrit: nõ examinãdo ꝺ oꝑa oꝑ ꝓposita humana fragilitate q̃ dicat multa incõuenientia ⁊ dispłsa, ꝓrerea dñs destruet te in finẽ. Ubi notaťur culpa ⁊ pena subsecuta. culpa cũ dicit. ꝺ precipitationis. pena cum subdit deus destruet te ⁊c. perdẽdo. s. in mortẽ eternam.

Precipitatio ver bum.

Temeritas.

Ⓒ Primum est verbum cordis.
Ⓒ Secundum est verbum oris.
Ⓒ Tertium est verbum operis.

§. I. De verbo cordis ait

idẽ ps̃. Qui loquit veritatẽ in corde suo. Ab isto ꝺ qđ est ꝓpositũ faciẽdi aliq̃d incipit precipitatio: vt. s. sine sufficiẽti examinatione subito disponat facere qđ primo mẽti occurrit. Job. xviij. Precipitabit eũ. s. peccatore ꝑ filiũ suũ et immittet in rete pedes suos. p hoc em̃ capiť ⁊ tenek diuersis malis. Sz̃ declaratiõe huius materie. s. precipitationis dicit dr. Tho. i. ij. q. liij. q. precipitatio hic ꝺ: ad similitudinẽ ꝑcipitationis in reb⁹ corꝑalib⁹. Dicit em̃ precipitari ꝺm motũ corporalem. qđ a supiori in ima venit ꝺm impetũ quendã ꝓprium motus vel alicuius impellentis nõ ordinate descendendo. sicut dr Regũ. xx. Razia q̃ precipitauit semetipm̃ viriliter in ruinas. ij. Mach. viij. ne. s. caperek a gentilib⁹. ⁊ de mulierib⁹ dicitur q̃ circũcidẽrat filios suos vt obseruarent legẽ dei q̃ precipitauerũt eas p muros ciuitatis. ij. Mach. vj. Summũ aũt aie bonũ est ipa rõ inq̃t Tho. Imũ aũt eius est opatio q̃ corpus exercitata. Gradus aũt medij p quos ops ordinate descẽdere sunt isti. memoria ꝑteritoꝝ: intelligentia ꝑsentiũ: solertia in ꝓsiderãdis futuris euentib⁹. ⁊ rõcinatio ꝓferẽs vnũ alteri: ⁊ docilitas p quã q̃s acq̃escit sententijs maioꝝ q̃ sunt pres integrales prudẽtie: ad q̃s primer bene cõsiliari ⁊ p hos gradus descẽdit hõ recte ꝓsiliãdo. Si q̃s aũt ferak nõ agẽdo p impetũ volũtatis vel passiõis prãsentis his gradibus erit vitiũ precipitationis ⁊ imprudẽtie de q̃ põt intelligi illud Deut. xxxij. c. in cantico audite. Hens absq̃ ꝓsilio est ⁊ sine prudẽtia. s. p vitiũ precipitationis. vñ nã saperẽt quoad ꝑterita recogitãda: ⁊ intelligerẽt q̃ad ꝑsentia ordinanda: ⁊ nouissima prouiderẽt quoad perꝯcula futura euitãda siue intuẽda. Et si aliós precipitanter facit aliq̃d ⁊ auertẽs se a regulis diuinis: vt contẽnens et repudiãs diuina documẽta sic est mortale. Ero: etiã teme ritas talis precipitatio. Si ꝺo precipitãter agit absq̃ contẽptu diuine regule: sed cũ detrimẽto seu defectu eor que sunt de necessitate salutis iterũ est mortale. vl̃ circũstãtia q̃ reperiť cũ mortali: sicut debeat q̃s semel in anno confiteri ⁊ cõicare: subito accedit ad confessionẽ sine aliq̃ precogitatiõe: cum tñ habeat multa intricameta ⁊ grauia peccãta. ꝑter qđ parũ dicit ⁊ multa omittit grauia q̃ de facili mẽti occurrissent. ⁊ sic subito cõicat indispositus. Iste precipitanter facit confessionẽ: ⁊ est ibi mortale peccatum. Sic si quis habẽs disputare cũ infidelib⁹ ⁊ de rebus arduis ponat se precipitãter ad ꝺ sine aliq̃ preuisiõe. vñ ꝓbabiliter deficere possit ⁊ cõfundi fides cui obuiare potuisset p maturã ꝓuidẽtiã mortale esset: nisi a spũscto inducer et sicut apłs q: spũsctus nõ eget xpe. Si aũt aliq̃d precipitãter operaťabsq̃ detrimẽto eor q̃ sunt de necessitate salutis: erit veniale. Et q: luxuria maxime absorbet consiliũ. ideo ponit precipitatio filia luxurie. Temeritas em̃ fm̃ bea. Tho. vbi. s. vno modo procedit ex impetu volũtatis vel passionis. Alio modo ex contẽptu regule dirigentis. ⁊ hoc secũdũ pp̃rie importat temeritas. Vñ ex hoc ꝺ: ex radice superbie ꝓuenire: q: refugit aliene regule subesse. precipitatio aũt se hz ad vtrũq̃. Vñ temeritas sub precipitatione continetur q̃uis precipitatio magis respiciat primũ.

Precipitatio in verbis.

verbo odibilis est. Dictũ est q̃ temeritas ꝺ: precipitatio. Et rõ quare ꝑceps ad loquendũ est odibilis: q: exquo subito loquit qđ mẽti occurrit: nõ examinãdo ꝺ oꝑa oꝑ ꝓposita humana fragilitate q̃ dicat multa incõuenientia ⁊ dispłsa, ꝓrerea dñs destruet te in finẽ. Ubi notaťur culpa ⁊ pena subsecuta. culpa cũ dicit. ꝺ precipitationis. pena cum subdit deus destruet te ⁊c. perdẽdo. s. in mortẽ eternam.

Precipitatio ver bum.

Ⓒ Primum est verbum cordis.
Ⓒ Secundum est verbum oris.
Ⓒ Tertium est verbum operis.

§. I. De verbo cordis ait

idẽ ps̃. Qui loquit veritatẽ in corde suo. Ab isto ꝺ qđ est ꝓpositũ faciẽdi aliq̃d incipit precipitatio: vt. s. sine sufficiẽti examinatione subito disponat facere qđ primo mẽti occurrit. Job. xviij. Precipitabit eũ. s. peccatore ꝑ filiũ suũ et immittet in rete pedes suos. p hoc em̃ capiť ⁊ tenek diuersis malis. Sz̃ declaratiõe huius materie. s. precipitationis dicit dr. Tho. i. ij. q. liij. q. precipitatio hic ꝺ: ad similitudinẽ ꝑcipitationis in reb⁹ corꝑalib⁹. Dicit em̃ precipitari ꝺm motũ corporalem. qđ a supiori in ima venit ꝺm impetũ quendã ꝓprium motus vel alicuius impellentis nõ ordinate descendendo. sicut dr Regũ. xx. Razia q̃ precipitauit semetipm̃ viriliter in ruinas. ij. Mach. xiij. ne. s. caperek a gentilib⁹. ⁊ de mulierib⁹ dicitur q̃ circũcidẽrat filios suos vt obseruarent legẽ dei q̃ precipitauerũt eas p muros ciuitatis. ij. Mach. vj. Summũ aũt aie bonũ est ipa rõ inq̃t Tho. Imũ aũt eius est opatio q̃ corpus exercitata. Gradus aũt medij p quos ops ordinate descẽdere sunt isti. memoria ꝑteritoꝝ: intelligentia ꝑsentiũ: solertia in ꝓsiderãdis futuris euentib⁹. ⁊ rõcinatio ꝓferẽs vnũ alteri: ⁊ docilitas p quã q̃s acq̃escit sententijs maioꝝ q̃ sunt pres integrales prudẽtie: ad q̃s primer bene cõsiliari ⁊ p hos gradus descẽdit hõ recte ꝓsiliãdo. Si q̃s aũt ferak nõ agẽdo p impetũ volũtatis vel passiõis prãsentis his gradibus erit vitiũ precipitationis ⁊ imprudẽtie de q̃ põt intelligi illud Deut. xxxij. c. in cantico audite. Hens absq̃ ꝓsilio est ⁊ sine prudẽtia. s. p vitiũ precipitationis. vñ nã saperẽt quoad ꝑterita recogitãda: ⁊ intelligerẽt q̃ad ꝑsentia ordinanda: ⁊ nouissima prouiderẽt quoad perꝯcula futura euitãda siue intuẽda. Et si aliós precipitanter facit aliq̃d ⁊ auertẽs se a regulis diuinis: vt contẽnens et repudiãs diuina documẽta sic est mortale. Ero: etiã teme ritas talis precipitatio. Si ꝺo precipitãter agit absq̃ contẽptu diuine regule: sed cũ detrimẽto seu defectu eor que sunt de necessitate salutis iterũ est mortale. vl̃ circũstãtia q̃ reperiť cũ mortali: sicut debeat q̃s semel in anno confiteri ⁊ cõicare: subito accedit ad confessionẽ sine aliq̃ precogitatiõe: cum tñ habeat multa intricameta ⁊ grauia peccãta. ꝑter qđ parũ dicit ⁊ multa omittit grauia q̃ de facili mẽti occurrissent. ⁊ sic subito cõicat indispositus. Iste precipitanter facit confessionẽ: ⁊ est ibi mortale peccatum. Sic si quis habẽs disputare cũ infidelib⁹ ⁊ de rebus arduis ponat se precipitãter ad ꝺ sine aliq̃ preuisiõe. vñ ꝓbabiliter deficere possit ⁊ cõfundi fides cui obuiare potuisset p maturã ꝓuidẽtiã mortale esset: nisi a spũscto inducer et sicut apłs q: spũsctus nõ eget xpe. Si aũt aliq̃d precipitãter operaťabsq̃ detrimẽto eor q̃ sunt de necessitate salutis: erit veniale. Et q: luxuria maxime absorbet consiliũ. ideo ponit precipitatio filia luxurie. Temeritas em̃ fm̃ bea. Tho. vbi. s. vno modo procedit ex impetu volũtatis vel passionis. Alio modo ex contẽptu regule dirigentis. ⁊ hoc secũdũ pp̃rie importat temeritas. Vñ ex hoc ꝺ: ex radice superbie ꝓuenire: q: refugit aliene regule subesse. precipitatio aũt se hz ad vtrũq̃. Vñ temeritas sub precipitatione continetur q̃uis precipitatio magis respiciat primũ.

Precipitatio in verbis.

Dubia non dñr precipitanter decidi.

Addenter. in. c. graue. ꝑ q. iij.

Precipitatio qđ sit.

§. II. Secũda precipitatio

esse põt in verbis oris. Ecci. x. dicitur. Labia insipientium precipitabũt eũ. i. imprudẽs precipitãter loquet sine examinatione mẽtali seu locutionis. Ecci. ix. ꝺ. Temerarii in verbo odibilis est. Dictũ est q̃ temeritas ꝺ: precipitatio. Et rõ quare ꝑceps ad loquendũ est odibilis: q: exquo subito loquit qđ mẽti occurrit: nõ examinãdo ꝺ oꝑa oꝑ ꝓposita humana fragilitate q̃ dicat multa incõuenientia ⁊ dispłsa, ꝓrerea dñs destruet te in finẽ. Ubi notaťur culpa ⁊ pena subsecuta. culpa cũ dicit. ꝺ precipitationis. pena cum subdit deus destruet te ⁊c. perdẽdo. s. in mortẽ eternam.

Precipitatio ver bum.

Temeritas.

Ⓒ Primum est verbum cordis.
Ⓒ Secundum est verbum oris.
Ⓒ Tertium est verbum operis.

§. I. De verbo cordis ait

idẽ ps̃. Qui loquit veritatẽ in corde suo. Ab isto ꝺ qđ est ꝓpositũ faciẽdi aliq̃d incipit precipitatio: vt. s. sine sufficiẽti examinatione subito disponat facere qđ primo mẽti occurrit. Job. xviij. Precipitabit eũ. s. peccatore ꝑ filiũ suũ et immittet in rete pedes suos. p hoc em̃ capiť ⁊ tenek diuersis malis. Sz̃ declaratiõe huius materie. s. precipitationis dicit dr. Tho. i. ij. q. liij. q. precipitatio hic ꝺ: ad similitudinẽ ꝑcipitationis in reb⁹ corꝑalib⁹. Dicit em̃ precipitari ꝺm motũ corporalem. qđ a supiori in ima venit ꝺm impetũ quendã ꝓprium motus vel alicuius impellentis nõ ordinate descendendo. sicut dr Regũ. xx. Razia q̃ precipitauit semetipm̃ viriliter in ruinas. ij. Mach. xiij. ne. s. caperek a gentilib⁹. ⁊ de mulierib⁹ dicitur q̃ circũcidẽrat filios suos vt obseruarent legẽ dei q̃ precipitauerũt eas p muros ciuitatis. ij. Mach. vj. Summũ aũt aie bonũ est ipa rõ inq̃t Tho. Imũ aũt eius est opatio q̃ corpus exercitata. Gradus aũt medij p quos ops ordinate descẽdere sunt isti. memoria ꝑteritoꝝ: intelligentia ꝑsentiũ: solertia in ꝓsiderãdis futuris euentib⁹. ⁊ rõcinatio ꝓferẽs vnũ alteri: ⁊ docilitas p quã q̃s acq̃escit sententijs maioꝝ q̃ sunt pres integrales prudẽtie: ad q̃s primer bene cõsiliari ⁊ p hos gradus descẽdit hõ recte ꝓsiliãdo. Si q̃s aũt ferak nõ agẽdo p impetũ volũtatis vel passiõis prãsentis his gradibus erit vitiũ precipitationis ⁊ imprudẽtie de q̃ põt intelligi illud Deut. xxxij. c. in cantico audite. Hens absq̃ ꝓsilio est ⁊ sine prudẽtia. s. p vitiũ precipitationis. vñ nã saperẽt quoad ꝑterita recogitãda: ⁊ intelligerẽt q̃ad ꝑsentia ordinanda: ⁊ nouissima prouiderẽt quoad perꝯcula futura euitãda siue intuẽda. Et si aliós precipitanter facit aliq̃d ⁊ auertẽs se a regulis diuinis: vt contẽnens et repudiãs diuina documẽta sic est mortale. Ero: etiã teme ritas talis precipitatio. Si ꝺo precipitãter agit absq̃ contẽptu diuine regule: sed cũ detrimẽto seu defectu eor que sunt de necessitate salutis iterũ est mortale. vl̃ circũstãtia q̃ reperiť cũ mortali: sicut debeat q̃s semel in anno confiteri ⁊ cõicare: subito accedit ad confessionẽ sine aliq̃ precogitatiõe: cum tñ habeat multa intricameta ⁊ grauia peccãta. ꝑter qđ parũ dicit ⁊ multa omittit grauia q̃ de facili mẽti occurrissent. ⁊ sic subito cõicat indispositus. Iste precipitanter facit confessionẽ: ⁊ est ibi mortale peccatum. Sic si quis habẽs disputare cũ infidelib⁹ ⁊ de rebus arduis ponat se precipitãter ad ꝺ sine aliq̃ preuisiõe. vñ ꝓbabiliter deficere possit ⁊ cõfundi fides cui obuiare potuisset p maturã ꝓuidẽtiã mortale esset: nisi a spũscto inducer et sicut apłs q: spũsctus nõ eget xpe. Si aũt aliq̃d precipitãter operaťabsq̃ detrimẽto eor q̃ sunt de necessitate salutis: erit veniale. Et q: luxuria maxime absorbet consiliũ. ideo ponit precipitatio filia luxurie. Temeritas em̃ fm̃ bea. Tho. vbi. s. vno modo procedit ex impetu volũtatis vel passionis. Alio modo ex contẽptu regule dirigentis. ⁊ hoc secũdũ pp̃rie importat temeritas. Vñ ex hoc ꝺ: ex radice superbie ꝓuenire: q: refugit aliene regule subesse. precipitatio aũt se hz ad vtrũq̃. Vñ temeritas sub precipitatione continetur q̃uis precipitatio magis respiciat primũ.

Precipitatio in verbis.

Secreta nõ dñr ꝑcipitanter manifestari.

§. III. Tertia precipitatio

põt eẽ in ope. Sicut si aliq̃s appetẽs nouã domũ fabricare subit ponere se ad faciẽdũ fabricare cũ nõ habeat expẽsas sufficiẽtes vl̃ modũ: ꝑceps eẽr in illo ope. Vñ calixt⁹ papa inq̃t. Nos tpe egem⁹ vt maturius q̃d agam⁹ nõ ꝑcipitem⁹ ꝓsilia ⁊ opa nra nec⁹ ordinẽ cor ꝓprium. di. i. c. ꝓderet. Op⁹ eẽr vtiq̃ precipitatiõis si q̃s aliquẽ fine noticia eius vel precipitatiõe eligeret subito in rectorẽ vel ꝓfessorẽ vel assumeret ad sacerdotiũ vel ad religionẽ: vel ipse assumerer aliq̃d opus arduũ sine discussione sue facultatis. Et sic ꝓruose operãs ꝓsiderat circũstãtias: vt recte sint ⁊ ꝓgrue ad finẽ. Ira ⁊ ecouerso diabolus cũ instigat ad malũ iducere conaťur: vt subito operek sine aliq̃ examinatiõe vl̃ discussione pciuli. vñ Ozig. Lẽta virt⁹ ⁊ cũctarrir ante iudicat q̃ incipiar q̃d decoꝝ: q̃d honestum. Inq̃tas oĩa precipitat. de pe. di. iij. inter hec. Sic maligni iudei turbati ꝺ xpm arguẽtes incredulitatẽ eoꝝ in nazareth duxerũt eũ vsq̃ ad supciliũ mõtis vt precipitarent eũ. Luce. iiij. Ad ꝺ etiã facit qđ ꝺ: Prouer. iiij. Via ipioꝝ tenebrosa. i. opatio. nesciũt vbi corruant. i. ita precipitanter agunt q̃ nõ perpendũt pericula et mala ad q̃ deuenient. sicut ⁊ ꝑceps fuit Absel in psequẽdo Abner ducem exercitus Isboseth: nec voluit desistere ad verbũ ipsius Abner ꝑter qđ corruit occisus ab ipso Abner. ij. Reg. iij. Est aũt hoc vitiũ ꝺm Hego. in lib. ij. mo: ak⁹ ꝓtra donũ ꝓsilij. Impo: tat em̃ quãdã inordinatã festinationẽ ꝓsilij in agẽdo aliq̃d. ⁊ q̃uis ꝓtingat eẽ pctũ in cõsiliando nõ solũ si est nimis festin⁹ sz̃ etiã si sit nimis tardus ira q̃ ꝑtereat oppo: tunitas tpis: tñ q: in inq̃sitione cõsilij

Universidad de Deusto
Biblioteca

multa particularia sunt ꝓsideranda. Propter qđ dicit pbs in.vj. Ethic. q̄ opz tarde ꝓsiliari. directius tamen opponit p̄cipitatio rectitudini ꝓsilij q̄ tarditas superflua que hz quãdam similitudinem recti consilij ꝛc.

¶ De inconsideratione. Capꝝm.xj.

Inconsideratio dicit

filia luxurie fm G:reg. in.xxxj. moral. nõ q̄ semp ꝓcedat ab ea ꝓcedit em etiã ab alijs. Sed quia ꝓdictũ vitiũ ptinet ad defectũ prudẽtie: seu ei ꝛriaꝛ quantũ ad illũ actũ q̄ est iudicare q̄ act9 est rõnis. Delectatio aũt ꝛ pcipue q̄ est in veneris absorbet totaliꝛ rõnẽ ꝛ corrumpit estimationẽ prudẽtie. ꝛ hõ ponit filia luxurie. Est aũt pctm̃ q: ꝺ prudẽtiã ad quã spectat nõ solũ cõsiliari circa agẽda: sed etiã de ꝓsiliatis recte iudicare. Sed nõ põt q̄s recte iudicare de aliquo nisi p ꝓsiderationẽ pus habitã. Unde ꝺr Prouer. iiij. Oculi tui videãt recta. ſ. p intentionẽ puraz. ꝛ palpebre tue. i. ꝓsideratiões p̄cedãt gressus tuos. i. opera tua. Corrariũ ꝺo agit p inconsiderationẽ. q: cũ iudicat q̄s ꝛ agit sine ꝓsideratiõe debita. Et p hmõi declarationẽ dicit. b. Tho. ij. ij. q. liij. ar. iiij. q̄ ꝓsideratio impedit actũ itellectus veritatẽ rei intuẽtis. Sicut aũt inquisitio retinet ad rõnẽ ita iudiciũ ad intellectũ. Unde ꝛ in speculatiuis demonstratiua scia ꝺr: iudicatiua inquãtum p resolutionẽ in pma pncipia intelligibilia de veritate inquisitoꝛ diiudicatur ꝛ ꝓsideratio maxime ptinet ad iudicium. Unde ꝛ defectus recti iudicij ad inconsideratiões vitiũ ptinet. put scz aliquis in recte iudicãdo deficit ex eo q̄ ꝓtermittit vel negligit attẽdere ea ex q̄bus rectũ iudiciũ p̄cedit. Un manifestum est q̄ inconsideratio est pctm̃. Nec est otra qđ dñs ait Mat. v. Nolite cogitare quõ aut q̄d logamini. qđ videt pertinere ad inconsiderationez. Nam fm Tho. vbi. s. ibi phibet dñs ꝓsiderare que sunt agenda vel dicẽda q̄n hz oppoꝛtunitatem. sed dat dñs fiduciã in illis verbis fidelibus: vt deficiente sibi oppoꝛtunitate: vel ꝓpter imperitiaz vel ꝓpter subitã p̄occupationẽ in solo diuino ꝓsidãt auxilio. Alioqñ si ꝓtermittat hõ facere qđ pot solũ diuinũ auxiliũ expectãs videt deum tentare. Et q̄uis quicũq; ꝓsiliat opz q̄ multa ꝓsideret. Et per defectum ꝓsilij sit p̄cipitationis vitiũ et p ꝓsequẽs defectus ꝓsiderationis. nihilominus inconsideratio ponit vitiũ spãle distinctũ a p̄cipitatione: q: cũ tota cõsideratio sit in ꝓsilio attendunt ordinat ad recte iudicãdũ. ideo ꝓsideratio pricip in iudicio. ꝛ inconsideratio maxime opponit rectitudini iudicij: sicut p̄cipitatie rectitudini ꝓsilij ꝛriatur. Item nota fm Tho. ij. ij. q. liij. ar. iiij. q̄ sub inconsideratione q̄ est ꝛra iudiciũ rectus q̄ est actus prudentie includũtur vitia incautele ꝛ incircũspectiõis: q̄ sunt ꝛra partes integrales prudentie: q̄ dicũtur cautio ꝛ circũspectio. Et sicut ad circũspectionẽ ptiner considerare circũstantias eius qđ quis vult agere. ꝓpter aliquẽ bonũ finẽ vt scz nõ solum illud sit bonũ fm se sed etiam fm circũstantias. Nam ꝓingit aliquid fm se ꝓsideratũ esse bonum ꝛ cõueniens fini: qđ tñ ex aliquib9 occurrentibus redditur malũ vel nõ opatiuũ ad finẽ sicut ostendere signa amoꝛis alicui fm se ꝓsideratũ videt esse cõueniens ad alliciendũ ad amoꝛẽ. hz si ꝓtingat in aio eius supbia vel suspitio adulationis nõ erit hoc cõueniens ad finẽ. Nõ ꝓsiderare ergo tales circũstantias ptinet ad incircũspectionẽ. Et sicut per cautionẽ ira accipiũtur bona vt caueãtur mala in se. vel q̄ habent speciem mali fm ea que vt in pluribus accidere solent: sic per incautionẽ nõ cõsiderantur talia. Impij tanq̄ puluis quẽ proiicit ventus a facie terre: ideo nõ resurgunt impij in iudicio: neq; peccatores in consilio iustoꝝm. ps. j.

Inconsideratio ẽ pctm̃.

Incircũspectio ꝛ incautela includuntur cũ in cõsideratione.

Tripler actꝰ prudentie.

Tripler est actus prudentie que necessaria est auiliber. Primus est precipiente dño. Estote prudentes sicut serpẽtes. Mat. x. scz consiliari circa agẽda per inquisitionẽ modoꝝ quibus fieri põt. Scõs est iudicare de consiliatis. i. de his que ꝓponũntur varia in ꝓsilio eligere qđ magis conuenit. Tertius est imperare sibi seu iudicata exequi. i. qđ quis elegit e multis agendum illud facere efficaciter. Impedit etiã pcõres. i. prauã quoad deum. Et hi impij prauã quoad primũ. Et hi pcõres sicut carent vera prudentia q̄ scz est dei. ita ꝛ actus eius scz ꝓsilio: iudicio ꝛ imperio. Primo p vitiũ p̄cipitatiõis. Secõ p inconsiderationẽ. Tertio p inconstantiã. Et hoc notat ps. in pfatis verbis a pncipalioꝛi incohando. Vitium inconstantie ꝛ inexecutionis. ibi. Tanq̄ puluis. Vitiũ inconsiderationis. ibi. ideo nõ resurgunt. Vitium p̄cipitationis. ibi. neq; pcõres. Sicut pncipalis actus prudentie est impare sibi in eo qđ iudicauit fiendũ. i. executioni mandare. ibi em ꝓsilit difficultas. Multi em bñ ꝓsiliantur ꝛ bene iudicant de agendis: ꝛ tñ no ꝓsequunt. Sic pmaxime ꝺ prudentia est vitiũ inconstantie. ꝛ ideo de malis loquẽdo ad hoc incipit dicens. Impij tanq̄ puluis ante faciẽ venti: p qđ notat inconstantia. Quid em leuius puluere. Sicut ergo ventus frequẽter leuat puluerem de vno loco ad aliũ: ita pcõr vt puluis siccus humoꝛe gratie mutat de vno op̃ ad aliud p inconstantiã vento tentatiõis a facie terre. i. a stabilitate ꝓfiti qđ sibi eligẽdo firmauerat. Terra em firma est. Eccles. j. Terra aut ineternũ stat. Vel ꝓsitur a cõspectu eccle signate p terrã ꝛ hoc quoad meritũ: etsi nõ quoad numerũ. Quãtum ad fcm. i. vitiũ inconsiderationis: dicit. ideo nõ resurgunt. Quis em vt puluis impij sunt ꝛ pecti vento tentationis a facie terre. i. ecclesie militantis vel terre viuentiũ nil de ea curãtes. ideo nõ resurgunt ab imis vitioꝝ ad superna virtutũ. nõ resurgũt in iudicio. i. ad iudicandũ seipsos per cõpunctionẽ. de quo apls ait. j. Coꝛ. j. Si nosmetipsos ꝺijudicaremus non vtiq; a dño iudicaremur. ꝓpter qđ nõ resurgunt etiam in iudicio q̄ est actus prudentie: q: nõ ꝓsiderant q̄ debẽt cõsiderare: sed inconsiderate agunt ꝛra illud Prouerb. x. Labia sapientis. i. prudentis cõsiderant placita scz deo. labia vero insipientis. i. imprudentis cõsiderant peruersa. Quãtum ad tertiũ scz vitium p̄cipitationis inquit. Neq; pcõres in ꝓsilio iustoꝝm resurgunt. Consilium iustoꝝ est consiliũ mentis seu examinatio agendoꝝ: sine quo nil agunt. fm illud Prouerb. Astutus. i. prudens oia agit cum ꝓsilio scz mentis sue. sed hoc ꝓsilium nõ sibi faciunt pcõres. Sed vt ꝺr Prouerb. ſ. pedes eoꝝ. i. affectus ad malũ currunt ꝛ festinant vt effundant sanguinem. Sed de p̄cipitatione dictum est in cap. p̄cedenti. ꝛ de incõstantia dicetur in sequenti. Nunc ergo de inconsiderationẽ de qua Prouerb. xiij. dicitur. Qui inconsideratus est ad loquendum sentiet mala. Inconsideratio vitiosa triplex est: ꝛ per eam non resurgunt impij in iudicio actus prudentie.

¶ Prima est propie defectionis.
¶ Secunda est diuine operationis.
¶ Tertia est aliene conuersationis.

§. I. De prima dicit xp̃us

Luce. vj. Quid vides festucã in oculo fratris tui ꝛ ipse trabẽ in tuo nõ ꝓsideras. i. notabile defectũ tuũ. Est autem trabes plex dicitur i se q̄ nõ ꝓsideraꝝ ab impijs ꝛ pcõrib9. ꝛ ideo nõ resurgũt in iudicio recto fm prudẽtiã vt iudicet de rebus sunt ꝛ qui debẽt: sed fm affectũ inordinatũ.

Tripleꝝ defectꝰ pcõrũ quo nõ ꝓsiderant in se pctõ.

¶ Defectus sue conditionis.
¶ Defectus sue offensionis.
¶ Defectus sue profectionis.

Nõ em hõ ꝓsiderat defectũ sue conditionis. ſ. q̄ vilis sit. ꝛ iõ nõ recte iudicat de se estimans aliq̄d esse cui nihil sit. scz ex se fm apls. Primũ q̄. vt ait Bern. in lib. de consideratione. a te incipiat consideratio tua. nõ solũ incipiat sed in te finiaꝝ quociq; euangeꝝ a te reuocaueris eam cũ salutis fructu. A facie em considerationis tue conditionis occurret tibi homo miser ꝛ miserabilis: pauper: cecus: et nudus. Nõ (inqt Job. xxiij. cap.) natus de muliere breui viuens tpe: replet multis miseriis. q̄ quasi flos egreditur ꝛ conteritur: et fugit velut vmbra: et nunq̄ in eodem statu permanet. Homo inquit dolens q̄ sit homo ab humo deriꝝ

nat9 ꝛ in ipsam reuersurus: erubescẽs q̄ sit nudus q: natꝰ. Et nudus egressus sum de vtero mris mee. Job. ſ. plorans q̄ si murmuras: q: natus sit ad labore: nõ ad bonore. Dõ em nascit ad laborẽ: ꝛ auis ad volatũ. Job. v. Nat9 de mulier: ꝛ ob hoc cũ reatu. ps. i. in pctis peperit me mater mea. Repleꝝ multis miseriis. ꝛ iõ cuꝝ fletu. Eccls. ij. Cuncti dies ei9 labor: ib9 ꝛ erũnis pleni sunt. nec p nocte q̄dẽ quiescit. Re multis miseriis: q: co: pis ꝛ aie simul. Quid em calamitate vocat nascẽti in pctõ. ꝛ fragili coꝛpe ꝛ mẽre sterili. Nullũ aial natũ fragilius coꝛpe. Alia ho scia ꝛ virtutibus vacua. Nascit em aia nostra vt tabula rasa in q̄ nihil ẽ pcrũ. Pro pbm. Bꝛ cui viuẽs tpe. ꝛ iõ cũ metu. ſ. moꝛt (semper. Zac. iiij. Que em est vita vra vapoꝛ ad modicum parens: ꝛ deinceps exterminabit. Et istud breue tps semper incertũ: q: nescit/ diẽ neq; horã: q̄ dñs venturus sit. Mat. xxiiij. Qui q̄si flos egredit. ꝛ ꝛterit. Habet em aliq̄d apparentie ꝛ vigoris in iuuentute sua: sed cito p senectutẽ suaz decidit ꝛ marcescit. Esa. xl. Dis caro fenum ꝛ dis gloria ei9 q̄si flos agri. Excatũ est fenũ ꝛ decidit flos ei9. Nunq̄ in eodẽ statu pmanet: hz mutat de etate in etatẽ: de sanitate in infirmitatẽ: de sciẽe in obliuiosum: de diuite in pauperẽ: de bono in malũ. ps. Pericula inferni inuenerũt me. Quia igit hõ nõ ꝓsiderat hãc suã vilissimã ꝺitionẽ. iõ no resurgit in iudicio vero vt reputet ex se nihil hre nisi miseriã ꝛ casum: sed de se psumit ꝛ supbit. Sed vt dicit G:reg. in moral. Lõ videret hõ elatꝰ q̄d mereaꝝ in terra. Si angelus in celo p̄ sternit: si illi parcere noluit quẽ in celis in tanta glia sublimauit. ſ. lucifero cũ supbiuit. de pe. di. ij. c. vltr. Secõ non ꝓsiderat pcõr: defectũ sue offensionis: quãtus sit: quãtũq; nociuus: cũ auferat sibi summũ bonũ: inducat ad eternuz supplicium: auferat sibi oẽ meritũ. Et ideo q: hõ nõ ꝓsiderat nõ resurgit in iudicio vero cũ instigat ad malũ: sed q̄si nihil mali sibi inde eueniat: hz magnũ bonũ illud iudicat seu determinat faciendũ. Sed vt dicit dñs Ezech. xviij. Si auerterit se iustus a iustitia sua: oẽs iustitie ei9 nõ recordabuntur. scz ad premiũ. ipse in iniqtate sua moꝛietur. i. moꝛte eterna. Sup q̄bus verbis dicit G:rego. Hoc nobis mari me ꝓsiderandũ est: q: cũ mala cõmittimus sine cã. i. vtilitate bona transacta ad mentẽ reuocamus: q: in perperratione maloꝝ nulla ꝺr esse fiducia preteritoꝝ bonoꝝ. de pe. dist. iiij. hoc nobis. Nõ est ꝺ multos q̄ credũt p opa bona facta salutem ꝓsequi eriã si malũ faciant. Saul quoda tpe oppressus fuit: ꝛ multa bona fecit ꝓpter deũ ꝛ salutẽ ppli. tñ q: auertit se a iustitia inobediẽs diuino mãdato reprobatus ꝛ dãnatus est. vt ptz. ſ. Reg. xv. Item q: nõ sufficienter cõsiderat pctõ: circũstantias aggrauãtes offensiones suas. ideo nõ resurgit ad vitã gr̃e in iudicio pniali: q: nõ digne peniter. Unde dicit Augu. in lib. de pnia. Cõsiderer pctõr: qualitatẽ crimínis: in loco: in tpe: in pseuerantia: in varietate psone: ꝛ quali hoc fecerit tentatione: ꝛ in ipsius vitij multiplici executione. Cõsiderer quãtum pseuerauit ꝛ desleat ꝛc. de pe. di. v. c. ij. De hmõi aũt circũstantijs q̄ sint de necessitate ꝛ ꝛinde. habes in. iij. parte. Tertio nõ cõsiderat malus defectũ sue male ꝓfectiõis. Nõ em soluz exigit deꝰ a nobis vt euitemus malũ: sed vt faciamus bonũ ꝛ proficiamꝰ in bono. fm illud apls ad Phil. iij. Que retro sunt obliuiscẽs. scz mala ad ea nõ reuertẽs. in anteriora me extendens. scz ꝓficiendo magis ac magis ad brauiũ sequor supne vocationis. Nam in via dei nõ ꝓficere est deficere. Quia igitur pctõr: ꝛ negligens nõ cõsiderat defectum sui ꝓfectus. ideo nõ resurgit in iudicio debito in agendo scilz meliora: sed cõsuera sua mixta bonitate vel antiqua repiditate. In ꝓsiderãdo igitur qualis sis vel q̄lis fueris. inqt Bern. in lib. ij. de ꝓsideratione. cõparanda sunt posteriora prioribus: ꝓcederis ne in virtute sapientia ꝛ intellectu: in suauitate moꝛum ab his forte qđ absit deficeris. Patientior sis an impatientior: solito iracundior: lenior: verecundior: an insolentior: aut humilior: affabilior: aut austerior: erequibilior: an difficilior: pusillanimior: an magnanimior: seruus magis aut plusculum dissolutus timoratior: aut forte fidentior: q̄ opz. lare ptz hic cãpus in hoc gñe ꝓsiderandi. Opz inmoreat tibi zelus tuus: demẽtia tua discretioq; moderatrix earũ virtutũ: qualis videlz in donãdis iniurijs sis: q̄lis in vlciscendis: q̄ in vtroq; pnidus: modi loci tpis observatoꝝ. hec ille. Ad tollendũ aũt hmõi defectũ scz ꝓfectus multũ valet ꝓsideratio moꝛtis. Un Job. xvij. ꝺ. Spũs meus attenuabit. ſ. magis ac magis ꝓficiendo ꝛ diminuendo grossitiẽ sensualitatis ꝛ osẽ. ꝛ hoc iõ q: dies mei breuiabũtur. ſ. ꝺ ꝓsiderando ꝛ solũ mihi supest sepulcrũ tps nõ habẽs amplius ad ꝓficiendũ. Sup q̄bus ꝛbis Job dicit G:reg. xiij. moral. Qui ꝓsiderat qualis erit in moꝛte semp sit timidus in opatione. nihil qđ transeat appetit: cunctis psentis vite desideriis ꝛtradicit: ꝛ pene se moꝛtuuz considerat: quia semoꝛturum mirime ignoꝛat.

§. II. Secũda inconsidera

tio est diuine opationis. de q̄ Esa. v. Opa manuũ ei9. ſ. dei nõ ꝓsiderant. ꝓterea captiuꝰ ductꝰ est ppls meus. ſ. a diabolo p pctm̃. Et ꝛ tripler dei opatio: q̄ q: nõ ꝓsiderat a pctõribus: ideo nõ resurgũt in iudicio recto: hz male iudicãt.

¶ Prima operatio qua cuncta regit.
¶ Secõa opatio qua aliquos deserit.
¶ Tertia opatio dei qua vniuersa cognoscit.

De prima dicit tps Job. v. Pr meus opaꝛ vsq; mõr et ego opero. ſ. si ũ eo. ꝛ loquit de ope regiminis ꝛ gubernationis mũdi quã semp ꝛtinue opaꝛ deꝰ dãs vnicuiq; creature qđ sibi cõgruit ꝛ nulli deficit. vñ ꝺr Mat. vj. Cõsiderate lilia agri quo crescũt q̄ nõ laboꝛant neq; nent: ꝛ deus vestit illa talib9 coloꝛibus q̄ cõgruũt eis. Et alius euãgelista ait Luc. xij. Cõsiderate coꝛuos nõ serũt neq; cõgregãt in horrea ꝛ dñs pascit eos. Dicũt em naturales q̄ coꝛui nascunt cũ plumis albis. ꝓpter qđ coꝛ parẽtes estimãtes illos pulos nõ suos ꝓpter dissimilitudinem coloꝛis deserũt eos ꝛ nõ nutriũt vt alie aues ꝛ aialia pullos seu filios suos: sed deꝰ nõ deserit eos. Ipse em ꝛ dicit ps. dat iumẽris escam ipsoꝝ. ꝛ pul. coꝛ. inuo. eũ. mõ luo vocẽ formãtib9. ad insinuandũ appetitũ cibi. Pctõres aũt q: nõ ꝓsiderãt hãc dei pruidẽtiã ꝛ gubernationem nõ resurgũt in iudicio recto: sed astute ꝛ p fallacias: ꝛ p nimiã solicitudinẽ. pcurãt sibi tpalia q̄si p se p industriã suã sibi possint. puidere nõ ex dei gubernatiõe ꝛ puidẽtia. Pauit dñs ppłm suũ in deserto q̄si inumerabilẽ. cccc. milia solũ apti ad pliũ fuerũt numerati in desẽto vltra senes ꝛ puulos ꝛ mulieres pane celi suauissimo. i. mãna. rl. annis. vt ptz Exo. xvj. Pauit ꝛ heliã tpe famis in toꝛrẽte Carith moꝛante p coꝛuos deferentẽ panes ꝛ carnes. iij. Reg. xvij. Respicite filij natiões hoim: ꝛ scitote q: nullus sperauit in dño ꝛ derelict9 ẽ. Eccli. ij. De scõ ope ꝺr: Eccls. viij. Cõsidera opa dei ꝛ vide q: nemo põt coꝛrigere quẽ ille despexerit. Despicit aũt quẽ deserit gr̃a sua. Nullũ aũt deserit deꝰ nisi ille pus deserat deũ. Multa fecit rps ad coꝛrigendum iudã vt emendaret se de pctõ suo. Terruit ꝛbis dicẽs. Ue aũt hoi illi p quẽ tradar ego ꝛc. Attraxit blificis abluẽdo pedes ꝛ coꝛpus suũ in sacro poꝛrigendo. Ostẽdit se nosse vñ ꝛ predixit: nec tñ manifestauit aliis. Sed nec p ista coꝛrexit se: q: derelict9 a deo quẽ ipse religrat cupiditate deuictus. Quãta fecit p cõuersione et illuminatiõe illi9 ppli iudeoꝝ. Vitia eoꝝ reprehendit: errores deterit eos veritatem edocuit: infidiãtes illi scribas ꝛ phariseos vt caperent in ꝛbo ꝛ furauit: miraculis innumeris doctrinã suã approbauit: passionẽ sustinuit: p eis rogauit: post resurrectionẽ multi er patrib9 resurgẽtes: ꝛ apparentes eis declamauerũt ipm esse messiã ꝓmissum in lege p apłos veritatẽ hec manifestauit ꝛ ꝓdicauit: signa terribilia future destructionis euenire voluit. nec tñ p ista se coꝛrexit. Venite ꝛ videte. ait ps. opera dei terribilis in consilijs sup filios hoim. cũ videlz eos q̄ bñfaciũt aliq̃n deserit occulto suo iudicio nobis ignoto sed nunq̄ iniusto. Unde sancti viri hoc ꝓsiderãtes nõ de suis operib9 psumũt. hz semp

Nõ sufficienter facere mita bo na hz ops in eis p̃ feuerare

pctõr: nõ ꝓsiderat deus qui aliquos deserit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

timēt ne occultis eoꝝ demeritis a deo deserant. Job. xxiij. A facie eius. s. dei turbat⁹ sum ⁊ ꝓsideras timore solicitor. Dz pctōres q̄ hoc nō ꝓsiderāt nō resurgūt in iudicio vero. estimātes ad placitum suū se posse corrigere ⁊ minis ⁊ pe pctōr nō ꝓsiderat deus qui omia cognoscit. nis alios emēdare. De tertio ope dr: Job. xxvij. Subter oēs celos ipse deus ꝓsiderat ⁊ ꝓuerb. v. Respicit deus viā hois. i. viram ⁊ cōuersationez ⁊ oēs gressus eius ipse ꝓsiderat. i. affectus. Hoc ꝓsiderantes electi dei q̄ de semp videat oēs cogitationes eoꝝ ⁊ opa: sibi cauent ne oculos diuine maiestatis offendat. sicut etiā quicūq; seruus q̄ sciret se a dño suo optimo ⁊ sapientissimo intueri diligēter attenderet ne quid qđ sibi displiceret perageret. Vñ Diero. Via que faciūt sancti in ꝓspectu dei faciunt: pctōres autē fugiunt a facie dei. sicut dr: de Cayn q̄ post homicidiū ⁊ desperatione egressus est a facie dei. de pe. di. j. et venit. Et iō non resurgunt impij in iudicio recto in virtudo peccata. quia nō considerant q̄ deus videt opera eoꝝ um quasi nō curet dicentes cum quibusdam infidelibus. Quid nouit deus ⁊ quasi per caliginem iudicat. Nubes latibuluz eius nostra non considerat. Job. xxij.

§. III. Tertia inconsideratio est aliene cōuersatiōis.

ꝓra qđ ait apls Phil. ij. Non q̄ sua sunt singuli ꝓsiderātes. sez tm: sed q̄ alioꝝ. s. Pe. ij. dr: Et bonis operibus vos ꝓsiderantes glorificent deū in tēpore visitationis. Debet aūt triplex esse ꝓsideratio circa alios cuius contrarium vitium est.

¶ Circa subditum vt reguletur.

¶ Circa virtuosum vt imitetur.

¶ Circa prauum vt excitetur.

Debet siq̄dē plan⁹ diligēter ꝓsiderare cōuersationē subditoꝝ suoꝝ ⁊ examinare vt corrigere valeat errata. vñ Prouerb. xxvij. Diligēter agnosce vultū pecoris tui. ⁊ oēs greges tuos ꝓsidera. Et in huiꝰ figurā dr: Deut. xiij. de leprosо. Cōsiderabit eū sacerdos. q: scz sibi apparēt in ea signa manifesta lepre dz eū separare ereteris ne alios inficiat. Vñ Diero. Resecāde sunt carnes putride: morbida ouis a caulis pellēda est ne totū corp⁹ corrūpat: grex inficiat. xxiij. q. iij. resecande. Cōsiderare etiā dz nō suā vtilitatē. s. cōem sicut dr: de Onia summo sacerdote q̄ ꝓtulit se ad regē ꝓsideras cōem vtilitatē vniuerse multitudinis. ij. Macha. iiij. Dz q: impij nō ꝓsiderāt dr in subditis: iō non resurgūt in iudicio ad recte iudicādū ⁊ disponēdū de eis: ⁊ iō cū eis corruunt i malū. sic Heli sacerdos ⁊ iudex cū filijs suis. Ophni ⁊ Sphinees. s. Reg. iiij. Bonoꝝ cōuersatio ꝓsiderāda. Scdo dz cōsiderari cōuersatio bonorū ad imitandū ⁊ pinaxime vita xpi. Quia vt ait Aug. ois xpi actio nra est instructio. Heb. iij. Cōsiderate frēs aplm ⁊ pōtificē pfessionis nre Jesum q̄ fidelis est ei q̄ fecit illū scz deo ad erequēdū oēm volūtatem ei⁹. Plus em mouēt exēpla q̄m ꝛba. vñ q̄uis Augustin⁹ audisset doctrinā optimā bea. Ambr. pdicātis. ex q̄ ab errore manicheoꝝ erutus est: tm ad plenā cōuersionē ei⁹ ⁊ sumēdā religionē xpianā magis mouit ꝓsideratio vite Antonij heremite: ⁊ simplicianі cū quo ꝓtulit de factis suis: ⁊ Victorini cui⁹ exēplū Simplician⁹ sibi ad imitādū indurit. vñ ⁊ eccla dr. Sanctoꝝ tuoꝝ ad melioꝛē vitā exēpla nos puocēt. Sed impij nō cōsiderāt eoꝝ vitā nisi forte ad curiositatē vel detractionem. iuxta illud ps. Cōsiderat pctōr iustū: ⁊ q̄rit mortificare eū. ps. xxxvj Magis cōsiderant cōuersationē mūdanoꝝ ad imitandū ⁊ iō male iudicāt de agēdis sm cōem errorem. Tertio dz ꝓsiderari vita prauoꝝ vt ex his q̄ ipsi faciūt ꝓpter mūduz hō erciteꝛ ad faciendū. ꝓpter deū: considerandū q̄ si fit tantū ꝓpter pctm vñ sequit mors eterna: qđ fieri debeat ꝓpter deum: vñ sequit summū pmiū. ps. Qualis ruis cōsiderabis ⁊ retributionē pctoꝝ videbis. q: scilz fines eorum mors est. Vñ Diere. ij. dr. Transite ad insulas ⁊ videte. et in Cedar mittite ⁊ ꝓsiderate vehementer ⁊ videte si factū est huiuscemodi: si mutauit gens deos suos ⁊ certe ipsi nō sunt dii: populus aūt meꝰ mutauit gl̄iam in idolū. Obstupescite celi sup hoc. Idoluz dicit pōt quelibet creatura quā quis supza deū diligit: vt pecunia delectatio carnis potentia ⁊ hmōi. Unde ⁊ auaricia dicit apls. qđ est idolorū seruitus. Si ergo pctōres creaturis mūdi tanto desiderio afficiuntur ⁊ inseruiūt vt videantur ꝓ diis hīe: quid fieri dz ꝓ vero deo ⁊ cultu eius. Et nō solum ad ꝓsiderandum opera hoīm: sz etiā minimoꝝ animaliū duroꝝ inuitat Salomon dicens Prouer. vj. Vade ad formicā o piger: ⁊ ꝓsidera vias eius ⁊ disce ab ea sapiam: que cū nō habeat ducē: nec ꝓceptorem nec ꝓncipem: parat sibi in estate cibū: ⁊ congregat in messe qđ comedat in hyeme. Sic cōgreganda sunt in vita ꝓsenti merita vt in futurū viuat. Sed impij non estimātes bona nisi que vident nō resurgunt in iudicio vere prudentie vt ꝓuideant sibi in futurum: vnde habeant ad viuendū in alio seculo: cum nō valeant fodere tunc ꝓ pniam ⁊ mendicare tunc erubescant: quia eis nil daretur: vt fecit villicus iniquitatis qui ob hoc laudatus fuit: quia prudēter sibi prouidit ... futurum relaxando debita: ⁊ ideo oportet ꝓ fame morīantur eterne.

Quidst idolum.

¶ De inconstantia. Caplm. pm.

§. I. Inconstātia est quarta filia luxurie.

q̄m Tho. ij. q. liij. q. iiij. ꝓ ortat recessum quēdaz a bono ꝓpositо diffinito. Hmōi aūt recessus ꝓncipiū hz a vi appetitiua seu volūtate. Non em recedit q̄s a ꝓri bono ꝓpositо nisi ꝓpter aliq̄d qđ sibi inordinate placet. Sz iste recessus nō ꝓsummat nisi ꝓ defectū rōnis: q̄ fallit in hoc repudiat id qđ recte acceptauerat. Et q: cū possit resistere impulsui tentationū siue passionū si nō resistat hoc est ex debilitate ipsius si nō tenet firmiter in bono ꝓcepto: ⁊ iō icōstātia quātū ad sui ꝓsummationē pertinet ad defectū rōnis. Sicut aūt oia rectitudo rōnis practice ptinet aliq̄liter ad prudentiā: ita ois defectꝰ eiusdē pertinet ad ipsam prudentiā. Et iō incōstātia sm sui ꝓsummationē pertinet ad ipsam prudētiā. Et sicut pcipitatio ē defectꝰ circa actū ꝓsilij. Inconsideratio circa actū iudicij. Ita incōstantia est defectus circa actū pcepti: qui actus ptinet ad prudentiam. Et hoc em aliqs dr: inconstās q: rō deficit in pcipiēdo eo q̄ sunt ꝓsiliaria iudicata. Est aūt pctm q: cū ad prudētia ptineat pferre maius bonuz minoꝛi bono ⁊ p ꝛns desistere a melioꝛi bono. s. ia ꝓpositо qđ sit p incōstātia ptinet ad imprudētia: sed prudetia est rōnis ꝙ imprudentia q̄ sibi ꝓriatur est pctm. Dicit aūt incōstantia a Greg. in moral. filia luxurie: nō q: non causet etiā ex aliis vitijs: sed q: luxuria tota liter extinguit iudiciū rōnis. Incōstātia aūt quātū ad sui ꝓsummationē vt dictū est ptinet ad defectū rōnis. Unde ⁊ pbs dicit in ethicis q̄ incōtinēs ꝓcipitātie totaliter nō audit rōnē. Et Sap. xiij. dr. Dia cōmixta sunt incōstātia nuptiarū inordinatio mechie ⁊ impudicitie. Pertinet aūt ad inconstantiā defectus intelligentie ⁊ solertie ⁊ prudētie q̄ sunt partes integrales prudentie. Et intelligētia hic nō sumitur ꝓ potentia intellectiua: sed est quēdā recta estimatio de aliquo particulari fine. Solertia est qñ ex impetuoso occurrit aliquid agendum subito inuenire qđ conueniat operi. Prouidentia est respectu alicuius distantis ad ea que in ꝓsenti occurrunt ordinanda. Deficere aūt in hmōi insimodi pertinet ad inconstantiam.

Luxuria suffocat iudiciuz rōnis

Incōstātia ꝓpter incōstātiā peccatum.

§. I. De vitio inconstantie

pōt exponi illud ps. lxxvij. Auerterūt se ⁊ nō seruauerunt pactum quēadmodū pres eoꝝ cōuersi sunt in arcū prauū. Auerterūt se. s. a deo recedētes ad quē erāt cōuersi ꝓ penitētiā vel religionis assumptionē: vel ordinis sacri: vel alicui⁹ boni ꝓpositi. Diere. ij. Auersio tua increpabit te. ⁊ Prouerb. j. Auersio paruuloꝝ interficiet eos. ⁊ nō seruauerūt pactū. s. factū in baptismo vel pnia vel religione assumpta aut ordine. Diere. xj. Induti sup eos oia ꝛba pacti huiꝰ qđ ꝓcepi vt facerent ⁊ nō fecerūt. quēadmodū pres eoꝝ cōuersi sunt ⁊c. Arcus prauus dici pōt q̄ cū videt ꝙ debeat

at emittere sagittas cum trahit frangit. ⁊ sic deficit. Et sic incōstantes cū est tps operādi: vt ppoſuerāt ⁊ pmiserant rūc deficiunt. Vel arcus prauꝰ est q̄ cū dz iacere sagittas ꝓ alios reuertit ꝓ se. Sic aliq̄ cū deberēt chorda obedientie flecti ⁊ mittere sagittas bonoꝝ operū ꝓtra diabolū mittūt sagittas maloꝝ operū. ⁊ hoc ꝓtra se ad vulnerandum se ⁊ alios malo exēplo. Osee. vij. Reuerti sunt vt essent absq̄ iugo facti sunt quasi arcus dolosus. ⁊ hoc quēadmodum patres eoꝝ. ipsi em allegant consuetudinem suoꝝ um antecessoꝝ q̄ ita fecerunt ipsi. Diere. xvij. Indurauerunt cervicem suam ⁊c. Procedit aūt inconsi...ntia. i. non permanere firmus in ꝓposito boni qđ determinauit agenduz: sed ab eo recedere ex triplici causa.

¶ Primo ex inordinatione affectionis.

¶ Scdo ex horrore tribulationis.

¶ Tertio ex subtractione delectationis.

§. II. De primo dicit Bap.

Inconstās recedit a ꝓpositо ꝓpter inordinationem affectus.

iij. Incōstantia ꝙcipiscētie. i. ex inordinata affectiōe ꝓcedēs puerit sensum sine malicia. s. a ꝓposito boni. Jaco. j. Unusq̄sq; tērat a ꝙcupiscētia sua abstract⁹ ⁊ illect⁹. abstractus. s. a ꝓpositо bono: ⁊ illect⁹ a specie boni q̄ sibi ꝙcupiscētia suggerit. Et sequit deinde ꝙcupiscētia cū ꝙceperit. s. affectū mali parit pctm. dum em afficit hō inordinate ad ista terrena: diuitias: voluptates: honores: ⁊ hmōi q̄uis ꝓponat frequēter ꝓsistere in bonis ꝓpositis et ereā qđ rōnader agere: cū offert aliq̄d diuitiaruz vel delectationis carnalis: vl aliud ad qđ inordinate est habituat⁹ affectionat⁹ incōstās efficit frāgēs oē bonū ꝓpositū. Un saluator in euāgelio Luce. viij. dicit q̄ semen cadēs inter spinas qđ natū non puenit ad pfectionē: q: suffocatū fuit a spinis hi sunt q̄ audiūt vbū dei sed a solicitudinib⁹ hui⁹ vite ⁊ voluptatibus eūres suffocant. ⁊ fructū nō faciūt. Terra est coreoꝝ. Spine ibi oīe affectiōes nimis inordinate. Serui boni oꝛtū ꝓpositū boni ꝓceptū ex inspiratione vel pdicatione: sed fructus impedit q: affectiones ille nimis multiplicate interrūpunt ꝓpositū ⁊ incōstās efficit. Balaā cuz fuit vocat⁹ a Balach rege Moabitarū ad maledicendum pplo dei vt extermināret ab angelo admonit⁹ ꝓpposuit nō dicere nisi ea q̄ dns ꝓ eū mādaret dicendū vel loq̄ facerer: qđ ter fecit. Sed illect⁹ ⁊ inclinat⁹ affectu honoris et pecunie quā appetebat ab illo rege mutauit ꝓpositū docēs illū quō posset illos deuincere videlz mittēdo ad castra iuuenculas ornatas ad allicīendū eos ad fornicādum cū eis. Et lic; ꝓpls ille ꝓposuisset ⁊ ꝓmisisset seruare mādata: et ꝓsequēs nō fornicari: tm multi inordinate affecti ad voluptates fornicati sunt ꝛ punīti sunt occisis. xxiij. milibus. ⁊ ille Balaā cū his q̄ dederūt eis illā occasionē perierūt. vt dr Nume. xxj. Affectio etiā inordinata ad ꝓpinquos facit hoies incōstantes: ⁊ recedere a ꝓpositо ꝓfectionis assumpto. Un Greg. in. vij. moral. Sūt plerīq̄ q̄ non solū aliena nō apperūt verū etiā cūcta q̄ posſederāt in mūdo derelinquūt semetipsos despicīūt nullā ꝓsentis vite gl̄iam requirūt: ab hui⁹ mūdi se actionib⁹ separāt: sed tm adhuc vinculo carnalis cognationis ligati: dū amoꝛi ꝓpinq̄tatis indiscrete deseruiūt ad ea sepe p affectū cogitationū redeunt q̄ ia cū ꝓpio despectu subegerūt. Cūq; plus ꝙ necesse est carnis ꝓpinquos diligūt retracti exteri⁹ a coꝛdis parente diuidunt. Nā sepe quosdā videmus mūdū ⁊ opes ⁊ ꝓfessione reliq̄sse: ⁊ tm ꝓ inordinato affectu ꝓpinquoꝝ ꝓtoria irrūpere terrenarū rerū iurgijs vacare libertatem intime quietis relinq̄re ⁊ mūdi studia iam detracta reparare. hec oia Greg. Et ego vidi tales in talia incedere. ⁊ tandē ꝓpter inordinatū affectū ꝓpinquoꝝ coꝛpoꝛe ⁊ aia male fortunari: oē ꝓpositus boni dimittere. Et paulo infra subdit ibi. Greg. Sic q̄sq; dz ꝓpinquoꝝ necessitatib⁹ cōpati vt tm ꝓ cōpassione no finat vim sue intentionis impediri vt affectus mētis viscera imꝑet: ⁊ tm a spuali ꝓposito nō auertat ⁊ amoꝛe spuali dilectionē in se ꝓpinquoꝝ vincat. Dō pulcꝛe figuratū in illis vaccis ostendit quas applicauerūt philistei ad ferendū plaustrū sup qđ posuerāt arcā dñi dr: em de eis. s. Reg. vj. Collentes duas vaccas q̄ lactabāt vitulos iunxerūt ad plaustrū vitulosq; earū clauserūt domi. Et paulo post. ibant in directū vacce ꝓ viā q̄ ducit bethsamis: ⁊ itinere vno gradiebant ꝓgentes ⁊ mugientes ⁊ nō declinantes neq; ad dexterā neq; ad sinistram. Vacce iste designāt viros spuales ⁊ platos: ⁊ doctoꝛes: q̄ in plaustro meris debēt portare arcā scientie sacre scripture: in q̄ prime sunt xpi mysteria abscōdita figurata ꝓ ea que in arce erant. Vituli sunt eoꝝ ꝓpinqui vel filij spuales. Bethsamis interꝑtat dom⁹ solis signās domū gl̄ie. Debēt g̃ plati ⁊ doctoꝛes cū supna sciētia ad eterne lucis habitaculuz se dirigere ⁊ cū incedūt attendentes necessitatib⁹ ꝓpinquoꝝ vel filioꝝ spuāliū coꝛpoꝛalib⁹ vel spūalib⁹ designatis per clausurā eoꝝ mugire q̄dē debēt ꝓ cōpassionē ad eos: sz collo posteri⁹ nō flectere nec ab itinere cessare: sz bethsamis tēdere: nō dedinādo ad dexterā neq; ad sinistrā. i. viā rectitudinis tenēdo: ad vicina erroꝛis latera ꝓ affectu pignoꝛū nō declinare sicut fecit Job qui audita nō dico necessitate moꝛte filioꝝ quasi mugitū dedit dum tonso capite in terrā coꝛuit: sed mugiens recto itinere iuit: quia os ad laudem dei apperuit dicens. Dns dedit ⁊c.

§. III. Secūdo procedit inꝺ

Horroꝛ aduersoruz facit incōstantiam.

cōstātia ex horroꝛe afflictionis. Quāuis em q̄s ꝓponat firmiter se ꝓ in bonis opib⁹ ⁊ nō declinare a rectitudine ꝓpter quecūq; aduersa sibi occurrētia: qñ videt sibi de ꝓpinquo imminere aliqđ magnū periculū tribulationis: aut qñ incipit pati angustias ⁊ doloꝛes recedit a ꝓpositо assentiens alicui malo vt euadat mala imminētia. Un dr: Jac. j. Vir dupler aio inconstās est in oibus vijs suis. Sicut simpler aio dr: q̄ in oib⁹ opib⁹ suis respicit ad deū oib⁹ ꝓpositis modis mūdi. Ita dupler est q̄ respicit ad salutē aie ⁊ coꝛpoꝛis: ⁊c. ū aīm. i. affectū habēs ad deū: aliū ad ꝓseruationē coꝛpis sui. nec ad deū hz tm animū q̄n admitterer aliq̄d seu faceret ꝓ deū ꝓ sui ꝓseruatione ⁊ suaꝝ rerū. Hic igit incōstans est in oibus vijs suis: q: cito recedit a ꝓpositо ꝓpter aduersa. De hmōi dr. ps. Jn igne deficies eos. in igne. s. tribulatiōis: in miseriis nō subsistent. i. nō firmi stabūt in ꝙcepto ꝓpositо ꝓtis. Discipuli dñi fecerūt sibi furmū ꝓpositū tpe passiōis appropinquāte ipm nō deserere: ⁊ petrus magis pmittēs in carcerē ⁊ in moꝛtē ire secū: sed cū vidēret sibi imminere periculū moꝛtis eo capto a iudeis in horto oēs fugierūt. Petr⁹ ad interrogationē alioꝝ ne crederet discipulus ei⁹. ter eū negauit cū iuramēto. Matth. xxvj. ⁊ sic fuerūt incōstātes in ꝓpositо. Sz timēdo moꝛtes carnis tue. ait Augu. dabis moꝛte aie tue. Esto fidelis usq̄ ad moꝛtē: ⁊ dabo tibi coꝛonā vite. Apoc. ij. Fidelis. s. seruando pmissa in baptismate. videlz abrenūciare diabolo ⁊ tentationib⁹ ei⁹. Firmus ꝓstēdo in via mādatoꝝ. ⁊ b usq̄ ad moꝛtes inclusiue. i. etiam in his in q̄bus sequit moꝛs: q̄ est vltimū terribiliū. Sanctus Urcisin⁹ medicus iā sustinuerat multa martyria ꝙstanter ꝓ fide xpi: sed ducē ad decollandū cepit expauescere: ⁊ quasi a ꝓpositо recedere: sz cōfortatus dñis sci vitalis resumpto vigoꝛe spūs moꝛtē sustinuit. ij. Tim. ij

Universidad de Deusto
Biblioteca

fleris genibus de fluuio aquā biberent illi vt inepti remit
terentur ad ppria. ficq; p hāc discussionem trecēti soli ex.x.
milib⁹ remāserūt cū gedeone q̄ ex dei ordinatiōe ꝺ mō pu
gnādo vicerūt. Ad castra hostiū accedētes lagenas oēs in
sinistra manu tenuerūt in q̄bus vel sup q̄b⁹ lāpades acce
ssas habebāt. i dextera tubas q̄bus buccinātib⁹ lagenas
ficiles inuicē percutiēdo frāgerib⁹: ficq; luminarib⁹ lāpadū
apparētib⁹ exterriti hostes in fugā cōuersi sunt. occisi. Vt
exponit Gre. in mo. lib. iij. c. xxviij. Gedeon figit rpm q̄
est caput exercit⁹ ppli dei. vnder ecclie. Interpratat em gē
deon circuiens in utero. vñ apte figurat rpm q̄ sua diuini
tate cūcta circuiens. cōplectēs: p humanitatē in utero
virginis fuit. Madiā interptat de iudicio significās demo
nes q̄ de iudicio iuste iudicatis dei repulsi sunt ab hūano
gne. Congregati cū gedeone ad bellādū sunt cūcti fideles
Sed multi sunt vocati: pauci vo electi. s. q̄ habeāt victoriā
de inimicis. Nā q̄ nimis horrēt aduersa timētes pelli sue
hi apti nō sunt. Insup. q̄ sapiētes sunt haurientes aq̄s. s.
doctrinarū fleris genib⁹ in terra. i. q̄ ita vacāt lectiōi vt au
ditiōi diuino. q̄ ea ope nō seruāt curuati ad terrena: hi etiā
victoriā hr̄e nō pñt. pauci ꝑ sunt q̄ remanēt cū rpo pugnā
tes. q̄ sc̄z nō curui: sed recti remanēt rectitudine vite seruā
tes diuinā doctrinā quā hauriūt. Et hi trecenti sunt. i. ha
bentes pfectā noticiā: pfectā dico ꝺm fidē trinitatis. Ce
narius em numer⁹ significat pfectionē. et ternarius trinita
tem. Numerus etiā trecentor ꝺm Gre. ego. ptic̄ in littera
Thau. q̄ crucis spēm tenet: cui si sup trāuersa lineā id q̄d
in cruce emineret adderet. iā nō crucis speciē teneret sed ipa
crux esset. In his ꝑ trecēt⁹ sequētib⁹ gedeonē signatur hi
q̄bus dictum est a rpo. Si q̄s vult post me venire abneget
semetipm. et tollat crucē suā. et sequat me. Hi ꝑ ferūt crucem
signatā in Thau. per carnis sue mortificationē p primi in
malis cōpassionē. per passionis rpi fiduciā. et prectionem:
armati incedūt ad bellū. sc̄z tuba ꝓdicationis vel publice
cōfessionis cum expedit lāpade. et radio exēplar. cōuersa
tionis vel miraculor. cōuersationis lagenis corporeis: q̄
bus cōfractis per fatigationē labor. tolerationē. et tormen
tor. oim aduersor. leram perpessionē deuicti sunt inimi
ci infernor. et ipsi cum victoria reuertuntur ad ciuitatē p
priam supernor. q̄. stantes fuerunt. sic dictum fuit p Jo.
Apoc. vij. Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione. s.
constantes in eis modo coronantur.

Numeri perfecti.

§. iiij. Tertio procedit in

Subtractio delectatiōis facit icōstātiam

cōstātia ex subtractiōe delectatiōis. Sine gaudio seu dele
ctatiōe aliq̄ diu q̄s stare nō pōt spūali vel mūdiali. Cōtin
git aūt q̄ alic̄s assuet⁹ ꝺ solatiōib⁹ mūdi cōpunct⁹ abstine
re ꝓponit a vitijs. et finniter ꝑmanere in via mor. Sed cū
nō studet in spūalib⁹ delectari: instigat a ꝺ suetis vitijs et
tristicia tract⁹ de subtractiōe eor. delectatiōis instigationi
assentit illi⁹ delectatiōis recedēs p hoc a ꝓcepto ꝓpositо bo
ni. et sic incōstās efficit. Vñ Jac. iij. dr. Ubi zelus. et ꝓtentio:
ibi incōstātia. et oē opus prauū. et ꝛz ibi loquat de zelo inui
die pōt etiā intelligi de zelo amoris mali. In vtroq; em zе
lo ꝓpter tristiciā ex carētia delectatiōis cupite sequi incō
stantia. et recessus a bonis ꝓpositis. vt ptz in saul q̄ ex zelo
inuidie pseqūs Dauid aliḡn recognoscēs pctm̄ suū ꝓpo
suit. et pmisit nō psequi. Et pcipue q̄n potuit occidere Da
uid Saulē in spelūcam ingressum ad purgandū ventrē. et
altera vice cū de nocte accessit ad tentoriū suū tollens ha
stā eius: sc̄z postea instigat⁹ eode zelo psecut⁹ est psecutio
nē suā iniustā. Et videret hoc ptinere ad spāle vitiū q̄ ꝺ:

Mollities speciale vitium.

mollicies. Dicit em pbs in. vij. Ethi. q̄ mollis ꝺ: q̄ recedit
a bono ꝓpter tristicias causas ex defectu delectationuz
q̄s cedēs debili mouēri. vñ pseuerātie opponit. Ꝺco cui⁹
declaratione dicit. b. Tho. ij. ij. q. cxxxvij. q̄ laus pseuerātie
in hoc consistit q̄ aliquis nō recedat a bono ꝓpter diutur
nā tolerantiā difficiliū. et labor. iosor. aui directe opponitur
q̄ aliquis de facili recedat a bono ꝓpter aliqua difficilia q̄
sustinere nō potest. et hoc ptinet ad rōnē mollicie. Nā mol
le ꝺ: q̄ facile cedit tangenti: non aūt iudicat aliq̄d molle
q̄ cedit fortiter impellenti. Nā et parietes cedūt machine
pcutienti. Et ideo nō reputat aliquis mollis si cedat aliq̄
bus valde grauiter impellētib⁹. Vñ pbs dicit in. vij. Ethi
cor. q̄ si quis a fortibus impellentib⁹ delectationib⁹ vinci
tur vel tristicijs nō est mirabile: sed condonabile si contra
tendit. Manifestū est aūt q̄ grauius impellit metus peri
culor. q̄ cupiditas delectationū. Unde Tullius dicit in. s.
de officijs. Non est ꝺsentaneū qui metu nō frangit eū frā
gi cupiditate: nec qui se inuictuz a labore pstiterit vinci a
uolūtate. Ipsa etiā voluptas attrahēdo fortius mouet q̄
tristicia de carentia voluptatis retrahendo: q. carentia vo
luptatis est purus defectus. Mollis ꝑ. ꝓprie est q̄ recedit
a bono ꝓpter tristicias causatas ex defectu delectationū.

Mollis q̄s dicit

Est aūt vitium diuisum distinctum specie a vitio mollicie.
de quo dictum est. in. c. de vitio ꝓtra naturam. Naz illud
ptinet ad luxuriam. et opponit castitati: istud ad incōstan
tiam. et opponitur pseuerantie. Ꝺ em aliquis cedat debi
li mouenti q̄ ptinet ad mollicie. hoc pōt esse dupliciter.
Uno modo q: difficilius pōt delectationū absentiaz sustі
nere. et ꝺ mollicies p. net ad incōstantiā. Alio modo na
turali dispositione. q: videl⁹ hz animū minus ꝓstantē pro
pter fragilitatē cōplexionis: et hoc modo cōparat femine
ad masculos vt dicant mulieres q̄si molles. et masculi viri
quasi viriles: et iō p quandam assimilationē qui mulieb⁹
patiūtur dicūtur molles quasi mulieres effecti: q̄ primo
ad luxuriā. Sciendū etiam q̄ delitia est quedā mollicies

Mollicies

ꝺm pbm in. vij. ethic̄. et ꝺm Thomā mollicies ꝓprie respicit
defectum delectationū: delitie aūt cām impeditiuam dele
ctationū puta labor. ē hmōi. Uoluptari em cor. poralі op
ponitur labor. Et ideo res inquātum sunt laboriose in tan
tū impediūt voluptates. Delitiosi aūt dicūtur q̄ nō pñt in
tendere aliquos labores: nec aliquid q̄d voluptatē diminu
at. Unde ꝺ: Deute. xxviij. c. Tenera mulier. et delicata q̄ ter
ram ingredi nō valebat: nec pedis vestigium in terra fige
re ꝓpter mollitiem. Itē inquātuz in ludis solacijs. et hmoi
est ibi quedā remissio seu requies q̄ opponit labori. Et iō
sicut nō posse sustinere laboriosa ptinet ad mollitiem. ita
et nimis appetere remissa vel quācunq; quietem in ludis:
solacijs: vel recreationibus corporalibus vel in non refur
gendo ad vigilias noctis debitas. ptinet ad mollicie. Sz
nota q̄ duplex est mollicies et delitia. Una criminalis de q̄
ꝺ: Proverb. xviij. Qui mollis et dissolutus est in ope suo:

Duplex mollicies.

frater est sua opera dissipātis. s. Timo. v. Vidua viuēs in
delitijs mortua est. sc̄z in aia. Alia spūalis de qua Esa. xlvij
dicitur de anima lapsa ad terrena ex vita spirituali. Nova
caberis vltra mollis. et delicata. Et Canticor. viij. Que est
ista que ascendit de deserto delitijs affluens. scilicet spiri
tualium gaudior. um. et Proverb. viij. Delitie mee esse cum
filijs hominum.

¶ De amore sui. Capl'm. xiij.

Amor sui est quinta fi

lia luxurie. Sed notanduz ꝺm Tho. ij. ij. q. xxv.
arti. v. Amare seipsum ꝓtingit tripliciter.

¶ Uno modo ꝓut est cōmune omnium.

¶ Scᵒ modo ꝓut est ꝓprium bonoꝝ.

¶ Tertio modo ꝓut est ꝓprium malorum.

Homo em ꝺ: aliq̄d ē dupl'r. Uno mō ꝺm suā substātiaz
et naturā. Et ꝺm hoc oēs existimant ꝺm bonū cōe se esse id q̄d
sunt. i. ex aia et corpe cōpositos. et sic oēs homes boni et mali
diligūt seipos inquātū diligūt ꝺservationē esse ipsoꝝ q̄d
naturale est vnde nec vitium. Scᵒ modo ꝺ: hō aliquid
esse ꝺm principalitatem: sicut princeps ciuitatis ꝺ: esse ciui
tas vnde q̄d principes facīt dicit facere ciuitas. Sic autē
non oēs estimant se esse id q̄d sunt. Principale em in ho
mine est mens rationalis. Secundariū est natura sensiti
ua et corporalis: quoz primū aplus nominat hoiem inte

riorē. Scᵒm ꝺ hoiem exteriorē. ij. Cor. iiij. dr. Licz is qui
noster est hō exterior: corrūpat. s. cor. p⁹. tm is q̄ noster est hō
interior renouat de die in diē. i. mēs rōnalis. Mali igit esti
māt principale eē in eis naturā sensitiuā vt corp⁹. Uñ nō re
cte cognoscētes nō hr̄e diligūt seipos q: nō ꝺm id q̄d hr̄e est
principale i eis. Boni ꝺo cognoscētes hr̄e seipsos hr̄e seipos
diligūt. q: ꝺm q̄ hr̄e est principale in eis. i. ꝺm mentē natura
lem. et ꝺ est diligere seipm q̄d ꝓcipiť. ex quo ponit ꝓ exē
plo dilectionis primi. cū ꝺ: Levit. xix. Diliges amicū tuuz
sicut teipm. Et loco amici ꝺ: Mar. xvij. a rpo. primū tuū. et
hoc ptinet ad virtutē charitatis. Sz amor q̄ pcōres amāt
seipsos. i. ꝺm corpus et sensualitatē est pctm̄ et cā multor. uz
malor. Et de hoc intelligiť illud ps. lxxiv. ꝺm expositionez
Augu. Incensa igni et suffossa: ab increpatione vultus tui
peribūt. Ubi Aug. Dia pctā pcedunt aut ab amore male
inflāmante. et hec sunt incēsa igni. sc̄z opa mala. aut a timo
re male humiliante. et hec sunt suffossa. q: deficit et quasi
suffodit animū timor. Sed peribūt. i. faciēt hoies perire ta
lia opera faciētes ante faciem dei increpātis ꝓpter hmōi.
Timor em malus ab inordinato amore pcedit. Ex eo em
quis timet dū expectat vel dubitat aliq̄d q̄ amat sibi au
ferri vel ledi. Iste amor sui ꝺm sensualitatem Augu. in
iiij. de ciui. dei. est ille q̄ edificat ciuitatē babylonis. i. statuz
dānationis crescens vsq; ad ꝓtemptuz dei. Incensa ergo
igni. i. amantes seipsos ꝺm naturam sensualem peribunt
dño increpante in iudicio triplici rōne.

¶ Primo quia deo inimicantur.

¶ Scᵒo quia proximo iniuriantur.

¶ Tertio quia in vitio multiplicantur.

amor sui inimicatur deo.

§. i. Inimicat quidez deo

amor sui q: vbi dz q̄liber deū hr̄e vt vltimū finez: q: hr̄e est
vltim⁹ finis oiz ad quē oēs alij fines reducēdi sunt: p amo
rē sui talis hz seipm vt vltimū. et ficfruiť seipso et vtiť deo.
Dicit aūt Augu. q̄ nil peius q̄ frui vrēdis et vti fruendis.
Amat em se et ꝓseruationē sui: vt gaudeat ꝺm sensualitatē
nō curās deū offendere vt ei cōplaceat. nec veller mori
etiā deū in gl'ia videdo: sz patriā facit de exilio ꝺ vtiť deo
quo frui ꝺ: cū nō amat deū ꝓpter seipm: sz vt ei ꝓsperet et
bene faciat. Et illas ꝺditiōes hr̄e amicitie q̄s deberent hr̄e
cū deo et cū rōne: ad seipsos ꝺm sensualitatē habēt non ꝺm
rōnē. Apparet hoc p illa q̄nq; que sunt ꝓprie amicitie ꝺm
pbm in. ix. Ethicor. Amicus em vult suū amicū esse et viue
re. Scᵒo vult ei bona. Tertio ad hoc laborat et operatur.
Quarto cōuiuit ei delectabil'r. Quinto ꝺcordat cum ipso
eisdē delectat. et tristatus cū eo. Mali aūt hoies amā
tes se nolūt ꝺseruare integritatē mēris sed corporis et vire
sensualis. Scᵒo nō appetūt menti spūalia bona et dei glo
riā: sz corpori delectabilia. Tertio non operant nec; labo
rant p virtutib⁹ acq̄rendis et ad honorē dei: sed ad delectā
dum corpus. et ꝓpter ꝺ sustinēt magnos labores et pericu
la. vt ptz in furtis: adulterijs et alijs malis q̄ ꝓterāt quo
tidie. Quarto nō est eis delectabile redire ad cor. et cōiune
re mēti gaudiose. et hoc ideo q: inueniūt ibi mala et pūnia
et preterita pctor. et futura penarū q̄ horrēt: nec gloriant cuz
deo loqui in oronibus et lectionib⁹: sed gaudēt et cōiunnt
delectabiliter cū sensualitate semp in hmōi q̄rentes versa
ri q̄ sensibus sint placibilia. Quinto nō sibijpsis ꝺcordant
sc̄z rōni: ꝓpter ꝺscientiā remordentē nec cuz volūtate dei:
sed bene ꝺcordant cū appetitu sensitiuo ipsi obedientes.
Et q: pmarime dediti luxurie amāt se ꝺm sensualitatē. cuz
illa maxime abhorreat rationem. ideo ꝺ: iste amor sui filia
luxurie erū in aliis et cū aliis vitijs reperiat. Ad hūc amo
rē sui ptinere videť prudētia carnis de qua dicit aplus Ro
ma. viij. Sapiētia carnis inimica est deo. Dicit em. b. Tho.
ij. ij. q. lv. ar. j. q̄ cuz prudētia sit circa ea q̄ sunt ad finē toti⁹
vite. ideo prudētia carnis ꝓprie ꝺ: ꝺm q̄ aliquis bona car
nis habet vt vltimū finē vite sue. et q: p hoc deo ꝺdinat circa vltimū finem qui nō cōsistit in bonis corporis, ideo est

Nota q̄ sunt p:o pria amicie.

prudentia carnis.

peccatū. debet em diligi caro ita vt ordinetur ad bonū alе
ficut ad finē non q̄ in ea constituatur finis. et nō solum est
pctm̄: sz etiā mortale. q̄n videlz constituitur finis in hmōi
delectationib⁹ carnis. ita videlz studēs diuertus vijs et mo
dis quō posset delectare sensualitatē q̄ paratus est facere
ꝓtra dei legē. Unde ꝺ: Rom. viij. q̄ prudentia carnis legi
dei subiecta nō est. Et sub prudentia carnis includiť etiaz
prudentia mūdi inquārum sc̄z exteriores mūdi querūtur
ꝓpter carnē. de qua Luce. xvj. ꝺ:. Filij huius seculi prudentiores sunt filijs lucis. Et Baruch. iij. Filij agar quesierunt prudentiā que de terra est. Sed q̄ aliquis aliquādo inordinate afficiat ad aliq̄d delectabile carnis et sic adhibeat studiū et diligentiam ad ꝺsequēdum illā delectationē. nō tamen ibi ꝺstituens finē vel in eo q̄d ꝺtra pcepta fit. erit tunc veniale prudentia carnis. et hoc est q̄d ait aplus. Carnis curam ne feceritis in desideriis.

§. ii. Secūdo per amorem

sui inordinatū iniuriat q̄s primo multiplr. Et primo quidē
q: multiplicat supflue expedit ad delitias suas et delectatiōes
subtrahit pauperib⁹. Et q̄s est tā iniust⁹ inq̄t Amb. q̄ q̄ mul
tor. subsidia suas delitias parat. dist. xlvij. sicut hi. In quo
magis adhuc delinquūt clerici qui bona seu redditus ec
clesiarū q̄ sunt pauperū vltra suā necessitatē cōuertunt in
delitias cornis. Ꝺ quos inuehit Hiero. dicens. Natus in ru
gurio et rusticana domo q̄ virrugientē ventrē milio vel ci
bario paulisaturare poterā nūc similā et mella fastidio. rij.
q. ij. gloria. et loquit in ꝓsona eor. Bern. in sermonibus ad
idem. Clamāt nudi: clamant famelici et cōquerūtur de cle
ricis dicentes. Nobis fame et frigore miserabiliter labo
tibus q̄d conferunt tor mutatoria vel extensa particis: vt
plicata in manticis: nostrū est q̄d effunditis. Nōne crude
liter nobis subtrahiť q̄d inaniter expenditis. Et nos dei
plasmatio: et nos xpi sanguine redempti sum⁹: vita nostra
cedit vobis in supfluas copias. Nostris necessitatibus det
rahiť quicq̄d vestris vanitatibus accedit. Hec ille. Hoc ro
tum pcedit ex nimio amore sui. Charitas em q̄ ꝺriat sibi
nō querit q̄ sua sunt. dicit aplus. s. Cor. xiij. sc̄z tm: sed et que
sunt alioꝝ. Unde et de Alexandro magno ꝺ: q̄ cum semel
esset cū magno exercitu in quodā loco sterili et inaquoso et
sitiret ipse cū exercitu suo fuit oblatus sibi cіphus aque. sz
ꝺsiderās q̄ de eo oēs alij bibere nō poterant effudit in ter
rā aquā illā. Ex isto amore sui nimio nō solū nō subuenit ꝓ
primo i necessitate. quinimo et multre oppressiones et fraudes
et iniusticie et predationes perpetrātur et adulteria et ince
stus et stupra: que oia sunt ꝓtra primos in magnā iniuriaz
eoꝝ. Unde dauid adulteriū operat⁹ est cū bersabee ni si ex
nimio sui amore satisfacere volens ꝓcupiscētie sue. Unde
filius eius amon cōstuprauit germanam suam nisi ꝓpter
amorem ꝓprium. Unde Nemroth cepit esse robustus ve
nator: hoim. i. oppressor: Bern. r. ꝓmus tyrān⁹ volēs alijs
dñari nisi ex sui amore. Uñ romulus solus occiso germa
no voluit primus obtinere regnū romanoꝝ. Marius et syl
la pluries cōsulatum. Julius cesar demū imperiū multis
iniurijs et stragibus ppoꝝ nisi ex sui amore. vt ait Aug. de
ciui. dei. Unde et plato dixit ciuitatem illam bene regi in q̄
quis prioritios nescit affectus. i. amorem ꝓprium. Et Sen.
ait. q̄ si ista duo pnomina meū et tuū tollerentur de mūdo
sc̄z q̄d affectū et effectū. ois guerra et cōtrouersia cessaret
que duo pertinent ad amorem sui inordinatū. hec est cau
sa omnis discordie in ciuitate. Nam quia quilibet nimis se
amans vult in impositionibus et grauminibus pre ce
teris et vltra debitum alleuiari et in honoribus super alі
os exaltari vnde oriuntur secte seditiones et persecutio
nes adinuicem. Mādauit dominus in veteri lege miluū
non debere comedi: cuius vox est mio mio: quia videlz ꝓ
pter tales mores milui nos nō vult fideles sibi inco ꝓra
ri. et in causa ꝓpria statuerunt iura nullus sit iudex ex eo
q̄ amor ꝓprius mentem excecat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pecca/ta multi plicant/ p sui amo/rem.

§.III. Tertio p amorez sui

nimiū pcā multiplicanť. tales ēm de facili trāsgrediūtur oia mādata dei ⁊ eccl̄ie: cū sint ḡuia sensualitati. se nō pos/se ieiunare affirmāt: incātationes: diuinatiões ⁊ diuersa sor/tilegia seq̄ nō curāt ⁊ facere vt ꝓsequanť sanitatē corꝑis sui qđ inordinate amāt. Si in clero sunt officia diuina eui/rant. ab ouib⁹ suis lanā ⁊ lac req̄rūt cū oī diligētia: de aia/bus aūt eoꝝ parū curāt. si in religiõe: de cerimoniis nihil curāt. de cõitate parū dū eis bñ sit. Hic amor: sui est ille de quo x̄ps ait Jo. xij. Qui amat aiam suā pdet eā ⁊ q̄ ēm amat aiam sensitiuā volēs satisfacere appetitui sensitiuo suo pdet aiam ī rellectiuā multa vitia incurrēdo. ⁊ ī ibi relatio recipꝛoca. ibi eā. Ponit aūt apls. ij. Timo. iiij. q̄ mala pue/niant ex amore sui di. Erūt in nouissimis tpibus homines seipsos amātes. Vbi dicit. b. Tho. sup hūc locū. Radix to/tius iniq̄tat⁹ ē amor sui ꝑpri⁹. s. ꝑm sensualitatē. Et hac radi/ce sunt diuerse spēs iniq̄tatis q̄ ꝓsequēter enumerat apls. Cupidi q̄d bona exteriora appetendo etiā nō sua. Elati. elatio est spēs superbie q̄. s. sup alios se ꝑfert. Superbi quoad alias species superbie. Blasphemi quoad deū: male dicen/tes de deo. Parētib⁹ nō obedientes. in his q̄ debēt. Ingrati quoad bñfactores: ⁊ respectu bñficioꝝ receptoꝝ. Scelesti grauia aliq̄ pcā admittētes ꝓtra ꝓximos. vt homicidium sodomiā ⁊ hmōi. Sine affectiõe: quoad affectū charitatis Sine federe. i. sine pace. Criminatores. i. iponētes crimina falsa alijs. Incōtinētes quoad luxuriā meīs. Immites. i. iracūdi ⁊ nō māsueti. Proditores vel ciuitatū vel ꝓsonaꝝ vel secretoꝝ. Incōstantes. i. imꝑseuerantes in ꝓpositis vel ipatientes. Tumidi. i. ꝑsumptuosi vltra vires suas opa aggredientes. Ceci. i. nō habētes rectū vsum rōnis. Volu/ptarum amatores nō ex passione: sed ex habitu luxuriosi. Speciē quidē pietatis habētes sed virtutē ei⁹ abnegātes vt hypocrite. ⁊ hos deuita. Sed vt ō: Prouerb. xiiij. extre/ma gaudij luctꝰ occupat ⁊ sempiternꝰ. Et vt ō: Aug. c. xvij. Quātus se exaltauit ⁊ in de. ijs fuit tantū date illi to:mē/tum ⁊ luctū. Et aliq̄n etiam in vita ꝑsenti ꝑmittit deus ta/les ad miserias deuenire. Narrat Petrus Damian⁹. q̄ dux venetie ꝓstantinopolitane vxꝛis habebat vxoꝛez que tam tenere ⁊ delicate viuebat ⁊ tam artificiosa voluptate se mulcebat. vt se cõibus aliq̄s dedignaret abluere. sed ei⁹ seruī de roꝛe celi vndiq̄ collecto laboꝛiosum ei balneū pꝛe/parabant. cibos suos nō tāgebat: sed ab eunuchis ei⁹ ali/menta queq̄ minuti⁹ ꝓscindebant in frustula. que mor il/la cū fuscinulis aureis ⁊ bidentibus oꝛi suo liguriēs adhi/bebat. cubiculū eius tot aromatib⁹ ⁊ thimiamatib⁹ redole/bat: vt etiā dictu fedū sit ⁊ auditu incredibile. Sed dū ad/huc viueret vꝛbꝛato sup eā iudicij mucrone coꝛꝑoē cōpu/truit. ita vt totū cubiculū intolerabili fetoꝛe cōpleret: nul/lusq̄ illā ferre potuit: nō ꝓsuera: nō seruulus vir vna ancil/la nō sine specierum redolentiū auxilio in eius seruitio re/manſit: que tm̄ raptim accedēs cursim recedebat: diutius hoc languoꝛe detenta er miserabiliter cruciata: amicis q̄ lē/tantibus diem clausit extremū. Huic pōt illud adaptari qđ scriptum est. Quātum se exaltauit ⁊ in delitijs fuit tan/tum date ei tormentum ⁊ luctum. Hec Pe.

Exēplus de mulie/re delica/ta.

¶ De amoꝛe ꝓsentis seculi. Capm. xiiij.

Amoꝛ ꝓsentis seculi

ponit a Gꝛego. vt dictū est. s. filia luxurie. Et vi/det ꝺ pcm̄ in ꝺ ꝓsistere: q: hō nimis afficit ad vi/tā ꝑsentē ꝓpter delectatiões q̄ habent ex rebus mūdi. Et q: inter has maxime sunt delectatiões veneree: iō ponitur amoꝛ ꝑnis scī filia luxurie. Et cū tā inordinate q̄s afficit ad mūdū seu ad ꝑmanendū in mūdo ꝓpter del. rabilia ei⁹ q̄ fruat eo ponēs. s. finē suū in vita ꝑnti cupiēs in mun/do ꝑpetuari. ⁊ nil curās de supna felicitate: istud moꝛtale est ⁊ multis vitijs cōmixtū. Et de hoc intelligit illud Jac. iiij. Qui voluerit esse amicus huius scī inimicꝰ dei ꝓstituet.

Est moꝛ/tale.

Et illud. s. Jo. ij. Qui diligit mūdum non est charitas ꝑris in eo. Et ad idē facit qđ ait Diero. Difficile imo impossibile est vt ꝑntib⁹ quis fruat ⁊ futuris bonis ⁊ in vtroq̄ seculo appareat glorios: ⁊ de delitijs trāseat ad delitias. Sed af/fectando in mūdo ꝑmanere vt ꝑfit alijs vel vt ipse in vir/tutibus ꝓficiat: vel vt de pctis magis satisfaciat. seu q̄das appetitu sensuali vel naturali quo vt dicit Boetius. Oē aial vitā tueri laboꝛat. Et sm q̄ xps dixit petro. Cū senue/ris alius te cinget ⁊ ducet quo tu nōvis scz ligando: et duꝛ/cet te ⁊c. scz ad moꝛtem. Jo. vlti. Illam nō volebat instin/ctu sensualitatis v. nature. sed sm rōnem ⁊ hoc non est peccatum. vel si esset aliquātulum inordinatus affect⁹ ad vitam ꝑsentem esset veniale.

§.I. De amatoꝛibus hui⁹

scī pōt intelligi illud ps. Coꝛrupti sunt et abominabiles facti sunt in studijs suis nō est q̄ faciat bonū: nō ē vsq̄ ad vnū. ps. xiij. Naturaliť q̄libet vitat ⁊ detestat destructionē rerū ⁊ coꝛruptionē ⁊ abominationē ⁊ boni defectionē. Nā bonū est qđ oia appetūt. inq̄t ꝓbs. Et ecōtra malū p̄ se ne/mo appetit sm Diony. Et iō Jo. euāg. in. j. cano. c. ij. admo/net nos dicēs. Nolite diligere mūdū neq̄ ea q̄ in mundo sunt: q: oē qđ est in mūdo. i. in amatoꝛib⁹ mūdi: aut ꝓcupi/scentia carnis: aut ꝓcupiscentia oculoꝝ: aut superbia vite: et mūdus peribit ⁊ ꝓcupiscentia eius. Siquidē ab amatoꝛis/bus mūdi queꝛitur delitie seu delectationes carnis circa q̄s est ꝓcupiscētia carnis. i. luxuria ⁊ gula. Queꝛitur ⁊ di/uitie: circa q̄s est ꝓcupiscētia oculoꝝ. i. auaricia. Appetunť ⁊ honoꝛificentie q̄ resultāt ex laude hoīm seu fama: poten/tia dignitatū: sapia ⁊ hmōi. circa q̄s est superbia vite. Sz de/ficiunt oia ista cū desideriis suis. nam coꝛpus coꝛrūpitur ⁊ in terrā cōuertit: diuitie coꝛrūpunť ⁊ cōuertunť in terram finaliter. q: de terra facta sunt ⁊ in terrā pariter cōuertun/tur. Inq̄t sapiēs. Potentie ⁊ dignitates coꝛrūpunť ⁊ defi/ciūt ⁊ sub terra ponitur pedib⁹ calcanť. Et sic coꝛrupti sunt ⁊ abominabiles facti sunt in studijs suis. Studiuz em̄ est animi vehemens applicatio circa aliquid sm Tullium et Tho. Hue aūt sint studia mūdanoꝝ ad que vehementis/sime applicant animū ostēdit scꝛiptura dicens. Oēs a ma/ioꝛi vsq̄ ad mino:em auaricie studēt. Diere. vj. Et ꝓ/uerb. xxiij. ō: de quibusdā. Moꝛank in vino ⁊ studēt cali/cibus epotādis. i. ad multū bibendum. Et paulopost. Si/cut regulus venena diffundet scz vinum potatum. Regu/lus est q̄dē serpens cuius venenū maxime est moꝛtiferum sed nil ita moꝛtiferū humano ingenijs vt luxuria est inq̄t Seneca: que ex nimio potu ⁊ cibo ꝓcedit. ⁊ Diere. xxj. c. dns ait scz supbis ꝓfidentibus de viribus suis. Dicitis. q̄s percutiet nos ⁊ quis ingrediꝛetur domos nostras. Et vi/sitabo vos iuxta fructum studioꝝ vestroꝝ dicit dns succen/dam ignē. Ecce quō abominabiles facti sunt in studijs suis. quia diꝛerunt ꝓ effectum non est deus ille. s. q̄ est verus dns in celo. Sed de creaturis miseris q̄bus student fece/runt sibi deos delitijs diuitijs ⁊ honoꝛificentijs q̄bus sunt immersi. Et sicut ait apls Roma. j. Mutauerunt gloꝛiam inco:ruptibilis dei in gꝛiam imaginis coꝛruptibilis homi/nis volucrum. quadrupedum et serpentum. Serpentes comedentes terram sunt auari. volucres per aerea volan/tes sunt supbi alta querentes. quadrupes per lutū. m ince/dentes sunt luxuriosi. Isti omisso cultu et studio veri dei totum studium suum ponūt ad ista vt videantur ꝓ dijs ⁊ summis bonis habere ea. Et sic coꝛrupti sunt ⁊ abomina/biles facti sunt in studijs suis nō est qui faciat bonū. Quō bonū facere possunt qđ sit veruz bonū: cum mundus non habeat neq̄ accipere possit spiritū sanctum sm doctrinam xpi. Job. xxiij. a quo ꝓcedit omne bonū. Nec em̄ mundi amatoꝛes cognoscūt veꝝ deū. Job. j. Mūdus eū non co/gnouit. Nolite ergo diligere mūdum neq̄ ea que in mun/do sunt. In mundi amatoꝛibus ex quo coꝛrupti sunt et abominabiles facti sunt in studijs suis nō est q̄ faciat bo/

Studiū amatoꝝ mundi.

nū nō est vsq̄ ad vnū. Ubi tria possunt notari in amatoꝛi/bus mūdi, ꝓpter que mūdus nō est diligēdus sm sniaz Jo/hannis euāgeliste. Nolite diligere ⁊c.

¶ Primū defectibilitas mūdialitatis. ibi. Coꝛrupti.

¶ Scōm vilitas entitatis. ibi. Abominabiles facti sunt.

¶ Tertiū nullitas ꝑtitatis. ibi. Nō est q̄ faciat bonū ⁊c.

§.II. Quantuz ad primum

mūdus est spēs dus ꝓ ꝓter de/fectibili/tatem.

Defect⁹ mūdi quō ipe deficiat ꝓtinue cū reb⁹ suis q̄s ꝓ sum/mis bonis habēt amatoꝛes mūdi ondit ps. cū dicit de eis. Coꝛrupti sunt ⁊c. Un ⁊ cū amoꝛ huius mūdi q̄ erat in defec/dentib⁹ a cayn q̄ primꝰ edificauit ciuitatem in mūdo vocās eā enoch. Geñ. iiij. qđ interꝑtat dedicatio: q: se totaliter ꝓ amoꝛe dedicauerat mūdo. Tamen q: iste amoꝛ: seculi sub/intrauit in gñationē seth. effecta est mala ⁊ coꝛrupta men/te ⁊ coꝛpoꝛe. vñ dicit Geñ. vj. Coꝛrupta est terra coꝛā deo ⁊ repleta iniq̄tate. ꝓpter qđ deus inisit diluuiū vniuersa/le ⁊ sic coꝛrupti sunt oēs q̄ erant in mūdo: exceptis reseruā/tis in arca. Quis aūt coꝛruptio stricte ꝓportet mutatio/nem seu destructionē rei quantū ad formā substantialē: fi/cut vinū dicit coꝛruptū q̄n efficit cōplete acetū vel marci/dū: ⁊ aial dicit coꝛruptū cū moꝛit ⁊ efficit cadauer: tm̄ lar/gius sumit in scꝛiptura ꝓ mutatiõe etiā sm aliquā quali/tatem coꝛporalē vel spūalem. Et sm hoc dicit apls. ij. Coꝛ. iiij. Js q̄ noster est hō exterioꝛ coꝛrūpit. i. sm diuersarū va/rietatez qualitatū. Et Eccl. viij. Oēs in coꝛruptione sum⁹. ⁊. s. Timo. iiij. Hoies mente coꝛrupti. Coꝛrupti sunt ergo amatoꝛes mūdi mēte ⁊ coꝛpoꝛe cū diuitijs ⁊ delitijs ⁊ hoꝛ/noꝛificentijs suis. Un in li. Sap. ponit locutio eoꝝ in mun/do isto. ⁊ postea in alio declarāt quō coꝛrupti sunt ⁊ ad ni/hilum redacti. Venite inquiūt ad suos sequaces. Sap. ij. ⁊ fruamur bonis que sunt. s. in mūdo isto: scz inhęrendo eis totaliter p amoꝛem. Utamur creatura tanq̄ in iuuentute celeriter. vino ꝓcioso ⁊ vnguētis nos ipleam⁹. Nō ꝑtea/t nos flos tp̄is. Coꝛonem nos roſis anteq̄ marcescāt. Nul/lum pratū fit qđ nō ꝑtrāseat luxuria nr̄a. nemo sit exoꝛs lu/rie nr̄e. vbiq̄ relinq̄m⁹ leticie signa: q̄m hec est ꝑs nr̄a et hec est soꝛs. Oppꝛimam⁹ pauperē iustū scz ꝓ diuersos mo/dos auaricie Nō parcamus vidue: nec reuereamur canos multi tp̄is. sit foꝛtitudo nr̄a lex iniustitie. s. ꝓ superbiā. hec ibi. Coꝛrupti sunt cum suis amatoꝛibus ⁊ in inferno se reci/pientes: ⁊ pre angustia spiritus gementes dicunt. Lassati sumus in via iniquitatis ⁊ ꝑditionis. Quid nobis ꝓfuit superbia: aut quid diuitiarū iactantia cōtulit nobis. Trāsi/erunt oia illa tanq̄ umbra. Sap. v. Nolite ergo diligere mūdū ex quo coꝛrupti sunt oēs mūdi amatoꝛes cum suis: ⁊ defecerūt q̄citius: ⁊ deficiūt. Cuius celerim⁹ defectus ⁊ coꝛruptio tripliciter potest ostendi.

¶ Primo ex scripturis.

¶ Scōo ex figuris.

¶ Tertio ex experientijs.

defectio mūdi oñ/dit scꝛi/pturis.

Scꝛipture tā sacre q̄ alie insinuāt clare q̄ cito trāseat vi/ta hui⁹ mūdi cū suis vanitatib⁹. Un apls. j. Coꝛ. vij. Qui vtunť hoc mūdo tanq̄ nō vtanť. i. nō multū inhęreant p amoꝛe ipis reb⁹. Et subdit. Pꝛeterit em̄ figura huius mūdi. Suba vtiq̄ mūdi. s. elemētoꝝ ⁊ celoꝝ ⁊ hoim nō pꝛeterit: sz stat ineternū: ꝑterit aūt figura. i. apparentia q̄ pulchra ⁊ suauia apparēt in mūdo. Et q̄cito ꝑtreat Job. xx. oñdit dicens. Gaudium hypocrite ad instar pūcti. Uere mūdus est hypocrita q̄ sm apparentiā exterioꝛez videť bon⁹: ⁊ sm rei veritatē est malus ⁊ plen⁹ miseria ⁊ neq̄cia. Ita mūdus iste videť in istis sensibilib⁹ rebus bon⁹: sz est plen⁹ falsitate ⁊ malicia. Gaudium aūt ⁊ ois delectatio eius est ad instar pūcti qui est q̄d indiuisibile. Nā de pꝛeteritis delectationi/bus nihil habes sicut nec de pꝛeterito tpe nisi reatū: de fu/turo nihil obtines: solū ergo nūc instans habes qđ subito transit. Ducūt inq̄t idem. in bonis dies suos. s. mūdani. ⁊ in pūcto ad inferna descendūt. videlz in morte. Jdē oñdit Gꝛeg. dicēs in. j. moꝛal. Cū mūdi gꝛia repentin⁹ finis inter/

Locusta q̄d est.

vitia coꝛ/rumpūt mūdū in mēte.

Mūdus ee transi/toꝛium oñdit p/uis oia sint in motu. iuꝛ illud Boe. Stabiliscz manēs das cūcta tꝛanseuerí. ꝓpter qđ oia vanitas. Homo tm̄ dicit vani/tas vanitatū. Eccs. j. c. q: sup oia mutabilis: affectu: intelle/ctu: sensu: loco: alteratione: coꝛruptione. ⁊ nunq̄ in eodez statu ꝑmanet. Job. xiiij. Dies eius subdit ps. sicut umbra pꝛetereunt. Quāto q̄s magis insequit umbra suā tāto ma/gis fugit ⁊ imꝑceptibiliťr umbra deficit. Clama dixit dns se/mel Esaie. q̄ rndit q̄d clamabo. Cui dns. Omis caro fenū: ⁊ ois gꝛia ei⁹ quasi flos agri. Exiccatū est fenū ⁊ cecidit flos: q: spūs dñi insufflauit in eo. Esa. xl. Uere fenum est ꝑplus. Sicut em̄ fenū nascit viride ⁊ paulatim crescit. supueniēs te ꝺo caloꝛe arefit: ⁊ ꝑ falcem de terra euellit ⁊ ab aialib⁹ comedit. Flos ex herba ꝓducit pulcher ⁊ amabilis aspe/ctu: sed pauloꝑost decidit ⁊ marcescit ⁊ pro nihilo habet. Ita hō nascit de muliere vt fenū de terra habens viriditā/tem viuacitatis in iuuentute. sz caloꝛe naturali paulatim cōsumēte humiditū radicale senescit decidit indurat ⁊ ares/cit: ⁊ ꝑ falcem moꝛtis de agro mūdi tollit. ⁊ vermibus coꝛ/pus comedendū tradit. Anima ꝺo si amoꝛez seculi secū hꝫ a bestijs inferni deuoꝛat. Flos em̄ est gloria hoīs ⁊ honoꝛ quem habet in mundo pulchꝛitudo ⁊ dꝺecratio: sed cito transit ⁊ pro nihilo estimat. Que est vita vestra inquit Ja/cobus in canonica sua. c. iiij. Vapoꝛ ad modicuz parens ⁊ deinceꝑs exterminabitur. Sicut em̄ nebula de terra vt de aqua exit ⁊ paulatim in aere ascendit: sed cito apparente solis radio dissoluitur ⁊ ad terrā imperceptibiliter resolꝛ/uitur. ita homo apparet aliquantulum in mundo ⁊ caloꝛe febꝛili dissoluitur ⁊ ad terram pꝛosternitur ne amplius

ps. cxliij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

videak. Et Ezech. in cătico suo ait. Precisa est velut a texẽte vita mea: dũ adhuc oꝛdirer succidit me de mane vsq; ad vesperaz finies me. Esa. xxxviij. c. Assimilat vita nr̃a tele q̃ oꝛdiẽ. cui vna ps est terra ꝛ tñ involuta manet: ꝛ parũ de ea videt. alia terẽda ꝛ etiã nõ videt: solũ illa ps in q̃ laboꝛat ꝓ multũ laboꝛẽ ꝛ motũ videt. Sz tela materialẽ nõ pcidit texẽs cõiter nisi cũ cõpleuerit: q: dñũ hz in b sup eã. ꝛ sic de tpe pterito vite nr̃e nihil videt: ꝛ de futuro min⁹: hz solũ qđ habem⁹ in pñti breue est: ꝛ qsi momẽraneũ: in q̃ laboꝛam⁹ repleti multis miseriis: nec est in voluntate nr̃a qñ pcidat tela vite nr̃e: hz est in manib⁹ dei q̃ solus hz dñiũz moꝛtis ꝛ vite. ꝛ cũ credim⁹ durare vt in iuuẽtute aĩcp̃ pficiaꝫ ꝛ deueniaꝫ ad senectã: ipe pcidit subito. Et iõ dicebat. Estote parati q: nescitis diem neq; hoꝛã. Mat. xxv. Et dies dñi sicut fur in nocte ita veniet ait apls. O misera vita inq̃t Augu. quãtos decepisti: quãtos seduxisti: q dũ videris vmbꝛa es. dũ exaltaris fumꝰes: dũ extolleris nihil es. dulcis es stulte amara es sapiẽtib⁹. Et. b. Sebastian⁹ er his q̃ legebat in libꝛo quẽ angelus añ eũ tenebat aptũ ait. Hecvita fugitiua est: hec ab initio mũdi in se credẽtes fefellit se pectãtes decepit. de se pſumẽtes derisit: ꝛ vt oib⁹ pbet esse mentita: nullũ oino securũ reddit. hec ipat crimina: suadet scelera hec admoneꝛ furẽ ꝛ rapiat: iracũdũ vt seuiat: mendacẽ vt fallat. Damasce. assimilat statũ mũdi: seu vitã pñtez cuidã fugienti ante vnicoꝛnẽ insequẽtẽ eũ: q̃ cadere incipiens in foueã. pfundissimã se retinuit manib⁹ applicãs ie ad quandã arbusculã ꝛc. Vide in legẽdis Jacobi de vꝛagine circa finez in hĩstoꝛia barlaã. Defectio mũdi ꝛ glie ꝛ delectatio cp̃ cito fit pitura oñdit experiẽtia q̃ est rerum magistra. Ubi sunt pncipes gentiũ. inq̃t Baruch. iij. ꝛ q̃ dñant sup bestias q̃ sunt sup terrã. i. sup hoies bestialiter viuentes et luxuriose. qui in auibus celi ludũt. i. in supbis ꝛ ambitiosis qui argentũ thesaurizãt ꝛ aurũ in quo cõfidũt hoies ꝛ nõ est finis acquisitiõis eoꝝ ꝛ nõ der sibi ꝓ docente experientia quotidiana. Exterminati sunt. i. extra terminos mundi missi sunt ꝓ moꝛtez ꝛ ad infeꝛos descenderũt. ꝛ alij in loco eoꝝ surrexerũt. Ubi est potẽtia ꝛ dñium Asueri: qui regnauit sup centũ vigintiseptẽ ꝓuincias. Ubi victoꝛie celebꝛes ꝛ triumphi Alexandri magni. Ubi diuitie regis Creſi vel Salomonis. Ubi fortitudo Herculis vel Hectoꝛis. Ubi pulchꝛitudo helene vel absalonis. Ubi lasciuie deopatre ꝛ amonis. Ubi glia ꝛ magnificentia Julij cesaris vel Augusti octauiani impatoꝛis. Ubi fama sapientie Aristotelis. Pythagoꝛe: Socratꝫ: Ptolomei ꝛ Platonis. Ubi eloquentia Demosthenis. Titi liuij. ꝛ Tullij maronis. Exterminati sunt ꝛ ad inferos descenderũt oia hec relinquẽtes ꝛ nil secum nisi culpã cum pena poꝛtantes. Coꝛrupti sunt oẽs hi aia ꝛ coꝛpoꝛe. Et vt magis particulariter videaꝫ vanitas ꝛ defectio mũdi adducamus in mediũ vnum qui oia que amanꝫ a mũdanis expertus est. Scz Salomon. ipe loquens de seipso ait Eccs. ij. Magnificaui opa mea. edificaui mihi domos ꝛ plantaui vineas: feci hoꝛtos ꝛ pomeria ꝛ cõseui ea cuncti generis arboꝛib⁹. Extruxi mihi piscinas aquarũ vt irrigarem siluã lignoꝝ germinantiũ: possedi seruos ꝛ ancillas: multãq; familiã habui. armenta q̃ ꝛ magnos ouiũ greges vltra oẽs qui fuerũt ante me in hierusalem. Coaceruaui mihi argentũ ꝛ aurũ ꝛ substãtias regum ac ꝓuinciarũ. Feci mihi cantoꝛes ꝛ cantatrices ꝛ delitias filioꝝ hoim ciphos ꝛ vasa ceos in ministerio advina funde. ꝛ supgressus sum opib⁹ oẽs qui fuerunt ante me in hierusalẽ. Sapientia quoq; pseuerauit mecũ: ꝛ oia q̃ desiderauerũt oculi mei nõ negaui eis: nec phibui coꝛ meũ q̃n omni volũtate fruerek. Et subdit. Cũq; me cõuertissem ad vniuersa opa q̃ fecerant manꝰ mee. ꝛ ad laboꝛes in quibus frustra sudauerã: vidi in oibus vanitatẽ ꝛ afflictionẽ animi: ꝛ nihil pmanere sub sole. In pdictis verbis ostendit Salomon cp̃ eꝛptus est ꝛ habuit oẽm magnificentiã eoꝝũ que amanꝫ a mũdanis. Sz in. iij. li. Reg. in plurib⁹ ca. ꝛ in ij. Paralip. magis diffuse ꝛ distincte declaraꝫ magnificentia eius quoad diuitias: delitias: potentiã ꝛ sapientiã eius. Nam quantũ ad potentiã ipe fuit magnus rex ꝛ regnauit sup totũ pplm dei. xij. tribuũ. Fuit sibi cõcessus viuente patre suo Dauid cũ esset annoꝝ. xij. reprobato a regno adonia: quem iuuabat Joab pncipis exercitus ad habendũ regnũ ꝛ alijs pluribꝰ: clamauitcp̃ oĩs ppls viuat salomon rex: ascenditcp̃ vniuersa multitudo post eũ: ꝛ ppls canens tiũ tibijs ꝛ letantiũ gaudio magno. vt habeꝫ. iij. Regũ. j.

Sublimitatem regni sui ꝛ dñij ostendit scriptura cũ dicit iij. Reg. iiij. cp̃ salomon erat in ditiõe sua habẽs oia regna secũ a flumine terre philistijm vsq; ad terrã egypti offerẽtiũ munera ꝛ seruientiũ sibi cũctis diebꝰ vite sue. ꝛ ibi nominank. xij. magni pncipes: quoꝝ quilibz suo mẽse in anno salomoni ꝛ familie sue necessaria ministrabat ad victũ habuitcp̃ magnã pacẽ i regno suo. Dicit. j. Para. xxix. cp̃ habebat pacẽ ex omni pte in circuitu: habitabatcp̃ iuda ꝛ israẽl absq; timoꝛe ylle Dan vsq; bersabee cũctis diebꝰ salomonis. Tanta aũt erat familia curie eius cp̃ de nullo alio dño mũdi legit. vt puto. Nã. iij. Reg. iiij. describit quẽ volebat omni die ꝓ familia sua. vbi dr. Erat aũt cibꝰ salomonis ꝓ singulos dies. xxx. choꝛi sile ꝛ. lx. choꝛi farine. x. boues pingues. ꝛ. xx. ascuales. ꝛ. c. arietes excepta venatione capreaꝝ arũ cerꝝ ꝛ bubaloꝝ ꝛ auiũ altiliũ. puto cp̃ choꝛus fuerit pũderis mensura mille libꝝ. Et quo põderisiũ copiẽdi cp̃ familia sua erat circa. xxx. milia psonarũ. habebat cp̃ xl. milia presepia equoꝝ curruliũ. ꝛ. xij. milia equestriuz. iij. Reg. iiij. ꝛ. ij. Paral. De diuitijs eiꝰ dr. iij. Reg. x. cp̃ dedit salomoni diuitias ꝛ gloꝛiã vt nemo fuerit ei similis in regib⁹ cũctis retro diebꝰ. Desq; qui remanserãt de amoreis etheis: iebuzeis: pherezeis: fecit sibi tributarios. Regina quoq; saba dedit sibi. cxx. talenta auri ꝛ aromata multa nimis gẽmasq; pretiosas. Et vr dr. iij. Reg. x. Erat pondus auri q̃ offerebat salomoni ꝓ singulos annos sexcẽtas sexaginta talent⁹ auri: excepto eo q̃ offerebãt viri q̃ erãt sup vectigalia ꝛ sup negociatoꝛes. Et oẽs reges arabie ducesq; terre. Ubi sciendũ cp̃ talentũ est triplex ꝑm catholicõ Primũ est. l. libꝝ arũ ꝑm alios. lxxij. libꝝ arũ. ꝑm alios. cx. libꝝ arũ. Sumendo aũt mediũ. s. qđ esset. lxxij. libꝝ arũ introitus eius ascendebat ad. xlvij. milia nõgentos quinquaginta duas libꝝ auri. Libꝝ aũt aurivaler circa. xx. ducatos. Erat ergo introitus eius annualis quatro milioni ꝛ cinqcẽtũ cinquãtacinq; miliaria: ꝛ q̃trocento q̃ranta ducati fine alijs introitib⁹ cõib⁹. Argentũ aũt erat in tanta copia vt nullius reputaret̃ preciũ diebꝰ eius. Fecit insup templũ mirabile in hierlm deo qđ fam. sum erat in toto oꝛbe. vt ptz in. iij. Reg. diuersis capitib⁹ ad cui⁹ op⁹. lxx. milia viroꝝ erãt occupati ad incisionẽ lapidũ de mõtib⁹. vt dr. iij. Reg. v. et in septez annis cõpleuit tã grande opus. Fecit deinde domos suas ad habitandũ in. xiij. annis. De sapientia ꝛ fama eius scribit. iij. Regũ. iiij. cp̃ Salomon erat noĩatus in vniuersis gentib⁹ ꝓ circuitum. Locutus quoq; est tria milia parabolas. ꝛ fuerunt carmina eiꝰ quinq; milia. ꝛ disputauit super lignis. i. arboꝛib⁹ a cedro que est in libano vsq; ad hysopũ que egredit̃ de pariete: ꝛ disseruit de iumentis ꝛ volucribus ꝛ reptilib⁹ ꝛ piscibus: ꝛ veniebant de cũctis ppls ad audiendũ sapientiã salomonis. ꝛ. iij. Reg. x. cõ cp̃ regina saba venit a finib⁹ terre audire sapientiã salomonis: ꝛ videns domũ familiã ꝛ oꝛdinem ministrantiũ non remãsit in ea halitus pre admiratione sapiẽtie sue. Unde ꝛ dixit ei. Vidi oculis meis ꝛ ꝓbaui cp̃ media pars nuncia ta nõ fuerit mihi. Maioꝛ est sapientia tua ꝛ opa tua q̃ rumoꝛ quẽ audiui. Et in. iij. c. legit cp̃ precedebat sapientia salomonis sapientiã oĩum oꝛientaliũ ꝛ egyptioꝝ ꝛ sapientioꝝ erat cunctis hominibus. hec sibi fuit collata diuinitus in somnis pꝛout postulauerat a pncipio regni sui in sui puericia: ꝛ precipue in iudicando pplm: qđ maxime ostẽdit in pncipio ꝛ primo iudicio ꝛ sententia quã tulit cõtẽdẽtib⁹ duabus meretricibus coram eo. vt patet ibi. De delitijs iam dicta sunt ab eo: sed turpe est dicere de voluptatibus

eius cũ vr dr. iij. Reg. xi. Fuerũt ei vxoꝛes qsi regine septingente: ꝛ cõcubine trecẽte: dis copulatus est salomon ardẽtissimo amoꝛe. Et auerterũt mulieres coꝛ ei⁹. Cũcp̃ iam senex esset dep: auatũ est coꝛ eius ꝓ mulieres. Ubi notandũ cp̃ in tãta magnificẽtia sua: potentia: fama ꝛ abũdantia nõ est auersus a deo nisi ꝓ inoꝛdinatũ amoꝛẽ voluptatũ: ꝛ nisi penituerit coꝛ: ruptꝰ in aia ꝛ coꝛpoꝛe esset ꝛ dãnatus. Sed hebꝛei dicũt ꝛ plures doctoꝛes sancti eũ penituisse: ꝛ tunc fecisse hunc libꝝ: ut Ecclꝰ. vñ intitulant eũ hebꝛei de pnia salomonis. q̃d ergo cõclusit oia expertus. Repperi in oibus vanitatẽ ꝛ afflictionem ꝛ nihil pmanens sub sole: hz oia desiccre. Coꝛrupti sunt ergo oẽs mundani in amoꝛe mũdi: ꝛ ideo nolite diligere mundum.

§. III. Secũdo cõtẽnẽdus

est mũdus nõ amãdus ꝓpter vilitatẽ entitatis eoꝝ q̃ sunt in mũdo. vñ dicit. Abominabiles facti sunt in studijs suis. Res fede sunt vilissime ꝛ abominabiles. Dicit aũt ꝓpha. Abominabiles facti sunt in studijs sicut ea q̃ dilexerũt. scz amatoꝛes mũdi. Ea em̃ est vis amoris vt raleꝛe eẽ necesse sit q̃le est id qđ amas ſm Aug. ꝛ Hug. Habz em̃ amoꝛ vim vnitiuã ꝛ trãsformatiuã ſm Dion. Cũ g̃ vilia sint q̃ amãtur a mũdanis ꝛ aboiabilia ꝛ ipi cp̃ efficiãt abominabiles. Ualitas aũt ꝛ aboiabilitas mũdialiũ appet triplici respectu.

¶ Primo respectu materie qualitatis.

¶ Scõ respectu aie nobilitatis.

¶ Tertio respectu mixture antietatis.

materia mũdi est vilis.

Qualitas materie mũdialiũ est valde vilis. vñ dr. Hiere. iij. Stulti ppls me⁹ me nõ cognouit. Filij insipientes sunt ꝛ vecoꝛdes. Sapiẽtes sunt vr faciãt mala. bñ aũt facere nescierũt. Asperi terrã ꝛ eccevacua erat ꝛ nihil. qsi diceret. Ecce stulticia maria hoim: q: totũ amoꝛẽ ꝛ cogitatũ suũ ponũt ad terrena ꝛ mũdana: cũ tñ vacua sit terra veri ꝛ firmi boni ꝛ nihil sit qđ in ea appeat boni: nihil em̃ est qđ de⁹ tendit in nihilũ: ꝛ sicut oia ex nihilo facta sunt ita ex se habẽt redire in nihilũ. Quid aũt vili⁹ dici põt ꝛ nũcupari tali noie quo nihil vili⁹ nihil abominabili⁹ est. s. sterc⁹. Eccli xxij. De sterꝰcoꝛe boũ lapidat⁹ est piger. q̃ deo nõ fuit hz mũdo. Piger em̃ in dei ope hmõi lapidat̃ grauat̃: pcutit̃: ꝛ occidit. de sterꝰcoꝛe boũ. i. de possessiõe ꝛ palia ꝓ inoꝛdinatũ affectũ diuitiarũ: qs pdicatoꝛes scri q̃ vt boues scindũt terrã pcoꝛ: hz ad fructificandũ reputãt sterꝰcoꝛa ꝑm expositionẽ Greg. Uñ apls ad Phil. iij. Dia arbitrat⁹ suꝝ vt sterꝰcoꝛa vt ꝓm lucrifaciã. Et Job eꝛ. j. cõ. Cõpuerunt iumẽta in sterꝰcoꝛe suo. Dõ exponit Hug. dicẽs cp̃ hoc est mũdi amatoꝛes in luxuria fetoꝛe vitã finire. Uñ Eccl. ix. cõ. Omnis mulier fornicaria vt stercus cõculcabitur. Et de glia pcoris dr. j. Machab. ij. Glia eiꝰ sterꝰcus ꝛ vermis. Et q̃d sunt aurũ argentũ ꝛ alia metalla in quib⁹ pꝛecipue cõsistũt diuitie nisi fex terre. quid sericũ vñ fuit pulchꝛa ornamẽta nisi sterꝰcus vermiũ. Quid varia vñ gloꝛiant hoies nisi pelles vermiũ ꝛ muriũ. Panis ꝛ vinũ ꝛ alij fructus ex terra nascunt̃ que pinguescit sterꝰcoꝛib⁹ animaliũm: ꝛ sumpta in cibũ ꝛ potũ in sterꝰcus ꝛ vrina cõuertunt̃. Et q̃d est ipse hõ quantum ad materiã inq̃t Bern. nisi sperma fetiduz saccus sterꝰcoꝛibus vermiũ. cuius finis talis est ipsum cp̃ tale est ſm pbm. Quis finis luxurie. nõne sterꝰcus: quis finis delitiarũ eius ꝛ potus. nõne cruciatus aliqñ ventris vel capitis: cũ nimis est ꝛ demũ sterꝰcus. quis finis dñij: nõne seruitus quis finis honoris: nõne frequenter cõfusio: quis finis hominis quoad coꝛpus: nonne cinis. Uñ Job. xx. Hoc scio a pncipio ex quo positus est homo super terrã q̃ laus impioꝝ est breuis. Et paulo post. Si ascenderit in celum superbia eius ꝛ caput eius nubes tetigerit quasi sterquiliniũ in fine perdet̃: ꝛ qui eum viderant dicent: vbi est velut somniũ evolans nõ inueniẽ. sicut Cosdroe rex ꝑsaꝝ qui ita superbiuit vt facta sibi turri argentea faceret se adoꝛare vt deum: hz cõfusus capꝰ ꝛ decapitatus est ab heraclio imperatoꝛe ꝛ in sterq̃liniũ redactus. nolite ergo diligere mũdũ ꝛc. Scõ ostendit vilitas mũdi respectu nobilitatis aie. mũdus est vilis respectu anime. ꝓ. xlj. Abyssus abyssuz inuocat. Abyssus cui nõ dat fundus est de⁹ infinit⁹: cui⁹ magnitudis nõ est finis. Abyssus est aia nr̃a infinite capacitat̃ in potẽtia. Nunq̃ em̃ põt tãtũ ꝛita tatis itelligere vl bonitat̃ gr̃e hr̃e: q̃n adhuc plus acq̃rere possit seu accipe. Abyssus g̃ invocat abyssum q: aia qsi infinite nobilitat̃ appetit deũ nobilissimũ ꝛ summũ bonũ. qđ clarius loquẽs. ꝓ. dicit. Sitiuit aia mea ad de. fon. vi. sfes cisti em̃ nos dñe ad te: ꝛ inq̃etũ est coꝛ nr̃m donec reqescat in te. inq̃t Aug. in li. ꝓfes. Est g̃ aia nobilissima in se: ꝛ respectu nobilitatis ei⁹ oia terrena vilissima sunt nõ solũ metalla ꝛ animalia: hz ꝛ celũ ꝛ sydera sol ꝛ luna: sicut vinũ: etsi in se sit ꝓciosuz cõparatũ tñ balsamo vilissimũ erit. aurũ i se nobile ꝛ charuz est hz cõparatũ adamãti: carbũculo vl ropazio vile erit. Sic cũ nobilissima aia sit vilia ꝛ abominabilia sunt respectu ei⁹ cetera. ꝓrer qđ dicebat Ber. O aia insignita dei imagine: decoꝛata fidei studie redẽpta xpi sanguie. despõsata fide: dotata spũ: deputata cũ angelis: capax britudis heres bonitat̃: pticeps rõnis q̃d tibi cũ carne. q. d. q̃ amoꝛe inhereꝛistis reb⁹ mũdi q̃ oꝛdinank ad carnẽ cũ sis ita nobilis. ꝛ ipa. s. caro ita vilis vr sit qsi infinita distãtia magis cp̃ inter celũ ꝛ terrã. Sicut aũt res nobilis ꝛ ꝓciosa si ꝛiungat rei multũ ignobiliori vilificat̃ sicut si q̃s ꝛiungeret aurũ cũ luto: vl bonũ vinũ cũ acero vel aq̃. ita aia in se nobilis efficit̃ vilis ꝛ ipura ꝛ abominabilis cũ amoꝛe ꝛiũgit̃ cũ istis mũdanis reb⁹. ꝓpter qđ dr cp̃ abominabilis est dño in pius ꝛ ipietates ei⁹. Sap. xiiij. habitabilis habitatio aie. cp̃ aie. ꝓ. in celo est in q̃ habitare ꝓ affectũ dz ſm illud Phil. iij. Nra cõuersatio in celis est. hz terra cũ oib⁹ q̃ in ea sunt est vr pũct⁹ ſm astrologos respectu celi. Qua vilis esset q̃ ꝓ maria ꝛ nobilissima ciuitate caperet vnũ vile rugurũ quale est mũdus respectu celi. Sz nec totũ mũdũ seu terrã cũ oib⁹ bonis suis q̃s vnq̃ possedit. q̃s aũt possedit vnq̃ totũ aurũ aut argentũ aut lapides ꝓciosos mũdi. q̃s dñatus est finul oib⁹ gentib⁹ ꝛ alialib⁹ terre. q̃s obtinet oẽm honoꝛez ꝛ gl̃iam: nõne fi q̃s a multis laudat̃ ꝛ alijs ei detrahit̃ ꝛ maledicitur. quis oẽm voluptatem intentã venereoꝝ vel ciboꝝ cõsecutus est: hz ꝛ cũ oĩs delectatio sensualis passio sit. vñ et cũ trãsmutatiõe coꝛpali: si inoꝛdinate ꝛ nõ moderate accipiãt nocet cp̃ pluriumũ ꝛ vilissima creatura efficit: q: fil⁹ bestijs. Eccl⁹. iij. Dixi de filijs hoim vt ꝓbaret eos de⁹ ꝛ ostenderet filios esse bestijs. Uilissima demũ oñdit oĩs creatura respectu glie supne seu drtitudinis diuine ad quã videndã ꝛ ꝓfruendã aia est creata. Oculus em̃ non vidit nec auris audiuit nec i coꝛ hoĩs ascẽdit q̃ ꝓparauit de⁹ diligẽtib⁹ se. beatitudo aie. nõ mũdũ hz se deũ. j. Coꝛ. ij. Uitio illa tãte pulchꝛitudinis est tãtoq; amoꝛe dignissima vt fine illa Plotin⁹ pbs aiam quibuslibz ꝛ quãtislibz bonis repletã estimet infelicissimã ait Aug. de ci. dei. Et hac sequit̃ gaudiũ immẽsuz cui⁹ cõparatione oẽm gaudiũ ꝛ delectatio mũdi vilissima ꝛ abominabilis est. Uñ Ber. Illud est verũ gaudiũ ꝛ summũ qđ nõ de creatura: sed de creatoꝛe cõcipit̃: qđ cũ acceperis nemo toller a te. cui⁹ cõparatioe oĩs iocũditas meroꝛ est: oĩs suauitas doloꝛ est: oẽm dulce amarũ: oẽ decoꝛ fedũ: ꝛ oẽm qđ delectare põt molestũ. Et Sap. xj. dr. Tanq̃ momentũ stateꝛe: sic est ante te. scilz o deus oꝛbis terrarũ ꝛ tanq̃ gutta roꝛis antelucani q̃ descendit in terrã. Abominabiles ergo fiunt hoies amatoꝛes mũdi, ꝓpter vilitatem que in mũdo reperit̃ cõparatioe aie respectu sue capacitatis habitatiõnis ꝛ vltimi finis scz glie. Et iõ. Nolite diligere mũdũ ꝛc.

Tertio ostendit̃ vilitas mundi. i. eoꝝ que amanꝫ a mundanis respectu antietatis ꝛ mixture que est in ipsis diuitijs: honoꝛificentijs. delitijs ꝛ hmõi. Unus doloꝛe miscebitur. ait Salomon ꝓuerb. xiiij. Job. v. Homo nascitur ad laboꝛem. Et in figuraz huius dictũ fuit ade in persona totius humani generis. spinas ꝛ tribulos germinabit tibi. Gen. iij. scz terra quantũcunq; colas. Sic quantũcunq; quis querat fructum delectationis ex terra coꝛporis sui diuersis exercitijs; tamen spinas diuersarum contrarietaꝫ

mũdus est vilis respectu antietatis, mixture

De salomonis diuitijs et gloria.

Perituri mũdus ostendit ꝓ experientia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tū affligentiū eū vel tribulos remo:fiōis ꝺſcie patiẽ. vt nō integre leraṛ poſſit vel ꝺſequēdo vt libet vel timendo ne pdat. Ūñ t Boe. de philoſophica conſolatiõe diĉ ꝙ multis amaritudinib⁹ felicitas huius mundi reſperſa eſt. Nec eſt ait idẽ aliq̃s tã cõpoſite felicitatis q̃ nõ aliq̃ ex pte cũ ſua fortuna riꝛeĉ. Nã ſi hz aliq̃s diuitias: aliq̃n nõ habebit filios. vel ſi hz malos inde cruciaṫ: ſi bonos timet ne moꝛiant: ſi hz diuitias t filios aliq̃n nõ habebit natales nobiles: ſi nobilis ſit: nõ habebit honoꝛes: ſi honoꝛes multas iuuidias t inimicitias patiẽ vel infirmitates graues incurꝛet: t ſic ſp hz in mũdanis cũ gaudio mixtã aliquã anxietatez. Achab regnũ habebat iſrael: q: nõ poterat hẽre vineã Naboth. de q̃ volebat viridariũ facere ex triſticia infirmat⁹ eſt. iij. Reg. xxj. Aman agagites erat ꝑm⁹ ĩ curia aſueri honoꝛatiſſim⁹ ab eo. t q: vn⁹ hõ. ſ. mardoche⁹ nõ honoꝛabat eũ vt ceteri: nihil repurabat tantã felicitatẽ. Jn li. Heſter. iij. c. Achitophel ſapiẽtiſſim⁹ q: nõ fuit factũ ꝑm ꝓfiliũ ſuũ ira amarica⁹ tus eſt ꝙ laqueo ſe ſuſpẽdit. ij. Reg. xvij. O cũ quãto labore ea q̃ ſunt in mũdo q̃runt: diuitie: delitie: voluptates: honoꝛes: dignitates: cũ quãto timoꝛe ea amittẽdi poſſident t ſolicitudine: cum quãto doloꝛe ꝓdunt vl aut⁹ unt. Sz ſi oia habeaṅ ad nutũ q̃ nunq̃ ẽ nihil tñ ſecũ de mũdo exiens ferre põt hõ. qm ĩnąt pſ. Cũ interierit nõ ſumet oia. i. aliq̃d ex oib⁹: nec deſcẽdet cũ eo gl̃ia ei⁹. Et iõ nõ ſunt hois bona q̃ ſecũ ferre nõ põt. ait Amb. ſ. vera t pmãſura bona hz t ipis malis penalib⁹ plen⁹ eſt mũdus in tꝛa vita hois vt veriſſimũ inueniaṫ qđ ꝺ: Eccꝛ. ij. Lucti dies ei⁹ labꝛib⁹ (alꝛs doloꝛib⁹) ꝺr erũnis pleni ſunt: nec p nocte q̃dẽ requieſcit Et certe mirũ eſt quõ cũ mũdus ſit plen⁹ tor calamitatib⁹ hoies diligãt ipm vel vitã pñtez q̃ poſt⁹ moꝛs diceẽa eſſet. Enumerat aliq̃s ex his miſeriis t anxietatib⁹ q̃ habent ĩ in mũdo cõiter Aug. in. xxij. de ciui. dei. c. xxij. diĉ. Quid em eſt qđ cũ laboꝛe meminim⁹ ſine laboꝛe nequim⁹: cum laboꝛe ſtrenui ſine laboꝛe inertes ſum⁹. Sz p:eter puerilis eratis pœnas ſine quib⁹ addiſci nõ põt a pueris: q̃d maioꝛes volũt q̃ vir alis q̃d vtiliter volũt. quoꝛ t quatis penis gen⁹ agiteṫ hũanũ que nõ ad malicĩa ptinẽt iniquoꝛ: ſz ad ꝺditionẽ ptinẽt miſeriaq̃ cõez. Quis vllo ſermone direꝛit. q̃s vlla cogitatione cõp:ehẽderit: quãt⁹ eſt metus. quãtaq̃ calamitas ab oꝛbitantib⁹ atq̃ luctu. a dãnis t dãnationib⁹. a deceptionib⁹ t mendaciis hoĩn: a ſuſpitiõib⁹ falſis: ab hoĩb⁹ violentis: a facinoꝛib⁹ t ſceleꝛib⁹ alienis q̃nquidez ab eis t dep:edatio t captiuitas t vincula t carceꝛes: exilia t cruciatus: et amputatio mẽbꝛoꝝ. t p:iuatio ſenſuũ: t opp:eſſio co:pis: ad obſcenã libidinem opp:imẽtis explendã: t alia hoꝛrenda multa ſepe cõtingũt. Quid ab innumeris caſib⁹ q̃ foĩn ſecus co:poꝛi fo:midanṫ: eſtibus t frigoꝛib⁹ t tẽpeſtatib⁹ imbꝛibus: alluuionib⁹: co:uſcationib⁹: tonitruis: grãdine: fulmine: moꝛtibus: hiatibuſq̃ terrarũ: opp:eſſionib⁹ ruinarum: ab offenſionib⁹ t pauoꝛe: vel etiã malicia iumẽtoꝝ: a tot venenis fructuũ: aquarũ: aurarũ: beſtiarũ. vel etiã moꝛtiferis moꝛſib⁹: a rabie que cõtingit ex rabido cane. vt etiã que blãda t amica ſuo dño beſtia: nõnunq̃ vehementius t amarius q̃ leones draconeſq̃ metuaṫ: faciaṫq̃ hoĩem quẽ foꝛte cõtaminauerit cõtagione peſtifera ita rabioſum vt a parẽtib⁹ cõiuge filijs plus oĩm beſtia fo:mideṫ. Que mala patiunṫ nauigantes. q̃ terrena itinera gradientes. Quis ambulat vbicũq̃ inopinatis nõ ſubiacens caſibus. de foꝛo quidã rediens domuz ſanis pedib⁹ ſuis cecidit pedez fregit: t ex illo vulnere vitã finiuit. Quid videṫ ſedere ſecurius. de ſella i qua ſedebat beli ſacerdos cecidit t moꝛtuus eſt. Agricꝛe. e ĩmo t oĉs hoĩes quoꝛ t quantos a celo a terra vel a pniciofis aialib⁹ caſus metuũ⁹ vt araneis: ſcoꝛpionibus: ſerpentibus: bufonib⁹: tarantolis: vel nociuis fructib⁹: cõtra milleſoꝛmes demonũ incurſus: q̃s ꝺ innocentia ſua fidit: q̃nquidẽ ne quis fideret etiã paruulos baptizatos: quib⁹ certe nil innocentius eſt aliq̃n ſic vexant vt in eis deo ſinente iſta monſtreṫ hui⁹ vite ſlenda calamitas t alterius deſideraꝺa felicitas. Jam ꝺo ex ipo coꝛpoꝛe tot exiſtunt moꝛbi: q̃ mala vt nõ libꝛis medicoꝝ cũcta cõpehẽ hẽnſa ſint in quoꝝ pluriꝫ b⁹ t pene oĩb⁹ ipa etiã adiumenta t medicamẽta toꝛmẽta ſunt: vt hois a penarũ exitio penſi eruanṫ auxilio. Nõne ad hoc ꝓduxit hoies ſitientes aꝛdoꝛ imanis: vt vina q̃ humanã vel etiã ſua biberent. Nõne fames ad hoc vꝛa carnib⁹ hoĩn hoies abſtinere nõ poſſent. nec inuentos moꝛtuos hoies: ſz quos a ſe ꝓpter hoc occiſos: nõ quoſlibz alienos: verũetiã filios marres icredibili crudelitate quam rabida eſuries faciebat aſſumerent. Jpe poſtremo ſo n⁹ q̃ ꝓprie q̃eris nomen accepit q̃s hõis explicet ſepe ſomnioꝝ viſis q̃ ſit inq̃et⁹: a q̃ magnis ĩz falſarũ rerũ terroꝝ: ib⁹ aiam miſerã ſenſuſq̃ ꝓturbet. Ab hmõi tñ miſeriis q̃ſi q̃buſdã inferis vite nõ liberat niſi gra ſalvatoꝛis xpi dei t dñi nr̃i ieſu. hoc em nomẽ eſt ei ieſus q̃ ſalvatoꝝ interpꝛat. Hec ille. Liberat ſiq̃dẽ gra xpi ab hmõi miſeriis mũdi pducẽdo ad gloꝛiã vbi nõ erit moꝛs nec̃ luctus nec̃ clamoꝝ: ſz nec vllus doloꝝ. vt ꝺ: Apoc. xxj. ſz pfectũ plenũq̃ gaudiũ t q̃es. nõ aũt ꝺerunṫ a malis. atoꝛes mũdi: ſz de pſentib⁹ qđut ad ꝓpetuũ lucrũ inferni. vbi moꝛs fine moꝛte. defect⁹. ſ. oĩs boni ſine defectu finis infinitus. vt ditit Aug. in li. me al. O ꝺe ĩmenſa cecitas t fatuitas amare mũdũ iſtũ plenũ tantis miſeriis. vbi t ſi quid boni eſt mixtũ eſt cũ mixtis anxietatib⁹ t exinde pueniṫ ad maioꝛes t perpetuas calamitates. Nolite ergo diligere mundum ꝛc. q: abominabiles facti ſunt ꝛc.

§. IIII. Jn tertia pte pꝛinci

pali noꝛabaṫ nullitas ꝓbitatis in mũdo: q: ꝺ. Nõ eſt q̃ faciat bonũ. ſ. ex amatoꝛib⁹ mũdi qui mũdo volũt fruĩ. nõ eſt vſq̃ ad vnũ. i. nec vn⁹ tm̃ ex eis. t loquiṫ de oꝛe ꝺe bono. ſ. meritoꝛio t grato deo. Quis em̃ tales q̃ ſunt i moꝛtali ſtaciant multa de gñe bonoꝝ vt elemoſynas: ieiunia: oꝛones t hmõi. nullus tñ eoꝝ eſt opꝰ meritoꝛiũ: nec ꝺe bonũ. Et rõ ait ꝑm. b. Tho. in. ſ. ij. q: nullũ opꝰ hois põt eſſe meritoꝛiũ t deo acceptũ qđ ſit ſine gra: ſz amatoꝛes mũdi ſunt ſine gra t inimici dei. vt dictũ eſt. ꝺ. Et iõ ex eis nõ eſt q̃ faciat bonũ Cõꝛraria nõ pñt ſimul ineſſe. Cũ aũt ex amoꝛe mũdi poſſint innũeralia mala. iõ amatoꝛes mũdi nõ pñt facere bona: nõ eſt q̃ faciat bonũ ex eis. Quãta pcã oriant ex amoꝛe mũdi: ondit Aug. in li. xxij. de ciui. dei. c. xxij. dicẽs. Quid amoꝛ ipe tot rerũ vanarũ atq̃ noxiarũ. t ex hoc moꝛdaces cure ꝓturbationes: meroꝛes foꝛmidines: inſana gaudia: diſcoꝛdie: lites: bella: inſidie: inimicitie: fallacia t audacia: adulatio: fraus: furtũ: rapiꝛa: pfidia: ſuꝑbia: abitio: iniditia: homicidia: pricidia: crudelitas: ſeuitia: neq̃cia: luxuria perulãtia: ip udẽtia: impudicitia: foꝛnicatiões: adulteria: inceſtus: t ꝺ natura vtriuſq̃ ſexus tot ſtupꝛa atq̃ immodicie q̃s turpe eſt dicere: ſacrilegia: hereſes: blaſphemie: piuria: oppſſiões innocẽtũ: calũnie: circũuẽtiões: ꝓuaricationes: falſa teſtimonia: iniq̃ iudicia: violẽtie: latrocinia: t q̃ q̃d taliũ maloꝝ in mẽte nõ venit. t tñ de vita iſta hoĩn nõ recedit. hec vtiq̃ hoĩn ſunt malꝝ. ab illa tñ erroꝛis t peruerſi amoꝛis radice veniẽtia cũ qua oĩs filiꝰ adã naſcit. hec ille. Et ſic pꝛz q̃ nõ eſt q̃ faciat bonũ ex amatoꝛib⁹ mũdi q: vnũ ſolũ ex tot pcis eſt ſufficiẽs ad tollẽdũ gr̃am. t p oĩa oĩe bonũ meritoꝛiũ: ſed etſi q̃d faciũt amatoꝛes mũdi de gñe bonoꝝ. t iſtud multũ tepide tarde t indebite facuṫ. q: vel ꝓpter mundũ faciũt t ſic ꝓgregauerũt mercedes: t t miſerũt in ſacculũ pꝛuſuz. vꝛ ꝺ: Aggei. ſ. Quia ꝓpter malũ ſine t vanũ nõ inde fructũ ſuſcipiũt. vel ſi faciunṫ ꝓpter deũ. nõ tñ cuz illa dilĩgẽtia t ſolertia: ſicut ea q̃ faciũt ꝓpter mũdũ. vñ t Bꝛe. di. xlvij. diĉ. Oẽs hui⁹ ſeculi dilectores in terrenis rebus foꝛtes ſunt in celeſtib⁹ ſunt debiles. nam pꝛo tpali gl̃ia deſudare vſq̃ ad moꝛtẽ appetũt. t pꝛo ſpe ꝑpetua nec parũ quidez in labꝛe ſubſiſtunt. Pꝛo terrenis lucris quaſliber iniurias patiunṫ t tolerant. t p celeſti mercede vel tenuiſſimi verbi ꝛ mumelias ferre recuſant. Terreno iudici tota die etiã aſſiſtere foꝛtes ſunt. Jn

oſonẽ ꝺo coꝛã dño vel vni⁹ hoꝛe momẽto laſſanṫ. Sepe nutant deiectiões famẽq̃ p acq̃rẽdis diuitijs atq̃ honoꝛib⁹ tolerãt: t earũ rerũ ſpe ſe p abſtinẽtiã cruciãt: ad q̃s adipiſcẽdas feſtinãt. hec ibi. Quis ex mũdanis ſuſtinet illos laꝛbores p deo quos ſuſtinet p reb⁹ mũdi. certe nõ eſt vſq̃ ad vnũ: vt ꝓz in ruſticis, mercatoꝛib⁹ artificib⁹, ſtipẽdiarijs, nautis t alijs. Et q̃ pei⁹ eſt ex inſenſibilitate pueniẽs: eſſe ſub ſentib⁹ delitias purãt. Job. xxꝛ. Sub ſpinis tot laboꝛũ p mũdo videṫ pcõ⁹ feliciter manere t in delitijs. O ſi poſſem⁹ ait Aug. noſtꝛos excitare t nobiſcũ amatoꝛes mũdi excitare vt eſſent tãtũ amatoꝛes dei q̃ntũ ſunt ſcti piturꝛi. Demũ etiã tãta eſt miſeria hui⁹ vite vt nõ ſit q̃ faciat bonũ ſemp etiã quãtũcũq̃ ſcrũs nõ eſt vſq̃ ad vnũ. ſ. ꝛpm ipo excepto cũ mꝛe ſua. Nõ eſt q̃ faciat bonũ ſup terrã t nõ pecꝛet. vt ꝺ: iij. Reg. viij. t Eccꝛ. vij. Quinimo ſepties in die cadit iuſtus. q: ſeptẽ modis. p ignoꝛãtiã. p negligẽtiã. per incõtinẽtiã ſenſuũ. p ipatiẽtiã. p inſipiẽtiã diuinoꝝ. p igꝛatitudinẽ. p afficiẽtiã. i. affectũ inoꝛdinatũ. Nolite q̃ diligere mũdũ. Nã t in figurã anꝛ hematizauit dñs theſauros hierich⁹: vt nullus de eis acciꝑt q̃cq̃. Hierichonte interpꝛat luna t ſignificat mũdũ valde mutabilẽ: cui⁹ res nõ debẽt accipi a fidelib⁹: vt reis ibereãt: ſz ꝺliber ꝺz eas igni diuini amoꝛis exponere: vt ꝑm ipm ea diligat t poſſi⁹ at. als cõꝛtrariũ facies ſicut Achoꝛ lapidabiṫ eterna ꝺanatione per xpm ſaluatoꝛẽ. Qui eſt dñs dict⁹ in ſcta ſcꝛoꝝ. Amen.

hierichonte ꝙd interpretat.

Cꝺe ſtulticia. Cap. xv.

Tulticia que eſt con

ꝛꝛaria dono ſapiẽtie ſm Tho. ij. ij. q. xlvj. ar. iij. ẽ filia luxurie: t ad ipm ptiner ꝙ hõ habeat faſtidiũ de deo t de donis ei⁹. Unde illa duo vitia q̃ numerat Bꝛe. xxj. moꝛal. inter filias luxurie. ſ. odiũ dei t deſperatio futuri ſcꝫ ptinẽt ad ſtulticiã q̃s ꝺue pres ei⁹. Pꝛo hui⁹ materie declaratiõe diĉ idẽ Tho. vbi. ſ. ꝙ nomẽ ſtulticie a ſtupoꝛe videṫ ſumptũ eſſe. Ūñ Iſiꝺ. diĉ in li. etymo. q ſtultus eſt q̃ ꝑpter ſtupoꝛẽ nõ mouet: t differt ſtulticia a fatuitate: q: ſtulticia ipoꝛtat hebetudinẽ coꝛdis t obtuſionem ſenſuũ. Fatuitas aũt ipoꝛtat totalẽ ſpualis ꝓuationẽ ſenſus. Et iõ ꝓuenierer ſtulticia opponiṫ ſapiẽtie. Sapiẽs em̃ ſm Iſiꝺ. dicṫ⁹ eſt a ſapoꝛe: q: ſicut guſtus eſt apt⁹ ad diſcretionẽ ſapoꝛis ciboꝝ. ſic ſapiẽs ad cognoſcẽdũ qualitatẽ rerũ t cauſarũ circa ſpualia. Et ſic ſtulticia opponiṫ ſapiẽtie ſicut ꝺ: ia. Fatuitas aũt ſicut pura negatio: nam fatuus carꝛet ſenſu ꝺiudicãdi. ſtultus aũt habz ſenſum heberatũ. ſapiẽs aũt ſubtilẽ. inſipiẽs aũt vt ꝺicit Iſiꝺ. ꝺ: ius eſt ſapiẽti: eo ꝙ eſt ſine ſapoꝛe diſcretiõis t ſenſus. Ūñ idẽ videṫ inſipientia t ſtultꝛ. ꝑcipue aũt videṫ ſtult⁹ q̃n q̃s deficit in ſnia iudicij q̃ attendiṫ circa altiſſimã cãm. ſ. deũ q̃ eſt finis vltim⁹ t ſummũ bonũ. Qđ aũt patiaṫ q̃s ſtupoꝛẽ ſeu hebetudinẽ in iudicãdo circa vltimũ finez põt eſſe duplr. Uno mõ ex naturali indiſpoſitiõe ſicut accidit in amẽtib⁹ t talis ſtulticia nõ eſt pctm̃ q: nõ eſt volũtaria. Alio mõ inquãtuz q̃s ĩnergit ſenſum ſuũ reb⁹ terrenis ex quo reddiṫ ſenſus eius ineptꝰ ad pcipiẽdũ diuina: ꝑm illud. ſ. Coꝛ. ij. Anima lis hõ nõ pcipit ea q̃ dei ſunt. ſicut t hoi hñti guſtũ infecꝛũ hũoꝛe nõ ſapiũt dulcia. t talis ſtulticia eſt pctm̃. Ūñ diciṫ Pꝛouer. ſ. Pꝛoſperitas ſtultoꝝ pdet eos. nullus aũt pdiṫ niſi ꝓpt pctm̃. Nec obſtat ſi diĉaṫ ꝙ pctm̃ eſt volũtarij⁹: ſz ſtulticia eſt inuolũtaria: q: nullus vult eſſe ſtult⁹. q̃uis em̃ nullus velit ſtulticiã: vult tñ ea ad q̃ cõſequiṫ eſſe ſtultũ. ſ. abſtrahere ſenſum ſuũ a ſpualib⁹ t ĩmergere terrenis. Nã t idẽ ptingit in alijs pctis. Nã luxurioſus vult delectatiõnẽ ſine qua nõ eſt pctm̃: vellet em̃ frui delectatiõe ſine pecato. Et q: ſtulticia ꝑm ꝙ eſt pctm̃ ꝓpter ex hoc ꝙ ſenſus ſpualis eſt hebetatus vt nõ ſit apt⁹ ad iudicãdũ ſpualia. Maxime aũt ſenſus ĩmergiṫ ad terrena p virtũ luxurie: q̃ eſt circa maxime ꝺelectatiões quib⁹ rõ maxime abſoꝛbet: ideo maxime naſciṫ ſtulticia hmõi ex luxuria. vñ ꝺ: Pꝛouerb. vij. Statim eã ſequiṫ ſz meretricem ĩgnoꝛans q̃ ad vincula trahaṫ ſtultus. Greg. Qui ſtultus fuit in culpa ſapiens erit in pena. diſt. xxxviij. qui ea. De ſtulticia loquitur pſ. Simul inſipiens t ſtultus peribũt. pſ. xlviij. Quis vt dicũ eſt inſipiens videaṫ eſſe idẽ qđ ſtult⁹ ſumẽdo ꝓprie terminos ipos: tñ aliq̃n ampliantur t reſtringunṫ termini in ſuis ſignificationib⁹ vt hic. Nã inſipiẽs põt ꝺici q̃ nõ ꝑſpicit in futurum. Stultus aũt q̃ neſcit in quo malo ſit nũc in pñti ſm glo. vel ſic. Jnſipiẽs q̃ nõ attendit mala pñtia vel futura. Stultus aũt q̃ etſi attẽdit nõ cauet. vl ſic. Jnſipiẽs cui res nõ ſapiũt ꝓut ſunt. Stultus aũt cui res q̃ nõ debẽt ſapere ſapiũt. Diuina em̃ t ſpualia i ſe optima ſunt t ſuauiſſima ſup oia. iuꝛ illud pſ. cxviij. q̃ dulcia faucibus meis eloquia tua ꝛc. Eloquia dñi dulciora ſup mel t fauũ. Terrena t carnalia i ſe aie amara t aſpera ſunt. ſm illud Aug. Oia ſunt aſpera t tu dñe ſolus es requies: ſz vtriq̃ pibũt Peribũt etiã a pñti vita t eterna. vel in aia t coꝛpoꝛe. vbi Aug. ſic ait. Pone te in manu xpi: eſto pꝛudẽs t ꝑſpiciens tibi in poſtremo. ſi nõ ita facis ſimul inſipiẽs t ſtultus peribis. Eſt em̃ tripler ſtultícia.

¶ Pꝛima ſpiritualis t gratioſa.

¶ Scꝺa ꝑecialis t crimioſa.

¶ Tertia generalis t opp:obꝛioſa.

§. I. De pꝛima ſtulticia

ſ. ad Coꝛ. iij. Si q̃s videṫ inter vos ſapiẽs eſſe: ſtult⁹ fiat vt ſit ſapiens Ubi Amb. in glo. ſic ait. Jn ſcripturis diuinis ſapiẽtia pꝛo aſtutia t calliditate poniṫ. ergo ſi q̃s videtur inter vos ſapiens eſſe in hoc ſeculo. i. aſturia mũdi ſtultus fiat. i. mũdana ſapientiã: hoc eſt faſtũ t elationẽ de illa ꝺeponat vt ſit ſapiẽs. q. ꝺ. vt nõ ſolũ videaṫ ſed ẽ ſit ſapiẽs: t quare: q: ſtultus ſeculo pꝛudens eſt deo. Hec ille. Ergo hec cõſiſtit in cõtemptu terrenoꝝ t moꝛtificatione vitioꝝ: que videnṫ ſtulta apud mũdi ſapientes. ſ. ad Coꝛ. ſ. Que ſtulta ſunt mũ di elegit deꝰ. Ūñ Bꝛe. greg. in. x. moꝛal. tractãs illud Job. Derideṫ iuſti ſimplicitas t quaſi lãpas cõtempta. ait. Sapiẽtia iuſtoꝝ eſt nil p oſtentatiõnẽ fingere: ſenſum ꝺbis aperire: vera v t ſum̃ diligere: falſa ꝺeuitare: bona gratis exhibere: mala libẽtius tolerare q̃ facere: nulla iniurie vltionẽ quererẽ: ſz hec iuſtoꝝ ſimplicitas irrideṫ: q: ab huius mũdi ſapientib⁹ puritatis virtus fatuitas creditur. Qm̃e qđ innocẽter agiṫ ab eis ꝓ ꝺubio ſtultũ reputaṫ. Et quicq̃ in ope veritas appꝛobat carnali ſapiẽtie faturi ſonat. q̃d nãq̃ ſtultius videṫ mũdo q̃ mentẽ verbis oſtendere: nihil callida machinatione ſimulare: nullas iniurijs ꝓtumelias reddere: pꝛo maledicẽtib⁹ oꝛare: pauꝑtatẽ quererẽ: poſſeſſa relinquere: rapiẽti nõ reſiſtere: pcurienti maxillã alterã ꝑbere. Ūñ bene hui⁹ mũdi ꝺilectoꝛib⁹ ille egregius dei ſapiẽs. ſ. moyſes ait. Abominatiões egyptioꝝ immolabim⁹ deo nr̃o. Oues q̃ppe egyptij edere ꝺedignant: ſz qđ egyptij abominant hoc iſraelite dño offerũt: q: ſimpliciteꝛ cõſciẽtie quã iniuſti quiq̃ velut infima abiectaq̃ deſpiciũt. hãc iuſti in ꝺrutis ſacrificiũ ꝺrũt. Et excolẽtes iuſti puritateꝛ acmãſuetudinẽ deo immolãt: quã abominantes repꝛobi fatuitateꝛ putãt. hec ibi. Pertinet q̃ ad iſtã ſcrãm t ſpualẽ ſtulticiã q̃ hõ nõ moueaṫ iniurijs alioꝝ. ex eo videlz q̃ hoi nõ ſapiũt terrena: ſz celeſtia ſola. t hec eſt vera ſapiẽtia. Nã q̃ aliq̃s nõ cõmoueaṫ iniurijs ex eo q̃ eſt ſimplr circa oia ſtupidus hoc ptinet ad ſtulticiã ſimplr: ſicut in amẽtib⁹ q̃ nõ diſcernũt q̃ ꝺ ſit iniuria. t ſili⁹ q̃ ꝓtenat terrena: ex eo videlz q̃ ipediũt, pfectũ ſaluris affectio illoꝝ t occupatio t q: villia cognoſcunṫ reſpectu celeſtium ptinet ad ſanctã ſtulticiã. Et etiã loqui de diuinis t ſpualib⁹ magnifice vltra hũanũ modũ. Ūñ cũ paulus loqꝛ. ret cuz herode t quibuſꝺã alijs magnatib⁹ de viſione quaz habuerat t ꝺoctrina xpi ꝺixit ei quiꝺã. Jnſanis paule. Multe littere ad inſaniã. e adducunt. quibus tamen ipſe reſpõdit. Nõ inſanio ſed verba veritatis ego cloquoꝝ. Act. xxvj. Sic t pꝛedicatio apl̃oꝝ de deo incarnato t crucifixo ſtulticia reputabatur ſapientibus mundi. ſ. Coꝛ. j. Placuit deo per ſtul

Stulticia ſpualis t gratioſa.

Differũt ſtultus t fatuus.

Vitia q̃ oriuntur ex amore mũdi.

Stulticia circa vltimũ finem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ticia predicatiõis saluos facere credẽres. Hec scã stultitia hoiem sibiꝫpi stultũ repurare facit. Prouer.xxx. Dixit vir cui locutus est dñs. Stultissimus sum viroꝝ: sapiẽtia non est mecũ. Et Sene. Si q̃nq; fatue delectari volo nõ est mihi longe querendũ: me rideo. epla. xxvj.

§.II. Secũda stultitia que

Stultitia crimi nosa.

est spãlis ꝛ criminosa filia luxurie ꝑ̃ciãt sapie vere. q. l. accipit ꝓ cã altissima ꝛ fine vltimo ipm deũ. fin q̃ pbs dic̃ in. l. meta. q̃ ad sapientẽ ptinet ꝓsiderare altissimã cãm. l. deuz ꝑ quã de oĩb⁹ iudicat ꝛ ad quã ordinat oĩa ꝛ ꝑ regulas diuinas. diuine. l. legis vel interne inspiratiõis de se ꝛ alijs interius exteriusq; disponit. Et hec est sapiẽtia q̃ desursuz est. Jac. iij. c. Huic q̃ sapiẽtie ꝑ̃ciãt stultitia vitiũ speciale q̃ cõsistit in hoc vt dictũ est in. §. q̃ homo ꝓpter nimiã imersionẽ ad terrena ad qõ ꝑcipue inducit luxuria nõ est apt⁹ ad iudicãda spũalia ꝛ diuina ꝛ ꝑcipue gustu spũali. Hec ergo q̃ sapientia mũdi dicit accipit ꝓ̃o altissima cã ꝛ vltimo fine vel aliquẽ finem malũ: sicut hõ dicit sapiẽs ad male agenduz. sicut abusiue dicit bonus latro q̃ ꝑ aptas vias scit puenire ad ipm finem cõsequẽdũ sc̃z furãd. el accipit ꝓ̃o vltimo fine aliqd bonũ terrenũ vt diuitias: vel aliqd bonũ co:poreum: vt delectatiões carnis. Prima appellat Jacob⁹ sapientiã diabolicã. l. que ordinat ad male faciẽdũ Secunda terrenã que ordinat ad diuitias. Tertia aĩalem que ordinat ad delectationes co:poris. Terti⁹ aialis et diabolica. sc̃z est ista sapiẽtia Jaco. iij. Sed hec stultitia est. vnde diuiti q̃ cõstituerat finem suũ in terreni. dictũ fuit a deo vel ab angelo. Stulte hac nocte aiam tuã reperent a te. sc̃z demones: que aũt parasti cuius erũt. Lu. xij. Et de luxurioso dicit Prouer. vij. Ignorat q̃ ad vincula trahitur stultus. Et de astutis ad male faciendũ dicit Hiere. iiij. Sapĩ lij insipientes sunt ꝛ vecordes sapientes sunt vt faciãt mala: bene aũt facere nescierunt. Hec aũt stultitia hoiem decipit q: existimat in creaturis requiẽ inuenire: sed nõ quietẽ inuenit: sed angustias. Prouerb. v. In multitudine stultitie sue decipiet. In pcto de..nere facit. q: nõ videt periculum suũ sicut freneticus gaudet in freneti acti sanus esset. Unde ỹ. Prouer. xiiij. Sapiens timet ꝛ declinat a malo: stultus aũt trãsilit ꝛ ꝓfidit. Correctionẽ seu flagella sentire nõ finit. Prouer. xvij. Plus ꝑficit apud ꝑudentes vna correctio q̃ centũ plage apud stultum. Virtutem eneruat. Eccl. vj. Nõ te extollas in cogitatiõe aie tue velut taurus ne forte elidat virtus tua ꝑ stultitiã. Que noxia sint affectat. Prouer. j. Ulsq; quo paruuli diligitis infantia: ꝛ stulti ea que noxia sunt cupient. Noxia em̃ sunt aie ꝛ co:pori ista terrena. nã nimietas ciboꝝ ꝛ venereoꝝ cui dediti sunt q̃ diuina nõ gustant: mo:tez accelerant: infirmitates inducit: ꝛ hono:es ꝛ diuitie q̃ querunt multis angustijs afficiũt. Male cũctis rebus vtunt. Unde ꝛ Sene. in epla. ꝑ. Stulto nulla re opus est: nulla em̃ re vti scit: sed oĩbus eget. Quis stultitia laboꝛat fastidio sui. Ignominiam generat. Prouerb. iij. Stultoꝝ exaltatio ignominia. Sene. in epla. Humilis res est stultitia abiecta: sordida: seruilis: multis affectibus ꝛ seuissimis subiecta ꝛc.

§.III. Tertia stultitia ẽ ge-

Stultitia gñale vitiũ.

nerale vitiũ. Sicut em̃ sapientia in scriptura sacra coiter ꝑ virtute ponit ac etiã ab ethnicis mo:alib⁹. fin q̃ dicit Seneca. q̃ sapiẽs nõ cõturbabit quicq̃d acciderit ei fic ecõtra stultitia vitiũ est: ꝛ significat qõcunq;. s. mo:tale ꝑ qõ quis postposito summo bono inherer creature vt vltimo fini ꝛ summo bono. Quis em̃ nõ stultũ diceret eũ qui vnũ obolum ꝓponeret oĩ thesauro mũdi. Talis est q̃cunq; peccator. ꝓponit em̃ pecuniã. delectationẽ venereã potestatẽ ꝛ hmõi q̃ vana sunt ꝛ transitoria ꝺeo ꝛ mandatis ei⁹ ꝛ felicitati supne. Venerũt in q̃ sapiens: mihi oĩa bona pariter cũ illa. l. sapiẽtia q̃ deus est seu virtus infusa. ꝛ de hmõi ỹ. Eccl. j. Stultoꝝ infinitus est numerus. Quis aũt quod liber ꝑm̃ posset dici stultitia ꝓ̃cipue tñ scripturis noster aliquos ꝑticulares stultos. Et prima stultitia est in nõ videndo dei circũspectionẽ. ps. xciij. Stulti aligñ sapiteꝛ qui plãtauit aurem nõ audiet. l. ꝛba vestra: aut q̃ finxit oculũ nõ cõsiderat. l. corda vestra ꝛ opa: q̃ corripit gentes nõ arguet eos. l. de iniq̃tatib⁹ vestris. Scda est in ꝑferendo sua cogitationẽ aliꝭ. Prouer. xxvj. Sapiẽtio: fibi videt stulto septẽ viris loquẽtib⁹ sniãs. ꝛ vt dic̃ Sene. Stult⁹ est em̃ q̃ se in eo pinũ estimat vt bona q̃ videri. l. ĩ aliꝭ discere ꝓtemnat di. xxij. de ꝓstantinopolitana. Tertia in habẽdo de ie certis temerariã opinionẽ seu hoim suspitionẽ. Eccs. ꝑ. Stultus via ãbulãs cũ ipe nt insipiẽs. i. malus oẽs existimat insipientes. i. malos. Quarta in habẽdo vanã gl̃iationẽ. Ecci. xiij. Attẽde ne seduct⁹ in stultitia. l. inanis gl̃iatiõis hũilteria. Cato. Nec te collaudes: nec te culpaueris ipe. Hoc faciunt stulti quos gl̃ia verat inanis. Unde dauid q̃ ex inani gl̃ia fecit numerare ppl̃m vt gl̃iaret̃ in multitudine: hũiliat⁹ fuit ꝑ subtractionẽ. l. diminutionẽ. lxx. miliũ de ꝑplo suo ꝑpetem: qõ recognoscẽs dicebat ad dñm: ꝓor vt ꝛansferas iniq̃tatẽ serui tui: q: stulte egi nimis. ỹ. Reg. xxiij. Quinta est in illicitis seu vana devotione. Eccs. v. Displicet deo infidelis ꝛ stultꝛa ꝓ̃missio. qlis fuit votũ Jepte q̃ devouit deo offer..qõ sibi ꝓmo occurreret de domo reuertẽti cum victoria a ꝓelio. vñ ꝛ filiã occurrentẽ in sacrificiũ obtulit. Judicũ. xj. vbi dic̃ Hiero. q̃ fuit stultus in vouẽdo. Et in decre. ꝺ: q̃ stulta vota frangenda sunt. xxij. q. iiij. in malis.

Sexta stultitia est i minoꝛa maioꝛib⁹ ꝓponẽdo. Eccs. ij. Stult⁹ in tenebꝛis ãbulat. l. erroꝛ ꝛ ignoꝛãtie. Unde Hiero. Nõe nr̃alis hõ dignitatẽ amittit q̃ vel ieiunijs charitati vel vigilijs ꝑfert sensuũ integritati. de ose. di. v. nõ medio criter. Et Chrys. dicit. q̃ aliq̃ iurãtes ꝑ deũ videt eis parũ dicere ꝛ mĩ⁹ obligari: sz si iurãt ꝑ euãgeliũ tũc q̃d maius agere videt: quib⁹ ipe ait dicendũ est stulti scripture ꝓpter deũ: nõ de⁹ ꝓpter scripturas fact⁹ est. xxij. q. i. ĥ aliq̃. Septima stulticia est in cãtatiõib⁹ ꝛ diuinationib⁹ inherẽdo. Hiere. x. Stult⁹ fact⁹ est oĩs hõ a sciẽtia sua. l. diuinatiõis: incantatiõis ꝛ hmõi. Et paulo post. Gladi⁹. l. diuine snie ad dimnos ei⁹ q̃ stulti erãt. Ad qõ fac̃ q̃d ait Aug. xxvj. q. ij. q̃ fine. Qui sine saluatore salutẽ vult hre: ꝛ fine vera sapiẽtia esse mat fieri posse p:udẽtem. l. p artẽ notoriã ꝛ diuinatiões ꝛ hmõi: nõ sanꝫ eger: nõ p:udes ꝫ stult⁹ ꝛ demõs in egritudine assidua labo:abit. Octaua terrenis affectũ ifigẽdo Job. v. Uidi stultũ firma radice. i. fixũ in tpalib⁹ affectu: et maledixi pulch:itudini ei⁹ statim. i. cognoui illã apparẽtiã ꝓsperitatis cito deficiendã. Prouer. xvij. Quid ꝓdest stulto hre diuitias. q. d. nihil ex quo nõ vtik eis ad qõ ordinare sunt. Nona est stultitia icredulitatꝭ. s. nõ credere q̃ a scriptis viris ꝑdicta sunt. Lu. vl. O stulti ꝛ tardi ad credẽdũ in oĩbus q̃ locuti sunt ꝓphe. Magna stultitia est nõ credere visis sapiẽtissimis ꝛ optimis sicut fuerũt auto:es fidei ꝛ martyres scti: ac doctoꝛes eccl̃ie: ꝛ credere pbis gẽtilib⁹ ac poetis ꝛ hist⁹io:ographis ꝛ mercatoꝛib⁹. q̃ oẽs abũdãt falsitatib⁹ in suis dictis. Decima stultitia est ꝑdicatiõis ifructuose. Thren. ij. Prophete tui viderunt tibi falsa ꝛ stulta: nec apiebãt iniq̃tatẽ tuã vt te ad pniaz reuocarẽt. Prophe sm̃ Hie. dicunt ibi ꝑdicatoꝛes. q: ꝑcul fank. i. ea q̃ spectant ad futurã vitã. hi videt eis falsa dũ sub rõne veri cult⁹ diuini ꝛ sane doctrine ꝑdicãt falsa. Stulta dicũt dũ ea q̃ nõ ptinẽt ad salutẽ docent curiosa ꝛ inutilia. Unde apls. ij. ad Tim. ij. Stultas aũt ꝛ sine disciplina qõnes deuita. Undecima stultitia est locutiõis indebite. Esa. xxxij. Stultus fatua loquitur. ꝛ Prouer. xv. Os fatuoꝝ ebullit stultitiã. sicut fecit Nabal viris dauid ꝓpter qõ dauid ꝓposuerat occidere eũ ꝓpter imp:operiũ illis dictũ: sz abigail vꝛor ei⁹ tñ placauit dicens de ipo nabal. Stultitia est in eo ꝛ sm̃ nomẽ suũ stult⁹ est. j. Reg. xxv. Duodecima stultitia est instabilitatis ꝛ imperseuerãtie. Eccl. xxvij. Stult⁹ vt luna mutat. Et Bal. iij. inquit apls. Sic stulti estis vt cũ spũ ceperitis nũc carne cõsummamini. Tredecia stultitia est luxurie. Judi. xij. dixit ille q̃ receperat in domũ suam hospitio leuitã cũ vꝛore sua cũ vellẽt ea abuti: cessate a stultitia hac. ꝛ. ĥ. Reg. xiij. dixit thamar amnõ volenti eã violare: noli facere stultitiã hãc. Quarta decima stultitia est adulterio fauere. l. in retinendo adulterã. Prouerb. xviij. Qui tenet adulterã stult⁹ est. q: sz fouet eã in pcto ꝛ seipm vituperat. Un Chrys. Sicut crudelis ꝛ iniqu⁹ est q̃ castã dimittit: sic fatuus est ꝛ iniqu⁹ q̃ meretricẽ tenet. Patron⁹ em̃ turpitudinis est q̃ celat crimen vꝛoris. xxxij. q. j. sicut. Quintadecima est relpõsionis indebite. Prouer. xvij. Qui pi⁹ rñdet ꝓ audit stultũ se eẽ demõstrat ꝛ ꝓfusione dignũ. vel etiã cũ ꝺs rñdet male ei: q̃ male locut⁹ est. l. ꝓtumeliã. Un Prouerb. xxvj. Nõ rñdeas stulto iuxta stultitiã suam ne ei filius efficiaris. Debet tñ aliqñ rñderi cũ correctione vel punitiõe ſi ad eũ spectat offm ad rep:imẽdã audaciã ei⁹. ꝓpter qõ ibi ꝺ:. Rñde stulto sm̃ stultitiã ei⁹. l. co:rigẽdo cũ opz ne sibi sapiẽs videat. Deci maserta est iterrogatiõis incõgruitas. Eccs. vij. Ne dicas q̃d puras cause est q̃ ꝑa tpa melio:a fuerũt q̃ nũc sunt. Stulta est em̃ huiusce modi iterrogatio. nã difficile est scire q̃ltatẽ tepoꝛ ꝓteritoꝛ seu ꝺitionẽ hoim q̃ in ꝓterito fuerũt q: etsi aliq̃ mala narrant magis publica ꝛ enormia nõ rñ alia cũ innumera fuerint semper mala mũdi. Sed ꝛ quãto q̃s plus vixit plus experit malicias hoi⁹ q̃ in ꝓteritũ fuerũt ꝛ sic videnꝫ hoies deterioꝛes eẽ. Rõ tñ ꝺ dictat sic debere eẽ q: sicut quãto aliq̃d fluẽs ab aliq̃ ꝓncipio magis elõgat: tanto paulatim magis debilitat in suo vigoꝛe. sic ꝛ mũdus quãto magis ꝓcedit vlteriꝰ tãto magis deficit a ꝛrute naturali ꝛ a feruoꝛe spũs ꝛ gr̃e ichoato ꝑ xp̃m.

Decima septima est stultitia loquacitatis nimie. Eccs. x. Stultus ꝛba multiplicat. ꝛ Prouerb. xxix. Totũ spm̃ suũ ꝓfert stult⁹. Et ibidẽ. Uidisti hoiem velocẽ ad loquẽdum stultitia magis sperãda est. l. de illo. q: sapiẽs ꝓius cõsideratꝛ q̃d loquat. Decima octaua est stultitia inobediẽtie. l. Reg. xiij. dixit samuel sauli. stulte egisti: nec custodisti mãdatũ dñi. Matrb. vij. Qis q̃ audit ꝛba mea inquit xp̃s: non facit ea sili⁹ erit homini stulto q̃ edificauit domũ suã sup arenã ꝛ descendit pluuia: ꝛ venerũt flumina: ꝛ flauerunt venti in domum illam: ꝛ facta est ruina eius magna.

Decimanona est stultitia mundane letitie. Eccl̃s. vij. Cor stultoꝝ vbi letitia. Prouerb. x. Per risum stultus operat scelus. Uigesima stultitia est ociositatis ꝛ accidie. Prouer. xij. Qui secꝛat ocia stultissim⁹ est. ꝛ Eccl̃s. iiij. Stultus complicat manus suas.

Titulus.vi. De gula.

¶ De gula ꝛ de spẽb⁹ ei⁹. ꝛ de pena ꝛ remedijs. Cap. j

Gula ẽ vnũ ex septez

Diffinitio gule.

capitalibus vitijs. De quo vitio inqt Amb. Gula a paradiso regnantẽ expulit. di. xxxv. sexto die. Põt aũt sic diffiniri. Gula est inordinatus appetit⁹ cibi ꝛ pot⁹. Dicit aũt gula appetit⁹ inordinatus sm̃ Tho. ij. ij. q. cxlviij. ar. j. in eo q̃ recedit ab ordine rõnis in quo cõsistit bonũ hũanitatis mo:al. ꝛ q: ex hoc aliquid ꝺ: potũ esse q̃ virtuti ꝑ̃iãt. ideo gula est pctũ. Sed sciẽduz sm̃ Tho. vbi. s. q̃ duplex est appetitus. Unus quidem naturalis qui ptinet ad vires potentie vegerabilis in quibus nõ põt esse virtus ꝛ vitiũ eo q̃ nõ pñt subijci rõni. Unde ꝛ vis appetitiua diuidit ꝛtra nutriuã: digestiuã: ꝛ expulsiuã q̃ ptinent ad vegetatiuã vt partes ei⁹. Et ad talem appetitũ. l. naturalẽ hmõi vegetatiue ptinet esuries ꝛ sitis vbi nõ est peccatũ. Unde Hie. Sepe sine culpa agit qõ venit ex culpa. vñ ꝛ sine culpa cũ esurim⁹ comedim⁹. qõ ñ ex culpa ꝓmi parẽtis est factũ vt esuriam⁹. dixi. v. c. ad eius. Alius est appetitus sensitiu⁹ in cuius concupiscentia vitiũ gule consistit. Unde ꝛ ꝓmus motus gule imꝛoꝛatione m in appetitu sensitiuo: que nõ est sine peccato. qõ videtur esse cum quis appetit cibũ vel potũ non ꝓpter sustentationem. sed ꝓpter delectationem. Unde excedens in quantitate cibi vel potus nõ ꝓpter cõcupiscentiã cibi ꝛ potus. sz p erroꝛem estimans eo indigere: nõ ꝓpter hoc gulam. Et de hoc vitio loquit̃ ps. contra quosdam ps. lxxvij. Adhuc esce eoꝝ erant in oꝛe ipoꝝ: ꝛ ira dei ascendit super eos. Ubi tria notantur.

¶ Primo materia ex qua gula ꝑperat̃. ibi. Adhuc esce.

¶ Scõo culpa in qua aia maculat̃. ibi. Erãt in oꝛe ipoꝝ.

¶ Tertio pena a q̃ ꝑsona cruciat̃. ibi. Et ira dei ascen. sup.

§. I. Materia huiꝰ vitij est

esca ꝛ potus. Et de esca qõ est ꝓncipale dicit. Adhuc esce eoꝝ ꝛ loquit̃ de coꝛuniab⁹ qs dedit dñs illi pplo iudeoꝝ in deserto ꝓstituto appetẽti alios cibos q̃ mãna qõ dabat dñs eis quotidie de celo. Quid sciẽduz q̃ esca in se q̃cunq; nõ est mala sz bona: q: creatura dei. l. Tim. iiij. Omis creatura bona. ꝛ nihil reiciẽdũ qõ cũ gr̃arũ actione ꝑcipit. Et saluator Mat. xv. Nõ qõ intrat in os coinq̃nat hoiem. i. cibus ꝛ potus sm̃ suã subam ꝛ naturã nõ maculant hoiem spũaliter. In quo redargu⁹ est error: quoꝛũdã iudeoꝝ estimatiũ quosdã cibos ex: vt qui sunt lege vereri, phibiti ex sui natura malos ꝛ. ..iculare aiam eoꝝ esu. Sz bea. Tho. iij. ꝺ gentiles. q. cxliij. hoc reꝓbat triplici rõne. sc̃z aliqᵘes cibũ sm̃ se malũ. Primo sic. qõ sit sm̃ rõnẽ nõ est pctm̃: sit aũt vnus quod q̃ sm̃ rõnez qñ ordinat sm̃ q̃ cõgruit debito fini. Si⁹ nis aũt debitus sumptionis cibo:ũ est ꝺseruatio co:poris ꝑ nutrimen..ũ. quicũq; ergo cib⁹ hoc facere põt. ergo absq; pctõ põt sumi: nullius ergo cibi sumptio sm̃ se est peccatũ.

Mꝛ nullus cib⁹ ꝑ se malus sit.

Scõo sic. Uti rebus ad qõ sunt ordinate nõ est sm̃ se malum. sunt aũt plante ꝓpter aialia: aialiuz ꝺo quedã ꝓpter aialia: ꝛ oĩa ꝓpter hoiem. Uti ergo plantis vel aialium carnibus ad esum vel ad quicquid aliud homini sunt vtilia nõ est sm̃ se pctm̃. Tertio sic. Defect⁹ pcti ab aĩa deriuat ad co:pus ꝛ nõ ecõuerso: peccatũ em̃ dicimus sm̃ q̃ deo: ordinat volũtas. Cibi aũt imediate ad co:pus ptinent. nõ aũt ad aiam. Nõ ergo ciboꝝ sumptio sm̃ se põt esse peccatũ nisi. quatin⁹ repugnat rectitudini volũtatis. Mꝛ autẽ cibi sumptio repugnet rectitudini volũtatis contingit tripliciter. Uno mõ ꝓpter repugnantiã ad ꝓpriũ finem cibo:. sicut cũ aliquis ꝑter delectationez q̃ est in cibis vitat cibis cõtrariantib⁹ saluti co:poris: vel sm̃ speciẽ: vt infirmꝰ fructus: herbas: ꝛ hmõi. q̃ nocent cõiter illi: vel sm̃ quantitatem: vt cũ nimis comedit de aliquo: ita q̃ grauat stomachũ vel caput. ꝛ hmõi. Scõo mõ sm̃ q̃ repugnat cõditioni eius qꝰ vtit cibis vel eoꝛ cũ quib⁹ cõuersat. Exemplũ primi ptz. vt cũ quis cõmedit accuratius q̃ sua cõditio vel facultas exigit: vt si rusticus vtat cibis gentiliũ seu nobiliũ. Exemplũ secũdi vt cũ quis vtit alijs cibis q̃ se habeãt mores eoꝝ cũ quib⁹ ꝑuersat. Tertio mõ sm̃ q̃ cibi sunt aliqua lege ꝓhibiti ꝓpter aliquã causam specialem: puta in veteri lege aliqui cibi, phibebant comedi, ꝓpter significationem spũalez: puta poꝛcus: miluus: coꝛuus: aquila: ꝛ hmõi. que significant vitia. videlz luxuriã poꝛcus: raptũ ꝛ auariciam miluus: tarditatem ꝛ crastinationẽ coꝛuus: delitiositatez aquila: q̃ vitia vult dñs q̃ nõ inco:po:em⁹ nobis. In lege eccl̃ie, phibẽt esus carniũ ferta feria ꝑ totũ annũ ꝛ ieiunijs: ꝛ lacticinia in quadrageſima. Jn aliquib⁹ etiã religionib⁹ ꝓhibent regula vel cõstitutiones aliquib⁹ cibis vti vt carnibus: nõ q: male/sed ad cõcupiscentiã refrenandã. vt ꝺ: de ose. di. v. carnẽ. Et q: illa cerimonialia legis veteris nũc cessant seruari nõ debent: ideo illis vti possum⁹ cibis tunc, phibitis: sed a significatis cauere debem⁹. i. a vitijs. Prohibitũ etiam fuit gentilib⁹ ad fidem cõuersis per apl̃os vesci idolothitis, ꝓpter speciem m..i virandã: ne sc̃z aliqui crederent hoc illos facere in veneratione⁹ idoli q̃d ad idolatriã ptineret: alꝭ de se pctm̃ nõ esset. Item ꝓhibitum ſ..it sanguine suffocato vesci: quia inde ei erant ex lege assueti abstinere a talibus que adhuc seruabant. et ideo ne redderentur odiosi eis ꝛ graues in conuersatione vtendo cibis qui illis erant abominationi fuit ad tps

Cibũ sus mere repugnat tripliciter volũtati.

Universidad de Deusto
Biblioteca

prohibitū p fraterna cōcordia. Ad errorē igit̄ ptinet quez manichei sequebant estimare escā aliquā de se esse malā. vñ apls. s. Tim. iiij. Jn nouissimis tpib⁹ recedēt quidā a fide attendentes spiritib⁹ erroris & doctrinis demoniorū p hibentiū nubere & a cibis abstinere. s. q̄busdaz tanq̄ de se malis. Esca igit̄ nō est vitiū gule: sz materia circa quā exercetur ex cōcupiscentia ad ipsam.

gula ꝑsistit i derio inordinato.

§. II. Quantū ad secundum

Sz in quo ꝑsistit culpa huj⁹ vitij. Sciēdū q̄ ꝑsistit in desiderio inordinato cibi vl potus. dū. s. appetunt̄ ꝑter delectationē corporis: nō ꝑter sustentationē ad quā sunt ordinati. Et hoc notat̄ cū dr in ps. Erāt in ore ipor. s. q̄ habuerūt desideriū comedendi carnes ꝑter delectationē. Aug. in li. ꝑfess. Jussisti dñe vt ad alimēta sicut ad medicamēta accedamus. Sicut em̄ sumit̄ medicina nō ad delectationē: sed ꝑter necessitatē. s. ad p̄seruādū corpꝰ a morte. & cū timore sumit̄ ne ledat. Jta cibus dz sumi ad sustētāduz corpus ne deficiat & cū timore ne offendat ex nimia cōplacētia. vñ Job. iij. Anteq̄ comedā suspiro. s. timēs offendere. Quis aūt dū quis sanus existens & indigēs cibo vel potu cū delectatione comedat & bibat plus & minus delectat⁹ ꝑ q̄ habz gustū melius dispositū & ꝑ qualitatē cibi & potus: ipsa delectatio de se nō est mala cū sit naturalis: sz cū complacet sibi in cibi & potus vsu, ꝑter ipsaz delectationē nō ꝑter sustentationē: ibi est pctm: siue cū comedit vel bibit principalit̄ ꝑter delectationez ipsam: siue comedat ꝑter sustentationē: sz in ipo esu & potu iam cū temperātia comedere ꝑter ipsam delectationē. Vñ. Aug. in lib. ꝑfess. de hoc se accusat dicēs. Dū ad quietē satietatis et indigentia molesta transeo in ipo transitu insidiat mihi laqueus cupiscētie. Et cū salus sit cā comedēdi & bibendi adiūgit se tanq̄ pedissequa iocūda gulositas: & plerūq̄ ꝑcire conat̄ vt ei⁹ fiat cā.

gula q̄n sit mortale.

Quis aūt gula sit vitiū capitale & vulgarit⁹ dicatur mortale nō tñ semp est mortale: sz tūc est mortale ꝑm. b. Tho. ij. ij. q. clviij. ar. ij. q̄n̄ ꝑt delectationē gule nō auertit̄ abvltimo fine. q̄ fit cū ita ꝑcedit tali delectatiōi vt finē ꝑpter quē deū ꝓtēnit patus. s. facere nō ꝓcepta dei vel ecclie vt delectationes hmōi assequat̄ & de hoc. s. cū est mortale insteligēda est auctas Gre. dicētis. xxx. moral. Dū vitio gule nō resistit̄ oē q̄d hoies fortiter egerūt pdūt: & dū vēter nō restringit̄ simul cū ꝑtutes obruunt. vl etiā ꝑm Tho. pōt hoc intelligi q̄ gula ꝑtutes auferant̄ nō tam ꝑter se q̄ ꝑter vitia q̄ ex ea oriunt̄. Nā dicit idē Gre. in pastorali. Dū venter p ingluuiē extēdit: ꝑtutes aie p luxuriā destruunt̄. Sed si q̄s inordinate appetit vel querit delectationez cibi vel potus nō tñ ꝑter hoc sit parat⁹ facere nō ꝓcepta dei vel ecclie vt delectationes hmōi assequat̄ & de hoc. s. cū est mortale intelligēda est auctas Gre. dicētis. xxx. moral. Dū vitio gule nō resistit̄ oē q̄d hoies fortiter egerūt pdūt: & dū vēter nō restringit̄ simul cūctē ꝑtutes obruunt. vl etiā ꝑm Tho. pōt hoc intelligi q̄ gula ꝑtutes auferant̄ nō tam ꝑter se q̄ ꝑter vitia q̄ ex ea oriunt̄. Nā dicit idē Gre. in pastorali. Dū venter p ingluuiē extēdit: ꝑtutes aie p luxuriā destruunt̄. Sed si q̄s inordinate appetit vel querit delectationez cibi vel potus nō tñ ꝑter hoc sit parat⁹ facere nō ꝓcepta dei mandata: tunc erit veniale q̄d cōiter accidit cū in ea peccat̄ nisi sit aliquis habituat⁹ in criminib⁹. Et ꝑm hūc modū intelligēdū est q̄d ait Aug. in ꝑmo. de purgatorio. Quotiēs aliq̄s in cibo & potu plus accipit q̄ necesse est. s. ex delectatiōe ad mi

gula est ꝓ vnū de decē ꝓceptis.

nura pctī nouerit ptinere. dis. xxv. §. multi sunt. Quis aūt hoc vitiū cū est mortale nō sit directe ꝓ ꝓcepta decalogi. est tñ indirecte seu p quādā reductionē ꝑm Tho. vbi. §. videlz ꝓ ꝓceptū de sctificatiōe sabbati in quo intelligit̄ ꝓcepi quies in vltimo fine. Sz p gulā hō auertit se ab vltimo fine ꝓstituēs eū in tali delectatiōe. Nec em̄ oia pctā mortalia directe ꝓuiant ꝓcepti decalogi: sz sola illa q̄ iniusticiā cōtinent: q: ꝓcepta decalogi spāliter ptinēt ad iusticiā & ptes eius. Ex hoc etiā gula est ꝓ dilectionē dei q̄ facit deuz sup oia diligere vt summū & vltimū finē. sed gula facit magis diligere delectationes cibor̄ q̄ deū. cuius signū est q̄ facit cōtra ꝓcepta dei vt cōsequat̄ hmōi delectationes. Et cū ꝑm Tho. q. e. ar. iij. grauitas alicui⁹ pctī attendat̄ ꝑmo et ꝓncipaliter ꝑm materiā in qua peccat̄ ꝑm quā pctā circa res diuinas sunt maxima: sc̄do ex pte peccātis. i. deordinationis volūtatis. tertio ex pte effect⁹ ꝓsequentis. i. mali q̄ ex inde sequit̄. Sc̄dm ꝓmū gula nō hz maximā gravitatē: q: nō est circa diuina: sz circa ordinata ad sustētationem: Nec quātū ad sc̄m immo ꝑm illud magis alleuiat̄ q̄ aggravatur vitiū gule. rū ꝑpt̄ necessitatez sumptiōis cibor̄. q̄ ꝑp difficultatē discernēdi & moderādi id q̄ ꝓuenit i talib⁹ nō apparet de malicia volūtat̄. Sz ꝑm tertiū pcipue attēdit gravitas ei⁹ vt dicat̄ multū grauis q: multa mala oriunt̄ ex eo. Vñ sup illud. Qui ꝑcussit egyptū cū ꝑmogenit̄. dicit glo. Egypt⁹ q̄ interpr̄at tenebre figt̄ gulā q̄ obtenebrat animā & caput fumositatib⁹. Primogenita em̄ ei⁹ sunt luxuria cupiscētia: fuppia & hmōi q̄ generat gula. Hō aūt dr adā ꝑpter gulā de paradiso expulsus: illud fuit magis ꝑpter rapidem eius. s. sup̄ā q̄ ꝑpter ipsam gulam.

Nota q̄ adā fuit expulsus de paradiso magis ꝓpter superbiaz q̄ ꝓpter gulā.

§. III. Quantū ad tertium

Scz de pena qua punit̄ gula. nota hoc cum dicit. Et ira dei ascēdit super eos scz gulosos. Jra dei est punitio eius qua puniuit illos. s. ignē mittēdo de celo q̄ cōbussit illos & occidit. Unde dicus est locus ille sepulcra concupiscentie: q: ibi sepulti sunt homines tui, ꝑpter concupiscentiā gule. Punit autem tripliciter.

¶ Primo pena corporali.

¶ Secundo pena spirituali.

¶ Tertio pena gehēnali.

gulosus punitur corporaliter.

Quātū ad primū dr Eccli. xxxvij. c. Propter crapulā multi pierunt. Multi em̄ mortuī sunt ꝑpter inordinatā sumptionem cibi & pot⁹. Vñ Ysay. Excessus ciborū sumit & corpus trescere facit corpꝰ humanū: & macerat egritudine diuturna & tūc eū morte crudeliori sumit. de ysc. dif. v. c. nihil sic ioandū. Vinc & Hiero. Hippocrates docet in aphorismis Opimis crassa & obesa corpora q̄ crescēdi mesurā implere uerint: nisi ciro ablatione sanguinis minuant̄ in palysim & pessima morborū genera erūpere. s. est necesse. Et Galien⁹ docrissim⁹ hippocratis interpres athletas quorū vita & sanitas est. dicit in exhortatione medicine nec viuere posse diu nec sanos esse. de ysc. di. v. c. ne tales. Et de quodā pos

gula causat infirmitates

agroso narrat ipe idem q̄ ꝓscriptus & depauperat⁹ cū nō posset ita vacare gulofitatib⁹ suis ꝓ cuius factus est sanus. Narrat de quodā abbate: qui cū iret ad balnea: q: quasi ꝓdiderat appetitū ꝑpter nimiā epulationē: captus in via & ductus ad radicofanū fuit incarceratus: & audita causa itineris fecit eū dñs castri manere in quadā camera vbi nō erant nisi fabe crude & aqua & sine cibo & potu per aliquot dies. ꝑpter q̄ ille ꝓsumptis supfluis humoribus fame ductus comedit illas fabas & sanatus est. Eccli. xxxvij. Jn multis em̄ escis erit infirmitas. Señ. Voluptates nō tñ voluptuosos excecant: sed & impotentes reddūt: & scrus & leprosos & diuersis aliis infirmitatib⁹ afficiūt. Jnducit q̄s & pauperatez ꝑm illud Prouer. xxj. Qui diligit epulas in egestate erit: & qui amat vinū & pinguia nō ditabit. Unde & ꝓdigus filius cōsumpta suba in gula & luxuria cepit egere. Lu. xv. Scda punitio seu pena q̄ incurrit ꝑpter gulam est spūalis: q: videlz amittunt̄ p eam & destruunt̄ oēs virtutes q̄ superant oia bona tpalia. Jn cuius figurā legit̄ q̄ nabuzardā princeps coquor̄ destrurit muros hierusalē: ad designandum q: venter cui multitudo coquor̄ deseruit ꝑpter vitium. s. gule edificia virtutū ad solū redigit. vt ait Gre. satia. xliij. dii. §. f. Ruit fides ruinā patiat̄ ꝓz in illo ꝓpho hebreor̄. de quo legitur. j. Cor. x. Sedit ꝓplus manducare & bibere & surrexerunt ludere. i. festiuare in veneration̄ viruli aurei dedinates ad idolatriā. Quā spem hñr̄e possunt de deo vl de beatitudine quor̄ deus venter est vt dicit apls. Et gl̄ia in cōfusione eor̄ qui terrena sapiūt. ad Phil. iij. Jdi sunt gulosi qui cultū & solicitudinē quā debēt circa deū hñr̄e habet ꝓ ventre suo. Verus em̄ dei cultor cum surgit mane cogitat ꝓmo de deo se ei recōmēdans. Sed gulosus cogitat q̄d debeat in mane comedere: q̄d magis delectet. De coquina templum facit: de mensa altare. ibi ponit victimas carnes varias. ministri sunt serui mense: odores & lectiones sunt locutiones de cibis & vinis q̄ sint melio: es. hi dicit. Comedamus & bibamus; cras em̄ moriemur; & sic erimus quasi nō fuerim⁹,

Punit̄ spūaliter gulosus

nō fuerim⁹. nec enim aliā vitā sperāt: sed cū se reperiūt in igne inferni tunc experiunt̄ aliā vitā. Charitatē ꝓrimi ignorant. Sicut dives ille q̄ epulabat̄ q̄tidie splēdide et lazaro mēdico & vlceroso quem q̄tidie videbat: nec micas quidē q̄ cadebant de mensa ei dabat ꝑpter q̄d tandē mortuus sepult⁹ fuit in inferno. Qui em̄ habuerit subam nūdi huius: & viderit fratrē suum egere & nō dederit quomō charitas dei est i illo. s. Joh. iij. q. d. nō est vtiq̄. Prudētia ꝑternit gula: q: vt ait Hiero. Pinguis venter. idest gule deditus crassum sensum generat. di. xliij. §. fi. Jsumositates em̄ ciborū & potuū ascendunt ad cerebrum & obtenebrāt intellectū vt male possit discernere verū: sicut ꝓz in Herode in cōuiuio posito q̄ nesciuit discernere se nō obligare ad ꝓmissa iniuste: sed impudēter & crudeliter ad petitionē puelle iussit amputari caput Johānis baptiste. Justicia exilio relegat̄. q̄s em̄ tam iniustus tam auarus. inquit Ambro. q̄ qui multorū alimēta nō suffic̄ sum: sz abūdātia & delitias facit. di. xlvij. sicut hi. q̄ dr gulosus ita comedēs ꝓcedat̄ q̄ multi pauperes possent ex illo sumptu viuere. Quot irrisiones: detractiones: proditiones: homicidia fiunt in cōuiuijs. Nonne absalon fratrē suū ꝓditorie in cōuiuio occidi fecit. vt habet. ij. Reg. xiij. Sortitudo per gulam infirmat̄. Unde & qui cerrat in agone ab hostibus se abstinet. s. Cor. ix. sz grauamine ciborū & potuū vt sit fortis ad bellandū. Fortissim⁹ em̄ ille holofernes: cuius terrorē oēs formidabāt in cōuiuio nimis comedendo & bibendo ita debilis est effectus q̄ ab vna muliere. scz Judith fuit decapitat⁹. Judith. iij. Ceperātia autē fugat ex toto sicut vnū ꝓuū expellit aliud. Sed venter mero estuās facile de spumat in libidines. vt ait Hiero. Jn cuius figuram noe ebrius factus nudauit femora. Gen. ix. Sed & septē dona spūssancti ex gula ruūt. q̄d figuratū fuit Job. s. c. q̄n septē filijs Job quiētibus in domo ꝓmogeniti domus pcussa a vento ruens oppsit oēs. Figurāt em̄ ꝑm Greg. septem dona spūssancti septē filij Job. Demū pena gehēnali punitur gula. Attēdite iquit saluator: ne grauent̄ corda vra crapula & ebrietate: & supueniat in vos repentina dies illa. s. iudicij vos ꝓdēnans. Ponit apls⁹ Ro. xiij. comessationes & ebrietates inter opa tenebrarū: quia ducūt ad tenebras eternas. Sicut q̄ ira dei ascendit super eos. s. gulosos. s. incēdiū ignis. ita ignis eternꝰ paratus est gulosis.

Absalō fratrē suum i cui nio occidit.

Dolores cōsiliādo inferet̄ fuit.

Filij Job quiētibus domus pcussa pit sunt.

§. IIII. De speciebus gule

Gulaq̄ ꝓ modis tērat

Quinq̄ sunt vt ponit Greg. i lib. moral. di. Quinq̄ modis nos gule vitiū tentat. aliq̄n anq̄ indigentie tpa ꝑuenit aliq̄n tpa nō ꝑuenit: sed cibos lautiores querit: aliq̄n que sumenda sunt ꝓcurari accuratius exp̄etit. aliq̄n aūt & q̄litas ciborū & tps ꝓgruit: sed in ipa q̄litate sumenda mensurā refectiōis excedit. nōnunq̄ abiecti⁹ est q̄d desiderat. & tm̄ in ipo esu imensi desiderij deterius peccat. de cōse. di. v. c. q̄nq̄. Sup̄ b dat urversus. Prepere laute nimis ardenter & studiose. Quō aūt isti modi vel circūstantie gule faciāt diuersas spēs. b. Tho. ij. ij. q. clviij. ar. iiij. sic declarat.

Diuerse circūstātie gule facūt dī uersas spēcies.

Gula ipa ꝓtat inordinatā cōcupiscentiā edēdi. Jn esu aūt duo cōsideranť. s. ipe cibus q̄ comedit̄ & ei⁹ comestio. Potest ḡ inordinatio cōcupiscentie attendi. Uno mō quātū ad ipm cibū q̄ sumit̄ & sic quantū ad substantiam vel speciē cibi querit aliquis cibos lauros. i. pciosos. quantū ño ad q̄litatē querit cibos nimis accurate ꝓparatos q̄d est studiose: quantū ad quantitatē excedit in nimis comedēdo. Alio modo inordinatio cōcupiscētie cōsideratur in ipa sumptione cibi. & hoc vel q: ꝓuenit debitū tps comedendi. et sic est ꝑpere. vel q: nō seruat debitū modū in edendo: q̄d est ardenter. Propterea autē corruptio circūstantiarū diuersarū facit diuersas spēs gule ꝑpter diuersa motiua ex q̄bus mor: aliū spēs diuersificent̄. Jn eo em̄ qui querit lautos cibos excitatur cōcupiscētia eius ex ipa specie cibi. Jn eo autem qui ꝓuenit ante tpus deo: dinatur cōcupiscentia ꝓpter impatientiā mor̄. & sic de aliis. De his potest iuduci illud ps. lxxvij. Mādducauerūt & saturati sunt nimis & desideriū eor̄ attulit eis. Et loquit̄ ps. de illis gulosis qui erāt in deserto in populo dei. Sed quantū sit detestabile vitiū gule ostēdit Amb. in sermone dicēs. Sexto die bestie create sunt. & cū bestijs orta est ptās edēdi & vsus escaruz vbi cib⁹ cepit ibi finis factꝰ est mūdi. ibi cepit sua incremēta nescire: vbi ceperūt diuina opa circa eū feriari: quo iudicio declaratū est q̄ p cibos mūdus haberet imminui per quos desijt augeri. & j. Eccle. Euscē ꝓcuaricari nemo nouerat cum adhuc orta nō esset q̄ ꝓmina est ꝓuaricatio. Jnditiuz est ieiunium. i. abstinētie lex a dño deo: ꝓcuaricatio legis a diabolo. Serpens gule suadet. dñs ieiunare decreuit: cul pa p cibū: latebra post cibū: cogitio infirmitat̄ in cibo: firmitatis virtus in ieiunio. dist. xxv. sexto die. Ubi ostendit Amb. q̄nq̄ mala ex vitio gule. Primū q: facit hoiem vt aīal brutū: sicut em̄ bestie comedūt cū trahit appetit⁹ eas ad cibū sine discretione vel aliqua cōsideratione. ita & gulosus nō respicit nec ad diē nec ad modū nec ad necessitatē sz ad appetitū. et hoc signatū fuit in eo q̄ in eadē die. s. in ꝓncipio creatiōis rerū q̄ creare sunt bestie postea creato homine dr̄ data licētia comedēdi cū dñs dixit. de oī ligno paradisi comedite &c. Genes. ij. Tullius. Si videris istos epulatores velut optimos boues stertere & sudare i tellige eos. & Señ. quosdā ventri obedientes loco aialiuz numerem⁹ nō hoīm. Sc̄dm malū q: impedit fructus ꝓfectū. Unde Greg. dicit in lib. moral. q̄ q̄ nō vincit vitium gule male potest alia vincere. i. quanto corpus implet: tanto anima macrat̄. Hō figuratū fuit in hoc q̄ data licentia comedendi a deo nō creauit: postea alias nouas creaturas. Et sic dicit Amb. mundū finitū & p cibū gule. mundū sz minorē diminutū. i. hoīem ꝑfectū spūali. Tertiū q: est malor initiū. nam oēs penalitates & miserie & mores quas patimur ex corpus & ignorātia & inclinationes ad vitia ꝓcesserūt ab illa inobedientia ade & vitio gule ex illū ꝓsumptiōsentis. Mala. i. malilla. mali sz hoīs ade. malo idest pomo. mala cōtulit oia mūdo. corpalia & spūalia vñ dicit hāc fuisse pmā ꝓuaricationē: sz quantū ad exteriora vitia. Quartū malū est: q: obscurat intellectum & aufert deū. Job. xxviij. Non inuenit sapientia in terra suauiter viuentiū. i. gulosorū. Tullius. mētre recta vti nō ꝑt cibo & potu repleti. Jn cui⁹ figurā post gulā cōmissam se absconderunt ꝑmi parētes q̄si amātes tenebras ne viderent̄ a deo Et b̄ est q̄d ait Amb. Latebra post cibū. Quintū malum est: q: inducit luxurie fluxū. Hiere. v. Saturaui eos & mechati sunt. Hiero. Quō inuēcula i feruore iuuētutis posita dapib⁹ & vino plena de castitate erit secura. q. d. male. Et in hui⁹ figurā cōmisso vitio gule fecerunt sibi perizomata cooperiētia pudenda: q: sensērūt stimulū carnis. Et hoc est q̄d dicit Amb. Cognitio firmitatis in cibo. & ideo serpens gule suadet & tentat de ea. vnde & xp̄m tētauit in deserto dicēs. Si filius dei es dic vt lapides isti panes fiant Mat. iiij. q: nouit ide multa lucrari & frequēter illud suggerit ꝑm mor: alē sensum: vt lapides duros abstinētie & ieiunior̄ cōmuret in panes relaratiōis ꝑnie et recreatiōis cor̄pis. & b̄ si filius dei es. si p quia filij dei es per fidem et gr̄am. Deus vult filios suos letari & nō cruciari. & regnū dei nō est esca & potꝰ: sz iusticia & pax & gaudiū in spūsc̄o inq̄t apls Ro. xiiij. Sed verū est q̄ regnū dei nō acquirit solū p abstinētia ciborū: sed per iusticiā ad quā ptinet ieiunia instituta nō frāgere: nec ꝓpter delectatiōes comedere vl aliq̄d ꝓpter comedēdū iordinarū facere: q̄d et diabol⁹ xp̄o suggerebat: vt. s. faceret miracla illi⁹ ꝑuersiōis sine cāvigēte: q: aliē sibi poterat de cibo ꝓuidere. Sz gulosi māducauerūt & saturati sunt. Ubi notant̄ plures ipēs gule.

Quinq̄ mala ex gula.

Hula est initium malorū.

¶ Primo manducauerūt aliq̄ in excessiua quantitate.

¶ Secundo māducauerunt aliq̄ cum laura qualitate.

¶ Tertio manducauerūt tertiū de accurata studiositate.

¶ Quarto manducauerunt quarti ex nimia auiditate.

¶ Quinto māducauerūt q̄nti sub tpis inoꝑtunitate.

Universidad de Deusto
Biblioteca

§.V. Prima ergo species

gule seu modus est nimis comedere vel etiam bibere. qđ em̄ dr̄: de esu totū sciendū est de potu: sed locutio in hmōi fit de esu: q: ibi magis offendit et frequentius q̄ in potu. Cū aūt ita excedit in quātitate vt incurrat ebrietas: illud est vnū vitiū speciale de quo dicet. i. Luz vero bibit vltra debitū: sed cīra ebrietatē ptiner ad hanc spēm gule. Ab hoc vitio deuicti sunt multi et illis ebrius in deserto. de qbus dr̄: in hoc iculo allegato Manducauerūt et saturati sunt nimis. comederūt ergo coturnices q̄s dn̄s fecit circa castra eorū euolare: quas capras comederūt in nimia quātitate hz puniti sunt igne de celo gulosos illos cōburēdo. vt habetur Numeri. xi. Et pperrari potest istud vitiū ita circa vilissimos cibos et potus sicut circa delicatos et pciosos.

Nimia saturitas indurit pctm̄ sodomitic cum.

Vn̄ dr̄: Ezech. xvi. hec fuit iniq̄tas sororis tue sodome saturitas panis et aq̄. De quātitate aūt cibi et pot̄ nō pōt dari vna certa regula oibus fm̄ eādē mēsurā: hz plus et minus exigit fm̄ varietatē cōplexionū et fatigationū. Un̄ etiam et idem plus indiget vno tpe q̄ alio fm̄ dispositionem sui corpis. Unde pbs in lib. Ethi. narrat de quodā fortissimo viro dicto Milo q̄ comedebat solus aliq̄n̄ vnū bouē nec erat grauat̄ stomachus eius. Et alius q: debilis etiaz de paucis buccellis panis grauabat̄. ppterea inquit chr̄ist̄ Mat. xi. Venit Jobes bap. nō māducās nec̄ bibens sc̄z cōia cibaria: et dicūt demoniū habet. Venit fil̄ hois mādu cās et bibēs. s. cōi modo et dicūt. Ecce homo vorax et potator: vini: et iustificata est sapiētia ab oibus filijs suis. Et hoc vltimū dr̄bū tractās Aug. ait. Ostēdit filios sapiētie intellīgere necī abstinēdo: nec in māducādo esse stultīciā sed in eq̄nimitate tolerādi inopiā et tēperādi abūdātiā eo nō se cor:rupēdi. di. xli. qđ dicit. et appellat filios sapiētie discipulos rpi a qbus dicit se sapientiā iustificatā. i. iustam et sanctā in comedēdo moderate. Tātū q̄ pōt et dz q̄s comedere et bibere quātū credit se idigere ad sustētationē et refectionē eor̄ q̄ sibi incūbūt agēda. ita vt nō vsq̄ ad nauseā sumat: sed cū aliq̄li adhuc appetitu finē faciat. Cum aūt ex delectatione cibi vel potus plus sumit q̄ sibi dicat cōscīētia oportunū tūc peccat. Et de crapula carnisp̄iuij ex his q̄ habenk di. iiij. deniq̄. cū glo. videt ibi eē mortale. dicit em̄ ibi Hiero. Cū oēs laici sclares illa die plus solito et cereris diebꝰ accurati cibos carniū appetāt et nisi noua q̄ dā auiditate vsq̄ ad mediā nocte se ingurgitent: nō aliter se hmōi scīī tpis observationē suscipe putār. s. qu dragesime qđ vtiq̄ nō rōni sed voluptati: imo cuidā mētis ceci tati ascribēdū est. Un̄ nec a tali cōsuetudie auerti pñt. et ideo cū venia suo ingenio relinquēdi sunt: ne forte peiores eri ſtāt si a tali cōsuetudine phibeant. Hec glo. ibi dicit cū venia sc̄z tpalis punitionis nō gehēnalis. Nec tn̄ oēs excedētes illo tpe in quātū vel qli ꝺdēnādi sunt de mortali: sed q̄ faciūt nimiū excessum auertētes se a deo. Beatus etiam Aug. dicit esse reprehendēdas comesationes et ebrietates q̄ fiunt in diebꝰ solēnibus. vt di. xliii. comesationes.

Delicata cibaria et vina.

§.VI. Secunda species est

comedere cibos nimis delicatos. ppter delectationē vt capones: fasianos: pdices: carnes vitulinas: läpredas: sturiones et hmōi. vina solēnia vt maluaticū: vernaciū: grecū: trebianū et hmōi. Huic deditus erat diues ille q̄ epulabatur q̄tidie splēdide. de q̄ rps dicit q̄ mortuꝰ est et sepultꝰ in inferno. Lu. xvi. Jn hac etiā spēm gule videnk lapsi hi de qbꝰ aūt pñs. Māducauerūt et saturati sunt nimis. nō enim erāt cōtēti cibo cōi et vtili et suaui māne de celo: hz appetierūt carnes et solēnes vñ et coturnices dn̄s dedit. Num. xi. Si tn̄ qs vtaq̄ cibarijs delicatis ꝑpter infirmitatē vel debilitatē ꝺ exigētē aut generis nobilitatē vt pncipes. aut ꝓpter tpis ꝺgruitatē: vt in nuptijs et cōuiuijs discretis: pōt esse ꝺ absq̄ pcō. Un̄ Aug. Fieri em̄ potest vt sine aliquo vitio cupiditatis vel voracitatis pciosissimo cibo sapiēs vtaq̄. Jnsipiēs aut̄ fetidissima gule flāma in vilissimū in ardescat. Et sanius maluerit q̄s more iumenti ticula more esau nepotis abrae: aut hordeo more iumentorū. di. xli. q̄s. q. i. e. di. idē dic. cū cogank. Nō cogant dīuites cibis pauperū vesci: vtanq̄ cōsuetudie infirmitatē sue q̄ doleāt se aliter abstinere nō posse. Si em̄ cōsuetudines suā mutāt: egrotāt: vtanq̄ supfluis et dent paupibꝰ necessaria: vtanq̄ pciosis et dent paupibꝰ vilia. hec ille. Un̄ laudabile est a puericia etiā filios nobiliū assuescere cibis grossioribus: qđ fecit mr̄. b. Bern̄. ergo filios suos nobiles et diuites. Sz tiranꝰ ethnicꝰ hz rectissimꝰ ordinauit in le gibus suis ad oleicultus rure nutriendos cibis vilibus. Sūme aut rep̄hēsibile est iuuenculos ad tabernas accedere pignolatas cōfectiones et alia gulosa comedere: malua tica et greca bibere: et in cōuiuijs cū alijs inuenibꝰ reperire. Cū istis em̄ labacitatibꝰ iducunk ad oēm turpitudinē sodomiticā et hmōi. Nimis inordescit in eis cōcupiscentia carnalis sanguinis. in eis feruente absq̄ hoc q̄ ligna tāra ad augmētādā flāmā apponāt. Cōuiuia aūt fac̄ crebiscōtinuis facere. ter lauta ꝓparank cū ex amicitia vl alia cā honesta fiūt de se nō sunt rep̄hēsibilia. Nā et Job punitebat filijs suis cōuiuia facere inuicē. Joh. i. Et Joseph ꝓpauit fratribꝰ suis cōuiuiū. Abrahā ꝗ angelis hospitibꝰ suis. Gen. xviii. et pcipue cū in cōuiuijs adsunt q̄nq̄ circūstātie qs ponit Greg. dicēs Sciendū q̄ cuiuia tūc ex charitate veraciter ꝓdeūt cum in eis absentiū nulli? vita mordet: nullus ex irrisione reprehendit. Nec inanes secularium negociorū fabule: hz ꝺba sacre lectionis leguntur et audiunt. Cū nō plus q̄ necesse est corpi deseruit. di. xliii. cōuiuia. Et q: raro est q̄n in cuiuijs multa vana et irrisoria imisceank: et vltra debitū comedat et delectet. ideo refert Aug. documētū sibi ab Amb. tradītū vt vitaret cōuiuia qbus terminus rēperātie excedit̄ur.

§.VII. Tertia species gule

est ponere nimis de tpe et cura ad pparādū cibos vt magis delectēt. pura vt sint variati: assati: lixi cū aromatibꝰ. cū sapoꝛibꝰ et hmōi. quo vitio laborauerūt filij heli sacerdotis. Nā cū ppls accederet ad offerēdū sacrificia aialiū ad altare fm̄ mādatū legis veniebat puer qui. s. erat minister sacerdotis et dicebat offerēti. da mihi carnes. i. partes aialis occisi vt coquā sacerdoti. Nō em̄ accipiā cocta: sed crudā. qđ faciebat vt accurati? posset suo sacerdoti ꝓpare Et offerēs rndebat. Jncēdat̄ pi? fm̄ morē adeps et post ea accipies: et ille. s. minister. Nequaq̄. si nō dabis accipiā eā vi. Jn ollis quoq̄ vbi coquebant carnes mittebat tridentē et trahebat crudū de lebete. vt habet. i. Reg. ii. vbi subdit q̄ grande erat pctm̄ eor̄. vnde in punitionē in bello ꝓra philisteos occisi sunt. Et pcipue in hoc solēt delinquere diuites: et etiā plari eccl̄ie. Un̄ Alanus de plācta natura air. Hodie gule vitiū ꝓfundi se porrigit in dños et plātos q̄ salmones lucios ceteros q̄ pisces equipolleri generositate insignes varijs decoctionū cruciant martyrijs balneātes officio sacri piperis. fonte baptizār vt multiformē sapoꝛis grām ꝺsequant. Alij ministroꝛ cōtūdit: colat alij et ꝺficit: substātiā ꝺtit i accidēs. naturā mutat in artē vt saturitas trāseat in esurīē. Hec ille. Sed magnā cōfactiā sibi debēt facere tales de tāto tpe qđ amittūt et faciunt ministros amittere ꝓ hmōi ꝓparatiōe et expēsis supfluis qbus deberēt paupibus subuenire. Et forte etiā illi de qbus dr̄. Māducauerūt et saturati sunt et. c. in ꝺ vitiū iacēbant. Nā ceperūt illas aues in copia et deficcauerūt vt post ea possent sibi accurati? ꝓpare in esum. Sciēdū etiā q̄ sumere cibos inūde et sine ꝺgruēte ꝓpatiōe vbi cōmode ꝓuideri pōt vitiosus est principes ad vitiū negligētie vel ifirmitatē ꝓhicer. Nec affectate sordes nec crāfire delitiale dē pariūt. qđ iducit Bran. xli. di. clerici. §. sic de cibis sic et de vestib⁹. q̄ aūt alicui? sctōs cibis cineres legim⁹ plibasse vl inisciuisse. r. b. Bern̄. epz ārifidi ꝺcēn. et san. frā. di. vlti. hoc fuisse laudabile et ꝛ̄ tuosus ex opere opante. nō ex opere opatio. i. ex intētiōe opantis. vt. s. subtrahētes se ab omni delectatione sc̄z corpali redderenk magis capaces et apti delectatiōibꝰ spūalibꝰ et affectui ad diuina a deo ad hoc inspirati: sed illud opus in se nō erat laudabile vñ nec inimirabile: nisi quis similiter a deo inspiratus esset.

§.VIII. Quarta spēs gule

est nimis ardēter seu nimia auiditate cibū vel potū sumere. ad qđ ptinere videt comedere nimis rapaciter et festinānter. Et hz q̄dā habeāt a naturali cōditione. vel assuefactione tm̄ et corpoꝛi nocet. q: nō ita bene pōt cibꝰ digeri q̄ si integer deglutitus: et minus bene edificat. Et cū pcedit ex inordinato appetitu delectatiōis gule pctm̄ est. Hoc vitio esau supatus ꝓpter vnā escā sc̄z lentis eduliū vēdidit ꝓmogenita sua. Hinc vt narrat Ben̄. xxv. Cum reuerteretur esau de agro fessus ad domū inueniēs q̄ germanus eius iacob coctum lentiū ferculū comederet: petiuit ab eo vt sibi de illo ferculo ad esum daret. cui iacob dixit. Vende mihi primogenita tua. qđ et fecit ex nimia auiditate illius eduli paruipēdens ea ꝓ tam vili precio vēdere. vñ et graviter peccauit simonia cōmittēs: q: ius ꝓmogenite tūc sc̄z in lege nature erat spūale. Nā ꝓmogenitus renebat locum et officiū sacerdotis. Jacob autem emendꝫ. nō peccasse: q: potius redemit q̄ emit veratione suam. Et in hac specie gule ita peccat vilissimis cibis sicut preciosis. imo frequēter offendūt hoies nō faciētes sibi conscientiā ꝓpter vilitatē cibi et cum maioꝛi delectatiōe gule comedunt aliq̄n̄ herbe fructꝰ: cepe: allia: et hmōi q̄ carnes. Nō attenddētes q̄ vitiū gule in pmis paretibꝰ nō fuit circa capones et cōfectiones sed in fructibꝰ. Sed vt dicūt hebrei fm̄ q̄ alleg. Nico. de lyra fuit fructꝰ ficꝰ. Un̄ Aug. In oibꝰ his rebus nō vsus rerū sed libido in culpa est. Idem. viles cibi appetēter accepti impediūt ꝓuentū abstinētie. Dauid aūt aquā cōcupiīt effudit. xli. dis. c. delitie. Hist̄oria dauid hr̄. ii. Reg. xxiii. vbi dr̄: q̄ cū q̄dā die dauid appeteret bibere de aq̄ cisterne bethleē dicēs. O q̄s mihi daret de aq̄ cisterne q̄ est in bethleē: subito tres socij eius fortissimi a sese ipsis iuerūt. et ꝓ medium castroꝝ inimicoꝛ philistijm q̄ tūc habebāt stationē in bethleē trāseūtes hauserūt aquā de cisterna bethleē et sibi appoꝛtauerūt. sed noluit bibere dicens. absit vt periculū aiarū horum ego bibā: sed libauit eā dño. Jnfirmi vel sani q̄ sciunt vel exp̄ti sunt aliquid cibi vt potus nocere infirmitatibꝰ eoꝝ: et tm̄ sumūt ꝓpter auiditatē vtiq̄ peccāt in hac specie gule. et hoc plus et minus fm̄ excessum quē faciūt. Narrat etiā Hiero. in. iii. diał. de quadā sanctimoniali q̄ quādā tactucā in horto visam collīgēs cū nimia auiditate comedit ꝓpter qđ a diabolo arrepta est. sed ab equitio liberata est. Bē etiā vitio peccauerūt isti qui manducauerūt. vñ dicitur. Desiderium eorum etc.

§.IX. Quīta spēs gule est

ātīcipare horā seu extra horā statutā vel cōsuetā comedere sine cā vrgēte. Nā si exigit infirmitas vel cā alia rōnabilis ois hora est idonea. Cū nō ieiunat cōis modus ꝛ̄piarum est bina comestio. s. prādiū et cena. et ꝓ ꝺ sani viuīt. q̄ em̄ comedūt pluries in die vt aialia bruta sunt. nec sanivi uere pñt cū ponāt indigestū sup indigestū. vnde mali humoꝛes gignunt. et caput etiā fumositatibus est grauatum et male aptū ad spūalia. Et hoc nisi magno labore excuset: vt laboratēs in agris: viatoꝛes: pueri dum sunt in augmēto. Qui aūt de mane surgētes de lecto subito volūt comedere et bibere et pcipue in diebꝰ festiuis ātеq̄ vadāt ad eccl̄esiā nimis indeuoti sunt. ꝛ q̄s dr̄: Ecce. p. Ue tibi terra cuius rex puer est: et cuius pncipes mane comedūt. Terra est hō. puer est sensualitas q̄ appetit sensibilia vt puer. pncipes eius sunt sensus. Ue aūt illi q̄ regit a sensualitate et cuius sensus vacant comestatiōibꝰ rēpestiue: q: gulosus est. Esa. v. Ue q̄ surgit mane ad ebrietatē sectādā. Un̄ ꝺo ieiunari dz vt in diebꝰ statutꝫ ab eccl̄ia; semel tm̄ comedi de

bet: et circa horā nonā. pueniēdo aūt notabiliter horā none vt in tertia fine cā rōnabili sed mere ex inpatiētia amore et appetitu gule vitiū est. vel etiā comedere post prandium de sero. etsi nō ordinate tm̄ buccellā panis vel plures fructꝰ vitiū est: nō ieiuniū: vt dicet in. c. seq. Jn hanc speciē gule incidit ionathas filꝰ Saul qui facto ꝑcepto a rege patre suo saul q̄ nullus aliq̄d comederet dū pseqbatur philisteos ꝓtra q̄s bellū gerebat. Ꝝ eionathas trāsiens p campū insequendo cū alijs inimicos parū mellis accepit cū ꝛ̄ga quā gerebat in manu qđ reppit i quadā arbore et comedit fame ductꝰ. ppter qđ cū postea reuertens a pseutiōe inimicoꝛ cū suis Saul cōsuleret dn̄m non potuit hr̄e responsum ꝓpter trāsgressionē illā. Et hac cōperta q̄s ꝓperrarat voluit occidere illū: sed ppls eripuit eū de manibus suis vt hr̄. s. Reg. xiiii. Jn his oibus q̄nq̄ spēs ad discernēdū q̄n sit mortale vl veniale sumēda est regula data supius in. c. pcedenti. §. iii. videlz q̄ cum tāta est inordinatio volūtatis seu affectio ad ꝓsequēdā delectationē gule q̄cūq̄ dictoꝛ modoꝛū q̄ videt se paratū ad faciendum cōtra mādata dei vel eccl̄ie: tunc est mortale: alꝰ veniale.

§.X. Remedia contra gulā

Quinq̄ sunt remedia cōtra pctm̄ gule.

sunt quinq̄. Primū est lectio seu auditio sacre scripture. Hoc vsus est rps cū tēratꝰ de gula in deserto dixit. scriptū est. Nō in solo pane viuit homo: hz in oi ꝛ̄bo qđ pcedit de ore dei. ipe. Sermo hortak ad abstinētiā. Spūalis etiaz cibus inducit oblīuionē et cōtemptū cibi corpoꝛalis. Secundū est elogatio ab his q̄ dant occasionē excedendi in cibo et potu: vt sunt delectabilitas: varietas: nimietas ciboꝝ: ꝓpter qđ dr̄: Melius est ire ad domū luctꝰ q̄ ad domū conuiuij. Eccs. vij. q: in conuiuio sunt occasiones gule et aliorū vitioꝝ. Tertiū est cōsideratio cene eterne ad quā inuitati sum⁹ cui? esuries inducit saturitatē. q: beati q̄ esuriūt et sitiūt iusticiā etc. Jnuitatꝰ enim ad solennē cenā nō curat de mandato ꝑcedēti. Apoc. xix. Beati qui ad cenam agni nuptiarū vocati sunt. Quartū est moderata occupatio. Prouer. xxi. Desideria occidūt pigrum: noluerunt quicq̄ opari manus eius: tota die concupiscit et desiderat Patik em̄ oculos famē vlcm. oculi desiderāt videre vanitatē: aures rumoꝛes: olfactꝰ odoꝛes: gula cibos: quam fame nō habet occupatio. Quintū est oꝛo. vnde ps. De necessitatibus meis eripe me dñe. Necessitatis est em̄ comedere et bibere: hz immiscet se gula: et ideo oꝛat ne sub necessitate surrepat voluptas. Jn cuius figurā socrus simonis q̄ tenebat magnis febribꝰ oꝛatibꝰ apꝝ rpm̄ pro ea sanata est. Luc. iiij. Socrus simonis est sensualitas. magne febres sunt spēs gule. Quinq̄ em̄ sunt febres. s. ephimera q̄ durat vna die et est in spiritibꝰ: phlegmatica: tertiana: qrtana q̄ sunt in humoribꝰ. s. phlegmate: cholera q̄d tertiana: melancholia q̄d quartanā: ethica q̄ est in ossibus. Febris est excessiꝰ calor et gula inordinatus appetitus.

Tripler ē ieiuniū

¶ De omissiōe ieiunij q̄ frequēter accidit ex gula. Cap. ij.

De omissione ieiunij

que fit q̄nq̄ ex gula: q̄nq̄ ex incuria. Ambro. in sermone. Et sciam⁹ nouellū nō esse ieiuniū primā legē ꝓstituīte ieiunio sc̄z cum dixit. De ligno scientie boni et mali nec comedatis. Ben̄. ij. Lex abstinentie a dño deo cepit ꝑuaricatio legis a diabolo. di. xxxv. sexto. et hoc statu innocētie: sed post lapsum renouauit legem dicens Joelis. ij. Conuertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio et fletu et plācta. Est aūt ieiuniū tripler. Primum ex lege naturali. Scdm ex lege diuinali. Tertiū ex lege positiua seu humanali. Diuersimode tn̄. Naz ex lege naturali est ieiuniū generali mō nō determinato nec ad certū diez neq̄ ad horā comedēdi nec ad q̄ntitatē cibi. Dicrat enim rō naturalis hoi vt carnē suā ita domet ieiunijs abstinentia esce et potꝰ vt spūi sit subiecta ꝓ abstinētiā et eleuari aliq̄n̄ possit i deū; hz nō dicrat q̄ magis vna die certa q̄ alia: nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

Jeiuniū ē triplex ex iure.

ꝙ hora nona comedat: nec ꝙ a lacticinijs abstineat: et iō ex hac lege difficultr pōt sciri qñ peccat omittendo. Ex iure diuinali est ieiuniū triplex. videlz ex pnie iniūctione: ex voti ꝑsonꝫ obligatiōe: ⁊ vetereꝫ legis traditione. Impositio pnie q̄ fit cōtenti a sacerdote de ieiunio sicut de alijs reb⁹ ptinet ad satisfactionez ꝑtē sacri penitētie ꝓm Pe. de pal. Sacramēta aūt sunt de iure diuino. ita ergo istud obligat ꝙ dimittere ipm mere ex negligētia est pctm mortale: secus si ex impotētia vel infirmitate vel obliuione vel etiā differēdo ipm facere cū cōfesso: nō astringit cū ira ad certū diē q̄n posset altera supplere. Posset etiā p illū confesso: ē vel aliū in aliud cōmutari ſz non ꝑsona autoritate. Simili cū redditio voti fit de iure diuino si q̄s vouet ieiunare niſi irritet vel cōmutet p eū q̄ pōt ex negligētia omittēdo vl ex vitio gule est mortale: sec⁹ si ex impotētia vel infirmitate vel obliuione. Sz si ex deuotione ꝓponit nō tamē vouet ieiunare aliq̄ die vt sextis ferijs: sabbatis: vel diebus marialib⁹. i. illis ferijs q̄bus illo anno festū annūciationis occurrit dimittendo nō peccat saltē mortaliter etiā ex mera negligētia. Nō tñ ꝑpter illa debet dimittere ieiunia eccle: sed potius ea seruare si vtrunq; facere nequit. Jeiunia ꝓhibitiosa dimittere ds. vt comedere vna die vnū bolum alia die duos et hmōi. In lege veteri ꝓceptū cerimoniale erat iudeis ieiunare certis diebus. ꝓm illud Zach. viij. Jeiuniū quarti. septimi: ieiuniū ḡnti: ieiuniū septimi: ieiuniū decimi cr̄tvob⁹ i solēnitates. Cāmaūt q̄reieu bāt cert⁹ die bus illoz mēsiū ponit Hiero. di. lxxv. c. ieiuniū. Sz q: nūc cerimonialia ex toto cessant nullo mō illa seruanda sunt. Er si q̄s seruaret q: in lege mādata: iudaizaret et mortaliter peccaret. Ex iure hūanali obligat ieiuniū triplr. ex ordinatione regulari: ex statuto ecclie vniuersali: ex consuetudine ḡnali. In oī em religione sunt aliq̄ ieiunia determinate instituta p regulā vel cōstitutiones q̄ ꝓtermittēdo ex negligētia mera pctm est: nō tñ mortale niſi p cōtemptum omittendi vel si ꝑ regulā in ꝓcepto essent: ſic ſz de minori⁹ q̄ ex ꝓcepto regule tñe habēt ieiunare omnes sextis ferijs: ⁊ a festo oim scoꝝ vsq; ad natiuitatem. Ex statuto ecclie vniuersali ieiunia q̄cunq; omitteret ex negligentia vel gula nō infirmitate vel obliuione cū credit se bñ posse ieiunare mortale est ⁊ ꝑ q̄libet die omissa vnū. Sec⁹ si si bi videt se nō posse ieiunare absq; lesione psone cū habeat cām aliquā dubitādi nō sufficienter: sed posset ieiunare. ⁊ sic intellige dictū. b. Tho. ij. ij. q. clvij. ar. iij. ⁊ in. iiij. dist. xv. Pe de pal. in. iiij. circa hoc sic dicit. Jeiuniū ecclie cadit sub iure positiuo vñ ei⁹ trāsgressio sine causa est mortale. Cū ꝺo fractio eius est cū causa licet nō sufficienter tū cesset venialē vt i his q̄ legūr in istituta in cōpletorio. Quādo ꝺo est sufficies simplr tunc nulla culpa est vt in necessitate. ex de obser. ieiu. c. j. Qui aūt nō aduertēres de ieiunio comedūt in mane si q̄dē tenebant scire q̄ esset ieiuniū nō tamē tenentur postea cōtinue ieiunare cū iam sint obligati ad aliā diē. s. remittēdo omissam: ⁊ si nō liceret sibi ea die plꝰ comedere nimis grauaret: nec cū toto ꝺ esset verū ieiunium ꝑpter nimiā hoze anticipationē: ſz si nō tenebant scire nō reputat fractio ieiunijvñ acti esset ieiun⁹ pōt illa die ieiunare. s. comedēdo hoza debita p prādio q: ieiuniū hoi iudicū nō soluit niſi p actū hūanū q̄ reḡrit intētione ⁊ deliberationē verā vel ꝑsumptā. hec ille. Quedā aūt ieiunia sunt ex ꝓsuetudine: etsi ex ꝓsuetudine generali vt vigilia Joh. baptiste. oēs fideles astrīgit: si ex ꝓsuetudine pticulari aliquis patrie illos astrigit: acti esset ex statuto ecclesie scripto. vt di. xj. in his. ⁊ c. catholica. Que autem sint ieiunia ex statuto ecclie vel cōsuetudine declarat. in. §. seq.

Jeiuniū obligat triplicit.

§. I. Nota qui sunt dies ieiunādi ex ꝓcepto ecclie.

Dies ieiunij.

Primo q̄dē tota q̄dragesima excepti⁹ dñicis diebꝰ. vt de ꝓse. di. v. quadragesima. ⁊ de cōse. di. iij. c. nō licear. Jtē vigil. natiuitat⁹ dñi. ex. e. c. j. Jtē vigilia pēte. vt notat. lxxv. di. §. necessario. Jtē vigi. assumptionis bē marie. ex. e. c. j. Jtē natiuitatis sue dicit a quibusdā institutū in extrauagāti. Ego aūt vidi quandā extrauagantem Bonifacij vbi instituit festū visitatiōis beate marie ⁊ cōsulit vigiliā ieiunare sicut ieiunat vigilia assumptiōis ⁊ natiuitatis marie. Cū ḡ de vtroq; simul fiat mētio. ⁊ darum sit de vigilia assumptionis q̄ est in ꝓcepto: videt idē dicēdum esse de vigilia natiuitatis. Noli tamē ꝓpinare sententiā ⁊ ꝓpue cū Pe. de pal. dicat nō esse in ꝓcepto Nec mirū q: nōdū emanauerat dicta extrauagans: sed q: illa nō videt esse ꝓmulgata in ppō forte nō astrigit. Jtē in vigilijs apl̄oꝝ ꝑ ḡ philippi ⁊ iacobi ⁊ iohānis euāgeliste. De vigilia apl̄oꝝ Bartholomei ⁊ iacobi ⁊ Matthie dicit Pe. de pal. q: vbi ꝓsuetudo hz q̄ ieiunet ibi ligat: alsꝰ nō: sed tuti⁹ ꝺ: q̄ sint in ꝓcepto sicut ⁊ alioꝝ apl̄oꝝ. b. cōfer tenet ⁊ est magis ꝓm iura. Jtē in vigilia Johā. baptiste ex ecclie ꝓsuetudine vniuersali. Jtē vigilia Laurentij ex generali ꝓsuetudine ꝓm Jnno. Jtē ieiunia q̄tuoꝝ temporū q̄ sunt q̄tē anno: ⁊ q̄n sunt declarat in isto versu. Vult cruc lucia: cunis ⁊ cha[illegible]smata diua. Ut ieunet q̄rta sequēs feria. Et est sensus q: ꝑma quarta feria post festum crucis de mēse septēbris: ⁊ iterū ꝑma q̄rta feria post festū sce Lucie: ⁊ iterū ꝑma q̄rta feria post ꝑmā dñicam q̄dragesime ⁊ iterū ꝑima q̄rta feria post festū spūsancti. Debet etiā ieiunare duob⁹ aliꝰ diebꝰ sequētib⁹ sc. sexta feria ⁊ sabbato. di. lxxv. c. statuim⁹. Et in ipa dist. assignat rō de ieiunijs quattuoꝝ tēporū ⁊ de ieiunijs hebdoꝝ: sed plenius a. b. Tho. ij. ij. q. clvij. Jeiuniū aūt aduentus rogationum sexte ferie ꝑ totū annū: sunt de cōsilio nō in ꝓcepto. De aduētu dubitat vtrū sit in ꝓcepto clericis ⁊ religiosis ⁊ a q̄busdā hoc credit: ab alijs tenet ꝺm ⁊ hoc cōmuni⁹. s. q: nō sit in ꝓcepto ex de obser. ieiu. ꝓsiliū. nisi aliq̄ religio si vt minores q̄ habēt ex ꝓcepto regule sue ieiuniū a festo oim sanctoꝝ vsq; ad natalē ⁊ oēs sextas ferias ꝑ totū annum. Jtē die dñico ieiunare nō ꝓuenit: ⁊ si q̄s hoc faceret [illegible] agēs cōtra cōsuetudinē ppi⁹ xp̄ianī vel etiā ex aliq̄ superstitiōe peccaret ⁊ hoc modo ꝓhibet di. xxx. si q̄s ꝓelybater. alꝰ non videtur esse peccatum. di. lxxv. vrinam.

§. II. De ieiunijs cōsuetudinarijs

Jeiunia cōsuetudinaria

dicit Pe. de pal. in. iiij. di. xv. q̄ ad ieiunia cōsuetudinaria ipa consuetudo obligat etiā si scriptura nō dicat. ar. di. xj. c. in his reb⁹. Si ergo consuetū est in aliqua dioceſi q̄ ieiunet certo die: illi de dioceſi tenent obseruare sicut ⁊ tenerent si eps idiceret. Un ⁊ de ꝓse. dis. v. ieiunia. dicit. Jeiunia i eccl̄ia ꝓstituta a sacerdotib⁹ sine necessitate rōnabili nō soluant. Cōsuetudo em rōnabilis ⁊ ꝓscripta obligat dist. xij. c. illa. Et b quoad indigenas. Alienigene ꝺo si veniūt animo cohabitādi extra ciligant ieiunio ꝓsuetudinario sicut ⁊ scripto. Si aūt trāseat solū p terrā nō ligant cōsuetudinib⁹ ⁊ statutis. ⁊ tñ tenent nō scādalizare: vñ oportet comedere possunt ꝺm mōrē terre sue non publice: q: si esca scādalizaret fratrē meū ⁊ c. arg. di. xij. illa. Un videt q̄ cōsuetudo laicoꝝ nō liget clericos nec secularium clericorum religiosos: q: distincti sunt modi abstinētie inter hos tres stat⁹ ⁊ plures abstinētias hñt clerici q̄ laici ⁊ religiosi q̄ clerici seculares. Un nō oportet q̄ ad ieiunia illoꝝ ligētur quoꝝ etiā ꝓsuetudinib⁹ a suis ieiunijs nō absoluūtur ꝺm regulā iuris: quē nō honoꝝ nō onero. Un illoꝝ cū q̄busdā viuit mōres seruare debet: q: tñ q̄libet tenet alteruz nō scādalizare: ideo vbi est cōsuetudo ieiunare vpura infesto scti Marci a laicis seq̄ntib⁹ ⁊ clericis faciētib⁹ pcessionē fiue letaniā maioꝝ: religiosi sic nec ad pcessionē: sic nec ad ieiuniū tenent: ſz publice ꝑpter scādalū nō ꝺbt bis comedere. Jtē vbi ē ieiuniū iure inducti: ꝓsuetudo q̄ puelet iuri excusat: licz ḡnaliter dicat q̄ cōsuetudo q̄ est ꝺ scōs canones nō excuset: qđ verū est q̄n p alios canones in se vel in simili nō fulcit: sic aūt ē de ista. arg. di. iiij. c. statuim⁹ vbi agitur de ieiunio quadragesime. Excusantur ergo a ieiunio ⁊ carniū esu in digene p̄uincie vel dioceses vbi

Jeiunia cōsuetudinaria terrarum patria.

Vigilie philippi iacobi ⁊ iohānis euāgeliste nō ieiunantur.

Quibus sit licitū ꝙ q̄dragesime comedere lacticinia.

Publica utilitas tē pōt remitti ieiunium.

Itinerātes ex necessitate a ieiunio excusant

Seruitores mensarum.

Cursores.

Null⁹ ex necessitate ꝓcepti tenet ad ieiuniuz niſi. xxj. anno.

nō ieiunat etiam a viris mōrigeratis vt in vigilijs iacobi bartholomei ⁊ matthie. Nō aūt e si ribaldi et mali. licet plures nūero q̄ nec ieiunia seruāt q: nō est ꝺ suetudo sed corruptela. Jtē excusant alienigene q̄ uis in terra eoꝝ ieiunent ex quo veniūt animo remanēdi. Sed qui transitum faciunt per terrā sicut nō obligantur ad ieiunia illius terre: sic non liberantur a ieiunijs ⁊ abstinentia terre sue.

§. III. De lacticinijs vtruz

possint comedi tpe ieiunioꝝ. Nota q̄ si q̄s in ieiunijs ab ecclia institutis extra q̄dragesimā comedit lacticinia in locis vbi cōsuetū est nō comedere pctm est. alꝰ si cōsuetū est talia comedi cōiter vel ꝑ maioꝝ ꝑte possunt comedi. lxxvj. di. c. vtinā. ⁊ Tho. ij. ij. q. clvij. Jnno. simplr dicit q̄ lacticinia comedere i ieiunijs ecclie extra q̄dragesimā est pctm sed nō solu. it ieiuniū. ꝑmū cōmuni⁹ tenet. Sz ꝑ maioꝝ declaratione hoꝝ Pe. de pa. in. iiij. di. xv. sic dicit. Comestio lacticiniorum in q̄dragesima interdicta e. ex. vt di. iiij. deniq̄. Nō aūt [illegible]ijs ieiunijs niſi ꝺ hoc habeat q̄ abiq̄ seruandā in ieiunijs dicūt Aug. Amb. et Hiero. dist. xij. illa. ⁊ di. lxxvj. c. vtinā. Un cui iniūctū est ieiunare simpliciter nō hz niſi a carnib⁹ abstinere ir q̄ ieiunare etiam cum lacticinijs pōt. Hieronimus ꝺo comederes buty[illegible]i quadragesima videntur excusari q: in illis in q̄bus ecclia dispensare pōt sciendo ⁊ dissimulādo dispensat: si tñ ita dissimulat q̄ nec punit nec cōicatione nec ꝓhibet verbo: q: multa ꝑ patientiā tolerank q̄ si deducta essent in iudicio nō tolerarent: ſz si ecclia que tenet ad correctionē fraternā: non puniret nec ꝙ corrigeret de facto ꝓicparet in crimie. Nā etsi simplicē fornicationē non puniat: ꝓdicat tñ ea illicitā. Un cū ecclia fileat nec eis ꝓhibeat: nec ꝓdicet eos male facere als etsi aliud ꝓ ilegiū nō habeat excusank. hec ille. Jtē si sextis ferijs fine cā infirmitatis comedit carnes mortale est. de cōse. di. iij. c. de esu carniū: Jtem in sabbatis comedere carnes in locis vbi est cōsuetū vniuersaliter nō comedi mortale est. de cōse. di. v. quia dies. Sec⁹ si cōsuetudo patrie hz q̄ comedank. vt in frācia: catha[illegible]onia et alijs ptib⁹ q: tūc stabit cōsuetudini. di. xij. illa aūt. Excipit tñ ab ista regula dies natiuitatis dñi q̄n est in sexta feria. q: tunc licite comedunt carnes etiam ab oibus niſi ex voto suo vel regulari obseruantia teneretur ad non comedendum. ex de obser. ieiu. c. consiliū. Et multo magis videtur idem dicendum quando natalis est in tali die sabbati.

§. IIII. Jn qua etate tenet

q̄s ieiunare siue ad ieiunia. nota ꝺm Tho. ij. ij. q. clvij. q̄ nō tenet q̄s ex ꝺ. ecessitate ꝓcepti ad ieiuniū ecclie vsq; ad finez tertij septēnij. dist. xxj. anni. q: vsq; ad illū tps est in statu augmēti. Rōnē ibi potes videre. dicit em sic. Jn puericis est enidēs cā nō ieiunādi: tum ꝑpter debilitatē nature ex qua ꝓuenit q̄ indigēt cibo ⁊ nō multo infimul sumpto: tum etiā q: indigēt multo nutrimēto ꝑpter necessitatem augmenti q̄ fit de refiduo alimēti: ⁊ ideo q̄ diu sunt in statu augmēti q̄ est in pluribꝰ vsq; in fine tertij septēnij nō tenent ad ecclesiasticā ieiunia obseruanda. Cōueniens tñ est vt etiā in b tpe se ad ieiunādū exerceant plus ⁊ minus ꝺm modū sue etatis. Q̄nq; tñ tribulatione iminēte in signū penitētie arctioꝝ is etiā pueris ieiunia indicuntur sicut legit de Niniuitis Jone. c. iij. Sed Pe. de pal. in iiij. dic q̄ circa tertiū septēniū adolescentiū: q: q̄dam sunt alijs fortioꝝ es relinq̄tur arbitrio cōfessoꝝ is ⁊ cōsilio medici si licet ieiunare vel non. Est tñ cōueniēs q̄ etiā ifra istū tps se exerceāt ad ieiunādū pl⁹ ⁊ mīn⁹ ꝺm possibilitatē et etatē. Nouicij q̄ ⁊ iuniores i religiōib⁹ iuxta discretionē ꝑ latoꝝ suoꝝ i hmōi se debēt gerere. Ulr. ⁊ Joh. an. i nouel. sup. c. ꝓsiliū. ex de obser. ieiu. ponit diuersas opiniones de etate qua q̄s obligak ⁊ dicit aliquos dicere q̄ masculis in tiij. anno femina in. xij. Alij masculū in. xx. feminā in. xvj. Alij aliter. ⁊ in nulla se firmat. Allegat aūt Hiero. arguē tem eos qui in teneris annis positos onerāt ieiunijs. Dicitum. b. Tho. de etate cōmunius tenetur.

§. V. De redemptione vel

dispēsatione ieiuniorum. Nota q̄ dicit idē Joh. an. in nouel. Jeiunia eccl̄ie nō posse redimi niſi ex magna necessitate. sed ieiunia volūtaria posse aūcte supioꝝ is ex causa vtilitatis maioꝝ is. Et declarat esse ieiunia volūtaria: ieiunia ex voto vel ex iniunctione pnie. Quidā faciūt hāc distinctionē circa materiā hanc ⁊ bñ. Ille q̄ est obligatus ieiunio ex voto vel ex generali institutione ecclie: si nulla adest necessitas vel vtilitas vger: non pōt redimere tale ieiuniū. Si aūt adest necessitas aliq̄. tūc si est necessitas q̄ tollat oēm possibilitatē ad ieiuniū: talis absq; aliq̄ dispēsatiōe vel redēptione dimittere pōt. Sed si sit talis necessitas q̄ non tollat ex toto possibilitatē ſz inducat magnā difficultatē: puta q̄ talis ꝑ ieiuniū caderet in capitis debilitatē vl cōpoꝝ is: ita q̄ nō posset nec in oſone nec in alijs bonis se ꝑcercere. Jn hmōi aūt casu pōt redimere ieiuniū debitū pecunia elemosynali: autoritate tñ supioꝝ is. Sitt si adest aliqua publica vtilitas quā aliq̄s ieiunādo iplere nō posset: sicut est aliq̄ bona ꝓdicatio ⁊ necessaria: ⁊ discursus ꝓꝓter eā: vel discursus aliꝰ ꝑpter necessitatē vel vtilitatem ecclie: ⁊ hmōi cū q̄bus nō posset ieiunare: tunc etiā habet locū dispēsatio vel redēptio in ieiunio: autoritate tñ superioꝝ is ⁊ [illegible]ime dioceſani. Richā. in. iiij. dic q̄ si necessitas immineat statī pegrinādi: vel multū laboꝝ ādi vl ꝑpter seruationē vite cōpalis vel ꝑpter aliq̄d necessariū ad vitā spūalē cū q̄b⁹ laboꝝ ib⁹ nō pōt ieiunare nō obligat talis ad ieiuniū: q: nō videt fuisse intētio ecclesie statuētis ieiunia ꝑ hoc impedire alias magis pias ⁊ necessarias causas. Un videt recurrendū ad supioꝝ is dispēsationē niſi forte vbi nō est cōsuetū: q: ex hoc ipso q̄ plati dissimulāt videnk annuere. Dicit etiā q̄ peregrinatio ad loca scā ex deuotione ꝺ differri non posset est iusta causa dimittendi ieiunium si [illegible]am laboꝝe itineris ieiunare non potest.

§. VI. Sed de excusatis a

ieiunio. Nota q̄ excusank a ꝓcō quedā psone nō obseruātes ꝓdicta ieiunia. Et ꝑmo itinerātes aut multū laboꝝan tes q̄bus iminet necessitas tūc pegrinādi ⁊ magnas dietas faciendi. vel etiā multū laboꝝ ādi si viuere volūt vel suam familiā sustētare vel nō incurrere notabile detrimētū sui stat⁹ ꝛ. ⁊ cū laboꝝe vel itinere nō possunt ieiuniū obseruare excusank: alꝰ si possunt vtrūq; facere cōmode tenentur ieiunare. Et similiter si ꝑ differre iter aut subtrahere vel dimīnuere laboꝝe: ita vt possint ieiunare ⁊ ex b nō incurrāt detrimētū sui stat⁹: tenenk ad ieiuniū. De b habes ij. ij. q. clvij. Si aūt nō ē necessaria peregrinatio. tūc ꝺm Pe. de pa. peccat aggrediēdo pegrinationē indiscrete. s. tpe quo ieiunare ꝺz: nec ꝑpter iter pōt. Si tñ idiscrete aggressa ē pegrinatio: nō ꝑ patiēs ieiuniū nec ꝑplex⁹ est licet frangere: sicut ꝑpter culpā q̄ uis fit infirm⁹ durante infirmitate nō tenet. Sc̄do seruitoꝝ es nobiliū si ex causa p:eueniūt ho:ā comedēdi vel etiā si ꝑlibant modicū ante horam vel q̄si. ꝑpter cōtinuationē tpis totū possit comparī vna mēsa. Qui etiā ꝑgustant cibos dñoꝝ ad faciēdā cautelā quo casu etiā liceret ꝑgustare carnes si tali die dñe licite comedat: vel etiā si surgit de mēsa vt ponat enpeniū alicui: vel etiā si seruiūt vel legunt in mēsa religiosoꝝ cū licētia supioꝝ is. Guil. Tertio cursoꝝes q̄rūdam necessitaꝰ est dñis vel ciuitatib⁹ si nō pōt cū ieiunio iter agere: excusank sec⁹ cū modicū vadūt vel q̄sciūt niſi digerēt ex labore ꝑcedēte vel etiā in primo debērent magnuz iter facere: opꝫ q̄ reficiant. Guil. Di ꝺm Pe. de pal. videnk excusari. nō solū ꝛ. sine tali officio nō pōt viuere: q: tūc pauptas excusaret: sed etiā si aliter possent viuere sed nō eque bene: q: aliud est de illis q̄ ad certū diē se locāt q: nō ꝺbt se locare niſi possint tūc ieiunare si habēt alꝰ vñ viuāt. Aliud est

Universidad de Deusto
Biblioteca

de alio q̄ locat se ad totū annū ⁊ ad totale seruitiū: q̄ si ex-
Wendi cantes. ciperet ꝙ nū ꝙ die⁹ ieiunij itineraret nō inueniret q̄ eum reciper. Quarto pauperes ⁊ mēdicātes q̄ nō ꝑnt tārum habere ad vnā refectionē ꝙ sufficiat eis excusanť: secus si haberēt ad sufficiēcīā: nisi ex ꝓcedēti media nō possent fer re ieiunīū. Tho.ij.ij.q.clvij. Et videť etiā posse compe-
Pregnā tes. hendi illos qui non habent eis ꝓparantes necessaria ie iunio: ⁊ ipi huic nō ꝑnt vacare. Quinto pregnātes ⁊ la-
Infirm. ctātes si debilitas impedit eas vel si er hoc timeť de peri culo earū: aut abo: su vel defect⁹ alimēti pueri: excusantur a ieiunio: imo deberēt dimittere ieiunīū. Guil. Sexto in-
firmi ⁊ debiles: sed ꝓ quā infirmitate: vel quanta debili tate excusentur arbitrio boni viri statur. Et si q̄dem fuerit manifesta cā necessitat⁹ vel euidēs q̄uis infirmitas nō est necessariū petere dispēsationē. ſm Guil. Et ꝑsertim ꝙ sues tudine sic se habēte ſm Tho. Si autē sit dubiū vtrū sit cā necessaria petēda est ab ep̄o loci si cōmode haberi pōt co-
pia eī⁹ dispēsatio. vl̄a ꝓprio sacerdote si tū haberi nō pōt eps: nō tū ḡrat cecū ꝓfilio in hmōi. Itē de cōsilio rōnabi li medici infirmus soluēs ieiunīū vel comedēs carnes die bus ꝓhibitis non peccat: sed peccaret medic fine cau sa rōnabili vel saltē dubia talia mādat vel ordinat ifirmis
Senes. ar.xxiij.q.j.q̄d culpať. Septimo senes si sunt multū debi les eo mō ꝑnt excusari sicut dictū est de infirmis. rōne au-
tē senectutis tm̄ nō excusanť si sunt fortes ad sufferendu
Ꝓpter. ieiunīū: nec est determinata etas ab aliquo vſq; ad q̄s an nos q̄s teneť ad ieiunīū. Octauo de ꝓpter dicit Inno. ꝙ q̄uis debeāt dimittere ieiunia que ꝑnt ex vero ꝓhiben
tib⁹ viris.xxiij.q.v. manifestū. nō tū ieiunia eccīe. Sz for-
te ꝓpter scādalū vitādū pōt sacerdos dispēsare cum ta-
li. di.l. vt cōstituerek. idē Host. sz Pe. de pak. in.iiij. dicit ꝙ
ꝫ videť esse scādalū phariseoꝝ. ⁊ ꝙ cōsequens cōtenendū si non vult vir ꝓpter ieiunare: nisi forte ꝓbabiliter timere tur infirmitas vel debilitas. De fructibus multis ieiunij ⁊
rōnib⁹ ieiunij quadragesimalis, habes in.iiij. parte ti.iiij.

§. VII. De ieunio inquit

Jeiunīū assumiť ꝓpter tria. ps.xxxiiij. Mūiliabā in ieiunio aniā meā. Jeiunium assu miť ad tria ſm Tho.ij.ij.q.clvij.ar.j. Primo ad carnis cōcupiscētie repssionē. Un apls.ij. Cor.vj. ait. In ieiuniis in castitate exhibeam⁹ nosinetipos. ꝑmittit ieiunīū castita ti q: ꝙ ieiunīū castitas cōseruať. vt ēm Hier. di. post Tere. in eum cho. Sine cerere ⁊ baccho friget ven⁹. i. ꝙ absti-
nētiā cibi ⁊ pot⁹ friget luxuria. ⁊ ſm B exponiť ist⁹ ꝓ. Jn ieiunio hūiliabā. i. mortificabā: aiam meā. i. sensualitatē a cōcupiscētijs. Sc̄do assumiť ieiunīū ad mēris elevationē in diuina: q: hō ieiun⁹ est magis liber a fumo stratib⁹ cere-
bri. vñ magis aptus ad intellīgēdū. Un Aug. in ser. Jeiu niū mētē eleuat. ⁊ in signū hui⁹ de Daniel legiť ꝙ postes iunīū trīū hebdomadarū accepit elevationē mēris a deo ad diuina mysteria ꝛcēpläda. Daniel.x. Et q: hūiliatio est marie necessaria ad elevationē ment⁹ ad diuina ⁊ ieiunīū hūiliat cor⁹ ⁊ aiam. iō dī ō. Mūiliabaz in ieiunio. Ter-
tio ieiunīū valet ad culparū satisfactionē. Dum sz affligi mus cor⁹ recōpensam⁹ deo de iniurijs quas fecimus nis mis cor⁹ pus delectādo cōtra mādata eius. ꝓpterea dicit dñs Joheľ.ij. Cōuertimini ad me in toto corde vestro: in ieiunio fletu ⁊ planctu. Et Augu. dicit ꝙ ieiunīū facit cor cōtritū ⁊ humiliatū. Mumiliabā ḡ in ieiunio: fletu ⁊ plan-
ctu. s. satisfaciēdo. Qui em̄ satisfacit hūiliat se ei cui satisfa cit cōtra quē supbierat iniurando. Et q: ieiunīū ad ꝓdi cta tria ordinať. ideo illis rebus fuerunt spāliter ab eccle sia instituta ieiunia in q̄bus ꝓpter hoies magis purga ri a pcīis ⁊ eleuari ad diuina per deuotionē. ⁊ magis libe ros esse a voluptatib⁹ ad q̄s magis inclinank ꝛpeveris su per abūdātib⁹ hūoribus. Hec aūt sunt ꝛpa paschę ...a ꝑfice resurrectiōis in cui⁹ vigilia celebrať baptism⁹ per quē ab luimur a pcīis: et in cui⁹ die generaliter sumi debet ab oī-
bus sacrosctā cōmunio, ⁊ rēs ꝓ resurrectionē eternitatem
inchoauit: ⁊ ideo ꝓcedit ieiunīū quadragesimale ꝙ anima purgata a pcīis libera a cōcupiscētijs magis apta fit ad diuina eleuari: ⁊ hac rōne etiā sunt instituta ieiunia in vigilijs in ꝑcipuis festiuitatib⁹ ⁊ solennitatibus vt ma gis possit ad spūalia eleuari. Et in q̄tuo: rēbus anni ꝙ ꝑ curatione gr̄e: ꝙ ordinādis in vtilitatem populi xp̄ani.

Defect⁹ circa ieiuniū.

Sed notandū q̄ tripliciter pōt cōmitti defect⁹ circa ista ieiunia instituta per quē defectū hō nō humiliat aiam suā in ieiunio q: nō facit volūtatē dei: sed suam. ⁊ ideo nō est deo gratū. Un cū q̄dā ieiunātes cōquererent quare deus nō acceptabat eoꝝ ieiunīū dicētes. Quare ieiunauimus ⁊ nō asperisti. hum...mauimus aīas nr̄as ⁊ nescisti. Rūdit eis de⁹ ꝑ Esa.lviij. Ecce in die ieiunij vestri inuenik volun tas vestra. q. d. nō vere vos humiliastis: nō ſm voluntatē meam sed vestram ieiunastis: ⁊ ideo non exaudiui vos.

¶ Et ꝓmo ex mentali in dispositione.

¶ Secundo ex cibationis pluri ficatione.

¶ Tertio ex hore ꝛdabili anticipatione.

§. VIII. Quantū ad ꝓmū

Deco lla cōe q̄ sit fer o fi ſi ad dis gestionē nō soluit ieiunīū.

vt ieiunīū cōpale sit deo gratū oportet ꝙ tollať indispo sitio mētis. Un dicit dñs Joheľ.j. Scificare ieiunīū. facis re modo d...ito vt sit sanctum. i. mihi dedicatum. Et hoc

¶ Excludendo vanum respectum.

¶ Exhibendo liberum affectum.

¶ Addendo pium effectum.

Jeiunīū cōꝛoꝛas le nondz fieri vas na inter tione.

Ꝓmo q̄dē debet tolli de mēte oīs intētio vana que pōt esse q̄ruplex ſm illū ꝛsum. Abstinet eger: egēs: cupidus gula: symia: virtus. Jeiunat em̄ aliquis q: sentit se grauā tum cibo etsi comederet sibi noceret sicut ꝓma die q̄dra gesime. Alius ieiunat q: nō hz ad comedēdū si hz paricī am aliq̄d est. Ali⁹ ieiunat ꝓpter auariciā q: nō vult tantū expēdere bis comedēdo: vel q: hz lucra pr̄emanib⁹ in apo theca q̄ nō vult amittere. vñ vſq; sero manebit ieiun⁹. Ali ...eiunat ꝓpter gulā q: forte itur⁹ est ad aliq̄d cōuiuium ⁊ ideo vt famelicus accedat ⁊ meli⁹ comedat illa die vel ꝑcedenti ieiunat. Alius ieiunat ꝓpter hypocrisim vt sy mia que effigiat actus hūanos. ⁊ tm̄ homo non est ita sc̄z hypocrita ieiunat vt reneat bon⁹ q̄ tm̄ nō est bonus. Qui cū ꝫ isto⁹ ieiunat als nō ieiunaturus nō seruat ꝓceptū ec clesie. Cū ieiunaretis inquit dñs istis Zach.vij. nūq̄d ieiu nīū ieiunastis mihi. q. d. nō sed vobis. Sed vos cū ieiunas tis dic̄ xp̄s Matth.vj. nolite fieri sicut hypocrite tristes: sz puro respectu ⁊ intētione ꝓpter deum ⁊ ad obediēdū ec clesie ieiunare. Sc̄do oportet hr̄e affectū liberū a pecca to cōmisso ⁊ cōmittēdo. Nihil...em̄ ꝓdest ieiunare ⁊ alia re ligionis. i. xp̄ianitatis opa facere nisi men...ab iniquitate coerceak. inquit Pius papa de pe.dist.iij. nihil ꝓdest. s. ad vitā eternā. Qui em̄ facit ieiunīū q̄cūq; in mortali nō va let sibi ad meritū nec ad satisfactionē valet tm̄ sibi. ad satis faciendū ꝓcepto eccīe ſm Alber. in.iiij. vt nō peccet mor taliter seruādo ieiunīū q̄ incurreret si nō seruaret. Et iō quātūcūq; peccaro: dimittere nō debet. Melius tm̄ ⁊ vti lius si ꝙ cōfessionē vel saltē ꝛritionē liberaret affectū suū a seruitute peccati. Matth.vj. Tu aūt cum ieiunas vnge ca put tuū: ⁊ faciē tuā laua. i. cōsciētiā sc̄a a peccatis. Et Esa. lviij. c. dicit dñs. B ē ieiunīū q̄ elegi: dissolue colligatiōes impietatis. idest malas societates cū quibus ligatus es in officijs vel contractibus vel maleficijs. Solue fasciculos deprimentes re. idest obligationes restitutionum: et eos qui contracti sunt liberos dimitte sc̄z qui soluere non pos sunt nō in carcere teneas ⁊ oē onus disrumpe sc̄z peccati per cōtritionē. Tertio oportet adhibere pium effectū ꝙ oratione quoad deum. Bona est em̄ oratio cum ieiunio dicit Tobias.xij. Magis em̄ debet tali rēpore instare ora tioni. Et vt magis oratio sit deuota. egrediatur sponsus de cubili suo ⁊ sponsa de thalamo suo. dicit dñs Joheľ is.ij. sc̄z ad orandum abstinendo se ab actu cōiugali nō tm̄ nisi de cōmuni ꝓsensu ⁊ cōtinētia vt...sc̄z. Ad hoc ꝫtantē

Ꝫz hr̄e affectū.

Ꝫz hr̄e piū effectū.

doctores nō ꝓcipiūt. vt.xxiij.q.iij. quotiens q̄nq. Debet adhiberi pi⁹ affectus ad primū dando ei elemosynā q̄ est ad bñ esse: seu ad pfectionē non ad necessitatē ieiunij: ſm Alber. Un dñs Esa.lviij. Doce est ieiunīū q̄ elegi. frange esurienti panē tuū ⁊ egenos ⁊c. Debet adhiberi pius ef fectus quoad seipm vt cū discretiōe sumat cibum vitādo superfluitatē ciboꝝ ⁊ necessitatē sumēdo. Un Idiero. Sint tibi ieiunia pura quotidiana ⁊ moderata. Quotidie ꝓ-
dere quotidie esurire. de conse. di. v. sint tibi.

§. IX. Secūdo vitiatur ie

Ꝓ⁹ in ieiunio.

iunīū cū comediť plurib⁹ vicibus q̄ vna. Pro cui⁹ decla ratiōe dicit brūs Tho.ij.ij.q.clvij.ar.vj. ꝙ ieiunīū est ab ecclia institutū ad cōcupiscētia refrenandū. ita tm̄ ꝙ natu ra nō soluať seu destruať. ad hoc aūt sufficere videť vna comestio ꝓ quā homo ⁊ nature satisfacit. ⁊ tm̄ cōcupiscētie aliquid detrahit diminuēdo comestionū vices. Et ideo ec clesie moderatione statutū est vt sem...in die a ieiunātib⁹ comedať. Si q̄s ḡ comedat pluries in die frangit ieiunīū

Un nota de collatiōe q̄ fit de sero. dicit. b. Tho. vbi. s. ꝙ electuaria etsi aliquo modo nutriant: nō tm̄ assumunť ad nutriendū: sed ad iuuandū digestionē vnde nō soluunt ie iunīū: sicut nec aliarū medicinarum assumptio. n...⁊ forte ali quis in fraudē electuaria in magna quantitate assumat ꝙ modum cibi. Pe. de pak. in.iiij. di. xv. sic dicit. Bina com-
estio frāgit ieiunīū eoꝝ sz q̄ cōiter solēt sumi in cibū. vbi etiā fructus cerasa: pira: ⁊ nuces cōputanť: q: in loco refe ctionis assumunť. vt in prandio ⁊ cena. et herbe etiam: q: sancti pres herbis vescebanť. Excipiť cū causa medicine sumunk. tūc em̄ nō soluūt ieiunīū ecclesie: sed nature. Ele ctuaria ⁊ oia alia hmōi q̄ cōsueuerūt sicut spes sumi post prandiū ad iuuandū digestionē. etiā si ex talibus confecta sint q̄ per se in cibū sumi cōsueuerūt. dūmodo sint altera ta sicut ꝙ decoctionē vel cōfectionē que non in cibum sed in cibi aditu: ⁊ cōiter ab vtentibus assumunť vt in da-
lis nucibus cōfectis ⁊ pignolata similiter nō soluunt ieiu nium. Hec ille. Od aūt dicit Pe. nō soluere ieiunīū fruct⁹ cū sumunk cā medicine videť intelligendū cū sumunk ne vinū sine aliquo sumpti⁹ diluat stomachum. ⁊ sic nocear. Unde cū cōis vsus xp̄ianoꝝ sit facere collationē de sero ⁊ aliq̄d parū sumere cū potu sine alia cōsideratiōe: q̄uis nō intēdāt sumere ꝙ modū medicine: ne sz vinū noceat: sz inūank ꝛsuetudini: q̄ ea rōne videk introducta. pie ē iter ꝓtādū factū eoꝝ ⁊ excusandū. ⁊ B nisi sumerent in nota bili quātitate: vel de pluribus generibus fructuū vel stu diose ad nutriēdū. Et q: pan...s est ꝓncipalis cibus ordi natus ad nutriēdū: min⁹ cōgruū videť panē sumere. Su mēdo aūt buccellā panis frangiť ieiunīū. Potus autez ſm Tho. vbi. s. q: magis assumiť ad alterationē cor⁹ is ⁊ ad digestionē ciboꝝ q̄ ad nutrimentū: licet aliquo mō nutriat ideo licet pluries ieiunātib⁹ bibere infra vnā diez posset tm̄ ita ꝛmoderate sumere ꝙ peccaret ⁊ pderet meri tū ieiunij. Pe. de pak. idē dicit sc̄z ꝙ pot⁹ nō soluit ieiunīū siue post ꝓprandiū sumak siue ante. Sumere aūt ē fine ma gna cā malū est etsi nō frangak ieiunīū: nisi in fraudē hoc faceret ad subueniēdū sc̄z fami biberet. Alb. ⁊ Pe. dic̄ ēm Pe. de pak. in.iiij. ꝙ si q̄s nō ꝓpter famē vel voluptatē: sz timore ne deficeret ꝛe aut ꝛietate diei ieiunij ficus vel po retā vel aliq̄d hmōi ꝑlibaret ante horā comestiōis q̄si per modū medicie nō frāgeret ieiunīū. B tm̄ nō ꝑdicādū ē. Ri char. aūt in.iiij. di. xv. circa B sic dic̄. Quāuis aliq̄ dicant ꝙ bibere vinū vel ceruisiā i mane ⁊ comedere electuaria de sero de electatiōis cā frāgat ieiunīū: credo tm̄ ꝛiū q: q̄uis illa aliquo modo nutriāt. in hoc tm̄ non est ꝓncipaliter vsus eoꝝ alis etiā frāgeret ieiunīū bibere de sero vinū vel ceruisiā in collatiōe: q: hz aliq̄d de nutrimēto. Si tm̄ hō i mane ceruisiā vel vinū biberet nō ad extinguendū sitim sz famē ⁊ in sero acciper magnā electuariorum quātitatem ad subue niendū fami talis facere fraudē statuto. ⁊ ꝓ nīs frangeret ieiunīū. de reg. iur. certum. li. vj. Credo tm̄ de bono ⁊ equo cauendū esse a potu vini vel ceruisie ⁊ sibi⁹ magis in ma ne q̄ in sero: q: potus sumpt⁹ post prandiū ⁊ fiti subuenit ⁊ digestionē adiuuat inquātū ꝓ potū faciliꝰ ⁊ cōuenienti⁹ defertur cibus ad singula mēbra. sumptus aūt ieiuno sto macho vt plurimū nocet. Hec ille. Itē diebus ieiunio: um ꝓ qualibet vice q̄ comedit vltra vnā vicē peccat mortaliter ſm Jo. neapol⁹. in quodlib. q: reducik istud ꝓceptū ad ne gatiua. sed Durā. dicit in.iiij. hoc esse tm̄ vnū pcm̄ mor-
tale: q: fractio vnius ꝓcepti ꝓ vna die. sed tanto grauiꝰ quā to pluriꝰ vicibus comedit illa die. et istud cōmunius re-
nek. ⁊ hoc nisi nouo cōremptu pluries comederet: q: tunc verū esset dictū Jo. sed si ꝙs excusatus a ieiunio vl̄ ꝓpter defectū etatis vel ꝓpter laborē vel aliā causam rōnabi lem. potest tm̄ vti cibis q̄dragesimalibus et ex voluptate vel inuria vtik lacticinijs ouis vel carne mortaliter pec cat: quia contra ꝓceptū facit ecclesie que ordinauit tali die vti quadragesimalibus cibis. vt dist.iiij.c. deniq̄.

Johan. Neapo. renet ꝙ qñ quis pluries comedit ieiunio pluries peccat mortaliter

§. X. Tertio vitiať ieiunīū

Hora cōgrua cōmedendi ieiunātibus.

per horem...ia anticipatiōe. Circa q̄ Pe. de pak. in.iiij. dis. xv. dicit sic. Jeiuniuz frangiť notabili hore anticipatione sine cā sc̄z rōnabili. Dico aūt ho:am nonā congruā oī rpe etiā in quadragesima. nec opz expectare tūc vesperas: dici ſm officiū vt sc̄z anteq̄ celebret vespertinū officiū nō cō-
edať. de cō...se. dist.j. solēt. Et tardi⁹ debet comedi in q̄dra gesima q̄ in alijs ieiunijs. ⁊ sic in quadragesima post offi cium vesperarū ante ho:am vesp̄tinā licet edere. Ex quo cōstat ꝙ nona trāsit sicut in alijs ieiunijs post officium no ue: licet ante horā nonā: dum tm̄ cōstet ho:am sexte trānisse ꝓtest tm̄ in hoc dispēsare circa ho:as: vel ꝓpter debilitatē vel ꝓpter lectionē. vel ꝓpter iter: vl̄ ꝓpter alias pias cau sas: vel ꝓpter hospites. Hec ille. Sed brūs Tho.ij.ij.q. clvij. ar. vij. assignās rōnem quare hora nona est conueni ens hora comedēdi ꝓ ieiunio sic dicit. Jeiunīū ordinatur ad dilec...onē culpe ⁊ rep:essionez carnis. ita tm̄ ꝙ per hoc natura nō multū grauetur. Et aūt debita ⁊ cōis consue tudo horibus comedendi circa ho:ā sextā. Et rō est: q: iam videk esse cōpleta digestio nocturne rpe naturali calo:e i rerius reuocato ꝓpter frigus noctis circūstans diffusio hūoris p mēbra coopante ad hoc calo:e diei vſq; ad sum mum solis ascensum. tum etiā q: tunc ꝑcipue natura co-
poris hūani indiget iuuari contra exterioꝝ aeris calo:ez ne humores interius aduranť. Et ideo vt ieiunās aliquā afflictionē sentiat ꝓ culpe satisfactione cōueniēs hora ta ratur comedēdi ieiunātib⁹ circa nonā cōmuniter. Etiam ista hora cōgruit mysterio passionis xp̄i que passio cōple ta fuit hora nona quādo inclinato capite tradidit spiritū. Jeiunātes em̄ dum suā carnē affligunt passioni xp̄i cōfor mank. nō tamē requirik hora determinata ſm subtilez ex aminationē: sed ſm grossam estimationē. sufficit em̄ ꝙ fit circa hanc horā. Hec ille. Tardare aūt post nonā quacūq; hora non vitiat ieiunīū nisi fiat ex suppstitione. Od autem in veteri testamēto ieiunarēt vsq; ad vesperam. i. sero con gruebat talis hora illi statui q̄ assimilak nocti. Status au tē noui testamēti assimilak diei. et ideo sufficit hora nona. Ad q̄d facit q̄d dī. de conse. di. j. solent. videlicet ꝙ in q̄dra gesima nullatenus credendi sunt ieiunare q̄ ante mādu cauerūt q̄ vespertinū celebret officium. Et quo cap. vide tur ꝙ nō sit bene factū eos q̄ tenenk ad officiū diurnū cō edere in quadragesima ꝓ o ieiunio non dictis vesperis si cut etiā in alijs ieiunijs ecclesie extra quadragesimā non dicta nona. cum etiam sit circa hoc cōmun...⁊ consuetudo que est optima legum interpres: ⁊ legem facit.

¶ De ebrietate. Capitulum.iij.

Ebrietas est spēs gule

Diuiditur enim gula in comessationes et ebrie tates sicut genus in species ſm Thomā. ij.ij.q.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cl.arti.ſ.de quibus apls Ro.xiij. Non in comeſationibus ꝛ ebrietatibus.Sed ſciendum ꝙ triplex eſt ebrietas.

¶ Prima eſt ex vino diuinali.

¶ Scda ex vino criminali.

¶ Tertia ex vino materiali:

Ebrietas diuina amoris.

Prima eſt ex feruore diuini amoris cū qs ira eo repletur ꝙ alienat̃ fit ab actiōib⁹ mūdi. Tale em̃ vinū diuini amoris letificat cor: hoīs:ꝛ facit hoīem audacē ꝛ ſecurū in omnibus periculis ꝛ loquēt̃ abūdanter de diuinis q̄ carnales nō intelligūt. Unde turbe iudeor̄ audiētes apl̃os q̄ inebriari ſunt ſpūſcto ꝙ loquebāt magnalia dei variis linguis:dicebāt eos ebrios:ſed Petr⁹ apls ſurgēs ad p:e dicandū oſtēdit eos ebrios ex vino diuinalis amoris non materiali ſm ꝓphām Johel. Ad hanc ebriationē inuitantur fideles Cant.v.vbi d̄r. Comedite amici bibite et inebriamini chariſſimi. Hoc vino amoris immēſi ad nos fuit ꝓps inebriat⁹ cū crucē aſcendit. vñ dñs latinus in ſequētia An te fecit fic amor: ebriū vt nec crucē pures opp:obrium amoris gra. In huius figurā Noe inebriatus vino vinee ſue iacebat denudat⁹ ꝛ irriſus a filio. Sic ꝛ ꝓps ebri⁹ amore ſaluris vinee ꝓpꝛi ſui in cruce denudat⁹ mā. irriſus a iudeor̄ ꝓpꝛo. vt exponit Aug. de ciui. dei. ꝓa. Inebriabūtur ab vbertate dom⁹ tue. ſcz ſcē dom⁹ eccl̃ie triūphantis vel etiā militantis. Scda ebrietas eſt ex amore mundi ꝛ voluptatibus ſeculi. Tale vinū facit hoies deamire in inigratibus: cadere hincinde diuerſis paſſ:inſen ibiles eſſe i flagellis diuinis ꝛ de tali vino d̄r. Prouer.xxiij. Ne intueaꝛis vinū dū flaueſcit in vitro:blande em̃ ingredit. ſed in nouiſſimo mor:debit vt coluber.et quaſi regulus venena diffunder.i.noli attēdere ad voluptatē dū in cor:pe fragili vt vitrū apper pulchra ꝛ ſuauis. Nā cū ꝙs reſpicit ꝛ imorat in hmōi cogitationib⁹ intrat in ventrē mentis delectabiliter:ſz poſtea ꝓſciam mor:der ꝛ veneno pcti aīam repler Exꝓgiſcimini ebrij ꝛ nō a vino.ait ꝓphā iohel.ſ.ſcz nō vino materiali:ſed criminali.ꝛ Thren.iij. Inebriauit me abſinthio.ſ.mūdus. Abſinthij⁹ eſt amarū. Ero⁹ dic̃ Hoc.ſe licitas huj⁹ mūdi multis amaritudinib⁹ reſpſa eſt. Tertia ebrietas eſt ex vino materiali de q̄ apls. Nolite inebriari vino in q̄ eſt luxuria. Sz ſciēdū ſm Tho.vbi.ſ.arti.ſ.ꝙ ebrietas dupl̃r accipit. Uno modo ꝓut fit̃ ipm defectum hois q̄ accidit ex vino multo potato ex quo fit vt nō ſit cōpos rōnis. Et ſm hoc nō noīat culpā: ſed defectū penales cōſequēt̃ ex culpa. Alio modo ꝑōt noīare actum in quo quis incidit in hunc defectū q̄ actus ſi ſcienter fiat ita ſ⁊ ꝙ aduertat ꝓ talē potū poſſe amittere vſum rōnis vel ꝓbabiliter dubitet.ꝛ tm̃ tract⁹ delectatione pot⁹ nimis bibit erit mortale gō pleni⁹ declarabit.ſ.in ſequen. §. Et ſicut alia vitia habēt directe ꝛ ia ita ꝙ vnū eſt receſſus a virtutis medio ꝓ exceſſum. aliud ꝓ defectū: ſicut anaricia ꝓdigalitati: pusillanimitas ꝛ iac̃ ꝓſumptiōi. thmōi. ſic ebrietati opponit vitiū: ſz inoiatū ſm Tho. Si qs em̃ ſcienter intantū a vino abſtineret vt natura multū ꝙareꝛ nō eſſet inunis a pcto vñ apls.ſ.ad Tim.v.ait. Noli adhuc aquā bibere ꝓpt̃ ſtomachū tuū:ꝛ frequētes iſirmitates tuas. Idem videret ſi multū limpharet ita vt noceret ꝛ ꝑapue qñ b agerer ꝛ monita vel ꝓfilia ſupioꝛū. dic̃ em̃ ꝓbs in.iiij.etb.ꝙ inſenſibilitas q̄ opponit̃ reꝑatie q: nō multū cōtingit. iō tā ipſa ꝙ oēs ſpēs ei⁹ q̄ opponunt̃ diuerſis ſpēb⁹ rpantie noīe carēt.

§.I. De ebrietate dicitur

xxxv.di.añ oſa. ꝙ ebrietas fomes eſt ꝛ nutrix oīm vitioꝛū ꝛ ꝑs.cvſ.de pcto:ib⁹ loq̄ns ait. Turbati ſunt et moti ſunt ſicut ebrius.ꝛ ois ſapientia eoꝛum deuoꝛata eſt. Ubi tria.

¶ Primū effectus inebriationem conſequens. ibi. Turbati ſunt ꝛ moti ſunt.

¶ Secundum actus imoderationem cōtinens. ibi. Sicut ebrius.

¶ Tertium defectus rationem abſoꝛbens. ibi. Et omnis ſapientia eoꝛum deuoꝛata eſt.

§.II. A ſecūdo inchoando

Culpa ebrietat̃ in q cōſiſtit.

Actus cōtinēs imoderantiā aſcribit ꝛ exꝑmit in ebrio. ibi ſicut ebrius. Ebrius em̃ d̄r ꝙi extra bria. i. regulā. ſ. rōnis ꝛ debite moderationis. Dicit em̃ b. Tho.ij.ij.q.cl.ꝙ culpa ebrietatis cōſiſtit in imoderato vſu ꝛ cōcupiſcētia vini: qđ cōtingit tripl̃r. Uno mō ꝙ neſciat potū imoderatū eſſe et inebriare potentē.ꝛ ſic ebrietas pōt eſſe ſine pcto ꝛ ſic credit noe fuiſſe inebriatū. Ben.ix. Un Amb. Prim⁹ noe vineā plātauit dedit naturā. ſz ignoꝛauit potentiā. di.xxxv. ſexto die. Nā i prima etate nō vrebant hominesvino nec carnibus. di.ea.ab eroꝛdio. Scdo mō ſic ꝙ percipiat q̄s potū imoderatū eſſe nō tm̃ eſtimat eū tātū ꝙ inebriare poſſit:ꝛ ſic ebrietas pōt eſſe cū pcto veniali. Quod aut̃ dicit Augu. ebrietat̃ eſſe pctm̃ mortale ſi ſit aſſidua in libro de purgatoꝛio.ꝛ diſt.xxv. §. alꝫ. non ſic eſt intellig̃endum ſm Tho. quaſi ipſa frequētatio faciat mortale. ſz quia nō pōt eſſe ꝙ homo aſſid⁹ inebriet̃ quin ſciens ꝛ volēs ebrietatē incurrat: doū multo magis experiēt̃ vini fortitudinē et ſuā habilitatē. Tertio mō ꝙ aliq̄s bene aduerrat potuꝛ eſſe imoderatū ꝛ ebriare valentē: ꝛ tm̃ magis vult ebrietatem incurrere q̄ a potu abſtinere: et talis ꝓprie d̄r ebrius q: moꝛtali recipiūr ſpeciē nō ab aliꝭ q̄ per accidens euenit̃ ꝛ ꝓter intētionē: ſed ab eo qđ eſt per ſe intentū: et ſic ebrietas eſt pctm̃ mortale q: ſm hoc volens ꝛ ſciēs ꝓuat ſe vſu rōnis: que ſm virtutem operat̃ ꝛ peccata declinat: et ſic peccat mortaliter ꝑiculo peccari mortal̃ ſe exponēs. Unde Amb. in lib. de patriarchis. Cauendū dicim⁹ ebrietatem per quā pctā cauere nō poſſumus. Nam que ſobrij cauemus ꝑ ebrietatē ignoꝛātes cōmittim⁹: neſciunt quid loquunt̃ q̄ vino nimio indulgēt̃ iacent ſepulti. xv.q.j. ſane. Quod etiā ſit mortale ebrietas ꝓbat̃ ꝓ illud qō h̄ diſti. xxxv. eps. vbi d̄r. ꝙ dericus ebrietati deſeruiēs aut deſinat aut cōſone ꝓſiteat̃ ſibi ꝛ laic⁹. ſz talis pena nō imponit̃ niſi ꝛ moꝛtali. Itē q̄uis ſit licitus infirmo vel debili vti multo cibo vel potu vltra cōſuetū ad ꝓuocādū vomitū ſm cōſiliū medicine q̄ tamē nō reputādus ſupfluus: non requiritur ꝙ fit potus inebriās ad ꝓuocādū vomitū ꝓuocat. Un nō excuſaretur ꝙ hoc q̄s ab ebrietate ſm Tho. Quis faceret cauſa medicine. ꝛ ꝑ conſequēs peccaret mortaliter ſumens. niſi crederet ex illo potu nō poſſe inebriari. Et ſimiliter medic⁹ vel alius qui hoc ſibi ſcienter conſuleret vel ꝓpinaret hoc eſtimās Item ſi q̄s daret alicui ad bibēdū multum ad inebriandum eū: vel eſtimās ꝙ ex nimio potu quez q̄s ſumit inebrietur ꝛ ꝙ ſi auiſaret nō faceret. ve. apte impedire poſſet: ſed ex lenitate vt inde ſolatiū ſumat ꝓmittit inebriari. vel etiam ponit ſtudioſe ſal in vino vel aliud inebriare valēs occulte peccat mortaliter. cī de iniu. ꝛ dā. da. ſi culpa. Taberna rij etiam ſi perpendūt aliquos ex nimio vino ſumpto inebriari quod experti ſunt pluries: vt in ebriosis ꝛ nō curāt ꝓpter auariciam grauiter peccant.

§.III. Quantū ad primum

ſcz effectus ſequēs inebriationē eſt multiplex. Unde ō in ps. notato ibi. Turbati ſunt et moti ſunt. Sequit̃ em̃ turbatio ꝛ tumultuatio ꝛ iniurie ꝛ detractiones contumelie manifeſtatio ſecreto:ū libidinis executio.ꝛ alia. Un Prouer.xx. Luxurioſa res eſt vinū. i. cauſans luxuriā.ꝛ tumultuoſa ebrietas. i. generās tumultus. Idem. Uenter mero eſtuans de facili deſpumat in libidinem. Et Ephyb. dicit. ꝙ nil eſt ita demoni amicū ſicut ebrietas ꝛ laſciuia que eſt mater oīm vitioꝛū. Amb. cū in ſermōe ponit mala q̄ ſequūtur ex ebrietate dicēs. Uinū itaq̄ nec pepcit ſuo auoꝛi. ſ. Noe ſz ebrietas illi⁹ nobis ſuader ſobrietatē. ꝛ paulo poſt Manebat antēq̄ vinū iueniret̃ in oībus incōcuſſa libertas: nemo ſciebat acōſoꝛte nature ſue obſequia ſeruitutis erigere. nō eſſet hodie ſeruitus ſi ebrietas nō fuiſſet. Obrepſerat q̄dē iā fraterne ꝓbitatis ſimplicitas manebat adhuc

paterne ꝓpietatis reuerētia. Uesa eſt ꝓietas dū videt ebrietas. Nō illis ita q̄ ſolis nocēt vina q̄s tētāt: ſed ꝛ illis amplius quoꝛ oculis temulēta ebrioꝛū membra nudant. Et.j. legim⁹ ꝙ ꝑrem loth inebriauerūt filie in mōte. Fuit ita q̄ ebrietas oꝛigo inceſt⁹ peſſime regeneratricis part⁹ detestabilis. Quāuis aūt ipſe cib⁹ circa quē eſt gula nō habeat rationē finis: q: non querit̃ ꝓpter ſe ſed ꝓpter aliud. ſ. ꝓpter coꝛporis nutritionē. tm̃ q: ille finis qui eſt cōſeruatio vite eſt maxime appetibilis q̄ ſine cibo cōſeruari nō pōt. Unde eſt etiā ꝙ ipſe cibus eſt maxime appetibilis ꝛ ad h fere totus labor: vite humane oꝛdinatur. ſm illud Eccl̃ſ. vj. Omnis labor: hoīs in oꝛe eius. ꝛ tm̃ gula magis eſt circa delectationes cibi q̄ circa cibos. delectatio aūt ſm ſe eſt appetibilis. Quod aūt quinq̄ filie eius aſſignent beat⁹ Tho. vbi. §. ar. vj. aſſignat rationē dicēs. Gula ꝓprie cōſiſtit circa imoderatā delectationē que eſt in cibis ꝛ potib⁹ ꝛ ideo illa vitia inter filias gule cōputant̃ que ex immoderata delectatione cibi ꝛ potus cōſequunt̃: que quidem poſſunt accipi ex parte anime vel ex pte coꝛpoꝛis. Ex parte aūt aīe quadruplicit̃. Primo quantū ad rōnē cuius acies hebetat̃ ex immoderata cibi ꝛ potus ſumptione et quantū ad hoc ponit hebetudo ſenſus circa intelligētiā.

Nota ꝙ gula cōſiſtit circa immoderata delectatione

Scdo quantū ad appetitū q̄ multipl̃r deoꝛdinat̃ ꝓ imoderationē cibi ꝛ poꝛ⁹ quaſi ſopito gubernaculo rōnis ꝛ ſic ponit̃ inepta leticia. Tertio quantū ad inoꝛdinatū verbū: ꝛ ſic ponit̃ multiloquiū. Quarto quātū ad inoꝛdinatū a..cū ſeu geſtū: ꝛ ſic ponit̃ ſcurrilitas q̄ etiā poſſet referri ad ꝓba turpia. Ex parte aūt coꝛporis ponit̃ immūdicia: q̄ pōt attēdi ſiue ſm inoꝛdinatā emiſſionē quaꝛrūcūq⁹ ſuperfluitatū: vt ꝙ vomitū ꝛ hmōi. ſiue ſpecialiter ꝙ inoꝛdinatā emiſſionē ſeminis: vt ꝙ pollutionē in vigilijs vel ſomnis. Et de his plenius dicendū.

§.I. De his filiabus gule

poteſt exponi illud ps. v. Sepulcrū patēs eſt guttur eoꝛ ſcz gul⁹ um: linguis ſuis doloſe agebāt iudica illos deꝰ. Ubi tria poſſunt notari.

¶ Primo ꝙ eſt in ſui ꝓgenie totius hoīs infectiua: ibi. Sepulcrum patens eſt guttur eoꝛū ꝛc.

¶ Scdo ꝙ in ſui cōgerie deceptionis eſt contentiua: ibi. linguis ſuis doloſe agebant.

¶ Tertio ꝙ eſt in ſui fine punitionis ſuſceptiua: ibi. iudica illos deus.

Quantū ad primū dicit. Sepulcrum patens eſt guttur eoꝛū. Sepulcrū recipit cadauera que putreſcūt. vnde cū aperiunt̃ quādo recenter ſunt ibi poſita exꝑalat fetoꝛ: inficiens ſeu coꝛrūpens oēm aerē circuſtantē ꝛ hoies aſtantes. Sic gule vitiū vt ſepulcrū apertū inficit totū hoiem ꝓ filias q̄ generant̃ ex ea. Scdo vltra filias q̄ generant̃ ex ea ſcz gula q̄dā etiā alia vitia addunt̃: vt detractio/deriſio/ꝓditio/adulatio/ꝛ hmōi. vñ ſubdit. linguis ſuis doloſe agebant. Nam in conuiuijs incipiunt homines dedisti gule loqui de aliquo bene: ꝛ poſtea vertunt̃ ſe ad male loquendū de eo. Ecce dolus. Unde Aug. tenebat ecōtra menſam ſuā ſcriptos hos verſus. Quiſq̄s amat dictis abſentū rodere vitā. Hanc menſam indignā nouerit eſſe ſibi. Poſt cōuiuia etiā tractant̃ ꝓditiones: vt patet in cōuiuio abſalon: vbi interfectus eſt amon ꝓditorie in conuiuio adonie. Ibi ſiunt adulationes vbi eſt dolus. Quantum ad tertiū: q: iſta mala ſunt ꝛ nullū malū impunitū. iō ſubdit iudica illos deus. idest iudicabis puniendo. vñ Jaco.v. Epulati eſtis ſup terrā ꝛ in luxurijs enutriſtis coꝛda veſtra. ecce ignis deuoꝛabit carnes veſtras

Ad primū reuertendo Nota ꝙ

¶ Primo per hebetudinē inficitur intellectus.

¶ Scdo ꝑ ineptam leticiā diſſoluit̃ affectus.

¶ Tertio ꝑ multiloquiū deſtruit̃ affatus.

¶ Quarto per ſcurrilitatē incōponit̃ geſtus.

¶ Quinto ꝙ immūdiciā coꝛrumpit̃ coꝛpus.

Ebrietas inducit̃ duplicē penā.

Ebrietas ſunt duo.

Capl̃m. iiij.

Gula aūt gula vitium

capitale quinq̄ filias generans ſm Gregoꝛium.

¶ Deberudinem.

¶ Ineptam leticiam.

¶ Multiloquium.

¶ Scurrilitatem.

¶ Immundiciam.

Gula eſt vitiuꝫ capitale.

Quare aūt dicat vitiū capitale. b. Tho. ij. ij. q. clviij. ar. v. rōnē aſſignat dicēs. Uitiuꝫ capitale dicitur illud ex quo multa oꝛiuntur ſm rationē cauſe finalis in quantum ſcz habet finem multū appetibilē. vnde ex eius appetitu homines prouocantur multipliciter ad peccandum. Ex hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

§.ii. Prima filia gule hebe

Hebetudo.

rudo ponit. P:o cui⁹ declaratione dicit.b. Tho.ii.ii.q.xv. q hebes opponit acuto. Acutū autē d: aliq̄d ex eo q est penetratiuū: ⁊ ecōtra hebes d: quasi obtusus penetrare nō valens. Sicut ergo in co:po:alibus d: aliq̄s acuti sensus q̄ pōt pcipere ex remotis aliq̄ sensibile: vt videndo audiēdo ⁊ hmōi. Et ecōtra d: sensus hebetati q̄ non pōt percipere nisi ex ppinquo magna sensibilia ⁊ non parua. Ita d: acuti sensus circa intelligētiā q̄ statim ad apphensionē pp:ietatis rei vel effect⁹ natura rei cō:prehendit: inquātū videlz pscz ad mininas ꝺditiones rei cōsiderādas ptingit. Ille ecōtra d: hebes circa intelligētiā q̄ ad cognoscendā vitatē rei ptingere nō pōt nisi per multa media ei exposita. Et tūc etiā nō pōt ptingere ad omnia ꝺsiderāda pfecte que ptinēt ad rōnē rei. Sicut igit hebetudo importat quādā debilitatē mentis circa cōsideratione spūalem bonor. In hoc aūt differt a cecitate mētis q̄ ponit filia luxurie: vt.s.ptz.q: cecitas mentis importat non debilē: sed omnimodā p:iuationē cognitionis ipsor spūaliū bonor. Et cū talis hebetudo seu grossities intellectus p̄cederet ex naturali dispositione: sicut sunt mēte capti ⁊ alij rudes ⁊ multū materiales: vel ex infirmitate superueniēte q̄ alterat potētiā fantasticā ⁊ memoriā: ⁊ ficreddit intelligentia grossam pctm nō esset. Sed cū p̄cedit talis hebetudo ex negligentia vel fastidio cōsiderandi spūalia ⁊ salutifera: tunc est pctm mortale q̄n ex hoc reddit ineptus ad cognoscēdū necessaria ad salutē. alīs veniale. Ex hac facile tñ est ad intelligendū ipm pctm p:ecise p se. Et hoc tñ q̄ aliqs sit hebes circa speculatiua theologie vel philosophica ⁊ astrologica nō curans de his nullū peccatū est si nō habz officiū q̄ notitia horū requirat. Et rō est: q: nō sunt necessaria ad salutē. Et q̄uis hebetudo mētis inueniat cōi mō quantū ad eligibilia in omni peccato: q: peccatum obscurat mentē. ⁊ P:ouer.xiiij. dicitur. Errant qui operant malū. tamē speciali modo ponit hebetudo filia gu' nquātū videls ꝓpter fumositates cibo:ū ⁊ potuū p̄turbantes caput obscuratur seu ingrossat intelligētia. Hiero. Galienus in exho:tatione medicine ait Athletas q; tor vita et ars sagina est: nec viuere posse diu nec sanos eē animas cū ita nimio sanguine ⁊ adipib⁹ q̄si luto inuolutas nihil celeste: sed semp de carnib⁹ eructuare ⁊ de ventris ingluuie cogitare. de cōse.ꝺ.v. ne tales. Sicut ecōtra abstinētia cōfert ad sapiē pceptionē. Hin illud Eccs.ij. Cogitaui in corde meo a vino abstrahere carnē meā vt animū meū transferrem ad sapientiam.

§. iii. Secunda filia gule

Inepta letitia.

dicit inepta letitia q̄ inficit affectus ⁊ dissoluit. de q̄ dicit Job.xxi. Tenent tympanū ⁊ lyrā ⁊ gaudēt ad sonitū buccine: ⁊ in puncto ad inferna descendūt. Quāuis aūt hin Thomā.ii.ii.q.clviij.arti.vj. letitia cōsequat oē peccatū: ⁊ maxime quod p̄cedit ex habitu inquātū scz malus letat de actu peccati vel fine. hin illud P:ouer.ij. Letant cum male fecerint ⁊ exultant in rebus pessimis. Tamē talis letitia nō est filia gule q̄ est speciale peccatū: sed inepta letitia que est vaga ⁊ incomposita p̄cedens ex inordinata sumptione cibi ⁊ potus. vnde vigor affectus animi resoluitur ⁊ inaniter hilarescit. Hn dicit.ij. Esdre.iiij. q vinum oēm mentē cōuertit in securitatē ⁊ iocūditatē. cum scz nimiū sumit. Et ex hac p̄cedit ⁊ ad hanc ordinat salt⁹ cantus ⁊ tripudiū. ludus ⁊ histrionatus actus: instrumentor⁹ ꝺuersorum sonor⁹ us: que frequenter fiunt in fine cōuiuiorum. Hn Exoꝺ.xxxij. dicitur q̄ sedit populus manducare ⁊ bibere ⁊ surrexerunt ludere. idest solaciari: tripudiare ⁊ huiusmodi. vñ ⁊ beat⁹ Tho.ii.ii.q.clxix.ar.iij. ꝺicit q̄ excessus in ludis. i. solacijs qui est contra virtutem eutrapelie seu iocunditatis pertinet ad vitium ineptē leticie. qꝺ vtiq̄ peccatum est quandoq̄ mortale; quandoq̄ veniale

Mala q̄ p:oceꝺunt ex crapula.

P:o cui⁹ declaratione dicit idē q̄ in omni eo qꝺ est dirigibile fin rōnē supfluū dicit qꝺ regulā rōnis excedit. Diminutū etiā aliq̄d dicit fin q̄ deficit a regula rōnis. Ludicra aūt ⁊ iocosa ꝺba vel facta sunt dirigibilia fm rōnē. Et iō superfluū in ludo dicitur quod excedit regulā rōnis. Erꝺ potest esse dupliciter. Uno modo ex ipsa specie actionū que assumūtur in ludo: quod q̄dē genus ludi ꝺ: fin Tullium esse illiberale petulans flagitiosum obscenū: qñ scz vtitur aliquis causa ludi turpibus factis vel ꝺbis vel his que vergūt in nocumentū p:oximi: que sunt peccata mortalia: vt detrahere deridere ⁊ p:umeliari ⁊ hmōi: ⁊ sic ludus ille erit peccat.. mortale ⁊ inepta letitia in hmōi actu vel aspectu volūtaria ⁊ affectata. vñ P:ouer.xiij. sup illud. Risus doloze miscebit: ⁊ extrema gaudij luct⁹ occupat. dicit glo. Luctus ꝓpetu⁹: sed luct⁹ ꝓpetu⁹ non debet nisi p:o mortali. Alio modo excessus pōt esse in ludo fin defectū debitarū circūstantiarū: pura cū aliqui vtunt ludo vel locis vel tēporib⁹ indebitis: aut etiā p̄ter cōuenientia negocij vel pr̄sone vt cū fierent ludi theatrales in ecclesijs vel tēpore quadragesimali quod est tps penitētie. vel a pr̄sonis ecclīasticis. Hn ꝺ pse.ꝺi.v.c.nō oportet. ⁊ c. p:eceꝺēti ꝺicit q̄ clerici nō ꝺebent interesse nuptijs vl cōuiuijs vbi ludi hmōi fiunt. Et hoc quidē pōt esse mortale ꝓpter vehementia affect⁹ qñ videlz delectationē ludi pponit delectationi ꝺei seu mādator⁹ obseruationi: ita vt nō refugiat facere contra p:cepta ꝺei vel ecclesie vt cōsequaē leticiā seu delectationē ludi visi vel exerciti. alīs erit veniale: cū scz nō ita afficiunt q̄ vellent aliq̄d cōtra ꝺeus committere. Uitium est tamē etiā in defectu ludi fm Tho. vbi.s.arti.iiij. quia cōtra rationē est vt aliquis se alijs onerosum exhibeat dum ipse nihil delectabile exhibet ⁊ delectationes alior⁹ moderatas impedit rep:ehēdo. s. vel phibendo vel fugiendo. Illi q̄ in ludo deficiūt q̄ nec ridiculum aliq̄ ipsi dicūt: ⁊ dicētib⁹ molesti sunt q:. s. alios: uz medicos ludus nō recipiūt: ⁊ hi dicūtur agrestes: vt pbs ꝺicit in.iiij.ethi. Minus tñ vitiū defectus in ludo q̄ excessus. vt pbs ꝺicit etiā in.ij.Ethi. q̄ pauci amici habēdi sunt. ꝓpter delectationē: q: parū ꝺelectatiōis sufficit ad vitam qsi p cōdimēto: sicut parū salis sufficit i cibo. Austeritas aūt p quā aliq̄ nec alijs affert delectationes collocutionū nec ab alijs recipiunt q̄ cōmunerant ab Andronico inter virtutes nō excludit q̄dē oēs delectatiōes simplr: sed supfluas ⁊ immoderatas. De ꝺ:o:eis ꝺicet in.c.sequē.

Excessus in ludo.

Excessus ludi fm circūstias.

Defectus ludi est vitiū.

§. iiii. Tertia filia gule que

Multiloquium ex nimia ebrietate.

vitiat locutionem est multil quiū seu loq̄citas. de q̄ P:ouer.x. Jn multiloquio nō deerit peccatū. Et comestione em ⁊ potu inordinato cōiter sequitur loquacitas. Hn ꝺicit Bego. in pastora. Nisi gule ꝺeditos immoderata loquacitas detineret: ꝺiues ille q̄ epulabat quotidie splendide Luc.xvi. in lingua grauī flāma nō arderet. Jn hui⁹ figurā egyptus que interpr̄at tenebr: e significās gulā que facit intellectū tenebrosum ⁊ ꝺebere pcussa fuit ranis que sunt loq̄ces q̄si semp garrulātes: ad innuēdū q̄ vitiū gule facit hoiem loquacē: hoc aūt vitiū multū nocet. Dicit em P:ouer.xv. Lingua immoderata cōteret spm. i. feruorē ⁊ ꝺeuotionē. Quilibet pōt hoc in seipso experiri: q: ex loquacitate exhaurit omnis spūs ꝺeuotionis: ⁊ cū vult legere orare vel meditari occurrunt fantasmata circa audita ⁊ ꝺicta ⁊ interrūpūt attentionē ⁊ pseqnter feruorē impediūt: sicut lebes supra ignē nisi cooperiat cooperculo nō facile feruet: quia calor euaporat. Et ideo in figurā ꝺns ꝺeclarauit in vetere lege vas quod cooperculum nō haberet esse immūdū ⁊ nō eo vtendū: q: videlz fm Bego. Oēs que nō ꝺz restrictionē locutiōis ⁊ cooperculū silētij immūꝺa efficit cor ꝺeo: ⁊ hoc est qꝺ ꝺicitur Jaco.i.c. Si q̄s putat se religiosum esse. i. chr̄istianū nō refrenans linguā suā huius vana est religio. Loꝺerit etiā lingua immoderata. i. loquax spm. i. aufert spm ꝺei: quia ꝺum non re-

Verba ociosa de festis vel ꝺialia.

strīgit os ab ocioso sermone: ad criminalia ꝺeriuat vt ꝺetractiones/lusurrationes/subsannationes/cōtumelias/et hmōi alia que mortalia sunt. Sed ⁊ ipsa ociosa ꝺba de se ꝺenialia sunt: ꝺisponētia tñ ad mortē aīe possunt esse mortale pctm qñ. s. in cōtemptū ꝺei ꝺicerenk vel in malū fīnē inꝺucēꝺi alios ad criminale vel cū cōplacētia fruitiōis. i. tanta ꝺelectatiōe q̄ ipsam ꝓponit mādatis ꝺei vel ecclesie. Sed ⁊ ꝓterea saluator ꝺicit Matꝺ.xij. De oī ꝺbo ocioso qꝺ locuti fuerint hoies reꝺdēt rōnē ꝺe eo in ꝺie iudicij. Dicit aūt verbū ociosum fm Bego. in mor. al'. verbū qꝺ caret necessitate vel iusta vtilitate ꝺelectei ociosa sunt que ꝺicūtur in emendo vel ꝺendendo vel alijs exercitijs licitis inde querēꝺo victū suū vel gubernationē familie. Sz ꝺieb⁹ festiuis vel alijs ꝺieb⁹ stando vel eūꝺo cū amicis/socijs/vel vicinis loq̄ndo ꝺiuersas fabulas ⁊ truffas: q̄nq̄ ꝺe guerris: q̄nq̄ ꝺe palatinis vel nugis centinouellis: ⁊ hmōi/illa sunt ociosa. Et vt ꝺicit Bern. in lib. ꝺe cōsideratione. Nuge in ore laicor⁹ sunt ꝺelge: in ore sacerdotū sunt bl'sphemie. vt potē nos eor cōsecratū esse ꝺebz ⁊ totū ꝺeo ꝺedicatū: vñ egreꝺi habēt illa potētissima verba ⁊ sanctissima consecrationis cor:poris ⁊ sanguinis xpi ⁊ absolutionis pctōr. Ꝺicit aūt Hiero. Quoties loq̄mur aūt nō opportuno tpe: aut nō in opportuno loco aut non vt ꝺecuit audiētib⁹ totiēs fmo malus p̄cedit ꝺe ore nro ad ꝺestructionē eor q̄ audiūt: qꝺ phiber apls. Cōsideremus q̄ qꝺ loquamur: q: p omī ꝺbo ocioso reꝺꝺituri sum⁹ rōnē in ꝺie iudicii. xxij.q.v. quotiēs. De vitijs que p̄cedūt a lingua habes.s.in.j.parte titu.ij.c. iiij.

Scurrilitatem in arte q̄s ꝺiuersis modis.

§.v. Quarta filia gule ꝺici

Jammundicia.

tur Scurrilitas. i. iocularitas vl iocūꝺitas qꝺā fm Tho. ii.ii.q.clviij.arti.vj. p̄ueniens ex ꝺefectu rōnis q̄ sicut nō pōt verba cohibere ira nō pōt cohibere gest⁹ exteriores. Hn glo.ꝺi. Scurrilitas. i. iocūꝺitas q̄ risus mouere solet. Et sup epi. Pau.ꝺi. idē Tho. q̄ scurrilitas est verbū iocularoriū quo aliquis volūt male placere alijs. Importat q̄ scurrilitas gestū vel locutionē pertinentē ad inhonestatē fm Tho. Et talia ꝺba vl gest⁹ put oꝺinant ad mortalia vt ad luxuriā sunt mortalia. Ꝺicit idē sup epl'as Pau. tras eās illud Epl'.v. His immūꝺicia aut fornicatio: aut stultiloquiū aut scurrilitas q̄ ad rē nō ptinet nō noiet⁹ in vob. Et nō solū hoc est mortale qñ aliq̄ꝺ turpe q̄s facit aut ꝺicit vt puocet ad luxuriā mētis vel cor:poris: sed etiā cū ex quaꝺā leuitate ⁊ solacio qñ ex illo alios inꝺucit ad aliqꝺ mortale: q: p accidens scandalizat eū. Et qui occasionem ꝺamni ꝺat: ꝺānū quoq̄ ꝺeinde videt. ex ꝺe inim. ⁊ ꝺā. ꝺa. c. si culpa. Secꝰ ur esset qñ talia fierent inter virū ⁊ vxorē etiā ad puocandū se ad actū cōiugalē. Et hoc forte voluit notare apls in eo qꝺ ꝺicit. Scurrilitas que ad rem nō ptinet. i. ad actū cōiugalē. Hn ex hoc q̄ vidit Abimelech ysaac iocātē cū rebecca opinat⁹ est illā eē vxorē suā. Ben. xx. Isiꝺ.⁹ autē ponit scurrilitatē inter filias luxurie. Nec hoc est cōrariū ei qꝺ ꝺictū est: quia qñq̄ a gula: qñq̄ a luxuria p̄cedit. Et abūꝺātia em cor:ꝺis os loquit. Matꝺ. xij. Et ideo luxuriosus ex lasciuia q̄ abūꝺat in mente ꝺba lasciua loquit que pertinēt ad scurrilitatē. Et cū quis gule est ꝺeditus ꝺe leui etiā verba ⁊ gestus turpes p:ofert. Detōsitates etiā ex ore vl ex parte inferio:i studiose emittere sensibiliter ob leuitatem ⁊ risum puocandū ad scurrilitatē ptinet ⁊ ad peccatū. Secus si ex inaꝺuertētia vel ex infirmitate cui aliter obuiari nō pōt: seruata tñ modestia put fieri potest. De verbis turpibus ⁊ luxuriosis habes.s.in titu.v. de luxuria.

§. vi. Quinta filia gule ꝺi

citur immundicia q̄ fm Tho. vbi.s. potest intelligi vel de quibuscūq̄ superfluitatib⁹. vt de emissione p vomitū. fm illud Esa.xxviij. Omnes mēse eorum replete sunt vomitu sor:ꝺis. Et hz vtilis sit vomitus post superfluam comestio-

nem ⁊ potationē: tñ vitiosum est subꝺere se huic necessitati p̄pter immoderātā cibi ⁊ potus ex ꝺelectatione gule. Si tñ non ex ꝺelectatione gule: sed ex consilio medicine comeꝺit ad puocandū vomitū in remeꝺiū alicui⁹ lāguoris absq̄ pctō est. Uiꝺet etiā ptinere ad immūꝺicia q̄ aliquis comeꝺat sicut porcus ore inūcro: manib⁹ lurulentis vestes cibis ꝺerurpās: qꝺ aliq̄n acciꝺit ex nimia vorācitate ⁊ auiꝺitate sumēꝺi cibū. Hō aūt pharisei ꝺiscipulos rep:ehenderunt: q: nō lauabāt manus cum manducabāt Matꝺ.xv. Nō est credenꝺū q̄ ꝺiscipuli xpi essent immūꝺi ⁊ immodesti in comeꝺēꝺo: sz q: nō ira pluries lauabāt manus suas in eaꝺē comestione sicut pharisei faciebant. Ꝺicit marcus euāgelista q̄ superstitiosum ⁊ vanum erat: hoc tamen faciebāt vt viꝺerenk obseruatores legis ex eo q̄ ꝺns ꝺicit Esa.i. Lauamini: mūꝺi estote. sed ꝺns loquebatur ꝺe lotione aīe a peccatis ⁊ mūꝺicia cor:ꝺis nō cor:poris: vel etiā cū erant invia ⁊ nō habereī ita aptitudinē ad lauandū manus: nō curabant ꝺe hmōi lotione ꝺoctrina magistro eor summo: q: nō loris manib⁹ māducare panē nō coinquinat hoiem. Mat.xv. ꝺe se nō sit pctm. Sz p̄cipue ad immūꝺiciā filiā gule ptinet pollutio cor:pis: q: ex inordinata sumptione cibi ⁊ pot⁹ cor:pus patit immundiciam: vel in vigilia vel in somnis: vbi est aliq̄n mortale peccatū: qñ scz in vigilia ⁊ volūtarie p̄curata ex cōtractu turpi vel ex cogitatione ꝺeliberata vel mor:osa luxurie. de hac apls Epl'.v. Omnis fornicator aut immūꝺus nō hz hereꝺitatē in regno xpi ⁊ ꝺei. Hec hereꝺitas fm Tho. sup epl'as est fruitio ꝺei que quiꝺē perfecta habetur in regno. i. in statu glie: nō tñ totaliter/vt scz sancti cōp:ehēꝺāt ꝺeū cognoscēꝺo ⁊ ꝺiligēꝺo quantū cognoscibilis ⁊ ꝺiligibilis est: sic em solus seipso fruit ꝺe⁹. ⁊ q: quasi partialis est nō totalis: ideo ꝺicit nō hz hereꝺitatem in regno xpi. i. partē in illa fruitione. qꝺ regnū ꝺ: xpi: q: p xpm habetur. Et hec immūꝺicia p̄tinet ad mollicie. de qua.s. ꝺicrū est. Sz vbi pollutio seu immūꝺicia in vigilia fit oīno inuolūtaria ꝓ:a intentionē nō est pctm. vt cū p̄cedit ex infirmitate: sicut patiens fluxū seminis qui in lege veteri habebatur immūꝺus. Leuit.xv. vel etiā cū q̄s audiēs cōfessionē in ea audit valde turpia: aut loquēs cū mulieribus ex causa honesta. inde sequit pollutio carnis vel ꝺistillatio seminis aliqua cōtra voluntatē ⁊ intentionē suā ex q̄litate cōplexionis: vel p violentiā p̄tractus alterius ipso semp volūtate renitente. Unde Aug. Nemo impudice vtitur cor:po: nisi p:i⁹ spūs cōcepta nequicia. Ite Isiꝺo. Non pōt cor:rūpi cor:p⁹. s. vitiose nisi p:ius anim⁹ cor:rupt⁹ fuerit. xx.q.v. nō pōt. Hī aūt accidit in somnis quō ibi cōtingat pctm in pollutiōe. vꝺendū est in. c. sequenti.

Pollutio cor:poris.

Pollutio fm se aut fm sequelā. Cōsiꝺerando ergo ipsam fm se pollutio nō ē peccatum, nō est pctm nec etiā veniale. Rō hui⁹ est fm btm Tho. ij. ij.q.clxiij.ar.iiij. Omne peccatū ꝺependet ex iuꝺicio rōnis: quia etiā primi motus sensualitatis nō habent q̄ sit peccatū nisi inquātū iuꝺicio rōnis reprimi possunt. Et iō sublato iuꝺicio rōnis tollitur ratio peccator. In ꝺormiēꝺo aūt homo nō habet iuꝺiciū rōnis liberū. Nullus em ꝺormiens est qui nō intenꝺat aliquiꝺ⁹ similituꝺinib⁹ fantasmatū velut rebus ipsis. ⁊ ideo id quod agit homo ꝺormiens cū nō habeat liberū iuꝺiciū rōnis nō imputatur ei ad culpā: sicut nec id quod agit furiosus aut amens. Hoc iꝺem ostenꝺitur ex auro: itare Isiꝺo. lib. sententiarum ꝺicentis. Non est peccatum quando nolēs nocturnis imaginib⁹ illuꝺimur. ꝺis. vj. nō est. Pater etiā iꝺē ex ꝺbis pbi ꝺicentis in. ij. Ethico. q̄ fm ꝺimiꝺiū vite. idest somnum nō ꝺiffert felix a misero; nec studiosus. i. ꝺuosus a vitioso

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed fm pctm differt xtuolus a vitioso sic lux a tenebris: q̄ in somnis fm se nō pōt accidere pcm. Nec obstat illud Job.xxxiii. Per somniū in visiōe nocturna q̄n̄ solet sopor occupare hoies ⁊ dormire i lecto: tūc aperit aures virorū ⁊ erudiēs instruit eos disciplina, ſ. instruēs ⁊ increpans p reuelationē. Et q̄d̄ nō dis videt q̄ in somnis possit homo agere fm rōnē vel ꝫ rōnē: q̄d est bn̄ agere vel peccare. als frustra reprehenderet vel instrueret. Nā vt inder beatus Tho. vbi. ſ. apphensio rōnis nō ita impeditur in somnis sicut iudiciū eius q̄d̄ pficit p cōuersionē eius ad sensibilia q̄ sunt ꝑma principia cognitiōis hūane: ⁊ ideo nihil phibet hoiem aliq̄d de nouo apphendere fm se in dormiendo: vel ex ipsis reliquijs p̄cedentiū cogitationū ⁊ fantasmatib⁹ oblatis: vel ex reuelatione diuina: vel ex immissione angeli boni vel mali. Sed iudiciū ipsi⁹ rōnis impedit: ⁊ ideo peccare nō potest in somnis. Hec beat⁹ Tho. Et nota q̄ q̄uis pollutio nocturna in se nō sit peccatū rōne iam dicta. dare tn̄ operā studiose ad hunc finē: puta per nimiā comestionē ⁊ potū vt sequat pollutio: etiā si faceret nō ob delectationē sed ad alleuiationē nature ⁊ sanitatē esset mortale: sicut si in vigilia voluntarie se poneret ob sanitatē solū: nō excusaret a mortali q: facit directe ꝫ finē intentū a natura qui nō est alius in emissiōe seminis voluntaria nisi generatio: que per illū modū sequi nō pōt sed appetere habere pollutionē ꝑpter alleuiationem nature tm̄ sine peccato. i. fine hoc q̄ det operam. Sed via naturali nō est peccatū. Similiter si quis comedit nimis vel nimis calida ex quo dubitat sibi ex hoc sequi pollutionē in somnis: qui als expertus est hmōi. nō tū ꝑpter hoc illa sumit: sed vt satisfaciat gule nō ꝓpter hoc est mortale.

Dare operam pollutioni est peccatum.

Cōsiderando aūt pollutionē nocturnā fm suā causam tunc pōt ibi esse peccatū ⁊ nō peccatū: nō in se sed in ipa causa. Pro cuius declaratione dicit beatus Tho. ij. ij. vbi ſ. q̄ triplex pōt esse causa hmōi pollutionis.

Qualit pollutio efficiat pcm̄.

¶ Prima causa corporalis.
¶ Secūda causa interior animalis.
¶ Tertia causa extrinseca spiritualis.

Quantū ad cām corporalē cū humor seminalis supabūder in corpore: vel cū facta est humoris resolutio p nimiā calefactionē vel per aliam quācunq̄ cōmotionē somniat dormiēs ea que ptinēt ad hmōi expulsionē humoris supabundātis vel resoluti: sicut accidit q̄n̄ natura grauat ex aliqua superfluitate alia ita q̄ quādoq̄ formant in imagine fantasmata pertinentia ad emissionē taliū ſ. pfluitatū. Si igitur supabundantia humoris sit ex causa culpabili. puta si ex supfluitate cibi ⁊ pot⁹: tunc nocturna pollutio hz rōnē culpe ex causa sua nō in se. Sz si talis supabūdantia vel resolutio talis humoris nō sit ex causa culpabili non est culpa: etiam in causa sua. Scōa causa pollutionis pōt esse interior animalis: puta cū ex cogitatione aliq̄ p̄cedēti cōtingit aliquē dormientē pollui. Cogitatio autē q̄ in vigilia p̄cessit q̄nq̄ est pure speculatiua. puta cum aliquis causa disputationis cogitat de peccatis carnalibus quandoq̄ est cum aliqua affectione vel cōcupiscentie vel horroris. Cōtingit aūt q̄ magis pollutio nocturna sequitur ex cogitatiōe carnaliū vitioꝝ̄ ex cogitatione aliarū delectationū: q: ex b̄ remanet quoddā vestigiū ex inclinatione in aīa: ita q̄ dormiēs facili⁹ inducit in sua imaginatiōe ad assentiendū actib⁹ ex q̄b⁹ sequit pollutio: ⁊ sic habz rōnē culpe ex pte cause sue cū. ſ. cogitatio p̄cedens fuit cū delectatiōe sensuali: fuit ibi veniale. mortale aūt si fuisset cū deliberatiuo ꝫsensu. Sz si cogitatio p̄cedēs carnaliuz actuū fuit pure speculatiua vel cū horrore ⁊ displicētia: tūc pollutio ide sequēs nō hz rōnē culpe etiā venialis: nec in se nec in causa sua. Tertia ꝫo cā est spūalis ⁊ extrinseca cū sc̄z operatione demonis cōmouentur fantasmata dormientis in ordine ad talē effectum. Et hoc quidē q̄n̄q̄ est ex peccato p̄cedenti sc̄z negligentia p̄parandi se contra demonū illusiones. Vñ ⁊ in sero in completorio cātatur hostēq̄ nostrū cōpime ne polluank corpa. Q̄n̄q̄ pueniat hoc absq̄ culpa hoīs ex sola neq̄cia demonis: sicut in collationib⁹ patrū legit de q̄dā q̄ sp diebꝫ festiuis patiebat pollutionē diabolo hoc pcurāte vt eū impediret a sacra cōione: nūq̄ ꝫ pollutio in se est pcm̄ sed aliqn̄ effectꝫ p̄cedētis peccati. cū sc̄z culpa est i causa sua. Ad q̄d facit q̄d dr. dī. v. ſ. cr testamērū. ⁊. c. seq. Considerādo aūt pollutionē in somnis quātū ad sequelā eius. i. quātū ad id q̄d seqtur post eam: sic pōt ibi esse pcm̄ mortale vel veniale vel nullū. Solet em̄ aliqn̄ post pollutionē ⁊ pcipue illā q̄ incipit in somno ⁊ terminat invigilia exurgere q̄dā cōplacētia: ⁊ si q̄dē illa cōplacētia sit de pollutiōe habita rōne alleuiatiōis: vt sic meli⁹ seruiat deo magis liber a stimulis carnis: vel etiā rōne exonerationis nature quā sentiebat grauatā ⁊ inde alleuiatā ⁊ nō rōne alicui⁹ delectationis nō credit esse pcm̄. Sz si illa delectatio quā aliq̄ nō habebat sensualitas in ipa pollutiōe dormiēdo excitato a somno placet subito vel repente ita q̄ illi delectationi ex deliberatione nō cōsentit: sic est veniale nō q̄dē rōne pollutionis: sed rōne delectationis facte in vigilia. Si ꝫo excitato plene a somno nō solū repētet: sz deliberate delectatiōi assentit: ita q̄ etiā placeret si hꝫet vas debitū receptiōi talis materiē extra matrimoniū vel cū appetitu futuri coitꝰ tūc est mortale: nō quidē ipsa pollutio initiata in somno ⁊ terminata in vigilia q̄d̄ iā p̄cessit: sed ꝑpter nouum deliberatū cōsensum habitū post pollutionē. Hec Alexan. ij. parte summe. q. xxxi. q̄n̄ aūt pollutio impediat celebrationē vel cōmunionē. habes in. iiij. parte. ti. xiiij.

Pollutio quātū ad seqla

¶ De choreis. Capitulū. vj.

Chorea iter diaboli est.

CHorea choreis que pertinēt ad ineptā leticiā filiā gule ⁊ in cōiugijs frequētank q̄n̄ fit ibi pcm̄ ⁊ quātū. Nota q̄ Alex. in. iiij. di. xvj. fic ait. Chorea ⁊ hmōi ludi siue fiāt cātu siue nudicis fm se nō sunt mali: q: possunt bene fieri aliqn̄: sed triplici ex cā possunt fieri mali ex circūstātia. Quarū vna ⁊ pcipua est mala intētio: vt q̄n̄ fiūt ad ostēdēdū vel puocandū libidinē sicut fere modo oēs exercent. Et ideo ecclesiastice persone talia deposuerunt: quia etiā in signis gaudij nō est cōicandū cū peccatorib⁹. Alia causa est q̄n̄ nō fiunt suo tpe vt tēpore tristicie: puta quadragesime ⁊ huiusmodi: q: sicut Eccl. xxij. dr. Musica in luctu importuna narratio. ⁊ hoc modo intelligit penitēti ne sit in ludis: q: dū penitet tempus est flendi: caueat se penitens a ludis ⁊ spectaculis inq̄t Aug. Tertia causa est sumpta ex officio psone: sicut clericis iterdicit venatio ⁊ alij ludi: q: in sortem dīi electi alijs exercitijs debēt occupari. Puto aūt inq̄t idē q̄ quinq̄ cōcurrentib⁹ ad chorēā nō fit reprehensibilis. Primo sc̄z q̄ sit tēpore debito vt tēpore gaudij sc̄z in nuptijs: vel tempore victorie vel liberatiōis boni ministri vel patrie: vel in aduentu amici de terra longinq̄.

Chorea aliqn̄ nō est reprehensibilis.

Secundo q̄ fit cum honestis personis de quibus nō fit mali psumptio vt cū leccatoribꝰ ⁊ leccatricib⁹. Tertio q̄ fiant a psonis secularib⁹. Nam monialib⁹ ⁊ monachis et clericis ꝑpter quod debent in alijs occupari oēm chorēā puto illiciram. Quarto q̄ honesto modo fiant non gesticulationibus nimijs inhonestis ⁊ inordinatis. Quinto q̄ cant⁹ vel musica excitans in his nō fit de illicitis: sed de moribus vel de deo. De melodia nō est curandū: q: in talib⁹ necesse est fieri melodiā leue que aliqualiter exprimat modū chorēizādi. Hec Alex. Est aūt peccatū mortale hoc fm Guil. quando fiunt chorēe ad incitandū se vel alios ad libidinē extra matrimoniū: similiter fm ipm si ducantur seu fiant ex consuetudine eriam sine corrupta intentione: cū adeo p̄uocent ad libidinem. q̄ dicit Hieronymus q̄ non credit viro si dicat se illesum euasisse a spectaculis talium. Hoc autem videtur sic intelligendum quando fieret ita inordinato affectu et indifferenter q̄ etiam si scirent tales vel considerarent aliquos inde ad

Chorea inter malos ex circūstā tia ipius tat.

libidinē trahi et ꝺcupiscētiā malā vel ab ecclia phiberi ad hoc tū eis vrerent. Dō fiāt chorēe in ecclijs vel ꝺsueuit fieri in ecclijs ruralib⁹ in solēnitatib⁹ earū cū b̄ in notabilem vergat irreuerētiā dei. videt esse magis mortale q̄ venia le. Silr cū fiūt a clericis vel religiosis cū monialibus vel secularib⁹ cū hoc sit in magnū scādalū alioꝝ ⁊ periculū ⁊ ruinā ipsoꝝ. Cū aūt a clericis vel religiosis fit inter se nō in ptia laicoꝝ ex q̄dā solacio etsi leuitare nō tm̄ mortale.

§. I. De chorezantib⁹ pōt

mortaliter exponi illud ps̄. xcvj. Inf[illegible]mabit in circūitu inimicos ei⁹. Ignis. ſ. a deo pcedēs inflamabit ⁊ nō cōburendo seu cōsumendo: sed affligēdo grauissime inimicos dei. i. peccatores q̄ nō diligūt deū: nec seruāt mādata ei⁹ sed cōtrariank volūtati ei⁹: rebellātes se ei q̄ ambulant in circūitu. iuxta illud q̄d ps̄. alibi ait: In circūitu impij ambulant. de terrenis ad terrena se reuoluētes cōtinue dormec cadāt affectu et opere p̄cedāt: ve[illegible]n circūitu. i. in choreis sec[illegible]cētes: vbi fiūt c[illegible]ūr multi. Ubi tria tāgunk.

¶ Primo ponit inrēsum cruciatū: ibi. Inflāmabit.
¶ Scōo adiūcit apphensum tripudiātū: ibi. in circūitu.
¶ Tertio innuit expssum reatū: ibi. inimicos eius.

§. II. Et quia pena culpe

respondet ⁊ ꝑpter eā affligit: incipiak a scōo vbi notatur culpa: ⁊ spālis culpa cū dr. in circūitu. ſ. ambulantes. Tripudiat⁹ seu chorea est q̄dā circūitus: vt pz ad sensum. de vno ei loco mouenk chorezātes ⁊ discurrētes cito ad eū dē redeūt hoc fi equētantes. Istud aūr est iter diaboli ipe em̄ circūit. Unde interrogat⁹ a deo vnde veniret respondit. Circūiui terrā ⁊ perambulaui eam. Job. ſ. ⁊. ſ. Pet. v. Aduersari⁹ vester diabolus tanq̄ leo rugiēs circuit querens q̄ deuoret. Qui ergo tripudiāt cū faciant iter diaboli cū eo se reperient in termino inferni. Inflāmabit in circūitu scz eunte. Nō solū aūr sequunk tripudiātes [illegible]er diaboli. q̄nimmo diabolus ipse insidians eis: vt assessor equo ducit eos: q̄d pulchre ostendit Johānes Apocal. ix. vbi dicit q̄ de puteo abyssi quē vidit ascendit fumus fornacis magne ⁊ obscuratus est sol ⁊ aer: et de putei fumo ascenderun[illegible] locuste super terrā. Et harū similitudinē ponens dicit q̄ locuste iste erāt sikes equis paratis ad plū: ⁊ sup capita earū tanq̄ corone sikes auro: ⁊ facies earum tanq̄ facies hoīm: ⁊ habebāt capillos sicut capillos mulierū: ⁊ dentes earū sicut dentes leonū: ⁊ habebāt loricas ferreas: ⁊ vor alarū suarū [illegible]cut vor curruū ⁊ equoꝝ multoꝝ currentiū in bellū: ⁊ habebāt caudas sikes scorpionibus: et aculei[illegible]āt in caudis earū ⁊ ptās eas nocere hoīb⁹ mensibus quinq̄: et habebant sup se regem angelū abyssi: cui nomē hebraice abadō latine exterminans. Notate ꝺba singula: signate mysteria. Locuste iste sunt mulieres chorezātes. puteus abyssi vnde iste ascēdūt: est ꝓfunditas inferni: vñ suggeritur tale exercitium chorezādi a demonib⁹. Fum⁹ fornacis magno cū q̄ ereūt locuste de puteo est incitamentū ⁊ signū magne ꝺcupiscētie et lasciuie vñ oritur habēt chorēe ⁊ cū qua fiūt. Et hic fum⁹ obscurat solē ⁊ aerē. i. ꝺcupiscentia obtenebrat viros etiā sapientes ⁊ doctores. ⁊ aerē. i. ꝓtēplatiuos ⁊ spūales hoīes: vt pz in Dauid Salomone: ⁊ in vitis patrū p plura exempla. Ide ascendūt sup terrā sc̄z chorezātes discurrēdo sicut locuste saltātes: et sicut locuste regē nō hnt: vt dr. Prouer. penul. vñ inordinate incedūt: ita tales rōnē nō hnt regentē eas sed vt bruta aīalia hincinde leuitate discurrūt. Et sicut locuste quib⁹ plagata fuit egypt⁹ nihil viride dereliquerūt sup terrā: sed rorum corroserunt: vt pz Exodi. x. Ita iste hmōi vanitatē tripudioꝝ viriditatem boni ꝓpositi q̄d est in hominib⁹ auferūt in lasciuiā inclinātes. Qualiter autē sint ornate iste locuste vñ magis excitant cōcupiscentiam hoīm declarat dū sequit: q̄ erant similes eqs paratis ad bellum. Sicut hoīes [illegible]untur equis phaleratis ad impugnandū inimicos: ita demones vtunk mulieribꝰ ornatis ad expugnandū fuos dei q̄ sunt inimici demonū. Et sicut equꝰ odorat pcul bellū Job. xxxix. ⁊ apperit currere ad cāpū. Ita vane mulieres inq̄rūt de locis vbi possint ostēdere: ⁊ currūt ad talia loca in q̄bus diabol⁹ deiiciat ⁊ psternat multos gladio ꝺcipiscēdo. Corone in capite similes auro sunt mitre balthea. seu ferra q̄ portāt in capitib⁹ deaurata vel gēmata cū magna supbia q̄ sunt signa triū phorū qs diabolus hz de seruis dei p eas. Sed vt dicit Esa. xxviij. c. [illegible]e corone supbie. Ad hanc cōprimendā rer celor dñs iesus permisit se in derisum ⁊ penā spinis coronari. ffacies earū nō dicit esse facies hoīm: sz tanq̄ facies hoīm q̄d dr. ꝑpter fucos. Exterminat em̄ facies suas. vt dicitur Mar. vj. idest extra terminos naturales trahūr. dū. ſ. cū sint nigre vel crocei coloris p cerusam ⁊ purpureū colorē picte apparent albe ⁊ rubicunde. Unde sicut larue. i. mascharе nō dicunk facies: sed tanq̄ facies hoīm. sic ⁊ ille q: sub coloꝝ additis latēt facies ꝓprie naturales. Sz qua fiducia inq̄t Diero. erigit ad celos vultū quē ꝺdito: non agnoscit. De capillis etiam dicit q̄ habebant quasi capillos mul[illegible]ū: ⁊ hoc ꝑpter capillos aliarū appositos vel ricū positū ad similitudinē capilloꝝ. Nō em̄ sunt capilli mulierū illar[illegible]ā q̄b⁹ abscissi sunt: nec earū q̄ deferūt cū apposita sunt ⁊ ad placitū deponunk. Et mirū est q̄ cum mulieres sint multū timide quō nō erpauescunt portare capillos mortuorū. Sed vanitas vel potius diabolus assecurat eas: sed valde debent metuere ne sicut absalon capillis suis quos nutriebat ad magnā vanitatem suspensus remāsit ad arborē: vnde ⁊ mortuus est. ficipse suspēdant in infernū. Dēres earū quos dicit Job es esse leonū significant earū crudelitatē ⁊ insatiabilitatē. Sicut em̄ leo est aial rapax quasi insatiabile: sic mulieres vane rapiūt a viris suis occulte vel ab amatoribꝰ si sunt inhoneste nunq̄ ꝺtentank de vestib⁹ ⁊ ornamēris. si vident vicinā vel ꝓximā habere ornamentū q̄d ipse nō gerant adeo infestant [illegible]os q̄ vir ꝑtr viuere cū eis ⁊ ira crudeles sunt q̄ etsi debita habeāt viri ⁊ satis laborēt viuere volūt eis fieri similes etiā si deberet ad vsurā accipere vel vsuras etsi gere: sed ne respicias in mulierē multiuolā. Eccli. ix. dicit. Lorice ferree quas habebant iste locuste significāt incorrigibilitatē earum: sicut em̄ in lorica vna mallea nō separatur ab altera: ita in hmōi vna vanitas ꝓsuera vnū ornamentū solitū dimittere nolūt. Et si aliqn̄ ad p̄dicationem alicui⁹ vel ad monitionē ꝓfessoris dimittūt aliqd̄ q̄ citꝰ possunt reuertunk ad pristina. Canis reuersus ad vomitū. ij. Petri. ij. Uor alarū ipsarū ficut vor curruū et equoꝝ. Ale locuste[illegible] sunt brachia extēsa in choreis vel velocitas in discurrēdo. Uor est cantus risus ⁊ rumor saltus ⁊ deriſiones qui sentitur in huiusmodi. Et sicut exercitus magnus solo tumultu aliquādo hostes fugat ⁊ vincit: ⁊ clamore suo aues in terrā cadere facit: ita exercitus chorezātum ductus a diabolo vincit bonos viros: ⁊ habētes pennas virtutū in terrā affectū sc̄z carnaliū cadere facit: q: aliqn̄ quadā curiositate ducti ad aspiciēdū ad desideria carnalia dilabūtur. Laude scorpionū in ipsis cum aculeis sunt vel ad litteram. Laude ꝓlixe vestimentorum vbi est venenum peccati p̄odigalitatis et ambitionis que affliget animas earuꝫ. Uel cauda est finis talis operis in quo nil remanet nisi remorsus conscientie que pūgit de tāto scelere ⁊ amisso tpe. Potestas earū ad nocendū dicit esse p q̄nq̄ menses: q: cōtra pascha vsq̄ ad medium autūni fieri solent: sicut reges et p̄incipes tali tempore solēt ad bella p̄cedere vsq̄ ad medium autūn. vt cōsumāt ⁊ auferant hostibus que hyeme laborando quesierūt: ita diabolus post pascha immediate cōgregat exercit⁹ chorearum: vt [illegible]od congregauerūt ⁊ acquisierūt fideles in aduentu ⁊ quadragesima meritorū per orationes ieiunia communionem confessionem: ⁊ huiusmodi. torum faciat perdere per opus chorearum. Rex abyssi qui est super

Mulier eq̄parat leoni.

Figuraliter chorezātes.

Universidad de Deusto
Biblioteca

locustas eas ducēs est diabolus: qui ⁊ exterminator: dr. q: hic est finis huj⁹ inuentiōis ⁊ opis exterminare alias. i. extra terminos paradisi ejicere. Hiero. Memēro semper q paradisi colonū mulier de paradiso ejecit. ⁊ sic ptz ppositū videlz q diabol⁹ est ductor chorei zantiū: ⁊ sicut ei⁹ iter est circuitus: ita in circuitu facit discurrere chorei zātes: sz inflammabit deus in circuitu scz ambulātes.

§.III. In tertia parte ostē

Chorea efficit inimicos dei.

ditur reat⁹ huj⁹ act⁹ tripudiādi cū dr. inimicos ei⁹. Inimici eius. s. dei sunt q ambulāt in circuitu. Nil facit hominē inimicū dei nisi ptm mortale: hoc em tollit amicitiam et charitatē dei ⁊ ponit inimicitiā. Esa. lix. Iniq̄tates vestre diuiserūt inter vos ⁊ deū vestrū. i. diuisionē ⁊ inimicitiam fecerūt. ⁊ Jaco. in can. sua. iiij. c. Qui voluerit esse amicus huj⁹ seculi inimicus dei cōstituet. Amic⁹ mūdi est q amat pōpas lasciuias supbiā vanā gl̄iam: ⁊ q vult placere hominib⁹ in pctis: q ofa reperiunt in chorei is. ⁊ iō p eas effic itur q̄s inimic⁹ dei. Inflāmabit in circuitu ambulantes qui scz ex hoc sunt inimici dei. In huj⁹ figurā est q Johannis baptiste ad tripudiatū saltatricis filie her. Jis in cōspectu puiuātiū fuit fibi ampuratū caput. Mat. xiiij. Sic p chorei as ⁊ salt⁹ tripudior: q fiūt in couiuijs auferrur caput Johānī: q interpat in q est gra: inquātū videlz hīs gr̄am exercēs vel vidēs ea p que in prana desideria incurrit: vel p occasiōes pctōr q̄s admiserat eā pdi. Vñ Aug. dicit q meli⁹ est dieb⁹ dñicis arare vel fodere q̄ chorei as ducere. Sed certū est q arare vel fodere in dieb⁹ festiuis ex hoc amitteret gr̄a dei ⁊ efficeretur aliq̄s inimicus dei.

Melius est arare die bus dñicis q̄ chorei zare.

Mulier vt dicit Origen. est arma diaboli: caput peccati: expulsio paradisi. Et aliq̄n diabolus bellat cū homine p aspectū mulierū: aliq̄n p auditū vocis mulierū: aliq̄n p tractum in chorei is: aliq̄n p oēs istos modos bellat simul cū hoīe. Nā ibi vident rotari cū suis ornatib⁹ ibi audiunt in suis cantibus ⁊ cachinnis ⁊ locutionib⁹ ⁊ manu tāgūtur: ⁊ ideo ibi diabolus fortiter pugnat ⁊ vincit. Nō mirum si chorei zātes sunt inimici dei cū faciāt cōtra oīa mādata dei ⁊ sacramēta q̄ sunt medicine dei. Nā p̄ baptismū militāt: q: cū in baptismo p patrinū tenentē ad baptismū promissē rūt renūciare diabolo ⁊ pōpis eius: p chorei as promissionē frangūt sequētes diabolū ⁊ pompā eius ⁊ opera. Cōtra sacramentū cōfirmatiōis: q: cū in ipso susceperūt signum crucis in signū q̄ sunt redēpti sanguine xp̄i effusi in cruce ipsi sibi imponūt in capite signū diaboli: ornamentū scilz variū diabolica instigatiōe. Contra sacramentū ordinis: q: cū ordinent clerici ad cātandū officiū ⁊ ōba dei: ⁊ pcipue in festis ad cōsolationē spūalem populi ipsi officiant in ecclesia diaboli q̄ est locus vanitatis: vt in theatris ⁊ plateis cātādo cātilenas vbi sunt ōba diaboli. i. amoris carnalis ⁊ ōba diaboli vana ⁊ turpia p q̄ auertūt plurimos a vesperis ⁊ pdicationib⁹. Cōtra sacramētū matrimonij: q: multa mala desideria ꝓcipiunt ꝛ fidē datā ibidem nō cōtentus vxor sua. Cōtra sacramētū pnie: q: totā cōpunctionē ⁊ cōritionē euacuāt in hmōi vanitatibus quā sibi in quadragesima acq̄sierunt. Cōtra sacramentū eucharistie: q: cū susceperint xp̄m in cōmunione paschali ipsum ejciūt extra ciuitatē aie ad crucifigendū ipsum in sua cōuersatione mūdana. Contra extremā vnctionē: q: pedes qui vncti sunt oleo sancto quoad illos q̄ eam receperūt. vnde ⁊ q̄si consecrati sunt deo: eos mouent ad offensam dei. Nō solū autē chorei zātes efficiunt inimici dei: sed ⁊ omniū sanctor. Nam in festis omniū sanctor eas exercēt ⁊ quāto festū est solēnius tāto magis dis vacāt. Nullum ergo sanctor. intercessorē habere poterunt in futuro iudicio cū oēs offenderint. Unde ⁊ Greg. in. iiij. dialogo: narrat de quadam puella dicta Musa. cui de rure ap parēs virgo Maria cū magno comitatu ꝛginū puellar que albis erant indute: cum quibus cū Musa affecraret associari ⁊ cū eis esse; dixit sibi ꝛgo maria. q si vellet cum eis esse abstinere de inceps ab oi leuitate ⁊ risib⁹ ⁊ iocis ⁊ tripudiatu saltu cātu: ⁊ hmōi iocis puellarū: ⁊ sic in die tricesimo veniret p ea: qō cū puella ageret ⁊ parētes mirarent de tanta cōpunctione seu cōpositione ⁊ mutatiōe eius ⁊ interrogarent cām ipsa exposuit illis visionē et p̄ missionē sibi factā a virgine Maria: qō et implerum est. Nā. xxv. die febr. correpta. in. xxx. postea apparēte ꝛgine ipsa cū puellarū multitudie egrotāti cepit clamare. Ecce dña venio: ecce venio. Sicq̄ inter hec ꝛba spūs reddidit ⁊ cū illis scīs ꝛginib⁹ ad paradisum ascēdit. Sicut ḡ nō potuit illa Musa associari scīs: nisi abstineret ab hmōi iocis ⁊ vanitatib⁹. q: tales sūt inimici dei ⁊ scīor. Ira nec chorei zātes nisi hmōi dimittāt. Qui aūt nō associant sanctis cū demonijs opz associari: ⁊ hoc in vltimo notā.

Chorea efficit inimicos dei.

§.IIII. Demum pro primo

Scīdū nocumēta illarū et mor tale.

sciendū est q̄ istos p chorei as in circuitu discurrētes ⁊ inimicos dei ⁊ sanct. ū se facientes deus inflāmabit. i. in flamā ignis infernalis proiiciet vbi faciēt tripudiū ⁊ circuitum. de quo dicit Job. xxiij. Transibunt ab aq̄s niuiū ad calorē nimiū: et cōtra. scz a calore nimio ad aquas niuiū frigidissimas. Ecce circuitus cōtinuus inferni. Et hoc est qō dñs remittit p hmōi actib⁹ p Ezech. xxv. di. tripudianti. Pro eo q̄ plausisti manib⁹ ⁊ pcussisti pede ⁊ gauisa es ex toto affectu sup terrā israel: idcirco ecce ego extēdā manū meā sup te et tradā te in direptionē ⁊ interficiā te. s. morte eterna. In huius figuram etiam legitur Exo. xxij. q̄ cum moyses descendisset de monte cuz tabulis. p̄ceptor. ū ⁊ appropinquās ad castra populi israel vidisset choros. i. tripudiat⁹ ⁊ vitulū aureū fabricatū ante quē chorei zabāt: irat⁹ ira p zelū ofregit illas tabulas reputās indignū margaritas ꝛbor. ū dei ponere ante porcos: ⁊ assumptis secum leuitis interfecit vigintiria milia ex illis qui chorei as ducebant ante vitulum. Vitulus aūt est aial lasciuū. vñ inuitur q̄ chorei e deseruiunt lasciuie. Et sicut illi occisi sunt corporaliter a moyse legislatore: ita chorei zantes a xp̄o dator. e legis euangelice in igne ocident. i. cruciabunt. Inflāmabit inq̄t ps. in circuitu inimicos ei⁹: sicut ignis est inter oīa elemēta maxime actiuus: ita illi qui inflāmabuntur illo igne maxime cruciabunt. Unde ignis dicit Augu. etsi eternus nō sit: miro tm nō est grauis. Excedit em omnē penā quā passus est q̄s in hac vita nūq̄ in carne tāta inuēta est pena. Licz mirabilia passi sint martyres tormēta: ⁊ multi neq̄ter quāta sepe sustinuerūt supplicia. de pe. disti. vij. §. penul. Inflāmabit aut ⁊ vret nō cōsumēdo nec aiam que immortalis est nec postea corpus sed crucīādo supnaturali modo vt in instrumentū diuine iustitie. Sicut etiā salamādra viuit in igne ⁊ nō cōsumitur: et certi vermes viuūt in aqua bullienti cuiusdam fontis ⁊ inde educti moriunt. vt dicit Augu. de ciuita. dei lib. xxi. c. iiij. Et ideo nō est impossibile vel incredibile si res probi viuunt in igne inferni.

Titulus est aial lasciuū.

¶ De derisione. Cap⁹ VII.

§.I. Omnes videntes me

Derisio ⁊ subsannatio differunt.

derisērūt me: locuti sunt labijs ⁊ mouerunt caput. ps. xxi. Loquit̄ ꝓpheta in psona xp̄i patiētis: cui inter cetera pena rū ⁊ dolor. gn̄a fuit speciale: multiplex illusio seu derisio sibi facta. vñ ⁊ cū pronunciās discipulis suis secreto ipsam passionem enarraret inquit. Ecce ascendimus hierosolymam ⁊c. Et paulopost. Tradet em gentibus ad illudendū. Luc. xviij. Et hoc ostendit gravitas huius peccati q̄ ita eū afflixit. Tria ergo notant in verbo dicto.

¶ Primo deridentis generalitas: ibi. Omnes videntes.

¶ Secdo recipiētis illusionē dignitas: ibi. Me scz ⁊ deus patrem ⁊ spiritum sanctum.

¶ Tertio illusionis ver. as: ibi. Deriserūt me locuti sunt labijs ⁊ mouerunt caput.

§.II. Quantū ad primum

Xp̄s oēs derisert.

Si diligēti⁹ euāgelior. historias intueamur oēs reperiūtur xp̄m derisisse. i. de omi gne hoim. videlz reges. principes. sacerdotes. scribe. i. doctores legis: milites pilati. i. stipendiarij ⁊ populares. Spectus sum in derisum omi pplo meo. ait ipse p Hiere. xx. Et de rege herode dr. Luce. xxiij. Spreuit illū herodes cū exercitu suo ⁊ illusit indutū veste alba. quasi fatuū iudicādo: ⁊ iō albis. i. lineis q̄bus veste biebant fatui induit. Et p. i⁹ dr. de iudeis q̄ in domo cayphe summi pōtificis renentes eū illudebant velādo faciē ei⁹ ⁊ dādo alapas dicebāt. ꝓpheriza nobis xp̄e ⁊c. Milites aūt pilati post sniam ei⁹ illuserūt ponētes coronā de spinis in capite ⁊ arūdinē in manu q̄si sceptrū: ⁊ veste rubea vt purpurea regia induerunt in derisum. Job. xix. Et in cruce pendentē deridebāt eū principes. s. sacerdotū cū eis scz turbis dicētes. Alios saluos fecit ⁊c. Luc. xxiij. Sic ergo oēs videntes me deriserunt me. Sed heu q: nō solū illa vice sed q̄tidie xp̄s illudit ⁊ deridetur. Qui em ficte agūt pni. nō dolētes de oibus nō ofitētes integraliter vt nō satisfaciētes isti xp̄m deridēt q̄si velātes faciē ei⁹: ac si nō videret fictionē eor. ficq̄ nouis pctis sue fictionis patiunt. Unde Job. xxxix. dr. de struthione sm Greg. signāte hypocritā qualis est talis. q̄ deridet equū ⁊ ascensor. e ei⁹. i. iustū ꝛe ꝓnitentē ⁊ deum qui regit ipsum ⁊ ducit. Hinc ⁊ Aug. in sermōe. Penitētes: si tm estis penitētes: ⁊ nō irridentes estis. exhumitate vtram. Reconciliamini deo. pniam agis: genua figis ⁊ rides: subsannas dei patientiā. de pe. di. iij. penitētes. scz ficte penitendo. Sed ⁊ q̄ pniam agūt sed frequenter recidiuāt vident etiā deū irridere. Unde Isido. in lib. de sum. bo. Irriso: est et nō penitēs q̄ adhuc agit qō penitet: nec videt deū poscere subdit⁹ sed subsannare supbus. Canis reuersus ad vomitū est penitens ad pctm. de pe. di. iij. irriso:. Canis reuersus ad vomitum est pctō: ita ⁊ stulticia suā. Interpratiue talis videt irridere. i. ad similitudinē irridētis facere. Nā si q̄s de offensa gratui cōmissa dño suo veniā petitā obtineret: ⁊ subito ei postea alapā daret: ⁊ siciterū faceret. dicere⁹ vtiq̄ talis dñm suū irridere. Ꝑbi curiose ḡrentes de iesu cū nō audiūt q̄rō naturalis demōstrat: cū herode curiose deridēt eū fatuitatē reputātes passionē xp̄i: ⁊ b̄ est alba vestis ei imissa. Nos p̄dicam⁹ xp̄m crucifixū gentib⁹ ⁊ grecis ꝓbis stultitiā. ait ap̄s. s. Cor. i. Et q̄ ministros ecclie xp̄m repsentantes cor. nār. i. circūdāt spinis tribulationū ⁊ eractionum ⁊ hmōi: ponūt arūdinē vacuā p sceptro euacuantes eor. iurisdictionē cū velint de factis eor. iudicare saluratores xp̄m ⁊ pcutientes iniurijs vt subitū reū xp̄m deridēt cū militib⁹ pilati. Lu. x. Qui vos. s. ministros ecclie spnit me sperait. Et q̄ iustos i cruce tribulationū ⁊ psecutionū positos deridēt. q̄si se nō valentes iuuare ⁊ a deo derelictos xp̄m deridēt ⁊ illudūt in cruce pendētē: sicut iob tribulatū deridebāt aliq̄. Unde dic. Nūc deridēt me iuniores tpe ⁊c. Dēs igit videtes me inquit ps. virtutes. s. p fidē deriserūt me p diuersa. s. pctā ꝓperrando ⁊ iterādo. aplus ad Hebr. v. de hmōi inq̄t. Rursus crucifigētes filiū dei in semetipsis et ostētui habētes. i. derisioni. hec tm derisio interpratiua generale pctm est nō spāle: q: p oē pctm ꝛtingit fieri ea.

Ficte penitentes deū irridēt.

§.III. Quantū ad secundū

Irrisio graue pctm.

scz illusionē recipiētis dignitatē. Sciendū q̄ maxime dignitatis fuit xp̄s: q: verus deus. Et ideo grauissimū peccatū est irrisio. Pro cui⁹ declaratiōe notandū sm Tho. ij. ij. q. lxxv. ar. ij. q̄ irrisio nō fit nisi de aliquo malo vel defectu: malū aūt fi sit magnū nō pro ludo accipit sed seriose. vnde si ꝛ derisum vel illusum vertatur: vnde illusiōis vel irrisionis nomen sumit. hoc est q: accipit ꝑ put paruū. Potest autem aliquod malū accipi vt paruū dupliciter. Uno modo q: sm se est paruū: ⁊ sic ponere illusum vel irrisum malum vel defectū alicuius persone; quia in se cit

Universidad de Deusto
Biblioteca

paruū: sicut aliqñ derideñt clerici male legẽtes ꝛ hmõi est venale pcñm ꝛ leue ꝑm gen⁹ suū. Alio mõ r õne pſone accipit malū alicui⁹ vt paruū: ſic defect⁹ puer o;r ꝛ stultoꝝ: paruū põderare solem⁹ ꝓpter defectū rõnis in eis: ꝛ sic aliquẽ deridere de alię q̄ tñ nõ est puer neq; amens est oĩno paruipẽdere: ꝛ sic vilẽ reputare vt de ei⁹ malo nõ sit curãdū sed sit q̄si ꝑ ludo habẽdū: hoc est mo:tale ꝛ spãle pcatū ꝛ ꝰ charitatẽ q: ꝛtinẽt: ꝛ grauiꝰ q̄ ꝑ otumelia q̄ est etiã in manifesto. nã videt er ea esse maio: cõtemptus ꝛ deho no:atio: ꝛ tanto grauiꝰ q̄nto maioꝝ reuerentia est digna persona cui infertur. Est ergo triplex irrisio.

¶ Primo irrisio diuino:um.

¶ Secundo irrisio ꝓpinquo:um.

¶ Tertio irrisio viro:ũ iusto:um.

Irrides re deũ et sacramẽta.

Gr:auissimũ est pcñm irridere deũ ꝛ q̄ dei sunt. ꝼm illud iiij. Reg. xix. Cui exp:obrasti: ꝛ quẽ blasphemasti: ꝛ super quẽ exaltasti vocẽ tuã. ſ. deridẽdo. ꝛ postea subdit. Ad sanctũ isr̃l. Et sicꝫ deridere sacramẽta ecclesie tanꝰ inutiliaꝝ nõ vera. sicut derident iudei: ꝛ quidam mali catholici irridentes quod credit ꝛ do:. ſ. chriſtũ esse in ho;a ꝓsecrata ꝑ fecit illa vidua que ridebat cũ cõmnio sibi a Gr:eg. papa ministrare ſ: super quo tñ fuit ostensa ꝑitas ꝑ miraculum vel verba sacra scripture. Etiã miracula que deus operat ꝑ scẽos: sicut legitur de illo magistro scholariũ qui audiens prędicare miraculum facrũ de filo ;quine tricto: quod euenit mulieri filanti in festo sancti Petri marty:is ꝑ eo ꝙ deridebat eius sanctitatẽ: irrisit ille magister dicens fictionẽ esse frarũ: ꝑpter quod febre co:rept⁹ est grauiter: sed facto voto ꝙ ab hmõi abstineret ꝛ in deuotioñẽ haberet sanctũ sanatus est. Et de multis aliis legit

Irrisio pɔpinquoꝝ.

deridẽtes miracula sanctoꝝ diuine vltiõis iudiciũ experti sunt in se. Scđa irrisio que est magnũ pcñm est ꝓpinquoꝝ ꝛ ꝑcipue parentũ: cum maxime filij debeant eos ho:orare: quia ab eis receperũt esse post deũ. Vnde dicitur Prouerb. xxx. Oculũ qui subsannat patrem ꝛ q̄ despicit partũ matris sue suffodiant eum co:ui de to:rẽte ꝛ cõedant eum filie aquile. Co:ui de to:rente ignis infernalis sunt demones qui oculum luminis naturalis ꝛ gratie auferunt irrideñti patrẽ cũ sit graue mo:tale. Aquila est signũ imperij. vñ imperato:em significat. Filie aquilarũ sunt prãtes inferio:es terrene ab ea deriuate: ꝛ iste comedũt irriſo:es parentũ multis grauaminibus eos affligẽtes. Cham filius Noe q: patrẽ irrisit cũ vidisset eũ ebriũ facere ꝛ pudẽdis nudatũ. B etiã fribus nũciãs maledictionẽ fuituꝝ icurrit in filio ꝛ sua posteritate. Beñ. ix. ca. Et vt do. ij. q. vij. Snia Cham, Snia chã filij Noe dãnant. ſ. maledictionẽ dei incurrẽtes q̄ pudẽda fuoꝝ superioꝝ qui patres ſpuales sunt. i. eoꝝ mala opa nõ occultãt: sed irridendo ꝛ diffamãdo aliis manifestãt: qđ frequẽter faciũt laici ꝛ alij subditi. Tertia irrisio grauis est iustoꝝ. de qua do. Job. xij. Deridẽt iusti simplicitas: ꝛ lãpas ꝓtempta apud cogitationes diuitũ. vide ibi expositionẽ Gr:eg. in mo:al. lib. viij. sed tales irridẽtes reperiẽtes se in inferno in alia vita dicũt: vt habeꝫ Sap. v. Vbi. ſ. iusti sunt quos habuimꝰ in derisum ꝛ in similitudinẽ imꝓperij. ſ. in mũdo existẽtes. Nos insensati vitã illoꝝ estimabamus infamiã ꝛ finẽ illoꝝ sine ho:ore. Ecce quõ computati sunt inter filios dei. Cũ heliseus vir iustus ꝛ ꝓpha ascẽderet in bethel q̄ndam locũ vel villam vel castrũ: quia caluus erat quidam pueri ceperũt eũ irridere dicẽtes. Ascẽde calue ascẽde calue: q̄bus cũ maledixisset ꝑpter derisionẽ nõ odio vel liuore vindicte motus: sed zelo diuine iusticie quã vidit exigere hoc vt punirent ꝛ alij exemplo eoꝝ sibi cauerent ab irrisione iustoꝝ: q̄ facto duo vrsi exeũtes de siluꝛ. xlij. pueros ex illis necauerunt. vt habeꝫ. iiij. Reg. ij. Et hec derisio valde nociua est ꝑcipue incipientiꝫ iusticiã. i. benefacere ꝛ a vitijs abstinere. nã multi a bonis retrahunt vt vitẽt tales irrisiones ne vocirent scĩ ꝛ hypocrite vel aliq̄d huiꝰ sin odi. Unde Gr:eg. in mo:al. Qui in alioꝝ actibus

Cham ꝑpter irrisionẽ paternã fuit seruus.

Irrisio iustoꝝ.

oꝛiri cõspiciũt bona mor ea manu exp:obriatiõis euellãt. Istam appellat Bernardus malicią herodianã: q̄ heroꝺes vt chriſtũ extingueret multos pueros recẽter natos occidit. Sic irriſo:es pessimi vt xpi honorẽ q̄ ex bonis operibus resultat ꝛ famã extinguãt multos nouiter ꝓuersos vita gre sue irriſionibꝰ priuãt: imo crudeliores herode inueniunt: q: herodes iã natos: isti necdũ natos sed concepros aliq̄ signa pnie vel cõemptꝰ mũdi ostẽdẽtes: subito diuersis verbis deriſoriis retrahunt a bono: ꝛ sic multas aias pdũt: de q̄bus sunt reddituri rõnẽ deo. Nec cũ dz q̄s ꝑter irrisionẽ cõmandã alioꝝ dimittere bona. Nã vt dicit xps Lu. ix. Qui me erubuerit ꝛ meos sermones scilicz omittẽdo me seq̄ bona opa facere ꝓdicare ꝛ hmõi timore irrideat: et filius hois erubescet eũ cũ venerit in maiestate. i. confundere faciet confusione eterna. In huiꝰ figurã legit. ij. Esdre. iiij. q cũ tobias irrideret iudeos reedificãtes paulatim [illegible]rsin diruptã a nabuchodonoſo: dixit. Si ascẽderint vulpes trãsiliẽt murũ eoꝝ lapideũ: nõ dimittent ꝓterea illi quin sequerenꝫ edificiũ: sed euasit. Ne emias dicẽs: Audi deꝰ isr̃l q: facti sumꝰ despectio. Conuerte opp:obriũ nostrũ sup caput eoꝝ nõ deleaꝫ iniq̄tas eoꝝ a facie tua: q: irriserũ edificãtes. vñ ꝛ opus cõsummauerunt in ꝓfusionẽ irridentiũ: ꝛ gliam suã reedificat hierusalem diruptã: q: anima ꝛtutiꝺ exterminata a diabolo bonis operiꝺ renouãt ꝑ pniam. Ꝺ frequẽter aliqui despiũt dicẽtes ꝙ nõ ꝑseuerabũt: sed quelibet leuis tentatio vel tribulatio deiciet eos: sed nõ ꝓpter hoc debẽt omittere sed oꝛonibꝰ iuuare sc: ꝛ sic ꝓuenik ad pfectũ. De btõ ſfrancisco legit ꝙ in ꝓncipio sue ꝓuersionis pueri insequebantur cũ lapidibꝰ ꝛ luto vt fatuũ reputãtes ꝛ irridẽtes. nec tñ ille incepta bona dimisit. Sic beatus Dñicus cũ ꝓdicaret: heretici ꝛ alij ꝓraui irridebãt lutũ in eũ ꝓiciẽtes: ꝛ palea a tergo ꝑ deriſu alligantes: q̄ oia vir sctus fide ima-

De patre ſfrancisco ꝛ dominici.

nanimitate cõtemnebat cõtinuans ꝓdicationẽ recolẽs illud Matth. v. Beati eritis cũ vos oderint hoies ꝛ exp:obrauerint sc; derideꝺo: ꝛ eiecerint nomẽ vestrũ tãq̄ malũ ꝓpt filiũ hois. Unꝺ notãter ꝺ:. spernere mũꝺũ: spernere se spernẽ ꝑ hoc datur gloria celi.

§. IIII. Quãtum ad tertiũ

sc; illusionis varietas notat in eo quod ꝺ:. Deriserũt. i. risuꝝ habuerũt: locuti sunt labijs dicẽtes. Vach q̄ destruis tẽplũ dei ꝛc. mouerũt capita sua q̄si reuerẽtiã exhibentes sed realiter despiciẽtes: ꝛ sic variꝭ modis fit deriſio: sed vno fine. ſ. in ꝓcẽptũ ꝛ vilipẽdiũ irriſi: sed vt ꝺ: Prouerꝺ. xix. Parata sunt deriſoribꝰ iudicia. Deꝰ co:ripiens ipe deridet scilicz eternaliꝰ puniẽdo: ꝺ est irridere dei. Ad qđ facit qđ ꝺ: Esa. xxxiij. Ue q̄ spnis: nõne ꝛ ipe spneris: cũ defieris ꝓtẽnere ꝓtẽneris. Debz ḡ q̄libet cauere a deriſiõe hoim: ꝛ diabolũ q̄ nobis illudere q̄rit: deludere ipz superãdo: ficars deludit arte. ait Cato. Diabolꝰ em̃ sic illudit nobis dum paliq̄ q̄ suggerit nobis: vt nobis bona ꝛ vtilia trahit secũ ad interitũ assentiẽtes: sicut aliq̄s q̄ inducerer aliquẽ ad intẽtũ suũ sub dolo nocumẽtũ ei inferẽdo: derideret eum sic diabolus: sed ideo xps sustinuit oẽs irriſiones istas vt nos erueret de manibus eiꝰ ꝛ doceret nos suo exẽplo ei illudere. Hoc o:abat psalmista dicẽs: Ne irrideat me inimici. ſ. mei. demones qđ faciũt vincẽdo in tentationibus. Unꝺ Thren. ſ. Viderũt eã hostes ꝛ deriserũt sabbata sua. Nã cũ demones vidẽt aiam signatã ꝑ hierñ in de q̄ loquit ꝙ seruat q̄dã de gñe bono;: vt festa ꝛ hmõi: hz alijs vitijs insistere diuersis sicut faciebãt iudei deridentꝺ de hmõi: sic etiã deridẽt religiosos q̄ mundũ dimiserũt vt sabbatũ. i. quietem religionis possiderent: ꝛ tñ diuersis passionibꝰ vel cõcupiscẽtijs implicant vilij rerũ: vt dicit in collationibus Panucij. Sed ecõtra viri iusti deridentꝺ et illudunt diabolo ꝑfecte oibus resistẽdo: ꝛ hoc est quod dicit. Dra co iste. ps. cxij. quẽ formasti ad illudendum ei. ſformauit quippe deus ꝺ:aconem, ideſt diabolũ nõ ꝺ:aconem: sed angelũ bonũ

Deridere diabolum.

angelũ bonũ sed effect⁹ est ꝺ:aco ꝑ suã supbiã ꝛ maliciam: ꝛ eo veneno malicie sue querit nos capere: sed deus sua gra facit vt illudamus ei: sc; resistẽdo. sed ipse ꝺ:aco q̄ fuit capere xpm ꝛ detinere: sed ei xps illusit ꝓponens ei escã sue humanitatꝭ. quã cape volẽs hamo absconso sue diuinitatꝭ capt⁹ est: ꝛ est illusus a xpo. Unꝺ ds ad Job. c. xl. Nunq̄d illudes ei. sc; diabolo q̄si aui. supple vt ego. aut extrahere poteris leuiathã hamo. ſ. de mari. sicut ꝛ scti illudunt diabolo cũ eũ vincũt detegendo insidias. Sic brũs dñicus illusit diabolo q̄n apparẽs in forma symie vt eus impediret a lectiõe iussit ei vt teneret cãdelã donec arderet pedẽ ꝛc. Sic q̄n btã margarera pstrauit diabolꝰ qui ad carcerem venerat ad suadendũ vt assentiret ꝓncipi dicẽs. Sterne superbe demon sub pedibus femine. Cui diabolus. Dimitte me q: saris illusisti mihi. Amb. Illuditur diabolus vt se mo:su suo vulneret ꝛ contra se armet quem debilitãdum puraũit. de peni. di. ſ. c. potest fieri.

¶ De prodigalitate. Capl'm. viij.

Prodigalitas ꝓcedit ex gula ꝛ luxuria.

Prodigalitas ꝓnatur auaricie

Prodigalitas auaricia grauius est prodigalitate.

Quid ſit ignet de diluuio.

Prodigalitas ex gula

ꝛ luxuria frequẽter ꝓcedit ꝓpter voluptates co:pis ꝑsequẽdas. Unꝺ ~ Luce. xv. ꝺ: de filio ꝓdigo ꝙ dissipauit substãm suã viuẽdo luxuriose frequẽter ẽm ꝼm. b. Tho. ad inrẽperãtias declinant ꝓdigi. tũ q: ex q̄ supflue erpẽdũt: in aliis etiã rebus voluptuosis erpẽdere nõ verent ad quas magis inclinat ꝓcupiscentia carnis. tũ etiã q: cũ nõ delectenꝫ in bono ſrutis q̄rũ sibi delectationes co:pales. Et inde ẽ ꝙ pbs dicit ꝙ multi ꝓdigoꝝ sunt inrẽperati. iiij. Ethi. Rule igit tractatui annectitur ꝓpter quã multa ꝓdige expendunt. Quis er multis aliis vitijs possit oiri: vt ex iactãtia: luxuria: ꝛ hmõi. Cõsistit aũt hoc vitiũ in erpẽdẽdo supflue diuitias vbi ꝛ q̄n nõ opꝛ: ꝛ min⁹ debito eas amãdo. Dicit aũt pbs in. iij. Ethi. ꝙ ꝓdigalitas opponit ꝛ virtuti liberalitatis: ꝛ vitio illiberalitatꝭ. i. auaricie. Pro cui⁹ declaratiõe dicit. b. Tho. ij. ij. q. cxix. ar. ſ. ꝙ mo:alibus attẽdit oppositio vitioꝝ adinuicẽ ꝛ ad virtutẽ ꝼm supabundãtiã ꝛ defectũ: sed diuersimode. Nã quãtum ad affectionẽ diuitiarũ auar⁹ supabũdat plus debito diligens eas. ꝓdigus aũt deficit minus debito solicitudinẽ earum gerẽs. ꝛ sic opponit liberalitati q̄ diligit eas vt ꝺz. Quãtũ vo ad exterio:ẽ vsum diuitiarũ ad ꝓdigalitatem ꝑtinet excedere quidẽ in dãdo: deficere aũt in retinendo vel acquirẽdo. Ad auariciã aũt ꝑtinet econtrario deficere in dãdo. supabũdare aũt in retinẽdo ꝛ accipiẽdo. ꝛ sic ꝓdigalitas opponit auaricie. Et q̄uis ꝓdigalitas ꝛ auaricia sint ex tra virtutẽ liberalitatis in auarus magis ꝺ: illiberalis q̄ ꝓdigus. Est rõ: q: aliqđ deinoiat ab eo qđ est ꝓncipalius. Sicut aũt in liberalitate q̄ mediũ tenet ꝑcipua est datio ad quã ꝛ receptio ꝛ retentio oꝛdinatur: ita et auariciã ꝛ ꝓdigalitas ꝑcipue attendũtur ꝼm datione. Unde q̄ supabundat in dando ꝺ: ꝓdigus. qui aũt deficit auarus ꝛ illiberalis. magis aũt recedit a virtute liberalitatis q̄ consistit in dando ꝑ defectũ dãdi q̄ ꝑ excessum. Quãdoq; aũt idem erit simul auarus ꝛ ꝓdigus. ꝼm tñ diuersa opa. Contingit em̃ q̄nq; ꝙ aliquis excedat i dando: ꝛ sic erit ꝓdigus puta facit cõuiuiũ supfluũ vel vestẽ excessiue ꝑciosam: vel ludit: ꝛ hmõi: ꝛ simul cũ hoc excedet in accipiendo. ꝛ hoc vel ex quadã necessitate: q: dum supabundat in dãdo: deficiunt ei ꝓpria bona. vñ cogit indebite acq̄rere: puta per fraudes: vsuras: ꝛ hmõi. qđ ꝑtinet ad auariciã. vel etiã ꝓpter inordinationẽ animi. Dum em̃ nõ dant ꝓpter bonuꝫ quasi ꝓtempta virtute nõ curant vndecũq; ꝛ qualitercũq; accipiant. ꝛ sic non ꝼm idem est aliquis ꝓdigus ꝛ auarus. Est aũt ꝓdigalitas ꝑcñm. vñ ꝛ ꝓdigus filius vituperat in euãgelio de ipsa ꝓdigalitate Luce. xv. Huius ratio est ꝼm Tho. vbi. S. ar. ij. q: ex hoc est aliquid vitiosum q̄ co:rumpit bonũ virtutis. sed virtus liberalitatis co:rupit ꝑ ꝓdigalitatẽ q̄ ꝑfistit in medio que ſcz nõ excedat nec deficiat a debito affectu ꝛ vsu [illegible]itiarũ. Sicut aũt illud mediũ co:rũpitur per excessum: ita ꝛ ꝑ defectum: sed ꝓdigus excedit in dando: ꝛ deficit in retinẽdo diuitias ꝛ ꝑ ꝛsequẽs est peccatũ. mo:tale q̄dez q̄n est magnus excessus. veniale q̄n est modicus. Et est attẽdendus hic excessus nõ solũ ꝼm quãtitatem: sed ꝼm ꝓportionẽ ꝓsiderata qualitate ꝑsone potẽtis nobilis vel plebei: ꝛ hmõi. Ipsa etiã ꝓdigalitas aliqñ est auaricia ꝓcedit. Nã aliqui idcirco aliq̄ ꝓdige erpẽdunt vt sic caprent fauo:ẽ aliquoꝝ a q̄bus diuitias acq̄rãt. Cõparãdo aũt ista duo vitia adinuicẽ grauiꝰ est auaricia q̄ ꝓdigalitas triplici rõne ꝼm. b. Tho. ij. ij. q. cxix. arti. iij. Prima est: q: auaricia magis deficit a virtute oppoſita: magis em̃ ad liberalem ꝑtinet dare: in quo deficit auar⁹. Unde apꝓmoneꝫ diuites facile tribuere ꝛ cõicare sua. ſ. Tim. vl. qõ tñ intelligendũ est ꝼm q̄ opꝛ vt pauperibus nõ adulato:ibꝰ quia hoc esset ꝓdigalitas. Scđa ratio est: q: ꝓdigus est vtilis multis. sc; illis q̄bus dat. auarus aũt nullis: nec sc; etiam sibijpsi. Unde ꝺ: Eccls. vj. Uir cui dedit deus diuitias nec tribuit ei ꝓtãrem vt comedat ex eis. q: videlz et auaricia nõ audet vti etiã ad suã vtilitatem bonis suis timendo ne deficiant sibi. Peccat em̃ ꝓdigus nihilominus in sciꝑm dum bona inutiliter consumit vnde viuere ꝺz. Peccat ꝛ in ꝓmũ ꝑsumendo bona ex q̄bus alijs ꝓuidere ꝺz. Et ꝓcipue hoc apparet in dericis q̄ sunt dispensatoꝝ pauperũ quos defraudant ꝓdige erpẽdendo. Unꝺ Amb. Quis ẽ tam iniquus ꝙ qui multoꝝ subsidia suas delitias parat. diſt. rl vij. ficut hi. Et Hiero. Tibi o sacerdos de altario viuere luxuriari. i. supflue ꝛ delitiose ꝑmittitur. diſt. xlij. §. j. Sed ñ sic sibi ꝛ alijs nocet ꝓdigus supflue erpendendo ꝙ aliq̄bus ꝓdest. sc; q̄bus dat. Ꝺz auarus nec sibi nec alijs. Unde pbs in. iiij. Ethi. dicit ꝙ multo melioꝝ videtur ꝓdigus illiberali. i. auaro. i. minus malus. Tertia ratio est: q: vitium ꝓdigalitatis est magis sanabile. ꝛ ꝺ tum quia hõ declinat ad senectutem que est ꝛria ꝓdigalitatis tum q: ꝑ hoc ꝓuenit ad egestatem de facili diminuendo ꝛ inutiliter cõsumendo. ꝛ sic paup factus nõ põt in dando supabundare. Tum etiã quia de facili ꝓducitur ad virtutẽ ꝑter humilitudinẽ quã habet ad ipsam liberalitatem. Ꝺz auarus nõ de facili sanatur: q: magis distat a virtute. Auarus etiã deficiens ad senectutem magis inardescit in eaz: q: magis timet sibi deficere tpalia. Unꝺ Hiero. Oia vitia cum senescunt senescũt sola auaricia iuuenescit: verus est quia in ꝓdigalitate adiungunt quãq; multa vitia intrem perantie. ꝛ sic tales ꝓdigi possent esse peioꝝ auaris. vt dicit pbs in. iiij. Ethi. sed hoc est rõne illoꝝ alioꝝ vitioꝝ: um non ex ipsa. nõ aũt ꝑtinet ad ꝓdigalitatem sed ad liberalitatem ꝙ aliquis oia sua det pauperibus ꝼm consilium xpi Mat. xix. vt sequatur xpm pauperem.

§. I. In diluuio aquarum

multarũ ad deũ nõ appꝛoximabũt. ps. xxxi. põt exponi de ꝓdigis. Aque que fluribiles sunt significãt tpalia q̄ contingit fluũt ab vno in aliũ: ꝛ tandẽ in defectũ. Unde xps samaritane ait Jo. iiij. Qui biberit ex hac aqua sitiet iterum qui em̃ tpalia acq̄rit magis ac magis sitit apperendo alia Diluuiũ importat superabundantiã excessiuã aquarum ex quo fructꝰ terre nõ sequit sed ꝓditur. Unde ꝛ apte signat supfluũ ꝛ inordinatũ vsum tpaliũ seu diuitiarũ. ex quo nõ sequit vtilitas seu fructus rationabilis: sed consumptio. ꝛ hoc cõtingit in ꝓdigalitate. Videnꝫ aũt hoies deo appꝛopinquare: q: ita largus et liberalis est deus ꝙ videat ꝓdigus. Unde Bern. Si dici fas est: nimis ꝓdigus es tuis. Sed certe deus etsi liberalissimus sit ꝛ largissimus: nõ tñ ꝓpꝛie ꝓdigus. q: nil dat nisi ꝼm suã summã sapientiam ꝛ rationem quã nos intelligere aliqñ non valemus. Nõ ergo appꝛopinquat ꝓdigus deo sicut videt: q: non ei assimilatur in virtute seu imitatur sed elongatur. sicut figurate ostenditur de ꝓdigo filio qui abijt in regiones longinquas a parte Luce. xv. c. Unde bene dicitur. In diluuio aquarum ꝛc. Ubi tria notantur.

¶ Primo virtū p̄priet̄as. ibi. In diluuio.
¶ Scdo sui varietas. ibi. Aquarum multarum.
¶ Tertio mali noꝛietas. ibi. Ad deū nō appꝛoximabūt.

§. II. Quātum ad primum

Pꝛopꝛie dilunij vitiū ꝓdigalitat̄ vt dictū est significat ꝑpter superabundātiā ⁊ erꝛēōnē tpaliū. Talis est similis ei q̄ liquoꝛē ꝓcioſum infundit vasi pleno vl̄ ponit in vase coꝛrupto vel dat ꝑ nihilo q̄ totū pdit. Pꝛodigus infundit liquoꝛē tpaliū vasi pleno cū dat nō indigēti. ſz diuiti: ſz vt dic̄ Pꝛosper. Habenti dare nihil est aliud q̄ pdere. ſ. q. ij. pastoꝛi. Un dominus docuit cū hō facit cōuiuia dz vocare paupes non diuites q̄ nō indigēt. Luce. xiiij. ⁊ Ago maria in cantico dicit dñm impleuisse esuriētes nō diuites: bonis suis. Un i figura. iiij. Reg. iiij. ꝺ: q̄ cū iplera essent vasa oleo diuinit̄ paratꝰ sterit oleū ne effunderet. Liquoꝛē aūt ponit pdigus in vase immūdo: q̄n dat tpalia malis vt histrionib⁹ ꝑ luxurijs exercēdis ⁊ hmōi. ℈ illud. Benefac iusto ⁊ nō dederis pctōi. Un Aug. dicit q̄ q̄ dāt histrionib⁹ ⁊ meretricib⁹ foꝛtuēt illos in pctō. di. lxxvj. q̄ venatoꝛib⁹. Tertio pdigus liquoꝛē tpaliū dat ꝑ nihilo q̄n erꝛēdit inutilit̄ ꝑ ſactantia ⁊ ostētatione q̄ꝺ frequēter fit: sicut fecit asuerus grāde cōuiuiū suis: vt ostēderet ſactātiā ⁊ diuitias gl̄ie sue. Hester. i. ſz dicit rp̄s. Sic ego gl̄ificꝺ memetip̄m gl̄a mea nihil est.

Primo. Job. viij. Dissipat q̄ꝺ subam pdigus tripli. Primo coꝛrūpēdo ipsam materialē. nā destruit multū pānū in faciendo ſuperflua ⁊ vana. sic ptz in vestib⁹ lingulat̄. ꝓꝺoꝛat̄: seu stamparijs: in reticellis aurū ⁊ sericū: in textrinis seu rechamatis: coꝛiū in sotularib⁹ pꝺoꝛatis ⁊ planulis altis: multa aīalia in cōuiuijs voluptuosis: ⁊ multa alia in ꝓhibitis: tripudijs: histrionib⁹ ⁊ equis. iuxta illud Hoꝛatij. Imberbis iuuenis tādē custode remoto. Gaudet eq̄s canibusq̄. Preterea aūr iuuenes sunt magis inclinati ad ꝺ vitiū. q: vt dicit pbs. Juuenes sunt magne spei pur. ſ. spes ipoꝛtar passionē nō virtutē. ⁊ iō nō curāt multū exp̄ꝺere etiam si ſupflue: q: sperāt multa in futuro lucrari ⁊ sic ſupꝛ'ere: sed

Secūdo pdigus missus in villā ad pascēdū poꝛcos q̄ nec de siliq̄s poꝛcoꝝ poterat saturari. Luce. xv. Scdo dissꝝpat pdigus subam tpalē eā diripiēdo. nā vt dicit Sen̄. Dis pdiq⁹ fur est aut mente aut officio. q: cū videt sibi nō sufficere sua capit aliena: etsi nō manifeste ꝑpterverecūdiā: tm̄ ꝑ aliquos modos vt vsuram secretā ꝑ depositā pigno: a ⁊ hmōi. per sacrilegia auferendo res eccl̄ie vel bona cōiratis. Un dicit sapiens q̄ pdigus nō ꝺz poni ad officiū ciuitati. ꝑcipue vbi habeat tractare bona tpalia exp̄ꝺendo. Quia q̄ sibi nequā est cui bonus erit. Eccl̄. xiiij. q. dicat nulli. Frequēter em̄ accidit ex iusto dei iudicio q̄ in suba male acq̄sita ⁊ cū multo labꝺe succedit heres pdigus q̄ in paruo tpe totā dissipet diu cōgregatā ad vtriusq̄ dānationē ⁊ male acquirētis ⁊ male vtēris q̄ꝺ cedit in augmētū pene ipsius legantis ⁊ ꝑpetues diues in inferno perebat mitti lazarum

Tertio. ad frēs ne ex ꝑdigo vsu diuitiarum quas eis male dimiserat augereꝺ ei pena. Tertio dissipat pdigus subam rōnalem eā diuidēdo. nā vt habeat ad exp̄ꝺendū q̄rit sibi facere amicos q̄ sibi sua cōicent: q̄ꝺ si nō faciunt intrat secras ⁊ partialitates adhere malis ⁊c. vt grauat indebite si est officialis vel dñs vt possit seq̄ pompas suas pdige ⁊ inde in mentibus subditoꝝ vel alioꝝ sequūtur odia discoꝺie ⁊ inimicitie. Salomon quia grauauit nimis subditos suos ꝑpter excessiuā pompā curie sue ⁊ pdigalitatē nō obstante q̄ magnos redditus aliūꝺe haberet minus dilect⁹ fuit a ꝑploꝛ: etsi toleratus. Sed q: filius eius roboā voluit seq̄ illam pompā ⁊ g. auamen ꝑris suis recessit maioꝝ ps ꝑpli. ideſt. x. tribus ab eo facientes sibi aliū regem. sc̄z hieroboā vt habeꝺ. iij. Reg. xij. Dissipat etiā subam pdige oui est ꝓcurato: ⁊ facto: seu dispensato: bonoꝝ alioꝝ: ū ⁊ inutiliter dispensat: sicut villicus qui diffamatus est apud dominū suum q̄ dissipasset bona ipsius. Luce. xvj.

§. III. Pro secūda parte no

ta que habes. ſ. de iactantia. titu. iiij. c. iiij. vbi narratur de varijs superfluitatibus que spectant ad iactantiam et ad pdigalitatem: ⁊ iste sunt quasi aque multe.

§. IIII. Pro tertia parte no

ta q̄ ibi. ad deū nō appꝛoximabunt. est figura grāmaticalis: qua sc̄z mīn⁹ ꝺ: ⁊ plus intelligit. i. a re elongabunt. Discēk em̄ eis. Ite maledicti in ignē eternū ⁊c. Esuriui enim ⁊ nō dediſtis mihi māducare ⁊c. sed q̄ debuiſtis pauperib⁹ dare dilapidaſtis. In vita etiā ista ad magnā miseriā ⁊ cōuenientia deueniūt. Un legit de miraculis ℟ginis marie Epōlus de prodigo posita cōuenit. de quoꝺā nobili ⁊ diuite qui cum bona sua pdige in cōuiuijs ⁊ muneribꝰ ⁊ alijs vanitatib⁹ ꝓsumpſiſſet incepit egere nec posse cōtinuare illā pōpā ⁊ erꝛēsas solitas supfluas q̄ꝺ reputans sibi ad maxima verecūdiā desperatiōe ducꝰ fuit in deſertū imꝰcās aperte diabolū vt adiuuaret eū et subueniret. Cui demon apparens q̄siuit quid veller. Qui rndit q̄ pecuniā ⁊ diuitias. i. oī pcurarer vt solꝰus erat et ipse daret sibi seu faceret q̄cq̄ veller. Qui duo tm̄ petijt sc̄z abnegationē fidei. Scdo vt ꝺuceret inde ad annū vꝺorem suā ad eū in illū locū. q̄ꝺ totū p̄miſit: ⁊ docuit modus habendi diuitias. ſ. foꝺere in certo loco domus sue ⁊ iuuenes nirer thesaurū: q̄ꝺ totū euenit. Et tūc cepit iterū pdige expendere ⁊ viuere moꝛe solito. Sed inde ad annū dixit vꝺorī q̄ opoꝛtebat eam secū ad certū locum p̄ficiſci sub specie alicuius deuotionis. Surgens g̃ mane equitauit cum ea: erat aūt deuotissima beate virgini: ⁊ in via inueniens ecclesiā rogauit maritū vt p̄mitteret loco misse intrare in eā ⁊ aliq̄ātulum oꝛare: q̄ꝺ ⁊ fecit. Et cum oꝛaret ante imaginē virginis marie vt eā iuuaret ab oī malo euētu. Incipiebat em̄ timere: ꝺormitauit in oꝛatione: ⁊ beata virgo maria sumpta forma eius egressa est ecclesiam ⁊ dixit viro ex p̄ceranti: pꝛosequamur iter: ⁊ ascendēs equum secuta est eum q̄ credebat eā esse vꝛoꝛem suā. Cum aūt applicuisset ad locū deſignatū cepit vocare diabolū qui subito apparuit: ⁊ vidēs mulierē quā cognouit esse virginē mariam cepit fremere ⁊ totus ꝛtribulatus ꝛturbari ⁊ clamare cōtra militem dicēs. O pdiꝛe maledicte quō decepisti me. Miratur ille dicēs. quō decepi. nōne duxi ad te vꝛoꝛē meaz vt pꝛomisi. Ecce adest. ista est vꝛoꝛ mea. Rndit diabolus. Nō est hec vꝛoꝛ tua: sed illa quā maxime odi: que maxime ꝑsequit me ⁊ ꝺestruit toto conamine opera mea. Hec est mater illius Jesu nazareni qui p crucem suā cum socijs meis me debellauit: ⁊ de manib⁹ nostris genus humanū eripuit. Hec est que maria vocatur. Ad quem sermonē miles exterritus ⁊ tremebūꝺus subito pꝛoiecit se ad pedes virginis veniam perens. At illa terribiliter arguit diabolum dicens. O maledicte deī non sufficit tibi perditio tua nisi ⁊ tecum queras habere socios penarum: quō ausus es petere ⁊ nosce velle mihi deuotis. vade sathana nūq̄ alicui ex mihi deuotis amplius nocturus. qui subito cū magno vlulatu ꝺisparuit ⁊ militem virgo repꝛehendit dicēs. O miser quomō pꝛopter modicum pecunie ira permisisti te decipi ⁊ ad tantū nefas ꝺeduci vt fidem abnegares et vꝛoꝛem tuam diabolo exponeres. Age penitētiam de peccato tuo ⁊ deus tibi ignoscet tantū scelus. Reuertere ad illam ecclesiam vbi vꝛoꝛ tua ꝺescendit ad oꝛandum: et ibi eam inuenies. Domū autem reuertens illum thesaurum repone vbi inueniſti. ⁊ deo cum vꝛoꝛe tua fideliter seruias in futurum confitendo peccatum tuum: ⁊ sic ꝺisparuit. Et miles reuersus inuenit vꝛoꝛem suam in illa ecclesia: ⁊ oia relinquentes pꝛo deo laudabiliter vixerunt deuotissimi sancti virginis Marie.

Titulus.VII. De ira.

¶ De ira ⁊ ibi de diuersis modis ire et nocumentis eius et remedijs. Caꝑ tulum. ſ.

Ira ponitur a grego

rio. xxv. moꝛ. alibi. ⁊ ab alijs doctoꝛib⁹ vnuz ex vitijs capitalib⁹. Pꝛo cui⁹ declaratiōe sciēdū ſm Tho. ij. ij. q. clviij. arti. ſ. q̄ ira ꝓpꝛie loquēdo est passio appetit⁹ sensitiui a q̄ vis irascibilis noiatur.

Quid sit ira. Circa passiones aūt aie ꝺuplex in eis pōt malū inueniri. Uno modo ex ipsa specie passionis q̄ ꝺesiderat ſm obiectū passionis: sic inuidia ſm spem suā impoꝛtat q̄ꝺ malū. Obiectū aūt eius. i. materia circa quā est tristicia de bono alioꝝ: q̄ꝺ ſm se repugnat rōni. ⁊ ideo inuidia moꝛtalis noiatur impoꝛtat aliq̄ mali. vt dicit pbs in. ij. Ethic. Ꝺoceāt nō cōuenit ire q̄ est appetitus vindicte. i. punitiōis. Vindicta em̄ potest bene ⁊ male appeti. Alio modo inuenit malum in aliqua passione ſm quātitatem ipsius. i. ſm abūꝺantiā ⁊ defectū: ⁊ sic pōt malū inueniri in ira q̄n quis irascit plus vel min⁹ debito pꝛeter rationē rectam. Hec Tho. Et licz oēs sint inclinati ad iram: magis tn̄ cholerici rōne complexionis. Mulieres aūt rōne debilitatis rōnis. Unde Eccl̄i. xxv. Non est creata superbia hoībus nec ira nationi mulierum q.ꝺ. licz viri magis inclinentur ad supbiam ⁊ mulieres magis ad iram: nō tn̄ se iniuste possūt excusare q̄si creati sint cū ea ⁊ vitare nō possint: q: ꝺ falsum est. ⁊ Eccl̄. xxv. ꝺ. Nō est caput nequius super caput colubꝝ: ideſt ita venenosuz. Et non est ira super iram mulieris.

§. I. De ira loquēs psalmista

ait. ꝑs. xxx. Miserere mei ꝺne q̄m tribulor: ꝓtristat⁹ est in ira oculus meus aia mea ⁊ venter meus. Multe ⁊ varie ⁊ quasi ꝺinue sunt tribulationes hoīm: ꝑpter q̄ꝺ dicit apls. ſ. Thessa. iij. Nemo moueatur. i. turbetur ⁊ a bono recedat in tribulationibus his: scientes q̄m in his positi sumus. Tribulatio est oē id q̄ꝺ affligit hoīem ⁊ quasi tribulus pungit. Ex his hō turbatur ꝑ passionē. sed hoc humanū est: ⁊ passionib⁹ nec meremur nec demeremur: nec laꝺabiles nec vituperabiles sumus ſm pm̄ in. iij. Ethicoꝝ. Et hoc ideo: q: naturales sunt. ⁊ naturalia non sunt in potestate nostra ea auferre: vnde ⁊ nec motus ire. Nemo autem peccat in eo q̄ꝺ vitare non potest ſm Aug. Non solus autem turbatur: sed per tribulationes frequenter perturbatur. ſ. totus vel simul turbatur ⁊ appetitus sensualis et appetitus rationalis: ⁊ hec est peccatum. A qua miseria petit liberari ꝺicens. Miserere mei ꝺne quoniā tribulor: conturbatus est: sc̄z ꝓpter tribulationes in ira oculus. ſ. rationis: ⁊ anima sc̄z potentia voluntatis: ⁊ vēter sensualitatis. Ubi notantur tria.

¶ Primo aūt ira diuinale. ibi. Miserere mei ⁊c.
¶ Scdo vitiū capitale exp̄ressatum. ibi. Conturbatus est.
¶ Tertio exciditū populare insinuat. ibi. Aia mea.

§. II. A secūdo inchoādo

vitiū capitale est ira: q̄ tūc est vitiū cū in ea ꝛturbatur oculus ⁊ aia intellectus ⁊ volūtas. Nā in ira p zelū q̄ virt⁹ est etsi turbat oculus rōnis: nō tn̄ aia. i. voluntas: sed in ira p vitiū ꝛturbat frequēter. i. simul turbat oculus rationis cū aia. i. volūtate. Unde ira ꝺiffinitur. put est pctm̄ q̄ est inordinatus appetitus vindicte. ſm Augu. Alia ꝺiffinitio est

Quasꝝ ira ꝺiffinitur ſm Aug. Damasceni. ſ. q̄ est accensio sanguinis circa coꝛ. sed hec est materialis: ⁊ cōuenit etiā ire p zelum. Capitale aūt ꝺ: ſm be. Tho. ij. ij. q. clviij. art. vj. q: ex ea multa alia vitia oꝛiuntur. Ꝺ aūt ex ira multa vitia oꝛiantur habeꝰ hoc duplici ratione. Pꝛimo ex parte sui obiecti. qꝺ habet multū de ratione appetibilitatis. inquātum sc̄z vindicta appetit sub ratione iusti qꝺ sua ꝺignitate allicit. Alio modo ex suo impetu quo mentē pꝛecipitat ad quecūq̄ inoꝺinate agēda. Est aūt ira magis vitium capitale q̄ odium: qꝺ tamē gratiuus peccatum cōiter: q: habet ira finē multū appetibilez: q: sc̄z appetit malum sub ratiōe boni. i. iusti magis q̄ odiū quod appetit malum sub ratione mali.

¶ Ipsa autem ira peccato variatur.
¶ A philosopho specificatur.
¶ A ch̄isto graꝺuatur.

¶ Quātū ad pmū pcm̄ ire variaꝰ: q: aliq̄n est moꝛtale aliq̄n veniale. Pꝛo cui⁹ declaratiōe sciendū ſm Tho. vbi s. arti. iij. q̄ motus ire pōt esse inoꝺinatus ⁊ pꝛosequenter peccatum tripliciter: videlz

¶ Primo ex parte mali qꝺ alteri appetitur.
¶ Scdo ex parte modi quo interius quis irascitur.
¶ Tertio ex parte facti qꝺ exterius ostenditur.

Ex parte mali qꝺ iraꝰ appetit: tūc ira est pctm̄ moꝛtale: q̄n sc̄z q̄s appetit iniustā vindictā seu punitionē primi nō tabiſr ꝺānosam. ⁊ hoc ſm ꝺeliberatā rationē. Iniustā aūt vindictā appetit cū q̄s appetit euz puniri q̄ nō meruit vꝺ q̄ nō fecit sibi iniuriā quā estimat: vel si fecit sibi iniuriā vl̄ alterī appetit eum notabiliter vel plus puniri q̄m meruit: puta ꝺicit iniuriosum q̄s ꝺesiderat ꝓpter b̄ illū occiꝺi vl̄ vulnerari: ⁊ hmōi. vel etiā si meruit iniuriaz faciens grauiter puniri affectat iratus a quocūq̄ illā punitionē illi inferri vel a se vel alia priuata persona ⁊ nō ſm legitimū moꝺum a ꝺeo oꝺinatum: vel etiā etsi ꝺesideraꝛ illū puniri a iudice ꝺe eo q̄ꝺ metuit: hoc nō appetit ꝓpter bonū iusticie cōseruandū: sed ꝓpter malū eius qui sibi nocuit: vt ex malo eius satietur. Et quoꝺliber hoꝝ est moꝛtale q: ꝛtra charitatem ⁊ ꝛtra iusticiā incedit. Sed si appereꝛ tale malum nō ꝺeliberate: sed ſm subitū motū. put motus ire sensualis pꝛeueniūt iudiciū rōnis: vel etiā ꝺeliberate rōnis appeteret pauꝝ malū: ira q̄ etiā illud nocumentū actu inferre nō esset moꝛtale: vt trahere puerū per capillos est veniale. Ex parte aūt modi quo quis irascit interius si ira arꝺeter irascit q̄ ex vehemētia ire ꝺecidat a ꝺilectione ꝺei vel pximi qꝺ solet cōtingere cū ira trāsit in oꝺiū: tūc etiā est moꝛtale. iuxta illud Aug. in regula. Ne ira transeat in oꝺiuz et trabem faciat de festuca: ⁊ aiam faciat homicidā: qꝺ nō fit nisi p moꝛtale. Et ꝺe hoc ꝺ: Job. v. Uirū stultum interficit iracundia alis est veniale. Ex parte facti exterioris est moꝛtale ira inquātū ex ira quis inducit ad criminalia ſm illud Pꝛouerb. xxix. Uir iracundus puocat rixas. vbi ꝺicit gl. Ja nua oīn vicioꝝ iracundia. q̄ clausa virtutibus interdicitur quies: aperta ad oē facin⁹ armabit animus. Uel cū q̄s ex ira ostēderet signa oꝺij. ⁊ ex hoc scandalizaret notabiliter pximos: alis ira est veniale vt accidit in quoꝺiana ira eoꝝrum q̄ gerūt curam domoꝝ ⁊ subditoꝝ. ꝓpter qꝺ ꝺicit ꝛps martha Solicita es ⁊ turbaris erga plurima. Lu. x. Quātū ad scom sc̄z de spēbus ire ꝺicit pbs in. iij. Ethi. q̄ iracundoꝝ quiꝺā sunt acuti: quiꝺā amari: q̄ꝺam graues. ⁊ sic pōt ꝺici tripler spēs ire. ſ. acuta: amara ⁊ grauis. Cui ꝓcꝺant in ſnia Hieg. ⁊ Damasce. in. ij. li. ꝺicētes q̄ tres sunt irascibilitatis spēs: sc̄z fellea. quā pbs vocat acutā: q̄ leue sc̄z hz p̄ncipiū ⁊ subitum motū. Scda ꝺ: mania seu insania quā pbs vocat amarā: que sc̄z pmanet ⁊ in vehemētes ꝺeuenit. Tertia ꝺ: furoꝝ quā pbs appellat grauē: q̄ sc̄z obseruat tēpus ad suppliciū inferēdū. hec ꝺifferētia specieꝝ ire non attendit p̄ncipaliter ſm circūstantiā tpis: sed ſm facultatem hoīs ad irā: vel ſm firmitatez in ira ⁊ ex causa ꝺiuersa firmitatis in ipsa. Pꝛo cui⁹ declaratione ꝺicit. ꝺ. Tho. ij. ij. q. clviij. arti. v. q̄ inoꝺinatio ire pōt attendi ex ꝺuobus. Pꝛimo q̄ꝺ ex ipsa oꝛigine ire: q̄ scilz hz locū causam: ⁊ hec ira ptinet ad acutos q̄ nimis cito irascunt. ⁊ p qualibet lesui causa. ꝛtra illud Jaco. j. Sit homo tardus ad irā. Alio modo pōt attendi inoꝺinatio ire ex ipsa ꝺuratione ire q̄ sc̄z permanet ⁊ nimis pseuerat. Et hec potest esse ꝺupler. Uno modo: q: causa ire sc̄z iniuria illata ab altero nimis manet in memoꝛia vnde ex hoc ꝺiutinā tristiciaz concipit. Et ideo sibi ipsi amarus est ꝛtra illud Eph. iiij. Uis amari tudo ⁊ ꝛ rollatur a vobis. ⁊ Leui. xix. Nō eris memoꝛ iniurie ciuiū tuoꝝ. qꝺ ⁊ Sene. ꝺicit de Julio cesare ethnico. ſ. q̄ oīm memoꝛ esset nisi iniuriarū. Alio modo ꝓtingit peꝛmanentia ire ex parte vindicte quā quis obstinato animo

Ira naturalis

Epōlus de prodigo posita cōuenit.

„sic pba tur iram cē pctm̄.

de specie bus ire.

Inoꝺinatio ire

Universidad de Deusto
Biblioteca

querit. ⁊ hoc ptinet ad difficiles seu graues qui non dimittunt irā nisi puniant. Sed vr dr Eccls. vij. Ira in sinu. s. mētis stulti requiescit. Et Amb. Ira etiā sepe in crimen inducit innocētes: q: dū plus iusto irascimur ⁊ volumus aliena coercere ipsi grauiora cōmittimus. s. iniuste puniēdo. xj. q. iij. ira. ij. ⁊ loquit ibi de phutifar patrono ioseph. q: ex eo ꝙ nimis iratus est ꝓra ioseph ex falsa accusatione sue uxoris sibi credens nō quieuit ira eius quousq; puniuit ⁊ iniustissime. s. eū incarcerādo. vt hr Gen. xxxix. Addit Hzeg. in v. moral. circa finē ad pdictas species seu modos ire. quartū eoz. s. ḡ cito irascūtur ꝓ leui causa ⁊ tarde dimittūt irā. ⁊ hos dicit peiores aliis. Et in vitis patrū dicit quidam ex illis ꝙ iracundus scz q̄ leuiter irascit ⁊ tener ira: z etiā si mortuos suscitaret nō posset deo placere. Quātum ad tertiū scz de gradibus ire ponit dns iesus Mat. v. cū dicit. Dis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. qui aūt dixerit fratri suo racha reus erit concilio. qui autē dixerit fatue reus erit gehēne ignis. qui gradus sm Tho. vbi. s. nō ptinēt ad diuersas species: sed accipiūtur sm ꝓcessum humani act9 in quo ꝑmo quidē cōcedo aliq̄d incipitur. Et quātus ad hoc dr: qui irascitur fratri suo. Scōm est cum peruā signa exteriora ira manifestatur exterius. ⁊ anteq̄ ꝓrumpat in effectū. ⁊ quātum ad hūc dicit. qui aūt dixerit racha. que dictio sm Hiero. est interiectio irascentis sm hebraeum idioma. sic apud nos heu est interiectio dolentis: ⁊ nihil aliud significat nisi dolorem in cōi. ⁊ pape interiectio admirantis. Sed q: apud latinos nō est aliqua interiectio irascentis: ideo dimissum fuit illud racha in suo idioma. ne hebreo significans iram in voce absq; expressione verbi importantis calūniam maledictionis: ⁊ hmōi. Tertius gradus ire est quādo pducitur ad effectum. Est aūt effectus ire nocumentū alterius sub rōne vindicte: minimū aūt nocumentus est q̄ fit solo verbo. Et ideo quātum ad hoc dicit. q̄ dixerit fatue. sub quo verbo cōprehenditur ois iniuria que fit ꝓximo in locutione vel opere ex ira. Et loquit ibi rōs de ira que est pctm mortale: vt cū est appetens notabile. ⁊ nō primo et liuore vindicte. Et in illo ꝓcessu ex modo loquēdi ostendit dns grauius esse pctm in scōo gradu q̄ in ꝑmo ⁊ in tertio q̄ in scōo. Et hoc innuitur licz obscure ex modo loquēdi per similitudinē ꝓcessus iudiciarij. Nam cū additur reus ad iudicem ꝑmo de crimine iudicat. i. examinat vtrū fecit vel nō. seu quātum ⁊ quō fecerit. reperto q̄ maleficiū perpetrauerit. scōo fit ocliuz seu collocutio iudicis cum suis ꝙliarijs si debeat sibi ignosci vel qua pena plecti. ⁊ hoc deliberato: tertio datur ꝓra eum sntia vt tali pena puniatur. Sicut ergo in hoc ꝓcessu minus periculō est reo iudicari. i. examinari q̄ post examinationē de pena sibi debita ꝓpter delictum tractari: q: dum examinatur adhuc est ei locus defensionis ⁊ pōt cōuinci de crimine: ⁊ nō conuinci: sed absolui. Et iterū minus periculi: scz imminet cuz de pena sibi danda tractatur in ocilio q̄ postq̄ est lata sententia: q: cum agitur de pena eius pōt sibi ignosci vel alleuiari pena sibi debita. sed post sntiam datam non habet expectare aliq̄d remedium: sed q̄ executioni mandetur. Ira xp̄s er ipso modo loquēdi vult ostendere q̄ minus grauis pctm est etsi mortale cū quis solum irā habet in corde: puta cum odio q̄ cū ipse iram mortalem ostendit exterius in facie turbulenta vel clamore: q̄uis nulli faciat iniuriā. Et hoc ideo: q: scandalizat videntes eius iram. Similiter minus graue est etsi mortale iram manifestare abextra: sz in ꝓfuso: q̄ iram ostendere suam cū nocumēto ꝓximi: scz cōtumelias inferendo vel percutiendo: ⁊ hmōi. Sunt enim gradus in culpa maior vel minor: quibus debetur maior vel minor pena in purgatorio vel in inferno: sicut etiaz in meritis bonorū operū. Et in quolibet illoz graduū intelligitur vr dictum est cum ira est talis ⁊ tanta q̄ sit mortale. Unde cū dicit. si quis dixerit fatue reus erit gehēne ignis idest inferni. intelligitur cum hoc facit animo notabiliter iniuriandi: alias potest esse veniale: ⁊ aliqñ nullū pctm: scz

De gradibus ire

Racha qualr explicat

Exēpluz de gradibus ire

cum pater diceret filio: vel magister discipulo. tu es fatue causa correctiōis. Nam ⁊ xp̄s sine pctō dixit discipulis Zace vlt. O stulti ⁊ tardi corde ad credendū. Et q: q̄ iniuriatur ꝓmo verbo vel facto tenet ad satisfactionē. ꝓpterea subdit xp̄s. Cum offers munus tuū ante altare. munus. s. cultu iusticiq; boni operis facere dispōnis ante altare. i. in cōspectu diuine maiestatis. s. ꝓpter deum illud faciēdo. ⁊ ibi recordatus fueris: q: frater tuus. i. ꝓximus habet aliq̄d aduersum te. i. quia cum eū offendisti ꝓpter q̄d es ei debitor. relinque ibi munus tuū ⁊ vade ⁊c. Istud iter dz fieri mente nō corpore. i. dispone in mente anteq̄ facias illud bonū opus satisfacere ꝓximo de iniuria illata: pura petendo veniam ⁊ hmōi. Et rali dispositione ꝓmissa facias illud bonū opus: vt sic ito modo sit meritorium q̄d aliter nō esset. te nō disposito ad reconciliandum cum ꝓximo. nō tamen debet bonū ꝓpter hoc dimitti.

§. III. Quātum ad tertiuz

principale: scz excidium populare q̄d sequit̄ ex ira. ꝓpter q̄d dicit ps. xxx. Turbatus est oculus meus aia ⁊ venter. q̄ vtiq; plura sunt. Sciendū q̄ ex ira cum superat mentem tripler excidium seu exterminiū ꝓcedit.

¶ Excidi em̄ quis a conditione virtuali.

¶ A compositione corporali.

¶ A conuersatione fraternali.

Ira excat intellectum.

Ymaginatiuz oēs offugiunt.

Ꝓpter irā oēs vires seu potērie aie ⁊ ꝑtutes alterant. Nā oculus intellect9 obtenebrat. q: vt ait Caro. Impedit ira aiam: ne possit cernere verū. Un dicit Hzeg. q̄ cuz recto: est in ira nō dz tūc iudicare sniam. q: iudiciuz rōnis est offuscatū. Dicit em̄. Restringēda est sub rōne ptās. nec q̄d agendū ꝑpus q̄ ꝑcitata mēs ad trāquillitatē redeat. Nā cōmotiōis tpe iustū putat oē q̄d fecerit. xj. q. iij. cilla. Narrat historia ecclesiastica q̄ theodosius imperator: etsi deuot9 tñ cū audisset quēdaz ex militib9 suis sibi charū a tumultuantibus occisum apud thessalonicā: q: ꝑmisit se ira succēsi fecit dolose ꝓuocare ꝓplm ad ludos circenses vbi ob vindictā fecit plures occidi. ꝓpter q̄d postea a bto Amb. mediolani nō fuit ꝑmissus intrare ecclīam nisi ꝑus facta publica pnia. xj. q. iij. c. cū apud. Ira turbat aiam. i. volūtatez adeo vt si tot9 mūdus filo teneat iratus frangeret nō curando de mūdi totius destructione vt satisfaceret ire sue. Un Ꝓuerb. xxvij. dr. Ira nō habet miam: neq; erūpens furor. Sic de Alexandro magno legit multū furibūdo. q̄ ira successus occidit militē sibi charissimū. de quo postea ira digesta ira doluit q̄ quasi seipm occidere voluit. Ira turbat ventrez memorie. Ideo venter significat memoriā: q: sicut in ventre reponūtur cibi comesti: ita in memoria retinent lecta vel audita. Sed cum ira mentē superat oē exemplū māsuetudinis ⁊ patientie a memoria excidit: ⁊ ois beneficij immemor fit eius ꝓra quē turbatur. Sicut ꝓz in saul q̄ ira irat9 fuit ꝓra dauid cū audiuit puellas cantare. saul ꝑcussit mille ⁊ dauid decē milia. q̄ ꝙsuit pluries eū occidere oblitus multoz ⁊ magnoz bñficioz q̄ sibi ꝓpl̄o fecerat. s. Reg. xviij. c. Et sic turbat in ira oculus rōnis: aia volūtatis: ⁊ vēter memorationis. Et q: in potērijs sunt virtutes: turbatis subiectis turbantur ⁊ accidentia eoz. i. virtutes. q̄d pulchre declarat Hzego. in. v. moral. circa finē dicens. Quāta sit iracūdie culpa pensemus per quā dum māsuetudo amittitur: q̄ scz virtus est ⁊ ad temperantiā ptiner superne imaginis scz dei similitudo vitiat. q: de deo dicitur Sap̄. xij. Tu aūt dne cū tranquillitate iudicas. ⁊ ps. Cū tu dne suauis ⁊ mitis es. Per iram sapia pditur. i. prudentia. vt quid: quove ordine agēdū sit nesciat. sicut scriptum est Eccls. vij. Ira in sinu stulti requiescit. Per irā vira amittitur: scz spūalis: etsi sapia teneri videat. Unde scriptū est. Ira pdit ⁊ prudētes. Per irā iusticia amittit. sicut scriptū est Jaco. i. Ira hoīs iusticiā dei nō opat. q: cum ꝑturbatur mens iudiciū sue rōnis exasperat oē q̄d furor suggerit rectum putat. Per iram ꝓcordia rumpitur. sicut scriptum est

Ira turbat volūtatem.

Malus ire ostendit.

Ꝓuerb. xxix. Vir aiosus parit rixas: ⁊ vir iracūdus effodit pctā. Iracūdus q̄ppe pctā effodit. q: eriā malos q̄s addisco: dia ꝓuocat: peiores facit. Per irā spūsscri splēdor. i. gra sepriformis excludit: quo ō in vetusta trāslatione scribit. sup quē requiescit spūs meus si nō sup humilē ⁊ q̄etū. Cū humilē diceret ptinus quietū adiunxit. Si q̄ ira menti quiete subtrahit suā spūsctō habitationē claudit. hec Hzego. Sedo p irā excidit q̄s a cōpositiōe corpali. Debet em̄ q̄s esse bene cōpositus in gestibus suis: q̄d ptinet ad modestiā. sm illud apli ad Phil. iiij. Modestia vra nota sit oibus hoibus. sed ira deuiat9. vt dicit Hzeg. in. v. moral. ad aperta mor insaniā ducit: et vsq; ad supficiē. s. corpalis dispositiōis ab intimo cogitationū fundamento dissipatur. Nam ire fuit stimulis accēsum cor palpitat: cor ꝓ tremit: lingua se ꝓpedit: facies ignescit: ex asperant oculi: nō recognoscunt noīa: ore quidē sermonē formar: sed sensus q̄d loquat ignorat. In quo itaq; iste abnegrici9 longe est qui actiōis sue officius nō est. Un plerūq; si. q̄ vsq; ad manus ira ꝓiliat eo furor membra sua in ictibus exercet quo interius ipsam mēbroz dñam mentē captiuā tenet. Hec Hzego. Unde ⁊ merito figurat9 ꝑ illum demoniacū q̄ vestimentis suis dilacerans nudus incedebat. Hoies verabat: in monumentis manebat. Mat. ix. Talis em̄ vehemēs ira celerat mortē. ꝓpter q̄d dicit Ꝓuer. xxv. Telus et iracundia minuent dies. Un ⁊ alia ira cunda vr canis qui de facili mordet ⁊ latrat sunt brevis vite. Et de Sylla ysule romanor narrat Aug. de ciui. dei. q̄ prē ira cū turbulentissimus esset: fracta est sibi vena sanguinis i corpore vnde mortuus est. Tertio q̄ irā cadit q̄s a cōuersatione hoīm. Quilibet em̄ cauet sibi brē familiaritatē cū iracūdis vel cōuersationē ne ⁊ tumeliē ab eis seu contēdere habeat. Un Hzego. in. v. moral. Per iram gra vite socialis amittitur: sicut scriptum est. Noli esse amabilis cū hoīe iracūdo: ne discas semitas eius: ⁊ sumas scandalū aie tue: q: qui se ex humana ratione non tēperat: necesse est vr bestialiter solus vivat vt fere siluestres: imo nec secuz quiete habitare pōt solus sed ꝓra seipm iratus frangit aliq̄n vasa vel chartas: vel alis seipm pcurit. Unde legit̄ in vitis patrū de quodam iracundo q̄ cū nō posset cum alijs cōuersari ob suā irā: demū accessit ad locū solitariū vr sine ira viueret: sed cū quadam die ꝑ aqua iuisset ad fontē impleto vase ex aqua fontis ad quā hauriendā se inclinauerat: ⁊ posito sup terram casu effusa est aqua versato vase. Sed iste iterū impleuit alia aqua aliqua ira ꝑmotus. sed cū iterum vas euersum fuisset ille infuriatus vas illud ꝓfregit. ficq; perpendit q̄ nō alijs: sed ipse inet causa erat sue ire. Cōuersant aūt cū talibus demones libenter. Un apls ad Ephe. iiij. Sol non occidat sup iracūdiam vestrā nolite locum dare diabolo. q. d. per iracūdiam diabolus habitat in vobis. ⁊ hoc cum sol rationis succūbit super iram. i. quādo tanta est q̄ tollit vsus debitus rationis. quinimo iracūdi videntur peiores diabolo. Nam diabolus nō fuit ausus ꝓcipitare xp̄m de pinnaculo: sed dixit. Mitte te deorsum. sed pharisei cōtra xp̄m repleti in synagoga ira ꝓpter verba eius vera ⁊ sancta duxerunt vsq; ad supercilium montis vt ꝓcipitarent eum. Luce. iiij. ca.

§. IIII. Ad primum princi-

pale reuertendo. de remedijs ire nota q̄ cū dr. Miserere mei dne qm̄ tribulor. Est em̄ remediū ꝑcipuū rogare deū vt det sibi patiētiā: ⁊ liberet eū a miseria turbatiōis ⁊ ire q̄ nō min9 tribulat mentē q̄ ipsa aduersitas vel iniuria illata. Un Augu. in sermo. Nō mala equanimiter tolerem9. i. sine turbatione ab illo est. s. deo: nō nostra patiētia. q̄d ps. recognoscēs dicebat. Tu es patiētia mea dne. i. causa patientie mee. vt exponit magr in. s. sen. eā scilz mihi dando. q: a me non habeo eā. Et ideo q: quotidie tribulamur diuersis miseriis est petenda ab eo patientia seu māsuetudo dicendo. Miserere mei qm̄ tribulor. Tria aūt sunt que valent ad tolerandam iram.

¶ Primo preuisio cum memoria passionis.

¶ Secundo compassio ex dictamine rationis.

¶ Tertio subtractio materie turbationis.

Primū ⁊ scōm remediū ponit Hzego. in. v. moral. circa finē dicēs: Duob9 modis fracta possidere aiam ira dissuescit.

Tria sūt remedia ad iram sufferendam.

Primū est vt anteq̄ incipere aliq̄d incipiet mēs sibi oēs q̄s pōt sibi inferre ꝓtumelias quis ꝓponat: quatenꝰ redepto ris sui ꝓpria cogitās ad aduersa se ꝓparet. Que nimirū venientia tanto fortiꝰ excipit quāto se cautiꝰ er ꝑsciētia armauit. qui em̄ improuide ab aduersitate deprehendit q̄si ab hoste dormiens inuenit. hec Hzeg. Preuidēdo aūt aduersa q̄ sibi possunt inferri ⁊ rememorādo que xp̄s ꝑ eo sustinuit cū oī patiētia ⁊ māsuetudine dz velle eū imitari ⁊ sine turbatione velle sustinere iniurias. s. Pet. ij. Xp̄s passus est ꝓ nobis: vobis relinquēs exēplum vt sequmini vestigia eius. qui cū maledicerēt nō maledicebat cū paterēt nō cōminabat. ⁊ dixerat de morte eius loquēs ad dñm ait. Ego nō sum turbatus te pastorē sequens. de quo in ꝑsona eius loquēs ait. Ego q̄si agnus māsuet9 qui portatur ad victimā. dixerat. xj. Hzego. Si passio xp̄i ad memoriā revocetur nihil est adeo aduersum q̄d equo aio nō toleretur. Hia em̄ que ꝑpt animū magis excitare ad irā: ⁊ appetitū vindicte fuerūt facta circa eū. Nā iniuste passus est ab his q̄bus maiora ꝓtulerat beneficia: scz iudeis ⁊ corporalia ⁊ spūlia. ⁊ oib9 modis. In substātia: q: ablata sunt sibi vestimēta. In fama q: multis ꝓtumelijs infamat9 est. In suis adherentibus vt in discipulis ⁊ matre. In ꝑsona q: flagellatus: coronatus spinis: crucifixus est. ⁊ tñ nunq̄ iratus scz ꝑ crucifixoribus exoꝝauit ne perirent dicens. Pater ignosce ⁊c. Scōm remediū ctra iram est sm Hzeg. in. v. moral. vt cū alienos excessus ex spicimus: nostra in alijs excessimus delicta cogitemus. cōsiderata em̄ infirmitas ꝓpria mala excusat nobis aliena. patienter quippe illatam iniuriā tolerat qui pie meminit q̄ fortasse adhuc habeat tolerari. Erubescit em̄ pctā alijs nō parcere qui vt deo vel ꝓmo recolit parcendo peccasse. Hec Hzego. Ad hec facit q̄d dicit Eccli. xxviij. Homini homo seruat iram ⁊ a deo quer. medelā. q. d. cōtra dictamen rationis est vtvelit sibi ignosci a deo ⁊ in magnis offensis: ⁊ ipse non velit ignoscere: sed tenere iram ctra ꝓximū in paruis. Unde et ille seruus cui dimissum fuerat debitū decē miliū talentoꝝ q: iratus est ctra conserui ex eo q̄ nō soluebat sibi centuz denarios in q̄bus debito. erat sibi: sed tenens suffocabat eum ⁊ in carcerez misit adeo displicuit dño suo q̄ tradidit eum tortoribus quousq; redderet vniuersum debitum vt habet Mat. xviij. Tertium remediū ctra iram est tollere occasiones: videlz bona ꝟba ⁊ ea que magis accendunt iram. Est em̄ ira accēsio sanguinis. Incendiū aūt ignis diminuitur ꝑ subtractionē ligno vel infusionē aque. Ligna que magis accendunt sunt due responsiones: dura verba que dici nō debent sed taceri. Unde in vitis patrū cuz abbati moysi dicta fuisset magna cōtumelia interrogatus si fuisset iratus respondit illud ps. Turbatus sum ⁊ nō sum locut9. Lauendū em̄ nō ne quis adeo taceat ctra dura loqueātem ⁊ turbatū vr ex taciturnitate sua magis illū accendat q: hoc malum esset: sed tūc potius loquēdum est: sed cum māsuetudine. Nam vr dr Ꝓuerb. xv. Risio mollis frangit irā: sermo durus suscitat furorē. De quodā etiā pbo legitur q̄ cū verberaret discipulū suū ꝑ defectu cōmisso aduertens q̄ ira ei incipiebat dñari supsedit ⁊ vocauit alium suū discipulū qui nō erat passionat9 ꝑcipiens ei illum verberare. Sciendū etiā sm Hzeg. in. v. moral. Nonunq̄ dū accensus animus per iram a ꝓsueta locutione restringitur ꝑ accessum rēpotis penitus a dilectione ꝓximi separatur. ⁊ acrior stimuli ad mentē veniunt: causeq; que grauius exasperent oriūtur. ⁊ ira in odium vertit: plerūq; ira ꝑ silētium clausa intra mentē vehemētius estuat: ⁊ clamosa tacitas voces formar: verba sibi q̄bus exasperetur obijcit; ⁊

Dulcilos quiū irā externi nat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

durius exasperata quasi in tanse examine respondet. Ꝺō Salomon breuiter insinuat dī. Prestolatio impioꝝ furoꝝ. Et ante nos quidā sapiens ait. Cogitatiōes iracūdi vipereꝝ sunt ḡnationes mentē comedūt matrē suā. Hec Greg. Talis ḡ qui nescit irā vincere mentē clausam tenere ꝺz vel cū illo ꝓtra quē est iratus si pōt molliter loqui: vel si credit ex hoc excrescere cum aliquo patre spūali vel amico sapiēti referare: vt sic passio conquiescat.

§. v. Irascimini et nolite

peccare q̄ dicitis in cordib⁹ vr̄is ⁊ in cubilib⁹ vr̄is cōpungimini. ps. iiij. Ubi nota ꝺ tripl⁹ nos possum⁹ hr̄e ad iram.

¶ Primo modo zelatiue ⁊ per rectum.

¶ Scꝺo modo remissiue ⁊ per defectum.

¶ Tertio modo vitiatiue ⁊ per excessum.

Ira ꝓ zelum. Et sm quodlibet eoꝝ pōt exponi versus vt primū p̄cedit ꝺ sic exponēdo. Irascimini ꝓtra vitia aliox ꝓ zelū ⁊ nolite peccare. i. ꝙ non excedatis in zelo. ⁊ vt verus sit zelus in corrigēdo alios ⁊ irascēdo ꝓtra eox defectus q̄ ꝺicit in cordib⁹ vestris ⁊ in cubilibus vr̄is cōpungimini. i. penitemini de p̄cis interioribꝰ. ⁊ ista ꝺicūtur in cordibus affectu ⁊ de p̄cis exterioribus q̄ agūtur p corpus. ⁊ ista ꝺicūtur. i. fiūt in cubilib⁹. Est em̄ corpus tanq̄ cubile in quo requiescit animus. Est em̄ sm Aug. pnia quedā irascentis vindicta puniens in se qꝺ ꝺolet cōmisisse. de pe. ꝺi. iij. pnia. Sed ad plenū zelū ⁊ necessariū ptinet nō solum irasci ⁊ punire suos defectus: sed etiā alioꝝ ꝺebito modo inquātuꝝ pōt et ꝺebet. Irascit em̄ iustus p̄cis palearum. i. motoꝝ. sed non odit. inquit Aug. vi. q. j. §. ſi. Unde ꝺicit Chrysо. Qui irascitur cum causa nō est reus. nā si ira nō fuerit scz p zelum: nec ꝺoctrina p̄ficit: nec iudicia stant: nec crimina cōpescuntur. Unde. i. Machab. ij. inquit Matathias instruens filios ⁊ ad zelum legis exhortans p exempla. Helias zelādo zelum legis receptus est in celū: qꝺ habet. iiij. Reg. ij. zelum aūt p̄cipue legis helias ostendit ꝺū iratus ꝓtra falsos ꝓpheras q̄ ꝺolatrare faciebant pplm quadringentos occiꝺit in torrente Lison. vt habet. iij. Reg. xviij. Ad hunc aūt zelū inuitāt exempla sanctoꝝ. Unde Hiero. ad riparium. Legi siromastē. i. vinꝺictā phinees austeritate. helie ⁊ zelū simonis chananei. Petri seueritatē ⁊ ananiaz ⁊ sapphyre trucidantē. pauli constantiā qui elimā magū visꝰ ꝺñi resistentē eterna seueritate ꝺānauit. Non est crudelitas crimina ꝓ deo punire: sed pietas. Unde in lege ꝺr. Si frater tuꝰ ⁊ amicus tuus ⁊ vxor q̄ in sinu tuo ꝺormit ꝺeprauare voluerit veritatem: sit manus tua super eos ⁊ effundes sanguinē ipsoꝝ. xxiij. q. viij. legi siromastē. Si iuꝺicialiter accusando fuerit ꝺānatus ex ira ꝓ zelum. De phinees habeꝫ Numeri. xv. qui motus ira ꝓ zelum vnū de pncipalioꝝ tribus iuꝺa qui ꝓtra legē ꝺñi miscebat cum madianita in ipso actu peri occiꝺit. De helia habeꝫ. iiij. Reg. j. ꝙ sup duos quinquagenarios fecit ignē de celo ꝺescendere cōburētem eos. De zelo simonis pr̄o codē videꝫ hic sumi simon ⁊ petrus qui binomius erat. et hist̄oriam de anania et sapphyra habes Actu. v. glo. tm̄ ibi exponit de simone germano thadei apli tangendo hist̄oriā q̄ habeꝫ in legenda eoꝝ scz de serpentibus per magos pr̄ocuratis quos apli misерūt super eos ad affligendum eos ex zelo dei. Hac ira per zelum motus matathias occiꝺit nuncīū regis antiochi q̄ eum inuitabat ex parte regis ad sacrificandū ꝺolis. et iuꝺeum qui coāī eo sacrificabat vt patet. j. Machab. ij. Hac ira motus chr̄istus expulit flagello vendentes ⁊ ementes in templo. Joh̄ā. ij. De hac ira Greg. in. v. moza. Si sic p̄cimos vt nos a..are p̄cipimur: restat vt sic eoꝝ errores ⁊ vt nostris irascamur. De hac ꝙ salomonē Eccls. vij. Melior est ira risu quia per tristiciam vultus corrigitur animus ꝺelinquētis. Ipse tamen zelus rectitudinis: qui mentem inquietuꝺine agitat mor ei⁹ aciem obscurat vt altioꝝ nō videat qui bene p̄cipit tranquilla cernebat: q: nec solis raꝺius cernitur cum cōmote nubes facie celi obꝺucant; sed

De zelo helie.

inꝺe subtilius ⁊ ad alta reꝺucitur. vnde ad rēpus ne viꝺeat reuerberatur. scilz ira ꝓ zelum. Nam ipsa recti emulatio eterna post paululum in trāquillitate largius aperit q̄ hec interim per cōmotionē claꝺit: sicut infirmanti oculo aqua colly: iū ponitur lux penitus negatur; sed post paululum plenius recipit. Scꝺo vt excluꝺat ꝺefectus ire cū vti opz que remissio ꝺr ⁊ pcm̄ est. ⁊ tunc fic exponitur. Irascimini cum opz ꝓtra nostra ⁊ aliena vitia ⁊ nolite peccare. q. ꝺ. si hoc nō facitis peccatis: nolite ḡ peccare nō irascēꝺo. Pro cuius ꝺeclaratione ꝺicit. ꝺ. Tho. ij. ij. q. clviij. arti. viij. ꝙ ira ꝺupl⁹ pōt intelligi. Uno modo put est simplex motus vo luntatis quo aliquis nō ex passione: sed ex iuꝺicio rationis infligit penam. ⁊ sic ꝺefectus ire absq̄ ꝺubio est peccatus. ⁊ hoc modo intelligit verbū Chrysо. cum ꝺicit sup Mat. Qui cum causa nō irascitur peccat. Nam talis vitia semi nat: negligentiam nutrit: ⁊ nō solum bonos: sed etiaz malos inuitat ad pcm̄. Iracuꝺia em̄ que est causa iracunꝺie nō est scz ꝓpie: sꝰ iuꝺicium. Hec Chrysо. Iracuꝺia enim ꝓpie intelligitur cōmotio passionis. qui aūt cum cā irascitur. i. ex ratione ira eius nō est ex passione: ⁊ ideo inꝺicare ꝺr non irasci. Alio modo accipit ira ꝓ motu appetitus sensitiui q̄ est cum passione ⁊ transmutatione corporali. ⁊ hic motus est necessitate sequit̄ in hoie ad simplicem motum voluntatis: qꝺ naturalē appetitus inferior sequit motiuo luntatis appetitus superioris: nisi aliqꝺ repugnet. ⁊ ideo nō pōt totaliter ꝺeficere in appetitu sensitiuo mot⁹ ire nisi per subtractionē vel ꝺebilitationē motus volūtarij. Et ꝺō ex ꝙsequenti ꝺefectus passionis ire vitiosus est sicut ⁊ ꝺefectus voluntarij motus ad puniꝺꝰ mala sm iuꝺicium rōnis. Est aūt passio ire vitalis sicut ⁊ oēs alij motus appetitus sensitiui ad ꝓpōptius exequēꝺum iꝺ qꝺ ratio ꝺictat: alioquin frustra in hoie esset appetitus sensitiuus. cum in natura nihil frustra operet. Si aūt quis nō irascitur cōtra vitia sua ⁊ alioꝝ. vr cū familiā pater vel mater vel ꝺominus ... ctor: secularis vel ecclesiasticꝰ viꝺent vel sciūt ꝺelinquere. ⁊ ex remissiōe nō corrigūt nec puniūt: nec seipsos ira pturbent. vel ꝺelinquentes ⁊ amicos eos ꝓtristent tūc ꝺefectus ire est pcm̄. ⁊ ꝺ. remissio. Contra quos ꝺr ꝺist. l. si qs ꝺiaconus. Que est ista bonitas iustitie inimica palpare criminosos: ⁊ crimina eoꝝ ꝺimittere vsq̄ ad ꝺiem iuꝺicij impunita. ⁊ Amb. ꝺicit. Dum vni ꝺelinquet in ꝺigno ad ꝓlapsionis contagium pluoꝝ vniuersos. Facilitas em̄ venie incentiuū tribuit ꝺelinquenꝺi. xxiij. q. iij. ſ. est iniusta. Deli sacerꝺos summus etsi in se bonus: tm̄ quia non iratus fuit contra vitia filioꝝ mala mor̄te cum filijs suis interijt. Nec obstat si ꝺicatur ꝙ ꝺeo ꝺebemus assimilari iuxta posse. Sm illud Mat. v. Estote vos ꝓfecti sicut ⁊ pr̄ater vester ꝓfect⁹ est. ꝺeus aūt cum trāquillitate iuꝺicat ⁊ punit sine ira alicuꝺ. Nam ira eius ꝺe qua ꝺr. Irat⁹ est furor. e ꝺns in pplm suū: nō est concitati animi: sed iusta supplicij cōstitutio. vt habeꝫ ꝺe pe. ꝺist. j. ſ. sed ⁊ continuo. Sine alteratione autē ⁊ concitatione animi nos irasci ⁊ punire non possumus. Rñ enim. ꝺ. Tho. vbi. s. ꝙ ꝺeo assimilari ꝺebemus in appetitu boni: sed in appetēꝺo ⁊ in modo appetenꝺi assimilari nō possumus: q: in ꝺeo nō est appetitus sensitiuus sicut in nobis surgit motus ire cū alteratiōe ⁊ offuscatiōe rōnis. qui tm̄ pōt ⁊ ꝺz regulari rōne. Hec em̄ ira etsi in ipsa executione actus cū scilz corrigit iuꝺiciū rōnis aliqualiter impeꝺiat: non tm̄ rectituꝺinē tollit rōnis. nō est autē cōtra rōnē virtutis vt intermittat ꝺeliberatio rōnis in eo qō est iam a rōne ꝺeliberatū: q: etiā ars impeꝺiret in actu suo. ſ. ꝺum ꝺebet agere si tunc ꝺeliberaret ꝺe agendis. Tertio modo intelligit illud. Irascimini ita vt remoueatur ire excessus: que ꝺicit ire per vitiū. ⁊ sic exponitur irascimini. qꝺ contingit quia humanū est. q: qui nō irascit ait Hieron. aut ꝺeus aut lapis est. sed nolite peccare. i. non habeatis voluntatem ꝺeliberatam vel permanentem in ea: quia tunc graue peccatum esset. Unde Proverbioꝝ. xxvij. ꝺicitur, Graue saxū et onerosa est arena; sed ira stulti vtroq̄

Passio ire est vitalis.

Irascimini ꝺicit stoici nō est in aio sapientis: ꝙ peripatetici tenent ꝓpriuz qꝺ approꝝbatur.

Ro. xij.

grauior. Sed ⁊ ex illa modica ira cōpūgimini ꝺe his q̄ facitis mēte ⁊ corpore incōueniētia. sicut ꝺicit Hiero. Et vt ꝺicit Greg. in. v. moza. Cū pzelū animꝰ mouet curanꝺū sum mopere est ne hec eaꝺē institutio virtutis assumit mēti ꝺñetur: ne q̄si ꝺna pear: sed q̄si ancilla aꝺ obsequiū rōnis parata a rōnis tergo nunq̄ recꝺeat. nā quantūlibet ira ex zelo rectitudinis surgat si moꝺerata mentem vicerit rōni primus seruire contēnit. Hec ille. Ꝺō aūt nō est sm rōnez pcm̄ est qꝺ cū ꝙringit cōpūgimini. Unde in huiꝰ figuram ꝺr in veteri lege. Uir q̄ incꝺit ligna in silua si casu excussus ferrū ꝺe manubrio interfecerit. primū fugiens ad vnam er trib⁹ ciuitatib⁹ refugij saluus erit ⁊ nō occiꝺet. sm Aug. Uir incꝺit ligna quāꝺo ferro increpatiōis vel punitionis abscinꝺit vitia ex hoibus qui p arboꝝes signātur. sed ferrū egreꝺit ꝺe manubrio in hoc ope qñ reprehensio vel punitio excꝺit moꝺū ꝺebitū rōnis ira ꝺominātur. ex quo aliqñ seqtur moꝝs primi: licz pter intentionē: ⁊ asperitatis nimie increpatio: nec correctionē recipit nec salutē ꝺi. xlv. cū beatus. sz mox tē scāꝺali. Talis ḡ sic excedēs vt saluet̄ ꝓfugiat aꝺ vnā ciuitatū triū in q̄bus hoies rei tuti sunt: videlz contritionē: confessionē: vel satisfactionē: quelibet harū includit alia duo: saltē ꝓposito. ⁊ sic euaꝺat. Irascimini ḡ q̄ ꝺicitis in cordibus vestris ⁊ in cubilibus vr̄is compungimini. Si ꝺo quis irascit sine aliqua causa ꝓtra aliquē: puta q: non offenꝺit nec eū nec alios. sed q: voluntati sue non assentit in malum: sed repugnat ⁊ hmōi. vel ex causa iusta: puta q: offenꝺit. sed iratus appetit eū puniri vltra ꝺebitū moꝺū: ⁊ superat ira rōnē vel multuz offuscat. sic est reprehensibile.

Et ꝺr: ira ꝓ vitiū: qꝺ est aliqꝺ moralē aliqñ veniale. vt ꝺicetur. j. Ipanc phibet salomon ꝺicēs Eccls. vij. Noli irasci. Ira em̄ in sinu stulti requiescit. ⁊ hanc irā sicut ⁊ oēs alias passiones quas affectiones noiabant ꝺicebāt stoici esse malum ⁊ nō cadere in aio sapientis. i. virtuosi. Accipiebāt em̄ irā pur impotat vitiū. put scz quis irascitur ꝓtra primum malū eius intrēdens: nō correptionem vitioꝝ vel bonū ... e. Sed peripatetici ꝺicebant ꝺriū scz irā ⁊ alias passiones cadere in aio sapientis. Quoꝝ sniam Aug. in. ix. ꝺe ciui. ꝺei. magis approbat. Sumebant hi irā ⁊ alias passiones put sunt motus appetitꝰ sensitiui ⁊ siue sint moꝺerati siue nō. ⁊ sic semp non sunt male: q: si moꝺerentur rōne sunt bone. vt scz puniatur ꝺelinquens ꝓpter bonū cōe iusticie cōseruāꝺum p eus ad quē spectat. ⁊ in ꝺ est minister ꝺei: ⁊ sic relinquat vltionē ꝺeo cui⁹ est. sm illud. Mea est vltio ⁊c. Deutero. xxxij. c. ꝺum scz appetit puniri malum per eū qui est minister ꝺei in illo.

¶ De indignatiōe ⁊ ibi ꝺe varijs murmurationibus que fiūt ꝓtra ꝺeum. ⁊ contra ꝓlatum. Laplin. ij.

Ire filiab⁹ ꝓcipue ꝺe indignatione et murmuratione que ex indignatiōe viꝺetur ꝓcedere. ⁊ ꝺe hac psal. xxxvj. Define ab ira ⁊ ꝺerelinque indignationem; noli emulari vt malignerīs. Ubi admonemur

¶ Resecare turbationem in mala plura rendentem. ibi. Define ab ira.

¶ Eliminare indignationem ex ea ꝓcedentem. ibi. ꝺerelinque indignationem.

¶ Exulare murmurationem ex ipsa ꝓuenientem. ibi. Noli emulari vt malignerīs.

Quātum aꝺ primū ꝺicit apostolus. Non vosmetipsos ꝺefendentes charissimi: sed ꝺate locum ire. ne scz illa vos occuper. vt ꝺicit Ambr. ps. q. iij. ira. ij. Et ratio est: q: multa mala ꝓcedūt ex ea. ⁊ ꝓcipue sex que sunt filie eius sm Greg. xxxj. moz. alium, scilicet

¶ Rixa.

¶ Tumor mentis.

¶ Indignatio.

¶ Contumelia.

¶ Clamor.

¶ Blasphemia.

Ira tripl⁹ ꝓpliciter consideratur.

Poꝝest em̄ ira tripl⁹ ꝓsiderari sm ꝺ. Tho. ij. ij. q. clviij. arti. viij. Uno mō sm ꝙ est in corꝺe. ⁊ sic ex ea nascunt ꝺuo. s. indignatio ⁊ tumor mētis. Alio mꝺo sm ꝙ est in ore. Et sic tripleꝝ sequitur ex ea inorꝺinatio: q: vel vox cōfuse clamāꝺo: ⁊ aꝺ hoc ptinet clamor: vel imprecatiōe ⁊ contiliaꝺo: ⁊ sic est contumelia. vel blasphemanꝺo: ⁊ sic est blasphemia vel maleꝺictio. Tertio mō sm ꝙ ira est in facto: ⁊ sic ē rixa. ꝓ qua intelligūtur oia nocumēta que facto personis hoim iniuste irrogant: vt homicidiū: vulneratio: incarceratio: ⁊ hmōi. Define ergo ab ira: q: ire ⁊ insanie nihil est mediū. inqt Chrysо. Quātū aꝺ scōm ꝺicit. ꝺ. Tho. vbi. s. ꝙ indignatio est cū quis turbat ꝓtra aliquē reputās indignū vt sibi hoc fecerit. sed ꝺerelinque indignationem. ait ps. sm aliā trāslationē quā ponit Aug. super ps. loco cui⁹ nos habem⁹ furoꝝem. Ad qꝺ etiā hortatur apls ꝺicens aꝺ Ephe. iiij. Dis indignatio ⁊ ira rollat̄ a vobis. Soleꝫ aūt qs indignari cū viꝺet aliū exaltari quē repurat. minus ꝺiu gnū ⁊ se pati vel nō ita appreciari. Et sic frater ꝓdigū cum audiuit patrē suū cū tanto gaꝺꝺio ⁊ festo ꝓdigū recepisse in ꝺomū. ... indignat⁹ est ⁊ nolebat intrare. Luce. xv. Sic audientes ꝺece apli ꝺe ꝺuobus frarib⁹. s. Iohāne ⁊ Iacobo ꝙ petissent ꝓe ceteris in regno locari vn⁹ aꝺ ꝺexterā: ali⁹ aꝺ sinistrā indignati sunt. Mat. xx. Sed nō ꝺz qs indignari ex hoc. Unde Amb. Charissimi nō indignemini si mali floreant in mūꝺo et vos mala patimini. Non em̄ est xpiane ꝺignitatis in tpalibus exaltrari: sed potiꝰ ꝺepiimi. illi nihil hnt in celo ⁊ vos in mūꝺo. ⁊ ideo q̄ꝺ vobis mali contingat potius gaꝺere ꝺebet. Et Chrysо. Quiꝺ ḡ turbamur. nemo viꝺes malignos ꝓsperitatem hr̄e turbet. Nō est hic terribilis virtutis ⁊ vitij: sed veluti quiꝺam gustus. vt ꝺe peni. ꝺist. iij. q̄ꝺ ergo. Et ex hac indignatione frequēter sequūtur murmurationes ⁊ alia mala. Quātū aꝺ tertium ꝺr. Noli emulari. i. contristari vel indignari ex ꝺepressione tui ⁊ exaltatiōe maloꝝ ita vt malignerīs. i. maligne aliqꝺ agas. vel murmurāꝺo vel blasphemāꝺo vel a bono cessanꝺo ⁊ hmōi. Et rōnē assignat subꝺens: qm̄ qui malignant murmurando vel aliuꝺ malum agēꝺo exterminabūtur. i. extra terminos sanctoꝝ vel viuentiū ponētur. sic inqt illa sancta Juꝺith. Qui aūt impropriū murmurationis ptulerunt ꝓtra ꝺm̄ exterminati sunt ab exterminatoꝝe. Hinc Aug. sup ps. sup hūc versum. Credidi et locutus sum. quare ego credidi. qꝺ tibi ꝓmisit. si felicitatē huiꝰ scli ꝓmisit tibi ipse: murmura aꝺuersus illū qm̄ vides infideles felices. Quiꝺ tibi ꝓmisit felicitatis nisi in resurrectione mor̄tuoꝝ. Quiꝺ aūt in hac vita ipse inquā promisit. an ꝺe ꝺignaris seruet ꝺiscipule ꝙ ꝺominus ⁊ magr̄. nōne ab ipso audis. non est seruus maior suo ꝺño. nō est ꝺiscipulus sup magr̄m. Ille pro te ꝺolores: flagella: crucem: mor̄tez: opprobria. s. portauit. Ex qꝺ horuz iusto ꝺebebat: qꝺ tibi pcōi nō ꝺebet. Ergo tene ꝺirectū oculū tuū. s. fidei ne turbet̄ pre ira. Define ab ira ⁊ ꝺerelinque furoꝝē. Noli emulari vt malignerīs. Exemplū ꝺe ꝺiuite mortuo maxime honorato.

Exemplū ꝺe ꝺiuite plū in vitis patrū legit̄ ꝺe quoꝺā scō viro q̄ seruiebat ꝺeo in heremo: cui quiꝺā ꝺeseruiebat ꝺiscipul⁹ portās ei necessaria aꝺ viuēꝺū. quaꝺā aūt ꝺie cū iniisset aꝺ ciuitatez inuenit oēs apothecas ꝺausas: interrogauit ꝺe eā cuz festū nō esset. ꝺictū est ei ꝙ qꝺā magn⁹ ꝺiues obierat. aꝺ cui⁹ funꝰ totus clerus ⁊ pplus cōueniebat aꝺ honoꝝānꝺū. accessit aꝺ ecclesiā ⁊ vꝺ sepeliebat vbi erat parata luminaria innumera: ⁊ cāpane oēs pulsabant: ⁊ oēs ꝓfluxerāt. Ipse visus reuersus aꝺ heremū ⁊ portās heremite necessaria: inuenit in via caput heremite: ⁊ paulo post brachiū cū manu. vñ perꝺit illū ꝺeuoratū a feris. sup quo multum est indignatus: ꝓiecit se in terrā ꝺicens nō inꝺe surgere nisi ꝺe⁹ manifesta ret sibi hoc mysteriū quō ille ꝺiues iniquus mortuus erat cū tanto honoꝝe: ⁊ ille ꝺei seruus cū tāta miseria. Et rñdit ei angelus ꝙ ideo tantus honoꝝ fuerat ꝺiuiti factus: vt remuneraret aꝺ plenū ꝺe operib⁹ suis bonis. naz in inferno erat. Heremita aūt vt purgaret a leuib⁹ aliquib⁹ peccatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

suis:sic erat mortuus:sed in paradiso erat.

Quidsit murmuratio.

§.I. De murmuratiõe no

ta q̃ fm Rober.hollot est querela cũ ipatiẽtia. Et de hac in q̃t p̃s.cv.ostra ppl'm illũ antiquũ significantẽ fm Augu. in gestis suis ppl'm x̃pianũ. Murmurauerũt in tabernaculis suis:& nõ exaudierũt vocẽ dñi:& eleuauit manũ suaz sup eos ad puniendũ. Ubi tria demonstrat psal.

¶ Et querelam de deo insinuat.ibi.Murmurauerunt.

¶ Et pmanẽtiã in malis demõstrat.ibi. Nõ exaudierunt.

¶ Et penã de vitio designat,ibi.Et eleuauit.

§.II. Quãtum ad primum

Tangit hystoria quãdo reuersis exploratorib9 de terra promissionis audientes terrã illã eis a deo pmissam ciuitatibus fortissimis munitã gigãteos hoies ibi habitare:ceperunt diffidendo de promissis dei murmure dicentes. Ifaciamus nobis duces vt reuertamur in egyptũ. Et hoc egerunt in tabernaculis suis.i.cũ essent ociosi. Non em laborantibus:sed ociosis hoc pringit.dicit ibi glo. Ubi sciẽdus q̃ cum murmuratio importet querelam; triplex peritur querela contra dñm in scriptura.

¶ Prima est per presumptionem.

¶ Secunda est per admirationem.

¶ Tertia est per turbationem.

querela vel murmur presumptionis,

De prima d: Matth.xx. in parabola vinee q̃ dñi q̃ venerũt hora pma ad laborãdũ in vinea cũ nõ accepissent a procuratore nisi vnũ denariũ sicut & q̃ venerũt vndecima hora:murmurauerũt aduersum patrẽfamilias dicentes. Hi nouissimi fecerunt vna horam & pares illos nobis fecisti &c. Ubi dicit Greg. in homel. q̃ venientes pma hora signant pres pmos veteris testamẽti:& veniẽtes vndecima signãt sctos noui testamẽti q̃ recipiũt denariũ.i.idem premium sic & sancti antiq testamẽti:& pus q: imediate cũ mortuntur;illi aũt diu dilati sunt. Et illa murmuratio nõ est ppie aliq querela extra deum:cũ quietissimi sint. Sed p suppositionẽ d:.i.dato p impossibile q̃ voluerit:declarat apte q̃ nõ fit eis iniuria vel diminutio debite mercedis:sz iuste vnicuiq tribuit. Nicolaus trũ de lyra sup illum textũ aliter dicit.s.q̃ gentiles cõuersi ad fidẽ sunt venientes vndecima hora:qui receperũt tantã grãm q̃ est quoddã pncipiũ glorie:quãta & iudei in pncipio cõuersi vt apli cũ aliis discipulis vel etiã sancti veteris testamẽti. Non em est aliud gla q̃ grã cõsummata. Unde Rom...vj. Gra dei vita eterna sz est. Uidentes g̃ iudei q̃ gentiles cõuersi ad fidẽ recipiebant grãm spũssancti in signo visibili.i.in specie ignis sic & apli. Unde & Actuũ.x.d: q̃ loquente petro.s.cornelio centurioni & familie sue cecidit spũssctũs sup oẽs q̃ audiebãt verbũ.nõ intelligentes mysteriũ quasi murmurabãt reputantes gentiles indignos tanta grã. Unde d: ibi q̃ obstupuerũt qui venerãt ex circũcisione dicentes:q: & gra spũssancti in nationib9.s.gentiliũ diffusa est. Sed & reuertente petro ad iudeos ceperũt cõqueri de eo:q̃ ad corneliũ gẽtilem diuertisset.q̃bus satisfecit declarãs quõ sibi ostẽsum est p visionẽ.s.lintei de celo submissi pleni aialibus immundis & ei dictũ q̃ macraret de illis & mãducaret &c.q: & gentes etiã vocande erant a deo ad grãm suscipiendam. Nec põt quis de deo iuste conqueri q̃re det grãm vni magis q̃ alteri:& q̃re magis vocauerit gentiles ad fidẽ q̃ iudeos:

in vtrumq admiratione.

Scõa querela est p piã admirationẽ. Uidẽtes em sanctos malos exaltari & bonos deprimi & oculari;aliq̃n cõqueruntur de deo nõ iuste.Secundo:sed admirando de iudicijs dei.et isto modo l'hiere.xij.c.quasi murmuras ostra deũ inq̃t. Justus quidẽ es dñe fi disputẽ tecũ:verũtamen vera loquar ad te.q.d.Scio & sic fateo:te dñm in oibus opib9 & tuis iustum:tñ miror de hoc qđ ego dicã:qđ vtiq verũ est vt cernitur. Quare via impioz psperat:via.i.status fm mũdũ. impioz eoz sz qui in pietate fide & xpiane religionis defi

ciunt nõ credentes aliam vitã esse nisi psentem. Bene est his qui puariẽt.i.egrediũtur de via mãdatoz tuoũ sectãtes viã demoniũ.i.vitioz & inique agunt.i.contra equitatem & iusticiã nocẽtes primis. Plantasti eos & radicem miserũt.i. te operante vel pmittente videntur firmari in diuitijs & honoribus & potẽtia terrena & ita radicati & fundati q̃ nõ possint pdere ralẽ statũ psperitatis. Prope es tu:sz oz eoz:sz tu deus. Naz si qđ petunt & desiderãt de rebus mundi:q: alia nõ querũt.ipsi obtinent acti eos exaudias & lõge a renibus eoz. Renes in scriptura significant delectationes corporales:q: ex renibus excidit semẽ.vnde secũdum delectatio carnis maxima. Et vult dicere. Si quas appetunt delectationes prauas tu es lõge ab hmõi.i.nõ ipedis:sed pmittis eos assequi qđ cupiũt in hmõi. Deinde loquit de se q̃ iustus erat. Et tu dñe nosti me.i.cognouisti me sz scia electiõis & approbationis:& vidistis me:oculis tuę gr̃e q̃ sunt dona spũssancti me inspexisti:& pbasti cor meũ:idest multis tribulationibus:psecutionibus:tentationib9 examinasti:tecũ.i.in oibus inuenisti me tecũ esse nõ recedẽdo a te neq̃ a gra tua. Ecce querela de exaltatiõe impij et tribulatiõe iusti. Sed imediate recurrens ad rõnẽ illustram spũssancto. subdit. Congrega eos quasi gregem ad victimã.q.d. Certe video iusticiã tuã deus in hoc. Nam quia speratur hmõi reprobus deputus ad damnationẽ eternã,pter eoz iusti malã vitã:tu deus facis sicut macellarius facit q̃vitulos & suffigunt. porcos quos vult victimare.i.occidere:dat eis pluries blanda & bona potagia quibus pinguefiãt vt ipsa aialia pinguiora sint in morte:& sic congrega.i.congregabis:vitulos aũt quos nõ vult occidere sed viuere ponit ad aratrum et alios labores. Sic tu deus das istis reprobis abũdantiaz tpaliũ vt pleni remunerentur in psenti si qua bona faciũt & abũdatiori pena in inferno postea crucient ex malo vsu tanto:& bonoz. Electos aũt tuos affligis & laboribꝰ exponis:quos ad vitã reseruas eternã. Et sequit de malis qui p̃erant. Et scrifica eos in die occisionis.i.ad cõplementũ tpalis psperitatis eoz in die occisionis.i.mortis sue:scilicet ca.i.pmitte vt habeant honorẽ & sepulturã magnificã acsi essent scti:qđ tñ est eis ad maius iudiciũ,vnde sanctifica.i. sanctificabis. Hãc etiã piã qrelã ponit ps.di. Ecce ipsi pecatores qui.s.dicũt si est scia in excelso.q.d.deus nõ cognoscit ista facta mũdi nec curat de eis. Et abũdantes in seculo.i.in secularitate in vitijs mundi supbia auaricia & luxuria:obtinuerunt diuitias in pecunijs:vestibus:lapidibus pciosis:palatijs:agris & famulis. & dixi ista cernẽs fm sensualitatem & primum motũ tentationis ego Dauid. Ergo fine causa iustificaui cor meum.i.fine vtilitate exercui me in obseruatione mãdatoz dei & operibus virtuosis et iustis vnde cor efficit iustũ & sctm:& laui inter innocẽtes manus meas.i.actus meos innocẽtes fuerũt:& si in aliquo offendi; aqua pnie lauit & purgauit:& tñ sui flagellat9 tota die:et castigatio mea in matutinis.i.cũ reperi me in die gr̃e fui flagellat9 diuersis tribulationibus:& tñ si aliqñ incurri in nocẽ culpe fui a deo cagistat9 diuersis aduersitatibus: sed a deo illuminat9 subito dixi fm rõnẽ. Si dicebã narrabo sic idest talẽ esse retributionẽ malorꝰ qlis cernit in vita pnti & nõ alia. Ecce nationẽ filiorꝰ tuorꝰ reprobaui: filiorꝰ.s.per adoptionẽ & grãm & spãlem amorem. Nam vt d: Judith viij. Oẽs ab initio q̃ deo placuerũt p multas tribulatiões transierũt fideles. Et Deu.xij. Flagellat deus oẽm filium quẽ recipit. Sz si nõ est alia retributio q̃ ista psens: cũ mali bona habeant:& boni mala.ratio autez iustitie dictat vt malus mala habeat:& bona bon9:ergo boni qui tot mala patiuntur reprobi habebuntur: & mali electi & dilecti dei. Estimabã vt cognoscerẽ fm hoc iudicium superficiale:qđ frequenter fit fm semitiuã. Sed hoc labor: est ante me:sz ad cognoscendũ quare deus det bonis aduersa: et malis psperа. Donec intrẽ in sanctuariũ dei.i.in secretum suorũ iudicioꝰ p visionẽ vel reuelationẽ. Et intelligã in nouissimis eoꝝ.i.in fine quid eis reddatur. Nam vt dicit Greg.

Quare mali prosperãtur

in.iiij.moral. Occulta sunt iudicia dei vtiq̃ cũ malus bona hz & bonus mala.sz longe occultiora cũ malus mala et bonus bona habeat. Nã incertũ si malus habeat mala ad initiũ sue dãnatiõis:vel ad emẽdationẽ:& bonꝰ si bona habeat ad maiorẽ sui puocationẽ ad diligendũ deũ ex beneficijs multiplicatis an illa recipiat ad remunerationẽ bonorũ que facit. Et ideo sancti magis timẽt & dubitãt in pspe-
Sci magis timẽt in psperis q̃ in aduersis.
ris q̃ in aduersis. hoc aũt intelligek in nouissimis quando videbunt status hoim in alia vita. Uerũtamẽ deiecisti eos sz reprobos dum alleuarent.i.supbe vrerent hmõi bonis tpalib9.i.de statu felicitatis tpalis ad statũ miserie demersisse quõ facti sunt in desolationẽ:subito defecerũt &c. Nõ est ergo respiciendũ ad psentẽ felicitatẽ:sz futurã.nec cõ querẽdũ q̃ mali bona habeãt:sz psiderãdũ quõ vrank.q: si male tanto maius iudiciũ eis preparat. Aliqñ etiam murmuratio que est fine pcõ accipit pro quadã querela seu tristicia,pcedente ex defectu boni spũalis quẽ in se videt vel in alijs.& sic sumit in ps. vbi loquens, pba de cõuersione iudeoz a vesperũ.i.in fine mũdi ait. Ipsi dispergent per diuersas partes mũdi ad manducandũ.i. ad incorporandum alios in ecclesia. Si dño nõ fuerint saturati.i.si nõ conuertank quib9 predicabũt vt optant murmurabũt.i. cõtristabunk cõtra illos & cõquerentur de duricia eorũ. Tertia
murmuratio turbatiõis.
querela est cũ turbatiõe:& ista,pprie est murmuratio & peccatũ.de qua d: Eccl.x. Uir pudẽs & disciplinatus nõ murmurabit coreptus. Hanc docet cauere apls dicẽs Phil.ij. Omnia agite sine murmurationibus. Sed & ista murmuratio mala triplex est.

¶ Aliquando contra socium.

¶ Aliquando contra prelatum.

¶ Aliquando contra deum.

murmuratio ꝰ socij.
Murmurat q̃q̃ aliqs.i.cõquerit ꝰ socio seu primũ: q: nõ seruit sibi,put vellet. Unde d: Eccl.xxix. de eo qui accepit mutuũ a,pximo & cũ repetit ab eo murmurat sic inq̃t. Multi quasi adinuẽtione estimauerũt mutuũ eis factũ. & sequit in autoritate. & prestiterũt molestiã his q̃ se adiuuerũt. do nec accipiant osculank manus dantis. & in tpe restitutiõis postulabit tps:& loquet verba tedij:& murmuratiõis & tps causabit. Si aũt potuerit reddere aduersabit. Aliqñ etiaz murmurat qs cũ videt nimis grauari i obsequijs vel operibus vt cũ pauperes vel religiosi petũt elemosynas: & hi a quibus petunk murmurant dicentes. Isti indiscreti sunt nõ faciũt nisi petere:& si dant murmurãdo dant. Sed dicit s. Pe.iiij. hospitales.s.ad subueniendũ sine murmuratiõe. Sic martha murmurabat ꝰ magdalenã q: nõ iuuabat eã ad ministrandũ. Et iudas de effusione vnguenti dicens.
Contra blasphemos.
Ut quid pditio hec &c. Aliquãdo immo & sepe murmuratio fit cõtra presidentes.sz eo q̃ nõ prouideant subditis vt vellent:vel nõ eq̃liter oibus. Sic murmurauit pplus ille hebreoz cõtra Moysen ducẽ suũ in deserto Syn cõquerẽdo de defectu cibi:vt habeẽt Exo.xvj. Et in raphidin cõquerendo de defectu aque. Exo.xv. Et cõtra Aaron sacerdotẽ suũ summũ q̃ vsurpasset sibi sacerdotiũ. q̃ fuisset causa ipse & moyses mortis.ccl. sacerdotũ qui cõbusti fuerãt ab igne immisso a dño,pter supbiã & murmurationẽ eoz cõtra moysen & aaron volentes vti sacerdotio vt Aaron. vt habeẽt Nũe.xvj.& xvij. Jn quib9 murmurationib9 mãsuete se habuerũt ꝰ murmurantes de eis & recursum habuerũt ad deũ cũ oronib9. Et in eccl'a primitiua surrexit murmur grecoz.s.quorũdam fidem ꝰ hebreos eo q̃ videbant eoz deficiebank in ministerio quotidiano. vt d: Act.vj. Et vel q: nimis grauabank in opibus manuũ. vel q: nõ ita requirebank vt hebrei.qđ reputabãt sibi ad cõtemptũ vñ cõques rebank. Sed apls o:dinantib9 septem diacones qui super hoc haberent curã sedatũ est murmur. Istud vitiũ multũ cõturbat cõgregationes religiosoz:& pacem tollit. & ideo grauiter puniendũ. Unde dicit dist.xc. alienus. Alienus sit a fratrũ vnitate qui murmurauerit;& opus eius abijciak qui murmurans exteriꝰ ne penas murmurantium incurrat. De quib9 ait apls. Neq̃ murmuraueritis sicut quidã eorũ §. Cor.x.
murmurauerũt & perierũt ab exterminatore. Dicit ibi glo. sup verbo.opus eius abijciat. opus clerici,precipue dicit oratio:& opus laici est oblatio. Et sic videt dicere q̃ clericus,pter murmurationẽ debet separari ab alijs in oratione quasi excõicatus:& laici oblatio nõ debet recipi. Aliqñ fit murmuratio ostra deũ. Unde Nume.xiiij. dixit dñs. Usq̃quo multitudo hec pessima murmurat cõtra me. Utiq̃ quedã blasphematio creature est: vt q̃ plus accepit a deo q̃ alie creature cõquerak de deo q̃ nõ agit modo suo & fm velle suũ quasi sapientior: fit deo & melius cognoscat quid expedit sibi & alijs q̃ deus. O q̃ fatue cõquerit infirm9 de medico ex eo q̃ nõ sibi cõcedit cibos placitos gustui sui infecto:sz sibi displicibiles & tñ vtiles. vñ Thre.iij. dicit. Quid murmurauit homo viuẽs vir pro peccatis suis.q.d. Quomõ auder cõqueri de deo in tribulationib9 cum eas mereatur pro peccatis suis. Sed qđ peius est:q: dominus probibet huiusmodi murmurationes quotidie hoies iterant. & hoc dicitur in secunda parte. Contra deum.

§.III. De secũdo principa

li.s.pmanentia in hoc vitio notak:cũ dicit. Nõ exaudierũt vocẽ dñi.i.nõ obedierũt sermoni dñi istud vitiũ detestãtis & phibẽtis. Unde q̃ sapientẽ inq̃t. Custodite vos a murmuratione q̃ nihil,pdest:imo multũ nocet. Et apls.j. Cor.x. Neq̃ murmuraueritis sicut quidã murmurauerũt.s. eoz. Et nota q̃ tripliciter murmuratur de deo. Sap.j.

¶ Primo de nimia seueritate.

¶ Scõo de nimia benignitate.

¶ Tertio de aeris inequalitate.

murmur de nimia afflictione,
Murmurãt aliq̃ & cõqueruntk de deo cũ multũ affligunk. vel magna pauptate vel infamia vel psecutiõe vel infirmitate aut tentatiõe dicẽtes deũ esse crudelẽ erga se vt alios tribulatos:& plus aduersitatis eis dare q̃ possint portare & se a deo esse derelictos & abiectos. Sz o q̃ magnã falsitatem isti loquunk. Dis doctrina sana gẽtiliũ & catholicorũ clamat deũ pissimũ & clementissimũ fore: oẽm aduersitatẽ ab eo pcedere: & electos suos sibi acceptissimos multipliter hic flagellare:& tũc magis eis adesse. Fidelis de9. ait apls §.Cor.x. qui nõ pmittet vos tentari supra id qđ poteritis:sz cũ tentatione faciet,puentũ vt possitis sustinere. Et rõ est: q: ipse cum tribulatis q̃ sunt parati ad sustinendum ponat pñs,rc.
onus. Unde ipo.inq̃t p ps...um in tribulatione eripiã eũ:& cito:q: breuissima & quasi momẽtanea est vita nostra:& gloriscabo eũ etinde. Ihocaũt hz pro certo oĩs q̃ colit re.dicit sara vxor Tobie iunioris:q: vita eius si in tribulatiõe fuerit liberabik:si in pbatione coronabik. si in tentatione admiam tuã puenire licebit. Nõ em delectaris in pditionib9 nris:sz post tẽpestatẽ tranq̃llũ facis:post lachrymationẽ & fletũ exultationẽ infundis. O q̃ elegãter circa hoc Greg. in moral. loquit. Si inq̃t deo iusta placere scim9 & pati nulla nisi q̃ deo placuerint possum9. iusta sunt cũcta que patimur. & valde iniquũ est si de iusta passiõe murmuram9. Hec ille. Certe multũ esset arguẽdus reus si murmuraret de iudice eo q̃ facit eũ flagellis aliquãtulũ cedi:cũ mortẽ acerbissimã meruerit. Cũ igit oẽs in mundũ intrem9 cũ debito mortis eterne & oĩn penalitatũ quõ audem9 murmurare & cõqueri de deo pissimo q̃ flagellet nos tpaliter q̃ eternaliter meremur puniri. Sz & in ipsis flagellis multiplicẽ cõsolationẽ infundit: & premiũ coronã supponit. Beatus vir q̃ suf.tẽ.quo.cũ.p.fu.ac.co.vi. Jac.j. Jn oi tribulatione est tẽtatio.i.mors ad impatiẽtiã. Nõ ergo murmurandũ in tribulationib9 est:sz patiẽter ferẽdum:cũ & maxime sancti q̃ inocẽter vixerũt gauia passi sunt & liberer. Unde Job.xxxiij. dicit de tribulato. Respiciet hoies & dicet,peccaui & vere eram dign9 nõ recipi.idest tribulatus respiciendo homines sanctos & pfectos quanta passi sunt: fatetur & recognoscit se pcõrem & nõ tantũ affligi quantũ merentur peccata sua.

Universidad de Deusto Biblioteca

Murmur de nimia benignitate.

Secūdo murmurāt aliq̄ de nimia benignitate dei. vel qꝛ recipit magnos pctōꝛes ad pniāz: ꝛ dat eis magna dona. vł tolerat male agētes tādiu in malis suis ꝛ nō punit. vel qꝛ dat impijs ꝛ sceleratis magnas ꝓsperitates. Et sic scribe ꝛ pharisei murmurabāt ꝯ iesuz dicētes. Quia hic hō pctōꝛes recipit ꝛ māducat cū illis. Lu.xv. Et iteꝝ Lu.xix. Murmurabāt ꝙ ad hoiez pctōꝛē. s. zacheū diuertisset. s. ad eūdū in domū suā. sꝫ maxime ondit Lu.xv. ꝑ parabolā centū ouiū ꝛ decē drachmarū. ꝛ duoꝝ filioꝝ quoꝝ minoꝛ ꝓdige cōsumpta suba reuersus est ad patrē ꝛc. quāta sit dn̄o deo cura de pctōꝝ ꝯuersione. ꝛ quantū gaudiū in curia celesti. Vn̄ ꝛ .ij. Reg.xiiij. dixit sapiens illa mulier thecuites. Nec vult deꝰ perire aiam: sꝫ retractat cogitās ne penitus pereat q̄ abiectus est. Per hec ꝛ alia v̄ba induxit dauid ad reducēdū filiū suū absalon exulē factū ꝑpter fratricidiū ad ciuitatem suā hierlm̄. figurās in hoc ecclīaꝫ q̄ pꝛecibꝰ suis aditū obtinet pctōꝛibꝰ q̄ occidūt fratrē suū. i. animū pctīs ad veniā ꝛ ad ciuitatē eccl̄ie. vn̄ exules facti sunt.

Deus ob benignitatē sustinet pctōres.

Qꝛ aūt deꝰ diu sustineat pctōꝛes magis benignitas ꝛ patiētia dei est nō repꝛehendēda: sꝫ dulciter amplexāda ꝛ venerāda. Quis est em̄ ille tā innocēs q̄ velit subito puniri de defectibꝰ suis. certe nullus. Vn̄ ꝛ poeta. Si quotiēs peccāt hoies sua fulgura mittat Juppiter: exiguo tpe nullus erit. Expectat g̊ diu vt victi eiꝰ benignitate ꝛ lōganimitate hoies reuertanꝛ. Esa.xxx. Expectat vos dn̄s vt misereaꝛ vr̄i ꝑpterea exaltabitur parcēs vobis. Maxime em̄ suā oipotētiā parcēdo manifestat. Vn̄ ꝛ Hiero. Moderatio dei ac pietas solū nr̄m reditū querit: ac nos cupit sua longa bonitate saluare. Sed si nō ꝯuertimur si duri colli sumꝰ: si vsqꝫ in finē in malis ꝑseueramꝰ: assidue peccantiū nō misereꝛ deꝰ. dis.xciij. diaconi. Quinimo quāto q̄s diutius expectaꝛ si nō reuertiꝛ grauiꝰ puniꝛ. vn̄ Valerius maximꝰ. Lento q̄dē gradu ad sui vindictā diuina ꝑcedit ira: tarditatēqꝫ supplicij grauitate cōpensat.

Exēpluz de carpo.

Exēpluꝫ notabile de carpo discipulo Jobis q̄ auide desiderabat punitionē cuiusdā ꝯuersi ad fidē: q̄ seductꝰ fuerat a iudeo ad fidē abnegandā. sup quo orās habuit visionē fornacis ardētis: vn̄ exiebāt capita serpētū trahentiū illos duos iudeū ꝛ seductū ab eo paulatim in fornacē: qd̄ ipe carpus delectabiliter aspiciebat: ꝛ cito intus trahi eos optabat ex zelo iusticie. Sꝫ xp̄us desup apparuit eripiens eos de periculo. ꝛ carpū rep̄hendit de suo zelo dicēs se iterū paratū ad crucē subeūdū ꝑpter pctōꝛes. Vide hoc plenius in legēdis in legēda resurrectionis circa finē. Sꝫ etsi ꝓspera malis in pctō ꝑseuerātibꝰ deꝰ tribuit. hoc agit ad retribuēdū eis mercedē de illo modico bono qd̄ faciūt hic ne sit irremuneratū. Quā rōnem assignat Chrys̄. de pe. di.iij. quid ergo turbamur. in fine.

Murmur de aeris itēperie.

Tertio alij murmurāt cōtra deū de aeris intemperie. vt cū est multa siccitas vel cuꝫ est nimia inundantia aquarū. vel cū est intensus caloꝛ: vel frigus ꝑdurans: ꝛ hmōi. quasi deꝰ nō bene disponat ista. Sꝫ iniuste murmuraꝛ. Nam vt diciꝛ Sap.viij. Sapientia dei disponit oia suauiter. Sed qꝛ nō agit s̄m velle nostrū ideo murmuramꝰ: q̄si sumꝰ sapientioꝛes deo: ꝛ velimꝰ eū instruere quō debeat mūdū gubernare. Exēplū legiꝛ in vitis patrum de quodam sancto patre qui nunq̄ in hoꝛto poterat habere herbas vel fructus bonos: qꝛ sepe murmurabat de aeris intemperie: accedens aūt ad quendā aliū heremitā inuenit eum pulchꝛū hoꝛtū habere: ꝛ holeribus ꝛ fructibus repletū. Interrogauit quō ei hoc acciderit ꝛ quid faceret: Rn̄dit ꝙ colebat ꝛ serebat: ꝛ residuum deo cōmittebat: nō postulans pluuiā vel serenū: sed deo dimittens totum. ex quo exemplo cōpunctus sic ꝛ ipe fecit: ꝛ postea ipe bonum hoꝛtum habuit.

§.IIII. Tertium pꝛincipale

Pena murmurantiū.

scꝫ penā quā deꝰ infert ꝑ vitio murmuratiōis. ondit ps̄.cv. dicens. Leuauit. s. deꝰ manū suā sup eos. s. ad ꝓsternēdū in deserto diuersis moꝛtibꝰ. Vn̄ dixit deus Nume.xiiij. Oēs qui murmurati estis in deserto a.xx. annis ꝛ supꝛa; ꝛ murmurastis cōtra me nō intrabitꝫ in terrā sup quā leuaui manū meā vt habitare vos facerem in ea. pꝛeter caleph ꝛ iosue. Et sic ꝑpter pctm̄ murmurationis qd̄ fecerūt ꝯtra deū quasi nō posset eos introducere in terrā ꝓmissiōis: postq̄ reuersi sunt exploꝛatoꝛes terre illius dicentes illā patriaꝫ foꝛtissimā ꝛ inexpugnabilē. vn̄ ꝛ volebant sibi ducē facere ad reuertendū in egyptū: illa quadraginta milia viroꝝ q̄ numerati sunt nullus eoꝝ introiuit: sed moꝛtui sunt diuersis tpibus in deserto: exceptis illis duobꝰ caleph ꝛ iosue q̄ nō murmurauerāt. ꝛ hoc etiā figurat ꝙ murmuratoꝛes nō valent intrare in regnū celoꝝ figuratū per terrā illam: qd̄ ꝛ Grego. dicit in Homel. scꝫ ꝙ nullus qui murmurat in regnum celoꝝ intrare pōt: qd̄ verū est quādo est moꝛtale: scꝫ cum odio dei vel hoim vel tanta displicentia ꝙ decidat a charitate dei vel pꝛimi: vel cum ex locutione murmuris sequitur notabile scandalū alijs: ꝛ sicut tale vitiū excludit a regno: ita cōsequenter inducit ad eternuꝫ interitū.

Murmurans regnū celoꝝ nō intrabit.

Unde in ep̄la iude diciꝛ. Ecce venit dn̄s in sanctis milibꝰ suis facere iudiciū cōtra oēs ꝛ arguere oēs impios de oibꝰ operibus impietatis eoꝝ quibꝰ impie egerunt ꝛ de oibus duris que locuti sunt cōtra deū. Hi sunt murmuratoꝛes ꝛ querulosi s̄m desideria sua. ꝛ hec verba dicuntur ibi esse enoch. Sed in vitis patrū aliquādo punit deꝰ istos murmuratoꝛes.

Exēpluz de fratre murmurante.

Unde legiꝛ in vitis patrū ꝙ cū quidā frater audiret frequenter cōfratres suos religiosos habere varias consolationes ꝛ dulcedines de diuinis in oꝛationibꝰ ꝛ meditationibus suis: ꝛ ipse nihil tale experireꝛ: sed aridū ꝛ insipidū se sentiret ꝛ tediosuꝫ: quadā vice de nocte accessit ad ecclesiam ꝛ ante imagineꝫ crucifixi stans: cepit foꝛtiter murmurare ꝛ cōqueri in hec verba pꝛorūpens. Dn̄e si ego seruiuissem alicui terreno dn̄o tanto tpe quāto seruiui tibi in hac religione: ꝛ tantū laboꝛaui pꝛo amoꝛe tuo: ipossibile esset quin aliqua vice ostendisset mihi aliqd̄ signū amoꝛis ꝛ affectionis: ꝛ letā facieꝫ exhibuisset: ꝛ aliqd̄ donū vel gratiā impartireꝛ. Ecce tot annis seruiui tibi qui diceris liberalissimus: ꝛ pijssimꝰ pꝛedicaris: ꝛ nunq̄ dedisti mihi vnā paruā cōsolationeꝫ. Alijs tot cōcedis qd̄ sepe audio: mihi aūt es ita crudus ꝛ quare dn̄e tanta duricia erga me. Nūquid ꝛ ego nō seruo tibi: Cūqꝫ hec ꝛ similia loqueretꝛ: ecce sensit se subito vecte retro ꝑcussum: ex quo ictu cecidit in terram quasi moꝛtuus. Aduenientibꝰ fratribꝰ aliquibus ꝛ nescientibus casum ipsum nec loqui valentē ad infirmariā depoꝛtauerūt vbi loquelā ꝛ vires aliquātulū recuperans ꝑ aliquot dies mansit infirmus cum tanto fetoꝛe vt vix posset ei aliquis seruire. In qua infirmitate pctm̄ suū recognoscens ꝛ cōfitens fecit se poꝛtari ad ecclesiā ante illā imaginem crucifixi: ibi humiliatus dicere cepit. O dn̄e deus meus q̄ iuste: q̄ pie me supbissimū murmuratoꝛem castigasti gratias tibi ago dn̄e deus meus: nec em̄ aliud mereoꝛ pꝛopter impatientiā ꝛ supbiā meā. Et subito audiuit vocē sibi dicentē. Opoꝛtet humiliari qui vult cōsolari. Vn̄ sic humiliatus postea sensit cōsolationes sp̄uales.

De clamoꝛe. Cap.iij.

Clamoꝛ ponitur iter

filias ire s̄m Greg. ꝛ Tho. qui in hoc cōsistit ex ira voces clamosas sꝫ ꝯfusas ꝓferre: misceturqꝫ cōiter cū cōtumelia vel cōtentione. De clamoꝛe aūt inquit ps̄. Inueterauerūt ossa mea: dū clamarem tota die. (ps̄.xxxi.) Ossa aie sunt vires aie naturales: vt itellectꝰ: volūtas: ꝛ hmōi. in quibꝰ ꝯsistit robur aie quibꝰ opaꝛ: sicut in ossibꝰ materialibus cōsistit robur coꝛpoꝛis. Iste aūt vires inueterascūt. i. debilitanꝛ ad bene operandū ꝑ clamoꝛem vitiosum. Sed sciendū ꝙ est triplex clamoꝛ. videlꝫ

- Clamoꝛ intense affectionis.
- Clamoꝛ hoꝛrende vel indefense offensionis.
- Clamoꝛ confuse perturbationis.

Pꝛimus impetrat exauditionē. Scd̄s ꝓuocat celestē punitionem. Tertius excitat ad scandalizationem.

§.I. Pꝛimus clamoꝛ est cū

q̄s magno affectu desiderat vel petit aliq̄d a deo s̄m illud ps̄. (ps̄.cxviij.) Clamaui in toto coꝛde meo exaudi me dn̄e. Dic Greg. ꝙ multū clamat q̄ multū amat. Vn̄ ꝛ moyses cū sup mare rubꝛū cū filijs isrl̄ maneret ꝛ pharao eos ꝑsequereꝛ ad reducēdū in egyptū oꝛanti moysi silēter dixit dn̄s. Quid clamas ad me. Exo.xiiij. Clamoꝛ eiꝰ erat itēsuꝫ desideriū quo oꝛabat. Iste aūt clamoꝛ intrat in aures dei ita ꝙ mereꝛ exauditionē: sic dn̄s repꝛomittit di. in ps̄.xc. Clamauit ad me ꝛ ego exau. eū. Vn̄ ꝛ de pplo isrl̄ cū ꝑpter pctā sua diuersis tribulationibus ꝛ captiuitatibꝰ vrgereꝛ: dꝛ in ps̄.cvj. Clamauerūt ad dn̄m cū tribularenꝛ ꝛ de necessitatibꝰ suis liberauit eos. vt ptꝫ in li. iudi. ꝑ totū. Sic chananea clamans post iesum fuit exaudita ꝛ sanata filia eiꝰ. Mat.xv. Sic cecus magis ac magis clamās Miserere mei fili dauid: fuit illuminatꝰ. Lu.xviij. Sꝫ ꝛ pꝛedicatoꝛ isto mō dꝫ clamare in pplo. s. ex intimo affectu: ꝛ sic audiꝛ vir moyses ꝛ fructuose. sic xp̄s clamabat in tēplo nō solū voce sed intenso desiderio. Si q̄s sitit veniat ad me ꝛ bibat. Jo.vij. Sic ꝛ Job. baptista diciꝛ vox clamantis in deserto. Matth.iij. De hoc autē clamoꝛe nō intelligitur verbum ps̄. qꝛ in ipso nō inueterascunt sed iuuenescunt ossa anime.

§.II. Secūdus clamoꝛ est

Clamoꝛ offensionis.

hoꝛrenda aliqua cōmissa iniquitas. Esa.lviij. Nolite ieiunare sicut vsqꝫ in hanc diē vt audiaꝛ in excelso clamoꝛ vester. s. vestroꝝ scelerū: qꝛ talia ieiunia cum his nō placent. Tria autē vitia pꝛecipue sunt que pꝛe sui hoꝛroꝛe clamant ad deū vindictā ꝛ celerem punitionem. scꝫ

- Homicidium.
- Sodomia.
- Oppꝛessio pauperum.

De pꝛimo dixit dn̄s ad Cayn postq̄ Abel fratrē suū occidit. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Gen.iiij. Et q̄d nisi vt tantū scelus debeā punire celeriter vnde subito factꝰ est vagus ꝛ ꝓfugus ꝛ tremulus in mēbꝛis. De scd̄o dixit dn̄s Abꝛae. Clamoꝛ sodomoꝝ ꝛ gomoꝛreoꝝ ascēdit ad me de terra. ꝛ q̄d clamabat illoꝝ nefas nisi subitam vindictā: q̄ ꝯcitiꝰ secuta est subuersis illis q̄nqꝫ ciuitatibꝰ igne ꝛ sulphure. De tertio dꝛ Exo.iij. Clamoꝛē eoꝝ audiui ꝑpter duriciā ꝛc. Et loquiꝛ de opp̄ssione facta hebꝛeis a pharaone ꝛ pplo suo que cito punita est ꝑ multa flagella. Demū aūt in mari rubꝛo submerso pharaone cuꝫ exercitu suo. Exo.xiiij. ꝛ Jac.v. Ecce merces opārioꝝ vestroꝝ q̄ fraudata est a vobis clamat ꝛ clamoꝛ eiꝰ in aures dn̄i introiuit ꝛc. Diciꝛ etiā clamare pctm̄ dum trahit ad aliud ꝛ clamat vindictā cuꝫ nō penitet: sed addit q̄s malū malo. s̄m illud Esa.xxxiiij. Et clamabūt pilosi alter ad alterum. Qd̄ exponens Greg. ait. Pilosus ad pilosum clamat duꝫ ꝑpetrata iniquitas ꝑpetrandā vocat. De hoc clamoꝛe intelligiꝛ dictū ps̄. qꝛ dum quis clamat tota die. i. duꝫ addit pctm̄ pctō sic inueterascūt ꝛ magis ac magis debilitanꝛ potentie aie ad bene operandū. Et qd̄ inueterascit pꝛope interitum est dicit apl̄s. ꝛ sic clamat vindictam.

§.III. Tertiꝰ clamoꝛ est pꝛo

Clamoꝛ turbationis.

cedens ex turbatiōe. ꝛ hic est filiꝰ ire. de quo apl̄s ad Ephe.iiij. ois clamoꝛ ira ꝛ indignatio tollaꝛ a vobis. Et lꝫ de se illud nō sit moꝛtale: pōt tn̄ esse vel rōne cause ipm̄ ꝑducētis vt si ꝑducat ex odio vel ira moꝛtale: vel rōne materie in eo cōtinētis: vt si clamādo cōtumeliā inferat vel ꝯtētioneꝫ ꝯ veritatē rei ipoꝛtātis. vel rōne scādali ex eo sequētis vt cū fit a notabili ꝑsona ex ira vn̄ alij notabiliter scandalizenꝛ. Et isto mō dicit ps̄. in ꝑsona xp̄i patiētis de iudeis. aperuerūt sup me os suū sicut leo rapiēs ꝛ rugiēs. q̄n videlꝫ Pilato clamātes vocibꝰ magnis dicebāt. Crucifige crucifige eū. vt testanꝛ oēs euāgeliste. Et de hoc etiā pōt intelligi dictū ps̄. (ps̄.xxxi.) Inueterauerūt ossa mea dū clamarē tota die. i. frequenter. Et qꝛ hmōi clamoꝛ cū ira generat scandalū ꝛ ꝑ irā ꝛ filias eius homo scandalizet ꝛ scandalizeꝛ sepe: ideo de scādalo in cap. seq. dicendum.

De scandalo multiplici. Cap.iiij.

Scandaluꝫ oꝛiꝛ in ali

quo ex clamoꝛe ioꝛdinato alteriꝰ ꝛ ex alijs vitijs ꝑtinētibꝰ ad irā: nō ex multis actibꝰ varijs alioꝝ pctōꝝ. Diffiniꝛ aūt sic. Scandaluꝫ est dictū vel factū minꝰ rectū pꝛebēs occasionē ruine. q̄ diffinitio trahiꝛ ex verbis Hiero. sup Mat. (scādaluz diffiniꝛ.) Pꝛo cuiꝰ declaratiōe dicit. b. Tho.ij.ij. q.xliij. ar.j. vt Hiero. dicit ꝙ grece scandalon dꝛ: nos offensaꝫ vel ruinā ꝛ ipactionē dicere possumꝰ. Cōtingit em̄ q̄nqꝫ ꝙ alicui exponiꝛ aliq̄d in via eūti coꝛpali cui rei ipingens disponiꝛ ad ruinā siue casuꝫ: vt si ponaꝛ lignū vel lapis in quē impingat vel aliqd̄ lubꝛicū sup quo pedē ponēs disponaꝛ ad casum: ꝛ talis obex dꝛ scandalū. Silr̄ in ꝓcessu vie sp̄ualis cōtingit aliquē disponi ad ruinā sp̄ualeꝫ alteriꝰ ex dicto vel facto alterius inquātū. s. aliq̄s sua suasiōe vel inductione vel exēplo trahit aliuꝫ ad peccandū. Et hoc pꝛopꝛie dꝛ scandalū. Vn̄ ps̄. Juxta iter. s. quo incedebā in via sp̄uali bonoꝝ operū. scādaluꝫ posuerūt mihi. s. inimici mei hoies mali: ꝛ hoc malis exēplis suis. Nihil aūt s̄m ꝓpꝛiaꝫ rōnem disponit ad ruinā sp̄ualē nisi qd̄ hꝫ aliquē defectuꝫ rectitudinis: qꝛ id qd̄ est ꝑfecte rectuꝫ magis iuuat hoiem circa casum q̄ ē ad ruinā inducat. ꝛ iō cōuenienter diffiniꝛ vt dictū est. (declaraꝛ diffinitio.) Declarādo aūt singulas particulas diffinitionis. iō in diffinitiōe poniꝛ dictū vel factū nō aūt cōcupitū. quo etiam mō cōtingit peccare: qꝛ dicta et facta exterioꝛa sunt ꝛ alioꝝ sensibꝰ obijciunꝛ vn̄ q̄s pōt induci ad ruinam. Sed concupita vel cogitata ab intra sunt ꝛ videri nō possunt vnde nec scādalizare seu ad ruinā disponere valent. Ideo aūt subdiꝛ minꝰ rectū. nō qꝛ rectū sit: q̄uis aliud sit magis rectū sicut dicimꝰ rectū esse seruare mādata: sꝫ rectiꝰ seruare ꝯsilia: sed dꝛ minꝰ rectū qꝛ hꝫ aliquē defectū rectitudinis illud dictū vel factū. ꝛ hoc vel qꝛ est s̄m se malū sicut pctm̄. vel qꝛ hꝫ spēꝫ mali sicut cū aliq̄s recūbit in idolio: q̄uis s̄m se nō sit pctm̄ si aliq̄s hoc faciat nō coꝛrupta intentiōe. tn̄ qꝛ hꝫ spēm seu silr̄itudinē venerationis idoli: pōt alteri ꝑbere occasionē ruine: ꝛ iō apl̄s monet. j. Thessal.v. Ab oi specie mali abstinete vos. Cōpꝛehēdunꝛ ergo in minꝰ recto tā ea q̄ s̄m se sunt mala q̄ ea q̄ hn̄t spēm mali. Diciꝛ aūt pꝛebēs occasionē ruine ꝛ nō pꝛebēs cām ex eo: qꝛ cā impoꝛtat inductiuū ꝑfectū ꝛ sufficiēs ad aliq̄d. Occasio aūt dicit causam seu inductiuū ꝛ insufficiēs a se. Nihil aūt pōt esse alteri sufficiēs cā peccati qd̄ est sp̄ualis ruina nisi ꝓpꝛia voluntas. Sed dictū vel factū alteriꝰ pōt esse alteri solū cā imꝑfecta ꝛ aliqualr̄ inductiua ad pctm̄. nō aūt ꝑfecta cā: ꝛ iō diciꝛ occasio vt ipoꝛtet cām iperfectā nō causaꝫ ꝑ accidens semꝑ ꝛ tn̄ nihil ꝓhibꝫ in q̄busdā diffinitiōibꝰ poni id qd̄ est ꝑ accidens. Itē nota ꝙ dꝛ pꝛebēs occasionē. aliud est em̄ pꝛebere occasionem: aliud ex se occasionē accipe. (ꝑbere occasionē ꝛ accipe occasionē.) Dictum em̄ vel factū alteriꝰ pōt esse alteri cā peccandi duplr̄. Vno mō ꝑ se: alio mō ꝑ accidēs. Per se quidē q̄n aliq̄s suo malo verbo vel facto intendit aliū inducere ad malū: vel etiā si hoc ipse nō intendat. tn̄ ipm verbū vel factū est tale qd̄ de sui rōne hꝫ q̄ sit inductiuū ad peccandū. puta cū aliq̄s publice facit aliqd̄ peccatū foꝛnicatiōis: blasphemie: ꝛ hmōi. vel facit qd̄ hꝫ peccati silr̄itudinē. vt si vir habeat multā familiaritatē cū muliere suspecta. ꝛ tūc ꝓpꝛie hoc faciēs pꝛebet occasionē ruine: ꝛ est in eo scandalū actiuū qd̄ est speciale pctm̄. Per accidens aūt verbū vnius vel factū est alteri scandalū q̄n ꝛ pꝛeter intentionem operātis vel loquētis ꝛ pꝛeter cōditionem opis vel verbi dicti aliquis ꝑpter malā sui dispositionē ex ope alterius induciꝛ ad peccādū. puta cū aliq̄s inuidet bonis opibꝰ alterius. ꝛ tūc qui facit actū rectū nō dat occasionē inuidenti ruine sue quantū in se est: sed ille sumit sibi occasionem. s̄m illud Roma.vij. Occasione aūt accepta ꝑ legem ꝛc. Et ideo est ibi scanda-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lum passiuū sine actiuo.i.absq; hoc q aliquis det illi occasionē ruine: sed passiuū simul ⁊ actiuū est ex eo. Et sic nichil reperit scandalus actiuū sine passiuo vt cum intendit suo opere inducere ad malū sed ille nō acquiescit. qñq; actiuū ⁊ passiuū vt cum quis agit malum intendens aliū inducere ad ruinā: vel de se illud opus est ad hoc inductiuū ⁊ aliquid ex hoc ruit in peccatū. qñq; passiuū sine actiuo vt cuz quis ex bonis operibus alicuius ruit: puta inuidens: detrahēs irascens: ⁊ huiusmodi.

De vitatione scandali.

§.I. De scādalo quō possumus

ipsius a nobis remouere docet ps. dicens in ps. cxviij. Pax multa diligentib⁹ legē tuā ⁊ nō est illis scandalū. Sz cōtra q: qđ est necessariū euitari nō pōt: sed necessarius est euenire scandala rpo dicente. Necesse est vt eueniāt scandala. Mat. xviij. Ergo diligendo legem dei etiā p hoc scandalum vitari nō poterit. Rndet. b. Tho. ij. ij. q. xlij. ar. ij. q⁹ auctoritas illa non est intelligenda de necessitate absoluta quia. l. hō possit vitare scandala inquantū sunt pcā sed de necessitate cōditionali. Et hoc tripliciter: vel q: necesse est p:scita a deo vel p:nūciata euenire vt p iunctiū accipiat que quidē p:scientia non tollit libertatē arbitrij: quia hō libere subeat vel vitet scandalū. vel necesse dicit vtilitate finis: q: vtilia sunt vt qui pbati sunt manifesti fiant vel necesse ō: hoc p:supposita cōditione hoīm qui fragiles sunt ⁊ a pctis sibi nō cauent: sicut si medicus vidēs aliquos in debita diēta vrentes dicat: necesse est illos infirmari: qđ intelligendū est si nō mutent dietam. ⁊ sic homines nō mutent cōuersationem eoꝝ malā: necesse est eos scandalizare ⁊ scandalizari multipliciter. Sed docet psal. recte conuersari ⁊ sic vitare scandala dicens. Pax multa diligentibus legem tuam ⁊c. Ubi tria.

¶ Primo pfectionē opis. ibi. Diligentib⁹ legem tuā.

¶ Scdo cōsecutionē inde muneris. ibi. Pax multa.

¶ Tertio euitationē criminis. ibi. Nō est illis scandalū.

Bal. v.

§.II. Quantuz ad primum

sciēdū q: lex dei p maxime est lex charitatis sm̄ qđ ois legis. Ois lex vno sermone implet. ait apls. Diliges primū tuū qđ ⁊ dilectionē dei includit. ⁊. j. Tim. j. Finis p:cepti est charitas ⁊c. Unū q̄dē p:ceptū est vnitate finis vni⁹ q: p:t deū. Propter qđ rps dicit. Hoc est p:ceptū meū vt diligatis inuicē. Multa aūt est in lege. p:ter qđ ō: lex trinēs multa p:cepta q̄ desinunt ab ea ⁊ ad ea reducunt. Diligi aūt lex ista recogitatiōe sepe de ipsa meditādo quō debeat implerī. sm illud. Lex dei ei⁹. l. charitatis in corde ipsius. l. iusti. Et ps. cxviij. Quō dilexi legez tuā dñe tota die meditatio mea est. Scdo lectiōe vel auditiōe legēdo vel audiēdo sepe de ipa lege charitatis. Un rps dixit legisperito. in lege. l. scripture qđ scriptum est. quō legis. Et rndit. Diliges dnm deū tuū. Lu. x. Et Baruch. iij. Audi israel mandata vite. Tertio diligit efficaciter exercitatiōe. j. Jo. iij. Filioli diligam⁹ nō verbo nec lingua. l. trn̄. Sz ope ⁊ veritate. i. vera operatione. Probatio dilectiōis exhibitio est opis. ait Gre. in homel. Et vt dr. j. Jo. ij. Qui diligit p:ximū in luce manet. ⁊ scandalum in eo non est.

Lex dei diligit q: charitatiua.

§.III. Secūdo mun⁹ quod

quō malus et iustus habeāt pacem.

sequit ex ipa dilectiōe legis. i. charitatis est pax. ⁊ pax multa. vt no. ps. cxviij. dicēs. pax multa. pax inḡt Aug. in. xix. de ciui. dei. dulce nomē. dulcio: res adeo vt oia appetāt pacē. Et malus quidē nullā verā habēt pacē. q: nō est pax ipijs dicit dns Esa. Nā confessores ⁊ pdicatores p:mittāt eis pacē cū deo absoluēres a pctis quos nō debēt. ⁊ ab hostib⁹ exterioꝝ: trn̄ nō habēt verā pacē. Et hoc est qđ inuebit dns cōtra sacerdotes. l. antiq ppl̄ dicens Hiere. viij. Sanabāt cōtritionē. i. exterminiū ⁊ deuastationē mentiū filie ppl̄i mei idest cuiuslibz aie cum ignominia dicentes. Pax pax. l. erit vobis. ⁊ nō erit pax. l. vera. Imperfecti aūt sed boni p gram pacem quidē habent: sz nō multā: immo modicā. Sentiūt em̄ multā repugnantiā carnis ad spm̄: etsi p:ualeāt. sepe etiā cū hoibus nesciunt pacem hre: sed de facili turbant. ⁊ turbant pacem alioꝝ: cū trn̄ apls. j. Cor. x. doceat vitare scandala alioꝝ. ⁊ loquit de idolothitis cibis appositis: qui etsi posset eis vesci absq; pctō si trn̄ aliquis dicat esse idolothitum: vt puta reputans phibitū illud comedere: non debet cui dicit comedere sed abstinere ne cōturbet illum: ⁊ inducat ad similia faciendū vel ad iudicādū illū comedentē de pctō graui. Un dicit. Si fieri pōt qđ ex vobis est cum oibus hoibus pacem hab tes. Sed pfecti in charitate ⁊ veritate qui pfecte diligūt legem dei illi habent multā pacē. Est em̄ par effectus charitatis sm Tho. ij. ij. q. xxix. Unde sicut posita causa ponitur effectus: ita data magnitudine cause sequitur effectus multitudo. pfecta igitur charitate erit ⁊ multa ⁊ magna pax: nā cum talis habeat passiones sedatas parum belli sentit in carne sua deo etiā perfecte subiecta cum oibus ⁊ cū oibus inuenit pacem: seruans illud. In oibus requiem quesiui. Eccli. xxiiij. Et sic patet tota scandalis quod restat declarandum.

§.IIII. Tertio per legē charitatis pfecte euitatur crimen qđ est frequens ⁊ multū cōmune. l. scandalum. Unde dicit. Non est illis scandalum.

quod quidem potest esse tripler.

¶ Primo scandalū actiuū ⁊ infra intentionem.

¶ Scdo scandalū passiuū, p:ter defectionem.

¶ Tertio scandalū occasionatiuū p:eter intentionem.

Diligentib⁹ legez dei ⁊ pfectis in charitate nō est in illis aliqđ horū, p:ie ⁊ cōplete. Scādalum aūt actiuū sm̄ dn̄m Tho. ij. ij. q. xliij. ar. ij. est cū aliqs suo dicto vel facto inordinato intendit aliū trahere ad aliqđ pctm̄: hoc aūt semp est pctm̄: nā oīe qđ recedit a rectitudine rōnis est pctm̄: sz scandalū actiuū recedit a rectitudine rōnis vt p:z ex diffinitione eius: cū dicit q̄ est factū vel dictū min⁹ rectū. i. non rectū. hoc etiā oñdit apls dicēs Rom. xiiij. Si propter cibum frater tuus cōtristat. l. sumens inde scādalū iā nō sm̄ charitatem ambulas. Et loquit de idolothitis. sz illud qđ est cōtra charitatē vel p:ter charitatē dei ⁊ primi pctm̄ est. Pertinet em̄ ad charitatē impedire primū a pctō quāto in eo est: qđ fit p fraternā correctionē. q̄ est actus exterior charitatis: sz p scandalū actiuū ex intētione querit qs nocumētū spūale: ⁊ sic agit contra charitatē ⁊ actū fraterne correctiōis. scādalus actiuus.

Est aūt nō solū pctm̄ sz spāle distinctū a ceteris scandalū actiuū ⁊ ex intētione. Et rō sm̄ Tho. q. ea. arti. iij. finis q̄ intendit in opib⁹ humanis cōstituit ⁊ dat speciē in moribus siue vitijs siue virtutib⁹. vnde vbi est specialis finis in ope ibi est specialis virtus vel vitiū oppositū. Sed in tali scandalo est specialis finis. l. intendere ruinā spūalem. l. pctm̄ primi. Et q̄uis ex quolibet actu peccati possit qs intendere ruinā primi: dū. l. agit illud ea intētione vel suo exemplo vel verbo inducat aliū ad malū. vt furādo: occidēdo: peierādo: fornicādo: ⁊ hmōi. p:ter qđ oīe pctm̄ pōt esse materia scādali actiui: trn̄ vltra malitiā materie ex illa speciali intētione inducēdi aliū ad malum p illud habet q̄ sit ibi speciale pctm̄. sz pōt etiā reperiri istud peccatū speciale scandali sine materia alioꝝ peccatoꝝ aut videlz quis facit aliquid qđ de se nō est malū sed habz similitudinē mali intendens p illud inducere ad ruinaz sicut si quis reciperet in idolio vel comederet idolothita ea intentione vt induceret alios ad similia faciendū in veneratione idoli: qđ tamen ipse nō veneraret: illud de se maluz nō esset: sed p:pter intentionē p:auā cōmitteret speciale peccatū. Unde ⁊ apls admoneat a talibus abstinere etiam nō intendendo ruinam p:oximi dicens Roma. xiiij. Bonum est non manducare carnem ⁊ nō bibere vinum: nec in quo frater tuus offenditur aut scandalizatur aut infirmat: sz agere que sz quis potest cōmittere sine periculo vel detrimento persone sue. Et appellat offensionē indignationem alicuius cōtra eū qui peccat. Infirmitatē vo p:optitudinez ad ruinā. Scandalū aūt ipsam ipactionē. l. ruinā in pctm̄ vel retardatio a bono: ⁊ ab oīb⁹ cauēdū. Est aūt istud pctm̄ aliqñ mortale aliqñ veniale sm̄ Tho. in. iiij. Nam mortale est cū quis p suū verbū vel factū quod cū ꝯ intendit inducere ad mortale. Sic etiā si qs p actū pctī mortalis intendit inducere ad veniale esset mortale. puta si qs inferat alicui cōtumeliā: detractionez ⁊ derisionē notabilē: vt faciat illū irasci vel indignari: ⁊ hmōi. Sz si p actū pctī venialis intendit inducere ad pctm̄ veniale etiā veniale est. De tali scandalo mortali dicit rps Matth. xviij. Qui scandalizauerit vnū de pusillis his expedit ei vt suspēdat mola asinaria in collo eius: ⁊ demergat in pfundum maris. vbi dicit Hiero. Multo melius est p culpa breuē recipere penā q̄ eternis cruciatib⁹ seruari. sed pena eterna nō debet nisi p mortali. Unde ex hoc oñdit scādalū actiuū aliqñ esse mortale. Ad qđ etiā facit qđ ait apls. j. Cor. viij. vbi loquens de scandalizantibus alios opibus suis. inqt. peccantes cōscientiā fratrū infirmā in rpm peccatis. sed pctm̄ qđ in deum cōmittit est mortale: q: solū mortale auertit a deo: scandalizare aūt alios est peccare in deū sm̄ inductā auctoritatē. Ad idē facit qđ ait Aug. de pe. di. j. noli. Noli p:tare nō ee homicidā cū fratri tuo malū psuades. l. mortale. Si em̄ frat tuo malū psuades: occidis re ⁊ aliqñ fratrē ipm̄ cū. l. assentit psuasioni male: qđ est scandalizare: nō aūt occidit aia nisi p mortali inquantū. l. psuasē p illud gra. Sic scandalizauit Balaā ariolus filios israel: seu potius docuit Balaac regē moabitarū quō scandalizaret pplm̄ israel. p:out dr. Apocal. ij. Docebat balaac. l. ipe Balaā mittere scandalū coram filijs israel cōsulendo videlz q̄ mulieres ornatas moabitas mitteret ad castra filioꝝ israel cū idolis earū vt inclinarēt eos ad fornicandū cū eis: ⁊ p hoc ad idolatrandū: qđ malū secutum est: sed acriter punitū cū illis qui cōsuluerūt ⁊ dederunt illud scandalū. vt p:z Numeri. xxiiij. Istud aūt scandalū actiuū nō est in pfectis. ⁊ de ipsis loquitur auro. ⁊ ps. Nō est illis scandalū actiuū. l. pfectis. Et rō sm̄ Tho. q. e. arti. vj. q: scandalū actiuū, p:ie est cū aliqs facit vel dicit aliquid intendens inducere ad ruinā: vel si nō intendit hoc ipm̄: tamen opus tale est vt natū sit inducere alium ad ruinā qđ euenit q: inordinatus est. Ad pfectos aūt p:tinet ea q̄ agunt sm̄ regulā rōnis ordinare. sm̄ illud. j. Cor. xiiij. Oia honeste ⁊ sm̄ ordinez fiant in vobis: ⁊ p:ecipue hanc cautelā adhibent in his in quib⁹ nō solū ipsi nō offenderēt sed etiā aliis offensionē pararent. Et si qđ in eoꝝ dictis vel factis ab hac moderatione desit hoc puenit ex infirmitate humana sm̄ quā a pfectione deficiunt: nō tn̄ intrantū deficiunt vt multū ab ordine rōnis recedat sed modicū ⁊ leuiter: qđ nō est tā magnū vt ex hoc rōnabiliter possit ab aliquo sumi occasio peccandi: ⁊ p:ecipue mortaliter qđ importat stricte ruinā. Docuit rps suo exemplo vitare alioꝝ scādalū qñ soluit tributū cū tn̄ nō teneret. di. Petro. Ut nō scandalizem⁹ eos vade ad mare ⁊ mitte hamuz. Mat. xvij. Quo exemplo docet Greg. cū quis scādalizat ex infamia ortā cōtra aliquos debēt ostendere innocentiā suā se excusando ad tollendū scandalū ortū. xj. q. iij. inter verba. Scandalum passiuū dicit sm̄ Tho. ij. ij. q. xliij. ar. iij. cum quis ex dicto vel facto alterius bono vel malo vel habenti spēm mali scandalizat. i. in aliqđ pctm̄ ruit. Non em̄ ruit quis ruina spūali nisi p aliqđ pctm̄: nō est em̄ scandalū passiuū specialē peccatū: q: ex dicto vel facto alterius contingit aliquem ruere sm̄ qōcūq; genus peccati. Nec hoc ipsuz qđ est sumere occasionem peccandi ex facto vel dicto alterius cōstituit specialem rōnem peccati: q: nō importat specialem deformitatez speciali virtuti oppositā. Et hoc scandalū passiuū qñq; est veniale cū scz quis ex facto vel dicto alterius inordinato ruit in veniale peccatū. Mortale aūt est cū ex inordinato facto vel dicto alterius labitur in mortale siue hoc intendat siue nō intendat scandalizans. ⁊ aliquando sine peccato alterius quis scandalizat grauiter peccans. sicut cum quis turbat vel aliqđ aliud malū agit ex bono opere vel doctrina rōnabili alterius. Et sic pharisei audito verbo a rpo. l. nō qđ intrat in os ⁊c. scandalizati sunt. Mat. xv. Et sic apostoli ex passione rpi scandalizati sunt. Nam videres eum capi ⁊ ita male tractari amiserūt fidem de ei⁹ diuinitate quaz p:ius crediderant p multa signa pbabilia edocti: Et sic in ruinā ceciderūt. sm̄ illud qđ p:edixerat eis dicēs. Omnes vos scandalum patiemini in me nocte ista. Mat. xxvj. Et certū est qđ in rpo nullū fuit peccatū. nec etiam in apls p:edicantib⁹ fidē rpi: qđ tamen erat iudeis scandalū vt dr. l. Cor. j. Et sic scandalū actiuū nō erat in rpo: sed in scandalizatis: q: ipsi se scandalizabāt ex indispositione sua sumentes sibi ruinā ex facto vel dicto rpi quod nō erat de se inductiuū ad ruinā sed ad virtutem sm̄ Tho. vbi. 3. Et Mat. xj. Beatus qui nō fuerit scandalizatus in me. i. qui videndo vel audiendo passionem meā nō inde dedignet ex hoc credere diuinitatem meā. p:rer ignominiā passionis

scādalus passiuus nō est in viris pfectis.

hoc aūt scandalū passiuū, p:prie nō reperitur in pfectis in charitate. ⁊ sic dicit ps. Nō est illis scandalū passiuum ⁊c. Et rō sm̄ Tho. ij. ij. q. xliij. ar. v. Scandalū passiuum importat quandā cōmotionē animi a bono in eo qui scandalū patit. Nullus aūt cōmouet qui rei immobili firmiter inhęret. Maiores aūt siue pfecti soli deo inhęrent cui⁹ est immutabilis bonitas: q: etsi inhęrent suis p:elatis nō inhęrent eis nisi inquantū ipi p:elati inhęrent rpo. sm̄ illud j. Cor. iiij. Imitatores mei estote sicut ⁊ ego rpi. Un quantūcūq; videant alios in suis dictis vel factis inordinate se habere ipsi in sua rectitudine nō recedūt: sm̄ illud ps. Qui cōfidunt in dño sicut mons syon. l. firmi erunt. nō cōmouebitur in eternū qui habitat in hierlm. Non ergo in his qui pfecte adherent deo per amorem inuenit scandalū. cuius em̄ perfecti viri ex infirmitate carnis incidant interdum in aliqua peccata venialia. nō tamē ex alioꝝ dictis vel factis scandalizant sm̄ pfectā rōnem scandali: sed potest esse in eis aliqua appetitus inquietio ad scādalū sm̄ illud ps. Mei aūt pene moti sunt pedes. q: zelaui super iniquos ⁊c. Qđ aūt dixit rps petro. Scandalū es mihi. Matth. xvj. ibi sumit imperfecte seu large scandalū p:o impedimento. non sc̄z q: rps, aerit scandalizatus: sed q: cum narrasset passionem suā rpus discipulis in via: petrus pietatis affectu ad eum posuit se ante eum quasi impedire volens iter suum ad locum passionis dicens. Propitius esto tibi: nō erit tibi hoc. ideo rps dixit sibi. Vade post me scandalū es mihi. i. impedimentum vis passionem. Non ergo perfecti sed imperfecti ⁊ mali sunt qui de facili scandalum passiuū incurrunt. Unde Hiero. super illud Matth. xviij. c. Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis. dicit. Nota q̄ qui scandalizat paruulus est. i. imperfectus. maiores em̄. i. perfecti scandalum non recipiunt. O quanta fatuitas hominū vt imitari velint exempla malorum ⁊ nō proborū. Quis est ille tam demens qui si videat alium in fluuiū se iactare: vel se vulnerare aut res suas p:oiscere velit illum imitari. etiā si fit potens vel sapiens: ⁊ nō potius illū irrideat illūq; imitetur qui querit p:motionem bonoꝝ suoꝝ. ⁊ que sunt vera bona nisi virtuosa opa. O quanta fragilitas p:sonarū vt ex quolibet leui verbo vel inordinato facto permittat se scandalizari. i. ruere in aliquod malum. Et ideo signanter dicitur Matth. xviij. Ue mundo a scandalis. Multi enim incidunt in magna peccata quibus ve damnationis reseruatur ex factis et dictis aliorum. Docet aūt rpus ibidem vitare occasiones quibus quis scandalizatur dicens. Si oculus tuus dexter scādalizet te erue eum ⁊ p:oiśce abs te. Et idem dicit de pede ⁊ manu. Ubi notandum q̄ non debet illud intelligi ita superficialiter sicut fecit ille inuenis qui hoc audiens a beato Petro martyre cum sibi confessus esset q̄ p le calcem dedisset matri: abscidit sibi pedem. sed tamen miraculose fuit per eum sibi restitutus. Quantum igitur ad sensum litteralem vult dicere christus. q̄ si oculus: id est aspectus alicuius rei: puta mulieris scādalizat te

Ira aliquē mortale peccatum ⁊ aliqñ veniale.

Ira non est in pfectis.

Docet rps scandaluz vitare.

Psal. cxxix.

Universidad de Deusto
Biblioteca

idest dat tibi occasionē ruendi in pcm̄ tentationis cōcupiscentie: vel odij: vel auaricie: ⁊ hmōi. ira scz q̄ ex visu talis rei vel psone ruis in pcm̄ vel fortiter impugnaris remoue a re talem aspectū nō respicias illud. ⁊ sic oculū salubriter eruisti ⁊ nō scādalū recipies inde. Sicut de pede ⁊ de manu intelligēdo p pede accessus ad aliquē locū q̄ videat multū vtilis. Is si ereūdo ad talē locū scādalizaris q: ibi sunt q̄ te ad pcm̄ inducāt: nō vadas: ⁊ pedes abscidisti. Si manus tua dextera. i. aliq̄s op̄etiā q̄d in se est pium vel spuale est inductiuū ad pcm̄ puta audire p̄fessionē alicui⁹ vñ cadis in lasciuiā. vel qđ nō intelligis in suis factis ꝓpter ignoratiā tuā absc̄inde. i. nō facias tale opus. Mo: aliter ꝺo oculus dexter est cōsideratio speculatiua vel exercitiū vite cōtemplatiue vel doctor aut cōsiliarius vel platus alicuius. Manus est exercitiū vite actiue. vel aliqs amicus vel benefactor: quo indiget vel operādo vel in viuēdo vel subueniendo necessitati sue. Pes est affectio ad aliquam psonā. Vñ Aug. Pes meus est amor meus: eo fero: quocūq; feror: q̄ affectio est. Si videat spuālis si scādalizat te q: inde plurimū ꝓfis amittis ⁊ in dei amore tepescis. vel in tentationes incidis graues vel alas quiete pturbas. de hoc maturatur ꝓpter indiscretā hmōi cōuersationes. Dia ista tollenda sunt etiā si vtilia multū viderent vt nō incidat quis in scādalū passiuū. Et idez de affectiōib⁹ inordinatis ad liberos ⁊ ad honores officia gradus ⁊ hmōi. vñ ⁊ Prouer. xxij. ꝺ. Noli esse amicus homini iracūdo ⁊c. ne ponas scandalus aie tue. ⁊ Eccl. vij. ꝺ. Noli querere fieri iudex si non vales virtute irrūpere iniquitates: ne ponas scandalū in agilitate tua ⁊ Eccl. xxij. Ne tradas te vie labori ose: ne ponas aie tue scandalū. Et ꝝps ait Job. xvj. Hec locutus sum vobis vt nō scādalizemini. Scādalum occasionatiuū est qđ est p accidens ⁊ preter intentionē. vt cū quis suo dicto vel facto inordinato nō intendit dare occasionē ruine: is tñ soluz sue satisfacere volūtati. ⁊ sic scandalū nō est sp spāle pcm̄ q: qđ est p accidens nō cōstituit speciem fm. b. Tho. ij. ij. q. xliij. ar. iij. Et tale scandalum pōt esse ⁊ veniale ⁊ mortale. Veniale cū scz q̄s cōmittit aliū pctī venialis: vel actū qui fm se nō est pcm̄: is hz aliquā speciē mali cū aliqua leui indiscretiōe vñ aliqs scādalizat seu trahi pōt ad aliqđ pcm̄ Mortale aūt cum cōmittit actū pctī mortalis alijs manifestū: siue etiā q: cōstat salutē primi ⁊ p ea cōseruāda nō p̄termittat aliqs facere qđ sibi libuerit quātūcūq; q̄s scādalizet: ⁊ tūc etiā cōmittēdo qđ esset de se veniale vel habaret speciem mali estimādo q̄ aliqs ex tali actu queat inueniri aliqđ mortale. ⁊ sine sui periculo vel detrimēto posset illd̄ dimittere ⁊ nō faceret: q: nō curat de salute primi dummodo sue volūtati satisfaciat: esset ei mortale: q: cōtra charitatē qua quis tenet̄ quidere saluti primi: sicut si mulier ꝑpendens vel estimās ex signis aliquē trahi ad cōcupiscentiaz sui extra mrimoniū offerat se indifferenter aspectui illius nō intendēs ex hoc illū inducere ad cōcupiscentiā suā: sed nec etiā de hoc curans: sed volens satisfacere volūtati sue seu leuitati in discurrendo p locā vel morando ad ostiū domus vel fenestras et quadā curiositate vel vanitate vt laudetur de pulchritudine: mortale esset. Secus aūt si hoc nō estimaret vel nō bene posset illa dimittere. vt q: opz ire ad ecclesiā vel alia loca: ⁊ aliqñ cū vicinis morari in via ne reddat se alijs onerosam. ⁊ de eo displicentiā habeat. Sicut cū quis hz nimiā familiaritatē cū aliqua psona suspecta ⁊ sentit hoies scandalizari nefaria de eis iudicando ⁊ loquendo. nec vult dimittere: nō curans q̄ alij scandalizent. q̄uis nō intendat aliqđ nefarium. nec illos scandalizare cū non subsit causa nec ꝓfaria illius familiaritatis peccat mortaliter dando occasionē ruine. Et de hoc intelligit illud Mar. xviij. Ve illi p quem scandalum venit. ve aūt impotat damnationez eternā. Et signanter dicit veni quasi diceret. etiā si hoc nō intenderet. s. scandalizare. tamen opus eius tale est q̄ inde venit scandalum. O q̄ hoc miserabile peccatū in mūdo abundat: ⁊ nullā vident sibi hoies facere cōscientiā: o: natus mulierū tam vanus: tripudiatus: ⁊ cantus. qđ est nisi magnū scandalū ⁊ laqueus aiarū. Ecce mulier inq̄t Salomon ꝓuer. vij. in habitu o: nata mere tricio ad capiendas aias. q. d. ad hoc opat illa o: natus ad scādalizādū ⁊ capiēdū aias pctō luxurie. Verba ⁊ gestus lasciuus plena q̄ dicūt quotidie iuuenes inuicē ex loquacitate vel solacio. quid sunt nisi magnū scandalū sibi ⁊ alijs audientib⁹. Eo: rūpunt em̄ bonos mores colloquia mala. ait apls. j. Eor. xv. Cōtumelie: detractiones: derisiones: susurrationes: cōtentiones: ⁊ pturbationes: generant vticq; magnū scandalum. Eccl. xxiij. Supbus ⁊ maledicus scandalizabit scz alios. Blasphemie: piuria: maledictiōes fraudes: nō audire diuina: ⁊ nō sumere sacramenta ⁊ alia mala opa q̄ vident filij in parentib⁹ suis: qđ sunt nisi magna scandala eis vt filia discant opari. Mala vita manifesta rector⁹ ⁊ prelatoz ecclie: ambitio: auaricia: simonia: pōpa vestiū: exquisite epule: spes varie luxurie. nōne magnū scandalū totius ꝓuincie. Vñ dns Mal. ij. Scandalizastis plurimos in lege. Filz ꝓpter exemplū male vite vestre. Et Piero de eis. Diuerterunt in laqueū tot⁹ mundi. Ponentes scandalū in omni loco. xxiij. q. iij. transferūr. Sedvt dicit. b. Greg. Scire debet prelati si vnq̄ delinquit q: tot mortib⁹ dni sunt quot exēplo pditiōis ad ceteros transmittunt. ij. q. j. notū. Debet ergo quilibet cauere ne verbo vel facto aliquē scandalizet. iurta illud apli. ij. Cor. vj. Nemini dantes vllā offensionē vt nō vituperet ministerium nostrū. Perfecti in charitate vticq; sunt liberi etiaz ab hoc genere scandali. Nā etsi cōmittūt aliqñ aliqua pctā. tamē nō sunt talia ⁊ taz magna q̄ aliquis rōnabiliter possit sibi sumere occasionē ruine spualis fm Tho. vbi. s. ar. vj. ⁊ sic de hmōi. Par multa ⁊c. ⁊ hoc ꝺuz ꝑseuerant in pfectione. Possunt em̄ a gra discedere. ⁊ tūc facta eoz mala q̄ nota fiunt magis scādalizant q̄ alioz. Et ex hoc aggrauat peccatū eoz magis q̄ alioz. Et si arguat in ꝓrariū. q: petrus ⁊ baduentū spūssancti fuit in statu pfectoz: ⁊ tamen gentiles cōuersos scandalizauit in obseruatione legaliū. Ad me dicit apls ad Gal. ij. Cum vidissem q̄ nō recte ambularet ad veritatem euangelij dixi cephe. i. petro coā oibus. Si tu cum iudeus sis gentiliter ⁊ non iudaice viuis: quomodo gentes cogis iudaizare. ergo ⁊c. Respondet Tho. vbi. s. ar. vj. q̄ petrus peccauit quidem ⁊ reprehensibilis fuit fm sententiam Augu. ⁊ ipsius Pauli. q̄uis Piero. dicat contrariuz in hoc q̄ subtrahebat se a gentilib⁹ vt vitaret scandalum iudeoz. q: hoc incaute aliqualiter faciebat. ita q̄ gentiles ad fidem cōuersi scandalizabant. Non tamen factum petri erat ita graue pcm̄ q̄ merito possent alij scandalizari. ⁊ sic patiebantur scandalum passiuū absq; hoc q̄ in petro esset scandalū actiuū. sed indispositio aut imperfectio eoz eos scandalizabat.

scādalus occasionatiuus q̄d sit.

§. v. Queritur vtruz bona

fiunt dimittenda ꝓpter scandalū alioz vitandum.

¶ Et p: imo de spiritualibus bonis.

¶ Secundo de rempo: ralibus.

¶ Tertio de sacramentalibus. ⁊ vtrum mutanda.

Et p fundamēto huius materie sumat regula iuris qua ꝺ: Utilius scandalus nasci ꝓmittit q̄ veritas dimittat. ex de reg. iu. vtilius. vbi glo. ibi ⁊ be. Tho. in. iiij. notāt triplicem veritatē. s. vite: doctrine: ⁊ iusticie. ⁊ dicit. b. Piero. q̄ dimittendū est ꝓpter scādalū. s. vitandū oīe qđ ꝑeternitti pōt salua triplici veritate. s. vite: doctrine: ⁊ iusticie. Quinimo ⁊ veritas iusticie ⁊ doctrine q̄cq; ꝓpter scandalū dimittenda est fm Tho. ⁊ Ray. ⁊ Ulri. Unde danē versus. Est veritas vite doctrine iusticieq;. P: imuz semp habe duo alia ꝓpter scandala linque. scz aliqñ. Mō intelligendū est non quidē vt doceat aliqua falsitas ꝓpter scandalū vitan duz. sed vt taceat veritas nō necessaria. Et silr nulli fienda est iniusticia. s. vt damnet innocens ꝓpter vitandū scandalū alioz: is ꝺo: mire pōt seueritas vt punianť q̄ meruerūt.

Triplex veritas

De bonis igit̄ spūalibus q̄ reperiunt̄ in veritate vite iusticie ⁊ doctrine. cū queritur vtrū sint dimittēda ꝓpter scādalū vitandū. Rnder. b. Tho. ij. ij. q. xliij. ar. vij. q̄ questio ista nō hz locū in scādalo actiuo: q: nihil faciēdo est cum scandalo actiuo qđ est factū vel dictū min⁹ rectū: is hz locū in scandalo passiuo. P: o cui⁹ declaratiōe notandū q̄ in spūalib⁹ bonis q̄dā sunt de necessitate salutis q̄ ꝑtermitti nō pñt absq; pcō mortali. Manifestū est aūt q̄ nullus ꝺz peccare mortaliter vt alteri⁹ pcm̄ impediat. Et rō est: q: magis tenet̄ q̄libz sua salutē spūalē diligere q̄ cuiuscūq; alteri⁹. cū nō solum ipse actus dilectiōis: is etiā ipe o: do diligendi sit in ꝓcepto q̄ est de p̄i⁹ ⁊ magis se q̄ aliū diligat fm Tho. Statue ē facūt q̄ ꝓpter tollēdū scādalū alioz quātūcūq; graue peiorāt vel aliqđ criminale faciūt. qđ tñ frequēter accidit quia immo nec veniale cōmittēdū est ꝓpter alioz scādalū vitandū: q̄uis hoc aliq̄ direrit qđ. b. Tho. vbi. s. reprobat. Et rō est fm ipm. q: hoc ꝓplicat ꝺicia. Nā si faciēdū est ia nō est malū nec pcm̄. Nullus em̄ peccat faciend qđ ꝺz. si aūt pcm̄ est eligibile nō est. q̄ fieri nō ꝺz. Ad qđ fac qđ ait Aug. xxij. q. ij. faciat. cū saluti hois nisi peccādo cōsulere nō possit ia se existimet nō hre qđ faciat. Et q̄uis ꝑ veniale non tollat hoi gra p quā est ei salus. tñ inquantū venia disponit ad mortale. ⁊ sic ꝺgit in detrimentū salutis. Vñ ꝺ: Tirate vite pōt bñ q̄s aliqñ facere qđ qđ ex gne esset veniale vt ꝓbuz ociosus. ⁊ tñ dicēdo ad tollēdū scādalū vel ad subleuāduz rediū. tūc nō erit pcm̄ nec ꝓprie ociosum nisi materialiter. Quedā alia bona spūalia sunt q̄ nō sunt de necessitate salutis. vt dare elemosynas: ieiunare: ingredi religionem. ⁊ hmōi. Et in his distinguēdū de scādalo: q: aut scādalū qđ ex eis ouit̄ ꝓcedit ex malicia: cū. s. aliq̄ volūt impedire hmōi spūalia bona scādala ꝓcitādo. Et hoc ꝺ: scādalū pharisеoru q̄ de doctrina ꝝpi scandalizabant. ⁊ hoc nec tenēdū est cum ꝝps docuit. Mat. xv. dicens. Sinite eos. s. scādalizari. nec dimittatis bona opa ꝓpter tale scādalū ex malicia ꝓcedens. Aut scādalū ꝓcedit ex infirmitate vel ignorantia. ⁊ dicit scādalū pusillor. Et ꝓpter hoc scandalū spūalia opa sunt occultāda vel interdū differenda vbi periculū nō imminet quousq; reddita rōne scandalus cesset. Si aūt post redditā rōnem hoc scādalū duret. ia videt ex malicia esse. Et sic ꝓpt ipm nō sunt hmōi spūalia opa dimittēda. Nota tādū etiā fm bea. Tho. vbi. s. q̄ inducere vite ⁊ doctrine ⁊ iusticie nō solū cōpetit id qđ est de necessitate salutis: sed etiā illud p qđ ꝑfectius ꝓuenit ad salutem. fm illud. s. Eor. xiij. Emulamini charismata meliora. Unde cōsilia nō sunt simplr ꝓtermittenda nec etiā opa mie ꝓpter scandalum: etsi sint interdū occultanda vel differenda ꝓpter scādalū pusillor⁹ vt dictū est. Si ergo ꝓpter ingressus religionis alicui⁹ ꝓparentes vel alij scādalizant̄ vsq; ad mortē aie vel corporis nō ꝺz aliq̄s ꝓpter hoc dimittere ingredi religionem ⁊ oia mala q̄ inde sequerent nō imputant̄ ei q̄ ingredit̄ is illis q̄ faciūt seipsos sine causa scandalizantes. Si tñ ex aliqua fine dilatione ista scādala auferri verisimr estimarent ⁊ illi periculū nō imineret nō valendi postea religionem ingredi differre deberet. Sciendū etiā q̄ obseruatio cōsilioz ⁊ impletio operū mie sunt q̄ndo de necessitate salutis. qđ ptz i his q̄ iam nouerūt p̄silia. ⁊ in his in quibus er debito imminet defectib⁹ alioz subuenire vel in rpalibus puta pascendo esurientē: vel in spūalibus docendo ignorantes siue fiat debitū ꝓpter iniūctū officiū vt ptz in ꝑ̄laris: siue ꝓpter necessitatē indigētis: ⁊ tūc eadē rō est de hmōi sicut de his q̄ sunt de necessitate salutis. Quantum igit̄ ad veritatē doctrine cū dicit̄ ꝓpter scandalū esse dimittenda. hoc est sic intelligendū fm b. Tho. vbi. s. vt nō quidē doceat falsuz aliqđ ꝓpter veritatē scādalū. q: ꝺ est de necessitate salutis. s. nō docere falsitatē sed veritatē ⁊ etiā nō tacere veritatē cū est necesse. ꝑ salute alioz. Vñ Ihūs. dicit q̄ nō solū. p dictoz est veritatis qui trāsgrediēs veritatem palā p: o veritate mendaciū loquit̄: sed etiā qui nō libere veritatem ꝓnunciat. quā libere ꝓnūciare opz; aut nō defendit veritatem quā defendere cōuenit̄. p dictoz est veritatis. xi. q. iij. nolite. Sed ipe actus docēdi pōt p: eternitti fm cōgruentiā tempoz⁹ ⁊ psonarū ab eo cui incūbit officiū docendi. vel simpliciter quādo ex doctrina seu p̄dicatione nō sequit̄ aliquis fructus ⁊ scandalum alioz. vel fm quid. scz quoad aliquā materiā. pura in aliqua ciuitate vel castro sacerdotes sunt concubinarij quasi oēs: nec est spes correctionis eoz: q: p: elati non curant: immo forte sunt in eadem dānatione. Si p̄dicaro: dicar ppl̄o eos vitandos in officijs ⁊ sacramentis nec sperat p hoc remediū adhibere: sed scandalū sequi. primo ipsoz clericoz: secūdo ppl̄i: q̄ nihilominꝰ nō vitabunt eos: audiendo etiā hoc esse p̄ceptū ecclesie. vel cōtemnent eos ⁊ sacramenta eoz. vt quid p̄ditio hec. quare nō potius reticendū ppl̄o ⁊ ignorantia que iuris positiui est excusabit eos. Hec Durā. o: dinis minoz in sum. Et multa similia possent hic applicari. Nec est cōtra qđ dicit̄ dist. xliij. dispensatio. Dispensatio celestis seminis nobis est iniūcta. Ue si nō sparserim⁹: ve si tacuerimus. Intelligit̄ em̄ hoc de doctrina necessaria ad salutem ⁊ cū sperat fructus etsi inde alij scandalizentur. aliꝰ tacere docet Dic. ꝺ. xj. q. iij. quomō ergo. Quantū ad veritatem iusticie quō sit dimittenda ꝓpter scandalū scz correctio. Sciendū fm bea. Tho. vbi. s. q̄ cū penaruz inflictio nō sit ꝓpter se expetenda: sed infligunt pene vt quedā medicine ad cohibendū peccata. Ideo in tantū habent rōnez ipenarum siue aliarū rerum nō debet ꝓpter scandalū alioz hoc dimittere simpliciter: q: hoc ptinet ad necessitatem salutis. fm Tho. vbi. s. ar. viij. sed sedare si apte potest. Infamiā etiā iniuste exortam vnde hoies quasi credentes hoc scandalizantur debet ꝓ: o posse purgare illis modis quibus licite pōt vel ostendendo innocentiā suā ⁊ falsitatem obloquētium vel ꝓbationes faciendo inducere vt cōuincant de mendacio: vel per alios modos iustos. Et hoc no. Augu. xi. q. iij. c. nō sunt audiendi. vbi in fine dicit. Nobis necessaria est vita nostra scz bona. alijs aut em fama nostra.

De bonis spūalib⁹ ꝓt scādalus dimittēdis

Spūalia nō sunt necessaria ad salutem.

Cōsilia nō sunt simplr dimittēda.

Duo ꝓcipue dos ad q̄m alij est dimittēda.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ūñ tpa/lia sunt p/ pter scā/dalū di/mittēda.

§.VI. De secūdo scz de tē/

potalib⁹ bonis vtrū sint dimittēd⁹ ppter scādalū eor⁹ a q̄b⁹ repet⁹unt. Ñndet.b.Tho.ii.ii.q.xlii.ar.viij. Distinguēdus est de hmōi bonis.q: aut nr̄a sunt: aut sunt ad ꝓseruādū p alios nobis cōmissa. ficut bona eccl̄ie cōmittunt prelatis: ⁊ bona cōia q̄buscūq; reipublice recto:ib⁹. Et taliū ꝓseruatio sicut ⁊ depositor⁹ iminet his q̄b⁹ cōmissa sunt ex necessitate. ⁊ iō nō sunt ppter scandalū dimittēda q̄n.s.repetant: vel pmittēda auferri sicut nec alia q̄ sunt de necessitate salutis. Et sic de.Tho.cārua.archiepūs nō dimisit q̄n repeteret res eccl̄ie: q̄uis inde sequeret scādalum regis Anglie. Si ẽ bona tpalia nr̄a sunt ⁊ ipsor⁹ dñi sum⁹ dimittere ea distribuēdo si penes nos sunt vel nō repetēdo si apd alios sunt.ppter scādalū q̄ncq; debem⁹: q̄ncq; nō debem⁹. Si em̄ scandalū ex hoc oriat.ppter ignorātiā. vt q: puret esse sua qui detiner.vel.ppter infirmitatē alior⁹. qđ supra dictū est esse scandalū pusillor⁹.tunc vel dimittenda sunt totaliter vel aliter sedādū scādalū pusillor⁹ p aliquā admonitionē. Ūñ Aug.in sermone dñi in mōte. Dandum est qđ nec tibi nec alteri noceat q̄ ab hoīe credi pōt. Et cū nocueris qđ petit iudicanda est ei iustīcia. Et melius ei aliq̄d dabis cū perente iniuste cor:reteris. Aliq̄n̄ do scandalū qđ nascitur ex repetitiōe suor⁹ bonor⁹.pcedit ex malicia qđ est scandalum phariseor⁹. Et ppter eos qui sic scandala cōcitant non sunt tpalia dimittenda.q: hoc noceret bono cui daret em̄ per hoc malis occasio rapiendi aliena: ⁊ noceret etiā ipis rapientib⁹ qui retinendo aliena in pctō pmanerent. Ūñ dicit Greg.in li.moral. q̄ cū quidā tpalia nobis rapiūt sunt tolerandi. Quidā vo seruata equalitate ꝓhibendi nō sola cura ne nr̄a subtrahant: sed ne rapientes nō sua seipos perdant. Hec Greg. Si em̄ passim pmitteret hoīb⁹ mali rapere aliena: vergeret hoc in detrimentū veritatis vite ⁊ doctrine ⁊ iustīcie. ⁊ sic esset cōtra regulā iuris. Juste tñ ⁊ pie eccl̄ia abstinet a decimis exigendis in terris in quib⁹ nō est cōsuetudo decimas s̄luere ad vitandū scandalum hoīm. Sic etiā aplus seminans spiritualia Corinthijs pie abstinuit a recipiendo seu petendo tpalia ab eis ne offendiculum daret euangelio ne sz illi scandalizar̄ent si petiss̄et ab eis qđ nō erant cōsuet⁹i.hec.Tho. Si aūt tyrannus aliquis teneret aliqua bona eccl̄ie ⁊ ex repetitiōe inde sequeretur scandalū nō solū tyranno:sed eccl̄ie seu pplo vel dero ꝓtra quē ille malignaret.ita q̄ maius esset dānū sequēdum ex tali repetitiōe ⁊ rebatiōe q̄ ex ei⁹ caret ia licitū ⁊ iustū videt.hoc em̄ videt esse redimere vexationem suā. Et qđ dictū est q̄ nō debent dimitti talia ppter scandalum intelligendū videt ppter scandalū illius solius. vel ita q̄ nō sequatur aliud maius scandalum. De facto beati Tho. cantuarien. pōt dici q̄ forte illa tpalia que repetebat erāt annexa spūalibus quor⁹ rer nō erat capax: sicut ius percipiendi decimas. ⁊ hmōi: vl etiā q: multa fecerūt sancti ad superogationem ⁊ maior⁹em pfectionem ad que tamen nō tenebantur de necessitate salutis.sicut q̄ Amb. ꝓhibuit Theodosiū intrare eccl̄iā ante publicā penitentiā factā. vel eum in choro stare. ⁊ hmōi.

Utrū fictio debeat fieri i sacramētis ad scādaluz vitandū

§.VII. Tertio de sacramē/

tis vel etiā sacramētalib⁹ ⁊ vsu eor⁹. vtrū falsitas aut fictio vel mutatio fieri debz ppter scandalū vitandū. Et dicēdū q̄ nulla fictio vel abusus vel mutatio substātialis fieri dz. Ūñ nunq̄ dz dari hostia nō cōsecrata: ne indigne accipiēs ad iudiciū sui sumat. q: ꝓ hoc nō euadit iudiciū sumēs ⁊ sacerdos mortaliter peccat. Sz si pctō: est notorius negare debet quantūcūq; scandalizaret: si occultus denegare nō debet. Similiter ppter scandalū vitandū cōstitentis. qui si nō absoluitur ꝓmittit se multa mala facturū. ⁊ desperatum nō debet absoluere eum si nō ꝓponit se a mortalib⁹ abstinere. Similiter nō debet quis ꝓpter quodcūq; scandalum vitandū vel sue infamie vel alior⁹ turbationes celebrare in mortali existens cōtritus ⁊ hmōi. De sacramentalibus aūt ls dicant Guil. ⁊ Archid. q̄ possit fieri fictio in eis ppter vitādū scandalum: puta in aliquo monasterio de more est q̄ cōsecrent virgines q̄ cōsecratio est quid sacramentale: in cui⁹ officio illa q̄ ꝓsecrat dicit se esse virginem et sic est ibi fictio seu mendaciū. Si hoc dicat dū consecratur q̄ occulte amisit virginitatē q̄si illa ꝺba nō diceret vel nō cōsecrarek vel habereḱ ꝓ corrupta: ⁊ sic magnū scādalū ⁊ infamia sequereḱ ei. Ūñ dicunt prefati ad tollendū tale posse fieri talē cōsecrationē cū illis ꝺbis virginitatis. Sed Alb. ⁊ Tho. ⁊ P⁹ pa.in.iiij.asserūt ꝺ.iiij. sz q̄ hoc fieri nō dz: q: nec sacramēta nec sacramētalia ppter vitādū scādalū debēt mutari: ꝺ pōt adhiberi quedā caurela ad tollendū scādalū: puta vt fiant q̄ nō sunt de suba vel virginalis: vt accensio candelarum: ⁊ hmōi: mutatis his q̄ sunt de suba vel virginalis: ꝺba. s. que dicunt in impositione veli mutato noīe virginitatis in nomē castitatis. Satis cōcordat Host. ⁊ Gof. id qđ habet ex qđ me.cau.c.s. Nomen virginitatis cōgruere pōt corrupte. si continens sit. Mutatio in sacramētis quoad substantialia fieri nō pōt propter scandalū vitandū vel alia de causa: etiaz ex dispensatione pape: q: ipsa sunt de institutione diuina. Posset autem fieri ⁊ his que nō sunt de substantia ipso dispensante vt circa ritus eor⁹. Dispensauit aūt Greg. in quodā loco ex necessitate. s. ppter carentiā epor⁹ q̄ simplices sacerdotes possent chrismare seu sacrm cōfirmationis cōferre ad tollendū scandalū: vt ptz dist. xcv. c. peruenit. qđ de iure communi fieri nō pōt. vt ibi subditur in. c. sequenti. ⁊ glo. ⁊ beatus Tho. in. iiij. Jn quo solus papa dispēsare potest. ⁊ nō alius: alꝰ nō esset ibi sacramentum confirmationis si per alium fieret q̄ per epm̄ fm Tho.

¶ De blasphemia. i. maledictione q̄ fit multipliciter cōtra deum vel creaturas. Cap.v.

LAsphemiam ponit

Gze. in li. moral. esse filiā ire. Et sumit ꝺ blasphemia ꝓ maledictiōe: put etiā vulgariter sumit. Pro cui⁹ declaratiōe. b. Tho. dicit. ij. ij. q. lxxvj. ar. j. q̄ maledicere idē est q̄ malū dicere. Dicere autē tripl̄r se hz. id qđ dicit. Uno mō ꝓ modū enūciatiōis: ficut aliq̄d exprimit mō indicatiuo. Et sic maledicere nihil aliud est q̄ malū alteri referre qđ ptinet ad detractionem vñ detractores q̄ncq; maledici dicunt. Sic sumit Leui. xix. Surdo nō maledices. i. absenti non detrahes. ⁊. ꝑ. q. iij. in cūctis. Ubi dicit Greg. scribens cuidā epo infamato iniuste. Sanctitas vestra dz mentē suā a maledicor⁹ rumoribus hoīm atq̄ obtrectatiōib⁹ diffūgere: ⁊ solaque interne vite sunt atq̄ vtilitati subditor⁹ pficiunt cogitare. Sicetiā sumit dist. xlvj. clericus. Clericus maledicus cogat ad posterandū veniā. Secūdo mō dicere sez hz ad id qđ dicit ꝓ modū cause. Et hoc quidē primo ⁊ principaliter cōpetit deo q̄ ꝺa suo ꝺbo fecit. fm illud ps. Dixit ⁊ facta sunt. Cōsequenter cōuenit hoibus qui verbo suo alios monent ꝙ imperiū ad aliquid faciendū. Et ad hoc instituta sunt verba imperatiui modi. Et isto mō cū inducit ꝓfert sniam pene in aliquem vel cū ꝓlatus eccl̄ie excōicat aliquē illū maledicit. Si ergo ꝺ facit sub rōne boni. s. iusticie vt pctm̄ puniat vt iustīcia dicat: sic maledicere nō erit pctm̄ nec ppie maledictio: q: intentio eius nō fertur ad malū sed ad bonū. Si vo sub rōne mali faciat intendens malū illius qui cōdemnatur inquantū malū. sic maledicere. i. excōicationez inferre: vel aliā sententiā pene spūalis vel tpalis erit peccatuz mortale: q: cōtra charitatem ⁊ iustīciā. Sic sumit. xxiij. q. iij. §. ipse dñs. De hoc etiā Augu. dicit. q. ea. deus quibus. Deus quibus maledicit meritum eius designat cui maledicit ⁊ sententiā promittit vt pote q̄ nō fallit: neq; qualitas peccati: neq; peccantis affectus. Hoc aūt qui hoc non pōt scire: nec ꝓpositū mentēq; alterius videre aut cognoscere pōt. Jdcirco etiā si iudicantis vel sniam ꝓmentis in cuitu ꝓferat maledictū: nō pōt eē maledicēdi cā vbi ignorat peccātis affect⁹. Hec ille. Vult dicere q̄ nō pōt q̄s iuste cōdemnare de pctō occulto: q̄uis em̄ peccātis affect⁹ in se nō videat ficut nec cor hois: tm̄ pcipi pōt ex aliq̄ manifesto pctō ꝙ q̄ pena infligēda esset affect⁹ ei⁹. Sicut q̄uis sciri nō possit q̄s sit maledict⁹ a deo fm finalē reprobationē: tñ sciri pōt q̄s sit a deo maledict⁹ fm reatū vite presentis. Tho. vbi. s. Tertio dicere se hz ad id qđ dz vt expressio quedā affectus desiderantis id qđ verbo exprimit. Et ad hoc sunt instituta verba optatiui modi. Jfacere aūt aliq̄d ⁊ velle illud se cōsequunt in bonitate. malicia. Et sic maledicere aliquē. s. optādo ei malū nō ob aliq̄d bonū: sz ob malū eius est pctm̄. Et de hac inq̄t Aug. Humanū vitiuz tunc scit maledicta ꝓferre cū forte cōuitijs aut iniurijs ꝓuocatur. Quod vitiū volens resecare apls. ne maledicta maledictis ⁊ cōuitia cōuitijs ꝓuocemus mādatū nec cessariū posuit vt benedicamus quo cōuitiādi vitiū resecetur: nō quo adiudicādi ꝺitas que hoīes latet ⁊ pnūciādi auctor⁹ perimat. xxiij. q. iij. c. deus qui. Ponit autem apls hoc Rom. xij. vbi ait. Benedicite ⁊ nolite maledicere. Sicut ⁊ de christo dicit Pe. in ꝓma canonica. ij. ca. Cū maledicereḱ nō maledicebat: cū paterek nō cōminabat. Et de hac hic agit q̄ cōiter ꝓcedit ab ira. Et possit sic diffiniri q̄ est imprecatio seu appetitio alicuius mali cōtra aliquē per verba expressa.

§.I. De maledictiōe iquit

psalmista loquens de iniquis. Quorum os maledictiōe ⁊ amaritudine plenum est. Veloces pedes eor⁹ ad effundendū sanguinem. Contritio ⁊ infelicitas in vijs eor⁹. um. pś. xiij. Ubi tria notantur.

¶ Primo describit maledictionem ꝓout est vitiosa. ibi. Quor⁹ os maledictione ⁊ amaritudine plenū est.

¶ Secō ponit affectionē ꝓout est pniciosa. ibi. Veloces pedes eor⁹ ad effundendū sanguinem.

¶ Tertio subdit cōsecutionē, put est angustiosa. ibi. Contritio ⁊ infelicitas in vijs eor⁹.um.

Quātū ad ꝓmū. Jntantū maledictio est vitiosa inquātū habet secū amaritudinē rancoris ⁊ ire. Et ideo adiungit maledictioni amaritudinē. Pedes sunt affectus qui sunt veloces. i. ꝓpti ad effundēdū sanguinē. i. ad rixas vel ad multiplicandū peccata. Demū in vijs. i. ꝙ operib⁹ eor⁹. contritio. i. magna tribulatio in ꝓsenti et infelicitas damnationis in futuro eis erit si nō penitent. Notandū q̄ est triplex maledictio ex ira vel odio ꝓcedens in qua reperitur peccatum.

Triplex maledictio ire.

¶ Prima est contra naturā diuinalē.

¶ Scā est cōtra creaturā intellectualē.

¶ Tertia est cōtra facturā irrationalē.

§.II. Prima que est cōtra

naturā diuinalē que etiā includit blasphemiā est cū quis maledicit deū. Jmpcat em̄ ei malū acti esset creatura. qđ tamē ei nō pōt conuenire: ⁊ sic continet blasphemiā. Hoc aūt semp est mortale cum perpēdit se maledicere: nec excusatur q̄ ex subita ira hoc facit: vel ex more. sicut nec excusaret ab homicidio et cōsequenter a pena mortis si q̄s ex impetu ire hoc ageret. pś. Maledicēres ei idest deo dísperibūt. i. diuersis modis peribunt: quia quoad animam morte gehenne in alia vita: ⁊ in ꝓsenti penis variis cor⁹.pōris. Leui. xxiiij. Qui maledixerit deum suum mortē morietur. s. cor⁹porali. Ostenditur aūt grauitas huius maledictionis tripliciter.

pś. ꝓpos

Grauitas blasphemie.

¶ Primo quia nominari ꝓpie a sanctis refugit.

¶ Secō quia puniri seuere statutis ꝓcipitur.

¶ Tertio q: exerceri sepe a damnatis reperit.

Tantū habeḱ hor⁹ ista vitiū. s. maledicere deum q̄ ꝓfani viri nō audēt⁹ vitiū. ꝓpio noie nūcupare: sed sed ꝙ cōtrariū nominant. ꝺdictionē. ꝙ maledictiōe. vt ps

Job. s. vbi ꝺ: q̄ in capite hebdē mittebat Job pro filijs ⁊ scificabat eos sibi admonēdo et corrigēdo de vitijs siue offerēdo ꝓ eis sacrificia. Et subdit. Dicebat em̄. s. Iob. Ne forte peccauerint filij mei ⁊ ꝺdixerint deo. i. maledixerit. Sic etiā qñ falso accusauerūt testes Naboth de blasphemia seu maledictiōe dixerūt ꝺ eū. Ꝺdixit Naboth deo ⁊ regi. i. maledixit. iij. Reg. xxi. Quinimmo audiētes iudei deū blasphemare: etiā q̄ mali erāt in signū honoris ⁊ detestatiōis dilacerabāt vestimenta sua: sicut ꝺ: de Cayphā pōtifice sed pessimo q̄ scidit vestimēta sua cū dixit de xpo Blasphemauit. Mat. xxvj. Nec mirū: videt em̄ hoc ꝓcedere de odio ad deū. Odiū aūt dei est marimū peccator⁹. Et mirū est q̄ terra nō absorbet tales ppter tantū scelus.

Leges ciuiles arrociter puniunt blasphematores p auten. aleaxv⁹ §. fi. C. de relig. et sump. fune.

Scō ostēdit grauitas ex punitiōe legū. Omis ler mādat tales puniri grauiter. Et ter diuina morte cōpali iubet hmōi puniri. Ūñ ꝑpho dei ambulāte p deserū ad terrā ꝓmissiōis inuētus fuit vnus deū maledixisse: de q̄ mandauit dñs a pplo lapidari. vt habet Leuit. xxiiij. Ter canonica iniūgit aspera pniam. ex de maledicis. c. ij. Jbi ponitur talis pena: q̄ q̄ maledixerit deū vel beatā ꝙginē vel scōs debe⁹ ꝑe dñicis diebꝰ stare in foris ecclesie dū ꝺ: missa: ita q̄ in vltimo ster fine pallio ⁊ calciamētis ⁊ corrigiam habeat ad collū: ⁊ q̄ ꝑcedētib⁹ sertis feriis ieiunet in pane ⁊ aqua: ⁊ nō ingrediatur eccl̄iam. Et quolibet dieto:ū dierū reficiat tres vel duos si nō posset tres vel saltē vnū: ⁊ si hoc nō supperāt ei⁹ facultates id in penam aliā cōmutet. Et si ꝑdicta renueret sustinere: ꝺz interdici ingressus eccl̄ie: ⁊ in obitu carere sepultura. Jn foro tñ pe nitētie nō opz illam iniūgere: sz arbitraria est ficut ꝓ aliis pctis fm Gof. Si ꝺo in iudicio ecclesiastico comincereḱ alis pnia posset imponi ⁊ ad illā cogi. Jn omi etiā ciuitate bñ regulata statutis ponit pena pecuniaria: vl alia cōtra maledicētes deū. Et officiales in talib⁹ locis q̄ omittūt ex negligētia tales punire grauiter peccāt. Ūñ Greg. Cōsentire videt errāti q̄ ad refecāda q̄ corrigi debent nō occurrit. i. lxxxiij. cōsentire. Ūñ tales puniēdo ⁊ lucrū temporale iustissime acq̄rūt: q: cōuer ps talis pecunie i penā solute est rector:ū ⁊ accusantiū: ⁊ magnū meritū sibi acq̄rūt cor⁹ de. Jpi etiā saraceni maledicētes deū faciūt terribiliter ꝺberare. Tertio oñdit grauitas ei⁹ ex hoc q̄ est exercitiū eor⁹ q̄ sunt in inferno. Nō aliud op⁹ ibi exercent nisi blasphemare deū ⁊ maledicere: sicut dic Job. in Apoca. xvj. de eis q̄ māducauerunt linguas suas pre dolore: blasphemauerūt deū viue. Cū hz ptātē sup has plagas. s. affligēdi eos. Qui g̃ hoc vitio detineḱ oñdit se ptinere ad statū dānator⁹ ex q̄ exercet artē eor⁹. Terribile est ⁊ valde formidandū exemplū qđ inducit Greg. in. iiij. diał. de quodā puero q̄ncq annor⁹ q̄ a parēt⁹ suis ciuib⁹ romanis in delitijs male nutrit⁹: ꝙsueuerat ꝙ quolibet minimo deū maledicere. Et cū supueniente peste in vrbe illa puer infect⁹ esset: pr̄i tenēti eū in brachijs cepit puer damare. Obsta pater. Mauri hoies me cape volunt. sfaciēq̄ suā absc̄odere i sinu pr̄is q̄rebat: ne. s. illos videret demones q̄ apparuerūt in forma ethiopū: nil tñ pr̄ videbat. Sicq̄ exterritus puer deū blasphemauit: inter que ꝺba vltimū spiritū exhalauit: ductꝰ a demonijs in infernū damnator⁹ quoz officiū ita cito didicerat. Et licz in tā tenera etate infantuli nō soleat q̄s vsum rōnis hre. credēdū est fm Tho. in. iiij. in eo vsum rōnis acceleratū fuisse: sicq̄ ꝓpter pctm̄ maledictiōis damnationē eternā meruisse: multiq̄s alij deū maledicēdo in ludis vel alijs actibus a demonijs fuerūt arrepti: ⁊ terribiliꝰ vexati. Quor⁹ os maledic. ⁊c. Contritio ⁊ infelicitas ⁊c.

Blasphemia ē exercitium dānator⁹

De puero dānato in q̄nto anno ob blasphemiā.

§.III. Secūda maledictio

Sāctos blasphemare vel angelos est pctm̄ mortale

est ꝓtra naturā intellectualē: ⁊ hec est celestiū infernalium ⁊ terrestrium. Si q̄s aūt maledicit aliquē sanctor⁹ vel angelor⁹ nullū dubiū q̄ mortaliter peccat: q: ficut honor⁹ q̄ fit sctis redūdat in honorē dei q̄ sctificat eos: ꝓpter qđ dicit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Adde p hoc tex. i c. qualis xxv. di. et nota. i. l. si q̄s cuz militib⁹. C. ac ⁊. iul. ma⁹ iest. ⁊ i. l. ſ. C. d̄ re cred. ⁊ iu reiu.

pſs. Glorioſus de⁹ in ſcris ſuis. ſ. appareat: ira iniuria q̄ ſit ſanctis: vt maledictio blaſphemie de honorak de⁹. vñ ⁊ cē de maledi. c. i. puniri iubent maledicētes ſanctos. Creatu rā infernalē vt diabolū ipm maledicere inquātū creatura ſeu ſm naturā nullo modo licet: q: ipſe ſm naturā bonus eſt ſicut ⁊ q̄libet creatura. Scōm culpā ꝺo ⁊ malicia q̄ in eo eſt maledici pōt: qđ nō eſt aliud niſi deteſtari culpam ei⁹. Vñ ꝺ: Job. iij. Maledicāt ei. ſ. nocti culpe o:riginalis qui maledicūt diei. i. diabolo. ſ. ſcri viri. Nec eſt ⁊tra qđ ꝺ: Eccli. xxj. Cū maledicit impi⁹ diabolū maledicit animam ſuā. q: ſm Tho. vbi. ſ. cū maledicit pctō: diabolū. ppē cul pā: q: ak maledicēdus nō eſt. ſiki rōne oñdit ſe maledictio ne dignū cū in culpa maneat: ⁊ ficꝺ: maledicere animam ſuā. Et leuitate aūt vel ira nō cogere pctm eſt. ſicut cōiter accidit. Vñ ⁊ abſtinere ab hoc docemur exēplo archāgeli de q̄ dicit in epla Jude. Cum altercarek michael cum dia bolo de co:poze moyſi nō auſus fuit in eū iudiciū inferre blaſphemie: ſed ait. Increpet te de⁹. Ubi Hiero. Si ergo michael nō fuit auſus diabolo ⁊ certe maledictionis diſ gniſſimo iudiciū inferre blaſphemie: quāto magis nos ab oñi maledicto puri eſſe debem⁹. Merebak ꝺe diabol⁹ maledictū: ſz nos archāgeli blaſphemia erire nō debuit. xviij. q. iij. ſi igit. Altercatio aūt illa in hoc fuit: q: diabol⁹ q̄rebat inueniri co:p⁹ moyſi: vt. ſ. eos induceret ad idola tria p nimiū cultū ei⁹: ſz angel⁹ phibebat inueniri ad ſub trahendū eis occaſionē ſuptſtitiōis: qđ ⁊ facē eſt ſcvt nō inueniret. Creatura intellectualis terreſtris eſt vt homo cui cū malū optari nō debet inquārum ma..r. i. a etiā nec maledici: cū ſit fact⁹ ad imaginē dei. Cōtingit aūt ex cauſa triplici hominē maledicere.

¶ Ex cōfo:matione dei ⁊ amo:e iuſticie.

¶ Ex deliberatione ⁊ liuo:e vindicte.

¶ Ex ſub:reptione vel co:reptione nequitie.

Primo igit cū q̄s maledicit alicui o fo:mādo ſe volūtas ti diuine quā videt velle aliq̄ malū illi⁹ hois ex inſtinctu ſpūſcti tūc nō eſt pctm ſm Tho. vbi. ſ. ar. ſ. Et ..nō pet⁹ apls maledixit ſimoni mago dicēs. Pecunia tua ſit tecū in perditionē. Actu. v. Et paulus maledixit elyme mago. Percutiar re de⁹ cecirate fili diaboli. Et heliz⁹ maledixit pueris deridentib⁹ eū in noīe dñi: vñ ſecuta eſt deuo:atio eoz ab v:ſis. iiij. Reg. ij. Et noe maledixit chanaan filio cham: ꝑpter deriſionē factā ſibi a dicto cham. Geñ. ix. ca. Eadē rōne oēs maledictiones q̄ imp̄cate ſunt a ſctis ꝑphe tis ꝺ pctō:es: vt illud. Duplicidonē ꝺ:ere eos dñe de⁹ nr̄. Et illꝺ Geñ. xxvij. Qui maledixerit tibi maledictioib⁹ repleak. Et in ps. cviij. De⁹ laudē. vbi imp̄canē mꝛe male dictiones ꝺ iudā vel pplm iudaicū. Poſſunt etiā hmōi imp cationes intelligi p modū ꝓphetice pnūciatiōis ſm Tho. er tūc exponiē pñs imparitui vel optatiui p futuro indicas tiui: vt illud. Cōtrere eos. i. cōteres. maledictioib⁹ repleak i. replebik. Jn ps. De⁹ laudē. Cōſtitue ſup eū peccato:e. i. cōſtitues ⁊c. Silr cū aliq̄s maledicit alicui optādo ei aliq̄ quā egritudinē vl aliq̄ impedimētū: nō ꝓpt aliud niſi vt p bon⁹ efficiak: vel ab alio: nocumēto ceſſet: poteſt eſſe ſine pctō. Vñ Hzeg. in. iij. moꝛak. Cū ſctiviri maledictioīs ſniam ꝓferūt: nō hāc voto vltionis: ſz ex iuſticie examine ꝓmunt. xxiij. q. iij. cū ſcri. Scꝺo ꝓferē aliq̄n maledictio ex liuo:e vindicte. ⁊ b̄ eſt mo:tale pctm cū. ſ. maledicit alicui quē optādo ei deliberate aliq̄ malū no:abile nō niſi ma lū puta ob odiū vel vindictā vel inuidiā ⁊ hmōi: puta cū dicit. Mors occidat te. Talis vel talis infirmitas tibi ac cidat: peſtis vel febris vel incſa ſit tibi man⁹ vel pes frā gak vel diabo⁹ habeat aiam tuā ⁊c. Et de hac intelligit dictū apli. ſ. Loz. vi. Neq; maledici regnū dei poſſidebūt. Null⁹ aūt excludit a regno niſi ꝓpter mo:tale. Et rō hui⁹ eſt ſm Tho. ii. ii. q. lxxvj. ar. iij. q: velle alicui mꝛum ſm ſe repugnat charitati q̄ diligim⁹ ꝓximū volētes ei bonū. Et ideo ſm gen⁹ ſuū eſt mo:tale. Et tanto grauius quanto perſonā cui maledicimus magis diligere ⁊ reuereri debe mus. Unde ꝺ: Leuit. xx. Qui maledixerit patri vel matri mo:te mo:iak. Et multo grauius videt peccare cū ex deli beratione maledicit animabus parentū iam defunctoꝝ. De platis etiā ſpeciaſt ꝺ:. Principē populi tui nō maledi ces. Hinc Hzeg. in. iij. moꝛak. Maledictū q̄ ſcriptura cō demnat eſt qđ nō iudicio iuſticie: ſz liuo:e vindicte ꝓmit. xviij. q. iij. cū ſcri. Sed ira miſerabil⁹ abūdat hoc vitiū in mūdo: vt merito poſſet dici illud zacharie ꝓpbete. Nō eſt veritas in terra: nō eſt miſcōia: ſed maledictū furtū adul teriū inūdauerunt. Et ſic hoīes os maledictiōe ⁊ amaritu dine plenū eſt ⁊c. Tertio ꝓferē maledictio ex ſubita ira ſine deliberatiōe: ⁊ q̄ſi cauſa co:rectiōis vt talis terreat: vt q̄tidie faciūt parētes erga filios: magiſt⁹ erga diſcipulos: ⁊ dñi erga ſeruos: qui tm̄ nō optant illis illa mala. Et hoc ſm Tho. vbi. ſ. eſt veniale: q: pctā verboꝝ marime et affe ctu iudicant. Et Aug. de igne purgato:ij dicit ad minuta i. venialia ptinere cū oñi facilitate ⁊ temeritate maledici mus. diſt. xxv. §. a..eadē. q̄uis aūt hoc nō ſit graue pctm tm̄ ab hmōi abſtinēdū. Un Hiero. Qui negligē⁹ o:is ma ledicti cōſuetudinē reſecare etiā ſi nō co:de maledicāt tm̄ immūdicia labioꝝ ⁊ in q̄namēra oꝛis incurrūt. xviij. q. iij. q̄ negligūt. Quātū aūt deo diſpliceat ⁊ filijs noceat ma ledictio p..rētū erga ſuos oñdit Aug. in lib. de ciui. dei. p exēplū illu⁹ mulieris vidue q̄ in ciuitate cappadocie habi tans decē filios habebat. Et cū vna dicrū er alio ope eoꝝ ei diſplicente eos maledixiſſet oēs effecti ſunt in toto co:p⁹ tremuli ira vt oīm aſpect⁹ ad ſe traherēt. Et q̄ duo ſcz paul⁹ ⁊ paladia dicti veniētes ad ciuitatē hypponen ſem vbi p̄ſulabatur Aug. o:ātes ad altare beati ſtephani vbi erant reliq̄e ei⁹: miraculoſe ſanati ſunt. Sicq; ex indi ſcreta maledictiōe mꝛ in filijs ⁊ ipſi ad hoc ꝓuocātes ma trē puniti ſunt. Quo:ū os maledictiōe ⁊c.

§. iiii. Tertia maledictio

Contra creaturas irrōnales ꝓut dñs dixit Geñ. iij. Ma ledicta terra in ope tuo i penā hois. Pro cui⁹ declaratiōe dicit be. Tho. ij. ij. q. lxxvj. ar. ij. Maledictio creature irrō nalis pōt fieri tripl⁹. Uno mō ad creato:ē referēdo inquā tū ſcz eſt creatura dei: ⁊ ſic illicitū eſt ⁊ pctm blaſphemie: vñ ⁊ mo:tale. hoc em̄ eſt deteſtari deum in illo opere ſuo.

Creatu ra irrō nalisma ledicitur tripli.

Scꝺo mō ad ipſam creaturā reſpiciendo ſm ſe cōſidera tā: vt quia aliquod bonum nō mouek vt vult: vel nocet ſibi ⁊ hmōi er quo ira ſcit apperēs ei penā: ſed hoc eſt vanum ſeu ocioſum: vñ ⁊ pctm̄ veniale. Maledictio em̄ licita vi dek cē ꝑcipue inquātū reſpicit penā. Pena aūt rnder cul pe. Un cuz creatura irrōnalis nō ſit ſuſceptiua culpe nec pene: iō vanū eſt ſm ſe ipam maledicere: ⁊ nō modo ſit frequētiſſime. Quo:ū os maledictione ⁊c. Tertio modo ad hoīem referēdo ad quē o:dinak. Dia em̄ fecit de⁹ ꝓpt hoīem. Aug. Et ſic bñdictio ⁊ maledictio ad illā rē ptinēt pp:ie cui pōt aliq̄ bene vel male cōtingere. ſ. rōnali na ture. Creaturis aūt irrōnabilib⁹ bonū vel malū ꝺ: cōtin gere in o:dine ad creaturā rōnalē ꝓpter quā ſunt o:dina te. Sunt aūt o:dinate ad eā tripl⁹. Uno mō p modū ſub uentionis inquātū creaturis irrōnabilib⁹ ſubuenit necеſ ſitati humane. Et hoc mō deus maledixit terre: vt p eius ſterilitatē hō puniret. Dñs etiā iuſſit vt ſer ex tribub⁹ iſt⁹ ſtantes ſup montē gebal deberēt impcari multas maledi ctiones tranſgreſſoꝝ legis: ⁊ ecōtra alie ſex trib⁹ ſtāres ſup montē Garizin impcarenk bñdictiōes multas obſer uatoꝝ legis ad innuēdū (vt dicit Hiero.) q̄ quidā legē obſeruāt dei timo:e punitionū: ⁊ q̄ dā amo:e p̄mio:. xviij q. iij. cū ergo. Et inter ceteras maledictiones dicit Deute. xviij. Maledictū ho:reū ruū: vt ſcz p penuriā victualiū puniren̄. Et hoc mō maledicere creature irrōnali ex mas liuolētia ſcz ad poſſeſſo:ē ei⁹: vt ſic ex caretia illi⁹ creature irrōnalis p:oꝛimus damnificek notabil⁹: vt p mortē equi bouis. ruinā domus ⁊ hmōi eſſet mo:tale: q: cōtra chari tatem. Scꝺo modo o:dinak crea..ara irrōnalis ad rōnas

blaſphemat hō ex ira.

De male dictione ſiculnee.

De male dictione quā ſob ſcit.

Creatu re irrōna les tripli citer or dinatur ad homi nem.

l eiu p modū ſignificatiōis: inquantū ſcz ea q̄ cōtingūt cir ca rōnabilia figurāt q̄ moꝛak eueniūt vel euenire ꝓnt ho minib⁹. Et ſic dñs maledixit ficulnee cū. ſ. accedens ad eā eſurieſ nō inueniret fruct⁹ ſed tm̄ folia: ex q̄ maledictione radicit⁹ arefacta eſt. Mat. xxj. ad ſignificādū ꝓpm iudeo rū: ad quē dñs veniēs incarnat⁹ eſurieſ. i. deſideras ſalu tē ei⁹: q: nō inuenit fruct⁹ fidei: ſed tm̄ folia cerimoniarū obſeruatiōis reꝓbauit gr̄am ſubtrahēdo. vñ nil fruct⁹ merito:ū ꝓducere pōt. Significat etiā hoiem tm̄ bonis ꝓbis o:natū nō opib⁹ a deo reꝓbatū ꝓb nō ſibi fructiſ care. Sic ⁊ montes gelboe maledicti ſunt a dauid: vt nec ros nec pluuia ſtillaret ſup eos: vt hꝛ. i. Reg. ſ. ad ſignifi candū q̄ in monte ſuꝑbie vbi co:ruerūt fortes iſrl̄ i. ange li magni mali ⁊ ꝓmi parētes: nec ros gr̄e nec pluuia deſ cendit a deo. i. ſuꝑbis. Tertio mō o:dinak creatura irra tionalis ad rationalē p modū cōtinētis. ſ. tpis vel loci. Et ꝓpter hoc pōt intelligi ad lr̄am dauid maledixiſſe monti bus gelboe ꝓpter cedē ꝑpl̄i iſrl̄ que fa... facta a philiſteis in tali loc.. Sic ⁊ Job maledixit diei natiuitat⁹ ſue dicēs: Maledicta dies in q̄ nat⁹ ſum ⁊c. ꝓpter culpā o:iginalē quā naſcēdo ꝓtrahit: ⁊ alias ſeq̄ntes penalitates tali tpe. Un Hzeg. in. iiij. moꝛak. ait. Nim⁹ eſt incōgruū vt ſuſpi cemur iob nullo inſtigante: nullo pulſante ex..patiētia ad vocē maledictiōis erūpere: quē nouim⁹ inter dāna re rū mo:tēq̄ filioꝝ: iter vulnera co:pis: inter ꝑba male ſua dentis vꝛo:is magna creato:i ꝓconia humili mēte reddi diſſe: dū ſcz ait. Dñs dedit dñs abſtulit ⁊c. Et iterū vꝛo:i. Si bona ſuſcepim⁹ de manu dñi ⁊c. Non eſt q̄ maledictio ei⁹ ira cōmoti. ſed doctrina trāquilli. Dies q̄ in qua natus eſt deſignat oīe tp̄s mo:talitatis. i. deficiat tp̄s mo:talitatis: ⁊ appareat ſtat⁹ eternitatis. Vel dies q̄ optak vt pe reat: eſt diabol⁹ q̄ optak vt pereat: nō q̄dē a gr̄a quā iam perdidit: ſz vt retrulus licentiā tentādi amittat. Hic q̄dē dies eſt ꝑ naturā bñ cōdit⁹ nor ꝑ meritū: tenebꝛoſus dies cū proſpera allicit: ſed in nocte deſinit: q: ad mala trah... Sub hac die et nocte hō eſt conceptus ⁊ nat⁹: q: ſub pote ſtate diaboli per peccatū originale ex ipſo introductū hō concipit ⁊ naſcit: vel dies peccati delectatione deſignat: nor mentis cecirarē. Homo ergo in die naſcit vel in nocte cōcipitur: quia ad delectationē peccati nō rapik niſi ꝓ⁹ per mentis tenebꝛas infirmetur. Sed pereat dies. i. dele catio peccati vigoꝛe iuſticie deſtruatur. ⁊ nor. i. quod ce cata mens ꝑ conſenſum perpetrat penitētia extinguat. Dies vertak in tenebꝛas: vt qđ in exo:dio delectatiōis ad quē finē perditiōis rapit: vidak ꝑ pniam crucik. Qđ ſi ira punita eſt nō requirit ea deus in iudicio vt puniat. Hec ex dictis ..ego. ſed abbꝛeuiata. Sed beatus Tho. ſup Job tractās hūc paſſum ſm lr̄am ſic ait. Intelligēdū eſt iob diei ſue maledixiſſe: q: eū eſſe malū denūciauit nō ſm ſuā naturā q̄ a deo factus eſt: ſed ſm illā ſcripture cō ſuetudinē qua ꝺ: tp̄s bonū vel malū ſm ea que in tēpoꝛe aguntur. ſm illud Epheſ. v. Redimentes tēpus q̄m dies mali ſunt. Maledixit ergo diei ſue inquantū malū in illa die accidiſſe cōmemoꝛat. Quomodo aūt maledixerit ei: ſubditur. Pereat dies in qua dictum eſt natus eſt homo. Ubi ſciendū q̄ licz eſſe ⁊ viuere ſit ſm ſe appetibile: tamē eſſe ⁊ viuere in miſeria eſt fugiēdū ſm q̄ hmōi: licz inter dū eſſe in miſeria libenter ſuſtineak ꝓpter aliquē finē bo nū. Unde illa miſeria vite que nō o:dinak ad aliquē bo nū finē: nullo modo erit eligenda. Bonū aūt qđ ex aliq miſeria expectatur ſola ratio apꝑhendit: nō aūt vis ſenſi tiua percipit: ſicut amaritudinē ꝑcipit guſtus: ſed ſola rō in fine ſanitatis delectak. Si q̄s aūt ſm paſſionē ſui guſt⁹ vellet exp:imere medicinā denūciaret eā eſſe malā: q̄uis ratio iudicaret bonā ꝓpter finem. Sic ꝑ miſeria quā ſuſti nebat iob ratione quidē videri poterat quātū ad aliquid vtile eſſe: ſed inferio: pars anime que triſticia afficiebat aduerſitatem totali.. repudiabat. vñ ⁊ ipſuz viuere ſub tali aduerſitate onero..m erat. Quando autem aliquid nobis odioſum eſt: oꝛa abominamur p q̄ deueniꝛimus in il lud. Et ideo Job ſm inferio:ē partē anime cuius paſſio nē exp:imere intrendebat: ⁊ natiuitatē ⁊ cōceptionē ſuam ex quibus in hanc miſeriā venerat odio habebat: ⁊ p con ſequens diē natiuitatis ⁊ conceptionis ſm illū modū lo quendi quo ex hīs q̄ in rēpo:e agunk aliquid aſcribit rem poꝛi bonū vel malū. Sic ergo ſm partē ſenſibilem vitam ſub aduerſitate repudiabat: volebatq; ſe nunq̄ natū vel conceptū fuiſſe. Et hoc eſt quod dicit. Pereat dies in qua natus ſum. acſi diceret: vtinā nūq̄ natus fuiſſem. Et noꝛ in qua dictū eſt. i. in qua dici poſuit. Ue ꝯceptus eſt homo idek vtinā nunq̄ fuiſſem cōceptus. Cōueꝛtenter aūt na tiuitatē aſcribit diei/conceptionē nocti: quia ſm aſtrolo gos natiuitas diurna laudabilio: eſt p:incipali ſidere. i. ſole exiſtente ſuper terram. Conceptio aūt de nocte fre quētio: eſt. Similis modus loquēdi habek Hiere. xx. vbi dicit Hieremias. Maledicta dies in qua natus ſum ⁊c. Proſequik aūt ſingulatim de maledictione vtriuſq; diei ſcilz ⁊ noctis dicens. Dies illa vertatur in tenebꝛas. Ubi ſciendū ſm Hiero. in prologo ſuper Job q̄ ab illo loco. Pereat d.. vſq; ad illū vbi ante finem lib⁹ dicit. Idcir co meipſum reꝑhendo. ſcriptus fuit liber iſte in verſibus heramerris. vnde ⁊ ꝑ modū poematis cōſcriptus eſt. Unde ⁊ per totū libꝛum hunc figuris ⁊ colo:ibus vtitur quibus poete vti cōſueuerunt. Poete aūt vt vehementi⁹ moueant⁹ nde ſententia per diuerſa verba inducūt. Et ſm hmōi Job ad maledicendū diei ſue: ea inducit q̄bus ſolet nol..s..iqua dies eſſe odioſa. Dignitas diei eſt cla ritas eius. Per hanc em̄ a nocte diſcernitur. Hanc aūt di gnitatem excludit cū dicit. Dies iſta vertak in tenebꝛas. Et quantū ad ſuꝑficiem litrere tūc friuola videt ⁊ vana: q: iā ꝑterierat dies natiuitatis ⁊ iā nō erat: qđ aūt ꝑterijt immutabile eſt. Quō ergo poterat ſibi dies q̄ ꝑtereꝛierat in tenebꝛas cōuerti. Sed ſciendū q̄ quedā per modum optādi dicunk ad exp:imendū iudiciū qđ de re aliqua ha bek. Si ..rgo ꝺ: dies illa cōuertatur in tenebꝛas: acſi dice ret. Dies natiuitatis mee debuiſſet eſſe tenebꝛoſus: vt cō gꝛueret tenebꝛis miſerie quā patio:. Quia enim aſpect⁹ luminis d..ectabilis eſt: conſuetum eſt in ſcripturis vt p tenebꝛas triſticia ſignificet. Eſt autē dies clarus multi pliciter. Primo ex dei ſanctificatiōe q̄ eū celebꝛē inſtituit vt ſabbatū. Hāc claritatē remouet a ꝑdicto die dicēs. Nō reg̃rat eū deus deſup. q. d. Nō exigat deus ab hoībus vt hūc diē celebꝛē agant: ſic.. aliq̄ dies exigunk a deo ad ce lebꝛandū in memoꝛia beneficioꝝ. Quia ergo dicere q̄ na tiuitas ſua nō debet cōputari inter inſignia dei beneficia cum magis ſit natus ad miſeriā q̄ ad leticiam. Secundo aliquis dies clarus dicit⁹ ex bono:ū recoꝛdatiōe. Solent em̄ hoīes aliquos dies celebꝛes agere in quibus aliqua magna ⁊ iocunda acciderunt: ſicut ⁊ ꝓpharao diem natiui tatis ſue celebꝛauit. Hāc igit claritatē excludit a dicta die dicens. Et nō ſit in recoꝛdatione hominum. Tertio dies clarus eſt ex co:poꝛali lumine. Que claritas aufertur ex ſubꝛractione radioꝝ ſolis illuminantiuz terras: vt q̄n ſol eclypſatur. Et quantū ad hoc dicit. Non illuſtretur lu mine. Uel ex oppoſitione nubium occultantium radios ſolis. Et quantum ad hoc dicit. Obſcurent eum tenebꝛe. Quarto ex defectu viſiue virtutis: dū em̄ quis moꝛit vel viſu p:iuatur: ſic ei aufertur claritas diei. Et quantum ad hoc dicit. vmbꝛa moꝛtis ⁊c. Et inuoluatur amaritudine. Per hoc dat intelligere totum quod de obtenebꝛatione dictum eſt ad tenebꝛas triſticie eſſe referendum. Hūc em̄ moꝛem obſeruare viderur vt parabolicꝝ locutionē ex aliquo ſequēti exponat. Nihil ergo intendit dicere aliud niſi q̄ dies natiuitatis ſue nō debet iudicari dies gaudij: ſed mer..s: cum per ſuam natiuitatem ad vitā tante ad uerſitati ſubiectam deueniſſet. Demū de nocte dicit: Noc tem illam ⁊c. Ubi vide.

Dies clarus multi pliciter efficit.

¶ De contumelia. Capitulum. vj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ontumelia ponitur

Finis ire est vindicta.

a Greg. in lib. moral. filia ire. Et quis ordo aliqñ etiã er aliis viciis: magis tñ directe cõtra honorẽ alterius vel de quo estimare posset ipm notabiliter irasci et odiũ incurrere vel aliud graue pctm: nõ excusaret a mortali. etiã si ꝑ nõ intẽderet: sicut cũ qs ludens cũ alio grauiter offenderet vsq; ad mutilationẽ et hmõi nõ careret mortali culpa. Ludus em̃ non est in culpa. Quãuis em̃ ad eutropoliã seu vbanitatẽ pertinear dicere aliqd leue quitiũ: nõ tñ vsq; ad dehonorationẽ vel cõtristationẽ eius de q̃ dr: sed magis cã delectationis et ioci vel leuitate loquẽdi obseruatis debitis circũstantijs. alias ira esset pctm. Et iõ cauendũ est. amp a cõuitijs et contumelijs. Tertio cũ ꝑtur aliꝗ iniuriãdi vel vlciscendi: aut dehonorandi. et sic est mortale ꝑm Tho. ij. q. lxxij. ar. ij. Ratio huius est: quia notabiliter ledit primũ: et sic facit cõtra iustitiã et charitatem. Nõ em̃ quis amat minꝰ honorẽ suũ q̃ diuitias tẽporales sed plus. Sed auferẽs substantiã peccat mortaliter vel etiã intendens auferre: ergo multo magis intẽdens auferre honorẽ. Verba em̃ ꝑ que infert cõtumelia quantũ ad suã essentiã. i. inquantũ sunt q̃dam soni audibiles: etsi nullũ nocumentũ inferãt nisi forte grauando auditũ cũ nimis alte quis loquit: tñ inquãtũ sunt signa repsentatiua aliquid in noticiã aliorũ sic ponunt multa dãna inferre: inter que est q̃ homo dãnificet quantũ ad detrimẽtũ honoris et reuerentie sibi ab aliꝗs exhibẽde. vnde et maior cõtumelia est et grauis pctm: vt si aliqs dicat defectũ suũ corã multis et tñ etiã sibi soli dicẽdo pot esse cõtumelia inquãtũ ipse q̃ loquit loquentis reuerentiã agit. Probabꝫ hoc idẽ scz cõtumeliã esse mortale auctoritate. Nã rps dicit Mat. v. Qui dixerit fratri suo fatue. qđ scz ptinet ad cõtumeliã reatu gehẽne: que nõ debet nisi ꝑ mortali: et intelligitur cũ hoc dicit intendens dehonorationẽ. Apostolus etiã Rom. i. dicit. Digni sunt morte. scz eterna qui faciũt peccata enumerata ibi inter que ponit cõtumelia. et Clemẽs. Damnone sunt digni qui patrib⁹ legatione dei fungentib⁹ cõtumeliã inferunt. ij. q. vij. c. qualis.

Cõtumelia fit aio corrigendi.

Aio solaciandi.

Cõtumelia describitur sic.

Aio iniuriandi.

Abstine mus a cõtumelia.

Est reprehẽdẽda.

Cõtumelia est repellẽda.

Cõtumelia facta ira patrit satisfactionẽ

Triplex satisfactio ꝓtumelie.

De eo q̃ offendit secretorum teneat ad satisfactionẽ.

§. I. De contumelia. Psal.

lxviij. Propter inimicos meos eripe me. Tu scis improperiũ meũ et confusionẽ meã et reuerẽtiã meã. Loquit ps. in psona rpi: vt dicit glo. vñ petit liberationẽ a morte p resurrectionẽ. propter inimicos: vt scz cõuertatur et poeniteat de passione ei illata: in qua sustinuit improperiũ: cũ. s. dei dicerent. Blasphemauit et hmõi. ꝺm glo. qđ ptinet ad contumeliã. Audiere. rr. Audiui cõtumelias eoꝝ in circuitu. Sustinuit confusionẽ. i. magnã penã er illis ꝓtumelijs. Ad Heb. xij. Sustinuit talẽ aduersus semetipm ctradictionẽ. et ibi. Sustinuit crucẽ cõfusione ꝓtempta. Reuerẽtiã meã scz ad deũ nõ recedẽdo a deo. s. ꝑ patientiã. Sap. ij. Cõtumelia et tormẽto interrogem⁹ eũ et ꝑbemus patientiã eius: et videam⁹ reuerẽtiã ei⁹. hec oia tu ꝑ ater scis. Potest etiã ꝺm glo. dici q̃ hec loquitur rps in psona mẽbrorũ suoꝝ ꝑ quibus petit liberationem. Ubi tria notantur.

¶ Primo ondit cõtumeliã illatã. ibi. Improperiũ meũ.

¶ Scdo innuit penã inde causatã. ibi. cõfusionẽ meã.

¶ Tertio subdit cõgruẽtiã seruatã. ibi. et reuerentiã meã.

§. II. Quantũ ad primum

ibi ponit improperiũ ꝑ contumelia: vt ptz ex glo. Ubi adscidit qñ est pctm et quale. Nota q̃ ꝓtumelia pot inferri triplici intẽtione: et ꝺm hoc iudicandũ est de ipsa.

¶ Primo animo scz corrigendi.

¶ Scdo animo scz solaciandi.

¶ Tertio animo scz iniuriandi.

Cũ q̃ ꝓtumelia ꝑfert aio corrigẽdi in se nõ est pctm: sed meritorium. Cui nõ est: qz sicut licet aliquẽ cã correctionis ꝺberare vel in pecũia ꝺdenare: sic etiã pot zelo correctionis aliquẽ ꝺbũ couitij dicere. Nõ ꝑz exẽplo rpi q̃ dixit discipulis eũtib⁹ in emaus. O stulti et tardi corde ad credẽdũ. Luce vlt. Et exẽplo pauli q̃ dixit. O insensati galathe qs vos fascinauit cui gelio nõ obedire. Ad Gal. iij. Raro tñ er magna necessitate et vtilitate et cum moderatiõe hmõi obiurgationes sunt faciẽde: vt dicit Aug. et ꝑcipue a vbis cõtinentibus turpia abstinendũ: vt meretrix et hmõi que sine pctõ dici nõ pñt. Scdo cũ ꝑfert ꝓtumelia seu cõuitiũ aio solaciãdi: tũc si talia nõ sunt in detrimẽtũ honoris alicui⁹ est veniale pctm: vt vocando cecũ stultũ et hmõi. Si vo ex leuitate vel ludo ꝑferret vbũ qđ esset cõtra honorẽ alterius vel de quo estimare posset ipm notabiliter irasci et odiũ incurrere vel aliud graue pctm: nõ excusaret a mortali. etiã si ꝑ nõ intẽderet: sicut cũ qs ludens cũ alio grauiter offenderet vsq; ad mutilationẽ et hmõi nõ careret mortali culpa. Ludus em̃ nori⁹ est in culpa. Quãuis em̃ ad eutropoliã seu vbanitatẽ pertinear dicere aliqd leue quitiũ: nõ tñ vsq; ad dehonorationẽ vel cõtristationẽ eius de q̃ dr: sed magis cã delectationis et ioci vel leuitate loquẽdi obseruatis debitis circũstantijs. alias ira esset pctm. Et iõ cauendũ est. amp a cõuitijs et contumelijs. Tertio cũ ꝑtur aliꝗ iniuriãdi vel vlciscendi: aut dehonorandi. et sic est mortale ꝑm Tho. ij. q. lxxij. ar. ij. Ratio huius est: quia notabiliter ledit primũ: et sic facit cõtra iustitiã et charitatem. Nõ em̃ quis amat minꝰ honorẽ suũ q̃ diuitias tẽporales sed plus. Sed auferẽs substantiã peccat mortaliter vel etiã intendens auferre honorẽ: ergo multo magis intẽdens auferre honorẽ. Verba em̃ ꝑ que infert cõtumelia quantũ ad suã essentiã. i. inquantũ sunt q̃dam soni audibiles: etsi nullũ nocumentũ inferãt nisi forte grauando auditũ cũ nimis alte quis loquit: tñ inquãtũ sunt signa repsentatiua aliquid in noticiã aliorũ sic ponunt multa dãna inferre: inter que est q̃ homo dãnificet quantũ ad detrimẽtũ honoris et reuerentie sibi ab aliꝗs exhibẽde. vnde et maior cõtumelia est et grauis pctm: vt si aliqs dicat defectũ suũ corã multis et tñ etiã sibi soli dicẽdo pot esse cõtumelia inquãtũ ipse q̃ loquit loquentis reuerentiã agit. Probabꝫ hoc idẽ scz cõtumeliã esse mortale auctoritate. Nã rps dicit Mat. v. Qui dixerit fratri suo fatue. qđ scz ptinet ad cõtumeliã reatu gehẽne: que nõ debet nisi ꝑ mortali: et intelligitur cũ hoc dicit intendens dehonorationẽ. Apostolus etiã Rom. i. dicit. Digni sunt morte. scz eterna qui faciũt peccata enumerata ibi inter que ponit cõtumelia. et Clemẽs. Damnone sunt digni qui patrib⁹ legatione dei fungentib⁹ cõtumeliã inferunt. ij. q. vij. c. qualis.

§. III. Quantũ ad secundũ

notat pena cõsequens ex improperio seu ꝓtumelia dñi. Cõfusionẽ meã. s. ex improperio mihi secutã. Cõfusio em̃ vt dicit catholicõ. importat erubescẽtiã. Erubescẽtia autẽ magna est pena: vt dicit Aug. de pe. di. vj. c. Debz aũt qlis re debet cauere sibi nõ inferre ꝓmo penã vel tristiciã. Un abstinere dz ꝓmo ab improperio seu ꝓtumelia culpe improperãdo ei culpã ꝑterita sine cã rõnabili. Nõ ꝓhibet Eccli. viij. Ne despicias hoiem amarẽtẽ se a pctõ. s. p pniam nec improperes ei. Memẽto q: oẽs i corruptiõe sum⁹. Sicut nec rps improperauit magdalene penitẽti pctã: sed rexit remittendo: et pater recepit filiũ pdigũ reuertentẽ. Et Iohannes euangelista illũ iuuenẽ qui erat discipulis effectus erat ꝓinceps latronũ osculãs ei manũ qua homicidia perpetrauerat vt nõ cõfunderet. Sed gaudere debes q: frater tuus mortuus erat et reuixit: sicut gaudent angeli de vno pctõre pniam agẽte. Memẽto q: tu aliqñ in talia cecidisti vel talia adhuc et peiora agis vel saltẽ ea ꝑpetrare potuisti. Scdo dz qs abstinere ab improperio indignitie: scz rememorãdo ei⁹ subuentionẽ sibi factã in necessitate ad cõfundendũ et dehonorãdũ eũ. Un ꝺ. Eccli. xli. Cũ dederis ne improperes sed imiteris deũ: vt dicit ibi glo. Qui dat omnibus affluenter et nõ improperat. Jac. i. Et de improperante beneficiũ factũ dicit Eccli. xx. Datũ infipientis nõ erit tibi vtile. Nam oculi eius septẽplices sunt et ligua dabit et improperabit multa. Infipiens est peccator: et cõtumelioſus. Oculi eius intẽtio eius: et hi septẽplices. i. ad varia emolumẽta intendẽs. videlz emolumentũ in desperãdo: improtune erigẽdo: multotiẽs improperãdo: dominiũ bonorũ tuoꝝ ambiendo: et tibi subijciendo: de eo inaniter gloriando: datum multo maius q̃ sit reputando. Et sic nõ erit tibi vtile. Deꝫ et etiã quis abstinere

ab improperio seu cõuitio defectꝰ nature: videlz nõ vocãdo illegitimũ vel cecũ vel hebetẽ vel stultũ et hmõi. Eccli. xxij. Est reuersio ad amicũ excepto conuitio et maledicto etc. Unde et fenẽna que multos habebat filios: qz exprobrasset amasiã improperabat seu cõuitiabat ei q̃ dñs conclusisset vuluã eius. i. q̃ sterilis esset punita est: qz filios amisit. s. Reg. i. Cũ autẽ ꝑ cõtumeliã qs faciat iniuriã proximo notabiliter: tenet ei satisfacere saltẽ perẽdo veniã. Sic enim christus docuit dicẽs Mat. v. Si frater tuus habet aliqd aduersus te: qz. s. ei iniuriasti. vade reconciliari fratri tuo. s. petendo veniã. Notabile exẽplũ habẽ circa hoc in vitis patrũ. Cũ em̃ quidã cõtumeliã intulisset fratri suo qui dicitur est frater Nicolaꝰ de iuuenatio: et nõ sibi reconciliasset venia petita: accidit q̃ inde ad paucos dies infirmat⁹ ille moreret. Post mortẽ ꝺo apparuit ipsi fratri Nicolao perrens ab eo veniã de cõtumelia illata. Cui ille rndit sciens illũ esse defunctũ. Veniã pete a rpo ir⁹ cuius iudicio torro es cõstitut⁹. Et ille. rps mihi nõ vult dimittere: nisi pus humilia. as veniã a te petẽ obtinuero. Qđ libẽter fecit: et sic a rpo veniã impetrauit. Debet aũt cõtumeliatus oblata sibi satisfactionẽ cõperẽti ignoscere: alꝰ grauiter peccaret. Un ꝺ. dist. pc. ti qs. ij. Si qs cõtristatus noluerit reconciliari fratri suo satisfaciẽte eo acerrimis n. cerek medijs. glo. ibi. excõmunicationis.

§. IIII. Quantũ ad tertiuz

scz cõgruentiã seruatã notat cũ ꝺ. Reuerentiã meã. quã scz habui ad re deus pater in ipsis improperijs: quia nõ recessi a timore tuo et dilectiõe. ꝑpter hmõi iniurias et cõtumelias: sed volũtarie et patiẽter sustinui. Un et subdit. Improperiũ expectauit cor meum et miseriã. i. ad ista me nõ inuitus: sed volũtarius ꝑparaui. vt dicit glo. Ut autẽ dicit Pe. in. s. can. ij. Christꝰ passus est ꝑ nobis vobis relinquẽs exẽplũ vt sequmini vestigia eius. patiẽter ferendo cõtumelias vt ipe fecit. Unde Liberius papa. Nõ vos a pio mẽtis ꝓposito afflictionis amaritudo coerceat recedere cõsiderantes quanta creator dñs ꝑ vobis pertulerit: q̃bus ve cõtumelijs afficiendũ tradiderit ꝑ vestra liberatione vij. q. s. suggestum. Et notandum circa cõtumelias verbotum et factorum q̃

¶ Aliquãdo oportet repellere.

¶ Aliquando decet sufferre.

¶ Aliquãdo debet quis reprehendere.

Primo ꝓtumelia est aliqñ repellẽda. s. puniẽdo ꝓtumeliatẽ. qñ qs. s. hz auctoritatẽ ꝑ eũ. Cõtumelia ei iussu pncipis et manu militi⁹ est repellẽda. Un Ro. xiij. ꝺ. Nõ sine causa gladiũ portat. Dei em̃ minister est vinder in ira in eũ q̃ male facit. Precipue autẽ cõtumelias et ea q̃ sunt in iniuriã dei vl ecclesie oꝝ punire. Un Ephes. dicit q̃ in iniurijs ꝓximis esse patientẽ laudabile est: in iniurijs dei in pñs. Et qz cõtumelie que dicunt ꝓxima recto ordine: ꝑcipue platos ecclesie ꝑcipue vergũt in ꝓtumeliã dei: ideo puniẽde. Et q̃ qs ꝺbeat magis punire si poterit. hz cõtumelias alioꝝ q̃ ꝓprias: qz min⁹ suspect⁹ habet ne moueat cupiditate priuati honoris: tñ et in eũ illatas potest punire inquantũ vergũt in iniuriã ecclie et detrimẽtũ boni cõis: vt ꝺ. xxiij. q. iij. quilibet. cũ. §. seq. et glo. ibi. Scdo aliqñ cõtumelia est sufferẽda: et hoc rõne euitãde temeritatis. iuxta illud Prouer. xxvj. Ne respondeas stulto iuxta stulticiã suã ne ei similis efficiaris. Tacere quippe et nõ respõdere contumelianti qñ quis hoc faceret: vt sic tacens magis ꝓuocaret illũ ad iracundiã pctm esset: sed tacere ne et ipse respondẽs incurrat cõtumelias vel magis illum ad iram accẽdat: debitũ est et virtuosum. Scdo dz sufferri rõne incorrigibilitatis. cũ em̃ cõtumelias est incorrigibilis: nec in eũ hz auctoritatẽ sufferre dz et tacere. Sicut et rps cũ cõtumeliaret nõ respõdit nec herodi: nec pilato: nec scribis et pharisei⁹ contumelianti⁹ eũ: qz obstinati erant: vt habet in euãgelijs. Tertio sufferenda est cõtumelia rõne

Est sufferenda aliqñ cõtumelia.

cõseruande virtutis. s. patiẽtie. Sicut em̃ patiẽtia necessaria est nobis in his q̃ fiũt ꝺ nos: ira et in his q̃ ꝺ nos dicuntur. Patiẽtia ait apls nobis necessaria est. Eccli. viij. Nõ litiges cũ hoie linguato: nec struas in ignẽ ei⁹ ligna: nec cũ potẽte ne te ꝑ potẽtiã oppmat: nec cũ diuite ne te ꝑ pecuniã vincat: nec cũ loquace ne te ꝑ eloquẽtiã decipiat. Un et in pñs ꝺ. Qui inqrebãt mala mihi locuti sunt vanitates. i. falsitates. Et subdit. Ego autẽ tanq̃ surdus nõ audiebã et sicut mutus nõ aperiẽs os suũ. Nõ dicit ego surdus: sed tanq̃ surdus: quia in hoc est virtus patientie: vt audiens contumelias tanq̃ nõ audiret nõ murmuret in corde nec ore contumelijs respondeat. Tertio debet aliqꝫ reprehendi ꝓtumelia in dicto vel facto qđ licet oibꝰ. Un et saluator cõtumeliatus facto cũ. s. pcussus fuit in facie ꝑcussio: et reprehendit dicens. Quid me cedis. Nec ei aliã maxillã obtulit percutiẽdã. Job. xix. Et hoc duplici rõne ꝺm Tho. vbi s. Prima vt audacia cõtumeliãtis compmatur. ꝺm illud Prouer. xxvj. Rnde stulto iuxta stulticiã suã ne sibi sapiens videat. Nõ tñ cũ est in furore est arguẽdus: sed ipo sedato: nisi vtilitas cõis aliud exigat. Scdo ne alioꝝ ꝓfectꝰ impediat q̃ ꝓtumelias illatas. Unde Greg. sup Ezechielẽ. Quoꝝ vita in exẽplo est posita debẽt si possunt detractiõnẽ tibi verba compescere: ne eoꝝ ꝑdicationẽ nõ audiant qui audire poterant: et in prauis moribus remanentes bene viuere contemnant.

§. V. De satisfactione pro

Cõtumelia est aliqñ repellẽda. s. puniẽdo ꝓtumeliatẽ. qñ qs. s. hz auctoritatẽ ꝑ eũ. Cõtumelia ei iussu pncipis et manu militi⁹ est repellẽda. Un Ro. xiij. ꝺ. Nõ sine causa gladiũ portat. Dei em̃ minister est vinder in ira in eũ q̃ male facit. Precipue autẽ cõtumelias et ea q̃ sunt in iniuriã dei vl ecclesie oꝝ punire. Un Ephes. dicit q̃ in iniurijs ꝓximis esse patientẽ laudabile est: in iniurijs dei in pñs. Et qz cõtumelie que dicunt ꝓxima recto ordine: ꝑcipue platos ecclesie ꝑcipue vergũt in ꝓtumeliã dei: ideo puniẽde. Et q̃ qs ꝺbeat magis punire si poterit. hz cõtumelias alioꝝ q̃ ꝓprias: qz min⁹ suspect⁹ habet ne moueat cupiditate priuati honoris: tñ et in eũ illatas potest punire inquantũ vergũt in iniuriã ecclie et detrimẽtũ boni cõis: vt ꝺ. xxiij. q. iij. quilibet. cũ. §. seq. et glo. ibi. Scdo aliqñ cõtumelia est sufferẽda: et hoc rõne euitãde temeritatis. iuxta illud Prouer. xxvj. Ne respondeas stulto iuxta stulticiã suã ne ei similis efficiaris. Tacere quippe et nõ respõdere contumelianti qñ quis hoc faceret: vt sic tacens magis ꝓuocaret illũ ad iracundiã pctm esset: sed tacere ne et ipse respondẽs incurrat cõtumelias vel magis illum ad iram accẽdat: debitũ est et virtuosum. Scdo dz sufferri rõne incorrigibilitatis. cũ em̃ cõtumelias est incorrigibilis: nec in eũ hz auctoritatẽ sufferre dz et tacere. Sicut et rps cũ cõtumeliaret nõ respõdit nec herodi: nec pilato: nec scribis et pharisei⁹ contumelianti⁹ eũ: qz obstinati erant: vt habet in euãgelijs. Tertio sufferenda est cõtumelia rõne cõseruande virtutis. s. patiẽtie. Sicut em̃ patiẽtia necessaria est nobis in his q̃ fiũt ꝺ nos: ira et in his q̃ ꝺ nos dicuntur. Patiẽtia ait apls nobis necessaria est. Eccli. viij. Nõ litiges cũ hoie linguato: nec struas in ignẽ ei⁹ ligna: nec cũ potẽte ne te ꝑ potẽtiã oppmat: nec cũ diuite ne te ꝑ pecuniã vincat: nec cũ loquace ne te ꝑ eloquẽtiã decipiat. Un et in pñs ꝺ. Qui inqrebãt mala mihi locuti sunt vanitates. i. falsitates. Et subdit. Ego autẽ tanq̃ surdus nõ audiebã et sicut mutus nõ aperiẽs os suũ. Nõ dicit ego surdus: sed tanq̃ surdus: quia in hoc est virtus patientie: vt audiens contumelias tanq̃ nõ audiret nõ murmuret in corde nec ore contumelijs respondeat. Tertio debet aliqꝫ reprehendi ꝓtumelia in dicto vel facto qđ licet oibꝰ. Un et saluator cõtumeliatus facto cũ. s. pcussus fuit in facie ꝑcussio: et reprehendit dicens. Quid me cedis. Nec ei aliã maxillã obtulit percutiẽdã. Job. xix. Et hoc duplici rõne ꝺm Tho. vbi s. Prima vt audacia cõtumeliãtis compmatur. ꝺm illud Prouer. xxvj. Rnde stulto iuxta stulticiã suã ne sibi sapiens videat. Nõ tñ cũ est in furore est arguẽdus: sed ipo sedato: nisi vtilitas cõis aliud exigat. Scdo ne alioꝝ ꝓfectꝰ impediat q̃ ꝓtumelias illatas. Unde Greg. sup Ezechielẽ. Quoꝝ vita in exẽplo est posita debẽt si possunt detractiõnẽ tibi verba compescere: ne eoꝝ ꝑdicationẽ nõ audiant qui audire poterant: et in prauis moribus remanentes bene viuere contemnant.

Sed querit si aliquis offendat aliquẽ verbo in secreto: et offensus querit satisfactionẽ sibi fieri in publico. Numquid ad hoc tenet offendẽs: vel econuerso. si offendat qs verbo in publico: et offendens vult satisfacere in occulto. Numquid satisfaciet. Rnsio ad pmũ. Non tenet nisi qđ fuit factũ in occulto fuisset publicatũ: sicut fur qui latẽter accipit nõ tenet publice restituere. Ad scdm dico q̃ nõ sufficit argumẽ. in paulo apls cui ꝺdenato ad carcerẽ nõ sufficit occulte liberari: sed publice petijt educi et dimitti. Itẽ si quis ꝓtumeliãdo dicit culpam alicuius: et offensus non vult recipere satisfactionẽ a ledente: nisi dicat se fuisse mẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

titum. Respondeo si cōtumelians scit se dixisse verū nō tenet: nec ille debz hoc ab eo exigere: sed si scit vel credit nō esse verū sed falsum vel incertū: quia debet etiā cū dāno fame sue dicere se falsum dixisse vel incertū aut dubium sm q habet in cōscientia sua: potest cū hoc dicere aliq alle uiantia culpā suā: puta q audierat vel ex ira diterat: vel tūc credebat: nūc aūt nō credit illud esse verū si sic est. Nō aūt debet dicere se fuisse mentitū si nō fuit mentitus sed falsum dixit: quia si tunc credebat modo scit vel credit cōtrarium. Hec omnia Umbertus.

¶ De ira ⁊ bello multiplici. Capitulū.vii.

Ira filia est ire secū-

dū Grego.xxxi.li.moral. Et ex dbis Ysidoꝛi in lib. etymol. potest haberi diffinitio ei. Dicit em q rixosus est quasi rictu canino dictus. Semp em ad ꝺdi-

Rixa no tat tria.

cendū est parat iurgio delectat ⁊ puocat ꝺtendentē. Tū vt dicit beat Tho. ij. ij. q. xlj. ar. j. Rixa nō noiat simplr cōtentionē: sed tria que ponunt inverbis Ysidoꝛi ei inoꝛdi nationē declarāt. Primo quidē promptitudinē animi ad cōtendendū: qđ signat cū dicit. Semp ad ꝺdicendū para tus. s. siue alī bene siue male dicat aut faciat. Secdo quia ipa ꝺtradictione delectat. vñ sequit. ⁊ in iurgio delectat. Tertio q ipse alios puocat ad ꝺdictionē. Et ideo subdit puocat cōtendētē. Est em ira quoddā bellū particulare inter aliquos. Un Jaco. iiij. Unde bella ⁊ lites in vobis. nōne ex cōcupiscentijs que militāt in mēbꝛis vestris. bel la. i. rixe ⁊ litigia. Nec est cōtra qđ dictū est sc̄z q oꝛiat rixa ex ira. Et Jacobus dicit oꝛiri ex concupiscentijs. Nā vt di cit beatus Tho. vbi. s. ar. ij. oēs passiones irascibiles ex passionib concupiscibilib oꝛiunt. Et sic rixa que oꝛit ex ira oꝛit ex concupiscētia vt ex pma radice. Dissipa gentes q bel la volunt dicit ps. ad dñm. ps. lxvij. Bellū vr ꝺ. in carthoꝛ licō ꝺ: q si bonū p antifrasim: sicut piscina que caret pisce. Nō em est bonū: sed malū ⁊ multa mala oꝛiunt ex eo. Intantū aūt pōt esse bonū inquātū nō volūtarie appetitur sed ex necessitate exercet ad se defendēdū debito modo.

ps. lxvij. Et ideo signāter ps. nō dicit. Dissipa gētes q bella gerūt. Multa em bella gesta sunt a sanctis viris dño iubēte et pꝛosperāte. Unde ad Heb. xj. Sancti fortes facti sunt in bel lo: castra verterūt exterorū. vt Josue. de q Eccl. xlvj. Fꝛoꝛtis in bello iesus naue ⁊c. Sed dissipa ait que bella volūt que sc̄z bella delectabiliter suscipiūt ad nocendum alijs. Ubi nota q triplex est bellum.

¶ Primū bellum internale ⁊ angustiosum.

¶ Secm bellū particulare ⁊ rixosum.

¶ Tertiū bellū populare ⁊ periculosum.

Bellum internū.

§. I. De primo dicit Eccle-

siastes. iij. Tempus belli ⁊ tps pacis. Primo opz bellare ꝺ vitia: ⁊ postea sequit pax in mēte. Et ps. Ubūbrasti sup capur meū in die belli. i. in tēpoꝛe q bellaui ꝺ vitia vmbra tue gꝛe vel merito ⁊ memoꝛia tue obscure passionis. pte xisti me ⁊ dedisti refrigeriū. Sen. Habeto pacem cum ho minibus: bellū cū vitijs. Hinc Grego. Sciens apostolus nobis iam nō vltra bella esse carnalr pagēda: sed animę certamina contra spūales aduersarios desudanda velut magister militie pꝛeceptū militib christi dat dicēs. Jnduite vos armaturā dei vt possitis stare aduersus insidias diaboli. xxiij. q. j. nisi bella. Quando aūt inchoandū sit illud bellum ostendit Aug. in lib. xxj. de ciuita. dei. c. xvj. dicens. Cū aūt ve tū fuerit ad etatē qua homo pꝛeceptum capit: ⁊ subdi potest legis imperio: suscipiendū est bellum contra vitia ⁊ gerendū acriter ne ad damnabilia pctā pducāt. Et sicdē nōdū victoꝛiarū ꝺ suetudie robo ta sunt facilius vincunt ⁊ cedūt. Sinautē vincere ⁊ imperare cō sueuerūt. s. vitia laboꝛiosa difficultate superantur: necid veraciter ⁊ sinceriter fit nisi delectatione iusticie: hoc est autē in fide christi. Quomodo bellandum sit docet idem Aug. in. xxij. de ciui. c. xxiij. dicens. In pliozū tērationib cōtra vitia periculisq etiā iusti versant in qb nō eis nos subdamus vigilijs cōtinuis exercebāres: ne opinio verisi milis fallat: ne decipiat homo versutus: ne se teneꝛe ali cuius erꝛoꝛis effundāt: ne quod bonū est malū: aut quod malū est bonū esse credat: ne ab his q agenda sunt mer reuocet: ne in ea que agenda sunt cupido pcipiter: ne sup iracūdia sol occidat: ne inimicitie puocēt ad retributionē mali pꝛo malo: ne absoꝛbeat inh onesta vel immoderata tristicia: ne in pcipiēdis beneficijs ingerat mens ingrata to: poꝛē: ne maled s rumoꝛib cōscientia bona fatigetur: ne temeraria suspitio nra decipiat: ne aliena de nobis fal sa nos frangat: ne regnet peccatū in nro moꝛtali co: pꝛe ad obediēdū desideꝛijs eius: ne mēbꝛa nostra exhibeant arma iniquitatis peccato: ne oculus sequat cōcupiscētiā: ne vindicandi cupiditas vincat: ne in eo qđ male delectat vel visio vel cogit tio rememoꝛet: ne impꝛobū aut indes cens verbū libenter audiat: ne fiat qđ nō licet etiā si libet. Nec in hoc bello labor peri losus plenissim vel de vi ribus nris sperek facieda victoꝛia vel viribꝰ nris facta tri buatur: sed eius gꝛa de qua dicit aplus. Gratias aūt deo qui dat nobis victoꝛia pesum dñm nꝛm. Et alubi In oib superam, pter deū qui dilexit nos. Hec oia ille. Quia ergo oia ista bella sunt periculosa ideo nō ap perenda: sed quātū in nobis est vitanda fugiēdo occasio nes tērationū. Oui aūt nō vitāt occasiones: sed ingerunt se eis illi q si volūt bella ⁊ rixas vitioꝛ. De his dic ps. lxvij. Dissipa gētes q bella volūt. Et ponit dissipa p dissipabis sm moꝛē pphetic. i. destrues vt. s. vincant. Qui em amat periculū incidet in illud. vr dicit Eccl. iij.

Quomō bellāduꝫ sit ꝺ vitia

§. II. Secundū bellum est

rixa de qua pꝛincipalr intēdit. Jaco. iiij. Belligeratis sc̄z fa do rixas ⁊ nō potestis adipisci. s. qđ cupitis. Varius est em euētus belli. vt ꝺ. ij. Reg. xi. Qui em rixat cū alte ro intēdit superare: ⁊ ipse superat sepe ⁊ pcutit. ⁊ ideo vi tanda est. Unde cum pastoꝛes Loth rixati sunt cū pasto ribus abꝛae pꝛopter greges multos pecoꝛum quos habe bant. Ad hanc tollendā dixit abꝛaā. Ne queso sit iurgium inter me ⁊ te. ⁊ pastoꝛes meos ⁊ tuos: separem nos abin uicem. Si tu ad sinistram ieris ⁊c. Ben. xiij. De ipso aūt bello rixe tria videnda sunt.

Rixa est secundū bellum.

¶ Eius oꝛtum.

¶ Eius actum.

¶ Eius nocumentum.

Oꝛitur pincipalr rixa ex ira. Un Pꝛouer. xv. dicit. Vir iracūdus puocat rixas. Hoc aūt sic declarat. b. Tho. ij. ij. q. xlj. ar. ij. Rixa impoꝛtat qndā ꝺdictionē vsq ad facta pꝛ uenientē dū vn alterū ledere molit. Dupliciter aūt vnus alium ledere intēdit. Uno modo q si intendens absolute malū eius: ⁊ talis lesio primet ad actū odij cui intētio est ad ledendū inimicū vel in manifesto vel in occulto. Un ⁊ aliq rixa ex odio oꝛit: ꝓpter qđ dicit Pꝛouer. xv. Odium suscitat rixas. Nō tn rixa est ꝓpius effectus odij: q: pter intentionē odiētis est q rixose ⁊ in manifesto ledat. Alio modo aliq intēdit aliū ledere eo sciente ⁊ repugnāte qđ impoꝛtat nosse rixe. Et ꝺ ꝓpie ptinet ad irā q est appetꝛ tus vindicare. Nō aūt sufficit irato q latenter noceat ei cō tra quē irascit: sed vult q ipse sentiat: ⁊ q cōtra voluntā tē suā aliq patiat in vindicta ei qđ fecit. Pꝛocedit etiā aliq ex superbia ⁊ inani gla: nō tn directe sed occasiona liter inquātū aliq ex hoc concitat ad rixā ⁊ iurgiū: q: ad iniuriā sibi reputat q alius se ei pferat: ꝓpter quod dicit Pꝛouer. xxviij. Qui se iactat ⁊ dilatat iurgia cōcitat. Jur giū aūt idē videt qđ rixa. Jactare se ex superbia vel inani gloꝛia pcedit. Quantū ad secūdū. s. actū sciendū est sm beatū Tho. vbi. s. ar. j. q sicut ꝺtentio impoꝛtat quādā cō tradictionē in verbis: ita rixa impoꝛtat quandā contradi ctionē in factis. Unde dicit glo. ad Galath. v. q rixe sunt

Actꝰ belli.

quādo ex ira inuicē se pcutiūt hoies. Et ideo rixa videtur quoddā pinatū bellū qđ inter pinatas psonas agit nō

Rixa ī se ꝓ pcīs coplectit

ex aliq publica auctoꝛitate: sz magis ex inoꝛdinata volūtа te. Et ideo rixa semp impoꝛtat peccatū: sed rixa ꝓpie est ex pte eoꝝ q etiā iniuste inuadūt aliū vel alios: vel etiā q se defendunt cū iuste inuadunt: puta cū ministri rectoꝛis volūt iuste cape aliq reos ⁊ illi se defendūt ne capiātur: tūc rixa est in eis. Jn eis aūt qui se defendūt solo animo repellēdi iniuria cū debita moderatione nō est ꝓpie rixa nec pctm. Quia vim vi repellere est de iure nature. dist. j. ius naturale. Silr nō est ꝓpie rixa his qui inuadunt alios vt capiāt ex officio suo qui se defendūt. Unde cū ser

Nocumē tū belli.

uī ysaac foderūt puteū ⁊ inuenerunt aquā q p illā rixati sunt. vt ꝺ. Gen. xxvj. nō in seruis iacob fuit rixa: sed in in colis terre qui iniuste molestauerūt illos. Quātū ad ter tiū sc̄z de nocumento huius vitij sciendū q multiplr no cet. Primo quidē q: inducit ad moꝛtē eternā cū sit moꝛta le peccatū: qñ vi delz qs inuadit aliquē iniuste vt puniat eū: vel etiā cū defendit se iuste inuasus ab officiali vt ca piat: vel etiā cū defendit se iniuste inuasus ex odio vel vin dicandi animo: vel cum excessu notabili debite modera tionis: vt si inuadēs peutiat eū mꝛte ⁊ ille gladio peutit in oibus his moꝛtale est sm Tho. vbi. s. Et ratio est: quia inferre nocumentum primo opere manuali nō est absq moꝛtali: q: cōtra iusticiā ⁊ cōtra mandatū illud. Non occi des. Jn q pbibet oīs lesio psonalis iniuriosa sm Aug. de pe. di. j. homicidij. Probat etiā hoc. s. rixā esse pctm moꝛta le ex hoc q apls ponit rixas inter opera carnis. de qb ꝺ dit ad Gal. v. Qui talia agūt regnum dei nō cōsequent. Nō aūt pinat qs regno dei nisi p moꝛtale. Ueniale aūt esset cum quis defendēdo cum aliquo leui motu odij vel vindicte hoc agit: aut cū excedit aliquantulum modū de fensionis debitū. Nocet q rixa: quia p ea generant odia ⁊ discoꝛdie in mentib rixātiū. Propter quod ꝺ: Pꝛouer. xvij. Qui meditatur discoꝛdias seminat rixas. i. qui inten dit seminare inter aliquos discoꝛdias pocurat q adinui cē rixent: vt inde in eoꝝ coꝛdib p rixas discoꝛdie ⁊ odia generent. Unū em pctm pōt imperare actū alterius pec cati in suū finē oꝛdinādo. Nocet rixa coꝛpoꝛi: quia frequē ter plus recipit q alteri faciat mali. Punit etiā pena pe cuniali vel coꝛpoꝛali a iudice sm excessus quātitatē: q: iu ra mandāt ista puniri: vt patet. xxiij. q. ij. ⁊. c. ij. vbi mādan tur puniri vt homicide qui rixant ⁊ qui in rixa fuerit occi sus. Dissipa ergo deus gentes que volūt ista bella rixarū vt recipiant quod merentur

Bellum popula ꝛe.

§. III. Tertiū bellum dicit

populare: qđ est valde piculosus: q: innumera mala inde sequunt: cū sc̄z vnus pplus seu ciuitas in surgit cōtra alia vel vna ps ciusdē ciuitatis ꝺ alia ad nocēdū pdādū subiū ciendū et pellēdū ⁊ occidēdū. Et cū iniustū est bellū qui cūq ibi sciēter ⁊ voluntarie cōcurrit moꝛtaliter peccat vltra alia pcta q ibi cōmittunt: nā q cq accipit ab alia parte ra pina est: si vulnerat vel occidit homicida est. ⁊ alia mala ei imputant. Est aūt bellū iustū cū fit p reperēdis rebus ablatis aut vlciscendis iniurijs: qñ sc̄z ablate sunt res vel iniurie facte ab aliqua ciuitate vel pplo ⁊ emendare non vult: ꝓpter qđ bellū sumitur. ⁊ iustū cū fit p pncipis auctoꝛi tate. vt ar. xxiij. q. ij. iustū, ⁊. xxiij. q. j. q̄d culpat. Sed cū fit bellū ex ābitione ⁊ auaricia ⁊ odio: vel ad dilatādū dñium suū: ad augēdas diuitias: ad dep imēdū ⁊ exterminādū alios ob odiū ⁊ inuidiam ⁊ hmōi est iniustū. Unde Aug. Quid culpatur in bello: an q: moꝛiunt hoies aliqn moꝛi turi vt dñent in pace victuri: hoc reprehēdisse timidoꝛ est nō religiosoꝛ. Nocendi cupiditas: vlciscendi crudelitas: implacabilis animus: feritas rebellandi: libido dñandi. Hec et his similia in bellis iure culpant. xxiij. q. j. q̄d culpat. Dō vtiq fit sug stione demonū qui de hoīn perdi tione letantur coꝛpoꝛali ⁊ spūali. Unde ⁊ Augu. lib. j. de ciui. dei. c. xxv. refert q in magna planicie circa romā visi sunt dij romanoꝝ qui demones erant quos colebant sub diuersis noibus Jouis martis ⁊ alijs innumeris adinui cem bellare: qđ ideo fecerunt ipsi demones in aliq specie apparēres: vt sic puocarēt ipsos romanos ad bella ranq honesta ⁊ licita: ex q dij ipsi exercebāt. Sed ꝓpter quam causam deus bella pmittat: q semp ex malis elicit bona ⁊ maioꝛa. ostendit Aug. in. j. de ciui. dei. c. ij. dicens. Si quid recte saperēt illi q ab hostib aspera ⁊ dura perpessi sunt illi diuine puidentie tribuere q soler coꝛruptos hoīn mo res bellis emēdare atq cōterere. Jtēq vitā moꝛtaliū rec tā atq laudabilē talib afflictionibus exercere pbatq vel in melioꝛa transferre: vel in his adhuc terris ꝓpter vsum alioꝝ detinere. Dicit aūt ipe Aug. in. v. de ciui. dei. c. xxij. q sicut deus vn ⁊ verus regit ⁊ gubernat oīa hu mana vt placet: etsi occultis causis nunq tñ iniustis: sic etiā ipsa tēpoꝛa belloꝝ in ei arbitrio est iustoq iudicio et miscōia: vel attrere vel cōsolari gen humanū vt alia ci tius: alia tardius finiant. Et exēplificat de multis. Bellū pyrataru ⁊ pompeio. Bellū punicū tertiū a scipione incre dibili celeritate ⁊ pīs b: euitare cōfecta sunt. Bellū fugi

Bellum pyrataꝝ.

Bellum fugitiuoꝝ gladiatoꝝ.

tiuoꝝ gladiatoꝝ italia hoꝛribiliter cōtrita ⁊ vastata: ter tio anno ꝺsummatū est. Pycēres marsi ⁊ peligni gentes non exercere: sed italice post diuturnā ⁊ deuotissimā sub ro manis seruituꝝ caput in libertatē erigere tētauerūt: mul tis ia nati nib romano impio subiugatis. deleraq Cartha gine. Jn quo bello italico romanis sepissime victis ⁊ duob cōsulib occisis ⁊ multis senatoꝛib: huic malo q̄n tus annus finē dedit. Bellū secūdū punicū cū maximis detrimētis ⁊ calamitates reipublice p annos. xviij. roma noꝝ vires extenuauit ⁊ pene cōsumpsit in duobus plijs ferme septuaginta milia romanoꝝ interierūt. Bellū pu nicū pmū p. xviij. anos pactū est. Bellū mithridaticū. xl. Bellū samniticū annis ferme quinquagīta: in quo bello romani ra victi sunt: vt sub iugū etiā mitterent. Sz quia nō diligebāt gloriā ꝓpter iu ciā: sz iusticiā ꝓpter gliam diligere videbant pacē factā feduscq ruperūt. Et. j. c. xxiij. Dō nra memoria recētissimo tpe deus mirabiliter ⁊ mise rico: diter recerit si a nobis tacebitur erimus ingrati. Cū rhadagaisus rex gothoꝝ agmine ingēti ⁊ immani ia in vbis vicinia cōstitut romanis cernicib imminneret: vno die tanta celeritate victus est: vt nec quidē vno ia dicam moꝛtuo: sed nec vulnerato romanoꝝ pplī amplī q̄ centū miliū ꝛ ternerent: moꝛq ipse capt necatus est. Hec ille. Jste rhadagaisus infidelis in mōtibus fesulanis cū suis extinct est. vt declarat Thomas anglic sup li. de ciui. dei in pin. De pplo aūt dei. s. Israel dicit idē Aug. in. xvi. de ciui. c. ij. q a duobus mirabilibus ducibus. sc̄z Moyse et Jesu naue: seu Josue bella etiā pplerime ac mirabiliter gesta sunt deo pꝛestante: nō tā ꝓpter merita hebꝛei pplī q̄ ꝓpter pctā eoꝝ q debellank gerūt illas eis pueniss victoꝛias. Post istos duos duces iudices fuerūt in terra pꝛ missionis: quoꝝ tēpoꝛib sicut se habebant ⁊ peccata poꝛ puli ⁊ miscōia dei: alternauerūt pspera ⁊ aduersa bello. Et in. xvij. li. c. penul. dicit q diuiso illo pplo in duo regna vtraq pars sicut iubebat diuina pꝛouidentia: vel finebat variis erigebat pꝛosperitatib ⁊ aduersitatibus pꝛemeꝛ batur: ⁊ sic affligebat nō solū exterī. verūetiā inter se ci uilib bellis vt certis existentib causis miscōia dei vel ira patesceret: donec eius indignatiōe crescēte vniuersa gēs illa a chaldeis debellantib nō solū subuerteretur in sedi bus suis: sed etiā ex maxima sui parte trāsferretur in ter ram assyꝛioꝝ ⁊ pius illa pars que vocabat israel in decē tribubus distincta. Quis aūt posset enarrare mala q̄ con tingunt ex bellis. Nonne rapine fiunt continue ⁊ nō solū ab inimicis sed etiā ab amicis auferk. O q̄t mulieres vitu perantur adulteria stupꝛa meretricia multa sequuntur capiunk pueri tolluntur a parentibus ⁊ a iustis exercitijs remoti applicantur ad stipendia latrocinārium. Nonne

De bello ppli isrl.

Universidad de Deusto
Biblioteca

militie dediti sunt ⁊ matrimi blasphematores dei ⁊ scōz. Mala orta ex bello.

Os aperire nesciūt nisi maledicendo deū ⁊ scōs ⁊ turpiter iurādo ꝙ eos etiā nō irati. Vrīs in illa arte reperiē nō vacās sodomie ⁊ oīi genere immūdicie. Odia ⁊ rāores cōtinue pseuerār ꝓpter que ⁊ cōfessiones ⁊ cōiones ⁊ cultus diuinus negligunt: grauamina collectaz multiplicā tur: ⁊ nō valētes soluere incarcerant: turbant ad desperationē pducuntur. Stipēdiarij etiā vilissimi hoies faciunt se dños dñoz: etiā suoꝝ a qb⁹ sunt cōducti ⁊ ꝑ qbus militant: ⁊ si in aliquo ꝓtradicūt verberātur ⁊ vulnerant ab eis. Sacrilegia ppetrant: ecclesias spoliāt: sacra dirīpiūt: in ecclesijs ludunt ⁊ stabulant. Sacerdotes capiūt: agricolas: mercatores pdātur ⁊ redimere faciūt: incendia ponunt in segetib⁹ in domibus in ecclesijs. Agri ⁊ vinee inculti remanēt: arbores fructifere incidunt: dom⁹ ad habē dū ligna ꝓ3 igne destruūtur: greges ⁊ armēta capiūtur: vie inuie efficiuntur. Sicq; artes ⁊ negociatiōes pereūt. Blasphemie/detractiones/derisiones/pditiones p nihil ho habētur: ludi quātūcūq; phibiti crescūt: homicidia addunt. Et sic ciuitates ⁊ castra ad solitudinē rediguntˢ. Et quo ꝯ tot mala puenīūt: bñ inqt ps. lxvij. Dissipa gentes ⁊c. que scz nō necessitate: sed cupiditate accedūt ad b. Un ⁊ Lice. dicit in. iij. lib. de repu. nullū belluz suscipi debere ab optima ciuitate: nisi ꝓ fide ⁊ salute. Et vt ep̄s Aug. q̄ hoc refert in. xxij. de ciui. dei. c. vj. de fide. i. fidelitate seruanda ꝓ3 salute. f. rēpz ali ad euadendū eg⁹ tē vincula/exilia/mortē/ ⁊ hmōi. Sed multo magis fide ꝓseruāda contra infideles iustissime bellā. vt habet. xxij. q. viij. oīa. ⁊. c. hoc ratu. De bello autē ad hoc ꝙ sit iustū tractat in. iij. parte. titu. iiij.

¶ De homicidio. Capitulū. viij.

Homicidio quia ex

ira ⁊ rixis ⁊ bellis frequenter cōtingit fieri homicidia: mutilationes mēb⁹: oz ⁊ pcussiones: iō de ipsis hic agēdū. Oia hec ā iniuste fiūt sunt contra ꝓceptum illud. Nō occides. Exo. xx. vt dicit Aug. de pe. dist. j. Homicidiū. Homicidiū aūt sic diffiniri pōt: ꝙ homicidium est hois occisio illegitime facta. Signāter aūt oꝛ hois: q; occisio aialis irrōnalis sicut nec destructio plārarū seu arboꝝ: q viuūt vita vegetatiua est homicidiū. Aug. in. j. de ciuita. dei. ꝙ cū audimus. Nō occides: nō accipim⁹ hoc dictū de fructib⁹: q; nullus est eis⁹ sensus nec de irrōnalib⁹ animalib⁹: q; nulla nobis rōne sociank/sed de hoib⁹. Nō hui⁹ est ꝑm Tho. ij. ij. q. lxiij. ar. j. q; null⁹ peccat vtēdo re aliqua ad id ad qđ est oꝛdinata. In rerū aūt oꝛdine imperfectioꝛa sunt ꝓpter pfectioꝛa: sicut in ḡnatione hois natura ab imperfectis ad pfecta pcedit. Cū igit plāte sint ꝓpter aialia: ⁊ oīa aialia irrōnalia ꝓpter hoiem: ideo vtēdo plātis ad vtilitatē aialiū: ⁊ aialibus ad vtilitatē hoim̄ non est ꝓtra ꝓceptū nec ꝑm̄. Inter alios aūt vsus matie videt necessariū istis vti in cibū: qđ fieri nō pōt absq; mortificatione eoꝝ. Qđ etiā est ex oꝛdinatione diuina dicēte dño. Gen. ix. Omne qđ mouet ⁊ viuit erit vobis in cibū. Nec est contra: q; Exo. xxij. statuitur certa pena occidēti bouē vel ouē. primi: q; hoc est rōne dānificatiōis primi: nō ratione occisionis. Addit etiā in diffinitione illegitime facta: q; si homo occidatur ꝓpter maleficiū a iudice suo: nō est homicidiū quod sit peccatū vel cōtra ꝓceptū de q̄ loquit. Homicidium est diocesanis ꝑm oēs doctoꝛes. Et q̄uis etiā ipsi diocesani cas⁹ epō nō soleāt tales absoluere ꝓpter hoꝛoꝛe ⁊ derestationem facti: sed cōiter mittūt ad curiā romanā absoluēdos a penitētiarijs: tū si volūt possunt absoluere etiā valentes ad curiā accedere: alias frustra poneret iter casus reseruatos epis homicidiū voluntariū si nunq̄ possent absoluere: sz poneretur inter casus papales: sed nec istud nec aliud qđ sit ꝓcise peccatū absq; adiūctione sententie reperit in ure pape reseruatū; sz certe sententie ⁊ irregularitates q̄uis laudabile sit aliq̄n multū enormia ad curiam mittere. De ercōicatiōe aūt q̄ incurrit ꝓpter occisionē vel mutilationē vel pcussionē clericoꝝ/nihil hic agit: qđ diffuse habes in. iij. parte ti. xviij. c. j. De irregularitate q̄ ꝓpter hmōi incurrit seu ꝓtrahit habes in. iij. parte ti. xxviij. c. ij.

Homicidiū diffinitur.

§. I. De homicidio inquit

ps. Viri sanguinum ⁊ dolosi nō dimidiabūt dies suos. ps. lviij. Viri sanguinū scz effusoꝛes dicunt homicide: quia ꝙ homicidiū cōiunctū abūdātius effundit sanguis humanꝰ. Et addit dolosi: q; fieret sine dolo. i. sine pctō vt iudex facit nō reꝑhēderet nec inciderer in penā que sequit: quia scz nō dimidiāt tales dies suos vt plurimū. Et hoc dupliciter: q; vel coꝛpaliter inquantū. s. occidunt homicide vel ab amicis interfecti vel a iudice vt mādat lex. Et sic nō viuūt tot⁹ tpe vite sue: sed eis subtrahit tps quo naturaliter viuere potuissent. Spualiter aūt intelligit: qđ tā graue peccatū est ꝙ vir reuertur⁹ ad penitentiā. Et sic nō dimidiāt dies suos: sed cōtinuant vsq; ad mortē inclusiue pcōata sua. Dimidiarēt aūt si peniteret eos: q; dies illos malos iterū rūperēt. In his ḡ verbis tria possunt notari.

¶ Primo homicidiū cōmittit. ibi. Viri sanguinū.

¶ Scdo iniū qđ adiungitur. ibi. dolosi.

¶ Tertio supplicium qđ sequit. ibi. nō dimidiabūt.

Homicidium dicit duplr.

Quātū ad ꝑmū sciēdū ꝙ homicidiū pōt dici duplr. vno mō stricte ꝓ iniusta occisione hois: ⁊ sic est semp mortale pctm̄ ⁊ ꝑ ceptū. Nō occides. Alio mō large ꝓ q̄cūq; occisione hois: ⁊ sic pōt esse aliq̄n sine pctō. Vir sanguinū. i. occisoꝛ ⁊ effundēs sanguinē hūanū pōt esse q̄s q̄druplr.

¶ Primo necessitate vel sui defensione.

¶ Scdo iustīe executione.

¶ Tertio casus occursione.

¶ Quarto hostili impugnatione.

Homicida se defendēdo.

Et ꝓmo cli q̄s occidit aliū necessitate ducꝰ ineuitabili: q; nec inuasus ab alio volēte occidere vel grauiter vulnerare se defendēdo occidit: seruato debito moderamie cū aliter nō possit euadere man⁹ eiꝰ: non est ꝓprie homicida ꝑ ut scz homicidiū dicim⁹ pctm̄. Ꝓ o hmōi declaratione Tho. ij. ij. q. lxiij. ar. vij. dicit ꝙ cū mortalis actus accipiat spēm ab eo qđ est ꝑm intentionē q; ex fine: nō ab eo qđ est ꝓter intentionē. Jō ex actu alicui⁹ se defendētis duplex effectus seq̄ pōt. Unus q̄dē conseruatio vite ꝓprie. Alius est occisio inuadētis. Actus igitur q̄ ex hoc intēdit qui est cōseruatio vite ꝓprie non hz rōnē illiciti cū hoc sit naturale cuilibet ꝙ cōseruet se quātū pōt in esse. Un de iure natus re est vim vi repellere. di. j. ius naturale. sed tñ cū moderamine inculpate tutele. Nā pōt actus aliquis ex bona intētione pueniens illicit⁹ reddi si nō sit ꝓportionatus fini. Un si aliq̄s ad seipm defendēdū vtat maiori violētia q̄ oporteat erit illicitū: q; excedit moderamē inculpate tutele. Illicitum aūt est ꝙ homo intēdat occidere aliū vt se defendat: nō aūt ei q̄ hz publicā auctoꝛitatem referēs hoc ad publicū bonū: sed seruato debito moderamine si ꝯtingat aliū occidi nō imputat occidēti: q; plus tenet q̄liber ꝓpter vite sue q̄ aliene. Hec Tho. Un si pōt aliter euadere: sed ob verecundiā ne reputet pusillanimis vult resistere: vel etiā si in ipso actu intēdit vindicationē nō defensionē aut post factū aggrediētē eum debilē ⁊ nō valentē eū ledere occidit: vel etiā notabiliter excedit modū in defensione: vt si aggressus pugnis ense repugnans occidat nō excusaretur ab homicidij crimine. Et idē est q̄n sponte se ponit ad talē locum vel casum vnde exīstimat vel exīstimare potuit talem necessitatē sibi ventura. Quantū ad secūdū cū iudex habet legitimā auctoꝛitatē seu potestatē seruato oꝛdine iudiciario reū cōdemnat ad mortē quam meruit ex zelo iusticie nō peccat: immo mereꝝ seruādo qđ dñs mādat Exo. xxij. Maleficos non patieris viuere. vñ nō est homicida: etsi sanguinem fundat nec ipe nec licitoꝛ nec aliquis eoꝝ qui cooperantur ad mortē eiꝰ: vt assessoꝛ

Homicida ex casu.

Homicida ex hostili impugnatione.

Adde tex. i. c. ꝑ hyeruz. de homi. ⁊ nota ibi Sed ⁊ si Holti. ff. eo. ti. et i glato.

restis: accusatoꝛ: associātes: ⁊ capientes ⁊ hmōi. hoc tamen clericis nō liceret: quia eis phibita est oīs effusio sanguinis. xxiij. q. ij. ꝓ totū. Et huiꝰ ratio est ꝑm Tho. ij. ij. q. lxiij. ar. ij. quia oīs pars naturalī est ꝓpter totū. Oꝛdinat enim pars ad totū sicut imperfectum ad pfectum. vnde videm⁹ q̄ cū expedit pcidere aliquod mēb⁹ a toto coꝛpe: pura putridū ꝓ seruatiōe totiꝰ coꝛpis ne infīciat: laudabiliter et salubriter absc̄indit. Quelibet aūt ꝑsona ꝓticularis cōparatur ad totā cōitatē: sicut ps ad totū. Et ideo si aliq̄s hō reperit piculosus cōitatiuꝰ coꝛruptiuꝰ ipsius ꝓpter aliqđ pctm̄: laudabiliꝰ ⁊ salubriter occidit. Un bonū cōe cōseruet modicū em̄ fermentū totā massam coꝛrūpit. Quāuis em̄ occidere hoiem in sua dignitate manentē. i. beneviuētem sit ꝑm se malū ⁊ cōtra charitatē: tñ hoiem pctōē occidere ei q̄ hz auctoꝛitatē est bonum: sicut occidere bestiam. peior est em̄ malus homo bestia: ⁊ plus nocet. vt dicit ꝑb⁹ in s. Polit. Et ad hoc facit qđ dicit Hiero. xxij. q. v. qui malos. Qui malos pcurit in eo ꝙ mali sunt. hz ius interfectōis idest pr̄e minister est dñi. q. ea. c. miles. et. c. principes. Si aūt iudex reū dignū morte ad mortē pdenat nō seruato oꝛdine iudiciario: vel ex amoꝛe pecunie: q; de hoc emolumentū pcipit ꝓpter quod motus vel ex liuoꝛe vindicte: vel odij: vel delectatione effundēdi sanguinē vel iudi laudē peccaret mortaliter: ⁊ q̄liber cooperās ad h̄ simili intentiōe ar. xxij. q. v. cū minister. Quantum ad tertiū. Nota ꝙ cū quis occidit aliū a casu. i. ꝑter oīm sui intentionē ⁊ voluntatē: si dabat opam rei licite: ⁊ adhibuit debitā diligentiā nō imputat ei ad pctm̄: puta pulsat campanaz debito mō soluit vel frangit pulsatoriū: quasi de nouo apratum occidit hoiem vtiq; nō imputat pulsanti nec plato ecclesie ad pctm̄. Un Aug. ad publicolā. Absit vt ea q̄ ꝓpter bonum aclicitū habemus aut facim⁹ siquidē ꝓter nostrā voluntatem quicq̄ mali acciderit nobis impuret. xxiij. q. v. de occidendis. Alioquin vt subdit idem in dicto. c. non liceret habere ligones: gladios: funes et equos: q; his hō possent vti ad sui occisionē. Hoc aūt. b. Tho. ij. ij. q. lxiij. ar. viij. ſic declarat ꝑm ꝑb̄m. in. ij. Physicoꝝ. Casus est causa agēs ꝓter intentionē. ⁊ ideo ea q̄ casualia sunt sim ꝑlr loquēdo nō sunt intēta nec volūtaria: ⁊ q; oē pctm̄ est volūtarium ꝑm Aug. cōsequens est vt casualia inquātū hmōi nō sint peccata. cōtingit tñ ꝙ id quod nō est ꝑ se volitū ⁊ intentū actu per accidens fit volitum ⁊ intentū ꝑm ꝙ cā per accidens d: remouens ꝓhibens. Unde ille qui non remouet que debet remouere ex quo sequit homicidiū: erit ei quodāmodo homicidiū voluntariū. Nō potest cōtingere dupliciter. Uno modo q; dat operam rei illicite. Alio modo q; etsi dat op. rei licite nō adhibet debitā solicitudinē vel diligentiā ad tollendū homicidiū qđ potest sequi. Et in quoliber hoꝝ reputat homicidiū quoad pctm̄ ⁊ irregularitatem: puta ludit ad sara: vel cū gladio: vel verberat mulierē ꝓgnantē: vel pcutit virū ei⁹ cum qua cōmittebat fornicationē vel adulterium volentē eū detinere: aut cuz proꝑcit lapides ad expellendū bestias de agro: aut ꝑcit regulas de tecto ipm aptādo: ⁊ nō attēdit si aliq̄s trāseat nec clamat: nec signum ad hmōi ponit: vel pr̄ ⁊ mater vel nutrix ponit filiū paruulum iuxta se in lecto et dormiēdo calcat: vel mulier pregnās saltat: aut magnū pōdus portat: vel medicus ex notabili ignoratia vel negligētia infirmū male curat: q̄n i aliquo ꝓdicto. ii. casuū sequit homicidium: imputat ei ad mortale: et erit reseruat⁹ casus epō. als vt dictum est dādo operā rei licite ⁊ adhibēdo diligentiā nō iputabit ei. Quantū ad quartū. s. hostili impugnatione. cum quis in iusto bello occidit nō ex odio vel delectatione effundēdi sanguinē humanū: sed quia nō potest aliter hostes suos subiicere seu inducere ad debitū iusticie. Dicit em̄ Tho. vbi. s. ar. vij. q̄ licet ei qui hz publicam auctoꝛitatem intēdere occidere hoiem ad sui defensionē: referēdo h̄ ad publi bonū: vt pater in milite pugnante cōtra hostes; ⁊ in ministro iudicis pugnāte ꝓtra latrones

Homicida ex hostili impugnatione.

quos peccarent hi si ꝓuata libidine mouerentur. Unde Aug. Si homicidiū est hoiem occidere: potest hoc aliq̄n sine peccato accidere. nam ⁊ miles hostē: ⁊ iudex vel minister eius nocentē cui reium a manu fugit inuito: non mihi videt peccare cū occidunt. xxiij. q. v. si homicidium. Idem dicit in lib. de ciui. dei q̄ si in iusto bello occidatur non est homicidium. Ad idem. xxiij. q. j. quid culpaꝰ. Et si in bello quod ꝓ3 iusta causa suscipit auctoꝛitate ꝓncipis terreni nō reputat pctm̄ homicidiū ibi factū ab illis. Multo magis in bello qđ mādat dñs dominātiū deus: qui nō potest nisi iustā causam habere ad oēs: cū oēs sint mortis debitores si occidātur non erit pctm̄. sicut occidit in bello Josue contra habitātes terrā ꝓmissionis. vt patet in lib. Josue per totū. Similiter si aliquem in particulari q̄s occidat ex mandato dei manifeste per occultum instinctum ei facto nō peccabit nec erit ꝓprie homicida. Sicut Samuel occidit agag regem amalech. Phinees coeuntē cū madianita publice. Abraā etiā paratus fuit ex hoc Isaac filiū occidere ex mandato dei. Gen. xxij. vñ Augu. in. j. de ciui. dei. Nequaq̄ cōtra hoc ꝓceptum fecerūt quo dicitur. Nō occides: quia deo auctoꝛe bella gesserunt: aut personā gerentis publice ꝑtis ꝑm ius legis sceleratos more punierunt. Et abraam non solum nō est inculpatus crudelitatis crimine sed laudatus: quia voluit filium obedīter occidere. vt habetur. xxiij. q. v. non occides.

Nemo occidat seipm. vide de Bet. i tit. de his q̄ sibi mor. cōsci. C.

§. II. Quantū ad secundū

principale. Sciendū q̄ cū occasioni adiungit dolus. i. malicia seu voluntas directe vel indirecte ꝓprie auctoritatē est ꝓprie homicidiū pctm̄ graue ⁊ contra ꝓceptum. Unde viro sanguinū. adiungit ⁊ dolosum. ⁊ talis est vir sanguinū ⁊ dolosus q̄ non dimidiat dies suos. Dis em̄ q̄ acceperit gladiū ait ꝑb̄ Matb. xxvj. scz ꝓprie auctoritate vrens ad occidendū. gladio peribit tēꝓali ꝑm iura. Et si ipsum euaderet: quia hic non puniretur gladio diuino ne iuste peribit in alio si non peniteret.

¶ Nulli ergo licet occidere ꝓpria auctoritate.

¶ Nec seipsum per aliquem casum.

¶ Nec aliquem etiam impiissimum.

¶ Nec virum iustum ob premium.

¶ Nec vnq̄ ad tollendum scandalum.

Quātum ad ꝑmū dicit Aug. in. j. de ciui. dei. Cum dñs dixit. Non occides. Intelligam⁹ vtiq; de hoie dictum: nec te nec alterum. Nec em̄ qui seipm occidit aliū q̄ hoiem occidit. Hoc aūt illicitum esse declarat. b. Tho. ij. ij. q. lxiij. arti. v. triplici rōne. Primo q; naturaliter q̄liber res seipsam amat. Et ad hoc pertinet ꝙ quelibet res naturaliter seruat se in esse: ⁊ corrumpentibus resistit quātum pōt. Et ideo ꝙ aliq̄s seipsum occidat est ꝓtra naturalē inclinationem ⁊ cōtra charitatē qua quilibet debet seipm diligere. Et iō semp est mortale occidere seipm. Scdo q; quelibet pars illud quod est: est totius. q̄liber aūt homo est pars cōitatis. ⁊ ita illud qđ est cōitatis. vñ in hoc ꝙ seipsum interficit iniuriā facit cōitati. vt patet per ꝑb̄m. v. Ethico. ū.

Tertio quia vita est quoddā donum diuinitus homini attributum ⁊ eius potestati subiectum qui occidit et viuere facit: ⁊ ideo qui seipsum occidit vita se p̄uās in deum peccat. sicut qui alienum seruum interficit peccat in dñm cuius est seruus. Et sicut peccat ille qui vsurpat sibi iudicium de re sibi non commissa. Ad solum enim dñm deum pertinet iudicium mortis ⁊ vite. ꝑm illud Deutero. xxij. Ego occidam et ego viuere faciam. Unde nec iudici habenti publicam potestatem licet se occidere committenti quodcūq; maleficiū; quia nullus est iudex suiꝑsius. licet tamen ei se cōmittere iudicio alterius. Unde Aug. de ciui. dei. lib. xxvj. Hoc dicimus: hoc asserimus. hoc modis omnibus approbamus: neminē spōtaneam mortem sibi debere inferre. xxiij. q. v. si non licet. §. non occides. Et ponit oēs casus qui possent aliquē mouere ad hoc videlicet

Universidad de Deusto
Biblioteca

Casus poterit mouere ad se occidendum.

Primo modo cā melioris vite seu felicitatis cirius consequēde: vt fecit quidaz pbs q̄ lecto libro de imortalitate aie platonis ob desideriū impatiēs pringēdi ad hācimortalitatē sentiēdā in ignē se piecit. vt refert Aug. v. de ciui. dei. Sed vt dicit Tho. vbi. s. Translatus hoīs de hac vita ad aliā felicioꝛ nō subiacet libero arbitrio hoīs: sed prāti diuine. Et iō non licet ob felicioꝛē vitaz se occidere. Scdo potest q̄s moueri ad b̄ ob euadendū miserias vite p̄ntis paupertat(ꝫ)fusiōis infirmitatis ⁊ hmōi. sicut fecit Achitofel laqo se suspēdēs. ij. Reg. xvij. Et saul q̄ in bello deuict⁹ a philisteis ruit sup gladiū suū ⁊ nō plene mortu⁹ rogauit amalechitā seruū suū iterficeret ne illuderet a philisteis qō ⁊ fecit. ſ. Reg. vlti. ⁊ Razias ne capet ⁊ illuderet a gētilib⁹ se occidit. vt habet. ij. Mach. xiiij. ⁊ catovticēsis audita victoꝛia iulij cesaris q̄si dedignat⁹ ei subiici se occidit vt refert Valeri⁹. ⁊ post eū Aug. in. ſ. de ci. dei. Sz ⁊ b illicitū est ⁊ irrōnabile: qz vltimū malozū vite hui⁹ ⁊ maxie terribile est mozs: vt pz p pbm. iiij. Ethi. Et ita inferre sibi mortē ꝓpter euadēdas miserias hui⁹ vite est mai⁹ malu assumere ad vitādū min⁹: qđ est ꝺ rōnē. Tertio pōt quis moueri ꝓpter aliqđ pctm cōmissum: sicut fecit Judas scariothē q̄ pnia ducꝰ de ꝓditiōe xp̄i laqo se suspēdit. Mat. xxvij. Sed nec b̄ licet. tum qz maxime sibi nocet in b̄ q̄ sibi adimit tps pnie necessariū. tum qz nō licet malefactoꝛē occidere nisi p iudiciū publice ptātis. Quarto potest moueri mulier ne ab alio coꝛrūpat: sicut fecit q̄da ꝓiugata honestissima p q̄ cū misisset diocletian⁹ impatoꝛ vt ea abuteret ꝓpter pulchritudinē dixit marito. Cum cū rudisset obuiari nō posse: illa nō accessit sed interfecit se: vt habet in hysto. eccle. Nec hoc licet: qz nō ꝺz in se cōmittere crimē maximū qđ est sui occisio: vt vitet minus crimē alienum. Non em̄ est crimē mulieris per violētiā violate si ꝺsensus nō adfit. Sed est min⁹ fornicationis vel adulterij q̄ occisio suiipsius. Et est periculosissimū: qz nō restat ei tēpus ad expiandū p pniam. Quinto moueri potest timoꝛe ne cōsentiat in aliqđ pctm: puta ne violētata mulier in actu cōsentiat delectationi. Vel etiā cū abscindit sibi virilia ne labat in vitia carnalia. Sicut fecit Origenes vt posset p domos mulierū securi⁹ ꝓdicare: vt ꝺr in hysto. ecclastica qđ ꝓhibet rang̃ homicidiū. di. lv. si q̄s abscinderit. Sz nec b̄ licet: qz nō sunt facīēda mala vt eueniāt bona ſm ap̄lm vel vt euitent mala p̄sentium minoꝛa ⁊ min⁹ certa. Incertū est em̄ an aliq̄s in futurū cōsentiat in pctm̄. Potes est em̄ deus eripe a quacūq; tribulatiōe seu tentatiōe su⁹ueniēte a pctō liberare. Nō aūt samson seipm cū hostib⁹ ruina domus oppꝛessit: excusat a pctō: qz ex instinctu spūssci fecit: qui p eum miracula faciebat: vt dicit Augu. xxiij. q. v. si non licet. ℣. non occides. Et eandem rōnem assignat in ꝑino de ciui. dei. de quibusdā sanctis feminis q̄ se occiderunt tpe pſecutionis. quarū memoꝛia in ecclesia celebrat Nico. de lyra videt silr rōne excusare allegās opinionem hebꝛeoꝛū Saul ꝺr hoc faceret ne in ipso illuderet de⁹ verus hebꝛeoꝛum philisteis. Sed ꝺrariū sentit Aug. xxvj. q. v. nec mirū. Et cōiter a doctoꝛibus repꝛobat⁹ ⁊ dānatus credit. De razia idem sentit Nico. Sz btūs Tho. cōtra ꝺ. Laudat aūt in li. Macha. ꝓpter quādā spēm foꝛtitudinis seu apparentiam: sed nō fuit in eo vera foꝛtitudo: sed mollicies nō valēs mala penalia sustinere. Secundo non tandū q̄ nullus potest aliquē occidere etiā malefactoꝛem ꝓpꝛia autoꝛitate absq; pctō moꝛtali. Nō huius ſm Tho. ij. ij. q. lxiiij. ar. iij. q: occidere malefactoꝛē licitū est inquantum oꝛdinat ad salutē totius cōmunitatis: ⁊ ad illū soluꝫ ptinet cui cōmittit cura cōitatis cōseruāde: sicut ad medicum ptinet p̄cidere membꝛa putridū q̄n ei cōmissa fuerit cura totius coꝛpis ⁊ non ad aliū medicū. Cura aūt boni cōis cōmissa est ꝑncipibus ⁊ alijs habētibus pꝛincipatū auctoꝛitatē. ⁊ ideo eis solis licet occidere malefactoꝛes et nō alijs. Quāuis em̄ facere aliq̄d ad cōem vtilitatē qđ nulli nocet sit licitū: cuilibet ꝑuate pſone: nō tñ facere illud qđ alicui nocet licet facere. etsi vtile alijs nisi ſm iudiciū habētis publicā ptātē. vñ Aug. in li. v. de ci. dei. ait. Qui sine aliq̄ publica administratiōe maleficū: furē: sacrilegū: adulterū: piurū: et quēlibet crimiosum interfecerit: aut mēbris debilitauerit: velut homicida iudicabit: ⁊ tāto acri⁹ quāto nō sibi a deo cōcessam ptātē abusiue vsurpare nō timuit. xxiij. q. fi. c. penl. Sz q̄rit vtrū liceat marito occidere vxoꝛē in adulterio deph̄ensam. Et videt ꝙ sic ⁊ ꝙ nō peccet ꝺ q: nihil iniustū facit. nō ꝺ pſonā: q: moꝛtē meret. nec ꝺ publicā iusticiā: q: lex ciuilis pmittit viro occidere vxoꝛē cum adultero: seu etiā occidere adulterū cū filia inuentū. ff. de adul. l. adulteriū. ⁊ b̄ si sit vilis pſona adulter. Rñ. ad hus iusmodi ꝓpe. de pa. ⁊ Tho. in. iiij. di. xxxvij. ꝙ extra iudiciū b̄ facere semp est pctm̄ moꝛtale: qz ꝺ iusticiā. p iudicat em̄ pſone ⁊ reipu. Persone q̄dē. qz nō ꝺz moꝛi nisi pfessa vl cōuicta i loco iudicij de crimine. reipublice p iudicat: qz nō p publicū iudicē. Et cuius lex b̄ pmittat: b̄ facit nō vt licitus ꝓcedēs: sz qz nō inf(ꝛ)ngit penā ꝓpter maximū incrementū maritoꝝ pñs. Illa em̄ lex vt ꝺicit ꝓpe. hodie est corrupta per autētica Nouo iure. vbi ꝺr. q̄ adultera ꝺz retrudi in monasteriū. ⁊ sic nō est rea moꝛtis. Sz etsi p statuta ciuitat⁹ eēt rea moꝛtis hoc nō licet. ⁊ etiam si ipe marit⁹ vel pr̄ eēt iudex qz b̄ ex. iudicio sunt facienda. nō ex furoꝛe ſz cū maturitate ⁊ cōsilio factū est in iudicio ꝓponendū ⁊ pena moꝛtis pferēda. Et sicut nō licet p istū modū occidere vxoꝛē vel filiā: ita nec adulterū nec in facto ipo nec post factuꝫ. Jo. tñ nea po. in quodli. ex dicta. l. inducta sentit ꝺr̄iū: sed non est tenēda talis opinio rōne iā dicta. Sed nunquid licet cuilibet occidere eū q̄ rebellis est ciuitati sue: ⁊ noxius reꝑt extra termios iurisditiōis illi⁹ ciuitat⁹ si ipa ciuitas edicrū publicū fecisset q̄ si q̄s eū vbicūq; occidat ꝓmiū recipiet pecunie vel alterius rei. Videt ꝙ sic: q: b agit nō ꝓpꝛia auctoꝛe: sed publica: ex quo ciuitas dedit talē licētia. In hiu credo esse ſm rei veritatē. Nam ciuitas nō habet iurisditionē vel aliquā ptātem extra suum territoꝛiū: ⁊ ad iniuriam sibi reputaret vna ciuitas si altera veller punire subditū suū: seu in sua ciuitate eꝛistentē. hoc em̄ est mittere falcē in messem alienā: qđ ꝓhibet. vj. q. iij. scriptum. Un si occidens ex tali licētia caperet⁹ in ciuitate illa alienavbi illū occidit: ⁊ ipe vt homicida iuste puniret. Iniusta est q̄ talis lex ⁊ moꝛtal⁹ peccat eā statuēs: quia allicit hoies ad peccandū. Ubi aūt q̄ noxius est multū cōitati et dignus moꝛte ꝓpter potentiā ⁊ seqla suā nō posset capi: vel oꝺinario iure ꝺdemari: si dns ꝓncipalis vel iuder hꝫet absolutā ptātem quōcūq; puniēdi ꝛ ꝑtermisso oꝺine iudiciario occidere faceret nō videt peccare nec homicida censeri. Et quo cū mereā moꝛtē: ⁊ puniri non pōt aliter. Sz nunquid furē licet occidere. Rñ. fur nocturn⁹ si discerni nō poterat ꝙ ad furandū ⁊ nō ad occidēdū venisset. nec als poterat ꝺphendi potuit occidi als nō. eē eo. si pfodiēs. ⁊. ff. de furtis. l. furem. Jsurē ꝺ diurnū non licet occidere: nisi se resistendo tunc defendat: qz plus est tunc q̄ fur. Latronē etiā infidiantē in itinere ibus ſm leges cuilibet licet occidere. arg. xxiij. q. iij. fortitudo. Et nocturnū de populatoꝛe agroꝝ. C. e. l. ſ. ⁊. ij. Nullū ergo licet occidere ꝓpꝛia auctoꝛe: nec etiā infidelē iudeū: paganū: vel hereticū. Notandū tertio ꝙ multo min⁹ licet occidere innocētem dicēte dño Exo. xxiij. Innocentē ⁊ iustū nō occides. Rō est ſm Tho. vbi. s. art. vj. Quia cū occisio pcōis intantū sit licita inquātū oꝺinatur ad bonū cōe: quia ꝓ ipm cōrumpit. Justoꝛ aūt fit cōseruatiua boni cōis et ꝓmotiua: qz ipsi sunt ꝑncipalioꝛ pars multitudinis q̄ ceteri sustētant: iō nō licet occidere eos nisi de spāli mandato dei. Nā cū deus habeat dñium moꝛtis ⁊ vite. eius em̄ oꝺinatiōe oēs moꝛiunt iusti ⁊ peccatoꝛes. ideo q̄ mādato dei occideret innocentē nō peccaret. Sic nec peccauit abꝛaā filiū volēs immolare. Heneſ. xxij. et. xxiij. q. v. lex eterna. Nō aūt iustus ꝓ moꝛte pertingat ad regnū miseriaꝫ hui⁹ vite eꝛ. cdies: ꝓ accidēs ē opi occidentis. Et bonitate em̄ dei b̄ euenit ⁊ sui bona diſpo

Sāson cū seipm occiderit tñ ex cusat a peccato.

Utrū liceat furē occidere videt. c. fodiens. de homi.

Latronē occidere

Utrum mulier occidens se volens op primere pecet.

Grauiꝫ ē innocētē occidere

fitionem nō ex actu homicide ꝓ se. Est ergo grauis occidere innocentem q̄ pctōrem quadruplici rōne. Primo q: magis agit cōtra charitatem nocens ei quē magis debet diligere. Scdo q: magis iniusticiā facit iniuriam faciēdo ei q̄ min⁹ est dignus q̄ pctōr. Tertio q: priuat cōitatē magioꝛi bono. Quarto q: magis cōrēnit deum. Luce. x. Qui vos spernit me spernit. Eū aūt quē nouit iudex innocētē ⁊ tñ falsis testibus vt reus moꝛtis conuincit in iudicio: vt Naboth. iij. Reg. xxi. debet diligentius testes eraminare vt inueniat occasionē liberādi innoxiū: vt daniel fecit. Daniel. xiij. Et si nō pōt reuincere falsitatē testiū ꝺz ad superioꝛem remittere iudicandū: vel ipse si absoluta hꝫ ptātē liberare si nō pōt habēs delegatā nō peccat ferēs sniam moꝛtis ꝺ eū ſm allegata ⁊ pꝛobata: qz ipse nō occidit innocentē: cū in iudicio ſm ꝓbata nocens appareat ſm que vt publica pſona habet iudicare: ſm Tho. vbi. s. Ad idē facit qđ habet. iij. q. vij. iudicet. Nico. de ly. sup pentateu. asserit contrariū. vide plene de b̄ in. iij. parte. ti. ... Querit aūt vtrū teneat⁹ ꝺ liberare aliū ꝺ iniusta moꝛte si pōt. Rñ. q̄ ex debito charitatis q̄libet tenet repellere iniuriā a pꝛximo si pōt. vñ Amb. Qui nō repellit iniuriā a ꝓximo si pōtest: tā est in vitio sicut ille q̄ facit. xxiij. q. iij. non inferēda. ⁊ in. c. seq. et. q. v. reos. Nec est smia Ray. Sup ⁊ Tho. ij. ij. q. lxxiv. In b aūt sicut ponit Guil. est diuersitas notanda: q: ille qui ꝺz publicā ptātē tenet defendere etiā cū armis si opꝰ: dum tñ ꝑsumat q̄ possit. pſone ꝺ ꝑuate si pōssunt solo ꝺbo vel facto sine ꝑiculo suarū pſonarū tenent cū moderamine tñ inculpate tutelevt addit Tho. Sz nō credo q̄ tales teneant se ꝑiculo exponere. Utrū autez q̄s teneat ꝺare pecuniā ne aliq̄s iniuste occidatur. Glo. dist. xxiij. in ꝑin. ponit duas opi. Una est q̄ teneatur quilibet. Alia est q̄ tenent solū ꝑlati. Et subdit. Mihi videtur distinguēdū: qz si cōstat illū iniuste occidi q̄libet tenet quantum sua possibilitas pōt pecuniaꝝ subuenire salua suo ne cessitate. Qđ si nescit an iuste vel iniuste: aut si necessitas isti⁹ nō pōt nō tenet. Quarto nō licet cōmittere homicidiū ꝓpter quodcūq; scādalū vel malū vitādū sui vel alterius: quia sicut nō sunt facīēda mala vt eueniāt bona. ſm apostolū ad Ro. iij. c. Jta nec etiam vt vitentur mala ſm Tho. vbi. s. In quo delinquūt mulieres q̄ cū cōceperint ꝓfornicationē: adulteriū vel incestū ⁊ hmōi: creaturā conceptā in vtero occidūt diuersis medicinis: vel ex vtero nata nū ne manifesteꝛ scelus earum: ⁊ inde sequaꝫ infamia sua vel occisio sui vel alioꝝ: vel occupatio hereditatis alienę. Sz nihil hoꝝ excusat a mortali grauissimo. Et si ante baptismū occidat ipm adhuc grauiꝰ: qz coꝛp⁹ aiam occidit. Nō tñ repugnat homicidiū cū in vtero est: nisi fuerit puerperiū formatū. ſ. aia rōnali. xxiij. q. ij. qđ vero non formatum. Dicit aūt formari masculus spacio. xl. dierū vel circa: ⁊ femina spacio. lxxx. Sz nec licet matrē ex infirmitate nō valentē euadere moꝛte citius eius moꝛtē accelerare: vt ꝓoles in vtero nō moꝛiat: nec ꝑlem nondū natā occidere vt mater saluet. ⁊ oēs q̄ coopant ad hmōi opa cōsulēdo vel dādo operā ad hmōi vt medici aromatarij ⁊ alij sunt homicide. ij. q. ſ. notū. Sed q̄rit si mulieri licet occidere volentē se oppꝛimere nō valentez aliter euadere man⁹ eius. Respōdeo. Rayneri⁹ in summa ponit circa hoc duplicem opinionē contrariā alterā alteri: ⁊ neutrā ꝓefert. Sed videtur dicendū ꝙ nō licet intendere aliquo modo occisionē volēs oppꝛimere: sicut nec etiā inadentē ad moꝛtem ꝓ sui defensione. Sz si se defendēdo ne violet cōtingat illū occidi sibi imputet. Et si dicat ꝙ occidēdo est causa moꝛtis illius. nō solū coꝛpis ſz ⁊ animę: cū in actu voluntatis peccādi moꝛiat. Respōdeo ꝙ ipse est sibi causa qui alteri iniuriatur. Illa aūt vtitur iure suo naturali: quo licet vim vi repellere. Et magis tenet saluti sue ꝑuidere: q̄ alteri? Nam exponit se ꝑiculo cōsentiendi actui pcti ꝑmittēdo se oppꝛimi ꝓpter dilectū ultrā tēriē volūtatis dum nō facit qđ potest ad euadēdum. Sed ⁊ si tueatur quantum potest saluo eo vnde potest sequi moꝛs illi renitendo mēte peccato non ipsa peccaret. Sicut etsi quis iuasus ne se defendendo contingat occidere permitteret se occidi nō peccaret: sed maioꝛis virtutis esset. Si autem talis posset aliter euadere: vt clamādo: fugiendo ⁊ hmōi: nō excusaretur a moꝛtali occidendo.

§. III. Quantum ad tertiū

ꝑncipale. ſ. de punitione hui⁹ sceleris. hoc nora cū ꝺz. Nō dimidiabūt dies suos. qz impius cito moꝛiet ⁊ non reuertetur ad penitētiā ꝓpter magnitudinē sceleris vt expositū est in ꝓncipio. §. ij. Qđ etsi nō semp eueniat ꝓpter imēsitatē diuine misericoꝛdie: tñ frequēter accidit ⁊ hoc meretur hūana malicia. Virū sanguinū ⁊ dolosum. i. effundēntem sanguinē cū dolo. i. voluntarie abominabit dns sc⁹ a gra ⁊ gl̄ia sua repellēdo. Gen. ix. Quicūq; effuderit sanguinē humanū: fundet sanguis illi⁹ dixit ꝛps. Propterea in figurā ꝓcepit dns in veteri lege q̄ nō comederēt carnē cū sanguine vel sanguinē: ad inducendū eos vt horreꝛēt effusionē sanguinis hūani. Ostēdit grauitas hui⁹ pcti ex multiplici punitiōe Layn ꝑmi homicide. put habetur Gen. iiij. vbi dicit fuit ei patraro homicidio abel fratris sui. Maledict⁹ eris ⁊c. Est ergo ꝑma punitio infamia. vñ ꝺz. Maledict⁹ eris ſcilicet ab hoibus. Hoies em̄ summe homicidas odiunt ⁊ maledicūt. Et merito qz sunt destructoꝛes hūani gn̄is exterminantes hoiem factum ad dei imaginē. Scda punitio est inopia. et ideo ꝺz. cū operatus fueris terra nō dabit tibi fructus. i. paucos ⁊ cum magno labꝛe. Tertia est maliuolētia. Et ideo ꝺz. vagus ⁊ pfugus eris. qz hoibus odiosus: qz q̄libet timet cōuersari cū eo: ne fiꝛe quid faciat cū eo: vel etiā inconstantia notatur.

Pena homicidarum.

Moꝛs Layn.

Quarta est venie diffidētia. Unde ꝺixit ipse. Maioꝛ est iniq̄tas mea ꝙ vt veniā merear. i. tātū est pctm̄ meū ꝙ nō cadit sub tua mia. Quinta est dānatio eterna. Unde subdit. Ecce eiscies me hodie a facie tua. Apparuerat em̄ sibi angelus in forma humana. sibi loquēs deum repūtās.

Irregularitas ex homicidio.

Sexta est moꝛs misera: ideo addit. Omnis q̄ inuenerit me occidet me. ſ. homo vel bestia. vel ꝺixit hoc appetens moꝛtē ex multiplici miseria. Septima est infirmitas coꝛporea cū ꝺz. Posuit dns signū in Layn scilicet tremoꝛē hoꝛribile oīm mēboꝝ. Et q: hō nō debet occidi a ꝑuata pſona etiā si mereaꝛ moꝛtē. ideo ꝺixit dns Layn. Nequaq̄. Sed oīs q̄ occiderit. ibi pūct⁹ ⁊ subintelligit cayn: grauiter puniet⁹. s. Septuplū puniet scilicet ipe cayn. i. in septima generatiōe: qz Lamech iā habens filios occidit cayn exister septima gn̄atiōe ab adā. hec Nico. de lyra. Cum enim Lamech esset cecutiēs ⁊ venatiōi feraꝝ vacaret: nō ꝓpter carnes: qz tūc nō erāt i vsu: ſz ꝓpter pelles q̄b⁹ tūc hoies vestiebant: ducebat secū puerum q̄ indicabat sibi ferasvt ad ipsas sagittas iaceret. Vides ergo puer cayn latitantē inter fruteta estimauit ferā esse. ⁊ sic lamech iaciens arcū occidit eum. vt ꝺicit magr̄ in hysto: iijs scholasticis. Beaue igit̄ est nimis pctm̄ homicidiū qđ ⁊ punit nō solū lege diuina multiplicit⁹ vt ꝺictū est. Mat. xxvj. Qui i gladio occiderit: oꝑs eum occidi. saltē diuine sententie: sed etiā lege humana: canonica ⁊ ciuili. Et qz ecclesia nō vtit gladio materiali: sed spūali. ideo lex eius punit oēm homicidam et mutilātem: nisi in causa sue defensionis moderata. pena etiā irregularitatis etiā vbi nō sit pctm̄ ꝓpter hoc. ꝺe facti ꝺe b̄ tñ in. iij. parte tit. iiij. Qđ aūt ꝺicit Tho. ij. ij. q. lxiij. Homicidiū cōmissum ob sui defensionē inducere irregularitatē: tpe suo erat in opinione aliq̄s doctoꝛ: sed postea eam anauit Cle. declarās nō inducere irregularitatē. ex ꝺe homi. c. j. Et sic hodie tenet. Irrēgularitatē homicidiū vel mutilatio vel enormis pcussio facta clerico etiā in minoꝛibus oꝺinibus cōmissa inducit ex cōicationē cui? absolutio sedi apostolice reseruat. vt pz diffuse in. iij. parte ti. xxiij. c. j. Irrēgularitatē ꝛpe penitērie ꝛponebat patientia septēnis. vt pz. xxij. q. j. ꝓ: edicandū. tamen hodie est arbitraria sicut et ꝓ alijs

Universidad de Deusto
Biblioteca

peris. Mitti autē solēt ad curiā ad penitentiarios, maiores aūt penitētia iniūgit p ḡbusdā homicidijs magis grauibus. Nam sm Hosti. & glo. erūt de his qui fi. occi. c. j. ij. et iij. qñ parētes spōte filios occidūt vel oppmūt maiores: est eis penitētia q̄ p cōi homicidio iniūgenda. Et dicit Ray. q̄ dz induci ad ingressum monasterij vbi pcā deplorent: et b nisi haberet cōiugē nō volentē ingredi vt ipe. vel nisi hret filios paruulos q̄s nō posset dimittere: vel etiā sine his si nō posset ppter fragilitatē carnis hoc agere: nō tñ potest ad hoc cogi. Si aūt casu & grauī culpa pcedente contigerit tale homicidiū tūc sm Host. & glo. penitētia. v. vel. vij. annoꝝ est imponenda. ar. di. l. si qua. & ex de pe. & remiſ. c. quesitum. Si aurē leuis culpa pcesserit: tūc penitētia triū annoꝝ est iniungēda. ex de his qui fi. occi. de infantibus. Si aūt nulla culpa pcessit de iure nō sunt puniēdi. tamen ppter ambiguū duplicitatis est aliqua penitētia ad cautelā iniungenda. ar. xxiij. q. v. excōicatorum interfectoribꝰ. Et in his oībus si culpa occulta: penitētia iniungenda est occulta. Si manifesta & penitentia manifesta. Et vt dz. ij. q. v. consuluisti. monēdi sunt parentes ne teneros pueros infantes teneant secū in lecto. Gratio: adhuc penitentia imponit vxoricide: vt pz. xxxiij. q. ij. admonere. Est tamen & ipsa arbitraria in foro penitētie: pcipue qñ res est occulta. iponit aūt maior penitētia vxoricide q̄ matricide. non q: grauī sit pcm̄: sed ideo q: homines magis sunt inclinati ad vxoricidiū q̄ ad matricidiū: q: a d matricid. i parū vel nihil. & ideo oportuit poni magis retrahēs. i. maiorem pena.

De penitētia parētū ḡ eorū filios perem̄tūt.

Vide pena patricidaꝝ in primo libro vale rij.

Jure autē cuili in quo est vsus gladij materialis punit homicida pena mortꝭ. Patricide aūt quia grauiter delinquūt: imo grauissime: ideo grauissime puniūtur nō pena decapitatiōis vt alij. sed sm Host. in iudicio talis cōuict vel cōfessus ḡgis sanguineis ꝺberatus in oculeo. i. sacco cozi cocti insuti missus cū cane & gallo gallinaceo. i. capone & symia & vipera in pfundū maris iactat: vel in fluuiū proximū iuxta situm regiōis vt omniū elementoꝝ vsu carere incipiat. vel si mare vel fluuius non fuerit primus tradat bestijs. C. eo. titu. l. j. In foro aūt penitētie arbitraria est pena & occulte si occultum est imponenda. ar. ij. q. j. multi. Homicide ergo recte fit vt nō dimidiet dies suos. i. vt citius occidat: q: crudelior est oi fera silueſtri. Nam oē aial diligit sibi sile. vt ꝺ: Eccli. xiij. Quis vnḡ vidit leonē vel vrsum occidētem leonē vel vrsum. Nunq̄: sed bñ aial alterius spēi. Homo aūt se ita pmittit vinci ab ira & odio vt occidat aliū hoiem factū ad ymaginē dei. Similis est homicida diabolo. de quo dicit xp̄s Johan. viij. Ille erat homicida ab initio: q: i. occidit in aīa et in corpore pmos parētes suo opere. Facit homicida cōtumeliā deo: q: occidit filiū suū cū oēs simus filij dei p creationē. ps. Filij ex celsi oēs. Et pfectius p fidē et baptismū. Joh. j. Dedit eis potestatē filios dei fieri his q̄ credūt in noie eius. Insup & angelo q̄ custodit hominē facit iniuriā. Noluit dominꝰ q̄ dauid etsi sanctus & deuotus edificaret ei templum ex eo q̄ sanguinē humanū effuderat. vt habet. j. Paralipo. xxviij. Et ideo summe abstinēdum. Et quia ad iniuriam personalē ptinet verberatio: mutilatio: incarceratio: & cōtra illud pceptū. Non occides: ideo b: euiter hic de his.

Homicida ē diabolo similis.

Pro cuiꝰ declaratiōe dicit dns Tho. ij. ij. q. lxv. q̄ in bonis corporis tria poterūt cōsiderari. Primo integritas corpis cui derrimentū afferꝝ mutilatiōnē vel occisionē.

Scōm est quies & delectatio sensus cui opponit verberatio: & quodcūq̄ aliud dolore sensus afficiens. Tertiū est motus & vsus membroꝝ qui impedit p ligationē vel incarcerationē vel quācūq̄ violentā detentionē. Et ideo incarcerare aliquē est illicitū vel qualitercūq̄ detinere nisi fiat sm ordinē iusticie aut in penā aut in cautelā alicuius mali vitandi: & hoc licet tm̄ iudici. Verū detinere aliquez ad horam ad impediēdū eum ab aliquo malo ppetrādo cuilibet licet. sicut retinere hoiem ne se pcipiter. extrahere eum de domo ruitura p vim & hmōi. vel ne se vel aliū pcutiat detinere. Sed simplr alium intrudere vel desinere ad eū ptinet q̄ hz vniuersalr de actibꝰ hois exterioribꝰ disponere: & vita alteri⁹. Hec Tho. Unde hmōi faciens mortē punit sm legē. C. de puato carcere. l. vita. Ex quo pz esse mortale pctm̄. Et sīr ꝺberare adultū ei qui nō hz curā eiꝰ vt sunt parētes: magis & hmōi: ptinet ad iniuriā vñ & mortale est: parētibꝰ tñ maritꝭ magis. q̄uis sit pmissa moderata castigatio: nō tñ vsq̄ ad mutilationē mēbri: q: tūc eēt mortale. Item quātū ad mutilationē sciendū q̄ cum totiꝰ hois vita nō ordinet ad aliqd ppium ipsius hois: sed ad ipsam potiꝰ oia q̄ sunt hois ordinant. Ideo puare aliquē vita in nullo casu ptinet ad aliquē: nisi ad publicā pātem cui cōmittit pcuratio boni cōis. Sz p:cisio mēbri pōt ordinari ad ppium salutē vnius hois: & iō in aliq̄ casu pōt ad eū ptinere: puta si mēbrū sit putridū p̄ oseruatiōe vite ipse infirmus: vel q̄ hz curā eius cōmittit medico pcidendū: & hoc q̄n aliter saluti corpis puideri nō pōt. Et q: saluti aīe in tentatione cōcupiscētie aliter puideri nō pōt q̄ per pcisionē: q: pctm̄ subiacet volūtati: ideo ꝛc ppter conseruandam castitatem seu vincendas tentationes carnis licet virilia abscindere. quia mortale peccatum est.

Abscīdere sibi virilia est pctm̄.

Titulus.VIII. De inuidia.

¶ De ipsa inuidia: & de nocumentis eius. Capitulū. j.

Inuidiam vnum esse

Ter septē vitijs capitalibus ponit Greg. xxxj. mo. ar. & Tho. ij. ij. q. xxxvj. ar. iiij. Inūd. autem in lib. de summo bono. & Lassianus in lib. de institutis cenobioꝝ. nō ponunt inuidiam inter capitalia qō forte ideo fecerunt ppter hoc q̄ inuidia manifeste nascit ex inani gloria. Sz vr dicit ibi b⁹ Tho. nō est contra rōnē vitij capitalis q̄ ipm oriat ex altero q: vt dicit Greg. xxxi. mo. ar. Capitalia vitia tāra fibi coniunctiōe cōiungunt: vt nō nisi vnū de altero pferat. Sed hoc est ꝺ rōnem vitij capitalis q̄ nō habeat aliquā rōnem pducendi ex se multa genera pctoꝝ qō nō habet inuidia: sed multa et ea vitia pcedunt. vt. j. patebit. Diffinit aūt inuidia sm Job. Damasce. ij. lib. q̄ est tristicia de alienis bonis. Pro cuiꝰ declaratione dicit b⁹ Tho. ij. ij. q. xxxvj. ar. ij. q̄ tristicia de alienis bonis potest ꝺtingere q̄tuor modis. Primo modo inquātū quis dolet de bono alteri⁹ inquantū ex eo timet nocumētum: vel sibi ipsi vel alijs bonis: & talis tristicia non est inuidia: & potest esse sine pctō. s. cuz moderata est: nec ex hoc facit aliquod ꝛ cōueniens. Un Grego. xxij. mo. ar. ait. Euenire plerūq̄ soler vt nō amissa charitate & inimici nos ruina letificet. Et rursus eius gloria sine inuidia culpa contristet cum & ruente eo quosdam bene erigi credimus & proficiēte illo plerosq̄ iniuste oppimi formidamus. Hec ille. Sicut ex submersione pharaonis cū exercitu suo in mari rubro ppls israel multum gaudens est & festiuauit cantās canticū. Cantemꝰ dño. & pulsans tympanū cū maria eo q̄ mortuus est inimicus qui volebat eos in seruitutē reducere. Exo. xv. Et econtra mathathias cum suis cōtristatus est valde de exaltatione & pspitate regis antiochi: q: querebat pplm iudeoꝝ trāsferre ad ritus gentiliū deo vero relicto. s. Macha. ij. Sco mō pōt aliqs cō tristari de bono alterius nō ex eo q̄ ille hēat illud bonū: sed q: sibi ꝺ est illud bonū. & hic ppie est zelꝰ sm pbm. ij. rhetoricoꝝ. Dicit etiā emulatio. Et si iste zelus sit circa bona honesta laudabilis est sm illd. s. Coz. xiij. Emulamini spūalia. Sic faciebat apostolus cum dicebat. ij. Cor. in. Emulo: vos dei emulatione. q. d. Inuideo quibusdam ex vobis: sed inuidea q̄ est sm deū. Cōsiderabat in aliquibꝰ eoꝝ esse aliquas pfectas ꝺditiones que nō ita forte apparenter erāt in eo: vel ex humilitate in se nō reputabat esse. Iz simpliciter esset perfectio: illis: & in illis emulabat capiens proficere. ista ergo non est pprie inuidia nisi large dicta. Et sic intelligit dictuz Hieronymi ad Adletham de

Quare Lassianꝰ nō posuit inuidiā iter vitia capitalia.

Inuidia diffinit.

Tristari de bono alterius

Tristari de bono alterius

Inuidꝰ vñ dicit.

institutione filie. Habeat socias cū quibus discat: quibus inuideat: quarū laudibꝰ moꝛdeat. Sumit hic inuidia pro zelo seu emulatione quo q̄s dz incitari ad pficiendum cum melioribꝰ. Si aūt de tpalibꝰ sit tristicia talis potest esse sine pctō: vt si sm ꝓximū mortū tristat̄ q̄ non hz sibi necessaria que alius hz cū pctō. Un qñ p talē defectum indicit in impatientiā vel murmuratiōnē vel nimis mēre deiscitur et prinebit ad accidiā. Tertio modo tristat̄ q̄s de bono alteri⁹ inquātū ille cui accidit illud bonū est eo indignus: q̄ quidē tristicia non pōt oriri ex bonis honestis ex q̄bus aliq̄s iustus efficit. nisi forte cōtristaret̄ q̄s videdo magnos pctores a deo visitari magnis bonis & ꝺturbi⁹ q̄si iudicando eos indignos: sicut cōtristat̄ & indignat̄ est frater sus maior: de iusceptione fratris p digi magnifica. Luce. xv. c. Sed hoc esset cōtristari p̄ra deū & iniustū reputare vel ignorantia fraterne gre q̄ est blasphemia in spūm scm̄. Sed cōtristari de diuitijs & alijs bonis tpalibꝰ q̄ possunt bonis & malis puenire. Hanc tristiciā vocat bs. ij. rhetoricoꝝ. nemesim: & dicit ipsam ad bonos moꝛes pertinere. Sed hoc iō dicit q: cōsiderabat ipa bona tpalia sm se ꝓput pñt magna videri nō respicientibꝰ ad eterna. Sed sm doctrinā fidei tpalia bona q̄ puenīūt indignis er iusta dei ordinatiōe disponunt: vel ad eoꝝ cōceptionē: vel ad eoꝝ dānationē: sicut diues sepultus in inferno. Luc. xvj. et hmōi bona q̄si nihil sunt in cōparatiōe ad bona futura q̄ seruantur bonis. Et ideo hmōi tristicia pohibet in scriptura sacra. sm illud ps. Noli emulari in malignātibꝰ neq̄ zelaueris fac. iniq̄ ꝛc. Cito em̄ trāsit eoꝝ pspitas: qm̄ tanq̄ fenum velociter aresscent subdit. Et ideo non estimanda.

p̄. xxxvj

Quarto cōtristat̄ q̄s de bono alteri⁹ inquātū alter excedit ipm in bonis: & ꝓpie est inuidia. & istud semp ꝓuenit sm pbm in. ij. rheto. quia cito em̄ trāsit eoꝝ pspitas: qm̄ tanq̄ fenum velociter aresscent subdit. Et ideo non estimanda. de bono ꝓximi. Unde apls. j. Coꝝ. xiij. ait. Charitas non emulat. i. nō inuidet: sed gaudet de bonis alteri⁹. Nec obstat si dicat̄ q̄ obiectū tristicie est malū. Nō em̄ tristat̄ nisi de malo: sed inuidia est de bono alteri⁹: ergo inuidia nō est tristicia. Rndet Tho. vbi. s. ar. j. q̄ obiectuz tristicie est vnicū malū ꝓpriū: sed cōtingit aliqn̄ q̄ bonū alienum apphendat̄ vt malū ꝓpriū. Et sm hoc de bono alieno potest esse tristicia. Inuidus em̄ bonū alterius de q̄ inuidet estimat vt malū ꝓpriū inquātū est diminutiuū ꝓprie gloriē & excellentie. Videt em̄ sibi q̄ ex hoc q̄ aliquis excedit eum in bonis vel equiparat ipse nō sit in tāta reputatiōe apud homines: sicut si solus ille illa bona haberet supra oēs unde tristatur. Bona igit̄ habita causant delectationem amissa causant tristiciā & dolorē. Ab alijs possessa nō excessiue nimis & vltra se causant occasionaliter inuidiam & emulationē: quia apphendūtur vt ꝓpria mala vt dictum est. Et dicitur inuidus quasi non videns: q: scilicet bonū alterius sine tristicia videre non potest.

§. I. De inuidia loquens

ꝓphera ait ps. lxviij. Zelus domus tue comedit me. Loq̄tur ps in psona xp̄i ad patrē. et a Jobe euāge. inducit in testimoniū cū xp̄s ejecit de templo cū flagello de funiculis emētes & vēdētes. Joh. ij. ad huc intellectū videlicet. O pater. zelus. i. intensus amoꝛ quē habui ad honoꝛē templi tui me quasi cōsumēdo afflixit. & ideo cum flagello expuli de templo eos qui irreuerēter se habebāt. Sed alio modo potest exponi sic. O pater. zelus. i. inuidia: domus tue idest sacerdotū q̄ hñt curā domus tue. i. templi comedit me idest cōsumpsit p moꝛtē. Et inuidia em̄ sacerdotū q: ipse honoꝛabat a pplo & audiebat magis q̄ ipsi tradiderunt pilato occidēdū. Sciebat em̄ inq̄t euāgelista q̄ p inuidiā tradidissent eū. Matth. xxvij. Qō figurate ostendit Jacob cū ait. Ferꝛa pessima deuoꝛauit filiū meum ioseph. qui figurabat xp̄m: quem fratres ex inuidia vendentes putabant ad nihilum dedutisse: sed inde peruenit ad maximā gloriam. Tria ergo de hac inuidia videnda sunt.

Inuidia vñ oriat̄

¶ Primum a quo malo oꝛiatur.

¶ Secundū quantum in peccato aggrauatur.

¶ Tertium quid ex hoc vitio consequatur.

§. II. Quātum ad primum

Inuidia

Inuidia cōius hz oꝛiuz et vana gloria. Un apls ad Gal. vj. Nō efficiamini inanis gloriē cupidi: inuicē ꝓuocantes inuicē inuidēres. Primus ponit inanē gloriā: deinde inuidiam q: cā dz pcedere suū effectū: & posita cā sequit̄ effectus posita inani gloria in hoie sequit̄ inuidia: q: cū videt vanē gloriosus aliquē sibi eqri vel superare in aliq̄ bono vñ qrit gloriā: videt sibi q̄ nō ita sit in gkia & reputatione hominū ex q̄ali hz bonū simile vel maius sicut ipse. & ita ex hoc tristat̄ de bono illi⁹. Unde Greg. xxxi. mo. ait. Prima nāq̄s superbie soboles inanis gloria est que dū oppressam mētē corrupit inuidiā mox gignit: quia dum vani nominis poretiā apperit: ne q̄s hāc alī adipisci valeat tabescit. Et pbs. in. ij. rheto. q̄ inuidebunt tales q̄bꝰ sunt alīq̄ fides. vel sm genꝰ aut sm cognitionē: aut sm staturā: aut sm habitū: aut sm opinionē. Et iterū dicit q̄ illi q̄bus modici deficiūt amatores honoris: & q̄ sapientes reputantur sunt inuidi. s. vel sm inclinationē vel sm deliberationē p ut sunt boni & mali. Job. v. Paruulū occidit inuidia. i. pusillanimē. occidit aūt spūalr. Pro hoc dicit b. Tho. ij. ij. q. xxxvj. ar. j. q̄ cū inuidia sit de gloria alterius inquātū ad ꝓhēdit vt diminutiua gloriē ꝓprie quam q̄s appetit. ons est vt ad illos habeat inuidia. q̄bꝰ hō se vel eqre vel ꝓferre in gloria his q̄ sunt multo maiores: eo: puta hō plebei⁹ regi: vel rex plebeio quē multum excedit. Et ideo his qui multū distāt vel loco vel tpe vel statu hō non inuidet sed his q̄ sunt ꝓpinqui q̄bus se nitit̄ equare vel ꝓferre. Nā cū illa excedūt accidit b cōtra nām voluntatē: q: est̄ matur inde sibi minui gloria sua. & ideo caute tristicia Similiter aūt dz esse causa amoris: & p oīs delectationē causat inquātū cōcordat vol.. tati. Et sic discipuli iohānis baptiste inuidebāt aliquātulū xp̄o eo q̄ haberet maiores cōcursum & fam̄ q̄ magr eoꝝ iohes. vñ zelātes p ipso iohe dixerunt ei semel. Is cui testimoniū phibuisti plures discipulos facit. Joh. iij. Sz Johānes declarauit q̄ de maiori ipso erat: q: verꝰ messias. Silr audientes decē de duobus fratribꝰ indignati sunt. Mat. xx. Amatores honoris & dignitatis sunt inuidi sz ad eos q̄bus possunt in honoꝛe & dignitate equari vel ꝓferri. nā si multū excedat nō inuidet Nō em̄ inuidet ciuis si nō hz dignitatē regiā ad quā non est aptꝰ. neq̄ simplex sacerdos si nō est papa: sz si modicū deficiat: videt sibi q̄ ad hoc possit pertingere. & ficad hoc conat̄ vt sit ciuis de ꝓximo vel alijs officijs ciuitatis: sicut plures sunt. & sacerdos q̄ sit plebanꝰ vel canonicꝰ vl̄ epūs Et si frustrat̄ eiꝰ conatus ppter excessum gloriē alterius quia alij hñt q̄ ipse nō hz tristat̄ de bono alterius. Et sic saul qñ dauid deuicto & occiso Goliath̄ puelle obuiantes & festiuantes de victoria eiꝰ canebant in eius laudē. Percussit saul mille: & dauid decē milia. Audiens hec saul inuidit dauid eo q̄ magis laudabatur q̄ ipse. Unde dolēs de hoc dixit. Mihi dederūt mille & filio ysai. i. dauid decē milia. s. Reg. xviij. Pusillanimes ergo sunt inuidi: q: oia reputant magna: & quicūq̄ boni alicui accidat reputāt se in magno superatos esse & inde cōtristantur inuidendo. Et sic mulieres q: cōiter sunt pusillanimes inanis gloriē cupide. quia reputant magna que parua & vilia sunt. vt pulchritudinē. oꝛnatū: tripudiatū: fecūditat̄ & hmōi: ideo de facili inuidet vna alteri. Sicut et Rachel inuidit soꝛori Lye: quia fecūda erat. Gen. xxx. Qui reputant̄ sapientes vel virtuosi aliqn̄ inuidēt si impfecti sunt. & hoc non est ex sapiētia vel ꝛtute in se: sz inquātū ex eis resultat honoꝛ et gloria habēti in cōspectu alioꝝ. Nullus em̄ inuideret homini sapiēti & pfecto si ignotus esset hominibus. sed cum

Inuidia saul ꝓtra dauid.

pusillanimes sunt inuidi.

De inuidia discipuloꝝ iohānis ergā xp̄m.

Universidad de Deusto
Biblioteca

manifestatur eius sapiẽtia ⁊ virt⁹: q⁹ inde ex multa exaltatione illius videt inuido minui fama sua ⁊ honor: et inde contristatur. Bona em̃ spũalia ex hoc ꝙ plurib⁹ cõicãtur nõ minuuntur: sicut ꝑz de sciẽtia ⁊ virtutib⁹: sed bona temporalia cõicata vtiq; minuũtur sicut patet in diuitijs. Nã ex hoc ꝙ vn⁹ q̃ habet centũ florenos alĩ nõ põt eos habere nisi sibi subtrahant: ⁊ ita gloria mũdi circa aliq̃d cũvn⁹ habet: alĩ nõ habet vel nõ ita magnam. Si q̃s aũt totam sciẽtiã suã cõicat discipulo nihil ex ea ipe amittit: ꝛ magis ꝓficit: ⁊ ex hoc scribe⁊ pharisei inuidebãt ꝓpo. q: ex doctrina sua et virtute magis in honore ⁊ fama erat q̃ ipsi. p:o pterea dixit. zelus domus tue comedit me. i. inuidia scribarum ⁊ pharisęorum ⁊ sacerdotum comedit me.

Inuidia est mortale peccatum.

§.III. Secũdo de grauitate huius pcti. q̃ graue sit oĩdicit ex hoc q̃ dicit Job. v. Parulũ occidit inuidia. Occidit aũt spũaliter p:iudicio animarũ: sed nullum pctm̃ tollit gr̃am ab aĩa nisi mortale. Vñ inuidia est mortale ex genere suo q̃n est fm deliberationẽ rõnis. huius rõ est fm Tho. ij. ij. q. xxxvj. ar. iij. q: genus pcti cõsideratur ex obiecto. i. ex materia circa quã est inuidia autem fm rõnẽ sui obiecti ꝛ iuste charitati q̃ quã est vita spũalis aie. fm illud. i. Jo. iij. Nos scim⁹ q̃m translati sumus de morte ad vitã q̃m diligim⁹ fratres. Utriusq; em̃ obiectus inuidie. s. er charitatis est bonũ primi: ⁊ fm ꝺ̃ motum charitas gaudet de bono primi: ⁊ de eode inuidia tristatur. ⁊ sic ꝑz ꝙ ex genere suo est mortale. Ad hoc facit qđ ait Aug. in lib. de igne purga. ponit inter n[illegible]ia cõmerãs ipam cũ adulterio: homicidio ⁊ hmõi. xxv. di. §. alias ea. Itẽ ex cõcil. carthagin̄. d̃. Clerici inuidẽs fratrũ p:ofectib⁹ donec est in vitio nõ p:moueat. di. xlvj. clerici. iij. se null⁹ phibẽt a p:motione nisi ꝓpter mortale: q̃ ꝛc. Sz ficut in alijs pctis q̃ ex genere suo sunt mortalia: inueniunt alĩ qui imꝑfecti mot⁹ in sensualitate exist̃es ⁊ nõ pueniẽtes ad cõsensum rõnis q̃ sunt pcta venialia. Sicut in genere homicidij primi mot⁹ ire: ⁊ in genere adulterij primi mot⁹ cõcupiscẽtie: Ita ⁊ i gñe inuidie primi mot⁹ tristicie de bono alteri⁹ nõ sunt nisi venialia. Qui mot⁹ etiã aliqñ repiunt in viris ꝓfectis ⁊ i puulis. Unde Augu. in li. confes. Vidi ego ⁊ exptus sum zelantẽ puerũ. i. inuidentẽ nõdũ loquebat ⁊ intuebat pallidus amaro aspectu collecraneũ suũ. Non solũ aũt est mortale inuidia: sed et valde graue. Dicit em̃ Greg. de ipsa in. v. mor. Quãuis ꝑ omne vitium qđ ꝑpetrat humano corꝺi anti[illegible] hostis virus infunditur In hac tñ neꝗcia tota sua viscera serpẽs cõcutit ⁊ imprimende malicie pestem vomit. Ipsa enim inuidia.

¶ Primo deo contrariatur.

¶ Secundo diabolo assimilatur.

¶ Tertio ꝓximo iniuriatur.

Inuidia deo ꝓtrariatur.

Quantũ ad primũ sciendũ fm Dion̄. Bonũ est fusiꝑsiuũ diffusiuũ ⁊ cõicatiuũ: ⁊ quãto maius bonũ: tanto magis cõicatiuũ. Unde est ꝙ deꝰ q̃ est summe bonꝰ pernaxime et copiosissime cõicauit bonitatẽ suã innumerabiles creaturas formãdo ⁊ cuilibet certũ gradũ bonitatis tribuendo. vñ Plato. A deo ois inuidia relegata est. i. exclusa. quinimo adeo bon⁹ est ⁊ ops: vt dicit Aug. in Enchirid. ꝙ nullũ malũ sineret esse i suo vniuerso nisi ex illo eliceret maiꝰ bonũ. Inuidus ecõtra nõ est cõicatiu⁹: sed sibi soli vellet oia. ⁊ ꝙ alij nõ ꝑticiparẽt secũ bona vt solus exaltaret. et ex bonis alioꝝ elicit mala. s. tristiciaz coꝝdis sui. Vñ Pꝛouer. xiiij. Putredo ossiũ inuidia. q: videlicet potẽtias aie q̃ ossa dicunt eiꝰ marcescere facit ⁊ eijcit ꝑe tristicia: vel etiã ossa dicunt ẽt[illegible] vt misẽdia charitas: neemesis: benignitas ⁊ hmõi q̃ destruunt ꝑ inuidia. Unde Grego. in. v. moraliũ. Cũ deuicta coꝝ liuoꝝis putredo coꝝrupit. ipsa quoq; exteriora indicat ꝙ grauiter animũ vexania intꝛ[illegible]gat. Colo: q̃ppe pallo:e afficit: oculi dep:imunt: mẽs accẽditur; mẽbra frigescũt: i cogitationib⁹ scabies: in dẽtib⁹ stridor. Hinc ⁊ Socrates. Utinã inuidi in oĩbus ciuitatibus oculos ⁊ aures haberẽt vt de oĩm felicitate ꝛoꝝquerẽtur. Sz ecõtra dicit ꝓtuosus de sapiẽtia loq̃ns. Sine fictiõe didici ⁊ sine inuidia cõico: ⁊ honestatem illius nõ abscondo. Sap̃. vij. Itẽ nec ꝙ cũ inuidia tabescente cõsortiũ habebo q̃m talis homo non erit ꝓceps sapiẽtie. Sap̃. vj. Scdo assimilat diabolo. inuidia facit hoiem similem diabolo. dicit em̃ de eo Sap̃. ij. Inuidia diaboli mors introiuit in orbẽ terrarũ. Imitãtur eũ qui sunt ex parte ipsius. Uidẽs em̃ diabol⁹ hoiem creatũ ad possidendã supna felicitatẽ: quam ipse nõdum adeptã: sed mox adipiscẽdã amiserat supbia sua inuidẽs tãto eius bono ⁊ gloꝛie: ⁊ ideo oĩ sue sagacitate malicie ꝓ curauit vt illa primarẽt tẽtans eũ ⁊ inducẽs ad inobediẽtiam diuini ꝓcepti: ⁊ sic quotidie inuidia suggerẽdo conatur versꝰ hostis ab initio ruine sue eccl̃ie vnitatẽ rescindere: charitatẽ vulnerare: ⁊ bonoꝝ opeꝝ dulcedinẽ felle inuidie inficere: ⁊ oibus modis quibus potest humanum gen⁹ euertere ⁊ ꝑturbare. Doler em̃ satis ⁊ erubescit charitatẽ quã ipse nequit habere. i. conseruare in c[illegible]is. hoies constantes et lutea materia possidere in terris. xvj. q. ij. vis. Et tãta est malicia inuidie eius vt cũ ex tentationibus q̃bus nos infestat augeat ei pena accidentalis infernitatis potius eligit sibi illam augeri tẽtãdo nos: vt ruere faciat q̃ illa carere desistendo a tẽtationibus. Sic inuidus vult potius aliquo bono carere cũ alijs q̃ ipsuz habere cõiter cum alijs. Ad quod facit qđ dicit Horatius. Inuidia siculi nõ inuenere tyranni Maius tormentũ. vbi tangit q̃dã hystoria. Cũ em̃ in curia cuiusdã dñi tpalis in sicilia essent duo inter ceteros milites vel familiares vnus valde inuidus: alter valde auarꝰ. qđ notoꝝiũ erat. Quadaz die volens dñs habere solatiũ cũ suis baronib⁹ fecit illos duos vocari ad se: ⁊ coꝝã etiã alijs curialibus ⁊ dixit: q̃ cũ essent sibi multuz grati in obsequijs suis disponebat eos remunerare. Et ꝓterea paratus erat dare vni eoꝝ qđ sibi petet. ⁊ exinde duplũ alteri eoꝝ. Tacebãt ambo ⁊ nullus volebat esse ꝑmꝰ. Nã cogitabat auarꝰ si sum primus recipiam minꝰ q̃ si essem scꝰ: cũ duplũ sit ei ꝓmissum q̃ primo postulãti. Cogitabat inuidus si primꝰ respondeo ipse socius meus plus me recipiet: nunq̃ hoc paterefanimus me⁹. Poti⁹ volo dimittere petitionẽ meã ⁊ cõsecutionem alicuiꝰ boni. Cunq; inter se disceptarẽt ⁊ alter alterũ ꝓponeret in petẽdo: demũ voluit dñs q̃ inuidus esset primus in petẽdo. Cepit iste cogitare ira se qđ petere possum vt iste socius meus nõ excedat me in donis. Si peto vnam vestem vel equũ iste duos habebit: si mille florenos iste duo milia. si vnũ castrũ iste vnã ciuitatẽ obtinebit. Sustinere hoc nõ possum aliquo mõ poti⁹ volo eligere aliqđ malus pati vt ipse in duplo habeat q̃ obtinere bonũ i q̃ ipse me super. Dixit ergo. Dñe mi ego peto vt vn⁹ oculꝰ mihi eruatur vt sic socio duo extrahant. qđ inde factũ sit nõ d̃:hbñ fuisset inuidus factum vt vno oculo sibi eruelso socius eius fuisset illesus: ex quo tã diabolica cõditio fuit i eo. Tertio iniuriat ꝓximo. inuidia iniuriatur ꝓximo ⁊ aĩo ⁊ ope. Aio: quia nõ potest pati videre illũ bona habere de oi ꝓsperitate ei⁹ tristatur ⁊ dolet. Tñ d̃: Eccli. xliij. Oculꝰ inuidi nequã. Unde inuidus figuratur per heli sacerdotẽ. de quo scribit. s. Reg. iij. q̃ lucernã dei videre nõ poterat donec extingueretur. Sic inuidus lumẽ. i. ꝓsperitatẽ tpalem vel spũalem nõ potest clara mente videre nisi extincta. i. nisi subtracta: tunc gaudet de malo talis ꝓsone. Similis est inuidia vespertilioni qđ aial nõ potest videre lumẽ diei: sed amat tenebras nocteꝰ. Sic inuidi ꝓspera hoim videre nõ possunt: sed tm̃ aduersa de q̃bus gaudẽt vbi dolere deberẽt. Nocet etiã primo cũ potest diuersis modis detrahẽdo vel aliter nocẽdo. Inuidia inqt Aug. de scrõ Uic. aufert mihi ꝓximuz meipm. Et Lyp:ianus de inuido ait. Huic vultus minax: torꝝuus aspectus: pallor in facie: i labijs tremor: stridor in dẽtibus: verba rabida effrenata: cõuicia ⁊ manꝰ ad violẽtia ꝓmpta. Et vt dicit Basilius. Sicut rubigo ferrum;

sic inuidia aĩam in qua nascit corꝝũpit. ⁊ sicut rubigo ferro adherẽs vir recedit: ita iuuidia cũ difficultate aĩaz dimittit inuasaz. Sic ꝛ saul iuuidus erat⁹ a diabolo: etsi q̃dz interpolabat vexatio: tñ nõ totaliꝝ liberabat. vñ Lyp:ianus Iste zel⁹. i. inuidia non habet modũ ꝑmanẽs iugiter sine fine. ⁊ cũ alia vitia ⁊ scelera finiant q̃rũ ille cui⁹ inuidet ꝑfecerit maioꝝi successu: tãto inuidus i mai⁹ incẽdiũ liuoꝝis ignib⁹ iardescit. Ita sunt male disꝑsiti inuidi: vt de lumie obscurent: ⁊ de sanitate alioꝝ infirmẽt: de alioꝝ vita moriant. Tales em̃ de facili ꝓditiões tractãt. Uñ Pꝛouerb. xxiij. d̃:. Nõ comedas cũ hoie inuido: et ne desideres cibos eius q̃n i similitudinẽ arioli ⁊ cõiectoꝛis estimat qđ ignorat. Comede ⁊ bibe dicet tibi: ⁊ mẽs ei⁹ nõ est tecũ. Et cõclusiue tãta est grauitas huiꝰ pcti ꝙ inuidia pharisęoꝝ et scribarũ ⁊ sacerdotũ fecit xp̃m crucifigere qđ fuit grauissimũ pctm̃. Unde dixit Telus domus tue comedit me: et figurata est per ignem qui cõsumpsit oues ⁊ pueros. Job. i. c.

Inuidia d̃:diuz capitale.

§.IIII. Tertio de malis q̃ sequũtur ex inuidia. Notandũ ꝓmo ꝙ inuidia ꝓpterea ponit vitiũ capitale: q: caput est multoꝝ pctoꝝ ⁊ pcipue eoꝝ que dicunt filie ei⁹. Pro cuius declaratiõe dicit Tho. ij. ij. q. xxxvj. ar. iiij. q̃ sicut accidia est tristicia de bono speciali diuino: ita inuidia est tristicia de bono ꝓmi. Accidia autẽ ꝓpterea ponit⁹ e vitiũ capitale: q: ex accidia hõ ipellit ad aliq̃ facieda: vel vt fugiat tristiciã: vl̃ vt tristicie satisfaciat Et eadẽ rõne inuidia ponit⁹ vitiũ capitale: cui⁹ filie fm Gre. in. xxj. mo: ar. sunt q̃nq̃. s. Odiũ: detractio: susurratio: exultatio in aduersis ꝓmi: afflictio in ꝓsperis ei⁹. Nõ assignatiõis huiꝰ est fm Tho. vbi s. q: in conatu iuidie est aliqđ tanq̃ ꝓncipiũ: aliq̃d tanq̃ mediũ: aliq̃d tãq̃ terminꝰ seu finis. Ꝓincipiũ q̃dẽ est vt q̃s diminuat gloriã alteri⁹ vel in occulto: ⁊ sic est susurratio: vel manifeste ⁊ sic est detractio. Mediũ aũt est q: aliq̃s intendẽs minuere gloriã alteri⁹. aut põt: ⁊ sic est exultatio in aduersis. aut nõ põt: ⁊ sic est afflictio in ꝓsperis. Terminꝰ aũt inuidie est in ipso odio. Sicut em̃ bonũ delectãs causat amoꝝẽ ita ⁊ malum cõtristãs qđ est in inuido causat odiũ. Et nota fm Tho. vbi s. q̃ afflictio i ꝓsperis aliq̃n est ipa inuidia: aliq̃n nõ est ipa sz filia ei⁹. Inquãtũ q̃s tristat de ꝓsꝑis alicui⁹ fm ꝙ habẽt qđẽdã gliam: sic talis tristicia est inuidia. Inquãtũ ꝛo ꝓpa eueniũt alicui ꝛ conatũ iuidẽt q̃ nitit ꝛpedire ꝓsperitatẽ illi⁹. sic talis tristicia est filia inuidie. Exultatio ꝛo in aduersis nõ est directe idẽ qđ inuidia: sz sequit er ea. Nã ex tristicia de bono primi q̃ est inuidia seq̃tur exultatio de malo ei⁹. Sz vt d̃: Pꝛouerb. xvij. Qui in ruina letat alterius nõ erit ipunitꝰ. Hoc eẽ magnũ malũ Job cauebat se ab eo dicens. Si exultaui ad ruinã eius q̃ oderat me ꝙ inuenisset eũ malũ. supple accidat mihi malũ. Unde Amb. cum videret semel quẽdã letari ⁊ ridere de casu alterius in terra dixit. Qui stat videat ne cadat. Quo dicto subito ridens cecidit ipse. Et mirũ est ꝙ cũ gaudiũ ⁊ delectatio sit ex cõiunctione cõueniẽtis cũ cõueniẽti: ⁊ naturale inuidus sit bonus ⁊ bonũ oia appetãt: de bono primi gaudere deberet ⁊ de malo dolere. Sed ꝓpterea d̃:iũ accidit: q: inuidia cõuertit naturã quodãmodo in malicia: ⁊ ideo de malo primi gaudet⁹ malicia plen⁹ totus. Sic saul pessim⁹ factus est inuidia pseqbat dauid q̃ gener ei⁹ erat ⁊ tot bona ei fecerat. ⁊ cũ nõ posset eape eũ ⁊ occidere vt cupiebat: contristabat nimis de oi eius ꝓsperitate: sz nõ sic dauid erga eũ q̃nimo audita mortꝰ eius ieiunauit ⁊ fleuit amarẽ et ptz. i. Reg. i. Multa ⁊ alia mala oꝝiunt q̃ꝛ ex iuidia: vt iudicia temeraria. vñ Hier. O iuidia pmũ tui mordat. qđã ꝓfanes noie xp̃iani relicta trabe i ocꝰ ꝓximi sui alieno festucam querũt. s. male iudicãtes de parnis defectib⁹ alioꝝum. Judiciũ temerarium ex inuidia.

Sufficiẽtia filiaꝝ inuidie.

Hec opaꝝ omnem crudelitatem: nec amico nec fratri pcit vt ptz in ꝓmis fratribus cayn ⁊ abel. Nã cũ ꝑpendit cayn abel fratrẽ suũ esse deo magis acceptũ: ita inuidia in eum exarsit ꝙ eũ occidit; [illegible]aũt fuit. q: vt d̃: Geñ. iiij. Respexit deus ad munera abel: ⁊ ad munera cayn non respexit. qđ ita ꝓcepit: vt dicit magr̃ in hysto. scho. q: descẽdit ignis de celo ⁊ incẽdit sacrificiũ Abel qđ dño de aĩalib⁹ melioribus obtulerat: nõ aũt descẽdit sup sacrificium cayn qđ de frugib⁹ terre offerebat: ꝛ corꝛosis ⁊ minꝰ bonis vt auarus: ⁊ ideo non acceptauit deus. Unde alia lra dr. Inflãmauit dñs sup munera abel ⁊c. i. flãmam ignis imisit: ⁊ nõ super munera cayn. ⁊ ex hoc inuidit ⁊ occidit: sed acriter punitus est. Josephꝰ ioseph inuidebãt ei nec poterãt q̃cq̃ ei pacifice loq̃: ex eo ꝙ a pre plus amarẽt cũctis filijs ꝓpter bonitatẽ suã ⁊ sapiam. ⁊ ꝓpter inuidiã voluerũt occidere nisi ꝓtradi[illegible]sset rubẽ. Demũ eo absente eũ vẽdiderũt i seruũ hismaelitis eũtib⁹ in egyptũ. Geñ. xxxvij. Amã agagites inuidẽs gloꝛie mardochei q̃ssuit ab assuero rege deleri totũ genus iudeoꝝũ: ⁊ ipm mardocheũ in ligno ꝑparato suspẽdi: sed mediãte regina hester versa est sma ꝛ eũ: vt illo die ipe suspẽderet in ligno ab eo parato: ⁊ oẽ genus suuz ⁊ inimici iudeoꝝũ occisi sunt illo die: vt habẽt in lib. hester vij. In lib. diaꝝ. iij. narrat Greg. de duob⁹ germanis deo i heremo seruientib⁹ euticio ⁊ florẽtio. Euticiꝰ vt magis in dustri⁹ ⁊ [illegible]at⁹ assumpt⁹ fuit i abbatẽ a monachis cuiusdã abbatie. Cũq; florẽtius mire simplicitatis vir sol⁹ in cella remãsisset rogauit dñm vt sibi aliquã societatẽ cõcederet qđ ⁊ factũ est. Nã vsum ab oꝛone surgẽs inuenit ad cellã venisse suã quẽ vt sociũ sibi a deo datũ suscepit: ⁊ eũ vt domesticũ sibi tractabat: ⁊ in custodiã aliquarũ ouicularuz suarũ ad pasturã mittebat assignãs sibi hoꝛã qñ ad cellaz reuerti[illegible]eb[illegible]et. s. hoꝛa cognitionis: vt. s. cũ eo comederet ffama aũt huiꝰ miraculi euolãte ꝑ patriã illam: monachi abbatis euticij germani huiꝰ vidẽtes Euticiũ talia miracula nõ facere: ⁊ inuidẽtes vna die aliqui ex eis do:miẽte vsum occiderũt. Qđ demũ florẽtius ꝓpendẽs multũ doluit. ⁊ cũ germanꝰ eiꝰ abbas eutici⁹ iussset ad cõsolandum eum dixit vel enũciãdo vel imꝑcando q̃ adhuc videret illos punitos: qđ ⁊ factũ est. Nam oẽs illi q̃ occiderũt vsuz ex inui[illegible]a effecti sunt leꝑosi ⁊ ꝑe dolore membra sibi dilacerpebãt. Sic ⁊ sacerdotes qui ex iuidia occiderunt xp̃m post exterminium maximum sue ciuitatis ⁊ gentis amissa omni gloꝛia sua disꝑsi sunt per oꝛbem de quibus dictus est. Telus domus tue comedit me.

Primus remediũ ꝙ inuidiã.

§.V. Remedia ergo adhibenda sunt cõtra hoꝛrẽdã pestẽ. Quoꝝ ꝓmũ est vt amoꝛem suũ q̃s a terrena gloꝛia ⁊ [illegible]eb⁹ trãscũtib⁹ subtrahat: ⁊ ipm ad celestia erigat. Nã remora cã remouet effect⁹. Cũ igit gliã tpalis sit occasio inuidie vt dictũ est remoto affectu eiꝰ inordinato: ⁊ inuidia remouebit. Unde Grego. Qui fructibus inuidie carere desiderat illã hereditatẽ appetat quã numer⁹ possidẽtiũ nõ angustat. Unde vir iustus: q: nil in terra apperit alienis ꝓfectib⁹ inuidere nescit. Scdm est cõsideratio creature vtilis. Ois creatura cõicat seipam modo suo. sol oibus ꝑbet lumẽ suum: ⁊ luna ⁊ stelle. terra cõicat fructꝰ suos oibus aĩalib⁹ ⁊ nihil sibi retinet. Mẽbra i corꝑe hũano seinuicẽ iuuãt. nec inuidet pes oculo: q: nobilio: est eo ⁊ eminẽtioꝛi locũ tenet. s. i capite. Sz vt dicapls s. Coꝛ. xij. ⁊ exꝑietia docet. si patiaꝛ vnũ mẽbrũ cõpatiunt oia mẽbra nõ letant. ⁊ ecõtra de exaltatiõe vni⁹ mẽbri oia gaudẽt. Si em̃ caput honoꝛat vel decoꝛat diademate vel floꝛib⁹ vel alio ornatu: oia alia mẽbra letant. Angeli etiã gaudẽt sup vno pctoꝛe pniam agẽte. Luce. xv. q: inde illi ꝓmiũ ꝓcurat: sicut ecõtra ꝓtristant de ruina alicui⁹ mõ suo iustra illõ Esa. xxiij. Angeli pacis amare flebũt. Et exemplũ i legẽda iobis euãg. quõ refusciꝛ[illegible]ab eo retulit se angelos illoꝝ discipulo: ũ ic bis q̃s penituerat mũdũ reliquisse vidisse dolẽtes ⁊ lugẽtes de ruina illoꝝ. Tertiũ remediũ Tertiũ. est ꝛ[illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

visionē hāc. Mat.xvii.ne.s.cū essent īmpfecti socij eo:ū ex
Ꝑ mouerent ad inuidiā: q: habuerāt illā visionē et nō ipsi
Legit eīm i vitis patrū ꝙ cū q̄dā antiqtus i heremo. vñ
ꝛ magne fame ꝓfet duas cellas q̄ duenīēte de nouo q̄daz
pre valde noiato ad habitādū in illa heremo ille pr̄ cōmo
dauit sibi cellāvnā er suis donec sibi aliter puideret: ꝛ ibi
mo:āre multi ceperūt ad ipm venire p cōsilijs: etiā ex his
q̄ ibāt pus ad aliū pr̄em pfatū. Ꝺ cernēs inuidia mor
dixit discipl'o:t iret ad eū ꝛ diceret ꝙ sibi restitueret cellā:
q: volebat eavti. Accessit ille ꝛ cū iuenisset eū infirmū di
xit ꝙ pr̄ su' mitrebat ad visitādū eū ꝛ nil dixit de repetitio
ne celle. Regratiat' est ille ei: ꝛ reuersus ad pr̄em suū di
xit ꝙ erat infirm': vñ pariēter ferret quouscz melius se ha
beret. Inde ad paucos dies stimulāre iuidia misit iteꝛ ad
licētiādū eū de cella. Et discipul' verba mutauit dicens se
missum ad visitādū. demū videṡ ꝙ nō recedebat: accessit
cū baculo expulsur' eū. Sz discipul' ꝓuenit dicens ꝙ ab
bas su' veniebat ad visitādū eū ex charitate nimia ꝓpter
qd placeret ei occurrere qd ꝛ fecit: et occurrēs ꝓcidit se ad
pedes eius gr̄as agēs de cōmodata cella. ꝛ ille in se reuer
sus cōpunct' est ꝛ sedata iuidie passiōe dilexit. Interro
gauit aūt discipulū seo:sum si fecerat ābasiatas sibi cōmi
sas. Et cū intellexisset p:udētia discipuli ꝙ nō eas fecisset
ad tollēdū scādalū ꝓcidit se ad pedes eius dicēs velle in
posterū eū esse pr̄em. Hic cū si mēdacia dixit nō bene fecit
nec imitandus in hoc: sed de pietate intentionis.

Mēdacium quis dicat vt bonū sequat cū est pcm̄

¶ De afflictione in p:osperis filia inuidie. Capitulū.ij.

Afflictio in prosperis

Ponit a Bꝛego. filia inuidie que in hoc differt a
mr̄e sua. s. inuidia: q: cū inuidia doleat ꝛ tristet
de bonis pr̄imi apprehendit ꝛ q̄rit diminutionē eo:ū. Sed cū
hoc nō euenit: sed potius cōtrarium. i. p:osperitas: inde ma
gis tristat. ꝛ ex hoc ponit filia inuidie fm Tho. vt dictum
est. s. Dicit aūt Salo. Eccls. iiij. Contēplatus sum oēs la
bo:es hoīm ꝛ industrias ꝛ aiaduerti patere inuidie pri
mi: ꝛ in hoc vanitas. Sup q̄ ꝺ ꝺbis dicit Io. dīsci super
Eccls. ponit inuidiam esse causam vel occasionem.

¶ Primo erro:is ꝛ falsitatis.
¶ Secundo affectionis cupiditatis.
¶ Tertio defectionis bonitatis.

Invidia est causa erroꝛis.

§.I. Quātum ad primum

Oēs erro:es hoīm pcesserūt ex primo erro:e pr̄imi parentum quē seminauit diabol' ex iuidia. Unde dicit Sap.ij. Deus creauit hoiem inexterminabilē. qui sz nō potuisset erro:e decipi vel co:pe deficere si obedisset. Inuidia autē diaboli mo:is. s. aie ꝛ co:pis: introiuit in o:bē terrarū. Nā ex inuidia sua vt hoiem deiiceret: erro:ē ꝛ falsitatē ꝓposuit dicēs. Nequaq̄ mo:iemini. Ecce falsitas. Scit em deus ꝛc.q. d. ex inuidia de' hoc ꝓhibuit ne efficiamini ei similes in sciētia. Ecce erro:. Sicq; exide erro:es in mūdo multiplicati sunt p:imo inter pbos. vt oñdit Lactā. in li.iij. instituc. Un' pbs ex inuidia volēs extiguere nomē et scientiā alteri' aliā opinionē inueniebat oppositam snie alterius quā etsi animo nō sentiret tñ psuasionib' aliq̄bus ꝓbare nitebat. Hinc aliqui dicūt Aristotelē morū fuisse ad cōburendū libꝛos Platonis sui magr̄i quos potuit: et postea ꝛpugnare eū in libꝛis suis cōtra ea q̄ forte nunq̄ dixit: ꝛ sic de aliis philosophis. Postea ꝛ inter doctoꝛes xpianos hoc malū inuidie inuentū est. Un ꝛ haymo in lib. de xpiano:ū rerū memoria de Origene ait. Plurimum admirari nō sufficio: q̄ vꝛ tam illustris ꝛ tam apte rebellans ꝛ obuians hereticis deuolu' fit in tā notissimā hereſim ꝙ seraphin in Esaia spūs sanctū esse dixerit. Et in alio loco de pnia diaboli scripserit: ꝛ de absolutiōe rep:obo: post mille annos ꝛ alijs multis q̄ sane fidei aduersant: cū abstinētissime vite ꝛ castissime fuerit: ꝛ tam ꝑclare doctrine ꝛ luci di sermonis. Ego sane salua fide patrū dixerim vt ꝺ ꝑ vel nō scripserit: sed ab hereticis ad offuscandū nomē eius ꝛ fama ab hereticis maligne cōficta sunt: ꝛ noie ei' intitulata. Nec ille. Hiero. etiā ꝓpter fama ei' celebrē ex trāslatiōe optia scripturaꝝ multi ex iuidia detrahebāt ꝛ calūniabant. vt ptz i ꝓlogo galeato. Un dic ipse ad hmōi. Quid liuo:e to:qris: q̄d ꝺ me impito:aios ꝓcitas ꝛc. Bꝛeg. etiā magn' habuit emulos suos q̄ post mo:tē man' posuerūt ad cōburēdū libꝛos suos: sed obstitit petr' ꝓclaro miraculo. Frequēter etiā multi doctrinā bti Tho. approbātā impugnāt vtrum ex inuidia vel zelo veritatis ipsi viderint.

§.II. Secūdo afflictio ista

Afflictio augēde cupiditatis.

est occasio augende cupiditatis. Nā inuidus videṡ ꝓspi
tatē primi affligit tāq̄ hoc sibi noceat cū reuera nihil noceat. Un Tulli' de tusc. qōnib' ait. Iuidēria est egritudo
suscepta ꝓpter alteri' res scdas. s. q̄ nihil noceāt inuidēti: tñ q: sibi videt ꝙ noceāt ꝛ diminuāt sui gloꝛiam ꝛ reputationē. iō appetit e' illis bonis ꝓuari: etsi non eueniat hoc magis tristat: ac etiā vt illū ercedat īnsistit cupiditati hoꝛo:ū ꝛ diuitiarū. Sic babyloniꝭ videntes ꝙ tres iuuenes
Tres pueri hebꝛeoꝛ:ob inuidiā oc asi sunt.
heb:ei. s. Ananias azarias ꝛ mysael erāt magni p:incipes in curia regis nabuchodonoso:: inuidētes gr̄ie eoꝝ instigauerūt regē ad statuā aureā faciendā: ꝛ vt adoꝛaret ꝙcipiēdū sub pena ignis: vt per hunc modū mitterent in fornacem nō adoꝛādo ꝓut factū est. Sz de' miraculose in igne seruauit illesos: vt habet Dan. iij. Sili' curia regis darij p:incipes ei' moti inuidia ꝺ danielē: q: cūctis erat bonoratior ꝛ maioꝛ: coꝛā rege in stigauerūt eū ad statuēdum ꝙ nullus peteret aliq̄d ab aliq̄ etiā deo infra septē dies. alis mitteret in lacū leonū: vt sic daniel oꝛās ad deū in lacum leonū mitteret: qđ ꝛ factū est: sed etiā dñs cōseruauit eū illesum: vt habet Dan. vj. Uidēs inuidus ꝓmū adūdare ꝛ ꝺ ipe q̄rit per fas ꝛ nefas. Si em videt eū indui scarleto: ꝛ ipe q̄ prius erat ꝑtextus griseo vel nigro vult indui scarleto ne ille honoꝛabilioꝛ eo videat. etsi nō hꝫ pecuniā sufficiēte conat acq̄rere p fraudes: vsuras: ludos ꝛ hmōi. Si mulier videt aliā poꝛtare margaritas iuidet: et tātum molestat virū ꝙ etiā si deberet vsuras exercere inducit eū ad p:ārādū sibi filia ne inferioꝛ: illa videat. Sicq; multū crescit cupiditas ꝓpter istā tristiciā de alieno bono. Hic et Sen. in epla. li. ad Lucil. Nemo se auarū imelligit: nemo cupidū. Leci cū ducē q̄rāt: nos fine duce erram' et dicim' nō ego ābitiosus sum: hꝫ nemo pōt aliter rome viuere. Nō ego sumptuosus sum: hꝫ vꝛbs ista magnas ipēsas exigit. ꝛ sequit. q̄d nos decipim'? Nō est extrinsecū malū nr̄m ira nos est: in viscerib' nr̄is ip... sedet. ꝛ iō difficulter ad sanitatē venim': q: nos egrotare nescim'. Ille. Et sic vita nr̄a nō videt hūana: hꝫ symiaz q̄ vnūquēcz effigiare constatur. Refert Lact. li. v. q̄ archimenides sicul' inuidēs deo q: tā pulcꝝ celū tā pulcꝛo oꝛdine fecerat: conat' est eū imitari in terra. Fecit igit ex ere ꝛcauo fabꝛicatū mūdi et figurā celi in quo solē ꝛ lunā cōposuit: ꝛ ineqles mot' celestib' fales ꝓuersionib' singulis q̄si diebꝰ efficerēt errātiū etiā stellarū ꝛ fixarū cursus disparēs ꝛ regulaꝛos cōposuit. Sz nunq̄d iste potuit facere celū incoꝛruptibile aut per suā naturā mobile. Nō. sed ereū fuit: nec potuit eū telum suum a mo:te co:poꝛali sui persecutoꝛis eripere.

§.III. Tertio iuidia seu affli

Cōditiones inuidi exprimuntur.

ctio ista i ꝓsperis pr̄imi est defectꝰ ois bone cōditiōis ꝛ
Ꝑtut. vñ ꝛ malis plena. Un Ouid. ei' pessimas cōditiones exprimēs i. ij. metamoꝛ. dicit pmo ꝙ ei' dom' est in imis: q: sz in inferno maneꝛ. Un Bꝛeg. in li. dial. Antiqu' hostis vñ bonos cernit nitescere ad gloꝛiā inde puersos in inuidiā rapit ad penā. Scdo dom' ei' est i vallib' nigris: q: .l. absq; puritate. Ꝺe em pcm̄ ponit se inuidus ad ꝓpetrandū: sic fr̄atres ioseph ex inuidia eū vendiderūt ꝛ occidere pr̄i' quesierūt. Tertio caret sole: o: sz ꝛitatē nō agnoscit sicut in figurā de yeli summo sac...dote ꝺ q̄ lucernā dñi videre

videre nō poterat. sicut inuidi sacerdotes iudeoꝝ non poꝛuerūt videre. i. intelligere lucernā dñi. i. legē q̄ de messia plene loq̄bat. Lucerna est lex inq̄t sapiēs. Quarto nō hꝫ ventū: q: nō hꝫ successus felices ꝛ nunq̄ finit. Cyprianus
Invidia finē non habet.
Mala cetera finē hñt inuidia nō hꝫ terminū vt notat pꝛtrus cōestoꝛ. Cū herodes agrippa rome ei' is incarceratꝰ fuit a tyberio cesare. ipo mo:tuo caius ei succedēs in ipeꝛio eduxit eū ꝛ sublimauit i regē dās ei duas terrarchias ꝓpter qꝺ herodes filiꝰ magni herodis q̄ cū vꝛore sua herodia multū cōpassi sunt incarcerato:ꝛ labo:auerūt ad liberationē ei' et postea inuidere ceperūt et cuz quefissent ei pferri exilio lugdunū deportati sunt. Quinto ꝺ dom' inuidie semp est frigida: q: semp caret igne charitatis. de quo dñs ait. Ignē veni mittere i terrā. cū opposita sit charitati. Certo abū dat caligine: q: persuadet sibi mala. i. sp
Invidꝰ marcesit.
peius hre q̄ pr̄imꝰ etiā si felicio: sit primo videt sibi minus hre. vñ Ouid. Sert ilio: seges est alienis sp in aruis. sz reputat ex inuidia. Septimo pallet videt in oꝛe. s. inuidi q: semꝑ detrahit bonis oīb' diminuendo vel negādo vel deprauādo. sicut Dathan et abyron detrahebāt moysi inuidētes ei de ꝓncipatu. Nume. vj. Octauo est macies i inuidētes: q: est mater auaricie ꝛ pꝛocuratꝝ. Nō em vult alijs cōcare bonū qđ hꝫ sciēcie vel industrie ne alij ꝙuert sibi. Un ꝛ Lyꝛ. dicit ꝙ ab hac egritudine plura ꝓmunt vitia. ab hac pecuniarū cōcupiscentia ꝛ ꝓncipat' amoꝛ. et vana gl'ia nunq̄ recta acies habet. Nono rubigine dētes sz hꝫ infectos: q: est infamatriꝛ coꝛrodēdo vitā alienā. Nō em solū diminuit bona alioꝝ ꝛ negat: vt dictū est. s. ꝛ etiā falsa iponit calūniādo. sicut rana maris de q̄ Auiē. ait. cano. iij. ꝙ est maligna inuadēs aialia ꝛ ex lōginquo currit ad ea vt moꝛdeat. et si non pōt moꝛdere insufflat ꝛ fus ea vt noceat. de q̄ pōt eꝛponi illud Apoc. xvi. Vidi de oꝛe ꝺ
Invidia est venena ta.
conis ꝛ de oꝛe bestie tres spūs imūdos etisse ad modum ranarū. Decimo pectoꝛa felle virent: q: scilz semp cogitat malū ꝛ iudicat ꝓaua de illo cui inuidet. De hac Bꝛeg. moꝛal. Du electi ꝓcidit repꝛobi in rabie furoꝛis excitant ꝛ bona nascētia q̄ nolūt imitari ꝓsequunt scilz ex inuidia.
Invidꝰ nunq̄ rider.
Undecimo ligua est suffusa veneno: q: sz sp murmurat. vel de deo vel de ꝓlato ꝙ dat alijs plꝰ q̄ sibi tāq̄ ptialis. hoc est bestiaq̄ hꝫ tres oꝛdines dētiū. vt ꝺ: Dan. vij. q: sz de deo: de ꝓlatis: ꝛ de parētibus murmurat. Duodecimo nūq̄ rider. s. nisi de malo alieno: hꝫ vt ꝺ: Ro. xij. Gaudere cū gaudentib': flere cū flentib'. s. facit charitas. Tredecio nunq̄ est q̄eta vt cayn inuidus q̄ exijt a deo vag' ꝛ pfug'. Quartodecio tabescit videndo gloꝛiā alioꝝ. Decimoquīto cōedit carnes vipeas: q: sola malis alioꝝ satiat ꝛ pascit.

¶ De odio multiplici et de nocumentis ꝛ varijs modis eius. Cap.iij.

Odium est prima filia

Odium oritur ex inuidia.

Odium est ꝓma filia inuidie et oꝛitur frequēter ex ira. ꝓpter qꝺ dicit Aug. i regla. Lites etiā nunq̄ habeatis: aut q̄ celerrime finiatis ne ira crescat in odium. i. ab ira ꝓcedat postea odiū. Nihil em ꝓhiber aliq̄d vnū oꝛiri ex diuersis causis fm diuersas rōnes. diuersi' nō oꝛit ex inuidia. Et rō est fm Tho. ii. ii. q. xxxiiij. ar. vj. q: ex inuidia ipm bonū pr̄imi reddit cōtristabile. et p ꝓns odibile. sed ex ira oꝛit odiū fm qꝺā augmentū. Nā p ira appetim' malum primi fm quandā mensurā. ꝓut sz hꝫ rōne vindicte. postea p continuitatē ire puenit ad ꝺ q̄ malū pr̄imi absolute desideret qꝺ ptiner ad rōnē odij. ꝛ sic ptz q̄ causat odiū formaliter ex ipsa inuidia ex ira aūt dispositiue. Ꝺ aūt oꝛitur odium ex inuidia sic declarat. ꝺ. Tho. vbi. s. Odiū primi est vltimū in ꝓgressu peccati. eo q̄ opponit dilectioni q̄ naturaliter pr̄im' diligit. Ꝺ aūt aliq̄s recedat ab eo qđ est naturale ꝓtingit ex ꝺ q̄ intrēdit vitare aliq̄d qđ est naturaliter fugiendū. naturaliter autē oē aial fugit tristiciam sicut ꝛ appetit delectationē. sicut ... pbm in. vij. ꝛ. p. Ethic. Et iō sic ex delectatiōe causat ar... ...ita ex tristicia causat odiū. Sicut em mouemur ad diligēdū ea q̄ nos delectant: ita ꝛ mouemur ad odiēdū ea q̄ nos ꝓtristāt inquātū accipiūt rōnem mali. Un cū inuidia sit tristicia de bono pr̄imi: sequit ꝙ bonū pr̄imi reddat nobis odiosuz et inde est ꝙ odiū oꝛitur ex inuidia. ꝛ sicut ex amoꝛe seq̄tur delectatio cū. s. ꝓsidetur bonū amatū: ꝛ delectatio ipa causat amoꝛē: q: vis appetitiua reflectit' sup actꝰ suos. ita ex inuidie tristicia causatur odiū. et ex odio ad pꝛonā aliquā causat inuidia. Et q̄is odiū opponat directe dilectiōi q̄ est ꝓma ꝛ maxima ꝛtutū. nō tñ odiū est vitiū capitale vel maximū pcto: nisi odiū dei. Rō huiꝰ est fm Tho. ii. ii. q. xxxiiij. ar. iiij. q: illud ꝺ: vitiū capitale ex q̄ vt freq̄ntᵓ alia oꝛiunt. vt dictū est. s.

Odiū facit pessimā retributionē.

Vitiū autē est ꝺ natura hois inquātū est aial rōnale. In his aūt q̄ ꝺ natura sunt pauꝛatim ꝛ nō subito illud qđ est nature coꝛrūpit. Un opꝛ q̄ ꝓpio recedat ab eo qđ ē minꝰ fm naturā. ꝛ vltimo ab eo qđ est marie fm naturā: q: illꝺ qđ est pmū in ꝓstone est vltimū in resolutiōe. Id autē qđ est marie et ꝓmo naturale hoi est ꝙ diligat bonū et pꝛeciꝑue bonū diuinū ꝛ bonū pr̄imi. ꝛ iō odiū qđ huic dilectioni opponit nō est pmū in dilectiōe ꝛtutis q̄ fit ꝙ vitia sed vltimum. odiū nō est vitiū capitale. Ꝺ em ꝛt' vnūsq; cuiusq; rei ꝓsistit in ꝺ q̄ sit bñ disꝑosita fm naturā sua. iō in ꝛtutib' opꝛs eē pmū ꝛ ꝓncipale qđ est pmū et ꝓncipale in oꝛdine naturali. In oꝛdie aūt naturali pmū i affectiōibus seu passiōib' est amoꝛ. Et sic in ꝛtutib' ꝓma ꝛ ꝓncipalioꝛē dilectio. iuxta illud. i. Coꝛ. xiij. Maioꝛ hoꝝ est charitas. Et reddꝛōne odiū nō pōt esse pmū in vitijs. Et q̄is odiū maneꝛiatur bono naturali sit pmū inter passiones aie sicut ꝛ amoꝛ: naturalis boni: tñ odiū boni cōnaturalis nō pōt esse pmū sed hꝫ rōnē vltimi: q: attestat' coꝛruptioni nature iā facte sicut ꝛ amoꝛ: extranei boni. Et odiū qđ ē qđ est passio pura nō est pcm̄. sed odiū dei vel pr̄imi odiū dei semp est pcm̄. Et pōt describi ꝙ odiū est q̄ appetit malū scribit. alicui' in malū eius. qđ ꝓ tanto ꝺ. q: q̄ appetit malū pr̄imo ꝓpter aliquā bonā cām. vt puta infirmitatē vel moꝛtē ne no... bonis: vel vt ꝙuer... ad deū ꝛ hmōi. istud ꝓpe nō est odiū: q: non intrēdit p... malū illi'. Differt autē ab ira: q: irat' appetit malū alicuius sub rōne boni sz sub ratione vi... re: vt puniat is ꝺ quē est iratus ex defectu cō fert ab missso: sed odiens solū intendit in malū eꝛosi. ira.

§.I. De odio inquit ꝑs. lo

ꝑs. cviij.

quēs in ꝑsona xpi ad pa... ꝺ iudeis odictꝰ cū et perse quēti... posuerūt aduꝛ... me mala ꝓ bonis: et odiū ꝓ dilectione mea. ꝓstitue sup eū pcō: ꝛ diabol' stet a dextris eius. Cū iudicat' exeat ꝺēnat'. Ubi tria de odio notant.

¶ Primo ꝙ parit pessimā retributionē. ibi. Posuerūt.
¶ Scdo ꝙ excit optimā dilectionē. ibi. ⁊ odiū pro ⁊c.
¶ Tertio ꝙ recipit maximā punitionē. ibi. cōstitue ⁊c.

§.II. Quantum ad primuz

Odiēs alius: etsi ille multa bona fecerit ei: tñ oīm oblit' facit multa mala ꝺ illū qđ pessimū est. Un Aug. sup ꝑs. air. Ser differētie sunt. s. retributionū. reddere bona ꝓ malis nō reddere mala ꝓ malis. ꝺ bono: sunt sed pr̄i' meli' nō reddere bona ꝓ bonis ꝛ reddere mala ꝓ bonis. ꝺ duo maloꝝ sunt. ꝛ posteri' dereri': reddere bona ꝓ bonis ꝛ mala ꝓ malis. ꝺ duo mediocriū sunt. et ꝓpius ꝓpiquū bonis qđ ꝑs nō arguit: sed pl' opoꝛtere dic': q: ethnici ꝺ faciūt posteriꝰ ꝓpiquū malis: quenit tñ ꝛ bonis. Un etiā lex mosaica vltiois statuit dicēs oculū ꝓ oculo. q̄ si dici pōt iniusto rū iustitia ē: nō q: iniq̄ est vltio quā lex statuit: sz q: vitiosa libido vlciscēdi magisq; ad iudicē ꝑtinet. inter hoies diſcernere q̄ bonū hoiez sibi expetere. Idc em malū ꝓ malo redderet. Iudex ꝺo nō odio: sed dilectiōe iustitie iustū iniusto ... est bonū ꝓ malo: qđ etiā ꝺ' iustus iudex facit. hec ille. xxiij. q. iij. Ser differētie sunt. pessime q̄ agit q̄ reddit malū ꝓ bono: ad qđ inducit odiū: qđ vtiq; iudei erga ꝛpm egerūt. Nā cū multa bona ꝛ innumera beneficia eis

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõtulerit: multa mala et reddiderũt. ℞ba opp: obiosa: cõ
tumeliosa posuerũt aduersus eũ ꝓ bonis ℞bis sue doctrie
vocãdo eũ seductorẽ demoniacũ et hmõi verbera durissi
ma flagellor posuerunt aduersus eũ ꝓo bonis miraculo
rum in eis factis. ℜfectionẽ felleam ꝓo refectõe suaui.
Demũ malũ mortis posuerũt aduersus eum ꝓ bono vite
eis dato. Totũ ꝟ egit odiuz eor. Uñ ipse ait de eis. Odio
habuerunt me gratis. i. sine causa.

§. III. Quantũ ad tertium

punitio odij est triplex.

notaꝫ punitio odij tripler. scz tpalis: spũalis et ifernalis.
Tpalis ibi. Cõstitues sup eũ pctõrẽ. i. ꝓstitues sup illũ po
pulũ pctõrẽ. s. ad dominãdũ ⁊ affligendũ qđ factũ est per
Tytũ ⁊ Uespasianũ q̃ ꝑpli illũ rebellantẽ multiplr affli
xerũt ⁊ subiugauerũt. Sic accidit odientib⁹ ꝙ in punitiõe
pctõ eor de⁹ subijcit eos pctõrib⁹ q̃ affligãt eos. Uñ de il
lis pctõribus odiẽtib⁹ deũ et bonos ait ꝑpha. Dñati sunt
eor q̃ oderũt eos. Punitio spũalis notaꝫ ibi. diabolus
ster a dextris ei⁹. Dextera spũalis hois est op⁹ de genere
bonor vt elemosyne: ieiunia: ⁊ hmõi. Sed stat diabol⁹ a
dextera odiẽtis q: tollit sibi fructũ ois boni o⁊is. Nam vt
ait apls. ſ. Cor. xiij. Si distribuero oẽs facultates meas ĩ
cibos pauperũ: ⁊ tradidero cor⁹ meũ ita vt ardeã: sustĩ
nẽdo etiã martyriũ nihil mihi pdest. s. ad meritũ ſne cha
ritate ꝟ faciẽdo. ſz vt ait Aug. Tolle charitatẽ odiũ tenet.
Nil ita ℨiũ charitati vt odiũ. Impossibile est charitatẽ dei
ĩesse vbi est odiũ ꝑpter qđ diabol⁹ a dextris ei⁹ stare ꝺt.
scz ad auferẽdũ sibi fructũ. Punitio ifernalis notaꝫ ibi
cũ ꝺr. Cũ iudicaꝫ. s. in morte a deo. exeat ꝺdẽnatus ad pe
nas eternas: sicut ptz exẽplũ in parabola serui debitoris
decẽ miliũ talentor qui et eo ꝙ noluit cõseruo dimitter
cẽtũ denarios: ⁊ signat retentionẽ odij et iniuria recepta
tradidit eũ tortorib⁹. i. demonibus quousq; redderet vni
uersum debitũ. Mat. xviij. qđ exponiꝫ de odio ꝑpter qđ
quis mortiẽs cũ eo condẽnaꝫ ad penã inferni.

§. IIII. Quantũ ad secudũ

qđ vltimo positũ est q: prolixius tractãdũ est. Notãdũ ꝙ
odiũ est ℨriũ charitati cũ charitas sit maxia ℨtutũ. q: vt
ait apls. ſ. Cor. xiij. Maior horũ charitas. Et Augſ. in ser.
Charitas fons est ⁊ origo oĩm bonor⁹ muniñẽ egregium
via q̃ ducit ad celũ. et ideo oñdiꝫ grauitas huius pcti de q̃
dicit. Odiũ ꝙ dilectiõe mea. Sz sciẽdũ ꝙ triplex est odiũ.

¶ Primum sui ⁊ discernendum.

¶ Secundũ dei et horrendum.

¶ Tertiũ proximi et fugiendũ.

Odium sui aliqñ est malũ et aliqñ bonũ.

Odiũ sui põt esse bonũ ⁊ malũ. et iõ secernẽdũ vt malũ
deseraꝫ ⁊ bonũ teneaꝫ. Jn hoie sunt due ptes. ſ. intellecti
ua ⁊ sensitiua. Jntellectiua seu rõ q̃ sp horꝫ ad optima
appetit ℞tuosa ⁊ odit vitia ⁊ pctã. Et q: ista est ps princi
palis in hoie: iõ q̃ ℞tuose viuit: ve diligit seipm: et ℞tuose
odit se. ſ. ꝑm ptẽ sensitiuã q̃ est inferior ps in hoie: ⁊ nõ ap
petit nisi placẽtia carni etiã si sint vitiosa. Uñ ꝛps Jo. xij.
Qui odit aiam suã in hoc mũdo. i. vitã eternã custodit eã
Odire autẽ aiaz suã in ℬ mũdo est odire et detestari vitia
et delectabilia ꝑm mũdũ et carnẽ vbi est pctm: ⁊ talis nõ
ꝓprie loquẽdo odit sed ℞ diligit se: q: i vitã eternã custo
dit aiam suã rõnalẽ vt intret i eã. Sz odiũ sui qđ est dãna
bile ꝓsistit in cõmittẽdo aliqđ criminale vel permanẽdo i
eo: q: ꝑ occidit aiam suã ꝓpriũdo eã gra'e et gl'ia: et expo
nendo eã igni eterno. vñ bn ꝺr in ps. r. Qui diligit iniq
tatẽ odit aiam suã. ⁊ tale odium nõ est aliqđ pctm spale sed
gnale qđ repit in quolibet mortali. Sicut autẽ odire i se
vitia ⁊ q̃ impediunt salutẽ ẽ licitũ ⁊ sctm odiũ ꝑm illd ps.
Jniq tatẽ odio habui: sed nõ ꝓpe odiũ est. Jta ⁊ odire vi
tia aliorꝫ qđ in eis est ipediẽs ꝓpriã salutẽ laudabile ẽ ⁊
℞tuosuz. vñ in ps. Perfecto odio oderã illos. s. pctores. s.
detestãdo vitia eor. Et sicetiã intelligit illd. Qui nõ odit
patrẽ et matrẽ nõ est me dignus. Luc. xiiij. Odiẽdũ est in
parẽtibus vel aliꝫs q̃buscũq; qđ in eis est impediẽs salu
tẽ nostrã vel ipsor vt affectio carnalis ⁊ hmõi. Et leo pa
pa. Odio habeanꝫ pctã ⁊ nõ hoies: cor riganꝫ tumidi. to
lerenꝫ infirmi. dis. lxxvj. c. odio. Scdm odiũ est odiũ dei Odiũ dei.
de q̃ ꝺr: Job. xv. a ꝛpo de iudeis. Uiderũt et oderũt me et
patrẽ meũ: est spale pctm distinctuz ab odio ꝓximi. Sed
quo deus odio habeaꝫ declarat. b. Tho. ij. ij. q. xxxiiij. ar. j.
dicẽs. Odiũ est qdã mor⁹ appetitiue potẽtie q̃ nõ mouet
nisi ab aliq̃ apꝑhẽso. Deus autẽ dupliꝫ apꝑhendi seu cogſci
põt ab hoie. Uno mõ ꝑm seipm. puta ꝙz p essentiã videꝫ.
Alio mõ ꝑ effectꝰ quos videri põt. cũ scz inuisibilia dei per
ea q̃ facta sunt intellecta ꝓspiciunꝫ. Deus autẽ p essentiã suã
est ipsa bonitas quã nulll⁹ odio hꝫe põt q: de rõne boni ẽ
q̃ ameꝫ. Et iõ impossibile est q̃ aliq̃s videns deũ ꝑ essentiã
odio habeat. vñ ⁊ Dion. dicit in lib. de diui. noib⁹. c. iiij. q
oib⁹ amabile ⁊ diligibile est ꝑmũ bonũ ⁊ pulchrũ. Est au
tẽ deus ipsa bonitas ⁊ pulchritudo. Jnquãtum autẽ deus
cognoscit ꝑ effectꝰ suos. Sciẽdũ ꝙ aliq̃ effectꝰ dei sunt q̃
non põt vllo mõ cõtrariari volũtati hũane vel Ie viuere
ĩtelligere: qđlibet eor est appetibile ⁊ amabile oib⁹. Uñ
ꝑm ꝙ deus apꝑhẽdit se auto: hor effectuũ videtz inquãtũ
est creator: bnfactor: ꝛdemptor ⁊ hmõi: sic nõ põt odio haberi
Uñ ꝺr. ſ. Psalm. cxxxviij. ꝙ oia inuocãt ℞tatẽ: ⁊ benignanter in
opib⁹ ei⁹. et Dion. dicit. ꝙ deus puertit oia ad seipm: inquã
tũ. s. est oib⁹ ꝓncipiũ essendi: q: oia inquãtũ sunt tẽdũt in
dei filitudinẽ q̃ est ipm esse. Sũt autẽ qdã aliq̃ effectꝰ dei q̃
repugnãt inordinate volũtati hũane sicut inflictio pene:
coertio peccatoꝝ per legem diuinam que repugnat volũ
tati humane deprauate ꝑ pctm. Et ꝑm hãc cõsideratiõnẽ Odio
põt deus odio haberi ab aliq̃bus tripliciter. dei ℞.

¶ Primo inquantum prohibito: peccatoꝝ.

¶ Scõ inquantum inflicto: aduersoꝝ.

¶ Tertio inquantũ impedito: cupitoꝝ.

Ex hoc ẽm ꝙ deus ꝓhibet aliq̃ mala q̃ aliq̃ vellẽt facere
sua conscietia remordet ⁊ nõ finit ita libere agere sine sti
mulo remordẽre: vel etiã q: aliq̃ nõ assentiũt in malis vo
lũtati eor ducti ex ꝓhibitiõe dei iõ odiunt deũ q̃ talia ꝓ
hibuit. Aliq̃ autẽ odiũt deũ ꝑpter aduersa que sustinẽt a
deo: ⁊ de nũero horꝝ sunt dãnati de qb⁹ in ps. ꝺr. Supbia
eor q̃ te oderũt ascẽdit sp. Non tñ q̃cũq; odit penas odit
deũ. Nã multi odiũt penas q̃ tñ nõ odiũt deũ: sed patien
ter tolerãt eas ex reuerẽtia diuina. Sz ꝓcũpere in odiũ
ipsi⁹ dei puniẽtis tanq̃ iniuste puniat: qđ facĩũt dãnati ꝟ
est odire diuinã iusticiã. Aliq̃ ꝛo odiũt cũ nõ ꝓspere suc
cedit eis qđ volũt: qđ tñ ptinet ad magnũ bñficiũ dei. vñ
ꝺr. ij. Mach. vj. Nõ finere pctõrib⁹ ex sua agere. i. ꝑm deſi
deriũ eor sed statim vltiones adhibere. Magni bñficii in
diciũ est. Est autẽ odiũ dei maximũ pctõrũ q: opponit di odiũ dei
lectioni dei qđ est optimũ hois. Optimo ẽm opponit pes est maxi
simũ ꝑm ꝑm in. viij. Et hi. Hoc magſapte declarat Tho. mũ pec
ij. ij. q. xxxiiij. ar. ij. dicẽs. Defectꝰ pcti ꝓsistit in auersione a catum.
deo: hmõi autẽ auersio rõnez pcti non hꝫet nisi volũtaria
esset. vñ pctm ꝓsistit in volũtaria auersiõe a deo: sed ꝟ vo
lũtaria auersio ꝑ se ipo: ⁊ ꝺr. i. odio dei: in aliꝫs autẽ pctis
tricipatiue et q̃si ꝑ aliud. Sicut ẽm volũtas ꝑ se inꝫerer
ei qđ amat: ita et ꝑ se refugit id qđ odit. Uñ qñ aliq̃s odit
deũ auertit a deo ꝑm se volũtas ei⁹: sed in aliꝫs pctis pu
ta cũ fornicator: nõ auertit a deo ꝑm se sed ꝑm illud iquã
tum. s. appetit ĩordinatã delectationẽ q̃ hz annexã auer
sionẽ a deo. Semp autẽ id qđ est ꝑ se ꝑoti⁹ eo qđ est ꝑ aliꝺ
vñ odiũ dei est grauiꝰ inter alia pctã: et pertinet illud ad
pctm in spm̃ sctm p: our est spale genꝰ pcti: iõ autẽ nõ cõpu
taꝫ inter spes eius q: reperit in q̃libet spẽ eius. Est etiam
illud pctm grauiꝰ infidelitate. Nõ ẽm pcti infidelitaꝫ est
ex odio dei circa cui⁹ ℞tatẽ est fides: et iõ sicut cã ẽ potior
effectus: ita odiũ dei maiꝰ pctm est q̃ infidelitas. Odiuz
tertiũ qđ ẽ primi sp est pctm ⁊ spale pctm distinctũ ab aliꝫs
⁊ mortale: qñ est ꝑm deliberatiõez rõnis. Odẽ autẽ sit pctm
oñdiꝫ p scripture testificationẽ p ꝓphetẽ et p sui ꝓsecutionẽ

Odiũ ꝓximi sem per ẽ pec catum.

Quantũ ad primũ dicit. ſ. Job. ij. Qui odit fratrẽ suum
in tenebris est. Tenebre autẽ spũales sunt pctã. et Ioañ.
iij. ꝓcepit dñs. Ne oderis fratrẽ tuũ in corde tuo. sed fa
cere ℨ ꝓceptũ est pctm mortale. Et. ſ. Job. iij. ℨ. Qui odit
fratrẽ suũ homicida est. ſ. aie sue: sed nõ occidit aiã nisi ꝑ
mortale: q: mortale grãm extinguit q̃ est vita spũalis aie.
Clemẽs etiã dicit. Homicidioꝝ tria genera beatꝰ Petrus
apls esse dicebat eoꝝ parilẽ forẽ penã. Nã qui occidit ⁊ q̃
odit et q̃ detrahit pariter homicida est. de pe. di. ſ. homicidioꝝ. Odẽ autẽ ꝺr: penã eoꝝ parilẽ esse intelligit in gñe qꝙ
qđlz horꝫ facit hoiez digniũ pena eterna q: mortale. Ostẽ
ditur scõ odiũ primi eẽ pctm ꝑ rõnẽ quã ponit. b. Tho.
ij. ij. q. xxxiiij. ar. ij. Odiũ em̃ amor: i opponit vñ tãtũ habz
odiũ de rõne mali quantũ amor: de rõne boni. Amor: aũt
debeꝫ ꝓ: ordino ꝑm id qđ hz a deo scz naturã et gratiã: non
autẽ debeꝫ ei amor: ꝑm illud qđ hz a seipso vel diabolo. ſ.
culpã iusticie et defectũ: et iõ licet odire in primo qđ perti
net ad pctm: et odire illud qđ ptinet ad defectũ iusticie diui
ne: hoc autẽ ipm qđ odiũ in primo culpã et defectũ iusti
cie ptinet ad ipsũ amorẽ. Nã eiusdẽ rõnis est velle alicui
bonũ et odire malũ eius. Uñ apls ad Ro. xij. Odientes
malũ adherẽtes bono. ⁊ sic licite põt odio haberi inimicꝰ
Nã inimicꝰ alicui⁹ ꝺr: qui facit ei aliquã lesionẽ vel q̃rit fa
cere ℨ rationẽ. Talis autẽ grauiter peccat ℨ charitatem ⁊
iusticiã agens. vñ in hoc malꝰ est et hãc malicia et culpam
inimici põt et ꝺr q̃s odire ⁊ detestari. Sed ipsam naturaz
fratris ⁊ gratiã etiã inimici nõ põt quis odire sine pctõ q:
odit qđ fecit deus: scz naturã et gratiã q̃ bona sunt. Uñ de
dño dicit sapiẽs Sap. xj. Nihil odisti eoꝝ que fecisti. ⁊ hoc
ꝓprie ꝺr: odium primi qđ sine pctõ esse nõ põt et mortale
cũ est cõpletũ odiũ. Tertio ꝓbaꝫ esse pctm ꝑ ꝓsecutionẽ
Seqtur ẽm ad odiuz cassatio venie seu remissiõis habite
et habẽde pctoꝝ. Uñ Augſ. Qui diuini bñficij oblit⁹ suas
vult vindicare iniurias. scz ꝑpter odium ꝓceptũ nõ soluz
de futuris pctis veniã non merebit sed etiã q̃ sibi dim̃ia
fuisse gaudebat ei imputabunt⁹ a deo. de peni. dis. iiij. c.
qui diuini. q: scz dãnabit ꝑpter odiuz sequẽs acti nõ fuis
ser sibi dimissum aliqđ pctm. Exẽplũ in parabola de debi
tore. r. miliũ talentoꝝ. Mat. xviij. Et vt dicit. b. Tho. vbi
s. ar. iiij. Cum grauitas pcti cõmissi in primũ attendaꝫ ex
parte deo: ordinatiõis volũtatis peccãtis: ⁊ ex parte nocu
menti illati primo: ꝙuis ex parte nocumenti in primum
multa alia pctã sint grauiora odio: q: maiꝰ nocumẽtũ fit
ei ꝑ illa vt homicidiũ: adulteriuz: ⁊ hmõi: tñ ex pte ino: di
nationis volũtatis odiũ est valde graue mortale: q: per
ipm deo: ordinaꝫ voluntas q̃ est potissimũ in hoie: et radix
omis pcti: naz ex hoc ino: ordinatiões non essent pctã nisi
ex ino: ordinatiõe voluntatis fierẽt. Et notãdũ ꝑm Dura. o:
dinis mino: um in summa ꝙ triplici ex causa quis habet
odio ꝓximum.

proxim⁹ propter mia odiꝫ

¶ Primo ꝓpter displicentiã veritatis.

¶ Scõ ꝓpter displicentiã bonitatis.

¶ Tertio ꝑpter displicentiã recepre penalitatis.

Quantũ ad primũ aliqui sunt ita peruersi ꝙ odio hñt di
ligẽtes se ⁊ amãt odiẽtes se. i. ℞e nocent sibi vt inducẽtes
ad mala: et ecõtra retrahẽtes a malis per admonitiones
odiunt: qđ falso dictũ est de Dauid. ij. Reguz. xix. Diligis
odiẽtes te ⁊ odio habes diligẽtes te. Et tales odiũt ꝑpt
displicẽtiã ℞itatis quã eis dicunt. Uñ Terentꝰ in andria
ait. Ueritas odiũ parit. de nũero horꝝ fuit achab rex ĩsrl q̃
dicebat de michea ꝓpha. Ego odi eũ q: nõ ꝓphetat mihi
bonũ sed tñ malũ. iij. Reg. xxij. Quia ẽm dicebat sibi ve
ritatẽ reꝑhẽdẽs eũ et ꝓnunciãs q̃ incurreret cũ ꝓpho ꝑpt
pctã sua ⁊ nõ adulabat regi vt pseudo ꝓphe q̃ ꝓnũciabãt
sibi ꝓspera adulãdo ei: iõ ipm michea odiebat. Quis rõnẽ
q̃si assignãs saluator: ait Jo. iij. Dis q̃ male agit odit lu
cẽ: scz ℞itatẽ, vt nõ arguanꝫ opa ei⁹. De talib⁹ ꝺr: Amos. v.
Odio habuerũt in porta corripientẽ. i. sapiẽtẽ. Sapiẽtes
seu iudices antiq̃tus habãt in porta ad iudicãdũ q̃ debẽt

oibus dicere ℞itatẽ. Aliqui odiũt primos ꝑpter displi
centiã bonitatis: q: eoipso q̃ mali sunt bonos videre vel Joseph
bona de eis audire nõ ꝓnt qđ ꝓcedit ex inuidia: vel q: bo ꝑpt sui
nitas eoꝝ malicia eoꝝ odit. sicut de Ioseph ꝺr: Gen. xxxvij bonitatẽ
q̃ oderãt eũ fratres sui nec poterãt ei q̃cq̃ pacifice loqui: odio ha
qđ erat ꝑpter singularẽ bonitatẽ eius. Unusq̃sq; em̃ ait bebaꝫ a
Diero. mor⁹ suis fauet. Sicut em̃ ouis delectabiliꝰ con fratrib⁹.
uersaꝫ cũ oue: ⁊ lupus cũ lupo: ita ⁊ malus delectatur et
amat malos similes sibi: ⁊ bonos ℨios mor⁹ suis odit.

Aliꝰ odiunt ꝑpter displicẽtiã ꝓceptã et aliq̃ iniuria rece
pta sicut ꝓbatum est de iobat amon fratrẽ suũ ꝑpter oppssio
nẽ sororis sue thamar: simulauit q̃ displicẽtiã q̃sq; vindi
caret iniuriã fratre occiso. ij. Reg. xiij. Sic esau oderat ia
cob fratrẽ suũ ⁊ minabaꝫ occidere: q: abstulerat ius pmo
geniture ⁊ paternã bñdictionẽ. Gen. xxvij. qđ tñ iuste ia
cob fecerat cũ a dño sibi datuz fuisset. Est autẽ pctm istud
multum gñale et pmaximũ et mirabiliꝰ multiplicatũ. Naz
vix hoies odiũ semel cõceptũ volunt dimittere q̃si licituz
eis videaꝫ: nec aduertũt q̃ dum in odio manent non tm
vnũ pctm̃ mortale cõmittũt. sed toties q̃tiens iniuriã re
ceptã ad memoriã reuocãtes actualr optãt illis mala q̃s
odiunt. Odẽ aũt dictũ est antiq̃s. Odio habebis inimicuz
tuuz. Mat. v. Non erat illa sniа in lege dei: sed falsa glo.
quã frequẽbat legisdoctores sup illud: Diliges amicũ tuuz
sicut teipsum. Ioañ. xix. Et ꝟ arguebãt a ℨio sensu dicen
tes. Et qui amicꝰ diligi pcipit: q̃ per ℨiũ inimicꝰ odiri mã
datur. Sed tale argumẽtũ est validũ qñ ℨiuum nõ habeꝫ
in lege: led exponesse mãdabat dñs ꝛrariũ in ipsa lege sta
tuens: qꝙ si q̃s transiens p viã videret iumẽtũ inimici sub
sarcina in terrã lapsuz nõ perrãsiret sed iuuaret ad suble
uandũ ipm: vñ talẽ falsaz exꝓpositionẽ repꝛobãs ait. Ego
autẽ dico vobis. diligite inimicos vestros. Mat. v.

§. V. Producit autẽ odiuz

tres fructus pessimos.

¶ Primo cordis obduratiõnem.

¶ Scõ crudelitatis actionem.

¶ Tertio dãnificationis malignationẽ.

Odiũ indurat cor: terribiliꝰ vt merito de odiẽte possit il
lud verificari qđ ꝺr: de diabolo Job. xli. Cor ei⁹ indurabiꝰ
q̃si lapis. Uñ odiuz simile est q̃ fuit occisus traian⁹ ipator: cor traia
Legit ẽm de ipso ꝙ ipso mortuo exenteratũ est cor ꝓ⁹ ei⁹ ni impa
vt medici possent videre cãm mortiẽ ei⁹: et inuẽtum est cor tor⁹ post
ei⁹ durũ q̃si lapis qđ ex illo veneno ꝓcesserat. Loditiões ei⁹ mo: ꝛ
autẽ duri cordis ponit Bern. in lib. de ꝛsidera. di. Cor duꝝ inuen
rũ est qđ ꝛtritiõe nõ scindit. pietate nõ emollit: ꝑcib⁹ non tum fuit
flectit: minis nõ cedit: flagellis obdurat. Cor durũ. air sa adeo ob
piẽs. male habebit in nouissimo. Hec oĩa impleri videtur duratuz
in odiẽte. naz cor ei⁹ non põt hꝫe ꝛtritionẽ. vñ nec in ꝓfes vt lapis
sione absolutionẽ nec veniã nec cõsionẽ. Exꝓesse em̃ ꝺr: de censeret
pe. dis. v. falsas. ꝙ talis q̃ tenet odiũ in cor de admitti non
ꝺz ad pniam sctz vt absoluat a ꝓfessore. Et quanto magis
pmanet in odio tãto magis indurat. Pietate nõ emollit
talis. q: etsi videat inimicũ in aduersitate nõ cõpatit: sed
appetit ei maiora mala vsq; ad consumptionẽ. Sic iudei
odiẽtes ꝛpm nõ fuerũt moti pietate ad ipm cũ viderẽt eũ
terribiliꝰ flagellatũ: qđ fecit Pilat⁹ ad flectendus eos ad
pietatẽ erga eũ: sed oino voluerũt eũ crucifigi vt satiarẽ
tur de penis acerbissimis ei⁹ ⁊ opꝓbrijs. Nec flectit pcí
bus odiens: naz si amici ⁊ vicini religiosi et plati depcen
rales vt odia dimittat ⁊ inimicitias. nõ acq̃escunt q̃uino
nec ꝑcib⁹ ei⁹ ad quẽ odium hñt etiã iniust⁹ flectunt ꝑcib⁹.
Sicut nec iudei ꝑcib⁹ Stephani oratis ꝑ se lapidãtib⁹ quez
iuste oderat ꝑpter ℞tutes suas ⁊ sapiam ⁊ miracula. Nõ
cedit minis odiẽs: q: etsi fiant ei cõminationes a ꝑdicatoribus mul ꝛ maloꝝ q̃ deus ꝑ odio suo inferet: ⁊ ꝓcipue
dãnatiõis eterne nõ videt curare: sed nec minas dei. dicit
em̃ Augu. Dicit dñs. dimitte ⁊ dimittet tibi, Ego dimisi
ꝓius. s. pctã tua et offensas mihi ꝑ te factas: dimitte et tu

Universidad de Deusto
Biblioteca

poſtea. Nã ſi nõ dimiſeris reuocabo ſcz te ad dãnationẽ. ꝛ q̃d dimiſerã replicabo tibi. de pe. dist. iiij. c. dicit dñs. Flagellis obdurat. Nã incurrit in dãna et infirmitates: mortẽ familie ſentit: et tñ odiũ tenet. vi. in nouiſſimo male habebit: q; in morte cũ odio trãſiens a demonijs cruciãdus ad inferna deſcẽdet. Scõs peſſim⁹ fructus odij eſt crudelitas. Nulli placere ſinit odiũ nec amico nec conſanguineo. Cayn ex odio ita crudelis factus eſt vt non parceret germano abel innocẽti. Egyptij q; oderãt hebreos vt habetur Exod. j. affligebãt eos multis modis ꝛ opprobrijs adeo crudeles effecti ad eos vt mãdaret pharao oẽs mares cũ naſcebant ſubmergi in flumine. Quid crudeli⁹ eſſe poterat. Herodes ex odio qõ ꝓcepit ad regem iudeoꝝ recẽter natũ ſcz xpm vt occideret eũ occidit oẽs pueros etiã filios ꝓphetas a bimatu ꝛ infra in finibus bethleẽ repros. Tãta eſt crudelitas ꝛ ſtulticia odientis vt occidat ſeipſum gladio odij. et eo ꝙ aliq̃s aliquãtulũ ſcidit veſtẽ eius. Dis em iniuria q̃ fieri põt eſt circa corpus. q; et res tpales ordinant ad corp⁹. Corpus autẽ eſt veſtis aie quã occidit gladio odij ipm ſuſcipies. Lãcea longini milit⁹ nõ fuit ita crudelis ſicut eſt odiũ. q; illa trãſuerberauit corp⁹ mortuũ: odiũ aiam viuentẽ. ꝛ aliq̃n etiã corpus. Hinc et Hoc. de pbica ꝓpola. ait. Apud ſapientes null⁹ locus odio ꝓtulus relinquit. Nã bonos q̃s niſi ſtultiſſimus oderit. Malos ẽo odiſſe rõne caret. Nã ſicut corpis languor: ita vitioſitas q̃ſi q̃dã morbus eſt aiaꝝ. cũ tñ egro corpe mininime odio: ſed miſeratiõe dignos arbitremur. Et Senec. Ridiculũ eſt odio nocẽtis innocẽtiã perdere. Idem in alia epla. Si magnanim⁹ fueris nunq̃ dices tibi iniuriã fieri. de inimico dices. Nõ nocuit mihi ſed aĩm nocẽdi habuit: cũ illũ in rua prãte videris vindictã putabis te vindicare potuiſſe. Tertius fruct⁹ odij eſt dãnũ. Nã odiẽs q̃rit in ꝙlibz exoſo. vij. genera dãnoꝝ vel ſimul vel ſeparim: et in ꝙlibz eſt mortale. In ſubſtãtia appetẽs ꝙ ipam amittat vel diminuat: et ad ẽ opak ſi põt per ſe vel p alios. In fama: q; detrahit ſibi ꝛ bona audita de eo pueniẽt dicẽs m. intẽtionez hr̃e. In patria: q; q̃rit quo expellak de ciuitate vel ſaltem b̃ deſiderat. In familia: q; appetit infirmitates vl̃ mortẽ filioꝝ vel dãnationẽ ꝛ iniurias ei⁹. In li. rate: q; appetit ꝙ incarcerek ꝓpter debita vel alãs etiã ꝙ ſeruitutẽ ſubijciak. In corpe: q; cupit illũ infirmari vel mori. vñ ꝛ imprecak ei multas maledictiões: etſi ipſe nõ velit p ſe occidere optat tñ vt ali⁹ vel de⁹ hoc faciat in vidictã ſui. In aĩa: q; veller aiam ei⁹ ad inferna deſcẽdere. Quo ꝓbz hoc. Remittere iniurias eſt multum vtile.

Odium nec amico nec conſanguineo. Cayn ex odio ita crudelis factus eſt vt non parceret germano abel innocẽti. Egyptij q; oderãt hebreos vt habetur Exod. j. affligebãt eos multis modis ꝛ opprobrijs adeo crudeles effecti ad eos vt mãdaret pharao oẽs mares cũ naſcebant ſubmergi in flumine. Quid crudeli⁹ eſſe poterat. Herodes ex odio qõ ꝓcepit ad regem iudeoꝝ recẽter natũ ſcz xpm vt occideret eũ occidit oẽs pueros etiã filios ꝓphetas a bimatu ꝛ infra in finibus bethleẽ reptos. Tãta eſt crudelitas ꝛ ſtulticia odientis vt occidat ſeipſum gladio odij. et eo ꝙ aliq̃s aliquãtulũ ſcidit veſtẽ eius. Dis em iniuria q̃ fieri põt eſt circa corpus. q; et res tpales ordinant ad corp⁹. Corpus autẽ eſt veſtis aie quã occidit gladio odij ipm ſuſcipies. Lãcea longini milit⁹ nõ fuit ita crudelis ſicut eſt odiũ. q; illa trãſuerberauit corp⁹ mortuũ: odiũ aiam viuentẽ. ꝛ aliq̃n etiaꝝ corpus. Hinc et Hoc. de pbica ꝓpola. ait. Apud ſapientes null⁹ locus odio ꝓtulus relinquit. Nã bonos q̃s niſi ſtultiſſimus oderit. Malos ẽo odiſſe rõne caret. Nã ſicut corpis languor: ita vitioſitas q̃ſi q̃dã morbus eſt aiaꝝ. cũ tñ egro corpe mininime odio: ſed miſeratiõe dignos arbitremur. Et Senec. Ridiculũ eſt odio nocẽtis innocẽtiã perdere. Idem in alia epla. Si magnanim⁹ fueris nunq̃ dices tibi iniuriã fieri. de inimico dices. Nõ nocuit mihi ſed aĩm nocẽdi habuit cũ illũ in rua prãte videris vindictã putabis te vindicare potuiſſe. Tertius fruct⁹ odij eſt dãnũ. Nã odiẽs q̃rit in ꝙlibz exoſo. vij. genera dãnoꝝ vel ſimul vel ſeparim: et in ꝙlibz eſt mortale. In ſubſtãtia appetẽs ꝙ ipam amittat vel diminuat: et ad ẽ opak ſi põt per ſe vel p alios. In fama: q; detrahit ſibi ꝛ bona audita de eo pueniẽt dicẽs m. intẽtionez hr̃e. In patria: q; q̃rit quo expellak de ciuitate vel ſaltem b̃ deſiderat. In familia: q; appetit infirmitates vl̃ mortẽ filioꝝ vel dãnationẽ ꝛ iniurias ei⁹. In li. rate: q; appetit ꝙ incarcerek ꝓpter debita vel alãs etiã ꝙ ſeruitutẽ ſubijciak. In corpe: q; cupit illũ infirmari vel mori. vñ ꝛ imprecak ei multas maledictiões: etſi ipſe nõ velit p ſe occidere optat tñ vt ali⁹ vel de⁹ hoc faciat in vidictã ſui. In aĩa: q; veller aiam ei⁹ ad inferna deſcẽdere. Quo ꝓbz hoc.

Remittere iniurias eſt multum vtile.

Võginti fuit miles q̃ trãſuerberauit lãcea lat⁹ xpi.

Odium multiplicat dãnificat.

dei recepit. Act. ix. Dixit ꝛ ipſe deus incarnatus ꝙ crucifixoribus ſuis. nõ odiuit aut ſe vindicauit. Eſa. liii. Pro trãſgreſſoribꝰ oꝝauit ne perirent. Certi⁹ fructꝰ eſt cõuerſio inimicoꝝ. Vñ apls ad Rom. xij. Si eſurierit inimicus tu⁹ ciba illũ: ſi ſitit potũ da illi. Hoc em faciẽs cõgeres carbones ignis ſup caput eius. i. talia bñficia facta inimicis ex quibus manifeſte ipſi pñt videre dilectionẽ tui ad eos nõ odiũ ꝓpter iniuriã factã: erũt vt carbones ignis excitates in caput. i. in mẽtẽ eius dilectionẽ. et per ꝙs recognitionẽ ſue offenſe. Sic etiã oro ꝓ oro martyris stephani ꝙ ſaulo inimico eius maximo q̃ ſeruabat veſtimẽta lapidãtiũ eũ et pro alijs: impetrauit ouerſionẽ ei⁹. Vñ Augu. in ſermone. Si ſtephan⁹ ꝓ ſaulo nõ oraſſet: eccla paulũ nõ habuiſſet. Legit de ſcõ iobe elemoſynario q̃ erat pñs cha alexãdrin⁹. ꝙ cũ ſemel q̃dã nepos eius recepiſſet magnã iniuriã a q̃dã ciue q̃ erat debitor: eccle ſue i certa quãtitate pecunie: ꝛ multũ cõquereret ipſe nepos de iniuria ſibi facta apud ipm⁹ ſũ auunculũ pñarchã. et cũ vidicta ex odio expeteret. dixit ei pñarcha cõſolãdo ipm. Patienter expecta fili mi. q; cito faciem⁹ talẽ vindictã q̃ tota alexãdria mirabit. Qui exhilarat⁹ diez expectabat vltionis fiende. Una igit̃ die rõnũ pñarcha vocare fecit eũ q̃ iniuriã fecerat: ꝛ ſuũ nepotẽ coram ſe aſtãtibus multis ciuib⁹ dixit pñarcha. Ecce talis tu feciſti talẽ iniuriã huic nepoti meo nõ bñ feciſti ledẽdo primũ tuũ. Nolo trãſeat inulta talis iniuria vt exẽplo meo aſtãtes ꝛ alij poſtea b̃ audiẽtes diſcãt ſuas vindicare iniurias ꝛ odijs ſatiſfacere. Quãtũ debes eccle mee. Rñdit ille tãtũ. Mãdat pñarcha notario ſuo dicẽs. Dele de libro rõnũ tale debitũ. qm̃ i ſatiſfactionẽ iniurie facte nepoti meo et ob vindictã vñ et mihi: ego tibi illud debitũ ex toto remitto ꝛ abſoluo. ꝛ amodo tibi caueas in futurũ ab offenſis. primi tui ne de⁹ iraſcak tibi. Et ꝙ re tota alexãdria mirata eſt vt ꝓditerat. De ſcõ Johãne gualt. etiã legit⁹ ꝙ cũ eſſet miles ꝛ inimicitias mortales haberet cũ quoda q; occideret auũculũ ſuũ. Una dierum cũ eſſet armis accinct⁹ et inuenißet inimicũ ſuũ ſolũ et inermẽ aggreſſus eſt eũ vt interficeret. Ipſe ille intuẽs ſe nõ poſſe euadere ꝓtrauit ſe rogans eũ ob amorẽ ei⁹ ꝙ tali die ꝓ nobis oĩb⁹ paſſus erat ſibi ignoſceret. erat em feria ſexta. Ad cuius ꝓces ſubito emollitus eſt cor ei⁹. amoto oĩ odio dixit. Ob amorẽ crucifixi nõ poſſum tibi nõ indulgere cũ ipe ꝓ nobis iimicis ſuis mortẽ guſtauerit hac die. Vade ſecurus et facbonum. ego tibi iniuriã tãtam et cor de remitto. Poſt qõ cũ acceſſiſſet ad eccliam ſcti Miniatis ꝓpe florẽtiã in mõticulo. vbi nũc monach fratres mõtis oliuarũ. oranti ipſi ad imaginẽ crucifixi: ipa imago inclinauit ſibi caput qſi gras ei agẽs de iniuria remiſſa inimico ꝓpter eũ. Et adhuc oſtendit ibi talis imago. Et ita cõuerſus eſt ille Job. gualb. ad deum ꝙ dimiſſo ſcõ ordinẽ inſtituit ſpecialẽ ſcz vallis vmbroſe. ꝛ miraculis multis claruit canonizatus ab eccleſia.

Stephanus oratus pro paulo vt cõuerteretur.

§. VI. Vtrũ odiens ꝓximũ poſſit cõicari.

Verbi gra. Pone ꝙ aliq̃s ſuſtinuit magnã iniuriã vel dãnũ ab aliq̃ ꝓpt qõ denegat tibi ſalutationẽ. nũ q̃d põr tibi licẽtiari ad cõionẽ. Rñ. ſm Durã. ordinẽ. Ex illatiõe iniurie quatruo: ſolẽt oriri in hoĩe.

¶ Primũ eſt odiũ ſiue rancor in corde.

¶ Scõm eſt effectus odij in opere.

¶ Tertiũ eſt ſignũ rancoris in ore.

¶ Quartum eſt actio iniurie.

Primũ tenek dimittere. imo potiꝰ nunq̃ debuit admittere. q; nec dz dolere de ꝓſperitate iimici: nec gaudere de malo ſuo: nec malũ ſibi optare: niſi eẽt iimic⁹ eccle. vt hereticꝰ vel tyrãn⁹ ꝓſequẽs rempublicã ſic publicus latro. tũc em dolere deberet de ꝓſpitate ſua i tpalib⁹. q; ꝓ quãto plus ꝓſperarek. tãto pl⁹ eccleſia vel reſpu. ledereꝝ. Unde Greg. xxiij. moral. di. Sicut noxiũ eſt eẽ ſi vnitas deſit bonis: ita piculoſũ ſolet eẽ ſi nõ ſint malis. Peruerſos quippe vnitas corroborat dũ cõcordat. Vñ paulus vnitatẽ fregit factã a phariſeis ꝛ ſaduceis ad ipm occidẽdum. Licz autẽ q̃s nõ debeat dolere de ꝓſperitate inimici i tpalib⁹: nõ tñ tenek gaudere de bono ſuo tpali: ſed dz gaudere de ouerſione ſua ꝓfectu ſpũali ꝛ ꝛtributꝰ. Sed ſi gaudet de bono vel dolet de malo inimici: b̃ eſt ſignuz ꝓfectiõis: niſi ille eſſet inimic⁹ eccle vel reipu. Si autẽ dolet de bono tpali: vel gaudet de malo ei⁹ vel optat ſibi maluz. aut talis dolor: vel gaudiũ rõni placet aut diſplicet. Si placet ita ꝙ eſt ſm rõnẽ deliberata et pſiſtit in eo nõ penitẽs de hoc non dz cõicari: niſi forte modicũ malũ optet ſibi ꝙ ſe recognoſcat. Vel niſi optet malũ no ſub rõne mali: ſed q; credit ſibi illud expedire vel reipubli. ſicut Helias occidit duos ꝙnquagenarios cũ ſuis. iiij. Regũ. j. Et ꝓpter bonũ ꝓſe vt pctm minuereꝝ qõ viuẽdo augmentaſſet. vel ꝓpter bonũ reipub. vt viuentib⁹ vtilis meꝝ incuterek ad vitãdũ idolatriã. vt Aug. dicit. xxiij. q. iiij. §. ſed vt obijcit. Vel etiã cũ timet verißimiliter ne ex pſtrate ſua ille ſibi iniuſte nocꝛat: et ꝓpterea dolet de ipſa ſm Tho. Si autem dolor: ꝛ gaudiũ rõni diſplicet. q̃uis ſenſualitati placeat: ſcz de pſpitate inimici ꝛ aduerſitate ei⁹: tũc põt excõicari.

Addet. vulgarẽ i. l. vt vi. ff. de iuſti. et iur.

Odiũ in ope.

Scõo ex illatione iniurie oritꝛ effect⁹ odij in ope. et b̃ conſiſtit in duob⁹. ſ. ex ſubtractiõe boni ꝛ illatione mali. Si in ſubtractiõe boni aut q̃ ſubtrahit illicite bonũ tpuale aut tpale. Si ſpuale puta q; erudit illũ ab oratione gnali: cuz ſcz orat ꝓ oĩbus fidelib⁹ intẽdit illũ excludere: aut quia nõ vult cor eo pdicare tũc peccat grauiter: nec dz cõicari q̃diu hz hãc voluntatẽ. Si ſubtrahit bonũ tpale: aut neceſſariũ: aut nõ neceſſariũ. Si neceſſariũ: ſic peccat mortaliter: vt ſi inimicũ nõ paſcit in articulo mortis. tunc em hz locũ qõ dicit Ambr. diſt. lxxxvj. ſi nõ pauiſti occidiſti. Si nõ neceſſariũ nõ peccat niſi veniali: qõ intelligo cũ eo ille indiget et eũ nõ absolute. Si effect⁹ odij conſiſtit in illatione mali: aut q̃ q̃s infert inimico malum ſ̃ ordinem iuris: aut ſm ordinẽ iuris. Si ſ̃ ordinem iuris ſic peccat mortali. q; mihi vindicta et ego retribuã ait dñs. ar. de pe. di. iiij. q. di uini. vbi dicit Aug. Qui diuini officij oblit⁹ ſuas vult vindicare iniurias: nõ ſolũ de futuris pctis veniã nõ merebitur ꝛc. Si ſm ordinẽ iuris ſit: tũc põt excõicari: odio tñ a corde remoto vt q̃n b̃ facit ex ſnia iudicis vel ex pmiſſione iuris. Ex ſnia iudicis vt ſi malefactor ad mãdatũ iudicis ſatiſfacere leſo nõ vult. etiã leſus põt ipm de mãdato iudicis apperere bello. Et q̃d rapit ab hoſte vel adiutoribꝰ ſuis totũ ſuũ eſt quoſcp̃ ſit ſibi plene ſatiſfactũ de oĩ damno dato et expẽſis. vltra hoc autez nõ dz aliud accipe niſi ꝓpter immanitatẽ vitij ille meruerit oĩbus bonis ſpoliari: vt ꝓpter hoc ſim vel conſimile vitiũ. ſibi cõicari põt q̃n facit b̃ ex permiſſione iuris. Licz em regulariter verũ ſit q̃ nemo põt ſeipm vindicare. vel ſibi de ſuis ius dicere: tñ ius hoc pmittit in caſibus ciuilib⁹: vt vim vi repellere cũ moderamine inculpate tutele: vel etiam ſocios defendere ꝛ hmõi. xxiij. q. iij. fortitudo. Tertio ex illatione iniurie oritur ſignũ rancoris in ore. ꝛ ſic diſtingue. aut iniuriato⁹ exhibet condignã ſatiſfactionẽ: aut nõ. Si exhibet ſm quãti tatẽ culpe ſupple ꝛ poſſibilitatẽ ſuã. ſic tenek ad amicitiã recipere ei loqui. Unde Aug. Memẽto cito ignoſcere ſi q̃s in te peccauerit ꝛ a te veniã poſtulauerit. Si autẽ non exhibet nõ tenek ei loqui: q̃n ſcz ſatiſfacere aut oĩno non vult aut ſemiplene. Et hoc intellige veruz niſi forte actio iniuriarũ abolita ſit diſſimulatione vel remiſſione. Actio em iniuriarũ abolek remiſſiõe vel diſſimulatiõe. Remiſſione ſcz q̃n leſus remittit iniurias. xxiij. q. iiij. ſic illic. Diſſimulatiõe remittit: vt ſi luſerit vel riſerit vel comederit cũ eo poſt iniuriã factã. inſti. de iniuriis. §. fi. Quarto ex illatione iniurie oritur actio iniuriarũ. Hãc null⁹ tenek dimittere: imo q̃ſcp̃ leſus dimittere nõ põt: vt ſi iniuria illata eſt monacho vel ſeruo vel filiofamilias vel vxori. Naz ſi monacho illata eſt cõpetit actio iniuriaruz monaſterio non monacho: niſi fo. æ monach⁹ ſeu ali⁹ religioſus eſſet longe abſens a monaſterio. ꝛ de licẽtia abbatis ſeu alius alteri⁹ ſui ſuperioris: tunc em poſſet agere de actiõe iniuriarũ. ff. de iniuriis. l. ſi vnus. Et ſi monachus remittit iniuriã nihilominꝰ monaſterio agere põt. Sed ſi abbas vel ali⁹ ſupior remittit iniuriã monach⁹ agere nõ põt. Sec⁹ ſi in eccleſia ſeculari q̃ nõ põt remittere iniuriã clerico factã. Jtẽ ſi iniuria ſeruo eſt facta: dñs remittere põt nõ ſeruus Jtẽ iniuriã factã filiofamilias pater remittere põt et agere ꝓ iniuria ipſa nõ filius: niſi qui iniuriatus fuerit putaret eũ patrẽfamilias. ff. de iniuriis. l. j. §. j. ꝛ. §. ſi adeo. Jtẽ ſi vxori facta eſt iniuria: viro cõpetit agere ꝓ iniuria et nõ ecõtra. Nõ q̃ eſt neceſſariũ voleti cõicari vt dimittat actionẽ iniuriarũ ledẽti ſz odiũ. Jtẽ nota ꝙ q̃ remittit actionẽ iniuriarũ in articulo mortis in manu ꝓſbyteri ſi b̃ facit cãmortis põt poſtea agere ſ̃ iniuriante ſi cõualeſcat. ſec⁹ autẽ ſi ſimplr remiſit. ff. ad ſill. l. ſi. Jtẽ nota ſm Hoſt. ꝙ actio iniuriarũ ab initio abolek diſſimulatiõe. i. ſi is q̃ iniuriam accepit nõ iraſcik nec mouek. ſed ſi exinde motus fuerit: iniuriã ſtatim ad animũ reuocauerit: et iniuriãtẽ citari fecerit non tollik diſſimulatione: nec ꝓ ſalutationẽ: nec per oſculũ pacis datũ in eccleſia: niſi expreſſe remittak vel pficeretur. Hec oia Duran. vbi. ſ.

Vide qñ iniuria ſit remittẽda vl̃ nõ in eccleſia ſeculari q̃ nõ põt remittere iniuriã clerico factã. Jtẽ ſi iniuria ſeruo eſt facta: dñs remittere põt nõ ſeruus Jtẽ iniuriã factã filiofamilias pater remittere põt et agere ꝓ iniuria ipſa nõ filius: niſi qui iniuriatus fuerit putaret eũ patrẽfamilias. ff. de iniuriis. l. j. §. j. ꝛ. §. ſi adeo. Jtẽ ſi vxori facta eſt iniuria: viro cõpetit agere ꝓ iniuria et nõ ecõtra. Nõ q̃ eſt neceſſariũ voleti cõicari vt dimittat actionẽ iniuriarũ ledẽti ſz odiũ. Jtẽ nota ꝙ q̃ remittit actionẽ iniuriarũ in articulo mortis in manu ꝓſbyteri ſi b̃ facit cãmortis põt poſtea agere ſ̃ iniuriante ſi cõualeſcat. ſec⁹ autẽ ſi ſimplr remiſit. ff. ad ſill. l. ſi. Jtẽ nota ſm Hoſt. ꝙ actio iniuriarũ ab initio abolek diſſimulatiõe. i. ſi is q̃ iniuriam accepit nõ iraſcik nec mouek. ſed ſi exinde motus fuerit: iniuriã ſtatim ad animũ reuocauerit: et iniuriãtẽ citari fecerit non tollik diſſimulatione: nec ꝓ ſalutationẽ: nec per oſculũ pacis datũ in eccleſia: niſi expreſſe remittak vel pficeretur. Hec oia Duran. vbi. ſ.

Vide qñ iniuria ſit remittenda vl̃ nõ p Ang. i tractatu maleficiorum ꝛ aſſuesi vxori facta eſt iniuria: viro cõpetit agere ꝓ iniuria et nõ ecõtra. Nõ q̃ eſt neceſſariũ voleti cõicari vt dimittat actionẽ iniuriarũ ledẽti ſz odiũ. Jtẽ nota ꝙ q̃ remittit actionẽ iniuriarũ in articulo mortis in manu ꝓſbyteri ſi b̃ facit cãmortis põt poſtea agere ſ̃ iniuriante ſi cõualeſcat. ſec⁹ autẽ ſi ſimplr remiſit. ff. ad ſill. l. ſi. Jtẽ nota ſm Hoſt. ꝙ actio iniuriarũ ab initio abolek diſſimulatiõe. i. ſi is q̃ iniuriam accepit nõ iraſcik nec mouek. ſed ſi exinde motus fuerit: iniuriã ſtatim ad animũ reuocauerit: et iniuriãtẽ citari fecerit non tollik diſſimulatione: nec ꝓ ſalutationẽ: nec per oſculũ pacis datũ in eccleſia: niſi expreſſe remittak vel pficeretur. Hec oia Duran. vbi. ſ.

Vide qñ iniuria ſit remittenda vl̃ nõ p Ang. i tractatu maleficiorum ꝛ aſſuesi vxori facta eſt iniuria: viro cõpetit agere ꝓ iniuria et nõ ecõtra. Nõ q̃ eſt neceſſariũ voleti cõicari vt dimittat actionẽ iniuriarũ ledẽti ſz odiũ. Jtẽ nota ꝙ q̃ remittit actionẽ iniuriarũ in articulo mortis in manu ꝓſbyteri ſi b̃ facit cãmortis põt poſtea agere ſ̃ iniuriante ſi cõualeſcat. ſec⁹ autẽ ſi ſimplr remiſit. ff. ad ſill. l. ſi. Jtẽ nota ſm Hoſt. ꝙ actio iniuriarũ ab initio abolek diſſimulatiõe. i. ſi is q̃ iniuriam accepit nõ iraſcik nec mouek. ſed ſi exinde motus fuerit: iniuriã ſtatim ad animũ reuocauerit: et iniuriãtẽ citari fecerit non tollik diſſimulatione: nec ꝓ ſalutationẽ: nec per oſculũ pacis datũ in eccleſia: niſi expreſſe remittak vel pficeretur. Hec oia Duran. vbi. ſ.

¶ De detractione ꝛ grauitate eius. Cap̃. iiij.

Detractio diffinit sic.

Extractio est secunda filia inuidie ſm Greg. in mor. al. Diffinit autez ꝙ eſt denigratio alicne fame per ꝛba occulta. Ex qua diffinitione ſm. b. Tho. ij. ij. q. lxxiij. arti. j. oſtẽdit duplex differẽtia iter ipam ꝛ ꝓtumeliã. Et prima eſt quãtũ ad modũ ꝓponẽdi ꝛba. q; ſ. cõtumelioſus manifeſte ꝓfert ꝛba ſ̃ aliquẽ. detracto: aut occulte. Sicut autẽ factis fit nocumẽtũ primo manifeſte: et qñq; occulte. manifeſte q̃dẽ p rapinã vel alias violẽtias manifeſtas. occulte: vt p furtũ vel doloſaz pcuſſionẽ. Jta ꝛ ꝛbis. manifeſte q̃dẽ. vt cõtumeliãdo. i. dicẽdo primo ꝛba iniurioſa in faciẽ eius. ꝛ occulte. vt p detractionẽ. Et iõ dicit in diffinitiõe ꝓ ꝛba occulta. nõ q̃dẽ ſimplr: ſed occulta ei cui detrahit: q; i abſentia eius: q̃uis em poſtea ei notũ fieret a referentibus. tñ tunc cõtumeliaſtũ fuit ei qñ ille detraxit. Scõa differentia eſt quãtũ ad finẽ intẽtũ ſeu nocumẽtũ illatũ: q; ꝓtumelioſus ex facto ſuo derogat honori. detracto: aut fame. Naz ex b̃ ipſo q̃ aliq̃s ꝓfert manifeſte ꝛba cõtumelioſa ſ̃ aliquẽ videt ipm paruipẽdere. et ex b̃ dehonorat cõtumeliatus. vl̃ ꝓtumelia detrimẽtũ affert honori. Sed cũ q̃s ꝛba ſ̃ aliũ ꝓfert in occulto videt ipm magis vereri q̃ puipendere. vñ nõ directe infert detrimẽtũ honori: ſed facit quãtũ in ipſo eſt. ꝓferẽs ꝛba ſ̃ aliquẽ occulte eos q̃ audiunt malã opinionẽ hr̃e de eo ſ̃ q̃ loquit hoc em intẽdit videt. et ad b̃ intẽdit detrahẽs vt ꝛbis ei⁹ credat. Vñ dr in diffinitiõe q̃ eſt denigratio. i. offuſcatio ſeu diminutio fame alteri⁹. Jn b̃ autẽ cõueniũt contumelia ꝛ detractio: q; ꝓ vtrũq; ꝓferk malũ de primo. Et q; ꝓ cta veniãlia non denigrak fama hoĩs. iõ tales defect⁹ occulte referre de alio quo nõ eſt. ꝓpie detractio: niſi q̃s b̃ intẽderet vñ cũ dr in diffinitiõe q̃ detractio eſt denigratio fame intelligitur ex intẽtiõe facta. vt ſcz q̃s eo aio loquak malũ de alio vt diminuat famaz eius. Et ſic ſoluunt multe queſtiões. Vñ ꝛ ſi quis ordinarie accuſat vel denũciat crimẽ alteri⁹ in iudicio q̃uis ex b̃ denigret fama accuſati vel denũciati: ſi b̃ nõ intẽdit: ſz vt puideat bono cõi ꝛ ſaluti primi: qõ ꝓmouet per punitionẽ criminũ ꝛ correctionẽ hoim nõ detrahit talis ſed meret. Sec⁹ ſi intẽderet infamia illi⁹ q; tunc mortaliter peccaret: ſed ad fame reſtitutionẽ nõ tenek. Jtez ſi q̃s loquit ſ̃ aliquẽ q̃uis nõ ſeq̃tur denigratio fame illi⁹ q; ſcz ꝛba nõ credunt: tñ ex q̃ hoc intẽdit et ad b̃ opak detractor. Jtẽ ſi q̃s ex loquacitate vel leuitate refert crimina alioꝝ occulta nõ intẽdẽs fame derogare: nõ formaliter ſed materialiter dr detractor. vñ nec pctm eſt mortale niſi ꝛ verbũ qõ de alio ꝓfert ex loquacitate eẽt adeo gue ꝙ no-

Differentia contumelie.

Cõueniunt alia qñ detractio ꝛ cõtumelia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tabiliter ledat fama ꝓximi.et ꝓcipue in his q̄ pertinēt ad honestatē vite fm Tho.vbi.s.vt referēdo de aliquo q̄ sit adulter:fornicator:vsurari⁹:pdator:⁊ hmōi: secus dicēdo aliquē esse ire cū dū:suphū:contentiosum:plumptuosum: leue⁊ hmōi. Itē referēdo mala criminalia alioꝝ ex q̄dā loquacitate q̄ notoria sunt:non primet ad detractionē: q̄ nō denigrat famā illoꝝ cū iam denigrata sit:si tū hac intē tione ageret:mortaliꝫ peccaret. Detractio igit̄ ꝓprie⁊ stricte sumpta semp est mortale fm Tho.vbi.s.arti.ij.

§.I. De detractiōe loquēs

pñs.air. Induank̄ q̄ detrahūt mihi pudoꝛe et opiant sicut diployde cōfusione sua.pñs.cviij. ¶Quis ꝓpba ibi loquaꝫ in ꝑsona xpi ad patrē de iudeis q̄ detrahebāt multis modis dicētes eū esse transgressoꝛē legis:blasphemū: maledictū et hmōi.vñ ꝺ: Job.vij. ¶Murmur multꝰ erat de eo in turba.alij dicebāt q̄: bonꝰ est.alij nequaq̄ sed seducit turbas.⁊ hi detrahebāt. Sz oēs tales induti sunt pudoꝛe: q̄ manifestissime apparuit de scritate sua:imo⁊ deitate. Et opti sunt ꝛofusione duplici.scz tpali⁊ eternali nō ꝑeniten tes de pcō illo. Et iō dicit sicut diployde. q̄ eli[illegible]dis duplex.et figt duplicē cōfusionē. ¶Pōt etiā ꝛ̄sus iste ꝛ̄ificari de q̄libet detractoꝛe.⁊ ponit pñs impatiui modi ꝓ:o futuro indicatiui.vt frequēter fit in psalmis. Induantur.i. induenk̄.i.circūdabunk̄ vndiq̄ pudoꝛe cū.f.manifestaꝫ falsitas eoꝝ.vel in restōne fame.et opient duplici cōfusione si nō penitēt. scz tpali⁊ eternali. Sed sciēdū [illegible]o detractio variaꝫ sep̄plicit̄. aggrauaꝫ terribiliꝫ [illegible]et purgatur difficiliꝫ. ¶Quātū ad ꝓmū ꝺ: Eccls.x. Si moꝛdeat serpēs in silētio nil eo mīꝰ hz q̄ occulte detrahit. Serpēs comedit terrā. Sic em̄ dicū fuit ꝓmo serpēti in q̄ locut⁹ est diabolꝰ mulieri. Terrā comedes. Heū.iij. Sic detractoꝛ: pascitur defectib⁹ hoīm q̄s recitat. Serpēs est aial venenosuꝫ q̄ suo flatu inficit ꝑpe astātes. Ita detractoꝛ: hz venenū malicie⁊ sua locutiōe inficit audiētes generando malam opinionē in mētib⁹ eoꝝ. Ser[illegible]s occulte vulnerat[illegible]a moꝛder. Sic detractoꝛ: occulte.i.in absentia ei⁹ cui detrahit ma le loquik̄ de eo agēs ꝺ illud diuinū mādatū. Non maledices surdo⁊ coꝛā ceco nō pones offendiculū. Leuit. xix. c. Maledicit surdo detractoꝛ: q̄: dicit malū de eo q̄ eū non audit. ¶Ponit offendiculū coꝛā ceco: q̄: notificat defectus alicui⁹ ei q̄ non videbat.i.nesciebat. ⁊ inde ille scādalizaꝫ ex illo malo ope ipsi⁹. Exod ꝺ: Deu[illegible].xxij. Venenū aspidū insanabile. q̄: nō pōt tolli mala opinio gñata ex detractiōe Serpēs ē aial callidū: vñ ꝺ: Gen.iij.q̄ erat callidior cūctis aiantib⁹ terre. Videk em̄ iicessu q̄ sumat vnā viā⁊ ꝑcute ꝑtibiliter voluit se ad alia. Vñ ꝺ: ꝓuerb.xxx.q̄ vnū ex difficilib⁹ ad cognoscēdū est via colubri sup terrā.⁊ sic detractoꝛ: icipit loq̄ bonū de aliq̄ de quo intēdit malū dicere vt sic magis sibi fides adhibeaꝫ:⁊ subiro vertit se ad mala⁊ vitia illi⁹ vtēs ꝓiūctiōe aduersatiua.puta talis bona fuit:hec⁊ illa tale tū vitiū hz.tale scel⁹ ꝑpetrauit. ¶Docatem agit septē modis q̄s ponit.b.Tho.ij.ij.q.lxxiij.ar.j.in rnsione ad vltimū argumētū. Directe q̄dē q̄tuoꝛ modis

Detractio fit dirrecte.

¶Primo mō q̄n̄ imponit falsus alteri dicēdo aliquē cōmisisse tale crimē q̄d scit verū nō esse. Et idē vī si ex suspitione loquēs asserit q̄d ignoꝛat siue ex odio hoc agat:siue ex loq̄citate. Bē em̄ mortale est. Secus si ex loquacitate diceret se audiuisse tale crimē de illo. Idē est scz mortale quādo de seipso diceret cōmisisse q̄d nō fecit. Non em̄ mīꝰ tenetur q̄s ꝓuidere fame sue q̄ ꝓximi etiā si ꝛimoꝛe pene hoc faceret. puta ne reducaꝫ ad patibulū seu roꝛturā: vel diuꝛius ibi teneaꝫ fateꝛi vel refirmaꝫ crimē de se q̄d nō ꝑpetrauit. Sc̄o mō quādo pcīm̄ auget verbis suis⁊ fm q̄ auget⁊ intētionē hz: sic est mortale vel veniale. si dicē aliquē furatū fuisse centū florenos q̄ nō abstulit[illegible] q̄nq̄ dicit percussisse aliquē mulris ꝺberib⁹ qui leuiter pcussit⁊ aliud q̄d addit est q̄d notabile⁊ falsuꝫ.teneꝫ restituere fama.secus si q̄d leue.quō autē restituere debeat famam.j. dicek. Tertio mō q̄n̄ occultū reuelat dicēdo scz q̄d verum est sed occultū alijs.tūc em̄ mortale est q̄n̄ ex malivolēcia agit:intrēdēs diminutionē fame illi⁹: vel etiā ex loquacitate. cuꝫ illud est ita graue q̄ ex illa manifestatione pcī occulti sequik̄ diffamatio ei⁹ als veniale. sed ꝺ faciēdo ex charitate dicēdo illis ꝑsonis q̄s credit posse ꝑ eaꝫ coꝛrectionē emēdari vel etiā ex iustitie zelo accusando vel denūciādo in iudicio vt mala puniaꝫ vel malis obuiek̄: nō malū scz bonū⁊ meritoꝛiū est fm Tho. in quodli. Quarto q̄n̄ id q̄d bonū est dicit mala intētione factū. puta dat aliq̄s elemosynas discurrit[illegible] indulgētias ecclias freq̄ntat:deuote audit diuina o[illegible]cia.dicit q̄s illū talia agere ex iani gloria⁊ hypocrisi.si intēdit talē opinionē malam ingerere in mētib⁹ audientiū mortaliꝫ peccat:siue hoc ipse credat siue nō credat. talis tū tenek̄ ad restituendū famā illi. q: nō abstulit. Nā audiētes ꝺ sciūt vel scire debēt intētionē alicuius quo fine agat. opa bona scīri nō posse. Et iō si ꝺ crederēt ex leuitate sua esse[illegible] nō ex illa locutiōe. Quinto modo indirecte detrahit q̄s cū scz narraꝫ de aliq̄ q̄ est recipiō administrās iusticiā subdit elemosynari⁹ ad pauꝑes:hmōi. detrahere aliq̄s illi volēs dicit nō esse verū. vt sic nā illi⁹ diminuat. Secundo etiaꝫ indirecte bona alicui⁹ malicioſe recitat. vt cū q̄situr de ꝙuersatiōe alicui⁹ vt exhibeak̄ ei aliq̄d officiū vel bñficiū scīēs aliq̄s multa bona de illo ex q̄b⁹ iudicaret aptus ad illud racer illa opa bona nō ꝓsequaꝫ talem vtilitatē: talis etiā etsi grauiter peccat indirecte nocēs ꝓximo: non tñ tenek̄ ad aliquā restitutionē fame. Septimo cōmittitur detractio ꝑ cātilenas seu libellos famosos.vt cū q̄s facit cantilenā vel sonetū sup aliquo crimine alicuius. vel etiā scribit scedulā ꝓinentē crimē alicui⁹ falsum. vel etiā verū sed occultū⁊ ponit in loco manifesto vt innēta legaꝫ.⁊ ꝓ notitiā illi⁹ crimē diuulgek̄. Et hi q̄ scribūt has scedulas q̄ dicunk̄ libelli famosi fm iura canonica et ciuilia grauiter puniunk̄ si reperiunk̄ cū eis q̄ ipsos inuentos libellos nō subito dilacerāt: sed alijs ostēdūt. Vñ Adrian⁹ papa ait. Qui in alteri⁹ fama publice scripturā vel ꝺba ꝓmulgassa cōfinxerint⁊ reper⁹ scripta nō ꝑbauerit flagellet. Et q̄ eū ꝓ:ius inuenerit rūpat si nō vult auctoꝛis facti cām incurrere. v.q.j.c.j. Debēt etiaz hi excōicari. vt [illegible]cū qui. §. si quis. fic ꝺ:. Si q̄s famosum libellū siue dom̄ siue in publico siue q̄cunq̄ loco ignarus reperit aut coꝛrūpat:priusq̄ alter inueniat aut nulli cōfiteaꝫ inuētū. Si ꝺ nō statim easdē chartulas coꝛruperit vel igni cōsumpserit:sed vī eas rū dolose manifestauerit sc[illegible]e q̄si autoꝛem hmōi delicti capitali fmē subiugādū. hmōi aūt libell⁹ alterius opinionē non ledat. C. de libel. famo. l. si q̄s. ⁊ ibi[illegible]al.

§.II. Quantū ad secūdum

pcīm̄ detractiōis ē multū graue. vñ dicit Alex. pa. Sūma iniq̄tas fratres ē detractio. vj.q.j. summa. Et iō in veteri⁊ nouo testamēto ꝓcipit̄ a detractiōib⁹ abstinere. Jac.iiij.c. Nolite frēs mei detrahere alteruꝝ ne i iudiciū incidatis. scz dānatiōis. Et Sap.j. A detractiōe pcite lingue q: sermo obscurus ī vacuū nō ibit. q̄nimo Salomō admoneꝫ cū detractoꝛib⁹ nō cōuersari dicēs ꝓuerb.xxiij. Cū detractoꝛibus nō cōmiscearis. vbi glo. In hoc spāt⁹ vitio ꝑclitaꝫ totū genꝰ hūanū. Odiēdit aūt grauitas ei⁹ ex trib⁹ videlz

¶Primo quia deo odibilis.

¶Sc̄o q: ꝓximo subiecto nocibilis.

¶Tertio quia ꝓximo lesibilis.

De ꝓmo dicit aplꝰ ad Ro.j. Detractoꝛes deo odibiles. Nullꝰ aūt odio habek̄ a deo nisi ꝓpter mortale. Ex q̄ ostendik̄ detractio esse mortale. q̄d veruꝫ est fm Tho.vbi.s. q̄n fit ex intentiōe denigrādi famā alteri⁹ siue verum siue falsum dicat. ⁊ etiā si nō hac intētiōe sed ex loquacitate cum inde sequik̄ infamatio ꝓximi. Recte aūt deꝰodit detractorē ex eo ꝑticulariter. q: videt auferre q[illegible] dei ꝓximum scz ꝺbus iudicare vel mala eoꝝ pu[illegible]e manifestare. quod

Reuelā tes occul ta.

Detractoꝛ: nos fibijpsi.

Detractio fit ꝺrecte

Recitās bona mala licioſe.

Detractoꝛes figurank̄ ꝑ amonitas illos q̄ nuncios seu oratoꝛes dauid missos ad cōsolādum amon de moꝛte ꝑis in derisum et iniuriā absciderunt eis vestes vsq̄ ad nates:⁊ raserūt dimidiū barbe: estimātes hz falso q̄ calliderunt fuissent missi ad exploꝛādū terrā nō ad ꝛsolandū: sed ꝓpter talē iniuriā ꝺ missos exercitu suo cū Joab cepit eos⁊ ciuitatē eoꝝ exterminauit. ij. Regum.x. Nūcij dauid sunt doctoꝛes ⁊ ꝑdictes missi a xpo vt legati⁊ oratores ad hoīes mūdi ad ꝓmandā vel renouandā amicitiā cum xpo ad cōꝛtandū sub spe eternoꝝ de moꝛte.i. moꝛtificati[illegible] appetitus sensualis et vitioꝝum. Sed homies ꝓtaui dicētes eos deceptoꝛes radunt dimi

Maria ſoꝛoꝛ aaꝛon ob detractiōnem ef ſecta fuit lepꝛoſa.

Detractio est odibilis deo.

in iudicio finali opabik̄. Vñ Job. xix. Quare ꝑsequimini me sicut deus scz ꝺdenando vitā meā:et carnib⁹ meis saturamini. Ubi dicit Greg. in moral. q̄ saturak̄ carnib⁹ humanis q̄ delectabiliꝫ pascik̄ detractionib⁹ et moꝛtib⁹ vite aliene scz alijs detrahēdo. Et in vitis patrū legik̄ quendā patrē dixisse melius esse.i.minus malū comedere carnes aialium bꝛutoꝛ:et bibere vinū tpe ieiunioꝝ: q̄ carnes homīnū ꝑ detractionē. Sicut em̄ ossa significāt opa fortia.i. ꝛuosa hoīm. ita carnes defignāt opa infirma⁊ defectuosa. Caro em̄ infirma. ꝺ: Mat. xxvj. Sc̄o detractio nocet ꝓximo subiecto. Nā occidit aiam suā [illegible]uādo eam gratia. vñ ꝺ: de peni. di.j. homicidioꝝ. Qui occidit et q̄ detrahit pariter homicida est: ille coꝛpis iste anime. Detractio etiā excecat hoīes. vñ Greg. Quid aliꝺ detrahētes faciūt nisi q̄ in puluerē sufflant⁊ in oculos suos terram excitant: vt vñ plus detractiones perflant inde mīꝰ veritatē videāt. ꝓ.q.iij. inter ꝛ̄ba. ¶Docaut̄ scz quō detractio cecitates inducat be. Tho.vbi.s. sic declarat. q: ꝓximo letatur in suis vi[illegible]ꝺ: ꝓuerb.xv. Inde est q̄ ille q̄ detrahit icipit magis amare⁊ credere qꝺ dicit. et per ꝛ̄s ꝓximū magis odire. et sic magis recedere a cognitione veritatis. Nocet etiā detractio ꝓpter subiecto: [illegible]nō ꝑnitet et satisfacit eternaliter cruciak̄. Nec est ꝛ̄ q̄ꝺ Aug. dis. xxv. [illegible]als. cū in aliud. dicit. Ad minuta pcta.i.ad venialia pertinere igne purgatoꝛij puniēda cū nos cū oī facilitate⁊ temeritate maledicim⁹ alijs.i. detrahim⁹. Bē em̄ intelligik̄ fm Tho. q̄n nō intētione infamādi: sed ex lapsu lingue hoc agim⁹. nec illud inducit infamiā. vel cū dicimus mala q̄ non sunt criminalia nec denigratiua fame. Si ꝺ detractoꝛ: ꝺbe pniteat opoꝛtebit eū subire magnā confusionē: q: necesse est ipsuꝫ dicere se falsum dixisse fi falsuꝫ dixit. Aliq̄n etiā talis punik̄ a deo tpaliꝫ. vt ꝓz in maria ſoꝛoꝛe aaꝛoꝛ: que effecta est lepꝛosa. et eo q̄ detraxit moysi ꝓpter vxoꝛē eius ethiopissam. vt Nume. xij. Tertio nocet ꝓmo scz fame [illegible]s. Et q: inter exteꝛioꝛa bona q̄ possidem⁹ fama ꝑeminet oīs uitijs eo q̄ ꝓpinquioꝛ est spūalib⁹ bonis. ꝓpter qꝺ dicit ꝓuerb.xxij. Meli⁹ est nomē bonū q̄ diuitie multe. ideo detractio est ꝙ[illegible]us pcīm̄ q̄ furtū et se: q: maiꝰ nocumētū inde sequik̄ liꝫ ex circūstātiꝫ posset esse mīꝰ. Vñ Anthe rius papa [illegible]cit post Greg. Deteriꝛes sunt q̄ vitam moꝛes⁊ bonoꝛ coꝛrūpūt his q̄ substātias alioꝝ ꝑdiaq̄ diripiunt. Laueat vnusq̄sq̄ ne aut linguā aut aures habeat pruriētes. i. ne aut ipse alijs detrahat aut alios detrahētes audiat. Sedēs inq̄t ꝓba aduersus fratrē tuū loq̄baris scz detrahēdo:⁊ aduersus [illegible]liū mīs tue ponebas scādalū. etc. Parea[illegible]t igit̄ singuli detractiōi ligue custodiāt⁊ sermones suos. et sciāt q: cūcta q̄ de alijs loquuntur sua ſnia iudicabunk̄. Nemo inuito auditoꝛi libenter refert. vj. q.j. et merito. Et pernatūne no ciuū ē detractio q̄ irrogat platis et religiosis. vñ ꝺ: in veteri lege. Dijs nō detrahes i. sacerdotib⁹ siue platis q̄ tenēt locū dei i terris. vñ. vj.q.j. sunt plurimi. §. vez. Manifestū est diabolū q̄ sicut leo rugiēs circūit q̄rens quē deuoꝛet. coꝛdib⁹ plebiū suadere vt doctoꝛib⁹ atq̄ pastoꝛib⁹ suis detractiones irrogēt vel eos accusent vt plebes lāgueſcēres nō ꝛenētib⁹ pastoꝛib⁹ frena eoꝝ lasciuiāt atq̄ in ima ruāt vt saltē sic ꝑclitari possint. Dei⁹ malū foꝛe nō existimo q̄ ꝓianos suis inuidere sacerdotib⁹. Hec ibi. Detractoꝛes figuraꝫ ꝑ amonitas illos q̄ nuncios seu oratoꝛes dauid missos ad cōsolādum amon de moꝛte ꝑis in derisum et iniuriā absciderunt eis vestes vsq̄ ad nates:⁊ raserūt dimidiū barbe: estimātes hz falso q̄ calliderunt fuissent missi ad exploꝛādū terrā nō ad ꝛsolandū: sed ꝓpter talē iniuriā ꝺ missos exercitu suo cū Joab cepit eos⁊ ciuitatē eoꝝ exterminauit. ij. Regum.x. Nūcij dauid sunt doctoꝛes ⁊ ꝑdictes missi a xpo vt legati⁊ oratores ad hoīes mūdi ad ꝓmandā vel renouandā amicitiā cum xpo ad cōꝛtandū sub spe eternoꝝ de moꝛte.i. moꝛtificati[illegible] appetitus sensualis et vitioꝝum. Sed homies ꝓtaui dicētes eos deceptoꝛes radunt dimidium barbe que significat virilitatē virtutū: q: diminuūt eoꝝ bona opa negātes ipsa vel mala intētione asserētes facta abscindūt veste[illegible] scz ad nates vt apparet vt turpitudo:q: cōuersationē eoꝝ et vitam dilacerāt detrahendo vt manifestent. si qua vitia habeāt occulta alijs detegūt. Sed xpc tales detractoꝛes seuere punit.

§.III. Quantū ad tertium

ostēdit̄ grauitas huiꝰ pcī ex eo q̄ purgaꝫ difficulter. Nā cū ille q̄ detraxit reneak̄ restituere famā quā abstulit dicēdo se falsum dixisse si falsum dixit vel iniuste infamasse si verū dixit. Et ꝺ illis oībus q̄bus dixit si recoꝛdak̄ ad q̄ꝺ adhibere conatū scz ad recoꝛdādū. Cū magna difficultate hoīes induci pñt ad hoc[illegible]pter ꝛfusionē quā recepturi sunt de mēdacio suo:⁊ cū ab vno fama mali volet ad plures q̄ male pōt fama ablata restitui. et tñ non dimittit pcīm̄ nisi restituaꝫ ablatū. si restitui pōt. ait August. ex de reg. iur. li. vj. c. pcīm̄. Odē intelligik̄ nō solū de reb⁹ tpalib⁹ diuitiarū: sed etiā fame. fm Tho. vbi.s. cū fm salomonez melius [illegible]omē bo. q̄ ⁊c. Ille aūt cui detraxit dicere non ꝺz nisi ꝓmisset ad noticiā ei⁹ ipsa ꝑsona detrahēs tūc ꝺz petere veniā ꝑ se vel ꝑ aliū nisi er ꝺ iminerer sibi magnū ꝑiculū vite ex tali fame restōne: sed erubescēria sola⁊ ꝓfusio hūda nō est sola sufficiēs cā nō restituēdi famā ablatā. sed de modo restituēdi famā habes. s. ritu. ij. c.ij. vbi videplene. Et [illegible]orandū q̄ nō solū detrahēdo quis peccat. sed etiā libē[illegible]er diēdo detractiōes. ¶Ex quibus declaratiōe dicit Tho. ij. ij. q. lxriij. arti. iiij. q̄ fm aplm Rom. j. Digni sunt moꝛte nō solū q̄ pcā faciūt: sed etiā q̄ cōsentiūt faciēnib⁹. Cōsentire aūt ꝛtingit dupliciter. Uno mō directe vt scilz q̄n q̄s inducit aliū ad pcīm̄ vel ei placet pcīm̄. Alio modo indirecte. scz q̄n q̄s nō resistit pcō cū pōt⁊ ꝺz resistere. et ꝺ contingit aliq̄n nō q: pcīm̄ placeat: sed ꝓpter aliquē hūanū timoꝛē. Si q̄ aliq̄s detractiones audiat absq̄ resistētia videk[illegible]ractoꝛi consentire. vñ fit particeps peccati eius. Et siquidē inducat eum ad [illegible]trahendū vel ei etiā cōplaceat detractio ꝓpter odiū ei⁹ cui detrahit nō minus peccat q̄ detrahens: sed aliq̄n magis. Vñ Bern. Detrahere vel detrahentē audire q̄ꝺ hoīū dānabilius sit nō facile discerim. Si ꝺ ei nō placeat detractio: sed ex timoꝛe vel negligētia vel verecundia quadā omittat repellere detrahē tem peccat q̄dem sed multo minus q̄ detrahēs. ⁊ q̄nq̄ q̄dem e[illegible]veniale q̄nq̄ et[illegible]ōr esse moꝛtale. vel ꝓpter ꝺ q̄ alicui[illegible]cūbit ex officio detrahērem coꝛrigere. vel ꝓpter aliq̄ꝺ periculū ꝛ̄s. vel ꝓpter radicē q̄ timoꝛ hūanus pōt esse moꝛtale. Detrahēs hz diabolū in oꝛe⁊ audiēs libēter in aure. Debet q̄libet cū audit detractiones rephendere detrahentē nō ridere vel nō audire vel facie ostēdere turbulēta ad repīmēdū eū. Vñ ꝺ: ꝓuerb. xxv. Uētus aq̄lo dissipat pluuias:⁊ facies tristis liguā detrahēntē. Et q̄uis sit ꝓpriꝰ arbitriꝰ detractiones q̄s audit q̄s de se factas patiēter ferre et pati deterimēnū fame sue. nisi ꝺ ꝛgat in detrimentū⁊ periculū alioꝝ⁊ posset laudabiliter fieri: tñ non est sui arbitriꝰ q̄ patiaꝫ detrimēnū fame [illegible]teriꝰ et iō in cuipam ei vertit si non resistat: eadē rōne q̄ tenetur q̄s subleuare asinū ꝓprimi sui iacentē sub onere vt ꝓcipit Deut. xxij. fm Tho. vbi.s. Et si audiēs scit illū verū dicere q̄uis dicere non debeat q̄ loquaꝫ falsum: ꝺz tñ arguere q̄ peccat detrahendo vel ostendere q̄ ei displiceat detractio. Sed nec de facili ꝺz quis credere detractionib⁹. cū quotidiana experiētia doceat multas falsitates ex errore vel mendacia⁊ industria dici: et ꝓcipue audiēdo a malivolis als peccaret. Unde Damasus papa. xj. q. iij. nō solū. j. Non solū reus est q̄ de alio malū p[illegible]ert: sed etiā qui aurē crimīnib⁹ cito ꝓbet. scilz credēd[illegible]t. ij. q. j. deus. ꝺ:. Mala audīta nullū moueant nec passim dicta absq̄ certa ꝓbatione credank̄. Si aūt quis audiret detractiones: q: estimat loquentē moueri ex charitate vt ꝓtendat ad remediādū malis nō peccaret.

Audiētes detractionem tenētur ad restitutionez

nō facile credere detractiōnibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cui detrahitur patiēter ferat.

Sed non sit facilis tamen ad credēdū. Is autē cui detrahitur dz patienter fere non odio mouerivel detractiones de se factas detractionib⁹ alioz⁹ r̄ pōdere directe scz dicēdo falsa vel occulta mala de illis: sed dz se excusare et innocētiā suā ostēdere quantū pōt ne alij ex infamia eoꝝ ta scādalizēt: alis racendo malefacerer. vñ Aug. Qui fidēs ꝓscientie sue negligit famā suā nimis crudelis est. xj. q. iij. nō sunt audiēdi. Et si ex hoc detractores iurrūt infamiā q: detegit falsitas ⁊ malicia eoꝝ imputak eis q̄ sibi ꝑ ꝓcurauerūt. Sed talē iniuriā receptā nō tenek remittere ei q̄ detraxit cū veniā petit nisi famā restituat dicendo illis coram q̄bus detraxit se falsuz dixisse si falsuz dixit. Diū autē et rancorē nunq̄ ex ꝑ dz hr̄e: ⁊ deo cōmittere facta sufficiēti excusatione. Vñ Greg. super Ezech. Linguas detrahēciū sicut mꝰo studio nō debem⁹ excitare ne pereāt: ita ꝑ suam maliciā excitatas debem⁹ equnimiter tolerare vt nob⁹ meritū crescat. Et si verū esset qđ dicit̄ū est sed occultū tale se excuset ꝙ nō mentiak ⁊ multo magis ne periret vel arguat eos de mēdacio. Sed posset se aliq̄b⁹ ꝓbis sophisticis excusare vt ꝙ multa falsa q̄ridie dicunk ab hoib⁹: vel etiā ꝙ de sanctis viris etiā multa mala dicta sunt fauo. ⁊ ideo nō mirū si etiā de ipso dicank. Et ꝙ mirak ꝙ credat tantū nefas de eo ⁊ hmōi. Permittit autē de⁹ hmōi detractiones suscitari ꝑ seruos suos ad ꝓseruādū eos in ꝑfectione. Vñ Greg. Sunt plurimi q̄ vitā bonoꝝ forte ample⁹ ꝙ debent laudāt et ne q̄ elatio de laude surrepat p..ittit ops deus malos in obtrectatione ⁊ obiurgation⁹ ꝓrūpere vt si qua culpa ab oꝛe laudantiū nascik in corde: ab oꝛe vituperantiū suffocet. Hinc est ꝙ doctor gentiū se in ꝓdicatione currere testak inter infamiā et bonā famā. vt seductores inq̄t et veraces. et alibi. Alijs sumus odor vite in vitā: alijs odor mortis in mortē. Debet g̃ is cui detrahit orare ꝑ detractoꝛib⁹ et ꝓpter quod dicētis. ps. cviij. Pro eo vt me diligerent detrahebāt mihi. scz iudei dicentes multa falsa de eo. Ego autem orabam.

Lap. v.

De susurratione.

Susurro est.

Susurratio est quarta filia inuidie ꝑm Greg. Et pōt describi sic ꝙ susurratio ē locutio mala occulte facta de aliq̄ ad tollendū eius amicitiā cū alio. vñ glo. sup illud Ro. j. Susurrones ⁊ detractores deo odibiles dic̄. Susurrones sunt q̄ inter amicos discordiā seminant. Pro cui⁹ declaratiōe dic̄. b. Tho. ij. ij. q. lxxiij. ar. j. ꝙ detractio ⁊ susurratio in materia ⁊ forma seu mō loquēdi ꝓueniūt: q: vterq̄ malū occulte de primo loquit ꝓpter quā fiḷitudinē aliq̄n ponitur vnū ꝑ alio. Vñ Eccli. v. sup illud. Nō appelleris susurro. dicit ibi glo. i. detractor. differūt aūt in fine. Nā detractor intēdit denigrare famā primi vñ illa mala de primo ꝓfert ꝑcipue ex q̄b⁹ ꝓrim⁹ infamari possit vel saltē diminui ei⁹ fama. Susurro autē intēdit amicitiā separe ꝑm gl. inductā. Et ꝑ illud qđ dz: Prouer. xxvj. Susurrone subtracto iurgia cōquiescūt. et ideo susurro talia mala de ꝓrio ꝓfert q̄ ꝓnt ꝓ ipsum aūn cōmouere audiētis ꝑm illud Eccli. xxviij. Vir pctō: ꝓturbabit amicos. ⁊ in medio pacē habētiū immittet inimicitiā. ⁊ Jsid. dicit in lib. etymol. Susurro de sono locutionis appellak: q: nō in facie alicuius sed in aure loquit detrahēdo: inquantū quidē susurro maluz dicit de alio dz: detrahere. Sed in ꝺ differt a detractore q: nō intendit simplr malū dicere: sed q̄q̄d sit illud qđ ꝓsit animū vni⁹ turbare: ꝺ aliū etiā si sit simplr bonū: scz apparēs malū inq̄tū displicet ei cui dz. Est autē de se mortale: q: per illud inferk nocumentū notabile ꝓximo.

Susurro est.

§. I. De susurratione ait

ps. xl. Aduersuz me susurrabāt oēs ini. mei aduer..ne cogitabant mi. hic scz susurro dz: etiā bilinguis. Et rō est ꝑm Tho. ꝙ cū amicitia sit iter duos nitit̄ susurro ex vtraq̄ ꝑte amicitiā rumpere. Et iō duab⁹ linguis vtit̄ ad duos. vni dicēs malū de alio. ꝓpter qđ dz: Eccli. xxviij. Susurro ⁊ bilinguis maledict⁹ erit. Et fumiḳ et ꝓ idest. Et subdit. Multos em̄ turbauit amicos. Mōstruosuz esset in natura habere duas linguas cū nullū aīal habeat duas liguas nisi serpēs. ꝑm opi. vulgi. Nec em̄ serpēs hz duas linguas sed videt ꝙ habeat ꝓpter velocē eius motū. vñ similis est talis serpēti venenoso per quē diabol⁹ locut⁹ est ad tollēdū amicitiā hois cū deo. vñ similis est susurro diabolo q̄ figurak per inimicū superseminantē zizaniā in medio tritici. Mat. xiij. Tria autē mala facit susurratio.

¶ Primo excludit benivolentiā diuinalē.
¶ Secdo rollit amicitiam humanalem.
¶ Tertio includit nequiciam moralem.

§. II. Quantum ad primū

Susurro excludit amorem dei.

dicit Salo. Prouer. vj. Sex sunt q̄ odit deus ⁊ septimum detestak aīa eius. Oculos sublimes ꝛc. ꝑ septimo autem ponit eū q̄ seminat inter fratres discordias. Et ad idē facit qđ dicit sapiēs icreata q̄ est dei fili⁹. Prouerb. viij. Arrogātiā et superbiā ⁊ viā prauā et os bilingue detestor. Importat autē detestatio aliq̄d plus ꝙ odium cōe ita scz ꝙ nō pōt pati. Illud qđ ꝙs detestak aīi se videre Et sic pz q̄, hoc vitiū excludit ab aīa beniuolentiā dei ita ꝙ de⁹ illū nō diligit ad salutē eternā. Sed mai⁹ malū seu dānū homo pati nō pōt cū oia bona q̄ habem⁹ ex beniuolētia dei habeam⁹. Merito autē dei fili⁹ susurronē detestatur: q: ꝺrius est sibi in opib⁹ suis. Nā dei filius venit. ⁊ vsq̄ ad mortē crucis laborauit vt filios dei q̄ erāt dispersos congregaret i vnū vt dz: Joh. xj. ⁊ vt dissolueret opa diaboli vt dicit Jo. in. j. ca. sua. c. iij. Sz susurro laborat vt amicos cōcordes abinuicē diuidat ⁊ dispergat sicut lupo q̄ rapit et dispergit oues. Magis videnk susurrones displicere ꝛpo ꝙ qui corp⁹ eius crucifixerūt. Nam ꝛps magis dilexit ecclēa ꝙ corpus suum: q: ꝙ ecclia mortē corporis sustinuit. Apoc. j. Lauit nos. qui. i. munus eccliā: a pctis nris in sanguine suo: scz per mortē effuso. diuidūt autē vnitatem corporis ꝛpi. i. eccl̄ie seu fideliū ꝑ susurrationē. vñ et in signū huius maioris displicētie etsi ꝑmisit diuidi ⁊ scindi i passione corp⁹ ꝓpriū et aperiri latus nō tm̄ ꝑmisit diuidi tunicā eius q̄ significat eccliam. Vñ dixerūt milites. Nō scindam⁹ eā. Job. xix. Ex vno ꝺbo susurronis sequit aliq̄n rāta discordia ꝙ tota vna patria destrueť. Denū sicut pacifici q̄ scz pacē querūt ponere iter discordes vocank filij dei. Matth. v. quia scz imitank dei filiū q̄ nos inimicos pacificauit ꝑi suo eterno. Ita ecōtra susurrones dicēdi sunt filij diaboli q̄ querit hoies deo inimicari. Et vt dicit Beda. Qui sollicitat̄ fraternitatis aliq̄ discordie peste cōmaculant deū produnt. ꝑs. q. iij. abijt. vnde sunt similes iude. ⁊ in. c. inistum. dicit ꝙ homini religioso. i. bono parū dz esse inimicitias alioꝝ non exercere: vel nō augere male loquēdo nisi eas etiā extinguere bene loquēdo studuerit.

§. III. Secūdū malū quod

Susurratio tollit amicitiā hoim.

generat susurratio est q: tollit amicitiā hoim adinuicē ex quo etiā grauitas huj⁹ pcti ondik q: tollit amicitiā qđ est magnū bonū et necessariū i vita ista. Vñ dz: Eccl. vj. Amico fideli nulla est cōparatio. Est autē necessariū hr̄e amicitiā ꝓpter q̄tuoꝛ rōnes. De autē soli. dz: Eccl's. iiij. Solus est qui nō habet amicū aliquem.

¶ Primo ratione virtutis habende.
¶ Secdo rōne vtilitatis cōmunicande.
¶ Tertio rōne vnitatis conseruande.
¶ Quarto rōne cōis necessitatis supplēde.

Necessaria amicitia.

Quātū ad ꝑmū necariū est cuilibz hr̄e virtutē eo ꝙ ꝛt⁹ bonū facit hntē ⁊ op⁹ ei⁹ bonū reddit. Cuilz aūt necariū est esse bonū ad salutē cōsequndā. Sed amicitia est ꝛt⁹ reducibilis ad ꝛtutē. Et ꝙ amicitia sit ꝛt⁹ moralis ꝑbak ex ꝺ ꝙ ꝛt⁹ ꝓsistit in medietate q̄ ꝑm rōn̄ st. Sz in cōi quersatione hoim tā in factis q̄ i dictis ops ꝙ q̄lz ad vnūquēq̄ ꝑ amicitiā. Hō aūt ꝑ amicitiā necessitati oim subueniak ꝑbak ex ser generib⁹ vel cōditionib⁹ hoim q̄b⁹ est vtilis ⁊ necaria amicitia. Est em̄ necaria ⁊ vtilis diuitib⁹: paupib⁹ iuuenib⁹: senib⁹: tribulat⁹: ⁊ pfect⁹ seu felicib⁹. Primo q̄dē amicitia amicitia ē vtilis ⁊ necessaria diuitib⁹. ⁊ ꝺ dupl̄r q̄ad cōsecationē bonoꝝ ⁊ q̄ad ꝓseruationē eoꝝ. Et quārū ad ꝑmū ꝙ sit necessaria ꝑbak sic. Illud em̄ fine q̄ null⁹ eligit viuere etiā habit⁹ ⁊ ꝑsentib⁹ oib⁹ necessariꝰ ad vitā est summe necessariū: hz ꝺ est scdm̄ bñficiū. ꝑcipue ꝙ diues vl̄ ꝓnceps vl̄ potēs impēdit alijs: q: nulla ē vtilitas bonoꝝ fortune si eis his aliq̄s nulli bñfaciat: bñficiū fit maxime ⁊ laudabilissime ad amicos. g̃ amicitia q̄ad cōsecationē ⁊ distributionez bonoꝝ diuitib⁹ est necessaria. Quantū ad scdm̄. ꝓseruationē bonoꝝ est necessaria amicitia diuitib⁹: q: bona fortune sine amicis ꝓseruari nō ꝑnt. ⁊ q: fortuna quāto est maioꝛ tāto est min⁹ secura: q: plures hz infidiatores. Et iō q: quāto q̄s maioꝛ est in bonis exteriorib⁹ tāto est instabilior nisi ꝓrineak. sic ⁊ maxima arbor indiger multis fulcimētis ⁊ radicib⁹ a natura paratis. ⁊ sic amici sunt sic ꝛtures naturales ꝓseruātes aliquē in vltio statu. Secdo est amicitia vtilis ⁊ necessaria paupib⁹. Illud em̄ ad qđ q̄s cōfugit in infortunijs est maxie necessariū: sz pauper hoies refugiūt ad amicos: eo ꝙ estimāt diuites eē pauptatis eoꝝ refugiū singulare. Jn angustijs em̄ cōp⁹ obak amicus. ait salomō. Vñ sequit ꝙ in oi infortunio amici sunt vtiles ⁊ necessarij

Necessarium est ꝛre amicitiam.

Tertio iuuenib⁹ etiā amicitia est necessaria. Iuuēnō est: q: in iuuenib⁹ abūdat ꝓnitas ad peccandū ꝓpter cōcupiscentiā delectationū q̄ est in eis. ꝑm illud Gen. viij. sensus hr̄ fouee em̄ hoim ⁊ cuncta cogitatio ꝓcona sunt ad malū ab adolescentia sua. ⁊ Eccl's. xj. Adolescētia ⁊ voluptas vana sunt. Cōiungit voluptatē adolescētie: q: iuuentus hz multam ꝓnitatē ad eā. Jsta aūt ꝓnitas ad malū ꝑ amicos religatur. l. erhortationib⁹. cōsilijs ⁊ reuelacionib⁹. vñ ꝓhibent a peccādo. Quarto amicitia est necessaria senib⁹. huj⁹ ratio est: q: illis q̄ indigēt reuerētia ⁊ carent naturali potentia valet obsequiū famulat⁹ sed senes sunt hmōi. Nam senes ꝓpter reuerentiā q̄ eis debet: ⁊ ꝓpter naturalē impotentiā. i. ꝓpter debilitatē corꝑis ex qua deficiunt in suis actionib⁹. ⁊ pariunt defectus multos indigēt amicitia ad cōplendū suas actiōes: ⁊ ad subueniendū suis defectib⁹. ꝓpter qđ oꝛabat ps. Ne ꝑjcias me in tpe senectutis et cū defecerit ꝛtus mea ne derelinq̄s me dne. g̃ ꝛc. Hec aristo. viij. ethi. c. j. ⁊. b. Tho. ⁊ Alb. sup illo loco in scriptꝭ. Quinto amicitia est vtilis et necessaria tribulatis eo ꝙ illi q̄ sunt in tristicia alleuiatione quādā sentiūt ex ꝑntia amicoꝝ cōdolētiū eis. Ex ꝑntia em̄ amici magnitudo vl̄ grauedo tristicie alleuiak. qđ ꝑbak ꝑ fiḷitudinē. Sicut em̄ ꝑdus grauc qđ solus vn⁹ portat: alleuiak ex societate alterius secū portātis: sic onus tristicie leui⁹ ⁊ melius fert vn⁹ si alij secū ferat. ꝑm illud. Solarium est miseris socios hr̄e penarū. Quāuis em̄ tristicie illi⁹ quā tribulat⁹ patiť nūero partē amic⁹ nō assumat. assumit tm̄ ꝑē quātū ad sensū dānī subijt amic⁹ ex q̄ tristicia oꝛta est: vel ꝑ cōpassionē. ꝑm illud. ij. Coꝛ. xij. Quis infirmak et ego nō infirmoꝛ: ꝛc. Dū em̄ q̄ tribulat videt amicū suū ꝑsentē: ⁊ de sua tristicia cōdolentē minuiť dolor⁹ suus. Cōsolak etiā tribulat⁹ ab amico viſōe ei⁹. sermone ⁊ ope. Arist. ⁊. b. Tho. in scriptis ibi.

Sexto est necessaria ꝑfectis. i. illis q̄ sunt in summo. i. ꝑfecta etate. qđ sic ꝑbak. Quocūq̄ fuerint hoies potēciores ad agēdū in vita actiua: ⁊ intelligēdū in vita ꝓtēplatiua. illud est necessariū ad vitā. Sed amicitia est hmōi. Cui rō est: q: null⁹ quātūcunq̄ ꝑfect⁹ eligeret viuere solitari⁹ etiā si omnia alia bona haberet: eo ꝙ hō naturalr est aīal politicū ⁊ sociale aptus cōuenire alijs et cōueniētius virtuosis ⁊ ꝑfectis a q̄b⁹ adiuuak. et in actiōe vite actiue: dū qđ vn⁹ nō vide vl̄ pōt alij videt ⁊ pōt. ⁊ in actiōe vite ꝓtēplatiue quātū ad doctrinā ⁊ disciplinā cū ab alio adiuuak. Sciendum tamen ꝙ cū dz: amicitia esse necessaria etiā felicibus seu perfectis; intelligendū est de felicitate vite ꝓsentis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Perfectis necessariū est habere amicis tiam.

Nā de pfectione seu felicitate pñie nō est necaria amicitia hoiz. quātū. ſ. ad necessitatē britudis. Et rō est. q: ille q̄ tota plenitudinē sue btitudinis seu pfectiōis hz in vno nō indiget alio. Sz btūs i pñia hz totā plenitudinē sue pfectionis in deo. vñ nō indiget amicitia cuiuscūq; alteri⁹. Un et ꝺ: Sap. vij. Venerūt aut̄ mihi oīa bona pter cū illa. ſ. diuina sapia q̄ cōsistit in clara dei visiōe ⁊ ꝓtplatiōe. Facit ñ ad bñ eē britudis pñie amicitia seu societas sctōz inuices pfecte se diligētium. Et sm b̄ pōt intelligi illud Boe. ſ. q̄ nulli⁹ boni sine socio est iocūda⁊ pfecta possessio. ſ. quātū ad pmiū accidētale pñie. Sz loquēdo de felicitate seu pfectiōe vite pntis: tūc ē necaria amicitia. nō q̄dez amicitia q̄ fūdat sup delectabili: vl sup vtili: sz amicitia q̄ fundat sup honesto seu ꝟtutib⁹. Et rō hui⁹ iter ceteras est q: ad felicitatē ptinet q̄ felix delectet̄ in ope ꝟtutz. Et q: nō possum⁹ delectari nisi in eo q̄ cognoscim⁹. Magis aut̄ possum⁹ speculari primos nros q̄ nosipsos. et etiā actiōes primorū q̄ nostras: q: vniuscuiusq; iudiciū in pp̄ijs magis deficit ppt̄ puatū affectū quē hz q̄libet ad seipsum. Et iō opz q̄ felici sint delectabiles opatiōes bonoz virorū ꝺie cōtristabiles. sic̄ musicus delectat̄ i bonis melodijs: sic felix gaudet in bonis operib⁹ amici et sic indiget amicitijs.

§.IIII. Tertio susurratio

Susurratio est mo:tale.

includit in se nequiciā mo:tale: et est ꝺ cceptū dñi dicētis Ueui. xix. Nō eris criminator⁊ susurro in pp̄lo. Crimina:tor: ꝺ: q̄ publice accusando vel cōuitiādo pcōnaliās impo:nit. Susurro aūt occulte vt dictū est. q: notabile nocumētū p hoc vitiū inferk primo. iō est mo:tale⁊ grauī de se q̄ detractio. Rō huius est sm. b. Tho. ij. ij. q. lxxiij. ar. ij. q: peccatū i primū tāto est grauī quāto p ipm mai⁹ nocumētū inferk primo: tāto aūt nocumētū est mai⁹: quāto mai⁹ est bonū q̄ ꝺ:oximo tollit. Sicut maius bonū est vita hois: q̄ diuitie q̄ ꝺ:dinant ad sustentandū vitā. ⁊ iō graui⁹ est homicidiū per q̄ tollit vita hois q̄ furtus vel rapina p quā tollit substātia tpalis seu diuitie. Inter cetera ꝺ:oria bona pemine amic⁹: q: sine amicitia null⁹ viuere pōt. vt ptz p pbm. viij. Ethic. Et q: bona fama q̄ p detractionē tollit ad ꝺ maxime necessaria est vt hō ꝺ:oneus ad amicitiā habeat. Et ideo susurratio est grauī⁹ pctm q̄ detractio vel cōtumelia. q: amicus melius est q̄ ꝺ:onoz⁊ amari magis q̄ ꝺ:onari sm pbm in. viij. ethi. Quāuis enim detractoz aliq̄n dicat maioza mala q̄ susurroz: tamē q: grauitas pcti attēditur er fine magis q̄ er materia: ideo est grauī⁹ susurratio que intendit tollere maius bonum.

¶ De exultatione in aduersis ꝓximi. Caplm. vſ.

Exultatio in aduersis

ꝓximi est q̄nta filia inuidie. ⁊ ppinquitatem hz ad crudelitatem ⁊ seuitiā que virtuti clemētie opponit. Nā crudelis exultat in penis alteri⁹. ipsa etiā crudelitas ex odio ⁊ inuidia pcedit vnde de ipsa crudelitate hic b:euiter dicendū. Est aut̄ crudelitas sm Sene. atrocitas animi in exigēdis penis. Est aūt dicta inter crudelitatē ⁊ seuitiā ⁊ diuersa vitia sunt. ꝓ:o quoz declaratione sciēdū sm Tho. ij. ij. q. clix. ar. j. Nomē crudelitatis a cruditate sumptū videt. Sicut aūt ea q̄ sunt decocta ⁊ digesta solent hre suauē ⁊ dulcē sapoꝛē. ita illa q̄ sunt cruda habent asperū ⁊ ho:ribile sapo:em. Clemētia aūt importat quādam lenitatem seu dulcedinē animi per quā quis est diminutiuus penarū. Un crudelitas ei opponit vt vitiū per q̄ quis excedit mētē in penis inferēdis. Epl:eya q̄dem q̄ est pars iusticie. alio noie equitas dr. penas debitas ex defectu commisso diminuit sm rn̄ q̄ ratio dictat. vt ad tollendū scandalū. ⁊ hmōi. Sed ipsa dulcedo affectus ex qua homo ad hoc inclinat pertinet ad clemētiā. ita et ecōtra ipse excessus penarū quātum ad id q̄ exterius agitur pertinet ad iniusticiā. Sed quantū ad austeritatē animi per quā quis ꝓ:optus est ad augēdas penas pertinet ad crudelitatē. Sicut etiā differt miscōdia a clemētia: eo q̄ ad misericoz:diā ptinet aliene miserie subuenire p beneficij collationē: ad clementiā ꝺ miseriā diminuere p beneficiū diminutionez: ita differt immisericoz:dia a crudelitate. q: p immisericoz:diā nō subuenit q̄s miserie primi dando beneficiū cū ꝺ:per crudelitatē adauger miseriā pene vltra debitū rōnis. Tamen ꝑpter similitudinē rationis hanc virtutū sc̄z clementie ⁊ misericoz:die q: vtraq; refugit ⁊ abhoꝛret miseriā alienā. sumit vna p altera. Et sic etiā vitia eis ꝟia. ſ. immisericoz:dia ⁊ crudelitas sumit̄ sepe vnū p:o alio. Differt aut̄ ꝓpie sumēdo crudelitas a feritate. Nam nomē seuitie⁊ feritatis a similitudine ferarum accipitur que etiā seue dicūtur. Unōi em animalia nocēt hoīmib⁹ vt ex eoz co:poꝛib⁹ pascantur: nō ex aliqua iusticie causa cui⁹ cōsideratio ad solā rōnē ptinet. Et ideo ꝓpie loquēdo feritas vel seuitia dicit sm q̄ aliqs in penis inferēdis nō cōsiderat aliquā culpā eius q̄ punit: sed solū hoc q̄ delectatur in cruciatu hoīm⁊ sic contineꝰ sub vitio bestialitatis. Nā talis passio nō est humana sz bestialis puenies vel ex mala cōsuetudine: vel ex co:ruptiōe nature sicut ⁊ alie bestiales affectiones. Sz crudelitas attendit culpā in eo q̄ punit sz excedit modū in puniēdo. Et iō crudelitas differt a seuitia seu feritate: sicut malicia hūana a bestialitate. vt ꝺ: in. vſ. Ethi. Et sicut crudelitas que est malicia humana opponit clemētie q̄ est virtus hūana: ita seuitia seu feritas q̄ē passio bestialis opponit ꝟtuti quā pbs beroycā seu dñicāvocat⁊ sm nos ptinere videt ad dona spūs sancti videlz ad donū pietatis: b aūt sumit crudelitas large. Seuerus aūt sm Isiꝺ. in lib. etymologiaꝝ ꝺ: q̄si severus ⁊ ver⁹: q: sine pietate tenet iusticiā in puniēdo. et sm Tho. Non tn̄ simpl⁹ seuerus ꝺ: seuus: q: seuitia importat vitiū seueritas aūt virtutē. Sed ꝺ: seuus circa veritatē propter aliquā sibi similitudinē ad seuitia q̄ nō diminuit penas: sed hoc agit seuerus cū rōne. ſ. vt nō recedat a ꝟitate iudicij. Sic crudelitate ppli iudaici erga xpm ait ps. Nō ē recordatus facere miam: sed psecut⁹ est hoīem⁊ mendicū⁊ inopē. ſ. xpm. Sup que sm Lassiod. ait. Perseq̄ hoīem facit aut diuitiaꝝ ambitꝰ aut supbie odiosa iactātia. Paupere ꝺo⁊ mēdicū infeꝛ sola crudelitas facit: cui⁹ nec honoꝛ querit nec abūdātia facultatis ambit hec ille. Debet aūt euitari crudelitas: q: deo⁊ hoīb⁹ displicet⁊ deus maxime laudat̄ ex clemētia⁊ mia: et debet euitari.

¶ Ut circa subditos non exerceatur.

¶ Ut circa propinquos non habeatur.

¶ Ut circa afflictos non exacerbeatur.

§.I. Quantum ad primum

Crudelitas facit odiosum.

Sicut misericonꝺia et clemētia reddūt rectoꝝ amabilem subditis: q̄ ꝺ:pitile⁊ necessariū est: ita inhumanitas⁊ crudelitas reddūt eū exosum. vñ ꝓuerb. xx. ꝺ:. Misericoꝛdia⁊ veritas custodiunt regem. ⁊ clementia firmatur thronus eius. ⁊ Eccls. vij. c. ꝺicit. Noli esse nimis iustus. est q̄ pereat in iusticia sua. Ꝺicitur nimis iustus qui est nimis severus in coꝛrigendo: crudelis in puniendo. In arca autem dñi fuit non solū virga aaron: sed⁊ manna suauissimū: ad significandū q̄ in mente pesidentis qui figurak per arcā dñi in qua leꝛ dñi ꝺz contineri: nō solū virga districtionis⁊ rigoris iusticie debet seruari: sed⁊ māna mie⁊ clemētie vitando crudelitatem. Ꝺō docet Gꝛeg. in. xxxj. moꝛal. sic ꝺicēs. Sit rigoꝛ. sz in rectoꝛe sed nō exasperās. sit zelus: sed non immoderate seuiēs: sit pietas sed non plus q̄ expedit parcens. Sic bonus ille samaritanus in vulneribus sauciati ad curādū eū immisit oleū⁊ vinū: nō solū mo:tificatiuū: sz⁊ oleū lenitiuū. vt habeꝰ Luce. x. Et ex hoc sequit melioꝛ emendatio crimiū. Unde ꝺicit Leo papa. Leniter castigatus reuerentiā exhibet castigāti. Asperitas aut̄ nimie increpationis nec coꝛreptione⁊ recipit nec saluteꝰ. ꝺist. xlv. cā beatus. Sed vt ꝺicit salomō ꝓ:ouerb. xij. Uiscera impioꝝ crudelia. Non em̄ habēt misericonꝺia⁊ cōpassionē humane

Rector non sit crudelis

Cōfessores non sint crudeles.

De crudelitate qui regi.

ne cōditioni. Hiere. vj. Crudelis est⁊ nō miserebit. Uerū vr ꝺ: Jaco. ij. Judiciū. ſ. dānatiōis. ⁊ seuere punitiōis sine mia fiet illi q̄ non fecit misericoꝛdiā. sicut patuit in Adonibezech rege. Nā captus a filijs israel fecerūt ei ampurare summitates manuū⁊ pedū: ⁊ vinculat⁹ ducit⁹ est hierlm. qui ꝺixit. Septuaginta reges erāt q̄ⁿ amputatis summitatibus manuū⁊ pedū a me comedebāt reliq̄as cibo:ū q̄ cadebāt de mēsa mea. Sicut feci ita⁊ reddidit mihi dñs. Judicū. j. Sicut q̄ fuit crudelis alijs: ita et ipse experti⁹ est crudelitatē. Cyrus rex qui fuit valde crudelis delectabiliter fundens humanū sanguinē cū fuisset captus a regina damari cuius filiū ille occiderat: fecit ei caput amputari⁊ in vrē sanguinis immergi ꝺicēs. Sanguinē sitisti: sanguinem bibe. ſ. sicut fuisti alijs crudelis ita⁊ erga te exercebit crudelitas: vt nō parcat tibi ꝑpter regiā dignitatē: vt fieri soleꝛ. Sicut aūt rector ꝺz cauere sibi a crudelitate⁊ feritate in factis erga subditos: ita etiā in verbis nō debet eē asper⁊ durus nimis. Nā ꝺicitur ꝓuerb. xv. Sermo durus suscitat furoꝛē. q̄ⁿ verꝰ narū est in filio eius roboam i ꝓncipio regni sui. Nam cū populus israel rogaret vt mitigaret ei grauamē erpēsarū⁊ exactionū que fuerāt impositas a patre: er cōsilio iuuenū rex ꝺixit dure populo ꝺicēs. Minimus ꝺigit⁹ meus grossior est ꝺo:so patris mei. Pater me⁹ imposuit sup vos iugū graue: ego aūt superaddā: pater meus cecidit vos flagellis: ego aūt cedam vos scorpionibus. iij. Reg. xij. Et qua duricia⁊ crudelitate sermonis ꝑpās recessit a dñio⁊ obedientia. Insup⁊ Aman agagites q: fuit ita crudelis: q̄ ꝑpter odiū⁊ inuidiam ad hoꝛnoꝛē mardochei dolose impetrauerat lras a rege asuero. q̄ oē genus iudeoꝝ vbicūq; inuenirent̄ certa die exp:essa in litteris deberēt occidi. de cui⁹ crudelitate hester ꝺixit regi asuero: hmōi crudelitas redūdat in regem. Hester. vij. Et ipse asuerus de eo scripsit. Aman genere et mente macedo a perſarū sanguine alien⁹ pietatē nostrā sua crudelitate cōmaculans peregrin⁹ susceptus est a nobis. Hester xvj. Tandē crudelitas redūdauit in caput sunm. Nam ad supplicationē regine hester reuocare sunt lre⁊ in ꝺrariū mutate oꝛdinatione facta q̄ oēs inimici iudeoꝝ q̄ illa ꝺie cupiebant⁊ intendebant occidere eos: ipsi occiderentur. Ipse aman ex ꝓcepto regis suspensus in cruce alta. l. cubitis quaz parauerat mardocheo. Hester. vij. Narrat etiam Gꝛeg. in. iiij. ꝺial. q̄ quidam miles ex moꝛtuis reuiuiscens rome rerulit multa que vidit in alia vita: ⁊ inter cetera q̄ viderat quendam noie petrum: qui officialis fuerat in curia romana in fluuio feteꝛ loco penali ꝓsso magno pondere ferri⁊ ꝺicū fuit ei q̄ idcirco illam penam patiebatur: q: cū ex officio haberet facere aliquā punitionē nō obediētia iniuncti officij: sed magis crudelitas ad puniēdum illū trahebat. Confessoꝛes quoq; ⁊ cōsulentes in foro sciētie in imponēdis penitētijs: vel in allocutione ad penitētes debēt etiā cauere a crudelitate⁊ duricia sermonis nisi cū expedit rōne obdurationis hoīm: q̄n dulcibus monitis non mouentur vt fecit stephanus ꝓmartyꝛ ꝺicens iudeis contra quos disputabat. Dura ceruice⁊ incircuncisi coꝛdibus⁊ auribus: vos spūisancto semp restitistis. Act. vj. Ꝺ:imū docet Ghꝛyb. ꝺicēs. Si erramus modicam penitentiā imponētes: nōne meli⁹ est ꝑpter misericoꝛdiā reddere rationē q̄ ꝑpter crudelitatē. Ubi paterfamilias largus est. dispensatoꝛ nō deber esse tenax. Si deus benignus vt q̄d sacerdos eius vult videri austerus. xxvj. q. vij. alligār. Et Gꝛeg. ꝺicit dist. l. ꝓsiderandū. q̄ idcirco ꝓmisit deus petruꝫ negare xpm vt in sua culpa disceret qualiter alijs misereri deberet. Debent etiā vt conseruent bonā famam⁊ cōscientiam cauere a nimia familiaritate cū mulieribus. Unde Aug. Qui fidens conscientie sue negligit famam suam nimis crudelis est. xxj. q. j. nolo.

§.II. Secundo exercek crudelitas ꝓxime ergā parētes dū eis nō subuenit; vel q̄ⁿ

Crudelitas erga parētes.

Crudelis est etiā ꝓpinquos abijcit. Sicut ad ꝟtutē pertinet⁊ ꝓpinquos obsequiosuz esse⁊ subuenire: ita ꝓ vitiū crudelitat⁊ deficit q̄ obsequia⁊ adiutoꝛia debita vel irroganꝰ supplicia: q̄ⁿ vtiq; est cōtra naturalē instinctum. Et ideo apls ꝺicit. ſ. ad Tim. v. Si q̄s suoꝝ⁊ maxime domesticoꝝ. i. ꝓpinquoꝝ curā nō hz. ſ. in puidendo fidē negauit. i. fidelitatē seu ius naturale: er est infideli deterioꝛ. Et cōiter tales male foꝛtunant etiā in hoc seculo: sicut ꝑz in Absalone q̄ fuit ita crudelis vt nō solū occideret fratrem suū amō: sed⁊ patrē suū ꝑsequtus ꝺauid de regno expulit et q̄suit occidere. Qui demū fugiēs de plio eius exercitu debellato trāsiens equester subrer vnā quercū remāsit suspēsus ꝑ capillos capitis sui ⁊ a Joab lanceis trāsfixus est. ij. Reg. xviij. Nero imperatoꝛ quo nemo crudelioꝛ: matrē ꝑpriā occidi fecit: vt er curioſitrare videret quō steteraꝰ in vtre matris: q̄ demū seipsum ab imperio expulsus occidit. Sed si magna crudelitas iudicaret̄ a cūctis cum q̄s videret patrē vel matrē vel frātrē vel alium cōsanguineū in maximis penis detineri: nec in vllo se posse iuuare. ⁊ cū posset minister cōsolari⁊ refrigerare negligeret: quanto maioꝛ crudelitas est ꝓpinquos suos qui sibi bona sua et quoꝝ acquisitione indebita vel nimia affectione sciūt vel scire possunt. ⁊ verisimil⁹ credunt esse in penis purgatoꝛio q̄ maxime sunt sup oēs vite pntis: ⁊ non iuuāt eos: oꝛonib⁹: elemosynis: missis: ⁊ alijs pijs suffragijs: ⁊ qđ peius est legata p se facta nō soluūt. Unde illi nō percipiētes suffragiū pmanent in illis penis: clamāt̄es illud Job. xix. Miseremini mei miseremini mei: saltē vos amici mei: q̄re persequimini me sicut deus. Un tales vt necatoꝛes aiaꝝ mandātur excōicari ꝓpter talem crudelitatē. xxj. q. ij. q̄ obla⁊iones. Et de quoꝺā milite legit̄ q̄ cuz ꝺimisisset cognatos suos q̄ in casu quo moꝛeret intestato cōtra infideles ad qđ ibat suū quēdā equū venditū in elemosynā largiret. et in illo bello occiso cognat⁹ auaricia ductus non exercitus est iniuriat⁹: sed sibi retinuit. Caput in capite octo dierū a moꝛte apparēs ille miles ꝺixit. Quare nō fecisti qđ impositum tibi: fecisti me manere in penis vsq; nūc. sz impunitus nō euades. Nā ego hodie ad celū purgatus ascēdo: tu ꝺo hodie ad infera descendes: qui subito moꝛtuus⁊ dānatus est. Solū in hoc licet vri crudelitate ad parentes: q̄n sc̄z quis vocat̄ p inspiratione ad seruiendū deo p cōceptū mūdi et religionis ingressum: ꝑpter afflictionē eoꝝ⁊ nō ꝓter mitti. Nā vt ꝺicit Hiero. Summū genus pietatis est in ꝺ esse crudelē. Maximā crudelitatem exercuit ppl⁹ in deoꝝ cōtra xpm in sua passione. Un cōquerit̄ de ipso super hoc p hieremiā Thren. iiij. ꝺicēs. Filia ppli mei crudelis quasi struthio in deserto dedit vocē suā cōtra me. Filia ꝺ: synagoga p creationē⁊ spūalē curā quā de ea habebat deus. Populi mei. i. que synagoga est popul⁹ meus quasi struthio q̄ ferū crudū comedit: ⁊ de filijs suis non curat: stridet foꝛtiter. sic ppl⁹ iudeoꝝ crudelis clamādo ꝺ xpm. Et cū pilat⁹ fecisset eū crudeliter flagellari: vt scilz hoc viso crudelitas eoꝝ cessaret: magis ac magis clamabāt Crucifige eū crucifige eū. Unde⁊ ps. loquens in ꝑsona xpi ad patrē exprimit illoꝝ crudelitatē per varias similitudines ꝺicēs. Erue a framea deus aiam meā. i. vitā. Et est oꝛatio sm partē sensitiuam. Framea est spata que cito incidit et tollit vitam. et ideo multū est ho:roꝛi ex velocitate moꝛtis quaz inducit. Sic⁊ ipsi iudei multa egerūt ad accelerādum moꝛtē eius. Nā dabant ei bibere vinū myꝛratū seu acetosum⁊ fimo nē angariauerūt ad poꝛtandū crucē ne fieret moꝛa⁊ latꝰ ei⁹ trāsmiserūt. Et ideo de manu canis vnicā meam. i. vitaz supple erue. Canis aute rodit. Un notatur auiditas inꝺeoꝝ ad moꝛtē xpi. Nā⁊ querebāt eū capere nō in festo ne a turbis defenderet⁊ barrabā ꝺimitti petierunt⁊ pilato volenti eū ꝺimittere ꝺixerūt. Si hunc ꝺimittis nō es amicus cesaris. Salua me ex oꝛe leonis quod est aial ferum. ⁊ cum rugitu insilit ad deuoꝛādum vsq; ad ossa. Et indei-

Crudelitas erga animas.

Crudelitas iudeoꝝ erga xpm.

ꝓ. xxj.

Describitur crudelitas.

Crudelitas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cū magnis clamoribus postulabāt vt crucifigerēt. et vsq; ad ossiū fractionē afflixerūt occidētes. Et a cōnib⁹ vnico niū humilitatē meā. Unicornis est aīal ferox ⁊ indomitū q̄ hz cornu durissimū in fronte: q̄ aīa dia trāsfodit et occidit: ⁊ sic duriciā ⁊ obstinationē iudeox signat in mortē xp̄i: q; a nullo potuerūt flecti a crudelitate eox. Sed de sua crudelitate puniti sunt crudeliter. Nā exterminiū terribile secutus est de gēte illo destructa ciuitate ⁊ multis milib⁹ hoīm mortuis fame ⁊ bello. refidui vēditi dispersi sunt p orbem.

Afflictis nō adda tur afflictio.

§. III. Tertio crudelitas

exercēt ad afflictos: cū scz q̄s non cōpatit eis ⁊ subleuat: sed potiꝰ insultat vel afflictionē addit. Unde cum phacee filiꝰ romelie rex isrl occidisset de iuda cētū vigintimilia in die vna tpe Achaz regis iuda oēs viros bellatores ppter peccata eox insup ducēta milia mulierū pueroꝝ ⁊ puellarū: ceperunt filij israel de fratribꝰ suis. Cde iuda infinitam p̄dā ⁊ adduxerūt in samariā volētes eos subijcere seruituti ex magna crudelitate. vñ pphēa quidā reprehendit eos ex pte dei dicens. Ecce irat⁹ dñs ō iudā ppter peccata eox tradidit eos in manꝰ vestras. Occidistis illos atrociter: ira vt in celū ptingeret crudelitas vestra. Insup filios iuda vultis subijcere in ꝟos ⁊ ancillas. Peccastis em̄ sup hoc dño deo vestro. Sed audite consiliū meū. Reducite captiuos quos adduxistis ⁊c. q̄ ⁊ fecerūt refocillā tes eos ⁊ dimittētes redire in terram suā. ij. Par. xxviij.

Filij isrl vr euitarent crudelitatē a sanguine ne abstinebant.

Et Greg. dicit q̄ non ds a nobis flagellaris q̄ dī afflictione nos culpe quod absit offensa respiciat. viij. q. j. cuꝰ percussio. Propterea phibuit dñs in veteri lege filios israel comedere sanguinē aīaliū in figuram vt auerteret eos a crudelitate hoꝝrēda effusionis sanguinis humani. Eadē rone phibuit eos comedere aīalia suffocata vel strangulata: q; in tali morte multꝰ affligunt aīalia. phibuit em̄ in ptīculari comedere grifum: q̄ aīal est infestū hoibus ⁊ eqs: in detestationē crudelitatis potentū erga subditos. phibuit edere ⁊ vulturē. q̄ sꝑal insequit exercitū bellātiū: vt de cadauerib⁹ mortuoꝝ pascat: ⁊ significat crudelitatē eox qui ꝓcurāt bella ⁊ seditiōes vt inde lucrent. In nullo em̄ gēte hoīm reperit tāta crudelitas ficut in partialibus adeo vt nō solū crudeliter occidāt: sed etiā occisum minutatim in frusta discerpāt. ⁊ aliq̄n comedant quo nil crudeli⁹. Prohibuit etiā dñs coquere hedū in lacte matris suē capere cū pullis ad inducēdū illū ppīm ad pietatē et virandum crudelitatē dū essent assueti ad hmōi: e´ circa aīalia bruta. vt dicit de. Tho. j. ij. q. c. Dicit etiam Diero. q̄ accepisse pauperib⁹ erogādū ⁊ esurientib⁹ plurimis illud reseruare oīm p̄cedonum vincit crudelitatē. xij. q. ij. glo. ia.

Punire crimina nō ē crudelitas.

Uñ scz q̄s querit immittere charitatiā emens vel retinens victualia nō sibi necessaria. Sciendū tñ q̄ licet videatur multis crudelitas punire reos ad mortem ⁊ grauiter punire crimina: non tñ crudelitas: sed iusticia ⁊ charitas est. Uñ Diero. sup Esa. Non est crudelis q̄ crudeles iugulat: sed crudelis patiēribꝰ esse videt. Nā latro suspensus patibulo crudelē iudicē putat. xxiij. q. v. non est. Dinc ⁊ Augu. Quid crudele moyses mādauit aut fecit cū cōmissum sibi ppīm sancte zelās vīuo ⁊ vnī deo ꝟo subditū esse cupiens postq̄ cognouit ad fabricādū idolū defluisse ⁊ colēdum in paucos vindicās gladio: ⁊ in p̄senti salubriter terruit: et disciplinā in posterū sanxit. Nā cū nulla crudelitate sed magna dilectione fecisse q̄ fecit quis non in eius verbis agnoscat oratis p peccatis eox ⁊ dicētis. Aut dimitte populo ꝟ peccatū: aut si non dimittis dele me de libro vite. Sic aplūs nō cruciabiliter hz amicabiliter tradidit hoiem sathane in interitum carnis vt spūs saluus fit. xxij. q. v. c. q. iiij. c. ipsa pietas. Idem ait. v. q. v. non ois. ⁊. c. non osculatur. Molestus est medicus furenti frenetico. et pater indisciplinato filio. ille ligādo: iste cedendo: sed ambo diligēdo. Si aūt illos negligāt ⁊ perire permittāt: ista potius mansuetudo crudelitas est. Et Aug. dicit in regula de occultā te peccatum alterius q̄ debet manifestare per similitudinem occulti morbi corporalis. Nā si frater tuus vulnus hz in corpore q̄ velit occultari nō timet secari: nōne crudelis ter a te fileretur ⁊ misericorditer iudicaretur.

Cde blasphemia. Caplm. vij.

Blasphemia dei q; videt ꝓcedere ex odio ad deū: iō de ipsa b agēdū.

blasphemia dei.

Potest aūt sic describi ex ꝟbis Amb. q̄ est vitiū quo attribuit deo q̄d ei nō cōuenit: vel remouet ab eo q̄d ei ꝟgruit: et si dicat de eo aliq̄d importās defectū. puta q̄ nō sit iustus: vel q̄ nō sit ops ⁊ hmōi. Est autē ō actū fidei qui est ꝟfessio credēdoꝝ. Uñ ad infidelitatē ꝓtinere videt q̄d ex verbis aplī elici pōt dictis de se. j. Tim. j. Prius fui blasphem⁹ ⁊ p̄secutor. Et subdit. Ignorās feci in incredulitate mea. Pro huiꝰ declaratiōe sciēdū ſm be. Tho. ij. ij. q. xiij. ar. j. Od nomē blasphemie importare videt quandā derogationē excellētis bonitatis et p̄cipue diuine. Deus aūt vt dicit Diony. est ipsa essentia bonitatis. Uñ q̄cquid deo cōuenit ptinet ad bonitatē ipsi⁹: ⁊ q̄cq̄d ad ipsum nō pertinet lōge est a rōne p̄fecte bonitatis q̄ est ei⁹ essentia. Quicūq; ergo vel negat aliq̄d de eo q̄d ei cōuenit vel asserit de eo q̄d ei nō cōuenit: derogat bonitati diuine. Od pōt cōtingere dupl̄r. Uno modo ſm solā opinionē intellect⁹. Alio modo ꝟiūcta q̄dā affect⁹ detestatiōe: sicut ecōtrario fides dei p̄ficit ꝓ dilectionē ipsi⁹. Hmōi autē derogatio diuine bonitatis vel ſm intellectū tm̄: vel etiā ſm affectum si consistat in corde tm̄ erit blasphemia cordis: si exterius ꝓdeat ꝙ locutionē erit blasphemia oris. Et ſm ō blasphemia ꝓfessioni opponit. Od aūt aliq̄ dicūt q̄ sunt tres speties blasphemie. Prima cū deo attribuit q̄d ei nō ꝓuenit. Scda cū a deo remouet q̄d ei ꝓuenit. Tertia cū attribuit creature q̄d est ꝓpriū dei ſm Tho. vbi. s. Non ꝓprie loquēdo ista sunt diuerse species blasphemie: q; attribuere deo q̄d ei nō cōuenit: vel negare seu remouere ab eo q̄d ei ꝓuenit nō differūt nisi ſm negationē ⁊ affirmationē q̄ diuersitas habit⁹ species non distinguit. q̄d aūt id q̄d est dei attribuit creature ad id pertinere videt q̄d attribuit ei q̄d ipsi nō ꝓuenit. Quicq̄d em̄ est dei ꝓpriū est deꝰ. Attribuere ergo creature q̄d est dei ꝓpriū: est ipm deū facere idē creature. Itē sciendū q̄ ille loquit ō deū conuitiū inferre intendens: vt cū dicit. fit maledictus deus ⁊ hmōi. derogat diuine bonitati nō solū cōtra veritatem intellect⁹: sed etiā ſm ꝓsuitatē bonitatis detestātis ⁊ impediētis ꝓ posse diuinū honoꝝ. Et q̄d est pfecta blasphemia. Et sicut laudat deus in sanctis inquātū laudant opa ei⁹ q̄ facit ꝓ scōs: ita etiā blasphemat in scīs inquātū blasphemia ꝯ fit scīs redundat in deū. Est autē blasphemia pctm̄ mortale ſm Tho. vbi. s. ar. ij. et eo q̄ repugnat ⁊ ō iat charitati dei: q; hoc derogatur diuine bonitati. vñ ⁊ Leuit. xxiij. d. Quicūq; blasphemauerit nomē dñi morte moriat. Sed pena mortis non infligitur nisi ꝓ mortali. Et est ō primū vel scōm ꝓceptū decalogi. Uerū est tm̄ ſm Tho. q̄ cū q̄s ex subita passione ꝓrumpit in verba blasphemie non aduertens q̄d dicit esse blasphemiā: vt q; nō cōsiderat significationē hoꝝ nō esset tunc pctm̄ mortale: sed si aduertat hoc esse blasphemiā cōsideras significata verboꝝ: ex eo q̄ subito impetu ire hoc faciat: vel ex prava ꝙsuetudine: non ppter hoc excusat a mortali: quis cito doleat de commisso: sicut nec excusatur ab homicidiū reatu: q̄ ex subita ira peccatit primū. ⁊ istud est grauissimū pctm̄. Et ratio est ſm Tho. vbi. s. ar. iij. quia blasphemia opponitur confessioni fidei. ⁊ ideo hz grauitatem infidelitatis: ⁊ aggrauat si superueniat detestatio voluntatis: et adhuc magis si ꝓrumpat in verba: sicut laus fidei auget ꝙ confessionē dilectionē. Unde cū infidelitas sit maximū pctm̄ ſm genus suū: ita etiā blasphemia. Unde ⁊ glo. Esa. xviij. dicit. q̄ omne peccatū blasphemie cōparatū leuius est: ⁊ quantū quidē ad obiecta pcti grauiꝰ est q̄ homicidium: q; blasphemie est dispositiue ad desperationē. Sed quantū ad ꝓpriū motiuū homicidium est grauius. Et ideo dicit Aug. q̄ si optio detur vtrum velis blasphemare deum patrem an matrem occidere: eligas blasphemare deum patrem. Et ratio est quia ad matrem occidendam inducit necessitas vel ira. Sed ad blasphemandum deum patrem nulla necessitas inducit. Et ideo ex hac parte est grauius. Sed ex parte obiecti est grauius blasphemare deum patrem q̄ matrem occidere. Et ideo dicit Aug. q̄ si optio detur vtrum velis matrem occidere an patrem blasphemare: eligas matrem occidere. Et ratio est quia ad matrem occidendam inducit necessitas vel ira. Sed ad blasphemandum deum patrem nulla necessitas inducit. Et ideo ex hac parte est grauius. Sed ex parte obiecti est grauius blasphemare deum patrem q̄ matrem occidere. Et ideo dicit Aug. q̄ si optio detur vtrum velis blasphemare deum patrem an matrem occidere: eligas blasphemare deum patrem. Et ratio est quia ad matrem occidendam inducit necessitas vel ira. Sed ad blasphemandum deum patrem nulla necessitas inducit. Et ideo ex hac parte est grauius. Sed ex parte obiecti est grauius blasphemare deum patrem q̄ matrem occidere.

Cōuitiū deo infert rens.

Derogatur deo dupl̄r.

blasphemia dei mortale.

recte ō deū homicidiū cōtra primū. Quātum ꝟo ad effectū nocumēti ꝓpōderat homicidiū blasphemie: q; plus nocet. In grauitate aūt pcti magis attendit intētio voluntatis quērse que videt esse maior: in blasphemia: cū inducat nocumētum honoris diuini q̄m in homicidio. De blasphemia q̄ alio modo ō: maledictio: vt cū ō. maledict⁹ sit deus et hmōi. habet. ē. in. c de maledictis. in ti. de ira.

§. I. De blasphemia potest

exponi illud ps. xxiij. Nolite extollere in altum cornu vestrum scz superbiendo. Nolite loqui aduersus deū iniquitatē. f. blasphemādo: q; f. deus cōfringit omnia superbie ⁊ punit blasphemos. Blasphemat aūt deus multipliciter nō solū ab infidelibus: sed etiā a ꝓfessis qui ō: fidelis: ⁊ frequenter. De quo ipse cōqueritur Esa. lij. Et iugiter nomē meū blasphematur. et hoc multipliciter.

Primo blasphemant aliqui dei ꝓuidentiam.

Secundo blasphemant aliqui dei ꝓpotentiam.

Tertio blasphemant aliqui dei iusticiam.

§. II. Quātum ad primum

Blasphemāt aliqui dei ꝓuidentiā qui dicūt deū non habere ꝓuidentiā de reb⁹ seu actib⁹ humanis: sed oīa euenire hoibus a fortuna ⁊ casu. in quoꝝ persona dicit Job. Circa orbē celi pambulat: nec aūdiuit. Uñ lib. iij. de falsa sapiētia de Epicuro philosopho sic ait. Uidebat epicurus bonis semper aduersa accidere pauperrates labores etilia charorū amissiones: malos ō bonos esse augeri potētia honoribus affici: videbat innocētiā minus tutā scelera impune cōiūcti: videbat fine delectu mortē fine ordine ac discrimine annoꝝ seuire mortē: hz alios ad senectutem puenire: alios infantes rapi: alios robustos iterire: alios in adolescentie flore immaturis annis extingui: in bellis melioꝝ potius vinci et perire: maxime aūt cōmouebat hoies in primis religiosos grauioꝝ affici malis hmōi. Deinde deum negligerent aut nō pie colerēt vel minora mala ⁊ incōmoda euenire vel nulla. Et subdit. Cū hec cogitaret epicurus earum rerū velut malicia indutus. Sic enim causam rōnēq; videbat ignorāti: estimauit nullā esse ꝓuidentiam: nullā q̄ dei iusticiā. Dec ille. Sic ⁊ seneca in tragedijs posuit cōmēdat deū de regimine et gubernatione vniuersi ⁊ ordine rerū aliarū cōquerit q̄ de rebus humanis nō videt curare dicēs. Cur idē. f. deus qui tanta regis sub quo vasti pondere mundi: libenter suos ducunt orbes hoīm minime ades securus nō solicitus ꝓdesse bonis nocuisse malis. Res humanas ordine nullo fortuna regit spargitq; ma munera cecā. Peior⁹ fouēs. Uincit sanctos dira libido. ſſraus sublimi regnat i aula. tradere turpis falces Populus gaudet: eos dē colit: atq; odit: tristis virtꝰ peruersa tulit ꝓmia recti: castos sequit mala voluptas: vitioq; potēs regnat adulter. Unde ⁊ Boe. in. j. de philosophica consolatione in persona hoīs ait. O stellifer conditor: orbis: qui perpetuo nixus solio: rapido celum turbine versas ⁊c. Et. j. Omnia certo fine gubernas. Solos hoīm respuis actus. Merito recto: cohibere modo. Nam cur tantas lubrica versat fortuna vices. Premit insontes debita sceleri noxia pena: ac peruersi residentes celso moꝝ solio. Sancta q̄ calcant iniusta vice colla nocentes. Latet obscuris cōdita virtus clara tenebris. Justusq; tulit crimen iniqui. Nil periuria: nil nocet ipsis. ſſraus mēdacij cōpta colore ⁊c. Sed potest ipse dicere quotidie q̄ semel incarnatus ait iudeis. Quis devobis arguet me de peccato. Job. viij. f. ignorantie vel imprudētie aut iniustitie. certe nullus. Et q̄ non possumꝰ deum inculpare de aliquo vt arguere: sed oīa que facit bonis ⁊ malis bene facit tribus rationibus pōt ostendi ſm Job. dñici in sermone.

Prouidētia dei blasphematur.

Primo ꝓpter diuini operis ꝓfunditatem.

Secō ꝓpter nostre mentis rotuositatem.

Tertio ꝓpter dei summā rectitudinem ⁊ claritatem.

Primo etenim dico q̄ non possumꝰ deū arguere ꝓpter suoꝝ operū ꝓfunditatē. Sūt em̄ opa dei tā alta tā ꝓfunda q̄ nō possumꝰ p nos inuestigare. Et non solū alta sua opa nō possumus cōprehendere: sed nec minima ⁊ vilia valēt a nobis p̄fecte cognosci. In ūq; granū milij sit rotundum ⁊ granū hordei oblongū oēs mūdi sapientes nescirēt dicere. Et sīt quare granum frumēti sit scissum ex vna parte ⁊ ex alia nō. nullus sapiēs posset sufficiēter ratione assignare. ⁊ sic circa qualibet paruā rē possent infinite moueri q̄stiones q̄s nescires explicare. tantā abyssum sapie posuit deus in istis suis creaturis. Si ḡ in istis creaturis inferioribus ⁊ magis vilib⁹ est tāta ꝓfunditas quāto magis alie res alte ⁊ ꝓfunde. Quō ḡ tu vilissima creatura p̄sumis reprehendere deū quare istū fecit xp̄ianū: illū iudeū: illum reprobat: istū elegit: quare ois mala ⁊ malis bona euenīunt. Uide miser ne intres hoc pelagus: q; submergeris Et ideo dicebat aplūs ad Rom. xj. O altitudo diuitiarum sapie ⁊ scientie dei q̄m incōprehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vie ei⁹. Die eius sunt opera ei⁹. ⁊ he inuestigabiles. i. non cognoscibiles a nobis in vita ista ppter ꝓfunditatē earū. Dinc ⁊ Aug. queres quare dñs nō fecit signa in tyro ⁊ sydone de q̄bus dicit xp̄s q̄ si facta fuissent illa ibi q̄ fecit ipse in iudea fuissent cōuersi. et iudea in qua fecit illa miracula nō est cōuersa ad pniam put ō: Mat. xj. dic. Aug. Nam si rō facti ꝓfunditatē iudicij eius penetrare non possumus: manifestissime tñ scimus ⁊ verum esse q̄d dicit ⁊ iustū esse q̄d fecit. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. ⁊c. Tertia ratio. Scda ratio q̄re non possumꝰ deū inculpare est ppter nostre mentis rotuositatē. Sumus em̄ oēs torti non recti ⁊ distorti ⁊ nō rectū est iudiciū nostrū ⁊ ideo male iudicamus. sicut q̄ ponit baculus in aqua: sibi videt q̄ sit tortus qui tñ nō est: hz defectus in visu ruo. Et sic oculus iudicat de reb⁹ colorat⁹ ſm q̄ est in eo. Dicunt philosophi q̄ lux siue pupilla oculi nō est colorata nec vlla color debet habere in se vt bene videat res put sunt. Unde si in oculo esset aliquis humor ⁊ portares ante eus pannum rubeū vel azureū vid̄ret tibi obscurus. Sic est de oculo nostri intellectus: q; in eo est humor nostre concupiscētie. ⁊ malus humor. f. cupiditatis mundi: q; vellem⁹ illi mala cōmingere quē odimus: illi bona q̄ amamus. et q; nō sic euenit vt vellemus: ideo male iudicamus de deo et dicimus deū iniustū: vel non habere curā de nobis ⁊ punitiā. Sed remoue p̄auū humor. ⁊ videbis recte. Sic fecerunt ⁊ faciunt serui dei. q; enim remouent a se amorem a rebus mundi. ideo videt eis q̄ q̄cq̄d fecerit ⁊ facit recte ⁊ optime facit: ⁊ cōcordāt se in oib⁹ cū voluntate dei dicentes illud ꝓphetici. Dia q̄ fecisti nobis dñe in ꝟo iudicio fecisti: q; peccauimus tibi ⁊ mādatis tuis non obediuim⁹ Sed peccatores iudicāt sicut infirmi q̄bus dulcia amara vident ⁊ ecōtra. Sic dicim⁹ tribulationes pauptatē infirmitatē esse amaras ⁊ malas: sed serui dei oppositū. Tertia ratio quare deū inculpare nō possumus: est q; ipse est summa rectitudo ⁊ mensura oīm rerū. Unde dicunt pbi ⁊ sancti q̄ quelibet res hz mēsurā suā. nō dico solū mensurāmarū vt in pāno: ⁊ sextario rū vt in bladis: hz sunt multe alie mensure ⁊ regule. Mensura caloris ſm sapientes est ignis: q; nulla res est ita calida sicut est ignis. et ideo res tanto est calidior: quāto magis appropinquat caliditati ignis. Sic mensura oīm lucentiū est sol: q; sol est lux intensio: oibus alijs lucidis. ⁊ ideo oīes alie res lucide habēt mēsuram ab illa luce: ⁊ res illa est magis lucida q̄ magis appropinquat ad lucem solis. Sic mēsura oīm venaliū est aurū: q; ſm ipsum mēsurāt ⁊ ponderāt cetera rebus. Hinc aūt ad ꝓpositū dicit sancti ⁊ pbi q̄ regula nostre voluntatis est lex q̄ est tanq̄ quidā oculus qui hz dirigere voluntatem. Nec aūt humana p̄cessit ab iperatore: ⁊ a sua voluntate. sed ipse fuit peccato: vt ceteri hoies. et ideo aliq̄n errauerunt in condendis legibus non rectis. Oportet ergo q̄ sit vna voluntas summa absq; vllo peccato et defectu.

De⁹ non pōt rep̄hendi.

De⁹ est summa mēsura omniū.

Mensura venaliū dicit aurum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et ista dicūt oēs esse voluntatē diuinā: que nō potest esse magis recta: ⁊ nulla rectitudo est sup eā. Et sicut ignis nō potest perdere suū calorē ⁊ sol suū splendorē: sic volūtas dei que est regula oīs rectitudinis ⁊ non pōt effici tortuosa vel curua seu obliqua aut iniusta: seu prauа. vñ q̄cūq; agit recte ⁊ iuste agit. Nos aūt in vita p̄nti ꝓpter paruitatem et cecitatē intellectus nostri non possum⁹ plene cognoscere ista. Sed in alia vita cū videbimus eū sicuti est: aperte cognoscemus q̄ oīa que facit ⁊ fecit deus cū maxima sapiēcia et rectitudine facta sunt. et qđ ait Salo. Eccs. iij. c. Cūcta fecit bona in tpe suo. Nolite ergo loqui aduersus deū iniquitatē. ſ. blasphemando ipsum tanq̄ non habeat prouidentiam de humanis vel non recte prouideat.

blasphemat potētia dei

§. III. Quātum ad secūdū

Blasphemāt aliqui diuinā potentiā vt illi q̄ dicūt. Deus nō pōt facere hoc vel illud: ac si nō esset opⁱs. cū tamē dicatur Exod. xv. Omnipotēs nomē ei⁹. Dia em̄ pōt nisi que imporāt defectū ⁊ impfectionē: vel q̄ implicāt ꝺdictionē ſm Tho. in. ſ. parte. Nā posse peccare vel mori vel errare: et hmōi nō est posse: ſz impotētia. vñ Hiero. Sanctus deus ille omps est: qui cū oīa possit hoc solum nō potest: cuius posse nō est aliquid posse: sed nō posse. ſ. peccare. de peni. diſt. ij. §. fi. Et idē dicit q̄ cū oia possit de⁹: hoc nō pōt. ſ. virginē suscitare post ruinā. xxvij. q. v. ſi paulus. Hoc em̄ implicat cōtradictionē. ſ. q̄ aliqua fit corrupta et v̄ginitas. i. nō corrupta. Pōt igit̄ deus omnia facere que vult. Sap. xij. Subest enim tibi posse cū volueris. Puniunt dñs plurimos blasphemantes dei potētiā. vt ptz in sennacherib rege assyrioꝝ. Cum enim venisset in iudeā et quereret capere hierosolymā ciuitatē p̄ncipalē vbi regnabat Ezechias misit nūcios Rapsacen et quosdam alios qui locuti sunt non solū nūcijs ezechie: sed etiā publice ad populū ciuitatis q̄ erāt in muris ciuitat. s vt audirēt ⁊ rebellarēt se ezechie vt traderēt ciuitatē ⁊ se in manib⁹ sennacherib: inter cetera dicēres. Nō te decipiat deus tu⁹ in quo confidis dicēs. Nō dabitur hierusalem in manu regis assyrioꝝ. Nunquid eruerūt dij gentiū pplos quos subuerterūt pres nostri. Et ad pplm dicebāt. Non cōturbet te ezechias dicēs. Dñs liberabit nos. Quis est ex oīb⁹ dijs terraꝝ q̄ eruerit terrā suā de manu mea vt eruat dñs. ſ. de⁹ vester hierlm de manu mea. Et sic blasphemabāt dei potētiā. q̄si nō posset liberare eos ab ipo. Ezechias aūt rex sctūs ꝺmo ad orationē confugit. ⁊ ad Esaiā ꝓphet̄ misit vt oraret dñm ꝓ populo. Cui respondit Esaias ex parte dei loquēs oe sennacherib. Cui exprobrasti. ⁊ quē blasphemasti ⁊ sup quem eraltasti vocē tuā. Ad scm̄ israel. Et. j. Superbia tua ascēdit ad aures meas: ponā ergo circulum in naribus tuis. ⁊ frenū in labijs tuis. ⁊ reducam te per viā per quā venisti. qđ ⁊ factum est. Nā in vna nocte ab angelo dñi occisa sunt centū octogintaquinq̄ milia exercitus sennacherib. et reuersus ipse in niniuē occisus est a filijs suis in templo dei sui. Habētur hec oīa Esa. xxxvij. ⁊. iiij. Reg. xix. Petr⁹ etiā Damianus vt narrat Vincē. in speculo hist̄oriali. ad idem ponit hoc exempl̄um. Duo amici ⁊ compatres in bononie parribus cū discūberēt in cōuiuio allat⁹ est gallus. qđ pulmētū vnus eoꝝ arrepto gladio in frusta desecuit: tritūq; piper cum liquamine supfudit. Quo facto alter ait. Prohfecto cōpater sic explicuisti gallū istū vt sanct⁹ petrus si velit reintegrare nō possit. Cui alter subintulit. plane nō mō si sanctus petr⁹: sed si ꝛps ipse imperet gallus iste in ppetuū nō resurget. Ad hāc vocē repente gall⁹ viuus cooperatus plumis exiliū. ⁊ alas pcussit ⁊ cecinit ⁊ plumas excussit totūq; liquamen super eos q̄ vescebant aspersit. Illico sacrilegi blasphemi in aspersione piperis lepra pfusi sunt que plaga lepre in posteros eoꝝ hereditaria permansit vsq; in obitum. Unde in famulatū subacti sunt bononiēsis ecclesie que beatī Petri insignitur vocabulo. Hec ille. Nolite ergo loqui aduersus deum iniquitatem.

Exēplum blasphemie.

§. IIII. Quātū ad tertium

Blasphemāt aliqui dei iusticiā: dicentes deū iniustum: cū multū affligit aliq̄s ⁊ crudelem. Jn quoꝝ ꝑsona ait Job xxx. Mutatus es mihi in crudelem. cū tu fit iustissimus et demētissimus. pſ. Justus dñs ⁊ iusticias dilexit equitatē vidit vultus eius. hec est blasphemia dānatoꝝ in inferno. vñ ꝺ: Apoc. xvi. Et huauerūt homines estu magno. ⁊ blasphemauerūt nomen dñi habētis potestatē super has plagas. Ubi dicit glosa. q̄ in inferno positi q̄uis sciāt se ꝓ merito puniri. dolent tn̄ q̄ deus habeat tantā potentiam q̄ plagas eis inferat. Pro cuius declaratione dicit Tho. ij. ij. q. xiij. ar. iiij. q̄ cum ad rōnē blasphemie ptineat detestatio diuine bonitatis: illi q̄ sunt in inferno retinent peruersam voluntatē auersam a dei iusticia in hoc q̄ diligunt ea ꝓ quib⁹ puniuntur ⁊ vellent eis vti si possent. ⁊ odiunt penas q̄ ꝓ hmōi pctis inferūtur: ⁊ dolent de peccatis que cōmiserunt nō q̄ ipsa odiant: sed q: ꝓ eis puniunt. Et talis detestatio diuine iusticie est etiam eis interior blasphemia. Et credibile est q̄ post resurrectionem erit in eis etiā vocalis blasphemia. sicut in sanctis vocalis laus dei. Et tali tn̄ blasphemia nō demerent: q: in alia vita nō est locus merēdi vel demerendi: sed recipiendi ſm merita. Un̄ sicut in beatis bona eoꝝ opera que ibi agunt nō sunt meritoria sed ptinētia ad ꝓmiū btitudinis eoꝝ. Ita in dānatis mala eoꝝ opera vt blasphemare ⁊ odire deū ⁊ hmōi non sunt demeritoria: ſz ptinētia ad penā dānationis sue. Qui q̄ blasphemāt deū vel ex tribulationib⁹ reputātes iniustū vel alio modo officiū ⁊ artem facūt dānatoꝝ. Un̄ multus habebāt de sua dānatiōe timere iudei q̄n audiebāt deum blasphemare ꝓ horoꝛe sceleris scindebant vestimenta sua: vel claudebant aures suas ne audirent. Nabuchodonosoꝛ viso miraculo scz de euasione trium iuuenū ananie azarie: ⁊ misahelis de fornace ignis fecit edictū p regnus suū. u tn̄ esset pagan⁹. q̄ quicūq; blasphemaret deū illoꝝ qui est deus noster deus verus grauiter puniretur.

Justicia dei blasphemat

blasphemia de restatio diuie bonitatis.

Nabuchodonosoꝛ

blasphemiam.

¶ De blasphemia in spm̄sctm̄ ⁊ ſex specieb⁹ ei⁹. Cap. viij.

Via peccatum blasphemie cōuenit in noīe cum pctō blasphemie in spm̄sanctū: ⁊ pctm̄ inuidie cum inuidentia frater me gr̄e que est species blasphemie in spm̄sctm̄: ⁊ odium dei cum odio primi q̄uis realiter ⁊ specifice differāt. ideo nunc de blasphemia in spm̄sanctū hic agit̄. Circa qđ videndū est q̄d sit ⁊ quot sunt species ei⁹: ⁊ quō dicat irremissibile. Dicit btūs Tho. ij. ij. q. xiij. ar. q̄ de blasphemia in spiritū sanctū tripliciter aliqui loquunt. Antiqui quidā doctores scz Athanasius Hilarius Ambrosius Hieronym⁹ ⁊ Chrysostomus dicūt pctm̄ esse in spm̄sanctum: qm̄ ad ꝛram aliq̄d dicit blasphemū ꝺ: cōtra spm̄sanctū: siue spūssanctus accipiat pprie. put est nomē essentiale conueniēs toti trinitati: cui⁹ quelibet persona ⁊ est spūs ⁊ est sanct⁹: siue pur nomen est psonale conueniens vni in trinitate psone. Et ſm hūc distinguit Matth. xij. blasphemia in spm̄sanctū contra blasphemiā in filium hoīs. Christus enim operabatur quedā humanitus comedēdo: bibēdo: ⁊ alia hmōi faciendo. Et quedam diuinitus scilz demones eijciendo: mortuos suscitando et hmōi. que q̄dem agebat ⁊ per virtutē ꝓprie diuinitatis: ⁊ per operationē spūssancti quo ſm humanitatē erat repletus. Judei aūt primo dixerūt blasphemiā in filium hoīs cum dicebant eum vorace potatorem ⁊ hmōi. vt habetur Matth. xj. Postea blasphemauerunt in spiritūsanctū. cū opera que faciebat ꝛrute sue diuinitatis ⁊ ꝛrute spūssancti: attribuebāt beelzebub. Et ꝓpterea dicuntur blasphemasse in spm̄sanctū. Augu. aūt in lib. o de verbis dominī. accipit blasphemiā seu pctm̄ in spm̄sanctū ꝓ finali impenitētia. qn̄ scz quis perseuerat in pctō mortali vsq; ad mortē inclusiue: quod q̄dem fit nō verō oris tm̄: sed ⁊ cordis ⁊ operis; nō vno sed multis. hoc aūt ꝺbū sic acceptum ꝺ

blasphemia

contra spm̄sctm̄: q: est ꝺ remissionē pctoꝝ que fit p spiritū sanctū q̄ est charitas p̄ris ⁊ filij. Nec hoc dixit dñs iudeis q̄si ipsi peccarēt in spm̄sctm̄ modū em̄ finaliter erāt impenitentes. sed admonuit eos ne taliter loquēres ad hoc ve nirēt q̄ in spm̄sctm̄ peccarēt. Et sic intelligēdum est qđ ꝺ: Marc. iij. vbi post̄q̄ dixerat dñs. Qui blasphemauerit in spiritūsanctum ꝛc. Subiūgit eua̅gelista. qm̄ dicebāt. Spiritū immundū habet. Illi aūt q̄ dixerūt cōuersionē suam ⁊ pniam vsq; ad infirmitates graues exponunt se magno periculo hui⁹ peccati finalis impenitētie: q: rara est tūc vera cōuersio ad deū. q: nō videtur mori nisi more seruili. qui nō sufficit ad salutē. Oportet em̄. ait Aug. in lib. de pnīa. nō solū deū timere iudicē. sed vt anxiet̄ p gloria. i. diligere gloriā dei. Et ideo inquit idē. Multos solet decipere serotina pnīa. de pe. di. vij. p totū. Alij aliter accipiūt dicētes blasphemiā esse in spm̄sctm̄ qn̄ q̄s peccat cōtra appropriatū bonum spūsancti. Si aūt attribuit bonitas sicut p̄ri attribuit potētia: filio sapiētia. vñ pctm̄ in patrē ꝺ: peccat in infirmitate. i. ex passione. pctm̄ in filiū. pctm̄ ex ignorātia. peccatū in spiritūsanctū q̄n peccatur ex certa malicia nō solū ex certa scientia. q: hoc etiā accidit in pctō ex infirmitate. sed ex ipsa electione malitie qđ pōt cōtingere dupl̄r. Uno modo ex inclinatione habitus vitiosi. q̄si dicāt malicia. ⁊ sic nō est idē peccare ex malicia quod peccare in spm̄sanctū sumēdo pctm̄ in spiritūsancrū. ꝓprie pour est speciale peccatū. sed large qđ contingit fieri ſm oē genus peccati. ⁊ hoc vtiq; aggrauat pctm̄. sed nō est speciale peccatū. Alio modo peccat̄ per malicia ex eo q̄ per cōtemptū abiicit ⁊ remouet id qđ electionē peccati poterat impedire. ficut spes per desperationē. ⁊ timor ꝑ presumptionē. et hmōi. Hec aūt oīa q̄ electionē pctī possunt impedire sunt effect⁹ spiritussancti in nobis. vñ sic peccare ex malicia est peccare in spm̄sanctū. Et sic est intelligēdū qđ dicit magister in. ij. sen. dis. xliij. scz q̄ ille peccat in spiritū sctm̄ cui mālicia p se placet. ſ. abiiciendo p cōtemptū ea p que poterat impediri a pctō. puta cum aliq̄s intendit cōmittere aliqđ pctm̄. ⁊ occurrūt mēti alique instigationes seu cogitationes timoris vel spei vel ꝺsideratiōis inordinatiōis pctī ⁊ miserie ei⁹ conat̄ ad repellendū rales instigatiōes cōtemnēdo eas vt liberius ⁊ effrenati⁹ peccet. Scōm q̄ blasphemia in spiritūsanctū est speciale genus peccati. i. ſm triā acceptionem. videl̄z peccare ex malicia per cōtemptū eoꝝ que pūr hoīem impedire a pctō: sic sunt ſex species huius pcti ſm magistrū in iiarū lib. ij. di. xliij. videl̄z psumptio: desperatio: impugnatio veritatis agnite. inuidētia fraterne gr̄e obstinatio. ⁊ impenitētia. Et de isto pctō pōt illud pſ. lxvij. intelligi. Exalta dñs ex basan cōuertā: querrā in pfundū maris. Nico. de ly. exponit hūc de destructiōe hierlm ⁊ in dee. Dicit em̄ q̄ in dea in qua metropolis est hierlm. idest principalis ⁊ caput illius ꝓincie est ista ex vna parte sup iordanem: iuxta quē est terra basan: ⁊ ex alia parte hz mare mediterraneū. Uespasian⁹ igit̄ missus a nerone imperatore ꝺ iudeā q̄ se rebellauerat imperio romanoꝝ cōgregauit exercitus hoīm ex vtraq; parte. s. aliquos trāseūtes per terrā basan. ⁊ aliquos p mare ad obsidendū ⁊ pugnā dū cōtra hierosolymā. Dicat q̄ psalmista ad hoc notādum Dixit dñs. i. diuina dispositione factū: hoc enim dicere dei facere est. conuertā. i. vertam ⁊ dirigā exercitus romanoꝝ venientes per terrā basan. ⁊ cōuertā. idest dirigā alios exercitus eoꝝ in profundū maris. i. venientes per ꝓfundum mare: ⁊ vertā eos scz exercitus cōtra hierusalē ira crudeliter vt intingat̄ pes tuus. i. habitātis in ea in sanguine occisoꝝ. idest vt ambulantes in ea intingant pedes suos in sanguine effuso. Tāta em̄ fuit occisio ſm Josephū vt peruenirent ad decies cētena milia occisi gladio. ⁊ lingua canū exinde intincta est etiā in sanguine eoꝝ lambētiū ipm sanguinē ſm more suū. Hec Nico. Hoc aūt euenit illis tantū. ſ. exterminiū nō solū q: ꝛpm occidēr. q: eis dimissiset tātū scelus si ꝓuersi fuiss̄ent. sicut indultū fuit lōgino cētu

Ex malitia peccare.

Ex speme timoris.

Judei triplicis ter peccauerūt in spiritum sanctū.

Ser species pctī in spiritūsctm̄.

Presumptio.

Desperatio.

Universidad de Deusto Biblioteca

Per se nēo pōt exire de peccato.

dist.j.§.nemine. Et si liber homo ambulās per viam iuxta
quā est fouea ꝓfundissima ꝓijceret se in eā nō est liber ad
exeūdum nisi alterius adiutorio… ꝛ in foueā pcti qd ad
infernū ducit liber est quilibet p… se ad intrādum:sed nō
ad egrediendū nisi deus porrigat ei manū grē. Qd agno
scēs ps̄.dicebat. Emitte manū tuā de alto.eripe me ꝛ libe-
ra me de aq̄s multis scʒ vitioꝝ:q: scʒ p me non valeo. Hac
ꝑsumptiōe videt̃ fuisse deceptus Joachim fili⁹ Manasse
regis iuda. Cū em̄ vidisset patrē ei⁹ manassen p plurimos
annos sceleratissime vixisse in oī genere mali.vt ꝛ Esaiam
nobilissimū ꝓphetarū serra lignea secari fecerit ꝛ ciuitatē
hierl̄m impleuerit sanguine ꝓphetaꝝ.ꝛ idolatrare fecerit
ppl̄m ꝛ …lia innumera mala:circa finē regni sui captiuat⁹
recognouit scelera sua pniam …gens.ꝛ deus indulsit ei vt
ptʒ.iiij.Reg.xxj.c. Estimauit g forte sic posse trāsire in mū
do ista vt male viuēdo per multū tpis postea ad placitum
suū ad pniam rediret.vel de facili de⁹ ei ignosceret vt pa-
tri. Sed ꝑsumptio ista decepit eū. Nam cuʒ vitijs esset de-
ditus.propter malū regimē eius fuit interfectus a popu-
lo ꝛ male finiuit dies suos. Per spem etiā que …surgit in
mente hoīs ex consideratione diuine misc̄die …mittentis
peccata ꝛ premiātis bona homo retrahit̃ a peccato seu re

Desperatio.

surgit a pctō. Sʒ hec spes tollit̃ per desperationē de diui-
na misc̄dia non.s.ꝙ nō credat deū velle vel posse …rare
peccata quecūq; ad pniam redeūti:q: hoc ptineret ad he
resim.sed q: contēnit talem cōsiderationē vt c… spiratio
tangit cor peccatoris vt desistat ꝛ peniteat: … deus semp
sit parat⁹ recipere pctōrem quēcunq; reuerterē ad pniam
abijcit ille ꝛ conat̃ expellere illā inspirationē persuadens
sibi deū nō sibi ignosciturū aut saluaturū eū:sʒ esse repro-
bū ꝛ dānandū vt sic effrenatius peccet:ex quo dānandu…
est. Et istud est pessimū oīm maloꝝ.in qd incidit cayn dū
dixit reprehēsus a deo d… fratricidio ꝑpetrato. Maior est
iniq̄tas mea ꝙ̄ vt veniā merear. Gen.iiij. Sʒ vt dic̄ Aug.
De nemine desperandū est ꝙ̄diu patientia dn̄i ad …iam
inducit:seu dū est in h corp… ꝯstitut⁹.vt dicit L… papa.
xxvj.q.vij.c.j.ꝛ seq. Ista em̄ est dr̄ia inter spm̄ vni…ū carni:
ꝛ separatū a carne:q: vnit⁹ carni semp est susceptibilis pe
nitētie separat⁹ nō. Sicut em̄ liberū arbitriū h…is ṽtri pōt
a quacūq; ṽtute ad malū declinādo.ita a q̄cūq; malo ad
bonū se cōuertēdo. Qd expresse dicit dn̄s q̄ mētiri nō pōt.
Ezech.xviij. In quacūq; die cōuersus fuerit pctōr ꝛ inge-
muerit:oīm iniq̄tatū ei⁹ nō rec…dabor. Et leo papa in de-
cretis.de pe.dist.j.c.multiplex. Misc̄die dei nec …suras
ponere possumus nec tp̄a diffinire apud quē nullas patit̃
moras conuersio. Periculosa igit̃ est desperatio vt d:.ij.

Periculosa ē desperatio

Reg.ij.ꝛ magis ꝙ̄ presumptio. Ab vtraq; aūt cauēdū est:
nec ita ꝑsumēdū de ei⁹ misc̄dia tanꝙ̄ mala nō puniat: nec
desperandū de venia tanꝙ̄ cōuersis pctōribus nō parcat
Misericors em̄ ꝛ miserator dn̄s ꝛ iustus.ait ps̄. Inter ti-
morē ḡ ꝛ spem debem⁹ ambulare. In cui⁹ figurā dn̄s mā-
dauit in veteri lege. Deut.xxiiij.vt nō sumeret̃ p pignore
mola supior vel inferior: vt sic semp secū habeat in domo
sua. Mola sup… q̄ cōprimit materiā ne eleuet̃ significat
ꝛ designat timorē q̄ q̄s timēdo diuinā iusticiā mala puniē
tē detinet eū ne eleuet̃ ꝛ ꝑsumat nimis de se vl̄ de dei mia.
Mola inferior que retinet materiā ne descēdat significat
spem q̄ retinet mentē ne cadat in ꝓfundū desperationis.
Cōterenda aūt sunt pctā p dolorē inter vtrūq;.s.spem ꝛ ti
morē ꝛ separādū est furfur maloꝝ a simila bonoꝝ i operi-
bus nr̄is p illa duo. Ex pte ṽo donorū dei q̄b⁹ retrahimur
a pctō duo sunt ista.s.cognitio veritatis:ꝛ auxiliū interio
ris gratie. Ex hoc em̄ ꝙ quis cognoscit veritatem circa ali

Impugnatio agnite ṽitatis.

quid fiendū vel vitandū.multū iuuat̃ ad vitādū peccatū
sicut ecōtra nō cognoscēdo nō pōt euitari maluʒ. Cōtra h
aūt est tertia species blasphemie in spm̄scm̄.q… d: impu
gnatio veritatis agnite:nō cuiuscūq; veritatis:vt circa na
turalia vel artificialia vel tp̄alia in litigijs.sʒ impugnatio
veritatis agnite circa ea q̄ sunt fidei ꝛ bonoꝝ moꝝ. Sicut
si q̄s conuictus rōne alteri⁹ de aliquo suo errore circa fidē
perpēdens errorē suū pmanet ꝛ pseuerat ad defendendū
ipsum ne videat̃ errasse. vel etiā cū perpēdens seu instiga
tus vel illustratus aliqd esse pctm̄ mortale vt vsurā: forni
cationē ꝛ hmōi:vt liberi⁹ peccet repellit ꝛ abijcit illum in-
stinctū. vel etiā ore defendit talē errorē quē cognoscit fal-
sum esse. Vn̄ Aug.dicit in lib.de vnico baptis. Qui ꝯtēpta
ṽitate vult seq̄ cōsuetudinē: aut circa fratres est malign⁹:
q̄bus veritas manifestat̃:aut circa deū ingrat⁹ cui⁹ inspi-
ratione regit̃ ecclīa.di.viij.q̄ contempta. Qd ꝟm Tho.pti
nere videt̃ ad pct… in spiritūsanctū. Et Cyprian⁹ di.ea.c.
consuetudo.dicit. Qui post veritatē manifestatā in errore
perseuerat prudens ꝛ sciēs:iā non in venia ignorātie pec-
cat:presumptione em̄ atq; obstinatiōe quadā nitit̃ cum a
rōne superet̃. Ad hāc blasphemiā deuenerūt scribe ꝛ pha

Iudei i xpm blasphemarūt dicētes eū facere miracula i beelzebub.

risei q̄ cognoscētes vel de facili valentes cognoscere xpm
esse messiam eis in le…e ꝓmissum noluerūt credere vel cō
fiteri:sed cōtradic… …t dicentes in beelzebub eū facere mi
racula:q̄bus ostēdebat doct…ne sue veritatē ꝛ … i diuini
tatem. Et iterū. Lazarū resu…tatū ab eo voluerūt occide
re ad impugnandū ṽitatē sue ṽtutis:ꝛ hoc faciebāt ne vi-
derent̃ minus sapient… ꝛ ne amitterēt oblationes ꝛ de-
cimas a p…o ꝛ hmōi. Aliud donuʒ dei p qd quis retrahit̃
a pctō est gr̄a diuina. Iustificati gratis p gratiā ipsi⁹. Ro-
ma.iij. Gratia em̄ dei q̄s iustificat̃.i.de impio fit iustus ꝛ p
ipsam vitat pctm̄. Et ꝙuis gr̄a ꝛ veritas per xp̄m facta sit
vt d: Ioh.j. Tamen hoc fuit mediātib⁹ donis spūscti que
dedit hoībus. Sicut aūt cōtra virtutē est impugnatio ve-
ritatis:vt dictū est:ita ꝛ cōtra gratiā. Est ꝛ q̄rta blasphe-

Inuidētia fraterne grē.

mia in spiritūsanctum q̄ dicit̃ inuidentia fraterne gratie:
que in h differt ab inuidia q̄ est vitium capitale:q: inuidia
vitium capitale facit dolere ꝛ cōtristari de bonis proximi
inquātum ꝟm estimationē inuidētis falsam habent dimi-
nu…re honorem et reputationem ei⁹. Sed inuidia frater-
ne gr̄e que est pctm̄ in spm̄scm̄ contristat̃ ꝛ dolet nō solū
de bono pximi:sed de gr̄a dei crescēte in mūdo:vt ꝙ fides
dilatet̃ ꝙ pctōres cōuertant̃ ad deū:a malis abstineant ꝛ
hmōi. Ad quā blasphemiaʒ reducitur pctm̄ scismatis ꝟm
Tho. Quia p fraternā gratiā cui opponit̃ hec inuidentia
mēbra ecclīe vniunt̃:sʒ scisma diuisionē ab hac ponit. Vn̄
Aug.in lib.de sermone dn̄i in mōte dicit. Inuidie facibus
fraternitatem impugnare est peccare in spm̄sanctū. Sed
super epl̄am ad Rom̄.ij.dicit beatus Tho.ꝙ dona q̄bus
q̄s retrahit̃ a pctō sunt. fides ꝟm illud Prouerb.xv. Per
fidē purgantur pctā. ꝛ cha…tas. ꝟm illud Prouerb.x. Uni-
uersa delicta operit charita… Contra primū est impugna
tio veritatis agnite.s.fidei. Cōtra quam …erūt filij israel
in deserto q̄n adorātes vitulū aureū dixerunt. Hi sunt dij
tui israel qui te eduxerūt de egypto. Exod.xxxij. attribuen
tes demoni operationē dei.s.liberationē suā. Cōtra scd̄m
est inuidia fraterne gr̄e:hac inuidia pmoti iudei in antio-
chia vidētes scʒ ꝙ plures cōuertebant̃ ad fidē xp̄i p predi
cationē pauli ꝯcitauerūt religiosas mulieres ꝛ primores
ciuitatis excitātes persecutionē in paulū ꝛ barnabā:et sic
eiecerūt de finib⁹ illis. Act.xiij. Hac inuidia permot⁹. De-
metrius quidam noīe argētarius q̄ faciebat edes dee dia
ne. Gentilis em̄ erat ꝛ prestabat magnū questū artificib⁹
ex illo ope: vidēs p predicationē pauli euacuari cult⁹ dee
diane in epheso ꝛ introduci fidē ꝛ gratiā xp̄i: cōcitauit ar-
tifices ostendens ex h ei auferri lucrū de arte sua ad facien
dā seditionem in ciuitate vt inde expellerent̃ vel occiderē
tur. Act.xix. Ex parte vero peccati duo sunt q̄ homines a
peccato retrahere possunt. quoꝝ vnū est inordinatio ꝛ tur
pitudo actus pcti. Aliud est breuitas ꝛ paruitas boni qd
quis querit in pctō. Primū ergo scʒ cōsideratio turpitu-
dinis ꝛ inordinatiōis peccati solet hoīem inducere ad pe
nitentiā de pctō cōmisso. Nil em̄ …rpius pctō. Adeo enim
turpe est et inordinatū vt dicat …neca. etsi ethnicus. Si
scirē deos ignoscituros. ꝛ hoīes …oraturos.s. peccatum
meū.

meū. adhuc dedignarer peccare. Non em̄ ꝑpter illud hō
vtēs rōne nō bestialitate erubescit de pctō ꝛ hʒ ꝯfusionē
nisi ꝑpter turpitudinē ei⁹. Naturalr̄ aūt hō horret ꝛ fugit
q̄ reputat turpia. Cōtra hāc aūt ꝯsiderationē ponit̃ q̄nta

Impenitentia.

spēs pcti in spm̄scm̄ scʒ ipenitentia:nō tm̄ sumēdo impeni
tentiā ꝓut importat pmanentiā in pctō vsq; ad mortē in-
clusiue. sic em̄ nō est spāle pctm̄:sed q̄dā circūstātia q̄ repe
riri pōt in oī pctō. vt dictū est in.j.§.sed ꝟm ꝙ importat ꝓpo
sitū nō penitēdi vnq̄. De quo pctō ait apl̄s ad Ro.ij. Tu
aūt ꝟm duriciā tuā ꝛ ꝟm impenitēs cor tuū thesaurizas ti
bi iram in die ire.i.accumulas tibi rea…ū pene in die iudi-
cij. vbi dicit glo.ꝙ ibi notat̃ blasphemia in spm̄scm̄ scʒ im
penitentia. Et ad hāc impenitentiā ꝟm Tho.reducitur si-
mulata pnia q̄ d: blasphemia in spm̄scm̄ ꝟm glo. Leuit.
vij. qd intelligo scʒ cū q̄s nunq̄ intēdit ṽe penitere ꝛ ꝯfite
ri:sed semp simulate ꝛ ficte. Nā ꝙ aliq̄n quis ficte ꝯfiteat̃
ex quadā verecūdia intendēs al̄s recte ꝯfiteri: ꝙuis mor-

Obstinatio.

taliter peccet:nō tm̄ peccat in spm̄sct… Aliud qd retrahit
a pctō ex …arte ipsi⁹ est ꝯsideratio breuitatis ꝛ paruitatʒ
boni qd est in pctō: qd est mometaneū ꝛ q̄si nihil. ꝟm illud
ad Ro.vj. Quē fructū habuistis in his in q̄bus nūc erube
scitis. Nā stipendia pcti mors. ꝛ …is malus implet̃ penitu
dine. dicit pħs in lib. Ethi. ꝛ Greg.in mora. M…ometaneū
qd delectat:eternū qd cruciat. Ista igit̃ consideratio solet
hoīem inducere ad hoc ꝙ volūtas eius nō firmet̃ in pctō.
Sed tollitur hoc p obstinationē q̄n scʒ hō firmat ꝓpositū
suū in hoc ꝙ pctō inhereat. Et de hac obstinatiōe ꝛ ipeni-
tentia d: Hiere.viij. Nullus est q̄ agat pniam sup pctō suo
dicēs. Quid feci quoad primū. Oēs conuersi sunt ad cur-
sum q̄si equus ipetu vadēs ad ꝓliū. quoad obstinationē:
Et ad hāc obstinationē reducit̃ ꝯtempt⁹ seu nolle obedire
superioribus firmiter. Dicit em̄ Bern.in lib.de dispēsatio-
ne ꝛ precepto. ꝙ nolle obedire est resistere spūiscō. Ad qd
etiā ptinet qd dicit Damasus papa. xxv.q.j.violatores. ꝙ
violatores canonū volūtarij ꝛ sine causa.i.p ꝯtempt… seu
rebellionē blasphemiā inferunt spūiscō a quo ꝯditi sunt.
Hac obstinatione ꝛ impenitentia detent⁹ pharao rex egy
pti post decem plagas in q̄bus vt remouerent̃ ꝓmittebat
dimissionē ppl̄i isr̄l de egypto ꝓut dn̄s sibi mandauerat p
moysen ꝛ aaron. adhuc obstinat⁹ manēs ipse cū exercitib⁹
suis pseq̄ues ppl̄m illū quē dimiserat ex morte ṗmogeni-
toꝝ oīm in egypto hoīm ꝛ brutoꝝ vt eū reduceret in serui-
tutem:submersus est cū suis. ꝛ sic descenderūt in ꝓfunduʒ
scʒ maris q̄si lapis:ꝛ p obstinationē descenderūt in ꝓfun-
dum inferni. Sequēde igitur sunt bone inspirationes dei
q̄ sunt a gr̄a spūssancti.s.ꝯsideratio iusticie ꝛ misericordie
dei:instinctus …eritatis ꝛ charitatis: recogitatio turpitu-
dinis pcti:ꝛ paruitas fruct⁹ eius seu nullitas: ꝛ sic vitādū
pctm̄ ꝛ de ipso exeundū. Naʒ vt dicit Hiero. Moderatio
dei ac pietas solū nostrū reditū querit ac nos cupit longa
sua bonitate saluare. Qd si nō cōuertimur:si duri colli su-
mus:si vsq; in finē in malis pseueram⁹. Assidue peccātiuʒ
non miseret̃ deus. dis.xciij. diaconi. Et ad hoc hortat̃ apl̄s
dicens.ij. Coꝝ.vj. Hortamur vos ne in vacuū gratiam dei
recipiatis. que est gratia spiritussancti.

§.II. Quātum ad secundū

Pctm̄ in spm̄scm̄ ꝑsupponit alia pctā.

pncipale scʒ ꝙ pctm̄ in spm̄scm̄ hʒ malicie ꝑparabilitatē:
idest ꝑsupponit aliā maliciā.i.pctā ante ꝑpetrationē ipsi⁹.
pōt hoc notari i eo qd d:. ex basan: qd interptat̃ siccitas.s.
humoris gr̄e:a q̄ nō desiccat̃ seu priuat̃ aia nisi p mortalia
Ex basan ergo.i.ex confusione pctōꝝ ꝛ siccitate gr̄e hoīes
descendūt in ꝓfundū maris.i.in pctm̄ in spm̄scm̄. Natu-
ralis em̄ ordo hoc hʒ vt ab ipfecto q̄s moueat̃ ad pfectū.
Et in bonis h appet. q: vt d: Prouer. iiij. Iustorū semita
q̄si lux splendēs crescit ꝛ pcedit vsq; ad pfectū diē. Nemo
em̄ repēte fit summ⁹:s… a minimis q̄sq; inchoat vt ad ma-
iora pueniat. de pe. di… j.§.hic q̄. Sic ꝛ in malis: vbi pfe-
ctū malū d: qd est ma…nū malū ꝟm pħm. qui etiā dicit in
vj. Ethi. ꝙ etsi homo possit iniusta facere:non tm̄ statim vt
iniustus operat̃.i.ex electione seu habitu cū habit⁹ genere
tur ex plurib⁹ pcedentib⁹ actib⁹. Et p hmōi declaratiōe di
cit.b.Tho.ij.ij. q.xiiij.a…ti.iiij. ꝙ si peccare in spm̄scm̄ di-
catur large:scʒ peccare ex malicia seu electiōe: sic certuʒ est
ꝙ ꝑsupponit pctm̄ istud alia pctā rōne iaʒ dicta: q: hoc est
peccare ex habitu malicie. h…bitus aūt nō ḡnatur subito:
sed ex frequētibus actibus. Sicut ex frequentatis actibus
abstinētie ꝛ castitatis fit aliq̄s habituat⁹ in abstinētia ꝛ ca
stitate ꝟm virtutē acquisitā. Ita ex frequētibus actib⁹ luxu-
rie vel alteri⁹ vitij fit aliq̄s habituat⁹ in luxuria vel alio vi
tio. Sed si sumat̃ pctm̄ in spm̄scm̄ stricte: scʒ p ea malicia
qua quis abijcit ꝛ ꝯtēnit ea p q̄ posset retrahi a pctō: scʒ cō
siderationē diuine iusticie vel mie ꝛ hmōi. de q̄bus dictuʒ
est in.§.pcedenti. sic etiā plerūq; ꝛ cōiter ꝑsupponit prius
alia pctā cōmissa. q: vt d: Prouerb.xviij. Impius cū in ꝓ-
fundū pctōꝝ venerit ꝯtēnit. Pōt tm̄ cōtingere ꝙ in primo
actu excidendo a gr̄a peccet quis in spm̄sanctū. ꝛ hoc tum
ꝑpter libertatem arbitrij qua quis subito verti pōt ad oē
bonū vel malū. tum ꝑpter multas dispositiōes pcedētes.
tum ꝑp… aliqd vehemēs motiuū hoīs ad malū: ꝛ prauū
affectū ad bonū. Sed in viris pfectis non pōt accidere ꝙ
statim a principio cadant in pctm̄ in spm̄scm̄. Vn̄ Orige.
dicit. Nō arbitror ꝙ aliquis ex his q̄ in summo ꝛ perfecto
gradu constiterit:scʒ virtutū a su…blimi euacuetur aut deci
dat:sed …ulatim:ꝛ p partes eum decidere necesse est. Si-
militer si accipiat̃ blasphemia in spm̄sanctuʒ p quacunq;
blasph…mia dei ꝟm primū modū:aut p finali impenitētia
vtrūq; etiam cōiter ꝑsupponit alia pctā. Cauēdum est ḡ a
peccatis quibuslibet: q: a paruis peruenitur ad magna.
iuxta illud. Sagitte paruuloꝝ:scʒ pctōꝝ facte sunt plage
eoꝝ.i.magna pctā: scʒ dispositiue. Et cito exeūdum est de
pctō per pniam:ne per hoc qui… descendat in profundum
maris.i.peccatum in spiritū…anctum.

§.III. Quantū ad tertium

Pctm̄ i spm̄sanctū hʒ remissionē

scʒ ꝙ habeat h pctm̄ in spm̄scm̄ ꝙuis grauissimū remissio
nē ꝛ veniā ptʒ: q: dicit dn̄s de hoc. Cōuertā in ꝓfundū ma
ris.i.hoī…s desperatissimos ꝛ obstinatissimos. Neq; enim
ex pctis cōuerteret̃ ad deū:nisi de⁹ cōuerteret eū ad se. scilʒ
illustrādo gr̄a sua. ꝑpterea inq̄t ꝓpheta. Cōuerte nos do
mine ad te ꝛ cōuertemu… Cū q̄s cōuertit̃ ad deū.s.p cōtri-
tionē:nulli dubiū ꝙ quācūq; peccauerit et quōcūq; de⁹
ignos…t. Oē em̄ pctm̄ deus ignoscit reuertēti ad se vt d:.j.
q.vij.si q̄s oēm. Et nullū excipit nec etiā pctm̄ in spm̄scm̄.

adde bonū tex.in c.adhuc pfidi in stant. de pe.di.iij. ex glo.in d.c.si q̄s. in ver.penitētiaʒ.

Hinc ꝛ ps.loquēs de deo. Qui sanat oēs languores tuos
seu infirmitates. vbi glo. Oipotēti medico nullus lāguor
incurabilis occurrit. Cū em̄ liberū arbitrium se habeat ad
bonū ꝛ ad malum: ꝙ̄diu durat status vie: sicut a quacūq;
virtute pōt quis excidere:cū etiā ꝛ angelus de celo cecide
rit. ꝑpter qd d: Iob.iiij. Ecce q̄ seruiūt ei nō sunt stabiles.
ꝛ in angelis suis repperit prauitatē: quāto magis q̄ habi-
tant domos luteas.i.hoīes. Pari ergo rōne potest quis a
quocūq; pctō resurgere ad statū iusticie dei gr̄a operāte.
Sed ꝯtra hāc verā ꝯclusionē videt̃ esse qd d: Matth. xij.

Quō sit remissibile.

Qui dixerit verbū ꝯtra spm̄scm̄ nō dimittet̃ ei: neq; in h
seculo neq; in futuro. hoc aūt est blasphemia in spm̄scm̄.
Ex quo dicto videt̃ irremissibile. Sʒ rndet ad hoc.b.Tho.
ij.ij.q.xiiij.ar.iij. ꝙ si dicatur pctm̄ in spm̄scm̄ finalis ipe-
nitentia ꝓut accipit̃ vno modo ꝟm Aug.i.p cōtinuatione
in aliquo pctō vsq; in finē vite inclusiue. ad lr̄am intelli-
gendū est ꝛ absolute illud esse irremissi…ile. Ex quo enim
hic nō penitet: de illo veniam ꝯsequi nō pōt in alio seculo
vbi nō est locus penitendi. vnde ei nō remittit̃ vnq̄: quia
nunq̄ cōuertit̃. Et de hoc ꝟm Aug. intelligit̃ illud.j.Ioh.
iij. Est p…m̄ ad mortē:ꝛ p illo non dico vt roget q̄s. Illud
pctm̄ est finalis impenitentia p qua nō opʒ ꝙ aliq̄s quā-
tumcūq; sctūs oret: q: nō exaudiretur. sed quomodocūq;
aliter accipiatur blasphemia in spm̄scm̄: semp est remissi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bile pctm ⁊ remittitur sicut alia peccata si quis agat penitentiā de eo. Dicitur ⁊ irremissibile istud pctm magis q̄ alia diuersis de causis seu modis dicēdi. Uno mō q: difficilius remittit q̄ alia. ⁊ b̄ nō est ex difficultate q̄ sit ex parte dei: qm oēs infirmitates aie ⁊ corporis eq̄ potens est sanare. Iz et parte peccātis. q: vt dicit Aug. in li. de sermone dñi in mōte. Tāta est labes huius pcti q̄ humilitatē depcantibus. dī subuenire nō pōt. Propter difficultatē q̄ reuersionis ē irremissibile. vel etiā ē irremissibile fm Tho. vbi. s. nō q: nullo mō remittat: Iz q: quātū est de se hz meritū vt nō remittat. Et b̄ dupl'r. Uno mō quātū ad penā. Qui enim ex ignorātia vel infirmitate. i. passione peccat: hz aliquā excusationē. vñ ⁊ minor ē pena merek. Qui autē ex malicia put est pctm in spm̄scm̄ nō hz aliquā excusationē vñ ei⁹ pena minuat. Alio mō pōt intelligi quātū ad culpā irremissibilem fm naturā: sicut aliqs morbus ē incurabilis fm naturā morbi p quā tollit id q̄ mor⁹ pōt curari: puta cum morb⁹ tollit virtutē nature vel inducit fastidiū vbi vł medicine: licz etiā de⁹ talem morbū possit curare. Ita pctm in spm̄scm̄ ē irremissibile fm suā naturā inquātū excludit ea p q̄ fit remissio pcōr̄: p hoc tm̄ nō excludit via. amittēdi ⁊ sanandi potentie ⁊ mie dei q̄ aliqn̄ tales q̄si miraculose sanant. vel fm alios ē irremissibile: q: nō legit remissum: sicut melchisedech ē: sine pre q: nō legit quis fuerit eius pr̄ in scripturis: q̄uis habuerit pr̄em. Et q̄ remittat pt̄z p hoc q̄ ē: hic cōuertā ait dñs in pfundū nris. l. existentes. i. obstinatissimos. vñ ⁊ dñs p Amos pphām. Super tribꝰ scelerib⁹ isr̄l. ⁊ sup q̄ttuor: nō cōuertā eu. i. sup tribꝰ cōuertā: hz nō sup quartū. Ad exponēs Hiero. ait. Primū est cogitasse q̄ mala sunt. scām cogitationib⁹ acq̄euisse perueris. tertiū q̄ mente decreueris ope cōplere. Sup his q̄ cōuertit quecūq; sint illa pctā. hz quartū in quo nō cōuertit est impnia. Un̄ subdit Hiero. Quartū est nō agere pniam sed suo sibi cōplacere delicto. de pe. dist. ij. c. sup tribus. ⁊ b̄ est irremissibile simpl'r dum nunq̄ peniter.

Duritia cordis.

Psal. lxxxiij.

Inducūt multa ad duritiaz cordis

De duricia seu obstinatione. Capl'm. x.

Duricia ipeccato que aliqn̄ ptinet ad obstinationē est multi. periculosa. Nā vt d̄: Eccli. iij. Cor durū male habebit in nouissimo. Dicit materialr res dura q̄ nō cedit tactui sicut lapis. sic cor durū est q̄d nō cedit digito dei tāgenti ipsum: spūi videlz scrō: diuine. l. inspirationi. Sed vt ait ps. Hodie si vocē ei⁹ audieritis: nolite obdurare corda vr̄a. Loq̄tur nobis de⁹ p inspirationes. fm illud ps. Audiā q̄d loquatur in me dñs de⁹. Loquit̄ p scripturas. Job. xxxiij. Semel loquit̄ de⁹. l. in scripturis. ⁊ sc̄dario idipm nō reperit. q: nō opz cū oīa ibi plene habeāt. Locut⁹ est nobis p filiū fm illud Heb. j. Multipharie ⁊c. Nouissime diebꝰ istis locutus est nobis in filio. nō solū p v̄ba: hz etiā p opa facta q̄ debemus imitari. Loquit̄ p tribulationes. Job. iiij. Un̄ solet sopor occupare hoies: hz pcti. ⁊ dormiūt in lectulo. s. delectatiōis mūdi: tū capit aures viror⁹ ⁊ erudiēs istruit eos disciplina. Hodie q̄ si vocez ei⁹ audieritis. i. in vita pñti. nolite obdurare corda vra. sic hebrei in deserto q̄bus iurauit de⁹ idest firmiter ꝓposuit fi introibūt. i. nō intrabūt in requiē meā. Un̄ Stephan⁹ ꝓmartyr: Actuū. vij. ad iudeos. Dura ināt ceruice ⁊ incircūcisi corde ⁊ auribꝰ vos semp spūi sc̄o restitistis. Notandū aūt q̄ sunt multa inducētia hāc duritiā: ⁊ iō cauēda. Et pmū est solicitudo secularis. Sicut enī carnes fiunt dure cū liquor: exprimit̄ ⁊ humor: eliquat: sic p solicitudinē seculi paulatim humor gr̄e ⁊ deuotiōis subtrahit̄. ⁊ inde dur⁹ eliquat er q̄si insensibilis ad diuina. Un̄ Bern̄. ad Eugeniū. Prudēri⁹ te abstrahas a curis huius seculi q̄ traharis ab illis ne paulatim ducaris ad cor durū. Scām est flagellatio frequēs sine emēdat̄ne. sicut incus ferrea ex frequēti malleatione magis indurat. Job xli. Cor eius indurabit̄ q̄si lapis ⁊ stringet̄ q̄si malleator: ⁊ incus. Sicut etiā via quāto magis atterit̄ pedibꝰ ambulā-

tium: tanto magis indurat. Sic aliq̄ quāto magis pauiāt̄ur ⁊ atterunt̄ tribulationibus tanto magis fiūt duriores. Hiere. v. Percussisti eos ⁊ nō doluerūt. s. ꝓtritione: attriuisti eos ⁊ renuerūt accipere disciplinā. s. nō se emendando.

Tertiū est er aduersitate ad ꝓsperitatē migratio. sic metallū liquefactū p ignē liq̄fit: sed amoto igne magis indurat̄ur: sic aliq̄ dum sunt in igne paupertatis ⁊ tribulatiōis liquefiūt p deuotionē ⁊ cōpunctionē. Iz si pueniāt ad ꝓsperitatē ⁊ diuitias duri efficiunt̄ ⁊ crudeles. Sic pharao inter flagella q̄si liq̄fact⁹ ⁊ cōpunct⁹ se disponebat ad bonū recōmendans se moyſi: Iz habita quiete ⁊ remotis flagellis induruit. Exo. viij. ix. x. xi. Exēplū in vitis patrū de quodā fornicario q̄ erat valde deuot⁹ ⁊ liberalis ad paupes post ofonē cuiusdā scti repto thesauro effect⁹ est dur⁹ ⁊ crudelis ad paupes. Sed deo dispēsante oīa fuerūt sibi ablata ⁊ paup effectus. reuersus est ad deuotionem pristinam.

Quartū q̄ indurat est ire succensio. sicut em̄ calor aeris ꝓsumit humiditatē ...terio: ē ita ira q̄ est accēsio sanguinis circa cor: humor: ē gr̄e ꝓsumit interior: ē. Ben. xlix. Symeon ⁊ leui vasa iniq̄tatis bellātia. maledict⁹ furor: eor⁹ q: pertinax ⁊ indignatio eor⁹ q: dura. Symeō interp̄at audiens merorē: ⁊ figt humiditatē ad os q: ip̄ht aurē erecta fi q̄d male de eis di⁹it vt se defendant: ⁊ in eos insurgāt. ⁊ iō vas bellicosum d̄. Leui interp̄at addit⁹. ⁊ figt eos q̄ semp furori addūt q̄si pyno maledicto reddūt duo vel tria. De q̄bus Prouer. xv. Sermo dur⁹ suscitat furorem. sicut nabal carnelus d̄: durus. i. Regū. xxv. Quintū est mala assuefactio seu prauor imitatio. Cōsuetudo em̄ est quasi altera natura ⁊ facit habitū mēris. Habitus aūt est q̄litas de difficili mobilis a suo subiecto. Unde pctm ꝓsuetudinarium difficile tollit: ⁊ tāto grauius quāto pl'rior est ꝓsuetudo mali. vt d̄: ex de ꝓsue. c. fi. Un̄ Lazarus q̄ sepult⁹ erat ⁊ super eū lapis significans duriciā cum difficultate fuit resuscitatus. i. ꝓcurrentib⁹ multis. Clamore rpi fletu ofone. et hn. ji. Hiere. vij. c. Indurauerūt ceruicē suā ⁊ pei⁹ fecerūt q̄ p̄ces eor. Sextū est negligētia. Negligētia em̄ prelatorū circa subditos facit eos obdurare circa eos q̄si non pteneant ad eos: sicut d̄: de structiōe: q̄ indurat ad pullos suos seu oua sua vnde nascunt̄ q̄si sua nō sint. vt dicit Job.

Septimū est impudētia q̄n q̄s nō erubescit peccare. tūc em̄ magis indurat̄ ⁊ frustra cor: rigit̄ ⁊ admonetur. Ezech. iij. Domus isr̄l' atrrita frōte est ⁊ indomabili corde. Et nota circa septimū: Iz impudētia q̄ sicut timor: ⁊ intimiditas sunt aliqn̄ vitia. sic ⁊ verecūdia cū sit timor: de turpi ⁊ inuerecundia sunt aliqn̄ pcā: cū Iz exeunt terminos rationis.

Impudētia facit durū.

Inuerecūdia ptinet ad obstinatiōnē.

Prio cui⁹ declaratione dicit Durā. ordinis mino. in summa. q̄ inuerecūdia est pctm q̄n homo nō erubescit peccare vel aliq̄d inhoneſtū facere vel dicere cor: a deo ⁊ sanctis hoibus. q̄d ptinere videt ad obstinationem. Ad q̄d facit illud Hiere. iij. ca. Frons meretricis facta est tibi erubescere noluisti. Et eiusdē. vij. c. Cōfusione nō sunt cōfusi erubescere nescierunt. Et Ezech. ix. mo. a. Sunt nōnulli quos ad ppetrandā nequiciā obor. ta malicia subito inuitat. sed tamen humana verecūdia reuocat. Et plerūq; p hoc q̄ exterius erubescunt ad interior: a sua redeūt: ⁊ ptra se interdū iudicium sumūt: q: si ꝓpter hoiem mala facere metuūt: quanto magis ꝓpter deū q̄ cuncta cōspicit nec mala appetere deberent. Et sunt quidā qui post̄q̄ deum mēte ꝓtempserint multo magis humana iudicia spernūt atq; oē q̄d apperūt audacter facere nō erubescūt. Et quos ad perpetrandum malū occultas iniq̄tas inuitat nulla aperta verecūdia retardat. sicut de iudice iniq̄tatis d̄: q̄ deum non timebat ⁊ hoies nō verebat. Luce. xviij. c.

Symeō interpretatur audiens merorē.

Erubescentia est vitiosa quadrupl'r.

Erubescentia econtrario est vitiosa quadrupl'r. Uno mō q̄n verecundatur quis de aliq̄ defectu nature vel fortune: vt q: est turpis aspectus paruꝰ vel strabo: vel pauper vel illegitimus ⁊ hmōi. et hoc est vitiū si sit nimia erubescētia. vt de b̄ nimis contristetur vel retrahat se a bonis. Ad q̄d facit quod ait Hiero. Noli despicere bonitatem figuli. Iz dei. qui te fecit vt voluit. di-

ysi. c. nasci. Et Ysyso. di. ea. nūq̄. Nunq̄ erubescam⁹ de vitijs parentū: sed amplectamur virtutē. Scdo q̄n q̄s erubescit veritatez dicere vbi ⁊ q̄n est opus. ⁊ b̄ ne displiceat vel amittat fauorē. vel q: materia turpis ⁊ posset esse mortale. Tertio q̄n p̄e verecūdia in confessione reticet peccata: pcipue mortalia q̄ esset mortale. de pen. dist. v. c. s. Quarto q̄n timet inde irrideri. ⁊ ideo subtrahit se a bonis ne videatur et irrideatur. ⁊ de tali irrisione nimis erubescit et hmōi. Hec Durandus ordinis minorum.

Est ptra tertiū ꝓceptum.

Nausea ē: fastidiū siue sympathia.

Titulus.IX. De accidia.

De accidia ⁊ filiabus eius. Capl'm. j.

Accidia q̄d est hz damascenum.

Accidia vltimo ponitur q̄ inter vitia capitalia Gr̄ego. xxxj. mor. ponit. Sic aūt diffinit a Damasce. Accidia est tristicia aggrauās. i. que ita deprimit animū hois vt nil boni ei agere libeat. Ab alijs diffinit q̄ est torp. ⁊ metis bona negligēs inchoare. Prio cui⁹ declaratiōe dicit. b. Tho. ij. ij. q. xxxv. ar. j. q̄ tristicia de se nō nominat aliq̄d laudabile vł vitupabile: q: passio est: ⁊ passiones cū naturales sint fm se nō sunt pctā. Un̄ in. ij. Ethi. d̄: q̄ passionib⁹ nec laudamur nec vituperamur. Sed fm q̄ hō applicat passiones ad malū vel ad bonū pōt bene vel male facere sic est tristicia de ꝺo malo: vr de pctis si sit moderata est bona ptinēs ad pniam. ita et tristicia si sit de ꝺo bono vt de bonis fidēis opibus vel de malo: sed inmoderata est pctm ptinēs ad accidiā. Est igit̄ tristicia accidie semper mala. ⁊ b̄ dupl'r. Uno mō fm seipsam q̄n Iz est de eo q̄ est apparens malū ⁊ de bonū: q: spūale bonū est de bonū: hz apparet malū sensitiue ꝓpter laborem q̄ est in eo. Ideo q̄n quis tristat̄ de aliquo bono ope ad q̄d tenet̄ est semper pctm. sicut ecōtra delectatio est mala ⁊ pctm q̄n est de ꝺe malo: sed apparenti bono. vt delectatio fornicationis et hmōi. Scdo modo tristicia accidie est mala ⁊ pctm fm effectū suū: q̄n. Iz de ꝺe malo: vt de pcto vel morte alicui⁹ si sic aggrauat mentē vt eū retrahat a bono retrahat. Un̄ ⁊ apls ij. ad Cor. ij. nō vult vt penitens maiori tristicia absorbeatur. Quo aūt istud fit vitiū spāle ⁊ distinguat̄ a ceteris. beatus Tho. sic declarat. ij. ij. q. xxxv. ar. ij. Accidia est tristicia de bono spūali. Sed si accipiat bonū spūale cōtra nō habebit accidia spālem rōnē vitij. Et rō est: q: q̄libet vitiū facit hoiem contristari de bono spūali sibi oppposito. Nam luxuriosus tristat̄ de bono ꝓtinētie: ⁊ gulosus de bono abstinentie: ⁊ sic de alijs. Quodlibet em̄ vitiuz refugit bonū spūale virturis sibi oppposite. Similr etiā dici nō pōt accidiā esse vitiū spāle ex eo q̄ refugit spūale bonū ꝓout est laboriosum vel molestū. cooperatur impediriuū delectationis eius: q: nō separaret accidiā a vitijs carnalibus q̄bus aliqs q̄rit delectationē ⁊ quietē. cooperatur. Dicēdum est igit̄ q̄ in spūalib⁹ bonis est q̄dā ordo. Nam oīa spūalia bona q̄ sunt in actib⁹ singularū ꝑtutū ordinant̄ ad vnum spūale bonū q̄d est bonū diuinū circa q̄d est spālis virtus q̄ est charitas. Un̄ ad q̄libet virtutē ptinet gaudere de ꝓprio spūali bono q̄d ꝓfitet̄ in ꝓprio actu. Sz ad charitatē ptinet illud spūale gaudiū quo q̄s gaudet de bono diuino. Et fit̄ illa tristicia qua q̄s tristat̄ de bono q̄d est in actibus singularū virtutū nō ptinet ad aliq̄d vitiū spāle. Iz tristari de bono diuino de q̄ charitas gaudet ptinet ad vitiū spāle q̄d est accidia. vt tristari de ieiunijs ⁊ elemosynis: de orationibus fidēis ꝓfessionib⁹ ⁊ alijs inquātū sunt ordinata ꝓpter deū vel recōciliandū deū ⁊ hmōi. Est aūt accidia ex gne suo seu materia mortale: q̄n Iz fm deliberationem rōnis est fm Tho. vbi. s. ar. iij. ⁊ ratio est: q: fm ꝓpriam rationē ꝺriatur charitati. Nā ꝓprius effectus charitatis est gaudere de deo ⁊ de bono diuino. Accidia aūt tristat̄ de bono spūali inquātū est bonū diuinū. Sed aūt est ptra charitatē est mortale: q: ꝑ charitatē habem⁹ spūalem vitā: inquātū p eā deꝰ inhabitat in nobis. Uerū q: in oibus pctis

Tristicia accidie ē mala.

Accidia est mortale.

Sufficētia filiaꝝ accidie.

etiā que sunt mortalia ex gne suo: mortalia nō sunt nisi q̄n suā pfectionē ꝓsequūtur: que ꝓsummatio seu perfectio est in ꝓsensu rōnis. Ide⁹ si fit inchoatio accidie i sola sensualitate ⁊ nō ptingat ad ꝓsensum rōnis erit venialis: sicut accidit in morib⁹ alioꝝ vitioꝝ luxurie ⁊ hmōi. Sed si pueniat ad ꝓsensum rōnis q̄ ꝓsentit in fugā ⁊ horrorē ⁊ detestationē boni diuini carne ꝺ spm̄ pualēte erit mortale. Et est ꝺ ꝓceptuz de sctificatione sabbati p q̄d ꝑcipit quies mentis in deū cui cōrariat tristicia de bono spūali diuino. Unde de accidiosis pōt exponi illud ps. cvj. Dēm escam sc̄z opis spūalis: abominata est aia eor: ⁊ appropinquauerūt vsq; ad portas mortis. s. ereme. Et loquit̄ ꝓphera de israelitis q̄ eunres p desertū ex mādato dei vt pueniret in de ad terram ꝓmissionis habuerūt multotiens redīū ⁊ tristiciā de labore: ⁊ in nausea aliqn̄ etiā māna ꝓpter q̄d multotieus fuerūt puniti: ⁊ demū a terra ꝓmissionis excluſi. vt ptz Numeri. xiiij. Et significat accidiosos quos reder p desertum pnie vel religionis incedere p̄e labore. ⁊ in nausea habēdoia spūalia ꝓpter q̄d priuantur vita eterna. Et nota q̄ b̄ sc̄z h̄re in fastidio bona spūalia: ptinet ad filiā primā accidie: q̄ d̄: malicia. vt. j. dicetur. Qđ aūt accidia sit vitiū capitale ꝓut ponit Gr̄eg. Tho. sic declarat vbi. s. ar. iiij. Vitiū capitale ꝺ: illud ex quo ꝓmptū est vt alia oriant̄ fm rationē cause finalis. Sicut aūt hoies multa operantur ꝓpter delectationem. tum vt ipsam ꝓsequātur. tum ex eius impetu ad aliquod agendus pernoti. ita etiā ꝓpter tristiciā multa operant̄: vel vt ipsam euitent: vel ex eius pondere in aliqua ꝓcurentes agenda. Cum ergo accidia sit q̄dā tristicia patet q̄ sit capitale: vt ex ea plura oriantur. Oriūtur autem ex ea fm Gr̄ego. iij. sex filie: sc̄z

- Malicia.
- Rancor.
- Pusillanimitas.
- Desperatio.
- Torpor circa ꝓcepta.
- Euagatio mentis circa illicita.

Et q̄ cōueniēter hec assignent̄ sic declarat. b. Tho. vbi. s. Ut dicit vbs in. viij. Ethic. nullus diu absq; delectatione manere cū tristicia pōt. Et iō necesse est q̄ ex tristicia aliq̄d dupl'r oriat. Uno mō vt aliqs recedat a ꝓtristantib⁹. Alio modo vt ad alia trāseat in q̄b⁹ delectet: sicut illi q̄ non pñt gaudere i spūalib⁹ delectatiōib⁹ trāsferūt se ad corporalia. In fuga aūt tristicie ta⁹is ꝓcessus attendit. q̄ hō primo fugit ꝓsistantia. Scdo impugnat ea q̄ tristicia ingerūt. Spiritualia aūt bona de q̄b⁹ ꝓtristat accidia sunt ⁊ finis ⁊ id q̄d est ad finē. fuga aūt finis fit p desperationē. fuga autē eor⁹ que sunt ad finē quātū ad ardua q̄ subsunt cōsilijs fit p pusillanimitatē quātū ad ea q̄ ptinēt ad cōem iusticiam fit p torporē circa ꝓcepta. Impugnatio aūt ꝓtristantium bonoꝝ spūaliuz q̄nq; est ꝺ hoies q̄ ad bona spūalia inducūt. ⁊ b̄ est rancor. Quinq; ꝺ ipsa spūalia bona in quoꝝ detestationē aliqs adducit. ⁊ b̄, ꝓprie est malicia. Inquātū aūt ꝓpter tristiciā q̄s se trāsfert a spūalibus ad exteriora delectabilia opa ponit filia euagatio mētis circa illicita. Malicia q̄ pur ponit filia accidie nō accipit̄ pur est gen⁹ vitiorū. s. p habitu vitioso. sed put importat fastidiū bonorum spūaliū. Et rancor nō accipit hic p odio: Iz p indignatiōe ꝺ inducētē ad bona. Et q̄uis Ysid. in lib. de sum. bo. ⁊ Lassi. in lib. de institutis cenobioꝝ distinguāt tristiciā ab accidia dicētes tristiciā esse inquantū quis recedit a grauioꝝ ope ⁊ laborioso ad q̄d tenet̄. Accidia ꝺo inquātum cōuertit se ad quietē indebitā. tñ fm Tho. vbi. s. cōueniēti⁹ ponit pones accidiā eē tristiciā nō diuersum vitiū ab ea. Nā tristicia nō est vitiū ab alijs distinctū fm q̄ aliqs recedit a graui ⁊ laborioso ope. vel fm quascūq; alias causas q̄s ꝓtristet. Iz solū fm. q̄ tristat̄ de bono diuino q̄d ptinet ad rōnem accidie q̄ intantū cōuertit se ad quietē indebitā inquātū aspnat bonū diuinū. Et de tristicia dicit Ysido. oriri rancorez: pusillanimitatē: amaritudinē: desperationem. De accidia

Universidad de Deusto
Biblioteca

filie ad
cidie fm
Jsido.

dicit o:iri.vij.l.ociositatē:somnolentiā:ipo:tunitatē:men
tis inq̃etudinē:co:poris instabilitatē:verbositatē:ꝛ curio
sitatē. Dia ista fm Tho. reducunt ad ea ser q̃ ponit Gre. g.
vr dictū est.ꝫ. Nā amaritudo quā dicit Jsido. oiri ex tristicia
est quidā effect9 rā co:is. vñ ad ipm reducitur. Dociositas ꝛ
somnolētia reducunt ad co:po:ē. circa q̃ est aliq̃s ociosus
cū ea oino ptermittit ꝛ somnoleter cū ea negligēter iplet.
Dia alia que ponit ex accidia oiri ptinēt ad cuagationes
ētis circa illicita. Que quidem fm q̃ in ipsa mentis resi
uentia volētis impo:tune se ad diuersa diffundere vocat
impo:tunitas mētis: fm q̃ ptinet ad cognitiuā dicitur cu
riositas: quātū ad locutionē ō: verbositas: quātū ad co:p9
in eodē lo nō manens ō: inq̃etudo co:po:is. qñ scz p io
dinatos motus mēbro9 vanit ē indicat mētis: quātum
ad diuersa loca ō: instabilitas. vel ō: instabilitas fm mu
tationē pp ositi. Non solū g̃ p accidiā: sz etiā p filias istas ei9
verificat illud. Dēm escam abominata est aīa eo9 ꝛc. Im
pugnat aūt quis de accidia aliq̃n ex cibi seu nutrimēti de
fectione. Aliq̃n ex apparenti humiliatione. Aliq̃n ex co
po:is cōplexione. Aliq̃n ex diaboli instigatione. De primo
dicit Lassi. in.r.li. de institutis cenobio9. Marci accidia
circa horā sextā monachū inquietat: vt q̄dā febris ingues
tpe pstituto ardētissimos estus accēsionū suarū solitis ac
statutis horis anime inferens egrotāti. Un sciendū est
fm Tho.ij.ij.q.xxxv.arti.j.ad primū. q̃ passiones appetit9
sensitiui vt tristicia ꝛ alie. ꝛ in se pñt esse pcāvenialia ꝛ in
clināt aīam ad mo:tale. Et q: appetit9 sensitiu9 hz organū
co:porale. sequit q̃ p aliquā trāsmutationē co:poralem hō
fit habilio: ad aliqd pctm. ꝛ ideo pōt ingere q̃ fm aliqs
trāsmutationes co:porales certis tpib9 pueniētes aliq vitia
nos magis ipugnēt. Dis aūt co:palis defect9 de se ad tri
sticiā disponit. ꝛ iō ieiunātes circa meridiē qñ iā incipiunt
sentire defect9 cibi ꝛ v:gere ab estib9 solis magis ab accidia
ipugnātur. vñ Lassi. dicit accidiā esse demoniū meridianū
de quo loquit̃ ps. Nō timebis ab incursu ꝛ demonio meri
diano: q: scz in meridie ieiunā tes tērat. De scō d. Lassi.
vbi.ꝫ. q̃ accidia puenit ex b̄ q̃ aliqs ingemiscit se spūalem
fructū nō hre ꝛ abstinētia lōgeq̃ posita magnificat mona
steria. qō videt ptinere ad humilitatē. Sed vr dicit Tho.
vbi.ꝫ. Ad humilitatē verā ptinet q̃ psideras pximos defe
ctus nō se extollat. nō aūt ptinet ad humilitatē: sed ad in
gratitudinē q̃ qs bona q̃ in se cognoscit a deo ptēnat tāq̃
vilia respectu alio9 maio9 donoq̃ alij hūt: ex q̃ ptemptu
sequit accidia. De his em tristamur que qsi mala ꝛ dia re
putam9. Sic q̃ dz psiderare alios bona ꝛ extollere vt ea q̃
ipse hz: etsi minora sint nō vilipendat: q: sic sequeret in eo
tristicia accidie. Un Eccl. xxx. Tristiciā lōge repelle a te. s.
nimiā vt accidiā: nō em est vtilitas in ea. De tertio melā
cholici ex cōplexione inclinant ad tristiciā ex humore q̃ su
perabundat in eis melācholie: ꝛ partim phlegmatici. Un
aliqn studiose opz eos ārere aliqua subleuatiua tristicie
ne nimietate absorbeant ꝛ inducant ad desperationē vel
transferant ad delectabilia mūdi. Unde ō: Prouerb. xvij.
Spūs tristis. i. accidie exiccat ossa. s. virtutū ꝛ potentiaruz
aie auferens eis vigorē bene operādi. Unde Lassi. assimi
lat accidiā vermi qui ō: carollus: q̃ scz gnatur ex ligno intri
mo ꝛ rodit paulatim medullā ꝛ vigorē ligni: quo corroso
ꝛ euacuato oē pondus vel ventus vel pcussio: imo ex se frā
gitur lignū: ꝛ ruit edificiū desup. Sic accidia nascit ex intri
mis aie. ꝛ paulatim sumit vigorē spūs ꝛ feruorē. quo sub
tracto etiā absq̃ vento tentationis per se ruit in aliqd ma
gnū malum. Aliq̃n ex diaboli instigatione accidit vr sic p
tristiciā supueniētē ex eius ope: q: prātrem hz sup virtutem
sensitiuā nostrā deo pmittente: hō dimittat bona opa que
facere dz vel intendit. vel graue alij reddat. Un Jobes
Lassi. in tractatu de tristicia ait. Interdū etiaz nr̄is alijs
existentib9 causis tristicie: inimici subtilis instinctu tanto
merore deprimimur. vt nec charoq̃ quidē ac necessarioruz
nostroq̃ aduentū solita suscipere affabilitate possimus, et
quicq̃d ab eis cōpetenti fuerit cōfabulatiōe platū impor
tunū nobis ꝛ supfluū iudicet: nullaq̃ eis a nobis reddat
grata rnsio. vniuersos co:dis nostri recessus felle amaritu
dinis occupāte. Sed norādū vr dicit Tho. vbi.ꝫ. Impug
natio vitij qñq̃ est vincēda fugiēdo qñq̃ resistēdo. fugi
endo q̃dē vincenda est tentatio: qñ ptinuatio cogitatiōis
auget incentiuū pcti vt luxuria. Un apls. j. Cor. vj. ait. fu
gite fornicationē. Resistendo aūt est ipugnatio vincēda:
qñ scz cogitatio pseuerans tollit incentiuū pcti: qđ ptingit
ex aliq̃ leui apprehēsione: qđ ptingit in accidia ex qua vi
delet hoi labo:iosum fm instinctuz sensualem facere opera
spūalia. Sed insistendū est eis nō dimittendū: q: quanto
magis cogitam9 de spūalib9 bonis: tāto magis nobis pla
centia reddunt. Dicitur em Eccl. vj. Subijce humerū tuū
ꝛ porta illā scilz sapiam: ꝛ non accideris in vinculis eius.
Als si pmittit se ab accidia vinci sequitur illud ps. Omnē
escam abominata est aīa eo:um.

Remedium ꝙ accidiā.

¶ De accidie rediuo remedijs eius. Capl'm.ij.

Accidia ex ōfectu nutrimēti.

Accidia ex appaārēti hūiliatione.

Accidia ex co:pis complexione.

Ex diaboli instigatiōe.

¶ Ē accidia loquēs psalmista ait. Dominauit aīa mea p:e tedio: ꝓfirma me in vbis tuis ps. cxviij. vbi dicit glo. q̃ dominare est hoi obliuioso ꝛ secordis. sz dominare est festi expectato:is. Ubi notavitiū accidie. Ex b̄ em q̃ hō laborare hz ꝛ diu: q: dū viuit. ꝛ pmiū seu fructū subito nō pcipit sensibilē inde aliqn attediat ꝛ dominat ex accidia. Sz sicut ex dominatiōe co:pali hō incurrit dāna ꝛ egestate dū impcepti biliter ei auferunt sua. vel nō lucrat ab inimicis occidit ꝛ scādala multiplicant. Sic ex dominatione accidie demones auferūt virtutes de aīa: penuriam meritoq̃ parit mors pcti ad aiam ingredit. Un ō: Prouerb. vj. Usq̃quo piger dormis qñ ꝓsurges a somno tuo: paululū dormies paululū dormitabis ꝛ veniet tibi egestas q̃si vir armat9. Et loquit sal. mō de pigricia accidie ex qua qs dormit nil boni agēs E. Mat. xiij. ō: q̃ dū dormirent hoies scz p pigriciā ꝛ negligentiā plati vel alij quicūq̃, venit inimic9 nocte ꝛ supseminauit zizaniā in medio tritici: q: diabolus vel hereticus vel malus pḟian9 in agro eccl'ie: aut mētis humane inducit vitia ꝛ errores etiā in bonis si dormitioni negligētie ꝛ accidie se tradūt. Syzara q̃q̃ holofernes fortissimi dormientes occisi sunt a muliere. s. partis sensitiue q̃ cum sit hostis spūs ppendēs spm dormitasse p accidiā: vigorem sumit ipm. Ab hac igit accidia petit liberari ps. dū ait. Dormitauit aīa mea ꝛc. Ubi tria facit.

Syzara ex holofernes ꝓpter accidia occisi fuerūt.

¶ Primo vitiū accidie exprimit cū dicit. P:e tedio:

¶ Secundo affectum huius malicie innuit. cum dicit. Dormitauit anima mea ꝛc. (ma me.

¶ Tertio remediū huius neq̃cie petit. cum subdit. Confir

§. I. Quātum ad primum

Accidia quale sit vitium

fm. b. Tho. ij. ij. q. xxxv. ar. j. in co:pe qōnis accidia mo:tat tediū bn opandi. Dr aūt accidia qsi acida. Acida autē seu acetosa sunt frigida. frigus ño inducit difficultatē ꝛ tarditatē in motu. Videm9 em q̃ aq̃ cū ꝓpter frigus est cōgelata immobilis manet q̃ ex se flueret. Et senes quia frigidi sunt ꝛ graues sunt ꝛ tardi ad ambulādū: sicut ecōtra ad lescētes in q̃bus viget calo: naturalis sunt festini ad ambulādū ꝛ discurrendū. Accidia g̃ est q̃dā frigiditas spūalis seu defectus amoris spūalis ꝛ feruoris diuini ex q̃ aia nō mouet. vel cū difficultate mouet ad bn opanduz. sicut ecōtra dicit Gre. go. q̃ amo: dei opat magna ubi est. i. mouet ad opandū. si opari renuit amo: nō est. Sicut aūt aq̃ nisi moueant putrescūt. fm illud poetici. Et capiūt vitium nisi moueant aq̃. Uinuz etiā ex se feces gnat: et nisi a fecib9 illis mundet. seu mutet corrūpit et acescit. Un ō: de Moab Hiere. xlviij. Requieuit in fecibus suis non est transfusus de vase in vas. i. in transmigratiōnē nō abijt. Jdeoq̃ permansit gustus eius in eo: ꝛ odor eius non est immutatus. Sapor corruptus ꝛ odor putr9. Jdq̃ non recedit a vino

Tediuz vite q̃d fit.

Tediuz tribulatiōis q̃d fignat.

Tediuz virtutis q̃d fit.

sed lente ꝛ repide agit. Et vt dicit Hiero. Melio: est triuz psalmoz decantatio cū co:dis puritate ꝛ iocūditate q̃ totius psalterij modulatio cū anxietate atq̃ tristicia. de qua dist. v. nō mediocriter. Jsti pmittit se hō vinci a tedio isto omittēdo modo vnū bonū mō aliud. ꝓpter laborē de pariuis venit ad magna. Semper q̃ opz laborare ꝛ victo9i resdio frequēter se purgare de defectib9. vñ Bern. sup illud. Tēpus putationis aduenit. inq̃t. Quis ita ad vngnē a se ter sepurgare de fluā resecauit: vt nil se hre puter putatiōe dignū. Et dite mihi ꝛ putata repullulāt: ꝛ effugata redeūt: ꝛ extir defecti9 cta reaccēdunt: ꝛ sopita excitant. parum est semel putasse. b9 opti9 Sepe putandū est imo si fieri pōt semp est qō putari opo: mū est. teat. Si dissimulas nō iuenis. quātūliber in b̄ ne manēs ꝓfeceris erras si vitia pul as emo:tua nō mo:tificata: ꝛ magis cōpessa. velis nolis intra fines tuos habitat iebuse9. Subiugari pōt nō extermīari. Hec ille. Sine tedio g̃ laborare opz in his q̃ bona sunt ꝛ fine tristicia. vnde apls. ij. ad Cor. ix. Nō ex tristicia aut ex necessitate. Hilarē em datorez diligit deus. Un Jo. Lassi. in trac. de tristicia sic ait. Absq̃ illa tristicia q̃ vel ꝓ salutari pnia vel ꝓ studio pfectionis seu ꝓ desiderio suscipit futuroq̃ ois tristicia tanq̃ seculi q̃ mortē inferat equalr repellēda est ꝛ sicut fornicatiōis spiritus seu philargirie de nostris co:dib9 penit9 extruēda. Et tristicia quidē q̃ pniam opat ad salutē obediens est affabilis: humilis: māsuera: suauis: ꝛ patiēs: vtpote ex oi charitate desc ꝛ ad oēm dolorē co:poris ac spūs ꝛ tritionez infarc ter se extēdēs: ꝛ quodāmodo leta ac spe sui ꝓfectus vegetara. Sed tristicia mala: asperrima: impatiēs: dura: plena rancoroz ꝛ meroz. infructuosa ac desperatione penali ab industria ꝛ salutari doloroz: frāgens ac reuocās: vtpote irrationabilis. Hec ille.

§. II. Quantū ad secundū

Somnū nimium ibi taxat

scz qs sit effect9 seu detrimentū qui9 vitij. notat: cū ō:. Dormitauit aīa mea p:e tedio. i. accidia. sup quo ꝛbo Jo. cassi. Uere ab oī ptemplatiōe dormitū ꝛ intuitu spūaliū sensuum dormitat aīa q̃ hui9 ꝓturbatiōis scz accidie telo fuerit sauciata. Pigredo. s. accidie imittit sopore. inquit Salomon P:ouerb. xix. qō pōt intelligi de triplici somno.

¶ Primo de somno naturali co:poris.

¶ Scō de somno vitij ꝛ perditionis.

¶ Tertio de somno ficte contemplationis.

facíliter se trade re sōno ē rep:hēsibile

Quātū ad primū dormitat nō solū aia: sed co:p9 p:e tedio q: cū accidiosus nolit laborare mētre vel co:pe tradit se de facili dormitioni. in q̃ tria sunt reprehensibilia ꝓcedentia vr plurimū ex accidia. P:imū ē brutalitas cuz qs dormit vr poze: vt mudus vel discoop9 vel supin9 vel iexcitabilis. vñ Bern. Carnalis somn9 brutalis abominandus est seruo dei. Jrē idē. Caue inquātū pores serue dei: ne sit somnus tu9 nō reqes lassi: sz sepultura co:pis suffocat. Scōm rez prehēsibile in somno co:pis est tristicia ꝛ tarditas in surgēdo. Eccl. xxxij. Dora surgēdi nō te trices. ꝛ Prouerb. xxvj. Sicut ostiū vertit in cardine: ita piger in lecto suo. Tertium est somni nimietas aut inopportunitas. Bern. Nihil ita deperit de vita nra q̃ qō somno deputat. Est em somnus q̃si q̃dā spes vel imago mortis. Cū aūt tps sit pciosissima res ꝛ irrecuperabilis. et illud qō supflue dormir amittitur: q: nihil boni tūc agit. q̃nimo inde plura mala sequūtur ꝛ tentatiōes. iō solū necessitas sumēda. Cato. Plus vigila: semp ne somno dedit9 esto. Nā diuturna q̃s vitus ali mēta ministrat. Et apls ad Ro. xiij. Nō in cubilibus ꝛ ipu dicitijs. Jnopportunitas dormiēdi ert vitiosa est. cū. s. qs dormit cū vigilādū est vr rpe oōnis vel lectiōis vel pdicationis: qō ex accidia ꝛ tedio plerūq̃ accidit. Eccl. xxij. ō:. Cū dormiēte loquit̃ q̃ narrat stulto sapiam. Unde in collationib9 narrat Jo. cassi. q̃ cū quidā pr quosdā admoneret de salute aīe illi dormire ceperūt qō ppendens pr interpositū aliqua verba solacio sa: ad que subito excitati ridere ceperūt. Et quo facto ostendit eis desidiam eoz ꝛ deceptio

Jnopportunitas dormiēdi est vitiosa

Universidad de Deusto

nem diaboli. Dormitat scō aīa ex tedio ⁊ accidia incurrēdo diuersa pcā ⁊ pditionē aie. Nā ⁊ dormitio in scriptura frequēter designat mortē vt illud Jo.xi. Lazarus amicꝰ noster dormit. Sicut em̄ dormiēs nihil boni cogitat vl optat sic accidiosus p̄uā⁹ oi bona cogitatiōe vel meditatiōe: ꝛ diuersa mala in mēte reuoluit sm illud Prouer.xiiij. Per agrū trāsiui hois pigri ⁊ totū repleuerūt vrtice. Trāsitus ille est p̄ consideratiōē. Qui em̄ diligēter cōsiderat agruꝫ. i. entē seu statū pigri. i. accidiosi inuenit plenū vrticis p̄uoꝝ desideriorꝝ. Vñ ⁊ Prouer.xxi. dicit idē. Desideria. s. mala occidūt pigrū: noluerūt q̄cq̄ operari manꝰ eius: tota die concupiscit ⁊ desiderat. Unde ⁊ figurat⁹ paralyticus q̄ nil poterat operari. Sed vt dō. Mat.viij. de seruo centurionis. Jacet in domo p̄ pigriciā ⁊ male torquet. In huiꝰ figuram legit Judi.xvi. q̄ samsone fortissimo obdormiente sup genua dalile rasis capillis capitis infirmꝰ factus vt ceteri captus est a philisteis ⁊ excecatus. Sic qui ex accidia dormitat vt satisfaciat sensualitati signate p̄ dalilam: quā nimis diligit p̄pter qđ nō vult laborare ꝫ quiescere: abrasis seu ammotis de capite mentis sue oibus capellis. i. cogitationibus bonis capit⁹ a diabolo ⁊ excecat in rōne. Per accidiam auferꝫ ois recta intētio ad deū ⁊ ois deuotio cōpunctionis ⁊ lectionis ⁊ pie orationis vt nō libeat ei orare vel legere vel scribere vel aliq̄d boni agere. Ad qđ designā Jumlegit. i. Reg. xxvi. q̄ saule dormiēte ablata est de papilione eius hasta: ⁊ vas aq̄ qđ erat ad caput eius. Hasta lōga ⁊ recta designat rectā intentionē ad deū ⁊ diuina. Vas aq̄ cor plenū deuotione ⁊ cōpunctione. Jsta subtrahunt hoi dum dormitat p̄ tedio. Unde dō: Prouer.xxv. Sicut tinea vestimēto ⁊ sicut vermis ligno: sic tristicia scilz accidie nocet cordi. Tinea em̄ corrodit ⁊ rollit robur ⁊ pulchritudinē vestimenti. Et vermis medullā ⁊ vigorē ligni: ita ⁊ accidia robur ⁊ decorē deuotionis. Per accidiā demū incurrit mors aie. i. subtractio grē ⁊ oim̄ virtutū ⁊ meritorꝝ ⁊ mors gehēne. In cuiꝰ figurā legit. ij. Reg. iiij. q̄ isboseth regnāte p̄ saule p̄ filio suo vna dierū pcussit ad custodiendū portā domus regie quādam ancillā purgantē triticū: que cū dormisset ipso etiā isboseth quiescēte in cubiculo duo p̄incipes latronū rechab ⁊ baana: latenter ingressi sunt domū: ⁊ sublatis spicis pcusso ilboseth in inguine: absciso capite eius dauid deportauerūt. Qđ exponit Greg. in mora. videlz de aīo nostro q̄ res est supne hierlm ⁊ dōs potestatum suarū. Ancilla que domū dz custodire est discretio seu prudentia q̄ debet inuigilare sup sensus suos: ⁊ dirigere triticū a lolio ⁊ paleis vt triticū bonarū affectionū ⁊ cogitationū intra se seruet ⁊ paleas seu loliū vanarū ⁊ mundanarū cogitationū abiiciat. Sed si ista dormitat p̄ tedio ⁊ anim⁹ ipse quietē querit mūdanā: intrāt demones et ablatis virtutib⁹ ⁊ laboribꝰ meritorꝝ occidūt p̄marime pcutientes in inguine. i. in aliquo vitio turpi: nā resoluēdo se a vigore spūs ⁊ dormitādo p̄ tedio in spūalib⁹ ad carnalia se cōuertit: ⁊ inde grā p̄uarur. Dormitat tertio aīa p̄ tedio somno simulate cōtemplationis. Aliqui em̄ sub spē ꝓtemplationis ⁊ deuotiōis dant se accidie ⁊ ocio nolentes opari manibus: q̄si martha actiue ꝓtenentes: ⁊ maria contemplatiue ꝓtendentes nescientes q̄d sit deuotio vel ꝓtemplatio. Neq; em̄ pōt esse bonꝰ israelita q̄ pus nō fuerit iacobita. Jsrael interpratur videns deū. s. p̄templationē. Jacob interpratur supplantator. s. vitior⁹ qđ p̄tinet ad exercitiū actiue. Nō est actus ad ꝓtemplationē q̄ pus nō plene mortificauerit passiones. Non ꝫ isti fe dormiūt p̄templatione cū sponsa dicere. Ego dormio ⁊ cor meū vigilat. Sed per accidiā sub simulata deuotione dormitant cū euthico adolescente q̄ dispurante paulo cū in fenestra domꝰ sederet obdormiens cecidit de medio cenaculo ⁊ mortuus est. Actu. xx. liz suscitatus a paulo. Et ad hoc facit qđ legit in vitis patrū. Quidā pegrinꝰ venit ad abbatē filuanū in montē synai: ⁊ cū videret frēs laborātes manualr rephendit dicens, quare operamini cibū qui perit, Maria optimā partem elegit. Nō audiēs filuanꝰ fecit ei dare codicē ⁊ misit eū in quādam cellam vt legeret. Cum aūt transisset hora none circūspiciebat ille hinc inde si forte aliquis eum vocaret ad p̄andiū: ⁊ cuꝫ nō vocaret accessit ad abbatem interrogās si fratres comedissent. Rndit q̄ sic comederāt. Sed ꝓpterea nō fecerat euꝫ vocare: q⁹ spualis erat ⁊ non indigebat cibo corporali cū mariam elegisset: fratres aūt sui carnales erant: ⁊ ideo comederāt ⁊ operabantur. Ille autem perpendēs de sua p̄sumptione culpā suam confessus est. ⁊ abbas inq̄t. Martha ergo necessaria est marie. Surge ergo qui dormis. ait apls. ⁊ exurge a mortuis scz operibus accidie. ⁊ illuminabit te christus.

Accidiosus seq̄t̄ strat oi bona cogitatiōe

Per accidiā icurrit quis multa mala.

§.III. Quātum ad tertium

scilz remediū ꝺ accidiā. Hūr ex doctrina sacre scripture. Et iō dicit. Confirma me. i. totū firma me in bono ope ne desistāt ex tedio: ⁊ hoc in vbis tuis. i. p̄ verba tua q̄ p̄tinentur in sacra scriptura. Unde de sapia q̄ maxime p̄tinet in sacra pagina dr: Eccli. vj. Subijce humerū tuū ⁊ porta illā. i. observa documēta eius ⁊ nō acciderīs in vinculis eius. i. non incurres accidiā ex p̄ceptis eius q̄ vincula dicunt: q⁹ ligat aiam ad obseruandū ⁊ detinēt ne quis defluat. Et ꝫ multa sint documēta ꝓtra accidiā ex verbis scripture: p̄nuncia sufficiat ponere remedia ꝓtra eam.

¶ Primū est deuota oratio seu meditatio.

¶ Secōm est sacramentoꝝ frequentatio.

¶ Tertiū est varia ⁊ bona exercitatio.

Sacrorꝝ frequētatio ē bona ꝺ accidiam

De p̄mo dicit saluator cū iuenit discipulos appropinquāte passiōe dormientes p̄ tristicia. Vigilate ⁊ orate. Mat. xxvi. vt nō intretis in tētationē. q. d. deuota oro vos iuuabit ne succūbat tētationi accidie q̄ subintrabit meritꝰ vris. Idē etiā ait loquēs de tribulationibꝰ in fine mūdi. Orate ne fiat fuga vra hyeme vel sabbato. Hyems est frigida: et in sabbato est ociū ⁊ reqes. vult ꝫ dicere. Orate ne fugiatis. i. bonū op⁹ deseratis ex accidia q̄ puenit ex frigiditate diuini amoris. ⁊ ocio seu quiete corpali. Ad orōne autem ipsam ꝓtinuādā ⁊ vincendū beelzebub. i. demoniū de accidia vexās. Interpratat em̄ vir muscarū: q⁹ multitudo muscarū illi idolo infidebat p̄pter immolaticiū cruoꝝ sacrificiorꝝ. Sic ⁊ accidiosus insidet muscę ipotune ⁊ inmūde malarum cogitationū. Adiuuāt lumē meditationū q̄ mētē illustrāt: ⁊ societas fortis pfectoꝝ. Unde in huiꝰ figurā legit Exo. xvij. q⁹ iosue pugnāte ꝺ amalechitas q̄ significāt demones: tenebat moyses manꝰ eleuatas ad celū in orōne: ⁊ cum p̄fessiudine aliquātulū demitebat: p̄eualebat amalech ꝺ iosue ⁊ pplm dei. ꝓpter qđ aaron ⁊ hur inuenerunt eū ad tenendū manus erectas ad celum quousq; vinceret ppls eius. Sic orāte quocūq; ꝺ tentatiōes diaboli ⁊ bellāte perresistētia. Hur q̄ interpratat lumē. i. meditatio ⁊ aaron q̄ interpratur mons fortitudinis. i. societas fortis in virtute: iuuant ꝓtinuare orōnē vt nō deficiat p̄ tedio: ꝺ vincat demones. Sic petro incarcerato ab herode vt mortī sequenti die traderet: dormiente petro cū oro fieret sine intermissione ab ecclia p eo vbi erant sciissime psone fortes in fide angelus de nocte apparēs cū lumine excitauit eū dicens. Surge velociter ⁊ ꝓtinue ceciderunt catene de manibus eius ⁊ liberat⁹ fuit. Actuū. xij. Oronibꝰ etiā sctoꝝ peccatoꝝ dormiēs p̄ accidia ⁊ tedio clausus trib⁹ portis scz obdurationis cordis: taciturnitatis oris: indispositiōis satisfactionis q̄ vtiq; tertia porta ferrea est: ⁊ ligat⁹ catenis duabus. s. timoris ⁊ amoris indebiti illustrat⁹ instigatiōe angeli ⁊ aliq̄ bona inspiratione subito exuadit de manib⁹ diaboli excitat⁹ a somno accidie. Meditatio multū valet cōtra accidiam p̄cipue vite et passionis xpi. ad Heb. xij. Recogitate eū q̄ tale sustinuit aduersus semetipm̄ ꝓtradictionē scz xpm: vt non fatigemini animis vestris scz p̄ tedio deficientes. psal. in persone eius. Dauper sum ego: ⁊ in laboribus a iuuētute mea exaltat⁹ sc⁹ in cruce humiliatus ⁊ conturbatus, Beñ. Memor⁹ ero laborū quos xps sustinuit in p̄dicando: fatigationū in discurrēdo tentationū in ieiunādo: vigiliarū in orando: lachrymarū in cōpatiendo. Recordabor etiā doloꝝ. cōuitioꝝ: spuroꝝ: colaphoꝝ: subsannationū: ⁊ clauoꝝ. hoꝝ q̄ similiū. alioq̄n requiretur a me sanguis iustus q̄ effusus est sup terrā. hec ille. Meditatio etiam supplicij futuri ⁊ p̄mij superni multū excitant aiam ab accidia ⁊ tedio. Quis est em̄ tā iners vel delicat⁹ q̄ nō libēter laboraret vehemēter q̄n inde sciret acquirere maximū lucrū ⁊ p̄mansurū ⁊ euasurū intensissimū supplicū ⁊ eternū. Uenite ad me (inq̄t saluator) oēs q̄ laboratis ⁊ onerati estis: ⁊ ego reficiā vos. Matt. xj. Labor em̄ cū fine ait Augu. merces sine fine: ⁊ refectio suauissima. Legit in vitis patrū. Cū quidā interrogasset btm̄ Achillē dicēs. Cur sedens in cella mea accidiā patior. Rndit ei senex. q⁹ nōdū vidisti requiē qua speram⁹. nec tonuerū qđ timem⁹. Si em̄ ea inspiceres diligēter: scilz p meditationē: esti vermib⁹ plena esset cella tua vsq; ad cōlū etiā in ipsis permanens sine accidia iaceres. Oratio q̄ quaz iuuat meditatio valet ꝓ ra accidiā. Sacramentoꝝ frequētatio etiā valet. Precipuū aūt in sacroꝝ pfectione sunt verba in q̄bus consistunt forme eoꝝ. Confirmat q̄ quis ꝓtra rediū in vbis dei idest in sacris in q̄bus p̄cipat. est verbū forme: ⁊ p̄cipue sacrīn eucharistie qđ est verbū forme. Ei. em̄ panis q̄ corpus dñi p̄firmat ⁊ roborat ad bene agendum. Est ⁊ carbo ignit⁹ sm̄ Damascē. q̄ excutit oēm torporē mētis: ⁊ gaudere ⁊ delectari facit in dño. Unde in figura dr. iij. Regū. xix. q̄ cū esset helias fessus ex tedio p̄secutionis Jezabel vocatus Achab regis isrl obdormiuit subter vnaz iuniperū. Ipso aūt dormiēte apparuit ei angelus dñi excitans eū a somno. Qui surgēs ⁊ vidēs panē subcineritiū ad caput ei⁹: ⁊ vas aque miraculose ibi a deo paratū comedit ⁊ bibit. Et cū iterū obdormisset: āgelus scō excitauit eū dicēs. Surge comede: grandis em̄ tibi restat via. Qui surgens iterū comedit ⁊ ambulauit in fortitudine cibi illi⁹ vsq; ad montem dei. Helias designat dei seruū: qui ex tribulationibus ⁊ veratiōnib⁹ carnis attediatus aliqn laboribꝰ ⁊ tentationibus obdormit: vt nihil ei libeat facere. Sed instigatiōe angeli boni mens excitat: vt sumat sacrīm eucharistie figurarū p panē subcineritiū. Christus em̄ panē se noiat: ꝫ vinū qui coctus sub cinere humiliatiōis fuit decoct⁹ in igne passionis. hoc ꝫ sumpto siue etiā pane penitentie cū aqua lachrymarū vel doctrine inde fortificat ⁊ p̄firmat ꝓtra accidiā vt incedat viriliter p desertū huiꝰ mūdi vsq; in viram eternā. Tertiū remediū ꝓtra accidiā est varia operatio. Eccls. ix. Quodcūq; pōt manus tua instāter opare: q⁹ nec opus: nec ratio: nec sapia: nec scientia valet apud inferos quo tu p̄perās. Hiero. Non facile capit a tentatore: q̄ alicui bono vacat exercitio. In vitis patrū legit q⁹ cū beatꝰ Antonius tentatione accidie vexaretur cepit clamare ad dñm dicens. Dñe volo saluus fieri: sed nō p̄mittunt me cogitationes mee. ⁊ subito vidit iuuenē pulcherrimū. q̄ angelus erat ponentē se ad sedendū ⁊ laborandum plectas seu sportas. ⁊ inde ad modicū surgere ad orādum. ⁊ iterū post parū reponentē se ad operandū: ⁊ postea surgentem ad orandū. Cūq; pluries alternat⁹ vidēt ad vtrūq; se posuisset: demū dixit angelus. Sic fac ⁊ saluus eris, Uñ narrat venerabilis Jo. cassi. in lib. ir. de institutis cenobioꝝ. q⁹ antiqui patres nullū suscipiebāt ad habitum monachalem seu heremiticū: si nescīret facere aliqđ artificium manuale: qđ ꝓpterea agebant nō soluꝫ vt ille posset ex lucro sue artis viuere: sed multo magis ⁊ p̄cipalius: q⁹ intelligebant sine aliquo corporali exercitio non posse vitare vitiū accidie. Nam cū paucissimi sint qui sciāt ⁊ valeant tota die vacare orōplationi oroni ⁊ lectioni. ⁊ p̄marime insipientes opꝰ q⁹ incidāt in accidiā q̄ nō vacāt quotidie alicui exercitio corporali. Et q̄dā ex illis q̄ nō indigebāt lucro ꝓpter victū: q⁹ dactilis ⁊ aqua ꝓtenti erāt: tñ laborabant facientes plectas quoti die: ⁊ in capite anni cōburebant: ⁊ faciebant alias vt ficliberi essent ab accidia.

Oro est bona ꝺ accidiā

Varia opari est bonuz ꝺ accidiā

Explus de beato antonio

Ofo liberauit petruz a carcere herodis

¶ De negligentia in genere. Capm. iij.

Negligentia vitiuz est pertinēs ad torporē circa p̄cepta. qđ scz vitiuz Greg. ponit inter filias accidie. Et pōt diffiniri q̄ est pcm̄ q̄ voluntas est remissa ad eligendū actū debituz vel circūstantiā circa actū debitū obseruari. ⁊ opponit⁹ virturi prudentie q̄ per solicitudinē est diligēs ad operandū De negligentia pōt exponi illud ps. Delictum meum ne memineris dñe. Delictum dr qua derelictū. In quo notatur pcm̄ omissionis quo omittitur actus bonus q̄ debet fieri: vel circūstātia debita que debet in actu bono seruari qđ p̄tinet ad negligentiam. Et vt dicit Ber. in libro de dispensatione ⁊ p̄cepto. Neglectus vbiq; culpabilis. ideo dicit. Delicta iuuentutis: q⁹ magis in iuuentute cōmittunt negligētie ꝓpter inexperientiam ꝓpter qđ in iuuenib⁹ parū pōt esse prudētie sm̄ pbm q̄ contrariatur negligētie. Ignorātie etiā pcta innumera sunt. Ne memineris inq̄t ad dñm: scilz ad puniendū: sed relaxa Sed circa negligentiā tria videnda semp sunt.

¶ Primo p̄opietas significati.

¶ Secundo varietas p̄incipiī.

¶ Tertio grauitas peccati.

§.I. Quātum ad primum

Scienaū differētia est inter ista ser. s. negligētiā: pigriciā: desidiā: in. ōstātiā: torporē ⁊ omissionē: q⁹ oia ad accidiam p̄tinēt: ⁊ large etiā sumēdo negligētiā in ea alia icludunt: strictе aūt sumēdo differūt quoad significatū ⁊ qđ actū. qđ sic declarat. Negligētia p̄sistit in defectu ꝛterioris actus volūtaris q̄ est electio. Uñ Isid. in lib. etymo. dicit q⁹ negligens dr: q̄si nec eligens. Et ideo sicut recta electio eoꝝ que sunt ad finē p̄tinet ad prudentiā: ita negligētia volūtatis nō eligēdi recte ea q̄ sunt ad finē: p̄tinet ad imprudētiā: ⁊ ad p̄m. Pigricia p̄sistit in defectu executiōis ꝛterioris ita q⁹ pigricia est respectu boni operis faciēdi. Nā pigricia ipotat tarditatē exequēdi bonū op⁹. Uñ dr: piger ille q̄ facit tarde bonuz opꝰ qđ dz facere velociter ⁊ cito. sm̄ illud Prouerb. xix. Abscondit piger manū sub ascella ⁊c. Et. c. xxvi. dr. Proptер frigꝰ piger arare noluit. Desidia dr: respectu boni operis p̄sequēdi vel ꝓtinuādi. ⁊ dr: desidia a desinendo. Cum em̄ videt deses difficultatem in agendo desistit a bono opere ⁊ cessat ab illo. Torpor impotat quandā remissionē in ipsa executione boni opis: dū scz nō feruēter: sed tepide aīt bonū. Apocal. iij. Utinam esses calidus aut frigidus: sed q⁹ nec calidus nec frigidus es ꝫ tepidus icipiā te euomere ex ore meo. Calidus est feruēs: frigidus est malus: sed cognoscēs malū suū. Tepidus aūt qui bonū inchoauit: sed impfecte: ⁊ in illo statu p̄manet q̄si sibi sufficiat nō querens p̄ficere q̄ status est multū periculosus. Nam frigidus. i. malus cognoscit aliqn defectū suū et se emendat: sed tepidus cuꝫ sibi videat sufficere bonitas sua nō curat de emendatiōe. ideo p̄mus est reprobationi signate per vomitū. Sicut em̄ euomitū nunq̄ resumit ad comedendū seu ad incorporādū: sed abominat etiā ad videndū: ita tepidi demū separati a gra xpo nō incorporātur: sed ab eo detestant. Tepida naturaliter p̄uocat vomitū. Incōstantia instabilitatē volūtatis importat. Nā sm̄ Papiā. Incōstās est q̄ instabilis est: sed qđ modo sibi placet postea sibi displicet. vel q⁹ modo vult hoc modo vult aliud: talis fluctuat inter cōtrariā ⁊ diffidentiā. Jaco. s. Uir dupler aīo incōstans est in oibus ꝛis suis. Omissio differt a negligētia: siue quādo sunt mortalia siue q̄n sunt venialia. Omissio aūt dr: respectu actus debiti ⁊ ne cessarii fieri: q̄n scz est mortale. Negligentia aūt stricte cuꝫ est mortale dr: respectu circūstantie debite ⁊ necessarie: puta tēporis vel loci vel finis ⁊ hmōi. Inquātum sunt venialia omissio est respectu actus expediētis: non tn̄ necessarii. Negligentia respectu circūstantie cōuenientis: nō tamen

Negligē tia.

Pigricia.

Defidia.

Torpor.

Tepidꝰ.

Incōstātia.

omissio

Universidad de Deusto
Biblio

necessarie. Negligẽtia ñ frequẽter sumitur etiã p amissione. Tho. ij. ij. q. liij. Et Alexan. in. ij. parte summe. q. xxxiij. Et de pigro qđ põt intelligi ꝛ de negligente large dicitur Prouer. xiij. Vult ꝛ nõ vult piger. vult scilz affectu in gñe: seu velletat: sz nõ vult effectu. Sed sicut arbor sine fructu est vana. ita voluntas sine opere inutilis est. Vel intelligitur. vult piger ꝛ negligens regnare cum xpo: sed non vult pati cũ eo: sed fieri nõ põt. Dicit em apls. ij. Timo. ij. Si sustinebimus ꝛ conregnabimus. Vel sic. vult piger bene mori: sed non vult bene viuere. vel de negligente plato exponẽ. vult habere emolumenta ecclesie ꝛ decimarum; ꝛ non vult habere curam animarum.

Negligẽtia ortũ ex ignorãtia.

§. II. Quãtum ad secundũ

sz varietatẽ pncipii vñ. s. negligẽtia causet. Sciendũ qđ ex quattuor vitijs oritur. Primo ab ignorãtia. qđ sic declarat. Ille ignorãdes dr. q diligẽter nõ observat circũstãtias in operib9 suis: sed inter oẽs circũstantias nobilissima est circũstantia tpis quã ignorãdes negligit observare. Dicit em Eccli. xx. Vas ciuus ꝛ ignorãdes nõ observabit tempus. s. q: nõ cogitant pterita: nec ordinãt pntia: nec puident ꝛ deliberãt futura. ꝛ sic negligit observare circũstãtias debitas ignorãdes. Sed vr dr: Eccli. vij. Qui timet deũ nihil negligit: q: sz nõ omittit aliqđ necessariũ ad salutẽ siue actum: siue circũstantiã debitã: ꝛ hoc nõ q: timor oppon negligentie directe: sz q: timor dei excitat hoiem ad actũ rõnis sz ad solicitudinẽ: q: timor facit hoiem cõsiliarium. Dec Tho. Scõo pcedit negligẽtia ex accidia. Cui9 ratio est: q: cũ accidia sit tristicia de alieno bono spuali. ideo negligẽtiã gnat ad eligendũ ꝛ ro: poze ad faciendũ. Et rõ hui9 est: q: sicut id qđ nos delectat facimus diligẽter. pter qđ delectatio pficit opus sm pbm in ethicis. ita qđ nos pristat facimus negligẽter. vnde dr. Prouerb. xxv. Sicut vermis ligno: ita tristicia nocet cordi. s. tollẽdo ei vires ad operãdũ bene ꝛ diligẽter. Tertio pcedit negligẽtia ex auaricia: q: cũ hõ diligit inordinate magnã speritatez quã hz ex hoc efficit negligens ad vitandũ malũ ꝛ eligendũ bonũ. Dicere. xliij. Ingressi sunt possederũt terrã ꝛ nõ obedierũt. vbi dicit glo. qđ nihil est mediũ inter possessionẽ ꝛ inobedientiã. Nam vbertas securitatẽ: securitas negligentiã: negligentia premptũ gnat. Quarto pcedit negligentia ex inordinato amore sui. Unde dicit Greg. in mor. qđ negligentia minor amore dei. Sed sciendũ qđ minor amor dei põt intelligi dupl. Uno modo p defectu feruoris caritatis. ꝛ talis negligẽtia est venialis. Alio modo p defectum ipsius caritatis. ꝛ sic dr. minor amor dei qñ quis amat deũ solũ amore naturali. ꝛ ex hoc cum quo est inordinatus amor sui negligentia est mortale. de qua intelligit illud Diere. xlviij. Maledictus q facit opus dei negligenter. Sm vnaz litterã. Alexã. in sum. ꝛ Tho. ij. ij. q. liij. Est aũt negligẽtia spãle pcm̃. Sed sciendus sm Tho. ij. ij. q. liij. qđ alia pcta sunt specialia: q: sunt circa spãlem materiaz vti luxuria est circa venerea. quedã aũt sunt specialia ppter specialitatẽ actus rõnis se extendẽtis ad oẽm materiã mortalẽ: ꝛ hmõi sunt oĩa vitia que sunt circa actũ rõnis. Nam quilibet actus rõnis extendit se ad omnẽ materiã mortalem. Et ideo cum solicitudo sit quidam specialis actus rationis: consequẽs est qđ negligentia que importat defectum solicitudinis sit speciale peccatum.

Ex accidia.

Ex auaricia.

Et amore sui.

Est spãle pcm̃.

§. III. Quantum ad tertiũ

Negligẽtia ẽ mortale,

sz gravitatẽ pcti. Sciendũ qđ negligẽtia aliqñ est mortale: aliqñ veniale. Et mortale qđẽ est duplex. s. rõne defectꝰ: et rõne premptꝰ. Si em p negligentiã pretermittatur actus q est in pcepto. ꝛ p consequẽs de necessitate salutis: puta dare elemosynã cũ habeat superflua nature ꝛ psone. ꝛ vnaquaeq; indigentes. Simili si pretermittantur debite circũstantie istius actus: puta dare elemosynã tpe extreme necessitatis alicuius. Scõo est negligentia rõne premptus mortale. Si em volũtas in tantũ sit remissa circa ea que dei sunt: vt totaliter a charitate dei deficiat contenendo que sunt dei: puta cũ nõ curat quis bonũ facere: sz contrarium. Verbi gra. tenet aliqs aliqđ bonũ solicite ꝛ deuote facere vt psallere ꝛ orare. si aliquis ex consuetudine habeat hãc negligentiã: ita qđ ex consuetudine nõ curat: sed contẽnit dicere horas suas solicite ꝛ deuote. talis negligentia erit mortalis. Licet em negligentia in dicẽdo semel vel bis horas indeuote nõ sit mortale: tñ ex frequẽtia ꝛ consuetudine põt attingere premptũ qđ erit illa negligentia mortalis. Sicut gutta cauat lapidẽ nõ vi: sed sepe cadẽdo. Et gutte aque nõ vna vel decz: sed multiplicate submergũt nauẽ. Un Aug. Qđ facit fluctus irruens hoc sentina neglecta. de peni. di. i. tres sunt aũt. in fine. Et sicõ: in decre. p anacletũ. Sicut in vnoquoq; operatiõe aĩe mater inuenit in stãtia: ita nouerca eruditiõis est negligentia. dist. lxxiij. nihil. Nouerca cũ tristicia gubernat filios alioz. ꝛ ideo male ꝛ incurie. Et sic accidiosius cum tristicia ꝛ tedio vacat horis ꝛ cuicũq; operi. ꝛ ideo male addiscit vel deo male seruit. Et de hac negligentia mortalis est intelligiẽ illud Prouerb. xix. Qui negligit viã suam mortificabit. sz per culpã mortalẽ ꝛ penã eternã. Viam dicit. s. mãdatoꝝ p quã debemus ambulare ad patriaz. Unde Esa. lxv. Nec ecclia ambulate in ea. vel viam. i. xpm q air. Ego sum via veritas ꝛ vita. Job. xxiij. ipsum scilz prẽnendo nõ sequẽdo vestigia eius. vel viã suã. i. conuersationẽ ꝛ opera sua nõ curans ñ bene vel male deo viuat vel mũdo: hic dãnabit. Est negligẽtia venialis alis. qñ scilz nõ ptermittitur actus necessarius vel circũstantia necessaria ad actũ necessariũ ad salutez. Et de hac intelligit illud Eccli. vij. De negligentia purga te cũ paucis. qđ intelligit tripl. Uno modo de pctis cõmissis p negligentiã q sz est venialis in paucis. i. p pauca purga te. q: sz pauca sufficiũt ad delendum venialia. ꝛ hoc sm glo. Scõo modo ex; paucis purga te de negligẽtie: q: sz pauci sunt q sciant purgare pctã negligẽtie ꝛ scire an mortale an veniale. Tertio mõ cum paucis purga te. i. paucis revela cor tuum. q. d. Nõ reveles cuicũq; cor tuũ vel confitearis indifferẽter: sed his q sciãt ꝛ possint iuuare ꝛ psulere. Est ꝛ negligẽtia in ãbulãdo dubia vtrũ mortale vel veniale: vel ppter dignitatẽ materie vel ppter incertitudinẽ debite resistentie a rõne. Primus accidit circa sacra. vt de ose. dist. ij. si p negligentiã. ꝛ. s. q. s. interrogo. ꝛ in alijs multis. Scõm in cogitationib9 mortaliũ pctoꝝ qñ non cito expellunt: ꝛ pcipue circa turpia. sed vacillat mens inter assensum ꝛ dissensum.

Cõtẽpt9 in bonis dicendis causat mortale pctm̃.

Esaie xix.

Negligẽtia aliqñ est venia le pctm̃.

¶ De negligentia bene operãdi. Caplm̃. iiij.

Et negligẽtia in bene

operãdo ait ps. xvij. Oẽs declinauerũt simul inutiles facti sunt: nõ est q faciat bonũ: nõ est vsq; ad vnũ. Un in euange. de inuitatis ad nuptias quas fecit rex filio suo. i. de9 pr filio suo cũ sibi vniuit naturã humanam seu ecclesiaz ad quã ecclesiã seu mysteriũ credẽdo oẽs inuitantur. dr. qđ inuitati neglexerunt euntes alij in villam: alij ad negociationẽ: alij nũcios occiderũt. Mat. xxij. c. Et qđ milites exercitꝰ suis rex pdidit illos. Sz ecõtra scribs Daniel cauens sibi a negligentia cui cõplerent septuaginta anni q̃bus predixerat Hieremias pphã illũ iudeoz in captiuitate babylonica permansurũ. ꝛ postea liberandus posuit se ad adorãdũ dñm p liberatione illi9 ppli in sacco ꝛ cinere. Non q: esset incredulus futuroz. vt dicit Hiero. sed ne securitas negligentiã: ꝛ negligentia pareret offensam. de pe. dist. j. prediderat. Sed cõiter omnes declinauerunt ꝛc. Ubi tangitur p. auitas omniũ quoad tria.

¶ Primo quoad omissionem boni preteriti. ibi. Omnes declinauerunt.

¶ Scõo quoad omissionẽ debiti modi. i. circũstantie debite. ibi. Simul inutiles facti sunt.

¶ Tertio quoad omissionem boni presentis. ibi. Non est qui faciat bonum.

omissio boni preteriti.

§. I. Quantuz ad primum

sz omissionẽ boni preteriti dicit. Oẽs declinauerũt. i. bonũ qđ debebãt facere nõ egerunt. Esa. liij. Unusquisq; in viã suã declinauit. i. recedens a bono qđ debuit facere sm rõnẽ. secutus est viã suã. s. ppriã volũtatem. Declinauerũt aũt oẽs tripl. videlz vel a veritate: vel a pietate: vel a summi boni incõmutabilitate. A veritate vnusquisq; declinauit sm illud Osee. iiij. Nõ est veritas dei in terra. ps. Dies hõ mẽdax. Declinauerũt etiã oẽs a veritate fidei tpe passionis etiã apli excepta brã virgine matre. nã relicto eo fugerũt. Mat. xxvj. qđ sm Remigiũ videm impleri in his qui pro amore xpi punitur se magna facturos. q̃ tamẽ qñ opz nõ faciunt. Infinuat etiã mortalr qđ xpus paucos hz socios ad cõpatiendũ: sed multos ad cõgaudendũ: nõ attendentes qđ nõ est transitus ad lignũ vite nisi p gladiũ flammeũ idest tribulationes. Beñ. iij. Sed oẽs negligũt illas cũ debita patientia sufferre declinantes a veritate cognitionis q: nõ diligũt quãta operetur p deo ꝛ regno celesti pati vnde dicit Prouer. iij. Disciplinã dñi fili mi ne abijcias ne deficias cũ ab eo corripiẽris. Scõo declinant oẽs a pietate seu mia. Osee. iiij. Nõ est misericordia in terra. ꝛ hoc q: quarũcie vacant oẽs: sm illud Diere. vj. Auaritia vsq; ad minorem oẽs auaricie student: ꝛ a propheta vsq; ad sacerdotem cũcti faciũt dolum. Alia peccata nõ videnꝰ esse ita cõia. Et ex hac auaricia clerici ꝛ prelati qui sunt obligati ad curam animarũ declinant ab ea: nõ curantes nisi de lana ꝛ lacte. i. tpalitate ouium suarũ: sed ex negligentia lupis eas exponunt vel dimittũt devorandas. i. demonijs p diuersa vitia. s. Tim. iiij. Noli negligere gratia que data est tibi p impositionem manuũ sz ad habendã curam animarum. Nã vt dicit Leo. Inferioꝝ ordinum culpe ad nullos magis referende sunt qñ ad negligentes desidesz prelatos: qui multa sepe nutriũt pestilentia dũ seueriores esse dissimulant exhibere medicinã. dist. lxxxv. c. inferioꝝ. Ex tio declinant oẽs a bono incõmutabili. s. a deo ad bona cõmutabilia. Et vt grãmatice ꝛ moraliter exponatur. Nota sm Alb. magnũ sup ps. qđ peccatores declinant sm oẽs sex casus declinandi. Primo declinant in noiatiuo casu. cũ solum in mundo querant ꝛ cupiant noiari: qđ ptinet ad superbiam. Gen. xj. Celebremꝰ nomen nostrũ antequ diuidamur in terra. Scõo declinant in genitiuo casu. sz p luxuriam. Gen. xix. Loth declinans de filiabus suis genuit. Et de sermonibus qui erarserũt in concupiscentia susanne dicit Dan. xiij. qđ declinauerũt oculos suos vt nõ viderent celũ. Tertio declinant in dariuo casu per gulam. Eccli. xviij. Si presides anime tue concupiscentiã faciet te in gaudium inimicis tuis. Quarto declinant in accusatiuo casu per infamiã ꝛ detractionem alioz. Ps. in psona xpi. Pro eo vt me diligerent detrahebant mihi. ꝛ loquitur de iudeis christum infamantibus. Quinto declinant in vocatiuo casu per adulationem ꝛ verba dulcia. Sed vr dicitur Prouerb. j. Si te lacta verint peccatores non acquiescas eis. Sexto declinant in ablatiuo casu per rapinã ꝛ ablationem rerum alienarum. sed vt eis qui multiplicant nõ sua. Habacuc. ij. Et si tales faciunt ex illis hospitalia ꝛ ecclesias: non proper hoc placant deum. Ego dñs odio habens rapinã in holocaustum. ait ipse Esa. lxj.

pctores declinãt sm oẽs casus.

omissio debite circũstãtie.

§. II. Quantũ ad secũdum

tangit negligentia quoad omissionez modi debiti. s. circũstantie debite. Aliqñ em omittit bonus actus debitus. Et de hoc dicit: oẽs declinauerũt. Aliqñ omittit circumstantia actus debiti: ꝛ tunc est inutilis actus. Licz em actus de se sit bonus. ñ ppter malã intentionem vel aliã indebitã circunstantiã efficit inutilis ad salutẽ. vñ subdit. simul inutiles facti sunt. Nullus virtuosus opus est nisi debitis vestiat circũstantijs. Inutiles dicunt facti. i. infructuosi. Nã si sunt prelati doctores predicatores ꝛ hmõi. qđ quis doceãt ꝛ regant: tñ ppter malã vitã efficiunt infructuosi. Cui9 em vitia despicit. restatur ei predicatio cõtra. ait Greg. Nõ solũ alijs: sz etiã sibi sunt infructuosi: q: omissio debite circũstantie facit opus genere bonoz malũ: vnde nõ meretur. iiij. Un dicit dñs Mayn sm aliã trãslationem. Si recte offeras: ꝛ nõ recte diuidis: peccasti. Beñ. iiij. Offert recte deo qui facit opus de se bonũ: sed nõ recte diuidit cũ illud nõ agit cũ debita discretione nõ observans debitas circũstantias: vt cũ facit elemosynã in loco indebito vel tpe: a de negligẽtia loci ꝛ tpis: ꝛ que sit grauior.

nõ bono fine: ꝛ hic peccat. Sed hic querit q negligentia sit grauior: an negligentia tpis vel loci vel finis ꝛ hmõi. Et rider Alex. ij. pte. q. xxxiij. qđ negligẽtia tpis ẽ grauior: q: dãnosior: sibi: eo qđ irreuocabilis. ppter qđ dicit Beñ. qđ negligentia tpis est indecentissima ꝛ valde dãnosa. Negligẽtia vo circũstãtie loci ẽ grauior: q: dãnosior: alteri: eo qđ maius nocumentũ infert proximo. verbi gratia. cũ negligenter iacit lapidem in aliquo loco vnde occidit hominẽ. Negligentia vo finis est grauior: simpliciter: q: ab ipso fine determinatur bonitas actionis.

Omissio boni operis.

§. III. Quantũ ad tertium

tangit negligẽtia quoad omissionẽ boni pntis: cũ dr. Non est q faciat bonuz. qđ intelligit tripl. Primo modo dicit bonũ: ꝛ multi cogitant bonuz: sz nõ est q faciat illud bonũ: sed ex negligentia dimittit. Cuius em qñ pretermittitur actus actus debit9 exterior: illud dicat omissio: tñ ipsa omissio est effectus negligẽtie. ꝛ qñ negligentia reperit in preteritis omissione eoz q sunt de necessitate salutis: tũc negligentia trahit ad aliud genꝰ peccati magis manifesti: vt sicut cũ omittit confessio vel cõio annualis trahit illa negligentia ad inobedientiã ecclastici pcepti. Et vt dicit Ambr. Nõ satis est bene velle: sed etiã bene facere. s. oportet. dist. lxxxvj. nõ satis. Nec etiã sufficit bñ dicere vel bonũ. Nam ꝛ ficus in qua xpus tñ reperit folia: q verba signant ꝛ nõ fructus operũ: maledicta a xpo aruit. Mat. xxj. Et ppter ea dixit xpus. Nõ oẽs qui dicit mihi dñe dñe: intrabit in regnũ celoz. Primũ dñe refert ad cor: in quo bonũ cogitat. Scõm dñe refert ad os quo dr bonũ; sz ops q sequat tertiũ dñe. q̃ subdit a xpo. s. q̃ fecerit volũtatem patris mei q̃ in celis est: ipse intrabit in regnũ celoz. Scõo mõ intelligitur. nõ est q faciat bonũ. s. bonũ purũ quin sz misceat cũ eo multa mala ꝛ multas negligentias. Eccls. vij. Non est homo sup terrã qui faciat bonũ ꝛ nõ peccet. ꝛ Prouer. xx. Quis potest dicere. munda sum a pctõ. Et Aug. Si oẽs sancti ꝛ sancte dum hic viuerent interrogati fuissent si pctm̃ haberent: respõderent vna voce oẽs illud. s. Joh. j. Si dixerimꝰ q: pctm̃ nõ habemꝰ: ipsi nos seducimus ꝛ veritas non est in nobis. excepta sancta maria virgine hec nullã negligentiã cõmisit. Et q̃is negligẽtia reperiat in omi pctõ generali: q: oĩs qui peccat negligit ea p que a peccato retrahere. nõ tamen ppter hoc tollitur quin aliqñ sit speciale pctm̃. Un peccato vtiq; si ptingat esse defectũ circa aliquẽ actũ rõnis: pura defectũ confitiendi: iudicij ꝛ hmõi. tamen sicut precipuum est spãle pctm̃ per specialem actum rõnis qui pretermittit. s. confitiũ: q̃is possit reperiri in quolibet genere peccatoz. Ita negligentia est speciale pctm̃ propter defectum specialis actus rõnis qui est solicitudo: q̃uis inueniat aliqualiter in omibus peccatis. Tho. ij. ij. q. liiij. Tertio modo exponit9 sic. nõ est qui faciat bonum. s. penitentie vt debet. Quotidie multa mala fiunt ꝛ quasi nullum peniteat pctõ suoꝝ. Unde dñs cõqueritur p Hieremiã dicens. viij. Nemo est qui agat penitentiã de pctõ suo dicens qđ feci. Sz qui pseuerat in pctõ negligit vtiq; cõteri. Et cum negligentia sit circa actũ precipiendi ad quẽ etiã ptinet solicitudo. aliter tamen deficit circa hunc actũ negligens: aliter inconstans. Inconstans em deficit in precipiendo quasi ab aliquo impeditus. s. passione cõcupiscentie. Negligens autẽ deficit circa actũ precipiendi p defectũ propte voluntatis.

Omissio pnie.

negligẽtia reperiri in oi pctõ. de qua oẽs scri nõ se excusarẽt: diuina maria excepta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tho.ſ.ſ.q.liiij. Et q; hoies tepidi ſunt: ideo negligenter agũt pniam. Sz ſaltẽ ſeruandũ eſt qđ ait apłs Ro.vj. Infirmitatẽ carnis veſtre. Sicut exhibuiſtis mẽbra veſtra ſeruire iniq;tati ac iniq;tatẽ i.pcõ ducẽti vos in aliud pctm. ita exhibete mẽbra veſtra ſeruire iuſtitie.i. pnie in ſatiſfactionẽ.i.quanta habuiſtis ſolicitudinẽ ad labo:andũ p:o malis: tantũ habere ad faciendũ penitentiã excludendo oẽm negligentiã. Oportet ſumus negligẽs ad bene operandũ: & ſolliciti & fortes ad male operandũ: hoc cõtingit p:opter tres rationes.

Difficulter opamur bonum.

¶ Primo p:opter difficultatem medii.
¶ Scõo p:opter multiplicitatem mali.
¶ Tertio p:opter p:auitatem animi.

Prima ergo rõ quare ſumus negligẽtes ad bñ operãdũ. et difficiliter opamur bonũ eſt ꝓpter difficultatẽ medii. Difficile em eſt bn opari: & facile male opari. Et rõ huius eſt iſta. Virtus cõſiſtit in medio rei vel rõnis: ſz tãgere mediũ eſt difficile. Declinare ſeu deuiare a medio eſt facile. & ꝙ hoc ſit verũ ptz p exẽplũ de igno. Nã cõtingere pũctũ ſiue in centro circuli: ſiue in aliqua parte ſupficiei eſt difficile deuiare aũt a medio eſt facile. vt ptz in ſagittãtib9 ad ſignũ. Sic & q: recte & virtuoſe agere ꝓſiſtit in attingẽdo mediũ qđ eſt difficile: recedere aũt a medio facile. Jdeo negligẽs eſt hõ ad bonũ & difficilis: & ecõtra facilis & ſolers ad malũ. Scõa rõ eſt ꝓpter multiplicitatem mali. Nã ſm Diony. de diuinis noib9. Malũ cõtingit oifariã. i. ex ſingulis defectib9. Bonũ đo ex pfecta & integra cã. Rõ huius eſt. q; actio nõ iudicat bona niſi vtrũq; eoz fuerit. ſ. actus de ſe bonus vt dare elemoſynã: facere ieiunia: & orare & hmõi. & circuſtãtia bona q̃ eſt multiplex. ſ. debit9 finis: debitus modus: debitũ tps & hmõi. Actio ecõtra iudicat mala nõ ſolum ſi actus ſit malus de ſe: vt furari: blaſphemare: periurare: & hmõi. ſz etiã & ſi act9 ſit bon9 in ſe. vt ieiunare: & aliqua circũſtantia mala ſit: vt intẽtio mala: ſcz ꝓpter laudẽ humanã vel alia circũſtantia mala. Difficilius aũt eſt facere illo ad qđ multa requirunt: q̃ illud ad qđ pauca. Ptz etiã per exẽplũ de pulchritudine & ſanitare. Nõ em iudicat hõ pulcher niſi oia mẽbra ei9 decora fuerint. Turpis aũ reddit ex hoc ſolo ꝙ vnũ mẽbrũ coꝛporis turpe ſit. Sic egritudo q̃ eſt malũ cõplexionis coꝛporalis ꝓuenit ex ſingulari deordinatione cuiuſcũq; humoris: ſz ſanitas nõ habet niſi ex debita ꝓportione oĩm humoꝛ. Sicut ergo egritudo in coꝛpore humano cõtingit multis modis: ita etiã turpitudo. Sed ſanitas & pulchritudo vno mõ. ſ. ꝓcurrẽtib9 oĩbus. ſ. debita ꝓportione oĩm mẽboꝛ & humoꝛ. Jta actio bona ꝓtingit vno mõ: videlz ꝓcurrẽtib9 oĩbus neceſſariis ad hoc vt actus bonus & circũſtantijs debitis: ſed actio mala ex hoc ꝙ aliq̃ vnũ exillis deficiat. Hec Ariſt. ij. Ethicoꝛ. & Alber. & Tho. in ſcriptis ſup illud. Tertia rõ ꝓpter ꝓauitatem animi quare ſumus negligentes & difficiles ad bene operandũ. Sicut em habenti linguã cholera infectam dulce eſt amarum: & palato nõ ſano pena eſt panis qui ſano eſt ſuauis. & oculis egris odioſa eſt lux q̃ puris eſt amabilis. ſm Augu. Jta habenti hꝰ vitium vitioſum vel affectũ inoꝛdinato coꝛrupti amoꝛe bene operari eſt difficile & penoſum: & inde negligit illud agere: ſicut econtra habenti habitum virtuoſum: eſt facile bene operari. Hec autem inoꝛdinatio affectus contingit p:ecipue p:opter tria.

Propter mali multiplicitatem.

¶ Primo p:opter mentis maliciam.
¶ Scõo p:opter paſſionis vehementiam.
¶ Tertio p:opter paſſionis vehementiam.

Quãtũ ad ꝓmũ (ſ. ex parte mali) certũ eſt & manifeſtũ: q: frequẽtia ſeu cõſuetudo male operandi facit difficultatẽ ad bonũ. Quis em res naturales a ſua naturali inclinatione ꝓpter conſuetudinẽ in ꝓtiũ nõ murent? ſicut ptz p exemplũ in lapide. q: quãtũcũq; frequẽter ꝓiciat ſurſum. nunq̃ aſſueſcit. ſurſum moueri. Et rõ eſt. q: ꝓncipiũ huius inclinationis. ſ. moueri deoꝛſum: qđ ꝓncipiũ eſt grauitas mutari nõ pot. Sz in actibus humanis moꝛalib9 bn mutat inclinatio ꝓpter ꝓſuetudinẽ in ꝓtiũ & ptz p exẽplũ. Nã multe gutte cadẽtes cauant lapidẽ & ex frequẽti edificatiõe ſcriptura circumſcribitur & hmõi poſſẽ didicerint artem facilẽ oẽs & bñ opant. & ſic de frequẽti bñ facere: caſte viuere: abſtinẽtiã ſeruare & hmõi. acq̃rit ſibi hõ habitũ fortis. vñ facilẽ poſtea opat bñ illas & fortiter. & ꝓpter hoc nõ parũ differt ꝙ hõ a puericia ſtatim aſſueſcat bn vel male opari. Que em a puericia imprimunt firmi9 retinent. Vñ q: cõſuetudo eſt q̃ſi altera natura: q̃ a puericia aſſueſcit bn facere facilẽ opat. q̃ aũt male difficiliter. Ariſt. ij. Ethi. & Tho. ſup illud. Scõo inoꝛdinatio affectus ꝓuenit ꝓpter mẽdacium & malitiã. Qui em vult ſcire & induſtria aliq̃d magnũ malũ incurrere vt aliq̃ minimo bono fruat. hic ſic malicioſus appetitu inoꝛdinato hꝰ. Et cum laſciuia q̃ de induſtria vult hꝰe delectationẽ carnalẽ: p quã maioꝛi bono. ſ. ſpũali & diuino ꝓuat & q̃ malicioſus peccat. Et ſi arguat ꝙ ſm Diony. Nullus intẽdẽs ad bonũ malũ opat. Ꝙ videt ꝙ mal9 ex malicia peccat. ſ. intẽdẽs male facere. Rñdeo ꝙ malũ ꝓpter ſe nullus intẽdit ſz bñ ꝓpter aliud. ſ. ad vitãdũ aliud malũ: vt dãnũ tpale: vel conſequendũ aliq̃d bonũ vt delectationẽ malicioſus intendit malũ. Veller laſciua delectatiõe frui ſine offenſa dei: ſed duobus ſibi ꝓpoſitis delectatione & offenſa dei vult & eligit poti9 delectationẽ q̃ vitare offenſam dei. Tho. ſ.ſ.q.lxxviij. arti. ſ. Tertio ꝓuenit inoꝛdinatio affectus ꝓpter paſſionis vehementiã: ſz em incõtinens agnoſcat ꝙ oĩe inhoneſtũ eſt fugiendũ: ſicut & nouit ꝙ nullũ dulce extra horã inoꝛdinate eſt guſtandũ. tamen paſſio cõcupiſcẽtie in particulari ligat rõnem. Et qđ ratio reſpuebat in generali ligata a paſſione concupiſcentie: que q̃n eſt vehemens pot mouere quẽliber particulã anime etiã rõnem ſi nõ ſit ſolicita ad repellendũ acceptat in particulari. ita ꝙ a tali paſſione in particulari ratio ligat & obnubilat: & affectio deprauat. Ariſt. vij. Ethi. & Tho. ſuper illud. Rayne. Notandum ꝙ quadruplex eſt negligẽtia q̃ periculoſa eſt: & ideo debet euitari diligenter.

¶ Prima eſt negligentia coꝛrectionis vitioꝛum.
¶ Scõa negligentia obſeruationis feſtoꝛum.
¶ Tertia negligentia ſuſceptionis ſacramentoꝛum.
¶ Quarta negligentia audientie diuinoꝛum.

De q̃libz harũ habeẽ ſpãle capl̃m & aliq̃n etiã plura capitula vt patebit. quia. Delicta q̃s intelligit. ait pſa. q. d. nulli9 inumera ſunt em. & dicunt delicta q̃ſi derelicta. i. negligentie q̃ cõmittunt circa p̃dicta ad oib9 nõ poſſent enumerari: nec aliq̃s ab hmõi pot ſe cauere. Et negligẽtia quidẽ coꝛrectionis vitioꝛ q̃ primo poſita eſt tripler eſt.

¶ Prima eſt negligentia coꝛrectionis internalis.
¶ Scõa eſt negligẽtia coꝛrectionis p:eſidentalis.
¶ Tertia eſt negligentia coꝛrectionis fraternalis.

De prima inqt pſa. Feci iudiciũ & iuſticiã. Judiciũ ſit interius dũ q̃s examinat ꝓſciam ſuã. Juſticia aũt dũ inuẽta vitia in cõſciẽtia punit. Aug. de pe di. ſ. iudicet. Judice. ſe hõdum pot. ſ. ſe examinando & moꝛes cõuertat in melius ſcz ſe coꝛrigendo: ne cũ nõ poterit ꝓcter voluntatẽ a dño iudicetur. Ambꝝ. Nouit deus mutare ſniam: ſi tu noueris emendare delictũ. de peni. di. ſ. nouit. Tenet aũt quilibet ſe coꝛrigere p contritionem. q̃n pctm moꝛtale occurrit mentẽ. de quo nõ eſt adhuc contritus. alꝰ talis omiſſio & negligẽtia eſſet moꝛtale ſm Tho. in. iiij. & oẽs alios. Debet etiam ſe quilibet coꝛrigere de minimis. Nam vt dicit. Qui minima negligit paulatim defluit. Qui ſcz negligit minima vitia vitare. Qui negligit minima vitia purgare. Que negligit minima mandata ſeruare. Jſte paulatim defluit a vigoꝛe ſpũs & a gratia: & a minoꝛibus ad maioꝛa ꝓcedens mala. Debz ergo quis vitare circa ſe oẽm negligẽtiã. Exemplũ de illo ſancto epo qui videns pelagiã ante ꝙerſionẽ cum multa ſolicitudine oꝛnata flebat negligentiã ſuã: dicens ſe cuz tanta ſolicitudine nõ ſeruire deo ſicut illa querebat placere mundo in malum &c.

¶ De negligentia p:elatoꝛum. Capl̃m.v.

Ignoꝛãtia & miꝛoꝛũ.

Pelati debent obedientiaz deo exhibere

Prelatꝰ peccat moꝛtaliter q: quantũ est de se scandalizat.

Idem Tho. in. iiij. Si aũt coꝛrigit ꝓ modũ p:edicationis: idest p:edicando. siue pt occultũ siue manifeſtũ pctm eius moꝛtale in quo est: moꝛtaliter peccat vt tenent Tho. & Archi. Nec tamen excuſaret a pcto graui negligẽtie ſi p:elatus ꝓpter hoc deſiſteret a coꝛrigendis crimin9: q: potest de pcto penitere vel renũciare. vnde non est ꝓplerus. Seruite ergo dño qui iudicatis terrã. iuſte viuendo. alꝰ adimplek in eis illud Sap. iij. Neglexerũt iuſtũ. ſ. facere & a dño recesſerunt nõ. ſ. ei ſeruiendo: ſed contra volũtatem eius faciendo: & ideo pereundo.

§. I. Quantuz ad primum

Ignoꝛãtia mater cunctoꝛũ erroꝛũ maxime in ſacerdotib9 vitanda est: qui officium docendi in ꝓpło ſuſcepẽrũt. Et ad hoc multe faciũt auctoꝛitates & figure que ponuntur. di. xxxvj. §. ecce ꝙ ſacraꝝ. & di. xxxviij. dicit clemes. Nullus epus ꝓpter oppꝛobriũ ſenectutis vel nobilitatez generis a paruulis & minimis eruditis ſi qđ forte eſt vtilitatis & ſalutis inquirere negligat. Unde in figuram dixit iacob filijs ſuis. Quare negligitis: audiui ꝙ frumenta vẽdantur in egypto. Gen. xlij. Frumenta ſunt ſacre doctrine que in egypto. que interꝓerant tenebꝛe. idest in humilitate acquiruntur nõ alieno ꝓtio q̃ laboꝛis & ſolicitudinis. Si quis igitur vult vitam ſpiritus ſeruare non debet negligere: ſed laboꝛare ad eas adipiſcendas. Erudimini ergo qui iudicatis terram. idest p:elati: quia ignoꝛans p:elatus nõ est in tuto anime ſue

§. II. Quantũ ad ſecũdum

Prelati debent obedientiaz deo exhibere

admoneꝛ rector ad obediẽtiam dei: cui dicit. Seruite dño. Seruit ei q̃ ipſi9 mãdatis obedit. vñ dr Deut. viij. Caueas ne obliuiſcaris dñi dei tui: & negligas mãdata ei9: ſz nõ ea ſeruando. Integritas em p:eſidentiũ ſalus eſt ſubditoꝛum & vbi incolumitas eſt obediẽtie: ibi ſana forma doctrine. Leo papa di. lxj. miramur. Quo em ait Hiero. põt p:eſes auferre malũ de medio eccie qui in delictũ ſimile coꝛruit: aut qua libertate coꝛripere peccantẽ cũ racirus ipe fibi rñdeat eadẽ ſe admiſiſſe q̃ coꝛripit. di. xxv. c. ſi. Et nota diligẽter ſm Pe. de pa. in. iiij. di. xix. p:elatus coꝛrigẽs & puniẽs vt p:elatus crimina ſubditoꝛum. i. ex officio ſuo ſi eſt in moꝛtali pctõ etiã occulte peccat moꝛtaliter: q: indigne exequitur officiũ ſuũ agẽs ꝓ illud dñi mandatũ. Juſte qđ iuſtuz exequeris. & ſic ſuſpẽſus est quoad ſe coꝛa deo. arg. ad hoc. iij. q. vij. qui ſine pctõ. cũ. c. ſeq. Qđ dicit idez Pe. verũ eſſe de p:elato in ſpũalib9. Secus de p:elato in tpalib9. vt capitaneo ptãte cõſulib9 & hmõi. Si em p:epoſitus vel balliuus & hmõi in moꝛtali exiſtat occulto. & ſuſpẽdat latroneꝫ. vel alꝰ puniat malefactoꝛẽ. non ꝓpter hoc peccat moꝛtaliter cũ hec officia etiã a gentilib9 habeant. Si vo oꝛs coꝛrigit vitia alioꝛ ꝓ modũ magiſterij. docendo. ſ. publice ſacrã ſcripturã ſi pctm eius ſit occultum nõ peccat moꝛtaliter. ſi notoꝛiũ peccat moꝛtaliter q: quantũ est de ſe ſcandalizat.

Prelatꝰ ſolicitus ad ſacramẽta miniſtranda

Idem Tho. in. iiij. Si aũt coꝛrigit ꝓ modũ p:edicationis: idest p:edicando. siue pt occultũ siue manifeſtũ pctm eius moꝛtale in quo est: moꝛtaliter peccat vt tenent Tho. & Archi. Nec tamen excuſaret a pcto graui negligẽtie ſi p:elatus ꝓpter hoc deſiſteret a coꝛrigendis crimin9: q: potest de pcto penitere vel renũciare. vnde non est ꝓplerus. Seruite ergo dño qui iudicatis terrã. iuſte viuendo. alꝰ adimplek in eis illud Sap. iij. Neglexerũt iuſtũ. ſ. facere & a dño recesſerunt nõ. ſ. ei ſeruiendo: ſed contra volũtatem eius faciendo: & ideo pereundo.

Prelatꝰ ſolicite ſacra miniſtret.

¶ Primo est in puidendo ſubditoꝛum neceſſaria.
¶ Scõm est in inquirendo ſubditoꝛum vitia.
¶ Tertiũ est in coꝛrigendo ſubditoꝛum crimina.

Prelatꝰ tenet ſua neceſſaria ꝓcurare

Primo quidẽ tenet p:elatꝰ ꝓuidere ſubditis neceſſaria quãtũ in eo est tripliciter. alꝰ negligẽtia cõmittit. ſ. ſacra loco & tpe ſui miniſtrãdo. documẽta ꝓpinãdo: tpalia ſi põt diſpenſando. vñ. ſ. hꝰ ſupflua dꝰ primo pauperes nutrire. Unde Hiero. xxj. q. j. qm. Cũm quicqđ habẽt clerici: pauperũ est: & eoꝛ dom9 oib9 debẽt eſſe cões. ſ. indigẽtib9. Unde dic Gra. ꝙ debent p:elati ſubditis nõ ſolum ſpũalia ſed etiã carnalia ſubſidia miniſtrare exẽplo xpi qui turbis ſequẽtes non ſolũ verbo docebat: ſed etiã virtute ſanabat: & coꝛpoꝛalib9 alimentis reficiebat. q̃n videlz ſatiauit quinq; milia hoim ex quinq; panib9 hoꝛdeaceis & duob9 piſcibus. Joh. vj. Et irerũ quattuoꝛ milia ex ſeptem panib9 & paucis piſciculis. Ma. xiiij. Et vt hec poſſint ꝓficere oꝛs eos ſeculariũ negocioꝛ hꝰe ſolertiã vt eoꝛ cautela eccleſie cõſeruent indemnes: & cuiq; neceſſaria ꝓ modulo ſuo miniſtrent. Unde quidã Petrus noie electus in epm neapolitanũ repellit a Gregoꝛio papa ꝓpter ſimpliciꝛtatez: ne eius occaſione res eccie dilapidarent. Habent hec diſti. xxxix. c. vlti. vbi dicit glo. ꝙ ſumit hic ſimplicitas ꝓ negligentia vel ſtulticia. hec em negligẽtia q̃n. ſ. est notabilis impedit ꝓmouendum vt hi & diſt. xxiiij. epi. Sed nõ deſcit ꝓmorum: ſed datur ei coadiutoꝛ. vt. vij. q. j. q: frater. De Gregoꝛio papa narrat ꝙ cũ audiſſet quendã tpe famis extra muros vrbis fame defeciſſe: ſeipſum a miſſe celebꝛatione ſuſpendit p plures dies quaſi cõſcius moꝛtis illius. cũ tñ cum magna diligentia puideret oibus pauperib9 intus & extra.

Prelatꝰ ſolicite inſtruat.

Scõo dꝰ eſſe ſolicitus ad ſacramẽta miniſtranda & negligẽtia in hmõi magnũ pctm est: q: ꝓ ſacramentoꝛ ſuſceptionem ſine aliq̃n pctõ: de attrito cõtritus: & ſic ſaluat: vbi ſine eis nõ ſaluaretur. Unde dicit. xxvj. q. vj. ſi p:eſbyter. Si p:eſbyter pniam negauerit penitentib9 moꝛientib9. i. cõfeſſionem: reus erit animaꝝ. nõ tamẽ deberet abſoluere ſi moꝛiens nõ est paratus facere ad qđ tenet. Unde & Greg. narrat in lib. dial. i. circa finem de quodã ſacerdote: qui vocatus ad infirmuz: q: aliquantulũ diſtulit alijs occuparus ille interim migrauit. de qua negligentia ille p:eſbyter amariſſime flebat. ſz merito ſanctitatis ſue p:ecib9 obtinuit reſuſcitationẽ. Dic p:eſbyter dictus est ſeuerus qui vt ꝓficeret opus in vinea ſua nõ credens illũ ita cito finiri diſtulit: ſed lachrymis reſuſcitatus poſtq̃ confeſſus & ſacramenta ſuſcepit inde ad octo dies moꝛtuus eſt. Debet tertio ſolicitus eſſe ad admonendũ & inſtruendũ ipſos. alꝰ negligẽtia cõmittit. Ad quã reꝛ ouẽdã Salomon inſtruit p:elatũ dicẽs. Prouer. vj. Fili mi ſi ſpoponderis ꝓ amico tuo. i. primo qđ fit in ſuſceptiõe ꝓlature deſiriſti apud extraneũ aliaz tuã. i. firmiter te ligaſti ad opus cure & ſolicitudinis ꝓ eo ꝓ quo ꝓmiſiſti

Universidad de Deusto
Biblioteca

nō renebaris. Illaqueatus es verbis oris tui ⁊ captꝰ tuis ppriis sermonibꝰ.i.ad ea q̄ subditis habes admonere et dicere obligatꝰ es facere vt exemplo moneant. Sfac q̄ dō dico tibi ⁊ teipm̄ libera q: icidisti i manū primi tui. discurre.s.p diuersas cōsideratiōes ⁊ varias bonas opatiōes: festina.s.ad ea q̄ sunt expeditia: suscita amicū tuū scz a somno pcti. Discurre.s.ad tpalia pauperū ministrāda. festina.s. ad sacramētalia ppinanda. suscita amicū tuū p doctrinā ⁊ predicāda. Ne dederis somnū oculis tuis nec dormitēt palpebre tue. Eruere quasi damula de manu ⁊ q̄si auis de insidijs aucupis. vbi dicit glo. Somnū dat oculis q̄ subditoꝝ curā omo negligit. Dormitat q̄ quedā reprehensibilia eoꝝ cū in eis cognoscit pter mentis rediū digna inuectione nō corrigit. Eruere q̄si damula. Glo. q: damula mūdus est aīal natura. velox cursu. visu pspicax seu acutum. Ideo cū in docēdis subditis occuparis mūdus a pctis oibꝰ: strenuus in bonis opibꝰ: pspicax in pcauēdis malis ꝰ insidijs. ⁊ virtutū pēnis vt auis tue esse satage de insidijs diaboli

quō plus debz subditos monere ad bonū

vt ad supna pueniās. Quō aūt prelatꝰ debeat subditos monere ondit dōs Ezech. in quadā visiōe. vt habet Ezech. iij. Tu fili hois sume tibi laterē ⁊ ponas eū coram te. ⁊ describes in eo ciuitatē hierl'n ⁊ ordinabis aduersus eā obsidionē ⁊ edificabis munitiones ⁊ cōportabis aggerē ⁊ dabis ō eā castra ⁊ pones arietes in gyro. ⁊ tu sume tibi sartaginē ferreā ⁊ ponas eā in murū ferreū inter te ⁊ ciuitatē ⁊ obfirmabis faciē tuā ad eā ⁊ erit in obsidione. circūdabis eā. signū est domui isrl'. Ezech. xxiij. sic exponit. ppba tenet figurā doctoꝝ ⁊ etiaꝫ prelatoꝝ q̄ hīt subditos docere. Sumit aūt ppba laterez ⁊ ponit coram se cū prelatus vel predicator: quēpiā terrenis datū auditoꝝ suscipit ad docendū doctrinā ꝺbi celestis. Describit aūt ciuitatē hierl'n ppba in latere q̄n prelatꝰ vel predicator: peccatoꝝ quē instruit. declarando sit retributio celestis patrie: que visio supne pacis. Coram aūt se ponit laterē cū attentamente qualitatē ꝺsiderat auditꝰ ⁊ pfectū vel defectū eiꝰ ⁊ fm̄ intelligētiā eiꝰ cū ꝺba modificando de supnis gaudijs loquens. Tūc ergo in latere delineata est hierl'n q̄n terrena mens incipit agnoscere q̄ sint gaudia supna. ⁊ ad illa anhelare. Sz mox vt animꝰ ceperit amare celestia: a. riores q̄ cōsueuerat tentationes diabolus immittit. Vñ debz doctor vel prelatus ei bella diaboli innotescere. ⁊ cautū se ad illa preparare. Et hoc est q̄d dicit ordinabis cōtra eā obsidionem. i. declara quomō p tentatiōnū bella ad eterna gaudia oporteat puenire. ⁊ quib⁹ se modis vitia virtutibꝰ opponant. quō luxuria castitatem feriat. ira tranquillitatē perturbet. ⁊c. Quomō etiā aliquando vitia sub specie virtutum se absc̄dant: vt ira sub specie zeli: remissio disciplīe sub specie mansuetudinis ⁊ hmōi. Comportat aūt prophe

vitia aliq̄n sub spē virtutū se abstrudūt.

ta aggerem quādo denūciat prelatus auditoꝝ q̄ terrena ꝺsideria magis surripere solent celestia appetentibꝰ. Dat ppheta castra cōtra eam quando cōtra eam collectas ⁊ adunatas insidias indicat. vt nō solū ex vno: sed ex inimicis simul vitijs tentent. Sunt em̄ quedā vitia p quandā sibi cognationem propinqua. vt ex dissolutione spīritus gula: ⁊ ex gula luxuria ⁊ hmōi. In gyro aūt arietes ordinantur quando vitia singula mentem hincinde feriunt. Quia ꝺo ferrū forte metallū est. ⁊ in sartagine cibus frigitur. per sartaginem ferreā spīritualis zeli fortis frixura signatur. Omnis quippe spīritualis zelus doctoris animā frigit: quia valde cruciatur dum infirmos quosq̄ eterna deserere ⁊ rebus tpalibus delectari conspicit. Unde apls ij. Cor. xj. Quis scandalizat ⁊ ego nō vror. Istam sartaginem ferreā inter se ⁊ ciuitatē prędicator: vel prelatus murum ferreum ponit. quia ille fortis zelus qui nuncium mente doctoris agitur: in die extremi iudicij inter eum ⁊ animā quam a vitijs celatur testis est: vt si audire is doceatur noluerit doctor: tamen pro zelo quod exhibet de auctoris negligentia reus nō sit. hec Grego. Sic ergo patet q̄ si nō instruit subditos prelatꝰ reus negligentie est. Scōm

litterā hoc factū a ppba signat obsidionē futurā hierusalē

Solicite inquirat vitia subditoꝝ.

Scdo ꝺz prelatus esse solicitus ad inquirenda vitia subditoꝝ. Vñ dixit dōs Ezechieli in psona prelatoꝝ. Ezech. iij. Sfili hois speculatorē dedi te domui israel. i. plebi tibi commisse ad intuendū facta eoꝝ. Unde si dicēte me ad impiū

Adonis fuit amatꝰ a venere vt dic̄ Bocatꝰ

air dōs. Morte morieris tu: nō annūciaueris vt auertat ab iniquitate sua: ipse in iniquitate sua morietur: sanguinez ꝺo tuū. i. mortem de manu tua requirā. quando. s. ex negligentia tue inquisitionis ⁊ admonitionis non est reuersus ad penitentiā. Dicit aūt dōs ad impiū. Morte morieris. q̄n ppetrat aliquod mortale. Nocem ipe dicit p scripturas ⁊ ideo debet prelatus inquirere de vita subditoꝝ: vt quando pōt pcipere aliq̄ criminale in eis admoneat. Unde ꝺz. Diligenter agnosce vultū pecoris tui. i. cōuersationē subditi exteriorem ⁊ interiorem quantū fas est: vt admoneat fm̄ q̄ expedit. Dicit em̄ regula. Nō pōt iusta esse excusatio pastoris si lupus ouem comedit ⁊ pastor: nescit. ex de regu. iur. quando. s. pōt ꝺcebet scire ⁊ negligit. Et ista est differētia inter correctionem fraternā de qua infra: ⁊ correctionē paternā seu prelatoꝝ: q: circa correctiones fraternā nō tenetur homo inquirere defectus aliorū quos corrigat: sed quos cōtingit eum videre vel scire. sicut nec quis tenetur querere quos indigeat vt det elemosynā: sed sufficit q̄ det sibi occurrentibꝰ prout pōt. Sed prelato hoc nō sufficit: vt scz corrigat quos cōtingit defectus eum scire: sed debz inquirere diligenter vtra subditoꝝ si forte etiā occultos defectus pōt deprehendere vt admonendo: precauendo malis obuiet. Sicut etiā debitor: aduenīente termino solutionis debite querere ꝺz creditorē cui soluat debitū fm Tho. ij. ij. q. xxxiij. Et eq̄ uis cognitis inuestigando inueniunt sepe ⁊ alia. prout docet Grego. in pastorali exponēs illā visionē Ezech. que ponit. viij. c. vbi dicit ppheta q̄ de chalꝺea fuit ductus in visione hierl'n ad templum dōi: vbi vidit ostiū q̄ respiciebat ad aquilonē: q̄. s. erat i atrio templi statutū idolum zeli. i. idolū baal q̄ erat ad puocandum iram dei ideo ꝺz idolū zeli. Et introduxit me dōs. ait ppheta. ad ostiū atrij ⁊ vidi ⁊ ecce foramen vnū in pariete Et dixit dōs. fili hois fode parietem. ⁊ cū perfodissem parietem apparuit ostium vnum. Et dixit ad me. ingredere ⁊ vide abominatiōes pessimas quas isti faciūt hic. ⁊ ingressus vidi ⁊ ecce oīs similitudo reptiliū ⁊ animaliū abominatio: ⁊ vniuersa idola domus israel depicta erant in pariete ⁊ in circuitu per totum. ⁊. lxx. viri de senioribus domus israel ⁊ iechonias filius saphat stabat in medio eoꝝ ante picturas stantium: ⁊ vnusquisq̄ habebat thuribulum in manu sua: ⁊ vapor nebule de thure consurgebat. ⁊ dixit dōs ad me. Certe vides que seniores domus israel faciūt in tenebris vnusquisq̄ in abscondito cubiculi sui. Dicunt em̄: non videt dōs nos ⁊ dereliquit dōs terrā: ⁊ dixit. Adhuc conuersus videbis abominationes maiores: ⁊ introduxit me ad ostiū portę domꝰ dōi q̄ respiciebat ad aquilonē. ⁊ ecce ibi mulieres sedebant plangentes adonidē. Et dixit ad me. Adhuc cōuersus videbis abominationes maiores ⁊ introduxit me in atrium domus dōi interius: ⁊ ecce in ostio templi inter vestibulum ⁊ altare quasi. xxv. viri dorsum habentes cōtra templū dōi: ⁊ facies eoꝝ ad orientem ⁊ adorabant ad ortū solis. hec in textu. Hanc visionez transcrans Grego. in pastorali dicit q̄ ppheta signat prepositoꝝ ecclesie qui instigatione spīritussancti inducīt ad intuendum opera eoꝝ qui sunt in ecclesia signata per hierusalez ⁊ templū dōi. Et in ipso introitu. i. in prima facie videre ido

Grego. ex ponit visionem Ezech.

lum zeli. i. defectum satis cōmunem fideliū subditoꝝ. s. amorem inordinatū ad aliquā psonā vt filios vel parentes vel amicos vt faciat sibi quasi idolū de eis. Paries signat duriciā peccati: foramen in pariete designat aliquod indiciū peccati. Sed fodit parietem prophēta. i. de paruo foramine facit magnum vt possit intrare quando videlz prelatus subtilissimis inquisitionibus ex paucis signis cōprehensis de peccatis subditoꝝ, deuenit ad noticiam

Negligēs corrigere sit pricepe paroꝝ.

Solicite corrigat culpam.

Caueat a crudelitate.

aliorū etiā occultoꝝ. Unde ingressus in foramē vidit reptilia ⁊ alia alia depicta dom⁹ israel ⁊ idola. Hec significant diuersa vitia q̄ inquirens reperit in subditis. Reptilia sunt pcā carnalia. Alia q̄ sunt p.o parte a terra eleuata pcā spūalia. Idola diuerse species auaricie. hec sunt picta imaginarie in mente quib⁹ thurificant. i. cultū deo debitū exhibent: ⁊ seniores in pplis. i. pncipaliores pmaxime sunt his infecti ⁊ magni prelati eccl'iastici. Exinde intrans p aliud ostiū ⁊ aliū locū. s. ad aliū statū vertens ꝺsideratiōē ⁊ inquisitionē vidit mulieres plangentes adonidē. Hugo cardinalis dicit adonidē fm̄ fictionem poetarū fuisse amasiū veneris quē mortuū lugētes postea reuiscirato de eo gaudēt. Alii dicūt esse adonidē filiū dauid pulcherrimū q̄ occisus fuit. a salomone: ⁊ quomodocunq̄ sit signat mulieres deditas nimijs cōcupiscentijs ⁊ lasciuijs q̄ dolent nō posse hr̄e copiā amatoꝝ suoꝝ ⁊ aliqn̄ habētes inaniter hilares sunt: vel etiā q̄ viris suis abutunt. Demū q̄ vertebāt dorsum ad ppitiatoriū ⁊ adorabāt ad ortū signant eos qui postponentes deū ⁊ reuerētiā prelatoꝝ nō attendūt nisi ad psperitatē tpalem sui status tangē lucem. Tertio ꝺz esse solicitus prelatus in corrigendo crimina. De hoc ꝺz. ij. ad Timo. iiij. Increpa eos dure. Dicit em̄ Hiere. xlviij. Maledictus q̄ phibz gladiū suū a sanguine. s. fundendo. Sōm superficiē ire pōt intelligi de rectore seculari q̄ habz ptātem fundendi sanguinē seu occidendi. Talis si fine causa rōnabili, phiber gladiū suū a sanguine. i. nō punit: maledictionem dei incurrit. Intelligit etiā de gladio locutiōis increpatoꝝ ⁊ dure q̄ trāsfigit carnē sensualitatis: ⁊ elicit p correctionem sanguinē peccati. hanc correctionē qui negligit seu omittit. ⁊ precipue habens curā aliorū maledictionem incurrit dei. Un Augu. sup ps. Duo ista nota homo pctor: nō frustra dicunt: q: em̄ pctor est corripere: q: hō est misereri. Nec oīno liberabis hoiem: nisi psecutus fueris pctōres huic officio nois inuigiler disciplina: sicut cuiq; regēdi ac cōmodata ⁊ apta est nō solū epo regenti plebem suam. sed etiā pauperi regenti domū suā: diuiti regenti familiā suā: marito regenti cōiugem suā: patri regenti prolē suā: iudici regenti puincia suā: regi regenti gentem suā. hec Augu. xxiij. q. iiij. duo ista. Qui ergo neglexerit corrigere participes fit pctōrū illoꝝ. Un Eleutherius papa ⁊ Innocentius dicunt. Negligere quippe cū possis pturbare puersos. i. phibere ⁊ remouere a malis nihil aliud est q̄ fouere. Nec caret scrupulo. i. suspitione societatis occulte qui manifesto crimini desinit obuiare. ij. q. vij. negligere. Et in relligit fm̄ glo de prelatis. Exemplū habemus de sacerdote ⁊ iudice ppli isrl': q: filios ophni ⁊ phinees quos malis operibꝰ suis scandalizabant ppl'm non castigauerat pie rate superatus dure corrigere neglexit: hz in se bonus grauiter punitus est cū eis. Nam audita morte filioꝝ in bello: retrocadens fractis cervicibꝰ expirauit. vt patz. i. Reg. iiij. Nec debz prelatus ꝓpter scandalum delinquentis de sua correctione vel punitione cū illud est manifestū dimittere impunitū fm̄ Tho. ij. ij. q. xxxiij. ar. vj. Et rō est ista: q: correctio hec est actus iusticie habens vim coactiuā: ⁊ ordinat ad bonū cōmune: ⁊ ideo si delinquēs proprijs sponte emendari nō velit: cogendus est p penas vt peccare desistat. tū etiā q: etsi corrigibilis sit p punitionem eius, puidet bono cōmuni dum seruat ordo iusticie: ⁊ vnius exēplo alij deterrent. Sicut nec iudex ꝓtermittit ferre sniam cōdēnationis in peccātem, ꝓpter timorē turbationis ei⁹ vel amicoꝝ. Ubi aūt esset maius periculū ⁊ detrimentū q̄ sequeret bono cōmuni, ꝓpter punitionē crimis alicuius: ꝓpter scādalū inde cōsequendū q̄ vtilitas sequēda ex punitione: tūc rōnabiliter correctio posset ꝓtermitti. arg. ad hoc di. l. vt cōstitueret. Debet aūt in corrigēdo cauere a nimia crudelitate seu seueritate: ⁊ a nimia pietate seu remissione. Nā quātū ad primū ꝺz: Prouer. xxx. Qui nimis emūgit elicit sanguinē. Ecci. vij. Noli esse nimis iustus. i. seuerus. est qui perit in iustitia sua. Hinc ⁊ Leo papa. Leniter castigari reuerentia exhibet castiganti, asperis

tas aūt nimie increpationis nec correctionē recipit nec salutem. di. xlv. cū beatus. Quātū ad scm. s. de nimia mia ꝺz Prouer. xiij. Qui parcit virge odit filiū suū. Et inveterī lege. Nō misereberis pauperis in iudicio. s. vt ex cōpassione dic̄ pauperis nō punias delinquētē. Un Hiero. Que est ista bonitas: q̄ est ista mia vni parcere ⁊ oēs in discrimen adducere. Polluit em̄ ex vno pctōre ppl's: sicut ex vna morbida oue totus grex inficit. dist. xlv. sed illud. Adhuc idez dicit Gregorius papa. Que est ista iusticie inimica bonitas pa

adde qō dic̄ Mā tua. ꝙ blanda patrū sen gnes faciunt

pare criminosos ⁊ vulnera eoꝝ vsq̄ in diem iudicij incurabilia nutrire. ⁊ paulopost. Uere dico: q: illi ipsi quib⁹ cū periculosa ⁊ falsa mia indulgere videmur: cum ante tribunal xp̄i ꝺo tantis pctis dānandi aduenerint ꝓtra nos causas dicturi sunt dicentes. q̄ ꝺ aut asperitatē lingue eoꝝ exparuim⁹. aut falsa blādimenta ⁊ periculosas adulatiōes ipsorū libenter accepim⁹. in eisdē pmanere pctis inutiliter indulgem⁹. aut ipa pcā augere pmittim⁹. di. l. si q̄s diacon⁹. Debet ergo seruari mediū vt docet Grego. in. ij. li. moral. dicēs Circa subditos debz inesse rectoribꝰ iuste cōsulens mia ⁊ pie seuiens disciplina. Miscenda est ergo lenitas cū seueritate: ⁊ iendū est quoddā ex vtroq; temperamētū: vt nec multa asperitate exulcerent subditi: nec̄ nimia benignitate soluant. di. xlv. disciplina. Adducit ad hec figuras de samsone qui in vulneribꝰ semiuiui immisit vinū ⁊ oleū. vinū. i. mortificatiuū seueritatis: ⁊ oleum lenitiuū pietatis ad eū sanandū. Et in arca dōi deſignāte prelatū: erat ⁊ mā

ps. xxiij.

na dulcedinis: ⁊ virga districtionis. Et ps. Virga tua. s. castigationis. ⁊ baculus sustentationis p exhortationem ipsa me cōsolata sunt. Exemplū in moyse q̄ ex magna pietate rogauit ꝓ o ppl'o: qui idolatrauerat fibi a dōo ignosci aut deleri de libro suo ⁊ postea placato dōo ipe cū suis occidit xxiij. milia eoꝝ qui peccauerūt. Uerū q: difficile est tenere

plus declinet ad miam.

medium ne in altero excedat. Dicit Ly. xyf. q̄ melius est dōo reddere rōnez de nimia mia q̄ de nimia seueritate. Si em̄ benignus est dōs vt q̄d sacerdos ei⁹ vult videri austerus. xxvj. ij. alligāt. Et Calixtus papa. Snia q̄ miam veram nō solū tenere fratres: sz ⁊ audire fugite: q: potio: est mia oibus holocaustomatibꝰ. di. l. ponderet. Ꝺ precipue vi

dek ꝓhe cū qn̄ delinquēs hūiliter recognouerit delictū suū nec est tale q̄d trahat in exēplū. Un Hiero. Ubi pctōr: intelligens vuln⁹ suū tradit medico curandū. ibi nō est virga necessaria: sz spūs lenitatis. de pe. di. j. impossibile. Et vt dicit Aug. siue plectēdo siue ignoscendo hoc solū bene agit dūmodo mala vira hominū corrigat. xxiij. q. v. pdest. Et hec oia agere ꝺz prelatus ex charitate. Un Aug. Corripiant a prepositis suis subditi correctionib⁹ de charitate venientib⁹ ꝺo culparū diuersitate diuersis vel minoribꝰ vel amplioribus. Et infra. Nescientes q̄s proficiat ad predestinatorū numerū q̄s nō proficiat. fic affici debem⁹ charitatis affectu: vt oēs velim⁹ saluos fieri. xxiij. q. iij. corripiant. Ꝺz si prelatꝰ excedat modū in corrigendo si ex charitate correxit nō restatur a subditis venia postulare. dist. lxxvj. q̄n. Si aūt ex odio fecit: tenet actione iniuriarū. ff. ad. l. aquil. quēadmodū. Sfacilim⁹ parcit prelatis in b casu cō in alijs q: in cura rei familiaris vir pōt euitari pctm̄. vt. xxv. di. qualis. ⁊ ꝓcipue negligentie. De hmōi excessu prelatoꝝ in corrigendo habet figura Deut. xxv. Si q̄s abierit cū amico suo simplr in siluā ad ligna cedēda: ⁊ lignū securis fugerit manū: ferrūq; lapsum de manubrio amicū eius pcusserit ⁊ occiderit hic ad vnā suprad icarū vrbiū. s. refugij fugiet ⁊ viuet. ne forte prim⁹ eius cuius effusus est sanguis dolore stimulo psequat ⁊ apprehēdat ⁊ occidat aīam eius. Ꝺ exponēs Grego. in pasto. ait. Ad siluam cū amico ingressus quotiens ad intuendū subditoꝝ delicta cōuertimur. ⁊ simpliciter ligna succidimus quando delinquentiū vitia pia intentione resecam⁹. securis manū fugit: cū sese increpatio plus q̄ necesse est in asperitatē ꝓrahit. Sferrūq; de manubrio ꝓsilit: cū de correctione sermo durior excidit. ⁊ amicū pcutit ⁊ occidit: q: auditorē suū prolata ꝓtumelia a spū dilectionis in;

Si excedat corrigēdo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

terficit. correpti nō ꝙ mens repere ad odiū puehit: si hanc moderata increpatio plus ꝙ debuit adiecit. Sz is q̄ icaute primū lingua extinguit advnā er tribꝰ ciuitatibꝰ necesse est vt fugiat: vt in vna earū defensꝰ viuat. q: si ad pnīe lamenta deuersus in vnitate sacramēti sub fide spe ⁊ charitate absc̄dit. reus pperrati homicidij nō tenet. Proxim⁹ extinct amici significat xp̄m q̄ est primꝰ noster q̄ cuz venerit ad iudicandū reatū hmōi culpe nō expetit quē sub venia fides spes ⁊ charitas absc̄dat. Quattuo: aūt sunt cause dissimulādi ⁊ nō corrigendi delicta vt ponit Ulric⁹. Prima est cum mali sint occulti: ⁊ nō pñt a bonis discerni. Ad qō facit parabola de zizanijs. vbi cuz apparuissent zizania iter bonꝰ semē tritici exortа: ⁊ dicerēt serui dño. Vis imus ⁊ colligim⁹ ea? Rndit dñs non ne forte euellentes zizania euellatis cū eis ⁊ triticū. vt habet Mat. xiij. Scōa cā est. cū multitudo est tanta in scelere ꝙ nō possit extirpari sine scismate ecclie: vel etiā quin boni inuolueren. di. l. vt cōsti tueretur. Dicit aūt Tho. ij. ij. q. cviij. ꝙ q̄n tota multitudo peccat dz de ea sumi vindicta vel quātuz ad totū. s. q̄n sine maiori scādalo fieri pōt. sicut dñs egyptios oēs p̄sequētes filios isrl submersit in mari rubro: ⁊ sodomite ⁊ igne et sulphure perierūt. vel quantū ad magnā partē multitudinis. sicut in penā eoz qui virtutū adoz auerūt in deserto occisi sunt. xxiij. milia. Aliqn si sperak multoz correctio p̄t reperi punitio in aliquos principaliores: vt exemplo eoz alij terreant. sicut deus mandauit suspendi principes duodecim tribuuz pro pctō fornicationis ppli. Tertia cā est qn probabiliter p̄esumit de emēdatione. vt q: peccauerūt tales ex infirmitate vel ignorantia: nō ex obstinata malicia.

Quarta cā est omissio correctionis si exercirendo bonos prosunt eccle. tunc em̄ tolerari possunt ne boni ocio torpescant. prodant hec dicti. xliij. c. comestationes. ⁊. xxij. q. iij. c. ipsa pietas. concordat Ray.

¶ De omissione fraterne correctionis. Cap. vj.

Fraterna correptio est i pcepto.

Ne negligentia seu omissione fraterne correptionis. Q̄ aūt fraterna correptio sit in p̄cepto: p̄z p illud qō dixit petro xp̄s in p̄sona omniū. Si peccauerit in te frater tuus vade ⁊ corripe eū inter te ⁊ ipm solū. Mat. xviij. Ubi Augu. in homel. ait. Quid est i te peccauerit. i. tu scis q: peccauit. q: em̄ secretū fuit qn̄ peccauit in te: secretū quere cū corrigis qō peccauit. Nā si solus nosti ꝙ peccauit in te: ⁊ eū vis corā oibus arguere: nō eris erroris corrector: sed p̄ceptor. Et infra. Cū scim⁹ hec. s. pctā occulta. ait Aug. nō pdim⁹: ⁊ in secreto arguim⁹. vt vbi cōtigerit malū ibi moriatur. Nō tn vuln⁹ illud negligam⁹ ante oia ostendentes illi homini in tali pctō cōstituto illud vuln⁹ esse mortiferū. habent hec. ij. q. s. si peccauerit. Ubi glo. querit de duobus. Primū est de quib⁹ pctis hoc intelligat p̄ceptū admonitiōis hmōi seu correctionis fraterne. Et ponit plures opi. Quarū prima est vt loquat de occultis. sed huic opinioni ꝺdicit capl'm. ⁊ illud. di. xlv. ⁊ ex de iudi. c. nouit. In quib⁹ capl'is dicta auctoritas xp̄i trahit ad manifesta. Alij dicūt ꝙ totū intelligitur de manifestis. Sed isti opinioni ꝺdicit dictū Augustini in p̄dicto ca. vbi ait. Si tu solus nosti ⁊c. Tertij dicunt ꝙ principiū auctoritatis p̄fate intelligit de occulto: ⁊ sequens de manifesto. Joh. and. intelligit de occulto: qō n̄ scitur a pluribꝰ: ⁊ vocanť testes. vt probet admonitio facta. q: nō posset accusare si nō p̄cessisset admonitio. Et cū dicit Augu. Si solus nosti illud. solus nō excludit aliquos sed multitudinem cū scilz esset notoriū. sicut exponit illud Quō sedet sola cuitas plena. Thre. s. idest cū paucis. Ista opinio vltima videť esse. b. Tho. si tamen intelligat etiam de occultis. s. vm̄ tm̄ notis. Sc̄do querit glosa vtrum oēs vtrū oēs teneanť ad h̄ p̄ceptum. obligenť ad hoc p̄ceptū. ⁊ ponit opiniones. Alicui dicūt ꝙ oēs rectores siue p̄lati siue ecclesiastici siue seculares tenenť ad istud p̄ceptū quoad pctā cōmissa ⁊ cōmittenda. arg. xxiij. q. iiij. duo ista. Sed alijs p̄sonis est istud in cō filio nō in p̄cepto quoad peccata cōmissa. in p̄cepto autem quoad cōmittenda. arg. u. xxij. q. v. c. hoc videť. Alij dicunt simpliciter ꝙ extendiť illud p̄ceptuz ad oēs: qō tenet Hug. Et idem beatus Tho. ij. ij. q. xxxij. ar. iij. ⁊ ad hoc exp̄sse facit qō habeť. xxiij. q. iij. Tam sacerdotes ꝙ reliqui fideles oēs summaz debent habere curam de his qui pereunt: quatenus eoz redargutione aut corrigank a peccatis aut si incorrigibiles appareant ab ecclia separentur. Nec est cōtra qō ait Hiero. Sacerdotes studeant adimplere illud euangelij. Si peccauerit in te frater tuus. dist. xlv. sed illud. Nō em̄ intendit Hiero. dicere ꝙ soli sacerdotes seu p̄lati reneank ad illud: sed q: magis illi ꝙ ceteri sm̄ Tho. vbi. s. Tertio videtur est vtrū hmōi omissio sit mortale. Ad qō respondet beat⁹ Tho. ij. ij. q. xxxij. arti. ij. ꝙ fic. Unde Aug. dicit in lib. de verbis dñi. Si negligeris corrigere peio: effectus es eo qui peccauit. sed hoc nō esset nisi hmōi negligētia p̄ceptū omitteret: vnde ⁊ mortale esset Est ergo videndū quādo omittit istud p̄ceptū: pter qō mortale cōmittit. Pro cuius declaratione sciendum sm̄ Tho. ꝙ est differentia inter p̄cepta affirmativa ⁊ negativa. Nam negativa obligant semp ⁊ ad semp: q: phibent actus vitioz q̄ semp sunt sm̄ se mali nec vllo modo vel tpe vel loco bene fieri possunt: vt nō p̄iurabis: nō mechaberis ⁊ hmōi. Sed affirmativa obligant semp sed nō ad semp: q: dantur de actib⁹ virtutū. Sed actus virtutū nō quomodolibet fieri debent sed observatis debitis circūstantijs. s. quādo debet: vbi debet quomō debet: ⁊ hmōi. Et q: in his que sunt ad finem dispositio eoz attendit sm̄ rōnez finis: in ipsis circūstantijs actus virtuosi: precipue est attendenda rō finis qui est bonū virtutis. Si ergo sit omissio talis circūstantie circa actū virtuosum que tollat totaliter bonū virtutis: hoc cōtrariabitur p̄cepto affirmativo. Si aūt sit defectus alicuius circūstātie que nō tollat totaliter bonū virtutis: ꝛ nō pfecte attingat ad bonū virtutis nō erit cōtra p̄ceptū. Un̄ ⁊ phs dicit in. ij. Ethicoz. ꝙ si parū discedat a medio nō corrūpit bonū virtutis. Cū ergo correctio fraterna sit sub p̄cepto affirmativo ⁊ reducť ad p̄ceptū decalogi de honoratione parentū sub quo mandať oīe beneficiū spūale vel tpale de necessitate p̄mo impēdendus. Correctio autē fraterna ordinať ad hunc finem. s. ad emendationem fratris. i. p̄ximi: vnde intantuz cadit sub p̄cepto inquantū est necessaria ad hunc finem. Unde omittendo correctionem nō semp peccat mortaliter: ꝛ in certis casibus: vt infra declarabitur.

§. I. De correctione frater

Verum omissio illius sit mortale

na pōt exponi illud pſ. cxl. Corripiet me iustus in misericordia ⁊ increpabit me. Ut notāter dicit Greg. Sicut nō est ab oratione cessandū p his quos corrigi volumꝰ: eciaz etsi nullo hoīm ore p Petro dñs respexit eū ⁊ fecit suū flere pctm̄: ita nō est negligēda correctio q̄uis de⁹ q̄s voluerit nō correctos faciat esse correctos. Tūc aūt ex correctione p̄ficit ho cū miserek de⁹ atq̄ adiuuat q̄ facit quos voluerit etiā sine correctione p̄ficere. xxiij. q. iiij. sicut. Et sciendū ꝙ triplex negligentia seu defectus pōt circa correctionem cōtingere.

¶ Primo ex correctionis irrationabili omissione. ꝓra qō dicitur. Corripiet me.

¶ Sc̄do ex corrigentis criminali dispositione. contra qō dicitur. Justus.

¶ Tertio ex indebiti modi p̄cessione. ꝺ qō dicit. In mia.

§. II. Prima ergo negligē-

nō dimittit correctio sine rōnabili causa.

tia seu defectus est cū omittit fraterna correctio sine rōne. sit em̄ contra dñi p̄ceptum dicentis. Si peccauerit in te frater tuus: vade ⁊ corripe eū inter te ⁊ ipsum solum. Ubi August. in lib. de verbis dñi ait. Admonet nos dñs noster nō negligere inuicē pctā nostra nō querēdo quid reprehendas: sz videndo qd corrigas. i. nō oportet ꝙ pter hoc obseruem⁹ ⁊ curiose inquiram⁹ vitam alioz vt inueniam⁹ qd possimus reprehendere: hoc aūt esset explorare vitā alteri⁹ qō fieri nō dz nisi sit platus eius. Un̄ d: Prouer. xxiiij. Ne queras impietatē in domo iusti: ne vastes requiem ei⁹. Et Adrian⁹ papa ait: Nec qd in domo cuiusq̄ agak alia dom⁹ q eos nouerit. vs. q. j. ex merito. Illa em̄ bñficia q̄ nō certe psone debem⁹: vt p̄lati subditis siue spūalia siue tpalia: sz cōiter oib⁹: vt elemosynas corpales vel spūales nō opz querere quib⁹ impendam⁹: sed sufficit impēdere p̄sonis q nobis occurrūt sm̄ Tho. vbi. s. Nec ex hoc opz religiosos exire claustrū suū ad corrigendū delinquētes. Sz nō sufficit p̄latis cū viderint vel casu sciuerint crimina alioz corrigere: sed etiā debent inquirere seruando tn̄ debitis circūstantijs vt dicť. Dicit ergo pſ. Corripiet me. s. male facientem: iust⁹ as nō tacebit: nō dissimulabit: non omittet admonitionē vel reprehensionē sed corripiet me: alꝰ nō esset iustus sine causa omittēdo. Pro cui⁹ declaratiōe dicit Tho. ij. ij. q. xxxij. ar. ij. ꝙ fraterna correctio tripliciter pōt omitti Uno modo meritorie q̄n sez q̄s ex charitate correctionē omittit. Dicit em̄ Aug. lib. s. de ciui. dei. Q̄ si, ppterea quis q̄ obiurgandis ⁊ corripiendis male agētib⁹ parcit: q: opportunius tps inquirit vel eisdez ipsis meruit ne p hoc deteriores efficiant vel ad bonā vitā ⁊ piā erudiendos impediant alios infirmos ⁊ premāt ⁊ auertant a fide: non videť esse cupiditatis occasio: si p̄filiū charitatꝫ. Sc̄do impermittitur fraterna correctio cū pctō veniali: q̄n. s. timor ⁊ cupiditas faciūt hoiez tardiorē ad corripiendū delicta fratris: nō tn̄ ita ꝙ si ei cōstaret ꝙ posset fratrem a pctō retrahere pter timorē nō displicendi: vel cupiditatez tpaliū ne illa amitteret quib⁹ in animo suo charitatē fraternā p̄eponit illā dimitteret correctionem. Et hoc mō aliqn̄ sancti negligūt corrigere vitā delinquētiū. vt ponit Aug. ibidē. Tertio modo omittit fraterna correctio cū mortali pctō: q̄n. s. formidať iudiciū vulgi ⁊ carnis cruciatio. vt dicit ibi Aug. dum tamen hec ita dominent in aīo vt p̄ponent fraternе charitati ⁊ hoc videť cōtingere q̄n quis p̄supponit de aliquo delinquente ꝓbabiliter ꝙ posset eū a pctō retrahere corrigendo: sz pter timorē vel cupiditatē p̄termittit.

Sciendū ꝙ omissio fraterne correctionis nō est mortale nisi illud de quo fienda est sit mortale. Nam q̄uis etiā fraternaliter corrigere delinquentē in venialib⁹ sit charitatis quādo inde sperak vtilitas: nō tn̄ omittere illud ex negligentia est mortale. Umbert⁹ tn̄ in expositione regule Augustini facit distinctionē de venialib⁹. dicit em̄ ꝙ cū venialia sint dispositio ad mortalia. Duplex est dispositio venialiū ad mortalia. quedā em̄ est dispositio ꝓpinqua: ⁊ quedā remota. Dispositio remota vt verbū ociosuz: leuitas: risus: aspectus vel audit⁹ curiosus nouitatū ⁊ hmōi. Dispositio ꝓpinqua est vel rōne multitudinis: vt in illo q̄ assidue sine numero hec cōmittit: vel rōne magnitudinis: vt sunt aliqua mēdacia multū scandalizatiua: ⁊ aliqne detractiones ⁊ hmōi: vel rōne cōnexionis cū mortali: sicut sunt colloquia impudica ⁊ risus fitus circa mulierē ⁊ hmōi. Sicut ergo aliquis videns aliū incedentez p viā credit ꝙ statim incurret periculū mortis peccaret nisi retraheret euz. Ita pōt aliquis peccare mortaliter nisi corrigat fratrē de hmōi venialib⁹ que sunt dispositio ꝓpinqua ad mortale. vt est petulentia de qua loquit Aug. in regula. Tenemur ergo ad correctionē fraternā p̄ceptorie. de venialib⁹ interduz nō inquātū venialia: sz inquātū ad mortalia inducētia. In alijs casib⁹ q̄uis nō teneamur de necessitate ad correctionem de venialib⁹: tn̄ est de expediētib⁹ ad saluē. i. vtilibus Dec Umb. Item omissio correctionis fraterne de mortalibus q̄n nō sperak emendatio fratris: nō est mortale: immo fieri nō dz. Item de mortalib⁹ publicis ⁊ notoriis nō hz locū p̄ceptū de fraterna correctiōe. Sed de illis intelligit illd apl's. Peccātē corā oib⁹ argue. vt ceteri timorē habeāt. Un̄ Aug. Que peccank corā oib⁹ corrigenda sunt corā oibus: q̄ peccank secretius corripienda sunt secretius. Distinguete tempora ⁊ cōcordes scripturas. ij. q. j. si peccauerit.

Correctio fraterna pōt esse mortalis omittendo tripliciter.

Nō corregēdo fratrē quis peccat mortaliter.

§. III. Secūda negligētia

peccatū impedit correctionē fraternā.

que cōmittit in correctione fraterna est defectuosa seu infructuosa cōiter q̄n corrigens est pctōr. Dicit em̄ aplus ad Rom. ij. In quo aliū iudicas teipm̄ cōdēnas. Sibi em̄ dicit pōt illud Prouer. Medice cura teipm̄. ⁊ Jsid⁹ in li. de sum mo bono. Nō dz alioz vitia corrigere q̄ vitijs est subiect⁹. Propterea dicit pſ. Justus corripiet me. quasi diceret. nō pctōr: q: nō est dign⁹ corrigere alienа vel idoneus q̄ pp̄ijs detinek. Sciendum tn̄ p̄o hmōi declaratione ꝙ correctio delinquentis ptiner ad aliqnē inquantū viget in eo rectus iudiciū rōnis. pctm̄ aūt nō tollit totum bonū nature: quin remaneat in eo aliqd de recto iudicio rōnis. ⁊ sm̄ hoc pōt sibi cōpetere alterius delictū arguere. sed tn̄ per cētm̄ p̄cedens impedimentū quoddā correctioni affertur ꝓpter tria. Primo quidez ex pctō p̄cedenti indign⁹ reddit vt aliū corrigat de minori pctō si ipse corrigens manus cōmisit. Un̄ sup illud Mat. vij. Quid aūt vides festucā ⁊c. dicit Hiero. De his loquit qui cum mortali crimine detinentur obnoxij minora peccata fraterna rōnabiliter nō p̄cedūt. Sc̄do redditur indebita ꝓpter scandalum q̄ sequit ex correctione si pctm̄ corripientis sit manifestū: q: videť ꝙ ille qui corrigit nō moueak ex charitate: sed ad ostentationē. Un̄ sup illud Quō dicis fratri tuo ⁊c. exponit Chrysostom⁹. Quo p̄posito pura ex charitate: vt salues primū tuū: nō q: teipm̄ ante saluares. Uis ergo nō alios saluare: sz ꝙ bona doctrina malos actus celare ⁊ scientie laudez ab hoibus quērere. Tertio ꝓpter superbiā corrigentis. inquantū sez aliqs p̄opria peccata paruipēdens seipm̄ p̄fert p̄eximo suo in corde pctā primi austera seueritate diiudicans acsi ipse esset iustus. Unde Aug. in lib. de sermone dñi in mōte ait. Accusare vitia officiū est bonoz. qō cū mali agunt alienas partes faciūt. Quō aūt quis debeat corrigere docet idem Aug. dicens. Cogitem⁹ cū aliquem reprehendere nos necessitas cogit vtrū tale vitiū sit qō num̄ habuim⁹. ⁊ tunc cogitem⁹ nos hoies esse ⁊ habere potuisse: vel ꝙ habuimus ⁊ iam non habem⁹. ⁊ tunc tangat memoria cōmunis fragilitas vt illā correctionem nō odiū sed mia p̄cedat. Si aūt inuenim⁹ nos in eodem vitio esse nō obiurgemus: sed cōgemiscam⁹ ⁊ ad penitendū inuicez inuitem⁹. Paret ergo ex his ꝙ peccato: si cū humilitate corrigat delinquētem nō peccat. Nec ꝙ hoc nouā sibi damnationē acquirit: sz ꝙ hoc vel in cōscientia fratris vel saltem in sua p̄o pctō p̄ereptо cōdemnabiler se esse ostendat: nō aūt deobligatur pctō: quicūq̄ ab isto p̄cepto: nec pōt dici ꝑplexus: q: pōt cōteri de pctō. ⁊ penitere ⁊iam nō erit pctōr. vel etiaz vt dictū est humiliter corrigēdo: p̄cipue fraternaliter nō peccat. Nec excusank subditi quin teneanť correctione fraterna p̄latos suos corrigere delinquētes: si vt dictū est sperak emendatio eoz ꝙ ipsam. Est em̄ fraterna correctio actꝰ charitatis. ⁊ ideo ptiner ad vnūquēq̄ respectu cuiuscunq̄ psone ad quē charitatem dz hre si aliqd in eo corrigibile inuenak. Uerū in correctione qua corrigūt subditi p̄latos dz modus cōgruus adhiberi: vt. s. nō cū p̄teruia ⁊ duricia: sed cū māsuetudine ⁊ reuerentia corrigank. Un̄ aplꝰ. s. ad Tim. v. ait. Seniorē ne increpaueris sz obsecra vt patrem. Et ideo Diony. redarguit demophilus monachū: q: sacerdotem irreuerēter correxerat eū patriens ⁊ de ecclia eiiciens. hec bea. Tho. vbi. s. Ad hoc facit vt notat Greg. in pastorali exemplū Nathan ꝓphete cū corripit dauid de adulterio cōmisso occulte: q: sub silētio diuitis q̄ occiderat ouem pauperis: vt p̄pararet cōiuiū pauperi hospiti ⁊c. sup quo dauid iudicauit illum ⁊ dignū morte ⁊c. Ex qua sūia inde sumpta occasione vrbane redarguit eum. ⁊ ille subdito emendatus est. hist⁹ia habes. ij. Reg. xij. In huius figurā dicit Exo. xix. Bestia q̄ tetigerit montē lapidabitur. qō fit cum subditus bestialiter seu p̄oruе corrigit p̄latum. qui ratione dignitatis: quia altio: cereris ex officio dicitur mons. Et. ij. Regum. vj. capitu. narratur

quō subditi fratrne correctioni debent se hre circa suos p̄elatos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Etiã publice pñt corrigi.

q̃ ozã paulus fuit a dño: q: tetigit arcã dei q̃ designat prelatũ. ꝓtractaũt ozẽ qñ irreuerẽter obiurgak vel ei detrahit Sciendũ etiã fm Tho. vbi. s. q̃ vbi imineret piculũ fidei etiã publice essent prelati a subditis arguẽdi. vñ ꝛ paulus q̃ erat subdit⁹ petro: q: ipe papa ꝛ ille eps: ꝓpter iminens periculũ scãdali circa fidẽ: Petrũ publice arguit. ꝛ sicut dicit glo. Aug. ad Gal. ij. Ipse petrus exemplũ maioribꝰ triꝫbuit vt ficubi forte rectũ tramitẽ reliquissent ne dedignentur a posteriorib⁹ corrigi. ar. dist. viij. qui contẽpra. Et quis presumere se esse melioꝛẽ simplr q̃ prelat⁹ suus videak esse presumptuose supbie: tñ estimare se esse melioꝛẽ quãtũ ad aliq̃d nõ est presumptiõis: q: nullus est in hac vita q̃ nõ habeat aliquez defectũ. Et desiderãdũ est q̃ cũ aliqꝫ monet prelatũ nũ nõ ꝓ hoc maioꝛẽ se estimat: sz auxiliũ impartik ei. Qui quanto in loco superioꝛi: tanto in periculo maioꝛi versatur. fm Aug. in regula. Tho. vbi. s. ar. iiij.

§. IIII. Tertia negligentia

modus fraterne correctionis,

circa correctionẽ fraternã: que cuz sit actꝰ charitatis: ideo opꝫ q̃ fiat cũ mõ q̃ modus est q̃ fiat fm charitatẽ. ꝛ ideo dicit. in mia increpabit me. Misericordia aũt effectus charitatꝫ. modus aũt fm charitatẽ est modus ꝛ forma tradita a xpo in euãgelio: q̃ de necessitate ꝓcepti est fm Tho. vbi. s. ij. ij. q. xxxiij. ar. vij. vt videlꝫ denũciationẽ ꝓcedat secreta admonitio i pctis. s. occultꝫ q: secũ publicis in q̃b⁹ nõ est necessariũ secretã admonitionẽ ꝓcedere denũciationẽ. ꝛ hoc q: nõ tm̃ adhibẽdũ ẽ remediũ ei q̃ peccauit vt melioꝛ fiat: sz etiã aliis in quoꝛ noticiã venit vt nõ scãdalizentur. et sic publice fieda. Sz q: in pctis occultis põt parari offensa primoꝛũ: io adhuc distinguendũ. Quedã em̃ pcta occulta sunt q̃ sunt in nocumẽtũ primoꝛ: corpale vel spuale. puta si aliqs occulte tractet quõ ciuitas tradak hostib⁹: vel si hereticus hoies puatim a fide auertrat. q: em̃ in hmõi casib⁹ q̃ occulte peccat nõ solum̃ in se peccat: sz etiã in alios: statim opꝫ ad denũciationẽ ꝓcedere omissa fraterna correctione: vt hmõi nocumentũ impediat: nisi forte aliqs fuerit ita timoratus q̃ statim̃ p secretaz admonitionẽ posset hmõi malum impedire. Quedã do pcta occulta sunt q̃ sunt solũ in malum peccãtis ꝛ eiꝰ in quẽ peccat. vel q: a peccãte lederis vel saltem ex sola noticia. ꝛ tũc ad hoc solũ tenẽdum est vt fratri peccãti subueniat. ꝛ tũc sicut medicꝰ coꝛpalis si sanitatẽ infirmo põt inferre fine alicuiꝰ mẽbri deciñe hoc facit. si aũt nõ põt abscindit mẽbrũ min⁹ necessariũ: vt vita totius cõseruet. Ita ille q̃ studet emẽdationi fratris ad quã ordinatur fraterna correctio dz si põt sic fratrẽ emẽdare quãtum ad cõscientiã vt fama eiꝰ cõseruet q̃ vtilis est. Primo q̃dẽ ꝛ ipsi peccãti nõ solũ in tpalibꝰ in q̃b⁹ quantũ ad multa hõ patit detrimentũ amissa fama. fꝫ etiã quãtũ ad spualia: qꝛ pre timoꝛe infamie multi a pctõ retrahunt. Vñ qñ se infamaros cõspiciũt irrefrenate peccãt. Et io Hiero. di. Corripiẽdus est seoꝛ: suꝫ frater ne si semel pudoꝛẽ aut verecũdiã amiserit: pmaneat in pctõ. Sco do dz ꝓseruari fama peccatis fratris. q: vno infamato alij quodãmõ infamant. fm illud Aug. ad plebẽ hypponẽ. Cũ de aliq̃b⁹ q̃ scrm̃ nomẽ ꝓfitentẽ aliq̃d crimin̄is vel falsi insonuerit vel veri patuerit: instanter satagũt: ambiũt: vt de oib⁹ hoc credak. Tertio q: ex pctõ vnius publicato: alij puocant ad peccãdũ. Verum q: scia. s. bona ꝓferẽda est fame voluit deꝰ vt saltẽ cũ dispõdio fame fratris cõsciẽtia p publicã denũciationẽ a pctõ liberet. Et sic ptz de necessitate ꝓcepti esse q̃ secreta admonitio in hmõi occultis publicã denũciationez ꝓcedat. Nec est ꝺ q̃ Joseph accusauit fratres suos apud patrẽ de crimine pessimo. Gen. xxxvij. nec legit ibi q̃ ꝑmiserit secretã admonitionẽ. q: fm Tho. quis nõ sit scriptũ: credendũ est q̃ peccatũ ꝓius admonuerit. vel dici põt q̃ publicũ erat pctm̃ interanantes fratres. vñ dicit pluraliter accusauit fratres. Et etiã Petrus ananiã ꝛ sapphyrã occulte defraudãtes de pcio agri publice denũciauit pctm̃: sine ꝓcedenti admonitiõe. vt ptz Act. v. hoc fecit vt exemplum̃ oꝛ: dei cui oĩa pcta etiã occulta sunt

Quare petrus

Sic corrigat q̃s q̃ alterꝫ vt fama ꝓseruet.

ei vt publica: cuiꝰ reuelatiõe pctm̃ illius cognouit ꝛ punivit. Xps etiã cũ pctm̃ Jude ꝓditoris haberet vt publicus inquãtũ deꝰ: vñ ꝛ ꝓdere poterat nõ tm̃ publicauit: sz obuis obscuris eũ de pctõ admonuit vt nobis exẽpluz ꝓberet. q. s. vnus. Simili nõ est ꝑtra q̃ religiosi in capꝰlo de culpis seinuicẽ ꝓdicent ꝑtermissa admonitione: q: illa sunt venialia nõ infamatoria in q̃bus nõ hz locũ ꝓcepti fraterne correctiõis: sz si esset aliq̃d tale p q̃d frater infamaret̄ contra ꝓceptũ ageret q: p hũc modũ pctm̃ fratris publicaret. Itẽ qñ prelatus in visitatiõe vel alꝫs pãpit q̃ sibi dicat q̃d q̃s sciuerit corrigẽdũ: intelligendũ est saluo ordine fraterne correctionis nue ꝓceptũ fiat ad oẽs: siue ad aliquẽ specialiter. Sz si prelatus p̃aperet expresse ꝺ hũc ordinẽ a dño ꝓstitutũ: ꝛ ipe peccaret pcipiẽs: ꝛ ei obediẽs. q: ꝺ ꝓceptũ dñi ageret: vñ tũc nõ est ei obediẽdũ: q: prelatus nõ est iudex occultoꝛ: sz solus deꝰ: vñ nõ hz ptãtem aliq̃d ꝓcipiendi in occultis: nisi inquãtũ p aliqua indicia manifestant: puta p infamiã vel p aliquas suspitiões in q̃b⁹cãsib⁹ põt prelatus pãpere eodẽ mõ sicut iudex secularis vel ecclesiasticus exigere iuramentuz de veritate dicenda. Tho. vbi. s. Vñ ꝛ Urbanus papa. De manifestis loq̃mur. occultoꝛũ em̃ cognitor ꝛ iudex est deus. dist. xxxij. erubescãt. Sciendum̃ post admonitionẽ secreto factã semel vel pluries quousq̃ habeat spes emendationis eiꝰ p hanc viã ꝓcedendũ est vlterius. s. ad ꝓductionẽ testiũ: ꝛ hoc nõ nisi cũ sperak q̃ p tales testes inductos ille debeat emẽdari q̃ secretã admonitionez nõ se a vitio cõtinebat. Nã p hũc modũ si nõ ꝓbabiliter crederek emẽdatio nõ sunt testes inducendi: sz defferendus. Inducunt aũt testes ꝓpter tria fm Tho. Primo ad ostendendum̃ q̃ sit pctm̃ de quo aliquis arguit. vt dicit Hiero. Scõo ad cõuincendum̃ de actu si actus iteret. vt dicit Aug. in regula. Tertio ad ostendendũ q̃ frater admonens fecit q̃d in se est ad emẽdationẽ fratris paraduz fm Thom. Idcirco aũt voluit deus teneri hunc ordinẽ in fraterna correctione: q: de vno extremo nõ transit̃ quenieter ad aliud nisi p medium. In correctione aũt fraterna voluit dñs q̃ principiũ esset occultũ: dũ frater corriperet fratrem inter se ꝛ ipm̃ solũ. Finẽ aũt voluit esse publicũ: vt sz ecclesie denũciaret: ꝛ io cõuenienter in medio ponitur ꝓductio testiũ vt primo paucis indicet pctm̃ fratris q̃ possunt ꝓdesse ꝛ non obesse: vt saltem sic fine multitudinis infamia emendet. ꝛ q̃d Aug. dicit in regula q̃ pctm̃ fratris occultũ priusquam ꝓpono debz ostendi q̃ sz testibus: intelligenduz est q̃ prius dicak prelato q̃ testib⁹ fm q̃ prelatus est quedã ꝑsona singularis q̃ magis põt ꝓdesse q̃ alij: nõ aũt q̃ dicak ei tanq̃ ecclie. i. ficut in loco iudicis residenti. Est ergo seruandus iste oꝛdo vt primo secrete corripiatur frater delinquens de suo peccato occulto: cũ p hanc correctionẽ sperak emendatio ꝛ nõ aliter: deinde prelato vt ꝑsone puate intimet vt admoneat: tertio testib⁹ ꝑsonis maturis ꝛ discretis dicak. i. coram eis corripiak si p hũc modũ sperak emendatio ꝛ nõ aliter ꝛ ibi priuata correctio nõ ꝓficuabit: quarto dicẽdũ est ecclie. i. prelato accusando si põt ꝓ ꝓ sufficientes ꝓbationes ostẽdere: ꝛ sperak correctio illius p hoc vel saltem denũciando. Prelatus aũt habita sufficienti ꝓbatione de illi precipe vt desistat: q̃d si nõ facit ecclesiã non audit: vñ ꝓpter ꝓtumacia excõicãdus est: ꝛ tũc excõicat⁹ sit tibi sic ethnicus ꝛ publican⁹. i. alꝫs nõ vites eũ si nõ excõicek q̃is ecclesiã nõ audiat. i. nõ obediat: nõ ꝓpter ꝺ opꝫ eũ vitare. arg. ij. q. j. multi. Cũ tenek iste modus ꝛ ordo. tũc correctio est in mia ꝛ charitate. fm illud pͤs. Corripiet me iustus in misericordia. aliter male fit ꝛ cõtra miam ꝛ charitatem vt cũ publicak ꝑincipe. Et tunc vt dicit Augu. nõ est corrector: sed ꝓditor. ij. q. j. si peccauerit. Item queritur circa hanc materiã vtrum sciens peccatũ ꝓximi ꝛ referens illud statim prelato suo ante factã admonitionem secretã peccet mortaliter? videtur q̃ sic. quia contra ordinem datum a christo de fraterna correctione agit. Respondeꝰ fm Tho. in quodlibet. Jn his distinguendũ est de cõditione

In capitulis.

In visitatione.

Secrete frater dz corripi.

inducũt testes in correctione.

In pctõ denũciando dz fieri distinctio.

Sciens pctm̃ alterius q̃d alter ignorat quõ facere debebat.

referens prelato pctm̃ fratris an peccet.

subditi ꝛ prelati. Nã si ego scio q̃ frater ꝑ me corrigek: tũc nõ debeo denũciare prelato. Si aũt hoc meliꝰ fiat ꝑ prelatũ: ꝛ prelatus nihilominꝰ sit pius et discretꝰ ꝛ spualis non hñs odiũ vel rancorẽ ad illũ subditum: tũc põt denũciare sibi: nec tũc dicit eccle: q: nõ dicit ei vt prelato eccle: sz vt ꝑuate ꝑsone ꝓficienti ad correctionẽ ꝓximi ꝛ emẽdationẽ. Sed ꝓpter cõditiões diuersas prelatoꝝ ꝛ subditoꝝ nõ põt hoc dari iudiciũ gñale: vel q: prelatus mouek odio ad subditũ: vel q: subditꝰ nõ recipet bñ ꝺba prelati. ꝛ io in oib⁹ his hoc est tenendũ ꝑ regula q̃ in his fuãda est charitas. ꝛ q̃d melius ex ꝓdictis videk. ꝛ fi hoc intẽdat. Emendationẽ fratris vel cautelã in futurũ ꝛ ꝓuet quãtũ põt bonũ charitatis nõ peccat denunciando. Si aũt denũciat vel prelato vel amico luo vel cuicũq̃ ex malicia vt cõfundak ꝛ deꝑimak peccat mortaliter. si aũt ex cautela hocaliqui dicit: ita tamẽ q̃ inde nõ aliud vel infamia vel vitupiũ eueniat deliquenti nõ est mortale licet icaute agat. hec Tho. Dicit etiã Richar. in. iiij. di. xxx. q̃ ꝓpter fratris correctionez facta ꝑ admonitionẽ secretã nõ teneoꝰ desistere a secreta denũciatione prelato fiẽda: q: valet ad ꝓcauẽdũ fratri a recidiuo: nec est in ꝓiudiciũ fame fratris si talis est prelatus q̃lis esse dz. Si tñ p signa valde probabilia crederek q̃ ex illa denũciatione fratrẽ correctũ infamare vellet: tũc crimẽ fratris veraciter correcti sibi denũciari nõ deberet. hec Rich. Sz si ille nec illũ infamaret: sz delinquẽs ita videk emendat⁹ q̃ nulli dubiũ est de recidiuo: nõ videk q̃ debeat dicere: er q̃ nil fructꝰ sequit: immo male faceret denũciãdo etiã prelato fm Umber. Notãdũ etiã fm Rich. in. iiij. q. i pctis denũciãdis cõsideranda vtrũ pctm̃ sit oĩno occultũ: aut ad noticiã aliquoꝝ deueneriat: aut in ꝓptu sit vt deueniat. Si autẽ pctm̃ iã ad aliquoꝝ noticiã deuenit: tũc dz denũciare ei q̃ hz potestatẽ corrigẽdi: vt q̃ sunt scãdalizati de culpa edificẽtur de pena. si aũt nõdũ in publicũ deuenit: sed est in via deueniẽdi: tũc est denũciãdũ vt scandalo futuro occurrak. Si aũt sit oĩno occultũ: tũc cõsiderãdũ est vtrũ emẽdatio peccãtis expectari ꝑ abilis põt aut non. Ad q̃dẽ de facili aduerti põt si cõsidereꝰ vtrũ aliqs ex elatiõe vel passione peccauerit siue ex malicia vel infirmitate: q̃d idẽ est dicere Quod q̃dẽ ꝓpedi põt ex cõditiõe peccãtis et ex iteratiõe actꝰ: q: si aliqs frequẽter ꝛ sine freno i aliq̃d pctm̃ lapsus est: signũ est q̃ ex malicia peccat ꝛ nõ facile emẽdetur. Si aũt semel occasione pctĩ oblata in pctm̃ ruit: ꝛ postea trisiciã ꝛ verecũdiã ostendit de pctõ: signũ est q̃ pctm̃ fit ex passione ꝛ q̃ de facili emẽdek. Si ꝑ emẽdatio speretur: debz ꝓcedere admonitio ꝛ differri denũciatio quousq̃ videak admonitiõis effectꝰ: precipue si emẽdationẽ ꝓmittit. Si aũt est infectiuꝰ alioꝝ q̃ nõ emẽdet nisi imineret occasio fiẽdi in pctm̃ ruẽdi quã declinare nõ vellet admonitꝰ: tũc em̃ dz prelato denũciari ne in ꝓcipitiũ ruat. Si aũt non sperek emendatio: tũc cõsiderãdũ est an illud pctm̃ sit alioꝝ infectiuꝰ sicut hereticus: fornicatio: ꝛ hmõi. aut cedat in dãnũ aliq̃d alteriꝰ: sicut furtũ homicidiũ ꝛ hmõi. Si autẽ pctm̃ nõ est infectiuũ alioꝝ vel dãnificatiuũ: potest denũciatio differri q̃usq̃ videak admonitiõis effectꝰ: pcipue si emendationẽ ꝓmittit. Si aũt est infectiuũ alioꝝ dz denũciari prelato vt gregi suo caueat. Sẽp em̃ bonũ multoꝝ dz ꝓponi bono vni⁹. Vñ ꝛ fama vni⁹ negligi dz vt innocẽtia vel fama multitudinis cõseruek. Si aũt ꝑgat i dãnũ corpale alteriꝰ: dz fieri cõparatio dãni illi⁹ tpalis ad damnũ fame ĩstius. ꝛ illi dãno q̃d ꝓpẽderat magis obuiãdum. Dicit etiã Rich. q̃ nisi certissimis signis appeat ignorãtia vel exaspatio. i. turbatio futura corrigẽdi non dz fraterna correctio ꝑtermitti. Et si cũ q̃s corrigit turbari videt aliquantulũ postea in se reuersus se corrigit. Sed q̃d si q̃s sciat pctm̃ aliqd alteriꝰ: vel impedimẽtũ imminentij aut irregularitatẽ: aut aliqd hmõi: q̃d ille ignorat. puta scit aliquẽ nõ rite ordinatũ vel nõ baptizatũ et videt eum ministrare in sacris: vel scit illũ excõicatũ: aut scit aliquẽ vxorẽ habere quã de iure nõ põt ꝓpter impedimẽtũ ꝓsanguinitatis vel affinitatis ꝛ hmõi. aut etiã detinere rem alienã ꝛ hmõi. Quid i hmõi casib⁹ fieri dz nunq̃d illũ ignorantẽ auisare dz et admonere de defectu suo. Rñ. fm Guil. Si cõmode põt eũ admonere de tali defectu: ꝛ credit ꝓsonã illã ꝓfuabilez esse ꝛ corrigibilẽ inde. dz manifestare sibi. alꝫs peccaret: q: si laboꝝat hñs talẽ defectũ ignorãtia crassa ꝛ supina nõ excusak. Si ignorãtia ꝓbabili adhuc dz ei dicere. nã etsi inde nõ peccat excusatus ignorãtia facti: tñ inde sequit ꝓculũ vel dãnũ aliẽnũ ꝛ iniuria sacramentorum. Sed si sit ꝑsona inꝑsuabilis ꝛ incorrigibilis ꝛ timek de scãdalo eius sufficit si dicat prelato nõ accusando nec denũciando: sed simplr significãdo. Et si est tale quid vbi sit periculũ alioꝝ vel dãnũ: ꝛ põt ꝓbare in iudicio retinetur si credit iudicẽ exhibiturũ iusticiã. Secus vbi nõ est periculum vel damnũ alioꝝ: vel si est: ꝓbare nõ põt. arg. ij. q. vij. c. pleriq̃. vel etiam si probaret non fieret iustitia: nec adhiberek remediũ. ar. xj. q. iij. qñ. Idem videtur de denunciatione fienda prelato super crimine quãdo est ita malus vel negligens q̃ nihil ex hoc faciet ad ꝓidendum. Inutilis enim videtur ꝛ frustra.

Observantes die sabbati iudaizant.

Observatio festi nõ est figuralis.

¶ De negligentia circa obseruationẽ festoꝝ vbi agitur quomodo festa debeant celebrari. Capitulũ. vij.

Certinet ad negligentiam seu toꝛpore circa ꝓcepta omissio celebrationis festoꝝ. Tertiũ em̃ ꝓceptum decalogi est illud. Memẽto vt die sabbati sanctifices. Exo. xx. Hoc ꝓceptu litteraliter intellectũ fm Tho. ij. ij. q. cxxij. ar. iij. est partim moꝛale ꝛ partim cerimoniale. Moꝛale quidẽ quãtum ad hoc q̃ homo deputet aliqd tẽpus vite sue ad vacandum diuinis. Inest em̃ homini naturalis inclinatio ad hoc q̃ cuilibet rei necessarie deputek aliqd tẽpus sicut ad potalẽ refectionẽ: somno ꝛ aliis hmõi. Vñ etiã et spuali refectioni qua mens hois in deo reficit fm dictamẽ naturalis rõnis aliqd tps deputatũ ad vacandũ diuinis cadit sub ꝓcepto moꝛali. Sed inquãtũ in hoc ꝓcepto determinatur speciale tẽpus in signum creationis mũdi sic est ꝓceptũ cerimoniale. Similr cerimoniale est fm allegoricã significationez ꝓout fuit figura future quietis xpi in die sabbati in sepulcro. Et sic fm moꝛalẽ significationem ꝑtinet significar cessationẽ ab oi actu peccati: ꝛ quietem mentis in deo: ꝛ fm hoc est quodãmodo generale ꝓceptũ. Sed similiter etiã cerimoniale est fm significationẽ anagogicã ꝑtinet scilicet figura futurã quietẽ fruitionis in deo: q̃ erit in patria. Preceptũ ergo de sanctificatiõe sabbati ponit inter ꝓcepta decalogi inquãtũ est moꝛale nõ inquãtũ est cerimoniale. i. quãtũ ad determinationẽ illius diei. Cerimonialia aũt cessant in noua lege. vñ q̃ obseruarer nũc die sabbati q: in lege moysaica mandatũ: iudaizaret ꝛ moꝛtaliter peccaret ꝛ dicunt tales obseruatores sabbati sequaces et ministri antixpi qui faciet custodiri sabbatũ ad cõplacendũ iudeis: vt dr. de conse. di. iij. puenit. Succedit autẽ obseruantie sabbati in noua lege obseruãtia diei dñice non ex vi ꝓcepti legis diuine: sed ex cõstitutiõe ecclesie ꝛ ꝑsuetudine populi christiani. dicit em̃ de cõse. di. iij. pnunciandũ. Omnẽ die dñicum ob reuerẽtiam resurrectionis Jesu christi dñi nostri de vespera usq̃ ad vesperã ne a iudaismo capiank scz ꝓcipimus obseruari. Nec hmõi obseruatio est figuralis sicut fuit obseruatio sabbati in veteri lege: ꝛ ideo non est ita arcta ꝓhibitio opandi in dominica die fm Tho. vt ꝓhibeban̄ opa in die sabbati sicut decoctiones ciboꝝm ꝛ alia hmõi. Et etiã in quibusdã operib⁹ ꝓhibitis facilius ꝓpter necessitatem dispensak in noua q̃m in veteri lege: qꝛ quantulũ postea in se reuersus se corrigit. Sed q̃d si q̃s sciat pctm̃ aliqd alteriꝰ: vel impedimẽtũ imꝑimonij aut irregularitatẽ: aut aliqd hmõi: q̃d ille ignoꝛat. puta scit aliquẽ nõ rite ordinatũ vel nõ baptizatũ et videt eum ministrare in sacris: vel scit illũ excõicatũ: aut scit aliquẽ vxorẽ habere quã de iure nõ põt ꝓpter impedimẽtũ ꝓsanguinitatis vel affinitatis ꝛ hmõi. aut etiã detinere rem alienã ꝛ hmõi. Quid i hmõi casib⁹ fieri dz nunq̃d illũ ignorantẽ auisare dz et admonere de defectu suo. Rñ. fm Guil. Si cõmode põt eũ admonere de tali defectu: ꝛ credit ꝓsonã illã ꝓfuabilez esse ꝛ corrigibilẽ inde. dz manifestare sibi. alꝫs peccaret: q: si laboꝝat hñs talẽ defectũ ignorãtia crassa ꝛ supina nõ excusak. Si ignorãtia ꝓbabili adhuc dz ei dicere. nã etsi inde nõ peccat excusatus ignorãtia facti: tñ inde sequit ꝓculũ vel dãnũ aliẽnũ ꝛ iniuria sacramentorum. Sed si sit ꝑsona inꝑsuabilis ꝛ incorrigibilis ꝛ timek de scãdalo eius sufficit si dicat prelato nõ accusando nec denũciando: sed simplr significãdo. Et si est tale quid vbi sit periculũ alioꝝ vel dãnũ: ꝛ põt ꝓbare in iudicio retinetur si credit iudicẽ exhibiturũ iusticiã. Secus vbi nõ est periculum vel damnũ alioꝝ: vel si est: ꝓbare nõ põt. arg. ij. q. vij. c. pleriq̃. vel etiam si probaret non fieret iustitia: nec adhiberek remediũ. ar. xj. q. iij. qñ. Idem videtur de denunciatione fienda prelato super crimine quãdo est ita malus vel negligens q̃ nihil ex hoc faciet ad ꝓidendum. Inutilis enim videtur ꝛ frustra.

Universidad de Deusto

Sunt autē vltra diē dn̄icā multa alia festa instituta ab ecclesia ex p̄cepto custodiēda. ⁊ in.c. pnūciandū. de cōse. dis. iij. ponunt vltra dn̄icā ista festa. s. festum p̄recostes cum duob⁹ diebꝫ sequentib⁹. Natiuit⁹ aūt dn̄i nr̄i iesu xp̄i cū trib⁹ sequētib⁹. s. festo. b. Stepha. s. Jo. euāgeliste. ⁊ Jnno. Circuncisio dn̄i. Epiphania ⁊ Ascēsio xp̄i. Purificatio virḡis Marie. Assumptio eiꝰ ⁊ natiuitas ip̄i⁹. Natiuitas Jobis bap. Festa. xij. apl̄oꝝ. Festū oīm scr̄oꝝ. Festum sancti Michaelis de mēse septēb⁹is. Festū. s. Siluestri. s. Martini. s. Laurētij. ⁊ in singulis ep̄atibus ille festiuitates quas ep̄i cū clero ⁊ pp̄lo durerint solēniter celebꝝndas. ⁊ dicit ibi glo. ℔ verū esse de festis scr̄o: q̄ sunt canonizati. Iz em̄ p̄uata oratio posset dirigi ad quēlibet quē q̄s existimat esse cū xp̄o. tñ oratio solēnis q̄. s. fit in missa vel diuino officio fieri nō dz nisi ad canonizatos. Videt etiā ex illo textu. c. pnunciandū. q̄ eps solus nō possit indicere festa celebꝝnda nisi pp̄is acceptet. Jtem festū crucis quod est de mēse maij. s. inuētionis est p̄ceptū. de cōse. di. iij. crucis. Festū cōpis xp̄i p clemētiā. ex de reli. ⁊ ve. sanc. si dōm. De quib⁹dā tñ festis est dubiū vtrū debeāt celebrari. s. p cessatiōnē ab opib⁹. ⁊ de festis quattuoꝝ doctoꝝ. Ambrosij Augustini Hieronymi ⁊ Gregorij. mandant celebrari solēniter sub officio duplici. ex de reli. et ve. san. c. gloriosus. lib. vj. Et dz Jo. an. videat tenere q̄ etiā sunt celebrāda p cessatiōnē ab opib⁹: tñ cōsuetudo q̄ est optima legū interp̄es est in p̄iudiū: q: nullibi pene custodiunt. Sed nec ista cōsuetudo ecclie ℔ sonat ex̄pse p hoc q̄ mādet celebrari sub officio duplici: cū multa festa celebrent sub officio etiā toto duplici: ⁊ tñ nō sunt in p̄cepto. Peritos viros ⁊ timoratos audiui ℔ sentire. s. q̄ non sunt in p̄cepto: ⁊ vidi declarationē quādā factā p Eugenium. iiij. ad reḡsitionē quoꝝdam sup hoc seu dispēsationē. s. q̄ non intēdebat fideles obligari. Et idē videt dicendū de Marco ⁊ Luca euāgelistis: nisi q̄ istoꝝ festa communi⁹ ⁊ pleni⁹ celebrant p cessatiōnē ab opib⁹. Et hoc attēdēdū q̄ vbi ista celebrant plene seruāda sunt. ar. di. xj. in his. Illa etiā festa de quous nulla fit mētio in corpe iuris vel extrauagātib⁹: si de cōi more oīum celebrant seruāda sunt sicut festum. b. Nicolai et fortē Antonij. q̄ autē solū sunt in vna ciuitate vel p̄ria in illa seruāda sunt. Sicut em̄ cōsuetudo gn̄alis facit legē gn̄alem si est rōnabilis ⁊ p̄scripta. ita ꝓsuetudo ꝑticularis legē ꝑticularē illos ligās vbi seruat. ar. di. xij. illud. ⁊ c. illa. Festū visitatiōis bt̄ Marie q̄n. s. visitauit Elizabeth q̄ celebratur infra octauas apl̄oꝝ ab Urba. vj. fuit p̄ceptū: s. q: nūq̄ fuit receptū vel custoditū nec forte publicatū. iō non obligat nūc certi obligaret nō tñ illos q̄ non erāt sub obedientia illi⁹: ⁊ bñdicti. Festū cōceptiōis bt̄ Marie q̄ a q̄busdā celebrari tolerat ab eccl̄ia: ⁊ hoc rōne scr̄ificationis in vtero facte: nec est in p̄cepto: nec etiā festū nūs. Festū dn̄i annūciatiōis etsi nō p̄tineat iter alia festa p̄cepta. de cōse. di. iij. pnūciandū. q: adhuc forte nō erat institutū. tñ. pculdubio obseruādū: vt ex̄ de ferijs. c. cōquestus: De faciēdo festum trinitatis cōsuetudo seruanda est. ex̄. e. qm̄. Hodie tñ ex mādato Jo. xxij. fit ℔ festū p̄uniuersalē ecclīaz. Quedam alia festa q̄ erant in p̄cepto sunt abrogata p ꝺ̄iā consuetudinē: vt cōiter ꝺ̄: quoad cessationē ab opib⁹: et isti sunt tres dies rogationū. Jtez. vij. dies passionis dn̄ice. i. hebdomada sancta. ⁊ septē resurrectionis. i. hebdomada pasche. erant antiquit⁹ in p̄cepto: vt ptz de cōse. di. iij. pnūciandū. s̄z hodie nō fuant nisi duo dies sequentes dn̄icā resurrectiōis ⁊ dies pascues: ⁊ feria. v. in cena dn̄i. De festo etiā Jnnocentū ⁊. b. Siluestri videt etiā standū cōsuetudini loco: ⁊ cōiter male custodiunt. Festū etiā dedicatiōis eccl̄ie etiā est abrogatū. Jtē cū ꝺ̄: ex. e. cōquestus. festa apl̄oꝝ seruāda intelligendū videt de p̄cipalio⁹ib⁹. q̄n videlicet fuerūt assumpti ad gl̄iam: nō de alijs vt̄ est festū cathedre Petri eiusdē ad vincula. Jobis ātē portā latinā cōuersionis Pauli vel cōmemoratiōis ei⁹. Nō em̄ dicit de certū oīa festa: s̄z indefinite. Sz ⁊ cōsuetudo pp̄ūm xp̄ianoꝝ q̄ est optima legū interp̄es. vt de cōsue. c. cū dilect⁹. ita seruat. Dubitat etiā a q̄busdā vtrū q̄n̄ p̄cepta transferūtur quoad officiū. cū scilicet occurrūt in dn̄icis aductus vel q̄ dragesime ⁊ hm̄oi. debeāt etiā trāsferri quoad cessationē ab opib⁹. Et dicendū q̄ nō: q: eccl̄ia statuit illa determinata die qua occurrunt custodienda: ⁊ nil vn̄q̄ ordinauit de remissione: etsi de translatiōe officij: ⁊ sic seruat cōsuetudo. Patet etiā hoc a simili. Nam si occurrat iciunium ecclesie vel ex voto in vna eadē die qua aliud iciunium ecclesie: puta vigilia Matthei vel Tho. apl̄i cū iciunio quatuoꝝ tēpoꝝ vel etiā sextam feriā hm̄oi q̄s ex voto habeat iciunare. nullꝰ dicit q̄ debeat alia die etiaz iciunare in supplementum: sed illa dies determinata satisfacit vtriq̄ ⁊ voto ⁊ iciunio ecclesie: sic ⁊ in ꝓposito. Festū sci Bartholomei alicubi celebrat. xviij. die Augusti. alicubi. xxv. Jn hoc seruandus est mos patrie. ex̄ eo. conquestus.

Festa q̄ eccl̄ia celebrat.

Cōsuetudo gn̄alis tanq̄ lex ē seruāda. text⁹ in. l. de q̄busdā. l. cū de cōsuetudine. ff.

De antiq̄patiōe festoꝝ in foro.

De cessatiōe operum in festo.

§. I. Feste aūt dicunt ferie

De feriis diuersis

eo. s. q̄ p̄stāt vacationē ab eis q̄ in foro iudicial⁹ agi cōsuerūt: vel dicunt ferie q̄si festiue. Feriarū autē q̄dā sunt repentine: que dā tēpoꝝ anee: q̄dā solēnes. Temporanee sunt q̄ dant pro fructib⁹ colligēdis: ⁊ sunt duoꝝ mensium gratia m̄ssū ⁊ vindemiarū. ⁊ fm diuersas regiōes citius aut tardius indicūtur aut p̄conizant. ff. de fer. l. p̄sides. ⁊ de offi. p̄cō. l. si in aliqua. Et in his nō p̄t fieri p̄cessus iudicialis: nisi de p̄sensu ptiū. ex̄ de fer. cōquest⁹. in fi. Repētine ferie sunt quas imperator: indicit vel p̄pter victoriaz quā fecit vel q: vꝛo: ē duxit: vel q: ei filiꝰ natus est: hm̄oi. Et dicunt repētine: q: repēte ⁊ subito indicunt. nullꝰ p̄ter p̄ncipē has idicere p̄t. C. de ferijs. l. nullo. Ferie ꝺ̄o solēnes sunt festa instituta ab eccl̄ia de q̄b⁹ dictū est. Vn̄ sicuitas vel dn̄s indicit seu mādat aliq̄ festū sub certa pena celebrari. pena quidē posset exigere a violatoribꝰ: ſ culpā nō incurrūt: q: nō ptinet ad eos festa p̄cipere: ⁊ in p̄mis ⁊ scd̄is ferijs. s. tēpoꝝneis ⁊ repētinis p̄t manualī opa ri: nō aūt in solēnib⁹: vt j. declarabit. Debet aūt incipi festum quoad cessationē ab opibus a vespa. i. sero vigilie et terminat in vespera festi. ex̄ eo. oēs. Et idē de die dn̄ica. de cōse. di. iij. c. pnunciādū. Vn̄ initiū festoꝝ ⁊ finis iuxta eoꝝ qualitatē ⁊ regionū ꝺ̄suetudines seruari dz. ⁊ sicut magnitudo eoꝝ exigit p̄us incipe ⁊ tardi⁹ finire. ex̄ eo. q̄m. Et vbi est de more generali aliquoꝝ artificū. vt barbitonsoꝝ. ⁊ hm̄oi. q̄ in sabbato vel vigilijs magnoꝝ festoꝝ laborant per duas horas noctis: q: tūc p̄sone magis occurrūt q̄ alijs diebꝫ potest tolerari talis mos: q: etiā de sero festi q̄ licet labꝛare die transacta nō laborant vsq̄ ad mediā noctem: ⁊ sic videtur admitti posse compensatio cōsuetudie facientes. ⁊ dominus Eugenius. iiij. super hoc requisitus etiam cum talibus dispensauit: vt percepi a fidedignis.

Inceptio festoꝝ.

§. II. De violatoribꝰ festoꝝ

rum dicit p̄s. lxxiij. loquens de p̄cōribꝰ. Dixerunt in corde suo cognatio eoꝝ simul q̄escere faciamus oēs dies festos dei a terra. fm Ifam intelligit de chaldeis q̄n ceperūt hierusalē fm Nicolaū de lyra. Vel de romanis cum destruxerunt hierusalē querētibus tollere cultū veri dei ⁊ eius festa. vel etiā moraliter de malis xp̄ianis q̄ cū cognatione eoꝝ. s. cū alijs malis ad hoc operā dāt vt violent festa: ⁊ ad nihilū deducant: siue laborando: siue vitijs in eis se implicando. Vbi notandum q̄ festum violatur ⁊ male celebratur ex triplici negligentia seu defectu.

¶ Primo q: non cauetur a defectibus criminalibus.

¶ Scḋo q: nō inhereꝫ actibus spiritualibus.

¶ Tertio q: non abstinetur ab operibus manualibus.

Dies dominica ē multum honorāda ⁊ maxime ob ea q̄ dē ihac die fecit.

Quid agendū ē in festo

§. III. Quantū ad primum

ffesta dz q̄s abstinere a pctis. p̄maxime diebꝰ festiuis: q: plꝰ hab violant ℔ impedire mentē fi moralia sunt a vacādo deo q̄ opa p̄ manualia. Vn̄ dicitur Leui. xxiij. de sabbato cui succedit moralia festa eccl̄ie. Dē opus seruile nō faciet⁊ in eo. s̄z opꝰ seruile est pctm̄. dicit em̄ tps Jo. viij. Dis qui facit pctm̄ seruꝰ est pcti. Et iō dicit. b. Tho. ij. ij. q. cxij. ar. iiij. q̄ magis facit cōtra p̄ceptum de scrificatiōe sabbati seu festi q̄ facit pctm̄ die festo q̄ q̄ facit aliq̄ op⁹ cōpale de se licitū. ⁊ Aug. dicit in li. de decē chordis q̄ meli⁹ faceret iudeꝰ in agro suo aliq̄ vile agere q̄ seditiosus in theatro in festo existere. ⁊ meli⁹ femine eoꝝ die sabbati lanā facerent q̄ rota die in neomenijs suis ipudice saltarēt. Nō aūt qui peccat venialiter in sabbato. i. in festo facit cōtra p̄ceptū: q: venialia non excludūt scritatē. hec Tho. Pctm̄ q̄n mortale cōmissuz die festo est multo grauius q̄ alia die idē ꝑtratū rōne festi. nā vltra ꝑtia deformitatē: puta furti vel fornicationis ⁊ hm̄oi habet ꝑtālē deformitatē ex illa circūstātia tp̄is sacri q̄ festuz violat. Vn̄ talis vt dic⁊ Nico. de ly. sup Exo. ca. xx. nō solū agit cōtra vnū p̄ceptū. s. Nō mechabaris. aut illud nō furtū facies: ſz etiā cōtra illud de scrificatiōe sabbati. Sz heu misera da cecitas xp̄ianoꝝ: q: plura pctā faciūt et grauiora in die festiuis q̄ p totā hebdomadā. Nā cū alijs diebus opoꝛteat eos diuersis exercitijs laborare vt possint viuere diebꝰ festiuis q̄n deberēt laborare p aia ⁊ deo vacare implicāt se in multis vitijs. Aliq̄ discurrūt p cando p vias ⁊ ecclīas q̄ pessimū est: alij saltādo et tripudiādo: alij ludēdo vacāt: ⁊ p inde deū ⁊ sctos blasphemādo: alij vemādo ⁊ aucupādo: alij sedēt murmurādo ⁊ detrahendo: alij luxuriādo: alij rancas frequentāt ⁊ cōuiuia. Hinc Aug. ad Aurelium. Come satiōes ⁊ ebrietates ita cōcesse et licite putant: vt in honoꝛe brissimoꝝ martyꝝ: nō solū per dies solēnes q̄b⁊ vnusq̄sq̄ nō lugendū videat q̄ ℔ non careis oculis aspicit: ſz etiā q̄die celebrant. ex̄. di. xliiij. comesatiōes. Et ꝓpterea: q: multa ex inumera mala fiūt i festis dicit de⁹ p Esa. c. j. Solēnitates vras odiuit aia mea facta sunt mihi molesta. ⁊ Amos. v. ait dn̄s. Odi ⁊ ꝓiecī festiuitates vras: q: ſ. eas vobis facit⁊ nō mihi. ⁊ Malac. i. ait ipse. Dispgā sup vultū vestrū ster⁊ solēnitatū vraꝝ. i. peccata que facitis in festis manifestabunt cōa oībus ad cōfusionē vestrā. Jlli ergo cessare faciunt quantū in eis est idest deficere ⁊ annullare dies festos dei a terra.

§. IIII. Quātū ad secundū

sciendū fm Tho. vbi. s. q̄ finis huiꝰ p̄cepti. s. de observatiōe festi est vt hō vacet reb⁹ diuinis: qđ signat in ℔ qđ ꝺ̄: Memēto vt die sabbati scrifices. illa em̄ scrificare in lege dicunt q̄ diuino cultui mācipant. vñ ⁊ de cōse. dist. iij. ieiunia. ꝺ̄. Die dn̄ica nihil aliud agēdū nisi deo vacandū. nulla opatio in illa die scrā agat: nisi tm̄ hymnis psalmis et cāticis spūalib⁹ dies illa trāsigat. ⁊ intelligit de opatione phibita: vt patebit. j. Et qđ ꝺ̄: de dn̄ica idez dicendum de alijs festis p̄ceptis: q: vbi eadē rō ibi idē ius. Est autē dies dn̄ica multū ꝑuilegiata ꝑpter multa magnifica i ea die gesta. Nā i ea mūdus sumpsit exordiū: ⁊ p resurrectionē xp̄i mors interitū: et vita sumpsit initiū. Dicit Leo pa. di. lxxv. q̄ die dn̄ico. Jpsa etiā die ꝺ̄: nat⁊ in mūdo tps ieſus. ⁊ in ea misit apl̄os spm̄scm̄ ⁊ credit⁊ ad iudicium finale vētur⁹. Debet q̄ die festo insistī opibus spūalibus: orationis: meditatiōis: auditiōis diuinoꝝ: lectiōis et elemosynis ⁊ hm̄oi. vñ ⁊ cū fact⁊ eāt ieſus anno: xij. ascēdēt⁊ parētib⁊ ei⁊ hierosolymā fm cōsuetudinē diei festi: et tps cū eis ascēdit. Luce. ij. Et ad qđ virgo gl̄iosa cū ioseph et puero iuisset nisi ad adorādū deū ⁊ vacādū diuinis vt lex iubebat. Et inter cetera debēt hoīes vacare cōpunctioni ⁊ cōtritiōi pctoꝝ suoꝝ recogitātes q̄ egerūt alijs diebꝰ in qb⁊ fuerūt occupati. Dicit em̄ Leui. xvj. Sabbatū requietionis est affligeris aias vras. s. p cōtritionē fm Dorigenē Jtez auditioni misse ⁊ diuinoꝝ officioꝝ: ⁊ p dicationi. de quo dicet post sequēti. c. Jtē admonitiōi ⁊ correctioni p̄imoꝝ: ⁊ p cipue familie sue. ex̄plum in Job de quo scribit in. j. c. Cū q̄s in ordē trāsissent dies mittebat Job ⁊ sanctificabat eos. i. in capite hebdomade qđ est dn̄ica. Dicit aūt scrificare filios: q: sc̄illa die admonebat eos et corrigebat de defectib⁊ si quos infra hebdomadā fecissent: vt exponit Tho. super Job. Vel etiā q: offerebat oīones et sacrificia p̄o eis. Jtē insistī dz magis elemosynis. Jn cui⁊ figuram legit in Leui. q̄ duo agni offerebant die sabbati alijs diebꝰ vn⁊ tm̄. s. in holocaustū. Tobias etiā p̄parato p̄dio in die festo misit filiū ad vocādum pauperes ad cōedendū cū eis. pus tñ sepelīuit mortuū quē audiuit i platea iacere: vt hꝫ Tob. ij. Sed q̄s est hic q̄ ita celebret festa vacādo diuinis ⁊ laudabim⁊ cū cū inuenerim⁊. Nōne tota occupatio hoīm in festis est circa corpus. mulieres vacāt⁊ nō parū tp̄is exponūt in se ornādo ad capiēdas animas. famuli et famule ad p̄parādū cibos accurant⁊ soliti mercatores ad faciendū suos cōputos ⁊ rōcinia et scribē dū libros ⁊ litteras: inferiores cōditionis hoīes ad audiēdū de palatinis vel spectacula vana: nulla cura filioꝝ et familie: sed oēs liberi dimittunt⁊ ad faciendū mala: et qđ cū multo labore p hebdomadā lucrati sunt in festis in tabernis ⁊ ludis nō in elemosynis expendūt. O abusio per uersa hoīm ⁊ iactura tp̄is irrecupabilis ⁊ negociū gratissimū deo. Jnijs. apte de his dixit Hieremias Thren. i. Vidērunt eā hostes. i. demones inimici pessimi aie seu eccl̄ie ⁊ deriserūt sabbata sua. i. festa: q: s. nō deo: sed sibi vacant vētri vel demoni. Sed queri p̄t vtrū q̄s abstinēdo se a criminalib⁊ ⁊ opib⁊ manualib⁊ p hoc solū q: non vacat diuinis nō audiēdo missam: vel nō audiēdo q: nō p̄t: ſz p totum festū solaciat ⁊ rōcinat de ociosis peccet mortaliter.

Vtrum sufficiat audire missam.

Et videt q̄ sic q: maxime cadit sub p̄cepto qđ est de intētione legislatoris: sed ad hoc intētio latoris huiꝰ p̄cepti de scrificatiōe sabbati est vt vacet deo. Talis autē non vocat deo: q: etsi audit missam illud valde modicū est respectu totiꝰ diei: ⁊ modicū p nihilo reputat. de cōse. di. ij. revera. q̄. xc. Nō si verū esset durus esset hic sermo ⁊ multi p̄ter suū credere. imo et cōe credere dānarent. Posset ergo ad argumēta rideri p quandā distinctionē quā ponit dūs Tho. s. ij. q. xcix. arti. ix. dicit em̄ in rōne ad argu. ij. Intētio legislatoris circa aliq̄ p̄ceptuz est de duobus. Uno quidē ad qđ inducere intēdit p p̄cepta legis: ⁊ hoc est virt⁊. Aliud est de quo intēdit p̄ceptū ferre. et hoc est qđ inducit vel disponit ad virtutē. s. actus ℣tutis. Nō em̄ idē est finis p̄cepti. ⁊ id de quo p̄ceptuz datur: sicut nec in alijs rebus est idem finis: ⁊ id qđ est ad finē. hec Tho. Et hoc videt posse dici q̄ q̄uis intēdat legislator finē p̄cepti vt ꝺ̄. d pfectius. nō tñ intēdit id ponere sub p̄cepto: q: multitudo cui datur lex non est subito capax perfectionis ſz paulatim. Sed intendit ponere sub p̄cepto id qđ disposuit ad illud qđ facilius est ad obseruandū. ⁊ sic abstinere ab operibus seruilibus est in p̄cepto: non vacare deo p maiorē parte diei tamen peccarum est.

§. V. Quātū ad tertiū no

Universidad de Deuto

An sit licitū dare opā lris diebꝫ festiuis vide alua. in prob. i vñ. fo. col. r. Bal. in rubi. de ferijs. C.

vel scripto. Vñ ⁊ Numeri. xxviij. dicit glo. ꝙ fabri et hmōi artifices ociant die sabbati. Lector aūt diuine legis ⁊ doctor ab ope suo nō desinit: nec tñ cessaminat sabbatū. Itē opa corpalia ad cultū spālē dei nō ptinētia intrārū seruilia dicunt inquātū ppie ptinēt ad seruientes. inquantū vero sunt cōia seruis ⁊ liberis seruilia nō dicunt. vñ ql̄iber tam seruꝰ ꝙ liber tenet i necessarijs puidere nō tñ sibi: sz etiā primo in his pcipue que ptinēt ad salutē corpis. ſm illud Prouer. xxiij. Erue eos q̄ ducunt ad mortem. Sc̄dario in dāno rerū vitādo. ſm illud Deute. xxij. Nō videbis ouē et bouē fratris tui errātē ⁊ pteribis: sed reduces fratri tuo ⁊ ideo opus corpale ptinēs ad seruādū salutē corporis pro pri nō violat sabbatū. Nō em̄ est ꝺ observātia sabbati q̄ aliq̄s comedat vel medicinā faciat et hmōi. quibus salus corpis cōseruat. ⁊ ppter ꝺ machabei nō violauerūt sabbatū pugnātes ipa die p sui defensiōe. vt hȳ. j. Mach. ij. Nec helias fugiēs a facie iesabel in die sabbati. ppter hoc etiā dñs excusauit discipulos suos qui colligebāt spicas et frixabāt manibꝰ in die sabbati ppter necessitatē quaz patiebant. Sic̄ et opꝰ corpale qđ ordinat ad salutē corpale alterius non violat sabbatū. vñ Jo. vij. dixit xps. Si hoiē indignamini: q: totū hoiem sanū feci in sabbato. Sic̄ et opꝰ corpale qđ ordinat ad iminēs piculū seu dānū rei exteriōris vitandū nō violat sabbatū. Vñ dns dicit Matth. xij. Quis ex vobis q̄ habeat vnā ouē: ⁊ si ceciderit in foueam die sabbati: nōne tenebit et leuabit eā. hec oia ibo. Opz ergo ab opibꝰ manualibꝰ exceptis pdictis ostinere. alis violat festū ⁊ peccat mortaliter. Vñ direxerūt iudei. Nō est ꝺ hō a deo q̄ sabbatū non custodit. Joh. ix. Quāuis de rpo falsum dicerēt. tū q: sanādo hoiem nō violabat sabbatum sicut nec faciēdo medicinā. tū q: dns erat ⁊ legislator: ⁊ poterat legē soluere. Et ad ostendendā grauitatē pcti huiꝰ quēdā iudeū salphaat noīe q̄ reperꝰ fuit in deserto ligna colligere in sabbo: de mādato dñi Moyses fecit lapidare. Prohibent̄ g̃ vt opa seruilia in festis placita ⁊ sine seu processus iudiciales. ⁊ ad pēā cōdēnatio mortis pcipue. ex eo. oēs. ⁊. xv. q. iiij. per totū. Itē ab artificijs variꝫ artium mechanicaz: ⁊ cultura terre: satiōe: messiōe: ⁊ vindemijs nisi in necessitate. q:. s. alio tpe fieri nō possit. Itē in negociādo: emēdo vel vēdendo nisi ꝓ sua necessitate victualia. Dicit n̄ Pe. de pal. in. iiij. q̄ cū nundine fiūt in aliq̄ loco diebꝰ festis si nō pḣibent̄ a plat̄is ex quo papa scit et tolerat talem cōsuetudinē illi q̄ emūt vel vendūt in talibꝰ nūdinis vident posse a mortali excusari. si tñ nō dimittāt diuina saltē auditionē misse. Secꝰ vbi dimittant hoc vel vbi pḣibent̄ a plat̄is. Itē ptinet ad opus seruile pohibitū: scribere ꝓ pcio: vt de quaterno in quaternū vel instra cuz tñ possit sine pculo differri. Cōficere aūt testamenta infirmoz vel cōtractus mr̄imonij vbi est de more videt posse fieri. Videre aūt rōcinia ⁊ facere cōputū plixū illicitū est. Itē ad opus seruile spectat cum equis asinis vel bobꝰ deferre blada vel vina vel ligna vel mercimonia nisi necessitas vrgeat. Itē abstinēdum est ab itinere dietario nisi necessitas cogat vel aliud piū opus inducat. vt videlicet visitatio alicuiꝰ ecclē vel cōsecutio indulgētie vel reformatio pacis seu amotio scādali ⁊ hmōi. Itē a bellis abstinēdū est nisi necessitas vrgeat: ⁊ iusta cā subsit vt. xxiij. q. viij. si nulla. Sed notandū q̄ q̄dā sunt opa seruilia in quibꝰ se exercēdo diebꝰ festiuis ſm Guil. nō violat festum nec ꝓ dñs peccat mortal̄. Et ꝓmo ꝓ cōseruādo psonas vel res suas puta faciēdo foueas vel machinas ⁊ hmōi. vel ꝓtādo res suas a loca secura iminēte bello vel portando necessaria ad defensionē ⁊ hmōi. Itē si iacētibꝰ segetibꝰ in agro vel fenis in patis: vel vuis in vineis. imineat tēpestas vel aliud piculū amissionis illarū rerum liceret talia colligere ⁊ conutare. Itē de alia re q̄ dest̄ fiī die festo circa eā manualiter nō opar̄. vt extensio lane ad radios solis cū hyeme apparēt vel pfectio successionis fructus in lateribꝰ calce vel vitreis et hmōi. Itē si carnifices ociosi ⁊ pincerne ꝓparantes victualia in festis vt in sequēti die vendāt. si nō poterāt ꝓius ꝓparari vel ꝓparata cōseruari vident excusari a mortali. Itē vectores merciū aut alimētoꝝ aut ꝓsonaꝝ ad loca remota cum alis nō possent sine graui incōmodo vitaz transigere credunt excusari si differre nō possunt. Itē q̄ cōpellunt a dñis iusto metu ad laborādū in diebꝰ festiuis in agris suis vel deferēdum ligna vel lapides vel faciēdū edificia vel foueas et hmōi. q̄ si nō facerēt notabiliter dānificarent in psona vel rebus vident posse excusari ꝓpter necessitatē. Melius tñ faceret nō obedire q̄m illud non est necessariū. Et q: modicus recessus a medio non tollit bonū vtutis ſm philosꝰ phū in Ethi. ideo q̄ aliq̄s vel aliq̄ in horto aliquā faciat paruū vt obturādo sepē vel euellēdo malas herbas. vel sudēdo aliq̄ puncta vestis dissuere vel colligere et hmōi nō iudicat violato: festi ſm Guil. Barbitōsores nō in radēdo sz in minuēdo sanguinē. ⁊ ferratores equoꝝ et hmōi: si in festis exercēt artē sua ꝓncipaliter ꝓpter necessitatē eoꝝ quibꝰ seruiūt nō ꝓpter cupiditatē lucri excusant. ⁊ similiter qui eos reqrūt de arte sua si alis nō poterāt sibi cōmode puidere excusant. Itē in molendinis ad aquā vel ad ventū fine magna opa bis pōt seruari ꝓsuetudo ꝑie nō ꝓhibita ꝓlatis. Secus de molēdinis cū iumentis. ⁊ ꝺ nisi necessitas vrgeret. ꝓpter victualia necessaria quia tūc liceret. Itē diebꝰ festiuis nō tñ dñicis vel solēnioribus licitū videt laborare ꝓ paupibus cū his tñ cōditionibus adiūctis. Primo vt non dimittant diuina. i. auditio misse Scōo q̄ fiat elemosynaliter nō ꝓpter lucrū. Tertio q̄ illi ꝓ quibꝰ laborāt indigeāt. Itē ad edificationē ecclesiarū ⁊ opus monasteriozꝝ nō habentiū sufficientes redditus licitum est laborare nō tñ vsq̄ ad vltimā fatigationē. nec q̄ dimittant diuina. hec oia in hoc. §. Guil. Itē a fortiori videtur licitū cuiliber laborare ꝓ sustētatione sui et familie sue. q̄n aliter sustentari nō valet. ita tñ q̄ nō dimittā diuina. Necem̄ observatio festi est in tanta arctitudine vt in veteri testamento vt dictum est supra. Et erit bona cautela vt hoc fiat cum dispensatione episcopi.

¶ De negligentia sumptionis sacramentorum et ꝓcipue confessionis. Capitulum. viij.

Negligentia sumptionis sacramentoꝝ multū est reprehensibilis. ⁊ frequenter dānabilis. Vñ apls ad Heb. ij. Quomodo nos effugiemus. s. dānationem si tāta negligeritis salutē. Hec nobis facta est ꝑ passionē xpi cuius virtus remansit in sacramētis: q̄ sunt q̄dā medicine spuales ſm Tho. in. iiij. saluantes nos ab infirmitatibꝰ pcoꝝ. Et licet ad sacramēta duo que dicunt voluntatis. s. ordinis ⁊ mr̄imonij nullus cogat. sed liber quilibet sit ad ea suscipienda. tñ alia quinq̄ q̄ dicunt sacramenta necessitatē q̄libz ꝺz suscipe ꝓ loco ⁊ tꝑore. Et sine baptismo quidē actu suscepto vt in paruulis. vel saltē in ꝓpōsito vt in adultis nullus pōt in nouo testamēto saluari. Jo. iij. Nisi q̄s renatus fuerit ex aqua et spū sc̄to nō pōt introire in regnū celoꝝ. Adultus aūt qui negligit baptismū suscipe: vel qui fictus accedit ad baptismū peccat mortaliter. Et paruuli q̄ sine eo moriunt ad limbū descendūt. ⁊ parētes eoꝝ fideles q̄ sunt in causa hmōi defectus: peccāt mortaliter. Cōfirmationē ⁊ extremā vnctionē adulti qui tꝑore debito nō suscipierēt cū tamen possent ex negligentia non curantes de eis. ⁊ multo magis contēnentes peccarent mortaliter. ⁊ similiter in mortali illa suscipiētes. Paruulis aūt nō cōgruit extrema vnctio. Cōfirmatio aūt ersi multum ꝓfit nō tñ omissio eius est in ꝑiudiciū salutis illis. Penitētia lapso in mortale post baptismū necessaria est actu si potest. idest vocali confessione. alis ꝓpositum ei⁹ sufficit si cōritus est. ⁊ quantū est de iure diuino sufficeret quādoq̄ cōritus ante mortē. Luc. xiij. Nisi pēnitentiam egeritis oēs simul peribitis. ait ch̄istus. Similiter ⁊ sumptio eucharistie actu vel ꝓposito habent vsum rōnis: necessaria est de iure diuino ante mortē. Jo. vj. Nisi māducaueritis carnē filij hois ⁊ biberitis eiꝰ sanguinē non habebitis vitā in vobis. Sed hoc non sufficeret quātū est de iure positiuo. nā quilibet tenet et obligat obedire ꝓceptis ecclesie. ecclesia autē nūc obligat sub ꝓcepto q̄ trasgredientes peccant mortaliter: vt semel in anno quilibet ad annos discretiōis veniens debeat confiteri ⁊ eucharistiam sumere.

Melius ē nō obedire q̄m opꝰ seruile facere

Raso: el

Licet labozare ꝓ pauperibus.

§. I. De omittētibus ergo

De cōfessione negligentibus.

hmōi ꝓcepta ecclie: q̄ oēs obligāt pōt exponi illud ꝑs. cxviij. Declinātes in obligationes adducet dñs cū opantibꝰ iniq̄tatē. ꝑ super israel. Opantes iniq̄tatē sunt pcōres et hos demuz ducit dñs ad penas eternas: et inde sequitur pax super israel. i. electis: remotis sz illis malis qui tribulant eos factis ⁊ exēplis. Obligationes autē sunt ꝓcepta nō solū dei sed etiā ecclesie ad que ꝑuāda q̄s se obligat in baptismo. Declinant aūt in eas q̄ ex negligētia deficiūt ab eis vel in eis: ⁊ isti etiā ducunt ad gehennam. Circa istā ḡitur obligationem ecclesie: scilicet de cōfessione annua liter fienda tripliciter quis declinat ⁊ deficit.

¶ Primo ipsam ꝓtermittendo.

¶ Secundo ipsam indebite peragendo.

¶ Tertio penitentiam iniunctam non implendo.

Anns dis cretiōis

§. II. Quantum ad primū

Nūer. v. ꝺ. vir siue mulier q̄ p negligentiā trāsgressi fuerint mandatū dñi dei sui atq̄ deliq̄rint: cōfitebunt ꝓcm̄ suū. Et licet tūc ista cōfessio fieret ꝑ sacrificiū oblationē et quis in genere manifestabat ꝓcm̄ obligantis. tñ modo opz q̄ fit vocalis. alis talis omissio et negligētia pniciosa est. Vñ dicit Salomō Prouer. xxviij. Qui abscondit scelera sua: sc̄z nō cōfitēdo: nō dirigēt sc̄z in viam salutis. Qui aūt cōfessus fuerit ⁊ reliq̄rit ea inueniet gratiā. Et Aug. in lib. de paradiso. Non pōt a pctō q̄s iustificari nisi pcm̄ ante fuerit cōfessus. de pe. di. i. nō pōt. Et Ambꝰ sup. i. sermone. Peius est nolle cōfiteri q̄m legē cōtenere. Necessariū est ergo ad salutē semel i anno cōfiteri: q: ecclia ad ꝺ obligat oēs fideles ꝓcepto ꝺie. vt ꝓz ex ꝺe pe. ⁊ remiss. oīs. vbi dicitur. Ois vt̄riusq̄ sexꝰ post ꝙ ad annos discretiōis puenerit semel in anno oīa pcta sua fideliter ꝓfiteat ꝓprio sacerdoti: ⁊ iniūcta sibi ꝑniam ꝓ viribꝰ studeat adimplere suscipiēs reuerēter admin⁹ in paschа eucharistie sacrm: nisi forte de ꝓpr̄io sacerdotis cōsilio ob aliquā cām rationabilē ad tꝑs ab eius ꝓceptiōe duxerit abstinendū. Alioquin ⁊ viuens ab ir̄reatu ecclie arceat: ⁊ moriēs christiana careat sepultura. Et subdit q̄ hoc statutū debet in ecclia frequēter publicari: ne quis ignorantie cecitate excusatiōis velamē assumat. Ubi primo videndum est quis dicat annus discretiōis in quo ꝺs tenet confiteri. Glo. aūt sup. di. c. ois. dicit annū discretiōis esse cū est doli capax. Idē Richar. in. iiij. Et quidā alius in. iiij. idem sentit dicēs. q̄ doli capax est q̄n habet vsum rationis ⁊ cognoscit pcm̄ cuius signū est q̄n dat interroganti ordinatas rnōnes. Hosti. aūt in summa de pe. dicit q̄ tenent pueri ad cōfitendū cū sunt doli capaces ⁊ nō aliter. Et dicit doli capax q̄n est ꝓtim⁹ pubertati ſm quosdā. quā opi. sequit Pe. de ancha. sup de. ⁊ subdit Pe. q̄ primus pubertati dicit cū magis appropiquat pubertati future q̄m ꝓterite infantie: qđ cōtingit in masculo quādo ꝳz decem annos et dimidium et aliquantulū vltra: ⁊ in femina q̄n ꝳz nouē annos et dimidiū ⁊ vltra aliquātulū. sed Host. addit q̄ potius ꝺ ſm exteriora bona iudex estimabit. i. ſm q̄ ex actibus et verbis pueri pōt magis vel min⁹ deprehendi de vsu rōnis. ar. ex de pl̄sum. ex studijs. Qđ aūt aliqui dicūt q̄ annus discretiōis q̄uis quoad cōtrahēdū matrimoniū vel ingrediendū religionē intellig. ꝛ annus. xiiij. in masculo et cōpler ⁊. xij. in femina vt dicunt oēs doctores ⁊ iura: tamē quantum ad confessionē vel cōmunionez intelligit annus immediate post septenniū: sc̄z. viij. annus. Sed istud non est simplr verū. nā leges adaptātur ſm ea q̄ vr in pluribꝰ accidūt. sz vr in pluribꝰ in. viij. anno puer nondū ḥz vsum rationis vt experiētia docet. Certū est aūt q̄ ante vsum rōnis null⁹ peccare pōt: nec legiꝫ astringit. vnde nec talis ꝙ conseqēs cōfiteri tenet. Qđ aūt dicit Greg. ix. ex de delic. pu. c. s. Pueris grādiusculis pctm̄ nolūt attribuere quidam nisi ab annis. xiiij. cū pubescere ceperint: qđ merito crederemus si nulla essent pcta: nisi que mēbris genitalibus cōmittunt. Quis ꝺo audeat affirmare furta: pluria: mēdacia: non esse pcta: et ḥis plena est puerilis etas. Nec ille. Nō firmat opinionē illoꝝ ꝓ out putāt ⁊ ꝓ se induxit. Nō em̄ dicit quin infra scōm septēniū q̄ est ꝙ ꝑie puerilis etas possint habere vsum rōnis. ⁊ p cōsequēs peccare mortaliter: vt appropiquāte pubertate. s. i āno. xij. vel xiij. tunc em̄ in aliq̄bus regionibus ⁊ ꝑdicta peccata ⁊ vitia carnis perpetrant multi. et isti dicunt pueri grandiusculi ſm dictā decretalez. Nec etiā ꝓ eis valet exemplū qđ inducūr de paruulo. v. annoꝝ qui ꝺe Greg. in. iiij. dialogoꝝ narrat ad gehennam cōdemnatū ꝓpter pctm̄ blasphemie nā in illo accelerat⁹ fuit vsus rōnis ꝓter cōmunez cursum. Si em̄ nō habuisset vsum rationis nō fuisset sibi imputatum in pctm̄ blasphemie. sicut nec aui que dicit pica que aliq̄ ꝓfert sine intellectu. Una aūt hirūdo nō facit ver. vt dicit ꝓbs. Et ea que a iure cōmuni exorbitāt non sunt trahēda in cōsequentiam. vt ex de reg. iur. lib. vj. Si ergo ille ꝓter cē em̄ cursum in quinquennio habuit vsum rōnis. vñ peccare potuit: nō sequit q̄ omnes alij habeāt sed nec in octēnio: ⁊ cū pari ꝓcepto quilibet obligef ad cōmunionē sicut ad cōfessionē vt ꝓz ꝑ ipsam decretalē. Dicit. ꝺ. Tho. in. iiij. sen. q̄ pueri circa vndecimū vel duodecimū annus si appareāt in eis signa deuotionis ita sc̄z q̄ sciant discernere panē materiale a sacramentali possunt cōmunicare. qđ dicit: q: ꝓesumit iam habere vsum rōnis ⁊ non antea. Temerariū ergo videt asserere ⁊ publice ꝑdicare q̄ immediate post septēniū tenent pueri ad istud ꝓceptuz seruandū alis peccāt mortaliter ⁊ ipsi ⁊ parentes eoꝝ q̄ non faciunt cōfiteri. Sed bene laudabile est ⁊ piū ꝑdicare et exhortari parētes paruulos suos ⁊ septēnes ⁊ q̄nquennes vt faciāt cōfiteri vt sic assuefaciant se moribus trianoꝝ: etiā si nondū habēt vsum rōnis q̄uis nō teneant. Sed et cōfessor cū puer confitet aliq̄ quod de se est mortale nec pōt pcipere si tunc ḥz vsum rōnis nō ꝺz ꝓcipitare sententiā de. mortalitz reprehēdere eum vel admonere vt caueat in futurū ⁊ doleat q: ducit illū ad gehennā. Si quis ergo nō cōfitet semel in anno habēs annos discretiōis: peccat mortaliter ex negligentia hoc faciat. secus si ex ꝓpotentia vt q: nō habuit copiā cōfessoris vel q: est excōicatus: nec per eū stat quin querat ⁊ quaret absolutionē. vt̄ quia differt aliq̄bus ꝺieb⁹ de cōfilio sacerdotis. Nō aūt potest sacerdos deobligare eū ab hoc ꝓcepto: nec epūs. sed solus papa quantū ad semel in anno. Et de eo qui nō habet nisi venialia ſm cōsciam suā ⁊ pḣabiliter. q̄uis quidā dicant nō teneri: q: decre. intelligit de eo qui habet necessaria confitenda vt mortalia. Cuius tñ est dicere ſm Tho. q̄ teneat vt obediat ꝓcepto eccle: q: certi cōsci⁹ sibi nō sit nō tñ securꝰ. Declinātes g̃. i. deficiētes ab obligatione huiusmodi adducet dñs ⁊. i. Diero. Ꝓmittit ꝙspera dñs si ꝑniam egerim⁹. Qđ si negligētia dissoluamur ⁊ ipm penitebit sponsionis: ꝑmissaq̄ murabit. de pe. di. j. si agamus.

Male ꝓfitēdo.

§. III. Quantū ad secundā

partē declinat q̄s in hāc obligationē nō solū nō cōfitēdo sed male cōfitendo. ⁊ ꝓmo q̄dē si cōfitet sacerdoti quē nouit esse hereticū scismaticū vel excōicatū: suspēsum vel irregulārē: vel nō habere potestatē absoluēdi ab his a q̄bus absoluit: vel quē scit notabiliter esse ignorantem ⁊ se habere casus intricatos: q̄s nec ꝑ se nec ꝑ illū pōt sufficiēter explicare. Vñ Aug. in lib. de pe. ait. Qui vult cōfiteri

Universidad de Deusto

vt inueniat gram: sacerdotē q̄rat scientē soluere ⁊ ligare ne cū circa se negligēs fuerit negligāt ab illo q̄ salub: iter moneat vt viuat cecū ne ambo in fouea cadāt. de pe. di. vj. q̄ vult. Sc̄o declinat q̄n cōfitet q̄ dē idoneo sacerdoti sed dimittit aduertēter aliq̄d pctm q̄d scit vel credit vel dubitat pbabiliter ee mortale ex verecūdia. ⁊ tūc nō solum nō valet sibi cōfessio ⁊ iterare teneāt. sz addit vnū aliud mortale de nouo ꝓpter irreuerētiā exhibitā sacro ex sua fictione ꝑm Tho. in. iiij. ⁊ alios. Aug. Caueat pcōr ne vereundia ducat diuidat cōfessionē. b est em ad hypocrisim tēdere ⁊ semp venia carere. de pe. di. v. cōsideret. Si aūt dicat oia pcā sua q̄ mēri occurrūt dicēda: sz non ꝓponit ab aliq̄ mortali abstinere ⁊ tū interrogat⁹ a confessore dicit ꝑ ofᷓciā loquēs se velle ab oibus abstinere. iterū peccat mortaliter mēdacio vtens. Sed si nō occurrit illa sua incōtritio mēti vt dicēda q: nō cogitat sup b vel nō interrogatur de hoc a cōfessore nō peccat cōfitēdo. q̄uis sit sibi infructuosa illa cōfessio ꝓpter idispositionē suā. nō tū videt trāsgredi ꝓceptū eccle. Et debet recipi cōfessio quā incōtritus facit sz nō absolui. vt ex de pe. ⁊ re. c. officij. Tertio q̄n impmeditatus accedit cum tū multa habeat intramenta et grauia dicere ꝓpter q̄ multa omittit ex obliuione: q: difficile est in subito menti occurrere oia q̄ p totū annum gessit. vel ea que de se sunt mortalia. q: ignorat illa esse mortalia. Et ista etiā est inutilis ⁊ infructuosa nisi de⁹ in ipsa mutet mentē ei⁹ ⁊ ꝓtritionē infundat. Seruare d⁹ igo illud Ezechie. penitētis q̄ ait. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aie mee. i. singula opa male facta in toto tpe vite mee. Ubi notandū exēplū notabile. Fuit q̄dā mulier nobilis magnarū virtutū fame et cōsilij que cū nō haberet virū fibi a seruis dei cōsultum erat ꝙ remanere. in seculo potⁱ ꝙ intraret monasterium. q: plura bona in seculo faciebat: sz instigante diabolo qui felici eius statui inuidebat incidit in fornicationez: q̄d illa postea q̄ citius perpendens oīno decreuit intrare monasterium ad agēdum penitentiā de scelere. ⁊ vitandū pericula iā experta. Quo facto dedit se maxime abstinētie. vigilijs. oīonibus filētijs ⁊ lectionib⁹: nunq̄ tū de fornicatiōe ꝓpetrata ꝓ verecundia voluit cōfiteri. Mortua aūt abbatissa cōi cōcordia ista electa est in abbatissam ꝓpter exēpla exteriora sanctitatis ei⁹. que simili in magna austeritate degebat ⁊ gubernabat monasterium. Et post multa tpa infirmata graui ter rogauit eam quedā ex ꝑfatis monialibus sibi magis familiaris vt si cōtingeret eam decedere sibi ꝓ ꝑsti mortē appareret ad intimādū statū suū. quod illa ꝓmisit dño disponente. mortua igit cū moniales expectarēt de die in diē illā miraculis illustrari. quadā nocte apparuit illi cui ꝓmisit tota turpis ⁊ tristis. Et recognoscens eā cū interrogaret de statu ei⁹ respōdens ait. Damnata sum perpetuo in igne eternū. Mō illa stupēs ait. Quis ergo poterit saluus fieri si tu q̄ vitā tā singularē: tā irreprehensibilē: tam austeram in seculo et monasterio tenuisti saluata non es. Cui illa. Non mireris. q: vna sola de causa damnata sum ex eo videlicet q̄ in ꝓcm carnis in seculo lapsa ꝓ verecundia nunq̄ volui confiteri. Et sic declinantes ⁊c.

Relatio pcti alij generat.

Esa. xxxviij.

Exēplum deracere vnū pec catum.

§. III. Quātum ad tertiū

declinat q̄s in obligatione circa pnie sacm: q̄n non facit pniam sibi iniunctā. vel nō vt dz. Mat. iij. Facite fructus dignos pnie. Cū ergo q̄s nō facit pniam sibi iniunctam ꝑ o mortalib⁹ ex negligentia dimittēs mortaⁱ peccat. q: sub ꝓcepto ad illud tenet. Secus si dimitteret ex impotētia. dz tū facere tūc sibi cōmutare in aliud ab illo impōnēre vel alio si ipsi⁹ copia habere nō pōt: ⁊ opz iterare cōfessionē si ex negligētia dimisit vel etiā oblitione si alteri cōfiteⁱ. Sc̄o declinat nec agit fructū dignum pnie q̄n facit pniam iniūctam sibi nō alia ad que tenet. vt restituere cū posset substantia aliena vel res alienas. Nā si ꝓposuit res istas facere in cōfessione, ⁊ postea ꝓpositum ex

Oīnon facit pe nitentiā.

auaricia vel negligētia dimittit vel omittit facere cum dz tūc recidiuat ⁊ intrat statū dānationis. Tertio cum facit pniam iniunctaz sed non in statu gre recidiuans in aliqđ mortale ante cōpletā satisfactionē iniunctā talis vticz dz nihilomin⁹ ꝑficere pniam. q: implēdo saltē satisfacit ꝓcepto sacerdotis iniūgēris sibi pniam. Sed illa pars quam ꝑficit in mortali nō valet sibi ad id ad qđ est ordinata sc: ad diminuendum de pena tpali hic vel in purgatorio sibi debita ꝑ pctis. ⁊ si post lapsum in mortale cōterit de peccato etiā ante cōfessionē pnia iniuncta ipsam ꝑsequendo valebit sibi in cōsequtu dei ad diminutionē pene. Et vtrū talis teneat iterare cōfessionē vel peniteutiā iniunctā. qui sz eam ꝑfecit in mortali de necessitate salutis. dz ꝙ nō Sed hāc questionē diffuse habes in. iij. parte ti. de sacrameētis in. c. de satisfactione. Et vtrū etiā q̄s teneat statim cōfiteri perpetrato mortali pctō ibi habes in. c. de confessione. videlz q̄ nō est de necessitate ꝑm Tho. Richar. ⁊ Pe. q̄uis sit periculosum differre. et ideo pfundere opz vt q̄citius. De conditionibus confessionis. et de fructib⁹ eius ⁊ exhortationibus ad ipsam ibi habes.

¶ De negligētia circa sacm eucharistie sumēdū. Cap. ix.

Negligentia nō modica

erca exhibeat circa sacm eucharistie sumendū cū etiā teneat q̄libet semel in anno cōicare in pascha vt dicē decre. oīs vtriusq; ser⁹. de pe. et remiſ. superi⁹ allegata. Et pmū dubiū qđ circa b occurrit ē iſtd. Utrū satisfaciat ꝓcepto ecclie de cōione semel in anno sumenda qui cōicat feria q̄nta icena dñi vel i parasceue. vel in sabbato sancto. vel alia die infra annum. Ad qđ dicendum ꝙ licet qđā dicāt b sufficere: si q̄s tū bene respicit terrū decre. qui dicit in pascha videt ꝙ nō: nā pascha dz dies dñice resurrectionis. Interpretat em transitus. q: ꝑs trāsiuit illa die de morte ad vitā in mortale. ipsa tū dies cū duobus sequentib⁹ q̄si ꝑ vna reputat q̄d solēnitatē officij similē vñ etiā ꝑ cōione ꝑ vna pñt cōparari. Et ꝓgruētissime ecclia statuit i die solēnissimo festi supra cēs alios fideles sumere debere sacm oīm marimū ⁊ reuerendissimū. cui⁹ q̄si vigilia ad se ꝓparandū ad ipsius sumptionē est tota. xl. precedēs Et Anto. de bu. etimins doctor vtriusq; iuris dicit sup. c. ⁊ si iudeos. ex de iude. Nota ꝙ in die resurrectiōis est sumēdum co: p⁹ tpi. hoc sermocinabant ad ppm etiamsi ꝓcedicatores dñs Jo. dñici. ⁊ scūs Vincen. qui claruit miraculis. nec obstat huic suie illud. c. de cōse. di. ij. a qbusdā. Jncena dñi a qbusdā. vbi dr i cena esse cōicandū. q: vt dicit glo. ibi illa cōio est religiosor. s. i cena dñi. cēs em se cōicat in missa maiori. qui etiā p hāc nō omittūt communionē in die resurrectiōis. vel pōt dici etiā ꝙ illud. c. habuit locum quoad eēs tpe antiq̄ori q̄n fideles nō solū in dñica resurrectiōis. sed singulis diebus dñicis cōicare solebāt: vt de cōse. di. ij. cōicandū. Et si dicat ꝙ ꝓceptū de cōione non refertur ad diē determinatum. sed ad sem el cōicandū. Rndet ꝙ ex quo dies determinata ponit: refert etiā ad ipm diem ex quo rō huj⁹ est in ꝓptu. vt sup: addictū est. vel saltē negari nō pōt quin saltē sit dubiū vtrū intentio legislatoris etiā determinaret ad diē ꝓfixā. ⁊ tūc standū est littere q̄ diē ponit. ⁊ cū in dubijs tutior via sit eligēda. ex de spon. c. iuuenis. ⁊ tutior via sit cōicare in die resurrectionis. quarenō potⁱ illud tenendū et ꝓdicandū. Si q̄is tamen esset ita occupatus in die festo resurrectiōis ꝙ non posset huic vacare sz ad se ꝓparandum: forte cū hmōi posset eps vel cōfessor licentiare. vt in aliquam diem ꝓceden tē vel sequentē cōicaret. Sed ꝙ aliqui vel aliq̄ hoc faciāt vt quasi liberius liceat eis vacare ornatib⁹. tripudijs: ludis: pompis: lasciuijs: in festo resurrectiōis. hoc est cōtra intētionem ecclesie q̄ vult fideles illa die ꝓ ceteris vacare deuotioni. Dies etiam ꝓcedentes magis inducūt ad deuotionē ex ipsis officijs que maxime requirit in accessu ad sacm. Quia tū multi ꝓdicatores ⁊ magni ꝓdi-

Cōicās i cena dñi vtrū sa tisfaciat ecclesie.

Indebite sumētes eu charistiā

Ex tepiditate nō cōica re.

cant aliquādo cōtrariū illi: qui ex doctrina eorū putātes sibi hoc licere cōtrariū faciūt: non puto condēnandos vt trāsgressores ꝓcepti: nisi essent pinaces: ⁊ cōstaret etiā de cōtrario. Et qui hoc ꝓdicāt. s. alia die q̄ in pascha cōicandū plus sapiunt q̄ oportet sapere. Et notādū ꝙ tripler negligentia cōmittit ⁊ valde graue peccatum circa istud sacramentum sumendum.

¶ Primo omittendo indebite eius sumptionem.

¶ Sc̄o accedendo indigne ad cōmunionem.

¶ Tertio exhibendo se tepide post acceptionem.

ps. lxviij

Et de his potest intelligi illa imꝑca ps. et ꝑ istos vbi ait. ꝑfiat mēsa eorū. i. cōio eis parata ⁊ ꝑ eis: fiat. i. fiet cōa ipsis in laqueū: ⁊ retributiones: ⁊ in scādalū. Obscurent oculi eorū ne videant: ⁊ dorsum eorū semp incurua. Effunde sup eos irā tuā: ⁊ furor ire tue comprehendat eos. fiat habitatio eorū deserta. qđ potest exponi de nō cōicantib⁹ ⁊ male cōicantibus: vt in fine capituli exponetur.

§. I. Quātum ad primum

dicit Sap. xvj. O q̄ suauis est spūs tuus i nobis dñe. i. q̄ dulcis affectus tu⁹ ad nos. Nā angelorū esca nutriuisti ꝓpl'm tuū dñe ⁊ panē de celo ꝓstitisti eis. Sap. xvj. Et ꝓpter q̄ dē hebreorū figurā exhibēdo. s. mānā suaue. Sed ꝓpter ꝓias nor: figuratū. s. magnificū sacramētū. Sz sicut ingratus ille ꝓpl's dixit. Anima nra nauseat sup cibo isto leuissimo alios appetēs cibos ⁊ vilissimos. Ita ⁊ ꝓpl's ꝓian⁹ tāto ingratior: quāto beneficiū cōcessum est incōparabiliter maius quasi reputans cibum sacramentalē vilē nō curās de eo alia appetens vana ⁊ vilissima respectu spūaliū. Omittunt autem indebite sumere quadrupliciter.

¶ Aliqui ex obstinatione.

¶ Aliqui ex falsa humiliatione.

¶ Aliqui ex ignorātione.

¶ Aliqui ex repefactione.

De his q̄ nolunt cōicare q: reputāt se indignos.

Ex obstinatione dimittunt multi qui ꝑmanētes in odio vel detētione alienorum vel luxuria vel alio mortali peccato: q: nolūt pctm illud dimittere: nolūt etiam cōicare. ⁊ ꝙ nō velint cū hmōi pctis cōicare minus male faciunt q̄ si cū illis cōicarēt: sz nō ꝓpterea excusant a mortali omittētes cōionē: q: nec ꝓpleti sunt. ꝑm Tho. in. iiij. Nam ꝑfunt ⁊ debēt dimittere pctā illa ⁊ nō ꝑmanere in sua obstinatione cū de die in diē: imo de puncto in punctū possint mori ⁊ ꝓpetuo dānari. Jfit g̃ eis mēsa cōionis in laqueum pctī qđ cōmittūt omittēdo eā. Et falsa humiliatione dimittūt illi qui reputātes se peccatores ⁊ indignos tāto sacramento nolunt cōicare. Equidem si attendat magnitudo eucharistie in sacramēto solū: nulla creatura iuenieⁱ digna eo. Nec apli sancti: nec martyres. Sed nec hoc dñs requirit a nobis. s. tantā dispositionē ⁊ sanctitatē: quātā meretⁱ mai⁹tas eius: sed quāta est possibilitas fragilitatis nre nec requirit ꝙ efficiamur impeccabiles: sed ꝙ doleam⁹ de ꝑteritis: ⁊ ꝓponam⁹ firmiter in futurū abstinere occasiones ꝓximas euitādo. Nā ⁊ petr⁹ cū alijs apli digne sumꝑserūt sacm in die cene: ⁊ tū inde ad modicū petrus ꝑm negauit ⁊ mortaliter peccauit: ⁊ alij fidē perdiderūt. Jfalsa vticz humilitas est q̄ frangit ꝓcepta: debuit potius q̄libet petrū imitari dicentē Lu. v. Exi a me dñe q: hō sum pctōr ⁊ tū nō recedebat sed adherebat ei. Et ignorātia dimittūt q̄ nesciūt se ad hoc teneri: sed ignorātia ista nō videt excusare cū sit cōe ꝓceptū ecclie qđ ad oēs extēdit: ⁊ ignorātia facti nō iuris excusat. de reg. iur. lib. vj. c. ignorantia. Et ꝑcipue i locis vbi ista ꝓdicant aut de facili sciri possunt Sz i locis siluestribus vbi sacerdotes sunt ita ignorātes: q̄ nō solū ista nō denūciāt: sz forte retrahūt dicētes nō sumēdā cōmunionē nisi i mortevra seniō⁹. possent magis excusari. Et repiditate omittūt qb⁹ videt labor: se ꝓparare ad cōfessionē ⁊ ad cōionem: q̄ ita implicant terrenis ꝙ postponūt de facili spūalia etiam eis necessaria. Jfit ergo istis mēsa in laqueū peccati mortalis ꝓpter suā negligentiam

Ex tepiditate nō cōica re.

Si q̄s aūt omitteret ex aliqua ignorētia vel cā rōnabili: puta q: est in mari cōstitutus in pascha: vel est clausus in castro vel i carcere vbi nō pōt habere sacerdotē vel eriēs domū timet inimicos capitales: vel de licentia cōfessoris et hmōi. iste nō peccat habēdo defideriū sumēdi: ⁊ ꝓpositū q̄n poterit supplere defectū. Sed impedimēto sublato teneⁱ cōicare. alⁱs tūc peccaret mortaliter. Et in huius figura legit in vetere lege ꝙ illi q̄ nō poterāt comedere agnū pascha lem designantē sacm in festo ꝓpio pasche debebāt in mēse sequēti supplere defectum alⁱs grauiter peccabāt.

Extras cōcādi pueros.

Sed dubitari pōt i qua etate teneātur pueri cōicare: nā post pubertatē dubium nō est quin obligentur si sunt sane mentis. Et pōt satis teneri ꝙ ꝑm ꝙ pōt cōfessore cōfessiōe eoꝝ percipere de vsu rationis eoꝝ maioris vel minoris ficpotest ⁊ debet eis cōsulere vel arctare ad cōionē. Sed et parētes q̄uis ad cōfessionē debeāt q̄dāmodo cogere sic ⁊ magistri scholarum. nō aūt sic ad cōmunionē: sed debēt bene eos horⁱari: si vidēt eos habere bonam discretionē vel dimittere in iudicio cōfessionum suorum. Retrahēdo aūt eos forte ex hoc q: sunt parui: ⁊ q: nō est de more ꝑie pueros quātū cūq; habeant vsum rationis ꝙ cōmunicēt grauiter peccant.

§. II. Quantum ad secūdū

pncipale sacra negligentia mixta sacrilegio est cū q̄s accedit indigne ad cōionem. De quo apls. j. Cor. xj. ait. Qui mādu⁹t et bibit indigne iudiciū sibi mādu⁹cat ⁊ bibit nō dijudicās corpus dñi. i. nō discernēs ab alijs cibis cōibus ad hos sumēdos acceditur sine cōsideratione. ⁊ glo. ibi Judiciū sibi manducat ⁊ bibit. i. actū ꝑm occiderit puniet̄ur. Jfit aūt indigna accessio quadrupliciter.

indigna cōicatio.

¶ Primo: q: cum mortalis pcī remorsione.

¶ Secūdo: quia sine mētis discussione.

¶ Tertio: quia sine criminalis confessione.

¶ Quarto quia sine ritus obseruatione.

ps. lxviij

Et de oīb⁹ his ꝓficit illud ps. ꝑfiat mēsa eorū coram ipsis in laqueū. s. peccati mortalis. Et de ꝓio nulli dubiū q̄n mortaliter peccat qui accedit ad sacm cū ꝓscia peccati mortalis qđ estimat se hre etiā si ꝓsciam erroneā haberet nisi eā deponeret ad arbitriū boni viri. Nimia em irreuerētia facit sacro. Unde Aug. Si mēs in affectu peccādi fit: gratuari potⁱ eucharistie ꝓceptione dico ꝙ purificari. de cōse. di. ij. c. fide. Et Jsi. Qui celerate viuunt ⁊ cōicare non desinunt putantes se tali cōione mūdari: sciant se nihil ꝑficere: dicente scriptura. Nunqđ carnes sancte auferēt a te malicias tuas. q. d. nō. sed addēt. de cōse. di. ij. qui scelerate. Similis est hic iude de quo dicit Jo. xiij. post buccellā introiuit in eum sathanas: sz ꝙ specialē malicie nouū effectum. Qui etiā accedit sine competēti discussione ꝓsciētie ꝓpter qđ q: nō cogitauit vitam suam. aliqua mortalia habet de q̄bus nō est cōtritus vel cōfessus. de quibus nō habet remorsum. talis etiā peccat mortaliter faciēs cōtra illud apli. s. Corinth. xj. Probet autē seipm homo ⁊ sic de pane illo edat ⁊ de calice bibat. idest exāminet ꝓsciam suam. Hoc aūt multis euenit: qui cū sint in grauibus peccatis fraudū: et illicite acquisitoꝝ vel nō confitentur de eis vel ad ꝓfessores accedūt qui non intelligunt facta eorum: et cōfessio q̄busdā minimis de alijs dicunt se nō habere cōscientiā. Sed ignorantia eoꝝ non excusat: quia crassa est.

De his q̄ indiscussa cōsciētia ad sacramētū eucharistie accedunt.

Qui etiā post confessionē factā incidit in aliqđ mortale vel etiā recordant de aliquo mortali qđ ex oblitione dimiserūt: et multo magis si ex verecūdia illud tacuerūt: si accedunt sine ꝓfessione illoꝝ ad cōionem: etiam si essent cōtriti peccāt mortaliter: q: requritur nō solū ꝓtritio sed etiā reconciliatio ecclie per cōfessionē de mortalibus ad cōionem: ꝑm Tho. in. iiij. ⁊ alios doctores. Et idē si dubitaret ꝓbabiliter illud esse mortale vel nō: et hoc nisi esset sacerdos qui haberet celebrare. alⁱs sequeret scandalum et ille nō haberet copiam confessoris: tunc sufficeret contritio cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ppōsito cōfitendi.s.q̄citius. Qui etiā accederet ad cōiōnē nō ieiun⁹,qz.s.post mediā noctē sumpsisset aliq̄d q̄ modū cibi vel por⁹ quātūcunq; parū ctiā aquā vel modicum zinziberis ⁊ hmōi. peccaret mortaliter q: cōtra ordinationem ecclesie.de ꝯse.di.ij.liquido. Similiter q̄ excōicatus scienter minor excōicatione accederet ante absolutionē ab ea. Istis fit mensa eorum in laqueum.

Negligētia pōt sacramentū suscēptum.

§.III. Quantum ad tertiū

Tertia negligētia est q̄n sumpto sacro nō applicat se ora-tionib⁹ aut aliis diuinis officijs: sed sine necessitate vigēte applicat se ad mūdana ⁊ vana. discurrit hincinde: ⁊ q̄ peius est reuertit q̄ citius ad vomitū. Iste filius est iudeis q̄ dñica in ramis palmar⁹ suscēperūt xp̄m cū magno honore ⁊ in sequēti feria tertia eiecerūt eū ex suā ciuitatē cū magno vituperio ⁊ cōtumelia. Sic isti etiā deuote in sacro xp̄m suscipiāt ex quo nō attēdūt ad ꝯseruandaz gr̄am receptā ſz q̄ citi⁹ se applicāt ad ea q̄ sunt occasio ruine sue ei⁹q; xp̄m a se p gr̄am. de q̄b⁹ dificat illud apli ad Heb.vi. Rursus crucifigētes dei filiū in semetipsis ⁊ ostētui habētes. ⁊ vt dic Aug. Vulnus iteratū tardi⁹ sanat. Secū queri pōt vrū q̄ omisit cōiōnē in pascha te ex negligētia cū peccauerit mortaliter. vtrū teneat infra annū sequētē ante aliā cōiōnem supplere defectū cōmissum. i. cōicare. ita q̄ nō faciēs peccet mortaliter. Et eadē questio pōt moueri de cōfessione omissa. Ad q̄d dicendū q̄ dato q̄ facere deberet ex cōgruitate. ⁊ ad ꝺ est inducēdus psuasionib⁹ si aliꝰ dominus est. nō tamē videt reneri ex necessitate ita q̄ nō faciēs peccet mortaliter. q̄d patz ex sūbus multis. Si q̄s eī omittit ieiunare vna die determinata q̄d hz ex voto: vt vigiliā. b. Marie Magdalene sciēter ⁊ ex negligētia peccat vtiq; mortaliter. sitī omittēdo ieiuniū ecclie. Sed q̄s dicit q̄ ad hoc teneat supplere in alia die. alꝰ peccat iterū mortaliter. Et idē de vtz omittētes cōicare in pascha teneā-tur.

deuotione festorū. de omissione misse ⁊ aliis. Hoc eī si verū esset q̄ teneret de necessitate cū quotidie obligef ad illud quousq; suppleat multa pctā mortalia cōmitteret faciendo solū ptravnū p̄ceptū: ⁊ sic eccla laqueos inijceret aiabus. q̄d cauet. xxvij.q.j. viduas. Bene fateo: q̄ nūcunq; et quotiēscunq; facit fibi illā dispōnē actualē in mēte firmiter nō cōtinendi ⁊ cōicādi. put mādat eccla totiens peccaret mortaliter. Sed eccla rō semel in anno obligat ad illa. Notat autē ps. lxviij. septē nocumenta que eueniūt nō cōicātib⁹ vel male cōicātib⁹ in illis vbis. ps. Fiat mēsa eorū ⁊c.

Mala īdigne cōmunicātium.

Primo quidē aīam pctō illaqueat: q: cōmittit vnū pctm spāle mortale: q̄d notat ibi. Fiat mēsa eorū in laqueū. Secūdo dānationē eternā pparat: q: si mortē non penitēs de hoc ad infernū vadit: q̄d notat ibi. In retributiones. Tertio primū scādalizat inducēs suo exēplo ad simia: et faciēs male de se iudicare: q̄d notat ibi. In scandalū. Quarto mentē excecat: sicut eī per dignā cōiōnē illuminat: ita de cōtrario excecat: ibi. Obscurent oculi eorum ne videant.

Quinto tentatiōib⁹ subiugat: q: diabol⁹ habet maiorez potē sup eū cū nō sit armat⁹ sacro. ibi. Et dorsuz eoz semper incurua. Sexto deū irritat ꝺ se ad imitēdū ei diuersa flagella ⁊ mala: ibi. Effunde sup eos irā. Septimo gratuitis spoliat. q: oib⁹ bonis spūalib⁹ ⁊ virtutib⁹: ibi. Fiat habitatio eorū ⁊c. Legit in vitis patrū q̄ cū quidā iuuenis philocapt⁹ de quadā ꝺiugata q̄sisset p multos modos rē hre cū ea ⁊ illa vt honesta recusasset: indignat⁹ p̄curauit a q̄dā iudeo maleficiū vt eā demētaret. q̄ facto ita diabolus opatus est vt fantasia ei⁹ ⁊ oīm aspicientiū illā ꝺiugatā equā estimaret: ⁊ equa oculis oīm videret. Circa q̄d post plura remedia ducta fuit a marito ad scm̄ Machariū in heremo. ⁊ cū aliquī ex discipulis intellexissent casuz miserandū quoꝝ oculis illa mulier ducta eq̄ apparebat. retulerunt sancto Machario in cella o:anti: ⁊ egrec⁹ es cellā ⁊ vidēs eam vt femina: q: diabolus nō poterat ita pstringere oculos eius ⁊ fantasiam imutare vt alioz derisiteos dicēs. Ego femina video quā equā dicitis. Et intelligens opus diaboli o:auit p:o ea ⁊ cessauit ludificatio illa: ⁊ declarauit sibi Machari⁹ q̄ b ꝑmisserat ei de⁹. licet cēt honesta: q: nō ibat ad eccl̄iam: ⁊ nō cōicabat vt faciēbāt tunc fideles. De alijs defectib⁹ q̄ cōmittunt i missa. ⁊ circa materiā ⁊ formā sacroꝝ habes i. iij. pte. ⁊ ibi etiā quō q̄s debeat accedere ⁊ de fructib⁹ sacri ⁊ multis alijs ibi vide.

¶ De omissione circa diuina ⁊ p:esertim misse. Cap.x.

Set etiā alia negligētia circa diuina quā frequēter incurrit ⁊ laici et clerici a religiosi. Un de q̄dā rege. l. osia. dicit ij. Parali.xxvj. q̄ eleuatū est co: ei⁹ ⁊ neglexit dñm. i. diuina. Et de leuit⁹ q̄ erāt circa diuina occupati ꝺ: q̄ leuit egerūt negligēti⁹. ij. Paral.xxiiij. Et loquit de ptinētib⁹ ad trēplū ⁊ cultū diuinū. Est aūt triplex negligētia circa diuina: scz

¶ Circa misse auditionem.

¶ Circa p:edicationis attentionem.

¶ Circa officiationis solutionem.

§.I. Quantum ad primuz

Omittēs audire missam.

quicūq; ex negligētia mere omittit audire missaz diebus dñicis ⁊ festiuis cū poss.. peccat mortal⁹. Sacit eī ꝺ p̄ceptū ecclie. q̄ habet de cōse. di. j. missas. vbi ꝺ: Missas secularib⁹ totas audire die dñico spāli ordine p̄cipim⁹ itaut null⁹ ante bñdictionē sacerdotz egredi p̄sumat. B exp:esse dicūt doctores in. iiij. Pe. de pa. Tho. ⁊ Alber. ⁊ alij ⁊ gl. in dicto. c. Et vt dicit Pe. de pal. in. iiij. Non erauisantur ab hoc p:ecepto itinerātes si cōmode audire p̄nt. alꝰ secus: puta aliq̄s est in societate aliquoz q̄ nolūt expectare missam: ⁊ fine societ.. te illa nō bñ pōt iter facere vel q: ignorat viā: q: difficilis est ⁊ piculosa: vel q: nō est tuta a latronib⁹: vel q: ab illis hz expēsas itineris ⁊ hmōi: excusāt hic sine dubio. Occurrunt autez circa hoc p:eceptū plures quēstiuncule. Et pma est. Utrū teneant clerici ⁊ religiosi ad hoc p̄ceptū. ⁊ videt q̄ non: q: text⁹ dicit secularibus. q̄ qui nō sunt laici nō obligant p arg. a ꝺ:ijs. di. xxv. qualis. Quod sentire videt Jo. de biblia. in quodā q̄dlibe. Sed tutio: ⁊ rōnabilio: est opinio Arch. in rosario sup dicto. c. Dicit eī q̄ ibi vacat ar. a ꝺ:ijs p ar. a minoꝝ. Si eī teneātur ad hoc laici multo magis clerici ⁊ religiosi q̄ ad maiora tenētur: et qui totaliter sunt deputati diuino cultui vt xij. q.j. duo sunt. ⁊ p maxime cultus diuinus in missa exhibetur. nec mēti occurrit aliquod generale p:eceptum ad laicos ad q̄ clerici nō teneant cū debeant esse exemplus ceteroꝝ. ⁊ alꝰ p:ecellere pñt. vt distin. xxv. §. criminis. Nec potest hoc eos deobligare ab hoc p:ecepto: qui tenētur quotidie ad horas canonicas: q: etiā religiosi obligātur ad ieiunia sui ordinis ⁊ nullus dicit p hoc quin obligētur ad oia ieiunia ecclesie. ⁊ sacerdotes q̄ pluries infra annum celebrant credo teneri ad p:eceptum de cōmunione in pascha te: vel ad celebrationē nisi haberent legitimum impedimentum. Omnes igitur indistincte puto teneri illo p:ecepto clericos ⁊ laicos ⁊ religiosos audire videlicet missam vel celebrare. Sed m dubiū est vtrum diebus festiuis ex p:ecepto ecclesie teneāt ꝺs audire missam sicut dieb⁹ dñicis. ⁊ videt q̄ nō: q: decretū illd loquit de dñicis diebus nō alijs: ſz credo cōtrariū. ⁊ ratio est: q: vbi eadē ratio ibi idem ius est. Nam de similibus idē est iudicium. Ratio autē quare fuit hoc statutū. s. de auditu misse videt fuisse: vt salte in hoc modico vacet diuinis. Sed non alia de causa fuerūt addita alia festa ad dies dñicos sub p:ecepto feriationis: nisi vt vacet diuinis. ergo videtur q̄ ille modus determinat⁹ p ecclesiā in vacando diuinis die dñico p auditū misse debet extendi ⁊ ad alia festa. Probatur hoc idez per hoc q̄ habet ex de paro. b. c.ij. vbi cum agit de auditu misse addunt ad dñicos dies ⁊ alia festa. Incipit enim ca. vt diebus dñicis ⁊ festis. s. Cōfirmat hoc idē ex sententijs quoꝝdam doctoꝝ di⁹ntiū q̄ in quibusdā casibus; vt pater. 5. inf. in sedendo operibus seruilibus. i. in

Itineres nōex cusant ab hoc p̄cepto.

Clerici an teneā tur audire missaz

Diebꝰ festiuis tenet quia audire missam.

malibus diebus festiuis excusant a violatiōe festi. dūmō nō dimittūt diuina. i. missam. Hoc sentire videt Jo. an. in nouel. Et Pe. de pal. exp:esse hoc dicit in. iiij. per. c. qui in die solenni. de cōse. di. j. Tertiū dubiū est. vtrū teneat q̄s audire missam diebꝰ festiuis a p:io sacerdote parochiali seu in p:pria pochia. Et videt q̄ sic: q: decre. ei⁹ de paro. c.ij. dicit. q̄ q̄ p:epto p:io sacerdote audit missam i alia eccl̄ia ꝺz expelli ⁊ remitti ad eccl̄iam suā ex q̄ p:ariū facit ꝺ videt esse p:ra mandatū eccl̄ie. Ad q̄d dici pōt dupl⁹. Uno mō q̄ eccl̄ia intēdat p hāc cōstitutionē remouere cōtrēptū. i. rebellionē ⁊ despectū subdit⁹ ⁊ erga platos suos q̄ sunt sacerdotes parochiales: ⁊ ficmādat q̄ ex ptemptu sui sacerdotis accedit ad audiēdū diuina in alia eccl̄ia q̄ p:pria expellat de alia eccl̄ia: vt de p:ēptu resipiscat Ad hoc facit q̄d dicit Jnno. pater iuris sup dicto. c. videlz q̄ parochian⁹ si nō facit hoc ex p:ēptu: sed ob aliā iustam cām nō est efficiēdus de eccl̄ia. q̄ nō peccat. Satis iusta cā est si ob maiorē sui deuotionē hoc faciat. Alio m. nō pōt dici q̄ si pte.. apt⁹ sumat large. ſ solū p eo q̄ nō audit missam ei⁹ officiū. nō m ptemnēdo sacra vel ipsum: tūc q: ꝑsuetudo q̄ in hoc videt pscripta et rōnabilis. cū. s. ob maiorē deuotionē fit: tollat legē. ēt de cōsue. c.ij. Ubi est cōsuetudo audiēdi indifferēter in quibuscūq; locis: quod quasi vbiq; est: nō peccat q̄ audit missam extra p:pria parochiā. Si m diocesan⁹ hoc p̄ciperet. s. audiri in p:pria parochia obediendū esset. ar. xj.q.iij.q̄d ergo. ⁊ c. smia. Male tū faciūt epi in tollēdo pias cōsuetudines cū scādalo ppōrū. cū ⁊ Bo:eg. sanct⁹ ꝑmiserit sacerdotes ch:ismare ad tollēdū scandalū: vt. xcv. disti. quenit. ⁊ multa tolerant a sctis ꝑtervitandū scandalū. Quartū dubiū est. vtrū teneat quis audire missam p:pria diei: puta dñica in aduētu. Ad te leuaui ⁊c in septuagesima. Circūderūt me. In festo natiuitatis marie. Gaudeam⁹ ⁊c. Et videt q̄ sic: q: ex de celeb.a. mis. c.ij. reprehendūtur q̄ dimittūt missas p:pias p:pter peculiares. i. p:pter alias quas q̄s dicere facit de ipecialem deuotionē ad illā. puta de angelis vel mortuis ⁊c. Rñ. nō credo teneri ad p:priam ex necessitate: q: nec. c. missas. de cōse. dist. j. hoc dicit sed indistincte. Sed audire ꝺz p:pria qui hoc nouit distinguere ex cōgruitate. et sm hāc cōgruentiā loquit decre. s. Nec eī mulierule vel idiote scirent discernere si est missa p:pria vel alia: ⁊ nimis onerosum esset q̄ vnūquēq; opo:teret interrogare si est missa p:pria: ⁊ in diuersis ecclesijs in eadē die festiua erūt misse p:pie variate. Reprehensibile vtiq; multū videt etiā nō damnabile dimittere p:pias occurrentes p:pter missas defunctoz vel alias ad instantiā laicoꝝ sine causa multū vigēte. Docendus est eī pp̄s nō sequēdus. Nos q̄s si nesciūt eos quid liceat quid ve nō liceat. cōmonere nō ꝺbis cōsensum p:ebere debemus. inquit Celesti. dist. lxj. c. docēdus.

Ut a p:io sacerdote reneatur q̄s audi⁹ missaz

An deb eat di⁹ sticē aud dirēbba

Quintum dubium vtrū sit necessarium sensim ⁊ distincte audire verba misse: ex eo quod dicit in dicto. c. audire. Respon. nō. Nam tunc sequeretur hoc inconueniens: q̄ q̄ audirer missam ab his qui submisse dicūt cum multitudo adest qui remoti sunt nō implerent p:eceptū. Similiter ⁊ qui surdi essent vel bebetem auditū habent. vt ergo dicit Hilarius. intelligentia dicto:ū ex causis est assumēda dicendi. ēt de verbo. signi. ⁊ xxij. q. v. c. hūane. Intērio ergo ecclesie in illo decreto est. q̄ ꝑsens sit in missa ⁊ vacet deo si etiam intelligens est dignū ⁊ iustum est vt intendat et conetur intelligere que dicūtur populo in missa. Sextū dubium est de missis notoꝝ fornicatorum vtrū debeant audiri. Et videtur q̄ non: quia hoc exp:esse p:obibuit ecclesia. vt ptz. xxxij. disti. nullus. ⁊ ēt de cohabi. cleri. ⁊ mu. c.ij. Ad quod dicendū q̄ quia illa iura fuerūt in cōcilio cōstantien. vltimo facta modificata p speciale decretū. s. q̄ nullus teneret tales euitare nisi essent publice denūciati. ideo possunt audiri. Jn locis aūt vbi sunt ⁊ alij nō cōcubinarij cōsulti⁹ esset etiā tūc cōcubinarioz missas nō audiri vbi sine sca.. dalo fieri posset. Sed p:esupposito q̄ staret sus antiquū in suo vigoꝛe vbi nō essent nisi cōcubinarij: ⁊ ppōs ignoraret illā. p̄hibitionē. meli⁹ esset eis ab illis audire q̄ nunq; audire: ⁊ ignorātia iuris eos excusaret. nec essent solicitādi q̄n. puideri nō pōt ⁊ obuiari. vbi aūt hāc cōstitutionē. p̄hibēre nolsent abstinere debēret ab eoz missis: ſz ad alios vadāt. ⁊ si alios hre nō possent excusarent ab hoc p̄cepto nō audiēdo. Septimū dubiū est de eo q̄ dimittit aliquā ptē misse: puta in troitū missē. videt q̄ non satisfaciat: q: ca. missas. dicit totas. i. integras. Rñ. q̄ modicū p nihilo reputat. de cōse. di. ij. reuera. Nec verba legis ita amare interp̄tanda sunt: ideo dicendum est q̄ talis iudicandus est seruato: p̄cepti. Sed si dimitteret notabilem partē: puta mediā vel tertiā partē secus. Seruitoꝛes etiā misse seu ministri q̄ discurrunt aliq̄n hincinde. p his que expediūt: vt in missis solēnib⁹ fit p:o thure. vino ⁊ hmōi: intelligendi sunt misse adesse etiā p illo tēpoꝛe. Jrē nec est necesse plures audire vt quidā put⁹tāt: q: ꝺ: in plurali missas. respicit eī illud plurale secula res contingit eī plures seculares plures audire missas. q.d. q̄liber audit missam p:iuatā siue solemnē q̄ cantat: q̄ tā a ppō mi deberet audiri ex congruentia.

Audiēs ptē misse an satisfaciat.

Quid seruitoꝛibus.

§.II. De auditiōe misse in

tegre potest exponi illud ps. xcv. Introite portas eius. s. ecclesie in confessione. i. in p:incipio q̄n fit cōfessio a sacerdote. Misse eī ecclia ꝺ: ⁊ ꝑterea eccl̄ia edificat vt ibi missa celebret. Nā q̄uis vt dicit de ꝺse. dis. j. vnicuiq; Unicuiq; liceat i domo. p:pia habere oratoriū: nō tñ licet ibi missas celebrare nisi in magna necessitate ⁊ cum consensu epi. vt dicit ibi glo. quod p:obat per duo capitula sequentia. potest nihilominus ex aliquo casu missa sub aliq̄ diuo celebrari ⁊ audire. Nā valet illa cōfessio q̄nalis dicta a sacerdote vel seruitoꝛe cū compunctione ad remissionē venialiū: ⁊ ideo quilibet talis debet dicere cū seruitoꝛe submisse tñ ne fiat strepit⁹. Excusant aūt ab hoc p̄cepto infirmi. si nō possunt domū exire: ⁊ seruitoꝛes infimoz q̄ nō possunt dimittere infirmos ꝑter periculū: ⁊ matres que nō possunt dimittere paruulos sine periculo: ⁊ alij q̄ impedimenta legitima habent vel ardua negocia que nō possunt dimittere sine magno detrimēto scandalo vel periculo. ēt de re iudi. quod in lege. Puelle nubiles que nō exeunt domū: q: nō ꝑmittunt a parentib⁹ vident excusari si nesciūt p̄ceptū vel sacres libēter irent si ꝑmitterent. Nō eī fas esset solas domū exire clam vt audirent. quia magna pericula possent inde contingere. Sed parentes earū qui nō permittūt accedere inuitantes consuetudini patrie nō vident posse excusari: si permittūt eas exire ad choꝛas vel alia loca: vel stare ad ostium domus vel fenestras vt videant ab hoibus: nam in eo casu dici nō potest cōsuetudo que in rōne fundat. dist. j. consuetudo. sed coꝛruptela: ⁊ ideo radicitus euellāda. dist. viij. mala. Ꝺ: vidue aliquibus diebus vel hebdomadis in moꝛte viroꝛ: maneāt domi in signū tristicie. vnde ⁊ missam nō audiūt videtur tolerādū si est de moꝛe patrie. Sed q̄ maneant p integrū annū vel per sex mēses excusari nō possunt: quia magna abusio est. di. viij. consuetudo. Maria magdalena ⁊ martha que nobiles erāt ⁊ diuites cū essent i domo visitare a pluribus ad cōsolandū p moꝛte germani earū Lazari audito q̄ Jesus aduenisset exierūt domū vt iret ad eum: vt habet Joh. xj. Et Jesus quidē tunc moꝛtalis erat nūc idem ipse in sacramēto altaris est ⁊ immoꝛtalis. Unde cū magno affectu accedēdū est ad ipsum. s. audiēdo missam. Cōiugate que nō possunt ire ad audiendum missam sine magno scandalo viroꝝ: q: ſz habent p:eparare necessaria familie ⁊ seruitrices nō habent que talia faciāt: vident excusari nō posse cū in gubernatiōe dom⁹ ⁊ familie iura velint eas vt famulas viris esse subiectas. xxxiij. q. v. noluit. ⁊ c. manifestū. Nō tñ ex hoc q̄ aliquātulum indignentur eis viri; quia nō ita bene ꝑparantur eis

Qui ex cusantur ab audi tiōe misse.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum accedũt: debẽt dimittere. Et multo magis nõ debẽt dimittere qñ ex zelotipia mouent: vel ex ꝓtẽptu diuinoꝝ qrẽtes ipsos in malicia imitari. ar. .q.iij.c. si dñs. Debẽt etiã dñi ⁊ patroni fic oꝛdiare de famulis ⁊ famulabꝰ suis vt audire possint ⁊ ipsi missam. Vñ ⁊ Pe. de pal. in. iiij. dicit qꝫ nõ excipiunt ab hoc ꝓcepto plus serui qꝫ dñi. imo et seruꝰ ⁊ ancilla debẽt diebꝰ festiuis vacare deo sicut ⁊ dñi. Sed qꝛ opꝛ aliquẽ domi remanere: debẽt ita puidere eis dñi qꝫ saltẽ audiãt missam si pñt. nã ⁊ de eis dño sunt rõnẽ reddituri si fuerunt soliciti ꝓ salute eoꝝ. vt dicit Ambro. lxxvj. dist. an putatis. Pareres aũt filios ad hꝰ debẽt monere ⁊ cũ pueri sunt etiã quadã vi inducere. Tenent aũt hoies hoc ꝓceptũ cũ habẽt vsuz rõnis. Vñ ⁊ Pe. de pal. qõ videt intelligendũ qñ sciũt vel scire pñt ab aliꝭ hꝰ ꝓceptũ. Nec em opꝛ singuloꝝ auriꝭ inculcari qõ publice statutũ est. di. xvj. quod dicitis. Et licz ignoꝛãtia iuris diuini vel naturalis neminẽ excuset habentẽ vsum rõnis in necessarijs ad salutẽ. tñ ignoꝛantia iuris positiui excusat: qñ ꝓbabilis est. vt. j. q. iiij. §. fi. Et illi qꝺẽ q iusto impedimento audire nõ possunt missam dñi saltẽ p aliꝙ spacio in domo vacare oꝛatiõi loco misse ex cõgruitate. Intro. g̃ oẽs in cõfessione poꝛtas eccie atria eiꝰ. i. capellas eccie in hymnis cõfitemini illi. Nõ em debẽt accedere ad missam vl ecclesiã: vt videant vel videcant ab amatoꝛibus suis. Nã tales nõ implẽt ꝓceptũ illꝺ eccie: sicut nec etiã illi q̃ stãt ad sociãdũ dnos. alꝭ nõ audituꝝi: sed debẽt accede. ad adorãdũ: ⁊ tũc a se remouere debẽt cogitatiõe ꝓpaꝝ a deo vacandũ. vñ Cypꝛianꝰ de cõse. dist. j. qñ stamꝰ. ait. Vñ stamus ad oꝛonẽ fres inuigilare ⁊ insistere ad ꝓces roto coꝛde debemꝰ. Cogitatio carnalis tũc ⁊ secularis hoꝭ abscedat: nec q̃cꝫ tũc animꝰ aliud qꝫ id solum cogitet qꝺ ꝓcat. ⁊ iõ sacerdos in missa ait: Sursum coꝛda. vt dũ plebs rñdet. habemꝰ ad dñm: admonemur nil aliud qꝫ dñm cogitare debere. claudak ꝺ̃ aꝛcam fœderis ⁊ soli deo pateat hecille. In hymnis igiꝭ. i. diuinis laudibꝰ insistẽdũ ⁊ oꝛationibus. Euitari ibi dz oꝭ strepitꝰ: et audiẽtes omisse debẽt suas oꝛationes dicere nõ alte: ne ꝑturbẽt mentẽ sacerdotis: nec etiã stare ante faciẽ celebꝛãtis. ne sit tedium faciãt: nec curiose aspicere q̃ dicũt vl faciũt: sz potiꝰ publicanũ imitari q̃ nec audebat oculos ad celũ leuare: sz percutiebat pectus suũ. vñ ⁊ Alber. dicit qꝫ in moꝛtali exitu nõ dz multo intuitu respicere coꝛpꝰ dñi: sed indignũ se reputare vel in trãsitu videre: ⁊ q̃ pñt ibi manere genuflecti et discipiati: ꝑcipue facta cõsecratiõe ob reuerẽtiã xpi. Si ab oibus hoc fieri cõsueuit ⁊ laudabiliter geꝛitur vices eiꝰ in terris. s. pape: quãto magis ipsi summo pontifici futuꝛoꝝ bonoꝝ ĩmmoꝛtaliũ dño ⁊ creatoꝛi: ubi realr exhiti. vñ Gꝛeg. de ꝑse. di. ij. quid sit. dicit. Quis fideliũ dubium habere potest in ipsa immolatiõis hoꝛa ad sacerdotis vocem celos aperiri. in illo iesu xpi mysterio ãgeloꝝ choꝛus adesse: summa ⁊ ĩma sociari: vnũ sacrim ex visibilibus scz speciebus: ⁊ inuisibilibus fieri. s. diuinitate ⁊ alijs. Cũ magna g̃ reuerẽtia ibi astare opꝛ ⁊ omĩ mentis deuotione. Et vt dicit Aug. Admonendi sunt scholastici ne deridẽdo sacerdotes: si ĩ missis vl aliꝭ officijs faciũt barbarismos ⁊ soloecismos ⁊ alios defectus. dist. xxviij. sedulo. Cauẽda est ergo in hmõi oĩno negligentia ne ꝓtingat illud qꝺ legit. ij. Macha. iij. vbi dicit qꝫ sacerdotes iã nõ circa officia deditꝰ erant: sed contempto tẽplo ⁊ sacrificijs negligẽtis festinabãt participes fieri palestre ⁊ ꝓhibitiõis iniuste. Sz ⁊ de ꝑse. dist. j. q. die. dꝰ. Qui die solẽni ꝑtermisso ecclesie cõuentu. i. neglectis diuinis ad spectacula vadit excõmunicẽt. Qui vo deuote assistit misse quã etiã deberẽt fideles ex sua deuotione quotidie audire cũ possunt licz nõ teneant. multa bona spũalia cõsequitur. Inter cetera specialis oꝛatio fit a celebꝛãte pro astãtibꝰ: qñ multa de nõ aꝛta pericula ⁊ mala euadit. Vñ legit qꝫ cũ quada die festiua duo iuuenes socij exirent ciuitatẽ suã vt irent ad aucupandũ: vnus eoꝝ mus audiuit missam alter nõ. ꝓficiscẽtib' igiꝭ cepit aer ꝑturbari ⁊ mĩnari pluuias: ⁊ construa rugire: coꝛuscationes freqntari. Auditaq̃ est voꝛ de celo ab hꝭ duobꝰ dicẽs. Percute ꝑcute eũ: ad quã exterriti dũ ꝑsequerent iter fulgur descẽdẽs interfecit eũ q̃ missam il lo mane nõ audierat. Quo viso aliꝰ pre pauoꝛe qñ amẽs effectꝰ q̃d ageret ignoꝛãs: qꝛ iã ad locũ destinatũ appꝛopinquabat securus est via suã: ⁊ iterũ audiuit voce dicentẽ. Percute ꝑcute eũ. quantũ iste exterritus fuerit recolẽs de socio suo post talẽ voce fulgure ꝑcusso q̃libet põt ꝑse imaginari: sed post hãc voce supuenit alia dicẽs. Nõ possum: qꝛ audiuit hꝰ die: Verbũ caro factũ est. et eo. s. qꝛ audierat missam: cui finis est: Verbũ caro factũ est. fim cõmunẽ moꝛẽ: ⁊ sic euasit moꝛtẽ illã terribilẽ.

¶ De negligentia circa ꝑdicationẽ. Capitulum.

§. I. Quantũ ad primum

Negligentia circa attẽtionẽ ꝓpꝛie ꝑdicationis quod ꝑtim fit ⁊ nõ paruũ ꝓfectũ ostẽdit Aug. dicens: Nõ minus reus erit q̃ verbũ dei negligenter audierit: ꝙ̃ q̃ sua negligẽtia corꝛupꝛpi in terram cadere ꝓmiserit. s. q. j. interrogo. Negligẽtia aũt committitur tripliciter.

¶ Primo ꝑdicationi nõ intendendo.

¶ Secõdo ꝑdicationẽ nõ audiẽdo.

¶ Tertio ꝑdicationẽ nõ retinẽdo vel nõ faciendo.

Habentes vsuz rõnis tenent ad hoc ꝓceptum,

Mala intentio audiẽtiũ missam.

Nõ intẽdẽtes ꝑdicatioi.

Missaz audiẽs i moꝛtali.

Verbuz dei ĩ minus ẽ coꝛpe xpi.

Patient debem audire ꝑdicationem.

Exẽplus de nõ auditis ꝑiculis ⁊ malis euadit.

bilitatẽ seminatoꝛis. Et Sen. Nõ te mouecat dicẽtis auctoritas: sz q̃d dicat attẽdito. Dicit etiã Aug. q̃ vrile est scholasticis nosse ita ꝓponendas esse sentẽtias ꝓbis sicut animus ꝓponit coꝛpoꝛi: eꝛ quo fit vt malle debeant verioꝛes q̃ diserticoꝛes audire sermones. Sicut mallẽt prudentioꝛes ꝑ pulchꝛioꝛes hre amicos. dist. xxxviij. sedulo. Cũ magna igiꝭ attentiõe ⁊ affectu audiẽda est ꝑdicatio ⁊ cũ silẽtio. Vñ ⁊ Nec. viij. dꝰ q̃ aures omĩs populi erãt erecte ad lib: ũ: sz legis dei. ⁊ Lu. v. ⁊ cõueniebãt turbe multe. s. ex magno desiderio vt audirẽt ꝓbũ dei. Et Aug. dicit. Cum quãta solicitudine obseruam' qñ coꝛpꝰ xpi ministrat vt nil ex ipso de manibus nostris in terrã cadat: tanta solicitudine obseruemus: ne verbũ dei quod nobis erogat dũ aliud aut cogitamus aut loquimur de puro coꝛde depereat. s. q. s. c. interrogo.

§. II. Quãtũ ad secunduz.

Non audiẽtes ꝑdicatioꝝ

Si malũ est negligẽter audire ꝓbũ dei. i. nõ attente vacare aut mẽte retinere: quãto magis nõ audire ꝑdicationẽ. Cõmuniter ista differẽtia reperit inter eos q̃ audiũt ꝑdicatiões frequẽter: ⁊ eos q̃ negligũt. i. q̃ nolunt audire: qꝛ nõ audiẽtes eas sunt hoies feruentes ĩmodesti/diuersis erroꝛib' infecti. Scõtra frequẽtãtes ꝑdicatiões sunt hoies ciuiles ĩmodesti/fidei zelatoꝛes: ⁊ merito qꝛ doctrina ecclesie q̃ ꝑdicat est tota ciuilis ⁊ fim pbiam moꝛalẽ: ⁊ ꝓpterea ꝺ: de ꝑse. dist. j. sacerdote. Sacerdote in ecclia ꝓbũ faciẽte i. ꝑdicãte: q̃ egressus de audituꝛio fuerit ercõicet. vbi dicit glo. qꝫ intelligit qñ hoc facit ꝓtẽnẽs eũ vt minꝰ lꝛatum qꝺ ad supbiã ꝓtinet: ⁊ posset esse moꝛtale ipse ꝓtẽptꝰ. nam ex hoc solũ q̃ qs nõ audiat ꝑdicationem tiã ex negligẽtia q̃uis male faciat: nõ tũ peccat moꝛtaliꝰ nec doz ercõicari. fiaũt nõ posse ꝓpere cibũ coꝛpoꝛalẽ: est signũ moꝛtis coꝛporalis. ita nõ ꝓpere legendo vel audiendo verbũ dei: quod est cibus aie est signũ moꝛtis aie. ꝓpterea ait Ihu deis. Nõ potestis audire. s. verbũ dei: q̃ ex deo non estis.

Fructus ꝓpꝛii. verbi dei ꝓ̃ his ꝓiuank nõ audiẽtes ꝑdicationẽ.

Job. viij. ¶ fructꝰ ꝓbi dei auditi sunt duo decim: qꝺ omĩbus ꝓiuank q̃ nõ audiũt ꝑdicationẽ. sz negligũt. Primꝰ fructus est q̃: est fidei generatiuũ dispositiue. Rom. x. ¶ fides ex auditu: auditꝰ aũt ꝓ ꝓbũ dei. Verũ. vnde scz tãta lux fidei in toto oꝛbe: ⁊ tã subita nisi de ꝑdicato iesu. Sancta maritana ad aquas significãtes ꝓbã dei ꝓ ꝓbũ dei ad fidẽ dei cõuersa est. ⁊ ysaac ⁊ iacob ⁊ moyses sponsas acceperũt ad fontes aquaꝝ: Rebecca scz rachelẽ ⁊ sepho: aꝫ q̃ desponsatio aie cũ deo est ꝑ fidẽ. fm illud Osee. ij. Desponsabo te mihi ĩ fide. Secũdus fructus est: q̃: est spei augmẽtatiuũ. ꝑ Jn verbũ tuũ supsperaui. i. sup id qꝺ ꝓmus vel sup alia. i. plusq̃ alia sperani. Verba em scripture diuine ꝑdicata cũ ꝓmittãt eterna ꝓmia labo: antibꝰ: veniã penitentibus: adiutoꝛiũ inuocantibus: mentẽ subleuant ad spem de deo. Et licꝫ ꝓbã dei lecta etiã moueãt. aliter tñ ⁊ efficacia ꝑdicata. Nã vt dicit Hiero. ad paulinum. Habet nescio qꝺ latẽtis energie viue voꝛis actus ⁊ de oꝛe magꝛi in aures discipuli plata foꝛtiꝰ sonat. Tertius fructus est q̃: est feruoꝛis excitatiuũ. Hiere. xxiij. Nõne ꝓba mea sunt quasi ignis. s. coꝛ: feruoꝛe calefaciẽs. Et Pꝛouer. xxx. Vis sermo dei ignitus clypeus est oibꝰ sperãtibꝰ in se. hoc exꝑti sunt discipuli eũtes in emaus dicẽtes: Nõne coꝛ nostꝝ ardẽs erat in nobis dũ loqꝛet nobis in via. s. iesus ⁊ aperiret scripturas. Quartꝰ fructꝰ est: q̃: est bonoꝝ operuꝫ multiplicatiuũ. Nã vt ꝺ: Matthei. xiij. Semẽ est verbuz dei quod cadẽs in terrã bonã facit fructũ. aliud. xxx. aliud lx. aliud cẽtesimũ. ⁊ significat varietatẽ meriti bonoꝝ que fiũt ꝑ ꝓbũ dei a cõiugatis viduis vel virginibus. Quintus fructꝰ est: q̃: est vitioꝝ purgatiuũ seu ab eis eductiuũ. vnde dixit Centurio xpo: Dic ꝓbo ⁊ sanabit̃ puer meus. Mat. xviij. ⁊ Sap. xvj. Sermo tuus dñe sanat oĩa: scz vlra aie. Vñ xps Joh. xv. Jã vos mundi estis ꝓpter sermonem quẽ locutus sum vobis: inquantũ scz inducit ꝑdicatio ad contritionẽ. Jn huius figuram legit qꝫ Hieremias

§. III. Quantũ ad tertium

Verbuz dei retinẽri.

Debet aũt verbũ auditũ ruminari ⁊ mẽte retineri: sicut legit de. b. Nicolao qꝫ cũ esset puer ad ecclesiã accedẽs sacra pectoꝛe cõdebat mãdata q̃. s. audiebat: ꝙhoc mõ intelligo Cecilia virginẽ sacrã semp euangeliũ in pectoꝛe poꝛtasse. vt ꝺ: in legẽda sua. s. meditãdo ꝓba dei audita in ꝑdicatiõe. Et de beatissima ꝑgine matre dñi ꝺ: Lu. ij. Maria conseruabat oĩa verba hec cõferẽs in coꝛde suo. Nã aĩal qꝺ nõ ruminabat in lege veteri habebaꝫ imũdũ. Nõ ruminare est nõ memoꝛare ⁊ meditari audita vel lecta. Vñ Gꝛeg. i homel. Eterne moꝛtis iudiciũ fortissime fres si verba ire audiẽtes inverte memoꝛie nõ retinetis. Exẽplũ de eo q̃ cibũ sumptũ nõ retinet in stomacho. ¶ frequẽs meditatio iuuat memoꝛiã fim pbm. Cũ ergo aliq̃s nõ mẽte retinet: q̃: nunq̃ recogitat super auditis: q̃ elabitur e

Universidad de Deusto
Biblioteca

mente nō mirū: q; negligētia sua est cā. Deinū audita debēt executiōi mādari: q; vt ꝺ: Lu. xj. Bti q̄ audiūt verbū dei ⁊ custodiūt illud. Qui em̄ audit: est ꝺbi ⁊ nō factor: vt ꝺ: Jac. j. hic cōparabit̄ viro cōsiderāti vultū natiuitatis sue in speculo. Cōsiderauit em̄ ⁊ abiit. ⁊ statim oblit⁹ est qualis fuerit. Sic in ꝺbo audito vt i speculo videt q̄s maculas pcōr suor: sed si nō operat ad remouendū mas las pcōr suor ⁊ se rectificādū nihil ei ꝓdest. q̄nimmo ad maius iudiciū sibi iputat. q; vt ꝺ: Lu. xij. Qui scit volūtatem dñi sui ⁊ nō facit: dignē vapulabit plagis multis. Dic ⁊ Nicolaus papa. Sicut nō leue crimē incūbit pōtificib⁹ siluisse qđ cōgruit: ita his qđ abstr: nō mediocre periculū est qui cū debeāt parere despiciūr. distī. xliij. dispensatio.

Predicatiōes nolētes audire vel ꝑ earū excusatiōes a pcō.

Nec er hoc q̄s vitet audire p̄dicatiōes putās se excusatū vel minus sibi imputari ad penā si offendat ex ignoātia: q; talis multo grauiꝰ puniet. Primo q̄dē ignoātia cum affectata sit in nullo excusabit. Scōo q; de ipa ignoātia affectata: vt de speciali pcō puniet. Dō aūt audientes pdicatiōes ⁊ nō facientes grauiter puniant: ptz exēplo nostrabili. Legit em̄ q̄ q̄dā vice q̄dā magꝰ pdicat: debet certa die assignata ꝑmonē facere ad pplm: ..sa die statuta infirmatus est grauiter: populꝰ aūt venit ad ecclesiā cuiusdā o:dinis cuius erat ille frater copiosissime ad audiendū: p:io: aūt illius cōuētus multū anrjebat sup tali defectu pdicatiōis ꝓpter infirmitatē illius pdicatoris: et cū p cōuētū discurreret cogitādo q̄d agendum ..sset. ecce subito venit ad portā cōuētus q̄dā notabilis frater illius o:dinis in apparētia. sꝫ diabolꝰ latēs in assentia tāq̄ hospes ⁊ petit p:ioē. ducit ad ipm̄ ⁊ post salutatiōē ꝑsuetā respicit ille simulatꝰ hospes p:ioē in facie ⁊ dicit. Pater piissime vr ꝓpendo vos debetis esse amaricatus sup aliq negocio. nō miror: q; hoc sepe cōsueuit ꝓtingere p:elatis ꝓpter varios ⁊ duros casus. Sz q̄d opz habere bonā patientiā. Necesse est (vt dicit euāgeliū) vt veniāt scādala. cōpatior vobis: si placeret vobis mihi referare materiam vestre angustie libēter si possem in aliq̄ vos velle ..uare. Rndit p:io:. Reuera est ita q; multā tristiciā habeo ⁊ vix possem deponere: ⁊ cām vobis explano declarās defectū pdicatiōis fiēde. Tūc ille. s. diabolus bone pater ꝓfidatis in dño deo q; nō deficiet vob. ego spero in deo q̄ ipse sup plebit p me defectū istū: ita q̄ audit:es remanebunt cōsolati. Scitis q; omnia noua placēt: ⁊ ego iam satis studui ⁊ habui bonā p:actica in arte hac. Sitis p:io: charissime bon.. spei: q; ista vice nō habebitis cōfusionē. sed .ono: vestrū faciatis vt possim intrare libr:ariā videdo aliquos libr:os cito inueniā qđ mihi erit necessariū: ita q̄ non opz vt faciatis tardare pulsationē cāpane vestre vltra solitū. Cui p:io:. Regratio: magister reuerēde q; a magna amaritudine subleuastis me. libr:ariā intrare potestis ad placitū. Intrat frater diabolus libr:ariā: ⁊ vt det fidē hospitī interrogat de aliquibus libris solēnioribꝰ: vr summa be. Tho. cū scriptis: ⁊ opa Alberti magni ⁊ hmōi. ⁊ illis sibi ostēsis reuoluit libr:os hincinde. ꝓfacit inſinuari p:ior: q̄ oia hz in p:ompru dicēda. vñ faciat facere signū ad cōuocandū ppln̄. Quo facto ⁊ ppl̄o innumerabili cōgregato ascēdit frater diabolus ambonē. aduenerat aūt tūc ad pdicationē quidā vir scūs q̄ vidēs ascendere illū pulpitū ⁊ cognoscēs diabolū fr:e obstupescit: nil tn̄ alicui dicit. Rs expectauit finē videre. Cepit frater diabolꝰ pdicare de bonis paradisi: de penis inferni: de pctis ⁊ miseriis mundi ꝓpter que ⁊ illa pduntꝫ ⁊ inferna sequunt̄: ⁊ cū tāta efficacia ⁊ rōnib⁹ q̄ oēs cōmouit ad lach:ymas cōpunctionis. ꝓfinita pdicatiōe oēs cēdenti illi occurrit scūs vir ⁊ vocās eū ad ptē ⁊ ex pte dei inqt. O miser decepto: hominuꝫ te agnosco quō plumpsisti tātū officiū xpi ⁊ aplor: vsurpare ersi speciale cām nesciā. scio tn̄ nisi ob malā inten..onē nō egisti. Vñ adiuro te ꝑ deū viuū vt dicas cām mihi huius operis: tunc frater diabolus ait. Adiurat⁹ racere nō possum. cām ꝓpter quā assumpsi vt vides speciē fratris ⁊ pdicatoris populo pdicaui est ista. Ecce audisti quot ⁊ quāta bona dixi de gloria paradisi ⁊ pena inferni ⁊ pctis horuꝫ ꝓplor: ⁊ vidisti ad quātū lucrū ꝓmoti sunt scio mores eorū ⁊ parū tēp⁹is trāsibit ⁊ obliti oim verboꝝ nil facient de his q̄ ꝓposuerant se agere: ⁊ inde oia ꝺba audita erūt eis ad maius iudiciū. quo dicto euanuit.

De negligentia in horis canonicis. Capl'm. xij.

Negligētia in diuinis

officijs cōmittit seu horis canonicis tam a clericis officiantib⁹ q̄m a pplis audiētib⁹. Nā ⁊ illi vt omittūt vel male dicūt eas: ⁊ isti vel nō assistūt: vel aliqñ suis vanitatib⁹ ipediūt. ſꝫ ꝫ pmos ꝺ: Miere. xlviij. Male dictus ois q̄ facit op⁹ dei negligēter. Op⁹ dei dicit beat⁹ Bñdi. in rla. est offm̄ seu op⁹ qđ fit in laudādo deū i horis canonicis. ꝫ scōos. s. laicos ꝺ:. de cōse. di. iij. c. ij. Irreligiosa cōsuetudo est quā vulg⁹ p scōr solēnitates agere ꝺsueuit. ppl̄o ei q̄ debēt ad diuina officia attēdere saltatiōib⁹ turpib⁹ inuigilāt. Cātica nō solū mala canēres: ..ed etiam religiosor: officia pstrepunt. Debz g̃ negligētia euitari ab vtrisq; vt ⁊ illi deuote audiāt: saltē dieb⁹ festiuis ⁊ isti deuote dicāt diuinas laud..s vt pplus ad deuotionē excitet ⁊ hmōi horis ꝺgruit illud ps. cxviij. septies i die laudē dixi tibi. s. o de sup iudicia iustificatiōis tue. Vbi tria notāt.

¶ Primo hor:arū sufficiētia debita. ibi. Septies in die.

¶ Scōo laudātiū intētio recta. ibi. Laudē dixi tibi.

¶ Tertio ipsor:um causa motiua. ibi. Super iudicia iustificationis tue.

§. I. Quantum ad primuz

sufficientia ptz ex numero septenario: duz ꝺ:. Septies in die. Nā septē sunt hor:e canonice institute ab eccl'ia dici in ample die. Et si intelligāt de die naturali. xxiiij. hor:arū. tūc com⁹ c. s. de cel. pr..nt ꝓ vna hor:a maturine cū laudib⁹. Si itelligāt de le. mil. et die artificia q̄. s. sol est sup hemispheriū nr̄m: tunc laudes i Clemē. habent ꝓ:o vna hor:a diuisim̄ a matutinis: ⁊ erit p:ima: ⁊ ..ui. eod. debebit dici in aur:a. ⁊ de maturinis dicit idem ps. alibi. tim.

De ꝺbꝰ

Dicens horas canonicas esse septē.

Media nocte surgebā ad cōfitēdū tibi. Ita notat Archi. di. xcj. in lecturis. ⁊ in decretali. dolētes. ex de cele. mil. pcipit vr dicat diurnū officiū pariter et nocturnū. ꝓpter qđ q̄cūq; omittit aliquā ex horis canonicis: etiā laudes mere ex negligētia peccat mor:tal: si est o:dinat⁹ in sacris vel bñficiat⁹ quātūcūq; tenuiter ꝺm oēs. ⁊ etiā religiosus pfessus ꝺm ..e. de pal. in. iiij. Ista tn̄ materia: q: i. iij. parte ti. xiij. tractat diffuse ibi vide. Dic aūt ponent quedam ibi omissa. Cauēda est ergo negligētia in hmōi horis ꝓsolue dis. Vñ ꝺ: de ꝺse. di. j. c. clericus. q̄ clerici ab officio declinātes vel negligētius agētes ab ipso officio remoueant̄.

Dicens horas beat⁹ recitā intentionē.

In figurā huiꝰ legit Leui. xvj. Aaron rollet de sanguine vituli et asperget digito septies ꝫ ppitiato:iū ad o:ēt. Aaron q̄ interpat⁹ mons fortitudinis. ꝓnus facer..os significat quēlibet applicatū ad diuina officia vt clerici et religiosi. xij. q. j. duo sunt. q̄ ꝺ esse fortis ⁊ ꝑsians ad diuina officia exoluēda et sacra ministrāda: nō tedio victus ⁊ negligētia: cui deus porrio esse ꝺz cū parte nō habeat cuz reliquis tribubus israel. Dic digito. i. instinctu spūssancti sanguine vituli q̄ xp̄m passum figr: ꝺz septies aspergere ꝫ ppitiato:iū. i. per septē hor:arū canonicarū solutionē per passionē xp̄i in q̄ sanguis effusus est recolere in cōspectu diuine maiestatis: vt de⁹ p:opitiet̄ ppl̄o. sunt ⁊ ipse hore quasi septē tube quibus angeli canebāt ꝺm Job. in apoc. calipsi. Signāter aut̄ dicit. Septies in die. vt notet̄ non solum dies tempo:is: sed ⁊ dies gratie radiose. Debet autem conari persoluens horas esse in statu gratie: vr magis sit deo gratuz sacrificiū laudis: quia vt dicit Salomō Non est speciosa laus i o:e peccator:is. Unde Do:misda papa. Emendat:em esse conue..it populo quem nescisse est o:are p:o populo. distinc. lxj. in sacerdotibus. Et Gr:egor. Quomodo o:atiōis clipeo populum tueat qui

Dicens horas conuenit esse vno modo.

Septem negligētie officio diuino committūtur.

iaculis hostium sese feriendū exponit. s. q. i. ferē. Nota tn̄ q̄ quātūcūq; sit obstinatus ꝑsoluere ꝺz horas ⁊ satisfacit ꝑcepto ecclesie dicēdo debite: ⁊ malicia ei⁹ nō impedit fructū o:ationis ad ppl̄m: q; hoc nō agit vr ꝑuata ꝑsona sed vt minister ecclesie: que semp immaculata ⁊ grata est deo. Et q̄ aliū facit ꝓinde est acti per se agere videat. ex de regu. iur. lib. vj. vnde acceptat officiū eius nō vr ab eo sed ab ecclesia cuius est minister dicrū deo: nec excōicat⁹ nec depositus deobligatur ab horis dicēdis: ne commodum reporet ex malo suo.

§. II. Quātum ad ſecundū

scz rectā intentionē laudantiū deū: notat̄ cū dicit. Laudē dixi tibi. ..ad tuū ꝓno:e: nō ad laudē hūanā. Debet ergo officium legēs vel cantās obseruare illud ps. Per singulos dies benedicā tibi: ⁊ laudabo nomē tuū in seculū ⁊ in seculum seculi. Seculū seculi est seculū futurū. s. vite beate: vbi continue laudatur deus nunc mente. po.. resurrectionē co..oz etiā o:e. Vñ ..ooc. xix. ꝺ:. Laudē dicite deo nostro omes sancti eius: qui timetis deū pusilli ⁊ magni. Ad istud ergo seculū seculi qđ scz sequit̄ ad ꝑsens seculuz nō ꝑuenit nisi qui in hoc seculo laudat deuz pura mente. Nō g̃ querat ibi hoibus placere sed deo vt dicere valeat ꝛe. Laudem dixi tibi nō mūdo. Dicit em̄ Gr:eg. q̄ fit plerūq; vt dū blāda vox querit. s. in dicēdo officiū ogrua vita negligat: ⁊ deū mor:ibus stimulat: dū populū vocibus delectat. dist. xcij. in sancta. Et in vitis fratrū legitur q̄ q̄dam fratres detinebant in purgato:io ꝓptervanā gl̄iam habitā in officio diuino. Licz aūt deus intueat cor:necvoce egeat nostra: tamen congruētissime o..inatū est per ecclesiam vt hor:e dicant̄ o:e: et voce humana deus laudet in officijs. Rationē huius assignat beat⁹ Tho. ij. ij. q. xcj. ar. s. dicens. Verbis alia ratione vrimur ad deū: ⁊ alia ratione ad hoies. Ad homines em̄ vtimur verbis vt conceptus nostros manifestemus cū sit inspector: co:diū: sed vr nosmetipsos ⁊ alios audientes ad eius reuerentiā inducamus. ⁊ ideo est necessaria laus o:is: nō quidem ꝓpter deū: sed ꝓpter ipsuz laudantē cuius affectus excitat in deū er laude ipsius: ꝺm illud ps. Sacrificiū laudis honorificabit me: ⁊ illiciter quo ostendā salutare dei. Et inquantū hō p diuinā laudē affectu ascēdit in deū: intantū p hoc retrahitur ab his que sunt cōtra deū. ꝺm illud Esa. lviij. Laude mea infrenabo te ne intereas. p:oficit enim laus o:is ad hoc vr etiā populus audiens ꝓuocet̄ in deū ꝺm illud ps. Semp laus eius in o:e meo. Et subdit̄. Audiant mansueti ⁊ letent̄: magnificate dñm mecū. Dō aūt dicit philosophus q̄ optimo:ū nō est laus: sed maius aliquid ⁊ meli⁹. vñ cū deus sit optimus nō videtur laudandus. Ad qđ facit illud Eccl. xliij. Deꝰ est maior omī laude. Rndit Tho. vbi. s. q̄ loquendo de deo quantū ad essentiā eius cū sit incomp:ehensibilis ⁊ ineffabilis: maior: est omī laude: ⁊ ꝺm hanc cōsideratiōnē nō debet̄ ei laus: sed maius. s. reuerētia: ⁊ latrie hono:. Unde in ps. Miero. Te decet laus deus. quārū ad primū: ⁊ tibi redde votū. quārtum ad secundū. Sed loquendo de deo alio modo. i. ꝺm effectus eius qui in nostrā vtilitatē o:dinant̄: ꝺm hoc debet̄ laus deo. Unde ꝺ: Esa. lxiij. Miserationū dñi recordabo: laudem dñi sup oia q̄ reddidit nobis dñs. s. tribuā. Debemus ergo in horis deū laudare: ⁊ hec apud nos ꝺ: laus nō illa que est co:dis. vñ non sufficeret dicere horas mēte: nec satisfaceret ꝑcepto ecclesie nisi o:e exp:imātur. Et cum p:iuatim dicit quantūcunq; submisse dicit sufficit dūmodo o:etenus d..at.

§. III. Quantuz ad tertiuz

Lo grē deū laudare debemus.

scz cām motiuā laudatiōis dei notat̄ hoc cū ꝺ:. Sup iudicia iustitie tue. i. dispēsatiōes qb⁹ iustitia vteris. Et p:ima ⁊ generalis iustitia fuit q̄ mūdū redimēs incarnat⁹ ⁊ passus est ꝓ nobis. Et vr dicit Augu. qđ inducit magr sen. in iij. li. Cū posset deꝰ genꝰ hūanū potētia absoluta liberare de manib⁹ diaboli: noluit p potētiā ſꝫ p iustitia liberare: vt imitemur eū in iustitia nō potētia. Ecce iustitia. Cū sup genꝰ humanū diabolꝰ sibi dñium tyrannicuz acq̄siuisset: q: volūtarie se ei subiecit deo rebellādo suscepit in se cām nr̄am. Ihesuſ habēs in se nr̄am naturā ⁊ nō culpā. ⁊ quia diabolꝰ ignoās ipm deū ee intulit penā mortis: instigādo iudeos ad mortē ei⁹ q̄ nō er.. debito: mortis: dignū ⁊ iustū fuit vt amitteret dñium sup hoiem et q̄ innocēti intulit mortē. ecce iustitia. Debitor: erat hō deo ꝓ pctō. tantuz erat debitū: vt null⁹ pur⁹ hō soluere posset. sed vnigenitꝰ dei fact⁹ hō in ꝺnitate suscepta: cui⁹ ois actio erat infiniti valoris ad placādū deū suscepit penā q̄si infinitā. Vñ dicit p ps. Dolo:es inferni circūdederūt me: ⁊ sic ꝓ passione solutū .. debitū. Vñ Gr:eg. Qui ꝓ nob eterno pri ade debitū soluit: ⁊ veteris cautionē piaculi pio cruo:e deter fit: ꝓ ps nos iustitia exercēdo de manibus diaboli liberauit. Et: ipa passio xp̄i in septē tēp⁹ib⁹ hor:arū canonicarū erplet a fuit diuersis hor:is diuersa sustinēs: vt ps ex officio parti.. crucis ob reuerētiā passionis instituīt fuit vr illis horis laud..t de⁹ ad q̄as agēdū de sua passiōe. septies ergo ⁊c. Reco:dare g̃ frater pie in q̄t Ber. septē vicib⁹ in die passiōis dñi cū. s. accedis ad laudādū deū in horis canonicis sup iudicia iustitie ei⁹. i. sup oia opa q̄bus iustitia exercuit ꝺ diabolū. Debēt g̃ deuote dici ⁊ cū attētione: vt hꝫ er de cele. mil. c. dolētes. in fine. Sed vtrū ipsa attētio sit in ꝑcepto sunt opiniones varie. aliq̄ tenēt q̄ sit aliq̄ q̄ nō aliq̄ medi⁹ mō. s. q̄ sit necessaria in..entio virtualis: etiā nō actualis. Declarationē hor:ū habes i. iij. pte ti. xiij. c. de horis. Et..endū q̄ septē negligētie cōmittunt̄ in officio diuino dicēdo. Et p:ima est q̄n nō ꝺ: pp:iū ⁊ o:dinatū officiū eccl'ie sue vel religionis sue: sed ad placitū. dicit nunc vno mō: nunc alio: ⁊ de feria nō facit q̄n occurrit cā abbr:eviationis: sed facit de sctis. vl' etiā dicēs officiū eccl'ie sue: q: nō vult q̄rere br:euiariū dicit vnā antiphonā vel capl'm vl' oronē ꝓ alia: nō est ꝺ ablq; graui pctō. sec⁹ si faceret ex impotētia ꝓpter defectū libr:i vel visus ⁊ hmōi. Itē cū ꝺ: cursim .. cōfuse vt vn⁹ nō expectet aliū in finiēdo versum vel ita velociter q̄ ipse vel ali⁹ audiēs nō pōt pcipere sensum ꝛbor: cui dici pōt: redisse re nob pabolā: q: parabolice loq̄ videt vel hebraice. Ecōtra legit de Esdra scriba. q̄ legit co:a oī ppl'o distincte ⁊ apte ad intelligēdū. Et dic Jnno. q̄ nō peccat qui in diuinis officijs assistēs illud qđ dicit nō intelligit dūmodo als co: ad deū habeat ⁊ illi psallat. Si q̄s ergo lectionē vel aliud qđ in ch:o legit nō intelligat ꝓpter legētis ineptitudinē nō peccat dūmō conetur intelligere saltē ꝛba. Sed si ꝓpter mētis euagationē nō intelligit que dicit vel audit nō est absq; culpa negligentie aliqua. Secūda negligētia est q..ādo dicunt̄ horas sincopādo dimittēdo. s. vel verba vel versus vel syllabas. Jntegre em̄ ⁊ complete persoluēde sunt hor:e. Nam ipsarū psolutio seruitus dicit̄. in seruio aūt alicui debito debet quiliber esse fidelis: vt nec apicē vel iotā p:etereat: sed integre fine fraude debitum persoluat. Si quis deberet quotidie persoluere alteri septē marchas: certe si aliquos denarios quotidie subtraheret nō satisfaceret creditori: ſic infideliter agit qui in officijs ..copat quod reꝑhenditur in dicto. c. dolētes. de celeb:a. missa. Exemplum de illo sancto patre qui vidit diabolum in ch:o cuiusdam monasterij manere: cum fratres dicerent officium: et ..tere sepe in sacco quem secum deferebat: et interrogatus a patre quid intromitteret. Respondit q̄ verba et syllabas quas illi dimittebant de officio: in futuro

Vñ sincopādo dicūt horas debēt de ꝓlixo reiterari. Jta alb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iudicio ea presentaturus ad punitionē negligentie eorū.

Ubi aduerendū q̄ si q̄s ex aliqua causa rōnabili: vt q: opz rndere alicui vel inuenire libū ⁊ hmōi: aut etiā ex negligentia omittat verbū psalmi vel psalmū: nō dz subtrahere vocē: pcipue cū sint pauci ⁊ redire ad omissum. et sic turbare alios ex reuolutiōe librorū vel subtractiōe aduertentiū. Sz penitere de sua negligētia ī corde ⁊ plēq officiū chori: ⁊ post officiū illud omissum vel aliqd loco eius supplere. Et idē si dormit in aliq̄ parte. Et sm Hēricū in q̄dlibetis. dū vn̄ chorus dicit vnū psalm: alius alīū: estimandū est singulos totū dixisse: q: sic eccl̄ia ordinauit. Et q̄ dicto scrupulose ⁊ irrōnabiliter mouenti illi q̄ faciūt sibi scīam nō dicēdi q̄ incohoat ab officiatore vel cātore vel aliq̄bus quib⁹ cōmittit versus ⁊ hmōi: vt inuitatoriū ⁊ hmōi: superfluū em̄ est hoc. Tertia negligētia est q̄n in officijs vanis ⁊ extraneis intermiscent. Secus si necessaria vt interrogando de libro vel q̄s habeat dicere hoc vel illud: necessitas em̄ nō habet legē. vt ex de reg. iur. q̄ in lege. Sed nō solū vaniloquia ibi sunt reprehensibilia: sed etiā bona ⁊ bona impertinentia ad officiū: vt disputabilia ⁊ hmōi. Et sicut verba ira nec opera interponēda sunt in officio nō ⁊ inentia ad illud: vt si q̄s faceret coq̄nā vel colligeret herbas: vel indueret se cū surgit a dormitatiōe dicēdo interim officium q̄d est valde reprehensibile: q: dat sibi occasionē ridendi ⁊ irreuerentiā cōmittit. Quis em̄ dīs tēporalis patik sibi fieri seriosa colloquia cū hmōi operib⁹. Et si p̄ hora bona faciat vel p maiorē parte vir satisfacit precepto sm Pet. de pal. Quarta negligentia est secū deferre vel deferri facere aues vel venaticos canes: q̄d reprehendit de celebra. miss. c. grauī. in Le. sunt em̄ talia distractiua ⁊ impeditiua officij. Et silr si cantat officiū debēt vitari cātus theatrales: q: nō habēt talia inducere ad deuotionē: sed ad vanitatē ⁊ delectationē sensualē. Un Hiero. tractās illd apl̄i: Cātates ⁊ psallētes ī cordib⁹ vr̄is dño. ait. Audiāt hoc adolescēduli: audiāt hi q̄b⁹ ī eccl̄ia est psallēdū offīn. nō ore. sed tm̄ corde deo cātādū: nec in tragediarū modū ⁊ uttur ⁊ fauces medicamie liniēde sunt vt ī eccl̄ia theatrales moduli audiank ⁊ cātica. dis. rcij. cātates. Et Aug. in lib. pfess. fatet se peccare cū plus delectabat eū melodia cantus q̄m verbo: ū sensus. Et in regula dicit q̄ non ita scriptū est vt cātet: nō cātet q̄d sugillat eos q̄ mutāt notā cātū: vt faciāt melodiā sue leuitatī satisfaciētes. Quinta negligētia est q̄n absq̄ cā legitima absentat se ab officio ecclesie q̄uis punti dicat eē horas: q̄ em̄ bñficiat⁹ est in eccl̄ia d officia re eā si pōt: vel p aliū cū nō pōt. Et oēs clerici eiusdē ecclesie debēt insimul ouenire ad eā officiādā. vt. vij. q. j. illud. Et religiosi multo magis debēt oib⁹ horis ireresse nisi cā rōnabilis excuset. vñ etiā di. rcj. clerico. s. ōz. Clericū q̄ absq̄ causa: horis sui inequalitate vigilijs deest stipēdio priuatus excōicet. In ecclesijs cathedralib⁹ vbi dank distributiōes interessentibus priuank absentes illis distributionibus: sed nec tū debēt principaliter cōuenire ppter distributiones illas: q: tūc esset simonia vel saltē turpe lucrū. Qui etiā tarde intrant chorū. s. inchoato officio ⁊ cito exeunt ante finē vel in med. o fine cā vagēte male faciunt ⁊ a sathana instigank. Sicut pz ex rēplū monachi beati Bñdicti quē vidit ipse ⁊ ondit alijs q̄ diabolus p cuculla eū trahebat extra chorū tēporis ratiōis: sed disciplina btūs Bñdicti fugauit. habek in. iij. dialo. Sexta negligētia est: q̄n psallēt⁹ alijs cantādo vel legēdo q̄s velit illo tēpore dicere alias horas priuatas. submisse plures horas p se citi⁹ dicens: hi quodāmodo furtū faciunt. Nā furtū cōmittit qui re alterius vtit.. cōtra voluntatē ipsi⁹. cū autē voluntas religiosi sit in manibus prelati: ⁊ plarus velit subditū cū cetcris persoluere horas vt inuet alios ⁊ conueniat cum alijs pprio arbitrio vocē subtrahēs vt suas orationes dicat: furtū cōmittit nec deo placet. Un Bern. Ingratū est spīritui sancto quicquid obtuleris negligēto eo q̄d teneris. nec est sufficiens excusatio si quis dicat se nō habere vocē bonā ad adiuuandū chorū: q: ⁊ in tēplo dñi erāt vasa nō solū aurea ⁊ argētea: sed etiā enea. ⁊ oia dñi opa suo mō benedicūt dñm ⁊ suis vocib⁹: nō solū psitacus ⁊ cygnus ⁊ philomena: sed ⁊ canis ⁊ asell⁹ ⁊ cicada. Cōfabulationes aūt ⁊ nuge ⁊ risus curiosus ⁊ vagus aspect⁹ hincinde et incōpositio mēbrorū: vt sacrilegiū in officijs: ⁊ maxime in ecclesia vitanda sunt. et de immu. ec. decet domum. li. vj.

Tarditas dicēdi horas generat pcm̄.

Septima negligētia est tarditas ī dicēdo horas et post debitū tps. Hugo de scō victore. Punire est puidētia. tardare est negligētia. Hēnric⁹ dicit in q̄libe. q̄ q̄ est legitime occupat⁹ vt nō valeat horis ppriis dicere. pōt dicere de mane vsq̄ ad vesp̄as: et de sero vesp̄as cū cōplerorio simul: ⁊ q̄n dicūtur matutine de nocte: prima cū matutino forte dici pōt: q: sic est cōsuetū in capella dñi pape: q̄d videt verū q̄n dicunt matutine non de sero: sed post mediā nocte. De sero em̄ pnt dici matutine seq̄nt⁹ diei cū sit alijs occupat⁹ vt ilib⁹: nā si er somnolētia et delitijs diceret nō excusar. ta pcō p. gricie ⁊ negligētie sm Tho. ī q̄libet. ⁊ Henri. In tardēdo aūt notabil⁹ mere ex negligētia horā aliquā dicere post debitū tps. s. ante cōpletu⁹ die: puta matutinā dicit hora nona p̄mā hora. rij. diei. vnū sit mortale. Et videtur Umbert⁹ in expositiōe regule tenere q̄ sic. Sed durū videt dicere: nec rō aliq̄ vr̄get nec auctoritas canonis. Eccl̄ia em̄ pcipit dici officiū nocturnū pter ⁊ diurnū. de cele. miss. c. dolētes. Et officiū vni⁹ dici est subuno precepto q̄d p̄ceptū ipleri videt si ipm̄ offīn infra die⁹: sub alīs si dicak q̄ hora q̄libet tps ppriū hēat dicēdi q̄d notabil⁹ pteries peccet mortal⁹ cōmittit in die. vij. mortalia cū dicak q̄ omittēdo septē horas vni⁹ diei nō cōmittit nisi vnū sm Guil. Sed tanto grauius quāto plus dimittitur. Preterea si determinatio tpis esset in p̄cepto cuilibet hore nō excusaret q̄ ex iusta occupatiōe notabil⁹ tardaret: sicut nec excusak q̄ dimitteret offīn p̄ illa die ppter occupationes. Itē si q̄s oblit⁹ alicui⁹ horē: pura pme. dicit alia sequnt⁹ pura tertiā: postea ppendens nō opz q̄ dicta hora omissa. s. prima: iterū dicat tertiā. sed sufficit tm̄ semel dixisse. etiā si ordie postposito. sm Pe. de pal. in. iiij. De multis alijs prinēribus ad materiā istā habes in. iij. pte. titu. rij. c. de horis. ibi vide.

¶ De pigricia: ⁊ ibi de tarditate cōuersionis ⁊ confessionis ⁊ bone operationis. Caplm. xiij.

Pigricia est filia accidie ⁊ stricte sumēdo importat tarditatē operādi bonū q̄d fieri debet sm Tho. ⁊ hoc reprehensibile est ⁊ nociuū. Un ō: Eccs. x. In pigricijs būilabit cōtignatio: ⁊ in infirmitate manuū pstillabit dom⁹. Ligna dicunt ligna arcuū que tenēt tectū. Cōtignatio est cōiunctio eorū q̄ sit in supiori pte ⁊ sus tectū. Et ⁊ aūt q̄ aliquis est piger. i. tardus ad puidendū alicui defectui seu fractu re ligneorū ⁊ nō subuenit tēpore opportuno. sequit humiliatio tecti. i. ruina. Sic spūaliter q̄ est tardus ad puidendū ⁊ obuiādū defectib⁹ suis vel alioz inde sequit ruina spūalis. ⁊ in remissione manuū. i. negligētia operū. dom⁹ pstillat. i. in psciam intrāt paulatim vitia. Lucan⁹ poeta. Tolle mora: semp nocuit differre paratis. ⁊ Aug. vbi pericula vertit vitāda est mora. xvj. q. j. c. decime. Et regula iuris dicit. Mora sua cuilibet est nociua. et de reg. iur. li. vj. Et figurā mādauit dñs in veteri lege oēs aues comiim gnis vt immūdas nō debere comedi: q: earū vox crocitādo est q̄si cras denotās tarditatē. ⁊ tales mortas. s. pigricie ⁊ tarditatis ad bonū nō debem⁹ nobis ico: porare. i. assumere hoc aūt vitiū satis est generale. Un Sen. Nemo q̄q̄ habet facti: in futurū em̄ nra distulimus. Cauent tamē iusti ab hac pigricia. Unde Origenes. Nullus piger iuenitur in domo sapientis. ⁊ loquit de Abraam cū recepit angelos hospitio: cucurrit em̄ ipse ad tabernaculū. Sara accelerauit sata simile: puer festinauit ad gregem. Sen. xviij. Et de beata Maria legitur q̄ pe. conceptum filij dei

pigricia ē nociua

Pigri sunt lapidati ex stercoribus bouū

abijt in mōtana iudee cū festinatiōe. s. ad salutādū Elizabeth. Luc. i. Nescit em̄ tarda molimina spūscti gra. vt dicit ibi gl. Sumit rō in scriptura frequēter pigricia p accidia ⁊ negligētia seu omissiōe bonoz operū. Un Prouer. xxj. Desideria. s. terrena occidūt pigrū. noluerūt em̄ q̄cq̄ opari man⁹ eius. ⁊ Eccl. xxij. d⁹. De stercore bouū lapidatus est piger oīs q̄ tetigerit erucietur manu⁹ suas. Boues sunt pdicatores ⁊ doctores erarantes corda hoīm vt deo fructificēt. Sterco bouū sunt terrena q̄ ipi reputāt vt stercora. Un pdicator: gentiū. Omnia arbitrat⁹ sum vt stercora vt xpm lucrifaciā. Hoc stercore. s. affectu occupatiōe mundanoz piger ⁊ tardus ⁊ negligēs sue salutis lapidak⁹ a diabolo ⁊ occidik. Sm expositionē Bre. q. ⁊ seruo q̄ noluit exercere pecuniā sibi cōmissam dictū fuit increpatiue. Serue male ⁊ piger q̄re nō dedisti pecuniā meā ad mēsam. ⁊ postea seruū inutilē mittite ī tenebras exteriores. Matth. xxv. ⁊ de hac tarditate intelligik illd apl̄s. xviij. Tps faciē di dīe dissipauerūt legē tuā. i. ppter ops q̄ hoīes estimāt se habe. ad faciendū bonū: dissipāt legē dei facientes ꝫ p̄cepta eius. Est aūt pigricia ista seu tarditas ad bonū mala ⁊ periculosa pcipue in tribus casibus.

¶ Primo in exhibendo se ad cōuersionem.

¶ Secundo in faciendo confessionem.

¶ Tertio in prosequendo operationem.

§. I. Quantuz ad primum

Pigricia ē mala in conuersione

dicit Eccl. v. Ne tardes conuerti ad dñm ⁊ ne differas de die in die: subito em̄ venit ira illi⁹. et in nouissimo dispdere. Qui manet ficus in aliquo mortali est auersus a deo. Un dīs p Hiere. ij. de peccatoribus ait. Uerterūt ad me tergū ⁊ nō faciē. ⁊ Aug. diffiniēs pcm̄ dicit q̄ est auersio ab incōmutabili bono. s. deo ⁊ conuersio ad cōmutabile bonū. s. creaturā: pura diuitias voluptates honores ⁊ huiusmodi. Nō em̄ talis respicit deū oculo intentionis vel ultimū finē ī conuersiōe sua: sz creaturā illā quā inordinate amat Sed q: vt dicit regula iuris. Dis res p quas cū q̄s causas nascik⁹ p eas dē dissoluik. s. Sic⁹ modo. et de regu. iur. Sicut edificiū fit ponēdo lapidē sup lapidē ligando eos calce: dissoluitur aūt remouēdo lapidē a lapide cū amotiōe calcis. Ita in ppōsito cū pcm̄ cōmittat per hoc q̄ voluntas se auertit a deo ⁊ adheret creature vt fini magis volendo delectationē ex cōsecutiōe illi⁹ rei q̄ seruare mādatū dei. ideo si debeat destrui pcm̄ vt reconciliet deo opz q̄ auertak a creatura detestando inordinatū affectū quē habuit ad deū ⁊ oculū intentionis dirigat ad deū sup oia diligendo: ⁊ hoc est conuerti ad deū. Et ad istā conuersionē nō est tardandū: q: vt dicit Bre. sup Ezech. Pcm̄ q̄ p penitentiā nō diluit: mox suo pōdere ad aliud trahit. Et in moralib⁹ tractās illud Esa. Et clamabāt pilosi alter ad alterū. dicit pilosus clamat ad pilosum: q: ppetrara iniq̄tas ppetrandā vocat. Et dicunt pilosi bestie habētes apparentiā humanā: ⁊ hmōi sunt pcta q̄ spēm boni habēt vñ ⁊ actus rōnis: sed remota actus bestiales sunt: quia omne pcm̄ sm Damas. est ō naturā. i. extra rōnē naturalē. Rōnē hui⁹ assignat. b. Tho. s. ij. q. iiij. Nā hō in repentinis casib⁹ operatur sm finē p̄stitutū ⁊ habitū p̄conceptū. Sed cū peccator pstituerit sibi aliquod creatū vt finē vltimū ⁊ habet habitū vitiosum: ⁊ repentina frequēter occurrāt que nō patiūtur mortā diu cogitandi. ideo in hmōi operabik vitiose sm malū finē que sibi p̄stituit. Et ppterea nō pōt diu pcō manere q̄n ad alia labak. nec ppterea excusak: q: ipse sibi est cā hmōi ppter tarditatē querēdis ad pniam. Et ideo bene dicit Eccl. v. Ne tardes cōuerti nec differas de die in die. hoc est cōtra illud Prouerb. iij. Ne dicas amico tuo q̄ sc⁹ christus est. vade ⁊ cras reuertere: cū statim possis dare. s. te ad cōuersionē. Hec est em̄ vox corruina. s. cras cras.

De tarda et pigra conuersione

Sed aduertendū q̄ contrarius egressus de arca non est reuersus ad eam amplius: sed super cadauera inuēta requieuit. Colūba nō cui⁹ vola est vsq; nunc reuersa est. Sic tar-

dās de die in diē nō reuertit ad ecclesiā merito: sz recedit in tēpore alib⁹ ferēdib⁹. sz boni ⁊ simplices fideles q̄ subito penitent si offendūt illi reuertunt. De tali tardatione ad cōuersionē accusabat se Aug. in lib. cōfes. dicens. Nō erat q̄d rnderē tibi. s. deo dicenti mihi. Surge qui dormis. s. in pcīs: nisi surrexi somnolenta et lento modo cras cras: sine modo sine paululū. sed illud modo nō habebar modū: ⁊ illud paululū ibat in longū. hec ille. Periculosa est illa procrastinatio nō solū ex eo q̄d dicit Quid. Qui nō est hodie cras minus aptus erit. Sz q: vt dz in dicta auctoritate. subito em̄ venient tibi ira illi⁹. s. mortis. Nullus em̄ securus est de die crastina: vel scit si subitanea mors deceder. Et sm mali statū illi⁹ sic iudicabik a deo ⁊ cōdēnabik: ⁊ sic eis congruet illud Esa. xxviij. Erit eis sicut dū somnia remāda. s. aliquā cōmodi tatē expecta recrpectra. s. me ad penitentiā. Modicū ibi: ⁊ modicū ibi: vt vadāt ⁊ cadant retro: sum. nō em̄ videt q̄ cadit retro: sum quo cadit ⁊ taliter cadit: sicut beli ex tali casu mortuus. Un dr. Eccl. xxix. Repromissio neq̄ssima multos pdidit. repromissio. s. cogitatio qua pcō: pluries p̄mittit sibi lōgā vitā ⁊ q̄n esset de ea certus ⁊ er q̄ dimittit multa facere in mūdo ⁊ ppter mundū: et inter cetera etiā penitere. Ista est nequa neḡoz ⁊ nequissima. Nequa siquidē est ista repromissio: q: fibi⁹ surpat peccatoz in hoc q̄ est ppriū dei. s. de futuro disponere. Nam dicit ps Aug. s. Nō est vestrū nosse tēpora vel momenta q̄ pr posuit in sua pāte. Bern. ꝫ talē de futuro psumēte ait. Quid de futuro miser tā temerarie psumis: tā q̄ pater tēpora ⁊ momenta in tua nō in sua posuerit pāte. Neḡoz est ista repromissio: q: cū ps infiniti valoris sit sibi a deo data fatue erpēdit: ⁊ cū b psumit q̄ adhuc plus sit ei dandum. Un filius posset sperare q: pater su⁹ sapiens dabit sibi adhuc magnū thesaurū cū illū quē dedit scit male consumpsisse ⁊ aptū ad idē. Deminisse is dz: q: cū dns p̄missit tpe noe spaciū. cxx. annoz ad conuertendū se ad pniam: q: nō conuertebat: sed. c. annis malevsus esset gen⁹ humanū: abstul... xx. annos de promissis. Sen. vj. c. Ita dicit Hiero. de pe. dist. s. pdixerat. Neḡssima est: quia nō solum tps datum perdidit: sed in cōmuneliā creatoris cōuertit ⁊ vti disponit. Seruādū est igit q̄d dr. Eccl. xxj. Si li peccasti ne adiicias iterū ⁊ de pristinis depcare vt dimittank tibi: sz tēpus faciendi dñe dissipauerūt legem tuā: qua. s. mandas horibus ne tardent cōuersionē. Nō debet ergo q̄s esse piger ⁊ tardus ad cōuersionē: et eo pcipue: q: cōuersio dilata difficilio: est accelerata facilior. Un Beda dicit q̄ diabolus quanto diutius possedit: tāto difficilius dimittit.

Adde q̄d alibi dicit quo tēpora la bunt ina nia grel su.

Ex pluribus aūt rōnib⁹ ⁊ modis ostēdit q̄ difficilio: sit conuersio dilata. Primo quidē ex obduratiōe: sicut em̄ puerilis eras est renera ⁊ susceptibilis impssiōis: sicut cera mollis cuiuslibet sigilli: ⁊ ꝫgula dū renera est si curua est de facili ad rectitudinem duci potest. Senilis ro eras durīcia hz ⁊ difficulter recipit impssionem: sicut nec lapis flecti pōt a moribus suis: sic nec truncus arboris a torsitudine sua. Un ō: Prouer. xxij. Adolescens iuxta viā suā etiā cū senuerit non recedet ab ea. Quāto g̃ q̄s magis tardat cōuersionē tanto magis indurak. iuxta illud. Induraverūt ceruices suas ⁊ noluerūt querti. Sc̄o ostendik maior difficultas ex cōtrarij habituatione: sicut em̄ materia que habet aquā difficilius suscipit ignē: vt patet in lignis aquosis: q: ignis inuenit ibi q̄d repugnat sibi. s. aquā. Et castrū q̄d hz repugnantiā difficili⁹ capik q̄ illud q̄d nō habet: ⁊ facili⁹ vestis forma suscipit rectam que adhuc nullam recepit q̄ que malā ⁊ tortā. Ita mens que habet habitū vitioū que sunt contraria gratie difficilius cōuertik q̄ illa que pcm̄ nō habet: vel si hz recēria hz vt dispositiones que de facili tollunt ⁊ nō ex diuturnitate radicata vt habitus qui difficilius removenk. ps. Beat⁹ qui tenebit ⁊ idest vltra nō progredi ek: ⁊ allidet parvulos tuos ad petram. i. principia peccatorum ad petram penitentie occidendo. Tertio ostendik ex nature dissipatione. Pecca-

Conuersio dilata est difficilior.

Psalm. cxxxvj.

Universidad de Deusto

to: siḋ dē dissipat bona nature.i. virtutes naturales. Sm qđ ꝺ: figurate Lu.xv.de ꝓdigo q̄ dissipauit substātiā suā i. inclinatiões naturales q̄ sunt in nobis tāq̄ semina q̄dā ⁊ ꝓncipia virtutū. Sz pctō: tales inclinatiões q̄si anniḥilat: ⁊ tanto magis quāto magis mozat in pctō. vñ difficilius ꝙuertif. Vñ ⁊ in resuscitatiõe Lazari q̄driduani quem designat ꝙuersionē pctōis inueterati in malis: Ch:istus oñdit satis laborare: nā infremuit spū ⁊ fleuit accessit ad monumētū: fecit lapidē tolli clamauit ⁊ p:ius q̄as egit. Job.xi. Ad figurādū ꝙ multū opz laborare pctō: em q̄ pmāsit i pctis: ⁊ flēdo ⁊ lapidē tollēdo male assuefactiõis: ⁊ clamādo affectu ⁊ oões ꝓcurando scīoz vt cōuertat ad pniam. Quarto oñdit ex pctī aggrauatiõe: peccatū em est quoddā pondus aggrauās aiam vt ad deum nō possit surgere vel respicere. ps. Sicut onus graue grauate sunt super me. s. iniq̄tates. Adeo graue est pctm vt celū ⁊ terre supficies nō valeat sustinere peccatorē: vt ps in lucifero q̄ existens in celo empyreo ita grauat ꝰ est ꝓ supbiā ꝙ de celo lapsus in centrū terre ruit. Vñ figuratur pctō: ꝓ illā mulierē que a diabolo fuerat incuruata: adeo vt nō posset sursum respicere p multū tp:is. Lu.xiii. Quinto q̄s plus peccat tāto magis aggrauat: q: quodlibet pctm hz suū grauamē quasi infinitū culpe ⁊ pene. Manifestū est aūt q: quāto magis hz grauamē sup se tāto magis est sibi difficile surgere. Vñ ⁊ in vitis parrū legit ꝙ semel bibo Arsenio in heremo dictū fuit. Egredere ⁊ ostēde tibi opa hoim: ⁊ vidit egressus primo ethiopē cedentē ligna ⁊ facientē sarcinā quā leuare nō poterat p:e magnitudine: q̄ plura cedebat adiungens sarcine facte: ⁊ tērabat leuare: ⁊ multo minus poterat. Vidit exinde aliū q̄ in foueā factam q̄ fundū nō habebat: mittebat aquā quā de fluuio hauriebat: ⁊ implere nō poterat hz quāto plus mittebat: tāto plus exibat. Exinde vidit duos poītates quoddā lignū p transuersum: vn⁹ e.. vno capite ⁊ alter ex altero q̄rentes in rēplū quoddā introducere ⁊ nō poterāt: q: longius erat latitudine porte rēpli: nec volebat vn⁹ p̄ stalū ire hz de pari icedere: vñ nō poterāt. Exposita est aūt sibi visio videlz q: primus significat eos q̄ cū habeāt sarcinam pctōz congregatā nō attendūt ad diminuēdū p pniam: sed ad augēr differētes ꝙuersionē q̄si in futurū leuius possint portare sarcinā maiōr: ⁊ facere pniam qđ falsum est. Alii designat eos q̄ etsi opera faciūt de genere bonoz: tñ egre diūrur de aīa quoad meritū: q: faciūt cū hoc multa mala vel manēt in peccatis. vñ meritū perdūt. Tertius ꝯnificat superbos qui nolūt sibiḥuice cedere ⁊ concordare in bonis: sed ꝛtrariant. ⁊ isti rēplū dei ingredi nō ꝑnt nec cōuerti ꝓpter grauamē supbie. Quinto ex elongatiõe: q̄nto em q̄s magis peccat vel diuti⁹ mozat in pctō: tāto magis elōgat. ps. Lōge a pctōib⁹ salus. Sz nō est verisimile q̄ ille qui elōgauit se a deo p.xl. annos. de facili redire possit ⁊ ꝙerri ad deū. in. vij. diebꝰ vel. xv. q̄bꝰ durat infirmitas hoīs: ⁊ ꝫ quoad illos q̄ differūt ꝙerti vsq̄ ad graue infirmitatē mortis. licz possit ꝫ accidere ⁊ aliq̄n euenit vt ps in latrone crucifixo cū ꝓpter: ⁊ in illo Nicolao antiq̄to in malis seraḡnario qui accedebat ad prostibulū victus a carne ex diutina ꝙsuetudine: q̄ pcīb⁹ beati Andree apli fuit liberatus a vitio ⁊ saluus. vñ Leo papa. Misericordie dei nec mensuras possum⁹ ponere: nec rēpora diffinire: apud quē nullas mozas patit venie ꝙersio. de pe. dist. j. multipler. sed istud raro ꝓtingit. ⁊ iō bñ ait Esa. lv. Querite dñm dū inueniri pōt: inuocate eū dum ꝓpe est. Derelinq̄t impi⁹ viā suā ⁊c. Multos em inq̄t Aug. solet decipere serotina penitētia. Serto ex tristicie affectione. q̄libet em naturaliter fugit tristitiā: ⁊ qđ pōt eū ꝓtristari: sed ille q̄ diu pmansit in malo tota delectatio ⁊ gaudium eius est in malo. Sm illud Prouer. ij. Letant cū malefecerint ⁊ exultant in rebus pessimis. Vñ cū cogitat peccator q̄ debeat dimittere omnia illa mala in qb⁹ delectat⁹ fuit. multū contristatur sm sensualitatē saltē: ⁊ frequēter accidit ei sicut symie auide dulcedinis nuclei nucis: q̄ accedit ad arborē: ⁊ cū mozdēdo sentit amaritudinē coctis totū tale arbitrans nō ꝙenit ad dulcedinē cupitam medulle. Sic pctōr: cū cupiat dulcedinē venie ꝓpter qđ incipit vel le penitere cū ꝓpit q̄ opz eū vitia dimittere ⁊ odia ⁊ lasciuias sumere ꝓfusionē cōfessiõis: euacuare bursam p:o restōne: petere veniā lesis: q̄ nunq̄ se humiliauit videtur sibi nimis amarū vñ dimittit facere vel male facit. Vñ et iuuenis q̄ petiit a xpo. quid faciendo vitā eternā haberet. Rñdit demū. Si vellet esse pfect⁹ daret oia paupib⁹ quo audito abiit tristis Mat.xix. ⁊ nihil fecit: q: habebat multas possessiões ⁊ nimis sibi durū videbat illas dimittere.

Septimo ex diaboli impugnatiõe: cū q̄s mozat in pctō diabolus nō multū impugnat: q: suus est. sed cū ꝓpedit q̄ velit recedere ab eo p pniam multū impugnat ⁊ tanto plus quāto diuti⁹ possedit: ⁊ p marime in articulo mortis q: scit se amplius rēpozis nō habere ad rēndū ⁊ magis infestat. Ve.. genū ꝺ: s.. pens habere in cauda. Vñ ⁊ dñs dixit serpēti antiquo. Gen.iij. Tu insidiaberis calcaneo eius mulieris. i. extremo vite magis impugnās q̄ alio tpe. Si em diabolus accedit ad sanctissimos viros in fine ad tentandū si forte posset eos decipe. Nā accessit ad xpm in passione ꝓpter qđ ait ꝑs Job.xiiij. Venit. i. venier p:inceps mūdi. ⁊ in me nō hz quicq̄. multo magis accedit ad eos q̄ male vixerunt ⁊ distulerunt ꝙuersionē in finē. Sed sicut sancti in vita ⁊ sanctitate conuersi sunt ad deū: ita et de⁹ rēpoze necessitatis cōuertit ad eos iuuādū ꝺ pugnas diaboli: ⁊ sicut peccatores in sanitate nō sunt dñi recordati nec ad deū ꝙersi: ita valde timēdū est in mozte de⁹ obliuiscat eoz. Ezech. Hac aīa duersione percutitur pctōr: vt mozies obliuiscat sui: qui dū viueret oblitus est dei. Sed etsi ꝙuertat ꝺe ad pniam: tūc ex tarditate sue cōuersiõis nō reportabit cōmodū: sed detrimentū multū. s. penarum salrē purgatorij. Sm illud qđ ait Aug. Prius est purgandus igne purgationis qui in aliud seculū distulit fructus cōuersionis. de pe. dist. vij. nullus. Ex his omnibus apparet q̄ nō est differenda cōuersio: sed tp:s faciēdi dñe dissile.tu. qua admones: vt q̄citius reuertant ad te ne indurentur: ⁊ difficilio: fit eis cōuersio.

§.II. De dilatōe cōfessiõis

nō fienda. dicit ps. xciij. Preoccupem⁹ faciē dñi in ꝓfessione. i. ante q̄ accedam⁹ ante faciē dñi seu ꝓspectū ei⁹ faciamus p:ius cōfessionē. Vadit ante faciē dñi qui accedit ad adorādū: q: tūc cū ipso loq̄mur sm Jsid. ⁊ multo magis cū misse astamus: vbi realiter in sacro est dñs: vel cū ecclesiam visitam⁹: vbi oī rēpoze deber esse in tabernaculo corpus dñi: sed ire ad adorandū vel ad missam vel ad ecclesiam debet quotidie fieri. Et sic etiā ꝓfessio fieda esset ab illo quē p̄scia grauat de mortali. Nā cū querit vtrū cōfessio de mortalibus sit de necessitate fienda statim habita opportunitate: q̄uis aliqui dicāt q̄ statim fieri opz. cū communi⁹ opinio Tho. Pe. Richar. ⁊ alioz est ⁊ nō teneat de necessitate nisi in quibusdā casib⁹ de q̄bus. j. dicetur: tñ sm oēs periculosum est differre eam. Sed sciendum q̄ tripliciter potest differri.

¶ Differt aliquādo damnifere.

¶ Differtur aliq̄n pestifere.

¶ Differtur aliq̄n salutifere.

§.III. Quantū ad primum

Differre cōfessionē est dānosum.

q̄n quis hz copiā ꝓfessoris ⁊ idonei differre ꝓfessionē nullam vtilitatē affert: sed multipler damnū. non est autē sapientis viri facere illud vñ ei nō pōt seq̄ vtilitas: sed multū damnū. Propterea infirmus vel qui habet curā eiꝰ cito ꝛtracta infirmitate mittit ꝙ medico et eā patefacit: q: ex mora vidit sibi periculū imminere. Ita infirmus in aia cognoscens se infirmatū medicū salutis q̄citius querere debet s. sacerdotē ⁊ confiteri. Na.. sacramēta sunt quedam medicine

de negligētia in cōfessiõe et q̄ mala nalis incurrat.

dam medicine aīe. ⁊ alij quidā differūt ex negligētia confessionē vsq̄ ad q̄dragesimā sequētem: alij negligētio: es vsq̄ ad finē q̄dragesime: alij negligētissimi vsq̄ ad infirmitatē grauē. Et illi q̄ differunt vsq̄ ad q̄dragesimā ex b incurrūt periculū ⁊ dānū. Periculū q̄dē: q: possunt mozi mo:te subitanea interea habētes moztaliavel loḡlā amittere: ⁊ sic ꝙuarenḳ ꝓfessione: et q̄ aliq̄n ex attrito sit cōtrit⁹ et sic saluar q̄ alis nō saluarek. Dānū incurrūt quia multoz ex tanta dilatiõe obliuiscunḳ pctōz q̄ non ita q̄d pena remittunḳ per q̄nalē ꝓfessionē oblitoz sicut si particulariter ꝓfiterek. qđ melius facere posset⁹ si nō tantū differret. Damnū etiā incurrit et ꝙ.. illoz bonoz q̄ cōsequerek pluries in anno cōfitendo: vt suffragij oīonū ꝓfessoris. ammonitionū p confessorē: augmētationis gre remissionis pene. Sed ⁊ magna fatuitas ostēdit nō facere diligentiā p:o aīa quā quis facit p:o caliga. Vñ Bern. Omnia insania hoīn: pudet soꝛdes abstergere: scz p cōfessionē: et nō puder cōtrahere. Ab.. gik cal.. la luto ⁊ contē.. nia. et manifestū est q̄ nō in capite anni abstergak caligā a luto: sed quasi quotidie ne cozrodak a luto. Illi etiā q̄ differūt vsq̄ in finē q̄dragesime magnā vicā negligentiā cōmittūt. Nam cū in finē oēs differāt et non possit audiri vnus q̄sq̄ nisi p se.. ratim multi.. habeāt cōfiteri et ꝓfessores pauci respectiue et officia.. habeant ecclias et plitis officiis opz q̄ multi remaneāt inconfessi ⁊ multi alij ꝓpter festinantiā sint male cōfessi. Et qđlibet disturbium etiā minimū diabolo operāte facit eos dimittere ꝓfessionē quasi putātes se excusatos: et quo non pñt sacerdotē habere paratū ad eoz voluntatē. Tales etiam bona multa q̄ faciunt in q̄dragesima.. iunia: elemosynas et oões faciūt ea infructuosa: q: .. quēter ante cōfessionē nec contritionē hñt: parum etiā penitētie faciunt in gra. q: subito trāsacto paschate reuertunḳ q̄citius ad vomitū. Vñ ꝺ: in p:incipio. xl. Facie tua laua: scilz in ꝓfessione. Mat.v. Legit in vitis patrū de quodā religioso q̄ erat bon⁹ et ꝛgo sed tardius ad cōfessionē sm mozē sue religionis: ꝓpter qđ semel in infirmitate ꝓstrat⁹ in visione cōsperit xpm venire ad iudicādum mūdū. Et cum singuli ante tribunal xpi ducerenḳ ad reddendus rōnem de opibus suis et sm ea iudicarenḳ ad penā vel p:emiū. Cuz ventū est ad .. pm religiosuz accusat⁹ est coā iudice de tarditate cōfessionis: ꝓpter qđ vitiū sniа data est a iudice q̄ traherek ad penā: sed ꝛgine glorioſa cui⁹ erat deuotus ꝙ eo filiū depcante: tum q: iuuenis ⁊ delicatus: tum q: sibi deuote ꝛginitatē seruauer.. fuit mutata sniа et decretū q̄ sibi ꝙ illa vice parceretur. ita tñ q̄ de tali pigricia et tarditate cōfessio.. se emendaret.

§. IIII. Quantū ad secūdū

Casus vbi q̄s nō pōt differre ꝓfessionem.

differt ꝓfessio pestifere: seu mozifere. ⁊ sm Ped. de thara. in. iiij. .. ctuo: casibus non pōt quis differre ꝓfessionem de mortalib⁹ vsq̄ ad finē ānī: alis peccaret moztal⁹. Primus est rōne sacramēti: qñ scz q̄s vult cōicare vel celebrare perpetrato aliquo mortali post vltimā ꝓfessionē. Non em sufficit tūc cōtritio: sed requirit de necessitate cōfessio ante cōionē vel celebratiōnē: nisi cū imminerer necessitas celebrādi: alis sequerek magnū scādalu⁹ populi: nec tunc posset hz copiā cōfessoris. Tho. ⁊ Jo. neapol. dicūt. Idē eēt si haberet suscipe ordinis sacrm. Pe. autē de pal. ertēdit se ad omne sacrm suscipiendū nisi baptismū vt sit necessaria pus cōfessio de mortali nondū ꝓfesso. Ded cn. iiij.

Scdo rōne scrupuli: cū. s. q̄s formar sibi ꝙsciētiā q̄ teneatur ad statim cōfitendū hab.. oppo:tunitate: alis peccet mozt⁹: si talis nō deponit hmōi conscientiā qđ facere dz ad ꝓfitiū boni viri: vtiq̄ peccat mozt⁹: quia ꝺ cōsciētiaz facit: nam oē qđ fit ꝺ conscientiā edificat ad gehennam. xxviij. q. j. §. ex his. Tertio rōne periculi: qñ scz quis post mortale perpetratū i.. ratur⁹ est bellū etiā iustū vel p loca periculosa trāsitu.. vbi imminet periculū mortis vel infirmitatē grauē incurrit: nā tunc nō licet differre absq̄ mozali: q: q̄ amat periculū incīder in illud. vt ꝺ: Eccli. iij. Sz medici hñt in p̄cepto q̄ cū vocanḳ ad infirmos ꝑmo debēt eos inducere vt mirtant p medicis aiarū. i. ꝓfessoꝛib⁹ vt faciāt cōfessionē. vt eē de pe. et re. cū infirmitas. Et consanguinei etiā debēt eos inducere ad b faciēdū. Quartone dubij. s. q̄n dubitaret data oppo:tunitate se ap̄li⁹ p illū annū nō posse hre copiā cōfessoris: cū tñ habeat de necessitate cōfitēda vt mozt⁹ alia vel q: hz mozi⁹ clausus in castro seu cassero vel in carcere: vel q: habz ire ad remotas ptes et lniam nō hz vel hre copiā nō pōt aliis cōfiteri et hmōi. In his q̄ casib⁹ est necessariū nō differre cōfessionem ad caput anni: alis nō excusarek a mozali.

Medici debēt ꝓ:i us curare de sanguinei lucre aīe q̄ co:pis

§.V. Quantum ad tertiuz

aliq̄ casu licite q̄s differt ꝓfessionē.

differri pōt ꝓfessio salutifere cū videl: tpe fiēde ꝓfessoris: vt in. rl. q̄s est arduis implicat⁹ q̄ dimittere non valet vel mēte passionat⁹ et quo nō videt se tūc dispositū ad faciendū diligēter cōfessionē: sed cū lnia ꝓ:ij sacerdotis petit dilationē p aliq̄t dies vt quietius faciat: vel etiā cuz fit ligatus sniа excōicatiōis vel in aliq̄ pctō et reseruatis erpe erat absolutionē ab hmōi nō pōt eam qđ b ꝙcurandū: nō est ergo differēda ꝓfessio nisi cā rōnabilis vꝛgeat. Vñ et ꝑs decē leprosis sibi occurrētib⁹ perentibus mīam scz mūdationis dixit. Juste ostēdite vos sacerdotibus. Luc.xvij. nō dixit erpe ate vsq̄ ad mēsem vel diē: sed subito ite nūc et eundo mūdati sunt. Legit de quodā iuuene nobili ⁊ diuite sm q̄ mūdū q̄ cū esset vanitatibus ⁊ lasciuiis dedit⁹: tñ in mane surgēs a dormitione faciebat semp istā oronē vt deus non permitteret eū mozi sine auisamento. i. quin sibi ꝓius manifestaret finis suus. Semel cū hanc faceret oationem apparuit angelus dicens eum erauditum q: non mozeretur sine auisamento: siue sine p:enūciatione: ex q̄ iste assecurat⁹ magis se volu.. ratib⁹ oibus immergebat. inde ad modicū tp⁹ quadā die surgēs de lecto sensit dolo.. pitis ꝓpter qđ domū nō egredit: socij veniūt ad eū vt cū ipsis tret ad solacia: sed minime acq̄escit: superuenit febris .. in lectū sternit se: cōsanguinei admonēt vt cōfiteat sic.. debēt facere. Rñdit ille q̄ nō est infirmitas illa ad mortē vt oporteat ꝓfiteri: sed subito liberabitur: febris incremēta suscipit: admonek iterū ab amicis de ꝓfessione. Rñdit q̄ oino vult eā facere sed vt meli⁹ possit ꝓfitere vult expectare alle.. tionē febris: augek infirmitas et cū i.. portune a suis de cōfessione rogarek. Rñdit sibi grauatū q̄ nesciret qđ diceret sed diminuta vel alleuiata infirmitate oino faceret. Demū appropinquāte mozte angel⁹ apparuit ei dicēs. Eps est vt egrediaḳ aia tua de corpore: finis tuus venit. Conquerit̄ iste dicens. dñs decepit me q: ꝓmisit mihi q̄ nō mozerer sine auisamēto: ecce de hoc nō fui auisat⁹. Cui angel⁹. Jmmo multoties fuisti auisatus: nā cum supuenit infirmitas: illud fuit auisamentū vnū mortis. Cū tibi a consanguineis dicebatur illud fuit aliud: cū tibi a sacerdote dictū fuit illud aliud. noluisti audire. nō datur tibi amplius rēpus opz q̄ mozaris: ⁊ sic sine ꝓfessione mozies ad infernū deduct⁹ est a demonijs: sz rēpus faciendi dñe dissipauerunt legē ruam.

§. VI. Tertia pigricia seu

Pigricia bene operādi

tarditas est i ꝓsequēdo bonā oationē inchoatā: sed ad hāc remouendā faciūt cōsideratio b: euitatis tp⁹ p̄tis Eccli.x. Noli cūctari in tpe angustie. Cōsideratio em q̄litatis ipsarū rerū que velociter et cursim transeunt. Sap. v. Trāsierunt oia illa tanq̄ umbra. Cōsideratio em velocitatis ⁊ strenuitatis quā hñt mali in his q̄ sunt inutiliaveloꝛia eis vt in factis mundi. ps. Veloces pedes eoz ad effundendū sanguinē. Prouer. j. Pedes eoz ad malum currūt et festināt ad effundēdū sanguinē. Poeta. Impiger extremos currit mercator: ad indos: p mare pauperiē fugiēs: per saxa: per ignes. Bern. Magna ꝓfusio: ardēti⁹

Universidad de Deusto
Biblioteca

desiderant seculares vitiosa ꝫ nos vtilia. Cū quāra solicitudine ⁊ festinātia seruiūt seruī et familiares dñis suis. Cōcupiuit semel dauid aquā de cisterna bethleē quā tūc occupabāt philistei inimici israel ⁊ dixit. O si qs mihi daret aquā de cisterna illa imediate absqꝫ alio mādato tres er capitaneis suis mori sunt: ⁊ trāseūtes p medium castroꝝ philistinoꝝ hauserunt aquā de illa cisterna: ⁊ tibi obtulerūt. Nō ꝓcedit tāta tarditas in ꝓsecutiōe bonoꝝ operuꝫ nisi ex magna tepiditate mētis et defectu amoris diuini. Sed vr dr. Prouer. r. Sicut acetū dentib⁹ ⁊ fumus oculis sc̄z molesta sunt. ita piger his qui miserūt illū. et ex hoc se quunq; aliqn multa mala. Exemplum de leuita qui iuit in bethleē ad reducēdū vroꝛē suā q recesserat ex indignatione ab eo. et cū ipsa sibi reconciliata ad reuersionē se pararet. socer suus persuasit vt nōra cito ⁊ iter sumeret. Et quia sic differendo persuasus tardauit nimis ⁊ iter sumere: non potuit applicare domū suā illa die. sed in gabaa hospitatus maximā iniuriā ibi passus est eius vroꝛe libidine incolarū occisa ⁊c. vt habes Judi. xix. c. Et ꝓcipue solēt hoies esse tardi in executiōe voroꝝ q̄ faciunt ⁊ in adimpletione pniarum iniunctaꝝ in ꝓfessione qđ est multū ꝯ̄ociuum qz aliqn ꝑpter hoc obliuiscunt: et sic opz iterū de nouo facere cōfessionē vel faciūt eas inuoluti in mortalib⁹. et nō valent eis ille satisfactiones ad soluendū de debito p̄ne tēporalis ꝝ doctores Tho. ⁊ alios. Sz pmarime sunt homines tardi ad restitutiōes faciēdas ⁊ adimp'nda legata ad pias cās facta a testatoꝛib⁹ q̄ debēt exēcari vt necatores aiarū. vt dr. xiij. q. ij. c. q̄ obligatiōes. Indecꝫ aīe defunctoꝝ non ꝓcipiūt illud suffragiū qđ est ad graue pctm talium retardantiū siue heredū siue executoꝝ. Un et aliqn apparuerunt ipse aīe defunctoꝝ viuis cōquerētes de ral dilatiōe vel defraudatiōe. Et sic tps faciendi dñi dissipauerūt legē tuā: qua mādas talia q̄ citius fieri. oī anno dicūr se velle talia facere: ⁊c. tñ semp exp̄ectār aliū futurū et nunq̄ faciūt. Ecōtra dr. Esa. xl. Qui sperant in dño mutabūt fortitudinē: qz vbi p̄s erāt fortes et veloces ꝯ factis mūdi erunt postea p spūalib⁹. s. fortes assumēt pēnas. vt aq̄le sc̄z ad velociter bñ operādū volabūt ⁊ nō deficiēt.

Tarditas voto.

¶ De ociositate. Cap. xiiij.

Reprē dit ociositas tpe gratie.

Ociositas etiā est filia accidie: ⁊ valde reprēhēsibilis: ꝑcipue in tpe gre. Un et specialiter fuit dictū his q̄ ad vndecimā hor. m vocati sunt ad colēdā vineā designātes ec q̄ ptinent ad nouū testm. quid hic statis tota die ociosi. Mat. xx. Ecepla em̄ habemus in nouo testamēto ⁊ rōnē vr: gērē nos ad laboꝛē: nec em̄ decet seruū aut discipulū ociari dōmino et magro suo laborante vsqꝫ ad mortē. Xps em̄ dei filius dñs et magr laborauit p nobis. Laborauī sustinēs ait ipse p Esa. s. Discurrebat em̄ p ciuitates ⁊ castella ꝓdicans ⁊ curās infirmos. ⁊ fatigar⁹ semel et itinere sedebat sup fontē. Joh. iiij. ⁊ ne in illa refocillatione esset ociosus mulierē samaritanā instruxit et illuminauit. Sumus etiā facti serui emptiꝯ. Empti em̄ estis ꝓcio magno. s. sanguine xpi effuso in cruce ait apls. s. ad Cor. vj. Et iō glorificate ⁊ portate deū in coꝛpe vro sc̄z laborādo p ipso dño nō ocio torpēdo. Merces insup nobis in nouo testamēto laborātib⁹ citius soluit. Mat. xx. Redde illis mercedē scilz laborātib⁹. s. incipiēs a nouissimis. i. a sctis noui testi. Naz pribus vereris testamēti quātūcūq; pfecte laborātib⁹ nō dabat eis merces mortis. sed ad limbū descēdebāt exp̄ectāres p centenaria annoꝝ ꝓmiū. Nobis aut̄ tpe gre aperta ianua patriē xpi subito dat merces regni celoꝝ. dūmodo nō sim⁹ ociosi: sed solicīti operatores. Beda. Regnū celoꝝ nō ociosis ⁊ negligētib⁹: sed petētibus p orōne ꝯrentib⁹ per lectionē ⁊ sacroꝝ eloquioꝝ auditionē pulsantib⁹ per ꝛuosoꝝ operꝫ implētionē dat. Ecōtra de ociosis dr in ps. lxxij. In laboꝛe hoim nō sunt. et cū hoib⁹ non flagellabunt. Jdeo tenuit eos superbia; operti sunt iniq̄tate. Ociosi nō sunt in laboꝛe hoim: quia nolūt laboꝛare: sed quiescere. In quibus ꝛbis ꝓpberе possunt tria notari q̄ pertinēt ad istud vitium qđ multū abundat.

¶ Primo ocij virium insinuatum. ibi. In laboꝛe hominū non sunt.

¶ Scdo inferni supplicii ei reseruatū. ibi. cuz hoibus nō flagellabuntur.

¶ Tertio mali plurimū in de generatum. ibi. Ideo tenuit eos superbia.

§. I. Quantū ad primū dicitur

Job. v. Homo nascit ad laboꝛē vt auis ad volatum. q̄si diceret. sicut aui naturale est volare: ita hoib⁹ laborare. Un de sctā eccl'ia seu qualibet ꝛuosa aīa dr Prouer. vltī. Panē ociosa nō comedit: sed opata est filio manuū suarū. et ipse Salomō Prouer. xxj. ait. Qui opat terrā. i. exercet coꝛp⁹ suū: vel terraz coꝛdis sui. saturabit panib⁹. i. refectiob⁹ spūalib⁹ ⁊ etiā coꝛpalibus. q̄ sectat ociū stultissimus est. Et nō vnam tm̄: sed multiplicē stultitiā hz in se ociosus ⁊ exercet. Et ꝑna quidē q: ipsa facit locū diabolo. Illud qđ ait apls. Nolite locū dare diabolo. Maxima stultitia est locum dare vel vires inimico suo mortali. qđ fit per ociū. Dicit em̄ ex de vita et ho. cleri. in decreta. Ociositas ⁊ voluptas sunt arma hostis antiqui ad miseras aīas captiuādas. Et iō bñ dicit Hiero. Semper aliqđ boni facito vt diabol⁹ inueniat te occupatū. de cōse. dist. v. nunq̄. Neq; quis facile capitā tentatoꝛe qui alicui bono vacat exercitio. Regla fuit sctoꝝ patrū: vt habeꝫ in colla. Johā. cassi. q̄ ociosus a plurib⁹ infestatur demonijs: sed bñ operās solū a vno: quinimo ⁊ ille etiā de facili nō infestat. Un ibi narrat q̄ cū quidā sctus pater trāsiret ante cellā cuiusdā heremite incipiētis seruire deo. vidit diabolum manentē ante ostiū celle sue. ⁊ cuz aliquādiu mora fuisset postea introiuit ⁊ firmauit se ille sctus p̄ ad videndum rei finē. Jnde q̄ ad modicū diabol⁹ exiuit cellā iterū expectās ad ostiū et paulopost iterū ingressus est cellam et postea exiuit. sicq; alternatim pluries fecit. Demuz pater sctus ingressus visitauit iuuenē. ⁊ perquirēs diligēter de opibus ei⁹ inuenit q̄ cū ille aliqđ boni opabat: diabolus tūc exibat. q̄si non valens tentare eū: cū ocio vacabat tunc diabol⁹ intrabat ⁊ diuersimode tentabat eū. Un admonuit eū vt sibi caueret semp ab ocio narrās quid viderat. Dauid sanctissimus dū fuit in exercitio persecutionis saulis immunis fuit ab illis magnis pctis in q̄bus postea incidit cū fuit in quiete hierosolymis. sc̄z adulteriū: ꝓditionē ⁊ homicidiū. Adulteriū ꝓpetrauit surgens a dormitione ocio vacās. ij. Reg. xi. Et si nō valet quis semp vacare oroni ⁊ lectioni ⁊ speculationi: non tñ dz se ocio tradere aut qđ vanū facere. Nā vt dic Bern. ꝑpter ociū ociosa secrari ridiculū est. sed aliqđ honeste recreatiōis assumere in locutione vel coꝛpali exercitio. Coꝛporalis em̄ exercitatio ad modicū vtilis est. ait apls. s. Timoth. iiij. et tñ vtilis est. Scda stultitia: q: ponit se in tali statu q̄ inferioꝛ: b: utis aīalibus inuenitur. Nā b: utis aīalibus licitū est comedere etiā non laboꝛantibus: sed ocioso ꝓhibet apls mādūcare. ij. Thessa. iij. dicēs. Si q̄s nō vult operari non manducet. Et merito q: dictum fuit primo parenti in ꝑsona oīm. In sudoꝛe vultus tui vesceris pane tuo. Gen. iij. quasi diceret. Si' volueris comedere opoꝛtebit te laboꝛare. Et nō solū inferioꝛ inuenit ociosus aīalib⁹ b: utis: sed etiā cūctis creaturis a cūctis discoꝛdās. Nam ois creatura aliq̄ modo operaꝫ ꝓ modū suū: nulla est ociosa. Un ⁊ cōmentator: dicit q̄ q̄ aufert operationes a reb⁹ aufert essentia s rerū. Sed ociosus ita est miser q̄ nil boni operis facit qđ sibi conueniꝛ. Cōuenit em̄ homini opari ꝓ rōnē inquātuz est hō. Et ꝓpterea ꝛgrue dicit Seneca. Ocium sine litteris mors est: et viui hoꝛis sepultura. Jdeo autem dicit ocium sine litteris mors est. q. cum litteris est vita ⁊ valde laudabile. de quo Augu. dic. Ocium sanctū quē

Reprēhēdit ociositas tpe gratie.

Tps est breuissimum.

Rōnem reddem⁹ de tpe.

ociosus ꝓmanet sterilis.

Adde qđ dicit Seneca: q̄ Stultus ē laborare i agro qui suus non est.

Mala q̄ docuit ociositas

rit charitas ꝛitatis. viij. q. j. qui epatum. Et appellat ociū cessatiōnē ab opibus exterioꝛib⁹ vt vacet deo. Un Bern. Vacare deo non est ociū sc̄z malū: sed negociū negotioꝛiū dicit iudas in epla sua de talib⁹ ociosis q̄ sunt arboꝛes autūnales infructuose bis mortue. Arboꝛ in autūno plātata si purū fructū facit tarde facit: sic ociosi si aliq̄d boni faciūt et illud volūt facere infine q̄n parū vel nihil faciūt ⁊ sic sunt bis mortui: q: hic morte peccati et postea morte inferni. Tertia stultitia ociosi est q: tps amittit. ad qđ cōseruādū admonet scriptura dicēs. ſfili cōserua tps ⁊ declina a malo. Eccl'i. iiij. Et merito dr diligenter cōseruari non perdi vt ociosi faciūt. Nā est p̄ciosissimū: est et breuissimum: est eius vsus examen fiendum subtilissimum.

Quartū ad ꝓciositatē dicit Bern. Nil ꝓciosius tpe: sz nil hodie vilius reputat. Jdē. Nō paruuz estimes tps qđ et in factis et in dictis expedit ociosis: volat em̄ ꝛbū irrevocabile nec aduertit inspiēs qđ amittit. Adeo ꝓciosum est tps q̄ modico spacio eius p̄ consecuī venia et vitā eternā ꝓmereri: sicut latro cū tpo crucifixus in modico tpe paradisum ꝓmeruit. Tam ꝓciosuz est tps q̄ dānati darēt oēs thesauros mūdi si haberēt in potestate sua ꝓ habēdo momēto tpis quo possent penitere ⁊ euadere tās penas. Nihil ira ꝓpriū posidemus sicut tempus. Un Senec. Reliqua nobis aliena sunt: tps tm̄ nr̄m est. Et ideo bñ dicit apls ad Gal. vj. Dū tps habemus operemur bonū ad oēs. q. d. nullus sit ociosus. Quantum ad scōm darū est q̄ tps est qđ breuissimū. s. Cor. vij. Tempus breue est: ⁊ in se q: nihil habem⁹ de ꝑterito nec de futuro nec de ꝓsenti nisi instans. ij. Cor. vj. Ecce nūc tps accepтabile. Nō em̄ de eo habem⁹ nisi nūc in quo possum⁹ accepti esse deo sc̄z bñ operādo. Et alia ca. multa recuperari possint vt diuitie amisse. sanitas pdita. aliqn etiaz vita: vt in resuscitatis: sed tps amissum nunq̄ recuperat ociosus. Job. ix. Dies mei velociores fuerūt cursoꝛe. Sen. Inuenusta est velocitas tpis: punctū est quo viuim⁹ et punctū nus. Est em̄ breuissimuz respectu futuri status q̄ succedit q̄ est perpetu⁹ et nunq̄ deficit. ps. Mille anni añ oculos tuos tanq̄ dies hesterna q̄ ꝓtereriit. Breui⁹ adhuc restat tps si demat de eo tēpus quo dormimus ⁊ alias necessitates sumim⁹: qđ est quasi pditū. et iō apls ait. ad Eph. v. Redimentes tps qm̄ dies mali sunt. i. diligēter ⁊ vtiliter expendētes ipsum nō ociose. Quantū ad tertiū subtile examen fiet de nobis circa tpis vsum. Bern. Omne tps tibi impēsum a te exigeꝫ qualē fuerit exp̄ensum. et sicut capillus a capite nō peribit. ita nec momētū a tpe. s. de quo nō exigar rō. Thren. s. Vocauit aduersum me tps. s. de vt cōtererer electos meos. O q̄ male poterit rōnez reddere de tpe ociosus q̄ non solū momēta amisit tpis: sed horas integras dies mēses ⁊ annos. seruū inutilē ait dñs i parabola. i. ociosuz mittite i tenebras exteriores. Mat. xxv. c.

Quarta stultitia ociosi est: q: cū debeat in hac vita solu. ere. minuere debitū ad qđ tenet er ipse magis adaugeꝫ: ⁊ rō dictat. Redde qđ debes. Mat. xviij. ⁊ apls Ro. xiij. Reddite oib⁹ debita. Sed multa sunt debita nostra. Bern. O hō si scires q̄ multa q̄ mult; debeas videres q̄ nihil est qđ facis vñ non esses ociosus. Primo debes p xpo vitā tuā ponere: q: ipse p te posuit suaz. ideo apls ad Gal. ij. Dilexit me et tradidit seipsum p me. Scdo exigūr pctā p̄terita futurā vitā meā vt faciā fructꝰ dignos pnie. Quid si tibi tertiū debitoꝛe ostendā q̄ ea sibi vēdicet. puto q̄ gloriā desideres quā nec oculꝰ vidit. Nōne ad bē etiā totū quātūcūq; poteris dare opoꝛtebit. et vltra bona omnia debes totū qđ es a quo totuz habes q̄ te fecit et bñ fecit. hec Bern. Sed miser ociosus nō reddit debitū: sed quotidie magis auger. Quinta stultitia ociosi est: q: cuz possit ex se ꝓducere ⁊ recipe fructū multū meritoꝛ et ꝓmioꝛum vult ꝓmanere sterilis ⁊ infructuosus. Posui vos ait ꝛps Jo. xv. vt eatis et fructū afferatis: ⁊ fructꝰ vester maneat. Pōt em̄ et dz ꝓducere fructū coꝛdis bonaꝛ cogitationū; sanctarū affectionū: piarū recoꝛdationū. Sed ociosus sine fructu reperit. sicut ⁊ ficus ad quā cū veniſſet ꝛps ⁊ nō inueniſſet fructū: maledixit ⁊ subito aruit. Mat. xxi. Pōt et dz ꝓducere fructū alis q̄ sunt dei laudatio: gr̄arū actio vocalis oꝛo: pcoꝛ confessio: primi instructio. Prouer. xij. De fructu oris sui vnusq̄sq; replebit bonis. sed ab oibus his ociosus est extranei. Potest et dz ꝓducere fructū bonoꝛ operū vt elemosynarū: peregrinationū: visitatiōis infirmoꝛ et hmōi. ps. de fructu operū suoꝝ satiabit terra: sed oibus his priuat ociosus: q: cogitationes hz vanas ⁊ inutiles. Et ve vobis q̄ cogitat inutile ait. ppha. Verba hz ociosa. sed vr dicit ꝛps Mat. xij. De oi ꝛbo ocioso reddēt hoies rationē in die iudicij. et opa vitiosa. Un Hiereñ. li. Opera eoꝛ vana ⁊ risu digna. Sexta stultitia ociosi est: q: vult quiescere in loco vbi opz laboꝛare: sc̄z in vita p̄nti. Xps Jo. ix. Ego veni vocare vos ad requiē. sed ad laboꝛē. Bern. O impudēs et imprudēs milia miliū ministrabāt ei: et decies centena milia assistebāt ei: sc̄z ad operādū qđ eis ꝛgruit: ⁊ tu sedere ꝑsumis ⁊ ociari. Ad qđ etiā figurādum sex diebus opatus est deꝰ diuersas creaturas et oēs faciebat in septima requieuit ab omni ope. ad innuendū q̄ in vita p̄nti signata ꝑ senariū numerū dz hō opari et nō ociari si vult in septima. i. in alia vita cū deo quiescere.

Septima stultitia est: q: cum sit ociosus submersus in pfundo stultitie malicie sue nō vult porrigere manū suaz ad laboꝛē. cum tñ aliter nō possit exigere. Sen. A stultitia nemo emergit nisi ad laboꝛē manū porrigat. Nā ꝑm ꝛbus sc̄ientia sunt circa difficilia. Et Virgil. Facilis descēsus auerni: sed reuocare gradū superasq; euadere ad auras hoc opus. hic labor est. et ꝛps. cōtendite intrare p angustā portā. Luc. xiij. Certe magna stultitia esset ei⁹ q̄ se videret in aquā cecidisse ⁊ nisi laboꝛādo ⁊ apponēdo manum posse euadere ibi remanere.

§. II. Quantū ad secundū

Ociosi hic reseruant in ferno puniendi.

Ociosi enerāte plurima vitia sequit inferni cruciatio. ⁊ ideo scdo dicit ps. Cū hoibus nō flagellabunt. Reuertēres ad laboꝛē pnie flagellabunt hic cū hoibus: sed ociosi nō cū hoibus sed cū demonib⁹ in inferno. Propꝛius locus ociosi est in inferno. Rō est. Cōstat q̄ ociosi in celo nō reperient. Nā celū empꝛeū est locus eoꝛ et merces q̄ opati sunt. ꝑm illud Mat. xx. Voca opariosꝛ redde illis mercedē. et Sap. iij. Bonoꝛ laboꝛū gloriosus est fructꝰ. In paradiso terrestri nō reperiet: q: cū deus trāstulit Adā posuit illuc vt oparet: nō vt ociaret. In purgatoꝛio nō erunt q: ibi flagellant hoies a deo. Sed de his ociosis dr q̄ cū hoibus nō flagellabunt. Mundi dz loco indign⁹ est ꝑm parabolā xpi de ficulnea nō faciente fructū. de q̄ dicit dñs vinee. Succide illam vt qđ etiā terrā occupat. i. hūc mundū inutiliter. Et cū nō sit aliꝰ locꝰ restat q̄ in inferno cū demonib⁹ flagelleꝫ. Un saluator: Matth. vij. Dis arboꝛ nō faciēs fructū bonū excidet ⁊ in ignē mittet: sc̄z infernalem. Et loquit ibi exp̄esse de arboꝛe rōnali q̄ non facit fructum bonū cū non facit opa bona. ⁊ hic excidet ꝑ mortē ⁊ ociosus in ignē inferni ꝓiicietur. vñ ps. Quis est homo q̄ vult vitā sc̄z eternam. Declina a malo ⁊ fac bonum. sc̄z fructum operum non stes ociosus.

§. III. Quantum ad tertiū

Aliud qđ ex ocio sequit est multiplex malū pcoꝝ. Unde dicit. Jdeo tenuit eos supbia. eos sc̄z q̄ non sunt in laboꝛe hoim sed in ocio: et operti sunt iniq̄tate. i. pleni oī iniquitate. Eccl'i. xxiij. Multā malicīam docuit ociositas. ⁊ alibi. In desideriis sc̄z malis est ois ociosus. Bern. Oīm retentionū et cogitationū malarū ⁊ inutiliuz sentina est ociū. ficut sentina in nauib⁹ recipit oēs sordes coꝛporalium ita mētes sordes vitioꝝ. nec mirū. Nō em̄ pōt coꝛ: vigilātis esse sine cogitatiōib⁹. vñ si q̄s est ociosus ex quo nō cogitat bona opꝛ q̄ cogitet mala. Cogitationes aut̄ male

Mala q̄ docuit ociositas

Universidad de Deusto
Biblioteca

trahunt ad opa mala. et pcipue vitia carnalia. Ezech. xvi. Hec fuit iniqtas sororis sue sodome: superbia: saturitas panis ⁊ aque ⁊ ocii. Salomon dñi fuit occupat⁹ in edificijs tẽpli ⁊ domus sue nõ ita erarsit amore mulierũ: sicut post ea cũ se ocio tradidit. poeta. Ocia si tollas periere cupidinis arces. Inducit etiã ocii ad curiositatẽ et nugacitatez Vñ apls. j. Tim. v. de viduis malis inqt. Adolescẽciores viduas deuita. discũt em circũire domos nõ soluz ociose. sed et ⁊ bose et curiose loquẽtes q̃ nõ opz. Et Ber. Ocio ⁊ curiositas est mater nugarũ et nouerca ⁊rutũ. Et alibi. Summa mẽtis malicia ociũ iners. Nabuchodonosor cum maneret in aula palatij sui in superbia elatus est dicẽs. Nõne hec est babylon quã edificaui in fortitudine mea. ppter qđ in beatia mutat⁹ est ⁊m fantasiã. Dan. iiij. Filij q̃s Dan venientes lachis ad pplm quiescẽtẽ atq; securũ pcusserũt in ore gladij: vbẽq; incẽdio tradiderũt. Judi. xviij. ad figurandũ q̃ dum q̃s quiescit ocio demones capiũt aiam atq; diuersis vitijs incendũt. Vñ ⁊ in euãge. Luc. xj. ⁊ Mat. xij. Spũs immũdus exiens ab hoie p pniaz cũ postea reuertit tentãdo cũ inuenit domũ mẽtis vacantẽ scz ocio. cũ septẽ spiritibus ingredit: et habitat ibi. i. cũ vniuer⁹ ⁊ pctis sic ergo qui er in laboribus hominũ non sunt tenuit eos superbia. Et quia ipsa regina est et mater vitiorum exinde operri sunt iniquitate.

Ocios⁹ tras ẽ nutrix⁹ aliũ na mẽdacio⁹ũ.

Desperatio vnde surgat.

¶ De desperatione. Cap. xv.

Desperatio filia vanit

Accidie ⁊m Greg. Tho. ⁊ alios. Pro cuius declaratione sciẽdũ q̃ sicut ⁊a estimatio intellectus circa deũ est q̃ er ipso pueniat homini sal⁹: psecutio beatitudinis: venia pctoz et adiutorij in arduis et periculis qđ ptinet ad spẽ. ita falsa opinio vel estimatio intellectus circa deũ est q̃ nõ tribuat beatitudinis ꝑmiũ bona facientibus vel nõ largiat⁹ venã penitẽtib⁹: ⁊ in piculis nõ subueniat. qđ pertinet ad desperationẽ. sicut ẽ spes vera estimãs de deo est ⁊ruosa. ita ⁊ desperatio p̃sium falsa estimãs est vitiosa. Si q̃s autẽ desperaret de eo qđ nõ est natus adipisci vel de eo qđ nõ est debitũ adipisci desperatio talis non esset pctm. ⁊bi gra. Si q̃s medic⁹ desperaret de curatiõe alicui⁹ infirmi. vel si q̃s agricola desparet se fieri posse imperatorẽ: aut simpler clericus papã: non peccãt. et hoc ppter ipossibilitatẽ cõsequẽdi talia. Sic etiã dãnati si desperarẽt se posse cõsequi beatitudinẽ vel veniã delictorũ: ⁊ desperatio nõ imputat⁹ eis ad culpã: quia sunt ⁊ in statu desperãdi ppter impossibilitatẽ reditus ad beatitudinẽ. vñ damnatoz desperatio nõ est eis ad culpã: sed pars dãnationis. Sed q̃ homo dum est viator: natus est cõsequi beatitudinẽ: ⁊ est possibile adipisci. estimãdo ꝑuum: scilz q̃ non possit adipisci est falsum estimare de deo et grauissimum pctm desperationis. Thom. ij. ij. q. xx. vñ dicit Leo papa. in can. de pe. dis. vij. nemo. De nemine est desperandũ dum est in hoc coꝛpe cõstitut⁹. q̃ nõ nunq̃ consilio maturioꝛi perficitur qđ diffidentioꝛi erare differt. De desperantib⁹ dicit ps. lxxvij. Nõ sperauerũt in deo salutari suo. Ubi notandũ q̃ triplex est desperatio.

¶ Desperatio gloie adipiscẽde.

¶ Desperatio venie cõsequende.

¶ Desperatio miserie euadende.

§. I. Quantũ ad primũ dicitur Job. vij. Desperaui. nequaq̃ vltra viuã scz vita gre. nec per⁊ñs vita glie. Dñe em q̃s permanet in desperatione nõ põt cõsequi beatitudinẽ. sed põt qlibet quãtũcunq̃ desperauit in preteritũ remouere desperationẽ: ⁊ sic viuet. qđ facere dz q̃ vt dr. ij. Reg. ij. Periculosa res est desperatio. imo periculosissimus. ⁊ hoc triplici ratione.

Desperatio picu⁹ losa est.

¶ Primo ratione amicibilitatis.

¶ Secõ ratione insanabilitatis.

¶ Tertio ratiõe inclinabilitatis.

Primũ sic ostendit. illud per qđ tollit in bonis actibus ꝑstãtia. pseuerãtia. et cõfidẽtia finis est piculosior ceteris Sed p desperationẽ in reb⁹ laboriosis q̃ primer ad vite pfectionẽ pdit cõstãtia. et tollit pseuerãtia cui pncipaliter merces reddit⁹ et priuat se desperãs de p̃fidẽtia finis. q̃ piculosissima est. Sen. Tolle spẽ nemo vict⁹ tentabit arma. Filij israel cũ audierũt q̃ terra promissionis signãte vitã eternã erãt ciuitates fortissime. ⁊ homines robustissimi fim relationẽ exploratoꝛ. q̃ desperauerũt posse adipisci eas. iõ sunt ea puniti in deserto moꝛientes. Soli caleph ⁊ iosue q̃ i deo sperauerũt illã cõsequi ex numeratis introierũt. Scõo hoc oñdit rõne insana. Iterat⁹. Sicut em morb⁹ incurabilis est piculosior. curabilis ita pctm qđ nũq̃ sanat⁹ vel raro morbo sanabili: sicut lepra paralysis piculosiores morbis sunt febrib⁹ ⁊ vulneribus. sed tale est vitiũ desperatiõis scz insanabile. ⁊ em Hiere. xxx. Insanabilis fractura tua pessima plaga tua illis scz ppli q̃ dixerat desperaui. Et iterꝫ Hiere. xv. Plaga mea. s. de⁊ catois renuit curari. Quis em nullus estimare dz q̃ sua opa quãtũcunq̃ etiã eximia sint q̃ se sufficiẽtia ad cõsequẽdũ tãtũ pn̄. ũ btitudinis: dz tm estimare q̃ dei gra ipsa sociata etsi minima de⁊ sua liberalitate facit ea ee digna. vñ Aug. Cũ de⁊ coronat mei ita nra non aliud pmiat q̃ munera sua. Et iõ si paruaꝫ q̃si nulla opa i se q̃s videt. bona adhuc desp̃are non dz. Tertio oñditur periculuz ei⁊ rõne indinabilitatis. illud em pctm p qđ hõ inclinat ad oẽ malũ. et retrahit ab oi bono est piculosius cereris sed desperatio est hmõi. Nã sicut p spẽ hõ reuocat a malis. et puocat ad oẽ bonũ. ita p oppositũ p desperationẽ reuocat a bonis. ⁊ sine freno puocat ad oia mala. Solent em tales dicere etiã ⁊bo. ex quo debeo ire ad ifernũ. eam⁹ cũ armis ⁊ eqs. Vñ dr. Prouer. xviij. Si desperauerꝫ in die lapsus in die angustie minuet⁊ fortitudo tua. i. si desperaueris in tẽtatiõe vel psecutiõe. vel in die. scz cũ pmo incipis dolere de pctis vel in morte lapsus a spei fortitudi⁊ firmitate quã prius habuisti minuet⁊ fortitudo tua scz resistẽdi diabolo. vbi glo. dicit. Nihil execrabilius desperatiõe quã qui habuerit. et in gñalib⁹ hmõi vite laboribus. et qđ peius est in fidei certamine cõstantiã perdet.

§. II. Secunda desperatio est venie cõsequẽde pctoz. Sed falsa est ista estimatio q̃ ꝰ oẽs locutiões dei in scripturis ⁊ doctrinis eoz. Dicit em dñs Ezech. xviij. Nunq̃d volũtatis mee moꝛs impij ⁊ nõ potiꝰ vt cõuertat⁊ et viuat. Et iterꝫ. In q̃cunq̃ die conuersus fuerit pctor ⁊ ingemuerit oĩm iniqtatũ ei⁹ nõ recordabor i. dimittã. Et in euãg. xps Matt. ix. Nõ est opus valentib⁹ medic⁹. sed male hñtib⁹. q̃: nõ veni vocare iustos: sz pctores ad pniaz. vt p ẽ eis veniã dem. Habet aũt talis desperans de venia falsam estimationẽ de trib⁹ erga deũ: scz

Sperandũ est in deo existẽtio caleph et iosue.

Desperãtes de mia dei.

¶ De dei misericordia.

¶ De dei omnipotẽtia.

¶ De sui ppria malicia.

Primo q̃dẽ desp̃ans de venia falsoꝰ: imo existimat falsissime de deo. s. q̃ nõ sit misericors. cũ tñ dicat ecclia q̃ ppriũ est deo misereri semp et pcere. imo pprie. ppriũ. q̃: nullus põt tollere miseriã pcti q̃ maxima est sup oẽs alias nisi solus de⁊: sed nulla creatura ita de facili relaxat iniurias i eũ factas penitẽtib⁹ vt ipe faẽ. Perpetrauit Dauid tãtũ scelꝰ q̃le fuit adulteriũ addẽdo ei ad occultãdũ malũ p̃ditionẽ ⁊ occisionẽ sui fidelissimi militis Urie. Et q̃ secuta ẽ insultatio ⁊ blasphematio ꝰ deũ ab inimicis. et tñ vt cognit pctm suũ dicẽs nathã ppbe eũ arguẽti. peccaui dño: subito ei⁊ re dei rndit nathã. ⁊ dñs trãstulit pctm tuũ. s. pcẽdo tibi. ij. Reg. xij. Notãdũ ẽ valde qđ ait Ch⁊ysl. i li. de repatõe lapsi ad infinuãdã imensam dei miaz. vñ null⁹ debeat despare quãtũcunq̃ pctor: dũmo ad pniaz redeat. Talis mihi crede ralis ẽ erga hoies dei pietas q̃ nũq̃ spnit hois pniaz si ei sincere ⁊ simpler offerat. etiã si ad s. mũ q̃s pueniat maloz et ide tñ reuerti velit ad ⁊rum viã ⁊ suscipit libẽter ãplectit

et oia facit quatenus ad ꝓioꝛẽ reuocet statum. Quodcunq̃ adhuc est pstanti⁹ ⁊ eminẽti⁹: etiã si nõ potuerit q̃s explere oẽm satisfaciẽdi oꝛdinẽ. quãtulãcunq̃ tñ et quãlibet bene tpe gestã non respuit pniam. suscipit etiã illã: nec patit q̃uis exigue querimõiis pdere mercedẽ. Hec oia de pe. dis. iij. c. talis. Hinc ⁊ Leo papa. de peni. di. j. multiplex. Multiplex dei mia ita lapsis⁹ humanis subuenit: vt nõ soluz p baptismi graz: sed etiã p pnie medicinã spes vite repareꝫ eterne: vt q̃ regnationis dona violassent. ꝑpio iudicio se scz p pniam condẽnates ad remissionẽ criminũ puenirẽt. Exemplũ optimũ hr. iiij. Reg. xxi. de Manasse q̃ fuit rex iuda. l. annis ⁊ vltra. pessimus hoim: idolatrie deditus: occisor ꝓphetarũ: et ꝑcipue Esaie cõsanguinei sui etiamq̃ et euãgelici ꝓphe: quẽ ob nimiã crudelitatẽ secare fecit serra lignea. Demũ in senecture sua ob scelera captiuat⁹ ab inimicis assyrijs ⁊ incarcerat⁹: vt recogñit iniqtates suas et penituit dicẽs i oꝛone. Peccaui sup multitudinẽ arene maris ⁊ multiplicata sunt pcta mea. ⁊ nõ sum dign⁹ videre altitudinẽ celi pre multitudine iniqtatis mee. qm̃ irritaui irã tuã ⁊c. dñs pepercit ei ⁊ veniã dedit reducẽs etiã eũ de captiuitate ad regnũ suũ. Non g̃ de venia desperãdũ est.

Manasses sum⁹ idolatra

renouari ad penitẽtiaz.

desperãs de dei oi potẽtia.

Desperãs de venia scõo falsum estimat de dei oipotẽtia cũ scz estimat non solũ deũ nolle ei misereri: sed nec posse tot scelera quor cõmisit dimittere: sed ista adhuc esset peior: desperatio alijs. nã pertineret ad infidelitates: scilz q̃ de⁊ nõ posset oia. cũ tñ dicat Luc. j. Nõ erit ipossibile apud deũ omne ⁊bũ. Isti sunt peiores iudeis incredulis. Nam etsi negarẽt xpm posse pcta remittere: q: purũ hoiem estimabãt. et hic erat et est erroꝛ eoz. tñ confitebant deũ hoc posse dicentes. Quis potest pcta dimittere nisi sol⁹ deus. Mar. ij. Sed ostendit vtiq̃ posse dimittere: et p hoc esse ver⁹ de⁊. Probauit autẽ se hr̃e hãc potentiaz nõ per aliq̃d potẽtius: sed p aliq̃d manifestius. Maioris q̃dẽ potẽtie est quãtũ ad creaturã sanatã sanare aiam remittẽdo pcta q̃ sanare coꝛpus a paralysi vel quacunq̃ infirmitate. Sed manifestius est sanare coꝛpus. nã sanatio aie nõ videt ab hoibus seu remissio pctoꝛ: sed videt sanatio coꝛpis: et sic p manifestũ ꝓbauit occultũ. Vñ dixit. vt sciatis q: filius hois hz potestatẽ in terra dimittẽdi pcta. supple sano hunc paralyticum. vñ tunc ait paralytico. Surge ⁊c. et sanat⁹ est in aia et in coꝛpe virtute diuina sua. Et si q̃s obijceret qđ ait apls Heb. vj. Impossibile est eos q̃ semel illuminati sunt ⁊ gustauerũt donũ celeste: ⁊ participes facti sunt spũscti et ꝓlapsi sunt renouari ad penitẽtiã. Renouari ad penitentiã est consequi veniã oꝰ fit vtiq̃ a deo. sed apls hoc dicit impossibile: q̃ videt q̃ recidiua pcta nõ possit dimittere. Quod qđ. si heretici opinãtes ad idẽ inducebant ꝓ argumẽto miracula xpi dicẽtes. quem bis illuminauit: quẽ lepꝛosum bis mũdauit: quẽ mortuũ bis suscitauit: nõ lazarũ quẽ dilexit: nõ filiũ vidue quẽ matri reddidit: nonne filiũ ⁊ispatoꝛ legit pater bis suscepisse: nõ filiam abrahe bis a demonio liberasse. Jõ in nulla psona iterauit factũ docẽs nõ seꝛe a dño fieri remediũ. dixit multis vade ⁊ noli amplius peccare ꝑmittẽs pena nõ amplius veniã. Hec verba refert Aug. esse eoꝛ q̃ negãt deũ parcere recidiuanti. quos Aug. hereticos vocat de pe. dist. iij. adhuc ꝓsidi⁊stant. Et subdit ibi. Nõ multos cecos diuerso tpe illuminauit: ⁊ multos debiles cõfortauit. oñdit in diuersis illis eisdẽ sepe pcta dimitti: vt quẽ ꝓius sanauit lepꝛosum. scz infectũ pctõ auaricie: postea illuminet cecum lapsum. s. in luxuria et hmõi: iõ rot sanauit: vt cecos: claudos: aridos: ne desperet sepe pctor. Ideo nõ scribit nisi semel aliquez sanatũ: vt q̃s caueat iungi pctõ. et infra medicũ senoiat. Medicoꝛ est cẽties infirmũ curare: q̃ alijs mino: esset si alijs possibilia ignoꝛaret. i. nõ faceret. Deo oia Augu. Ad autoꝛitatẽ apli respõdet glo. videlz impossibile. i. difficile Estimare igit aliq̃ esse pctm qđ de⁊ nõ posset remittere esset falsum: imo falsissimũ et hereticũ: cum oia possit indulgere. Tertio del⁊ erat q̃s de venia habẽs falsaz esti-

optimus remediũ ꝰ desperatiõe.

§. III. Tertia desperatio ẽ miserie euadende. sed vt dr. Eccli. ij. Respicite filij nationes hominũ et videte: quia nullus sperauit in dño et derelictus est. Est autem triplex miseria de qua quis desperat se posse euadere.

¶ Miseria pene temporalis.

¶ Miseria culpe criminalis.

¶ Miseria angustie mentalis.

Quantũ ad primũ cuz q̃s est in magna infirmitate vel pauperate vel persecutione nunq̃ dz se desperare de adiutoꝛio dei: sed faciẽdo qđ in se est ⁊ resiliũ cõmittere deo sperãdo q̃ de⁊ faciet qđ erit magis expediẽs. ⁊ cuz credet se succũbere tũc liberabit. j. Mach. ij. inquit matathias. Qui sperãt in dño nõ infirmant⁊. Esa. xl. Qui sperant in dño mutabũt foꝛtitudinẽ: current ⁊ nõ laboꝛabũt: volabũt et nõ deficiẽt. Sic abraã cũ in egypto sustinuit periculum vite sue vel violatiõis vꝛoꝛis: fecit qđ potuit ꝑ prudẽtiã hũanã ⁊ resiliũ deo cõmisit in quẽ sperauit: nec eũ fides aut spes fefellit. vt dic Aug. q: ⁊ vitã nõ pdidit ex cautela qua vsus est sine pctõ: et pudicitiã vꝛoris dñs cõseruauit Gen. xij. Sic ⁊ Jacob timẽs fratrẽ suũ Esau cũ reuertere tur de mesopotamia p̃misit munera ad placãdũ: diuisit familiã in plures ptes ne simul oẽs posset pdere: ⁊ ferocitatẽ coꝛdis illi⁹ dimisit deo emolliẽdã. Gen. xxxij. Sic dauid cũ fuisset obsessus a Saule cũ exercitu suo in q̃daz castro et desparet euadere: venit nũcius ad reuocãduz saulẽ: q: philistei irruperãt sup terrã israel. ꝓpter qđ dimisit obsidionẽ ⁊ dauid euasit. j. Reg. xxvij. Nõ g̃ desperãdũ est de dei adiutoꝛio etiã in ꝓalib⁹ sed ꝓfidendũ. Quantũ ad scõm deiperãt q̃dã nõ vtiq̃ veniã de cõmissis: sed de absti nẽtia in futurũ ab eis. et ꝓterea aliq̃n nõ ꝓfuturũ estimãtes se nõ posse cauere vt vitia carnis ⁊ hmõi. Sed vdicẽ

Desperans de sua ꝓpria culpa.

Desperãtes de misericordia dei.

Sap. vij. Sapiēcia vincit malicia. Nō pōt q̄s gr̄am. hr̄e in ram paruo gradu quin sufficiat ad resistēdū oī tentatiōi ℔m Thom. si q̄s voluerit agere qđ in se est. Un Amb. sup Lucam. Vide q̄ bonus deus ⁊ facilis indulgere pctis nō solū ablatā restituit: scz mutitatē zacharie: sed etiā inspe rata cōcedit, ille em̄ dudū mut⁹ scz zacharias pphetat. Ꝟ em̄ gr̄a dei martina q̄n qui eū negauerat cōfiteatur. Nemo ergo diffidat. nemo veterū cōscius delictoꝝ eterna despe

Remedia ꝺ desperationem. et. Sed Nost. ⁊ Ray. in sum. suis ℟istā desperationē do cent tria remedia. Primū est mortis cōsideratio que oia mūdana ostēdit vana ⁊ trāsitoria. Un Eccles. vj. Si multis annis vixerit hō: ⁊ in his oibus letus fuerit meminisse tm̄ dz teneb⁹ si tpis scz mortis et dierū maloꝝ: q̄ cuz venerint vanitat⁹ arguent⁹ preterita. Et cū mors incerta sit ⁊ de pūcto in punctū possit hoiem rapere. iō nō dz desp are futuris rentatiōib⁹ se nō posse resistere: q: forte non ampli⁹ habe bit mortē supueniēte. Scōm est debilitatio hostis. debi litat⁹ em̄ per cōfessionē. ⁊ er se debilis est cum q̄s est i gr̄a Esa. lj. Dicunt homini demones. Incuruare vt trāseam⁹. q.d. nō possum⁹ trāsire ad habitandū in te p pctm̄ nisi vo lūtarie inclines re ad assentiēdū nob. Ly℟y. Ꝺ ilis est hostis q̄ nō vincit nisi volētē. nā et in gregē porcoꝝ irrare nō valuerūt nisi p̄missū a xp̄o. Mar. viij. nec tentare iob ⁊ affligere nisi licētiati a deo. Job. j. De multis legim⁹ magnis pcōrib⁹ et multos q̄tidie cernim⁹ q̄ longo tpe steter rūt inuoluti i magnis sceleribꝫ q̄ cōuersi ad pnia. restite rūt oi tentationi. nec vltra recidiuauerūt: sed ℟fecti sunt magni scti sicut Augu. Lyp. Pelagia. Thebaides ⁊ alie. Jaco. iiij. Resistite diabolo ⁊ fugiet a vobis. Tertiū est fortitudo hoīs penitētis q̄ puenit ei ex q̄tuor. Primo ex depositione pcti. et ꝑ̄ter ex letitia spūali. Proverb. xvij. Animꝰ gaudēs etatē florēdā facit. vñ et fortē ad bellādū. Spūs tristis exiccat ossa. sicut autē pctm̄ ex remorsu tristi tiā. ita depositio ei⁹ p pniam g̃nat letitiā spūalē. ⁊ gaudiū dñi fortitudo vr̄a. ꝺ: Neem. viij. Scōm q̄ facit penitentē fortē est armatura spūalis. vt ꝓtitio: elemosyna: o. cieiu nijū. Eph. vj. Induite vos armaturaꝫ dei. vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Tertiū est ex socierate exercit⁹ oīm iustoꝝ ⁊ angeloꝝ. Efficax em̄ particeps ℟e penitens oīm bonoꝝ que fiunt a iustis. ℔m illud ps. Particip̄ me fac de⁹ oīm ti. re. ⁊ cu. mā. tua. q.d. facime bonū cū gr̄a tua: et ipsa mediāte ero oīm bonoꝝ priceps. q̄ societas bonoꝝ simul bellātū ꝺ demones figurare fuit Judith. xv. vbi ꝺ q̄ assy. ij nō adunati in fugā ibant p̄cipites ⁊ occid⁹ank filij aūt israel vno agmine psequēres debellabant oēs q̄s inuenire potuissent. Quarū est illuminatio et ꝓtectio dei. ps. Dñs illuminatio mea: ⁊ sa. mea quē ti. q.d. nullum dñs ꝓtector vite mee. ⁊ Job. xvij. Libera me: et pone me iuxta te: et cuiusuis ma. pug. ℔ me. Ro. viij. Si ꝑ nob⁹ de⁹ q̄s ℔ nos scz poterit ꝑualere. certe nullus. Luz g̃ hostis sit multipl⁹ debilitat⁹: et penitens multipl⁹ robor at⁹ non dz despare de pseuerātia in bono. vel q̄ nō poterit vicere vi tia cōsuera: sed ℟sidere in dño: q: q̄ ℟fidūt in dño sic mōs syō. s. erunt fortes ⁊ inexpugnabiles. Judith. xiij. Nō de relinq̄s spantes in te dñe. Quārū ad tertium desperant aliq̄n p̄sone nō videtes se posse euadere picula pcōꝝ. vt occurrit perplexitas mētis aliq̄s scz casus in quo nō videt⁹ alicui ꝙ possit euadere sine incursione magni periculi et pcti: sicut accidit susanne cū impetierūt eā in pomerio se nes absc̄oditi de adulterio cōminātes eā accusare ⁊ cōdē nare ad mortē nisi assentiret eis. vñ illa ait. angustie mihi sunt undiq̄. et q̄d eligā ignoro. vt scz possim sine periculo euadere: sed nō despans de adiutorio dei restitit pcō cla mās ꝑ adiutorio. ⁊ licz illi falsi senes iudices iniuste cōdē nassent vt adulterā de⁹ liberauit eā ꝑ danielis sniaz. Dan. xiij. Debet g̃ quilibet semp pctm̄ vitare in q̄cūq; casu. ⁊ re siduū si inde scādalū vel periculū veniat deo cōmittere. ⁊ nō facere sicut fecit semel q̄dā puella q̄ cū mortuo p̄e re mānisset sub cura auūculi: pessim⁹ ille eā carnaliter cogno

perplexitas mētis

uit: et plures er ea filios cōcepit eos occidēs ad occultan dū pctm̄: et cū illa paupcula inuita traheret ad malū vi Exēplus notabile deus se nō posse euadere man⁹ ei⁹. despara et talicasu ve nenū sumpsit. sed postea recognoscēs pctm̄ suū: ne et aia simul periret cū se deuote ℟ginī marie recōmēdaret fuit sibi dictū ab ea vt mitteret ad q̄uentū p̄dicatoꝝ p quod⁹ sancto viro q̄ dicebat magr̄ iordan⁹ g̃nalis ordinis illi⁹ ⁊ illi ℟sitere⁹ totū pctm̄ suū: et sic euaderet mortē corp̄is et aie. qđ et fecit et cōfessa pctm̄ suū oīonibus illius beatissi mi viri mortē euasit aie et corp̄is. Non g̃ desperādū est in quantacūq; angustia fit quis constitutus.

De pusillanimitate. Cap. xvj.

Pusillanimitas est fi

Pusillanimitas ex pigritia ꝓcedit.

Exod. iij et. iiij. Dicere. ſ.

Pusillanimitas ex trib⁹ oritur.

Exēplus cōfortās pusillanimitatē.

Probat ꝙ pusillanimitas sit pctm̄.

Ꝺusillanimitas est fi. lia accidie. et sic p̄t describi. Est vitiū quo quis inordinato timore se subtrahit ab opib⁹ bonis que posset et dz agere. vñ de pusillanimib⁹ potest expoui illud ps. xij. Deus nō[illegible]ocauerūt illic trepidauerūt timo re vbi nō erat timor. i. timuerūt in his vbi non det bāt ti mere: qđ potest esse tripliciter: videl;

¶ Primo q: trepidauerūt opa spūalia non posse ꝑficere et ideo amiserunt.

¶ Scdo q: trepidauerūt bona rēporalia posse amittere. et ideo offenderunt.

¶ Tertio q: trepidauerunt corpa mortalia eoꝝ deficere. et ideo errauerunt.

§. I. Primū p̄cipue ptinet

ad pusillanimitatē. cū scz q̄s subtrahit se ab his bonis q̄ posset facere: q: vid⁹ent sibi facultatē suā excedere: cum m nō excedāt. ps. Expectabā eū (scz deū adiutoriū gr̄e sue) pś. liij. qui saluū me fecit a pusillanimitate spūs ⁊ tēpestate. Hoc aūt esse pctm̄. b. Tho. ij. ij. q. cxxiij. ar. j. sic ꝓbat. Omē id qđ ℟tatur naturali inclinationi est pctm̄: q: ℟iat legi na ture. ℔nest autē vnicuiq; rei naturalis inclinatio ad exe quēdā actionē cōmensuratā potētie sue: vt pz̄ in oib⁹ re bus tā inaiatis q̄ aiatis. Sicut aūt p ꝓsumptionē q̄s exce dit ꝓportionē sue potētie dū nititur ad maiora q̄ possit. Ita etiā pusillanimis deficit a ꝓportiōe sue potētie dum recusat in id tēdere qđ est cōmensuratū sue potētie. et iō. si cut ꝓsumptio ē pctm̄: ita ⁊ pusillanimitas. Cōfirmat idē alia rō. Nihil em̄ in mor⁹ib⁹ est vitādū nisi pctm̄: sed pu sillanimitas est vitāda. Dicit em̄ aplūs ad Col. iij. Patres nolite ad indignationē ꝓuocare filios vr̄os vt nō pusillo aio fiant: g̃ est pctm̄. Patet id⁹ p exēplū qđ ponit Mat. xxv. scz de seruo malo ⁊ pigro q̄ acceptā pecuniā dñi sui. s. vnū talentū fodit in terrā. nec opatus est i ea ꝑpter pu sillanimitatē timens eā amittere; ꝑpter qđ punitus est a dño suo sublato talēto: et missus in tenebras: ⁊ significat eū qui bñs aliq̄d bonum quo pōt esse vtilis alijs ⁊ timore nō deficiēti in bono: q̄dā pusillanimitate duct⁹ nor se in illo exercet etiā ab alijs ad illud agēdū posit⁹. vnde ralis a deo punit⁹. Nō punit⁹ aūt aliq̄s in alia vita nisi ꝓpter pctm̄. nec sibi gr̄a auferet⁹ nisi ꝑpter demerita: vñ manife stū est pusillanimitatē esse pctm̄. Nec est ℔ qđ ait pbus in iiij. Eth. scz q̄ pusillanimis nō est malus: pcōr aūt est ma lus. Nā ℔m Tho. ibi pbs appellat malos eos qui ꝓmis inferūt nocumēta p se. et isto mō pusillanimis nō est mal⁹ q: ꝓmis nō infert nocumēta scz p se: infert tm̄ q̄ accidēs inquātū deficit a bonis opib⁹ q̄bus posset ꝓximū iuuare. Un Greg. dicit in pasto. q̄ illi q̄ ꝓdesse vtilitati ꝓximo rū ex ꝑdicatiōe refugiūt si districte iudicent tātis rei sunt quātis venirēt⁹ ad publicū ꝑdesse potuerūt. Et idē pōt dici de his q̄ se subtrahūt ab audiētia cōfessionis ad hoc expositi: vel a ꝓlatura ad q̄ vocati nisi ex familiari cōsilio spūsscti hoc faciant: vt quidā sancti viri fecerūt. Sed vr dz in regula iur. in. vj. qđ alicui. Quod alicui gratiose cōcedi tur non dz ab alijs trahi in exemplum. Nec etiam obstat quod dicit ꝙ⁹ in. iiij. Eth. q̄ pu[illegible]lanimis est qui ma

gnis bonis dignus existit: et tm̄ his nō dignificat seipsum: sed null⁹ est dignus magnis bonis nisi ℟tuosus. g̃ pusilla nimis est ℟tuosus. ⁊ si est vir tuosus nō est vitiosus. Nam ℔m Tho. vbi. s. Nihil ꝓhibet aliquē habentē habitū ℟tu tis peccare venialr remanente etiā ipso habitu virtutis. Mortalr autē: sed cū corruptiōe habit⁹ ℟tutis gratuite. Et iō pōt cōtingere q̄ aliq̄s ex ℟tute quā hz fit dign⁹ ad aliqua magna facieda q̄ sunt digna magno honore: et tm̄ p hoc q̄ nō attēdat sua ℟tute vti peccat. q̄nq; q̄dē venialr q̄nq; autē mortalr. Vel pōt dici q̄ pusillanimis est dign⁹ magnis ℔m habilitatē ad ℟tutē que inest ei vel ex bona dispositiōe nature: vel ex sciētia vel exteriori fortuna: q̄b⁹ dā recusat vti ad ℟tutē pusillanimis reddit. Jtē non ob stat si vocat q̄ moyses ⁊ hieremias recusabāt poni in offi cijs ad q̄ assumebant a deo. s. ℔m ad eūdū ad pharaonē: vt esset dux ppli: ali⁹ ad ꝓpheta dū ppo: q̄ tm̄ digni erāt il lo officio. Un videbant pusillanimes in illa recusatione. Dicit em̄ pbs. iiij. Ethic. q̄ ꝑ se dig. ficat mit nibus q̄ di gnus ℟ pusillanimis est. nec tm̄ dicit q̄ illi peccauerūt: g̃ pu sillanimitas nō videt esse pctm̄. Ridet ei Tho. ⁊ dicit q̄ q̄uis moyses ⁊ hieremias essent digni illo officio ad qđ a deo eligebant⁹ ex diuina gr̄a: tm̄ ꝑsiderātes ipsi ꝓprie infir mitatis insufficientiā recusabāt: non q̄dē pertinaciter: ne in superbiā laberent. Sic plures sancti excusant a pusillani mitate cū recusauerint dignitates ad quas assumebant di gne. vt Greg. Aug. Nico. et multi alij. Ipsa autē pusilla nimitas pōt habere triplicē causam vñ oriat. scilz

¶ Ex timore superbie.

¶ Ex torpore pigritie.

¶ Ex timore deficientie.

Ex timore quidē supbie pōt ꝓcedere. dū scz aliq̄s nimis pō sensui innitit⁹ q̄ reputat se insufficiēter ad ea respectu quoꝝ sufficientia hz. vñ ꝺ: Proverb. xxvj. Sapiētior sibi videt piger septē viris loquētib⁹ sniias. Nihil em̄ ꝓhibet q̄ aliq̄s quātū ad aliq̄ se deficiat: et quātū ad alia se[illegible]mu lume rollat. vñ Greg. i pasto. ait de moyse q̄ supb⁹ fortasse existeret si ducatū plebis sue sine trepidatiōe susciperet: et rursus supb⁹ existeret si autoris ipsius obedire recusaret.

Pusillanimitas ex pigritia ꝓcedit. Qđ aliqn̄ ꝓcedat ex pigritia. ptz ex hoc q̄ pbs dicit in. iiij. Eth. q̄ pusillanimes sunt pigri. Et dns etiā seruū illū q̄ ꝓpter pusillanimitatē recusauit vti pecunia vocauit ma lū ⁊ pigrū. Et q̄ ꝓcedat pusillanimitas ex ignoratia ꝓpe ꝓditionis ex pte intellect⁹. ptz q: ignorat se hr̄e facultatem ad id qđ hz. Jsta tm̄ ignorātia nō ꝓcedit ex infidelitate: sed magis ex pigritia ℔siderādi sua facultatē. vt ꝺ: i. iiij. Eth. vel etiā ex requēdi q̄ subiacēt iue ptāti. Qđ autē ex timo re ꝓcedat ꝺ: Ec. a. xxv. Dicite pusillanimes cōfortamini⁊ nolite timere. Sed q: timor causans pusillanimitatē nō ē semp timor piculoꝝ mortis. iō ex hoc nō opz q̄ opponat⁹ fo

opponit magna nimitati titudini: sz directe opponit magnanimitati. Nā sicut ma gnanim⁹ ex aī magnitudine tēdit ad magna: sue tm̄ ℟tuti ꝓportionata. ita pusillanimis ex aī quitate se retrahit a magnis ad q̄ est apt⁹ timore deficiēdi. q: estimat falso eē supra sua ℟tutē. Et q: quāto vitiū est magis dissimile ℟tuti cui opponit tāto est gui⁹: cū pusillanimitas magis sit dissi milis magnanimitati q̄ ꝓsumptio q̄ etiam opponit ei: q: ꝓsumptuosus tēdit ad magna hz supra sua facultatē: pu sillanimis oīno subtrahit se a magnis: ⁊ iō ℔m sua spēm ē gui⁹ pctm̄ pusillanimitas q̄ ꝓsumptio. q: ꝓ pusillanimita tē recedit hō a bonis qđ est pessimū. Presumptio tm̄ o: ne quissima rone supbie ex q̄ ꝓcedit. Eccli. xxxvij. O ꝓsumptio neq̄ssima vñ creata es. hec Tho. Ex ista pusillanimitate ⁊ pigricia ꝓcedit q̄ lapsus in pctm̄ a statu ℟tutis aliq̄n nō ponit conatū ad refurgēdū. Un legit⁹ i vitis pa. q̄ cū q̄dā seru⁹ dei a magno ꝓfectu ℟tutū lapsus eēt in vitia carnis indecēs refurgēs vir cū magna difficultate se ad bōa opa valebat applicare ex pusillanimitate ⁊ accidia: estimans ad p̄stinū statū ℟tutis nō posse redire ꝑpter qđ accedēs ad senē ꝑ consilio. ille ꝑ⁹ traxit eum ⁊ animauit ad bonum

Exēplus cōfortās pusillanimitatē.

inducēs exēplū cuiusdā p̄ris q̄ filio mādauit vt ad agrum suū iret ad excolēdū: quod cū fecisset ꝑpēdes filij⁹ agrū il lū lōgū ⁊ latū ⁊ spinis plenū multi⁹ ex labor⁹ is nō in breui excolēdū vict⁹ est pusillanimitate ⁊ tedio posuit se ad dor miēdū: ⁊ post dormitionē surgēs seipsum mēte excitabat ad icipiēdū agrū colere: sz pusillanimitas dicebat. Mā tu op⁹ tā magnū cōplebis: meli⁹ est vt nō icipias. sicq; tedio vict⁹ iterq; obdormiuit. Euigilās aūt se ꝓtrahebat ad ichoa tionē culture. sed iterū pusillanimitate victus desistebat dormitās. Interea supuenit p̄r et inueniēs dormiētē icre pauit dicēs. Quō nō incepisti adhuc terrā fodere. Cui ille. Cōsiderabā inq̄t nō hoc fieri posse nisi lōgo tpe ⁊ mihi videbat nunq̄ venire ad finē. Sz admonuit p̄r dicēs. Nō fic agēdū fili mi nō fic sed paulatim opus exercēdū. si illo tpe quo dormiuisti tantū laborasses terre quātū occupa uit corpus tuū iacēs iā fecisses prē. et ide de die in diē ꝑse quēs cōpleuisses ad tps p̄ns aspiciēdo non ad futurū. Et sic paulatī oē opus magnū cōpleret. Jta et tu q̄uis lōge fis fact⁹ a statu p̄stino ℟tut; tm̄ paulatim de bono i meli⁹ ꝓficiscēdo nō solū ad pfectū illū: sed etiā ad maiorē pcēdes dū ꝑtinues. Sicq; ꝓtrahat⁹ se bñ habuit i posteri.

§. II. Ad secūdū timorē. s.

quo q̄s timet amittere bona tpalia: cū p hoc declinet q̄s a ℟tute est pctm̄. Et istud hz puertere iudiciū ℔m rectorib⁹ ⁊ plat. xj. iij. q. ij. quoꝝ. Et ex isto pcedūt multa mala. Timor quē habuit Hieroboā rex fact⁹ a deo sup isr̄l ne ppls sibi subdi. eūdo i hierlm ad offerēdū sacrificiū ℔m mādatuꝫ legis ℔heret familiaritatē cū tribu iuda: ⁊ ide ad regē ius da reuerteret regnū ei⁹. Induxit eū ad faciendū virulos aureos q̄s ppls adoraret. sz tior quē timebat euenit: q: et regnū ⁊ aiam ꝑdidit. iij. Reg. xij. ⁊. ij. Paral. xj. Lucretia nobilissima Romana: q: nimis timuit cōfusionē infamie q: filius tarquinij comminatus est ei nisi sibi assentiret ꝙ eā occideret ⁊ iuxta eā famulū suū: ⁊ diuulgaret ꝙ ꝑpter ea eā occidisset: q: inuenerat in adulterio assensit ⁊ pessi me fecit vt refert Augu. in ꝑmo de ciui. dei. c. xix.

§. III. Ad tertium timorē

quo q̄s ita timet mortē corp̄is vt afflictiōes corp̄is q̄ deū offendit vt euitet hmōi: est vtiq; graue pctm̄. vñ Mat. x. Nolite timere eos q̄ occidūt corp⁹: aiam aūt non p̄nt occi dere. ⁊ postea nō hñt ampli⁹ q̄d faciāt ⁊c. Aug. xj. q. iij. nō solū. Timēdo mortē carnis tue: dabis mortē aie tue. Exē plum in Petro q̄ negauit ꝑm ꝑpter timorē mortis.

Timore mortis corporalis aliqn̄ q̄s deus offendit.

Titulus.X. De mendacio

et periurio. ¶ De mendacio: et ibi de multiplici mendacio ⁊ punitione eius. Lap̄m. ſ.

Mēdaces dicūtur filij diaboli.

Qđ ℔s oēs qui lo. quunt mēdaciū. ps. v. Lauere autē frēs mēdaciū (inq̄t Aug.) q: oēs q̄ loquuntur vel amāt mēdaciū filij sunt diaboli. xxij. q. v. ca uere. Dicunt aūt mēdaces filij diaboli p imitationē. Naz cui⁹ opa q̄sq; facit: ei⁹ filij cōprobat: vt dicit Greg⁹. de pe. dis. j. po. ro. Ꝙ. refusc̄itat⁹. ppt qđ ꝑs dixit iudeis Jo. viij. Vos ex p̄re diabolo estis. ⁊ q̄si declarās quō filij erāt dia boli. subdit. Et desideria p̄ris vr̄i vultis facere. s. ipsi⁹ opa imitādo: sz diabol⁹ mēdax ē et p̄rei⁹. s. mēdacij. Ipse ꝑm⁹ mendaciū inuenit: cū p serpētē mulieri ꝑme dixit Gen. iij. Neq̄ mortemini ⁊c. Et q̄ sequit q̄ mēdaces sunt filij dia boli p imitationē. Filijs aūt debet hr̄ditas p̄ris: hr̄ditas aūt diaboli est cruciat⁹ ignis ⁊ sulphuris. vñ Jo. apoc. xxj. dicit q̄ mēdacib⁹ ps eoꝝ i stagno ignis ⁊ sulphuris. qđ etiā notat p̄s i ꝓdicto ꝑbis. perdes oēs ⁊c. vbi tria p̄nt notari. pś. v.

¶ Primū qđditas ipi⁹ criminis ex notatiōe. ibi. mēdaciū

¶ Secundum multiplicitas ei⁹ operis i sui diuisione. ibi omnes qui loquuntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Tertium seueritas numinis in huiusmodi punitione. ibi. Perdes.

§.I. Quantuz ad primum

mẽdaciũ q̃d sit illud crimẽ ꝺ ꝓz in ipo noie. Dicit eĩ mẽdaciũ dicere ꝺ mente. vñ magr in. iij. sen. di. xxxviij. diffiniẽs ipm dicẽ q̃ mẽdaciũ est falsa vocis significatio cũ intẽtiõe fallendi. In q̃ notant duo q̃ cõplere ꝟstituũt mẽdaciũ: scz falsitaꝛ expssionis cũ intẽtio fallẽdi. Ultimũ aut vt formale in mẽdacio scz loq vel aliter significare aliq̃d ꝺ id q̃ ꝺz in mẽte: cõ ibi sp est pctm eriã si dicat verũ. puta cuꝫ q̃s dicat interrogat⁹ perrũ esse i domo ipm credẽs ibi non esse: cũ tñ ibi sit: vtiq; peccat ꝺ mẽtem loquẽs. vñ ps. xj. loquẽs de pctribꝰ. Laꝫa dolosa i corde et exẽde locuti sunt. glo. ibi dicit. Ubi est duplex cogita q̃ aliud ꝺ et aliud ꝺdit: ibi ẽ mẽdaciũ: vbi nõ gemiatio cordis: ibi nõ est mẽdaciũ. gemiatio cordis est cũ vnũ intẽdit dicere q̃d credat. aliud credit esse de illa re. vñ Aug. in enchi. Ille mẽtit q̃ dicit cõtra verũ q̃d putat eẽ falsuz. Quãtũ eĩ ad aĩm ei⁹ attinet: qz nõ q̃d sentit ꝺ dicit nõ verũ dicit: ꝙuis verũ iueniat esse q̃d dicit. nec vllo mõ liber ẽ a mẽdacio q̃ oꝛe nesciẽs ve[illegible]oquitur xxij. q. ij. is autẽ. ¶ Primũ q̃ ꝺcurrit i mẽdacio ẽ falsitas i locutiõe q̃d est q̃si materiale. Opponit aũt mẽdaciũ ꝟitati. sic eĩ tũc aliq̃s dicit veꝝ cũ affirmat id eẽ q̃d est: negat id eẽ q̃d nõ est. Jta ꝛ falsus dicit cũ affirmat id eẽ q̃d nõ ẽ: vel negat id eẽ q̃d est. ꝺ q̃d loquit apls. ij. Cor. i nõ est in sermone meo est ꝛ nõ. i. mẽdaciũ vt affirmẽ[illegible]rus ꝙ falso vel ẽ. vel nõ est i me est ꝛ nõ. i. nõ aliud egi q̃ scim ẽ agẽdũ: ꝓpter q̃d excludit mẽdaciũ opis. Sciendũ tñ q̃ cũ q̃s dicit falsuz credẽs illud esse verũ nõ ꝓpe mẽdaciũ dicit nisi materialr. vñ Aug. Nemo mẽtiẽs iudicãdus est: q̃ dicit falsum q̃d putat esse verũ: q: quãtũ in ipso ẽ nõ fallit ipe sed fallit. Nõ itaq; mẽdaciũ: sz temeritaꝛ arguẽdus est q̃ falsa incaut⁹ credit aut ꝙ veri[illegible]ꝺz. xxij. q. ij. is aũt. Et q̃b⁹ ꝓz q̃ talis nõ peccat nisi ex sua incautela. cũ nõ debita adhibet diligẽtiã in ꝟsiderãdo si verũ est q̃d dicit. ꝛ ꝓcipu[illegible]reb⁹ alicui⁹ ipoꝛtãtie. vel vbi dãnũ vel scãdalũ seq̃tur. Scõm est exꝑssio eius q̃d ꝺ: ꝺ illud q̃d hz in mẽte: siue intẽdat i mẽte audiẽtis gñare falsaꝫ opinionem siue nõ. vt [illegible] dicit q̃d audiẽtes sciũt nõ esse verũ. Sũt aũt inter oia signa ordinata ad manifestãdũ ꝺceptũ animi seu cogitationes ꝓcipue voces seu ꝟba. Vñ ꝓbs. Que sunt in voce note sunt i. signa earũ q̃ sunt i aio passionũ ꝛ ꝓpterea ꝺ: in diffinitiõe vocis significatiue q̃uis et[illegible]nut⁹ et gestus [illegible]pera etiã significẽt diſponẽ ꝛ ꝺceptũ animi. nã ꝛ in opib⁹ simulatoris põt esse mẽdaciũ. vñ noie vocis cõprehẽdit oẽ signũ ſm Tho. ij. ij. q. cx. Ad q̃d facit q̃d dicit Ambꝺ. in sermone. Nõ solũ in falsis ꝟbis: sꝫ etiã in simulatis opib⁹ mẽdaciũ est. Mẽdaciũ nãq; est ꝛpianꝰ se dicere: et ꝛpi opa nõ facere. Mẽdaciũ est epm vel sacerdotẽ se ꝓfiteri et ꝺria huic oꝛdini oparí. xxij. q. v. cauete. Large tñ hoc ꝺ: mẽdaciũ nõ ꝓpe cũ scz nõ intẽdat decipe. Tertiũ q̃d cõcurrit in mẽdacio ſm Tho. ꝛ Bonauẽ. in. iij. est q̃dã accidẽtalis pfectio. i. cõplemẽtũ nõ tñ est de eiꝰ essentia. et hec est intẽtio gñandi falsaꝫ opi[illegible]n audiẽtẽ. cũ hac eĩm intẽtione mẽdaciũ fortiꝰ est: ꝛ tñ posset esse mẽdaciũ sine ista. vt cũ q̃s sciẽter narrat aliq̃d q̃d etiã audiẽtes sciunt esse falsum: q̃d tñ cãludi ꝛ faciẽdi solaciũ socijs facit. Sciẽdũ insup q̃ q: verba nõ sunt oꝛdinata ad aliud nisi ad exꝑimẽdũ meꝛis cõceptũ. Opera aũt etsi ꝺ significent sunt oꝛdinata etiã ad aliud. Hinc est q̃ i mẽdacio oꝛis q̃d ꝓprie ꝺ: mendaciũ sp est ibi pctm. ſm [illegible]ho. ij. ij. q. cx. ꝛ Aug. xxij. q. ij. p. primũ. Sed simulatio opis n[illegible]semp ẽ pctm: cũ ope simulãdo nõ agat ꝺ illud ad q̃d opa instituta sunt ita directe sic ꝺcẽdo oꝛe mendacia vt dicit idẽ Tho. sup Genẽ. vbi etiã ponit q̃druplicẽ simulationẽ. ¶ Prima simulatio ẽ ſm ꝟitatẽ dicẽdi sicut fuit in Jacob. q̃ simulauit se esse Esau: cooperiendo manꝰ ꝛ collum pelliculis hedoꝝ. Genẽ. xxvij. Significabat eĩm q̃ minoꝛ ppꝰ. i. ꝛpianus ꝓferẽdus esset maioꝛ. i. iudaico: sicut minoꝛ ꝓius recepit bñdictionem. Scda simulatio est cautele. sicut ꝓz in Josue: q̃ simulauit fugaz ab eis q̃ erãt de ciuitate hay. Josue. viij. Tertia simulatio est doctrie. s. cũ fit ad instruendũ alios. ꝛ sic ꝑps finxit. i. simulauit se lõgius ire. Luc. xlvij. q̃ ꝺ fecit ad instructionẽ discipuloꝝ vt. s. instãrẽ inuitarek ab eis: ꝛ oñderek se lõge esse ab eis q̃ad fidẽ sue diuulgarẽ. Quarta simulatio ẽ duplicitaꝛ. cũ q̃s res ꝛ callidi ꝓuocant irã dei. ꝛ ista vltia est pctm non alie poꝛes. hec Tho. Hinc Hiero. ait. Utilẽ simulationes et in rpe assumẽdã iehu regis israel nos ꝺcear exemplũ. q̃ cũ nõ potuisset irerꝛ[illegible]e sacerdotes baal nisi finxisset se velle idolũ colere dicens. Congregate mihi oẽs sacerdotes baal. rex ahab seruiuit i paucis sibi: ego seruiã e[illegible]multꝫ. Et dauid q̃n murauit faciem suã coꝝ abimelech ꝛ dimisit eum ꝛ abijt. Nec mirũ q̃uis iustos hoies: cũ aliq̃ simulare ꝓpter ob suã ꝛ aliorꝫ salutez cũ ipse dñs nr nõ ꝟbis pctm nec carnis[illegible]cti sim[illegible]ones peccatricis carnis assumpsit vt condẽnas in carne pctm nos in se faceret iustitiam dei. hec ille. xxij. q. ij. vtile. Sed nota ſm ꝺa. Tho. ij. ij. q. lix. q̃ Hiero. sumit simulationes large ꝓ q̃cũq; fictiõe: sicut etiã sumpta est cũ. s. distincta ꝺ q̃drifarie. Nã stricte sumendo sonat in vitiũ cũ. s. fit ad ꝺcipiendũ. Vñ iehu in illa simulatiõe peccauit. remuneratꝰ aũt fuit a deo tpalib⁹. non ꝓ simulatiõe: sed ꝓ zelo q̃ destruxit cultũ baal. vj. iiij. Regũ ꝛ. Dauid aũt in simulãdo se fatuũ. vt hr. s. Reg. xxj. nõ peccauit: q: fuit fictio illa seu simulatio figuralis. sicut glo. exponit sup illud ps. Bñdicã ꝺnm. dicit eĩm Augu. in lib. de q̃stionib⁹ euãgelioꝝ. q̃ nõ oẽ q̃d fingim⁹ mẽdaciũ est: sed q̃n illud q̃d fingim⁹ nihil figũ[illegible]t: tũc est mendaciũ. Cũ aũt fictio nra referꝛ ad aliquã figtionez: nõ est mẽdaciũ. ꝺz figura ꝟitatis. Et subiũgit exemplũ de figuratis locutionibus in q̃b⁹ fingit aliq̃ res: nõ vt asseraꝛ ita eẽ: sed ea ꝓponim⁹ vt figuram alteri⁹ q̃d asserere volum⁹. vt illud q̃d ꝺ. Audi. ir. q̃ ligna voluerũt sibi ꝟstituere regem ꝛc. Sic est de fictiõe opis scz cũ fit ad aliq̃d significãdũ nõ est simulatio ꝓpe: sicut cũ ꝛps finxit se lõgi⁹ ire. Luc. vlti. idest cõposuit motũ suũ q̃si volẽtis lõgi⁹ ire ad aliq̃d figurare figuratiue ſm Aug. s. cũ esset recessur⁹ ascẽdẽdo in celũ per hospitalitatẽ tñ retinebaꝫ quodãmõ in terra. Item sciendũ q̃ etsi nunq̃ liceat mendaciuz ꝺcere: q: semp est pctm. xxij. q. ij. mihi. Tñ licet ꝟitatem occultare cum expedit ꝛ ad prudentias ꝑtinet. Sic abꝛaã interrogat⁹ de sara iab egyptijs ꝺrit soꝝ ẽ sua esse. nõ aũt ꝺrit vꝝ ẽ sua ne ab egyptijs occideret: vt [illegible]ere eã possit ꝺre. vt habet Genẽ. xij. c. Jn q̃ facto vt ꝺcit Aug. ꝟitatẽ [illegible]clare voluit nõ mendaciuz ꝺci. Soꝝ ẽ ꝺ: q: filia fratꝛ[illegible]erat. xxij. q. ij. q̃rit. Tũc eĩm tales. s. neptis ꝛ nepos ꝺci cõsueuerãt fratres auunculi. Sarai aũt neptis erat abꝛae: sicut ꝛ Lotꝫ q̃ germanꝰ sarai erat ꝺrit abꝛaã. fratres sum⁹. Gene. xiij. Jta etiã cũ plures sint cause mouentes ad aliq̃d ꝺcendũ absq; vitio mẽdacij põt vna assignari etiã min⁹ efficax ceteris aliis tacitis. sicut samuel cũ missus fuit[illegible]ssio ad inungendũ dauid in regẽ israel: cũ esset in bethleẽ interrogatꝰ a senioꝝ ib⁹ de cã sui aduentꝰ: tacita cã ꝓncipali. scz de vnctiõe fienda respodit se venisse ad imolãdũ sacrificiuz q̃ ꝛ fecit: q̃uis illa nõ esset cã ꝓncipalis. s. Regũ. xvj. Videꝫ etiã posse absq; vitio mẽdacij vti ꝟbis sophisticis seu locutiõe duplici ad obuiãdũ malis. cũ scz q̃s ꝺcit aliqua ꝟba q̃ intelligi põt dupliciter. et ad vnũ q̃des intellectũ ꝺcit aliũ intellectũ intẽdit ipe: imere in mẽte auditoꝝ. is: vt si de aliq̃ q̃ ad moꝛtẽ q̃rit interrogatꝰ vtrũ trãsierit ꝓ illã viã. q̃ hoc nouit ꝺcat nõ trãsiuit hac intẽdens loq̃ de loco in quo ipse est q̃ vtiq; verũ est. Sili⁹ si q̃s cleric⁹ interrogatꝰ in porta ciuitatis vtrũ habeat aliq̃d de q̃ ꝺz solui gabella et ille hñs rñdit q̃ nõ: intendẽs q: nõ obligak ipse ad gabellã soluendã. nõ ꝺcit mẽdaciũ q̃uis ille aliter intelligat ꝟbũ q̃ ꝓferẽs. Vñ ꝛ angel⁹ raphael interrogatꝰ a Tobia q̃s esset ꝛ de q̃ gñe. Rñdit. ex filijs [illegible]ael. ego suz Azarias ananie magni filius. Tob. v. Nõ verũ est ſm interprationem illoꝝ nominũ ſm magistrũ in hist⁹ iis ꝛ non aliter. Jsrael eĩm interꝑetaꝛ vides deũ: azarias ꝺo adiutoꝝ ananias aũt gloria dei interꝑetaꝛ. Erat vtiq; angel⁹ ex videntibus deũ per spem. adiutoꝝ Tobie. ananie filij. i. dignus gloria dei. Tobias tñ aliter intellerit. Cauendum tñ a scãdalis q̃n talia possunt deregi: sz nec in iudicio põt quis fiducialiter loqui iuridice interrogatus. Sic abꝛaam dicẽs ad seruos suos. Expectate hic cũ asino ꝛ postq̃ adoꝛauerim⁹ reuertemur ad vos: loquẽs de ysaac quẽ intẽdebat immolare. Genẽ. xxij. Nõ hoc ꝺrit in mendaciũ[illegible]vel ipse intẽdebat reuerti cũ filio sperãs illũ immolatũ[illegible]oñe resuscitãdum. Vel [illegible]rus est figurate ſm Tho. vbi. s. ad significãdum q̃ deus recessurus erat a populo iudeoꝝ seruilis cõditionis ꝓpter perfidiã eius peracta passione filij sui: ꝛ demuz reuersurus in fine mundi cũ conuerterentꝰ. Interim expectãt messiã cum asino. i. sensu asinino superficiali. De hoc etiã xxij. q. ij. §. abꝛaã. Prophetauit[illegible]t Amb⁹ ignoꝛabat. Jt[illegible]solus disponebat ꝺcire: sed dñs locutus est per os eius: ꝛ sic fuit ibi ꝓphetia: sed large nõ ꝓprie. vt ꝺcit Nico. de ly. ex quo non intellerit reuersionem.

Euitanda sunt scãdala.

Simulatio duplici citer capitur.

Dauid nõ peccauit simulando se furem

§.II. Secundo videndum

est de multiplici modo mendacij. Omnes eĩm qui loquuntur mendacium varie ipsum ꝓnunciant. Tripler autem diuisio ponitur de mendacio ſm diuersas cõsiderationes eius ſm Tho. ij. ij. q. cx.

¶ Poꝛest enim considerari primo modo ex ipsa sui falsitate que veritati opponitur.

¶ Secundo ex parte finis qui ibi intenditur.

¶ Tertio ex parte criminis q̃ ibi augeꝛ vel minuitur.

Scõm primã ꝟsideratiõnẽ sic diuidit mẽdaciuz a pho in iiij. Ethi. in mendaciũ q̃ transcendit veritatẽ in maius: ꝛ illud q̃ deficit in minus. Primũ pertinet ad iactantiam. q̃ ꝓhibet sapiens dicens Prouerb. xxx. Nõ addas quicq̃ verbis illi⁹ ꝛ arguaris inueniarisq; mendax. ꝛ Amb⁹. Veritatis ea regula est vt nihil faciat q̃s cõmendandi sui gratia: quo minoꝝ alius fiat. xxij. q. iij. si q̃s vero nõ obediat. Aliud mendacium q̃ deficit a veritate in minus: pertinet ad ironiã dicendo. s. minus q̃ se veritas habeat. de quo in ps. xj. Diminute sunt veritates a filijs hoim. ꝛ Aug. xxij. q. ij. nõ ira. Nõ ita caueatur iactãtia vt veritas deseraꝫ. Et Hiero. Jncauti sunt humiles q̃ mẽdacio se illaqueãt. xxij. q. ij. incauti. s. dicendo aliquẽ defectũ quẽ in se nõ recognoscunt. Hec diuisio mendacij est p[illegible]: q: mendacium inquãtum hmõi opponitur veritati. Veritas aũt est quedam equalitas dicti. s. ita ꝺ[illegible]cut in mente habeꝫ. Equalitati aũt opponitur ꝑ se maius ꝛ min⁹. De iactantia aũt ꝛ de ironia ꝺ: in ti. de inani gloria. Et ꝺcit ꝑb⁹ in. iiij. Ethic. q̃ iactator: qui mentitur in laudando se vltra id q̃d est vituperabiliter est q̃ ironicus q̃ de se negat bona q̃ in se recognoscit ꝛ hoc q: magis recedit a medio veritatis. Ratio huius est ſm Bonauen. in. [illegible]ist. xxxviij. quia virtus est de bono ꝛ difficili. Sed difficilius est hoiem accedere ad negandũ bonũ q̃d in se est. q̃ ad dicendũ bonum de se q̃d nõ hz. Magis eĩm appetit homo reputari ꝛ exaltari q̃ despici. Jtez iactator: se reddit hoibus magis onerosum q̃ ironicus. Si tñ ironicus negat de se bona que cognoscit habere vt inde laudetur: tunc magis peccat q̃ iactator. q: vtrunq; ibi est ironia ꝛ iactãtia. Scõm secandã ꝟsideratiõnẽ scz ex parte finis sic diuidit a magro sen. in. iij. dist. xxxviij. mendaciũ in pniciosum iocosum et officiosum. Aut enim intendit quis ex mendacio malignitatem seu nocumentum: ꝛ sic est perniciosum: aut delectabilitatem ꝓximi: ꝛ sic est iocosum: aut vtilitatẽ. ꝛ sic est officiosum. Et mẽdacio pniciosꝰ vñ sunt illi duo senes qui accusauerunt Susannam falso de adulterio vt occideret. vñ[illegible]ni eoꝝ ꝺxit Daniel. Mentitus es in caput tuũ. Dañ. pro[illegible] Mẽdacio iocoso videt⁹ vsus fuisse ioseph q̃n ꝺxit ꝑ ꝓ[illegible]ratoꝝ suũ fratribꝰ suis. An ignoꝛa

Mẽdaciũ pernic iosum.

Mẽdaciũ pniciosum.

Mẽdaciũ iocosum.

tis q̃ nõ sit silis mei in egypto in augurãdi scientia. Genẽ. xliij. vbi ꝺcit Aug. q̃ q: non serio sed ioco ꝺctũ est: vt eritus docuit: non est h[illegible]endũ mendaciũ. Mendacia eĩ a mendacibus serio agunt̃ non ioco. xxij. q. ij. q̃ ait. Jsta tñ videt obscura locutio: cum mendaciũ iocosum sit mendaciũ ꝛ pctm: nisi ꝺcat ea intẽtione: vt qui audit perpendat nõ vere: sed iocose ꝺci seu fabulose: q̃ non ibi contingit. Sed põt ꝺci ſm Gratia. q. ea. §. itẽ q̃ ꝺ. q̃ sunt quedã mendacia: q̃ etsi culpa leui nõ careant: tñ nõ sunt damnabilia immo nõ tanq̃ mendacia habẽda sunt: q: scz nõ nocent. ꝛ isto modo põt intelligi ꝺctũ Aug. Posset tñ ꝺci ſm magistrũ in hist⁹ia. illa ꝟba ꝺrit loquens ſm opinionem egy[illegible]tioꝝ q̃ credebãt eũ habere augurandi scientiã. Mendaciũ officiosum ꝺxit raab[illegible]richotina cũ ꝺxit de exploratoribus q̃s[illegible]omo habebat absc̃ditos q̃ recesserãt. Jo sue. ij. Et obstetrices egyptie scephoꝛa ꝛ phua pharaoni sc⁹ q̃ mulieres hebree haberẽ obstetricãdi scientiã ꝛc. Et circa ꝺ ꝺcit Gr. eg. in. xviij. moral. q̃ nõnulli obstetricũ fallacia conant asserere hoc mẽdaciꝫ genus nõ esse pctm: ma[illegible]time q̃ de illis mentientibus scriptuz est q̃ edificauit eis dñs domos: in qua magis recõpẽsatione cognoscitur q̃d mẽdacij culpa mereaꝫ. Nã benignitatis earũ merces que eis in eterna potuit vita retribui ꝑmissa culpa mẽdacij in te[illegible]na est recõpẽsatione declinata. xxij. q. ij. si quelibet. Et quo modo loquẽdi posset videri illud mẽdaciũ obstetricũ f[illegible]mo: tale: q: null⁹ ꝓiuaꝫ eterna remuneratione nisi p[illegible]m[illegible]li. Sed Tho. ij. ij. q. cx. arti. vlti. ꝺcit. q̃ illud mendaciũ põt dupliciter considerari. Uno modo quãtum ad affectũ beniuolẽtie in iudeos: ꝛ quãtũ ad reuerentiã diuini timoꝛis ex quibus cõmendaꝫ in eis indoles ꝛtutis. Et sic eis debetur remuneratio eterna. Unde Hiero. exponit q̃ dñs edificauit eis domos: scilz ſpuales. Alio modo põt cõsiderari quantũ ad ipsum[illegible]ꝛ exterioꝛ. e mendaciũ: quo ꝙdem nõ potuerũt eternã remunerationẽ mereri: sed fortaꝫ alic[illegible]ã remunerationẽ tempoꝛalẽ: cui⁹ merito nõ repugnat[illegible]illa deformitas mẽdacij: sicut repugnabat merito remunerationis eterne. ꝛ sic intelligẽda sunt ꝟba Gr. eg. non q̃ mereꝛent ꝑ illud mendacium amittere remunerationem eternã quã ia ex ꝓcedẽti affectiõe meruerãt. Ex ꝺctis ꝑz mendaciũ fuisse veniale. Et nota q̃ ꝙuis interrogatus a iudice ſm formã rectã iuris: ꝛ de primẽtibus ad poteſtatẽ ei⁹: teneaꝫ ex legis necessitate nõ mẽtiri: alꝰ peccaret mortaliter ſm Tho. ꝛ[illegible]in. iij. ideo obstetrices mentiẽdo nõ p[illegible]uerũt mortaliter ſm Hon. q: fuit ibi opus[illegible]e cui⁹ iniustitio vel repꝛehẽsio ad potestatẽ pharaonis nõ ꝓtinebat: q: nõ est data aliq̃ potestas hoi ad agendũ ꝛtra deũ.

Mẽdaciũ officiosum.

Mẽdaciũ obstetricuz pharaonis.

Octogenera mẽdaciorũ.

Scõm tertiã ꝟsideratiõnẽ. s. inquantũ augeꝛ culpa vel minuit⁹ in mẽdacio. sic Aug. in lib. de mẽdacio ponit octo genera mendaciorum. xxij. q. ij. c. primum. Primũ est q̃ in doctrina religionis: vt cũ q̃s ꝺceret aliq̃d contra fidẽ vel bonos mores: vt fornicatiõnẽ vel vsurã nõ esse pctm mortale: oẽs in fine saluandos xpicolas ꝛ hmõi. Scõm est quo ledit⁹ q̃s ꝓximus iniuste: ita q̃ nulli ꝓdest ꝛ alicui obest: vt detrahendo fame alteri⁹: vel false a[illegible]usando. Tertiũ est q̃d ꝓdest vni sed nocet alteri cõtra iusticiã: vt si q̃s deneget q̃d debet sciẽter ipse vel alius ꝓmo. Quartũ est q̃d fit sola mẽtiendi libidine ꝓcedens ex habitu. vñ ꝛ ꝑb⁹ ꝺcit in. iiij. Ethic. q̃ mendax eo ꝙ talis est ſm habitũ ipso mẽdacio gaudet. Quintum q̃d fit placẽdi cupiditate: vt scz q̃s delectet aliũ. In quo etiã cõprehendi põt nõ solum iocosum: sed etiã adulatio: cum q̃s laudat aliquẽ de eo q̃d nõ est in eo. Sextũ quo intẽdit vtilitatẽ alicui⁹ sine nocumento alteri⁹ quoad substantiã tpalẽ: vr cũ q̃s interrogatus de pecunia alteri⁹ quã vult iniuste auferre ꝺcit se nescire cum sciat. Septimus q̃d nulli nocet ꝛ ꝓdest alteri quoad[illegible]adẽdũ mortẽ: cũ q̃s querit ad occidẽdũ iniuste: ꝛ ille qui nouit ꝺcat se nescire: vel alibi esse q̃ vbi esse scit.

Octauũ cũ nulli obest ꝛ ꝓdest alicui ad honestatẽ virtutis: vt ad ꝟseruandã pudicitiã ne violet. Et in di. c. primũ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicit Aug. ꝙ ad salutē eternā nullus ducēdus est opitulā
re mēd acio: ꝺ̄ udēs in fine nullū mēdaciū esse abſq; pctō.
Et recte est ꝙ inter ista octo genera primū est grauissimū.
Alia tāto grauiora quāto magis appꝛopinquāt in ordine
ad ipm ceterꝭ paribꝰ. ⁊ ecōtra tāto leuiora quāto magis di
stāt a ꝑmo. Et idē ponit. b. Tho. ij. ij. q. vbi. s. dicens ꝓma
teria pertinere ad mendaciū pniciosum. tria vltima ad offi
ciosum. ꝯtū ad iocosum. ad qō forte pōt reduci ⁊ quartū
⁊ vtrūq; pctm̄. Ad ḡ dicit venerabilis Eassia. in collatiōe
ioseph de diffinitionibꝰ. ꝙ licet aliqñ mendaciū dicere ob
aliquā vtilitatē magnā: vel magnū malū vitandum: cum
inde nulli nocumentū inferk. nō videt verū: sed est contra
doctrinā ſancti Aug. in dicto. c. pmū. ⁊. c. misḣi. ⁊ contra d
ctrinā beatꝰ Tho. vbi. s. Et q̄ ir ducit ad hoc ꝓbandū. ſ.
promissa facta a ſanctis nō seruata fuisse ab. ꝫ pctō. qō vi
dek pertinere ad pmū mendaciū: ⁊ de pluribꝰ mēdaciis
in qbꝰ antiq̄ pres nō dicunt peccasse. Rndek ꝙ promissio
Quō an tiqui pa tres excu santur a mēdacio facta a quocūq; potest aliqñ non seruari sine pctō: etiā de
rebus licitis: vt dicek. j. necibi erit mendaciū. Que aūt di
cerunt abraā ⁊ iacob: etſi videanꝭ mēdacia: nō m̄ fuerunt
mēdacia: vt cū iacob dixit patri suo se esse esau p̄mogeni
tū. Gen. xxvij. Erat em̄ esau iure p̄mogeniture q̄ sibi de
bebaꝭ ꝑm Tho. vbi. s. Usus est aūt illo modo loquendi p
ſpiritū ꝓpheție ad designādū mysteriū: q. ſ. ppls mnor. f.
gentiliū substituēdus erat in locū maiorꝭ. i. ppli iudeoꝝ.
Idē Bonauē. in. iij. Sic ⁊ Hzatia. xvij. q. ij. §. itē opponit.
dicit ꝙ iacob nō est mētitus: q. nō dixit se esse ꝑmogenitū
nascēdo: sed ius ꝑmogenīture subintrando: sicut ⁊ ipa di
xit Johannē bap. esse heliā. nō ꝓsona sed imitatione ꝺ̄tus
tis. Mat. xj. In q̄ facto nō mēriendo p̄ofuit ⁊ alteri non
nocuit: q. ḅndictionē debitā accepit non aliena surripuit.
De abraā dictū est. §. Qō autē dicit Nico. de ly. sup dicto. c.
ꝙ nō est necessitas excusandi pres veteris testamēti a mē
dacio officioso: vt hic ⁊ in aliꝭ locis: cū tale mēdacium sit
veniale. ⁊ apkī q̄ fuerūt pfectiores eis post aduētū ſpūſcti
nō fuerūt absq; veniali. iurta illud. ſ. Job. j. si dixerim: q.
pctm̄ nō ḥabem: ipſi nos seducimus: ⁊ veritas in nobis
nō est. Un q. doctores ſcti q̄ credunk habuisse ſpm̄ſctm̄ in
expositione ſcripturarū cū eos excusent: vt dictum est. nec
ignorauerūt ipsos nō fuisse imunes a venialibꝰ: ideo ma
gis piū est sentire qō ipſi sentiūr. ⁊ aliter dicere est sapere
plus q̄ opꝛ sapere nō ad sobrietatē. qō apkī ꝓhiber Ro.
xij. Un ⁊ Aug. dicit. Credēdū est illos hoies q̄ ꝓpheticis
tpibus digni autoritate habiti sunt oīa q̄ ſcripta sui. de il
lis ꝓphetice gessisse atq; dixisse. Uer est m̄ dicit Tho. vbi
s. ꝙ quidā cōmēdank in ſcriptura nō ꝓpter pfectā ꝺ̄tutē:
sed indolē quādā ꝺ̄utis: q. ſcz apparebat in eis aliq̄s lau
dabilis affectus ex quo mouebant ad quedā in debita fa
cieda: ⁊ hoc modo Judith laudak: nō q. mentita est holo
ferni: sed ꝓpter affectū quē habuit ad salutē ppli: ꝓ qua
se periculis exposuit: q̄uis dici posset ꝙ verba eius ſm ali
quē intellectū ꝺ̄itatē habēt. Notandū etiā ꝙ ex ꝺ̄bꝰ q̄ euā
geliste narrātes easdē hiſtorias vel doctrinas saluatoris
diuersimode scribāt: nullo modo dicit Tho. vbi. s. fas est
opinari in euangelio vel in aliq̄ canonica ſcriptura aliq̄d
In ſacra ſcriptu ra nullū menda cium cō tinetur. falsuz asseri ꝙ ſcriptores mētiti sunt: q. perirer certitudo
fidei que autoritati inmitik ſcripture. ar. ad hoc di. ix. ſi ad.
vbi dicit Augu. ⁊ Hiero. Si ad ſcripturas sacras admissa
fuerint officiosa mēdacia q̄d in eis remanebit autoritatis
q. d. nulla: que tandē de ſcripturis illis ſententia ꝓferet. ſ.
ad ꝓbandū aliq̄d. certe nulla posset. Unde Aug. in lib. de
cōsensu euangelistarū ait. Nullo modo laborandū esse iu
dicat q̄ puderēter intelligit ipas sentētias esse necessarias
cognoscendeveritati q̄busliḅet ꝺ̄bis fuerint explicate. Et
in hoc apparet non debere nos arbitrari mentiri quēḍ ſi
pluribꝰ reminiſcēbꝰ rē quā audierūt nec videruꝫ nō eo
dē modo atq; eisdē ꝺ̄bis eadē res fuerit indicata. hec ille.
Si qua aūt aliq̄n videk ſ̄ictas in ſcripturis ſupficialiter
est tm̄ ⁊ appareter ſm cortice nō realiter. Et Hiero. dicit.
Non putemus in ꝺ̄bis ſcripturarū esse euāgelium: sed in
sensu. nō in cortice: sed in medulla. nō in ꝺ̄boꝝ folijs: ſz in
radice rōnis. ſ. q. ſ. marchion. sicut ꝺ̄bi gra ꝙ Lucas refert
viij. c. Archisynagogū rogasse ipm vt veniret ad domum
suā ad sanandū filiā infirmā. Mattheus narrās eādem
hiſtoriā. ix. c. dicit Archisynagogū seu p̄incipē ipo dixisse.
ſ filia mea mō defuncta est: cū tn adhuc non esset mortua:
sed q. dū ipse iret ad domum eius mortua est. Mattheus
abbreuiās hiſtoriā dicit illū dixisse qō demū factum est: q.
mortua est. ⁊ ita ī extremis dimiserat: q. iā mortuā iudica
uit quā postea resꝰcitauit. vñ in ſententia concordantie
alias apparētes ꝓrietates doctores exponēdo soluūt.

Nullo igit̄ casu licet mentiri. Ratio huiꝰ ſm Tho. vbi. s.
est: q. illud qō est ſm se malum ex genere suo: nullo modo
poteſt esse bonum ⁊ licitū: q. ad hoc ꝙ aliquid sit bonum Nullo casu licz mentiri.
requirit ꝙ oīa recte concurrant ad ipm. bonum em̄ est ex
integra causa ſm Dionyꝭ. Mēdaciū aūt est malū ex gne.
Est em̄ ac. cadēs ſ. ꝙ indebitā materiā. cū em̄ voces sint
ſigna naturaliter intellectuū: inmaturale est ⁊ ir. debitū ꝙ
aliq̄s voce ſignificet qō nō ḥz in mente. Un ⁊ ꝺ̄bs dicit in
iij. Ethi. ꝙ mendaciū est de se ꝓuū ⁊ fugiendū. Ad hoc
etiam facit decre. super e. ex de vsu. vbi ꝺ̄: ꝙ non licet ꝓ
alterius vita mentiri. Idem Bonauen. in. iij.

§. III. Quātum ad tertium

Nota seuerā punitionem ipſius mēdaciꝭ q̄ fit a deo: in eo
qō dicit ꝑs. Perdes tu ſcz deus: sed deꝰ non perdit creatu
rā rationalē nisi ꝓpter mortale: ex quo videt mendacium
esse mortale: qō verū est: sed nō semꝑ. Ꝓ eo cuius declara
tione dicit beatus Tho. ij. ij. q. cx. ar. vlti. ꝙ mendacium est Mēdacium aliquādo ē mortale
mortale ſm ꝙ cōtrariat charitati: p quā anima viuit deo
coniuncta. Contrariat aūt charitati tripliciter.

¶ Uno modo ſm se.

¶ Alio modo ſm finem intentum.

¶ Tertio modo per accidens.

Scōm se quidē ſ̄iat charitati ex ipsa falsa ſignificatiōe: Mēdacium ꝓtrariat charitati.
que ſi fit circa res diuinas ſ̄iat charitati dei cuiꝰ veritatē
occultat vel coꝛrūpit. vñ hmōi mēdaciū nō soluz opponit
ꝺ̄tuti charitatis: sed etiā fidei ⁊ religionis. vñ hoc mēda
ciū est grauissimū: sicut cū fidelis in ꝑsecutiōe negaret se
esse xp̄ianū: qō esset in oppꝛobriū fidei quasi nō essetvera.
Sicut etiā petrus negauit xp̄m cū negauit se eē eius disci
pulū. Mat. xxvj. Si ꝺ̄ falsa eius ſignificatio sit circa ali
quid cuiꝰ cōditio ptineat ad ḥois bonū. puta q̄ pertinent
ad pfectionē scietie: vt docēdo falsa sciēter in iure: vel me
dicina: vel alia facultate: vel q̄ ptinent ad pfectionē moꝝ
ficut falsi ꝓphete q̄ ꝓmittebāt populo ḅoratione ꝓma
nenti in peccatis suis. iuxta illud. Prophete tui viderūt ti
bi falsa. Thren. ij. ⁊ Hiere. vij. Nolite cōsidere in ꝺ̄bis mē
dacij dicentes. Templū dñi. templū dñi. templum dñi est.
supple ꝓteget nos a malis: qō falso ꝓmittebāt ꝓphete.
Tale mendaciū q. infert dānum ꝓximo contrariat dile
ctioni ꝓximi: vñ mortale est. Ad idē videt q̄nere mēda
ciū ꝓnunciātiū falsas indulgentias ⁊ reliq̄as: ⁊ in ꝑdica
tione scienter falsa dicēdo: ⁊ ꝓmittentiū missas ⁊ oꝛationes
mendaciter ⁊ dicentiū se ḥre autoritatē. Si ꝺ̄ falsa opi
nio ex mēdacio generata sit circa aliq̄d de quo nō referat
vtrū sic vel aliter cognoscat: cū ex tali mēdacio nō dānifi
cek ꝓximꝰ: ſm se nō erit mortale. Scōo modo menda Est mortale ꝓpter finem intentum.
ciū est mortale rōne finis intenti puta cū q̄s intēdit iniuria
dei vel nocumentū ꝓximi quoad personā famā vel diui
tias: ⁊ vtrūq; est ꝺ̄ charitatē. Nā nocere ꝓximo. ſ. notabi
liter est mortale. Sic est intelligendū qō dicit Ray. in. ij. p.
sue sum. in dictiōe mēdaciū in fine scz ꝙ q̄ ꝺ̄bis mēdaciꝰ
in mercationibꝰ vtunt dicētes rē vilē esse charā ⁊ ꝑciosam
mortaliꝰ peccāt ꝓpter nocumētū qō inferūt ꝓximo: qō est
verū cū intendūt notabiliꝰ dānificare ⁊ decipe si possunt.
nā de modico intēdentes non apparet ratio q̄re sit morta
le. Ex sola aūt intētione pcti mortalis peccāt mortaliter.

sicut iudei cū dicebāt xp̄m eiicere demonia in beelzebub
vt tolleret famā ei⁹. Luce. xj. Et q̄ restificati sunt ꝺ̄ naboth
mētientes ꝙ maledixisset deo ⁊ regi: vt occideret. ſ. iij. Reg.
xxj. ⁊ restificātes ꝺ̄ stephanū ꝓtomartyrem: vt lapidaret.
Act. vj. ⁊ Siba occurrēs dauid fugiēti a facie absalonis q̄
mentit̄ est cōtra mphiboseth ꝙ voluisset malicioſe acce
dere ad eū: vt haberet ſubstantiā eiꝰ. ij. Reg. xvj. Si ꝺ̄ fi
nis intētus nō sit contrariꝰ charitati: nec mēdaciū ſm hāc
rationē erit mortale: sicut apparet in mēdacio iocoso in q̄
intendit aliq̄ leuis delectatio: vel etiā cū intendit paruū
nocumentū. primo: ⁊ officioso in quo intēdit vtilitas pri
mi: sicut fuit mēdaciū Sare q̄ angelo ꝺ̄ gauit se risisse ob
quandā erubescentiā vitādam. Beñ. xviij. ⁊ Michol que
mentit̄ est ſauli de dauid. ſ. coacta ꝙ dimiserat eū recede
re. ſ. Reg. xix. Et Chusi q̄ mentiꝰ est absaloni dicēs se ami
cū ſuū: ⁊ oās ꝓsiliū sibi nociū. ij. Reg. xv. sed vt reuerteret
regnū ad eū cuiꝰ erat. ſ. dauid. Tertio modo per accidēs
Est mortale ꝓpter scādalum. ꝺ̄ cōtrariari charitati ratione scā. vel cum ꝺ̄ q̄s dāni
ꝓsequēt. ⁊ sic etiā erit mortale: dū scz q̄s nō vereꝫ ꝓpter
scandalū publice mētiri. Et sic isto modo. ſ. ꝙ accidens nō
solū pernicioſum mēdaciū qō de se est mortale: sed ⁊ ioco
sum ⁊ officioſum q̄ de se sunt venialia possunt esse morta
lia. pder q̄ deus dānatione eterna oēs q̄ loquunt mendaꝫ
ciū quocūq; istoꝝ modoꝝ vbi est mortale. ſm qō intelligē
dū est illud Sap. ſ. Os qō mentit occidit aiam. ſ. cū mētit
mendacio qō est mortale: vt pniciosum. sic dicit glo. sup di
cto ꝺ̄su ps. pdes oēs. Ad ꝺ̄ etiā facit qō dicit Hzatia. xxij.
q. ij. §. itē qō ꝺ̄: pdes. Pōt vniuersaliter itelligi dicta auto
ritas ps. etiā de mendacio veniali. Nā cū veniale disponit
ad mortale si quis etiā perdiꝫ mēdacio veniali inquātum
disponit ad mortale ꝓpter qō q̄s pdit. ⁊ sic intelligēdum
est illud. c. nec artificioso. xxij. q. ij. Sciendū aūt ꝙ opinio
quoꝺ̄ā fuit vt refert Hugo. cardi. sup illud ps. Perdes
oēs ꝛc. ⁊ glo. sup. c. ne quis arbitretur. xxij. q. ij. ⁊. b. Tho. ij.
ij. q. vbi. s. ar. ij. ꝙ omne mendaciū etiā officioſum in viris
pfectis est mortale. ſz Hugo eā nō approbat: ꝯnimmo de
Tho. vbi. s. exp: esse reprobat vt falsam. Idē Bona. in. iij.
Et ratio huiꝰ est ſm ipsum: q. nulla circūstantia aggrauat
inꝼinitū nisi q̄ transfert in aliā speciē. Circūstantia aūt
ꝑsone nō transfert in aliā speciē nisi rōne alicuius annexi:
pura si sit ꝓtra vtū ipsiꝰ q̄ꝺ̄ non pōt dici de mēdacio offi
cioso ⁊ iocoso: ⁊ ideo neutrū eoꝝ est mortale in viris pfe
ctis nisi rōne scādali. Et ad hoc pōt referri qō dicit Augu.
Perfectis esse ꝓceptū nō solū nō mētiri: sed nec velle mē
tiri: q̄uis ḅ nō assertiue: sed ſub dubitatiōe dicat. Nec ob
stat ꝙ ponunk in statu ꝑfectorum seruande veritatis: q. veritatē te
nenk ex suo offi cio in iudicio vel doctrina ꝑseruare. ꝓtra q̄
si mētiank vt iudicādo vel p̄edicādo erit mortale. Aliter
ꝺ̄ non opꝛ ꝙ sit mortale. Est aūt cōtra p̄ceptū octauuꝫ
illud scz Nō loqueris ꝓtra p̄imū tuū falsum testimoniū
ſm m. ſm sen. in. iij. dis. xxxvij. ⁊ hoc cū est mortale p̄eter
aūt ꝓceptū cū est veniale. Ostendit aūt grauitas ⁊ dete Grauitas mendacij.
statio eius: q. inficit intellectū: minuit affectum: tollit dei
aspectū. Qd inficiat intellectū ptz ex hoc q. falsus est ma
lū intellectus: cui mēdosus innitit: sicut verū est bonū in
tellectꝰ a quo mēdosus recedit. Un dicunt dānati. Errau
mus a via veritatis. Sap. v. Sicut aūt intellectꝰ est nobi
lissima potētia ꝓ̄uia volūtati: q. bonum intellectꝰ est qō
mouet affectū ad sui amoꝛē: ita coꝛruptio eiꝰ ꝙ falsitatem
est periculosissima: ꝓpter qō districte ꝓhibet Leuit. xix.
Nō loqueris mēdaciū. Scōo mēdaciū minuit benivolen
tie affectū. nā mendaces cōiter sunt exosi ḥoibꝰ. Displicet
em̄ cuilibet se decipi ab alio. Et merito tales abominātur
ab ḥoibus: q. mendaciū destruit ⁊ cōrumpit totam cōuer
sationē ḥoim adinuicē. Tota em̄ cōicatio ḥoim adinuicez
instrumēraliter cōsistit in actu significationis. Nullus em̄
potest aliq̄d sui cordis seu ꝓceptus mentalis alteri cōica
re: nisi p aliq̄d internenciū signū in qꝺ̄ signis vox obtinet
principatū. Coꝛrupti ꝺ̄ significatiōis q̄ ꝓcedit ex lingua
mēdaci est coꝛruptio totiꝰ gñatiōis humane. Un videmꝰ
ḅ seq̄ ꝙ ex multitudine mendacioꝝ ⁊ ḥoim qui sunt mēda
ces quasi nullus credit alteri: ꝯz semꝑ suspectū ḥz. iuxta il
lud Hiero. Mēdaces raciūt vt vera dicentibꝰ nō credak.
sine mutua aūt credulitate nulla est fida societas: nulla in
aliq̄ fides: nulla spes ⁊ cōsidētia firma: nulla amicitia ve
ra: nullū pactū firmū: nulla cōcordia: nulla pax: nulla de
nicq̄ in aliq̄ bono firmitas. Et sic mendaciū est causa inmu
merabiliū malorꝫ q̄ odio ḥabenk. ꝓpter qō ꝺ̄: Eccl. vij. Noli
velle mētiri oīne mēdaciū. i. vllo mendacio. Tertio tollit
dei aspectū. ſm qō ḅ ꝺ̄: in ps. pdes oēs ꝛc. ⁊ merito. Qñe
em̄ sic applaudit suo sibi. Cū aūt deꝰ sit ipa ꝺ̄itas summa
nō pōt cū mēdacio q̄s apparere in ꝑspectu eiꝰ. Sed vt dic
tum. Apoc. vl. foras. ſ. supnā ciuitatē quā vidit. canes ⁊ ve
nefici ⁊ ipudici ⁊ ḥomicide ⁊ idolis ſuiētes. ⁊ oīs q̄ amat
mēdaciū. Ego sum ꝺ̄itas ait ꝺ̄ incarnatū. Jo. xiiij. Im
pissima aūt blasphemia esset dicere vel sentire ꝙ in eo sit
aliq̄d falsum vel mēdosum: aut ꝙ ꝙ diuinū ꝺ̄ū. aut q̄cq̄d
in eo ꝓtentū mēdose aliq̄d exꝑimerek: immo mirabiliter
deus diligit ista veritatē. q. seipm scilz diligit q̄ est veritas.
qō ſm glo. Lor. xv. ḅ orendū est aliq̄d falsi de deo dice
re etsi ad laudem eiꝰ videat pertinere: cuz Job. xiij. dicat.
Nūquid deꝰ indiget nostro mēdacio. q. d. nō vtiq;. Cōstat
aūt ꝙ creatura rationalis inquātū talis est eius imago ⁊
oīs eius significatiua exꝑssio est imago illi⁹ verbi facta
⁊ creata ꝺ̄ vt p̄imā veritatē semꝑ exꝑimat exteriꝰ: ⁊
ſm illiꝰ regulā se diriget in oībus: ⁊ oīa faciat ab ea nulla
tenus deuiando: ſz venerādo: laudādo: ⁊ magnificādo. sed
mēdaciū est coꝛruptela ⁊ macula: ⁊ deꝑmatio oīm p̄edi
ctoꝝ. Et vt dicit Ansel. iō mendaciū est malū ſm se ꝙ deꝰ
nō pōt dispēsare ꝙ ḥo dicat sine pctō: q. nō pōt recedere a
veritate sua. ⁊ de furto posset dispensare: q. oñi est terra ⁊
plenitudo eiꝰ. Et iō qō possider vn⁹ pōt alteri dare. Un et
Salo. Pꝛouerb. vj. inter ea q̄ odit deus ponit linguā men
dacem. Jn hmōi etiā deꝛestationem ananias ⁊ saphyꝛa q.
mentit sunt petro de pꝛecio agri sui venditi: perditi sunt
coꝛporaliter mortem subitaneā incurrentes. Act. v.

§. III. De promissione ſm

Adde q̄ mendaces de iur. ciuili grauiter puniunt in. l. inde rati. §. fin. ff. ad. l. aq̄l. l. eū q̄. ff. de iure iu. ī auk. possesꝭ C. q̄ pot. ī pigno. hab. c ſu per lr̄is. de reſcri. c. ſ. de dei lic. pue.

plici. ſ. absq; iuramento vel voto. Ubi sciendū ꝙ cū q̄s ꝓ
mittit ſimpl̄ aliq̄d illicitū vtiq; peccat. ⁊ illud seruare nō Illicite promissa non seruantur.
debet: q. pctm̄ pctō adheret. Un Jsiō. xxij. q. iiij. in malis.
⁊ ponit ꝓ regula iuris in. vj. Jn malis promissis rescinde
fidē. ſ. nō seruādo. Si aūt licitū est ⁊ possibile qō ꝓmittit:
ſz seruare nō intendit: vtiq; peccat: q. mēdaciū dicit. si aūt
seruare intēdit nō seruādo cū pōt vtiq; peccat: q. oīne ꝓ
missum debitū iure naturali seruādi est adeo ꝙ ḥm Aug.
fides etiā q̄n hosti ꝓmittit seruāda est. xxiij. q. j. noli. et ḅ
nisi subsit vel supueniat causa rōnabilis nō implēdi: pura
nouus casus imꝓuisus meditaꝫ. Un dicit. b. Tho. ij. ij. q. cx. ar.
iij. ꝙ pōt talis nō seruās qō ꝓmisit excusari si sint mutate
ꝯditiones ꝑsonarū ⁊ negotioꝝ. vt em̄ dicit Sen. in lib. de
bñfi. ad ḅ ꝙ rē neak facere qō ꝓmisit reqrik ꝙ oīa sint
tata ꝙmaneāt: alioq̄n non fuit mendax in ꝓmittendo qō
ꝓmisit. q. habebat in mēte subintellectis debitis cōditio
nib⁹. Nec etiā est infidelis in non seruando qō ꝓmisit. Un
apl̄s. nō est mētitus nō eūdo Coꝛinthū quo ire ꝓmisit ꝓ
pter impedimēta superuenientia. Hinc ⁊ Gela. papa. ait.
Beatꝰ Paulus apl̄s nō ideo qō absit fefellisse credēdus
est aut sibi extitisse ſ̄ius qñ cuz ad ḥispanias se ꝓmisisset
iturū disꝑositioe diuina maioꝛibꝰ occuparus ex causis qō
ꝓmisit implere nō potuit. quātū em̄ ipsiꝰ volūtatis inter
fuit ḅ pꝛonūciauit: qō reuera efficere voluisset. quantū ad
diuini secreta ꝑsilij. q. vt ḥō oīa nō potuit: licet ſpū dei ple
nus agnoscere supna: ꝑtermisit. ſ. accessuz ad ḥispaniā dis
positioe ꝛeuērus. Nec q. beatꝰ Petrus ꝙ affectu diuine
reuerētie ipsi dño respōdit. nō lauabis mihi pedes in eter
nū. fefellisse qō abſit: aut in sua purabit minime cōstitisse
sententia ꝙ mox diuine cesserit volūtati. xxij. q. ij. beatus.

Universidad de Deusto
Biblio

Ꝺ̄ pmissa simplr incaute facta vel ꝓposita seu deterni/nationes cū occurrat aliq̄d meli⁹ fiẽdum sint mutãda seu possint immutari laudabiliꝝ. ptz ex h̄ q̄ dr̄. xxij. q. iiij. vbi d̄: ex cōcilio libertano. Diffinitio. i. pmissio incauta laudabi/liter solnẽda est. i. frãgenda. ꝑm glo. Nec est p:euaricatio: sed temeritatis emẽdatio. Itẽ. q. eadẽ. Nō semper pmissa oia soluẽda sunt. Denicꝫ ipe dñs mutat sniam sicut scꝑtura indicat: sicut ptz in Ninive ⁊ Ezechia. Itẽ in. c. incõmutabilis. Angeli etiã apparẽtes Loth inuitari ab eo vt in/trarẽt domũ suã. rñderũt nequaq̄: ꝫ in platea manebim⁹. Gen. xix. q̄ rñ coacti p:ecib⁹ postea intrauerũt: nec in h̄ mẽtiti sunt: q: nõ intẽdebãt intrare nisi rogati. vt in h̄ cõmen/daret hꝰ piralitas in loth. ⁊ alijs ipi⁹ daret exẽplũ mur/di aliq̄n ꝓpositũ. vt d̄: in colla abbatis Joseph. Et h̄ diffu/se declarat Jobes Lassia. i colla. Joseph d̄ diffinitiõib⁹. Hoc m̄ est verũ nisi talis pmissionis mutatio fieret in p:e/iudiciũ alteri⁹ vel pmissio facta esset de necessarijs ad sa/lutẽ. q: tũc dicit regula. Ꝺ̄ semel placuit ampli⁹ displice/re nõ pōt. ex̄ de reg. iur. lib. vj. qꝺ semel. Et nemo pōt muta/re ꝺ̄filiũ in alteri⁹ detrimẽtũ. de reg. iur. lib. vj. cũ ꝓcordañ.

Uerũ te/neak im/plere qꝺ licite p/misit.

Sed q̄rit vtrũ aliq̄s teneak de necessitate sal. is imple/re qꝺ simplr pmisit licite: nec supuenit nouus casus impe/diẽs adimpletionẽ. Et videt q̄ sic. q: dicit Lyr. xxij. q. v. iuramẽti. q̄ dñs nõ facit differentiã inter simplicẽ lo. quelã scz pmissoria ⁊ iuramẽtũ. l. pmissoriũ. Sed frangẽs q̄s qꝺ licite sub iuramẽto pmisit cũ pōt implere pecca. mortaliter ꝑm doct. g̃ ⁊ frãgens simplicẽ pmissionem. Rñdeo ꝑm Rich. in. iiij. dis. xxxviij. Circa hoc est duplex opinio. Quida enim dicũt q̄ si talis nõ intẽdit se obligare in foro conscie/tie nõ tenet ad implendũ tale pmissum de necessitate sa/lutis: sed ex cõgruitate. Et p eis est arg. ex̄ devoto. c. frarũ tuarũ. Quãuis enim ex iure nature obligẽt pmittẽs ad im/plẽdum qꝺ pmisit: illa tn̄ obligatio nõ est necessitatis sed cõgruitatis: nisi se sic obligare intẽderit. Et ideo cõtraue/niens nõ peccat mortaliter: sed venialiter. Nec mirãdum q: sicut in lege scripta aliqua cõprehenduntur vt ..cessa/ria ad salutẽ: aliqua alia vt expedientia et nõ necessaria: sic in lege nature aliqua cõprehẽdunt vt de necessitate obli/gantia: aliqua de honestate. ⁊ hoc rationabiliter videtur.

Nuda p/missio.

Alij dicunt q̄ nuda p:omissio ex deliberatione facta p:o/mittentẽ obligat ad implendũ de necessitate salutis. arg. p:o eis est. xij. q. ij. quicũq̄. ij. ibi em̄ dicit. Quodcũq̄ com/modũ ex remuneratione: scz p:o obsequio impenso pmi/sit p:omissi solutione soluere opo:tebit. ⁊ q. v. q: Ioha/nes. hecille. Huic vltime opinioni assentit Guil. dicens q̄ ex nudo pacto vel pmissione oritur actio. ⁊ q̄ mortaliter peccat recedens a pacto. ex̄ de pac. c. i. Anto. de bur. dicit idẽ p:o/bans hoc ibi tali rõne. Excõicatio nõ ꝺ̄z ferri nisi p mortali ꝺ̄o vel p:esumpto. xi. q. iij. nemo epo:. Sed pactũ nõ ser/uans pōt excõicari: vt aperte dicit. c. antigonus. ex̄ de pac. ergo ⁊c. Et videt hoc intelligendũ de promissionibus ali/cuius imp:o:tantie: vñ sequatur damnũ alicui ex fractione pmissi. quod ptz ex illis. c. q̄ inducunt. nã in leuibus videt esse veniale. Non est etiã dubiũ q̄ possint partes sibijnui/cem pactũ relaxare. ⁊ quilibet obligationem sibi factã re/mittere: sed ⁊ in alternatiuis pmissionib⁹ electio est debi/to:is: ⁊ sufficit alterũ adimpleri. ex̄ de reg. iur. li. vj. ar. aũt factũ est p scõa opinione. nõ tn̄ est vtrũq̄ eiusdẽ grauita/tis pctm̄. vñ dicit ibi Jo. an. q̄ cõparatio fit ibi in genere nõ in quãtitate cũ ꝺ̄: q̄ deus nõ facit differentiã inter sim/plicem loquelam ⁊ iuramentum: q: videlz vterq̄. scz fran/gens simplicẽ p:omissionem: ⁊ pmissionem iuramẽto fir/matã peccat mortaliter: sed frãgens iuramẽtum grauius peccat. Cõfirmat idẽ abbas ficulus. qñ scz p:omissioni simplici ⁊ iuramento datur validitas. cũ scz p:omittit iustum ⁊ licitũ mortale est cõtrauenire. etsi nõ ita graue. primum sicut scõm. Secus vbi p:omissio est nulla p:opter turpitu/dinem rei p:omisse vel recipientis p:omissionẽ. vtputa q: coegit ⁊ hmõi. Turpiũ em̄ nulla est obligatio.

Non dif/ferr sim/plex ver/bũ et iu/ramẽtũ.

§.v. De obsidib⁹ qui sunt

Laici de/tur i obsi/dem.

quasi q̄dã securitas sup facta pmissione: q̄rit q̄s possit dari in obsidẽ: vtrũ laicus. clericꝰ secularis. vel religiosus eriã: ⁊ a quo possit dari. Rñdeo ꝑm abbatem ficuli sup. c. ex re scripto. de iureiur. Sciẽdũ q̄ quãtũ ad laicos dari pñt ab imperato:e hostib⁹ suis. ⁊ ecõtra. Et isti obsides in h̄ casu sunt q̄si serui. Ꝺ̄ puto de alijs pncipib⁹ habẽtibus iura pincipis seu ius indicẽdi bellũ. Et licet inferio:es his da re nõ possint: tm̄ de facto ꝺ̄z id̄ est vsurpatũ. ꝑm Azo. i sum. Et si inter p:iuationes dant obsides vbi nõ intereuenit iu/ramentũ: nõ tenet obligatio: quaten⁹. s. ille teneak stare in certo loco ⁊ nõ inde recedere: q: hoc videt q̄dã carcer pri/uatus quẽ miro mõ iura detestant. vt. l. j. C. de priua. carc. Sed vbi intereuenit iuramẽtũ: talis pōt ad obseruãdũ ei⁹ cõpelli: vt scz stet in certo loco p:out cõuenit est: nõ tn̄ ali/ter debet detineri inv⁹tus. Nõ em̄ credo tenere iuramẽtũ vt possit t..tineri in..rtus: q: esset ꝺ̄ bonos mo:es. de reg. iur. nõ est obligatorium. lib. vj. Quantũ ꝺ̄o ad clericos se/culares nõ pñt rales ep̃os dari obsides: sicut pñt monachi p abbatẽ: q: nõ sunt ei ita astricti sicut monachi abba/ti. vñ nõ poterũt inuiti detineri: licet ab initio assenserint sine excõicationis pena. Nec pōt eps in h̄ dispensare. arg. c. si diligẽti. de fo. cõpe. Ꝺ̄ papa aũt dari pñt clerici in obsi/des. ar. c. cũcta. ir. q. iij. Quãtum ad monachos. de papa nõ est dubiũ q̄ pōt dare. arg. c. per pncipalẽ. ir. q. iij. Sed ⁊ abbas etiã p:o necessitate ⁊ vtilitate monasterij pōt dare etiã inuitũ: q: non pōt resistere voluntati ei⁹: vñ ⁊ detine/ri pōt inuitus: de cõsensu tm̄ abbatis: nõ aũt inuito abba/te: q: hꝫ beneficiũ canonis. si quis suadente. xvij. q. iiij.

Clerici non po/test dari sed mo/nachus.

¶ De adulatione. Cap̃lm. ij.

Via in adulatiõe fre/quẽter ꝓtingit mẽdacia ⁊ exuarícia aliq̄n pce/dit: ideo subsequẽter de ea agẽdus: de q̄ loquẽs ps. ctl. ait. Oleũ aũt pctoris nõ impinguet caput meum. vbi dicit glo. Falsa laus adulatoris a rigore ꝓbitatis emol/lit ad noxia. Ubi dicẽdũ q̄ cũ adulatio fiat cõiter p huma/na colloquia in q̃bus hoies adinuicẽ viuũt ⁊ conuersant ꝑm ꝓpietatem sue nature quoad delectare vel cõristare alios tripliciter fieri cõtingit hũanũ colloquiũ. Quidam em̄ renẽt mediũ in delectãdo vl ꝓristãdo alios ex suis lo/cutiõib⁹ ⁊ gestib⁹ querẽtes delectabiliꝝ ꝑm debitũ modum se hr̃e cũ his cũ quib⁹ cõuersant. nõ tn̄ ita q̄ netiã cõristẽt cũ expedit. l. reprehendẽdo defectus eo:. hi dicunt amici vel affabiles. Ad qꝺ hortat sapiẽs dicẽs Eccli. iiij. Cõgre/gationi pauperũ affabilẽ te facito. Quidã alij sunt q̄ rece/dentes a medio cõmittũt defectus in minus delectãdo q̃ debeãt: ⁊ magis ꝓristando q̃ cõgruat: ⁊ hi dicunt agre/stes seu discholi vel litigiosi. ij. ad Tim. ij. Seruũ dei non opo:tet litigare. Alij ꝺ̄o excedunt in delectãdo alios ver/bis plusq̃ debeant. ⁊ hi dicunt blanditores seu adulato/res. Un Sene. Laudato parce ⁊ vitupera p:ecius. Et de hoc vitio adulatiõis ait ps. Molliti sunt sermones ei⁹. s. adulatoris sup oleũ: ⁊ ipsi sunt iacula. ⁊ alibi. oleũ ⁊c. Jn quibus possumus tria considerare.

Duãmus colloqui/uz fit tri/pliciter.

ps. liiij.

¶ Primo cõditionẽ malicie adulatiõis. ibi. oleum.
¶ Scõo infectionẽ conscie blanditoris. ibi. pctoris.
¶ Tertio exclusionem cõplacentie laudationis. ibi. non impinguet caput meum.

§. i. Quãtum ad primum

Adulatio apte appellat oleũ ꝓpt ꝓditionẽ materie simi/lẽ oleo. Nã sicut oleum est lucidũ dulce ⁊ lubricũ. ita laus facta alicui q̄ est materia adulationis hꝫ quandã lumino/sitatẽ apparẽtie: ⁊ suauitatẽ cõplacẽtie: ⁊ lubricositatẽ ad herẽtie. Nã vt dicit q̄dam. nulla est tã excelsa virtus q̃ dul/cedine glorie nõ tangat. gloria aũt resultat ex laude: sed sicut oleũ macular pãnũ vbi effun..tur; ita adulatio eus

ad quẽ dirigitur multotiẽs etsi non semp macular. Est er/go adulatio quoddã vitiũ quo q̄s querit alteri placere ex laudatione facta ad ipsum vel alio actu sed ino:dinate.

Alteri velle placere sit q̄dru/pliciter.

Sunt ergo tria videnda p:o declaratione eius.

¶ Primum de complacendo.
¶ Secundum de laudando.
¶ Tertium de ino:dinatione ipsius laudis.

Quãtũ ad ꝑmũ sciẽdũ q̄ velle alteri placere pōt fieri q̄drupl⁹. Primo ad dei honorẽ et gloriã pcurandã. sic hester ad cõplacẽdũ regi assuero accessit ad eũ o:natissima laudãs eũ magnifice dicens. Mirabilis es tu dñe: et fa/cies tua plena ẽoim gr̃a. Hester. xv. ..inde posset reuo/care sniam datã ꝺ̄ ppũn dei de extermínio ei⁹. sic ⁊ Hiere/mias laudabat nabuchodonosor. scribẽs translatis in ba/bylonia: vt o:arent p vita eius ⁊ filijs: q: in pace eius erat par eo:ũ: sic ⁊ daniel in exponẽdo visionem ei. Secõ pōt q̄s velle ⁊ q̃rere placere alteri ad beniuolentia ei⁹ haben/dã: ⁊ sic paulus q̃rebat placere festi..dici vocis eũ opti/mũ: ⁊ herodi dicẽs se fo:e beatũ audiri co:a eo: vt fic habi/ta beniuolẽtia liberarẽt a c..lũnijs iudeo:. fiet mulier illa rhecuites intercedẽs p absalone laudans dauid. Tertio p:opter p:o:imo:. vtilitatẽ faciendã. Et sic apls de se ait. Ego p oia oibus placeo. i. ad Cor. x. ⁊ iterũ. Imitatores mei sum oia oib⁹ vt oẽs lucrifacerẽ. i. Cor. ix. ⁊ hoc p:oximos se mo:ib⁹ eo:. quãtũ poterat fine pctõ vt eis placeret. Quarto pōt q̄s alteri velle placere nõ ꝓpter aliqꝺ p:edicto:. sed p:o/pter inanẽ gloriã sui: vel ꝓpter decipiẽdum eũ vel dãnifi/candũ vel aliqꝺ illicitũ cõsequendũ: ⁊ hoc est malũ perti/nẽs a ad adulationẽ. de quo ps. ait. Deus dissipauit ossa eo/rũ. i. frutes q̄ hoiꝫ placẽt. s. adulãdo. ⁊ ad Gal. j. Si hoi/bus placerẽ xpi seruus nõ essem.

Laudare de homicidio vtruz sit licitum.

Quãuis ad scõm noran/dũ q̄ laudare aliquos ꝓtingit q̄drupl⁹. Primo put deus honorẽ: ⁊ hoc est bonum. Sic sacerdos summ⁹ ioachim laudauit iudith de occisione holofernis ⁊ liberatione po/puli dicẽs Judith. xv. Tu gloria hierl̃m: tu leticia isr..l: tu honorificẽtia ppli nostri: eo q̄ dilexeris castitatẽ ⁊c. Scõo laudat q̄s virtuose vt nõ deficiat in tribulatiõe posit⁹ sed cõsolet: sic laudata fuit noemi ⁊ ruth moabitides afflicte ⁊ depauperate a booz vt confortarent. Ruth. iij. Tertio vt virtus in primo augeat: ⁊ in bono p:oficere conet. nã vt dicit Sen. Virtus laudata crescit: ⁊ vt ferat meli⁹ co:re crionẽ. sic apls laudat mirabiliter Corinthios in pncipio prime eple di. Jn oibus diuites facti estis in illo: ita vt ni/hil vobis desit in vlla gratia. ⁊ paulo post de multis repre/hẽdit. Nec mendacium dicit in hmõi: q: erat valde boni in/ter illos in q̃bus erat illa perfecta dona de q̃bus laudaue/rat. Quarto laudari pōt quis ad malũ finem vel nõ ser/uatis debitis circunstantijs qꝺ pertinet ad adulationem.

Laudatio alteri⁹ fit q̄drupl⁹.

Quãtũ ad tertiũ fit laudatio vel ali⁹ act⁹ pura honestis ⁊ reuerentie ad cõplacendũ ino:dinate ⁊ q̄drupl⁹. Pri/mo laudãdo de sibi dubio vel incerto ꝓpter quod dicitur Eccli. xi. Nõ laudes virum in specie sua. glo. i. ne iurta spe/ciẽ co:poris estimes qualitatẽ mentis: q: hõ videt q̄ fatis sunt: deus aũt intuet co:. ⁊ Eccli. xi. ꝺ̄. Ante mortẽ nõ lau/des quẽq̄. glo. Stultũ laudare pugnantem quasi iam pu/gne victo:em. Ille em̄ qui videt bene agere nescim⁹ quo/modo agat: aut si velit vel possit perseuerare in fine. Secõ laudatur q̄s male cũ laudat de illicito ꝑm illud. Laudat pctõ: in desideriis aie sue. Psa. x. Ue q̄ dicitis malum bo/nũ: videlz laudãdo malũ tanq̄ bonũ. vñ Lassio. in qdam epla sic ait. Adulatio blanda oibus applaudit: omnibus salue dicit. pdigos vocat liberales. auaros parcos. sapiẽ/tes lasciuos: vel pdigos curiales. garrulos affabiles. ob/stinatos constantes. pigros maturos et graues. hec ille.

Addere gulã in/ris in se/cto ⁊ dy. ibi.

Tertio laudat q̄s indebite cum laudat de bono. sz vltra q̃ sit: vel nõ seruatis debitis circũstãtijs. de quo pōt intel/ligi illud Esa. iij. Populus meus q̄ beatũ te dicũt ipsi te decei/piũt. Quarto cũ tacet malũ qꝺ videt: nec reprehẽdit cũ pōt. Un ⁊ videt approbare ⁊ q̃si laudare cum hoc facit ne

displiceat illi: sed vt placeat. Un Beda. Adulat q̄ tacet: ⁊ dat cõsensum ne offendat illum quem credit habere ppi/tium. Imp:o:ie tamen dicitur huiusmodi adulatio. Hec Alex. ij. parte summe. q. xxvi.

§. ii. Secundo notat infe/rio ipsius adulato:is: q: ex ipsa adulatiõe inficit ⁊ pcti: efficit. vñ ꝺ̄. pctoris oleo. i. adulationis. ꝓpter qꝺ q̄s effi/cit pctõ: ⁊ maculat in aia. Ꝺ̄ aũt nõ solũ sit pctm̄: sz mo:/tale ⁊ graue. pbat. Null⁹ clericus punit pena ꝺ̄positiõis: nisi ꝓ mortali ⁊ grauí. Et ratio est: q: illa est maxima pena malo: etiã excõicatione: vt ptz. xvíij. q. iiij. fo:te. sed adula/to: punit hmõi pena. Nã ꝺ̄. di. xlvi. clerici. i. Clericꝰ q̄ adu/lationib⁹ ⁊ ꝓditionib⁹ vacare deprehẽdit: degradẽt ab offi/cio. g̃ ⁊c. Sciendũ tn̄ q̄ nõ semp sed trib⁹ modis adulatio est mortale. Primus est rõne materie laudationis. i. cum q̄s laudat de aliq̄ criminali. ⁊ de hac intelligit illud Eze/chiel. xiij. Ue q̄ cõsuunt puluillos sub oi cubito manus: et faciũt cerualia sub capite vniuerse etatis ad capiendas aias. Ꝺ̄ exponẽs Greg. in mortal. ait. Ad h̄ qppe puluill⁹ sub cubi^ ⁊ ceruical sub capite iacẽtis ponit vr mollif q̃/scat. Dum q̄s g̃ male agẽtib⁹ adulat puluillũ sub cubito ⁊ cerui/cal sub capite ponit vt q̄ corripi ex culpa debuerat in ea fulc⁹ laudib⁹ q̃scat. di. xlvi. sunt nõnulli. Ue aũt impor/tat dãnationẽ eternã que p hmõi adulatiõe incurritur: q: mortale. Et rõ hui⁹ est: q: q̄cũq̄ agit ꝺ̄ charitatẽ dei ⁊ pxi/mi peccat mortaliter: sed h̄ facit q̄ adulat in hmõi malis. Nã p⁹ foue: ⁊ nutrit eũ in ipso pctõ: vt ptz ex dicta auto:i/tate ⁊ experientia: g̃ ⁊c. Secus modus est rõne fo:mey⁹ in/tentionis: cũ scz q̄s p adulationẽ intẽdit nocere alicui nora/bilr in tpalib⁹ vel spũalibus: vt cũ intẽdit ad aliqꝺ illicitũ inducere vel decipe ipm in tpali substãtia cũ viderit eũ in se ꝓfidere: vel vt dicet secrera co:dis sui: vñ adulato: pos/sit ei nocere. sicut fecerũt pharisei cum miserũt discipulos suos ad xpm interrogãdũ vtrũ licebat dari cẽsum cesari di/cẽres. Magister scim⁹ q: verax es ⁊c. Mat. xxij. ei adulã/do. Et de hmõi ꝺ̄: Proverb. xxvij. Meliora sunt vulnera diligẽtis q̄ oscula fraudulẽta odiẽtis. q. ꝺ̄. meliores sunt increpatiões dure ⁊ ꝛbera amici seu plati. etiã si vulneret sensualitatẽ cõristãdo ⁊ inferat p demeritis penas ⁊ pla/gas q̄ fraudulẽta oscula. i. q̄ applausus ⁊ adulatiões no/cere intẽdentis vel dissimulantis. Patet hoc etiam rõne. Nã q̄ intendit alicui nocere tpaliter vel spũaliter mortali/ter peccat: q: ꝺ̄ iusticiã agit ⁊ charitatẽ: sz q̄ adulat modo ꝑdicto nocere intẽdit p hoc q̄ ⁊c. Tertio modus est rõne circũstantie vel occasionis: cũ videlz ex hoc q̄ aliquis lau/dat supra modũ inde superbiã incurrit vel inanẽ gloriam taliter q̄ peccat mortaliter. tum etsi p accidẽs seu ꝑter intẽ/tionẽ hoc eueniat. tum q: adulãs est occasio illius ruine: ideo peccat mortaliter: si tn̄ occasio sit data non accepta. Pri/si ex parua laudatione etsi ino:dinata ⁊ incauta q̄s super/biat: mortaliter peccat. videt enim occasio magis accepta ex se q̄ data ab alio. multũ g̃ tẽperãdũ est opus laudationis humane in presentia hoim. Aug. in. xiij. de tri. ait. Magis optabo a q̄libet reprehẽdi q̄ ab adulatore laudari. Nullus em̄ reprehensor formidãdus est amatore veritatis. laudato: ꝺ̄o errat ⁊ cõfirmat errorẽ. ꝑbat hoc rõne ꝑ regulã illam. Qui occasionẽ dãni dat: dãnũ q̄s dedisse videt. ex̄ de iniu. ⁊ dã. da. si culpa. sed q̄ laudat aliuz ita excessiue ⁊ ira ino:/dinate q̄ dat ei occasionẽ ruine pctí mortalis sufficienter dat sibi dãnũ pctí mortalis: g̃ ⁊ ipe mortaliter peccat. Sentẽ/tias conclusiuas predictas ponit. b. Tho. ij. ij. q. cxv. Extra predictos tres modos vel casus adul..io est veniale: cum videlz quis adulat sola intẽtione placendi ⁊ delectãdi: et nõ in malis: vel cũ q̄s adulat sola intẽtione euitãdi aliqꝺ malũ sine alterius detrimento vel intentione cõsequendi aliqꝺ bonũ in necessitate: nullũ em̄ hoc de se est cõtra cha/ritatẽ. Et in h̄is casib⁹ intelligẽdũ est dictum Aug. q̄n po/nit adulationem inter venialia. dist. xxv. §. alis ea.

§.III. De grauitate huius

Adulatio inducit dei maledictionē.

pcti in se ꝛ p cōparationē ad alia. Nota ꝓmo ꝙ in se est ita graue ꝙ p eum incurrit deī maledictio: sequit̄ hoīm ergā ipm detestatio ꝛ dei ire ꝓuocatio: ꝓducit malor̄ obstinatio. ℙro ꝓmo dicit dñs p ꝓphetā adulatorib⁹. Maledicā benedictionib⁹ vr̄is. q: vt exponit Greg. Qui inique agunt benedicunt ab eis: adulāturq; pctōrib⁹ dūmō diuites fiant. s. q. s. multi. Ad qđ etiā facit qđ ait Hiere. ꝓpha. xx. Maledicit⁹ q̄ annūciauit pr̄i meo dicēs. nat⁹ est tibi puer masculus ꝛ q̄si gaudio letificauit eū. Pater de q̄ nascimur ē mundus puer masculꝰ: mūdi est opus magni sceleris. Filij mūdi sunt opa q̄ fiūt a mūdo. i. mūdanis. Annūciat aūt pr̄i mūdo masculū natū ꝛ letificar qñ adulator: laudat hoīem de magno scelere ꝛ ficletum facit: q: de hmōi gaudet mūdus. Hic aut̄ ē. s. adulator: est maledict⁹ a dño. qñ em̄ aliq̄s ꝓpetrat aliquā notabilē vindictā vel maluz aliud solet ei dici ab adulatorib⁹: fecisti sicut masculꝰ. ℙro scō dī: ℙro uer. xxiiij. Qui dicūt impio iustus es: maledicēt eis ppli ꝛ detestabunt eos trib⁹. Vñ Aug. sup illo ꝓbo. Iniquꝰ bñ dicit. s. ab adulatorib⁹. Exacerbauit dñm pctō facit. Hec est magna ira deiꝝ desit correctio ꝛ adsit adulatio. Et subdit causam. Adulantiū em̄ lingue alligant hoīes in pctis delectat em̄ ea facere i q̄b⁹ nō solū metuit reprehēsꝫ laudat operator. ℙro tertio. s. qđ inducit obstinationē: figurate de dyna filia iacob violata designāte aīam ꝛ suggestionib⁹ diaboli assentiētē ꝙ fichē cōstupratoꝛ: ei⁹ ipiam tristē effectā blāditijs deliniuit. Gen. xxxiiij. Cū em̄ pctōr cōmisso ꝓscia moueat ꝛ tristiciā menti inferat blāditie ꝛ adulationes ꝓurate opa diaboli detinēt aīam in malo. Vñ dñs p ezechielē ꝓphetā ꝛ adulatores dicit. Edificabāt ipsi parietē ꝛ illi liniebāt eū. Qđ exponens Greg. in mor. ait. Edificare parietē est quēliber ꝓra se obstacula ꝛ duriciā pcti ꝓstruere. i. cōmittere pctā q̄ reddūt hoiem durū: ſz paries liniunt q̄ pcta ꝓpetrantib⁹ adulant: vt quē illi puersi agēres edificāt: ipsi adulātes q̄si nitidum reddāt. xliiij. sunt nōnulli. Jn cōparatione ꝛo ipsi⁹ ad alia pcta occurr̄unt due qōnes. ℙrima q̄stio est. An pctm̄ adulationis sit graui⁹ pctō homicidij. ꝛ videt ꝙ sic. qđ tali rōne ostendo.

Adulatio an sit grauius homicidio.

Pctm̄ quāto plus mētē coꝛrūpit: ꝛ plus alicui nocet tāto est graui⁹: ſz ita facit adulatio respectu homicidij. qđ duplr̄ ꝓbo. ℙrimo q: sup illud ꝓbō. ps. lxiv. Cōturbati sunt omēs laudant pctōres in desideriis aie sue exacerbauit dñm pctōr. Hiero. sic dicit. Nihil ē tā facile coꝛrūpat mētes hoīm vt adulatio. Scō ꝓbo ꝓpositū. q: sup illud ps. lxiv. Cōturbati sunt etc. Vide quō illi vnꝛi capud. Item remediū ꝛ adulationis pctm̄ est melioris redargutio: nam redargutio viri iusti multū valet ad circūspectionē nr̄oꝛ operū ne adulatione aliq̄ in bonis q̄ facim⁹ errollamur. Eccs. vij. Melius est a sapiēre coꝛripi ꝙ stultoꝛ adulatiōib⁹ decipi. Rō huius est: q: cū sapiēs hēat rectū iudiciū rōnis: iō est alioꝛ redargutio recta dirigens. Stult⁹ aūt vel vitiosus cū exoꝛtū hēat iudicium rōnis: ꝛ p ꝛ hmōi appetitū inordinatū: nō est secundus: sed potiꝰ detestādus. ℙrouer. s. Fili mi. si te lactauerint pctōres. s. adulādo ꝓterita: extollēdo ꝓsentia: inclinādo ad futura: ne acq̄escas eis. Ad qđ Sen. q̄si dat bonū documentū dicēs. Sit tibi tā triste si laudēris a turpib⁹ ꝙ si laudēris ob turpia. Tertiū remediū ꝛ adulatiōis vitiū est detractiōis ꝓsideratio ꝛ ipugnatio. Nā ab illo cauere debemus q̄ velut hostis nos sp̄ ꝓsequit: sed talis est adulator. Vñ Aug. sup ps. Duo sunt gña ꝓsecutoꝛ. s. vituperātiū ꝛ adulātiū: ſz plus nocet lingua adulatoris ꝙ gladius ꝓsecutoris. Et Greg. dicit ꝙ remediū ꝛ adulationē est detractio. Sciendū est inq̄t ꝙ ne immoderatis laudib⁹ eleuemur: plerūq; nr̄i rectoris moderamine detractoꝛib⁹ laceꝛari permittimur: vt quos voꝛ laudaꝛ eleuat: lingua detractētis hūiliet. Idem. vj. q. j. sunt plurimi. Et Ambr. de offi. Nō est ꝺa amicitia vbi est adulatio fallax ꝛ Sen. i epīs. Malū hoiem blāde loquētē agnosce tuū laqueū esse: ꝛ

Adulatio inducit dei maledictionē.

est. An adulator: ira grauiter peccet: sicut ille etiā adulatur. Et videt ꝙ grauiꝰ tali rōne. Quicūq; ꝺbis alij nocet non minꝰ nocet sibi ꝙ alijs. Sed ille qui alteri adulat inducit eū ad peccandū mortaliter. qđ ꝓbatur: q: sup illud ps. Oleū aūt pctōris ꝛc. dicit glo. Falsa laus adulatoris a rigore ꝺritatꝫ emollit ad noxia: q̄ multo magis adulator: i se peccat. Respōdeo duobꝰ modis. Primo simpliciter absolute sine aliq̄ distinctione: ꝙ ille q̄ adulat alteri ꝛ nocet ei plus peccat et plus nocet sibi ꝙ illi cui adulat. Cuius rō est: q: sibi nocet tanq̄ sufficiēs cā peccādi: alijs aūt nocet ꝛ est cā peccādi occasionaliter tm̄. Scōdo mō rndeo cū distinctione. Distinguēdū est em̄ de illo q̄ adulat alteri: aut em̄ ille non assentit adulatiōi: aut assentit. Primo em̄ cū q̄s nō assentit adulationi: tūc adulator: peccat mortaliter ex intentione inducendi illū ad pctm̄ mortale quantū in eo fuit licz adulationi ille nō assenserit. Scōdo ꝺo cū aliq̄s adulationi assentit et acquiescit. tūc de tali distinguo: q: aut est q̄dā q̄ decipit credēdo ad bonū: i pl⁹ ꝙ nocet. ꝛ talis cū decipit ab adulatore minꝰ peccat ꝙ adulator. Est aliꝰ q̄ nō solū consentit adulatori: ſz etiā fouet adulatorē. procurat vt fiat adulatio: et talis plꝰ peccat ꝙ adulator: de tali loquit Hiero. ad Celātiā sic dicēs. Isto maxime tpe regnat vitiū adulationis q̄ est grauissimū: q: bñignitatis ac benivolētie loco ducitur. Et it⁹ vt q̄ adulari nescit: aut inuidus aut supbus putet. Hec. b. Tho. ij. ij. q. cxi. ꝛ Rayneri in summa.

§.IIII. Quantū ad tertium

Quinq̄ remedia ꝛ adulationem.

p̄incipale. s. exclusionē cōplacētie q̄ oꝛit ex adulatiōe que notat: cū ꝺr. Nō impinguet caput meū. i. mēs mea nō delectabit. Considerādū est em̄ remediū ꝓra ipam. Quinq̄ aūt sunt remedia cōtra adulatiōis pctm̄ ercludit ꝛ vitat. s. deceptio: redargutio: detractio: bone cōscientie conditio: ꝓpe miserie ꝓsideratio. Primū remediū ad adulationē vitandā est deceptionis ꝓsideratio: ab illo em̄ semp cauendū est q̄ sp̄ decipit. sed oīs adulator: est talis. ita dicit Aug. sup ps. Adulatio est fallaci laude seductio. Vñ Prouerb. xj. Simulator: oꝛe decipit amicū suū. i. adulator: qui autez ꝺbis blādis allicit ad peccādū: aut blāditijs ꝛ fauoꝛibus instruit qualr̄ pctā fiāt: aut in bono blādimentis extollit: iō talis decipit amicū suū: huic nō est credēdū. Hiere. xij. Nō credas eis cū locuti fuerint tibi bona. ps. Oleū pctōris nō impinguet caput meū. glo. i. simulata dilectio ꝛ falsa laus adulatoris nō ꝓpinguet caput meū. i. mētē meā nō delectabit: nec a vigoꝛe ꝺritatꝫ mouebit. Videm⁹ em̄ manifeste ꝙ adulatores cū aliq̄ falsē irriserint de illo dicūt Vide quō illi vnꝛi capud. Item remediū ꝛ adulationis pctm̄ est melioris redargutio: nam redargutio viri iusti multū valet ad circūspectionē nr̄oꝛ operū ne adulatione aliq̄ in bonis q̄ facim⁹ errollamur. Eccs. vij. Melius est a sapiēre coꝛripi ꝙ stultoꝛ adulatiōib⁹ decipi. Rō huius est: q: cū sapiēs hēat rectū iudiciū rōnis: iō est alioꝛ recta dirigens. Stult⁹ aūt vel vitiosus cū exoꝛtū hēat iudicium rōnis: ꝛ p ꝛ hmōi appetitū inordinatū: nō est secundus: sed potiꝰ detestādus. ℙrouer. s. Fili mi. si te lactauerint pctōres. s. adulādo ꝓterita: extollēdo ꝓsentia: inclinādo ad futura: ne acq̄escas eis. Ad qđ Sen. q̄si dat bonū documentū dicēs. Sit tibi tā triste si lauderis a turpib⁹ ꝙ si laudēris ob turpia. Tertiū remediū ꝛ adulatiōis vitiū est detractiōis ꝓsideratio ꝛ ipugnatio. Nā ab illo cauere debemus q̄ velut hostis nos sp̄ ꝓsequit: sed talis est adulator. Vñ Aug. sup ps. Duo sunt gña ꝓsecutoꝛ. s. vituperātiū ꝛ adulātiū: ſz plus nocet lingua adulatoris ꝙ gladius ꝓsecutoris. Et Greg. dicit ꝙ remediū ꝛ adulationē est detractio. Sciendū est inq̄t ꝙ ne immoderatis laudib⁹ eleuemur: plerūq; nr̄i rectoris moderamine detractoꝛib⁹ laceꝛari permittimur: vt quos voꝛ laudaꝛ eleuat: lingua detractētis hūiliet. Idem. vj. q. j. sunt plurimi. Et Ambr. de offi. Nō est ꝺa amicitia vbi est adulatio fallax ꝛ Sen. i epīs. Malū hoiem blāde loquētē agnosce tuū laqueū esse: ꝛ

em̄ suū venenū blāda oꝛatio. Quartū remediū ꝛ adulationē est bone ꝓscie conditio. Nā bona ꝓscia semp minus de se estimat ꝛ in agēdis suis semp metuit ne aliq̄d reprehēsibile inueniat. ꝛ Greg. Bonarū mentiū est ibi culpam agnoscere. i. timere. vbi culpa non est. dist. v. ad eius. Hinc idē Greg. Inter ꝺba laudantiū ꝛ vituperantiū ad mentē semp recurrendū est: ꝛ si in ea non inuenit bonū qđ de nobis ꝺr: magnā nobis tristiciā generare ꝺz. Et rursum si in ea nō inuenitur malū qđ de nobis hoies loquūtur: in magnā debemus leticiā ꝓsilire. xj. q. iij. inter ꝺba. Quintū remediū ꝛ adulationem: est ꝓpria inspectio vel cognitio. Qui em̄ cogitat q̄lis est intus. non extollit⁹ dū laudat exteriꝰ. vñ Seneca in epla. lxxvij. sic ait. Intus respice. Ibi omnis error. Ibi latet amor sui. Ibi turpis cōscientia cupiditatum. Ibi cum peccauimus. quia nō qualis sis alijs credas. Et ꝺa. Greg. sup Ezechielē sic ait. Quid em̄ ꝓdest si oēs laudēt ꝛ ꝓscia accuset: aut q̄d poterit obesse si nobis oēs derogent ꝛ conscientia sola defendat. q. d. nihil. Idē xj. q. iij. in canctis.

¶ De iuramento. Capl'm̄ iij.

Iuramētū sic diffinitur ꝛ ponitur.

Fit iuridice mutipli.

rī pōt. Juramentum est affirmatio vel negatio de aliquo: ſcz de facto vel fiēdo facte rei attestatione firmata. Quantū ad primā partē diffinitionis huius nota ꝙ hic ꝺr affirmatio vel negatio nō solū ꝓpr̄ oꝛe ꝓpofertur sed etiā tactu: pura si alicui dicaf. iura sup libꝝ: istū fi tale negociū sic se hz: vel ꝙ dices veritatem de tali materia: ꝛ ille tangit libꝝ: nihil dicēdo aliqñ: ꝛ tm̄ ille cōtactus habet ꝓ iuramēto seu locutiōe iuratoria. Et nota ſm Joan. in cle. circa iuramētū qđ sit ex ordinatione iuris multipliciter fit. Quedam em̄ iura dicunt simplr̄ debere iurari. q̄dā coꝛpaliter. q̄dā sup sancta dei euāgelia. q̄dā addūt ipoꝛtactum. vt. j. q. vij. quotiēs. Apud italicos interꝛetat consuetudo ꝙ sufficit quēliber libꝝ vel qualibet scripturā tāgere: qđ satis puto ꝓcedere vbi etiā de iuramento cōmuni exꝛimit. Nō sic vbi de tactu euāgelioꝝ ponit. vt ex ꝺbis re. in. c. multoꝝ. in demē. sup ꝺbo tactu. Quārū ad scōam partem cū scz ꝺr. de aliquo facto vel fiendo. Nota ſm ꝺa. Tho. ij. ij. q. lxxxix. ꝛ Ray. ꝙ iuramētū est duplex. s. assertoriū. Et ꝺ est de aliq̄ facto ꝓsenti vel ꝓterito. cū scz q̄s iurat aliq̄d sic fuisse factū: vl̄ sic mō esse. Aliud ꝺr promissoriū: cū scz q̄s iuramēto promittit aliq̄d se facturū. Et q̄liber horū fit duplr̄: q: vel ꝓ simplicē attestationē: vt cuz simplr̄ iurat aliq̄d fuisse: vl̄ esse vel nō esse: vel esse facturū vel nō factu rū aliq̄d: vel ꝓ execrationē: vt cū iurat si non est ita vt asserit: vel si nō facier qđ promittit ꝙ deꝰ nō adiuuet eū vel non saluet vel eueniat sibi tale vel tale malum vel filijs suis: ꝛ hmōi. ꝛ sic obligat illud ꝓ qđ sic iurat vt diuinū iudiciū in eo exerceaf vel diuina vltio si nō iurat verū. Quantū ad vltimā partē cū scz ꝺr. sacre rei attestatiōe firmata. Sciendū ꝙ cū iurat ꝓ creaturas non assumunt creature in testimoniū ſm se: sed inquātū diuina virtus aliq̄ modo in eis manifestat. Ut cū iurat per fidē. ꝓ euāgeliū. vel ꝓ sanctos intelligit deꝰ deū cui⁹ veritas continet in fide eius: vel in euāgelio eius: ꝛ sancti hāc veritatē ꝓedicauerūt ꝛ tenuerunt. Vñ ꝛ Aug. dicit. ꝙ iurare est deum in testē inuocare: q: s. ꝓncipaliter inuocat testimoniū eius. Diffinit aūt hic iuramētum cōiter ꝓout scz fit illicite vel licite: q̄uis cū fit illicite porius debeat dici periurium ꝙ iuramentū: q: iuramentū impoꝛtat ꝛ virtutis: periuriū vero vitij. Et ꝺr iuramentū quasi iuris astringimentū: vel q: ꝓ iure sumit vt habeaf ꝙ vero qđ sic iuraf. ſm Tho. vbi. s. Dicit etiā sacramentū ob sacra astringimentum. ſm Nico. siculū. iste alio modo ꝛ cōmunius ꝺr abbas de Sicilia. sed in ꝺ titulo vbi frequenter allegatur: dñs Nicolaus de Sicilia.

§. I. De iuramento quō sit

licitum si fiat cū debitis modis: qđ totum notaf: ꝛ ꝓ to theorem accipi pōt in auctoꝛitate. que habet Hiere. iiij. scz Et iurabunt in ꝓximine. s. o, Viuit dñs in veritate iudicio et iustitia. Ubi tria notantur.

¶ Primo actus licitus religionis. ibi. Et iurabunt.

¶ Scō modus congruus locutionis. ibi. Viuit dñs.

¶ Tertio effectus necessarius huius actionis. ibi. in veritate: iudicio ꝛ iustitia.

§. II. Quātum ad primum

Qđ iuramētū sit licitū.

ꝙ iuramētū sit etiā licitū ꝛ bonū ostēdit ex rōne: ex fine: ex scripture serie seu narratione. Ratio aūt qua ꝓbat iuramentū in se licitū esse est ista. Jlle q̄ iurat inuocat diuinum testimoniū ad ꝓfirmandū ea q̄ dicit: vt ptz ex diffinitione Aug. dicētis. Jurare est deū in testē inuocare. nihil aūt cōfirmat nisi q̄ aliqđ qđ est certū ꝛ potiꝰ: ꝛ ideo in ꝓposito ꝙ hō p deū iurat fareť eū ꝓtoꝛe. vtpote cui⁹ ꝺritas est infallibilis ꝛ cognitio vniuersalis: ꝛ sic aliq̄ mō deo reuerentia ꝓhibet. Vñ Hiero. dicit sup Mat. ꝙ qui iurat aut venerat aut diligit eū p quē iurat. Et ꝓbs. vj. Meta. dicit ꝙ iusiurandū est honoratissimū. Exhibere aūt deo honoꝛē ꝛ reuerētiā ꝓtinet ad ꝛtutē latrie seu religionis. Vñ ꝛ Deuk. vj. vbi agit de seruitute latrie: ꝺz. illi soli scilz deo seruies: ꝛ p nomen eius iurabis. Vñ ꝛ Licurgus gentilis cū dedisset leges Lacedemonijs multū vtiles: illis vt viderent multarum graues. finxit Licurgus eas accepisse ab apolline. et ideo nō vellet minuere vel mutare sine cōsilio eiꝰ: vñ exegit iuramētum ab eis q̄ nō eas trāsgrederent quousq; rediret ad eos cū resp̄sione. Sicq; inde recessit: nec vnq̄ reuersus est. vt haberent causam obseruādi estimās in rāta reuerēcia ꝛ observatione habituros iuramētum ꝙ nunq̄ trāsgrederent. Scōo ꝓz hoc idē ex fine. Nā cui⁹ finis bonus est ipm ꝙ bonū est: nisi materia de se fit mala: vt fenerari vel furari ꝓpter elemosynā faciendā: q: tunc finis seu intētio bona nō excusat. Finis aūt ꝓpter quē inducit⁹ est iuramentū: est ad certificādū hoies. ꝛ sic ad rollendū controuersias: nec materia de se mala est: ſz bona. vt dictū est.

Tertio ꝓz ꝺ ex scripture auctoꝛitate: vbi ponūtur exēpla sctoꝝ. Jobis imitāda. ibi aūt inuenim⁹ ꝛ deū ꝛ angelū ꝛ hoiem scrm̄ pluries iurasse. p memetipm iurauī dicit dñs Gen. xxij. Et em̄ dicit apls ad Heb. vj. Hoies p maioꝛes sui iurāt. Deꝰ aūt q: supioꝛe nō hz p semetipm iurauit. ꝛ in ps. Jurauit dñs ꝛ nō penitebit eū ꝛc. Jurare aūt dei est a seipo nullaten⁹ ꝺordinata cōuellere: penitere ꝺo eadē ꝺordinata cū voluerit immutare. xxij. q. iiij. incōmutabilis. Ipe etiā deus incarnat⁹ in euāgelio legit iurasse cū videlz dicebat. Amē dico vob. qđ ipsemet exponēs subdit Luc. iiij. Jn ꝺritate dico vobis ꝙ multi leꝓfi erāt in isrl̄ ꝛc. q̄ locutio est iuratoria ꝓ ſm Jnno. ex ꝺ de iureiurā. c. ꝛ si ꝛps. Posset tm̄ dici ꝙ talis locutio sit porius q̄dā firma asseueratio veritatis ꝙ iuramētū. sicut cū q̄s diceret. Certe sic se hz istꝺ. ꝛ talis exꝓsitio magis est pdicanda. Jurauit etiā angelꝰ bonꝰ ꝓ viuente in secula seculoꝝ. q̄ rēpus nō esset ampliꝰ. vt habeť Apoc. x. Multi etiā sancti in nouo ꝛ veteri testamento inueniunť iurasse: vt apls Paulus cū dicebat. q̄tidie moꝛioꝛ ꝓ gloꝛiam vestrā fratres. que locutio fuit iuratoria: vt dicit Aug. xxij. q. j. nō est. ꝛ ad Rom. j. Testis est mihi deꝰ. ꝛ in pluribꝰ alijs locis fuarū epl'aꝝ. ſz ꝛ abraā: isaac iacob: ꝛ ioseph scissimos viros inuenim⁹ iurasse. vt ptz in Gen. Vez vt dicit. b. Tho. ij. ij. q. lxxxix. nihil ꝓhibet aliq̄d ſm se esse bonū: qđ tm̄ cedit in malū vrētis eo: q: s. nō vtiť ꝓueniēter: sicut sumere eucharistiā est in se bonum: ꝛ tm̄ q̄ indigne sumit iudicium sibi māducat ꝛ bibit: vt ꝺz. j. Coꝛ. xj. Sic ꝛ iuramentū q̄uis in se sit bonū si q̄s vtaf falso vel in re illicita aut indiscrete ꝛ leuiter cediꝰ in malū ei⁹. Juramētū igiť etsi sit bonum: nō tm̄ est cōnumerādū inter illa bona q̄ ꝑ se sunt appetēda: vt sunt actꝰ dilectiōis. obediētie: ꝛ hūilitatis: oroniꝰ ꝛ hmōi. nec tm̄ cōnumerādū inter illa q̄ de ſe sunt mala vt blasphemia: homicidiū ꝛ hmōi. ſz inter bona licita q̄ tm̄ ꝑ se nō sunt appetēda vt ꝓma: ſz i necessitate exercenda. Tho. vbi. s. ꝛ Bon. in. iij. etsi inter bona necessaria q̄ scz sunt oꝛdinata ad subueniēdū aliqui de

Ad iuramētum sit licitū.

Angelꝰ iurauit ꝛ sancti similr̄.

Etsi sit bonū nō tm̄ nisi in necessitate exercēdum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fectui: sicut medicina q̄ nō ꝑpt se q̄rit: sz ꝓpter necessitatē ad subueniēdū videlz hūane infirmitati: ⁊ quātū ad ꝫ iuuat si q̄s vtit ea ⁊ nō alr: sic ⁊ iuramēto vtēdū est in necessitate. Et ītō dr. Ecc. xxiij. iuratiōi nō assuescat os tuū. multi eīm sunt casus in illa. Nō aūt dns ꝓhibuit iurare oīno vt Mat. v. intelligit ꝓhibuisse nō q: ex se malū sit iuramētū vt furtū: adulteriū. ⁊ hmōi. sz ex causa. ne. s. ex frequēti vsu iuratione ꝺtingat ꝑiurīū. vt dicit Hiero. ex de iureiur. c. ītr ꝓps. Prohibuit g̃ vt. s. q̄s non iuret ex se delectabiliter sed coactus necessitate vt ponit Aug. xxij. q. j. cita ergo.

§. III. Quātū ad secundū

cū dr. Vīr dns. ponit modus cōgruus locutiōis. vt. s. ne iurek ꝑ idola vel ꝑ creaturas in eas vt deū veneradō: sz cū ꝑ eas periurat ad deū se referendo: nec ꝑ eū iurek mō oppobrioso vt ribaldi. Et de his dicendū in. c. sequenti.

¶ De iuramēto ꝑ modū ꝓdicationis. Caplm. iiij.

Jurare per mēbra dei.

E iuramento per mēbra dei vel ꝑ creaturas: vl ꝑ falsos deos. Quātū ad primū nota q̄ cū q̄s iurat ꝑ mēbra dei vel sctōr: aut iurat ꝑ mēbra inhonesta: vt ꝑ culū dei vel ꝑ mēbra pudenda virginis marie aut sctōr ⁊ est mortale: q: sonat blasphemiā ⁊ notabilē irreuerētiam: ⁊ sic intelligit. c. si q̄s ꝑ capillū. xxij. q. j. Aut iurat ꝑ mēbra honesta: vt ꝑ corpus. ꝑ sanguinē. ꝑ caput dei ⁊ hmōi. ⁊ tūc de se ex modo iurādi nō est ꝓhibitū: sed esse posset ex contēptu vel irreuerētia hoc agerer. Quārum ad sctōm iurare ꝑ creaturas: vt sz ꝑ fidē. euāgelia. crucē. co: ꝑ suū. celū ⁊ hmōi. non est de se illicitū: sicut nec etiā iurare ꝑ creatorē. Nō aūt ꝓhibuit dns Matth. v. dicens. Nolite iurare ꝑ celū nec ꝑ terram ⁊c. duplex fuit causa huius ꝓhibitionis. ne videlz ad creaturā trāsferret honor ificētia creatoris. cū sz crederēt aliqō numē deitatis esse in creaturis ꝑ quas iurarent vt gētiles faciebāt idolatrie dediti ad quā erāt ꝓni iudei: vl ne creaturas ꝓptibiles iudicādo ꝑ eas iurādo ꝓmissa philosophi ducerent acti nō tenerent. Et vtrāq causam huius ponit Hilarius. xxij. q. j. Ex ꝓmissis. ⁊ sic intelligēdum est illud. c. Clerici ꝑ creaturas iurātē si ꝓstiterit in vitio excōicandū xxij. q. j. clericū. videlz cū in hōnore latrie exhiberet creature. vt dicit Tho. Vñ ⁊ scūs Joseph iurauit ꝑ creaturas cū dixit fratrib⁹. per salutē pharaonis nō exibitis hinc ⁊c. Genē. xlij. Nō ꝑt intelligi dictū execrationē sic. Si non faciā ita dixi deus nō saluēt pharaonē. vel ꝑt intelligi iuratū esse ꝑ contestationē. sic. sicut est verū deū dare vel cōseruare salutē seu statū tpalē pharaonis ad exercēdā iusticiā cū ab eo sit oīs potestas. ita est verū q̄ dicit bea. Tho. vbi. ū. ⁊. xxij. q. j. ex ꝓmissis. Quantū ad tertiū. s. iurando ꝑ falsos deos hoc est simplr ꝓhibitū: q: ad idolatriam pertinet. Vñ dr. Exod. xxiij. Per nomē externo: nō deor: nō iurabitis. tenek tn talis seruare q̄ licitus iurauit ꝑ falsos deos: vt habek. xxij. q. j. monet. q: de iure naturali est seruare fidelitatē in ꝓmissis. als adderet pctm pctō: sz q̄ commisit in iurādo ꝑ falsos deos. ſm Ray. ⁊ Tho. Licitum tn est vti iuramento alterius q̄ iurauit ꝑ falsos deos: seu recipere iuramenta eius qui ex se paratus est iurare ꝑ hmōi. Vñ ⁊ Jacob vsus est iuramento laban qui iurauit per deū sor thoth. i. idolum. Et machabei cū fecerunt pacem cum romanis vsi sunt iuramento ipso: rū. quod videtur fuisse per ídola q̄ colebant. vt habek. xxij. q. j. monet. ⁊. §. seq. sed non licet inducere eū ad hoc ſm Tho. Inno. ⁊ Host.

Jurare per creaturas.

Nota q̄ dicit Alexander guiberteus in aut. alea rū vsus. C. de relligio. et sump. q̄ blasphemaro: es commit̃tunt crimen lesemaiestatis. Jurādo ꝑ falsos deos.

§. I. De rebus que concur

rere debēt in iuramēto ad ꝺ vt licite fiat ⁊ de causa institutionis ei⁹. dicit Hiero. sup illo verbo Hiere. iiij. iurabis. ⁊c. Ad hoc autem rendū q̄ iusiurandū hos habeat comitē. ꝓbitatē iudiciū ⁊ iusticiā. Si ista defuerint nequaq̄ iuramētū: sed periurīū erit. Primū q̄ req̃rit et ꝓncipale est ꝓbitas ⁊ magis in cor: de q̄ ore. ꝺ est q̄ iuret q̄s ſm q̄ dictat sibi cor seu ꝓscia. Nā si iuraret q̄ verū realiter esset cui⁹ tn ꝺrium crederet: ꝑiurus eēt formaliter. Sz iurando mēdaciose ꝑiurus eēt formaliter ⁊ materialr ſm Boñ. in. iij. ⁊ vtrūq; mortale. Jn q̄ incidit petr⁹ apls cū iurauit se ꝛm nō cognoscere vt hr Mat. xxvj. Et ꝓpter ꝓbitatē q̄ ds eē in iuramēto adduntq̄ ſi alia. Nā ideo iudiciū sc̄z discretiōis ⁊ mature cōsiderationis: vt bene ꝑpendat esse verū q̄ iurat. Justicia requirit in iurādo licita ne illicitū iurādo: cuius ꝺriū opz euz facere si reperiat falsuz diriſſe. Ubi nota ſm Tho. ii. ii. q. lxxvij. ar. j. q̄ iuramētū est institutum ad cōfirmationē seu certificationē v̄itatis ei⁹ q̄ ds. Cōfirmatio aūt ⁊ certificatio alicui⁹ rei ſcibilis fit ꝑ rationē q̄ ꝑcedit ex aliqbus naturaliter notis q̄ sunt infallibiliter vera. sed facta particularia hoīm nō ꝑnt ꝑ rōnē ꝺfirmari: sed solū q̄ dicitur de his ꝺfirmari ꝑ testes. Humanū aūt testimoniū ꝑcise nō est sufficies ad hmōi cōfirmandū. Primo ꝓpter defectū hūane ꝓuidentie: qui labunt in mendaciū. iuxta illud ꝑ. Eccl. cap. nō est mendaciū. Sc̄do ꝓpter defectū humane cognoscibilitatis: q: hoies nō possūt cognoscere futura nec absentia: nec cordiū occulta. iuxta illud. ij. Parali. vj. Tu solus nosti cor. da filio⁹ hominū. ⁊ de his tn hoies loquunt: ⁊ expedit eos humanis vt aliqua certitudo de his habeat. Et ideo necessariū fuit recurrere ad diuinū testimoniū ꝑ iuramētū inuocādo in testē deū q̄ mēsi nō pōt: sed hz in se veritatē infallibilē: ꝺ primū defectū. Nil eū latet: sed hz oīm cognitionē vt ꝺm. ꝺ sc̄ōm defectus. Acetiā est de⁹ vnitatis ⁊ pacis amās summe charitatē. ⁊ ꝺ ꝺ aliū. i. tertiū defectū cōem hoīm. s. dissensiōis ⁊ litigiositatis q̄ etiam tollit ꝑ iuramētū. ſm illud ad Heb. vj. Omnis cōtrouersie finis est iuramētū. Manifestat aūt de⁹ inuocatus in testē in iuramento an illud sit verū q̄ ꝓfitū est. vel reuelādo ꝑ interną inſpirationē inſpirādo. s. mēti iudicis ⁊ ꝓtis aduerse vt credāt iuramēto: vel ꝑ facti denunciationem dū ꝓducit in publicū q̄ erāt occulta. vel ꝑ penā mentētis dū puniēdo mēdacē manifestat mēdaciū: q̄ q̄dē etſi aliq̄n non facit in ꝓsenti. in futuro iudicio ꝑ certo faciet manifestādo. iuxta illud. Illuminabit abscōdita tenebrarū ⁊ manifestabit cōsilia cordiū. s. Cor. iiij. Illud ſiquidē testimoniū nulli deficiet: vel ꝓ eo vel ꝺ eū. Sc̄ōm q̄d exigit est iudiciū sc̄z discretionis: vt. s. bene examinet ⁊ discernat q̄d iurat ⁊ ſi est ſufficies ⁊ vrgens causa. Sicut em irreuerentiā faceret ꝓncipi q̄ vellet eum inducere in testimoniū alicui⁹ friuole rei. ita ⁊ q̄ iurat ex leui causa. etſi verū dicat. in hoc igit ꝺz eē iudiciū discretiōis vt videat ſi est necessariū iurare. puta q: est aliq̄d quod ꝺ: necessariū vel multū vtile ad credēdū: q̄d tn nō credit nisi iurek. ⁊ sic intelligit q̄d dixit rps Matth. v. Sit sermo vester est est. nō nō. q̄d amplius est: a malo est. i. siue affirmādo siue negādo aliq̄d loquimini simplr. ita tn vt sicut habetis in corde. ita ꝓferatis ⁊ ore. ⁊ nō sit est. i. in cor: de ⁊ nō in ore. vel ecōuerso: q: ꝺ ꝓtineret ad mēdaciū. Nō aūt amplius dicitis ꝺ sim plicē sermonē. pura cū opz iurare a malo est. i. peccatū ꝺ ex incredulitate audientiū: cū sc̄z nolūt credere dicēs est vtile. ⁊ habek. xxij. q. j. ita ergo. Vñ ⁊ Josue cū semoubꝰ israel: q: fuerūt nimis celeres ad iurādū in ꝓmittēdo. s. inunitatē ⁊ societatē gabaonitis q̄n venerūt ad eos simulātes se in remoto multū habitare a terra ꝓmissionis. nec habuerūt sufficiēs iudiciū discretiōis in examinādo negocio decepti sunt ⁊ indiscrete iurauerūt: tn ob reuerētia iuramenti noluerūt ꝺuenire. nec in hoc fecerūt ꝺ ꝓceptū dñi: q̄ ꝓceperat illas nationes oēs deleri: q: intelligebat illud tale ꝓceptū nō simplr sed in casu in quo ille gētes ꝑmanerēt incorrigibiles: gabaonite aūt submiserūt se correctioni. ſm Boñ. in. iij. sen. Et nihilominus Josue tradidit illos seruituti cuidā. Seruiꝰ aūt equiparat mortī ſm iura. Et ſic aliquo modo occidit eos ⁊ vtilius. Hec Amb. xxij. q. iij. innocēs. Vel pōt dici q̄ familiari consilio spūscti seruauerūt ad q̄d obligati nō erāt. Nō io cū erat ꝓpter reuerētia iuramenti ostendēdam. Hinc habes Josue. ix. Vñ

Jurāmēti est institutum

Urgens causa iuramēti ꝓcedat.

Jurāmentum Josue gabaonit.

Veritas ꝺz iuramēto cōcurrere.

autē quis

Jurare ex leuita tē ꝓcām

autē quis sine iudicio discretionis iurat. i. ex q̄dā leuitate sine aliq̄ cā ⁊ necessitate vel vtilitate vtiq; peccat: etiā dicēdo veritatē: q: irreuerētia deo facit. nō tn mortale ſi dicit veritatē vel q̄ credit verū: nisi ꝺ faceret in ꝓptum dei: ad quē aliq̄n ꝺducit frequēs vsus alicui⁹ mali. Sicut ſi illud de q̄ dubitat esse verū iuraret ꝑ vero ex q̄dam leuitate: ⁊ ꝓcipue in iudicio vl in casu vñ sequit dānū alteri⁹. Debet em in hmōi nō leuiter vel ꝓcipitāter duci: sz mature ⁊ bñ ꝓuisus ⁊ ꝓmeditat⁹. ⁊ ſm q̄ recolit ſic iurare cū expedit sc̄z certe vbi est cert⁹. ⁊ dubie vbi ē dubi⁹. Unde dicit Guil. ⁊ Host. ⁊ Ber. q̄ mulier adultera q̄uis ꝓfessa sit de adulterio sacerdoti nō tn pōt nec dz iurare marito sup ꝺ suspicati vel querēnti ne hoc pctm in se nō hr̃e: q: q̄uis credere pie possit pctm sibi remissum ꝑ confessionē: nō tn de hoc certa esse pōt q̄ sit sibi dimissum. vt ex de purga. ca. c. accepimus. ⁊ sic de aliis reb⁹ dubijs. Tertiū q̄ exigit in iuramēto ē iusticia: q̄ habet locū in iuramēto ꝓmissorio. vt sz cū q̄s ꝓmittit se aliq̄ facturū ꝓmittat iustum est et licitum. Nam si ꝓmittit iniustū ⁊ illicitū q̄d vtiq; peccat: ⁊ ſi illud illicitus q̄ ꝓmittit ⁊ iurat facere est de se mortale: vt cū iurat occidere: adulterā non relinquere ⁊c. hmōi. peccat mortaliter ex intēdat illud facere siue nō: sed inducere timorē vel vitare malū sibi intēratū: q: tenek ꝺrium facere. nō iurauit: als iterū peccaret mortaliter. s. illud malū adimplendo: ⁊ sic deest ꝓbitas in ipso iuramento de necessitate: q: sine mortali alio pctō ⁊ grauiori nō pōt illud seruare: semp aūt cū deest veritas iuramēto ⁊ scīēter est mortale: q: ꝓprie ⁊ ꝑfecte tūc est periurīū: vt pater ex diffinitiōe ei⁹. Unde herodes q̄ iurauit puelle saltanti dare q̄d peteret: male intendit discrete iurare ⁊ peius implenit: caput Jo. bap. dādo illi puelle ꝓmo postulāti. vt habet Mar. vj. Si em intēdebat simplr dare q̄d postularet etiā malū vt mortem iohānis peccauit mortaliter nec tenebat implere. Si hoc non intēdebat: sz de tpa⁹ q̄ postulasset licitis sic nō peccauit saltē mortaliter in iurando: nec ad illud obligabat ex vi iuramtīe q̄d nō intēdebat ⁊ de hoc habes. xxij. q. iij. c. vnus ſ. ⁊. c. est etiā. Unde et dauid etſi iurasset occidere Nabal ꝓpter ꝓtumelias ꝺbo illatas nūcijs suis: ad intercessionē tn ꝓrudentissime mulieris abigail vroris dicti Nabal mutauit ꝓpositum: nec sibi ꝓscientiā fecit q̄ illicitum iuramentū nō seruasset. vt hr. s. Reg. xxv. ⁊ hr. xxij. q. iij. iurauit. Si aūr q̄d iurat est illicitū est veniale de se: vt bibere ter vel q̄ter: cū hoc bibere sit sibi nimis: vel aliq̄d indifferēs: vel ire ad villā sui solacio: vel aliq̄d licitū in se vel vtile alicui: nulli⁹ tn importātie vl parui⁹ime: vt verbi gratia filiū vel accusare ꝑ leui defectu: dare alicui aliq̄d puū pomū ⁊ hmōi. Si nō seruet tale iuramētū q̄uis tūc intenderit seruare: non tn videt esse mortale. Et rario huius est: q: nō deest veritas de necessitate: nō em requirit ꝺrium facere ei⁹ q̄d iurauit de necessitate salutis: q: ſi seruet extra faciēdo illud q̄d iurauit illicitū: vt bibendo aliquātulū plus q̄ ꝺ debeat: peccabit veniali⁹ ſm Guil. Venialia aūt nō tollit̃ de necessitate salutis vitare. Et cū melius vel min⁹ male faciat in nō seruādo illud tale: g̃ nō plus q̄ veniali⁹ peccabit ex ipso actu in se. Si ꝓmittit iurādo q̄d licitū: ⁊ alicui⁹ importātie: vt dare alicui pecuniā ꝺbitam ex ꝺcu: aut ꝓ modū doni aut elemosyne: ⁊ in certo termino: vel se intraturū religionē: iturū ad aliquā pegrinationē ⁊ hmōi. Aut intēdit nō facere: ⁊ tunc peccat mortaliter: q: iurauit ꝓ veritatē ei⁹ q̄d erat in mēte. vñ ibi mendaciū. ⁊ tn tenek iplere si pōt saltē in foro iudiciali: sed in foro ꝑscientie ſm quosdā nō tenek. ſm Ro alios tenek ⁊ obligat etiaz in foro ꝑscie. Boñ. in. iij. sentē. ponit vtrāq; opi. ⁊ neutraz reꝓbat. sc̄a tn tutior ⁊ ꝑsuldenda. Aut intendit facere: ⁊ ſi nullo modo pōt illud implere ꝓpter diuersos casus ꝓtingentes non tenek nisi ad illud q̄d pōt: puta ſi iurauit dare decem ⁊ nō pōt nisi q̄tuor: q: plus nō hz ad illa q̄nq; tenek. Si iurauit in certo termino ⁊ in illo nō pōt: sed in futurū: tunc ꝓtinus postea poterit tenek. Si aūt pōt seruare: sed cum multa sui incōmoditate nō pōt ꝺuenire ꝓpria aucre

nisi ille cui ꝓmisit relaret vl ꝺilationē det ſi ad ipm spectet ꝓcise ꝓmissio: seu ei⁹ relaxari ⁊ absolui pōt a supioze q̄n iuramentū etſi de re licita tn ꝓ metū ⁊ dolū fuisset extū. Sed cui⁹ misit poterat: postea supueniat inopinatus casus: puta iurauī alicui restituere gladiū suū cū repetierit: ⁊ in furia ipse repetit nō debeo reddere ne abutat⁹ eo: nec in hoc sum periurus: q: cū ꝓmisi nō cogitabā de furia q̄ supuenit. de q̄ ſi cogitassem nō ꝓmisissem. Simili⁹ cū q̄s cuz ꝓmittit est diues postea efficit paup ⁊ ꝓpter q̄s ad illud nō simplr sz cū multa incōmoditate poterit petere a superiori. s. ꝑpo vel papa ſm materiā relaxationē vel absolutio vel cōmutationē de quo vide. j. in. c. vj. in co⁹. ⁊. §. cum seq. Si ꝺo aliq̄d iurauit sub cōditiōe nō extāte illa ꝺditione qua expresse nō vel intēdit nō tenek quoad deū. Quedaz ex se subintelligūtur ſm Host. etſi de eis in ꝓmissione nō cogitet seu intēdat: vt ſi iuro restituere tibi pecuniā ad certū tps subintelligit si mutuaueris: als nō teneor. Item si iuro tibi dare dotē subintelligit si nuptie sint secute: als nō teneor. Item si iuro soluere tibi ad certū tps intelligitur nisi ſuder⁹ patiar ꝺriū ⁊ iuridice: vt in sequestris. Item si iuro alicui⁹ regi vel epo depositū aut dignitate non teneor obedire. Item si iurat ꝑlatus alicui⁹ ecclie aliq̄d se facturuz vel daturū vt ꝑlatus ꝑlatus ꝑlatura nō tenek: ⁊ sic si iurauit restituere pecuniā mutuatā vt ꝑlatus: nā ꝓpriaꝑlatura nō tenet. Si tn pecuniaverla est in vtilitatē eccle. cv. q. vj. auditorio. alius successor tenebit quoad mutuatā pecuniā. Idē videt q̄ad rōnabiles ꝓmissiones. Si aūr ꝓmittit vel mutuo accipit vt ꝑuata ꝑsona: tenebit ipse etiā ꝑuatus ꝑlatura. Item cū q̄s iurat stare mādatis alicui⁹ ꝑ offensa facta sibi vel alijs intelligit nisi mādauerit iniustū: imoderatū vel impossibile: ⁊ hmōi. Item Ray. addit etiā q̄ in hmōi cū ꝺ iuramētū vult q̄s venire dz ꝺ facere aucte ecclesie. i. supioris: vt epivel pape. Jn q̄busdā tn ex ꝺictis supstitionibus videt. Item cū iuro tibi reddere bladū vel vinū intelligit ex ꝺ bonitatis. Item cū iurat pr̃ vel mr̃ vel aliq̄s dare alicui filiā vel aliā ꝑsanguineā in vroē intelligit q̄ bona fide laboraberit q̄ habeat eā: ⁊ ad plus nō tenek. De hmōi iuramētis ꝓmissoriis habes multa. j. c. vj. in co⁹ po⁹.

Jurāmēti ꝓbitas ꝺbet esse ꝓpria.

Jurās licitum ꝺ uersimo ꝺ tenek

§. II. Excludunt autē a iu-

ramēto ꝓcipue tria gña ꝑsonaꝝ ſm Tho. ii. ii. q. lxxix. sz diuersimode. Et ꝓmi sunt pueri. i. ante. xiij. annū. Hi enim nō admittunt ad iuramētū. i. nō cogūtur in iudicio. xxij. q. v. pueri. Et hoc ꝺ: q: ꝑsumit̃ a iure q̄ defit in eis iudicium discretiōis plenū q̄d requirit in iuramēto. vñ ꝛ̄ ꝓpter hoc etiā statutū est q̄ nō accedāt hoies ad iuramentū. s. solēniter faciēdū nisi ieiuni. xxij. q. v. honestū. Et hoc vt magis solūtū habeāt meli⁹ iudiciū discretionis. Uerū ſi iurāt hntes vsum rōnis siue in iudicio siue extra iudiciū in cōi sermone: ita peccāt mortaliter vel veniali⁹ ſm q̄litatē ꝑiurij: sicut ⁊ cēteri. de delic. pu. c. ſ. Secūdi sunt ꝑiuri q̄d ītelligo de ꝑiuris cōuictis in iudicio de ꝑiurio. Hi aūt repellunt in iudicio ⁊ ꝺctibus vt infames: nisi ꝑ eū q̄ pōt fuerit abolita macula infamie: ⁊ ꝺ q: ꝑsumit̃ q̄ defit in eis veritas locutionis q̄ maxime req̃rit in iuramēto. De ꝑiuris notoꝝ ex facto mihi dubiū est ſi repellant in iudicio: cū innumeri sint tales in quotidianis locutionib⁹ cōibus in emēdo vel vendendo: ⁊ hmōi. Dicit em. xxij. q. v decreuit. q̄ nō debēt fieri iuramēta sup ea sacra euāgelia in quadragesima: in aduētu vsq; in octauā epiphanie: in ieiunijs qtuoꝛ tēporuꝝ: ⁊ rogationū: ⁊ dnicis diebꝰ: nisi de ꝛcordia ꝓpacificatione. Et dicit ibi glo. q̄ his diebꝰ cause exerceri nō debēt. ⁊ subdit q̄ huic. c. decreuit. ⁊. c. ꝓcedēti. vbi ꝺ: q̄ a ieiunijs fiat iuramētū: obuiat ꝑsuetudo ꝑscripta. ⁊ sic videnť abrogata. Et rij sunt sacerdotes ⁊ ꝓlati: hi excludunť a iuramēto: nō q: nō possint iurare: imo in q̄busdā casib⁹ debēt iurare. Sed q: sine vrgente causa ⁊ magna non ꝺz exigi iuramentū ab eis in iudicialibus ⁊ ꝺctibus sicut a laicis. ij. q. iij. si quis ꝓsbyter. Nec ipsi de facili debent iurare extra necessitatē

Qui nō debēt iurare. vide ꝺ hac materia angel. in rac. mas lesi. i tit. de testi. ⁊ bar. ff. de test.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt faciūt laici. Et hoc quia p̄sumitur ꝙ in eis sit respectu status ꝓfecti iusticia cōuersationis ō nec mendacia simplr dicīt: nec illicitum p̄mittit. Propterea enim exigit ab hoie iuramentū: qz dubitat ne simplr loquēdo diceret mēdaciū vel nō seruaret p̄missum. Ipſi em̄ debent magis cauere a iuramēto nō necessario: vt exēplo doceant alios nomē dñi reuereri nō in vanū assumi. Ponit aūt Ray. vij. casus in

Casus vbi sacerdotes debēt iurare.

quibus debent sacerdotes ⁊ p̄lati iurare. Primus ne defectu ꝓbationū quis ledat vel rē suā amittat: tūc em̄ p̄nt ⁊ debent iurare: vbi tn̄ nō sit cā sanguinis. Scōs ꝑ fide: vt cū quis abiurat hereſim p̄mittēs se nō ampli⁹ relapsurū: vel etiā sciſma. de ꝓſe. dist. ij. ego berengari⁹. ⁊. j. q. vij. quotiens. Tertius ꝑ obediētia ꝑnt iurant epi ⁊ abbates romano pōtifici. ex de elec. c. ſignificasti. Quartus ꝑ pace. xxij. q. j. omne. Quint⁹ ꝑ indēnitate ecclie. xxiij. di. de fira cusane. sed hic casus pōt reduci ad p̄mū. Sextus cū absoluitur q̄s ab excōicatione. Septimus cū infamatus dz se purgare deficientibus scz ꝓbationib⁹. ij. q. v. si q̄s ꝓpter. Addūtur ⁊ alij duo casus in sexto. Primus cum facientes litigat: siue in causa tpali siue alia: dz iurare de calūnia. Secūdus scz est: qz dz iurare de veritate dicenda. ex de iura. calū. c. ſi de calūnia. li. vj. Ō aūt clerici ⁊ religiosi hodie iurent in cōmuni sermone ꝓ leui causa sicut laici non excusat consuetudo que verius dicēda est corruptela ⁊ augmentum peccatum nō minuit. xxiij. q. j. ſciſma. ⁊ grauiꝰ peccāt ipſi ꝙ laici. tum quia scandalizant suo exemplo. tum quia eis specialiter ꝓhibetur per ius canonicum.

De formis iuramentorum. Capūm. v.

Quali iurabāt in veteri lege.

Ē forma seu mō iurādi cōi dicīt Rayne. ꝙ aliter in veteri lege: aliter in eccl̄ia p̄mitiua: aliter hodie iurat. Nā in veteri testō iurabāt in ista forma. Viuit dñs ⁊ viuit aia tua. iiij. Reg. iiij. ⁊. xxij. q. j. Et iurabūt in noīe meo viuit dñs. Hiere. iiij. ⁊c. qō iuramētū est p̄ simplicē attestationē: ⁊ ſt sensus. Ita ꝺ est verū sicut est verū ꝙ deꝰ viuit ⁊ aia tua viuit vel iurabāt ꝑ istū aliū modū. Hoc faciat mihi deꝰ. hec addat. j. Reg. xiij. ⁊. c. xv. ⁊ est ꝑ execrationē ꝺ iuramētū sub hoc sensu. Si non fecero ꝺ: faciat mihi hec mala ⁊ illa. In

Quales iurabāt in ꝓmitiua eccl̄ia.

ꝓmitiua eccl̄ia iurabantur. Testis est mihi deꝰ. Ro. j. Testis est mihi ꝓscia mea. Ro. ix. vel cōra deo loquor: ⁊ hmōi. Hodie iurāt multis modis: vt ꝑ deū: ꝑ scta dei euāgelia: ꝑ fidē: ꝑ corꝑ vel sanguinē xpi: ꝑ crucē sanctā: ꝑ altare: ⁊ cetera dicta: ꝑ aliquē scm̄ vel sanctā: ꝑ alios reliquas. Et ꝺ quātū ad iuramētū qō fit ꝙ simplicē attestationē. Nā quātū ad iuramētū qō fit ꝑ execrationē iurāt. Sic adiuuet me deus. j. qō istud est verū: vel si nō est sic ſicut dico. vel si nō faciā ꝺ qō dico ꝙ veniat mihi tale vel tale malū: aut deꝰ non misereat mei: aut diabolus ferat aiam meā ⁊ hmōi. Et vt dō: ex de iureiu. c. ⁊ si ꝓs. Modica vel nulla est differētia ex nō iurādi quātū ad ꝓcm̄ si male iurek. ⁊ quātū ad vim obligādi. Ita em̄ q̄s obligat ꝑ vnū modū sicut ꝑ aliū si licitus iuret sm̄ Ray. Et q̄n q̄s iuramētum parti defert iurandū est sm̄ ꝙ placet ambaꝰ partib⁹. ff. de iureiurā. l. iij. In iuramētis q̄ in iure ꝓcipiunt: vt est iuramētū testis: ⁊ iuramētum calūnie. semp est iurādū sup scta dei euāgelia. vt in. c. ſi. de iura. calū. Et idē in oibus aliis iuramētis que a iure vel a iudice vel a partib⁹ ex necessitate deferūtur. Idem est si ꝓmisit aliquid iurare. Hoſti. ⁊ Bern̄.

§. I. De forma iuramenti

Juramētū imperatoris

qō facit imperator pape. hoc habek in de. romani. de iureiurā. vbi dō: in textu ⁊ glo. Ō facit duo iuramēta fidelitatis impator: romane eccl̄ie. Unū tpe sue appꝛobatōis: aliō tpe sue cꝛonationis. ⁊ forma ꝓmi hꝛ in decre. dist. xiij. c. ti. bi. Tibi dño Jo. pape: ego rex Otho ꝓmittere ⁊ iurare facio ꝑ patrē filiū ⁊ sp̄m̄scm̄. ⁊ ꝑ hoc lignū viuifice crucis. et ꝑ has reliquias scōꝝ. ꝙ si ꝓmittēte dño romā venero: sanctā romanā eccl̄iā ⁊ te rectorem eius exaltabo sm̄ meum posse. nunc̄ vitā aut mēbra nec̄ ip̄m honorem quē habeo mea voluntate aut meo cōsensu aut meo cōsilio perdes aut mea exhortatione. Et in romana ciuitate nulluꝫ placitum aut ordinationē faciā de oibus que ad te aut ad romanos ꝓtinēt sine tuo cōsilio. Et q̄cq̄d de terra scī petri ad nostraz ꝓtātem venerit tibi reddā. Luicūc̄ regnū italicū cōmisero: iurare faciā vt adiuto: tuꝰ sit ad defendendū terraz scī petri sm̄ suū posse. Hec ex ꝓstitu. Otho. vbi dicit glo. ꝙ q̄ hꝫ feudū ab ecclesia nō tm̄ eccl̄ie: sed etiā ꝑlato eccl̄ie ꝑstare dz iuramentū. Et dicit facio iurare tex. Idmōi potentes in aiabus illoꝝ ꝑ q̄bus iurāt. Un̄ ipſi icurrerēt ꝓiuriū si illud nō seruarek qō ꝓmittit. Aliud iuramētū facit in. ꝑato: recōnationis: ⁊ forma illa ponit in de. illa. Romani. ⁊ est talis. Ego rex romanoꝝ dño annuēte futuꝰ iperator: ꝓmitto spōdeo ⁊ polliceor: ⁊c. ꝙ iuro corā deo ⁊ bto petro me de cetero ꝓtectorē ꝑ curatorē ⁊ defensorez fore summi pōti. ⁊ huiꝰ scte romane. ec. ⁊ in oibus necessitatib⁹ vtilitatibus suis: custodiēdo ⁊ ꝓseruādo possessiones: honores: ⁊ iura quātū diuino fultus adiutorio fuero ꝑ m scire ⁊ posse meū recta ⁊ pura fide: sic deꝰ me adiuuet ⁊ hec scta dei euāgelia. hec ibi glo. ibi futurꝰ. ꝺ est ꝺ Job. di. xciij. legimꝰ. Ubi dicit ꝙ sola electio ꝓncipū facit imperatorem. Videꝫ em̄ hic ꝙ etiā approbatio ab eccl̄ia ante cōronationē nō est imperatoꝝ. Item dicit glo. Jo. an. ꝙ Inno. in decre. c. venerabilem. de elec. dicit ꝙ si imperator non possit accipere cōronā in loco debito: nihilominꝰ auctem administrādi recipē pōt ab archiepo colonien̄. ad quē spectat: vel ex ipa electione hꝫ ea. ⁊ Hostiē dicit ꝙ vidit ꝑ ꝓncipes iudicari ⁊ teneri ꝙ rex romanoꝝ post electionē ꝑcōdē habeat oēm ptātem quā impator: ⁊ ꝙ vnctio nihil addit. Et facit qō notat Inno. xciij. di. c. legim⁹. Et qō plus est vidi formas quarūdaz litterarū de regiſtro Inno. iij. extractas referentes ꝙ incōcusta ꝓsuetudo imperij tenet facta certa rōni cōsona iure subnixa ꝑ patientiā sedis aplice tolerata. ⁊ ꝑ tolerantiam approbata ꝙ electis duob⁹ in discordia ver̄ administrat vt rex ⁊ oēm imperij iurisditionē exercet. Ō declarat ibi papa locū hꝫe donec ꝑ papā electio alterius fuerit approbata vel reprobata. Hec ibi. Itē gl. ibi dicit ꝙ multi disputant vtrū donatio facta per Cōstantinū imperatorē romane ecclesie in ꝑsona filueſtri (de qua di. xcvj. c. cōstātinus. ⁊ palea est) valuerit: ⁊ an successo: illam reuocare potuerit. Accursius tenuit ꝙ donatio nō valuerit. sed Jo. cōtra qui hoc notauit. di. lxiij. c. ego ludouicus. Sed ꝙ valuerit ⁊ sit irreuocabilis ostendit Hosti. in summa.

Juramētū ꝑtis cōronationis.

§. II. De forma iuramenti

Juramētū ꝓfessionis pape.

qō faciūt epi papē q̄ sunt exēpti hꝫ in. c. ego epus. ex eo. tiru. Nā nō exēpti epi iurāt suis archiepis. vt i. c. dilecti. de ma. ⁊ obe. Hodie tn̄ oēs recipientes dignitates a papa ꝓhi iurāt etiā abbates in bn̄dictiōe sicut epi in ꝓsecratiōe. Cōprehēdit aūt hoc iuramentū. vij. capla seu articulos. Primus est ꝙ iurat fidelitatē scō ꝑe. ⁊ ro. eccle. ⁊ pape tūc existēti ⁊ successoribus suis. Et intelligik sm̄ Inno. seruare fidelitatez. b. Pe. qn̄ seruat fidē ⁊ doctrinā quā seruabat. b. Pe. i. catholicā fidē. Seruat aūt fidelitatē romane eccl̄ie quā do tenet eā matrē ⁊ magistrā ꝓ ee oibus ꝓcellentē ⁊ dñam. In ea etiā intelligunk cardinales sm̄ Jo. an. cū ipſi cū papa constituūt eccl̄iam romanā. Intelligik etiam ibi papa. sed tamē sit mentio spāliis postea de papa: ⁊ sic iurās non astringik cuilibet in particulari: sz ipſi collegio. Sed in papa cū spāliter noīetur. Quinimo ponik spāliter nomen ꝓprium pape. Et in eo ꝙ iurat etiam successoribꝰ intelligik canonice intrantib⁹: ⁊ nō de aliis. ij. q. ij. alienatiōes. Nisi co. fi. Ista sunt verba capituli que sunt extracta ex regiſtro Greg. Ego epus. N. ab hac hora in antea fidelis ero sancto petro: sancteq̄ romane eccl̄ie. dñoq̄ meo pape. N. eiusq̄ successoribus canonice intrātibus. Non ero in cōsilio aut facto vt vitā perdat aut mēbroꝝ vel capiak mala captione vltra antiquā ⁊ solitam pensionez seu censum. vt in. c. tua nos. e. ti. Et hoc intelligē de clerico beneficiato. Nam alij clerici. ſ. nō beneficiati nō tenenk iurare eꝑ nisi ꝑ iditus fuero canonica ꝓpediōe. Legatū aplice sedis quē certū esse cognouero in eūdo ⁊ redeūdo honorifice tractabo ⁊ in suis necessitatibus adiuuabo. Aplos limina singulis annis visitabo: aut ꝑ me aut ꝑ certū nūciū: nisi eoꝝ absoluar licentia: sic me deus adiuuet ⁊ hec scta dei euangelia. hec ibi. Glo. ibi. Uitā pdar: hoc nō suffic̄it: immo vbicūc̄ senserit dñm periclitantē ad ꝓhibēdas insidias occurrere debet. xxij. q. v. c. de forma. q̄ hic min⁹ dicunk ibi supplent ⁊ cōuerto. Cōsilium nulli pandā. glo. Hoc intelligo de consilio honesto: qm̄ ꝓsilio mali tenek reuelare ei q̄ possit ꝓdesse ⁊ nō obesse. xxij. q. v. hvidek. Saluo meo honore. i. sm̄ ꝙ ptinet ad meū honorē: q: nō cū ꝓmissis. Glo. ſz in ꝓpria ꝑsona. Nā ꝑ alios pōt sm̄ Jo. an. tractabo. Glo. Si ꝓstiterit mihi ꝑ lras sue legatiōis. C. de māda. ꝓn. l. ſ. singulis annis. Glo. vel rarius iuxta chirographuꝫ suū. xciij. dist. c. iuxta. Et ꝺ intellige de epis ⁊ archiepis q̄ subsunt dño pape sine vllo medio. vt de maio. ⁊ ibe. c. dilecti. vbi dō ꝙ archiepi debēt esse ꝓtenti simili iuramēto: cū eis rāt sui suffraganei ⁊ nō plus exigere in iuramēto. Et dicit ibi glo. ꝙ inseri debet etiā de iuramēto ⁊ obediētia. vt in. c. antiqua. de ꝓbe. Papatū. i. ꝓncipatum tam in ſpūalibus ꝙ in tēporalibus sm̄ Inno. Regulas sanctoꝝ patruꝫ. i. canones summoꝝ pontificū ⁊ aliorꝫ sanctoꝝ patrū ꝑ eccl̄iam romanā approbatos. dist. xvij. ꝑ totū. sm̄ Inno. Et ex hoc dicit Nico. ficul. ꝙ eps nō seruans aut nō faciens seruare canones est periurus si hoc agit ex contēptu. Et est hereticus q̄n sez nō crederet papā hꝫe ptātem cōdendi canones vir. dist. c. nulli fas. Itē tenek eps ex iuramēto iuuare papā contra ꝓncipem suū. Vocatus ad sinodū. Si q̄ nō vocatus nō tenek etiā si vider alios ire sm̄ Jo. an. Et sufficit vna vocatio sm̄ Jo. an. Ad actū em̄ extraiudicialē sufficit vna rogatio regulariter. ex de hereti. si quis eps. Et sumik sinodus ꝑ concilio: ⁊ ecōuerso aliq̄n. ⁊ tenek ire ꝑsonalr nisi sit infirmus: ⁊ tūc tenek mittere legatū. vt dist. xvij. eps. Aplos limina. Ubi est papa ibi intelligunk limina aplos. ex ⁊ curia ro. etiā si nō sit roma. nō tn̄ debet sine cā papa transferre sedem de ciuitate romana. Et cū papa indiget portare vel mittere subsidiū debet sez eps: q: fidelitatis debitu ꝺ expostulat. Nico. ſi. Itē dicit Nico. ſi. ꝙ qn̄ cardinales ante creationē summi pontificis aliq̄ statuūt ⁊ ꝓmittūt per iuramentum illa seruare si cōtingat aliquē eoꝝ assumi ad summū pontificatū nō puto iuramēto astringi si illud iuramentum rendit in ꝓiudicium pontificalis dignitatis ar. c. ſicut. ex de iureiurando.

Limina aplos. sunt vbi est sūm̄ pōtifex.

§. III. De forma iuramēti

Juramētū curatoris epi.

qō faciūt ⁊ rectores ⁊ curati suis epis. dicit Hoſt. ꝙ sm̄ diuersitatē locoꝝ diuersa seruak. hec tn̄ videk cōgrua ⁊ ꝓbari. Jurabit ꝓmo ꝙ erit fidelis epo ⁊ obediens. eo. ti. nullus. Sub q̄ intellige ꝙ seruabit sententias eius ⁊ faciet seruari. Scdo ꝙ mādata scra ⁊ honesta implebit. de offi. archi. c. ſi. Tertio ꝙ nihil alienabit de bonis eccl̄ie sine eius licentia. xvij. q. iiij. in venditionib⁹. Quarto ꝙ noīe eccl̄ie vltra certā ſummā q̄ arbitrarie determinetur nō ꝓhibet mutuū. Quinto ꝙ eccl̄esiā nō relinquet: nec ad aliā se trāsferet sine sui licētia. ex de renun. c. admoneat. Sexto ꝙ iura eccl̄ie ꝑ posse petet ⁊ defendet: vtilia ei procurabit ⁊ nociua vitabit. ar. xvij. q. j. qui ꝑe. Septimo iurabit ꝙ nihil dedit vel dabit: nec aliqō pactū faciet: nec aliqō illicitū cōmittet ꝑ se vel ꝑ aliū ꝑ adipiscēda dignitate scia vel eccl̄ia. et de pac. c. j. Et ꝙ si hoc vitiū ad eū ꝙ enerit amnūciabit: et ad volūtatē eius remediabit ex illo vitio. Octauo ꝙ ordines suo tpe recipiet si ꝓmodū recipit. ex de eta. ⁊ qua. ordi. c. queris. Nono ꝙ in eccl̄ia ꝑsonali residebit ⁊ deseruiet in ordine suo, de clerici. nō resi. c. relatuꝫ. Decimo ꝙ nō soluet

Consiliū qō mihi aut ꝑ se aut ꝑ lras aut ꝑ nunciū manifestabit nulli pandā. Papatū romane eccl̄ie ⁊ regulas sctoꝝ patruꝫ adiuto: ero ad defendendū ⁊ retinēdū saluo honore meo ꝓ oēs hoies. Vocatus ad sinodū veniā nisi ipeditus fuero canonica ꝓpediōe. Legatū aplice sedis quē certū esse cognouero in eūdo ⁊ redeūdo honorifice tractabo ⁊ in suis necessitatibus adiuuabo. Aplos limina singulis annis visitabo: aut ꝑ me aut ꝑ certū nūciū: nisi eoꝝ absoluar licentia: sic me deus adiuuet ⁊ hec scta dei euangelia. hec ibi. Glo. ibi. Uitā pdar: hoc nō suffic̄it: immo vbicūc̄ senserit dñm periclitantē ad ꝓhibēdas insidias occurrere debet. xxij. q. v. c. de forma. q̄ hic min⁹ dicunk ibi supplent ⁊ cōuerto. Cōsilium nulli pandā. glo. Hoc intelligo de consilio honesto: qm̄ ꝓsilio mali tenek reuelare ei q̄ possit ꝓdesse ⁊ nō obesse. xxij. q. v. hvidek. Saluo meo honore. i. sm̄ ꝙ ptinet ad meū honorē: q: nō cū ꝓmissis. Glo. ſz in ꝓpria ꝑsona. Nā ꝑ alios pōt sm̄ Jo. an. tractabo. Glo. Si ꝓstiterit mihi ꝑ lras sue legatiōis. C. de māda. ꝓn. l. ſ. singulis annis. Glo. vel rarius iuxta chirographuꝫ suū. xciij. dist. c. iuxta. Et ꝺ intellige de epis ⁊ archiepis q̄ subsunt dño pape sine vllo medio. vt de maio. ⁊ ibe. c. dilecti. vbi dō ꝙ archiepi debēt esse ꝓtenti simili iuramēto: cū eis rāt sui suffraganei ⁊ nō plus exigere in iuramēto. Et dicit ibi glo. ꝙ inseri debet etiā de iuramēto ⁊ obediētia. vt in. c. antiqua. de ꝓbe. Papatū. i. ꝓncipatum tam in ſpūalibus ꝙ in tēporalibus sm̄ Inno. Regulas sanctoꝝ patruꝫ. i. canones summoꝝ pontificū ⁊ aliorꝫ sanctoꝝ patrū ꝑ eccl̄iam romanā approbatos. dist. xvij. ꝑ totū. sm̄ Inno. Et ex hoc dicit Nico. ficul. ꝙ eps nō seruans aut nō faciens seruare canones est periurus si hoc agit ex contēptu. Et est hereticus q̄n sez nō crederet papā hꝫe ptātem cōdendi canones vir. dist. c. nulli fas. Itē tenek eps ex iuramēto iuuare papā contra ꝓncipem suū. Vocatus ad sinodū. Si q̄ nō vocatus nō tenek etiā si vider alios ire sm̄ Jo. an. Et sufficit vna vocatio sm̄ Jo. an. Ad actū em̄ extraiudicialē sufficit vna rogatio regulariter. ex de hereti. si quis eps. Et sumik sinodus ꝑ concilio: ⁊ ecōuerso aliq̄n. ⁊ tenek ire ꝑsonalr nisi sit infirmus: ⁊ tūc tenek mittere legatū. vt dist. xvij. eps. Aplos limina. Ubi est papa ibi intelligunk limina aplos. ex ⁊ curia ro. etiā si nō sit roma. nō tn̄ debet sine cā papa transferre sedem de ciuitate romana. Et cū papa indiget portare vel mittere subsidiū debet sez eps: q: fidelitatis debitu ꝺ expostulat. Nico. ſi. Itē dicit Nico. ſi. ꝙ qn̄ cardinales ante creationē summi pontificis aliq̄ statuūt ⁊ ꝓmittūt per iuramentum illa seruare si cōtingat aliquē eoꝝ assumi ad summū pontificatū nō puto iuramēto astringi si illud iuramentum rendit in ꝓiudicium pontificalis dignitatis ar. c. ſicut. ex de iureiurando.

§. III. De forma iuramēti

Juramētū vasalli.

qō ꝑstat vasallus dño suo habek. xxij. q. v. de forma. vbi dō. Qui fidelitatē dño suo iurat: ista sex semp̄ in memoria dz hꝫe. Jncolume: tutū: honestū: vtile: facile: possibile. Jncolume ne. ſ. sit in dānū dño suo de corꝑe suo. Tutuꝫ ne sit ei in dānū de secreto suo vel de munitionibus ꝑ quas tutꝰ esse potest. Honestū ne sit ei in dānū de sua iusticia vel de aliis causis q̄ ad eius honestatem ptinere videntur. Utile ne sit ei in dānū de suis possessionibus. Facile ne id bonuz qō dns suus leuiter facere poterat faciat ei difficile. Possibile ne id qō possibile erat: reddat ei impossibile vt fidelis hec documēta caueat iustū ē. Sz qz nō sufficit abstinere a malo nisi fiat qō bonuz est: restat vt in eisdem ser sup. adiutis cōsilium ⁊ auxilium dño suo fidelis ꝓestet si beneficijs dignus vult videri ⁊ saluus esse de fidelitate quā iurauit. Dominꝰ quoq̄ fideli suo in his oibus vicem repēdere debet. oō si non fecerit meritō censebitur malefidus. hec ibi. Non ait dñs contra hec faciendo periurus: quia hoc ipse non iurat seruare sicut vasallus.

De iuramento promissorio. Capūm. vj.

Ē iuramēto promissorio multe occurrūt difficultates ⁊ dubia. ⁊i q̄ busdā casibus obligat ad obseruādū. ⁊ in quibusdā non. Et qn̄ obligat aliqn̄ pōt peti absolutio seu relaxatio: ⁊ fieri licite pōt hoc aliqn̄ non: ⁊ qn̄ potest licite peti absolutio seu relaxatio. ad hoc aliqn̄ sufficit auctoritas epi. aliquādo requiritur auctoritas pape. Unde circa hoc nota būtur decem casus in hoc §. quos ponit Nico. ſi. in lectione sua: quibusdam additis.

Qn̄ q̄s pōt a iuramēto absolui.

Primus casus est quādo iuramētū ex oi parte est licitū tā ex parte iurātis ꝙ ex parte recipientis: ꝙ etiā ex pte materie sup qua ꝑstat: ⁊ tūc absolutio nō est impēdenda: sz cōpellēdus est iurās ad eius obseruationē. de iureiurā. c. ⁊ si ꝓs. Quinimo nulla causa apparēte intrinseca etiā papa a tali iuramento absoluere nō posset: ⁊ remittit ad notata ꝑ eū i. c. quāto. eo. ti. Ibi aūt ponit talē distinctionē ꝙ hmōi declaratione. Star tale iuramētū fuit ꝓstitū ꝑ inferiorē in materia spectāti ꝓncipaliter ad papā: vt si iurauerūt canonici nō recipere alique vltra numerū: ⁊ tūc pōt papa absoluere a tali iuramēto fine cā: qz in tali iuramēto intelligik excepta auctoritate pape. ⁊ sic dz intelligi. c. veniētes. eo. ti. vt ibi notat Hoſt.

Universidad de Deusto

Aut fuit p:estitū in alia materia:⁊ tunc subdiuidit: q: aut in materia cōcernente dei honorē⁊ reuerētia: pura fabrica di eccl'iam: vel intrādi religionē:⁊ sic hoc nullus pōt remittere sine cā p:eter deū. Papa em̄ nō pōt remittere obligationē de facta. Papa ⁊ eps pñt absolvere: sz diffe:ret. Quādo est ꝑ salutem, Secūdus casus est quando iuramētū fine dispēdio salutis eterne seruari nō pōt: ⁊ tūc nulla copetit absolutio. Pctm̄ em̄ fuit in iurādo: nō intraueniēdo: vt in.c. quāto. e. ti. ⁊. xxij. q. iiij. p totū. Sz iuramētū etiā qđ vergit in interitū salutis corpalis non videt seruādū. Quēadmodū em̄ nō valet seu obligat iuramētū qđ tēdit in mortē alteri⁹. xxij. q. iiij. c. j. cū q:tuor. c. sequē. Ita ⁊ fortⁱ⁹ nō dz valere si tendit in mortē ꝑpriā. ar. in. c. fi nō licet. xxiij. q. v. Intelligit tn̄ b glo. in. c. fi ꝝ. de iureiuran. qñ directe vergit in mortē. sec⁹ si occasionaliter. Ponit exēplum de vltramontano q̄ iurat mor: trahere rome de inense augusti. nā sic iurās tenet iuramētū seruare. q. d. etiā si aliqn accidat vltramontanis mors: ex tali mora. hoc tn̄ nō semp accidit. ⁊ sic nō directe tēdit ad mortē: sz occasionaliter. Sed Jo. an. dicit dictū glo. verū vbi ex imminenti infirmitate vel ex complexione iudicatur sic iurans moriturus ex tali mora. Et p hoc dicerem qđ si a peritis medicis diceret chartus sienſem mortē non posse euadere aliter nisi p esum carniū: qđ non obstante voto seu regula deberet carnes comedere. Sicut em̄ iuramentū nō ligat vbi est periculuz mortis: ita nec votū: cū paribus pallib⁹ ambulent iuramentum et votum. vt notat in. c. magne. de voto. Cōcludit ergo glo. sic que habet in dicto. c. si ꝝ. Juramētum nō est seruāduz qn̄ sine interitu salutis corporalis seruari nō pōt. Nico. fi. Idem dicit qđ iuramentū de redeundo ad carcerem vel de non fugiendo carcerē obligat: nisi detentio esset iniuriosa vt sz q: bellum captiuātis erat iniustuz ⁊ cum timeret de periculo persone. xxij. q. ij. §. finali.

Juramētuz ꝝ bonos mores.

Tertius casus est quādo

totū iuramētū seruari pōt fine dispēdio salutz eterne: sz est ꝝ bonos mores: tūc nulla requirit absolutio: vt in regula. Nō est obligatoriū. de regu. iur. lib. vj. ⁊ intelligē de bonis moribus naturalib⁹. Nā de ciuilib⁹. j. dicēt. Ad ꝝ facit qđ dz. xxij. q. iiij. si aliqđ. Si aliqđ forte nos incauti⁹ iurarem⁹ cōtigerit qđ obseruatuz p:iorē vergat in exitum: libere illud salubrioris filio murādū nouerim⁹. Ubi notat Archi. post Guil. q̄ iuramentū vergit in peiorē exitū sex modis. Primus est q̄ dict⁹ est in scō: cui sz iurat qđ est mortale. Secūdus qñ iurat qđ est veniale. vt iurādo comedere vel bibere plus q̄ deberet. Et q̄uis nō debeat illud seruare: nō tn̄ peccaret mortaliter si seruaret ꝑut dixit Hug. sed tn̄ venialiter. Tertⁱ⁹ modus est qñ iurat aliqđ qđ ē ex se indifferens: tn̄ ex circūstātia efficit veniale. Ponit exēplū Archi. de eo q̄ iurat nō negociari vel nō accipere mutuū ⁊ hmōi. si talis venit ad casum in quo nō pōt aliter viuere; nisi negocietur vel mutuū accipiat nisi veniat ꝝ iuramentū fuit sermocinariū. ⁊ ideo ꝑpria auctē frangēdū. Archi. tn̄ dicit hic querendā absolutionē a iuramento illo qđ ꝓpue vidēt dicendum cū posset viuere sine hmōi: sed nō cōmode. Quartus modus est qñ iuramentū excludit opus necessitatis: vt cū iurat q̄ nō dabit indigenti. Nō em̄ est verisimile q̄ de⁹ acceptet talia iuramēta cū ipse ꝓcipiat opa caritatis exerceri: ⁊ nō dz iuramentū esse vinculum iniquitatis. xxij. q. iiij. inter cetera. Quint⁹ modus est cū excludit op⁹ de gne bonoꝝ: vt cū qs iurat q̄ nunq̄ erit clericus vel monachus vel epūs. Contrariū tn̄ sentit glo. xxij. q. iiij. c. innocens. ⁊ Hug. ⁊ Gratia. videt⁹ b sentire. §. fi. xxij. q. iiij. sed Archi. post. b. Tho. ij. ij. q. lxxv. sentit ꝝriū. s. q̄ ꝑpria auctē pōt ꝓtrauenire. nec ob. tex. c. Archi. vel fm aliā litterā incipit ff lo: etrinū: dist. lxxv. vbi ꝑpter tale iuramētū quis ꝓhibet ꝓmoueri ad epatū: q: illud nō fuit ex eo q̄ erit obligatoriū. sed q: temerariū mortalr peccādo in iurādo. Primū placet qn̄ vult cōtrauenire ꝑpter bonū publicū. sz qn̄ vult venire ꝝ ꝑpter bonū ꝑuatū. Sextus modus est qñ excludit op⁹ idifferēs pia intentiōe p deo aut primo faciendū: vt si qs iurat q̄ nō loquet alicui: vel q̄ non intrabit domū eius vel aliqđ simile. Nō em̄ tenet talis ad obseruātiam talis iuramēti si vult ꝝriū facere pia intentiōe ꝑpter deū vel ꝑpter primū. Et his decidit questio q̄ fit cuz qs iurat de nō fideiubēdo vtruz valeat. Et Lau. tenuit q̄ sic: q: sicut qs pōt iurare p vtilitate primi: ita ⁊ p sua. vt recte tat Archi. in. c. nō est. xxij. q. j. Sed Jo. an. dicit q̄ vbi salus ꝑrimi periditaret nisi fideiuberet nō tenet ad obseruantiā eius: q: iuramētū nō extendit ad hūc casum inexcogitatū. Sz etsi excogitauit tūc hūc casum iuramentū fuit temerariū: ⁊ p ons nō seruādū. Ego p indubitato habeo b dictū. Et plus sentio q̄ etiā vbi salus ꝑrimi nō periclitaret si de ꝑrim⁹ indiget nō obligat ad obseruantiā eius: q: ex ꝓcepto tenemur diligere ꝑrimos sicut nosipsos. Et q̄uis cū ꝑrim⁹ nō ita indigeat tali fideiussione q̄ periditaretur ex hoc salus sua. et per ons q̄ sic iurauit non teneat ex ꝓcepto fideiubere: sicut nec dare eleme. gnā. fm beatuz Tho. ij. ij. q. xxij. tamē est de cōsilio. ⁊ ideo seruatuz illud iura-

Juramētuz non ligat vbi ē ꝑiculum mortis.

Juramēta nō velle fideiubere.

mentū peiorē vergit in exitū: vñ nō obligatur. Et idez peroia puto qñ quis iurauit nō mutuare pecuniā eadē rōne. Et his possunt decidi multe similes questiones.

Juramētuz factū in ira.

Quartus casus est quando

iuramentū. ꝓcessit ex cā iracūdie: posset tn̄ seruari sine dispēdio aie. Et remittit ꝓ declaratione hui⁹ ad notata p eū in. c. ficut ex lr̄is. ibi fic dicit. Jo. an. di. q̄ iuramētuz de q̄ agit i illo. c. fic. videlz q̄ q̄dā monach⁹ ex iracūdia iurauit cū fuisset absolut⁹ a p:iore q̄ nūq̄ rediret ad claustrū: nō obligat illū: etiā si nō fuisset ꝓfessus et q̄ sic temerarie iurat ⁊ calore iracūdie. Secus si ex cā ⁊ cū deliberatiōe. Do. Anto. putat q̄ si calor iracūdie fuit tantus q̄ illud deliberate nō iurasset: tale iuramentū nō est obligatoriū: q: hmōi vota nō est discreta: vel si est de facili p eā est cōmutanda. Et remittit ad summā Ray. in. iuram⁹. Sz Jo. an. in. c. dudū. de cōuer. cōiuga. dicit q̄ sup. d. tenentez. q̄ votū emissum caloꝛe ire die non obligat: h veritatē q̄n est talis et tanta turbatio q̄ sapit quandā mentis alienationē ex multo furoꝛe: alias votū ex iracundia obligat: q: ea q̄ in se sunt bona nō indigēt deliberatiōe: ⁊ sic idem erit dicēdū de iuramētis. Ed tn̄ dicit Jo. an. q̄ no. r̄ndit deliberatio intelligēdū videt multa sic in dubijs nr. hec subdita fieri pōt: ⁊ hec sat̄ r̄ndit ⁊ sufficit. Nā fm Tho. ij. ij. q. lxxxviij. deliberatio r̄ndit necessitate in voto. vt ꝑtz ex eiꝰ diffinitione: ⁊ sic credit Jo. an. intellexisse vt alibi dicit. Cōcludit q̄ iuramētū ex abrupto factū nō obligat: q: non hz in se ꝓsensum. tn̄ poterit peti absolutio ad cautelā q̄ de facili est indulgēda. Hec Nico. fi. qđ ꝑ se fiendū est cum dubitat si habuerit ꝓsensum seu deliberationē. Itē notā q̄ cum qs iurat tenere hostagia seu hospitia in certo loco: nec habet ibi qđ comedat vel vnde soluat: vtrū ne teneat implere. Dicit ad hoc Hosti. q̄ si tpe obligatiōis erat solūdo tenet⁹ seruare iuramentū: q: ad hoc videt⁹ se obligasse: ⁊ victū querat manib⁹ suis vel mendicādo. Sed si labo:are nō posset ⁊ mendicādo nō sufficiēret inueniret nō tenet⁹ vltra posse. de reg. iur. c. nemo. Sed si tpe obligatiōis erat solūdo: ⁊ postea deuenit ad pauptatē: tūc distinguendū est: q: si est talis q̄ possit mendicare sine verecundia dico idē qđ ꝓius. ar. xciij. dist. c. diaconi. Et ratio potest esse: q: videt⁹ intēdisse obligare se ad hoc. Sed si est nobilis ⁊ in dignitate tūc subueniendū est ei iuris beneficio. ex de iureiur. c. querelā. Et q̄uis nō faciat ad ꝓpositū materie hui⁹. §. nisi cū fieret iuramentū hoc in iracundia: ⁊ tunc fm ꝓdicta dicendū: tamen verū est.

Juramētū dolose extortum.

Quintus casus est quādo

iuramentū est dolo aduersarij extortū: tūc ꝓsideradū si ꝛctus sup quo ꝑstat est alias reprobat⁹ fauoꝛe ipsi⁹ iurātis: ⁊ tūc t iuramētū nō est obligatoriū. casus est in. c. cū ꝓin gat. a ꝓrio lfe. Nā ibi ꝺ: q̄ mulier q̄ ꝓsentit alienationē rei dotalis: ⁊ i uit nō ꝓuenire. vbi nō supuenerit dolus nec met⁹ nō est audiēda. s. quoad relaxationē iuramēti vel an nullatiōis ꝛctus. q̄ si interuenit dolus sec⁹. Nā ter. excipit dolū. ⁊ sic etiā in. c. ij. de pac. lib. vj. ⁊. c. licz. e. ti. ⁊ lib. in auct. sacra impuberū. Et idē dicendū cuz interuenit metus. Ex q̄ em̄ talia iuramēta ꝛ legē sunt nō ligāt nisi sint volūtaria oīno: qđ etiā tenet Bar. ff. fateo: tn̄ q̄ in his casib⁹ tuti⁹ erit si petatur absolutio: vt sentiūt multi doctores. Sed p̄mū verius ⁊ notabilius. Si ꝺ iuramentū nō venit ꝛ dispositū a iure ⁊ interuenit dolus: tunc subdistingue: q: aut tantus est dolus q̄ excipit mentē iurantis. puta cessante dolo nullo mō se obligasset: ⁊ tūc iuramentū nō ligat: ⁊ pōt cōtrauenire nulla petita absolutiōe. ar. p id qđ no. Jo. an. in c. vnico. de cōmo. Et sic intelligit ff red. de senis ꝓfilio. q̄ciij. vbi b exꝑsse sentit posse dono termios in mino: e. xxv. ānis. et in muliere seducta a ꝓtrib⁹ hereditati paterne renūciando q̄ valebat longe plus q̄ habuit in dote: qđ est notāduz p limitatione e ꝓti scōi de pac. li. vj. scz q̄ nō ꝓcedat quando dolus dedit cām ꝛctui. Nam vbi dolus dat cām ꝛctui. ibi excludit volūtas. ff. de dolo. Et iuramentū non obligat intrētionē iurātis. vt in. c. veniēs. eo. ti. Sed vbi dolus nō excludit ꝓsensum: vt q: nō dat cām ꝛtractui tunc erigit absolutio q̄ dz ꝓstari nō obstāte aduersarij ꝛdictione ꝓpter eius turpitudinē ⁊ dolū. Et idem vbi interuenit met⁹ q̄ requirat absolutio q̄ dz impēdi sine difficultate in odiū aduersarij merū inferētis. in. c. verum. eo. ti. Et licz ibi glo. intelligat de metu q̄ cadit in cōstantē virū q̄ scz dz relaxari vel absolui ab eccl'ia nō de alio metu. Hosti. tn̄ dicit etiam de vano metu hoc ꝛ̄ locū: ⁊ ꝺ in odiū cogentiū ne repos: nt cōmodum ex dolo suo. qđ magis placet Nico. fi. Et si qrat vtrū tale iuramētū metu factū sit obligatoriuz ex trāsgressio s sit mortale. Nico. fi. tractat hāc materiam diffuse in. c. si ꝛ̄do. e. ti. Et quātū ad ꝓmū dicit q̄ Jo. an. te net q̄ in foro ꝓscientie nō est obligatoriū si ille q̄ iurauit p metū nō intēdit se obligare: sed rēpus redimere ⁊ euade re malū sibi intentatū: sed in foro iudiciali sibi hoc nō credet⁹. ff. qđ. Sed Jo. cal. post btm̄ Cho. quē allegat tenet q̄ sit obligat ū simplr in foro ꝓscientie. Et idē glo. xv. q. vj. autoritatē. Quantuz ad secm̄ aliq̄ tenēt q̄ trāsgressio hui⁹ iuramēti nō habita relaxatiōe sit veniale ꝑ eo q̄ ꝺ: in decretali. verū. eo. ti. q̄ p:io tali trāsgressione nō est inponenda pnia vt p mortali. Sed Jo. cal. beatus Tho. ⁊ Archi. tenent q̄ mortale: q: plurū ex gne suo est mortale: nec excusatur nō plēdo qđ coactus iurauit. Et ad dictū. c. verū. r̄ndet Jo. cal. tripli. Pmo q̄ loquit capitulū post absolutionē a tali iuramēto. Sed hoc nō placet Jo. an. ⁊ bñ: q: post absolutionē vel relaxationē cū in nullo peccet non seruādo: nō est imponēda pnia. Secūdo r̄ndet q̄ ꝓcedit in foro iudiciali: secus in foro pniali. Tertio ⁊ melius: q: textus nō dicit ꝓtrauenientē nō peccare mortaliter: sed non puniendū tanq̄ ꝑ mortali. s. vt ꝛtarie cōmisso: q: metus licz nō excuset: tn̄ alleuiat culpā. Nico. aūt fi. dicit q̄ si non inten se obligare: nō obligat. ⁊ per ꝓsequens nō peccet ꝓtrauenīendo. Sed peccauit sic iurādo: qđ fuit veniale tm̄ vel nul Si intrēdit se obligare: tūc ꝓtrauenīēdo ante relaxatione peccat mortaliter: ⁊ in hoc casu intelligit dictū b Tho. Sed nō ita grauiter puniēdus vt ꝑ voluntario piorio. vt in dicto. c. verū. Ubi aūt sumus in dubio vtrum habuit animū obligādi vel nō: dico q̄ tūc ꝓpie loquit. c. verū. Nā in dubio ꝓsumendū esset q̄ nō habuit animū obligandi. Sed q: posset dici dere ꝛrium ne ecclia dam̄ materiā peierandi: voluit q̄ in dubio seruaret tale iuramētum quasi voluerit se obligare: sed post factū respectu pene est restringendū in mitiorē partē. vt nō puniat tanq̄ ꝑ mortali. Hec Nico. fi. Sed pmū nō videt verū scz vt sit venia le iurando q̄ nō intendit. q: cū iuret mendaciose: hoc semper est mortale cū aduertit fm beatū Tho.

Juramētū turpitudinez ꝓtinens nō obligat.

Sextus casus est quādo

iuramētū ꝓtinet turpitudinē ex parte recipientis: ⁊ maxime ꝓcurrente turpitudine ex parte mate sup q̄ ꝑstat: sed ex parte iurātis nullū iminet pctm̄ iurat. ⁊ tūc iuramētū obligat: sz pōt peti absolutio nō obstāte ꝛdictione aduersarij. Et iste est ꝓprius casus cap. s. ⁊. c. debitores. eo. ti. Et p istū casum pōt decidi qđ dicēdū sit in filiofamilias renunciante macedoniano: ⁊ iurāte nō ꝓuenire. Et Barto. in dicta. l. si qs. decidit q̄ iuramētū obligat: sz petat absolutio. Sed Jo. an. post Jaco. de bel. plus sentit scz q̄ iuramētū nō obliget: q: ꝓtra bonos mores. Item q: iuramentus reprobat nō solū cum ꝓtinet in se pctm: sed etiā q̄n pōt esse occasio pcti. ar. c. cū ab oī. de vita ⁊ ho. cle. Et nota fm beatū Tho. ij. ij. q. lxxxix. q̄ votū est magis obligatoriū q̄ iramentū sui ratione. ⁊ rōnē huius habes. s. de voto. ibi vide. Et q: maior est obligatio voti q̄ iuramēti: hinc est q̄ si quis vouerat castitatē: etiā simplr: si postea iurat alicui ma lieri q̄ ducet eam in vxorem: ꝺ potius votū seruare q̄ iuramentū; ⁊ ad hoc tenetur; alias peccaret mortaliter. Et qđ

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicit Gratianus.xxij.q.iiij.§.vnde datur. ꝙ talis non p:o hibetur seruare iuramentum.illud falsum est nec tenenduz ſm Bonauen.in.iij.ꝝ glo.in dicto.c.

Septimus casus est quā-

Juram tū pstitū ℨ legem,

do nulla alia turpitudo est nisi q: est p:estitū ꝺtra legem. Et in hoc distingue. Aut em̄ lex resistit in fauo:ē reipublice ꝑncipalr:ꝝ tūc nō est necessaria absolutio:q: iuramēruz illud nō valuit.vt in.c.ſi diligēti.de fo. cōpe. Aut ꝑncipalr in fauo:ē iurātis:licz secūdario in fauo:ē publicū.vt in muliere ꝝ in mino:e ꝝ tūc sum̄ ꝓprie in casu.c.cū ꝺtingat.ꝝ.c. ij.de pac.lib.vj.ꝝ in auk.sacra impuberū.Et puto ꝙ in hoc absolutio sit deneganda. P:imo facit ad hoc regula generalis ꝙ iuramentū est seruāduz.qđ seruari pōt sine periculo aie. Itē nulla hic reperit turpitudo. Nā ex quo lex puidit fauo:e psone:ꝝ talis psona iuramēto renūciat iuri suo: nulla turpitudo repit in ꝺhente. Nā lex dei nō ℨ p turpi ꝙ seruet iuramētū. Nec ex parte ꝺhentis pōt argui dolus vel aliqua alia deceptio.nec materia de se est turpis.et sic sum̄ extra terminos.c.debitores.ꝝ.c.ſ.eo.ti. Ꝺb m̄ repit turpitudo ex parte recipiētis.ꝝ materia etiā i se est turpis seu ꝓhibita.ꝝ si qua culpa inuenīt satis punit in retractione actus iuramēto nō accedēte. Nec in hoc videt dictū ſfrede.de senis ꝓbabile ꝙ sꝯ fiat absolutio:q: ꝺtractū est ꝺtra legē vel statutū. Nā si hoc esset verū de facil. macularetur dispositio.c.cum ꝺtingat.ꝝ.c.ij.de pac.lib.vj.ꝝ aut.sacramēta.ꝝ in similibus petendo absolutionē a iuramento Nec est verisimile in aliquo istoꝝ iuriū que emanauerunt ita solēniter ꝙ nulla fuisset facta mētio de absolutiōe a iuramento sicut fit in.c.verum.ꝝ in.c.ſ.eo.ti. Nec obstat fi dicatur ꝙ turpitudo est ex parte recipiētis in eo ꝙ ꝺtra legē vel statuto dispositū ꝺtrapit. Disponit em̄ in fauo:ē psone ꝑncipalr:cui fauo:i ꝓprie renūciat:ꝝ tic nulla turpitudo. Et sola ergo ꝺtractu ꝺtra legem edito in fauo:ē psone nō p:esumitur dolus. Pactū ergo patri factū a filia d..n nuptui traderetur ꝙ dote ꝺtenta nullū ad paterna bona regressum haberet:q̄uis imp:obet lex ciuilis: tñ si firmatuz sit iuramento hoc pactū nō ví nec dolo p:estito debet seruari.put ꝺ:in.c.q̄uis.de pac.lib.vj.Similr dos ꝝ donatio ꝓpter nuptias.etsi alienari nō possit etiam psentiēte vxore.vt ꝺ:.ff.de fundo do.l.lex iulia.nec valet talis alienatio tamen si vxo: iurat non contrauenire valet.vt de iureiurā. c.cum ontingat.ꝝ de pac.c.q̄uis.lib.vj.

Octauus casus est quan-

Juramē tū lesiuū

do retētis terminis sup:adictis eo ꝙ statuto resistēte ꝺtra hitur:ꝝ dar lesio in ꝺtractu.vel datur lesio vltra dimidiuz iusti p:eciꝰ statuto nō resistente.vt in.c.cū dilecti.de emp.ꝝ ven. Nunquid tūc poterit peti absolutio a iuramento. Et dico ꝙ aut lesio est modica:ꝝ tunc nō pōt peti: q: ꝓ modica lesione iura nō curant dare remedia ſpālia.Ad ℔.c.abbas.ex ꝺ his que vi met.cau.fiunt. Aut lesio fuit enormis ꝝ tunc si iuramentū fuit simplr pstitum de nō veniendo cōtra:audietur allegando enormē lesionē: q: in tali enormi lesione p̄sumitur dolus.l.qui testiū.C.de,pba. Nō em̄ p:esumitur iurās hūc casum cogitasse.ar.eoꝝ que notant.eo. ti.c.q̄ntauallis.ꝝ.c.veniēs.eo.ti. Item q: iura cōiter excipiunt dolū a talibus iuramētis.Sed paria sunt ꝙ dolus intercueniat ex ꝓposito vel re ipsa.l.ſi quis.ff.de ver.obli.Et hec vidēt vera nō solū si verba vel iuramēta sunt indefinita.sed etiā si sunt q̄nalia:vt si iurauit ꝙ nō veniet contra vlla ratione vel causa. Si aūt sunt verba magis specifica ꝝ lata:vt q: apertevideant excludere remedia:q: sꝫ iurat nō venire ꝺtra rōne enormis lesiōis:tūc si verba excludūt vnū remediū tm̄ poterit h̄re recursum ad aliud.vt si iurat nō cōtrauenire rōne minoris etatis poterit contrauenire tanꝙ maiorus.Sed si excludit oia remedia: vt q: iurat nō ꝺtrauenire vlla rōne nec tanꝙ maio: nec tanꝙ mino:.tūc tenet glo:ꝺnī Anto.in ꝓpoꝛ quoad enormē lesionē non valere contractū ꝝ iuramentū: sed poterit petere absolutionē a iuramento quātumcūꝙ iuret nō ꝺtrauenire rōne enormissime lesionis. Et ſm Bar.etiā si minor iuraret.ꝙ si plus valet ꝙ vēdit.dat ꝝ donat ℨhenti secū: q: cū fraus p̄sumatur ex parte recipientis iura canonica nō assistūr talibus iuramētis. Itē si iuraret oia illa vendita esse adverū p̄cium rei: q: cū cōstat de oppōsito talia possunt revocari: q: iuramentū illud censet p:estitum sub ꝓfidentia ꝙ illud sit iustū p:eciū de quo est cōuentū.vnde ꝓstito de ꝓrio nō erit piurus cōtrauēniendo.xxij.q.ij.beatus. Jn maiori autem ℨctus manebit validus iuramēto firmatus ſm Anto. Sed Nico.ſi.putat ꝙ etiā maio: poterit ꝺtrauenire lesione data enormissima quātūcūꝙ illa ℞ba iurata fuerint late ꝓcepta:q: notarij illa apponere solēt ad maio:ē validitatem ℨctuū.tñ ꝺtrahentes putāt illud esse verū p:ecium rei:nec in aliquo deci;vñ p̄nt cōtrauenire saltē petendo absolutio..ē.ꝝ hoc..a appareat ex aliq̄bus circumstantijs ℞e voluisse ℨhentem illud donare in quo lesus e...Eum ℊ notarij ꝝ ℨhentes soleāt ad cautelā ponere ℞ba valde lata excludētia oia remedia.nō videt illos ꝑ talia ℞ba gnalia voluisse pati enormissimā lesionē:sed potius fuisse passos illa verba apponi ad seruādū notarioꝝ ꝺsuetudinez. Et idē videt sensisse do.Anto.in.c.q̄ntauallis. vbi dicit se de facto ꝺsuluisse ꝙ quātūcūꝙ ℞ba late ꝓcipiant in personas arbitroꝝ vtputa ꝙ possint de iure vnius dare alteri in totum vel in parte ꝛc.ꝙ nihilominus enormiter lesus poterit ꝺtrauenire:licz non appareat de dolo ex ꝓposito:sed ex re tm̄.quia talia verba effuso sermone ꝓlata videntur sub quadam ꝓfidentia ꝑsone ꝝ amicitie arbitroꝝ vt capiāt benivolentiam eoꝝ ad non ledendum. Et idem tenuit disputando P̄e. de ancha.licz multi contra hoc sentiant. Unde hoc non est fine dubio Nico.ſi.

Nonus casus est quando

Juramē tū turpis tudinis.

turpitudo reperit ex parte recipiētis iuramentū:ita ꝙ locus est petitioni absolutionis.sed iurans antecꝰ absoluet incipit in piuriū.nūquid poterit absolutionē petere a iuramēto:sicut ante petisset ꝙ incidisset in piuriū. Et remittit ꝙ declaratione huiꝰ ad notata p eū in.c.ſ.eo.ti. Ibi aūt facit talē distinctionē.Quia cū hoc perit:aut iam est elapsus terminus solutiōis:ꝝ tūc nō debet audiri petens absolutionē a iuramēto cū iam inciderit in piuriū: q: frustra postulat legis auxiliū q̄ cōmittit in legē.vt de vsuris.c.q: frustra.Et hoc sensit ſfrede.de senis in ꝓsilio.cclxxxviij.ꝝ hoc ne ꝑseueret in piurio;sed debet soluere vsuras ꝝ postea repetere.vt i.c.debitores.ex ꝺ iureiurá. Aut nō est elapsus terminus:sed mora cōmittitur ex sola interpellatiōe; ꝝ tic instāte termino solutionis nō pōt peti relaxatio a iuramēto.ne in termino incidat in piuriū ſm Jo.an.Soluz ꝙ pōt petere ℏmōi relaxationē antecꝰ ꝓstituatur in mora luendi. Nico.ſi.Dñs Anto. illud qđ dicit ſfrede.de se.s. sꝫ ꝙ q̄ incidit in periurium nō debet audiri petens ab eo relaxationē asserit sibi non placere:q: iurans erat obligatus ad duo.ſ.ad soluendū in termino:ꝝ ad soluendū simplr:et q: non soluit in termino incidit in periurium. sed quatinus remanet obligatus post terminū potest petere absolutionē qđ Nico.ſi.putat verū ſi petendo absolutionē nō perseueraret in pcō:tunc posset petere absolutionē et iaz post terminū licet inciderit in periurium;ꝝ de quo pnia sibi ꝓponenda est:aliꝰ secus si pseueret in pcō cogēdus est vt q̄citius liberetur a peccato. Utrum autem sit vocāda pars aduersa cū petit quis sibi relaxari iuramentū factū ad instantiā ipsius. Nico.ſi.dicit ꝙ vbicūꝙ iuramentū est obligatoriū ex parte obligātis ꝝ aliquā vtilitatē ꝓtinct ex parte recipientis nunc̄ debet relaxari nisi vocata parte. Ratio huius ꝓclusionis est:q: ex quo per absolutionis actum ꝑiudiciuz irrogat parti in eo ꝙ sibi vtilitas amittit:debet ꝑvocari. quia nil fieri debet in p:eiudicium a..sentis.c.ſ.ex ꝺ causa posset,et si aliter fiat absolutio non valet.ꝝ hoc verum nisi

Utrum possit relaxari p̄ aduersa absentē.

si notorie ꝓstet iuramētū ꝺtinere turpitudinē ex parte recipientis:ita ꝙ parti absenti certū sit nullā defensionē competere in hoc.Nā puto valere absolutionē etiā parte non vocata. Naz si ℔ casu valeret sma sup p̄ncipali vbi agit de maio:i ꝓiudicio fortiꝰ valebit absolutio vbi nō agit de tanto.ad ℔.c.bone.de elec.Si g̊ qō iuramēti est cōa eo ꝝ notorie ꝓstet de illiꝰ turpitudine ab illo iuramēto absoluere poterit ꝑte nō vocata. Sz si nō ꝓstat manifeste de turpitudine:vt q: nō ꝓstat ꝙ iurauit soluere vsuras: puta q: ℨctus erat sub forma licita ꝓceptꝰ:ꝝ tic nō p̄t ꝓstare de turpitudine añ finē termini:vl ꝑpter absentiā ptis:vl q: terminus inꝺbat: tūc nō fiet absolutio parte nō vocata: vt i.c. debitores.e.ti. Jo.an.ſfred.de se.ꝝ Car.dicūt in ℏmōi ptē vocādā cū agat de eiꝰ ꝓiudicio. Dñs Anto.dic ꝙ q̄n ē tāta turpitudo ex pte recipiētis iuramētū ꝙ nulla ei acquirat actio nec ℨctꝰ iuramēto firmat nō necesse ꝑtē vocari: q: nullū interesse pōt ꝓtendere.Sz ꝑsupposito q̄ debeat ꝑs vocari i..n fiat absolutio p̄ non vocata tenet absolutio: sicut dicit de absolutione ab excōicatione.

Decimus casus est quan-

Juramē tū de nō repetendo,

do q̄s iurat nō repetere qđ alter turpiter recep:pura per vsurā vl ꝙ metū; ꝝ iurat etiā sup his nullā q̄rimoniā deponere. P:o huiꝰ declaratiōe remittit ad no.p eū in.c.ſ.eo.ti. Ibi aūt sic dicit distinguēdo.q: videlz aut adhuc nō soluit qđ iurauit:aut iā soluit.Et i ꝓmo casu subdistingue.q: aut iurauit simplr.i.solū ℔.ſ.soluere vsuras: aut iurauit nō solū soluere:sz etiā nulla sup ℔ q̄rimoniā mouere: nec etiā iudici denūciare.Et i ꝓmo casu hz plura remedia taliter iurās.Et ꝓmū est facile.ſ.vt soluat:ꝝ sic ꝑpleat iuramētum ꝝ postea repetat.vt i.c.debitores.e.ti.Secūz remediū ē vt petat creditoꝛē cōpelli ad relaxatiōnē iuramēti. vt in isto.c.ſ. eo.ti.Et ℔ verū nisi instaret terminꝰ solutiōis:ita ꝙ mora incideret in ꝑiuriū:tūc em̄ nō audiret:sed ꝓpus soluat ꝝ postea repetat.Tertiū remediū ē vt petat debito: absolutionē ab epo. Sz dubiū ē vtrū istud remediū sit ꝑ se subsidiū.i.ꝙ etiā nō seruato ſcdo remedio possit absoluere epūs: aut sit subsidiū subsidiariū.i.ꝙ ꝓpus cogātur creditoꝛes ad relaxādū ꝝ in casu q̄ nō possint ad ℔ induci tunc epūs absoluat.Et Jnno.videt velle ℔ ſcdm.ſ.ꝙ sit subsidiū subsidiariū.cui assentit Jo.an.sz Anto.tz ꝺriū.ſ.ꝙ sit subsidiū ꝑse. ꝝ ℔ magꝭ placet Nico.ſi. Et rō est ſm eū: q: si epūs absoluit a iuramēto metu pstito:nec est necē recurrere ad iuramenta recipiētis.vt in.c.ad aures.ex ꝺ his q̄ vi met.cā fiunt.g̊ multo fortiꝰ in casu nro.ſ.a iuramēto facto ꝑ solutiōe vsurarū.Quartū remediū ē vt debitor cōuentꝰ rōne iuramēti excipiat ꝙ nō ꝺz cogi ad obseruantiā iuramēti cū ipse creditor teneat ꝑpter turpitudinē suā illud relaxare ꝝ ficillꝰ relaxari petit.℔ tū facere ꝺz añ terminū elapsum ꝓmissionis ſ..Quirtū remediū est vt iudex ex officio suo cōpellat creditoꝛē desistere ab exactiōe vsurarū. Jn ſcdo aūt casu cū ſcz iurat solvere ꝛ nullā qōnē sup ℔ mouere:dico ꝙ hz ista ꝓmū remediū dictū.ſ.vt soluat:ꝝ postea repetat.nā nō iurat nō repetere. Et ℔ iuramērū stricte est itelligēdū: vt i.c. ad audientiā.q̄ vi metusve cā fiūt.Scōm remediū vt denūciet eccl̄ie.nā nullū iuramētū pōt obligare q̄n possit quis denūciare crimīosuz eccl̄ie: vt in.c.quēadmodū. e.ti.dz tū denūciās fūdare se sup salute ꝓprii ꝝ nō sup ire vel odio suo ꝑncipalr:q: tūc obstaret illi iuramētū. Sz do.Ant.dicit ꝙ pōt venire iste denūciās:aut ꝙ via denūciatiōis euāgelice ꝝ tūc hz seruare ꝓpus monitionē ipsius.ij.q.ſ.si peccauerit. Aut ꝙ via cuiuscūq̄ intimatiōis vt iudex auisar insterꝰ cōrectionē ꝑcti.ꝝ in ℔ nō credit monitionē necessariā ar.ad ꝑdicta.c.ij.de spō.ꝝ tūc etiā videt ꝙ possit intrēdere ꝑncipalr interesse suū.Tertiū remediū est de iuramēto.ſ.ꝙ faciat se absoluere absq̄ ℔ ꝙ faciat constare creditoꝛē suuz qđ placet Jo.an.Sed ℔ nō videt Nico.ſi.q: videt ℔ iplicite querelā ꝺtinere quā iurauit facere.Quartū remediū est: vt iudex ex officio suo cōpellat creditoꝛē iuramentū relaxare vl ab eractione desistere. Quātum ad ſcōm p̄ncipale.i.si iaz soluit:pōt repetere. Sed si iurauit nō repetere ac etiā nullam querelā ponere nisi denūciare:semp remanet sibi via denūciandi que ꝑ iuramentum excludi nō pōt. Item alia via est vt iudex ex officio suo cōpellat ad restituendū etiā si nulla ponat sibi ꝙrela de ℔ dūmodo ei ꝓstet. Nota etiam ſm Nico.ſi.sup.c.puenit.ꝙ si platus metu iurat sup rebus alienaris nō repetendis.distinguendū est:quia si sup rebus ꝓpriis ꝝ vbi est dānū eius p̄cise nō ꝺz ꝺtrauenire nisi ꝓpus habita relaxatione vel absolutione qñ videlz est notabiliꝰ dānificatus.ꝝ vbi agit ex ꝙs absoluat a iuramento:ꝺcō ꝙ ideat iudex ecclesiasticus ꝑ ℔ qđ notat Jnno.in.c.debitores.eo.ti.Si aūr agit vt ꝛpiter recipiens cogat relaxare iuramentū.p terit hāc cōpulsionē facere etiā iudex secularis:vt notat ſfrede.de se.ꝓsilio.cclxiij.ꝝ hoc qñ nō dubitat de turpitudine recipiētis.Sed si dubitaret de iuribus iuramenti:tūc ꝺz adiri iudex ecclesiasticus. Si aūt iurauit sup rebus eccl̄ie tūc eccl̄ia si est dānificata etiā si metus nō interuenisset nō videt obligatoriū. Jnno.tñ dicit ꝙ si hoc egit vio..ria ꝝ dolo in damnū ecclesie absoluit ꝓpus vt repetere possit.vt in.c.si ꝺo.eo.ti. Si nō ꝑ violentiā vel dolum:tunc superio: faciat absolui plarum q̄ iurauit:vel dabit curatoꝛem bonis ecclesie vt repetat res ecclesie: ꝝ ille nō veniat ꝺtra iuramentū. Sed Nico.ſi.dicit simplr ꝙ nō est obligatoriꝰ. vnde ꝑ ipm plarum q̄ sic iurauit absq̄ eo ꝙ petat absolutionem:pōt repetere sue per se sue ꝑ aliū; quia iuramentū nō potest esse vinculū iniquitatis ꝛc. Itē sup.c.ex rescripto.eo.ti.dicit Nico.ſi.ꝙ monachus ꝑ vtilitate monasterij se obligare vtiliter pōt etiā cū iuramento. Et cum hoc facit cum ꝑsensu abbatis ꝑ vtilitate monasterij etiam ciuiliter pōt obligari:q: eoꝝ ꝑsensus vr volūtas depēdet ex volūtate abbatis.vt in.c.ſi religiosus. de elec. lib.vj.Sine consensu autem abbatis nec ciuiliter nec naturaliter obligatur ex ꝓmisso:quia ius resistit huic obligationi..t in.c.nō dicatis.xij.q.j. Item in obligatione monachi sine consensu abbatis nō pōt accedere fideiusso:.l.j.et ij.ff.de fideiusso. Item nō inꝓbatur ꝙ clerici etiam religiosi iurant super contractu obseruādo. Item nota ꝙ iurans laicus etiam tanꝙ fideiusso: super contractu potest coram iudice ecclesiastico cōuenirī: vt in.c.ſi.de foro cōpe. lib.vj.Hec omnia Nico.ſi.

ℨ. De cōmutatione iura

Mutare iuramētuz in melius nō est deierare.

menti. Jn.c.puenit.ij.summatim ꝺ: ꝙ nō deierat qui iuramenti cōplementū in melius cōmutat. Circa cuius declarationē Nico.ſi.ibi sic distinguit. Aut iuramēti implementum cōcernit bonoꝛē dei:aut vtilitatē ꝓpriā. Et in primo casu si illud in qđ vult cōmutare est dubiū vtrū sit maius bonū requirit sup hoc auto:itas supioris ſm Anto. in cōmutatione. Item etiā si illud est maius bonū manifeste ꝝ cui denter sed obseruatio eiꝰ qđ iurauit nō ꝑedit vel pertur bat maius bonū.pura q: iurauit ire ad sanctū Anto.ꝝ tūc intēdit ire ad sepulcrū.pōt em̄ implere ꝓmū ꝝ postea ad sepulcrū ire.vñ in tali cōmutatiōe sive ꝑ ꝓmū in ſcōm cōmutare requirit auto:itas supioris saltē epi. Nā sicut epūs pōt votū cōmutare:ita ꝝ iuramētū.vt no. Jnno.in.c.debitores.eo.ti.Si aūt nō potest seruari iuramentū sine ꝓuocatione vel desertione maioris boni:tunc ꝓpria auto:itate cōmutari pōt ſm Anto. puta si iurauit ire ad sepulcrū vel ꝺtrahere matrimoniū cū aliqua ꝓpria auto:itate pōt ꝺtrauenire intrādo religiōnē.q: impedit ꝑ tali obsequio perpetuā dño seruitutē.argu.de voto..scripture. Jn secūdo aūt casu cum sꝫ iuramentū ꝺcernit vtilitatem ꝓuatuz. dico ꝙ sine consensu illius cui ꝓstitum fuit etiam in melius cōmutari non potest. Nec ꝓdest in hoc superioris auto:itas.ex hoc qđ notatur.c.ti.c.quāto.ꝝ per Jnno.in.c.cum inter.de renū. P:o quo facit:q: debitor nō pōt vnam rem etiam melioꝛem p:o alia soluere inuito creditoꝛe. vt insti. qui.imo.tol.obli.in p:incipio.

Universidad de Deusto

§.II. De irritatiõe iuramẽ

Patres pñt irritare filiorũ iuramenta.

roz. No. ſm. b. Tho. ij. ſ. q. lxxix. Cũ ad vnũquẽq; pertineat irritare iuramẽta q̃ a subditis facta sunt in his q̃ subdũ tur eiꝰ ptãti si vult. ío mr̃ ⁊ pr̃ pñt irritare filiorũ iuramẽta: ⁊ viri iuramẽta vxoꝝ. vt ꝺ: Numeri. xxx. hec Tho. qꝺ videt intelligendũ ſm Guil. in his q̃ nõ pñt fieri sine scãdalo et ꝓiudicio viroꝝ. Idem de filijs ⁊ seruis videt. Ad id qꝺ dic Anto. facit qꝺ ꝺ: summatim in. c. veniẽtes. de iureiurã. vi: delz q̃ nõ valet iuramẽtũ pstitũ in ꝓiudiciũ iuris supioris Et sup dicto. c. q̃rit Nico. fi. Si clericꝰ existẽs in studio alicuiꝰ ciuitatis iurauit nõ exire districtũ illiꝰ ciuitatis anteq̃ suo creditoꝛi esset satisfactũ. si ante solutionẽ reuocat ex tũ sta cã p epm. nũq̃ iuramẽto nõ obstãte tenet̃ mãdato superioris parere. Et vide q̃ sic p illud. c. veniẽtes. q: nõ potuit se obligare in ꝓiudicium iuris ⁊ autoꝛitatẽ supioris. et post multa q̃ allegat Jo. an. de re. iur. li. vj. i malis. ꝯcludit q̃ nõ tenet ibi manere ſz parere mãdato supioris. Et ꝺ nisi cũ licentia epi fuisset in studio ⁊ p necessitate studij ꝓfisset talẽ obligationẽ: videt em̃ tũc se obligasse cũ licentia epi q̃ dedit licẽtiã stãdi i studio: q: vno ꝯcesso videnꝫ oĩa ꝯcessa fine q̃b illud expediri nõ põt: vt i. c. pudẽtiã. de offic. dele. Et idẽ ꝯcludit p oĩa de pẽ reuocante filiũ q̃ eodẽ mõ iurauerat. Irr̃ in. d. c. puenit. ponit ista alia ꝯclusio summaria. Nõ astringit q̃s iuramẽto ad iplendũ qꝺ iurauit. ab alia parte nõ impleꝫ. Circa hmõi declarationẽ Nico. fi. sic distinguit: q̃n due obligationes respectuanꝫ adinuicẽ vt q: ego ꝓmisi tibi certũ q̃ꝺ p:o eo q̃ tu ꝓmisisti mihi quid aliud: si tu nõ adimples ex parte tua: nec ego teneoꝛ iplere: et sic loquit̃ istud. c. puenit. ⁊ regula frustra. de re. iu. li. vj. Idem q̃n solus me obligaui: ſz obligatio mea fuit cõditionata p terespectu alicuiꝰ implẽdi p te: puta ꝓmisi ire ꝓ te romã si dederis mihi. x. li. si nõ das nõ teneoꝛ. ꝓmisi nõ expellere de domo mea tibi ꝯcessa in emphyteosim: certe tacite intelligit̃ si mihi canonẽ solues: vñ si nõ soluis possum te expellere. Si ẽo obligatiões nõ respectuanꝫ adinuicem nec reflectuntur ad idẽ factũ: sed diuersum: puta ꝓmisi tibi dare certum libꝝ. ⁊ iurauit. tu postea iurasti aliꝗ ꝓ me facere. Iz ego nõ impleã ꝓmissionem. tu tñ nõ vitabis ꝓiuriũ differendo: q: tu nõ ꝓmisisti rõne ꝓmissionis mee: sed simplr̃ ⁊ in hoc casu loquitur. c. qꝺ deo. xxiij. q. v.

§.III. De iuramẽto facto

ptrũ successoꝛes obligẽt iuramẽto ãteced fozis.

ab aliq̃ alicui vtrũ obliger eũ ad successoꝛes eiꝰ cui iurauit ⁊ vtrũ successoꝛes iurãtis obligenẽ ex illo ei cui iuratũ est: Rñ. ad vtrũq; Nico. fi. sup. c. ẽritatis. e. ti. Quãtũ ad ꝓmũ ꝑ distinctionẽ: q: aut q̃s iurat alicui ⁊ successoꝛibꝰ eius: et certũ est q̃ tenet̃: nec amplꝰ tenet̃ iurare successoꝛibꝰ eius: ſz teneat̃ se cognoscere liberũ seu vasallum seu subditum. Et de hac recognitiõe loquit̃. c. longinq̃tate. xij. q. ij. qꝺ fit ne longinq̃tate tpis pereat memoꝛia oꝛiginis. aut nullam mẽtionẽ facit in iuramẽto de successoꝛibꝰ: ⁊ tũc iterũ subdit uidit̃: q: aut iurat simplr̃ ꝓsonalr̃: ⁊ tũc cuilibet successoꝛi iurare tenet̃. ad ꝺ nacit. l. impialẽ. de ꝓhi. feu. ali. Sed ꝺ facere videt. c. ĩstud veritat̃. Aut fuit simplr̃ appositus aliqꝺ ꝛbũ ꝓsonale: puta ꝓmitto tibi ꝛc. et tũc ꝓcedat opi. ꝓmissa. Si tñ is cui iuratũ est̃ remouereꝫ a dignitate nõ teneretur ei iurãs ad obseruãtiã iuramẽti ampliꝰ: q: intelligitur iuramẽtũ ꝓsone pstitũ rõne dignitatis. ⁊ de ꝺ est. j. in. c. venerabilẽ. de elec. Aut fuit simplr̃ pstitũ rõne dignitatis: et tũc trãsit ad successoꝛes quãtumcũq; nõ fuerit facta mẽtio de successoꝛibꝰ: vt ꝺ ĩxi ꝓmitto obedire epo Flo. etrino vel Ro. põti. q: dignitas nõ variat̃ ex varietate ꝓsonarum. vt in. c. liberti. xij. q. ij. Quãtũ ad scõm ꝺicit Host. ⁊ cõiter docto. q̃ iuramẽtũ nõ trãsit in heredẽ vel successoꝛe iurãtis. etiaz si q̃s iurasset ꝓ se ⁊ successoꝛibus suis seu heredibus: q: licz q̃s possit obligare heredẽ tpaliter: ĩmo etiã nõ faciẽdo mẽtionẽ de heredibꝰ pactũ regulariter trãsit in eos. spualiter tñ nõ põt; q: ſz ꝺ honestij; vt in spualibꝰ obligationibꝰ filiꝰ

Juramẽtum non trãsit in heredes

sequat voluntatẽ pr̃is: nõ tñ necessariũ: vt in. c. ſ. de despõ. impu. vñ filiꝰ vel heres nũq̃ est ꝑiurus ex iuramẽto defuncti: sed tm̃ iurãs si nõ seruat cũ debeat: ⁊ fiq̃ꝺ fuit iuratus simplr̃ nõ habito respectu ad dignitatẽ eius cui iurat: nec ad dignitatẽ seu aliã qualitatẽ iurãtis semp obligat iurãtes si ꝺ pñt ipo: tare verba iuramẽti. ar. xxij. q. viij. c. vnico. Si si iurat habito respectu ad dignitatẽ eius cui iurat: puta. iuro tibi vt epo cui sis ꝓuatus nõ teneoꝛ. Similr̃ iurando respectu q̃litatis alicuiꝰ ipsius iurãtis: puta iurat quis seruare statuta eccl̃ie vel̃ clericꝰ vel canonicus: cũ nõ est amplius clericꝰ: vel canonicus nõ tenet̃ iuramẽto obligatus. ar. ꝺicti. c. venerabilẽ. Nõ aũt q̃re q̃s põt se alicui obligare ⁊ successoꝛibus suis: nõ aũt põt obligare se ⁊ successoꝛes suos est ista: q: in ꝓma agit̃ de obligatione ꝓpꝛia quã q̃s facere põt ꝑut vult. In ſcꝺa agit̃ de obligatione aliena quã nõ facere nõt in spualibus aliquis ꝓ alio: q: aia fine ꝓꝓꝛio ꝓsenꝫ ligari nequit. põt. vt. xxij. q. viij. c. vnico. Et hãc conclusionem firmat Jo. an. in. c. ĩ. de sepul.

§.IIII. De iuramento vni

Juramẽtus ſocietatis.

uersitatis seu societatis: cũ. c iurãt se aliq̃ facturos: vl nõ facturos: nunq̃ꝺ põt sibi ꝺimittere. Ad qꝺ rñdet Guil. q̃ ꝺ põt eẽ q̃tuoꝛ modis. Primo q̃ꝺ si fit de his q̃ ptinẽt ad cultũ dei seu ad religionẽ vl̃ pietatẽ: ⁊ tũc nõ põt remittere vt si duo iurẽt q̃ ibũt vltra mare militare ꝓ deo. ſ. bellãdo ꝛ infideles: vel intrabũt religionẽ vel dicent duo vel tria psalteria adinuicẽ: aut si q̃ artifices iurent q̃ de lucro ꝺabunt certã poꝛtionẽ fabricẽ alicuiꝰ eccl̃ie vel in alios pios vsus. Ubi tñ aliq̃ iurãt q̃ ibũt vltra mare simul põt quidẽ sibi remittere inuicẽ ne vadãt fil. ſz nõ põt sibi remittere q̃ nõ vadãt: q: q̃si duo iuramẽta sunt. ſ. ⁊ q̃ vadãt ⁊ q̃ simul vadãt. Scõo si iuramentũ fit de tpalibꝰ ⁊ fit tale q̃ absq; iuramẽto tenenẽ facere qꝺ iurãt: ⁊ tũc etiã non põt sibi remittere: q: ꝑter salutẽ aiarũ videt esse iuratũ: vt si carnifices iurent q̃ nõ vendant carnes infectas ꝓ sanis: aut q̃ nõ sophisticabũt merces suas ⁊ ĩmõi. Ad hoc em̃ tenẽtur etiã sine iuramẽto vñ nõ põt sibi inuicẽ remittere iuramentum. Tertio põt ꝛtingere q̃ iuramentum sit sup re tpali. ad qꝺ rñ absq; iuramẽto non tenebanẽ facere qꝺ iurant: ⁊ tũc si obseruãtia iuramẽti spectat tm̃ ad cõmodũ vel incõmodũ iurantiũ põt sibi remittere: vt si vnus iurat alteri q̃ facier sibi lib: um aliquẽ vel donũ ꝺabit: ⁊ alter iuret q̃ ꝺabit ei mercedẽ. Similr̃ q̃n duo socij iurãt ad inuicẽ q̃ cõicabunt sibi lucra oĩa. Sed si spectat ad cõmodũ aliorꝝ qꝺ iuratũ est nõ põt sibi inuicẽ remittere: vt si artifices iurent q̃ in mercibꝰ. xx. solidoꝝ nõ accipient de lucro vltra vnũ solidũ: vel q̃ nõ vendẽt de materia sic parata. vel q̃ nõ trahẽt petias pãni vltra tantũ ⁊ hmõi. Quarto põt ꝛtingere si iurat qꝺ alijs est dãnosum. nã tale iuramentũ non est obligatoriũ: vt si iurent surꝺes q̃ certo tpe nõ laboꝛabunt: et hoc vt ꝑpter raritatẽ charius vendãt: vel carnifices q̃ nõ pꝛeparabũt carnes nisi ad certũ numerũ vel alij opifices q̃ nõ opabunt̃ p minoꝛi pcio q̃ tanto ⁊ hmõi. Hec iuramẽta q̃uis nõ sint obligatoꝛia: tñ non expedit vt q̃ ꝓpria auctoꝛitate ꝛtraueniat vel sibi remittãt: sed q̃ autoꝛitate epi reuocent̃ vel̃ potius denũcientur ea nõ teneꝛe: vel ꝺic q̃ sufficit autoꝛitas ꝓpꝛia q̃n fuit iuratũ de eo qꝺ est manifestus pctm̃ vel maioꝛis boni impeditiuũ. hec Guil. Irr̃ no. q̃n multitudo iurauit aliq̃ꝺ facere vel nõ facere cũ queriẽ vtrũ aliquiꝺ ꝛtrauenientiꝰ possint alij licite cõrauenire. Rñ. Guil. q̃ si absolute ⁊ in oẽm euentũ iuratũ est q̃lis debet teneẽ seruare cũ. ſ. nõ sit de se illicitũ qꝺ iuraturꝫ est. Si ẽo sub ꝺitione vniuersali ob determinatam cãm: puta si alij seruarẽt ⁊ hmõi nõ teneneẽ nisi extante conditione. ar. xxij. q. viij. nõ solum. ex ꝺe ꝺi. ap. c. verũ. vñ si oẽs alij vel plures nõ seruant in hoc casu absoluti videnẽ alij. Si ẽo pauci sunt q̃ nõ seruãt recurrendũ est ad intentionẽs iurãtiũ: videlz si intẽdebãt q̃ quocũq; mõ seruãte ipsi non teneremt̃; ⁊ tũc nõ teneneẽ; aut solũ si multi essent qui nõ seruarent et tunc tenentur. Qꝺ si de intentione nesciturꝫ tutius est seruare. Hec Guil.

§.V. De iuramento quod

Juramẽtũ de pacto mãdatis,

quis facit de parẽdo mãdatis alicuiꝰ quo̅ fit intelligendũ. Circa hoc Nico. fi. colligit talẽ distinctionẽ ex ꝛbis Inno. Aut em̃ iuramẽtũ fuit gñaliꝰ pstitũ de parẽdo mãdato alicuiꝰ. aut specifice ⁊ determiate: ſz oritur ex postfacto dubitatio sup intellectu ⁊ interptatiõe eiꝰ. In primo casu ꝺicit q̃ nõ extẽꝺit iuramentũ nisi ad ea de q̃bꝰ cogitatũ fuit vel ꝺz merito cogitari: vt in. c. q̃ntauall. eo. n. Refert etiã aliosꝺi cere ⁊ nõ male ſm eũ. nõ sufficere si iurãs ꝺicat ego nõ cogitaui q̃ tu ꝺocmihi p̃cipes ꝺũmo pena nõ excedat culpã imo oĩno põt p̃cipere gtin̄ culpa patit̃ nisi fit ꝺ̃ ius. vt in c. q̃ntauall. vel q̃ nõ fit ꝺ̃ ꝓius iuramẽtũ illud qꝺ iponit. Dicit em̃ summarie in. c. ven. ãs. e. ti. q̃ si alicuiꝰ mãdato iurauit parere: aliq̃ꝺ mihi p̃cipit ꝺ̃ iura tũ p m. ꝓius licite factũ illꝰ ad seruare nõ teneoꝛ: vel etiã nisi esset tale qꝺ illꝺ qꝺ mãdat qꝺ cõem estimationẽ nunq̃ iurasset si credidisset sibi illud mãdari. ar. in. c. petitio. e. ti. In ſcõo casu ꝓncipali ꝺicit q̃ in cõsilio aie sue seu in foꝛo ꝓniali ſm intẽtionẽ iurãtis nõ est interptãdũ: ſz in iudicio seu foꝛo cõtentioso recipit interptationẽ ſm ius. vt. c. veniẽtes. co. ti. Quãliter aũt ius interptabit̃ vide. xij. q. v. humane. ⁊. c. ex lris. de spõ. ⁊ mat. ⁊. c. tua. Et p hoc determinat̃ qꝺ qua querit̃. Cũ clericus stare mãdato epi iurat. ⁊ eps p̃cipit ei vt resignet bñficiũ ⁊ nõ appellet. certe ex quo nõ erat ꝛfisile hoc intendere poterit nõ obstãte p̃cepto appellare. nec opꝰ est petere absolutionẽ seu relaxationẽ iuramẽti; cũ iuramẽtũ nõ extendat̃ vltra cõsensum iurãtis. Firmat Joꝺ. an. in. c vnico. de cõmo. vbi ꝺicit q̃ gñalis renũciatio casuũ fortuitoꝛ nõ validat̃ iuramẽto ex defectu ꝓsensus. Irr̃ p hoc ꝺecidit alia qꝺ cũ videlz qꝺ iuratuꝫ est obseruãdo nõ ꝛbuiet p̃iori iuramẽto: ſz alꝫ solẽniter ꝓmisso. Quis em̃ ꝛmo. ꝺicat q̃ seruãꝺũ sit iuramẽtũ ⁊ de ꝓmisso ꝺz aliter satisfacere. Post. ꝺicit ꝺ̃ũ allegãs plures rõnes. arg. xxij. q. v. iuramẽti. Anto. ꝺic q̃ si ꝓma ꝓmissio est p̃cisa: vt q: est obligatio ꝺandi nõ arctaret̃ ad p̃ceptũ in ꝺ̃ũ qꝺ q̃s iurat seruare nisi ps de alio ꝛtraret̃ cui facta est ꝓmissio. Sz si non esset p̃cisa obligatio nec in obligatiõibꝰ facti in qꝺbꝰ ps p̃cise nõ obligat̃ ad factũ ſz ad itereſſe: tũc q: põt iplere ꝓmissum ⁊ scõm ꝺz iuramẽtũ fuare: vt si vni ꝓmitto tradere aliquã rem: postea eãꝺe rẽ alteri ꝓmitto ⁊ iuro: teneoꝛ seruare iuramẽtũ: q: possuꝫ seruare ꝓiuramẽtũ tradẽꝺo rẽ ⁊ ꝓmissum satisfaciẽꝺo scõo ꝺe intereſſe. ⁊ hanc ꝺicit purare fuisse de mẽte Inno. in. ſup. ꝺicta ſnia eiꝰ. Sz Nic. fi. renet ꝺ̃ũ: vꝺelz q̃ ꝓ iuramentũ sequẽs in quo aliq̃ꝺ ꝓmisit nõ põt q̃s infringere ꝓmissiones p̃ius simplr̃ factã licitã vt obseruet iuramentũ. ⁊ sic ꝺcludit q̃ obligat̃ q̃s ad factũ illud iplendũ ꝺ̃ licite ꝓmisit. siue sit ꝓmissio simpleꝛ siue iuramento firmata de iure ꝺiuino ⁊ canonico. de pac. c. ſ. ⁊. xxij. q. v. iuramẽti. nec sufficit satisfacere q̃ad intereſſe. ſ. aliud ꝺando. etiã si iurauit postea aliq̃ꝺ qꝺ hz ipedire simplicẽ ꝓmissionẽ: q: nõ teneẽ illud seruare. Inno. etiã videt sibi esse ꝺ̃ũ in. c. sicut. de spõ. ⁊ mat. vbi ꝺicit q̃ si q̃s simplr̃ ꝓmisit ꝺ̃ere cũ aliq̃: ⁊ postea ꝺe ꝓmittit alteri imulieri ⁊ iurat scõm nõ ꝓmũ ꝺ̃ũ: q̃ teneẽ potius ꝓime q̃si nõ valeat iuramẽtũ ꝺ̃, ꝓmissionẽ alteri factã. Cũ ꝺns facit iurare suos subditos q̃ ꝺicent ei si quez sciuerint vel audiuerint surripuisse aliquid de rebꝰ suis. Ꝺicit Guil. Circa hoc credo ꝺistinguẽꝺũ. q̃ si talis ꝺns cõiter habeẽ truculentus ⁊ ferus nõ teneẽ seruare: q: illicitũ fuit qꝺ iuratũ est. Si aũt creꝺitur ⁊ habeẽ manſuerus ⁊ nõ nisi rõnabiliter pcẽssurus: tũc sub ꝺistinguendũ. q: aut sunt tales q̃ ꝓineant ad custoꝺiam eius: qui sic iurauit seruare ꝺz: pura si q̃s viꝺerit furẽ aspoꝛtantem res que eius custoꝺie cõmendate sunt: põt ꝓsequi res furtiuas: alꝫ reneẽ restituere. Si autem nõ tenetur ad custoꝺiã aliarũ rerꝝ: tunc si nõ potest ꝓbare nõ debet reuelare nisi talibus personis que possunt ꝓꝺesse ⁊ nõ obesse: ⁊ si alio modo iurauit: non fuit licitum iuramentũ: nec p consequẽs obligatoꝛium.

§.VI. De iurando seruare

Jurans seruare statuta an.

statuta alicuiꝰ eccl̃ie vel ciuitatis. Circa qꝺ sic ꝺistinguit Jo. Aut q̃s iurat seruare statuta edita: ⁊ tũc ex vi iuramẽti q̃ nõ teneẽ ad statuta q̃ postmoꝺũ fiũt. vt in. c. clericus. e. ti. Aut iurat seruare edita ⁊ edẽꝺa: ⁊ tũc teneẽ ad futura: ⁊ k̃ nisi ibi essent aliq̃ illicita: q: ad illa nõ teneẽ. vt in. c. ſ. eo. ti. li. vj. Si em̃ sciebat aut credebat aliq̃ ibi esse illicita remouere illꝺ iurauit. Nec tñ obligat̃ ad obseruãtiã: si nesciebat nõ peccauit in iurãꝺo: ⁊ intelligit̃ ꝺe licitis obligatio non ꝺe alijs. Aut talis iurauit simplr̃ fuare statuta nõ exp̃mes edita vel edẽꝺa. ⁊ tũc ſm Jo. an. ⁊ ſſran. teneẽ ad edita ⁊ edẽꝺa. Qꝺ ꝺictũ nõ placet Nic. fi. ex eo q̃ ꝓpter metũ ꝓiurij iuramentũ est grauis ꝓiudicij ⁊ stricte interptationis: et ío nõ est extẽꝺendũ ſz potiꝰ restringẽꝺũ: vt nõ cõprehẽꝺat q̃ ex lata ꝛꝺoꝝ significatiõe cõp̃ehendere põt: vt in. c. ad nostrã. ⁊. c. q̃ntauallis. e. ti. qꝺ vult Arch. Posset tñ ꝺistingui q̃ a statuta q̃ postmoꝺũ fiũt nõ sunt multũ p̃iudicialia: ⁊ tũc extẽꝺit iuramẽtũ ad illa. Aut sunt grauis ꝓiudicij: ⁊ ad illã nõ extẽꝺit iuramẽtũ. vt. c. felicis. de pe. li. vj. vbi habeẽ q̃ publicaris bonis alicuiꝰ simplr̃ nõ veniũt bona futura: ⁊ hoc ꝑpter grauitatẽ p̃iudicij. Si aũt talis q̃ iurauit seruare edita statuta postea ꝓmittit q̃ illꝺ iuramẽtũ qꝺ ꝓius fecit seruare edẽꝺa nõ aliter iurãꝺo ex vi iuramẽti ío tenet̃. vt in. c. clerici. Circa cuiꝰ ꝺeclarationẽ Nico. fi. ꝺicit ꝺistinguẽꝺũ. aut ris q̃ ꝓmo iurauit intẽꝺit nõ exteꝛdere illud iuramẽtũ ad obseruãtiã alterius actꝰ. nõ aũt intẽꝺit ꝺe nouo iurare: vt q: ꝺicit volo teneriꝰ ture ꝓximi iuramẽti: vl̃ ꝓmitto q̃ ꝓmũ iuramentũ: ⁊ tũc nõ fit extẽsio nec teneẽ ex nouo iuramẽto. q: hoc nõ intẽꝺit. ⁊ ꝺe hoc intelligit ꝺictũ. c. clerici. Vñ Abb. ꝺicit ꝺ: q̃ si q̃s asserit ꝺño aliq̃ꝺ q̃ facẽ qꝺ ꝓius fecit: non est ꝑiurus lz illud sit falsum. qꝺ intelligit Jo. an. q̃n aꝺ hoc ꝓximũ iuramẽtũ nõ extẽꝺebaẽ. ſ. ex sua intẽtione. alꝫ secus. teneẽ tñ talis aꝺ illud q̃ modũ simplicis ꝓmissiõis. Aut talis intendit q̃ hoc iurare aꝺhibẽꝺo ꝓimũ iuramentũ aꝺ qꝺ postea ꝓmittit: qꝺ põt intelligi ꝺupliciter. Uno mõ q̃ intendat iurare q̃ ꝓximũ iuramẽtũ ficut q̃ rẽ spualẽ: vt q: ꝺicit. iuro q̃ euãgeliũ ⁊ hmõi. Scõa mõ q̃ intendat q̃ relationẽ aꝺ ꝓximũ iuramentũ ex ꝓimere formã ꝓioris iuramẽti. q. ꝺ. iuro q̃ ꝓximũ iuramẽtum. ſm formã exp̃ssam in ꝓimo iuramento: ⁊ tunc ꝺe nouo obligat̃ aꝺ iuramẽtũ: nõ q̃ extendat̃ antiquũ aꝺ nouã p̃missionẽ. Nam video q̃ vbi requirit̃ notabilis exp̃ssio nõ refert an exp̃imat̃ noiatim an q̃ relationẽ aꝺ aliud vt in ſnia q̃n iuꝺex ꝺicit cõꝺemno vel absoluo put in actis cõtinetur: ⁊ p̃cipue q: deus cui fit iuramentũ respicit ad mentem nõ aꝺ formã verboꝝ. xiij. q. v. si quiꝺ. Item notandum q̃ cum q̃s iurat seruare statuta cõitatis vel alicuius collegij si qua sunt abꝛogata q̃ cõtraria cõsuetuꝺines que sit rõnabilis ⁊ p̃scripta: vt in. c. fi. ꝺe ꝛsue. non videt obligatus aꝺ illa: q: iam nõ habent vim statuti. ar. aꝺ hoc. ꝺist. iiij. §. leges. vbi ꝺicitur q̃ leges instituunt̃ cum ꝓmulgãtur. firmanꝫ aũt cum moꝛibus vtentiũ approbant. Nõnulle aũt per cõtrariam cõsuetuꝺinem abꝛogate sunt quod ꝓbatur per. c. sequentia.

§.VII. Querit̃ vtruz possit

Juramẽtũ arbitroꝝ facturos.

petĩ reductio eiꝰ qꝺ ꝑ arbitros est iudicatũ aꝺ arbitriũ boni viri: ⁊ maxime vbi intervenit iuramẽtuz vel pena. Ꝺicit aꝺ hoc Host. q̃ nisi arbitramẽtũ eẽt ꝓ ꝺeũ. quo casu nullo mõ est parendũ: vt in. c. iulian⁹. ⁊. c. q̃ refiſtit. xj. q. iij. ꝺebent partes arbitramẽtũ obseruare: nec põt ꝓuenire sine metu pene vel ꝓiurij q̃si partes voluerint se in hoc ligare ⁊ iurꝫ suo in ꝯcrenũciare: vt in. c. ſ. ⁊. ij. de pac. ⁊. vij. q. ſ. q̃ placuſum. ꝺicit q̃ fortẽ iuꝺex ꝺeberet occurrere ⁊ obuiare iniquitati ex officio suo pensatis ꝓsonarũ ⁊ cause qualitatibus. ex ꝺe transac. c. fi. Sed an valeat pactum seu renũcia-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tio vt reductioni ad arbitriū boni viri nō fit locꝰ respectu ois lesionis. Et si nō valet ex se solūm firmet̄ iuramento vel pena. Ad qđ ficm̃der Nico. fi. Aut q̃s absente parte et extra iudiciū renūciat petitiōi huiꝰ reductiōis. ⁊ nō valet. q̃ iuris futuri renūciatio nō tenet. vt in. l. j. C. de pac. ⁊ de decl. c. ex multiplici. Aut hoc fit in iudicio vel extra ī pñtia vriū. Jn q̃b⁹cūq; tenet iuris futuri renunciatio: q: hz vim pacti de nō petendo iuꝝ notata in. d. l. j. C. de pac. p Bart. Aut obligauit se p pactū: q: ad nō petēdā hāc reductionē ⁊ sum̃ in casu dubij nñi. Dy. de reg. iur. in rka. sciēti. in. vj. loquēs in simplici pacto aut renūciatiōe tenet. q̃ p nō obstā te poterit ꝯone magne lesiōis petere reductionē hāc. q: id̃ p pactū dz itelligi si vt bonꝰ vir fuerit arbitratꝰ. ar. in. l. q̃ro. ff. de iterloc. idē Bar. p dicrā. l. ⁊ Jo. an. in rubꝝ sciēti. de reg. iu. i. vj. dicēs etiā illō pcedere si interuenisset ibi iuramētū seu pena. Nā iuramētū fm Bar. hz in se illā cōditionē quā habebat pactū pcābulū. s. nō venire ꝯra si equū fuerit arbitratus. Operek aūt illud pactū seu renūciatio respectu modice lesionis. Et idē tenet dñs An. ⁊ videk q̃si cōis opinio. tñ frede. Jtiū sentit respectu cuiuscūq; lesiōis q̃n. s. pactū vel renūciatio esset iuramēto vallata nisi dolus ex alio pcedat. Bal. dicit cōiter obseruari q̃ nō obstāte quacūq; cautela ex bono pter enormē lesionez pōt peti reductio ad arbitriū boni viri. q: nō est verifike q̃ arbitrato: posset eos enormiter ledere. Ego dicerē q̃ aut deceptio venit ex ꝓpōsito: ⁊ tunc respectu quārecūq; lesionis pōt peti reductio ad arbitriū boni viri nō obstāte quocūq; pacto: q: ncur ex presse nō pōt renūciari dolus futurus. ita ⁊ fortiꝰ tacite et sub īnoluctꝝ bono. Jrē si arbitriū retractat̄ p dolū. multo fortius arbitramētū. ⁊ in hoc videnk cōiter conuenire doctores. Et ꝺ: interuenire dolus ex ꝓpōsito. q̃n sciēter p odiuz vel fraudē vel gratiā grauauit alterā partē. Aut deceptio venit re ipsa hz fine dolo arbitratoris. ⁊ tūc si modice ledat nō fit reductio. etiā si nō sit facta renūciatio. si aūt fuit facta renūciatio huiꝰ reductionis: tūc nō solū modice. etiaz respectu magne quantitatis lesionis nō pōt peti reductio ista. Secus respectu enormis vel maxime lesionis: q: illud semp videk erceptū. Ad scḋm mēbꝝ. Aut q̃s renunciat seu pactū facit de nō petendo hmōi reductionē: etiā p extentu magne lesionis: aut renūciat ⁊ paciscit multū gnaliter. vt sz possit arbitrato: alte ⁊ basse in totū vel in partē auferre ab vna pte ⁊ dare alteri. put sibi videbik. Et in primo casu si dolus interuenit ex ꝓpōsito. potuit nihilominꝰ peti nō obstante illa renūciatione: q: dolus futurus remitti nō pōt. Aut deceptio venit re ipa: ⁊ sic peti non potest reductio respectu magne quātitatis lesionis: q: potuit pars ex pacto sibi p:eiudicare. vt in regula scienti. de reg. iur. li. vj. Sz respectu maxime ⁊ enormis lesionis pōt peti reductio ex q̃ de tali nō fuit exp:essum: q: renūciatio nō dz trahi extra intentionē agētis. vt in. c. cū volūrate. de sen. excō. Jdē do. Anto. ⁊ Pe. de ancha. Et dicit Bal. q̃ magna quātitas vl parua dicik respectu psonarū ⁊ cause. Jn scḋo casu tūc aut p:eceptū arbitratoris est cōtra deū ⁊ nō ligat quantūcūq; fit pena appōsita fm Host. ⁊ bene in. c. qui resistit. xj. q. iij. Jdem puto vbi fit cōtra ius cōmune nō remissibile p partes. vt in. c. si diligenti. de fo. cōpe. Aut est ꝓtra ius p:iuatū ipsius partis. Et si deceptio veniat ex ꝓpōsito ⁊ dolo arbitri potest peti reductio p rōnem sup:adictā. Et hoc renent Joh. cal. ⁊ Joh. an. ⁊ Bar. ⁊ est cōmune dictuz. Aut interuenit sine dolo. ⁊ valet ita q̃ nō potest peti reductio. ita tenuit Joh. cal. ⁊ Joh. an. ⁊ hoc satis hic constat de renūciatis vel pacisentis intentione. Sed tu aduerte latius. q: aut sumus certi q̃ non interuenit dolus: aut sumus dubij. Et in primo casu cū sumus certi ⁊ tunc q̃uis respectu enormissime lesionis fm Pe. de ancha. possit peti reductio: q: paria sunt dolum interuenire ex ꝓpōsito. vel re ipsa. ff. de doli exceptio. l. ij. Tamen cōis opinio est in contrariū. Ꝺ contrariū tenet Bar. Joh. cal. ⁊ Anto. allegantes. q: non est opus coniecture de tacita voluntate: ex quo habemus exp:essam ⁊ certā: ⁊ quilibet iuri suo pōt renūciare. vñ. q. s. q̃ periculosum. Et hoc verum nisi in pacto vel renūciatione fuit positum aliquod verbū poteſtatis restricriuū. Dicit tamen do. Anto. q̃ si ex aliqua causa legitima fuit arbitrato: deceptus de quo cōstaret q̃ tunc saltem ex clausula generali. s. q̃ possit alte ⁊ basse ⁊c. vt iudicis officio subueniretur lesо. ar. l. ambigo. ff. de re. du. Et hoc casu puto pcedere illud notabile Host. qꝺ. s. in principio dixi. s. q̃ in materia quantitate possit iudex occurrere: alꝰ nō video quō possit se iudex ad vltratem priuatā cōtra pactū exp:essuz impedire. Dñs tñ Anto. videk velle in parte alia illius. c. quintauallis. eo. ti. q̃ quantūcūq; ꝺba sint cōcepta late nihilominꝰ data enormi lesione re ipa peti reductio poterit. Mouek ex hoc q: talia verba in genere ⁊ cōfuso sermone polata sunt sub cōfidentia discretiōis ⁊ amicitie arbitrorum vt cauerent ipsoꝝ conscientiā ad non ledendū: ideo nō debent ita late intelligi sicut sonant. Et si iuratū fuit. q: verba iuramenti obuiant absolueretur. vel iudex ex officio pouidebit. ⁊ sic refert se de facto consuluisse. Et in hoc cōcordat cum Pe. de ancha. hec opinio habet equitatem. Sed alia opinio. s. Job. an. ⁊ Job. and. videtur verior: de iuris subtilitate. ar. opti. vij. q. j. q̃ periculosuz. Jn alio mēbro cum sz dubitatur vtrum interuenerit dolus: tunc ratione enormissime lesionis potest peti reductio saltem iudicis officio: q: p:esumitur dolus in tanta lesione: vt in. l. lucius. ff. de his que fi. in frau. cre. Et in hoc etiam potest intelligi illud dictum Hosti. s. Jdem sentit Anto. ⁊ Jfran. de are. ⁊ Bar. ⁊ Pe. de ancha.

¶ De periurio Cap. vij.

De periurio sciendū q̃

Grauitas huius peccati ex quattuo: ostenditur. vnde summopere vitandum.

¶ P:imo q: ex eo deus inhonoratur.
¶ Secundo q: omni lege veratur.
¶ Tertio q: ipse p:oximus damnificatur.
¶ Quarto q: pena multiplici castigatur.

§. I. Quantuz ad primum

piurium q̃d est.

intelligendum opoꝛter videre quid sit piurium. Ad qđ dicit magister in. iij. sen. distin. xxxix. q̃ est mendacium iuramento firmatuz. Jsta ergo duo requirunk. s. q̃ aliquo modo sit ibi mendaciū in locutione: ⁊ cum eo iuramentū. Et mendaciū quidem dicik formaliter q̃n de aliquo preterito presenti vel futuro contrariū pronūciat ad id qđ habet in corde. verbi gratia. Cum dicis merces quas vis vendere cōstitisse tibi. x. ⁊ tū mente habes q̃ nō tantū constiterūt: vel q: si dicis merces illas esse bonas ⁊ sine aliquo defectu ⁊ tu scis habere plures defectus: vel cū dicis te daturum pecuniam: vel certum opus in certo termino facturum: et tu intendis vlterius protrahere terminū. Et si id quod dicis esset vt tu dicis: tu tamen in corde credis contrariuz. s. q̃ nō sic sit. mendaciū formaliter est ⁊ grauius peccas q̃ si dicerez falsum credendo tñ dicere verum: q: vt dicit Augu. Ream linguā nō facit nisi rea mens. Jurare autem est fm Aug. deū testez inuocare. s. sue locutionis. Quando ergo iuras qđ credis esse mendacium: piurium cōmittis: ⁊ ex hoc valde deū inhonoras: q: ipm qui est summa veritas ⁊ mētiri nō pōt inducis in testez tue false locutionis: ⁊ sic facis eum iniquū ⁊ iniustū testem quantū in te est dū in falsum testimoniū inducis qđ est magna blasphemia. Certe nō faceret q̃s hoc in vilem hoiem fine magna iniuria ei⁹. si talis esset cui displiceret mendaciū vel piurium. Deo aūt summe displicet. Sicut ergo rps iudeis multa blasphemantibꝰ in eum dixit eis. Vos inhonoratis me. Jo. viij. Jta istis piuris dicere pōt. ⁊ multo magis turpiter iurantibꝰ per membra inhonesta. Et q: inhonorare deū ⁊ irreuerentiam facere pertinet ad contemptū: ideo fm. s. Tho. ij. ij. q. xcviij. periurium ex genere suo est mortale. Et si diceres. cum iuro

piurium deo sum me displicet.

per euāgelia vel fidem vel p̃ corpus meū: aut per sanctos nō induco deū testē cū ipm nō nominem. Rñdēt. b. Tho. ⁊ Alb. q̃ cū quis iurat p predicta nō intelligit illa inducere in testimoniū sui dicti: q: nulla creatura hz infallibilem veritatē ⁊ oim cognitionē: ⁊ ideo in illis iuramentis inducitur deꝰ in testimoniū cui⁹ veritas vel⁹tus relucet in illis creaturis q̃ noiank. Nec excusak a mortali: vt dicit. b. Tho. ex hoc q̃ iocose peierat: q: nō euitat diuinā irreuerentiam immo quantū ad aliqđ magis auget. Sitr nō excusatur a mortali q̃ ex lapsu lingue seu ex vsu p:erat: dūmō aduertat se iurare ⁊ aduertat falsuz esse qđ iurat: q: nec a cōtempru: secus si nō aduertat se iurare. Jdē Bonauē. in. iij. dist. xxix. Trib⁹ aūt modis. pp:ie q̃s piuriū incurrit. vñ ⁊ mortaliter peccat. Uno mō cū q̃s iurat aliqđ esse vel fuisse: et hoc in mente sua: eriā si verū esset qđ diceret: vt dictus est. s. Secḋo mō cū iurat se aliqđ facturū illicitū ⁊ criminale vt occidere: q: ipo facto tenet̃ piuriū fecere alꝰ aliud cōmitteret mortale implēdo tale iuramentū. vel etiā cū pmittit rem licitā ⁊ nō intendit obseruare. iurat em̃ cōtra id qđ hz in mente: vel etiā si intendit obseruare: ⁊ est res alicui⁹ importantie: ⁊ postea nō seruat ee nō quo pmisit cum posset etiā si sit sibi magnū incōmodū in seruando nisi relaxetur ei vel p:olongek terminus ab eo qui pōt. de hoc habes. s. immo fm bea. Tho. nō excusak a mortali si nō implet iuramentū metu excōis: q: de re in se licita. Habet tamen diuersa remedia ad puidendū sibi: nō tamen ꝓpria autoritate potest cōtrauenire. Tertio cū quis iurat ita leuiter: ⁊ sine cōsideratione vtrū sit verū vel falsum qđ dicit: q: exponit se periculo iurandi mendaciū ⁊ precipue in iudicio vel in his quibꝰ primus dānificat. Debet em̃ diligēter examinare qđ dicit. ⁊ tunc adhibita diligentia etiā si iuraret falsuz. qđ tamē ipe credit verū in assertorio nō est mortale fm Pe. de tharā. in. iij. Ergo si nō adhibet diligentiaz nō videk excusari a mortali. Et multo magis peccaret mortaliter si iuraret asserendo sic esse vel nō esse de quo in mente sua dubitat. Sed in promissorio iuramēto si omittit implere qđ pmisit ꝓpter legitimū impedimentū excusatur a mortali fm Pe. de tharā. Jdez Bonauen. in. iij. di. xxxix. ergo a cōtrario nō excusak cum deest legitimū impedimentum. Jurando aūt verum sine aliqua necessitate vel vtilitate veniale est. non em̃ ibi videk esse irreuerētia ⁊ cōtemptus dei: q: non fit ex deliberatione: sed ex quadam surreptione ⁊ leuitate fm Bon. in. iij. vbi. s. Est ergo illud ꝓter ꝓceptū q: deū nō honorat: hz nō ꝓtra ꝓceptū: q: nō est notabilis irreuerentia: ⁊ hoc nisi fierez in ꝓtemptū vel in inhonesta locutione: q: tūc mortale. Uñ. Jurationi nō assuescat os tuuz. Multi em̃ sunt casus in illa. Ecc. xxiij. Vir multū iurans replebitur iniquitate. ibidem.

Triplr q̃s peierat etiaz mortaliter.

Jurare leuiter ē peieratio.

§. II. Secūdo ostenditur

piurium oib⁹ legibus phibetur.

piuriū esse pctm̃ ⁊ magnū: q: oibus legib⁹ phibet. Prohibetur. s. int. inseca: moysaica: euāgelica: canonica: ⁊ politica. Ver em̃ intrinseca seu naturalis sicut dictat homini q̃ deū suū honorare summo reuereak: ⁊ rebus vtak ad qđ instituite sunt a natura: ⁊ fidelis sit in promissis. Jta phibet ecōtra dei irreuerentiā: ⁊ abusum rerū. i. vsum ad id ad qđ nō sunt ordinate ⁊ infidelitatem erga primū. Cū ergo piuriū sit cōtra reuerentiā dei ⁊ honorem ⁊ abusus lingue: q: locutio hominis est data a natura ad manifestandū cōceptū cordis. Periurus aūt dicit ꝓtra id qđ hz in corde: ⁊ alꝰ vt in pmissoriis iuramētis nō seruat fidelitatem: ⁊ sic agit cōtra legem naturalez piurus. Unde ⁊ bea. Tho. vbi. s. dicit q̃ eriā iurans p idola hz peccet in iurando tenek tamen seruare iuramētū factū de re in se licita. Jfidelitas em̃ in promissis est de iure naturali. Et hz nō fit licitū erigere ab infideli vel inducere ad iuramentū p idola: tñ ad firmandum pacem vel pactū cū eo de re licita. nō est illicitū vti eo rōne sez fidelitatis ad quā ille tenek. Et sic machabei cū fecerūt ligā cum Rom̃. vñ sunt iuramento eoꝝ: vt credik p idola q̃ colebant: vt dicik. xxij. q. j. §. sicut etiā. Uñ ⁊ pbus dicit in. j. Meta. infidelis loquēs de infidelib⁹ q̃ iusurandū apud eos honoratissimū erat. Uñ ⁊ Marcus regulus etsi gentilis ⁊ romanꝰ voluit potius sustinere crudelē mortē a carthaginensib⁹ q̃ nō seruare. pmissum factū sub iuramento sez ipsis in redeūdo ad eos si nō posset obtinere a senatu pmutatione carthaginensiū plurimoꝝ caproꝝ a romanis in ipm marcū: qui postea fuerat caprus a carthaginensib⁹ cū tñ nō posset redire: q: liber erat postq̃ venit romā dimissus ab illis sup hoc: vt ponit Aug. in. j. de ciui. dei. ⁊ narrat Uale. ⁊ Au. gellius. Cōtra legez moysaicaz ostendit esse quantū ad illā partem q̃ mortalis est. vñ ⁊ semp obligauit oēs ⁊ semp durat. ptz: q: in prima tabula decalogi scripta digito dei. sc̃m p:eceptū est illud. Nō assumes nomen dei tui in vanū. Exo. xx. qđ idē est qđ dicit Leui. xix. Nō piurabis in noie meo. Et ex hoc pbant quidā magnitudinē huius peccati: ⁊ q̃ grauius est homicidio qđ horribilissimum est. Nā peccata q̃ sunt directe ꝓtra deū sunt fm se grauiora q̃ ea q̃ sunt cōtra p:oximū: q: deus sine cōparatione est maior: p:oximus. Sed transgressiones p:eceptoꝝ prime tabule sunt directe cōtra deū vt ptz ex se quoꝝ secūdū est phibitio piurij. Transgressiones ꝓceptoꝝ scḋe tabule q̃ sunt secundi. e. sunt directe cōtra p:oximū quoꝝ scḋm est phibitio homicidij: ergo ex ordine ipoꝝ p:eceptoꝝ pōt esse grauius piurium q̃ homicidium. fm. b. Tho. in quodlib. Jrmat hāc sniaz per hanc rōnem apls dicens ad Heb. vj. Homines p maiorem sui iurant. ⁊ ois cōtrouersie eoꝝ finis est iuramentuz. Jfrustra aūt in causa homicidij cōtrouersie finis esset iuramentū si homicidium esset grauius piurio. P:esumeret em̃ q̃ q̃ maiorē culpā. s. homicidij nō curauit cōmittere nō vereretur minorem incurrere. s. piurij. vnde ex hoc ipso q̃ in causa cui⁹libet peccati differt iuramētū manifeste ostendit q̃ piurium p:o maximo pctō debet haberi. nec immerito: q: piurare nomen dei videk quedā diuini nois abnegatio. vnde secundo loco tenet piurium post idolatriā. vt ptz ex ordine p:eceptoꝝ. Bon. in. iij. dist. xxix. nō placet ista opinio: nisi in piurio qđ p:cedit ex odio dei: alꝰ dicit maius esse homicidium. Et hz primā rōnem videak destruere: nō tñ destruit: nec ponit rōnem. b. Tho. q̃ efficax multū videk. Sed o miserimi hoies cū ita horreant homicidium qđ horrendū est. piurium qđ est grauius p:o nihilo quotidie incurrūt. Verū est tñ q̃ cōsiderando grauitatem peccati fm nocumentuz qđ de sequit cōiter homicidium grauius est: q: grauius nocumentū p:imis infert: ⁊ ideo in iudicio humano grauius homicidium q̃ piurium punik. Cōtra legem euangelicā est. Nā dicit rps Mat. v. Nolite iurare omo ⁊c. qđ tñ sane intelligendū est. Nō em̃ vult rps dicere q̃ in nullo casu debeat quis iurare cū in casu necessitatis ⁊ magne vtilitatis rōnabiliter possit homo iurare ⁊ debeat. vnde ⁊ sanctos hoies legimus iurasse. Dauid ⁊ Abraā ⁊ Paulū in eplis suis. hoc alꝰ pertineret ad heresim credendo p̃tinaciter q̃ nunq̃ liceret iurare. Sed p:ohibet rps ex illo mō loquendi iurationez leuem ⁊ indiscretā. Nam fm Bonauē. in. iij. vbi. s. Negatio p:eposita signo vniuersali equipollet particulari negatiue. Sic ergo cū omo sit signū vniuersale. i. omī modo ⁊ in nolite includak negatio. sensus est. Nō iuretis omo: q: nō sine causa ⁊ necessitate: etsi aliquo mō. i. cum debitis circūstantijs. Cōtra legez canonicā ⁊ ciuilem est. vtraq̃ periurium p:ohibet. vt. xxij. q. iiij. p totū. ex de iureiu. etsi rps. ⁊. ff. de iureiu. l. iusiurandū. Et dicit Ly:ch. q̃ qui periurare paratus est ante q̃ iurer periurus esse videtur: q: deus iudicat non solum ex operibus: sed ex corde. xxij. q. v. qui periurare. Et quanto cum maiori solennitate iuratur tanto grauius est periurium. Ꝺ autez dicit Ly:ch. q̃ so. q̃ iurare per deum est maius q̃ iurare p euangelia vel alia sacramenta. xxij. q. j. si aliqua. ⁊ per consequens videtur grauius periurium per deuz q̃ per alia. intelligendū est ceteris paribus. i. quando iuratur cum solennitate eadez vtroq̃ iuramento vel sine solennitate ⁊ super simili mate

Est ꝫ lex euāgelica moysi

Pōt esse grauius homicidio.

Cōtra legē euāgelicam.

Cōtra legē canonicam.

ria ꝛ eo dez cōtēptu: aliꝰ iurare cū solēnitate. vt cō̄a iudice sup libro reliquiꝫ ꝛ hmōi est maius. ⁊ piuriū in hmōi est grauius pcm̄ ꝙ iurare p deū simplr̄. sine solēnitate. tum ratione maioris deliberationis. tum rōne scandali sequētis. hec beatus Tho. Pe. ꝛ Inno.

§. III. Tertio propter per-

Periu-riuz valde danificat.

riū. primꝰ danificat: q: in iudicio peierādo iniuriat iudici cui nō obedit cū pcipit sibi iuridice vt veritatez dicat sup eo de quo interrogat: ꝛ sic etiā ledit bonū cōe. vñ tenet dicere veritatē: etiā si inde sequeret sibi mor̄ pm. b. Tho. sine dāno alīcuiꝰ pticularis psone. Danificat etiā cū accusat peierat: q: acro: vel testis in ꝺ̄ efficit infamis tanꝙ falsus accusator vel testis. Et in ꝺcrib̄ fit cū iurat rem bonaz esse quā nouit defectuosam: vel restituisse pecuniā quā scit nō restituisse. Nec excusat a mortali piurio loquēdo sophistice: vt ad suū intellectū ꝝ bor̄ suoz videat dicere verū cū intēdat decipere: cū alius aliter intelligat. Vñ Ysid. Quacūq; arte ꝝ bor̄ quis iurer: deus sic accipit sicut ille cui iurat intendit. xxij. q. v. quacūq; ⁊ c. ecce. Ob̄ intellexit beat. Tho. vbi. s. qñ dolus est ex pte iurātis tm̄. Tūc em̄ interpretandū est ꝛ intelligendū pm̄ intellectū accipientis iuramentū. Sz si dolū iurans nō adhibet obligatus est pm̄ suā intentionē obligandi. Vñ pm̄ Host. si quis iurat aliꝺ gnaliter: cū generalitas obscuritatē pariat nō videt cogi posse super his sup quib̄ spāliter nō iurasset. ⁊ sic pm̄ tērionē iurantis est interpretandū qñ sine dolo iurat. Unde si casus inopinatus eueniat de quo fi cogitasset: tūc in iurādo nullo mō iurasset nō tenet ad illud. Idez Ray. ⁊ Guil. Sicut fecit xpian⁹ qui pecuniā sibi mutuatā a iudeo asserebat reddidisse. ex quo vocat⁹ ad iudiciū pecuniā illā in baculo concauo dedit in manib⁹ iudei seruandā cū iuraret. ⁊ sic iurauit reddidisse intrēdens de pecunia in baculo absc̄sa quā postea repetijt. Sed diuina vltio manifestauit suā fraudē p mortē supuenientē: vt habet in legenda beati Nicolai.

Audiēs scienter peierare peccat.

Et no. ꝙ ꝺ̄: in Veui. v. c. Anima q̄ audierit vocem iurātis quē nouit falsum iurare nisi indicauerit rea erit pecti. Dicit Aug. xxij. q. v. ille qui. ꝙ cū nō indicat cui debeat indicare. intelligendū videt ꝙ debeat his q̄ magis possunt ꝓdesse ꝙ obesse piurio siue corripiendo siue p̄o eo orando. ⁊ hoc sufficit dicit Ray. ⁊ hoc tenet. Sed Bon. in. iij. vbi. s. dicit ꝙ hoc etiā pōt intelligi qñ pria testimoniū ille qui audiuit ⁊ scit falsum iurasse pōt p suū testimoniū subleuare nocentē a dāno tpalis reiuel corporis in iudicio vel ex. qō intelligendus videt qñ hoc pōt fine sui magno periculo vel fine malo: i scādalo inde sequēdo. Scādalizat etiā piurus primos suo malo exēplo puocās ad filia ⁊ ad odia ⁊ hmōi. Sed quid dicendū est de exigente iuramentū vtrū peccet. Et videt ꝙ sic: q: occasionē dat illi peierandi. Ad qō dicit bea. Tho. ij. ij. q. lxxix. ꝙ exigens iuramētū: aut est publica pson̄a: puta officialis aut p̄uata. Si publica tūc exigēdo iuramentū pm̄ ꝙ exigit ordo iuris in nullo peccat siue sciat illū falsum iurare siue verū. q: nō videt illud exigere: sed ipe ad cuiꝰ instantiā iurat. Si p̄uata pson̄a exigit hoc faciens: q: dubitat de veritate loquentis: ⁊ ideo vt fit magis certus exigat. non peccat: sed humana tentatio est. Si aūt scit vel credit ꝓbabiliter illum falsum iuraturū peccat mortaliter: q: dat illi occasionē ruine in hoc casu nō aūt in alijs. Unde Aug. in sermone dicit hūc homicidā duarum aiarū. s. sue ⁊ p̄rimi quē inducit ad hoc. xxij. q. v. ille qui. hec Tho. Si ille qui exigit qō scit vel credit alicui pson̄e fidi positum secretū aliq̄ sub iuramento vel cōsilijs cōitatis: vel a pson̄a particulari stimulat eū psuasionib⁹ ⁊ amicitia ad sibi reuelandū mortaliter peccat: q: occasionē efficacez dat illi peccandi mortaliter: etiā si ex tali reuelatione non oriat scandalū. Cū ergo dānificetur primus multiplicet̄ p periuriū miru est quō miseri hoies ita frequentant. ⁊ cum cetera peccata ob quandā reuerentiā sacra fugiāt. Sfacies em̄ fornicationē cauet sibi a locis sacris. Cōmittens furta si p̄ parcāt rebus ecclesiasticis. Sed scelerati piuri ingerūt se audacter ad sacra. s. nomē dñi corpus dñi: reliquias altare: ⁊ hmōi. Et merent a nullo sacro tuuari sed absorberi: ficꝫ inhonorant deum ⁊ sanctos eiusdem.

§. IIII. Quātuz ad quartū

Periur⁹ punitur multipl̄r

puniunt vtiq; multipliciter piuri. Et primo quidē efficiūtur infames. vj. q. j. infames. Et cōuicti ad testimoniū in iudicio nō admittunt: etiā si egerint pniam. vj. q. j. infames. ⁊ ex de testi. c. testimoniū. nisi fuerint absoluti a dicta infamia per p̄incipem. puniunt quoq; in foro ecclesie penitētia septennij pm̄ antiquos canones. xxij. q. j. c. predicandū. Et licōfessor nō teneat iniūgere talem pniam: tū ppendi pōt er hoc magnitudo pcti. In foro ciuili piuriū in iudicio punit corpore aliter ⁊ varie. Sed ꝺ̄ p iudicia sua terribilia ostendit horrore[illegible]. Namvt habet. ij. Reg. xxi. Supenit ēr̄ilitas terre seu fames tpe dauid cū fuerat tribus annis. ⁊ cū dauid a dño quesisset causam huius flagelli vt remediū adhiberet. Rndit dñs q̄ euenerat p̄ piuriū saulis: q: scz fregit pmissionē firmatā iuramento factā gabaonitis a Jo ⁊ senioribꝰ israel sup reseruatione eoꝝ vita. Ipse aūt saul quasi zelans p̄o filijs israel: q: gabaonite deceperāt eos fingentes in remotis habitare: ⁊ cū eis querere pacē. occidi fecit multos ex eis. dicitūq; est dauid ꝙ fames illa nō cessaret quousq; satisfaceret iniurie gabaonitarū. Misit ergo p̄o eis ⁊ quesiuit qd sibi vellēt fieri. Qui petierūt oēs descendētes ex Saul mares sibi dari ⁊ crucifigi: qō ⁊ factū est: excepto miphiboseth filio Jonate cui pepercit vt seruaret ipe sui iuramēti quo se astrinxerat ionathe ei⁹ generationē seu filios seruaturū Silr vna ex causis q̄ assignat in scriptura de captione regis iuda sedechie ⁊ destructionis hierosolymoꝝ fuit: q: ipe iuramentū fidelitatis qō fecerat nabuchodonosor fregerat se rebellans: vt habet. iiij. Reg. xxv. In alia autē vita pena sibi reseruat in igne eterno. Nam ꝺ̄: Apoc. xxi. de mendacibus ꝙ pars illoꝝ in stagno ignis ⁊ sulphuris. Periurij ꝓprie semp includit mendaciū ⁊ addit cōtēptū dei: vnde multo magis ei debetur.

Periur⁹ punit̄ p̄imuz scandali zat.

Adiuratio irrōnabiliuz creaturā tum.

Adiuratio.

Aliqñ ē mortale.

Laplm. viij.

De adiuratione.

E adiuratiōe que hz

filr̄itudinē ad iuramētū: vñ licite faciēdo. i. cū debitis circūstantijs actus ꝺ̄turis larrie est. Unde apls vtit adiuratiōe cū dicit xxij. Obsecro vos p̄ misericordiā dei: vt exhibeatis corpora vestra. Et etiā eccla cū dicit. Per crucē tuā: vel p̄ mysteriū incarnationis tue libera nos dñe: ⁊ hmōi. Est ergo adiuratio inducere aliquā pson̄ā vel creaturā ad aliquid faciendū vel nō faciendū ex inuocatiōe alicuiꝰ rei sacre. ⁊ fieri pōt pm̄. b. Tho. ij. ij. q. xc. ad creaturā rōnalē intellectualem ⁊ irrōnalem. Et dicit ergo creaturā rōnalem: aut intendit necessitatez imponere faciendi: qō petijt illi quē adiurat: sicut imponit sibi necessitatez faciendi qō iurando. p̄mittit. aut nō intendit imponere necessitatē: sed potius p modū deprecationis intēdit ex inuocatione illius rei sacre exp̄esse inducere illū ad faciēduz. Et in isto secūdo casu licitū est adiurare quācūq; pson̄ā sup re licita etiā ipsuz deū sicut ⁊ licitum est deprecari: nō tamen leuiter faciendū est ⁊ in rebus friuolis: sicut nec leuiter iurandū ob reuerentiā rerū sacrarū. In primo aūt casu aut adiurat pson̄ā subditā ⁊ pm̄ debitū modū: vt puta in casu in quo liceret sibi recipere ⁊ exigere iuramentum: aut nō. Si primo mō licitū est ⁊ adiuratus subditus tenetur sicut ex precepto ⁊ iuramento exacto facere vel dicere ad qō adiuratur. Si secūdo modo tunc peccat mortaliter adiurans: quia vsurpat sibi potestatem in alium quā nō habet: ⁊ sic facit contra iusticiā ⁊ debitum ius cōmune. Unde p̄inceps sacerdotū Cayphas cum dixit xp̄o. Adiuro te per deū viuū vt dicas ⁊ c. Mat. xxvj. male[illegible] peccauit: q: nō habebat potestatem super eum. Similiter si esset sub

Adiuratio dem̄onū.

Jeiunare ex voto ē meli⁹ ꝙ sine voto.

Hortamur ad vouēdū.

Btā maria vouit ꝺginitatem.

ditus adiuratus ⁊ adiurare ꝺ̄ sup aliqua re faciēda de qua adiurans nō posset sibi p̄cipere nō teneꝺ̄ sibi obedire: sicut si adiuret vt diceret si cōmisit aliqd̄ crimen occultū de quo nō p̄cessit infamia vel ꝓbatio aliq̄ ⁊ peccat adiurans. Ad creaturā intellectualez pōt fieri adiuratio. vñ eccl̄a vtitur exorcismis q̄ sunt q̄dā adiurationes ꝺ̄ demones: ⁊ b̄ est verū si fiat ad b̄ vt p̄ virtutē diuini nois vel rerū sacrarū eos ranꝙ inimicos expellam⁹ ne nobis nocere possint spūal̄r vel tpal̄r pm̄ ptātem a xp̄o traditā. Luc. x. Ecce dedi vobis ptātē calcādi sup serpētes ⁊ scorpiones ⁊ ꝺ̄ oēm virtutē inimici. ⁊ sic ꝺ̄: xxiij. q. j. si p̄ sortiarias. ꝙ cū aliq̄ sint maleficiati possunt fieri erga eos exorcismi. Sz nō est licitū eos adiurare ad aliqd̄ sciēdū vel obtinēdū ab eis sicut fit p artez magicā vel notoriā ⁊ hmōi. q: hoc ptinet ad societatē cum eis habendā ⁊ pactū: qō nō licet nisi speciali instinctu spūs sancti: vl reuelatiōe diuina al. q̄ sci ad aliquos effectꝰ opatione demonū vtank. sicut fecit. b. Jo. ꝺ̄ apls. Erga Hermogen. ⁊ c. b. Dñicus pluries. Ad irrōnalē creaturā pōt duplr̄ fieri adiuratio. Primo vt adiuratio ferat ad ipaz creaturā irrōnalē pm̄ se: ⁊ sic vanū esset. Alio mō vt referat ad eū a quo creatura illa agit ⁊ mouet. Et tūc dupl̄r. Uno mō p̄ modū deprecationis qō ptinet ad eos qui diuina inuocatione miracula faciūt. Alio mō p̄ modū cōpulsionis aduersus diabolū q̄ in nocumētū nr̄m vtit creaturis irrōnalibus. Et talis est modus adiurandi in exorcismis ecclesie: ⁊ sic licet. Sed adiurare eas ita ꝙ demonū auxiliū implore: ꝺ̄ nō licet. Hec ois beatus Tho.

Titul⁹. XI. Devoto voti

transgressione. De exhortatione ad votum eiusdem impletione ⁊ intentione vouentis. Cap. j.

Buete ⁊ reddite ꝺ̄o

mino deo vestro inq̄t ps. lxxv. Cū oia q̄ possidem⁹ ꝺ̄ni sint ⁊ ab eo recepim⁹. iuxta illud qō ꝺicit ipe dauid. j. Paral. xxi. Que de manu tua accepim⁹ dedim⁹ tibi: tua sunt oia dñe. Decet ipsi ꝺño offerre munera ⁊ vota in recognitionē dñij sui ac b̄ficij recepti Jpm em̄ vouere aliq̄d est quodāmō dare illud. Dicit em̄ fieri aliq̄d cū fit cā eius: q: effectꝰ virtute ptinet in cā. quēadmodū facies instrumētū quo alicui ꝺ̄ certū q̄d ꝺ̄: ita illud ei dedisse: q: instrumētū est cā recipiēdi illud. Sic q̄ promittit p votū inquātū se obligat ad illud faciēdū: ita quodāmō dat. ⁊ hic est ꝙ nō solū dāti sz ⁊ promittēti gr̄e agunt. pleniꝰ tñ p̄ferk cū p̄missum soluit. Unde Esa. xix. ꝺ̄: deveris fidelibꝰ Colent eū in hostijs ⁊ muneribꝰ ⁊ vota vouebūt ꝺño ⁊ solvent. Et ad hoc etiā saluator nos instruit dicens. Reddite que dei sunt deo. Mat. xxij. p̄ maxime dicunt dei ea esse q̄ sibi per votū p̄omittunt. Et ad hoc idem exhortat p̄s. ꝺi. Vo. ete ⁊c. Ubi tria notantur.

¶ Primo ꝙ exhortamur ad melioꝝ promissionem. ibi. Vouete.

¶ Secundo ꝙ necessitamur ad p̄missoꝝ solutionem: ibi. Reddite.

¶ Tertio ꝙ regulamur circa votoꝝ intentionem. ibi. Domino deo vestro.

§. I. Quantuz ad primum

Sciendum q̄ votū est, p̄missio de melioꝝ bono opere ꝙ̄ fit illud ad qō tenemur de necessitate saluti⁹, vt ptz in diffinitione voti. Et io nullus cogit ad vouēdū sicut nec ad alia opa superogatioīs: sz ꝓsulit ⁊ exhortat ad hmōi. Et sic exhortatoꝝ ie p̄s. ait. Vouete. vbi glo. ait. Vouere cōsulit vouenti. ꝓterea aūt exhortamur ad vouēdū ⁊ nobis ꝓsulit vt maioꝝ merita acqram⁹. Nā op⁹ factū cū voto est meli⁹ ⁊ magis meritoriū ꝙ̄ idez factū sine voto. p̄m. b. Tho. ij. ij. q. lxxxviij. qō ꝓbat ipe triplici rōne. Primo q̄dē q: vouere est actus latrie siue religioīs q̄ virtus est nobilissima inter morales ꝺ̄tutes. Quāto aūt ꝺ̄tus est nobilioꝝ tāto actus eius est melioꝝ ⁊ magis meritoꝝius: vñ actus inferioꝝis virtutis est melioꝝ ⁊ magis meritoriꝰ ex hoc ꝙ iperat a superioꝝi⁹ actus cuiꝰ actus fit p̄ iperiuz: sicut actus fidei vel spei est melioꝝ: si impar̄a charitate. Et io actus moraliū: puta ieiunare qō est actus abstinētie ⁊ ptinere qō est actus castitatis ⁊ dare elemosynā qō est actus aliqñ liberalitatis sunt melioꝝa ⁊ magis meritoꝝia si fiant ex voto ꝙ̄ sine voto: q: sic iam ptinēt ad cultū diuinū quasi q̄dā dei sacrificia. Unde Aug. in li. de ꝺginitate. Nec ꝙ ipa ꝺginitas: q: ꝺginitas est: sed q: deo dedicata est honoraī quā vouet ⁊ seruat cōtinētia pietatis. Sco q: ille q̄ vouet aliquid ⁊ facit: plus se deo subijcit ꝙ̄ ille qui solū facit. Subijcit em̄ se deo nō solum quātū ad actū illud faciendū qō vouet: sz etiā quoad ptātem: q: de cetero nō pōt aliud facere. s. de iure. Nō etiā probat Ansel. in li. de fidei rudimēt⁹. exemplū ponēs de duobus seruis vnius ꝺñi: quoꝝ quilibet hz arboꝛē fructiferaz: puta ficū in horto suo producentē gratiosos fructus. Et alter q̄dē dictoꝝ seruoꝝ fructꝰ sue arboris annuatim ꝺño suo elargit. Aliꝰ aūt eidē ꝺño donat arboꝛē cū fructib⁹. Nā clarū est ꝙ oꝝ illius q̄ ꝺat arboꝛē cū fructib⁹ debet esse magis gratū ꝺño ꝙ̄ illius qui tm̄ ꝺonat fructus ceteris paribꝰ eo ꝙ plus ꝺat: ⁊ plus ꝺat plus meretur accipere. Tertio q: votū immobiliter volūtas firmat in bonū. Sfacere autem aliquid ex volūtate firmata in bonū ptinet ad pfectionem virtutis: vt ostendit p̄ḃs in. ij. Eth. Sicut etiā peccare ex mente obstinata in malū aggrauat pcm̄. Et q: necessitas ad implēdi illud nō est necessitas coactionis q̄ causat inuolūtariū ⁊ deuotionē excludit ⁊ meritū: sed est necessitas sponte assumpta per ꝓpositū immutabilis volūtatis: ⁊ ideo nō tollit vel minuit meritū: sed cōfirmat volūtatez ⁊ auget deuotionem. Sicut etiā nō posse peccare nō diminuit libertatē: ita ⁊ necessitas firmate volūtatis in bonuz nō diminuit libertatē: vt ptz ꝺ̄ beatis. ⁊ hmōi est necessitas voti habēs aliquā silr̄itudinē cū ꝓfirmatione beatoꝝ. Un Aug. in epla. Felix necessitas inq̄t que in melioꝛa cōpellit.

Exhortamur aūt ad vouēdū exēplis beatoꝝ seu sanctoꝝ veteris ⁊ noui testamēti. Nā ⁊ iacob votū vouit deo di. Si ꝺñs fuerit mecū ⁊ custodierit me in via ista in qua ego ambulo ⁊c. erit mihi ꝺñs in deū ⁊ cūctoꝝ q̄ dederis mihi decimas offerā. Gen. xxviij. qō intelligi pōt pm̄. b. Tho. q̄ voluerit se habere ꝺñm in deū p̄ specialem cultū ad quem nō tenebat: sicut per decimarū oblationem: ⁊ alia hmōi q̄ ibi sub[illegible]unt. Dauid etiā ait. Votū vouit deo iacob. Ar̄li etiaz pm̄ bea. Tho. vbi. s. intelligunt vouisse ptinentia ad pfectionis statū qñ xp̄m relictis oibus sunt secuti. Augu. etiā dicit deꝰ gine dei marre fic. Beata maria, ꝓpositi ex p̄sentia votū virginitatis in corde: sed ipm votum ꝺginitatis nō exp̄essit oze. Postq̄ꝫ filiū genuit qō concepērat simul cū viro labijs exp̄essit: ⁊ vteraq; in virginitate pmāsit. xxvij. q. ij. §. j. Et multi quotidie fideles p votā reciꝑiūt a ꝺño multas gr̄as sanitatū sui ⁊ aliozꝝ ⁊ plura hmōi. Expedit ergo vouere: nec est periculosum ex natura facti: sed ex culpa nō facientis. Et sz melius sit, nō vouere ꝙ vouere ⁊ promissa nō reddere: melius tm̄ est vouere ꝙ̄ nō vouere. Et ideo rōne periculi. s. nō faciendi nō debet dimitti emissio voti: sicut nec etiā debent dimitti alia bona propter periculū supbie. vel inanis glorie q̄ inde possunt exturgere. propter qō dicit. Quiventū observat nunq̄ seminat Eccl̄s. xj. idest nunq̄ bene operat̄ si timet. s. sibi supuenire ventū superbie vel inanis glorie.

§. II. Quantū ad secūdum

sz necessitationē ad implēdi votū factū. Nota cū ꝺ̄: reddite qd̄ est impatiui modi. ⁊ qd̄ impat dic ꝺicro. necesse est fieri. Cuius igit vouere sit exhortatoꝝiuz: Reddite tñ effectū p̄cepto: ū. sic dicit glo. ibi. s. ꝙ reddere. i. votū implere est necessitatz. Idē etiā cōfirmat Jnno. in. c. magne. de voto ⁊ vo. redē. qō intelligit nisi in voto dispēset vel cōmuteꝺ vel irrite ꝺ p̄ euz qui pōt vel ipse nullo mō implere possit sicut

Universidad de Deusto

vouens ieiuniū si grauiter infirmet ꝛc. Et q: omittere necessaria ad salutē fieri nō pōt sine mortali ex q voti implet̄io est necessitat⁹ vt dictū est: sequit̄ q trāsgressio eiꝰ aduertenter sine cā rōnabili facta sit mortale. Ꝓz etiā hoc ex eo q fractio voti fm b. Tho. vbi. s. ar. iij. est q dā spēs infidelitatis cū non soluit ea q deo pmisit sicut ad fidelitatē hoīs ptinet vt soluat pmissa. vñ Greg. inqr. Si bone fidei ꝛc⁹ soler inter hoies nulla rōne dissolui: quāto magis illa pollicitatio quā cū deo pepigit. s. q voti soluī sine vindicta nō poterit. xxvij. q. j. viduas. ‖Diero. etiā ait q vouētib⁹ ꝺgitatem nō solū nubere sz velle dānabile ē. xvij. q. j. sunt q dā. §. vouētib⁹. Dānatio aūt nō incurrit nisi p mortale. hoc etiā firmat glo. summaria in p̄n. c. i‖⁹. Reddite ergo si vouistis. iuxta illud ps. lxv. Reddā tibi vota mea ꝛ distin. la. me. Et Eccls. v. inqt Salomon. Si q̄d vouisti deo ne moreris reddere: displicet em̄ ei infidelis ꝛ stulta pmissio. Ubi notatur q fit reddendū ꝛ quō. s. tripliciter p quodlibet hoīū omissum offendit deus circa votum factum.

votū ꝺz reddi ꝺiscrete.

¶ Primo reddite cū debita acceleratiōe. ibi. ne moreris.

¶ Scō reddite cū pfecta solutiōe. ibi. displice. ‖ infidel.

¶ Tertio reddite cū recta discretione. ibi. stulta pmissio.

Stulta vota nō sunt tenenda.

Quātū ad. pmū cū q̄s facit votū si statuit sibi tpus infra q̄ illud debeat iplere: eueniente termino illud soluere ꝺz nisi impossibilitas eū excusaret. Si aūt simplr̄ sine tpis determinatiōe tenet q̄citi⁹ pōt condemnare ad implere. Si tñ fecisset votū sub cōditione aliqua. puta si recip⁹ gr̄az quā petijt. vt sanitatē ꝛ hmōi tenet̄ obseruare ipleta ꝓditione q̄citius pōt. Et iō dicit Salomō. Ne moreris reddere. nec em̄ ꝺz tardare vouēs vltra q̄ intēdit se obligare. Dicit em̄ Deut. xxiij. Cū votū vueris dño deo tuo nō tardabis reddere: q: req̄rit illud dñs de⁹ tuus: ꝛ si moratus fueris reputabit tibi in pctm̄. Datur tñ ei tps ad arbitriū boni viri ad disponendū de reb⁹ fm materiā voti. fm Tho. ꝛ Guil. q. ſ. Tho. sup. iiij. dicit q q̄ vouit intrare religionem si ex mora circa dispēsatiōnē tpaliū pbabiliter timet̄ pperuū ‖ pedimētū. puta ꝫ hēdo infirmoniū ꝛ hmōi. talis tenet̄ vlteri⁹ nō differre. Et ex hoc videtur q talis in hmōi dilatione peccet mortaliter: q: exponit se periculo mortalis. s. transgrediēdo votū. Et idē videt̄ de differentib⁹ ipletionē alioꝝ votoꝝ p multa tpa: cum tñ cōmode possint ꝛ recōdent̄ ex ipsa nimia dilatione vel obliuiscunt̄ vel impotentes reddunt̄ vt senes ad lōga pegrinationē ꝛ hmōi. Nō sic egit anna mater Samuelis. ꝫ votū qđ fecerat ad tēplū. s. offerēdi filiū d‖⁹ si ei cōcederet cum sterilis esset. Sed ipo suscepto ꝛ ablactato subito votū impleuit adducēs illū ꝛ ibi dimittens. vt hꝫ. j. Reg. j. Et q̄ in dilatiōe implēdi votū requirat auctoritas suploris habea devo. ꝛ vo. redēp. q̄ sup his. Scō est reddendū votū pfecte ꝛ integre nō diminute. puta si q̄s vouit ieiunare p ānū oi ḧebdomada p vnū diē: nō sufficit q̄ observet duob⁹ mēsib⁹ residuū dimittēdo: ſz totū ipleat. Ad hoc em̄ obligat ad decē menses si pōt: ꝛ q̄uis trāsgressus sit ieiuniū illud p plures ḧebdomadas. nō tñ tenet̄ iterare qđ iam fecit nisi intēdisset se obligare cōtinuādo annū. Deut. xxiij. ſfacies ‖cut. pmissisti dño deo tuo ꝓpria voluntate. i. fm intentionem. vnde Ananias q: deo pecunias voauerat: quas postea diaboli victus psuasione subtraxit. scz quoad partem ipsarū mortē mulctatus est. Greg. xvij. q. j. ananias. Et hist⁹ria ḧabes Actuū. v. Et multo magis peccat q̄ ex toto frangit votū nihil adimplendo. Vñ dicit Salomon. displicet ei. s. deo infidelis pmissio. i. nō seruare p̄missum p votū. vñ Aug. Cāto miserior: es si fidem deo fregeris: quanto beatior si psoueris. ꝛ Urban⁹ papa. Mō q̄s dño pollicitus est fideliter custodiat ne dānationem sed p̄miū sibi acquirat: qm̄ satius est nō vouere q̄ votū p̄t melius pōt nō pficere quātū scz ad subaz voti: grauius em̄ puniunt qui votū fecerūt ꝛ votū nō pfecerūt. xxj. q. j. scim⁹. Qui aūt p̄e impotentia totū nō posset implere qđ vouit: partē quā pōt exequi debꝫ. puta in diuite qui fecit votum magne elemosyne. postea ad paupertatem deueniente. ꝛ in sano ieiunia plurima vouente postea debilitato ꝛ hmōi. Recursus tñ debet haberi in similib⁹ ad superiorem. Ubi etiā sciendū est q plures sunt quoꝝ vota nō sunt obligatoria: nisi ratificent̄ a superioꝛib⁹ eoꝝ fm b. Tho. vbi. s. vt votū religiosi quoad suuꝫ p̄latum. Clerici p̄cipue circa peregrinationē quoad suū epm. Epi circa ea p que habent ecclesiā suā dimittere quoad papā. Impuberū in oībus votis quoad parentes eoꝝ: vel tutores si parentibus carent. Puberū quoad peregrinationem elemosynas et hmōi que ptinent̄ ad curā domesticā dom⁹: quoad parentes eoꝝ: cū sunt in ptāte ipsoꝝ. Uxoꝛ: cū in abstinentijs elemosynis ꝛ pegrinationib⁹ quoad viros earū. Seruoꝝ q̄d dōos eoꝝ. De his m̄ vide. j. plenius declarationē in pluribus. §. Tertio reddendū est votū cū discretione. Nā si q̄s vouit aliq̄d stultū vanū vel ridiculosum vt de nō pectinando caput die sabbati⁻ nō cōedendo de capite alterius ob honorē beati Job ‖ collatio. de nō filando: vel de nō faciēdo ablōnes pannoꝝ in q̄rta feria vel sabbato: de nō comedendo panē in dñica ꝛ hmōi. Talia fm Tho. ꝛ Alb. in scripturis potius sunt deridenda q̄ soluenda. Unde dicit Salomon. s. displicet ‖ stulta pmissio. Hinc etiā. xxj. q. iij. c. nec⁻ ‖ §. nō ꝑiurabis. ꝺz. Stulta vota frāgenda sunt. Tale fuit votum Jepte: de quo dicit ‖Diero. q̄ in vouendo fuit stultus: q: discretionē nō habuit: ꝛ in reddendo impius q: filiā occidit. vt em̄ ꝺz. Judicū. xj. Ipse Jepte votū vouit deo dicens. Si tradideris filios Amon in manꝰ meas quicūq; primus egressus fuerit de foꝛib⁹ domus mee: mihiq; occurrerit reuertenti in pace eum offerā holocaustū deo. ‖Habita ergo victoria venienti ad ciuitatem primo occurrit ei filia eius vnica quā ille etsi cum doloꝛe: tamen in hoc locaustū obtulit. Circa qđ dicunt hebrei q̄ votuꝫ stultum fuit fi simpliciter intellexit de oibus: vt per effectum ostēdit ‖ am si occurrisset ei primo canis vel asin⁹ illud offerre non licuisset. Si aūt intellexit de his que offerri poterāt nō includebatur in voto filia eius. Et q̄uis quantum ad votum posset excusari de peccato. sane ipsum votū intelligendo: scz de licitis. propter qđ p̄mittit ibi. ꝛ dicitur q̄ factus est sup eum spiritus dñi. s. in vouendo: q: fides ꝛ deuotio ipsius ex qua motus est ad vouendū fuit a spūsancto. propter qđ ponit̄ in catalogo sanctoꝝ ad ‖Heb. xj. vel etiam propter victoriā quā obtinuit: iniquē tñ ꝛ impie fecit occidendo filiā p. o ad impletionē voti. Nec obstat qđ ait Aug. xxiij. q. v. si nō licet. vbi videt̄ dicere q̄ fecit hoc ex instinctu spūssancti. sicut Samson. ‖ am ibi loquit̄ dubitative: nō asserriue: vt ptz ibidem. Probabile est etiā eū penituisse de facto iniquo: hoc fm Tho. ij. ij. vbi. s. ar. ij. ꝛ sic potuit esse. Nico. tñ de lyra sup dicto. c. videt̄ eum excusare a pctō dī. opinatiue fm quosdam q̄ filiam nō occidit ‖ corporaliter habito sup hoc consilio a peritis legū: ſz quodāmodo mortī tradidit. s. ciuili ei⁹ dedicando in virginitate. ‖ ed ex quo doctoꝛes cōiter tenent q̄ corporaliter eaꝝ occiderit et ipm reprehendant de parricidio: non debem⁻ ‖ apere plus q̄ oportet sapere: vt admonet ap̄l⁹ Rom. xij. Ꝺō fit dum quis doctrinis ab ecclesia approbatis ꝛ q̄ cōiter tenentur nō acquiescit nouas inueniens. Ꝺō phibet dī. xxvij. relatū. Ambe. etiā cōcoꝛ. cū doc. p̄dictis dicens de Jepte. Miserabilis necessitas q̄ soluit parricidio. Melius est nō vouere illud qđ sibi is cui p̄mittit: nolit exoluī. xxij. q. iij. vnusquisq;. Et multo magis frangendū est votum ꝛ nō seruandū qđ quis facit de re manifeste illicita: sicut si q̄s voueret occidere aliquem ꝛ hmōi. Sicut legit̄ de quibusdā indeis qui fecerūt votū se nō comesturos aliquid nisi p̄ius occiderent ‖aulum ap̄lm: vt habetur Actuū. xxiij. Et hoc est qđ dicit Jsid⁹. In turpi voto muta decretū: scz nō faciendo. Nec hoc indiget dispensatiōe: sed ꝓpria auctoritate debet cōtrauenire. Si aūt est dubiū vtrum sit melius obseruare vel dimittere vel si potest facere: recurrere debet ad superioꝛem p. o cōmutatione vel dispensatione vel declaratione: vt in iciunijs: ꝛ huiusmodi.

§. III. Quantum ad tertiū

Inuouēdo fit recta intentio.

p̄incipale regulat intētio nra in vouēdo. cuꝫ ꝺz. Dño deo vestro. Nō em̄ votū fiēdū est nisi deo. p̄cipue. Et rō est. q: votū est act⁹ latrie religiōis. ad religionē aūt ptinet offerre cultū ꝛ cerimonias deo. fm Tullū. Uerū ē tn fm. b. Tho. vbi. s. ar. v. q̄ quis votū fiat soli deo: pmissio etiā pōt fieri hoī que includit in voto. Et ipa pmissio boni q̄ fit hoī pōt cadere sub voto: inquātū est op⁹ quoddaꝫ bonū. ꝛ per hūc modū intelligendū est votū quo quis vouet aliq̄d sanctis ꝛ p̄latis: vt fit in pfessiōib⁹ religiosoꝝ: vt. s. ipa pmissio facta sanctis vel p̄latis cadat sub voto: inquantū scz hō vouet deo se ipleturū qđ scris vel p̄latis pmittit. hec Tho. Et sicut cū oronem aliquā dirigim⁹ ad sctōs p. o aliq̄ gr̄a obtinenda. debem⁹ sic regulare ꝛ dirigere intentionez vt sperem⁹ illā gratiā obtinenda deo p̄cipaliter: sed mediante p̄ece ꝛ merito illius sancti. vt dicit Tho. ij. ij. q. lxxxiij. Ita in votis q̄ facim⁹ sanctis p. o diuersis gratijs obtinendis: vt sanitate ꝛ euasione periculi ꝛ hmōi. debem⁹ sperare gratiā illā a deo mediāte sancto illo. Laici tñ q̄ actualiter nō ita dirigūt intentionē suā in votis scroꝝ ad deū. sed inuitunt̄ moꝛi fideliū nō sunt in voc⁻ cōdenandi: sed pie interp̄etranda eoꝝ intentio. put ecclia intendit ‖ vocet fideles in hmōi. Multa em̄ vota quotidie fiunt ad sctōs. vñ recitunt̄ magna bñficia tpalia vt ptz in legēdis. b. dñici. ꝛ b. pe. marty⁻ ‖is. Cū em̄ triplicē bonoꝝ differētiā habeam⁹. s. tpalē subam. coꝛpus ꝛ aiam. de qualibꝫ hoꝝ pōt fieri votū.

Uouēs de tpali suba.

deo ꝛ sctis ei⁹. De tpali suba. vt cū q̄s vouet dare certam elemosynā: vel facere aliq̄d ornamētū ecclie: vel cerā offerre ꝛ hmōi. ꝛ si determinat p̄sona vl locū cui faciat illud: nō pōt mutare sua auctoritate etiam si p̄sona sit male vite vel ecclia male officiata: vel nō indigens tali ornamēto: q: qđ semel placuit ampli⁹ displicere nō pōt. de reg. iur. li. vj ‖ Nec eps pōt dispēsare in tali pmutatione nisi fit vtilitas cā. puta q: ecclia est destructa. ꝛ hmōi. ꝛ rō est: q: iam est illi ius acq̄situ ex pmissiōe qđ auferre nō ꝺz. Quidā rusticus cū trāsiret quēdā latū fluuiū cū vacca ꝛ vitulo ꝛ imineret ei piculum submersiōis: vouit. b. Michaeli dare eccie sue vitulū si euaderet. Transacto aūt periculo dixit. Certe michael vitulū nō ḧabebis. Et cū post modicū aqua inūdāte silē⁻ ‖ piculū subiret: vouit. b. Michaeli dare vaccā cū vitulo: ſz liberat⁹ ex eo q̄si deridēdo dicebat. Uere michael nec vitulū nec vaccā ḧabebis. Et paulo post in sili casu cōstitutus nō fuit auditus sed submersus cū vacca ꝛ vitulo. Nec etiā ꝺz rem murare. Exēplū de illo q̄ vouerat ciphū. b. Nicolao. ꝛ aliud voluit ofᵉrre ꝛc. Uide in legenda.

Exēplus submersum

votus de corpore.

De corpore fit votum p̄iciunia vel abstinentias varias: vt a carnib⁹ ꝛ hmōi p peregrinationē ad ecclesias p disciplinas. p obseq̄a infirmoꝝ: p castitatē ꝛ hmōi. Uotū aūt de eū do nudū nō videtur ‖ ultū cōmēdabile: q: nec honestū ꝛ periculosum tpe hyemali: ꝛ ideo potius cōmutandū in aliud auctoritate tñ superioris. Ad hoc aūt vt istud ꝛ q̄cūq; alia vota sint meritoria ꝓz ea facere in statu gratie. vt legit̄ in legēda beati Jacobi de quodā qui ex voto ibat ad sanctū Jacobū: ꝛ cū in itinere lapsus fuisset in fornicatiōne fuit sibi reuelatū q̄ deo nō placebat: nec btō Jacobo. q: in pctō illud exequebat. Si q̄s etiā vouerit ire ad aliquā ecclesiā nō pōt. p̄pria auctoritate aliū mittere nisi oino nō posset. Quoad aiam deuouem⁹ cū quis vouet se alicui religioni vbi offert volūtatem suā deo p obedientiā que. s. volūtas est dīna ꝛ regina aliaꝝ potentiarū aie: vnde ipsam aiam offert. Uñ sicut holocaustū excedebat oīa sacrificia: ita votū religiōis excedit oīa alia vota. vnde dicit Greg. in vlt. mo. al⁻ ‖. q. p recte obedientia victimis p̄eponit: q: p victimā aliena caro per obedientiā ꝺo p̄pria volūtas mactat. vñ oīa alia vota soluunt̄ p istud. Et ipm includit ꝛ pauptatem ꝛ castitatez ꝛ torū exercitiū corpoꝛis sui. Sed nota q̄ dicit Augu. Sicut meliores difficile ‖um expertus q̄ qui in monasterijs p̄fecerūt: ita nec peiores q̄ qui in monasterijs defecerūt

Votum de aia.

Votum diffinik.

diſt. xlvij. quantūlibet. Defect⁹ aūt hmōi cōtingit p transgressionē p̄cipue voto⁻ religionis. Et qui ḧnt votū religionis ꝛ nō intrāt vel egrediunt̄ male fortunant̄ vt quotidie cernim̄. Qui in religiōe vota nō seruāt ad pfundū infernī descēdūt. Exēplū de quodā q̄ ductꝰ ad iudiciū vidit matrem ip⁻ operantē sibi ꝛ dicētē. ſFili vbi est verbū qđ dixisti volo seruare aiam meā. Et de alio q̄ sub alijs oīb⁹ vidit in iferno malos religiosos. nec mirū: q: quāto gradus altioꝛ est tanto casus est periculosioꝛ.

¶ De materia voti: ꝛ ibi multū diffuse de materia voti: et q̄ nō possunt vouere: ꝛ q̄s possit irritare: ꝛ quis possit dispensare vel cōmutari. Caplm. ij.

Uncaūt de voto vi-

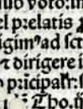

dedū est. Sic aūt diffinit magr̄aliter. Votū est pmissio melioris boni animi deliberatione firmata. Ubi nota p̄mo q̄ cū ꝺ: pmissio: ad votū nō sufficit ppositū cū deliberatiōe nisi adiūgat ꝛ pmissio. ex. c. ſfratrā. Nō tñ est necessaria expressio vocis in pmissiōe: ſz sufficit pmissio cordis de facta. sic intelligendū est. c. illud. q̄ bona. xvij. q. j. voti ꝺ: q̄ q̄ bona facit ꝛ meliora facere pponit si illa nō facit in ꝓspectu dñi cecidit. hoc em̄ intelligit nō de ppositō solū: ſz de ppositō cū intētione se obligādi. Hoc em̄ ꝫ rōnez voti: ꝛ ſz nō oꝛe exprimat: obligat vt votū: ꝛ nō imꝑlēdo ꝛ cecidisse in ꝓspectu dñi. q: peccat mortaliter. Ueruz est tñ q̄ ppositū solū remanēdi in religione ꝛ ppetuo deo seruiendi cū susceptiōe habit⁻ ‖ religiōis eq̄ller voto simplici. ex. de regularib⁹. c. cōsulti. Et q̄uis quidā intelligant dictā decre. de illo q̄ intrat cū voto. Tamē ‖e. de pa. dicit q̄ q: decre. loquit̄ indistincte dicēs q̄ q̄ intrat aio perpetuo renūciandi seculo: nō pōt ad seculū redire: ſz vel ad illā vel ad aliā religionē ꝺz trāsire: ideo p̄mo dicto magis videt̄ standū. Idē sentit ſfran. de zāb. immo ‖Heri. boicl. sup. c. statuim⁹. de regularib⁹. dicit hoc eq̄pollere voto solennī allegat ‖ost. in summa. ꝛ Arch⁹. sup dicto. c. q̄ bona. xvij. q. j. Sed ‖e. de pa. negat q̄ equipolleat voto solennī: sed tñ voto simplici. ꝛ hoc etiā magis ex vi statuti ecclesiastici q̄. ex ipsa essentia voti. Nota ergo secūdo q̄ q: solennes doctoꝛes nō solū p̄dicti: sed ꝛ Joh. an. Anto. de bu. ꝛ alij dicūt q̄ talis susceptio ḧabeat vim solennis voti ideo talis inducendus est ad reuertendū ad illam de qua egressus est vel ad aliā religionē: q: obligat in genere religion⁻ ‖ q̄ si nullo modo acquiescit inducendus est ad p̄curandū dispensationem a papa: q: eps nō pōt cū hoc dispēsare: q̄ si obtinere nō pōt dispensationem paratus sit votum implere alꝰ durante p̄posito nullo modo implendi votum eriā si obtineret dispensationez nō esset in statu salutis. Obtenta aūt dispensatione de ꝓtrahendo matrimoniū nec peccat mortaliter cōtrahendo: nec eriā dirimēdum matrimoniū etiā sequēdo opinionem illā: scz q̄ illud ḧabeat vim voti solennis: q: q̄ ḧabeat vim voti est ex statuto eccie siue simplex: sit illud siue solenne: ꝛ in statutis ecclesie papa ꝫ plenitudinez potestatis in dispensando. Si aūt cōtrahat ꝛ cōsumet matrimoniū ante dispensationē peccat mortaliter. Et fm illā opinionem q̄ dicit q̄ est solenne nullū est. vnde nec exigere nec reddere debitū potest nisi fornicarie. alter tñ qui nescit excusat a pctō exigendo ꝛ reddendo: sed si sciuisset cū cōtraxit peccasset mortaliter: eriā si illud esset votū simplex: q: cooperat pctō alterius fm glo. in decre. vnde petere debet ille qui ḧabebat tale votum dispensationem exp⁻ ‖imendo plene casum: sed antē obtineat reddat ꝛ non exigat. Ꝺō aūt dirimat nisi ecclesia per sententiā illud declaret nō dicerem: sed sequerer opi. ‖e. de pa. s. q̄ fit illud vt votum simplex si de communi consensu velint manere vt frater ꝛ soꝛoꝛ: vel ingredi religionem turius esset. Uidi cum pluribus in huiusmodi casu fuisse a papa dispensatum. Sed cum ista solennizatio voti per hunc modum fit ex iure humano non naturali vel diuino: sicut papa potest dispensare cum oꝛdi-

Suscepcio ḧabitus ꝺz vim voti solēnis.

Universidad de Deusto

nato in subdiaconatu. ſ. de ȝhēdo ſm oēs: ita ⁊ cū iſto etiā tenēdo opinionē illā. ſ. q cū pfesso ſoleniter nō posset papa dispēsare: q tm opinio coīter nō tenet: q illa ſolēnitas nō ē ita essentialis voto religiōis sicut illa q̄ fit alio mō. Si ḡ votū de re illīcita nō ē re net. dispēsāt cū tali nō est ꝺ̄nādus. Nota tertio ex eo qꝺ ꝺ̄ in diffinitiōe voti pmissio boni. q votū de re illicita nō tenet. ficut nec cetiā iuramētū. xxij. q. iiij. in malis. ⁊ magis placēt deo i hmōi trāsgressores q̄ obseruatores. ficq̄ vouerent nō cōcedere nisi occideret suū inimicū. ⁊ hmōi. No. q̄rto ex eo qꝺ ꝺ̄: melioris. q votū de re mīn⁹ bona nō obligat vrvo tū vnde si q̄s vouerent nō intrare religionē nō valet votū. Nec obstat q votū ficut ⁊ iuramentū de eo qꝺ pōt seruari sine detrimento salutis eterne est seruādū ſm decretalē. q. hoc est verū si illud habuit tres comites. ſ. iudiciū: iusticiā: ⁊ veritatē. vel dicēdū q detrimētū salutis est nō solum qꝺ interimit salutē. ſz ⁊ qꝺ impedit pfectionē salutis vel etiaz dicendū q illud intelligit q̄n votū hz materiā ppriā ⁊ ſic nō est in ppōsito casu. Pro cuius maioris declaratione nota q q̄n p votū directe ⁊ pncipaliter excludit aliqꝺ bonū cōferens ad salutē: ⁊ nō includit aliqꝺ bonū qꝺ p se possit esse materia voti: nullū est ⁊ nō obligat: ſz possit seruari cū salute. Sz q̄n votum pncipaliter includit aliqꝺ bonū qꝺ pōt esse materia voti: ſz illud bonū excludat ex cōsequenti melioris bona: tūc ligat. Vñ si q̄s vouerat se intraturū ⁊ pseueraturū in religione laxioris ſz ex hoc melioris via p[ro]cludat: q: tm religio pmissa est sufficiens materia voti respectu seculi: ly nō respectu aliarū religionū pfectoꝝ valet ⁊ tenet. Et idē dicēdū est de iuramento. Itē si q̄s iuret vel vouerat intrare hanc religionē si quā intrat valet. q: nō p hoc pncipaliter excludunt alie: ſz pncipaliter includit ista. etū nō pure: tm sub ꝺditione. ſ. si velit intrare aliquā. ſz si pmitteret se nullā aliā intraturū ⁊ non pmitteret istā intrare: nec pure nec sub ꝺditione: nō valet ⁊ peccaret sic vouēs vel iurās ⁊ inducens ad hoc. Nota q̄nto q pmissio q̄ fit in voto fit deo pncipaliter ⁊ finaliter. ſz fiat aliq̄n in manu hoīs vñ si aliquis pmittit alicui q intrabit religionē: nō illi. ſz deo facta est obligatio. vñ dei est remittere nō illi⁹. Item si aliq̄s pmittit intrare religionē ad req̄sitionē alicui⁹. illo nō req̄rente intrare nō tenet: sed illo mortuo videt q tenet nisi p modū cōditionis dixerit: si me req̄sierit ⁊c. Sz si dixerit pmitto intrare q̄ncūq; me req̄sieris. videt pmissio in diē. vñ illo mortuo nō plus ȝz dilationē nō expectat req̄sitio. Itē pmissio hoi facta metu mortis fue[rit] vel filij nō obligat cuz effectu. Sz pmissio facta deo etiā metu mortis: sic q: deus iuste mortem infert. nec tenet nō inferre nec intentarā ab alio ppulsare. vñ sicut pmitterē alicui dare vt me liberaret a morte in casu in quo nō tenet puta medico: obligarer. sic q̄ pmitrit deo. ff. qꝺ me. cā. l. iij. Nota sexto q req̄rit deliberatio. ſ. ad se obligandū. vñ ꝺ: deliberatione ⁊c. q: votū subitū nō obligat ad pctm̄ pfectū: nec ad bonū pfectū. Vota aūt q̄ fiunt a mulieribꝰ in partu vel in infirmitate vl vi rōz in q̄busq; angustijs ppijs vel suoz: aut turbatiōe: si habuerint tales intentionem obligādi se deo cogitātes etiā de cā q̄ moueb[at] eos ad vouendū. ſ. infirmitate vl periculo. ⁊ de fine. ſ. euasiōe pīculi. propter qꝺ euitādū vouebāt tenēda sunt. Ideē Tho. Si aūt dubitāt vtrū intenderint se obligare turi est q impleāt ſm Tho. Itez nota q q̄ irat⁹ patri vel magro vel bn̄ poratus vouet vel iurat intrare religionē nō tenet: q: qꝺ calore iracūdie fit. p nō facto hr̄i ꝺz. qꝺ verū est si fic fit subito q nō fecisset p deliberationem ⁊ sniam rōnis q̄ nō req̄rit magnā moꝝ tpis. Sz q̄n sciēs q̄ꝺ iurat vel vouet hoc agit: tenet nisi cū eo dispensēt rōne minus plene deliberatiōis. Sicut etiā q̄ calore cōcupiscentie inflāmatus: aut bene potat⁹: nō tm ebri⁹ iurat vel vouet ducere cōpellit ea ducere: nisi oīno ebri⁹ esset. Cōfirmat qꝺ dictus est p sequentē rōnem. Sicut em̄ req̄rit deliberatio ad votum: sic ad pctm̄ mortale. ⁊ tm̄ ly iratus aut potat⁹ occidat hoiem excusat a tanto: ſz nō a toto quin sit mortale: et quo fit nō fuit extra se quin sciret q̄ꝺ faceret, ly statim postea peniteat ⁊ nollet fecisse: q: esse statim penitēte de pctō bene arguit q illud nō fit factū ex habitu: ſz nō arguit q non sit factū ex electione ly passiōe turbāte iudiciū rōnis. Illa ergo deliberatio tpis vel etatis q̄ sufficeret ad obligandum diabolo p pctm̄ mortale sufficit ad obligandū deo p votū. Tho. ij. q. lxxviij. dicit tria concurrere ad essentiā voti. ſ. deliberationē. ppositū volūtatis: ⁊ pmissionē deo: q etiaz solo corde fieri pōt. Expssio aūt pōba est ad dn̄ esse. ⁊ glo. sup. c. litteraturā. de vo. ⁊ vo. redēp. dicit q̄ cū nō interuenit intentio obligandi se nō est obligat⁹. Nota septimo q Impedi vt dicit Tho. in qꝺdē. iij. Si q̄s ex certa cā p aliq̄ hora ipe diret aliquē intrare religionē posset aliqn̄ excusare a pctō. ens igre Sz q q̄s impediat hoīem ne vnq̄ possit intrare religionē est spūiscto resistere: q: ppositū intrādi religionē est a spū nem pec sancto. xix. q. ij. due. Vñ nō solū parentib⁹: sed oib⁹ alijs cat mor inducentib⁹ ad iurandū vel vouendū se nō intraturos religionē est tale[r]. tm mortale. Idē dicit Tho. de pa. i. iiij. di. xxviij. Dicit etiā Tho. de pa. q̄ ille q impedit votū implen. ab alio de ingressu religionis si licite hoc facit: vt pater ppter necessitatē vel vt trahēret ad melioē religionē vel ppter suū pfectū spūalem: nō peccat nec tenet ad aliquā emendā: si aūt illicite tūc nō sufficit vt tantā instātiā faciat de reducēdo quātā fecit in retrahēdo: sed equiualentē vel se loco ei reddere ꝺz sicut si suo cōsilio furtū factū est alīs nō fiendū: nō liberat furem monendo de restitutione: ſz tenet de suo equipollēs reddere. Quidā tamē intelligūt hoc vt Sco. quando iam fuisset religionem ingressus. ſ. q tenet si non potest illum reducere quem induxit: nec aliū equiualentē: tunc ipse tenetur intrare si potest.

§. I. De diuisiōe voti. No.

ſm magrm sniaruz in. iiij. ⁊ Ray. q. ſ. q̄uis alio ordine ponat Host. q votoz aliud cōe seu necessitatis: aliud singulare seu volūtatis. Horū cōe ⁊ necessitatis qꝺ imp[ro]prie votū ne dicit votū est de his q̄ sunt necessaria ad salutem. ⁊ ad q̄s cessitat. alīs tenet. Et sic isto mō pmissio q̄ fit in baptismo de credēdo ⁊ diabolo abrenūciādo large ꝺ: votū: ⁊ in hmōi potest vnus aliū obligare ignorantē: vt patrin⁹ puerū quē tenet ad baptismū. Tenet em̄ baptizatus ⁊ cogit seruare fidem baptizas in adulta etate quā pro eo patrin⁹ pmisit. Et hmōi votum tus tene cōe q̄n nō est pp[ro]iū ⁊ exp[re]ssum: ſz solū ritus susceptiū sacri tur fidem ficut in baptismo transgressio ei⁹ nō videt esse alia species re patrini. peccati: sed circūstantia aggrauās pctm̄. Lodē em̄ genere ſz peccati plus peccat fidelis q̄ infidelis. Sed si est votū cōmune exp[re]ssum p modum pp[ro]ie ⁊ singularis obligatiōnis tunc mutat spēm: vt si q̄s vouerat vel iurat nō amplius fornicari: nō solū peccat pctō luxurie fornicando: sed etiaz pctō periurij vel fractionis voti. Nam ſm doc. circunstantia aggrauans q̄ p se ⁊ nō ex suppositione primi importat deformitatem mutat speciē vel addit nouā speciem peccati. Fractio aūt voti de se hz deformitatez: q: etiā in re ad quā quis alīs nō tenet. Idē Tho. Vñ ⁊ votū fingulare facit de nō peccato peccatū: ergo ⁊ cōmune mutat speciē facti: ſz p modū singularis obligationis. Votū ꝺo singulare ⁊ voluntaris est de his q̄ sunt superogationis ad que q̄s alīs nō tenet: ⁊ in hmōi votis non potest vnus aliū obligare: nisi cōsentiat. vñ mater quātūcūq; vouerat p[ro] puero infirmo q̄ ieiunet nō tenet ieiunare nisi cōsentiat cū habeat legitimā etatem. Filius etiā quem pater posuit in religione cuz ad annos discretionis venerit: nisi cōsenserit pōt exire. Et sic loquit canon. xx. q. ſ. sicut qui. Subdiuiditur autē istud votum quia voti singularis. aliud simplex aliud solenne. Voti au subditur. tem solennis aliud est qꝺ solennizat p̄ pfessionem aut p[ro]mittere religionis. Aliud qꝺ solennizat p susceptionem sacri ordinis: scilicet subdiaconatus et supra. De his agetur. ſ. in tertia parte. Omne autem votum quod non est solen Votum ne est simplex: siue illud fiat publice siue p̄uatim: siue ore simplex. siue tm̄ corde. Voti autē simplicis aliud consilit in faciendo: vt cuz quis vouerat orare: ire ad sanctū Jacobum ⁊ hus iusmodi.

iusmodi. Aliud in nō faciendo: vt cū q̄s vouet non ȝhere mīmoniū. Dē q̄ est dubiū vtrū q̄ sic vouet post mīmoniū cōtractū possit debitū petere: q: si simplr vouisset castitatē nō posset. Et aliud videt vouere castitatē: aliud vouere nō ꝓtrahere mīmoniū: q: scds. ſ. vouēs nō ȝhere fornicādo nō frangit votū. Primus ecōtra q: vouēdo vnū vouet qꝺ implicat in illo. Et quodcūq; hoc votoz aliud est cōditionatū: vt cū q̄s vouet iciunare si liberet ab infirmitate: ⁊ tale tenet implere aduenīēte cōditiōe ⁊ nō aliter. Votum absolu- Aliud absolutū: vt cū simplr vouet aliq̄d facturū vel nō tum. facturū sine aliq̄ ꝺitiōe vel sine aliq̄ determinatiōe tpis ⁊ tūc tenet ad statim qn̄ cōmode pōt implere. vñ q̄ vouit intrare religionē tenet statim intrare qn̄ cōmode pōt: nec sufficit q̄ intret in fine vite: q: qn̄ sic vouit. ſ. intrare religionē. refiduū vite sue deo dedicauit: sicut q̄ vouet certo die illa die tenet: sicut si aliqs pmisit ꝓtrahere cū quadā: nō sufficit semel ȝhere ante mortē: qꝺ Suffici- fit mīm oniuz vt reddere simul ꝺ uāt. Si aūt pmisit dare p ꝺa. aliqd ⁊ hmōi. vi votū aī dēt. q: si q̄ pmisit aliqd fine die licz statim teneat mortē. non tn̄ ad statim nec qn̄ primo pōt cōmode nisi ab illo cui pmisit req̄rat: sed pōt req̄ri q̄ndo cōmode pōt soluere: ⁊ extunc est in mora. Cū aūt dicat scriptura ex ore dei prodiens. Si q̄d vouisti deo ne moreris reddere. q̄ꝺ interpellat in oi voto ⁊ sic q̄ citius pōt ⁊ recolit debet oē votū qꝺ fecit implere: q: q̄tiens deꝰ ei ad memoriā reducit ipm votū ⁊ possibilitatē ⁊ ꝓgruitatē prūc implēdi: ipm interpellat ⁊ in mora cōstituit. Itē nota q talis q̄ sc̄s vouit intrare religionē nō ꝺz remanere in seculo vel differre ꝓpter debita q̄ hz: vt scribēdo vel operādo lucret ad soluēdū: q: pretendo cedit bonis: ⁊ hoc sufficit. vñ talis nec in religione teneret operari manib⁹ ad soluēdū sicut nec in seculo teneret si cessisset bonis. Itē si pmisisset talis ovari manib⁹ aliq̄d: posset hoc nō obstāte intrare religionē. ed si bona sua sufficiūt ad hoc debet illi cui pmisit soluī iter esse: immo etiā videt q̄ nec ad interesse teneret sicut iura ad nihil restituēdū obligāt cōiuge q̄ mrīmonio nō cōsummato intrat religionē altero inscio vel inuito: q̄ tm̄ in multis ꝓpter hoc sepe damnificat. Hec Pe. de pal. vbi. s.

§. II. De trāsgressione voti. Nota primo q trāsgressio voluntaria voti est mortale pctm̄ ſm oēs. Vñ et decre. dicit q solutio voti vsq; adeo est necessaria: vt sine ppie salut⁹ dispēdio alicui nō liceat resilire. de vo. ⁊ vo. redē. c. licz. Vñ ſm Tho. ij. ij. q. lxxxviij. grauis pctm̄ est trāsgressio voti q̄ trāsgressio iuramēti. Nā votū imitat fidelitatē quā deo debem⁹ iuramēto ꝺo reuerēte ipi⁹ ꝺei. vñ magis obligat o: iū est votū q̄ iuramētū ceteris paribꝰ: ⁊ plus peccat agēs cōtra votū q̄ cōtra iuramentū Sz Jo. nea. dicit ꝺ eē verū in iuramēto asserto: io. i pmisso: io aūt quantū ad ea q̄ ptinēt ad deū honorē. q̄ videt periurij: q: tale iuramētū includit votū. Nota secꝺo ſm Pe. de pa. q̄ tiens q̄s frāgit votū totiēs peccat mortalr contra actū interiorē ⁊ exteriorē iterek. secus si exteriorē tm̄: q: pctm̄ p se est in actu interiori. vñ q̄ vult vno actu furari et mechari vel plura furari vnū pctm̄ cōmittit q̄ad deū: licz plura furet q̄ad iudicium hoīm. Et ꝺ in voto negatiuo q̄ q̄s vouet nō bibere vinū. sec⁹ in affirmatiuo: vt cū q̄s vouet ieiunare: tūc em̄ nō totiēs peccat q̄tiens comedit sed scꝺa vice. tertia aūt vice ⁊ deinceps nō: maxie si nō in contēptu ſz q̄si nō reputās sibi possibile plus illa die ieiunare parat⁹ ieiunare si iā nō fregisset ⁊ eēt parat⁹ ieiunare alia die integra p illa. Sed in cōtemptu vt nō frustra fregerit idē facturꝰ si nō fregisset: nec intētione ex integro alīs ieiunādi. tunc sec⁹ maxime in voto singulari ⁊ secreto in q̄ nō est scandalū. Nā sec⁹ esset de illo q̄ ieiumiū ecclie fregisset. Nō em̄ ꝓpter ꝺ licere ei extra hoīa ꝓsueta comedere itē Vouēs tiōe alīs redimēdi in cādalū alioz. Hec Pe. de pal. No. nō ꝺbe- tertio ſm eū ꝺē. ꝺist. xv. in. iiij. q̄ cū q̄s vouet nō bibere vi nū distinguendū videt: q: aut vouit in ppetuū: aut certo ꝺie. Si in ppetuū tūc totiēs peccat mortalr q̄tiēs bibit vinū: etiā si eadē ꝺie. Est em̄ obligat⁹ oi hora ꝺiei ad nō bibendū vinū. Vñ q̄tiēs bibit totiēs facit ꝺ pmissum. Nec pōt ꝺici q obligatione vni⁹ ꝺiei fracta obligatio illi⁹ ꝺiei trāseat ad aliā ꝺiē: q: oēs ꝺies erāt in obligatiōe eq̄liter. Sz si votū est tēporale: tūc si ꝺie certa ⁊ determinata: puta ꝺie sabbati: sexta feria ⁊ hmōi vouit: tūc pma vice illi⁹ ꝺiei bibendo vinū peccat mortalr. nō aūt scꝺa vice nisi ex contēptu faceret. Vñ em̄ vouit nō bibere certo ꝺie vouit nō bibere q̄libz hora ꝺiei ꝓsuppōsito q̄ in ꝓxi nō biberit ſz q: votū ei⁹ ſm interpretationē iuris intelligit: ex q̄ vna hora vinū bibit est obligat⁹ ad nō bibēdū alia ꝺie ⁊ sic illa ꝺie nō est plus obligat⁹. Dat sup hoc exēplū de idulgētijs: q: si est peregrinus totiēs cōsequit quotiēs vadit ad ecclesiā vbi posita est etiā eadē ꝺie. Si in certo ꝺie: tunc tm̄ semel. Vel aliter q: cū votū est temporale. i. de aliq̄ ꝺie si ꝺe terminat ꝺiē vt sabbatū vel aliū: tūc totiēs q̄tiēs tenet ei post pmā vicē adhuc in residuo ꝺiei facere qꝺ pōt. Si nō determinat ꝺiē puta vnā ꝺiē in hebdomada: tunc si vna ꝺie q̄ voluerat votū iplere semel vinū bibit: trāsiert obligatio post alterū ꝺiē post trāsgressionē: nec frangit scꝺa vice bibēdo vinū. Pe. Itē q̄ vouit tenere religionē si cōtrahit mīmoniū cōsummādo mīmoniū frāgit votū: nō aūt postea reddēdo debitū perenti exp[re]sse vel interpretative: sed exigēdo totiēs peccat mortalr quotiens exigit: q: nō pōt ꝺici q̄ a quo pdidit religionē trāslata sit ad alterā ꝺiē obligatio eius: q: omī tpe equalr tenebat. ⁊ iō ꝺz soluere sicut primo vt saltē nō perat qꝺ est ei liberū. Pec. Et q̄uis ꝺispensatio vel cōmutatio voti sit reseruata ꝺio cesanis: nō tn̄ transgressio voti. Nā cōiter cōfessores possunt absoluere ab hmōi peccato.

§. III. De vtilitate voti.

Nota q magis meritoriū est facere aliqꝺ bonū ex voto q̄ sine vo. ꝺ ceteris paribꝰ. puta cū ex̄li charitate: qꝺ probat b. Tho. ij. ij. q. lxxxviij. Et hoc hr̄. s. in corpore huiꝰ. c. Et nota q̄ put ȝ: ex ꝺe de vo. ⁊ vo. redēp. c. scripture. Reus fracti voti nō hr̄ q tale obsequiū in ppetuuz nosc̄it religionis obseruantiā cōmutare. Vñ ſm. b. Tho. in. iiij. ꝺist. xxviij. deobligatur q̄s p ingressum religiōis a votis factis in seculo. Qꝺ videt intelligendū de votis psonalibꝰ nō realibus. puta de elemosyni[s] fiēdis vbi hr̄et facultatē. Intelligit etiā in casu q̄ pseuerer. Nā egredies religionē ante pfessionē ad vota ꝓxa remanet obligat⁹. ar. ad hoc. ſ. q vij. qꝺ p remedio. Et ſm aliqs: vt ꝺicit idē Tho. ex ipsa vi. voti religionis absq; alia dispēsatiōe. Et rō est: q: p intrōi tā religiōis mortif[ic]at[io]i vita. ⁊ iō nō tenet ad ea que fecit in seculari vita. Et hoc tum ppter secularitatē vitandā: q̄ grauis est cōiter q̄uiētib⁹: tū ppter onꝰ religiōis assumpte qꝺ sufficere videt. Aliī tn̄ ꝺicūt q̄ hoc fieri ꝺz autoritate superioris ipsius religionis. vñ ꝺeclarare seu exponere debet ipse q̄ vouit vota que fecit in seculo: et ipse pl[ur]a⁹ pensatis conditionib⁹ ꝑsone ⁊ alijs circūstantijs valet ire vel nō vouisse: q: sicut a pncipio nō tenebat vouere: ita nec ex ꝓstacto tenet velle vouisse licz teneatur soluere: vel ꝺato q̄ penitere fit pctm̄ nō ppter hoc impedit quin vouendo bonū mereat. Hec Pe. Itē quātovotū est solēnius tanto est maioris meriti.

Universidad de Deusto

§.IIII. De obligatiõe vo-

Uotũ ꝺ ri. Nota ꝙ votũ aut est de re ꝺe illicita: aut est de re licita: & licita. Si de re illicita q̃.ſ. est pcrñ vel maioris boni impediti illicita ⁊ uum vr nõ ingredi religionẽ: peccat sic vouendo ⁊ aliqñ q̃liter in mo:tali: nec tenẽ immo nec ꝺz seruare ſm Tho. sed etiã multas fine diſpẽſatiõe plati ꝓtrauenire. Si de re licita: tunc aut pticulas de re inutili ⁊ q̃ſi vana: vt nõ lauare caput die ſabbati: nõ diu. ſ. comedere de capite ob decollationẽ Joh. bap. ⁊ hmõi q̃ dicũt vota ſtulta ſm Alb. ⁊ Ray. potius frãgenda ſunt q̃ ſeruanda. tutius eſt tñ vr fiat diſpenſatio eius p eũ qui põt. Aut eſt de re vtili: et tũc aut p turpi cã vt cũ vouet ſe ieiunare ſi in furto vl' in fornicatiõe pſperab. i. ſi poſſit cõmittere: ⁊ tunc peccat vouendo/nec tenẽ implere ſm Joh. neapo. in quodlibe. ⁊ Richar. in. iiii. Aut p cã bona ſta: ⁊ tũc aut de re impoſſibili. ⁊ tunc ſi erat ei impoſſibile nõ tenẽ: ⁊ peccauit vouẽdo. Si aũt p.i. fuit poſſibile q̃n ſcz vouit: ⁊ poſtea factũ eſt ei impoſſibile. vt cũ vouet eleemoſynã ſed poſtea ita efficit pauper q̃ nullo modo põt: nõ tenẽ niſi cũ veniret ad pinguio:ẽ fo:tunã. ſm Pe. de pal. Si aũt ex parte vnã implere põt illã partẽ implear nec excuſaret a pcto ſi nõ impleret quãtũ põt niſi ſecũ diſpenſaret: ſed cũ oino nõ põt nõ indiget diſpenſatione. Tho. Aut de re poſſibili: ⁊ tũc aut põt irritari: vt votũ pupilli religioſi/ ⁊ hmõi: ⁊ ſi irritat ab eo q̃ põt non peccat abſq; diſpẽſatiõe ꝓtrauenĩẽdo ſm Ray. ⁊ alios. Si non irritat: ⁊ multo magis ſi ratificat a ſupio:i: qui ſcz non poterat irritare peccat ꝟueniẽdo. Si ibi nõ ꝟz locũ irritatio vt q: ille p ſe potuit voto obligare tũc ꝟueniẽdo ꝓpria auto:itate peccat mo:taliter. Si aũt hoc facit cũ diſpẽſatiõe vel cõmutatione niſi ſubſit iuſta cã diſpẽſationis vel ſaltẽ dubia peccat vtens tali diſpẽſatiõe ⁊ diſpenſans. Tho. ⁊ Pet. de pal. alis nõ peccat. Itẽ q̃n q̃s dubitat vtrũ poſſit votũ ĩplere vel vtrũ ſit melius implere vel nõ implere: puta ieiunare vel nõ ieiunare cũ ſit debilis ⁊ dubitat de nocumẽto ꝺz petere cõmutationẽ vel diſpenſationẽ: ⁊ nõ ꝓpria auto:itate ⁊ ꝓtrauenire. Tho. Itẽ q̃ vota diuerſa fecit vno tpe q̃ ſi põt vtrũq; facere tenẽ. ſi vo ſunt impoſſibilia ꝺz ſeruare q̃ maius eſt ⁊ de minori ſatisfactionẽ facere ad arbitrium plati. Tho. Itẽ ſi fecit cõditionatim. i. ſub aliq̃ conditiõe nõ aduenĩẽte cõditiõe nõ tenẽ implere q̃ĩvna eſt conditio vel plures: ſed ſi ipſe intenderit obligare ſe aduenientibꝫ omnibus illis cõditionibus. Si aũt intendebat ſe obligare aduenĩente vna ex cõditionibus tenẽ. Si ſup. hoc nõ cogitauit et neſcit diſcernere de intentione tutius eſt implere. xxxij. q. viij. nõ ſolũ. ex de con. ap. c. verũ. Itẽ ſi vouit abſolute aliquid ⁊ nimis diſtulit cũ poſſet q: peccauit Debet eĩm q̃citius implere votum ſi ipſe tempus ſibi nõ impoſuit determinatũ. Dat' tñ ei tempus ad arbitriũ boni viri ad diſponendũ vt votum poſſit implere. Thomas ij. ij. vbi. s. Item ſi feciſſet votũ intrandi religionem ⁊ ex mo:a quã fecit in ſeculo ſine neceſſitate imminet ei periculum votũ frangendi puta per matrimoniũ: tenẽ q̃citius alis peccat mo:taliter. Thomas. ij. ij. q. vbi. s. Item ſi parentes fecerunt p:o eo vt ſcz ipſe aliquid faceret ⁊ ipe poſtea appꝛobauit intendẽs ſe obligare ad votum factũ p illis tenetur. ⁊ eo transgrediendo peccauit mo:taliter: alis ſi ipſe ſe nõ obligauit nõ tenẽ plus q̃ velit. Raymũ. q̃uis bonum ſit facere ſi poteſt.

§.V. De herede quomo-

Utrum do teneak ad vo- ei⁹ cui⁹ eſt heres. No. ſm Pe. de pa. in heres te iiij. q̃ ſi eſt votũ tm̃ reale: vt fundãdi monaſteriũ vel dãꝺi teneak ad ꝺi tãtũ p deo: aut oblationẽ mittẽdi: aut tot armatos vltra mare. tũc heres tenẽ ſicut in aliis debitis. Si aũt eſt tm̃ pſonale vt ieiunare ꝺtinere votũ crucis: vel ire vltra mare: heres nõ tenẽ niſi ſponte obligauerit ſe ſine ſit filius ſiue ſit extraneꝰ. ex eo. c. licet. Si aũt eſt ſimul reale ⁊ pſonale ⁊ exceſſiuꝫ vtrũq; tũc tenẽ ad reale: vt ſi vouit ire ad ſcm̃ iacobũ ⁊ ibi offerre vnũ equũ: heres nõ tenetur ire ſed mittere vnũ equũ. Sic' ſi vouit fundare monaſteriũ ⁊ intrare. tenẽ heres monaſterii fundare: ſed nõ intrare. Si aũt eſt pſonale ⁊ reale: ſed pſonale eſt ꝺncipale exceſſum. reale tacitũ ⁊ acceſſoriũ: vt ire ad ſanctũ iacobũ nõ tenẽ heres exceſſas q̃s feciſſet ille eundo/ſtando/offerẽdo ⁊ redeundo dare: ſicut nec tenẽ ire. Et ſi vouit intrare religionẽ non tenẽ bona tradere heres: q: ſublato ꝺncipali tollit acceſſoriũ. Sic' ſi ſuſceperat crucẽ defunctus: nõ tenẽ heres mittere expenſas quas feciſſet niſi ꝺo:dinaſſet. Si ꝛ vouit mittere certas pſonas vltra mare q̃ reputãt reale ⁊ ad illud tenẽ heres. Pe. Itẽ ſi fecit votũ ire vel mittere in ſubſidiũ terre ſcte ſupueniẽte impedimẽto eũdi tenetur mittere loco ſui vel ſaltẽ exceſſas quas factur⁹ eſſet: ⁊ ſi hoc mo:iẽs nõ diſponeret tenerent heredes nihilomin⁹ facere ſi hereditas eẽt ſufficiẽs ad ꝺ Si aũt erat vot' ꝺ deuotiõis eundi ſupueniẽte impedimẽto nõ tenẽ vel mittere niſi fo:te fuerit in mo:a: ⁊ ſicſt in culpa: q: cũ potuit ſoluit. Cauti⁹ tñ eſt in vtroq; caſu q̃n nõ põt. ſ. ire q̃ diſpenſationẽ vel cõmutationẽ petat. Si aũt mo:iẽs de hoc nõ diſponit nõ tenẽt heres impere niſi ſe obligaſſet ſi hoc nõ egit rõne hereditatis ⁊ poſtea vult eã adire: tenetur de voto.

§.VI. Nota ꝙ ſunt quedã

Perſone quaꝝ vota nõ ſunt obligatoria niſi ratificenk ab aliis: ⁊ irritari põt. Nã null⁹ põt ſe obligare ad id q̃ eſt ꝺ voluntatẽ alteri⁹. q̃cunq; aũt eſt alteri ſubiect⁹ quãtũ ad id in quo eſt ei ſubiect⁹ nõ eſt ſue poteſtat. ⁊ ideo nõ põt ſe p votũ firmit- obligare ſine cõſenſu ſuperioris: nõ tñ peccat talis vouendo. Tho. Primo ergo eps nõ potest ſine licentia pape emittere votũ vel emiſſum implere p quod diſſoluat matrimoniũ ſpuale q̃ eſt inter ipm ⁊ ecclã ſuã vt religionẽ intrare. Tenẽ tñ talis implere votũ ſicut põt. ſcz petendo licentiã reſignandi: q̃ ſi papa nõ vult dare vel irritat votũ excuſat. Si ꝺat licentiã tenetur. Pe. de pal. Itẽ nec aliud p q̃ fieret graue ꝓiudicium eccle ſue. vt de longa peregrinatiõe: votũ abſtinentie et alia hmõi põt facere. viij. q. j. elemoſynas. Idẽ Pe. de pa.

Pueri. Sc̃o pueri ante annos pubertatis ſcz maſcul⁹ añ. xiiij. annũ: femina ante. xij. completũ. tum q: in plurib⁹ patiũtur defectũ rationis. tũ q: ſunt in prãte parentũ vel tutorũ. ⁊ ſi vouent nõ ꝟz effectũ: ſed vota eoꝝ poſſunt irritare parentes. Tho. ⁊ ſm Guil. ſi pater vel tutor: ꝓmo ꝟtra direrit ⁊ poſtea pſentit nõ ratificuit votũ. Pe. aũt de pa. ſic dicit. Mino:ennis ſi nõ ꝟz vſum rõnis nil valet votũ. Si aũt ꝟz vſum rõnis ſed eſt impubes pater vel tutor: oẽ votũ eius perſonale quod ſcz reſpicit pſonã vt de abſtinẽtia ⁊ ingreſſu religionis: aut etiã votũ reale q̃ ſcit ſit de rebus ꝺandis: vt elemoſyna põt irritare. Et idẽ eſt de mino:e. xxv. annis habente curato:em vel exiſtente in. potestate patris quoad votum reale quod pater vel tutor: irritare põt. Sz q̃n pubes eſt intrat religionẽ: q̃ facere põt inuitis parentibus ⁊ curato:ibus: et eoipſo ꝺdicat oĩa bona ſua que niſi eſſet maio:. xxv. annis nõ poſſet alienare. Nec poſſunt parẽtes aut curato:es bona retrahere q̃ poſſent ſi illa bona vouiſſet: q: nõ põt talia ſine illis alienare niſi ſeipm alienãdo: q: q̃ã cũ vniuerſitate tranſeũt q̃ alis nõ tranſirent. Idẽ eſt ſi impubes intrauit nec pſona eius retracta fuit: q: nec bona retrahi poſſunt. Si aũt habens vſum rationis nõ habeat parentes aut tutores: eum aut curatorem. ⁊ vouerat res ſuas nõ ſe deo: licꝫ in hominem non poſſet alienare: tamen videtur q̃ in deum poſſit niſi q̃ ſi inueniatur leſus aut deceptus notabiliter poteſt reſtitui. Et nota q̃ ſi impuberes intrent religionem: parẽtes vel tutores poſſunt votum irritare vſq; ad annum ⁊ ꝺiem a tempo:e ſcientie computandum ꝛ volunt: vlterius autem non poſſunt. Et licꝫ Hugo ꝺicat q̃ ſtatim cum malicia ſupplet etatem poſſit ſe vouere deo ſicut ⁊ ꝺare ꝺia-

bolo: tamen cõrariũ tenent cõiter canoniſte. Itẽ cuꝫ impubes ꝺz patrẽ: pr̃ põt reuocare ipm a religiõe: non autẽ mr̃ nolẽte patre. pr̃e aũt mo:tuo tũc mr̃ et auia ſi hñt tutelã eius vt q: nõ tranſierũt ad ſcda vota: q: tũc nõ põt cum pdat tutelã: ſed tuto: põt. Sed ſi impubes intrer religionẽ vel emittat votũ ſimpler aut ſolẽne inſcio pr̃e vel inuito: ſi pr̃ reuocat añ añũ ⁊ ꝺiẽ. an puer poſt pubertatẽ teneat intrare. dubitat. ⁊ videk q̃ nõ. Nũeri. xxx. Patre irritante votũ puelle in etate puellari ipa amodo voto non tenẽ. Tho. ꝺ: q: er q̃ habuit vſum pfectꝰ liberi arbitrij quoad deũ eſt obligat⁹. Jllud aũt Nume. im- lligik in puella nõ hñte vſum rõnis vel dũ eſt in pupillari etate. vñ ⁊ ſeru⁹ retractur a dño de religione: poſtea ſi fiat liber tenẽ redire: ⁊ cõiunx retract⁹ ab vxore ipa mo:tua tenẽ redire. hec Pe. vbi. s. Tertio filiſfamilias poſt años pubertat⁹ põt quãtũ ad ea q̃ ptinẽt ad pſonã ſuã vouere. ⁊ tenenk imple re etiã iuitis parẽtib⁹. puta de ingr- In religiõi vel ꝺ matrimoniũ ⁊ hmõi. Sed quãtũ ad c- j ptinẽt ad diſpenſationẽ domeſticã nõ põt ſi- e cõſenſu pris: puta de elemoſyna. Pe. Tho. de peculio tñ caſtrenſi vel q̃ſi põt vouere ⁊ tenenk implere inuitis parẽtib⁹. ſm Pe. de pal. Quarto ſerui q̃ ſunt in prãte dnoꝝ quãtũ ad pſonales operationes nõ põt votũ obligatoriũ facere ꝺ voluntate ipoꝝ de ingreſſu religiõis ⁊ pegrinatiõis ⁊ hmõi p q̃ ſubtraherẽt ſeruit⁹ eoꝝ. Tho. põt tñ vouere cõtinentiã: nec dñi põt tale votũ irritare. ſm Pe. de pa. Quinto clerici bñficiati nõ põt vouere pegrinationẽ aut aliud p q̃ habeãt relinq̃re eccleſiã ſine licẽtia plati ſui. de cõſe. di. v. c. nõ oportet. et eẽ eo. magne. niſi votũ religionis q̃ põt facere ſine licentia plati ⁊ tenẽtur factũ implere. etiã ꝺ licente epo. Nota etiã abſtinẽtie ⁊ oronũ tenenk implere. Ray. ⁊ Pe. de palu. Jnno. ño ꝺicit q̃ ſi vouet aliq̃ꝺ q̃ nõ ꝟz eũ impedire a religione ⁊ obediẽtia plati ſui ꝺz illud ſeruare vt ꝺicere alios pſalmos. Pe. aũt de pa. ꝺicit q̃ ſi religioſus vouem emittit tenek implere niſi plat⁹ irriter illũ votũ. Richar. ño o:di. mino. ꝺicit q̃ religioſus nõ põt vouere et ſi vouet q̃ nõ tenet. Rõ eſt: q: pẽſata hũana fragilitate ⁊ religionis onere nõ põt ſe ad aliq̃ꝺ vltra ſuã pfeſſionẽ obligare q̃ poſſit ipm̃ implere ſine qualicũq; ꝓiudicij periculo obſeruationis cuiuſlibet eoꝝque ex ſua pfeſſiõe tenek ⁊ abſq; periculo reꝺꝺi ſe oneroſum interꝺuz plato ſuo vel alicui ex fratrib⁹ ſuis. Item q: tante altitudinis eſt religionis votũ q̃ oĩa alia in ipm̃ cõmutari põt. ⁊ iõ ecclia cõſideras hãc altitudinẽ religionis ⁊ hũanã fragilitatẽ voluit aucte deo ad religionis votũ nullũ aliud poſſe ſuperaddi ꝓpter piculuz trãſgreſſiõis vitandũ. Ad ꝺ etiã faciunt iura. xxxiij. q. v. c. noluit. x. xx. q. iiij. monacho. in glo. hec ille. Cutius ño q̃ ꝺicit Tho. ⁊ Pe. Et no. ſm Pe. de pal. q̃ in his oibus caſibus in q̃bus põt votũ irritari quouſq; votũ irritek p eũz q̃ põt: votũ tenet et obligak. Poſtq̃ autẽ fuerit irritatum nõ tenẽ. ex vouẽs ſeruare imo nec ꝺz ꝺ volũtatẽ irritantis. Itẽ no. q̃ eſt differẽtia inter irritationẽ et diſpẽſationem. Nã irritatio põt fieri ſine cã ⁊ ad libitũ irritantis: ſicut vir ad libitũ irritat votũ cõiugis: ita q̃ nec ipſe peccat irritando q: nemini facit iniuriã q̃ vtitur iure ſuo: nec illa votuz omittẽdo cũ fuerit ineffica- a ꝓncipio. Sz diſpẽſatio i voto nõ fit ꝓpt ineffacitatem voti: ſed ꝓpter aliã cãm. vñ reqrit̃ur nõ ſolũ auctas i diſpẽſante: ſed etiã cã ex pte diſpẽſati ſcz neceſſitas vel vtilitas ei⁹ vel reipublice in oi gñe diſpẽſationis ⁊ in oi diſpẽſante: etiã papa: q: nec Pe. nec alteri cõmiſſa eſt auto:itas ſeu prãs in deſtructionẽ: ſed i edificationẽ. q̃ eſt verũ in ꝓpoſito: q: voti obligatio iuri naturali ⁊ diuino innititur. Nã in his q̃ non ſunt mala niſi q: pꝛhibita iure poſitiuo: ad libitũ abꝛogare põt. et per ꝺns ad libitũ in illis diſpenſare. Hec Pe. de palu.

Filiſfamilias.

Seruꝰ.

Clerici bñficiati

Irritatio ⁊ diſpenſatio differunt.

§.VII. De redẽptione cõ-

mutatiõe et diſpenſatiõe voto:. No. ꝓmo q: redẽptio ⁊ cõmutatio voti videnk differre ſicut emptio et ꝓmutatio q: in primo req̃rit̃ pciũ in nũerata pecunia. vñ ſi ille q̃ vouit ad ſcm̃ Jacobũ ire ꝺz illuc hoſtes et nõ verſus romã liberet a peregrinatiõe ſcti Jacobi: ⁊ obligek ad viſitandũ limina apl'oꝝ: cõmutatio eſt. Si ño ipeditus ire abſoluat ⁊ ꝓcipiat ſibi ꝺare tantũ. p deo quãtũ erat expenſurus eũꝺo et redeundo. redemptio eſt q̃ etiã debet eſſe iuſti pretij et equalis. ex eo. c. magne. hec Pe. de pal. Sed inter diſpẽſationẽ ⁊ cõmutationẽ Tho. ꝺicit hanc eſſe differentiã: q: ſi abſolute determinet plarus aliq̃ꝺ votũ non eſſe ſeruãdũ erit diſpẽſatio voti. Si aũt p hoc q̃ꝺ obſeruandum erat aliquid aliud ꝺmponitur. ꝺ: cõmutatio voti. vnde maius erit diſpenſatio q̃ cõmutatio. Utrũq; poſſunt plati eccle ſie vt declarabitur. Hec Thom. ij. ij.

Utrũ religioſus vouẽs ĩtrare ſtrictoꝝ religiones ĩuitis teneatur manere.

§. VIII. De cõmutatiõe

voti. Nota ꝓmo q̃ aucte iuris in votũ religionis oĩa cõmutanꝫ etiã ſine diſpẽſatiõe: q: tanq̃ pfectꝰ alia includit Utrũ ſi q̃s ex voto emiſſo ad arctio:ẽ religionẽ intrãdũ nõ eſſet obligat⁹ ad pfirendũ nec ad remanẽdũ: ſed ſolũ ad intrandũ et exp̃iendũ: ſicut frequẽter cõtingit. liceret tali vouere ⁊ ꝺ vouendũ inducere laxio:ẽ religionẽ ad pfitendũ ⁊ remanẽdũ: q: ꝓmũ votũ tanq̃ tpale includit in ſcdo tanq̃ in ꝑpetuo. Et plus eſt experiri ⁊ pfiteri laxio:ẽ q̃ ſolu tm̃ exp̃iri arctio:ẽ. Utrũ decretalis q̃ ꝺicꝫ imponẽda pniam pfitenti laxio:ẽ poſt votũ arctio:is. de reg. iur. qui poſt vot⁹. lib. vj. intelligik de illo q̃ vouit aio remanẽdi q̃ tenek remanere: vñ talis vſq; ad pfeſſionẽ in religiõe laxio:i ſi eã intraret eſt in mo:a votũ implẽdi cuz de iure et de facto poſſit ⁊ debeat redire ad arctio:ẽ. Poſt pꝛofeſſionẽ aũt abſoluit: nõ q: plus fecerit q̃ vouerat: ſed q: votũ ſolẽne de re mino:i derogat voto ſimplici. de re etiam maioꝝi. Nota ſcꝺo q̃ liꝫ vota pſonalia cõmutenk in religionẽ: q: ño cõmutandi vtik decre. de votis. c. ſcripture. vel ſoluank p pfeſſionẽ: et etiã realia q̃ad pſonam nõ tm̃ q̃ad monaſterium. ſicut nec debita. q̃ꝺiu aliq̃s eſt nouitius excuſa. A voto perſonali: pura ieiunioꝝ ⁊ hmõi nõ autẽ a reali: puta de ꝺãꝺo elemoſynã: imo p ſe ꝺz ſoluere debita ſz p pfeſſionẽ q̃ bonis cedit ⁊ mũꝺo mo:ik vota pſonalia extiguunk: ſz et realia debita in monaſterio trãſferunk q̃ꝺ obligak ſicut heres. ſ. nõ vltra valoꝝ bonoꝝ q̃ recepit monaſteriũ de illo ſi fecit inuentariũ: vel ſi nõ fecit ex ignoratia iuris ſicut nec q̃cũq; alius heres. Itez nota tertio q̃ſi votũ eſt reale ſpale: puta q̃ aliq̃s vouit equũ ſuum determinatum deo. tũc ipe q̃ꝺ nõ põt cõmutare aucte ꝓpria: ſed aucte eius q̃ equũ iã tradidit cũ nõ ſit res ſacra poſſet alienare aũ traditionẽ põt cõmutare. Nota q̃rto q̃ qui filiũ ſuũ determinatũ vouit religioni ad pſuationẽ alicui⁹ nõ põt vnũ p alio cõmutare nec aucte ꝓpria nec etiã illi⁹ conſenſu q̃ induxit ad vouendũ. Sed ſi vouit ſimplr reneꝰ ſtari puerũ ci in religiõe põt educari offerre etiã inuitũ: ſicut etiã inuitũ ad ſcholas põt ponere ⁊ ad artificiũ: ſed pube rẽ inuitũ ponere nõ põt. Sed ſi vouit ſub ꝺitiõe. ſ. ſi puero placeret ingredi. tũc nõ teneꝰ offerre anteq̃ ille habeat vſum rõnis ⁊ pſentiar. Itẽ no. q̃nto ꝓ ſi vouit pr̃ filiũ vel filiã ablactatos: põt et ꝺz matre inſcia: vel etiã inuita offerre monaſterio. Sed ſi vouit pr̃ filiũ in vtero exiſtẽte: vel q̃ꝺiu ſub dio lacte eſt: q: partus eſt para viſcerũ: ⁊ cũ eſt ſub lacte eſt magis ſub cura mr̃is nõ põt vouere cum effectu a ſolo pr̃e quin ⁊ mater poſſit votũ irritare. Pe. de pa.

Pater filiũ puberes ĩuitũ i religionẽ mittere nõ poteſt.

§.IX. De diſpẽſatione vo

roꝝ. Nota ꝓmo q̃ quis ius diuinũ et naturale papa nõ poſſit tollere vel mutare. tñ q: iuris diuini et naturalis determinatio priner ad ius poſitiuũ. iõ ſicut in penis põt hõ diſpẽſare q̃uis ius naturale ꝺicat delicta puniri: que naturali⁹ equitas ꝺicat etiã aliq̃n maleficia non puniri ꝓpter bonũ reipublice. et ſm arbitriũ eius iuſtũ q̃ reipublice p:eeſt. vñ q̃nq; eſt melius nõ puniri. tũc in ꝺ caſu nõ eſt ꝺ naturale diſpenſare. Simili⁹ de iure naturali et diui

Universidad de Deusto

no est reddere votū p:opter ho:ē dei. Sed si aliud magis cedat ad ho:ē dei pōt dispēsare q̄uis ista dispensatio sit magis iuris declaratoria q̄ dispensatio. Nor. secō de forma dispēsandi. q: requirit q̄ fit expssa vel saltē intēta. vñ siue in votis siue in alijs nunq̄ factū supio:is dispensat nisi hoc ipse exp:imat vel saltē dispensare intendat. et in eo quidē et alio inferio:i a papa videt canonistis q: subsunt iurisdictioni q̄ nō sufficit q̄ intēdat dispensare nisi exp:imant. sicut dō. de cōcess. pbē. c. litteras. Sicut etiaz eps non sine ſbo absoluit a ſnia excōicationis quātūcunq̄ intendat. Sed de papa qui p:est iuri cū facit aliq̄d aio dispensandi. et licz nō exp:imat eo ipso sufficiēter dispensat. sicut etiā simplex salutatiō absoluit excōicatū. si b er certa scientia facit et p hoc facere intendit. Videt tñ verius q̄ plati dissimulando etiā dispensant qđ est sine ſbo. q̄ multo magis in oibus in q̄bus nō est eis taxatus modus cū forma dispēsandi q̄ eo ipso dispensant q̄ faciūt effectum nō dispēsandi vel sciūt. non ꝺdicunt q̄n facile et libere ꝓtas dicere possunt. Nota tertio de cā dispēsationis. Equidē in positiuis. Sic volo sic iubeo sit p rōne voluntas. q: qđ p̄ncipi placuit legis hz vigo:em. Quis Ysido. ꝺq. ex est qđ rōne cōstiterit. dis. j. cōsuetudo. Sed in his q̄ sunt iuris diuini secus. ex de vo. c. non est. Et debēt ꝺsiderari tria vt in c. magne qđ sc̄z licet. qđ decet. quid expedit. Debet autem esse talis cā q̄ melius sit recedere a iure cōi q̄ tenere non sufficit q̄ eque bonū aliter erit dissipatio. ꝛ peccat vtraq̄ sc̄z dispensans etiā papa. et is cū quo dispensatur sciat. Vñ Hosti. Peccat papa si fine cā in votis dispēsat. nec est ei obediendū si manifeste liqueat q̄ fit ꝺ dñi voluntatem als in dubio obediendū est. vnde si dispensat sine iusta cā in solēni voto continentie viri vel mulieris qui si crederet iustam cām excusaretur. non autē ille q̄ sciret iniustā esset tñ verum mrimoniū quantuz ad vtrūq̄. q: claudicare nō pōt. Sed sciens nō posset petere. sed reddere sc̄z debitū.

De fo: ma dispē sandi.

Cā dispēsationis voti.

Sūmus penitentiarius.

ministēr dispensationis

Nota quarto de ministro dispēsationis q̄ eps p dispē sare in oī voto continentie tpali. puta si q̄s vouet. et per annū cōtinere. Item in oī voto ppetuo nisi cōtinentie et religionis. Itē in oī voto tpali. Pe. de pal. dinc opz excipere illa tria de q̄bus dictum est. ℔. sc̄z rerre sancte. ꝛ scti Jacobi. ꝛ apl̄oz Petri ꝛ Pauli. Papa enim sibi reseruat ꝺm mo:ē curie. De voto autē religionis tēpo:ali. puta cuz quis vouet intrare religionē intentiōe pbādi si sibi placebit vel etiā vouet simplr intrare ꝺ special cogitatus vel intēdens de remanēdo vel nō remanēdo. talis em̄ etsi teneatur intrare: nō tñ tenet remanere et quo em̄ nō habuit spāle intentionē ad remanēdū obligat ꝺm formā iuris q̄ est q̄ p annū pbet. et si non placet liber egredit ꝺm Tho. In tali ergo voto religionis ad quā quis nō obligat remanere. non pōt eps dispēsare ꝺm Pet. de palu. qđ pbat vltra alias rōnes per hoc. q: summ⁹ penitētiarius pl⁹ potest in dispēsando q̄ eps. sed ipse nō pōt dispēsare in voto religionis ita vt liceat in seculo remanere. sed sicut licet ad aliā laxatiōē trāsire etiā facta pfessione. sicut licentiat apostatas. g̃ nec eps pōt. Hoc autē videtur q̄ si existens in laxatiōi vouerat arctiōē q̄ eps possit dispēsare. q: nō est votū ppetue ꝺtinentie nec votuz religionis simplr cū ia fit obligatus ad vtrūq̄: sed solū est subꝺogatio voti vñ videt q̄ eps possit dispensare. Et simili⁹ in voto simplici religionis arctiōis q̄ liceat ad laxatiōē trāsire inta non petita. si tñ trāseat petitione omissa tenet ingressus. Sic etiā de voto simplici arctiōis non ꝺz transire ad laxatiōē si tñ transeat tenet. Itē videt q̄ pfessus in laxatiōi nō ꝺz ad arctiōē vouere nisi licētia petita. sed si vouerit tenet. nec alius pōt irritare. sed tenet licētiare. Sed pōt eps dispensare. sicut abbas pōt dispensare in pfesso arctiōem q̄ intrer laxatiōē: non tñ sine consensu conuentus pōt alienare ꝓsonā cōuentus nisi ꝺ habeat ex p:iuilegio speciali. Sed archidiaconus nō pōt iure suo vti autoritate dispēsandi ꝺ ius cōmune nisi inquātū competit sibi ex cōsuetudine legitime p:escripta per quā ius epale potest acq̄rere. nō autem papale. q: esset co:ruptela. Abbas.

Itē abbas vel p:io: nil pōt in dispensando in votis. licz possit irritare plusq̄ eps de sentē. ercō. cum illoz. Nā religiosi aut ante pfessionez votū emiserūt et sic p:ofessionē liberant: aut post pfessionē et tūc est loc irritationis. nō dispēsationis. Itē nō potest abbas hoc in secularibus sibi pleno iure subiectis nisi ꝺsuetudo daret. Archiepc inquātū hmōi nil pōt vel hz in subditis suffraganeoz suoz licz ipos possit absolue re visitando. Non em̄ sequit pōt absoluere a voti fractione. ergo ꝛ dispēsa videt tñ q̄ sicut pōt absoluere a sententia epi. licz nō debeat sed ad eū remittere: ita ꝛ dispēsare et cū suffraganeis suis posset dispensare cum sint subditi. Quis pfessores ab eis et ab abbatib⁹ electi possint cuz eis dispensare. sicut et absoluere a casib⁹ etiā epis reseruatis. Penitētiarij.

Itē pniarij quoz̄cunq̄ nō hnt ptātē dispēsandi nisi in quantū cōmittit eis aliter. Nā ptās dispēsandi respicit iurisditionē. vñ pōt committi hoi inferio:i ordinario. Sed vtrū an n. sacerdos possit dispensare in votis suo vel alieno iure vel dispēsationē cōmittere dubiū est. Sūm⁹ autē pniarij dispēsat in voto religiōis cōmutādo vnā religionē in alias. sicut ptz in Iri quas apostate ab eis deferunt. Papa.

Papa a pōt dispēsare i oi voto volūtario simplici ꝛ solēni tpali et perpetuo. et cū oīm hoie. Et de voto solēni p sacri ordinis susceptionē. ptz q: castitas illi est annexa ex statuto eccl̄ie. etiā pticulari pura ordinalis. q: greci etiā in sacerdotio cōiugio vtunt. Papa autē dispēsare pōt in futuro concilij vlis. De voto solēni per pfessionē etiam pōt q: licz papa nō possit facere q̄ pfessus non fuerit p:ofessus: potest tamen facere q̄ non sit obligatus religioni ꝛ ad votuz religionis. q: in oī voto intelligit excepta auctore pape. hec Pe. de pal. vbi. s. Idem tenet Richar. in. iiij. ꝛ Tho. in. iiij. ꝛ Jo. nea. in qđlibet. ꝛ Hugo cardi. Inno. et Ho... ꝛ cōiter canoniste. s. q̄ papa pōt dispensare in voto solēni religiōis nō q̄dē tm̄ vt fit religiosus. ꝛ nō seruet vota. sed de religioso pōt facere laicuz ex magna cā p:gente. Sed ipse Tho. ij. ij. q. lxxxviij. ar. vj. tenet ꝺ iij. s. q̄ nō possit cū tali dispēsare. Idē Alb. ꝺmū cōius tenet. Et Jo. in sum. ꝓfes. dicit se vidisse b factū a papa cum aliquo. Dicit etiā Rich. q̄ oē votū qđ est de his q̄ sunt superogationis dispensabile est q: dispēsatiōis in quolibet tali voto pōt inueniri rōnabilis cā. s. pfectus maioris boni: vel vitatio mali. siue p cōparationē ad rēpublicā. siue p cōpationē ad vouentē. Refo:mationē em̄ pacis inter regna maius bonū ē cōitati q̄ ptinētia vni⁹ p:one. In tali em̄ casu si ꝓsona q̄ ptinētia vouerat nubat p obedientiā dñi pape sua obedientia magis meritoria est sibi q̄ ptinere quātuz ad ꝺmiū substantiale. Vitatio em̄ cōis mali vt vitatio discordie iter regna q̄ sunt i pace. ꝛ vitatio pbabilis trāsgressionis voti: si pbabilitas sit vehemēs pōt esse rōnabilis cā dispensandi in quocūq̄ superogatiōis voto. Aliter enim nō video quō obligatio p castitate facta q̄nq̄ ꝺ castitatē nō militaret. Et si dicis q̄ ꝺ nō esset p se sed p accidens sc̄z ꝓpter infirmitatē ꝓsone. ℔ nō obstat. Recta em̄ rō dictat videt aliquē esse loco dei in ecclia q̄ piculis cōitatum ꝛ ꝓsonarū pēsatis infirmitatib⁹ ꝛ dānis possit rationabilr obuiare. Et dico rōnabilr. q: vbi non est dispensandi rōnabilis cā si dispēsaret nō esset dispensatio. sz dispensatio ꝺm Ber. iij. de ꝺside. ad Eugeniū papā. Dicit iterū q̄ quis manente obligatiōe de iure nature sit soluere tñ ipsa obligatio nō fuit de iure nature absolute. sed sub hac ꝺditiōe sc̄z q̄usq̄ p supio:em ex cā rōnabili fuerit relaxata. Naturale em̄ iudiciū rōnis dictat q̄ p aliquem supio:em possit talis obligatio relaxari ex rōnabili causa. Circa hanc materiam sc̄z de dispensatione votoꝝ. dicit bn⁹ Tho. in. iiij. dist. xxxviij. q̄ diuerse sunt opiniones. Quidam enim dicunt q̄ quodliber vo z potest per p:elatos ecclesie dispensationem habere p: libito p:elati. quia vt tis. dicunt in quolibet voto intelligit conditionaliter voluntas ꝓlati supio:is. s. pape. ad cui⁹ dispēsationē ptinēt act⁹ oīm subditoꝝ: ꝛ sic cū voluerit ille summ⁹ plat relaxare pōt vt nō teneat. Sed hoc nō videt bene dictū: q: qdam sunt in q̄bus est hō ita liber sui q̄ etiā ꝺ pceptū pape pōt illa facere: sicut ptinere ꝛ alia filia. vñ absolute sine condi tione volūtatis alicui⁹ plati potest talia vouere. Alij dicūt q̄ nullū votū recipit dispēsationē ꝺm q̄ dispēsatio est iuris relaxatio: sz solū ꝺm q̄ est iuris declaratio: q: papa potest declarare hoc ius qđ sit q̄n recōpensatio sit maioris boni: ꝛ tūc pōt dimitti min⁹ bonū. sed qđ q̄s obligauit se. Sed hoc etiā nō videt verū: q: declarare ius nō est ius nouū facere: sed illud qđ erat in iure manifestare. Vñ ꝺm hoc nu q̄ p dispēsatio vouerit ꝺ imminere ex quibusdā infirmitatibus q̄b⁹ remediat p coitū ꝺm medicinā: nō est sufficies rō vt in voto cōtinentie dispensēt: nec peccat talis vouēdo continentiā exponēs se periculo ꝓpter deū ꝛ bonū ꝛtutis. Itē nota ꝺm Rich. or. mino. in. iiij. di. xxxviij. q̄ votū de nunq̄ petēdo dispēsationē a dño papa in aliq̄ voto nō est specialiter obligatoriū. Rō est: q: materia voti nō solum ꝺz esse necessaria: sed etiā vtilis ad saluti. Quedā em̄ etsi sint licita: nō tñ expediūt ad salutē alicui. Sed nunq̄ petere dispensationē a papa nō est aliq̄d vtile ad salutē: imo q̄nq̄ multū expedit petere: g̃ ꝛc. Votū de nō petendo illud qđ esset vtile aie vouētis nō est obligatoriū: sz q̄nq̄ est vtile aie vouētis vt dispensēt in illo voto: quia q̄nq̄ est nimis graue votū illi q̄ vouit ad obseruādū: ita q̄ pbabiliter timet trāsgressionis periculū: g̃ votū de nō petēdo dispensationē a papa nō est vniuersaliter obligatoriuz. In casu tñ in q̄ esset vtili⁹ aie vouētis nō petere dispensationem q̄ petere: obligatus esset ad nō petendū: quia cū aliquis vouet aliq̄d qđ in v casu potest esse vtile ad salutē ꝛ in alio nō: obligat in il casu in q̄ est vtile ad salutē: nō etiā in alio casu in q̄ est inutile: nisi fuerit intētio vouētis q̄ fi de dispē sationevoti religionis. Votum denō petēdo vtile. de dispē sationevoti castitatis.

Quidaz dicūt q̄ votū nō recipit dispēsationē.

nō obligat in oīni casu q̄ in nullo obligetur. Hec ille.

§. x. Querit vtrū vouens

ieiunare in festo alicuius sancti si illud festum est in dñica teneat illo die ieiunare. Rnder Joh. nea. i qđlibe. viij. q. xxxv. q̄ distinctionē quadrimēbr videl⁹ aut talis vouens intēdit vouere ieiunare ieiunio afflictiōis vt videlz affligēdo carnē suā satisfaciat deo de pctis: ꝛ subijciat carnem spiritui: ꝛ pseruet se in posterū aut intēdit vouere ieiunare ieiunio erultationis. i. vt magis sit dispositꝰ ad spūale gaudiū ꝛ cōtēplationē diuinoꝝ: aut de neutro intēdit: q: de neutro cogitauit q̄n vouit: aut de vtroq̄ intēdit: q: intendit vouere ieiunare ꝓpter vtrūq̄ pdictoꝝ. In primo casu talis nō ꝺz ieiunare in dñica: sed in sabbato p:ecedēti. Cui⁹ rō est: q: ieiuniū afflictionis ad quod ꝺs se particulariter obligat ꝺz cōformari ꝛ regulari ꝺm idē ieiuniū ad quod obligat ecclesia vniuersalis. Sed ieiuniū afflictionis ad qđ obligat ecclesia vniuersalis si est in dñica transfertur in sabbato. ergo ꝛc. Talis etiā incōgrue vouit ieiunare in fe:o: nō in vigilia. In secundo casu dicendū q̄ ꝺz ieiunare in dñica. Cui⁹ rō est: q: votū licitū ꝛ ꝛtuosuz obligat. hoc autē est hmōi. ar. dist. lxxvj. vtinā. Nec ob. q̄ tali die ꝓhibet ieiunare. di. xxx. si q̄s ranḡ. ꝛ. c. si q̄s ꝑsbyter. q: hec ꝓhibitio fit contra illos qui ieiunāt in cōtemptū dei dñici: vel ex aliquo erroꝛe hereticoz̄ seu supstitione. Nā ex deuotione licet. In tertio casu dicēdū est q̄ ꝺz ieiunare in dñica. Cui⁹ rō est: q: cū vouerit ieiunare in die festo: et non in vigilia festi. magis ꝓbabile est q̄ intendat implicite ieiunare ieiunio erultationis q̄ ieiunio afflictiōis: ꝛ p consequens idē iudiciū est in hoc. iij. casu. qđ in. ij. In q̄rto casu videt q̄ ꝺfusius dēndū esset tali q̄ ieiunare in sabbato p̄cedēti q̄ in festo vt sic magis ꝺformaret se aliis fidelib⁹ in ieiunādo. Ceteris ꝑparib⁹ magis cōsulēdū est vnicuiq̄ q̄ conformet se quātū ad die vniuersali ecclesie in ꝺmādo q̄ ꝺ sit singularis. Querit vtrū vouens non comedere carnes seu panē in festo beati Laurētij: q: fuit assat⁹ ad ignē sicut panis: ꝛ ieiunare in pane ꝛ aq̄ feria serta... tale festū. s. scti Laurētij euenerit in serta feria teneat adimplere votū facilius seu difficilius de duobus ꝓdictis. Rn. ꝺm Joh. nea. in qđlibe. xvij. q. ꝺ distinctionē. q: aut talis pōt ambo vota implere sine periculo mortis vel grauis affirmitatis: aut nō pōt: aut est dubi⁹ vtrū possit: aut n... In primo casu dicēdū est q̄ talis teneat ambo implere. Cui⁹ rō est: q: obligat⁹ ad duo pcepta tenet ambo implere: sed adimplere votū est pceptuz. g̃ ꝛc. In secōo casu nō tenet ambo implere sed vnū solū. Cui⁹ rō est: q: nullū votū obligat hō ad faciēdū ꝓra pceptū dei: sz occidere seipm ad qđ ꝺponit grauis infirmitas cōtinuata est ꝺ illud pceptū. Nō occides. vt dicit Aug⁹. i. s. de ciui. dei. Nō g̃ tenet talis nisi ad vnū illoz̄. Sz querit ad qđ illoz̄um magis teneat. Rndet q̄ si talis fecit illa duo vota quodā ordine successiuo tpis. s. vnū añ aliud. tenet implere illud qđ pri⁹ fecit. Cui⁹ rō est: q: semp obligatio p:io: tollit posteriozē sibi equalē ꝛ incōpossibilē. Exēplū patet in matrimonio ꝛ in alijs ꝓmissionibus. Si autē fecit ambo vota simul. i. in eodē tpe: tenet illud de duob⁹ adimplere quod sibi placet. Cui⁹ rō est: q: obligat⁹ ad duo aliq̄ ꝓpter idifferentiā nec magis ad vnū q̄ ad aliud se obligauit. nō tenet g̃ plus implere vnū q̄ aliud. ergo ꝛc. Consulendū tñ esset tali q̄ adimplere illud de duob⁹ quod esset meli⁹ ꝛ ꝛtuosius: vñ si vnū illoz̄ esset maioris deuotiōis aliud maioris afflictiōis: cū deuotio mētis ꝑferēda afflictioni carnis et eo q̄ est act⁹ ꝓfectionis ꝛtutis. s. religionis et bona p se. s. deuotio: afflictio ꝺo carnis bona p accidēs et actus minoris ꝛtutis: q: temperātie. vñ cōsulēdū esset q̄ illud eligeret in quo haberet maioꝝ deuotionē. Et talis sc̄z q̄ est certus nō posse nisi alterū duoꝝ. i. implere ꝓ illo alio qđ dimittit nō tenet aliud opus ꝛtuosum facere: vel in alio die illud restaurare. qđ ꝓbari potest multipliciter

Tripler ieiuniū.

De voto ieiunij.

Vouēs nō comedere carnes in festo beati Laurētij

Universidad de Deusto
Biblioteca

Primo q̃dē q: idē iudicium est de impossibilitate adimplēdi ꝓceptū ⁊ votū: sed ille de quo est certū ꝙ nō potest adimplere ꝓceptū de ieiunio ecclie: vtpote q: infirm⁹ ad mor:rē: nō tenēt tale ieiuniū in aliud bonū cōmutare vel in aliū diē ꝓlōgare. ꝙ ⁊c. Sēdo ꝓa sic: q: q̃ voluisset ieiunare in oī ferta feria in pane ⁊ aqua ⁊ in aliqua dicta⁹ festa riarū nō posset: q: infirm⁹ ad mor:rē: nō tenēt tale ieiuniū cōmutare in aliud bonū aut in aliū diē ꝓlōgare. ergo idē in ꝓposito. Tertio ex voto nullus tenēt nisi ad id qđ vouit: sed talis vouit certū q̃d ⁊ certa die. ergo si ex impossibilitate nō implet votū ad aliud nō tenēt. In tertio ꝺo casu q̃n est dubius vtrū possit vel nō possit. dicendū ꝙ ralis vouens illud ieiuniū qđ nō pōt implere tenēt in aliuꝫ diē ꝓlōgare aut in aliud bonū cōmutare. Cuius rō est: q: exīstēs in dubio an transgrediat votū ⁊ p cōsequens peccet mor:taliter tenēt se ponere in tuto: vt. s. votū nō transgrediat: sed talis vouens si dubitat an possit ambo ieiunia adimplere: dubitat etiā ꝑ̄ an alterū nō ipl̄ēdo trāsgrediat votū ⁊ peccet mor:tal: qđ pcm̄ virat ꝓlongatio: aut cōmutādo in aliud votū. nō q̃dē auto:itate ꝓpria: sz ꝓlati sui q̃ requirit ad oēm dispēsationē vel cōmutationē voti: vt pz. ij. ij. q. lxxxviij. Cōmutās aūt votū. s. auto:itate supio:is nō est trāsgressor voti. Tenēt g̃ in tali dubio talis vouēs ieiuniū quod nō implet ꝓlongare in aliū diem vel in aliud cōmutare auto:itate superio:is.

Exīstēte in dubio.

Titul⁹. XII. De infidelitate

¶ De superstitionib⁹. ⁊ ibi de multis generib⁹ diuinationū ⁊ sortilegiis somnijs: de ꝑuersis ⁊ incantationib⁹. Cap. j.

§. Ēmū de infidelitate

agendū. Sed q: vitiū superstitionis qđ est quasi quedā ꝓtestatio infidelitatis est cōmunī qđ reperitur etiam in fidelibus: ideo p:ius de eo agendū: postea de infidelitate ipsa.

§. I. Superstitio est vitiuz

ꝓtrariū virtuti religionis. Sicut em̄ irreligiositas que cōsistit in irreuerētia dei ⁊ rerū sacrarū opponit religiōi sm̄ defectū. Ita superstitio q̃ impo:tat superfluū. i. indebitū modū cultus diuini opponit ei sm̄ excessum. Excedit aūt modus debitus cultus diuini nō solū cū exhibet vero deo: sz nō ꝺz: sicut si q̃s seruaret legalia in honorē dei vel faciūt iudei: sed etiā ⁊ p̄matūre cū exhibet ei cui nō est exhibendus: vt creature. Cultus autem diuinus o:dinat⁹ ad tria.

Cult⁹ dei o:dinat⁹ ad tria.

Primo ad reuerētiā deo exhibēdā. Sēdo ad ꝺ vt ꝺ̄o instruat a deo quē colit. puta de sciēdis seu credēdis ⁊ agēdis. Tertio ad directionē humanoꝝ actuū sm̄ institutuz dei quē colit: putavt ieiunia ⁊ sacrificia ⁊ festa ⁊ remedia ꝓtra infirmitates ⁊ hmōi faciat sm̄ o:dinationē dei ⁊ ecclesie. Sēdm hoc ponit tripler gen⁹ superstitionis. Et p primū qđ ꝺ: idolatria nō exhibet reuerētia deo sz creature. Per secūdū qđ ꝺ: diuinatio nō querit instructio a deo sz a diabolo p ꝓfessiones. pacta expssa vl tacita. Per tertiū qđ ꝺ: observātia nō dirigit hō actꝰ suos sm̄ institutū dei: sz diaboli dū observat dies ⁊ incātationes ⁊ hmōi. Et de his tribus gñib⁹ dicit Aug. Superstitiosum est q̃cq̃d institutū est ab hoib⁹ ad faciēda idola: ⁊ colēda ptinēs: vel ad colēdā sicut deū creaturā prēveyllā creature q̃ad pm̄ū: vel ad cōsultationes ⁊ pacta q̃dā cū demonib⁹ q̃ad secūdū. ⁊ paulo post. Ad hoc gen⁹ ptinēt oēs ligature ⁊ remedia q̃ medicoꝝ disciplina ꝺdēnat siue in pcāratiōib⁹: siue i q̃busdā notis q̃s characteres vocāt: siue in q̃busc̄q; reb⁹ suspendēdis atq; ligādis ⁊c. xxvj. q. ij. illō. De singlis agēdū est. Nō est aūt superstitio ipa infidelitas sz ꝓtestatio infidelitatꝫ. Sicut religio ꝺz ia superstitiōi nō est fideidꝰ sz ꝺr̄ quā fit prestatio fidei p actꝰ exterio:es i deū o:dinatos. b. Tho.

Tripler gen⁹ superstitionis

§. II. Idolatria est cū cul-

tus diuinus exhibet creature repsentate p aliquā sensibilē formā seu figurā q̃ dicit idolū. Sm̄ Tho. ij. ij. q. xciij. Diuersimode aūt cultus diuinus idolis exhibebat. Quidā ipsis imaginib⁹ exhibebant cultū diuinū. Nam per artem quandā nefariā fabricabāt quasdam imagines que virtute demonū habebant aliquos effectus. puta dare respōsa ⁊ remedia sanitatū ꝓpter quod putabant hoies aliq̃d deitatis esse in illis imaginib⁹. vñ eis exhibebāt cultū diuinū. ⁊ hec fuit opinio Hermetis trimegisti vt ponit August. in. viij. de ciui. dei. Alij ꝺo exhibebāt cultū diuinū nō ipsis imaginib⁹ sed creaturis quarū erāt imagines. ho:ū tamē fuit triplex opinio. Quidā em̄ existimabant quosdā hoies fuisse deos quos p eo:ū solē subsitātiā: sz ꝓpter aīam ipsi⁹ mūdi quā ꝺ.. esse credebāt: dicētes nil aliud ē deū q̃ animā mūdi. Vñ putabant toti mundo ⁊ oibus partibus ei⁹ cultū diuinū exhibendū aque aeri celo: ⁊ hmōi. ad hec referebāt noīa ⁊ imagines suoꝝ deoꝝ: sicut Varro dicebat ⁊ narrat Aug. in. viij. de ciui. dei. c. vj. Alij ꝺo vt platonici ꝓsuerūt vnū esse summū deū causam omniuz post quā ponebāt quasdā substantias spūales a summo deo creatas: quas deos nominabāt participatiōe. s. deitatis q̃s nos dicim⁹ angelos: post quos ponebāt animas celestiū co:poꝝ: ⁊ sub his demones q̃s dicebant esse aereas aialia: ⁊ sub eis ponebāt aias hoim quas p virtutis meritum ad deoꝝ vel demonū societatē assumi credebāt: ⁊ hominibus his cultu diuinū exhibebant: vt narrat Aug. in viij. de ciui. dei. c. vij. ⁊. viij. Has aūt duas opiniones vltimas dicebāt ptinere ad theologiā quā pbi cōsiderabāt in mūdo ⁊ docebāt in scholis ⁊ appellabant physicalē. Aliā de cultu hoim dicebant ptinere ad fabularē theologiā q̃ fin figmēta poetaꝝ repsentabaꝫ in theatris. Aliā opinionem de imaginibus dicebāt ptinere ad theologiā ciuilē que p pōtifices celebrabaꝫ in tēplis. Et oia hec ptinebāt ad superstitionē idolatrie. Unde Aug. Superstitiosum est q̃cq̃ quid institutū est ad colendū ab hoibus sicut deū creaturam parrēve vllā creature. xxvj. q. ij. illud. Est aūt idolatria nō solū ꝑtm̄ mor:tale: q: ꝓra illud Exo. xx. Nō adorabis ea. s. idola. neq; coles. s. exteriꝰ: sed etiā est grauissimū ꝑtm̄ ex pre ipi⁹ ꝑtī: q: sicut in terrena republica grauissimū videt q̃ q̃s honorē regis alteri exhibeat q̃ ꝺo regi: q: quātū in ipo est totū o:dinē reipublice ꝺfundit ⁊ ꝓturbat. Ita grauissimū est ꝑtm̄ q̃ q̃s honorē deo debitū exhibeat creature. Ex pre aūt peccātis possunt aliqua eē grauiora inquantū q̃s ex maiori cōtēptu peccat. Erraue runt aūt circa hmōi hoies tripli. Quidā em̄ putauerunt q̃ offerre sacrificiū ⁊ alia ad latriā ptinēria nō solū̄ summo deo sz etiā supio:ib⁹ esset debitū ⁊ p se bonū. Sz ꝺ est irrōnabiliter dictum. Nā etsi oēs supio:es reuereri debeamus nō eadē reuerētia debet oib⁹. Sicut em̄ deus excellit oēs ita ⁊ q̃dā modus singularis ei soli debet ⁊ hic est cult⁹ latrie. Alij putauerūt visibilia sacrificia alijs dijs cōgruere. Alij ꝺo sumo deo tā̄ melioris naturalioꝝ. s. mētis pure officia. Sz ⁊ ꝺ est irrōnabile: q: sicut ꝺba sunt signa rerū q̃ ꝺsanct i co:de: ita sacrificia exterio:a sunt signa interioꝝ sacrificio:. Vñ sicut ofᵉres vocales ⁊ laudes sunt ad deū dirigēde: ita ⁊ sacrificia exterio:a ei offerēda. Sm̄ Augu. de ci. dei. li. x. c. iiij. ⁊. v. Alij existimauerūt latrie cultuz exterio:e idolis exhibēdū: nō tā̄ ꝙ debitū ⁊ p se bonū: sed tā̄ ꝙ vulgari ꝓsuetudini ꝓsonū. Et hec opinio videt fuisse Sen. vt refert Aug. li. vj. de ci. dei. c. x. ⁊. xj. Et hunc errorē secuti sunt quidā heretici putātes ꝙ tpe psecutiōis liceret idola exterius colere fidē seruādo in mente. Sed hoc est falsum: q: sicut mendaciū pniciosum. idest mor:tale est cū q̃s ꝺbo dicit aliq̃d ꝓtra veritatē fidei: ita pernicioſa falsitas est cū quis cultū exterio:ē deo debitum alteri exhibet.

Plato⁹ nici⁹ summum deū i deū posuer⁹.

Est mor:tale idolatria.

Grauiſsimū peccatū exhibere creature qđ deo pertinet.

cuit: ⁊ dicit diuinatio ꝓ somnia. Aliq̃n exp̄sse p suscitationē mor:tuoꝝ: sz ope demonū videnꝫ aliq̃ suscitati ex q̃bus ꝓnunciant: ⁊ dicit stricte nigromātia. Aliq̃n inuocati pnūciant p arreptitios. i. p hoies vinos ⁊ vigilātes ab eis obsessos ⁊ dicit phitonia. Aliq̃n inuocati pnūciāt futura ex figuris varijs aspectui hoim se ingerentib⁹ in diuersis rebus. Et hoc si fiat in visceribꝰ animalium immolatoꝝ: dicit auspicium. Si in co:pore terrestri: vt vngue ferro vel lapide polito dicit geomātia. Si appareāt in aq̃ tales figure vel signa vnde queritꝰ pcognitio futuroꝝ: dicit hydromātia. Si en aere: aeromātia. Si in igne: pyromātia. Tho. ij. ij. q. xcv. et xxvj. q. iiij. igitur. ⁊. q. v. nec mirum.

Diuinatio mor:tale.

Nigromantia phitonia.

Geomātia. Hydromantia. Aeromātia. Pyromātia.

Diuinatio capit sp in mala partē.

§. V. De inuocatione de-

monū p cōsilio ⁊ auxilio. Nota ꝙ nullo mō hoc est licitū nec exp̄sse nec tacite: ⁊ hoc duplici rōne. Primo: q: ibi fit pactū cū ipo p ipaz inuocationē. ꝺ aūt repḥēdit. Vñ ꝓtra quosdā ꝺz. diristis pcussimus fedus cū mor:te: ⁊ cū inferno fecimus pactū. Sēdo: q: etsi diabol⁹ aliq̃n in talib⁹ rnsis ꝺa pnūciet: tū nō intendit nisi pditionē hoim finaliter: vt sez p illa vera q̃ dicit inducat hoies ad assuefaciēdū se vt ei credāt: ⁊ aliq̃d falsum vel nociūū ꝙponat. Et ꝓpterea ꝓs demones dicentes illā magnā seruitutē. Quia tu es ꝓs filꝰ dei. iussit silere: vt doceret nos nō inq̃rere vitatēa diabole nec multū curare q̃n ipam ex se enūciat. ꝑcipue cū habeamus testimoniū scripturaꝝ cui magis credēdum est. A diabolo captiui tenenꝫ q̃ relicto creatore ꝺ diaboli auxilia q̃rūt. xxvj. q. v. epi. Sciendū tū ꝙ aliud est inuocare demonē ad aliq̃d sciendū vel agendū ab eo quod nūq̃ licet. Aliud est ab ipso nō inuocato occurrēte aliq̃d inq̃rere ꝓpter vtilitatē alioꝝ: ⁊ maxime q̃n ꝑtute diuina pōt cogi ad dicendū aliq̃ vera. sicut aliq̃n fecerūt sancti.

Quō de mones i uocati apparēt.

§. VI. De astronomia seu

mathematica q̃ ptinet ad sciēm gen⁹ diuinatiōis p quā q̃s ex cōsideratiōe astroꝝ ꝑcognoscit vel pnūciat futuros euētus. Sciēdū q̃ ex cōsideratiōe coꝝ: celestiū seu cōstellationū pōt q̃s velle ꝑcognoscere tripler effectuū genus. Primo naturales q̃ subdunt dispositioni stellarū et causant ab eis: sicut eclipsatio solis: siccitates pluuie: ⁊ hmōi. Et rales euētus ꝑcognoscere vel pnūciare ex cōsideratiōe astroꝝ nō est superstitiosuz sed ptinet ad sciam astrologie. Sēdo effectꝰ fortuitos: vt q̃ aliq̃s fodiēdo debeat inuenire thesaurū: vel eundo debeat cadere lapis sup eū: vel occidi mor:te violēta ⁊ hmōi. Et rales euētꝰ ꝑcognoscere vel le vel pnunciare ex cōsideratiōe cōstellationū est vanum ⁊ superstitiosum: q: virtꝰ coꝝ: celestiū cū sit naturalis est determinata ad vnū effectum. ꝓducēdū cū natura vnum int̄dat. Illi aūt effectꝰ ꝑ̄t euenire ⁊ nō euenire: ⁊ vt in paucioꝝ ⁊ raro eueniūt. Tertio effectꝰ seu actꝰ ꝓcedentes ex libero arbitrio hoiꝝ: ⁊ hos velle ꝑcognoscere ex cōstellationib⁹ est superstitiosum ⁊ falsum plerūq;. Et rō est: q: liberū arbitriū facultas volūtaris ⁊ rōnis est. Rō aūt ⁊ volūtas nō sūt coꝝ: nec actꝰ seu potētie affixe organis coꝝ: ꝓ eis. vñ cū res coꝝ: ꝓ ea nō possit imꝑ i rē i coꝝ: ꝓ eā ipossibile est q̃ actꝰ hūani subdant dispōni coꝝ: celestiū de necessitate: ita q̃ sint cāe ipsoꝝ p se: sz dispositue pñt inclinare influētie coꝝ: celestiū ad actꝰ. Nā ipsa coꝝ: celestia imꝑ mūt in coꝝ: humanū: ⁊ p ꝺs in potētias sensitiuas q̃ sunt affixe coꝝ: ꝓ eis organis. Uires aūt rē sensitiue vbi surgunt passiones inclinat ad actus rōne nō tū cogūt. Sz q: apte nate sunt potētie sensitiue subsici impio rōnis: iō remanet hō liber ad agēdū vel nō agēdū ea etiā ad q̃ inclinaret sensualitas ex influētia ꝓstellationum. Ethi. ij. ij. q. xcv. Un ⁊ Ptolome⁹ marim⁹ astrolog dixit ꝙ vir sapiēs ꝺnabit astris. i. passionib⁹ ⁊ vitijs ad q̃ ex ꝓstellationib⁹ esset inclinat⁹: ⁊ ꝺ vrēdo rōne. Aug. etiā de ciuita. dei. lib. v. c. x. dicit ꝙ nō vsq; quaq; absurde dici

Ex ꝓstellatione pōt q̃s cognoscere trīplices effectus.

De necessitate actus humani nō subdunt coꝝ: celestib⁹

Universidad de Deusto
Biblioteca

poteſt ad differẽtias corpoꝝ valere afflatꝰ ꝙſdã fidereos nõ aũt volũtates animi fiderũ poſitionib⁹ ſubdi. ⁊ ibi tractat iſtã materiã oñdẽs p rõnes ⁊ exẽpla falſitatẽ eoꝝ ꝙ ex cõſtellatiõe ſub ꝙ ꝙs eſt natꝰ volũt pñũciare eiꝰ cõuersationẽ ⁊ mores. Hoc aũt eſſe phibitũ oñdit Aug. xxvj. q. iiij. igit. vñ ⁊ mortale eſt. ar. de peni. diſt. ij. ſi eñ.

Duplex cã somniorũ.

§. VII. De diuinatiõe per somnia.

No. ꝙ duplex eſt cã somniorũ. ſ. intrinſeca ⁊ extrinſeca. Intrinſeca eſt duplex. ſ. aialis ⁊ corporalis. Cã aialis somniorũ eſt cũ fantaſie dormiẽtis repſentanť ea circa ꝙ imorata eſt cogitatio ⁊ affectatio eiꝰ in vigilãdo. Et talis cã somniorũ futurorũ euẽtuũ nõ põt eẽ cã: ⁊ ꝙ aliqñ occurrãt ipſi euẽtus cũ ſomniꝭ b erit a caſu ⁊ p accidẽs. Cauſa intrinſeca corporalis inquãtũ et diſpõne corpis fit mot⁹ aliquis in fantaſia dormiẽtis ꝓ ſomnis diſpõni corporali: puta ille in ꝙ abũdãt humores frigidi in corpe ſomniabit ꝙ fit in niue vel aq: ⁊ in ꝙ abũdat cholera: ꝙ uoler ⁊ hmõi. Vñ ⁊ medici dicũt eſſe intẽdẽdũ ſomniꝭ infirmoꝝ ad cognoſcẽdũ diſpõnem interioẽ infirmi. Cã igit hmõi ſomnioꝝ põt eſſe cã futurorũ euẽtuũ ꝙ cõcurrũt cũ ſomniꝭ. Cã extrinſeca etiã eſt duplex. ſ. corporalis ⁊ ſpũalis. Corporalis q̃dẽ inquãtũ imutat imaginatio dormiẽtis ab aere ꝓximo vel corpoꝝ celeſtiũ impreſſiõe: vt ſic dormiẽti aliq̃ fantaſie apparẽãt cõformes celeſtiũ diſpõni. Et q: vt dicit Ptus aſtroꝝ nõ eſt cã p ſe hũanoꝝ actuũ ꝓcedẽtiũ libero arbitrio: nec caſuũ fortuitoꝝ. ĩo euẽtꝰ hmõi nõ pñt ꝓcedere ex tali cã ſomnioꝝ. Cã extrinſeca ſpũalis eſt duplex: q: vel a deo eſt q̃ miniſterio angelorũ aliq̃ facit ⁊ reuelat in somniꝭ hoĩb⁹: ⁊ ꝙ pertinet ad ꝓphiam. Vel eſt a diabolo cui⁹ operatiõe aliq̃ fantaſie dormiẽtib⁹ apparẽt et q̃bus q̃dã futura reuelat his q̃ hñt pactũ cũ ipſo. Cũ igit ſomnia aliqua q̃dã ex cã naturali intrinſeca ſeu extrinſeca quãtũ ſe põt talis ꝛrus cauſe extẽdere: nõ erit illicita diuinatio: vt ſi medicꝰ ex ſomniꝭ infirmis pñũciet de aliq̃ euẽtu infirmitatis ꝓcedẽre ex cã illi⁹ ſomnii. Sz ſi q̃s vtat ſomniꝭ ad ꝓgnoſcendũ futura ꝓut cauſant ſomnia ex diabolo: vel etiã ex cã naturali intrinſeca vel extrinſeca velit ꝓgnoſcere vel pñũciare futuros euentꝰ ad q̃s ſe põt extẽdere ꝛrus illi⁹ cãe ſomnii erit ſuperſtitioſum: ⁊ operatio diaboli ibi ſe ingerit. Vñ ſi q̃s ſomniat aliq̃d ex eo ꝙ multũ cogitatio eiꝰ morata eſt circa illud. vt ſomniat aliq̃d ꝓtinẽs ad caſus fortuitos vt ꝙ inueniat theſaurũ: vel ꝙ occidat ab aliq̃ vel aliquẽ actũ ꝓcedẽtẽ ex libero arbitrio: cũ cã ſomnioꝝ naturalis nõ poſſit eẽ cã hoꝝ. ĩo er hmõi ſomniꝭ ꝓgnoſcere futura vel pñũciare ẽ ſuperſtitioſuz. ⁊ huiuſmodi obſeruatio phibet Deuť. xviij. Nõ inueniat in te qui obſeruet ſomnia. ⁊. xxvj. q. vij. nõ obſeruetis.

Ex somniꝭ futura prædicere.

§. VIII. De auguriꝭ que

Auguria quali cũ fiderank

ptinẽt ad ſcam ſpem ſuperſtitioſis. ⁊ phibenť Deuť. xviij. Nõ inueniať in te q̃ obſeruet auguria. Et large ſumendo fit multis modis. ꝑcipue tñ dũ ex cõſideratiõe motuũ vel vocũ auiũ vel quorũcũq⁹ aialiũ: vel ſternutatione hoĩm vel ſaltu mẽbroꝝ vult hõ ꝓgnoſcere futuros euentꝰ fortunꝫ vel infortunꝫ: vel cũ ex cõſideratiõe ꝛrboꝝ alicuius alia intẽtiõe dictoꝝ aliq̃s retorq̃t ad futura q̃ vult ꝓgnoſcere: ⁊ ꝺ: iſtud omen: vel cũ ex lineamẽtis manꝰ conſideratꝫ vel figuris inſpectis i ſpatula aialis vult ꝓgnoſcere futura: ⁊ ꝺ: chiromãtia pñũ. ſcõm ſpatulamãtia. Sciẽdũ igit ſm Tho. ij. ij. q. xcv. ꝙ ois ꝓgnitio futurorũ ſi ertẽ dať vltra id ad qđ illud vñ ſumiť talis ꝓgnitio poſſit pertingere ſm ordinẽ nature vel diuine puidẽtie erit ſuperſtitioſum. morꝰ aũt vel garrit⁹ auiũ vel alie diſpões in hmõi conſiderate nõ ſunt cauſa futuroꝝ euẽtuũ. Vñ cũ futura nõ poſſint in eis ꝓgnoſci ſicut et cauſis opz ꝙ ſi aliq̃ in eis ꝓgnoſcank ꝺ fit inquãtũ hmõi motꝰ vl voces vel diſpones ſunt effectꝰ aliquarũ cauſarũ q̃ ſunt cauſantes vl etiã ꝓgnoſcẽtes futuros euẽtus. Notãdũ igit ꝙ inſtinctꝰ naturalis vñ mouenť bruta ad ſuas operatiões cauſari põt er duplici cã. Uno mõ ex cã corpali. Cum em bruta nõ habeãt niſi aiaz ſenſitiuã: cui⁹ oẽs potẽtie ſunt actꝰ corporaliũ organoꝝ ſubiacet eoꝝ aĩa diſpõi ꝓtinẽtiũ corporũ ⁊ ꝓmotꝰ diabolꝰ celeſtiũ. ⁊ ĩo nihil phiber aliq̃s eoꝝ operationes eſſe futuroꝝ euẽtuũ ſigna inquãtũ ꝛhomanť diſpõibus corporũ celeſtiũ ⁊ actꝰ ꝓtinẽtis er q̃bꝰ pueniũt tales futuri euẽtꝰ. Sz ꝺ duo ſũt conſiderãda. Primũ ꝙ hmõi operationes nõ extẽdanť niſi ad ꝓgnoſcẽda illa futura q̃ causanť ꝙ motꝰ celeſtiũ corporũ. Scõm eſt vt nõ extẽdanť niſi ad ea q̃ aliqliter pñt ad hmõi aialia ptinere. Cõſequunť em ꝙ celeſtia corpa cognitionẽ quãdã naturalẽ ⁊ iſtinctũ ad ea q̃ eoꝝ opite ſunt neceſſaria: ſic ſunt imutatiões q̃ fiũt ꝙ ventos, pluuias. ⁊ hmõi. Alios euentꝰ ꝙ hmõi poſſe ex motu vl garritu aialiũ ꝓgnoſcere vt caſus fortuitos et actꝰ hoĩm ptinet ad ſuperſtitionẽ. Alio mõ inſtinctꝰ hoꝝ causať a cã ſpũali ⁊ hoc vl ex deo: vt ꝑz er colũba ſup xpm deſcẽdẽte: ⁊ i corno heliã paſcẽte: ⁊ cete ionam ptinẽte: vl ex demone q̃ vtiť operatiõib⁹ bruto ꝛ ad implicãdũ hoĩes vanis opinionib⁹. Cadẽ rõe eẽ de oib⁹ alijs hmõi pterq̃ de hoĩb⁹: q: ꝛba hũana q̃ accipiunť ꝙ hoie nõ ſubdũť diſpõni corporũ celeſtiũ: ſz diſponunť ſm diuina puidẽtia. Et qñq; ſm operationẽ demonũ. Quod aũt Joſeph dixit ꝙ diſpẽſatoꝛe ſuũ ꝙ nõ eſſet ſikis ei in auguriãdi ſcietia. ſm Aug. locutꝰ eſt ioco nõ ſerio. xxvj. q. ij. qđ ait. Et forte hoc referẽs ad opinione vulgi q̃ ſic credebat de eo. Tho. Auguria phibenť. xxvj. q. iiij. ꝙ totũ. ⁊ ſpãl. xxvj. q. v. in. c. auguriꝭ. de multis modis auguriorꝝ habes. xxvj. q. ij. c. j. Ad ome ptinet ꝙ gedeon obſeruauit recitatione ſomnij et expoſitionẽ: ſz q̃ſi ordinata a diuina puidẽtia. Et ſic alies zer ꝛba rebecce obſeruauit ꝙ omine accipiẽs. Tho. vbi. ſ. Aug. xxvj. q. iiij. ſciẽdũ. oñdit ꝙ demones futura ꝓtingentia cognoſcũt aliq̃n ꝓ ĵecturas. Et hoc multipliť. ptim ex ſubtilitate nature ⁊ acumine intellectꝰ. ptim ex lõga experiẽtia que eſt magꝛa rerũ. Aliq̃n etiã ex pñũciatis a ꝓphetis. Aliq̃n ꝑdicũt que ipi ſunt facturi. Cogitatiões etiã hominũ ex ſignis exterioꝝ⁹ in corpore aliq̃n puident.

Instinctus naturalis causaꝫ et duobus.

Qualiť demon⁹ futura cogĩcãt.

§. IX. De ſortib⁹ quod eſt

tertiũ genꝰ diuinatiõis: ⁊ hoc ẽt cũ aliq̃d ſerio fit ab hoĩbus: vt ei⁹ euẽtu ꝓſiderato inde aliq̃d occultũ innoteſcat vt vel q̃d alicui exhibẽdũ vt in ſorte diuiſoꝛia: vel q̃d agẽdum vt in ſorte cõſultatoꝛia. ſeu q̃d futurũ: ⁊ dicit ſors diuinatoria ⁊ fit multipliciter: q: ꝙ ptractione p̃cto: vel ꝙ cõſiderationẽ figurarũ que pueniũt ex plũbo liquefacto in aq̃ ĵecto: vel ex q̃busdã ſcedulis ſcriptis in occultis poſitis ꝓſiderãdo q̃s quã accipiat: vel ex feſtucis inequalib⁹ q̃s quã accipiat minoꝛ. vel maioꝛ. vel ex ĵectione taxilloꝝ q̃s plura pũcta p̃ũciat: vel etiã cõſiderãdo quid aperiẽdo libũ occurrat ⁊ hmõi. Euẽtꝰ aũt ſortiũ põt expectari a triplici cã: q: ex diſpõne corporũ celeſtiũ: vel ex fortuna: vel ex cã ſpũali. Si aũt expectẽť a diſpõne corporũ celeſtiũ: ita ꝙ in ea intẽtione fiãt q̃ſi actus humani qui req̃runť ad ſortes ſm diſpõnẽ ſtellarũ ſortianť effectũ eſt opinio falſa: ⁊ ꝙ ꝓhis ex ſuggeſtione demonũ: ⁊ ſic eſt ſuperſtitio. Si aũt expectẽť euẽtꝰ ſortiũ ex fortuna qđ videť habere locũ in ſorte diuiſoꝛia. nõ videť habere vitiũ niſi forte vitiũ vanitatis: ſicut ſi aliq̃ nõ volẽtes aliq̃d ꝓcoꝛditer diuidere velint vti ſortib⁹ ad diuiſionẽ quaſi fortune exponẽtes q̃s quã partẽ accipiat. Si ꝛho expectẽť euẽtus a cã ſpũali hoc eſt duplr. q: vel a diabolo vl a deo. Si a diabolo ſuperſtitioſuz eſt ⁊ illicitũ eſt. ⁊ he ſortes ſunt que phibẽtur ꝙ canones. Vñ Leo papa. Sortes q̃bus cuncta vos veſtris diſcriminatis puincijs quaſ ꝓtres damnauerũt nil aliud q̃ diuinationes ⁊ maleficia eſſe decernim⁹. xxvj.

Sortes expectantur ex triplici cauſa.

q. v. ſortes. ⁊ eſt mortale: q: phibenť i dicto. c. ſub pena ex cõicationis. Et q̃ inſtitute ſunt ab apſlis q̃dã ſortes q̃bus aliq̃ vtunť falſuz eſt: q: a diabolo inuẽte ſunt. vrꝺ. xxvj. q. ſ. c. ſ. Si aũt expectẽť ea ex cã euẽtus a deo: ⁊ tũc ſm ſe nõ eſt malũ vti hmõi. Et de his intelligiť illud Aug. xxvj. q. ſ. c. ſ. Sors nõ eſt aliq̃d mali: ſz in re dubia diuinã indicans voluntatẽ. Et tales fuerũt ſortes q̃bus vſi fuerũt pfes. vt Joſue i dep: ehẽſione Achan de furto. Joſue. vij. Saul i dep: henſione ionathe ſup eſu. ſ. Reg. xiiij. ⁊ ionas. et zacharias ſorte exijt vt incenſum ponerer. Luce. ſ. ⁊ Matthias ſorte electꝰ. Põt tñ in ſortib⁹ hmõi pccũ q̃drupliciter reperiri. Primo ſi abſq; vlla neceſſitate ad ſortes recurrať. hoc em videť ptinere ad rẽtationẽ dei. Scõꝺ ſi in neceſſitate ſz abſq; reuerẽtia. Vñ vt dicit Beda. apli pmiſerunt ſoꝛtẽ in electione matthie p ſortẽ. Tertio ſi diuina oracula. ſ. ſortiũ ad ſecularia negocia ⁊ vanitatẽ huiꝰ vite conuertanť ſm Aug. xxvj. q. ij. hi qui. Quarto ſi in electiõib⁹ eccleſie licita q̃ eri dñt ex inſpiratiõe ſpũſſancti aliq̃ ſortib⁹ vtanť. Sed aũt ẽi ſecularib⁹ dignitatib⁹ q̃ad terrena diſponẽda ordinanť i q̃ſ electiõe plures vtunť ſortib⁹ ſicut ⁊ i paliũ rex duiſione ⁊ vulgariter dicunť ſcrutinia. Alis imineñte neceſſitate licitũ ẽt ꝙ inũ iudiciũ ipſo rare ſortib⁹ cũ reuerẽtia. Et ponit Aug. exẽplũ. cũ tpe ꝑſecutiõis eẽt diſceptatio iter miſtros dei q̃ deberẽt fugere ne oẽs occidank: ⁊ ſic eccſia deſerať. et q̃ remanerẽt ad cõſolationẽ aliorꝝ ſi nõ põt alio mõ determinari. dicĩ hmõi poſſevti ſortib⁹. Tho. p totũ. ij. ij. q. xcv. Ad ſortẽ etiã ptinet vulgaris purgatio. ſ. p iudiciũ ferri cãdẽtis vl aq̃ bulliẽt. vñ et phibeť. ij. q. iiij. ſuluiſti. Tho. Gratia. xxvj. q. ij. §. his ita. dicit i veteri teſtõ fuiſſe pmiſſas ſortes. ſz tpe grẽ tãq̃ pfectionis ſtat⁹ phibitas: ne ſub hac ſpẽ diuinationis hoĩes aliq̃n ad cultũ idolatrie trãſirẽt. De ſorte matthie dicit dionyſi⁹ ꝙ fuit q̃dã radi⁹ celi⁹ imiſſus ſup matthiã ad iſpi⁹ electiõez.

Sortilegũ purgatio.

§. X. De obſeruantia que

Ars notoria eſt ſuperſtitioſa.

eſt aliud genꝰ ſuperſtitioſis. ⁊ primo de arte notoria in q̃ fiunt q̃dã ieiunia ⁊ oꝛones cũ q̃busdã obſeruatiõibus vanis ad acq̃rendũ ſciam. de q̃ dicĩ Tho. ij. ij. q. xcv. ſ. q̃ eſt illicita ⁊ ineffican. Nõ q̃re eſt illicita eſt. q: vtiť q̃busdã ad ſciam acq̃rendã q̃ nõ hñt ſm ſe vtutẽ cauſandi ſciaz. ſicut iſpectiõe q̃rundã figurarũ ⁊ platione quoꝛũdam ignotoꝝ ꝛhoꝝ ⁊ aliis hmõi. Et ĩo hmõi ars nõ vtiť his vt cauſis: ſz vt ſignis. nõ aũt vt ſignis diuinitꝰ inſtitutis ſicut ſunt ſacꝛalia ſigna. vñ reliquiť ꝙ ſint ſupuacua ſigna: ⁊ p ꝛhs ptinẽtia ad pacta cũ demonib⁹: q̃ vt alie nugatorie artes noxie ſuperſtitionis repudiãde ſunt. ſm Aug. xxvj. q. ij. illud. ⁊ eſt mortale. Eſt etiã inefficax ad acq̃rendũ ſciam. ⁊ rõ eſt: q: p hmõi artẽ cũ nõ attendať acq̃ſitio ſcietie p mo dũ hmõi cõnaturales. ſ. adinueniẽdo vl addiſcẽdo. ꝛhs eſt q̃ iſte effectꝰ expectẽť vl a deo vel a diabolo. nõ a deo põt dici ꝙ expectet: q: etſi aliq̃bus deꝰ dederit ſciam ⁊ ſapiẽtiã p infuſionẽ: vt ſalomoni ⁊ apſis. nõ hoc facit cũ certa obſeruatiõe. nec q̃busdã q̃ſ ſz diuidit ſingulis ꝓut vult. ſ. Cor. xij. Si expectať a diabolo acq̃ſitio ſcie ꝙ hmõi artẽ. tũc cũ acq̃ſitio ſcie fiat p illuminationẽ intellectꝰ ⁊ ad demonẽ nõ ptinet intellectꝰ illuminare. ſequiť ꝙ nũ q̃ aliq̃s p demones ſciaz acq̃ſiuit. Qđ etiã videť dicere porphyrius: vt refert Aug. in. iiij. de ciui. dei. Põt tñ demones hoĩbus loquẽtes exprimere aliq̃ ſcientiarũ documenta: ſed hoc nõ q̃ritur per artẽ notoriã.

Incãtationes p ſanitate ſunt illicite.

§. XI. De obſeruantia per

incãtatiões ⁊ aliq̃ fiunt ad cauſandũ ſanitatẽ. Circa qđ dicit Tho. ij. ij. q. xcvj. ꝙ i his q̃ fiũt ad aliq̃s effectꝰ inducendos conſiderãdũ eſt ſi iſta habẽt vel putanť habere vtutẽ naturalẽ ad pducẽdũ illos effectꝰ: ⁊ tũc nõ erit ſuperſtitioſum nec illicitum vti talib⁹ cauſis: puta ſi q̃s reneat ſup ſe iaſpidẽ ꝓ reſtrictiõe ſanguinis ⁊ hmõi. Si aũt nõ videať ꝙ illa poſſint naturaliter illos effectꝰ cauſare: ſz p adiũctionem aliquoꝝ characterũ vel nominũ ignotoꝝ vel alicui⁹ vane obſeruãtie expectať ille effectus erit ſuperſtitioſum ⁊ illicitũ. Vñ Aug. dicit. Ad genus ſuperſtitioſis ptinẽt oĩa remedia q̃ medicoꝝ diſciplina cõdẽnat ſiue incãtatiõib⁹: ſiue in q̃buſcũq; notis q̃s characteres vocãt. xxvj. q. ij. illud. Et nota qđ dicit Tho. ꝙ ſi hoĩes in hmõi obſeruationib⁹ aliquid veri experti ſint a caſu fuit. Sed poſtmodum cum hoĩes hmõi obſeruãtijs aĩm ſplicãr: et multa p hmõi obſeruatiões eueniũt p deceptionẽ diaboli: vt his obſeruantijs implicati curioſiores fiant: ⁊ ſic multipliť illaq̃nť ſm Aug. xxvj. q. v. nec mirũ. Et ſunt reliq̃e paganorum. Quãuis q̃ etiã efficacia hñt nõ tñ licet facere: q: opẽ demoniũ fiũt. xxvj. q. ij. illud. Colligere tñ medicinalẽ herbã cũ ſymbolo vel oꝛone diuina ex deuotiõe ſine alia ſuperſtitiõe: ⁊ ea vti nõ reprobať. xxvj. q. v. non liceat. ſm Ray. De incantatoribus.

De incantatribus.

§. XII. De incantationib⁹

Utrũ in cantare ſerpentes ſit illicitum.

ſerpentũ vel alioꝝ aialiũ. Dicit Tho. ꝙ ſi habeak reſpectꝰ pcise ad ꝛba ſacra ⁊ vtutẽ diuinã nõ erit illicitũ ſi nõ inniſcenť cũ ꝛbis ſacris aliq̃ vane obſeruatiões: q: tũ illicitũ Et nota ꝙ hi q̃ vtunť hmõi incãtatiõib⁹ vel ꝛbis q̃ ſignẽ ꝙ ſignẽ hoĩes: vel ꝙ nullus ꝺz videre: ⁊ hmõi vanitatib⁹ q̃ ad deum reuerẽtiã nõ ptinẽt. q: illicita eſſent et ſuperſtitioſa. ar. xxvj. q. v. nõ ẽt. ⁊. q. ij. c. illud. vbi dicit Aug. ꝙ ad ſuperſtitionẽ ptinẽt oẽs ligature ⁊ remedia q̃ medicoꝝ diſciplina condẽnat: in q̃buſcũq; rebus ſuſpẽdendis atq; ligãdis. Dicit etiã Guil. ꝙ illa ꝛbis q̃ cõtinent hmõi. Si q̃s portaues

De ꝛbis et adiurationib⁹.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rit hoc nō peribit in igne vl aqua nō mozieꝝ mozte subita nea: vl̄ oscueꝝ tale bonū: talia sunt repzobāda nō ponda. Et peccāt faciētes ⁊ vtētes: ⁊ cōsulētes ⁊ vēdētes: nisi fozte fuerint adeo simplices ꝙ ignozātia debeat eos excusare: cū in hmōi nō fuerint edocti. Et de his itelligo dictū Gzeg. xxvj. q. v. c. ij. Si ḡs ariolos aut icātatozes obseruarit aut philateriis vsus fuerit anathema sit. philateria dicunt scedule. De pozt̄ribꝰ aūt reliquias ad collum dicit Tho. vbi supza ꝙ si hoc fit ex reuerētia dei ⁊ sanctozum in q̄bus hnt fiduciā nō adiuncta aliqua vanitate licitū est dese. Sed si addaꝝ aliqua obseruātia vt ꝙ vas earuꝫ dz esse triangulare ⁊ huiusmodi superstitiosum erit et malum.

Obseruatozes tēpoꝝ vl dierum.

§. XIIII. De obseruātia tēpoꝝ vel dierū.

Nota ꝙ si obseruet tps vl oies ad aliquid faciendū vl omittēdū ex cā naturali. puta cauet q̄s sibi assumptione medicine vel minutione in fine lunaris. arbores etiā incidit vel plantat fm dispositionē lune q̄ multū opaꝝ i ista inferioza nō est superstitiosum nec illicitū. Sed si nō mouea aliq̄ cā naturali sed falsa opinione: ꝙ putat aliquos dies fozt̄unatos ⁊ alios infozt̄unatos superstitiosuz est ⁊ frīuolū. vt si q̄s vtiꝫ herbis collectis i mane ascēdēs vl balneat se i nocte natiuitaꝫ. b. Jo. bap. vl il. aꝫ. nō vult aliq̄d dare ⁊ hmōi. oīa sunt vana. Un Aug. xxv. q. vj. nō obseruetis. sic ait. Nō obseruet dies q̄ dicunt egyptiaci aut kal. ianuarij in q̄b⁹ cātilene q̄dā comesatiōes ⁊ adimuicē dona donant q̄ in pncipio anni boni fati augurio aut aliquor menses: aut tpa aut dies aut annos aut lune solisq̄ cursus: q: q̄ has aut q̄scūq̄ diuinationes aut fata aut augoria obseruat aut attēdit: aut psentit obseruātib⁹ iutiliter ⁊ sine cā magis ad sui damnationē q̄ salutē rēdit. Un apls. Dies obseruatis ⁊ mēses ⁊ annos: timeo ne fozte sine cā laborauerim i vob. Gal. iij. No. fm Nico. de ly. dicūtur dies egyptiaci vl q: illis dieb⁹ fuit pcussa egypt⁹ ⁊ plaga tenebꝝ: q: egyptij pmo iuenerūt tales dies cauēdos ⁊ q̄ in fastos. De iuestigatiōe vel pditaꝝ p ispectionē astrolabij: q̄uis aliq̄s dicat licitū si fiat absq̄ superstitione tm̄ hostiguil. ⁊ gof. dicūt simplr. Sz iū. s. q: nūq̄ē licitū. et. e. ex tua.

dies egyptiaci.

§. XV. De quibusdā aliis superstitiōibus ⁊ pmo de mulieribꝰ credētibus se cū diana vel herodiade nocturnis hozis eā tare vl se i alias creaturas trāsformari. vt dz de his q̄ vulgariter dicunt sigevl ianuatice. Dicit cōciliū aquil. q: hec fiūt illusiōe diabolica Sathanas em̄ diuersas formas ⁊ silitudines creaturarū repzesentat fantasie dormiētis q̄ hmōi sectaꝝ ⁊ sic illudit vt videaꝝ illi esse in corpe vigilātis qđ est i spū. i. fantasia dormiētis. xxvj. q. v. epi. vbi in fine. c. dz. Qui credit vel asserit posse fieri aliquā creaturam aut in melꝰ deteriusve imutari aut trāsformari i aliā spēm vel silitudinē q̄ a deo creatoze ei fidelis est. Et dic glo. Guil. b verū est postq̄ audiuit q̄s sup hmōi veritate ⁊ credit hec ⁊ q̄ptinaciter asseruerit: tūc est mortale.

De mulieribus de nocte equitantibus.

Fascinatio pauloꝝ.

Nota de fascinatiōe pauloz dicit Pe. de thara. sup epl̄as pauli ꝙ fascinare dupl̄r intelligit Uno mō p ludificare cū. s. arte magica nō videt res q̄ est ante oculos. Alio mō malo oculo alicui⁹ ispici ⁊ ide ledi. Sūt em̄ aliq̄ q̄ hnt oculos vētes q̄ respiciētes paulos teneros ledūt: ita vt cibū ex stomacho eijciāt ⁊ nauseā patiātur. Et b fm naturā possibile ē. Alia em̄ vehemēter affectat imutat oculū: oculꝰ imutat imutat aerē: aer autē imutat teneraꝫ carnē pueri: ⁊ sic ledit vt cibū euomat. pmū i faciē te mortale est i patiēte nullū. scdm i agēte pt̄m nō est: ex q̄ naturale est nisi studiose fieret ad nocēdū. Nō tñ faciēda est aliq̄ incātio vel superstitio ad b remouēdū: vt faciūt mulieres ⁊ freqnter.

Qui induūt altare lugubꝝ.

De illis dō clericis q̄ altaria induūt lugubꝝ vestibꝰ vel ꝙsueta luminaria extinguūt. hmōi si faciāt b ad impcandū alicui malū ꝓpter puatū odiū mortaliter peccāt. Et silr si dicūt vel dicere faciunt missam de requiē p ꝙsona viua vt moriaꝝ. Sz si fiāt ad humiliationē pius dicta. s. vestire altaria vestibꝰ lugubꝝ: vel etiā expoliare nō ē phibitū. xxvj. q. v. q̄scūq̄. De sacrificatibꝰ deo nūmoz. s. mámone vt diuites fiāt. cr de faciētibus sortilegia cū aq̄ baptismi vl oleo scto vel chrismate. dic Guil. ꝙ talia sunt enormia ppt idolatriā ⁊ p enormē superstitionē nō tñ pcise dicēdū ē eis ꝙ aḷs nō sit eis salus si peniteāt sz absoluēdi sunt. Est tñ b casus epalis ⁊ fm quosdā iurrīt irregularitas etiā si occultū sit. Et idē vl dicēdū de illis q̄ tradūt se diabolo vl̄ er desperatiōe vel vt aliq̄d obtineat ab eo etiā si instrumētū facerēt: sicut legit de q̄busdā. De imaginib⁹ astronomicis dicit Tho. vbi. s. ꝙ non hnt effectū a corpoꝝ celestib⁹ sz a diabolo: q: necesse est ibi scribi quosdā characteres q̄ naturaliter ad nihil operantur.

Capitulum. ij. De triplici infidelitate.

Infidelitas capitur dupliciter.

Ē infidelitate nūc agēdum. O infidelitas sit pt̄m sic ꝓbat: q: dnus ti Jziak. vtiū: sz fides est virt⁹: g̃ infidelitas est vitiū q̄ ei Jziak. Sz p huiꝰ declaratiōe dicit. b. Tho. ij. ij. q. x. ꝙ infidelitas pōt accipi dupl̄r. Uno mō fm purā negationē: vt. s. dicaꝝ infidelis solū ex b ꝙ nō hz fidē. Et fm hoc infidelitas nō hz rōnez pcti: sicut illis q̄ nil audierunt de fide: sz magis hz rōnē pene: q: s. talis ignozātia diuinorū ex pcto primi parētis cōsecuta est. Qui aūt sic sunt infideles dānant q̄dē fm illud. Qui nō crediderit ꝺdēnabit Mar. vl. Dānant aūt tales ꝓpter alia pcta q̄ sine fide remitti nō pnt. nō aūt dānant ꝓpter pt̄m infidelitatis. Un Aug. tractans illud qđ ait ps̄. Si nō venissem ⁊ locutus eis fuissem pt̄m non haberēt. dicit ꝙ loquit de pcto quo nō crediderūt in rpm. s. infidelitatis. Et̄ vt dicūt doc. pie credēdū est ꝙ si q̄s in loco esset vbi nil audisset vl audire posset de fide si fm rōnem naturalē viueret ⁊ non iplicaret alijs vitijs: de⁹ eū nō desereret sz aliq̄ mō eū illuminaret p se vel p aliquē ad credendū. Qui em̄ vult deꝰ miseret: ⁊ quē vult indurat. Nō g̃ inuiti sunt saluandi: sz volētes vt integra fi forma iusticie: fic em̄ hō ꝓpꝛiꝫ arbitrij volūtate serpēti obediēs perijt: ita vocante se gr̄a dei quilibꝫ ꝓpria mētis cōuersione saluat. dist. xlv. de iudeis. Sz hō modo accipi pōt infidelitas fm cōtrarietatē ad fidē: q: s. aliq̄s repugnat auditui fidei vl cōtenit eā fm illud Esa. liij. Dne q̄s credidit auditui nr̄o. Et i b ꝓpie ꝓficit rō infidelitatis. ⁊ fm b est infidelitas spāle pt̄m. nec est ꝺ hoc qđ dicit Damas. s. ꝙ pt̄m est ꝺ naturaz cū habere fidē non sit in natura humana: q: supra rōnem est per dei infusionē: q: q̄uis hoc sit. tñ vt idē Tho. dicit i natura hūana est vt nō repugnet diuino instinctui ⁊ exterioꝛi veritatis pdicationi. Sic enim infidelitas est ꝺ naturā. Dic aūt infidelitas ex pcto supbie: Ex supbia em̄ pcedit ꝙ hō nō vult subijcere intellectū suū regulis fidei ⁊ sano intellectui patrū. Posset etiā dici ꝙ sicut virtutes theologice nō reducunt ad cardinales: sz sunt ꝓpter eas: ita ⁊ vitia opposita ꝺtutib⁹ theologicis nō reducunt ad vitia capitalia sicut opposita vitia cardinalib⁹ virtutib⁹. b. Tho. vbi. s. Est aūt hoc vitiū in itellectu sicut in primo subiecto: in volūtate ꝺ hō sicut i primo motiuo. s. ad dissentiendū ab his q̄ sunt fidei. Est aūt triplex infidelitas. s. paganoꝝ: iudeoꝝ: ⁊ hereticoꝝ. Et paganoꝝ rītus testm̄ recipiunt nisi q: samaritani tm̄. v. libꝛos moysi. Saraceni aliqs cerimonias legis. Judei vetus testm̄ quātū ad corticem. Hereticoꝝ vtrunq̄ testm̄ cōcer recipiūt: sed false exponūt.

Infidelitas ouīs ex superbia.

Item no. fm Tho. ibidē ꝙ quis opera infidelium que sunt de genere bonoꝝ: vt ieiunia: elemosyne: et hmōi non sunt eis meritoria, ꝓpter infidelitatem qua est grauissimū pctoꝝ. tñ q: pt̄m nō coꝛrūpit totū bonū nature: sed remanet in eis lumē naturale: ió non ois actus eoꝝ est mortale pt̄m: sz actus ꝓcedens ex ipa infidelitate: vel relatus ad ipsam. etiā si sit de genere bonoꝝ: puta saracenus ieiunat vt seruet legem machometi de ieiunio mādantē. iudeus celebrat suas festiuitates ⁊ hmōi. i. his est mortale. Et de his intelligit illud dictū Augu. Omnis infidelium vita

Que opera infidelium sint pcta

Dubitare ō fides est pt̄m mortale.

pt̄m est. xxviij. q. j. §. ij. Sed ieiunādo ob castitatē seruandā ⁊ alia faciēdo ex dictamine rōnis naturalis non peccat dicēdo ꝺbū ociosum ꝺ se nō nisi veniaꝝ peccat. Jtē nota ꝙ dubitare de aliq̄ eoꝝ q̄ sunt fidei ex deliberatione rōnis: q: sz vult dubitare nō magis declinās ad vnā partē q̄ ad alterā qđ est ꝓpie dubitare: est pt̄m mortale: q: infidelitas. ex de here. c. j. Dubi⁹ in fide infidelis est: secus si aliq̄n vacillaret circa ea q̄ sunt fidei p modū tentatiōis et cū displicētia rōnis: q: tūc veniale vel nullū pt̄m est. Et silr si q̄s crederet ꝙ q̄libet in sua fide vt iude⁹: saracen⁹ et hmōi saluareꝝ. dūmō p uareꝝ legē sua ⁊ viueret fm rōnem naturalē b em̄ ē dubitare de fide sua imo nō credere ꝓpo dicēti. Mar. vlti. Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit saluꝰ erit. Qui vero nō crediderit cōdēnabit. Nō em̄ q̄s saluari potest nisi in fide catholice ecclesie. xxiij. q. j. q: ex sola.

Judeus an sit cogēd⁹ ad fidem.

§. I. Ad fidē suscipiendam nullus iude⁹ vel gētilis dz cogi. Nō. dist. fm. b. Tho. vbi. s. q: credere est volūtatꝫ. Un ō: di. xlv. De iudeis ꝓcepit sancta synodus nemini vim inferre ad credēdū. Cui em̄ vult miseret de⁹: ⁊ quē vult indurat. Nō g̃ inuiti sunt saluandi sz volētes vt integra fi forma iusticie: fic em̄ hō ꝓpꝛiꝫ arbitrij volūtate serpēti obediēs perijt: ita vocante se gr̄a dei quilibꝫ ꝓpria mētis cōuersione saluat. dist. xlv. de iudeis. Sz suscepta etiā metu rom̄oꝝ ⁊ mortꝫ cogēdus est retinere: vt. d. c. de iudeis. Et q̄ redeūt ad iudaismū etiam si infantes fuerit baptizati vel metu mortis ad baptismū adducti dz ꝓcedi ꝺ eos sicut ꝺ hereticos. Et silr cōtra taliū fautoꝛes. ex de here. ꝺ xp̄ianos. li. vj. Si q̄ tñ ifideles cogerent absoluta coactiōe et ꝓ violentia nō susciperent sacrm̄. vñ nec essent cogēdi ad retinēdū eq̄ nō susceperūt secus de coactione cōditionali: vt dictū est. Debēt ꝺ iudei ⁊ alij infideles adduci ad fidē rōnibꝰ psuationiꝫ ⁊ tautoꝛitatibus oñdēdo eꝛ eoꝝ libꝛis eoꝝ erroꝛib⁹ ⁊ dulcib⁹ modis. vt dicit Gzeg. distin. xlv. qui sincera. Possunt etiā ad fidem adduci fm Guil. ꝓmissis et munerib⁹ nō quidē fallacijs ꝓ fide suscipiēda: q: hoc esset simonia: sed ad captandum beniuolentiā: excludendū ab eis timoꝛē inopie ⁊ huiusmodi. s. q. ij. q̄ pio. Pōt etiā adduci ad fidem fm Ray. per grauioꝛē eractionem pensionū ab eis: in pincipio tñ locatiōis nō post. xxiij. q. iij. debet.

Adduci debent iudei ad fidem.

Judeis cōuersis debēt auferri vsuraria.

Jtē nota ꝙ possessiones ⁊ alia bona mobilia vel imobilia iudeoꝝ vel alioꝝ infidelium ad fidē cōuersoꝝ nō debent auferri ab eis: ni fi sint vsuraria: vel de vsurijs empta obnoxia restōni. ex. e. de iudeis. Usuraria aūt eoꝝ debent restitui eis a quibus exꝛorte sunt vsure: vel eoꝝ heredibus. Dō si nō inueniūtur poterūt ipsis ad fidē cōuersis ꝓ eis tanq̄ paupib⁹ dispensari. Ray. ⁊ hoc in totū vel in partē fm quātitatē ipsoꝝ bonoꝝ ⁊ qualitatē cōuersoꝝ plus vel min⁹ indigētiū. ex de vsur. cū tu. Si aūt inuitis parētibus tales baptizati essent. videt ꝙ sint cogēdi ad seruādum fidem receptā in baptismo. Guil. etiā dicit ꝙ nō licet nutricib⁹ occulte baptizare paruulos iudeoꝝ sed fi in articulo mortis hoc facerent credit ꝙ non peccarent ⁊c.

§. II. De disputando de fide cū infidelib⁹

Disputātes cum hereticis puniunt de iure ciuili.

Lōq̄ cū hereticis phibet.

dicit Tho. ij. ij. q. x. ꝙ in hmōi disputatione sunt duo cōsiderāda. Unū ex pte disputātis: q: si disputat tanq̄ de fide dubius vel ex desperi ꝓ rōnem ⁊ veritatē: tūc peccat. q̄ dubio tanq̄ infidelis. Si aūt disputat ad cōfurandū erroꝛes vel cā exercitij laudabile est. Aliud est considerandū ex pte audientiū: q: aut sunt instructi in fide ⁊ firmi ⁊ tūc nullū periculū est disputare coꝝ eis: aut sunt simplices ⁊ i fide trubātes: ⁊ tū cōsiliguēdū est: q: si solicitanꝫ ab infidelibus nitentibus in eis fidē coꝛrūpere tūc necesse est publice disputare. dūmō inueniant aliq̄ ad b idonei. p hoc em̄ simplices in fide firmabūtur: ⁊ tolleꝫ infidelib⁹ decipiēdi facultas. Si ꝺ hō non sunt solicitati tūc periculosum est coꝝ eis disputare de fide: quoꝛ fides

§. III. De cōuersatione fidelium cū infidelib⁹ quō fi ꝓhibitū.

Nota ꝓmo ꝙ cū hereticis phibitū est etiā locutio fidelib⁹ ⁊ b q: excōicati sunt. ex de hereti. excōicam⁹. ⁊. rj. q. iij. cum excōicato. Sed cum alijs infidelib⁹ vt iudeis ⁊ saracenis nō est phibita locutio: sz nimia familiaritas ⁊ conuersatio. Un. xxviij. q. j. oēs. dz. Oēs deinceps clerici siue laici iudeoꝝ cōuiuia vitent: nec eos quisq̄ ad cōuiuiū excipiat: q: cū apud xp̄ianos cōibus cib⁹ nō vtant: indignū atq̄ sacrilegū est eoꝝ cibos a xp̄ianis sumi: cū ea q̄ apl̄o ꝓmittēte nos sumim⁹ ab illis iudicent immūda: acsi inferioꝛes incipiant esse xp̄iani q̄ iudei si vtamur cibis eoꝝ: ⁊ ipsi nr̄os contēnant. Et dicit ibi glo. ꝙ idē est de gētilib⁹ vt saracenis: q: ⁊ ipsi hodie iā cibos iscernūt. licet em̄ nō cōtineaꝫ nr̄is edicti: vt. rj. q. iij. ad mēsam. cōtinenꝫ tñ in alijs. vt. ff. de peti. here. l. item veni. Jta sic ij. q. j. multi. Et assignat ibi glo. rōnem quare nō est phibitū loqui cum iudeis. ⁊ est phibitū comedere cū eis: q: sz maioꝛ familiaritas est in cibo sumendo q̄ in colloquēdo. Et facilius q̄s decipitur inter epulas. xxij. q. iij. vnusq̄sq̄. Tho. aūt. ij. ij. q. x. dicit. ꝙ illi q̄ sunt firmi in fide ita q̄ ex cōuersatione cū infidelib⁹ nō timeꝫ de eoꝝ subuersione: sed sperari potest ex hoc infidelū cōuersioꝛ nō sunt phibendi cū illis cōicare. Sed infirmi de quibus time potest. phibendi sunt extra casum necessitatis ne cū illis cōuersentur. Tho. Sed ⁊ firmi etiā caure debēt illud agere ne infirmos scandalizent. xxj. q. j. nolo.

Pueri iudeoꝝ iuitis paꝛētib⁹ nō sunt baptizandi Tho.

§. IIII. Pueri iudeoꝝ ⁊ alioꝝ infideliū nō sunt baptizādi inuitis parentibus fm Tho. ij. ij. q. x. ar. vlt. qđ ꝓbat triplici rōne. Prima est ꝓpter periculū fidei. Si em̄ pueri nō dū vsuz rōnis hntes fidē susceperēt cū postmodū ad pfectā eratē puenirent. ossent de facili a paꝛētib⁹ induci vt relinquerēt qđ ignoꝛātes susceperāt qđ vergeret in fidei derrimētū. Scda rō est: q: hoc repugnat iusticie naturali. filij em̄ naturaliter est aliq̄d patris. Et ꝓmo quidē a paꝛētib⁹ nō distinguit fm coꝛpus q̄diu in vtero mris cōinet. Postq̄ vo exvtero mris egredit anteq̄ vsum liberi arbitrij habeat cōinet sub cura parentū: sicut sub quādā vtero spūali. Quādin em̄ puer nō hz vsum rōnis nō differt ab aialī irrōnali. Un sicut bos ⁊ equus ⁊ hmōi est alicui⁹ vt vtaꝫ eo cū voluerit fm ius ciuile sicut ꝓpo instꝛo: ita de iure naturali est ꝙ filij anteq̄ habeat vsum rōnis sit sub cura pris. Un ꝺ iusticiam naturalē esset si puer anteq̄ habeat vsum rōnis a cura paꝛētū subtrahaꝫ vel eis inuitis de eo aliq̄d oꝛdinet. Sed postq̄ incipit habere vsum liberi arbitrij: iā etiā incipit esse suus ⁊ pōt quātū ad ea q̄ sunt iuris naturalis vel diuini sibi ipsi puidere. ⁊ tūc pōt induci ad fidē: nō coactiōe: sz psuasione: ⁊ pōt inuitis paꝛētib⁹ baptizari. Tertia rō est cōsuetudo ecclie q̄ hz maximā auctē. vñ ⁊ semp emulāda. i. imitāda: q̄ iducta eē credēda est ex dictis ronibus assignatis Tanta em̄ est auctas ecclie vt ab ipa doctrina doctoꝛ habeat auctem. Un magis standū est auctī ecclie q̄ doctrine cuiuscūq̄ doc. Gzeg. Aug. Hiero. ⁊ alioꝝ. Usus aūt ecclie q̄ ad auctem eius ptinet hoc nunq̄ habuit ꝙ filij infideliū inuitis paꝛētibus baptizarent. q̄uis fuerint retroactis tempoꝛibus multi pincipes catholici et potentissimi. vt Constantinus ⁊ theodosius q̄b⁹ familiares fuerūt

Universidad de Deusto
Biblioteca

scissimi epi vr Siluester cōstātino. Ambrosi⁹ theodosio q̄ nullo mō p̄mittere b ab eis ip̄ia fieri si vidisset b esse cōsonū roni. Et iō piculosum videt hāc assertionē de no introducere ꝑ cōsuetudinē in ecclia hacten⁹ obseruatā q̄ iudeoꝝ pueri inuitꝫ parēt⁹ baptizent. ꝛ q: nō sunt facienda mala vt eueniāt bona ſm ap̄lm ad Ro. iii. ſFacere aūt iniuriā alteri est malum. ſit autē iniuria parēt⁹ vt eis inuitis eoꝝ pueri q̄ sunt sub eoꝝ cura baptizent. et iō non dꝫ hoc fieri etiā ꝓpter bonū sequēdū vt liberent a piculo mortis eterne. rupit em ordo iuris naturalis. Sꝫ nec pdicator⁹ vel p̄lat⁹ cōmittit cura taliū: ſꝫ parent⁹ suis quib̄ p̄nt eis p̄uidere de sacris salut⁊ anteq̄ habeāt vsuꝫ rōnis. Vñ de pueris antiq̄ dicit q̄ sunt saluati i fide parentū. ꝛ iō nō iminet aliq̄ piculū ipsis ꝑlatis ꝛ pdicator⁹ si patiant illoꝝ puuli detrimētū salutꝫ ꝓpter subtractionē sacrorum: ſꝫ parēt⁹ eoꝝ q̄ b nō ꝑcurāt. Idē Tho. Guil. dicit q̄ nō licet nutricib⁹ iudeoꝝ paruulos inuitis parēt⁹ baptizare eos: ſꝫ si in articulo mortis b faceret: credit q̄ nō peccaret. Et his aūt q̄ dicit Tho. ꝛ pcipue in ꝑma rōne videt satis clare elici q̄ ꝑuis baptizari tales. ſ. nō de⁹ inuitis parēt⁹: tñ si ꝑuū fiat recipiūt de baptismū: qd mihi placet: ꝑuis ꝑt. de pal. in. iiii. teneat. Vñ. vt ꝓz in. iij. ꝑte ti. de baptismo. Qui aūt suscepit fidē seu baptismū c. infidelib⁹ separādi sunt a parēt⁹. ꝛ sic intelligit glo. ibi. et bñ illud. c. Iudeoꝝ filios vel filias ne parētū vltra inuant erroꝛib⁹ ab eoꝝ ꝓsortio decernim⁹ separari. xxxvii. q. i. iudeorum. Vbi glo. q̄ baptismū em̄ soluit⁹ ius patrie prāt⁹. nec ēt ꝑuabuntur illi paterna successione. et de iude. c. iudei.

¶ De infidelitate iudeoꝝ. ꝛ ritibus ꝛ aliozum infidelium. ꝛ de participatione cum eis. ꝛ de exactionibus in eos ꝛ deseruientibus eis. Capitulum. iii.

balneare cuz iudeis p̄hibetur.

Pueri antiq̄ū i fide parētū fuerunt saluati.

Nō dñt xp̄iani seruire iudeis.

Judei ꝑuant offic̄ijs publicis.

Judeus non fert testimoniū.

Prelatio iudeoꝝ sup fideles.

Lohibet habitatio cū iudeis et balneatio. Vñ. xxviii. q. i. null⁹. Dz. Null⁹ eoꝝ q̄ in sacro ordine sunt. laicē azyma eoꝝ manducet: aut cum his habitet: aut aliquem eoꝝ in infirmitatibus suis vocet: aut medicinam ab eis ꝓcipiat: aut se cum eis in balneo lauet. Si quis. b fecerit si clericꝰ est deponat: si laicus excōicet. Et dicit ibi glo. nisi fit missus ad pdicādū eis. et de iude. q̄ sit laudabile. Debēt aūt puniri cōtrafacientes mō p̄cepto ſm Ray. si postq̄ fuerint admoniti se non abstinēt ab hmōi. Guil. tñ dicit q̄ in necessitate possunt emi et comedi azyma iudeoꝝ. Idē videt sentire Hug. de medicinalibus in casu necessitat⁊: cū ſcz aliꝰ nō inueniāt sufficies medic⁹. Host. etiā dicit q̄ xp̄iani nō debēt esse vt assidui intra domum iudei. nec tanq̄ famuli. aut nutrices: aut obstetrices. alꝰ si ipi xp̄iani nolūt discedere dñt excōicari. et de iude. c. iudei. ſz et domū p̄nt eis seruitia facere. ꝛ p̄nt esse coloni eoꝝ. et eo. multo⁊. Nota etiam ſm Host. q̄ p̄nt xp̄iani iudeos hre in seruos ꝛ emere. et eo. ꝛ si iudeos. non tñ debēt cum eis moꝛari: ita q̄ habeāt eos tanq̄ familiares. Judei em̄ vt dicit Johan. an. sunt difficilio⁊es ad cōuertēdum ꝛ peritio⁊es. alꝰ ꝓmptio⁊es ad subuertendū q̄ gētiles. Si aūt voluerint fieri xp̄iani siue iudei siue gētiles nō poterūt dñi eoꝝ p̄hibere. x. q. ij. due sunt. tñ ſm Ray. ꝛ Tho. p baptismū nō liberant a seruitute: sed remanēt seruiꝛ: q: seruitus etiā introducta est de iure diuino. arg. dist. xxv. ferto. Et per ius gentiū. dist. i. ius gentiū. Et per ius canonicum approbata. xii. q. ij. ecclesiarum. ſm Hostien. ꝛ Goff. Et addit Ray. q̄ vbi de bona cōsuetudine nō solet xp̄iani esse serui cōsulendum est dño q̄ in remissionē pctōrum suoꝝ manumittat: vel saltem pecunia medicata vel seruitio ad tēpus p̄stito se redimat. xii. q. ij. cum redēptor⁊. Sed q: hoc cōsilium est ꝛ ꝑium. si q̄s cōtrariū faciat. s. retinēdo ralē conuersum ad fidem in seruitutē vel etiā alteri vendendo nō credo q̄ peccet. q: q̄ nō est p̄hibitū intelligit esse concessum. arg. xii. q. ij. ebron. §. seqn. in fi. Sed hoc non reperitur p̄hibitū. Hoc etiam asserit dominus Jo. do. in libro qui dicit⁊ Lucula noctis.

§. I. A quib⁹ iudei sunt prohibēdi inter xp̄ianos ꝑuersantes.

Prio ſm Ray. ne habeant aliq̄ officia publica: ne occasionē hēant seuiendi in eos vt di. xliii. nulla. ꝛ. xvii. q. iii. cōstituit. Nō si iudealia officia suscepit dz ei denegari xp̄ianoꝝ cōio donec q̄q̄d acceperit ex tali offō p̄uidētia diocesani ꝑuertat i vsus pauperū, ꝛ ipe offm dimittat. Itē null⁹ fidelis pōt aliq̄d gregationi iudeoꝝ vel iudeo vel pagano in testō relinḡre ꝛ si fecerit etiā post mortē iudicat anathema: vt. xliii. q. ij. sane. Et itelligēdū videt nisi legaret ad subueniēdū magne necessitati. Itē nō dñt p̄mitti iudei nouas erigere synagogas: ſꝫ veteres reficere dūmō ap̄lioꝛes vel pciosiores non faciāt solito. Et ritus ꝛ solēnitates suas sunt p̄mittēdi facere. et eo. cōsuluit. Itē in die⁹ lamēratiōis ꝛ dñice passionis nō dicāt publice ꝑdire. et. e. i nōnullis. Nō etiā i die parasceues nō dñt ꝑe ostia vel fenestras aptas. eo. q: sup his. Itē cogēdi sunt tales pabitū deferre ꝓtinue q̄ ab aliꝫ manifeste distinguant. et. e. i nōnullis. Itē cogēdi sūt ad decimas pdiales psolnēdas. et de dec. de terris. Itē cogēdi sunt xp̄ianos testes recipe ꝯ se. ſꝫ iude⁹ non pōt ferre testimoniū ꝯ xp̄ianū. et de testi. c. iudei. Itē iudeis p̄mitti tur agere ꝛ ꝙuenire apud iudices nros et nō apud seniores eoꝝ. Arbitrū p̄t eligere etiā iudeū cui⁹ sniam exequatur ordinari⁹. C. e. ti. iudei. Itē i sabbat⁊ suis nō dñt trahi ad iudicia: nec ipi alios trahāt. Sꝫ nec i aliꝫ festiuitatib⁹ suis dñt turbari. nec sepulcra eoꝝ obrētu forte pecunie effodi: vt. C. eo. ti. die sabbati. et et. e. fic iudei. Prio maioꝛi declaratione ei⁹ qd dicit⁊ est in p̄ti. §. in ꝑn. No. ſm Tho. ii. ii. q. x. ar. x. ꝯ dñiū ꝛ ꝑlatio infideliū sup fideles pōt dupliciter cōsiderari. Uno mō quātū ad dñiū ꝛ ꝑlationē de nouo instituēdā, ꝛ b nullo mō dz p̄mitti. B em̄ cederet in scādalū ꝛ piculū fidei. De facili em̄ illi q̄ subijciunt⁊ iurisditiōi aliozꝫ mutari p̄nt ab eis q̄b⁹ subsunt vt sequant eoꝝ impiū nisi illi subditi sint magne ꝛtutꝫ. silr etiā infideles tēnerēt fidēles. si fideliū defect⁹ scirent. Et iō apls. i. Coꝛ. vi. ꝓhibet fideles cōtēdere in iudicio coꝝ iudice infideli. Et sic ecclia ꝓhibet infideles ꝑsici i q̄cunq̄ officio sup fideles: vt i di. c. ꝓstituit. xvii. q. iiii. Alio mō pōt ꝙsiderari dñiū infideliuꝫ sup fideles, put est iam peristēs. Ubi sciendū q̄ dñimn ꝛ ꝑlatio introducta sunt ex iure humano: sed distinctio fideliū ab infidelib⁹ est ex iure diuino. Jus aūt diuinū q̄d est ex gra nō tollit ius humanū. est ex naturali rone. Et iō distinctio fideliū ꝛ infideliū ſm se ꝙsiderata nō tollit dñiū infideliū sup fideles. pōt tñ iuste p ordinatiōnē ecclie aut toꝛitatē hūtis de ipsis infidelib⁹ sup tale dñiū auferre ius dñii ꝛ ꝑlationis: q: infideles merito sue infidelitatis merētur omittere ius ꝑlatiōis q̄d hñt sup fideles q̄ trāsferunt in filios dei. Sꝫ b ecclia q̄nq̄ facit q̄nq̄ nō facit. Jn illis em̄ infidelib⁹ q̄ tpaliter subijciunt ecclie ꝛ mēbris eius. b ius ecclia statuit: vt. s. seruꝰ iudeoꝝ fact⁹ xp̄ianus statim sit liber nullo ꝑcio dato: vt di. xliii. fraternitatē. ꝛ hmōi. Nec in hoc ecclia iniuriā facit eis: q: cū iudei sint serui ecclie: pōt ecclia de eoꝝ bonis disponere. Jn illis vo infidelib⁹ qui tpaliter nō subijciunt⁊ ecclie vel mēb⁊ eius: pdictū ius nō statuit: licet posset instituere de iure: ꝛ b facit ad scandalū vitandū: sicut ꝛ dñs mādauit p se solui tributū cū non teneret ad scandalū eoꝝ vitandum: vt habet Mat. xvii.

§. II. De ritib⁹ seu cerimoniis infideliū quare ꝛ qñ tolerent.

Prio cui⁹ declaratiōe dicit Tho. ii. ii. q. x. ar. xi. q̄ humanū regimē derivat a diuino regimine: ꝛ ipm dz imitari. Dñs aūt cū sit summe bon⁹ ꝛ omnipotēs p̄mittit nō aliq̄ mala fieri i vniuerso q̄ posset ꝓhibere ne eis sublatis maioꝛa bona tollant⁊ aut maioꝛa mala sequant⁊. Sic ꝛ in regimīe hoīm hi qui p̄sunt recte aliqua mala tolerāt ne aliq̄ bona impediātur: vel etiā ne aliq̄ mala peioꝛa incurrant⁊. sic dicit Aug. in lib. de ordine.

Aufer meretrices a rebus humanis ꝛ turbabis oia libidinibus. Sic igit infideles q̄uis in ritib⁹ suis peccent nō tolerari p̄nt: vel p̄opter hoc bonū qđ ex ꝺ. ꝙuenit: vel ꝓpter aliquod malū vitandū. Et b aūt q̄ iudei ritus suos obseruāt in q̄bus figurabat olim veritas fidei q̄ venem⁹: b bonū ꝙuenit q̄ testimoniū fidei nr̄e habem⁹ ab hostib⁹: ꝛ q̄si figura repnt̄at nobis ꝑ illos ea q̄ credim⁹: ꝛ iō in suis ritibus iudei tolerant⁊: vt ꝓz di. xlv. de iudeis. ꝛ et. e. c. ꝓsuluit. Alioꝛ đo infideliū ritus. q: nil vtilitatis vel ꝺitatis afferūt nō sunt aliqualiter tolerādi: nisi forte ad aliqđ malū vitādū: vt sc̄adalū vel dissidiū qđ inde pos⁊ ꝙuenire: vel impedimētū salutis eoꝝ qui tolerati paularim cōuertuntur ad fidem. ꝛ ꝓpter b etiā hereticoꝝ ritus ecclesia aliqñ tolerauit qñ erat magna multitudo infidelium.

punitio particularium cum hereticis.

§. III. Quō sint puniendi

partic̄ipātes cū iudeis circa casus ꝑ ꝺictos: ꝛ ip̄ iudei facientes ꝯ ꝺicta. Participātes si sunt laici ꝛ admoniti nolunt se emēdare ſm Ray. debent pūnari officio ꝺb̄ficio. Si sunt laici vt p̄incipes q̄ nolūt exequi ꝑdicta: vel aliꝫ q̄ aliqđ ꝺpedimētū afferūt admoniti nō satisfaciūt: dñt excōicari. xxviii. q. i. nullus. Sed iudei ꝑdicta facientes sic puniunt⁊ vt xp̄iani ab illoꝛ cōione ꝛ cōsortio seu conuersatio tādiu separent⁊ sub pena excōicatiōis donec illi⁊ emēdauerit et satisfecerint: vt ꝓz et eo. ti. ꝛ si iudeos. Pñt etiā iudei p ecclesiā ꝺberari vel alio mō coꝛaliter mulctari de p̄cepto epi vel p̄ncipis. ar. xvii. q. iiii. cōstituit. ꝛ etiā alia pena pōt puniri. et de vsur. c. post miserabile. Nō q̄đ: q̄ ecclesia nō iudicat de his q̄ foris sunt. dicit glo. xxviii. q. i. sepe. B et veru quoad spūalē penā: q: ecclia nō excōicat iudeos vel gētiles: sed quoad coꝛporales penas bñ iudicat de eis. vñ si nimis ꝙuersent⁊ cū conuersis et eis ad fidē vel peruertere nitunt⁊ debent flagellari. d. c. sepe. Si aūt xp̄m blasphemauerint. dicit Host. q̄ ſm leges debēt decapitari. Un̄ p̄incipes seculares iudeos xp̄m blasphemantes grauiter punire debēt pena pecuniaria vel etiā grauioꝛi. et eo. in nonullis. Et nota ſm Tho. in quadā epla ad ducissaz Lotho⁊ingie q̄ cū iude⁹ delinquēs nil hz ꝓter vsuras dz nihilominꝰ ꝛ pōt puniri pena pecuniaria ſm delictū: ne ex sua iniquitate repoꝛtet cōmodū: ꝛ maioꝛi vtiq̄ pena q̄ quicūq̄ alius non vsurarius in simili casu quātō pecunia que ab eis auferetur minus ad eos ptinet. Poterit ꝛ insuper addi alia pena ne ad penā sufficere videat q̄ pecuniā alijs debitā desinant possidere. Pecunia tñ ab eis ablata pene nomine non potest retineri a dñis sed officialibus punientib⁹: sed debet de ea fieri vt dicetur in. §. seq.

Judei dicuntur serui.

§. IIII. De exactiōibus factis in iudeos a dñis terrarū q̄d iuris.

Dicit Tho. in dicta epla q̄ ꝙuis sicut iura dicunt iudei merito culpe sue seruituti sunt addicti: ꝛ sic dñi res eoꝝ possint accipere tanq̄ suas: ita tñ q̄ nō subtrahant⁊ vite necessaria: q: tñ opꝫ nos ambulare honeste ad eos q̄ foris sunt ne nomen dñi blasphemetur. hoc obseruādū videt vt in exactiōib⁹ q̄s facere nō ꝙsueuerūt nō ꝓgrauent⁊: sed ad ꝙsuetas cogi p̄nt. Sed nota ſm Tho. in dicta epla. q̄ cū iudei nihil habēt ꝓeter vsuras cū nō possint ipsi illa retinere licite: nec cōsequēter dñi recipientes collectas a talib⁹ possint ea sibi retinere licite: nisi forte essent talia que ab ipsis vel antecesꝛibus dñoꝛ ipsi iudei erroꝛ fissent. Si qua vo alia habēt q̄ ab eis erroꝛe seruāt illis debent restituere quib⁹ ipsi iudei tenebantur si inueniunt⁊. Alio q̄n in pios vsus ſm cōsiliū diocesani vel alioꝛ probꝛ vel in cōem vtilitatem terre si necesse est sunt eroganda. Nec esset illicitum si de nouo dñi exigerēt talia a iudeis: seruata tñ consuetudine p̄decessoꝛ suoꝝ hac intentione vt in pios vsus expendantur.

Seruus iudei efficit xp̄ianus ꝛ ꝙquitur libertatē.

§. VI. De seruis iudeorum

vel seruientib⁹ eis. No. ſm Ray. q̄ si seruus iudei est vernaculus. i. de illi⁹ ancilla natus si vult efficī xp̄ianus statim efficit⁊ in libertatē nullo ꝑcio dato. C. de epi. ꝛ cle. l. dñs nobis. ar. di. xliii. fraternitatē. Idē si seru⁹ fuit empt⁹ q̄ erat xp̄ian⁹ vel esse volebat. di. xliii. mācipia. q: tales nō licet in deo emere vel in seruos tenere. Itē si seru⁹ empt⁹ erat paganus ꝛ fuit empt⁹ causa seruiēdi ꝛ nūc vult fieri xp̄ian⁹. vt in di. fraternitatē. Idē etiā si emit eū causa mercimonij: ꝛ nō exposuit eū infra tres mēses venalē: q: ꝓsumit⁊ q̄ emerit eū causa seruiendi. Si ꝺo exposuit eū venalē infra tres mēses ꝛ eū nō stetit q̄n vendiderit: ꝛ ipse vult efficī xp̄ianus infra illud spaciū vel postea liberabit⁊ dato ꝑcio xii. solidoꝝ ab aliꝫ xp̄iano: vt in di. c. fraternitatē. ꝛ et eo. ti. c. i. Et erūt illi. xii. solidi vsualis monete illius loci. et de maledic. c. statuim⁊. ꝛ hoc intellige nisi dñs eū nolentē circūcideret: vl⁊ alteri⁊ secte signaculū imꝓmeret. Tūc em̄ ꝓpter iniuriā coꝛporis nullo ꝑcio dato liberabitur. di. xliii. nulla. Et no. ſm Ray. q̄ talis sic redēptus non erit ꝓterea seruus redimentis: sed erit liber: ꝛ restituer illi ꝑcium solutum ꝓ eo: ꝛ si nō hz ꝑciū querat mēdicādo vel seruiat ei tātū q̄ seruitiū cōpensēt cū ꝑcio: et postea eat q̄ vult. ar. xxxvi. q. i. de raptoꝛibus. Et b intellige nisi causa pietatis emptus fuerit. tūc em̄ nō tenetur ei reddere aliquid vel seruire: q: qđ ꝓ ꝑcio dat ꝓhibet ius ne repetat ꝛ sic dedisse ꝑsumit nisi ꝺiū fuerit ꝑtestatus. cōco. Host. ꝛ Bor. q̄ si nullus empt⁊ cōpareat ſm Ber. nihilominꝰ erit liber ꝛ ꝑciū ostiatim q̄ret aut operas ꝑstet. Si aūt plures sunt q̄ volūt emere. tūc ſm Host. eps loci eligat magis idoneū. ff. de accu. l. si plures. vel si sunt pares eps gratificet cui vult. ar. et de iure pa. cū aūt. idē Host. Si q̄ dicit Hosti. ꝓhibitū est q̄ nullū mācipiū xp̄ianū seruiat iudeoꝛ multo mīn⁹ liberi xp̄iani debēt eis seruire nisi extra domū vt in laboꝛādo terras ꝛ hmōi: nō aūt intra domū alꝰ si ipi xp̄iani qui seruiūt iudeis in domo vt famuli nollent discedere ab eis debēt excōicari: vt et eo. ti. ꝛ si iudeos. Et si iudei nollent illos dimittere ꝓhibetur fidelibus commertium cum eis: vt dicto. c. ꝛ si iudeos.

Hereticus est.

¶ De hereſi ꝛ de penis hereticoꝝ. Capl̄n. iiii.

Ē hereſi sciēdum secūdū Pe. de thara. in. iiii. Ad b vt q̄s ꝓpꝛie dicatur hereticus duo requirunt. Primū est error in rone. s. de his q̄ sunt fidei. Scōm est quasi cōplementū sc̄z ptinacia seu obstinatio in volūtate. vt. s. nō solū eligat volūtate assentire false doctrine: sed etiā ptinax est ad nō assentiendū ditati sibi mānifestate. Un̄ quātū ad primū aug. sic diffinit hereſim. Hereticꝰ est q̄ alicui⁹ cōmodi tpalis et marim̄ glie p̄incipatusq̄ sui gra falsas ac nouas opiniones gignit vel sequit. xxiii. q. iii. hereticus. Et intelligitur de opinionibus que sunt ꝺtie fidei. Nam si quis hz falsas opiniones in philosophia vel geometria. hic nō dicet hꝛ

Universidad de Deusto
Biblioteca

reticus. Dicit hereſis eſt ſpecies infidelitatis ſm Tho. ii. q. v. Ad fidē aūt ptinet aliq̄d duplr. Uno modo directe et principaliter ſicut articuli fidei. Alio mō indirecte ⁊ ſcōario ſicut ea ex q̄b⁹ ſequit corruptio alicui⁹ articuli: ſicut dicere q̄ aliq̄d ptētū in ſcriptura ſacra nō ſit verū: qđ eſt corruptio articuli de ſpūſctō q̄ locut⁹ eſt p pphetas. vl dicere q̄ aliq̄d determinatū ab eccl̄ia in fide nō eēt verū: qđ eſſet corrūpe illū articulū. Sāctā eccleſiā catholicā. ⁊ hmōi. circa vtraq; g̃ pōt eſſe hereſis. Quantū ad ſcām ſcz q̄ aliq̄s volūtarie aſſentit errori. Unde. ſic dicit. Hereſis grece ab electione dr eo q̄ vnuſq̄ſq; eligit diſciplinā quā putat melio. ē. xviii. q. iii. hereſis. ⁊ inrelligit in doctrina fidei. Naz ſm Tho. i. ii. q. xi. ſicut qui rectā fidē habet xp̄ianam volrate ſua aſſentit xp̃o. ⁊ etiā de his q̄ vere ad eius doctrinā pertinēt. Sic a rectitudine fidei xp̄iane dup⁹ pōt aliquis deuenire. Uno modo: q: ipſi xp̃o non vult aſſentire et hic hz quaſi malā volūtatem circa ipm finē. ⁊ hoc pertinet ad ſpeciē infidelitatis iudeo⁹ ⁊ paganor. Alio modo q: licet intēdat xp̃o aſſentire: tñ nō eligit ea q̄ ſunt vere a xp̃o tradita: ſz q̄ ſibi pp̃ia mēs ſuggerit. ⁊ hoc ptinet ad hereſim per quā quis p̃ofitet fidem xp̄i: ſed dogma eius corrūpit.

pertinacia facit hereticū. Quātū ad tertiū. ſ. ptinaciā in voluntate. dicit Aug. q̄ in eccleſia xp̄i mo: bidū aliq̄d p̃auūq; qđ ſapiunt: ſi correcti vt ſanū recipiq; ſapiant reſiſtāt cōtumaciter ſuaq; peſtifera ⁊ mo: bida dogmata emēdare noluerint: ſed defenſare perſiſtūt hereticī ſunt. xxiii. q. iii. q̄ in eccleſia. Qui g̃ erraret in materia fidei putās eccleſiā ſic credere. parā corrigi ⁊ emēdare cū audierit veritatē non cenſet hereticꝰ. Un abbas Joachim q̄uis libellus ei⁹ quē fecit contra Petrū lōbardū fuerit dānat⁹ vt doctrina hereticа: tñ q: ſe et opa ſua ſcripta ei⁹ ſubmiſit correctiōi eccleſie: ipſe nō fuit hereticus iudicat⁹. eē de ſum. tri. ⁊ ſi. ca. c. dānamus. Et ad hoc facit qđ dicit Aug. Si q̄ ſuā ſententiā q̄uis falſam atq; peruerſam nō ptinaci animo ſtrate defendit: querūt aūt cauta ſolicitudine ditatē parati corrigi cuz inuenerint. neq; q̄ ſunt inter hereticos deputandi. xxiii. q. iii. dicit ap⁹. Nota g̃ ſm Tho. vbi. ſ. q̄ ſi aliq̄ doctores eccl̄ie diſſenſiſſe videnť. b eſt vel de illis circa q̄ nil intereſt ad fidē. rū ſic vl aliter teneať. vel in q̄buſdā q̄ etſi ptinebāt ad fidez: tñ adhuc nō erant p eccleſiā determinata. Poſtq; eſſent autoritate vniuerſalis eccl̄ie determinata ſi q̄s tali ordinationi repugnaret ptinaciter hereticꝰ cenſeret. Que q̄dē autoritas p̃cipaliter reſidet in ſummo p̃ontifice. vt hr. xxiii. q. i. q̄ries. Cōtra hmōi auctoritatē nec Aug. nec Hiero. nec aliq̄ doctor ſuā ſententiā defendit. vt. xxiii. q. i. hec eſt fides. Nec Tho. Et idem dicit in. i. parte q̄ in his q̄ nō ſunt determinata p eccleſiā vbi ſunt varie opi. doctorū ſine p̃iudicio vel periculo hereſis pōt quecūq; illarū partiū teneri. Ob aūt dicit de hereti. c. dubius in fide eſt infidelis. intelligit de eo qui ſponte vult dubitare. ſec⁹ de illo q̄ aliq̄n vacillat circa fidē ex rētatione: ſed cū diſplicentia rōnis ſm Guil. Ob etiā dicit Hiero. q̄ cūq; ſcripturā ſacrā aliter intelligit q̄ ſenſus ſpūſancti efflagitat a quo inſpirata eſt hereticus appellari pō. xxiii. q. iii. hereſis. Intelligēdū eſt ſm Tho. de tali expoſitione q̄ eſt ꝺ. ia ei qđ eſt p ſpūſanctum reuelatū. Dicit etiā idē Tho. q̄ ſi q̄s erraret in his ad que explicite nō tenet credere: vt ſi crederet aliq̄s iacob fuiſſe patrē abraā paratus corrigi cū audiret contrariū contine re ſcripturam non reputatur hereticus.

§. I. In puniēdo aūt here-

pena hereticoꝝ. Circa eccleſia vtit iuſticia ⁊ miſcōia. Et quantū ad ſpūalia ſuffragia. i. collationem ſacroꝝ pniē ⁊ euchariſtie quantū eſt ex pte ſua ſemp vtit miſcōia: q: quātūcunq; relapſi admittit eos ad pniam ⁊ euchariſtiā ſi cōuertant ad fidē. de here. c. ſup eo. li. vi. Quantū aūr ad tpalia vt vite dignitates: officia: ⁊ ſubſtantiā. etiā eccl̄ia vtit miſcōia ante relapſum in hereſim. Cū em̃ meruerint p ipm lapſum p mortē coporalem excludi de mūdo: q: grauꝰ eſt corrūpere fidē per quā eſt aīe vita q̄ falſare pecuniā p quā vite tpali ſubuenitur. Un ſi falſarij pecunie vl aliⁱ malefactores ſtatim p ſeculares poteſtates iuſte mor:ti tradunť: multo magis hereticī ſtatim cū de hereſi ꝺuincunť poſſent iuſte occidi. Et magna miſcōia ſi reuertunť ad ſinceritatē fidei abiurā tes hereſim p p̃mo lapſu parcit eis. Et aliq̄n etiā ſi clerici ſunt diſpēſāť cū eis in officijs plus ⁊ minus. Aliq̄n etiā in p̃iorib⁹ dignitatib⁹ p̃cipue ad tollēdū ſcādalū. vt. xxiii. q. iiii. ipſa pieras. Ob autez hereticī ipſo facto ſint excōicati etiā b ſit ex miſcōia: q: medicinalis eſt excōicatiō nō eradicās: vt ꝺ. xxiii. q. i. §. aliud eſt. ſz ſanās q: ad b ſit vt ſpūs ſalu⁹ fiat: vt ꝺ. xi. q. iii. audi. Sed ſi hereticī relabanť in hereſim quoad vitā ⁊ bona tpalia exercet cōtra eos eccleſia ſeuerā iuſticiā nullo mō in his parcēs eis quātūcūq; penitēat. eo. ti. ad abolēdam. Et b ſit rōnabiliter ſm Tho. vbi ſ. q: p hoc puidet bono cōi. Nā ſi hereticī reuerſi ſepe reciperent vt obſeruaren. in vita ⁊ aliⁱs tpalib⁹ bonis poſſet hoc eſſe in p̃iudicī ſalutis alioꝝ. tū q: ſi elaberent alios inficerēt. ū etiam q: ſi ſine pena euaderēt: aliⁱ ſecurius in hereſim laberent. Et relapſu etiā ipſos p̃ſumit de inconſtantia eoꝝ circa fidē. ⁊ ideo iuſte occidunť. Unde Hiero. xxiii. q. iii. reſecāde. Reſecande ſunt carnes putride ⁊ ſcabioſa ouis a caulis repelleda: ne tota dom⁹ maſſa corpus ⁊ pecora ardeant corrūpanť putreſcant intereāt. Arrius in alexādria vna ſcintilla fuit: ſed q: nō ſtatim oppreſſus eſt totū orbē eius flāma populata eſt. Hecille.

Adde qđ hr in l. manicheos. C. de hereticis. ⁊ manichei. et i c. vergētes. c. ti.

Hereſis larie electio.

Dubius in fide.

Arrius hereticus.

§. II. Puniuntur hereticī

Infirmi perēres hereticos cōſolatores.

Hereticī q̄druplr puniunť

q̄druplici pena ſm Ray. Primo q̄dē excōicatione: q: ois hereticus ſiue occ. lrus ſiue manifeſtus eſt excōicat⁹: de q̄ excōicatione habes in. iii. pte ti. xxiii. c. iiii. vbi plura dicuntur de iſta materia. Scdo depoſitione: q: indiſtincte ſiue clericus ſiue laicus: etiā ſi papa vel imperator: et quilibet aliꝰ. ꝺ deponi ab oī dignitate. diſt. xl. ſi papa. ⁊. xxiii. q. ſ. qui contra pacē. ⁊ oib⁹ officijs ⁊ beneficijs ſpoliari ꝺ. ⁊ ſi clericus ſit ꝺ degradari. Sed ⁊ vaſalli dñoꝝ ſoluti ſunt a debito fidelitatis homagij ⁊ toti⁹ obſequij: ⁊ quocunq; pacto quacunq; firmitate vallato: ſi ipſi dñi incurrunt hereſim. eo. ti. c. ſi. Item hereticī cū fautoribꝰ ⁊ defenſoribus ſuis: ⁊ receptatoribus ⁊ ipſoꝝ filij vſq; ad ſecūdā generationem per lineā paternam. Per lineā vero maternā vſq; ad p̃mū gradum ad nullum beneficiū vel officiū eccleſiaſticū admittuntur. alⁱs eſt irritū. vt eo. ti. quicūq; ⁊ c. ſtatutum. li. vi. Item oēs viri eccleſiaſtici q̄ ad p̃eces taliū receperūt dignitates ⁊ beneficia eccleſiaſtica ſunt p̃iuati: ⁊ ſi receperint ſcienter nō debēt in poſterū admitti ad alia vl filia dicto. c. quicūq;. Tertio rerum ablatione: q: oīa bona eoꝝ ipſo iure ſunt confiſcata. diſ. vii. quo iure. ⁊. xxiii. q. vii. c. i. ⁊ ſeq. Sed executio ipſi⁹ confiſcationis vel bonoꝝ occupatio nō ꝺ fieri p p̃ncipes ſeculares anteq̄ p iudicē eccl̄iaſticū ſnia ſup eodē crimine fuerit p̃mulgata. e. ti. cū ſm. li. vi. Et q̄uis ipſi hereticī haberēt filios catholicos: tñ p̃iuabūtur paterna hereditate in deteſtatione criminis. Inſup etſi poſt mortez aliq̄s declarareť hereticꝰ q̄ in vita nō fuit declarat⁹ poſſunt bona eius occupari. eo. ti. accuſatus. li. vi. Nota tñ q̄ ꝓpter hereſim maritoꝝ nō confiſcantur dores vxoꝝ niſi participēt in hereſi. Si aūt reuertere tur ad fidē. nō tñ eis reſtituunť vel filijs eoꝝ bona ipſoꝝ ſed oīa ipſo iure ſunt cōfiſcata. ex. e. ti. vergētes. Ob ſi aſſ fieri nō pōt manu armata tunt oīa bona ab eis auferēda: vt. xxiii. q. vii. quicūq;. Et vt dicit Ray. ⁊ Bof. licet eccleſia videatur dare generalē autoritatē vt oēs expoliet eos tamen ſatis videtur tutum q̄ nō fiat niſi ſpeciali edicto vel p̃incipis vel eccl̄ie: ne aliter videat potius ex cupiditate vel vltione q̄ ex iuſticia et obediētia pugnare. xxiii. q. i. qđ culpatur. ⁊. q. ii. per totum. Quarto puniunť mo:te. Continuo enim poſt deprehenſionem errōris niſi ad fidem reuerti velit: ⁊ hereſim ſuā abiurare ⁊ ſatiſfactionē exhibere. ſi laicus eſt ſubito ꝺ cōburi: clericus aūt poſt ſolēnem degradationē relinquit curie ſeculari occidēdus. Si aut rē reuertat ad fidē detrudi debet in ꝓpetuū carcerē. eo. ti. excōicamus. de rigore iuris. Mitius tñ agit cuz eis Reuertētes aūt ad fidē debēt abiurare ad arbitrium epi ſui hereſim ſuā ⁊ p̃mittere p ſcriptura q̄ firmiter tenebūt fidē catholicam: vt. ſ. q. vii. quotiens. ⁊ de conſe. di. ii. ego berg garius. ⁊ eē eo. ti. ad abolendam.

Recipiētes hereticos puniuntur.

§. III. De pena quaz incurrunt credētes receptatores: fautores ⁊ defenſores hereticoꝝ.

Primo quidem quilibet talium excōicatus eſt ipſo facto: vt de ſen. excō. nouerit. de q̄ excōicatiōe hēs. ſ. iii. pte. ti. xxiii. c. iiii. vbi etiā habes plenā declarationē hoꝝ terminoꝝ: q̄ ſcz dicanť credētes ⁊ aliⁱ p̃dicti. Et plenius in. c. ſe.

Scdo quilibet p̃dictoꝝ ſi non ſatiſfecerit infra annū et tunc ipſo iure eſt infamis: nec ad publica officia ſeu conſilia: nec ad eligēdū aliquos et hmōi nec ad teſtimoniū dz admitti: nec poſſe cōdere teſtm: nec ad aliquid hereditatem ſucceſſione accedere. Nullas q̄ eſt ſup q̄cunq; negocio: ſz ipſe aliⁱs cogit reſpondere. Si iuder eſt ei⁹ ſnia nō valet. Si aduocat⁹ nō admittit ad patrocinium. Si tabellio non valent eius inſtra: ⁊ ſic in ſimilib⁹. Ido ſit clericus ab omni officio ⁊ bñficio dz deponi. Et illi q̄ tales poſſūt ab eccleſia fuerint denotati euitare cōtēpſerint debēt excōicari. p bātur hec oīa eo. ti. excōicamus. ſ. Item oēs clerici qui talibus exhiberent eccleſiaſtica ſacra vel traderent eccleſiaſtice ſepulture: aut elemoſynas: aut oblatiōes reciperent debēt p̃uari ſuo officio ad q̄d nunq; reſtituunť ſine idulto ſedis ap̃lice ſpeciali. Siſſ. ⁊ regulares quoꝝ etiā p̃uilegia in illis locis nō ſeruenť eis. vt in. c. excōicam⁹. Item ipſi credentes hereticī ſunt dicendi. eo. ti. excōicamus. ij. Sepelientes etiā tales ſunt excōicati. De qua excōicatione habes plene. ſ. in. iii. parte. ti. xxiii. c. v. Nota etiam q̄ ſi aliq̄ dū in egritudine decuberēt petierint hereticos cōſolatores: vt ab eis ſm eoꝝ conſuetudinē cōſolationē recipereť. ⁊ ſic deceſſerint. Poſtmodū ſi filij vel heredes volūt pbare q̄ ipſi defuncti nō ſane mētis effecti ſuſceperit vel poſt perditā iam loquelā. vtrū ꝺ eb̄ audiri tales filij vel heredes. Ad b ꝺ: eo. ti. c. filij. lib. vi. q̄ ſi tales dū viuerent erāt diffamati vel ſuſpecti de hereſi: vel ſi conſtitit q̄ ipſi ſane mētis etātes petierit cōſolatores hmōi hereſes ſi: ⁊ ob hoc citat⁹ ⁊ q: nō coparuit excōicat⁹: ſi excōicatio nē p annū ſuſtinet. etrūc velut hereticꝰ eſt ꝺdēnādus. eo. ti. cū cōtumacia. lib. vi. Contra ſpianos q̄ efficiunť iudei vel redeunt ad iudaiſmū etiam ſi infantes vel metu mortis fuerint baptizati procedendum eſt vt cōtra hereticos ⁊ eoꝝ fautores. eo. ti. contra. lib. vi.

Relapſi hereſim debent tradi iudicio ſeculari

§. IIII. De relapſis in hereſim.

Nota q̄ tales poſt abiurationē hereſis vel etiā ex eo q̄ ſuſpecti de hoc poſtq̄ ſe ad ātiſtitis examinationē purgauerint ſi dep:ehēſi fuerint iudicialiter recidiuaſſe ſine vlla audiētia relapſi ſunť iudicio ſeculari puniendi. Sed ſi in foro pniali hoc ſtatenť non poſſunt p hoc puniri. Accuſatus aūt de hereſi vel ſuſpectus vehemēti ſuſpitioe q̄ hereſim in iudicio abiurauerit. ⁊ poſtea icurrit in ipſam relapſus cenſeť. licet antea crimē ipm nō fuerit plene p̃bat. Sz ſi leuis fuit ſuſpitio nō debet iudicari relapſus ſed alⁱs grauiter puniri. e. ti. accuſat⁹. li. vi. Item q̄ in vna ſpecie hereſis ſeu in vno articulo vel facto lapſus eſt. ⁊ poſtea abiurauit ſimplr hereſim: ſi poſtea erret in alio relapſus eſt iudicādus. e. ti. accuſat⁹. li. vi. Ille de cuius lapſu in hereſim ante abiurationē cōſtiterat: vel nūc ꝺſtat ſi poſtea hereticos deduxerit. receperit vl aſſocier aut ꝺonet munera ſue mittat: vel auxiliū impendat q̄ accuſari nō poſſit: iudicari debet relapſus. eo. ti. accuſatus. lib. vi.

§. V. De inquiſitione here

Oēs admittunť ⁊ teſtimoniū ꝺtra hereticos

ſis. Nota q̄ excōicati. ⁊ p̃cipes arcē ſocij criminis ad reſtimoniū admittunť p̃ſertim in defectū aliarū p̃bationū cōtra hereticos credētes fautores ⁊ defenſores eoꝝ. ſi ex numero teſtiū aut p̃ſonarū tā deponētiū q̄ ⁊ q̄s deponiť q̄litate ⁊ aliⁱs circūſtātijs nō falſa dicere p̃ſumanť. e. ti. in fidei. li. vi. Similiter admittunť illi ſup facto hereſis q̄ inrauerūt dicere ditatē tā de ſe q̄ de aliⁱs ⁊ eā celādo ꝓinra uerūt ⁊ poſtea velit corrigere dictū ſuū ꝺ ſe ⁊ aliⁱs ſi manifeſtis idiciis apparuerit rales nō leuitare aut odio aut pecunia: ſed zelo fidei velle reuelare. eo. ti. accuſat⁹. lib. vi. Item p̃ſidētes regimini aliquⁱ loci: licet ſint excōicati: vt de facto nō ꝺ iure iuriſditionē habeāt ad reſtitutionē ordinarioꝝ ipſoꝝ vel delegatoꝝ vel inq̄ſitoꝝ p̃nt. ⁊ debēt ꝺ hereticos credētes receptatores: fautores: ⁊ defenſores eoꝝ ſuū offm exercere: ⁊ illi q̄ req̄runt eos nō incurrūt aliquā ſniam. tñ dictis p̃ſidētib⁹ ꝓpter hoc aliⁱs nullū ius eſt cōceſſum vel p̃miſſum. e. ti. p̃ſidētes. li. vi. Sraturū loci p q̄d impediret negociū inq̄ſitiōis hereticoꝝ non valet. Et dñi tenent cōpibere ⁊ corrigere. e. ti. ſtatutum. li. vi. Sacerdotes q̄ inſtruūt hereticos de celāda ditate ⁊ hmōi p̃nt. de bita pena debita caſtigari. Religioſi etiā hereticī ſunt gra uiⁱ aliⁱs puniēdi. ti. accuſat⁹. li. vi. Inq̄ſitores ſi certi puniendi cōſtet ſimul vel ſeparatiz p̃cedere. p̃cedere. negocij vtilitas ſuadeat eo. ti. vt offm. li. vi. Inq̄ſitores dñt abſoluere volentes cōuerti ⁊ iniūgere eis pniam. vt. i. d. c. In examinatione teſtiū cōtra hereticos dñt intereſſe due p̃ſone religioſe. et ſi fieri p̃t p publicā p̃ſonā cōſcribi teſtiū dicta. e. ti. vt offm. li. vi. Et religioſi q̄ fuerūt notarij et aliⁱ q̄b⁹ iniūctū fuerit tenenť ad ſcribēdū: vt i dicto. c. vt officiū. Item inquiſitores dñt ſi opus fuerit inuocare p̃t auxilium brachij ſecularis et contradictores p cenſuram eccleſiaſticam cōpellere non obſtātib⁹ q̄buſcūq; p̃uilegijs ꝓceſſis a quibuſcūq; p̃ſonis vel religioſis vel vniuerſitatib⁹. nec etiā cōſtitutione de duabus dietis: vt in dicto. c. vt offm. li. vi. Item in negocio hereſis ꝓcedi p̃t ſimpliciter ⁊ de plano: etſi periculū eſſet nō ſolēnitatis accuſatoriū⁹ vel teſtib⁹ publice niſi cōz aliquib⁹ puidis ꝑcipiendo eis de tendo ſecretū et huiuſmodi: ſed ceſſante periculo publicent: vt in aliⁱs iudicijs eo. ti. ſtatutum. li. vi. Eſt aūt dictis hereticis inhibita appellatio. eo. ti. vt inquiſitionis. li. vi. Oēs rectores locoꝝ reſidētia dioceſani vel eoꝝ vicarijs aut ab inq̄ſitoribus tenētur iurare ſeruare ⁊ cōſeruari facere cōſtitutiones: ꝺ hereticos credētes fautores: receptatores: ⁊ defenſores ⁊ eoꝝ filios ⁊ nepotes: ⁊ qui iurare noluerit habeť vt infamis ⁊ hereticus pro fauore. et de fide ſuſpect⁹: nec haberi debet p̃o dño: nec ad aliq̄ publicū officium admitti ſeu aſſumi vlterius: ⁊ ea q̄ interim vt reto: fecerit: nullaz hñt firmitatē. e. ti. vt offm. lib. vi. Inquiſitoribꝰ cōceſſum eſt cōmittere citatiōes ⁊ denūciatiōes ſniarū. Item autoritas aduocandi peritos ⁊ clerum ⁊ ꝓplm loci: pur videritur expedire negocio fidei. Item ꝓcedēdi ꝺ illos q̄ in p̃uincia eoꝝ cōmiſerint ipſum crimē hereſis ſecundū aliā ſe transtulerint. Item faciēdi ſibi aſſignari a quibuſcūq; libros in q̄bus eſſent aliq̄ ꝓceſſus ꝺ hereticos: ⁊ circa hereticos incarceratos vna cū platis quibus ſubſunt penā eoꝝ mutādi vel mitigandi. Item p̃uādi vel p̃natos nūciādi dignitatibus ⁊ aliⁱs beneficijs eccl̄iaſticis ⁊ officijs publicis et honoꝝ ib⁹ oēs hereticos ⁊ fautores. Sunt aūt dioceſani requirendi. ⁊ de eoꝝ cōſilio faciendū niſi ipſi ſcienter talibus cōtulliſſent. eo. ti. vt cōmiſſi. lib. vi. Quādo negocium hereſis committitur alicui vel aliquibus generaliter in certis locis: nō admittitur epiſcopis eoꝝ autoritas ordinaria ꝓcedendi: vel etiam delegata ſi eam habeant ⁊ vtere. eoꝝ de facto inquirere poſſunt cōiter vl diuiſim Et ſi diuiſim ꝓcedāt tenenť ſibi cōicare ꝓceſſus. ⁊ pyroſcā ſimul ſnia ꝓferat: niſi alter alteri deferat. Ob ſi in ſententia nō cōcordant ad ſedē apoſtolicam mittant. ex. eo.

Universidad de Deusto

Titulus.XII.

Per hoc.lib.vj. Nō etiā vn⁹ sine alio nō possit ad sententiā pcedere. vide exp:essius.j.in.c.seo. Et intelligē q̄ post dictam cōicationē pcessum opz fieri q̄n nihil aliud restat agendū: nisi q̄ sniā p:omulgef. Nō si alter nō posset cōmode pcedere nisi visis actis alterī: tunc semel tm̄ cōicatio tribuat vt in extrauaganti Benedicti.vj. que incipit et quis pōt hereticos eo. Item nota q̄ tam eps q̄ inquisitor: vn⁹ sine alio possit citare et capere. citare ꝛ cape ꝛ dire custodie vel pedib⁹ mādare. Sz testē citare ꝛ cape ꝛ dire custodie vel pedib⁹ mādare. Sz deputare duo carceri: ꝛ qui magis ad penā q̄ ad custodiam videat: vel tormentis exponere vel ad sniam pcedere nō pōt eps sine inquisitor:e. nec inq̄sitor: sine epo aut eius super hoc delegato. aut episcopali sede vacante delegate capituli si sui possint ad inuicē copiā habere infra octo dies postq̄ se requisierint. possunt tm̄ q̄libet p victor⁹ cōmittere alteri vices suas: ꝛ plas significare suū cōsiliū ꝛ cōsensum. et eo. multoꝝ. in clemē. Quilibet carcer vel murus hereticoꝝ dz eē cōmunis epo ꝛ inquisitoꝝ. ꝛ dz habere duos custodes. vnū quē voluer epus ꝛ ei⁹ puidebit. alterū quē volet inq̄sitor: ꝛ ei⁹ puidebit: ꝛ vterq; eoꝝ potest hre sub se vnū fidelē ministrū: ꝛ illi⁹ loci erūt due claues: quarū vn⁹ custodū vnā: ꝛ alius aliā tenebit. et poterit officium ministrādi incarceratis cōmittere suo ministro. ꝛ tenētur pdicti custodes anteq̄ exequant officiū coram epo eis a quib⁹ assignātur iurare tactis sacrosanctis euāgeliis q̄ in custodia oēm diligētiam quā poterūt adhibebūt. ꝛ q̄ sicut incarceratoꝝ nihil loquef vnus nisi audiēte ⁊ sio: ꝛ ipsis incarceratis fideliter cōferat. quisionē quā ipsi recipiūt ex ordinatiōe cōi. ꝛ qđ a parētib⁹ vel alijs personis cōfertur eisdē nisi epi vel inquisitoris vel suoꝝ cōmissarioꝝ ordinatio refragef. ꝛ eodē mō iurabūt pdicti custodū ministri ꝛ cetera eisdē. et eo. c. multoꝝ. in clemē. Notarij inq̄sitoris cetera epo cū inquisitore vel substitutis ab eis iurabūt suū officiū fideliter exercere. Et idē fiet de alijs psonis ad dictū offm̄ necessarijs. et. e. multoꝝ. in cle. Nullus aūt inq̄sitor: pōt pcedere ꝺ officialē aliquē vel nuncium mane curie. vt in extrauaganti Job. xxij. que incipit. cum frater. De excōicatiōe cōtra inquisitores et eoꝝ vicarios in certis casibus habes in. iij. pte ti. xxiiij. c. vij. ꝛ. viij. De multis hereſib⁹ determinatis per ecclesiaz dānatis. habes. xxiiij. q. iij. c. quidam. ꝛ et eo. excōicamus. et de sum. trī. ꝛ fi. ca. c. j. lib. vj. ꝛ eo. ti. ad nostrum. in Clemen.

Notarij debēt iurare q̄ offm̄ fideliter exequentur.

Ad esse hereticū quīq; requrunt.

De quadā remissione ꝛ materia hereſis. Capm̄. v.

Sciendum q̄ circa eaque sunt fidei vel etiā moꝝ quoꝝ notitia necessaria est ad salutem. ista tria hñt se per ordinē. s. temerariū: erroneū: ꝛ hereticū. Nō enim oē qđ temerariū est: est erroneū. Nec oē qđ est erroneū est temerariū ꝛ hereticū. Sz ecōtra qđ ē erroneū est temerariū. Et qđ ē hereticū est erroneū ꝛ temerariū. Temerariū ergo in hiusmodi est asserere tanq̄ certum illud qđ nō pōt rōne vl auctoritate pbari efficaciter. Sicut asserere q̄ mūdus terminef post cētū vel ducētos annos: q̄uis em̄ b̄ possit esse verū tm̄ b̄ asserere tanq̄ certū est temerariū. q: ad hoc nec auctoritas nec rō efficax habef. Erroneū aūt addit sup temerariuz falsitatē. q: errare est reeedere a vía recta. Et q: hñe ditatē in talib⁹ pīnet ad viā ducētē ad bitudinē: oīs aūt falsa assertio recedit a rectitudine veritat⁹. iō falsa assertio i talib⁹ vocaf error. Sic erroneū ē dicere q̄ ps fuerit hō in triduo sepulture sue. qđ tm̄ magr sen. asserit in. iij. sen. Hereticū aūt addit sup errorē simplicez q̄ falsitas sit notoria. ꝛ q̄ tali falsitati adhereat pīnaciter. Nō em̄ oīs error est hereſis. alioq̄n nō diceret Aug. Errare potero heresē nō ero. non solū errauerūt sz pīnaciter error⁹ ad⁹ hetic⁹ nō ero. non solū errauerūt sz pīnaciter errorib⁹ adhesērunt oēs illi de qb⁹ habef. xxiiij. q. iij. c. penul. Et ideo oēs ꝓ hereticis habenf. Ad cui⁹ euidētiā est sciēdum q̄ ad b q̄ aliq̄s sit ꝓprie hereticꝰ q̄nq; requrunf. Primū est vt sit error: i rōne. Scīm est q̄ error: ille sit circa ea q̄ sunt fidei vel cōtra veritatē determinatiōis ecclie in his que pertinēt ad fidē vel bonos moꝝ et necessaria ad cōsecutionē vite eterne. Tertiū est q̄ error: talis sit in illo q̄ catholicā fidē pfessus est. alⁱs eēt iudex vel pagan⁹ nō hereticꝰ.

Quartū est q̄ talis error: in eo q̄ fidē suscepit sit talis ꝛ q̄ aliquā veritatē de rpo cōfitear q̄ pīnentē ad hūanitatē vel diuinitatem: alⁱs si torum discrederet esset apostata.

Quintum est vt talem errorem pertinaci volūtate ꝛ obstinata eligat ꝛ sequatur.

§.1. Quātum ad primum

Error: in rōne req̄rit ad hereſim.

scz q̄ requirif error: in rōne ad b vt quis sit hereticus: ptz ex b⁹: q: dicit Aug. Hereticꝰ est q̄ falsas opiniones gignit vel seq̄tur. Et rō huius est: q: hereſis est spes infidelitatis. Sz infidelitas est in intellectu subiectiue: sicut ꝛ fides sibi ꝓ:ia. Vñ factū sine errore nunq̄ facit hoiem hereticum: vt puta si q̄s fornicat aut nechat: iz agat ꝺ ditatē q̄ dic. Nō mechabet. s. ex b⁹ est hereticꝰ nisi credat vel opinet fornicari eē licitū. Et. o est: q: q̄ncūq; aliq̄ requirūtur ad cōstitutionē necessario deficiēte altero eoꝝ ipossibile est illō esse: q: dato opposito q̄ sine illo possit eē iā nō necessario req̄rere ad cōstitutionē illi⁹: sicut q: ad pstitutionē domus necessario req̄rit fundamētū. paries et tectū. iō altero deficiente no pōt esse domus. Sic ergo ad hereſim cōstituēdam requiritur error: in intellectu necessario. nullū factū absolute sine errore in intellecta facit hereticū. Et ꝓpter hoc dico q̄ baptizare imagines: adorare demōes. eis thus rificare: coculcare coꝝ pīs in luto ꝛ oia hmōi q̄ sunt valde hoꝝ rēda pcta nisi sit error: in intellectu nō faciūt hoiem hereticū. Et iō si q̄s facit ista: vrputa baptizare imaginē. non male sentiēs de sacro baptismi nec de ei⁹ effectu: nec credens istū baptismū eē aliquē nec hre effectū ex vi sua: iz b ꝓpter aliquē finē facili⁹ assequēdū a demone cui ꝛ ꝓpter b cōplacere: ita q̄ aliq̄ pacto iplicito vel expresso illud agat vt demon sibi vel alicui faciat qđ petit sm̄ q̄ caracterib⁹ ꝛ figuris sm̄ artes magicas ab hoib⁹ demōes pacto exp:esso vl tacito inuocank ad desideria eoꝝ explēda dūmodo nō petāt a demone aliq̄d qđ sit sup:a facultatē ei⁹ nec quātū ad potētiā nec quātū ad cognitionē: sic. s. q̄ nō male sentiat de ptāte aut cognitiōe demōis: sic eēnt illi q̄ crederent: vel q̄ demō possit necessitare liberū arbitriū hois vl mulieris: vl illi q̄ crederēt q̄ demō oīno ex tali pacto ꝛ oēm euētū quātūcūq; a deo nō pmissus posset facere. qđ petūt. vel q̄ crederēt q̄ posset scire determinate alterā partē futuri cōtingēti⁹: vel effectū aliquē facere q̄ est ꝓpri⁹ soli deo. Tales em̄ nō est dubiū q̄ haberēt errorē in rōne ꝛ male de ptāte demonis sentirēt. et ꝓ ōnis suppositis alijs ꝓditiōib⁹ q̄ req̄runk ad hereſim eēnt hereticī. Sed si ex causis ꝑdictis facerēt nō male sentiētes de baptismo ꝛ alijs ꝑdictis: etsi peccarēt grauissime: non tm̄ essent hereticī. Et rō est: q: non male sentiūt de sacro licet eo male ꝛ sacrilege vtank vnde sunt magis sortilegi q̄ hereticī. Et eodē mō de adorātib⁹ demonē ꝛ sortificantibus ei: q: si hoc faciūt credentes diuinitatē esse in demone: vel credentes q̄ cultus latrie sit ei exhibēdus: vel q̄ omnino ex exhibitione talis cultꝰ assequank qđ requirunt a diabolo non obstāte dei ꝓhibitione: tales essent hereticī. Sed si hoc faciūt nō ista sentientes de demone: sz vt aliq̄ pacto cū demone p ista facili⁹ exequank ab ipo qđ intēdūt tales nō sunt hereticī ex natura rei: iz ꝛ iuriter peccēt. Nō obstat q̄ ꝺm iura simoniacꝰ ꝺ: hereticus: vt. s. q. s. quisquis per peciniā. ꝛ tm̄ nō hz errorē in rellecta. Nā simoniacus nō est hereticus ꝓprie: sed large dicitur hereticus ꝓpter quandā similitudinē: q: ex quo vēdit vel emit sacra: ita agit ac si estimaret donum gre pecunia posse possideri ꝺm Tho. Sz nō b estimādo sicut cōiter accidit nō est hereticꝰ: q: nō b credit. s. donū gre posse pecunia possideri: sz bene verū esset si hoc crederet. Item nō obsta. qđ ꝺ: de hereticis. qui cunq;. ꝛ. c. accusat⁹. li. vj. vbi dicit q̄ adorās hereticum est hereticꝰ. Sed grauius peccat qui adorat demonez q̄ qui adorat

Adorantes ꝺmonē an statim sint iudicādi hereticī.

Argumētū in contrarium de adoratione hereticoꝝ.

Quō ecclesia iudicabit hereticū esse.

Adorare demōes

Baptizare imagines hereticoꝝ.

Error: circa fidem facit hereticum.

Error: xpianus facit hereticum.

Error: firmatꝰ voluntate.

Pertinacia facit hereticū

Hereſis fratricellorum.

De materia hereſis. Cap. v.

adorat hereticū. ergo ꝛc. Nam adorans hereticū est tunc hereticus si adorat ipm credens esse adorandū. Si autē adorat ipm ꝓpter aliqđ cōmodū tpale sine aliquo errore fidei in intellectu nō est ꝑpe hereticꝰ: sed iuris ficticie vel ꝓsumptiōe seu silitudinarie: q: agit sicut male sentiret de fide ficut ille quē adorat. Itē si arguat in ꝺ:ium sic. Qui iudicādus est vt hereticꝰ videf esse hereticꝰ: q: iudicium dz seq̄ rei veritatē. Sed talis iudicādus est q: hereticus. Nā ecclesia nō pōt iudicare nisi de his q̄ patēt. Occultoꝝ em̄ cognitor est deus ꝛ iudex. ꝺ. xxxij. erubescant. Sz ea q̄ sunt in intellectu nō possunt patere nisi ex factis exterioꝝ visis vel ꝓbatis. q̄ talis faciēs talia est iudicandus hereticus. Preterea ipossibile videf q̄ aliq̄s faciat talia sz cōculcādo coꝝ pīs ꝛ hmōi. nisi male sentiat de corpe pī. ꝓbat hoc q: impossibile est malicia esse in voluntate q̄n sit error: in intellectu. Nā ꝺm ꝓbm oīs malus est ignorans seu errans. Cū q̄ talia faciēs habeāt malicia in voluntate: ergo habēt errorē in intellectu. Rndef ad ista. Ad ꝓmū. Duplex est iudiciuz dei q̄ videt interiora hoim q̄ nō pōt iudicare de interioꝝ⁹ nisi q̄ exteriora. Modo ille q̄ iudicat vt hereticus iudicio dei est de hereticus ex natura rei. Deus em̄ nullū iudicat hereticū nisi habentē errorē fidei in intellectu. Sed ille q̄ iudicat hereticus ex exteriori⁹ dicio hoim nō opz q̄ sit hereticus ex natura rei: sed q̄ fecerit tale factū q̄ qđ appareat male sentire de fide. ꝛ q̄ cōsequēs iuris ꝓsumptiōe hereticus reputak. Et si querat si ecclesia habeat statim iudicare tales q̄ sic adorāt demones vel baptizāt imagines hereticos ꝛ punire sicut hereticos. Rndeo istud magis ptinet ad canonistas q̄ theologos. Vñ ꝓmo iudicio sub correctiōe sedis aplice dicō q̄ nō quantū est ex natura rei q̄cūq; sit iuris ꝓsumptione. Et rō pōt esse ista: q: q̄ncūq; aliq̄s effectꝰ dependere potest ex duplici causa: nunq̄ ex natura rei ex illo effectu potest iudicari ꝑcise altera causa. Cū igit iste effectꝰ qui est adorare demonē vel baptizare imaginē pōt procedere ex duplici causa. s. vel credo demonē adorādū ꝛ imaginē capere sacramētales effectus: vel q: aliq̄ pacto facto cum demone tacito vel expresso hoc facio: vt facilius obtineā qđ volo a demone in his que nō sunt sup:a facultatē suā: nō debeo statim iudicare ex tali effectu ꝑcise alterā causam sz q̄ hoc faciat male sentiens de fide. Et ideo q̄n constat de hmōi effectu vlterius inq̄rendū est de cā: ꝛ si ex errore ꝛ puersitate fidei hoc faciat iudicādus est hereticus. Si ex alia cā iudicādus fortilegus ꝛ vilissimus peccatoꝝ. Sz dices. quō ecclesia iudicabit aliquē hereticum si ex facto statim nō ꝓtest iudicare: cū interiora videre non possit. Rñ. Hereticus cognoscit p actus ꝛ distinctos habitus p distinctos actus. Sicut habit⁹ fidei cognoscitur p actū fidei q̄ est credere ꝛ cōfiteri ea q̄ sunt fidei: ꝛ habit⁹ castitatis p caste viuere. Sic ecclesia potest iudicare aliquē here ticum inquirēdo si habet actū discredēdi seu male sentiēdi de aliq̄ articulo fidei. Itē etiā si aliquē instruxit publice vel occulte de oppositō articuloꝝ fidei ꝛ alijs modis. ꝑcise tamē ex causa adorationis demonis iudicare nō pōt ex natura rei esse hereticū aliquē nisi ꝓius inuestigata causa adorationis ꝛ inuēto q̄ hoc fecerit credēs aliq̄d diuinuz esse in eo: alⁱs si hoc fecisset nō ꝓpter hoc: sed vt pacto illo facto cum demone aliq̄d ab eo cōsequeret ꝛ iudicaret hereticus cū tm̄ sit sortilegus: nō distingueret sortilegium ab hereſi: cū tm̄ sint diuerse species pcoꝝ. Nō q̄ ex natura rei talis iudicandus est hereticus: etsi iuris ꝓsumptione ꝺm glosatoꝝ es iuris iudicet. Posset tm̄ ecclesia statuere valde rōnabiliꝰ q̄ talia faciētes. s. adorātes demones vl imagines baptizantes ꝛ hmōi: etsi nō haberēt errorē fidei in intellectu vt hereticī punirent. vtrū aūt hoc sit statutū p aliqua iura mouerūt canoniste. Ad scīm rndeo q̄ nō est impossibile q̄ al⁹ cōculcet corpus xpi absq; hoc q̄ male sentiat vel puersitatē fidei habeat de corpe xpi: q: pōt hoc facere sciens se peccare: ꝛ credēs firmiter ibi esse corpus xpi. ꝛ ꝓpter b vt placeat demoni ꝛ facilius obtineat qđ vult ab eo. Et licz oīs malus erret: nō tm̄ error: intellectus q̄ est hereſis: sed errās male sentiēs de his q̄ sunt fidei. Scīm qđ req̄rit ad hereſim est q̄ error: sit circa ea q̄ sunt fidei: vel cōtra veritatē determinatiōis ecclie in his q̄ ptinent ad fidē ꝛ bonos moꝝ et necessaria ad cōsecutionē vite eterne. Si em̄ error: sit de his q̄ nō pīnēt ad fidē: puta q̄ credat q̄s solē nō eē maiorē terra et hmōi non est periculosus error. Error: cōtra sacrā scripturam: ꝺ articulos fidei: cōtra determinationē ecclie in his q̄ ptinent ad ad fidē vel bonos moꝝ est hereſis. arg. xxxiij. q. j. hec est fides. Itē determinatio dubioꝝ circa fidē ptinet principaliter ad ecclesiam ꝛ ꝑcipue ad summū pōtificē ꝓpi vicarium petri successorē. vt exhibe ꝺ. xxiiij. q. j. q̄stiens. Et ꝺ auctē ecclesie nullꝰ docto: vel sctus suā sniam defendit ꝺm Tho. nec Hiero. nec Aug. nec aliⁱ. Sicut q̄ asserēs pīnaciter ꝺ fidē est hereticus. Ita ꝛ ꝺ determinationē ecclesie in his q̄ pīnēt ad fidē ꝛ necessaria ad salutē pīnaciter asserens est hereticus. Ipsa em̄ ecclesia nunq̄ errasse in fide ꝑbat vt ꝺ. xxiij. q. j. a recta. ꝛ alijs capl⁹. Signanter autē ꝺ: q: asseres determinationē ecclesie non simplr: sed in his dūtaxat que pīnēt ad fidē ꝛ salutē est hereticus. Nā in alijs q̄rium sentiēs nō est hereticus: sicut ius nō pōt separari ab vsu in rebus vsu cōsumptibilibus. qđ determinauit et declarauit Jo. xxij. in extrauaganti. Ad cōditor: ē. vbi dicit ꝺ dictēs buic sentētie esse cōtumaces et rebelles ecclesie nō hereticos. Tertiū qđ req̄rit ad hereſim est q̄ error: sit illo qui catholicā veritatē est pfessus. Si q̄s em̄ nūq̄ esset pfessus fidē xpianā ꝛ male sentiret de fide non esset ꝓprie hereticus: simplr infidelis: vt iudeus ꝛ gētilis q̄ fotis sunt. Vñ dicit Augu. de ciui. dei q̄ videns diabolus genꝰ humanū a cultura demonū liberari: hereticos mouit qui sub vocabulo xpiano ꝺctrine resisterent xpiane. Opz q̄ error: sit in illo q̄ in baptismo suscepit fidē xpiana ad hoc vt sit hereticꝰ. Quartū qđ requirit est q̄ sit in eo q̄ fidē suscepit taliter errās circa fidē q̄ aliquā veritatē de rpo confiteak ptinentē ad diuinitatē vel hūanitatē. Si e. i nullā veritatē penit⁹ de rpo cōfiterek magis ꝓpie a postata q̄ hereticus censeret. Et signāter dico ꝓpie: q: large accipiēdo etiā hereticꝰ dici potest ꝛ grauius peccat q̄ hereticus: ꝛ grauiꝰ esset puniēdus si grauiꝰ puniri posset. Hereticus em̄ aliquā veritatē de rpo confitek. Apostata a fide nō: sicut Julianꝰ apostata. ꝛ sic possunt distingui hereticus et apostata: iz aliq̄n vnū sumak ꝓ alio

Quintū qđ requirit est vt q̄s talē errorē firmata voluntate ꝛ obstinata eligat ꝛ pertinaciter sequak opiniones. vñ ꝺm Hiero. Hereſis ab electione est dicta. Et ideo ꝺm Aug. nō q̄ falsas opiniones gignit vel sequit: sed qui pertinaciter defendit hereticꝰ est censendus. Vñ si quis non pīnaci malicia sentiret aliq̄d ꝓtra fidē: sed ignorātia paratus corrigi si qđ sentit falsum ostēderet sibi esse cōtra fidē vel sacrā scripturā vel determinationem ecclie: talis nō eēt hereticꝰ. ꝺ dic Aug. xxiij. q. iij. dixit apls. Et iō ipse Aug. dicebat. Errare potero: hereticus nō ero. q: sic erat paratus corrigi cū sibi fuisset ostēsus error. Et ideo constat q̄ quotidie inter doctores circa diuina sunt varie opiniones. aliqn contradictorie ita q̄ necesse est alterā esse falsam: ꝛ tm̄ nulla earū reputak falsa donec p ecclesiā altera pars fuerit determinata. ar. xxiij. q. iij. q̄ i ecclesia. Secundum tm̄ q̄ pertinacia non est tm̄ iudicanda in exterioꝝ actu: vt pura q̄ ille solus reputetur pertinax in errore qui verbis aut scriptura monitus resistit: immo etiā videtur ille pīnax qui ꝓtra ꝺdicatā in ecclesia veritatem latenter diu pfitit: vel vsq; ad mortē perdurat: q: talis nō videtur p ignorantiā: sed p obstinatā malicia in tali errore tanto tpe perseuerasse. ꝛ ideo eccla tales psumit hereticos. Et ex his patet q̄ opinio fratricellorum dicentiū xpm et apl̄os non habuisse aliquid etiā in cōmuni quantū ad ius ꝛ dominiū est hereticа: vt clare dicit Job. xxij. in extrauaganti

Universidad de Deusto
Biblioteca

cū inter nōnullos. Certū est em̄ q̄ xp̄s ⁊ apli habuerūt aliq̄d quātū ad vsum facti: ⁊ oppositū ptinaciter asserere est hereticū: q: directe cōtra sacrā scripturā. Certū est etiā q̄ nūc asserere ptinaciter q̄ in reb⁹ quas habuerunt xp̄s ⁊ apli habuerūt vsum facti denudatū oi iure est hereticū alioquī fuisset vsus nō iust⁹. Ōd̄ patet sic: q: asserere pertinaciter ꝺ determinationē ecclie in his q̄ ad fidē et salutē ptinēt est hereticū: vt. s. dictū est. sed hodie p ecclesiā est determinatū q̄ xp̄s ⁊ apli in rebus quas habuerūt nō potuerūt vsum nudū facti hr̄e denudatū omni iure: alioq̄n fuisset nō iustus: qđ de xp̄o ⁊ aplis nefas est dicere: ergo patet nūc illā opinionē esse hereticā. Sed dubiū est an ista assertio q̄ xp̄s ⁊ apli nihil habuerūt in cōi quantū ad iustū dominiū ante determinationē ecclie esse hereticum. Posset em̄ videri q̄ non. Tum q: ꝺns m⁹ sc⁹ Jo. xvij. dicit in dicta cōstitutione. Deinceps habeak heretica dicta opinio. q̄ videk supponere q̄ ante nō erat. Tum q: istud non erat ꝺ aliq̄ cōtentū expresse in sacra scriptura: nec ꝺ determinatione ecclie: imo pma facie determinatio ecclie videbak magis ad hoc declinare in decretali. exijt. Tū q: licet hoc posset deduci ex scriptura assumendo vnā p⁹. positionem q̄ videbak euidens. sc⁹ q̄ vsus denudatus oi iure est vsus nō iustus: ⁊ aliā ꝓpositionē q̄ habek in scriptura sc⁹ q̄ ipsi habuerunt iustū vsum. Tū conclusio sc⁹ q̄ haberet ius ⁊ dominium nō negabak p⁹opter ꝓpositionē cōtentam in scriptura: sed ꝓpter aliā ꝓpositionē quā reputabant falsam q̄ nō habek ita clare ex scriptura. s. q̄ vsus denudatus oi iure sit nō iustus. Et ideo sicut negare istā nō videbak hereticū: sic nec negare illā q̄ seqbak ex ea videbat hereticū ante determinationē ecclie. Quicq̄d aūt sit de ꝺ certū est q̄ nūc est hereticum. Et q̄ semp illud fuit falsum sc⁹ q̄ xp̄s ⁊ apli nihil habuerūt etiā in cōi quātū ad ius ⁊ dominium. Circa illā cōstitutionē. exijt. de ꝺbo. sig. li. vj. q̄ fuit nicolai pape q̄ ꝺ: q̄ exp⁹opriatio oim̄ rerū in cōi et in particulari ꝓpter deū est sctā ⁊ meritoria ⁊ q̄ xp̄s ⁊ apli nil habuerūt in cōi quātū ad dominium. Dicūt aliq̄ q̄ ipsa est reuocata per ipsam extrauagantē Jo. xxij. q̄ incipit. q: nōnunq̄. ⁊ iō argumētū sumptū ab illa decretali. exijt. in ꝓmiū nō ꝓ⁹ udit. Verū est q̄ aliq̄ decretalis pōt dici reuocata dupl̄r. Uno modo tanq̄ falsa: sicut q̄n determinak exp̄sse esse falsum qđ in illa decretali ꝓtinebak. Et sic dicūt q̄ illa decretalis exijt. non est reuocata p illā Jo. xxij. q: nōnunq̄. Alio mō potest dici reuocata q: dubia. s. contenta in illa sub dubio reuocauit. et sic dicūr q̄ fuit reuocata. qđ declarāt sic. illa decretalis ꝺ: reuocata tanq̄ dubia circa quā ⁊ cōtenta in ea contingit contraria opinari: sed sic est de illa decretali. exijt. vr pater p cōstitutionē. q: nōnunq̄. ꝑ est tanq̄ dubia reuocata: ⁊ p ꝺns ei⁹ auctoritati nō est necessario stādum. Sꝫ ista ꝛnsio nō euadit difficultatē rōnis q̄ inde elicit. ꝑo fitro em̄ q̄ sit reuocata siue tanq̄ dubia siue tanq̄ falsa: qđ forte nō est verū simplr: adhuc tū remanet difficultas. sc⁹ q̄ eccl̄a aliq̄n diffiniuit in fide et moribus aliq̄ esse vera et postea diffiniuit oppositū: ⁊ p ꝺns ecclia aliq̄n errauit ⁊ alios errare fecit. Nec p ꝺns semp fuit ꝺgo imaculata ⁊ sine ruga: qđ videt absurdum. Et ideo rndek aliter ad. c. exijt. q: sicut ꝺ: er de bap. ⁊ eius effec. ca. maiores. q̄n occurrit aliq̄ dubiū in articulis fidei vel in scriptura sacra: licet declaratio magistralis possit ptinere ad doctores: tū declaratio ⁊ determinatio auctoritativa et finalis cui oēs habēr acq̄escere ptinet ad dīm papā: qđ clare demōstratū est Act. xv. vbi octa dissentione vtrum legalia deberēt seruari cū euāgelio. ꝛsuluerūt petrū ⁊ alios apostolos q̄ erant in hierusalē: ⁊ petr⁹ sicut p⁹inceps apostolo⁹ decreuit legalia nō esse seruāda. Nec obstat qđ ibidē dicit. Ego iudico nō inq̄etari eos ꝛc. q: Petrus ꝑmo decreuit postmodū Jacobus sicut loci illius ep̄s: ad ostendendū q̄ petrus ibi sicut ⁊ i tota ecclesia iurisditionē ordinariā habebat. Jacob⁹ aūt in loco illo nō quidē equalē sed subordinatā: q: illa erat sub illa petri ⁊ successoꝝ ei⁹. Alīꝫ autem apli ibi iurisditionē nō habebāt. Itē certū est q̄ sntia iacobi nō potuit arctare extra t̄minos sue iurisditiōis: sicut sentētia vni⁹ epi nō ligat hoies in altera dioceſi manētes. Sed illa sententia petri obligauit vniuersos p totū mundū cōstitutos: q̄ sntia fuit in toto ord̄e vniuersaliter ꝑfidētis. Ille aūt erat sol⁹ petrus. q̄re ꝛc. Si ergo cū occurrit dubia circa sacrā scripturā vl̄ articulos fidei declaratio ⁊ determinatio ad dīm papā ptinet: multo fortiꝰ cū dubia occurrūt circa intellectū alicui⁹ ꝓstōnis p ipm̄ vel p̄decessoꝛē suū edite declaratio et determinatio ptinet ad ipm̄. Et hoc exp⁹esse dicit Extra. ij. q. j. ꝗ. ex his oīb⁹. videlz. Ille solus habet ptātem interp̄tandi canones qui hz ius cōdendi. cū glo. Modo circa dicta illi⁹ cōstitutiōis exijt cōtingebat dubitare de pauptate xp̄i ⁊ apl̄oꝝ. Et ideo Jo. xxij. ⁊ rei ꝛitatē ⁊ verū intellectū illi⁹ ꝓstōnis voluit declarare. Et ideo q̄ntū ad hoc nō ꝺdicit illi ꝓstitutiōi exijt. sed declarat. Cū ꝺ: q̄ illa de. s. dominik q̄ xp̄s ⁊ apli nō habuerūt nec in ꝓpio nec in cōi aliq̄d q̄ntū ad ius. Dico q̄ nō est verū simplr: vel si aliqut hoc diceret: intelligendū esset q̄ntū ad bona immobilia. Et ꝺ videk dicere ter. Lu. ir. cū ꝺ: Filius hoīs nō habet vbi caput suū reclinet. Christus em̄ ⁊ apli nō habuerūt domū. agrū vel pdia: hz bene eoꝝ usū pcū. Et credo q̄ ista glo. sit ita bona sicut illa quā dāt doctores cōiter sup ꝺbo illius cōstitutiōis. et dicta. mo. cū ad monasteriū. q̄ sc⁹ ꝛtra castitatē vel pauptatē monachoꝝ papa nō pōt dispēsare. nō pōt. i. nō debet fic multi solēnes doc. glosant. Ōd̄ q̄ ꝺ: in illa ꝓstitutione exijt. §. porro. dicim⁹ q̄ abdicatio oīm rerū ꝑ ꝓpio ⁊ in cōi ꝑter deū est sctā ⁊ meritoria quā p̄mi fundatores ꝛc. Dico q̄ intelligēdū est de oīm rerū. s. imobiliū. Et eodē mō ad illud qđ ibi ꝺ: q̄ hāc exp⁹opriationē xp̄s et ꝺbo docuit et exēplo firmauit. Dico q̄ ir elegit q̄ntū ad immobilia q̄ ecclesia p̄mitiua habere noluit: q: futurā in gentib⁹ ecclesiam puidet ..vt ꝺ: tū. q. j. futurā. nō aūt q̄ntum ad mobilia. Vel pōt aliter glosari. s. q̄ aliq̄d pōt dici ꝓpriū dupl̄r. Uno mō in q̄ntū distinguit cōtra cōe: ⁊ sic abdicatio oīm rerū etiā mobiliū est meritoria ⁊ sctā. Alio mō vt ꝓpriū distinguak ꝓtra alienū. Et sic abdicatio oīm rerū in ꝓpio sic q̄ homo semp viueret de alieno in q̄ nullū ius hꝛet sal tē sicut pars cōitatis nō est meritoria nec sctā. Itē abdicatio in cōi potest fieri dupl̄r. Uno modo sic q̄ cōitas nihil habeat quātū ad ius ⁊ dominium: nec in mobilib⁹ nec in immobilibus p nullo rpe. Et sic dico q̄ abdicatio rerū in cōi nō est meritoria nec sctā. Alio modo q̄ cōitas sic nihil haberet quātū ad ius ⁊ dōiuz. qđ singuli de cōitate haberēt illud p libito voluntatis acq̄ haberēt ꝑ ꝓpio: ⁊ nō fm distributionē superioris. Et sic dico q̄ abdicatio in cōi est meritoria ⁊ sancta: quā p⁹imi fundatores ecclesie seruauerūt: vt p⁹ Actu. iiij. sc⁹ q̄ bonis illius cōitatis nō vtebant singuli ad votū: sed arbitrio superioris. Et ex his patet q̄ p dīm nicolaū in cōstitutione. exijt. ⁊ p dīm Jo. xxij. in cōstitutiōe. quia inter nōnullos. nō fuerūt ꝛtraria diffinita circa paupertatē christi ⁊ apostoloꝝ. Sed p Jo. em fuerunt aliqua magis explicite declarata.

Adde qđ nota tur i. l. assumptio ff. ad mu ni. ⁊ glo. i dict. c. si aute.

Quō ꝺns tellexit christus ⁊ apl̄os nō habuisse aliq̄d ꝓpriū.

Decretalis exijt reuocat dupl̄r.

determinationi pape est standū.

¶ De apostasia multiplici. Capl̄n. vj.

Apostasia fit dupl̄r. Apostasia. Nota fm Ray. et Host. q̄ apostasia est temerarius a fide dei statu vel obedientie vel religionis recessus. ⁊ ꝺ: q̄si post statio. fm Tho. ij. ij. q. xij. apostasia importat q̄ndā retrocessionē a deo q̄ fit p diuersos modos q̄b⁹ hō ꝺiungit deo. Ꝺiūgit em̄ hō deo p fidē. Sc⁹ o debita et subiecta voluntatē ad obediēdū mādatis ejus. Tertio p aliq̄ specialia opa ptinētia ad superogationē. sicut p religionē vel clericatū. Remoto aūt ꝓximo remouet posterius sed nō econuerso. Cōtingit ergo aliquē recedere seu apostatare a deo rrorecedēdo a religione vbi est pfessus: vel a clericatus ordine pāpue maioꝝ. Et hoc dicit apostasia ab ordine vel a religione. et de hac. xlvij. di. quātumlibet.

⁊ vsq. q. j. legi. Nō ꝺz tū fm Ray. iudicari apostata seu fugitiu⁹ etiā si ad lōgin q̄ diu euagek: nisi post q̄ sic viuit q̄ aīm redeūdi se deposuisse oñdit. ff. de re mili. l. desertoꝛe.

Cōtingit etiā mentē apostatare a deo p mētē repugnātē p⁹eceptis ei⁹ eccl̄ie ⁊ platoꝛū. ⁊ hec ꝺ: apostasia in obediētie cū. s. spōte cōtenit ꝑcepta. Et de hac. iij. q. iiij. alien. Et talis ifamis efficit: ⁊ repellit a testimonio ⁊ ꝺz exercōicari. xj. q. iij. si aūt. Terti⁹ recedere pōt q̄s a deo dimittendo fidē eius: ⁊ tūc simplr ⁊ ex toto recedit. Et hec que est apostasia perfidie simplr ⁊ absolute ꝺ: apostasia: vt fuit Julianus apostata. ⁊ de hac. ij. q. vij. non pōt. Talis cū sit hereticus est excōicatus: ⁊ idē de ipo sicut de alijs hereticis. Nā repellit a dignitatibus et alijs. Nota fm Ray. q̄ illi cū sint fideles ⁊ mēte ipam fidē teneāt aliquē tū actus exteriores faciūt infidelitatē: puta reuerētia idolis: sicut salomō diis suarū vxoꝝ: licet nō sint apostate nec hereticī: tū moraliter peccāt quātūcūq̄ ex ꝛtu hoc fecerēt. quia fm Aug. s. satius est mori fame q̄ vesci dolothitis. xxxij. q. iiij. sicut satius. Sumere autez xp̄ianū habitū infidelium si ex rōnabili cā fieret: pura ad cōfortandū fideles captos ⁊ hmōi sicut fecit btūs Sebastianus sub chlamyde militari xp̄m absc̄ondēs: liceret fm Guil. Et hoc nisi esset institutū aliq̄d determinatū signū ad dinoscendū p⁹. ecclesiastes alicui⁹ idolatrie: tūc em̄ nō liceret. Itē nota fm Tho. vbi. s. q̄ q̄uis ad ecclesiā non ptineat punire infideles q̄ nunq̄ fidē susceperūt: vt iudeos et paganos. vñ nō puabit eos dīnio rpali qđ p⁹ius habuissent: tū ad eaz pertinet punire eos q̄ iā fidē receperūt ⁊ dimittūt vt apostatas: qđ et facit. Unde q̄cito aliq⁹ denū ciak excōicat⁹ ꝑter apostasiam absoluunk subditi ei⁹ a dīnio ei⁹ ⁊ iuramēto fidelitatis. Julian⁹ aūt apostata: q: potēs erat: ⁊ ecclia quoad hoc non habebat cōpescēdi ptātē p̄ncipes terrenos de facto: ideo tolerauit eū ecclesia: ⁊ fideles obediebāt in his q̄ nos erant contra fidem. vt dicit Amb. ri. q. iij. Julianus. et ad ꝺ vitandum maius scandalum persecutionis.

De Juliano apostata.

¶ De infidelitate in genere. Capitulum. vij.

Quinimmo sicut Israelite in egypto quāto magis oppr̄imebank a pharaone tanto magis crescebant. Exo. j. Sic fideles quanto mag.s opp⁹essi sunt a tyrānis et psecutoribus tanto magis multiplicati sunt ⁊ roboꝛati. P⁹otexit autem ⁊ p⁹oregit deus eos triplici scuto.

¶ P⁹imo benivolentie internalis.

¶ Secundo patientie vniuersalis.

¶ Tertio sapientie veritatis.

De ꝑmo ps. Scuto bone voluntatis coꝛonasti eū. Cū em̄ odiret infideles fideles ⁊ summe plegrent: ecōtra illi oblegabāt ⁊ q̄rebāt salutē eoꝝ. De scꝺo scribit Thren. iij. Da bis eis scutū laboꝛis tui. Cōsiderātes em̄ passionē dn̄i in qua maxime laboꝛauit ꝑ eis: animabank ad cōstantiam.

De tertio ait ps. Scuto circūdabit te veritas eius.

Tripler couētus infideliū.

§. II. Quantū ad secundū

dicit ps. in ꝑsona xp̄i. A cōuentu malignantiū ꝛc. Est autē triplex cōuen⁹ infideliū. s. paganoꝝ: iudeoꝝ: ⁊ hereticoꝝ: Ubi oēs malignank. i. malo igne ire ⁊ inuidie affectabāt et cupierū nocere eccl̄ie. Qui vtiq̄ multo sunt plures q̄ fideles. Et oēs opank iniq̄tatē: nō solū i eo q̄ ꝑsequunt nocēt fidelib⁹ ⁊ occidūt: sed etiā in his q̄ faciūt in ꝓrestationē si. s. fidei vel pot⁹ pfidie: ⁊ in ꝺ q̄ errāt in fide cōmittūt iniq̄tatē p excellentiā: q: infidelitas est maximū pctū. Et hoc p⁹ ar. b. Tho. ij. ij. q. x. ⁊ sic. Cū oē pctm̄ cōsistat formaliter in auersiōe mētis a deo tāto pctm̄ est graui⁹ quanto p ipm̄. magis aīm⁹ sepak a deo. p infidelitatē aūt hō maxime elōgak a deo: q: nec verā cognitionez de deo hz. per falsam aūt cognitionē ipi⁹ nō app⁹opinquak ei: hz magis ab eo elōgak. Et sic maius est pctm̄ infidelitatis oīb⁹ aliis q̄ cōtinent in puersitate moꝛis. Sec⁹ de his q̄ opponūtur aliis theologicis vtutib⁹: vt odiū dei ⁊ blasphemia in sp̄iritum scm̄. vñ ⁊ Aug. tractās illud qđ xp̄s ait Joh. xv. Si nō venissem ꝛc. pctm̄ nō haberēt. Magnū ingt quoddā pctm̄ sub gñali noie vult intelligi hoc est pctm̄ infidelitatis quo tenent cūcta. nec obstat qđ ait Augu. vj. q. j. c. qꝛo. dicēs. Utrū catholicū pessimis moꝛib⁹ alicui hereticо in cui⁹ vitā ꝑter id qđ hereticus est nō inueniūt hoies qđ reꝓhēdāt ꝓponere debeam⁹? nō audeo ꝑcipitare sniam. b⁹ ille. Nā vt dicit. b. Tho. vbi. s. ad b rndēdo. Nihil ꝓhibet aliq̄d pctm̄ qđ est graui⁹ fm gen⁹ suū esse min⁹ graue fm alias circūstātias. Et iō noluit Augu. ꝑcipitare sniam de hereꝛico tali et malo catholico. quia pctm̄ heretici etsi sit graui⁹ ex gñe suo: pōt tū alleuiari fm alias circūstantias: ⁊ ecōtra pctm̄ cat holici ex aliq̄ circūstātia aggrauari. Dicit etiam idē Tho. q̄ infidelis ꝑ infidelitate graui⁹ punit q̄ ali⁹ pctō. p quocūq̄ alio pctō cōsiderato pctō i genere Sꝫ alio pctō: puta adulterio: homicidio ⁊ hmōi. si committak a fideli ⁊ infideli. ceteris parib⁹ grauius peccat fidelis q̄ infidelis. tū ꝑpter noticā veritatis ex fide. tū p⁹opter sacra fidei quib⁹ est imbut⁹ quib⁹ peccādo cōtumeliā facit: qđ tāgit apl̄s ad Heb. x. dī. Deteriora mereri supplicia q̄ filiū dei cōculcauerit ꝛc. Et fm. b. Tho. ij. ij. q. x. grauius pctm̄ est infidelitas iudeoꝝ q̄ paganoꝝ: ⁊ grauius hereticoꝝ q̄ iudeoꝝ. Quod etiā ondik p exēplū in vitis patrū. vbi machari⁹ inueniēs in deserto caluariā hois interrogauit q̄s hō fuisset invita. Qui dixit se fuisse paganū vñ ⁊ dānatū in ignē eternū. Et interrogatus ab eo si sui eo alij erant. Rndit q̄ iudei ⁊ sub iudeis hereticī: et mali xp̄iani ꝛc. P⁹obak etiā hoc aucte. ij. Pe. ij. dicentē. Melius erat eis nō cognoscere viā iusticie q̄ post cognitā retroꝛsum cōuerti. Quod faciūt iudei ꝛ hereticī. Rone aūt assignat btūs Tho. vbi. s. dicēs q̄ grauius peccat ꝺ fidē q̄ fidei susceptе renitik q̄ q̄ renitik fidei quā nunq̄ suscepit: sic grauius peccat q̄ nō ipler qđ ꝓmisit q̄ si nō impler qđ nunq̄ ꝓmisit. sed hereticī ꝑtinent fidē euāgelij et ei renitunk eā coꝛrūpētes: iō grauiꝰ peccāt q̄ iudei. Et q: iudei suscepeꝛūt figurā ei⁹ in vetеri testamēto quā male interp⁹etātes coꝛrūpūt: iō grauiꝰ peccāt q̄ pagani q̄ nullo modo fidem

Sūmus p⁹ector⁹ dei est.

Infidelitas maximū peccatoꝝ.

Infidelis grauius peccat i fideli.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quor ꝫ fidelitas fit peior.

euāgelij susceperūt. Et sic simplr loquēdo infidelitas hereticor est pessima: ꝙ iudeor peior: ꝛ paganor mala q̄uis pagani aliqñ in pluribꝰ errāt circa q̄ sunt fidei. Scuto ḡ veritatis ptegit deꝰ ecclesiā cōtra infideles: qđ scutū hꝫ qđ tres angulos. i. modos. Nā fidē rōnis naturalis in multis defendit fides ecclie cōtra paganos. Veritate scripture ppheralis. i. veteris testamēti cōtra iudeos. Veritate scripture euāgelicalis ɔ hereticos. ꝛ hoz veritatibus confundunt ꝛ ecclia defendit. Vñ Cañ. iiij. Mille clypei pendent ex ea. omnis armatura fortium. ꝛ hoc patebit. ſ.

§. III. Quantū ad tertium

Exacuer̄unt vt gladium linguas suas loquendo.

¶ Pagani errantes circa deum.

¶ Judei erga christum.

¶ Et hereticī circa animum nostrum.

Circa deū errauerūt aliq̄ quātū ad eiꝰ essentiā: alij quātū ad eiꝰ efficētiam: alij quantū ad eiꝰ puidētiā: ſz ꝓtecta defensa ꝛ liberata est ecclia scuto veritatꝭ ab oi errore infidelitatꝭ. Quātū ad diuinā essentiā errauerūt ꝓsime antiqui gētiles dicētibꝰ aliq̄bꝰ nō esse deū. alijs asserentibꝰ plures esse deos: alijs deū eē aiam mūdi. Sed oia hꝰ sunt falsissima. Dicere aūt vl credere deū nō esse: stultū ē ostēdit ps. di. Dixit insipiēs in coꝛ. suo nō est deus. Vere talis insipiēs est: q: negat qđ pbi rōne naturali. ꝛ theologi scriptura diuinali demonstrāt. Et cū pluribꝰ modis rōne hoc possit demonstrari ꝓnūc tm̄ vna rō assignabit quā ponit plato btus Tho. ſ. ɔ gētiles. c. xiij. ꝛ est talis. Dē qđ mouetur ab alio mouet. ꝓz aūt sensu aliq̄d moueri puta solē. ḡ alio mouēre cū ipe mouet. aut ḡ illud mouēs mouetur aut nō mouet. Si nō mouet habet ꝓpositū. ſ. q̄ necesse ē ponere aliq̄d mouēs īmobile: ꝛ hoc dicim̄ deū. Si autem illud mouēs mouet: ḡ ab alio mouēte mouet: aut ḡ est ꝓcedere in infinitū: aut est deuenire ad aliq̄d mouens īmobile. Sed nō est ꝓcedere in infinituꝫ: ḡ necesse est ponere aliq̄d ꝑmū mouēs īmobile qđ dicim̄ deū. In hac autē ꝓbatione due sunt ꝓpones ꝓbande. Prima ſz oē motum ab alia mouetur. Secda ꝙ in motis ꝛ mouentibus non est ꝓcedere in infinitū. Et primā ꝓbat pbs pluribꝰ modis sed tm̄ vn̄ hic ponit videlicet sic. Nihil est idē simul ī actu ꝛ in potētia respectu eiusdē: ſz oē qđ mouetur inquantum hmōi est in potētia: q: motꝰ est actꝰ existēs in potētia ſm ꝙ hmōi. Et oē qđ mouet est in actu inquātū hmōi. Nihil agit nisi ſm ꝙ est ī actu: ergo nihil est respectu eiusdē mouens mouēs ꝛ motū: ꝛ sic nihil mouet seipm̄. Sciēdū tm̄ ꝙ plato qui posuit oē mouens moueri cōius accepit nomen motꝰ ꝙ Aristoteles. Noīauit em̄ plato oēm opationē motū. Aristoteles aūt accepit ꝓprie motū ſm ꝙ est actus entis stens in potētia ſm ꝙ hmōi: qualis non est nisi diuisibilis ꝛ coꝛpoꝛ. ꝓbat in. vj. physicoꝝ. ſm aūt platonē mouens seipm̄ nō est coꝛpoꝛ. Accipiebat em̄ motū ꝓ qualibet opatione: ita ꝙ itelligere ꝛ opari sit quoddā moueri. quē etiā modū loquendi tāgit Aristo. in. iij. de aīa. Sc̄dm hoc dicebat ꝑmū mouēs moueri seipm̄: eo ꝙ intelligit se ꝛ vultꝰ amat se. Dō in aliquo non repugnat rationibꝰ Aristo. Nihil em̄ differt deuenire ad aliq̄d ꝑmū qđ moueat seipm̄ ſm Platonē: ꝛ deuenire ad ꝑmuꝫ qđ oīno sit immobile ſm Arist. Dō aūt quātū ad sc̄dam conclusionē. i. in motibꝰ ꝛ motis nō sit ꝓcedere in infinitū. sic ꝓbat Aristo. In mouētibꝰ ꝛ motis oꝛdinatꝫ quoꝝ. ſ. vnū ꝓoꝛdinet ad alio mouet̄ b est necesse inueniri ꝙ remoto ꝑmo mouente vel cessante a motione nullū aliorū mouebit neq; mouebit: q: ꝑmū est cā mouēdi oīb̄ alijs. Sed si sint mouentia ꝛ mota ꝓoꝛdinē in infinitū nō erit aliq̄d ꝑmū mouēs sed oia erūt q̄si media mouētia: ḡ nullū alioꝝ poterit moueri: ꝛ sic nihil mouebit in mūdo. Et ex his paret naturali rōne deū esse. Vñ et apls. In inuisibilia dei. i. ꝓfectiones dei: ꝓ ea q̄ facta sunt a creatura mūdi intellecta ſspiciunt sempiterna ꝙ ꝑtus eiꝰ ac diuinitas. Ro. ſ. i. eternitas eiꝰ ꝛ essentia eiꝰ. Quātū ad scm̄. f. non esse plures deos vt gētiles credebāt ſz tm̄ vnū deū: oīdit nō solū scriptura decente Deuf. vj. Audi isrl dns deꝰ tuus vnus est. Et apls. ſ. Coꝛ. viij. Et si alijs sint dij multi ꝛ dñi multi: nobis nō est nisi vnus deus. Sed rōne naturali ſm btm Tho. ſ. ɔ gentiles. c. xlij. ꝑmo sic. Impossibile est esse duo summe bona: q: qđ ꝛ supabūdantia dr in vno solū inueniꝫ. deꝰ autē est summū bonū tā ſm doctrinas pbꝝ q̄ sacras scripturas Vñ dixit moysi Exo. xxxiij. Ego ostendaz tibi omne bonū idest meipm̄. Sc̄dm rōnē eriā clarū est q: maximū in vno q̄ gñe est cā illoꝝ q̄ sunt in illo gñe. Causa enim potioꝝ est effectu suo. A dño autē deo oia hñt esse et rōnē boni: ḡ ipe est summū bonū ꝛ per ꝑns vnus. Sc̄do sic. Deum esse qđ pfectū oīno cui nulla pfectio desit dicere opꝝ: cum desit q̄ melioꝝ excogitari non pōt. Si ḡ essent plures dij oporteret eē plura hmōi pfecta: hoc aūt est impossibile. Nam si nulli eoꝝ desit alia perfectio: nec aliq̄ imperfectio admiscetur qđ reddit ad pfectionē aliq̄d fit simplr pfectū: nō erit in q̄ admiscebit distinguant: ſz vnū ab alio dē erit. Si autē vnus habeat aliquē defectū quē alius nō hz non erit ille deꝰ. ḡ impossibile est esse plures. Quod ḡ gētiles coluerūt plures vt deos. aut aliqs horum fuit: mercurius: venerē ꝛ hmōi aut coꝛpa celestia: vt solē ꝛ lunā. aut elemēta vel elemēta mixta sunt ex aliq̄ ꝑtute supemineñ vel speciositate quam inuenerunt in illis nescientes oculos erigere ad eū q̄ dedit eis illā ꝑtutē ꝛ pulchꝝitudinē. ſcz dñm deū. Et ſo stulti facti sunt opinates illa deos q̄ creatura erāt: ꝛ aliqñ diabolus in illis adopabat mira. Unde ps. Oēs dij gentiū demonia. dñs aūt ō vnꝰ est celos fecit. Errauerunt aliꝫ dicētes deū vnū esse. sed hūc deū esse aiam mundi motu. ſ. ꝛ rōne mundū gubernātē quod tenuit varro sic narrat Augu. vij. de ci. dei. c. vj. ꝛ. b. Tho. ij. ij. q. xciij. ar. j. Sed hoc ee falsum ostēdit ex b: q: aia ei cuiꝰ est aia cōiūgit ꝛ cōponit cū eo vt forma substantialis ipsi rei vt hō qui cōponit ex aia ꝛ coꝛpe. deꝰ autē nō cōponit cū aliq̄ materia vl forma q̄uis em̄ deus vbiq; sit per essentiā: ꝑsentiā ꝛ potentiam: non tn̄ vnit reb̄ sicut aia coꝛpoꝛi: vt sit ſcz forma substantialis rerū vt aia coꝛpis. Non em̄ substātia sua imiscet rebus cū simplicissim̄ sit. Vñ Aug. eū ibi reprobat. Sciendū est autē ꝙ in vita ꝑnti de deo scire non possum̄ q̄d est sed tm̄ q: est. vñ Job. xxxvj. Ecce deus magnꝰ vincens scientiā nr̄am. ꝛ Esa. xlv. Vere tu es deꝰ absconditꝰ. Secundus error paganoꝝ fuit circa efficētiā seu opꝰ dei: videlz creationis. Circa creatorē mundi antiqui ꝑbi oēs errauerūt: quoꝝ triplex fuit secta magis notaꝝ. ſ. epicureoꝝ. platonicoꝝ: aristotelicoꝝ: vt declarat. b. Tho. in li. de artículis fidei. Fuit ḡ ꝑmus error: epicureoꝝ qui dixerunt nec mūdi materiā nec cōpositionē mundi a deo esse: ſz ipsum mundū fuisse factū a casu ex cōcursu coꝛpoꝝ indiuisibiliū adinuicē. i. atomoꝝ. Et hec dicebat Anaxa. Sz hoc fuit ostēdit ps. dicens. Verbo dñi celi firmati sunt. i. rōne creatā q̄ est in mēte diuina: nō a casu. et Sap. ſ. Eructauit deus oia vt essent ꝛc. Probat autē creationem esse a deo ꝓtale exēplum. Si ḡs intraret domuꝫ alicuiꝰ et in ipso introitu sentiret magnū caloꝝem: ꝛ quāto vlterius ꝓcederet tāto sentiret maioꝝem caloꝝē. Iste sine dubio crederet ibi esse aliquē ignē causam illiꝰ caloꝝis q̄uis no videret ipm̄. Effectus em̄ naturalꝭ manifestat suā causam. Caliditas autē est effectꝰ ignis. Sic in ꝓpo. to cōsiderādo mundi dispositionē videm̄ oēs res esse disꝑsitas ſm varios ꝛ diuersos gradus nobilitatis ꝛ pulchꝝitudinis. Et quanto aliq̄ deo sunt ꝓpinquioꝝa tāto sunt nobiliora. Unde videm̄ coꝛpa celestia pulchꝝioꝝa esse ꝛ nobiliora terrenis ꝛ sꝑus nobiliꝰoꝝ coꝛpib̄. Cum ḡ ista sint nec a se esse possint: q: ex nihilo nihil fit. Creatura ergo que ex nihilo est seipam facere nō pōt. Ostēdit em̄ ista creatorē esse autoꝝē oīm a quo cuncta facta sunt ꝛ ipe a nullo. Et ꝛ sic veritas fidei fatet in symbolo dicēs. Credo in unum ꝛc. creatoꝝem celi et terre ꝛc. Fuit secūdus error platonicoꝝ dicentiū

error: circa vnitatem dei.

Deus est summū bonum.

Gētiles plures deos coluere vñ mouentē

ꝑs. xcv.

Pagani noīauerūt error circa creationē mūdi

ꝑs. xxxiij.

Error: platonis coꝛum.

deū esse creatoꝝē mūdi: ſz fecisse cuncta ex materia ꝓiacēti quēadmodū figulꝰ facit diuersa vasa ex materia terre sibi ꝓsuppositā. Dō falsum esse tenet fidei ꝛitas. ꝛ testat scriptura. ij. Mach. vij. Jngꝛ illa sctā mulier filio. Respice in celum ꝛ in terraꝫ: ꝛ in oia q̄ in eis sunt. ꝛ vide q: ex nihilo fecit ea deus ꝛ hoim̄ genꝰ. Nō error is illoꝝ fuit: q: voluerūt mēsurare ꝑtutē dei ꝛ opationē ad similitudinē ꝑtutis ꝛ opatiōis creature. Nā cū vnūquodq; agat ꝓ formā suā et creatura sit forma ꝓticularis ꝛ ꝑtutis finite ꝛ determinate nō pōt agere nisi ad certā formā cui est cā. Materiā autē ꝓducere nō pōt: sed inducit formā ... materia sibi ꝓsupposita ab alio agēte: sicut faber itroducit formam cultelli in ferre sibi ꝓsuppositā talī materia et hmōi. Deꝰ autē est forma supnaturalis ꝛ ꝑtutꝫ infinite: ꝛ iō pōt ꝓducere formā ꝛ materiā ex nihilo ꝓsuppositō. Vñ sicut pōt illuminare cecū refusc̄itare mortuū qđ natura non pōt: sicut si totū mūdus deficeret totū itez facere posset. Sō. xij. Subest em̄ ibi posse cū volueris. Vñ Sal. Eccli. xviij. Qui viuit in eternū creauit oia sim. al. Creare aūt est ex nihilo aliq̄d facere. Tertiꝰ fuit error: aristotelicoꝝ: dicētiū mundū nō habuisse ꝓncipiū: sed fuisse ab eterno. Quez errorē elidit ꝑ scriptuꝝ ꝓ moysen dicēs. Beñ. ſ. In ꝓncipio creauit deꝰ celū ꝛ terrā. in ꝓncipio. ſ. tpis. Et si q̄ris q̄n fuit illud ꝓncipiū. Dicit magister in histo. scho. q: a ꝓncipio mundi vsq; ad xꝑi natiuitatē fluxerūt anni q̄nquies mille centū nonagintaser. Dixit aūt rabbi moyses. ꝙ hic ꝑbs qui posuerunt mundū eternū accidit ficut puero q̄ mox natꝰ ponerēt in insula vbi nulla vnq̄ videret ꝓgnantē mulierē vel puerū nasci. Iste talis si cū diceret sibi quō puer cōcipit et ꝙ tps mox ait in vtero mris: ꝛ postea nascit. nūdo nullo modo veller credere: ſz videret sibi ꝓssibile: q: nunq̄ vt minē nasci. vtiq; stultꝰ ꝓteruꝰ ꝛ durus esset ꝙ nō velit credere q: nō vidit tale qđ. Multa em̄ sunt q̄ nō videm̄ ꝛ tn̄ credim̄. Sic illi ꝑbi q: non viderūt exēplū in aliq̄ creatura q̄ ex toto de nouo incipiat esse putauerūt res semper sic fuisse. ꝛ iō stultos appellat apls Ro. ſ. dicētes se esse sapientes: stulti facti sunt. Nō min̄ erraue rūt circa opꝰ creationis manicheī heretici ponētes duo ꝓncipia rerū. Unū creatoꝝē inuisibiliū. ſ. deū. Aliū visibiliū. ſ. diabolum. Tertius error: paganoꝝ q̄ acuerūt liguas suas vt gladiū fuit circa ꝑtutē. Ubi sciēdū ꝑm. b. Tho. in. ſ. ꝑe. dist. xxxiv. q. ij. ꝙ plato. vt dic Greg. nazāzen̄ posuit triplicem ꝓuidētiā. Prima ſz dei erga substātias intelligibiles ꝛ totū mūdū quoad gña ꝛ spēs ꝛ causas vles. Secdam angeloꝝ bonoꝝ circa res singulares gñabiliū ꝛ coꝛruptibiliū. ꝛ ad b forte fuit motꝰ dicere: q: ipsi angeli mouent celos: ex quo motu sequit gñatio ꝛ coꝛruptio inferioꝝ. Tertia demoniocū circa res hūanas ꝛ ad b forte motꝰ fuit: quia oēs dij gētiū demonia. demones autē dabāt rīsa ꝑ illa idola de agēdis. ꝛ sic videbant hre ꝑuidētiā hoim̄. Sed scuto ꝓtegit veritatis reuelate eccl̄ia ad repellēdū talē errorē. dicēte Job. xxxiij. Quē aliū cōstituit sup terrā: aut quē posuit sup oꝛbē terre quē fabricat? est. q. d. nullū. Nā vt dicit Greg. in moral. mundū ipe oꝑs ꝙ condidit: gubernat. et Aug. de ci. dei. Prouidētia vtiq; diuina regna cōstituunt hūana. Nā quō est possibile demones hre ꝑuidentiā hoim̄ ꝛ curā qui nō ꝙrunt nisi eoꝝ interitū ꝛ malū: vt ꝛ xvj. q. ij. visis. Homines q; ꝛtuosi supioꝝes sunt eis. vñ et ipsis subijciunt: vt ꝓz de brō Ñnico et alijs. Dō autē daret rīsa demones ꝓ idola totū erat ad decipiendū: vt ꝓz in legēda bri Bartholomei. Angelivero boni nō sunt gubernatoꝝes mundi: ſz executoꝝes diuine ꝓuidentie. iuxta illud. Benedicite dño oēs angeli eiꝰ potētes ꝛtute ꝛc. Exēplū de dño ꝛpali qui ponit officiale in ciuitate et imponit qđ faciat. officialis vtiq; talis nō dr dns: sed executor dñi Quedā ergo ipse deꝰ ꝑ se immediate facit. quedā mediantibus angelis et aliis causis secundarijs: vt coꝛpib̄ celestib̄ ꝛ alijs. Et b nō facit ex impotētia: sed ex maxima sua bonitate; q: voluit illis dare ꝛ cōicare similitudinē sue virtutis: vt sꝛ sint cause: ſz sc̄darie ad aliqs effectꝰ sicut ipse est causa ꝑmaria oīm. Extēdit ḡ ꝓuidētia deī ad oia ꝛ marie ad actꝰ hūanos qđ videt negasse Tullius vt refert ipe. b. Tho. in. ſ. pte di. xxxix. q. ij. In q̄rū errantiū ꝓsona dicebat Boe. li. ſ. in metro. v. O stelliferi ꝙdito: oībs oia certo fine gubernās. Solos hoim̄ respuis actꝰ. Ad qđ moti sunt ad dicēdū ex eo ꝙ videbāt bonis mala ꝛ malis bona frequēter accidere cū videt debere esse ɔtrariū. Sz vt dr Sap. xij. Tu aūt dñator ꝑtutꝭ dñe oia cū tranq̄llitate iudicas ꝛ cū magna reuerentia disponis nos. ꝛ Petrꝰ in Cañ. Ipsi est cura de nobis. ꝓuidēdo de oībus necessarijs ad salutem. Quare autē mali bona ꝛ boni mala sustineant: vide aliq̄a rationē de pe. dist. iij. quid ergo. Possunt etiā plures alie rōnes induci: sed causa brevitatis hic dimitto.

§. IIII. Exacuerūt iudei vt

gladium ad occidēdū aīas suis errorib̄ infidelitatis linguas suas dicētes falsissima cōtra ꝑtutē fidei. Finis fidei mee inqt Amb. xꝑs est. Vñ ꝛ Petro dicēti in cōfessiōe sue fidei ꝛ socioꝝ. Tu es xꝑs filius dei viui. Rndit xꝑs. Brūs es simō bariona: q: caro ꝛ sanguis nō reuelauit tibi: ſz ꝑr me. er. ſ. Sup hāc petrā. i. cōfessionē fidei edificabo eccl̄iā meā: ꝛ porte iferi nō ꝓualebūt aduersus eā. i. errores iniurgētes ꝛ pctā. Mat. xvj. Ubi oīdit hāc ꝑtutē cōfessionis fidei a deo reuelatā: ꝛ iō infallibilē ꝛ ad vitā ꝛ btitudinē ꝓducentā. Erāt aūt multi circa xꝑm ꝛ ꝑcipue iudei in trib̄.

¶ Primo q: nō credunt xꝑm messiā suū verū esse deum.

¶ Scdo q: nō credūt eū eternā: sed tpalia collaturum.

¶ Tertio q: nō credūt eū eternā: sed tpalia collaturum.

Dō xꝑs fit verus deus.

Sz oīdit eis falsitas ꝑme cōclusiōis ex multis auctibus veteris testamenti: quod vt verissimū credūt. vt narrat Augu. vbi loquēs de messia xꝑo ait. Sedes tua deꝰ in seculū seculi. ꝛ paulopost. Unxit te deꝰ deꝰ tuꝰ oleo le. p. e cōsoꝝ. tuis. Appellat ḡ deū ipm̄ inunctū. ſcz messiā q̄ scilicet inunctꝰ fuit quantū ad ꝰanitatē assumptā oleo gre plenissime. Et ꝛis ponit deū vnguentē vt notet personā ꝑris ꝛ spiritus sci. Ex auctē etiā Esa. ix. apparet messiā esse deū et hominē vbi ait. Paruulus natꝰ est nobis ꝛ filius datꝰ est nobis: ꝛ vocabit nomen eius admirabilis deꝰ ꝛc. Vñ in hoc qđ dicit paruulꝰ natꝰ est nobis ostēdit eius hūanitas. In eo aūt quod dicit. vocabit nomē eiꝰ deꝰ: ostēdit eiꝰ diuinitatē. Nō em̄ dicit deꝰ de hoīe puro ꝓpte. Sz vt cetera oia q̄ multa sunt dimittam: ꝑcipue ad b facit quod habetur Hiere. xxiij. videlicet. Ecce dies veniūt dic dñs ꝛ suscitabo dauid gernē iustū. Et b apper xꝑi hūanitas: q: b auctas ſm oēs exꝓsitoꝝes hebraicos intelligit de xꝑo ſm hām ꝛ sequit in eadē serie text. Et hoc est nomē quod vocabūt eū dñs iustus nr̄. Ubi innuit vera xꝑi diuinitas: quia vbi habem̄ nos dñs iustꝰ noster. in hebraeo habet. nomē dñi Tetragrāmaton. Quod ḡ nomē est ꝓprissimū dei iter oia noīa diuīa. ꝛ ꝓpter hoc de nullo dicit nisi de deo vero Quod aūt aliq̄ dicūt q̄ b nomē tetragrāmatō dicit non tm̄ de deo vero: ſz etiā de alijs. q: Ezech. vl. dicit de ciuitate ibi descripta. Et nomen ciuitatis dñs ibidē. vbi loco huiꝰ ꝙ dominꝰ habem̄ i hebraeo hr nomē tetragrāmaton ꝛ sic de ciuitate illa dicit nomē tetragrāmaton: ꝛ tamen̄ idē qđ deꝰ est. Ires Beñ. xxij. vbi nos habem̄. Et vocauit Abraā nomē loci illiꝰ dñs videt: hebraei habēt nomē dñi tetragrāmatō: ḡ ꝛc. Rndet ꝙ nullū ꝓdictoꝝ noīa hoie dei ꝓprio qđ est nomē dñi tetragrāmaton: ſz noīa quodlibz ꝓdictoꝝ a quodā effectu dei: q: solus deꝰ noīa hoc noie. et b nō est incōueniēs. sicut aliqs hoīm bene vocatur adeodatus vel deusdedit: vel aliq̄d hmōi: nō tamē vocat deus absolute qđ esset ipiū. Sic cū dicit in aucte iducta Ezech. nomē ciuitatis dñs. loco cuiꝰ ponit nomen dñi tetragrāmaton: nō dr absolute dñs: sed dominꝰ ibidē. vbi ostēdit denoiari ciuitas illa a diuina inhabitatione qđ dari ꝓtz ꝑ trāslationē chaldaicā. Simil qđ dicit in Gene. xxij. Vocauit Abraam nomen loci illiꝰ dominꝰ videt: nō dicit

Angeli nō sunt gubernatoꝝes mundi.

Tetragrāmaton ꝓprium nomē diuinitatis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

simplr ⁊ absolute dñs: sed dñs videt: q: sc̃z ille locus non est denoiatus: nisi a diuina visiõe: q: ſ. ibi vidit hũilitatez et afflictionẽ isaac liberãs eũ a mort. Et sic hoc nomẽ tetragrãmatõ nõ ō: nisi de deo vero. Et hoc etiã exp̃sse dicit rabbi moyses in lib̃ direct̃ioĩs pplexoꝝ. ostendens q̃ oĩa noĩa diuĩa deriuata sunt ab opĩb⁹ diuinis p̃ter nomẽ dñi tetragrãmaton q̃d est appꝛopꝛiatũ altissimo creatoꝛi. Et ꝑ ipm figꝫ diuina essentiã cũ ꝓprietatib⁹ suis intrinsecis. Cetera aũt noĩa diuina ipsita sunt ab opĩb⁹ ei⁹: sicut ptz de ꝟ noĩe heloy ⁊ adonay. Nã heloym vel hely impsitus est ad sigandũ deũ a gñali puidẽtia. vñ ⁊ ꝟ nomẽ cõicatur alijs. Nã iudices ⁊ sapiẽtes aliq̃n dicunt dij vt illud ps: Ego dixi dij estis. vbi in hebꝛeo ō: heloym. Et hoc nomen adonay ipsitũ est ab vñ ꝑfidẽtia. Sed hoc nomen terragrãmatõ q: figꝫ nudã ⁊ purã diuinã esse ntiã absq̃ respectu ad terꝛa: ideo nõ est alteri cõicabile. Et q̃ ptz ꝑm dictaz auctẽ q̃ messias ꝓs est verus deus. Sed quer̃si hebꝛei vt hr̃e possent cãm fuge puerterunt in hebꝛeo dictũ passum coꝛrũpẽres lr̃am. Nã vbi nos habem⁹. ⁊ ꝟ est nomẽ q̃d vocabũr. ſ. hoies eũ. ſ. messiã dñs iust⁹ nr̃. ipsi nunc bñ. ꝟ est nomẽ ei⁹ q̃d vocabit eũ nomẽ dñi tetragrãmaton. Ita q̃ nomẽ dñi tetragrãmaton loco cui⁹ habem⁹ dñs de⁹ iust⁹ nr̃: nõ referr̃ ad messiã filiũ dauid: sz ad ipm verum deũ q̃ vocabit ipm messiã ad liberationẽ ꝓpꝛiꝛ q̃n sibi placuerit. Sz coꝛrupta est hec lr̃a ab eis: q̃d q̃dã fide digni bone cõscie et vite iuramẽto affirmauerũt sic vidisse in antiq̃s bibl̃is sicut hz trãslatio nr̃a: vt. ſ. referaꝛ ad meliam illud nomẽ dñs iust⁹ nr̃. loco cui⁹ in hebꝛeo hr̃ tetragrãmaton vt refert Nic. de ly. hoc etiã ptz. ſ. falsitas iudeoꝝ sup dicto passu et trãslatiõe chaldaica que apud eos autentica hr̃. Nã ibi ō: Ecce dies veniũt dicit dñs: ⁊ suscitabo messiam iustũ: vbi nos dicim⁹. Dauid germẽ iustũ. Et quo apparet q̃ intelligiꝫ de xp̃o hec auctoꝛitas ad lr̃am. Et sequiꝫ. Et hoc est nomẽ q̃d ipsi appellabũt eũ dñs iust⁹ nr̃. ⁊ ibi ponitur nomẽ domini tetragrãmatõ vbi positũ ẽ nomẽ ꝟ domini.

Et sic ptz q̃ nomẽ domini tetragrãmatõ referr̃ ad messiã: q̃ noĩe dicit Hieremias appellãdũ a ꝓphꝛis. ſ. fibi subditis. Est q̃ xp̃s ver⁹ de⁹ ⁊ hõ. Scõs erroꝛ iudeoꝝ est q̃ nõ credũt ieſuz xp̃m eẽ verꝫ messiã i lege eis ꝓmissum. Vñ aũt ieſus xp̃s quẽ nos adoꝛam⁹ vt verꝫ deũ ⁊ hoiez fr̃ille messias eis ꝓmissus in lege quẽ ipi adhuc expectãt ostẽditur ex scripturis eoꝝ. Vñ ipe ieſus dixit eis. Scrutamini scripturas ⁊ ipse sunt q̃ testimoniũ phibent de me. Jo. v. Nec aũt ei⁹ suscipiẽt antixp̃m. ꝓ suo vero messia. put ipe xp̃s ꝓdixit eis Joh. v. di. Ego veni in noĩe p̃ris mei. ſ. ei⁹ gloriam querẽs: ⁊ nõ me suscepistis. Alĩ veniet in noĩe suo illũ suscipietis. ſ. antixp̃m. Et pphetia iacob q̃ hr̃ Gen. xxxvii. Descẽdã lugẽs ad filiũ meũ in infernũ. qui vtiq̃ filiꝰ. ſ. ioseph q: sanctissim⁹ ꝑm eos non ad infernũ sed ad celos debuisset ascẽdere immediate. et Job. xvii. Si sustinuero infern⁹ domus mea est. ⁊ illud ps. Ascẽdisti in altũ cepisti captiuitatẽ: accepisti vel dedisti dona in hoib⁹. Sed q̃d aptius dici potuit ꝑ assertione fidei catholice et de liberatiõe hũani generis q̃m illud zach. ix. Tu eẽ in sanguine testamenti tui scz confirmatiõe effuso [illegible] passione. eduxisti vinctos. i. patres q̃ erant vincti [illegible] tenti reatu culpe originalis a diabolo. de lac. in quo non erat actus. limbo inferni. Si enim messias nil aliud haberet facere nisi dare libertatẽ ꝓalez ⁊ bona terre vt q̃d oportebat ꝑlere libros ꝓphetarũ ꝓmissionib⁹ eius qui rm terrena tribueret vel etiã sciẽtiam q̃ est cõis bonis ⁊ malis. Cũ viri nõ solũ fideles: sed etiaz infideles pbi cõtẽpserint vt lutũ terrena: vt q̃d tãto desiderio flagitassent scti patriarche hmõi aductũ. iurta illũ Horate celi desuper ⁊c. Esa. xlv. et illud Aggei. ij. Veniet desideratꝰ cũctis gentibus ⁊c. nisi q: credebãt ex dei revelatiõe saluẽ eternalẽ per ipsum concedendã nõ tẽpoꝛalẽ. Et hoc est q̃d ait Petrus Act. ꝛ. Huic scz xp̃o ihesu oẽs pphete testimoniũ ꝓhibẽt remissionem pctoꝝ accipe per nomen eius. et Esa. liij. Dominꝰ posuit iniq̃tates oĩm nostrũ sup eum. Attritus est ꝓpter scelera nostra cui⁹ liuore sanati sumus. Hãc veritatez fidei confirmauerunt sancti ĩnumeris miraculis. Ipsi autem iudei postq̃m xp̃m credere noluerunt nunq̃ habuerunt ꝓphetam vel miracula facientem: sed pleni sunt omnibus vitijs.

Q̃d xp̃s eterna largiaꝫ.

Judei a tempoꝛe denegatiois xp̃i non habuerunt miracl.

§. v. Exacuerũt quoq; he

retici linguas suas vt gladiũ ꝺ doctrinã ⁊ veritatẽ fidei. Qui etsi recipiunt scripturas noui ⁊ veteris testamenti: eas tamẽ quer̃unt falso exponẽtes. Et licet plurimi fuerunt varios inuenientes erroꝛes: tres ꝓnunc sufficit ponere circa animum nostrum multum periculosos.

¶ Aliqui quantum ad immoꝛalitatem dixerunt animã ipsam cum coꝛpoꝛe moꝛi.

¶ Alĩj quantum ad arbitrij libertatem.

¶ Alĩj quãtũ ad futurã miseriã vel felicitatẽ. ⁊ ꝟ oĩa falsa.

Quãtũ ad ꝓmũ aĩam sc̃z humanã moꝛi cũ coꝛpoꝛe tanq̃ falsissimũ nõ solũ negat vitas fidei: et sacra scriptura docens Sap. v. Justi in ꝑpetuũ viuent. ſ. q̃ad aiam: et apud dominũ est merces eoꝝ. et Dan. xii. Euigilabũt de pulvere terre alĩj i vitã eternã. alĩj in oppꝛobriũ vt videãt semp. Sed etiã doctrine paganoꝝ pboꝝ: vt aristotelis et platonis q̃ fuerunt solemnioꝛes. Senece Tullij et poetarũ iudeoꝝ saracenoꝝ. vt patet in doctrinis eoꝝ. Et de ꝟ. s. in ſ. pre. ti. ij. de imoꝛtalitate aie. Btus etiam Tho. ij. contra gẽtiles. c. lxxviij. inducit plures rones quas tresfacilioꝛes intellectui hic ponunt. Et ꝓma est talis. Impossibile est appetitus naturalẽ esse frustra. Sed hõ naturaliꝛ appetit ꝑpetuo manere. quod ptz ex hoc q̃ esse est quod ab hoibus oibus appetit. hõ aũt ꝑ intellectũ apprehẽdit esse nõ solũ vt nũc vt bruta aialia: sed simplr. Consequit̃ ergo perpetuitatẽ ꝑm aiam qua esse simpliciter ⁊ ꝑm omne tempus apprehẽdit. Scda ratio est. Faciens est honoꝛabilius facto: vt etiam Aristo. dicit. Sed intellectus agens facit intelligibilia actu: sicut lux materialis facit coloꝛem videri. Cum ergo intelligibilia actu inquantum hmõi sint incoꝛruptibilia: multo foꝛtius intellectus agens qui est potentia aie: erit incoꝛruptibilis: ꝑ q̃d ana aia cuius lumẽ est intel

Dicere aiax moꝛi cũ coꝛpoꝛe est erroꝛ.

lectus agẽs est incoꝛruptibilis. Tertia rõ est. nulla forma coꝛrumpitur nisi ex actiõe cõtꝛarij: vl̃ꝫ coꝛruptione sui subiecti vel ꝓ defectũ sue cause. Per actionẽ q̃dẽ cõtꝛarij sicut calor destruit ꝓ actionẽ frigidi. ꝓ coꝛruptionẽ sui subiecti: sicut destructo oculo destruit̃ potẽtia visiua. ꝓ defectũ aũt cause sicut lumẽ aeris deficit deficiẽte potẽtia solis q̃ erat causa. Sz aĩa humana nõ pot coꝛrũpi p actionẽ cõtꝛarij. Nõ est em̃ aliq̃d ei cõtꝛarium q̃ intellectũ possibilẽ ipa fit cognoscitiua ⁊ susceptiua oĩm cõtꝛioꝝ. Sik̃ nec ꝓ coꝛruptionẽ subiecti sui. Nã ꝑ hãna aĩa nõ est forma dependẽs a coꝛpoꝛe ꝑm suũ esse. Sik̃ aũt nec ꝓ deficiẽtia sue cause: q: non pot̃ habere aliquã causam nisi eternã. Et sic nullo mõ aĩa pot coꝛrupi. Vñ q̃d ō: Eccls. iij. Vn̄ est interit⁹ hoĩs ⁊ iumentoꝝ. ⁊c. loquit̃ ibi salomõ in ꝑsona hereticoꝝ hmõi q̃ reprobanꝫ in ꝺ. xviij. q. iij. c. penul. Exacuerũt linguas suas quãtũ ad libertatẽ animi. Qui em̃ subtrahẽrũt aĩe humane liberũ arbitriũ dicẽtes oẽs hoies opa bonum vel malũ in cõstellatione sibi q̃ natꝰ est. nec posse aliter agere nisi ad q̃d inclinat illa cõstellatio. Et hos vt hereticos pessimos cõdemnat eccl̃ia: ⁊ dicunt mathematici. xviij. q. iij. c. penul. Ab his eccl̃ia scuto veritatꝫ ꝓtegit ⁊ ꝓuincit. Nã cui liberũ arbitriũ sit potẽtia ad cui⁹ actũ cõcurrit̃ voluntas ⁊ ratio. ⁊ he potẽtie sc̃z volũtas ⁊ rõ nõ sunt affixe organo coꝛpoꝛeo vt sensitiue. coꝛpa celestia nõ ꝑnt̃ hr̃e influxum ⁊ virtutẽ sup eas directe: q: ignobili⁹ nõ agit in nobiliꝛes: sz ecõuerso. Nobiliꝛ est aũt oĩ coꝛpe celesti. operari autem ꝛuose vel peccare ꝓcedit a libero arbitrio. falsuz est ergo q̃ cogaꝛ a cõstellatiõe. vñ ⁊ gẽtiles ꝓtolome⁹ ait. Vir sapiẽs dñabit astris. i. inclinationib⁹ malis q̃s fm̃ sensualitatẽ habeꝛet a cõstellationib⁹. Nã ꝓ nõe et volũtatẽ ꝓpꝛiã repꝛimere passiões insurgẽtes in sensualitate. Exꝓssa se bo stẽdit Eccl̃. xv. vbi ō: Deꝰ ab initio cõstituit hoiem ⁊ reliq̃t eũ in manu sui cõsilij. posuit ante eũ bonum et malũ ⁊c. ad quodcũq̃ voluerit extẽdat manũ suã. ⁊ Ecc. iij. Sub te erit appetitꝰ eius. ſ. pcti: ⁊ tu dñaberis illius. Alĩj ecõuerso libero arbitrio nimiã libertatẽ attribuerũt asserentes hoiem ꝑ sua naturalia posse saluari ⁊ gram̃ nõ fore necessariã: nisi ad cognoscendũ q̃d debeat fieri: nõ aũt ad volendũ vel faciendũ bonũ. Et hos cõdẽnat eccl̃ia: q: hereticꝰ sunt: ⁊ dicunt pelagiani. xviij. q. iij. c. penul. Contra quos apl̃s. Ipse opat̃ in nobis velle ⁊ pficere. Et Jo. xv. Sine me (idest sine mee gr̃e adiutorio) nihil potestis facere. Rõ huius est ꝑm. b. Tho. in. iiij. q: cũ ꝓmũ gẽ infinitum ⁊ virt⁹ creature finita nõ pot̃ creatura ꝑ se agere op⁹ q̃d attingat. ſ. p meritũ ad ꝓmũ infinitũ. Sed adiuncta dei gr̃a operi nr̃o q̃ est valoꝛis infiniti: cũ sit q̃dam ꝓportio diuine bonitatis: facit ipm opus meritoꝛiũ bonitati. i. gẽ supne. Alĩj puerterũt liberi arbitrij vsum asserentes hoies posse venire ad q̃dã statum ꝑfectiõis ab eis [illegible] in quo eis oĩa licerẽt ⁊ subditi nõ essent alicui legi inducẽtes illũd apl̃s. ſ. Tim. j. Justo nõ est posita lex ⁊c. Hos reꝓbat eccl̃ia in cle. ad nostram. de hereticis. ⁊ vocatur beghardi. Dis aĩa (inq̃t idẽ apl̃s Ro. xiij.) ꝓtãtib⁹ subliꝛmioꝛib⁹ subdita sit. ⁊. xj. q. iij. si dñs. cũ. c. seq. Ad aut̃ oꝛitaꝛ apl̃s rñdet btus Tho. j. ij. dicẽs. q̃ iusto nõ est imposita lex intelligiꝫ hoc vt [illegible] penas retrahẽs: sz bñ vt se regulans et ordinãs. nã iust⁹ non timoꝛe pene seruãt leges: sed amoꝛe virtutis subijiciũt se ⁊ regulant se ꝑm leges. Tertius erroꝛ: pniciosus circa aiam est [illegible] aie nõ patiantur post hanc vitã penã: sz oẽs saluẽtur. Hic fuit erroꝛ origenis: q̃ dãnatus est ꝑ hereticꝰ ab eccl̃ia. Cõtra q̃s exꝑsse dixit christus. Jbũt hi. ſ. mali in ignẽ eternũ: iusti aũt in vitã eternã. et Esa. vl. Vermis eoꝝ. i. remoꝛsus cõscie malox nõ moꝛietur ⁊ ignis eoꝝ nõ extinguet̃. Parabolã etiã vere hist̃orie ad ꝺ ponit xp̃s Lu. xvi. de diuite sepulto in inferno: et lazaro pauꝛe deꝓtato ad sinũ abꝛe. i. limbũ. Gẽtiles q̃s ponũt malos hoies in alia vita toꝛq̃ri: ⁊ bonos reqꝛescere. Exemplũ etiã habeẽt noꝛabile de q̃dã viro q̃ habuit vxoꝛem valde wuudanã ⁊ lasciuã vitijs dedit̃ã; cũ tñ ꝑ eã multũ ꝛtuos

Pelagiani.

Begghardi.

Dicere aiasposti vitã non posse pati erroꝛ; ẽ

sus. Et vir quidẽ passus est multa aduersa ⁊ infirmitates cauẽs sibi etiã a lesib⁹ pctis. Uxoꝛ aũt voluptatib⁹ vacabat ⁊ oĩa sibi cedebãt in ꝓsperitatem: nec sentiebat vnq̃ molestiã infirmitatis. Habebãt aũt vnã filiã quã pater instruebat fm̃ deum. mater autẽ ad vanitates trahebat. decẽs ⁊ malafunctis vtriq̃ cepit filia vacillare animo dubitãs q̃d sibi melius foꝛet imitari vel ꝑem bonũ: sed circũdatum calamitatib⁹ in vita sua: aut mr̃em ꝓuaũ: sed bñ foꝛtunatam in mũdo. Sup hoc igit̃ anxia ⁊ oꝛans vidit in visu celum apertũ ⁊ sctos in magna gloꝛia. inter q̃s ꝛ ꝑem asperitatis magna letitia et gaudio. ⁊ exinde inclinans oculos vidit terrã aptã ⁊ in ꝓfundo terre maximũ ignẽ in q̃ cruciabantur pctoꝛes: vbi cũ alijs vidit ⁊ mr̃em suã maximis cruciatibus labꝛãtẽ rugitũ ⁊ eiulatũ emittentẽ ꝓpter ĩmẽsitatẽ penarũ. ad quã igit̃ sup̃a aspiciẽtẽ pater ait. Vide filia diligẽter ⁊ cõsidera q̃ vidisti: vt cognoscas cuius vitaz debeas imitari: nã si malos moꝛes mris sectata fueris secuꝛ ad inferna traheris. si aũt monita mea ⁊ exẽpla: meuz in eternũ gaudebis. Quibus visis edocta illa rectam vitam tenuit. In. iiij. quoq; dialogoꝝ multa exẽpla habenẽ de pena ⁊ gloꝛia alteꝛius vite. Cõfusi sunt ergo oẽs q̃ exacuerunt vt gladiũ linguas suas: et cõuicti de erroꝛib⁹ suis q̃ oẽs defecerũt. Etsi q̃ adhuc remãserũt erroꝛes oĩno deficient vt indeoꝝ. De quibus ps. Gladius in labijs eoꝝ. ſ. fal sed [illegible] crine occidẽtis q̃ eis assentiũt. Et quare etiã permittat deus eos in erroꝛe ꝑmanẽtes viuere: assignat ps. rõnẽ dices paulo post. Ne occidas eos ne quãdo obliuiscãtur populi mei: sc̃z qui fuerũt xp̃m occidẽtes dum adhuc permanet genus coꝛũ. Sed dispꝛge illos sc̃z per mundũ ne possint nocere ꝓtectoꝛi meus dñe. Demũ cõcludit. Cõuertent̃ ad vesperã. i. in fine mũdi: ⁊ famẽ patientur vt canes famẽ sc̃z ꝛbi veritatis. Erroꝛes hereticoꝝ de tpe in tẽpus defecerũt. quos etiã ad tps ꝓmisit deꝰ ex fidelib⁹ surgere ad exercitiũ fideliũ doctoꝛũ: vt scripturas attẽtius pscrutent̃ ⁊ veritatẽ iuenirẽt ⁊ ꝓbationẽ fideliũ: vt dic Aug. xviij. q. iij. c. fi. Paganoꝝ vero opinio ex toto pene defecit nisi ponãtur inter paganos saraceni q̃bus legẽ dedit mahometus plenã erroꝛibus ⁊ vitijs qui adhuc durãt. Sed ita dare est falsa eoꝝ perfidia vt ⁊ animalia bruta ipsam deberent detestari ⁊ repudiare.

¶ De supstitionibus ꝑ modũ ꝓdicationis. Cap. viij.

Distinctiões observantes vanitates supꝛaeue. ps. xxx. Videt ꝰ eẽ cõtra illud Sap. xj. Diliges em̃ oĩa que sunt ⁊ nihil odisti eoꝝ q̃ fecisti. Cũ ergo deꝰ fecerit oĩes hoies et bonos ⁊ malos: ergo nullũ odit. Sed ad hoc dicit Aug⁹. in glo. ord. q̃ aliud est q̃d facit deus in hoie. aliud q̃d facit homo in se. Facit em̃ deus in hoie naturã: que q: in se bona est nõ odit: sed diligit ipsam etiam in peccatoꝛe. Sz q̃d facit hõ est pctm̃: et hoc odit deus nec tñ odit vt hõ ficut nec turbat̃ vt hõ. Nã hõ irascit̃ ⁊ odit cũ quadã alteratione ⁊ sui immutatione. Deꝰ aũt immutabilis est nec hz coꝛpus nec sensualitatẽ coꝛpoꝛi annexã in qua oꝛiunt̃ ira ⁊ odiũ ⁊ alie passiones. Dicit̃ aũt irasci ⁊ odiri ꝑ filitudinẽ ⁊ effectũ hoĩs irati aut odiẽtis. Qui em̃ odit aliquẽ nõ vult eũ videre: sed q̃rit eũ punire. ⁊ sic altissimus odio hz pctoꝛes: vt ō: Eccl̃. xij. q: nõ respicit eos sua gr̃a: sz punit ⁊ exterminat. Et ꝺ mõ intelligiꝫ istud. Odisti oẽs ⁊c. Et exponit Aug. cardi. de obseruantib⁹. i. nimis affectuoso querentib⁹ vanitates. i. vanas diuitias supfluas ponẽtibus in eis finẽ suũ: ⁊ attendẽtibus nimis ad subtilitates philosophicas ⁊ iuridicas inutiliter: ⁊ de vtentib⁹ supstitionibus que plene sunt vanitatibus ⁊ fallacijs. Et istam tertiã expositionẽ ꝑsequendo sc̃z de obseruãtia supstitionũ ⁊ in dicto verbo notantur.

¶ Primo grauitas sceleris. ibi. Odisti.

¶ Scõo multifoꝛmitas criminis. ibi. obseruantes.

¶ Tertio inutilitas operis. ibi. superuacue.

Universidad de Deusto

Baulas supstitionis

Primū est grauitas sceleris in supstitiōibus. ꝛ b oñdit in prima ꝑte er b qđ dicit ps. deum odire tales. Odisti ⁊c. Nō aūt d: in scriptura deū aliquē odire niſi ꝓpter mo⁊ale ꝑtm: vñ apparet iſtud eē dānabile ⁊ eternali igne puniri ⁊ merito. Nā iſtud vitiū dei vſurpat diuinitatē: irritat fidelitatē: agit ꝛ dei ⁊ eccl̄ie ꝓcepta ⁊ volūtatē. Primū ꝓz er b q: ſcire futura vl occulta eſt ꝓpriū dei. iuxta illd Eſa. xli. Futura ⁊ nouiſſima annunciate nobis: ⁊ dicem⁹ q: diis eſtis Et Salo. iij. Reg. viij. Tu ſolus noſti corda filio⁹ hoim Sanare etiā infirmos ſine medicinis ⁊ remediis naturalib⁹ eſt ꝓpriū dei. Sz p ſupſtitionē ⁊ obſeruātiā augurio⁹ ⁊ diuinationū querūt hoies ſcire futura ⁊ occulta ⁊ p incantac̄ones ⁊ breuia q̄rūt ſanitatē ſine medio naturali ⁊ ſine ꝯadiutorio. Vñ ſequit̄ q volūt ſibi ſurpare q̄ ſunt ꝓpria ꝯ eo qđ eſt maxie ſupbie. Scōm. ſ. q irritat fidelitatē. i. ꝓmiſſionē quā fecit deo in baptiſmo. ꝓz er b q: in baptiſmo ꝓmiſit abrenūciare diabolo ⁊ pōpis eiꝰ. Sz talib⁹ vti ⁊ facere eſt q̄rere auxiliū diaboli ⁊ facere pactū cū eo. cū venerari vt per eas vana ⁊ falſa q̄ facit ſibi ꝓferat qđ q̄rit ſanitatē vel notitiā alicui⁹ rei occulte et ḣmōi. Unde Ly: yſ. de chananea inq̄t. Nō ꝓcepit ad diuinos: nō vocauit magos: nō allig̃aturā q̄ſuit: nō ipoſtatrices mulieres addurit. i. incantātes: nō ad falſa ꝓſidia cōfugit: ſz reliq̄t oēs diaboli falſitates ⁊ venit ad dñm ieſum vbi oñdit hec eſſe adiutoria diaboli. Et apl̄s dicit ad Gal. iiij. Die⁊ obſeruatis ⁊ ꝑas ⁊ mēſes et annos: timeo ne forte i vanū laborauerim in vobis. ſ. ꝓ fidēuos ꝑdēdo. Et Aug. dic. xxvj. q. vij. non obſeruetis. poſtq̄ multa taliū ꝑticulariter poſuit ꝓ q̄ iſta ſectant fidē negant ⁊ baptiſmū: ⁊ ſunt deteriores infidelib⁹: erſi ſe nō coꝛexerīt ad eternā dānationē tēdunt. Tertiū ꝓz er b q: de⁹ exp: eſſe ꝓhibet iſta dicēs. Nō augurabimini nec obſeruabit̄ ſomnia. Eccl̄ia aūt ꝓhibet iſta. vt ꝓz. xxvj. q. v. ꝓ totū. ⁊. q. vij. ⁊ er de ſortil. c. in tabul.

Sortilegiū eſt cassus epo reſeruatus,

Vñ ad deteſtationē huiꝰ ſceleris ponit̄ iter caſus reſeruatos epīs. Iſiūt etiā in his maxia ſacrilegia: q: inuiſcēt ⁊ his ſacra vel ſacralia: ⁊ multa turpiſſima fiunt⁊ comedūtur: ⁊ dicuntur que turpe eſſet dicere. Odiſti ergo ⁊c.

De fortuna. Capitulum. ix.

Beatus vir cuius est

nomē dñi ſpes eiꝰ ⁊ nō reſpexit in vanitates et inſanias falſas. pſ. xxxix. Ydolatrie ⁊ libet naturaliter appetit: ſz ad eā nō puenit niſi ſpes eiꝰ ſit i nom̄. ine dñi. i. in virtute dei ⁊ auxilio eiꝰ q̄ in ſe nō cōſidit: ſed in adiutorio gr̄e dei vel in nōie dñi: qđ nomē eſt ieſus q̄ interp̄tat ſaluator. i. ſalutē aie ⁊ coꝛpis ſperat cōſeqū a ieſu ſalutari: ⁊ nō reſpexit ad vanitates. i. ad rpalia i q̄b⁹ confidat: ⁊ inſanias falſas. i. ſupſtitiōes varias. Circa q̄ multi errāt aſpicientes ad talia: ⁊ ꝓfidentes i illis q̄ſi ꝑ illa ſaluādi nō a deo

Est enim inſania falſa fortunationis,

Est inſania falſa conſtellationis,

Est inſania falſa fatationis.

Opinio q̄ fortuna ſit dā

Multi credūt ⁊ aſſerūt multas vanitates ⁊ inſanias. i. fatuitates falſas. Circa iſta aliq̄ de fortuna aliq̄ de ꝓſtellationibus: aliq̄ de fato. De fortuna varie ſunt hoies opinati. Aliq̄ ethnici ⁊ rudes hoies opinati ſunt deaz eſſe. vñ ⁊ rome ei fecerunt edē ⁊ arā ⁊ ſimulacrū ipamq̄ vt deā colebāt ⁊ ipm ſimulacrū fortune locutuz eſt pluries q̄ matrone rite ei dedicauerāt. Sed Augu. in. iiij. de ciui. dei. c. xviij. ⁊ xix. vbi iſta refert oñdit hoc eſſe fallaciā ⁊ errorem. Nā plato ⁊ alij ꝓbi ſapientes oēs deos vtriuſq̄ ſexus: ſi tñ ſexū habēt: cū nec ſexū habeāt: nec plures ſint ꝑm veritatē: dixerūt eos eſſe bonos: ſz fortuna aliq̄n eſt bona aliq̄n mala. An forte cū mala eſt in malignū demonē cōuertitur ⁊ dea non eſt. Sed cū ſint multi hoies fortunati tortiq̄ erūt iſte dee: q̄t ſunt hoies bone fortune. Et cū ſint pluriſimi male fortunati erit fortuna ſi vna eſt ſil⁹ bona et mala Bonā eſſe dicunt q̄ bonis ⁊ malis venit: in hoc differēs a felicitate quā etiā dicebant ⁊ colebant vt deā: q: felicitas illa eſt quā boni hñt ꝑcedētibus meritis. Fortuna vero q̄ bona d: ſine vllo examine merito ꝓfortuitu accidit hoib⁹ bonis ⁊ malis: vñ fortuna noiat̄. Sz quō eſt bona ſi ſine vllo iudicio venit ad bonos ⁊ malos. Ut quid colit̄ q̄ ita cecca eſt paſſim in quoſlibet incurrēs vt ſuos cultores pleriq̄ ꝓtereat: ⁊ ſuis cōtꝛarios ꝓſperet. Aut ſi aliq̄d ꝓficiunt cultores eiꝰ vt ab illa videant⁊ amenit: iam merita ſequitur nō fortuitu venit. Ubi eſt q̄ ſua diffinitio fortune: vbi eſt q̄ a fortuit⁹ nomē accepit. Nihil em̄ ꝑdeſt eā colere ſi fortuna eſt. Si ſuos cultores diſcernit vt ꝓſit fortuna nō eſt. Od ſi iuppiter ipſam quo voluerit mittit ipſe ſolā colat: nō illa q̄ reſiſtere nō pōt ei iubenti. Falſiſſimū ergo eſt fortunā deā eē ⁊ ꝑ ſtitia demonū factū eſt vt loq̄rer fortune ſimulacrū. Ad qđ em̄ aliud locuta eſt niſi vt hoies recte viuere nō curarēt: cōciliata ſibi fortuna q̄ illos ſine vllis meritis bonis facerent fortunatos. Et Lact. dic̄ i. iij. q̄ ꝑ ſimulacrū cū copia⁹ gubernaculo fingūt rang̃ fortune ⁊ opes tribuant⁊ hūanarū rerū regimē obtineat. Sꝛoꝛ Eſa. lxv. Ue q̄ ponitis fortune menſam. i. aram tanq̄ dee. Et ſubdit. Dinumerabo vos in gladio. ſ. iudicij et eterne dānatiōis. Alij dixerūt fortunā eſſe accidētiū rerū ſubitū ⁊ inopinatū euentū abſq̄ oi cauſa ſuperioꝛi vel inferioꝛi. Vñ aliq̄ opinati ſunt vt refert dñs Job. dñici ſup Eccl̄aſten. q̄ oia euenieb̄t in mūdo a caſu ⁊ fortuna ſine diuina ꝓuidētia vel coꝛdinatione ꝓuia. Vñ ⁊ Aug. de ci. dei. li. v. dicit q̄ ſualia dicūtur q̄ vel nullas hñt cauſas vel nō aliq̄ rōnabili oꝛdine ꝓcedūt. Exēplū refert Valerius in. ſ. lib. q̄ dū remiges quidā haurirēt aquam de ſentina fluct⁹ maris quē ꝑm enaui eiecit in mare: ⁊ mor ali⁹ fluctus ꝺ⁹ius illū eiecit̄ cū naui reſtituit. A caſu ⁊ fortuna fuit vtrūq̄: q: ſine aliq̄ cauſa rōnabili ⁊ ꝓuidētia cuiuſcūq̄ hoc euenit. Sic igit̄ aliq̄ ꝑ caſum ⁊ fortunā poſuerūt in oibus. in quoꝝ ꝑſona inq̄t Salo. Eccl̄aſ. ix. c. Uerti me ad alia: vidiq̄ ſub ſole necvelociū eſſe curſum: nec fortiū bellū: nec ſapientum panē: nec doctoꝛ diuitias. nec artificū gr̄am: ſed tēpus casumq̄ in oibus. i. aliq̄n velocioꝛes a curſu ipediunt: ita q̄ tardioꝛes ꝓcedūt ⁊ coꝛ: paliter ⁊ ſpualiter: ⁊ fortioꝛes i bello aliq̄n vincunt a min⁹ fortib⁹. ⁊ ſapientes. i. magi ⁊ incantatoꝛes q̄ deberēt ex illa arte eē diuites: aliq̄n carēt pane q̄ oia videāt ꝓcedere ex eo q̄ a caſu cūcta ꝓueniūt. Ad qđ facit quod q̄dam ethnicus hiſtoꝛicus ait. Fortuna in oi re dñat. Et q̄ empedocles dixit mundū pluries diſtinctū in ꝑtes ⁊ in chaos qđā redactū a ſueniēte lite ⁊ aduenien⁊e amicitia. Nā aduenīēte lite dicebat q̄ p: erat chaos. i. materiā cōfuſam diſtinctā in ꝑtes: vt hoiem equū: canē auē: piſcē: lapidē: aurū: argētū: terrā: ⁊ ḣmōi. ⁊ tūc etiā caſualiter membꝛa recipiebāt talē ſitū in coꝛpe qualē hñt vt qđ alb⁹ fuit caput poſtea factū ſit mau⁹ ⁊ ḣmōi. Et iſte caſus dñat in rebus quouſq̄ iterū veniat amicitia ⁊ oia redigat in vnū chaos. Et poſtea iterū aduenīēte diſcoꝛdia ſeu lite aliꝰ caſus dñabit̄ toti generi rerū. Et ſic ꝑ vn⁹ habēs vꝛoꝛē habeat filios: aliꝰ nō habeat vn⁹ ſit diues⁹ aliꝰ pauꝑ: vn⁹ ſit ſanus: aliꝰ infirm⁹: vn⁹ in iuuētute moꝛiatur alter in ſenectute: vel media etate: vel pueritia: duobus cadentib⁹ de aliquo loco: vnus frāgat ſi⁹ pedē: alter nō: vnus ſit bonus: alter malus: totū hoc dicunt eſſe a caſu ⁊ fortuna ſine aliqua ꝓuidētia alicuius. Sed hoc eſſe falſiſſimū oſtēdit ꝓs dices Mar. ſ. Si fenū qđ hodie ē ⁊ cras in clibanū mittit deus ſic veſtit floꝛibus. i. ita viuacib⁹ coloꝛibus q̄ nec salomō in oi gloꝛia ſua potuit ꝓbare veſtimentū tam pulchꝝ coloꝛis quāto magis vos puſille fidei ſ. veſtiet⁊ ꝓuidebit. Et ſi volatilia que nō ſerūt neq̄ metunt paſcit: quāto magis hoib⁹ ꝓuider. Ipſi em̄ eſt cura de oibus. Sap. i. Ereauit em̄ deus oia vt eſſent et ſanabiles fecit rōnes hoim. vnde nō a caſu per ſe facta ſunt. Sic determinauit btus Tho. in. iij. contra gētiles. ⁊. ſ. parte. q. xxij. per totū. q̄ oia inferioꝛa ſubſunt di⁊ine ꝓuidētie. ſ. mundus ⁊ coꝛpalia; motus et actus oīm inferioꝛū: actus

Opinio q̄ fortuna ſine cā

reprobatio opinionis.

hūani ⁊ gn̄aliter oīs creatura. Un Salo. Eccl̄aſ. ix. Uerti me ad alia. i. de ꝺdictiōe i ꝺdictā onē a ꝓfundo inferni. vñ ꝓceſſit falſiſſima opinio q̄ d: oia euenire a caſu ⁊ fortuna ad ſublimitatē diuine ꝓuidētie qua cūcta gubernant: in q̄ vidi q̄ nō eſt curſus velociū. Ueloces ſunt q̄ cū magno feruoꝛe deo ſeruire incipiūt: vel ſine quacūq̄ difficultate operib⁹ dei imoꝛant. Et iſta velocitas ſiue ꝺuerſionis vt pauli ⁊ magdalene ſi⁊ opatiōis ſicut pauli nō fuit paulis; ſz dei q̄ trahebat. Amos. iij. Uelox pedib⁹ ſuis nō ſaluabit: nec fortiū bella. Fortes ſunt q̄ virili⁊ tātiōibus reſiſtūt: vt Antoni⁹: Budicā: Bernaraus ⁊ ceteri. Sed iſta fortitudo ⁊ victoria nō fuit ipſoꝝ ꝓncipaliꝛ ſz dei. ps. Dñs fortitudo plebis ſue. Nec ſapientū panē. Sapientes ſunt q̄ deū ſcire deſiderāt: ⁊ i tali cognitiōe ꝓfanꝛ: q̄rū panis eſt verbū dei. vt Aug. Hiero. Tho. ⁊ ḣmōi. Sed hūc panem nō habēt niſi cū actualꝛ da⁊ conſeruat deus. Ecc. iiij. Paruuli petierūt panē ⁊ nō erat q̄ frangeret eis. Nec doctoꝛ ſuitias. Doctoꝛes ſunt ꝓdicatoꝛes: diuitie ſunt merita q̄ acq̄rūt in cōuertēdis aiabus. Sz iſte no ſunt a ſe: ſz a deo. Lu. v. In ꝺbo tuo laxabo rete. ⁊ tūc cōprehēderūt piſciū multitudinē copioſam vbi ꝓ ſe nihil ceperant. Nec artificū gr̄am. Artifices ſunt q̄ opib⁹ miſcōie inſiſtūt ⁊ practicis exercitijs. Et iſti a ſe nō hñt illa exercitia: ſz deꝰ fecit in eis: ⁊ ipi ſunt ſicut inſtꝛa: ſicut etiā malleꝰ facit cultellū vt inſtꝛm a fabꝛo ducit̄: aliter nō. Oia q̄ iſta ſubiacēt tēpori ⁊ caſui. i. defectui q̄ad hoiem ſz nō quoad deū. Nā ſalomō qui fuit velox ad ſciendū ſeu recipiēdū ſapiētiā inſuſam cecidit tpe malo ſibi. Samſon fortiſſimus occidit tpe malo ſibi. Dauid ſapientiſſim⁹ cecidit in berſabee. Judas doctoꝛ. i. ꝓdicatoꝛ. Petrus artifex in cura populi. Quaꝛ aūt iſti caſum ſuſtinuerūt ⁊ capti ſunt oñdit in eo qđ ſubdit. ſicut piſces hamo ⁊c. Eſca fuit amoꝛ mulierum quoad ſalomonē vel curioſitas ſciendi. ham⁹ fuit eꝛꝛoꝛ q̄ cepit. Eſca quoad dauid fuit aſpectus oculoꝝ. ham⁹ fuit delectatio carnis: ⁊ ſic de aliis. Et ſō bñ ſubditur: q: neſcit hō finē ſuū: q: ignoꝛat ſi deus velit cooꝑari ſecū vſq̄ in finē vel nō. Subiacēt tñ oia diuine ꝓuidētie: ⁊ multa ſub illa etiā arbitrio ⁊ ꝓuidētie hoim: vt oñdit ꝑ exēplū de ciuitate obſeſſa liberata q̄ ſapiamvni⁹: vt ibi ſubdit. Alij ꝺo dixerūt fortunā eſſe inopinatū euentū alicui circa bona exterioꝛa vel mala nō a ſe: ſed a cā ſupioꝛi ꝓueniēte. Vel ſic: Fortunā eē cām ꝑ accidēs in his q̄ fiūt ꝑm ꝓpoſitū ꝓpter finē in minoꝛi parte. Iſta eſt diffinitio fortune q̄ ponit pbs in. ij. phyſ. in q̄ tāgunt tria. Primum eſt q̄ fortuna eſt cā ꝑ accidēs. Nā effect⁹ ꝑ accidēs q̄ ꝓiungit cause ꝑ ſe: ⁊ eſt ꝑter rōnē cause ꝑ ſe: et ꝑter intentionē agentis: ⁊ eſt effectus fortuitus ⁊ a fortuna. verbi gratia. lapidē deſcēdere eſt: ⁊ hoiem ire ad foꝛū. ſi hoc ꝓpoſuit cōtingit eē ꝑ ſe. Sed tūc cū vadit ad foꝛū contingit lapidē deſcendere: ⁊ frangere ſibi caput eſt ꝑ accidens. Ita q̄ iſte effect⁹ ſcz fractio capitis oꝛit ex ꝺcurſu duaꝝ cauſaꝝ. ſ. ex deſcenſu lapidis ⁊ ire ad foꝛū: quaꝝ cauſaꝝ licz q̄libet ſit ꝑ ſe: tñ earū cōcurſus ad talē effectū efficiēdū q̄ eſt fractio capitis d: eē ꝑ accidēs ⁊ a fortuna: ergo fortuna nō eſt aliud q̄ inopinat⁹ euētus ꝑ accidēs cauſaꝝ cōcurſus. Hoc eſt exemplū Egidij ⁊c. ꝓ lib. de bona fortuna. Scōm qđ ſpectat ad rōnē fortune eſt: q̄ fortuna eſt cā eoꝝ que fiunt in minoꝛi parte. Hoc ꝑz ꝑ exēplū: q̄ em̄ aliꝰ vadat ad foꝛū ꝓpt̄ aliq̄d aliud: ⁊ inde depoꝛtat pecuniā quā nō intendebat: tūc depoꝛtatio pecunie cui⁹ cā fuit aduētus ad foꝛū: nec eſt ex neceſſitate nec ſemꝑ: q̄ in minoꝛi ptē. qꝛ i paucioribus ꝓingit hoc. Tertiū qđ ſpectat ad rōnē fortune eſt q̄ fortuna nō eſt cā eoꝝ q̄ fiūt a natura: ſed eoꝝ q̄ fiūt ꝑm ꝓpoſitū ⁊ ab intellectu. Qđ aūt nō ſit a natura ꝑz: q: natura vel vt ſemꝑ vel vt frequenter ⁊ ſiſt operaꝛ. Fortuna ꝺo vt in paucioꝛib⁹ et diſſimilꝛ. Iterū neq̄ inaiatū: neq̄ puer neq̄ beſtia agūt a fortuna: cū nō agāt volūtarie q̄ſi liberū arbitriū hab̄ētes. Un nec fortunū nec infortunū pōt eis accidere niſi ſiſtitudinarie: ſicut q̄dam dixit q̄ lapides ex quibus fiūt altaria ſunt bene fortunati: q: eis hono⁊ ⁊ reuerētia exhibet: cū lapides eis ꝓiuncti vel vicini ꝓculcant: qđ d: ꝑ ſiſtitudinē ad hoies. in q̄b⁹ honoꝛati fortunati dicunt. Un fortunū d: qñ ꝑter intētionem accidit aliquod bonū ei. Et infoꝛtunū qñ ſequit aliq̄d magnū bonū. Infoꝛtunū d: qñ ꝑter intētionē accidit aliq̄d magnū malū. Hec Tho. i ſcꝑtis ſup. ij. phyſicoꝛ. Un ex b eſt aliqs bñ fortunat⁹ inq̄ntū opat aliq̄d q̄ ꝑfecto abſq̄ aliq̄ ſua ꝓviſione ⁊ ſua cognitiōe ſequit̄ ei qđ eſt ꝑ ſe deſideratus et volitū. Dicit aūt Tho. in. iij. c. lxxxix. Ꝓra gētiles. q̄ aliqs d: bene fortunatus q̄n aliq̄d boni accidit ſibi ꝑter ei⁹ intētionē: ſicut cū aliquis fodiēs in agro iuenit theſaurū quē nō querebat. Ubi ſciēdū q̄ aliq̄d eſt ꝑter intentionē inferioꝛis qđ nō eſt ꝑter intentionē ſuperioꝛis: ſicut cū dñs mittit ſeruū ad quēdā locū ⁊ ad eūdē locū mittit aliū ſeruum illū ignoꝛāte: tūc ꝺcurſus ſeruoꝝ adinuicē eſt ꝑter intētionē vtriuſq̄ ſeruoꝝ: ſz nō eſt ꝑter intentionē dñi ipſoꝝ mittētis eos. vñ talis ꝺcurſus licz ſit fortuit⁹ reſpectu ſeruoꝝ: nō tñ reſpectu dñi. ſz ad aliq̄d oꝛdinatū ab eo. Sic licz aliē ſint fortuita reſpectu hoiꝝ: nihil tñ reſpectu dei q̄ oia ꝓcedunt⁊ ꝓuident⁊ ſapientē. Tertiū cōſideꝛādū q̄ bñ fortunat⁹ d: aliqs qñ ex deo vel ab ag̃elo vel celo aliqs inclinat ad eligēdū aliq̄d ſibi vtile: cui⁹ rōnē ignoꝛat. Et ecōtra male fortunatus d: aliqs qñ ex ſuperioꝛib⁹ cauſis: puta celo. angelo. vel ad contraria eius electio inclinat. Sicut de quodā dicit Hiere. xxij. Scribevirū iſtū ſterilē q̄ in diebus ſuis nō proſperabit. Ubi dicas q̄ nunq̄ volūtas hominis ad malū inclinat niſi ꝑmiſſiue: nō aūt effectiue. Cōtingit em̄ hoi bene vel male ꝑm fortunā aliquādo ſeipſo agente: vt cum fodiens in terra inuenit theſaurum q̄eſcētem. Uñ q̄ occaſione alicui⁹ alteri⁹ cauſe cōcurrentis: vt cū quis vadit ad foꝛū cauſa emendi aliquid: ⁊ ibi inuenit debitoꝛem ſuū qui nē cꝛedebat inuenire. Hec Tho. in. iij. contra gentiles cap. lxxxix.

Fortunium d: eu fortuniū infortu⁊niu⁊.

Respectu dī nihil ē fortuitum.

Bñ fortunatus q̄s dicat

§. 1. De quibus bonis est

fortuna. Et est dicēdū q̄ circa bona coꝛpoꝛalia exterioꝛa nam reſpectu bonoꝝ ſpiritualiū ſeu meraliū non poteſt eſſe fortuna: nec poteſt aliq̄s dici bene vel male fortunat⁹

Universidad de Deusto
Biblioteca

respectu hoꝝ. Cuius rō est: q; hō tūc ō: bn̄ vel male fortunatus qn̄ accidit ei aliq̄d boni aut mali pter eiꝰ intētionē. Sz bona spiritualia vel mala ficut sunt opa virtuosa vel vitiosa nō possunt alicui euenire pter eiꝰ intentionē cū cōsistāt in electiōe eū qua cōcurrit intētio hois: potest tn̄ respectu hoꝝ dici bene vel male naturaꝝ. s. fm q̄ hz inclinationes naturales ad vitia vel ꝟtutes. Est ergo fortuna circa bona exteriora eo q̄ possunt hoi euenire pter eiꝰ intentionē ꝛ respectu hoꝝ pōt homo bene dici naturaꝝ et bene fortunatus: a deo gubernatus ꝛ ab angelo custoditus. A celo autē ꝓpter dispositionē relictā in corpe ō: hō nō solū bn̄ vel male fortunaꝝ: hz etiā bn̄ vel male naturatus. Tho. in. iij. ℨ gentiles. c. lxxx. Cōtingit q̄ error circa fortunā: q̄. s. q̄s estimat eriā bona ꝟtualia esse mala fortuna: ꝛ hec est insania falsa: vel cū q̄s ponit spem vel finē suum in bonis exteriorib⁹ fortune: ꝛ hec est vanitas. Sz beatus ait ps. xxxix. cui⁹ est nomē dn̄i spes eiꝰ: ꝛ nō respexit in vanitates ꝛ insanias falsas. Rayne.

Fortuna est circa exteriora.

Ps. lxxij

Opa bona vl̄ mala nō debent dici fortuita.

Fortuna est sex defectus.

Item sciendū q̄ bona fortuna est aliq̄d fine rōne: quia sz impetꝰ ille quē bn̄ fortunati sequunt nō est factꝰ a rōne: hz a deo vel angelo vl̄ celo. Mō aūt ille impetꝰ quē sequunt bn̄ fortunati sit fine rōne ptz: q; si ab aliq̄ bn̄ fortunato q̄rat quare sequit talē impetū nescit reddere rōnē: hz dicit. hoc facio q̄ dicit mihi cor. Et ita p rōne dicamꝰ cor dis ꝛ bn̄placitū volūtat⁹ assignabit dicens: ita placet mihi ita dixit mihi cor. Item scdo notādū q̄ bn̄ fortunati nō expedit ꝙiliari. Cuius rō est: q; tales bn̄ fortunati habent deū directorē seu sequunt instinctū supiorem q̄ est melior ꝙilio ꝛ intellectu hūano. Rō aūt hūana multotiēs est ꝙiliata ipeditiua bone fortune: q; fine rōne existētes sunt magis fortunati ꝛ magis sequunt bonū finē et eo q̄ magis sequūt diuinos instinctꝰ. Item sciēdū q̄ bona fortuna excedit ꝛ supat ꝓuidētiā ꝛ expientiā hoim sapiētū. Et rō huiꝰ est: q; tales. s. bn̄ fortunatos opz suscipe illā diuinatiuā q̄ est a diuinis instinctu q̄ supat oēm sensum ꝛ intellectū. vnde les meliꝰ diuinant ꝛ vaticinant de fide q̄ sapiētes ꝛ ꝓuidētes. Item inter hoies aliq̄ sunt bn̄ fortunati eo q̄ bene sequunt diuinos instinctꝰ. Aliq̄ mali fortunati eo q̄ non sequunt diuinos instinctꝰ. Et vnus ꝛ idē hō vno tpe erit fortunaꝝ ꝛ fortunate ageꝛ: aliq̄ alio tpe erit infortunaꝝ ꝛ infortunate ageꝛ. Et a natiuitate sunt aliq̄ fortunati et aliq̄ infortunati. Item insipientes ꝛ simplices ꝓtingit magꝛ ee fortunatos. ꝓbat rōne et exēplo. Rōne q̄dē: q; ille est magis fortunaꝝ q̄ magis sequit instinctꝰ diuinos. Sed simplices amissa rōne et nō dediti exteriorib⁹ agibilibus magis ꝓcipiāt ꝛ sequunt iteriores instinctꝰ ꝛ diuinos ipetus q̄ faciūt sapientes q̄ rōnē sequunt. Exēplo sic ꝓbatur. Sicut cecī amissis oculis magꝛ memorant ꝛ ꝓtigit ꝟtuosius ꝛ stabilius eē q̄ videntes q̄ nō sunt: vt opa bona vel mala ex q̄bus aliq̄s ꝓmiaꝝ vel puniꝝ i vita ista: vt q̄ q̄s furet vñ postea suspēdat: vel q; aliq̄s infistat ꝟtutib⁹ ꝛ scie vñ eraltat. Et ecōtra multa attribuūt hoies industrie hūane q̄ sunt fortuita vel ita iheret rēpor alib⁹ acq̄ amitti nō possint. Aug. Magne ꝟtutis est cū felicitate luctari. Magne felicitatis est a felicitate nō vinci. Quart⁹ est defectꝰ stabilitat⁹. Nā bona fortune huius mūdi parū durāt. ps. Vidi ipiū super. ꝛ ele. sicut ce. libani. ꝛ trāsiui. s. p cōsiderationē. ꝛ ecce nō erat. q̄siui eū ꝛ nō inuētus est locus eiꝰ. Alexander magnus in breui deuicto dario oīm obtinuit munitiōes ꝛ regna. ꝛ post. xij. annos cognouit q̄ mortereꝰ: ꝛ tunc oīa amisit. s. Mach. i. Innocētius de vilitate ꝛ diuitiis hūane ait. Subito cū nō suspicaꝝ ifortuniū accidit: calamitas irruit: mortibus inuadit: mors intercipit q̄ nullus euadit. Et vt dicit Boe. de ꝙsca ꝙsol. In oīm aduersitate fortune infelicissimū infortuniū genꝰ est fuisse felicē. Quint⁹ est defectꝰ fidelitatis vel discretiōis. Nā pagani fortunā cecā appellāt ꝛ pingūt: eo q̄ passim i q̄slibet incurrēs sine vllo examie meritoꝝ ꝛ ad bonos ꝛ ad malos veniꝛ. Tul. de amicitia. Fortuna nō modicū ignaros multos excecauit. Nō aūt ipa fortuna ceca est: hz e os cecos plerūq; efficit q̄s cōplexa est. Et Sen. Fortuna ei cui multū fauet stulti

Pagani fortunā cecā appellant.

fitiā efficit. Ecōtrario facit prudēs. Nā vt ait Sen. Fortune instabilitas prudētis animū nō conquassat. Nā ꝟtuosus neq; bona fortuna extollit: q; nullū bonū exterius est q̄ ipe multū appetiet: neq; mala fortuna deꝓmit: q; de nullo malo tātū ꝟtistat q̄ deuiet ꝓpt illud a via rōnis. Sertꝰ defectꝰ ꝓfectibilitat⁹. Nā ꝓfectū est cui nihil deest. Nullus aūt est in vita ꝓsenti cui nō desit aliq̄d ꝛ cui sufficiat q̄d hz. Et ꝑcipue q̄ hz bona fortune: multis indiget ad cōseruādū ea: nec desunt ei cure ꝛ timores in q̄etātes. Exēpluz de tyrāno siculo dionysio q̄ fecit suspēdere gladiū acutissimū in filo tenuissimo sup caput cuiusdā sui amici inuitati ad conuiuiū suū nobilissimū q̄ vnū bolū nō potuit sumere fine maximo timore ne gladius desup cadēs occideret eū. Et quo ope rndit tyrānus ei q̄ impfectus ꝛ miser esset status eius quē ille vt magnificū cōmendaret. Beat⁹ q̄ q̄ nō respexit in hmōi vanitates ꝛ insanias falsas. Rayne.

De dionysio tyranno.

Fortuna est aliq̄d fine rōne.

Fortunatis nō est pedit cōsiliari.

Item scdo notādū q̄ bona fortuna excedit ꝛ supat ꝓuidētiā ꝛ expientiā hoim sapiētū. Et rō huiꝰ est: q; tales. s. bn̄ fortunatos opz suscipe illā diuinatiuā q̄ est a diuinis instinctu q̄ supat oēm sensum ꝛ intellectū. vnde les meliꝰ diuinant ꝛ vaticinant de fide q̄ sapiētes ꝛ ꝓuidētes. Item inter hoies aliq̄ sunt bn̄ fortunati eo q̄ bene sequunt diuinos instinctꝰ. Aliq̄ mali fortunati eo q̄ non sequunt diuinos instinctꝰ. Et vnus ꝛ idē hō vno tpe erit fortunaꝝ ꝛ fortunate ageꝛ: aliq̄ alio tpe erit infortunaꝝ ꝛ infortunate ageꝛ. Et a natiuitate sunt aliq̄ fortunati et aliq̄ infortunati. Item insipientes ꝛ simplices ꝓtingit magꝛ ee fortunatos. ꝓbat rōne et exēplo. Rōne q̄dē: q; ille est magis fortunaꝝ q̄ magis sequit instinctꝰ diuinos. Sed simplices amissa rōne et nō dediti exteriorib⁹ agibilibus magis ꝓcipiāt ꝛ sequunt iteriores instinctꝰ ꝛ diuinos ipetus q̄ faciūt sapientes q̄ rōnē sequunt. Exēplo sic ꝓbatur. Sicut cecī amissis oculis magꝛ memorant ꝛ ꝓtigit ꝟtuosius ꝛ stabilius eē q̄ videntes q̄ nō sunt: vt opa bona vel mala ex q̄bus aliq̄s ꝓmiaꝝ vel puniꝝ i vita ista: vt q̄ q̄s furet vñ postea suspēdat: vel q; aliq̄s infistat ꝟtutib⁹ ꝛ scie vñ eraltat. Et ecōtra multa attribuūt hoies industrie hūane q̄ sunt fortuita vel ita iheret rēpor alib⁹ acq̄ amitti nō possint. Aug. Magne ꝟtutis est cū felicitate luctari. Magne felicitatis est a felicitate nō vinci. Quart⁹ est defectꝰ stabilitat⁹. Nā bona fortune huius mūdi parū durāt. ps. Vidi ipiū super. ꝛ ele. sicut ce. libani. ꝛ trāsiui. s. p cōsiderationē. ꝛ ecce nō erat. q̄siui eū ꝛ nō inuētus est locus eiꝰ. Alexander magnus in breui deuicto dario oīm obtinuit munitiōes ꝛ regna. ꝛ post. xij. annos cognouit q̄ mortereꝰ: ꝛ tunc oīa amisit. s. Mach. i. Innocētius de vilitate ꝛ diuitiis hūane ait. Subito cū nō suspicaꝝ ifortuniū accidit: calamitas irruit: mortibus inuadit: mors intercipit q̄ nullus euadit. Et vt dicit Boe. de ꝙsca ꝙsol. In oīm aduersitate fortune infelicissimū infortuniū genꝰ est fuisse felicē. Quint⁹ est defectꝰ fidelitatis vel discretiōis. Nā pagani fortunā cecā appellāt ꝛ pingūt: eo q̄ passim i q̄slibet incurrēs sine vllo examie meritoꝝ ꝛ ad bonos ꝛ ad malos veniꝛ. Tul. de amicitia. Fortuna nō modicū ignaros multos excecauit. Nō aūt ipa fortuna ceca est: hz e os cecos plerūq; efficit q̄s cōplexa est. Et Sen. Fortuna ei cui multū fauet stulti

Ps. lxxij

Opa bona vl̄ mala nō debent dici fortuita.

Fortuna est sex defectus.

¶ Primo defectū impermiscibilitatis.
¶ Scdo defectū equitatis.
¶ Tertio defectum veritatis.
¶ Quarto defectū stabilitatis.
¶ Quinto defectū fidelitatis.
¶ Sexto defectū perfectibilitatis.

¶ Primū defectū. s. impmiscibilitatis q̄ habet fortuna ptz: q; nullꝰ est in hac vita ita bn̄ fortunatus q̄n in aliq̄ fit male fortunaꝝ. Boe. de ꝙsca cōso. Nullꝰ est tā cōpositę felicitatis q̄n in aliq̄ cū sua fortuna rixet. Salomō fuit felix ꝛ gloriosus in regno suo: ꝛ tñ i senectute sua insurrexerūt guerre ꝛ eū: vt ps. xix. Reg. xi. Octauianꝰ impator fuit ita fortunaꝝ vt diceret de eo in puerb. Nec melior traiano nec felicior octauiano: q̄ tñ nō habuit filiū cui dimitteret imperiū. Huiꝰ rōnē assignat Aug. dicēs: De felicitatibus terrenis amaritudies imiscet vt aliq̄ sit. s. felicitas cui⁹ dulcedo nō est fallax. Scdo est defectꝰ eqtatis seu rectitudinis in q̄ntū. s. bonis videnꝫ male fortunati ꝛ mali bene fortunati: fm illud ps. Ecce pctores ipi ꝛ abūdātes i seculo obtinuerūt diuitias. Et de scis ō: Sap. iij. Tanq̄ aurū in fornace. s. tribulatiōis ꝓbauit electos dns. vn Bo. eg. in xv. moral. ait. Pūtis vite ꝙspitas innocētie testis nō est: q; multi ad pennē vitā p flagella redeūt: ꝛ plerisq; ad infinita supplicia pducēdi sine flagello moriunt. Et Au. Nihil infelici⁹ felicitate peccātis: q̄ penalis nutrix ipunitas: ꝛ mala volūtas eiꝰ velut hostis interior roborat. xviij. q. i. parat⁹ circa fi. Tertiꝰ est defectꝰ ꝛitatis. Multa em̄ credim⁹ eē fortuita q̄ nō sunt: vt opa bona vel mala ex q̄bus aliq̄s ꝓmiaꝝ vel puniꝝ i vita ista: vt q̄ q̄s furet vñ postea suspēdat: vel q; aliq̄s infistat ꝟtutib⁹ ꝛ scie vñ eraltat. Et ecōtra multa attribuūt hoies industrie hūane q̄ sunt fortuita vel ita iheret rēpor alib⁹ acq̄ amitti nō possint. Aug. Magne ꝟtutis est cū felicitate luctari. Magne felicitatis est a felicitate nō vinci. Quart⁹ est defectꝰ stabilitat⁹. Nā bona fortune huius mūdi parū durāt. ps. Vidi ipiū super. ꝛ ele. sicut ce. libani. ꝛ trāsiui. s. p cōsiderationē. ꝛ ecce nō erat. q̄siui eū ꝛ nō inuētus est locus eiꝰ. Alexander magnus in breui deuicto dario oīm obtinuit munitiōes ꝛ regna. ꝛ post. xij. annos cognouit q̄ mortereꝰ: ꝛ tunc oīa amisit. s. Mach. i. Innocētius de vilitate ꝛ diuitiis hūane ait. Subito cū nō suspicaꝝ ifortuniū accidit: calamitas irruit: mortibus inuadit: mors intercipit q̄ nullus euadit. Et vt dicit Boe. de ꝙsca ꝙsol. In oīm aduersitate fortune infelicissimū infortuniū genꝰ est fuisse felicē. Quint⁹ est defectꝰ fidelitatis vel discretiōis. Nā pagani fortunā cecā appellāt ꝛ pingūt: eo q̄ passim i q̄slibet incurrēs sine vllo examie meritoꝝ ꝛ ad bonos ꝛ ad malos veniꝛ. Tul. de amicitia. Fortuna nō modicū ignaros multos excecauit. Nō aūt ipa fortuna ceca est: hz e os cecos plerūq; efficit q̄s cōplexa est. Et Sen. Fortuna ei cui multū fauet stulti

Pagani fortunā cecā appellant.

tudinis in q̄ntū. s. bonis videnꝫ male fortunati ꝛ mali bene fortunati: fm illud ps. Ecce pctores ipi ꝛ abūdātes i seculo obtinuerūt diuitias. Et de scis ō: Sap. iij. Tanq̄ aurū in fornace. s. tribulatiōis ꝓbauit electos dns. vn Bo. eg. in xv. moral. ait. Pūtis vite ꝙspitas innocētie testis nō est: q; multi ad pennē vitā p flagella redeūt: ꝛ plerisq; ad infinita supplicia pducēdi sine flagello moriunt. Et Au. Nihil infelici⁹ felicitate peccātis: q̄ penalis nutrix ipunitas: ꝛ mala volūtas eiꝰ velut hostis interior roborat. xviij. q. i. parat⁹ circa fi. Tertiꝰ est defectꝰ ꝛitatis. Multa em̄ credim⁹ eē fortuita q̄ nō sunt: vt opa bona vel mala ex q̄bus aliq̄s ꝓmiaꝝ vel puniꝝ i vita ista: vt q̄ q̄s furet vñ postea suspēdat: vel q; aliq̄s infistat ꝟtutib⁹ ꝛ scie vñ eraltat. Et ecōtra multa attribuūt hoies industrie hūane q̄ sunt fortuita vel ita iheret rēpor alib⁹ acq̄ amitti nō possint. Aug. Magne ꝟtutis est cū felicitate luctari. Magne felicitatis est a felicitate nō vinci. Quartꝰ est defectꝰ stabilitat⁹. Nā bona fortune huius mūdi parū durāt. ps. Vidi ipiū super. ꝛ ele. sicut ce. libani. ꝛ trāsiui. s. p cōsiderationē. ꝛ ecce nō erat. q̄siui eū ꝛ nō inuētus est locus eiꝰ. Alexander magnus in breui deuicto dario oīm obtinuit munitiōes ꝛ regna. ꝛ post. xij. annos cognouit q̄ mortereꝰ: ꝛ tunc oīa amisit. s. Mach. i. Innocētius de vilitate ꝛ diuitiis hūane ait. Subito cū nō suspicaꝝ ifortuniū accidit: calamitas irruit: mortibus inuadit: mors intercipit q̄ nullus euadit. Et vt dicit Boe. de ꝙsca ꝙsol. In oīm aduersitate fortune infelicissimū infortuniū genꝰ est fuisse felicē. Quintꝰ est defectꝰ fidelitatis vel discretiōis. Nā pagani fortunā cecā appellāt ꝛ pingūt: eo q̄ passim i q̄slibet incurrēs sine vllo examie meritoꝝ ꝛ ad bonos ꝛ ad malos veniꝛ. Tul. de amicitia. Fortuna nō modicū ignaros multos excecauit. Nō aūt ipa fortuna ceca est: hz e os cecos plerūq; efficit q̄s cōplexa est. Et Sen. Fortuna ei cui multū fauet stulti

De cōstellationibus. ¶ Capitulum. x.

Ex cōstellationibus

Cetiā potest induci illud ps. Beat⁹ vir cui⁹ ꝛc. q̄ nō respe. inva. ꝛ insa. falsas. Multe em̄ vanitates ꝛ insanie false dicunt de hmōi: sed hō rectꝰ nō respicit ad eas. Nōne vanitas est ꝛ insania falsa credere: q̄ astra seu ꝓstellationes cogāt nos ad bn̄ vel male faciēdū: vel bn̄ aut male habēdū. Sz etsi corpa celestia influāt i corpa inferiora: nō tñ directe i aias. Sz nec etiā i corpa nisi disponēte deo. Qui cū sit cā ꝓma oīm: ꝛ cā ꝓma plꝰ ifluat i causas tū cause scde q̄ ipsa cā scda fm regulā naturalē in lib. de causis. sequit q̄ deus ad placitū suū nō tollere ꝛ mutare influxū a causis scdis vt a corpoꝝ celestib⁹ q̄d aliq̄s effectus naturales: puta pluuias/siccitates/pestes ꝛ hmōi q̄ aliq̄n fm disponē corpoꝝ celestiū ꝛ elemētoꝝ deberēt

Astronomia ꝛ astrologia idez sunt.

euenire ita q̄ nō euenirāt ꝛ ecōtra q̄ veniāt q̄n fm causas scas nō deberēt venire. Et ꝓpterea dicit dns Hiere. x. A signis celi nolite timere sicut gētes timēt. Qm̄ inimisit dns pestē in ppm̄ isrl̄ ꝓpter numerationē factā a dauid ex q̄dam iactātia ꝛ vanitate: ꝛ in triduo cessauit ex toto. puto hoc nō fuisse ex constellationib⁹: sed dei bn̄placito. Et fili⁹ de signis corporalib⁹ factis in egypto p moysen. Unde ꝙ Gratia. dicit in decreto. xxv. q. i. §. his ita. q̄ q̄busdā ꝓstellationes ꝛ futuroꝝ signa custodientib⁹ apls ait. s. ad Gal. iiij. Dies obseruatis ꝛ mēses ꝛ tpa ꝛ annos: timeo ne forte sine cā laborauerim in vob. Sicut astronomia seu astrologia apud catholicos in diffuetudinē abiit: q; bū ꝓpria curiositate his nimis erāt intēti mīnꝰ vacabāt his q̄ saluti aiaꝝ erant accōmodate. hec ille. Et Amb. dicit q̄ astrologia ꝛ alia hmōi nihil valēt ad salutē ꝛ mittūt in errorē. et qui his studēt curā animę nō habēdisti. rxxvij. §. hic etiā filiꝰ. in fi. Q̄dē obseruare dies ⁊ rōnē naturalē medicine vel pbiemus naturalis: puta nō dare medicinas in reuolutione lune: aut minuere ⁊ inquinē vel plātare aut incidere arbores magis vno tpe q̄ alio ꝓut dictat rō naturalis hoc licet. Et sic etiā dare iudicia vel seq̄ de effectib⁹ naturalibus fm scientiā astrologię q̄ tñ iudicia frequenter reperiunt fallacia: vel q̄ vulgo mathematici dicunt. Qui⁹ suppstitiōis genꝰ ꝓstellationes latini vocāt. i. notationes syderū quo se habeāt cū q̄s nascit. Primi aūt stellarū interptes magi nuncupant. de his legit q̄ in euāgelio xpm natū adorāciauerūt. potest hoc scire celi mathematici dicti sunt cum⁹ tis sciaꝝ sc ad ꝙm fuit ꝓcessa vt xpo edito nemo ex inde natiuitatē alicui⁹ de celo interpret. Habent b rxxv. q. iij. igit gen⁹. Sciēdū igit q̄ stelle seu corpora celestia habēt vtiq; influentiā sup corpora humana sicut sup alia corpa: sz nō sup aias hoim vt cogant hoies ad aliq̄d faciēdū boni vel mali ex ꝓstellatiōe. Et hoc ꝓbatur tripli ci via. s. rōne. auctē. ꝛ exēplo. Rōne q̄dē sic. Diuina puidētia fm Dion. y. ita disposuit ordinē vniuersi vt inferiora regant p supiora: ꝛ min⁹ nobilia p nobiliora ꝛ nō ecouerso. Hoc aūt sunt duo: aia ꝛ corpus. Et corpus quidē: q̄ nūc mortale est ꝛ passibile: est inferiꝰ ⁊ ignobilius corpe celesti vñ recipit influētia dispositionē ꝛ motū: ꝛ variationē a corpoꝝ celestib⁹. Sz aia hūana est nobilior q̄libet corpe celesti. Et rō est fm Tho. ℨ gētiles: q; effectꝰ aliq̄s tāto est nobilior q̄nto magis sue cāe assimilat. Deꝰ aūt est ꝓma cā oīm rerū. Un̄ q̄nto aliq̄ creatura ei magis assimilat tāto est nobilior. Et q; deꝰ spūs est. Joh. iiij. ideo aia nr̄a q̄ spūs est magis assimilat deo q̄ sol/luna/alie celi: que omnia corpora alia sunt. Cū g̃ fit nobilior q̄libet corpe celesti nullū corpus celeste pōt directe in ipam agere vel influere. Sed angelꝰ q̄ est supior aia agit in ipam. s. in ptē intellectiuā ipam illuminādo: ꝛ multo magis deꝰ gloriosus q̄ oībus est supior agit in ipam intellectū illuminādo ꝛ volūtarē mouēdo. Nō g̃ directe ꝓstellationes possunt p se mouere volūtarē vel intellectū directe: hz er ipis ꝓstellationib⁹ sub q̄b⁹ nascimur recipim⁹ q̄litatē dispositionē ꝛ cōplexionē corporū: partim etiā ex cōditione parētū generantiū. Un̄ damascen⁹ dicit q̄ alij ꝛ alij planete diuersas cōpleriones ꝛ dispositiones ꝛ habitudines cōstituūt. Nā fm q̄litatē cōplexionū excitant in potentijs sensitiuis q̄ sunt affixe organis corporis diuersi mot⁹ passionū ꝛ inclinationes ad diuersa vitia. Et sic pōt dici q̄ ex cōstellationibus hz q̄s inclinationes ad diuersa vitia. Sed insup multotiēs hz malas inclinationes ad vitia ex alijs causis: q; vl̄ ex mala sui custodia vel ex prana ꝓsuetudine q̄ ꝛtitur in naturā vel ex diabolica suggestione. Verūtn̄ q̄ntū cūq; q̄s habeat mot⁹ ꝛ sentiat in se inclinationes ad vitia ꝛ quācūq; ex cā: q; ꝑctm mortale nō cōsistit in sensualitate: sed in rōne et volūtate q̄ semp manēt libere ad assentiēdū vel dissentiēdū n̄ctō: ꝛ ideo nūq̄ aliquis ex necessitate cogit ad aliq̄d bene vel male faciendū ex constellationibus celorum vel alijs occasionibus. Unde ꝛ Ptolomeus maximus astrologus dicit in centiloquio: q̄ vir sapiens dñabitur astris.

Quid sit cometa.

§. I. Primo est quedā stella q̄ dicit cometa vel cometes. Et vt dicit in catholico. Cometa est q̄dā stella crinita emittens de se radios flāmarū ad modū criniū. Et semp q̄ apparet figit mortē vel mutationē alicuius ꝓncipis vel alicuius patrie destructionē: ꝛ semp dirigit radios suos ad illā ptē cui minat. Quidā tn̄ dicūt q̄ nō est stella: hz est q̄dā nubes ignea claritate accēsa: q̄ magis credim⁹. Papias aūt dicit q̄ cometes est stella sic dicta eo q̄ comas luminis ex se fundat. Od̄ genꝰ syderis q̄n apparet. pestilētiā/famē/bellū aut regni mutationē significat: qua latini crinitē vocāt eo q̄ in modū criniū flāmas spargit. Alij dicūt cū q̄b⁹ ego: q̄ cometes nihil aliud est q̄ vapor terre ꝛ aquosus: cui⁹ ptes sibi paulatim cōiacent ascēdē ab inferiori pte estus multū ad supiorē partē eiusdē vbi ꝛ cauiratē ignis cōtingit: ꝛ ibi diffusus est ꝛ inflāmat: ꝛ iō videt lōgus frequenter ꝛ diffusus. Item scias q̄ stelle hn̄tes comas efficienter ꝛ fm locū sue gnationis fiunt ꝓpter aerē inflāmatū ex vicinitate ignis qui cōtinet materiā cometę ꝛ ipm cometē. Aerē dico ꝓpinquū igni q̄ in se cōtinet calorē ignis: q; q̄n in ipso vapore siccus inflāmat: tūc cōtinuatio fit cū lumine flamme cōmoto ab inferiori aere vbi stat vapor: eiusdē nature: ꝛ ita diffuso illo q̄d cōtinuat ei fit oblongū: ꝛ hic est cometes. Et si q̄ras cum dicat cometes sub luna ad bellū: vel mortē alicui⁹: an sit hoc signū: cāv̄ effectꝰ. Dico q̄ ꝓpe est signū: q; sicut dicit Arist. in li. de som. ꝛ vigi. Talia sunt sicut cōsiliarij: cui⁹ cōsilium melioribus inuētis mutari pōt. Ita dū martis bella ꝛ mortē cōtinētiū ꝛ regētiū turbas significat sicut inclinās plurimū ad ℨ p ira ꝛ calorē ꝛ siccitatē ex q̄b⁹ ꝓuenit aiositas ꝛ cōcitatio ppliorū animi. Et iō signatū comete pus est sup martē q̄ est cā belli ꝛ destructiōis ppliorū. cā dico inclinās no necessitās. ꝛ iō illa significare dr̄: cometes: cū tn̄ ei⁹ significatio ꝓprie nō sit sup illa. Et scias q̄ vt dicit prolomeus. Vir sapiēs dñabit astris: q; p sapiam sua pōt vitare ea ad q̄ astra dirigunt. Ju mortē. b. Tho. de aq̄no ꝛ̄ re ea ad q̄ astra dirigunt. Ju mortē. b. Tho. de aq̄no ꝛ̄ legēda ei⁹ apparuit cometes sup monasteriū fosse nove vbi iacebat inuentꝰ. ꝛ ℨ p triduū ante mortē eiꝰ: et ipso

Oīgo comete.

mortuo nō fuit visa amplius: vñ credit significasse mortē eiꝰ Anno dñi. M. cccc. apparuit cometes p lōgū tps habēs comas nigras ꝛ ℨ: fignasse mortē ducis magni mediolan q̄ tūc mortuꝰ est. In ꝓncipio papatꝰ Euge. iiij. appuit cometes cū crinib⁹ q̄si argēteis: ꝛ inde secura sunt multa mala bellorū ꝛ mutationes. Nō g̃ comete habēt inducere ad malū vel bonū: sed significare tribulatiōes q̄ etiā possunt deo operāte ꝛ hoib⁹ penitētib⁹ auferri. Nō ergo respicit ad vanitates ꝛ insanias falsas iustus hō: sed ad deū.

Stelle erratice.

§. II. Secundo sunt stelle erratice. ꝛ dicunt sept̄ planete: quoꝝ q̄libet hz suū celū p q̄d facit cursum suū. Et ꝓmꝰ planeta est luna. scds mercurius. tertiꝰ venꝰ. q̄rtꝰ sol. quintꝰ mars. sextꝰ iuppiter. septimꝰ saturnꝰ. Post hos est octaua sphera seu celū vbi sunt oīa sydera fixa. Et dicit Augu. in lib. de natura demonum: q̄ astrologi dicti sunt q̄dā eo q̄ in astris auguriant. Genetaliaci appellati sunt ꝓpt natalicioꝝ ꝛsideratione dierū. Geneses em̄ hoim p. rij. signa celi describūt syderiū q̄ cursus nascētiū moresq; ꝛ euētus ꝓdicere conant. i. quis q̄li sig⁹ fuerit natꝰ: aut quē effectū habeat vite q̄ nascit interptant. hi sunt q̄ vulgo mathematici dicunt. Qui⁹ suppstitiōis genꝰ ꝓstellationes latini vocāt. i. notationes syderū quo se habeāt cū q̄s nascit. Primi aūt stellarū interptes magi nuncupant. de his legit q̄ in euāgelio xpm natū adorāciauerūt. potest hoc scire celi mathematici dicti sunt cum⁹ tis sciaꝝ sc ad ꝙm fuit ꝓcessa vt xpo edito nemo ex inde natiuitatē alicui⁹ de celo interpret. Habent b rxxv. q. iij. igit gen⁹. Sciēdū igit q̄ stelle seu corpora celestia habēt vtiq; influentiā sup corpora humana sicut sup alia corpa: sz nō sup aias hoim vt cogant hoies ad aliq̄d faciēdū boni vel mali ex ꝓstellatiōe. Et hoc ꝓbatur tripli ci via. s. rōne. auctē. ꝛ exēplo. Rōne q̄dē sic. Diuina puidētia fm Dion. y. ita disposuit ordinē vniuersi vt inferiora regant p supiora: ꝛ min⁹ nobilia p nobiliora ꝛ nō ecouerso. Hoc aūt sunt duo: aia ꝛ corpus. Et corpus quidē: q̄ nūc mortale est ꝛ passibile: est inferiꝰ ⁊ ignobilius corpe celesti vñ recipit influētia/dispositionē ꝛ motū: ꝛ variationē a corpoꝝ celestib⁹. Sz aia hūana est nobilior q̄libet corpe celesti. Et rō est fm Tho. ℨ gētiles: q; effectꝰ aliq̄s tāto est nobilior q̄nto magis sue cāe assimilat. Deꝰ aūt est ꝓma cā oīm rerū. Un̄ q̄nto aliq̄ creatura ei magis assimilat tāto est nobilior. Et q; deꝰ spūs est. Joh. iiij. ideo aia nr̄a q̄ spūs est magis assimilat deo q̄ sol/luna/alie celi: que omnia corpora alia sunt. Cū g̃ fit nobilior q̄libet corpe celesti nullū corpus celeste pōt directe in ipam agere vel influere. Sed angelꝰ q̄ est supior aia agit in ipam. s. in ptē intellectiuā ipam illuminādo: ꝛ multo magis deꝰ gloriosus q̄ oībus est supior agit in ipam intellectū illuminādo ꝛ volūtarē mouēdo. Nō g̃ directe ꝓstellationes possunt p se mouere volūtarē vel intellectū directe: hz er ipis ꝓstellationib⁹ sub q̄b⁹ nascimur recipim⁹ q̄litatē dispositionē ꝛ cōplexionē corporū: partim etiā ex cōditione parētū generantiū. Un̄ damascen⁹ dicit q̄ alij ꝛ alij planete diuersas cōpleriones ꝛ dispositiones ꝛ habitudines cōstituūt. Nā fm q̄litatē cōplexionū excitant in potentijs sensitiuis q̄ sunt affixe organis corporis diuersi mot⁹ passionū ꝛ inclinationes ad diuersa vitia. Et sic pōt dici q̄ ex cōstellationibus hz q̄s inclinationes ad diuersa vitia. Sed insup multotiēs hz malas inclinationes ad vitia ex alijs causis: q; vl̄ ex mala sui custodia vel ex prana ꝓsuetudine q̄ ꝛtitur in naturā vel ex diabolica suggestione. Verūtn̄ q̄ntū cūq; q̄s habeat mot⁹ ꝛ sentiat in se inclinationes ad vitia ꝛ quācūq; ex cā: q; ꝑctm mortale nō cōsistit in sensualitate: sed in rōne et volūtate q̄ semp manēt libere ad assentiēdū vel dissentiēdū n̄ctō: ꝛ ideo nūq̄ aliquis ex necessitate cogit ad aliq̄d bene vel male faciendū ex constellationibus celorum vel alijs occasionibus. Unde ꝛ Ptolomeus maximus astrologus dicit in centiloquio: q̄ vir sapiens dñabitur astris.

Primi stellarū interptes fuerunt magi.

Corpora celestia influūt in corpa inferiora.

Angelꝰ agit in aiam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſdest inclinationib⁹ ad vitia q̄s haberet a planetis. Hinc etiā legit de disciplis platonis vel socrat⁹ q̄ cū semel ostē dissent facie sui magri pictā cuidā magno magro i phisonomia: q̄ ex effigie vult⁹ iudicabat de ꝺditionib⁹ hoim ⁊ interrogarēt eū cui⁹ cōditiōis esset ille hō reputat⁹ p illā figurā. Rndit. luxuriosus est ⁊ corrupto: puer⁹. Ꝺ illi irriserūt sciētes castitarem maximā sui magri. Nā si plato fuit ille ꝺgo pmāsit. Retulerunt⁹ ipsi discipuli b magro suo. Quib⁹ ille. inclinatiões vtiq⁹ ad hec vitia habui: sed sapia ⁊ tute me ꝺtinui. Probabt b idē. s. q̄ ex ꝺstellationibus nō cogit hō ad male faciēdū: auctoritatib⁹ diuīe scripture ⁊ sc̄oꝝ. Nā vt hr̄ Ben. iiij. dictū fuit Layn postq̄ cepit fratri suo abel inuidere. Sub te erit appetit⁹ tu⁹ et tu dñaberis illi⁹. i. tu poteris dñari ōne si volueris pctō inuidie ⁊ odij ad q̄ ō inclinaris. Et Eccli. xv. ꝺ: q̄ deab initio cōstituit hoiem: ⁊ reliq̄t eū in manib⁹ cōsilij sui. i. in libertate arbitrij. Posuit ante eū bonū ⁊ malū: ignē ⁊ aquā: mortē ⁊ vitā ad quodcūq⁹ voluerit extēdit manū suā. s. opis. Hinc Aug. in. v. li. de ciui. dei. Nō vsq̄quaq⁹ absurde dicī pōt ad differētias tm̄ corꝑ afflat⁹ q̄ sdā valere sydereos nō aūt volūtates animi syderū positionib⁹ subd. Diero. etiā ait in li. ꝺ Ioui. Liberi arbitrij nos ꝺdidit de⁹ nec ad vtrutes nec ad vitia necessitate trahimur: alio q̄n vbi necessitas nec corona. de pe. di. ij. si ei. Si em̄ hō ex ꝺstellatione cogeret⁹ ad aliq̄ malū nō posset ad euitare. Iniusta aūt esset illa lex q̄ phiberet ꝺbi illud facere qꝺ nō ē test agere: q̄ ꝺz esse possibilis. v. di. iiij. erit aūt le.. ꝺper ōnes nō obligaret ad obseruantiā ei⁹. vñ nō peccaret ipam trāsgrediēdo. Frustra etiā essent oēs doctrine morales et exhortatiões ad vtutes fierēt ⁊ pene a legib⁹ imponerent si necessitarent hoies ex ꝺstellatiōib⁹ ad bñ vel male agēdū. Ad idē facit qꝺ ait Amb. Nō est q̄ cuiq⁹ nram ascribamus erūnā. Nemo nim̄ teneꝝ ad culpā niſi ꝓpria volūtate defleterit. Volūtariū sibi militē elegit ꝓs: volūtarius seruū diabolus auctionaꝝ. xv. q. j. nō est. Confirmaꝝ hoc genitī ⁊ vno ptu ex isaac ⁊ rebecca editi sunt. vñ vt videꝝ sub vna cōstellatiōe nati sunt: ⁊ tñ fuerūt valde diuersoꝝ mo:ū. Nā iacob lenis ⁊ delicatus: Esau hispidus ⁊ ferus. Jacob simplex ⁊ quiet⁹: Esau venato: ⁊ agrestis. Jacob bonus: Esau mal⁹. Si q̄ cōstellatio necessitaret hoiem ad opera sua cū sub vna cōstellatione nati fuerint debuerūt esse oino silles cōditionis. Et q: nō fuerūt silles in vita sed valde: ꝺuersi: iō clare ondit nō ex cōstellatiōib⁹ ꝺz ꝓpries volūtatib⁹ haberi vitia. Sil⁹ Aug. in li. v. de ci. dei vbi diffuse reprobat a principio illi⁹ libri q̄nti p multa ca. hūc error: ē. Narrat de duob⁹ vno partu natis. vno mari: altero femina: qui fuerūt valde diuerse ꝺditiōis. nā masculꝰ deditus cōiugio: militie ⁊ negocijs mundi: femina seruata castitate totaliter se tradidit deo: qd nō fuisset si cōstellatio necessitaret ad ꝺuersationē tenēdā cū sub eadē ꝺstellatione nati essent. Et si dicaꝝ vt rndēt ad ꝺ mathematici q̄ cō stellatio est mōetanea sub qua q̄s nascit. Et q: duo cum oziunt ex vno partu nō sit⁹ nascunt: sed vn⁹ post alterum. vñ nec in momēto: sed p interuallū: ⁊ sic hñt diuersas cōstellatiões. Sz ad ꝺ refellendū dicit ipse Aug. q̄ si sic eēt cū vn⁹ sol⁹ ⁊ vnus nascit nō in momēto totus egrediat ex vtero: sed de pte in pte successiue: sequeret⁹ q̄ vn⁹ ⁊ idē hō tot cōstellationes haberet q̄t mēbra corꝑ suū cōtinet q̄ paulatim eduxit ex vtero. qꝺ est absurduz dicere. Ex ego. etiā in homel. ad idē imꝓbādū iducit aliꝺ exēplū: videl⁹. Cōrigit i vna ciuitate ea ꝺ hora ⁊ momēto nasci filiū regis ⁊ filiū rustici vel artificis. vnde sub eadē cōstellatione: ⁊ tñ in pcessu vite filius regis succedit in regno ⁊ erit glorios⁹ ⁊ diues ⁊ sciēs: ⁊ alius cultor terrarū ⁊ ignar⁹ pauper ⁊ mercēnari⁹. Si q̄ ꝺstellatio induceꝝ ꝺuersationē status ⁊ mores ⁊ oia que ptinēt ad vitā pnēt: quō est rāra diuersitas iter hos natos sub eadē ꝺstellatiōe. Dicūt illi mathematici q̄ si q̄s nascit sub signo aquarij erit piscator. Sed cū in quibusdā partibus nō sint piscatores: ⁊ tñ ibi nascatur aliquis sub illo signo: cuō habebit effectū constellatio in illo nō recedēte de partib⁹ suis. Cōcludūt q̄ tam pbi q̄ sancti theologi falsum esse: immo ⁊ hereticum credere q̄ homo cogaꝝ ad bene vel male faciēdū ex cōstellationib⁹.

Homo a supioribus adiuuatur.

Notandū etiā p:out dicit. b. Tho. in sum. ctra gentiles. li. iij. c. lxxxix. q̄ cū homo habeat eligere ⁊ pseq̄ que elegit in operib⁹ suis: in vtroq⁹ horū a causis supioꝝ adiuuat interdū etiā impediť. Et sm electiōnē quidē iuuaꝝ ad eligēdū aliq̄d: vel inq̄ntū inclinaꝝ a deo p operationē diuinā ⁊ intellectū ⁊ volūtē. Ab angelo inq̄ntū illustraꝝ intellectus ad cognoscendū solū q̄ est bonum aliq̄d fieri: etsi nesciat assignare causam: vel etiā cū illuminaꝝ ab angelo ad cognoscēdū etiā cām: q̄re bonū est illud ab eo fieri. A corꝑe aūt celesti nō iuuaꝝ homo ad electionē faciēdam alicuius opis: niſi inq̄ntū corꝑ celeste impꝛimit in corꝑ ipsi⁹ hois: cui⁹ impſſionē homo incitaꝝ ad eligendum p modū quo passiones inducūt ad eligendū. videl⁹ trahēdo rōnē ad se et vehemētia ipsi⁹ passionis ⁊ suauōe ofuscāte ipam. Vñ illa incitatio q̄ est in nobis ex corꝑib⁹ celestib⁹ est p modū alicui⁹ passionis: sicut cū q̄s inducit ad eligēdū aliq̄d p odiū vl amorē vel irā vel aliq̄d hmōi. Sc̄m vō executionē eius quod eligit iuuaꝝ hō ex superioꝝ causa inq̄ntū cōsequit⁹ ab ipsa cā supioꝝ robur ⁊ efficaciā ad implendū qꝺ eligit. Que quidē nō solū a deo et ab angelis: ꝫ etiā a corꝑib⁹ celestib⁹ esse potest inquantū talis efficacia in corꝑe sita est. Manifestuꝝ est em̄ q̄ corꝑa inanimata quedā vires ⁊ efficaciā a corꝑib⁹ celestib⁹ ꝓsequunť ꝓter eas etiā q̄ ad q̄litates actiuas et passiuas elemētoꝝ cōsequunť q̄s nō est dubiū corꝑib⁹ celestib⁹

Te subiectas: sicut q̄ magnes attrahit ferrū: hoc habet a corꝑib⁹ celestib⁹: ⁊ lapides qꝺē ⁊ herbe habēt alias virtutes occultas. Vñ nihil phibet q̄ etiā homo habeat ex impſſione corꝑis celestis aliquā efficaciā in aliq̄b⁹ corꝑoralib⁹ faciēdis quā alius nō hz: puta medicus in sanādo: agricola in plantādo: miles in pugnādo. Hāc etiā efficaciā multo pfectius deus hoib⁹ largiť ad sua opa efficaciter exequēda. Et q̄ntū ad p:imū auriliū qꝺ est in eligēdo ꝺ: deus hoiem dirigere. Quātū ad secūdū qꝺ est in exequēdo ꝺ: deus cōfortare. Primū tangit ps̄. cū dicit: Dñs illuminatio mea ⁊c. Secundū cū subdit: Dñs protector vite mee. Nō ergo constellationes per se ⁊ directe mouent voluntatē ad eligendū vel exequendū bonū meritoꝝium sed deus: nec vitiosum ex se per semetipsum.

Ps. xxvj

§. III. Pro tertio ē alia stel

la singularis ⁊ pacifica que scz apparuit magis ad manifestādū xpi natiuitatē. Vñ dixerūt venientes hierosolymā: Vidimus stellā eius in oriēte ⁊ venimus adorare eū. Mat. ij. Et mathematici dixerūt illā fuisse constellationē sic q̄ natus est xps q̄ fecit eū ita pfecte cōuersari in mūdo ⁊ tāta mirabilia facere. Sed hoc falsissimum est. Nō em̄ vt ait Aug. in ser. de epīa. illa stella fecit christū mirabiliter viuere: sed xps fecit eā mirabilť apparere. Et in alio ſmōe. Quid em̄ erat illa stella niſi mirifica ligula celi que enarrat gl̄iam dei. Certū est q̄ illā nō fuisse cōstellationē xpi. Nā cōstellatio est influxus ꝓcedēs a stellis q̄ sunt in celis ab initio create. Ista aūt q̄ apparuit erat in meditullio aeris de nouo creata. Et aliq̄i q̄dā dixerūt eā fuisse angelum q̄ apparuit pastoribus ad xpi natiuitatē nūciādā. Sed q: pastores erāt de ꝓplo iudeoꝝ rōne vtētiū in cultu veri dei: ideo ꝓgruū fuit vt eis appareret in forma rationalis creature. i. hois. Magi ꝺo erāt de ꝓplo gentiliū q̄ nōbantur ratione colētes etiā insensibilia: vt solem lunam stellas ⁊ hmōi. ideo apparuit eis ad manifestādū christū in forma creature insensibilis. s. stelle. Alij opinati sunt q̄ stella illa esset spūssanctus: qui qꝺē apparuit sup xpm baptizatū. Luc. iij. sub specie columbe: quia columba est animal fecundum; ad ostendendū spirituale fecunditatē

Tertia opinio melior.

Vñ ortus est magi

Per stellā magi sunt attracti.

Stella magorū

inde sequē dā ex xpi baptismo. Et sup xpm trāsfiguratum sub specie nubis lucide ad intellectū ꝺtarē sapie effundē dā. iuxta illud Job. xxvij. Nubes sparserūt lumē suū. Ita ipse spūssanctus apparuit in forma stelle: ad significādū xpi natī maiestatē. Fuit etiā in celis dnarē. Terrā diu runt stellā illā non fuisse nec angelū nec spūsctm: sed stellā de nouo creatā. ⁊ hoc verū fm Aug. ⁊ Leonē papā in sermone. ⁊ Tho. iij. par. q. xxxvj. qꝺ postq̄ pegit officiū ꝓpter qꝺ fuerat de nouo creata. ad manifestādū xpi natiuitatē in terra ⁊ dirigendū magos q̄bus apparuit in via: ⁊ pducendū ad locū nativitatis: resoluta est. Post ꝓpiacentē mariā. vñ sicut ne. ꝓius vnq̄ apparuit anteq̄ magi viderēt nec post adorationē magoꝝ amplius visa est. Triplici aūt ex causa xps se per stellā manifestauit illis.

¶ Primo ꝓpter ꝓcedentē designationem.

¶ Scdo ꝓpter cōgruentē attractionem.

¶ Tertio ꝓpter recte vite expressionem.

§. IIII. Quantū ad primū

qñ fuit facta. ꝓmissio abrae de xpo et eo nascituro: dño dicēte. In semine tuo. i. xpo ex genere tuo nascituro bñdicētur oēs gentes terre. Ben. xxij. Fuit etiā ꝓmissa sibi multiplicatio generis sui sicut stellarū celi ⁊ arene maris. Suspice inq̄t dns abrae q̄dā sero aere sereno. Enumera stellas si potes: sic erit semē tuū. Duplex est semē seu gnatio abrae. Una carnalis: ⁊ hec est iudeoꝝ q̄ figurata est p multitudinē arene maris: ꝓpter sterilitatē suā in bonis opib⁹ ⁊ q: terrenis totaliť dediti sunt: ⁊ terrena eis ꝓmissa sunt ⁊ hec vtiq⁹ fine nūero multiplicata est vsq⁹ i hodiernū diē Altera gnatio abrae est spūalis. s. q̄ p fidē verā eū imitant. Et hec est gētiliū ad fidē ꝺuersoꝝ q̄ p multitudinē stellaꝝ cū innūerabiles sint figurat: q: sicut stelle sunt radiose ⁊ in celis: sic gētiles ꝺuersi ad fidē fuerūt imitatores fimi amātes celestia ⁊ tenētes celestē ꝺuersationē. Unde Abrahā vocat⁹ est scdo ꝺ: interptat pr multarū gētiū. Magis: q: sunt filij abrae q̄ sequunť fm carnē: vt ondit apls Gal. iiij. Ad ondēdū igit⁹ q̄ hi tāq̄ fideles ptinebāt ad gnationē abrae cui facta ē promissio terre ꝓmissiōis. i. vite eterne: iō p stellā vocati sunt ad xpm. Baruch. iij. Stelle q̄ dederūt lumē in custodijs suis. i. isti magi in regnis suis q̄ custodiebāt lumen. s. fidei annūciātes natiuitatē xpi vocati sunt. i. p stellam ad xpm adorandū ⁊ dixerūt assum⁹. s. eūdo ad locū destinatū. Aliq̄ alij dicūt q̄ isti magi fuerūt descēdētes ex balaā ꝓpha q̄ designauerat xpi natiuitatē ꝓphetādo p stellā dicēs: Oriet⁹ stella ex iacob ⁊ exurget de isr̄l ⁊ percutiet duces moab. i. ꝓncipes demonū. Ista stella fuit iesus: fm illō Apo. vl. Ego iesus radix et stella splēdida ⁊ matutina. Vñ ⁊ declarās ipam stellā subdit. ⁊ p. i. hō exurget ex isr̄l. Ipse balaā suos ꝓpings edocuit de aduētu dñi sum̄i in mundū. q̄ oēs alios sibi subiugaret. Et signū eis dedit de appitione noue stelle. vñ singulis ānis i mōtē q̄ndā eminētē ascēdebat certo tpe vt attenderēt si noua stella oriꝝ eēt: ⁊ ipsi filijs suis de gnatione ei⁹ gnationē intimabāt ⁊ observare faciebāt. Et qꝺ isti magi descēdētes ⁊ ꝺ obseruates videtes nouā stellā oriꝝ illuminati sunt ad cognoscendū xpi oriū. hoc refert Chrys. quosdā tenuisse sup Matth.

§. V. Secundo manifesta

uit se p stellā ꝓpter ꝓgruētē attractionē. ꝺ: Sap. viij. q̄ diuina sapia ꝺsponit oia suauiter: q: videl⁹ vnicuiq⁹ creature indidit inclinationē naturalē ad exequēdū illud qꝺ sibi cōgruit: ⁊ ptingēdū ad suū finē. Et q: trahit creaturā humanā p modū sibi ꝺueniētē ⁊ magis vsitatū. Nō em̄ inuitus trahit animꝰ fz amore. Vñ cū cōuertit hoiem ad se ondit mēti ei⁹ se esse illud bonū i summo gradu ad qꝺ q̄s magis afficiť. Vñ Aug. ... habere cepit p sapiam ⁊ eloq̄ntiā Ambrosij: cui ⁊ ipse ꝺdit. erat. fz erraret. ⁊ exēplo Victorini maximi rhetoris hatharinā attraxit ostendēs se illū pulcherrimū ⁊ nobilissimū sponsum q̄ affectabat hre Symeoni ⁊ anne ꝓphetisse se manifestauit occultis illustrationibus: vtpote q̄ assueti erant visionib⁹ secretis ⁊ monitionib⁹ internis spūsci. Istos aūt magos. i. istos astrologos. ita eos appellat Aug. dicēs: Vidit tūc magus ⁊ obstupuit astrologus: quia erant assueti ad ꝓsiderādū motū astroꝝ. ꝺ astrū nouiter apparēs se eis manifestauit ⁊ per stellā eos adduxit. Et q: erāt ꝓmitie gētiū vnde ⁊ quasi doctores ceteroꝝ cōgruit p stellā eos illuminari: q̄ vt stelle alios habebāt illuminare: fm illud Dan. xij. Qui ad iusticiā erudiūt multos ꝺs stelle in ꝓpetuas eternitates: et sic p astrologiā scientiā suam ad se traxit.

Quō differt stella magorum ab aliis.

§. VI. Tertio manifestauit

se p stellā ex ꝓpietate ei⁹ oñderet rectā vitā hoib⁹ q̄ hz ꝺducere ad xpm: sicut illa stella de q̄ ꝺz. q̄ stella quā viderāt in oriēte antecedebat eos vsq⁹ ꝺ veniēs staret supra vbi erat puer. Nūq̄d nō dicere videbāt: vt dic Marius i ser. Ecce iste est ad quē adorandū vos induxi ⁊ duxi. Et ꝓterea me firmaui vt ostēderē ipm: ꝓterea vos dimisi seu lumē meū subtraxi vobis cū accessistis ⁊ intrastis hierusalē ciuitatē regiā ab hoib⁹ q̄sturi qꝺ vobis ostēdebat celo. Merek em̄ hō ꝓdere diuina ꝺrectione et q̄videns se illā hre querit⁹ ... delectari ex celo ⁊ mūdo habetis testimoniū de stella ... ra. Apo. vl. Ego iesus stella splendida ⁊ matutina. Et libērer descēderē ad adorādū ꝺm q̄ me fecit: nō ex me fecit: sed ex ac⁹ latrie que sum creatura irrōnalis. Sed vos q̄ rōnales estis. vos q̄ intrate et ego desup vobis lumē faciā: ... obscurus est locꝰ tuguriī. Erat aūt differēs ab alijs stellis ista in trib⁹ que designāt cōditiones ⁊ tuosas iustoꝝ. Erat aūt differens.

¶ Primo in motione.

¶ Scdo in apparitione.

¶ Tertio in figuratione.

In motione qꝺē: q: vbi alie stelle mouent oēs motu cir... de oriēte in occidēs ad motū pmi mobilis: vel ecō... tra de occidēte in oriente ad motū ꝓpriū: ista mouebat motu alio ꝓgressiuo. s. aliq̄n ꝓ rectū: aliq̄n ad dextrā: aliq̄n ad sinistrā declinādo. Sic ꝺuersatio iustoꝝ seu opatio eoꝝ q̄ ... it ad xpm non est circularis. s. circa terrena se inuoluēdo a terra ichoādo intētionē ⁊ i terrā finiēdo opationē. Hec est opatio malor: fm illud ps̄. In circuitu impij ambulāt. Et diabol⁹ Job. j. Circuiui terrā. Sz ꝺ iustos ꝓsideratione ⁊ obseruatione mandatoꝝ dei q̄ est via recta. Aliq̄n ꝓsiderādo penes ifernales: ⁊ ꝺ est a sinistris. Aliq̄n gl̄iam padisi: ⁊ hec est dextera. In apparitione differebat: q: vbi alie solū de nocte apparēt hoib⁹. Sol aūt solū de die: ista semp ⁊ de die ⁊ de nocte. Sic aliq̄ lucēt in bona ꝺuersatione in nocte aduersitat⁹: aliꝰ i die ꝓsperitat⁹. Sz iusti semp lucēt bona ꝓscia ⁊ exēplo: ⁊ in nocte aduersitatis p patientiā: ⁊ in die ꝓsperitatis p tpantiā ⁊ hūilitatē. Fm illud ps̄. Nox sicut dies illuminabit. Occultabat aliq̄n se stella malis hoib⁹: ⁊ bonis apparebat. Sic iusti opa bona palā faciūt parat⁹ imitari: occultāt aūt malis dispositis ad calūniādū. Sicut xps aliq̄n se occultauit iudeis ⁊ herodi. In figuratione differebat: q: stelle sunt in colore fm apparentiā rubee. Hec aūt fm q̄ refert Chrys. super mattheū hz fouma pueri paruuli cū signo crucis in fronte. ⁊ significat: q: recta cōuersatio hoc ꝺz habere. s. paruitatē humilitatis ⁊ innocētiā paruuli. Mat. xviij. Nisi cōuersi fueritis ⁊ efficiamini sicut paruuli ⁊c. Et crucē mortificatiōis in corꝑe. Vñ apls ad Gal. vj. Qui christi sunt carnē suam crucifixerūt cum vitijs ⁊ cōcupiscentijs.

¶ De fato. Caplin. xj.

Ps. xxxix

Beatus cui⁹ est nomē dñi spes ei⁹: ⁊ non respexit in vanitates ⁊ insanias falsas. Vana sunt ⁊ insanie false q̄ dicunt ⁊ credunt multi de fato. Aliq̄ em̄ dixerunt fatū mḥl esse.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Opinio nes ō fato.

Sed illud esse falsum oñdit ex eo q̄ Boe. in. iiij. de ꝓsol. diffinit ipm: vt dicek. j. Sz fm Tho. in. j. p. q. cxvj. qō nō est diffiniri nō pōt: cū diffinitio dicat essentiā ipsius diffiniti. Fuerūt aūt aliq̄ q̄ fortuita ⁊ casualia que in istis inferioribus accidūt in nullā superioē cām reducere voluerūt: et hi fatū ⁊ puidētiā negauerūt: vt de Tullio Aug. recitat in. v. de ciui. dei. Quā opi. esse falsam ostēsum est. S. cū oia subdanť diuine puidētie. Alij aūt dixerūt fatū eē dispositionē syderū sub qua quisq̄ conceptus vel natꝰ est. Fsti em̄ ea que in istis inferioribꝰ accidūt siue rebꝰ naturalibꝰ siue rebus humanis reducere voluerūt in supioz. cām: sz nō aliā nisi coꝛpa celestia: qō etiā vanū ⁊ falsum est. Nō sensit ille e. hnicus q̄ ait: Fatis agimur: credite fatis. Nā actus humani nō subdunť actioni coꝛpoꝛ celestiū: nisi indirecte ⁊ p accidēs. Cā aūt fatalis cū habeat oꝛdinationē sup ea q̄ fato agunť: necē est q̄ fit cā eiꝰ qō agit directe et p se. Est etiā impossibile q̄ aliq̄ virtꝰ actiua celestis coꝛporis fit cā eoꝛ q̄ hic agunť a casu et fortuna. Et fm q̄ dicit Greg. in homek. ep̄bie. Abstir a fidelitū coꝛdibꝰ vt fatū aliq̄d esse dicāt. i. q̄ fit verū q̄ subdanť humani actꝰ ōstellationibꝰ q̄s gētiles fatū dicebant: Bē em̄ falsum est. Alij ꝛo oia que hic agunť siue in rebꝰ humanis siue in rebꝰ naturalibꝰ reduxerūt in aliquā cām̄ poꝛdinātē q̄ est diuina puidentia. Et hi oia q̄ hic agunť [illegible] puidētie subdentes rangō p eā poꝛdinata [illegible] ipsam dei puiꝺ̄ntiā fatū dixerūt. Et B modo est [illegible] put sentit Boe. Sz q: cū infidelibꝰ nō est cōicā. Iū in [illegible] vbi error possit cōtingere: iō scti doctoꝛes dixerunt ndeles nō debere vti noie fati ne scz sub hoc noīe intrarēt errorē infideliū dicētē fatū esse constellationē sub qua nascit q̄s: vnde postea efficitur bonꝰ vel malꝰ. Et ideo Aug. in. v. de ciui. dei ait: Si ꝓterea res humanas fato tribuit: q: ipam dei voluntatē vel potestatē fati noie ꝓpellat: sniam teneat: linguā corrigat. hec Tho. Nota q̄d sit fatū: ⁊ quō differat a diuina puidētia ꝓprie: ⁊ q̄ subdanť fato. Quātū ad pmū dicit Boe. in. iiij. de ꝓso. q̄ fatū est inherēs rebus mobilibꝰ dispositio p quā puidētia suis queq̄ necnit oꝛdinibꝰ. In qua diffinitiōe fm Tho. in. iiij. ꝛra gētiles, c. rc. dispositio p oꝛdinatione vel oꝛdine ponit q̄ est relatio. Qui q̄dē oꝛdo si cōsideret ad suū pꝛincipiū est vnꝰ: ⁊ sic vnū fatū. Si ꝓsideret p cōparationē ad causas medias vel effectꝰ earꝫ sic multiplicanť ⁊ dicunť fata: p quē modum dicit poeta. Tetur fata prꝛemūt. Rebꝰ inherēs ponit in diffinitiōe vt distinguatur fatū a puidētia. Nam ipsa oꝛdinatio fm q̄ est in mente diuina nondū rebꝰ impꝛessa pꝛouidentia est. Scōm ꝛo q̄ iā est explicata in rebus fatū noīat. Mobilibus aūt dicit vt ostendat q̄ oꝛdo puidētie rebꝰ ꝓtingētiā ⁊ mobilitatē nō aufert: vt quidā posuerūt. Et p maiori declaratione dictoꝛ dicit Tho. in. j. parte. q. cxvj. ar. ij. q̄ diuina puidētia per causas medias suos effectꝰ exequit. Potest g̃ ipsa oꝛdinatio effectuū dupliť cōsiderari. Uno mō fm q̄ est in ipso deo: ⁊ sic ipsa oꝛdinatio effectuū vocať puidētia. Alio mō fm q̄ ipsa oꝛdinatio consideratur in mediis causis a deo oꝛdinatis ad pꝛoducēdū aliquos effectus: ⁊ sic habet rationē fati. Et hoc est quod Boe. dicit in. iiij. de conso. Siue famulantibus quibusdā puidētie diuine spiritibus fatuz exercek: seu anima/seu tota inseruiente natura/siue celestium syderum motibꝰ: seu angelica virtute: seu demonū varia solertia/seu aliqbꝰ eoꝛ/seu oibus: fatalis series texitur. Et sic manifestū est q̄ factum est in ipsis causis creatis inq̄ntū sunt oꝛdinate a deo ad pducēdos suos effectus. Et q: ipsa oꝛdinatio causaꝛ secundarū quā Aug. seriē causarū noīat: nō hz rōnē fati: nisi fm q̄ dependet a deo: iō causaliter fatū dei ptās vl̄ voluntas noīari potest. vt dicit Aug. Sed essentialť fatū est ipsa dispositio seu series, i. oꝛdo secundarū causarū. Notandum q̄ circa fatū respexerūt aliqui ad vanitates ⁊ insanias falsas: dicentes oīa ex necessitate venire ex fato. Alij fatū diuinā puidentiā intelligentes, dixerunt fatū. i. diuinam puidentiam posse mutari. Et vtrūq̄ est falsum.

ſfatū ꝺ̄ ſit diffinitiue: et q̄ ſubdā tur fato.

ſfatū duplr consideratur.

Pꝛo cuius declaratiōe dicit Tho. in. j. pte. q. cxvj. q̄ dispositio secūdarū causarū quā fatū dicim̄ pōt dupliť ꝓsiderari. Uno modo fm ipsas causas scōdas q̄ sic disponunť seu oꝛdinanť. Alio modo ꝓ relationē ad pꝛimū pꝛincipiū a q̄ oꝛdinanť. s. ad deū. Quidā g̃ posuerūt ipam seriē seu dispositionē causarū esse fm se necessariā ita q̄ oia ex necitate ꝓtingerēt ꝓpter B q̄ q̄libet effectꝰ z cām suā. Causa aūt posita necesse est poni effectū. Seꝺ fm pbm in metaphysica: vt dicit Tho. in. [illegible] j. ꝺ gentiles nō est verū: q̄ posita cā sit necesse sp ponere effectū: q: aliq̄ cā pō deficere. Deus aūt q̄ est gubernatoꝛ vniuersoꝝ: intēdit q̄ effectuū eius aliqs q̄dē stabiliať p modū necessitatis. alij aūt ethectus cōtingēter eueniat: ⁊ fm hoc diuersas causas effectibus adaptat. his q̄dē necessarias: aliis aūt cōtingētes. Ladit g̃ sub oꝛdine diuine puiꝺ̄ntie. iō solū hūc effectū esse/sed etiā hūc effectū eē ꝓ̄ꝺ̄ter: aliū nec̄rio. Et fm B q̄ subdūtur diuine puidētie. [illegible] dā sunt necessaria: q̄dā ꝓtingēter eueniētia ⁊ nō oīa ex necitate eē.

ſfatū im mutabile.

Alij ꝛo dixerūt fatū eē immutabile etiā fm q̄ a diuina puidētia dep̄ēder. Un egyptij dicebāt q̄busdā sacrificijs fata posse mutari: vt nyzen̄ dixit. Sz B est falsuz: q: imobilitati diuīe puidētie repugnat Est em̄ immutabilis diuīa puidētia. Malach. iij. Ego deus ⁊ nō mutoꝛ. ⁊ Boe. Stabilisq̄ manēs das cūcta moueri. Dicēdū q̄ fatū fm ꝓsiderationē scōdaꝝ causarū mobile est: sed fm q̄ subest diuīe puidētie sic imobilitatē soꝛtit nō q̄dē absolute necitatis sz ꝺditionate: fm q̄ dicim̄ ꝓp̄ ꝺditionalē eē verā vel necessariā: si deꝰ ꝓsciuit hoc futurū erit. Un cū Boe. dixisset seriē fati eē mobilē. Post pauca subdit. q̄ tñ ab imobiꝝ puidētie ꝓficiscať exoꝛdijs ipamq̄ eē immutabilē necesse est. Que autē subdanť fato declarat beatꝰ Tho. vbi. s. ar. iiij. Dicit em̄ q̄ fatū sit oꝛdinatio secūdaꝝ causarū ad effectꝰ diuinitꝰ puisos. q̄cunq̄ causis secūdis subdunť ea fato subdunť. Un ⁊ Boe. dicit q̄ fatū celū ⁊ sydera mouet: elemēta inuicē tēperat: ⁊ alterna formatrāsmutatione eadē nascētia ⁊ occidētia oia p similes fetuū semiꝝ reꝺ renouat pgressus. Sz actꝰ fortuna nascē hoīm indissolubili causarū conexione ꝓstringit. Hec Boe. Que oia cū fiāt a deo mediatibꝰ causis secūdis. iō sub fati seriē ꝓtinenť. Sed q: sunt q̄dā q̄ a deo immediate fiūt: cū nō subdanť causis secūdis nō subdunť etiā fato sicut creatio rerū: glorificatio spūaliū substātiaꝝ ⁊ alia hmōi. Et B est qō Boe. dicit. Ea q̄ sunt pme diuinitati p̄pinq̄ fatalis oꝛdinis mobilitatē ꝛedūt. Et iterū queda q̄ sub diuina puidētia locata sunt fati seriē superant. Et q̄ etiā pz q̄ q̄nto aliq̄d lōgius a pmo mēte discedit nexibus fati maioꝛibꝰ implicať: q: magis subiicit necessitati scōdaꝝ causarū. Et q̄uis Aug. dicat fatū esse aliq̄d fm q̄ ad diuinā potentiā vel voluntatē referť: q̄ volūtas dei causa est oīm que fiūt. Nō est g̃ hoc ꝺ ꝓdicta. Nā fatū q̄dē refertur ad volūtatē dei sicut ad pꝛimū pꝛincipiū: nō q̄ fatū essentialť sit ipa volūtas dei: sed ipa oꝛdinatio q̄ est in causis scōis ad suos effectꝰ pducēdos. Respicit g̃ in vanitates ⁊ insanias falsas qui fatū diuinā puidentiā intelligens credit vel dicit ipsam puidentiā esse mutabilē: vel oia ex necessitate euenire hic: vel nō oia subesse diuine puidentie: que oīa falsa sunt. Laus enti in diuinis.

Pars secūda summe doctꝛīnī Antonini archiantistitis ſfloꝛen. pclarissimi. Lugduni p magistrū Johannē cleyn accuratissime nitidissimeq̄ elaboꝛata, ſfinit feliciter.

Registrum huius partis.

aa. bb. cc. dd. ee. ff. gg. hh. ii. kk. ll. mm. nn. oo. pp. qq. rr. ss. tt. vv. xx. AA. BB. EE. DD. EE. ſſ.

Omnes sunt quaterni.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca